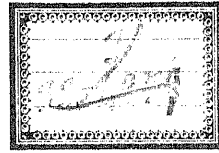

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

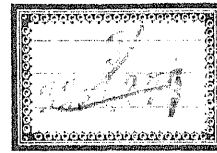

3
31-29

ANNALIVM
ECCLESIASTICORVM
CAES. BARONII
S. R. E. PRESB. CARDINALIS
TOMVS OCTAVVS.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
H. C. N.

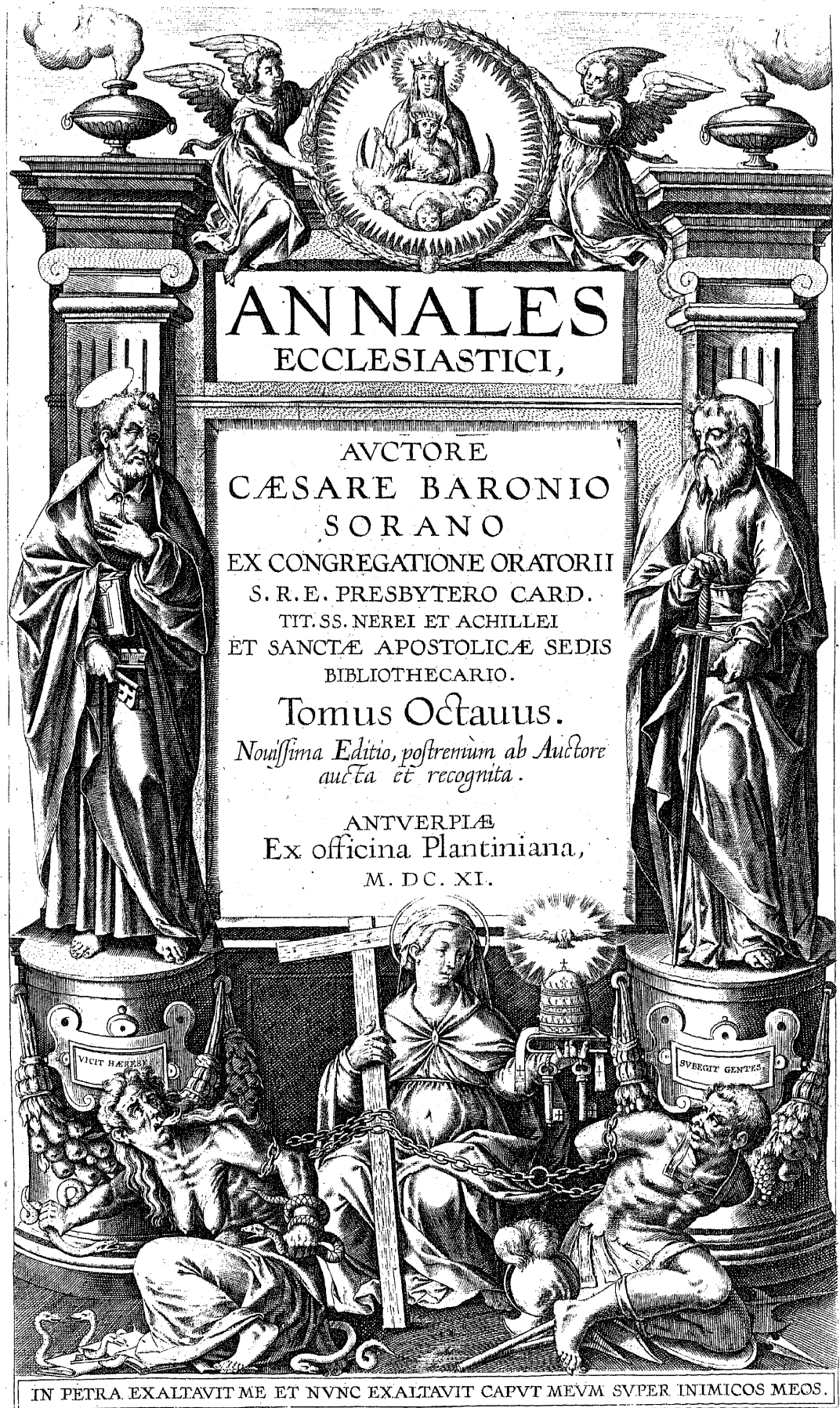
3
81-29

ANNALIVM
ECCLESIASTICORVM
CAES. BARONII
S. R. E. PRESB. CARDINALIS
TOMVS OCTAVVS.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. C. N.

ANNALES
ECCLESIASTICI,

AVCTORE
CÆSARE BARONIO
SORANO
EX CONGREGATIONE ORATORII
S. R. E. PRESBYTERO CARD.
TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
ET SANCTÆ APOSTOLICÆ SEDIS
BIBLIOTHECARIO.

Tomus Octauus.

*Novissima Editio, postremum ab Auctore
aucta et recognita.*

ANTVERPIÆ
Ex officina Plantiniana,
M. DC. XI.

IN PETRA EXALTAVIT ME ET NVNC EXALTAVIT CAPVT MEVM SVPER INIMICOS MEOS.

es Et la libreria del Collegio Real i maior de la d'Orana dar

SANCTISSIMO
AC BEATISSIMO
PATRI

ET D. N. CLEMENTI VIII.
PONTIFICI MAXIMO

CÆSAR BARONIVS S. R. E. PRESB. CARDINALIS

TIT. SS. MARTYRV M NEREI ET ACHILLEI

APOSTOLICÆ SEDIS BIBLIOTHECARIVS

SEMPITERNAM FELICITATEM.

NON eadem celeritate, BEATISSIME
PATER, qua cœptus est cudi, octauum
Annalium tomum prosequi licuit &
absoluere: etenim quæ vel cogitare
nec potuissem, impedimenta interces-
sere. Siquidem importuno repente excitati classico, è
proelo ad proelium euocati, vnà cum sacro Collegio
longè diuersas ab instituto subire curas coacti su-
mus ex imminente bello, quod dissimulari, aut cui-
tari non potuit: legitima enim præcedente causa
non modò iustum, sed & necessarium iudicatum
fuit: quod & sanctificatum ^a, sacerdotalibusque tu-
bis, more maiorum ^b indictum est, cùm in sacro illo

^a Jerem. 6.
Joel. 3.

^b Num. 10.

Quirinali Patrum confessu, quot sunt ea de re dictæ sententiæ, tot auditæ sunt tubæ, immò tonitrus atque vibrata cælitus fulmina; in promptu omnes habentes (quod monet Apostolus^a) omnem vlcisci inobedientiam.

Quis vñquam ex nobis æquo animo passurus esset, antiquam Petri hereditatem inuadi? Renuit penitus Naboth^b paternam tradere hereditatem Regi, eam æqua licet compensatione poscenti, dicens: Propitius sit mihi Deus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi.] eligens lapidibus magis obrui quàm pecuniis. Quod egregiè factum meruit sanctorum Patrum præconijs celebrari; quin & S. Ambrosius^c voluit illud etiam imitari, cum in Romanum Imperatorem Ecclesiam inuadentem, ita est sacerdotali libertate locutus: Absit à me, vt tradam Patrum hereditatem, hoc est hereditatem Dionysij, qui in exilio in causa fidei defunctus est, & hereditatem Eustorgij confessoris, hereditatem Myroclis & omnium retrò Episcoporum. Respondi quod sacerdotis est: quod Imperatoris est, faciat Imperator] paratus nimirum & ipse pati, quod Naboth, si faceret ille, quod Achab.

At quomodo non magis solers ac promptus vindex deberet exurgere (vt fecit) Petri successor, Christi Vicarius, vt Christi simul & Petri atque omnium prædecessorum Pontificum, antiquitus oblatam, recens ablatam vendicaret hereditatem? Quomodo non vel eiusdem Petri accenderetur exem-

exemplo, qui non ob occupatum amplissimum patrimonium, sed ob nummulos quosdam de vendito agro fraude retentos, in Ananiam^a atque Saphiram seuerus vltor exurgens, eosdem mox quot verbis, tot vlticibus iaculis confossos, mortuos prostravit in terram?

Exurrexit ipsa SANCTITAS TVA, vt debuit, duplicibus potens armis, quibus tamen terrorem incuteret potius quàm feriret, non sanguinem, sed salutem sitiens animarum, debellare tantùm studens iniquitatem, subigere culpam, superare peccatum, atque fugare discordiam, vindicare verò iustitiam, eamque solutis compedibus reddere liberam, vt suum vnicuique liberè redderet. Quod vt præstaret, omnem in primis fiduciam in Ecclesiæ precibus atque lacrymis collocavit, probè sciens, Sanctos^b per fidem vicisse regna, armorum verò, si sola sint, inutilem esse vsum, nec satis digna quibus victoria adscribatur: nam & apud antiquos Romanos illud loco prouerbij esse vsurpatum, auctor est Varro^c: Romani sedendo vincunt.] apud Christianos verò illa frequentiori vsu recepta parcemia: Ecclesia lacrymis superat aduersarios, secundùm illud Apostoli^d: Cum infirmor, tunc fortior sum.] in quam sententiam idem dicit^e: Arma militiæ nostræ non sunt carnalia, sed Deo potentia ad destructionem munitio.] quod planè euenta, quæ vidimus, perspicuè declararunt.

Accidit quasi miraculum à Deo (his libenter

^{a 1. Reg. 14} vtar diuinæ Scripturæ^a verbis) vt Ferrara, ferrea
planè ciuitas sine ferro fuerit expugnata, ipso to-
^{b Isa. 45.} tum id agente, qui dixit^b: Ego ante te ibo, glorio-
fos terræ humiliabo, portas æreas conteram, ve-
^{c 1. Th. 12.} ctes ferreos confringam.] vt planè idem qui Petro^c
aperuit portam ferream, Ferrariæ portam Petri pa-
tefecerit successori. Grande opus, ac planè diui-
^{d Psal. 59.} num, secundum Dauidicum illud^d: Quis, inquit,
deducet me in ciuitatem munitam? Nónne tu
Deus?] cuius facti magnitudine superatus, mentis
quodam excessu præ admiratione captus, cum ad-
^{e Isa. 66.} mirante Propheta clamare compellor^e: Quis au-
diuit vmquam tale? Quis vidit huic simile? Ante-
quam veniret partus eius, peperit masculum.] cum
videlicet nullis præcedentibus doloribus partus, qui-
bus in bello ex cædibus, rapinis, incendiis, aliisque
^{f Job 26.} innumeris malis vix tandem pari victoria consue-
uit: admirabili Dei manu obstetricante^f, eadem læta
atque iucunda omnique ex parte perfecta sit parta
victoria; adeò vt etiam qui visus est vinci, vicerit, &
de superata à se iniustitia, summa gloria triumpharit.
Sed quid ampliùs? (excuset si longiùs exultans
nescia freni excurrit oratio) quasi tanta hæc parua
atque exigua essent; idem benignus Dominus, qui
^{g 2. Cor. 9.} (vt ait Apostolus^g) multiplicat semen nostrum, &
auget incrementa frugum iustitiæ nostræ, ex co-
piousè fusa ab Ecclesia lacrymarum semente (se-
^{h Psal. 125.} cundum illud Dauidicum^h: Qui seminat in lacry-
mis in exultatione metet) auxit mirum in modum,
eodem

eodem anno, publicæ præuentus hilaritatis, cum-
lauitq. aceros frugum lætitiæ, tum ob multiplices
aduersus Turcas obtentas victorias, tum etiam ob
maximum donum illud quod optari tantum, spe-
rari vix quidem aliquando potuisset, cum sancita
est pax perpetua inter Christianos potentissimos
Reges immortali atque implacabili odio inter se
hactenus dimicantes, quo nomine iuges sunt Deo
ab vniuerso Christiano orbe gratiæ persoluendæ.

Sed habetis iam oratio coërcenda, atque tan-
dem, serò licet, eò vnde digressa est, reuocanda, ad
excusationem videlicet de tardiori editione octau
huius Annalium tomi, non tam tui causa institu-
tam, qui omnia melius nosti, quam eorum qui me
debitorem meo scripto conueniunt, quo promise-
rim, annis singulis singulos tomos edere. Iustam
meam excusationem ipsi accipiant, auctam suppli-
ci rogatione verbis Euangelici debitoris dicentis^a: ^{a Mat. 18.}
Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. De
his verò quæ tuæ debeo Sanctitati, quod adeò ma-
gna sint, vt nulla spes sit quouis tempore, vel qui-
busvis officiis à me posse dissolui, venia mihi pror-
sus roganda est; ita tamen, vt signum aliquod me-
moris & grati animi sit interdum præstandum.

Cuius rei gratia, ob recens in me collatum honori-
ficum Bibliothecarij Apostolicæ sedis munus, ei con-
gruum donum offero, Librum scilicet, veluti fructum
perceptum ex latifundio, quod excolendum accepi,
primitias^b ipsas debitas sacerdoti, qui eas primùm ^{b Num. 9.}

offerat Deo omnium bonorum auctori, deinde verò in suum conuertat vsum, parans ex iis lautissimam sibi mensam, ex rebus præclare gestis sanctissimorum prædecessorum Pontificum, præsertim verò eius qui in limine primus occurrit, Magni Gregorij, atque Martini prærogatiua martyrij ter Maximi nuncupandi, quibus vescens epuleris opi-
parè, & de reliquijs dispertiendis in populos cumules Apostolicos cophinos fragmentorum.

Accipiat igitur SANCTITAS TVA à me oblatum, CLEMENS OCTAVE, Octauo anno tui Pontificatus, Octauum hunc Annalium tomum eodem mystico numero, ita Deo disponente, tertium repetito feliciter consignatum. Repende Apostolicam benedictionem: qua roboratus reliquos etiam tomos annis singulis pro numero reliquorum annorum longæ tuæ excrecentis ætatis possim absoluere, & Sanctitati tuæ pari numero, tributæ ratione persoluere. Vale BEATISSIME PATER, teque Deus vniuersæ Ecclesiæ semper profuturum conseruet.

CAE.

CÆSARIS BARONII

S. R. E. PRESBYTERI CARDINALIS

TIT. SS. MARTT. NEREI ET ACHILLEI

ET SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ

BIBLIOTHECARI

Pro Annalibus Ecclesiasticis

BEATO PATRI PHILIPPO NERIO

CONGREGATIONIS ORATORII FVNDATORI

GRATIARVM ACTIO.

QVOD de his quæ spectant ad Ecclesiasticorum Annalium scriptionis primam originem atque progressum, vix pauca hactenus attingere licuit, vt inuoluisse obscuritate potius ea, quàm explicasse visi fuerimus, eo quòd adhuc superstes is esset, de quo dicendum erat, qui non solum suarum laudum esset contemptor, sed acerrimus hostis: eo iam ad superos euocato, ipsa quibus detinebatur compedibus oratio libera, secunda per latum campum acceptorum ab ipso beneficiorum excurrat.

Est enim maiorum nostrorum iucunda memoria, à quibus tamquam ex vberissimo fonte innumera nobis bona copiosè fluxere. Sed & est proficua ipsa Patrum nostrorum, sanctorum virorum recordatio, quòd admoneat nos non debere ab eorum virtutibus esse degeneres, secundum diuinum illud oraculum ^a *Isai. 51.* Attendite ad petram vnde excisi estis, & ad cauernam laci, de qua præcisi estis: attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram quæ peperit vos.] Verùm quæ iucunda atque proficua, eadem est & necessaria commemoratio eorumdem, à quibus sumus & maxima beneficia consecuti, ne ex silentio vel obliuione turpiter redarguamur ingrati.

Sanè quidem, generatim cuncta quæ filiis prosperè, feliciterque obueniunt, ea accepta ferenda esse parentibus, sæpè diuinis litteris admonemur, potissimum verò illa à magno Patriarcha Iacob ^b impertita Ioseph benedictione, qua inter alia ^b *Gen. 49.* ista diuinitus dicta narrantur: Sed in forti arcus eius, & dissoluta

luta

luta sunt vincula brachiorum & manuum illius per manus potentis Iacob; inde pastor egressus est lapis Israel.] Cùm igitur cuncta prospera Ioseph potenti manui Iacob adscribantur, qui non solum abesset quàm longissimè, sed iam eum deplorasset mortuum, planxissetque occisum: quid nobis de Patre illo dicendum, qui in omnibus præsens & adiutor existens, in primis Apostolico spiritu^a nos sæpè parturiit, & ab ipsa adolescentia eiusdem spiritus freno coercuit, cohibuitque à lubrico iuuenilis ætatis procurrentis ad malum, atque reddidit indomitum pullum diuinis legibus obsequentem, super quem & Christum^b fecerit considerare?

^a Galat. 4.

^b Mat. 21

At cùm nos multiplici nomine ipsi longè plurimum debeamus: de his modò, quæ spectant ad Annalium, quam habemus præ manibus scriptionem, extet ei tamquam institutæ omnis lucubrationis nostræ auctori, ista semper viuens, semper loquens Gratiarum actio monumentis perpetuis consignata. Æquum est enim, & animi humiliter de se ac modestè sentientis, per quem profecerit, profiteri; iniquum verò & arrogans suis viribus plus satis adscribere. Qui enim magis quàm par erat sibi tribuit atque dixit^c: In fortitudine manus meæ feci, & in sapientia mea intellexi] acerbum illud accepit à Deo ultore responsum: Numquid gloriabitur securis in eum qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eum à quo trahitur?] moxque addita est comminationi vindicta, quam & ille quoque infelix^d expertus est, qui eadem de causa, è regio folio deiectus, inter bestias exulauit.

^c Isai. 10.

^d Dan. 4.

Quamobrem quod mortales omnes æterna Sapientia Christus ipse Redemptor noster edocuit, cùm de Patre ad Philippum sic locutus est, dicens^e: Pater in me manens, ipse facit opera] de Patre Philippo & nos ingenuè profiteamur: non quòd gloriemur in homine & non in Deo; sed ut per quem tanta beneficia largitus est Deus, Dei cooperatorem hominem demonstramus; sicque ut Deo, ita & hominibus grati simus. Ipse enim diuini quodam impulsu Spiritus ista facienda præcepit, non secus ac Moyses qui quod vidit^f Tabernaculi exemplar in monte, faciendum illud indixit opifici. Eiusdem namque Patris nostri iteratis sæpiùs iussionibus, sumus nos tantum opus aggressi, inuiti licet ac renitentes, propriisque diffisi viribus, suscepimus tamen, tamquam diuino parentes imperio, quo quidem ipse adedò opus vrgebat, ut si quando nos tantæ molis pondere

^e Ionn. 14.

^f Exod. 25.

dere superati, desisteremus à cœptis, stimulis acerrimæ reprehensionis impelleret.

Exæstuans tu quidem (ad te enim, Pater, orationem conuerto) exæstuans, inquam, zelo Ecclesiæ laborantis: vbi mente illa tua diuino perfusa lumine, ac prophetico (dicere liceat) afflata spiritu vidisti è portis inferis in Ecclesiæ detrimentum progressas esse Centurias satanæ: ex aduerso confurgens pro domo Israël præliaturus prælia Domini, non maiori vel pari saltem numero militum, compensato certamine, decernendum putasti; sed probè sciens, quòd quæ^a infirma mundi sunt, eligit Deus, ut confundat fortia: puerum tuum, fratrum minimum, & hebetioris ingenij delegisti, quem vnum, eundemque inermem tot obiiceres armatis hostibus. Et aliud agere simulans, non latum campum ad prælium, sed ad experiendas vires angustum ornasti locum palæstræ, ipsum videlicet sacrum Oratorium S. Hieronymi, vbi inter quotidianas de rebus diuinis collationes, illud à nobis solum exegisti, quo res gestas Ecclesiæ in medium afferremus. Quod tua iussione semel cœptum, ad triginta annorum spatia est feliciter propagatum, ipsa integra rerum gestarum serie, dicendo, iam septies in Oratorio repetita.

^a 1. Cor. 1.

Astabas iugiter operi, vrgens præsentia, instabas verbis, durus semper (ignoscas si hoc dixerò) diurni pensis existens exactor, adedò ut piaculum putares, si interdum ad alia enarranda diuertissem, dum nec minimum quidem ab instituto deflectere patereris. Sæpè verò & in eo humani aliquid passus sum, fateor, cùm nondum intelligens rem ipsam occultè abs te apud Deum precibus confici, meas ipse metiens vires, quererem, mecum fermè agi tyrannicè, quòd non solum aliquis non iungeretur ex fratribus, qui ad collaborandum eidem subiiceret collum iugo, sed multiplicato labore, nec datis paleis^b, multiplex opera exigeretur; cùm inquam & adhuc alij ad susceptum munus negotiorum fasces imponderentur, cura videlicet animarum, publicum de suggestu ministerium verbi Dei, præfectura domestica, præter alia quamplurima, quæ inopinatè & importunè molestiores quotidie ingererent interuentores. Adedò ut tu vel ista faciens, vel fieri ab aliis patiens, nihil minùs velle videreris, quàm quod plurimum velles.

^b Exod. 5.

In quo quidem visus es imitatus Eliam^c, dum congressus cum sacerdotibus Baal, eos expugnaturus per ignem cælitus implo-

^c 3. Reg. 18

implorandum, qui propositam victimam inflammaret atque consumeret; in contrarium nisus, eandem quatuor aquæ hydriis tertio voluit affluenter aspergi, quo magis summa Dei potentia innotesceret. At verò alia ex parte cum prompto animo idem tu ipse ad præstandum auxilium precibus tuis manu fortissimè admouisti^a, visus es secutus Helisæum, qui manum suam Regis manui superimponens in emissionè sagittæ, fecit eum esse totius Syriæ percussorem. Quo pariter symbolo tu mecum agens, manui meæ debili tuam validissimam iungens, obrusum stylum in sagittam salutis Domini, contra insultantes Assyrios conuertisti. Quod sicut verum, ita pulchrum ac iucundum est mihi de te publicè profiteri.

^a 4. Reg. 13

^b 1. Cor. 3.

^c 1. Reg. 21

^d Philip. 4.

^e 2. Cor. 5.

^f Act. 6. 8.

Pugnasti tu quidem, sed aliena manu, vsitato more tuo, qui cum admiranda operari consueueris, mirandus tamen nunquam volueris apparere, nihil tam sollicitè cauens, quam ne quid de te magnificè diceretur, operimento stultitiæ sæpè operiens sapientiam, iuxta peruulgatum illud & celebratum, mentique tuæ infixum penitus Apostolicum paradoxum^b: Qui vult sapiens esse, stultus fiat. Ita quidem vt nullis compedibus blandientis sæculi tenereris, exemplo Dauid^c ad tempus ora mutantis, magna dona spiritus occultares, quæ sunt infirmitatis humanæ foris ostentans; sciresque secundum Apostolum^d, abundare & penuriam pati; vt cum ipso dicere posses^e: Siue mente excedimus, Deo; siue sobrij sumus, vobis] atque exemplo cognominis tui Philippi^f diaconi, pro ratione temporis, vel inhæreres hominibus, ipsorum saluti consulens, vel magno impetu spiritui venienti vela panderes.

^g Indic. 7.

Sed quam tu viuens in Christi ærarium gloriam copiosissimè intulisti, post migrationem ex hac vita, aucto multiplici scœnore, ipse rependit. Siquidem vbi laguncula^g terrea fracta est, quæ latebat intus sua claritate refulgens lampas apparuit; & quæ absconsa erat sub modio lucerna ardens & lucens, super æternitatis altum candelabrum exaltata, perspicua facta est, miraculorum fulgore coruscans. Tunc enim & quæ viuens edideras, sed occultaueras, mirifica signa, sunt cognita, & alia quam plurima recens edita patuerunt. Splendet vile licet adhuc, vt-pote temporarium, sepulchrum tuum votiuis tabellis, & ex pretioso metallo signis affixis, tuorum miraculorum indicibus, quibus magis quam pretiosorum marmorum crustis, vel Ægyptiis pyramidibus & obeliscis effulget, maius decoris in dies

dies accipiens incrementum ab iis, qui noua beneficia consecuti, inferunt noua signa.

Detur & mihi locus (vos fratres appello, qui pia ac nobili corona eius cingitis monumentum) vt hæc mea gratiarum actio, tametsi acceptis beneficiis longè impar, eidem adhærescat affixa sepulchro; ita tamen, vt per orbem terrarum, quocumque iidem feruntur Annales, excurret. Mobilis sit ipsa atque vocalis sculpta columna, quæ amplis notis ipsum prædicet Annalium primum auctorem & architectum; vt si quem ex eis mortales fructum cœperint, ipsi in primis omnes gratias agant. Stet, inquam, mea ista professio velut indelebile eidem sepulchro inditum epitaphium, cupiens & ego ipse eidem inhærere viua tabula, quæ formata penicillo ipsius precum, integram referat eius sanctitatis imaginem.

Age iam Pater (te rursum tamquam præsentem alloquor, dum eum vides, qui præsens vbique adest) age inquam, faue operi tuo: & vt tibi in omnibus victoria adscribatur (quod Ioab scripsit ad Dauid^a) veni, & quod reliquum est, confice^a prælium; cælestem desuper tuis precibus moue militiam, vt debellatis tandem penitus hostibus, triumphale carmen Deborah^b concinamus: De cælo dimicatum est contra eos, stellæ^b manentes in ordine suo aduersus Sisaram pugnaverunt] Me verò filium tuum, quem degens in terris assiduo fouisti præsidio, vigilantia custodisti, consilio gubernasti, patientia tolerasti, viuens in cælis fortioribus protege patrociniis: ampliora mihi crescant de tua iam perfecta & in omnibus consummata charitate subsidia; Sed & quod à Basilio se Gregorius^c Theologus^c consecutum affirmat, vt eum etiam post obitum habuerit monitorem: hoc nobis abundantius præsta; vt te ipso adhuc etiam vitæ meæ moderante habenas, quod reliquum est labilis huius curriculi senectutis, inoffenso pede percurram, perueniamque tandem post labores benè perfunctos ad beatam illam requiem, qua tu modò frueris in Patre & Filio & Spiritu sancto, quibus in vnitæte perfecta semper sit laus, honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

^a 2. Reg. 12

^b Ind. 5.

^c Gregor. Naz. in laud. Basil.

IN

IN
ANNALES ECCLESIASTICOS
 Epigramma,
 ALOYSII VALMARANÆ VICENTINI
 Societatis I E S V Professoris.

PERT, *fluvium tranans, sua Commentaria CÆSAR,*
Nec, sua ne pereant, ipse perire timet:
Tu tamen Annales committis, cautior illo,

Non tibi, sed PETRI, dum furit unda, rati,
Quid si iterum tumidis PETRVS titubaret in undis?
Hos, mihi crede, sua nollet abire manu.

Octauus Annalium tomus incipiens ab anno Domini quingentesimo nonagesimo, perueniens vsque ad septingentesimum decimumquartum, complectitur annos centum viginti quatuor, nempe à Gregorio Magno Romano Pontifice, vsque ad Gregorium Secundum.

A N N A L E S
ECCLESIASTICI.

PX superaddita oneri consueto Ecclesiasticorum negotiorum farina ad optatam quietem longè positam cum magis anhelem atque suspirem: magna tamen octavi Annalium tomi scriptio-
 nem aggrediendi ex eo mihi fiducia comparatur, quod pro foribus Gregorius Magnus occurrit, patronus idem noster duplici subsidio profuturus, adminiculo precum scilicet, quibus diuinum concilietur auxilium, & suorum scriptorum copia, ex quibus tamquam ex locupletissima cella penaria, quæ primùm erunt scribenda, ipse abundè suppeditat. Verùm non progreditur solus, cum in occursum egreditur, sed quæ præcedit in titulo, prima procedit in via, nobis opitulatura præcurrens Virgo Deipara. Amborum etiam nomine, nempe Mariæ, atque Gregorij, nostra nobilitatur ecclesia, apud quam iudem Annales nostri sunt elaborati, scripti, recitati, ac sæpiùs repetiti, atque hætenus in lucem editi. Quæ igitur prior ordine & maior est meritis, nobis occurrat potior in auxilio, atque virtute potentior adit: Ipsa mater foueat partus suos, atque faueat natis suis. Vt enim quos ad genua Rachelis pariebat eius ancilla, ipsa eos suos filios esse dicebat*: ita suos hac lege esse dicat oportet nostros Annales ipsa Virgo sanctissima, quos summo labore, ad eius genua prouoluti, enixis precibus conuenimus parturire.

Sed & inde erigitur magis animus, quod creuerint nobis diuina ex recenti collata dignitate subsidia: gloriosi enim martyres patrocinij quoque titulo accesserunt, Petri discipuli, conciliatores regis virginis nuptiarum cum sponso cælesti, atque eiusdem ad coronam martyrij promotores, eunuchi fratres, concupiscentia steriles, spiritali prole fœcundi, potentes gratia, gloria celebres, decori purpura, coronis fulgidi, insignes palmis Nereus & Achilleus vnà cum martyre æque & virgine Flauia Domitilla. Quibus cum Magno Gregorio in auxilium iunctis, erit mihi in sancta quadriga ista, cui infideat auriga Deipara, magna fiducia: aded vt illud ex Cantico securè occinere liceat: *Quadrige tuæ saluatio.* qua cum vectus fuero, ardua quæque accessu & transitu difficilia facile superabo: sperans insuper Dei beneficio dandum, vt vnà cum Annalibus, annis quoque vitæ benè perfunctus, iam non ampliùs in circi istius vitæ periodis è calce rursùm reducendus ad carceres, rursùm cælum versus curru isto cælesti, adminiculo scilicet Sanctorum precum, sublimis tollar, atque ex optato in Domino tandem perpetuò requiescam.

IESV CHRISTI
ANNVS
590.

GREGORII PAP.
ANNVS
I.

MAVRITII IMP.
ANNVS
5.

I.

VINGENTESIMI nonagesimi Christi anni res gestæ maiori ex parte in superiorem tomum relatæ sunt, vsque videlicet ad electionem Gregorij Magni in Romanum Pontificem: iam verò reliqua profequamur de rebus ab eo præclare gestis post electionem vsque ad finem præsentis anni, qui & Imperij Mauritiij Augusti quintus numeratur, octava Indictione ad mensis Septembris terminum decurrente, & nona tunc inchoante.

II. DE ORDINATIONE S. GREGORII PAP.

Sed antequam ista aggrediamur, quod in primis ad tempus spectat, scias errare eos qui diuersam ineunt rationem annorum Mauritiij Imp. ab hac nostra assertionem, qua ponimus S. Gregorij creationem sub anno quinto eiusdem Mauritiij. Præter id enim quod superius dictum est anno primo Imperij: qui huius temporis, suæque ætatis breuiter res gestas conscripsit Ioannes fundator monasterij Biclarenis (hoc enim titulo eius perbreuis historia inscribitur) asserit istud ipsum, anno videlicet quinto eius Imperij S. Gregorium esse creatum Pontificem: quo pariter anno Theodosium Mauritiij filium à patre tradit Cæsarem esse dictum. Hæc de anno Imperatoris, & promotionis Gregorij in Pontificem maximum. Sed his reuocatis ad calculos, aliam iniisse oportuit rationem, quam vide superius anno quingentesimo octogesimo sexto, vbi annum primum Mauritiij, auctoritate Græcorum & Latinorum, & Biclarenis huius pariter collocauimus, sed opus fuit dimouisse.

III.

Martyrolog. Rom. die 3. Septembris.

Quod autem ad diem ordinationis eius spectat, nihil est quod reuocari possit in dubium, utpote quæ ob excellentiam tanti Pontificis relata fuerit singulari prærogatiua in tabulas Ecclesiasticas, annis singulis in memoriam ac cultum fidelibus reuocanda ipsa die qua contigit, nempe tertio Nonas Septembris, eiusmodi præclaro elogio: Romæ ordinatio incomparabilis viri sancti Gregorij Magni in summum Pontificem: qui omnis illud subire coactus, è sublimiori throno clarioribus sanctitatis radiis in orbe refulsit. hæc de eius ordinatione, cum videlicet est consecratus in Romanum Pontificem: qui & antè, cum ex præscripto sacrarum canonum à clero electus fuit, re vera Pontifex dici potuit, cum ab eo tempore à Deo acceperit Pontificium, absque alia expectata de consecratione ab Imperatore licentia.

IV. GREGORII PONTIFICIS QUALIS.

Iam verò in hunc vnum Gregorium conuersi oculi omnium erant, utpote qui ceteris omnibus vitæ sanctitudine, claritudine generis, scientia, atque vsu rerum præstaret; qui que non in Occidentali tantum orbe, sed & in Orientali quoque, vbi diu in functione legationis, siue Apocrisarij muneris versatus fuerat, omnibus optime notus, ab omnibus Pontifex exereretur; ut quæ de ipso inferius dicenda erunt, ostendunt. Qui enim in orbis theatro præfecturæ Vrbanæ fascibus iam antea, qualis quantusve esset, innotuisset, contemptu mundi in trabea monachali magis enituit: clarior verò redditus, ex quo assumptus est in Cardinalem: sed fulgore maiore resplenduit ex legatione Constantinopoli bene perfuncta. Tot igitur splendorum radiis illustratus, etsi nollet, ac vitaret licet (quod non possit abscondi ciuitas supra montem posita) in se omnium animos traxerat & obligarat, hoc ipso potissimum tempore, cum (vt diximus tomo superiori) ingens lues Urbem depasceret, quò vt qui omnium esset sanctissimus eligeretur, necessitas impellebat: vrgebat verò magis, dum super Urbem barbaricus Longobardorum gladius immineret, dira que fames ingrueret atque saeuiret: vnde quaerendus ab omnibus fuit sanctus, qui pestilentiam propulset, fortis, qui defenderet Urbem; & qui esurientem populum pasceret, deligendus pastor amator pauperum: non nisi illud propheticum eidem occurrentibus cunctis: Princeps esto noster: ruina autem hæc in manu tua. ad hoc præelectus à Deo, vt ædifices, & plantes, & dispersa colligas, atque infirma consolidas. quæ cuncta ipse nauiter (vt suo loco dicemus) impleuit, atque abundantius præstitit.

V. ADVERSVS INVASORES ROM. ECCL. HIST. IMMUNITATIS.

At non simulac Pontifex Romanus electus est, in Petri cathedra fedit, neque federe licuit: etenim quod sub Arianis Gothorum Regibus præsumptum diximus superioribus tomis, vt electus Pontifex, non nisi per soluta pecunia confirmatus à Principe sedere deberet, vindicata postea Vrbe cum vniuersa Italia à Gothorum tyrannide per Iulianum Imperato-

CHRISTI
590.

GREGORII PAP.
I.

MAVRITII IMP.
5.

A peratorem, non minore ille tyrannide idem ius confirmandi Romanum Pontificem, & pro confirmatione pecuniam exigendi sibi retinuit. Deplorat ista idem S. Gregorius, dum illud Psalms penitentialis elucidat: Qui laudabant me, aduersum me iurabant. cum Simoniacam hæresim insectatur, & ait: Hæc est, inquam, hæresis quæ prima nascentis Ecclesiæ rudimenta tentauit, & ante alias hæreses prima apparuit. Cuius erroris vesania licet ex tunc damnata fuerit, postea tamen in Ecclesia germine pestifero pullulauit, nostris verò maxime temporibus malitia suæ virus exercuit, & totius Ecclesiæ pacem schismatica infestatione turbauit. Concitauit enim aduersus Ecclesiam Dei non solum innumerabilem multitudinem, verum etiam regiam (si fas est dicere) potestatem. Nulla enim ratio finit, vt inter Reges habeatur, qui destruit potius, quam regat Imperium; & quoscumque habere potest peruersitatis suæ socios, eos à confortio Christi efficit alienos. Qui turpissimi lucri cupiditate allectus, sponsam Christi captiuam cupit abducere, & passionis Dominicæ sacramentum ausu temerario contendit euacuare: Ecclesiam quippe, quam sui sanguinis pretio redemptam Saluator noster voluit esse liberam, hanc ipse, potestatis regie iura transcendens, facere conatur ancillam. Quanto melius foret, si dominam suam esse agnosceret, eique religiosorum Principum exemplo deuotionis obsequium exhiberet, nec contra Deum fastum extenderet dominationis, à quo suæ dominium accepit potestatis? ipse enim est qui ait: Per me reges regnant. Sed immensa cæcitas cupiditatis caligine & diuino (vt patet) ingratus beneficio, & contra Deum fastuosus, terminos quos posuerunt patres nostri, contempto diuino timore, transgreditur, & contra Catholicam veritatem suæ furore tyrannidis efferatur.

In tantam autem suæ temeritatem extendit vesaniæ, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vendicet, & in domina gentium terrenæ ius potestatis usurpet: quod omnino ille fieri prohibuit, qui hanc beato Petro Apostolo specialiter commisit, dicens: Tibi dabo Ecclesiam meam. Obstruatur ergo os loquentium iniqua, & omnis hæreticorum acies obmutescat: quia nullas vires habet mendacium, quod ipsius voce veritatis inuenitur destructum. hucusque Gregorius, qui (vt vides) Regis nomine indignum eum habet, qui Romanam Ecclesiam suis spolijs iuribus & libertate, quoquo modo subiugare & sub tributo ipsam redigere conabatur: quem & contra Catholicam agere veritatem proclamat. Qui & inferius in eiusdem Psalms expositione eo versus: Initio tu Domine terram fundasti. inter diros Ecclesiæ persecutores adnumerat Imperatorem talia præsumentem, dum ait: Quid enim Nero? Quid Diocletianus? Quid denique iste, qui hoc tempore Ecclesiam persequitur? Numquid non omnes portæ inferi? cum tamen siue de Mauritio, siue eo qui ipsi successit, Phoca, vel Tiberio, vel Iustino, qui hos præcesserunt, Augustis (cuius horum temporibus velis scripsisse Gregorium commentarium illum) omnes reperiantur fuisse fide Catholica Orthodoxi, hacque tantum ex parte damnandi, quòd confirmationem electi in Rom. Pontificem sibi (vt vidimus) vendicarent.

Tam grande malum licet Gregorius ad id sit detestatus, tolerandum tamen ipsi in tanta temporum iniquitate fuit, cum iugi bello Longobardi Italiam infestarent, Romamque ipsam obsidione sæpè vallarent atque perstringerent: vnde periti nauæ more turgentis maris vndas haud prora findentis, sed clauo potius declinantis, electionem suam irritam reddere laborauit, sicque anteuertere malum illud, quod sibi imminere cognosceret. Quamobrem qui clero ipsum eligenti non posset obistere, neque resistere populo postulanti: ad vnicum illud remedium sibi confugiendum esse putauit, vt bene vtens occasione illa, & ex veneno sibi parans antidotum, ad Mauritium Imperatorem, ad quem de electione facta mittebatur à clero populoque Romano decretum, litteras daret, quibus ipsum pluribus dehortaretur ab electionis confirmandæ sententia.

Ista præsentens Germanus Præfectus Urbis, occurrens malo, nesciente ipso Gregorio, eius ad Mauritium Augustum datas litteras interceptit; suas verò addidit ad eundem, quibus eum certum redderet, nihil his perditissimis temporibus opportunius contingere potuisse, quam vt Gregorius nobilis genere, vita sanctissimus, scientiaque ceteris præstans, Romanus Pontifex esset electus, rogans ipsum pariter, vt petenti clero & populo postulanti, eius confirmando electionem, annuere veller. Quod ei per facile fuit suadere, utpote qui ipsum Gregorium degentem olim Constantinopoli satis perspectum habuisset, eo que fuisset familiarissimè vsus, quem & compatrem delegisset, cum genitum à se filium ab eo ex sancti lauacri regeneratione suscipi voluit. Hic autem admonendum lectorem

putamus, quod quem Praefectum Urbis Ioannes diaconus Germanum nominat, aliter ha-
ber Gregorius Turonensis ex relatione sui diaconi, qui tunc in Vrbe erat: non enim Ger-
manum dictum nomine Praefectum Urbis fuisse, sed eundem fuisse germanum ipsius
S. Gregorij significat. sunt haec verba ipsius: Praefectus vrbis Romae germanus eius, antici-
pauit nuntium, & comprehenso disruptis epistolis, &c.] nisi interpunctio vitiosa irressit,
vt legendum sit: Praefectus vrbis Germanus, eius anticipauit nuntium. quae lectio magis
placet; eo quod apud neminem auctorem legerim Gregorio fuisse germanum.

IX. Degebat interea Gregorius in Vrbe securus, quod adeo efficaces se sciret dedisse litte-
ras ad Imperatorem, quibus redderetur omnino a confirmatione suae electionis auersus.
Mihī enim & illud facile persuadeo, ipsum non siluisse, quod exigeret argumentum, de ty-
rannicè vsurpata electionis Romani Pontificis confirmatione, immò vt ingens malum de-
restatum esse, contestationem adiecisse, interminatūq; aduersus eum diuinum iudicium, B
si non sineret Romanam Ecclesiam liberam, iamdiu in seruitutem eo modo tyrannicè
vindictam: vt cum Mauritius ista legisset, longè longius abhorreret vt missum a clero &
populo decretum electionis probaret, eidemque subscriberet. Haud enim aequo animo
Principes, dominari alijs assueti, pati rigidos sacerdotes solent, quibus in iis quae ad Deum
sunt, cogantur obtemperare, vel eos, si renuant, experiantur vltiores. Ista, inquam, fretus se-
curitate Gregorius vna cum comministris in Vrbe degebat.

X. Sed quomodo se habere solum administratio Romanae Ecclesiae, dum qui electus
erat vetabatur tyrannicè ab Imperatore ea quae sunt Pontificis munia exercere, donec
accedente Imperatoris consensu, Pontificis initiari daretur: colligi facile potest ex epi-
stola Romani cleri ad Scotos reddita, cum sedes vacaret morte Seuerini Pontificis, ele-
ctusque in locum eius esset Ioannes huius nominis Quartus, sed nondum consecratus. C
Videre est in litteris illis, curam Romanae Ecclesiae non electum Pontificem solum gessisse,
sed quatuor simul eiusdem Ecclesiae ministros sacros, ne, npe Archipresbyterum pri-
mo loco, deinde ipsum electum, tertio loco Primicerium, quarto verò Consiliarium:
apud hos enim, donec legitimus Pontifex sedere posset, cura posita erat non Romanae
tantum, sed vniuersalis totius orbis Ecclesiae: eodemque ordine quo recensiti sunt, in-
scribebantur eorum nomina in litteris quas scribi in diuersas prouincias contingebat,
sicut positum videmus in dictis ad Scotos datis litteris, in hunc modum: Dilectissimis
& sanctissimis Thomiano, &c. Hilarius Archipresbyter & seruans locum sanctae sedis
Apostolicae, Ioannes diaconus, & in Dei nomine electus, item Ioannes Primicerius &
seruans locum sedis Apostolicae, & Ioannes seruus Dei Consiliarius eiusdem sedis Apo-
stolicae.] ita ibi.

XI. Ceterum quod ad Gregorium spectat, in ipsum, veluti si confirmatus Pontifex esset,
vt ab eo in tanta, in qua ob pestem ingruentem calamitate erant, remedij aliquid accipe-
rent, intenti oculi omnium erant. Nullus enim interea sacri ordinis ministrorum exilte-
bat, qui tanto electo Pontifice, nisi eius iussione sibi aliquid arrogaret officium, prae-
sumeretque quoduis publicum obire munus: quamobrem inuitus in tanta rerum & tem-
poris necessitate cogitur ipse Gregorius, Christiana iubente charitate, ad breue spatium
temporis gerere se Pontificem, seu potius pro Pontifice, in his dumtaxat, quae ad expiatio-
nem spectarent Urbis, ad luem videlicet ingruentem auertendam, Litanias indicendo, &
eisdem pio studio frequentandis, exhortationemque ad populum, qua ad poenitentiam
prouocaret, habendo.

XII. Cum enim eadem pestis magis vrgeret (inquit Gregorius Turonensis^b) verbum ad E
plebem pro agenda poenitentia in hunc modum conuersus est: Oportebat, fratres charissi-
mi, &c.] Sed antequam hic ipsum reddamus integrè sermonem, monendus est lector,
eundem perperam relatum in ipsius Gregorij epistolarum librum vndecimum sub indi-
ctione sexta; quod & fefellit qui nouam eiusdem Gregorij operum editionem elabora-
runt, dum ad finem concionis eam habitam posuerunt sexta indictione. praestat quidem
hac ex parte audire historicos omnes testantes dictum ab ipso Gregorio fuisse quarto
Kalend. Septembris, Indictione octaua, praesenti videlicet anno: cui veritati certum est
assentiri vetera exemplaria; quae omnia si deessent, ex veritate historiae dicta lectio magis
probanda: nam cum constet eum ad populum habitum esse sermonem tempore ingruen-
tis pestilentiae, eamque hoc anno contigisse, quo & Pelagius Papa obiit, assertionem ipsius
Gregorij certum sit, neque aliquando postea tam dire, dum Gregorius vixit, eam vexaf-
se po-

^a Bed. hiffor.
^b Angl. lib. 2.
cap. 19.

^a Greg. Tu-
ron. lib. 10.
c. 1.
CORRIGI-
TVR ERROR
DE TEMPO-
RE HABIT-
TAE CON-
CIONIS.

A se populum: planè impossibile est, vt ad sextam, vel aliam aliquam Indictionem referri
possit. His accedit eius, qui sermone interfuit, diaconi Turonensis testificatio, dum id fa-
ctum retulit, antequam Gregorius Pontifex ordinaretur. quibus quidem omnibus cum
aequè omnes assentiantur, qui habitam hoc tempore eam asserunt esse orationem, cum
id ipse disertis verbis insinuet, nihil est vt de iisdem vel leuiter saltem dubitari possit.
Cum autem eadem quae inter epistolas ipsius Gregorij concio habetur, recitetur pariter
à Gregorio Turonensi; in quibus inter se editiones discrepent, ponemus in margine. Sic
enim se habet^a:

Oportet, fratres carissimi*, vt flagella Dei, quae metuere ventura debuimus, saltem
praesentia & experta timeamus. Conuersionis nobis aditum dolor aperiat, & cordis no-
stri duritiam ipsa iam, quam patimur, poena dissoluat. Vt enim, Propheta teste, praedictum
B est^b: Peruenit gladius vsque ad animam. Ecce enim cuncta plebs caelestis irae mucrone
percutitur, & repentina singuli caede vastantur; nec languor mortem praeuertit, sed languo-
ris moras (vt cernitis) mors praecurrit. Percussus quisque ante rapitur, quam ad lamenta
poenitentiae conuertatur. Pensate ergo, qualis ad conspectum districti iudicis peruenit,
cui non vacat flere quod fecit: habitatores quippe non ex parte subtrahuntur, sed pariter
corrunt, domus vacuae relinquuntur, filiorum funera parentes aspiciunt, & sui eos ad
interitum heredes praecedunt. Vnuscuique ergo nostrum ad poenitentiae lamenta con-
fugiat, dum flere ante percussione vacat. Reuocemus ante oculos mentis, quidquid er-
rando commisimus; & quod nequiter egimus, flendo puniamus. Praeuertiamus faciem
eius in confessione, & sicut Propheta^c admonet, leuemus corda nostra cum manibus ad
Deum*. Ad Deum quippe corda cum manibus leuare, est orationis nostrae studium cum
C merito bonae operationis erigere. Dat profecto, dat tremori nostro fiduciam, qui per Pro-
phetam clamat^d: Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Veterulas nam-
que Niniuitarum^e culpas triduanam poenitentia absterit, & conuersus^f latro vitae praemia
etiam in ipsa sententia suae mortis emeruit.

Leuemus igitur corda, & praesumamus nos iam percepisse quod petimus. Citius ad pre-
cem iudex flectitur, si à prauitate sua petitor corrigatur. Imminente ergo tantae animad-
uersionis gladio, nos importunis fletibus insistamus: ea namque quae ingrata esse homini-
bus importunitas solet, iudici veritatis placet: quia pius & misericors Deus à se vult ve-
niam precibus exigi, qui, quantum meremur, non vult irasci hinc. etenim per^g Psalmistam^h
dicitur*: Inuoca me in die tribulationis tuae, & eripiam te, & magnificabis me. Ipse ergo
sibi testis est, quia inuocantibus misereri desiderat, qui monet vt inuocetur. Proinde, fra-
D tres carissimi, contrito corde & correctis operibus castina die, primo diluculo ad Septi-
formem Litaniam, iuxta distributionem inferius designatam, deuotaⁱ mente cum lachrymis
veniamus. Nullus vestrum ad terrena opera in agros exeat, nullus quodlibet negotium
agere praesumat: quatenus ad sanctae Dei genitricis Domini ecclesiam conuenientes, qui
simul omnes peccauimus, simul omnes mala quae fecimus deploremus: vt districtus iudex
dum culpas nostras nos punire considerat, ipse à sententia propositae damnationis parcat.
] haecenus sermo, idemque dictus in ecclesia sanctae Sabinae in Auentino, & scriptus affixus
ecclesiae Albo, cui Litaniarum ordo istiusmodi subscriptus habetur:

- Litania clericorum exeat ab ecclesia beati Ioannis Baptistae.
- Litania virorum ab ecclesia beati martyris Marcelli.
- Litania monachorum ab ecclesia martyrum Ioannis & Pauli.
- E Litania ancillarum Dei ab ecclesia beatorum martyrum Cosmae & Damiani.
- Litania feminarum coniugarum ab ecclesia beati primi martyris Stephani.
- Litania viduarum ab ecclesia martyris Vitalis.

Litania pauperum & infantium ab ecclesia beatae martyris Caeciliae. Factae sunt haec in
basilica sanctae Sabinae sub die quarto Kal. Septemb. Indictione octaua.] haecenus ex ve-
teri eademque germana lectione, ex qua recentiores emendes, in quibus (vt diximus)
inconsultè nimis sexta Indictio ponitur: quando enim ista contigerint, liquidò constat.
Porro quam legisti Septiformem Litaniam per diuersarum personarum atque locorum
ordinem distinctam, apud Gregorium Turonensem aliter dispositam inuenies in hunc
modum^h:

Clerus igitur egrediatur ab ecclesia sanctorum martyrum Cosmae & Damiani cum
presbyteris Regionis sextae.

^a Greg. lib. 11.
c. 2. Registr.

XIII.
* dilectissimi
GREGORII
SERMO
TEMPORE
PESTIS.
^b Jerem. 4.

^c Thren. 3.

* Dominum

^d Ez. eccl. 18
^e Ion. 3.
^f Mat. 27.

XIV.
HORTATIO
AD POENI-
TENTIAM.

^g Psalm. 49.
^h dicit

* deuota ad la-
crymas mente

XV.
LITANIA
SEPTIFORMI-
S DICTA.

^h Greg. Tur.
lib. 10. c. 1.

XVI.

Omnes verò Abbates cum monachis suis ab ecclesia sanctorum martyrum Geruasij & A Protasij cum presbyteris Regionis quartæ.

Omnes Abbatissæ cum congregationibus suis egrediantur ab ecclesia sanctorum martyrum Marcellini & Petri cum presbyteris Regionis primæ.

Omnes infantes ab ecclesia sanctorum martyrum Ioannis & Pauli cum presbyteris Regionis secundæ.

Omnes verò laici ab ecclesia sancti protomartyris Stephani cum presbyteris Regionis septimæ.

Omnes mulieres viduæ ab ecclesia S. Euphemiæ cum presbyteris Regionis quintæ.

Omnes autem mulieres coniugatæ egrediantur ab ecclesia sancti martyris Clementis cum presbyteris Regionis tertiar. Ut de singulis ecclesiis exeuntes cum precibus ac lacrymis ad beatæ Mariæ semper Virginis genitricis Domini Dei nostri Iesu Christi basilicam congregemur: ut ibi diutius cum fletu ac gemitu Domino supplicantes, peccatorum nostrorum veniam promereri valeamus. Hæc eo dicente, congregatis clericorum cateruis psallere iussit per triduum, ac deprecari Domini misericordiam. De hora quoque tertia veniebant vtrique chori psallentium ad ecclesiam clamantes per plateas Urbis, Kyrie eleison.] hæc Gregorius, quæ accepit à suo diacono tunc in Vrbe morante. Sed unde ista diuersitas? non aliunde puto, quàm quòd cum non semel eiusmodi indictæ fuerint Litanie, proque diuersitate dierum, diuersæ affigerentur in ecclesia inscriptiones, singulæ diebus singulis: ex alia ipsarum alterius diei Gregorij diaconus descripsit, & ex alia alius retulerit inter epistolas. Pluries eo tempore celebratas esse huiusmodi Litanias diuersis diebus, & processum quoque fuisse ad sancti Petri basilicam, constat ex veteribus Ritualibus. Subdit verò idem Gregorius Turonensis:

* vadique

DIVERSAE
LITANIARUM
HABITAE.

XVII.

Afferebat autem diaconus noster qui aderat, in vnius horæ spatio, dum voces plebs ad Dominum supplicationis emisit, octoginta homines ad terram corruisse, & spiritum exhalasse. Sed non destitit sacerdos tantus prædicare populo, ne ab oratione cessarent.] huicque de his Gregorius, quæ (vt dictum est) accepit à suo diacono: qui cum eundem Gregorium sacerdotem nominet, planè declarat ipsum iam ex diacono fuisse presbyterum ordinatum, sed haud diu antè: nam inferius idem Gregorius: Ab hoc etiam diaconus noster reliquias sanctorum (vt diximus) sumpsit, dum adhuc in diaconatu Gregorius degeret.] hæc ipse.

XVIII.

Habent veteres Rituales libri (vt vidimus) vltimis Litanis esse processum ad basilicam Apostolorum principis Petri, atque ab eodem Gregorio sanctam imaginem Deiparæ magna veneratione delatam: fuisse autem illa traditur, quæ hæctenus extat in basilica S. Mariæ ad Præsepe, & à populo honorifico cultu frequentatur: eam tunc à S. Gregorio in processione delatam, Ordo Romanus, quem pluribus exemplaribus Vaticana bibliotheca custodit, affirmat: cuius maior proculdubio adhibenda fides est, quàm cufis haud pridem Venetiis. Tunc verò & mirandum illud accidisse tradant, vt cum peruenisset procedendo Gregorius ad molem Hadriani Tiberi adiacentem, in signum reconciliati numinis, visus fuerit Angelus nudatum gladium in vaginam reponere, eoque symbolo morbum cessasse significare voluisse, quemadmodum (vt superius ex eodem Gregorio dictum est) per sagittas visas cælitus lapsas idem fuerat diuinitus præmonstratus. Sic itaque in tempore concitata diuinæ iracundiæ (vt scriptum est^b) Gregorius factus est reconciliatio, cum auertent ipse diuinam indignationem à populo: cuius rei gratia in Litanis illis, quæ annua celebrantur in Ecclesia antiquo vsu recurringunt pro omnibus auertendis malis, idem Gregorius preces indixit cum gratiarum actione pro tanto accepto diuinitus beneficio. Extat eius indicationis formula, quam hæctenus inter ipsius Gregorij epistolas asseruatam hic tibi legendam proponimus: sic enim se habet^c:

ANGELVS
SVPER MO-
LEM HA-
DRIANI
VISVS.
^a Gregor dia-
log. lib. 4.
c. 36.
^b Eccles. 44

^c In Registro
in princ. Ind.
10.

XIX.

Solemnitas annuæ deuotionis nos, filij dilectissimi, admonet, vt Litaniam, quæ Maior ab omnibus appellatur, sollicitis ac deuotis debeamus, auxiliante Domino, mentibus celebrare, per quam à nostris excessibus, eius misericordiæ supplicantes, purgari aliquatenus mereamur. Considerare etenim nos conuenit, dilectissimi, quàm variis continuisque calamitatibus pro nostris culpis & offensionibus affligamur, & qualiter cælestis pietatis nobis subinde medicina subueniat. Sexta igitur feria veniente, à Titulo beati Laurentij martyris, qui appellatur Lucinæ, egredientes, ad beatum Petrum Apostolorum principem Domino supplicantes cum hymnis & canticis spiritualibus properemus, vt ibidem sacra mysteria

A mysteria celebrantes, tam de antiquioribus, quàm de præsentibus beneficiis pietati eius, in quantum possumus, referre gratias mereamur.] hæc Gregorius de huc cessante gratiarum referens actionem. Verùm non sic pestis penitus cessauit, vt omnino extincta fuerit, licet maxima ex parte vis eius repressa sit, vt quæ dicentur, ostendent.

Sed quid ipse post hæc? non quidem secundum illud de ignauis atque superbis antiquitus vsurpatum prouerbium, In proelio cerui, in pace leones: sed è conuerso, se leonem in proelio exhibuit, prodigens vitam ipsam, stansque ante omnes in prima acie primus in tanto discrimine militabat intrepidus: & vbi pax, conciliato numine reddita est, tamquam ceruus sibi timens, fugam arripuit, latibula captans, cum scilicet litteræ Imperatoris de confirmatione eius electionis Romam delatæ fuerunt; quod iisdem fermè diebus accidit. Sed quid de his primò Turonensis Gregorius habeat, hic reddamus: Cum, inquit^a, latibula ad Pontificalis gratiæ officium consecratus, Papa Vrbi datus est. Sed nec destitit diaconus noster, nisi ad Episcopatum eius de Portu rediret, & qualiter ordinatus fuerit, præsentem contemplatione suspiceret.] hæc ipse. Verùm de eius occulta fuga habet ista Ioannes diaconus^b: Quia, inquit, palàm egredi portas ciuitatis non poterat, à negotiatoribus exponendum se, dissimulato (vt fertur) habitu, callidus impetrauit: siluarum saltus expetiit, cauerinarum latibula requisit. In quibus dum ab omnibus summa sollicitudine quæreretur, iudicio columinæ fulgidæ super se iugiter è cælo dependentis agnoscitur, capitur, trahitur, & apud beati Petri Apostolorum principis templum Pontifex consecratur.] hæc de fuga, inuentione, & consecratione Gregorij Ioannes: quæ quidem omnia & ex ipsius Gregorij Papæ scriptis fidem aliquam sibi vendicant.

XX.
DE PVGA
GREGORII.

^a Gregor. Tu-
ron. histor.
Fræc. lib. 10.
c. 1. m. fin.

^b Ios. disc. in
vita S. Greg.
lib. 1. c. 44.

DIVINIS
SIGNIS IM-
PEDITA PV-
GA GREGO-
RII.

XXI.

Etenim dum per apologiam ad Ioannem Rauennatem Episcopum, qui ipsum ob eam causam incusarat, in præfatione libri curæ Pastoralis ad eum scripta se excusat, hæc habet: Pastoralis curæ me pondera fugere delitescendo voluisse, benigna, frater charissime, ac humillima intentione reprehendis, &c.] De signo autem diuinitus ostenso, quod dictum est à Ioanne, ipse ex epistola ad Cyriacum Constantinopolitanum Episcopum fidem aliquam sibi sumit, dum ista habet^d: Ego quoque qui indignus ad locum regiminis veni, infirmitatis meæ conscius, secretiora loca petere aliquando decreueram: sed superna mihi indicia^e aduersari conspiciens, iugo Conditoris subdidi ceruicem cordis, hoc præcipuè pendens, quia quælibet occulta loca sine Dei gratia animam saluare non possunt, &c.] Idemque ad natalem Episcopum Salonitanum his verbis^f: Quia diuinis iudiciis non poteram resultare, necessariò mentem meam parti lætiori reuocaui.] ita Gregorius; cum conceptum ex sua creatione merorem deponere ac penitus propulsare eo argumento studeret, quòd scilicet ita Deo placitum esse, signis haud dubiis cognouisset. Quæ igitur adeò mirandis præostensa est signis ordinatio, celebrata hoc anno, tertio Nonas Septembris, eadem veluti sacrosancta, annis singulis in Ecclesia repetenda, consignata tunc publicè fuit in Romanæ Ecclesiæ tabulis, quæ & in vniuerso Catholico orbe solemniter hæctenus perseuerat. Ceterum etsi pendenda ab ipso Gregorio fuerit Imperatori eadem pecuniæ quantitas, quæ à prædecessoribus Gothorum temporibus exacta est: haud tamen in crimen adduci potuit, quasi redemptam pecunia Pontificatum obtinuerit: etenim electio (vt dictum est) legitimè facta illi contulit Pontificatum, non Imperatoris confirmatio tyrannicè vsurpata, quæ pecunia licitè redimi potuit, cum non redimeretur ea Pontificatus, sed executio muneris, eo modo (quòd aliter non liceret) ab illata vexatione se deliberando.

^c Gregor. in
Præf. lib.
Pastor.

^d Greg. lib. 6.
epist. 4. vet.
edit.

^e iudicia
^f Greg. lib. 2.
epist. 10.

^g iudiciis

E

Ordinatus igitur S. Gregorius Summus Pontifex, mox creditum sibi populum, vt optimus pastor, Dei verbo alere aggressus, in eadem S. Petri basilica primam ordine positam habuit homiliam, qua pluribus præsentis temporis deplorauit ærumnas: etenim accidere visum est tunc temporis secundum illud Ios. 1. Residuum erucæ comedit locusta, residuum locustæ comedit bruchus, residuum bruchi comedit rubigo.] Siquidem alia plura post pestem secuta sunt mala: nam cum adhuc apud basilicam Vaticanam ordinatus Pontifex Gregorius resideret, ventis vehementibus concussa ciuitate, quæ vetustate infirma erant ædificia solo prostrata sunt: addita his fuere mala alia recentia & instantia, quibus tum Italia premebatur vbiq; tum Roma ipsa diuini vexabatur. quo factum est, vt crederetur extrema mundo dies iudicij imminere: cuius rei gratia idem Gregorius Pontifex mense Nouembri habens eam in eadem basilica sancti Petri ad populum homiliam in illam Euangelij

XXII.

^g Joel. 1.
ROMAVEN-
TORVM VI
MAGNA EX
PARTE PRO-
STRATA.

A lectionem, qua signa aduentus sui à Domino prænuntiata sunt, post alia habet ista: Pestilentias sine cessatione patimur.] & de signis præostentis futurorum malorum: Prius quam, inquit, Italia gentili gladio ferienda traderetur, igneas in cælo acies vidimus, ipsoque qui post humani generis fufus est sanguine coruscantes.] & inferius: Ecce, fratres mei, iam cernimus, quod audiebamus: Nouis quotidie & crebrescentibus malis mundus vrgetur. Ex illa plebe innumerabili quanti remanseritis, aspicietis: & tamen adhuc quotidie flagella vrgerent, repentini casus opprimunt, nouæ nos & improuisæ clades affligunt.] & paulo post: Nudiustertius, fratres, agnouistis, quod subito turbine annofa arbutta eruta, destructæ domus, atque ecclesiæ à fundamentis euerfæ sunt. Quanti ad vesperum sani atque incolumes acturos se in crastinum aliquid putabant, & tamen nocte eadem repentina morte defuncti sunt, in laqueo ruinæ deprehensi? Sed considerandum est nobis, dilectissimi, quod ad hæc agenda inuisibilis Iudex venti tenuissimi spiritum mouit, vnus procellam nubis excitauit, & terram subruit, casura tot ædificiorum fundamenta concussit. Quid ergo Iudex ipse facturus est, cum per semetipsum venerit, & in vltionem peccatorum ira eius exarserit, si portari non potest, cum nos per tenuissimam nubem ferit: In iræ eius præsentia quæ caro subsistet, si ventum mouit, & terram subruit, & concitauit aëra, & tot ædificia strauit?]

B Fuerunt hæc omnia iam antea à S. Benedicto prænuntiata, cum S. Sabinum Episcopum Canusinum alloqueretur ea quæ ipse S. Gregorius recitat verbis istis: Roma à Gentilibus non exterminabitur, sed tempestatibus, coruscis turbinebus, ac terræ motu fatigata in semetipsa marcescet. Cuius prophetiæ mysteria nobis facta sunt luce clariora: qui in hac Vrbe dissoluta moxna, euerfas domos, destructas ecclesiâs turbine cernimus; eiusque ædificia longo senio lassata, quia ruinis crebrescentibus prosternantur, videmus.] hæc Gregorius. Sed his malis alia addebantur, nempe Longobardorum foris vrgentium metus, & pavor intus ex iis qui tunc erant Vrbs custodiæ milites mancipati, accensa discordia: de quibus idem Gregorius in epistola ad Paulum Scholasticum post Pontificatum inuita ordine scripta ista habet: Veniēte autem viro magnifico domno Maurentio Cartulario, ei quæso in Romanæ vrbs necessitate concurrite: quia hostilibus gladiis foris sine cessatione confodimur, sed seditione militum interno periculo grauius vrgeremur.]

C Imminebat insuper hoc anno dira fames; cuius rei causa ipse Gregorius, simulac ordinatus est Pontifex, è Sicilia frumentum vehendum curauit, vt patet ex secunda ordine data epistola ad Prætozem Sicilia ipso mense Septembri, inchoante nona Indictione; vbi inter alia: De qua re curam gerite: quia si quid minus huc transmittitur, frumenti petiti videlicet, non vnus quilibet homo, sed cunctus simul populus trucidatur.] Sic igitur non tam sedem Pontificiam, in qua sederet, visus est Gregorius consecutus, quam conscendisse iactatam omni ex parte turbinebus nauem, atque dimotus è sede quietis vocatus ad bella, durosque labores subeundos, & graues perpetiendas ærumnas. Hinc ipse ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum scribens quartam ordine epistolam, inter alia habet ista: Quia vetustam nauem vehementer contractam indignum ego infirmusque suscepi: vndique enim fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempestate quassata putridæ naufragium tabulæ sonant: per omnipotentem Deum rogo, vt in hoc mihi periculo orationis vestræ manum porrigatis: quia & tanto enixius potestis exorare, quanto & à confusione tribulationum, quas in hac terra patimur, longius statis.] hæc Gregorius pressus angustiis vndique gemens ac dolens.

D Verum quo magis increbrescere vidit mala, eo fortius ad ea superanda animi virtute surrexit, & tantum abfuit vt illis succumberet, vt ea omnia potentissimè superans, visus sit tot impenfos fluctus, Christi confusus verbo qui vocauerat, sicco vestigio pertransisse, vt diceret cum Apostolo: In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur.] Quanta enim fuerit animi tranquillitate inter tot fluctus atque procellas, ex eo quisque facile poterit intelligere, dum (vt ipse testatur in epistola ad Leandrum Episcopum Hispalensem) hoc ipso exordio Pontificatus sui, tamquam si summo orio fruereetur, curisque omnibus vacuus, solitarius detineretur monastica cellula, præclarissimum illud de Pastoralis cura commentarium elaborauit, ea occasione accepta, quod (vt dictum est) Ioannes Rauennas Episcopus ipsum litteris arguisset, quod pastorem curam, delitescendo, fugere voluisset. quia in re imitatus est Magnus Gregorius Gregorium Nazianzenum: sicut enim ille eadem ex causa scripsit de sua fuga apologeticum, quo sublimem periculosamque eiusmodi spiritua-lem præfecturam ostendens, se haud insipienter fugisse monstraret: ita hic noster suæ fugæ defen-

XXIII. Gregor. dialog. lib. 2. c. 15. DE VRBIS CLADE PRÆDICTIO.

Greg. lib. 1. epist. 3.

XXIV. PENVRIA VRBEM VEXAT. Greg. lib. 1. epist. 22.

Greg. lib. 1. epist. 4. STATUS ECCLÆSIÆ ROMANÆ HVIVS TEMPORIS.

2. Cor. 4.

Greg. lib. 4. epist. 46.

QUA OCCASIONE GREG. SCRIBIT LIT. BRVM GVNAE PASCORALIS.

A defensionem patans, simul ostendit periculum, pariterque docuit, quales esse debeant, qui in Episcopos assumuntur, & quo modo qui assumpti sunt se gerere in regimine ipso, atque insuper quo modo docere alios debeant, & ad sui cognitionem eosdem redire demum oporteat. Qua in re non apologiam tantum de fuga sua visus est scribere, sed pastor ipse pastorum pascere eos primum omnium voluisse; vnde & daretur eis optimè sibi subditos curare greges; memor nimirum, primum omnium incumbere ex Domini iussione, sicut Petro, ita & successoribus eius, labantes confirmare fratres.

B Scribens igitur de cura pastoralis volumen, nihil aliud visus est operatus, quam in eminentissima omnium cathedra sublimis positus docere voluisse omnes qui essent in toto Christiano orbe pastores, necnon eos qui eisdem postea futuris sæculis in eodem munere pastoralis essent substituendi Episcopi successores. Ita planè, cum ad Synodos celebrandas postea conuenerunt Episcopi, hoc ipsum (vt suo loco dicitur) ingenue professi sunt. Sed quanta id animi demissione, procul abhorrens à fastu, Gregorius ipse præstiterit, eius accipe verba, cum perorat: Ecce, inquit, bone vir, reprehensionis meæ necessitate compulsi, dum monstrare qualis esse debeat pastor inuigilo, pulchrum depinxi hominem pictor scædus, alioque ad perfectionis litus dirigo, qui adhuc in delictorum fluctibus versor.] hæc ipse: qui eo se vinculo arctius obstringere voluisse videtur, vt quæ alios scribendo docuisset, primus ipse opere implere satageret, exemplar sibi optimi pastoris velut in tabula pictum ob oculos ponens, vt se ipsum in eandem imaginem transformaret.

C Ceterum quod ad ipsius Gregorij scripta pertinet, planè ea admiranda cognosces, si in eis non folia tantum, sed qui insunt fructus velis attentè perpicere, atque percipere. Tulit infelicissima conditio sæculi huius, vt inter barbaros barbarissimis luculenta repleta Latinitas, & sollicitissimorum obducta carie fuerit Romana lingua: vt penè miraculum habitum sit, Gregorium inter tot tenebras aliquo illucescere potuisse fulgore. Sed cœpta iam prosequamur.

D Cum autem meditaretur ista Gregorius, ipso suæ sedis exordio, pati coactus est ingruentia vndique gratulantium agmina: Importuna sanè narratio in lectu musica] quod cogat Christiana charitas gaudere cum gaudentibus. Magis verò exulcerabant animum eius illi, qui cum spirituales essent, vt concilij eius animi & instituti, aliter iudicare deberent, æque vt ceteri gestire gaudium viderentur. Hinc ipse ad Paulum Scholasticum his primis ordinationis suæ diebus scribens, hæc ait: Quicquid mihi ex honore sacerdotalis officij extranei arrident, non valde penso: de vobis autem mihi hac ex re arridentibus non minime doleo, qui desiderium meum plenissimè scitis, & tamen profecisse me creditis. Summus enim mihi profectus fuerat, si potuissem implere quod volui; si voluntatem meam, quam dudum cognitam habetis, perficere optata quietis perceptione valuissimè.] alludens ad fugam, quam frustra captasset. scribit hæc ad Paulum Scholasticum Sicilia Præfectum, cum successorem ab Imperatore accepisset Leonem Exconsulem: quo tempore idem S. Gregorius ad curandum Ecclesiæ Romanæ patrimonium in Siciliam misit Petrum subdiaconum, cui & in mandatis dedit, vt interesset Concilij ab omnibus Episcopis eius insulæ annis singulis conuocandis. sed ad eundem Petrum paulo post litteras dedit, cum ipse vendicare veller Romanæ Ecclesiæ fundum quemdam, præcipiens, vt si quadraginta annis absque intermissione possessio illius continuata esset, nulla fieret possessori molestia, nolens vt priuilegio à Iustiniano Ecclesiæ Romanæ concessio centum annorum, ne exordia Pontificatus sui aliorum lacrymis auspicaretur.

E Dum in his esset, nec quem deuoraret ex suis ærumnis conceptum mœrorem digerere malum quo angebatur prouenisse sciebat, ed conuersus, grauius questus est, cum amicis ex postulans, quod apud Imperatorem non intercessissent, vt de sua electione decretum irritum redderetur. Hoc argumento ab eo scriptæ sunt litteræ ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum & alios: ad ipsum enim in primis hæc habet: Si charitatis virtus in proximi dilectione consistit, & sic diligere proximos sicut nos iubemur: quid est quod me beatitudo vestra non ita sicut se diligit? Quo enim ardore, quo studio Episcopatus pondera fugere volueritis, scio: & tamen hæc eadem Episcopatus pondera ne mihi deberent imponi, non restitistis. Constat ergo, quia non me sicut vos diligitis, qui illa me voluistis onera suscipere, quæ vobis imponi noluistis.] Sunt complures eiusdem Gregorij epistolæ ad diuersos datæ, quibus luger miserimum quem putabat animæ suæ statum, in quem sub honoris specie se videret esse coniectum: dignæ quidem omnes quæ ab omnibus legerentur,

XXVI.

XXVII. DE S. GREGORII SCRIPTIS TVDICIUM.

XXVIII. Eccl. 22. Rom. 12.

Greg. lib. 1. epist. 3. DOLOR DE ALIENO GAUDIO.

Greg. lib. 1. epist. 1. Greg. lib. 1. epist. 9.

XXIX. GREGORII CVM AMICIS EXPOSTULATIO.

Greg. lib. 1. epist. 4.

tur, verum ob prolixitatem vitandam eas hic reddere prætermittimus: ne tamen ieiunium A
omnino lectorem dimittamus, satis hic sit referre quam hoc ipso sui Pontificatus initio
scripsit ad sororem Imperatoris, nomine Theoctistam, pietate, sicut & generis claritudine
insignem feminam, qua quidem, qui intus laterent, animi fluctus aperit; ait enim post eius
exordium:

^a Greg. lib. 1.
epist. 5.

XXIX.
DEPLORAT
GREGORIVS
SVÆ VITÆ
STATVM.

Sub colore Episcopatus ad sæculum sum reductus: in qua, cura scilicet pastorali, tantis
terre curis inseruio, quantis me in vita laica nequaquam deseruisse reminiscor. Alta enim
quietis meæ gaudia perdi, & intus corruens, ascendisse exteriùs video: unde me à Con-
ditoris mei facie longè expulsum deploro. Conabar namque quotidie extra mundum, ex-
tra carnem fieri; cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abigere, & superna gaudia
incorporaliter videre; & non solum vocibus, sed medullis cordis mei ad Dei speciem anhe-

^b Psal. 26.

^c Isai. 58.

lans, dicebam: Tibi dixit cor meum: Quæsiui vultum tuum: & vultum tuum Domine B
requiram. Nihil autem in hoc mundo apperens, nihil pertimescens, videbar mihi in quo-
dam rerum vertice stare, ita vt in me pene impletum crederem, quod pollicente Domino,
ex Propheta didicissem: Sustollam te super altitudines terræ. Super enim altitudinem ter-
ræ sustollitur, qui & ipsa quæ alta & gloriosa præsentis videntur sæculi per mentis despe-
ctum calcat. Sed repente à rerum vertice, tentationis huius turbine impulsus, ad timo-
res, pauoresque corru: quia etsi mihi nihil timeo, eis tamen qui mihi commissi sunt, mul-
tum formido.

XXXI.

^d Psal. 68.
GREGORII
AERVMNAR
IN CVRA
PASTORALI.

^e Isai. 46.
^f Psal. 39.
^g Genes. 29.

Vndique causarum fluctibus quatuor, & tempestatibus deprimor; ita vt rectè dicam: Ve-
ni^a in altitudinem maris, & tempeitas demersit me. Redire post causas ad cor desidero, sed
ab eo cogitationum tumultibus exclusus redire non possum. Ex hoc ergo mihi longè fa-
ctum est, quod intra me est: ita vt obedire nequeam prophetice voci, qua dicitur: Redite C
præuaricatores ad cor. Sed stultis pressus cogitationibus solummodò exclamare compellor:
Cor meum dereliquit me. Contemplatiue vitæ pulchritudinem velut Rachelem^b di-
lexi, sterilem, sed videntem ac pulchram, quæ etsi per quietem suam minus generat, lucem
tamen subtilius videt. Sed quo iudicio, nescio, Lia mihi in nocte coniuncta est, actua vide-
licet vita, focunda, sed lippa, minus videns, quamuis amplius pariens. Sedere ad pedes Do-
mini cum Maria festinaui, verba oris eius percipere: & ecce cum Martha compellor in ex-
terioribus ministrare, & erga multa satagere. Expulsa à me (vt credidi) legione dæmonum,
volui obliuisci quos noui, ad Saluatoris pedes quiescere: & ecce mihi nolenti atque com-
pulsio dicitur: Reuertere in domum tuam, & annuntia quanta fecerit tibi Dominus. Sed
quis inter tot terrenas curas valeat Dei miracula prædicare, cum iam mihi difficile sit sal-
tem recolere: pressus enim in hoc oneretur multo secularium negotiorum, ex eis me esse

^h Marc. 5.

ⁱ Psal. 72.

D video, de quibus scriptum est: Deiecisti eos, dum alleuarentur. Neque enim dixit: Deie-
cisti eos postquam alleuati sunt: sed, dum alleuarentur: quia prauit quique dum temporali
honore suffulti, foris videntur surgere, intus cadunt. Alleuatio ergo ipsa ruina est: quia dum
gloria falsa subnixi sunt, à gloria vera euacuuntur.

XXXII.

^k Psal. 36.
^l Psal. 82.

Hinc iterum dicit: Deficientes vt fumus deficient. Fumus quippe ascendendo deficit,
& sese dilatando euanescit. Sic videlicet fit, cum peccatoris vitam præfens felicitas comita-
tur: quia vnde ostenditur vt altus sit, inde agitur vt non sit. Hinc rursus scriptum est: Deus
meus pone illos vt rotam. Rota quippe ex posteriori parte attollitur, & in anterioribus ca-
dit. Posteriora autem nobis sunt bona præsentis mundi, quæ relinquimus: anteriora autem
sunt æterna & permanentia, ad quæ vocamur, Paulo attestante, qui ait: Quæ retrò sunt

^m Philip. 3.

ⁿ Tob. 36.
^o Prov. 1.

oblitis, in ea quæ sunt priora me extendens. Peccator ergo cum in præfenti vita profecerit, E
vt rota ponitur, quæ in anterioribus corruens, ex posterioribus eleuatur: nam cum in hac vi-
ta gloriam percipit quam relinquit, ab illa cadit quæ post hanc venit. Et quidem multi sunt,
qui sic exteriores prouectus regere sciunt, vt per eos nequaquam interius corruant. Vnde
scriptum est: Deus potentes non abiicit, cum & ipse sit potens. Et per Salomonem di-
citur: Et intelligens gubernacula possidebit. Sed mihi hæc difficilia sunt, quia & valde oner-
osa: & quod mens sponte non recipit, congruè non disponit. Ecce serenissimus dominus
Imperator fieri simiam leonem iussit. Et quidem pro iussione illius vocari leo potest, fieri
autem leo non potest: vnde necesse est, vt omnes culpas & negligentias meas non mihi, sed
sua pietati deputer; quia virtutis ministerium infirmo commisit. Hactenus Gregorius, qui
eodem quoque argumento litteras^p dedit ad Narsetem Patricium, necnon alias ad Ana-
stasium Episcopum Antiochenum: desiderantur autem litteræ scriptæ ad Imperatorem,
quarum

^v Greg. lib. 1.
epist. 6. 7.

A quarum meminit in illis redditis ad eundem Anastasium, dum ait: Præterea indico, quia
à serenissimis dominis quantis valui precibus postulau, vt vos, honore restituto, ad sancti
Petri Apostolorum principis limina venire, & quousque Deo placuerit, hic mecum viuere
concedant: quatenus dum vos videre meruero, peregrinationis nostræ tedium de æterna pa-
tria inuicem loquendo releuemus.] hæc Gregorius.

Quorum verborum sensum vt percipias, in memoriam reuocare debes, quæ de eodem
Anastasio Sinaita in superiori Annalium tomo sunt dicta, ipsum nimirum resistentem Iu-
stino calumniam passum, ab eodem fuisse Antiocheno Episcopatu deiectum, in locumque
ipsius subrogatum Gregorium, quem cognitum perutilem Reipublicæ constat nunquam
ab ea sede fuisse per successores Imperatores dimotum. Cum verò magna ob spiritualem
animorum coniunctionem intercessisset inter ipsum Pontificem Romanum Gregorium

B & Anastasium necessitudo: illud ab Imperatore experiri Gregorius, vt eidem Anastasio ho-
nor sedis restitueretur, sineretur tamen ad obitum vsque qui tunc sedebat Gregorius sede-
re, ipse verò Romam ad se Anastasius mitteretur. Verum litteras de restitutione Anastasij,
licet scriptas, non tamen fuisse missas, idem Gregorius testatur in epistola ad Sebastianum
Episcopum, vbi ait: Præterea indico suggestionem meam ad piissimos dominos summis
precibus plenam fecisse, vt virum beatissimum dominum Anastasium Patriarcham, con-
cesso vsu pallij, ad beati Petri Apostolorum principis limina mecum celebraturum solem-
nia Missarum transmittere debuissent: quatenus, si ei ad sedem suam minimè reuerti lice-
ret, saltem mecum in honore suo viueret. sed quæ causa fuerit vt eadem scripta retine-
rem, præsentium lator vobis innotescet.] hæc ipse. Sed factum est diuino consilio, vt post
sequentem annum ille Gregorius moreretur, thronum verò suum post viginti quatuor an-

C nos ipse receperit Anastasius, vt suo loco dicemus.

Qui igitur in orientalem Ecclesiam, mox vt creatus est Pontifex, conuertit oculos, cer-
tè quidem illis consulere, quæ proximè essent, non despexit: cum enim sciret complu-
res Italie Ecclesias post tot bella tempore Gothorum illata & per Longobardos iterata
penitus desolatæ, earumdem propensiorum curam gessit: quamobrem^b Minturnensem
Ecclesiam non clero tantum, sed & populo destitutam, Formianæ illi proximè in hærenti
coniunxit, in qua tunc fuisse venerandum corpus sancti Erasmi martyris tradit. Verum
& Formiana postea pariter desolata, in proximum locum ad mare positum natura loci
munitum, Caietam dictam, tam sedes, quam martyris pignora sunt translata. Sed & hoc
pariter anno, Ecclesia Populonenfis in Tuscia, cuius fuerat Episcopus sanctus Cerbo-
nius, sacris destituta ministris, Rosellano Episcopo, vt eam curare deberet, litteris iussit.

D quarum est exordium: Peruenit ad nos, quod Populonenfis Ecclesia ita sit sacerdotis of-
ficio destituta, vt nec poenitentia decedentibus ibidem, nec baptisma possit præfari in-
fantibus, &c.] Ex quibus duo ista percipias in Ecclesia Catholica seruari solita, nimirum
vt nemo fidelium adultorum absque poenitentia, ipso sacramento videlicet poenitentia
per sacerdotem impertiendo, ex hac vita migrare sineretur, neque infantes coalescere
absque baptismo permitterentur. Hæc sui Episcopatus exordium: de reliquis autem Eccle-
siis collapsis, & vt licuit restitutis, vel aliis commendatis, sequentibus annis pro temporis
ratione dicturi sumus.

Sed maius negotium illud totis viribus suscipiendum ipsi fuit, vt schismate diuina
membra capiti iungeret: hoc enim anno idem Gregorius conatus est schismaticos illos ob
Tria capitula (de quibus sæpè tomo superiori dictum est) ab Ecclesia Romana separatos
E communioni Catholice restituere. Erant^d ex eis nonnulli Neapoli degentes, qui qui-
dem quòd non vt alij tumidi arrogantia & auersione superba se ab Ecclesia Romana se-
parauerant, sed quòd vererentur, ne Tria damnando capitula, aliquid facerent in præ-
iudicium Concilij Chalcedonenfis, quo prætextu alij omnes schismatici (vt suis locis est
demonstratum) contra Quintam Synodum se erexerant, faciliùs curari potuerunt. Ho-
rum vnus, Stephanus nomine, simulac accepisset sanctissimum virum Gregorium creatum
esse Romanum Pontificem, purum sincerumque veritatis cultorem, apud quem nullum
haberet accessum priuata affectio, sed studium veritatis: Romam veniens, ipsum conuenit,
suaque mentis ambages, animique dubitationem aperuit, quorum causa se ab Ecclesia se-
pararat: illud pollicitus, reuersurum se ad fidei Catholice communionem, si ipse Gre-
gorius suæ ipsius animæ susciperet in se periculum, intercederetque sponsor & fideiussor
apud Deum, vt ratum haberetur in celo, quod ipse rediens ad communionem Romanæ
Ecclesie

XXXIII.

PRO ANA-
STASIO AN-
TIOCHENO
EPISC. GRE-
GORIVS LA-
BORAT.

^a Greg. lib. 1.
epist. 27.

XXXIV.

CONSULIT
GREG. EC-
CLESIAS DE-
RELICTIS.
^b Greg. lib. 1.
epist. 8.

^c Greg. lib. 1.
epist. 15.

XXXV.

^d Greg. lib. 1.
epist. 14.
SCHISMA-
TICI QVO-
MODO A
GREGORIO
RECEPITI.

Ecclesiam in terris ageret. Quod Gregorius facere minime cunctatus est: sed & ut idem A
præstaretur ab eius locis Neapoli degentibus, litteris admonuit Demetrium his temporibus Neapolitanum Episcopum.

XXXVI.
SCHISMATICI VOCATI AD SYNODVM.

* Greg. lib. I.
epist. 16.

Virgebat & iussio Imperatoris, ut schismatici omnes ad Ecclesiam redire deberent: cuius rei gratia scripserat Mauritius Augustus ad ipsam Gregorium Romanum Pontificem, ut eos omnes Romam ad Synodum conuocaret; ut Synodali decreto iis quæ ab ipsis reuocata essent in dubium, amotis, perfecta Ecclesie vnitas sanciretur. Non extant ipsæ litteræ Imperatoris, sed tantum Gregorij id habetur testificatione de his scribentis ad Seuerum Aquileiensem Episcopum iterum in schismatis errorem delapsum: ubi ad finem hæc habet: Pro qua re imminente latore præsentium, iuxta Christianissimi & serenissimi rerum domini iussione, ad beati Petri Apostoli limina cum tuis sequacibus venire te volumus: ut auctore Deo, aggregata Synodo, de ea quæ inter nos vertitur dubietate, quod iustum fuerit, iudicetur.] hæc ipse. Verum venire cum contempsisset, sede ab hostibus priuatus est, Aquileia ipsa (ut dicemus) incensa, & ipse profugus ad summam est deductus inopiam, ut stipem quæreret. Sed de his inferius.

xxxvii. At licet, ut vidisti, iussione etiam Imperatoris cogentur schismatici Episcopi Romam ad Synodum proficisci, idq; etiam suis litteris præciperet S. Gregorius Papa, scribens ad Seuerum Aquileiensem Episcopum, ipsorum antesignanum, ipsi tamen more præcedentium schismaticorum, qui ut subterfugerent iudicium Ecclesiasticum, prouocare consueverunt ad Imperatorem, dederunt libellum Mauritio Augusto, ne cogentur Romam ad Pontificem proficisci, sicque eluserunt eiusdem Imperatoris missam antea iussione, necnon Gregorij Papæ præceptum. Extat libellus ipse, hæc tibi modò recitandus: accepimus cum vna cum aliis epistolis à Nicolao Fabro nostri studiosissimo, de promptum (ut putamus) ex C
bibliotheca Pithcei, cuius ipse extitit amicus intimus & contubernalis. sic se habet.

Sub Gregorio Papa Schismaticorum libellus supplicis Episcoporum ad Mauritium Imperatorem.

xxxviii. Suggestendum domno nostro clementissimo ac piissimo domno Mauritio Tiberio humiles Venetiarum vel secundæ Retiæ Ingenuinus, Maxentius, Fonteius, Laurentius, Agnellus, Felix, Augustus Iunior, & Horontius Episcopi.

Pietatis vestræ est, clementissime dominator, preces humilium sacerdotum Imperiali dignatione suscipere: quod etiam supplices deprecamur per Dominum Deum nostrum Iesum Christum Saluatorem omnium, per Fidem Catholicam, & Regnum quod memistis à Deo concessum, atque salutem dominorum filiorum vestrorum, quibus perpetuum Imperium Deo gubernante permanet, ut aditum inueniat supplicatio nostra apud D
pias aures vestras, & cum fiducia recurrentes ad principalia remedia, mereamur quæ petimus impetrare. Nam etsi nos peccata nostra ad tempus grauissimo iugo summisserunt, auxiliante nobis Domino, nullo pondere pressurarum ab integritate Catholice Fidei inuenimur villo modo titubare. Deinde nec oblitus sumus sanctam Remp. vestram, sub qua olim quiesci viximus, & adiuuante Domino redire totis viribus festinamus. Suggestimus etenim, domine piissime Princeps, scandalum Ecclesie, quod tempore diuæ memoriæ Iustiniani Principis totius mundi Ecclesias conturbauit, nostrarum quoque prouinciarum partibus ex tunc iam esse compertum; damnationem scilicet trium Capitulorum, id est, epistolæ venerabilis Iba Episcopi Edeffensæ ciuitatis, personæ quoque Theodori Mopsuestiæ Episcopi, atque scriptorum Theodoretæ Episcopi Cyri, quæ in sancta Synodo Chalcedonensi recepta sunt, & Vigilio tunc Romano Præsuli, atque omnibus E
pænè sacerdotibus damnatio ipsa, sicut reuera contraria sancto Chalcedonensi Concilio execrabilis noscitur extitisse. Qui etiam Vigilius scripta sua per omnes prouincias mittens, anathematis vinculis obligauit omnem populum, si quis damnationi trium Capitulorum præberet aliquando consensum. Et licet postea Imperiali pondere ad consensum damnationis Capitulorum ipsorum paulatim singuli tunc fuerint coarctati: nostrarum tamen prouinciarum venerandi decessores, quibus indigni successimus, prædicti quondam Vigiliij instructionibus informati, ad hoc inclinare nullo modo potuerunt. Quorum nos exempla, Deo propitiante, seruantes cum vniuerso populo nobis credito, sequentes etiam in omnibus definitionem sancti Chalcedonensis Concilij, defensionem Capitulorum ipsorum & reuerentiam exhibebimus, & à communionem damnantium cum diuina gratia abstinere dinoscimur. Er dum Zmaragdus gloriosus Chartularius patrem nostrum sanctæ memo-

A memoria Heliam Archiepiscopum Aquileiensem Ecclesie pro causa ipsa pluribus vicibus contristaret: cum nostro omnium consilio atque consensu direxit ad pia vestigia principatus vestri preces, supplicans, ut expectata Dei misericordia, reuocatis omnibus consacerdotibus Synodi nostræ in potestatem sanctæ Reip. ad vestræ clementiæ præsentiam veniretur, & vestrum in causa ipsa expectaretur iudicium. quod pietas vestræ mansuetudinis ad mercedem & laudem Imperij sui, clementi dignatione suscipiens, iussione suam dedit ad prædictum gloriosum Zmaragdum, ut nullatenus quemquam sacerdotum pro causa communionis inquietare præsumeret, sed Dei misericordia operante sustineretur, quousque compressis gentibus, ad libertatem omnes sacerdotes Concilij sub sancta Rep. peruenirent. Deinde defunctus est memoratus Archiepiscopus noster Helias.

Nos verò pro imperatis precibus, eiusdem cum omnibus populis ardentibus deuotiores xxxix.
B effecti, si fieri potuisset, eisdem diebus ad vestra certabamus redire vestigia. & gratias Deo retulimus, & pro vita Imperij vestri, sicut ipse nouit Dominus, assiduas preces eius obtulimus Maieitati. Post hoc, ordinato in sancta Aquileiensi Ecclesia beatissimo Archiepiscopo nostro Seuero, quæ contumeliæ illatæ sint, & quibus iniuriis, ac cæde corporali fustium, & qua violentia ad Rauennatem ciuitatem fuerit perductus atque redactus in custodiam, quibusque necessitatibus oppressus atq. contritus fuerit: potuit ad domini nostri piæ aures sine dubio peruenire. Nos autem tam inauditis calamitatibus patrem & Archiepiscopum nostrum, quod nunquam sub Christiano Principe factum dinoscitur, cognoscetes afflictum, insanabilem dolorum sumus stimulis vulnerati. Nam in hoc tempore iterum cognouimus, reuerendum Papam Gregorium ad eiusdem patris nostri exhibitionem misisse cum sacratissima vestræ pietatis iussione, ut pro causa ipsa communionis ad Romanam deberet ciuitatem deduci. Quod audientes, quamuis certi essemus talem iussione domini nostri specialiter aduersariorum improba importunitate subreptam, contabuimus, & contriti atque luctu grauissimo fauciati ad vltimam desperationem peruenimus, ut ad illius iudicium Metropolitana noster cogeret occurere, cum quo causa ipsa esse dinoscitur, & cuius communionem ab initio motionis causæ huius vsque nunc decessores nostri & nos cum omni populo euitamus. Et quidem memoratum beatissimum Archiepiscopum nostrum frequenti contestatione conuenimus, ne nobis absentibus, & à se ad præsens diuisis de communi causa Ecclesie aliquid audeat definire. quoniam, piissime Domine, sic accensi sunt omnes homines plebium nostrarum in causa ista, ut ante mortem perpeti, quam ab antiqua Catholica patiantur communionem diuelli.

Reuera, clementissime dominator, Fidem Catholicam conseruantes, & Chalcedonensis Concilij definitiones in omnibus venerantes, ut quibuslibet occasionibus contristentur, nec Deo, nec vestræ pietati placere, credendum est. Ergo, mitissime dominator, totius concilij nostræ paritatis hæc est deliberatio, sicut & eidem patri & Archiepiscopo nostro scripsimus, ut pro reddenda ratione communionis nostræ contenti Dei iudicio in iugo barbarico, opportuno tempore, ad vestræ pietatis vestigia occurramus, habentes præ oculis exempla fidelia, quibus edocti sumus, cum omnes intentiones sopitæ sunt, sic Theodosij senioris Constantinopolitana Synodus, Deo propitiante, sedatis est scandalis confirmata, sic deinde Ephesina prima Synodus diuæ memoriæ Theodosio iuniore disponente, benè noscitur definita, sic ad postremum præsentia Martiani diui Principis, abscessis omnibus scandalis, pax Catholica in Chalcedonensi Concilio reformata est. Nam per absentiam Christianissimorum Principum in Ephesina secunda Episcoporum congregatione in E
Dioscuro Alexandrino Flauianus sanctissimus vrbis regie vestræ Episcopus veritatem Catholice Fidei defendens occisus est, alique Episcopi assertores Orthodoxæ Fidei iniuste deiecti sunt, & scandalum Ecclesie pessimum generatum est: quod cum magno labore postea diuæ memoriæ Martianus Imp. Auus vestræ pietatis sua præsentia in sancto Chalcedonensi Concilio amputans, Catholicam pacem vniuersalis Ecclesie restaurauit.

Hoc tantum prostrati deposcimus, ut quia misericordia Dei circa sanctam Remp. operante, in meliori statu Italiæ partes, laborante fideliter glorioso Romano Patricio, dignanter perduxit, & credimus nos celeriter, deuictis gentibus, ad pristinam libertatem deduci: cesset violentia militaris, quam vestro felicissimo tempore Deus fieri non permitat. Sint induciæ: & cum iussione sacratissimi imperij vestri parati erimus ad pedes vestræ pietatis occurrere, & nostræ fidei atque communionis plenam reddere rationem. nam cum quo nobis ipsa causa est, & quem in communionem vitam, iudicem experiri non possumus.

sumus: quod etiam sacratissimis legibus vestris statutum est, nullum posse iudicem esse in A causa qua aduersarius comprobatur: sed sicut semper Deus presentia Christianorum Principum intentiones Ecclesiasticas sedare dignatur: hoc & nunc fieri, supplicamus. Etenim si aliter, clementissime domine, actum fuerit, vt Archiepiscopum nostrum (quod absit) ad Romanam contingat violenter exhiberi Ecclesiam: spes iam nulla erit conseruandæ iustitiæ, sed tantum pondus grauissimæ violentiæ.

XLII. Sugerimus etenim, pie dominator, quia tempore ordinationis nostræ, vnusquisque sacerdos in sancta sede Aquileiensi cautionem scriptis emitimus studiosè de fide ordinatoris nostri: nos fidem integram sanctæ Reip. seruaturus: quod, ipse nouit Dominus, nos fideliter toto corde & seruasse, & huc vsque iugiter conseruare. Si conturbatio ista & compulsio piis iussionibus vestris remota non fuerit, si quem de nobis qui nunc esse videmur, defungi contingeret: nullus plebium nostrarum ad ordinationem Aquileiensi Ecclesiæ post hoc B pateretur accedere: sed quia Galliarum Archiepiscopi vicini sunt, ad ipsorum sine dubio ordinationem accurrent, & Metropolitana Aquileiensi Ecclesia sub vestro Imperio constituta, per quam, Deo propitio, Ecclesias in gentibus possidet; vt quod ante annos iam fieri coeperat, & in tribus Ecclesiis nostri Concilij, id est, * Bremenfi, Tiburniensi, & Augustana Galliarum Episcopi constituerant sacerdotes; & nisi eiusdem tunc diuæ memoriæ Iustiniani Principis iussione commotio partium nostrarum remota fuisset: pro nostris iniquitatibus panè omnes Ecclesias ad Aquileiensem Synodum pertinentes Galliarum sacerdotes peruaserant. Ergo, domine pie, quia semper piissimorum Principum fides pro tranquillitate Ecclesiæ vigilauit, & hoc studio, repensante Deo, contrariè gentes diuina manu compressæ sunt: mereamur nos humillimi sacerdotes supplicationis nostræ fortiri effectum. Nam qui aliter pio domino nostro subrepere cupiunt, nec Dei iudicium habent præ oculis, nec utilitatem sanctæ Reipublicæ vestræ, seu opinionem pij Imperij, quam lacerari non metuunt de murmuratione totius populi partium istarum, qui persecutionem euidenter Christianis fieri suspicantur. Præsentem igitur supplicem relationem confidenter direximus, quam pia clementia dignetur placida aure recipere, vt effectum nostræ supplicationis Deo vobis aspirante fortiti, pro quiete matris nostræ Aquileiensi Ecclesiæ sacratissimis iussionibus releuetur; & pro incolumitate domini nostri ac dominorum filiorum vestrorum Domino Deo nostro iugiter supplicemus.

Subscriptio.

Ingeniuinus Episcopus sanctæ Ecclesiæ secundæ Retiæ hanc relationem à nobis factam subscripsi.

Maxentius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Iulienfis, vt supra.

Laurentius Episcopus sanctæ Ecclesiæ Bellunatæ, vt supra.

Augustus Episcopus sanctæ Catholicæ Concordiensis Ecclesiæ, vt supra.

† Patentiæ Agnellus Episcopus sanctæ Traientinæ Ecclesiæ, vt supra.

Iunior Episcopus sanctæ Catholicæ Ecclesiæ Veronenfis, vt supra.

Fonteus Episcopus sanctæ Feltrinæ Ecclesiæ, vt supra.

Felix Episcopus sanctæ Teruisianæ Ecclesiæ, vt supra.

Horontius Episcopus sanctæ Catholicæ Ecclesiæ Venetinq, vt supra.] hætenus de his ibi.

XLIII. MAVRITIUS VERITATE HABITO diligentiori examine, has imperiosas, more tyrannico ad S. Gregorium. n. PAPAM litteras dedit, quas ab eodem Fabro (vt diximus) Parisiis missas accepimus, quæ sic se habent.

Mauritij epistola ad sanctum Gregorium Papam.

In nomine Domini Dei nostri Iesu Christi Imp. Cæsar Fl. Mauritius Tiberius Fidelis in Christo, Pacificus, Mansuetus, Maximus, Beneficus, Alamanicus, Gregorio viro sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo almæ Urbis Romæ ac Papæ.

Consuetam & Deo placitam vestram sanctitatem scientes, & quod rectè Catholicæ nostræ Ecclesiæ dogmatum omnibus doctrinam exercetis: scire vos volumus quod Episcopi Istrientium prouinciarum per clericos aliquos ad nos directos suggestiones nobis transmiserunt, vnam Episcoporum ciuitatum & castrorum quæ Longobardi tenere dinoscuntur, aliam Seueri Aquileiensi Episcopi aliorumque Episcoporum qui cum illo sunt, & tertiam solius eiusdem Seueri. In quibus omnes dixerunt, tuam beatitudinem milites ad illos transmisisse cum vno Tribuno & Excubitore, necessitatem imponentes præfato

A præfato reuerendissimo Seuero & omnibus Episcopis, vt ad tuam beatitudinem perueniant propter diuersam voluntatem quam habent ad sacra & Catholica dogmata sacrosanctæ nostræ Ecclesiæ. Et supplicauerunt nos, inducias ad hoc sibi fieri, & nullam eis interim necessitatem imponi ad vestram sanctitatem peruenire: & licenter quod tēpore opportuno ad hanc sacratissimam urbem accedentes per seipsos, suggerere nobis habent, quæ sibi obstare videntur. Quia igitur & tua sanctitas cognoscit præsentem rerum Italicarum confusione- nem, & quod oportet temporibus competenter versari: iubemus tuam sanctitatem nullatenus molestiam eisdem Episcopis inferre; sed concedere eos otiosos esse, quousque per prouidentiam Dei, & partes Italiæ pace aliter constituantur, & ceteri Episcopi Istriæ seu Venetiarum iterum ad pristinum ordinem redigantur. Tunc enim perfectius omnia pro pace, & diuersitate dogmatis cum antecedentibus tuis orationibus corrigentur. Et sua subscriptio. Diuinitas te seruet per multos annos sanctissime ac beatissime Pater. Explicit] hætenus ex scripto codice Mauritij ad sanctum Gregorium pro schismaticis epistola, in qua more suo Imperator præter consuetudinem piorum Augustorum arroganti fastu non rogat sed præcipit, quod obtinere nititur à Pontifice: id quidem minimè iure Imperatorio sed tyrannico facere consueuissè, quæ suo loco dicentur inferius, declarabunt. Sed quæ sunt reliqua rerum gestarum Gregorij anni huius prosequamur.

Gregorius insuper & eos quos impietas Ariana per regiam potestatem segregauerat ab Ecclesia, quantocyus eidem Catholicæ Ecclesiæ restituendos curauit. Antharit enim Rex Longobardorum Ariana labe pollutus, eadem inficere Catholicos studens, hoc anno Paschali tempore prohibuerat Longobardorum Orthodoxorum filios in fide Catholica baptizari. Sed quid accidit? vltor Deus impietatis exurgens, hoc eodem anno, eodemque ferme die, quo sanctus Gregorius consecratus est Pontifex, nempe Nonis Septembris, ipsum ex hac vita subduxit, vt Paulus affirmat^a. Quamobrem ipse Pontifex vt cæno impietatis merfos erueret, eiusmodi ad vniuersos Italiæ Episcopos decretum misit^b.

Quoniam nefandissimus Antharit^c in hac, quæ nuper expleta est, Paschali solemnitate Longobardorum filios in fide Catholica baptizari prohibuit, pro qua culpa eum diuina maiestas extinxit, vt solemnitatem Paschalem vterius non videret: vestram fraternitatem decer cunctos per loca vestra Longobardos admonere, vt quia vbique grauis mortalitas imminet, eosdem filios suos in Ariana hæresi baptizatos ad Catholicam fidem concilient, quatenus super eos iram Domini omnipotentis placent. Quos ergo potestis, admonete: quanta virtute valeatis, eos ad fidem rectam suadendo rapite: æternam eis vitam sine cessatione predicatè: vt cum ad districti veneritis conspectum Iudicis, possitis ex vestra solitudine lucrum in vobis ostentare pastoris.] hæc Gregorius: quibus etiam indicatur, pestem illam, inguinariam dictam, in Vrbe cœptam, alia loca Italiæ inuasisse; quam non Italiam tantum esse depastam, sed & alias prouincias constat.

Peruasisse enim Hispaniam atque Galliam eandem inguinariam pestem, Gregorius Turonensis affirmat, dum ait^d: Nauis ab Hispania vna cum negotio solito ad portum eius appulsa ciuitatis, quæ huius morbi fomitem secum nequiter deterebat: de qua cum multi ciuium diuersa mercarentur, vna confestim domus, in qua octo animæ erant, hoc contagio intersectis habitatoribus, relicta est vacua. Nec statim hoc incendium luis per domos spargitur totas, sed interrupto certi temporis spatio, ac velut in segetem flamma accensa, urbem totam morbi incendio conflagrauit.] Quid autem Rex Guntheramnus pietate insignis ad eandem luem auertendam præstiterit, ne reliquas Galliæ ciuitates adiret, idem auctor superius ita narrat^e: Ipse autem Rex (vt sæpè diximus) in elemosynis magnus, in vigiliis atque ieiuniis promptus erat. Nam tunc ferebatur Massilia à lue inguinaria valdè vastari, & hunc morbum vsque ad Lugdunensem vicum Octauum nomine fuisse celes- riter populatum. Sed Rex ac si bonus sacerdos prouidens remedia, quibus cicatrices peccatoris vulgi mederentur, iussit omnem populum ad ecclesiam conuenire, & rogationes summa deuotione celebrari, & nihil aliud in vsum vescendi nisi panem ordeaceum cum aqua munda assumi, vigiliisque adesse instanter omnes iubet. Quod eo tempore ita gestum est: per triduum enim ipsius elemosynæ largiùs solito præcurrentibus, ita de cuncto populo formidabat, vt iam tunc non Rex tantum, sed etiam sacerdos Domini putaretur, totam spem suam in Domini miseratione transfundens, & in ipso iactans cogitationes quæ superueniebant, à quo eas affectui tradi, tota fidei integritate putabat.]

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAVRITII IMP.
I.

XLVII.

Sed & quomodo etiam in eodem Rege virtus miraculorum cognita fuerit, ita mox subdit: Celebre tunc à fidelibus ferebatur, quòd mulier quædam, cuius filius quartano typo grauabatur, & in stratu anxius decumbebat, accessit inter turbas populi vsque ad tergum Regis, abruptisq; clam regalis indumenti fimbriis, in aquam posuit, filioque bibendum dedit, statimq; restincta febre sanatus est. Quod non habetur à me dubium, cum ego ipse sapius laruas, energia famulante, nomen eius inuocantes audierim, ac criminum propriorum gesta, virtute ipsius discernente, fateri.] hæc de his ipse Gregorius Turonensis.

XLVIII.

Sed iam eius diaconum, quem acceptis Romæ à S. Gregorio Papa sacris reliquiis, ibi reliquimus, in Gallias redeuntem affectemur: miranda quidem ei in ipsa navigatione contigisse videbimus: audiamus autem ipsum Gregorium eius Episcopum ista narrantem his verbis^a: Ab hoc etiam Gregorio Papa diaconus noster reliquias sanctorum (vt diximus) sumpsit, dum adhuc in diaconatu degeret.] viuente scilicet adhuc Pelagio, vt idem habet in commentario de gloria martyrum his verbis^b: Sicut à diacono nostro relatum, ita gestum esse cognouimus. Hic autem diaconus à Papa vrbis Romæ Pelagio quorundam martyrum confessorumque pignora accipiens, cum grandi psallentio, psalmodia videlicet, vel clericorum officio, ac populi iminenti obsequio, vsque ad Portum deductus est.] cum autem ibidem expectans nauigandi tempus opportunum moraretur, contigisse tradit celebrari ordinationem ipsius Gregorij Papæ, eamque vt videret, è Portu Romano eundem diaconum rediisse. Recurrens verò rursus ad Portum: Ingressus, inquit, nauem, erectis velis, ac per illum antennæ (quæ modulum crucis gestat) apparatus extensis, flante vento, pelagus altum arripiunt.

XLIX.

Qui dum nauigant, vt Massiliensis ciuitatis portum attingant, appropinquare ceperunt ad locum quemdam, de quo à litore maris lapideus mons exurgens, ac paulatim decedens, summa tenus vnda in mari distenditur. Cumque impellente vento, carina magno impetu ferretur in præceps, vt scilicet scopulo illisa quassaretur, atque nauæ discrimen intuentes exitus, vociferarentur: diaconus eleuata cum sanctis pignoribus capsâ, inuocare nomina singulorum cum gemitu & voce maxima cepit, deprecans vt eorum virtute ab hoc periculo perituri liberarentur. Iam iamque appropinquabat nauis (vt præfati sumus) ad scopulum: & statim in sanctorum contemplatione reliquiarum, ab ipso loco commotus cum violentia maiori ventus huic vento contrarium fluctum elisit, ventumque aduersum repulit, ac naue in pelagus profundum reuocata, cunctos à mortis periculo liberauit. sicque gyrata mole periculi, portum quem desiderabant, cum Domini gratia ac sanctorum patrocinio contigerunt. Erant enim reliquie sanctorum, Apostolorum scilicet, quorum sacra vestigia Domini manibus sunt abluta, cum Pauli, Laurentiique, atque Pancratij, Chrysanthi, Dariaeque virginis, Ioannis, atque alterius Pauli fratris eius, quorum certamina & palmas victoriarum ipsa caput orbis vrbis Roma deuota concelebrat.] hucusque Gregorius.

L.

Hoc eodem anno contigit Francorum motus aduersus Longobardos Galliam Cisalpinam occupantes, ab eodem Gregorio Turonensi^c descriptus, eodem anno videlicet, quo Gregorius creatus est Pontifex: idque ex eo colligitur, quòd sequenti anno, vbi Agilulphus creatus est Rex Longobardorum^d, ad captiuos redimendos misit Agnellum Tridentinum Episcopum, vt suo loco dicitur. Franci enim simul cum Imperatore Mauritio fœdus aduersus Longobardos ineuntes, ad eos ab Italia expellendos, in Italiam descendunt, magnumque vbiq; accolis damnum intulerunt, deuastantes omnes regiones illas per quas transisse contigit; ex quibus diuinum numen aduersum se concitauerunt. Peruenientes enim in Italiam, cum non reperissent exercitum Imperatoris ex condicto aduersus Longobardos mittendum, nihil magni momenti efficere potuerunt, cum Longobardi vnâ cum suo Rege in munita loca se recepissent, siue in Ticinensem ciuitatem, vel alij ad alias munitiones confugissent. Franci verò circumquaque palantes, in prædam conuersi, per trium mensium spatium, demum morbis afflicti atque consumpti, pauci cum præda quam egerant & captiuis in Gallias redire compulsi sunt. Hic finis expeditionis huius hoc anno, adhuc Rege viuente Longobardorum, de cuius obitu nuper alia occasione mentio facta est. Porro quem Antharit Gregorius Papa & alij Regem Longobardorum nominant, Turonensis Gregorius eundem Aptacharium appellat, quem & hoc anno obiisse refert; & Paulum eius successorem vocat, quem Agilulphum dictum fuisse omnes affirmant. Porro quòd Gregorius Turonensis Agilulphum vocat Paulum, respexit ad nomen, quod postea sumpsit à baptismo, vt suo loco dicitur inferius.

Quòd

^a Greg. Tur. histor. Franc. lib. 10. c. 6.
^b Greg. Tur. de glor. mart. c. 81.
^c DE DIACONO TURONENSIS CVM RELIQUIIS REMEANTE.

OPES ANCTORVM MARTYRYM NAVFRAGIUM VITATYR.

^c Greg. Tur. histor. Franc. lib. 10. c. 1.
^d Paul. diac. lib. 4. c. 4.

CHRISTI
590.GREGORII PAP.
I.MAVRITII IMP.
I.

A Quòd autem ad vincos pertinet: quid tunc temporis admiratione maxima dignum Aruernis in Gallia acciderit, idem Gregorius subdit his verbis^a: Apud Auernos verò vinceti carceris nocte, Dei nutu disruptis vinculis, referatisque aditibus custodiæ, egressi, ecclesiam ingressi sunt. Quibus cum Eulalius Comes onera catenarum addi iussisset, vt super eos sunt posita, extemplò ceu vitrum fragile comminuta sunt: & sic obnitente Auito sancto eius ciuitatis Pontifice eruti, propriæ sunt redditi libertati.] Quæ verò miraculum istud profecuta sit munificentia Childeberti Regis, idem pergit sic dicere: In supra dicta verò vrbe Childebertus Rex omne tributum tam ecclesiis, quam monasteriis, vel reliquis clericis qui ad ecclesiam pertinere videbantur, aut quicumque ecclesiæ officium excolebant, larga pietate concessit. Multum enim iam exactores huius tributi expoliati erant, eo quòd per longum tempus & succedentium generationes, ac diuisis in multas partes ipsis possessionibus, colligi vix poterat hoc tributum: quod hic, Deo inspirante, ita præcepit emendari, vt quod super hoc Fisco deberetur, nec exactorem damna percuterent, nec ecclesiæ cultorem tarditas de officio aliqua reuocaret.] hæc Gregorius.

Quod rursus ad Francorum res spectat, ad hoc ipsum tempus pertinet Concilium Antiodorense diocesatum, cui præfuit Aunacharius eiusdem ciuitatis Episcopus solus cum Abbatibus & presbyteris eiusdem diocesis; in quo plura, quæ statuta fuerant in Matifconensi Concilio secundo, cui idem Aunacharius interfuit, & sexto loco subscripsit, pariter repetita esse reperiuntur. Habentur in eo sanciti canones quadraginta quinque ad Ecclesiasticam disciplinam & monasticam obseruantiam retinendam spectantes; quorum nonnullorum etsi vsus exoleuerit, antiquitatis tamen indices remanserunt. De quibus monendum, ne dum in duobus ex illis vigilias prohibitas legis, de sacris intelligas, sed quæ in priuatis domibus fieri consueuerant, vt cum dicitur canone tertio: Non licet compeasas in domibus propriis, nec vigilias in festiuitatibus Sanctorum facere.] nam & paulo post: Sed quicumque votum habuerit, in ecclesia vigilet. Sic & intelligas quæ habentur in eiusdem Concilij canone quinto illis verbis: Omnino & inter supradictas condiciones, vigilias quas in honore Domini obseruant, omnibus prohibemus.] quæ nimirum fiebant in domibus propriis, admixtasque habebant aliquas superstitiones.

Quam autem frequens esset hoc tempore sacrarum vigiliarum vsus in Galliis, illud ostendit inter alia, quòd quemlibet diem Dominicum Fideles præcedentibus nocturnis vigiliis agerent, vt docet canon primus posterioris Concilij Matifconensis, cui (vt diximus) idem interfuit & subscripsit Aunacharius, qui huic Synodo Antiodorensi præfuit: cuius hæc sunt verba, dum de die Dominico religiosissime celebrando agitur: Noctem quoque ipsam, quæ nos supernæ luci & immarefcibili reddidit; spiritualibus exigamus excubiis, nec dormiamus in ea, quemadmodum dormitant, qui nomine dumtaxat Christiani esse noscuntur; sed oremus & vigilemus operibus sacris, vt digni habeamur in regno heredes fieri Saluatoris.] Hæc ante annum statuta in Concilio prouinciali, haud potuerunt post annum à diocesano Concilio aboleri, ab eo præsertim Episcopo, qui (vt dictum est) eidem ea statuenti Concilio subscripsisset. Quinetiam in hoc ipso Antiodorensi Concilio, de quo agimus, vndecimo canone habetur de religiosè seruandis vigiliis Paschatis, ne quis scilicet quidquam in eis post mediam noctem comedat.] Hæc de vigiliis oportuit admonuisse aduersus eos qui putant per idem Concilium fuisse abrogatas.

Pertinet & ad antiquitatis vsu, quod eiusdem Synodi canone trigesimo sexto prohibetur mulier nuda manu Eucharistiam sumere: sed (quod habet inferius canon quadagesimus secundus) præcipitur vt ad hoc opus vnaquæque mulier habeat Dominicalem suam, alioqui non communicet. Quid autem per Dominicalem intelligi debeat, accipe ex S. Augustino, qui de hoc agit sermone centesimo quinquagesimo secundo de tempore, vbi ait: Omnes viri quando communicare desiderant, lauant manus, & omnes mulieres nitida exhibent lintamina, vbi corpus Christi accipiant.] subdit pluribus, quid hæc significant.

Sed iam inuisamus Orientis Ecclesiam, quæ misericordia Dei non destituta, eodem tempore quo Occidens tanto Pontifice illustratur Gregorio Magno, ipsa resurgit splendore viri sanctissimi Theodori Siceotæ, qui in Galatia ex Archimandrita inuitus est prouectus ad Episcopatum Anastasiopolis ciuitatis itidem in Galatia sub Ancyrana metropoli. Scripsit res ab eo præclare gestas quàm fidelissime, qui à puero cum ipso coaluit Georgius presbyter atque eiusdem monasterij præfectus: nam in fine eius commentarij hæc ipse: Hæc ego Eleusius, qui & Georgius à S. Theodoro vocatus sum, omnia, Deo adiuvante, conscripsi.

Annal. Eccl. Tom. 8.

B 3

scripsi.

LI.
Greg. Tur. histor. Franc. lib. 10. c. 6.

CHILDEBERTI REG. MVNI FICENTIA.

LII.
CONCIL. ANTIOCH. DIOCESANVM.LIII.
VIGILIA. RYM VSVS.LIV.
DE EUCHARISTIAE SVMP TIO-NE.LV.
DE S. THEODORO SICEOTA.

scripsi. Neque verò miraculorum ipsius expertus fui, sed ea maximè omnium expertus sum. **A** Cum enim parentes mei ex oppido Adigermaro oriundi diu simul vixissent, nec vllos possent liberos suscipere, ad sanctum virum accesserunt, cumq; zonas, quibus ille benedixerat, accepissent, ego conceptus sum, & in lucem editus, & infans ipsi oblatus: qui & in eius monasterio enutritus, à religiosissimo præfecto litteras didici, &c.] Qui igitur rerum mirabilium ipsius Theodori inspector maximè fuit, eas sincerissimo stylo memoriæ perpetuæ posteris tradidit. Quomodo autem (quod hoc tempore Mauritij Imperatoris accidit) ad Episcopatum Anastasiopolis tractus sit, idem auctor narrat his verbis:

LVI.
THEODORVS CREATOR EPISCOPI ANASTASIOPOLIS.

Defuncto Timotheo Anastasiopolis Episcopo, ciues & clerici ad beatissimæ Ancyræ metropolis Archiepiscopum conuenerunt, & magnum Dei seruum Theodorum Siceorum mansionis Archimandritam in sanctissima Ecclesiæ suæ Episcopum efflagitarunt. Quorum ille lætatus studio & voluntate, præcepit, vt eum ad se adducerent. Erat autem **B** tempus quo sanctus Theodorus in spelunca inclusus precatoni vacabat & quieti. Accesserunt igitur Anastasiopolis clerici & ciues ad monasterium atque speluncam, & supplicarunt, vt se pastorem ipsi concederet. Quod ille cum ne audire quidem vellet, nedum concedere: ipsi vi quadam pia illata, cum è monasterio extulerunt, & in lecticam coniectum abduxerunt. Cuius discessu cum & monachi, & ceteri qui illic commorabantur, mœsti essent: vir sanctissimus eos per fratrem consolatus est: Omittite, inquit, mœrorem, filij: nam si mihi credideritis, non dimittam vos: nihil enim est in terra, quod me à consuetudine vestra possit separare. Ancyram igitur metropolim ingressus, à beatissimo Archiepiscopo Paulo cum læticia susceptus est, & Episcopus constitutus. Viderat autem quidam in quiete stellam ingentem è caelo delapsam, & super ecclesiam illius ciuitatis constitisse, quæ radiis suis tum ciuitatem ipsam, tum regiones finitimas illustrabat.] Probauit quidem **C** ostensam visionem euentus, cum incredibili miraculorum virtute illic vir sanctus effulgens, toti penitus illuxit Orienti: narrat ea idem auctor, quæ nos breuitatis causa dicere prætermittimus. Porro sæpè sequentibus annis idem nobis occurret Theodorus, semperque præclaris factis insignior.

LVII.

Quod ad res bellicas spectat, malè sæpè pugnatum esse aduersus Auares, docent Theophanis Annales: cum & certa spes victoriæ iniperatè oblata Romanis dilabitur, amplius non reuersura. Aduersus item Persas discordia ducum Romani exercitus nihil gloria dignum est actum, rebellansque exercitus aduersus Imperatorem, vix tandem illi paruit postea reconciliatus. Sed de his pluribus in Theophane.

X.
GREGORII EPISTOLARVM QVALES

Sequitur Christi Redemptoris annus quingentesimus nonagesimus primus, nona Indictione: quo cum plures sancti Gregorij Papæ res gestæ ex epistolis ipsius legantur, illæ à nobis Annalibus intextentur, quæ videntur esse præstantiores; cum alioqui ex singulis ipsarum versibus non nisi magna, quæcumque gesserit, aut scripserit, esse, quisque prudens intelligat, si accuratè recta iudicij lance cuncta pensauerit; atque planè digna censèat, vt nec vel apex omitteretur ex scriptis ab eo epistolis, qui non redderetur iisdem Annalibus: verum affluens nimis copia secus agere persuasit: etenim præsens tomus vnus tantum Pontificis rebus gestis implendus esset, nec ipse puto sufficeret, si cuncta quæ illis adnexa videntur, iisdem pariter iungerentur. Ceterum sunt complura, quæ licet minima esse videantur, magnam tamen insinuant in Apostolico viro virtutem.

XI.

^a Greg. lib. 11. epist. 23.

Etenim qui contemplatione caelestium præferebat extra orbem hunc positum Angelum, & quem vniuersalis Ecclesiæ circumspèctione aquilam volatu lustrantem mundum quisque iure dicere potuisset, dum eidem cum hæreticis vniuersis atque schismaticis toto orbe dispersis iuge certamen esset, cunctaque regendæ vniuersalis Ecclesiæ machinæ onus incumberet: idem ipse tamen amplitudine charitatis, & misericordis animi immensæ latitudine, quæ etiam videntur minima minimè prætermisit: priuatorum enim semper intenus commodis, vt egentes leuaret inopia, mœrentes animo solaretur, dissidentes componeret, factus omnia omnibus, prout quisque opus haberet, sollicito studio præstò fuit. Sunt indices eius rei litteræ ipsius hoc anno mensè Februario datæ ad Anthemium subdiaconum

A num in Campania, quibus ei mandauit, vt ancillis Dei Nolæ degentibus egestate pressis, Paulino insuper presbytero monasterij S. Erasmi, ac duobus monachis in oratorio S. Archangeli seruentibus præscriptam eleemosynam impertiret.

Cum enim Gregorius subdiaconos ad Ecclesiæ Romanæ bona curanda mitteret, æquè vt antè fecerat, in mandatis illis dedit, vt pauperum curam gererent, eosque inuestigatos scripto notatos mitterent. Quod cum ex his vnus idem Anthemius subdiaconus agere negligeret, ab eodem Gregorio obiurgatur, cum rursus ad eum scribens, hæc ait: Discedenti tibi mandauimus, & postea præceptis discurrentibus iniunxissè meminimus, vt curam pauperum gereres, & quos illic egere cognosceres, scriptis recurrentibus indicares: & vix de paucis hæc facere curasti. Volo autem, vt domnæ Paterichæ meæ, mox vt præsentem iulionem susceperis, offeras ad calciarium puerorum solidos quadraginta, & tritici **B** modios quadringentos, domnæ Palatinæ relicta Urbici solidos viginti, & tritici modios trecentos, domnæ Viuianæ relicta Felicis solidos viginti, & tritici modios trecentos. Qui omnes simul octoginta solidi in tuis rationibus imputentur.] puto has quidem fuisse ex illis nobilibus Romanis feminis à Torila Gothorum Rege ex Vrbe pulsas cum viris suis, quibus defunctis, bonisque deperditis, eas summa egestate laborasse. Porro eidem Palatinæ illustri femina, rursus litteris aliis ad eundem hoc anno datis, præberi iussit solidos triginta annuos: similiter & Pastori oculis infirmo annuos modios viginti tres & fabæ vndecim dari præcepit ab eodem Anthemio subdiacono. Sed de eleemosynis hæc satis, exempli causa adducta de his quæ ad priuatorum rerum curam exactam spectare videri possunt: ex quibus reliqua discas, quæ in aliis prouinciis, potissimum verò in Vrbe idem Gregorius erga pauperes ageret.

III.

^a Greg. lib. 1. epist. 37.

PAUPERIBVS ACCURATE PROSPICIT GREGORIUS.

^b Greg. lib. 1. epist. 57.

^c Greg. lib. 1. epist. 65.

C Quod autem ad publica Ecclesiæ vniuersalis negotia spectare videtur: idem Gregorius hoc eodem anno mensè Februario, mote maiorum, Synodalem epistolam (ita eam appellat ipse superius) dedit ad Orientalis Ecclesiæ Patriarchas: qua cum primum ipse pastorum Pastor, quales re vera debeant esse pastores, pluribus quàm accuratissimè doceat, quid insuper credere rectè debeant, vt communionem Catholica & Apostolica perfruantur, insinuat. Erat autem (vt sæpè vidimus) illud in more, vt simulac quis Romanus creatus esset Pontifex, vicinis collectis Episcopis, Synodum ageret, in qua se esse fidei Catholica custodem tenacissimum declararet, ex eaque Synodo epistola Synodalis transmitti solet ad absentes vniuersi orbis Episcopos, potissimum verò ad præcipuarum Ecclesiarum Patriarchas: quod quidem S. Gregorius more maiorum egregiè præstitit, dictam scribens epistolam, cuius eiusmodi inscriptus titulus reperitur: Gregorius Ioanni Episcopo Constantinopolitano, Eulogio Alexandrino, Gregorio Antiocheno, Ioanni Ierosolymitano, & Anastasio Patriarchæ Antiocheno à paribus.] Cur autem hic nominari contingar duos Patriarchas Antiochenos, Gregorium, & Anastasium, superius dictum est. Sed quod à paribus scriptum dicatur, non sic velim accipias, vt pares eos esse dignitate significare Gregorius Papa voluerit, quos ex Concilij Nicæni canone satis sciret esse distinctos. At non puto exemplum vnum ad omnes esse missum simul, sicque accidisse vt cum quatuor vnus epistolæ inuenta sint exemplaria, satis fuerit visum librano nomina simul iungere, à pari que addere, quo significaret, eandem ad eos quatuor æquè missam: sed primo loco ponendum Ioannem putarit, quem ob regiam ciuitatem clariori videret fulgere splendore, existimans antiquitus constitutum sedium ordinem & prerogatiuam iam antiquatam. Quod verò ad ipsam spectat epistolam, omisis ceteris quæ muneris sacerdotalis eminentiam exprimunt, **E** ea tantum quæ ad fidem Catholicam spectant, tamquam totius ædificij fundamentum, hic breuiter, vt scripta habentur, sunt recensenda.

IV.

^d Greg. lib. 1. epist. 4.

^e Greg. lib. 1. epist. 24. DE EPISTOLA SYNODALIS GREGORII.

V.

Præterea, inquit, quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem: sicut sancti Euangelij quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor; **F** Nicænum scilicet, in quo peruersum Arii dogma destruitur; Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomij & Macedonij error conuincitur; Ephesinum etiam primum, in quo Nestorij impietas iudicatur; Chalcedonensè verò, in quo Eutychetis Diolconique prauitas reprobatur, tota deuotione complector, integerrima approbatione cultodio.] Quod vides, lector, cubitalibus (vt aiunt) litteris probatum à sancto Gregorio poni Chalcedonensè Concilium: id scias velim scite prudenterque factum occasione schismaticorum asserentium damnantes Tria capitula, ac Quintam Synodum profitentes, labefactare ipsum sacrosanctum in Chalcedonensè Concilium. Pergit verò Gregorius: Quia in his, qua-

^f Rom. 10. PROFESSIO CATHOLICAE FIDEI S. GREGORII.

huor Conciliis videlicet, velut in quadrato lapide, sancte fidei structura confurgit: & cuiuslibet vitæ atque actionis existat quisquis eorum soliditatem non tenet, etiam si lapis esse certitur, tamen extra ædificium iacet.

VI. DE QUINTA SYNODO ET TRIEVS CAPITVLIS.

Quintum quoque Concilium pariter veneror: in quo epistola quæ Iba dicitur, erroris plena reprobat: In quo Theodorus, personam mediatoris Dei & hominum in duabus substantiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse conuincitur: & in quo scripta quoque Theodoret, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementia prolata refutantur. Sunt hæc illa tria capitula ab Orthodoxis damnata, quorum causa totum inuersum sæpè vidimus orbem. Rursum verò ne horum damnatione videretur carpere idem sacrosanctum Concilium Chalcedonense, generali hac, quam subdit, sententia satisfaci: Cunctas verò quas præfata veneranda Concilia personas respuunt, respuo: quas venerantur, amplector: quia dum vniuersali sunt consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumit aut soluere quos ligant, aut ligare quos soluunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. Quisquis verò prædictarum Synodorum fidem tenet, pax ei sit in Deo Patre per Iesum Christum Filium eius, qui cum eo viuait & regnat consubstantialiter Deus in vnitæ Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen.] hæcenus ad eos Gregorius.

VII. Greg. lib. 1. epist. 25.

Porrò ad eundem Anastasium Antiochenum alias priuatas litteras dedit, in quibus rationem pariter reddidit, cur ad eum sicut ad alios scripserit, cum non sederet in Ecclesia Patriarcha, subrogato iam diu antè Gregorio, dicens in fine: Præterea sicut Patriarchis aliis, vel Patribus, ita & Synodicam vobis epistolam direxi: quia apud me semper hoc essis, quod ex omnipotentis Dei munere accepistis esse, non quod voluntate hominum putamini non esse.] Addidit & litteris donum, nempe clauis S. Petri: ait enim ad finem epistolæ: Amatoris vestri beati Petri Apostoli vobis clauis transmissi, quæ super ægros posita, multis solent miraculis coruscare.] Sed & ad Andream virum insignem itidem clauem misit habentem intus de eiusdem S. Petri catenis limaturam: nam ad finem epistolæ eadem quæ superius fermè verba habet, cum ait: Præterea sanctissimam clauem à S. Petri Apostoli corpore vobis transmissi, quæ super ægros multis miraculis solet coruscare: nam etiam de eius catenis interioribus habetur. Eadem igitur catenæ, quæ illa sancta colla tenuerunt, suspensæ, colla vestra sanctificant.] Totidem habet etiam verba in epistola ad Ioannem Exconsulem Patri-

Greg. lib. 1. epist. 29.

CLAVES DE SEPULCHRO S. PETRI GREGORII AD DIVERSOS MITTIT.

cium & Quæstorem, cum illi idem munus impertitur: hic enim quo plus ceteris Gregorium diligebat, eo sollicitius procurauerat apud Imperatorem, vt delectus Pontifex probaretur. Ad quem inter alia Gregorius: Vobis quidem omnipotens Deus, qui bono animo fecistis, bona æterna retribuat: sed me à tanto loci huius periculo, qualiter voluerit, absoluat: quia sicut peccata mea merebantur, non Romanorum, sed Longobardorum Episcopus factus sum, quorum synthicæ spathe sunt, & gratia poena.] hæc idcirco Gregorius, quod vniuersa Italia gente esset Longobardorum repleta, quæ fera & dura ex beneficiis effici soleret truculentior.

VIII. DE VSV CLAVIUM SEPULCHRI S. PETRI. Gregor. de glor. mart. lib. 1. c. 28.

Quod verò ad clauis spectat è corpore S. Petri (vt ait) mitti solitas: quoniam frequens est eadem ad diuersos pietatis ergò mitti munera ab ipso S. Gregorio, hinc tibi repetenda opportunè videntur, quæ de iisdem clauibus superiori tomo ex Gregorio Turonensi sunt recitata ex commentario de gloria martyrum, vbi post alia hæc addit: Multi enim & clauis aureas ad referandos cancellos beati sepulchri, Principis Apostolorum videlicet, faciunt, qui eas ferentes pro benedictione priores accipiunt, quibus infirmitatem tribulationum medentur: omnia enim fides integra præstat.] Quanta verò & quàm miranda consueuerit Deus per huiusmodi clauis operari miracula, elicitæ etiam ab hostibus testimonia suo loco superius recensuimus: quanta præterea ex sudariis sepulchro admotis, quæ brandea, siue palliola, aut sanctuaria dicta reperies, miracula manare solent, ex vtroque Gregorio satis superius dictum est.

IX. Greg. lib. 1. epist. 32. OPPRESSOS EPISCOPVS LEVARE CURAT.

Greg. lib. 1. epist. 36.

Laborans interea Gregorius Papa in ministerio pastorali, sollicitus erat oppressiones Episcoporum subleuare: quod enim sciret Blandum Hortensem Episcopum detineri à Romano Exarcho Rauennæ, vt eum è manibus illius vindicaret, iussit vt in causa eius cogeretur Synodus, & deponeretur, si obnoxius criminibus repertus fuisset, sin secus, in suam restitueretur Ecclesiam. Non solum enim criminalia Episcoporum iudicia procul aberat vt à Præfatis iudicarentur, sed quæque alia minora si haberent ipsi Præfati aduersus Episcopos, non nisi per Episcopos iudicari ipsimet petere consueuerant, vt constat ex eiusdem Gregorij epistola ad Malchum Episcopum in Dalmatia data. Sicubi autem audiret siue clericos siue

siue laicos à Præpositis afflicti, continuo illis præstò esse non desistit: eiusmodi planè argumenti est epistola ad Gennadium Patricium Exarchum in Africa, cum accepisset illic à Theodoro Magistro militum subditos malè haberi: de quo etiam reprimendo scripsit ad Honoratum diaconum.

Greg. lib. 1. epist. 57. Greg. lib. 1. epist. 47.

Solicitem verò eundem Gregorium semper super Episcopos inuigilasse, vt animarum salutem iudem inuigilarent, planè declarat perbreuis eius epistola ad Proiectum Narniensem Episcopum data hoc anno, mensè Septembri, verbis istis:

Greg. lib. 2. epist. 2.

Peruenit ad nos, peccatis imminetibus, in ciuitate vestra Narniensi mortalitatem omnino grassari: quæ res nos nimis afflixit. Quamobrem salutantes fraternitatem tuam modis omnibus suademus, vt à Longobardorum, siue Romanorum, qui in eodem loco degunt, admonitione, siue exhortatione, nulla ratione cessetis, & maximè à Gentilibus & hæreticorum, vt ad veram rectamque fidem Catholicam conuertantur. Sic enim aut diuina misericordia pro sua eis forsitan conuersione & in hac vita subueniet, aut, si eos migrare contigerit, à suis (quod magis optandum est) transiet facinoribus absoluti.] hæc ad Narniensem Episcopum Gregorius: in quo & illud mirandum, quòd cum in dando effusissimus esset, in accipiendo continentissimus semper extitit. Est de his dignum exemplum in ipsius litteris ad Felicem Messanæ in Sicilia ciuitatis Episcopum, in quibus inter alia hæc habet: Nobis de cetero ne quid transmittere debeas, in hibemus. Et quoniam non delectamur xenis: Palmatianas, quas tua direxit fraternitas, cum gratiarum actione suscepimus, sed eas, ne quòd exinde potuisses sentire dispendium, digno fecimus pretio venumdari, & id fraternitati tuæ transmissimus singulatim.] hæc ipse.

QVID EPISCOPITEMPORE PERESTIS.

Greg. lib. 1. epist. 64. XENIA ET TAM RE SPVIT GREGORIVS.

Sed quid per Palmatianas intelligat, haud satis explicat. At obscurus locus elucidatur per Cassiodorum, qui in epistola ad Anastasium suadet esse intelligendum vinum ita nominatum: etenim cum pretiosa vina recenset, Palmatianum adnumerat. Sed cur ita dictum? num ab vna Palmatia, ita à Plinio appellata, ex qua vinum Palmatum idem fortasse quod Palmatianum? Scimus maiores etiam ex palma arbore potationem conficere consueuisse: nam S. Hieronymus ait: Palmarum fructus exprimuntur in liquorem.] Sanè quidem & Philostratus in Apollonio vinum ex palmarum fructibus educi testatur, & Strabo in Arabia vinum ex palmis confici solitum æquè ad stipulatur.

XI. Cassiod. lib. 12. epist. 12. Plin. lib. 14. c. 6.

Hier. epist. 2. Philostrat. in Apoll. lib. 2. Strabo lib. 16.

Verum nequaquam de his intellexisse Gregorium puto: sed potius ex ratione loci appareret esse locutum de illo vini genere, quod dicebatur Palmatianum; de quo audi Cassiodorum: Vinum quoque, quod laudare cupiens, Palmatianum nominauit antiquitas, nos stipsim, à spiritu, sed gratum suauitate, perquire: nam licet inter vina Brutia videatur extremum, factum tamen est penè generali opinione præcipuum. Ibi enim reperitur & Gazeto par, & Sapino simile, & magnis odoribus singulare. Sed quia illud famam sibi nobilissimam vindicauit: hoc & in suo genere nimis elegans perquiratur, ne prudentia maiorum aliquid appellasse videatur improprium (quod scilicet ob eius excellentiam nominari Palmatianum) Est enim suauis pinguedine, molliter crassum, viuacitate firmissimum, nare violentum, candore quoque perspicuum: quod ita redolet ore ructatum, vt meritò illi à palma nomen videatur impositum. Viscera defecta constringit, vulnera madida deficcant, lapsum reficit pectus; & quod vix valet implere potus arte compositus, hic naturaliter præstat insectus.] hucusque de Palmatiano vino Cassiodorus: quod pretiosum sanctus Gregorius accipere dono noluit, sed vendi fecit, & ei qui dederat, misit pretium.

XII.

Ceterum Gregorius, qui non vult ab Episcopis munera accipere, eosdem erga coepiscopos pos pauperes monet vt sint misericordes. Etenim cum anno superiori (vt vidimus) incursionem Auarum sub duce Gagano, siue Gaiano, perturbata essent regiones Orientis, expulsique Episcopi cum populis & sedibus suis, cum iussisset Imperator eosdem profugos & extorres ab Episcopis Illyrici ali: id vt libenter faciant, monet eos sanctus Gregorius, datis ad ipsos his litteris:

XIII. ORIENTALES EPISCOPI EXPULSI ALENDI DANTVR ALTIS EPISCOPI.

Iobinus excellentissimus vir, filius noster, Præpositus per Illyricum, scriptis suis nobis indicasse dignoscitur, ad se sacris apicibus destinatis, iussu fuisse, Episcopos quos à propriis locis hostilitatis turor expulerat, ad eos Episcopos, qui nunc vsque in locis propriis degunt, pro sustentatione & stipendiis præsentis vitæ esse iungendos. Et licet ad hoc fraternitatem vestram iussio Principalis admoneat: habemus tamen maius his, mandatum æterni Principis, quo ad hæc terribilius peragenda compellimur, vt non dico fratres & coepiscopos nostros, sed ipsos etiam quos nobis contrarios patimur, cum opportunitas postulat,

Greg. lib. 1. epist. 43. XIV.

stular, in conferendis subsidiis necessitatum carnalium diligamus. Oportet ergo vos ad hanc rem & caelesti primitus Principi obedientes existere, & Imperialibus etiam iussionibus consentire: quatenus fratres coepiscoposque nostros, quos & captiuitatis, diuersarumque necessitatum angustia comprimunt, debeatis consolandos, conuicturosque vobiscum in Ecclesiasticis sustentationibus libenter suscipere: non quidem ut per communionem Episcopalis throni dignitas diuidatur, sed ut ab Ecclesia iuxta possibilitatem sufficientiae debeant alimenta percipere. Sic enim & proximum in Deo, & Deum in proximo diligere comprobamur. Nullam quippe eis nos in vestris Ecclesiis auctoritatem tribuimus, sed tamen eos vestris solatiis contineri summopere hortamur.] hucusque Gregorius de his quae ad Episcopos pertinent.

XV. DESERTO- RES ET VA- GOS MONA- CHOS RE- VOCAT.

Greg. lib. 1. epist. 33.

Greg. lib. 9. epist. 25. Greg. lib. 9. epist. 31.

XVI. MONACHOS REVOCAT AD DISCIPLINAM.

Greg. lib. 1. epist. 48.

Greg. lib. 1. epist. 49.

Greg. lib. 1. epist. 67. Greg. lib. 2. epist. 1.

XVII. LAURENTIUM ARCHIDIACONUM DEPOSITUM.

Non desuit praeterea pastoralis propensiori cura sanctissimus Pontifex erga monachos, ut regulari obseruantia tenerentur: illos vero potissimum in monasterium reuocandos esse curauit, qui facti essent disciplinae monasticae desertores. Erat inter eos Venantius vir illustis, Italiae Cancellarius diuitiis praepotens, ex Deciorum familia, quocum magna ipsi intercedebat necessitudo: pater hic erat clarissimarum illarum virginum Barbarae & Antoniae, de quibus frequens mentio in eiusdem S. Gregorij litteris habetur, plures etiam ad eandem datae ab ipso reperiuntur. hunc, inquam, ex monachum litteris scriptis reuocare ad monasterium studuit, quem inter alia his admonuit: In quo enim habitu fueris, recolis, & supernae districtiois animaduersione proposita, ad quid sis delapsus, agnoscis. Culpam ergo tuam pensa, dum vacat, districtioem futuri iudicij, dum vales, horresce: ne tunc illam amarum sententiam audias, cum iam nullis fletibus euadas.] & inferius: Ananias pecunias Deo vouerat, quas post diabolica victus persuasione subtraxit: sed qua morte mulctatus sit, scis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit, quia eos quos dederat nummos Deo abstulit: considera quanto periculo in diuino iudicio dignus eris, qui non nummos, sed te ipsum Deo omnipotenti, cui te sub monachali habitu deuoueras, subtraxisti. Considera iudicium Dei quod mereatur, qui semetipsum Deo vouit, continuoque mundi desiderijs irretitus mentitus est quod vouit.] haec & alia ad eum Gregorius: quibus suam ex monachi infelicissimi nostri temporis sententiam recognoscant, qualis erit, cum ad apostasiam etiam haeresin addiderint, ab ipsa Catholica fide discessionem. Porro Venantius nihil profecit ex sancti Gregorij litteris, ita extra monasterium vsque ad obitum perseuerans. Extant enim aliae eiusdem Gregorij litterae: post annos octo ad eum datae, cum aegrotaret, aliae: insuper ad Ioannem Syracusanum Episcopum de ipso iam in extremis laborante.

Reperit praeterea monachos qui & vxores duxissent, quos reuocandos in monasterium studuit: bellorum enim iugis molestia fecerat monasticam obseruantiam relaxari, & monachis destitui monasteria. Ad hos corrigendos, eosdemque suis restituendos monasterijs, quantum putas laboris insumpsisse Gregorium: id indicant eius hoc anno eo argumento datae litterae de Sicilia atque Campaniae prouinciae monachis. Effecerat insuper necessitas bellica, ut cum vxoribus, filiabus, atque sororibus, aliisque feminis fugerent viri in proximas insulas Orsianam atque Palmariam & alias, ubi monachorum erant monasteria, eosque miserationis intuitu cum monachi suscepissent, haud leue allatum est damnum monasticae continentiae. Ad haec auertenda mala idem Gregorius longe separari a feminis monachos voluit: per Anthemium subdiaconum: cum & illud quoque prohibuit, ne ante decem & octo annorum aetatis tempus quis reciperetur in monasterium. Sed & quod monachos itidem Gorgoniae insulae solutos monastica disciplina audisset, ad eos instituendos Orpsium misit Abbatem, cui & erigere in insula Corsica monasterium in loco munito in mandatis dedit. Quos vero sciebat in monasterijs monasticè viuere monachos, iidem ut Deo propensiori cura vacarent, sollicitudine pastoralis prouidit, curauitque ut exteriora negotia eorumdem monasteriorum, per prudentes saeculares viros curarentur, constituto salario: ita quidem de his scripsit ad Petrum subdiaconum negotia Ecclesiastica curantem in Sicilia. Quos vero pauperes nouit, sed monastici instituti tenaces, eosdem imperita eleemosyna alendos curauit.

Qui igitur monachos ubique degentes sub regulari contineri voluit disciplina, clericos pariter ex sanctorum canonum praescripto vitam agere, componereque mores curauit, aduersus vero contemptores Ecclesiasticam pro meritis censuram exercuit: etenim hoc anno, mense Septembri Laurentium Romanae Ecclesiae Archidiaconum redegit in ordinem, alio in eius loco subrogato, de quo in exordio secundi eius epistolarum libri haec scripta

scripta leguntur: Temporibus Papae Gregorij, Consulatus Mauritiij Augusti anno sexto, depositus est Laurentius, qui primus fuerat in ordine diaconus sedis Apostolicae, propter superbiam & mala sua, quae tacenda duximus: & factus est Archidiaconus Honoratus coram omnibus presbyteris, & diaconibus, Notariisque, subdiaconibus, vel cuncto clero in basilica Aurea.] haec ibi. Quem igitur vidisti erga monachos clementem, & in pauperes misericordem, superbientem Archidiaconum nimimè tolerandum putauit, secundum illud Apostoli: In promptu habentes vlcisci omnem inobedientiam.] atque ex sententia Petri iudicium incipiendum esse ostendit a domo Domini, ab ipsa Apostolica sede, ne visceret, cum illud exercendum esset apud externos. Quod autem audis id factum sexto Mauritiij anno, intellige illum inchoatum hoc anno, mense Augusto, quo Tiberium mori contigit. Vides re ipsa S. Gregorium perfecisse, quod scriptis suis vnumquemque Episcopum tacere debere commouit, nimirum quod ait: Sit rector bene agentibus per humilitatem focius, contra delinquentium vitia per zelum iustitiae erectus, ut & bonis in nullo se praeferat, & cum prauorum culpa exigit, potestatem protinus sui prioratus agnoscat: quatenus & honore suppresso, aequalem se subditis bene viuentibus putet, & erga peruersos iura reuerentiae exercere non formidet.] haec in Pastoralis.

At non solum aduersus superbientem Archidiaconum Ecclesiasticae censurae vigorem exercuit, sed & Demetrium Neapolitanam Ecclesiae Episcopum hoc eodem anno sede deposuit, quibusnam autem exigentibus culpis, audi qua scribat ad Neapolitanos: Demetrius siquidem, qui nec antea Episcopus dici meruit, tantis & talibus nequitias inuentus est inuolutus, ut si secundum suorum qualitatem facinorum iudicium sine misericordia recepisset, diuinis mundanisque legibus durissima proculdubio fuerit morte plectendus: sed quia poenitentiae reseruat, sacerdotij honore priuatus est, &c.] Iubet autem eis de successoris agere electione, cum illi Paulum quemdam Episcopum vsque ad creationem noui Episcopi ministratorem dari sibi petissent.

Quod rursus pertinet ad clericorum disciplinam, ex sacrorum canonum instituto vetuit eos cum feminis conuersari, ita inter alia scribens ad Symmachum Defensorem: Praeterea volumus, ut sacerdotes, qui in Corsica commorantur, prohiberi debeant, ne cum mulieribus conuersentur, excepta dumtaxat matre, sorore, vel vxore, quae castè regenda est.] haec ibi. Cum enim (quod saepe dictum est) vxorati adfiscerentur in clerum, non alia id fieri erat solitum ratione, quam si vxor acquiesceret castè viuere, & quem hactenus maritum nouisset, iam exinde fratrem esse cognosceret, atque inter ipsos castissima conuersatio intercederet. Dicebantur feminae illae presbyterae, quae sic interdum conuersari cum viris suis iam sacerdotibus sinebantur (secundum ea quae habentur in Concilio Turonensi, & ipse Gregorius scribit in dicta epistola ad Symmachum Defensorem) ut tamen nulla profus suspicio esse posset mutuae mixtionis. quamobrem ea licentia magna cautela vti solebant: ut exemplo vel vno percipias ex iis quae ab ipso S. Gregorio in dialogis scripta leguntur his verbis:

Sed neque hoc fileam, quod vir venerabilis Abbas Stephanus, qui non longe ante hoc tempus in hac Vrbe defunctus est (quem ipse etiam bene nosti) in eadem prouincia Nursiae contigisse referebat. Aiebat enim, quod illic presbyter quidam, Vrsinus nomine, commissam sibi cum magno timore Domini regebat Ecclesiam. Qui ex tempore ordinationis acceptae presbyteram suam, ut sororem diligens, sed quasi hostem cauens, ad se propius accedere numquam sinebat, eamque sibimet propinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi communionem funditus familiaritatis absceiderat. Habent quippe sancti viri hoc proprium: nam ut semper ab illicitis longe sint, à se plerumque etiam licita absceidunt. Vnde idem vir ne vnumquam per eam incurreret culpam, sibi etià per illam ministrari recusabat necessaria. Hic ergo venerabilis presbyter cum longam vitae impleisset aetatem, anno quadragesimo ordinationis suae, inardescente grauius febre correptus, ad extrema deductus est. Sed cum eum presbytera sua conspiceret, solutis iam membris, quasi in morte distentum, si quod adhuc ei vitale spiramen inesset, naribus eius apposita curauit aure dignoscere. Quod ille sentiens, cui tenuissimus inerat hatus, quantulo adnisi valuit ut loqui potuisset, interuiescente spiritu, collegit vocem, atque erupit, dicens: Recede à me, mulier, adhuc igniculus viuuit, paleam tolle. Illa igitur recedente, crescente virtute corporis, cum magna coepit laetitia clamare, dicens: Bene veniant domini mei: Bene veniant domini mei. Quid ad tantillum seruulum vestrum estis dignati conuenire? Venio, Venio: Gratias ago, Gratias ago. Cumque haec iterata crebro voce repeteret: quibus hoc diceret,

1. Cor. 10. 1. Petr. 4.

Greg. Past. lib. 2. c. 6.

XVIII.

Greg. lib. 2. epist. 3.

Greg. lib. 2. epist. 6.

XIX.

CLERICOS REVOCAT AD DISCIPLINAM.

Concil. Turon. 2. c. 13. 14. 20.

Greg. lib. 1. epist. 50.

Greg. Dialog. lib. 4. c. 11.

XX.

DE SVRSINUS PRESBYTERO.

VISTO OSTENSA MORITVRO.

diceret, noti sui, qui illum circumsteterant, requirebant. Quibus ille admirando respon-

Greg. lib. 1. epist. 42.

INVENTVM HÆRETICORVM REPELLITVR.

XXXI. TABELLA DE FILIIS SACERDOTVM.

Magdeb. cent. 6. c. 7. col. 388. & c. 9. col. 540. 541. 542. & cent. 10. col. 686.

ET S. GREGORIO OMNINO REPELLITVR.

XXXII.

Greg. lib. 3. epist. 34.

Greg. lib. 1. epist. 10. lib. 7. epist. 109. & lib. 11. ep. 40. Greg. lib. 12. Inter. Aug. 6. 2.

XXXIII.

Quod insuper ad continentiam pertinet clericorum, idem S. Gregorius arctiori eam disciplina contraxit, vbi audiuit esse solutam. In Sicilia enim prauus abusus obrepserat, vt subdiaconi vxorem ducerent: quod ne penitus fieret, Pelagius Papa prædecessor Gregorij (vt vidimus) omnino vetuit, atque coniunctos separari mandauit: Gregorius autem ipse scribens ad Petrum subdiaconum, prohibuit ne in posterum quis subdiaconus ordinaretur, nisi continentiam seruare Episcopo spondisset: coniunctos autem ita manere voluit, vt nulla eis spes esset ad superiorem ordinem ascendendi, nisi ab ea quam acceperant, vxore se penitus separassent. Ex his planè refellitur, exploditurque longè longius effectum illud pudendum mendacium, & inane commentum inter aniles fabulas illas adnumerandum, quas vetulæ, dum fufum digitis torquent, ad lucernam inter iuenculas narrare solent, siue potiùs inter delirantium putes somnia recensendum: quod tamen Nouatores magno emptum pretio ad clericalem destruendum cælibatum exponunt, dum fabellam hanc ex conficta epistola nomine S. Vdalrici Augustani Episcopi ad Nicolaum Papam deprimunt, his verbis conscriptam:

Beatus Gregorius Magnus Papa primus aliquando suo quodam decreto vxores sacerdotibus ademit. Deinde paulo post cum idem Gregorius iussisset ex piscina sua pisces aliquot capi, piscatores pro piscibus sex millia capitum infantium suffocatorum repperunt. Quam cædem infantium cum intelligeret S. Gregorius ex occultis fornicationibus vel adulteriis sacerdotum natam esse, continuo reuocauit decretum, & peccatum suum dignis poenitentia fructibus purgauit. haecenus ex dicta epistola historici illi magni, demolitores Ecclesiasticæ continentia, vbiq; mendaces & impij, qui & hoc in omnibus laborasse noscuntur, vt veritatem mendacis obscurent, pietatem verò blasphemis obruant, dum & hoc ipsum fragmen vitri, non secus ac margaritum ostentant. Qui si vel leuiter veritatis amore tincti fuissent, quo maximè imbutum esse oportet historicum, & si cuncta Gregorij scripta exactè legissent, tanto viro planè erubissent impingere tantam calumniam. Quis adeo frequens tamque sollicitus assertor cælibatus clericorum, atque Gregorius? Quis adeo eiusdem antiquæ legis Ecclesiasticæ diligens custos & vindex, vt ipse? Quot sunt de ea re ab ipso epistolæ scriptæ? Et cui magis credendum de statutis ab ipso decretis, quàm eidem ipsi non semel, sed frequentius id profitenti? Quænam ratio, vt cuiuilibet quæuis assertio de Gregorio aduersus ipsum Gregorium contrarium sæpius profitentem asserti possit sine risu, & recipi sine stomacho?

Et ne quis putet poenituisse Gregorium etiam subdiaconis vxores adimentem (vt taceamus de diaconis atque presbyteris) quæ hoc anno de his scripsisse vidimus, eadem repetit Indictione duodecima scribens ad Leonem Episcopum Catanensem: sed & in Concilio Romano habito anno decimotertio Mauritiij Imperatoris, Indictione decimaquarta, canonem de his statuit verbis istis: Si quis presbyter, aut diaconus vxorem duxerit, anathema sit. Quot insuper sunt eius epistolæ, quibus prohibet habitare cum clericis feminas, illis exceptis, quas canon concedit? Quæ demum nouissima de his Gregorij sententia fuerit, vltima eius consule scripta: sed illa non prætermittas, quibus ad Augustinum in Angliam missum decernendo multa respondit, & inter alia illud, ne permittat vxores ducere clericos in sacris ordinibus constitutos. Sed & quàm seuerus exactor ipse fuerit pudicitia sacrorum ministrorum, vel ex iisdem cognosce eius scriptis ad Augustinum, cum pollutus in somnis sacerdos ex crapula præcedenti, vt abstineat a sacri celebratione mysterij admonet. Qui cum de laicis cum vxoribus admixtis abundè agit, an Eucharistiam sumere debeant, cur de sacerdotibus vxoratis æquè (vt argumentum exigit) nihil tractat, nisi quia de his quæ omnino non essent, nec dubitare quis posset? Cum igitur quæ de his fuerit semper Gregorij sententia, ex scriptis ipsius toties confirmata noscatur: quis locus vltèrius potest esse adeo vana fingentibus?

Sed quod vindicauimus Gregorium Papam à tanta calumnia, vindicemus modò & S. Vdalricum à supposita ipsius nomine impostura. Cusæ sunt nuper Augustæ res ab eo gestæ ex diuersis locis summa diligentia collectæ, in commentarium vnum redactæ, in cuius præfatione disertus auctor hæc habet: Scio ad hæc impuram nescio cuius nebulonis epistolam

A stolam Vdalrici aliquando nomine venditam: sed cum ea ad Nicolaum Pontificem scripta sit: Nicolaus autem Primus plusquam viginti annis ante Vdalricum natum fuerit mortuus, Secundus Pontificatum octogesimo & quod excurrit anno post eum mortuum inierit: ferre sit oris oportet, qui tantum mendacium aufit asserere, plumbei cordis, cui possit imponere. Ex his tam certis demonstrationibus exclusi ter miseri mendaciorum textores, eò confugiunt, vt alium effingant Vdalricum Episcopum Augustanum, quem nec Augustani ipsi, neque alij vel auditu norunt. Quod si tot tantæque deessent probationes, aduersus quas nihil sit quod mendacium sibi vendicat: adhuc ex ipsius commenti contextu falsitas redarguitur: adeo vt illud Dauidicum iure vsurpari queat: Mentita est iniquitas sibi. Quonam modo, rogo, iungi simul possunt, quæ in eadem epistola commentitia ita leguntur: Vxores sacerdotibus ademit; deinde paulo post, cum idem Gregorius iussisset ex piscina sua pisces aliquot capi, piscatores pro piscibus sex millia capitum infantium suffocatorum repperunt. Quomodo, inquam, paulo post sancitum decretum potuit tale quid accidere, & non saltem plures annos oportuerit expectare, vt tot furtini nascerentur infantes? Sed & quomodo liber aditus patere omnibus sex mille numero infantium proiectoribus potuit nocturno tempore ad piscinam: cum certum sit, piscinas illas, in quibus pisces asseruari solent, non fuisse omnibus publicas, sed optimè custoditas? Siccatus ne erat Tiberis, qui interluit Vrbem, vt ea ad scelus tanta commoditate prætermisissæ, quæreretur ad infantium necem piscina Gregorij? Sed iam plus satis quàm opus fuerit, immorati sumus in huiusmodi verrendis quisquiliis, quæ tamquam gemmæ in suis historiis sunt à Nouatoribus collocatæ, vt iis vecordes & oscitantes decipiant, conficiantque more suo ex huiusmodi paleis arietes, quibus non nisi luteos demoliantur parietes, addictos nimirum crapulis atque libidinibus homines, libenter audientes quæ voluptatibus carnis lassissimam viam parent.

Sed ad Gregorium redeamus, qui hoc anno, ad benè instituendam in clericis Ecclesiasticam disciplinam, ad diuersos literas dedit, quibus iussit puniri transgressores: & inter alios ad Ianuanum Calaritanum Episcopum de Liberato diacono superbo fastu diaconos Cardinales superegre ditagente: quem vltimo loco inter diaconos consistere voluit. Delinquentes præterea clericos illos, qui Venafranæ Ecclesiæ diripientes vtensilia, Iudæo vendiderant, nempe argenteos calices duos, coronas cum delphinis duas, & de aliis coronis lilia (erant vasa ista ad vsum luminarium) insuper & pallia maiora sex, relegari mandauit ad poenitentiam, vbi lacrymis delictum expiant, de his scribens ad Anthemium subdiaconum. Item & epistolam ad Petrum subdiaconum dedit, mandans itidem sacerdotes atque Leuitas delinquentes in monasterium tradi. At sicut delinquentes coërcuit, ita dignè ministrantibus benè prospexit, ne quid illis deesset: quorum etiam infirmitate languentium rationem haberi voluit, vt sicut antè, ab Ecclesia, cui seruiant, eamdem quam solebant cum sani essent, stipem acciperent. Hæc de his quæ pertinent ad Ecclesiasticam disciplinam.

Quod verò ad loca spectat, quoniam complures ob bellicas turbas contingebat Ecclesias reuertas esse absque ministris, earundem vicinis Episcopis curam mandauit, vt necessitatis causa in illis constituerentur presbyteri, qui ex more baptizarent infantes, & ex hac vita migrantibus poenitentiam impertirent. Extant de his eius literæ ad Episcopum Sipontinum de Ecclesia Canusina, & ad Leonem Episcopum in Corsica de Ecclesia Sagonensi. Cum & vacantes alias Ecclesias Episcopis nouorum Episcoporum electione curauit implendas, nempe Ariminensem, Perusinam, Viuanensem, & Neapolitanam, cui curam interim missus est Paulus. Porrò eius rei praxis sic his temporibus se habuisse cognoscitur, vt si dissentirent eligentes, vel minus idoneos deligere perseuerarent, tunc ipse Romanus Pontifex quem velle daret illis pastorem, habetur hæc expressa in epistola ad Scuerum de electione Ariminensis Episcopi. Transtulit item Episcopum Tamitanum in Corsica ad Ecclesiam Sagonensem, eo quod prior illa Ecclesia ab hostibus penitus diruta esset. Complures insuper in Sicilia Ecclesias pastoribus destitutas cognoscens, quod earum Episcopi ob crimen depositi essent, per Petrum diaconum iussit dari illis Episcopos, nulla contraria obstante consuetudine. Ex quibus apparet Rom. Pontificem pro libitu, suadente animarum salute, abrogare consueuisse qualis diuersarum Ecclesiarum antiquas consuetudines.

Quod item ad loca spectat, dedicationem diuersarum ecclesiarum faciendam mandauit: haud enim fas erat, inconsulto Romano Pontifice, ecclesiam aliquam dedicare, vt patet etiam Gelasij Papæ auctoritate. quod quidem non intelligendum puto in prouinciis

XXIV. Greg. lib. 1. epist. 81.

Greg. lib. 1. epist. 66. Greg. lib. 1. epist. 42.

Greg. lib. 2. epist. 5.

XXV.

Greg. lib. 1. epist. 55. 56. Greg. lib. 1. epist. 58.

Greg. lib. 1. epist. 78. Greg. lib. 2. epist. 3. 6. 7.

Greg. lib. 1. epist. 55. Greg. lib. 1. epist. 77.

Greg. lib. 1. epist. 52. 54.

XXVI. AGAPES VERTVSVS RETENTVS. Galas. ep. 1. c. 6. & 27.

Orientalibus Patriarchis subiectis. Cum verò dedicabatur ecclesie, præter alia solemnibus ritibus exhiberi solita, peragi consueverunt antiquæ illæ agapes, in quibus pauperes epulari solerent: at quanta illæ exhiberentur impensa, ex eodem Gregorio accipe, ubi ait: Quia cellæ ipsius tenuitas exigit debere nos in ipsa diei festiuitate concurrere: propterea volumus, vt ad celebrandam dedicationem dare debeas ad erogandum pauperibus in auro solidos decem, vini amphoras triginta, annonæ modios ducentos, olei orcas duas, verucces duodecim, gallinas centum.] hæc ipse ad Petrum diaconum pro dedicatione oratorij sanctæ Mariæ, ad supplendam inopiam eius quæ dedicaretur ecclesie: quæ reddidisse volumus ad significandum retentum hæctenus veterem vsum sacrarum agapum, in quibus vocatis pauperibus, vnâ simul conuiuari solerent.

XXVII.

^a Greg. lib. 1. epist. 63.

^b Greg. lib. 1. epist. 68.

^c Greg. lib. 1. epist. 71.

^d Greg. lib. 1. epist. 70.

QVALES ESSE VOLVERIT BONDORVM ECCLEMINISTROS:

^e Greg. lib. 1. epist. 42.

XXVIII.

REDARGVTVR NIMIA AVIDITAS MINISTORVM.

^f Eccles. 34.

XXIX.

^g Greg. lib. 1. epist. 51.

Quod verò ad res pertinet Ecclesiarum, sic eas voluit custoditas, vt tamen alienum nihil ab eis possideri permitteret: hincque accidit, vt domum cuiusdam Petronij^a, iniusto apposito titulo à Defensore Ecclesie vendicatum, domino suo statim restituendam mandavit. Egimus aliàs de huiusmodi Fiscalibus Ecclesiasticis titulis. Itemque monuit^b Episcopos Siciliae, vt cauere eos, qui sub falso nomine Defensorum Romanæ Ecclesie alienas prædabantur substantias. Voluit etiam, vt possessiones Ecclesie Tauromenitanæ^c occupatæ ab Aetionariis Romanæ Ecclesie, eidem redderentur. Ceterum qui noluit aliena bona Ecclesiarum ministris auferri, idem magnopere cautum voluit, ne aliquo modo bona Ecclesie per surreptionem inuaderentur. Nam audi, quid ad Petrum diaconum missum in Siciliam ad finem scribit hoc anno^d: Tua experientia sanctæ Ecclesie utilitatem conspiciat, memor quòd ante sacratissimum beati Petri Apostoli corpus potestatem patrimonij eius acceperit. Et licet hæc scripta decurrant: quod utilitatem patrimonij impedit, fieri nullo modo permittat: quia nec nos sine ratione aliquid dedisse reminiscimur, vel dare disponimus.] Rursus verò quàm fuerit rerum Ecclesie tenacissimus custos, vt tamen indemnitati aliorum voluerit semper esse consultum, indicant eius litteræ prolixiores datæ ad eundem Petrum^e, dum in fine illarum eiusmodi contestationem habet: Hæc omnia sollicitè perlege, omnemque illam familiarem negligentiam tuam postpone. Scripta mea ad rusticos, quæ direxi, per omnes massas fac relegi; vt sciant quid sibi contra violentias debeant defendere ex auctoritate nostra: eisque vel authentica, vel exemplaria nostra dentur. Vide vt omnia absque imminutione custodias: quia de his quæ tibi pro seruanda iustitia scribo, ego absoluo; & tu, si negligis, obligaris. Terribilem iudicem considera, & de aduentu illius nunc tua conscientia contremiscat, ne tunc sine causa iam timeat, cum cotam illo caelum & terra tremuerit. Audisti quod volo: vide quid agas.]

Ista quidem tanta cum energia Gregorius, quòd sæpè ministri qui fideiiores videri volunt, vt in Ecclesie arcam quid inferant, cuncta distorquent & extorquent, corradunt & corrodunt, sacrificium se Deo magnum ob id offerre putantes: sed de rapina minimè Deo gratum; de quo in Ecclesiastico^f: Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui.] Quàm autem ab his longe abesse voluerit suos ministros Gregorius, legas dictam epistolam, & alias id genus scriptas. Ita quidem in his quæ spectant ad contractus. In his autem quæ pertinent ad delicta, illud admonuit, vt ex delictis alienis commodum nullum Ecclesie Fiscus sentiret: nam quod ad laicos Ecclesie subditos pertinet, in eadem ad Petrum epistola hæc habet: Cognouimus etiam, quòd si quis ex familia culpam fecerit, Ecclesie non in ipso, sed in eius substantia vindicetur.] quod improbat. Et de sacerdotibus, vel aliis clericis delinquentibus, ita inferius: De lapsis sacerdotibus & Leuitis, vel quolibet ex clero, obseruare te volumus, vt in rebus eorum nulla contaminatione miscearis: sed pauperima monasteria require, &c.] Si enim non putarunt mittendum in carbonam Iudæi impij & auari, in his verò continentes, sed in piura vsum pretium sanguinis conuerterunt: quid agere decet Ecclesiam Christi? Qua de re post S. Gregorium, & aliorum decreta Pontificum, sanctè pieque & sacrosanctum Concilium Tridentinum admonuit, vt si quæ ab istiusmodi pœnæ exigantur, ipsæ sint profuturæ pauperibus.

Rursus verò ita semper comparatos voluit Ecclesie rerum ministros Gregorius, vt in administratione bonorum, non Ecclesie emolumenti tantum, sed semper ratio pauperum haberetur. Hinc ad Antnemium subdiaconum^g: Non solum, inquit, frequentibus præceptionibus, sed etiam præsentem te sæpius me monuisse memini, vt illic vice nostra non tantum pro utilitatibus Ecclesiasticis, quantum pro subleuandis pauperum necessitatibus

atibus fungereris, & eos magis à cuiuslibet oppressionibus vindicares.] & in fine: Iterum atque iterum experientiam tuam necessariò submonemus, vt illic si quæ inter pauperes & Romanam Ecclesiam sanctam quæstiones vertuntur, omni mentis integritate discutiat, sicque patrimoniales utilitates peragat, vt à benignitate iustitia non incedat.] hæc ipse, qui nullo pacto voluit Romanam Ecclesiam cum alterius Ecclesie iactura locupletari, sed quàm exactissimè iura cuiusque peruestigari, edi, & sollicita disquisitione examinari, vt videre est in litteris^a hoc anno datis ad Laurentium Ecclesie Mediolanensis Episcopum de rebus ex patrimonio in Sicilia existente, de quo extat epistola Theodorici Regis^b data ad S. Eustorgium Mediolanensem Episcopum: sed de his iam suo loco dictum est.

Habebat Romana Ecclesia locupletissima vbique toto orbe terrarum patrimonia, non in Italia solum & Sicilia, sed & in Asia, vt vidimus superiori tomo, & in Gallis, vt suo loco dicemus, atque in Africa. Hæc verò cum iam cultorum defectu destituta pænè haberentur, Gennadij Exarchi in Africa diligentia ad pristinum cultum restituta fuere: cuius rei gratia idem à Deo maxima beneficia fuit assecutus, vt ad ipsum Gennadium Patricium scribens testatur ipse S. Gregorius, nimirum ingentes diuinitus esse consecutum à Deo victorias aduersus hostes, quos pietate potius quam armis subiecisset: dignum quidem exemplum Christianis cunctis ducibus proponendum. Sed audi ipsius verba Gregorij tantum virum digno præconio prosequentis:

Si non ex fidei merito, & Christianæ religionis gratia, tanta excellentiæ vestræ bellicorum actuum prosperitas eueniret, non summopere miranda fuerat, cum sciamus hæc antiquis bellorum ducibus fuisse concessa. Sed cum futuras, Deo largiente, victorias non carnali prouidentia, sed magis orationibus præuenitis: fit vt hoc in stuporem veniat, quòd gloria vestra non terreno consilio, sed Deo desuper largiente descendat. Vbi enim meritorum vestrorum loquax non discurrit opinio? quæ bella vos frequenter appetere non desiderio fundendi sanguinis, sed tantum dilatandæ causa Reipublicæ, in qua Deum coli conspiciamus, loquitur: quatenus Christi nomen per subditas gentes fidei prædicatione circumquaque discurrat. Sicut enim exteriora vos virtutum opera eminentes in hac vita constituunt, ita & interna morum ornamenta ex corde mundo procedentia in futuram vitam caelestium gaudiorum participatione glorificant. Plurima enim pro pascendis ouibus beati Petri Apostolorum principis utilitatibus excellentiam vestram præstitisse didicimus; ita vt non parua loca patrimonij eius propriis nudata cultoribus, largitis Datiorum^c habitatoribus, restaurarit. Quæcumque igitur illic Christiana mente confertis, horum retributionem per spem in futuro iudicio sustinetis.] hæc Gregorius. At quænam istæ fuerint gloriose per Gennadium Exarchum in Africa obtentæ victoriæ, scriptorum inopia penitus remanserunt obscuræ, quæ adeò tunc clarè fulserunt. Ceterum Christiani ducis pietas his & aliis eiusdem Gregorij scriptis perpetua memoria consignata permansit: bene enim vsum S. Gregorius tanti viri religione, & erga res Ecclesiasticas adhiberi solita diligentia, eundem quoque litteris suis aduersus schismaticorum & hæreticorum præsumptionem erexit.

Accidit enim, vt pestis illa nefanda Donatistarum, quæ à temporibus Constantini Imperatoris inuaserat Africam, sæpè curata, numquam sanata, ita in ea prouincia inualesceret, vt non solum absque legum pœna securi ipsi degerent Donatistæ, sed & non secus atque Catholici suos iidem haberent Episcopos, qui nec vlla ex parte Catholicis loco cederent.] Quoniam igitur in prouincia Numidiæ vetus illa vigeat consuetudo, vt ille Primas eius prouinciæ diceretur Antistes, qui antiquitate ordinationis reliquos antecederet: cum inter eiusdem prouinciæ Episcopos quidam reperiretur Episcopus Donatista ceteris sede antiquior, ipse sibi primatum veluti iure veteri vendicabat. Quod ne villo modo fieret, sanctus Gregorius intercessit, scribens ad eundem Gennadium Exarchum. Sed in primis ad vniuersos Episcopos eiusdem prouinciæ Numidiæ dedit has litteras^d:

Si quando, charissimi in Christo fratres, inter virentes segetes zizaniorum quædam se infert importuna commixtio: hanc radicibus necesse est cultoris manus adimat, ne futurus fecundæ segetis fructus possit intercipi. Et nos ergo, qui licet indigni, Dominici agri culturam suscepimus, ab omni zizaniorum scandalo ingenuam reddere segetem festinamus, quatenus ager Domini reditu abundantiori fructificet. Petiistis enim per Hilarium Chartularium nostrum à beatæ memoriæ prædecessore nostro, vt omnes vobis retrò

^a Greg. lib. 1. epist. 80.

^b Apud Casiod. lib. 2. epist. 29.

XXX.

PATRIMONIA ROM. ECCLES. IN DIVERSIS Prouinciis.

^c Greg. lib. 1. epist. 73.

XXXI.

GENNADI EXARCHI PIETAS.

^d deditiorum

XXXII.

DONATISTARUM IN AFRICA.

^e Greg. lib. 1. epist. 75.

XXXIII.

NE SINANTUR DONATISTAE PRIMATVM HABERE.

temporum consuetudines seruantur, quas à beati Petri Apostolorum principis ordina- A
 tionum inuicem haecenus vetulas longa seruaui. Et nos quidem iuxta seriem relationis ve-
 strae, consuetudinem, quae tamen cōtra fidem Catholicam nihil vsurpare dignoscitur, im-
 motam permanere concedimus, siue de Primatibus constituendis, ceterisque capitulis, ex-
 ceptis his qui ex Donatistis ad Episcopatum perueniunt, quos prouehi ad primatus digni-
 tatem, etiam cum ordo clericorum eos ad locum eundem deferat, modis omnibus prohi-
 bebimus. Sufficiat autem illis commissā sibi plebis tantummodò curam gerere; non autem
 etiam illos Antistites, quos Catholica fides in Ecclesia sinu & edocuit & genuit, ad obti-
 nendum culmen primatus anteire.] Considerare ex his, lector, potes, quanta rursus in Afri-
 ca increbuerit Donatistarum multitudo, cum talia tantaque praesumerent: vt non mirum
 sit, si tradiderit postmodum Deus eandem prouinciam Sarracenis. Sed pergit:

XXXIV. Vos ergo, fratres charissimi, admonitiones nostras zelo charitatis Dominicae praue- B
 nite, scientes quod districtus Iudex ad examinandum deducturus est cuncta quae gerimus, &
 vnumquemque nostrum non ex prerogatiua sublimioris gradus, sed ex operum meritis
 approbabit. Quae ergo, vosmetipsos inuicem alterna pace diligite in Christo, & haeretici-
 cis vel inimicis Ecclesiae vno cordis intuitu obuiate. De proximorum animabus estote so-
 liciti: ad fidem quos valetis praedicatione charitatis, praetento etiam terrore futuri iudi-
 cij, suadete, &c.] Vides ex his insuper, lector, quomodo demersa iacuerit hoc tempore
 prostrata Ecclesia Africana, vt nemo Catholicorum reperiretur, qui aduersus schismaticos
 Donatistas insurgeret, nullusque prorsus zeli S. Augustini heres existeret, vel aliorum
 eiusdem prouinciae sanctorum Episcoporum, qui obiiceret se pro muro domui Israel, sed
 aequè languerent omnes, sinerentque ab eis Catholicos subici, immò & (quod pro
 monstro habendum) eidem, vt tales essent, aliqui etiam ex Catholicis suffragiis praestò C
 esse non erubescerent: adeò vt opus fuerit ex eminenti Apostolicae sedis throno exclama-
 re Gregorium, idque ne fieret prohibere: cui probè visum est, torpescentes iisdem aculea-
 tis vrgere stimulis, atque in re tanta ad obuiandum facinori, Exarchum excitare Genna-
 dium, ad quem eiusmodi litteras dedit, hortans eum ad excitandum Catholicos aduersus
 Donatistas his verbis *:

Sicut excellentiam vestram hostilibus bellis in hac vita Dominus victoriarum fecit lu-
 ce fulgere: ita oportet eam inimicis Ecclesiae eius omni viuacitate mentis & corporis ob-
 uiare: quatenus eius ex utroque triumpho magis ac magis enitescat opinio, cum & fo-
 rensis bellis aduersariis Catholicae Ecclesiae pro Christiano populo vehementer obstiti-
 tis, & Ecclesiasticae proelia sicut bellatores Domini fortiter dimicatis. Notum est enim, D
 haereticae religionis viros, si eis (quod absit) suppetit nocendi licentia, contra Catholi-
 cam fidem vehementer insurgere, quatenus haereticos suae venena ad tabefacienda (si va-
 luerint) Christiani corporis membra transfundant. Cognouimus enim, eos contra Eccle-
 siam Catholicam, Domino eis aduersante, colla subigere, & fidem velle Christiani no-
 minis inclinare. Sed eminentia vestra conatus eorum comprimat, & superbas eorum cer-
 uices iugo rectitudinis premat.

XXXVI. Concilium verò Catholicorum Episcoporum admoneri praecipite, vt Primatem non
 ex ordine loci, postpositis vitae meritis, faciat: quoniam apud Deum non gradus elegan-
 tior, sed vitae melioris actio comprobatur. Ipse verò Primas non passim (sicut moris est)
 per villas, sed in vna iuxta eorum electionem ciuitate resideat, quatenus adeptae dignita-
 tis meliori negotio * resistendi Donatistis possibilitas disponatur. Ex Concilio verò Nu-
 midiae si qui desiderarint ad Apostolicam sedem venire, permittite; & si quilibet eorum E
 vitae contradicere voluerit, obuiate. Magna profectò excellentiae vestrae apud Creatorem
 gloria proficit, si per eam dispersarum Ecclesiarum potuerit societas restaurari. Cum
 enim largita munera ad nominis sui gloriam conspicit reuocari, tanto largiora tribuit,
 quanto per ea religionis suae dignitatem viderit ampliari. Perfoluentes praeterea paterna
 charitatis affectum, Dominum petimus, quo brachium vestrum ad comprimendos hos-
 tes forte efficiat, & mentem vestram zelo fidei velut mucronem gladij vibrantis exacuat.]
 haecenus Gregorius ad Exarchum.

XXXVII. Non defuerunt hoc eodem anno aliae querelae de Africanis Episcopis conuiuentibus
 cum Donatistis perlatae ad Apostolicam sedem; quarum causa ad eundem Hilarium, cuius
 superius mentio facta est, Gregorius scribit de conuocando in ea prouincia Concilio:
 scribens enim ad eum, haec habet: Felicissimus atque Vincentius diacones Ecclesiae
 Lami-

XXXIV. EXHORTATIO AD NYMIDAS EPISCOPOS.

* Greg. lib. 1. epist. 72. XXXV. GREGORII ADVERSUS DONATISTAS EXCITAT EXARCHVM.

* ingenio

XXXVII. DE ARGENTIO EPISCOPO FAVENTE DONATISTIS

* Greg. lib. 1. epist. 82.

A Lamigenis, oblata petitione, quae tenetur in subditis, suggererunt, ab Argentio eius ciui-
 tatis Episcopo grauem se iniustitiam pertulisse, & accepto praemio Donatistas in Ecclesiis
 fuisse praepositos; eumque inter alia non leue aliud facinus, quod dici nefas est, commi-
 sisse commemorant. Propterea experientiae tuae praesenti pagina praeccepti duximus iniun-
 gendum, quatenus praefatum Episcopum idoneae satisfactioni committere non omittas,
 tuaque instantia in locis illis fiat ex more Concilium, & omnia secundum oblatae petiti-
 nis textum canonicè coram positus partibus subtili indagazione perquirantur; & quaecumq;
 eorum iudicio fuerint terminata, te exeunte, modis omnibus compleantur.] haec Gre-
 gorius. Fuisse quidem Hilarium hunc Romanae Ecclesiae Chartularium, in Africam ea de
 causa missum à Gregorij praedecessore, ipsa recitata S. Gregorij litterae docent. Reside-
 bat hic in Africa non Apocrifarius, sed Iudex Ecclesiasticus, perseverauitque illic residere
 B etiam sequentibus annis eiusdem Gregorij Pontificatus: nam de eo saepe inferius mentio
 habetur in litteris * eiusdem Gregorij in Africam missis.

Quodnam autem esset munus Chartularij (quod de his frequentissima sit mentio in
 Annalibus) hic obiter declarandum. Atque primum illud intelligendum, quod quem La-
 tini Chartularium appellabant, Graeci Chartophylacem nominabant. Ceterum maioris
 hunc fuisse auctoritatis in Ecclesia Orientali, quam in Occidentali, ex iis quae scribit Theo-
 dorus in responsonibus liquet. Curare hunc iudicia Ecclesiastica loco Pontificis, commu-
 ne fuisse tam in Occidente, quam in Oriente, certum est.

Verum in Oriente fuisse Chartularium amplissimae dignitatis, abundè satis docet idem
 Theodorus in Meditaris, siue Responsonis: utpote qui curaret iudicia, quae iure Pontificatus
 ad Patriarcham pertinerent, vnde idem nuncuparetur os & manus Patriarchae. Huius erat
 C insigne, gestare anulum aureum, & ante pectus Patriarchale bulloterium instar Ratio-
 nalis Aaronis: cui & in ipsius initiatione dabat Patriarcha in manu clauas, summam eo
 signo collatam significans potestatem. his accedebat, quod vt consueuerat pileo auro or-
 nato. Sed quod his omnibus praestat, illud est, quod cum Chartularius ordine sacro dia-
 conus tantum esset, in publicis tamen confessionibus sederet ante Episcopos; licet saepe sed
 frustra ab Episcopis ea de causa fuerit reclamatum. Porro cum procedendum esset, veh-
 batur Chartularius mulo, qui (sicut Patriarcha vti solet) ornatus esset linteo albo, testus
 ipse tiara auro cōspersa, habens satellitium excubitorum. Rursum verò ipsi soli post Patriar-
 cham catechetico more populum in ecclesia docere licuisse, idem tradit. In iudicialibus
 autem, vbicumque adesset, personam repraesentabat Patriarchae, magno insidens tribunali,
 & causas audiens tam criminales quam ciuiles, duodecim habens sub se notarios ex sede
 D Patriarchali fidem habentes. Haec & alia de eminenti Chartularij dignitate Theodorus,
 in iis scilicet quae spectant ad Constantinopolitanam Ecclesiam.

Ceterum quod istiusmodi Chartularij ante Episcopos sederent, non id accidit in oecum-
 enicis Synodis, in quibus neque sedebant, sed praestò erant suae functioni. Etenim praer-
 erat Chartularius, siue Chartophylax, Chartophylacio, vnde & nomen accepit; & ex
 Chartophylacio promebat scripta, quae in Synodo legenda essent. Erat siquidem Char-
 tophylacium idem quod Latini Archium dicunt, locus scilicet vbi scripturae publicae ad
 conseruandam perpetuam memoriam asseruarentur. Habes haec pluribus expressa in
 Actionibus decimatertia, & decimaquarta Sextae Synodi. Habes praeterea in Respon-
 sionis Ioannis Episcopi Citri, eius fuisse, sigillum scriptis imprimere. Quod verò spectat
 ad Chartularios Romanae Ecclesiae; etsi eiusdem muneris essent, vt iudiciis Ecclesiasticis
 E praesiderent, & chartarum publicarum custodes essent: longè tamen inferioris noscun-
 tur fuisse dignitatis, quam Constantinopolitani. At de Chartulario satis, deque causa
 Donatistarum haecenus.

Quem igitur vidisti auctoritate Apostolica Gregorium scriptis suis inuississe Orientem,
 Iustraeque Africam, eundem prosequamur Gallias aduentem. Ita planè, cui sollicitudo
 vniuersalis Ecclesiae incumbere, oportuit eum veluti quibusdam pennis ferri litteris in
 vniuersas Christiani orbis oras. Quod enim accepisset, apud eos compelli violentia Iu-
 das ad fidem: ne id penitus fieret, scribens ad Virgilium Arelatensem & Theodorum
 Massiliensem Episcopos, Apostolica auctoritate prohibuit: habet enim haec in epistola
 hoc anno mense Iunio ad ipsos data: Plurimi siquidem Iudaicae religionis viri in hac
 prouincia commorantes, ac subinde in Massiliae partes pro diuersis negotiis ambulan-
 tes, ad nostram perduxere notitiam, multos consistentium in illis partibus Iudaeorum, vi
 magis

HILARIUS CHARTULARIUS. Greg. lib. 1. epist. 82. lib. 2. epist. 33. Inu. 10. lib. 10. epist. 32. 33. XXXVIII. CHARTULARII MAVRITII.

XXXIX. Theod. Balsam. Medit. de Anobus of. sic. Chartul. Defect. ex. tat lib. 7. In. ris Graec. INSTIGNIA CHARTULARII.

XL.

XLI. PONTIFICI CIS ROM. CVRA TO. TIVSORIBS.

* Greg. lib. 1. epist. 45. NE IVDAEI INVITI CO. GERENTVR AD FIDEM.

magis ad fontem baptismatis, quam prædicatione perductos. Nam intentionem quidem huiusmodi & laude dignam cenſeo, & de Domini noſtri dilectione deſcendere profiteor. Sed hanc eamdem intentionem niſi competens Scripturæ ſacræ comitetur effectus, timo ne aut mercedis opus exinde non proueniat, aut iuxta aliquid, animarum quas eripi volumus (quod abſit) diſpendia ſubſequantur. Dum enim quiſpiam ad baptismatis fontem non prædicationis ſuauiſſimè, ſed neceſſitate peruenerit; ad priſtinam ſuperſtitionem remeans, inde deterius moritur, vnde renatus eſſe videbatur. Fraternitas ergo veſtra huiusmodi homines frequenti prædicatione prouocet, quatenus mutare veterem vitam magis de doctõris ſuauiſſimè deſiderent. Sic enim & intentio veſtra rectè perficitur, & conuerſi animus ad priorem denuò vomitum non mutatur. Adhibendus ergo illis eſt ſermo, qui & errorem in ipſis ſpinas vrere debeat, & prædicando quod in his tenebreſcit, illuminet: vt pro his admonitione frequenti mercedem fraternitas veſtra capiat; & eos, quantum Deus donauerit, ad nouæ regenerationem vitæ perducatur.] hæc ad dictos Galliarum Episcopos S. Gregorius. De Theodoro Maſſilienſi dicta ſunt plura tomo ſuperiori ex Gregorio Turonienſi^a, ex quo etiam apparet Virgilium haud pridem fuiſſe, viuente Theodoro adhuc, & ipſo cedente, creatum Episcopum Arelatenſem. Sed de Iudæis aliàs etiam vexatis in Gallias, adactisquæ ad ſuſcipiendum baptismum, æquè ſuperiori tomo narratum eſt. De iuſdem rursus Iudæis non perſequentis, ſed benignitate ad fidem alliciendis, dedit hoc eodem anno idem Gregorius epiſtolam ad Petrum Episcopum Tarracinenſem^b.

^a Greg. Tur. hiſtor. lib. 9. c. 23. in fin.

^b Greg. lib. 1. epiſt. 34. XLII.

^c Greg. lib. 1. epiſt. 47. S. LEANDRI CONSULTATIO DE TRINA MERſIONE.

XLIII. DE RECCAREDO REGE INPIETATE CONFIRMATIONE.

XLIV.

DE TEMPORE CONVERSIONIS ET REGNI RECCAREDI.

Inuiſit præterea hoc anno idem Pontifex litteris ſuis Hiſpanias, prouocatus conſultatione S. Leandri Episcopi Hiſpalenſis. Accidere enim ex more ſolebat, vt cum aliqua de ſacris ritibus quaſtio verteretur, licet à viris doctiſſimis quid agendum eſſet pleniffimè aſſeretur: nihilominus ea de re quid Apoſtolica ſedes deſiniret, rogata de his ſententia, expectaretur. Cum igitur ob Arianos (vt vidimus tomo ſuperiori) recens ad Catholicam fidem conuerſos in Hiſpania de trina in baptiſmate merſione controuerſia orta eſſet, & S. Leander cum aliis Episcopis optimè reſpondiſſet: nihilominus idem voluit conſuluiſſe Romanum Pontificem, qui ad eum ita reſpondit: De trina verò merſione baptismatis, nihil reſponderi verius poteſt, quam quod ipſi ſenſiſtis: quia in vna fide nihil officit ſanctæ Eccleſiæ conſuetudo diuerſa. Nos autem quod tertio mergimus, triduanæ ſepulturæ ſacramenta ſignamus, vt dum tertio infans ab aquis educitur, reſurrectio triduanæ temporis exprimitur. Quod ſi quis fortè etiam pro ſummæ Trinitatis veneratione aſtmet fieri: neq. ad hoc aliquid obſiſtit, baptizando ſemel in aquis mergere: quia dum in tribus perſonis vna ſubſtantia eſt, reprehensibile eſſe nullatenus poteſt, infantem in baptiſmate in aquam vel ter vel ſemel immergere, quando & in tribus merſionibus perſonarum Trinitas, & in vna poteſt Diuinitatis ſingularitas deſignari. Sed quia nunc vtiq. ab hæreticis infans in baptiſmate tertio mergebatur, ſciendum apud vos eſſe non cenſeo: ne, dum merſiones numerant, Diuinitatem diuidant; dumq. quod faciebant, faciunt, ſe morem noſtrum viciffe gloriantur.] hucusq. de his Gregorius, planè docens, cum hæreticis (quantum fieri poteſt) neq. in bonis communicandis, cum eadem illi non bene, ſed malè, diuerſa videlicet peragant intentione.

Quod verò S. Leander eumdem S. Gregorium de conuerſione Reccaredi Regis Gothorum ad fidem Catholicam vnà cum gète Gothorum iuſdem litteris certiore feciſſet: idem Pontifex ad hæc iſta: Explere autem loquendo nullatenus valeo gaudium meum, quod communem filium Reccaredum glorioſiſſimum Regem ad Catholicam fidem integerrima agnoui deuotione conuerſum. Huius dum mihi per ſcripta veſtra mores exprimitis, amare etiam quem neſcio, feciſtis. Sed quia antiqui hoſtis inſidias ſcitis, quoniam bellum durius contra victores proponit: nunc erga eumdem ſolertius ſanctitas veſtra euigilet, vt bene cœpta perficiat, nec ſe de perfectis bonis operibus extollat: vt ſidem cognitam vitæ quoque meritis teneat; & quia æterni regni cuius ſit, operibus oſtendat: quatenus poſt multa annorum curricula de regno ad regnum tranſeat.] hæc ipſe.

Sed hîc, rogo, ſiſte gradum lector, atque vnà mecum conſidera, quomodo potuit accidiſſe, vt quod factum vidimus ante annos ſex, cum Reccaredus ſimul cum regno fidem quoque Catholicam propagandam ſuſcepit, hîc modò Gregorius ex Leandri litteris tamquam quid nouum ſe accepiſſe demonſtret? Ex his igitur, & aliis quæ dicentur, vehemens me dubitatio angit de tempore eiuſdem regni exordij & ſuſceptæ Chriſtianæ religionis, num videlicet in Acta tertij Concilij Toletani error irrepreſerit, ex cuius notata Era tempus eius regni poſitum eſt: nimirum, vt cum Concilium habitum ponatur anno quarto eiuſdem

A eiuſdem Regis, Era ſexcentiſima viginti ſeptima (qui eſt annus Domini quingentiſimus octogentiſimus nonus) neceſſe ſit affirmare ipſum regnare cœpiſſe anno quingentiſimo octogentiſimo quinto: contra verò ex dicta S. Gregorij epiſtola ad S. Leandrum appareat, eumdem Reccaredum haud pridem iniſſe regnum, Chriſtianamq. religionem eſſe profeſſum. Huic aſſertioni grauiſſima ad eò testimonia accedunt, vt opinari id liceat, veritate ſuadente, vel fortalſe cogente: ſiquidem haud pridem peruenit in manus meas per breuis hiſtoria Ioannis Biclarenſis, huius temporis rerum ſcriptoris, qui à Iuſtino Iuniore Iuſtiniani ſucceſſore ſumens exordium, eamdem vſque ad octauum Mauritiij Imperatoris annum propagauit. Hic, inquam, primum annum Reccaredi Regis duplici conſignans chronographia, habet, ipſum regnare cœpiſſe, cum Mauritius Imperator annum quintum ageret in Imperio, & Gregorius Papa Pelagio ſucceſſiſſet. Huic igitur auctori res ſui temporis proſequenti quàm ſit conſentiens dicta S. Gregorij epiſtola ad Leandrum, nemo non videt. His præterea accedit, quòd & ea, quam æquè ex veteribus monumentis ſcriptam accepiſſimus, Lucæ Tudeniſis hiſtoria id ipſum pariter proſitetur duplici etiam teſtificatione chronographiæ, dum videlicet æquè anno quinto Mauritiij Auguſti regnare cœpiſſe Reccaredum ponit: & addita nota Era id ipſum confirmat, cum obitum Leouigildi & ſucceſſionem Reccaredi contigiſſe dicat Era ſexcentiſima viginti octaua, anno videlicet ſuperiori, quo ſcilicet de his S. Leander ſuis litteris S. Gregorium Papam admonuit. Hæc tibi occasione dictæ epiſtolæ Gregorij ad Leandrum volumus ingeſſiſſe. Cum tamen, ne videamur omnia quæ ſequuntur Toletana & alia Hiſpaniarum Cõcilia diuerſa accuſatione Era mendacis inuerrere, eademque omnia erroris redarguere, in tam ſemel rationem temporis proſeque cogamur: quod quidem factum volumus abſque præiudicio veritatis.

Quoniam verò quæ ex eodem Biclarenſi à nobis citata ſunt ſuperius, non è fonte haſta, ſed ab aliis per aluenum ducta, haud ita integra reperiſſimus, cum ipſam ſcriptam ab eo hiſtoriam naſti ſumus: hîc totidem verbis eadem, quæ pauca ſunt, ex originario fonte reddere non pigebit: anno enim præſenti, qui & ſecundus ab eo ponitur regni ipſius Reccaredi, hæc breuiter habet: Quidam ex Arianis Sunna Episcopus & Segga cum quibuſdam tyrannidem aſſumere cupientes, deteguntur. Conuicti, Sunna in exilium truditur, & Segga manibus amputatis in Galliam exulans mittitur. Mauritius Theodoſium filium, quem ſuprà Cæſarem diximus, Imperatorem facit.] hæc de his quæ ad hunc pertinent annum ſextum Mauritiij Imperatoris.

Sequenti autem, quem & tertium eiuſdem Regis annum numerat, ſeptimum verò Mauritiij, hæc habet: Anno ſeptimo Mauritiij, qui eſt Reccaredi tertius annus, Vldila Episcopus cum Goſuintha Regina inſidiantes Reccaredo, manifeſtantur, & quòd fidei Catholicæ cognitionem hominum deduſtum, Vldila exilio condemnatur, Goſuintha verò Catholicis ſemper infeſta vitæ terminum tunc dedit. pergit de rebus Francorum idem iſta referre:

Francorum exercitus à Guntheramno Rege tranſmiſſus, Baſone^a duce in Galliam Narbonenſem obueniunt, & iuxta Carcaſonem vrben caſtra metati ſunt. Cui Claudius Luſitanæ dux à Reccaredo Rege directus, obuiam inibi occurrit: cum quo congreſſione facta, Franci in fugam vertuntur, & directa caſtra Francorum, & exercitus à Gothis cæditur. In hoc ergo certamine gratia diuina & fides Catholica, quam Reccaredus Rex in Gothiſ fideliter adeptus eſt, eſſe noſcitur operata. Quoniam non eſt difficile Domino noſtro, ſiue in paucis aut in multis detur victoria. Nam Claudius dux vix cum trecentis viris ſexaginta millia ferè Francorum noſcitur inſuſſe, & maximam eorum partem gladio trucidari. Non immeritò Deus laudatur temporibus noſtris in hoc prælio eſſe operatus, qui ſimiliter ante multa temporum ſpatia per manum ducis Gedeonis in trecentis viris multa millia Madianitarum Dei populum inſtantium noſcitur extinxiſſe.] hæc tamen de rebus tertij anni eius Regis auctor, res (vt diximus) ſui temporis proſequeus. In quibus illud conſideratione dignum: quòd eſt Guntheramnus Francorum Rex pietate inſignis haberetur: tamen quòd inconſultè nimis priuato indulgens affectui, aduerſus Regem, qui recens Catholicam fidem ex Ariano ſuſcepit, & aliis omnibus Gothiſ idipſum agendi auctor fuit, importunè valde omnes Francorum vires immittere auſus eſt, cui magis gratulari vt fratri in Chriſto debuert, & præſtò illi in omnibus eſſe: Deum nimis iratum iure quidem expertus fuiſſe videtur, victis ſuis omnibus per Claudium ducem, virum religioſiſſimum, quem (vt ſuo loco dicemus) S. Gregorius ſummis laudibus ad eum ſcribens, extollit.

XLV. CONTRATIO IN RECCAREDO.

XLVI. ALTA CONTRATIO IN RECCAREDO.

XLVII. BOSONE INGENSVICTORIA HISPANORVM SVB DUCE CLAVRIO.

LVSTA CAUSA CAEDIS FRANCO-RVM.

XLVIII.

Sed redeamus ad Biclarensem, qui paulo post hæc subdit: Reccaredo ergo Orthodoxo A
 quieta pace regnanti, domesticæ insidiæ prætentur. Nam quidam ex cubiculo eius
 etiam provinciæ dux, nomine Argimundus, aduersus Reccaredum Regem tyrannidem
 sumere cupiens, ita ut si possit, eum regno priuaret & vita: sed nefandi eius consilij machi-
 natione comprehensus, & in vinculis ferreis redactus. Habita discussione, socij eius im-
 piam machinationem confessi, condigna sunt ultione interfecti. Ipse autem Argimundus,
 qui regnum assumere cupiebat, primum verberibus interrogatus, deinde turpiter decalua-
 tus, post hæc dextera amputata, exemplum omnibus in Toletana vrbe asino sedens pom-
 pizando dedit, famulos dominis non esse superbos.] hæcenus Biclarensis, octauo anno
 Mauritiij historiæ finem imponens, à nobis hæc recentita occasione S. Gregorij epistolæ ad
 Leandrum hoc anno scriptæ: ad quem etiam petitos mittit codices, sed quos exegerat Mo-
 ralium libros ad ipsum inscriptos, quod nondum exscripti essent, cur non mittantur, excu- B
 sat: misit autem postea, ut suo loco dicemus. Ex mutua illa (ut superiori tomo vidimus) con-
 suetudine, quæ iam Constantinopoli, dum ambo ibi diuersis essent ex causis, inter ipsos in-
 tercesserat, ea est amicitia contracta, quam neque temporis longitudo, neque loci distantia
 delere potuerit. Quoniam autem esset ipse Gregorius erga S. Leandrum animi affectu, ex
 postremis epistolæ verbis hæc accipe: Absente corpore, præsentem mihi te semper intueor:
 quia vultus tui imaginem intra cordis viscera impressam porto.]

XLIX.

* Autharis
 * Paul. diac.
 lib. 3. c. 14.
 AGILVLP-
 PHVS CREA-
 TVR RE X
 LONGOBAR-
 DORVM.
 * Paul. diac.
 lib. 3. c. ult.
 & lib. 4. c. 1.

Sed quæ hoc anno à barbaris Longobardis in Italia gesta sint, cognoscamus. Cùm
 enim anno superiori (ut vidimus) Ancharit* Rex mortuus esset, Reginaque Theodolin-
 da, quam nuper acceperat in vxorem à Baioariæ rege Garibaldo (ut Paulus* affirmat) Lon-
 gobardorum concessione Regina perseverans, delegisset sibi virum Agilulphum ducem C
 Tauritanum, eundemque & nominatum Agonem, & in baptisate Paulum: idem Agi-
 lulphus Longobardorum Rex appellatus est hoc anno, mense Maio. Habet hæc omnia
 pluribus Paulus^b diaconus: additque eundem, simulatque Rex confirmatus est, misisse
 Agnellum Tridentinum Episcopum in Gallias ad redimendos captiuos, qui Tridenti à
 Francis capti fuerant. Cùm interea idem Agilulphus, debellatis occisisque illis quos ad-
 uersarios passus esset, regnum sibi stabilivit Italia: exceptis enim Roma atque Rauenna
 cum aliis ad eas spectantibus locis, vniuersa Italia ab Alpinis montibus Rhegium vsque
 Calabria illi parebat.

L.

* Paul. diac.
 lib. 4. c. 2.
 AGILVLP-
 PHVS CON-
 VERTITVR.

Porrò magnum à Deo per Theodolindam Reginam consecutos esse beneficium Re-
 gem ipsum & sub eo positos Longobardos, idem Paulus^c affirmat: nimirum eum ex Aria-
 na perfidia conuersum esse ad fidem Catholicam, & qui erant Longobardi Gentiles, siue D
 Ariani, eosdem redditos esse Christianos atque Catholicos. Magnum Dei consilium, dum
 quæ sunt infirma mundi eligit, ut confundat fortia: cùm scilicet robustissimas easdemque
 indomitas gentes siue Christiano siue Catholico nomini infensissimas, Francos, Gothos,
 & Longobardos, auitis abdicatis erroribus, per feminas ipse Deus conuerterit ad verum
 religionis cultum: Franci enim per Chrothildem, Gothi in Hispania per Ingundem, quæ
 (ut superiori tomo diximus) virum suum conuertit Hermenegildum, ex quo omnium fa-
 cta est accessio Gothorum ad fidem Catholicam: & in Italia Longobardi per Theodo-
 lindam, decus & ornamentum Bauariæ Principum, fidem Christianam eandemque Ca-
 tholicam perceperunt.

LI.

DE ECCLIE-
 STA S. AGA-
 THAE CAT-
 HOLICIS
 REDDITA.

Hoc item anno sanctus Gregorius Papa dedicauit Ecclesiam sanctæ Agathæ Romæ po-
 sitam, quam Gothi Ariani (ut superius dictum est) sibi vsurpauerant: quæ licet, illis ex vrbe E
 Italiaque penitus eiectis & profligatis, relicta libera fuisset: tamen quod fermento Ariano
 videretur esse polluta, & proinde non amplius sacra, sed execrabilis haberetur: Gregorius
 diuinitus inspiratus adiecit animum, ut eandem sacris ritibus expiatam sacro cultui ido-
 neam redderet, Deoque sacraret. Id quidem hoc anno factum esse, ex iis quæ ipse scripsit
 in dialogis anno quarto sui Pontificatus elaboratis, satis expressè patet, cùm ante biennium
 id contigisse dicat, hoc ipso videlicet anno. Quæ autem tunc acciderint admiratione di-
 gna, ipse sic narrat^d:

LII.

* Gregor. dia-
 log. lib. 3. c. 30.
 LII.

Sed neque hoc fileam, quod ad eiusdem Arianae hæreseos damnationem in hac quoque
 Vrbe ante biennium pietas superna monstrauit. Ex his quippe quæ narro, aliud populus
 agnouit, aliud autem sacerdos & custodes ecclesiæ se audisse & vidisse testantur. Ariano-
 rum ecclesia in regione Vrbe illa quæ Suburra dicitur, cùm clausa vsque ante biennium
 remansisset, placuit ut in fide Catholica, introductis illuc beati Stephani & sanctæ Marthæ
 marty-

A martyrum reliquiis, dicari debuisset: quod factum est. Nam cum magna populi multitudi-
 ne venientes, atque omnipotenti Domino laudes canentes, eandem ecclesiam ingressi fu-
 mus. Cumque in ea iam Missarum solemnitas celebrarentur, & præ eiusdem loci angustia
 populi se turba comprimeret: quidam ex iis qui extra sacrarium stabant, porcum subito in-
 tra suos pedes huc illucque discurrere senserunt. Quem dum vnusquisque sentiret, &
 iuxta se stantibus indicaret: idem porcus Ecclesiæ ianuas petiit, & omnes per quos transit,
 in admirationem commouit, sed videri à nullo potuit, quamuis sentiri potuisset. Quod id-
 circò diuina pietas ostendit, ut cunctis pateceret, quia de loco eodem immundus habita-
 tor exiret. Peracta igitur celebratione Missarum, recessimus. Sed adhuc nocte eadem ma-
 gnus in eiusdem ecclesiæ tectis strepitus factus est, ac si in eis aliquis errando discurreret.
 Sequenti autem nocte grauior sonitus excreuit, ac subito tanto terrore infonuit, ac si omnis
 B illa ecclesia à fundamentis fuisset euersa: & protinus recessit, & nulla illic vlterius inquie-
 tudo antiqui hostis apparuit: sed per terroris sonitum quem fecit, innotuit, quod ab eo lo-
 co, quem diu tenuerat, coactus exibat.

Post paucos verò dies in magna serenitate aëris super altare eiusdem ecclesiæ nubes cæ-
 litus descendit, suoque illud velamine operuit, omnemque ecclesiam tanto terrore ac sua-
 uitatis odore repleuit, ut patentibus ianuis, nullus illuc præsumeret intrare. Sacerdos quo-
 que, & custodes, & hi qui ad celebranda Missarum solemnitas venerant, rem videbant, in-
 gredi minime poterant, & suauitatem mirifici odoris trahebant. Die verò alio cùm in ea
 lampades sine lumine dependere, emissio diuinitus lumine, sunt accensæ. Post paucos ite-
 rum dies, cùm expletis Missarum solemnibus, extinctis lampadibus, cultos ex eadem eccle-
 sia egressus fuisset, post paululum intrauit, & lampades quas extinctas reliquerat, lucentes
 C reperit: quas negligenter extinxisse se credens, eas iam sollicitus extinxit, & exiens eccle-
 siam clausit: sed post horarum trium spatium regressus, lucentes lampades, quas extinxerat,
 iterum accensas inuenit: ut videlicet ex ipso lumine aperte claresceret, quia locus ille à te-
 nebris in lucem venisset.] hæc in Vrbe eo tempore, & ipso præfente qui narrat, ob oculos
 omnium facta, & contra Arianos ab eodem Gregorio inculcata, nos veluti aculeata tela ad
 feriendos impios hæreticos Nouatores opportune conuertimus.

Extat de eadem ecclesia ipsius Gregorij rescriptum, cùm eandem in iis quæ ad eius bo-
 na pertinent commendat Leoni acolytho, datum sub Indictione duodecima, nempe post
 biennium, istis verbis^a: Locorum venerabilium cura nos admonet de eorum vtilitate per
 omnia cogitare. Quia ergo ecclesia sanctæ Agathæ sita in Suburra, quæ spelunca fuit ali-
 quando prauitatis hæreticæ, ad Catholicæ fidei culturam, Deo propitiante, reducta est:
 D idè huius auctoritatis tenore communitus, pensiones omnium domorum in hac Vrbe
 constitutarum, quas prædictam ecclesiam temporibus habuisse Gothorum constitit,
 annis singulis congregare non desinas: & quantum in sartis tectis, vel luminaribus, aliisque
 reparatione eiusdem ecclesiæ necessarium fuerit, erogare modis omnibus studebis. Quic-
 quid verò exuberare potuerit, fideliter rationibus te Ecclesiasticis inferre præcipimus.] hæ-
 cenus ipse. His addendum putamus (quod in eodem argumento versetur) aliam eccle-
 siam ab Arianis possessam, ab eodem sancto Gregorio consecratam esse post annum se-
 quentem sub titulo S. Seuerini Episcopi Noricorum, cuius reliquias apud Neapolim in
 Lucullano collocatas ad se mitti mandauit, ita scribens ad Petrum subdiaconum Campa-
 niæ patrimonium curantem^b:

Cor nostrum pia Diuinitatis inspiratione compungitur, loca quondam execrandis er-
 roribus deputata, in Catholicæ religionis reuerentiam dedicare. Quia igitur ecclesiam po-
 sitam iuxta domum Merulanam regione tertia, quam superstitio diu Ariana detinuit, in
 honorem S. Seuerini cupimus consecrare: experientia tua reliquias beati Seuerini summo-
 nere debita cum veneratione transmittat: quatenus quæ nostris animis perficienda decre-
 uimus, implere, omnipotentis gratia suffragante, possimus.] hæc Gregorius.

Quod verò ad res bellicas pertinet Orientalis Imperij, hoc eodem anno Romanus exer-
 citus, qui sæpius ob studia erga diuersos duces sæpe amotos ac sæpe redditos discordiam
 conuulserat, per Aristobolum donorum Imperialium præfectum conciliatus est, & iterum
 iuramento firmatus. Fortasse hic ille vir eruditus, ad quem extat^d S. Gregorij epistola. Con-
 ciliato autem simul exercitu, aduersus Persas eodem concitato, victoria obtenta est, expu-
 gnataque Martyropolis ciuitas munitissima, vnde Romanis plurimum roboris creuit. Hæc
 Grecorum Annales apud Theophanem.

RVGATVR,
 DIABOLVS
 DVM CON-
 STRATVR
 ECCLESIA.

LIII.

ALIAM
 RANDA
 QVAE CON-
 TIGERVNT
 IN S. AGA-
 THAE EC-
 CLESIA.

LIV.

* Greg. lib. 3.
 epist. 19.
 DE BONIS
 ECCLESIAE
 S. AGA-
 THAE.

LVI.

DE CONSE-
 CRATIONE
 ECCLESIE
 S. SEVERI-
 NI.

LVI.

* Miscel. hist.
 hoc anno
 imp.
 RES BELLI-
 CAE,
 * Greg. lib. 1.
 epist. 23.

IESV CHRISTI
ANNVS
592.

GREGORII PAP.
ANNVS
3.

MAVRITII IMP.
ANNVS
7. A

I. **Q**ui sequitur annus Domini quingentesimus nonagesimus secundus, Indictione decima, idemque Gregorij Papæ tertius incipiens mensē Septembri, & Mauritiij Imperatoris sextus finiens mensē Augusto, funestus fuit Italiae, & valde ærumnosus S. Gregorio Papæ tum foris procliis agitato, tum intus morbo vexato. Id enim in primis ipse litteris ad Ioannem Rauennatem Episcopum datis testatur his verbis:

^a Greg. lib. 2. epist. 3. Ind. 10.

II. Quod multis scriptis vestrae beatitudinis minimè respondi: non hoc torpori meo, sed languori deputate: quia peccatis meis facientibus, eo tempore quo Arnulphus ad Romanam urbem veniens, alios occidit, alios detrucauit, tanta mœstitia affectus sum, ut inolicam molestiam caderem.] hæc ipse. Erat iste Arnulphus dux Longobardorum in Tuscia, de quo alium silentium apud Paulum: ex ipso autem Gregorio hæc eliciuntur in epistola ad Mauritiium Imperatorem, ubi de prima sub suo Pontificatu facta incurfione Longobardorum in Tuscia ista habet: Multas enim iam plagas acceperam, & superuenientibus dominorum iussionibus inueni consolationes quas non sperabam. hæc per antiphrasin. Si enim possum, has celeriter plagas enumero. Primum, quod mihi pax subducta est, quam cum Longobardis in Tuscia positis sine vlllo Reipublicæ dispendio feceram.] hæc Gregorius, ostendens salutem Urbis pace redemisse, quæ postea occasione insultantium Romanorum militum fracta est: nam mox subdit: Deinde corrupta pace, de Romana ciuitate milites ablati sunt, & quidem alij ab hostibus occisi, alij verò Narniis & Perusij positi, & ut Perusium teneretur, Roma relicta est.] hæc ipse de rebus gestis vsque ad Agilulphi aduentum post duos annos, de quo suo loco dicturi sumus.

^b Greg. lib. 4. epist. 3. Ind. 13.

III. Sed quæ hoc anno cum eo peragi contigerunt, suo ordine prosequamur ex dicta epistola ad Ioannem Episcopum Rauennatem, quem pacis sequestrem esse voluit, ad persuadendum videlicet Romano Exarcho Rauennæ degenti, ut pacem cum Longobardorum duce æquis conditionibus contrahere liceret. Scribens igitur ipse Gregorius immensa afflictatus angustia ad eundem Ioannem, eius in primis commendans studium pro publicis impensum negotiis, hæc ait: Valde autem mirabar, quid esset, quod illa mihi notissima sollicitudo vestrae sanctitatis huic Vrbi meisque necessitatibus minimè prodesset. Sed scriptis vestris discurrentibus, agnouì vos quidem sollicitè agere, sed tamen apud quem agere possitis non habere. Peccatis ergo hoc meis reputo, quia iste qui nunc interest, & repugnare contra inimicos nostros dissimulat, & nos facere pacem vetat: quamuis iam modo, etiam si velit facere, omnino non possumus: quia Arnulphus exercitum Anthariti & Nordulphi habens, eorum sibi dari precaria desiderat, ut nobiscum aliquid loqui de pace dignetur.] & inferius: Mouere autem vos non debet præfati excellentissimi viri Romani Patricij Exarchi animositas: quia nos quanto eum loco & ordine præimus, tanto si qua sunt eius leuia, tolerare mature & grauiter debemus. Si quando tamen est aliquis cum eo locus obtinendi, agat apud eum fraternitas vestra, ut pacem cum Arnulpho, si ad aliquid parum possumus, faciamus: quia miles de Romana vrbe ablati sunt, sicut ipse nouit. Theodosiani verò, qui hic remanserunt, togam non accipientes, vix ad murorum custodiam se accommodant. Et destituta ab omnibus ciuitas, si pacem non habet, quomodo subsistet?] Et inferius de iisdem Longobardis sub eodem duce Arnulpho: De Neapolitana verò vrbe, excellentissimo viro Exarcho instantèr imminente, vobis indicamus: quia Aroges (ut cognouimus) cum Arnulpho se fecit, & Reipublicæ contra fidem venit, & valde insidiatus est eidem ciuitati: in quam si celeriter dux non mittatur, omnino iam inter perditas habebitur.] Quod verò ab iisdem Longobardis ciuitatibus captis, & aliquibus ex eis incensis, alij ciuium dispersi essent, alij ducti captiui: pro iisdem redimendis idem Gregorius laborauit. Verùm quod ab eodem Ioanne litteris commendatam accepisset ciuitatem Aquileiensem, cui præerat Seuerus Episcopus schismaticus: quid de his in primis rescripserit eadem epistola Gregorius, accipe: sic enim ait:

^a Greg. lib. 2. epist. 3. Ind. 10. PACEM CV PIT CVM LONGOBARDIS GREGORIVS. *Anthariti

IV. De hoc quod dicitis, incensæ ciuitati Seueri schismatici elemosynam esse mittendam: idcirco vestra fraternitas sensit, quia quæ contra nos præmia in Palatium mitrat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret: nobis considerandum fuit, quia misericordia prius fidelibus, ac postea Ecclesiæ hostibus est facienda. Iuxta quippe est ciuitas Phanum, in qua multi captiui

elemosynam hostibus danda.

CHRISTI
592.

GREGORII PAP.
3.

MAVRITII IMP.
7.

A captiui sunt: ad quam ego iam transacto anno transmittere volui, sed inter hostes medios non præsumpsi. Videtur ergo mihi, ut Claudium Abbatem cum aliquanta pecunia illuc transmittere debeatis, & liberos, quos illic pro pretio suo in seruitio teneri inuenerit, vel si qui adhuc sunt captiui, redimat. De summa verò eiusdem pecuniæ transmittenda, vobis certum sit, quia quidquid vos decernitis, mihi placet. Sin autem cum excellentissimo viro Romano Patricio agitis, ut pacem facere cum Arnulpho debeamus: ego ad vos personam aliam transmittere paratus sum, cum qua mercedis causæ melius fiant.] hæc de redimendis captiuis, & pace cum Longobardis facienda Gregorius. Quod verò ad Seuerum schismaticum pertinet, cuius ciuitatem incensam tradit: non alium hunc Seuerum ab illo putet Episcopo Aquileiensi, qui ad Synodum Romam ab eodem S. Gregorio vocatus fuerat, iterum (ut vidimus) lapsus.

DE CAPTIUIS REDIMENDIS GREGORIVS AGIT.

^a Greg. lib. 1. epist. 16.

B Inter tot verò Longobardorum tumultus, ipse Gregorius summo veluti in otio constitutus, nihil prepermissit exactissimæ curæ pastoralis. Legati autem ex Numidia Romam hoc anno sunt missi ad sedem Apostolicam nihil boni ferentes. Etenim cum anno superiori (ut vidimus) datus ad eius prouinciæ Episcopos litteris, venisset Gregorius Donatistarum Episcopum deligi in Numidiæ Primatem: alia via hostis irrumperere conatus est, nempe illud agens, ut quod olim bono pacis vidimus aliquando fuisse permissum, iterum restitueret, nimirum ut in vnaquaque ciuitate, ubi essent populi Donatistarum, licet ibi esset Catholicus Episcopus, nihilominus sineretur esse pariter Episcopus Donatistarum. Id enim vt fieret, pecunia data, Donatista ab Episcopo Catholico impetrat: insuper & illud, ut per soluta pecunia, concederetur iisdem Donatistis iterum baptizare Catholicos. Horum malorum nunciij duo ad ipsum Romanum Pontificem ex Numidia diaconi sunt profecti.

V.

C Ad hæc tam enormia corrigenda, in Numidiam proficisci iussit Gregorius Hilarium S. R. E. Chartularium degentem Carthagine, de quo facta est mentio anno superiori: vt coacto Concilio, deponeret Episcopum, qui Episcopalem vendidisset dignitatem schismatico. Atque vt conatus Donatistarum magis magisque coalescentes comprimerentur, scripsit de his dolens ipse Pontifex litteras ad Columbum in Numidia Episcopum istis verbis:

^b Greg. lib. 2. epist. 3. Ind. 10.

Notum est, charissime in Christo frater, quod antiquus hostis, qui primum hominem de paradisi deliciis in hanc ærumnosam vitam callida persuasione deposuit, & in eo iam tunc humano generi pœnam mortalitatis inflixit, eadem nunc calliditate ouium Dominicarum pastores, quo facilius gregem capiat, transfusus conetur venenis inficere, & iure iam potestati propriæ vendicare. Sed nos, qui licet immeriti, sedem Apostolicam vice Petri

VI. DE DONATISTIS IN AFRICA INVALUENTIBUS.

D Apostolorum principis susceperim gubernandam, ipso Pontificatus officio cogitur generali hosti quibus valeamus niuis obuiare. Porrecta igitur petitione insinuaerunt nobis presentium latores Constantius & Mustellus (ut asserunt) Ecclesiæ Pudentianæ diacones in Numidia prouincia constitutæ, Maximianum eiusdem Ecclesiæ Antistitem in loco quo degit, corruptum præmio, Donatistarum Episcopum noua licentia fieri permisisse: cum etsi hoc anterior vsus permetteret, manere atque persistere fides Catholica prohiberet. Ob hoc ergo fraternitatem tuam scriptis presentibus necessariò duximus adhortandam, vt veniente ad te Hilario Chartulario nostro, adunato Episcoporum vniuersali Concilio, habito præ oculis terrore venturi Iudicis, causa eadem subtili ac solerti debeat indagazione perquiri. Et si capitulum hoc à presentium latoribus prædicto Episcopo documentis idoneis fuerit approbatum, à dignitate, officioque quo fungitur, modis omnibus degradetur: vt & ille ad pœnitentiæ lucra per agnitionem delicti redeat, & ceteri tentare talia non præsumant. Equum enim est, vt qui Iesum Christum Dominum nostrum hæretico, accepta pecunia, venum dedit, vt refertur, ab eius videlicet sacrosancti corporis ac sanguinis tractandis mysteriis submoueat. Si qua autem inter eos extra crimen hoc damnorum quorundam, vel priuatorum negotiorum (sicuti petitio diaconorum ipsorum continet) versatur intentio: hanc tua fraternitas cum prædicto Chartulario nostro priuata cognitione perquirat, & inter vtramque partem iustitia procedente definiat.

Porro autem presentium latorum insinuatione didicimus, Donatistarum hæresim pro peccatis nostris quotidie dilatarì, & valde plures, data per venalitate licentia, post Catholicum baptismum à Donatistis denuò baptizari. Quod quàm graue sit, frater, oportet nos tota mentis intentione perpendere. Ecce lupus Dominicum gregem non iam in nocte latenter, sed in aperta luce dilaniat: & nos eum grassari in ouium nece cernimus, & solici-

VII.

folicitudine, nullis verborum iaculis obuimus? Quos ergo fructus Domino multiplicati A gregis ostendimus, si & ipsum quem pascendum suscepimus, otiosa mente cernimus à bestia deuorari? Studeamus igitur cor nostrum terrenorum pastorem imitatione succedere, qui hiemales noctes, imbris geluque constricti, ducunt sæpe peruigiles, ne vel vna ouis, & non fortè utilis pereat. Quam & si insidiator ore voraci momorderit: quomodo fatagunt? quibus cordis anhelant artibus? in quas voces, vt eruant captum pecus, angustia stimulantè profiliunt, ne à gregis domino, quicquid per incuriam perdidit, exigatur? Vigilemus ergo, ne quid pereat: aut si captum fortè quid fuerit, vocibus diuinorum eloquiorum ad gregem Dominicum reducamus: vt ille qui pastor pastorum est, vigilasse nos circa gregem suum, suo misericors dignetur iudicio comprobare. Hoc quoque vos necesse est solerter attendere, vt si qua contra latores presentium eiusdem Episcopi recta fuerit petitio, subtili debeat indagazione perquiri. Et si fortasse ipsi quoque pro sua culpa iure feriendi sunt, nequaquam censemus esse parcendum.] hætenus Gregorius, ad Primatem Numidiæ Columbum mensè Augusto. Porro infelix Ecclesia Africana non his tantum spinis Donatistarum hæreticorum oppleta erat, sed insuper (quod magis dolendum fuit) Manichæorum etiam vepribus abundabat, prout idem ipse Gregorius testatur in Epistola ad Ioannem Episcopum Scyllacenum, cum ait: Afros passim, vel incognitos peregrinos ad Ecclesiasticos ordines tendentes, nulla ratione suscipias: quia Afri quidem aliqui Manichæi, aliqui rebaptizati.] Donatistæ hi erant, qui rebaptizabant.

^a Greg. lib. 2. epist. 25. Ind. 10.

VIII.
DE LEGATIONE EPISCOPI CARTHAGINENSIS. GREGORII PAPAE AD S. GREGORIUM.

^b Greg. lib. 2. epist. 39. Ind. 10.

IX.
HIBERNI AD GREGORIUM SCRIBUNT.

^c Greg. lib. 2. epist. 36. Ind. 10.

X.

^d Heb. 11.

Quo etiam mensè, hoc anno, idem Gregorius Papa, suscepta honorifica legatione ab Episcopo Carthaginiensi, qua de electione ipsius Pontificatus adgausus est, epistolam ad eum rescripsisse legitur. Dominicus is erat nomine, qui quatuor ad S. Gregorium misit Romanam legatos, Episcopos duos Donatum & Quoduultdeum, Victorem diaconum, & Angelum Notarium: per quos, post gratulationis impartitum officium, petiit ab eodem, vt impertita suæ Ecclesiæ priuilegia salua esse vellet. Ad quem Gregorius pastorem reddens epistolam, hæc de priuilegijs habet: De Ecclesiasticis verò priuilegijs quod vestra fraternitas scribit: hoc postposita dubitatione teneat, quia sicut nostra defendimus, ita singulis quibusque Ecclesijs sua iura seruamus: nec cuiuslibet, fauente gratia, vltra quam meretur, impertior: nec vlli hoc quod sui iuris est, ambitu stimulantè, derogo: sed fratres meos per omnia honorare cupio: sicque studeo honore singulos subuehi, dumquod non sit quod alteri iure ab altero possit opponi.] hæc de his ipse, equidem Gregorio digna.

Laborauit præterea hoc anno Gregorius in reducendis schismaticis ad Ecclesiam. Eodem enim tempore Episcopi in Hibernia positi, etsi (vt vidimus Tomo superiori) schismatici essent, tamen angustia pressi, ad Romanam Ecclesiam litteris datis clamant. Etenim ad Hibernos quoque occasione Trium capitulorum conflatum haud pridem schisma pertransiit. Quos in tribulatione suspirantes vt colligeret, & Apostolicæ Ecclesiæ vniret, Gregorius anxio studio laborauit, scribens ad eos litteras, & librum ea de causa conscriptum mittens. epistola autem sic se habet:

Scripta vestra summa cum gratulatione suscepi: sed erit in me vberior valdè læticia, si mihi de vestra contigerit reuentione gaudere. Prima itaque epistolæ vestræ frons grauem vos pati persecutionem innotuit. Quæ quidem persecutio dum non rationabiliter sustinetur, nequaquam proficit ad salutem. Nam nulli fas est retributionem præmiorum expectare pro culpa. Debetis enim scire (sicut beatus Cyprianus dixit) quia martyrem non facit poena, sed causa. Dum igitur ita sit, incongruum nimis est de ea vos, quam dicitis, persecutione gloriari, per quam vos constat ad æterna præmia minime prouehi. Reducat ergo charitatem vestram tandem integritas fidei ad matrem, quæ vos generauit, Ecclesiam. Nulla vos animorum intentio à concordia vnitate dissociet: nulla persuasio rependo vos à recto itinere defatiget. Nam in Synodo, in qua de Tribus capitulis actum est, apertè liquet, nihil de fide conuulsum esse, vel aliquatenus immutatum, sed sicut scitis, de quibusdam illic solummodò personis est actitatum, quarum vna, cuius scripta euidenter à rectitudine Catholicæ fidei deuiabant, non iniuste damnata est. Quod autem scribitis, quia ex illo tempore inter alias prouincias maxime flagellatur Italia: non hoc ad eius debetis intorquere opprobrium, quoniam scriptum est: Quem diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit. Si igitur ita est, vt dicitis: ex eo tempore magis dilecta est apud Deum & modis omnibus approbata, ex quo Domini sui meruit sustinere flagella.] At non est verum, quod post Quintam Synodum, vbi decreta sunt & recepta damnatio

Trium

A Trium capitulorum, grauius Italia vexata sit. Antè enim quàm ista contigerint, ab Herulis primùm, inde verò Gothis Italia dirissima passa, & Roma sæpè ab eisdem fuisse capta reperitur. Sed concessio quod dicerent, pergit ita Gregorius:

Quia verò non ita sit, quemadmodum vos in eius insultatione affirmare conamini, rationem attendite. Postquam recordanda memoria Vigilius Papa in vrbe regia constitutus, contra Theodoram tunc Augustam & Acephalos, damnationis promulgauit sententiam: tunc Romana vrbs ab hostibus adita & captiuata est. Ergo bonam causam habuerunt Acephali, & iniuste damnati sunt, post quorum damnationem talia contigerunt? Absit: hoc enim nec nostrum quempiam, nec alios qui Catholicæ fidei mysterijs instituti sunt, vel dicere, vel aliquo modo confiteri conuenit. His denique cognitis, ab hac quandoque iam deliberatione recedite. Vt igitur de Tribus capitulis animis vestris ablata dubietate, possit B satisfactio abundanter infundi: librum quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius Papa scripserat, vobis vile iudicauit transmittere. Quem si, deposito voluntaria defensionis studio, puro vigilantique corde sapius volueritis relegere: cum vos per omnia fecuturos, & ad vnitatem nostram reuersuros nihilominus esse confido.

Porro autem si post huius libri lectionem, in ea qua estis, volueritis deliberatione persistere: sine dubio non rationem operam, sed obstinationem vos dare demonstratis. Vnde iterum habita locutione, charitatem vestram admoneo, vt quoniam, Deo suffragante, fidei nostræ integritas in causa Trium capitulorum inuiolata permansit: mentis tumore deposita, tanto citius ad matrem vestram, quæ filios suos expectat & inuitat, Ecclesiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectare cognoscitis.] hæc ad Hibernos Gregorius. Porro hos ad Catholicam communionem & vnitatem, relicto schismate, rediisse, inde certum deducitur argumentum, quod post hæc iidem qui erant in Hibernia Episcopi de rebus dubijs, vt ceteri Orthodoxi, eundem Gregorium consuluisset reperiuntur: quod vtique non fecissent, si adhuc in schismate permansissent.

Collaborauit insuper aduersus eosdem schismaticos in Italia præsertim agentes Ioannes Ecclesiæ Rauennatis Antistes, vrgens Episcopos Istriæ prouinciæ per auctoritatem Exarchi Rauennæ degentis. Cuius rei gratia ipsi Gregorius multum se debere fatetur, gratias agens: nam in dicta superius epistola ad ipsum scripta hæc inter alia: De causa verò Episcoporum Istriæ, omnia quæ mihi vestra fraternitas scripsit, ita esse iam antè deprehendi in iis iussionibus, quæ ad me à piissimis Principibus venerunt, quatenus me interim ab eorum compulsionem suspenderem. Ego quidem pro iis quæ scripsistis, zelo atque ardori vestro congaudeo, debitoremque me vobis multipliciter factum profiteor. Scitote tamen, D quia de eadem re serenissimis dominis cum summo zelo Dei & libertate rescribere non cessabo.] hæc ad Ioannem Gregorius. Ex quo vel vno loco redarguas necesse esse Paulum diaconum, qui inter schismaticos collocat Ioannem hunc Episcopum Rauennatem: deceptus enim ipse vehementer fuit (quod superiori tomo dictum est) dum defensores Trium Capitulorum putauit esse Catholicos, impugnatores verò schismaticos, cum omnino contrarium acciderit. In quam profundam erroris foueam lapsos esse omnes recentiores historicos inexploratè sectantes Pauli vestigia, diximus latius superiori tomo.

Quod verò ad seducendum Fideles ea schismatici vterentur calumnia, dicentes, in Quinta Synodo aliqua esse decreta contra sacrosanctum Chalcedonenſe Concilium: Sabinum quemdam subdiaconum his fraudibus ab illis in errorem adductum S. Gregorius studuit in Ecclesiam reuocare, per breuem hanc ad eum scribens epistolam:

E Exeuntes maligni homines turbauerunt animos vestros, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, astruentes quod aliquid de sancta Chalcedonenſi Synodo piæ memoriæ Iustiniani temporibus sit imminutum: quam omni fide, omni que deuotione veneramus. Et sic quatuor Synodus sanctæ vniuersalis Ecclesiæ, sicut quatuor libros sancti Euangelij recipimus. De personis verò, de quibus post terminum Synodi aliquid actum fuerat, eiusdem piæ memoriæ Iustiniani temporibus est ventilatum: ita tamen, vt nec fides in aliquo violaretur, nec de iisdem personis aliquid aliud ageretur, quàm apud eamdem sanctam Chalcedonenſem Synodum fuerat constitutum. Anathematizamus ergo, si quis ex definitione fidei, quæ in eadem Synodo prolata est, aliquid minuere præsumit, vel quasi corrigendo eius sensum mutare, sed sicut illic prolata est, per omnia cultodimus. Te ergo, fili charissime, decet ad vnitatem sanctæ Ecclesiæ remeare, vt finem tuum valeas cum pace concludere: ne malignus spiritus, qui contra te per alia opera

Annal. Eccl. Tom. 8.

D

præua-

XI.
TRIBVLATIO NOM SEMPER REPROBATIONIS SIGNVM.

XII.

HIBERNI REDIERE AD ECCLESIAM.
^a Greg. lib. 2. epist. 61. Ind. 4.

XIII.
IOANNES EPISC. RAUENNAS LABORAT ADVERSUS SCHISMATICOS.
^b Greg. lib. 2. epist. 32. Ind. 10.

^c Paul. diacon. lib. 3. c. 12.

XIV.

^d Greg. lib. 2. epist. 10. Ind. 11.
GREG. PROCVGNATOR CONCILII CHALCED.

præualere non potest, ex hac causa inueniat unde tibi in die exitus tui in aditu regni cale-

XV. THEBANVM EPISC. GREGORIVS AESTIVIT.

Hoc enim anno Thebanæ ciuitatis in Bœotia Episcopus, nomine Hadrianus, damnatus à coëpiscopis suæ prouinciæ confugit Romam, Apostolicam sedem appellans. Ita quidem vt ad asylum ex toto orbe Christiano confugiebant, qui iniuste persecutionem aliquam paterentur, quibus Romanæ Ecclesiæ Pontifex ius dicebat. Sic igitur percognitis iis quæ contra eumdem Hadrianum allata essent, eum sanctus Gregorius vt innocentem absoluit: Archiepiscopum verò Primæ Iustinianæ, qui eum damnauerat, ad certum tempus communionem priuauit, eiusmodi in hac causa in eum sententiam pronuntians:

XVI. SENTENTIA GREGORII.

Quod verò ad præsens attinet, cassatis prius atque ad nihilum redactis prædictæ sententiæ tuæ decretis: ex beati Petri Principis Apostolorum auctoritate decernimus, triginta dierum spatio te sacra communionem priuatum, ab omnipotenti Deo nostro tanti excessus veniam cum summa penitentia ac lacrymis exorare. Quod si hanc sententiam nostram te cognouerimus implese remissius, non iam tantum iniustitiam, sed & contumaciam fraternitatis tuæ cognoscas, adiuuante Domino, seuerius puniendam. Præfatum verò Hadrianum fratrem & coëpiscopum nostrum ex tua sententia (vt diximus) nequaquam canonicis, neque legibus existente damnatum, in suum locum atque ordinem reuerti, Christo comitante disponimus: vt nec illi fraternitatis tuæ noceat contra iustitiæ tramitem prolata sententia, nec charitas tua pro placanda futuri indignatione Iudicis incorrecta remaneat. hucusque sententia, atque finis epistolæ. Eodem quoque argumento scripsit ad Ioannem Episcopum Larissæ, quem consentientem in Hadriani damnatione eidem Ioanni Iustinianæ Episcopo aliis poenis affecit. Facta sunt hæc Romæ hoc anno, mensè Octobri. Ex quibus probe vides, præfuisse Romanum Episcopum Iudicem primarium totius Christiani orbis Episcopis; fuisseque eiusdem Romani Pontificis muneris, reliquorum in orbe possitorum Antistitum mores noscere, atque corrigere, vt ex his quæ diximus, atque sæpè dicturi sumus, intelliges.

XVII. DE CAUSA NATALIS EPISC. SALONITANI.

Ex Dalmatia enim hoc item anno allata est in Urbem causa Natalis Episcopi Salonitani aduersus suum Archidiaconum concitata: ad quem ista Gregorius: Multis ab vrbe tua venientibus, frater charissime, didici, pastoralis cura derelicta, solis te conuiuuii occupatum. Quæ audita non crederem, nisi hæc actionum tuarum experimentis approbarem. Nam quia nequaquam lectioni studeas, nequaquam exhortationi inuigiles, sed ipsum quoque vsum Ecclesiastici ordinis ignores: hoc est in testimonium, quod eis, sub quibus es positus, reuerentiam seruare nescis. Cum enim sanctæ memoriæ decessoris mei fueris scriptis prohibitus, ne contra Honoratum Archidiaconum tuum dolorem tam longæ ingratitude in corde retineres: cumque à me sæpè correctus fueris, & hæc tibi summopere fuerint interdicta: & mandata Dei negligens, & scripta nostra contemnens, præfatum Honoratum Archidiaconum tuum quasi ad fortiorem honorem prouehens, conatus es callida arte degradare. Vnde actum est, vt eo de Archidiaconatus loco summo, alium accersires, qui tuis moribus obtemperare potuisset, cum præfatus vir pro nulla tibi re (vt arbitror) displicuit, nisi quod vasa sacra & velamina tuis te parentibus dare prohibebat, &c.] hæc tota causa. Decernit verò, vt eumdem Honoratum restituat in pristinum locum: quod nisi obtemperet, vfu pallij priuat, & si retardet adhuc, excommunicatum denuntiat: & de Episcopatu, an ipsum retinere debeat, alia sententia definiendum relinquit. Scribit eadem ad Episcopos omnes in Dalmatia constitutos & alios.

Greg. lib. 2. epist. 15. 16. 17.

XVIII. Greg. lib. 2. epist. 38.

Quod verò idem Natalis Episcopus de iis omnibus, quæ dicta sunt obiecta ab ipso Gregorio Papa, se excusaret: quomodo easdem ipsas eius excusationes idem Pontifex arguat, quæ extat de his ipsius Gregorij epistola satis docet: qui verò antea vfu fuerat ad correctionem Gregorius acrimonia vini, leniens vlcera oleo, omnino sanauit. Sed audi, quam se deorsum, vt superbum humiliet, inclinet ipse Gregorius: Ecce, inquit, fraternitas tua agrè tulit se de conuiuuii à me esse reprehensam: cum ego, qui etsi hanc non vita, tamen loco transgredior, ab omnibus corripi, ab omnibus emendari paratus sum: & hunc solum mihi amicum æstimo, per cuius linguam ante apparitionem districti Iudicis

A dicis mea maculas mentis tergo.] hæc Gregorius, & non frustra: etenim correptionis em-plastrum ex hoc libenter super vlcus ille accepit, quod grato animo se eo vti paratum, ipse Pontifex Gregorius sit professus: sicque adhibito tali remedio, curauit agrotum: nam eum ad meliorem fuisse frugem conuersum, gauisus est Gregorius ipse in litteris postea ad Ioannem Rauennatem Episcopum datis, in quibus hæc in fine: De fratre autem & coëpiscopo nostro Natali valde conturbabar, quod de illo quædam superba cognoueram: sed quia mores suos ipse correxerat, meam tristitiam simul meipsum vincendo consolatus est.] At de Natali Salonitano Episcopo satis.

Greg. lib. 2. epist. 32. Ind. 10.

Cum igitur omnes qui se aliquid iniuste pati ab Episcopo suo dolerent, ad Rom. Pontificem libellum supplicem asserre consueuerint: inter alios accidit hoc item anno, vt Isidorus vir illustris se iniuste excommunicatum à Ianuario Episcopo Calaritano in Sardinia, apud Gregorium conquestus sit. Sed quam ob causam, audi ex ipso S. Gregorio ad eumdem Ianuarium ista scribente: Inter querelas multiplices Isidorus vir clarissimus à fraternitate tua frustra se excommunicatum anathematizatumque conquestus est. Quod ob quam rem factum fuerit, dum à clerico tuo, qui præfens erat, voluissimus addicere: pro nulla alia causa, nisi pro eo quod te iniuriauerat, factum innouit. Quæ res nos vehementer affligit. Quod si ita est, nihil te ostendis de cælestibus cogitare, sed terrenam te conuersionem habere significas, dum pro vindicta propriæ iniuriæ (quod sacris regulis prohibetur) maledictionem anathematis inuexisti. Vnde de cetero omnino esto circumspèctus atque sollicitus, & talia cuiquam pro defensione propriæ iniuriæ tuæ inferre denuò ne præsumas. Nam si tale aliquid feceris, in te scias postea vindicandum.] ita ad Ianuarium.

XIX. CAUSA ISIDORI.

Greg. lib. 2. epist. 34. Ind. 10.

Contra verò sicut de acceptis iniuriis vlscerentes se Episcopos reprehendit, ita eas patienter perferentes præstò esse non destitit. Cum enim Paulus, cui administratio demandata fuerat Ecclesiæ Neapolitanæ, non verba, sed verbera in quadam seditione conflata per familiam Clementiæ illustris femine passus esset: ad vindicandum scelus Gregorius ipse insurgens, misit qui de persecutoribus inquireret, scripsitque in eos ad sæcularem quoque iudicem pro vindicta. Exant de his ipsius Gregorij litteræ ad Petrum subdiaconum Campaniæ, necnon ad ipsum Paulum Episcopum, qui id passus fuerat, & quidem (vt puto) ab hæreticis, siue schismaticis: etenim veritatis id causa ipsum esse passum, in data ad eum epistola docet, vbi ait: Vt ergo ad maiorem fraternitatis tuæ gloriam applicetur, hæc res constantiam tuam nec frangere, nec à via debet veritatis auertere: nam maior in sacerdotibus merces est, in veritatis tramite etiam post iniurias permanere.] Porro Paulum paulò post ex hac vita migrasse, docent eiusdem S. Gregorij litteræ datæ nense Decembri de Neapolitano Episcopo eligendo; eo quod qui electus fuit Florentius subdiaconus Apostolicæ sedis, cum fugiens euassisset, hæc illa erat Ecclesia.

XX.

DE PAULO EPISC. PRO-CURATORE ECCLES. NEAPOLITANÆ.

Greg. lib. 2. epist. 1. Ind. 11.

Greg. lib. 2. epist. 2. Ind. 11.

Greg. lib. 2. epist. 15. Ind. 11.

Accidit quoque eodem anno, vt alia hinc inde è diuersis locis ex more deferrentur appellationes ad ipsum Gregorium Romanum Pontificem. Damnato enim non secundum canones Florentio Epidauritanæ Ecclesiæ Episcopo, voluit iterato iudicio eius causam tractari. Gregorium verò Agrigenti Episcopum accusatum, Romam mittendum, litteris præcepit anno superiori: sed de ea causâ inferius pluribus suo loco agendum erit. Praxis autem tunc in his ira se habebat, vt si quando Episcopus apud Rom. Pontificem accusatus, Romamque vocatus damnari minimè meruisset: tunc ad sui purgationem iurare compelleretur supra corpus S. Petri Apostoli, secundum ea etiam quæ habet S. Augustinus. quod hoc anno factum est de Leone Episcopo Catanensi, anno superiori Romam vocato.

XXI.

Greg. lib. 2. epist. 8. 9. Ind. 11.

Greg. lib. 1. epist. 70. 71. 72. Ind. 11.

Augustin. epist. 137.

Ceterum qui deductas in iudicium accusationes Episcoporum quam diligentissimo studio Gregorius expendi voluit, ne damnaretur innocens, vel absolueretur criminis auctor: idem totus in his erat, vt si vel latum vnguem quempiam Episcoporum (quos decet esse omnino perfectos) à recto virtutis tramite declinare cognosceret: ipse continuo studeret, datis ad eum litteris, reuocare. Nam cum ex litteris Bonifacij Episcopi Regiensis percepisset ipsum de bonis operibus captare aliquam gloriolam; eum ad animi demissionem reuocans, ista scripsit: Quibusdam venientibus agnouit fraternitatem tuam misericordiæ operibus vehementer inuitere, atque omnipotenti Deo gratias retuli: quia iuxta egregij Prædicatoris vocem, nunc viuimus, si vos statis in Domino. Sed illud, fateor, non leuiter mentem meam momordit, quod eadem opera multis vos ipsi nuntiaatis: ex qua re collegi, quod mens vestra non studeat Dei oculis, sed humano iudicio placere. Vnde necesse est, frater charissime, vt cum bona opera exterius agis, hæc interius magna cautela custodias,

XXII.

Greg. lib. 2. epist. 4. Ind. 11.

ARGVIT ARGVIT PISC. GLOSVM.

diar, ne appetitus placendi hominibus subrepat, & omnis labor boni operis incassum fiat, &c.] Accidebat enim, ut cum ex toto ferme Christiano orbe frequens esset accessus ad sacra limina Apostolorum, & iidem qui Romani venirent, inuiserent pariter Summum Pontificem, benedictionem ab eodem accepturi; ipse singulos de Episcopis suis, vel aliis, per quos transissent, interrogaret, sicque omnium ferme Episcoporum mores nosceret.

XXIII. Nam accipe, quaeso, que in hanc sententiam idem Gregorius scribat ad Secundinum de Mariano Episcopo Ravennate: Venerunt, inquit, quidam ad me, in quibus erant senes mendicantes, qui a me discussi sunt, a quibus quid acceperint: & per singula retulerunt, quanta eis & a quibus in itinere data sint. Quos dum sollicitè de predicto fratre requirerem, quid eis dedisset: responderunt, se eum rogasse, sed ab eo se omnino nihil accepisse, ita ut neque panem in via acceperint, quem dare omnibus illi Ecclesie semper familiare fuit.

Dixerunt enim: Respondit nobis, dicens: Non habeo quod vobis dare possim. Et miror, si is qui vestes habet, argentum habet, cellaria habet; quod pauperibus debeat dare, non habet. Dic ergo ei, ut cum loco mutet & mentem. Non sibi credat solam lectionem & orationem sufficere, ut remotus studeat sedere, & de manu minimè fructificare: sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat: quia si hæc non habet, vacuum Episcopi nomen tenet.] hæc Gregorius, quibus solertem eius curam in inuestigandis Episcoporum moribus & iis corrigendis intelligas. Præter hæc etiam super mores Episcoporum voluit inuigilare Ecclesie Romanæ ministros in diuersis provinciis ad Ecclesiastica curanda negotia degere solitos. Nam audi, quid de his ad Castorium diaconum scribat: Non solum, inquit, de eo, Episcopo Pisaurensi videlicet, sed & de aliorum quoque sacerdotum te vita conuenit esse sollicitum. Et si de quolibet finistrum quippiam sentire potueris, nobis renuntiare festina; ut actuum prauitas salubriter cum Dei solatio debeat emendari.] Quod enim diaconi sint oculi Episcoporum: per hos

XXIV. Gregorius, quicquid in Ecclesia vbique ageretur, sollicitè curabat inspicere. Vacantium præterea Ecclesiarum, quousque deligerentur Episcopi, ex more, impensam curam egit, ut Nepesinæ, Liparitanæ, Cumanæ, cui & Milenatem Ecclesiam coniunxit, Lilitanæ, Tauritanæ, Crotonensis, Vixianæ, Ventinæ, Blanderanæ, Trium tabernarum, ubi vetus editio legit mendosè Treuentium, itemque Albanensis, & Tarracinenensis. Sed & quod hodie fit, ut summus Pontifex in alia diocesi conferat sacerdotia etiam curam animarum habentia anaexam, tunc pariter consuetum fuit, ut docet eius epistola hoc anno data ad Importunum Episcopum. Hæc de Episcopis & Ecclesiis.

Quod verò ad monachorum causam pertinet, ob eorum vitæ eminentiam atque sanctitudinis exactam professionem aliquid amplius ab eis Gregorius exigendum putauit, quam quod communibus condonari possit hominibus. Nam audi, quid ad Eusebium Abbatem scripserit, cum questus ille esset se aliquid ab Episcopo passum: Et quidem, inquit, ab illo hoc quod factum est, minimè fieri debuit: à te tamen omnino debuit humiliter suscipi; & rursum cum gratiam reddebat, ad eum cum gratiarum actione debuit occurri. Quod quia ita à te factum non est: adhuc cognosco quia nobis omnino lacrymarum opus est. Non enim grande est, iis nos esse humiles, à quibus honoramur: quia & hoc sæculares quilibet faciunt. Sed illis maximè humiles esse debemus, à quibus aliqua patimur. Nam Psalmista ait: Vide humilitatem meam de inimicis meis. Nos cuius vitæ sumus, qui humiles esse eriam patribus nolumus? Sed quò Gregorij progreditur immensa charitas? hunc ipsum quem arguit, dono misso demulcet: nam in fine epistolæ: Centum, inquit, solidos per Petrum subdiaconum dilectioni tuæ dari fecimus, quos peto ut absque iniuria sui suscipiat.] Ceterum qui de quolibet priuato monacho propensiosem adeò curam gessit, certe quidem magis inuigilauit, ut monachorum præfecti quam sanctissimè viuereat. Qualiter enim Abbas gerere se debeat in suo munere, idem scribens ad Ioannem Abbatem hæc habet: Non frequenter foras egrediaris. In causis istis procuratorem institue, & tu ad lectionem vaca. De hospitalitate etto sollicitus. Quantum potes pauperibus largire, ita tamen, ut serues quod Floriano restitui debeat.] hæc de monachis.

XXVI. Quod verò ad laicos pertinet: idem Gregorius non solum peccantes arguebat, sed retardantes bonum, aliquid agere, haud absque reprehensione abire sinebat. Etenim Rusticianam Patriciam ex nobilibus ciuibus illis Romanis, qui Constantinopolim migrauerant, progenitam (de quibus plura superius dicta sunt) remorantem nimis professionem ad Terram sanctam, Ierosolyam scilicet, datis ad ipsam litteris, ita compellat: Valdè autem

Greg. lib. 5. epist. 29. DILIGENS INVESTITOR HONORVM EPISCOPORVM GREGORIVS

Greg. lib. 4. epist. 24. In d. 13.

Greg. lib. 2. epist. 8. 20. In d. 11. 26. Greg. lib. 2. epist. 19. Greg. lib. 2. epist. 37. Greg. lib. 2. epist. 25.

XXV. Quid de monachis Gregorius

Greg. lib. 2. epist. 3. In d. 11. Greg. lib. 2. epist. 21. In d. 10. Psal. 9.

A autem miratus sum, cur deliberatè viæ eundi ad loca sancta intentionem & votum boni operis deflexistis, dum si quando bonum aliquod dono Conditoris in corde concipitur, celeri necesse est deuotione compleretur, dum callidus insidiator animum irretire nititur, subinde impedimenta suggerat, quibus ad effectum minimè desideria sua mens occupationibus debilitata perducatur. Vnde necesse est excellentiam vestram omnibus impedimentis piis causis obuiantibus anteire, &c.] Vidisti quanti Gregorius faciat ad loca sancta peregrinationem: vnde magis damnentur impij Nouatores. Porro Rusticianam hanc eandem esse cum illa, ad quam inferius extant duæ aliæ eiusdem Gregorij epistolæ, ex personis in iisdem nominatis, quas salutari mandat, intelligi potest. Ceterum sicut ad benedagendum laicis se exhibuit impulsorem, ita refractariis refragatus est: nam eorum imperium frangi iubet, cum aduersus miserabiles personas insurgunt. Ad Petrum enim subdiaconum Campaniæ ita scribit: Sicut in iudiciis laicorum priuilegia turbare non cupimus, ita eis præiudicantiibus moderata te volumus auctoritate resistere. Violentos namque laicos coercere, non contra leges est agere, sed legi ferre subsidium, &c.] subdit de violentia illata bonis viduæ à laico homine, pro qua ministrum suum Gregorius aduersus eum insurgere iubet.

Hoc eodem anno inter tot Gregorij ærumnas felix illud ac faustum accidit, ut reperta tunica S. Ioannis Euangelistæ Romam deferretur. Cum enim innotuisset ipsi Gregorio tunicam sancti Ioannis apud quemdam Episcopum asseruari, Episcopum illum cum ea Romam venire præcepit, ita de his scribens ad Ioannem Abbatem: De tunica verò sancti Ioannis, omnino gratè suscepi, quia sollicitus fuisti mihi indicare. Sed studeat dilectio tua, mihi ipsam tunicam, aut (quod melius est) eundem Episcopum, qui eam habet, cum clericis suis & cum ipsa ad me transmittere: quatenus & benedictione tunicæ perfruamur, & de eodem Episcopo vel clericis mercedem habere valeamus.] hæc Gregorius. Perlatam quidem eam fuisse Romam, & collocatam sub altare S. Ioannis in basilica Constantiniana, testatur Ioannes diaconus, qui eandem consueuisse coruscare miraculis tradit; ait enim: Quæ quidem vestes vsque hæctenus tantis miraculis coruscare probantur, ut siccitatis tempore foras excussæ pluuiam conferant, inundationis verò serenitatem reducant.] recenser & alia, quæ tu consulas. Quid mirum, si in tunica sancti Ioannis ederentur diuinitus signa, cum & in sudariis ac femicinctiis Pauli (quod sciunt omnes) miracula fierent? Sed de his aliàs locupletius dictum est.

Ne quid verò prætereamus Gregorij anni huius rerum gestarum: inter alias quas ad populum habere consuevit homilias, ea quæ in Euangelia trigesimo octaua numeratur, dicta in basilica sancti Clementis, hoc ipso anno habita esse noscitur, dum à tempore illo ingruentis in Vrbe pestilentie biennium ibi numerat, cum res tunc gestas recenser, quas nos superius suo loco narrauimus. Porro homiliarum illarum quadraginta in sacra Euangelia ab ipso editarum non alia est habenda ratio, quam quæ ab ipso inita intelligitur: eo enim quo ordine collocatæ, pariter dictæ sunt, vel per Notarium recitatæ, ita dispositæ, prout ipse in præfatione illarum fecisse testatur his verbis: Inter sacra Missarum solemnia, ex his quæ diebus certis in hac Ecclesia legi ex more solent, sancti Euangelij quadraginta lectiones exposui. Et quarundam quidem dictata expositio, assistenti plebi est per Notarium recitata: quarundam verò explanationem coram populo ipse locutus sum, atque ita ut loquebar, ita excepta est.] Et paulò post: Eisdem quoque homiliis, eo quo dictæ sunt ordine, in duobus codicibus ponere curavi: ut & priores viginti quæ dictæ sunt, & posteriores totidem quæ sub oculis dictæ, in singulis essent distinctæ corporibus. Quod verò quædam antepositæ sunt, quæ in Euangelio post leguntur, quædam verò postpositæ, quæ antè per Euangelistam scriptæ sunt, inueniuntur: nequaquam mouere tuam fraternitatem debet: quia sicut à me diuersis temporibus dictatæ sunt, ita quoque sunt ab exceptoribus in codicibus affixæ.] hæc & alia ad Secundinum Episcopum, ad quem eas Gregorius misit. Qua quidem ratione dicendum est, hoc anno absoluisse conciones ipsas omnes super selecta Euangelia illa quadraginta per annum in Ecclesia recitari solita: si enim trigesimo octauam hoc anno esse habitam certum est, utique duæ quæ supersunt ad quadragenarium numerum, hoc pariter anno dictas oportuit, sinemque posuisse concionandi ad populum super dictas quadraginta recitari in Ecclesia per annum solitas sacri Euangelij lectiones. Post hæc autem haud otiosus Gregorius degit & mutus: immò sequenti anno (ut dicemus) aggressus est concionari super Ezechielem prophetam.

DE PEREGRINATIONE AD LOCASANCTA.

Greg. lib. 7. epist. 23. In d. 9. epist. 38.

Greg. lib. 2. epist. 5. In d. 11.

XXVII. DE TUNICA S. IOANNIS.

Greg. lib. 2. epist. 3. In d. 11.

Ioan. diaconus inuit. S. Gregorij.

XXVIII.

DE HOMILIIS GREGORII HABITIS IN EVANGELIO.

XXIX. Sed historica illa, quæ idem ipse Gregorius in iisdem homiliis hoc anno memoria digna coram populo recitauit, nos sub hoc eodem anno reddere non pigeat, omissis iis quæ tempore ingruentis pestilentia accidisse dicta homilia trigesima octaua tradit, quæ suo loco ac tempore superius collocauimus. In ea autem quæ sequitur ordine homilia trigesima nona eiusmodi historiam ad populum narrat^a:

^a Greg. homil. 39. in fin. DE MARTYRIOMONACHO.

Epiphanius diaconus, Isauria prouincia exortus, in vicina factum terra Lycaonia solet narrare miraculum. Ait enim, quod in ea quidam, Martyrius nomine, vitæ valde venerabilis monachus fuit, qui ex suo monasterio visitationis gratia ad aliud monasterium tendebat, cui spiritalis pater præerat. Pergens itaque, leprosum quemdam, quem densis vulneribus elephantinus morbus per membra cœdauerat, inuenit in via volentem ad suum hospitium redire, sed præ lassitudine non valentem. In ipso verò itinere se habere perhibebat hospitium, quod idem Martyrius monachus ire festinabat. Vir autem Dei, eiusdem leprosi lassitudini miseratus, pallium quo vestiebatur, in terram protinus proiecit & expandit, ac desuper leprosum posuit, eumque suo pallio vndique constrictum, super humerum leuauit, secumque reuertens detulit. Cumque iam monasterij foribus propinquaret, spiritalis pater eiusdem monasterij magnis vocibus clamare cepit: Currite, ianuas monasterij citius aperite: quia frater Martyrius venit, Dominum portans.

XXX. CHRISTVS IN LEPROSI SPECIE VISVS.

Statim verò vt Martyrius ad monasterij aditum peruenit: is qui leprosus esse putabatur, de collo eius exiliens, & in ea specie apprensus, qua recognosci ab hominibus solet Redemptor humani generis Deus & homo Christus Iesus, ad cælum, Martyrio aspiciente, rediit; ei que ascendens dixit: Martyri, tu me non erubuiti super terram: ego te non erubescam super cælos. Qui sanctus vir, mox vt est monasterium ingressus, ei pater monasterij dixit: Frater Martyri, vbi est quem portabas? Cui ille respondens, dixit: Ego si sciuisssem quis esset, pedes illius tenuissem. Tunc idem Martyrius narrabat, quia cum eum portasset, pondus eius minimè sensisset. Nec mirum. Quomodo enim pondus sentire poterat, qui portantem portabat? Qua in re pensandum est nobis, quantum fraterna compassio valeat, quantum nos omnipotenti Deo misericordia viscera coniungant, &c.] hæc de his Gregorius hoc anno ad populum, quo (vt diximus) & dicendi finem super lectiones Euangelij fecit.

XXXI. QVANDO ABSOLVTAE HOMILIAE IN EVANGELIA.

^a Gregor. dialog. lib. 4. cap. 37. ^b Sup. c. 15. ^c Greg. lib. 4. c. 36. 36. 47. ^d 55.

De quibus ne ambigas, vel leuis aliqua apud te remaneat dubitatio: præter illa quæ dicta sunt, ex hoc certo id accipias argumento: cum enim quæ ab ipso Gregorio narrata habentur in vltimis homiliis trigesima octaua ac quadragesima^b de Theodoro monacho primùm, ac deum de Romula atque Redempta, eadem intexens quarto Dialogorum libro, ipse testetur, eam se esse narrata in dictis homiliis in Euangelia: cumque constet eosdem Dialogorum libros ceptos esse à Gregorio anno sequenti, cum quartum ageret in Pontificatu annum^c: vtique oportuit hoc anno esse ab ipso absolutas omnes in Euangelia homilias. Hæc dilucidius, ne res gestæ sanctissimi viri mixtim confusæ narrentur, sed diuisim singulæ singulis suis reddantur temporibus.

XXXII. ^a Greg. homil. 40. ^b Dialog. lib. 4. c. 15. DE S. REDEMPTA ET G. ROMVLA.

Sed age iam & perelegantem hic intexamus historiam, hoc eodem anno ab eo dicta & vltimo loco posita homilia relatam de rebus antea gestis, cum ipse monasterium petiit, ex quibus magis gauisus sit sæculo penitus nuntium remisisse. Ait ergo^d: Rem, fratres, refero, quam benè is qui præstò est, frater & compresbyter meus, Speciosus nouit. Eodem tempore, quo monasterium petij, anus quædam Redempta nomine, in sanctimoniaali habitu constituta, in Vrbe hac iuxta B. Mariæ Virginis ecclesiam manebat. Hæc illius Herundinis discipula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens, super Prænestinos montes vitam eremiticam duxisse ferebatur. Huic duæ in eodem habitu discipulae adhærebant, vna nomine Romula, & altera quæ nunc adhuc superest, quam quidem facie scio, sed nomine nescio. Tres itaque hæc in vno habitaculo commanentes, morum quidem diuitiis plenam, sed tamen rebus pauperem vitam ducebant. Hæc autem, quam præfatus sum, Romula aliam quam prædixi condiscipulam magnis vitæ meritis anteibat: erat quippe miræ patientiæ, summæ obedientiæ, custos oris sui ad silentium, studiosa valde ad continuæ orationis vsum. Sed quia plerumque hi quos iam perfectos homines æstimant, adhuc in oculis summi opificis aliquid imperfectionis habent: sicut sæpe impenti homines necdum perfecte sculpta sigilla conspiciamus, & iam quasi perfecta laudamus, quæ adhuc artifex confiderat & limat; laudari iam audeat, & tamen ea tundere meliorando non desinit: hæc quam prædiximus Romula, eam quam Græco vocabulo Græci paralytin vocant, molestia corporali

A portali percussa est, multisque annis in lectulo decubans, penè omnium iacebat membrorum officio destituta: nec tamen hæc eadem eius mentem ad impatientiam flagella perduxerat: nam ipsa ei detrimenta membrorum facta fuerant incrementa virtutum; quia tanto sollicitius ad vsum orationis succreuerat, quanto & aliud quodlibet agere nequam valebat.

Nocte ergo quadam eandem Redemptam, quam præfatus sum, quæ vtrisque discipulas suas filiarum loco nutrebat, vocauit, dicens: Mater veni, Mater veni. Quæ mox cum alia eius condiscipula surrexit; sicut vtrisque referentibus, & multis eadem res claruit, & ego quoque eodem tempore agnouit. Cumque noctis medio, lectulo iacentes assisterent: subito cælitus lux emissa omne illius cellulæ spatium impleuit, & splendor tantæ claritatis emicuit, vt corda assistentium inæstimabili pauore pertringeret, atque (vt post ipsa referentibus) omne in eis corpus obrigesceret, & in subito stupore remaneret. Cœpit namque quasi cuiusdam magnæ multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostium cellulæ concuti, ac si ingredientium turba premeretur. Atque (vt dicebant) intrantium multitudinem sentiebant, sed nimietate timoris & luminis videre nihil poterant: quia earum oculos & pavor depresserat, & ipsa tanti luminis claritas reuerberabat. Quam lucem protinus miri odoris est fragrantia subsecuta; ita vt earum animum, quia lux emissa terruerat, odoris suauitas resoueret. Sed cum vim claritatis illius ferre non possent, cœpit eadem Romula assistentem sibi & tremementem Redemptam suorum morum magistram blanda voce consolari, dicens: Noli timere, mater, non moriar modò. Cumque hoc illa crebrò diceret, paulatim lux, quæ fuerat immissa, subtracta est, sed is qui subsecutus est odor remansit. Sicque dies secundus & tertius transit, vt asperâ fragrantia odoris remaneret.

XXXIII. MORIENTI OCCVRSVS CAELI ESTIVM SPIRITVVM.

Nocte ergo quarta eandem magistram suam iterum vocauit. Qua veniente, viaticum petiit & accepit. Necdum verò eadem Redempta & alia eius discipula à lectulo iacentis abscesserant, & ecce subito in platea ante eiusdem cellulæ ostium duo chori psallentium astiterunt, & (sicut ipsæ se dicebant sexus ex vocibus discreuisse) psalmodia cantus dicebant viri, & feminae respondebant. Cumque ante fores cellulæ exhiberentur caelestes exequia, sancta illa anima carne soluta est. Qua ad cælum ducta, quanto chori psallentium altius ascendebant, tanto cœpit psalmodia lenius audiri, quousque & eiusdem psalmodia: sonitus & odoris suauitas elongata finiretur.] hæcenus Gregorius ad populum eo sermone, quem de Lazaro & diuite immisericorde habuit: in quibus caelestis connubij nuptiis ipse coniuua, tantæ suauitatis dulcedine captus, eorum quæ sunt in mundo iacturam fecisse magis magisque gauisus est. Perseuerant in tabulis Ecclesiasticis nomina Romulae atque Redemptæ virginum & Herundinis memoria annua insignita: corpora verò earumdem in eadem basilica S. Mariæ ad Præsepe in Confessione collocata coluntur.

XXXIV.

^a Martyrolog. Rom. die 23. Iulij.

Hoc eodem anno celebratum est in Hispania Concilium Casaraugustanum secundum, Era scilicet sexcentesima trigesima, septimoque anno (vt ibi ponitur) Reccaredi Regis. Vbi inter alia illud notatu dignum sancitum reperitur, vt sacrosanctæ reliquiae quæ inuentæ essent in ecclesiis Arianorum, eadem præsentatæ Episcopis igne probarentur: vt tunc legitime censerentur, si ab incendio illas remaneret. Quibus vides, quantam diligentiam maiores adhibuerint, ne quid in sacris admitterent adulterinum, sed omnia pura & sancta, tamquam aurum, quod per ignem probatur, purgatum septuplum. Subscripserunt Concilio Episcopi quatuordecim. At de rebus Occidentalibus hæcenus.

XXXV. CONCILII CAESARAVGVSTANVM SECVNDVM.

Iam verò Orientales oras perlustremus. Hoc ipso anno (quantum ex Euagrîo & aliis col- ligere fas est) Persarum Rex Hormisdâ Romano Imperio infestissimus à suis occiditur: de quo ista idem Euagrîus^b: Dum hæc geruntur, Persæ Hormisdâ Regem omnium sceleratissimum iniustissimumque propterea trucidant, quod subiectos suos non modò pecunia, sed variis etiam mortis generibus multasset.] hæc ipse. Porro in Miscella^c ex Theophane eiusmodi causâ præcessisse necis eius ostenditur, nimirum, quod cum dux Persarum exercitus Barames malè cum Romanis pugnasset, posterioresque tulisset, Rex in eum infensus, ignominia causa vestem ad eum muliebrem misit, atque præfectura priuans in ordinem rediguit. Id autem dux indignè ferens, aduersus Regem rebellat, milites fictis litteris in Regem commouens; sed & quem recens ducem creauerat Hormisdâ Ferrochanem, sibi aduersus eundem Regem coniungit: quibus accessit Bindois nobilis Persa liberatus à carcere per fratrem suum; qui ex improuiso cum suis inuadens Regiam, Hormisdâ ipsum sedentem in folio ex eo deturbat, diademate priuat, atque in carcerem coniicit, filiumque

XXXVI. INFELIX EXITVS HORMISDAR REGIS PERSARVM. ^a Euagr. li. 6. cap. 15. ^b Miscel. lib. 17. hoc anno imp.

COSRHOES
CR FATVR
REX PER-
SARVM.

eius Cosrhoem Regem constituit. Postea educto Hormisda de carcere, Persae nobiles ante oculos eius uxorem & filium ferra diuidunt, ipsum vero Hormisdam oculis priuant, & detrudunt in ergastulum: Cosrhoes autem Rex eius filius parentem benigne tractauit in custodia positum, tribuens illi omnem eicam. At Hormisda exaduerso ipsum iniuriis lacerabat, conculcans ea quae a Rege mittebantur. Vnde Cosrhoes iratus eum fustibus sine uestribus iussit per ilia casum obire. Quod factum & Persas tristes reddidit, & contra Cosrhoem odium auxit: quod creuit magis, cum occidit quosdam nobiles ea suspitione, quod Barami duci tyrannidem exercenti inhaerent: cuius rei causa factum est, ut a militibus destitueretur, transseuntibus ad Baramen. Relictus vero ita ipse, fugam cepit: dubius autem ad quos confugeret, ad Christianos ne, vel Turcas, descendens equo, laxans habenas, quod abire vellet liberum reddens, eius ipse secutus vestigia, ad Romani Imperij ditionem se contulit.] haec Theophanes. His haud admodum dissentientia Euagrius affert, rem gestam ita subssecutus^a:

^a Euagr. lib. 6
c. 16. 17.

XXXVII.
PVGA COS-
RHOIS RE-
GIS.

Hormisda extincto, Cosrhoem eius filium Regem creant: contra quem Barames cum suis copiis arma fert. Cosrhoes igitur cum exiguo exercitu illi obuiam it: ac cum suos a se deficere cerneret, cepit fugam, rectaque, cum Deum (vt ipse aiebat) Christianorum inuocasset, vt equus ipsum eo deportaret, quod ab illo duceretur, Circesium contendit. Vbi autem cum vxoribus, duobus tenellis liberis, & quibusdam Pertis nobilibus, qui eum sua sponte comitabantur, eo venisset: inde legatos mittit ad Mauritium Imperatorem. Ille cum de hac re consilium accuratissime iniisset, & inconstantem volubilemque vitae humanae rationem, & repentinam tum eius, tum aliarum similibus rerum mutationes vicissitudinesque ponderasset, supplicem admittit legationem, & Cosrhoem hospitem pro exule, & pro fugituo filium efficit, muneribus plane regalibus donat, quibus cum ad se diligendum inuaret. Atque non Mauritius solum tam magnifica dona misit ad Cosrhoem, sed Imperatrix etiam erga Cosrhois coniuges, & liberi Mauritij erga liberos eius paria benignitatis officia praestiterunt. Porro Mauritius omnes satellites suos & totum exercitum Romanum cum duce, qui Cosrhoem, quocumque vellet, comitarentur, mittit. Quinto etiam, quo plus honoris ei deferret, mittit quoque Domitianum Episcopum Melitinae suum cognatum, virum prudentia & ingenio praestantem, & tum verbo tum re ipsa ad res maximas gerendas maxime idoneum, & ad grauissima obeunda negotia aptissimum. Mittit praeterea Gregorium, qui tunc erat Antiochenus Episcopus superstes adhuc, qui Cosrhoem cum ob prudentes sermones, quos de aliis rebus omnibus cum eo conferebat, tum ob munerum magnificentiam & consilia, quae pro rerum quibus perturbatus erat conditione peropportune ei impertiebat, in maximam traduxit admirationem.] hucusque Euagrius.

SVS CIPITVR
BENTONEA
MAVRITIO
COSRHOIS.

XXXVIII.
COSRHOIS
FASTVS.

^b Theophylact. histor.
Maurit. li. 4.

^c Prosa. 17.
^d Job 40.

^e Theophylact. lib. 4.
c. 14. 15. 16.
^f lib. 5. c. 44.

Sed locupletior rerum Cosrhois messis inest apud Theophylactum, quem Graece scriptum Latinitate donauit Iacobus Pontanus. Vbi inter alia de fastu eius, cum regnare cepit, diuinum nomen sibi adsciscitantis, haec habet de litterarum inscriptione, quas ad Varamum Ducem^b conscripsit: Cosrhoes Rex Regum, dominantium dominus, Gentium dominus, Princeps pacis, hominum salus, inter deos quidem homo bonus & aeternus, inter homines autem deus illustrissimus, Victor longe gloriosissimus, cum Sole exoriens, nocti oculos (stellas) largiens, a maioribus nobilis, Rex belli osor, bene merens de omnibus, Afonas mercede conducens, & regnum Persis custodiens, Varamo Persarum Duci, amico nostro.] haec eius inscriptio, de qua illud Prouerbiorum dici possit^c: Qui altam facit domum suam, quaerit ruinam.] siquidem qui omnem humiliat^d arroganter, eum docuit esse hominem inter homines, & inferiorem hominibus, quorum fugeret summa adductus desperatione potentiam, & coactus confiteri caeleste numen ipsum, quod verum crederent & colerent Christiani: quod & votis nuncupans, ab eodem salutem fuerit consecutus. sed haec Theophylactus pluribus, quem tu consulas. Quod vero pertinet^e ad legationem Domitiani Episcopi Melitenes, egregiam quippe vir sanctissimus nauauit operam, vt Fidem Christianam in Persarum populo propagaret, sed non licuit. multa insuper est operatus proficua Christianis. Eius quoque opera Martyropolis ciuitas inexpugnabilis recepta est. extant eiusdem duae homiliae tunc ad populum dictae, ab eodem auctore in eadem Mauritiana historia recitatae.

XXXIX.

At quomodo per Mauritium Cosrhoes in regnum fuerit restitutus, dicitur anno sequenti, quo id contigisse probatur. Quae insuper vota Deo Christianorum, sanctoque Martyri Sergio in Oriente celeberrimo idem Cosrhoes in huiusmodi periculis constitutus sedulo

A sedulo studio nuncupatit, sequenti etiam patebit anno. Huic autem bello praefectum fuisse Narsetem ducem, & incruenta positum victoria, habet Theophanes: additque de Turcis illis, qui in exercitu Persarum militantes capti, & Constantinopolim ducti, inuenti sunt stigmati in fronte cruce signati: eos ab Imperatore rogatos, quid sibi id vellet, respondisse, cum peste ipsorum prouincia laboraret, illud se a Christianis fuisse edoctos remedium pro salute consequenda. Ceterum mittendi Domitianum Episcopum adeo celebrem, atque Gregorium ad Cosrhoem, illud videtur fuisse Mauritij Imperatoris consilium, vt per eos idem Rex Christianam fidem perciperet: quod ex litteris Gregorij Papae ad eundem Domitianum Episcopum redditus^a anno sequenti satis intelligi posse videtur.

^a Greg. lib. 2.
epist. 62.

XL.

LEX IMPERIA
MAVRITIO
LATA.

Inter tot tantaque praclare gesta, denigravit tamen Mauritius Imperator hoc anno nomen suum, dum post victorias aduersus Persas sub Hormisda Rege Persarum ex insperato obtentas, legem tulit, qua prohibebat, ne quis miles, nondum expleta militia, monachus effici posset. Hoc quidem anno ab eo latam eiusmodi legem, ipse Gregorius testatur in litteris^b datis anno sequenti ad Theodorum: agemus de ea tunc temporis, cum sequenti anno adeo Gregorius eandem impugnavit. Exhaustum enim cum videret Mauritius Romanum exercitum, totque proclis esse consumptum, omne quod valuit remedium integrandae militiae excogitauit, & vsque adeo inconcessa tentauit. Misit hanc legem idem Imperator ad Gregorium Papam per Longinum Stratorem, qui successit Romano in Exarchatu, vt testatur ipse Gregorius in litteris ad Mauritium Imperatorem anno sequenti redditis. Quod vero Gregorius hoc tempore (vt ipse testatur^c) mala oppressus valetudine detineretur, aduersus eiusmodi legem insurgere distulit.

^b Greg. lib. 2.
epist. 65. In-
dicit. 11.

^c Ead. epist.
65.

Nonagesimustertius post quingentesimum Redemptoris annus Indictionis vndecimae incipit: quo restitutus in regnum Cosrhoes Rex Persarum, multa pietatis signa publicis egregie factis edidit, quae quam exactissime describit Euagrius: primum vero eius in regnum per Mauritium restitutionem verbis istis enarrat^d: Cosrhoes vero cum Hieropolim, quae primaria Euphratensis ciuitas est, peruenisset, rursus reuertit. Quod cum intellexisset Mauritius, pluris faciens commodis Cosrhois supplicis, quam suae ipsius gloriae consulere, ingenti pecunie vi (quod non ante aliquando visum fuit) eum iuuat, atque ex Persis conscribit exercitum & impensis omnibus de suo suppeditatis, Cosrhoem vtroque exercitu, Romano scilicet & Persico instructum, extra fines Imperij Romani ad Martyropolim vsque producendum curauit. Cui Sittas primum traditus est, deinde a Martyropolitans lapidibus obrutus, postea ab eisdem in crucem actus. Traditum est ei quoque Dares oppidum, a quo clam exiuerat Persae. Atque Barama a Romanis solis unico bello superato, & solo cum ignominia in fugam verso, Cosrhoes ad suum ipsius regnum reductus est.] haec Euagrius: subdit vero post pauca^e:

^d Euagr. lib. 6.
c. 18.
COSRHOES
IN REGNUM
RESTITV-
TVS DEO
GRATVS.

^e Euagr. lib. 6.
c. 20.

Cosrhoes autem iam ad suum regnum restitutus, mittit ad Gregorium Episcopum Antiochenum Crucem multo auro & lapidibus pretiosis exquisite elaboratam, qua honorem Sergij martyris inelyti illustrari voluit. Hanc Crucem primum Theodora coniunx Iustiniani ei dedicauerat, deinde Cosrhoes senior cum aliis monumentis (vti a me supra commemoratum est) inde abripuerat. Mittit quoque aliam Crucem auream, in qua litteris Graecis ista curauit inscribenda:

HANC CRUCEM EGO COSRHOES REX REGVM FILIVS HORMIS-
DAE MISI. CVM ENIM DIABOLICO CONATV ET VETERATORIO IN-
FELICISSIMI BARAMIS ET SVORVM CABALLARIVM IN ROMA-
NIAM CONFVGERE ERAMVS COMPVLSI, ET PROPTER ADVEN-
TVM SCELERATI ZADESPRAM CVM EXERCITV AD NISIBIN, QVO
CABALLARIOS QVI A PARTIBVS NISIBENTIVM STABANT SVBDUCE-
RET: CABALLARIOS CVM DVCE AD CHARCHAS VSQVE QVI ZA-
DESPRAM RESISTERENT EIVSQVE VIRES FRANGERENT MISERAMVS
OPE ET PRAESIDIO COMMVNITI S. SERGII MARTYRIS HONORATISSI-
MI ET IN PRIMIS MEMORABILIS. QVONIAM ACCEPERAMVS EVM RES

A B

AB SE POSTVLATAS SOLERE LARGIRI, PRIMO ANNO REGNI NOSTRI A
SEPTIMO IDVS IANVARIII POSTVLAVIMVS OPEM AB EO, VOTVMQVE
FECIMVS, SI CABALLARII NOSTRI ZADESPRAM VEL INTERFICERENT
VEL CAPTIVVM SECVM DVCKERENT, NOS AVREAM CRUCEM LA-
PILLIS DISTINCTAM AD EIVS TEMPLVM MISSVROS, QVA VENERAN-
DVM EIVS NOMEN ILLVSTRARETVR. ATQVE AD QVINTVM IDVS
FEBRVARIII CAPVT ZADESPRAM AD NOS PERLATVM FVIT. ITAQVE
POSTVLATIONIS NOSTRÆ FACTI COMPOTES, QVO RES GESTA NE-
MINI DVBBIA ESSET, AD VENERANDVM SANCTI SERGII NOMEN IL-
LVSTRANDVM, HANC CRUCEM A NOBIS FABRICATAM AD TEMPLVM
EIVS MISIMVS VNA CVM CRUCE QVAM IVSTINIANVS IMPERATOR
ROMANVS AD IDEM TEMPLVM MISIT, QVAMQVE COSRHOES REX B
REGVM FILIVS CABADI PROAVI NOSTRI TEMPORIBVS QVIBVS RO-
MANI ET PERSÆ GRAVISSIME INTER SE DISSIDERENT HVC AD-
VEXIT, QVAM DENIQVE NOS IN NOSTRIS THESAURIS INVENIMVS
ET AD ÆDEM SANCTI ET VENERABILIS SERGII MITTENDAM CVRA-
VIMVS.] haftenus Cosrhois inscriptio Crucis à se missa perpetui monumenti ergo incisa
Græcis litteris. Pergit Euagrius:

III. Has Cruces Gregorius *Episcopus Antiochenus* cum de sententia Mauritiij Imperatoris
accepisset, cum magna pompa ad sacrum martyris templum defert, inque eo reponit.
Haud ita multo post, alia dona ad sanctum illud templum misit Cosrhoes, inter quæ erat
discus ex auro confectus, in quo inscribenda curavit hæc verba:

INSCRI-
PTIO IN
DISCO PO-
SITA.

EGO COSRHOES REX REGVM FILIVS HORMISDÆ HÆC IN HOC C
DISCO INSCRIBENDA CVRAVI, NON VT SPECTENTVR AB HOMINI-
BVS, NEQVE VT AMPLITVDO TVI VENERANDI NOMINIS EX MEIS
VERBIS COGNOSCATVR, SED PARTIM PROPTER RERVVM IN EO IN-
SCRIPTARVM VERITATEM, PARTIM PROPTER MVLTA BENEFICIA
ET LIBERALIA QVÆ ABS TE ACCEPI. NAM MECVM FELICITER ACTVM
PVTO; QVOD NOMEN MEVM IN TVIS SACRIS VASIS EXTET. CVM
FORTE BERAMAIIS ESSEM, PETEBAM ABS TE SANCTE SERGI VT
MIHI SVBSIDIO VENIRES, ET SIRA CONIVNX CONCIPERET. AC
CVM SIRA CHRISTIANA ESSET ET EGO GENTILIS, ET LEX NOSTRA
NON PERMITTERET NOBIS POTESTATEM MVLIEREM CHRISTIA-
NAM VXOREM DVCENDI: TAMEN OB MEVM SINGVLAREM ERGA D
TE AMOREM LEGEM IN HAC MVLIERE NEGLEXI ET EAM DE DIE
IN DIEM INTER CETERAS VXORES INGENVE DILIGERE NON DE-
STITI NEQVE DESISTO. QVAMOBREM VISVM ERAT TVAM BONITA-
TEM SANCTE SERGI DEPRECARI VT GRAVIDA FIERET.

QVIN ETIAM VOTVM TIBI NVNCVPAVI SVMQVE POLLICITVS,
SI SIRA CONCIPERET, ME CRUCEM QVAM ILLA GESTAT AD SAN-
CTISSIMVM TEMPLVM TVVM MISSVRVM. QVAPROPTER IPSE EQVI-
DEM ET SIRA HOC APVD ANIMOS NOSTROS PROPONEBAMVS VT
HANC CRUCEM IN MEMORIAM NOMINIS TVI SANCTE SERGI IPSI
TENEREMVS. ET VISVM ERAT PRO ILLA PRETIVM EIVS QVOD QVA-
TVOR MILLIA ET QVADRINGENTOS STATERES MILIARESIOS NON E
EXCEDERET MITTERE, ET SIC IDEM AVGERE, VT EIVS SVMMA
QVINQVE MILLIA STATERVM COMPLECTERETVR. ATQVE EX EO
TEMPORE QVO ISTAM POSTVLATIONEM ANIMIS NOSTRIS CON-
CIPERE HÆCQVE COGITARE COEPERAMVS, AD TEMPVS QVO RHO-
SON CHOSRON VENIMVS, NON AMPLIVS DECEM DIES PRÆTERIE-
RANT. AD QVOD QVIDEM TEMPVS TV SANCTE SERGI, NON QVOD
IPSE DIGNVS ESSEM, SED PROPTER TVAM IPSIVS BONITATEM MIHI
NOCTV SECVNDVM QUIETEM VISVS ES, ET IAM TERTIO DIXISTI
SIRAM CONCEPTVRAM. ATQVE EGO IN EADEM VISIONE TERTIO
APERTE TIBI QVÆ ERANT CONSENTANEA RESPONDI.

AT QVONIAM TV RERVVM ABS TE POSTVLATARVM LARGITOR ES,
EX

A EX EO DIE SIRA MORBVM QVO MVLIERES LABORARE SOLENT NON
SENSIT. EGO AVTEM ETSI HAC DE RE ANIMO HÆSITABAM VTRVM
VERBIS TVIS FIDEM HABEREM AN NON, CVM SIS POSTVLATIO-
NVVM LARGITOR: POSTEA TAMEN EX EO QVOD MORBVS MVLIE-
BRIS SIRAM NON ATTIGIT, TVM VIM EXPLORATAM HABVI VISIONIS
TVM TVORVM VERBORVM VERITATEM. QVOCIRCA CRUCEM HANC
ILICO ET EIVS PRETIVM VNA AD TVAM SANCTISSIMAM ÆDEM MISI.
DEDIQVE MANDATVM VT EX EIVS PRETIO DISCVS VNVS ET VNVS
CALIX FIERENT, QVI DIVINIS MYSTERIIS CELEBRANDIS INSERVI-
RENT. QVIN ETIAM VT CRUX FIERET ET THVRIBVLVM FABRICARETVR
VTRVMQVE AVREVM IN VSVM SACRÆ MENSÆ ET VNICVM VTRIN-
B QVE APERTVM CONFICERETVR AVRO COLLVSTRATVM, QVOD AV-
TEM DE SVMMA PRETII RESTARET, AD NECESSARIOS VSVS TVÆ
SACRÆ ÆDIS RESERVARETVR. VT MIHI ET SIRÆ TV SANCTE SER-
GI CVM IN ALIIS REBVS OPITVLARERIS, TVM MAXIME IN HAC PE-
TITIONE SVBSIDIO VENIRES. ET QVOD PER TVAM INTERCESSIONEM
NOBIS EVENERIT, IDEM IPSVM PER TVAM CLEMENTIAM ET BONITA-
TEM MIHI ET SIRÆ EX SENTENTIA PENITVS SVCCEDAT. QVO TVM
IPSE TVM SIRA TVM ALII OMNES DENIQVE IN TOTO ORBE TERRARVM
TVÆ IN VIRTUTE SPEM PONAMVS ET IN TE DEINCEPS CREDAMVS.]
Haftenus incisa in auro Inscripção. Pergit rursus Euagrius: Hæc donaria à Cosrhoë oblata,
ca loqui videntur, quæ cum prophetia Balaam consentiunt: quod planè Dei providen-
tia factum est, vt Gentilium linguæ verba salutaria proferrent.] digna quidem quæ cubi-
talibus (vt aiunt) litteris formarentur, quo Nouatores magis rubore suffusi taceant, cum
etiam ab infidelibus & idololatriis redarguantur in veneratione sanctissimæ Crucis & cul-
tu sanctorum martyrum, dum talia loquitur Ethnicus, sua tamen conscientia Christianus,
veritus publicè profiteri quid sentiret, ne rebellem experiretur populum, quem omnibus
demulcere officiis hoc sui regni exordio satagebat.

Sanè quidem increbuit hoc tempore per orbem fama, ipsum Persarum Regem Chri-
stianam religionem suscepisse: etenim qui in hunc vsque annum res sui temporis gestas scri-
ptis profecutus est Ioannes Abbas Biclarensis, hoc eodem anno octavo Mauritiij Impera-
toris id accidisse tradit his verbis: In his ergo temporibus, quibus omnipotens Deus, pro-
strato veterosæ hæresis veneno, pacem suæ restituit Ecclesiæ, Imperator Persarum Christi
D suscepit fidem, & pacem cum Mauritiio Imperatore firmavit.] hæc ipse: verum liquet esse
mendacium, sicut quæ de conuersione Reginæ Regisqve Persarum habet Paulus diaco-
nus, quæ hic ipsius verbis describenda putamus: ait enim *:

Circa hæc tempora, Regis Persarum coniunx, nomine Casara, de Perfide exiens cum
paucis suis fidelibus, priuato habitu propter Christianæ fidei amorem Constantinopolim
venit. Quæ ab Imperatore honorificè suscepta, post aliquot dies, vt desiderabat, bap-
tismum consecuta, & ab Augusta de sacro fonte leuata est. Quod vir eius Persarum Rex au-
diens, legatos Constantinopolim ad Augustum direxit, quatenus eidem suam vxorem red-
deret. Qui ad Imperatorem venientes, verba Regis Persarum nuntiant, qui suam require-
bat Reginam. Imperator hæc audiens, remque omnino ignorans, eis responsum reddidit,
dicens: De Regina, quam quaritis, fatemur nos nihil scire, præter quod ad nos hinc aliqua
E mulier priuato habitu aduenit. Legati verò responderunt, dicentes: Si placet vestro con-
spectui, volumus hanc quam dicitis mulierem videre.

Quæ cum iussu Imperatoris aduenisset: mox vt eam conspiciunt, ad eius vestigia pro-
uoluuntur, eique venerabiliter, quod eam vir suus requireret, suggerunt. Quibus illa re-
spondit: Ite nuntiate Regi vestro & Domino: quia nisi, sicut ego iam credidi, ita & ipse
in Christum crediderit, me iam vltra confortem tori habere non poterit. Quid multa? re-
uerſi legati ad patriam, vniuersa quæ audierant, Regi nuntiant. Qui nihil moratus, cum
sexaginta millibus viris Constantinopolim pacificè ad Imperatorem venit, à quo gratan-
ter & satis dignè susceptus est. Qui cum vniuersis in Christum Dominum credens, pa-
riter cum omnibus sacri baptismatis vnda perfusus, & ab Augusto de fonte leuatus, Ca-
tholica fide confirmatus est, multisque muneribus ab Augusto honoratus, accepta sua
coniuge, lætus & gaudens ad suam patriam repedauit.] hæc Paulus, sed quæ haud satis
integra

IV.
REX PER-
SARVM CRZ-
DITVS
CHRISTIA-
NVS.

* Paul. dia-
con. lib. 4. c. 17.
vet. edit. &
nou. 52.

V.
REGINA
PERSARVM
CHRISTIA-
NA.

VI.

integra fide confert, cum multas patiantur difficultates, & incognita habeantur Græcis A scriptoribus: potissimum verò, quòd ex epistola S. Gregorij hoc anno scripta, de qua paulo inferius agemus, constet ipsum Regem Persarum remansisse Gentilem.

VII. IV DARI A REGE PER- SARVM CAESI. Theoph. hist. Mauri. lib. 5. cap. 7. Idem lib. 5. c. 10. 14.

Neque de his quidquam in Mauritiana habetur historia, quam Theophylactus tunc scripsit. ex qua tamen illud addendum, post adeptam beneficio Christi victoriam, in Iudæos, qui Varamo fuerant adiumento, Regem Persarum gladium exeruisse. ait enim: Die sexto multos item Iudæos, novarum Varami molitionum magnopere participes, morte pœnas reposcens, ferro necat.] Hos autem fuisse, quorum progenitores post excisas Ierolymas ad Assyrios, vnde venerant, esse reuersos, & magnopere locupletatos, affirmat; additque eam^b victoriam auspice Dei Genitricis Persas consecutos, cuius & nomine pro simbolo militari in bello vii essent. hæc & alia auctor obseruatione digna. Cesserunt namque Cofithei prospera cuncta, quousque vius est auxilio diuino intercessionibus sanctorum B Martyrum impetrato, quibus dignè & nuncupata vota persoluit, datis litteris, quæ ad huc^c extant, ad sanctum Georgium martyrem. Sed timore populi à religione & nomine Christiano ad popularem superstitionis cultum rediisse liquet: non ita illum barbarum Regem, de quo certiora quæ sequuntur: nempe Sarracenorum principem Naamanem hoc eodem tempore initiatum esse Christiana religione: quod idem qui supra tradit Euagrius, cum subdit^d: Per id temporis Naamanes gentis Scenitarum Tribunus Gentilis adeo nefarius & sceleratus, vt propria manu homines demoniis suis mactaret, ad sanctum accessit baptismum, statuamque Venens auream igne liquefactam pauperibus erogauit; & omnes qui ad eum spectabant, ad veram in Deum fidem traduxit.] his verò hæc subiicit: Gregorius autem Amiochenus Episcopus, postquam Cruces à Cofitoe donatae erant, de sententia Imperatoris omnia monasteria in solitudine, Limerarum dicta, & maxime in quibus peruersa Seueri dogmata regnabant, perlustrauit, exposuitque illis vera Ecclesiæ dogmata; & multa castella, pagos, monasteria, & gentes integras ad Dei Ecclesiam adduxit.] hæc omnia Euagrius, res postremas sui temporis scriptis commendans.

Idem ibid. c. 13. & 14.

DE CONVERSIONE PRINCIPIS SARRACENORVM. Euagri. lib. 6. c. 11. GREGOR. ANTIOCH. VISITAT. MONASTERIA.

VIII. DOMITIANVS EPISC. VACCVS RE DIT E PER- STIDE. Greg. lib. 2. epist. 63. Ind. II.

Domitianus autem Metropolitanus Armeniae, Episcopus Melitinae, cum non fuisset affectus quod optabat, cuius causa ad Cofitoe profectus erat, vt ille fieret Christianus, reuersus, mœrens epistolam scripsit ad sanctum Gregorium Romanum Pontificem, & de quæ gesta erant, eum reddidit certiore, intermiscens de diuina Scriptura fusiore tractationem. Has cum ipse Pontifex litteras accepisset, hoc eodem anno ad eum rescripsit, & ad finem epistolæ ista habet^e: Imperatorem verò Persarum etsi non fuisse conuersum doleo: vos tamen ei Christianam fidem prædicasse, omnimodò exulto: quia etsi ille ad lucem venire non meruit, vestra tamen sanctitas prædicationis suæ præmium habebit. Nam D & Æthiops in balneum niger intrat, & niger egreditur, sed tamen balneator nummos accipit. De Mauritio autem bene dicitis, vt in actione eius ab umbra statuam cognoscam, id est, in minimis maiora perpendam, in hoc tamen ei credimus, quia eius nobis animam sacramenta & obsides ligant.] At quid per ista subobscura legentibus de Mauritio significare velit Gregorius, certè quidem etsi incompertum habeatur, haud bonum fuisse conuicimus ex controuersia illa, quæ inter ipsum & Mauritium intercessit: expositulans enim vehementer aduersus eum Gregorius de lege lata qua milites ingredi monasteria prohibebat, ad eundem tamen eiusmodi vt priuatus epistolam scripsit^f:

Greg. lib. 2. epist. 62. In dist. 11.

IX. EPIST. GREGORII AD MAVRITII IMP. DE LATA LEGE INIUSTA.

Omnipotenti Deo reus est, qui serenissimis dominis in omne quod agit & loquitur, purus non est. Ego autem indignus pietatis vestrae famulus in hac suggestione neque vt Episcopus, neque vt seruus iure Reipublicæ, sed iure priuato loquor: quia, serenissime domine, ex illo iam tempore dominus meus fuisti, quando adhuc dominus omnium non eras. Longino viro clarissimo Stratore veniente, dominorum legem suscepi: ad quam, fatigatus tunc ægritudine corporis, respondere nil valui. In qua dominorum pietas sanxit, vt quisquis publicis administrationibus fuerit implicatus, ei ad Ecclesiasticum officium venire non liceat. Quod valde laudavi, euidentissime sciens, quia, qui secularem habitum deserens, ad Ecclesiastica officia venire festinat, mutare vult seculum, non relinquere. Quod verò in eadem lege dicitur, vt ei in monasterio conuerti non liceat: omnino miratus sum, dum & rationes eius possint per monasterium fieri, & agi potest, vt ab eo loco in quo suscipitur, eius quoque debita soluantur. Nam & si quisquam deuota mente conuerti voluisset, prius res male ablatas redderet, & de sua anima tanto verius, quanto expeditior cogitaret. In qua lege subiunctum est, vt nulli qui in manu signatus est, conuerti liceat.]

erat

A erat istiusmodi militibus apponi solitum signum, quo à ceteris noscerentur; vt etiam ex iis quæ inferius subdit, apparet. Sed pergit:

Quam constitutionem ego (fateor dominis meis) vehementer expaui: quia per eam calorum via multis clauditur; & quod nunc vsque licuit, ne liceat, prohibetur. Multi enim sunt, qui possunt religiosam vitam etiam cum seculari habitu ducere. Et plerique sunt, qui nisi omnia reliquerint, saluari apud Deum nullatenus possunt. Ego verò hæc dominis meis loquens, quid sum, nisi puluis & vermis? Sed tamen quia contra auctorem omnium Deum hanc intendere constitutionem sentio, dominis tacere non possum. Ad hoc enim potestas dominorum meorum pietati calitus data est super omnes homines, vt qui bona appetunt, adiuuentur, vt calorum via largius pateat, vt terrestre regnum caelesti regno famuletur. Et ecce aperta voce dicitur, vt ei qui semel in terrena militia signatus fuerit, nisi aut expleta militia, aut pro debilitate corporis repulsus, Domino nostro Iesu Christo militare non liceat.

X. HAMILITATE VINCENTE STVDET GREG. IMPERATOR. REM.

Ad hæc ecce per me seruum vltimum suum & vestrum respondebit Christus, dicens: Ego te de Notario Comitem excubitorum, de Comite excubitorum Casarem, & de Casare Imperatorem, nec solum hoc, sed etiam patrem Imperatorum feci: Ego sacerdotes meos tuæ manui commisi, & tu à meo seruitio milites tuos subtrahis? Responde, rogo, piissime domine, seruo tuo: Quid venienti & hæc dicenti responsurus es in iudicio Domino tuo? Sed fortasse creditur, quia nullus eorum puro animo conuertatur. Ego indignus famulus vester scio, quanti his diebus meis in monasterio milites conuersi miracula fecerunt, signa & virtutes operati sunt. Sed per hanc legem iam, ne quisquam talium conuerti valeat, prohibetur. Requirat, rogo, dominus meus piissimus, quis prior Imperatorum talem legem dederit, & subitilius ælmet, si debuit dari. Et quidem consecrandum valde est, quia eo iam tempore prohibentur quique relinquere seculum, quo appropinquat finis ipse seculorum. Ecce enim mora non erit, & ardente caelo, ardente terra, coruscantibus elementis, cum Angelis & Archangelis, cum Thronis & Dominationibus, cum Principatibus & Potestatibus tremendus Iudex apparebit. Si omnia peccata dimiserit, & solam hanc legem contra se dixerit esse prolatam: quæ, rogo, erit exculatio?

XI. FACIT PLACIDONAM.

Vnde per eundem tremendum Iudicem deprecor, ne illæ tantæ lacrymæ, tantæ orationes, tanta ieiunia, tantæque elemosynæ domini mei ex qualibet occasione apud omnipotentis Dei oculos suscentur, sed aut temperando pietas vestra, aut immutando vigorem eius legis inflectat: quia tunc magis dominorum exercitus contra hostes crescit, quanto Dei exercitus ad orationem creuerit. Ego quidem iurioni subiectus, eandem legem D per diuersas terrarum partes transmitti feci: & quia lex ipsa omnipotenti Deo minime concordat, ecce per suggestionis meæ paginam serenissimis dominis nuntiaui. Vtrobique ergo quæ debui, exolui, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro eo quod sensi, minime tacui.] hæc tamen Gregorius Papa ad Mauritium Imperatorem. Verum has ipse litteras noluit per Apocrisarium suum, quem habebat Constantinopoli, dari imperatori, sed misit ad Theodorum medicum intimum eiusdem Mauritij, vt ipse daret; cui hæc scripsit^g:

XII. QUANDO CONTRA HOSTES EXERCITVS PARVALET.

Greg. lib. 2. Ind. 11. epist. 65.

Quanta bona omnipotentis Dei & serenissimi domini mei Imperatoris habeam, lingua mea non sufficit explere. Pro quibus bonis quid est meum retribuere, nisi eorum vestigia purè amare? Peccatis autem meis facientibus (ex quorum suggestione vel consilio, nescio, an vestro) transacto anno talem in Republica sua legem protulit, vt quisquis eum E purè amat, flere vehementer debeat. Ad quam legem tunc respondere non potui, quia ægrotus fui: modò autem eidem domino aliqua suggesti. Præcepit enim, vt nullus qui actionem publicam egit, nullus qui officio & manu signatus vel inter milites fuit habitus, ei in monasterio conuerti liceat, nisi fortè si militia eius fuerit expleta. Quam legem primùm (sicut ij dicunt, qui leges veteres nouerunt) Iulianus protulit, de quo scimus omnes quantum Deo aduersus fuerit. Quòd si idem serenissimus dominus noster fecit, quia fortè multi milites conuertebantur, & exercitus decresebat: numquid per virtutem militum subiugauit ei omnipotens Deus imperium Persarum? Numquid non solæ lacrymæ illius auditæ sunt, & eo ordine quem ipse nesciuit, eius Imperio Persarum regnum subdidit.

XIII. DE LEGE IMP. INIUSTA.

Valde autem mihi durum videtur, vt ab eius seruitio milites suos prohibeat, qui & omnia tribuit, & dominari eum non solum militibus, sed etiam sacerdotibus concessit. Numquid

XIV. Numquid

Numquid si intentio est seruandarum rerum: non poterant ea ipsa monasteria, quae milites A suscepissent, alienas res reddere, atque ad conuersionem homines tantummodo habere? Hæc quia mihi valde dolent, eidem domino suggesti: sed vestra gloria opportuno tempore secreta suggestionem meam ei offerat. Nolo eam à Responsali meo publice dari: quia vos, qui ei familiaris seruitis, loqui ei liberius & apertius potestis, quæ pro eius sunt anima, quoniam in multis est occupatus, & vix animus eius inuenitur à curis maioribus vacuus. Tu quidem gloriose fili, pro Christo loquere. Si auditus fueris, lucrum operatus es animæ prædicti domini tui & tuæ: si verò auditus non fueris, lucrum solummodo tuæ fecisti.] hucusque ad Theodorum Gregorium.

*apertius

XV.

Sed, amabo te hinc, pie lector, siste gradum: etenim, ni fallor, dum hæc audisti, te admiratum vidi, & subindignatum obduxisse supercilia, eo quod abiectione nimis visus sit tibi locutus S. Gregorius, dum præter alia tum in epistola ad Mauritium, tum in ista ad Theodorum data quodammodo professus appareat sacerdotes à Deo subiectos esse Imperatori, verbis illis in primis, cum ait ex persona Christi: Sacerdotes meos tuæ manui commisi.] & de Imperatore ad Theodorum: Ei & omnia tribuit, & dominari eum non solum militibus, sed etiam sacerdotibus concessit.] At hæc Nouatores non vt tu merentes accipiunt, sed hilari vultu, exultantes, immò & insultantes, quasi irrefragabile nacti sint testimonium viri sanctissimi atque doctissimi, cui nefas sit contradici; qui docentis cathedram cum ascenderit, tam apertis verbis videatur esse testatus, subiectum à Deo Imperatori sacerdotium esse: vt non nisi contumelia tanti Patris id negari & astrui contrarium videri possit, nempe ipsum hallucinatum, & non vera locutum, vel saltem Imperatori turpiter adulatum. Sed laruis istis absterreant Nouatores ipsi infantes, & clamoribus istiusmodi pueris pauorem incutiant, non tibi, lector, si bene nosti vim sanctionum Ecclesiasticarum, atque traditionum robur, & fortitudinem doctrinæ Patrum, sed ridebis nobiscum insultantium impudentiam & imprudentiam.

NOVATORES ADVSI TESTIMONIO S. GREGORII.

XVI.

Dum enim nulla habetur ratio rerum gestarum & temporum, id efficitur, vt frustrà isti insultent, vel timeant pauidi. At cum accuratè cuncta perspecta habuerint, planè intelligunt S. Gregorium acerrimum fuisse vindicem Pontificiæ estimationis, & assertorem immunitatis Ecclesiasticæ. Hæc vt omnes percipiant, in primis meminisse oportet quæ superius dicta sunt, quantum idem Gregorius deplorarit hæc infelicissima tempora, quibus licet sub Imperatore Catholico, ipsa tamen Ecclesia fuerit non secus ac sub Nerone & Diocletiano captiua. Reuocanda hic tibi sunt in memoriam (quod rerum sic exigat argumentum) quæ idem S. Gregorius de his habeat iam à nobis anno primo eius Pontificatus superius recitata, vbi inter alia: Concitauit enim, *diabolus scilicet*, aduersus Ecclesiam Dei non solum innumerabilem populi multitudinem, verum etiam regiam (si fas est dicere) potestatem: nulla enim ratio fuit, vt inter Reges habeatur, qui destruit potius quam regat Imperium.] & paulo post: Ecclesiam quippe, quam suo sanguinis pretio redemptam Saluator noster voluit esse liberam, hanc iste, potestatis regis iura transcendens, facere conatur ancillam.] hæc & alia fufius a nobis superius recitata.

MAVRITIVS VT TYRANNVS TOLERATVS.

*Gregor. in Epist. Pannitent. 4.

XVII.

Quibus in primis vides S. Gregorium definire, non solum non esse subditam Regibus aliquo modo Ecclesiam, verum etiam firmiter asseuerare (cum de his agit) non habendum esse Mauritium inter Imperatores, dum aduersus Dei sacerdotes regiam potestatem exercet. Rursum eiusdem Gregorij sententia reddi firmum intelligis, Christi Ecclesiam ab ipse liberam factam esse, quam Imperator iniquissimè redigere studuerit in seruitutem. Adèd vt quod dicit in duabus recitatis epistolis, à Deo subiectos fuisse sacerdotes Imperatori: ne ipse sibi contrarius Gregorius fuisse dicatur: necesse sit vt aliud diuinæ tribuere voluerit voluntati, permissioni verò aliud.

XVIII. QUOMODO SVB DITI SINT SACERDOTES REGIBVS.

*Gregor. in Epist. Pannitent. 4.

Sed quomodo permissioni? cum videlicet permisit Deus (vt ipse deplorat) non posse exequi munus suum summum vniuersæ Ecclesiæ sacerdotem, nisi etiam per soluta pecunia, electioni factæ ipse consensisset Imperator. Sic igitur Deum subiecisse tradit sacerdotes Mauritio Imperatori, vt olim eosdem subiecerat persecutoribus Neroni atque Diocletiano, quos in eos etiam gladio agere permisit. Cum istidem quidem certè constat Gregorium adnumerasse Mauritium, vbi ait: Quid Nero? quid Diocletianus: quid denique iste, qui hoc tempore Ecclesiam persequitur: Numquid nõ omnes portæ inferi:] Habes ergo ex Gregorio ipso sensum verborum ipsius, qua interpretatione nulla verior nec germanior esse potest: vt sic dixit voluerit subiectos a Deo sacerdotes Imperatori, quemadmodum Christus Redem-

A Redemptor noster fatetur se diuina permissione subditum potestati Pilati, & sicut iridem dixit is qui ipsum neci tradere satagebant: Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum.] Quamobrem si res iure agatur, non violentia, vt solent latrones in filijs: non subiectos esse sacerdotes Imperatoribus, sed Imperatores sacerdotibus, eiusdem Gregorij, sicut & aliorum sanctorum Doctorum omnium constans est firmaque sententia.

XIX.

Si quid præterea humile, si quid flaccidum & eneruatum atque indignum Apostolico vigore illa ad Mauritium Gregorij epistola habere videatur: meminisse, lector, pariter debet, quæ Gregorius ipse epistolæ est præfatus exordio & contestatus, se nimirum non vt Episcopum ea scribere, sed iure priuato loqui: quod satis ad excusationem Gregorij esse potest, cum aliam agat personam tamquam in scena, vbi eius quam quis personam induit, verbis vti debeat.

B Quod verò illud ipsum quod non probaret edictum Imperatoris, vt aduersarium Ecclesiasticæ libertati, se tamen ex eiusdem Imperatoris iussione dicit misisse per diuersas terrarum partes: non fuit ista præarumulator, eò quod ipse non fuerit edicti illius iniquissimi contra Ecclesiasticæ iura sancti promulgator, sed potius corrector, emendator, & censor; maximumque in his ediderit specimen sacerdotalis vigoris, Pontificiæ auctoritatis, & super Imperium potestatis; dum accedens censor & arbiter constitutionis Imperatoriæ, & ad mouens ad sacram (quam vocabant) tabulam styli, edicti illius quædam expunxit; quædam addidit, iungens ac minuens pro arbitrio, vt ad rectam Catholicæ Ecclesiæ normam & disciplinam aptaret, nihilque penitus in eo, quod Ecclesiasticæ officeret libertati, & sacris canonibus contradiceret, prætermittens intactum: posteris egregium relinquens exemplum, quicquid leges sanciendo delirant Imperatores ac Reges, à Romanæ Ecclesiæ Pontificibus esse protinus emendandum & corrigendum; sicque ab ipsis fauendum eorum votis, vt eos errantes cum mansuetudine (vt videmus fecisse Gregorium) corrigant, & Pontificia potestate, quod perperam factum norunt, Apostolica censura castigant, seque exhibeant eorum magistris, doctores, & correctores, iuxta illud diuinum oraculum non illi tantum Prophetæ pronuntiatum, sed omnibus qui pro Deo ad populum diuina legatione funguntur: Constitui te hodie super Gentes & super regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, & dissipas, & ædifices, & plantes.]

XX.

GREGORIVS CORREXIT EDICTVM IMPERATORIS.

*Ierem. 1.

C Gratias Deo immensas agimus, quod illa tunc data à sancto Gregorio ad Metropolitanos tum Orientis tum Occidentis extat epistola, qua corrigens Imperatoris edictum, vnà cum ipsa illud (vt ipse testatur est) in prouincias misit: qua & effecit, vt quod videbatur exitiale esse venenum, in antidotum mutaretur, dum qui non recipiendi essent in monasterium, quæ non reiciendi, salubri definitione constituit. Epistola illa non suo loco collocata, hic vbi eius Gregorius meminit, recitanda ita se habet:

XXI.

*Greg. lib. 7. epist. 11. In-dict. 1.

Gregorius Eusebio Thessalonicensi, Urbis Dirachitano, Constantino, siue Constantio Mediolanensi, Andrea Nicopolitano, Ioanni Corinthi, Ioanni Primæ Iustiniânæ, Ioanni Cretensi Coricano, Ioanni Larisigæ, Mariniano Rauennati, Ianuario Calaritano Sardinie, & omnibus Episcopis Sicilia:] sunt autem omnes superius nominati Episcopi siue Metropolitanæ, siue nobilium ciuitatum Antistites, tum in Oriente, tum in Italia & in insulis constituti. Sed audi epistolam:

XXII.

GREGORIVS EMENDATA LEGE IMP. CANONES PRAESCRIBIT EPISCO.

Legem, quam piissimus Imperator dedit, ne fortasse hi qui militiæ vel rationibus sunt publicis obligati, dum causarum suarum periculum fugiunt, ad Ecclesiasticum habitum veniant, vel in monasteriis conuertantur, vestrae studui fraternitati transmittere: hoc maxime exhortas, quod hi, qui sæculi actionibus implicati sunt, in clero Ecclesiæ præproperè suscipiendi non sunt: quia dum in Ecclesiastico habitu non dissimiliter quam vixerant viuunt, nequaquam student sæculum fugere, sed mutare. Quod si etiam tales quoque monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius actionibus publicis absoluti fuerint.

Si qui verò ex militaribus viris in monasteriis conuerti festinant, non sunt temerè suscipiendi, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita. Et iuxta normam regularem debent in suo habitu per triennium probari, & tunc monachicum habitum, Deo auctore, suscipere. Qui ita sunt probati atque suscepti, & pro anima sua penitentiam de perpetratis culpis agere student: pro eorum vita & lucro caelesti non est eorum conuersio renuenda. Qua de re etiam serenissimus & Christianissimus Imperator (mihi credite) omnimodò placatur, & libenter eorum conuersionem suscipit, quos in rationibus publicis implicatos non esse cognoscit.] hactenus Gregorij epistola: In qua videas in duobus esse emenda-

*numeris

IN QVIBVS
EMENDA-
TYM EDI-
CTVM.

tum Imperatoris edictum, nempe in eo primam, quod prohiberet actionibus publicis im-
plicatos nullo pacto recipiendos in monasterium: hos enim recipiendos esse Gregorius sta-
tuit, cum iisdem obligationis nexibus fuerint soluti. Deinde quod Imperator itauisset,
milites non nisi absoluto tempore militandi posse ingredi monasterium: vult Gregorius, si
probatu inuenti sint, eosdem recipi & retineri. Sicque vides eum dem sanctum Pontificem
optimè in omnibus explese numeros constantissimi sacerdotis. Sed iam quæ sunt anni
huius reliqua profequamur.

XXIII.
DE TVNICA
SALVATO-
RIS.

Hoc anno tunica Domini nostri Iesu Christi in Zaphat non longè à Ierosolyma inuen-
ta confessione Simeonis Iudæi, à Gregorio Episcopo Antiocheno, Thoma Ierosolymita-
no, & Ioanne Constantinopolitano transfertur Ierosolymam, vbi publicæ venerationi ex-
posita est. hæc apud Sigebertum: antiquiorem autem quem de his citem auctorem habeo
neminem. Sed diuersa ab his ante hæc tempora scribit Gregorius Turonensis de tunica B
inconsutuli, verbis istis: De hac verò immaculati agni tunica, quæ à quibusdam audiui, si-
lere nequeo. Ferunt autem, in ciuitate Galatiæ, in basilica, quæ ad sanctos Archangelos vo-
citur, retineri. Est enim hæc ciuitas ab vrbe Constantinopolitana quasi millibus centum
quinquaginta. In qua basilica est cæpta abditissima, ibique in arca lignea hoc vestimentum
habetur inclusum; quæ arca à deuotis atque fidelibus cum summa diligentia adoratur.]
hæc Gregorius Turonensis.

Greg. Tur.
miracul. l. 1.
c. 8.

XXIV.
SABINIA-
NVS DIAC-
APOCRIS.
MISSVS
CONSTAN-
TINOP.

Misit hoc anno Gregorius Papa Constantinopolim Sabinianum diaconum Apocrisa-
rium. fuit hic ille, qui eidem Gregorio in Pontificatu successit. Huic proficiscenti dedit
litteras ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, quem auctoritate Apostolica, qua
super omnes eminet, redarguit, quod reprehensionem non eo quo scripta fuerat animo
suscepisset. Increpauerat eum litteris iterum, quod monachum quemdam presbyterum fu-
sibus puniri iussisset. Non extant illæ ad eum datæ Gregorij litteræ, neque item illæ quas
subinfecto animo ipse ad Gregorium rescripisset adeo auertas & refractarias, vt dubitare
visus sit ipse qui eas accepit Gregorius, num ab ipso Ioanne scriptæ fuissent. Sed accipe
Gregorij epistolæ verba, quæ sic se habet:

Greg. lib. 2.
epist. 52. In-
dit. 11.

XXV.

Quamuis causæ consideratio me mouet ad scribendū, tamen & charitas impellit: quia &
semel & bis sanctissimo fratri meo domno Ioanni scripti, sed non eius epistolæ recepi: alter
enim mihi secularis quidam sub eius nomine loquebatur. Quæ si epistolæ eius fuerint, ego
vigilans non fui, qui longè de eo aliter credidi, quam iaueni. De causâ eam reuerendis-
simi viri Ioannis presbyteri scripseram, atque de quæstionibus monachorum Isauriæ, quo-
rum vnus & in sacerdotio positus in Ecclesiâ vestra fustibus cæsus est: & rescripti mihi
(sicut ex nomine epistolæ agnosco) sanctissima fraternitas tua, quia nescierit de qua causâ D
scriberem. Ad quod scriptum vehementer obstupui, mecum tacitus voluens, si verum
dicit, quid esse deterius potest, quam vt agantur talia contra seruos Dei, & ipse nesciat
qui præstid est? Quæ enim potest esse pastoris excusatio, si lupus oues comedit, & pastor
nescit: Si autem sciuit sanctitas vestra, & de qua causâ scripserim, & quid vel contra Ioan-
nem presbyterum, vel contra Anastasium Isauriæ monachum atque presbyterum gestum
sit, & mihi scripsit contra hoc: ego nesciam quid respondeam: quando per scripturam suam
Veritas dicit: Os quod mentitur, occidit animam. Requiro, frater sanctissime: illa tanta
abstinentia ad hoc peruenit, vt fratri suo ea quæ nouit gesta, negando velit abscondere?
Numquid non melius fuerat, in illud os carnes ad vescendum ingredi, quam de eo falsum
sermonem ad illudendum proximum exire? præcipue cum Veritas dicat: Non quod in-
trat in os, coinquinat hominem, &c.] Demum verò de his quæ ad causam spectant, hæc E
ad finem subiicit:

GREGO-
RIVS RED-
ARGVIT
IOANNEM
EPISCOP.
CONSTAN-
TINOPOL.

Sapient. 1.

Mat. 15.

XXVI.

Sed etiam nunc iam dico, aut easdem personas in suis ordinibus suscipe, eisque quietem
præbe, aut si hoc fortasse nolueris, omni mihi altercatione postposita, de eorum causâ sta-
tuta maiorum & canonum terminos custodi. Si verò neutrum feceris, nos quidem rixam
inferre nolumus, sed tamen vementem à vobis non deuitamus. Quid autem de Episco-
pis qui verberibus timeri volunt, canones dicant, bene vestra fraternitas nouit. Pasto-
res etenim facti sumus, non percussores. Et egregius prædicator dicit: Argue, obsecra, in-
crepa, in omni patientia & doctrina. Noua verò atque inaudita est ista prædicatio, quæ ver-
beribus exigit fidem. Sed de his multa in epistolis loqui non debeo: quia dilectissimum fi-
lium meum Sabinianum diaconum pro responsis Ecclesiasticis faciendis ad dominorum
vestigia transiisti, qui vobiscum cuncta subtilius loquetur, &c.] Ex his intelligis, iniuriam
passos

2. Tim. 4.

A passos à suis Patriarchis appellare solitos Romanum Pontificem, & ab ipso aduersus eo-
rumdem perperam facta auxilium implorare, ipsum verò Romanum Pontificem officio
non defuisse suo, vt quibuscumque iniuste oppressis opem ferret.

Quod autem ad Ecclesiasticam animaduersionem pertinet: vetitum quidem fuisse ali-
quem fustibus cædi, certum est; virgis verò subicere reum, fuisse concessum, ex pluribus
eiusdem Gregorij epistolis patet. Ad hoc ipsum spectat, quod idem Gregorius Tarenti-
num Episcopum, Andream nomine, hoc eodem anno, duobus mensibus à celebratione
Mistlarum voluit abstinere, eo quod mulierem quamdam fustibus subiecisset; priuat
verò sacerdotio, si (vt ferebatur) concubinæ esset consortio maculatus. Sed ad Sabinia-
num redeamus.

XXVII.

Greg. lib. 2.
epist. 44. In-
dit. 11.

Dedit eidem Sabiniano diacono litteras ad Priscum Patricium virum pium, cum iam
in gratiam Imperatoris rediisset, docens ipsum, vitæ presentis inconstantiam bene cedere
Christiano, ne in rebus mundi huius radices figat: sed qua occasione id asserat, inferius
dicturi sumus. Commendat eidem demum eundem Sabinianum. Cui pariter alias de-
dit ad Theotimum Imperatoris medicum, amicum intimum, ipsum Sabinianum æque
commendans. Sed & ad Narsetem Patricium pariter scripsit; vbi in causâ Ioannis Episcopi
Constantinopolitani quo animo esset, declarat his verbis: Charitati tuæ breuiter fatcor,
quia omni virtute & omni pondere eandem causam, auxiliante omnipotenti Deo, exi-
gere paratus sum. In qua si videro sedis Apostolicæ canones non seruati, dabit omnipotens
Deus quid contra contemptores eius faciam.] Qui igitur Apostolica auctoritate (vt vidi-
mus) coërcuit Constantinopolitanum Patriarcham; eadem quoque res Africanæ Ecclesiæ
curans, Concilium generale ab Episcopis Numidiæ prouinciæ habitum nullum penitus
reddidit atque cassum, eo quod in eo aliqua contra Ecclesiasticos canones accepisset fuisse
statuta. Sed rem ab exordio repetamus. De eodem cogendo Concilio hoc eodem anno
litteras Gregorius dedit ad prouinciæ Numidiæ Adeodatum Episcopum, atque alias ad
Columbum in eadem prouincia item Episcopum, cui & pro benedictione claus S. Pe-
tri transmisit cum ramentis de catena eiusdem S. Petri in eis inclusis. Cum igitur ad Con-
cilium celebrandum Numidiæ prouinciæ Episcopi conuenissent, & præter ius fasque ali-
qua statuisent; eadem cum rescripisset ipse Gregorius, qui residebat inspector & custos sacro-
rum canonum, nullius esse auctoritatis, ita de his scribens ad eundem Genna-
dium Exarchum, de quo summa cum laude supra mentio facta est.

XXVIII.
Greg. lib. 2.
epist. 51. In-
dit. 11.

Greg. lib. 2.
epist. 66. In-
dit. 11.

Greg. lib. 3.
epist. 7. In-
dit. 12.

Greg. lib. 2.
epist. 48. In-
dit. 11.

Greg. lib. 2.
epist. 47. In-
dit. 11.

Greg. lib. 2.
epist. 7. In-
dit. 12.

XXIX.

Satis credimus religiosam excellentiæ vestræ mentem aduersus ea maximè quæ in Ec-
clesiis geruntur incongrua, diuini auctoris æmulatione succendi. Tanto igitur Ecclesia-
sticarum correptionem causarum vobis libenter ingerimus, quanto de pia vestræ mentis
intentione confidimus. Cognoscat siquidem excellentia vestra, quibusdam de Africanis
partibus venientibus, ad nos fuisse perlatum, plura in Concilio Numidiæ contra Patrum
tramitem atque canonum statuta committi. Quarum rerum frequentes querelas, quia
diutius tolerare nullatenus potuimus, Columbo fratri & coepiscopo nostro, de cuius gra-
uitate ipsa eius quæ percrebuit dubitare iam nos non permittit opinio, commisimus per-
quirendas. Quamobrem paterno salutantes affectu, hortamur excellentiam vestram, in
cunctis quæ ad Ecclesiasticam correptionem pertinent, vestri robur ei subrogetis auxilij:
ne si quod malè geritur, quæsitum vel vindicatum non fuerit, longorum vsurpatione tem-
porum, cum maiori licentia in futuris crescat excessibus. Scito autem, excellentissime fi-
li, si victorias quæritis, si de commissæ vobis prouinciæ securitate tractatis, nihil vobis ma-
gis aliud ad hoc proficere, quam zelari sacerdotum vitas, & intestina Ecclesiarum, quan-
tum possibile est, bella compescere.] hæc ad Gennadium: ex quibus perspicue intelligas,
Romani solius esse Pontificis, quæ ab aliis facta sunt Episcopis, decretave in ipsorum Con-
ciliis, probare, siue reuocare, vt illa dumtaxat firma sint, quæ ipse impartita sibi diuinitus
facultate firmauerit.

DE INVA-
LIDANDIS
VAG-
SENT IN
CONCILIO
NUMIDIAR.

XXX.

Quod insuper Gregorium Romanum Pontificem non mediocriter hoc anno afflxit,
illud fuit, quod laborauit factio schismaticorum, vt Theodolindam Longobardorum Re-
ginam religiosissimam feminam in schisma seducerent Episcopi tres schismatici, qui creato
Constantio Mediolanensi Episcopo, ab eius communione secesserant, quod Tium capi-
tulum damnationi concessisset: eo nimirum colore illi Reginam ex more decipientes,
quod per Romanos Pontifices ac per Quintam Synodum dicerent aliquid fuisse detractum
sacro Chalcedonensi Concilio. Quod cum Gregorius accepisset, considerans magnum
passos

SCHISMA-
TICI SEDV-
CVNT THEO-
DOLINDAM
REGINAM.

imminere periculum, ut una cum ipsa Regina gens Longobardorum vniuersa in eandem A schismatis ruinam præceps abduceretur: continuo ad eam misit Ioannem Abbatem, & Hippolytum Notarium, ut quæ sana, sancta, pia, veraque essent, ipsam docere curarent. Exerat ipse Gregorij de his ad eam Epistola hoc anno scripta verbis istis^a:

^a Greg. lib. 3.
epist. 4. In-
dicit. 11.

XXXI.
GREG. EPI-
STOL. AD
THEODO-
LINDAM.

Quorundam ad nos relatione peruenit, ab aliquibus Episcopis gloriæ vestram vsque ad hoc scandalum contra sanctam Ecclesiam fuisse perductam, ut sese à Catholicæ vniuersitatis communionem suspenderet. Quod quantum vos pure diligimus; tantum de vobis fortius dolemus, quia vos imperitis stultisque hominibus creditis, qui non solum ea quæ loquuntur nesciunt, sed vix ea percipere quæ audierint, possunt. Dicunt enim, piæ memoriæ Iustiniani temporibus aliqua contra Chalcedonensem Synodum fuisse constituta: qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipso errore manent, quem sibi de nobis ipsi finxerunt. Nos enim, teste conscientia, fatemur, de fide eiusdem sancti Chalcedonensis Concilij nihil motum, nihil esse violatum. Sed quicquid prædicti Iustiniani temporibus actum est, ita actum est, ut fides Chalcedonensis Concilij in nullo vexaretur. Si quis autem contra eiusdem Synodi fidem aliquid loqui præsumit, vel sapere: nos eius sensum sub anathematis interpositione detestamur.

XXXII.
^a acquirat

Cum ergo integritatem nostram ex conscientia nostræ attestacione cognoscitis, superest vt numquam vos à Catholicæ Ecclesiæ communionem separetis; ne tot vestræ lacrymæ, tantaque bona opera pereant, si à fide vera inueniuntur aliena. Decet ergo gloriæ vestram, ad reuerendissimum fratrem & coepiscopum meum Constantium, cuius & fides & vita bene olim mihi approbata est, sub omni celeritate transmittere, eiq; directis vestris epistolis indicare ordinationem eius, quam benignè suscepistis, & quia ab eius Ecclesiæ communionem in nullo separamini. Quamuis in hac re me vobis superflue dicere arbitror: quia etiam in vestro animo dubietatis fuit, veniente filio meo Ioanne Abbate, atq; Hippolyto Notario, ex corde vestro arbitror fuisse sublaturum. Hæc ad Theodolindam Reginam Gregorius.

XXXIII.

Quod verò spectat ad Constantium, cuius hic Gregorius meminit, rogatque Theodolindam, ne ab eius se communionem separet: de ipso eiusque ordinatione agamus opus est. Fuit hic Mediolanensis nuper (vt dictum est) post Laurentium iuniorem creatus Episcopus, vt ex ipsius Gregorij litteris antea datis apparet, & illis in primis^b quas reddidit ad clementem Mediolanensem de ipso ordinando Constantio eiusdem Ecclesiæ diacono, qui ipsi Gregorio agenti Apocrisarium Constantinopoli familiaris inhæserat, atque in omnibus irreprehensibilis probatus fuerat. Quem licet ita probum probatumque ipse Gregorius compertum haberet, pro eius tamen electione nihil officij impendere voluit: quod scilicet hoc in mentis proposito fixum habuisset, pro nullius Episcopi electione se acturum. Sed D audi eius verba magna quidem consideratione digna:

^b Greg. lib. 1.
epist. 29. In-
dicit. 11.
GREGOR.
NEMINI
FAVERE VO-
LUIT IN
ADIPISCEN-
DO EPISCO-
PATU.

XXXIV.

Cum, inquit, in vrbe regia responsa sedis Apostolicæ facerem, longo mihi tempore adhæsit, sed nihil vniquam in illo quod reprehendi passim potuisset, inueni. Verumtamen quia antiquæ meæ deliberationis intentio est, ad suscipienda pastoralis curæ onera, pro nullius vniquam misceri persona: orationibus prosequor electionem vestram. Hæc ipse, hortans eos, vt quem optimum cernerent, eum eligerent, monens etiam bene componere mores suos, vt dignum ea sede mereri possent obtinere pastorem: simulque ostendit, quam esset infelix eius Ecclesiæ ob tot bella conditio; ait enim: Sed quia iuxta meritum plebium solent superno iudicio personæ prouideri pastorum: vos spiritalia querite, cælestia amate, temporalia vt fugitiua despiciate; & certissimum tenete, quia placentem Deo pastorem habebitis, si vos in vestris actibus Deo placetis. Ecce iam mundi huius omnia perdita conspiciamus, quæ in sacris paginis audiebamus peritura. Euerse vrbes, castra eruta, ecclesiæ destructæ: nullus terram vestram cultor inhabitat: in nobis paucissimis, qui ad modicum derelicti sumus, cum supernæ persecutionis cladibus humanus gladius incessanter sauit. Quod ait derelictam cultoribus terram Mediolanensem, probe conuenit iis quæ superius dicta sunt, nimirum Francos infesto exercitu eam prouinciam inuasisse, atque homines in Gallias captiuos abduxisse.

XXXV.

Vbi autem Gregorius electum nouit Constantium quem optabat, de eius consecratione, quæ absque consensu Apostolicæ sedis fieri non valebat, hæc habet scribens ad Ioannem subdiaconum^c: Quanto Apostolica sedes, Deo auctore, cunctis prælata constat Ecclesiis: tanto inter multiplices curas & illa nos valde sollicitat, vbi ad consecrandum Antistitem, nostrum expectatur arbitrium, &c.] voluit & absentium Mediolanensium, qui Genuam

^c Greg. lib. 2.
epist. 30. In-
dicit. 11.

A Genuam ob barbaricum metum confugerant, persequari voluntates. Porro non aliter assensus de electo impendi solebat ab Apostolica sede, nisi emissa Catholicæ fidei professione, vt ex iis quæ paulo post dicentur apparet. Scripsit de iisdem Gregorius^a ad Romanum Exarchum, commendans eundem Constantium iam electum. Alias item litteras^b dedit ipsi Constantio, congratulatus electioni ipsius, cum ab eo alias litteras accepisset: quem & monet in cura pastorali quam sollicitè agere. At tunc accidit quod dictum est, nempe vt cum probandus ab Apostolica sede electus, fidem Catholicam professus, assensum quoque præbuisset damnationi trium capitulorum: tres illi Episcopi ipsi subiecti se ab eius communionem subtraxerint, abducere conantes in schisma vna secum Reginam Longobardorum Theodolindam. Quod audiens Gregorius, ad Constantium ipsum has litteras dedit pro reparatione periclitantis Regine^c:

^a Greg. lib. 2.
epist. 12. In-
dicit. 11.

ELECTVS E-
PISC. PRO-
FITERI SO-
LITVS FI-
DEM CATH.

^b Greg. lib. 3.
epist. 1. Ind.
12.
^c Greg. lib. 3.
epist. 2. Ind.
12.

B Dilectissimus filius meus Bonifacius diaconus quiddam mihi ex scripto fraternitatis tuæ secretò nuntiauit, quod exquisita occasione potius, quam inuenta, tres se Episcopi à pia fraternitatis vestræ communionem separauerint, dicentes, vos in damnationem trium capitulorum consensisse, atque cautionem fecisse. Et quidem si quid de Tribus capitulis in quocumque vel verbo vel scripto nominatum est, bene fraternitas tua reminiscitur: quamuis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districtissimam cautionem sedi Apostolicæ emisisset, in qua viri nobilissimi ex legitimo numero subscripserunt, inter quos ego quoque tunc Vrbanam præturam gerens pariter subscripsi. Quia postquam talis scissura pro nulla re facta est, iustum fuit vt sedes Apostolica curam gereret, quatenus vnitatem vniuersalis Ecclesiæ in sacerdotum mentibus per omnia custodiret.

XXXVI.
DE PRO-
FESSIONE
A CON-
STANTIO
EPISC. ME-
DIOLAN.
FACTA.

C Quod autem dicitur, filiam nostram Theodolindam Reginam sese à communionem tuam hoc audito nuntio, suspendisse: constat per omnia, quia etiam prauorum hominum verbis ad paululum seducta est, venientibus tamen Hippolyto Notario, & Ioanne Abbate, erit modis omnibus vestræ fraternitatis communionem quaeritura. Cui etiam meas epistolas direxi, quas fraternitas vestra sine dilatione transmittat. De Episcopis verò qui se suspendere visi sunt, aliam epistolam feci, quam cum eis ostendi feceris, eos non ambigo de superstitioe suæ superbiæ apud fraternitatem tuam poenitentiam acturos. Hæc de schismaticis. Desiderantur autem litteræ illæ Gregorij, quas ad eosdem schismaticos se scripsisse restatur. Extant verò aliæ eiusdem argumenti ipsius Gregorij litteræ ad eundem Constantium^d, in quibus hæc ad curandos schismaticos, qui prætextu læsi Concilij Chalcedonensis ab Ecclesiâ desciuisent:

XXXVII.
DE ADMO-
NENDA
THEODO-
LINDA RE-
GINA.

D Nos enim, inquit, auctore veritate, teste conscientia, fatemur, nos fidem sanctæ Chalcedonensis Synodi per omnia illibatam custodire, nihilque eius definitioni addere, nihilque subtrahere audere. Sed si quis contra eam, eiusdemque Synodi fidem, siue plus minusve ad sapiendum appetit vsurpare: eum, omni dilatione postposita, anathematizamus, atque à sinu matris Ecclesiæ alienum esse decernimus. Quem igitur ista mea confessio non sanat, non iam Chalcedonensem Synodum diligit, sed matris Ecclesiæ sinum odit. Si ergo ea ipsa quæ audere visi sunt, zelo loqui animæ præsumpserunt: superest, vt hac satisfactione suscepta, ad fraternitatis tuæ vnitatem redeant, seque à corpore Christi (quod est sancta vniuersalis Ecclesiâ) non diuidant. Hactenus ipsius Gregorij contestatio: atque hic finis de rebus gestis in causâ schismaticorum hoc anno. Constat autem aliquamdiu ipsam Theodolindam in eadem cum schismaticis sententia persistisse; vt quæ anno sequenti contigerunt, edocent.

^d Greg. lib. 3.
epist. 3. Ind.
12.

XXXVIII.
GREGORII
CONTESTA-
TIO DE FI-
DE ILLIBA-
TA SERVA-
TA.

E Qui igitur hac præuia admonitione redierunt ad Ecclesiam, ab ipso Gregorio benignè suscepti sunt. Exerat enim hoc anno ab ipso data epistola ad Maximianum Syracusanum de quodam Felice diacono ex schismatis errore conuerso, his verbis conscripta^e: Præsentium lator Felix diaconus, cum nullatenus in hæreticorum dogmata lapsus sit, nec à Catholica fide discesserit, prauis illeceus aduersus Constantinopolitanam Synodum suspitionibus, in Hystricorum se separationem remouerat. Qui cum Romam venisset, recepta à nobis iuuante Domino ratione, excessum suum, recepta Dominici corporis & sanguinis communionem, correxit. Quia ergo (vt dictum est) non in hæresim incidit, sed à sacris generalis Ecclesiæ mysteriis quasi rectæ studio intentionis errauit: imbecillitati eius atque necessitatibus consulentes, maximeque sustentationi eius pietatis intuitu prouidentes, in tua Ecclesiâ Syracusana eum præuidimus cardinandum: siue vt officium diaconatus expleat, seu certè vt sola eiusdem officij pro sustentanda paupertate sua commoda

XXXIX.

^e Greg. lib. 3.
In dicit. 12.
epist. 14.
NON OM-
NES SCHI-
SMATICI
SVNT HAR-
RETICI.

consequatur, in tuæ fraternitatis volumus hoc pendere iudicio. Quod hortamur ut tua fraternitas implere festinet, commendantes etiam personam eius, quatenus nullis cum pariaris molestiis aut necessitatibus subiaceret: ne vel nostræ commendationis inueniaris tramitem neglexisse, vel minus exhibuisse, quàm tuus exigit ordo pauperibus: quia & nos ei annum quid de nostra Ecclesia dari fecimus, ut eiusdem operis, quod te hortamur exhibere, participes esse possemus.] hæc pro schismatico ad Ecclesiam reuerso Gregorius: quibus cum commendandam videas erga lapsos eius charitatem, habes etiam ut intelligas & confirmes quæ eodem Gregorio auctore dicta sunt antè, nimirum cum in Quinta Synodo non actum sit de fide, sed de personis, in eam peccantes nequaquam fuisse dicendos hæreticos, sed tantum schismaticos: si verò aliquando hæretici dicti iidem inueniantur, id de illis tantum accipi, qui obstinati nimis in errore permanere stauerint; tuncque fieri, ut schisma in hæresim transcat, ut aliàs superius pluribus dictum est.

XL.
SECEDIT
GREGOR.
AD BREVE
TEMPVS.

^a Greg. lib. 2. epist. 50. In di. 11.

XLI.
QVAM IN
IT GREG
RATIONEM
IN SCRIB
ENDIS
DIALOGIS.

Inter hæc autem idem sanctissimus Pater laboribus & angustiis fatigatus & pressus, ad modicum temporis spatium amicam repetit solitudinem, ita tamen, ut in otio esset maxime operosus: meditatus quippe scribere libros Dialogorum, eos anno quarto sui Pontificatus, qui ingreditur hoc anno mensè Septembri vna cum duodecima Indictione, vigilantissimo studio elaborauit. Collegerat enim res præclarè gestas sanctissimorum virorum Italiae, eorum potissimum qui sua ætate vixerunt, quas vel ipse probè sciret, vel à viris fide dignissimis accepisset, diligentissimam in his curam impendens, ut videre est ex ipsius epistola hoc anno data ad Maximianum Syracusanum Episcopum verbis istis:

Fratres mei, qui mecum familiariter viuunt, omnimodò me compellunt aliqua de miraculis Parruni, quæ in Italia facta audiimus, sub breuitate scribere. Ad quam rem solatio vestræ charitatis vehementer indigeo, ut ea quæ vobis in memoriam redeunt, quæque cognouisse vos contigit, mihi breuiter indicetis. De domno enim Nonnoso Abbate, qui iuxta domnum Anastasium de Pentumis tuit, aliqua retulisse te memini, quæ obliuioni mandauit. Et hoc igitur, & si qua sunt talia, tuis peto epistolis imprimi, & mihi sub celeritate transmitti, si tamen ad me ipse non properas.] hæc ad Maximianum, mirificum illum virum ipsius Gregorij monasterij S. Andreae antea præfectum, quem secum (ut videmus superiori tomo) Constantinopolim duxit. Porro id genus alias litteras ad diuersos scripsisse, cum huiusmodi meditaretur opus, nulli dubium esse potest: siquidem à diuersis, quos testes citat, ea quæ scribit, se accepisse cum testetur, eosdem vel accersisse Romam, vel litteris admonuisse ut quæ scirent scriberent (ut fecit cum Maximiano) necesse est affirmare.

XLII.

Porro quòd absoluisset idem S. Gregorius opus quadraginta homiliarum, in quibus contigerat (ut ex eis apparet) aliquid huiusmodi inter concionandum referre mirabilium rerum: incendit animos fratrum suorum, quos refert, & puto, aliorum, qui & eum sæpe rogant, ut quæ reliqua essent, vna cum illis perpetuitati (ne obliuione delerentur) consecraret scriptis suorum temporum monumentis: quod egregiè præstitit, ipsaque cuncta per dialogissimum prosecutus est, adhibens secum in ea solitudine Petrum diaconum, virum à pueritia sibi vsu amicitie intimum. Quæ ipse omnia in exordio operis aperit, cum ita præfatur:

^b Greg. dialog. lib. 1. in præfat.

XLIII.
SECRETVM
PETIT LO
CVM GREG.
SCRIPTV
RVS DIA
LOGOS.

Quadam die nimis quorundam secularium tumultibus depressus, quibus in suis negotiis plerumque cogimur soluere etiam quod nos certum est non debere.] Ista dicens, videtur planè alludere ad controuersiam illam, quam exercuit cum Mauntio Imperatore de iniqua lege ab ipso edita, quam ad tempus perferre cogere, licet ea minime posset obstringi. Sed pergit, dicens: Secretum locum petij amicam mœrori, vbi omne quod de mea mihi occupatione displicebat, se pateenter ostenderet, & cuncta quæ infligere dolorem consueuerant, congesta ante oculos iucenter venirent. Ibi itaque cum afflicus valde & diu tacitus sederem, dilectissimus filius meus Petrus diaconus astuit, qui mihi à primæuo iuuentutis flore in amicitias familiariter obstrictus est, atque ad sacri verbi indagacionem socius. Qui graui excoqui cordis languore me intuens, ait: Numquidnam noui tibi aliquid accidit, quod plus te solito mœror tenet? Cui inquam: Mœror, Petre, quem quotidie patior, & semper mihi per vsum vetus est, & semper per augmentum nouus, &c.]

XLIV.
SECESSVM
REQUIRIT
HISTORIAE
SCRIPTIO.
^c Cicero de leg. lib. 1.

Quòd S. Gregorium scripturam Dialogos, quibus historia texeretur, captasse recessum lego, non ita verò cum alias scriptiones adorsus est: mihi in mentem veniunt, quæ de his Cicero, quæ Plinius, siue alij in eandem sententiam scriptis prodidere. Omnibus namque solum esse negotiis oportere, qui in ea se exercere vult facultate, Cicero tradidit. Plinius itidem rogatus scribere historiam, eandem excusationem affert, nimirum non esse sibi integrum

tegrum id aggredi, nisi secretum solitariumque locum aliis liber negotiis petat, quod tradit ad Euriatum scribens. Hæc autem volui consideranda proposuisse, quo si minus fortè omnes explese me numeros in Annalibus conscribendis quis inuenit, excuset, quòd numquam mihi licuerit vel diem vnam vacuum ab interuentoribus, absque alienis curis atque molestiis, felicem albo signandam lapide, transigere solitarium.

^a Plin. lib. 5. epist. 8.

Porro quòd ad sancti Gregorij Dialogos pertinet, non tacemus eosdem à Zacharia Papa fuisse ex Latino in Græcum conuersos, ita plane expectentibus Græcis Romanas merces, quas noscerent omni penitus impostura carere. Sed quid accidit? eorum posteri eosdem postea alicubi polluerunt, ut Ioannes diaconus obseruauit: nempe, quod S. Gregorius germanè sincereque secundum maiorum assertionem habet in fine secundi libri ipsorum Dialogorum, Spiritum sanctum à Patre Filioque procedere, corruerunt illi textum, ut Græcè diceret, à Patre tantum procedere, dempto nomine Filij. Sed audi Ioannem diaconum: Quos libros Zacharias sanctæ Ecclesiæ Romanæ Episcopus Græco Latinoque sermone doctissimus temporibus Constantini Imp. post annos ferme centum septuagintaquinque in Græcam Linguam conuertens, Orientalibus Ecclesiis diuulgauit: quamuis astuta Græcorum peruersitas in commemoratione Spiritus sancti à Patre procedentis, nomen Filij suaptim radens abstulerit.] hæc Ioannes. Germani autem Latini codices eo loco ita habent: Cum enim constet, quia paracletus Spiritus à Patre semper procedat & Filio: cur se Filius recessurum dicit, ut ille veniat? &c.]

XLV.

GRÆCI
CORRUPTO
RES DIALO
GORVM
S. GREGO
RII PAPAE.
^b Ioan. diacon.
Vit. S. Gre
gor. lib. 4.
c. 75.

Sed antequam de impostura Græcorum agamus, corrigendus est in primis ipse Ioannes, dum annos ferme centum septuagintaquinque intercurrisse ait à scriptione Gregorij vsque ad Zachariam Pontificem, cum nonnisi anni sint centum quadraginta octo. Quod verò ad imposturam pertinet, vnde quaque confutatur & conuincitur illorum Græcorum peruersitas. Etenim non Latini tantum Patres eius sententiæ hoc tempore fuerunt assertores, sed & Græci. Qui enim histemporibus luce plurima claruit in Oriente Anastasius Sinaita Antiochenus Episcopus, ad quem plures extant eiusdem S. Gregorij Papæ epistolæ, ista habet in libro primo de rectis fidei Catholicæ dogmatibus: Rursum ipse Spiritus ab ipso procedit, nititur non à Patre solo, sed & à Filio, quemadmodum ait ipse Dominus: Paracletus quem mittet vobis Pater. & rursus: Si abiero, mittam eum ad vos, &c.] Sed & hanc Græci existimant Latinorum imposturam, dum vident hanc sententiam citatam & recitatam ab ipsorum homine, docto viro, Andrea Episcopo Colossensi in Actione septima Concilij Ferrariensis. Ex his, lector, cetera cognoscere satis potes, & quomodo ipsorum obstinata mentes digne luan pœnas sub Turca tyranno.

XLVI.

GRÆCI
VTR
TERES AS
SERTORES
RECTORVM
DOGMATVM.

Ceterum ne quid de tempore dubites scriptorum à Gregorio Dialogorum: elaboratos eos esse anno quarto ipsius Pontificatus, eiusdem sæpe testificatione certum redditur. ita quidem colligere licet ex pluribus locis quarti & vltimi ipsorum libri, in quibus cum de peste mentionem facit, quæ Urbem depasta est eo anno quo ipse Pontifex creatus fuit, ante triennium accidisse, semper affirmat.

XLVII.

TEMPVS
SCRIPTIO
NIS DIALO
GORVM.

At recessio illa breuis, & otium illud haud omnino Pontificalibus negotiis feriatum extitit, ut data hoc anno ab eo epistolæ docent: nam inter alia altercandum ipsi fuit cum Ioanne Archiepiscopo Rauennate, quòd præter Ecclesiasticam consuetudinem nec tempore nec loco decenti pallio vteretur. Qui & obiurgatus cum perindignè id tulisset, hæc ad eum initio ferme epistolæ Gregorius habet: Contra morem quippe Ecclesiasticum est, si non patientissime toleratur (quod à nobis absit) etiam iniusta correptio, &c.] Ex quibus quidem verbis satis percipere potes, quanta ab vniuersis Episcopis reuerentia & obseruantia Summo Pontifici deterreretur, cum licet iniuste correpti, non resillire, sed patienter ferre solerent. Extrat ad hanc Gregorij correptionem responsio Ioannis ipsius Episcopi Rauennatis, qua demisso admodum animo se excusat: habetur non suo loco in veteri editione, sine titulo Ecclesiæ Rauennatis, libro decimo, epistola quinquagesima sexta. Vbi inter alia:

^c Greg. dialog. lib. 4. c. 16. 30. 47. 55.

XLVIII.

REDARGVI
TVR EPISC.
RAVEN. OB
VSVM PAL
LII.

^d Greg. lib. 2. epist. 54. In di. 11.

Recolo me, inquit, in sinu atque in gremio sacrosanctæ Ecclesiæ vestræ Romanæ & nutritum, & Deo auxiliante prouectum. Et quibus ausibus ego sanctissimæ illi sedi, quæ vniuersali Ecclesiæ iura sua transmittit, præsumpserim obuiare, propter cuius conseruandam auctoritatem (sicut Deo manifestum est) multorum contra me inimicorum inuidiam grauior excitauit.] Et in fine: Quia ergo vniuersa priuilegia, quæ sanctæ Rauennati Ecclesiæ à prædecessoribus vestris indulta sunt, pro maiori satisfactione subieci, in seriniis venerabilibus secundum consecrationum decessorum meorum tempora fidem nihilominus reperitis:

XLIX.

IOANNES
SE EXCV
SAT.

ritis: nunc vero in Dei & vestra est potestate, quicquid veritate cognita fieri iusseritis. Quoniam ego iussionibus Apostolatus domini mei parere desiderans (quamvis antiqua consuetudo obtinuit) usque ad sanctam iussionem parere curavi.] hanc Ioannes, ingenuè professus veritatem, omnia nimirum privilegia Ravennatis Ecclesie esse collata à Romanis Pontificibus. Ex quibus redarguas illos, qui ea præferunt ab Imperatoribus esse collata, quos aliàs suo loco redarguimus.

L. Corripuit insuper idem Pontifex Gregorius diuersis ex causis diuersos alios Episcopos, vt Felicem Sipontinum, quod eius nepos stuprum perpetrasset: in ipsum Episcopum redundare scelus affirmans, quod ab eius nepote admissum esset: nam ait: Expectabamus fraternitatem tuam sua aliquos ad Deum prædicatione conuertere, & malè agentes ad reuerentiam reuocare. Quare nimis contristamur, quia ediuersò in nepotis tui Felicis prauitate, tua euidenter, qui talem nutriti, culpa monstrata est.] Insuper quod & hunc dilapidare bona Ecclesie audisset, duos ad eum misit Notarios, qui Inuentarium, siue Breue (vt dicebatur) siue matriculam conficerent de rebus mobilibus eius Ecclesie. Redarguit rursum eundem, quod clericum suæ Ecclesie ab hostibus captum non redemerit: Nam valde, inquit, durum est, si de Ecclesia, cui militat, remedium nullum inueniat.] Andream præterea Episcopum Tarentinum ob concubinatum & nimiam iam corrigendo seueritatem adhibitam puat. Damnatum item Paulum Episcopum, in monasterio ad poenitentiam agendam manere voluit. Redegit pariter in ordinem Agathonem Episcopum Liparitanum, quem tamen ex illa Ecclesia voluit accipere alimenta. Insuper & Bonifacium Regitanum Episcopum redarguit, quod fineret clerum suum solutè absque Ecclesiastica disciplina viuere. nam ait: Contumelia siquidem sacerdotum est, de diuinis cultibus admoneri. Quod enim ipsi debent exigere, exiguntur.]

Fuerunt etiam à Gregorio corripendi Episcopi omnes Dalmatie provincie, eo quod vacante hoc anno sede Salonitana ob Natalis eius Episcopi obitum, cum de procuranda successoris electione ipse Gregorius hand mediocriter sollicitus esset, electo primùm ab eiusdem Ecclesie clero Honorato diacono, quem de criminibus obiectis Gregorius ipse innocentem absoluit: idem Dalmatie Episcopi Maximum quemdam prauum hominem eiusdem Ecclesie deligere studuerunt Metropolitanum Episcopum. Hæc nefanda Gregorius audiens, Apostolica fultus auctoritate, non solum Maximum reiecit, sed & ne inconsulta Apostolica sede alium quemuis eligerent, eisdem præcepit, ita ipsos redarguens:

Oportuerat quidem fraternitatem vestram diuini respectu iudicij, clausis carnalibus oculis, nihil quod ad Deum pertinet à recta mentis intentione ommittere, nec cuiuslibet hominis faciem reuerentiæ præponere. Sed postquam mores vestri ita sunt secularibus traducti negotiis, vt obliuiscetes omnem sacerdotalis in vobis honoris tramitem, cunctumque superni metus intuitum, non quid Deo, sed quid vobis placeat, studeatis explorare: necesse habuimus hæc ad vos strictiora specialiter scripta transmittere, quibus ex beati Petri principis Apostolorum auctoritate præcipimus, vt nulli penitus extra consensum permissionemque nostram, quantum ad Episcopatus ordinationem pertinet, in Salonitana ciuitate manus præsumptis imponere, nec quemquam in ciuitate ipsa aliter quàm diximus ordinare. Quod si contra hæc quippiam vel sponte vestra, vel à quolibet coacti præsumpseritis vel tentaueritis agere: decernimus vos à Domini corporis & sanguinis participatione priuatos, &c.]

Quomodo autem contra prohibitionem iidem ordinantes Maximum excommunicati sunt, & ordinatus inordinatus remansit, dicitur anno sequenti, quo contigit, cum Apostolicæ sedis vigorem, quantus esset, experiri coacti sunt contumaces. Pendebat adhuc & electio Neapolitani Episcopi: quando reuocans curatorem Paulum, idem Gregorius litteris vrgens, effecit tandem vt Fortunatus eligeretur: quem de munere suo dignè explendo datis ad eum litteris monuit, deque consecrando monasterio Gratiolæ Abbatissæ mandauit. Misit etiam Gregorius in Achaiam, qui causam Hadriani Episcopi cognosceret, licet inter reum & accusatorem transactum esset. Hæc de rebus cum Episcopis peractis.

Sed quam curam hoc anno adhibuerit monasteriis, monachorumque disciplinæ, videamus. Dycolos enim monachos coërcuit, Abbatemque post lapsum creatum dignè plecti censura voluit, ac loco deponi: voluit etiam auferri baptisteria ab ecclesiis monachorum, ne quauis occasione conuersatione seculari detinerentur. Præcepit insuper, vt monialium negotia obeunda subire deberet per suos ministros Episcopus, ne illa egredi monasteriorum

Greg. lib. 2. epist. 40. 41. 42. Indict. 11. FELIX EPISCOPVS REDARGVITVR. Greg. lib. 3. epist. 17. Indict. 12. Idem lib. 2. epist. 44. 45. Indict. 11. Greg. lib. 2. epist. 49. Indict. 11. Idem lib. 2. epist. 53. Idem lib. 3. epist. 5. DE ELECTIONE EPISCOPALONITANI. Greg. lib. 2. epist. 22. Indict. 11. epist. 32. Greg. lib. 2. epist. 46. Indict. 11. Greg. lib. 3. epist. 15. Indict. 12. Greg. lib. 2. epist. 35. Indict. 11. Greg. lib. 2. epist. 59. 60. Indict. 11. Greg. lib. 2. epist. 38. Indict. 11. Greg. lib. 2. epist. 56.

A riorum septa ea occasione cogentur: lapsas virgines arctiori curauit poenitentiae subiciendas. Addidit item, scribens ad Maximianum Syracusanum Episcopum, ne quis vquam clericorum præficeretur Abbas monasterio: queni & monuit, ne iuuenulæ Abbatissæ eligerentur, sed tantum sexagenaria.

Qui igitur corripuit (vt vidimus) inquietos, non destitit pusillanimes & in variis afflictionibus positos consolari, consulens singulorum opportunitatibus pro facultate: restitui enim voluit occupatam domum Floræ Abbatissæ, insuper pupillis reddi parentis bona, licet Ecclesie obligata. Redarguit Ariminenses, quod non compulsi essent suo Episcopo. Presbyterum Mediolanensem infontem excommunicatum mandat absolui. Dedit litteras ad omnes Episcopos Italiae pro Armenio orphano genere nobili. Egit pro Episcopo Felto à suo populo contempto. Pro Theodosia femina aduersus Ianuarium Calauritanum Episcopum scripsit ad suos, necnon ad ipsum Episcopum, itemque ad Regitanum Episcopum pro Stephanina femina oppressa. Mancipia Christiana à Nafate Iudeo empta reddi libertati mandauit, ipsum insuper puniri, quod lucri causa captandi, Eliaz prophetae nomine erexisset altare, inuitans Christianos ad cultum Eliaz. Insuper puellam seruituti obnoxiam, monasticam vitam amplecti cupientem, redimi Ecclesie pecunia voluit, vt voti compos effici posset. Cosinæ debita, quorum causa filios habebat à creditoribus detentos, dissolui mandauit. Pariter & auxiliatus est Petronillæ conuersæ vim passæ. Alias itidem pro oppressis ad Maximianum Syracusanum Episcopum litteras dedit, subuenitque presbytero ob ægritudinem ab Episcopo pulso. Venit præterea Iudæorum ancillas vel seruos ad ecclesiam fugientes eisdem reddi. Cum autem audisset, in angulo quodam Siciliae adhuc reperiri quosdam idololatrias & Angelorum cultores, (quæ Iudæorum hæresis erat) loci Episcopum Eutychem admonuit pro eorum conuersione strenuè laborare.

Bona præterea Ecclesie sic conseruari voluit, vt tamen pauperum rationem haberi præcipuam iusserit, vt apparet ex epistola data ad Paschalem & Domitianum & alios. At licet bonorum Ecclesie vindex fuerit atque defensor: sobriè tamen in his versatus est, non anxio animo, vt qui præcipuè ad animas lucrandas, inde verò ad bona custodienda se sciret esse Pontificem ordinatum, sicque aliqua iusta de causa interdum sibi dissimulandum putarit. Nam audi, quid ad Italicam Patriciam scripserit inter alia: illud verò quod epistolis prædictis reuocare in memoriam nostram excellentia vestra studiosè contendit: scriptum vobis sciat, nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum velle nos de causis pauperum definire. Hoc nos scripsisse meminimus, & scimus nosmetipsos, iuuante Domino, à causarum litigijs Ecclesiastica moderatione compescere, atque secundum Apostolicum illum sensum, rapinam bonorum nostrorum cum gaudio sustinere. Sed illud scire vos volupus, taciturnitatem atque patientiam nostram futuris post me Pontificibus in rebus pauperum præiudicium non facturam, &c.] fuit Italica femina Patricia potentissima in Sicilia sub Imperatoris protectione degens. ad eiusdem nominis religiosas feminas Consulares extant epistola scriptæ à sanctis Patribus Ambrosio, Hieronymo, Augustino, atque Chrysostomo.

Tenax exactor Gregorius fuit, vt pauperibus debita ab Episcopis redderentur, nempe quarta pars Ecclesiasticorum prouentuum. hinc ad Maximianum Syracusanum Episcopum ista habet: Cognouimus namque de redditibus Ecclesiarum nouiter acquisitis canonicam dispositionem quartarum minimè prouenire, sed Episcopos locorum tantummodò distribuere quartam antiquorum reddituum, nunc verò quaesita suis vibus retinere. Quam rem prauam subintroductamque consuetudinem fraternitas tua viuaciter emendare festinet, &c.] At de quarta siue tertia pauperibus debita superius diffusus actum est quinto Annalium tomo. Quod rursum ad bona Ecclesie pertinet: curauit hoc anno, vt furata Ecclesiarum diuersarum vasa, & in Siciliam delata, diligenter inuestigarentur.

Qui laborantes pro bonis Ecclesiasticis digna mercede munerari voluit: si ea curantes mercenarij minime essent, eos gratis donis sacris dignari consuevit: nam hoc anno Dinamium Patricium curantem patrimonium S. Petri in Gallijs aliquo eiusmodi munere honestauit, cui hæc scripsit inter alia: Transmisimus autem beati Petri Apostoli benedictionem, crucem paruulam, cui de catenis eius beneficia sunt inserta: quæ illius quidem ad tempus ligauerunt, sed vestra colla in perpetuum à peccatis soluant: Per quatuor verò in circuitu partes de beati Laurentij craticula, in qua perustus est, beneficia continentur: vt hoc, vbi corpus illius pro veritate crematum est, vestram mentem ad amorem Domini accendat.]

Greg. lib. 3. epist. 9. Indict. 12. Idem lib. 3. epist. 11. Indict. 12. LIV. GREG. SVBVENIT OPPRESSIS. Idem lib. 2. epist. 17. 21. Indict. 11. Greg. lib. 2. epist. 24. 28. 35. Greg. lib. 2. epist. 36. Indict. 11. Greg. lib. 3. epist. 8. Indict. 12. Idem lib. 2. epist. 43. Indict. 11. Idem lib. 2. epist. 37. Indict. 11. Greg. lib. 2. epist. 39. Indict. 11. Idem lib. 2. epist. 55. Indict. 11. LV. CVRARE REVM TEMPORALIVM NON ANXIA. Greg. lib. 3. ep. 6. Indict. 12. Greg. lib. 3. epist. 12. Greg. lib. 3. ep. 9. Indict. 12. Greg. lib. 2. epist. 60. Indict. 11. Idem lib. 2. ep. 21. Indict. 11. Idem lib. 2. epist. 58. Indict. 11. LVII. SACRAMVNERA AD DINAMIVM MISSA. Greg. lib. 2. epist. 33. Indict. 11.

centat.] haecenus de sacris muneribus. Porro hunc illum puto esse Dinamium degen- A tem Massiliae, virum clarissimum, Venantio Fortunato amicitia coniunctissimum, ad quem extant eiusdem Fortunati scripta carmina, quem & rectorem fuisse Massiliae ciuitatis, Gregorius Turonensis affirmat.

Fortun. car. lib. 6 ad fin. Greg. Tur. lib. 6 c. 11. LVIII.

Sub hac item vndecima Indictione scripta apparet Gregorij epistola ad Petrum subdiaconum curantem Siciliae patrimonium, quae quidem non suo loco posita habetur, sub Indictione septima collocata: verum cum ab eo rationem proximè praeferitarum Indictionum nonae atque decimae exigat, utique sub vndecima eam datam esse Indictione asseri posse videtur. Multiplicia habet illa negotia quam diligentissime examinata: ut admiratione sit dignum, tam diligenter priuata negotia ab eo esse curata, qui publicis parè obrutus mergeretur, & terrena adeo solerter intuitum, qui contemplando caelestia, caelestis prope modum appareret. Habet praeterea lepida quaedam, ex quibus aliquid tamen haurias utilitatis, dum post multa obseruatione dignissima, haec de missis ab eo iumentis habet: Praeterea vnum nobis caballum miserum & quinque bonos asinos transmisisti. Caballum illum sedere non possum, quia miser est: illos autem bonos sedere non possum, quia asini sunt. Sed petimus, ut si nos continere disponitis, aliquid nobis condignum deferatis.] haec ipse, qui in eleemosynarum largitione effusissimus existens, egentissimus in iis quae ad sui corporis usum spectarent, esse voluit: nam vel absque equis stabula possidens, vel non bonis, ex Sicilia ad se equum mitti expectauit, Pontifice tamen dignum: ut videas ita pauperatis fuisse cultorem, ut tamen sacerdotalis decoris esset tenacissimus. Haec autem spectanda proponimus aduersus eos qui Pontificium decus totum collocant in regio apparatu, quo si vel minimum careat, imminui penitus putant Pontificiam maiestatem. Sed cum & hoc non negligendum putemus, Apostolicum tamen splendorem caelestibus magis intelligant micare radiis, & diuinæ praesentiae, quae ei assistens inuigilat, coruscare fulgoribus, illustrari insuper addito nitore virtutum: cum sciamus pauperimos saepe Pontifices extorres Regibus imperasse, & Imperatores potentissimos infrenasse, atque ad poenitentiam humi quoque prostrasse.

CYRA EXACTA REVM TEMPORALIVM.

Greg. lib. 12. epist. 30. Indict. 7.

TENVIS SYPALLEX GREGORII.

Ad postremum autem, ut rebus gestis sancti Gregorij anni huius finem imponamus: quae de statu suo ipse scribat in epistola ad Narsetem, haec accipe: Peto, inquit, ut mihi ignoscas, quod epistolis tuis sub breuitate respondeo: quia tantis tribulationibus premor, ut mihi neque legere, neque per epistolas multa loqui liceat. Hoc solum tibi breuiter dico, quia oblitus sum manducare panem meum à voce gemitus mei.] haec ad Narsetem Patricium Constantinopoli agentem, quocum, dum Constantinopoli esset, magnam consuetudinem contraxerat, simulque cum eius domesticis, de quibus in fine: Omnes qui vobiscum sunt mea peto vice salutari. Dominae Dominicae salutes meas dicite: cui minimè respondi, quia cum sit Latina, Graecè mihi scripsit.] ex illis namque ipsa fuisse videtur nobilibus Romanis, qui ob barbarorum infestationem ex vrbe migrarant Constantinopolim.

LIX. Greg. lib. 12. epist. 63. Indict. 11. GREG. ANGVSTIAE.

Sed quid sibi vult Gregorius verbis illis: Minimè respondi: quia cum sit Latina, Graecè mihi scripsit? Attende, quae so, quantam sterilitatem bonarum litterarum secum vlexerint assidui in Italia bellorum motus (quod & aliàs nos attigisse meminimus) ita ut haud in promptu esset facile reperiri, qui vtriusque linguae peritus esset. Certè quidem de se ipso testatur idem Gregorius alibi, Graecas litteras minimè calluisse, cum ait: Quamuis in multis occupatus, quamuis Graecae linguae nescius, in contentione tamen vestra iudex resedi, &c.] haec ad Anastasium presbyterum de contentione quae intercedebat inter ipsum atque Ierosolymorum Episcopum. Sed eadem infelicitas Constantinopolitanam quoque urbem vexabat, ut careret illa homine, qui Latine scripta posset perfecte reddere Graecae linguae: nam ad eundem qui supra Narsetem inferius haec habet: Quod verò scribitis, ut excellentissimae filiae meae dominae Gordiae, & sanctissimae filiae eius dominae Theoristae, & magnificis earum hominibus domno Marino & domno Christodoro scribere debeam, eosque aliquid de anima sua admonere: bene scit dulcissima vestra magnitudo, quia hodie in Constantinopolitana ciuitate, qui de Latino in Graecum dictata bene transferant, non sunt, dum enim verba custodiunt, & sensus minimè attendunt, nec verba intelligi faciunt, & sensus frangunt.] haec ipse.

LX. COLLAPSVS BONARVM LITTERARVM CVLTVS. Greg. lib. 6. epist. 19. Indict. 15.

Greg. lib. 6. epist. 27. Indict. 15.

Hoc eodem anno, qui & numeratur Regis Francorum Childeberti decimusquartus, conuentus Episcoporum Pictaui in Gallia celebratus est duarum regiarum monialium vniuersam prouinciam illam commouentium causa, cum & aliam antea eadem occasione

LXI. SYNODVS PICTAVIENSIS.

opor.

A oportuerit Synodum celebrari: de vtrisque his meminit Gregorius Turonensis pluribus. Duae namque Francorum Regum filiae, Chrodieldis filia Chariberti Regis, & Basina filia Chilperici, sub sancta Radegunde professa virginitatem & monastica instituta sub regulis sancti Cesarij Episcopi Arelatenfis, post obitum eiusdem sanctae Reginae non patientes ab Abbatisa Leubouera regi, cum ipsae primatum ambirent, facta seditione, extra claustra erumpentes, foras egressae, secum traxerunt quadraginta & amplius virgines, eo pretextu, ut Reges Francorum adirent, & quod malè tractarentur ab Abbatisa expostularent. Sed vide furorem femineum nullam locorum & temporum rationem habentem:

Gregor. Tur. lib. 9. c. 15. 40. 41. 6. lib. 10. c. 15. 17. 18. c. 19.

Venerant (inquit Gregorius) pedeltri itinere à Pictaui, nec vilius equi beneficium habuerunt, vnde anhelae & fatis exiguae, id est, consumptae, erant: sed nec victus alimoniam vllam eis in via quifquam praebuerat. Accesserunt enim ad urbem nostram die prima mensis primi: erant enim pluuiae magnae, sed & viae dissolutae erant à nimia immensitate aquarum.] Sed has omnes difficultates caecus furor minimè considerauit, & obstinatio feminea superauit. Expectato autem aestiuo tempore, Chrodieldis ad Guntheramnum Regem profecta est, sed nihil agens, nisi quod muneribus donata recessit, rediitque Turonos: cum interim ex seductis virginibus complures lapsae abierunt retrò post satanam, viris matrimonio colligatae. Regressae verò Pictaui cum armato satellitio, se intra sancti Hilarij basilicam continuerunt, indeque armatos nefandissimos homines ad inuadendum monasterium miserunt, atque Abbatisam vinculis alligandam, quod & factum est.

LXII. Greg. Tur. lib. 9. c. 19.

Cum verò haec agerentur (subdit Gregorius) Gundegifilus Episcopus Burdegalensis, adiunctis secum Nicasio Engolisinenti, & Saffario Petragorico, ac ipso Moroueo Pictauiensi Episcopo, eo quod huius vrbs metropolis esset, ad basilicam sancti Hilarij aduenit, arguens has puellas, & in monasterium reducere cupiens. Sed cum illa obstinatius reluctarentur, & hic cum reliquis (iuxta epistolam superius nominatam) eis excommunicationem indiceret: exurgens turba murionum praefatorum tanta eos in ipsa sancti Hilarij basilica caede mactauit, ut corruentibus in pavimento Episcopis, vix confurgere possent. Sed & diaconi & reliqui clerici sanguine perfusi, cum effractis capitibus basilicam sunt egressi. Tam immensus enim eos (& ut credo, diabolo cooperante) pauor obfederal, ut egredientes è loco sancto, nec sibi Vale dicentes, vnusquisque per viam quam arripere potuit, repedaret.] haec in Episcopos. Subdit verò de factiosa femina Chrodielde: Ex hoc, inquit, Chrodieldis ordinatores elegit, villas monasterij peruadit, & quoscumque de monasterio arripere potuisset, plagis ac caedibus affectos, suo seruitio subiugauit, minans, ut si monasterium posset ingredi, Abbatisam de muro proiectam terrae deiiceret.]

LXIII. Greg. Tur. lib. 6. c. 41.

EPISCOPI CAEDVN-TVR IN EG-CLESIA.

D Cum autem Episcopi illi, qui conuenerant, easdem contumaces & factiosas feminas à sacra communionem suspendissent, de his litteras dederunt ad alium conuentum Episcoporum, quia apud Guntheramnum Regem collecti erant: qui & ad eos has litteras reddidere, probantes quae ab ipsis facta essent: Domnis semper suis atque Apostolica sede dignissimis Gundegifilo, Nicasio, Saffario, Moroueo, Aetherius, Syagrius, Anacharius, Hefychius, Agricola, Urbicus, Felix, Veranus, item Felix, & Bertheramnus Episcopi.

LXIV. Greg. Tur. lib. 6. c. 41.

Anacharius.

Litteras vestrae beatitudinis, tantum referante nuntio de vestra sospitate gauisi, excepimus: tantum de iniuria, quam vos pertulisse signastis, non modico mcerore astringimur, dum & regula transcenditur, & nulla reuerentia religioni seruatur. Sed quia indicastis monachas, quae de monasterio bonae memoriae Radegundis, instigante diabolo, fuerunt digressae, quod nullam à vobis acquieuerint correctionem audire, nec intra monasterij sui septa, de quo egressae fuerant, voluissent reuerti, insuper basilicae domni Hilarij per caedes vestras vestrorumque iniuriam intulisse: quapropter ipsas à communionis gratia visi fueritis suspendere, ac per hoc nostram exinde mediocritatem elegistis consulere.

EPISTOLA SYNODALIS AD EPISCOPOS.

Igitur quia optimè vos nouimus statuta canonum percurrisse, ac regulae plenitudinem continere, ut qui in talibus excessibus videntur deprehendi, non solum excommunicatione, verum etiam poenitentiae satisfactione debeant coërceri: ea de re addentes cum venerationis cultu summam auiditatis dilectionis instinctum, indicamus, ea quae desinistis, nos concordanter vestrae sententiae consentire, quoadusque in Synodali Concilio Kalendis Nouembribus pariter positi debeamus consilio tractare, qualiter talium temeritas frenum distributionis possit accipere, ut deinceps nulli liceat sub hunc lapsum faciente iactantia similia perpetrare.

LXV. PROBANTVR QVAE AB EPISCOPI S ACTA SVNT.

CHRISTI
593.GREGORII PAP.
4.MAVRITII IMP.
8.

LXVI. Attamen quia nos sua dictione dominus Paulus Apostolus indefinenter videtur mone-
re, vt opportunè inopportuneque debeat quoscumque excedentes sedula prædicatione
corrige, & pietatem protestatur ad omnia vtilem esse: idè suggerimus, vt adhuc &
oratione assidua Domini misericordiam deprecemini, vt ipse spiritus compunctionis ipsas
inflammare dignetur, vt id quod per delictum visæ sunt contraxisse, digna satisfactione
pœniteant: vt in monasterio suo, vestra prædicatione, animæ, quæ quodammodò per-
ierunt, propitio Christo reuertantur: vt ille, qui vnam humeris inlatam errantem ouem
ad ouile reduxit, & de istarum transgressione quasi acquisito gregi congruere dignetur:
hoc specialius postulantes, vt pro nobis intercessionum vestrarum suffragia indefinenter
(vt confidimus) tribuatis.] hæc tenus epistola Synodalis, quam sicuti alia huius temporis
scripta barbarissimis ac solocissimis scitentem cum legimus, ne exhorrescat, qui delica-
ti est gustus, & emundæ naris; cum ad historiam satis sit, si veritas sincera condiat, quæ
sunt ipsa styli rusticitate insipida: memor, quid Orator* de vetere illo dicat scriptore:
Atilius licet ferreus, sed quia verus scriptor, libenter est lectus.] Porro eidem epistolæ hæc
appositæ sunt subscriptiones:

*Cicer. de fi-
nib. lib. 1.

LXVII.
*Vrbicus
SVBSCRIP-
TIONES
EPISCOPI.

Greg. Tur.
hist. Franc.
lib. 6. c. 36.

Greg. Tur.
lib. 9. c. 18.
LXVIII.
Greg. Tur.
hist. lib. 10.
c. 15.
IN MONA-
STERIVM
IRRVPTIO
FACTA.

Peculiaris vester Ætherius peccator salutare præsumo. Cliens vester Hefychius reue-
renter audeo salutare. Amator vester Syagrius reuerenter saluto. Cultor vester Vrbicius*
peccator famulante saluto. Venerator vester Veranus Episcopus reuerenter saluto. Fam-
ulus vester Felix salutare præsumo. Humilis vester atque amator Felix audeo salutare.
Humilis atque obediens vester Bertheramnus Episcopus salutare præsumo.] quarum autem
Ecclesiarum hi fuerint Episcopi licet non exprimatur, reperies tamen his temporibus
vixisse Ætherium Episcopum Lixœnsis (de quo idem Gregorius agit^b) siue potius
eiusdem nominis Episcopum Lugdunensem, ad quem extant sancti Gregorij Papæ litte-
ræ: Hefychium verò fuisse Episcopum Gratianopolitanum, Syagrium Augustodunen-
sem, Vrbicium Regiensis in Gallia Narbonensi, Veranum Cabelicensem, Felicem Be-
licensem, qui subscripti reperiuntur Concilio posteriori Matifconensi haud pridem ha-
bito, & Bertheramnium fuisse Episcopum Canonamensem, de quo ipse Gregorius Tu-
ronensis^c meminit.

At quid factionis ductrix Megæra altera Chrodielidis: deteriora prioribus his adiecit:
nam audi Gregorium, qui ait^d: Cum autem scâdalum, quod ferente diabolo in monasterio
Pictaviensi ortum, in ampliore quotidie iniquitatem consurgeret, & Chrodielidis aggre-
gatis sibi (vt supra diximus) homicidis, maleficis, adulteris, fugitiuis, & reliquorum crimi-
num reis, in seditione parata resideret: iussit eis, vt irruentes nocte in monasterium, Abba-
tissam foras extraherent. At illa tumultum sentiens venientium, ad sanctæ Crucis arcam
se deportari poposcit: grauabatur enim humore doloris podagrici: scilicet vt vel eius foue-
retur auxilio. Sed vbi ingressi viri, cæreo accenso, cum armis huc illucque vagarentur per
monasterium inquirentes eam, introeuntes in oratorium, repererunt iacentem super hu-
mum ante arcam sanctæ Crucis. Tunc vnus acerbior ceteris, qui ad hoc scelus patrandum
aggressus fuerat vt Abbatissam gladio diuideret, ab alio (vt credo, diuina prouidentia coo-
perante) cultro percutitur: profluente verò sanguine, solo decubans, votum, quod leui con-
ceperat animo, non expleuit. Interea Iustina Præposita cum aliis fororibus palla altaris
quod erat ante Crucem Dominicam, extincto cæreo, Abbatissam operit. Sed venientes
cum euaginatæ gladiis ac lanceis, scissa veste, & penè sanctimonialium manibus laniatis,
apprehensam Præpositam pro Abbatissa, quia tenebræ erant, excussis linteaminibus, à ca-
pite soluta cæsarie detrahunt, & vsque basilicam sancti Hilarij inter manus deferunt cu-
stodiæ mancipandam: appropinquantesque basilicæ, cælo modicum albescente, vbi cog-
nouerunt non esse Abbatissam, mox ad monasterium redire puellam præcipiunt: reuer-
tentesque Abbatissam apprehendunt, extrahunt, & in custodiam iuxta sancti Hilarij basili-
cam in loco vbi Basina metatum habebat, retrudunt, positus ad ostium custodibus, ne quis
vllum captiuæ præberet auxilium.

LXIX.
RVR SVM
INVADUNT
MONASTE-
RIVM.

Exinde nocte subobscura aggressi monasterium, cum nullo fulgore accensi luminis po-
tarentur, extracta promptuario cuppa, quæ olim pice linita sicca remanserat, ignem ini-
ciunt, factaque pharo magna, de huius incendio cunctam monasterij supellectilem ra-
puerunt, hoc tantum quod ferre non poterant, relinquunt. hæc autem gesta sunt ante se-
ptem dies Paschæ. Cumque Episcopus Pictaviensis Moroueus hæc omnia grauius ferret,
nec valeret seditionem diabolicam mitigare, mitit ad Chrodielidem, dicens: Relinque
Abba-

CHRISTI
593.GREGORII PAP.
4.MAVRITII IMP.
8.

A Abbatissam, vt in his diebus in hoc carcere non retineatur: alioqui non celebrabo Pascha
Domini, neque baptismum in hac vrbe vllus catechumenus obtinebit, nisi Abbatissa à vin-
culo, quo tenetur, iubeatur absolui. Quod si nec sic volueritis, collectis ciuibus auferam eam.
Hæc eo dicente, statim Chrodielidis percussores deputat, dicens: Si eam violenter quis au-
ferre tentauerit, statim eam gladio percutite. Adfuit autem diebus illis Flavianus nuper
Domesticus ordinatus, cuius ope Abbatissa S. Hilarij ingressa basilicam absoluitur.

Inter hæc ad sepulchrum sanctæ Radegundis homicidia perpetrantur, & ante ipsam
beatæ Crucis arcam quidam per seditionem truncati sunt. Cumque hic furor, superue-
niente die, per Chrodielidis superbiam augetur, & assidua cedes & reliquæ plagæ, quas
suprà memorauimus, à seditionariis perpetrarentur, atque ita hæc iactantia tumuisset, vt
confobrinam suam Basinam altiori cothurno despiceret: illa pœnitentiam agere corpit,
B dicens: Erravi sequendo Chrodielidis iactantiam: & ecce despectui habeor ab eadem,
& Abbatissæ meæ contumax existo. Et conuersa humiliavit se coram Abbatissa, expetens
pacem eius: fueruntque pariter vno animo, eademque voluntate. Denique orto scanda-
lo, pueri qui cum Abbatissa erant, dum seditioni quam Chrodielidis schola commouit re-
sisterent, puerum Basinæ percutiunt, qui cecidit & mortuus est. At illi post Abbatissam ad
basilicam confessoris confugiunt: & ob hoc Basina, relicta Abbatissa, discessit, sed pue-
ris iterum per fugam lapsis, in pace quam prius habuerunt, redierunt. Postea verò multæ
inter has scholas inimicitia orta sunt. Quis igitur tantas plagas, tantasque strages, vel
tanta mala verbis poterit explicare, vbi vix præterit dies sine homicidio, hora sine iurgio,
vel momentum aliquod sine fletu?]

LXX.
RVR SVM
CAEDES
REPETITA.

Nouum planè inuentum hoc quod elegit diabolus ad vexandam Ecclesiam, quo iugi-
ter affligit sanctos Episcopos, quibus ad huiusmodi continentes in regulari obseruantia
discipulos nobiles moniales maius opus atque onus incumbit, quam in vniuerso grege custo-
diendo. Sed habes expressam ex his originem, compertumque fontem, vnde soleant tan-
ta defluere mala, exoriturque scandala; nimirum dum nobiles potentesque homines filias
suas inuitas licet detrudunt in monasteria tamquam in carcerem, vbi infelices illæ qua pos-
sunt via, cum in libertatem carnis, cuius fecisse iacturam dolent, sese vindicare laborant,
hos grauissimos concitant fluctus, quibus vniuersam commouent atque perturbant Eccle-
siam. Ita planè (vt vidimus) tunc accidit, quod Francorum Reges quas filias ex concubinis
genuissent, ad sanctam Radegundem, vt moniales ibi efficerentur, mittere cõsueverint. sed
quæ scirent se ex Regibus ortas, haud passæ inferioris nobilitatis feminae se esse subiectas,
eiusmodi turbas concitauerunt. Ad hæc fortè cauenda spectat, quod diuina monent oracu-
la^e, ne texat quis cum lino lanam, vel duplici femine agrum serat. Sicut enim cælum red-
dit in terra sanctarum virginum chorus, quæ diuino afflata spiritu, Deo se dicant oblatio-
ne libera atque spontanea mancipantes ad seruiendum ipsi in monasterio: ita contra, quæ
inuitæ, sine parentum blandimentis vel minis vincuntur votorum vinculis, & clauduntur
veluti carcere monasterij, paradysum ipsum in infernum conuertunt, seditionibus cun-
cta miscentes. Sed tragœdiæ huius reliqua prosequamur, quomodo scilicet vnus feminae
causa vniuersæ Gallia fatigantur. Pergit enim Gregorius:

LXXI.
VNDE PRO-
VENIANT
MONASTE-
RIORVM
MONIA-
LIVM CLA-
DES.

Hæc autem Childebertus Rex audiens, legationem ad Guntheranum Regem dire-
xit, vt scilicet Episcopi coniuncti de vtroque regno, hæc quæ gerebantur, sanctione cano-
nica emendarent. Ob hanc causam Childebertus Rex mediocritatis nostræ personam
cum Ebregeis Agrippinensibus, & ipso vrbs Pictauæ Moroueo Episcopo iussit adesse, Gun-
theramnus verò Rex Gundegisilum Burdegalem cum prouincialibus suis, eò quod ipse
Metropolitanus huic vrbi esset. Sed nos resultare cœpimus, dicens, quod non accede-
remus ad hunc locum, nisi sæua seditio, quæ per Chrodielidem surrexit, Iudicis distric-
tione prematur. Pro hac causâ Macconi tunc temporis Comiti prolata præceptio est, in qua
iubebatur, vt hanc seditionem, si resisterent, vi opprimeret. Hæc audiens Chrodielidis, fira-
rios istos cum armis ante ostium oratorij altare iubet: vt scilicet repugnantes contra Iudi-
cem, si vim vellent inferre, pariter resultarent. Vnde necessarium fuit huic Comiti illuc
cum armis procedere, & quosdam cæcos vectibus, nonnullos telis transfixos, & acrius re-
sultantes gladiatorum ictibus affectos opprimere. Quod cum Chrodielidis cerneret, acce-
pta Crucis Dominica, cuius prius virtutem despexerat, in obuiam egreditur, dicens: No-
lite super me, quæso, vim inferre, quæ sum Regina, filia Regis, Regisque alterius confobri-
na: nolite facere, ne quando veniat tempus vt viciscar ex vobis.

LXXII.
SYNODVS
PICTAVIEN-
SIS COA-
CTA.

CHRISTI
593.GREGORII PAP.
4.MAVRITII IMP.
8.

LXXIII. Sed vulgus paruipendens quæ ab ea dicebantur, irruens (vt diximus) supra hos resultant-
res, victos monasterio extraxerunt, ac ad stipites extentos, grauissimè caesos, aliis casu-
rie, aliis manibus, nonnullis auribus, naribusque decisis, seditio pressa quieuit. Tunc resi-
dentibus sacerdotibus, &c.] pergunt enim dicere de iudicio de Abbatisa habito tunc in Syn-
odo, de quæ calumniis aduersus eam à Chrodielde compositis: quæ omnia iudem Episco-
pi in Synodali epistola de eodem iudicio & lata sententia scripta intexuerunt, ita scriben-
tes ad ipsos Francorum Reges:

* Estat apud
Greg. Turon.
lib. 10. c. 16.

SYNOVALIS
EPIST. AD
REG. FRAN-
CORVM.

Domnis gloriosissimis Regibus, Episcopi qui adfuerunt.
Propitia Diuinitate, piis atque Catholicis populo datis Principibus, quibus concessa est
regio, rectissimè suas causas patefacit religio, intelligens sacrosancto participante Spiritu,
eorum qui dominantur se sociari & constabili decreto. Et quia ex iussione potestatis ve-
stra cum ad Pictauam ciuitatem pro conditionibus monasterij sanctæ recordationis Ra-
degundis conuenimus, vt altercationes inter Abbatissam eiusdem monasterij & mona-
chas quæ de ipso grege non salubri deliberatione progressæ sunt, ipsi disceptantibus, agno-
scere deberemus: euocatis Patribus, interrogata Chrodielidis & Basina, quare tam audacter
contra suam regulam foribus monasterij contractis discesserant, & hac occasione congrega-
tio adunata discessit? Quæ respondententes, professæ sunt, famis, nuditatis, insuper & cæ-
dis se iam non ferre periculum. Adiciunt etiam, eo quod diuersi earum in balneo laua-
rentur incongruè: ad tabulam ipsa luserit, atque sæculares cum Abbatissa refecerunt: etiam
sponsalia in monasterio facta sunt; de palla holoserica vestimenta neptis suæ temerariè fe-
cerit: foliola aurea, quæ fuerant in gyro pallæ, inconsultè sustulerit, & ad collum neptis
suæ facinorosè suspendit: vittam de auro exornatam eidem nepti suæ superflue fecerit:
barbatorias intus eo quod celebrauerit.] hætenus accusationes, quas diluit Abbatissa: per-
gunt enim quæ hæc sunt subsecuta Patres:

LXXIV.

Ininterrogantes Abbatissam, quid ad hæc responderet? dixit: De fame quod conque-
runtur, secundum quod temporis penuria permetteret, numquam ipsæ nimiam egesta-
tem perculerunt. De vestimento verò dixit: Si quis earum arcellulas scrutaretur, ampliùs
eas habere, quam necessitas indigeret. De balneo verò quod opponeretur, retulit hoc
factum diebus Quadragesimæ, & pro calcis amaritudine, ne lauantes noceret noui-
tas ipsius fabricæ, iussisse domnam Radegundem vt seruentes monasterij publicè hoc vi-
sitarant, donec omnis odor nocendi discederet: quod per Quadragesimam vsque ad Pen-
tecosten in vsu famulis fuerit. Ad hæc Chrodielidis respondit: Et postea similiter multi
per tempora lauerunt. Retulit Abbatissa, se nec probare quod dicerent, & se nescire an
factum sit. Sed adhuc inculpans easdem, quod si ipsæ vidissent, cur Abbatissæ non pro-
derent? De tabula verò respondit: Et si luserit viuente domna Radegunde, se minis
culpa respiceret: tamen nec in regula per scripturam prohiberi, nec in canonibus retulit:
sed ad iussionem Episcoporum repromisit, ceruice se inflexa, per poenitentiam quidquid
iuberetur, implere.] Hic aduertat lector, secundum illud Apostoli b: Omnia mihi licent,
sed non omnia expediunt: omnia mihi licent, sed non omnia edificant.] etenim Apol-
lonius antiquus Theologus c: probro obiicit Priscillæ Montani, quod tabulis luderet; ait
enim: Propheta ne tabulis & tessellis ludat.] Sed pergunt de excusatione eius ad alias ac-
cusationes hæc dicere:

b. 1. Cor. 10.

* Apud Eu-
seb. l. 5. c. 17.

LXXV.

De conuiuio etiam ait, se nullam nouam fecisse consuetudinem, nisi sicut actum es-
set sub domna Radegunde, se Christianis fidelibus eulogias obtulisse, nec sibi compro-
bati cum illis vltatenus conuiuasse. De sponsalibus quoque ait: Coram Pontifice, cle-
ro, vel senioribus pro nepte sua orphanula arrhas accepisse: & tamen si hæc culpa sit, ve-
niam se coram cunctis petere professæ est; tamen nec tunc conuiuium in monasterio fece-
rit. De palla quod reputarent, protulit monacham nobilem, quæ ei mafortem holoseri-
cum; quem de parentibus derulit, muneris causa concesserit, & inde partem abscedisset,
vnde quod veller & faceret? de reliquo verò quantum opportunum fuit, ad ornatum al-
taris pallam condignè condiderit: & de illa scissura, quæ pallæ superfuit, purpuram nepti
suæ in tunica posuerit, quam ibi dedisse dixit, quo monasterio profuit? quæ per omnia do-
natrix Didimia confirmauit.]

LXXVI.
DE MAFOR
TE.

Sed antequam vltius progrediamur, quod audis donatum mafortem holosericum,
tibi puto satisfaciendum, quem de voce ista exotica, mafortes, nonnihil hærentem vide-
re, lector, sum visus: ea quidem diuersi generis indumentum pro diuersarum personarum condi-

CHRISTI
593.GREGORII PAP.
4.MAVRITII IMP.
8.

A conditione reperimus significari. Atque in primis Cassianus a declarat, fuisse super hume-
ros apponi solitum habitum monachi, vbi ait: Post hæc angusto pallio tam amictus humi-
litatein, quam vilitatem pretij compendiumque sectantes, colla pariter & humeros te-
gunt: quod mafortes, siue mauortes, tam nostro quam ipsorum nuncupatur eloquio.] Ce-
terum et si eiusdem nominis, haud idem erat hoc indumentum, de quo in hac Synodali
epistola: etenim minimè erat vile, quod holosericum esset, neque breue, ex quo & facta est al-
taris palla, & insuper ornata spòsa: vnde magis illius generis putamus fuisse mafortè, de quo
S. Hieronymus ad Eulochium scribit, cum hæc ait de luxu nimio stultarum virginum b: Et c: Hier. ep. 22.
per humeros hyacinthina lena mauorte volitans.] quibus intelligas non breue fuisse pal-
liolum & angustum, sed laxam vestem, quæ præ latitudine expanderetur ad ventum, vt
etiam in statuis sculptum videmus: commune tamen fuit vtrique sexui, quod ad tegendum
B collum & humeros veluti pallium compositum erat, ob idq; communi æque nomine ma-
fortes diceretur. Sed de maforte satis. Prosequuntur reliqua Patres Concilij Pictauiensis:

De foliis aureis & vitta auro exornata. Macconem famulum vestrum præsentem te-
stem adhibuit, eò quod per manum eius à sponso puella prædictæ neptis suæ viginti solido-
dos accepit, vnde hoc publicè fecerit, nec de re monasterij quidquam ibi permixtum sit.
Interrogata Chrodielidis cum Basina, si forsitan aliquid Abbatissæ (quod absit) adulterij
reputarent, siue quid homicidij vel maleficij fecerit, aut crimen capitale, quo percuteretur,
edicerent: respondententes protulerunt, non habere se aliquid, nisi per hæc quæ dixerant, eam
ista fecisse contra regulam proclamarent.

LXXVII.

Ad extremaum pro peccatis, quia claustra disrupta sunt, & miseris licuit sine disciplina
Abbatissæ suæ, quod vellent committere per tot mensium spatia, quas credebamus inno-
centes monachas, nobis protulerunt prægnantes: quibus per ordinem discussis, nec inuento
C crimine quod Abbatissam deiceret, de leuioribus causis paterna commonitione contestati
sumus, vt hæc nullatenus deinceps pro reprehensione repeterent. Tunc nobis percunctanti-
bus causam aduersæ partis, quæ maiora crimina commiserunt, id est, quæ prædicationem
sui sacerdotis intra monasterium, ne foras procederent, despexerunt, Pontifice conculcato,
& in summo contempu monasterio relicto, contra tris seris & ianuis, irrito facto discesserunt,
& ad suum peccatum aliq; tractu transgressæ sunt. Insuper & Gundegisilus Pontifex cum suis
prouincialibus pro ipsa causa ammonitus per præceptionem Regum Pictauios accessisset,
& ad audientiam eas ad monasterium conuocarent, despecta commonitione, ipsis occurre-
ntibus ad beati Hilarij cõfessoris basilicam, vbi ipse commorabatur, accedentes, vt condecet
paltorum sollicitudinem, dum commonerentur, facta seditione, fustibus tam Pontifices
D quam ministros affecerunt, & intra basilicam fuderunt sanguinem Leuitarum.

Dehinc ex iussione domnorum Principum cum vir venerabilis Theutarius presbyter
in causa directus fuerit, & statutum fuisset quando iudicium fieret: non expectato tem-
pore, monasterium seditiosissimè accensis in corte cuppis, vectibus ac securibus confractis
LXXIX. posticis, igne accenso, intra septa caesis & vulneratis monachabus, in ipsis oratoriis
spoliato monasterio, denudata & descissa capillis Abbatissa, grauitè ad ridiculum ducta
& tracta per compita, & in locum retrusa, & si non ligata, nec libera, superueniente diei
Paschæ festo per læculum, offerente Pontifice pro condemnata pretium, vt spectaret vel
baptismum, nec vlla sua iussione hoc imperasset vox supplicum: atque respondente Chro-
dielde, eo quod tale facinus nec scissent nec iusserint, adhuc Chrodielde asserente ad in-
terfignium suum, ne à suis interficeretur, obtentum sit: vnde certum est tractari quid
E ex hoc datur intelligi, quod additur crudelitati, ad sepulchrum beatæ Radegundis fu-
gientem seruum monasterij sui occiderent, & scelere crescente nihil petendo sanauerint,
sed per se post intrantes monasterium ceperint, & ad domnorum iussionem, vt seditio-
sos illos in publico representarent, nolentes acquiescere, & contra Regum præcepta ma-
gis arma tenerent, & se sagittis vel lanceis contra Comitum & plebem indignanter erige-
rent: hinc denuò egressæ ad audientiam publicam, extrahunt Crucem sanctam sacratissi-
mamque occultè, & ad iniuriam indecenter & ad culpam, quæ postea restituere coactæ
sunt in ecclesia.

Quibus tot capitalibus agnitis facinoribus, nec refrenatis, sed iugiter magis auctis cri-
minibus, nobis iisdem dicentibus, vt Abbatissæ pro culpa veniam peterent, aut quod ma-
lè directum fuerat, emendarent; & nolentes hoc facere, sed magis de eius interfec-
tione ne tractarent, quod publicè sunt professæ: referatis à nobis & recensitis canonibus, visum
est.

Annal. Eccl. Tom. 8.

F 3

est

est æquissimum, vt eas, vsquequod dignam agerent poenitentiam, à communionem priuari, A & Abbatissam loco suo permanens restitui.

LXXXI. Hæc nos pro vestra iussione, quod ad Ecclesiasticum pertinuit ordinem, circumscriptis canonibus, absque personarum aliqua acceptione suggerimus peregrisse. De cetero, quod de rebus monasterij, vel instrumentis chartarum domnorum Regum parentum vestrorum de loco subreptum est, quæ se habere professæ sunt, sed nobis inobedientes nullatenus erunt voluntariè reddituræ: qualiter vestra, vel anteriorum Principum merces æterna permaneat, ad loci instaurationem vestræ pietatis atque potestatis est, auctoritate regia cogere reformari: neque ipsas ad locum quem tam impiè & profanissimè destruxerunt, ne peiora proueniant, vel redire concedite, vel permittatis iterum aspirare: quatenus his in integrum, præstante Domino, restitutis, sub Catholicis Regibus totum acquiratur Deo, nihil perdat religio: vt status conseruatus tam Patrum, quam canonum nobis proficiat ad cultum, vobis propagetur ad fructum. Christus vos Dominus alar, regatque, regnum tribuens prolixius, vitamque conferat beatam.] hucusque de Synodali iudicio epistola ad Reges Francorum: hicque finis Synodi Pictauiensis ea de causâ à Francorum Regibus conuocata. Sed quid de feminis anathemate condemnatis audi Gregorium *:

* Greg. Tur. lib. 10. c. 17. LXXXII. ADEVENT. REGEM EXCOMMVNICATAE.

Post hæc, inquit, cum emissio iudicio à communionem fuissent suspensæ, Abbatissa etiam in monasterium restituta: hæc ad Childebertum Regem petierunt, adicientes malum supra malum, denominantes scilicet Regi personas quasdam, quæ non solum cum ipsâ Abbatissa adulteria exercebant, verum etiam ad inimicam eius Fredegundem quotidie nuntia deportarent. Quod audiens Rex, misit qui eos vincetos adducerent: sed cum discussi, nihil criminis inuentum in eis fuisset, abscedere iussi sunt.] hæc de his Gregorius. Porro hæc cœpta hoc anno, qui numeratur decimusquartus Childeberti Regis, ad annum decimumquintum eiusdem propagata esse, ex eiusdem Gregorij scriptis apparet. Quomodo autem eadem anno sequenti, collecto Metensi Concilio, veniam petentes ab Episcopis sunt absolutæ, suo loco dicemus. Quo pariter anno contigisse conuocari Episcopos ad dirimendam causam quamdam contra Tetradiam illustrem feminam, idem Gregorius tradit b.

b Greg. Tur. lib. 11. c. 8. LXXXIII. * Greg. lib. 2. Indict. 21. post epist. 38. non edit. DE PRIVILEGIO CONCESSO MONASTERIO S. MEDARDI.

Eodem quoque anno, petentibus Francorum Regibus, datum legitur à S. Gregorio Papa priuilegium c monasterio S. Medardi Sueffionensi in Gallia: ita enim ad finem eius legitur: Datum septimo Kalend. Iunij, anno ab incarnatione Domini quingentesimo nonagesimo tertio (ita veteres codices habent, & non nonagesimoquarto, vt recens habet notatio) mensè Iunio, Indictione vndecima.] Sed aduertendum est, subscriptionem Episcoporum & Regis Francorum Theodorici haud congruere his temporibus: siquidem complures D Episcopi, qui subscripti reperiuntur, post aliquot abhinc annos creati noscuntur, veluti inter alios (vt de reliquis dicere omittamus) Augustinus Episcopus Cantuariensis, & Melchius Lundoniensis, quos constat neque hoc tempore profectos esse in Angliam, quo etiam neque Theodorici regnabat in Galliis, sed Childebertus, ac Guntheramnus. Quamobrem in eam inducor sententiam, vt ea subscriptio postea adiecta fuerit. Est autem eiusmodi priuilegij hoc exordium: Pretiosissimis lapidibus in diademate Christi meritò renitentibus, omnibusque sanctæ Dei Ecclesiæ membris, quorum vniuersale caput est Christus, Gregorius licet sanctæ Romanæ sedis Pontificio sublimetur, humillimus tamen seruatorum Dei seruus, &c.] ita quidem ipse (vt profitetur postea in litteris datis ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum) refugit nomen vniuersalis, quo deorsum inclinaret, qui illud indignissimè vsurparat: cum tamen re ipsa iure Pontificis vniuersalis vtatur, præcipiens eodem decreto Episcopis omnibus atque Regibus. Sed & quomodo id profiteatur, ex eius verbis audi, quæ habet inferius: Caput, inquit, monasteriorum totius Galliæ constituimus, nulliusque ditioni patimur subesse. Sed velut hæc sedes Romana speculationem suam toto orbi indicit, & nouas constitutiones omnibus mittit, & omnium personarum seruitio caret, nulli subiecta videlicet: ita præfatus locus, remota omni consuetudine pessima Regum, Antistitum, &c.]

* consuetudines

LXXXIV. Sed quas infligat poenas, audi quæ habet in fine: Si quis autem Regum, Antistitum, Iudicum, vel quarumcumque secularium personarum, huius Apostolicæ auctoritatis & nostræ præceptionis decreta violauerit, aut contradixerit, aut negligenter duxerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, vel aliter ordinauerit: cuiuscumque dignitatis sit sublimitatis sit, honore suo priuetur.] Vides, lector, Pontificis Romani esse, sancire leges, quibus si ipsi

A si ipsi Reges non pareant, regno priuentur: quæ etiam comminatio ab eodem apponi solita erat in aliis priuilegiis, siue monasteriis, siue hospitalibus concessis, nempe vt priua- rentur regno Reges, si quid ab eis contra ea quæ concessisset, factum fuisset. Considera- uit hæc Gregorius Septimus Romanus Pontifex in epistola * ad Metensem Episcopum, atq. recitatis priuilegij huius dictis verbis, hæc addidit: Quod si beatus Gregorius, doctor vtiq. mitissimus, Reges qui statuta sua super vnum xenodochium violarent, non modò deponi, sed etiam excommunicari, atque in æterno examine damnari decreuit: quis nos Henricum non solum Apostolicorum iudiciorum contemptorem, verum etiam ipsius matris Ecclesiæ improbissimum prædonem & atrocissimum destructorem deposuisse & excommunicasse reprehendat, nisi similis eius:] hæc ipse.

* Greg. VII. lib. 8. epist. 21. & sup. lib. 4. epist. 2. & 23.

B Hoc etiam eodem anno, qui est decimusquartus Childeberti Regis, Regine Francorum LXXXV. Ingobergæ maximè piæ feminæ obitum Gregorius Turonensis ponit his verbis b: Anno quoque quartodecimo Childeberti Regis, Ingoberga Regina, Chariberti quondam relicta, migravit à sæculo, mulier valde cordata, ac vita religiosa prædita, vigiliis & orationibus atque elemosynis non ignaua: quæ, credo, per prouidentiam Dei commonita, ad me vsque nuntios dirigens, vt in his quæ de voluntate sua, id est, pro animæ remedio cogitabat, adiutor existerem: sic tamen, vt ad ipsam accedens, quæ consilio habito, fieri decernebat, scriptura connecteret. Accessi, fateor, vidi hominem timentem Deum: quæ cum me benignè excepisset, notarium vocat, & habito (vt dixi) mecum consilio, quædam Ecclesiæ Turonica & basilicæ sancti Martini, quædam Cenomannicæ Ecclesiæ delegauit: ac post paucos menses subitanea agritudine fatigata, migravit à sæculo, multos per chartulas liberos derelinquens, septuagesimo (vt arbitror) vitæ anno, relinquens vnicam filiam, quam in Canthia C Regis cuiusdam filius matrimonio copulauit.]

INGOBERGA REGINA DEFUNCTA. Gregor. Tur. histor. Frmc. lib. 9. c. 26.

Quo pariter anno, quarto scilicet Gregorij Papæ, quo (vt dictum est) Dialogos scribe- bat, Sanctulus vir ille sanctitate celebris, cuius res mirificè gestas tertio Dialogorum libro intexuit, ex hac vita migravit: nam acturus de ipso, hæc præmittit *: Ante hos dies ferè quadraginta vidi apud me eum, cuius superius memoriam feci, venerabilis vitæ presbyterum Sanctulum nomine, qui ad me ex Nursiæ prouincia annis singulis venire consueuit. Sed ex eadem prouincia quidam monachus ante triduum venit, qui grauis nuntij mœroræ me perculit, quia eundem virum obiisse nuntiauit, &c.] pergit narrare eius miracula, à nobis suo loco & tempore, quo sunt facta, relata. Hæc quidem hoc anno in Occidente. Sed belli motus, de quibus præfatus sumus, iam nos reuocant in Orientem.

LXXXVI. SANCTULI PRESBYTERI VTS. Gregor. dialog. lib. 3. c. 37.

D Hoc namque anno (vt ex Gregorio percepimus) pacatis rebus Persicis, restituto per Mauritium in regnum Cosroë, vertenda fuerunt arma aduersus Abares sub duce Caiano siue Chagano Thraciam inuadentes, de quibus ista Nicephorus d: Ineunte vere, transfatis ex Oriente copiis, Mauritius Byzantio soluit, & multis impedimentis interuenientibus, Anchialium contendit: eò namque excurrere velle Abares audierat, post auream illam mensam & elephantis spectaculum, multorumque talentorum auri largitionem: quæ illis Imperator, pacem sibi complectendam ratus, petentibus tribuit. Ac primum Perinthum, quam nunc Heracleam vocant, cum quidem in terrores plures & in maximam tempestatis procellam incidisset, venit. In qua vrbe Glyceriæ martyri, quæ ibi de sacra magnificè constructa honoratur, debitam religionè persoluit. Et graue quiddam à barbarorum excursionibus passus exercitus, Duce in Europa Prisco creato, inde in urbem imperantem est reuersus. Abarum verò & Slauinorum gentes, Ilro trajecto, sub Chagano Hunio militantes, E Thraciamque percurrentes, & omnia passim diripientes, vsq. ad Heracleam peruenerunt. Quin Prisco Duce Turuli se continente, Didymothicum quoque stratagemate ceperunt. Eorum impetum arte & consilio quodam admirando Imperator inhibuit: qui se classe instructa in eorum sedes expeditionem facturum assumulauit. Quæ res metum illis ingentem iniecit, & vel inuitos ad sua redire coëgit. Post quorum discessum Imperator ad transitum Iltri, ne rursus barbari facilè in Thraciam excurrerent, firma militum præsidia collocauit. Priscus autem Byzantium reuersus, de manubiis accusatus est, & militarium copiarum præfecturæ dignitas ei abrogata, Petroque Maurij fratri data. Verum cum & is nihil præclarum ex sententia Imperatoris gereret, adempto illi magistratu, eodemque Prisco reddito, domi ipsè confedit.] ista vtiq. hoc anno, cum S. Gregorius Papa de restituto Prisco in gradum pristinum congaudens, & salutaria mōnita impartiens, ista ad ipsum scripsit mensè Iulio:

LXXXVII. NICEPH. LIB. 18. c. 28. CHAGANVS DVX ABARVM IMPERAVIT IN THRACIAM.

* Greg. lib. 2. epist. 51. Ind. 11.

LXXXVIII S. GREG. EP. PIST. AD PRISCVM MAGISTR. MILITVM.

Si vitæ istius cursum veraciter attendamus, nihil in eo firmum, nihil inuenimus stabile, sed quemadmodum viator modò per plana, modò per aspera graditur, sic nobis utique in hac vita manentibus nunc prosperitas, nunc occurrit aduersitas. Denique alternis sibi succedunt temporibus, & mutua se vice confundunt. Dum igitur omnia in hoc mundo mutabilitatis ordo confundit, nec eleuari prosperis, nec frangi debemus aduersis. Tota ergo mente ad illum nos conuenit anhelare, ubi quidquid est, firmum permanet, ubi non mutatur aduersitate prosperitas. In hac ergo vita miro Dei omnipotentis moderamine idcirco agitur, ut vel prosperitatem aduersitas, vel aduersitatem prosperitas subsequatur: quatenus & humiliati discamus quidquid deliquimus flere, & iterum exaltati aduersitatis memoriam quasi humilitatis anchoram in mente teneamus.

LXXXIX.

Non in hoc ergo Creatoris nostri ira est deputanda, sed gratia, per quam discimus, ut eius dona tanto seruemus verius, quanto humiliter tenemus. quia igitur perfectam vos dominorum gratiam auctore omnipotente Deo reparasse cognouimus, magna pro vobis exultatione gaudemus, optantes ut vitam vestram rerum omnium gubernator & bonis semper presentibus fulciat, & ad gaudia perpetua extendat. Hæc vobis idè loquor, quia multum vos diligo, atque me à vobis diligi scio. Sed hoc quòd me diligitis, in latorem presentium Sabinianum diaconum demonstrate, ut ubi usus exegerit, vestra patrocina consequatur. Vir autem gloriosus Castus præco laudum vestrarum in Romanis partibus existit, quem vestra excellentiæ paterna dilectione commendo.] hucusq. ad Priscum Gregorius.

XC.

Sic igitur reuocatus Priscus ad ordines militares, magna præda peracta, mox barbarum Regem Chaganum aduersantem sensit, & amnem traicere impediendum. Quamobrem legationem pacis mittere, ratio persuasit. Sicque Theodorum medicum (inquit Nicephorus^a) virum cordatum, sagacitateque & prudentia multos excellentem, ad eum misit. Qui cum barbarum frementem maxime & superbientem, ac verborum fastu exultantem (nationum enim omnium dominum se esse minabundus iactabat) vidit, veteri quadam narratione barbaricum legatus leniit tumorem. Inquit enim: Audi, Chagane, veterem & vitilem orationem. Sesostris Aegyptiorum Rex illustris admodum & felix plurimas & maximas sibi subiecit nationes, atque ex eo successu in proteruam arrogantiam sublatus currum sibi aureum pellucidis pretiosisque lapillis ornatum fieri fecit: in quo confidens, quatuor ex deuictis Regibus curru, qui eum traherent, iugo illis imposito, iunxit. Hoc verò cum sapius fieret, & celebri quodam festoq. die, ex quatuor istis Regibus vnus oculis conuersis continè retrospiceret, & rotæ volubilitatem intueretur; Sesostrisque eum, cuius rei gratia tam frequenter oculos in rotam conieceret, percontaretur: respondisse id fertur: Cum stupore admiror rotam, cum eam instabili modo ferri, atque aliàs aliter volui, & nunc quidem sublimia demittentem, tursus autem demissa sublimantem conspicio. Sesostris porro ubi dictum id intellexit, statuit, ne illi posthac currum traherent.

XCI.

Barbarus verò subridens, satis se pacem complecti indicauit, & Priscus ei pro transitu bonam spoliolum partem, maxima quæque concedendo dedit, & se Romanorum ditione cedere (Romanum namque id solum esse) significauit. At Barbarus Romanos armis & iure belli id amisisse respondit. Et cum Chaganus ad hunc modum familiariter cum Priscorixaretur: Priscus ei, quòd ex Oriente profugisset, conuicij loco obiecit.] hætenus de Chagani & Prisci rebus, liberataque Europa ab incursione Abarum cum armis Prisci, tum verò Eloquentia Theodori medici, ad quam extant plures sancti Gregorij epistolæ, & inter alias illa superius recitata, qua persuadet cum Mauritio agere, ut laram impiam legem abroget. Quod verò ad temporis rationem spectat, errore vides positum à Theophane, quòd ista de Prisco contigerint annus Mauritij Imperatoris tertio decimo, cum ex litteris recitatis sancti Gregorij ipsum hoc anno restitutum constet, dum adhuc tertius perseveraret Gregorij Pontificatus annus, cuius hoc anno quartus incipit mensè Septembri. Quomodo verò Priscus vnà cum Commentio, rupto foedere, eundem Regem vicerit, suo loco dicturi sumus.

XCII.

Quod autem nuper mentio facta est de Mauritio Imperatore visitante Heracleæ Ecclesiam S. Glyceriæ, hic opportunè quid his diebus illic acciderit, ex Nicephoro referam, rein sanè memoria dignam: ait enim^b: Minimè verò abs re fuerit, si celeberrimæ martyris istius miraculo, nempe Euphemiæ, de qua dicturi sumus inferius, admirandæ Glyceriæ, & ipsius martyris miraculum coniunxero. Vir quidam, cui Paulino nomen erat, obscuro loco natus, in bonis autem disciplinis admodum educatus, manifestò in impostorum & maleficorum

^aNicoph. lib. 18. c. 29. THEODORI MEDICI LEGATIO AD CHAGANVM.

PASCVM CHAGANO REGIFACTA.

DE MIRACVLIS S. GLYCERIAE MARTYRIS. ^bNicoph. lib. 18. c. 31.

A

coram barathrum demersus esse deprehensus est. Incantatori huic & mago argentea fuit peluis, in qua detastandum cruorem excipiens, per eum execrandus ipse cum apertis virtutibus colloquebatur. Vasculum id, necessitate flagitante, argentatis vendidit. Qui pretio numerato, lancem eam receperunt, venalemq. & ipsi pro foribus cuius prateruina emendi liberam facultatem facientes proposuerunt. Accidit autem, ut Perinphius Antistes, ipsius scilicet Heracleæ, Byzantij esset, & peluim eam, ita ut venundabatur, compararet.

B

Itaque cum vasculo empto se in suam sedem recepit, & ob reuerentiam vnguenti martyris Glyceriæ, sublato priore vase aneo, argenteum istud reposuit, cultui diuinitus manantis vnguenti id maxime conuenire arbitratus. Atque ille quidem hoc sic fecit: riuus autem vnguenti constitit. Martyr enim ipsa tantum piaculum detestata, gratiam & donum id cohibuit: haudquaquam enim fas esse, tacens etiam dicebat, ut mundum immundo contineretur. Hoc postquam diebus plurimis fieri cognouit Episcopus, oppidò quàm grauer tulit, variisque curas in animo ipse suo, quòd ipsius culpa Ecclesia commoditate tanta priuari deberet, volutauit. Proinde ad lacrymas & preces conuersus, Deo supplicauit, ut rem tam grauem auferret, & facti eius causam latentem ostenderet. Deus verò ritè abominationem eam amolens, & inscitiam misericordia legitime prosequens, Antistiti in somnis lancis piaculum manifestat.

C

Ille statim argenteam phalam subducit, & priorem illam aream perinde atque puram & quali virginem & immaculatam ministram cultui religioso restituit. Et ecce tibi, repente vnguentum tursus scaturit, & miraculorum latex crenò exundat. Piaculum autem execrandum manifestè in opertum producit, & non aliter quam in publicis columnis incisum proponitur, vrbique gloria sua redditur. Ea res ubi ad Imperatoris aures per primariæ sedis Episcopum (Ioannes is Ieiunator erat) relata est, Princeps ab eodem Episcopo ad reos capitali supplicio persequendos excitatus est: nam is respicientia atque penitencia crimen corrigere voluit. Iudicium igitur maximum cogitur, & maleficorum multitudo ingens producit. Qui in grauem carcerem coniecti, ad supplicia, debitas persoluturi penas, producti sunt. Inter quos Paulinus in palum summa parte hiantem actus, turpiter vitam finit, cum prius cædis filij sui spectator fuisset: siquidem & hunc abundè imposturæ & maleficij portantis imbuerat. Atque hoc ita est gestum.] hæc Nicephorus. Eamdem historiam exactissime descriptam habes à Theophylacto, dum Mauritianam textit historiam.

D

Eadem quoque gratia pollebat sanctissima martyre Euphemia, de qua aliàs dictum est: præstabat verò in miraculis ista in eo, quòd cum liquore etiam admixtum sanguinem è sacro corpore emittebat, eo tantum die, quo natalis ipsius anniuersaria celebrata festiuus populo recurrebat. Quid autem tunc acciderit de Mauritio Imperatore, ex eodem Niceporo accipe: Hoc autem loco, inquit, quid Mauritio de celeberrima martyre Euphemia acciderit, dicam. Iners namque cogitatio Imperatori inceserat, ut anxie nimis de ingentibus eius miraculis inquireret, & tallacium hominum prodigia ab ea edita esse putaret. Ex aduerso Constantinopoli inclyta Chalcedonensium ciuitas sita est, ubi sanè templum quoque est magnificè constructum. Diximus autem non ita dudum, sacrosanctas eius reliquias olim in hoc ipso templo in vna marmorea repositas esse, atque in eiusdem memoria miraculum insigne, atque eis qui id non viderunt, prope incredibile fieri solere. Ex quo enim illa in martyrij stadio decurrit, & corpus eius in monumento conditum est, ipso passionis eius die, in conspectu omnium, loci eius Episcopus spongiis quibusdam ex defunctæ corpore sanguinis liquorem haurit. Sanguinem sane veluti ab recens cæso corpore vulnerum tabo mixtum, & vnguentis quibusdam ex se ipsis natis temperatum cernas: quem exiguis vitreis vasculis Episcopus exceptum atque diuisum turbæ aduenienti donat.

E

Hoc igitur auditum (sicut dixi) animi quadam vecordia in dubium reuocans Mauritius, cum tempus appeteret, argenteum ornatum ex sepulchro detrahit, & Imperiali signo monumentum martyris obsignat: sic enim hoc incredulitatis volebat audacia. Postquam autem tempus ipsum quod debebat, aduenit, curiosè mysterium indagat, accuratiusque experimento solito miraculum explorat. Ecce tibi verò rursus, sicut antè, sanguis vnguento conditus instar riuuli è monumento promanat, & spongiæ sanguine sua uolenti pinguescunt: & martyr ipsa tum, ut prolixius sanguinis fons proflueret, fecit. Atque illa ad hunc modum Imperatoris incredulitatem erudiens, castigauit. Ipse autem digitis sanguini admotis, eoque humore delibutis, seipsum sanctificando consperxit, & re ipsa ut id crederet persuasus, deinceps cum admiratione laudes suas clara voce martyri tribuit.] hucus-

XCII. DETESTATA MARTYR VAS IMMUNDVM.

MALEFICORVM MULTITUDO.

Theophyl. lib. 1. c. 11.

DE MIRACVLIS EX S. EUPHEMIAE CORPORE. ^bNicoph. lib. 18. c. 31.

XCVI. MAVRITIVS IMP. INVESTITAT DE MIRACVLIS.

^a Theophyl. lib. 8. c. 14.

XCVII.

hucusque Nicephorus : atque de his hætenus. Recitat pariter eandem historiam ^a Theophylactus in scripta à se historia Mauriana.

^b Greg. lib. 4. epist. 44.

XCVIII.

Eodem quoque anno, die Paschatis Theodosius filius Mauritij, iussu eius, coronatur Imperator collega patris, à Ioanne Patriarcha Constantinopolitano. ita ex Theophane: alij ante biennium, vt dictum est superius ex Biclarenfi. nomen quidem Augusti esse à patre consecutum Theodosium, ex publicis monumentis inuenies apud sanctum Gregorium in epistolis ^b.

^c Euagr. lib. 6. c. 19. DE COLINDUCH MARTYRE.

^d Niceph. lib. 18. c. 25. ^e Theophyl. histor. Maur. ritij imp. lib. 5. c. 11.

Hoc præterea tempore claruisse in Perside insignem feminam Christianam, eandemq. corona martyrij auctam, cum Euagrius temporis huius accuratus scriptor, tum alij recentiorum Græcorum tradunt. Euagrius enim in primis de ipsa habet ista ^c: Eodem tempore vixit apud nos Golauduch martyr, quæ multa tormenta perpessa, & à Magis Persis grauius excruciat, martyrij coronam post magna miracula, quæ ediderat, assecuta est. Cuius vita ^b ab antiquiore Stephano Hierapolis Episcopo litteris mandata est.] hæc Euagrius. Colinduch vocat eam Nicephorus ^d, eundemq. Stephanum auctorem citat vitæ eius, quædam captu difficilia narrans. Quicquid sit, certum est ab Orientalibus, penes quos passa est, eandem receptam esse vt martyrem, cultuque anniuersario celebratam. Sed & haud mediocrem addit historiæ auctoritatem ^e Theophylactus, qui eam exactissime narrat.

I.

SCHISMATICI VERE XANTHOLICOS ORTRIA CAPITVLA.

^a Greg. lib. 3. epist. 37. Ind. 12.

VRGETVR A SCHISMATICIS CONSTAN. EPISC. MEDIOLAN.

III.

DE NOMINANDO IN SACRIS COLLEGA EPISCOPO.

Nonagesimusquartus supra quingentesimum annus duodecimæ Indictionis agitur, quo Mauritij octauus absolutus, & Gregorij Papæ quintus inchoatur: cum ipsi Pontifici ex more laborandum fuit aduersus schismaticos atque hæreticos, necnon prauos mores Orthodoxorum, præcipue verò clericorum. Quod verò in primis ad schismaticos pertinet: exigebant hi à Constantio Episcopo Mediolanensi recens creato, vt si recipi vellet, damnaret damnantes Tria illa capitula in Quinta Synodo reprobata, zelo quodam absq. scientia concitati. Inualuerat enim apud eos (quod sæpè dictum est) sententia illa, qua asserent per Quintam Synodum in damnandis Tribus capitulis irrogatam esse iniuriam Synodo Chalcedonensi, cuius se esse defensores tenacesq. custodes profiterentur. qua asseritione interdum aded valuerunt, vt optimos quosque in schisma pellicerent. De his autem cum idem Constantius Gregorium Romanum Pontificem consulisset hoc anno, ad ^d eum ista ipse respondit ^f:

Scriptis sanctitatis vestræ percursis, in graui vos mœrore esse cognouimus, maxime propter Episcopum & ciues Brixie, qui vobis mandant, vt eis epistolam transmittatis, in qua iurare debeatis, vos Tria capitula minimè damnasse. Quod si decessor fraternitatis vestræ Laurentius non fecit, à vobis quæri non debet. si autem fecit, aut cum vniuersali Ecclesia non fuit, aut cautionis suæ iuramenta transcendit. Sed quia eundem virum sua credimus sacramenta seruasse, atque in vnitatem Ecclesiæ permanisse: dubium non est, quod nulli Episcoporum suorum iurauerit, se Tria capitula minimè damnasse. Ex qua re colligat sanctitas vestra, quia cogi non debet hoc, quod à decessore vestro factum nullo modo est. Sed ne hi qui vobis ista scripserunt, scandalizari videantur, transmittite eis epistolam, in qua sub anathematis interpositione fateamini, neque vos aliquid de fide Chalcedonensi Synodi imminuere, neque eos qui imminuunt recipere, & quoscumque damnauit, damnare, & quoscumque absoluit, absoluere. Vnde credo eis posse celerrimè satisfacere.] hæc pariter professione & ipse Gregorius ab iisdem schismaticis impetitus (vt vidimus) satisfecit.

Quod verò Ioannem Rauennatem Episcopum acerrimum Quintæ Synodi defensorem idem Constantius nominare solum in Missis, inde etiam iisdem schismaticis scandali occasio data est non recipiendi suum ipsorum Episcopum Constantium, nisi ab eius nominatione desisteret. De quibus hæc rescriptit ad ipsum Gregorius:

Quod autem scripsistis, quia scandalizantur plurimi eorum, quia fratrem & coepiscopum nostrum Ioannem Rauennatis Ecclesiæ inter Missarum solemniam nominatis: requirenda vobis consuetudo antiqua est. Et si consuetudo fuit, modò à stultis hominibus reprehendenda non est. Si verò consuetudo non fuit, fieri non debet vnde quibusdam scandalum

C

E

A dalum moueri possit. Tamen sollicitè perquirere stude, si idem Ioannes frater & coepiscopus noster vos ad altare nominet, quod minimè dicunt fieri. Et si ille vestri nominis memoriam non facit: quæ necessitas cogat, ignoro, vt vos illius faciatis.] hæc quidem ex more. Verùm quod non nominando Ioannem tunc iam coeptum nominari potuisset scandalum suboriri, quod eius communionem, qui defensor Quintæ Synodi esset, reiecit: idcirco ad ea quæ dixit, ista mox iungit: Quod quidem si sine aliquorum scandalo fieri potest, vos tale aliquid facere, valde laudabile est: quia quam charitatem erga fratres vestros habetis, ostenditis.] Porro ad hos curandos eò vsq. progreditur Gregorius, vt ad tempus de Quinta Synodo commendet silentium, cuius causa schisma esset obortum: quod quidem abique scrupulo lætæ Catholicæ fidei fieri posse demonstrat, cum in ea (quod alias sæpè professus fuit) non de fide, sed de personis sit actum. Subdit his ergo Gregorius:

B Quod autem scripsistis, quia epistolam meam Regine Theodolindæ transmittere minimè voluistis, pro eo quod in ea Quinta Synodus nominabatur: Si eam exinde scandalizari posse credidistis, rectè factum est, vt minimè transmitteretis. Vnde nunc ita facimus, sicut vobis placuit, vt quatuor Synodos solummodò laudaremus. De illa tamen Synodo, quæ in Constantinopoli facta postmodum est, quæ à multis Quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra quatuor Synodos constituerit, vel fenserit: quippe quia in ea de personis tantummodò, non autem de fide aliquid gestum est, & de his personis, de quibus in Chalcedonensi Concilio nihil continetur, sed post expressos canones facta contentio & extrema actio de personis ventilata est. Nos autem, sicut voluistis, ita fecimus, vt eiusdem Synodi nullam memoriam faceremus.] hæc de his Gregorius.

Istæc quidem accurata indigent consideratione, ne ipsi Gregorio quoquo modo præterius fasque præuaricationis inuratur nota, quasi inseruiens temporì mendaciter dicat, nihil de personis damnatis in Quinta Synodo, contineri in Chalcedonensi Concilio: cum contrarium magis verum appareat, nempe Tria illa capitula de personis damnata in Quinta Synodo, legi omnino in Actis eiusdem Concilij Chalcedonensis. Sed scito, lector, legitima appellatione Concilij Chalcedonensis, ea tantum significari, quæ de eodem Concilio scirentur esse probata, & auctoritate Romani Pontificis confirmata. Sic igitur sanctus Gregorius eius videtur fuisse sententiæ, vt Chalcedonensis Concilij nomine, non nisi editum in eo fidei decretum, & sanciti ibidem canones continerentur: extra Synodum autem censenda esse priuata illa diuersarum causarum iudicia, in quibus facile posset contingere errores inueniri occasione falsarum probationum partium mendaciis sæpè nitentium. Nec putet ex his derogatum aliquid à Gregorio Concilio Chalcedonensi: immò scias amplius esse

D tributum, quam iure exigì potuisset, dum præter decretum fidei, etiam canones eius Synodi falsos esse velit: siquidem Leo Magnus, cuius tempore illud Concilium congregatum est, confirmaturus illud, sapius est contestatus in diuersis epistolis, & in ea potissimum ^a ad ipsum Concilium scripta, se non nisi sancitum in ea fidei decretum probare, canones autem secus, cum ex eis in prærogatiua Patriarchalium sedium derogatum esset definitioni sacrosancti Nicæni magni Concilij: quod quidem non in ea tantum epistola ad Concilium data, sed & in aliis idem profiteretur epistolis tamquam validum firmatum à se decretum. Scitè igitur sanctæque Gregorius non spectare dixit ad Chalcedonense Concilium, quæ de personis in Quinta Synodo statuta fuissent. Vtinam ad eiusmodi Leonis decretum de confirmata ab eo Synodo Chalcedonensi respexissent schismatici illi, qui querebantur ob Tria damnata capitula irrogatam esse iniuriam Concilio Chalcedonensi, hoc idem attendissent & illi qui aduersus eos pugnabant pro Quinta Synodo: certè quidem auctoritate Leonis liberaissent se & alios à tor tantisque vndique per orbem plurimis annis excitationis turbis, rixis, atque schismatibus: cum nullus iure queri potuisset, si quæ in eodem Concilio minimè reperirentur esse probata, quoquo modo corrigerentur: neque enim eidem Synodo plus esse tribuendum, quam tribuisset Leo qui confirmauit, quis iure dicere potuisset.

Sed ad Gregorium redeamus, cui non contra schismaticos tantum, sed & contra hæreticos fuit hoc anno certandum, qui depascebantur Africanam Ecclesiam. Erant hi Donatistæ, de quibus supra: de his enim in epistola ad Pantaleonem Episcopum hæc habet ^b:

In illis igitur partibus (quantum didicimus) ita Donatistarum creuit audacia, vt non solum de suis ecclesiis auctoritate pestifera eiciant Catholicæ fidei sacerdotibus, sed & quos vera confessione aqua salutaris abluerat, rebaptizare non metuunt.] exclamat valde de his aduersus Africanos Orthodoxos Episcopos, atque post obiurgationem hæc habet ^c:
Compe-

IV. DE EPIST. AD THEODOLINDAM AD TEMPS SVPPRESSA.

V.

QVAE VERE ESSENT CONCILII CHALCEDONENSIS.

^a Leo epist. 61.

VI.

^b Greg. lib. 3. epist. 32. Ind. 12. DE DONATISTIS IN AFRICA IN VALERSCENTIBVS. ^c Greg. lib. 3. ep. 35. Ind. 12.

Comperimus siquidem Donatistarum stimulos sic in illis partibus gregem turbasse Domi- nicum, ac si nullius pastoris moderamine regeretur: nuntiatumque nobis est (quod dicere sine graui dolore non possumus) quodd plurimi eorum venenatis iam sint dentibus lania- ti, &c.] hortatur et pluribus malo resistere, atque coacto Concilio, omni que studio ob- uia re. hæc quidem in Numidia coercenda mandat ab eius prouinciæ Episcopis.

VII. DOMINICI EPISCOPI CAN- THAG. CO- RCETVR IMPETVS INDISCRE- TVS.

*Greg. lib. 4. epist. 3. In- dit. 13.

Ceterum quod pertinet ad Episcopum Carthaginensem, tantum abest vt focors in his fuerit, vt etiam à nimio impetu, quo aduersus eos impellebatur, fuerit reuocandus. Siqui- dem insuetas poenas, habito tunc Concilio, sanxit aduersus negligentes Episcopos, nempe vt qui hæreticos non inquirerent & expellerent, dignitate atque bonis priuandi essent. Quod quia præuidebat Gregorius maiores concitaturum inter Episcopos discordias, quæ magis ad propagandas quam ad destruendas hæreses proficerent; eas ab ipso tunc non pro- mulgandas, prudenter lanè persuasit. hæc enim habet post alia in eius commendationem B præmissa: Desiderarem omnes hæreticos à Catholicis sacerdotibus vigore semper ra- tione que compefci: tamen subtiliter intuentes omnino nos tetigit, ne per ea quæ apud vos gesta sunt, aliorum consiliorum Primatibus (quod auertat Dominus) generetur scanda- lum. Sententia namque à vobis prolata est in conclusione gestorum: in qua dum pro inue- stigandis illis hæreticis admonetis, subintulistis, eos qui negligunt, substantiarum dignita- tumque priuatione plectendos. Optimum est igitur, frater charissime, vt in his quæ foris corrigenda sunt, prius charitas interna seruetur, vt simus mente subiecti. Quod maxime ves- træ grauitatis proprium iudicamus, etiam personis dignitate minoribus. Tunc enim totis coadunatis viribus, hæreticorum commodius obuiatis erroribus, cum secundum morem sacerdotij vestri, studueritis Ecclesiasticam interius custodire concordiam.] hæc ad Epi- scopum Carthaginensem Gregorius. Laborasse idem Pontifex cognoscitur aduersus Ma- nichæos hæreticos in Sicilia degentes, vt eius hoc anno datæ litteræ indicant.

VIII. LABORAT GREG. IN TVDAEO- RVM CON- VERSIONE. *Greg. lib. 4. epist. 6. In- dit. 13.

De conuertendis quoque Iudæis fuit hoc anno valdè sollicitus; quos non violentia, sed spe præmij allici debere iussit, ita de eis scribens ad Cyprianum diaconum: Peruenit ergo ad me, esse Hebræos in possessionibus nostris, qui conuerti ad Deum nullatenus volunt. Sed videtur mihi, vt per omnes possessiones, in quibus ipsi Hebræi esse noscuntur, epistolas transmittere debeas, eis ex me specialiter promittens, quodd quicumque ad verum Domi- num Deum nostrum Iesum Christum ex eis conuersus fuerit, onus pensionis eius ex ali- qua parte minuetur. Quod ita quoque fieri volo, vt si quis ex eis conuersus fuerit: si solidi pensionem debet, tremissis ei relaxari debeat: si tres vel quatuor, vnus solidus relaxetur: si quid amplius, iam iuxta eundem modum debet relaxatio fieri, vel certè iuxta quod dile- ctio tua præuidet: vt & ei qui conuertitur, onus releuetur, & Ecclesiastica vtilitas non graui D dispendio prematur. Nec hoc inutiliter facimus, si pro leuandis pensionum oneribus eos ad Christi gratiam perducamus: quia etsi ipsi minus fideliter veniunt, hi tamen qui de eis nati fuerint iam fidelius baptizantur. Aut ipsos ergo, aut eorum filios lucratur: & idèd non est graue, quidquid de pensione pro Christo dimittimus.] hæc tunc de Iudæis, de qui- bus & hæc eodem hoc ipso anno ad Anthemium subdiaconum:

ALLICIT AD CON- VERSIO- NEM IV- DAEOS SPE- RYCRT. *Greg. lib. 3. epist. 31. In- dit. 12.

IX. His quos de Iudaica perditione Redemptor noster ad se dignatur conuerrere, rationa- bili nos oportet moderatione concurrere, ne victus (quod absit) inopiam patiantur. Ideoque tibi huius præcepti auctoritate mandamus, quatenus filiabus Iustæ ex Hebræis, id est, Iu- lianæ, Redemptæ, & Fortunatæ, à terdecima succedenti Indictione, annis singulis sol- dos . . . dare non differas, quos tuis noueris modis omnibus rationibus imputandos.]

X. BARBARI- CINI QUI- NAM EVE- RINT. *Procop. de bello Vnan. lib. 1.

X. Quantum præterea impenderit operis, vt Gentiles Barbaricinos dictos, populos in Sar- diania commorantes, ad Christianam religionem conuerteret, scriptæ ad diuersos hoc anno ab ipso epistolæ fidem faciunt. Accidit enim, vt cum Vuandali Africa potiti essent, barba- ros eosdem ad Aurasiuum montem omnium altissimum positos, abactos, ne eos paterentur infestos, in Sardiniam insulam relegarint. id Procopius tradit, qui hæc de his addit: Eos non admodum multos cum vxoribus in Sardiniam mittentes, hæc sunt dominati. Præce- dente autem tempore montes occupauere qui prope Calarim sunt: ac prinò quidem clanculum latrocinia in vicinos exercentes, postea verò non minus quam ad tria millia cre- uere, & manifestò excursions facientes, minimè latere curauerunt, ac omnem circa oram depopulari sunt; quamobrem Barbaricini à vicinis appellati sunt.] hæc de his Procopius. Sunt iidem hi de quibus Iustinianus de officio Præfecti prætorio Africae lege secunda ita scribit: In Sardinia autem iubeamus Ducem ordinari, & eum iuxta montes vbi barbaricæ gentes

A gentes videntur sedere, habentem milites pro custodia locorum, quantos & ibi tua magni- tudo prouiderit, &c.] Perseuerantibus verò his in Gentilitio cultu vt olim erant, cum nec locorum Episcopis vlla cura esset vt eos redderent Christianos: mirum in modum sanctus Gregorius doluit, segnesque pastores ad eorum conuersionem litteris excitauit: sed & Fe- licem & Cyriacum Dei ministros in Sardiniam misit ad hos conuertendos ad fidem, quos suis litteris Duci Sardinia commendaui: etenim de his in data ad Zabardam Ducem Sardinia epistola ista habet:

*Greg. lib. 3. epist. 25. In- dit. 12.

Scriptis fratris & coepiscopi mei Felicis, & Cyriaci serui Dei, gloriae vestrae bona cogno- uimus: magnasque omnipotenti Deo gratias agimus, quodd talem Ducem Sardinia susce- pit, qui sic sciat quæ terrena sunt Reipublicæ exoluere, vt benè etiam nouerit omnipotenti Deo obsequia patriæ caelestis exhibere. Scripserunt etenim mihi, quodd eo pacto cum Barbaricinis facere pacem disponitis, vt eosdem Barbaricinos ad Christi seruitium ad- ducatis. Hac de re valdè lætatus sum, & dona vestra (si omnipotenti Deo placuerit) ci- tius serenissimis Principibus innotesco. Vos ergo quod coepistis, explete: omnipotenti Deo deuotionem vestrae mentis ostendite. Eos quos illuc ad conuertendos Barbaricinos transmisimus, quantum valetis, adiuuate, scientes quodd talia opera multum vos & ante terrenos Principes & coram caelesti Rege præualeant adiuuare.] hæc ad Sardinia Du- cem Gregorius, qui & ad ipsorum Barbaricinorum Ducem iam Christianum redditum has litteras dedit:

XI. DUCEM AD- MONET DE CONVER- SIONE IN- FIDELIUM.

Cum de gente vestra nemo Christianus sit: in hoc scio quia omni gente tua es melior, quia tu in ea Christianus inueniris. Dum enim Barbaricini omnes vt insensata animalia viuunt, Deum verum nesciant, ligna autem & lapides adorent: in eo ipso quodd Deum verum co- lis, quantum omnes antecedas, ostendis. Sed fidem quam percepisti, etiam bonis actibus & verbis exequi debes, & Christo, cui credis, offerre, quodd præuales, vt ad eum quoscumq. potueris adducas, eosque baptizari facias, & æternam vitam diligere admoneas. Quod si fortasse ipse agere non potes, quia ad aliud occuparis: salutans, peto vt hominibus nos- tris, quos illuc transmisimus, fratri scilicet & coepiscopo meo Felici, filioque meo Cy- riaco seruo Dei, solatiari in omnibus debeas: vt dum eorum labores adiuuas, deuotio- nem tuam omnipotenti Domino ostendas, & ipse tibi in bonis actibus adiutor sit, cuius tu in bono opere famulis solatiaris. Benedictionem verò S. Petri Apostoli per eos vobis transmisisimus, quam peto vt debeatis dignè suscipere.] hæc tunc ad Barbaricinorum Du- cem Gregorius.

*Greg. lib. 3. epist. 27. In- dit. 12.

Profecti itaque Felix Episcopus & Cyriacus Abbas in Sardiniam, reperientes primariam eius insulæ Ecclesiam Calaritanam negligentia pastoris incultam, & colonos agrorum Ec- clesiae Barbaricinos æque vt alios perseuerare infideles, de his omnibus litteris monuerunt S. Gregorium Papam. Qui ad ipsum Ianuarium Calaritanum Episcopum eum segnitiei redarguens, de his scripsit, vbi primùm de clericis à laicis oppressis ista præfatur: Fratris & coepiscopi nostri Felicis & Cyriaci Abbatis relatione cognouimus, quodd in insula Sar- diania sacerdotes à laicis Iudicibus opprimantur, & fraternitatem tuam ministri sui despi- ciant; dumque solùm simplicitati à vobis studetur, quantum videmus, disciplina negligi- tur. Vnde hortor, vt omni excusatione postposita, Ecclesiam quam suscepisti, auctore Deo regas, disciplinam clericos tenere cogas, nullius verba metuere studeas.] Et paulo post de Barbaricinis ista: Accidit autem aliud valdè lugendum, quia ipsos rusticos, quos habet Ec- clesia tua, nunc vsque in infidelitate remanere, negligentia fraternitatis vestrae permisit.

XII. GREGORII EPISTOLA AD DUCEM BARBARI- CINORVM.

E Et quid vos admonèo, vt extraneos ad Deum adducatis, qui vestros ab infidelitate corri- gere negligitis? Vnde necesse est vos per omnia in eorum conuersionem vigilare. Nam si cuiuslibet Episcopi in Sardinia insula Paganum rusticum inuenire potuero, in eundem Episcopum fortiter vindicabo. Iam verò si rusticus tantæ fuerit perfidia & obstinationis inuentus, vt ad Dominum Deum venire minimè consentiat: tanto pensionis onere gra- uandus est, vt ipsa exactionis suæ poena compellatur ad rectitudinem festinare.] hæc de his Gregorius, haud dubitans, si munus suum pastores expleant, laborem eorum inanem minimè cessurum. Etenim viuus & efficax est sermo Dei, penetrabiliorque omni gladio ancipiti: cum de eodem Dei sermone sit pariter dictum, quodd missum non reuertatur ina- ne, sed perficiet opus, cuius causa proditum est.

XIII. DE BARBA- RICINIS CONVER- TENDIS. *Greg. lib. 3. epist. 26. In- dit. 12.

XIV. Et quid mirum si Episcopum socordem ita redarguat, qui & nobiles quosque eius insu- le accolat vehementer increpat, quodd Barbaricinos in suis villis colonos habentes, pate- rentur

*Greg. lib. 3. epist. 23. In- dit. 12.

rentur eisdem ligna & lapides adorare? Eadem ergo occasione ordinari præcepit^a Episcopum in Phauſiana, vbi diu antè esse defierat, vt qui illic Gentiles essent, ab eo ad fidem conuerterentur. Quæ autem hæc secuta sint, ex litteris eiusdem Gregorij anno sequenti datis ad Constantiam Augustam intelligi satis potest, nimirum eosdem esse ad fidem conuersos, sed baptizatos licet, adhuc pressos remansisse penititione illa, quam antè soluere cogebantur si voluissent idola colere. Quod quidem indigno animo Gregorius ferens, eandem Augustam, ne id fieret, vehementer admonuit^b:

Porro eadem epistola de alijs Ianuarium Gregorius monuit, vt de priuando Archidiacono peccato carnis inquinato, illud firmiter statuens, vt qui post susceptum sacrum Ordinem in carnis peccatum lapsus esset, nūquam ampliùs ad altaris ministerium admitteretur. Demum in fine epistolæ ista habet consideratione quidem haud leui digna: Peruenit quoque ad nos, quosdam scandalizatos fuisse, quod presbyteros chrismate tangere in fronte eos qui baptizati sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundum veterem usum Ecclesiæ nostræ fecimus.] anno enim superiori de his ita scripsit ad eundem Ianuarium Gregorius^c: Presbyteri baptizatos infantem signare sacro in frontibus chrismate non præsumant: sed presbyteri baptizatos vngant in pectore, vt Episcopi postea vngere debeant in fronte.] At verò quòd grauius ista accepta audisset Gregorius, indulſit, vt & presbyteri, vbi decissent Episcopi, hoc facerent, cum subdit in data hoc anno epistola: Si omnino hæc de re aliqui contristantur, vbi Episcopi defunt, vt presbyteri etiam in frontibus baptizatos chrismate tangere debeant, concedimus.] hæc Gregorius, in quem plerique oblatrant^d tamquam errantem, ex his conclusionem illam elicentes prorsus inanem, posse etiam in iis quæ sunt fidei Romanos Pontifices errare: quod tam falsum est, quàm quod asserunt, errasse Gregorium, minimè verum.

Cum enim in his quæ sunt de essentia sacramenti Romanum Pontificem mutare aliquid posse, minimè concessum dicant, & illud affirmant de essentia esse eius sacramenti, vt ab Episcopo ministratur: sicut primum est absolute verissimum, ita posterius falsum: licet enim id sit proprium atque peculiare munus Episcopi, atque statim vt creatus est Episcopus, illi inhæreat, vt semper eius ministerio character imprimatur: tamen ex delegatione Summi Pontificis presbyter id efficiet erga illos tantum pro quibus eam potestatem accepit, secus in alijs: sed & in eo præstat Episcopus, quòd consignans non sibi subditum, licet peccet, vim tamen suam, characterem imprimendo, collatum Sacramentum operatur. Vt autem retundamus eorum sententiam, qui ministerium Episcopale constitutum esse de essentia Sacramenti, accipe quid dicat sanctus Hieronymus scribens aduersus Luciferianos: Quòd si, inquit, hoc loco queris: Quare in Ecclesia baptizatus nisi per manus Episcopi non accipiat Spiritum sanctum, quem nos asserimus in vero Baptismate tribui? Diſce hanc obseruationem ex ea auctoritate descendere, quòd post ascensum Domini Spiritus sanctus ad Apostolos descendit, & multis in locis idem factum reperitur ad honorem potius sacerdotij, quàm ad legis necessitatem.] Cum igitur dicat sanctus Hieronymus, potius ad honorem quàm ad necessitatem eam Episcopi in Sacramento Confirmationis functionem pertinere: intelligere potes, non adeò esse de Sacramento essentia, vt iubente Pontifice, non possit impleri per presbyterum. In quam sententiam definitum intelligas in sacrosanctis œcumenicis Concilijs Florentino ac Tridentino, nimirum, Confirmationis ordinarium ministrum esse Episcopum: ex quo possit intelligi, extraordinariè à Papa id posse committi (vt Gregorius fecit) presbytero, necessitate tamen urgente, ne præter consuetum Ecclesiæ morem quid innouetur.

Quod pertinet ad reliquas S. Gregorij res gestas cum Episcopis: hoc eodem quoque anno, cum in electione Maximi pseudoepiscopi Salonitani, quasi Imperatoris iussione prætenſa, persisterent Dalmatiæ Episcopi, eundemque animo obstinato consecrassent: omnes à communione suspendit^e. Exiit & seuerus censor in redarguendis Episcopis illis, qui non vt decet Episcopos viuerent: & inter alios Rauennatem Antistitem Ioannem corripuit, quem alias etiam antea corripuisse demonstratum est. Sed accipe, qualem esse velit Episcopum, dum quæ inesse in ipſo nolit, ostendit^f: Primum, inquit, me hoc contristat, quia mihi fraternitas tua duplici corde scribit, & alia blandimenta in epistolis suis exhibet, alia in lingua sua seculariter ostendit. Deinde graue mihi est, quia irrisiones illas, quas habere notarij adhuc pueri solent, vsque hodie frater meus Ioannes in lingua sua retinet: mordaciter loquitur, & quasi de tali astutia lætatur: amicis præsentibus blandi-

^a Greg. lib. 3. epist. 29. In dist. 12.
^b Greg. lib. 4. epist. 33. In dist. 13.
^c Greg. lib. 3. epist. 9. In dist. 12.
^d Durand. in 4. d. 7. q. 4. Hadrian. in quaſtion. de Conſyr. art. vlt.
^e Greg. lib. 3. epist. 20. In dist. 11.
^f Greg. lib. 4. epist. 15. In dist. 13.

XVI. DEFENDITVR S. GREGORIVS A CALVMNIA.

XVII. DE MAXIMO SALONITANO INTRVSO.

A blanditur, de absentibus obloquitur. Tertio graue mihi & omnino execrabile est, quia feruis suis qua hora fuit, turpia crimina imponit, vt effeminati & adhuc grauius hoc apertius vocentur. Post hæc accessit, quòd disciplina ad vitam clericorum custodiendam nulla est, sed tantummodò se clericis suis dominum exhibet. Vltimum verò est, quòd tamen pondere elationis primum est, scilicet de vsu pallij extra ecclesiam.] & paulo post: Et quidem omnipotenti Deo gratias ago: quia eo tempore quo ad me hoc peruenit, quod ad aures decessorum meorum numquam peruenerat, Longobardi inter me & Rauennatem ciuitatem positi fuerant. Nam ostendere forsitan hominibus habui, quantum scio esse discretus.] hæc & alia, figens aculeum. Corrigenſ inſuper lapſum Episcopum Saturninum post depositionem sacris se miscntem, vix vt inter laicos communicare possit indulget^a. Monuit & Constantium Mediolanensem Episcopum de corrigendis clericis, quos nosſer sibi subiectos. Redarguit Felicem Sirmij Episcopum, quòd suo Metropolitanò obedire despiceret^b. Admonuit verò & Ioannem Episcopum Primæ Iustinianæ, & ad exactam curam pastorem præstandam epistola^c scripta reddidit vigilantem.

Monachos etiam sub regulari contineri disciplina laborauit: cuius rei gratia, ne laicorum consuetudine soluerentur, vetuit ne com matres facerent, neue mulieres accederent ad monasterium, de quæ his scripsit ad Valentinum Abbatem^d. Vetuit inſuper, ne quis clericus, licet videretur probatæ vitæ, monasterijs præficeretur. de his sunt litteræ ad Ioannem Rauennatem Episcopum, vbi inter alia^e: Nemo enim potest & Ecclesiasticis obsequijs deseruire, & in monachica regula ordinatè persistere, vt ipsi monasterij distractionem teneat, qui quotidie in ministerio Ecclesiastico cogitur permanere.] Redarguit hac ex causa Victorem^f Panormitanum Episcopum, quòd monialium curam despiciat, quam ipſe Gregorius tam longè absens suscipere cogatur: nam inter alia: Cuius enim, inquit, iam culpa sit intelligis, vt ego tam longè positus, quæ in ciuitate tua aguntur agnoscam, & tot curis occupatus, quæ fieri debeant disponam.] Monuit & Episcopum Mediolanensem, ne Abbas ob culpam depositus^g post pœnitentiam recipiat locum suum. Insuper moniales deferentes monasterium, & ad nuptias tranſeuntes, per Exarchum defensas, vehementer insectatus est^h.

Vacantibus Ecclesijs optimos curauit eligi sacerdotes, curam interea illarum mandans haberi. Id præstitit Ecclesiæ Hortonensiⁱ, itidem Capuanæ^k, defuncto in Vrbe Festo Episcopo. Idem præstitit etiam Ecclesiæ Agrigentinae^l alteri ea commissa Episcopo, donec Gregorius eius Episcopus Romæ accusatus, & in Vrberem ab ipſo Pontifice ad dicendam causam venire iussus^m, subiret Apostolicæ sedis iudicium. vocauerat antea accusatores eius, scribens ad Maximianum Episcopum Syraculanumⁿ. Extant Acta Gregorij Agrigentini Græcè scripta, sed à Græco auctore dum ampliuntur, fide minuuntur, cum multa addantur quæ sint haud in omnibus tuta, in his præsertim quæ ad causam spectant, quam accusatus Romæ dixit. Etenim etsi re vera vir sanctus calumniam passus ab accusatoribus est, & Romam venire coactus: haud probantur quæ de Eleusio in ipsius absentia curatore eius Ecclesiæ ibi dicuntur: repugnant enim his ad Petrum Tracolicitanum Episcopum datæ epistolæ, cum ei S. Gregorius commisit illius Ecclesiæ visitationem & curam. Sed & ridicula ibidem & fabulosa esse probantur, quæ habentur de lignis Tiberis ripas hinc inde positas pertingentibus, & immobiliter inhaerentibus. Illa præterea de eodem Gregorio Agrigentino. misſo ab eodem Gregorio Papa Constantinopolim ad Patriarcham, absque exemplo antiquo probantur assera: repugnant enim Ecclesiæ Romanæ consuetudini. Hæc & alia cum minus fide constantia reperiantur apposita ab impostore, in dubium reliqua reuocantur, quæ vera certaque esse noscuntur, nempe ipsum Gregorium Agrigentinum vitæ sanctitate claruisse, & in Ecclesiasticis tabulis inter Sanctos relatum esse, atque tum à Latinis tum à Græcis eius memoriam frequentari.

Qui igitur longè positarum Ecclesiarum quàm exactissimam curam gessit, haud prætermittit ex more Vrberum curare, loca sancta perspicere, propensiorumque de illis sollicitudinem gerere. Vt planè videas, ipsum in eo potissimum laborasse, vt qualis nomine diceretur, opere in omnibus vigilantissimus inueniretur. hoc enim anno lustrans in Vrbe omnes quæ erant Ecclesijs, omnium curam gessit: & inter alias ecclesiam S. Agathæ in Suburra, de qua superius, ad Catholicum cultum iam redditam, bonis locupletare curauit, in integrum restitutam in ea quæ Gothorum temporibus possidebat. Insuper Ecclesiam

^a Greg. lib. 4. ep. 5. In dist. 13.
^b Greg. lib. 4. ep. 7. In dist. 13.
^c Greg. lib. 4. epist. 15. In dist. 13.
^d Greg. lib. 4. ep. 1. In dist. 13.
^e Greg. lib. 4. epist. 4. In dist. 13.
^f Greg. lib. 4. epist. 17. In dist. 13.
^g Greg. lib. 4. epist. 18.
^h Greg. lib. 3. epist. 39. In dist. 12.
ⁱ Greg. lib. 4. ep. 9. In dist. 13.
^k Greg. lib. 4. ep. 9. In dist. 13.
^l Greg. lib. 4. epist. 11. In dist. 14.
^m Greg. lib. 1. epist. 70. In dist. 9.
ⁿ Greg. lib. 2. epist. 12. In dist. 11.

XIX. DE CAUSA GREGORII EPISCOPI AGRIGENTINI.

XX. LOCORVM SANCTORVM CVM CVRAM AGIT.

S. Pancratij extra portam Aureliam positam, à clericis derelictam, monachis tradidit, de A his scribens ad Maurum Abbatem*, quem illi præfecit. Sed & locorum venerabilium etiam longè positorum propensior curam gessit. Tunc accidit vt redargueret Ioannem Calaritanum Episcopum hospitalium curam negligentem, iubens^b vt xenodochiorum diligentissimam curam gerant Episcopi, qui non nisi religiosos homines, nempe clericos, qui non subiaceant sæcularium Iudicum potestati, illis præficiant. hæc de his quæ ad sacra loca tum Romæ tum alibi posita spectant.

XXI. Sed ne Vrbs ipsa sacris in ea positis spoliaretur sanctorum reliquiis, sollicitior fuit. Accidit namque, vt hoc eodem anno, cum Constantina Augusta in suo palatio ecclesiam in memoriam S. Pauli ædificasset, putarit eam cohonestandam eiusdem Apostoli sacris reliquiis: cuius rei gratia scripsit ad ipsum Gregorium Romanum Pontificem, vt Constantinopolim mitteret eiusdem Apostoli caput, siue partem aliquam eius corporis. Accepit B his ab Augusta litteris sanctus Pontifex, quod rem nimis grandem petuisset, negaturus omnino, redditis litteris, multipliciter sibi id minimè licere excusat. Epistolam autem, quod multa scitu digna ad historiam pertinentia habeat, hic integram describendam diximus, quæ sic se habet:

XXII. Serenitas vestræ pietatis, religionis studio & sanctitatis amore conspicua, propter eam quæ in honorem sancti Pauli Apostoli in palatio ædificatur ecclesiam, caput eiusdem sancti Pauli, aut aliud quid de corpore ipsius suis ad se iussuibus à me præcipit debere transmitti. Et dum illa mihi desiderarem imperari, de quibus facillimam obedientiam exhibens, vestram erga me amplius potuissim gratiam prouocare: maior me modestia tenuit, quod illa præcipitis, quæ facere nec possum, nec audeo. Nam corpora sanctorum Petri & Pauli Apostolorum tantis in ecclesiis suis coruscant miraculis atque terroribus, vt neque C ad orandum sine magno illic timore possit accedi. Denique dum beatæ recordationis decessor meus, quia argentum quod supra sacratissimum corpus beati Petri Apostoli erat, longè tamen ab eodem corpore ferè quindecim pedum spatio, mutare voluit: signum ei non parui terroris apparuit. Sed & ego aliquid similiter ad sacratissimum corpus sancti Pauli Apostoli meliorare volui: & quia necesse erat, vt iuxta sepulchrum huiusmodi effodi alius debuisset: Præpositus loci ipsius ossa aliqua non quidem eidem sepulchro coniuncta reperit: quæ quoniam leuare præsumpsit, atque in alium locum transponere, apparentibus quibusdam tristibus signis, subita morte defunctus est.

XXIII. Præter hæc autem sanctæ memoriæ decessor meus itidem ad corpus S. Laurentij martyris quædam meliorare desiderans, dum nescitur vbi venerabile corpus ipsius esset collocatum, & effoditur exquirendo, subito sepulchrum ipsius ignoranter apertum est, & ij D qui præsentibus erant atque laborabant monachi & mansionarij, quia corpus eiusdem martyris viderunt, quod quidem minimè tangere præsumperunt, omnes intra decem dies defuncti sunt: ita vt nullus vitæ superesse potuisset, qui sanctum iusti corpus illius viderat. Cognoscat autem tranquillissima domina, quia Romanis consuetudo non est, quando sanctorum reliquias dant, vt quidquam tangere præsumant de corpore: sed tantummodò in pyxide brandeum mittitur, atque ad sacratissima corpora sanctorum ponitur: quod leuatum, in ecclesia quæ est dicanda, debita cum veneratione reconditur, & tantæ per hoc ibidem virtutes sunt, ac si illic specialiter eorum corpora deferantur. Vnde contigit, vt beatæ recordationis Leonis Papæ temporibus (sicut à maioribus traditur) dum quidam Græci de talibus reliquiis dubitarent, prædictus Pontifex hoc ipsum brandeum, allatis forficibus, incidit, & ex ipsa incisione sanguis E effluxerit.

XXIV. In Romanis namque vel totius Occidentis partibus omnino intolerabile est atque sacrilegum, si sanctorum corpora tangere quisquam fortasse voluerit: quod si præsumperit, certum est, quia hæc temeritas impunita nullo modo remanebit. Pro qua re de Græcorum consuetudine, qui ossa leuare sanctorum se asserunt, vehementer miramur, & vix credimus. Nam quidam monachi Græci hic ante biennium venientes, nocturno silentio, iuxta ecclesiam sancti Pauli corpora mortuorum in campo iacentia effodiebant, atque eorum ossa recondebant, seruantes sibi dum recederent. Qui cum deprehensi, & cur hoc facerent, diligenter fuissent discussi, confessi sunt, quod illa ossa ad Græciam essent tamquam sanctorum reliquias portaturi. Ex quorum exemplo (sicut prædictum est) maior nobis dubietas nata est, vtrum verum sit, quod leuare veraciter ossa sancto-

* Greg. lib. 3. epist. 19. Indict. 12.
b Greg. lib. 3. epist. 24. Indict. 12.

AVGVSTAE CONSULIVM. CONSTANTINA AVGVSTAE PETIT CALPVRNTI PAVLI APOSTOLI. Greg. lib. 3. epist. 30. Indict. 12.

REFOSSVM DAMNO FOSSORVM CORPVVS. S. LAURENTII.

GRÆCORVM ERGA SANCTORVM RELIQUIAS SVBIVM.

A sanctorum dicuntur.] Vides ex his, lector, quantus esset in Catholica Ecclesia Christianorum ardor, vt reliquias sanctorum habere possent. Pergit verò idem Gregorius, veterem historiam referans:

De corporibus verò beatorum Apostolorum quid ego dicturus sum, dum constet, quia eo tempore quo passi sunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorum corpora sicut civium suorum repeterent: quæ ducta vsque ad secundum Urbis milliarium, in loco qui dicitur ad Catacumbas collata sunt: sed dum ea exinde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitruum atque fulguris nimio metu terruit atque disperfit, vt talia denuò nullatenus attentare præsumerent. Tunc autem exeuntes Romani, eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt, & in locis quibus sunt condita posuerunt. Quis ergo nunc, serenissima Domina, tam temerarius possit existere, vt hæc B licens, eorum corpora non dico tangere, sed vel aliquatenus præsumat inspicere? Dum igitur talia mihi à vobis præcepta sunt, de quibus parere nullatenus potuissim: quantum inuenio, non vestrum est: sed quidam homines contra me pietatem vestram excitare voluerunt, vt mihi (quod abest) voluntatis vestræ gratiam subtraherent, & propterea quaesuerunt capitulum, de quo vobis quasi inobediens inueniret. Sed in omnipotente Domino confido, quia nullo modo benignissimæ voluntati surrepetur, & sanctorum Apostolorum virtutem, quos toto corde & mente diligitis, non ex corporali præsentia, sed ex protectione semper habebitis.

Sudarium verò, quod similiter transmitti iussistis, cum corpore eius est, quod ita tangi non potest, sicut nec ad corpus illius accedi. Sed quia serenissimæ Domine tam religiosum desiderium esse vacuum non debet, de catenis quas ipse sanctus Paulus Apostolus in collo & in manibus gestauit, ex quibus multa miracula in populo demonstrantur, partem C aliquam vobis transmittere festinabo, si tamen hanc tollere limando præualuero. Quia dum frequenter ex catenis eiusdem multi venientes benedictionem petunt, vt parum quid exlimatura accipiant, assistit sacerdos cum lima: & aliquibus petentibus, ita concite aliquid de catenis ipsis excutitur, vt mora nulla sit: quibusdam verò petentibus, diu per catenas ipsas ducitur lima, & tamen vt aliquid exinde exeat, non obtinetur.] hucusque Gregorij ad Augustam epistola, ita eius illiberalem petitionem prudenter eludentis. Fuisse autem hæc omnia tentata molitionibus Ioannis Episcopi Constantinopolitani, ostenduntur inferius suo loco.

Eodem quoque anno Constantinopolim itidem ad Rusticianam Patriciam^a litteras dedit, postquam è peregrinatione ad montem Sina reuersa erat. Meminit in fine de nutrice D sua Gregorius ibidem commorante, quam suo nomine salutari mandat. Ceterum sunt plura huius anni monumenta charitatis Gregorij erga pauperes, impertientis illis annuas pensionationes, vel dissoluentis eorum æs alienum contractum: quæ tu consulas.

Agitur hoc anno Metis in Gallia Synodus, in qua in ordinem redigitur Ægidius Rheimensis Episcopus, reus maiestatis conuictus. Rei gestæ seriem habet Gregorius Turonensis anno decimoquinto Childeberti Regis, idemque in fine subdit^b: In hac Synodo Basina Chilperici Regis filia, quam supra cum Chrodielde à communionem remotam diximus, coram Episcopis solo prostrata veniam petiit, promittens se cum charitate Abbatissæ monasterium ingredi, ac de regula nihil transcendere. Chrodieldis autem obstinata est, quod Leobouera Abbatissa in hoc monasterio commorante, ibidem numquam ingrederetur. Sed vtrisque Rex Childebertus veniam impertiti deprecatus est: & sic in communionem E receptræ, Pictaui regredi iussæ sunt, scilicet vt Basina in monasterium (vt præfati simus) regrederetur, Chrodieldis verò in villa, quæ quondam Vuaddonis superius memorati fuerat, sibi à Rege concessa resideret.] hæc de his Gregorius, subdens^c & de vltione diuina in Chuldericum Saxonem, qui dux fuerat eorum qui iussu Chrodieldis inuasent basilicam S. Hilarij: etenim noctu in conuiuio vino repletus, ab eo suffocatus, mortuus in suo strato inuentus est.

Quomodo autem hoc eodem anno occasione Cycli Victoris à nonnullis erratum est in Paschatis diei celebratione, ista addit^d: Dubietas Paschæ fuit ob hoc, quod in Cyclo Victor Luna decimaquinta Pascha scripta fieri. Sed ne Christiani vt Iudæi sub hac Luna hæc solemniam celebrarent, addidit, Latini autem Luna vigesima secunda. Ob hoc multi in Gal- liis decimaquinta Luna celebrauerunt, nos autem vigesima secunda. Inquisiuimus tamen studiose: sed fontes Hispaniæ, qui diuinitus implentur, in nostrum Pascha repleti sunt.]

ORIENTALES CONATI REPERIRE CORPORA APOSTOLORVM.

DE SVDA- RIO ET CATENIS S. PAULI.

Greg. lib. 3. epist. 44. Indict. 12.

DE RVSTICIANA ET NVTRICE S. GREGORII.

SYNODVS METENSIS. Greg. Tur. lib. 10. c. 22.

ERRATVM IN PASCHATE.

hæc Gregorius: sed de perenni miraculo de fontibus Hispaniæ anniuersaria die Paschatis A impleri consuectis, superius pluribus dictum est.

XXX. Moritur hoc anno, seu potius ex correctione superiore, Mauritij Imp. anno sequenti, Gregorius Episcopus Antiochenus, de quo ista Euagrius: Non longo tempore post Gregorius podagra correptus, qua maxime torquebatur, cum medicamentum ex Hermodactylo (sic enim vocatur) confectum, quod medicus quidam ei dedisset, ebibisset, exiit è vita. Moritur autem tempore, quo Gregorius, qui successerat Pelagio, Episcopatum antiquæ Romæ gessit, nouæ autem Ioannes, & Alexandria Eulogius, vt supra dixi, & Anastasius Antiochiæ, qui post vigintitres annos ad suam sedem restitutus fuisset, & Ierosolymorum Ioannes, qui paulò post obiit mortem, & nemo adhuc ad illius Episcopatus gubernacula capeßenda designatus est. hæc Euagrius, cui consentiunt sancti Gregorij Papæ litteræ^b, ex quibus habetur, Anastasium restitutum in sedem Antiochenam sub Indictione B decimatertia, quæ hoc anno incipit: dicemus de his anno sequenti suo loco. Sed quòd post vigintitres tantum annos restitutum ipsum affirmat Euagrius, id factum intelligas anno sequenti, tot enim anni reperiuntur ab anno 572. vsque ad annum 595. quo & finem imponit historiæ. nam subdit:

XXXI. Hoc loco historiæ finem imponere animus est, anno scilicet duodecimo regni Mauritij Tiberij Imperatoris Romani. etenim sequenti anno, quo absoluit historiæ suam, annus expletur Mauritij nonus, & decimus inchoatur. Emendatum habes Euagrium apud Photium in Bibliotheca, vbi de Euagrio agens, ait ipsum suam produxisse historiæ vsque ad annum decimum Mauritij Imperatoris. Sed ipsum Euagrium perorantem audiamus, cum sic ait: Res, quæ deinceps sequuntur, his quibus libitum fuerit narrandas, monumentisq; litterarum prodendas relinquere, animus est. Quòd si quicquam à nobis vel omisissim C negligentia, vel minus accuratè expositum videatur: nemo nobis crimini det, illud secum cogitans, nos historiæ dispersam dissipatamq; in vnum collegisse, quo vtilitati hominum, quorum gratia tantos & tam graues labores suscepimus, inseruiremus. Aliud prætereà opus à nobis elaboratum est, quod relationes, epistolas, decreta, orationes, disputationes, & alias res nonnullas complectitur. Relationes autem, quæ in eo continentur, sunt maximam ad partem ex persona Gregorij Antiochiæ Episcopi factæ. Pro quibus duos honoris gradus consecuti sumus, Quæsturam à Tiberio Constantino, & munus Tabularum seruandarum, in quibus Præfectorum nomina inscribebantur, à Mauritio Tiberio, quo regnante eas relationes composuimus, idq; eo ipso tempore, quo Theodosium, qui tum ei, tum Reipublicæ principium felicitatis cuiusque generis dabat, in lucem edidit. hucusq; Euagrius ex Græcis primus eorum qui leguntur Orthodoxos historicos. Quis D nam alius res gestas sub Mauritio profecutus sit, habes ex Actis Nicæni posterioris Concilij: nempe S. Leontium Constantiæ in Cypro Episcopum scripsisse tribulationes, quas his temporibus Dei Ecclesia passa est: sed hæc tenentur incomperum nobis opus, vel excidit, vel latet incognitum. Sed his propè diebus emerit è tenebris Theophylactus Græcus historicus, qui Mauritaniam scripsit historiæ, de qua superius. Quòd autem ad successorem Ioannis Ierosolymorum Episcopi spectat: constat post ipsum sedere cepisse Amos, ad quem extat S. Gregorij Papæ epistola septima sub Indictione prima. Porro eius successorem ex sententia Euagrii in annum sequentem potius referendam putamus.

XXXII. Hoc eodem anno Maximianus ille vir sanctissimus, Abbas olim monasterij S. Gregorij, eiusque pater & educator in monastica disciplina, ac postea ab ipso creatus Episcopus Syracusanus (de quo superius sæpè) hoc inquam anno, mense Nouembri, ex hac luce migravit, luctum haud exiguum relinquens bonis, de quo ista Gregorius ad Cyprianum diaconum^d: Amarissimas tuæ dilectionis epistolas de domni Maximiani obitu mense Nouembri suscepi. Et quidem ille ad præmia desiderata peruenit: sed infelix populus Syracusanæ ciuitatis lugendus est, qui pastorem talem diu habere non meruit. & de eodem in epistola ad Syracusanos^e: Hoc tamen sciat magnitudo vestra, quia ciuitati illi quem dare possimus Maximiano reuerendissimo similem, non habemus. ad eum enim eminens erat viri sanctitas, vt parem illi in Ecclesia Pontifex non inueniret. Subrogatus est autem in locum Maximiani Ioannes, cui & pallium^f more maiorum Gregorius ipse concessit.

^a Euagr. lib. 6. c. 23. DE OBITU GREGORII EPISCOPI ANTIOCHENI.

^b Greg. lib. 4. epist. 37.

XXXI. EVAGRII HISTORIAS FINIS.

^c Concil. Nicæni. cap. 2. Act. 4. LEONTIVS CYPRI HISTORICVS.

XXXII. DE OBITU MAXIMIANI EPISCOPI SYRACUSANI.

^d Greg. lib. 4. epist. 19. Indict. 13.

^e Greg. lib. 4. epist. 47. Indict. 13.

^f Greg. lib. 5. epist. 18. Indict. 14.

A Sequitur annus quingentesimus nonagesimusquintus Indictionis decimatertiæ, qui exstitit vniuersæ Italiæ calamitosus: cum Agilulphus Longobardorum Rex, rupta pace, ipso veris initio, cum exercitu, furore plenus, Romam versus parat aduentum. Vnde autem acciderit, vt idem Rex talia aggressus sit, Paulus narrat his verbis^a: Hac eadem tempestate Romanus Patricius Exarchus Rauennæ Romam properauit: qui cum Rauennam reuerteretur, recepit ciuitates quæ à Longobardis tenebantur, quarum ista sunt nomina, Polimartium, Horta, Tudertum, Ameria, Perusium, Luccoli, & alias quasdam ciuitates. B Quod factum cum Regi Agilulpho nuntiatum esset: statim Ticino egressus cum valido exercitu Perusium petiit, ibique per dies aliquot Mauritionem ducem Longobardorum, qui se Romanorum partibus tradiderat, obsedit, & caprum sine mora vita priuauit. Huius Regis aduentu in tantum beatus Gregorius Papa exterritus est, vt ab expositione templi, de quo Ezechiel scripserat, desisteret, sicut ipse quoque in ipsis suis homiliis refert. Rex autem Agilulphus, extincto Mauritione, Ticinum repedauit. hucusque Paulus, qui multa præterisse ex sancti Gregorij litteris redarguitur, ex quibus perrexisse quoque in agrum Romanum eundem Agilulphum apparet.

Scribebat hoc anno atque dicebat ad populum S. Gregorius homilias super Ezechielem Prophetam; iamque decimantertiam dicturus erat, cum ista præfatur^b: Quia multis curis prementibus, Ezechielis prophætæ librum coram charitate vestra torum per ordinem C perscrutari non licuit: bonis vestris desideriis placuit parere^c, vt saltem extrema eius visio, quæ ei facta est de ædificio in monte constituto, quæ & cunctis est visionibus eius obscurior, exponi debuisset. Et quidem voluntati vestræ me parere necesse est. Sed duo sunt quæ hac in re perturbant animum meum. Vnum, quòd hæc eadem visio tantæ obscuritatis nebulis tegitur, vt vix in ea aliquid intellectu interlucente videatur. Aliud, quòd iam Agilulphum Longobardorum Regem, ad obsidionem nostram summopere festinantem, Padum transisse^d cognouimus. Vnde pensate, fratres charissimi, in caliginosis & mysticis sensibus penetrare quid valeat mens misera timoris sui perturbationibus occupata, &c.]

Admiracione hæc profectò digna videntur, quòd his hoc tempore vacare potuerit ipse Gregorius obsidionem Vrbs expectans, & quòd populus in summo discrimine ciuitatis conciones ab eo tales exigeret, quas in summo otio vix intelligere posse daretur. Etenim D non solum (vt dictum est) ista Gregorius ipse scribebat, sed etiam coram vniuerso populo pro concione dicebat, vt idem ipse in eiusdem expositionis præfatione libri primi testatur, cum ait, scribens ad Marinianum Episcopum: Homilias, quæ in beato Ezechiele propheta, vt coram populo loquebar, exceptæ sunt, multis curis irruentibus, in abolitione reliqueram.]

Admirati sunt hæc omnes qui sapiunt, vt sub oneroso fasce curæ totius orbis, & in tanto discrimine Vrbs potuerit Gregorius in his philosophari, & populum edocere: vt planè E constiterit ipsum pro arbitrio pennis contemplationis potuisse sursum super astra leuari, atque deorsum ad populi descendere opportunitatem, illud Pauli^e consecutus: Scio abundare, & scio penuriam pati.] & secundum illud Dauid^d: Cum poneret pro animi voluntate ascensiones in corde suo, rursum verò disponderet descensiones in valle lacrymarum. E Admiratur inter alios ista sanctus Bernardus, dum ad Eugenium scribens hæc ait^e: Non defuere Romani Pontifices, qui sibi otia inter maxima negotia inuenirent. Obsidio Vrbi & Barbaricus ensis ciuium cervicibus imminerebat. Numquid tamen istud terruit beatum Papam Gregorium, quo minus sapientiam scriberet in otio? Eo nempe tempore (quod ex eius præfatione liquet) obscurissimam & extremam partem Ezechielis tam diligenter quam eleganter exposuit.] atque etiam homilias illas ad populum dixit.

Sed & multo magis mirabitur, qui legerit quæ habet S. Hieronymus in epistola ad Marcellinum & Anaplychiam^f: vbi ait, interpretationem in eundem Ezechielem aggressum se, impeditum prosequi, quòd audisset multas Occidentales prouincias & ipsam Urbem vastari à Gothis: vt planè ostenderit, non nisi tranquillissimi esse animi & ab omni penitus quamuis è longè etiam emergentis solitudinis nebula liberi, in tam profunda mysteria ingredi. Sed audi, quæto, eius verba: Ezechielis volumen olim aggredi volui, & sponso-

I. LONGOBARDI INVADESCUNT IN ROMANUM IMPERIUM. ^a Paul. diacon. lib. 4. c. 7. in noua edit. Epist. in vit. 3.

II. ^b Greg. præf. sup. in lib. 2. super Ezechielem. ^c petere GREGORIVS CONCIONATOR, ET EZECHIELEM INTERPRATVR.

III.

IV. GREGORIVS CONTEMPLATIONE ET ACTIONE PRÆCIPVVS. ^e Philip. 4. d. psal. 83. ^f Bernard de considerat. lib. 1. ad finem.

V. ^f Hier. epist. 92.

sponsoriam celeberrimam studiosis lectoribus reddere: sed in ipso dictandi exordio ita animus meus Occidentalium prouinciarum, & maxime vrbs Romana vastatione confusus est, ut iuxta vulgare prouerbum, proprium ignorarem vocabulum. Diu tacui, sciens tempus esse lacrymarum.] hæc ipse: ex quibus, inquam, magis admirare Gregorium. Si enim rumor tantum Occidentalium cladum à cœptis Hieronymum reuocauit in Orientem degentem, nullo pastorali onere prægrauatum, sed solum sacris litteris incumbentem: quantum putas fuisse Gregorium, qui inter ipsos gladios barbarorum, obstrepentibus tubarum clangoribus, pressus & oppressus totius orbis sollicitudine pastorali, haud uegeto & sano corpore, sed languente morbis assiduus, aggreditur & prosequitur in eum Prophetam interpretationem & conciones? Sed quid insuper? Cum idem sanctus Hieronymus (prout ipse eadem testatur epistola) iam iterum maiori otio eundem Prophetam esset aggressus interpretari, iamque (ut ait) tres explicasset libros barbarorum rursus irruptione attingentium limites Palaestinae, à cœptis desistere iterum coactum se fuisse dicit, illud ad excusationem obtexens: Quod si, inquit, iuxta inclytum Oratorem, silent inter arma leges; quanto magis studia Scripturarum, quæ & librorum multitudine, & silentio, ac librarium sedulitate, quodque proprium est, securitate & otio dictantium indigent?] At verò Gregorius vix tunc à cœptis est violenter abstractus, vbi vallata Vrbe obidione, vulnera cinium, vincula, atque cædes est oculis contemplatus: cum enim concionari adhuc pergeret, & ad finem vigesima secunda homilia peruenisset, ita ad populum perorauit:

Nemo autem me reprehendat, si post hanc locutionem cessauero: quia (sicut omnes cernitis) nostræ tribulationes excreuerunt, vndique gladiis circumfusi sumus, vndique imminens mortis periculum timemus. Alij detruncatis ad nos manibus redeunt, alij capti, alij interempti nuntiantur. Iam cogor linguam ab expositione retinere: quia tædet animam meam vitæ meæ. Iam nullus in me sacri eloquij studium requirat: quia verba est in lectum cithara mea, & organum meum in vocem flentium. Iam cordis oculus in mysteriorum discussione non vigilat: quia dormitavit anima præ tædio. Iam minus lectio animo dulcis est: quia oblitus sum manducare panem meum à voce gemitus mei. Cui autem viuere non licet, de Scripturæ sacrae sensibus loqui mystica qualiter libet? Et qui cogor quotidie amara bibere, quando possum dulcia propinare? Quid igitur restat, nisi ut inter flagella quæ ex nostris iniquitatibus patimur, cum lacrymis gratias agamus? Ipse etenim qui nos creauit, etiam pater factus est per adoptionis spiritum quem dedit: & aliquando filios pane nutrit, aliquando flagello corrigit: quia per dolores & munera ad hereditatem perpetuam erudit. Sit itaque gloria omnipotenti Domino, &c.] Vidisti hominem in carne extra carnem positum, scientem quidem dolores, sed non succumbentem illis, Angelum merito appellandum, & fortè plusquam Angelum, dum illi absque aduersantibus malis (quod ipsorum naturæ est) laudes Deo persoluunt; iste vndique vallatus ærumnis, nihil præterea in gemitibus suis, quam Deo gratias agere, eique gloriam occinere didicit.

Sed antequam quæ de rebus Longobardorum anni huius sunt reliqua prosequamur, quæ vel de seipso, vel de Vrbs miserando statu diuersis in locis dictarum homiliarum in Ezechielem ipse Gregorius tradat, instituto consentientia, hæc describamus. Audi primum, quam exactissimus fuerit suorum morum custos: ex eis enim in quibus se deplorat incautum, sentiens ipsum in leuibis etiam cauendis sordibus vigilantissimum. Dum itaq; verba illa interpretatur: Fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel.] & status ac perfectionis eminentiam describit eorum qui præsumunt aliis, hæc ait: O quam dura mihi sunt ista quæ loquor: quia memetipsum loquendo serio, cuius neque lingua (vt dignum est) prædicationem tenet, neque in quantum tenere sufficit, vita sequitur linguam. Qui otiosis verbis sapè implicor, & ab exhortatione atque ædificatione proximorum torpens & negligens cesso. Qui in conspectu Dei factus sum mutus & verbosus: mutus in necessariis, verbosus in otiosis. Sed ecce sermo Dei de speculatore vita compellit vt loquar. Tacere non possum, & tamen loquendo me ferire pertimesco. Dicam, dicam, vt verbi Dei gladius etiam per me ipsum ad configendum cor proximi transeat. Dicam, dicam, vt etiam contra me sermo Dei sonet per me. Ego reum me esse non abnego, torporem meum atque negligentiam video. Erit fortasse apud pium Iudicem impetratio veniæ ipsa cognitio culpæ.

Et quidem in monasterio positus valebam & ab otiosis linguam restringere, & in intentione orationis pane continere mentem tenere. At postquam cordis humerum sarcinæ pastorali suppositi, colligere se ad semetipsum assidue non potest animus, quia ad multa pertinet.

* Greg. in Ezech. hom. 11 DE FLORAT SVAS MISERIAS S. GREGORIVS.

VIII.

VI.

FINEM IMPONIT CONCIONANDI S. GREGOR. ^a Job 10. ^b Job 30. ^c Psal. 118. ^d Psal. 101.

titur. Cogor namque modò Ecclesiarum, modò monasteriorum causas discutere: sapè singulorum vitas actusque pensare: modò quædam ciuium negotia sustinere: modò de irruentibus barbarorum gladiis gemere, & commisso gregi insidiantes lupos timere: modò rerum curam sumere, ne desint subsidia eis ipsis, quibus disciplinae regula tenetur: modò raptos quosdam æquanimitè perpeti, modò eis sub studio seruatae charitatis obuiare. Cum itaque ad tot & tanta cogitanda scissa & dilaniata mens ducitur; quando ad semetipsum redeat, vt totam se in prædicatione colligat, & à proferendi verbi ministerio non recedat? Quia autem necessitate loci sapè viris secularibus iungor, nonnumquam mihi linguæ disciplinam relaxo: nam si in assiduo censurae meæ rigore me teneo, scio quia ab infirmioribus fugior, eosque ad hoc quod appeto, numquam traho. Vnde fit vt eorum sapè & otiosa patienter audiam. Sed quia ipse quoque infirmus sum, in otiosis sermonibus paulisper tractus, libenter ea loqui incipio, quæ audire cœperam inuitus: & vbi tædebat cadere, liber iacere. Quis ergo vel qualis speculator sum, qui non in monte operis sto, sed adhuc in valle infirmitatis iaceo? &c.]

Disce insuper ex iisdem dictis ad populum homiliis, quanta idem polleret animi demissione, quam sancti Patres vocare consueverunt humilitatem. Audi ipsum inferius, quibus acceptum ferat quidquid concionari soleret ad populum; dum quales comparare se debeant interpretes diuinæ Scripturæ, docet, sicque ait: Non enim hoc temeritate aggredior, sed humilitate. Scio enim, quia plerumque multa in sacro eloquio, quæ solus intelligere non potui, coram fratribus meis positus intellexi. Ex quo intellectu & hoc quoque intelligere studui, vt scirem ex quorum mihi merito intellectus daretur: pater enim, quia hoc mihi pro illis datur, quibus mihi præsentibus datur. Ex qua re, largiente Deo, agitur, vt sensus crescat, & oratio decrescat, dum propter vos discō, quod inter vos doceo. Quia (verum fateor) plerumque vobiscum audio quod dico. Quicquid ergo in hoc Propheta minus intellexero, meæ cæcitatibus est: si quid intelligere aptè potuero, ex diuino munere vestrae venerationis.] hæc ipse. Dicam liberè, pluris apud me est eiusmodi coram populo facta professio, quam quæuis ab eo miracula edita.

Sed reuocemus orationem ad luctum: hæc, inquam, reddamus quæ de miseranda Vrbs ac totius Italiae facie iisdem homiliis Gregorius coram audiente populo repræsentat: ait enim: Quid est iam, rogo, quod in hoc mundo libeat? Vbique luctus aspiciamus, vbiq; gemitus audimus. Destructæ vrbes, euerfa sunt castra, depopulati agri, in solitudinem terra redacta est: nullus in agris incola, penè nullus in vrbibus habitator remansit: & tamen ipsa parue generis humani reliquiae adhuc quotidie & sine cessatione feriuntur; & si nem non habent flagella caelestis iustitiæ, quia nec inter flagella correctæ sunt actionis culpæ. Alios in captiuitatem duci, alios detruncari, alios interfici videmus. Quid est ergo quod in hac vita libeat, fratres mei? Si & talem adhuc mundum diligimus, non iam gaudia, sed vulnera amamus.] hæc generatim pro concione Gregorius, qui & mox de ipsa vrbe subiicit ista miserissima:

Ipsa autem quæ aliquando mundi domina esse videbatur, qualis remanserit Roma, conspiciamus. Immensis doloribus multipliciter attrita, desolatione ciuium, impressione hostium, frequentia ruinarum: ita vt in ea completum esse videamus, quod contra vrbs Samaritanam per hunc eundem Prophetam Ezechielem longè superius dicitur: Pone ollam, pone inquam, & mitte in ea aquam, & congere frustra eius in ea. Et paulo post: Efferbuit coctio eius, & decocta sunt ossa illius in medio illius. Atque iterum: Congere ossa, quæ igne succendam, consumantur carnes, & coquetur vniuersa compositio, & ossa tabescent. Pone quoque eam super prunas vacuam, vt incalcescat & liquefiat æs eius. Tunc enim nobis olla posita est, cum hæc est ciuitas constituta. Tunc in eam aqua missa est, & frustra eius congesta sunt, quando ad eam vndique populi confluebant, qui velut aqua calens actionibus mundi feruescerent, & quasi frustra carni in ipso suo feruore liquarentur. De qua bene dicitur: Efferbuit coctio eius, & discocta sunt ossa eius in medio illius. Quia prius quidem in ea vehementer incaluit actio gloriæ secularis, sed postmodum ipsa gloria cum suis sequacibus defecit. Per ossa etenim potentes sæculi, per carnes verò populi designantur: quia sicut carnes portantur ossibus, ita per potentes sæculi infirmitas regitur populorum. Sed ecce iam de illa omnes huius sæculi potentes ablati sunt: ossa ergo excocta sunt. Ecce populi defecerunt: carnes eius liquefactæ sunt. Dicatur itaque: Congere ossa, quæ igni succendam: consumantur carnes, & coquetur vniuersa compositio eius, & ossa tabescent. Vbi enim

IX.

* Greg. in Ezech. hom. 14 ADMIRANDA S. GREGORII HUMILITAS.

X.

* Greg. in Ezech. hom. 18. DE MISERANDO ITALIAR STATV.

XI.

VRBS LV-CIVOSVS STATVS. ^c Ezech. 24

enim Senatus? vbi iam populus: Contabuerunt ossa, consumptæ sunt carnes: omnis enim A
sæcularium dignitatum ordo extinctus est. Excocta est vniuersa compositio eius: & tamen
ipso nos paucos, qui remansimus, adhuc quotidie gladij, adhuc quotidie innumera tribu-

XII. Quid autem ista de hominibus dicimus, cum ruinis crebrescentibus, ipsa quoque de-
strui ædificia videmus? Vnde apte de ciuitate iam vacua subditur: Incalescat & liquefiat
æs eius. Iam enim & ipsa olla consumitur, in qua prius & carnes & ossa consumebantur:
quia postquam defecerunt homines, etiam parietes cadunt. Vbi autem sunt qui in eius
aliquando gloria lætabantur? Impletum est in ea, quod contra destructam Niniuem per Prophetam B
dicitur: Vbi est habitaculum leonum, & pascua catulorum leonum? An eius duces ac
principes leones non erant, qui per diuersas mundi prouincias discurrentes, prædam sæ-
uiendo & interficiendo rapiebant? Hic leonum catuli inueniebant pascua: quia pueri,
adolescentes, iuuenes sæculares & sæcularium filij huc vndique concurrabant, cum pro-
ficere in hoc mundo voluissent. Sed iam ecce desolata, ecce contrita, ecce gemitibus op-
pressa est. Iam nemo ad eam currit, vt in hoc mundo proficiat: iam nullus potens & vio-
lentus remansit, qui opprimendo prædam diripiat. Dicamus ergo: Vbi est habitaculum
leonum, & pascua catulorum leonum? Contigit ei quod de Iudæa nouimus per Prophe-
tam dictum: Dilata caluitium tuum sicut aquila. Caluitium quippe hominis in solo ca-
pite fieri solet, caluitium verò aquilæ in toto corpore: quia cum valde senuerit, plumæ
eius ac pennæ ex omnibus membris illius cadunt. Caluitium ergo suum sicut aquila dila-
tat: quia plumas perdidit, quæ populum amisit. Alarum quoque pennæ ceciderunt, cum C
quibus volare ad prædam consueuerat: quia omnes potentes extincti sunt, per quos aliena
rapiebat. Hæc autem quæ de Romanæ vrbs contritione dicimus, in cunctis facta mundi
ciuitatibus scimus. Alia etenim loca clade desolata sunt, alia gladio consumpta, alia fame
cruciata, alia terræ hiatibus absorpta. Despiciamus ergo ex toto animo hoc præsens sæcu-
lum vel extinctum, &c.]

XIII. Sed quàm iusto Dei iudicio barbari sinerentur in Romanum Imperium præualere, alibi
idem S. Gregorius ad ipsam Constantinam Augustam scribens hoc anno, exemplis inge-
rit, quæ cum sub Romano Imperatore subditi paterentur, narrat his verbis: Corsica, in-
quit, insula tanta nimietate exigentium, & grauamine premitur exactionum, vt ipsi qui in
illa sunt, eadem quæ exiguntur, complere vix filios suos vendendo sufficiant. Vnde fit, vt D
derelicta pia Republica, possessores eiusdem insulæ ad nefandissimam Longobardorum
gentem cogantur confugere. Quid enim grauius, quid crudelius à barbaris pati possunt,
quàm vt constructi atque compressi suos vendere filios compellantur? In Sicilia autem in-
sula Stephanus quidam marinarum partium Chartularius tanta præiudicia, tantasque op-
pressiones operari dicitur inuadendo loca singulorum, atque sine dictione causarum per
possessiones ac domos titulos ponendo, vt si velim acta eius singula, quæ ad nos peruene-
runt, dicere, magno volumine hæc explere non possim. Quæ omnia serenissima domina
solenter aspiciat, & oppressorum gemitus compefcatur. Hæc enim ego ad piissimas aures ve-
stras peruenisse non suspicor: nam si peruenire potuissent, nunciusque minimè permansis-
sent. Quæ piissimo domino apto sunt tempore suggerenda: vt ab anima sua, ab Imperio,
atque à filiis suis tale hoc tantumque facinus, peccati que pondus amoueat.

XIV. Qui scio quoniam dicturus est, quia nobis in Italiæ expensis transmittitur, quidquid de
prædictis insulis aggregatur. Sed ego suggero ad hoc, vt etsi minus expensæ in Italia tri-
buantur, à suo tamen Imperio oppressorum lacrymas compefcatur. Nam & idcirco for-
tasse tantæ expensæ in hac terra minus ad vtilitatem proficiunt, quia cum peccati aliqua
admixtione colliguntur. Præcipiant ergo serenissimi domini, nil cum peccato colligi. Nam
scio, quia etsi parum Reipublicæ attribuitur vtilitatibus, ex eo multum Respublica adiu-
uatur. Quod etsi fortasse contingat expensis minoribus minus adiuuari: melius est tam-
en temporaliter nos non viuere, quàm vos ad æternam vitam obstaculum aliquod in-
uenire. quæ enim mentes, qualia viscera parentum esse possunt, perpendite, quando fi-
lios suos distrahunt, ne torqueantur? Qualiter autem miserendum sit filiis aliorum, hoc
benè sciunt qui habent proprios. Vnde mihi hæc breuiter suggestisse sufficiat, ne si ea quæ
in his

XII.

Nabum

Mich. I.

XIII.

Greg. lib. 4. epist. 33. In- dit. 13. DIRA TY. RANNIS EXERCETVR A PRAESI- DIBVS PRO- VINCIA- RVM.

XIV.

NON GRA- VANDI PO- PVLI ALI- QVO PRAE- TERTV BEL- LI.

A in his partibus aguntur pietas vestra non cognosceret, me apud districtum Iudicem silen-
tij mei culpa mulctaret.] hæc ad Imperatricem Gregorius.

Ex his videas, vnde fluxerit diuina vindicta post hæc in Mauritium atque eius filios im-
missa, de qua suo loco dicendum. Intelliges tunc, quanto damno non audiant Principes
sacerdotes, quantoque dispendio regni, filiorum, ac denique animæ, præter ius fasque à po-
pulis sibi subiectis quouis prætextu necessitatis grauius tributa extorqueant. Peccabat & in-
eo summopere Mauritius Imp. quod superbientem in Romanam Ecclesiam Ioannem
Constantinopolitanum Episcopum confouebat: cuius rei causâ Dei iram in Imperium
Romanum frequenti barbarorum immisione conuersam, idem Gregorius alibi alia oc-
casione scribens ad ipsum Mauritium Imperatorem affirmat. Dum enim agit de superbia
Ioannis Episcopi Constantinopolitani erigentis se titulo vniuersalitatatis aduersus fratres &
collegas aliarum sedium sacerdotes, ait hæc obseruatione dignissima:

Quæ enim, serenissime Domine, virtus humana, quodque carni robur brachij contra
vestri Christianissimi culmen Imperij irreligiosas præsumeret manus erigere, si studeret
concoris sacerdotum mens Redemptorem suum lingua pro vobis, atque vt oportebat, me-
ritis exorare? Aut quis ferocissima gentis gladius in necem fidelium tanta crudelitate
gassaretur, nisi nostra vita, qui sacerdotes nominamur, & non sumus, à prauissimis graua-
retur operibus? Sed dum nos comperentia nobis relinquimus, & nobis incompetentia co-
gitamus, peccata nostra barbaricis viribus sociamus, & culpa nostra hostium gladios exa-
cuit, quæ Reipublicæ vires grauat.] hæc & alia ipse, ex obliquo feriens Imperatorem, qui
non reprimeret Ioannis superbiam Ecclesiam perturbantem. Rursum verò in regios mi-
nistros malorum ingruentium culpam reiciens, hæc ad Sebastianum Episcopum de iis-
dem: Quæ enim, inquit, frater sanctissime, de amici vestri domini Romani (Exarchus
hic erat) persona in hac terra patimur, loqui minimè valemus. Breuiter tamen dico, quia
eius in nos malitia gladios Longobardorum vicit: ita vt benigniores videantur hostes, qui
nos interimunt, quàm Reipublicæ Iudices, qui nos malitia sua, rapinis atque fallaciis in co-
gitatione consumunt.] hæc ipse.

Contra verò, quod antea & præsentis anno grassantibus Longobardis in omnes Italiæ
regiones, Roma fuerit inaccessa: præstitit id vigilantia Romanorum Pontificum, qui præ-
ter iuges excubias in vigiliis, ieiuniis, & orationibus, addiderunt vt Ecclesiæ pecuniis redi-
merent vexationem, prout idem ipse Gregorius hoc item anno scribens ad eandem quæ
suprà Constantinam Augustam hæc post alia nonnulla habet: Viginti autem iam & se-
prem annos ducimus, quod in hac Vrbe inter Longobardorum gladios viuimus. Quibus
quàm multa hac ab Ecclesia quotidianis diebus erogantur, vt inter eos viuere possimus,
suggerenda non sunt. Sed breuiter indico, quia sicut in Rauennæ partibus dominorum
pietas apud primum exercitum Italiæ Saccellarium habet, qui causis superuenientibus quo-
tidianas expensas faciat, ita & in hac Vrbe ex causis talibus eorum Saccellarius ego sum. Et
tamen hæc Ecclesia, quæ vno eodemque tempore clericis, monasteriis, pauperibus, populo,
atque insuper Longobardis tam multa indefinenter expendit, ecce adhuc ex omnium Ec-
clesiarum premitur afflictione, &c.]

Quod ad ea quæ dicta sunt pertinet, putavi interdum in textu Gregorij, pro Sacella-
rium, legi debere saccellarium, quasi à saccellis sumptum nomen, quod satis ipse Gre-
gorius docet, dum ostendit Saccellarium fuisse Thesaurarium pecuniæ publicæ, cuius rei
gratia oportuit ipsi creditos esse pecuniarum sacculos, ob idque Saccellarium dictum esse.
Huic meæ sententiæ suffragatur idem Gregorius in epistola ad Honoratum diaconum,
vbi agit de solutione consueta pecuniæ pro dignitate Consulari adipiscenda, ait: Magis
ex se agat dilectio tua, quatenus oblati in saccella consuetudinibus, honores mereatur
accipere.] vbi per saccella, certum est intelligi Principis pecuniarum capsam, & proinde
per Saccellarium, Thesaurarium. In quam sententiam & Iudotus: Fiscus, inquit, saccus
est publicus.] hinc accidit vt sæpè per Saccellarium in causis criminalibus appellatum in-
uenias Fiscalem procuratorem, vt in Actis S. Maximi martyris sapius inuenitur, vt suo lo-
co dicitur.

Reperiri etiam contingit eandem vocem Saccellarij in Ecclesiasticis ministeriis apud
Græcos (vt auctor est Curopalata) pro iis qui curam gerunt monasteriorum, tam virorum,
quàm mulierum. Itemque habet Theodorus in Meditatis, idem esse nomen Oeconomi,
Custodis, Saccellarij, vel præfecti saccellis. Apud Latinos si Saccellarius scribitur à saccellis,
Thesau-

XV. EX TYRAN- NIDE PRIN- CIPIS BAR- BARI IN- VALESCUNT

Greg. lib. 4. epist. 32. In- dit. 13.

XVI.

Greg. lib. 4. epist. 33. In- dit. 13.

XVII. GREG. PA- PA QVAN- TA PRO- VINCIA- RVM.

Greg. lib. 4. epist. 34. In- dit. 13.

XVIII. SACCELLA- RIJ QVI- SINT.

Greg. lib. 12. epist. 27. In- dit. 7.

Istod. Ori- gin. lib. 20. c. 9.

XIX.

Theſaurarius Eccleſiæ intelligitur: ſi verò per ſimplicem c, Sacellarius à facello, qui ſcili- cet facello præſt, ſignificatur. Sed de his hæcenus.

XX.

VIREB RO- MANORVM PONTIFI- CVM

Greg. lib. 7. epiſt. 1. Ind. 1.

Reuertamur iam ad S. Gregorium, qui (vt dictum eſt) redimebat pretio ſalutem Vrbiſ in discrimine poſitæ, non quòd diffideret viribus, ſed potiùs quòd ægro animo ferret huma- num ſanguinem bello fundi: ſatis namque ſibi virium fuiſſe, vt hoſtes internecione dele- ret, ſi voluiſſet, ipſemet teſtatur: nam audi quæ habet, ſcribens ad Sabinianum diaconum a: Vnum eſt, inquit, quod breuiter ſuggeras ſereniſſimis dominis noſtris: quia ſi ego ſeruus eorum in morte Longobardorum me miſcere voluiſſem, hodie Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in ſumma confuſione eſſet diuiſa. Sed quia Deum timeo, in mortem cuiuſlibet hominis me miſcere formido.] hæc Gregorius: ex quibus æquè intelligas, quantæ eſſent in ipſo Romano vno Pontifice vires: vt cognoſcas eſſuſam in Longobardos largitionem ex charitate Chriſtiana maſſe.

XXI.

Greg. lib. 7. ep. 23. Ind. 1.

Verùm quòd ad mitigandos concitatos barbaricos animos quæque obſequia videri in- utilia potuiſſent: quòd folius Dei ſit opus, tumentes ſedare marinos in tempeſtate fluctus: re vera diuina potiùs opitulante gratia contigit, Vrbem fuiſſe Longobardis inacceſſam: de eadem enim idem agens, totum id tribuit non largitioni pecuniarum, ſed Petro Apoſtolo vigilanti ſuper cuſtodiam Vrbiſ: cum enim ad Ruſticianam Patriciam ſcribit, hæc ait b: Sin verò gladios Italiæ ac bella formidatis: ſolicite debetis aſpicere, quanta beati Petri Apoſto- lorum Principis in hac Vrbe proteſtione eſt, in qua ſine magnitudine populi & ſine adiutoriiſ militum tot annis inter gladios illaſi, Deo auctore, ſeruamur.] hæc ipſe.

XXII.

Greg. lib. 4. epiſt. 35. Ind. 13. GREGORIVS QVIBVS PREMERE TVR ANGV- STIIS.

Sed quantis adhuc præter hæc idem Gregorius hoc anno angultiſ premeretur, audi ipſum ita ſcribentem ad Sebaſtianum Episcopum c: Vno, inquit, tempore curam Episco- porum, atque clericorum, monaſteriorum quoque, & populi gerere, contra hoſtium inſi- dias ſolicitem vigilare, contra Ducum fallacias atque malitias ſuſpectum ſemper exiſtere, cuius laboris, cuius doloris ſit, veſtra fraternitas tanto veriùs penſet, quanto me, qui hæc patior, puriùs amat.] hæc idcirco Gregorius, quòd expertus eſſet, quàm inſideles barbari in fide ſeruanda exiſterent, & quàm verſipelles qui ab Imperatore in Italiam mitterentur Exarchi. Audi inſuper ipſum ad Ioannem Conſtantinopolitanum Episcopum ad finem epiſtolæ hoc item anno ita ſcribentem d: Sub tantis tribulationibus circumfuſus, barbaro- rum gladiis premor, vt non dico multa tractare, ſed mihi reſpirare vix liceat.] Inter hæc igitur tot discrimina Gregorius conſtitutus, nihil ſibi tutiùs fuiſſe rebus putauit ſecuriùs accidere poſſe, quàm curare ſi cum Agilulpho Rege Longobardorum componere pacem poſſet: cuius rei perficiendæ gratia, hæc ad Seuerum Scholaſticum Exarchi ſcripſit e:

Greg. lib. 4. epiſt. 38. Ind. 13.

Greg. lib. 4. epiſt. 19. Ind. 13.

XXIII.

GREG. DE PACE AGIT CVM LONGOBARDIS.

Qui aſſiſtunt iudicibus, & ſinceris erga eos dilectionibus obſtringuntur, illa eis ſuadere D debent, atque ſuggerere, quæ & animam ſaluent, & opinioni non derogent. Proinde quo- niam nouimus, quanta fidei ſinceritate excellentiſſimum Exarchum diligatis: idcirco ma- gnitudini veſtræ, quæ acta ſunt, indicare curauimus: vt hæc cognoſcentes, ad conſentien- dum eum rationabiliter prouocetis. Scitote autem, quia Agilulphus Longobardorum Rex generalem pacem facere non recuſat, ſi tamen ei dominus Patricius iudicium eſſe vo- luerit. Nam multa ſibi in locis ſuis intra pacis terminum queritur eſſe commiſſa. Et quo- niam ſibi, ſi ratio iudicantium inuenerit, ſatiſfieri poſtulat, & ipſe quoque ſe ſatiſfacturum modis omnibus pollicetur, ſi quid à partibus ſuis conſtiterit in pace eſſe commiſſum.

XXIV.

Quia ergo rationi non ambigitur conuenire quod petit, oportet eſſe iudicium, vt ſi qua ab vtraque parte malè facta ſunt, componantur: dummodò generalis pax fiat, atque Deo valeat protegente firmari: nam qualiter ſit nobis omnibus neceſſaria, benè noſtis. E Sapienter itaque, ſicut conſueuiſtis, agite, vt excellentiſſimus Exarchus ad hoc ſine mo- ra debeat conſentire; ne per eum pax renui, quod non expedit, videatur. Si enim con- ſentire noluerit, nobiſcum quidem ſpeciale pacem facere repromittit: ſed ſcimus quia & diuerſæ inſulæ & loca ſunt alia proculdubio peritura. Hæc autem conſideret, & pa- cem habere feſtinet: quatenus in hac ſaltem dilatione & nos quietem poſſimus habere ad modicum, & Reipublicæ reſiſtendi vires, adiuuante Domino, meliùs reparentur.] hucufque de pace Gregorius, cui iſta de Agilulpho promittenti minimè ab Imperatore credita ſunt. Delata enim cum hæc fuiſſent ab Exarcho ad ipſum Mauritium Impera- torem, ſicut ille, ita & ipſe ſanctum Gregorium vt ſimplicem nimis deriſit, quòd faci- lè adeò crederet Regi Longobardorum; datiſque ad eum litteris haud Summo Ponti- ficæ dignis, de pluribus conqueſtus eſt, nulla ſummi Sacerdotij habita ratione: non extant illæ

A illæ quidem, ſed quales fuerint, ex redditis à S. Gregorio ad eum litteris facile poteſt intelli- gi: ſic enim iſtæ ſe habent a:

In ſereniſſimis iuſſionibus ſuis dominorum pietas dum me de quibuſdam redarguere ſtudit, parcendo mihi minimè pepercit. Nam in eis vrbane ſimplicitatis vocabulo me fatuum appellat. In Scriptura etenim ſacra cum in bona intelligentia ponitur ſimplicitas, vigilanti ſape prudentiæ atque reſtitutioni ſociatur.] Et poſt nonnulla in eam ſententiam allegata, ad cauſam deſcendit, hæc ſubdens: Ego igitur, qui in ſereniſſimorum domi- norum iuſſionibus ab Arnulphi aſtutia deceptus, non adiuncta prudentia ſimplex denun- tior, conſtat proculdubio, quia fatuus appellor: quod ita eſſe, ego quoque ipſe conſiteor. Nam ſi hoc veſtra pietas taceat, cauſæ clamant. Ego enim ſi fatuus non fuiſſem, ad iſta toleranda, quæ inter Longobardorum gladios hoc in loco patior, minimè veniſſem. In ea autem re quam de Arnulpho perhibui, quia toto corde venire ad Rempublicam pa- ratus fui: dum mihi non creditur, etiam mentitus eſſe reprehendor. Sed eſt ſacerdos non ſum: ſcio grauem eſſe hanc iniuriam ſacerdoti, vt veritati ſeruiens, fallax credatur. Et dudum noui, quoniam Arnulpho plus eſt creditum, quàm mihi. Leoni amplius eſt creditum, quàm mihi: & nunc eis qui eſſe ad medium videntur, plus quàm meis aſertio- nibus credulitas impenditur.

Et quidem ſi terra: meæ captiuitas per quotidiana momenta non excreſceret, de deſpe- ctione mea atque irriſione latus tacerem. Sed & hoc me vehementer affligit: quia ego vnde crimen fallitatis tolero, inde Italia quotidie ducitur ſub Longobardorum iugo ca- ptiuæ: dumque meis ſuggeſtionibus in nullo creditur, vires hoſtium immaniter excreſcunt. Hoc tamen piſſimo domino ſuggero, vt de me mala omnia quælibet exiſtinet, de vtili- tate verò Reipublicæ & cauſa ereptionis Italiæ non quibuſlibet facile piæ aures præbear, ſed plus rebus quàm verbis credat.] His ſubiicit de honore cultuque quo debeant omnes ex præſcripto legis diuinæ venerari ſacerdotes, exemplumque ingerit Conſtantini Ma- gni, & in maius opprobrium Gentiles etiam in medium adducit, quanta illi veneratione proſecuti fuerint ſacerdotes. Demum verò: Hæc ergo, inquit, pietati dominorum non pro me, ſed pro cunctis ſacerdotibus ſuggero. Ego enim homo peccator ſum: & quia omnipotenti Deo inſeſſantur quotidie delinquo, aliquid mihi apud tremendum examen illius eſſe remedium ſuſpicio, ſi inſeſſantibus quotidie plagis ferior. Et credo, quia eum- dem omnipotentem Dominum tanto vobis ampliùs placatis, quanto me ei malè ſeruien- tem diſtrictiùs affligitis.

Multas enim iam plagas acceperam, & ſuperuenientibus dominorum iuſſionibus inue- ni conſolationes, quas non ſperabam. Si enim poſſum, has celeriter plagas enumerero. Pri- mum, quòd mihi pax ſubducta eſt, quam cum Longobardis in Tulcia poſitis ſine villo Rei- publicæ diſpendio feceram. Deinde corrupta pace, de Romana ciuitate milites ablati ſunt, & quidem alij ab hoſtibus occiſi, alij verò Narniſ & Peruſij poſiti: & vt Peruſium tenere- tur, Roma relicta eſt. Poſt hoc plaga grauior fuit aduentus Agilulphi, ita vt oculis meis cererem Romanos more canum in collis funibus ligatos, qui ad Franciam ducebantur ve- nales. Et quia nos qui intra ciuitatem fuimus, Deo protegente, manus eius euaiſimus: quæ- ſitum eſt vnde culpabiles eſſe videremur, videlicet cur frumenta deſuerint, quæ in hac vr- be diu multa ſeruari nullatenus poſſunt, ſicut in alia ſuggeſtione plenius indicaui.

Et quidem de memetiſo in nullo turbatus ſum: quia (teſte conſcientia fateor) aduer- ſa quælibet pati paratus ſum, dummodò hæc omnia cum ſalute dumtaxat meæ animæ enadam. Sed de glorioſis viris Gregorio Præfecto & Caſtorio Magiſtro militum non mediocriter ſum afflictuſ: qui & omnia quæ potuerunt fieri, nullo modo facere neglexe- runt, & labores vigiliarum & cuſtodie ciuitatis in eadem obſeſſione vehementiſſimos pertulerunt, & poſt hæc omnia graui dominorum indignatione percuſſi ſunt. De quibus patenter intelligo, quia eos non ſua acta, ſed mea perſona grauat: cum qua, quia pariter in tribulatione laborauerant, poſt laborem pariter tribulantur. Quòd autem dominorum pietas illud mihi pauendum & terribile omnipotentis Dei iudicium intentat, rogo per eumdem omnipotentem Dominum, ne hoc vlteriùs quidem faciat: nam adhuc neſci- mus, quis ibi qualis ſit.]

Vidiſti, lector, quanta petulantia litteris inſultauerit Mauritius Imperator in S. Gre- gorium? Sed dedit poſtea poenam temeritatis ſatis ampla & conſerta menſura, ceteris fa- ctus exemplum, quam humiliter, quamque modeſtè, placidè ac reuerenter gerere ſe de- beant

Greg. lib. 4. epiſt. 31. Ind. 13.

XXV.

DERIDE- TVR GREG. AB IMP. MAVRITIO.

XXVI.

MAGNO DAMNO ITALIAR GREG. PA- TRONON CREDITVR.

XXVII.

QUANTO PASSVS GREGOR.

DE GREG. VRR. PRÆ- FECT. ET CASTORIO MAG. MILIT.

XXVIII.

MAVRITIVS SVO MA- GNO DAMNO GREG. AFFLIXIT.

beant Principes cum sacerdotibus, maximè verò cum supremo Romanæ sedis Antistite. A sed de his suo loco dicendum. Intellexisti pariter, non spiritualibus tantum rebus, sed & publicis Reipublicæ curis incubuisse Gregorium, ipsamque Urbem non sacerdotali tantum, sed & regali administrasse regimine: licet illic Præfecti essent Urbani, necnon milites ab Imperatore ibidem collocati.

XXIX.

GREG. C. V. FIT DISSOL. VI, ET ESSE CVM CHR. STO. Greg. lib. 4. epist. 29. In dist. 13. Greg. lib. 4. epist. 35.

In his positus angustiis sanctus Gregorius, præter instantem sollicitudinem omnium Ecclesiarum (secundum illud Apostoli, tentatus supra modum, ita ut tæderet ipsum vivere) si quos nouit Dei intimos seruos, eos rogauit, ut precibus à Deo expeterent, ut à vinculis vitæ huius citius solueretur: scribens enim hoc anno ad Eliam Abbatem Isauriæ, hæc ad finem habet: Per omnipotentem Dominum rogo, ut assiduas preces pro nobis faciatis: quatenus de peccatis, in quibus obligatus teneor, & tribulationibus quibus premor, citius absoluar, & patriæ cælestis gaudiis perfruar.] Et ad Sebastianum Episcopum eadem B fermè verba, quibus addit: Quamuis enim inæstimabilis sit cælestis patriæ dulcedo, quæ trahat: multi tamen in hac vita dolores sunt, qui ad amorem cælestium quotidie impellant: qui mihi in hoc ipso solum vehementer placent, quia placere in hoc mundo aliquid non permittunt.] hæc ipse.

XXX.

IO. EPISC. CONSTANTINOP. IN GREG. IN SVRGIT.

Sed aliæ maiores eum presserunt angustiae. Nam quo magis ipsum despectui habitum sciret ab Imperatore Ioannes Constantinopolitanus Episcopus, eo arrogantius in ipsum Gregorium Romanum Pontificem insurrexit, eidemque aduersari obstinatus cœpit, cum solita temeritate profœquitur insolentius quod cœperat aduersus Apostolicam sedem se Vniuersalem Pontificem nominare: aliàs enim tempore prædecessoris ipsius S. Gregorij (Pelagij inquam) eadem contentio fuerat agitata, sed repressus, numquam tamen videri potuit quiuissse: nam nec per Apocrifarios monitus cessauit aliquando: cuius rei causa fuit C ipsi S. Gregorio haud segniter laborandum, atque insudandum vehementius isto tempore, quo ipse Imperator in odium ipsius videri poterat patrociniū eiusdem suscepisse Ioannis: cum Gregorius contra repugnans, hoc ipso anno vehementius conatus est, si ad meliorem frugem reducere posset hominem fastu tumidum, illum imitantem apostatam Angelum, qui se extulit contra Deum. Qui eum ut vinceret, imitatus est Dei Filium, qui cum Satana non in sua maiestate, sed in nostra est congressus humilitate: sicque sanctus Gregorius pugnans contra Ioannem, non egit ipsa summa qua pollebat Apostolica auctoritate, sed Christiana humilitate, se deprimens, ut iacentem erigeret, ac deorsum humilians, ut lapsum in profundum sursum subleuaret, qui se extollendo ceciderat. Extant de his hoc anno datæ complures ad diuersos eiusdem Gregorij Papæ eodem argumento litteræ, quibus videas eiusmodi quod diximus suscepisse certandi genus, atque in primis cum ad ipsum Ioannem D Constantinopolitanum litteras dedit, quibus primò cum ipso egit ex sancti Euangelij præscripto ad monitione canonica, iuxta illud: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum, &c.] nam ait ad finem epistolæ: Nos quidem, in quos talis tantaque per ausum nefarium culpa committitur, seruamus quod Veritas præcepit, dicens: Si peccauerit in te frater tuus, &c.] ac paulò post: Ego itaque per Responsales meos semel & bis verbis humilibus hoc quod in tota Ecclesia peccatur, corripere studui: nunc per me ipsum scribo. Quidquid facere humiliter debui, non omisi. Sed si in mea correptione despicio, restat ut Ecclesiam debeam adhibere. Hæc itaque dicens, omnipotens Deus fraternitati vestræ indicet, quanto circa vos amore constringor, quantumque in hac causa non contra vos, sed pro vobis lugeo.] hæc Gregorius Christiana exsultans charitate.

XXXI.

CONSTANTINOPOLITANI PRAESVLES SVAE CONDITIONIS IMPATIENTES.

In hac autem controuersia ut cuncta quam exactissimè explicentur, eadem summam E sunt ab origine deducenda, breuique compendio hic repetenda, quæ superioribus tomis in medium sunt allata. Prurigo quædam humanæ gloriæ diu complures Episcopos eius sedis exagitauit, ne alicui Orientalium sedium esset Ecclesia Constantinopolitana subiecta. Etenim (ut suo loco est demonstratum) Alexandrinus Episcopus, cum totius sibi vendicaret præfecturam Orientis, electionem quoque Constantinopolitani Episcopi ut iure sibi debitam studuit arrogare à temporibus Theodosij Imp. cum Ecclesiæ illi præficeret S. Gregorius Nazianzenus, ac Timotheus regeret Ecclesiam Alexandrinam. Resilientes verò Constantinopolitani Episcopi, illud amplius post hæc sunt conati, ut ipsa Ecclesia Constantinopolitana non solum alicui Orientalium sedium non subiceretur, sed ipsa præstaret ceteris, primaque post Romanam esset: fauoreque adnitentes Imperatorum, id consequi studuerunt; perficereque conatus est id Anatolius Constantinopolitanus Episcopus

A scopus in Magno Chalcedonenſi Concilio, edito ea de re furtiuè (vt vidimus) canone. Sed reluctatus est S. Leo Papa, abolens cuncta quæ de prerogatiua eius sedis in dicto Concilio statuta fuissent.

Acacius verò eiusdem sedis Episcopus, eius rei causa constans schisma, fauore quoque hæreticorum Imperatorū id sibi sumere conatus est: cum Romani Pōtiffes aduersantes Felix & Gelasius in primis eidem restiterunt. Ad hæc additum, vt Ioannes iste Ieiunator non tantum Patriarchæ nomen sibi arrogaret, sed & addiderit nomen Oecumenici, hoc est, vniuersalis Episcopi. Hæc quidem factiosi hætenus conati sunt: qui, sicut Imperatores Constantinopolitani vniuerso Romano Imperio dominabatur, ita ipsi spirituali præfectura nomine tenus saltem vniuersæ præfesse Ecclesiæ, nouo adinuento nomine, videri voluerunt.

Quod verò inter alia excellere Romam principum Apostolorum pignoribus probe sciret iste Ioannes, per Augustam, alterius eorum, nempe Pauli caput sibi studuit vendicare: quo tanto accepto pignore (quoquo modo captato prætextu) Ecclesia Constantinopolitana, æmula gloriæ Romanorum, gloriaretur Apostolo Paulo, sicut Petro Roma. Studebat hæc innata Græcis de Latinorum gloria æmulatio: sed inane quidem consilium, cum nequaquam cum reliquijs Apostolorum transferatur sedis dignitas & auctoritas. At restitit (vt vidimus) his nihilominus sanctus Gregorius, negans fieri posse, vt vel leue quid de Apostoli Pauli corpore amoueretur. Porro Augustam ipsam Constantinam excitatam fuisse ab æmulis Gregorij, palam ipse profitetur illis verbis ad eam scriptis: Quidam homines contra me pietatem vestram excitare voluerunt, vt mihi (quod absit) voluntatis vestræ gratiam subtraherent: & propterea quæsuerunt caputulum, de quo vobis quasi inobediens inueniret.] Tales ergo fuerunt Ioannis conatus, nimirum, vt vel obtineret quod optaret, vel si minus, ipsum Gregorium Augustæ redderet perinfectum: quos inanes penitus reddidit ipse Pontifex.

Gregorius igitur, sicut & ipsius prædecessor Pelagius, execratus est arrogans illud nomen nouum: nullus enim hætenus Orientalium Patriarcharum, neque Alexandrinus ipse, licet totius Orientis spiritualem præfecturam sibi vendicaret, eo vsus est nomine, quod nec cogitasse quidem reperitur. Erant in Ecclesia Dei eiusmodi spiritualium præfecturarum ista vsu recepta nomina, Episcopus, Archiepiscopus, Metropolitanus, Primas, & Patriarcha. Qui igitur Constantinopolitanæ Ecclesiæ olim tantummodò dicebatur Episcopus, ipseque (vt dictum est superius) sub Heracleæ metropoli constitutus, non acquieuit Archiepiscopus dici, nec simpliciter Patriarcha, sed addito nomine Oecumenici, Patriarcha Oecumenicus voluit nominari, quam vocem etiam in potentiori acciperet significatione. nam audi D Gregorium ad eum ista scribentem:

Quid ergo, frater charissime, in illo terribili examine venientis Iudicis dicturus es, qui non solum pater, sed etiam generalis pater in mundo vocari appetis?] hæc ipse, qui quod ait, Generalis pater in mundo vocari appetis] planè ad Græcum nomen alluisse visus est: etenim Græci, ὁμις πατριάρχης, dicunt ὁμις πατριάρχης, quod est, orbis terrarum: sicque Pater siue Patriarcha Oecumenicus, idem dici videatur, ac Patriarcha orbis terrarum. Vnde & patet accepisse Gregorium nomen Vniuersalis pro singulari & vno solo, præter quem nemo sit: nam ad ipsum Ioannem: Nullus vniquam, inquit, tali vocabulo appellari voluit, nullus sibi hoc temerarium nomen arripuit: ne si sibi in Pontificatus gradu gloriam singularitatis arripere, hanc omnibus fratribus denegasse videretur.] habet eadem in epistola ad Mauritium Augustum his verbis: Certè pro beati Petri Apostolorum principis honore per venerandam Chalcedonenſem Synodum Romano Pontifici oblatum est: sed nullus eorum vniquam hoc singularitatis vocabulum assumpsit, nec vti consensit: ne, dum priuatum aliquid datur vni, honore debito sacerdotes priuarentur vniuersi.] qua etiam significatione dicitur Ecclesia vniuersalis vna toto orbe diffusa, extra quam nulla esse potest Ecclesia. Sic igitur habes, quod nomen Vniuersalis respuit Romanus Pontifex oblatum à Synodo Chalcedonenſi, quia noluerit eo sensu dici Pater totius mundi ipse Romanus Episcopus, cui reliqui omnes subessent vt filij, & non vt fratres & in administratione collega: Christumque tantum eo sensu S. Gregorius dicit vniuersale caput Ecclesiæ in epistola ad omnes Episcopos de priuilegio collato monasterio S. Medardi.

Alia verò est eiusdem nominis significatio, qua dicitur Vniuersale, hoc est, quod remanentibus partibus integris, ipsum ceteris supereminet: qua ratione vetuit inter Patriarchas dici aliquem Oecumenicum; de Orientalibus intelligens, quod nequaquam alterum al-

XXXII. ARTES SVB DOCTAE QVARRENDI PRIMATVS.

XXXIII. DE CAPITIS PAVLI CONSILIVS IOANNIS.

Greg. lib. 3. epist. 30. In dist. 12. in fine.

XXXIV. QVAE NOMINA PRAEFECTVRARVM IN ECCLESIA RECEPIT.

Greg. lib. 4. ep. 38. In dist. 13. XXXV.

Idem eodem epist. QUIDNAM VNIVERSALIS NOMEN SIGNIFICAT.

Greg. lib. 4. epist. 32. In dist. 13.

Greg. lib. 12. epist. 32. In fine.

XXXVI. ALIA VNIVERSALITAS IN ECCLESIA.

teri voluit esse subiectum. Quo sensu sæpè reperiri certum est Romanum Pontificem esse dictum Vniuersalem Episcopum absque aliquo fastu, cum eo nomine id quod est, exprimitur, nempe quod ipsi cura pastoralis vniuersi gregis totius orbis superimminat. nam ipse Gregorius in eadem epistola de priuilegio concessio S. Medardi monasterio: Hæc, inquit, sedes Romana speculationem suam toto orbi indicit, & nouas constitutiones omnibus mittit.] qua etiam significatione eandem Ecclesiam dominam gentium appellat. Porro cum ipse testetur in epistola ad Ioannem & alibi, S. Petrum esse primum membrum vniuersalis Ecclesiæ, reliquos verò Apostolos singularium plebium capita, seque Petri esse successorem æquè profiteatur: nōne se vniuersalis Ecclesiæ vniuersalem pastorem esse confirmat? sicut & Ioannes Episcopus Rauennas agnouit, vbi in epistola ad ipsum reddita ait: Quibus ausibus ego sanctissimæ illi sedi, quæ vniuersali Ecclesiæ iura sua transmittit, præsumpserim obuiare? &c.]

^a Gregor. in
psal. Psal.
cential. 5.

XXXVII.
GREGORII
SE VNIUER-
SALEM EX-
HIBET.

^b Greg. lib. 4.
epist. 55. In-
dict. 14.
^c Greg. lib. 4.
epist. 7. In-
dict. 14.
^d Greg. lib. 2.
ep. 52. Ind. 11
Ep. epist. 64.
ad Nasu-
tem.

XXXVIII.
^a Greg. lib. 4.
epist. 50. In-
dict. 13.
^b Greg. lib. 4.
epist. 56. In-
dict. 13.
GREG. CYRA-
PRO VNI-
VERSALI
ECCLE-
^c Greg. lib. 4.
epist. 30. In-
dict. 13.

^b Greg. lib. 4.
epist. 51. In-
dict. 13.
^c Greg. lib. 4.
epist. 52.

XXXIX.
^a Ioan. 8.
1 Job 41.

^m Greg. lib. 4.
epist. 39. In-
dict. 13.

XI.

Quod rursus ad Gregorium ipsum spectat: An non opere sæpè ostendit se esse totius orbis Episcopum? Quis annus est eius Pontificatus, quo non appareat ipsum vniuersalis Ecclesiæ habenas regere, Orientalibus & Occidentalibus Episcopis iura dare, omnes audire, & omnes itidem iudicare, appellationes ab orbe vniuerso recipere, Concilia cognoscere, probare, vel reicere, dare pallia Metropolitanis Episcopis, atque Ecclesiis priuilegia impartiri? Et ne recedamus ab hoc anno, idem ipse dat pallium Episcopo^b Corinthiorum, itemque Episcopo^c Nicopolitano. præmittimus de Occidentalibus dicere. At nōne & ipse Ioannes Constantinopolitanus subditum se cognouit Romano Pontifici, cum ab eo adeo seuerè redargutus est in causa Ioannis presbyteri, de qua extat epistola Gregorij ad ipsum data^d, cuius causæ Acta Romam discutienda misit? An non paruit ipse Ioannes? Vtique paruit, minas Gregorij timens per Sabinianum Apocrisarium Constantinopoli degentem illatas, cum & Acta ipsa iudicij Romam misit, quo appellatio antea delata cucurrisset. Sunt & alia de his exempla.

Hoc enim anno idem Gregorius Græcorum Ecclesiis vt vniuersalis pastor inuigilans, ad Ioannem Corinthi Episcopum scribens^e, probauit depositionem Episcopi Anastasij. Dedit & alias litteras ad eundem de exacta exhibenda cura pastorali, præcipuè admonens, ne pro ordinationibus quid accipiat. Eodem quoque argumento dedit litteras^f ad vniuersos Episcopos per Helladiam prouinciam constitutos. Id ipsum præstitit scribens ad Epiri Episcopos, cum pallium mittit ad ipsum Metropolitanum Andream ordinatum Episcopum Nicopolitanum, monens eos, vt omnino caueant, ne quid pro ordinatione facienda accipiant. Sed & quo alio iure alienos clericos Romæ ordinatos retineret, nisi vniuersalitatibus? Est de his epistola^g ad Eliam Abbatem Isauriæ. Sic vides Gregorium, cum refugit dici Vniuersalis, vniuersalis tamen Ecclesiæ curam subire. Nam quod obseruandum præcipit in Oriente, in Occidente etiam ab Ecclesiis Galliarum æquè seruari mandat, scribens in primis ad Virgilium Arelatensem Episcopum^h, cui & petenti pallium mittit, quem monet de cauenda in ordinationibus simonia, & ne quis ex laico mox creetur Episcopus. Eadem quoque ad vniuersos Galliarum Episcopos scribensⁱ admonuit, vtque pareant Virgilio, de quo hæc ait: Secundum antiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelatenis ciuitatis Episcopo vices nostras tribuimus, &c.] Ita quidem ex his & aliis pluribus hoc anno à Gregorio datis epistolis, ipsum vniuersalis Ecclesiæ curam gessisse, vbiq; reperies.

Sed quid post hæc ipse Ioannes? Vtique fecit, quod pater eius, de quo Dominus^k: Vos estis ex patre diabolo.] & quod princeps ipsius, de quo scriptum est^l: Ipse enim est rex super omnes filios superbiæ.] nempe quod sicut ille inuitus, velit, nolit, Deo pareat necesse est imperanti, licet blasphemare soleat, dum obedit: ita & iste coactus pareretur Gregorio iubenti, atque Acta illa transmittens, blasphemar, dum subscribens ipsis, se nominat Vniuersalem. Nam audi quæ de his habeat idem Gregorius hoc anno^m scribens ad Sabinianum diaconum (ita legendum, & non Anianum) Apocrisarium Constantinopoli agentem, non eius Ecclesiæ diaconum, vt ex epistolæ ipsius contextu facile assequi licet.

Ad hoc enim, inquit, vsque peruenit, vt sub occasione Ioannis presbyteri gesta huc transmitteret, in quibus se panè per omnem versum *διεπερνέον* Patriarcham nominaret. Sed spero in omnipotentem Deum, quia hypocrisis illius superna maiestas soluet.] Et quidem haud frustra sperauit: citò enim (vt suo loco dicemus) ex hac vita sublatus est, quem potius optasset emendatum fuisse in hac vita superstitem. Ad postremum autem Sabinianum diaconum Apocrisarium admonet, ne villo modo cum illo communicet,

nicet, ne eius videretur fauere superbiæ: vt vel hoc modo ille confusione peresus, corrigeret quod peccasset. nam in dicta epistola ad eundem Sabinianum data habet ista in fine: Sicut tibi iam transactis epistolis scripsi, numquam cū eo procedere presumas.] Vidisti igitur, quomodo vniuersalis Ecclesiæ Episcopi munus Gregorius impleat vbiq; cum in eum qui se dicebat Vniuersalem, iura dicit. Sed hæc ipsius præfectura in totius orbis Ecclesiis passim in eius epistolis ostenditur. Iam verò ad ea quæ ad historiam pertinent redeamus.

VETAT S. A-
BINIANVM
COMMUNI-
CARE CVM
IOANNE.

Audisti occasionem, cur Gregorius, qui aberrantem Ioannem summa tolerauerat patientia, hoc potissimum anno excitatus in ipsum, plures aduersus eum litteras scripsit. Porro fraudulentus ille dolos annexit: etenim egit cum Mauritio Imperatore, vt ad ipsum Gregorium litteras daret, quibus eum rogaret, vt pacem cum ipso haberet, id faciens, vt hac via concitaret Imperatorem, cui non pariturum Gregorium sciret. Sed audi hæc ex eiusdem Gregorij litteris ad Sabinianum^a: Miror, inquit, quomodo dilectionem tuam fallere potuit, vt permitteres domno Imperatori persuaderi, quatenus ad me sua scripta de hac causa transmitteret, in quibus admoneret, vt cum eo pacem habere debuissim. Qui si iustitiam tenere vult, illum debuit admonere, vt se à superbo vocabulo compesceret, & protinus inter nos pax fieret. Tamen qua id calliditate à prædicto fratre nostro Ioanne factum sit, minimè suspicor, pensasti. Idcirco enim hoc ille fecit, vt aut audiretur domnus Imperator, & ille in sua vanitate confirmatus esse videretur: aut non à me audiretur, & eius animus contra me irritaretur. Sed nos rectam viam tenemus, nihil in hac causa aliud, nisi omnipotentem Dominum metuentem.] hæc ipse.

XLI.
IOAN. QVA
OCCASIO-
NE PROVO-
CAVERIT
S. GREGOR.

Qui & tanti ponderis hanc esse existimauit controuersiam, vt ad fidem spectare putarit: nam in fine hæc habet: Postquam enim defendi ab inimicorum gladiis nullo modo possumus: postquam pro vtilitate Reipublicæ argentum, aurum, mancipia, vestes perdidimus: nimis ignominiosum est, vt per eos etiam fidem perdamus. In isto enim scelesto vocabulo consentire, nihil est aliud, quàm fidem perdere.] hæc ipse. Sed quomodo id, inquit, ad fidem pertinet? ea quidem ex parte, quod cum à Christo vni Petro præfectura sit gregis vniuersalis credita: si quis à Christo Domino stabilitam Ecclesiasticam violat hierarchiam, aliter sentire videretur, quàm ipse Dominus sentiendum præcepit. Non mireris igitur, si vnius voculæ occasione adeo Gregorius liberauit, cum etiam vnius interdum syllabæ causa, ipso teste sancto Basilio ad Amphiloichium, fuerit aduersus hæreticos Eunomianos diu multumque pugnantum.

^a Greg. lib. 4.
epist. 39. In-
dict. 13.

Sic igitur prouocatus S. Gregorius, pacificè, more filiorum Israël^b, ad bellum progreditur, pacem primum offerens aduersario istis litteris^c:

XLII.
AD FIDEM
SPECTARE,
SI ALIUS
INDUCA-
TUR PRI-
MATVS.

Eo tempore quo fraternitas vestra in sacerdotalem honorem prouecta est, quantam Ecclesiarum pacem atque concordiam inuenerit, recolit. Sed quo ausu, quove timore nescio, nouum sibi conata est nomen arripere, vnde omnium fratrum corda potuissent ad scandalum peruenire. Qua in re vehementer admiror, quia ne ad Episcopatum venire potuisses, fugisse velle te memini, quem tamen adeptum ita exercere desideras, ac si ad eum ambitioso desiderio cucurrisses. Qui enim indignum te esse fatebaris, vt Episcopus dici potuisses: ad hoc quandoque^d perductus es, vt despectis fratribus, Episcopus appetas solus vocari. Et quidem hac de re sanctæ memoriæ decessoris mei Pelagij grauius ad sanctitatem vestram scripta transmissa sunt, in quibus Synodi, quæ apud vos de fratris quondam & confacerdotis nostri Gregorij causa congregata est, propter nefandum elationis vocabulum Acta dissoluit: & Archidiaconum, quem iuxta morem ad vestigia dominorum transmiserat, Missarum vobiscum solemnia celebrare prohibuit. Post eius verò obitum, cum indignus ego ad Ecclesiæ regimen adductus sum, & antè per alios Responsales meos, & nunc per communem filium meum Sabinianum diaconum alloqui fraternitatem vestram, vt à tali se præsumptione compesceret, non equidem scripto, sed nudo sermone curauit: & si emendare nollet eum Missarum solemnia cum fraternitate vestra celebrare prohibui, vt sanctitatem vestram prius sub quadam verecundiæ reuerentia pulsarem: quatenus si emendari nefandus ac profanus tumor verecundè non posset, tunc ad ea debuisset quæ sunt districta atque canonica peruenire.

XLIII.
^b Deut. 20.
^c Greg. lib. 4.
epist. 38. In-
dict. 13.
S. GREGORII
AD IO. AD-
MONITIO.

Et quia refecanda vulnera prius leui manu palpanda sunt: rogo, deprecor, & quanta possum dulcedine exposco, vt fraternitas vestra cunctis sibi adulantibus, atque erroris nominem desiderentibus contradicat, nec stulto ac superbo vocabulo appellari consentiat. Vere enim flens dico, atque ex intimo viscerum dolore peccatis meis deputo, quod ille meus frater

XLIV.
GREGORII
IN SPIRITU
LENITATIS
ARGVIT.

eos Imperatores, qui se dominos vocari venterunt. Si igitur de re conuenit, de nomine quid A
 frustra contendimus? Numquid Paulus non erat Apostolus, qui se indignum dicit fuisse^a
^a1. Cor. 15. vocari Apostolum? immò & ipse de se ipso^b: An non sum Apostolus?] Et^c: Bonum est mi-
^b1. Cor. 9. hi magis mori, quàm vt gloriam meam quis euacuet.] At quis tandem finis certaminis?
^cIbidem. Disrupit anno sequenti Deus inflatum virem, sustulit (vt prædixisse visus est Gregorius) ex
 hac vita Ioannem, vt suo loco dicturi sumus. Sed quod de reprobis dictum est^d: Superbia
^dPsal. 73. eorum ascendit semper:] posteri ipsius eum veluti sanctum coluerunt, & inter beatos re-
^eGRÆCO- centur, insuper eiusdem superbum nomen retinuerunt: qua de causa humiliavit illos
 RVM ERROR qui est ante secula Deus, posuitque Ecclesiam illam desolatam, vt nonnisi auctione pretij à
 PVNI TVS IN POSTE- Turcis emptos habeat sacerdotes: ac secundum inuolabilem illam vulgatum Domini
 RIS. sententiam factum vidimus, qua dicitur: Omnis qui se exaltat, humiliabitur.]
^fMat. 23.

LIV. Quod rursus ad sanctum Gregorium spectat: dum ait sæpè, nullum vnquam Roma- B
 norum Pontificum illud sibi nomen vsurpasse, vt Vniuersalis Episcopus diceretur: idcirco
 hoc ipse, quod aliquam inesse differentiam existimauit secundum ea quæ dicta sunt, vt
 quis Vniuersalis Episcopus diceretur, vel Vniuersalis Ecclesiæ. Etenim complura reperiu-
 tur exempla, vt Pontifices, qui ipsum Gregorium præcesserunt, se inscriberent Episcopos
 Ecclesiæ vniuersalis: nam vt præmittamus eos, de quorum epistolis controuersia est, ec-
 ce sanctus Leo Magnus sæpius ea voce vsus esse reperitur, vt in epistola ad Marcianum
 Augustum^f inscribitur, Leo Episcopus Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ: ita etiam in episto-
 la^g ad Eudociam Augustam: sicut & ad Leonem Augustum inscribitur^h: Leo Romæ &
^fLeo epist. 57. vniuersalis Catholiceque Ecclesiæ Episcopus.] Insuper cum æquipollere videatur, immò
^gLeo epist. 69. idem Catholicum sit, quod Vniuersale: habes pariter eosdem Pontifices Romanos in-
^hLeo epist. 97. scribi solitos Catholice Ecclesiæ Episcopos: ita sæpè idem Leoⁱ, & inter alia ad Maximum C
 Episcopum Antiochenum scribens^k: Leo, inquit, Catholice Ecclesiæ, &c.]
ⁱLeo epist. 14. Quod quidem nomen, vt consuetus titulus in Ecclesia Dei, ab aliis item iisdem Roma-
^kLeo epist. 66. næ Ecclesiæ Pontificibus imperitum sæpius reperitur, & inter alios à viro illustri Pompeio
 L V. cognato Iustiniani Imperatoris, qui cum ad Hormisdam Papam scribit^l, eum vniuersalis
 Ecclesiæ Episcopum nominat: ita etiam Anastasia itidem eiusdem Augusti affinis. Sed
 & alij Episcopi cum ad eos scriberent, quàm amplissimis sint vsi titulis, pete exemplum à
 Synodo in Epiro celebrata, vbi in epistola ad Hormisdam Papam eiusmodi præfigunt ti-
 tulum: Patri Patrum, comministro, ac principi Episcoporum, &c.] atque ad eundem
 Ioannes Episcopus Nicopolitanus, & monachi vniuersæ Syriæ ita in libello supplici: Vni-
 uersis orbis terræ Patriarchæ Hormisdæ continenti sedem Principis Apostolorum Petri.]
 sed hæc dicta exempli causa sufficiant. Iam reliquas prosequamur res gestas Gregorij D
 cum Ioanne.

LVI. Agebatur etiam in litteris eiusdem Episcopi Constantinopolitani de causa Ioannis &
 Athanasij presbyterorum, quorum prior hæresis damnatus iniuste fuerat: quam ob causam
 Gregorius Romam eum aduocauerat. Quid autem de eo factum sit, vbi Acta iudicialia
 iussa sunt Romam deferri, ex aliis Gregorij Papæ litteris^m possumus intelligere, cum re-
 scribens ad eundem Ioannem Episcopum Constantinopolitanum, causam eius in Syno-
 do Romana fuisse cognitam tradit, ipsumque repertum innocentem absolutum, atque
 Orientale de eo habitum iam abrogatum esse iudicium, in quo iniquè admodum presby-
 ter ille Chalcedonensis Ecclesiæ, licet Catholicus esset, per Ioannis Iudices, impositis (vt vi-
 didimus) verberibus, fuerat vti hæreticus condemnatus. Qua de causa perbenignè hoc mo-
 do commonuit eundem Ioannem Gregoriusⁿ: Hoc ergo, frater sanctissime, subtiliter per-
 pendamus, & sub prætextu hæresis affligi quempiam veraciter innocentem non sinamus:
 ne (quod absit) hæresim fieri sub emendationis magis specie permittamus.] Et in eamdem
 sententiam de eo scribens ad Mauritium Imperatorem, hæc habet^o: Veraciter contenti
 non credere, non est hæresim purgare, sed facere.] Marcionistarum enim hæresis crimine
 fuerat hic vir Catholicus infamatus, & per Ioannis Iudices iudicatus. Quod igitur Romæ
 iudicet Gregorius Chalcedonensem presbyterum Constantinopoli condemnatum, atque
 etiam contra iudicium habitum Constantinopoli ipsum absolutum: quomodo etiam non se di-
 cat vniuersalem, non cognosci necesse sit ipsum esse Ecclesiæ vniuersalis Episcopum?
 E

LVII. Quod verò pertinet ad Athanasium reorum alterum, quid gestum sit, ipse Gregorius
 docet in epistola ad Narsetem^p, nimirum inuentum esse (vt ait) aliqua ex parte Mani-
 chæum, verumtamen accusatorè ipsius ex eius accusationibus esse conuictum Pelagianum,
 inuen-

^mGreg. lib. 5. epist. 15. 16. 17. Indict. 14. ABSOLVI- TVR PRÆ- SBYTER DAMNA- TVS CON- STANTI- NOPOLI.

ⁿGreg. lib. 5. epist. 15. Indict. 14.

^pGreg. lib. 5. epist. 14. Indict. 14.

^lHabentur inter epist. Hormisdæ. DE EPISCO- PIS ROM. QUI VNI- VERSALES SVNT DI- CTI.

^fLeo epist. 57. ^gLeo epist. 69. ^hLeo epist. 97.

^eGRÆCO- RVM ERROR PVNI TVS IN POSTE- RIS.

A inuentumque codicem editi Ephesini Concilij missum Constantinopoli esse falsatum. C
 Quam autem partum tuti fuerint tunc Græci codices, ista accurate tractans ipse Gregorius, hæc addit: Existimamus, quia sicut Chalcedonensis Synodus in vno loco ab Ecclesia Con-
 stantinopolitana falsata est, sic aliquid in Ephesina Synodo factum est. Charitas ergo ves-
 tra vetulos omnino codices eiusdem Synodi requirat, & illic inde videat si quid tale in-
 uenitur: mihi que eundem codicem, quem inuenit, transmittat: quem mox vt legero, retransmittito. Nouis enim codicibus passim non credat.] Et paulo post: Romani autem
 codices multo veriores sunt, quàm Græci: quia nostri sicut non acumina, ita nec impostu-
 ras habent.] hæc Gregorius.

Quando autem in Constantinopolitano iudicio fuit ipse Athanasius condemnatus, magna tunc accidit vecordia ipsius Ioannis adducta in iudicium minime perscrutantis, vel
 B nescientis inter verum & falsum ob imperitiam sacrorum canonum accurate distingue-
 re: vt apud ipsum Constantinopolitanum Episcopum ederetur Synodus secunda Ephe-
 sina pro prima, Conciliabulum videlicet Nestorianorum sub Ioanne Antiocheno pro
 œcumenica Synodo: quod culpa graui non caruit, aut dolo, vel saltem rerum Ecclesiasti-
 carum maxima ignorantia: ex quo tunc est factum, vt Catholici, qui hæreticorum illi
 Synodo minime assentirentur, dicerentur hæretici: & hæretici assentientes, Catholici pu-
 tarentur. Porrò id non semel in iudicio factum, sed iterum in causa quorundam mona-
 chorum, de quibus postea ipse S. Gregorius scripsit ad Eulogium Episcopum Alexandri-
 num his verbis^a:

Præterea ante triennium, cogente causa monachorum Isauriæ, qui hæretici accusaban-
 tur, satisfaciens mihi quondam frater & confacerdos meus dominus Ioannes, *Constanti-*
 C *nopolitanus Episcopus scilicet*, litteras misit, quibus nitebatur ostendere, eos Ephesinæ
 Synodi diffinitionibus contradixisse: & velut ex eadem Synodo, certa nobis, quibus ipsi
 obisterent, capitula destinauit. Inter alia autem scriptum illic continebatur de Adæ ani-
 ma, quia in peccato mortua non fuerit, eò quod diabolus, &c.] erant hæc in Nestorianorum
 Concilio posteriori Ephesino, canone secundo: quod olim per Ioannem Antioche-
 num seorsum celebratum est, diuersum ab illo per Dioscorum postea habito: quod cum
 pro germano Ephesino Ioannes ipse ad Gregorium miserit, quàm pius dici poterit, omnes
 puto intelligunt. De iisdem quoque & ad Anastasium Antiochenum Episcopum Grego-
 rius hæc dilucidius, vbi ait^b: Ex annotatione hæretici codicis, qui ad me ex regia vrbe
 transmissus est, agnouit per hoc quod quedam capitula Catholica cum hæreticis fuerant
 reprehensa, quia quidam illam Ephesinam primam Synodum in eadem vrbe existimant,
 D quæ quondam ab hæreticis traditur esse composita: omnino necesse est, vt charitas vestra
 eandem Synodum apud sanctam Alexandrinam & Antiochenam Ecclesiam requirat, &
 qualiter in veritate habeatur, inueniat. Vel si placet, hinc dirigimus, quæ ab antiquitate ser-
 uata in scriniis habemus. Illa enim Synodus *secunda Ephesina*, quæ sub primæ Ephesinæ
 imagine facta est, quædam in se oblata capitula asserit approbata, quæ sunt Cælestij atque
 Pelagij prædicamenta, &c.] Audisti totius imposturæ comædiam? Vidisti, qui vocari vo-
 luit Œcumenicus, quas miserit merces in Urbem: dum, nisi Gregorius vigilasset, sub au-
 thoritate Concilij œcumenici Ephesini, Pelagianam hæresim antè sæpè damnatam rur-
 sum introduxisset in Ecclesiam? Sed de his inferius iterum agemus.

Sed quod ad dictum Concilium in ea causa collectum spectat: habitum illud hoc an-
 no Romæ, ex scriptis eiusdem sancti Gregorij satis apparet, vbi hæc in eius præfatione le-
 E guntur^c: Regnante in perpetuum Domino nostro Iesu Christo, temporibus piissimi ac
 serenissimi dominorum Maurij, Tiberij, & Theodosij Augustorum eiusdem domini,
 Imperio Maurij anno tertiodécimo*, Indictione tertiadécima, quinto die mensis Iu-
 lij, &c.] Sed corrige quod habet de Imperij Maurij anno decimotertio: nam hoc anno
 Indictione decimotertio non decimotertius Maurij currebat, sed decimus, vt ex eius-
 dem Gregorij scriptis apparet, vbi superius numerat^d annum septimum ipsius Imperato-
 ris decima Indictione.

Quod autem ad canones in eadem Synodo sancitos pertinet, sex numero habentur:
 Quorum primus est de diaconis, ne quorum munus est altari ministrare, Euangelium præ-
 dicare, & eleemosynis inferuire, iidem cantores existerent. Secundus ille, ne cubiculo Pon-
 tificio seruirent pueri laici & sæculares, sed clerici vel monachi id ministerij exhiberent.
 Tertius, quo decretum est; ne rectores patrimoniorum Ecclesiæ alienis possessionibus assi-
 gant

CODICES GRÆCO- RVM SAE- PEFALSA- TI REPER- TI.

LVIII.

^aGreg. lib. 6. epist. 31. Indict. 15.

LIX.

^bGreg. lib. 7. epist. 48. Indict. 2.

LX.

CONCI- LIVM RO- MAN. ^cExtras lib. 4. sub epist. 44. ^ddecimo

^eGreg. lib. 2. in princip.

LXI.

CANONES IN CONC. ROM. STA- TVTI.

gant titulos. Quartus verò, vt sine tegmine corpora Pontificum ad sepulchrum deferrentur, ea nimirum occasione, quòd cum (vt ait) dalmaticis regerentur, ipsas postea populus inter se partitas loco sacrarum reliquiarum afferuarent: quem monuit, vt e corporibus post mortem, ne coleretur vt sanctus. Adiecit illud etiam statuere, ne in ordinationibus sacris consuecendis, vel pallij exhibitione aliquid penitus acciperetur, neque etiam à Notariis pro charta vel calamo quid fumeretur, nisi post ordinationem exhibitam aliquid ordinatus sponte dare voluerit.

LXII.

Postremo verò illud constituit, vt serui Ecclesie ad monasticam vitam venire cupientes, in laicali primùm habitu probarentur. In quo item Romano Concilio illud implendum indixit, vt nullius essent ponderis, quæ de bonis post Episcopatum adeptis Episcopus testamento disposuisset, secus verò de his, quæ ante Episcopatum possedisset. Reperimus in scripto codice Sublacenfi, in Concilio Romano eundem Gregorium Papam probasse & confirmasse regulam sancti Benedicti. Subscriperunt Concilio Episcopi vigintiduo, presbyteri verò Cardinales trigintaquatuor.

LXIII.

Hoc pariter anno accidit, vt schismatici Istriae prouinciæ petierint à sancto Gregorio ad Urbem veniendi securitatem, vt de vertentibus quæstionibus vnà conferrent: quam libentissimo animo Gregorius præstitit, datis ad Petrum & Prudentium Istriae Episcopos litteris: sed à proposito ipsi defecere.

LXIV.

At verò secundum illud Apocalypsis: Qui nocet, noceat adhuc; & qui in sordibus est, fordescat adhuc. Mauritius Imperator, aduersus S. Gregorium Papam, Maximum in Ecclesiam Salonitanam intrusum, ab ipso autem Gregorio censuris eiectum, per suos ministros in Ecclesia illa Episcopum retinuit. Id quidem hoc anno idem Imperator Mauritius tyrannicè gessit, quod animum ipsius Gregorij Papæ vehementer exagitauit. Nam cum idem Pontifex Maximum Salonitanum simoniacum intrusum Missarum celebratione priuasset, & ille eam iussionem sub anathematis poena mandata contempnisset, Missasq; celebrare minimè prætermittens, auxilium quæsiuisset Imperatoris: litteras ab eo impetrauit, quibus iuberetur cum honore suscipi. Hæc accipiens Gregorius, cum Augusta exoptulauit his verbis:

LXV.

Salonitanæ ciuitatis Episcopus, me ac Responsali meo nesciente, ordinatus est; & facta res est, quæ sub nullis anterioribus Principibus euenit. Quod ego audiens, ad eundem præuicatorum, qui inordinate ordinatus est, protinus misi, vt omnino Missarum solemnitas celebrare nullo modo præsumeret, nisi prius à serenissimis dominis cognoscerem, si hoc fieri ipsi iussissent, quod ei sub excommunicationis interpositione mandauit. Et contempto me atque despecto, in audaciam quorundam secularium hominum, quibus, denudata sua Ecclesia, præmia multa præbere dicitur, nuncusque Missas facere præsumit, atque ad me venire secundum iussionem dominorum noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorum obediens, eidem Maximo, qui me nesciente ordinatus est, hoc quod in ordinatione sua me vel Responsalem meum prætermittere præsumpsit, ita ex corde laxaui, ac si me auctore fuisset ordinatus. Alia verò peruersa illius, scilicet mala corporalia, quæ cognoui, vel quia cum pecuniis est electus, vel quia excommunicatus Missas facere præsumpsit, propter Deum irrequisita præterire non posse. Sed opto & Dominum deprecor, quatenus nihil in eo de his quæ dicta sunt, valeat inueniri, & sine periculo animæ meæ causa ipsius terminetur. Prius tamen quam hæc cognoscantur, serenissimus dominus discurrente iussione præcepit, vt eum venientem cum honore suscipiam. Et valde graue est, vt vir de quo tanta & talia nuntiantur, cum antè requiri & discuti debeat, honoretur.

LXVI.

Et si Episcoporum cause mihi commissorum apud piissimos dominos aliorum patrocinii disponuntur: infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Sed vt Episcopi mei me despiciant, & contra me refugium ad seculares iudices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breuiter suggero, quia aliquantulum expecto, & si ad me diu venire distulerit, in eo exercere distractionem canonicam nullo modo cessabo. In omnipotenti autem Domino confido, quia longam piissimis dominis vitam tribuet, & nobis sub manu vestra non secundum peccata nostra, sed secundum gratiam suæ dona disponet. Hæc ergo tranquillissimæ dominæ suggero: quia integerrima serenitatis eius conscientia quanto moueatur zelo rectitudinis atque iustitiæ, non ignoro.] hætenus ad Imperatricem Gregorius.

At

^a Greg. lib. 5. epist. 1. Ind. 14.

^b Greg. lib. 4. epist. 49. Ind. 13.

^c Apoc. 22. DE CAUSA MAXIMI EPISCOPI SALONITANI.

^d Greg. lib. 4. epist. 34. Ind. 13.

FACINOROSI MAXIMI.

IVSTA QUÆRELA S. GREGORII.

At non statim vt accepit ista de Maximo, verecundia detentus, fuit ei Mauritius, sed postea ab Exarcho Italiae & aliis magistratibus concitatus: siquidem dictam de eodem Maximo historiam latius explicatam habes in epistola eiusdem Gregorij ad Sabinianum diaconum verbis istis: Postquam, inquit, serenissimus dominus Imperator iussiones transmissit, vt ordinari minimè debuisset, tunc ad altiore superbiam erupit. Nam homines gloriosi viri Patricij Romani (hic exarchus erat) ab eo præmia acceperunt, eumque ita ordinari fecerunt, vt Antonium subdiaconum & Rectorem patrimonij, nisi fugisset, occiderent. Ego autem epistolas transmissi, postquam eum ordinatum contra rationem cognoui, & contra consuetudinem, vt Missarum solemnitas celebrare non præsumeret, nisi prius à serenissimis dominis cognoscerem quid de eius persona iussissent. Quæ scripta mea publicè relecta, vel in ciuitate posita, publicè scindi fecit, atque in contemptum sedis Apostolicæ apertius exiliit. Quod ego qualiter patiar, scis, qui antè paratior sum mori, quam beati Petri Apostoli Ecclesiam meis diebus degenerare. Mores etiam meos benè cognitos habes: quia diu porto, sed si semel deliberauero non portare, contra omnia pericula lætus vado. Vnde necesse est cum Dei auxilio periculo succurrere, ne cogatur excedendo peccare. Vide quæ dico, & pensa ex quanto dolore sunt.] hæc & alia ad Sabinianum Apocripharium degentem Constantinopoli, insinuanda Imperatori, Gregorius scribit.

Quòd autem ipse Gregorius eundem Maximum iterum atque iterum Romam à se vocatum, obtemperare contentum excommunicasse, ille ad suam excusationem seruitatem nimiam Gregorij prætexebat, rumorem excitans, quòd Episcopum quemdam Malcum Romæ in carcere mori coegisset. Ad hæc Gregorius mox ista subinfert: Peruenit verò ad me, quia transmisit nescio quem clericum, qui diceret, quia Malcus Episcopus in custodia pro solidis occisus sit. De qua re vnum est quod breuiter suggeras serenissimis dominis nostris, quia si ego seruus eorum in morte Longobardorum me miscere voluissem, hodie Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet, atque in summa confusione esset diuisa: sed quia Deum timeo, in mortem cuiuslibet hominis me miscere formido.] quasi diceret, tantum abesse vt coegerit mori Episcopum, vt nec ipsos hostes, cum posset, voluerit occidi. At quomodo de Malco res se habuerit, accipe ex ipso, cum subdit: Malcus autem Episcopus neque in custodia fuit, neque in aliqua afflictione: sed die qua causam dixit, & addictus est, nesciente me, à Bonifacio Notario in domum eius ductus est, cui & prandium factum est, ibique prandit & honoratus est ab eo, & nocte subito mortuus est: quod iam dilectionem tuam arbitror cognouisse.] hæc de calumnia ex morte Malci præsentia. Sed quæ hæc secuta sunt?

Vicit Gregorius in bono malum. Etenim concessit, vt cum Romam venire noller, saltem Rauennam se conferret, vbi delegatum à sede Apostolica haberet Iudicem Marinianum Episcopum, sub quo causam diceret. Præstitit hoc Maximus, Rauennamque se contulit, vbi & iuramento se purgavit supra corpus sancti Apollinaris, se nimirum à simoniaca labe integrum atque immunem esse: acceptaque poenitentia de inobedientia, & contumacia, qua in Apostolicam sedem peccasset, ad Salonitanam est missus, consentiente Gregorio, Ecclesiam, vt legitimus illic sederet sacerdos: cui & expetenti idem Pontifex pallium dedit. Hæc omnia constant ex epistolis ipsius S. Gregorij datis Indictione secunda: vnde appareat, causam hanc ceptam Indictione duodecima, perdurasse annos quinque.

Eodem anno Anastasius Sinaita, vbi in sedem Antiochenam restitutus est, litteras dedit ad Gregorium Romanum Pontificem; qui cum accepisset, post mortem Gregorij Episcopi Antiocheni, ipsum Anastasium, à tempore Iustiniani Imperatoris à sede expulsum, esse restitutum, illi congratulatus litteras reddidit, quarum est huiusmodi exordium: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: quia magnus ille fluuius, qui quondam arenia Antiochiæ saxa reliquerat, tandem ad proprium alueum reuersus, & subiectas & iuxta positas valles rigat, &c.] Dumque eum solatur de tribulationibus quibus afflictatus fuerat, suas, quas tunc ipse Gregorius pateretur, arumnas ingerit, dicens: Quantas verò in hac terra tribulationes de Longobardorum gladiis, de iniquitatibus Iudicum, de insolentia atque importunitate causarum, de cura subiectorum, de molestia etiam corporis quam patior, explere nec calamo, nec lingua sufficio.] Ad finem verò epistolæ duo ista apponens verba, AMEN, GRATIA] mox subdit: Quæ videlicet verba de scriptis vestris accepta, idcirco in meis epistolis pono, vt de sancto Ignatio vestra beatitudo cognoscat, quia non solum vester est, sed etiam noster.] vt

LXVII.

^a Greg. lib. 7. epist. 1. Ind. 1. MAGNA MAXIMI CONTUMACIA.

GREGORII LONGANIMITAS.

LXVII.

^b Greg. lib. 5. epist. 25. Ind. 14. DE MALCO OCCISO CALUMNIA.

LXIX.

CAUSA MAXIMI COMMISSA MARINIANO.

^c Greg. lib. 7. epist. 79. 80. Ind. 2.

LXX.

^d Greg. lib. 4. ep. 37. Ind. 13. GREG. GRATULATUR ANASTASIO EPISCOPO ANTIOCH.

pote quod eadem salutatione, siue epistola signo S. Ignatius vteretur. Sed de his primo Annalium tomo diximus.

LXXI. *Prat spirit. cap. 149. DE AMOS EPISC. IEROSOLYM.

Hoc eodem anno (vt in fine anni superioris est demonstratum) Amos Ierosolymorum Episcopus post Ioannem electus est: de cuius ingressu hac apud Soplunium habes: Cum descendisset Abbas Amos Ierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset: venerunt omnes monasteriorum eremi Abbates, vt adorarent eum: inter quos affui & ego cum Abbate meo. Cœpitque Patriarcha dicere Patribus: Orate pro me, fratres: magnum enim onus & intolerabile mihi iniunctum est, sacerdotijque dignitas me terret immodicè. Petri enim & Pauli & similibus est regere rationales animas. Nam inueni scriptum, quia beatissimus & æqualis Angelis Papa Leo, qui Romanorum Ecclesiæ præfuit, per quadraginta dies perseuerauit ad sepulchrum Apostoli Petri vigilijs & orationibus insistens, petensque ab Apostolo, vt pro se apud Deum intercederet, vt dimitterentur sibi peccata sua. Impletisque diebus quadraginta, apparuit ei Petrus Apostolus, dicens: Oraui pro te, & dimissa sunt tibi peccata tua, præter impositionis manuum: hoc enim solum abs te requiretur, siue benè, siue fortasse aliter egeris.] hæc dicta quidem ab Amos, vt inuenta sunt scripta reddimus: sed de veritate historiæ superius in Leone dictum est.

LXXII.

*Greg. lib. 4. epist. 93. Indict. 13.

Hoc pariter anno, cum (vt vidimus) ad Galliarum Episcopos litteras dedisset sanctus Gregorius pro corrigendis iis quæ aduersus sacros canones in Galliis agerentur, vt id omnino perfici posset, regias manus in auxilium petiit: cuius rei causa scripsit ad Childebertum Francorum Regem de pluribus rebus corrigendis in regno ipsius, quæ deficiente verbi cultura succreuerant: potissimum verò illud admonuit, ne laici statim tonso capite raperentur ad Episcopatum, seu potius raperent ipsi Episcopatum, hoc suadens exemplo: Certum namque est, inquit, non vos ante exercitui ducem præponere, nisi vobis labor eius fidesque probata constiterit, nisi eum antea vitæ virtus & sollicitudo aptum esse monstrauerit. Si verò non alijs, nisi huiusmodi viris committitur gubernandus exercitus: qualis dux esse debeat animarum, ex istius rei comparatione benè colligitur.]

LXXIII.

*Greg. lib. 4. epist. 5. Indict. 14. REGIS FRANCO-RVM LAVDES EX FELICE CATHOLICA. *Greg. lib. 5. epist. 6. Indict. 14.

Scripsit & ad Brunichildem Reginam Francorum, matremque Regis, vbi inter alia de ipso Francorum regno atque Rege hac habet: Non immeritò contigit, vt cuncta gentium regna præcelleret: quippe earumdem gentium Creatorem & purè colit & veraciter confiteretur. Sed vt laudabilius in eo fides cum operibus enitescat, adhortationis vestra eum verba succendant, &c.] & rursus postea ad eius filium Childebertum: Quanto ceteros homines regia dignitas antecedit, tanto ceterarum gentium regna regni vestri profectò culmen excellit. Esse autem regem, quia sunt & alij, non mirum est: sed esse Catholicum, quod alij non merentur, hoc satis est. Sicut enim magnæ lampadis splendor in tetra noctis obscuritate luminis sui claritate fulgescit, ita fidei vestra claritas inter aliarum gentium obscuram perfidiam rutilat ac coruscatur. Quidquid enim Reges se ceteri gloriantur habere, habetis: sed ipsi in hac re vehementius superantur, quoniam hoc principale bonum non habent, quod habetis. Vt ergo sicut fide ita & actione vincantur, benignam se excellentia vestra suis subiectis semper exhibeat, &c.] Dedit has litteras Gregorius Candido presbytero, quem post Patricium Dinanium ad curandum patrimonium S. Petri misit ad eundem Regem, atque vnà cum litteris etiam munus Rege Christianissimo dignum, de quo in fine eiusdem epistolæ istis verbis: Clauas præterea S. Petri, in quibus de vinculis catenarum eius inclusum est, excellentiæ vestrae direximus: quæ collo vestro suspense à malis vos omnibus tueantur.]

LXXIV.

*Greg. lib. 4. epist. 46. Indict. 13. GREG. MITTIT LITROS AD S. LEANDRUM.

*Greg. lib. 5. epist. 19. Indict. 14. COMMVNICATIONE PRECVM.

Sed de Galliis transeamus in Hispanias. Hoc enim anno idem sanctus Gregorius scripsit ad sanctum Leandrum Episcopum Hispalensem, mittens ad eum librum, quem nominat, Regulæ Pastoralis, scriptum (vt ait) ipso sui Episcopatus exordio ad Ioannem (vt vidimus) Episcopum Rauennatem: misitque ad eundem libros Moralium, ad ipsum Leandrum (vt Præfatio docet) inscriptos, non omnes tamen, sed quos habet præ manibus: tertiam enim & quartam eiusdem operis partem minimè in promptu habere, quæ mitti tunc posset, eadem epistola ipse testatur. Rursus autem cui incumberebat vniuersalis Ecclesiæ cura, inuisit litteris Ecclesiam Africanam, hoc pariter anno scribens ad totius Africae Primate[m] Dominicum Carthaginensem Episcopum, vbi hæc pulchrè de communionem sanctorum precibus seruanda: Vt ad hæc peruenire mereamur, & me pro vobis apud sanctissimum beati Petri Apostolorum principis corpus, & vos pro me apud sanctum Cyprianum martyrem orationibus decet incumbere.]

At

A At quod successorem se esse nouit illius, cui non munda tantum animalia, sed & imunda, feræque bestia ad cibum parata ostensa diuinitus fuere in linteo: parum ipsi fuit tantummodò curare Fideles, sed & adiecit animum, vt gentem Anglorum Britannia: insula magna ex parte dominam factam sacro imbueret Euangelio. Sed quod tantæ molis opus aggredi, Longobardorum (vt vidisti) tumultus obstarent: illud saltem quod præ manibus esset, operari minime prætermisit, nempe vt carperet ob famem ex ingenti segete spicas, cui nondum falcem immittere licuit. Quid ergo agit? Nouit in Galliis complares detineri iure belli captiuos Anglos, eosdemque exponi venales: dat itaque in mandatis Candido presbytero (quem ad curandum patrimonium S. Petri hoc anno in Gallias missum diximus) vt eosdem coëmat Anglos adolecentes, quos ad fidem Christi conuersos monasterio bene instruendos committat. Scribit enim de his, deque emendis vestimentis ad pauperes vestiendos, hæc breuiter ipsè S. Gregorius:

LXXV. *Act. 10. PRO ANGLOR. CONVERSIONE LABORAT GREG.

*Greg. lib. 5. epist. 10. Indict. 14.

LXXVI.

*dati DE ANGLIS EMENDIS ATQUE COLLOCANDIS IN MONASTERIIS.

Pergens, auxiliante Deo D. N. Iesu Christo, ad patrimonium quod est in Galliis gubernandum: volumus, vt dilectio tua ex solidis, quos acceperit, vestimenta pauperum, & pueros Anglos, qui sunt ab annis decem & septem, vel decem & octo, vt in monasterijs dandi Deo proficiant, comparet: quatenus solidi Galliarum, qui in terra nostra expendi non possunt, ad locum proprium vtiliter expendantur. Si quid verò de pecunijs redituum, que dicuntur oblata, recipere potueris: ex his quoque vestimenta pauperum comparare te volumus, vel (sicut præfati sumus) pueros, qui in omnipotentis Dei seruitio proficiant. Sed quia Pagani sunt qui illic inueniri possunt: volo vt cum eis presbyter transmittatur, ne quid agritudinis contingat in via, vt quos morituros conspexerit, debeat baptizare. Ita igitur tua dilectio faciat, vt hæc diligenter implere festinet.] hæcenus ad Candidum Gregorius. Nouisse antea Anglos Gregorium Romæ venum expositos, tradit Ioannes diaconus, admiratumque in iisdem vultus elegantiam, quo non barbarorum trucem repræsentarent aspectum, sed angelicam, quæ coloribus fingi solet, imaginem, atque ob id eosdem Anglos Angelos nominasse, censuisseque eos emptos non vt alia mancipia tradendos glebis, sed eosdem Anglos inter Angelos collocandos, in monasterijs scilicet, ad vitam angelicam excolendam: Faut Deus votis eius, vt post has euulsas Apostolica manu spicas, in magnam mox messem falcem immitteret. Sed hæc contigerunt anno sequenti: dicemus nos de his suo loco.

Hoc eodem anno moritur Ioannes ille Episcopus Rauennas, quem irrisorem & fastulentem duplici animo ambulantem Gregorius proximè redarguerat. Demerere hominem omni genere beneficij sanctus Gregorius minimè prætermisisse visus est, qui reperitur misisse ad eum reliquias sanctorum Romanorum Pontificum Marci, Marcelli, atque Felicitæ martyris, vt docet inscriptio eiusmodi à Rubeo edita:

LXXVII. DE OBITU IOANNIS RAVENNATIS EPISC. *Greg. lib. 4. epist. 14. Indict. 13. Hier. Rab. hist. Rauenn. lib. 4.

*Inclya præfulgent sanctorum limina templo
Marci, Marcelli, Felicitæq[ue] simul:
Pontifices hos Roma cepit, hæc martyr habetur.
Horum Gregorius dat Papa reliquias:
Quas petit Antistes meritis, animosq[ue] Ioannes:
Paruula pro summis reddere dona parat.
Oraculum statuit tanta viriute repletus,
Cuius ab auspicijs gratia & extat opus.
Qui bis septeno sacri diadematis anno,
Tractatu vigili quo regit Ecclesiam,
Hanc quoque regentem verendi culminis arcem
Vixit, & euentum traxit ad arbitrium.
Miranda subito suspendens arte cacumen
Inflexum reparat parte ab utraque latus.
Additur bis meritis felix Smaragdus in eunum,
Cuius in his titulis participatur opes.]*

*Struuit,

*Greg. lib. 4. epist. 21. 23. 45. Indict. 13.

LXXVIII. DE ELECTIO NE MARIANI EPI. RAVEN. *Greg. lib. 4. epist. 45. Indict. 13.

Defuncto igitur Ioanne, facta est successoris electio, atque in locum eius substitutus est Marilianus. Extant de his Gregorij ipsius litteræ, quibus primò respuit alium Ioannem electum, eò quod nesciret Psalmos: reiecit & Donatum Archidiaconum, cui multa obstarent: consentit verò in Mariniano presbytero, qui secum diu in monasterio fuerat conuersatus: de quo ista ad Andream Scholasticum: Tandem venerabilem virum fratrem

Annal. Eccl. Tom. 8.

I

presby-

presbyterumque Marinianum, quem diu mecum didicere in monasterio conuersatum, A communi concordantiq; voce atque consensu sapius petuerunt. Cui refugienti diuersis modis vix aliquando potuit suaderi, vt eorum praberet petitioni consensum. Et quia bene nobis eius vita est cognita, atque in lucrandis animabus illum nouimus esse sollicitum, nullam in ordinatione ipsius moram attulimus.] hæc & alia in eius laudem Gregorius, cui & pallium^a concessit statutis diebus vtendum. Sed quod mox in eum oblocuti sunt aliqui, quod Concilium Chalcedonenſe minimè ſectaretur (conſueta hæc erat calumnia, vt ſapius dictum eſt, ſchiſmaticorum aduerſus Catholicos) de his ſcribens^b Gregorius populo & clericis Rauennatis Eccleſiæ in omnibus ſatiſfecit.

^a Greg. lib. 4. epist. 54. Indict. 13. & lib. 5. Epist. 8. ^b Greg. lib. 5. epist. 2. Ind. 14. LXXXIX.

Sed quid accidit? Quem præſenti anno adedò laudauit Gregorius, eumdem anno ſequenti menſe Martio reprehendere opus fuit. Ita humanæ conditionis inſtabilitas fert, vt mutatione ſtatus, mutari interdum homines, atque virtutes in vitia conuerti facile poſſint. Vbi enim primum iſte nobiliſſimæ Eccleſiæ moderandas ſuſcepit habenas, in id vires omnes intendit, vt reditus eiufdem augetet; eoq; progreſſus eſt, vt à monaſteriis etiam pecuniam cuperet extorquere: cuius rei gratia fuit ab ipſo Gregorio arguendus. Ad eum enim ſcribens ipſe Pontifex, hæc præfat^c: Miramur cur ſic in breui fraternitatis tuæ fuerit immutata diſcretio, vt ea quæ poſtulat non aduertat. Ex qua re dolemus, quia manifeſtum præbes indicium, plus apud te verba malè ſuadentium valuiſſe, quàm diuina lectionis ſtudium profuiſſe. Cùm erga monaſteria te oporteat deſenſare, & religioſos illic ſummopere congregare, vt lucrum de animarum congregatione poſſis efficere: in eorum te è diuerſo grauamina (ſicut litteræ tuæ teſtantur) deſideras exercere, & quod eſt deterius, nos tuæ culpæ ſtudes fieri debere participes.] & poſt aliqua: Quia ergo, inquit, te multum diligo, inſtanter admoneo (quod ſic rectè conſideres) vt non plus pecuniæ quàm animabus ſtudeas. Illud à latere reſpiciendum eſt: ad hoc autem tota mentis intentione laborandum, ac vehementiùs intuendum, &c.] Sed & de his adde quæ anno ſequenti, menſe Martio, idem S. Gregorius de eodem Mariniano ſcripſit ad Secundinum Dei ſeruum Rauennæ degentem, quæ & ſuperiùs alia occasione maiori ex parte poſuimus, his verbis^d:

^c Greg. lib. 5. epistol. 28. Indict. 14. REDAR. VIT MARINIANVM S. GREGORIVS.

^a Greg. lib. 5. epist. 29. Indict. 14. LXXX. MARINIANI DAMNATAVR AVARITIA.

Fratrem noſtrum Marinianum Episcopum verbis quibus vales excita: quia obdormiſſe eum ſuſpico. Nam venerunt quidam ad me, in quibus erant ſenes mendicantes: qui à me diſcuſſi ſunt, à quibus quid acceperint: & per ſingula retulerunt, quanta eis, & à quibus itinere data ſunt. Quos dum ſolicite de prædicto fratre requirerem, quid eis dediſſet: reſponderunt, ſe eum rogari, ſed ab eo ſe omnino nihil accepiſſe, ita vt neq. panem in via acceperint, cùm dare omnibus illi Eccleſiæ ſemper familiare fuit. Dixerunt enim: Reſpondit nobis, dicens: Non habeo quod vobis dare poſſim. Et miror ſi iſ qui veſtes habet, argentum habet, cellaria habet, quod pauperibus debeat dare non habet. Dic ergo ei, vt cum loco mutet & mentem. Non ſibi credat ſolum lectionem & orationem ſufficere, vt remotus ſtudeat ſedere, & de manu minimè fructificare: ſed largam manum habeat, neceſſitatem patientibus concurrat, alienam inopiam ſuam credat: quia ſi hæc non habet, vacuum Episcopum nomen tenet. Quædam vero eum per epiſtolam meam de anima ſua admonui, ſed nihil mihi omnino reſpondit: vnde credo quia eam neque legere dignatus eſt. Pro qua re iam neceſſarium non fuit, vt eum per epiſtolam meam admonere aliquid debuiſſem: ſed tantum illa ſcripſi: quæ in cauſis terrenis Conſiliarius dictare potuit: nam ego ad hominem non legentem fatigari in dictatu non debui. Tua ergo dilectio ſecreto ei omnia loquatur, & admoneat qualiter ſe diſponere debeat, ne per præſentem negligentiam vitam (quod abſit) priorem perdat.] Iuucſque de Mariniano ad Secundinum Gregorius: quibus innotefcit diaboli ars, vt quos decipere non potuit in monaſterio, in ſpiritali conſtitutos præſectura auaritiæ ſibi telis ſubijciat. Habes præterea quod ex his intelligas S. Gregorium ſcribere conſueuiſſe litteras eas potiſſimum quæ ad animarum ſalutem ſpectarent, reliquas vero quæ ad res (vt ait) terrenas pertinerent, Conſiliarium ipſum dictare.

LXXXI. ^a Greg. lib. 4. epist. 54.

^e Extrat apud Rub. hystor. Raen. lib. 4.

Quod inſuper ad eumdem Marinianum ſpectat, extant litteræ^e eiufdem Gregorij ad ipſum datæ Indictione decimatertia, in quibus hæc ad calcem habentur: Omnia etiam priuilegia, quæ tuæ pridem conſeſſa eſſe conſtat Eccleſiæ, noſtra auctoritate firmamus, & illibata decernimus permanere.] Fertur autem alia eiufdem S. Gregorij nomine epiſtola ex Vriana (vt aiunt) bibliotheca Rauennate deprompta^f ad eumdem Marinianum ſcripta de priuilegijs eiufdem Eccleſiæ Rauennatis, ſed quæ ex multis commenticia conuincatur. Idem enim (vt puto) auctor, qui eodem argumento Valentiniæ Imp. reſcriptum conſinxit, quod

A quod ſuperiùs ſuo loco reſellimus, iſtam quoque eſt commentus epiſtolam. Etenim (vt hæc curim annotaſſe ſat ſit) quid in ipſa habet inſcriptione: Mariniano Archiepiscopo Rauennati, & filio?] Quàm procul vtrumque ab vſu S. Gregorij, qui nonniſi Episcopum & nonniſi fratrem Rauennatem Antifitem nominare conſueuit? Quàm longè illud etiam à nomenclatura Gregorij, vt eum de Gelafio Papa contigit mentionem haberi, glorioſiſſimum Gelafium appellet: eſt titulus iſte Præſectorum potiùs, quàm Pontificum. Vbi porro mos ille, vt non ipſi tantum, ſed & eius ſucceſſoribus omnibus in perpetuum tribuat, cùm talis priuilegij conſeſſio numquam perſonam, cui conceditur, excedere ſoleat? Sed & quid, quod Rauennatem Eccleſiam primam filiam Romanæ Eccleſiæ vocat auctor? Quot ſunt Eccleſiæ à Petro ante Rauennatem erectæ? Nec puto dicere primam quo ad dignitatem: nam nemo negarit Alexandrinam & Antiochenam peculiare Petri Eccleſias longè Rauennati præſtare. Quid præterea, quod ſecundum Longobardorum Regum conſtitutiones firmat eiufdem priuilegium? Quid commune Rauennati Eccleſiæ cum Regibus Longobardorum, qui ea numquam potiti ſunt? Quid ibi nomen illud, Marchio, temporibus iſtis incognitum? Omittimus alia plura, quæ longè à Gregorij ſtylo aberrant. Illud tantum quod extremum in comminatione anathematis ponitur verbis iſtis: Sciat ſe ex parte Dei omnipotentis & ſanctorum trecentorum decem & octo Patrum, &c.] conſiderandum proponimus. Quando vniquam Gregorius eiufmodi vſus eſt modo anathematis interminandi? Vel quando quis Romanorum Pontificum eiufmodi vſus eſt anathematis comminatione, per Episcopos ſcilicet qui Nicano Concilio interfuerunt? Sant alia quidem priuilegia ab eodem Gregorio diuerſis conſeſſa locis, quorum formæ quam procul abhorreat ab ea quæ in eadem commenticia epiſtola poſita legitur, videat lector. Hæc ſcio ſtomachum plurimum turbatura, qui erga eam Eccleſiam, alioqui nobiliſſimam atque digniſſimam, priuato ſtudio affecti ſunt. Sed antidotum veritatis ſi adhibeatur, omnem protinus fanabit, quæ commota ex bile prouenit, amaritudinem.

REFELLITVR COMMENTITIA EPIST. DE RAUEN. EG. CLES.

Quod autem ad reliquas anni huius res geſtas eiufdem ſancti Gregorij ſpectat: idem ſumma quoque ſollicitudine cùm vacantibus Eccleſiis prouidere curaret, plures hoc anno dedit eodem argumento litteras, in quibus & aliis alio tempore eodem argumento conſcriptis illud admiratione dignum, quod inuitum neminè ſubire Apoſtolica iuſſione coëgiſſe reperitur onus Episcopale; dum licet interdum perſuaſerit, vni tamen nemini adhibuerit: immò quo aliquem ſanctiorem ſciret, eo magis ſuo relinquebat arbitrio, vt quod vellet faceret. Eſt de his notandum exemplum de Sebaſtiano, de quo ad ipſum hoc anno ſcribens hæc habet^a: Indico, quod ad me, Bonifacio Deſenſore referente, peruenerit, quia vir ſanctiſſimus frater noſter dominus Anaſtaſius Patriarcha, Antiochenus ſcilicet, Si naita dictus, in vna ſuarum ciuitatum regendam vobis Eccleſiam committere voluit, & conſentire noluiſtis. Quem ſenſum ac ſapientiam veſtrâ valdè ego libenter amplexus ſum: laudauit vehementer, & vos felices, me inſelicem eſſe deputaui, qui hoc tali tempore regimen Eccleſiæ ſuſcipere conſenti. Si tamen animus veſter fortaliſſe fratibus condeſcendendo, & miſericordiæ operibus intētus, ad hoc vniquam conſentire decreuerit, peto vt amori meo alium minime præponatis. Sunt enim in Sicilia inſula Eccleſiæ vacantes Episcopis: & ſi vobis placet auctore Deo Eccleſiam regere iuxta beati Petri Apoſtoli limina cum eius adiutorio meliùs poteſtis. Sin verò non placet, feliciter inſta, vt iſta in vobis intentio permaneat, & pro nobis inſelicibus exora.] hæc Gregorius ad Sebaſtianum Orientalem Episcopum, ſed Episcopatu (vt puto) barbarorum inſeltatione carentem: cùm tamen certum ſit ab alijs ſanctiſſimis Pontificibus alios ad id eſſe ſæpe coactos. Sed ſecundum Apoſtolam^b: Alius quidem ſic, alius verò ſic.]

LXXXII.

GREG. INUITVM NEMINEM COEGIT AD EPI SCOPATVM.

^a Greg. lib. 4. epist. 35. Ind. 13.

Quod rurfum ad huius anni impenſos labores Gregorij pertinet, monachorum Deo ſeruientium curam, ex more, propenſiorem habuit, vt ſi quem ſciret verè cultorem monaſticæ vitæ, quidquid peteret illi daret, & plus quàm peteret. Poſcenti namque Euangelij librum Eliæ Abbati in Iſauria, illum miſit, & ſolidos pro ædificio cellæ pluſquam petiſſet mittere voluit. Sed audi in altero petendi modeſtiam, in altero dandi abundantem largitatem: ſcribens enim ad eum, hæc habet inter alia: Solidos autem vobis voluiſtis pro neceſſitatibus cellæ quinquaginta tranſmitti; quos multum eſſe æſtimantes, ex eis nobis decem donaviſti, vt quadraginta mitteremus. Sed ne forſitan vel hoc graue eſſet, adhuc alios nobis ex eis eſtis dignati largiri. Sed quia valde vos in continentia noſtra benignos inuenimus, eidem benignitati vice ſtanti reſpondemus. Quinquaginta tranſmiſimus: & ne

^b I. Cor. 7.

LXXXIII.

^c Gregorius lib. 4. epist. 30. Indict. 13.

forstian minus essent, alios decem superaddidimus: ne verò & hoc adhuc minus esset, alios A
duodecim iungi fecimus.] hæc ipse ad Eliam virum sanctum.

LXXXIV. Sollicitè itidem Gregorius prospexit quieti monachorum, & si quando comperit eos ab
^{a Greg. lib. 4. epist. 43. Indict. 13.} Episcopis aliquibus infestari, illos ex eorum potestate exemit: ita quidem scribens ad Lu-
^{b Greg. lib. 4. epist. 48. Indict. 13. Greg. lib. 5. epist. 4. Indict. 14. Greg. lib. 5. epistol. 12. Indict. 14. Greg. lib. 5. epist. 10. Indict. 10.} minosum^a Abbatem. Si quæ verò soluta disciplina essent monasteria, eadem reformanda
curauit^b. Egentibus insuper monachis duo millia modiorum tritici dari præcepit^c. Quos
præterea conditione seruos in monasterio profecisse nouisset, eosdem libertate donauit: est
de his exemplum manumissionis^d ab eodem Gregorio factæ. Sed & seruos infideles emere
consecuisse, vt Christianos factos monasterio traderet^e, superius dictum est. Quod verò ad
bona pertinet Ecclesiastica: in his ius antiquum omnino seruatum custoditumq. voluit, ni-
mirum vt ex Ecclesiarum redditibus partes quatuor fierent, quarum vna cederet clero, pau-
peribus alia, tertia factis tectis, quarta Episcopo, si præset: alioqui quarta ista diuidere-
tur, ita vt dimidia absentis esset Episcopi, ac dimidia Visitatoris ab Apostolica sede missi^f. B

LXXXV. Hoc item anno, qui numeratur à Gregorio Turonensi Regum Francorum Childberti
^{a Greg. lib. 4. epist. 42. Indict. 13. Gregorius Turon. hist. lib. 10. c. 25. DE ARREPTATIO IMPOSTORUM.} decimus sextus, & Guntheramni tricesimus, per prauum dæmonem pseudopropheta in
Galliis, qui deciperet plurimos, excitatur. Rem gestam Gregorius ita narrat^b: Quidam,
inquit, ex Biturico (vt ipse postmodum est profectus) dum saltus siluarum ingressus, ligna
cæderet ad explendam operis cuiusdam necessitatē, muscarum cum circumfedit examē:
qua de causâ per biennium amens est habitus; vnde intelligi datur diabolicæ emissionis
fuisse nequitiam. Post hæc transactis vrbibus propinquis, Arelatensem prouinciam adiit,
ibique indutus pellibus quasi religiosus orabat, ad quem illudendum pars aduersa diuinan-
di ei tribuit facultatem. Ex hoc vt in maiori proficeret scelere, cominotus à loco, prouin-
ciam memoratam deferens, Gabalitanæ regionis terminum est ingressus, proferens se ma-
gnum, ac profiteri se non metuens Christum, assumpta secum muliere quadam pro sorore, C
quam Mariam vocitari fecit. Confluebat ad eum multitudo populi exhibens infirmos,
quos contingens sanitati reddebat. Conferebant enim ei aurum, argentumq. & vestimenta
ij qui ad eum conueniebant: quod ille, quo facilius seduceret, pauperibus erogabat, pro-
ferrens se solo, effundens orationem cum muliere memorata, & surgens, se iterum à cir-
cumstantibus adorari iubebat. Prædicebat enim futura, & quibusdam morbos, quibus-
dam damna prouenire denuntiabat, paucis salutem futuram. Sed hæc omnia diabolicis
artibus & præstigiis nescio quibus agebat.

LXXXVI. Seducta est autem per eum multitudo immensa populi, & non solum rusticiore, verum
etiam sacerdotes Ecclesiastici. Sequebantur autem eum amplius quam tria millia popu-
li. Interea cepit quosdam spoliare ac prædari, quos in itinere reperisset: spolia tamen D
habentibus largiebatur. Episcopis ac ciuibus minas mortis intentabat, eo quod ab iis ad-
orari despiceretur. Ingressus autem Vellauæ* vrbis terminum, ad locum quem Anicium
vocitant, accedit: & ad basilicas propinquas cum omni exercitu restitit, instruens aciem,
qualiter Aurelio ibidem tunc consistenti Episcopo bellum inferret, mittens etiam ante
se nuntios, homines nudo corpore, saltantes atque ludentes, qui aduentum eius annun-
tiarent. Quod stupens Episcopus, direxit ad eos viros strenuos inquirentes quid sibi vel-
lent ista quæ gererent.

LXXXVII. Vnus autem ex iis qui erat senior, cum se inclinasset, quasi osculaturus genua eius, ac
discussurus viam illius, iussit pseudopropheta eum apprehensum spoliari. Nec mora, ille
euaginato gladio, in frustra incidit: ceciditque Christus ille, qui magis Antichristus no-
minari debet, & mortuus est; dispersique sunt omnes qui cum eo erant. Maria autem illa E
supplicis dedita, omnia phantasmata eius ac præstigia publicauit. Nam homines illi, quos
ad se credendum diabolica circumuentione turbauerat, numquam ad sensum integrum
sunt regressi, sed hunc semper quasi Christum, Mariam autem illam partem deitatis ha-
bere profitebantur. Sed & per totas Gallias emerferunt plerique, qui per has præstigas ad-
iungentes sibi mulierculas quasdam, quæ debacchantes sanctos eos confiterentur, magnos
se in populis præferabant: ex quibus nos plerisque vidimus, quos oburgantes reuocare ab
errore nisi sumus.] hucusque Gregorius Turonensis.

LXXXVIII. Porro eiusmodi imposturæ architectus diabolus æmulatus est gloriam Dei, quam hoc
potissimum anno consecutus est ex sancto suo, qui & femina, nempe matre sancta Pela-
gia comministra vsus, ad sublime culmen sanctitatis euectus, hoc eodē anno, deuictio dia-
bolo gloriosus, comitantibus Sanctis, in cælum ascendit. Fuit iste, qui hoc quidem anno (vt
idem

A idem auctor testatur) ex hac vita migravit, S. Aredius Lemouicensis, cuius res gestas bre-
ui compendio idem Gregorius proiecutus est verbis istis^a:

Aredius quoque hoc anno terras relinquens, vocante Domino, migravit ad cælum. Le-
mouicina vrbis incola fuit, non mediocribus regionis suæ ortus parentibus, sed valdè in-
genuus. Hic Theodoberto Regi traditus, aulicis palatinis adiungitur. Erat enim tunc
temporis apud vrbem Treuericam vir eximia sanctitatis Nicerius Episcopus non solum in
prædicatione admirabilis facundia, verum etiam in operibus bonis ac mirabilibus cele-
berrimus habebatur in plebe. Qui intuens puerum in Regis palatio, nescio quid in vultu
eius cernens diuinum, præcepit ei se sequi. At ille relicto Regis palatio, secutus est eum.
Cumque ingressi in cellulam, de iis quæ ad Deum* pertinent confabularentur: expetiit* eum

B nibus ab eodem exerceri. Cumque in huius studij flagrantia cum Antistite memorato
degeret, confurato iam capite, quadam die psallentibus clericis in ecclesia, descendit
columba è camera, quæ leuiter volitans circa eum, resedit super caput eius, illud in-
dicans (vt opinor) eum Spiritus sancti gratia iam repletum. Quam ille cum non
sine pudore conaretur abigere, hæc paululum circumuolans, iterum super caput eius
aut super scapulam residebat: quæ non modò ibi, sed etiam cum in cellulam Episcopi
ingrediretur, iugiter comitabatur cum eo? quod per dies plurimos factum, non sine ad-
miratione Episcopus intendebat.] Sed quod auspicio columbæ Deus initiassè visus est ser-
uum suum, diabolus id æmulatus, muscarum examine pseudopropheta inaugurauit.
Pergit verò Gregorius: Exinde vir Dei, Spiritu (vt diximus) sancto repletus, ad patriam,
genitore ac germano defunctis, regreditur, consolaturus Pelagiam genitricem, quæ nul-
lum parentem præter hanc sobolem spectabat.

C Deinde cum ieiuniis atque orationibus vacaret, deprecatur eam, vt omnis cura domus,
id est, siue correctio familiæ, siue exercitium agrorum, siue cultus vinearum ad eam aspi-
ceret, ne huic viro aliquid accideret impedimentum, quo ab oratione cessaret: vnum si-
bi tantum priuilegium vendicans, vt ad ecclesias edificandas ipse præset. Quid plura?
Construxit templâ Dei in honore Sanctorum, expetiitque eorum pignora, nempe sacras
reliquias, ac ex familia propria tonsuratos instituit monachos: cœnobiumque fundauit,
in quo non modò Cassiani, verum etiam Basilij, & reliquorum Abbatum, qui monaste-
rialem vitam instituerunt, celebrantur regulæ, beata muliere victum atque vestitum sin-
gulis ministrante. Nec minus hæc tamen impedita hoc onere in Dei laudibus perstrepe-
bat, sed assidue etsi quiddam operis exerceret, semper orationem Domino tamquam odo-
rem incensæ acceptabilis offerebat.

D Interea ad sanctum Aredium cœperunt infirmi confluere; quos, manus singulis cum ve-
xillo Crucis imponens, sanitati reddebat: quorum si singillatim nomina scribere velim,
nec numerum percurrere valeam, nec vocabula memorare. Vnum tamen noti, quod qui-
cumque ad eum æger aduenit, sopes abscessit. De maioribus quoque miraculis parua pro-
ponimus. Iter quodam tempore cum genitrice dum ageret, & sancti Iuliani martyris ad
basilicam properaret, venerunt vespere in quemdam locum: erat autem locus ille aridus &
absque fluentis currentibus infœcundus. Dixitque ad eum mater eius: Fili, aquam non ha-
bemus: & qualiter hîc nocte præsentis quiescere possumus? At ille prostratus in orationem,
& diutissimè preces fundit ad Dominum, & evigens se, defixit virgam in terra quam manu
gerebat, eamque cum bis aut tertio in gyrum verisset, ad se latus extraxit: moxque vnda
E aquæ secuta est tam valida, vt non solum ipsis de præsentis, sed etiam pecoribus assatim de-
inceps pocula ministraret. Nuperrimo autem tempore iter carpens, nimbus ad eum pluuia
aduenire cœpit: quem ille cernens, paululum super equum in quo sedebat caput inclinans,
manus extendit ad Dominum: consummata verò oratione, diuisa est nubes in duas par-
tes, ac in circuitu eorum immanis descēdit pluuia; super eos tamen nulla (si dici fas est) gut-
ta descendit. Vniustrimundo quoque cognomento Tattonis, ciui Turonico, dentes grauem
inferebant dolore, ex quo etiam maxilla intumuerat. Quod cum beato viro questus es-
set, manum super locum doloris imposuit: statimque dolor fugatus, nusquam deinceps
ad iniuriam hominis excitatus est. Hæc ipse qui passus est retulit. De his verò signis, quæ
per virtutem sancti Iuliani martyris, Martiniq. confessoris beati in eius manibus Domi-
nus operatus est, pleraque in libris Miraculorum, sicut ipse effatus est, scripsimus.

Post has verò & multas alias virtutes, quas Christo cooperante compleuit, aduenit
Annal. Eccl. Tom. 8. I 3 Turo-

^{a Gregorius Turon. hist. lib. 10. c. 29.}
LXXXIX.
^{S. AREDII PRÆCLARAE RES GESTAE.}

XCI.

MONASTERIUM S. A. REDII.

XCI.

XCI.

Turonos post festiuitatem sancti Martini : ibique paululum commoratus, dixit nobis, se A
 haud longauo tempore adhuc in hoc mundo retineri, ac certe velocius dissolui : & Vale
 dicens, abscessit, gratias agens Deo, quod priusquam obiret, sepulchrum beati Antisti-
 tis osculari promerisset. Cumque ad cellulam suam accessisset, testamento condito, ordi-
 natis omnibus, ac S. Martino Hilarioque Antistitibus heredibus constitutis, agrotare
 coepit, ac dysenteriae morbo grauari. Sexta quoque agrotationis eius die, mulier quae a
 spiritu in mundo sapius vexata, a Sancto emundari non poterat: ligatis per se a tergo ma-
 nibus, clamare coepit, ac dicere : Currite ciues, exilite populi, exite obuiam martyribus
 confessoribusque qui ad exequium beati Aredij conueniunt. Ecce adest Iulianus a Briua-
 re, Priuatus ex Mimate, Martinus a Turonis, Martialisque ab vrbe propria : adest Satur-
 ninus a Tolosa, Dionysius ab vrbe Parisiaca, nonnulli & alij quos caelum retinet, quos
 vos vt confessores & Dei martyres adoratis. Haec cum in exordio noctis clamare coepisset, B
 a domino suo reuincta est : sed nequaquam potuit contineri. Quae rumpens vincu-
 la, ad monasterium cum his vocibus properare coepit : moxque beatus vir spiritum tradi-
 dit, non sine testimonio veritatis, quod sit susceptus ab Angelis. Mulierem quoque in
 exequiis suis cum alia muliere nequiori spiritu vexata, vt est sepulchro reclusus, a nequitia
 infesti daemone emundauit. Et credo ob hoc Dei nutu eandem in corpore positus non
 potuit emundare, vt exequia illius hac virtute glorificarentur. Post celebratum vero fu-
 nus, mulier quaedam rictu parulo sine vocis officio ad eius accessit tumulum : quo osculis
 delibato, elocutionis meruit recipere beneficium.] haec de S. Aredio Gregorius Tu-
 ronensis, a quo contumelia affectus diabolus frustra in impostore (vt demonstratum est)
 similem sibi gloriam aucupari conatus fuit. His & paucis aliis rebus praeterca additis, ap-
 positaque serie Turonensium Episcoporum, ipse Gregorius finem historiae Francorum C
 imposuit propagatae in quintum vsque annum Gregorij Papae, cuius sextus hoc item anno
 incipit mense Septembri : quo pariter tempore finem viuendi idem fecisse putatur. Ad-
 iecit & catalogum scriptorum suorum, contestatione apposita, ne quis ob rusticitatem
 sermonis eos aboleret, aut aliqua ex parte mutilaret.

XCIII.
 Gregorius
 Turon. lib.
 10. cap. 26.
 S. SULPITII
 BITURICEN-
 SENSIS
 OBITU.
 Gregorius
 Turon. lib. 6.
 cap. 39.

Eodem pariter anno idem S. Gregorius^a recenset obitum contigisse S. Sulpitij Episcopi
 Bituricensis, inque eius locum suffectum Eustatium tradit. Qui vero sanctissime vitam du-
 xit, & diuinis miraculis coruscavit, aequè dignus est habitus vt annua die eius memo-
 ria in Ecclesia Catholica coleretur sextodecimo Kalend. Februarij, vt Latinorum omnia
 Martyrologia indicant. Hunc successisse Austregisilo aequè sancto, habent res gestae ipsius
 Austregisili; Gregorius autem Remigium eius praedecessorem ponit^b. Tu de his consule
 quae in Notis ad Romanum Martyrologium diximus, vbi ostendimus non duos tantum, D
 sed & tres Sulpitios eiusdem Bituricensis Ecclesiae ponere oportere, si alium Sulpitium
 successorem Austregisili affirmare ex aliorum sententia voluerimus. At certum est Austre-
 gisilum vixisse tempore Theodorici Regis Francorum, successoremque fuisse Apollinaris.
 agemus de eo nos suo loco inferius.

I.
 DE IOAN-
 NIS COM-
 STANTI-
 NOP. OBITU.

^a Nicephor.
 lib. 18. c. 34.

Q Vingentesimo nonagesimo sexto Domini anno, Indictionis decimaquarta, elatum
 illum, saltu plenum, ac superbia tumidum hominem, is qui superbis resistit & humi- E
 libus dat gratiam Deus ex hac luce subtraxit Ioannem Constantinopolitanum Episcopum,
 quem se efferentem amplius quam par erat, S. Gregorius quot litteris, tot fulminibus, an-
 no superiori percussit. Porro qui ieiunando, & eleemosynas dando, magnam viuens sibi
 laudem comparasset, post mortem a suis sanctus falsè est habitus. Audi in primis quae de
 ipso Nicephorus referat^c: Tum verò, inquit, Hierarcha vrbis Constantinopolitanae Ioan-
 nes post Episcopatus sui annos tredecim ex hac vita decessit.] Verum non nisi annos decem
 sedisse reperies, nempe ab anno 586. vsque ad praesentem annum 596. tantummodò
 inchoatum, pergat verò Nicephorus. Qui quodd voluptates expugnauerit, animique pertur-
 bationes coercuerit, & imperium in ventrem exercuerit, *ms. v. r. 18.* hoc est, leiuator a By-
 zantijs cognominatus est, vir ex idiotarum quidem ille & opificij nõ inhonesti ordine pro-
 gressus,

A gressus, sed qui propter praestantem virtutem ad Episcopatus fastigium sublatus sit. De quo
 cum multa alia memoratu digna praedicantur, tum illud maxime celebratur, quod propter
 suam erga pauperes affectionem & misericordiam, pluribus ab Imperatore talentis mu-
 tuo sumptis, syngrapham illi dederit, qua substantiam suam mutuae pecuniae tamquam hy-
 pothecam oppoluit atque impignorauit.

At postquam is è vita migravit, Mauritius Antistitis facultates requirens, paupertatem II.
 eum magnoperè confectatum fuisse comperit: eumque de virtute tanta admiratus, syngra-
 pham statim discerpit: & lectulum tantum ligneum qui in bonis eius repertus est, & ami-
 culum laneum tenuè admodum, necnon penulam quamdam deformem (fuerat namque
 Ioannes malè vestitus, frugalitate vitae conspicuus) in aulam Imperialem inferri iussit, ea-
 que rebus omnibus praetulit: & ieiuniorum solemnè tempore deinceps, lectis ex auro & la-
 pillis pretiosis concinnatis, sericisque vestibus, & alijs Imperialibus delicijs vale dicto, li-
 gneo Praesulis eius toto noctibus totis vsus est, gratiam quamdam diuinam ex eo se conse-
 cuturum existimans.] haec Nicephorus. His erga Ioannem exhibitis post obitum ab Imper-
 atore postremis officijs, factum est, vt populus Regem sequens, eum vri sanctum coluerit,
 caque opinione propagatum sit nomen eius ad posteros. Sed quid de his sit sentiendum,
 prouocote, lector, ad S. Gregorium Romanum Pontificem eum instar Samuelis Saul
 lugentem.

Hoc ergo sublato de medio, substitutus est in locum eius Cyriacus Oeconomus optimi III.
 nominis vir, nonnihil antea reluctatus. Qui simulac regiae ciuitatis Episcopalem thronum
 conscendit, mox ad promerendam Catholicam communicationem a Romano Pontifice,
 duos legatos Romam misit, Georgium presbyterum, & Theodorum diaconum, quibus &
 cum fidei professione litteras dedit ad ipsum Gregorium. Constant haec quidem ex reddi-
 tis ab ipso Pontifice ad eum litteris^a, quibus & reciprocam misit Catholicæ fidei regulam:
 reddidit alias^b quoque litteras, cum & ipse Cyriacus alias ad ipsum scripsisset: commenda-
 uitque Ioannem Chalcedonensem, & Athanasium presbyteros absolutos in Romanæ Ec-
 clesiae iudicio, qui haereticis fuerant accusati. Scripsit & ad Mauritium Imperatorem Grego-
 rius litteras^c de electione Cyriaci: vbi dum ait, ipsum Mauritium esse moratum, multum-
 que temporis distulisse successoris Ioannis Episcopi electionem, facile inducimur vt creda-
 mus huius anni primo exordio, vel fortasse praeteriti anni extremo tempore, ipsum Ioan-
 nem esse defunctum: vt planè intelligas diuinam haud retardatam esse vindictam.

^a Greg. lib. 6.
 epi. 5. Ind. 15
^b Idem eodem
 lib. 6. epi. 4.

^c Greg. lib. 6.
 epi. 6. Ind. 15

Scriptum item sanctus Gregorius & de substitutione eadem Cyriaci ad Episcopos^d, qui IV.
 eum ordinarant: quibus cum gratularetur de tanti Antistitis electione, placidè tamen eos
 D redarguit, quod scripsissent, apparuisse in Ecclesia Cyriacum sicut Solem, ob idque ei-
 dem illud propheticum^e cunctos acclamasse: Haec dies quam fecit Dominus: exultemus
 & lætemur in ea.] ignoscit tamen, quod sciret ex charitate depromptum, quod de
 Filij Dei erat prophetatum aduentu. Quod verò ad personam Cyriaci sibi benè cognitam
 cum esset Constantinopoli pertinet, ista habet: Dudum suae magnitudinis probationem
 dedit, quod in tam multis dispensationis Ecclesiasticae causis occupatus tranquillum cor
 inter turbulentas frequentias tenuit, seque ipsum semper sub mansuetudine restrinxit:
 quod videlicet non parua laus magni & inconcussi est animi, inter causarum turbas non
 fuisse turbatum.) haec de Cyriaci virtutibus, de quo inferius suis locis saepe dicendum.
 At licet eiusmodi epistolis vltro citroque datis mutua inter Gregorium & Cyriacum in-
 tercessisset in Catholica fide consensus atque communicatio, ipse tamen Gregorius liti-
 teris in mandatis dedit Sabiniano suo Constantinopoli Apocrifario, ne assisteret Cyriaco
 sacra Missarum solemnè celebranti, nisi vsurpatum a praedecessore suo illicitum nomen
 Oecumenici Cyriacus penitus dimitteret. Quod cum faceret Sabinianus, Cyriacus anno
 sequenti per suos conquestus est Responsales, quos Romam misit. Sed de his agendum
 eodem anno sequenti.

^d Greg. lib. 6.
 epi. 7. Ind. 15
 LAVD. CY-
 RIACI EPIS-
 CONSTANTINOP.
^e Psal. 117.

Quod pertinet ad legatos Constantinopoli missos: antequam hiems ingrueret, festinavit V.
 Gregorius Papa eos dimittere, vt testatur in dictis litteris ad Mauritium: sed quos optimos
 nouerat, poenituit tam citò dimisisse. Admonuit tamen eosdem absentes, adhuc in via po-
 sitos, datis ad eos litteris^f, de quadam ipsorum assertione erronea, qua dixissent, omnes
 quotquot in inferis confessi essent Christum Deum, ab eo liberatos esse: quam quidem
 sententiam diu antè damnatam demonstrat assertione Philastrij, necnon S. Augustini.
 Quid enim de his sentiat Catholica assertio, paucis ita declarat: Haec itaque pertractan-
 tes,

LEGATI AD-
 MONENTVR
 A S. GREGO.
^f Greg. lib. 6.
 epi. 15. Ind.
 15.

res, nihil aliud teneatis, nisi quod vera fides per Catholicam Ecclesiam docet: Quia descen-

VI. DE PACE CVM LONGOBARDIS IMPEDITA. Greg. lib. 5. epist. 29. In d. 14. Greg. lib. 5. epist. 30. In d. 14.

Quod autem ad res Longobardorum pertinet: frustra haecenus Gregorius Papa pacem, obstitentibus Imperatoris ministris, tentasse visus est, ut docet ipse in epistola ad Secundinum: quorum studio Rauennae hoc anno aduersus Castorium Responsalem Ecclesiae contestationem noctu tradit affixam, ex qua ipse Gregorius perfringeretur. Cuius rei gratia, in eum qui talia ausus fuerat perpetrare, poenam excommunicationis infligit in hunc modum: Quidam maligni spiritus consilio repletus, contra Castorium Notarium ac Responsalem nostrum, nocturno silentio, in ciuitatis loco contestationem posuit in eius crimine loquentem, mihi que etiam de faciendae pace callide contradicentem. Et quia quisquis veraciter loquitur, semetipsum innotescere non debet formidare: oportet ut publice exeat, & quaecumque in contestatione sua loqui praesumpsit ostendat. Quod si non exierit, neque publice confessus fuerit: quisquis ille sit, qui hoc agere praesumpsit, vel consensum in tantae iniquitatis consilio praebuit: ex Dei & Domini nostri Iesu Christi spiritu definimus, ut sancti eius corporis ac sanguinis participatione priuatus sit. Si vero quia latet, & quoniam nescitur, teneri a disciplina non valet, si tanti mali conscius, etiam prohibitus, corpus & sanguinem Domini percipere praesumpsit: anathematis ultione percussus sit, & ut fallax ac pestifer a sanctae Ecclesiae corpore diuisus, &c.]

VII. Greg. lib. 5. epist. 60. In d. 14. DE MALIS RE LONGOBARDOS ILLATIS. Greg. lib. 5. epist. 13. In d. 15. Greg. lib. 5. epist. 34. In d. 14.

Quae vero interim Romanus populus pateretur a saeuientibus Longobardis, ex his quae scribit hoc anno ad Eulogium Alexandrinum Episcopum intelligere possumus, ubi ait: Quanta autem nos a Longobardorum gladijs in quotidiana nostrorum ciuium depraedatione, vel detractione atque interitu patimur, narrare recusamus: ne, dum dolores nostros loquimur, ex compassione quam nobis impenditis, vestros augeamus.] haec ipse. At non Urbem tantum, sed & alias Italiae ciuitates, quae adhuc sub dominio erant Imperatoris, id ipsum esse passas, argumento est eiusdem Gregorij epistola data ad Fortunatum Fanensem Episcopum, qua ei concedit, ut captiuorum suorum redemptionis causa vasa sacra distraheret. Sed & Campaniae partibus plura damna illata hoc anno fuisse, epistola eiusdem sancti Gregorij ad Anthemium subdiaconum docet his verbis: Quanta dolor, quantaque sit nostro cordi afflictio de his quae in partibus Campaniae contigerunt, dicere non possumus, sed ex calamitatis magnitudine potes ipse cognoscere. Ea de re pro remedio captiuorum, qui tenti sunt, solidos experientiae tuae per harum portitorem Stephanum virum magnificum transmissimus, admonentes ut omnino debeas esse sollicitus, ac strenue peragas, & liberos homines quos ad redemptionem suam sufficere non posse cognoscis, tu eos festines redimere. Qui vero serui fuerint, & dominos eorum ita pauperes esse comperis, ut eos redemere non astringant, & hos quoque comparare non desinas, &c.] In his expensis sancti Gregorij commiserati absentes, eidem pecuniam direxere: praestitit id Ioannes Syracusanus Episcopus, ad quem de his extat ipsius Gregorij epistola, in cuius fine monet, ne sua scripta in mensa coram extraneis legi faciat. Porro non a Longobardis tantum detentos redimi voluit, sed & quos emissent Iudaei in aliena prouincia. est de his epistola eiusdem Gregorij ad Candidum data.

Greg. lib. 6. epist. 9. Greg. lib. 6. epist. 21.

VIII. Greg. lib. 6. epist. 23. In d. 15.

Transmissa ad hoc quoque est pecunia a Theotisto atque Andrea Patricijs Constanti nopoli, ut ex redditibus anno sequenti ad eos litteris docet: ubi & de his quae fierent per Longobardos, post alia superius relata, haec addit: Indico quia ex Crotonensi ciuitate, quae super Hadriaticum mare in terra Italiae posita, transacto anno a Longobardis capta est, multi viri ac multae mulieres nobiles in praedam ductae sunt: & filij a parentibus, parentes a filijs, & coniuges a coniugibus diuisi: ex quibus aliqui iam redempti sunt. Sed quia grauius pretia eis indicunt, multi apud nefandissimos Longobardos haecenus remanserunt. Mox autem medietatem pecuniae, quam transmissistis, in eorum redemptionem transmissi. De medietate vero ancillis Dei, quas vos Graeca lingua monastrias dicitis, lectistermia emere disposui: quia in lectis suis graui nuditate in huius hiemis vehementissimo frigore laborant: quae in hac vrbe multae sunt: nam iuxta noticiam qua dispensantur, tria millia reperiuntur. Et quidem de S. Petri Apostolorum principis rebus octoginta annuas libras accipiunt. Sed ad tantam multitudinem ista quid sunt, maxime in hac vrbe, ubi omnia graui pretio emuntur? Harum vero talis vita est, & tantum lacrymis & abstinentia districta, ut credamus, quia si ipsae non essent, nullus nostrum iam per tot annos in loco hoc

MONIALES VRBIS A PONTIFICE ALBANATVR.

A hoc subsistere inter Longobardorum gladios potuisset.] haec Gregorius, salutem Urbis ex harum precibus venire professus.

At licet tot tantisque Gregorius ex Longobardorum infestationibus premeretur angustiis absque spe pacis, quam interuenerent Imperatoris Praefecti: nihil tamen remisit sibi creditae sollicitudinis pastoralis, ut Dominicum gregem toto orbe diffusum summa vigilantia custodiret, immo tanta in his arumnis celsitudine animi diuina gratia erectus est, eoque fiducia creuit, ut mitteret manus ad fortia, & opus aggrediretur immensum, humanoque captui perdifficile, immo penitus impossibile, nisi praepotenti auxilio Dominus annuisset, nempe conuersionem gentis Anglorum, quibus adhuc sedentibus in tenebris & umbrae mortis, perseverantibus in veteri idolorum cultura, nullus penitus radius lucis Euangelicae refulsisset; Britannis, qui residui erant in insula, tantum hoc illis (ut Beda ait) bonum inuidentibus, reliquis vero proximis Christianis eisdem assiduis bellis urgentibus, ut non illis vitam afferre gratiae, sed quam a natura haberent auferre pro viribus laborarent, vel saltem dempta libertate ducerent sub iugo captiuos, ac venundarent. Vnus ergo tantummodò reperitus est in orbe pater, qui esset de ipsorum salute sollicitus, quibus, longè licet positus, a Apostolico munere praesens adflesset, eosdemque paternis foueret amplexibus, vocaret ad fidem, inuitaret ad gratiam, atque aeternitatis aditum aperiens, praepotenti verbi Dei virtute ad ingrediendum impelleret.

IX. DE CONVERSIONE AD FIDEM ANGLIS. GREGORII CONSILIVM.

Aggressus est omnia ista perardua sanctus Gregorius, verè ob facta praecleara Magnus, & praefectura totius Ecclesiae Maximus. Qui ubi velut è terra promissionis decerptos fructus anno superiori delatos vidit in Urbem, ubi inquam per Candidum presbyterum Curatorem patrimonij S. Petri in Gallia pecunia Romanae Ecclesiae emptos adolescentulos

X. Greg. lib. 5. epist. 10. In d. 14.

C Anglos receperat, eosque baptizasset, & libertate donatos in monasterio collocasset, atque summo aduerti studio ad perfectissimum Christianae religionis cultum vidisset: exaruit magis animo ad vniuersam Anglorum gentem Ecclesiae coniungendam, cuius dulces primitias praegustatas Domino obtulisset. Quorum relatione putamus pariter ipsum accepisse Gregorium, optare gentem illam Christiana imbui religione: nam de ipsorum desiderio haec ipse habet ad Reges Francorum: Peruenit ad nos, Anglorum gentem ad fidem Christianam, Deo miserante, desideranter velle conuerti, sed sacerdotes vestros è vicino negligere, & desideria eorum cessare sua adhortatione succedere.] Eadem habet in epistola ad Brunichildem. His igitur excitatus Gregorius stimulis, nulla penitus ratione habita temporis importuni, secundum illud Ecclesiasticis: Qui obseruat ventum, non seminat] quos sanctiores in suo monasterio sciret latere sub claustrali custodia monachos Augustinum atque Mellitum, eosdem cum alijs quibusdam ipsis adiunctis socijs mittit in Angliam. Fuisse autem Augustinum Praefectum monasterij sancti Gregorij, ipse Gregorius tradit in epistola ad Syagrium Episcopum Augustodunensem.

Greg. lib. 5. epist. 58. In d. 14. Greg. lib. 5. epist. 59. In d. 14. Eccl. 11. AVG. ET SOCIJ IN ANGLIAM MISSI. Greg. lib. 7. epist. 12. In d. 2.

Sed quid accidit? Cum hos Gregorius misisset latantes, dum essent in via, humanum quid passi, difficultatem immensa molis operis cogitatione voluentes, despondent animum, cum iam peruenissent in Gallias. Cuius rei causa illud statuunt, ut Augustinus Romanam ad Gregorium rediret, qui id Pontifici dissuadeat. At tantum abest ut illorum dissuasionem Gregorius a coeptis desisteret, ut vehementiori impetu animi ad opus prosequendum assurgeret, remitteretque Augustinum, & ad illos qui remanserant litteras daret, quibus eos hortatus est inchoatum opus perficere. Extant ipsae Gregorij litterae, sed apud Bedam, meminitque eiusdem rei Ioannes diaconus. Redeunte ad opus Augustino, idem

XI. AVG. REVERTITVR ROMAM. Beda de gest. Anglor. lib. 1. c. 23. Ioan. diacon. in vit. sancti Greg. lib. 2. cap. 34. AD DIVERSOS LITTE- RAS DAT PRO AVG. IT SOCIJ. Greg. lib. 5. epist. 52. In d. 14. Greg. Tur. hist. Franc. lib. 10. c. 28.

E Gregorius plures pro eo litteras dedit, commendans ipsum eiusque socios tum Francorum Regibus, tum etiam Galliarum Episcopis: earum epistolarum quae prima ponitur eo argumento conscripta, data habetur ad Pelagium Taurinensem, & Serenum Massiliensem Episcopos: verum apud Bedam scripta legitur ad Aetherium Episcopum Arelatensem, sed mendose quidem. Etenim Arelatenis Ecclesiae non Aetherius, sed Virgilius hoc tempore Episcopus erat. Aetherium autem iisdem diebus fuisse Episcopum Lugdunensem, testatur Gregorius Turonensis.

XII. Greg. lib. 5. epist. 53. 54. 55. 56. 57. In d. 14. Iud. epist. ad 38. 52.

Dedit alias seorsum ad ipsum Virgilium Galliae (ut habet earum inscriptio) Merropolitanum: alias item ad Desiderium Viennensem, & Syagrium Augustodunensem, ad Episcopum vero Aquensem Protasium alias, necnon ad Stephanum Abbatem, itemque ad Agricum Patricium: extant ipsae omnes, in primis vero quae scriptae sunt eadem ex causa ad Theodobertum atque Theodoricum Francorum Reges, necnon alia

ad Reginam Brunichildem. Quae autem haec consecuta sint, suo loco dicemus: hic verò A dumtaxat agamus de eorum appulsi in Britanniam insulam.

XIII. Sed prius hic reddamus Gregorij epistolam scriptam ad Augustini socios tunc adhuc expectantes in Gallia, cui ista Beda praefatur: Cum iussis Pontificalibus obtemperantes, memoratum opus aggedi cepissent, iamque aliquantum itineris confecerant, perculli timore inertis, redire domum potius, quam barbaram, feram, incredulamque gentem, cuius nec linguam quidem nossent, adire cogitabant, & hoc esse tutius communi consilio decernebant. Nec mora, Augustinum, quem eis Episcopum ordinandum, si ab Anglis susciperentur, disposuerat, domum remittunt, qui a beato Gregorio humili supplicatione obtineat, ne tam periculosa, tam laboriosa, tam incertam peregrinationem adire deberent. Quibus ille exhortatorias mittens litteras, in opus eos verbi diuino confisos auxilio proficisci suadet. quarum videlicet litterarum ista est forma:

XIV. Gregorius seruus seruorum Dei. Quia melius fuerat bona non incipere, quam ab his quae cepta sunt, cogitatione retrorsum redire: summo studio, dilectissimi filij, oportet vt opus bonum, quod auxiliante Deo inceperitis, impleatis. Nec ergo labor vos itineris, nec maledicorum hominum lingua deterrcant: sed omni instantia, omni que feruore, quae inchoastis, auctore Deo peragite, scientes quod laborem magnum aeternae retributionis gloria sequitur. Remeante autem Augustino Praeposito vestro, quem & Abbatem vobis constituimus, in omnibus humiliter obedite: scientes hoc vestris animabus per omnia profuturum, quidquid a vobis fuerit in eius ordinatione completum. Omnipotens Deus sua vos gratia protegat, & vestri laboris fructum in aeterna me patria videre concedat: quatenus etiam vobiscum laborare nequeo, simul in gaudio retributionis inueniar, quia laborare scilicet volo. Deus vos incolumes custodiat, dilectissimi filij. Data die decima Calendarum Augustarum, imperante domino nostro Mauritio Tiberio pijssimo Augusto anno decimoquarto, post Consulatum eiusdem anno XIII. Indictione decimaquarta.] haecenus apud Bedam. Sed mendosa supputatio annorum Imperatoris ex citatis superius locis sancti Gregorij & exacte numeratis annis Mauritij est emendanda, qua idem Beda deceptus annos eiusdem Imperatoris aliter quam opus est numerat. Nam (vt id modò attingamus) quo pacto data dicitur post Consulatum Mauritij anno decimoquarto, si Acta publica sub eodem Gregorio habita post annos quinque, nempe Indictione quarta, nota habentur Consulatu eius undecies: Porro tantum opus Gregorius haud inconsideratè atque festinè est aggressus, sed diu multumque id ipsum meditatus est, quod & precum assiduitate decoxit: testatur enim id ipse in epistola ad Syagrium Augustodunensem Episcopum. Sed de his quae hoc anno sunt gesta, modò satis: reliqua inferius pro temporis ratione dicentur. Iam redeamus ad reliquas sancti Gregorij Papae anni huius res gestas.

XV. Curans ipse pastor pastorum excubias, hoc anno inter alia de administratione Episcopatus illud Episcopos magnopere admonuit, ne lites haberent & contentiones cum prouinciarum Praesidibus, sed eos beneuolentia vincere, atque beneficijs & officijs promereri studerent, eo quod magnopere conduceret si cum saecularibus ministris Episcopi concordessent. Est de his elegans eius epistola ad Ioannem Episcopum Syracusanum, quem admonet, vt omni studio in gratiam redire conaretur cum Venantio praesecturam illic gerente, & si opus sit, etiam Missas in eius domo ipse dici permittat, immò & ipsemet dicat: nam audi: Adhortamur, inquit, quatenus & oblationes antedicti viri omnimodò in dulcedine & Deo placita debeatis sinceritate suscipere, & in domo ipsius Missarum peragi mysteria permittatis, vt (sicut scriptimus) si fortasse voluerit, per vos debeatis accedere, & celebrando apud eum Missas, priorem gratiam reformare. Oportet namque filiis sacerdotalem vos affectum impendere, & in causis prout ratio suffragatur, iurisdictionem Ecclesiae vestrae minimè praeterire. Hoc ergo considerans, necesse est, vt ita se circa eos fraternitas vestra discreta moderatione exhibere studeat, vt & quod negotij qualitas exigit, salubriter peragat, & a paternae charitatis gratia non recedat.] Hac prudenti moderatione Gregorius, ab omnibus audiendus, dum sic laborat pro Ecclesiastica iurisdictione seruanda, vt charitatem nolit in animarum detrimentum pati dispendium: extat etiam & alia de iisdem epistola ad ipsum Venantium. Ex quibus & illud intelligis, in domibus etiam priuatis consueuisse dici Missas: sicut nec nouum & inusitatum, quod obiciunt Nouatores, vt in vna ecclesia plura sint altaria: nam idem sanctus Gregorius in epistola ad

Greg. lib. 9. epist. 22. Greg. lib. 7. epist. 112. Indict. 2. Greg. lib. 5. epist. 43. Indict. 14. Greg. eodem lib. epist. 42.

A ad Palladium Episcopum Santonensem hoc anno, cum petitas mittit ad eum reliquias sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, Laurentij, atque Pancratij, meminit de ecclesia illa tredecim habente altaria.

Laborans Gregorius in vniuersalis Ecclesiae cura, corporis corripitur infirmitate, de qua Deo operante, coualuit. Testantur id ab eo hoc anno datae litterae mense Augusto ad Gennadium Patricium, quibus etiam declaratur de Paulo Episcopo in Africa vocato Romam ad dicendam causam: sed cum deesset qui eum Romae accusaret, dimisit. Quod autem magis ipsius Gregorij excruciauit animum, illud fuit, quod Africanam Ecclesiam absque remedio audiret corrumpi & labefactari a perfidis Donatistis. Nam audi quid hoc itidem anno ad Columbum Numidiae Episcopum de his scribat: Praeterea, inquit, res ad nos omnino dura & rectae fidei inimica peruenit: quia (quod dici nefas est) Catholici homines, & religiosi (quod est deterius) filios, mancipiaque sua, vel alios quos in potestate habent, in Donatistarum haeresi baptizari consentiunt. Et ideo, si verum est, fraternitas vestra hoc summo opere studeat emendare: quatenus sinceritas fidei vestra sollicitudine intemerata consistat, & innocentes animae, quae Catholico baptisinate saluari poterant, haereticorum infectione non pereant, &c.] Sed audi querelas ipsius Gregorij in litteris ad Mauritium Imperatorem, quem dum his consulere in animo habentem summo opere laudat, per eius ministros remedia cuncta inania reddi conueritur: ait enim: Inter armorum curas & innumeras sollicitudines, quas indefesso studio pro Christianae Reipublicae regimine sustinetis, magna mihi cum vniuerso mundo latitiae causa est, quod pietas vestra custodiam fidei, qua dominorum fulget Imperium, praecipua sollicitudine semper inuigilat. Vnde omnino confido, quia sicut vos Dei causas religiosae mentis amore tuemini, ita Deus vestras maiestatis suae gratia tuetur & adiuvat. Qualiter autem pietatis vestrae serenitas contra Donatistarum flagitiosissimam prauitatem consideratione iustitiae & sincerissimae religionis zelo commota sit, directarum lucidissime tenor insinuat iussionum. Sed venientes viri reuerendissimi ex Africana prouincia Episcopi asseruerunt ita esse incauta dissimulatione postpositas, vt nec Dei illic iudicium haberetur in metu, nec Principales haecenus iussiones fortirentur effectum: hoc etiam subiungentes, quod in praefata prouincia, Donatistarum praemijs praeualentibus, fides Chatholica publice venundetur.

At contra gloriosus vir Gennadius de vno eorum mihi familia questus est, qui talia quereretur. Cui etiam duo alij certi in re eadem testimonium ferebant. Sed quia causa ipsa saecularis Iudicis intererat, eosdem Episcopos ad pietatis vestrae existimauit esse vestigia dirigendos, vt per semetiplos serenissimis auribus suggerant, quae se fatentur pro fide Catholica pertulisse. Ea propter obsecro, vt dominorum Christianitas pro salute animae & vita pijssimae sobolis, sua eos, quos tales esse cognoscit, districta vlcisci iussione praecipiat, & ruinam pereuntium ereptionis manu suspendat, atque insanis mentibus correctionis medicinam adhibeat, & errorum ab eis morbos expellat: quatenus dum piae prouisionis vestrae remedio pestiferae prauitatis fuerit caligo depulsa, & vera illic fides radios suae serenitatis asperserit, caelestis vos ante Redemptoris nostri oculos triumphus expectet: quia quos exterius ab hoste defenditis, etiam interius a diabolicae fraudis veneno (quod est gloriosius) liberatis.] haecenus ad Mauritium Gregorius: cuius animi angustias ex eo pensare quis poterit, quod cum diuino amore succensus, lucro animarum tantopere inhiaret, vt diuisos etiam toto penitus orbe perquireret, vt Christianos faceret Anglos, ingenti molestia affectum oportuit, cum per Donatistas cerneret eos qui erant in Africa Catholici, schismaticos atque haereticos reddi. At non solum aduersus Donatistas, verum etiam aduersus Samaritanos antiquos haereticos fuit eidem hoc anno pariter insudandum, quod hi seruos emerent, eosque circumciderent: itemque agendum fuit aduersus Iudaeos, qui prohiberent seruos suos ad fidem Christianam venire.

Erant in Italia multi schismatici (vt saepe dictum est) Trium capitulorum causa: hos vt ad vnitatem Catholicam restitueret, idem S. Gregorius plurimum laborauit: quos venos reddi. At non solum aduersus Donatistas, verum etiam aduersus Samaritanos antiquos haereticos fuit eidem hoc anno pariter insudandum, quod hi seruos emerent, eosque circumciderent: itemque agendum fuit aduersus Iudaeos, qui prohiberent seruos suos ad fidem Christianam venire.

XIX. Erant in Italia multi schismatici (vt saepe dictum est) Trium capitulorum causa: hos vt ad vnitatem Catholicam restitueret, idem S. Gregorius plurimum laborauit: quos venos reddi. At non solum aduersus Donatistas, verum etiam aduersus Samaritanos antiquos haereticos fuit eidem hoc anno pariter insudandum, quod hi seruos emerent, eosque circumciderent: itemque agendum fuit aduersus Iudaeos, qui prohiberent seruos suos ad fidem Christianam venire.

XVI. Greg. lib. 5. epist. 61. Indict. 14. Greg. lib. 6. epist. 2. Indict. 15. DONATI-STAE INVADESCUNT IN AFRICA. Greg. lib. 5. epist. 36. Indict. 14. XVII. LEGES MAVRITII ADVERSUS DONATISTAS CONTENTAR. XVIII. Greg. lib. 5. epist. 32. Indict. 14. Greg. lib. 5. epist. 31. Indict. 14. XIX. QUIB. IN ROM. ECCLESIA DATI PENSIONEM IUBENS. EXTANT DE HIS EIUSDEM GREGORIJ TRES HOC ANNO EPISTOLAE DATAE. Sed qui tanta de S. Gregorio, ab eodem facta hoc anno, retulimus, quod minimum videtur, non praetermittamus, ex quo maxima comprehendas: cum enim vniuersalis Ecclesiae curae inuigilaret, quae essent minima non minori diligentia pertractauit. 40. Indict. 14.

uit. Etenim illud accidit, vt cum in Orientalem clericulum incidisset, qui commendati- A tias litteras ad Ephesi Episcopum ab ipso petiisset: examinavit eum ipse Gregorius, an quæ sui essent muneris sciret; sed cum inuenisset esse litterarum penitus expertem, eum- dem Ephesino Episcopo sollicito studio commendavit, vt ab ipso quæ essent sibi necessa- ria doceretur.

^a Greg. lib. 6. epist. 11.

XX.

^b Greg. lib. 6. epist. 12. In dict. 15.

REGES FRANC. THEODO- RIC. ET THEODO- BERTVS.

Sed iam Gallias inuisamus. Hoc enim anno, petentibus Dinamio Patricio & Aureliano, priuilegium Gregorius concessit ^b Massiliensi monasterio in honorẽ S. Cassiani consecra- to. Ex eiusdem quoque S. Gregorij epistolis Indictionis decimaquarta in Gallias hoc anno datis colligitur, eadem Indictione defunctum esse Childebertum Regem Francorum, cuiusque regni reliquisse heredes Theodoricum atque Theodobertum. Etenim cum sexta epistola ad Childebertum Francorum Regem conscripta sub eadem Indictione data ha- beatur, rursus item epistola quinquagesimoctaua scripta appareat sub eadem Indictione ad dictos Reges Theodoricum atque Theodobertum eius heredes: manifestum est, illo sublato de medio, hos regnare cœpisse. Ex quibus alios redarguas chronographos, qui in annum sexcentimum horum ponunt ingressum.

XXI. ^c Vita S. Co- lumbani c. 18. ^d apud Bedam, tom. 3. ^e Sur. tom. 6. die 21. No- uemb.

De his autem accipe quæ apud Acta S. Columbanus ^c celsitudine meritorum conspicui scripta habentur his verbis: Mortuo deinde Childeberto, infra adolescentiæ annos regna- uerunt filij Childeberti duo, Theodobertus, & Theodoricus, cum auia sua Brunichilde, Regno Burgundionum Theodoricus potitur: regnum Austrasianorum Theodobertus sus- cepit regendum. Theodoricus ergo quia in terminis regni sui beatum Columbanum ha- beret, gratulabatur non minimè. Ad quem cum sapissimè veniret, cœpit eum vir Dei in- crepare, cur concubinarum adulteriis misceretur, & non potius legitimi connubij solamine frueretur, vt regalis proles ex honorabili Regina prodiret, & non potius ex lupanaribus vi- deretur emergi. Cumque iam ad viri Dei imperium Regis sermo obtemperaret, & se ab illicitis segregare sponderet: mentem Brunichildis auia, secundæ (vt erat) Iezabelis, anti- quus hostis adiit, eamque contra virum Dei stimulatam superbiæ aculeo excitat, quia cer- neret viro Dei Theodoricum obedire: verebatur enim, ne si abiectis concubinis, Reginam aulae præficeret, & dignitatis & honoris sui modum amputasset. Sed quæ hæc secuta sunt, dicemus anno sequenti.

IESV CHRISTI ANNVS 597.

GREGORII PAP. ANNVS 8.

MAVRITII IMP. ANNVS 12.

DE LEGA- TIONE E- PISC. CON- STANTI- NOP. AD S. GREG. PAPAM.

I.

Adest annus Redemptoris quingentesimus nonagesimusseptimus Indictionis deci- maquintæ, quo mensè Septembri inchoatur Gregorij Papæ annus Pontificatus octa- uus, absoluitur verò Mauritiij Imperatoris vndecimus, quo Cyriacus Constantinopoli- tanus Episcopus Responsales suos misit Romam ad sanctum Gregorium Papam, simulque Synodalem epistolam, qua tum fidei Catholicae professio contineretur, tum etiam ipse communionem Catholicam ex peteret, pacemque seruari rogaret. Addidit litteras Mauri- tius Imperator ad eundem Gregorium, quibus eum pluribus hortatus est, vt missos à Cy- riaco Episcopo Constantinopolitano Responsales susciperet, communionemque Catholica eosdem impertiret. Iam enim anno superiori (vt dictum est) reciproca fidei confessione si- mul communicauerant inter se Cyriacus Episcopus Constantinopolitanus atque Grego- rius Papa. Præcedente igitur istiusmodi communicatione, Cyriaco visum est mittere de- bere ex more suos Romam ad Gregorium Pontificem Responsales, quos & commendatos voluit litteris eiusdem Mauritiij Imperatoris.

II.

QUARATIO- NERESPON- SALES AD COMMV- NIONEM RECEPIT.

Cum autem Responsales missi Romam peruenissent, eosdem Gregorius, ne quouis modo ipse auctor schismatis distamari posset, benigne excepit, quos etiam interesse sacris Missarum solemnij passus est, impertiens eos communionem Catholica; ita tamen, vt assentiri noluerit Apostolicæ sedis Apocrisarium, qui debebat Constantinopoli, interesse sacris à Cyriaco celebrandis, nisi nomen Oecumenici atque rixosum penitus tolleretur atque aboleretur. Hæc autem omnia breuiter habet sanctus Gregorius in epistola quam scripsit ad sanctissimos Patriarchas Alexandrinum & Antiochenum, Eulogium scilicet, atque Anastasium, verbis istis ^d:

^d Greg. lib. 6. epist. 31. In dict. 15.

Charitas

A Charitas qua vobis valdè constrictus sum, tacere me minimè permittit: vt sanctitas vestra quæcumque apud nos aguntur, agnoscat, & falsis rumoribus non decepta, suæ ius- titiæ atque reſtitutionis viam, sicut perfectè cœpit, perfectius teneat. Responsales liqui- dem fratris & cœpiscopi nostri Cyriaci venientes, eius ad me Synodicam detulerunt epi- stolam. Et quidem inter nos & ipsum (sicut vestra beatitudo nouit) propter appellatio- nem profani nominis est grauis discordia. Sed in causa fidei transmissos Responsales eius existimaui esse suscipiendos, ne culpa elationis, quæ in Constantinopolitana Ecclesia pæne contra omnes sacerdotes exorta est, dissensionè fidei & rixam Ecclesiasticæ faceret vnitati. Eosdem verò Responsales, quia hoc omnino humiliter precabatur, Missarum so- lemnia mecum celebrare feci. Quia (sicut & serenissimo domino Imperatori nostro intima- re studui) Responsales fratris & cœsacerdotis nostri Cyriaci mihi communicare debuerunt: **B** quia, auctore Deo, in elationis errorem non cecidi. Meus verò diaconus cum prædicto fra- tre nostro Cyriaco Missarum solemnia celebrare non debet: quia per profanum vocabu- lum culpam superbiæ aut commisit, aut sequitur: ne si (quod absit) procedit, ei in tali elatione posito vanitatem stulti nominis confirmare videamur. Eundem verò fratrem ad- monere studui, vt se à tali elatione corrigat.] hæc de rebus Romæ gestis cum legatis.

III.

Quod verò spectat ad Synodalem epistolam à Cyriaco ad Gregorium missam anno su- periori, in qua fidei Catholicae professio scripta erat, cum in ea superfluc damnationem appo- sisset Eudoxij, Arriani heretici sub Constantio Imperatore Episcopi Constantinopoli- tani: suspicione haud leuem Gregorio intulit, cum præsertim ipsum lateret, quisnam esset quem damnaret Eudoxium: magis verò, quòd qui eius meminisset Sozomenus, idem lau- dator esset mirificus Theodori Mopsuesteni haud pridem in quinta Synodo condem- **C** nati. de iisdem certiores reddi voluit eosdem Orientalium sedium Patriarchas Eulo- gium & Anastasium. Quòd autem Gregorius Sozomenum laudatorem fuisse tradit Theodori Mopsuesteni, recens quidam Aristarchus * sanctum Gregorium imperitiæ re- darguit, quòd scilicet non reperiatur id factum à Sozomeno, sed à Theodoro. Sed quantum ipse erret, dum Gregorium errasse demonstrat, consule à nobis dicta in Notis ad Romanum Martyrologium. At quidni Gregorius suspectos habere debuisset Orienta- les, dum Ioannes prædecessor Cyriaci pseudosynodum Ephesinam pro œcumenica vi- deri poterat recepisse, reiectaque legitima, spuriam pro germana, & Nestorianorum con- ciliabulum pro Catholicorum conuentu, dum Pelagianismi assertor factus est, qui in se- cundo canone eiusdem pseudosynodi à Nestorianis asseritur, sicque ex eo originale pecca- tum penitus negaretur? Quæ omnia significata voluit idem sanctus Gregorius dictis pi- **D** marum sedium Patriarchis, ne damnatus Pelagianismi error per Constantinopolitanos Patriarchas iterum restitueretur.

IV.

* Melchior- rem Canum iure fugillat auctor.

PELAGIA- NISMVS SVB TITVLO EPHESINAE SYNODI REDDITVS.

Qui etiam ad ipsum Cyriacum Constantinopolitanum Episcopum ^a reddidit litteras quibus admonuit, pacem & charitatem quam præferret, fore inter se, si superbum no- ^a Greg. lib. 6. epist. 28. In dict. 15. **V.** men aboleretur: aliter minimè fieri posse, vt concordia mutua intercederet: nam hæc ha- bet inter alia: Oportet ergo vt mihi atque omnibus fratribus vestris eiusdem charitatis pul- chritudinem in hoc primùm opere monstretis, vt verbum superbiæ, per quod graue scan- dalum in Ecclesiis generatur, a terre festinetis: hoc modis omnibus implentes, quod scri- ptum est ^b: Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Et rursus ^c: Nullam occasio- nem dare aduersario maledicti gratia. Tunc enim ostensa charitas vera est, si per typum superbiæ inter nos schisma non fuerit. Ego enim Iesum testem inuoco in anima mea, quia à iunimo vsque ad vltimum nulli hominum dare scandali occasionem volo.] Et inferius: **E** Ea ergo quæ nouo modo introducta sunt, ipso ordine quo illata sunt, auferantur, & pax nobis illibata in Domino permanebit. Reliqua verò per Anatolium, quem idem ad Im- peratorem hoc anno Apocrisarium misit, ipsi significanda testatur.

^b Ephef. 4. 1. Tim. 5.

VI.

Hoc namque anno reuocatum in Urbem Sabinianum diaconum, qui Apocrisarij mu- nere Constantinopoli fungeretur, ex pluribus litteris eiusdem Gregorij hoc anno datis ^d apparet; missumque loco ipsius quem diximus Anatolium, dicta ad Cyriacum scripta epistola docet. Ad ipsum verò Mauritium Imperatorem, qui pro Cyriaco litteras de- ^d Greg. lib. 6. epist. 30. In dict. 15. **K** derat, alias Gregorius reddidit, quibus de Responsalibus Cyriaci benignè susceptis eundem reddidit certiores, atque hæc de causa ipsa breuiter habet ^d: Eundem fratrem & cœsacerdotem meum studiosè admonere curavi, vt si habere pacem omnium con- cordiamque desiderat, ab stulti vocabuli se appellatione compescat.] subdit demonstrans ^e:

REVOCATVS SABINIA- NVS.

MISSVS ANATO- LIVS.

Annal. Eccl. Tom. 8.

K

magni

magni esse momenti, quod friuolum esse ipsi Imperatori visum fuisset: ostenditque esse A præcursorem Antichristi, qui superbum sibi nomen arrogat, & superextollitur super omne quod dicitur Deus.

VII. Dedit etiam eodem argumento litteras priuatas seorsum hoc eodem anno ad Anastasium Patriarcham Antiochenum, cum ab eo per Sabinianum diaconum Romam redeuntem litteras accepisset eiusdem ferme argumenti cum iis quas scripserat Imperator, nimirum pro eiusmodi causa leuissima schisma non esse conflandum: ad quem rescribens Gregorius post alia hæc habet: Vos tamen eandem causam nullam esse, dicere non debetis: quia si hanc æquanimiter portamus, vniuersæ Ecclesiæ fidem corrumpimus. Scitis enim, quanti non solum hæretici, sed etiam hæresiarchæ de Constantinopolitana Ecclesia sunt egressi. Et vt de honoris vestri iniuria taceam, si vnus Episcopus vocatur Vniuersalis, B vniuersa Ecclesia corrumpitur, si vnus vniuersus cadit. Sed absit hæc stulticia, absit hæc leuitas ab auribus meis, &c.]

VIII. Grauiori pariter perpendens lance tantæ rei momentum S. Eulogius Alexandrinus Episcopus, ad eundem Gregorium Papam hoc eodem anno de prærogatiua sedis grauem epistolam scripsit, quæ licet non extet, ex responsione tamen ab ipso Gregorio reddita, qualis fuerit, satis perspicue potest intelligi. Accipe ergo eam, quo quid in re maximi ponderis vir sanctissimus miraculis clarus ad Gregorium ipsum scripserit, recognoscas. sic enim se habet: C

IX. Suauissima mihi sanctitas vestra multa in epistolis suis de sancti Petri Apostolorum Principis cathedra locuta est, dicens, quod ipse in ea nuncusque in suis successoribus sedeat. Et quidem ego indignum me esse non solum in honore præfidentium, sed etiam in numero stantium agnosco. Sed cuncta quæ dicta sunt, in eo libenter accepi, quod ille mihi de Petri cathedra locutus est, qui Petri cathedram tenet. Et cum me specialis honor nullo modo delectet, valde tamen lætatur sum, quia vos sanctissimi quod mihi impendistis, vobismetipsis dedistis. Quis enim nesciat sanctam Ecclesiam in Apostolorum Principe soliditate firmatam, quia firmitatem mentis traxit in nomine, vt Petrus à petra vocaretur? Cui Veritatis voce dicitur: Tibi dabo clauas regni caelorum. Cui rursus dicitur: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Iterumque: Simon Ioannis amas me? pasce oues meas. Itaque cum multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum Principis sedes in auctoritate conualuit, quæ in tribus locis vnus est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decorauit sedem, in quam Euangelistam discipulum, Marcum videlicet, misit. Ipse firmavit sedem, Antiochenam videlicet, in qua septem annis, quamuis discessurus, sedit. Cum ergo vnus atque vna sit sedes, cui ex auctoritate diuina tres nunc Episcopi præfident: quidquid ego de vobis boni audio, hoc mihi imputo: si quid de me boni creditis, hoc vestris meritis imputate: quia in illo vnum sumus, qui ait: Vt omnes vnum sint, sicut & tu Pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint.] hæc de vnitæte quæ ex dilectione prouenit, cum potestas in tribus distincta eadem ad vnum caput præcipuum referatur. Habes hæc eadem de tribus sedibus Petri, ex quo collata est prærogatiua Patriarchatus, superiùs ex Gelasio Papa dicta.

In fine autem epistolæ de acceptis ab eo muneribus hæc habet Gregorius: Suscepi, inquit, benedictionem sancti Euangelistæ Marci iuxta Breue vestris epistolis insertum: sed quia Collatum ac Iurithum non libenter bibo, præsumens Cognidium requiro, quod in hac Vrbe, post multa tempora, vestra innotescere transacto anno sanctitas fecit. Nam nos hic à negotiatoribus nomen Cognidij & non substantiam comparamus.] Quid per Collatum, siue Colatum, vel Iurithum, atque Cognidium debeat intelligi (quod medicorum hæc sint potius) de his nobis rogantibus differuit pluribus doctissimus Mercurialis, cuius variatum quæstionum elucidationes prælo datas propediem (vt putamus) accepturus eris.

XI. At Gregorius eidem Eulogio munuscula & ipse misit, de quibus ait: Paruulam benedictione de amatoris vestri S. Petri ecclesia sex minora Aquitanica pallia & duo oraria trāsmisi: quia enim multum diligo, etiā de paruis præsumo.] hæc Gregorius, qui plurimi fecit eundem S. Eulogium, vt pote qui his temporibus sedem illam sanctitate & doctrina mirifice illustraret: magno namque Dei beneficio post tot tenebras illuxerat infelici afflictatæ nimium Alexandrinæ Ecclesiæ tantum sidus matutinum, ipse S. Eulogius, qui eandem Ecclesiam, quam ab apro siluestri (de quo est in Psalmis) depastam inuenit, ac propemodum desolatam, viriliter in Euangelio laborans restituit: nam hæreticos ibi inuentos, qui longæ-

^a Greg. lib. 6. epist. 24. Ind. 25.

^a Greg. lib. 6. ep. 37. Ind. 15.

^a Mat. 16. ^b Luc. 22. ^c Joan. 21. DE TRIBVS SEDIBVS S. PETRI IN EADEM MATRIBVS.

^a Joan. 14.

X. DE MVNVS SVLIS MISIS AB EYLOGIO. ^a Colatum

XI. ^b Psal. 79. EYLOGIVS ALEX. EPISC. LABORAT ADVERSVS HAERETICOS.

A longæuam ætatem duxissent errantes & in errorem mittentes, ad fidem Catholicam restituere conatus est. Cui ob eandem causam congratulatus Gregorius, ista habet in dicta epistola: Debitum salutationis alloquium persoluens, indico quia magno gaudio exulto, quod vos contra hæreticorum latratus assidue laborare cognoui: atque omnipotentem Dominum deprecor, vt beatitudinem vestram sua protectione adiuuet, quatenus per linguam vestram de sinu sanctæ Ecclesiæ omnem radicem amaritudinis euellat, ne rursus germinans impediatur multos, & per illam coinquentur multi, &c.] Quomodo autem Agnoitarum plurimos ad Catholicam fidem conuerterit, suo loco pluribus.

Rursus vero eidem nuntio Gregorius ad diuersos litteras dedit, eo quod Sabinianus Apocrifarius inde Romam rediens, complures ab illis datas attulerat ad ipsum epistolas. Inter alia autem ad Gregorium Augustæ cubiculariam, feminam æquæ piæ ac nobilem, de certitudine salutis suæ litteris percontantem, ista prudenter ipse respondit: Quod verò dulcedo tua in suis epistolis subiunxit, importunam se mihi existere, quoadusque scribam mihi esse reuelatum, quia peccata tua dimissa sunt: rem & difficilem etiam & inutilem postulasti: difficilem quidem, quia ego indignus sum, cui reuelatio fieri debeat: inutilem verò, quia secura de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum iam in die vitæ tuæ ultimo plangere eadem peccata minimè valebis. Quæ dies quousque veniat, semper suspecta, semper trepida metuere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lauare, &c.]

Reddidit pariter litteras ad Theotistem & Andream viros clarissimos, inter aulicos militantes quidem, sed professione ciues sanctorum & domesticos Dei, qui tales essent, vt inter causarum turbines scirent Deo corde semper esse coniuncti. Nam ad eos ista S. Gregorius: Quod in tanto tumultu causarum vestra excellentia posita, sacri verbi vbertate plena est, atque ad æterna incessanter gaudia suspirat, magnas omnipotenti Deo gratias ago: quia hoc in vobis esse impletum video, quod de electis patribus scriptum est: Filij autem Israël ambulauerunt per siccum per medium mare, &c.] Assidebant isti Augustæ, quæ horum consuetudine in dies magis virtutibus augebatur. Curam pariter gerebant Mauritiij filiorum, de quibus ista S. Gregorius subdit: Peto autem, vt paruulos dominos, quos nutritis, præcipue moribus instruere curetis, & gloriosos eunuchos, qui eis deputati sunt, admonete, vt ea illis loqui debeant, quæ eorum mentes in charitatè circa se inuicem & erga subiectos in mansuetudine compungant: ne si quid odij modò inter se conceperint, in aperto postea erumpat. Verba siquidem nutrientium aut lac dant si bona sunt, aut venenum, si mala. Talia ergo nunc eis suggerant, quæ postmodum ostendant quàm bona fuerint, quæ à nutritorum suorum ore fluxerunt.] Reddit demùm illis gratias de triginta libris auri pro redemptione captiuorum per Sabinianum diaconum missis. Hos verò Gregorius ob egregiam pietatem magno dignos putauit esse munere præter alios, nempe clauis illa S. Petri quæ egregio miraculo conseruauerat, quam Antharit impius licet Rex Longobardorum Romam miserat ad Pelagium Papam, vt suo loco diximus: sed hic putamus eadem opportunè repetenda, cum eam diuino illustratam miraculo Constantinopolim Gregorius mittit, tamquam Dei virtutis nobile monumentum ob oculos semper habendum. ait enim: Præterea benedictionem S. Petri Apostoli clauem à sacratissimo eius corpore transmissi, de qua videlicet clauis hoc est gestum quod narro miraculum.

Dum eam quidam Longobardorum ciuitatem ingressus in Transpadanis partibus inuenisset, quia S. Petri clauis esset, despiciens, sed pro eo quod eam auream vidit, facere sibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum vt eam incideret. Qui mox cultellum, cum quo eam per partes mittere voluit, arreptus per spiritum, sibi in gatture defixit, eademq; hora extinctus cecidit. Et dum illic Rex Longobardorum Antharit atque alij multi eius homines adessent, & is qui se percusserat, seorsum mortuus, clauis verò hæc seorsum iaceret in terra: factus est omnibus vehementissimus timor, vt eandem clauem de terra leuare nullus præsumeret. Tunc quidam Longobardus Catholicus, qui sciebatur orationi & eleemosynis deditus, Minulphus nomine, vocatus est, atque ipse hanc leuauit de terra. Antharit verò pro eodem miraculo aliam clauem auream fecit, atque cum ea pariter ad sanctæ memoriæ decessorem meum transmissit, indicans quale per eam miraculum contigisset. Ipsam ergo vestræ excellentiæ transmittere studui, per quam omnipotens Deus superbientem & perfidum hominem peremit: vt per eam vos, qui cum timetis & diligitis, & præsentem salutem & æternam habere valeatis.] hæc Gregorius. Extat ad horum alterum, nempe Andream, seorsum alia eiusdem Gregorij consolatoria epistola hoc item

^a Greg. lib. 6. ep. 22. Ind. 15

CVRTOSA ET INERVCTVOSA PENTITO.

^b Greg. lib. 6. epist. 23.

^c Exod. 15.

DE EDVCATIONE FILIORVM IMPERATORIS.

XIV.

CLAVIS S. PETRI ILLUSTRATA MIRA-CVLO.

^a Greg. lib. 6. anno data ^a de obitu Constantiæ puellæ clarissimæ viro desponsatæ, hortaturque eum, ne A implicet se Imperatoris negotiis, sed tranquillam ac quietem vitam à tumultibus longè positâ ducere studeat. Dedit itidem Constantinopolim alias litteras ad Theodorum ^b Imperatoris medicum, de quo plura superius, gratias illi agens de eleemosynis Romam ad se missis, puto pro redemptione captiuorum, vt alij qui suprâ fecisse noscuntur. Quæ omnia cum ipse Gregorius grato animo acciperet, dolebat tamen se aliorum bonorum dispensationi præfectum: ait enim: Et quidem mihi, fateor, triste est aliena expendere, & super eas quas de substantia Ecclesiastica habeo, adhuc etiam de rebus sanctissimi filij domini Theodori rationes ponere.] Mittit verò ad eum itidem clauem S. Petri, quæ intus haberet limaturâ de catenis ipsius. Sed & ad Narsetem Patriciû, de quo plura superius, hominè maxime pium,

^c Greg. lib. 6. ep. 27. Ind. 15 alias dedit litteras ^c, quibus eum in tribulationibus positum consolatur, xeniaq; transmittit.

XV. Ad Anastasium Abbatem in Palæstina monasterij, Neas appellati, alias ^d item litteras dedit, quibus eum hortatus est vt cum Ierosolymorum Episcopo pacem haberet. puto B fuisse Nouam Lauram, ita dictum monasterium famosissimum in Actis S. Sabæ, necnon Euthymij, occupatum aliquando ab Origenistis. Ad alium quoque Anastasium, ad quem

^e Greg. lib. 7. ep. 3. Ind. 1. ANASTASIVS ANTIQCH. AB HAERETICIS GRAVIA PATITVR. supra, nempe Antiochenum Episcopum, litteras ^e reddit hoc item anno; inchoata Indictione prima, roborans eum, vt in tribulationibus quas pateretur, strenuè ageret: hæreticorum enim nouis adinventionibus premebatur, maximoq; angore animi tenebatur: de quibus hæc post multa Gregorius: His autem diebus (sicut inuenio) noua hæreticorum bella consurgunt, de quibus vestra beatitudini iam antea scripsi, ita vt Prophetas, Euangelia, & dicta Patrum omnia euacuare moliantur. Sed permanente vita vestra sanctitatis, in protectoris nostri gratia speramus, quòd eorum ora citius obmutescant, quæ contra soliditatem veritatis aperta sunt: quia & quamlibet acuti gladij mittantur, cum saxum feriunt, fracti resiliunt. Hoc autem magna Dei omnipotentis est gratia, quòd in ipsis, qui à sanctæ Ecclesiæ doctrina diuisi sunt, vnitas non est: quoniam ^f omne regnum in se diuisum non stabit, & sancta Ecclesia subtilius in sua semper eruditione instruitur, dum hæreticorum questionibus impugnatur: ita vt aperte impleatur, quod per Psalmistam contra hæreticos de Deo dictum est ^g: Diuisi sunt ab ira vultus eius, & appropinquauit cor illius. Nam dum ipsi in suo paruo errore diuiduntur, cor nobis Dei appropriat, quia eruditi aduersitatibus intellectum eius subtilius inuenimus.] hæc sanctus Gregorius tanto quidè Pontifice digna. Quinam autem hi fuerint heretici, nobis incompertum est. Subdit his verò, quanta in idem temporibus à barbaris ipse pateretur: ex quibus plane dignoscitur, pacem diu quæsitam, sæpe petitam, obice Exarcho, minimè fuisse adhuc cum Longobardis sancitam.

At qui totius orbis præfectû se sciebat Ecclesiis, non Orientalium dumtaxat rerû oportere esse sollicitum sciens, ad Occidentales etiam dellexit obtutum, & aduersus monachos D disciplinæ monasticæ desertores epistolâ scripsit in Africam ad Dominicum Episcopum Carthaginensem ^h. Sed & perunt interea pabulum à pastore nobiles Gallicani: etenim eundem, quem auribus præfentes audire non possent, vt scriptum codicem transmitteret, rogantur Dinamius Patricius de quo supra, & Aurelia: quibus idem, factus omnia omnibus, annuit ⁱ. Brunichildæ itidem Regina istud ipsum à se exposcenti concessit, codicè ad eam pariter mittès, cui & scripsit epistolam ^k, qua primum excusat cur non miserit pallium ad Syagrium Episcopû Augustodunensem, quòd scilicet non esset ab eo enixè petatum: Nam, inquit, prisca consuetudo obtinuit, vt honor pallij, nisi exigentibus causarum meritis, & fortiter postulanti dari non debeat.] hæc ipse: sed & quòd qui venerat ipsum accepturus, esset schismaticus, eidem dari minimè debuisse affirmat. Serpsèrat idem error de Tribus capitulis in Ecclesiam Gallicanam, non quidem in viros prudentes, sed in eos qui vita solutissimi essent: nam accipe quid de his dicat ipse Gregorius, eamdem Reginam admonens:

XVI. Præterea hos quos ab vnitate Ecclesiæ schismaticorum error dissociat, ad vnitatem pro vestra mercede studeat reuocare cõcordia. Nam non ob aliud in ignorantia sua hætenus cæcitate voluuntur, nisi vt Ecclesiasticam fugiant disciplinam, & peruersè habeant, vt voluerint, viuendi licentiam: quia nec quid defendant, nec quid sequantur intelligunt. Nos autem Chalcedonensem Synodum, de qua illi sibi pestiferè nebulas excusationis affumunt, per omnia veneramur & sequimur: & si quis de fide eius minuere aut addere aliquid præsumpserit, anathematizamus. Sed ita illos erroris labes imbibit, vt ignorantia suæ credentes, vniuersam Ecclesiam atque omnes quatuor Patriarchas non ratione, sed malitiosâ mente tantummodò refugiant: ita vt is qui ad nos à vestra excellentia missus est,

XVII. Præterea hos quos ab vnitate Ecclesiæ schismaticorum error dissociat, ad vnitatem pro vestra mercede studeat reuocare cõcordia. Nam non ob aliud in ignorantia sua hætenus cæcitate voluuntur, nisi vt Ecclesiasticam fugiant disciplinam, & peruersè habeant, vt voluerint, viuendi licentiam: quia nec quid defendant, nec quid sequantur intelligunt. Nos autem Chalcedonensem Synodum, de qua illi sibi pestiferè nebulas excusationis affumunt, per omnia veneramur & sequimur: & si quis de fide eius minuere aut addere aliquid præsumpserit, anathematizamus. Sed ita illos erroris labes imbibit, vt ignorantia suæ credentes, vniuersam Ecclesiam atque omnes quatuor Patriarchas non ratione, sed malitiosâ mente tantummodò refugiant: ita vt is qui ad nos à vestra excellentia missus est,

GALLICANAM ECCL. CVRAT S. GREGORIVS. ^b Greg. lib. 6. ep. 32. Ind. 15 ^c Greg. lib. 6. ep. 33. Ind. 15 ^d Greg. lib. 7. ep. 5. Ind. 1.

A est, cum quæreretur à nobis, cur ab vniuersali Ecclesia separatus existeret, se ignorare professus sit: sed neque quid diceret, neque quid aliud audiret, voluit ^a scire.] hæc Gregorius. ^a valuit Ex quibus plane intelligis, cur error siue schismatis, siue hæresis inualescat, nimirum vt per eam quam latiore vident viam, disciplina impatientes homines ingredi festinè, secundum Domini dictû ^b: Lata est via, quæ ducit ad perditionem, & multi gradiuntur per eam.] ^b Matth. 7.

Admonuit verò idem Gregorius eandem Francorum Reginam, vt corrigere studeret prauos mores in Galliis excresecetes, illos verò præsertim, quos in ordinatione sacerdotum irrepsisse abusus demonstrat. Adiecit præterea, vt quæ apud aliquos vigeret in Gallia idololatria, penitus extirparet. Quanam essent hæc monstra iterum emergentia, idem docet his verbis: Hoc quoque pariter hortamur, vt & ceteros subiectos vestros sub disciplina debitis moderatione restringere, vt idolis non immolent, cultores arborum non existant, de animalium capitibus sacrificia sacrilega non exhibeant: quia peruenit ad nos, quòd multi Christianorum & ad ecclesias occurrant, & (quod dici nefas est) à culturis demonum non discedant, &c.] monet insuper vt coërceat populos diuersis modis diuinâ indignationem desuper prouocantes. Porro quod ad idololatriam illud genus pertinet, immolare caput capræ demonibus, Longobardorum fuisse superstitionem, alibi idem Gregorius docet ^b. ^b Greg. dial. lib. 3. c. 28.

At non est quod adeò mireris, si idololatriam audis in Gallia alicubi iterum pullulare, cum in Italia prope ipsam Vrbe ab aliquibus improbis in nonnullis reuocata esse, idem Gregorius testatur in litteris ^c ad Chrysanthum Episcopum Spoletanum, nec non & ad Agnellum Episcopum ^d Tarracinensem eodem anno datis. Id secum vexit bellorum iugis infestatio, vt cum remissio fieret Ecclesiasticæ culturæ, inter bonum semen eiusmodi zizania miscerentur.

Sed quos secuti sumus Roma in Angliam proficiscentes missos à Gregorio Papa anno superiori Augustinum & socios; quid ibidem in Apostolico ministerio sint operati, videamus: sed audiamus in primis, quid de his habeat gentilis ipsorum venerabilis Beda ^e: Roboratus ergo, inquit, confirmatione beati Patris Gregorij Augustinus, cum famulis Christi qui erant cum eo, rediit ad opus verbi, peruenitque in Britanniam. Erat eo tempore Rex Edilberthus in Cantio potentissimus, qui ad cõfinium vsque Humbri fluminis maximi, quo Meridionales & Septentrionales Anglorum populi dirimuntur, fines imperij tetenderat. Est autem ad Orientalem Cantij plagam Tanetos insula non modica, id est, magnitudinis iuxta consuetudinem æstimationis Anglorum, milliariû sexcentorum, quam à continenti terra secernit fluuius Vantlumu, qui est latitudinis circiter trium stadiorum, & duobus tantum in locis est transuehibilis: vtrumque enim caput protendit in mare. In hac ergo applicuit seruus Domini Augustinus, & socij eius viri (vt fertur) fermè quadraginta. Acceperunt autem, præcipiente beato Papa Gregorio, de gente Francorum interpretes. Et mittens ad Edilberthum, mandauit se venisse de Roma, ac nuntium ferre optimum, qui sibi obtemperantibus æterna in caelis gaudia, & regnum sine fine cum Deo viuio & vero futurum, sine vlla dubitatione promitteret.

Qui hæc audiens, manere illos in ea quam adierant insula, & necessaria ministrari, donec videret quid eis faceret, iussit: nam & antea fama ad eum Christianæ religionis peruenerat, vtpote qui & vxorem habebat Christianam de gente Francorum regia, nomine Bertham, quam ea conditione à parentibus acceperat, vt ritum fidei ac religionis suæ cum Episcopo, quem ei adiutorem fidei dederant, nomine Luidhardo, inuiolatam seruare, licentiam haberet. Post dies ergo aliquot venit ad insulam Rex, & residens sub diuo iussit Augustinum cum sociis ad suum ibidem aduenire colloquium. Cauerat autem, ne in aliquam domum ad se introirent, veteri vsu augurio, ne superuentu suo si quid maleficæ artis habuissent, eum superando deciperent. At illi non demoniaca, sed diuina virtute præditi veniebant, Crucem pro vexillo ferentes argenteam, & imaginem Domini Saluatoris in tabula depictam, Litaniaisque canentes, pro sua simul, & eorum propter quos & ad quos venerant, salute æterna, Domino supplicabant.

Cumq; ad iussionem Regis residentes, verbum ei vitæ vnâ cum iis qui aderant eius comitibus prædicarent: respondit ille, dicens: Pulchra sunt quidem verba & promissâ quæ assertis: sed quia noua sunt & incerta, non his possum assensum tribuere, relictis eis qua tanto tempore cum omni Anglorum gente seruauî. Verum quia de longe huc peregrini venistis, & vt ego mihi videor perspexisse, ea quæ vos vera & optima credebatis, nobis quoque communicare desideratis: nolumus molesti esse vobis, quin potius benigno

XVIII. QVAE IN GALLIIS ESSENT CORRIGENDA REGINAM ADMONET GREGORIVS.

^b Greg. dial. lib. 3. c. 28.

XIX. ^c Greg. lib. 7. ep. 2. Ind. 1. ^d idem lib. 7. ep. 20. Ind. 1.

XX. ^e Beda histor. gentis Angl. lib. 1 cap. 25. AVG. ET SOCIORVM APPLVSVS IN BRITANNIAM.

XXI. DE CONVERSIONE ANGLORVM.

XXII.

vos hospitio recipere, & quæ victui vestro sunt necessaria, ministrare curamus: nec prohibemus, quin omnes quos potestis, fidei vestrae religionis prædicando societis. Dedit ergo eis mansionem in ciuitate Dorouernensi, quæ imperij sui totius erat metropolis: cuiusque vt promiserat, cum administratione victus temporalis, licentiam quoque prædicandi non abstulit. Fertur autem, quod appropinquantes ciuitati, more suo, cum Cruce sancta & imagine magni regis Domini nostri Iesu Christi, hanc litaniam consona voce modularentur: Deprecamur te, Domine, in omni misericordia tua, vt auferatur furor tuus & ira tua à ciuitate ista, & de domo sancta tua, quoniam peccauimus. Alleluia.]

XXIII.

^a I. *Thess. 1.*
IN RECENTI-
TIORIS
ANGLOS
HAERETI-
COS IVSTA
QVERELA.

Ista ipse conspiciens, & respiciens ad eos, qui hodie extant, Anglos à fide Catholica deuotius, compello eodem nomine Romanæ Ecclesiæ verbis illis Apostoli: Ipsi de nobis annuntiant, qualem introitum habuerimus ad vos, & quomodo conuersi estis ad Deum à simulacris seruire Deo viuo & vero, & quomodo Euangelium nostrum non fuit in sermone tantum, sed in virtute, in Spiritu sancto, in plenitudine multa.] ita in memoriam reuocans, à quo, per quos, & quomodo acceperint Euangelium, nempe à Romano Pontifice, per monachos, præcedente Crucis vexillo, & imagine Saluatoris: quorum omnium velut immemores, hæresum fascino dementati, Catholice Ecclesiæ hostes effecti, adhuc tamen gloriantur nomine Christiano, & iactant se esse Euangelij professores. O densa caligine offusas mentes, obscura nocte, caeco carcere, alta fouea miseras animas, super quas iam operuerit, vt hæc tanta ipsorum mala miseri videant. Quorum causa merito exclamandum cum Ieremia. ^c Obstupefcite cæli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.] vnde & factum est quod sequitur: Super eum rugierunt leones] egressi illi vtrique è portis inferi ad ponendam terram illam in solitudinem.

XXIV.

^a Beda *hystor.*
Anglor. lib. 1.
cap. 26.

Sed quid iis dictis Beda subiiciat, videamus: At vbi, inquit ^d, sibi datam mansionem intrauerunt, cœperunt Apostolicam primitiua Ecclesiæ vitam imitari, orationibus videlicet assiduus, vigiliis, ac ieiuniis seruando, verbum vitæ quibus poterant prædicando, cuncta huius mundi velut aliena spernendo; ea tantum quæ victui necessaria videbantur, ab eis quos docebant, accipiendo; secundum ea quæ docebant ipsi per omnia viuendo; & paratum ad patiendum aduersa quæque, vel etiam ad moriendum pro ea quam prædicabant veritate animum habendo. Quid? Crediderunt nonnulli, & baptizabantur, mirantes simplicitatem innocentis vitæ, & dulcedinem doctrinæ eorum cælestis.

XXV.

PRIMITI-
VÆ ECCLIE-
SIÆ VITA
REDDITVÆ.

Erat autem prope ipsam ciuitatem ad Orientem ecclesiæ in honorem sancti Martini antiquitas facta, dum adhuc Romani Britanniam incolerent, in qua Regina, quam Christianam fuisse prædiximus, orare consueuerat. In hac ergo & ipsi primo conuenire, psallere, orare, Missas facere, prædicare, & baptizare cœperunt, donec Rege ad fidem conuerso, maiorem prædicandi per omnia & ecclesias fabricandi vel restaurandi licentiam acciperent. At vbi ipse etiam inter alios delectatus vita mundissima sanctorum, & promissis eorum suauissimis, quæ vera esse miraculorum quoque multorum ostensione firmauerunt, credens baptizatus est: cœpere plures quotidie ad audiendum verbum confluere, ac relicto Gentilitatis ritu, vnitati se sanctæ Christi Ecclesiæ credendo sociare. Quorum fidei & conuersioni ita congratulatus esse Rex perhibetur, vt nullum tamen cogeret ad Christianismum, sed tantummodò credentes ærtiori dilectione quali conciuies sibi regni cælestis amplecteretur. Didicerat enim & à doctoribus auctoribusque, suæ salutis, seruitium Christi voluntarium, non coactiuum debere esse. Nec distulit, quin etiam ipsis doctoribus suis locum sedis eorum gradui congruum in Dorouernia metropoli sua donaret, simul & necessarias in diuersis speciebus possessiones conferret.] hucusque Beda.

XXVI.

^a Greg. *lib. 7.*
cap. 30. Ind. 1.

Porrò omnes hoc anno audientes verbum Dei, baptizatos esse sequenti Natalis Domini die primæ Indictionis, ipse sanctus Gregorius testatur in litteris sequenti anno mense Iunio datis ad S. Eulogium Alexandrinum Episcopum, in quibus hæc de his habet: Sed quoniam verè in bonis quæ agitatis accrescit quod & aliis congaudetis, vestra vobis gratiæ vicem reddo, & non dissimilia nuntio. Quia dum gens Anglorum in mundi angulo posita in cultu lignorum ac lapidum perfida nunciusque remaneret, ex vestra mihi orationis adiutorio placuit, vt ad eam monasterij mei monachum in prædicationem transmittere, Deo auctore, debuissim. Qui data à me licentia, à Germaniarum Episcopis Episcop-

pus

A pus factus, cum eorum quoque solatiis ad prædictam gentem in fine mundi perductus est: & iam nunc de eius salute & opere ad nos scripta perueniunt: quia tantis miraculis vel ipse, vel hi qui cum eo transiisti sunt, in gente eadem coruscant, vt Apostolorum virtutes in signis quæ exhibent, imitari videantur. In solemnitate autem Dominicæ Natiuitatis, quæ hac prima Indictione transacta est, plusquam decem millia Angli ab eodem nuntiatum fratre & cœpiscopo nostro baptizati.] hætenus de his Gregorius ad Eulogium. At verò, quod superius dicitur, Germaniarum, puto corrigendum textum, vt dicat, Galliarum, sicut legisse noscitur Beda: & ratio persuadet, cum noscatur id factum in Gallis, per quas idem Augustinus transit iturus in Angliam; sed ex nuper dictis in eo corrigas Bedam, dum post conuersionem hanc factam Anglorum, subdit missum esse Augustinum ad Ætherium Episcopum Arelatensem in Galliam, vt ab eo Episcopus ordinaretur: id enim antea factum Gregorius docet, nec per Ætherium, qui non erat Episcopus Arelatenensis, sed Lugdunensis: Virgilius enim his diebus præerat Arelateni Ecclesiæ. Sed & eiusdem Gregorij ^a testificatione liquet, non Bertham, sed Adilbergam nomine dictam esse coniungem Regis Anglorum.

Iam verò res Hispaniarum inuisitas. Hoc eodè anno, qui numeratur duodecimus Recaredi Regis Hispaniarum, & Era sexcentesima tricesima quinta, celebratum est in Hispania Concilium Toletanum ab Episcopis sexdecim, cuius tantummodò canones duo reperiuntur. De castitate enim à ministrantibus altari seruanda vehemens admonitio facta est; nepe vt si quis eam violauerit, non solum è gradu excideret, sed & duro carceri manciparetur, Patres idè voluerunt.

Hoc quoque tempore Antiochus magnus anachoreta sanctus legatione ad Mauritium Imperatorem, re bene gesta, reuersurus ad suos, ex hac vita migravit. huius meminit Georgius in Actis S. Theodori Siceotæ, verbis istis: ^b Eo tempore hospitio suscepit sanctus Theodorus diuinum & sanctum virum eremitam Antiochum, qui Constantinopoli in Orientem reuertebatur: venerat enim legatus ad Mauritium Imperatorem, vt illi Synophrim oppidum à barbaris directum commendaret.] Magnæ hic inter omnes Orientales sanctitatis fama vigeat, quem idem auctor ita describit: Erant huic supercilia densa atque coniuncta, cana barba, & capitis coma lanæ instar candida & ad ilia vsque protensa, similiter & barba, vngues perlongi. Ad centesimum annum peruenerat: sexaginta annorum spatium nec vinum, nec oleum, nec aliud huiusmodi gustauerat: triginta iam annis panem non comederat: oleribus crudis cum sale & aceto vesceretur: aquam bibebat. Huius fama ad Theodorum, & Theodori ad ipsum pariter, Deo patefaciente, peruenerat. Et iustus ille quidem dicebat discipulis suis de sancto Theodoro Episcopo, se talem virum sanctum ad eum vsque diem non inuenisse, sibi enim impius vitæ instituta esse à Deo patefacta. Beatus Theodorus vicissim ita de ipso cum fratribus loquebatur, vt in tota Orientis eremo tam dignum Dei seruum vidisse, aut audiuisse se diceret neminem.

Qui autem hæc audiebant, è simbria vestimentorum eius aliquid religionis gratia capiebant: cumque mansionis fratres ad eum venerandum accederent, eos reprehendebat, & per interpretem reculabat: Cur, inquit, cum talem stellam & sanctum Dei Apostoli habeatis, ad me agrestem & vilem atque nullius pretij hominem venerandum acceditis? Ad ipsum verè laudabilem & admirandum sanctumque, virum colendum vos conuertite, qui diuinam in mundo vitam agit, & cupiditates in se proterit, & doctrina sua multos ad Deum conuertit. Cum autem vespera aduenisset, facto diuino sacrificio accubuerunt, vt paruo & solito cibo vescerentur. Postea voluit S. Theodorus (vt erat solitus) hospiti pedes lauare, sed ille non permisit: mutuo igitur manus lauarunt. Postridie verò mane festinabat Dei seruis exire, & iter suum perficere. Quod cum B. Theodorus animaduertisset, & obitum eius propinquum esse diuinitus sciret, idque apud se fieri cuperet: rogabat eum, vt itineris labore fessus quiesceret. Ille contra obsecrabat, vt se dimitteret: Instat, inquit, mihi è corpore migratio; & idcirco festino, vt in cellula mea mature concedam. Egressus igitur beatus Theodorus, comitatus est eum Anastasiopolim vsque, & afflictiones ac sollicitudines, quas in Episcopatu sustineret, patefecit, quibus instituta vitæ ratio & monasteriorum suorum cura interrumperetur: rogans eum, vt quid sibi agendum esset, consuleret, & vtrum relicta Episcopatus dignitate, monastico tantum ordini deberet incumbere. Ille verò id quam celeritè faciendum censuit, ne apud Deum damnandus esse videretur.

Sanctus autem Theodorus suum illi iumentum, fratremque dedit, qui illum, quousque xxx. vellet, comitaretur. Mutuo se igitur salutantes & complectentes, discesserunt. Et sanctus

K 4

Theo-

XXVII.
CONCIL.
TOLETA-
NUM.

XXVIII.

^b Extatè apud
Sur. tom. 2.
die 22. April.
DE OBITU
ANTIOCHI
ANACHIO-
RETÆ.

XXIX.

Theodorus in Episcopium reuersus, dixit eum celerius e vita migraturum, quam ad locum A suum posset peruenire. Quod & factum est: paucis enim diebus post nuntiatum est, eum in via mortuum esse.] haec de Antiocho auctor, quem diuersum ab illo Antiocho item monacho & Abbate Lauræ in Palestina fama celebri scias, qui eodem ferme tempore, nempe sub Heraclio Imp. & Cosroë Persarum Rege vixit clarus inter scriptores Ecclesiasticos, cuius sunt Sermones de diuersis centum triginta, & Exomologeis.

IESV CHRISTI ANNVS 598. GREGORII PAP. ANNVS 9. MAVRITII IMP. ANNVS 13.

1. **Q**ui sequitur ordine temporis annus Domini quingentesimus nonagesimus octauus B numeratur Indictionis primæ, quo & absoluitur Mauritiij Imperatoris annus duodecimicus, & Gregorij Papæ inchoatur nonus: cum Eulogius Alexandrinus Episcopus de conuersione hæreticorum magnum prouentum in Ecclesiam intulit, de quo his reddidit certiore S. Gregorium Papam. Perueniens autem nuntius Romam, Gregorium inuenit ægrotantem; qui adhuc eodem morbo laborans, ad eundem ista rescripsit:

Greg. lib. 7. ep. 30. Ind. 1.

11. DE CONVERSIONE HÆRETICORUM ALEXANDRIÆ FACTA.

Prou. 14

Psal. 18

111. NOLUIT GREGORIUS VIDERI INVISISSE.

1V.

Greg. lib. 1. ep. 24. Ind. 9.

QUIBUS SE AEQVALEM, QUIBUS SE FRATRELV. DAT EPISCOPVS.

Communis filius præsentium lator sanctitatis vestrae scripta deferens, ægrum me reperit, ægrum reliquit. Qua ex re contigit, ut ad largum vestrae beatitudinis fontem breuis epistola me vix parua potuisset aqua refudare. Superni autem muneris fuit, ut in dolore corporis positus suavissimæ vestrae sanctitatis scripta susceperem, quæ me de doctrina Alexandrinæ Ecclesiæ, de conuersione hæreticorum, de concordia fidelium sublimiter latificaret: quatenus ipsa mentis lætitia immanitatem mihi molestiæ temperaret. Et quidem C de bonis vestris noua semper exultatione gaudemus: sed tamen ita vos perfecte agere, noua esse nullo modo deputamus. Quod enim crescit sanctæ Ecclesiæ populus, quod ad celeste horreum spiritales segetes multiplicantur, hoc de omnipotentis Dei gratia, quæ in beatissimis vobis largè influit, numquam habuimus incertum. Gratias itaque omnipotenti Deo soluius, quia impletum videmus in vobis esse, quod scriptum est: Vbi plurimæ segetes, ibi manifesta fortitudo bonum. Si enim bos fortis aratrum linguæ in terram cordis audientium non traxisset, tanta fidelium seges minimè surrexisset.] hæc de his Gregorius, qui vice versa de conuersis Anglis, iisdemque die Natali Domini baptizatis eundem Eulogium reddidit certiore. Sicque secundum illud Dauidicum: Dies diei eructat verbum] vir Apostolicus Apostolico viro de bono thesauro suo profert bona, simulque ambo exultantes proferunt ex lacrymarum semente manipulos suos.

Expostulat autem amicè in fine epistolæ ipse Gregorius, quod quasdam apposuisset in suis litteris Eulogius voces, quibus Gregorium ipsum ut dominum fuisse allocutus, & quod in epistola inscriptione vniuersalem Pontificem appellasset: ad hæc enim ipse: Indicare quoque vestra beatitudo studuit, iam se quibusdam non scribere superba vocabula, quæ ex vanitatis radice prodierunt, nimirum cum scriberet ad Cyriacum Episcopum Constantinopolitani, titulum non apponere Vniuersalis. Et mihi loquitur, dicens: Sicut iussistis. Quod verbum iussionis, peto, à meo auditu remouere: quia scio quis sum, & qui estis: loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo iussi, sed quæ vtilia visa sunt, indicare curavi.] hæc ipse.

At quibus bonus Christi odor malè olet, & foetor suauitatem exhalat, in malam partem istam animi submissionem Nouatores arripiunt, quasi nullum præ ceteris attribuerit sibi Gregorius primatum & iubendi auctoritatem. Verum si compertas habuissent huiusmodi quas ipse sibi seruandas & aliis pastoralis regiminis regulas præscripsisset, talia de Gregorio dicere omnino erubuissent. hæc enim sui Pontificatus initio ad quatuor simul scripserat Patriarchas, cum qualiter se gerere debeat Episcopus, eos docet his verbis: Rursus cum me ad considerandum conféro, qualis in humilitate, qualisq; esse rector debeat in districtione: perpendo quoniã necesse est, ut & benè agentibus sit per humilitatem focius, & contra delinquentium vitia per zelum iustitiæ erectus: quatenus & bonis in nullo se præferat, & cum prauorum culpa exigit, prioratus sui potestatem agnoscat; ut & honore suspensio, æqualem se subditis bene viuentibus deputer, & contra peruersorum culpas ex zelo iustitiæ exerceat.] quod & factum à Petro docet, cum subdit: Hinc est namque

A namque, quod Petrus auctore Deo sanctæ Ecclesiæ principatum tenens, à benè agente Cornelio, & sese ei humiliter prosternente, immoderatus venerari recusauit, seque illi similem recognouit, dicens: Surge ne feceris, & ego homo sum. Sed cum Ananiæ & Saphiræ culpam reperit, mox quanta potentia super ceteros excreuisset, ostendit.] Et paulo post de Paulo ista: Hinc est quod Paulus benè agentibus fratribus prælatum se esse nesciebat, cum diceret: Non quia dominamur fidei vestrae, sed adiutores fumus gaudij vestri. Ad quæ illic adiunxit: Fide enim statis. Ac si id quod prætulera, aperiret dicens: Ideo non dominamur fidei vestrae, quia fide statis: æquales enim vobis sumus, in quo vos stare cognoscimus. Quasi prælatum se esse fratribus nesciebat, cum diceret: Facti sumus paruuli in medio vestrum. Et rursus: Nos autem seruos vestros per Christum. Sed cum culpam, quæ corrigi debuisset, inuenit: illic se magistrum esse recoluit, dicens: Quid vultis? in virga veniam ad vos? Summus itaque locus tunc benè regitur, cum is qui præest, vitis potius quam fratribus dominatur. Benè accepta potestatem regit, qui & tenere illam nouit, & impugnare. Benè hanc regit, qui scit per illam super culpas erigi, scit cum illa ceteris in æqualitate componi. Sic autem seruanda est virtus humilitatis, ut non soluantur iura regiminis, &c.] hæc eadem pluribus in commentario quem de cura Pastoralis conscripsit. Quæ quidem à se scripta, & aliis seruanda proposita, ipse sibi custodienda in primis adhibuit: ut non adeo mireris si ad Eulogium virum sanctissimum de Ecclesia Catholica adeo benemerentem litteras scribens, nolit videri ipsi prælatum.

1. Cor. 1. 2. Cor. 4. 1. Cor. 4.

1. Cor. 1.

1. Thess. 5

2. Cor. 4.

1. Cor. 4.

Greg. Pastor. par. 2. cap. 6.

V.

Prat. Spirit. 1. 151.

INSIGNE

EXEMPLVM

GREGORII

HYMILITATIS.

Greg. l. 12. ep. 16. Ind. 7.

VI.

Greg. lib. 7. ep. 64. Ind. 2.

VI.

VII.

Greg. lib. 7. ep. 29. Ind. 1.

REQUIRITVR LIBER EUSEBII DE MARTYRIBVS A GREGORIO.

VIII.

PAX FACTA SED NON DVM SVBSCRIPTIO NE MVNICTA.

Greg. l. 7. ep. 2. Ind. 1.

trans-

Sed audi maiora nuper dictis congruentia de immensa Gregorij humilitate ita apud Sophronium scripta: Perreximus, inquit, ad Abbatem Ioannem Persam. Narravit nobis de Gregorio beatissimo Romanæ urbis Episcopo, dicens: Cum iuissem Romam, ut adorarem ad sepulchrum Apostolorum Petri & Pauli, staremque die quadam in medio ciuitatis, audio Papam Gregorium per illum locum transiturum. Cogitavi itaque adorare illum. Cum autem prope me esset Papa, videretque me progredi ut adorarem illum (loquor teste Deo, fratres) primus ipse prostravit se humi coram me, neque antè surrexit, quam me primò surrexisse cerneret: & cum multa humilitate salutans me, manu sua mihi tria numismata tradidit, iubens mihi dari quæcumque erant necessaria. Glorificavi itaque Deum, quod tantam illi contulerat humilitatem & misericordiam & charitatem ad omnes.] hæc ibi. Dum autem Ioannis Abbatis nomen audio, ad memoriam reuocatur Ioannes ille Montis Sinai monasterij Abbas, num iste sit ille ad quem sanctus Gregorius litteras dedit, elemosynasque misit, quem pro se orare litteris exorauit.

Habes igitur & factis & scriptis verbis S. Gregorij ab ipso iterum repetitis plus satis expressum eiusdem verborum sensum: ut intelligas, quam procul abhorreat à mente ipsius, & aberrent à veritate, qui Apostolica sedis non nouisse primatum ipsum Gregorium, sicut impie, ita mendaciter asserunt. In quam etiam sententiã & illa accipe verba eiusdem Gregorij in epistola ad Ioannem Episcopum Syracusanum, cum hæc ait: Quod se dicit sedi Apostolicæ subijci: si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis ei Episcopus subditus non sit: cum verò culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sunt.] Habes igitur multipliciter ex Gregorij verbis sensum Gregorij expressum. Quod verò spectat ad oblatum titulum Vniuersalitatæ, quæ respuit, de his consulas quæ alia occasione superius dicta sunt.

Scriptis quoque hoc anno Gregorius ad eundem Eulogium alias litteras, cum ille à Gregorio petisset Roma transmitti sibi Eusebij commentarium de Martyribus, quem non repertum Romæ in archiuo, neque in bibliothecis, affirmat. Quæ verò haberentur Romæ de Martyribus scripta, ita significat: Nos autem penè omnium Martyrum distinctis per dies singulos passionibus collecta in vno codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Missarum solemniam agimus. Non tamen ita eodem volumine quis qualiter sit passus indicatur, sed tantum modò nomen, locus, & dies passionis ponitur.] hæc de his Gregorius, alludens ad Martyrologium quod Romanum dicimus, de quo nos pluribus suo loco in eiusdem Martyrologij Notis præfati sumus.

Dum in his esset Gregorius, hoc anno pace cum Agilulpho Rege Longobardorum diutius tractata, sapius impedita, tandem vt ad tempus fœdus iniretur obtinuit, spem accipientes vt pax etiam sanciretur, atque ab ipso Rege subscriberetur. Qua de re ne sub velamento pacis aliquid tractaretur infaustum, Gregorius suos in diuersis locis positos, vt vigilarent, admonuit: ad Ioannem enim Calaritanum in Sardinia Episcopum scribens, hæc ait: Cognoscatis autem Abbatem quem ad Agilulphum ante multum iam tempus trans-

GREGORIVS SOLICITVS DE CVSTODIA CIVITATVM.

Greg. lib. 7. ep. 5. Ind. 2.

Greg. lib. 7. ep. 20. Ind. 1.

transmissimus, pacem cum eo, Deo propitio (quantum nobis ab excellentissimo Exarcho A scriptum est) ordinasse. Et ideò quousque pacta de confirmatione pacis ipsius conscribuntur (ne fortè hostes nostri in hac dilatione ad partes illas iterum velint accedere) muros vigiliis & sollicitudinem in locis omnibus facite adhiberi. Et confidimus in Redemptoris nostri potentia, quia aduersariorum nobis incurfus vel insidiarum denuò non nocent.] eadem ad eundem alia epistola a refricat, vt in locorum custodia inuigilare sollicitius debeat, ne tempore fœderis consummato, pace nondum firmata, aliquid mali patiantur à Longobardis. Sic & ad Agnellum Tarracinæ Episcopum scripsit b, vt ciuitatem diligenter custodiendam curaret, nec à custodia murorum voluit excusari homines Ecclesiasticos: ait enim: Quia verò comperimus, multos se à murorum vigiliis excusare: sit fraternitas vestra sollicita, vt nullum neque per nostrum vel Ecclesiæ nomèn, aut quolibet alio modo defendi à vigiliis patiat, sed omnes generaliter compellantur: quatenus cunctis vigilantibus, melius, auxiliante Domino, ciuitatis valeat custodia procurari.] hæc ad eum Gregorius.

IX.

Quid (compello te) cum in his curandis quæ sunt Præsidum & Præfectorum Dei sacerdotem occupatum vides, existimas? Num dices in Rom. Ecclesiæ potestate fuisse illa loca, quæ propter Longobardos custodiri mandauit? Non puto, cum probè scias iisdem locis ab Imperatore dari contuuisse Præfectos. At quid hoc est? Illud planè, vt sanctissimi viri quietis licet & silentij omnium amantissimi exemplo discas, non ita præfectos Ecclesiis à Deo Præsules, vt spiritualia tantummodò curent, sed & temporalia, si necessitas urgeat, & charitas persuadeat, atque arma etiam capeant, quibus ingruentia mala propulsent, nisi adsit alia via, quam magis sequi debeant, vt Ecclesiasticæ mansuetudini sit æque prospectum; qua deficiente, armis licite rem agere liceat, quibus Respublica ab ingruentibus barbaris sit defensa: vt ab ipso S. Gregorio factum intelligis, qui non solum quæ Urbis essent, sollicitè à barbaris custodiret, sed & longè posita loca, & in insulis consistentia, eadem vigiliat, non secus ac magister militum atque Imperator exercitus, Pontificia iustione absque dispendio sacerdotalis modestiæ & mansuetudinis pro facultate defenderet. At num illi tunc ab aliquo exprobratum, ac dictum: Desine, sacerdos, quæ sunt Præsidum curare: tuum est offerre hostias pro peccatis, non tibi curæ esse barbaris armis obstitere, sed precibus eos superare debes esse sollicitus: aliena hæc sunt penitus à sacerdote. Sed nemo est inuentus qui hæc objiceret, vel prohiberet, cum posset: & licet Imperator ipse atque Exarchus Italiae (vt sæpe vidimus) infenso in eum essent animo; nemo tamen aliquando de his ausus est negotium ipsi vel leue faceffere, quod iure facere certò scirent: adeo vt in regali sacerdotio Christi etiam eius hostes regiam venerarentur auctoritatem.

CV RAT PONTIFEX TEMPORALIA ETIAM.

X.

DE PROBO ABBATE.

Greg. lib. 9. ep. 22. Ind. 4.

Sed his nullis, de Probo Abbate conciliandæ pacis cum Longobardis sequestre paucis agendum. Tantam in homine prudentiam sensit esse Gregorius, vt hunc ipsum prius fecerit Abbatem, quam monachum. Nam audi quid ipse in libello oblato Synodo dicat: Quadam autem die, dum inter alios ad obsequium domini mei fuissem ingressus, subito atque inopinatè introire in monasterium, atque vt onera Abbatis debuissim suscipere, præcepistis.] Sed de his ipsum audi Gregorium, qui de eo hæc est locutus in Synodo: Quadam die, dum de ordinando monasterio, cui præesse dignosceris, cum nostris filiis tractarem, atque diu aptam personam huic officio quaereremus: ex improviso te ingrediente, cordi nostro & eorum qui nobiscum ad tractandum aderant, subito natum est, vt te illic Abbatem, Deo propitio, constituere deberemus.] hæc de Probo: reliqua verò de pace cum Longobardis dicemus anno sequenti.

XI.

Greg. lib. 7. ep. 9. Ind. 2. Miscella lib. 17.

Hoc anno perlatum esse nuntium Romæ de victoria aduersus Sclauos, siue Sclauos E populos, testatur S. Gregorius in epistola ad Basilium. Quomodo autè hæc se habuerint, ex Theophane in Miscella sub anno vndecimo & duodecimo Imperatoris narratur his verbis: Vndecimo anno Imperij Maurij idem Imperator Priscum cum omnibus Romanicis potentatibus ad Istrum fluium misit, vt Sclauinorum nationes transire prohiberet. Quo apud Dorostolon habito Gaianus comperit: qui legatis ad eum directis, calumniam interebat Romanis exordium dantibus belli. Priscus autem excusabat, quòd non venerit aduersus barbaros belligeratum, sed quòd ad Sclauinorum nationes à Principe fuerit destinatus. Audiens autem Priscus, quòd Ardagastus multitudines Sclauinorum ad prædandum disperferit, transiens Istrum media nocte inopinatè Ardagastum adortus est. At verò Ardagastus discrimine sensu, nondum conscensu equo, vix saluus euasit. Romani multi-

A multitudine Sclauinorum occisa, & Ardagasti regione euerfa, prædam copiosam captam Byzantium per Tamerem direxerunt, &c.] lætiam magnam factam Constantinopoli his auditis, & Deo gratias hymnis actas, affirmat. Porro qui hæc de victoria aduersus Sclauinos Gregorium litteris certior reddidit, idem etiam adiecit, complures schismaticos ad sanctæ Ecclesiæ Romanæ communionem festinare: quamuis promulgasset de his editum Imp. Mauritius, ne schismatici inuiti cogentur ad Ecclesiæ Catholicæ communionem redire, vt ipse testatur Gregorius sequenti epistola ad Marinianum: quod quidem contra prædecessorum Imperatorum edita aduersus schismaticos Donatistas sæpe prolata, liquet fuisse ab Imperatore decretum.

Quem verò resipiscentium salus exhilarat, statim lapsus affligit. Ex eminenti enim, qua spectat orbem, specula intuens sanctissimus Papa, duos in errorem lapsos hæreticæ prauitatis in Oriente conspicit, quos magna sollicitudine ad Catholicæ fidei veritatem reuocare festinat. Malum hoc in Ecclesiâ Thessalonicensi obortum dolens, litteras dedit ad Eusebium eius Ecclesiæ Archiepiscopum, vt antequam latius serpat venenum, vel putrida abscindat membra, vel reuocet ad salutem. Lucas enim eius Ecclesiæ presbyter vna cum Petro quodam præfricta fronte iactare non erubescere, se non suscipere sacrosanctum Chalcedonenfè Concilium: quæ tanta blasphemia graue intulit scandalum reliquis eiusdem Ecclesiæ Orthodoxis, qui de his questi apud Rom. Pontificem fuisse videntur, cum ab Episcopo id negligi cererent: quem acerrimis litteris aduersus scelestos illos idem S. Gregorius excitauit.

XII. DE HAERETICIS THESSALONICANÆ OBORTIS REPRIMENDIS. Greg. lib. 7. ep. 7. Ind. 1.

Eodem quoque anno dilectione plenas officiosasq; litteras idem Gregorius reddidit ad Dominicum Carthaginensem Episcopum, qui ex more reuerentia plenas & honoris obsequiis cumulatâ litteras ad ipsum Gregorium scripserat, inter alia enim hæc ad ipsum Gregorius: Scientes præterea vnde in Africanis partibus sumserit ordinatio sacerdotalis exordium, laudabiliter agitis, quòd sedem Apostolicam diligendo, ad officij vestri originem prudenti recordatione recurritis, & probabili in eius affectu constantia permanetis. Certum quippe est, quia vestro honori additis, quidquid reuerentiæ ac deuotionis ordini sacerdotali exhibetis.] Quo etiam anno Paulum Episcopum Africanum accusatum, & innocentem iudicatum, in suam Ecclesiam redire voluit, commendans eum Columbo in Numidia Episcopo, necnon Adeodato atque Maurentio Africanis Episcopis.

XIII.

Greg. lib. 7. ep. 14. Ind. 1.

De Iudæorum etiam conuersione Gregorius propensius hoc anno sollicitus, eis præstò esse quibus potuit officiis minime defuit. Cum enim audisset in Sicilia in Agrigentino territorio existentes Iudæos conuerti velle, Faustinum Defensorem ad eos mox pergere, & insistere operi iussit, vtque eum loci Episcopo cuncta agere deberet, admonuit: & inter alia: Huius, inquit, auctoritatis tenore præcipimus, vt omni excusatione submota, ad prædictum locum pergere, & desiderium eorum tuis, Deo propitio, adhorrationibus adiuuare festines. Quibus tamen si longum vel triste videtur solemnitate sustinere Paschalem, & eos nunc ad baptismum festinare cognoscis: ne (quod abiit) longa dilatio eorum retrò possit animos reuocare, cum fratre nostro & coepiscopo loci loquere, vt pœnitentia ac abstinentia quadraginta dierum indicta, aut die Dominico, aut si celeberrima festiuitas fortassis occurrerit, eos omnipotentis Dei misericordiâ protegente baptizet. Quia & temporis qualitas propter eam quæ sibi imminet cladem impellit, vt desideria eorum nulla debeant dilatione differri. Quoscumque verò ex eis pauperes, & ad vestem sibi emendam non sufficere posse cognoscis, te eis vestem, quam ad baptismum habeant, comparare volumus, ac præbere, &c.]

XIV.

Greg. lib. 7. ep. 12. Ind. 1. DE IUDÆIS CONVER-

E At verò sicut ad fidem conuerti volentibus Iudæis ipse Gregorius omnibus subuenit officiis, ita eos inuitos non esse cogendos, neque eisdem negotium faceffendum, hoc eodem anno scribens de iisdem ad Ianuarium Episcopum Calaritanum, admonuit. Acciderat enim, vt neophytus quidam, nomine Petrus, sequenti sui baptismatis die, cum satellitio comparato in Iudæorum synagogam irruerit, illicque eam commutaturus in ecclesiam venerandam imaginem Dei genitricis vna cum sanctissima Cruce collocauerit. Quod licet zelo quodam, non tamen secundum scientiam factum Gregorius non laudans, iussit inde ea qua deceret reuerentia sacram imaginem & Crucem auerri, & Iudæis suam ipsorum relinquere liberam synagogam. De Iudæis itidem non vexandis hoc item anno alias dedisse reperitur litteras ad Panormitanum Episcopum.

XV. NON VI PERDVEN- DOS IV- DÆOS AD FIDEM. Greg. lib. 7. ep. 5. Ind. 2.

Hoc pariter anno idem Gregorius, quæ Romanæ essent Ecclesiæ ex more curans, Defensorum

Greg. lib. 7. ep. 16. Ind. 3. XVI.

DE OFFI-
CIO ET DI-
GNITATE
DEFENSO-
RVM.

senforum officiu in Vrbe auxit honore ac dignitate, vt sicut Notarij & Subdiaconi, iudem A Regionarij essent: qui enim Regionarij dignitate & nomine augebantur, eisdem patebat aditus, vt ad sacra simul cu Pontifice conuenirent, erantq; omnes septenario mystico numero designati, vt sicut diaconi Regionarij septem, Notarij pariter Regionarij dicti totidem, similiter Subdiaconi, atq; Defensores totidem essent numero. Hi absente Pontifice sedebat cum clero, praesente vero stabant. Est de his hoc anno data epistola S. Gregorij ad Bonifacium.

*Greg. lib. 7. ep. 19. Ind. 1.

Porrò Regionariorum munerum huiusmodi tantum erat priuilegium, vt assisterent Pontifici in ecclesia: cum alioqui sicut praeter septem Diaconos Regionarios, Notarios, Subdiaconos, & Defensores itidem Regionarios, alij complures in Vrbe & in omni Ecclesia fuerint Diaconi, Notarij, Subdiaconi, & Defensores. Inseruiebant ipsi Defensores potissimum pauperum defensionem & ecclesiarum, miti que solebant ab ipso Romano Pontifice in diuersas prouincias, quibus & alia diuersi generis delegari cõsueuissent negotia, docent eiusdem Gregorij plures ad eosdem scriptae epistolae. Formulam autem Defensoris constituendi habes inter eiusdem Gregorij Epistolas his verbis expressam:

Gregor. 7. epist. 17. 18. 19. 20.

Gregor. lib. 4. epist. 25. Ind. 13.

XVII.

Ecclesiasticae utilitatis intuitu id in nostro sedit arbitrio, vt si nulli conditioni vel corpori teneris obnoxius, nec fuisti clericus alterius ciuitatis, aut in nullo tibi canonum obuiant statuta, officium Ecclesiae Defensorum accipias: vt quidquid pro pauperum commodis tibi à nobis iniunctum fuerit, incorruptè & viuaciter exequaris: vsurus hoc priuilegio, quod in te habita deliberatione contulimus: vt omnibus, quae tibi à nobis fuerint iniuncta, complendis, operam tuam fidelis exhibeas, redditurus de actibus tuis sub Dei nostri iudicio rationem. Hanc autem epistolam Paterio Notario Ecclesiae nostrae subscribendam dictauimus.] haec de ordinatione Defensoris. Ad horu officium spectabat (vt dictum est) oppressis subuenire implorantibus Apostolicae sedis auxilium in prouincijs ad quas curandas mittebantur: Defensores enim ad curanda patrimonialia Rom. Ecclesiae in diuersis prouincijs constituta solitos mitti, docent eiusdem Gregorij epistolae hoc anno datae.

Greg. lib. 7. epist. 17. 18. 19. 20.

XVIII.

Greg. lib. 7. ep. 66. Ind. 2.

QUOMODO SE GERERE DEBEANT DEFENSO-RES.

Idem vero Gregorius in causis Episcoporum, quomodo iudem Defensores se gerere deberent, in epistola data ad Vitalem Defensorem ista habet: Si cuiusquae clerici (vt aliolet) culpa casus emerferit, in qua sibi petere debeat adiutorem: ad eundem Episcopu reuerenter accede; & sicut causae meritum cognoueris, apud eum non defensor culpa, sed potius intercessor existe: vt hac prouisione & poscenti feras auxilium, & iura Praeposti non turbentur. Si qui vero sunt qui iusta poposcerint, eis per te auxilium sedis Apostolicae non est negandum: sed tamen ita seruandum est, vt vniuscuiusque Episcopi reuerentia & clericorum disciplina per defensionis tuae experientiam minimè soluatur.] haec ad Vitalem, cum clerici dycoli aduersus Episcopum suum interpellassent Defensorem Apostolicae sedis.

XIX.

Greg. lib. 7. ep. 24. Ind. 2.

Sed & eundem qui supra, Romanum Defensorem in Sicilia missum, qua discretione iudicij oppressis & opem Ecclesiasticam implorantibus subuenire deberet, ita alia ad eum scripta epistola docet: Patrocinia Ecclesiastica (sive mea suscipiatis scripta, sive etiam minimè fuerint directa) sub tanto moderamine debetis impendere, quatenus hi qui in furtis publicis implicati sunt, à nobis non videantur iniuste defendi: ne opinionem male agentium ex indiscretae defensionis ausu in nos villo modo transferamus: sed quantum decet Ecclesiam admonendo, & verbum intercessionis adhibendo, quibus valetis succurrere, vt & illis opem feratis, & opinionem sanctae Ecclesiae non inquinatis.] haec Gregorius. Reprehendit vero alibi Defensorem quemdam, qui clericos despecto suo Episcopo, faceret ad suum tribunal exhiberi: decernitque vt prima instantia omnino fieri debeat apud Episcopum, elegantemque hanc sententiam prodit: Si sua, inquit, vnicuique Episcopo iurisdicatio non seruatur, quid aliud agitur, nisi vt per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur?] Admonet autem, vt siue clericus, siue laicus causam contra Episcopum habeat, tunc Defensor vel iudicet, vel cogat ipsos deligere iudices.

XX.

Greg. lib. 9. ep. 32. Ind. 4.

MONACHORVM QUIE-TI GREG. CONSULIT.

Greg. lib. 7. ep. 18. Ind. 1.

Greg. lib. 7. ep. 35. Ind. 1.

Greg. lib. 7. ep. 7. Ind. 1.

Solicitus praeterea de monachoru quiete S. Gregorius, hoc anno plura de his scripsit, priuilegiaque concessit monasterio Classensi sub diocesi Rauennate constituto, quod cu ab eius Ecclesiae Episcopis durissima pati cogeretur, ab eoru in pluribus potestate exempt. Sic etià & à praedecessoribus concessa priuilegia monasterijs salua voluit. Scribit ista de monasterio Castellensi, quod diximus fuisse munificè à Cassiodoro Senatore erectu, & optime institutu. Firmum stabileque seruari voluit, vt post monasticam professionem nulli liceret condere testamentum. Ceterum occasione nonnullorum monachos opprimèntium Episcoporu manauit, vt Summi Pontifices eiusmodi solerent vallare priuilegijs monasteria.

Rursum

Rursum vero idem sanctus Gregorius in redarguendo perperam facta Episcoporum hoc anno, occasione poscente, haud segnem se praebuit. testantur id duae ipsius acerrimae epistolae datae ad Ianuarium Episcopum Calaritanum, qui furore quodam percitus, die Dominico, priusquam Missarum solemnia celebraret, ad exarandam segetem Donati cuiusdam perrexit, eaque exarata reuersus Missarum solemnia celebrauit, ac postea illuc rediens terminos eiusdem possessionis euulsi. In haec adeo indigna Christiano homine, nedum Episcopo, Gregorius vehementer commotus, in eundem censuram tanto facinore dignam exercuisset, nisi eius decrepita senectutis rationem aliquam habuisset: sed à comunione suspendit eos, quorum consilio id egisset. Admonuit vero ipsum, qui vano zelo commotus facinus perpetrasset, dum se eo sanctiorem existimaret, quo res Ecclesiae quouis posset modo studiosius conseruaret, his verbis: Non terrenarum rerum curam, sed animarum te ducatum suscepisse cognoscas. Ibi ergo cor figere, ibi solitudinem, ibi totum de- beas studium adhibere, atque de earum lucro diligentius cogitare, &c.] haec quidem non quo res Ecclesiae ab Episcopis contemni debeant, sed vt sciant, quid in primis ipsis curandum sit. Redarguit Episcopos, qui non à suo Metropolitano tempus Paschale require- rent, sed aliunde.

XXI.

Greg. lib. 7. epist. 1. 2. Ind. 2.

Greg. lib. 7. epist. 8. Ind. 2.

Quod autem idem sanctus Gregorius Apostolica auctoritate concessisse reperitur licentiam ecclesijs dedicandi petentibus, & ad hoc Martyrum sanctuaria tribuisse, sed & quod dederit alijs rogantibus facultatem erigendi monasteria; patet id alijs Episcopis concessum, sed solius fuisse supremi Antistitis.

XXII.

Gregor. lib. 7. epist. 11. 12. 15. 16. Ind. 2.

XXIII.

Greg. lib. 7. ep. 35. Ind. 1.

Acceptit hoc anno Gregorius vna cum litteris etiam sancta munuscula à Leontio Excon- sule, viro maxime pio, nimirum (vt ipse testatur Gregorius in litteris ad eum redditis) oleum sanctae Crucis, & lignum aloes. Sunt haec enim eius verba: De hoc etiam valde gaudemus, quod munera quae transmisisisti, vestris moribus dissimilia non fuerint. Oleum quippe sanctae Crucis & aloes lignum suscepimus: vnum quod tactum benedicat, aliud quod incensum bene redoleat, &c.] Quod ad oleum Crucis pertinet, de eodem apud Cyrillum in Saba tertium mentio habetur, quod sanctus ille adhibere solebat ad fugandos daemones & edenda miracula. Quodnam autem hoc, & cur ita dictum sit: existimaui aliquando, sicut apud Theodoretum in Iacobo reperitur dictum oleum Martyrum illud, quod accipi consueuisset ex lampadibus, quae ardere solerent in Confessionibus Martyrum, vbi scilicet sepulta essent corpora sanctorum Martyrum, quo equè pij utebantur ad morbos curandos; ira dictum esse oleum sanctae Crucis illud, quod arderet ante pretiosum lignum sanctae Crucis Ierosolymis. Verum quod scribit Beda in epitome de locis sanctis, quid per oleum sanctae Crucis intelligere debeamus, satis perspicue indicat: vbi agens de sanctae Crucis ligno Ierosolymis Constantinopolim translato sub Heraclio ingruentibus Sarracenis (vt inferius fufius dicitur) haec ait: De nodis enim ligni sancti liquor odorifer oleo similis profluit, cuius si etiam modica particula contingat, omnem agritudinem sanat.] haec Beda ex sancto Episcopo, qui ista aspexit. Porrò Gregorius eas reddens ad Leontium litteras, misit ad ipsum clauem sepulchri S. Petri vna cum ramentis ex catenis ipsius.

Theod. hist. Sanct. Patr. in Iacob. c. 21.

Bed. de locis sanct. cap. 20. in fine.

Quod rursus pertinet ad res Orientales, hoc ipso anno, qui (vt vidimus) numerari debet decimus quintus Mauritiij Imperatoris, aegrotans ipse, condidit testamentum, de quo in oratione Phocae apud Theophylactum ista narratur:

XXIV.

Cum Imperij sui anno quindicesimo in morbum difficilem esset lapsus, de Imperio constituit, & in litteras constituta redegit. Theodosium filiorum natu maximum Constanti- nopolis dominum fecit, cum administratione Orientis; Tiberio Romam veterem cum Italia & insulis in mari Tyrrheno decreuit. Ceteras Romanae ditionis prouincias inter reliquos filios distribuit, usque aetate adhuc immaturis Domitianum cognatum suum nobilis ecclesiae Melitenensis Antistitem, virum rebus agendis dexterum, consilio dexteriorem, tutorem designauit. Quamobrem Imperator maioris momenti negotia ei expedienda ob eximiam prudentiam committebat. Sed de virtute huius viri nihil nunc quidem attinet agere pluribus.] haec ibi.

DE TESTA- MENTO MAVRITII IMPERAT.

Eodem hoc tempore magnus ille Theodorus cognomento Siceora, ex monacho Episcopus Anastasiopolis in Galatia, cum despectu & odio se haberi videret (nam potatus veneno excessisset ex hac vita, nisi Maria Dei genitrix succurrisset) consulto diuino Spiritu, fedi nuntium remisit, contradicente tamen suo Metropolitano Archiepiscopo Ancyrano, litteris datis ea de re ad Cyricum Constantinopolitanum Episcopum, necnon ad Mauri- tium

XXV.

CHRISTI
598.GREGORII PAP.
9.MAVRITII IMP.
13.

THEODO-
RVS MIRA-
CVLIS CLA-
RVS.

^a Apud Sur-
rom. 2. die
12. April.

XXVI.
CAECVM
ILLVM I-
NAT.

FILIVM
IMP. SA-
NAT.

XXVII.
S. GEORGII
MARTYRIS
RELIQUIAS
ACCIPIT.

HORTVM
LOCUSTIS
LIBERAT.

tium Imperatorem, quod in optatis erat, vacationem obtinuit, sicque solutus cura pasto-
li, ad pristinae vitae statum se contulit. Cum vero quam à Deo acceperat gratiam curatio-
num in edendis miraculis, petentibus sepe communicasset, ab ipso Cyriaco Episcopo Con-
stantinopolitano, necnon ab eodem Mauritio Imp. accersitur Constantinopolim, vbi dum
ad breue tempus moraretur, ingentia per eum Deus miracula edidit. describit ea singula
Eleusius* (qui & Georgius) eius discipulus quam fidelissimè, nimirum signo tantum Cru-
cis, addita aliquando aqua benedicta, cæcos illuminare, paralyticos sanare, & aliis morbis
affectos curare, obsessosque à dæmonibus liberare consueuisse: quæ ne penitus prætere-
amus, primum quod præstitit, hic describamus, quod idem auctor ita narrat:

XXVI.
CAECVM
ILLVM I-
NAT.

FILIVM
IMP. SA-
NAT.

XXVII.
S. GEORGII
MARTYRIS
RELIQUIAS
ACCIPIT.

HORTVM
LOCUSTIS
LIBERAT.

Mulier quæ apud illum habitabat, cum filium quadriennem cæcum haberet, in vltis
eum suis ad sanctum virum gestauit, & multis lacrymis ante ipsum prostrata, puerum ad
pedes eius deposuit, supplicans vt lumen oculorum illi largiretur. Vir beatus cum pueri o-
culos obsignasset, eique benedixisset, aquam benedictam matri dedit, præcipiens vt aqua illa
quotidie manè oculos lauaret. Quod cum ter egisset mater, quarto die filium sanum ad
sanctum virum adduxit, laudans Deum.] ita quidem sanctus, vitans propriam gloriam, per
benedictam aquam miraculum operatus est, vt diuinæ benedictioni potius quam suæ id vir-
tuti adscriberetur. Recenset alia plurima & planè magna idem auctor ibidem, dum Con-
stantinopoli moraretur, ab ipso miracula edita: quæ tu ipse, si cupis, in eius vitæ Actis fideliter
scriptis perlege. Vltimum autem illud de Mauritij Augusti filio à lepræ morbo sanato, cuius
causâ fuerat accersitus, ita describit: Contigit vt vnus ex filiis Mauritij Imperatoris lepræ
morbo laboraret: cui cum medici nullam possent opem afferre, Imperator virum sanctum
accersendum curauit. Qui in palatium, vbi puer iacebat, ingressus, & pro illo preces ad
Deum fundens, aquam benedixit: cumque illum aspersisset, reliquum aquæ dedit vt rursum
conspergeretur: & sancti viri precibus puer sanus effectus est. Imperatoris autem & Augustæ
precibus adductus, inter ipsos consistens, Deum pro illis obsecrauit: & cum benedixisset
eis, discessit in patriam, ad monasteriumque peruenit.]

XXVII.
S. GEORGII
MARTYRIS
RELIQUIAS
ACCIPIT.

HORTVM
LOCUSTIS
LIBERAT.

Quomodo autem in S. Georgij ecclesiam, in memoriam tanti Martyris, cuius studio-
simus erat, à se exstructam, eiusdem Martyris reliquias diuinitus acceptas intulerit, ab eo-
dem Eleusio auctore rem gestam narratam sic accipe: Cupiebat, inquit, vir beatus aliquid
ex gloriosi martyris Georgij reliquiis habere, & rogabat eum vt se voti compotem faceret.
Pius autem Æmilianus Germiorum Episcopus Sancti capitis eius particulam, manusque
digitum, & dentem vnum, aliamque particulam eius corporis habebat. Huic Martyr ap-
paruit, iussitque vt eas seruo suo Theodoro reliquias in templum, quod sibi exædificarat,
transferendas traderet. Misit igitur Episcopus nuntium ad beatum virum, qui cum nomi-
ne suo horraretur, vt se ad precandum in templum sancti Archangeli conferret: cupere
enim se illum salutare, optatasque illi sancti Martyris reliquias dare. Hac latus sollicita-
tione ex monasterio exiit, & in Germiorum ciuitatem ingressus, in Archangeli templo pre-
cabatur. Amanter suscepit eum sanctus Episcopus Æmilianus, & in monasterium sanctæ
Dei genitricis, quod vocatur Aligetes, perduxit.

XXVII.
S. GEORGII
MARTYRIS
RELIQUIAS
ACCIPIT.

HORTVM
LOCUSTIS
LIBERAT.

Eo tempore magna erat in Pessinuntium metropoli siccitas, & fruges ac fructus om-
nes exaruerant. Quamobrem cum incolæ intellexissent Christi seruum Theodorum apud
Æmilianum Episcopum diuertisse, celeriter ad eum omnes cum clericis in sanctæ Dei ge-
nitricis templum conuenerunt, permittenteque Episcopo Æmiliano, in ciuitatem suam
eum adduxerunt, vt facta supplicatione per eius preces e cælo pluuiam impetrarent.
Procul ab hac ciuitate sex passuum millibus erat hortus, quem magna locustarum occu-
pauerat multitudo, & totum prope deuastarat. Huius horti dominus cum beatum
Theodorum adesse intellexisset, processit illi obuiam, & ad pedes eius prostratus cala-
mitatem in hortum suum à locustis illatam indicauit. Cui vir sanctus: Abi, inquit, fili,
& affer aquam in vase. Cucurrit ille, & è proximo flumine aquam attulit. Quam Dei
seruus cum benedixisset, dedit ei, dicens: Hac aqua quatuor horti tui angulos asperge, &
dabit tibi Dominus quod exoptas. Ad hortum reuersus homo, studiosè fecit, quæ vir
sanctus præceperat. Cumque ad locum quem primum asperserat reuertisset, ne vnam qui-
dem locustam reperit: paulò post item inuisens, omnes plane locustas deletas inuenit.
Quamobrem cum manus suas oleribus impleisset, currens ad beatum Theodorum mi-
raculi effectorem contendit. Tunc autem obuiam illi trimum millium passuum à ciuitate
procederat supplicatio. Cum illa igitur ingredientem sanctum virum olerum assecutus,
procidit

CHRISTI
598.GREGORII PAP.
9.MAVRITII IMP.
13.

A procidit ad pedes eius, eique olera quæ in manibus ferebat, obtulit, nuntians miraculum
quod factum fuerat.

Beatissimus verò Georgius Metropoli cum læticia sanctum Theodorum suscepit, qui
in diem sequentem supplicationem indicendam mandauit. Postridie igitur manè, cum
vniuersa ciuitas in Catholica ecclesia sanctæ Sophiæ esset congregata, beatus Theodorus
& Metropoli Georgius cum vniuerso populo supplicantes, ad venerabile sanctorum An-
gelorum templum extra muros conuenerunt, atque inde ad sanctam Sophiam reuerſi sunt.
Vbi cum sanctus Christi seruus Metropolitæ rogatu sacrificasset, omnesque sacra myste-
riam percipissent, nubibus contractum est cælum, & tanta pluuiæ copia in totam illam re-
gionem descendit, vt aquarum fontes & flumina in tertium vsque diem exundarint.
Omnes igitur læticia pleni Deum collaudabant, qui serui sui precibus motus misericor-
diam suam ostendisset. Metropoli autem & populo comitante, sanctus Theodorus illinc
discessit, & cum ad Episcopum Æmilianum venisset, ab eoque optatissimas sancti marty-
ris Georgij reliquias accepisset, ad sanctum monasterium suum cum gaudio reuersus est.]
hæc & alia plurima de Theodoro habet Eleusius, sed hæc modò satis ad institutum. Sanè
quidem constat numquam Deum Orientalem deseruisse Ecclesiam, quin aliquo lucis ra-
dio illustraret, mirifico videlicet aliquo sancto viro miraculorum operatore, nisi tantum
vbi à Catholica Ecclesia diuisi sunt schismate, cum & à Deo esse reiectos pluribus sepe de-
monstratum est experimentis.

XXXIX.
PLVVIAM
A DEO IM-
PETRAT.

XXX.
OSCENSE
CONCI-
LIVM.

XXXI.
NARBONENSE
CONCI-
LIVM.

XXXII.
NARBONENSE
CONCI-
LIVM
SVD REC-
CARDO.
*Sergius

Quod ad res Occidentalis Ecclesiæ pertinet, hoc eodem anno celebratum est in Hispa-
nia Oicense Concilium, Era nimirum sexcentesima trigesima sexta: ex quo duo dumtaxat
canones reperiuntur, quibus illud de canonica clericorum disciplina sancitum reperitur, vt
castitate sincera & haud dubia polleant, ne videlicet quouis modo de eis aliqua inhonesta
suspectio suboriri valeat. Frequentia quidem fuisse Concilia in Hispania temporibus Rec-
caredi, satis apparet. Inuigilante enim ipse in eo visus est, vt Christiana religio magis ma-
gisque illustraretur, & Catholica fides, qua præstabat, sanctis operibus æque claresceret.

XXXI.
NARBONENSE
CONCI-
LIVM
SVD REC-
CARDO.
*Sergius

Verum non pro Hispanis tantum subditis tibi populis sollicitus fuit, sed pro Gallis etiam,
qui in Narbonensi prouincia subiecti sibi essent: nam quarto regni sui anno Narbonæ Con-
cilium celebrandum curauit, Era sexcentesima vigesima septima, qui est annus Domini
quingentesimus vndenagesimus, nouem scilicet ante annos: quod ad finem superioris
tomi fuerat collocandum: sed quoniam non ante hoc tempus nati ipsam fuerimus, neque
hactenus eum certò sciamus, illud hic tibi verbatim excudendum curamus integrum.
Accepimus ipsum ex scripto codice ab Hispania Romam misso ad Gregorium Decimum-
tertium Pontificem Maximum Idibus Nouembris anno Domini millesimo quingentesi-
mo septuagesimo sexto, descriptum ex peruetusto Gothico codice monasterij sancti
Æmiliani in regiam bibliothecam translato. sic enim se habet:

XXXII.
NARBONENSE
CONCI-
LIVM
SVD REC-
CARDO.
*Sergius

NARBONENSE CONCILIVM anno quarto Reccaredi, atque Era sexcentesima vi-
gesima septima. In nomine Domini nostri Iesu Christi, anno feliciter quarto regni domi-
ni nostri gloriosissimi Reccaredi Regis Narbonæ.

XXXII.
NARBONENSE
CONCI-
LIVM
SVD REC-
CARDO.
*Sergius

Migetius, Sedatius, Benenatus, Boëtius, Pelagius, Tigradius, Agrippinus, & Sergius*
Episcopi Galliarum prouinciæ.

Concilia sanctorum antiquorum Patrum vel decreta obseruare cum Dei timore cu-
pientes, nos in vrbe Narbona, secundum quod sancta Synodus per ordinationem glorio-
sissimi domini nostri Reccaredi Regis in vrbe Toletana finiuit*, die Kalend. Nouembris,
Deo auspice, in vnum conuenimus, & aliquanta quæ iuste & pie sunt edita, & per
patrocinacionis* potestatem non supplebantur ad memoriam, nunc temporibus domi-
ni nostri sub præfationibus deducentes recapitulare fecimus: & quæ pro regula & fidei
Catholicæ disciplina adhuc visa sunt, communi tractatu elegimus conscribenda, & ca-
nonibus definiuimus adiungenda, quæ tenore capitulorum subsequenter euidenti iure
declariantur.

XXXIII.
*religio-
rum

Hoc regulariter definitum est, vt nullus clericorum vestimenta purpurea induat, quæ ad
iactantiam pertinent mundialem, non ad religiosam* dignitatem: vt sicut est deuotio in
mente, ita & ostendatur in corpore: quia purpura maxime laicorum potestate præditi de-
betur, non religiosi. Quod si quis non obseruauerit, velut transgressorem legis coëncen-
dum.] Vnus quidem purpuræ fuisse scitur Dei præcepto* in ornatu vestium Summi Sacer-
dotis veteris legis: cessit verò eadem vsui Summi Pontificis Christianorum; qua carere
Annal. Eccl. Tom. 8. L 2 non

CHRISTI
598.GREGORII PAP.
9.MAVRITII IMP.
13.

^{Greg. lib. 2. epist. 14. Ind. xi. lib. 7. epist. 28. Indict. 1. lib. 7. ep. 113. Ind. 2. edit. Rom.}
non debuit, cum maiorem fore gloriam Christi sacerdotij, quam Aaronici, pariter Prophetæ prædixerint. Porro quæ peculiaris vsus Romanæ Ecclesiæ essent (vt suo loco superius dictum est) alijs vti illis vetitum erat, sicut calceis compaginatjs, dalmaticis, mappulis, quibus clerici aliarum Ecclesiarum vti prohibebantur, vt sanctus Gregorius tradit^a. Sed reliquos recensemus canones, qui ita pergunt:

XXXIV.

Hoc itaque definitum est, vt in psallendis ordinibus per quemque Psalmum gloria dicatur omnipotenti Deo; per maiores verò Psalmos, prout fuerint prolixius, pausationes fiant, & per quamque pausationem gloria Trinitatis Domino decantetur.

XXXV.

Nam & hoc secundum præcorum censuram canonum finitum, vt nullus clericus, subdiaconus, diaconus, vel presbyter in plateis resideat, certè nec in plateis stare, & famulis diuersis commisci. Quod si quis facere præsumpserit, repellendum omnino ab officio, & execrandum, si non emendauerit: & à communione & ab officio priuetur.

XXXVI.

Vt omnis homo tam ingenuus, quam seruus, Gothus, Romanus, Syrus, Græcus, vel Iudæus, die Dominico nullam operam faciant, nec boues iungantur, excepto si in murando^{*} necessitas incubuerit. Quod si quisquam præsumpserit facere: si ingenuus est, det Comiti ciuitatis solidos sex: si seruus, centum flagella accipiat.

* forte mendo

XXXVII.

Secundum Concilium Nicæni^{*} sanctissimi, concinnabula^{*} vel coniurationes^{*} non fiant clericorum, quæ sub patrocinio solebant fieri laicorum. Nec vnusquisque de inferiore gradu seniore sibi elatus aut increpet, aut iniuriet. Quod si quis prætermisso tam iustæ censuræ ordine ausus fuerit facere, districtione sæuissima corrigatur, vt sub poenitentiae nomine vitia recedente^{*}: id est, anno vno in monasterio sciat abiicere superbiam, vnde inflatur, quod est diabolus; & addicat humiliationem Christi, quia per ipsam mortem gustare dignatus.

*coniurationes

* recidantur, vel recedant.

XXXVIII.

Secundum Concilia præcorum Orthodoxorum decreuit fraternitas, vt quicumque fuerit culpabilis inuentus clericus, aut honoratus de ciuitate, & ad monasterium fuerit deputatus, sic Abba qui est prædictus^{*}, cum illo qui dirigitur, agat, sicut ab Episcopo manifesta correptione fuerit ordinatus. Aliter si Abba facere elegerit, pro correptione tempus aliquod suspendatur: quia ab hac^{*} causa dirigitur, vt emendetur, non vt passim forculis diuersis satiretur.

* præfectus

* ob hanc causam

XXXIX.

Hoc ante omnia decretum est, vt Iudæis non liceat corpus *defuncti* deducere psallendo: sed vt eorum habuit mos & consuetudo antiqua, corpus deducant, & deponant. Quod si aliter facere præsumpserint, inferant Comiti ciuitatis vncias sex.

XL.

Hoc maximè definitum est, vt nullus audeat clericorum ordinationem sui Episcopi contemnere: sed vbi ordinatus fuerit, ambulare debeat cum gratia & obedientia, & quæ iniuncta fuerint agere. Quod si sub corlumo superbiæ neglexerit implere: non solum à stipendio, sed vno anno à communione priuetur.

XLI.

Amodò nulli liceat Episcoporum ordinare diaconum, aut presbyterum litteras ignorantem. Sed qui ordinati fuerint, cogantur discere. Qui verò diaconus aut presbyter fuerit litteris ineruditus, & desidiose legere vel implere officium distulerit, & in Ecclesia ad omnia utilis non fuerit, ab stipendio reiciendum, & inclinandum, quoad usque curuatus impleat & defendat, quod esse cognoscitur. At quid erit in Ecclesia Dei, si non fuerit ad legendum exercitatus? Et si perseverauerit desidiosè, & non vult proficere, mittatur in monasterio^{*}, quia non potest edificare populum.

* monasterium,

XLII.

Hæc maximè pro Dei timore & modo disciplina canonicae elegimus custodienda, vel tenenda, vt dum Missa celebratur, nullus presbyter aut diaconus absque aliqua infirmitate, dum Missa perficitur, egredi de altario audeat. Nec diaconus, aut subdiaconus certè, vel lector, antequam Missa consummetur, alba se præsumat exuere. Quod si quisquam non impleuerit constitutum, presbyteri increpentur vt redeant, diaconos & execrandos & stipendio priuandos, reliquos districtione strictissima condemnandos.

Hoc

CHRISTI
598.GREGORII PAP.
9.MAVRITII IMP.
13.

A Hoc regulariter secundum priorum statuta canonum finitum est, vt tam subdiaconus, quam ostiarius, & reliqui, seruitium sanctæ Ecclesiæ consuetum absque vlla desidia impleant, & senioribus vel^a ad osteos subleuent. Qui contempserit facere & adimplere, subdiaconos verbis corripiendos, & si non emendauerint, ab stipendio probandos, reliquos flagris coercendos.

XLIII.

* locus deprauius.

Hoc itaque propter ampliandam fidei Catholicæ disciplinam elegimus definiendum, vel tenendum: vt si qui viri ac mulieres diuinatores, quos dicunt esse caragios atque forticularios, in cuiuscumque domo Gothi, Romani, Syri, Græci, vel Iudæi fuerint inuenti, aut quis ausus fuerit amodò in eorum vana carmina interrogare, & non publicè hoc voluerit annuntiare: pro hoc quod præsumpsit, non solum ab Ecclesia suspendatur, sed etiam sex auri vncias Comiti ciuitatis inferat. Illi verò qui tali iniquitate repleti sunt, & fortes & diuinationes faciunt, & populum præuaricando seducunt, vbi inuenti vel inuentæ fuerint, seu liberi, seu serui vel ancillæ sint, grauissimè publicè fustigentur, & venundentur, & pretia ipsorum pauperibus erogentur.

XLIV.

Ad nos peruenit, quosdam de populis Catholicæ fidei execrabili ritu diem quintam Feriam (qui & dicitur Iouis) multos excolere, & operationem non facere. Quam rem pro Dei timore excrantes & blasphemantes, quicumque ab hac die præter festiuitates in eo die venientes ausus vel ausa fuerit vacare, & operam non facere, si ingenuus est, aut ingenua, de Ecclesia repellendus, & sub poenitentia mittendus anno vno, & eleimolyna & metu satisfaciatur, vt eis Dominus ignoscat. si seruus aut ancilla fuerit, contenta flagella correcti Domino consignentur, & vltra talia eos obseruare non permittant.

XLV.

Migetius in Christi nomine Ecclesiæ Catholicæ Narbonensis Episcopus in has constitutiones, secundum quod nobis cum fratribus nostris Deo inspirante placuit, relegi & subscripsi.

XLVI.

Sedatius in Christi nomine Ecclesiæ Catholicæ Biterrensis Episcopus in his constitutionibus interfui & subscripsi.

Boëtius in Christi nomine Ecclesiæ Magalensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.

Pelagius in Christi nomine Ecclesiæ Nemausensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.

Tigradius in Christi nomine Ecclesiæ Agathensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.

Sergius^{*} in Christi nomine Ecclesiæ Carcafonensis Episcopus in has constitutiones interfui & subscripsi.

* Sergius

Agrippinus de ciuitate Loteba in Christi nomine Episcopus in has constitutiones interfui. hæc tenet Concilium Narbonense à nobis hic, ne periret excusum.

Hoc eodem anno defunctus est Guntheramnus Francorum Rex religiosissimus. Quod ad temporis rationem pertinet: cum regnasse annos trigintatres tradant qui res Francorum sunt persecuti^a, consuetque ipsum ex iis quæ superius dicta sunt, regnare ccepisse anno Redemptoris quingentesimo sexagesimo quinto: planè ad hunc peruenisse annum, dicere oportet. Defunctus sepultus est in ecclesia sancti Marcelli, quam maximo sumptu ipse edificauerat: qui & in territorio Segonum (vt idem testatur auctor) monasterium quoque construxit, quod & reditibus auxit: Synodumq. quadraginta Episcoporum collegit, vt ab eisdem in eodem loco sanctorum martyrum Agaunensium ordo psallendi institutus à sancto Aui-

XLVII.

GVNTERAMNI REGIS OBIVS.

* Aimon. de gest. Franc. lib. 3. cap. 81.

to & reliquis Pontificibus probaretur, & teneretur à monachis monasterij sui. Erat idem Rex eorundem martyrum studiosissimus, quorum reliquias penes se habere curauit. Quid verò acciderit, cum ex monasterio sanctorum reliquias petiit, Gregorius Turonensis narrat his verbis^b: Cum autem Guntheramnus Rex ita se spiritualibus actionibus mancipasset, vt relictis sæculi pompis, thesauros suos ecclesijs & pauperibus erogaret: accidit, vt misso presbytero, munera fratribus, qui sanctis Agaunensibus deseruiunt, ex voto transmitteret, præcipiens presbytero, vt ad eum rediens, sanctorum sibi reliquias exhiberet. Igitur dum impleta Regis præceptione, cum his regrederetur pignoribus, Lemnaci lacu, per quem Rhodanus influit, nauigium petiit. Extenditur autem lacus ille in longitudinem quasi stadijs quadringentis, latitudine autem stadijs centum quinquaginta. Denique reuertens presbyter (vt diximus) cum nauigium hoc fuisset aggressus, subita tempestas orta fluctus tollit ad sidera, surgunt vndarum montes, & nunc puppis nauiculæ, prora delibente, fertur

* Greg. Tur. de glor. mart. c. 76.

in altum, nunc iterum demersa puppi, proa tollitur in sublime. Turbantur nautæ, & nihil aliud nisi solam mortem in hoc periculo præstolantur.

XLVIII. Tum presbyter, cum videret se his fluctibus obrui, & spumis vndarum ipsarum grauitè operiri, extractam à collo capsulam, quæ Sanctorum pignora continebat, vndis tumentibus obiecit, ac Sanctorum præsidium clara inuocat voce, dicens: Ne peream in his fluctibus, virtutem vestram deprecor, Martyres gloriosi: sed protinus qui iugiter pereuntibus præbetis auxilium, mihi, quæso, dexteram porrigere salutis dignemini. fluctus opprimite, nosq. ad littus optatum vestri adiutorij ope deducite. Et hæc dicens, cessante vento, decedentibus vndis, ad littus euecti sunt. Hæc ab ipso cognoui presbytero.] ista Gregorius, à nobis Guntheramni Regis maximè pij occasione relata. Dum verò aiunt Childeberto Guntheramnum reliquisse regnum, non video quomodo id fieri potuerit, cum habita ratione anno B Domini (vt dictum est) quingentesimo nonagesimo sexto, vt ex litteris sancti Gregorij Papæ monstrauius datis primò ad Childebertum, inde ad filios Theodobertum & Theodoricum Reges, qui iam successerant patri, eadem Indictione decimaquarta.

XLVIII. VERTUTE SACRARVM RELIQUIA RVM LIBERANTVR A NAVI A G'IO.

IESV CHRISTI ANNVS 599.

GREGORII PAP. ANNVS 10.

MAVRITII IMP. ANNVS 14.

I. Quid ordine sequitur quingentesimus nonagesimus nonus Redemptoris annus Indictione secunda inscribitur, quo pax cum Longobardorum Rege transacta est, sed certè ad breue temporis spatium, nempe ad duos tantummodò annos: nam in Epistola ad Innocentium anno sequenti data ista habet Gregorius: Sollicitudinem vestram desiderato nuntio releuamus, indicantes cum Longobardorum Rege vsque ad mensem Martium futuræ quartæ Indictionis de pace, propitiante Domino, conuenisse. Quæ si retineatur, ignoramus: quia idem Rex obiisse postea nuntiatus est, licet adhuc habeatur incertum.] At licet ad modicum spatium temporis pax diutius procurata sancita fuerit, pro ingenti tamen munere ab ipso Gregorio accepta est, vt saltem licuerit respirare: pro quo gratias agens, ad Regem ipsorum has litteras dedit:

Greg. lib. 8. ep. 37. Ind. 1. DE PAGE FACTA CVM LONGOBARDIS.

Greg. lib. 7. epist. 41. Ind. 2.

II. LITTERARUM AD AGILULPHVM PHVM DE PAGE.

Greg. lib. 7. ep. 42. Ind. 1.

III.

Greg. lib. 7. epist. 102. Ind. 2.

DE ARNULPHO DVCE DVBLICI CORLE AD PACEM VENIENTE. *exercendi

Gratias excellentiæ vestræ referimus: quia petitionem nostram audientes, pacem quæ vtrisque esset partibus profutura (sicut de vobis confidentiam habuimus) ordinastis. Ex qua re excellentiæ vestræ prudentiam & bonitatem valde laudauimus: quia pacem diligendo, vos Deum, qui ipsius est auctor, amare monstrastis. Nam si (quod abesse gaudemus) facta non fuisset, quid aliud agi debuit, nisi vt cum peccato & periculo partium, miserorum rusticorum sanguis, quorum labor vtrisque proficit, funderetur? Sed vt prodesse nobis eandem pacem, quemadmodum à nobis facta est, sentiamus: paternam charitatem salutantes, petimus, vt quoties se occasio dederit, Ducibus vestris per diuersa loca & maximè in his partibus constitutis, vestris præcipiatis epistolis, vt hanc pacem (sicut promissum est) summo opere custodiant, & occasiones sibi aliquas non quarant, vnde aut contentio quædam, aut seditio aliqua, aut ingratitude nascatur: quatenus voluntati vestræ amplius agere gratias valeamus. Latroes verò præsentium, sicut re vera homines vestros, in eo quo decuit affectu suscepimus: quia iustum fuit, vt viros sapientes, & qui pacem factam Deo propitio nuntiant, cum charitate & suscipere & dimittere deberemus.] hæc ad Agilulphum Regem Gregorius: eadem sermè ad eius coniugem Theodolindam Reginam.

Verùm non sicut Agilulphus Rex, iurauit Arnulphus Dux Spoleti, sed dolosè visus est agere, quia ad pacem præstandam inuitus accessit. Veritus est itaque Gregorius dolos Longobardorum, ne sub inuolucro verborum, loco pacis, bellum lateret: nam accipe quid scribat hoc anno ad Theodorum Curatorem Rauennæ: Indicamus itaque, Arnulphum de seruanda pace, non vt Rex ipsius iurauit, sed sub conditione, si sibi in quoquam excessum non fuerit, aut si nullus contra Arogis exercitum ambulauerit, sacramenta præstitisse. Quod quia omnino iniquum & dolosum est, nos tamquam si non iurasset habemus: quia in aliquid parum facilem tibi excedendi * occasionem inueniet, & plus nos, si de eo suspecti non fuimus, decipiet. Varnulfrida verò, ad cuius consilium idem Arnulphus cuncta agit, omnino iurare despexit. Et id contingit, vt ex pace, quam multum desiderauimus,

nos

A nos in his partibus nullum remedium habere possimus: quia de iisdem hostibus, de quibus suspecti nunciusque fuimus, adhuc & in posterum suspecti sumus.

Cognoscat præterea gloria vestra, homines Regis, qui huc transmissi sunt, imminere, vt in pacto debeamus subscribere: sed recordantes eorum quæ Agilulphus à Basilio viro clarissimo conuita super nos in beati Petri dixisse fertur iniuriam, quamuis hoc penitus idem Agilulphus negauerit, à subscriptione tamen abstinere præuidimus: ne nos, qui inter eum & excellentissimum filium nostrum domnum Exarchum petitores sumus & mediij, si quid fortè clam sublatum fuerit, falli in aliquo videamur, & nostra ei promissio in dubium veniat: & si qua de futuro (quod absit) necessitas fuerit, occasionem inueniat, qualiter nostræ petitioni consentire non debeat. Et ideo petimus, vt sicut & à prædicto filio nostro excellentissimo poposcimus, gloria vestra, ea qua nobis charitate vnita est, peragat, quatenus antequam homines ipsi ab Aroge reuertantur, Rex eis sub festinatione scripta transmittat, quæ tamen ad nos deferantur, in quibus eis præcipiat, vt nos subscribere non petant. Sed si tantum est, Gloriosum fratrem nostrum, vel de Episcopis vnum, aut certè Archidiaconum subscribere faciemus.] hæc de pacis causâ Gregorius, ex quibus admiraberis viri in gerendis negotiis industriam atque prudentiam dexteritati coniunctam.

Quid actum inter hæc sit, licet historiæ nihil prodant: constat tamen ex litteris S. Gregorij mense Iulio datis, ipsum adhuc ingemuisse sub gladio barbarorum, dum scribens ad Eulogium Episcopum Alexandrinum hæc habet: Pero autem vt pro me enixius vestra sanctitas orare debeat: quia & podagræ doloribus, & barbarorum gladiis, & curarum afflictionibus incessanter premor.] hæcenus Gregorius. atque satis de rebus hoc anno cum Longobardis transactis.

C Hoc eodem anno accusato à suis Episcopis Primate prouinciæ Bizacænæ in Africa, de eo sententiam ferre Gregorium Papam Imperator voluit, vt pote ad quem pertinere omnium totius orbis Episcoporum iudicium non ignoraret. Sed monemus lectorem, deceptum errore librarium, vel quisquis fuit, qui in titulo posuit hanc causam fuisse Episcopi Constantinopolitani: deceptus nimirum, quòd legit Episcopum Byzancenum, pro Bizaceno, sicque putauit hunc fuisse Episcopum Constantinopolitanum, nesciens plurimum differre Byzantium, à Bizacio in Africa ciuitate, à qua denominata est prouincia Bizacena. Sed quid accidit? Perfoluto auro, per Imperatoris magistratus controuersia sopita est. Sunt de his litteræ ipsius Gregorij ad Ioannem Episcopum Syracusanum, in quibus hæc de his habet: Causam tamen, de qua agitur, necdum sanctitas vestra subtilius agnouit. In quodam enim crimine Bizacenus Primas fuerat accusatus, & piissimus Imperator eum duxta statuta canonica per nos voluit iudicari. Sed acceptis decem auri libris, tunc Theodorus Magister militum obtulit, vt minimè fieret. Tamen piissimus Imperator admonuit, vt transmitteremus, & quidquid esset canonicum faceremus. Sed videntes contrarietates hominum, eandem causam inire nolimus. Nunc autem idem Primas aliqua de consilio suo loquitur: & valde dubium est, vtrum purè, an certè quia à coepiscopis suis impetitur, nobis modò talia loquatur. Nam quòd se dicit sedi Apostolicæ subiecti: si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit: cum verò culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sunt.] hæc Gregorius secundum ea quæ superiori anno iam diximus.

Hoc item anno cum idem S. Gregorius subodoratus esset peragi Synodum Constantinopoli, in scia Apostolica sede, veritus ne quid noui ibi decerneretur de nomine Occumenici, atque illud ex Synodi decreto secundum inuentum Ioannis antecessoris Cyriaci ignominiosè nimis Episcopo Constantinopolitano ibidem confirmaretur: scripsit ad omnes Episcopos Orientis, licet dumtaxat Eusebius Thessalonicensis Episcopus in epistola inscriptione nominetur, monens vt Cyriaco talia præsumenti resistent, atque de Concilio ista subdit: Præterea peruenit ad nos, quòd fraternitas vestra ad urbem Constantinopolim sit conuocata. Et quamuis piissimus noster Imperator agi illic illicita non permitat, tamen ne peruersi homines conuentus vestri occasione reperta, aut pro huius nominis superstitione locum surreptionis requirant, aut ob aliam rem facere Synodum cogitent, quatenus hoc in ea callidis machinationibus inducant: quamuis sine Apostolicæ sedis auctoritate atque consensu nullas quæcumque acta fuerint vires habeant: verumtamen coram omnipotenti Deo contestor & admoneo, vt nullus vestrum illic quibuslibet suasionibus, quibuslibet blandimentis, quibuslibet premiis, quibuslibet terroribus teneatur

IV.

*Arogis

V.

Greg. lib. 7. epist. 85. Ind. 2. edit. Rom.

VI.

DE CAUSA EPISCOPI BIZACENI.

Greg. lib. 7. ep. 64. Ind. 2.

*voluimus.

VII.

DE SYNODO CONVOCATA CONSTANTINOPOLI.

Greg. lib. 7. ep. 70. Ind. 2. edit. Rom.

OECCUMENICA SYNO-DVS SINR CONSENSV ROM. PONTIF. NYLLA.

assensus, sed pro æterni iudicij consideratione aduersus praua desideria salubriter & vnanimiter vos exhibete: & pastorali constantia atque Apostolica auctoritate suffulti, predonem irruentemque lupum excludite, & in discissionem Ecclesiæ scruenti non cedite, ne de hac re quacumque surreptione Synodum patiamini, quæ neque legitima quidem, nec Synodus dicenda est, celebrari.

VIII.

Hoc quoque pariter admonemus, vt si fortè nil actum de huius peruersi nominis mentione fuerit, sed de alia re Synodus fortè colligitur: omnino sitis cauti, circumspecti, vigilantes, atque solliciti, ne quid illic circa locum aliquem vel personam præiudicialiter siue illicitè aduersus canones censeatur. sed si quid incidentis utilitatis causa tractandum est: sic causa, de qua agitur, formam accipiat, vt statuta vetera nulla conuellat. Vnde iterum coram Deo & Sanctis ipsius admonemus, vt hæc omnia summo studio & tota mentis intentione seruetis. Nam si quis (quod non credimus) scripta præsentia aliqua in parte neglexerit, à beati Petri Apostolorum principis pace se nouerit segregatum.] hætenus Gregorius ad Episcopos Orientis. Vidisti quanta in vno Romano Pontifice insit auctoritas atque potestas, cuius nisi consensus accedat, omnia à quibusvis Episcopis statuta inania penitus reddi contestetur? Sed reliqua persequamur.

IX.

DE CON-
VERSIONE
SCHISMA-
TICORVM.
Greg. lib. 7.
ep. 101. Ind.
2. edit. Rom.
Idem lib. 7.
epist. 99. edit.
Rom.
Greg. lib. 7.
epist. 100.
edit. Rom.
Idem lib. 7.
ep. 98. Ind. 2.
und. edit.
Idem lib. 7.
epist. 93. 94.
edit. Rom.
Idem lib. 7.
ep. 97. Ind. 2.

Non modicum Gregorius accepit gaudium hoc anno ex schismaticis in Istria partibus degentibus reuersis ad Catholicæ Ecclesiæ vnitatem: quo argumento data extant pleraque eiusdem Gregorij litteræ. Fuerunt hi habitatores Capreae insular in Istria posita, qui legationem ad Rom. Pontificem mittentes, rogauerunt ad Ecclesiæ vnitatem admitti. Quos benignè suscipiens S. Gregorius, Ecclesiæ Catholicæ communioni coniunxit, eisdemque legatis dimissis litteras ad illos qui eos miserant reddidit, quos & commendauit Callinico Rauennæ Exarcho, necnon Mariniano Episcopo Rauennati, vt eos redeuntes ad propria benignè suscipere atque fouerent. Adierant alij ex iisdem Siciliam, vbi suum ipsorum Episcopum degere cognouerunt, vt illum cum iis qui ibi erant schismatici, ad eandem vnitatis gratiam capessendam inducerent, quos Romano Defensori litteris commendauit. Hos autem per eisdem legatos Romam missos cum intellexisset sanctus Gregorius ad opus hoc diligenti studio collaborasse, ad Imperatoris ministros eidem præuinciam præfectos, iisdem redeuntibus legatis, litteras dedit, pluribus gratias agens, quod pietatis zelo exarsuantes, ad vnitatem sanctæ Ecclesiæ eisdem populos reducere pro viribus laborarent. Fuerunt hi Basilius vir illustris, Mastalonus, Theodosius, necnon Magister militum Gulsarus nomine, ad quem etiam huiusmodi litteras dedit.

X.

MAGISTRI
MILITVM
STVDIVM
IN CON-
VERTEN-
DIS SCHI-
SMATICIS.

Latores præsentium de Istria ad nos partibus venientes, tanta nobis bona gloriæ vestrae retulerunt, vt in reddendam nos vobis gratiarum actionem vehementer accenderent. Cognouimus namque, quod inter curas iniunctæ vobis gubernationis illarum partium, præcipuam de animarum lucris sollicitudinem habeatis, & ita errantium corda ad vnitatem festinare vos Ecclesiæ reuocare, vt (quantum ad desiderium vestrum pertinet) nullum illic ab Apostolica segregatum remanere velitis Ecclesia, tantisque vos beati Petri Apostolorum principis amor accenderit, vt ouile ipsius, cui à Domino omnes creaturæ sunt tradita, summo redintegrare cum desiderio cupiatis. Habe, gloriose fili, ex tanto taliq; opere præfixam de diuina retributione fiduciam, in qua vos non solum nostra adhortatio, sed & Apostolicus quoque sermo confirmat: quia is qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viae suæ, saluabit animam eius à morte, & operiet multitudinem peccatorum. Quantalibet enim sit temporalis affluentia, vel certè prosperitas, habet finem suum, terminum mortis: hoc verò quod de animarum lucris apprehendistis studium, tenet fixam spei suæ certitudinem, æternæ scilicet vitæ retributionem. Quapropter præmissis paterno salutationis affectu, hortamur gloriam vestram, vt pro vnitare sanctæ fidei zelum, quem vobis ipse vnitatis auctor tribuit, studiosius peragatis, & quosque potueritis, in sinum matris Ecclesiæ ab schismatis sui reuocantes errore, adhortatione continua foueatis. Hoc etiam peragentes, vt & quos per vos Dominus suo ouili redintegrari concesserit, ita defensionis vestrae solatiis protegetis, vt non sit, quo hi qui adhuc in errore sunt positi, reuertentes ad salubre consilium valeant applicare. Dum enim vos causas Dei in terra agitis, ipse & hic actus vestros protectionis suæ feliciter ope disponit, & in æterna vobis vita, quam cupitis, pro tanto bono vestra retributio existet.] hucusque Gregorius ad Magistrum militum velut Apostolum in Euangelio laborantem. Ita Deus, cum tulerent Episcopi torpentes ignauia, & aduersantes aliquando, excitauit milites, qui Episcoporum zelo in conuertendis ab errore populis præditi essent.

Fac. 5.

Contigit

A Contigit hoc pariter anno mori Anastasium Episcopum Antiochenum cognomento Sinaitam, celebrem inter scriptores Ecclesiasticos, cum sedisset annos sex inchoatos, postquam ad suam Ecclesiam post Gregorium restitutus fuit: qui ob sanctitudinem vitæ, cum Orientali, tum Occidentali Ecclesiæ factus conspicuus, ab vtraque commendatus atque illustratus, perpetuis monumentis inter Sanctos receptus, anniuersaria commemoratione à Catholicis celebratur vndecimo Kalendas Maij. Hic susceptum à Gregorio Papa, quem mirificè coluit, de cura pastorali librum, eundem Græcum reddidit, tradiditque legendum Orientalibus: habentur eiusdem auctoris sermones complures, perpauci autem Latinitate donati. Scripsit etiam egregium opus de relictis dogmatibus. Huic autem alium eiusdem nominis subrogatum fuisse Anastasium, Nicephorus Constantinopolitanus Episcopus in Chronico tradit. Ceterum Nicephorum cognomento Callistum errasse in duobus his Anastasii constat, dum quod alterius est, alteri tribuit. Etenim hunc qui præcessit, nominatum Sinaitam, non qui successit, tradit occisum à Iudæis. sed cum sub Phoca id acciderit, iuniori Anastasio est tribuendum ex sententia Græcorum historicorum: quod etiam refellimus in Notis ad Romanum Martyrologium pluribus.

X I.

O B I T V S
S. ANASTASII
SINAITAE
EPISCOPI
ANTIOCHENI.
Sigeo. de
Scriptorib.
Eccles. c. 42.

Niceph. lib.
17. c. 29.

Recentè verò eiusdem Anastasij Sinaitæ has lucubrationes Nicephorus, qui eum primum præclarumque Ecclesiæ doctorem appellat: Huius, inquit, liber est, cui nomen ἰσχυρὸς, hoc est, vitæ dux, & Ecclesiæ dogmatum fines, aliaque præterea multa, item in sextum Platimum liber in ingressu ieiuniorum editus. Ego verò orationem etiam eius quamdam legi ad Antiochenos in introitu suo scriptam, & Pacificatoriam aliam, quam trigesimo tertio anno in thronum suum postliminio reuersus composuit, Mauritio Imperium obtinente, quem etiam in eo scripto, quod ab exilio reuocatus sit, laudibus effert.] hæc Nicephorus. Porro orationem eiusdem sancti Anastasij de sacra Synaxi Achilles Stadius Lulitanus in Latinum à se conuersam obtulit Gregorio decimotertio Pontifici Maximo, anno Redemptoris millesimo quingentesimo septuagesimo nono, dignam quidem quæ his temporibus ederetur, cum pleraque habeat de sumptione sanctissimæ Eucharistiæ obseruatione dignissima vetera monumenta: ex quibus hic tibi perpauca hæc saltem (ne ieiunium penitus abire sinamus) apponenda ex lauta mensa putauimus.

XII.

Niceph. lib.
18. c. 44.
SCRIPTA
ANASTASII
SINAITAE.

Dum enim inelamat in eos qui imparati ad sacram mensam accedunt, hæc ait: Quid grauius iis quibus vtimur moribus? Etenim rapinis, sceleribus, peccatorumque multitudine cooperti, tantummodò aqua ablutis manibus, sanctissimum corpus illud, diuinumque sanguinem pro salute mundi largiter olim effusum impuri sordidique ori admouemus.] Et post aliqua in detestationem facinoris inculcata, adicit ista: Nec enim ingredi in ecclesiam, ac diuinas imaginum Sanctorum formas, pretiosasque ac venerabiles Cruces etiam salutasse fuerit satis: non frigida manus abluisse, id verè est esse purum, mundumque: sed peccatorum sordes abluisse ac fugisse, sed confessione, sed lacrymis, sed contrito humiliatoque animo, sed demisso contractoque vultu peccatorum quibus tenemur catenas eluisse, ac tum demum ad illa sancta debeat accedere mysteria.] Et post nonnulla: Anaphora enim dicitur, quod ad Deum sursum feratur. Ades igitur quieto tranquilloque animo: Christo Domino per sacerdotes tua confitere peccata: quidquid egisti mali, tute damna, nec verecundare. Est enim verecundia quæ adducit peccatum, & est verecundia gloria & gratia, &c.] Ac demum post alia de demittendis acceptis à proximo iniuriis elegantem huiusmodi historiam perbreuem exempli causa adducit in medium:

XIII.

DE SVMMEN-
TIBVS SA-
CRAM EV-
CHARIST.
ANASTASII
COMMONI-
TIO.

Vir, inquit, vnus ex iis qui monachali insigniti sunt schemate, cum negligentissimè per summum otium vitam suam omnem egisset, ea quæ esset ad mortem, infirmitate cepit infirmari. Cumque iam vltimum spiritum duceret, suam ipsius mortem nequaquam perhorrescens, summa voluntate, magnaque cum gratiarum actione exolutus vinculis excedebat. Ad quem assidentium Patrum vnus: Frater, inquit, persuasum tibi habeto, & putasse nos, & vidisse, summa negligentia, animique remissione vixisse te vtiue ad hoc vsque tempus: & vnde hæc tibi nunc tanta securitas, id verò omnes nescimus. Cui respondit frater: Est ita omnino, Patres, vitam per summam negligentiam duxi: sed Angeli Dei eadem hac ipsa hora peccatorum meorum ad me chirographon attulerunt, cumque ea quæ fecissem postquam seculo renuntiassem peccata legissent, numquid agnoscerem rogauerunt. Quibus ego: Maxime verò, inquam, agnosco: sed idem ex quo renuntiaui saeculo vitamque institui monasticam, nec iudicavi quemquam, nec ab vilo mihi factam iniuriam memisse volui. Igitur Domini verba ad me quoque pertinere opto & oro, qui dixit:

XIV.

Nolite

Nolite iudicare, & non iudicabimini: &, Dimittite, & dimittetur vobis. Quæ postquam Angelis dixi, chirographon peccatorum meorum consciderunt: & inde nunc summa cum lætitia & securitate proficiscor ad Dominum. Hæc ubi frater ille narrauit Patribus, Domino in pace spiritum reddidit, magnæque astantibus ædificationis vtilitatisque causa & auctor extitit, &c.] hæc Anastasius.

XV.

Sed sint tibi pro ientaculo ista: lautiozem, si cupis, paratam habes mensam in editis iam ipsis ab eo conscriptis quinque libris De rectis fidei Catholicæ dogmatibus, quos se in exilio scripsisse testatur, nec non locupletiozem thesaurum vndecim eiusdem auctoris libros Anagogicarum contemplationum in Hexæmeron, quos vere huius esse Anastasij Sinaitæ, æque cum scholiaste sentio: dissentio verò à Nicephoro in errorem ducto, dum hunc Sinaitam martyrem appellat, quo titulo iunior Anastasius ob martyrium acceptum sub Phoca Imperatore tantummodo dignus est: hunc autem hoc anno sub Mauritio defunctum esse, tam quæ ex Nicephoro Constantinopolitano, quàm quæ proximè dicturi sumus ex sancto Gregorio Papa, fidem haud dubiam vendicant. Porro hic ipse Anastasius diuersis suorum scriptorum locis hos à se scriptos esse citat commentarios, nempe De constructione hominis libros duos, Contra Iudæos totidem, De Christi passionum contemplatione, De Ægypto encomium, Aduersus eos qui in Diuinis inducunt tres essentias.

XVI.

ANASTASIVS ANASTASIO SVCCEDIT.

His igitur de Anastasio Sinaita dictis, & gloriæ eius sanctæ memoriæ commendatis, ad ipsius successorem itidem Anastasium appellatum transeamus: qui ubi est creatus Antiochenus Episcopus, more maiorum de sua creatione certiozem reddidit Rom. Pontificem, fideique Orthodoxæ professionem ad eundem conscripsit. Non extat illa quidem, sed quam ad ipsum Gregorius epistolam reddidit, de testimonium profert, ubi hæc ipsius exordio ait: Fraternitatis tuæ scripta suscepi, professionem fidei rectæ seruantia: magnasque omnipotenti Deo gratias retuli, quod & immutatis gregis sui pastoribus, fidem quam semel sanctis Patribus tradidit, etiam post eos immutabilem custodit.] Intelligis, puto, lector, affirmare Gregorium iam mutatos esse pastores, nempe non amplius seniozem, sed iuniozem sedere cœpisse Anastasium, à quo exigebatur noua professio fidei, quod de seniore nullatenus dici potest.

XVII.

Porro ad iuniozem se scribere Anastasium, idem sanctus Gregorius in fine epistolæ istis fatetur verbis: Quia verò peruenit ad nos in Orientis Ecclesiis nullum ad sacrum ordinem, nisi ex præmiorum datione peruenire: si ita esse vestra fraternitas agnoscat, hanc primam oblationem omnipotenti Deo offerat, vt à subiectis sibi Ecclesiis errorem Simoniacæ hæreseos compescat, &c.] quæ quidem ad seniozem Anastasium iam tempore Iustiniani creatum Episcopum referri non possunt, vt primam hanc oblationem suæ pastoralis curæ offerret, sed ad iuniozem Anastasium hoc anno recens electum. Ad ipsum ergo Gregorius nouum pastorem scribens, plura de exacta exhibenda gregi cura pastorali commemorat: commendat etiam, quod nonnisi Catholici ad Ecclesiasticos ordines promouerentur.

XVIII.

SAVDATA FIDES CATHOLICAE MAVRITII IMPERATORIS.

Sed & quæ de fide Catholica Imperatoris & Imperatricis iisdem suis interfert litteris, accipe: Quod, inquit, ad sacros ordines rectæ fidei viri perducantur eidem omnipotenti Deo gratiæ sine cessatione soluendæ sunt, & pro vita piissimi & Christianissimi domini nostri Imperatoris, & tranquillissima eius coniuge, & mansuetissima eius sobole semper orandum est, quorum temporibus hæreticorum ora contitescunt: quia etiam eorum corda in infania perueni sensus ebulliunt, Catholici tamen Imperatoris tempore praua quæ sentiunt, eloqui non præsumunt.] hæc laude digna de Imperatore Gregorius, qui eadem totidem fermè verbis habet de iisdem Mauritio, coniuge, atque filiis in epistola ad Ilicium Ierofolymorum Episcopum data. Equidem inter felicissimos Imperatores collocandus erat Mauritius, si, quemadmodum fuit Catholicæ fidei tenacissimus, fuisset pariter & in reliquis æquè sincerus: sed dum minime rectæ fidei æque bona opera coniunxit, & contemptui habuit sanctissimos sacerdotes, Dei vindictam meruit experiri, vt suo loco dicemus.

XIX.

Greg. lib. 8. epist. 2. Ind. 3 inchoantis mensis Septembri.

Misit verò hoc eodem anno Imperator Romam triginta libras auri pauperibus diuidendas, necnon rogas, militare scilicet donatiuum, in milites erogandas. Pro quibus omnibus Gregorius gratias agens, eiusmodi officij plenas ad eum litteras reddidit. Dominorum pietas, quæ suos consuevit misericorditer famulos continere, ita benigna hic subuentione respicendit, vt cunctorum debiliu inopia largitatis eius sit consolatione subleuata. Pro qua re lacrymabili prece omnes deprecamur, vt omnipotens Deus, qui clemen-

A elementari vestre ad hoc corda computuit, incolume in amoris sui constantia dominorum feruet Imperium, & victorias eorum in cunctis gentibus auxilio suæ maiestatis extendat. Triginta itaque libras auri, quas confamilus meus Busa detulit Scribo, sacerdotibus, egenisque, & aliis fideliter erogauit. Et quia quadam in hanc Urbem sanctimoniales feminae ex diuersis prouinciis venerunt post captiuitatem fugientes: ex quibus, quantum locorum possibilitas recipit, aliquæ in monasteriis datae sunt: quæ verò in eis minime capi potuerunt, singulariter degentes inopem vitam ducunt: placuit, vt hoc quod cæcis, truncis, aliisque debilibus superesse posset, eis erogari debuisset; dummodo non solum dominorum misericordiam indigentes indigenæ, sed aduenientes etiam peregrini susciperent. Vnde actum est, vt simul omnes pro vita dominorum concorditer orarent, quatenus omnipotens Deus longa vobis & quietæ tempora tribuat, & pietatis vestræ felicissimam sobolem diu in Romana Republica florere concedat. Rogæ quoque militum ita per prædictum confamilium meum Scribonem, præsentem quoque glorioso Casto, magnæ factæ sunt, vt dona minorum cuncti sub disciplina debita gratias agendo susciperent, & hoc quod eis prius donari consueuerat, accipiendo, omne murmur auerteret.] hæc ad Imperatorem Gregorius. Vidisti in Mauritio fidem, vidisti & erga pauperes largitatem, vt etiam Romam vsque eius se effunderet misericordia? Sed quod in multis aliis, appensus in statera diuini iudicij, inuentus sit minus habens, meruit in hoc sæculo seuerè admodum flagellari.

Inter tot autem multiplicium negotiorum molestias contigit hoc anno ipsam Gregorium podagræ doloribus grauiorè affligi, cum tamen interea labores ex pastorali cura iugiter ingruentes minime prætermitteret. faterur verò ipse, adeo se præ doloribus viribus defecisse, vt intelligeret hebetatum. sed audi eius verba in epistola ad Secundinum: Scire te necesse est, fili charissime, quia tantis podagræ doloribus, tantisque curarum tumultibus premor, vt quamuis numquam me aliquid fuisse reminiscar, valde tamen me videam non esse qui fuerim.] ita ipse suis oculis quotidie minor apprensus, qui maior in Dei oculis in dies magis proficiens euadebat, vt Moyses, cum ante Deum se viliozem se ipso cognouit. & secundum illud Apostoli: Virtus in infirmitate perficitur] illud verius de se locutus: Cum infirmor, tunc fortior sum. Perseuerasse toto hoc anno eiusmodi ægitudine, quæ in fine eiusdem anni dicturi sumus, ostendit.

Doloribus pressus, nihil tamen (vt dictum est) remisit quotidianæ sollicitudinis omnium Ecclesiarum, sed cumulatè omnibus satisfecisse, litteræ hoc anno ab eo datae significant: adeo vt non publicis tantum, sed priuatis quoque in omnibus inseruierit: quod satis conspicitur in dicta epistola ad Secundinum. Erat iste Abbas magni nominis inter Longobardos existens, vt ex aliis ipsius Gregorij litteris ad Theodolindam Reginam datis apparet: huncque ipsum apud Paulum diaconum (errore puto librorum) non Secundinum, sed Secundum inuenimus nominatum, à quo fuisse baptizatum filium Theodolindæ Reginæ Adoualdum, idem affirmat, non alio titulo ipsum quam seruum Dei appellans, & patria Tridentinum, ubi idem auctor agit de eius obitu. Citat enim ipse frequenter: nam ab eo scriptam esse de Longobardis historiam tradit. Falluntur autem qui hunc putarunt Episcopum. Fuisse quidem apud omnes magnæ ob vitæ sanctitatem atque doctrinam exiltimationis, eadem datæ ad ipsum litteræ docent. Verum titubasse ipsum quidem nonnihil in recipienda Quinta Synodo, ex iisdem datis ad eum litteris apparet, dum adhuc consultius constat Gregorium de eadem simul & aliis quæstionibus, atque primum, num Orientales Ecclesiæ susciperent epistolam sancti Leonis Papæ ad Flavianum, atque an omnes pariter in damnationem Trium capitulorum æquè consentirent. Satisfacit his Gregorius, eundem certiozem reddens, omnes Orientales Ecclesias vnà cum quatuor Conciliis æquè recipere S. Leonis epistolam, atque etiam Quintam Synodum cum damnatione Trium capitulorum, de quibus nos superius diximus abundanter. Sed & ea inter alias pulsauit Gregorium de origine animarum quæstione perdifficili. Verum Gregorius percontanti nihil desiniendo respondit; originale tamen peccatum inharere nascentibus, firmiter demonstrauit. Porro easdem quæstiones si quis attentè consideret, occasione receptæ Quintæ Synodi ab ipso motas esse cognosceret.

Perierat præterea suis litteris idem Secundinus venerandas imagines. Quod Gregorius liberaliter æquè ac religiose præstitit, deque sacro imaginum cultu appotuit ab Ecclesia receptam doctrinam, dum hæc ait: Imagines quas tibi dirigendas per Dulcidum diaconum rogasti, misimus. Vnde valde nobis tua postulatio placuit: quia illum toto corde,

EPIST. GREGOR. AD MAVRITIVM IMP. DE MISSA BLEMOSYNA.

Togæ Exarcho, dominari

XX. GREG. LABORAT PODAGRA. Greg. lib. 7. ep. 54. Ind. 2. edit. Rom.

2. Cor. 12.

XXI.

Greg. lib. 12. ep. 7. Ind. 7 DE SECUNDINO ABATE. Paul. diac. lib. 4. c. 8. Idem lib. 4. c. 14. Idem lib. 3. c. 13.

XXII. MITTIT CVM ALIIS MVNERIBVS SACRAS IMAGINES.

roram intentionem queris, cuius imaginem prae oculis habere desideras, ut te visio corporalis quotidiana reddat exercitatum: ut dum picturam illius vides, ad illum animo inardescas, cuius imaginem videre desideras. Ab re non facimus, si per visibilia inuisibilia demonstramus. Sic homo qui alium ardentem videre desiderat, aut sponsam amans videre conatur, si contigerit eam ad balneum, aut ad ecclesiam ire, statim per viam incedendi se preparat, ut de visione eius hilaris recedat.

XXIII. Scio quidem, quod imaginem Saluatoris nostri non ideo peris, ut quasi Deum colas, sed ut recordatione Filij Dei in eius amore recalescas, cuius te imaginem videre consideras. Et nos quidem non quasi ante Divinitatem ante illam prosternimur, sed illi adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur: & dum nobis ipsa pictura quasi scriptura in memoriam Filium Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione laetificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi furtivas duas, imaginem Dei saluatoris, & sanctae Dei genitricis Mariae, beatorumque Apostolorum Petri & Pauli continentes, per supradictum filium nostrum diaconum, & unam Crucem, clauem etiam pro benedictione a sanctissimo corpore Petri Apostolorum Principis, ut per ipsum a maligno defensus permaneat, cuius signo munitum te esse credis. Et superius eadem epistola: Aloem vero, thymiam, styracem, & balsamum sanctorum Martyrum corporibus offerenda, latore praesentium deferente transmissimus. haec quo ad Sanctorum cultum. Dedit ad eundem & duos Homiliarum codices, quas super Euangelia ipse habuerat in ecclesia: in duo enim volumina illas partitas fuisse constat. Addidit insuper & vestimentum. Haec de muneribus ad eum a Gregorio missis, quibus demerere tantum virum conatus est, quem sciret continere potuisse Longobardos in communione Catholica.

XXIV. Quod vero ad cultum spectat sacrarum imaginum: non solum ante ipsas Deum precari atque adorare, sed & prosterni Fideles consueverunt, ex Gregorio intellexisti: verum ne religio in superstitionem declinet, ut manufacta, quasi Gentiles idola, Christianus colat, admonitionem quam audisti, coniungit, sicut & in epistola quam hoc item anno post haec dedit ad Serenum Massiliensem Episcopum, ubi ait: Indico dudum ad nos peruenisse, quod fraternitas vestra quosdam imaginum adoratores adspiciens, easdem ecclesiae imagines confregit atque proiecit. Et quidem zelum vos, ne quid manufactum adorari possit, habuisse laudamus: sed frangere easdem imagines non debuisse, iudicamus. Idcirco enim pictura in ecclesiis adhibetur, ut hi qui litteras nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quae legere in codicibus non valent. Tua ergo fraternitas & illa seruare, & ab eorum adoratu populum prohibere debuit: quatenus & litterarum nescij haberent unde scientiam historiae colligerent, & populus in picturae adoratione minime peccaret. haec ad Serenum, quod & seruat Ecclesia, sapientius iam admonita non picturam ipsam adorandam, sed quem eadem pictura reddit, quasi praesentem alloqui & venerari. Quis Christianorum adeo obtusus ingenio & captus mente reperitur, ut cum ante imaginem sternitur, dicat se adorare colores illos in imaginem super tabulam ductos: cum e contra ratione prototypi eam venerari & adorare debere consentiat. Sic & anno superiori eundem Gregorium rescripsisse meminimus de imagine Dei genitricis Mariae in synagogam Iudaeorum delata, ut deberet cum veneratione referri: & nuper in epistola ad Secundinum, prosterni pie solere Fideles ad sanctas imagines, tradit. In quam etiam sententiam accipias necesse est (nisi velis eum scripsisse sibi contraria) quae idem Gregorius in posteriori epistola eodem argumento conscripta ad Serenum habet: ut cum adorari imagines negat, intelligas de adoratione illa qua Gentiles colebant idola, cum putarent in manufactis diuinam esse virtutem. Sed de his pluribus Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum.

XXV. Quod demum ad ipsum Secundinum Abbatem pertinet, traxisse nimirum visus est contentiosum funem aduersus Gregorium: nam aliis post annos quinque datis ad Theodolindam Longobardorum Reginam litteris, fuisse itidem de Tribus capitulis & Quinta Synodo disceptandum, quae ibidem mox Gregorius subdit, ostendunt, ubi ait: Eam tamen Synodum; quae pia memoria Iustiniani tempore facta est, per latores praesentium transmissi: ut praedictus filius meus dilectissimus ipsam relegens, cognoscat, quia falsa sunt omnia, quae contra sedem Apostolicam vel Catholicam Ecclesiam audierat. Abiit enim nos cuiuslibet sensum haeretici recipere, vel a tomo sanctae memoriae Leonis praedecessoris nostri in aliquo deuiare. Sed quaecumque a sanctis quatuor Synodis sunt definita, recipimus; & quaecumque reprobata sunt, condemnamus. haec de his Gregorius, saepe saepius

DE SACRA-
RVM IMA-
GINVM
CVLTV.
Greg. lib. 7.
epist. III. In-
dit. 2. edit.
Rom.

Greg. lib. 7.
epist. 5. Ind. 2.

Greg. lib. 12.
epist. 7. Ind. 7.
SECVNDI-
NVS HAVD
FACILE
GREGOR.
ACQVIRE-
VIT.

aisdem (ut superius vidisti) quaestionibus siue a schismaticis, siue schismaticorum occasione vexatus, & (ut ita dixerim) lacinatus.

Fuit hoc item anno aequale laborandum Gregorio aduersus quosdam, qui in ipsum oblatrant, quod contra Constantinopolitanam Ecclesiam infurrexisset, a qua (ut ipsi aiebant) Ecclesia Rom. in sacris ritibus pleraque mutata esset. Quana fuerint ista, hic ex ipsius Gregorij litteris sunt afferenda; qui scribens ad Ioannem Syracusanum Episcopum, ita habet: Veniens quidam de Sicilia, mihi dixit, quod aliqui amici eius vel Graeci, vel Latini, nescio, quasi sub zelo sanctae Romane Ecclesiae de meis dispositionibus murmurarent, dicentes: Quomodo Ecclesiam Constantinopolitanam disponit comprimere, qui eius consuetudines per omnia sequitur? Cui cum diceret: Quas consuetudines sequimur: respondit: Quia Alleluia dici ad Missas extra Pentecostes tempora fecistis: Quia subdiaconos spoliatos procedere: Quia Kyrie eleison dici: Quia orationem Dominicam mox post canonem dici statulistis. Cui ergo respondi: Quia in nullo eorum aliam Ecclesiam secuti sumus. Nam ut Alleluia hic diceretur, de Ierosolymorum Ecclesia ex beati Ieronymi traditione, tempore beatae memoriae Damasi Papae traditur tractum. Et ideo magis in hac sede illam consuetudinem amputauimus, quae hic a Graecis fuerat tradita. Quod enim contingeret saepe Graecos homines Ecclesiam Romanam habere Pontifices, ab eisdem aliqua ex Graecorum ritibus illata in eam fuisse creduntur. Sed pergit: Subdiaconos autem ut spoliatos procedere facerem, antiqua consuetudo Ecclesiae fuit. Sed quia placuit cuidam nostro Pontifici, nescio cui, qui eos vestitos procedere praecipit: nam vestrae Ecclesiae numquid traditione a Graecis acceperunt? Unde habent ergo hodie, ut subdiaconi lineis in tunicis procedant, nisi quia hoc a matre sua Romana Ecclesia perceperunt? Kyrie eleison autem nos neque diximus, neque dicimus sicut a Graecis dicitur. Quia in Graecis simul omnes dicunt: apud nos autem a clericis dicitur, & a populo respondetur, & totidem vicibus etiam Kyrie eleison dicitur, quod apud Graecos nullo modo dicitur. In quotidianis autem Missis alia quae dici solent, tacemus: tantummodo Kyrie eleison, & Kyrie eleison dicimus, ut in his deprecationis vocibus paulo diutius occupemur.

Orationem vero Dominicam idcirco mox post precem dicimus, quia mos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecraret. At quae Gregorius afferit ex Apostolorum traditione, quod ad ipsam solummodo orationem Dominicam conficeretur Eucharistia, magna potuissent dubitationem afferre, & quarentibus nodum in scirpo, oblatrandi occasionem dare, nisi eadem ex iis quae idem hic Gregorius subdit, elucidarentur. Dum enim ait, dici ipsam Orationem Dominicam super Christi corpus & sanguinem, indicat euidenter non orationem Dominicam consecratam ab Apostolis corpus & sanguinem Christi, sed super ipsum iam consecratum dici consuetam, ex quorum traditione id ipsum haecenus Romana seruaret Ecclesia. subdit enim: Et valde mihi inconueniens visum est, ut precem, quam Scholasticus composuerat, super oblationem diceremus, & ipsam traditionem, quam Redemptor noster composuit, super eius corpus & sanguinem non diceremus. Sic igitur quod dixit: Apostolorum mos fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecrarent, perspicue intellexit, nihil aliud misuisse, sed ea consummasse, perfecisseque, sacrificium ipsum, Missae scilicet partem illam, quae Oblatio dicitur, vel Liturgia: aliter enim ea posse intelligi, prohibent quae Gregorius subdit, nimirum, dici ipsam Dominicam orationem super Christi corpus & sanguinem iam consecratum. Potuit ne vel cogitasse Gregorius, ut per Orationem Dominicam fieret consecratio, qui in suo libro Sacramentorum grandiusculis reliquit expressa litteris verba ipsa Christi, quibus Sacramentum conficeretur? neque alia quidem, quam quae ab Apostolis tradita & a sanctis Patribus sunt recepta, quae ipsa recitans S. Ambrosius ait: Ante verba Christi calix est vini & aequale plenus: ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur. Et quae verba Christi? nempe super panem dicta: Hoc est corpus meum. & super calicem: Hic est sanguis meus, &c. At si Graecos queris, habes inter alios Chrysostomum id ipsum profiteantem in Homilia de prodicione Iudae: si vero recentiores Latinos, est S. Casarius Arelatensis Episcopus, qui huius seculi exordio in Ecclesia Dei miro splendore claruit: ipse enim in Homilia septima de Paschate ista ait: Recedat ergo omne infidelitatis ambiguum: quandoquidem qui auctor est muneris, ipse etiam testis est veritatis. Nam inuisibilis Sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui verbi sui secreta potestate conuertit, ita dicens: Accipite & edite: hoc est corpus meum. Et sanctificatione repetita: Accipite & bibite:

XXVII. fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecraret. At quae Gregorius afferit ex Apostolorum traditione, quod ad ipsam solummodo orationem Dominicam conficeretur Eucharistia, magna potuissent dubitationem afferre, & quarentibus nodum in scirpo, oblatrandi occasionem dare, nisi eadem ex iis quae idem hic Gregorius subdit, elucidarentur. Dum enim ait, dici ipsam Orationem Dominicam super Christi corpus & sanguinem, indicat euidenter non orationem Dominicam consecratam ab Apostolis corpus & sanguinem Christi, sed super ipsum iam consecratum dici consuetam, ex quorum traditione id ipsum haecenus Romana seruaret Ecclesia. subdit enim: Et valde mihi inconueniens visum est, ut precem, quam Scholasticus composuerat, super oblationem diceremus, & ipsam traditionem, quam Redemptor noster composuit, super eius corpus & sanguinem non diceremus.

Sic igitur quod dixit: Apostolorum mos fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecrarent, perspicue intellexit, nihil aliud misuisse, sed ea consummasse, perfecisseque, sacrificium ipsum, Missae scilicet partem illam, quae Oblatio dicitur, vel Liturgia: aliter enim ea posse intelligi, prohibent quae Gregorius subdit, nimirum, dici ipsam Dominicam orationem super Christi corpus & sanguinem iam consecratum. Potuit ne vel cogitasse Gregorius, ut per Orationem Dominicam fieret consecratio, qui in suo libro Sacramentorum grandiusculis reliquit expressa litteris verba ipsa Christi, quibus Sacramentum conficeretur? neque alia quidem, quam quae ab Apostolis tradita & a sanctis Patribus sunt recepta, quae ipsa recitans S. Ambrosius ait: Ante verba Christi calix est vini & aequale plenus: ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur. Et quae verba Christi? nempe super panem dicta: Hoc est corpus meum. & super calicem: Hic est sanguis meus, &c. At si Graecos queris, habes inter alios Chrysostomum id ipsum profiteantem in Homilia de prodicione Iudae: si vero recentiores Latinos, est S. Casarius Arelatensis Episcopus, qui huius seculi exordio in Ecclesia Dei miro splendore claruit: ipse enim in Homilia septima de Paschate ista ait: Recedat ergo omne infidelitatis ambiguum: quandoquidem qui auctor est muneris, ipse etiam testis est veritatis. Nam inuisibilis Sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui verbi sui secreta potestate conuertit, ita dicens: Accipite & edite: hoc est corpus meum. Et sanctificatione repetita: Accipite & bibite:

XXVI.

Greg. lib. 7.
ep. 64. Ind. 2.
edit. Rom.
DERIVIVS
EVVGVIVS
A GRAECIS
ACCEPTIS.

XXVII.

VERBORVM
S. GREGOR.
VERVSSEN-
SVS.

XXVIII.

Ambros. de
Saceram. l. 4.
c. 5.

bibite : hic est sanguis meus, &c.] hæc ex pluribus, quod obiter de his agendum incidit A ob elucidationem verborum S. Gregorij, qui in eadem epistola ista subiicit: De Constanti- nopolitana Ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet sedi Apostolicæ esse subiectam? Quod & piissimus dominus Imperator, & frater noster Eusebius* eiusdem ciuitatis Episcopus assiduè profitentur.] At vbi legitur, Eusebius, restituendum est, Cyriacus, ex iis quæ superius eadem Indictione sunt dicta. Sed accipe qualem ad omnem tollendam inuidiam ad suam epistolam idem S. Gregorius apposuit colophonem: Si quid, inquit, boni vel ipsa *Constantinopolitana scilicet*, vel altera Ecclesia habet: ego & minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus est enim, qui in eo se primum existimat, vt bona quæ viderit, discere contemnat.] id quidem Gregorius & alij etiam Romani Pontifices sunt professi: quibus planè intelligas eos quàm maximè à fastu fuisse alienos.

* Cyriacus

ROM. ECCLES. IMITARI NON DEDIGNA- TVR MINORES ECCL- ESIA.

XXXIX.

Gregor. l. 7. epist. 111. Ind. 2. Gregor. l. 12. epist. 112. Ind. 113. 114. edit. Rom. Greg. lib. 7. epist. 115. Ind. 2. Rom. edit.

Eandem epist. 125. Ind. 2.

XXX.

CLAVDIVS VIR INSI- GNIS.

* Prout. 4.

XXXI.

CONCILIUM BARCINO- NENSE.

Scriptit* idem hoc anno ad præcipuos Galliarum Episcopos, iubens ab ipsis Synodum B congregari, necnon^b etiam ad Brunichildem Reginam Francorum, sollicitè admonens, vt Simonia & alia nefanda crimina corrigi deberent: de iisdem quoque Theodobertum atque Theodoricum Francorum Reges admonuit. Scriptit hæc omnia, deditque ea perferenda Cyriaco Abbati, quem Synodo ab eisdem celebrandæ interesse præcepit.

Potro eundem Cyriacum etiam transire Gregorius voluit in Hispanias, vt vbi ipse præ- sens esse non posset, per suos adflet. Commendauit autem eum^c Claudio viro illustri. hic ille Claudius, de quo apud Isidorum honorificentissima habetur mentio: per ipsum enim Reccaredum magna clade vicisse Francos bellum inferentes Gothis confidentibus in Gallia Narbonensi affirmat, de quo actum est superius. Cuius viri adeo Regi fidelis, & aduersus hostes strenui, atque (quod excellit hæc omnia) erga Deum maximè pij, hic ex Gregorij litteris^d remaneat perpetuò permansura erecta gloriæ columna, quæ sic se habent:

Quia vnguenti more bonorum fragrat opinio, vestræ gloriæ de Occidentalibus parti- bus hucusque odor terendit. Cuius profectò auræ suauitate resperfus, multum, fateor, quem nesciebam dilexi, atque intra sinum cordis amoris manu te rapui: nec iam eum nesciens diligebam, cuius bona cognoueram. Qui enim mihi magna intentione notus, sed corporis visione manet incognitus, de eo proculdubio veraciter dicere possum, quia personam illius scio, sed domum nescio. Magna autem vestræ laudis datur assertio, quod excellenti Gorhorum Regi vestra gloria sedulo adherere perhibetur: quia dum malis boni semper displiceant, bonos vos esse certum est, qui bono placuistis. Propterea debitum salutationis alloquium soluens, opto vos in his quæ cœpistis, exerceri: vt in vobis compleatur veridica Salomonis illa sententia, quæ ait^e: Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectum diem. Nunc enim cum lux nobis veritatis insulget, cum D sese regni celestis suauitas mentibus aperit, iam quidem dies est, sed adhuc perfectus non est. Tunc enim dies perfectus erit, quando iam quidquam de nocte peccati in mente nostra non erit. Vos autem vsque ad perfectum diem crescite, vt quouisque patria aterna videatur, bonorum hic operum augmenta dilatentur: quatenus tanto post in retributione maior sit fructus muneris, quanto nunc studium creuerit laboris. Præterea dilectissimum filium nostrum Cyriacum, monasterij nostri Patrem, vestræ gloriæ commendamus: vt peractis quæ ei iniuncta sunt, nulla illum remeandi mora præpediat. Omnipotens Deus celestis vos brachij protectione tueatur, & nunc gloriosos inter homines, & post longa annorum curricula inter Angelos esse concedat.] hucusque ex Gregorio de Claudio monumentum, quem trecentis militibus superasse Francorum exercitum sexaginta millium, superius certa assertione demonstratum est.

Quod ad Cyriacum Abbatem tum in Gallias tum in Hispanias missum pertinet: idem E agere in Hispaniis, quod in Galliis, à S. Gregorio iussus videtur, nempe vt ad extirpan- dam vbiq; Simoniacam hæresim cogeret Episcoporum Concilia. Equidem secundum argumentum epistolarum sancti Gregorij ad Episcopos atque Reges Francorum, & ad- monitiones eiusdem de Synodo in Galliis conuocanda, celebratum habetur Barcinone in Hispania Concilium hoc anno Kalend. Nouembris, Era nimirum sexcentesima trigesi- masextima, anno decimoquarto Reccaredi Regis: cuius quatuor cum exteri canones, duo aduersus Simoniacum scelus sanciti esse noscuntur, tertius verò aduentus laicorum ordinationes, ne promoueantur ad ordines Ecclesiasticos prætermisso tempore à cano- nibus antiquis præscripto: adeo vt neque in his obediretur epistolis regis id suadentibus, non pareret plebs, nec consentirent Episcopi. Ista eadem omnia Gregorium admonuisse Gallica-

A Gallicanos quoque Episcopos, litteris ad eos datis eidem Abbati Cyriaco: qui eas legerit, in ipsis reperiet, sicut & in aliis datis ad Francorum Reges epistolis eidem Cyriaco, quem in Galliis & Hispanias hoc anno à S. Gregorio Visitatorem & correctorem morum esse missum intelligis.

Sed & quod rursus ad Barcinonense Concilium spectat: cum Hispaniarum Episcopi XXXII. vehementer hoc anno à S. Gregorio obiurgatos audissent Primatem Galliarum Virgilium Arelatensem Episcopum, atque Syagrium Augustodunensem, quod immane facinus reli- quissent inultum: illud ne in Hispaniis accideret aliquando, nouo canone Patres in Con- cilio congregati studuerunt, statuente hæc quæ sequuntur^a, totum id curante Cyriaco.

Pari etiam consideratione fancientes, vt si qua virgo propria voluntate, abiecta laicali XXXIII. veste, deuotarum more induta, castitatem seruare promiserit, vel si qui hominum vtrius- que sexus poenitentia benedictionem expetendo à sacerdote perceperint, & ad terrena connubia sponte transierint, aut violenter abstractæ femina: à pudicitia violatore se seque- strare noluerint: vtiq; ab ecclesiarum liminibus expulsi, ita ab omnium Catholicorum communionem sint separati, vt nulla prorsus eis vel colloquij consolatio sit relicta.] hæc Pa- tres: cuius fanciendæ seueræ legis (vt diximus) scandalum Galliarum visum est occasio- nem dedisse. qualenam autem id fuerit, ex epistola data à S. Gregorio ad Virgilium Arelatensem & Syagrium Augustodunensem Episcopos apparet his verbis^b:

Commissi officij qualitas me, fratres charissimi, in vocem cogit doloris erumpere.] & XXXIV. infra: Peruenit autem ad nos, Syagriam quandam^c vitam religiosam mutatis etiam vesti- bus assuetam, posteaque marito violenter esse (quod dici iniquum est) sociatam, & nullo vos in eius defensione dolore permotos. Quod si ita est, vehementius ingemisco, ne apud omnipotentem Dominum (quod absit) mercenarij officium, & non pastoris meritum ha- beatis, quippe qui in ore lupi ouem laniandam sine certamine reliquistis. Quid enim di- cturi, quamve rationem futuro estis Iudici reddaturi, quos stupri seortatio non commouit? quos ad defendendum fauor nequaquam religiosi habitus excitauit? quos ad tutandam pudicitia integritatem sacerdotalis consideratio non erexit? Vel nunc ergo neglectus ad memoriam redeat, huius recordatio culpæ sollicitet, &c.] Ex aliena ergo culpa redditi cau- tiores Hispaniarum Episcopi qui interfuerunt Concilio Barcinonensi numero duodecim, ipsum quem recensuimus canonem sanciuere, monente (vt par est credere) Cyriaco Ab- bate missi in Hispanias à sancto Gregorio monitore.

Quo pariter anno Indictionis secundæ reperitur Rex Hispaniæ religiosissimus Reccare- XXXV. dus delegisse viros valde pios Abbates, eosque Romam misisse ad limina Apostolorum: RECCARE- DVVS MVNE- RA MITTIT AD S. PE- TRVM. Greg. lib. 7. ep. 126. In. 2. Prout. 15. Genes. 4. quibus munera dedit S. Petro Apostolo offerenda. Mentio de hac legatione habetur in lit- teris S. Gregorij ad ipsum Regem hoc anno redditis, in quibus inter alia ista habet^e: Bea- tus verò Petrus Apostolorum princeps quam libenter munera excellentiæ vestræ susce- pit, ipsa cunctis liquidò vita vestra testatur. Scriptum quippe est^d: Vota iustorum placabi- lia. Neque enim in omnipotentis Dei iudicio, quid datur, sed à quo datur, aspicitur. Hinc est enim quod scriptum est^e: Respexit Deus ad Abel & ad munera eius, ad Cain autè & ad munera eius non respexit. Dicitur quippe, quia Dominus respexit ad munera, præmisit sollicitè, quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens à muneribus, sed munera ab offerente placuerunt: Vestra itaque oblatio quàm sit grata, ostenditis, qui datur aurum, prius ex conuersione gentis subditæ animarum munera dedistis. Quod verò transmisissos Abbates, qui oblationem vestram beato Petro Apostolo deferebant, vi- matis dicitis fatigatos ex ipso itinere ad Hispanias remeasse: non munera vestra repulsa sunt, quæ postmodum peruenierunt, sed eorum qui transmisissos fuerant constantia est probata, an scirent sancto desiderio obiecta pericula vincere, & in fatigatione corporis mente minimè lassari. Aduersitas enim quæ bonis votis obicitur, probatio virtutis est, non iudi- cium reprobationis, &c.]

Quæ autem idem Gregorius ad religiosissimū Regem post præclaras de conuersa opere XXXVI. ipsius gente Gothorum laudes, postq; saluberrimas de cauendis diaboli fallaciis admoni- tionibus litteris scriptas, se ad eundem Regem munera mittere dicat, accipe: Clatum, inquit, paruulū à sacratissimo B. Petri Apostoli corpore vobis pro eius benedictione transmisimus, in qua inest ferrum de catenis eius inclusum, vt quod collum illius ad martyrium ligaue- rat, vestrum ab omnibus peccatis soluat. Crucem quoque dedi latori presentium vobis of- ferendam, in qua lignum Dominicæ Crucis inest, & capilli beati Ioannis Baptista: ex qua

semper solatium nostri Saluatoris per intercessionem praecursoris eius habeatis.] & in fine A epistolae: Praeterea transmissimus clauim aliam a sacratissimo B. Petri Apostoli corpore, que cum digno honore reposita quaque apud vos inuenerit, benedicendo multiplicet.]

XXXVII. Gregor. l. 7. epist. 12. Ind. 2. Rom. edit.

Dedit praeterea eodem tempore eidem nuntio sanctus Gregorius litteras ad sanctum Leandrum Hispalensem Episcopum, a quo prius acceperat, misitque ad eum pallium. Laborabat aequae Leander atque Gregorius tunc podagra, ut ipse in eadem testatur epistola. Certè quidem si numerandos suscipias sanctitate celebres homines, qui podagra morbo afflictati sunt, copiosum conficies catalogum, quo redarguas eos qui voluptuosos ex podagra doloribus arguunt homines. Ad finem verò epistolae idem haec habet: Ego autem quanta occupatione deprimor & debilitate, breuis attestatur epistola, in qua ei quem multum diligo, parum loquor.] Circa autem hanc videtur scripsisse epistolam, paulo ante videlicet Indictionem tertiam inchoatam: quo tempore datus ad Italicam Patriciam (de qua superius) litteris, docet grauem morbum infestasse Urbem, cum & Africam pariter morbo vastari nuntiatum est, necnon Orientem atque alios etiam populos malis eiusdem perurgeti. Sed de seipso primum accipe ex verbis ipsius: Peccatis, inquit, meis exigentibus, ecce iam undecim menses sunt, quod valde rarum est, si de lecto surgere aliquando potuerim: tantis enim podagrae, tantisque molestiarum doloribus premor, ut vita mea mihi grauisissima poena sit. Quotidie enim in dolore deficio, & mortis remedium expectando suspiro. In clero verò huius urbis & populo tanti febrium languores irruerunt, ut paene nullus liber, nullus seruus remanserit, qui esse idoneus ad aliquod officium vel ministerium possit. De vicinis autem urbibus strages quotidie mortalitatis nobis nuntiantur. Africa autem qualiter mortalitate & languoribus vastetur, quanto viciniore estis, tanto credo quod subtilius cognouistis. De Oriente verò qui veniunt, grauiore desolationes nuntiant.] his consolatur ipse aegrotantem Patriciam Romanam, quam bella Italiam vastantia vna cum suis Siciliam incolere insulam suaserunt. Ad finem autem epistolae haec Gregorius: Dulcissimas filias meas domnam Barbaram & domnam Antoniam mea peto vice salutari.] Quod verò moris fuisse scimus Romanis nomina maiorum ad posteros propagari: quod de Italicæ ipsius nomine diximus, idem dicendum pariter de Barbara: habes enim apud Ennodium Ticinensem laudatissimam Romanam mulierem aequae dictam nomine Barbaram, ad quam plures ipse dedit epistolas.

Greg. lib. 7. epist. 12. Ind. 2. Rom. edit.

XXXVIII. MAGIS LABORAT, CVM MAGIS AEGROTAT GREG.

Audisti Gregorium undecim iam menses aegritudinibus afflictatum atque propè consumptum: & tamen nihil remississe negotiorum Ecclesiasticorum liquet: quod hoc anno data ab eo epistolae docent, immò (quod magis miraris) nullus est annus, in quo scriptae ab eo plures reperiantur epistolae, & negotia maiora pertractata: ut quem decumbentem in lecto vidisti, eundem epistolis suis veluti alitem pennis ferri, orbemque Christianum lustrare, verbis instituere, ac disciplina corrigere sentias. Quem verò hic scribentem hoc anno audis, mensibus undecim se morbo detentum, non putes esse ipso solutum & redditum sanitati: sed perseverare adhuc aegritudinem eandem biennio, ipse testatur in epistola ad Eulogium Alexandrinum Episcopum anno sequenti, ubi ait: Ecce enim iam biennium paene expletur, quo lectulo teneor, tantisque podagrae doloribus affligor, ut vix in diebus festis usque ad horarum trium spatium surgere valeam, Missarumque solemniam celebrare. Mox autem cum graui compellor dolore decumbere, ut cruciatum meum possim interrumpente gemitu tolerare. Qui dolor interdum mihi lentus est, interdum nimius: sed neque ita lentus, ut recedat; neque ita nimius, ut interficiat. Vnde fit, ut qui quotidie in morte sum, quotidie repellar à morte: nec mirum, quia peccator grauis, talis corruptionis carcere diu teneor inclusus. Vnde compellor exclamare: Educ de carcere animam meam ad confitendum nomini tuo.] haec ipse. Sed quid amplius? ita semper aegrotum ad obitum usque ipsum perseverasse, quae inferius dicentur, ostendent.

Psal. 141.

XXXIX. Greg. lib. 8. ep. 41. Ind. 3. FESTIVUS DE PASCIVR AFRICAM.

Quod verò ad Africanam luem spectat, audi quid idem Gregorius de ea scribat ad Dominicum Episcopum Carthagenensem, eum consolans ipse, licet aegrotus & afflictus, his verbis: Quanta in Africanis partibus lues irruerit, iam pridem cognouimus: & quia nec Italia de hac cladis percussione est libera, geminati in nobis dolorum sunt gemitus, &c.] subdit enim quod ipse putabat (ut frequenter tum in Homiliis, tum litteris inculcare consuevit) mundi finem imminere: tot enim plagis & tam affiduis videbat urgeri mundum, ut iam eius finem crederet imminere. Ex quibus considerandum est, quot quantisque, Pater sanctissimus perstrin-

A perstringeretur angustiis, inter quas eo sollicitius prospicere omnium saluti curabat, quo omnium finem propinquum adesse putabat. Hinc ipse ad eundem Carthagenensem Episcopum scribens, qualiter se gerere deberet eiusmodi luis tempore, admonet, non quidem ut saluti consulens derelinquat gregem, sed ut pro eo vitam exponat: Vestra, inquit, eos, lingua (sicut & credimus) magis ac magis à pravi operis perpetratione coërceat, bonorum praemia, malorum poenas edifferat: ut qui bona minus diligunt, saltem mala perterrescant, & ab his se, quae sunt placentia, contineant. Nam inter flagella positos flagellis digna committere, contra ferientem est specialiter superbire, & saeuientis acrius iracundiam irritare. Atque est primum genus dementiae, nolle quempiam à malis suis iuste quiescere, & Deum iniuste à sua velle vitio cessare. Sed quoniam in his diuino adiutorio opus est, iniunctis dilecte frater precibus, omnipotentis Dei clementiam exoremus, ut & nos dignè ista tribuat exhibere, & populorum ad haec operanda misericorditer corda compungat.] haec de his quae Episcopi agere debeant tempore mortalitatis. Quos verò ob priuatorum diuersa negotia hoc anno oportuit ipsum Gregorium labores suscipere, ex litteris ab eo hoc eodem anno ad diuersos datus quemque commodius peruestigare, quam cuncta cum fastidio hic ingerere, posse putamus.

IESV CHRISTI GREGORII PAP. MAVRITII IMP.

ANNVS 600.

ANNVS II.

ANNVS 15.

C Excentesimus adest Domini annus, tertiae Indictionis, Reipub. vtique funestus, Sclauis siue Sclauinis barbaris consue progressis, ut iam Italiam penetrarent, ipso S. Gregorio deteriora adhuc fore praenuntiant. Ad Maximum enim Salonitanum Episcopum ista referi scripta: Ad Romanam veniens urbem communis filius presbyter Veteranus, ita me podagrae doloribus debilem reperit, ut fraternitatis tuae epistolis per me respondere nullatenus valuissim. Et quidem de Sclauorum genere, quae vobis valde imminet, & affligor vehementer, & conturbor. Affligor in his quae iam in vobis patior: conturbor, quia per Istriam aditum iam Italiam intrare coeperunt.] Quenam autem funesta acta sint per huiusmodi barbaros Sclauos Italiam inuadentes, apud Paulum diaconum ita breuiter habes: Hoc, inquit, nihilominus anno Sclauis Istriam, interfectis militibus, lacrymabiliter depradati sunt.] Sed de Chaiano siue Gagano Auarum Rege Venetiam prouinciam inuadente, Forumque Iulij insidiis Romildae relictae Agilulphi Ducis capiente & comburente, idem Paulus pluribus narrat. Viduata marito, qui eodem tunc bello perierat, impudica ista femina, ipse sumendi sibi maritum eundem Regem Auarum Chaiantum, prodidit eidem ciuitatem. Sed quam dignam crimine poenam subierit, ab eodem haec tantum accipe: Postmodum quoque palum Rex in medio campo configi praecipiens, eandem eius cacumini inferi mandauit, inquiens: Talem te dignum est maritum habere. Igitur dira proditrix patriae tali exitio periit, quae amplius super libidini quam ciuium & consanguineorum saluti prospexerat. Filiae verò eius non matris libidinem secuta, sed castitatis amorem, cauentes ne ab Auaribus contaminarentur, crudorum pullorum carnes sibi inter mamillas sub fascia posuerunt, quae ex calore putrefactae odorem foetidum exhalabant. Cumque vellent eas Auares contingere, non sustinentes foetorem, putabant naturaliter eas ita foetere, procul ab eis cum execratione recedentes, atque dicentes omnes Longobardas putidas esse. Hac itaque arte Auarum libidinem puellae nobiles euadentes, & ipse casta seruatae sunt, & vtile seruandae castitatis (si quid tale contigerit) feminis omnibus reliquerunt exemplum. Quae postea per diuersas regiones venumdatae, iuxta nobilitatem suam dignis sunt nuptiis potitae: nam vna dicitur Alemannorum Regi, alia verò Baiouariorum Principi nupta fuisse.] hucusque Paulus diaconus de cladibus per barbaros Sclauinos & Auares illatis in extremas illas Italiae partes, ubi (ut vidimus) schismatici Episcopi erant: vterius autem in regiones Catholicorum progredi, minimè illis à Deo concessum fuisse videtur.

I. SCLAVINI BARBARI IRRVMPTVNT IN ITALIAM. Greg. lib. 8. epist. 36. Ind. 3. Paul. diacon. lib. 4. c. 14. in fine.

Hoc, inquit, nihilominus anno Sclauis Istriam, interfectis militibus, lacrymabiliter depradati sunt.] Sed de Chaiano siue Gagano Auarum Rege Venetiam prouinciam inuadente, Forumque Iulij insidiis Romildae relictae Agilulphi Ducis capiente & comburente, idem Paulus pluribus narrat. Viduata marito, qui eodem tunc bello perierat, impudica ista femina, ipse sumendi sibi maritum eundem Regem Auarum Chaiantum, prodidit eidem ciuitatem. Sed quam dignam crimine poenam subierit, ab eodem haec tantum accipe: Postmodum quoque palum Rex in medio campo configi praecipiens, eandem eius cacumini inferi mandauit, inquiens: Talem te dignum est maritum habere. Igitur dira proditrix patriae tali exitio periit, quae amplius super libidini quam ciuium & consanguineorum saluti prospexerat. Filiae verò eius non matris libidinem secuta, sed castitatis amorem, cauentes ne ab Auaribus contaminarentur, crudorum pullorum carnes sibi inter mamillas sub fascia posuerunt, quae ex calore putrefactae odorem foetidum exhalabant. Cumque vellent eas Auares contingere, non sustinentes foetorem, putabant naturaliter eas ita foetere, procul ab eis cum execratione recedentes, atque dicentes omnes Longobardas putidas esse. Hac itaque arte Auarum libidinem puellae nobiles euadentes, & ipse casta seruatae sunt, & vtile seruandae castitatis (si quid tale contigerit) feminis omnibus reliquerunt exemplum. Quae postea per diuersas regiones venumdatae, iuxta nobilitatem suam dignis sunt nuptiis potitae: nam vna dicitur Alemannorum Regi, alia verò Baiouariorum Principi nupta fuisse.] hucusque Paulus diaconus de cladibus per barbaros Sclauinos & Auares illatis in extremas illas Italiae partes, ubi (ut vidimus) schismatici Episcopi erant: vterius autem in regiones Catholicorum progredi, minimè illis à Deo concessum fuisse videtur.

II. Paul. diacon. lib. 4. c. 14. ROMILDA DIGNAM SUSCEPIT OB PECCATAVM PORNAM.

Sed ad S. Gregorium redeamus, qui dum in ea epistola res Italiae eo modo deplorat, quae paterentur Itali ab amicis & defensoribus, nempe ministris Imperatoris, ita subdit: De Iuliano autem Scribone quid dicam, nescio: quando vbiq; video, quia nobis peccata nostra respondeant, ut & foris à Gentibus, & intus à Iudicibus conturbemur? Sed nolite de

III.

S. GREG. TRISTE VATICINIVM.

talibus omnino contristari: quia qui post nos vixerint, deteriora tempora videbunt, ita vt in comparatione sui temporis felices nos asstiment dies habuisse.] ista quidem vaticinatus spiritu diuino S. Gregorius, aequè veridicus inuentus est esse propheta: etenim non barbarorum dumtaxat cladibus afflictatum est Imperium, sed sub hæreticis Imperatoribus Dei Ecclesia mirum in modum vexata est, vsque adeò, vt vincus catenis abriperetur ab Vrbe Pontifex, & diro exilio exagritatus martyr mori cogeretur, inualefcētibus vbiq; hæreticis: additumq; est malum omnium maximum absque controuersia ab omnibus iudicatum, nempe ortus nefandissimæ sctæ Mahometanæ, & Sarracenorum eam profitentium immanissima in vniuersum pænè Christianum orbem grassatio atque dominium: quorum comparatione, verum dicit Gregorius, hæc fuisse astimanda leuissima, atque ista tempora felicissima: ita quidem res se habere, quæ tomī huius sunt reliqua annis singulis declarabunt. Ad finem verò epistolæ de conuersione hæreticorum curanda idem scribit S. Gregorius, accersens eos Romam, spondensq; illis omnem securitatem veniendi & abeundi.

IV. Misstel. an. 15. Mauritiij Imp.

Quod verò pertinet ad dictum Scribonem ab Imperatore missum, atque deterius quàm hostes instantem populum: hic intexenda mentio est, quæ de eo habetur in Theophane^a præfenti anno Mauritiij Imperatoris: ipsum nempe ob id quòd Episcopum Constantinopolitanum violentus ab ecclesia abduxerat, à populo fuisse vrbe pulsum eo tempore quo iudem Sclauini contra Constantinopolitanam ciuitatem progressuri essent.

V. Greg. li. 12. opt. 2. 3. & 8.

His quoque temporibus accidit, vt excurfantibus & grassantibus barbaris per Illyricum atque Dalmatiam, ab Epidauri Episcopo corpus sancti Donati translatum fuerit in Corcyram insulam, collocatumq; in castro Castiopi dicto. Extant^b de his plures sancti Gregorij epistolæ sub Indictione septima datæ, cum Epidauri Episcopus castrum illud sibi fatageret vendicare.

VI. AVARES DE VASTANT PANNONIAM.

Hoc anno, nempe tertio ante Mauritiij obitum, Chaianus Rex Auarum inferiorem Pannoniam inuadens, cunctaque vastans, neque à sancti Alexandri martyris sacris reliquiis abstinuit, cuius rei gratia meritas poenas exoluit. De his dicturi, primùm videamus quæ ista præcesserint inter Priscum ducem exercitus Imperatoris, & ipsum Regem barbarum: quæ ita narrantur ex Theophane in Miscella: Priscus Singidone relicta, huic, Chaiano scilicet, efficitur proximus. Cum autem Paschalis festiuitas haberetur, & Romani fame tabescerent, audiens Chaianus Prisco significabat, vt sibi plaustra mitteret ad portanda illis alimenta, quatenus cum hilaritate propriam festiuitatem celebrarent. Quadraginta itaque plaustra plena his mittit. Pari modo & Priscus species Indicas barbaro quadam remisit, piper videlicet, & folium Indicum, & castam, & castam, atque alia ex iis quæ quaeruntur; cum Chaianus apud Simium resideret: qui receptis his, gauisus est valde in eis: & donec compleretur dies festus, Romani ac barbari simul habitabant, & non erat in vtriusque viribus timor.

INDUCTAE OB FESTVM PASCHATIS.

VII.

Cumq; finisset dies festus, barbari separati sunt abinuicem à Romanis, & Driziparam venientes, ciuitatem depopulati sunt, & S. Alexandri martyris ecclesiam incendunt, sepulchrumq; ipsius argenteo tecto coopertum spoliant, sed & iniuriis Martyris corpus afficiunt; multamq; in Thracia prædam capientes, epulabantur splendide contra Romanos elati. Cumq; Commentiolus dux venisset Byzantium, maxima vrbi turbatio & æstus incubuit; ita vt timore detenti consilium caperent Europam deserendi, & in Asiam & Chalcedonem migrandi. Quin & Imperator excubitoribus, armatoq; & electo cuneo sumpto, murum muniuit: vulgus autem vrbem custodiebat, & Senatus commonebat Imperatorem legationem ad Chaiantum mittendi. Deus autem vindictam martyris faciens Alexandri, pestilentiam languoris barbaris intulit, & in vno die septem filios Chaiani per febrem & inguinariam passionem occidit vna cum aliis turbis multis: ita vt post triumphale gaudium cum carminibus & canticis lamentationes & lacrymæ & luctus sine consolatione possiderent barbaros.] hæc eadem Nicephorus^c quoque & alij habent. Sed pergat auctor:

Niceph. l. 6. 18. c. 2. 2.

VIII.

At verò Senatus rogabat Casarem legationem ad Chaiantum mitteret. Imperator autem Amazonem misit ad Chaiantum cum multis muneribus Driziparam, qui verbis mitibus blandiretur. At ille nolebat donas suscipere, lamento intolerabili filiorum morte detentus. Dicebat autem ad legatum: Iudicet Deus inter me & te & Imperatorem Mauritium. Ego verò captiuos ei reddo, per vnam animam vnum numisma percepturus ab eo. Mauritus autem id dare minime passus est. Verum Chaianus petiit per singulas animas

vnum

A vnum accipere nummum: at Imperator nec sic dare consensit, sed nec in quatuor siliquis. Tum Chaianus commotus furore omnes occidit, & ad propria rediit, cum quinquaginta millia aureorum pactis imposuisset.] hæc de rebus hoc anno gestis. Porro Mauritiij impium facinus, quo tot infantes perire, non redimens, passus est, seuerè admodum vitus est Deus, vt suo loco dicemus. Subdit auctor de legatione ab exercitu missa contra suum ipsorum ducem. Inter alios missos legatos fuit vnus Phocas, qui postea Imperator creatus est, qui paulò liberius atque seuerius allocutus intrepidè Imperatorem, à quodam Patriciorum alapa percussus est, & barba euulsus, vnde Phocæ occasio noua tentandi oblata est. Quomodo autem in ipsum Mauritium insurrexit, dicendum est suo loco.

Eodem anno, cum Eulogius Patriarcha Alexandrinus Romam ad sanctum Gregorium misisset cognoscendum atque probandum commentarium suum aduersus Agnoitas hæreticos scriptum, ipse Gregorius eundem cognitum vt Catholicum laudauit. Ita planè Orthodoxorum scriptorum morem fuisse, tomo superiori demonstrauius, vt aduersus hæreticos quæ scriberent, eadem antequam ederent, cognoscenda mitterent ad Romanum Pontificem, prout hoc anno factum ab Eulogio dictum est, de cuius scriptis habet ista ipse Gregorius^a: In eo sensu quod dudum scripseram, ita rescribo: quia de doctrina vestra contra hæreticos, qui dicuntur Agnoitæ, fuit valde quod admiraremur: quod autem displiceret, non fuit. In eodem autem sensu iam dudum communi filio nostro Anatolio diacono plura scripseram. Ita autem doctrina vestra per omnia Latinis Patribus concordauit, vt mirum mihi non esset, quòd in diuersis linguis spiritus non fuerit diuersus, &c.] Sed & in superioribus litteris ad eum sub eadem hac tertia Indictione datis, cum eadem ipsius scripta commendat, hæc habet inter alia^b: Sit ergo illi laus, sit in excelsis & gloria, cuius dono adhuc in Sede Petri clamat vox Marci, de cuius effusione spiritus cum sacerdos ad persecutanda mysteria, scilicet ad sancta sanctorum intrat, in sancta Ecclesia velut in Tabernaculo in verbis prædicationis spiritalia tintinnabula resonant. Rectè itaque & valde laudabilis est vestra prædicatione. Sed omnipotentem Dominum deprecamur, vt diu vos etiam in hac vita custodiat, vt de Dei organo, quod estis, in hoc mundo latius vox veritatis resonet. Pro me autem, peto, intercedite, vt huius peregrinationis via, quæ mihi asperior facta est, cum celeritate finiatur.] reputans se inutilem, breuem sibi optat vitam, longiorem tamen ipsi Eulogio deprecatus. Porro de Agnoitis hæreticis, quinam isti fuerint, dictum est superiori tomo: vt superfluum sit eadem hic repetere.

Mortuus hoc anno Constantius Episcopus Mediolanensis: quo audito Gregorius magnopere doluit. Ad populum enim & clerum eius ciuitatis scribens, hæc ait: Quantus nos de obitu fratris & coepiscopi nostri Constantij moeror afficiat, paginali explere locutione non possumus. Sed quàm multa bona partes illæ in vno homine perdiderunt, vtinam vicinæ repentina calamitate non sentiant. Nam quemadmodum sollicitus in Ecclesiastica regula disciplina, vel quàm fuerit vigilans in tuitione ciuitatis vestræ, non habemus incognitum.] Deposito autem luctu, assurgit vigore sacerdotali aduersus Agilulphum Regem, qui Mediolanensibus nominare ipse volebat Episcopum: cuius studiis atque conatibus ipse resistens Gregorius, hæc ad eos: Illud autem quod vobis ab Agilulpho indicastis scriptum, dilectionem vestram non moueat. Nam nos in hominem, qui non à Catholicis, & maxime à Longobardis eligitur, nulla præbemus ratione consensum. Nec si alicuius præsumptionis usurpatione factus fuerit, in locum vel ordinem illum sacerdotis suscipimus: quia vicarius S. Ambrosij indignus euidenter ostenditur, si electus à talibus ordinatur. Nec enim est quod vos ex hac causa deterreat, vel aliquam vobis necessitatem incutiat: quia vnde possunt alimenta S. Ambrosio seruientibus clericis ministrari, nihil in hostium locis, sed in Sicilia & in aliis Reipublicæ partibus, Deo protegente, consistit.] hæc ad eos Gregorius, monens vt in proposito firmiter maneat in facta per eos electione Deus dedit diaconi in eius sedis Episcopum; quod & exclusa Agilulphi Regis petitione, strenuè impletum est. Porro ex Annalibus Mediolanensibus^d prodicitur, sanctum Gregorium Papam concessisse se Mediolanensibus, vt deficientibus Regibus Longobardorum, eius ciuitatis Antistes (quisquis esset) coactò Concilio Episcoporum, eligeret Regem quem vellet.

Inter hæc autem sollicitus inuigilans super Ecclesias ipse Gregorius, si quid ab Episcopis minus rectum factum scisset, continuè studuit emendare, vehementius commotus in Lucullum Episcopum^e, qui res Ecclesiæ in proprios vsus conuerterat, & quartam partem reddituum debitam ecclesiæ fabricæ vsurparat. Insuper Mariniani Episcopi^f Rauennatis

IX. EULOG. EPISC. ALEXAND. SYA SCRIPTA AD GREG. COGNOSCENDA MITTIT. Greg. lib. 8. epist. 42. Indict. 3.

X. Greg. lib. 8. epist. 35. Indict. 3.

XI. REDAR-GVIT GREG. EPISC. REPREHENSIONE DIGNOR.

Sigo. de re. 290 Ital. an. 601. Greg. lib. 8. cpi. 1. Ind. 3. Greg. lib. 8. epist. 9. Ind. 3.

oscitantiam increpauit, quod ipso non reclamante, neque (vt par erat) ex aduerso surgen-

^a Greg. lib. 8.
ep. 11. Ind. 3.

te, sanctimonialis fuerat e monasterio educta, & a seductore retenta. Sed & Basilium Capuanum Episcopum apud seculares Praefectos diutius agentem non tulit, sed inde pelli, & ad Ecclesiam suam redire cōpelli debere, scripsit ad Romanum Defensorem his paucis:

^b Greg. lib. 8.
ep. 21. Ind. 3.

Perlatum ad nos est, reuerendissimum fratrem nostrum Basilium Episcopum velut vnum de laicis in causis secularibus occupati, & Praetoriis inutiliter deseruire. Quae res quoniam & ipsum vilem reddit, & reuerentiam sacerdotalem annihilat: statim vt experientia tua hoc praecipuum susceperit, eum ita ad reuertendum districta executione cōpellat: quatenus ei illic, te insistente, quinque diebus sub qualibet excusatione immorari non liceat: ne si quolibet modo eum ibidem amplius moram habere permiseris, cum ipso apud nos grauiter incipias esse culpabilis.] haec voluimus totidem verbis Gregorij reddidisse, ad declarandum quam execrabile ab eodem sanctissimo Pontifice haberetur, vt Episcopus apud seculares Principes moraretur. Increpauit verò Leonem Episcopum Catanensem, quod non correxisset quod ferebatur scandalum de monachis cum mulieribus consuetudinem habentibus: quem huiuscemodi vrget dilemmate: Aut enim haec fieri nescisti, & culpa neglectus vehementer argueris: aut certe factum recognouisti, & grauiorem erga te videris indignationem exigere, cur tantum facinus vltione districtissima non punisti.]

XII.

^c Greg. lib. 8.
ep. 23. Ind. 3.

Quod verò crebra exoriri solerent scandala ex religiosis Deo dicatis monachis, ad futura mala anteuentenda, postquam praefacta corrigenda praecipit, prohibuit ne quis conuersionis causa veniens ad monasterium, ante biennium tonsura initiaretur. Commouit item hoc anno Ianuarium Calaritanum Episcopum, quod minimè pro defensione pauperum assurgeret, cum infirmiores à potentioribus opprimerentur: Carthagenensis enim Episcopi relatione, & Innocentij in Africa Praefecti id Gregorius scriptis acceperat, virorum maxime religiosorum, de quibus saepe superius. Quorum Innocentius petierat ab ipso Gregorio libros in Iob ab eo conscriptos: quos dum Gregorius mittit, ad eum scripsit haec inter alia: Quod verò in expositione S. Iob transmitti vobis codicem voluistis: de vestro omnino studio gaudemus, quoniam illi rei eminentiam vestram studere conspiciamus, quae nec totos foras vos exire permittat, & ad cor iterum secularibus curis dispersos recolligat. Sed si delizioso cupitis pabulo saginari, beati Augustini Patriarchae vestri opuscula legite, & ad comparationem filiginis illius nostrum fufurem non quaeratis.] haec ipse. Sanè quidem è religiosorum manibus neuter horum liber excidere aliquando deberet, cum ex illis veluti quibusdam funibus retrahatur homo ab exterioribus distractionibus ad sui considerationem, efficiaturque sui habitator, licet ad diuersa peregrinari cogatur. Monuit praeterea Gregorius eundem Ianuarium Calaritanum Episcopum, quid agere deberet, cum

^d Greg. lib. 8.
ep. 37. Ind. 3.

quis ad Ecclesiam confugeret, & quomodo reddendus esset. Sed & idem reprehendit hoc anno Bonifacium Episcopum Regiensē, eo quod sua Ecclesia litigaret cum Expresso, monens, vt eligeret viros, qui eam citius dirimerent controuersiam.

XIII.

^e Greg. lib. 8.
ep. 58. Ind. 3.

Accidit vt hoc etiam anno moreretur Fortunatus Episcopus Neapolitanus, coniurationibus implicitus, & ab ipso Gregorio saepe monitus. Cum autem de successoris electione studia diuersa essent, atque alij elegissent Ioannem diaconum paruulam filiam habentem, reiecit eius electionem Gregorius, eo quod ex paruula filia indicio castitas eius haud adeò solidata videretur. Sed audi prudentem circumspectorem: ait enim: Ioannem diaconum, qui ab altera parte electus est, paruulam habere filiam, quorumdam relatione cognouimus. Vnde si rationem voluissent attendere, nec illi eum eligere, nec ipse debuerat consentire. Nam qua praesumptione ad Episcopatum auder accedere, qui adhuc longam sui corporis continentiam, filiola teste, conuincitur non habere? Reijcitur ab eo & Petrus ab altera parte electus, eo quod esset (vt ait) simplex, & quod solidos dedisset ad vituram. His igitur reiectis, electus fuit Paschasius, per quem voluit erogari clericis & pauperibus, quae ex pecuniis Ecclesiae praedecessor minimè erogasset.

XIV.

DE DISTRI-
BVTIONE
REVM EC-
CLESIASTI-
CARVM.

^h Greg. lib. 9.
ep. 29. Ind. 4.

Sed quomodo eiusmodi distributio fieri soleret, accipe vnde discas cetera. Meminisse enim in primis debes, quod sapius dictum est, ex reditibus Ecclesiae solitas fieri quatuor canonicas portiones, quarum vnam sibi retineret Episcopus, clerus alteram, duas alias in pauperes & ecclesiae aedificationem impendendas. Quae igitur è duabus portionibus, clericorum scilicet atque pauperum, sibi Fortunatus retinuerat, Gregorius ita ex more erogari mandauit: Constituisse nos recolit, vt ex pecuniis Ecclesiae vestrae portio clerici vel pauperum, quam minimè decessor vester praebuerat, id est, quadringenti solidi scorsum fieri

A fieri debuissent, qui eiusdem cleri atque pauperum erogationi proficerent: quod quia diutius non est differendum, volumus vt secundum distributionem praesentibus scriptis inferatam, coram Anthemio subdiacono nostro sine difficultate aliqua fraternitas vestra debeat erogare. videlicet:

Præbendi itaque sunt clericis vestris per singulos (sicut prospexeritis) simul omnis summa solidi centum: praesentibus, quos centum vigintifex esse cognouimus, dandi sunt solidi sexagintatres, id est, medius solidus per singulos: presbyteris ac diaconibus & clericis peregrinis solidi quinquaginta: hominibus honestis ac egenis, quos publicè petere verendum non permittit, solidi centum quinquaginta: ita vt quidam eorum ad singulos tremisses, quidam ad binos, quidam ad singulos solidos, vel si visum fuerit, amplius diuidantur. Reliquis verò pauperibus, qui elemosinam publicè petere consueuerunt, solidos

B trigintafex. Ecce nos quantum vel quibus dari debeat, distribuimus. Sed quia sicut prauidimus, non omnibus aequaliter est praebendum, necesse est vt vnà cum praedicto subdiacono, prout prauideritis, dare singulis debeatis, &c.] Vidisti, lector, quomodo Ecclesiastici reditus duabus ex partibus clericis & pauperibus solerent olim partiri: vt magnopere timendum sit illis, qui post tot de his sanctos canones longè aliter agunt.

Mittitur hoc anno in Italiam administrare Vrbanam praefecturam Leontius Exconsul, reuocaturque Gregorius, cui redeunte Constantinopolim dedit sanctus Gregorius Papa litteras commendaticias, easdemque testes eius magistratus bene perfuncti: extant ipsarū quidem. Hic enim ministrorum Imperatoris minis compulsus, intra ecclesiam septa, ad quam confugerat, aliquando se continuit, sed persuasione Gregorij Papae egressus est, rationem suae administrationis redditurus. Quod ad Leontium missum in Italiam pertinet: in Sicilia primùm se contulit, illic mandata ab Imperatore negotia peracturus. Hunc ipsum Domitianus Episcopus cognatus Imperatoris, de quo superius, litteris suis ad sanctum Gregorium missis plurimum laudauit: immò & litteris anno superiore ad ipsum Leontium datis ab ipso Gregorio valde commendatus habetur.

C Dum verò idem adhuc in Sicilia moraretur, rededit in ordinem Libertinum virum clarissimum ex Praefecto voluntate Imperatoris, caesumque bonis spoliavit: quem eidem Leontio cum sancto Gregorio commendasset, Leontius scripta ipsius ad eum misit, vt manifestè cognosceret quam meruisset ille latam damnationis suae sententiam. Verum rescribens ad Leontium Gregorius, ea ex parte ipsum redarguit, quod virum liberum cadere minimè debuisset vt seruum. Perseuerabat adhuc antiquae legis vsus, ne homo liber subderetur flagellis: cuius violatae legis causa Gregorius vindex insurgens, his eum commonuisse verbis voluit: Si quam, inquit, rebus publicis fraudem fecit, substantia eius caedi debuit, non libertas. Nam in hoc quod liberi caduntur, vt taceam quod omnipotens Deus offenderit, vt taceam quod opinio vestra vehementer grauat, piissimi tamen Imperatoris nostri omnino tempora fuscantur. Hoc enim inter Reges Gentium & Imperatores Romanorum distat, quia Reges Gentium domini seruorum sunt, Imperator verò Romanorum dominus liberorum. Vnde & vos quidquid agitis, prius quidem seruata iustitia, deinde custodita per omnia libertate agere debetis.] Ita quidem. Si enim adeò declamatum est à Cicerone in Verrem, quod liberos homines Romanos saepe caedi iussisset: quomodo sanctus Gregorius Christianum Praefectum non redargueret? In quem post aliqua in detestationem crudelitatis, & ob oculos positam Domini sententiam, qua ait: Quod vultis vt faciant vobis homines, hoc facite illis.] ista subiungit: Metuamus quod iterum dicit: In qua mensura mensi fueritis, in ea remetietur vobis. Quid autem gloria vestra existimat, quia si superbè, si crudeliter agimus, despecto Deo, nobis homines placamus? Nullo modo.] & inferius: Si autem dicitur, quod sine verberibus, sine terroribus fraudes publicae inueniri non possunt: hoc admittere poteram, si in ratiociniorum causa dominus Leontius non venisset. Nam verum est quia illi solent in manibus excedere, qui in sensu & lingua deficiunt: de qua re se mihi vestra gloria non valet excusare. Nam quae auditis, vel quae dicitis, subtiliter exquirens, inueni quia homines sine causa creditis, qui auxiliante Deo verbis agere omnia potestis.] His verò saluberrimam hanc admonitionem adiungit:

Ita ergo age, gloriose fili, vt in actione commissa prius illum habeas placatum, qui continet omnia, ac deinde serenissimi Principis utilitatem cum omni sollicitudine impleas: nam & in eius actione, à quo tibi commissa est, esse negligentem, non sine peccato existimo.

D

E

XV.

XVI.

XVII.

XVIII.

Mat. 7.

Ibidem.

XVIII.

IRA AD RA-

SIDIBVS

TEMPER-

BANDA.

mo. Sed quia, omnipotente Deo largiente, idonea est vestra sapientia & rationes vigilanter & subtiliter exquirere, & Creatoris vobis iudicium per mansuetudinem placare: quotiens ira animum inuadit, mentem edoma, vince te ipsum: differ tempus furoris, & cum tranquilla mens fuerit, quod placet vindica. Ira enim in vindicta malorum sequi debet rationem animi, non praeire, vt quasi ancilla iustitiae post tergum veniat, & non lasciuia ante faciem prorumpat. Aliquando verò ostendenda est, & non exhibenda: aliquando exhibenda est, & numquam sequenda. Quando enim in executione iustitiae placata mente irascimur, iracundiam & non sequimur, & exhibemus, &c.] plura id genus ingerit viro religioso, qui pro iustitia nimis concitatus apparuit. Ad postremum autem haec quae subdit, corrigenda proponit: Alia quoque currit opinio, quia alij prae alijs grauantur, & ex quibusdam, quae ex Principali iussione expensa sunt, minimè reparantur*. Quod si verum sit, nescio. Si tamen ita est, hoc omnino facere & pro timore aeterni iudicij, & pro ipsius humanae considerationis ratione minimè debetis. Ecce gloriose fili, amore Dei, tuoque prouocatus, cuncta quae sensi, cuncta quae audiui, breuiter indicauit. Sapientis autem viri est, & breuiter audita latius pensare, & quaeque Deo displicent, in celeritate corrigere.] haec ad Leontium.

QVAE SINT
CORRIGENDAE
ADMONE-
NET.
* reputatur.

XIX.

Sed ipse Gregorius paternis visceribus amplexus miserimum Libertinum Expraefectum eodem tempore priuatum praefectura prouinciae, libertate, nobilitate, atque diuitiis, consolatorijs litteris conuenit, atque elemosynis fouit, breuem hanc ad eum scribens epistolam:

* Greg. lib. 8.
epist. 3. Ind. 3.
CONSOLATORIA
GREGORII
LIBERTINUM
EXPRAEFECTVM.

Quantae vos saeculi huius premant angustiae, incognitum non habemus. Sed quia in summa tribulatione positus sola est consolatio misericordia Creatoris, in eum spem vestram ponite, ad ipsumque tota vos mente conuertite, qui & iuste cum vult, permittit affligi, & confidentem in se misericorditer liberat. Ipsi ergo gratias agite, & patienter quaecumque illata sunt sustinete. Nam rectae mentis est, Deum non solum in prosperis benedicere, sed etiam in aduersitatibus collaudare. In his igitur quae patimini, nullum contra Deum murmur cordi vestro surrepat: quia ad quid hoc Creator noster operetur, ignotum est. Forsitan enim, magnifice fili, aliquid illum in prosperis positus offendisti, vnde te clementi amaritudine vult purgare. Et ideo nec temporalis te frangat afflictio, nec rerum damna discrucient: quia si in aduersis gratias referens, Deum tibi patientia feceris esse placabilem, & quae amissa sunt multiplicata redduntur, & super haec gaudia aeterna praestantur. Peto autem, ne iniuriosum ducatis, quod viginti annuos vestitus ad pueros vestros per Romanum Defensorem scripsimus praebere: quia de beati Petri Apostoli rebus quamuis parua sint quae offeruntur, pro magna semper benedictione suscipienda sunt: quoniam & hic vobis valebit maiora impendere, & apud omnipotentem Deum beneficia aeterna praestare.] haec ad Libertinum Gregorius.

XX.

Sed quem audisti corripientem Leontium Praefectum, & consolantem afflictum Libertinum, afflictus ipse doloribus, iisque maxime cruciatus, numquam aliquid praetermississe voluit, quod animarum videret saluti posse conducere. Qui igitur Praefectum ira percitum ministrantem iustitiam monuit, pariter & Guidiscalcum Ducem Campaniae in monasterium & Abbatem, cuius monachus ad hostes fugerat, praeter ius factique confurgentem, data ad eum epistola cohibere conatus est^b. Sed & Clementinam Patriciam potentissimam feminam apud Neapolim commorantem, plus satis odio indulgentem, aequè paternè commonuit: ad quam, post laudatam ipsam in quibus videbatur esse laudanda, haec habet: Nuntiatum siquidem mihi est, quod si quando vos quisquam offenderit, dolorem in omni-
fibiliter retinetis. Quod si verum est (quia quantum vos diligo, tantum contristor) peto vt hoc à vobis vitium nobiliter excludatis, & secus boni operis segetem inimici semen crescere non sinatis, &c.] plura inculcans de remissione & obliuione iniuriarum. Quae sunt autem eiusdem Gregorij siue res gestae, siue scripta omnia sub Indictione quarta, in sequentem annum reuicimus: quia cum mensibus minimè inueniantur esse distincta, sicut alia sub praecedentibus Indictionibus, sequentis anni periodo ea includere operae pretium esse putamus.

* Greg. lib. 8.
epist. 12. Ind. 3.
* Greg. lib. 8.
epist. 16. Ind. 3.

IESV

A

ANNVS
601.

ANNVS
12.

ANNVS
16.

Sexcentisimus primus agitur annus Redemptoris nostri, quarta Indictione: quo sanctus Gregorius duodecimum sui Pontificatus inchoauit annum, eumdemque ob prolabentes in deterius ipsius corporis agritudines sibi molestissimum: cum enim anno praeterito se biennium agere in eo quem patiebatur morbo testetur, sanè quidem tertius hic numerandus ab eo fuit, idemque praecedentibus longè molestior, vt eius testificatione liquet ex epistola quam scripsit hoc anno ad Maximianum Arabiae Episcopum, cuius scribenda rationem primum tibi aperiendam duximus, vt intelligere possis quam toto Christiano orbe creuerit cultus Sanctorum. Etenim ex Arabia idem Maximianus Antistes Romanam Candidum Abbatem misit, vt acciperet à S. Gregorio Sanctorum reliquias: quibus eidem datis, ad ipsum Gregorius ista rescripsit:

Latore huc praesentium Candido Abbate pro petendis reliquijs veniente, quae & concessae sunt, quanto de fraternitatis tuae nutrimento letatus sum, quod in eo studium tuae fraternitatis apparuit, tanto contristatus sum, quod eius, vt volui, praesentia vti non potui, quod me aegrotum reperit, & discedens in infirmitate adhuc positum dereliquit. Multum enim iam tempus est, quod surgere de lectulo non valeo. Nam modò me podagrae dolor cruciat, modò nescio quis in toto corpore cum dolore se ignis expandit; & fit plerumque, vt vno me tempore ardor cum dolore affligat, & corpus in me animusque deficiat. Quantis autem alijs necessitatibus, extra haec quae retuli, infirmitatis afficiar, enumerare non valeo. Sed breuiter dico, quia sic me infectio noxij humoris imbibit, vt viuere mihi poena sit, & mortem desideranter expectem, quam gemitibus meis solam esse credo posse remedium. Proinde, frater sanctissime, diuina pro me pietatis misericordiam deprecare, vt percussiois suae erga me flagella propitius mitiget, & patientiam tolerandi concedat, ne nimio (quod absit) taedio in impatientiam cor erumpat, & ea quae benè curari per plagam poterat culpa, crescat ex murmure.] haec sunt Gregorij doloribus absorpti lamenta.

Extant de iisdem repetitae querelae in litteris ad Rusticianam Patriciam degentem Constantinopoli, ipsi Gregorio sanguine coniunctam, de qua saepe superius dictum est. Ex quibus pariter intelliges, cuius habitudinis corporis ipse Gregorius fuerit. ait enim, dum eandem eodem laborantem morbo consolatur: De podagrae autem molestia, quam vobis euenisse signastis, & contristatus vehementer sum, & letatus: letatus; quia humor noxius inferiora petens, superiora perfectè deseruit: contristatus verò, quia in tam tenuissimo corpore dolores vos nimios perpeti pertimesco. Vbi enim caro deest, quae virtus esse poterit doloribus resistens? Me etenim, quem qualis fuerim nostis, ita amaritudo animi & assidua exacerbatio, atque praeter hoc podagrae molestia affecit, vt corpus meum tamquam in sepultura, ita siccatum sit: vnde fit, vt iam de lectulo raro surgere valeam. Si ergo mei molem corporis in tantam atiditatem podagrae dolor redegit: quid de vestro corpore sentiam, quod nimis siccum ante dolores fuit?] haec Gregorius ad Rusticianam.

Miserat ista oblationes ad basilicam Apostoli Petri, vela scilicet super eius venerandum sepulchrum ponenda: miserat & elemosynam ad monasterium sancti Andreae ab ipso Gregorio Romae constructum. Sed & de his acturi, attende primum Gregorij ad eam rescribentis immensam animi demissionem, cum haec habet in ipso epistolae exordio:

Excellentiae vestrae scripta suscepi, quae me in grauissima agritudine positum de salute de deuotione, ac de dulcedine sua omnino releuarunt. Vnum verò aegre suscepi, quia in eiusdem epistolis ad me (quod semel esse poterat) saepius dicebatur, Ancilla vestra, Ancilla vestra. Ego enim, qui per Episcopatus onera seruus sum omnium factus, qua ratione se illa mihi ancillam dicit, cuius ante susceptum Episcopatum propinquus fui: Et ideo rogo per omnipotentem Deum, ne hoc verbum aliquando ad me in scriptis vestris inueniam.] sed de muneribus & eorum delatione ad basilicam sancti Petri ista mox subdit:

Ea autem quae ex purissimo sincerissimoque corde beato Petro Apostolorum principis munera transmisisistis, praesente omni clero suscepta, atque illic suspensa sunt. Filius enim meus vir memorandus domnus Symmachus, quia aegrotum me ex podagrae dolore & pane

I.

II.
RELIQUIAE
SANCTO-
RVM AB
ARABIAE
EPISCOPO
PETITAE.

III.
S. GREGORII
INFIRMI-
TAS EXAS-
PERATA.

III.
* Greg. lib. 9.
epist. 38. Ind. 4

HABITUDO
CORPORIS
S. GREGORII

IV.

GREGORII
IMMENSAM
HVMILITAS

V.

RUSTICIA-
NAE OBLA-
TIO AD
S. PETRVM
MISSA.

penè desperata reperit, scripta vestra mihi dare distulit, & post multum temporis quàm vela suscepta sunt, dedit. Postmodum verò in scriptis excellentiæ vestrae inuenimus, vt cum litania ad beati Petri ecclesiam portari debuissent. Quod ideò minimè factum est, quia (sicut prædixi) antè vela quàm scripta suscepimus. Tamen prædictus vir cum omni familia domus vestrae hoc fecit, quod nos cum clero facere voluistis. Sed etsi voces defuerunt hominum, habet ipsa vestra oblatio apud omnipotentè Deum vocem suam. In eius enim pietate confido, quia cuius corpus vos cooperuistis in terra, eius vos intercessio ab omnibus peccatis proteget in celo.] Et de elemosyna facta monasterio S. Andreae, post nonnulla, ista subiungit: De elemosyna verò, quam B. Apostoli Andreae monasterio fecistis, quid necesse est me aliquid dicere, cum scriptum sit: Absconde elemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit: &c.] De quo etiam monasterio mira quædam, quæ iisdem temporibus acciderunt, enarrat, sic dicens:

* Eccl. 9.

VI.

MONACHVS
VR ARRE-
PTVS A
DÆMONE.

Indico autem, quia ob tanta miracula, tanta cura, tanta custodia monachorum in eodem monasterio eiusdem Apostoli est, ac si specialiter Abbas monasterij ipse sit. Nam vt pauca de multis loquar, quæ Abbate ac Præposito monasterij narrantibus agnouimus, edicam. Quadam die duo exinde fratres transmisi sunt, qui aliquid emere pro monasterij utilitate debuissent: vnus iunior, qui prudentior videbatur: alter senior, qui custos iunioris esset. Perrexerunt vtrique, & de pretio quod acceperunt, ipse qui custos missus fuerat, nesciente altero de eodem pretio furtum fecit. Qui mox vt ad monasterium sunt reuersi, atque ante oratorij limen venerunt, arreptus à dæmonio is qui furtum fecerat, cecidit, & vexari cœpit. Dimissus autem à dæmonio, concurrentibus monachis, requisitus est, num fortitan de eo quod acceperat, furtum fecisset: negauit. Iterum vexatus est. Dimissus, atque iterum requisitus negauit, atque iterum vexatus est. Octo itaque vicibus negauit, octo vicibus est vexatus. Post octauam verò negationem, necnon vexationem, confessus est quantos nummos furto abstulerat, & agens penitentiam prostratus, se peccasse testatus est. Vltimus verò ad eum dæmonium non accessit.

VII.

S. ANDREAS
VINDE
INSYRGIT
IN FVGAM
PARAN-
TEM MO-
NACHVM.

Alio quoque tempore, dum in die natalitio eiusdem Apostoli iam meridianis horis fratres quiescerent, subito quidam frater apertis oculis cæcatus cœpit tremere, & voces ingentes emittere, quibus vocibus testabatur ferre se non posse, quod patiebatur. Concurrentes fratres viderunt cæcum apertis oculis trementem, & acclamantem, & à præsentibus alienum, nihilque quod foris agi poterat sentientem: eumque in manibus leuauerunt, atque ante altare sancti Andreae Apostoli proiecerunt, ipsique pro eo in oratione prostrati sunt. Qui statim ad se reuersus, quid passus fuerat, confessus est: quia fenex quidam ei apparuit, & canem nigrum ad eum dilamandum dimisit, dicens: Quare fugere voluisti de monasterio isto? Cumque euadere de canis moribus nullò modo potuissem, venerunt quidam monachi, & eundem scenam pro me rogauerunt: qui statim iussit canem abscedere, & ipse ad me reuersus sum. Qui etiam confessus est, quia eo die, quo ista pertuli, consilium habueram de eodem monasterio fugere.

VIII.

Alius quoque monachus discedere ex eodem monasterio latenter voluit. Cumque hoc mente tractasset, voluit oratorium ingredi, sed statim dæmonio traditus, vehementissimè vexatus est. Relinquebatur verò à dæmonio, si extra oratorium stetit, & nihil patiebatur aduersi. Si verò conatus fuisset ingredi, statim maligno spiritui traditus vexabatur. Cumque hoc sæpius fieret, culpam suam confessus est, quia de monasterio egredi cogitabat. Tunc collecti pro eo fratres, sese per triduum in precibus astrinxerunt, atque ita curatus est, vt ad eum postmodum numquam spiritus malignus accederet. Dicebat autem, se eundem beatum Apostolum, dum vexaretur, vidisse, seque ab eo increpatum esse, cur de monasterio voluisset abscedere.

IX.

FVGITIVI
MONACHI
QUÆSITI
ET INVEN-
TI.

Alij quoque duo fratres de eodem monasterio fugerunt, atque aliqua prius colloquendo fratribus signa dederunt, quòd per viam Appiam descendentes, Ierosolyman tendent: qui exeuntes diuenterunt ab itinere, & vt à sequentibus inueniri minimè potuissent, retrusas cryptas iuxta Flaminiam portam inuenientes, in eis sese occultauerunt. Cum verò vespertinis horis requisiti, minimè in congregatione inuenti essent: ascensu caballis, eos quidam fratres secuti sunt, per Metroni portam exeuntes, vt eos in Latinam vel Appiam viam sequerentur. Subito autem eis consilium ortum est, vt eos in Salaria via requirerent. Extra ciuitatem igitur pergentes, deflexerunt iter in Salarium. Eos verò minimè inuenientes, per portam Flaminiam decreuerunt reuerti. Cumque reuer-

A reuerterentur, mox vt equi eorum ante cryptas illas venerunt, in quibus se absconderant, fixerunt gradus: pulsati & compulsi passum mouere non potuerunt. Considerauerunt monachi rem talem sine mysterio esse non posse. Attenderunt ad cryptas, viderunt earum aditus missa maceria damnatos: sed caballis eorum nusquam euntibus, descenderunt. Deposuerunt lapides, qui in ore cryptarum positi fuerant: ingressi sunt, eoque in iisdem tenebrosis latibulis terra confternatos inuenierunt. Qui ad monasterium reducti, ex eodem miraculo ita sunt meliorati, vt eis multum profuerit ad parum temporis de monasterio fugisse. Hæc dixi, vt excellentiæ vestrae innotesceret cuius oratorio elemosynam fecistis.] hucusque Gregorius. Perseuerasse etiam ad sua vsque tempora, vt miracula ingentia in eodem loco Deus operaretur, Ioannes diaconus testatur, qui nonnulla ex eis scribit.

Cum autem adeò (vt vidisti) Gregorius laboraret corporis morbis, nihil tamen reperitur remississe curæ pastoralis, prospiciens cunctis, in omnibus vigilans & laborans. Hoc namque anno collegit Synodum Episcoporum, in qua ante suæ vitæ exitum, quem proximè imminere ob iugem corporis malam valetudinem sentiebat, voluit consulere monachorum quieti & indemnitati, probè sciens ipse iam antea monachus id expertus, quantas interdum solerent ab Episcopis monachi molestias pati. Sic igitur collectis Episcopis viginti, presbyteris pariter atque diaconis Cardinalibus, Nonis Aprilis pro monachis edidit decretum, quod appellari consueuerat Constitutum. Desideratur illud quidem inter operipius, sed inuentum à nobis in bibliotheca Vaticana, hæc tibi describendum putauimus, nefas existimantes vel apicem scriptorum & decretorum tanti Pontificis sine latere obliuione sepultum. Est autem huiusmodi:

Gregorius Episcopus omnibus Episcopis.

C Quam sit necessarium monasteriorum quieti conspicerem, & de eorum perpetua securitate tractare, antea actum nos officium, quod in regimine cœnobij exhibuimus, informat. Et quia in plurimis monasteriis multa à Præsulibus præiudicia atque grauamina monachos pernuisse cognoscimus: oportet vt vestrae fraternitatis prouiso de futura quiete eorum salubri disponat ordinatione, quatenus conuersantes in illis, in Dei seruitio, gratia ipsius suffragante, liberè perseuerent. Sed ne ex ea quæ magis emendanda est consuetudine quicquam monachis quidquam molestiæ præsumat inferre: necesse est, vt hæc quæ inferius enumerare curauimus, ita studio fraternitatis Episcopi * debeant custodire, vt ex eis non possit vltius in quietudinis occasio repetiri.

Interdicimus igitur in nomine Domini nostri Iesu Christi, & ex auctoritate beati Petri Apostolorum Principis, cuius vice huic Romanæ Ecclesiæ præsidemus, prohibemus, vt nullus Episcoporum aut secularium vltra præsumat de rebus, vel chartis monasteriorum, vel de cellis, vel villis quæ ad ea pertinent, quocumque modo vel qualibet occasione minuere, vel dolos, vel immisiones aliquas facere. Si qua causa fortè inter terram venientem ad partem suarum ecclesiarum & monasteriorum euenit, & pacificè non potuit ordinari: apud electos Abbates & alios Patres timentes Dominum, sine voluntaria delatione, medijs sacrosanctis Euangelis finiatur.

Defuncto autem Abbate cuiusque congregationis, non extraneus eligatur, nisi de eadem congregatione, quem sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit: & qui electus fuerit, sine dolo vel venalitate aliqua ordinetur. Quòd si ipsi inter se personam inuenire nequeant, solerter sibi curent de alijs monasteriis similiter ordinandum. Neque constituto Abbate, quacumque persona qualibet occasione præponatur, nisi fortè extantibus (quod absit) criminibus, quæ sacri canones punire monstrantur.

Pariter autem custodiendum est, vt inuito Abbate, ad ordinanda alia monasteria, aut ad ordines sacros, vel clericatus officium tolli exinde monachi non debeant. Descriptiones quoque rerum & chartarum monasterij ab Episcopo Ecclesiasticas fieri omnino vetamus: sed si quando res exigit, Abbas loci cum alijs fratribus causas rerum inuentarum faciat, & eorum consilio & iudicio finiantur. Obeunte quoque Abbate, Episcopus in describendis prouidentisque rebus monasterij acquisitis, vel datis perquirendis nullatenus se permisceat. Missas quoque publicas ab eo in cœnobio fieri omnino prohibemus, ne in seruatorum Dei recessibus & eorum receptaculis vlla popularis præbeatur occasio conuentus, vel mulierum fiat nouus introitus, quod omnino nec expedit animabus eorum. Neque audeat ibi cathedram collocare, vel quantalibet potestatem habere imperandi, nec aliquam ordinationem quamuis leuissimam faciendi, nisi ab Abbate loci fuerit rogatus:

Annal. Eccl. Tom. 8.

N

quare-

x.

XI.
GREG. CON-
STITVTVM
PRO MO-
NACHIS.

Episcoporum

XII.

XIII.

XIV.

quatenus monachi semper maneat in Abbatum suorum potestate. Nullumque monachum sine testimonio vel concessione Abbatis in aliqua ecclesia teneat, vel ad aliquem promoueat honorem.

XV. Hanc ergo scriptorum nostrorum paginam omni futuro tempore ab omnibus Episcopis firmam statuimus illibatamque seruari, ut & suae Ecclesiae iuuante Domino tantum modo iure contenti, & monasteria Ecclesiasticis conditionibus, seu angariis, vel quibuslibet obsequiis saecularibus nullo modo subiaceant, nullis canonicis iuribus deseruiant, sed remotis vexationibus in cunctis grauaminibus diuinum opus cum summa animi deuotione perficiant.] haecenus Gregorij Constitutum.

XVI. Vniuersi Episcopi respondere: Libertati monachorum congaudemus, & quae nunc de his statuit beatitudo vestra, firmamus.] Sequuntur ista omnia subscriptiones, & primo loco eiusdem Pontificis hoc modo:

Gregorius Episcopus Catholicae & Apostolicae Romanae Ecclesiae, huic Constituto a nobis promulgato subscripsi.

Agnellus Episcopus sanctae Ecclesiae Ferentinensis huic Constituto a vobis promulgato subscripsi.

Humilis Episcopus Belitrensis huic Constituto a vobis promulgato subscripsi: & sic alij omnes Episcopi numero viginti, quatuordecim presbyteri, & diaconi quatuor, die Nonas Aprilis, Indictione quarta.] Haecenus de Constituto in Synodo habito, adnitente Gregorio Papa consulere monachorum quieti.

XVII. At non publica tantum, sed & priuata curauit, subleuans eos quos sciret calumniam passos, ut fieri contigit hoc pariter anno cum sorore Imperatoris, quam vndique oppressam accusationibus sic defendere studuit, ut tamen eam ad poenitentiam prouocaret. Quod enim litteris Theotistae Patriciae sororis (ut diximus) Imperatoris, Constantinopoli scribentis, certior factus esset, pati ipsam calumniam de prauis & haeticis quibusdam opinionibus: eandem, ut ipsa se purgaret, admonuit. Quatuor itaque capitibus eam obnoxiam affirmabant, quae ipse Gregorius confutat. At cum de his rumores iam diu antea emerisissent, quibus & nonnulli calumniosè fuerant accusati: inde accidit, ut & calumniam de his pati ipsam Gregorius putaret, vel credere id fortasse dissimularet, ut eam ad poenitentiam absque opprobrio perducere posset. Audi ergo peritum agricolam & zizania euellentem, & segetem conseruantem, dum damnat errores, & errantes ab eisdem immunes seruat: nam ad eam haec scribit inter alia:

^aGreg. lib. 9. ep. 39. Ind. 4. THEOTISTA SONOR IMP. IN SVSPI- CIONE M HAERESIS ADDVCTA.

XVIII. DE QVA- TVOR ER- RORVM CA- PITIBVS.

XIX. IN CON- TEMPTO- RES EXCOM- MUNICA- TIONIS.

Ad me etenim (sicut nostis) cum apud vestigia dominorum in regia vrbe demorarer, multi ex eis venire consueuerant, qui de praedictis capitulis accusabantur. Sed teste conscientia fateor, numquam in eis aliquid erroris, aliquid prauitatis, aliquid de his quae contra eos dicebantur inueni. Vnde & eos, opinione contempta, familiariter suscipere, & magis ab insequentiibus defendere curabam. Dicebatur namque contra eos, quia sub obtentu religionis coniugia soluerent, & quia dicerent quod baptismum peccata penitus non auferret: & si de iniquitatibus suis quis in triennium poenitentiam ageret, postmodum ei peruersè viuere liceret: & quia si compulsi aliquid, de quibus reprehendebantur, anathematizare se dicerent, anathematis vinculo nullo modo teneri.] haec sunt quatuor errorum capita, quae ipsi Theotistae impingebantur: quam cum excuset S. Gregorius, ipsam tamen secrete ea abiurare atque iuramento se purgare debere suadet. ait enim superius in eadem epistola: Priores eorum sponte vobis secrete vocandi sunt, atque ipsis ratio reddenda, & peruersa quaedam capitula, quae tenere vos existimant, coram ipsis anathematizanda. Quod si etiam (sicut dicitur) dari a vobis anathema sicte suspicantur; etiam iureiurando firmandum est, vos numquam eadem capitula tenere, numquam tenuisse. Nec vobis indignum videatur tali eis modo satisfacere, nec de Imperiali genere sit contra eos aliquod in mente vestra fastidium: omnes etenim fratres sumus.] docet autem, non dedignari debere quoslibet potentes rationem de se petentibus reddere.

Vbi verò Gregorius validè satis eiusmodi absque fundamentis erectas diaboli machinas veritate Catholica disiecit: eos qui Ecclesiae nihili ducerent anathema, anathematizans ac damnans, haec ait: Si verò sunt qui dicunt, quia compulsi quispiam necessitate si anathematizatus fuerit, anathematis vinculo non tenetur: ipsi sibi testes sunt, quia Christiani non sunt. Quia ligamenta sanctae Ecclesiae variis se existimant conatibus soluere, ac per hoc nec absolutionem sanctae Ecclesiae, quam praestat Fidelibus, veram putant, si ligaturas eius

A eius veras esse atque valere non aestimant. Contra quos diutius disputandum non est, quia despiciendi per omnia, & anathematizandi sunt: ut vnde veritatem fallere se credunt, inde in peccatis suis veraciter ligentur. Si qui sunt igitur qui sub nomine Christiano haec quae praediximus errorum capitula aut predicare audent, aut taciti apud semetipsos tenere, hoc proculdubio & anathematizauimus & anathematizamus.] fuisse autem in eiusmodi erroribus semina quaedam Priscillianistarum haeresis, si quis rectè consideret, intelliget.

Ad postremum verò haec de indiscrète habet inquisitione quorundam: Quia sunt multi Fidelium, qui imperito zelo succenduntur, & saepe dum quosdam quasi haeticos insequuntur, haereses faciunt: eorum infirmitati consulendum est, & sicut praedixi, ratione & mansuetudine sunt placandi. Illis quippe sunt similes, de quibus scriptum est: Testimonium illis perhibeo, quod amulationem Dei habent, sed non secundum scientiam. Vestra

itaque excellentia, quae in lectione, in lacrymis, atque in eleemosynis incessabiliter viuunt, eorum (sicut petij) imperitiam placare mansuetis exhortationibus ac responsionibus debet, ut non solum de semetipsa, sed etiam de illis gloriam aeternae retributionis inueniat.] haec Gregorius: ex cuius dictis illud obserua, quod licet Theotistam ipsam passam calumniam aestimare se pluribus dicat, vult tamen ipsam eisdem anathematizare errores obiectos, atque se iuramento purgare, feminam alioqui religiosissimam habitam, ab ipsoque Gregorio saepe laudatam. Nam praeter ea quae de eadem alij superioribus litteris summis laudibus praedicauit, in hac modo data epistola ista habet: Magnas omnipotenti Deo gratias agere debemus, quod piissimi & benignissimi Imperatores nostri tales de suo genere iuxta se propinquos habent, de quorum conuersatione nobis omnibus grande sit gaudium.] ita quidem enituisse sanctitate eximia affines & consanguineas, ipsaque filias Mauritij Imperatoris, quae ad finem eius Imperij dicenda erunt, facient manifestum.

Quod rursus ad Orientales res pertinet, hoc anno defuncto Amos Ierosolymorum Episcopo, subrogatus est in locum eius Efyechius: qui more maiorum, ut Catholicae & Apostolicae communionis particeps fieret, misit suae fidei professionem Romam ad sanctum Gregorium Papam, qui ea accepta, & Catholica cognita atque laudata, ad ipsum litteras reddidit, in quibus haec inter alia: In huius itaque arcae mystica Noè aedificatione vos currere, relecta fraternitatis vestrae epistola, rectae fidei compage gaudemus: magnasque omnipotenti Deo gratias exoluimus, qui & immutatis gregis sui pastoribus, fidem quam semel sanctis Patribus tradidit, etiam post eos immutabilem custodit.] & post nonnulla: Tua ergo fraternitas spiritaliter edocta rectam per omnia fidem percolit; & quae quaerenda erant, subtiliter enarrauit. Fides itaque vestra, fides est nostra. Ea tenemus, quae dicitis: ea dicimus, quae tenetis.] At de moribus quae corrigenda sunt admonet, subdens: Quia verò peruenit ad nos, in Oriente Ecclesiam nullam ad sacrum ordinem nisi ex praemiorum datione peruenire: si ita esse vestra fraternitas agnoscit, hanc primam oblationem omnipotenti Deo offerat, ut à subiectis sibi Ecclesiis errorem Simoniacae haereseos compescat. Nam (ut alia taceam) quales esse in sacris ordinibus poterunt, qui ad hos non merito, sed praemio prouehuntur? &c.] plura subdens in detestationem erroris ac sceleris.

Vix credi potest, quantum hoc tempore in vniuerso orbe eiusmodi labe Ecclesia Dei inquinaretur: qui enim hoc anno id aduersus Orientales exclamat, aduersus quoque Occidentales vociferatur: etenim quos saepe mouerat & redarguerat Gallicanos Episcopos, atque ipsos Francorum Reges finentes eiusmodi vepribus repleti agrum Dominicum, eosque non extirpates, hoc item anno aduersus eosdem querelas repetit, instans opportune & importune. Extant de his ab ipso Gregorio scriptae litterae ad Primatem Galliarum Arelatensem Episcopum Virgilium: vbi ingemiscens, quod quae est idolorum seruitus & cultus, in Dei Ecclesiam introducta esset, auaritia scilicet, quae nec se abstinere à sacris, ut in aurum cuncta conuerteret, ita exclamat: Proh nefas! manus illicito munere polluit, & alios se benedictione credit erigere, cum ipse iam sit propria iniquitate substratus, & sua nihilominus ambitione captiuus. Huius ergo mali rapacitas quia arcem vestrae mentis numquam intrauit, & innoxias habere vos manus de ordinationibus perhibetis, omnipotenti Deo gratias agite, & tanto vos Dei debitores esse cognoscite, quanto illasi ab huius morbi contagione, eo custodiente, mansistis. Sed haec vobis minus quam poterant bona proficiunt, si haec & in alijs sollicitè non veratis. Sicut enim in te istud tibi malum displicuit, ita hoc & in fratre cum dolore zelare debueras, &c.] monet ut Synodum cogat, & scelus tollat. Scribit id ipsum ad Eutherium Episcopum Lugdunensem, petitque ab eo scripra S. Irenei

XX.

^aRom. 10.

QUI S QVE SATISFACE- RET NE- TR DE FI- DE QVA M SEQUITVR.

XXI.

ESYCHIVS EPISCOPVS IEROSOLYM.

^bGreg. lib. 9. ep. 40. Ind. 4.

XXII.

VIGET SIMONIAE HAERESIS IN GALLIIS.

^cGreg. lib. 9. ep. 49. Ind. 4.

^dGreg. lib. 9. ep. 50. Ind. 4.

nari diu quaesita & non inuenta. Vbi verò eodem argumento de Simonia tollenda litteras A
scripsit ad Desiderium Episcopum Viennensem, eundem redarguit, quod Grammaticam quosdam doceret, nefas ducens Episcopum in eiusmodi litterarum studiis immorari.

XXIII.
AGIT CVM
EPISCOPI
ET REGIBVS
FRANC.
PRO EXTIR-
PANDA SI-
MONIA.
Idem lib. 9.
epist. 53. 54.
55. 57. Ind. 4.

Insuper de extirpanda Simonia ad singulos Francorum Reges Theodoricum, Theodobertum, atque Clotharium litteras dedit, & ob eam causam cogendam esse Synodum monuit, addiditque alias ad Brunichildem eorum auiam Reginam Francorum. Hanc verò moderantem regni habenas instantius vrget his verbis: Facite quod Dei est, & Deus faciet quod vestrum est. Itaque Synodum congregari precipite, & peccatum Simoniacae haereticis de regno vestro inter alia (sicut antea scriptum) definitione Concilij studiosius prohibere. Sacrificium Deo, deuicto interiori hoste, offerte: vt exteriores aduersarios, ipso adiuuante, vincatis: vt quale vos contra inimicos ipsius studium gesseritis, talem illum in vestro iuuamine sentiat. Mihi autem credite, quia (sicut iam experimento multorum didicimus) in damno expenditur, quidquid cum peccato congregatur. Si vultis igitur nihil iniuste perdere, summi opere studere per iniustitiam nihil habere. In terrenis etenim rebus semper causa damni est origo peccati.

XXIV.

Vos itaque si eminere aduersantibus gentibus vultis, si earum auctore Deo victrices existere festinatis, eiusdem omnipotentis Domini cum tremore praecepta suscipite, vt ipse pro vobis contra aduersarios vestros pugnare dignetur, qui per sacrum eloquium pollicitus est, dicens: Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis.] haecenus Gregorius ad Brunichildem dierum malorum inueteratam Reginam, quae cum non cognouerit tempus uocationis suae, facta est, vlciscente numine, posteris exemplum summae calamitatis, vt suo loco dicturi sumus. Sed accipe quid de eadem Simonia vigente sub Brunichilde scribat sanctus Audoenus Episcopus Rhotomagensis in Eligio: Illis diebus immaniter Simoniaca haereticis pullulabat in urbibus & in cunctis finibus regni Francorum, maximeque a temporibus Brunichildis infelicissimae Reginae vsque ad tempora Dagoberti Regis violabatur hoc contagium fidem Catholicam.] Vigebar hoc tempore & vixit haec pestis, donec tandem opera sancti Eligij & Audoeni ipsius per Dagobertum Regem compressa est.

XXV.

Rursum verò quod & praeter Simoniacam labem prauis moribus vbi que Galliarum sacerdotes infecerant, omnisque ipsis regnantibus vitii disciplina Ecclesiastica conticesceret, instat iterum S. Gregorius, pulsata denuò, & vehementius clamat, ad eandem Brunichildem, vtpote malorum omnium fontem, ista scribens:

Greg. lib. 9.
ep. 64. Ind. 4.
DE PRAVIS
MORIBVS
SACERDOTVM
CORRIGENDIS.

Cum scriptum sit, Iustitia eleuat gentem, miseros autem facit populos peccatum: tunc regnum stabiliri creditur, cum culpa, quae cognoscitur, citius emendatur. Multorum igitur ad nos relatione peruenit (quod dicere sine afflictione cordis nimia non valemus) ita quosdam sacerdotes in illis partibus impudicè ac nequiter conuersari, vt & audire nobis opprobrium, & lamentabile sit referre. Ne ergo postquam huius nequitiae hucusque se tetendit opinio, aliena prauitas aut nostram animam, aut regnum vestrum peccati sui iaculo feriat: ardentè ad haec debemus vlciscenda consurgere, ne paucorum facinus multorum possit esse perditio. Nam causa sunt ruinae populi sacerdotes mali. Quis enim populi se peccatis intercessor obiciat, si sacerdos, qui exorare debuerat, grauiora committat? Sed quoniam eos, quorum est locus haec insequi, nec sollicitudo ad requisitionem, nec zelus excitat ad vindictam: scripta ad nos vestra discurrant, vt personam (si praecipitis) cum vestrae auctoritatis assensu transmittamus, quae vna cum aliis sacerdotibus haec & subtiliter quaerere, & secundum Deum debeat emendare.] Cogitasse namque Gregorium ad eos mittere Augustinum Anglorum Episcopum, ipsius epistolae quae extant apud Bedam fidem faciunt.

Bedae lib. 1.
c. 28.
BRUNICHILDEM
DENO
MONET
S. GREGORIVS.

Pergit verò: Nec enim sunt dissimulanda quae dicimus: quia qui emendare potest & negligit, participem se proculdubio delicti constituit. Prouidete ergo animae vestrae, prouidete nepotibus, quos cupitis regnare feliciter, prouidete prouinciis, & priusquam Creator noster manum suam ad feriendum excutiat, de correctione huius sceleris studiosissime cogitate, ne tanto postmodum acrius feriat, quanto modò diutius & clementer expectat. Scitote autem, quod Deo nostro magnum sacrificium placationis offertis, si tanti labem facinoris de vestris citius finibus amputatis.] haec ad Brunichildem Gregorius: & quidem verissimus vates inuentus fuit. Factum est enim, vt cum ista contemneret, & regnum ipse Deus ademerit duobus nepotibus, & ipsa infamissime perierit: sed de his suo loco. Quod autem absens sanctus Gregorius per litteras fecit, hoc praesens operatus est S. Columbanus sepe redarguens Brunichildem, vt ex rebus ab eo gestis fideliter scriptis apparet, de quibus inferius.

Hoc

A Hoc eodem anno Augustinus ad Arelatensem Antistitem venit, vt ab eo, secundum S. Gregorij iussione, ordinaretur Episcopus: quo reuerso in Britanniam, mox (vt ait Beda) quidam ex iis qui cum ipso Augustino in Angliam missi fuerant, ab eodem Romam cum litteris suis redire iussi sunt ad S. Gregorium, vt ab eo maior numerus verbum Dei annuntiantium illuc mitteretur. Quinam autem fuerint qui in Urbem sunt regressi, declarat ipse Gregorius in epistola ad Reginam Anglorum data, nempe fuisse Laurentium, atque Petrum. Gregorius verò, iis acceptis litteris, non desuit officio, vt petito Augustini consequeretur effectum. Quamobrem vna cum Petro atque Laurentio alios dirigit. De quibus Beda: Misit, inquit, cum praefatis legataris suis complures cooperatores ac verbi ministros, in quibus primi & praecipui erant Mellitus, Iustus, Paulinus, Ruffinianus: & per eos generaliter vniuersa quae ad cultum erant & ministerium ecclesiae necessaria, vasa videlicet facta, & vestimenta altarium, ornamentaque ecclesiarum, & sacerdotalia vel clericalia indumenta, sanctorum etiam Apostolorum ac Martyrum reliquias, necnon codices plures.] His etiam in Gallias ad Regem Francorum litteras dedit commendatitias, ad Clotharium videlicet, Brunichildem, Theodoricum, & Theodobertum Francorum Reges, commendauitque eisdem Episcopis Virgilio Arelatensi, Mennae Tolosano, & Aetherio Lugdunensi. Reddidit pariter Gregorius litteras ad Augustinum Anglorum Apostolum, his congratulatus ipsi verbis, ipso epistolae exordio:

XXVI.
Beda lib. 1.
c. 27.
Beda lib. 1.
c. 29.

Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis: quia granum frumenti mortuum cadens in terram, multum fructum attulit, ne solum regnaret in caelo, cuius morte viuimus, cuius infirmitate roboramur, cuius passione a passione eripimur; cuius amore in Britannia fratres quarimus, quos ignorabamus; cuius munere, quos nescientes quarebamus, inuenimus. Quis autem narrare sufficiat, quanta hic latitia in omnium corde Fidelium fuerit exorta, quod gens Anglorum, operante Dei omnipotentis gratia, & tua fraternitate laborante, expulsis errorum tenebris, sanctae fidei luce perfusa est: quod mente & deuotione integerrima iam calcet idola, quibus prius vesano timore subiacebat: quod omnipotenti Deo puro corde subternitur: quod a prauis operibus lapsibus sanctae praedicationis regulis ligatur: quod praecipitis diuinis animo subiaceret, & intellectu subleuatur: quod vsque ad terram se in oratione humiliat, ne mente iaceat in terra? Cuius hoc opus est, nisi eius qui ait: Pater meus vsque nunc operatur, & ego operor? Qui vt mundum ostenderet non sapientia hominum, sed sua se virtute conuertere, praedicatorum suos, quos in mundum misit, sine litteris elegit: hoc etiam modo faciens, quia in Anglorum gente fortia dignatus est per infirmos operari.] Reddens verò causam, ipsum Augustinum, ne ob tam grandia facta inflaretur, vt humiliter de se sentiat monet, ista subdens: Sed est in isto dono caelesti, frater charissime, quod cum magno gaudio vehementissime debeat formidari. Scio enim, quod omnipotens Deus per dilectionem tuam in gente quam eligi voluit, magna miracula ostendit. Vnde necesse est, vt de eodem dono caelesti & timendo gaudeas, & gaudento pertimescas. Gaudeas videlicet, quia Anglorum animae per exteriora miracula ad interiorum gratiam pertrahuntur: pertimescas verò, ne inter signa quae sunt, infirmus animus in sui praesumptione se eleuet, & vnde foras in honore attollitur, inde per inanem gloriam intus cadat.] haec & alia prouidus architectus, studens illaesa, quibus moles erigitur, instrumenta seruare. Scripsit pariter ad Aldibertum Anglorum Regem gratulatorias litteras de ipsius ex daemonum cultu ad veram Christi fidem conuersione; quas hic reddi integras, dignitas argumenti postulat atque personae: sic enim se habent:

Greg. lib. 9.
ep. 55. 56. Epist. 53. 54.
Greg. lib. 9.
epist. 49. 50.
Idem lib. 9.
ep. 58. Ind. 4.

XXVII.
GRATVLA-
TVR AVGV-
STINO GRE-
GORIVS.

Propter hoc omnipotens Deus bonos quosque ad populorum regimina perducit, vt per eos omnibus, quibus praelati fuerint, dona suae pietatis impendat. Quod in Anglorum gente factum cognouimus, cui vestra gloria idcirco praeposita est, vt per bona quae vobis concessa sunt, etiam subiectae vobis genti superna beneficia praestarentur. Et ideo, gloriose fili, eam quam accepisti diuinitus gratiam sollicita mente custodi: Christianam fidem in populis tibi subditis extendere festina: zelum reuerentiae tuae in eorum conuersione multiplica: idolorum cultus insequere, sanctorum aedificia euerte, subditorum mentes in magna vitae munditia exhortando, terrendo, blandiendo, corrigendo, & boni operis exempla monstrando aedifica: vt illum retributorem inuentas in caelo, cuius nomen atque cognitionem dilataueris in terra. Ipse enim vestrae quoque gloriae nomen etiam posteris gloriosus reddet, cuius vos honorem quaritis & seruatis in genibus. Sic enim Constantinus quondam piissimus Imperator Romanam Rempublicam a peruersis idolorum cultibus

Greg. lib. 9.
epist. 60. In-
dicit. 4.

XXVIII.
LITTERAE
S. GREGO-
RII AD RE-
GEM AN-
GLORVM.

Annal. Eccl. Tom. 8. N 3 reuo-

reuoans, omnipotenti Domino Deo nostro Iesu Christo secum subdidit, seq; cum subie- A
ctis populis tota ad Deum mente conuertit. Vnde factum est, vt antiquorum nomen Prin-
cipum suis vir ille laudibus vinceret, & tanto in opinione predecesores suos, quanto & in
bono opere superaret. Et nunc itaque vestra gloria cognitionem vnus Dei Patris & Filij &
Spiritus sancti Regibus ac populis sibi met subiectis festinet infundere, vt & antiquos gentis
sua: Reges laudibus ac meritis transeat, & quanto in subiectis suis aliena peccata deterferit,
tanto etiam de peccatis propriis ante omnipotentis Dei terribile examen securior fiat.

XXIX. Reuerendissimus autem frater noster Augustinus Episcopus in monasterij regula do-
ctus, sacrae Scripturae scientia repletus, bonis auctore Deo operibus praeditus, quaque vos
admonet, libenter audite, deuote peragite, studiosè in memoria referuate: quia si vos eum
in eo quod pro omnipotente Deo loquitur auditis, idem omnipotens Deus hunc pro vobis
omnipotens Deus poterit audire pro vobis, quem vos negligitis audire pro Deo? Tota B
igitur mente cum eo vos in seruire fidei stringite, atque admissum illius, virtute quam vobis
Diuinitas tribuit, adiuuate: vt regni sui vos ipse faciat esse participes, cuius vos fidem
in regno vestro recipitis & facitis cultodiri. Praterè scire vestram gloriam volumus, quia
sicut in Scriptura sacra ex verbis Domini omnipotentis agnoscimus, praesentis mundi iam
terminus iuxta est, & sanctorum regnum venturum est, quod nullo vnquam poterit sine
terminari. Appropinquante autem eodem mundi termino, multa imminet quae ante
non fuerunt, videlicet, immutationes aeris, terroresque de caelo, & contra ordinem tem-
porum tempestates, bella, fames, pestilentiae, terrae motus per loca: quae tamen non omnia
nostris diebus ventura sunt, sed post nostros dies omnia subsequuntur.

XXX. Vos itaque si qua ex his euenire in terra vestra cognoscitis, nullo modo vestrum C
num perturbatis: quia idcirco haec signa de fine saeculi praemittuntur, vt de animabus
nostris debeamus esse solliciti, de mortis hora suspecti, vt venturo iudici in bonis actibus
inueniamur praeparati.] Ista quidem Gregorius (vt etiam superius dictum est) quod ob
excrecentia supra modum peccata atque flagella, praedictum à Domino prope esse eius
putaret aduentum: quem cum ipse Deus nemini voluerit fieri manifestum, & Ecclesia
Dei, ipsius Christi admonitione assidue rogare sit iussa, vt adueniat regnum illius: haud
leuitatis arguendi sunt Patres, qui suis saeculis prope adesse mundi finem existimarunt:
sicut nemo prudens ac pius dixerit, leuitatis esse redarguendos Apostolos, si qui ipsorum
sua aetate id euenturum videntur existimatis, praenuntiantes futuros aliquando homines
post suas ambulantes conscientias, ista omnia derisuros; monentes econtra Fideles, vt vi-
giles in bonis operibus inuenirentur: ad quos Petrus* de his agens: Cum igitur haec omnia D
dissoluenda sint: quales oportet vos esse in sanctis conuersationibus & pietatibus, ex-
spectantes & properantes in aduentum dicit Domini, &c.] Demum vero Gregorius his
claudit epistolam:

XXXI. Haec nunc, gloriose filii, paucis locutus sum, vt cum Christiana fides in regno vestro ex-
creuerit, nostra quoque apud vos locutio latior excreseat, & tanto plus loqui libeat, quanto
se in mente vestra gaudia de gentis vestrae perfecta conuersione multiplicat. Parua autem
xenia transmissi, quae vobis parua non erunt, cum à nobis ex beati Petri Apostoli fuerint be-
nedictione suscepta. Omnipotens itaque Deus in vobis gratiam suam, quam coepit, custo-
diat atque perficiat, atque & hic vitam vestram per multorum annorum curricula exten-
dat, & post longa tempora in caelestis patriae congregatione suscipiat.] hucusque ad Re-
ginam Anglorum Gregorius. Recitatur haec ipsa epistola à Beda in historia eiusdem gentis E
Anglorum: sed cum data ponatur anno decimonono Mauritiij Imp. errore id factum appa-
ret: nam hoc anno ea scripta esse monstratur ex Indictionis quartae nota ibidem posita.
Ad Aldibergam autem Regnam eius coniugem ista idem S. Gregorius b:

* Greg. lib. 9.
ep. 59. Ind. 4.

XXXII. Qui post terrenam potestatem regni caelestis gloriam cupit acquirere, ad faciendum lu-
crum Creatori suo debet enixius laborare, vt ad ea quae desiderat, operationis suae gradibus
possit ascendere, sicut vos fecisse gaudemus. Remeantes igitur dilectissimus filius noster
Laurentius presbyter & Petrus monachus, qualis erga reuerendissimum fratrem & coepi-
scopum nostrum Augustinum gloria vestra extiterit, quantaque illis solatia vel qualem
charitatem impendent, retulerunt. Et omnipotentem Deum benediximus, qui conuersionem
gentis Anglorum mercedi vestrae dignatus est propitijs seruare. Nam sicut per re-
cordandae memoriae Helenam matrem pulchri Constantini Imperatoris ad Christianam
fidem

DIES IVDI
CIT PRO-
XIMA SEM-
PERA SAN-
CTIS CRE-
DITA.

* 2. Pet. 3.

AD ALDI-
BERGAM
ANGLORVM
REGINAM
EPIST.

A fidem corda Romanorum accendit, ita & per gloriae vestrae studium in Anglorum gentem
eius misericordiam confidimus operari. Et quidem iam dudum gloriosi filij nostri, coniugis
vestri animos prudentiae vestrae bono, sicut re vera Christianae, debuistis inflectere, vt
pro regni & animae suae salute fidem quam colitis sequeretur: quatenus & de eo & per
eum de totius gentis conuersione digna vobis in caelestibus gaudijs retributio nasceretur.
Nam postquam (sicut diximus) & recta fide gloria vestra munita & litteris doctus est, hoc
vobis nec tardum, nec debuit esse difficile.

Et quoniam Deo volente, aptum nunc tempus est: agite, vt diuina gratia cooperante, xxxiii.
cum augmento possitis, quod neglectum est, reparare. Itaque mentem gloriosi coniugis vestri
in dilectione Christianae fidei adhortatione assidua roborate: vestra illi sollicitudo aug-
mentum in Deum amoris infundat, atque ita animos eius etiam pro subiecta sibi gentis
B plenissima conuersione succendat, vt & magnum omnipotenti Domino de deuotionis suae
studio sacrificium offeratis, & ea quae de vobis narrata sunt, crescant, & vera esse modis
omnibus approbentur: quia bona vestra non solum iam apud Romanos, qui pro vita vestra
fortius orauerunt, sed etiam per diuersa loca & vsque Constantinopolim ad serenissimi-
mum Principem peruenerunt: vt sicut nobis de Christianitatis vestrae solatijs letitia facta
est, ita quoque de perfecta operatione vestra Angelis fiat gaudium in caelis. Sic vos in adiu-
torio supradicti reuerendissimi fratris & coepiscopi nostri, & seruorum Dei, quos illuc mi-
simus, in conuersione gentis vestrae deuote ac totis viribus exhibete, vt & hic feliciter cum
glorioso filio nostro coniuge vestro regnetis, & post longa annorum tempora futurae quoq;
vitae gaudia, quae finem habere nesciunt, capiat. Oramus autem omnipotentem Deum,
vt gloriae vestrae cor & ad operanda quae diximus gratiae suae igne succendat, & aeternae
C mercedis fructum vobis de placita sibi operatione concedat.] ista ad Reginam Anglo-
rum Gregorius.

Quod autem in litteris ad Regem datis monuerat eum vt idolorum templa destrueret: xxxiv.
haec, vt sibi visus est, in melius correxit, scribens ad Mellitum Abbatem his verbis a:

Dilectissimo filio Mellito Abbati Gregorius seruus seruorum Dei.

Post discessum congregationis nostrae, quae tecum est, valde sumus suspensi redditi, quia
nil de prosperitate vestri itineris audisse nos contigit. Cum vero vos Deus omnipotens ad
reuerendissimum virum fratrem nostrum Augustinum coepiscopum perduxerit, dicite ei,
quod diu mecum de causa Anglorum cogitans tractaui: videlicet quia sana idolorum des-
trui in eadem gente minime debeant, sed ipsa quae in eis sunt idola destruantur. Aqua
benedicta fiat, in iisdem fanis aspergatur, altaria destruantur, reliquiae ponantur. Quia si
D sana eadem bene constructa sunt, necesse est vt à cultu daemonum in obsequium veri Dei
debeant commutari: vt dum gens ipsa eadem sana sua non videt destrui, de corde erro-
rem deponat, & Deum verum cognoscens & adorans, ad loca quae consuevit, familiarius
concurrat. Et quia boues solent in sacrificio daemonum multos occidere, debet his etiam
hac de re aliqua solemnitas immutari, vt die dedicationis vel natalitio sanctorum Marty-
rum, quorum illic reliquiae ponuntur, tabernacula sibi circa easdem ecclesias, quae ex fa-
nis commutatae sunt, de ramis arborum faciant, & religiosi conuiujs solemnitate ce-
lebrent, nec diabolo iam animalia immolent, sed ad laudem Dei in esu suo animalia oc-
cidant, & donatori omnium de satietate sua gratias referant: vt dum eis aliqua exteriorum
gaudia reseruantur, ad interiora gaudia consentire facilius valeant: nam duris mentibus
simul omnia abscindere, impossibile esse, non dubium est. Quia is qui locum summum
ascendere nititur, necesse est vt gradibus vel passibus, non autem saltibus eleuetur: Sic
Israhelico populo in Aegypto Dominus se quidem innotuit, sed tamen eis sacrificiorum
usus, quos diabolo solebant exhibere, in cultu proprio reseruaui, vt eis in sacrificio suo
animalia immolare praeciperet: quatenus cor mutantes, aliud de sacrificio amitterent,
aliud retinerent: vt etsi ipsa essent animalia quae offerre consueuerant, verumtamen Deo
hac & non idolis immolantes, iam sacrificia ipsa non essent. Haec igitur dilectionem tuam
praedicto fratri necesse est dicere, vt ipse in praesenti illic positus perpendat, qualiter omnia
debeat dispensare. Deus te incolumem custodiat, dilectissime filii. Data die decimaquinta
Kalendarum Iuliarum, imperante, &c. Indictione quarta.]

Quo pariter anno, cum per eisdem quos Augustinus ad Gregorium miserat, consuluis-
set ipsum de nonnullis ad Episcopale officium pertinentibus in administratione Ecclesiae
Anglicanae: Gregorius ad consultationes eius singulas respondens, decretalem epistolam
scripsit,

* Apud Bedā
lib. 1. histor.
Anglor. c. 30
& Gregor.
lib. 9. epist. 78
GREGORIVS
MVTAT
SENTEN-
TIAM DE
TEMPLIS
IDOLORVM.

RITVS GEN-
TILICII AD
PIETATEM
CONVER-
TENDI.

xxxv.

^a Beda lib. 1. hist. Angl. c. 27.

XXXVI. ^b Apud Bedam lib. 1. hist. Angl. c. 29.

PALLIUM MITTIT GREG. AD AVGVSTINVM, ET EPISCOPTVS DESIGNAT.

XXXVII.

XXXVIII. ^a Beda lib. 1. hist. Angl. c. 29.

^a Beda lib. 1. c. 33.

XXXIX.

AVG. ECCLIES. RESITVIT ET MONASTERIVM AEDIFICAT.

^a Bononia

scripsit, quæ licet vltimo loco epistolarum eius sit posita, hæc tamen est collocanda testificatione Bedæ, qui ipsam vnâ cum aliis litteris quarta Indictione datam affirmat^a: tu cam prolixam nimis, si liber, consule.

Tunc etiam post dies quinque, auctore Beda, apparet eundem sanctum Gregorium misisse pallium ad sanctum Augustinum, iunctis his litteris^b:

Reuerendissimo ac sanctissimo fratri Augustino coëpiscopo Gregorius seruus seruorum Dei.

Cùm certum sit pro omnipotenti Deo laborantibus ineffabilia æterni regni præmia seruari: nobis tamen eis necesse est honorum beneficia tribuere, vt spiritualis operis studio ex remuneratione valeant multipliciùs insudare. Et quia noua Anglorum Ecclesia ad omnipotentis Dei gratiam, eodem Domino largiente, & te laborante, perducta est: vsum tibi pallij in ea ad sola Missarum solemnia agenda concedimus: ita vt per loca singula duodecim Episcopos ordines, qui tuæ subiaceant ditioni, quatenus Londoniensis ciuitatis Episcopus semper in posterum à Synodo propria debeat consecrari, atque honoris pallium ab hac sancta & Apostolica, cui Deo auctore deseruio, sede percipiat. Ad Eboracum verò ciuitatem te volumus Episcopum mittere, quem ipse iudicaueris ordinare: ita dumtaxat, vt si eadem ciuitas cum finitimis locis verbum Dei receperit, ipsa quoque duodecim Episcopos ordinet, & Metropolitanam honore perfruatur: quia ei quoque, si vita comes fuerit, pallium tribuere, fauente Domino, disponimus, quem tamen tuæ fraternitatis volumus dispositioni subiacere. Post obitum verò tuum, ita Episcopis, quos ordinauerit, præsit, vt Londoniensis Episcopi nullo modo ditioni subiaceat.

Sit verò inter Londoniensis & Eboracensis ciuitatis Episcopos in posterum honoris ista distinctio, vt ipse prior habeatur, qui prius fuerit ordinatus. Communi autem consilio, concordique actione, quæ sunt pro Christi zelo agenda, disponant vnanimiter, rectè sentiant, & ea quæ senserint, non sibimet discrepando perficiant. Tua verò fraternitas non solum eos Episcopos quos ordinauit, neque eos tantummodò qui Eboraci per Episcopum fuerint ordinati, sed etiam omnes Britanniaë sacerdotes habeat, Deo Domino nostro Iesu Christo auctore, subiectos: quatenus ex lingua & vita tuæ sanctitatis & rectè credendi & bene viuendi normam percipiant, atque officium suum fide ac moribus exequentes, ad caelestia, cùm Dominus voluerit, regna pertingant. Deus te incolumem custodiat, reuerendissime frater. Data die decima Kalendarum Iuliarum, Mauritio, &c. Indictione quarta.]

Quæ autem dona miserit sanctus Gregorius ad Augustinum per eos quos hoc anno in Angliam dimisit, Beda recenset his verbis^c: Per eos generaliter vniuersa quæ ad cultum erant ac ministerium ecclesiarum necessaria misit, vasa videlicet sacra, & vestimenta altarium, ornamenta quoque ecclesiarum, & sacerdotalia & clericalia indumenta, sanctorum etiam Apostolorum ac Martyrum reliquias, necnon & codices plurimos; misit etiam litteras, quibus significat se ei pallium direxisse, &c.] Quid autem, vbi hæc omnia Augustinus accepisset, fecerit ab eodem Beda audi, cùm ait^d:

At Augustinus vbi in regia ciuitate sedem Episcopalem (vt prædiximus) accepit; recuperavit in ea, regio sultus adminiculo, ecclesiam, quam ibi Romanorum antiquorum fideli opere factam fuisse didicerat, & eam in nomine sancti Saluatoris Dei & Domini nostri Iesu Christi sacrauit, atque ibidem sibi habitationem statuit & cunctis successoribus suis. Fecit autem monasterium non longè ab ipsa ciuitate ad Orientem, in quo eius horatu Edilberthus ecclesiam beatorum Apostolorum Petri & Pauli à fundamentis construxit, ac diuersis donis ditauit, in qua & ipsius Augustini & omnium Episcoporum Doro-uernensium simul & Regum Cantij poni corpora possent: quem tamen ecclesiam non ipse Augustinus, sed successor eius Laurentius consecrauit. Primus autem eius monasterij Abbas Petrus presbyter fuit, qui legatus in Galliam missus, demersus est in sinu maris qui vocatur Amplear, & ab incolis loci ignobiliter traditur sepulture. Sed omnipotens Deus, vt qualis meriti vir fuerit, demonstraret, omni nocte supra sepulchrum eius lux caelestis apparuit: donec animaduertentes vicini qui videbant, sanctum fuisse virum qui ibi esset sepultus, & inuestigantes vnde & quis esset, abstulerunt corpus, & in Bononia^a ciuitate iuxta honorem tanto viro congruum in ecclesia posuerunt.] hæc de Petro, quem monachum hoc anno cum Laurentio & aliis à Gregorio Papa missum esse in Angliam, habent ipsius Gregorij litteræ ad Aldibergum Reginam superius recitatae. Hæc sunt cunabula Ecclesie Anglicanae.

Fuit

A Fuit etiam hoc anno Gregorio^a cum Hibernis agendum, quòd ipsum consuluissent eius insula Episcopi, quid de Nestorianis agendum esset redeuntibus ad Ecclesiam, num denuò baptizandi? Respondit quidem ex antiquæ Ecclesie Catholice instituto, non esse rebaptizandos qui in nomine sanctæ Trinitatis baptizati sunt; hincque fieri, vt neque Euty-chianos, neque Nestorianos, immò nec Arianos Ecclesia Catholica rebaptizet, quos sciret in nomine Trinitatis ab ipsis esse baptizatos, secus autem de Montanistis atque Bonosianis, quos non baptizare in nomine Trinitatis certum esset: differre autem in ritibus Orientalem ab Occidentali Ecclesia, dum ista per manuum impositionem dumtaxat eiusmodi recipere in Ecclesiam poenitentes consueuerit, Orientales verò eosdem per chrisimatis suscipiant vnditionem. Porro hos, de quibus agitur, Nestorianos cum fidei Catholice professione esse recipiendos cùm iubeat, eosdemque perfecte edocendos incarnationis mysterium præcipiat: ipse eadem epistola catechesim perfectam apponit, qua populi instruantur. Ista Gregorius lecto decumbens, & doloribus (vt vidisti) vexatus assidue, atque in barbarorum gladios in Italiam ac Siciliam euaginato, quibus in primis precibus occurrendum putauit. Et quidem quòd Sclauini (vt coeperant) non influxerint in Occidentales oras, Italiam atque Siciliam; non armorum vis, sed preces interceserant. Audi, rogo, quid hoc anno ipse de his scribat ad Siciliae Episcopos omnes circulari epistola^b:

Super afflictiones & gemitus, quos annosa hæc continuatione de hostibus sustinemus, maior nos metus ex cruciat, quòd inimicos nostros omni admissu ad Siciliae inuasionem cognoscimus festinare. Sed ne hæc illis molientibus prosperitatem multitudo nostrorum præbeat peccatorum, toto nos corde ad Redemptoris nostri remedia conferamus; & quibus resistere virtute non possumus, lacrymis obuiemus. Nam quid vobis cauendum, quidve sit vehementius formidandum, ex istius provinciae debetis desolatione colligere. Itaque hortor, fratres charissimi, vt omni hebdomada, quarta & sexta Feria Litaniam inexcusabiliter indicatis, & contra barbaricæ crudelitatis incursum supernæ protectionis auxilium imploretis. Sed vt ad aures Dei viam precibus faciatis, vigilantius studendum est, vt voces actibus adiuentur. Nam inanis sit oratio, vbi praua est actio. Quia igitur quanto immane cernitis imminere periculum, tanto simul omnes in fletu debetis & gemitu occupari, filios vestros à sæculi perueritate sacerdotali quamprimum adhortatione compescite. Disceant iniusta contemnerent, & quæ Deo placita sunt, amare: vt illis possitis habere ad impetrandam diuinæ misericordiae gratiam adiutores. Ne si neglexeritis, actio eorum preces orationum superet, & saeuientis inimici gladius (quod absit) resecat, quos monentis verba non corrigunt. Deus autem noster iustus & pius est, & sicut perseuerantibus in prauitate D districtus est, ita conuersis misericors. Ad ipsum ergo tota mente contriti cordis euolatione curramus, ab ipso ereptionis nostræ solatia postulemus. Quoniam benignus & mitis est, si nos à malis nostris emendatos sua viderit mandata diligere, & hic nos potens est ab hoste defendere, & in futuro æterna nobis gaudia præparare.] hæc tenus Litaniarum indicio ob imminetia ibi pericula. Profuisse quidem remedia ista, declarauit euentus; cùm certum sit, nullam hostium passam esse incurfionem Siciliam, & inaccessam Sclauinis remansisse Italiam. Ista quidem Gregorius tunc potentior, cùm grauius infirmatur.

At ægrotans ipse Gregorius, ægrotantium quam exactissimam curam gessit: restantur id ipsius litteræ ad Marinianum Rauennatem Episcopum, quem antea suum monachum, postea factum Episcopum licet sæpè redarguerit auaritiæ & negligentiae, blanditur illi tamen cùm sciuit ægrotum esse, Romamque ad se vocat, vt curari melius possit, eumque laudibus ornat, ac si sanctissimus esset. Quibus discamus, quantum sit ægrotis compatiendum atque præstandum. Sed accipe epistolam^c ipsam, quam admireris:

Venientes quidam Rauennates homines grauissimo morore me percusserunt; quia fraternitatem tuam de vomitu sanguinis retulerunt ægrotare. Ex qua re sollicitè & singillatim eos quos hæc doctos lectione nouimus medicos fecimus inquiri, & quid singuli senserint, quidve dictauerint, sanctitati vestræ scriptum transmisiimus: qui tamen quietem & silentium præ omnibus dictant: quam si tua fraternitas in sua Ecclesia possit habere, valde sum dubius. Et ideo videtur mihi, vt ordinata illic Ecclesia, vel qui Missarum solemnia explorare valeant, vel qui Episcopij curam gerere, hospitalitatemque & susceptiones possint exhibere, quive monasterijs custodiendis præesse norint; tua fraternitas ad me ante æstiuum tempus debeat venire: vt agritudinis tuæ ego specialiter, in quantum valeo, curam geram, quietem tuam custodiam: quia huic agritudini æstiuum tempus medici vehementer dicunt

XI. ^a Greg. lib. 9. ep. 61. Ind. 4. RESPONDET GREG. AD CONSULTATIONEM HIBERNORVM.

^b Greg. lib. 9. ep. 45. Ind. 4. XLI.

LITANIAS FACIENDAS AD BARB. VLTANDOS MONET.

XLII.

^c Greg. lib. 9. ep. 28. Ind. 4. XLIII.

cant periculosum, & valde pertimesco, ne si curas aliquas cum aduersitate temporis ha-

XLIV. Ego enim ipse valde sum debilis: & omnino valde est vtile, vt cum Dei gratia sanus ad tuam redeas Ecclesiam: aut certe si vocandus es, inter tuorum manus voceris: & ego qui me proximum morti video, si me omnipotens ante te vocare Deus voluerit, inter tuas manus transire debeam. Si autem qualitas temporis ad veniendum prapredierit, aliquo paruo remedio dato, apud Agonem agi potest, vt ipse vobiscum hominem suum vsque Romam transmittat. Si autem eadem aegritudine grauari te sentis, & venire disponis, cum paucis tibi veniendum est: quia mecum in Episcopo manens, quotidiana obsequia de hac Ecclesia habebis. Propterea nec hortor, nec admoneo, sed distincte precipio, vt ieiunare minimè praxefumas: quia dicunt medici huic molestiae valde esse contrarium: nisi forte si grandis solemnitas exigit, quinque in anno vicibus concedo. Sed & à vigiliis quoque temperandum est, & preces quae super carcum in Rauennate ciuitate dici solent, vel expositiones Euangelij, quae circa Paschalem solemnitatem à sacerdotibus fiunt, per alium dicantur: & tua dilectio contra virtutem laborem sibi minimè imponat. Hæc autem dixi, vt si te melius senseris, & venire distuleris, scias quid debeas ex meo mandato custodire.] hæc ad Marinianum Gregorius.

XLV. Quid autem de Mariniano factum, si cupis scire: ex eiusdem Gregorij litteris post biennium datis, nempe Indictione sexta, aliquanto eum se melius habuisse cognosces, atque Rauennae mansisse: ad quem tunc ista Gregorius:

Multi nos, frater charissime, cogit infirmitas, ex quibus, si sani essemus, iure reprehensibiles videremur. Sed quia aliter subsistere in hoc fragili corpore positi non valemus, nisi eius languoribus seruiamus: erubescere quod imponit necessitas, non debemus. Et ideo quoniam eruptionem sanguinis patientibus ieiunia medici omnino dicunt esse contraria; his fraternitatem tuam hortamur assatibus, vt reducens ad animum ea quae est solita de aegritudine sustinere, ieiunandi sibi laborem minimè imponat. Si autem, Deo miserante, adeo melioratam se esse, ac virtutem suam sufficere posse cognoscit, semel aut bis in hebdomada ieiunare permittimus. Sed illud pra omnibus studere conuenit, vt exasperationem sentire nullo modo debeas: ne aegritudo, quae modo leuior est, & quasi suspensa creditur, per exacerbationem postmodum grauior sentiat. Hæc Gregorius: ex quibus intelligas, quanta eius consueuerint esse ieiunia, cui neque adeo sano bis tantum in hebdomada ieiunare, pro magna relaxatione concedit.

XLVI. Qui res Rauennates sunt profecuti, Marinianum tradunt peruenisse vsque ad annum Redemptoris sexcentimum sextum, sicque superuixisse Gregorio; atque ad eius tumulum eiusmodi inscriptum fuisse epitaphium:

*Sanctificis semper monitis memorande sacerdos
Hoc positus tumulo Mariniane iaces.
Corpore defunctus, tamen est tua fama superstes:
Arius obit terris, lux tua facta tenet.
Manibus his veniens Romana antistes ab vrbe,
Tutasti precibus sancte Rauennatum.
Cuncta salutiferè disponens tempora secli,
Te pius in populo, Christo regente, dedit.
Quod tamen his templis meruisset sumere busta,
Te placuisse Deo tanta sepulchra probant,
Vtq; vices cuius gessisti ritè sacerdos,
Ipsius inq; locis sit tibi causa quies.]*

XLVII. Quem igitur pro sanitate corporis alterius adeo sollicitum vidisti, pro salute animae quam u. n fuerit Gregorius anxius, videre est in eo quod hoc eodem anno contigit de viro illo clarissimo Venantio Patritio, sed ex monacho, quem ad meliorem frugem & ad pristinam vitam repetendam anno primo sui Pontificatus litteris frustra fuerat cohortatus: hunc enim cum audisset ab eius filiabus clarissimis feminis Antonia atq; Barbara ad mortem aegrotare, valde de ipsius animae salute sollicitus ad Ioannem Episcopum Syracusanum, de eo ita scribit: Vetra igitur sanctitas primam quam decet curam negligere non debet, vt de anima eius cogitare debeat, exhortando, rogando, Dei terribile iudicium propitendo, ineffabilem eius misericordiam promittendo, vt ad habitum suum redire vel in extremis

Greg. lib. 1. ep. 33. Ind. 9. DE VENANTII PATRI- TII ANIMA SOLICITVS GREGORIVS: Greg. lib. 9. ep. 31. Ind. 4.

IEIUNIUM TEMPERATA QVA- LIA.

Greg. lib. 11. ep. 34. Ind. 6. edit. Rom.

A tremis debeat: ne ei tantae culpae reatus in aeterno iudicio obstat.] vult eundem Episcopum gerere curam filiarum eius, atque bonorum, quae Fisci nomine potuissent periclitari. Erant ipsae neptes Rusticianae Patriciae degentis Constantinopoli, de qua saepe superius, vt apparet ex litteris ad eam postea datis. Ad has vero consolatorias S. Gregorius litteras dedit de aegritudine patris, quae extant.

Defuncto autem ipsarum parente Venantio, has Romam redire habuisse in animo, ad quod explendum sanctus Gregorius eas hortatus est, ex eius litteris ad finem Indictionis huius datis apparet, in quibus & ista leguntur: Quod autem ad beati Petri Apostolorum principis limina festinare vos dicitis, opto nimis, & aestuanti animi desiderio expecto, vt dignis meritis iunctas vos in eius ecclesia videam: quatenus & vos de me solamen aliquantulum, & ego de vestri praesentia non paruam laetitiam acquiram. Viro autem reuerendissimo fratri meo Episcopo Ioanni & Romano Defensori causas vestras studui commendare, vt quae coeperunt, Deo auctore debeant perficere. Xenium autem vestrum, duas racanas, quas de labore vestro esse mandastis, libenter accepi. Sed tamen cognoscite quia non mihi mandatum credidi: nam vos de labore alieno laudem quaeritis, quae fortasse adhuc ad fufum manum numquam misistis. Nec tamen me res ista contristat: quia opto vt sanctam Scripturam legere ametis: vt quamdiu vos omnipotens Deus vitis coniunxerit, sciatis qualiter viuere, & domum vestram qualiter disponere debeatis.] hæc ipse ad eas virgines sibi affinitate coniunctas.

Quod autem ad publica negotia spectat: hoc eodem anno Gregorius Romae Concilium habuit, in quo inter alia damnatus est Andreas Graecus homo sub monachali habitu degens apud basilicam S. Pauli, detectus impostor atque falsarius, de quo scribit pariter ipse Gregorius ad Eusebium Thessalonicae Episcopum verbis istis: Lator praesentium Theodoros Ecclesiae vestrae lector ad sanctorum Apostolorum limina veniens, dum omnes (homo quippe nouus) haberet incognitos, Andreae monacho, qui ad sanctum Paulum inclusus fuerat, res & chartas quas detulit, vt re vera olim noto, innocenter deposuit, credens quidem, quod mens ipsius, sicut & nos ante habueramus, cum habitu concordaret. Sed tantae ille prauitatis inuentus est, vt si eius stultitiae sub inclusionis suae specie paulò adhuc amplius licuisset, multorum animas malitiae suae falsitate deciperet, & quaecumque potuisset, non leuia scandala generaret.

Nam inter alia quae idem Andreas pessimè cogitauit & fecit, eam quoque quam ad nos misistis, dum apud ipsum a praefato latore esset deposita, ita falsauit epistolam, vt quicumque eam legeret, vos nec Catholica nec recta sapere euidenter argueret. Ex qua re contigit, vt dum veritatem studiosè quaereremus, eius quae latebat iniquitas vulgaretur: & tanta in eo reperta sunt, quanta nec de scelerato quocumque laico crederentur. Et quia inter diuersa mala aliquos etiam sermones scripsit, atque eos ex nostro nomine titulauit, & suspecti sumus ne eos alicubi transfuderit: fraternitas vestra sollicitudinem gerat, & si quid tale repererit, eos & excindi & omnino faciat aboleri: vt quod imperitus litterarum & Scripturae diuinae nescius, nostro (sicut diximus) nomine praenotauit, quorundam animos non possit inficere. Nam nos nec Graecum nouimus, nec aliquod opus aliquando Graecè consumpsimus. Alia verò mala ipsius, vel quid de eo à nobis in Concilio statutum sit, antedicti portitoris, quem fraternitati vestrae in omnibus commendamus, quia praesens inuentus est, relatione cognoscetis.] hæc de impostore cognito, & in Concilio damnato Gregorius. Quas verò nefandus homo de suis sceleribus poenas dedit cum non scribat, nobis incertum: certi tamen reddi possumus, minimè ipsum effugisse eas, quibus affici hoc anno Gregorius mandauit Hilarium subdiaconum, qui calumniatus fuerat Ioannem diaconum, de quo ad Anthemium ista scribit:

Quia ergo tanta nequitiae malum sine digna non debet ultione transire, supra scriptum fratrem nostrum Paschasium volumus admoneri, vt eundem Hilarium prius subdiaconatus, quo indignus fungitur, priuet officio, atque verberibus publicè castigatum faciat in exilium deportari, vt vnus poena multorum possit esse correctio.] Si hanc in calumniatorem subdiaconum hoc anno seueritatem exhibuit, quantam oportuit exercuisse in talem falsarium, calumniatorem, & impostorem? Reperitur hoc quoque anno Gregorius dedisse litteras de inquirendis atque seuerè puniendis incantatoribus ac fortilegis.

Sicut verò aduersus impios atq; scelestos homines sanctissimi viri zelus exarsit, ita e contra eos quos munus suum nouit religiosè explere, fouit, & suis paenè visceribus claudit.

Greg. lib. 11. ep. 24. Ind. 6. Greg. lib. 9. ep. 30. Ind. 4. XLVIII.

Greg. lib. 9. ep. 75. Ind. 4.

XLIX. ROMANVM CONCILIVM. ANDREAS IMPOSTOR ET FALSARIVS.

suspecti

Greg. lib. 9. ep. 66. Ind. 4. LI.

Greg. lib. 9. ep. 47. Ind. 4. LII.

Videas

Greg. lib. 9. epist. 8. Ind. 4. Videas hæc ex ipsius litteris ad Bonum Abbatem cœnobij Lerinensis antiquitas fœcunditate sanctorum conspicui. Iste namque relaxatam à prædecessore monasticam observantiam fibulis disciplinae restrinxit. Quem ipse Gregorius, de perseverantia bono sollicitus, ut perseveret, admonens, salutaria monita impertitur.

LIII. Quod igitur ad dictum Concilium rursus pertinet, ibidem Probo Abbati data est à S. Gregorio testandi facultas de iis bonis, quæ ante susceptum monasticum habitum habebat. Extant de iis Acta publica die & Conf. consignata, annoque in primis aduentus Domini, his verbis: Imperantibus domno Mauritio & Tiberio A. A. anno incarnationis Dominicæ sexcentesimo primo, eodemque domno vndecies Consule, sub die tertio Novarum Octobrium, præfidente beatissimo & Apostolico Papa Gregorio, &c. tu reliqua Acta consulas. Tanti namque momenti æstimabatur facultatem testandi dare monacho, etiam de bonis ante ingressum monasterij acquisitis, ut id Gregorius facere noluerit, nisi in Synodum convocatis S. Rom. Eccl. presbyteris & diaconis Cardinalibus & Episcopis qui in Vrbe tunc erant. Hactenus de rebus gestis S. Gregorij anni huius, cum prætermittamus alia plura quæ idem Gregorius hoc anno de priuatis negotiis ad diuersos scripsit, ne fastidium lector sentiat, quem ista cupientem ad ipsam epistolæ codicem amandamus.

LIV. Hoc anno, qui numeratur quintus Regum Francorum Theodoberi atque Theodorici fratrum, constat esse civile bellum, inter eos atque Clotharium filium Regis Chilperici, heredem verò Guntheramni; magnaque facta utrimque cæde, cessit victoria tandem Theodoberto atque Theodorico, fugiente Clothario. In qua pugna (inquit Aimoinus) Angelus Domini astans euaginarum visus est tenuisse gladium. Et quidem visio non solum quod fieret, sed quod futurum erat, haud dubiis demonstravit signis: siquidem ira Dei effusio supra Reges Francorum effecit, ut se inuicem civili bello consumerent. Ita quidem Gregorium & sanctum Columbanum sæpe monentes audire despiciunt, citò expectati sunt de contemptu vindictam.

IESV CHRISTI ANNVS 602. GREGORII PAP. ANNVS 12. MAVRITII IMP. ANNVS 16.

I. Sequitur Christi annus secundus post sexcentimum, quintæ Indictionis: quo, absolute tempore pacis initæ inter Romanos & Longobardos, rursus utrimque certatum est: sed peccatis exigentibus, posteriores (ut sanctus Gregorius sæpè deplorat) tulere Romani victi ab Ariulpho (ita enim vocat eum Paulus diaconus) Duce Spoleti. Id quidem hoc anno contigisse, eiusdem Pauli assertione manifestè probatur, dum ait, anno sequenti à bello habito inter Francorum Reges, in quo Clotharius superatus est, post bellum aduersus Romanos ipsum Ariulphum defunctum esse: quibus optimè consentit, quod in epistola hæc anno data ad Eulogium Alexandrinum Episcopum ista deplorat his verbis: Pro me verò ut oretis peto: quia inter gladios Longobardorum, quos sustineo, podagra doloribus vehementer affligor. Accidit namque (ut diximus) peccatis exigentibus, ut Gentilis barbarus Romanos vicerit, opem illi ferente per sanctum martyrem Sabinum offenso Numine, sicuti in vitionem Deus est usus sæpè Regibus Babylonæ ad plectendos Hebræos, prout sanctus Hieronymus in epistola ad Heliodorum in epitaphio Nepotiani testatur, cum ait: Miseri Israëlitarum, ad quorum comparationem Nabuchodonosor seruus Dei dicitur: Infelices nos, qui tantum displicemus Deo, ut per rabiem barbarorum illius in nos ira deficiat. ita Hieronymus. Sed audi rem gestam, admiratione quidem dignam, ita ab eodem Paulo diacono recensitam:

II. Sequenti anno Ariulphus Dux, qui Faroaldo apud Spoletum successerat, moritur. Hic Ariulphus cum bellum contra Romanos in Camerino gessisset, victoriamque patrasset, requirere à suis hominibus cœpit, quisnam vir ille fuisset, quem in prælio, quod gesserat, tam strenue pugnantem vidisset. Cumque sui responderent, se illic nullum fortius bellantem, quam Duce ipsam vidisse, ille ait: Certè multo per omnia meliorem ibi alium vidi: qui, quoties me aduersæ partis aliquis percutere voluit, me semper suo clypeo protexit. Cumque Dux ipse prope Spoletum, ubi basilica beati martyris Sabini Episcopi sita est, in qua eiusdem venerabile corpus requiescit, aduenisset: interrogauit cuius illa tam ampla domus esset.

LONGOBARDI RVRSVM BELLVM INTERFRVNT. Paul. diac. lib. 4. c. 5. Greg. lib. 10. ep. 54. Ind. 5.

A esset. Responsum est ei à viris Fidelibus, Sabinum ibi Martyrem requiescere, quem Christiani, quoties in bello contra hostes irent, præsidium haberent, ac eum propterea in suum auxilium vocarent. Ariulphus verò cum adhuc esset Gentilis, ita respondit: Et potest fieri, ut homo mortuus aliquod viuentibus auxilium præstet? Qui cum hoc dixisset, equo desiliens, eandem basilicam conspexit intravit. Tunc aliis orantibus, ipse picturas eiusdem basilicæ mirari cœpit. Qui cum figuram beati Martyris Sabini conspexisset, mox cum iuramento affirmavit, talem omnino eum virum, qui se in bello protexerat, formam habitumque habuisse. Tuncque intellectum est, Martyrem Sabinum eidem in prælio adiutorium contulisse. Hucusque de Ariulpho Paulus diaconus, qui de eius Christianitate verbum nullum. Quamobrem quo usus erat Deus in puniendis Christianorum peccatis ministro, eundem accepto muneri ingratum eodem anno mortis pœna affecit.

B Qui igitur mœstus fuit S. Gregorius ex eiusmodi à Longobardis clade suscepta, latatus non nihil est schismaticorum & hæreticorum ad Catholicam communionem reuersione. Tergestinus enim Episcopus sponte ad Ecclesiam rediit, necnon hæretici nonnulli Eutychniani, Monophysitæ dicti, qui sponte ex Oriente Romam, ut hæresim detestarentur, fidemque Catholicam amplexarentur, se contulerunt. Extat ad eundem Episcopum sancti Gregorij Epistola ad vnitatem Catholicam prouocantis. Sed audi quam facere solerent redeuntes ad Ecclesiam fidei & vnitatis professionem: relata ipsa habetur apud sanctum Gregorium in eius epistolis his verbis:

Quoties cordis oculus nube erroris obductus, supernæ illustrationis lumine fit serenus, magna cautela nitendum est, ne latenter auctor schismatis irruat, & ab vnitatis radice eos qui ad eam reuersi fuerant, telo iterum erroris abscindat. Et idè ego ille ciuitatis illius Episcopus, comperto diuisionis laqueo, quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona & spontanea voluntate ad vnitatem sedis Apostolicæ, diuina gratia duce, reuersus sum. Et ne non pura mente, seu simulatè reuersus existimer, sub mei ordinis casu spondeo & anathematis obligatione, atque promitto tibi, & per te sancto Petro Apostolorum Principi, atque eius Vicario beatissimo Gregorio, vel successoribus ipsius, me nunquam quorumlibet suasionibus, vel quocumque alio modo ad schisma, de quo Redemptoris nostri misericordia liberante ereptus sum, reuersurum, sed semper me in vnitatem sanctæ Ecclesiæ Catholicæ & communiōne Romani Pontificis per omnia permanurum.

Vnde iurans, dico per Deum omnipotentem, & hæc sancta quatuor Euangelia, quæ in manibus meis teneo, & salutem gentium atque illustrium dominorum nostrorum Republicam gubernant, me in vnitatem (sicut dixi) Ecclesiæ Catholicæ, ad quam Deo propitio sum reuersus, & communiōne Romani Pontificis semper & sine dubio permanere. Quod si (quod absit) aliqua excusatione vel argumento ab hac me vnitatem diuisero; periuurij reatum incurrens, æternæ pœnæ obligatus inueniar, & cum auctore schismatis habeam in futuro sæculo portionem. Hanc autem confessionem, promissionisque meæ chartulam Notario meo cum consensu presbyterorum, & diaconorum, atque clericorum, qui me in hac vnitatem obligantes in superscriptis omnibus prona simul voluntate secuti, atque propriis manibus subscripturi sunt, scribendam dictavi, & propria manu subscribens tibi tradidi. Acta in loco illo, die & Consulibus superscriptis. Subscriptio Episcopi.

Ego ille Episcopus ciuitatis illius huic confessioni, promissionique meæ, præstito de conseruandis superscriptis omnibus sacramento, subscripsi.

Quod autem in professione hac Catholicæ vnitatis nulla penitus mentio habetur de fidei dogmatibus, quorum causa conflatum est schisma, ut non nisi eorum confessione facta, esset quis in Ecclesiam admittendus: desiderari videtur in ea pars illa professionis, qua quinta Synodus asseritur & comprobatur: quam nos acceptam vnâ cum diuersis epistolis à nostro Fabro Parisiis missis, hic suo loco reddendam esse putauimus. sic enim se habet.

Professio Fidei Orthodoxa.

Fateor me, sicut sancti Euangelij quatuor libros, sic quatuor Concilia recipere & venerari, Nicænum, scilicet, in quo peruersum Arii dogma destruitur, Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomij & Macedonij error conuincitur, Ephesinum etiam primum, in quo Nestorij impietas iudicatur, Chalcedonense, in quo Eutychnis Dioscorique prauitas reprobat, tota deuotione complector, integerrima approbatione custodio; quia in his, velut in quadrato lapide, sanctæ Fidei structura confurgit, & cuiuslibet vitæ atque actionis existit. Quisquis eorum soliditatem non tenet, etiam si lapis esse cernitur, tamen Annal. Eccl. Tom. 8. O extra

III. SCHISMATICI ET HÆRETICI AD ECCL. REDEUNTES. Greg. lib. 10. ep. 36. Ind. 5. edit Rom. Greg. lib. 10. ep. 30. Ind. 5. edit Rom. IV. PROFESSIO CATHOLICA.

V.

VI.

extra ædificium iacet: Quintum quoque Concilium pariter veneror, in quo epistola quæ Iba dicitur, erroris plena reprobatur, Theodorus personam mediatoris Dei & hominum in duabus subsistentiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse conuincitur. Scripta quoque Theodoretæ, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur ausu dementia reprobata refutantur. Cuncta verò quæ præfata Concilia respuunt, respuo; quæ venerantur, amplector. quia dum vniuersali sunt consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumit aut soluere quos religarint, aut ligare quos soluerint. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit: Quisquis ergo prædictarum Synodorum fidem tenet, pax ei sit à Deo Patre per Iesum Christum Filium eius, qui cum eo viuunt & regnant consubstantialiter Deus, in unitate Spiritus sancti per omnia sæcula sæculorum. Amen. Explicit.] sed iam cœptam prosequamur historiam.

VII. At verò vbi Tergestinus Episcopus reuersus est, blanditiis primùm tentatur à Seuero Grandensi Episcopo schismaticorum capite: sed minimè acquiescens, diram ab eo persecutionem est passus, cuius rei gratia opus fuit vt sanctus Gregorius aduersus persecutorem Seuerum imploraret auxilium Smaragdi Exarchi, quod contigit anno sequenti, quo ad eundem Exarchum pro eo litteras dedit. Porro iste Seuerus, qui dicitur Grandensis Episcopus, haud dubium ipse idem est cum Seuero Aquileiensi, sed incensa & diruta (vt dictum est) Aquileia, idem Seuerus in Grandensi Ecclesia sedem collocauit, vnde & Grandensis est nominatus Episcopus, idemque Metropolitanus, concedente id Pelagio Papa Eliæ Episcopo Aquileiensi, cum adhuc cum Romana Ecclesia communicaret, tempore Tiberij Imperatoris. Hæc de his quæ ad schismaticos spectant.

^a Greg. lib. 11 epist. 40. Ind. 6. edit. Rom.

VIII. Quod autem pertinet ad Monophysitas hæreticos Ægyptios ad Catholicam fidem conuersos, in Siciliam primùm, inde Romam ad Apostolorum limina venientes: extat ipsius S. Gregorij epistola ad Eulogium Alexandrinum Episcopum, qua ipsos illi commendat, ne ab aliis hæreticis persecutionem paterentur; ait enim: Latores præsentium in Siciliam venientes, à Monophysitarum errore conuersi sunt, atque sanctæ vniuersali Ecclesiæ semetipsos adunauerunt. Qui ad beati Petri Apostolorum Principis ecclesiam peruenientes, poposcerunt à me, vt eos meis epistolis vestræ beatitudini commendare debuissim: quatenus ab hæreticis, qui iuxta ipsos sunt positi, nullam iam violentiam perpeti permittantur. Et quia vnus eorum dicit, monasterium in quo fuit, à parentibus suis fuisse constructum: auctoritatem desiderat à sanctitate vestra percipere, vt hi qui in eo sunt hæretici, aut ad sinum sanctæ Ecclesiæ redeant, aut de eodem monasterio repellantur. Hæc à nobis indicata vobis esse sufficiant: nam de vestra beatitudine nouimus, quia quidquid ad zelum Dei omnipotentis pertinet, cum omni facere feruore festinet.] hæc de his ad Eulogium S. Gregorius: atque de schismaticis & hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus satis.

^b Greg. lib. 10 ep. 45. Ind. 5. edit. Rom.

IX. Fuit hoc anno eidem Gregorio in rebus Africanæ Ecclesiæ laborandum. Atque primùm cum Clementius Primas prouinciæ Bizacenæ grauium criminum reus constitutus esset apud ipsum Romanum Pontificem: quod inter Longobardorum gladios sæpius idem Pontifex verberetur; placuit ipsi, vt ab Episcopis comprouincialibus causa quam exactissimè tractaretur, collecto Episcoporum Concilio, ad quos ista conscripsit: Ante multum tempus quædam ad nos de fratre nostro Clementio Primæ vestro perlata sunt, quæ eorum nostrum non modico mœrore transigerent: sed prementibus diuersis tribulationibus, & maximè circumscruentibus hostibus, ea nobis non fuit spatium requirendi. Et quoniam ita sunt graua, vt transire indiscussa nullo modo debeant: fraternitatem vestram his hortamur assatibus, vt cum omni sollicitudine ac viuacitate, veritatis indagare substantiam multis modis debeatis: vt aut si ita sunt vt audita sunt, vltione canonica refecerentur; aut si falsa, fratris nostri innocentia diu nefandæ opinionis dilaceratione non iaceat, &c.] monet enim pluribus, vt nauiter in opus incumbant.

X. Quod item ad Africanas res spectat: idem quoque hoc anno rescripsit in causa Donadei in Numidia diaconi: qui ab Episcopo suo Victore iniuste gradu depositus appellauit ad Apostolicam sedem, audirusque est à S. Gregorio, qui eius causam cognosci voluit à Primatè Numidiæ aliisque eius prouinciæ Episcopis in publico Concilio, vt si re vera innocens diaconus repertus esset, digna censura percelleretur ipse qui eum damnarat Victor Episcopus. Extant de his datæ Gregorij litteræ ad Columbium in Numidia Episcopum. Porro in eodem Concilio celebrando in Numidia ab eius prouinciæ Primatè Victore atque aliis collegis Episcopis cognosci etiam mandat S. Gregorius causam Paulini Regensis in eadem prouin-

CONCILIUM IN NUMIDIA COLLECTUM.

^a Greg. lib. 10 ep. 8. Ind. 5.

A prouincia Episcopi, qui à suis clericis fuerat accusatus. Erat inter alias accusatio illa, quod Simoniacis ordines Ecclesiasticos conferret: quod si verum esse inueniretur, tam Episcopos accipientes, quàm dantes debere canonica pœna damnari iussit: præcipiens insuper, vt in eodem ipsorum Concilio nulsus aduersus Simoniacos pœna innouarentur. Hæc ad Victorem Primatem Numidiæ, & ad Columbium in eadem prouincia Episcopum Gregorius scribit, plurimumque commendat, præcipiens, vt si opus esset, Hilarius sedis Apostolicæ Chartularius, in eadem prouincia degens ad Ecclesiastica curanda negotia, eidem Episcoporum Concilio interesse deberet. Scripsit præterea & hac Indictione ad Dominicum Episcopum Carthaginensè, à quo acceperat cum litteris reliquias sancti Agilei Martyris, habetque de cura pastorali saluberrimas admonitiones.

^a Greg. lib. 10 epist. 31. Ind. Rom.

^b Greg. lib. 10 ep. 1. Ind. 5.

XI. Fuerunt hoc anno & alia iudicia Episcoporum ad Apostolicam sedem delata, ab ipso autem S. Gregorio aliis cognoscenda delegata, vt causa Pauli Episcopi Diaclini, quam delegat Ioanni Episcopo Primæ Iustinianæ vicem agentis ipsius Romani Pontificis. Extant de his ipsius Gregorij litteræ sub hac Indictione datæ, & aliæ eodem argumento ad Constantium Episcopum. Vides in his Apostolicæ sedis auctoritatem adeò vigentem, vt neque bella, neque alia incommoda retinere potuerint homines, quò minus tam ab Oriente, quàm Occidente ex Transmarinis Ecclesiis appellationes & alia iudicia deferrentur ad Apostolicam sedem.

^c Doctissimi DE PAULO EPISCOPI DIACLINO.

^d Greg. lib. 10 ep. 33. Ind. 5. ^e Greg. lib. 10 ep. 34. Ind. 5. edit. Rom.

XII. Quod autem ad Pauli Episcopi causam pertinet: damnatus hic ob corporale (vt ait Gregorius) peccatum, & ab Episcopatu depositus, cum alius in locum eius subrogatus esset, ipse vi militum irrupit in ecclesiam, & bona auferens, subrogatum Episcopum pœnè ad mortem trucidauit. Quibus auditis, iubet idem S. Gregorius, vt tanti facinoris reus retrudi deberet in monasterium ad perpetuam pœnitentiam vsque ad obitum communionem corporis & sanguinis Domini priuatus.

XIII. Qui igitur aduersus facinorosos Episcopos Ecclesiasticæ vigore censuræ erigi consuevit, idem inclinabat se (vt sæpe vidimus) compassione erga fratres coepiscopos quacumque vexatione oppressos, non despiciens, sed promptè audiens & exaudiens eorum petitiones. Nam audi, quam hoc anno erga Episcopum indigentem affectus fuerit animi compassione, eidem opem ferens: scribès enim ad Venantium Perusinum Episcopum, hæc habet: Fratrem & coepiscopum nostrum Ecclesium frigore omnino laborare cognouimus, pro eo quod hiemalem vestem non habeat. Et quia aliquid sibi à nobis petiit debere transmitti: fraternitati tuæ ad hoc per latorem præsentium transmissimus amphimalum tunicam, vel pectoralem, vt à te ei debeat sine mora transmitti. Et idè ad prædictum fratrem nostrum sub omni illud celeritate stude transmittere, atque nobis hoc ipsam, quia transmiseris, tuis renuntiare epistolis non omittas: sed ita fac, vt ad transmittendum (quia vehemens frigus est) moram aliquam minimè facias.] Hæc Gregorius quàm propensissima solitudine fratris coepiscopi prospiciens egestati. Sed non prætereat (quod in hoc argumento versamur) quàm nifus sit mœrentem hominem, quem antè reprehenderat, postea pariter consolari. Audi, quæso, quæ scribat ad Opportunum hoc itidem anno.

^a Greg. lib. 10 epist. 52. Ind. 5. edit. Rom. AD EPISCOPIUM PERUSINUM TRANSMISIT AMPHIMALUM TUNICAM, VEL PECTORALEM, VT A TE EI DEBEAT SINE MORA TRANSMITTI.

XIV. Peruenit ad me, quia ex eo tempore quo dilectionem tuam verbis asperis propter quædam quæ mihi iure displicuerant, contristauit, magna tibi sit oborta tristitia, atque contumacis animi mœror. Vnde te, dilectissime fili, volo cognoscere, quia ego illa verba non asperitate cordis, sed amore tuæ animæ sum locutus. Tu itaque ad omnipotentem Deum tota mente conuertere: quantum sit fugitiua præsens vita, considera: æterna præmia lucrari festina: in quantum virtus sufficit, castiga carnem, quæ quamdiu in voluptatibus vixit, animam castigauit. Benignitatem proximis exhibe: psalmodiæ & lacrymis horas vitæ frequentius impende: illata mala à proximis æquanimiter tolera. Si contra veritatem iniuriam pertuleris, lucrum puta: vt hæc agens, per temporalia, quæ despiciendo pateris, ad cælestia regna pertingas.] Ista Gregorius, breui compendio totius Christianæ vitæ perfectionem perstringens. Sed reliquias eius res gestas prosequamur.

^a Greg. lib. 10 epist. 14. Ind. 5. edit. Rom.

XIV. CONSOLATORIO MOURNEMENTO.

XV. Inter multiplicium negotiorum labores & afflictiones, quibus iugiter tenebatur, curam suscepit hoc anno Gregorius vtriusque Basilicæ, Pauli omnium amplissimæ, atque Petri, vt collabentia earum tecta instauraret: cuius rei gratia Sabino subdiacono iniunxit, vt pragrandes trabes incidendas curaret, atque ad mare deferendas, quo nauigio Romam perducere possent. Scripsit de his pariter & ad Arogem Ducem: extant ad eos datæ epistolæ; sed vitium scias codicem, vbi perperam legitur de partibus Britannorum eas esse mittend-

^a mortificauit.

DE LIGNIS PRO BASILICIS APOSTOLORVM.

^a Greg. lib. 10 ep. 24. 25. 26. Ind. 5.

mittendas. Quomodo enim tam longè petenda trabes fuere, cum propinquiores essent in A diuersis Italiae oris siluæ creduæ earumdem trahium fertiles? Sed si qua in prouincia Sabinus degeret, & negotia Ecclesiæ ageret, intelligemus: plane scierimus, non ex Britannia esse peritas trabes, sed e Britina prouincia. Etenim ex diuersis epistolis ad eundem Sabinum subdiaconum superius datis^a, in quibus de Rhegitanae Ecclesiæ negotiis agitur, apparet ipsum curasse sedis Apostolicæ negotia in Brutorum prouincia, vbi Rhegium est. Sicque quod in litteris Gregorij dicitur de partibus Britannorum esse petendas trabes, restitutum est, vt dicere velit, de partibus Brutorum, quæ prouincia hodie Calabria dicitur. Sed & quodd ad Maurentium Magistrum militum de eadè re Gregorius scribit, vt litteras suas, quas ad dictum Sabinum Subdiaconum mittit, quàm citissime curet certo homini perferendas dare: cum constet eundem Maurentium Neapoli constitisse (vt apparet ex eiusdem Gregorij litteris^b ad eum datis) istud ipsum affirmare suadet. Recitat Paulus diaconus^c epistolam S. Gregorij tunc eadem de causa scriptam ad Arogem, quem nominat Arigem, & loco Britannorum legit Brictorum, siue Brictorum esse legèdum, quæ dicta sunt, indicant. Fuit Aroges Dux Beneuenti, cuius ducatus amplitudo regiones omnes continebat, quæ Hadriatico atque Tyrreno includuntur, à litore Hydruntino Campanum vsque, locis aliquibus exceptis, quæ adhuc Orientali imperio subiecta erant. Est mentio de eodem Duce apud eundem S. Gregorium in epistola ad Ioannem Episcopum Rauennatem libro secundo, & alibi. Sed & confirmat hæc omnia quæ dicta sunt auctoritas Anastasij Bibliothecarij, qui in Gregorio Secundo Romano Pontifice testatur trabes pro eadem omnium amplissima basilica sancti Pauli e Calabria esse petitas, atque Romam nauigio missas.

^a Greg. lib. 7. ep. 46. Ind. 2. lib. 8. epist. 5. 6. Ind. 3.

^b Greg. lib. 3. ep. 26. Ind. 3. ^c Paul. diacon. lib. 4. c. 6.

XVI.

^a Greg. lib. 10. ep. 22. Ind. 5.

SERMONES GREG. EXCEPTI AB ALIIS.

Hoc anno S. Gregorius scribens^d ad Ioannem subdiaconum Rauennatem, præuia occasione obitus Claudij Abbatis, recenset suas lucubrations vel à se scriptas, vel ab aliis exceptas, vel translatas: atque primum: Præterea, inquit, quia idem charissimus quondam filius meus Claudius aliqua me loquentem de Prouerbis, de Canticis canticorum, de Prophetis, de libris quoque Regum, & de Heptateucho audierat, quæ ego scripto tradere præ infirmitate non potui, ipse ea suo sensu & stylo dictauit, ne obliuione deperirent, vt apto tempore hæc eadem mihi inferret, & emendatius dictarentur. Quæ cum mihi legisset, inueni dictorum meorum sensum valde in multis inutilius fuisse permutatum. Vnde necesse est, vt tua experientia, omni excusatione & mora cessante, ad eius monasterium accedat, & conuenire fratres faciat, vt sub omni veritate quantascumque de diuersis scripturis chartas detulit, ad medium deducant: quas tu suscipe, & mihi celerrime trans mitte.] hæc de exceptis per Claudium Abbatem, alia verò occasione de libris à se scriptis & editis ista subdit:

XVII.

* commenta DE LIB. MORALIVM NON PVBLICE LEGENDIS. * innotesci.

Illud autem quod ad me quorundam relatione perlatum est, quia reuerendissimus frater & coepiscopus meus Marilianus legi commentarios^e beati Iob publice ad vigilias faciat, non grate suscepi: quia non est illud opus populare, & rudibus auditoribus impedimentum magis quàm prouectum generat. Sed dic ei, vt commenta Psalmorum legi ad vigilias faciat, quæ mentes secularium ad bonos mores præcipue informant. Neque enim volo, dum in hac carne sum, si qua dixisse me contigit, ea facile hominibus innotescere*. Nam quia dilectissimæ memoriæ Anatolius diaconus (*Apocryphus fuit hic à Gregorio missus post Sabinianum Constantinopolim, & ibi defunctus*) quærenti ac iubenti domino Imperatori librum regulæ pastoralis dedit, ægre suscepi: quem sanctissimus frater & coepiscopus meus Anastasius Antiochenus in Græcam linguam transtulit, & sicut mihi scriptum est, ei valde placuit: sed mihi valde displicuit, vt qui meliora habent, in minimis occupentur, &c.] subdit de suppleendis ex Romano codice, quæ decurtata seu omiſsa in eo libro legerentur in codice Rauennate. Quod verò ad Claudij Abbatis successorem à monachis delectum Constantinum pertinet: reiecit illum sanctus Gregorius, eò quod, inquit, peculiaritati studeret, quodque scisset ipsum profectum esse in Picenum ad aliud quod ibi haberet monasterium, solum, absque fratrum suorum aliquo teste. Sed de his hæcenus.

XVIII.

^a Greg. lib. 11. cap. 1. DE TEMPORE NECIS MAVRITII IMP. ET FELICIORVM.

Quod autem ad rerum Orientalium statum pertinet: hoc anno occisum esse Mauritium Imp. vnà cum filiis, & subrogatum Phocam, publica monumenta apud Gregorium ita descripta testantur vndecimi libri exordio^e: In nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, per Indictionem sextam, die vigesimatertia mensis Nouembris, temporibus domini & beatissimi Papæ Gregorij, coronatus est Phocas & Leontia Augusta Septimo in Palatio, quod dicitur Secundianus, & occisus est Mauritius Imp. cum omnibus filiis suis masculis, id est, Theodosio iam coronato, Tibe.

A Tiberio, Petro, Paulo, & Iustiniano, simul & Petro fratre superscripti Mauritij Augusti, sed & aliqui procerum, qui ei cohærebant, id est, Constantius Patricius & Curator, & Placidus, sed & Georgius Notarius Principis.] hæc ibi quod ad tempus pertinet.

Planè accidit secundum illud Sapientia^a: Audite reges & intelligite. Horrendè & citò apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum in his qui præsumunt fieri.] Ita quidem patefactum est horrendum Dei iudicium aduersus Mauritium Imperatorem, dum de facinore haud pridem perpetrato persequitur pœnam (vt licuit) talionis: dum enim ipse passus esset rot millia innocentium Christianorum à diro barbaro immanissimè cædi, quos minimo potuisset redimere pretio, reus factus innoxij effusi sanguinis, ipse à tyranno vnà cum insonantibus filiis crudelissimè necatus est, nullo adiuuante, eripiente nemine. Sentiens verò ipse manum esse hanc Domini porrectam ad vlciscendum, specimen edidit probatissimi Christiani, conficiens sibi ex calice iræ Dei poculum medicinae, quod sibi prodesset ad peccatorum suorum purgationem & perfectam salutem animæ consequendam. Sed age iam cuncta eodem quo se habuerunt ordine recenseamus.

Primum quidem quæ de Mauritij nece ostensa sunt diuinitus Theodoro Siccotæ Episcopo Anastasiopolitano, dicenda sunt. Eleusius rem gestam sic narrat, qui illi inhærebat: Antequam Mauritius Imperator occideretur, cum in Dei genitricis monasterio vir sanctus præfinitum Psalmorum numerum legeret, in sanctuario recens exædificato lucerna quæ semper ardet, extincta est. Quapropter vni ex fratribus annuit, vt eam accenderet: sed cum statim rursus extincta esset, frater rediit, & cum precibus eam iterum accendit. Repenteque rursus extincta, vir sanctus illum reprehendens, tamquam ineptè id fecisset, ipse accessit, & manu sua illam accendit. Sed cum illic adhuc staret, similiter rursus extincta est. Tunc fratribus omnibus congregatis, seuerè locutus est ad hunc modum: Signum hoc, fratres, non simpliciter (mihi credite) nec temerè contigit. Vos ergo diligenter explorete quid egeritis, & in conspectu Dei peccatum vestram confitemini. Licet enim vos illud celare conemini, Deus ipse patefaciet. Cum autem fratres sibi nullius esse culpæ conscios respondissent, ad obsecrandum Deum accessit, vt sibi rem indicaret. Cumq; re diuinitus patefacta, tristis esset, & cum gemitu diceret: Verè tu Isaiâ naturam hominis expendisti, cum diceret: Omnis homo fœnum, & omnis gloria eius tamquam flos fœni: aruit fœnum, & flos eius decidit. & hæc loqueretur: fratres rogabant eum, vt rem omnibus patefaceret. Quibus cum præcepisset vt rem nemini indicarent, prædixit eis, quo mortis genere Mauritius Imperator esset interiturus. Fratribusque merito id illi euenturum respondentibus ob ea quæ improbè gessisset: Sic ipse quidem, filij (inquit S. Theodorus) morietur, sed post eum multo deteriora contingent, quæ hæc ætas non expectat.] sed de his postea.

Rursum verò prædicationes. Etenim ante annum Imperatoris necis hæc etiam præcessisse, Cedreni habent Annales: Monachus quidam, cuius vitæ exercitatio illustris erat, strictum gladium tenens, à foro vsque ad æneam portam procurrat, omnibus prædicans Imperatorem gladio occisum iri. Sed Herodianus Mauritio palam, quæ ipsi euentura essent, denuntiavit.] Tunc etiam & populum in Mauritij ludibrium Maurum quemdam hominem Mauritio similem super alinum imposuisse, & corona ex aliis confecta coronasse, & ac si Imperator esset, per urbem duxisse, fannisque, iocis, scommatibus, ac sibilis infectatum eum vniuersum vulgus, affirmat: addit præterea portenta monstraque plura, & è celo signa ad id indicandum præcessisse, quæ singula Nicephorus refert^b, præcognitumque Mauritio, ab eo se occidendum esse, cuius nomen duabus his litteris inchoaretur PH.

E cuius rei gratia Philippicus fororis ipsius maritus in suspicionem adductus est: sed diuinitus per somnium certiorum de nomine interfectoris Mauritium esse redditum. Narrat cuncta verbis istis Cedrenus:

Sic igitur eodem anno vltimi Mauritij Imp. ipse ad se reuersus, recordatusque Deum nihil clam esse, eumque pro meritis cuique suis siue bona siue mala tribuere: tum quàm grauius peccasset, quod captiuus redimere noluit: expediens esse cogitavit, vt in hac vita temporaneas, & non in futura æternas pœnas daret. Itaque libellos supplices scripsit ad omnes Patriarchas, & monachos in omnia monasteria, etiam Ierosolymam misit, vt à Deo peterent, vt ipse de peccatis admissis in hac vita & non in futura pœnas lueret. Quin & in Philippicum impexit fororis suæ maritum, suspicatus ab eo eadem sibi parari, ex vaticinio quodam, quo significatum esset, ab PH. esse cauendum. Ceterum Philippicus innocens iuramentis modis omnibus apud eum se purgare non destitit. Mauritius autem, cum

XIX. ^a Sapient. 6.

XX. ^b Vir. S. Theodor. Sic. apud Syr. tom. 2. die 22. April. DE VISIONE OSTENSA S. THEODORO DE NECE MAVRITII.

^c Isaiâ 40.

XXI. ALIAR PRAEDICATIONES DE NECE MAVRITII.

^a Niceph. lib. 13. c. 38.

XXII. MAVRITIALE SEBASTIANI CONSCIVS P OENAS HIC EXOSTAVIT.

CHRISTI
602.GREGORII PAP.
13.MAVRITII IMP.
17.

pro ipso vbique viri pij Dominum precarentur, quadam nocte in somnis eiusmodi visum vidit: nempe altare se ante Saluatoris imaginem in Palatij porta area collocatam, atque vnâ simul multam turbam captiuorum ipsum apud Dominum accusantium. Tum ipsum Iudicem iubere Mauritium causam dicturum listi. Sicque a satellitibus correptum, & in porphyreico umbilico ibi posito constitutum, ab eodem Iesu Christo Domino interrogatum fuisse, vbinam sibi pœnas rependi vellet, in hac scilicet vel futura vita? Ipsum autem Mauritium ita respondisse: Domine benignissime, iuste Iudex, hinc malo potius, quam in altera vita. Nec mora, statim iussum esse, vt cum vxore sua & liberis, totaque familia Phoca militi trucidandus daretur. Expergestus, statim accubitozem suum misit, qui Philippicum ad se perduceret.

XXIII.
PHILIPPICVS IN SV-
SPICIO-
NEM AD-
DVCTVS LI-
BERATVR.

Cum autem vocari se nocte Philippicus cognouisset, qui iam antea se scisset in suspitionem apud Imperatorem adductum, de se actum putauit: quamobrem antequam ad ipsum Imperatorem accederet, sacram Eucharistiæ communionem accepit, & abiit, vxorem Gordiam nomine relinquens euilantem sacco cinereque conspersam, dolorem immensum, quo angebatur, præferentem. Vt autem ad Imperatorem Philippicus venit, sese ad eius pedes stratus aduoluit. Sed Imperator, accubitore foras exire iussu, ipse ad Philippici pedes accidit, dicens: Ignosce mihi, frater, quas tibi innocenti calumnias tribui. Suspica- bar quidem te meæ vitæ insidias moliri, sed iam te innocentem cognoui. Horror autem, vt dicas mihi, si quem Phocam militem in exercitu nosti. Noui, ait ille, quemdam, qui pridem ab exercitu missus, cum tua maiestate iurgauit. Quarenti autem Mauritio, quo ille præditus esset ingenio: respondit, hominem esse timidum & crudelem. Tum Imperator: Si timidus est, inquit, homicida est. Narrauitque Philippico insomnium.] subdit verò de comete, qui apparuit, gladij formam habente, qui quasi lingua cælestis quæ essent euentura prædiceret. Post hæc verò quid referret legatio ad sanctos viros missa, sic breuiter narrat: Postridie Magistranus, quem ad hoc ablegauerat Mauritius, venit à sanctis hoc responsum ferens: Probat Deus conuersionem tuam, & animæ salutem concedit, teque totamque familiam tuam collocat inter electos, sed Imperij cum dedecore iacturam patieris. Quibus auditis, Mauritius Deo laudes & gratias dixit.

XXIV.
PHOCAS
CENTVRI-
CREATOR
IMPERA-
TOR.

Inter hæc autem accidit, vt Petrus germanus Imperatoris litteras ipsius iussu ad exerci- tum mitteret, quibus iuberet, vt traiecto Istro, milites ibidem hiemarent. Quod cum audiisset exercitus, commotus vehementer, seditionemque faciens, de nouo creando Imperatore tumultuose agere incipiens, quem audacem scirent esse militem Phocam Centurio- nem super scutum eleuantes acclamant, salutantque Imperatorem. Vbi autem ista innotue- re Petro, mox Byzantium veniens, certiore de his reddidit Imperatorem: qui iam aduen- tare sentiens hostem, nauim conscendit cum liberis & vxore; sed tempestate repulsus, vix periculum euasit, delatus ad sanctum Autonomum: eademque nocte podagræ dolores ipsum corripuere. Qui verò erant Constantinopoli contrariæ factionis Prasini, occurrentes Phocæ, eundem plurimum honorauere, persuaseruntque in Hebdomon venire. Inter hæc accidit peti à populo aduersa partis Theodosium filium Mauritij Imperatorem. His Mau- ritius aduersatus. Timens sibi Germanus in Deiparæ, Cyri dictum, templum aufugit: quo iussus abstrahi à militibus, sed tutatus est eum populus.] Sed hæc Theophanes pluribus.

XXV.

At modo de promotione & vñctione Phocæ historiam prosequamur. Cum se contulisset ad Septimum Phocas, facti sunt illi obuiam Patriarcha Constantinopolitanus, necnon & Senatores. Exegit verò ab eo Cyriacus Patriarcha ex more confessionem Catholicæ fidei, promissionemque, qua polliceretur iuxta ritum, se Ecclesiam à dissensionibus conseruaturum immuam. Quibus peractis, idem Phocas in ecclesia S. Ioannis Baptistæ insignibus Imperatoriis decoratur; ex quo facto clades prouenit Imperij. Biduo post Phocas curru Imperatorio aduectus venit in Regiam. Quinta verò die Leontiam coniugem suam, corona ei imposita, Augustam nuncupauit.

LEONTIA
AVGVSTA
CREATA

XXVI.

Cum autem ex more pristino in editione spectaculorum Phocas totus esset, & in Circo deloci prerogatiua oborta contentio fuisset, populus tumultuatus Mauritium appellauit, quod nondum mortuus esset. Mouit res inexpectata inuidiam Imperatoris: qui mox exci- tatus, missis militibus ad Mauritium, eum ad portum Eutropij adduci iussit. Vbi ante oculos eius iussi sunt necari quinque filij masculi. Ad quæ ille alta philosophia dixisse fertur illud Dauidicum: Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum. Interea verò cum nutrix subtraxisset vnum e nece, & pro illo filium suum offerret: id Mauritius fieri vetuit, infan-

MAVRITIUS
CVM FILIIS
OCCIDI-
TVR.

CHRISTI
602.GREGORII PAP.
13.MAVRITII IMP.
17.

A infantemque suum prodidit, qui visus est è vulneribus lac dare cum sanguine. Tandem verò vltimo loco Mauritius ipse occisus est, cum se casti superiorem in omnibus demon- strasset. Horum omnium abscessa capita delata in campum iuxta tribunal, ad foetorem vsque ibidem permanferunt, donec Phocas licentiam ea auferendi atque sepultura mandandi concessit, quæ vnâ cum corporibus delata sunt ad sepulchrum S. Mamantis. Desiuit autem liberorum Mauritij interneccioni Theodosius ablegatus à patre ad petendum auxilium à Chosroë Persarum Rege: sed quomodo interceptus, & neci postea ipse etiam tradi- tus, dicemus anno sequenti, quo contigit. De nece quoque coniugis & filiarum virginum suo item loco dicturi sumus. Habet hæc eadem de interitu Mauritij Theophanes totidem ferme verbis, sed paulo copiosius explicat: vbi subditur, interfectum post hæc fuisse Pe- trum Mauritij fratrem, & alios proceres multos. Philippicum verò cognatum Impera- toris attonsum capite, sacerdotio initiatum, sectatum vitam quietam, tradit Cedrenus, cum videlicet iugalis eius idem vitæ genus arripuisset.

Miscel. lib.
17.

Quomodo autem hæc quæ Constantinopoli gesta sunt, demones Alexandria nuntiauerint, à Theophane ita narratur: Interea Calligraphus quidam Alexandria venerabilis vir, ex matutina vigilia domum vadens, media nocte videt statuas ex metallo æris abstractas, & voce grandi dicentes, interemptum Mauritium & filios ipsius, atque omnes casus, qui apud Byzantium fuerunt gesti. Mane verò facto, pergens, hæc Augustali retulit, qui præcepit ei, nulli hæc manifesta facere, scribensque diem, præstolabatur exitum. Die verò nona prætereunte, ecce nuntius venit, indicans Mauritij interemptionem. Tunc Augustalis da- monum vaticinium publicauit.] hæc ibi. Qui autem præter Mauritium & filios interempti fuerint, Nicephorus ea quæ sunt dicta prolixius profecutus, ita recenset: Proinde Petrum Mauritij fratrem *tyrannus* ferro necat. Occiditur præterea, de quo sæpè facta est mentio, dux Comnentiolus, item Georgius Philippici filius, Præsentinus etiam cui curas & confi- lia sua Petrus crediderat: postremò verò & Theodosius Mauritij successor, ex itinere (vt dictum est) retractus.] sed de ipso agetur anno sequenti.

XXVII.
ALEXAN-
DRIÆ LO-
DEM DIE
COGNITA
MORS MA-
VRITII.

His enarratis, iam superest tantum, vt annos, quibus Mauritius imperauit, ad calculos reuocemus. Accidit namque, vt vnus errans, idem & reliquos rem absque exacta confi- deratione prætergredientes, in errorem eundem secum ferret. Hæc dixerim, quod penes Græcos vel alios ferme omnes vna videtur esse communis assertio de tempore quo Mau- ritius imperauit, nimirum ipsum ad annum vigesimum peruenisse: istud quidem expressum inuenies apud Theophanem, Cedrenum, Nicephorum, qui & eius ætati tribuit annos sex- agintatres: idemque Zonaras habet, hoc ipsum Beda, & alij. Sed antequam alios corri- gamus, ea primùm menda, quæ voluendo cufos hæctenus tomi huius terniones reperimus de inchoatis vel absolutis Mauritij Imp. annis, expurgemus: vt hac vna animaduersione corrigas omnes errores illapfos, vt singulos in annis singulis positos eius annos semper inchoatos intelligas, non absolutos. His emendatis, exactam iam Mauritij Imperij temporis rationem ineamus.

Niceph. lib.
18. c. 41.

Iam superius ex scriptoribus qui eodem tempore vixerunt, ostendimus creatum Mau- ritium anno Redemptoris quingentesimo octogesimo sexto, idque tam Græci quam Latini au- ctiores testantur, qui eodem viuebant tempore: quo etiam anno Tiberium prædecessorem Mauritij mortuum tradunt, quarto Idus Augusti: à quo tempore si incipias numerare an- nos Mauritij vsque ad præsentem annum, quo testificatione publicorum Actorum & alio- rum constat mensè Nouembri Indictionis sextæ occisum Mauritium, & subrogatum Pho- cam: vtiq. reperies ipsum nonnisi annos sexdecim ac menses tres & aliquot dies imperasse. Sed quoniam apud S. Gregorium & Bedam in publicis monumentis deprauatum interdum inuenies numerum Indictionis, & discrepare ab aliis annis aliter consignatis: prouocamus lectorem ad Euagrium rationem temporum non obiter & oscitanter afferentem, sed summa (vt proficitur) industria & diligentia statuentem, qui cum suæ ætatis tempora quam studiosissimè recensere se profiteatur, erit ipse nobis instar omnium aliter sentientium. Repetenda sunt ergo hæc verba ipsius ita dicentis: Vt autem ordinem temporum accuratissi- mè complectamur, intelligendum est, Iustinum Iuniorem per se solum ad annos duodecim & menses decem cum dimidio regnasse, atque vnâ cum Tiberio ad annos tres & vñdecim menses, totumque tempus regni sui annos sexdecim & menses nouem cum dimidio com- plexum esse. Regnauit autem Tiberius per se solum annos quatuor, cum Iustino autè tres, & menses vñdecim.] Sunt hæc Euagrij verba, canonque firmissimus temporis constitutus.

XXVIII.
DE ANNIS
IMPERII
MAVRITII.

Videm. c. 40
in fine.

Iam superius ex scriptoribus qui eodem tempore vixerunt, ostendimus creatum Mau- ritium anno Redemptoris quingentesimo octogesimo sexto, idque tam Græci quam Latini au- ctiores testantur, qui eodem viuebant tempore: quo etiam anno Tiberium prædecessorem Mauritij mortuum tradunt, quarto Idus Augusti: à quo tempore si incipias numerare an- nos Mauritij vsque ad præsentem annum, quo testificatione publicorum Actorum & alio- rum constat mensè Nouembri Indictionis sextæ occisum Mauritium, & subrogatum Pho- cam: vtiq. reperies ipsum nonnisi annos sexdecim ac menses tres & aliquot dies imperasse. Sed quoniam apud S. Gregorium & Bedam in publicis monumentis deprauatum interdum inuenies numerum Indictionis, & discrepare ab aliis annis aliter consignatis: prouocamus lectorem ad Euagrium rationem temporum non obiter & oscitanter afferentem, sed summa (vt proficitur) industria & diligentia statuentem, qui cum suæ ætatis tempora quam studiosissimè recensere se profiteatur, erit ipse nobis instar omnium aliter sentientium. Repetenda sunt ergo hæc verba ipsius ita dicentis: Vt autem ordinem temporum accuratissi- mè complectamur, intelligendum est, Iustinum Iuniorem per se solum ad annos duodecim & menses decem cum dimidio regnasse, atque vnâ cum Tiberio ad annos tres & vñdecim menses, totumque tempus regni sui annos sexdecim & menses nouem cum dimidio com- plexum esse. Regnauit autem Tiberius per se solum annos quatuor, cum Iustino autè tres, & menses vñdecim.] Sunt hæc Euagrij verba, canonque firmissimus temporis constitutus.

XXIX.

Euag. lib.
5. c. 23.

E Sed quoniam apud S. Gregorium & Bedam in publicis monumentis deprauatum interdum inuenies numerum Indictionis, & discrepare ab aliis annis aliter consignatis: prouocamus lectorem ad Euagrium rationem temporum non obiter & oscitanter afferentem, sed summa (vt proficitur) industria & diligentia statuentem, qui cum suæ ætatis tempora quam studiosissimè recensere se profiteatur, erit ipse nobis instar omnium aliter sentientium. Repetenda sunt ergo hæc verba ipsius ita dicentis: Vt autem ordinem temporum accuratissi- mè complectamur, intelligendum est, Iustinum Iuniorem per se solum ad annos duodecim & menses decem cum dimidio regnasse, atque vnâ cum Tiberio ad annos tres & vñdecim menses, totumque tempus regni sui annos sexdecim & menses nouem cum dimidio com- plexum esse. Regnauit autem Tiberius per se solum annos quatuor, cum Iustino autè tres, & menses vñdecim.] Sunt hæc Euagrij verba, canonque firmissimus temporis constitutus.

XXX
a Ex Corippi
c arm. dict.
su p.
b Euagry. lib.
4. c. vit.

Sic igitur dum numerat ab obitu Iustini Imp. cui Iustinus successit: cum constet Iustini-
anum^a Idibus Nouembris diem obiisse anno Domini quingentesimo sexagesimoquin-
to, atque teste eodem Euagrio^b, imperasse annos triginta octo & menses octo, sicque obiis-
se anno Redemptoris quingentesimo sexagesimo quinto: his si addas annos decem & se-
ptem minus mense vno cum dimidio, quibus imperauit Iustinus, peruenies ad annum Do-
mini quingentesimum octogesium secundum: his iungas quatuor, quibus solum regna-
se Tiberium idem Euagrius tradit; peruenies ad annum Domini quingentesimum octo-
gesimum sextum: a quo tempore incipe numerare annos Mauritiij vsque ad presentem an-
num; vti que non amplius quam annos sexdecim & tres menses (vt superius dictum est)
reperies. Hæc dicta sunt ad rectam annorum Imperij Mauritiij rationem, auctore Euagrio
omnia ob oculos habente, & annos Imperatoris ad exactissimam temporis rationem re-
uocante: quibus reliquos corrigas omnes & emendes, nisi auctores numero potius quam B
veritate pollentes sequendos existimes.

XXXI.
a Niceph. lib.
18. c. 39.
b Greg. lib. 9.
c epist. 40. In-
dicit. 4.
e Niceph. lib.
18. c. 42.
f VAE DE
MAVRITIO
ZAVDEN.
TYR PROBE
FACTA.

Porro scito calumniam fuisse, quam aduersa populi pars intulit in Mauritium, quod
Marcionis hæresis sectator esset: siquidem superius vidimus eiusdem fidem Catholicam
non solum receptam, sed prædicatam sæpè à sancto Gregorio Romano Pontifice^d, cuius
de his sententia vera certa que haberi debet, non inconstantis vulgi & perciti furore iactata
conuitia. Quæ verò laude digna de Mauritio Nicephorus ad finem habeat^e, accipe: ait
enim: Mauritius Imp. summopere viros eloquentia insignes coluit: liberalis etiam erga
eos, qui pulcherrimis optimisque disciplinis præclaram operam nauassent. Celebria quoque
opera in Romani Imperij ditione construxit: quorum est vnum sanctorum Quadraginta
Martyrum ecclesia, quam Tiberius antea ædificare aggressus fuerat. Sacram quoque Apo-
stoli Pauli ædem Tarfi Ciliciæ eundem construxisse ferunt. Fertur & illud quoque de eo, C
quod tertiam partem pensionum vectigalium subditis suis remisit, quodque liberaliter
Byzantiis triginta talenta donauerit, vt aquæ ductum meatus renouarent. Item præcla-
rum illud stemma & ornamentum, quod ei Sophia Augusta socrus & coniunx Constanti-
na ambitiosè admodum & magnificè elaborarant, cum id ne semel quidem gestasset, ma-
ximo Dei templo intulit, & diuinæ mensæ consecratum, aurea catella suspendit: quod
ipsum ornamentum vsque ad expugnationem vrbs durauit.] hæc Nicephorus.

XXXII.
f Prouerb.
30.

Verum cur ad extrema hæc omnium calamitatum Mauritius tandem prolapsus incide-
rit vt intelligas, superiores eius gressus non recto tramite fixos memoria repere, quæ scilicet
quantæ aduersus libertatem Ecclesiasticam sanxerit, quæ in sanctissimum Patrem Gre-
gorium perpetrarit: vt planè illam visus sit subiisse quodammodò poenam, quæ in sacris
Prouerbijs reperitur ita esse sancita^f: Oculum, qui subfannat patrem, effodiant eum corni D
de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ.] passus namque & hanc ignominiam esset,
secto capite vsque ad putredinem in foro exposito, nisi vallatum semper tuisset à spectanti-
bus & admirantibus populis. Hæc de his satis.

IESV CHRISTI
ANNVS
603.

GREGORII PAP.
ANNVS
14.

PHOCÆ IMP.
ANNVS
I.

I.
PHOCAS
ROMÆ
ACCLAMA-
TYS IMPE-
RATOR.

Sexcentismus atque tertius numeratur annus sextæ Indictionis, quo inchoatur Grego-
rij Papæ decimusquartus, & Phocæ Imperatoris primus, cum & Romæ idem acclama-
tus est Imperator mense Aprili: non enim ante illud tempus allatæ sunt Romam regnan-
tium Augustorum imagines, de quibus hæc apud Gregorium in exordio vndecimi libri:
Venit autem icona superscriptorum Phocæ & Leontia Augustorum Romam septimo
Kalendas Maij, & acclamatum est eis in Lateranis in basilica Iulij ab omni clero vel
Senatu: Exaudi Christe: Phocæ Augusto & Leontia Augustæ vita. Tunc iussit ipsam iconam
dominus beatissimus & Apostolicus Gregorius Papa reponi in oratorio S. Cæsarij
martyris intra Palatium.] hæc ibi ex Actis publicis.

II.
MALA QUAE
SVB MAVRI-
TIO VIGE-
BANT.

Quod audis de imaginibus Augustorum Romam allatis: aliàs sæpè diximus, eas mitti
solitas ab Imperatoribus in diuersas prouincias Imperio Romano subiectas, & ad Princi-
pis amicos, eisdemque dici consueuisse Laurata, quasi Laureata. Est de his ampla mentio
in epistola Gregorij Papæ Secundi ad Leonem Isauricum Imperatorem, de qua suo loco
infe-

A inferiis. His veluti Imperatori præfenti debitus honoris cultus deferri consuevit ab omni-
bus, & in eas peccans, maiestatis reus efficiebatur, vt superius dictum est in Constantino
Magno, cum eius imaginem quidam Ægyptij lapidibus appetissent. Est de veneratione
imaginum Principum frequens mentio apud posteriorem Nicenam Synodum, & Da-
mascenum, vel alios, qui scripserunt de veneratione sacrarum imaginum.

Quod autem postquam iidem Augustorum imaginibus Romam missis, in basilica Iu-
lij in Lateranis debita sunt à clero atque populo acclamations exhibitæ, iusserit sanctus
Gregorius reponi eas in oratorio sancti Cæsarij martyris intra Palatium: non putes locum
illum fuisse in Palatino, vel Palatio Lateranensi, quod Patriarchium dicebatur, sed eccle-
siam illam (quæ aliquando Diaconia, postea verò Titulus fuit) positam in viâ Appiæ diuor-
tio à Latina, haud procul à Titulo S. Sixti. Ædes enim per amplæ illic erant siue vsui Ponti-
ficis, siue Imperatoris, cum Romæ esse contingeret, inferuientes, quæ Sacrum Palatium di-
cebantur, vt testatur Anastasius in Sergio Papa, quem illic eligi contigit aduersus altercan-
tes inter se schismaticos. Perseueravit eadem ecclesia antiqua nobilitate celebris vsque ad
tempora nostra eodem nomine Tituli sancti Cæsarij in Palatio, vt complura publica mo-
numenta docent, atque nouissimè Acta sacrosancti Concilij Tridentini, quibus subscriptus
legitur Christophorus Cardinalis Madrucius Tridentinus, presbyter Tituli sancti Cæsarij
in Palatio. Porro eandem ipsam nimia verustate collapsam, penitusque inaccessam atque
desertam, ob id quæ è numero Titulorum expunctam à Sixto V. Pontifice, Clemens Pa-
pa VIII. Ecclesiasticarum antiquitatum tenacissimus custos & conseruator ipsam restitu-
turus in Titulum, in veterem formam extruendam atque exornandam curauit: quo etiam
nomine illi potissimum ei bene precantur, qui antiquam loci nobilitatem non ignorant. C
At de oratorio S. Cæsarij hæc obiter dicta satis. Iam rerum gestarum seriem prosequamur.

Præstitit & Phocas haud dubium, quod reliqui omnes Augusti (vt sæpè superius est de-
monstratum) præstare consueverunt, simulac electi essent Imperatores: nimirum, vt fidei
suae professionem Catholicam mitterent ad Romanum Pontificem, quò in vniuersa Ca-
tholica Ecclesia nomen Catholicum communionemque consequerentur. Non omisisse
ipsum quæ vitata solemnitate essent, qui religiosos alios ritus in sua consecratione im-
plexisse voluit, par est credere. Porro sanctus Gregorius simulac accepisset de eius euectione
in Imperium nuntium, litteras ad ipsum dedit: extant ipsæ, quibus intueri per transennam
possis, quàm deploratissimus esset status Romani Imperij sub Mauritio: sic enim se habet
epistola^a ad eum data de adepto Imperio gratulatoria, vt moris erat:

Gloria in excelsis Deo, qui iuxta quod scriptum est^b, mutat tempora, & transfert re-
gna: & qui hoc cunctis innotuit, quod per Prophetam suum^c loqui dignatus est, dicens:
Quia dominatur Excelsis in regno hominum, & cui voluerit ipse dat illud. In omnipoten-
tis quippe Dei incomprehensibili dispensatione alternatim vitæ mortalis sunt moderamini-
na: & aliquando cum iniustorum multorum peccata restrenanda sunt, vnus erigitur, per
cuius duritiam tribulationis iugo subiectorum colla deprimantur: quod in nostra diutius
afflictione probauimus. Aliquando verò, cum misericors Deus mœrentium multorum cor-
da sua decreuit consolatione refouere, vnum ad regiminis culmen prouehit, per cuius mi-
sericordiæ viscera in cunctorum mentibus exultationis suæ gratiam infundit. De qua exul-
tationis abundantia roborari nos citius credimus, qui benignitatem vestrae pietatis ad Im-
periale fastigium peruenisse gaudemus. Latentur cæli, & exultet terra, & de vestris benignis
actibus vniuersæ Reipublicæ populus nunciusque vehementer afflictus hilarescat. Com-
primantur iugo dominationis vestrae superbae mentes hostium. Releuentur vestra miseri-
cordia contriti ac depressi animi subiectorum. Virtus cælestis gratiæ inimicis terribiles vos
faciat, pietas subditis benignos.

Quiescat felicissimis temporibus vestris vniuersa Respublica, prolata sub causarum ima-
gine præda pacis. Cessent testamentorum insidiæ, donationum gratiæ violenter exactæ.
Redeat cunctis in rebus propriis secura possessio, vt sine timore habere se gaudeant, quæ
non sunt eis fraudibus acquisita. Reformetur in singulis sub iugo Imperij vestri libertas
sua. Hoc namque inter Reges Gentium & Reipublicæ Imperatores distat, quod Reges
Gentium domini seruorum sunt, Imperatores verò Reipub. domini liberorum. Sed melius
hoc orando, quàm suggerendo dicimus. Omnipotens Deus in cuncta cogitatione & opere
cor vestrae pietatis suæ gratiæ manu teneat, & quæque iuste, quæque clementer agenda
sunt, inhabitator vestri pectoris Spiritus sanctus benignè disponat: vt de temporali regno
vestra

III.

DE TITULO
S. CAESARII
IN PALA-
TIO.

IV.

a Greg. lib. 11.
c. 38. In d. 6.
edit. Rom.

V.

b Dan. 2.
c Dan. 4.
EPISTOLA
S. GREGO-
RII AD
PHOCAM.

VI.

vestra clementia post multorum annorum curricula ad caelestia regna pertingat.] hæc A
Gregorius primùm ad Phocam. Accidit verò, vt post hæc ab ipso Phoca receperit Grego-
rius litteras, quibus, persolutis quæ solerent reliqui Imperatores officiis, questus est ipse
nouus Imperator cum sancto Gregorio, quòd nullum inuenerit Constantinopoli ex more
residere sanctæ Romanæ Ecclesiæ Apocrisarium. Accidit enim (vt anno superiori dictum
est) obiisse eum, qui in eadem muneris functione post Sabinianũ missus fuerat Anatolius,
cui necdum suffectus quisquam erat. Ad hæc respondens Gregorius, se excusat ob tempo-
ris iniquitatem, cuius causa nullus inuentus esset, qui eiusmodi provinciam subire vellet:
ad eum enim iniqua fuerunt & Romanæ Ecclesiæ molesta illa extrema tempora Mauritij
Imperatoris, Deo amplius non ferenda. Rescribens ergo Gregorius, simul etiam de mise-
rando statu Romanæ Ecclesiæ eundem certiore reddit. litteræ verò ipsæ sic se habent:

^a Greg. lib. 11
epist. 4. Ind.
6. edit. Rom.

VII.
POSTERIO-
RES LITTE-
RÆ GREGO-
RII AD
PHOCAM.

Considerare cum gaudiis & magnis actionibus gratiarum liber, quantas omnipotenti B
Domino laudes debemus, quòd remoto iugo tristitiæ, ad libertatis tempora sub Imperiali
benignitatis vestræ pietate peruenimus. Nam quòd permanere in Palatio iuxta antiquam
consuetudinem Apostolicæ sedis diaconum vestra serenitas non inuenit, non hoc meæ
negligentiæ, sed grauissimæ necessitatis fuit: quia dum ministri omnes huius nostræ Ecclesiæ
contrita asperaque tempora cum formidine declinarent atque refugerent, nulli eorum po-
terat imponi, vt ad urbem regiam in Palatio permanens accederet. Sed postquam vestram
clementiam, omnipotentis Dei gratia disponente, ad culmen Imperij peruenisse cognoue-
runt: ipsi quoque, suadente lætitiâ, ad vestra vestigia venire festinant, qui prius illuc accede-
re valde timuerant. Sed quia eorum quidam ita senectute sunt debiles, vt laborem ferre vix
possint, quidam Ecclesiasticis curis vehementer implicantur: & lator presentium, qui primus
omnium Defensor fuit, benè mihi ex longa assiduitate compertus est vita, fide ac moribus C
approbatus: hunc aptum pietatis vestræ vestigiis iudicavi. Vnde eundem, auctore Deo,
diaconum feci, & sub celeritate transmittere studui, qui cuncta quæ in his partibus agun-
tur, inuento opportuno tempore, valeat clementiæ vestræ suggerere. Propter quod rogo, vt
serenitas vestra pijs aures inclinare dignetur: vt tanto nobis valeat celerius misereri, quan-
to afflictionem nostram verius ex eius relatione cognouerit.

NONIFA-
CIVS APO-
CRISARIVS
MITTITVR
CONSTAN-
TINOP.

VIII.

Qualiter enim quotidianis gladijs & quantis Longobardorum incursionibus ecce iam
per trigintaquinque annorum longitudinem premimur, nullis explere vocibus suggestio-
nis valeamus. Sed in omnipotenti Domino confidimus, qui quæ cepit consolationis suæ
nobis bona perficiet: & qui suscitauit in Republica pios dominos, etiam extinguet crude-
les inimicos. Sancta itaq; Trinitas vitam vestram per tempora longa custodiat, vt de bono
vestræ pietatis, quòd tardè suscepimus, diutius gaudeamus.] hæcenus ad Phocam Augu- D
stum Gregorius. Porro hic qui missus est ex Defensore diaconus Apocrisarius, Bonifacius
fuit, vt apparet ex epistola data ad Cyniacum Constantinopolitanum Episcopum: & eum
puto Bonifacium, qui secundus post Gregorium successit Romanus Pontifex. Sed & ad
Leontiam Imperatricem aliam tunc epistolam dedit Gregorius his verbis conscriptam:

^b Greg. lib. 11
ep. 46. Ind. 6.
edit. Rom.

IX.
GREG. LIT-
TERÆ AD
LEONTIAM
AVGVSTAM.

Quæ lingua loqui, quis animus cogitare sufficiat, quantas de serenitate vestri Imperij
omnipotenti Deo gratias debemus, quòd tam dura longi temporis pondera ceruicibus no-
stris amota sunt, & Imperialis culminis leue iugum subiit, quod libeat portare subiectis?
Reddatur ergo Creatori omnium ab hymnicis Angelorum choris gloria in cælo; per-
soluatur ab hominibus gratiarum actio in terra: quia vniuersa Respublica, quæ multa mœ-
roris pertulit vulnera, iam nunc consolationis vestræ inuenit fomenta. Vnde nobis necesse
est omnipotentis Dei misericordiam enixius exorare, vt cor vestræ pietatis sua semper dex-
tera teneat, eiusque cogitationes caelestis gratiæ ope dispenset: quatenus tranquillitas ve-
stra tanto rectius valeat sibi seruientes regere, quanto dominatori omnium nouerit verius
describere. In amore Catholicæ fidei faciat defensores suos, quos fecit ex benigno opere
Imperatores nostros. Infundat in vestris mentibus zelum simul & mansuetudinem: vt
semper pio feruore valeatis, & quidquid in Deo exceditur, non inultum relinquere, & si
quid in vobis delinquitur, parcendo tolerare. Det vobis in vestra pietate Pulcheriæ Augu-
stæ clementiam, quæ pro zelo Catholicæ fidei in sancta Synodo Helena noua vocata est.

X.
GREG. EPI-
STOLA AD
LEONTIAM
AVG.

Omnipotentis Dei misericordia largiora vobis cum piissimo domino spatia viuendi
concedat: vt quo vestra longius vita extenditur, subiectorum omnium consolatio vali-
dius confirmetur. Rogare forsitan debui, vt Ecclesiam beati Petri Apostoli, quæ nunc vsq;
grauibus insidijs laborauit, haberet vestra tranquillitas specialiter commendatam. Sed
quia

A quia scio quia omnipotentem Deum diligitis, non debeo petere quod sponte ex benigni-
tate vestræ pietatis exhibetis. Quanto enim plus timetis Conditorem omnium, tanto am-
plius eius potestis Ecclesiam amare, cui dictum est: Tu es Petrus, & super hanc petram
ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. & cui dicitur:
Tibi dabo clauis regni cælorum: & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum &
in cælo: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælo. Vnde nobis du-
bium non est, quàm forti amore ad eum vos stringitis, per quem solui ab omnibus pecca-
torum nexibus desideratis. Ipse ergo sit vestri custos Imperij, sit vobis protector in terra, sit
pro vobis intercessor in cælo: vt per hoc quòd releuatis duris ponderibus in vestro Imperio
subiectos gaudere facitis, post multa annorum tempora in caelesti regno gaudeatis.] huc-
usque ad Leontiam. Sanè quidem (vt accidere solet, cum noui Principes regnare inci-
piunt) spes haud mediocris de Phoca Imperatore concepta erat, & meliora futura tem-
pora sperabantur, eo quòd vnà cum Mauritio vel extincti, vel electi essent, qui provincia-
lium sanguinem suxerant magistratus illi, qui & durissima tyrannide (vt vidimus) vniuer-
sos oppræsserant.

Cum ergo Apocrisarium Gregorius Constantinopolim mitteret Bonifacium, eidem
etiam ad Cyniacum Constantinopolitanum Episcopum litteras dedit, eisdemque pacis
conciliatrices: etenim illis ipsum hortatus est concordiam in Ecclesia custodire in spiritu
humilitatis. litteræ autem sic se habent:

XI.

^b Greg. lib. 11
epist. 47. Ind.
6. edit. Rom.

VLTIMA
GREGORII
AD CYRIACUM
CVM LIT-
TERAR.

Quanta sit pacis virtus, charissime frater, ex voce Dominica diligentius intuentes, quæ
ait: Pacem meam relinquo vobis, pacem meam do vobis: ita in eius nos decet dilectione
persistere, vt locum præbere discordiæ nullo modo debeamus. Sed quia in radice ipsius ali-
ter viuere non valeamus, nisi mente & actu humilitatem, quam ipse auctor pacis docuit, te-
neamus: cum ea charitate, qua dignum est, suademus, vt profanam elationem, quæ anima-
bus semper aduersa est, cordis pede calcantes, peruersi superbiq; vocabuli scandalum Ec-
clesiæ auferre de medio festinetis: ne à pacis nostræ societate diuisi inueniri possitis, sed
vnus in nobis spiritus, vna mens, vna charitas, vna in Christo, qui sua membra esse nos vo-
luit, sit compago concordiæ. Nam quàm durum, quàm indecens, quàm crudele, quàmque
à sacerdotali proposito sit extraneum, pacem illum, quam alijs prædicat, non habere, sancti-
tatis vestra consideret, & suos de superbia fratres scandalizare abstinere. sed hæc magis
studeat, vt vanæ aut superflue elationis auctorem, humilitatis queat ense prosternere: qua-
tenus ex eiusmodi victoria suum vos habitaculum sancti Spiritus gratia sibi vendicer, &
apertè impleatur in vobis quòd scriptum est: Templum Dei sanctum est, quòd estis vos. ^d 2. Cor. 6.
D Presentium verò portitorem dilectissimum communem filium Bonifacium diaconum vo-
bis in omnibus commendamus, vt quocumque necesse fuerit, solatia vestræ (sicut decet)
inueniat sanctitatis.] hæc Gregorius in causa admodum deplorata: dum licet minimè se
audiri fermè certò compertum haberet, tamen noluit deesse officio, neque desperare pe-
nitur de hominis salute: quòd suos monuerit Apostolos Dominus, dicens: Nonne duo-
decim sunt horæ diei? quæ significaret, nullius esse desperandam salutem, cum homo
sui natura mobilis ad singula omnino momenta & interdum in melius mutari possit.

^d 2. Cor. 6.

^e Ioan. 11.

Iam verò prosequentes missum à Gregorio Apocrisarium, quæ agerentur Constantino-
poli & in reliqua parte Orientalis Imperij, videamus, ad ipsum Gregorium postmodum
reuersuri. Atque in primis quàm diuersus ac pænè contrarius extiterit Phocas ab ea quam
de ipso spem conceperat sanctus Gregorius, atque ad ipsum scripserat, à Cedreno audia-
mus primùm eius formam ita describente: Statura, inquit, fuit mediocri, deformis, ter-
ribilis aspectu, rubente capillo, supercilijs coëuntibus, mento raso, cicatrice in mala nota-
tus, quæ ipso irascente denigrabatur: vinosus, mulierosus, sanguinarius, rigidus, in di-
cendo ferox, à miseratione alienus, moribus ferus, hæreticus. Vxor eius Leontia iisdem
fuit moribus imbuta.] At quòd hæreticus dicatur Phocas, calumniosè id passus videretur.
Verùm tum ex eius fruente tyrannide, tum ex aliunde emergentibus malis, fuisse tem-
pora eius Imperij infelicissima, idem auctor tradit his verbis: Illius ætate omne genus
malorum in Romanum Imperium exundauit: nam & hominum & bestiarum mortua
est immensa multitudo, & terra fruges negante, tum fames, tum grauissima pestes obor-
tæ sunt, hiemesque fuerunt ad eam seua, vt congelauerit mare, ac pisces perierint.] refert idem
hoc anno, quòd cum Circenti libertate populus Phocam diceris exagitasset, ab eodem di-
ra passus sit, occisis alijs, alijs membris mutilatis.

XII.

QUALIS AS-
PECTVS ET
MORIBVS
PHOCAS
AVG.

Sed

CHRISTI
603.GREGORII PAP.
14.PHOCÆ IMP.
I.

XIII.

THEODO-
SIVS MA-
RITII FI-
LIVS AD
NECEM PE-
TITVS.
*Calren. Au-
gul. an. 1.
Phoca Imp.

Sed audi miserandam necem Theodosij filij Mauritij, quem ad Chosroën legatum à A patre ad petendum auxilium missum diximus, ob idque non necatum cum reliquis, sed postea, cum hoc anno summa diligentia Phocæ captus esset. Fama obtinet (inquit Cedrenus*) Theodosium Mauritij filium ad Chosroën legatum, missis à Phocæ ministris, Nicææ captum, iussu necari, cum ad locum, cui nomen est Leucactæ peruenisset. Theodosium porrò petiisse, ut priusquam necaretur, diuinis impertiri posset mysteriis. Quod postquam impetrauerit, actis Deo gratias, lapidem à terra sustulisse, eoque ter pectus suum percussisse, ita orantem: Domine Iesu Christe, tu scis me nulli hominum iniuriam fecisse: nunc autem mihi euenit ut tua iubet potentia. His dictis, caput ei fuit amputatum.] hæc de nece honestissimi iuuenis iam in sortem Imperij à patre ante delecti. Verum ista de Theodosio neque tunc temporis ita credita, sed alium in eius locum ad necem suppositum, iactatum fuit: vnde & factum est, ut nouæ fabricarentur contra Imperatorem insidiæ, de quibus B suo loco dicendum inferius.

XIV.

* Extat apud
Sur. tom. 2.
die 22. April.
DE GEOR-
GIO CAP-
PADOCE
VINCTO AD
PHOCAM
DVCTO.

Cum autem, antè obruncatis qui Constantinopoli reperti erant, qui aberant quærentur ad necem: fuit inter eos Georgius Cappadox, vir nobilis & insignis, de quo scribit Eleusius in rebus gestis sancti Theodori Siceotæ, cuius ipse fuit discipulus, & quæ vidit scriptis mandauit: ait enim, dum recenseret miracula à sanctissimo viro edita^b: Georgius Cappadox cum magna militum manu catenis collo manibusque ac pedibus iniectis vinctus traheretur ad Phocam Imperatorem, tamquam imminutæ maiestatis criminibus obnoxius: cupiebat sanctum Theodorum iniungere, & eius se precibus commendare: eodem & custodes desiderio tenebantur. Quamobrem ad eum se contulerunt; & accepta eius benedictione, illum rogarunt, ut Georgium vinctum admoneret, ut animo sincero se duci sineret, nec sibi, nec ipsis insidias faceret, ne in capitis periculum apud Imperatorem incurrerent. Id fecit sanctus pater: diuinarum enim Scripturarum vtens testimoniis, monebat eum, hæc inquiens: Fili, quæ sunt in hac vita, breuia, caducaque sunt: quæ verò in altera vita nos manent, stabilia & sempiterna. Caue igitur, ne tibi mortem consciscens, in æternum supplicium incidas. Illudque considera, fili, & tibi ipse propone, ut siue hoc, siue alio crimine iure damnatus, capite plectaris, libenti animo supplicium subeas, ut in vita futura liber sis & absoluaris. Quod si nullius es tibi criminis conscius, multo libentius, si condemneris, supplicium adi, ut coronam eandem accipias, quam sancti omnes, qui iniuria interfecti sunt, perceperunt. Expedit enim vim iniuste patientem mori, quem admodum & sancto Abel, & innocenti contigit Zachariæ, & sancto Ioanni Baptista, & sanctis Apostolis, & Christi Martyribus.

XV.

INGENS
S. THEODO-
RI MIRA-
CVLVM.

His & multis aliis diuinarum Scripturarum testimoniis Georgius animo consumatus, ut D diuinorum mysteriorum particeps fieret petiit. Tunc B. Theodorus ad custodes: Vereamini, inquit, filij, mysterium Domini, & soluite hunc, dum illud accipit: neque enim est, ut quisquam vinculis constrictus Christum suscipiat, qui pro nobis passus est, ut nos ab inferni vinculis liberaret. Cum autem illi excusarent se, dicerentque id sibi non licere: Georgium enim esse virumobilem ac strenuum, qui si solutus esset, & vellet ingratus esse & aufugere, nullo modo comprehendi posset: beatus Theodorus sumpto diuinæ communionis poculo, ut id illi impertiret, suspirans ad Deum suspexit, & illicò vincula humi cum strepitu coniderunt. Quamobrem cum milites tumultuarentur, & ad fores claudendas currerent, ne Georgius fugeret: Nihil, inquit sanctus Theodorus, timeatis: ego enim gratum & sincerum huius viri animum plane noui. Cum igitur diuina ei mysteria tribuisset, voluit etiam, ut simul cum custodibus apud se cibum caperet. Post autem, vinculis rursus iniectis, discesserunt.] hæc auctor, qui intentus res admirandas Theodori prosequi, his enarratis, ad alia miracula viri admirabilis recensenda se confert, relicto Georgio cum satellitibus ipsum ducentibus.

XVI.

* Niceph. lib.
18. c. 43.
FORDVS IN-
ITVM ANTE
CVM PER-
SIS RV-
PTVM.

Sed redeamus ad Phocam Imperatorem: Qui (inquit Nicephorus*) quinto ab inito Imperio mense, litteras ad Chosroën Persarum Regem (quod consuetudo huiusmodi à multo tempore Romanis ac Persis fuerit) per Liliam familiarem suam, qui etiam Mauritij cædem patrauit, misit: quibus litteris, ad Imperialem dignitatem concidendisse se, significabat. Ille verò itæ intemperis actus, legitimam Mauritio vindictam præstare volens, pacta cum Romanis foedera rupit, & perniciosum illud orbi classicum cecinit. Id namque Persarum simul & Romanorum felicem tranquillumque statum soluit, eoque initio Persicum bellum est ortum, & Persæ Syriam, Palæstinam, Phœnicem quoque breui subegere: ditioni quoque

CHRISTI
603.GREGORII PAP.
13.PHOCÆ IMP.
I.

A quoque suæ Armeniam, mox Cappadociam, Galatiam, & Paphlagoniam adiecere. Quin impetu, quem cohibere non esset, ducti, ad ipsam vsque Chalcedonem, quæ ex aduerso Byzantio sita est, aduenere. Parte verò alia Auares Europam, omnia vastantes, percurserunt, & cædes hominum plurima grassata est, qualem haud quisquam vniquam vidit, non tantum ciuibus passim, sed ipsis etiam militaribus copiis interemptis.] hæc & alia Nicephorus, quæ paulò antè retulimus. Sunt hæc malorum initia: hicque meminisse oportet S. Gregorij ad Anastasium Episcopum Antiochenum oraculi, quo prænuñtiauit conquerentibus aliis de illorum temporum malis, fore ut eadem in posterum adeò crescerent, ut qui tunc viuerent, felices dicturi eos essent, qui præcessissent. Porrò hæc à Nicephoro enarrata, hoc anno cœpta, ad futura tempora sunt propagata.

B Cum his tumultibus Constantinopolitana ciuitas ageretur, ut ad tyranni imperium XVII. truncata nobilissimorum virorum capita truncarentur; ad Eusebiam Patriciam coniugem Strategij viri clarissimi, quò superior malis his omnibus esset, breuem hanc epistolam^a Gregorius hoc anno dedit, vnicuique in huiusmodi angustiis versanti ob oculos ponendam: ^{a Greg. lib. 11. ep. 37. Ind. 6.}

Etsi occupata mens vestra diuitiis, aut fortasse regis ciuitatis tumultuosis implicatio- GREGOR. nibus, nos per epistolas suas visitare postponit: nostrum est tamen etiam aduersa filiorum EPIST. AD corda dulci charitate prosequi, eaque ad benignum animum & admonendo & orando re- EUSEBIAM. nuocare. Vnde nunc debitum salutationis alloquium soluens, hortor, ut excellentia vestra à ciuitatis illius superbis tumultibus animum auertat, plusque ea quæ animæ, quam quæ sunt corporis cogitet. Transitoria esse omnia perpendat. Venturi Iudicis examen tremendum cum metu & lacrymis quotidie sine cessatione consideret: illumque diem, in quo perturbanda sunt omnia, cum timore ad animum reducat, ut itam Iudicis in ipso iam die non timeat. Omnipotens autem Deus hæc vestris cogitationibus aspiratione sui spiritus infundat, vosque & hic cum nobilissimo coniuge vestro & tranquillè viuere, & de domni Strategij salute gaudere faciat, atque post longa tempora ad æterna præmia peruenire concedat.] Hactenus ad Eusebiam Gregorius.

At nec Occidens sine tumultu permansit, Longobardis (ut dictum est) termino pacis XVIII. elapso cuncta vastantibus. De his enim ad Eulogium Alexandrinum Episcopum hoc anno idem Gregorius scribens, hæc ait^b: Rogo ergo, ut pro me peccatore enixius oretis: quia & dolor corporis, & amaritudo cordis, & immensa vastitas mortalitatis inter barbarorum gladios me vehementer affligit. Inter quæ omnia non temporalem, sed æternam consolationem requiro, quam per me impetrare non valeo, sed intercessione vestræ beatitudinis hanc me obtinere confido.] hæc ad Eulogium, cuius in laborando pro fide Catholica studium valde commendat; reprehendit tamen aliis litteris^c, quòd Simoniam ab Alexandria Ecclesia non eradicet. Quòd autem laborare oculis eum dem Eulogium audiisset, ad sanandum morbum mittit ex Apostolorum catenis antidotum: ait enim ad finem eiusdem epistolæ: Transmisimus crucem paruulam, in qua de catenis amatorum vestrorum sanctorum Petri & Pauli Apostolorum inserta est benedictio, quæ oculis vestris assidue supponatur: quia multa per eandem benedictionem fieri miracula consueuerunt.] De suis item angustiis anni huius hæc idem Gregorius ad Rusticianam Patriciam^d: Ego autem in tanto gemitu & occupationibus viuo, ut ad dies quos ago, me peruenisse pœniteat, solaque mihi consolatio sit mortis expectatio.] Audisti Apostolicum virum instar Apostoli Pauli^e supra modum grauatum supra virtutem, ita ut tæderet ipsum vitæ: habet eadem scribens^f ad Philippum presbyterum. Et quidem exauditus est, ut haud diutius in huius vitæ derineretur angustiis, ea solutus anno sequenti, ut suo loco dicemus. modò anni huius reliquas ab eo res gestas prosequamur.

Hoc anno missa est legatio à Francorum Regina Brunichilde & Theodorico eius ne XIX. pote Rege ad S. Gregorium Papam: functi ea fuerunt nobiles Franci Burgoaldus & Var- LEGATIO maricarius, per quos petiit Regina dari ab ipso Pontifice priuilegia ecclesiæ S. Martini, MISSA A quam ipsa crexerat in suburbano Agaunensi, necnon monasterio ancillarum Dei, atque REGIBVS quam xenodochium à se ibi in eadem ciuitate constructo. Concessisse petita omnia, & Gregorius ipse testatur in litteris^g ad eam redditis. Sanè quidem auctor est Aimoinus^h, tot FRANC. AD etiam xenodochium à Brunichilde esse constructa, ut incredibile videatur, ab vna femina GREGOR. tantaque pia ædificia à Brunichilde esse constructa, ut incredibile videatur, ab vna femina P. PAPAM. regnante dumtaxat in Austria atque Burgundia erigi potuisse. ^{g Greg. lib. 11. ep. 8. Ind. 6. h Aim. lib. 4. c. 1. in fine.}

XX.

Sed & alia fuit huius legationis mittendæ ratio, nimirum vt iudem cum Imperatore A recens creato pacem inirent opera ipsius Gregorij: qua in re omnem se nauaturum operam ipse pollicetur. Sed & quoddam missus fuerat ab iisdem Menas Tolosanum Episcopus a sede Apostolica iudicandus: illum iam iuramento purgatum, innoxiumque reuertum, se dimississe testatur. Quomodo autem fieri soleret purgatio ista, accipe ex ipsius Gregorij verbis, cum ait: Menam verò reuerendissimum fratrem & coepiscopum nostrum, postquam ea quæ de eo dicta fuerant requirentes, in nullo inuenimus esse culpabilem: qui insuper ad sacratissimum corpus beati Petri Apostoli sub iureiurando satisfaciens, ab his quæ obiecta eius opinionem fuerant, se demonstrauit alienum: reuerti illuc purgatum absolutumque permisimus. Requisitus etiam per eos legatos fuit, vt mala valetudine laboranti Episcopo alius subrogaretur. Quod fieri non debere respondit, sed Coadiutorem dandum eidem ita laboranti. Quod verò iudem petissent legati dari licentiam bigamum ordinandi: ad hæc B ipse respondit: Similiter verò de quodam bigamo requisiti, an ad sacrum ordinem potuisset accedere: iuxta canonicam regulam omnino vetuimus. Absit enim, vt vestris temporibus, in quibus tam multa pia ac religiosa agitis, aliquid contra Ecclesiasticum institutum fieri permittatis. Postrema autem fuit de cogenda in Gallia Synodo petito legatorum, de qua habet ista Gregorius:

XXI.
DE SYNO-
DO COGEN-
DA PETI-
TIO.

Præfati autem magnifici filij nostri, dato capitulari, inter cetera petierunt, quod sibi vestra perhibere iussione mandatum, vt talis debeat à nobis in Gallias persona transmitti, quæ, facta Synodo, cuncta quæ contra sacratissimos canones perpetrantur, omnipotenti Deo auctore, possit corrigere. In qua re gloriæ vestræ curam cognouimus, quam de vita animæ & de regni vestri soliditate cogitatis: quia Redemptorem nostrum formidantes, eiusque in omnibus præcepta seruantes, & hic agitis vt diu regni vestri gubernacula subsistant, & post longa annorum curricula vos quoque de terreno regno ad regnum caeleste transeat. Apto autem tempore, si Deo placuerit, venerandæ excellentiæ vestræ desideria implere curabimus. Hæc de his Gregorius, quæ vtinam serò & non per imaginem quamdam ab iis acta essent, vt solent politici cuncta etiam religiosa affectare, quod apud suos & exteros æstimatione polleant, Romanumque Pontificem huiusmodi illecebris alliciant, vt si possint, in iis quæ moliuntur, ipsum habeant adiutorem; vt fecisse Brunichildem, exitus declarauit. Quod enim indigerent iudem Reges Gregorij opera pro faciendò fœdere cum Imperatore, iudem quæ ante de cogenda Synodo ab ipsis (vt vidimus) petierat Gregorius, modò se ab eo petere profitentur. Ipsum autem petiit à Regina priuilegium pro religio- D sis locis extat^a ad hæc integrum, quod tu contulas: hinc nos tantum apponemus, quæ in fine habet aduersus Reges & alios ab iis missos magistratus & Episcopos, si quid contra priuilegium ab Apostolica sede concessum tentare præsumpserint:

^a Greg. lib. 11
ep. 10. Ind. 6.

XXII.
GREGOR.
PRÆSCRIBIT
LEGIBUS
REGIBUS,
ET NON PA-
RENTES
REGNO
PRIVAT.

Si quis verò Regum, inquit, sacerdotum, iudicum, personarumque secularium hanc constitutionis nostræ paginam agnoscent, contra eam venire tentauerit: potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat: & nisi vel ea quæ ab illo male ablata sunt, restituerit, vel digna poenitentia illicitè acta desuerit, à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini nostri Redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in æterno examine districtæ vitioni subiaceat, &c.] Vides lector (quod & superius eadem occasione ostendimus) quantum insit in Romano Pontifice auctoritatis, vt in iis quæ ipse concedit, Regibus leges præscribat, & eisdem, nisi pareant, pro poena priuationem regni apponat; quam & appositam vidimus superius in priuilegio concessio ecclesiæ S. Medardi. Hæc, inquam, S. Gregorius; quem iure haud quifquam poterit vt vanum hominem illicita aduersus Reges & Principes præsumptentem reprehendere, vel fastus arguere, ac mentis tumidæ nota signare, quem doctissimum & æquè mitissimum omnium, humillimumque non est qui non prædicet, atque ex eius rebus gestis ac scriptis affirmet.

XXIII.

^b Greg. lib. 11
ep. 13. Ind. 6.

Hoc anno Romæ error ille per S. Gregorium Papam corrigitur, quo quidam vel ex superstitione Iudaica, vel ritu Græco coli debere Sabbatum, perinde atque Dominicum diem, prædicabant. Scribens enim de his ad populum Romanum, errorem refellit, dum ait: Peruenit ad me, quosdam peruersi spiritus homines praua inter vos aliqua & sanctæ fidei aduersa seminasse, ita vt die Sabbati aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud, nisi Antichristi prædicatores dixerim? Qui veniens, diem Sabbatum atque Dominicum ab omni faciet opere custodiri. Quia enim mori se & resurgere simulat, haberi vult in veneratione diem

A diem Dominicum: & quia Iudaizare populum compellit, vt exteriorem ritum legis reuocet, & sibi Iudæorum perfidiam subdat, coli vult Sabbatum. Hæc Gregorius de Antichristo, qui non propter Christi resurrectionem (vt facere consuevit Ecclesia) custodiri faciet Dominicum diem, sed sui causa, cum ea se die resurrexisset mentietur. Subdit verò idem Gregorius: Aliud quoque ad me perlatum est, vobis à peruersis hominibus esse prædicatum, vt Dominico die nullus debeat lauare. Et quidem si pro luxuria ac voluptate quis lauare appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus: si autem pro necessitate corporis, hoc nec Dominico die prohibemus. & infra: Nam si Dominico die corpus lauare, peccatum est: lauare ergo die eodem nec facies debet. Si autem hoc in corporis parte conceditur: cur hoc, exigente necessitate, toti corpori negetur? Dominico verò die à labore terreno cessandum est, &c.]

B Porro qui sedulo curæ vniuersalis Ecclesiæ prospiciebat, eo fortior animo, quo corpore infirmior apparebat, inter alia multa quæ hoc anno ex epistolis ad diuersos datis peregrisse conspicitur, de redarguendo Paschasio Episcopo ad Anthemium subdiaconum litteras dedit, in quibus inter alia quæ correctione digna ipse Gregorius numerat, illud etiam ad postremum reprehendit, cum ait: Hoc quoque eius culpis adiungitur, quod ita quotidie despectus cum vno aut duobus clericis dicitur ad mare descendere, vt & apud suos in fabula sit, & extraneis sic vilis ac despiciabilis videatur, vt nihil habere Episcopalis vel ingenij, vel reuerentiæ videatur. Quod si ita est, non sine culpa tua esse cognoscas, qui eum obiurgare atque coercere, vt dignum est, distulisti. Hæc & alia ipse in detestationem Episcopi, qui contemptibilis appareret. Ex quibus intelligas, non recens esse vt Episcopi pluribus stipati famulis incedant, sed quàm maximè antiquitus custoditum: adeò vt Pontificia censeretur reprehensione dignus, qui cum vno vel duobus clericis animi causa ad mare descenderet. Erat iste Paschasius Neapolitanus Episcopus, quem aliis quoque litteris^b monet, vt Iudæis non per vim, sed rationibus ac mansuetudine ad fidem inuitaret. Extat ad eundem Anthemium ipsius Gregorij alia scripta epistola^c, qua queritur de negligentia omnium Episcoporum Campaniæ prouinciæ, quos vult emendari.

XXIV.

^a Greg. lib. 11
ep. 31. Ind. 6.
edit. Rom.

^b Greg. lib. 11
ep. 15. Ind. 6.
^c Idem eod.
lib. epist. 35.

C Inter alias Episcoporum causas, quæ hoc anno ex diuersis Ecclesiis ad Apostolicam sedem delatæ sunt, fuit ex Hispania deducta causa Ianuarij Episcopi^d Malacitani, & Stephanij alterius Ecclesiæ in Hispania Episcopi, qui Comitoli viri potentis opera abstracti à suis Ecclesiis, à quibusdam aliis Episcopis condemnati, in exilium detrusi fuerant. Qui omnes ita iniuste oppressi ad Apostolicæ sedis iudicium recurrerunt, appellantes ipsum Romanum Pontificem. Horum querelas cum audiisset Pontifex, seque ad id teneri ex munere vniuersalis curæ pastoralis intelligeret, quod (vt ipse profiteatur^e) caput omnium Ecclesiarum Romana Ecclesia existat, quæ omnes inferiores iudicet sedes; misit ad hoc in Hispanias Ioannem Defensorem, cui proficiscenti^f commonitorium (ita dictum) dedit, admonitiones illas videlicet, quibus in causâ prosequenda ac iudicanda vti debuisset, & earum præscripto cuncta peragere. His acceptis Ioannes Defensor in Hispaniam profectus, præsidens Iudex causæ, omnibus exactè perpectis, riteque cognitis, pronuntiauit sententiam, qua depositos ab Episcopatu Episcopos soluendos exilio, suisque restituendos Ecclesiis iudicauit; Episcopos verò, qui eos iniuste deposuerant, in monasterium ad sex mensium spatium censuit detrudendos, subrogatos autem in locum ipsorum penitus reiciendos, priuatos ministerio cuiuslibet ordinis Ecclesiastici. Extat eiusdem Defensoris de his tunc lata sententia^g. Sic igitur beneficio & auctoritate Apostolicæ sedis Romanæ Ecclesiæ, qui per sæcularem potentiam oppressi fuerant sacerdotes, Antifites venerandi ignominiosè in exilium detrusi, reuocati suas singuli receperunt Ecclesias. Iniunxit idem Pontifex eidem Ioanni Defensori institutionem ac reformationem monasterij insulæ Capricanæ^h apud Maioricam insulam positæ.

XXV.
^d Idem lib. 11.
ep. 52. Ind. 6.
edit. Rom.

CAUSA HISPANORVM
EPISCOPO-
RVM AD
GREG. PAP.
DEDATA.
^e Greg. lib. 11.
ep. 56. Ind. 6.
edit. Rom.
^f Greg. lib. 11.
epist. 52.
EPISC. EX-
LES RESTI-
TUTI.

^g Apud S. Gre.
lib. 11. ep. 55.
edit. Rom.

^h Greg. lib. 11
epist. 54. Ind.
6. edit. Rom.

XXVI.

Concessit hoc anno S. Gregorius Papa Sardinia insulæ habitatoribus Vitalem Defensorem mittendum ad Phocam Imp. Constantinopolim pro subleuandis grauaminibus, quibus (vt superius est demonstratum) habitatores eiusdem insulæ affligebantur. Est de his epistolaⁱ ipsius ad eundem Vitalem in Sardinia degentem, qua etiam monet redarguendum fuisse Ianuarium Episcopum ob hospitalia eius insulæ destituta: ait enim: Experientia tua indicante comperimus; xenodochia in Sardinia constituta grauem habere neglectum. Vnde reuerendissimus frater & coepiscopus noster Ianuarius vehementissimè fuerat obiurgandus, nisi nos eius senectus ac simplicitas, & superueniens ægritudo,

ⁱ Greg. lib. 11
ep. 59. Ind. 6.
edit. Rom.

tudo, quam ipse retulisti, suspenderet, &c.] De eius agritudine rursus inferius huiusmodi occasione: De hoc igitur quod scripsisti fratrem & coepiscopum nostrum Ianuarium, tempore quo sacrificium celebrat, tantam pati frequenter angustiam, ut vix post longa intervalla ad locum canonis redire valeat, quem reliquit; atque ex hoc multos dubitare, si communionem debeant de eius consecratione percipere: admonendi sunt ut nullatenus pertimescant, sed cum omni fide & securitate communicent: quia agritudo personæ sacri mysterij benedictionem nec mutat, nec polluit. Secretius tamen omnino idem frater noster hortandus est, ut quotiens eandem molestiam scenserit, non procedat, ne ex hoc se & despiciendum præbeat, & infirmorum animis scandalum faciat.] hæc de his Gregorius, qui novis angustis ex ingruentibus Longobardorum motibus cruciatur.

XXVII. Hoc enim anno Longobardorum Dux Arnulphus oppugnaturus Urbem, parat exercitum mensè Iunio, & cum proximè instaret dies natalis Apostolorum, molitur Urbis excidium. De his Gregorius sollicitus, scribit litteras ad Velocem Magistrum militum Imperatoris in alia Italiae parte degentem, his verbis:

*Greg. lib. 12.
ep. 21. Ind. 7.
CONATVS
GREGORII
ADVERSVS
LONGOBARDOS.

Et pridem expressimus gloriæ vestræ, quia milites illuc erant parati venire: sed quoniam inimicos congregatos & huc discurrere epistola vestra significauerat, hæc eos hic causâ retinuit. Nunc verò vtile est visum, ut aliquanti illuc milites transfinitantur, quos gloria tua admonere & hortari, ut parati sint ad laborem, studeat: & occasione inuenta, cum gloriosis filiis nostris Mauritio & Vitaliano loquere; & quæcumque vobis, Deo adiutore, pro utilitate Reipublicæ statuerint, facite. Et si huc, vel ad Rauennates partes nec dicendum Arnulphum cognoueritis excurrere: vos à dorso eius, sicut viros decet fortes, laborate: quatenus opinio vestra ex laboris vestri qualitate amplius in Republica, Deo auxiliante, proficiat.] Scripsit verò & ad ipsos Mauritium & Vitalianum, ubi Arnulphus Romam direxit exercitum, verbis istis:

*Greg. lib. 12.
ep. 21. Ind. 7.
XXVIII.

DE MOTI-
BVS ARNVLPHI
DVICIS
LONGOB.

Gloriæ vestræ suscipientes epistolas, Deo gratias egimus, quia de salute vestra cognouimus: & de solitudine vestra multum gauisum sumus, & mox ea quæ scripsistis parata fuerunt. Sed Aldio vir memorandus post aduentum hominum vestrorum nobis scripsit, quia in proximo iam Arnulphus esset: & timuimus, ne milites, qui ad vos diriguntur, in manus eius inciderent. Et tamen hîc (quantum Deus adiuerit) contra eum filius noster gloriosus Magister militum se parauit. Sed & gloria vestra, si huc perrexit ipse hostis, quomodo consueuistis, cum auxilio Dei à dorso eius, quod potestis, perficite. Speramus enim in omnipotentis Dei virtute, & in ipsius beati Petri Apostolorum Principis, in cuius natali sanguinem effundere desiderat, quia ipsum sibi contrarium sine mora inueniet.] hucusque Gregorius, quæ sunt militiæ tractans, cum vrgeret occasio. Quas quidem litteras hoc argumento scriptas, licet in codice sub septima sint Indictione collocatæ, sub sexta hac rependas esse, ea potissimum ratio cogit asserere, quod cum hæc acta esse dicantur mensè Iunio, quo natalis Apostolorum agitur, non possunt sub Indictione septima confecta dici: si quidem sanctus Gregorius mortuus reperitur sub eadem Indictione mensè Martio, ut suo loco dicturi sumus. Sunt & aliæ litteræ eiusdem Gregorij ad eosdem eodem argumento datæ, cum & suadet eis, ut incursum parante illo Romam versus, solliciti sint ipsi ut loca eius deprædentur, quo ita ipse reuocetur à cæptis.

*Greg. lib. 12.
ep. 23. Ind. 7.

XXIX.
GREGORIVS
TRIBVNVM
MITTIT
PRO CVSTODIA
CIVITATIS
NEAPOLITANÆ.

Ad hoc spectat, quod in his angustis derentus idem S. Gregorius, pro custodia Neapolitanae ciuitatis misit Constantium Tribunum, litterasque ad milites dedit, ut illi parerent. Ita quidem ipse, Pontifex cum esset, militaria cogitur pertractare, inuigilareque super ipsas etiam Imperatoris ciuitates, ne caperentur ab ingruentibus Longobardis. Sed audiamus ipsius Gregorij litteras, quæ sic se habent: Summa militiæ laus inter alia bona merita hæc est, obedientiam sanctæ Reipublicæ utilitatibus exhibere, quodque sibi utiliter imperatum fuerit, obtemperare: sicut & nunc deuotionem vestram fecisse didicimus, quæ epistolis nostris, quibus magnificum virum Constantium Tribunum custodiae ciuitatis deputauimus præesse, paruit, & congruam militaris deuotionis obedientiam demonstrauit. Unde scriptis vos presentibus curauimus admonendos, uti prædicto magnifico viro Tribuno (sicut & fecistis) omnem debeatis pro serenissimorum dominorum utilitate vel conseruanda ciuitate obedientiam exhibere: quatenus quicquid à vobis hæctenus benè gestum agnoscitur, per presentis temporis vigilantiam ac sollicitudinem augmentetis.] hucusque ad milites Gregorius, non ad Episcopos, ut vetus habeat editio: ad milites enim ipsum scribere, ipsius epistolæ argumentum satis ostendit. Vides, lector, quanta polleret etiam in politicis

Aliticis administrandis auctoritate Romanus Pontifex; dum ciuitati non suæ, sed subditæ Imperatori, quem vult diligit custodem, præfecitque Præfectum, cui pareant milites: hæcque sub Phoca tyranno. O tempora hac ex parte felicia! Vtinam modò essent ipsi integra spiritalia iura, quæ maiori in dies ignominia tantæ sedis auersione contentiosa calcantur. Sed suo ipsorum damno (certò scito) Deum, qui talia agunt, experientur (quod nolim) vitorem.

Quòd verò ad eiusmodi magno strepitu excitatos tumultus Longobardorum pertinet: nubeculam istam minantem Urbis & totius Italiae cladem; vento dissipatam esse apparet, ac sequenti anno, confecta iterum pace cum Longobardis, redditam perfectam serenitatem. At de rebus anni presentis satis, cum tamen plura alia noscantur fuisse eiusdem Pontificis gesta negotia diuersi generis, ad quæ intuenta in litteris eius perspicuis cunctis lectori reuicimus.

IESV CHRISTI
ANNVS
604.

GREGORII PAP.
ANNVS
14.

PHOCÆ IMP.
ANNVS
2.

Sequitur ordine temporum Christi annus sexcentisimus quartus; ac S. Gregorij decimusquartus inchoatus iam anno superiori à tempore exordientis Indictionis septimæ, idemque vltimus eiusdem Pontificatus, quo ipse quarto Idus Martias, Deo vocante, feliciter ex hac vita migravit: de cuius felici ad Deum transitu antequam agamus, reliqua quæ his mensibus ab inchoata septima Indictione contigerunt, hic primum nobis sunt enarranda. Hoc igitur anno pax cum Agilulpho Rege Longobardorum iterum renouata est, quæ iam antè elapso tempore statuto cessarat. Sancita itaque pace, cum idem Rex auertus fuisset prole mascula, eam pia mater Theodolinda in fide Catholica voluit baptizari. De quibus omnibus ipsa Regina certiore reddidit sanctum Gregorium, datis ad eum litteris, missisque Romam legatis. Ista cum accepisset sanctissimus Pontifex, ad Theodolindam Reginam, eidem gratulatus, litteras reddidit, misitque sacra munuscula nato filio. litteræ autem sic se habent:

PAX ITERUM
CVM
LONGOBARDIS
FACTA.

*Greg. lib. 12.
ep. 7. Ind. 7.

II.
EPIST. GRE.
AD THEODOLINDAM.

Scripta quæ nos dudum à Ianuensibus partibus transmisistis, gaudij vestri nos fecere participes: propterea quòd omnipotentis Dei gratia & filium vobis donatum, & quod valde excellentiæ vestræ est laudabile, Catholicæ eum fidei nouimus sociatum. Nec enim de Christianitate vestra aliud credendum fuerat, nisi id studere vos, ut quem diuino munere susceperatis, Catholicæ reuerentiæ auxilio muniretis: ut & Redemptor noster familiarem te suam famulam cognosceret, & Longobardorum genti nouum Regem in timore suo feliciter enutrirer. Unde oramus omnipotentem Deum, ut & vos in mandatorum suorum via custodiat, & eumdem excellentissimum filium nostrum Adulouualdum in suo faciat amore proficere: quatenus sicut hîc inter homines iam magnus est, sic quoque ex bonis actibus ante Dei nostri oculos sit gloriosus.

Illud autem quod excellentia vestra scripsit, ut dilectissimo filio nostro Secundino Abbati, ad ea quæ scripsit, subtiliter respondere deberemus, quis vel petitionem illius, vel vestra desideria, quæ multis esse profutura cognoscit, si agritudo non obsisteret, duceret proponenda: Sed tanta nos podagræ nunc infirmitas tenet, ut non solum non dictare, sed nec ad loquendum possumus assurgere: sicut & presentium portitores legati vestri cognouerunt, qui nos & venientes infirmos inuenerunt, & discedentes in summo vitæ periculo atque discrimine reliquere.] ita quidem: nam eodem ipse Gregorius (ut paulò post dicturi sumus) extinctus est morbo. Sed quæ sunt reliqua eius epistolæ prosequamur: Sed si, inquit, omnipotente Deo disponente conualuero, ad cuncta quæ mihi scripsit, subtiliter respondebo. Eam tamen Synodum, quæ piæ memoriæ Iustiniani tempore facta est, per latrores presentium transmissi: ut prædictus filius meus dilectissimus ipsam legens, agnoscat quia falsa sunt omnia quæ contra sedem Apostolicam vel Catholicam Ecclesiam audierat. Absit enim nos cuiuslibet sensum hæretici recipere, vel à tomo sanctæ memoriæ prædecessoris nostri in aliquo deuiare: sed quæcumque à sanctis quatuor Synodis sunt definita recipimus, & quæcumque reprobatæ sunt, condemnamus.] hæc ad plenam satisfactionem ab eodem Gregorio scripta fuere.

III.
DE SECVNDINI
SCRIP-
TIS CON-
VINCENTIS.

IV.
MUNERA A
GREGORIO
AD INFAN-
TEM MISSA.

Quod autem ad munera eidem filio Regis recens nato pertinet, hæc in iisdem litteris ita habentur expressa: Excellentissimo autem filio nostro Aduloualdo Regi transmittere filateria curauimus.] ita quidem nominat quas veteres nominare consueuerunt bullas ad collum appendi solitas: quæ autem filateria continebant, aperit dicens: Id est, Crucem cum ligno sanctæ Crucis Domini: & lectionem sancti Euangelij theca Persica inclusam.] Quæ verò Regina filia, sorori nati infantis, munera mittat, declarat, dum subdit: Filia quoque mea, sorori eius, tres annulos transmisit, duos cum hyacinthis, & vnum cum albula: quæ eis per vos peto dari, vt apud eos nostra charitas ex vestra excellentia condatur. Paterna præterea charitate persoluentes saluationis officium, petimus vt excellentissimo filio nostro coniugi vestro pro nobis de facta pace gratias referatis, atque eius animum (sicut consueuistis) ad pacem de futuro, per omnia prouocetis: quatenus mercedem populi innocentis, qui in scandalo perire poterat, ante conspectum Dei, inter multa bona quæ agitis, inuenire possitis.] hæcenus litteræ S. Gregorij ad Reginam, communicantem quidem Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, hærentem tamen & dubitantem adhuc de quinta Synodo & Tribus in ea iam condemnatis capitibus, quorum causa schisma conflatum adhuc vigeret, & Secundinus ille, de quo superius, objectiones scriptis mandasset, ad quas Gregorium respondere rogarat. Quod autem id minimè ipsum fecisse appareat, causam asserere in promptu est, nimirum, quod (vt diximus) hoc anno mense Martio ex hac vita in æternam requiem sublatus sit.

V.
DE EPISTO-
LIS AD SV-
LACA RE-
STITVEN-
DIS.

Greg. lib. 12.
ep. 14. Ind. 7.

Greg. lib. 12.
ep. 30. Ind. 7.

Qui igitur tot tantisque cruciabatur doloribus, iam (vt vidimus) quadriennio iugiter toleratis, non destitit strenuè vsque ad extremum spiritum laborare, vt indicant eius epistolæ quæ extant hoc anno datæ sub septima Indictione. Sunt tamen aliquæ ibidem collocatæ, quæ longè antè datæ esse inueniuntur, vt inter alias illa ad Domitianum Metropolitanum, ad quem aliæ superius datæ reperiuntur Mauritij tempore. cognatus hic erat Imperatoris, degens Constantinopoli, vt superiores plures ad eum datæ litteræ docent: cumq; in iis sub hac septima Indictione collocatis mentio habeatur de Sabiniano diacono, qui agebat ante plures annos Apocrisarium Constantinopoli, planè ad ea sunt referendæ tempora, quibus ille eo munereungebatur in dicta regia ciuitate. Sicut & litteræ ad Augustinum in Anglia Episcopum, quæ vltimo loco ponuntur, quas datas esse ante tres annos, nempe quarta Indictione, superius diximus. Id ipsum affirmauerimus de epistola scripta ad Petrum subdiaconum in Sicilia, quam datam esse à S. Gregorio vndecima Indictione, ex eadem deducimus argumentum. His non tam exploris, quam ad sua loca destinatis, quæ fuerunt eiusdem Gregorij anni huius epistolæ atque postrema videamus.

VII.
Greg. lib. 12.
epit. 6. Ind. 7
DILIGEN-
TIA GREG.
IN PRO-
BANDIS
DELECTIS
EPISC.

VII.
CONSULTA-
TIO FELI-
CIS, ET
GREGORII
RESPON-
SIO.

Greg. lib. 12.
ep. 10. Ind. 7.

Hoc itaque anno cum vacasset Ecclesia Anconitana pastore, delectus ad eam Florentius Archidiaconus, etiam si doctus, à S. Gregorio minimè probatus fuit, eo quod & fenestrate confectus, & tenacissimus esset, vt numquam domum eius (quod ait) amicus ad charitatem introiret; sed & illud additum tradit impedimentum, quod iurasset numquam ad Episcopatum accedere. Ita quidem vigilantissimus semper ne quis in Episcopatum non omni ex parte probatus irreperet, quæcumque hominis essent perscrutari diligentissimè voluit, vt complures ab ipso de his datæ epistolæ docent.

Eodem quoque anno missa est ex Sicilia à Felice Episcopo Messanensi de nonnullis ad ipsum Gregorium in Romanum Pontificem consultatio. Extat ipsa Felicis epistola tomo secundo Conciliorum: & licet cuius Felicis ea epistola sit, non appareat; tamen quod reperiatur idem Gregorius haud pridem scripsisse ad Felicem in Sicilia Episcopum Messanensem, facile inducor vt credam hunc eundem esse Felicem. Causa autem præcipua huius mittendæ consultationis ad S. Gregorium ea fuit, quod cum sciretur ipsum sanctum Gregorium scribentem ad Augustinum in Anglia Episcopum concessisse vt ratum haberetur matrimonium in gradu quarto affinitatis contractum: graue scandalum passi sunt multi, potissimum verò Sicilia Episcopi, eò quod sanctus Gregorius ea concedens, haud consentientia constitutionibus prædecessorum statuisset, & longè diuersa ab iis quæ à sacrosanctis Conciliorum decretis firmata essent. Sed Felicis consulenti audiamus verba, quæ sunt huiusmodi:

VIII.
non olim

Perlatum est siquidem à quibusdam Roma venientibus, vos Augustino confodali nostro per venerabilem sanctitatem vestram postmodum Episcopo Anglorum genti ordinato & illuc directo, atque Anglis scripsisse, vt olim ad fidem conuersos per vos concedi, vt quarta progenie coniuncti non separentur. Quæ consuetudo dudum in illis aut in aliis parti-

Abus, quando vna vobiscum ab infantia nutritus atque edoctus fui, non erat: nec in vllis prædecessorum tuorum decretis, aut reliquorum generaliter ac specialiter Patrum institutis legi, aut hæcenus ab vllis rectè sentientibus esse concessum didici. Sed semper vsque ad septimum originis suæ gradum hoc à sanctis decessoribus vestris & ceteris sanctis Patribus tam in Nicæna Synodo, quam & in aliis sanctis Conciliis congregatis seruari debere reperi, & à rectè viuentibus & Deum timentibus hominibus studiosè præuideri cognouimus.] & inferius post duo alia ab eo quaesita, in id ipsum, cuius causâ epistolam scribere aggressus erat, rediens, ista subdit, ab eo admoneri petens, num pro Anglis tantum indulgendo ea statuisset de quarto gradu, an omnibus etiam Ecclesiis seruanda proponeret: Nos, inquit, ea quæ legimus, & obseruari à Fidelibus cognouimus, non increpanda (quod absit) vobis significauimus, sed quid rationabiliter & fideliter super his obseruare debeamus, requirimus.

MATRIMONIUM INTRA SEPTIMUM GRADUM VETITUM.

Et quoniam non modicum murmur super hac re nobiscum versatur: quid respondere fratribus & coepiscopis nostris debeamus, à vobis, quasi à capite, responsum quaerimus: ne super his ancipites remaneamus, aut murmur vllum tam nostris temporibus, quam post, inter vos & alios remaneat: rumorque vester, qui semper bonus & optimus fuit, de tractionibus laceretur & subrodatur, aut nomen vestrum (quod absit) superuenientibus temporibus blasphemetur. Nos autem, quæ recta sunt, auctore Deo, humili corde seruantes, vno vinculo charitatis vobis constructi, vestram religionem in omnibus, vt fideles alumni, defendentes, à vobis quæ recta sunt, quaerimus. Scimus enim, vt semper sanctæ sedis Præsules, primò Apostoli, deinde successores eorum fecerunt, vos vniuersalis Ecclesiæ & maximè Episcoporum (qui oculi propter contemplationem & speculationem vocantur) Domini curam gerere, ac de religione & lege vestra assiduè cogitare, &c.]

IX.

Hæc verbatim reddidisse volumus, vt pateat quæ esset olim de dispensando in nuptiis contrahendis, vel contractis, inuiolatè obseruata censura, cum magnum in Ecclesia Dei scandalum datum videretur, si quod de gradu septimo hæcenus seruatum esset, ad quartum sanctus Gregorius redegit. Cui quidem aduersum se excitato rumori & conftrato scandalo occurrere quanto citius ipse non prætermittens, ad eandem primam consultationem respondit, non esse in exemplum adducendum, quod nouellæ Ecclesiæ Anglicanæ concessisset, vt in tertio & quarto gradu coniuncti legitime inter se matrimonium contrahere possent; sed qui in gradu vetito contraxissent, in eo ex summa indulgentia permancerent. Quam obrem monet Gregorius, ne Fideles vsque ad gradum septimum affinitatis matrimonium contrahant: quod non recens à se statutum, sed à prædecessoribus traditum sibi seruandum inuiolabili lege proponit. In quam sententiam hæc ait: Nam si ea destruerem, quæ antecessores nostri statuerunt; non constructor, sed euerfor esse iuste comprobaret.] & inferius post multa in eandem sententiam inculcata, aliaque ad quaesita ab eo responsa, hæc habet:

X.

EX MAGNA INDI-
GEN-
TIA AN-
GLIS CON-
CESSVM IN
QUARTO
GRADU
CONTRA-
CTVM TE-
NERE.

Progeniem verò suam vnumquemque de his qui fideliter edocti sunt, & iam firma radice plantati stant inconvulsi, vsque ad septimam obseruare decernimus generationem; & quamdiu se affinitate agnoscunt propinquos, ad huius copulæ non accedere societatem præsumant. Nec eam quam aliquis ex propria consanguinitate coniugem habuit, vel aliqua illicita pollutione maculauit, in coniugium ducere vlli licet Christianorum, vel licebit: quia incestuosus est talis coitus, & abominabilis est Deo, & cunctis bonis hominibus. Incestuosos verò nullo coniugij nomine reputandos, à sanctis Patribus dudum statutum esse legimus. Idèò nolimus nos in hac re à vobis, siue à ceteris Fidelibus reprehendi: quia quod in his Anglorum genti indulsimus, non formam dando, sed considerando ne Christianitatis bonum, quod ceperant, imperfectum dimitterent, egimus, &c.] monet autem, vt omnes incestuosos ab Ecclesia segreget, tanquam pestilentes oues, nec nisi post legitimam satisfactionem in Ecclesiam recipiantur. Ad finem verò: Quod, inquit, specialiter tibi tuisque (vt tuæ litteræ innotuerunt) consultis scribimus, generaliter omnibus tenere mandamus.] hæc Gregorius, vniuersæ Catholicæ Ecclesiæ leges sanciens, vel potius à prædecessoribus sancitas renouans de matrimoniis inter Christianos contrahendis. Frigescente autem spiritu, cum inualeceret magis caro, ab Innocentio Tertio Romano Pontifice in Concilio Lateranensi, ad grauiora peccata vitanda, relaxata est nonnihil fibula disciplina, vt intra quatuor tantum gradus prohibitum fuerit matrimonium.

XI.

XII.

Respondens verò Gregorius ad reliquas duas Felicis consultationes, non vexandos à subditis Episcopos, pluribus monet: & de ecclesiarum dedicatione responderet, vt quod dubitatur factum, sic integrè faciendum: eo quòd (vt ait) non monstraretur iteratum, quod non certis iudiciis ostenditur ritè peractum. Quod rursus ad res Siciliae spectat, maleficos ibi degentes magnopere est insectatus. Quod enim in Dei lege scriptum esset: Maleficos non patieris viuere] eosdem detestatus, totis est semper viribus insecturus. Scripsit de his ad Cyprianum diaconum, mandans ipsos inquiri atque puniri, nec desistere, etiam si reperiret secularè præfecturam aduersari. In fine enim post multa ad eosdem maleficos inquirendos & puniendos inculcata, hæc addit: Virum autem gloriosum domnum Libertinum Prætozem in tali loco per contemplationem omnipotentis Dei adiutorem te habere confido. In hac tamen causâ mitescere minimè debuisti, etiam si tibi quilibet secularis Iudex aduersarius potuisset existere.] hæc ad Cyprianum diaconum patrimonium sancti Petri in Sicilia curantem ipse Gregorius, qui & anno superiori Paulum Scholasticum ad huiusmodi maleficos insectandos vehementer hortatus fuit.

^aExod. 22.
MALEFICOS
EXAGITAT
S. GREGO-
RIUS.
^bGreg. lib. 12.
ep. 13. ind. 7.

^cGreg. lib. 11.
ep. 56. ind. 6.

XIII.

Eodem hoc anno fatigarunt Gregorium contentiones inter Episcopum Epidauri & Alcysonum Corcyrae insulae Episcopum. Quòd enim irruentibus barbaris (vt superius dictum est) corpus sancti Donati inde delatum fuit in Corcyram insulam, collocatumque in castro Cassiopi dicto, Epidauri Episcopus illud sibi castrum pariter studuit vendicare, resistente Alcysono, qui ab Episcopo Nicopolitano Metropolita sententiam accepit, qua ipsi castrum adiudicabatur; quam sententiam sedes Apostolica confirmavit. Cum autem nouus est creatus Phocas Imperator, eundem conuenit Episcopus Epidauri, falsaque ingerens multa, eum monuit, vt pro ipso contra latam sententiam rescriberet. Quod adeò iniquum vt per eundem Imperatorem corrigeretur, sanctus Gregorius litteras ad Apocritarium Constantinopolim misit, iubens vt conueniens Imperatorem agat, vt bene definita sua quoque iussione confirmet. Quid verò hæc secutum sit, intercurrente Gregorij morte, nescitur.

^aGreg. lib. 12.
ep. 2. 3. 8.
DE CAUSA
CORCYRA-
NA.

XIV.

Quod autem vehementius sancti Gregorij animum excruciauit, illud etiam fuit, quòd Neapoli in Campania (licet vetus editio, in Gallia, habeat) sacrilegium didicit perpetratum, cum miles per vim rapuit virginem Deo in monasterio consecratam. Redarguit verò Gudoinum Ducem Neapolitanum, quòd aduersus eiusmodi facinus vltor non insurrexisset, cum præsertim prædicatæ probitatis ipse vir ab omnibus laudaretur: ad quem hæc breuiter scripsit:

^aGreg. lib. 12.
ep. 5. ind. 7.

XV.

Cum inter multa bona, quæ nobis de magnitudine vestra sæpius nuntiantur, illud in vobis plus laudabile dicitur existere, quòd castitatem diligitis, & disciplinam (sicut dignum est) custoditis: satis mirati sumus, quòd in milite illo, qui ancillam Dei diabolica instigatione perdiderit, districissima vindicta hætenus facta non fuerit. Nam moribus & bonitati vestrae valde conueniens fuit, vt ante ad nos vltio, quàm perpetratæ culpæ iniquitas perueniret. Sed quia vindictam huius sceleris non voluntate vestra, sed aliorum surreptionibus credimus esse suspensam, neque hoc peccatum vel humerum indisciplinati militis, vel loca illa, in quibus commissum est, valeat premere: hortamur, vt sine excusatione aliqua vel modo, qualis vobis feruor sit erga castitatis custodiam demonstrantes, ita pro exemplo aliorum strictè emendare tantum facinus festinetis, vt & Deum vobis, in cuius ille hoc iniuriam perpetravit, & timorem eius despexit, placabilem faciatis, & nos vobis de zeli vestri rectitudine gratias referamus: nam tantam iniquitatem inultam remanere nullo modo patimur.] hæc Gregorius degens in lecto ægrotus, sed in iis quæ peccarentur in Deum explorator vigilans, & vltor exurgens. Qui & sicut legnem Ducem ad vlticendum immane facinus arguit, ita & nimis festinum in excommunicationis ferenda sententia Maximianum Episcopum reprehendit; ad quem breuiter ista: Frequenter me admonuisse vos recolo, vt in proferenda sententia esse præcipientes nullatenus deberetis. Et nunc ecce cognoui, quia reuerendissimum virum Abbatem Eusebium commota furore vestra fraternitas excommunicauit. Quod ego valde miratus sum, vt non antiqua eius conuersatio, non ætas longa, non ægrotudo diuturna, ab ira vestrum animum flecteret. Quilibet enim in eo fuerit excessus, ipsa ægrotudinis afflictio ei debuit pro flagello sufficere: quem enim diuina disciplina conterit, ei humana flagella addi superfluum fuit.] Et paulo post, vt eidem satisfaciatur, ita monet: Eundem tamen præfatum virum, quanto furore exasperasti, tanta nunc dulcedine consolare: quia valde iniustum est,

REDAR-
GVIT PRÆ
PROPERVM
EICOMMV-
NICATO-
REM EPISC.
^aGreg. lib. 12.
ep. 26.

vt

A vt qui te plus amauerunt, ipsi te sine causa atrociorè contra se sentiant.] hæc Gregorius. Vidisti primùm quàm animosè insurrexit aduersus Ducem remissum nimis, & quomodo ad vindictam currentem nunc præcipientem nimis Episcopum, habenas retrahendo, retraxit: ita quidem pro ratione personarum proficua aptans cuique medicamenta. Porro tranquillitatem animi in Episcopis plurimùm commendauit; ad quam consequendam, vnam eam patere viam ostendit, si contemplationis studium Episcopus non remittat: quo nomine laudauit hoc anno Iunium Episcopum Catanensem, quòd contemplationi vacaret: nam ad ipsum scribit hæc inter alia:

XVI.

^aGreg. lib. 12.
ep. 25. ind. 7.
ver. edit.

XVII.

Tantum, inquit, quieti vestrae congaudeo, quantum de meis occupationibus ingemisco: atque hoc summopere exhortor, vt si palatum cordis dulcedo tetigit intimæ suauitatis, ita introsum rapiatur animus, vt triste sit omne quod foris sonat, omne quod foris delectat. Laudo autem, quòd humana conuenticula cauetis: quia sæpè animus, qui renouari in Deo per compunctionis gratiam desiderat, per praua colloquia iterùm veterascit. Quasiui autem qui vobis inharet in lectionis sacrae collegio, & neminem reperi, & vehementer ingemui paupertatem boni. Et quamuis peccator ego valde, occultus tamen si ad beati Petri Apostoli limina venire volueris, in sacro eloquio strictum me poteris habere collegam.] hæc Gregorius: ex cuius postremis verbis, quibus dixit, non reperi qui posset ei in sacra lectionis collegio inhærere, & quòd postea subiicit, se fore in sacro eloquio ipsi collegam: intelligas eiusmodi fuisse sacram exercitationem, vt simul positi viri interioris profectus studiosi, aliquid legerent de diuinis Scripturis, & de his quæ lecta essent, singuli qui præsentès essent, quid sentirent, dicere rogarentur. In huiusmodi spiritualibus epulis reficere se consueuisse sanctum Gregorium, ex iis quæ ipse scribit in Homiliis super Ezechielem intellexisti, dum & proficitur se ex fratrum in eiusmodi lectione collegarum responsionibus admodum profecisse: nam audi eum rursus: Scio enim, quia plerumque multa in sacro eloquio, quæ solus intelligere non potui, coram fratribus meis positus intellexi: ex quo intellectu & hoc quoque intelligere studui, vt scirem ex quorum mihi merito intellectus daretur. Patet enim, quia hoc mihi pro illis datur, quibus mihi præsentibus datur. Ex qua re, largiente Deo agitur, vt sensus crescat, & elatio decreseat.] hæc ipse; ex quibus quæ dicta sunt de lectione & colloquio de rebus diuinis simul haberi solitis, perspicuè intelligere possis.

B

C

D

E

Quos verò Dei seruos longè abesse nouit, & apud se habere non posset, quòd detinerentur aliis occupationibus impediti, eosdem frequentauit litteris, & elemosynarum largitione fulciuit: quod cum in pluribus præteritorum annorum epistolis manifestè eluceat, eius rei non deest hoc etiam anno exemplum, cum scribit litteras ad Ioannem Abbatem montis Sinai in Arabia, cuius enixè implorat ad Deum preces, mittens ea quibus illum pro locis sibi subiectis indigere sciuisset: nam ad finem epistolæ: Filio nostro Simplicio renuntiante cognouimus, lectos vel lectisternia Gerontocomio, quod à quondam illic Isauo constructum est, deesse. Propterea misimus lenas quindecim, rachanas triginta, lectos quindecim, pretium quoque de emendis culcitrīs vel naua dedimus: quæ dilectionem tuam petimus non indignè suscipere, sed in loco quo sunt transmissa præbere.] sed de eodem Ioanne Abbate consule superius dicta.

XVIII.

^aGreg. lib. 12.
ep. 16. ind. 7.

XIX.

Eodem pariter anno, Indictionis videlicet septimæ, sanctus Gregorius basilicæ sancti Pauli peculiariter adscripsit latifundium ad Aquas Saluias cum aliis fundis pro luminari- bus incendendis: quod quidem scripto voluit confirmatum, cuius est ista præfatio: Licet omnia quæ hæc Apostolica habet Ecclesia Apostolorum Petri & Pauli, quorum honore & beneficiis acquisita sunt, Deo sint auctore communia: esse tamen debet in administratione actionum diuersitas personarum, vt in assignatis cuique rebus cura adhiberi possit impensior. Cum igitur pro ecclesia B. Pauli Apostoli sollicitudo debita nos commoneret, ne minùs illic habere luminaria idem præco fidei cerneretur, qui totum mundum lumine suæ prædicationis impleuit, & valde incongruum esse ac durissimum videretur, vt illa ei specialiter possessio non seruiret, in qua palmam sumens martyrij, capite est truncatus, vt viueret: vile iudicauimus, eandem massam, [quæ ad Aquas Saluias nuncupatur, cum omnibus fundis suis, &c.] Voluimus hæc reddidisse verbatim, quo scires non esse figmentum, vel recens quoddam inuentum, quod dictum est superius suo loco, Apostolum Paulum ad Aquas Saluias capite truncatum fuisse. Extat hætenus eadem constitutio Gregorij in eiusdem basilicæ marmorea tabula incisa. Porro huiusmodi donationum diuersis in

^aGreg. lib. 12.
ep. 9. ind. 7.
BASILICAE
S. PAULI
ASSIGNA-
TA PRÆ-
DIA PRO
LUMINA-
RIBVS.

Urbe

Urbe ecclesiis à sancto Gregorio collatarum alia item incisa lapidibus extant vetera monumenta, vt in ecclesia sanctorum Ioannis & Pauli Titulo Pammachij, in basilica sancti Petri, & aliis fortasse in locis. Eius autem quod pro foribus est basilicæ sancti Petri, sic se habet exordium vsque ad nomina eorum quæ donantur prædiorum:

XX. Dominis sanctis ac beatissimis Petro & Paulo Apostolorum principibus Gregorius indignus seruus. Quotiens laudi vestræ vsibus seruitura quædam licet parua conquirimus, vestra vobis reddimus, non nostra largimur: vt hæc agentes, non simus elati de munere, sed de solutione securi. Nam quid vnquam sine vobis nostrum est, qui non possumus accepta reddere, nisi quia per vos iterum & ipsum hoc vt redderemus, accepimus: Vnde ego vester seruus reducens ad animum, multum me vobis, beati Apostoli Petre & Paule, esse deuotiorem, propter quod ab vberibus matris meæ, diuinæ potentia gratia prorogente, intra gremium Ecclesiæ vestræ aluistis, & ad incrementum per singulos gradus vsque ad summum apicem sacerdotij, licet immeritum, perducere estis dignati: Ideoque hoc priuilegij munusculum humili interim offerre deuotione præuidi. Statuo enim, & à meis successoribus seruandum sine aliqua refragatione constituo, vt loca vel prædia cum oliuetis, quæ inferius describuntur, quæ pro concinnatione luminariorum vestrorum à diuersis quibus detinebantur recolligens, vestra vobis dicauit immutilata permanere: Id est, in patrimonio Appiæ, &c.] sunt omnia prædia cum oliuetis numero trigintaquinque. Ex quibus intelligas, quam abundans esse solet copia lampadum incensarum, quarum tantum vsui tot tantaque inferuire deberent oliueta.

XXI. Iam verò reliquum est, vt de tempore obitus ipsius Gregorij agamus: de quo certum est errare eos, qui dixerunt ipsum sexta Indictione defunctum. Ioannes enim diaconus eum hoc anno septima esse defunctum Indictione affirmat, idemque asseuerat Beda. Et ne dici possit errorem in numerum irrepisse, hæc omnia certiora redduntur (vt nulla de his possit dubitatio exoriri) ex dicta tabula donationis, quæ habetur in Basilica sancti Pauli, ad cuius finem hæc habentur: Data octauo Kalendas Februarias, Imp. DN. Phoca PP. Aug. anno secundo, Consulatus eius anno primo, Indictione septima. Quamobrem hoc anno eum esse defunctum, exploratissimum est. Puto quidem eam constitutionem fuisse postremam S. Gregorij, quem constat ad æternam vitam transiisse duodecima die mensis Martij. Habes ex his etiam quod corrigas in Paulo diacono, qui etiam sub anno secundo Phocæ obitum ponit sancti Gregorij, dum tamen fuisse octauæ Indictionis annum tradit, errare certum est.

Sic igitur sanctissimus Pontifex, qui se verè hic exulem senserat ac peregrinum, quod tandem in optatis habuit, atque multorum precibus iam diu conatus fuerat impetrare, est feliciter consecutus, migrans dicta die duodecima Martij ex hac vita in illam æternam, ad quam, dum vixit, iugiter anhelaui. Sedit annos tredecim, menses sex, & dies nouem, vt pote qui creatus tertia die Septembris, mortuus est dicta duodecima Martij, quod tabulæ Ecclesiasticæ perpetua memoria notatum custodiunt. Apud Manlium in veteribus monumentis basilicæ Vaticanæ post epitaphium sepulchro S. Gregorij inditum hæc de tempore Sedis eius, & obitus addita leguntur: Hic requiescit Gregorius Papa, qui sedit annos tredecim, menses sex, dies decem, depositus quarto Idus Martij. Quod ponit decem dies, & nos diximus nouem, hic post terminum, illic ab ipso termino numeratum scias, vt nulla sit discrepantia, cum de die nulla sit dissensio. Sepultus est autem (vt ait Ioannes diaconus) in extrema porticu basilicæ sancti Petri. Quatuor enim porticus cum haberet basilica illa, duas scilicet hinc inde ab eius gremij lateribus positas: quinque verò erunt, si quis ipsum medium gremium inter porticus numeret, vt complures consueuerunt. Quæ igitur egrediendo basilicam à dextro latere extrema porticus est, extrema parte sepulchrum continuit sancti Gregorij, vbi adhuc extat subter altare sancti Andreæ, cuius ipse fuerat studiosissimus; licet non eadem forma, qua olim, modò extructum appareat: tunc enim in eo (vt testatur Ioannes diaconus) eiusmodi inscriptum epitaphium legebatur:

Suscipe terra tuo corpus de corpore sumptum,
Reddere quod valeas, viuificante Deo.
Spiritus astra petit: leti nil intra valebunt,
Cui vite alterius mors magis ipsa via est.
Pontificis summi hoc clauduntur membra sepulchro,
Qui innumeris semper viuit ubique bonis.

Esuriem

BASILICAE APOST. LV-MINARIIBVS DICATA OLIVETA A S. GREG.

Ioan. diac. lib. 4. c. 8. DE OBITU S. GREG. PAPA.

Paul. diac. lib. 8. c. 68. XXII.

Ioan. diac. in vit. S. Greg. lib. 8. c. 68. EPITAPHIUM S. GREGORII.

A Esuriem dapibus superauit, frigora veste, Atque animas monitis texti ab hoste sacris. Implebatq; auctu, quidquid sermone docebat, Effet vt exemplum mystica verba loquens, Anglos ad Christum conuertit mente benigna, Sic fidei acquirens agmina gente noua. Hic labor, hoc studium, hæc tibi cura, hoc pastor agebas, Vt Domino offerres plurima lucra gregis. Hicq; Dei Consul factus letare triumphis: Nam mercedem operum iam sine fine tenes.] hætenus epitaphium, quod

rude seculum dare potuit, quo iam Latinum agrum, & montem ipsum quem fingunt potestæ Parnassum Musæ exules reliquissent. Sed præstat hic elogium sanctissimi viri de Gregorio recitare: vt intelligere possis, quanta gloria fuerit acceptus à posteris. Ildesontus enim ille Toletanus Episcopus in libello quem confecit De viris illustribus (quem manuscriptum bibliotheca Vaticana custodit) numeraturus eius scripta, ipso ingressu operis, de Gregorio ista habet:

Gregorius Papa, Romana sedis & Apostolicæ Præsul, compunctione timoris Dei plenus, & humilitate summus, tantoque per gratiam Spiritus sancti scientiæ lumine præditus, vt non modò illi præsentium temporum quisquam, sed nec in præteritis quidem par fuerit vnquam.] hucusque ex Isidoro de viris illustribus quem inferius citat. pergit verò ipse, hæc addens: Ita enim cunctorum meritorum claruit perfectione sublimis, vt exclusis omnium illustrium virorum comparationibus, nihil illi simile demonstret antiquitas. Vicit enim sanctitate Antonium, eloquentia Cyprianum, sapientia Augustinum.] At hæc si tibi videri possint hyperbolicè dicta: quod ex his possis consequi, illud est, quòd ea æstimatione ad posteros fama de sanctitate & doctrina Gregorij propagata est, vt maxima quæque Gregorium diligentibus visâ sint ipso minora Gregorio.

Porrò istiusmodi præmissis Ildesontus de ipso præconiis, ad enumeranda ea quæ edidit commentaria se conuertit; quæ nos suo loco & tempore, quo singula scripta sunt, collocauimus. Verùm ipsa diuino potius tribuenda esse numini, quàm humanæ industriæ, manifesta visio declarasse fertur. Etenim ad ipsum columbam desuper lapsam, cum quid de Sacris litteris scribere vellet, visam à Petro diacono esse, & ea de causa columbam in capite ad aurem eius pingi consueuisse, Ioannes diaconus asserit, ea ex causa scilicet, quòd à diuino Spiritu (cuius columba symbolum tenet) quæcumque scripta ab eo sunt, ipsi esse suggesta, constans opinio fuit. Ceterum diabolum quibus valuit artibus per ministros suos conatum esse, vt eiusdem lucubrationes ignibus traderentur, idem Ioannes diaconus habet, qui hæc ait:

Quo scilicet liberalissimo pastore defuncto, vehementissima fames eodem anno incubuit. Et quanto patrone tunc Roma caruerit, licet rerum inopia toto pæne mundo monstrauerit, inuidorum tamen feritas minimè recognouit: nam sicut à maioribus traditur, cum calumniarum veterum incentores Gregorium prodigum dilapidatoremque multiplicis Patriarchatus thesauri perireperent, deficiente personali materie, ad comburendos eius libros cœperunt pariter anhelare. Quorum dum quosdam combussissent, & reliquos vellent exurere: Petrus diaconus familiarissimus eius, cum quo quatuor Dialogorum libros disputauerat, creditur vehementer obtulisse, dicens, ad obliterandam eius memoriam librorum exustionem nihil proficere, quorum exemplaria, diuersis petentibus, mundi ambitum penetrassent: subiungens, immane sacrilegium esse, tanti Patris tot & tales libros exurere, super cuius caput Spiritum sanctum ipse in similitudinem columbæ tractantis frequentissimè perspexisset.

Cumque dudum deuotum populum diaconus cerneret occasione temporis cum inuidis resultare, in hoc omnium sententiam dicitur prouocasse: vt si quod dixerat, iureiurando confirmans, mori continuò meruisset, ipsi à librorum exustione desisterent: si verò superstes sui testimonij extitisset, ipse quoque combustoribus manus daret. Itaque cum Euangelij in ambonem venerabilis leuita Petrus ascendens: mox vt Gregoriana sanctitati testimonium præbuit, inter verba veræ confessionis spiritum efflauit, & à dolore mortis extraneus iuxta pyrgi basim (sicut hætenus cernitur) confessor veritatis meruit sepeliri. Hinc est quòd conuetudinaliter Spiritus sanctus in specie columbæ super scribentis Gregorij

XXIII. S. GREGORII LAYDES.

Isidor. de vir. illust. c. 27.

XXIV. COLUMBA AD AVREM S. GREGORII.

Ioan. diac. in vit. S. Greg. lib. 4. c. 69.

Ioan. diac. col. cap.

XXV. CALVMNIAE IN S. GREG. FACTATAE A MALLEOLIS.

traditur

XXVI. PETRI DIAC. TESTIMONIUM DE SANCTITATE GREGORII.

gorij caput depingitur, & quod expositionum illius pars maxima, quæ utique ab inuidis A
exulta recolitur, non habetur.] hæc Ioannes ex maiorum (vt ait) traditione.

XXVII.
DE CONBV-
STIONE LI-
B RORVM
S. GREG.
DVBLA AS-
SERTIO.

² Sigeb. de vi-
vis illust. c. 41
643.

Sed quæ fuerint ista, ignota penitus Ildoro atque Ildesono, qui recensentes catalogum
scriptorum eius, licet præter illa, alia plura fuisse à S. Gregorio scripta testatur, de exultio-
ne tamen qua aliqua perierint, verbum nullum. Fides ergo vacillat auctoris, eoque magis,
quòd neque apud Paterium ipsius Gregorij Notarium de his aliqua mentio habeatur: qui
dum cuncta diuinæ Scripturæ testimonia ab ipso Gregorio elucidata in ordinem suum re-
degisset, de exultione nihil, cuius, cum ipse præfens Romæ esset, meminisse necessariò de-
buisse: vnde apud me (vt dixi) fides auctoris valde redditur dubia. Sigebertus etiam nul-
lam, obstante Petro diacono, factam esse librorum exultionem testatur in Chronico, sed
de viris illustribus² secus, vbi & addit hæc de Paterio: Paterius Romanæ Ecclesiæ Nota-
rius & Secundicerius, colligens omnia diuinæ Scripturæ testimonia, per quæ Gregorius B
obscura suæ expositionis elucidauit, tres libros edidit, duos de testimoniis veteris Instru-
menti, & vnum de testimoniis noui Testamenti, ipsumque codicem appellauit, librum
Testimoniorum.] hæc ipse. Exstat eiusmodi Paterij lucubratiō. Porro de ipso Paterio sæpè
fit mentio in epistolis & aliis Actis publicis sancti Gregorij.

XXVIII.

Quod rursus ad eiusdem S. Gregorij scripta pertinet: dum audis apud Ioannem diaco-
num tredecim libros numeratos esse epistolarum ipsius secundum annorum numerum
quibus in Pontificatu vixit: cum hodie nonnisi duodecim numerentur, non putes vnum
ex ipsis esse deperditum, sed eosdem omnes aliter numeratos, nempe vel per annos Pon-
tificatus eius, vel secundum Indictiones digestos. Præter hæc autem Antiphonarium à
S. Gregorio Ecclesiæ vsui relictum fuit, de quo Sigebertus: Quæ scriptura Gregorium tam
illustrauit, quam illud quod Antiphonarium regulari musicæ modulatione centonizauit, C
& scholas cantorum in Romana Ecclesia constituit.] hæc ipse. Quibus adde Sacramenta-
rium siue librum Sacramentorum, nempe ad sacros ritus Missarumque solemnia volumen
pertinens, nuper cufum. Sed & in ipsa Missarum celebratione (inquit Beda) tria verba
maximæ perfectionis plena superadicit, videlicet: Diesque nostros in tua pace disponas,
atque ab æterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum iubeas grege numerari.]
At hæc de scriptis sancti Gregorij satis sunt, præter illa quæ suis locis superius diximus.
Res verò gestas ipsius non ab alio Ioanne diacono, quam ab eo quem diximus, scriptas
fuisse, certò reperimus: verum ante ipsum à Paulo diacono id factum constat, sed excidit
eiusmodi lucubratiō.

XXIX.

Quoniam autem habet quamdam scriptio cum pictura cognationem: quæ idem Gre-
gorius in suo monasterio picta reliquisset, suoque titulo prænotata, quæ adhuc tempore D
Ioannis diaconi integra erant, ex eodem auctore Ioanne hic describenda sunt, qui ea refert
in hunc modum^b:

^b Ioan. dia-
con. in vit. S. Gre-
gor. lib. 4.
c. 83.

DE IMAGI-
NE GOR-
DIANI.

In eius venerabilis monasterij atrio, iussu Gregorij, iuxta Nymphium duæ iconæ veteri-
rimæ artificialiter depictæ vsque hætenus videntur. In quarum altera beatus Apostolus
Petrus sedens conspicitur, eumque stantem Gordianum Regionarium, videlicet patrem
Gregorij, manu dextera per dexteram nihilominus suscepisse. Cuius Gordiani habitus
castanei coloris planeta est, & sub planeta dalmatica, in pedibus caligas habens, statura
longa, facies deducta, virides oculi, barba modica, capilli condenti, vultus gravis.

XXX.

DE IMAGI-
NE S. SIL-
VIÆ.

In altera verò mater Gregorij sedens depicta est Silvia candido velamine à dextero hu-
mero taliter contra sinistrum reuoluto contacta, vt sub eo manus tamquam de planeta
subducatur, & circa pectus sub gula inferior tunica pseudolactinei coloris appareat, quæ E
magno sinuamine super pedes defluit duabus zonis ad similitudinem dalmaticarum, sed
lterioribus omnino distincta: statura plena, facies rotunda quidem & candida, sed senio
iam rugosa, quam ipsa quoque senectus pulcherrimam fuisse significat, oculis glaucis &
grandibus, superciliis modicis, labellis venustis, vultu hilaris, ferens in capite matronalem
mitram candentis brandei raritate nublata^a: duobus dexteræ digitis signaculo Crucis
se munire velle prætendens: in sinistra verò patens Psalterium retinens, in quo hoc scri-
ptum est^a: Viuet anima mea & laudabit te, & iudicia tua adiuuabunt me. A dextero verò
cubitu vsque ad sinistrum circa scapulas versus ascendens reflectitur, qui ita se habet:

^a vmbatam:
^c Psal. 118.

XXXI.
DE IMAGI-
NE S. GRE-
GORII.

GREGORIVS SILVIÆ MATRI FECIT.
Sed & in absidicula post fratrum cellarium Gregorius eiusdem artificis magisterio in
rota gypfica pictus ostenditur, statura iusta & bene formata, facie de paternæ faciei longi-
tudine

A tudine & maternæ rotunditate ita mediè temperata, vt cum rotunditate quadam decen-
tissimè videatur esse deducta, barba paterno more subfulua & modica, ita caluaster, vt in
media fronte gemellos cincinnos rarusculos habeat & dextrorsum reflexos: corona ro-
tunda & spatiosa, capillo subnigro & decenter intorto sub auriculæ medium propenden-
te, fronte spatiosa, elatis & longis & exilibus superciliis: oculis pupillas furuis non quidem
magnis, sed patulis subocularibus plenis, naso à radice superciliorum subtiliter directo,
circa medium latiore, deinde paulo recuruo, & in extremo patulis naribus præminente,
ore rubro, crassis & subdiuiduis labiis, genis compositis, mento à confinio maxillarum de-
cebiliter prominente: colore aquilino & viuido, nondum (sicut postea contigit) cardiaco:
vultu miti, manibus pulchris, teretibus digitis & habilibus ad scribendum. Præterea pla-
neta super dalmaticam castaneam, Euangelium in sinistra, modus Crucis in dextera: pal-
lio mediocri, à dextero videlicet humero sub pectore supra stomachum circularim deducto,
deinde sursum per sinistrum humerum post tergum deposito, cuius pars altera super
eundem humerum veniens, propria rectitudine non per medium corporis, sed ex latere
pendet: circa verticem verò tabulæ similitudinem (quod viuientis insignis est) præferens,
non coronam. Ex quo manifestissimè declaratur, quia Gregorius dum adhuc viueret, suam
similitudinem depingi salubriter voluit, in quo posset à suis monachis non pro elationis
gloria, sed pro cognitæ distinctionis cautela frequentius intueri: vbi huiusmodi distichon
ipse dictauit:

*Christe potens Domine nostri largitor honoris,
Indultum officium solita pietate gubernas.*

Vbi etiam tempore iam Petri Archidiaconi, & Ioannis Oeconomi, Saturninus monachus
dextera lauaque beati Gregorij effigies sanctorum Apostolorum, quemadmodum modò
videntur, depinxit. Quo scilicet loco nonnumquam diuinitus candela succenditur, & in
eiusdem similitudinis effigie pro regimine sui monasterij sæpè B. Gregorius præsentatur.]
hactenus de imaginibus Ioannes diaconus, his subiiciens S. Gregorij in eodem monasterio
varias apparitiones, de quibus nos suo loco dicturi sumus.

Sed miror, ab ipso Ioanne diacono, dum contemplatus est atque descripsit Gordiani pa-
tris S. Gregorij imaginem, non consideratum, vel si considerauit, non declaratum, eodem
fermè habitu decoratas fuisse vtriusque, patris scilicet, atque filij pictas imagines, nihilque
magis habuisse à patre Gregorium, nisi pallium, quod erat insigne Pontificum: vtriusque
enim ait fuisse indumentum planetam castanei coloris, & sub planeta dalmaticam. Ex
quibus in eam adducor sententiam, vt opiner patrem sancti Gregorij fuisse aliquo modo
D sacris initiatum: vt de plurimis accidisse constat hominibus coniugatis, qui accepto ab vxore
consensu, vitæ se clericali vel monasticæ manciparunt. Quod insuper idem Gordianus
Regionarius nominetur, titulus iste est septem primi ordinis diaconorum, qui Regionarij
dicebantur: vnde fit, vt interdum fuerim opinatus, ipsum fuisse diaconum Regionarium,
nempe vnum ex septem diaconis Cardinalibus.

Dalmaticam quidem fuisse insigne diaconorum Romanæ Ecclesiæ, aliquando verò aliis
Ecclesiis ex priuilegio à Pontifice Romano concessam, ex eiusdem sancti Gregorij^a episto-
lis patet. Sed & quòd caligas habuisse in pedibus Gordiani imaginem dicit, utique & hoc
ipsum ad ornatum Romanæ Ecclesiæ diaconi pertinet. Erat enim diaconis Romanæ Ec-
clesiæ eiusmodi ornamentum, quod interdum pro magno priuilegio concedi solitum ali-
cuius nobilis Ecclesiæ diaconis, superius dictum est ex ipsius S. Gregorij epistola ad Ioan-
nem Episcopum Syracusanum^b, vbi agit de calceis compaginatis. Vides igitur, & attentius
tu considera quem reddat pictura Gordiani patris S. Gregorij, num tantum modò Senato-
rem, vel sacris initiatum diaconum Regionarium. Ceterum ipsi Ioanni diacono debemus
plurimum, quod huiusmodi antiquitus effigiata coloribus monumenta, iam omnino de-
perdita, nobis suis scriptis integra custodiuit: sed quæ ex aliis inde acceptis illis similibus
exemplaribus summa industria F. Angeli Rocchæ venerabilis Sacristæ S. D. N. Clemen-
tis Papæ VIII. formis expressa sunt, hæc tibi imprimenda curauimus.

DE IMAGI-
NE S. GRE-
GORII.

XXXII.

GORDIA-
NYM DIA-
CONVM EV-
ASSE INDI-
CAT ELVS
HABITVS.

XXXIII.
^a Greg. lib. 1.
epist. 113. In-
dit. 2. edit.
Rom.

^b Greg. lib. 7.
epist. 28. In-
dit. 1.

IMAGINES AD VIVVM EXPRESSAE
EX AEDICVLA SANCTI ANDREAE
PROPE BEATI GREGORII MAGNI ECCLESIAM,
NECNON EX VITA EIVSDEM BEATI GREGORII
A IOANNE DIACONO LIB. IV. CAP. LXXXIII. ET LXXXIV.
CONSCRIPTA.

GORDIANVS S. GREGORII PATER. S. GREGORIVS MAGNVS. SILVIA S. GREGORII MATER.

A Quod verò ad alias venerandas imagines ab eodem sancto Gregorio pingi iussas pertinet: habes hæc ab Hadriano Pontifice in epistola ad Carolum Magnum asserita: Sanctus Gregorius Papa in monasterio suo pulchrum fecit oratorium, & ipsum diuersum historijs pingi fecit, atque sacras ibidem direxit imagines: vbi & cum beato Eleuthero pro agnitudine stomachi sui ingressus, in oratione pariter exauditi sunt, & ille vir sanctus Eleutherius (quem dicunt & mortuum suscitasse) ante ipsas sacras imagines se prosternens, diuinam rogare clementiam cum sancto Gregorio non dubitauit, sed fidem ferentes perfectam, pariter exauditi sunt: & vsque hæcenus apud nos venerantur. Sed & ecclesiam Ariariorum, cuius ipse sanctus Gregorius in Dialogis meminit, placuit eidem sancto Gregorio, vt in fide Catholica, introductis illic beati Sebastiani & beatæ Agathæ Martyrum reliquijs, dedicare debuisset: quod & factum est: & diuersis ipse beatus Gregorius pingi fecit eam tam in musiuo, quam in coloribus, & venerandas imagines illic crexit, & a tunc vsque hæcenus venerantur.] hæc Hadrianus.

B At licet ipse Gregorius viuens sibi cauerit, ne sui corporis tegumenta honore & cultu Sanctis debito populus veneretur, ob idq; sancito (vt vidimus) canone statuisset, vt cum Pontificis Romani corpus ad sepeliendū deferretur, nullo tegmine velaretur: Deus tamen voluit, vt resosa postea vnà cum corpore eius ornamenta Pontificia populus pio cultu prosequeretur: nam audi quid dicat idem Ioannes diaconus: Huius beatissimi Gregorij venerabile corpus à Gregorio Quarto sedis Apostolicæ Præfule post annos centum viginti-quinque (ita corrigas textum, qui habet, quinquaginta) translatum ante nouellum Secretarium constructis absidibus, sicuti modò cernitur, sub altari sui nominis collocatur, quo eius annuaria solemnitas, cunctis certatim pernoctantibus, veneratione gratissima celebratur: in qua pallium eius, & filacteria, sed & baltheus eius consuetudinaliter osculantur.] per filacteria autem Crucem pectoralem reliquijs refertam ad collum ferri solitam significari, ex ipsius Gregorij epistola ad Theodolindam intelligere satis potes. Pergit verò ipse: Quæ singularem considerata, & antiquitatem viri, & mediocritatem habitus, & speciem regularis propositi signis perspicuis præsentant. Nam in eo quod pallium eius bysso candente contextum nullis fuisse cernitur acubus perforatum, sic ipsum circa scapulas obuolutum fuisse, non autem confixum dignoscitur, sicut vetustissimis musiujs vel picturis ostenditur. Quod autem reliquiarum filacteria tenui argento fabricata, viliq; pallio de collo suspensa fuisse videntur, habitus eius mediocritas demonstratur. Porrò in exilitate balthei, quæ vnus pollicis mensuram numquam excedit, speciem propositi regularis olim à sancto Benedicto statuti, cuius ipse vitam describens in Dialogo, regulam quoque laudauerat, eum seruasse luce clariùs manifestat.] hæc ipse. Ceterum antiquitus, cum diuersi essent ordines monachorum, haud memini eosdem adeo habitu valde fuisse distinctos, vt vel ex cingulo, cuius quis obseruantia esset, dignosci facile potuisset.

C Quod autem ad reliquias res gestas S. Gregorij: habet Anastasius ipsum fecisse ciborium cum columnis quatuor ex argento puro super sepulchrum S. Petri Apostoli, statuisseque vt supra sepulchrum eiusdem Apostoli Missæ celebrarentur.] construxisse quoque oratorium apud oratoria Hilarij Papæ, monumenta ecclesiæ Lateranensis testantur, illicque solitum ostendi stratum ipsius; ac locum illum dictum oratoriū sanctæ Crucis ab eodem frequentatum, in istdem asseritur. Porrò insignia monumenta ista sub Sixto Quinto deiecta doluimus. Ad postremum autem hæc idem Anastasius de ordinationibus ab eo habitis: Hic fecit ordinationes duas, vnã in Quadragesima, aliam in mensè Septembris: creauit presbyteros trigintanouem, diaconos quinque, Episcopos per diuersa loca sexagintaduos. & cessauit Episcopatus eius mensès quinque & dies decem & octo.] hæc ipse. Porrò nos non profitemur hic cuncta quæ sunt magni Gregorij recitare: nam de aliquibus miraculis in promptu est quem consulas Ioannem diaconum, apud quem multa inuenies, quibus eius vitæ sanctitas cõmendetur. Breuitati (quantum licuit) consulendum nobis fuit, cum præsertim adhuc multa de ipso dicenda supersint.

D Nam tempus a nobis exiget, & facta diu antè promissio cogit tractationem habere de eo quod fertur de Traiani anima precibus sancti Gregorij ab inferis liberata. Quamobrem hic antequam ad successorem Gregorij transeamus, quod attigimus antea secundo Annalium tomo ipso primo anno Traiani, & in eius obitu, pollicitique sumus locupletius suo loco tractare, fusiùs est pertractandum.

Annal. Eccl. Tom. 8.

Q 2

Scimus

Scimus commentum istud non inter aniculas tantum vulgusque iactatum, sed Theologorum recentiorum ferme omnium ore versatum, eorum aliquibus affirmantibus Traiani animam precibus sancti Gregorij ab inferis reuocatam, aliquibus vero negantibus: rursusque eos, qui factum id ut scriptum reperitur verum existimant, quomodo id se habere potuerit (cum multa veritati sentiant aduersari) longissimas easdemque perplexasingere quaestiones, diuersa diuersis sentientibus: ut sit plane dolendum, in his vniuersam occupatam diu tentam scholam Theologorum Scholaasticorum. Quos quidem in primis excusatione dignos quisque putarit, cum quam acceperint a Ioanne Damasceno historiam, non nisi veram putarunt, utpote a viro grauissimo scriptam, & a Ioanne diacono confirmatam: deinde quod non est Theologorum, res gestas quam studiosissime disquirere: cum contingat etiam disputationis causa non semper proponi id quod verè est, sed sub conditione si sit, ut multis exemplis constat: sicque acciderit, ut proposita quaestione ex facto à Damasceno narrato, quomodo id fieri potuerit, fufius disputarint. quo nomine ipsos excusatione dignos existimo.

xxxviii. At quid accidit? Cum à quibusdam ornatissimis alicuius nominis saeculi huius nostri Theologis eiusmodi de anima Traiani ab inferis reuocata historia, ut fabula inanis, penitus exploderetur: statim occursum est, ut ad fulciendum quod absque fundamento corrueret aedificium, paucos ante annos ederet libellus De vera liberatione animae Traiani à poenis inferni precibus sancti Gregorij Papae. Quod igitur ex instituto suscepto elucidanda historicae veritatis, & ex promissione facta teneat duplici vinculo obligatus: in his erit aliquantulum immorandum. Sede, quae, aequus arbiter lector: appello te veritatis amantem, non quem priuata affectio cum semel imbuerit, sit impossibile vel mille funibus ex rationibus à veritate bene compactis vel latum vnguem è sententia dimoueri.

xxxix. In primis autem illud omnino leue & inane profus fundamentum, supra quod tota ista erecta moles innititur, est reuellendum: ut cum eam videris super nihilum fabricatam, euanescere, nec posse subsistere, statim intelligas. Traiani enim in primis laudata probitas stabilis veluti fundamenti loco statuitur: nimirum, quod dicatur eius Gregorius miseratus ob eam causam doluisse, ingemuisse, addidisse etiam preces, quibus eum euocaret ab inferis. Iacto verò istiusmodi de Traiani vitae integritate in historia fundamento cum Deo aduersari sciretur, idem veluti Latinis insensum, quod Graecus esset historicus, rejicitur ab auctore, qui fabulam hanc defendendam suscepit: sed plane decipitur, cum enormium Traiani vitiorum vnum tantum putauit assertorem esse Dionem, qui quidem haud meruit post tot saecula eiusmodi calumniam pati, vir sane laudatissimus, Latinorumque studiosissimus, qui que in vrbe florentissima praenimi integritate ordinatio Consulatu dignus est habitus. Sed ad eludendam istiusmodi obiectionem, inanemque tergiversationem, Latinos etiam adhibebimus testes: ac primum, quae de eodem Traiano à nobis in hac sententiam sunt dicta superius secundo tomo sub anno eius primo, ita repetamus hic totidem ferme verbis:

^a Annal. to. 2.
Traianum an. 1.

XL.
TRAIANVS
MORIBVS
TURPIS-
SIMI.

Dio Callius, suorum temporum scriptorum facile princeps, cum multa de Traiano laude dignissima praedicet, haec tandem: Nihil omnino erat, quod optime non exerce-
ret. Vini dumtaxat appetens, & in adolescentulos pronus citra calumniam habitus est, utpote qui numquam ex eo turpe aut mali quidquam effecit. Nam qui vinum vsque ad fatietatem biberet, sobrius tamen erat, neque in crimen, praegravante vino, propulsus est: & in masculorum amoribus ita sibi temperauit, ut nihil per vim, dum voluptati obsequitur, moliretur.] Vides Dionem tantum abesse ut calumnijs agat liuore percitus, E ut eundem plus aequo excusare studuerit, cum non nisi volentibus abuti consueuerit? Egregiam verò laudem, si volentes tantum (proh pudor!) pueros habuit in delicijs: quati reperiri posset, nisi forte Christianus, qui non in omnibus assentiretur Imperatori. Quis non absque culpa vel poena praestare se putaret, quod tam bonus peteret Imperator? Sed prouoco ipsos, qui eum laudant, ad suas ipsorum leges. Quid ipsorum poeta^b, qui his temporibus vixit:

^b Inuen. Saeyr.
2.

*Quod si vexantur leges ac iura, citari
Ante omnes debet Scantinia.]*

Domitianum laudans, qui eiusmodi nefandum crimen legibus insectaretur. Qualis ergo habendus est Traianus Imperator, cuius comparatione, hac saltem ex parte, Domitianus omnium

A omnium scelestissimus, sanctissimus habeatur, quippe qui eiusmodi facinorosos, cuiusvis conditionis essent, statuis à lege poenis mulcabat? nam Suetonius haec de ipso testatur: ^a Suet in Domit. c. 8. Quosdam ex vtroque ordine lege Scantinia condemnauit.] Sed quam eidem poenae praeceteris Traianus fuerit obnoxius, qui nec in sua explenda libidine nepoti pepercit? Scribit enim Aelius Spartianus haec de Hadriano filio consobrini Traiani: Fuitque in amore Traiani, nec tamen ei per paedagogos puerorum, quos Traianus impensius diligebat, Gallo fauente, defuit.] Inter optimos ne, vel saltem bonos recensendus ille videri potest, qui scriptorum Graecorum & Latinorum antiquorum testimonio omnium turpissimus est habendus, quem & Iulianus^b Caesar Christianorum hostis ex persona Sileni fugillat, quod à turpi & nefandissima voluptate victus esset, ut indignus haberetur, qui cum periculo Ganymedis inter deos videretur esse receptus? Vides quae contra tuum Traianum foediora obiecerint alij testes, quorum comparatione fuerat tibi Dio laudandus, qui illum excusat, & non calumnijs appetendus?

At si istiusmodi historicae veritati admoueas clariores Sole radios Euangelicae veritatis, inspicies sententia Pauli^c ad Romanos ipsos ea de re scribentis, plane huiusmodi delinquentes vel omnium scelestissimos Dei sententia in reprobum sensum datos, atque à Deo penitus derelictos, hos inquam qui aliorum pondere scelerum in eiusmodi inum turpitudinis caenum sinantur praecipites ferri: ait enim: Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiae. Nam feminae eorum immutauerunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam. Similiter autem & masculi, relicto naturali usu feminae, exarserunt in desiderijs suis inuicem, masculi in masculos turpitudinem operantes, & mercedem quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probauerunt Deum habere in notitia: tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quae non conueniunt, repletos omni malignitate & malicia, &c.] Ecce Dei sententia & Pauli testimonio, quam omnium scelestissimi habendi sint, patet, qui ita effecti essent omnium turpissimi, sic in eos numine vlciscente peccatum impietatis.

Post haec autem eiusmodi adiecimus corollarium ex absurdo: Quis fiet ut dicatur anima Traiani precibus sancti Gregorij ab inferorum poenis eruta, & in caelum elata, & affirmemus hominem impurissimum inter Sanctos in caelo vnà cum Deo in aeternam beatitudinem coopatum, quem Iulianus Apostata ob eam causam nec sub ipsa Lunae concacitate in deorum conuiuium admitti voluit, nisi ab intemperanti eius animo prius custoditus fuisset, cui admodum timebatur, Ganymedes? Cum Traianum (inquit Iulianus) concipicatus Silenus, quamuis submissa voce loqueretur, intelligi tamen volens, haec verba protulit: Hoc tempore maxime summa cura & diligentia est adhibenda domino Ioui, quò illi custodiatur Ganymedes.] Patietur ne quis, rogo (si ex fabulis deducere liceat argumentum) in summum caelum Traianum dici receptum, quem ne in infimum quidem caelum, nisi saluo Ganymede, putauit in conuiuium suorum deorum admitti? Haecenus ibi diximus: quibus videas Traiani nefandas turpitudines non vnus Dionis, sed plurium, suorumque Gentilium testificatione prolatas, terra caeloque (cum ex causa fingere ita licuit) decantatas. Pro huius ne tam horrendo scelere inquinati & in suis peccatis atque infidelitate mortui liberatione ab inferis dicemus orasse Gregorium & exauditum esse, cum pro huiusmodi nefandi criminis reis impijs Sodomitis adhuc viuētibus magnus pater credentium Abraham intercessor factus non valuerit exaudiri, quin ignibus caelitus traderentur, quod non inuenti essent in eis iusti, quos daret petenti Deo optimo maximo obseques?

E Adde his alia execranda hominis crimina, quibus & se iniquissimum exhibuit in Christianos. Dicent ne iustum Principem eum, qui tot Christianorum innocentium milia crudelissime necari fecit? qui aetati non parcens, vel sexui, saeuijt velut bestia truculenta, rabidus carnifex, iugulator infantium, hac ex parte nequissimus & iniquissimus? quod & Apologiae sanctorum Patrum pro Christianis ad ipsum datae restantur. Qua ergo fronte pro Traiano diuinum (ut aiunt) citant oraculum in reuelatione, quam dicunt factam sanctae Mathildi, qua dicitur Traianus omnibus virtutibus plenus, quem praeter impietatem ex cultu idolorum eidem inharentem, tot immanium vides criminum reum? Si ita comparatum hominem virtutibus plenum dixeris: sileant penitus certa illa diuina oracula, quibus dicitur: Qui in vno offendit, factus est omnium reus.] & Modicum^d cum^e prouocatum totam matram corumpit.] Cum igitur auctor mendacij non sit Deus, non potuerunt ista diuinitus reuelari, quae tam patentis mendacij arguantur, ut virtutibus

^a Annal. Eccl. Tom. 8.

Q

plenus

plenus ille dicatur, qui non in vno vel in minimis, sed in pluribus maximisque peccatis A offenderit.

XLIV. Sed videamus, an solidiora sint, quae super adeo inane fundamentum sunt aedificata. ostendunt quidem in omnibus parem fundamentum structuram, dum eiusmodi enarrant historiam: Cum anno secundo sui Pontificatus Gregorius procederet cum clero ex basilica Lateranensi ad sancti Petri, per forum Traiani transiit: vbi ob oculos posita simulacra in eodem collocata intuitus, inter alia admiratus est ea quae ex are vel lapide facta reddebant Traiani ex equo desiliens imaginem, & viduae querenti adhibentis aures, & quod petebat implentis. Tunc in memoriam S. Gregorius nobile factum Traiani reuocauit, quo vindictam de nece filij viduam implorantem, licet esset in procinctu bellico, profecturus in Dacos, subliſtens patienter audiuit, & ei in omnibus satisfecit, pecuniam copiose tribuens, vel (vt alij fabulantur) filium suum obsidem relinquens. Quod egregium factum B (inquiunt) per inspectas imagines sanctus Gregorius in memoriam reuocans, ita compassionem affectus est animo, vt pro Traiani animae ab inferis liberatione Dominum exoraret: quem exauditum fuisse, per visum Angelus indicauit, monuitque ne amplius ista praesumeret. Haec summam à nobis complexa sunt ex multis, cum tamen in eiusdem historiae narratione non vna omnium sit assertio (cum vna sit veritas) sed prorsus diuersa: sed quod omnes aequè à veritate procul errauerint, quis eorum sit potius audiendus, non habemus quem praepoſamus.

XLV. Quoniam autem in vna narratione duae quae longè diuersis temporibus accidisse feruntur, iunguntur in vnum historiae, altera de vidua sub Traiano, altera verò de eo quod post quingentos annos factum sit à S. Gregorio. De priori primùm acturus, si rogem eos qui ista asserunt, quisnam eius ita compositae narrationis auctor existat, neminem habent antiquorum historicorum quem prodant, quam non nisi post sexcentos annos à Traiani temporibus auditam fuisse, vel scriptam, asserere possunt. Petierim rursus ab ipsis: Quisquis ille fuerit qui primus scripsit, vnde accepit? Vt enim quis rem gestam adeo admirandam ante annos quingentos gestam asserat pro constanti, certè vt audiendus sit, vnde accepit, debet ingenue profiteri: quod si facere praetermittat, tunc (secundùm illud Ecclesiastici *) leuis est corde, qui citò credit. Etenim sua ita cuiuslibet licebit fingere sibi somnia, si adeo facilem quemquam, qui audiat & credat, inueniet. Poruisset ista commentus, etsi non certum auctorem, aliquam saltem inditam statuis fictam inscriptionem, ad fidem de mendacio faciendam, testem adducere. Sed & circa est stupida semper fictio, vt nesciat esse omni ex parte munita. Quae igitur incognita prorsus fuit antiquis scriptoribus omnibus, qui res Traiani sunt profecti, itemque posteris haecenus inaudita, cum data saepius occasione eiusdem meminisse oportuisset: vt a recentioribus assera recipi debeat, nulla quidem ratio persuadet.

XLVI. Quam ergo ita super nullum haerere vides fundamentum, quomodo putas stabit vana constructio? Sed audi quibus, ne corruat, stipulis fulciatur, dum dicunt, accidere potuisse, vt eiusmodi historia scripta fuerit à Dione, sed ab eo qui Dionem in compendium redegit, Xiphilino fuerit praetermissa, & sic Dione deperdito, pariter ipsa perierit. Rogo ipsos: Quomodo qui recitat illam scisse potuit, si nec apud Xiphilini compendium eam inuenierit, nec apud ipsam integram Dionis historiam, quae exciderat? Quod si tamen ea cuncta vera esse dixerimus: quantum declamandum erit in Plinium, qui panegyricum Traiano dicens, cum ipsius rectè gestorum seriem texuit, rei adeo memoranda, cuius tam praecleara monumenta extarent, nullam prorsus fecerit mentionem: sicque oscitantiae solertissimus E scriptor redarguendus esset, qui ab omnibus quam exactissimus commendatur, vt ex his intelligas, quam eiusmodi excogitatum commentum non à vero tantum, sed etiam à verisimilitudine procul abiit.

XLVII. In eo autem quod asserit auctor, sanctum Gregorium per forum Traiani transeuntem aeneae statuae inspectione commotum, vt oraret pro redemptione animae Traiani à pœnis inferni: putauit imperitus nugator, ipse inquam auctor historiae, tempore sancti Gregorij eo splendore quo ante fuerat, perstitisse forum Traiani, statuasque erectas super bases suas perseuerasse eo decore quo antea fuerant collocatae. Quod si in memoriam reuocasset tot clades Urbis ante sancti Gregorij tempus illatas, haud facile inuenisset tale quod effinxit, historiae argumentum. Vt enim mittamus illam Urbis expilationem sub Alarico factam: quis nescit in illa alia depraedatione per Genfericum Vuandalorum Regem (quod

HISTORIAE BELIBERATIONE TRAIANI AB INFERIS COMPENSATIONE.

FALSA RE ARGVITVR HISTORIA DE VIDVA ET TRAIANO.

Eccl. 19.

MENDAX IN OMNIBUS REDARGVITVR HISTORIA.

A (quod auctore Procopio ^a liquet) suis fuisse ornamentis praeclearioribus Urbem spoliata ac statuis aeneis insignioribus, quae essent ob oculos posita, cuiusmodi extabat in foro Traiani, ipsumque etiam nec pepercisse ijs quae pro imbricibus erant in tectis aeneis tegulis: etenim eodem auctore liquet, ipsum Capitolium detexisse tabulis aeneis auratis, quibus contentum erat: quae omnia deterranda in Africam nauigio imposta tradit, perijsse autem cuncta naufragio. Quid praeterea reliquas saepe factas Urbis eiusdem semel ab Erulis, saepius à Gothis depraedationes memorem? Sed reuoca in memoriam, quae de Urbe ruinis crebris attrita ipsemet sanctus Gregorius testatur saepe, vt inter alia super Ezechielem ^b. Quid? ^c putas pepercisse barbaros aeneis statuis, quos etiam intra petras ars impactum atque plumbum reuulsisse, Cassiodorus ^d est auctor? Haec satis sunt ad conuincendam erroris assertam historiam, quam non veritate tantum, sed (vt diximus) verisimilitudine etiam carere penitus, prudens lector intelligit.

Sed & quod ad ipsum Gregorium spectat: adijciam amplius, vt consultum sit aſſertioni sanctissimi Patris, quod ipse vt id faceret tantum abfuit, vt ne cogitatione quidem aliquando fuerit meditatus: qui è contrario infectatus est eos, atque haereticos etiam appellat, qui Redemptorem nostrum, cum descendit ad inferos, peccatores omnes positos in inferno confitentem ipsum Deum, saluasse dixerunt. Est de his eius epistola ^d ad Constantinopolitanam Ecclesiam presbyterum Georgium, & Theodorum diaconum. Postquam enim huiusmodi esse haereticos ex sententia Philastrij & Augustini asseruit, haec subdit: Haec itaque omnia pertractantes, nihil aliud teneatis, nisi quod vera fides per Catholicam Ecclesiam docet: quia descendens ad inferos Dominus illos solummodo ab inferni claustris eripuit, quos viuentes in carne per suam gratiam in fide & bona operatione seruaui. Quod enim per Evangelium dicit ^e: Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum: omnia videlicet electa. Nam trahi ad Deum post mortem non potuit, qui se à Deo malè viuendo separauit. Hae ipsae cum doceat, quis adeo imprudens dixerit, tentasse ipsum Gregorium precibus obtinere, quod nec à Christo ipso ad inferos descendente fuisse factum asseruit, & secus sentire, esse haereticum praedicauit? Ita dixerimus, & saepe saepius inculcauerimus, ad indicandum non solum id quod asseritur non fuisse à Gregorio factum, sed nec in mentem ipsi cadere potuisse, qui dictae sententiae adeo fuerit aduersatus.

Sed vnde, dices, tantus error inualuit, vt eiusmodi historia tamquam vera absque aliqua discussione à nonnullis magni nominis Theologis accepta, non primùm de eius fide quaesitum, sed dumtaxat quomodo fieri potuerit, repugnante diuina lege, fuerit ab ijsdem adeo disputatum? In promptu est dicere. Quod enim eadem assera reperiretur à viro sanctissimo, magnique nominis Theologo, Ioanne inquam Damasceno, haud in dubium reuocandam putarunt, vel vt falsam reijciendam esse duxerunt; cum praesertim eam vt rem certam indubitamque ipse prodiderit verbis istis ^f: Prodeat in medium Gregorius Dialogus antiquioris Romae Episcopus, vir (vt omnes norunt) tum vitae sanctitate, tum eruditione clarus ac celebris, quem, cum sacris operaretur, caelestem ac diuinum Angelum sacrosancti muneris socium habuisse narrant. Hic cum per locum lapidibus stratum aliquando iter faceret, dedita opera constitit, intentissimisque pro peccatorum Traiani remissione preces ad animarum amantem & misericordem Dominum fudit, statimque vocem huiusmodi diuinitus emissam audiuit: Preces tuas exaudiui, ac Traiano ignosco. Tu verò posthac caueti, ne mihi pro impijs supplex sis. Quodque istud verum sit, atque ab omni calumnia alienum, Oriens totus atque Occidens testatur.] haec Damascenus, quae cum Gregorio cognomento Dialogo adscribantur, non Primo, sed Secundo Gregorio tribuenda essent ex sententia Gregorum auctorum. Sed de his nobis differendum erit in Gregorio Secundo, tomo sequenti.

At cum haec utcumque à tanto viro, tanto praeconio, orbis totius attestacione absque vel leui aliqua dubitatione noscerentur allata, absque aliqua veritatis exactiore discussione credita acceptaque à reliquis fuerunt, cum praesertim quae ita simpliciter narrata sunt, penicillo orationis coloratam alij eandem historiam fusiùs scriptam ediderint: adeo vt complures eam vt rem veritate constantem acceperint, quae tamen (mea sententia) ad lapidem Lydium primùm fuerat afferenda, atque an vere ita se res habuisset, commentum ve esset & impostura, sollicitius exquirendum. Quod cum fieri omisum fuerit: vel serò saltem confusiles integritati ac maiestati pariter Christianae religionis, an verum, vel falsum sit, quod tanti viri testificatione narratur, discutiendum quam diligenter erit.

Procop. de bello Traian. lib. 1.

Greg. in Ezech. hom. 18. Dialog. l. 2. cap. 1. Cassiod. l. 3. epist. 31.

XLVIII. QUAM PROCVLABEVIT VT ID GREGORIVS COGITAVIT. Greg. lib. 6. epist. 15. lib. 15.

Ioan. 12.

XLIX.

S. IOANNIS DAMASCENI DE ANIMA TRAIANI LIBERATA ASSERTIO. Damasc. v. orat. de fidel. defuncti.

L.

puto diuinitus allatis, sed humanitus fabricatis, inter se inuicem repugnantiam? A

LIX. Veneror quidem (vt par est) Sanctas ipsas ac colo, sed de reuelationibus ipsis factis, vel potius ipsis adscriptis, ea dumtaxat recipio, quæ Ecclesia recipit, quam scimus non potuisse ista probare, quæ sunt inter se adeo pugnantia. Nonne sunt inter se contraria, noluisse Deum de animæ Traiani liberatione certi aliquid sciri, & voluisse isthæc reuelari, ac reddi omnibus manifesta? ita planè. Quomodo igitur idem Dominus S. Brigittæ quam manifestissime tradidit, precibus sancti Gregorij Traiani animam alleuatam; Mathildi vero item diuinitus traditum affirmatur, nolle Deum vt sciant homines de anima Traiani quid factum? Nonne repugnant inter se, reuelatum sanctæ Brigittæ fuisse, Traiani animam liberatam, & manifestatum Mathildi, non esse voluntatis Dei vt sciant hoc homines? sane quidem. Sed dices colligi ex Mathildis scriptis posse, liberalitate diuina Traiani animam liberatam. Tunc (quod deterius est) reperies in eodem contextu verborum contrarias inesse sententias, nempe: Nolo vt sciant homines: & quod contrarium est, Hominibus ostendo quid factum. B

LX. Sed & accipe repugnantem antecedentibus consequentiam, vbi roganti de statu illarum nominatarum quatuor animarum, responsum ipsi postea à Domino ponitur in hanc sententiam: Quid ipse egerit de anima Sampsonis velle occultum esse, vt homines timeant, nec de inimicis suis vindictam experant: Et de Salomonis anima æque præstare non detegi, vt homines fugiant peccata carnalia: De Origenis pariter animæ statu, quis sit, latere homines velle, ne scientia inflati, superbia elati pereant. Si ergo vt magis timerent homines, ista omnia fieri noluisse manifesta dicit: quomodo non magis ad incutiendum timorem præstabat reddere penitus manifestum illos esse damnatos? Cum econtra tacèdo, visus sit prædicasse silentio, quod sciri non expediret, nempe eos esse saluatos, vt tacendo in timore homines contineret, qui si scissent, magis fuissent timore liberi: sicque ex silentio imminui potius quam augeri timor peccantibus possit, dum de eorum damnatione ad inferos omnino siletur, & ex silentio spes magis saluationis augetur, quæ ex ipso silentio amplius prædicari videtur. Quod si hæc sub silentio fecit Deus (vt aiunt) nota Mathildi, planè præuicationis ipsa arguitur eo modo (vt diximus) manifestans. C

LXI. Sed ablit vt credam quid huiusmodi diuinitus pronuntiatum. Eloquia enim Domini casta, argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum, quæ nec rubiginis quidquam admittant. Nec fiat vt credam quid huiusmodi fuisse sanctissimis feminis reuelatum, vel ab ipsis esse cõscriptum, sed tantum ipsarum nomine ab alijs promulgatum. Abeant igitur vana commenta, sileant prorsus inanes fabulæ, sepelianturque aeterno silentio, data venia ijs, qui quod factum acceperunt, verum putantes, de eo scripserunt: laudetur tamen zelus eorum, qui quod assertum inuenerunt, quomodo se habere poterit, scholasticè differuerunt: magis verò laude digni habeantur, qui emunctis naribus odorati falsitatem, errorem sunt detestati. Sic itaque tandem postliminiò veritas reddita, sua fulgens integritate ac sinceritate firma tutaque consistat, nec amplius historica veritas istiusmodi labefactetur ineptijs. D

LXII. Vidisti quidem quam leuibus ac friuolis nitatur res tanta fabellis, & traducatur vndique mendacijs historia tanti momenti: quæ et si testes grauissimos potuisset habere sibi inuicè consentientes, in nullo discrepantes, pluresque contestes id ipsum asserentes, omniq; genere probationum id affirmantes: adhuc tamen ob offensam maiestatem Euangelicæ veritatis, & facta totius Ecclesiæ Catholicæ firmata stabilitaq; dogmata, adhuc inquam fuisset iure meritoq; de veritate historiarum dubitandum, eaque ad discussionem exactissimam reuocanda, sed & probata veraque inuenta, non tamen continuo diuulganda, sed veluti arcanum quoddam in sacris Ecclesiæ penetralibus retinenda. Quanto ergo magis prudens quisque facile iudicauerit esse obliuione delendam, damnandamq; silentio, quæ probatione destituitur, mendacijs scater, nec saltem verisimili aliqua nititur coniectura, neque villo stabili fundamento subsistit: dignamq; esse (quod vetus prouerbum habet) reijci in Beatam, in quam Traianus moriens est proiectus ad inferos? E

LXIII. Sed & execratione æque insectanda sunt, quæ nomine Ioannis & Petri diaconorum sancti Gregorij in medium afferuntur ex codice Vaticano scripta, quæ ob id recipienda simplices putent tamquam diuinum oraculum: quasi non omnis copiosa bibliotheca referat similitudinem sagenæ missæ in mare ex omni genere piscium congregantis, bonos & malos continens libros, probatos & improbatos, viles & inanes simul amplexans, illos vt sequatur,

A sequatur, reiciat verò istos. Sed audi quæ ibi pluteo tertio, numero centesimo quinquagesimo tertio, in codice Dialogorum sancti Gregorij ad finem eius apposita sunt, velut additamentum: Anno secundo Pontificatus diui Gregorij Papæ collecta Cardinalium & Episcoporum & ceterorum Romanæ Ecclesiæ multitudine clericorum, ecclesiam istam, quam ad honorem sancti Andreæ Apostoli in Cluio Scauri construxerat, in qua etiam religionis rudimenta & sanctitatis susceperat incrementa, eo quo decuit, prout eius anima desiderabat, consecrauit honore, quam & plenariè dotauit, & priuilegijs Apostolicis præmunivit. Consecratione verò peracta, flexis ad terram genibus, se Domino humili supplicatione prosternens, preces fudit ad Dominum, dicens: Domine Iesu Christe fili Dei viui, qui dixisti Apostolistuis, & per Apostolos vniuersis fidelibus Christianis: Quæcumque petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis: peto ab omnipotentia tuæ maiestatis, quatenus quicumque deinceps in huius ecclesiæ circuitu se delegerit sepeliendum, modò fidem tenuerit Christianam, in perpetuum non sit incendijs mancipandus, sed potius ad aeternæ vitæ gaudia sublimandus. Oratione verò completa, apparuit ei Angelus Domini, dicens: Gregori, exaudita est oratio tua secundum quod à Domino postulasti. Sed quia hoc postcere præsumpsisti, nihilominus & quia pro anima Traiani Imperatoris viri infidelis orandum esse duxisti, scias te in hoc sæculo à corporali quam pateris infirmitate fore minimè liberandum, à qua, si duo hæc à Domino non petiisses, liberatus proculdubio fuisses. Et certè sicut caelestis nuntij vera fuit atque perpetua de exaudita oratione annuntiatio, ita etiam infirmitatis non leuandæ casta nequaquam extitit comminatio: nam stomachi languore, continuo dolore, continuisque febribus licet lentis vsque ad vitæ exitum laborauit. Hanc autem orationem & diuinam reuelationem beatus Gregorius nobis, videlicet Petro diacono, & Ioanni diacono patefecit: quas ad scientiam posterorum nos styli duximus officio transmittendas.] hæc vanus impostor. ALTA RE-
FELLITUR
IMPOSTV-
RA.

B Sed verè mendacium operatus est stylus mendax scribarum.] ita iure dixerim cum Ieremia. Non ista Petrus atque Ioannes S. Gregorij Papæ diaconi dixerunt, vel scripserunt: neque istius temporis scriptio illa esse probatur, sed longè posterioris sæculi: non enim in vsu hoc tempore fuit Romanæ Ecclesiæ, vt Sanctus nominaretur Diuus, vel ante Episcopos ponerentur Cardinales, vt factum huius exordio scriptionis intelligis. Quæ & in eo insuper patenti arguitur mendacij, dum languore stomachi iugiter ad obitum vsque laborasse S. Gregorium mendax auctor affirmat: nam ex ipsius Gregorij epistolis plurimis (vt vidimus) in locis mendacium detegitur, dum quo vexaretur iugiter morbo, sepiissime ipse queritur. Stomachi infirmitas longè ante Pontificatum ipsum vexauit: sed nec quidem à secundo Pontificatus anno iugi cepit vsque ad obitum morbo grauari, at longè postea, vt suo loco superius demonstratum est. LXIV.
Ierem. 8.

C Considerandum præterea, quantum sit tanto indigna Doctore quæ asseritur facta peti- tio, vt omnes deligentes sepulturam in circuitu eius ecclesiæ, dummodò fuerit fide Christianus, non sit perpetuis inferni flammis mancipandus, sed ad aeternæ vitæ gaudia sublimandus. Nam primum, quod ad locum spectat: nonne semper moris fuit in Ecclesia Dei, vt certis conscriberetur limitibus è parte aliqua ecclesiæ cœmeteriū? Quomodo ergo dicitur: In huius ecclesiæ circuitu si quis delegerit sepeliri? Vbi aliquando eius forma inuenta est cœmeterij, illius præsertim ecclesiæ, quæ haberet sibi inhærens monasterium? Ritua- les planè omnes veteres libri repugnant & contradicunt. LXV.

D Sed & quid tam alienum à S. Gregorio, quam ab ipso petiitum dicere, vt Christiana fide quis imbutus, ex loci sepulture electione tantum, liber sit à pœnis inferni, & certus aeternæ gloriae paradisi? Conferantur ista cum illis quæ ab ipso Gregorio reperiuntur esse conscripta iis omnino contraria, nempe procul abesse, vt Christianus homo, quem criminalis culpa sequatur, loco possit sacro iuari. Vbi enim in Dialogorum quarto volumine agit de Valentini corpore ab ecclesia post mortem proiecto, hæc in fine habet: Ex qua re, Petre, collige, quia his quos peccata grauiâ deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciant, restat vt etiam de sua præsumptione iudicentur: quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accusent.] hæc ibi. Et in fine sequentis capitis: Quid igitur loca sacra sepultis profunt, quando ij qui indigni sunt, ab iisdem sacris locis diuinitus proiciuntur?] isti vbi agit de tinctoris corpore in ecclesia sepulto, ac postea non inuento. Et dum superius in eodem argumento versatur, agens de femina sanctimoniali sepulta incensa re- perta, ad finem hæc ait: Qua ex re aperte datur intelligi, quia hi, quibus peccata dimisit non LXVI.

E Greg. dia-
log. l. 4. c. 53.
Ibid. lib. 4.
c. 54.
Greg. dia-
log. l. 4. c. 51.
si non

fa non fuerint, ad euitandum iudicium sacris locis post mortem non valeant adiuuari.] **A**
 hæc sunt germana scripta Gregorij, eadem vt admodum seria tertio inculcantis: quibus
 explodas impostorum cōmenta, & exuffles alia cuncta quæ his aduersari noscuntur, eoq̄ue
 magis, quòd ista scripsit Gregorius anno quarto sui Pontificatus (eo enim anno ipsum
 scripsisse libros Dialogorum, ex iis quæ suo loco superius dicta sunt, satis superq̄ue explo-
 ratum habetur) ea verò de saluatione eorum qui sepelirentur in circuitu eius Ecclesiæ,
 anno secundo eiusdem Pontificatus accidisse ab impostore finguntur. vt planè conspi-
 ciatur, si talia præcessissent, quibus asseritur ratione loci sacri ad sepulturam delecti libe-
 rari aliquem à gehenna, & fieri compotem paradisi, contra hæc ipsa suis scriptis toties repe-
 titis Gregorium ipsum pugnasse, destruxisseq̄ue penitus omnem de loco sacro fiduciam, si
 vitæ bene institutæ merita non adsint. Feruntur alia à Gregorio vel instituta, vel acta, quæ
 recentiores scriptores congefferunt: quæ cum antiquorum careant auctoritate, libentius **B**
 præmittimus: disquirimus enim atque examinamus, & non absque delectu confarcina-
 mus historias, vt quacumq̄ue à recentioribus scripta reperimus, absque maiorum testifica-
 tione vera putemus.

LXVII. His igitur iam purgatis quisquiliis, eiectisque fordibus, quibus sub specie quadam pieta-
 tis Dei Ecclesia ab impostoribus videbatur aspersa; cum iam dictis factisque Magni Gre-
 gorij omni ex parte, exploratis nugis, sit bene consultum, diutius quam par erat in his immo-
 rati, quæ anni huius sunt reliqua videamus.

DE CREA- TIONE SABI- NIANI PAPAE.
 **Nicoph. l. 18 c. vii.*
 Vbi itaque post Gregorij Papæ obitum sedes vacasset menses quinque ac dies decem &
 nouem, ipsis Kalendis Septembris (vt Anastasius habet) communi consensu eligitur Sabi-
 nianus. id quidem tam Latini quam Græci omnes æquè confirmant: ex quibus redarguas
 Nicephorum^a Callistum, dum post sanctum Gregorium somniat quemdam Innocentium **C**
 eius successorem aliis scriptoribus penitus inauditum. Porro Sabinianus hic ille est,
 qui diaconus cum esset, ab eodem S. Gregorio missus fuit (vt vidimus) Constantinopolim
 Apocrifarius: quo reuocato, suffectus in locum eius est Anatolius: eoq̄ue defuncto, subro-
 gatus est, Phoca creato Imperatore, anno superiori Bonifacius æquè diaconus. Fuit Sabi-
 nianus natione Tuscus, patria Volaterranus, ex patre nomine Bono. Ceterum non caruisse
 Sabiniani electionem tumultu, indicat successoris Constitutum ab ipso de electione Sum-
 mi Pontificis editum, de quo suo loco dicemus.

LXVIII. Quòd autem sub hoc eodem Redemptoris anno Beda recenset sancti Augustini in
 Angliæ Episcopi obitum: hinc opportunè reliqua eiusdem Augustini, quæ nulla certi anni
 nota tradita reperiuntur, sunt ante eius obitum referenda, atque in primis recensenda
 Synodi, quas idem Metropolitanus habuit cum Episcopis antiquæ Britannorum Ecclesiæ, **D**
 iam multo tempore à communionem Catholicæ Ecclesiæ diro schismate antè diuisis. Narrat
 quæ in eis acta sunt exactissime Beda his verbis^b: Interea Augustinus adiutorio vsus Edil-
 berthi Regis, conuocauit ad suum colloquium Episcopos, siue doctores maximæ & proxima
 Britonum prouinciæ, in loco vbi vsque hodie lingua Anglorum Augustineizat, id est,
 robur Augustini, in confinio Vectiorum & Occidentalium Saxonum appellatur. Cœpitq̄
 eis fraterna admonitione suadere, vt pace Catholica secum habita, communem euange-
 lizandi Gentibus pro Domino laborem susciperent. Non enim Paschæ diem Dominicum
 suo tempore, sed à decimaquarta vsque ad vigesimam Lunam obseruabant: quæ computa-
 tio octoginta quatuor annorum circulo continetur. Sed & alia plurima vnitati Ecclesiæ
 contraria faciebant. Qui cum longa disputatione habita, neque precibus, neque hortam-
 entis, neque increpationibus Augustini ac sociorum eius assensum præbere voluissent, **E**
 sed suas potius traditiones vniuersis, quæ per orbem sibi in Christo concordant Ecclesiis,
 præferrent: sanctus pater Augustinus hunc laboriosi ac longi certaminis finem fecit, vt di-
 ceret: Obsecremus Deum, qui habitare facit vnanimes in domo patris sui, vt ipse nobis in-
 sinuare caelestibus signis dignetur, quæ sequenda traditio, quibus sit viis ad ingressum regni
 illius properandum. Adducatur aliquis æger, & per cuius preces fuerit curatus, huius fides
 & operatio Deo deuota atque omnibus sequenda credatur.

LXIX. Quod cum aduersarij inuiti licet concederent: allatus est quidam de genere Anglo-
 rum oculorum luce priuatus, qui cum oblatu Britonum sacerdotibus, nihil curationis
 vel sanationis horum ministerio perciperet: tandem Augustinus iusta necessitate com-
 pulsus, flecxit genua sua ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, deprecans, vt visum cæco,
 quem amiserat, restitueret, & per illuminationem vnus hominis corporalem in plurimo-
 rum

^a Bedæ hystor. Ang. l. 2. c. 2.
^b DVAE SYN- ODI IN AN- GLIA HA- BITAE AB AVGVSTI- NO.

CAECODAT LVCEM AV- GVSTINVS.

A rum cordibus Fidelium spiritalis gratiæ lucem accenderet. Nec mora, illuminatur cæcus,
 ac verus summæ lucis præco ab omnibus prædicatur Augustinus. Tum Britones confiten-
 tur quidem intellexisse se, veram esse viam iustitiæ, quam prædicaret Augustinus, sed non
 se posse absque suorum consensu ac licentia præcis abdicare moribus. Vnde postulabant,
 vt secundò Synodus, pluribus aduenientibus fieret.

Quod cum esset statutum, venerunt (vt perhibent) septem Britonum Episcopi, & plu-
 res viri doctissimi, maximè de nobilissimo eorum monasterio, quod vocatur lingua An- **LXX.**
 glorum Bancornabug, cui tempore illo Dinooth Abbas præfuisse narratur. Qui ad præ- **R V R S V S**
 fatum ituri Concilium, venerunt primò ad quemdam virum sanctum ac prudentem (ita **EPISCOPO-**
 quidem ab ipsis creditum) qui apud ipsos anachoreticam ducere solebat vitam: consulen- **R V M CON-**
 tes, an ad petitionem Augustini suas deserere traditiones deberent? Qui respondebat: Si **VENTVS.**
 homo Dei est, sequimini illum. Dixerunt: Et vnde possumus probare? At ille: Do-
 minus, inquit, ait: Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & hu-
 milis corde. Si ergo Augustinus ille mitis est & humilis corde, credibile est quia iugum
 Christi & ipse portet, & vobis portandum offerat: sin autem immitis ac superbus est, con-
 stat quia non est de Deo, neque vobis eius sermo curandus est. Qui rursus aiebant: Et
 vnde vel hoc dignoscere valemus? Procurate, inquit, vt ipse prior cum suis ad locum Syn-
 odi adueniat: & si vobis appropinquantibus affuxerit, scientes quia famulus Christi est,
 obtemperanter illum audite.]

Falsum sanè signum dignoscendi humilem dedit pseudopropheta; & planè Apostoli- **LXXI.**
 cis dictis omnino contrarium. Sententia siquidem est sancti Ioannis Apostoli, nullo di- **FALSVM**
 gnandos honore vel officio humanitatis eiusmodi homines ab Ecclesia Catholica diui- **DATVM SI-**
 fos, ita dicentis^a: Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non afferit, nolite recipere eum **GNVM.**
 in domum, nec Aueci dixeritis.] cum videlicet huiusmodi homines sunt pertinaces, qua- **a Ioan. epist.**
 les existimare potuerit hos Augustinus, quos sæpè admonitos nulla flexisset Apostolica **2.**
 sedis auctoritas, cuius condemnarentur exemplo, cum quod ipsam sciebant obseruare,
 illi pertinaci animo facere renuissent, dum nec adeò parenti edito diuinitus signo penitus
 acquieuisent: aduenisseq̄ eos putarit contentions gratia, non conuersionis; qui re vera (vt
 Pharisei Dominum) vt ipsum eo signo tentarent, venerant. Sed pergit ille: Sin autem
 vos spreuerit, nec coram vobis assurgere voluerit, cum sitis numero plures, & ipse sper-
 natur à vobis.] O malum consilium! Spernendus ne est Iudex à reis vocatis causam
 dicere, si à Iudice eiusmodi obsequij officij non colantur? Vbi sententia Apostoli dicen- **b Hebr. 13.**
 tis^b: Obedite præpositis vestris etiam dyscolis?] & Domini afferentis^c sedentibus phari- **c Matth. 23**
 saico saltu super cathedram Moylis obediendum esse Scribis & Phariseis? Subdit verò re-
 liqua rerum gestarum Beda in hunc modum:

Fecerunt vt dixerat. Factumq̄ue est, vt venientibus illis, sederet Augustinus in sella. **LXXII.**
 Quod illi videntes, mox in iram conuersi sunt, eumq̄ue notantes superbiæ, cunctis quæ **CONDITIO-**
 dicebat, contradicere laborabant. Dicebat autem eis: Quòd in multis quidem nostræ **NES AB AV-**
 consuetudini, immò vniuersalis Ecclesiæ contraria geritis: & tamen si in tribus his mihi **GVSTINO**
 obtemperare vultis, Vt Pascha pro tempore celebretis, Vt ministerium baptizandi, quo **PRAESCRIP-**
 Deo renascimur, iuxta morem Romanæ sanctæ & Apostolicæ Ecclesiæ compleatis, Vt **TAE.**
 genti Anglorum vnà nobiscum prædicetis verbum Domini: cetera quæ agitis, quam-
 uis moribus nostris contraria, æquanimiter cuncta tolerabimus. At nihil horum se fa-
 cturos, neque illum pro Archiepiscopo habituros esse respondebant, conferentes ad in-
 uicem: Quia si modò nobis assurgere noluit, quanto magis si ei subdi cœperimus, iam
 nos pro nihilo contemnet? Quibus vir Domini Augustinus fertur minitans prædixisse,
 quòd si pacem cum fratribus accipere nollent, bellum ab hostibus forent accepturi: &
 si nationi Anglorum noluisent viam vitæ prædicare, per horum manus vltionem essent
 mortis passuri. Quod ita per omnia, vt prædixerat, diuino agente iudicio, patrum est.
 Siquidem post hæc ipse, de quo diximus, Anglorum Rex fortissimus Edilfridus, colle-
 cto grandi exercitu, ad ciuitatem Legionum, quæ à gente Anglorum Legacestr, à Bri-
 tonibus autem rectius Carlegion appellatur, maximam gentis perfidæ stragem dedit.
 Cumq̄ue bellum acturus videret sacerdotes eorum, qui ad exorandum Deum pro milite
 bellum agente conuenerant, seorsum in tutiore loco consistere: sciscitabatur, qui essent hi,
 quidve acturi illò conuenissent? Erant autem plurimi eorum de monasterio Bancor, in
 quo tantus fertur fuisse numerus monachorum, vt cum in septem portiones esset cum

prapostis sibi Rectoribus monasterium diuisum, nulla horum portio minus quam trecentos homines haberet, qui omnes de labore manuum suarum viuere solebant.

LXXIII.

PROFLI- GANTVR SCHISMA- TICI.

Horum ergo plurimi ad memoratam aciem, peracto ieiunio triduo, cum aliis orandi causa conuenerunt, habentes defenforem nomine Brocmalium, qui eos intentos precibus à barbarorum gladiis protegeret. Quorum causam aduentus cum intellexisset Rex Edilfridus, ait: Ergo si aduersum nos ad Deum suum clamant, profecto & ipsi, quamuis arma non ferant, contra nos pugnant, qui aduersis nos imprecationibus persequuntur. Itaque in hos primum arma verti iubet, & sic ceteras nefandæ militiæ copias non sine magno exercitus sui damno adoleuit. Extinctos in ea pugna ferunt de his qui ad adorandum venerunt, viros circiter mille ducentos, & solum quinquaginta fuga esse lapsos. Brocmalium ad primum hostium aduentum cum suis terga vertens, eos quos defendere debuerat, inermes ac nudos ferientibus gladiis reliquit. Sicque completum est presagium sancti Pontificis Augustini, quamuis ipso iam multo ante tempore ad cælestia regna sublato: ut etiam temporalis interitus ultionem sentirent perfidi, quod oblata sibi perpetua salutis consilia spreuerant.] hætenus de his Beda: quibus planè cum videris Britannorum Episcoporum, eorundemque schismaticorum animum refractarium ab vnitæ Catholice Ecclesiæ penitus resilientem: satis assequi potes, lector, causam, cur eorum patriam, ipsam Britanniam insulam Deus tradiderit barbaris dominandam: ut acciderit eis secundum illud Euangelicum: Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum eius.] Ita planè iudicia Domini iustificata in semetipsa, ut qui refugit sinum matris, incidat in extraneos, eosdemque hostes, vindices sceleris à Deo immittos: quod & in reliquis gentes ab Apostolica recedentes Ecclesia fieri consuetum, plurima docent exempla. Quid verò præterea hoc anno ab ipso Augustino ante obitum gestum sit de subrogatione & creatione nouorum Pontificum, pergit Beda referre.

LXXIV.

Beda histor. Angl. lib. 2. cap. 3.

NOVI EPIS. CREATI ET NOVA ECCLESIA BEREECTA.

Hoc eodem namque anno in Anglia idem Augustinus ob propagationem Christianæ religionis creauit duos Episcopos, Mellitum, atque Iustum. Porro rem gestam ita Beda enarrat: Anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo quarto Augustinus Britanniarum Archiepiscopus ordinauit duos Episcopos, Mellitum videlicet, & Iustum: Mellitum quidem ad prædicandum prouinciæ Orientalium Saxonum, qui Thamesi fluuio dirimuntur à Cantio, & ipsi Orientali mari contigui, quorum metropolis Londonia ciuitas est super ripam præfati fluminis posita, & ipsa multorum emporium populorum terra marique venientium. In qua videlicet gente tunc temporis Saberethus nepos Edilberthi ex soroře Ricula regnauit, quamuis sub potestate positus eiusdem Edilberthi, qui omnibus (ut supra dictum est) vsque ad terminum Humbri fluminis Anglorum gentibus imperabat. Vbi verò & hæc prouincia verbum veritatis, prædicatæ Mellito, accepit, fecit Rex Edilberthus in ciuitate Londonia ecclesiam sancti Pauli Apostoli, in qua locum sedis Episcopalis & ipse & successores eius haberent. Iustum verò in ipso Cantio Augustinus ordinauit Episcopum in ciuitate Dorouerni, quam gens Anglorum à primario quondam illius qui dicebatur Rotschefer cognominat. Distat autem à Dorouerni millibus passuum termè vintiquatuor ad Occidentem: in qua Rex Edilberthus ecclesiam beati Andreæ Apostoli fecit. Qui etiam Episcopis vtriusque huius Ecclesiæ dona multa, sicut & Dorouerniensis, obtulit, sed & territoria ac possessiones in vsum eorum qui erant cum Episcopis adiecit.

LXXV.

S. AVGVSTINI EPISC. OBIVS ET SEPULTVRA

Defunctus est autem Deo dilectus pater Augustinus, & positum corpus eius foras iuxta ecclesiam beatorum Apostolorum Petri & Pauli, cuius supra meminimus, quod ea necdum fuerat perfecta, nec dedicata: mox verò ut dedicata est, intrò illatum, in porticu illius Aquilonari decenter sepultum est, in qua etiam sequentium Archiepiscoporum omnium sunt corpora tumulata, præter duorum tantummodò, id est, Theodori & Berthualdi, quorum corpora in ipsa ecclesia posita sunt, eo quod prædicta porticus plura capere nequiuit. Habet hæc in medio sui parè altare in honorem beati Gregorij Papæ dedicatum, in quo per omne Sabbatum à presbytero loci illius Agendæ eorum solemniter celebrantur. Scriptum verò est in tumba eiusdem Augustini epitaphium huiusmodi:

HIC REQUIESCIT DOMINVS AVGVSTINVS DOROVERNIENSIS ARCHIEPISCOVVS PRIMVS. QUI IOLIM HVC A BEATO GREGORIO ROMANÆ VRBIS PONTIFICE DIRECTVS, ET A DEO OPERATIONE MIRACVLORVM SVFFVLTVS, ET EDILBERTHV M REGEM AC GENTEM ILLIVS AB IDOLORVM CVLTV AD FIDEM CHRISTI PERDVXIT, ET COMPLE-

ACOMPLETIS IN PACE DIEBV OFFICII SVI DEFVNCTVS EST SEPTIMO KALENDAS IVNIAS EODEM REGE REGNANTE.] pergit verò Beda:

Succesit autem Augustino in Episcopatu Laurentius, quem ipse idcirco adhuc viuens ordinauerat, ne se defuncto, status Ecclesiæ tam rudis vel ad horam pastore destitutus vacillare inciperet. In quo & exemplum sequebatur primi pastoris Ecclesiæ, hoc est, beatissimi Apostolorum Principis Petri, qui fundata Romæ Ecclesia Christi, Clementem sibi adiutorem euangelizandi simul & successorem consecrasse perhibetur.] Verum id S. Gregorij Papæ nutu Augustinû fecisse, certum est, cum ne id fieri posset, canones antè vetuissent. Quomodo autem per eundem magna est ad Christianam religionem atque ad Catholicam vnitatem accessio non Anglorum tantum, sed & aliorum, idem auctor ita narrat:

Laurentius Archiepiscopus gradu potitus, strenuissimè fundamenta Ecclesiæ, quæ nobiliter iacta vidit, augmentare, atque ad perfectum debiti culminis & crebra voce sanctæ exhortationis, & continuis pie operationis exemplis prouehere curauit. Denique non solum noua, quæ de Anglis erat collecta, Ecclesiæ curam gerebat, sed & veterum Britannia incolarum, necnon & Scotorum, qui Hiberniam insulam Britannia proximam incolunt, populis pastoralem impendere sollicitudinem curabat. Siquidem vbi Scotorum in præfata ipsorum patria, quomodo & Britonum in ipsa Britannia vitam ac professionem minus Ecclesiasticam in multis esse cognouit, maxime quod Paschæ solemnitate non suo tempore celebrarent, sed (ut supra docuimus) à decima quarta Luna vsque ad vigesimam Dominicæ resurrectionis diem obseruandum esse putarent: scripsit cum coepiscopis suis exhortatoriam ad eos epistolam, obsecrans eos & contestans vnitatem pacis & Catholice obseruationis cum ea quæ toto orbe diffusa est Christi Ecclesia tenere.]

Eadem planè qua Britanni, pariter & Scoti erant schismatis fuligine tincti, ac discessionis ab Ecclesia Romana rei: ob idque eadem qua Britanni, & ipsi sunt à Deo vindicta mulctati, ut feris barbaris traderentur, Anglis vide licet atque Saxonibus, secundum illud à Ieremia prædictum Israël: Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo, gentem robustam. & inferius: Quod si dixeritis: Quare fecit nobis Dominus Deus noster hæc omnia? Dices ad eos: Sicut dereliquistis me, & serulistis Deo alieno in terra vestra, sic seruietis alienis in terra non vestra, utpote quæ possidebitur ab extraneis. Deos planè alienos colere omnes schismatici quodammodo conuincuntur, eo quod vnus Deus non nisi in vna rectè colatur Ecclesia, à qua qui declinat, ad alienos deficere reperitur, iuxta illud Samuelis: Quasi peccatum ariolandi est, repugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle a quo quiescere.] Sanè si quis prudens tamquam ex alta specula in vniuersum terrarum orbem coniciat oculos, planè conspiciet, hac vna potissimum ex causa traditos esse Christianos populis barbaris in seruitutem, quod ipsi prius recesserint ab Ecclesia. Ita & Africanis contigit dari Vuandalis, vbi dura mente communicare cum totius orbis Catholica Ecclesia recusarunt: ita Hispanis tradi Saracenis, ut in huius Tomi sine dicitur: ita Orientalibus omnibus, vlciscente Deo, factum apparet, cum desciscentes ab Ecclesia Catholice communionis dati sunt barbaris opprimendi. Sed quid Laurentius Episcopus vnà cum suis ad eos scripserit, ex eius epistolæ parte, quam Beda recitat, videamus: sic enim se habet:

Dominis charissimis fratribus Episcopis vel Abbatibus per vniuersam Scotiam; Laurentius, Mellitus, & Iustus Episcopi, serui seruorum Dei.

Dum nos sedes Apostolica more suo, sicut in vniuerso orbe terrarum, in his Occiduis partibus ad prædicandum gentibus Paganis dirigeret, atque in hanc insulam, quæ Britannia nuncupatur, contigit introisse, antequam cognosceremus, credentes quod iuxta morem vniuersalis Ecclesiæ ingrederentur, in magna reuerentia sanctitatis tam Britones quam Scotos venerati sumus: sed cognoscentes Britones, Scotos meliores putauimus. Scotos verò per Dagamum Episcopum in hanc quam superius memorauimus insulam, & Columbanum Abbatem in Gallis venientem, nihil discrepare à Britonibus in eorum conuersatione didicimus. Nam Dagamus Episcopus ad nos veniens, non solum cibum nobiscum, sed nec in eodem hospitio, in quo vescebamur, sumere voluit.] hucusque ex epistola recitat Beda, ad ostendendum tam Britones quam Scotos ab Ecclesia Catholica fuisse antè diuisos. sed & subdit: Misit idem Laurentius cum coepiscopis suis etiam Britonum sacerdotibus litteras suo gradu condignas, quibus eos in vnitæ Catholice confirmare fategit. Sed quantum hoc agendo profecerit, adhuc præsentia tempora declarant.] hætenus Beda de rebus in Anglia gestis hoc tempore.

Beda lib. 2. c. 4.

LXXVI. DE LAVRENTII SVCCESORIS AVGVSTINI EPISCOPI.

Beda de gest. Angl. lib. 2. cap. 4.

LXXVII. FIDII PRO-PAGATIO PER LAURENTIVM.

LXXVIII.

SCHISMATICA DEO PVNITI.

Ierem. 5.

1. Reg. 15.

LXXIX. Dominis

LXXX.

Quot autē quantōſve labores aded paucos numero Roma miſſos Dei ſacerdotes oportuit ſubiſſe, vix æſtimari poteſt: vbi nō ſolūm ad Anglorum gentem numeroſiſſimam ab idolorum cultu auito reuocandam; & veræ religioni iungendam, ſuit illis diu noctūque haud impigrè laborandum; ſed etiam ad Britannos & Scotos à ſchiſmate liberandos, & Catholicæ Eccleſiæ iungendos laborioſiſſimè inſudandum; eoque magis, quod ſi fieri potuiſſet vt ij Catholicæ redderentur Eccleſiæ, iſdem ad conuerſionem reliquorum Anglorum, qui adhuc infideles remanſerant, vt poſſent. Erant planè regiones albar ad meſſem, & cum multa meſſis appareret, operarij tamen perpauci reperiebantur. Sed inane eſt redditum huiuſcemodi cōſilium, aduerſantibus illis, & inuidentibus (vt queritur Beda) Anglorum ſaluti, cum peregrini tantummodò illis Euangelium prædicarent ſacerdotes. Verūm non deſuit perpaucis iis diuina virtus, quæ in arduis ſemper in ſumma rerum deſperatione ipſis præſtò fuit, prout quæ ſuis inferiùs locis dicentur, facile demonſtrabunt.

LXXXI.
VENALES
HONORES
IN ORIEN-
TE.

Greg. lib. 12.
epiſ. 7. Ind. 7

LXXXII.

DEEMPTIO-
NE EXCON-
SVLATVS.

LXXXIII.

Miſe. lib. 17.
ann. 2. Phocæ
RES BELLICÆ
IN ORIEN-
TE.

LXXXIV.

Apud Sur-
ro. 2. die 42.
Apr.

DOMITIVS
AD S. THEO-
DORVM DI-
VERTIT.

Sed iam Orientales res anni huius hætenus intactas inuiſamus. Eo erat ſtatu miſero Reſpublica conſtituta, vt in ea non vetus nobilitas, nec probata virtus ad magistratus adipiſcendos haberent acceſſum, ſed pecunia tantūm eſſet cuiuſque conciliatrix honoris ac dignitatis, & quod turpius atque ſordidius videri poterat, id minimè ſecretò agi ſoleret, ſed inolita diu conſuetudine publicè venales expoſiti magistratus fuerint, auctiōne propoſita. Vix credi hæc poſſent, niſi de his certam exploratamque fidem faceret epiſtola ſancti Gregorij hoc anno ad Honoratum diaconum his verbis conſcripta, cuius alia occasione ſuperiùs etiam meminimus:

Filius meus domnus Venantius, nepos quondam Opilionis Patricij, ad beatum Petrum Apoſtolum venit, hoc à me ſummopere petiturus, vt cauſam eius tuæ dilectioni commendare debuiffem. Honores enim non habet, & chartas Exconſulatus petiit, pro quibus triginta auri libras tranſmiſit, vt ei debeant comparari. In qua re volo vt dilectio tua ſummopere impendat: quia talis vir eſt, cui etiam honor ſine pretio debeatur. Et quia eandem chartas emere paratus eſt, vt dixi, non valdè neceſſe eſt vt ex me aliquid ſereniſſimis Principibus dicatur, ſed magis ex ſe agat dilectio tua, quatenus oblati in ſacella conſuetudinibus honores mereatur accipere. Si quid tamen potueris mitius agere, maximam de eo mercedem habebis. Sed ita fac vt labor eius, quo hic ad nos fatigatus eſt, vacuus non ſit. Si verò in eadem cauſa difficile aliquid eſſe perpexeris: etiam quia per me hoc poſtulet, indicare debes, & cuius bonitatis, cuius modèſtiæ ſit atque ſapientiæ, ſereniſſimis dominis intimare.] hæc Gregorius, qui dum id tribuit conſuetudini, nihil eſt quod Phocæ tyrannidi ſolummodò imputetur.

Quod verò ad res ipſius Phocæ Imperatoris pertinet, hoc ipſo anno^b Chofroës Rex Perſarum, pace iam fracta, collectum copioſum exercitum in Romani Imperij prouincias immiſit: ipſum namque & Narſes poſt necem Mauritij rebellans, Edeſſamque obrinens, aduerſus nouum Imperatorem concitauit: cum Phocas creat Magiſtrum militum Domitium ſiue Domitium, mittitque aduerſus Narſetem Germanum Prætozem, pactiſque cum Abarum Rege induciis, totum militiæ robur in Orientem perduxit, occiſo verò Germano, Leontium contra eundem Narſetem impellit. Sed male pugnatum cum eſſet à Romanis, obrinente Chofroë victoriam, in Leontium ira Phocæ Imperatoris conuerſa eſt, quem vincitum cum ignominia duci iuſſit. Hunc ſinem res anni huius ſunt conſecuta.

Quomodo autem tanta accepta clade Domitius incolumis euaserit precibus viri ſanctiſſimi Theodori Siceotæ, de quo ſæpè ſuperiùs: Eleuſium, qui aderat, iſta narrantem audiuit enim, dum miracula ab eo edita referre pergit, his verbis^c: Paucis poſt diebus interfectus eſt Mauritius Imperator, & Imperio potitus eſt Phocas. Qui cum in Orientem miſiſſet Domitium conſobrinum (nepotem atq; hunc dicunt) vt exercitum duceret aduerſus Perſas, qui regiones noſtras vaſtabant & prædabantur: is autem Domitius de hoſtium impetu, qui in Cappadociam vſque peruenerant, deque Sergij Patricij Imperatoris propinqui interitu intellexiſſet, magno in mœrore & metu verſabatur, nec iter ſuſceptum audebat perficere. Audita igitur ſerui Dei fama, ad eum ſe in monaſterium contulit, ſeq̄ue ad eius pedes abiiciens, ſupplex rogabat, vt pro ſe Deum precaretur, vt ſcite quid ſibi agendum eſſet; in dubio enim ſe propter hoſtium incurſum verſari. Reſpòdens illi Dei ſeruus: Abi, inquit, fili, in nomine Dei, & ſuſceptum iter perſice: incolumis enim ad exercitum peruehies. Verum cum in acie ſtabis aduerſus Perſas, & prælium inibis, in magno diſcrimine verſaberis. Sed commenda te Deo, & ſancto eius martyri Georgio, vt te a periculo

A

riculo integrum conſeruet. Cum igitur te periculum premet, memor eris huiuſce precariōnis, Et Deus te à periculo eripiet. Hæc & alia multa temporis congruentia locutus, benedixit ei, atque abire permiſit.

Peruenit igitur incolumis ad exercitum, vt vir ſanctus prædixerat. Cumque inito cum Perſis certamine, inſidijs peteretur, magnoque eſſet in diſcrimine cum vniuerſo exercitu, meminit verborum ſancti viri, cuius precibus Deo fuerat commendatus; & pedes in cannetum ingreſſus deliuit, atque ita periculo ſe ſubduxit: collectoque exercitu, in Romanorum loca ſe contulit, & ad Imperatorem peruenit. Quo quidem in itinere virum ſanctum inuiſit, & magna cum fide ad pedes eius proſtratus gratias egit Deo, qui ſe precibus ipſius à tanto periculo eripuiffet; & conſeſſus eſt omnia, quæ beatus vir prædixerat, contigiſſe. Solemni igitur Dominico die celebrato, & ſuſcepta viri ſancti benedictione, ad regiam vrbeſem proſectus eſt, & ex eo tempore magna in veneratione habuit beatum Theodorum, & ſanctam eius manſionem; & ſemper cum ab Oriente ad regiam vrbeſem iter faceret, ad ſanctum virum diuertebat, multaque munera eius manſioni & ſancti Georgij templo & oratorijs relinquebat.] huiuſque de his Eleuſius. Quæ autem hæc ſecuta ſint, dicentur anno ſequenti.

B

regiam vrbeſem proſectus eſt, & ex eo tempore magna in veneratione habuit beatum Theodorum, & ſanctam eius manſionem; & ſemper cum ab Oriente ad regiam vrbeſem iter faceret, ad ſanctum virum diuertebat, multaque munera eius manſioni & ſancti Georgij templo & oratorijs relinquebat.] huiuſque de his Eleuſius. Quæ autem hæc ſecuta ſint, dicentur anno ſequenti.

IESV CHRISTI
ANNVS
605.

SABINIANI PAP.
ANNVS
1.

PHOCÆ IMP.
ANNVS
3.

C

Sexcentiſſimus quintus a deſt annus octauæ Indiſtionis, algore & ſterilitate, ex qua dira fames eſt orta, lugubris. de quibus iſta Paulus diaconus^a: Fuit, inquit, hiems frigida nimis, & emortua ſunt vites panè in omnibus locis, meſſeſque percuffæ vredine paſſim euanuerunt. Debit etenim mundus famem ſitimque pati, quando decedente tanto doctore, animas hominum ſpiritualis alimonie penuria, ſitiſque ariditas inuaſit.] hæc Paulus diaconus hoc anno octauæ Indiſtionis, licet penuriam alij ad ſuperiorem referant annum: ſed prima iſta eſt hiems poſt Gregorij obitum, quem anno ſuperiori, vere inchoante, deſunctum conſtat, eademque octauæ huius fuit Indiſtionis. Subdit idem auctor^b: Sequenti menſe Iulij Adaluualdus * Agilulphi filius creatus eſt Longobardorum Rex apud Mediolanum in Circo in præſentia patris ſui Agilulphi Regis, aſtantibus legatis Theodoberti, & pax firmata eſt perpetua cum Francis.] hæc ipſe, qui & de obitu Seueri Patriarchæ iſta ſubiungit^c:

D

Hiſ diebus deſuncto Seuero Patriarcha, ordinatus eſt loco eius Ioannes Abbas Patriarcha in Aquileia veteri cum conſenſu Regis Agilulphi. In Gradu quoque ordinatus eſt Patriarcha Epiphanius, qui fuerat Primicerius Notariorum, ab Episcopis qui erant ſub Romanis: & ex illo tempore cœperunt duo eſſe Patriarchæ] nempe Aquileienſis, atque Gradenſis: immò & eadem ex cauſa incolatus Aquileienſis Forum Iulij etiam eodem eſt nomine nobilitatum; adeò vt idem Aquileiæ Patriarcha, dictus quoque inueniatur Patriarcha Foroiulienſis: ita apud Vualfridum Strabonem^d & apud Marianum Scotum appellatum inuenias.

E

Quod autem ad hiftoriam de duobus Patriarchis, Aquileienſi altero, altero verò Gradenſi ſimul creatis pertinet: qui rem geſtam minimè ſunt accuratiùs proſecuti, diuinantes dixerunt, alterum, nempe Aquileienſem ab Agilulpho electum, Gradenſem verò à Gradenſi populo, remque delatam ad Romanum Pontificem, ab eoque Ioanne reiecto, probatum eſſe Candidianum. Sed hæc ipſi (vt diximus) diuinando. Porro veritas geſtæ rei ex Mantuano Concilio proditur, quod celebratum eſt ſub Eugenio Papa anno quarto Pontificatus ipſius. extat in noſtra bibliotheca in vetuſto codice, quo & Pauli diaconi hiftoria ſcripta habetur: ad ſinem enim ipſius poſita ſunt Acta Concilij, in quo agitata eſt eiufmodi controuerſia inter Aquileienſem & Gradenſem Episcopos. Res igitur minimè acta eſt inter Catholicos & Catholicos (vt iſti putant) neque inter hæreticos & hæreticos, ſchiſmaticos & ſchiſmaticos, ſed inter ſchiſmaticos & Catholicos, fauente electioni ſchiſmatici Aquileienſis Episcopii Agilulpho Rege Longobardorum, Gradenſis verò promotioni Italiae Exarcho. Exarchus enim tum ob quietum pacificumque Eccleſiæ ſtatum comprimere ſtudit Aquileienſem Episcopum ſchiſmaticorum validiſſimum propugnatozem, tum

rum etiam ob Reipublicæ commoda ægrè patiebatur Istriae Episcopos schismate esse diuisos, quos minis & pœnis Ecclesiæ Catholicæ coegebat esse coniunctos.

IV. Ut igitur contra schismaticum Episcopum Aquileiensem eligeretur qui Romanæ communicaret Ecclesiæ, laborauit Exarchus, compulsiq; Istriae prouinciæ Episcopos non sequi Aquileiensem, sed Gradensem, quem elegerunt: atque ita duo diuersi, inter seque contrarij electi sunt Patriarchæ; pro Romanis, Catholicis scilicet, Candidianus Gradenfis Episcopus; & pro schismaticis Ioannes Aquileiensis, cui fauebat (vt audisti à Paulo diacono) Agilulphus, Exarchus autem Gradenfi patrocinabatur. Sicque res transacta est, quousque Aquileienses perseuerarunt in schismate: redditis verò ipsis Ecclesiæ Catholicæ, æquè sublatum est schisma, suisque iuribus integrata à Mantuano Concilio atque Romano Pontifice Ecclesia Aquileiensis.

V. Sed præstat eiusdem Concilij iam hic recitare partem Actorum, quæ ad eiusmodi historiam elucidandam spectare noscuntur. Sic enim se habent, dum causa ponitur migrationis Aquileiensis Episcopi Gradum, ex scriptis allatis pro Aquileiensibus schismaticis, verbis istis: Relatum ergo à nonnullis est in eadem Synodo, *Mantuana videlicet*, quòd eo tempore quo Longobardi Italiam inuasérunt, Romanam Ecclesiam vir sanctissimus Benedictus Papa regebat; Aquileiensi quoque ciuitati, eiusque populo Paulus Patriarcha præerat. Qui Longobardorum barbariem & immanitatem metuens, ex ciuitate Aquileiensi & de propria sede ad Gradum insulam confugiens, plebem suam, omnemque thesaurum, & sedem sanctissimam Marci & Hermagoræ secum ad eandem insulam detulit, idcirco non vt sedem aut primatum Ecclesiæ suæ suæque prouinciæ conlitteret inibi, sed vt barbarorum rabiem posset euadere. Qui duodecim annis sacerdotium gerens, ab hac luce substractus est, regendamque Ecclesiam Probino reliquit. Isto quoque defuncto, præfatæ Ecclesiæ Aquileiensi sacerdos Elias præficitur. Et hoc quoque mortuo, Seuerus huic succedens, regendam suscepit Ecclesiam. Defuncto itaque Seuero, ordinatur loco eius Ioannes Patriarcha in Aquileia eo tempore quo Agilulphus Rex Longobardorum regnabat: in Gradu quoque ordinatus est hæreticus Candidianus.]

HISTORIA
DE AQVILEIENSIBUS
ET GRADENSIBUS
EPISCOPIS.

VI. Hic attende, lector, quòd dum Candidianus hæreticus appellatur, quem Romanum, nempe communicantem Romanæ Ecclesiæ Paulus diaconus nominauit: aperte cognoscere potes, eius aduersarios fuisse schismaticos, qui (vt sæpè superius dictum est) hæreticos appellare consueuerunt damnantes Tria illa capitula, qui re vera consentientes Quintæ Synodo, Catholicici erant; reliqui verò qui his aduersarentur, schismatici: ex quorum scriptis hæc quæ recitata sunt, illata sibi in dicta Acta Synodi Mantuanæ; sicut & reliqua quæ sequuntur his verbis: Hic enim Candidianus non per consensum comprouincialium Episcoporum, nec in ciuitate Aquileia, sed in diocesi & plebem Aquileiensem Gradus, quæ est perparua insula, contra canonum statuta & sanctorum Patrum decreta ordinatus est. Inter alia probat hoc huius Aquileiensis Ecclesiæ Ioannis Antistitis epistola ad Agilulphum Regem directæ, cuius textus inter cetera ad locum talis est:

VII. Qualis autem vinitas dicitur facta, vbi spatha, vbi claustra carcerum, vbi flagella fustium, vbi longa exilia, crudeliumque pœnarum discrimina parabantur? Et miseri suffraganei Ecclesiæ nostræ, scilicet Episcopi Istriae cum summa vi & necessitate à Gradenfi castro Rauennam compulsionem districtissima ducebantur Græcorum.] Exarchi potentia scilicet à Græco Imperatore in Italiam missi, cuius imperio ad Candidianum ordinandum (vt dictum est) vocati fuerant Istriae Episcopi. Sed pergit: Necnon etiam ibi loquendi licentia negabatur, atque Candidianus inutilis, qui ob sui sceleris immanitatem præfatæ sanctæ recordationis à domino Seuero decessore nostro sub anathematis interpositione obligatus est, ne ad potiorem gradum vniquam accederet: quum a se ei que corde fauentibus in prædicto Gradenfi castro adulterium matri Ecclesiæ improbè ingerens, ordinatur Episcopus. Et Petrus, Prouidentius, seu Agnellus Episcopi Istriae, qui adhuc fidem sanctam tenebant, & Candidiano necdum consentiebant, de Ecclesiis suis à militibus tracti, & cum graui iniuria & contumeliis ad eum venire compulsi sunt. Si enim ei rectè consentientes essent, voluntariè illi consentire debuerant, non autem per vim. Et post pauca: Sic laborate & agite, quatenus & fides Catholica vestris augeatur temporibus, & in Gradenfi castro, postquam infelix Candidianus de hoc sæculo ad æterna supplicia transmigravit, altera iniqua ordinatio ibi minimè celebretur, nec populus iste amplius tribuletur. Et vere si hoc, Domino auxiliante, egeritis: quod primum est, Christus Dominus potestati vestræ erit bonorum operum

A rum retributor: & quia Gradus mari & fluctibus cingitur, & Istria quæ prius Aquileiæ suæ metropoli subiecta fuerat, Smaragdo Exarcho existente, tum à Longobardis capi non poterat, sed ad iura Græcorum transijt: quo factum est, quòd Rex nullum ei potuit præstare auxilium: ac per hoc, ipso annitente Exarcho, Istriae Episcopi de Ecclesijs suis à militibus Græcorum tracti sint, & hunc Candidianum ordinare compulsi.] hucusque ex Ioannis Patriarchæ Aquileiensis epistola ad Agilulphum Regem Longobardorum, quem patronum interpellat aduersus Catholicos pro schismaticis.

B Sanè quidem propensiores fuisse Agilulphum atque eius coniugem Reginam Theodolindam erga schismaticos, cum ex epistolis sancti Gregorij Papæ superius est demonstratum, tum etiam ex recitatæ epistolæ fragmento satis apparet. Factum est autem postea, vt Patriarcha Aquileiensis Gradenfi castro exutus, non amplius apud Gradum sedem tempore turbini bellici collocauerit, sed sese contulerit ad Forum Iulij: vnde & accidit (quod nuper diximus) vt idem & Iulienfis Patriarcha nominaretur: hætenus enim qui Aquileiensis erat Episcopus, idem & Gradenfis dicebatur, vt vidimus de Seuero ex Gregorio: etenim extant Acta Synodalia sub Elia Aquileiensi Episcopo tunc Catholico & Romanæ Ecclesiæ communicante, in quibus de his agitur, & recitatur epistola Pelagij Papæ ad Eliam, qua conceditur vt Gradum loco Aquileiæ ipse teneat, sitque eadem metropolis, quæ & noua Aquileia ab ipso est nuncupata: vnde euenit vt idem Episcopus & Patriarcha aliquando Aquileiensis, aliquando verò Gradenfis nominaretur. At de his modò satis.

Moritur autè hoc anno, octaua Indictione, vndecimo Kalend. Martias Sabinianus Papa, cum sedisset menses quinque & dies vnde viginti. ita consentiunt omnes veteres, atque etiam Græci, nempe ipsum esse defunctum eodem quo creatus est anno. Scripti codices repentini eius obitus causam terribiliore afferunt: cuius totius rei gesta tragœdiâ Sigebertus ita summatim complexus est: Cum Sabinianus Papa & ipse liberalitati Gregorij prædecessoris sui derogaret, Gregorius eum per visum ter pro culpa tenaciæ & huius derogationis increparum, quòd non resipisceret, etiam quartò horribiliter increpans, & comminans, in capite percussit. Quo ille dolore vexatus, non multo post mortem obiit.] hæc Sigebertus. Cuius rei gratia accidit, vt eo defuncto (vt habet Anastasius) non ex more per medium ciuitatis deferretur cum funebri pompa corpus eius ad basilicam sancti Petri, sed eiiceretur extra Urbem per portam sancti Ioannis, deferreturque extra muros vsque ad pontem Miluium, inde verò inferretur in ipsam sancti Petri ecclesiam, vbi est sepulturæ mandatum: exasperatum enim admodum fuisse aduersus eum populum Romanum, eo quòd triticum Ecclesiæ non erogasset (vt S. Gregorius consueuerat) in pauperes, sed venum exposuisset triginta solidis modium vnum. De eo præterea hæc idem Anastasius: Hic in ecclesia beati Petri luminaria dedit.] & passio inferius: Hic Ecclesiam clero impleuit. Hic fecit Episcopos per diuersa loca numero vigintis sex. Et cessauit Episcopatus eius menses vndecim, dies vigintis sex.] Hæc de vacatione sedis cum Anastasius scribat, nescio quomodo vnum dumtaxat diem tribuat aliquis ex recentioribus: nos quem antiquiorem & fideiorem Anastasio sequamur, habemus neminem. Præterea repugnat ratio, cum non sedere soleret electus Pontifex, nec cōsecrari, nisi (vt ferebat iniquitas temporis) Imperator ratum id habuisset: quare diutiores esse consueuerunt sedis Romanæ vacationes.

Porro eadem dira virgine fame, in detestationem immisericordis auaritiæ magnum Sigebertus narrat accidisse miraculum, quod verbis istis describit sub Pontificatu eiusdem Sabiniani: Hoc tempore, inquit, pauper quidam cum à nautis eleemosynam peteret, nec acciperet, dicente nauclero: Desiste eleemosynam petere à nobis, qui nihil præter lapides habemus: cum subiecisset pauper: Omnia ergo vertantur in lapides: quidquid manducabile in nauis erat, in lapides conuersum est, colore & forma rerum eadem permanente.] hæc ipse. Et quidem ex diuinæ Scripturæ præscripto, quod est in Ecclesiastico, accidit: Non exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris, & non protrahas datum angustianti. Maledicentis enim tibi in amaritudine animæ exaudietur deprecatio illius: exaudiet autem eum, qui fecit illum.] vt non adedò mirum videatur id factum esse: sed potius mirandum sit, si maledictionem pauperum non semper statimque diuina vitio subsequatur. At de anni huius penuria satis.

Quod spectat ad res Orientales, nihil præterea hoc anno factum proditur, nisi quòd ad cladem Romani Imperij Duces à Chosroë missi sint: cum Phocas in necem Narsis, qui rebellaret, cuncta miscens, per fas & nefas, iteratis cum iuramentis præstitis ad Romanos

VIII.

IX.
SABINIANI
PAPAE
OBITVS.

X.

* Sigebert. in
Chron.
CEBARIA
IN LAPIDES
CONVERSA.

b. Eccles. 4.

XI.
Cedren. in
Miscel. hoc
anno 3. Thuo-
Romanos

NARSES Romanos redire tandem persuasit: quem cum in potestatem accepisset, peturus atque **A**
VIVS COM. fidistragus viuum comburi praecipit. Hunc tandem consecutus est finem celeberrimus
EVSTVS A Dux, Persarum & aliorum barbarorum victoriis si quis alius ante gloriosissimus, quare ex
PHOCA IM- eius obitu magnus Romanis dolor accessit, ac timor incussus: Persae verò gaudio exulta-
PERATORE. runt, eo quòd vel ipsum tantum Narsetis nomen pavendum omnibus illis esset. Effecerunt
ista, ut Phocas tyrannus potius quam Imperator ab omnibus haberetur, utpote qui non
hostium, sed Romanorum caede stabilire sibi conaretur Imperium, eo praesertim tempore,
quo Persae aduersus Romanos in dies magis magisque saeuirent. Ipse verò Phocas sentiens
se ab omnibus timeri tantum, amari autem à nemine, omnes suspectos habens, amabat ipse
nullum, ac nouas suorum cedes pro tenuissimis suspicionibus in dies meditans, ciuium san-
guine ciuitatem infecit.

I. **C**um sextus supra sexcentimum annum ageretur, nona Indictione, ubi iam (teste Ana-
stasio) Romana sedes cessasset anno fere integro, vndecim scilicet mensibus atque vi-
gintifex diebus, decimoquinto Kalendas Martias Papa creatur Bonifacius ex diacono,
Ioannis filius, Romanus patria, qui à sancto Gregorio missus fuerat Constantinopolim Apo-
crisarius ad Phocam Imperatorē. Accidisse vidimus, ut qui eo functi essent munere, iidem
in Summum Pontificem sapius deligerentur: ita Vigilium, Paschalem, Gregorium, atque
Sabinianum (ut dicere de reliquis omittamus) electos fuisse reperimus. Quod enim (ut di-
ctum est) ex Orientalium Imperatorum tyrannide electioni cleri oporteret accedere con-
sensum Imperatoris, eum eligere studebant, quem scirent eidem fore gratum. Ut de Boni-
facio isto apparet contigisse, qui vsque ad Gregorij obitum Constantinopoli degens, eum-
dem sibi Phocam demeruit, in eius se insinuans amicitiam.

II. Cuius rei causa factum est, ut cum ex more litteras ad eum Phocas Imp. scriberet, in odiū
Cyriaci Constantinopolitani Patriarchae professus sit solum Romanum Pontificem esse
dicendum Oecumenicum, nempe vniuersalem Episcopum, Constantinopolitanum ne-
quaquam, id quidem ipsum Bonifacium ab eo obrinuisse, Anastasius his verbis testatur:
Hic, inquit, obtinuit apud Phocam Principem, ut sedes Apostolica beati Petri Apostoli ca-
put esset omnium Ecclesiarum, id est, Romana Ecclesia: quia Ecclesia Constantinopolita-
na primam se omnium Ecclesiarum scribebat.] hanc Anastasius. Habet eadem Paulus dia-
conus ^{a Paul. diaconus} totidem ferme verbis, quae sic se habent: Hic Phocas Imperator, rogante Papa
Bonifacio, statuit sedem Romanæ & Apostolicæ Ecclesiae primam esse, cum prius Consttan-
tinopolitana se primam omnium scriberet.] hanc Paulus. Quod enim intercessissent
quaedam inimicitiae & odiorum fomenta inter Phocam ipsum atque Cyriacum Patriar-
cham, in eius odium fauuisse videtur ipse Imperator Romano Pontifici praeter morem suo-
rum praedecessorum. Siquidem Mauritius nullum locum dedit petitionibus & querelis
sancti Gregorij crebrius exoptulantis, quòd tum Ioannes, tum eius successor Cyriacus
nomen sibi usurparant vniuersalis, & petentis ut ab eiusmodi nomine cessaret, & eo titulo
penitus abstineret, perseverante illo nihilominus in sententia. Infensus ergo Cyriaco
Phocas Imperiali edicto sanciuit, decere eiusmodi nomen Romanam tantum Ecclesiam, E
ipsique soli conuenire Romano Pontifici ut diceretur vniuersalis, non autem Episcopo
Constantinopolitano.

III. Quae verò simultatis occasio hoc anno exorta fuerit inter Phocam atque Cyriacum, tum
apud Theophanē, tum etiam apud Cedrenum ex Graecorum Annalibus hoc anno expres-
sum habes. A Theophane enim haec verbis patentiunt: Anno Imperij Phocae quarto Scho-
lasticus eunuchus, vir gloriosus Palatij, Constantinam dominam olim Augustam coniugem
Mauritij Imperatoris cum tribus filiabus eius accipiens, ad magnam ecclesiam confugit,
consilio Germani Patricij desiderantis Imperium. Fit igitur seditio magna in vrbe. Germa-
nus autem Demarcho Praefinorum talentum auri misit, ut cooperaretur ei: primores autem
vulgi id admittre noluerunt. At verò tyrannus in ecclesiam ad abtrahendam mulieres
destinauit. Sanè Patriarcha Cyriacus tunc restitit tyranno, minimè passus è templo tyran-
nicè

PHOCAS
CONTRA
CYRIACVM
FAVET BO-
NIFACIO.

SIMVLTATVM
OCCASIO
INTER
PHOCAM
ATQVE CY-
RIACVM.

A nicè abduci mulieres. Verum iuramentis certo eo reddito à Phoca, quòd non laederet eas,
educuntur è templo, & clauduntur in monasterio.] haec ibi. Quòd igitur expetita praeda,
Cyriaci opera è manibus esset elapsa, ex qua fomenta subministrari videret noui creandi
Imperatoris, in Cyriacum (ut dictum est) Phocas exacerbatus, in ipsum quod valuit tunc
expleuit: ceterum sequenti anno necem mulierum regiarum à Phoca imperatam fuisse,
suo loco dicitur. Ipse verò Cyriacus (ut creditur) in carcere confectus, hoc eodem anno (ut
Annales Graecorum habent) ex hac vita sublatus est.

Ita autem cum ita se habuisse perspexeris, hic tibi lector ex veteri historia nouam illa-
tionem à Nouatoribus factam proponentes, risum, puto, mouebimus, cum videris ad
pictum in pariete leporem turbas confluisse, vndique venatorum, & latrasse vbique can-
nes, quasi quaesitam diuissimè praedam nactos. Sagacissimi siquidem Nouatores (quorum
B praecipuus est ille conatus, ut ad labefactandum Ecclesiae Romanae primatum compo-
rent vndique machinas) simulac inuenierunt à Phoca Imp. Romanae Ecclesiae tributum
esse primatum: quot putas ipsos plausibus accepisse sententiam, eamque acclamationibus
celebraffe, & declamationibus exaggerasse, nimirum, quòd eius super omnes Ecclesias
praerogatiua sit tyrannicè usurpata, à tyranno cõcessa, à Phoca scilicet Imperatore primi-
tus impertita Bonifacio Tertio huius nominis Ecclesiae Romanae Pontifici? Verum cum
exultant sicut victores capta praeda, eisdem perinde accidisse videtur, ac reprobi Saulis ap-
paritoribus atque nuntiis (ut de diuina Scriptura prodatur exemplum ^b) cum putantes se
Dauidem, quem quaerebant, iam tenere captiuum, & vincire catenis, illo elapso, pellitum
simulacrum loco ipsius apprehendisse videntes, cum rubore senserunt se fuisse delusos,
ubi longè aliter quam putarent, accidisse nouerunt.

C At quomodo potuit Phocas super Constantinopolitanam Ecclesiam Romanam con-
tulisse primatum, quem numquam aliquem Constantinopolitanum Episcopum profite-
ri desiisse, quis poterit inuenire? Nõnne vidimus nuper, à sententiis Ioannis Episcopi
Constantinopolitani esse à pluribus appellatum ad Apostolicam sedem, & aduersus la-
tam ab eo sententiam sanctum Gregorium iudicasse, nec ipsum Ioannem ab ipsius Apo-
stolicæ sedis iudicio resiliisse? Nõnne & eius successorem Cyriacum vidimus esse profes-
sum, subiectum se esse Romano Pontifici, prout superius dictum est suo loco? Si haec de
refractariis Constantinopolitanæ Ecclesiae Patriarchis dici possunt, atque probari: de
pacificis & obsequentibus quid dicendum? Si hoc iure sedi Apostolicæ debitum, quid de
nomine altercandum? Nõnne longè ante Phocam nomē Oecumenici à Synodo Chal-
cedonensi, & à Patriarcha Alexandrino Romano Pontifici esse oblatum certum est, ut tes-
tatur ipse Gregorius ^c, ut taceamus de inferioribus Episcopis? Quid ergo suo edicto
contulit Romana Ecclesia Phocas? Nihil planè, nisi quòd declararit sua sententia, inde-
bitè usurpari ab Episcopo Constantinopolitano Oecumenici nomē, quod Romanae dum-
taxat deberetur Ecclesiae: cum alioqui Romanam Ecclesiam semper tenuisse primatum
super omnes totius orbis Ecclesias, ne ipsi quidem aduersarij contradixerint, ut supe-
rius suis locis latissimè est demonstratum: sed in eo dumtaxat cum dictis Ecclesiae Con-
stantinopolitanæ Episcopis controuersia erat, quòd inuitis ac reclamantibus Romanis
Pontificibus, Constantinopolitani Episcopi titulum sibi Oecumenici usurpassent. Quòd
ergo Phocas in odium Cyriaci (ut dictum est) adiudicasset causam Rom. Pontifici, ut non
Constantinopolitanus, sed ipse solus Oecumenicus diceretur: putarunt rerum ignari, à
Phoca eiusmodi Romano Pontifici tributum esse priuilegium, ut in Ecclesia Catholica
primatum gereret. Sed quàm haec ridenda sint & sibilis insectanda (si ita liceret Christi-
anae modestiae) omnes intelligent, qui ab aduentu Domini vsque ad Phocam elapsos an-
nos singillatim in Annalibus recensuerint, atque viderint vix aliquem praetercurrere an-
num, quo non eluceat Ecclesiae Romanae primatus: adeò ut facilius sit negare non
lucere Solem, vel ignem non calefacere, quàm eiusmodi fulgentes veritatis sparsos
vbique radios obscurare.

D Eant miserimi leguleij ^a huiuscemodi adeò obtusis & infantilibus certantes spiculis
(quae sagittas infantium iure dixeris) ad labefactandam super firmam petram Romanam
Ecclesiam diuinitus stabilitam. Nihil igitur praeterea à Phoca (ut dictum est) obrinuit
Bonifacius, quàm quòd à Mauritio saepe petiisset Magnus Gregorius, ut vana de titulo
Oecumenici blaterantem Ioannem primum, deinde Cyriacum cohiberet: erat enim de
nomine tantum quaestio, de ipsa scilicet vniuersalis tituli inscriptione neganda illis. Nam
in epi-

V. PRIMATVS
ROM. ECCL.
SEMPER
COGNITVS.

^a Molnæi,
Othomani,
vel his simi-
les auctoria-
lectatur.

IV. IN ANTS
NOVATO-
RVM CONA-
TVS.

^a Isie 9.
^b 1. Reg. 19.

V. PRIMATVS
ROM. ECCL.
SEMPER
COGNITVS.

^c Greg. lib. 7.
epist. 30.
Ind. 1.

^a *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* in epistola ad Mauritium de his data hæc habet ipse Gregorius ^b: Secundum petitionem A prædicti Sabiniani diaconi (*Apocryphus erat iste tunc Apostolica sedis*) aut piissimus dominus ipsum dignetur iudicare negotium, aut sæpè nominatum virum, vt ab hac tandem intentione cesset, desistere. Si ergo iudicio pietatis vestræ iustissimo, vel clementibus admonitionibus cesset, omnipotenti Deo gratias referimus: sin autem in eadem diutius contentione persistit, hæc de re iam veritatis sententiam tenemus, quæ ait ^c: Omnis qui se exaltat, humiliabitur, &c.] ita depositionem comminatus. Quod ergo expetiit à Mauritio Gregorius, & non obtinuit, vt vanum hominem titulum sibi indebitum vsurpantem compelleret: hoc à Phoca obtinuit Bonifacius, vt coërcuerit Cyriacum sibi inconcessa summentem. Sic igitur edictum Phocæ non dedit primatum Ecclesiæ Romanæ, sed illi tantum iure competere nomen Oecumenici iudicauit, vt planè aperta ad eò luce veritatis cum ista consent, leguleios pœniteat Nouatores id in controuersiam adduxisse: B quibus acciderit secundum illud Prouerbiorum ^d: Os stulti confusione proximum est.] & illud: Os stultorum pascitur imperitia.] sed in his ulterius non immorandum.

VII. Vbi igitur hæc per Phocam Imperatorem sunt instituta, Cyriacus Constantino-
CYRIACI
CONSTAN-
TINOP.
OBITVS. politanus Episcopus, propugnator acerrimus præsumpti Oecumenici tituli, in cœrore contumptus ac dolore confectus diem obiit, vbi sedisset annos decem, & vndecimum inchoasset. In cuius locum subrogatus est Thomas diaconus & sacellarius magni templi.] hæc Cedrenus hoc anno quarto Phocæ Imperatoris. Sed quæ sunt reliqua Bonifacii Papæ videamus.

VIII. Hic vbi primum sedem Pontificiam est adeptus, ad corrigendum prauum usum, qui in
CONCILIUM
ROMANVM. electione Pontificis in Romanam Ecclesiam irrepsisse videbatur, addixit animum: cuius rei causa Episcoporum Concilium in Basilica Vaticana collegit. Ambitio namque vere-
C cundia nescia eò procacia adigebat aliquos Romanæ Ecclesiæ clericos, vt superstite adhuc Pontifice, de eo qui esset post eius obitum eligendus in successorem, tractarent. At licet aliàs antè fuisset sacris legibus Pontificiis verita eiusmodi facinorosa; molitio, adhuc tamen Synodali simul Pontificioque decreto id rursus esse tollendum Bonifacio visum fuit, de quo Anastasius Bibliothecarius ista habet: Hic fecit Constitutū, *decretum scilicet*, in ecclesia beati Petri, in qua sederunt Episcopi septuaginta duo, presbyteri Romani triginta quatuor, diaconi & clerus omnis, sub anathemate, vt nullus Pontifice viuente, aut Episcopo ciuitatis suæ, præsumat loqui de successore, aut partes sibi facere, nisi tertio die depositionis eius, adunato clero & filiis Ecclesiæ, tunc electio fieret, & quem quisque voluerit, haberet licentiam eligendi sibi sacerdotem.] hæc in dicta Romana Synodo seriò pertractata fuerunt ac stabilita. Perierunt Acta Synodi huius, sicut & alia eiusdem Bonifacii: qui D hoc eodem anno ex hac vita decessit duodecima die mensis Nouembris, vbi sedisset menses tantum octo & dies vigintitres. Ita ex Anastasio, cuius etiam testificatione proditur cessasse Episcopatus eius menses decem & dies sex.

IX. Hoc eodem anno, cum adhuc Bonifacius Papa Ecclesiæ præsideret, rediit è Galliis Faustus monachus discipulus S. Benedicti, scriptamque à se vitam S. Mauri Abbatis, cui
^a *Leo Off. hist. C. 1. lib. 1. exp. 3.* comes accesserat, secum ferens, ipsi Bonifacio probandam obtulit. hæc Leo Ostiensis ^a: porro in eius Commentarij præfatione de his agitur, sed hic finis præsentis anni.

IESV CHRISTI BONIFACII PAP. IV. PHOCÆ IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
607. I. 5.

I. ^a *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^b *Leo Off. hist. C. 1. lib. 1. exp. 3.* ^c *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^d *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^e *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^f *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^g *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^h *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ⁱ *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^j *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^k *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^l *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^m *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ⁿ *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^o *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^p *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^q *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^r *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^s *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^t *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^u *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^v *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^w *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^x *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^y *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^z *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{aa} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ab} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ac} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ad} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ae} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{af} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ag} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ah} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ai} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{aj} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ak} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{al} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{am} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{an} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ao} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ap} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{aq} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ar} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{as} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{at} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{au} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{av} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{aw} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ax} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ay} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{az} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ba} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bb} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bc} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bd} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{be} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bf} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bg} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bh} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bi} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bj} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bk} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bl} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bm} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bn} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bo} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bp} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bq} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{br} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bs} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bt} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bu} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bv} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bw} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bx} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{by} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{bz} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ca} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cb} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cc} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cd} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ce} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cf} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cg} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ch} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ci} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cj} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ck} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cl} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cm} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cn} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{co} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cp} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cq} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cr} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cs} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ct} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cu} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cv} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cw} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cx} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cy} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{cz} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{da} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{db} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dc} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dd} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{de} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{df} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dg} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dh} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{di} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dj} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dk} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dl} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dm} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dn} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{do} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dp} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dq} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dr} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ds} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dt} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{du} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dv} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dw} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dx} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dy} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{dz} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ea} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{eb} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ec} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ed} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ee} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ef} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{eg} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{eh} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ei} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ej} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ek} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{el} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{em} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{en} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{eo} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ep} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{eq} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{er} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{es} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{et} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{eu} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ev} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ew} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ex} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ey} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ez} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fa} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fb} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fc} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fd} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fe} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ff} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fg} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fh} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fi} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fj} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fk} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fl} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fm} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fn} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fo} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fp} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fq} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fr} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fs} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ft} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fu} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fv} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fw} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fx} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fy} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{fz} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ga} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gb} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gc} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gd} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ge} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gf} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gg} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gh} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gi} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gj} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gk} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gl} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gm} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gn} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{go} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gp} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gq} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gr} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gs} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gt} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gu} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gv} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gw} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gx} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gy} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{gz} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ha} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hb} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hc} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hd} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{he} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hf} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hg} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hh} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hi} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hj} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hk} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hl} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hm} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hn} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ho} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hp} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hq} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hr} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hs} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ht} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hu} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hv} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hw} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hx} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hy} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{hz} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ia} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ib} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ic} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{id} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ie} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{if} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ig} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ih} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ⁱⁱ *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ij} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ik} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{il} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{im} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ⁱⁿ *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{io} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ip} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{iq} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ir} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{is} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{it} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{iu} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{iv} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{iw} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ix} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{iy} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{iz} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ja} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jb} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jc} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jd} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{je} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jf} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jj} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jk} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jl} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jm} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jn} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jo} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jp} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jq} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jr} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{js} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{jt} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ju} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ju} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{kv} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{kw} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{kx} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ky} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{kz} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{la} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lb} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lc} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ld} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{le} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lf} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lg} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lh} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{li} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lj} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lk} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ll} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lm} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ln} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lo} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lp} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lq} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lr} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ls} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lt} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lu} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lv} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lw} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lx} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ly} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{lz} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ma} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{mb} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{mc} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{md} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{me} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{mf} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{mg} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{mh} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{mi} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{mj} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{mk} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{ml} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{mm} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{mn} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 13.* ^{mo} *Grig. lib. 4. epist. 12. ind. 1*

eunuchus construxit, qui sub Iustiano Imperialis cubiculi præfectus fuit. Porro in com- A munis sepulchri eorum monumento epigramma hoc insculptum est:

O ego mille modis Regum miseranda duorum,
Mauritij coniunx, filia Tiberij:
Edocui Regina satis fecundaq; mater,
Quam sint multorum commoda sceptræ Ducum.
Militis insidiaceo, populiq; furore:
Et mecum coniunx, progeniesq; iacet.
Ne misera Niobes ego sum vitale cedauer:
Plura ne Cissus, plura Iocasta tulit?
Esto, iure pater: cur pignora parua necantur
Humanæ prorsus nescia turba dolit?
Non iam Roma meis carpes è frondibus umbram:
Eruta Therejcio stirps Aquilone iacet.] ita apud Nicephorum, & apud

EPITAPHIUM MAURITII, CONSTANTINAE, ET FILIORUM.

* Apud Cedr. in Compend.

alios alia translatione, Græcè autem sic:

A'δ' ἐγὼ ἡ τριτάταια, καὶ ἡ μισοτέρων βασιλῶν,
Τιβερίου θυγάτηρ, Μαυρικία τε δάμαρ,
Ἡ πολυκαὶς βασίλισσα, καὶ ἡ δ' εἰζασσι λοχέλιω,
Ὡς ἀγαθὸν τέλει θεῖ καὶ πολυνοσηρίη,
Κεῖμαι σὺν τεκέσσι καὶ ἡ μετέρω ὡς ἀποκρίτη,
Δήμη ἀπαδαλίη, καὶ μακρῆ σελπίη.
Τῆς Ἐκάλης ἔτλη πολυχέρινα, τῆς Ἰουάσης,
Αἰ αἰ τῆς Νιόβης ἄμωπος εἰμι νέκυς.
Ναὶ ναὶ τὸν γυέσκον τί μάττω τὰ νεογνὰ ἔκτειναν,
Ἀνδρῶπων κακίης μηδὲν ἐπισάμενα;
Ἡ μετέρις πετάλοισι κατόσκιον ἐπέη ῥώμην,
Ῥίκα γὰρ ἐκλάσθη Θρηήσις ἀνέμοις.

v. Ex pia Mauritij familia pleræque pietate insignes feminæ exitere: exornat verò Eccle- ftafticas tabulas tum Græcorum tum Latinorum eiusdem filia, Sopatra nomine, sanctif- fima virgo, inter Sanctos relata, anniuersariaq; commemoratione donata vnà cum Eusto- lia & Romana, quarū Natalis in Ecclesia agitur die nona Nouembris. Est præterea men- tio apud Sophronium de Damiana clarissima femina & maximè pia atq; sorore Impera- toris Ierosolymis vitam degente vnà cum nepte sua ac Mauritij, hac videlicet occasione: D

Menol. & Ro. Martyro leg. ca. 11. * Præf. Spirit. c. 127.

VI. Narravit nobis, inquit, eadem Abbatissa Damiana & hoc, dicens: Die sancto Parasceue antequam includeret, abij ad sanctos Cosmam & Damianum, & illic totam noctem pere- gi. Venit itaque serò anus quædam ex Galatia Phrygiæ, & dabat omnibus qui in templo erant duo minuta. Die igitur quadam neptis mea & fidelissimi Imperatoris Mauritij ve- niens ad sanctam ciuitatem orationis gratia, egit ibi annum integrum. Assumpsi ergo eam & duxi ad sanctos Cosmam & Damianum. Cum igitur in oratorio essemus, aio cognatæ meæ: Vide filia, quia venit anus quædam dans duo minuta (ea enim mihi sapius dederat) Sume illa, ne superbias. Illa autem indignans dicebat: Oblatum habeo accipere: Tunc dixi ei: Etiam accipe: mulier enim sancta est, & magnæ virtutis. Tota enim hebdomada ieiunat, & quidquid hebdomada laborans lucratur, erogat iis qui in templo hoc inueniuntur. est enim vidua quasi annorum octoginta. Sume igitur duo minuta, & da illa tu quidem alteri: tantum ne respuas anus istius sacrificium. Ista nobis loquentibus, ecce anus veniens duo minuta erogabat, veniensque dedit mihi cum omni silentio: dedit autem & nepti meæ, dicens: Accipe ista, & comede. Cum ergo abiisset, agnouimus quòd Deus illi reuelasset quòd dixeram ei, vt acciperet, & alteri pauperi daret. Misit igitur vnū ex pueris suis, & de duobus minutis emit lupinos, & comedit. Asserebat autè coram Deo dicens, eos tamquam mel dulces fuisse, ita vt miraretur & glorificaret Deum, qui dat gratiam seruis suis.] hæc tibi à nobis hîc occasione filiorum & aliorum Mauritij propinquorum relata.

VII. Porro ad Phocæ crudelitatem & illud vtique addendum, quòd cum ex Imperatore in tyrannum conuersus, in nobilem ciuium necem debaccharetur, & quemcumque vel leuis tangeret suspicio detruderet in carcerem: cum vnus carcer, qui eos includeret, haud adeò spatiosus esset, ipsi pædore atque fœtore mirum in modum cruciabantur: verum quòd non caperet omnes, commiseratione piæ feminæ est dilatatus. Glycas siquidem auctor

CARCEM DILATATVS

A auctor est, eundem qui vnicus tempore Constantini ædificatus est carcer Constantino- poli, absque aliquo incremento vsque ad Phocam Imp. permanisise: quo tempore nobi- lissima matrona commiserata eiusmodi intolerabile carceratorum cruciamentum ex lo- ci angustia pereuntium, suam cessit domum Imperatori ad carcerem ampliandum. Dum in his esset Phocas, Chosroes Rex Persarum suo exercitu superiorem & inferiorem Sy- riam depradatus est, nullo sibi obuiam factò qui resisteret. Hæc Annales.

Glyc. Ann. in Constanti- no Magno.

Eodem quoq; anno ægrotans idem Phocas Imperator à diuina misericordia non dere- VIII. linquitur, sed sanatur a S. Theodoro cognomento Siccota, de quo sæpè superius. Quomo- do autè id acciderit, ex Eleusio eius discipulo scriptore ipsius vitæ hîc reddamus: sed prius quod ingens hoc pariter tempore prodigiū accidisse narrat, describamus: ait enim: Cum

Exiat apud Sur. die 12. April. PORTEN- TUM IN- GENS DE CRUCIBVS SE COLLI- DENTIBVS.

B doq; spectaculo per se concuterentur & comouerentur: interrogatus vir diuinus Theodo- rus quid sibi id veller, respondit: Deum, ô filij, precibus placate; quoniam magnæ mundo imminent calamitates. Domitius autem Patricius vir clarissimus promiserat se auræ Cru- cem ad supplicationis adorationisq; vsum effecturum. Itaq; misit vir sanctus Epiphanium diaconū ad illum. Qui cum aurifici aurum dedisset, diaconum rogauit, vt tantisper mora- retur, dum aurifex opus cõficeret. Et sanctissimus Patriarcha Thomas, qui post beata me- moriæ Cyriacum in Pontificia regiõ ciuitatis sede successerat, laudata viri gloriosi pietate, dedit etiam ipse particulam venerandi ligni sanctæ Crucis, & particulam sancti sepulchri Saluatoris nostri Dei, & veli particulam sanctissimæ Dei genitricis, coniciendas in vmbi- licum illius Crucis, quæ ex auro conflabatur. Quæsiuit autè ex ipso diacono, vtrum verus fuisset ille Crucium motus, qui in regione Galatarum factus fuisse dicebatur. Cumq; dia- conus id affirmasset, valde timuit beatissimus Patriarcha, & sollicitudine plenus epistolam scripsit ad seruum Dei, rogans eum vt quàm celerrimè ad se in ciuitatem regiã proficisce- retur. Jannuit vir sanctus. Quæ autè proficiscens miracula in via ediderit, idem auctor plu- ribus narrat, quæ dicere prætermittimus breuitatis causâ: tu, si libet, consulere auctore po- teris. Ipse verò illis enarratis, de his quæ sunt gesta Constantinopoli istam texit historiam:

Ingressus igitur in urbem regiam, à beatissimo Thoma Patriarcha honorificè & ma- IX. gno cum gaudio susceptus est. Et cum inter se consalutassent, obtulit ei discipulum suum Ioannem, & vitæ sanctitatem ac mores eius commendans, petijt vt eum monasteriorum Præfectum constitueret: quod statim fecit sanctissimus Patriarcha, palliumq; tribuit, & præmisit ad sancta monasteria. Phocas etiam Imperator eum accersendum curauit: ma- nuum enim ac pedum doloribus excruciatu iacebat. Sancto igitur viro ingresso, & ma- nus suas illi imponete atque precante, subleuatus Imperator rogauit eum, vt pro se proq; Imperio precaretur. Quamobrem admonuit eum vir sanctus, vt ab hominum afflictio- ne & sanguinis effusione temperaret, si preces suas à Deo veller exaudiri.

PHOCAS SANATVS A S. THEO- DORO.

Cum autem ab Imperatore discessisset, rogauit eum beatissimus Thomas Patriarcha, vt X. pro sua in illum beneuolentia apud se diuerteret, & Deum obsecraret vt in cælesti vita si- mul inuenirentur. Et quæsiuit ab eo, an verus fuisset admirabilis ille Crucium in supplica- tionibus motus. Quod cum verum fuisse intellexisset, cœpit orare virum sanctum, vt in- dicaret quid signum illud portenderet. Tum sanctus reculare, seq; abiectum atque humi- lem dicere, nec scire quid responderet ad interrogata. Prostratus ille ad pedes eius, se sur- recturum negauit, nisi in ea re sibi morem gereret. Scio enim, inquit, tibi non signum hoc solum, sed alia multa esse nota: neque enim illud ad hunc vsq; diem neglexisti. Quod si neglexisses, tamen patefiet tibi, si petieris à Deo. Cum igitur se desiderio eius satisfactu- rum promississet Christi seruus, eum surgere cœgit, & lacrymans: Nolebam, inquit, te affligi: neque enim expedit hæc te scire. Verum quando ita vis, scito ea Crucium concus- sione multa nobis grauiam molestaq; prænuntiari. Significat enim plurimos à religione nostra defecturos, & barbararum gentium incurfiones, & magnam sanguinis effusionem, & ingens exitium, & in vniuerso orbe seditiones fore, & sanctas ecclesias desertum iri, & diuini cultus atque Imperij interitum, & aduersarij aduentum appropinquare. Reliquum est, vt tamquam gubernator Ecclesiæ & populi pastor Deo totis viribus assidue supplices, vt ignoscat populo, & pro misericordia sua hæc omnia moderetur.

THEOD. PRODIGI- VM EXPLI- CAT, ET VENTURA M A L A PRAEDI- CIT.

His auditis, beatissimus Patriarcha magno timore mœstitiaq; correptus, cum lacry- XI. mis cœpit rogare sanctum virum, vt Deum obsecraret, quò animam suam tolleret, ante- quam ab illis calamitatibus opprimeretur. Cumque veller sanctus Theodorus in patriam

redire, quoniam quietis & silentij sui tempus aduentabat, id illi non permisit beatissimus Patriarcha. Increbuerat enim rumor, ciuitatem haud ita multo post absorptū iri. Quamobrem voluit vt apud se hiemem traduceret. Namq. dicebat se precibus eius apud Deum pro populo indigere, vt saltem mala differat, quæ comminatur. Cum autem vir sanctus locum proprium ad habitandum postularet, iussit vt in sancti Stephani mansione, quæ Romanorum dicitur, habitaret. Natali igitur die Saluatoris nostri Dei illic sese inclusit, vt quietem & abstinentiam solitam obseruaret.] haecenus de rebus gestis anni huius: quæ autem sequuntur, sequenti potius contigisse noscuntur, nosq. suo loco narraturi sumus.

XII.
QUOMODO
IMPLETA
PRAEDICTIO.

Quod ad prodigium spectat à Theodoro generatim tantum Patriarchæ petenti explicatum, ne timentem ipsum nimio terrore concuteret: euenta ipsa, quæ paucos post annos contigerunt, quot quantaq. mala portenderit, declararunt. Etenim præter immanes Christianorum cædes à grassantibus Persis vbique in Oriente patriaras, sancta ciuitas Ierosolyma ab eisdem capta est, & sanctissima Cruce spoliata, quæ ab ipsis in Persidem translata fuit. His accessit nouorum hæreticorum post annos item paucos ab inferis portis eruptio: fuerunt hi Monothelita, qui vniuersæ Ecclesiæ Orientali grauissima damna dederunt. Sed & quod his omnibus funestius acerbisq. videri potest, hoc pariter sæculo ex Nestorianis, Arrianis, Iudæisq. conflatum est immane illud monstrum, quod vniuersum penè sibi orbem subegit, atque in dies magis magisq. maioribus accessionibus armorum potentia saeuit aduersus Cruces bella gerens. Hoc enim fuisse videtur quod dicebat sanctus, Aduersarij aduentum appropinquare, nempe nefandissimum Mahometem sectæ Mahometanorum principem, quæ (vt suo loco dicturi sumus) hoc deploratissimo sæculo paucos post annos sumpsit exordiū, tanto antea significata portento. Hic rursus meminisse oportet etiam S. Gregorij Papæ ad Maximum Salonitanum Episcopū epistola^a, qua item est de his prodictū vaticinium, quo tanta mala obuictura prædixit, vt beati à posteris dicendi essent maiores, innumeris licet calamitatibus pressi, quod ea ex hac vita sublata non viderint. sed repetenda hinc sunt eius verba prophetice dicta: Nolite, inquit, de talibus omnino contristari: quia qui post nos vixerint, deteriora tēpora videbunt; ita vt comparatione sui tēporis, felices nos æstiment dies habuisse.] licet tamen, bellis assiduis, & peste fuerint ea tempora funestissima, sed florentissima videri potuerunt cum posterioribus cōparata.

^a Greg. lib. 8.
ep. 36. ind. 3.

^b Miscel. lib. 17. Cædr. Annal. in Phoca

PRISCVS
PHOCÆ
SOCERO
MOLITVR
INSIDIAS

I. **A**nnus qui sequitur octauus post sexcentimum, Indictionis vndecimæ, multis item malis calamitosus planè Orientalibus extitit & infelicissimus. Annales siquidem habent^b, factam esse mortalitatem atque penuriam omnis rei, insuper effusum rursus sanguinem nobilium ciuium, & Persarum grassationes Chalcedonem vsque, deuictio Romano exercitu. hæc omnia sexto Phocæ anno contigisse narrantur ex Theophane in Annalibus. Siquidem Phocas postquam Mauritij cognationem è medio sustulit, Commentiolum Thraciæ Prætorē & multos alios necauit: quorum omnium peræsus eius gener Priscus, qui anno superiori in discrimen adductus fuit, aduersus eū coniurationem moliri cœpit. de eo enim hæc ex Theophane in iisdem Annalibus: Anno Imperij Phocæ sexto Priscus intueri non sustinens tam iniusta homicidia, quàm cetera mala quæ à Phoca patrabantur, scripsit ad Heraclium Patricium & Prætorē Africæ, quo Heraclium E filium suum & Nicetam filium Gregoræ Patricij Subprætorē suum mitteret, quatenus contra Phocam tyrannum venirent. Audiebat enim eum rebellionem meditari in Africa: vnde nec nauigia hoc anno Constantinopolim conscenderunt.] At quæ hoc anno tentari cœpta fuere, sequenti sunt executioni mandata. dicemus de his suo loco.

II. Quod verò ad bellicas acceptas elades pertinet, hæc apud eosdem Annales scripta leguntur: Præterea Persæ vnà cum Cardarige Duce egressi ceperunt Armeniam & Cappadociam, pugnantesq. Romanorum verterunt militias, ceperuntque Galatiam & Paphlagoniam, & venerunt vsq. Chalcedonem, sine paritate depopulantes omnem atatem. Et hi quidem foris portam Romanam tyrannidem inferebant: Phocas verò his peiora intrinsecus patrabat, occidens atque captiuans.] hæc ibi.

Quo

A Quo pariter anno Thomas Constantinopolitanus Episcopus, vbi sedisset annos duos & menses septem, secundum Nicephorij Chronicon, ex hac vita (quod valde cupit & precibus impetrauit) libens volensque discessit. Rem gestam Eleusius Theodori Siceotæ discipulus, suorum temporum rerum scriptor, his verbis ita recenset^a:

III.
OBITVS THOMAE EPISC. CONSTANTINOPOL.
^a Eleusim. vit. Theod. apud Sur. tom. 2. die 22. April.

Quo tempore, inquit, contigit vt sanctissimus Patriarcha in morbum incideret. Itaque nuntium misit ad beatum Theodorum, rogans eum, vt Deum precaretur, vt sibi daret vitæ finem. At Christi seruus respondit, quamuis ipse, vt sanctus olim Apostolus Paulus, dissolui & esse cum Christo cuperet, tamen cum magis esset necessarium vt pro populi salute in corpore maneret, oraturum potius vt illi vitam & sanitatē elargiretur. Sed nuntium rursus ad Dei seruum misit Patriarcha: Per Dominum, inquit, obtestor te, pater, si diligis me, vt pro mutua & fraterna inter nos beneuolentia, Deum obsecres, vt depositum pignus suum recipiat è corpore meo, meq. ab imminentibus periculis liberet: neque enim spectare possum quæ tu prænuisti. Tunc Dei seruus flexis genibus, & fuis pro ipso precibus, nuntiavit ei per Epiphanium ministrum, se quidem vitam eius pro salute omnium exoptasse: verum quoniam tantopere flagitasset pro se preces fundi, vt dissolueretur & esset cum Christo, iussit ipsius obtemperasse, & Deum illi quæ cuperet concessurum, & petitionē eius eodem die impletum iri. Quamobrem si iubes, inquit, vt veniam ad te, istam id faciam: sin minus, nos tamen vicissim apud Christum Dominum conspiciemus. Hoc audito beatissimus Patriarcha gauisus est gaudio magno, & Deum laudans monuit seruum eius ne exiret, neq. à quietis & abstinentiæ suæ discederet instituto: contentum enim se esse promisso eius, quod se vicissim apud Christum essent cōspecturi. Hoc & Imperator cum intellexisset sanctissimum Patriarcham inuisit. Qui cum omnibus benedixisset, ante horam vespertinā cum prudentia atq. constantia mirabili ad Dominū migravit. Huius obitu cum serui Dei familiares angeretur, quod tam amicū atq. beneuolum Patriarchā amisissent: Nolite, inquit vir sanctus, modicæ fidei homines & pusilli animi, dolere & cōqueri: qui enim futurus est Patriarcha, nō minus nos diliget.

B Quod & factum est. Sergius enim, qui creatus est Patriarcha, venit ipse ad Dei seruum, nec permisit vt prius à quoquam certior fieret, sed de improviso eum Psalms canentem offendit, & ad pedes eius prostratus, rogauit illum, vt pro se Dominum precaretur, quod diuina ipsius gratia dignus effectus Episcopatu & Apostolica sede, ex voluntate eius populum in pace regeret & gubernaret: se enim iuniorē esse & imperitiorem, quàm vt sine præcipuo & singulari Dei presidio id præstare posset. At Dei seruus, precibus fuis, ipsumq. complexus: Idcirco, inquit, tibi iuueni tantum Deus onus imposuit, vt maiore virtute viribusque sustineas calamitates & molestias impendentes, id quod præcessor tuus sibi præstare non posse videbatur. Confirma igitur te, & robustus sis, atque viriliter age: Deo enim confisus, spero administrationem tuam & diuturnam & præclaram fore. Ex eo tempore maiores vires suscipiens Patriarcha in suo munere administrando rectè se gessit, & maiore quàm præcessor ipsius beneuolentia virum sanctum est prosecutus.] hæc de Sergio auctor.

IV.
SERGIVS EPISC. CONSTANTIN.

C Porro Sergius instar Saul^b, qui ipso exordio coram Samuele magnum specimen dedit optimè administrandi regni, eū esset humilis in oculis suis, neq. (teste diuina Scriptura) esset vir melior illo in Israël, ex vita hæcenus virtutibus exulta piè sancteq. ducta, magnam de se apud omnes, præsertim verò apud præclaros sanctitate viros concitabat expectationem: cuius rei gratia S. Theodoros ita magnificè eadē fermè facta responsa de eo dedit, quæ de Saule Samuel, eo quod eamdem ipse spem de Sergio concepisset, quā Samuel de Saule. At nō semper propheticus spiritus Prophetis sanctis inhæret futura aperiens cuncta, vt fuis S. Gregorius docuit super Ezechielem. Quæ igitur de Sergio prænuitiata audisti à Theodoro (ne scandalū patiaris) non propheticè dicta intelligas, sed (vt accepisti) quod ita ipse fore speraret: Deo enim confisus, inquit, spero administrationem tuā & diuturnam & præclaram fore.] Talia namq. de ipso sperare cogebat vita Sergij fama q. vulgata, & ostensa illa tunc conuenientis ipsum & stertentis se ad pedes eius humilitas.

V.
I. Reg. 9.

E Est carmen Georgij Pisidæ admirandi huius tēporis nominis apud Græcos in poetica facultate, quo vitæ huius vanitatem deplorat, ad eundem Sergium Patriarcham inscriptum, vbi inter alia ab ipsa animi demissione eundem plurimum cōmendat his iambis:

VI.
SERGIVS EPISC. CONSTANTIN.

Lumen coruscum Christianorum chori,
Tu mens paterna, cor superbum nequiquam,
Annal. Eccl. Tom. 8.

S 2

Volites

Volites per astra quamquam, & adcaes aethera, Te deprimis, congrederis & mortalibus, &c.] Et in carmine de opificio mundi hæc de eodem Sergio:

Hæc Patriarcha clamitatq; & distitit. Vt balbus is sit plurima obiciunia, At non loquendo intus sonum magnum dedit, In cordis igne cum indidit linguam suam, Hanc condiditq; reddita est vocalior: Tacensq; clamat, guttur ut Mosis sacrum, Attenditurque idem, licet non agitet os. Largo imbrey terram irrorat, atque oculis pluit: Nungit frequenter lacrymarum cum impetu. Hunc nos, latere etsi videtur, nouimus: Nam notus infra lumina abiciens erat, Cum sensa sursum animi eleuaret omnia. O passionum barbararum carnifex, Siquidem has trucidas ore sermonis sacri: Munita cum sint nostra monstres mania: Sunt quippe liberi urbiunmuri tui: Ex silicibus strue alta propugnacula Christo angularis lapidis in loco sito.] hæc & alia summa laude digna

de Sergio Georgius Pisida: quibus tu intelligas, quantæ tunc esset Sergius iste in Oriente æstimationis.

Verum sicut Saul, ita & iste in transuersum actus, non in eadem qua cœperat animi demissione persilens, in foueam erroris lapsus, ex eadem, sicut ille, nunquam exurgens, pessimè perit, ex optimo nequissimus redditus, caput & dux factus Monothelitarum hereticorum, de quo inferius plura eademque funesta dicenda erunt.

VII. RELIQUA THEODORI CONSTANTINOPOLI DEAGENTIS.

1. Iam. 2. 2. P. Jul. 5.

VIII.

IMAGOS ANTI THEODORI APICTORE EFFIGIATA.

IX. DOMITIUS PATRICIUS QUAE A S. THEODORO OBTINET.

Cum autem adhuc in eadem mansione moraretur, multæ turbæ eò currebant, ut benedictionem susciperent. Et cum ad eum quidam vexatus à dæmone accessisset, & multa vociferaretur, incepsans eum, & pectus eius manu percutiens, spiritui immundo, qui in illo erat, imperauit ut exiret, & statim egressus est, cum aliis fratribus spectantibus, tum Zoilo Dei studiosissimo, qui eorum præfectus postea factus est. Alia item complura miracula fecit, dum illic esset, per gratiam Christi Dei nostri. Quare pietatis colentissimus Christophorus mansionis præfectus, & fratres omnes cupientes imaginem ipsius apud se manere, pictorem accersuerunt, qui perspecta eius facie, effigiem illius exprimeret. Cum igitur eorum desiderio pictor satisfecisset, antequam virum sanctum dimitterent, duxerunt eum ubi imago illa erat, ut ei benediceret. Qui cum grauitate subridens: Vos, inquit, fures estis: cur enim hoc fecistis, nisi ut aliquid aliquando furemini? Et cum ei benedixisset, discessit.] Quæ autem ab eo ibidem gesta sunt cum Domitio Patricio cognato Phocæ Imperatoris, ex eodem auctore sic accipe:

Domitius verò Patricius vir clarissimus domum suam, quæ in Arcadianis est, virum sanctum adduxit, ut familiæ suæ benediceret. Cumq; Irenem coniugem suam, feminam pietatis amantissimam, adduxisset: Benedic, inquit, domine, huic conferua: meæ, ex qua ego,

A ego, cum simul diu vixerimus, nullos adhuc liberos suscepti; quamobrem in mœrore versamur. At vir sanctus cum ei precibus fufis benedixisset: Dei gratia, inquit, hæc tibi filios mares pariet. Adduxit denique familiam vniuersam & famulos & ancillas, ut omnibus benediceret: inter quos ancilla quædam post omnes sequens, occultum dæmonium habebat, & magno cum dolore tunc è lectulo surrexerat. Hanc vir verè diuinus procul conspicatus, iussit vt ad se adduceretur: & cum illam sinistra manu comprehendisset, cœpit dextera sua pectus eius percutere, & vexantem dæmonem increpare, ne occultus maneret, sed pateheret. Statim igitur dæmon moueri cœpit, & tamquam vim patiens vociferari. At vir sanctus, ea humi proiecta, & pede super collo eius imposito, ad Orientem conuersus, tacitè precabatur, vt labia tantum moueret, nec vox eius exaudiretur. Cumq; ad præcationis finem peruenisset, clara voce, vt omnes possent intelligere, laudè & gloriam subiecit sanctissimæ Trinitatis. Manit igitur puella diu muta: sed cum interim reliquis omnibus benedixisset, ab eo excitata surrexit incolumis, & in omni vita sua sana permanit. Porro Domitij coniunx Irene (vt vir diuinus prædixerat) tres filios peperit, cum statim post eius benedictionem primum filium concepisset. Dimissus ergo Christi seruus ab Imperatore & à Patriarcha, ad monasterium suum reuersus est.] hæc de rebus ab eo gestis Constantinopoli: reliqua quæ subiiciuntur, sequenti anno accidisse noscuntur.

Hoc eodem anno moritur vir sanctissimus Eulogius Episcopus Alexandrinus, cum sedisset (vt habet Nicephori Chronicon) annos vigintiseptem, vir sanè tum sanctitate, tum etiam doctrina insignis, hoc deploratissimo tempore à Deo concessus ad restaurandam collapsam, iacentemq; diu Ecclesiam Alexandrinam, hæreticos atque schismaticos reuocans ad Ecclesiam. Huius fuerunt præclara scriptorum monumenta, quæ à Photio numerantur, videlicet, liber ipsius in quo S. Leonis Papæ & Cyrilli Alexandrini partes tuetur pro vniõne hypostatica, de qua actum est in Concilio Chalcedonensi, quam Petrus, Theodosius, & alij impugnabant, quos omnes confutat. Alius præterea ab ipso scriptus est eodem fermè argumento commentarius aduersus Seuerianos, Theodosianos, & Gaianitas, eosdemq; Acephalos eandem vnitatem impugnantes. Insuper eiusdem sunt vndecim orationes seu apologiæ pro Concilio Chalcedonensi & sancto Leone Papa, eademque summa pietate atque doctrina refertæ. Rursus idem Eulogius scriptum reliquit librum alium contra Agnoitas. hæc sunt quæ Eulogij à Photio recensentur lucubrations. Quomodo autem sanctus Leo ipsi Eulogio rependit gratias, quòd pro suæ epistolæ defensione laborasset, audi quæ de Theodoro Episcopo apud Sophronium legantur:

Theodorus sanctissimus Episcopus Darnæ ciuitatis, quæ in Libya est, narrauit nobis, dicens: Cum essem cubicularius sancti Papæ Eulogij, vidi in somnis virum venerandi habitus, statura procerum, dicentem mihi: Nuntia meum Papæ Eulogio aduentum. Ad quem ego: Quis es domine, qui iubet vt nuntiem? Respondens ille dixit: Ego sum Leo Pontifex Romanus. Ingressus igitur ego nuntiaui, dicens: Sanctissimus & beatissimus Papa Leo Romanæ sedis Antistes cõuenire vos vult. Cum hoc audisset Papa Eulogius, exurgens concitus occurrit in occursum eius. Salutantesq; se inuicem, oratione facta, resederunt. Tunc verò diuinus & eximius Leo dixit sancto Eulogio: Scis quare huc venerim ad vos? Respondit ille: Non. At ipse: Veni, vt vobis gratias agerem, quia ritè & magnificè pro epistola mea respondistis, quam scriptam misi ad fratrem meum Constantinopolitanum Patriarcham, sensum quidem & sententiam meam aperientè, hæreticorum autem ora obstruentem. Scito autem, frater, quia non mihi tantum vestrum diuinum laborem studiumque contulisti, sed etiam supremo culmini Apostolorum Petro, & ipsi præ omnibus quæ à nobis prædicatur Veritati, quæ est Christus Deus noster. Ista verò non semel, sed bis terq; conspiciens, trina apparitione firmatus, enarraui sancto Papæ Eulogio. Qui cum audisset, lacrymatus est, extendensque in cælum manus suas, Deo gratias retulit, dicens: Gratias tibi ago, dominator Christe Deus noster, quia cum indignus sim, veritatis tuæ præconem me facere dignatus es, & per orationes seruorum tuorum Petri ac Leonis parua & modicam alacritatè nostram, tamquam duo viduæ minuta, summa & ineffabili benignitate suscipere dignatus es.] hætenus de Eulogio, qui inter Sanctos receptus anniuersaria die in Ecclesia celebratur Idibus Septembris. Succesit verò in locum eius Theodorus Scribon.

Res autem Occidentalis Ecclesiæ his tēporibus subobscuræ, in Gallia tantum inuentione corporis S. Victoris martyris luce coruscant, de quo hæc miranda habet Aimoinus: Beatus verò Enchonius Pontifex Maurienensis corpus sancti Victoris, qui Solodori vnâ

X. EULOGII EPIS ALEXANDRINENSIS VITAE ET OBITU ET SCRIPTA.

Soph. præ. spirit. c. 148.

XI.

Sigeb. in Chr. hoc ann. c. Aimoin. li. 3. c. 90.

XII. DE S. VICTORIS MARTYRIS INVENTIONE.

cum sancto Vrfo passus fuerat, hoc modo inuenit: Quadam nocte in sua ciuitate quiescentem reuelatio diuina per visum admonuit, vt surgēs quantocyus ad ecclesiam, quam Sedeleuba quondam Burgundionum Regina in suburbano Genabensi construxit, iret. Ibi in medio basilicæ designat locū, quo corpus sanctum esset humatum. Cumq; Episcopus Genabensem festinus adijisset urbem, assumptis secum Rustico & Patricio Antilitibus, biduano peracto ieiunio, nocte sequenti eo loci quo gloriosi Martyris quiescebant membra, lux caelestis apparuit. Tunc hi tres Domini sacerdotes, eleuato quo tegebantur lapide, inuenerunt Sanctum in arca argentea iacentem, cuius facies septemplex quam cuiuslibet viuētis hominis diuino irradiata splendebat fulgore. Huic tam egregij Martyris inuentioni interfuit Theodoricus princeps, qui loco illi maximam portionem facultatis Vuarincharij contulit, quam ille (vt prefati sumus) elemosynis delegauerat erogandam. Ad sepulchrum denique beatissimi Victoris, Christi potentia multa exinde miraculorum ostendit signa.] hæc de Victoris martyris inuentione, de quo consule quæ in Notis ad Romanum Martyrologium a diximus. Hæc autem in detestationem recentiorum hagiomachorum dicta sunt, qui sciant testes esse in cælo Martyres eorum impietatis, atque eosdem vindices affuturos.

Not. in Ro. Martyrol. die 30. septem. c.

I. Christi Redemptoris annus sexcentismus nonus, duodecimæ Indictionis, calamitatus in dies maioribus auctus voluitur, quo omnia vbiq; cædibus flagrant: de quibus antequam agamus, de Bonoso hoc anno (vt habent Annales^b) creato Comite Orientis aliqua dicenda erunt. Phocas siquidem ingenio ferox æquales sibi homines truculentos ad Rempublicam administrandam deligebat, quos presertim vidisset nobilium sanguine cruentatos: ex quorum numero delectus ab eo fuit Bonosus, auctusq; Comitua Orientali, quæ maxima omnium cõsueuit esse præfectura. Cui tamen ea reliqua fuit religio, vt in prouinciâ proficiscens, voluerit B. Theodori, de quo nos plura superius, precibus communiari. Quæ autem inter vtrumq; trãfacta fuerint, ex Eleutio, qui interfuit, dignam Annalibus recenseamus historiam: ait enim: Bonosus homo immittis, Cum in Orientis partes Proconsul iret, & ad monasterium appropinquaret, audita viri diuini fama, nuntium ad eum misit, rogans, vt ad oratorium sancti Gemelli veniret; quoniam illic ipse Deum adoraturus, cuperet viri sancti benedictionem accipere, cum non posset ad monasterium accedere, quia festinaret proficisci. Ad eum igitur venit S. Theodorus: cumq; pro illo precaretur, & ipse stare, nec ceruicem inclinaret, vir sanctus apprehensis frontis eius capillis, eum deorsum traxit. Ita virtus fiduciam fumere consueuit, nec humanam metuere potestatem. Iustus enim (vt scriptum est^d) confidit vt leo.

Miscel. lib. 17. hoc anno 7. ib. ca. BONOSVS COMES ORIENTIS.

Exat apud Sur. 10. l. die 22. April.

Prou. 28.

II. Nos autē, qui cum viro sancto eramus, valdē timebamus, ne Proconsul vt erat vir ferus & crudelis, contumelia se affectū existimans, indignaretur. At ipse humaniter & precationem & reprehensionem suscipiens, virum sanctū veneratus est, & manum eius deosculans pectori suo admouit, obsecrans eū, vt pro se Deum oraret, vt à dolore quodā, quo pectus eius laborabat, liberaretur. Quare vir sanctus digitis pectus eius leniter percutiens: Tibi prius, inquit, orandum est, vt interior homo corrigatur & conualescat: illo enim curato, facile exterior liberabitur. Hoc ego quoq; pro me Deum rogo. Quamobrem da te lenitati, & Deum time, vt preces meæ exaudiantur. Nam si ego quidē pro te orem, tu autem pietatem & virtutem negligas, inanis erit mea precatio. Esto igitur clemens & misericors in homines Christianos. In magistratu tuo ne te crudelem & inhumanum præbeas: sed peccata tua considerans, in aliorum peccatis vindicandis sis mitis ac benignus. Caue ne vniquam effundas sanguinem innocentem. Si enim is qui fatuum aliquem tantum appellarit, reus futurus est, quantum magis punietur à Deo, qui iniuste sanguinem effuderit?

MONETVR BONOSVS A THEODORO.

III. Hęc pietatis semina in animo eius tamquā in terra fœcunda cum vir sanctus cõiecesserit: ille nummos aliquot protulit, quos viro sancto religionis gratia daret: recusantemq; cõgigit accipere, rogans vt singulos singulis fratribus distribueret. Cui vir sanctus, antequam eos conspexisset: Quomodo, inquit, cum sint quinquaginta nummi, ita distribui poterunt,

A runt, vt singuli fratres, qui sunt centū singulos accipiant? Tunc ille viri diuini verba admiratus, respondit: Quinquaginta profectō sunt, vt ore tuo sancto, venerande Pater, pronuntiali. Mox igitur totidem alios mittam, vt omnibus satis esse queat. Quod & fecit. Sic iustorum virtus solet homines etiam superbos, mites ac mansuetos reddere.] Sic quippe Deus, quo viri iusti verba in corde Præfidis altioribus fixa radicibus iugiter inhaerēt, in re quantumlibet leui voluit per ipsum prophetico spiritu abscōdita fieri manifesta de numerō numero. Pergit verò auctor alia digna viro sanctissimo miracula recēdere, quæ tu videas: nos ipsius Bonosi Orientis Præfidi modò in procinctu positi vestigia prosequamur.

Qui ergo aduersus Persas Romanorum regiones infestates à Phoca Imperatore missus cum exercitu fuit, ob exortum Antiochiæ ciuile bellum reuocatur, ad illudq; compescendum conuerti præcipitur. Quòdnam autē & quale istud fuerit, ex Annalibus accipe, vbi hæc ita narrantur: Anno Imperij Phocæ septimo, Antiocheni Iudæi simultate iniqua commissa contra Christianos, occidunt Anastasium magnum Patriarcham Antiochiæ, mittentes pudenda eius in os eius, & post hæc trahentes eum in plateam vrbis. Interfecerunt autem & ciuium multos, & incenderunt eos. Phocas verò fecit Comitem Orientis Bonosum, & Chotin Magistrum militum, & transmisit eos aduersus illos, & non valuerunt sedare inquietudinem illorum. Coaceruantes verò exercitus, irruerunt in illos, & plurimos occiderunt, & quosdam eorum detruncatis artibus, ab vrbe reddiderunt extorres.] hæc breuiter de rebus Antiochenis. Eadem Nicephorus cum referat, errore eum lapsum superius demonstrauius, dum hunc esse putauit Sinaitam Anastasium eius prædecessorem, cum constet illum sub Mauritio Imperatore mortuum, hunc sub Phoca esse necatum. Porro iste Anastasius, qui ita iniquè adeoque crudeliter ab ipsdem Dei hostibus, qui Christum Dominum Redemptorem interfecerunt, occisus est, inter sanctos Martyres meruit cooptari, atque anniuersaria memoria in Ecclesia celebrari.

IV. Miscel. lib. 17. anno 7. Phoca Imp. & Cedren. ann. vltim. ANASTASIVS EPISC. ANTIOCH. OCCIDITVR A IVDÆIS.

Niceph. lib. 11. c. 44.

Ro. Martyrol. die 27. Decemb.

V. Sed quæ rursus hoc anno mala patrata sunt, & ex latis luctus prouenit, ex ipsdem citatis sæpe Theophanis Annalibus accipe, vbi ista habentur: Phocas autem fecit Circensem Iudum, & Prasini conuictijs eum laceffere, clamantes: Iterum in gabasta bibisti (sicut fuerat acclamatum, cum creatus est Imperator, ignominia causa.) Iterum sensum perdidisti (erat autem Gabasta poculi genus praeferendum.) Cum igitur ita populus acclamasset, iussu Phocæ Cosmas Præfectus multos ex eis detruncavit, quosdam verò decollauit, nonnullos autem in saccos missos in mari necauit. Porro Prasini coaceruati miserunt ignem in prætorium, & incenderunt curiam, & scrinia, & carceres, ex quibus egressi vincti fugere. Hinc iratus Phocas eos militia priuat.] & inferius:

V. Misc. an. 7. Phoca. TVMVLTVS ET CARDES POPVLLI.

VI. Hoc anno hiems enormis efficitur, ita vt maris mollicies in glaciei duritiam vertere-tur. Tum Phocas Macrobium Scribonem iussit sagittari apud Septimum pendentem in lancea in qua tirones exercebantur, quasi conscium insidiarum suarum. Theodorus enim Præfectus Cappadox & Helpidius Præpositus armamenti, & alij diuersi consilium fecerunt in Hippodromo Phocam occidendi. Et factò prandio, Theodorus Præpositus Prætorio cœpit eis texere intentionem suam. Contigit autem illic inueniri Anastasium Comitem largitionum. Prandio ergo factò, & enarratis his quæ insidiarum erant, pœnituit Anastasium, illic se reptum, & non dixit quæ cordi suo inerant, sed siluit. At verò Helpidius perdurabat, dicens: Non vultis, vt cum sederit in folio super Hippodromum, hunc comprehendam, & euellam oculos eius, & sic eum interficiam? Et pollicebatur eis dare currus. Re præterea Phocæ nota ex prodicione Anastasij facta, iussit Præfectum Helpidium, & primores qui sciuerant rem, cum omni diligentia discuti. Cumq; discuterentur, quæ insidiarum fuerant, confessi sunt, & quod Theodorus voluerint facere Principem. Porro Phocas iussit decollari Theodorum, Helpidium, Anastasiū, & ceteros qui insidias suas cognouerant.] hucusq; res Phocæ anni huius: quibus vides ipsum infelicissimū, cum tyrannicè inuassisset Imperium, idem & tyrannicè administrasse, ex quo tandem miserimè casus sublatus est, vt sequenti anno dicemus, quæ præstasset apud milites lixam, quam Imperatore professum esse. Eò caeca dominandi cupiditas homines impellere solet, vt dum quod est supra vires appetūt, tenereq; non valent, sub molis ruina oppressi deficiant.

VI. PHOCÆ PARANTVR INSIDIAR.

INSIDIARVM CONSII NE-CANTVR.

Hoc eodem anno Esychius Ierosolymorum Episcopus, vbi sedisset annos octo (vt habet Nicephori Chronicon) ex hac vita migravit, successitque ipsi Zacharias, de quo plura suis locis dicturi sumus.

VII.

Quod ad res pertinet Occidentis, scito Africam totam in procinctu fuisse ob bellum,

VIII. BELLICIAE PARATVS.

quod inferendum parabatur ab Heraclio aduersus Phocam Imperatorem: cum & Gallia A ferueret bellis ciuilibus, & Italia gerneret sub gladijs Longobardorum. Res verò anni huius Romanæ Ecclesiæ prorsus obscuræ remanent.

I. **Q**ui sequitur ordine annus Christi sexcentessimus decimus, Indictionis decimater- cia, idem numeratur Phocæ Imperatoris octauus & vltimus: hoc enim anno ex hac vita exiit fauissimè trucidatus. Quo modo autem hæc se habuerint, ex Annalibus in Mi- scella ex Theophane recensitis describemus*. Verùm (quod semel admonuisse fat erit) E scito supputationem annorum Domini, quæ apud Græcos reperitur, differre ab ea quæ apud Latinos est, annis octo: siquidem hunc quem octauum Phocæ Augusti annum om- nes numerant, eundem illi sexcentessimum secundum Domini annum ponunt: sed nec constans vna eademque est apud eos Christi annorum supputatio: etenim in hunc vsque annum quo occisus est Phocas, Nicephorus* numerat annos Domini sexcentos viginti- quinque, Latini autem rectè sexcentos decem supputant: Quò, inquit, Heraclius in Africa Imperator appellatus venit cum nauibus castellatis habentibus intra se arculas, & imagines Dei matris, quemadmodum Præses Georgius quoque perhibet, ducens & exercitum copiosum ab Africa & Mauritania: similiter & Niceta filius Gregoræ Patri- cij per Alexandriam & Pentapolim habes secum multum populum pedestrem. Despon- sauerat autem Heraclius Eudociam filiam Rogari Afri, quæ illo tempore Constantino- poli erat vnà cum Epiphania matre Heraclij. Audiens autem Phocas quòd mater Hera- clij in ciuitate esset, necnon & Eudocia, quæ ipsi fuerat desponsata, tenuit eas & obser- uit in Dominico monasterio, quòd cognominatur Nouæ pœnitentiæ.

II. **C**um autem abiisset Heraclius Abidum, inuenit Theodorum Comitem Abidi, & sci- scitatus ab eo, cognouit quæ Constantinopoli mouebatur. At verò Phocas misit fratrem suum Domentiolum Magistrum ad custodiendos muros longos: qui cum comperisset Heraclium Abidum adisse, muris dimissis, fugit, & introiuit Constantinopolim. Porro Heraclius apud Abidum recepit omnes exules principes, quos ibidem Phocas relegaue- rat in exilium, & ascendit cum eis Heracleam. Stephanus autem Cyzici Metropoles acceptu itemma sanctæ Dei genitricis Mariæ de ecclesiâ, detulit Heraclio. Præterea cum Constantinopolim peruenisset, diuertit ad portum Sophiæ, in totoque bello, vicit gratia Christi tyrannum. Vulgus autem hunc comprehensum interfecerunt, & igne apud Tau- rum (sive dixeris forum Bouis) cremauerunt. hæc Theophanes. Ex Cedreno autem ad- duntur ista: Vexillè nimirum secum ex Africa Heraclium veneradam quoque imaginem Saluatoris nullo manu ministerio factam, sed miraculo effigiatam; quam etiam secum habuisse, cum aduersus Chosroën profectus est in bellum Persicum, itidem Annales edo- cent, nosque suo loco dicemus. Planè consultius esse experimento cognitum est contra hostes ferre Christi Redemptoris atq; Dei genitricis imagines, quàm more Romano, Im- peratorum effigies. Quæ autem contigerint post belli naualis victoriam, idem Cedrenus ista addit, distinctè satis necem Phocæ pertractans:

III. **T**unc Photinus quidam, cuius vxori Phocas stuprum intulerat, in Regiam cum militi- bus irrupit, Phocam ignominiosè è folio detrahit, Imperatoria veste spoliat; nigraq; cir- cumdatum veste, & numellis inclusum contemptim ad Heraclium deducit. Qui vt pri- mum conspexit Phocam: Miser, inquit, itane Rempublicam gubernasti? At deploratus Phocas respondit: Tuum est rectius eam gerere. Illico autè Heraclius iubet manus & pe- des, mox humeros & pudenda amputari, tandè & caput: trunci quod reliquum fuit, mili- tes in foro Bouis combusserunt. hunc tandem consecutus est sine immanissimus tyran- nus. Subdit verò Cedrenus: Adiuuit Heraclij conatù etiam Crispus gener Phocæ, quem Imperio potitus Heraclius Cappadociæ Præsidentem fecit. Sed cum Crispus ibi seditionem moueret, Heraclius eù in Senatum perduxit; manuq; tenens chartam, in qua indicia Cri- spi insidiarù in Heraclium erant scripta, ea caput Crispi pulsauit, dicens: Miser, qui ne so- cero quidem fidè præstiteris: quid faceres amico? In clericum ergo eum redigit, & solum vertere

* Miscel. in Heracl. an. 1. ANNORVM CHRISTI SVPPVTA- TIO GRÆ- CORVM DIVERSA. * Nicop. lib. 18. c. 26. in fine. EXPEDITIO HERACLIA- NA IN PHO- CÆ M.

VICTORIA POTITVR HERACLIVS

IMAGINES SACRÆ IN BELLO FERVTVR.

PHOCAS OBTRVN- CATVR.

A vertere iubet: itaq; in exilio mortuus est. Porro quidam sanctus monachus, Phoca imperan- te, Deum ad disceptationem prouocans, quæsiuit, cur tam impium Christianis imposuisset Imperator? Audiuitq; vocem, cum quidem neminem videret, sibi dicentem: Deterio- rem illo alium inueniri potuisse nullum, & hoc meruisse Constantinopolitanorù flagitia.]

Ad postremum de Phoca illud non prætermittendum, ipsum, dum imperaret, contem- disse magnis studiis, vt ij quos in bello aduersus Christiana fidei hostes certantes occidi- cõtigisset, inter martyres censerentur. Hac ipsum puto via collapsam militiam Romano- rum exercitus, eneruatumq; militum robur erigere, atq; firmare conatum esse, cum videret annis singulis à Rege Persarum eos sterni atque fugari: probe sciens, non viros tantum, sed & feminas atate quoq; tenellas fortiores ea spe extitisse tortoribus, atque inermes su- perasse etiam Imperatores. Cum autè eiusmodi animi sui consilium prodidisset in me- dium, & per sacerdotes, quorum sciret arbitrij esse sancire canones, ea perfici postulasset: minime auditus fuit. Restiterunt tunc magna laude Constantinopolitanus & alij qui qui cum eo ibi erant Antislites, vtentes potissimum auctoritate sancti Basilij, cuius esset ad Amphilocheum canon pœnitentialis de iis qui in bello fecissent homicidium, vt non impertiretur eis sacra communio absque præuia pœnitentia. Cum audisset ille tanti Pa- tris sententiam, eius cessit auctoritati, ab instituto penitus cessans. Habet ista Theodo- rus* Balsamon, dum eiusdem sancti Basilij canones interpretatur. Sic igitur Phocas (vt dictum est) hoc anno occiditur, cum Imperij annum octauum inchoasset. Fuisse autem vna cum Phoca alios fratres eius & necessarios enecatos, Zonaras auctor est.

De Heraclio autem in Imperatorem Constantinopoli coronato ista produnt Græco- rum Annales: Ingressus ergo Heraclius regalia, coronatus est à Sergio Patriarcha in orato- rio S. Stephani in Palatio sito. Coronata est verò eodem die Eudocia (ià ex Fabia dicta, vt testantur Zonaras atque Cedrenus) sponsa eius in Augustam: & accepit vterque à Ser- gio Patriarcha nuptiarum coronas: & vno eodemque die Imperator simul & sponsa ostenditur. Cuius effigies habitudoque corporis ita describitur: Fuit Heraclius statura mediocri, robustus, summo pectore, oculis elegantibus ac nonihil caesijs, fuluo crine, albus, barba lata atque proluxa: sed Imperator factus, extemplò comam totòdit, ac mentum rasit, qui est Imperatorum habitus. Fuit autem ipse genere Cappadox, ex viris illustribus ortus, & diuitijs florentissimus, manu promptus ac robustus, Constantinumque minime degenerem ex coniuge prima suscepit. hæc Glycas, atque Cedrenus.

Fuisset planè hic annus in omnibus ex nece tyranni felicissimus, nisi Persarum cladem esset expertus. Etenim hæc Annales habent: Mensè verò Maij castra mouerunt Persæ contra Syriam, & ceperunt Apameam & Edissam, & venerunt vsque Antiochiam. Porro Romani occurrentes eis superati sunt, & periit omnis populus Romanorum, ad eò vt valde pauci ex his euaderent. hic rerum Orientalium status, in meliori tamen spe ob tyran- num demptum de medio collocatus.

Hoc item anno Theodorus Alexandrinus Episcopus vbi sedisset annos duos (vt habet Nicephori Chronicon) mortuus est, atq; in eius locum creatus est Ioannes cognomento Eleemosynarius, cuius res præclare gestas scriptis madauit Leontius Neapolis Cypri eius- dem æqualis, quæ cognita atq; recepta fuere in Cõcilio Nicæno posteriori. Fuit ipse Ioan- nes genere Cyprius, filius Epiphanijs eiusdem insulæ Præfetti: de cuius electione memo- ria satis digna Leontius ista habet*. Hinc euadit omnibus manifestus nõ priuatis solum & principibus, sed ipsi Imperatori: Heraclius autem tunc scepra tenebat Romanorum.

IV. **Q**uamobrem cum ciuitas Alexandrina tunc esset orbata Patriarcha, ad hunc virum to- to contendit desiderio, & rogabat Imperatorem, ne ipsa à scopo suo excideret, sed ab eo Pontifice pasceretur eorum Ecclesia. Et ille quidem magnum illum accersit prorinus, & omnibus modis conatur ei persuadere, vt ad sedem ascendat. Ille autem strenuè resistit, dicens se timere rei magnitudinem, nec se posse tantam sustinere dignitatem. Cum verò Nicetas dignitate Patricius (hunc puto Nicetam illum, qui occidit Phocam Imperatorem, de quo hoc eodem anno superius) qui tunc multum poterat apud Imperatorem, & beato Ioanni erat frater spiritu, & vinculis amicitia: erat ei optime coniunctus, & alioqui re- ctè sciebat virtutem eius incõparabilem, & nouerat illu (si vllus esset alius) ea sede esse di- gnum, vehementer instaret Imperatori, dicens ne eum remitteret, sed vel inuitum ad se- dè eueheret: vrgens Imperator maiore impetu & spiritu persuadet Ioanni, vt suscipiat Pon- tificatù, vt qui reputauerit non sine Dei numine fuisse tantã Alexandrini populi cõmotio- nem,

IV. PHOCAS INTER MARTYRES HABERI OPTAVIT NECATOS IN BELLO.

* Theod. Bal. san. in can. 13. Fast. ep. ad Amphil.

V. HERACLIVS IMPERAT.

VI. CALDVN- TVR RO- MANI A PERSIS.

VII.

* Leont. vita Ioan. apud Sar die 11. IOANNES ELEEMOSY- NARIVS ALEXAN- DRIN EPI- SCOPVS.

neni, & Imperatoris contentionem. Fit itaque sedis Marci successor, tempore quidem A nescio quotus post illum, sed non multum remotus a vita illius & virtute, quomodo etiam possunt ostendere, quae statim post susceptam administrationem recte ab illo sunt gesta.

VIII. QUAE IPSO SVAR SEDIS INITIO IOANNES EGGERIT.

Postquam enim ascendit sedem, hoc ante alia omnia contendit, ut renouaret Marci praedicationem & fidem Patrum qui praecesserant, & haereticorum quae enata fuerat zizania euelleret radicibus. Nam cum Petrus Cnaphcus blasphemam quamdam in Diuinitatem additione hymno ter sancto ausus esset inferere, & ei quod est, Sanctus immortalis, adiecisset, Qui crucifixus est propter nos, diuinus ille vir, hac blasphemiam sublata, impatibilem & immortalem Diuinitate suo dogmate asseruit, & gregem ita sentire docuit.] quamuis enim Eulogius eiusdem Ecclesiae sanctus Episcopus in id ipsum plurimum laborasset, multumque profecisset, tamen deficiente qui eos in officio contineret, in morbum grauiori damno relapsi sunt: cuius rei causa plurimum Ioanni quoque laboris remansit, ex quo & magnum prouerum collegit. Nam audi quae mox Leontius subdit: Cum autem inuenisset septem sola Orthodoxorum oratoria, ea effecit decies plura, ut qui ea septuaginta constituerat. Deinde omne confert studium, ut qui capti fuerant omne genus haereticis, conuerterentur ad pietatem.] Correxit insuper hic, quod corrigendum scripserat sanctus Gregorius Papa (ut vidimus) ad Eulogium, nempe de extirpandis Simoniacis malis fructibus, quos in agro eius Ecclesiae mirum in modum excreuisse, vehementer doluit: quomodo autem continuo securim apposuit ad radicem infelicis arboris, ita pergit dicere de eo Leontius: Fuit zelus eius vehementissimus in ordinationibus, ut ex quidem purae essent a lucris & muneribus, nulla autem carum fieret citra examinationem. Praeterea autem maximam adhibuit diligentiam in defendendis ijs quibus fiebat iniuria, & ne Iudices gratificando personis ius proderent, sed iustitiae trutinam ponderarent iudicia, & nec ad gratiam respicerent, nec ad odium.

DIGNA EPISCOPO OPERA.

IX. Quod autem erat ei maximum & maxime proprium, erat misericordia in pauperes, & in curandis indigentibus infatigabilis & procliuuitas, quae non poterat comprimere, & nihil omnino parcere pecunijs, adeo ut etiam sepe ad fundum ipsum perueniret. Cum itaque praeter alia sua beneficia, extruxisset xenodochia & nosocomia & procotrophia, eis instrumentum attribuit quotidianum, tantaeque haec erant ei curae, ut etiam pauperibus feminis, quibus ad pariendum non erant habitacula, neque aliquid eorum quae sunt apta ad earum curationem, septem domos attribuerit ex diuersis locis ciuitatis, effeceritque, ut in eis essent lecti, & stragulae, & suppeditatio alimentorum, qua resciceretur indigentia parietum. Praeter haec pauperibus quoque clericis prouidebat, & unicuique pecuniae praebantur annuae: non eis autem solis, sed etiam Episcopis, quibus sumptus minime suppetebant ad victum.

SINGULOS PAUPERES DESCRIBI FECIT IOANNES.

X. His addenda sunt quae hoc ipso sedis suae exordio idem Ioannes circa pauperum curam memoratu digna instituit. Ait enim Leontius: Cum primum eius fidei creditus fuisset Episcopatus, ijs accessit qui res Ecclesiae dispensabant, ijs etiam simul audientibus qui erant a secrete: Non est, inquit, iustum, o fratres & in ministerio socij, vilius alterius rei curam gerere prius quam Christi. Euntes itaque per totam ciuitatem, singularem describebite meos dominos. Cum autem illi, postquam hoc dixisset, dubitarent, & quinam essent Patriarchae domini, interrogarent: Quos vos (dixit ille) pauperes & mendicos solent appellare, eos ego dominos meos & adiutores nomino: nam ij soli mihi possunt opem ferre, ut a Christi regno non excidam. Postquam autem citò factum fuerat quod iusserat, intellexit, omnes qui numerati fuerant, efficere septem millia & quingentos, & iussit unicuique eorum dari sumptum diurnum. Post haec autem suum conuertit studium ad hoc, ut iustis ponderibus & mensuris vterentur qui vendebant in ciuitate: quod quidem pulchre E fecit vir iustus, publice praescriptis edictis.

XI. Porro hoc quoque ab illo factum est, quo magnam curam gerebat eorum quibus fiebat iniuria. Nam cum accepisset multos ad eum accessuros, & de ijs quae illis factae fuerant iniurijs supplicaturos, ab ijs qui ipsum sequebantur arceri: quid facit? Duobus hebdomadae constitutis diebus, quarto inquam die & die parasceues, sedens in templi porticibus, se cui-libet volenti praebebat adeundum, nonnullos ex ijs qui erant virtute insignes habens secum confidentes. Quibus saepe dicebat illud dignum quod scriptis & memoriae mandetur: Si nobis (dicens) qui sumus homines, licet omnino ad Deum accedere absque villo intercessore, & de quibus volumus eum rogare: quomodo non ipsi quoque nostris confertis potas aperiuerimus absque villo impedimento? & non cui-libet, cui est opus, benignam aurem praebuimus? Scimus enim eadem mensura qua mensi fuerimus, eandem nos

nos

A nos esse mensuram vicissim accepturos. Cum autem (ut consueuerat) aliquando praesedisset & nullus accessisset, surgens vespere, recessit tristis & lacrymans. Nullo vero audente rogare causam, cur esset tristis: diuinus qui aderat Sophronius: Quid est, inquit, o vir diuine, quod te affecit molestia, & animi agritudine bonum tuam impleuit anima? Ille autem miri ac leni voce: Hodie, inquit, miserandus Ioannes non ab aliquo vllam accepit mercedem, neque vllum vel minimum piaculum potuit offerre Christo pro multis & magnis suis delictis, quomodo neque alias vnuquam. Quid hoc illo minus (nisi etiam maius dixeris) quod dicunt esse cuiusdam Imperatoris Romanorum, qui dixit: Hodie non regnauius, quoniam nemine affecimus beneficio? Cum itaque sacrosanctus intellexisset Sophronius, quid sibi veller, quod ab eo dictum fuerat: Te potius, inquit, latari oporteret, & non tristitia affici, o beatissime domine, quod tibi commissum gregem feceris viuere in tanta pace, ut nullus de re aliqua cum vicino habeat controuersiam, sed tamquam Angeli aliqui absque vlla lite & contentione viuunt in terra. Cum autem verum esse quod dixerat inuenisset vir mitissimus, statim fuit traductus ad animi latitiam, & pro eo Deo egit gratias. Hoc dicunt etiam esse imitari, qui Heraclio in Imperio successit, Constantinum, qui etiam huius diuini viri fuit filius secundum spiritum.] hucusque, de primordijs tanti Praesulis Ioannis Leontius.

Quod vero pertinet ad res Occidentales: celebrata est hoc anno, mense Februarii, viuentem adhuc Phoca Imp. a Bonifacio Quarto Pontifice Synodus Romae de rebus Anglorum. Mellitus enim Londoniensis Episcopus ea de causa Romam ad Bonifacium ipsum se conulit. De his autem haec Beda habet: His temporibus venit Mellitus Londoniae Episcopus Romae, de necessarijs Ecclesiae Anglorum causis cum Apostolico Papa Bonifacio tractaturus. Et cum idem Papa reuerendissimus cogeret Synodum Episcoporum Italiae, de vita monachorum & quiete ordinaturus, & ipse Mellitus inter eos assedit, anno octauo Imperij Phocatis Principis, Indictione decimatercia, tertia die Kalendarum Martiarum: ut quaeque erant regulariter decreta, sua quoque auctoritate subscribens confirmaret, ac in Britanniam rediens, secum Anglorum Ecclesiae mandata atque obseruanda deferret vna cum epistolis, quas idem Pontifex Deo dilecto Archiepiscopo Laurentio & clero vniuerso, similiter & Edilbertho Regi atque genti Anglorum direxit. Hic est Bonifacius Quartus a beato Gregorio Romanae urbis Episcopo, qui impetrauit a Phocate Principe donari Ecclesiae Christi templum Romae, quod Pantheon vocabatur ab antiquis, &c. ut supra.] At epistolae a Bonifacio Papa scriptae in Britanniam ad diuersos desiderantur, sicut & eiusdem Concilij Romae habiti Acta. Recens namque erat erectum monasterium extra moenia Londinij siue Londonij ciuitatis, pro cuius regulari obseruantia Mellitus sollicitus Romam se conulit: utpote quod illud ipsum fore sciret, si bene custodiretur, amplum seminarium, ex quo omnes Ecclesiae quae erant in Anglia sibi asciscerent Antistites. His accedebat alia causa, quae & potissimum videri poterat, de ecclesiae S. Petri eiusdem monasterij facta diuinitus dedicatione, num rata haberi deberet. Nam quid valde mirandum tunc acciderit, Eadredus Abbas scriptor grauissimus, qui res gestas S. Eduardi Regis Anglorum scriptis tradidit, hoc ipsum post: ris probe testatum reliquit verbis istis:

XII. *Lohndinensis Beda hist. Angl. lib. 2. cap. 4. CONCILII VM ROMAE PRO ANGLIIS.

Tempore quo Rex Ethelbertus, qui regnauit in Cantia, praedicante beato Augustino fidei sacramenta suscepit, nepos eius Seburtus (Saberethum hunc vocat Beda) qui Orientalibus Anglis praefuit, fidem eodem Episcopo euangelizante suscepit. Hic Londonijs, quo regni sui caput habebatur, intra muros ecclesiam beati Pauli fabricauit, & Episcopali honore, Mellitum Episcopum instituens, honorauit: extra muros vero in Occidentali parte in honore beati Petri monasterium insigne fundauit, & multis possessionibus ditauit. Nocte autem dedicationem eiusdem ecclesiae praecedente, piscatori cuidam Thamenis fluuij, qui idem monasterium praeterfluit, vteriori ripa in habitu peregrino beatus Petrus apparens, promissa mercede, transponi se ab eodem & petijt & promeruit. Egressus autem de nauicula, ecclesiam, piscatore cernente, ingreditur. Et ecce subito lux caelestis emicuit, miroque splendore illustrans omnia, noctem conuertit in diem. Adfuit cum Apostolo multitudo ciuium superiorum ingredientium, melodiaque caelestis insonuit, indicibilis odoris fragrantia nares perfundebat. Peractis autem omnibus quae ad ecclesiae dedicationem spectant solemnij, redit ad piscatorem piscum piscator egregius hominum. Quem dum diuini luminis fulgore perterritum & alienatum paene sensibus reperisset, blanda consolatione reddit hominem sibi, animum rationi.

Eadred. in vit. S. Eduard. di Reg. apud Sur. die 5. len. XIII. Beda hist. Angl. l. 2. c. 3.

Ingredientes cymbam simul vterque, Piscator, ait Petrus, numquid pulmentarium non habes?

XIV.

MIRACVLVM DE CONSECRATA SVAE ECCLESIA A S. PETRO.

habes? Et ille: Inconsecta, inquit, lucis perfusione stupidus, & expectatione tui detentus nihil cepi, sed promissam à te mercedē securus expectaui. Ad hæc Apostolus ait: Laxa nunc retia in capturam. Paruit imperanti piscator, & mox impleuit rete piscium maxima multitudo. Omnes erant eiusdem generis pisces, præter vnum mīræ enormitatis efocium. Quibus ad ripā extractis, dixit Apostolus: Hunc, qui præ ceteris pretio & magnitudine præcellit, Mellito ex mea parte defer piscem Episcopo: pro nautica verò mercede cetera tibi tolle. Huius generis copia abundabis in vita tua, & longo tempore post te progenies tua: tantum ne vltra piscari audeatis celebritate Dominica. Ego sum Petrus, qui loquor tecum, qui cum meis conciuibus constructam in meo nomine basilicam dedicaui, Episcopale mōq. benedictionem meæ sanctificationis auctoritate præueni. Dic ergo Pontifici quæ vidisti & audisti, tuoque sermoni signa parietibus impressa testimonium perhibebunt. Superfedeat igitur dedicatione: suppleat quod omisimus, Dominici corporis & sanguinis sacrosancta

XV. Mane autem factō, Episcopo Mellito ad dedicandam ecclesiam procedenti, cum pisce piscator occurrit, & omnia quæ sibi mandata fuerant, pandit. Stupet Antistes, referatque ecclesiæ valuis, videt pavimentum vtriusque alphabeti inscriptione signatum, parietem bisseis in locis sanctificationis oleo linitum, totidem cereorum reliquias duodenis Crucibus inherere, & quasi recenti asperione adhuc cuncta madescere. Quod videns Episcopus, vna cum populo Deum benedicebat, & illi gratias referebat. Dat fidem miraculo piscatoris illius tota successio, quæ sicut à patre acceperat, totius emolumentum, quod ars illa deinceps ei conferret, beato Petro, eiq. seruentibus decimas offerebat. Vnus autem semel fraudem ausus inferre, mox tam diu artis caruit beneficio, donec confessus reatum, & ablatum restitueret, & promitteret correctionem. hucusque de his Ealredus. Ad hæc igitur tam grandia Summo Pontifici significanda (si coniectura agere interdum licet) vti que opinatus fuerim Mellitum Romam concessisse ad consulendum ipsum, numquid standum foret vitis eiusmodi, vt amplius ecclesia illa minime consecrari deberet, simulque & quæ opus erant pro eiusdem monasterij optima institutione ab eodem Pontifice requisitis.

XVI.
CONCILIUM
VM TOLE-
TANVM SVB
GVNDEMARI
RO REGE.

Hoc itidem anno sexcentesimo decimo, qui ab Hispanis notatur Era sexcentesima quadagesima octaua, celebratum est Toletanum Concilium sub Gundemaro Rege, qui tertius tuit à Reccaredo primo ex Gothis Rege Catholico: post eum enim Liuba regnum tenuit annos duos, & annos sex mensesque decem eius successor Vuitericus. Quam autem huius celebrandi Concilij causā præcesserit, ex eius Actis satis accipitur, nec non ex eiusdem Regis Gundemari constitutione hoc eodem anno edita, quam subiiciemus. Cum enim Toletanæ Ecclesiæ primatum aliqua labefactare studerent, quasi non totius ipsa esset Carthaginensis prouinciæ Metropolis, sed tantum Carpetaniæ: hæc de causa, ad hæc definienda, Synodum hanc oportuit congregari. Qui aduersabantur, ea potissimum ratione agebant, quod apparebat in subscriptione facta per Euphemium Episcopum Toletanum in Concilio tertio Toletano ipsum se subscripsisse Metropolitanam prouinciæ Carpetaniæ. Quod ergo tunc ex modestia factum videri poterat, ne quid iuris ob id imminutum esset Ecclesiæ Toletanæ, ex eaque occasione negotium faceretur Toletanis Antistitibus: visum est Concilio, ipsique Regi ista per Synodale decretum debere fieri notiora. Hæc quidem ex iis quæ in eadem Gundemari constitutione habentur, satis colligi posse videntur. Sic igitur in hoc Concilio nihil præterea actum apparet ab Episcopis prouinciæ Carthaginensis, qui in vnum conuenerunt numero quindecim, nisi vt profiterentur Ecclesiam Toletanam Carthaginensis prouinciæ esse Metropolitam, eamque antiquitus consecutam esse dignitatem. Porro decretum ipsorum sic se habet:

XVII.
DE PRIMA
TV ECCL.
TOLET IN
HISPANIA.

Conuenientibus nobis in vnum pro religione & fide quam Christo debemus, placuit, ne quid vltra in nobis absurdum vel illicitum oriatur, alterna collatione decretū iustissimæ promulgare sententiæ, quo perspicue clareat inter nos ordo ac disciplina Ecclesiasticæ dignitatis, & agnoscatur fraternæ concordia pacis. Tali ergo dispositione necessariū conuenientes ob studium nostri ordinis communi electione decreuimus cōgruum esse prouida dispositione iudicium, factes huius sacrosanctæ Toletanæ Ecclesiæ sedem Metropolitanam nominis habere auctoritatem, eamque nostris Ecclesijs & honoris anteire potestate & meritis. Cuius quidem principatus nequaquam collationis nostræ conuenientia nuper eligitur,

A eligitur, sed iam dudum existere, antiquorum Patrum Synodali sententia declaratur, eadumtaxat Concilij forma, quæ apud sanctum Montanum Episcopum in eadem vrbe legitur habita. Proinde ergo dispositionem nostram instructæ collationis definitione celebrantes, elegimus ne quis vltra comprouincialium sacerdotum inani ac peruersa contentione obnitatur huius sacrosanctæ Ecclesiæ Toletanæ primatum contemnere, neque pernicaci schismatum studio ad summos sacerdotalium infularum ordines, remota huius sedis potestate, à nobis quempiam (sicut hæctenus factum est) prouehere. Talem itaque specialiter à nobis ac successoribus nostris deferri dignitatis honorificentiam huic Ecclesiæ pollicemur, qualem in decretis sanctorum Conciliorum beatissimi Patres Metropolitanis Ecclesijs decreuerunt. Huius ergo & nos reuerentiæ obseruationem fidei custodia pollicemur: huius honorificentiam conseruari diligenti prospectu à successoribus nostris per metas sequentium ætatum volumus. Sanè quicumque ex nobis vel successoribus nostris hæc statuta transcenderit, anathema sit Domino nostro Iesu Christo, atque citissime sacerdotali deiectus, perpetua excommunicationis sententia prædamnetur. Facta constitutio sacerdotum in vrbe Toletana sub die x. Kalendarum Nouembrium, anno regni primo piissimi atque gloriosissimi Gundemari Regis, Era DC. XLVIII.] Sequitur deinde subscriptio quindecim Episcoporum.

Post hæc verò facta est constitutio à Gundemaro Rege probante quæ à Dei sacerdotibus statuta essent, quæ eidem Concilio apposita his verbis habetur:

Flauius Gundemarus Rex venerabilibus Patribus nostris Carthaginensibus sacerdotibus.

C Licet regni nostri cura in disponendis atque gubernandis humani generis rebus promississima esse videatur: tunc tamē maiestas nostra maximè gloriosiori decoratur fama virtutum, eum ea quæ ad Diuinitatis & religionis ordinem pertinent, æquitate rectissimi tramitis disponuntur: scientes, ob hoc pietatem nostram non solum diuturnum temporalis imperij consequi titulum, sed etiam æternorum adipisci gloriam meritorum. Nonnullam enim in disciplinis Ecclesiasticis contra canonum auctoritatem per moras præcedentium temporum licentiam sibi de usurpatione præteriti Principis fecerunt: ita vt quidam Episcoporum Carthaginensis prouinciæ non reuereantur contra canonicæ auctoritatis sententiam passim ac liberè contra Metropolitanæ Ecclesiæ potestatem per quasdam fratras & conspirationes inexplorate vitæ omnes Episcopali officio prouehi, atque hanc ipsam præfatam Ecclesiæ dignitatem, imperij nostri solio sublimatam contemnere, perturbantes Ecclesiasticis ordinis veritatem, eiusque sedis auctoritatem; quam prisca canonum declarata sententia abutentes. Quod nos vltra modò vsque in perpetuum fieri nequaquam permitrimus, sed honorem primatus iuxta antiquam Synodalis Concilij auctoritatem per omnes Carthaginensis prouinciæ Ecclesias Toletanæ Ecclesiæ sedis Episcopum habere ostendimus, eumque inter coepiscopos tam honoris præcellere dignitate, quam nominis, iuxta quod de Metropolitanis per singulas prouincias antiqua canonum traditio sanxit, & auctoritas vetus permisit. Neque eandem Carthaginensem prouinciā in ancipiti duorum Metropolitanorum regimine contra Patrum decreta permittimus diuidendam, per quod oriatur varietas schismatum; quibus subuertatur fides, & vnitas scindatur. Sed hæc ipsa sedes (sicut prædictum est) antiqua, nominis sui ac nostri cultu imperij, ita & totius prouinciæ polleat Ecclesiæ dignitate, & præcellat potestate.

E Illud autem quod iam pridem in generali Synodo Concilij Toletani à venerabili Euphemio Episcopo manus subscriptione notatum est, Carpetaniæ prouinciæ Toletanam esse sedem Metropolitam: nos eiusdem ignorantia sententiam corrigimus, scientes procul dubio Carpetaniæ regionem non esse prouinciā, sed partem Carthaginensis prouinciæ; iuxta quod & antiqua rerum gestarum monumenta declarant. Ob hoc, quia vna eademque prouincia est, decernimus, vt sicut Batica, Lusitania, vel Tarraconensis prouincia, vel reliquæ ad regni nostri regimina pertinentes, secundum antiqua Patrum decreta singulos noscuntur habere Metropolitanos; ita & Carthaginensis prouinciæ vnum eundemque quem prisca Synodalis declarat auctoritas, & veneretur Primatem, & inter omnes comprouinciales summum honoret Antistitem: neque quidquam contempto eodem vltra fiat, qualia hæctenus arrogantium sacerdotum superba tentauit præsumptio.

Sanè per hoc auctoritatis nostræ edictum amodò & viuendi damus tenorem, & religionis vel innocentia legem; nec vltra postmodum inordinata licentia ab Episcopis similia fieri

fieri patimur: sed per nostram clementiam, praxerita negligentia, pietatis intuitu & veniam damus, & indulgentia opem concedimus; & dum sit magna culpa haecenus deliquisse, maioris tamen ac inexpiabilis censura tenebit obnoxios, qui hoc nostrum decretum ex auctoritate praxorum Patrum veniens, temerario ausu violare tentauerit, nec vltra veniam delicti facie mus admitti, adempti, si dehinc honorem eiusdem Ecclesia quilibet Carthaginensium sacerdotum contempserit: subituro proculdubio inobediens tam degradationis vel excommunicationis Ecclesiastica sententiam, quam etiam nostrae severitatis censuram. Nos enim talia in diuinis Ecclesiis disponentes, credimus fideliter regnum imperij nostri ita diuino gubernaculo regi, sicut & nos cultum ordinis, zelo iustitiae accensu, & corrigere studemus, & in perpetuum seruare disponimus.] haecenus constitutio regia, cui non Episcopi distae Synodi, sed ex aliis Hispaniae prouinciis & Galliae Narbonensis subscripti habentur numero vigintis sex: qua (vt apparet) Rex nihil sua potestate decernit, sed quae a Concilio olim essent decreta, seruari mandat, appositis poenis per Episcopos latis vel ferendis, suae addita comminatione censurae. Cui quidem constitutioni cum Episcopi vigintis sex (vt diximus, subscripti legantur, primo loco S. Isidorus chirographum suum ita apposuit:

XXXI. Ego Isidorus Hispalensis Ecclesiae prouinciae Baticae Metropolitanus Episcopus, dum in urbem Toletanam pro occursum regio aduenissem, agnitis his constitutionibus, assensum praebui, atque subscripsi.] itidem Innocentius Emeritensis Metropolitanus Lusitaniae isdem verbis, ac deinceps ceteri. Quod vero nec dicto Concilio, neque constitutioni Gundemari subscriptus reperitur Episcopus Carthaginensis: retugisse idem videri potest his interesse decretis, quae sciret in praedictum praxeratiuae suae Ecclesiae ferri, cum ipse Metropolitanus se esse eiusdem Carthaginensis prouinciae iactaret, Toletanum vero partis eius quae Carpetania dicebatur. Vt autem non vnus Carthaginensis prouinciae, sed totius Hispaniae Toletanus Episcopus Primas esset, ab Ecclesia Romana Toletanam Ecclesiam esse consecutam certum est, neque id semel, sed repetitis saepius postea priuilegiis perpetuo stabilitum.

XXXII. Quando autem primum acciderit, vt Toletana Ecclesia ab Ecclesia Romana huiusmodi consecuta sit priuilegium, id fateor mihi haecenus inexploratum. Nam quod aliqui tradunt id esse consecutam Ecclesiam Toletanam a temporibus S. Petri Apostoli & ab ipso Petro, haud probari potest. Quomodo enim id tunc factum potuit, si an primatum ipsa gereret vnus prouinciae Carthaginensis, in controuersiam deductum fuit hoc tempore Gundemari Regis, vt ex ipsius edicto liquet? Certum quidem id Rex minime praxermississet asserere, qui Toletano Episcopo tantummodo tribuit, vt inter coepiscopos prouinciae Carthaginensis ipse primatus iure praecellat, vt ex recitato constat edicto. Haec & alia sunt quae me de Toletanae Ecclesiae primatu huius temporis super omnes Hispaniarum Ecclesias dubitare compellunt. Ceterum summo honore super omnes alias Hispaniarum Ecclesias semper habitam esse Toletanam, euidentis illud est argumentum, quod longe frequentiora illic reperiantur sacra Concilia celebrata.

IESV CHRISTI BONIFACII PAP. IV. HERACLII IMP.

I. Christi Redemptoris annus sexcentisimus vndecimus, Indictionis decimaquarta, qui sequitur, arumnosus Romano Imperio extitit, cum (vt ex Theophane^a produnt Annales) Persae ex more irrupentes in Armeniam & Cappadociam, post ingentem praedam hominum & vastationem potiti sunt Caesarea Cappadoeciae, populumque captiuum duxerunt. Iam liberum quod volebant Persae absque obice grassabantur, exercitu Romano- rum pessumdato. Quo pariter anno Eudocia Augusta, tertia die Maij, Heraclio Imp. peperit filium Heraclium minorem, qui & Constantinus iunior dictus est: sed eodem anno ipsa decessit Imperatrix, decimaquinta inchoata Indictione. Quid vero inhumanum acciderit in eiusdem Augustae funere, a Zonara accipe ita narratum: Cum eius funus ornatu regio per forum efferretur, puella quaedam barbara prospectans, sputum imprudens in feretrum deiecit: ob quod factum comprehensa, & cremata, Imperatrici infeliciter parentauit.] haec ipse.

^a Theoph. an. 2. Heraclij Imp. CAESAREA A PERSIS CAPTA. HERACLIVS IVN. NASCI TVR. MORI TVR AVGV. STA.

Quod

A Quod ad res Occidentalis Ecclesiae pertinet, scriptorum inopia remaserunt prorsus obscura, nisi quod Ecclesia Gallicana vita & obitu sanctissimi Praefulis Bituricensis Austregisili claruit: de quo erroris arguas cum qui in annum vigesimumseptimum post sexcentisimum eius obitum refert. Etenim cum constet ante Theodoricum Francorum Regem esse defunctum, quem post triennium liquet ex hac vita migrasse, nequaquam ad tempus illud potuit peruenisse. Res ab eo gestas quam fidelissimè conscriptas fuisse, lector accuratus intelliget. Hic adolescens inter aulicos apud Guntheramnu Regem militans, bene instituta vitae splendore emicuit, opeque tandem Aetherij Lugdunensis Episcopi missionem a curia obtinuit, vt inter clericos vitam in ecclesia ageret, initiatusque fuit subdiaconatu a beato Aunario Antifiodorensi Episcopo, ac tandem post digna facta, praecedentibus prophetiis, vocatus est post Apollinarem ad regimen Bituricensis Ecclesiae, cui cum bene praefuisset annis duodecim, egregie virtutibus atque miraculis coruscans, vita functus est tempore isto, cum Theodoricus Rex ad corradendas pecunias totus esset, & ad id aptos delegisset viros improbos, atque inter alios Guarnerium suum immisericordemque penitus hominem exactorem misisset: cum interim ipsum sanctum Austregisilum contigit diem extremum claudere, postquam exactori sacerdotali robore restitisset. Sed quomodo id acciderit, ab eodem auctore cuncta fidelissimè prosequente sic accipe:

I I. S. AVSTREGISILI EPISC. BITURICENSIS OBITVS.

Cum adhuc, inquit, in humanis ageret beatus Austregisilus, tamquam pastor bonus curam Ecclesiae & plebis sibi commissa quodidie peruigilem gerebat, eamque a luporum faucibus seruare studebat. Accidit autem, vt ex palatio Theodorici Regis, ipso Rege permittente, ad urbem Bituricensem accederet Guarnerius homo saeuissimus, auaritie & turpi lucro addictus, superbia tumidus. ab ea vrbe pecuniam Regis nomine, quam dare non consueffet, exacturus. Permoti ciues insolito onere, omnes ad beatum Austregisilum confugiunt: orant vt hanc vim ab ipsis propulsare velit. Vir sanctus ad Deum se confert, diurnis atque nocturnis precibus eius aures continenter pulsatur, vt populum suum hac vexatione liberaret. Iam ad urbem aduentabat miser ille Guarnerius, & ad eum exit sanctus Episcopus, atque pro commissa sibi plebe nurum se opponit, paratus etiam, si res postulet, Christi exemplo pro ouibus suis animam ponere. Dicit Guarnerio: Vnde venis, homo improbe, & quid facere instituisti? Non permittat Deus, vt in hanc intres urbem; & ciuium censum agas. Tum vero Guarnerius acri ira commotus, quod inuito Episcopo non posset Regis & suam explere voluntatem, furibundus ad Regem abijt: nuntiat illi, renitentem Austregisilo Episcopo, quod ipse iussisset, se facere non potuisse. Interea vero beato sine Austregisilo quieuit in pace.] cum magna adhuc cura super gregem inuigilaret, miracula edens, quae auctor enarrat: idemque quid in Guarnerium factum post viri sancti obitum sit, verbis istis refert, cum ait:

ABN AN. Austregisili Episc. ca. 12 extant apud Sur. die 20. Maij.

I I I. GVARNERII EXACTORIS IMPETVM FREGIT S. AVSTREGISILVS.

D Eius diaconus Sulpitius illi successit. Redit postea Guarnerius, executurus sub Sulpitio, quod sub Austregisilo non poterat. Sulpitius vero anxius, ad Dominum confugit, ab illo consilium rei bene gerendae petens: erat enim vir mitis & lenis, hominisque violentiae vt resistere posset, non videbat. Deinde Guarnerium adijt: orat, vt qui sub ipsius decessore ab huiusmodi onere immunes fuissent, illos etiam suis temporibus pateretur solita gaudere libertate. At Guarnerius, homo ferus, viri Dei preces contempsit. Dixit itaque illi Sulpitius: Si quidem contra ius & fas tua eris potitus voluntate, non diu tamen impune feres. Ille vero in urbem ingreditur, facit vt erat iussus: omnibusque pro voto expeditis, corpore, non animo adijt S. Austregisili ecclesiam, tamquam preces illic oblaturus.

IV.

E Vt vidit autem monumentum sancti viri a fidelibus Christianis auro argentoque mirifice exornatum, dixit arrogantissimè: Austregisilus aurum suum & argentum in pauperes erogare debuit, non iubere vt suum sepulchrum illo tegetetur. Non hoc ille dicebat, quod ei cura essent pauperes, sed instar Iudae proditoris auaritia astuabat. Postea a sepulchro viri Dei discedens, orationis causa altaria circuibat. Cumque in ipsa basilica ambularet: lignum quoddam, ad quod vela suspensa erant, ab alto ruit super caput eius. Manauit igitur sanguis a capite per oculos & barbam, & ad terram vsque defluxit. Et miser ille clamauit voce qua potuit: Austregisilus dum vixit, semper in me hostili animo fuit, & iam mortuus me prope interfecit. Ita infelix nec culpam agnouit suam, nec a beato viro veniam petiit, immo vero feruens malitia Augustodunum ire instituit, vt eius loci Episcopum perderet.

V. SVODAM- NO GVARNERIVS IN AVSTREGISILVM OBLOCVTVS.

In ipso autem itinere in pago quodam, cum omnes recubuissent, surrexit a mensa, & ad exonerandum ventrem secessit. Interim somno correptus obdormit. euigilans dicit assistenti

VI.

DIRAVIN-
DICTAIN
GVARNB-
RIVM.

stentibus: Austregisilus & Sulpitius hac hora vrceū aureum miserunt mihi. Quis vestram A
habet illum?] ita illufus homo aurum rapiens, aurum fomniat: fed plenum ira Dei vas il-
lud fuiffe, declaravit euentus: nam pergat auctor: Negatibus illis, se quidquam huiusmodi
vidiffe, sua verba repetiit, nesciens quid diceret. Mox verò intestina eius & viscera omnia
in cloacam deciderunt, eaq; nocte vitam perdidit. Ex eo tempore nemo ausus fuit regio-
rum ministrorū ab vrbe Bituricensi eam pecuniam extorquere, absterrete omnes tam di-
ro interitu illius, qui talis exactiois primus auctor fuisset. Subiicit auctor alia admiranda
de eodem Sancto aduersus rerū Ecclesiasticarum inuasores. Sed de his haftenus. Propaga-
ta est ad posteros memoria sancti Austregisili tum ob vitam sanctissimè ductā & miracu-
lis insigniter illustratam, tum etiam quòd in caelis ipsum viuere mundo defunctum post
obitū signa edita declararunt: colit Dei Ecclesia memoriā eius anniuersaria celebritate vi-
gesima die Maij. Qui autem ipsi successit Sulpitius, pariter inter Sanctos adnumeratur. B

VII.

Porro qui ob bella quibus Theodobertum fratrem è regno pellere laborauit, Theo-
doricus Rex subditos grauitè afflixit, in se diuinam vindictam concitauit: adeò vt vbi se
voti compotem factum, fratre perempto, putauit, ipse miserimè luens pœnas, regnum
atque vitam perdidit: sed hæc post triennium acciderunt, cum antea sanctum Colum-
banum è regni sui finibus expulisset, vt dicturi sumus anno sequenti. Sicque omnis illa, que
non super iustitiam religiosamque Christiano Regi decentem vitam regni moles innixa
erat, sed super prudentiam carnis, quæ mors^a est, vno fermè momento collapsa periit fun-
ditus, nulla relicta posteris filiis suis regni propagine. Sed de Theodorico ex impia Bruni-
childis auia consilio hauriente diuinam vltionem dicturi sumus anno sequenti.

Rom. 8.

IESV CHRISTI BONIFACII PAP. IV. HERACLII IMP. C
ANNVS ANNVS ANNVS
612. 6. 3.

I.
SARRACE-
NORVM IN
SYRIAM
GRASSA-
TIONES.

Q Vi nouus voluitur annus sexcentisimus duodecimus, Indictionis decimaquinta, iræ
Dei minimè expers fuit, cum malorum ingruentium nullus finis esset, vel saltem
momentanea quies. Cessantibus enim hoc anno Persis iam victoris exatiatis, prædisque
expletis, inuadentes Romanum Imperium Sarraceni in Syriam incurfiones seuissimas ha-
buerunt, ferro ignique cuncta miscentes: cum interea Heraclius Epiphoniam filiam Augu-
stam nuncupauit, quæ (vt habet Theophanes) à Sergio Patriarcha coronata est, idque an-
ni huius exordio: vergente verò ipso ad finem, iam prima Indictione currente, ab eodem D
Patriarcha Heraclius iunior eiusdem Imperatoris filius, idemque Constantinus cognomi-
natus, coronatus est, cum Imperator aduersus Persas in sequentem annum expeditionem
pararet. Hunc filium fuisse secundum spiritum Ioannis Episcopi Alexandrini, auctor est
Leontius in vita ipsius Ioannis.

II.

Quod ad res Francorum anni huius pertinet, infeliciter accidit, vt Theodoricus Rex
malis consilijs Brunichildis obtemperans, aduersus Dei seruos bellum gesserit, ex quo di-
ram in se vindictam prouocauit, qua postea exiit vita simul & regno. Hic enim est ille
annus, quo S. Columbanus probatissima sanctitatis Abbas, cum opera Brunichildis per
Theodoricum Regem expelleretur è suo quod in eius regno construxerat monasterio, va-
tacinatus est fore, vt intra triennium ipse penitus regno priuaretur, & monarchiam totius
Galliæ Clotharius obtineret. Cum igitur intra triennium ea contigissent impleri, errare E
planè noscuntur, qui eiusmodi persecutionem ad alia tempora referunt. Nos autem rei ge-
stæ historiā à Iona (non à Beda, vt errore aliqui putant) qui his temporibus vixit, & ab Eu-
stasio successore Columbanum hæc accepit, omni sinceritate conscriptam, ab omnibusque
fida auctoritate receptam, hic reddamus. Magno planè Dei beneficio factū apparet, vt vir
tantus ex Hibernia in Gallias veniens, illustraret temporibus his perditissimis Ecclesiam
Dei: quem præexcellsum meritis si quis aliqua ex parte exæquet Elia, haud mea sententia à
scopo veritatis aberrarit, cum videre sit in sanctissimo viro eremū cum suis colente, præter
mirificam abstinentiam, & exactissimam monasticam obseruantiam, atque alias eius emi-
nentes virtutes, Dei honoris zelum & fortitudinem animi ad Principes arguendos, qui &
in eo similiores est visus Elia, quòd persecutoribus non caruerit, nouo Achab, & altera Ieza-
bele, vt tu ipse probè cognosces, cum res anni huius ab eo gestas accipies.

Iam

A Iam annus vigesimus agebatur (vt idem Ionas Abbas est auctor) ex quo sanctus Colum-
banus veniens ex Hibernia Luxouienfè in Gallia monasterium erexerat, cum persecu-
tione cogente, inde exul cogitur proficisci: qua verò causa præcedente, eundem auctorem
exactè cuncta prosequente attende: qui ab exordio regni Theodoberti ac Theodorici
incipiens, ita ait^b: Mortuo Childeberto infra adolescentiæ annos, regnauerunt filij Chil-
deberti duo, Theodobertus & Theodoricus cum auia sua Brunichilde. Regno Burgun-
dionum Theodoricus potitur, regnum Austrasorum Theodobertus suscepit regendum.
Theodoricus ergo quia in terminis sui beatum Columbanum haberet, gratulabatur
non minimū. Ad quem cum sapissimè veniret, cœpit eum vlr Dei increpare, cur con-
cubinarum adulteris misceretur, & non potius legitimi coniugij solamine frueretur, vt
regalis proles ex honorabili Regina prodiret, & nō potius ex lupanaribus videretur emer-
gi. Cumque iam ad viri Dei imperium Regis sermo obtemperaret, & se ab omnibus illi-
citis segregare sponderet: mentem Brunichildis auia, secundæ (vt erat) Iezabelis, antiquus
anguis adit, eamque contra virum Dei stimulatam superbiæ aculeo excitat, quia cerneret
viro Dei Theodorico obedire. Verebatur enim, ne si abiectis concubinis Reginam aula
præfecisset, & dignitatis & honoris sui modū amputasset. O cecam fallacemque ac sibi ipsi
penitus mentientem prudentiam carnis, dum peccatis putat stabilitatem sibi parare do-
minij, iurumque proculcatione ius querere posse regnandi! Qualem autem ista sibi
ruinam pararit, dum iis artibus perpetuitatem regnandi quæsiuit, declarauit euentus.
Sed pergat Ionas^a:

III.

Tom. in vitæ
S. Colum. c. 17

Tom. in vitæ
S. Colum-
ban cap. 18.
apud Bedam.

Euenit ergo, vt quadam die beatus Columbanus ad Brunichildem veniret: erat enim
tunc apud Brocoriacum villam. Cumque illa eum in aulam venisse cerneret, filios Theo-
doricus, quos de adulterinis permixtionibus habebat, ad virū Dei adducit. quos cum vidisset,
sciscitatur quid sibi velint. Cui Brunichildis ait: Regis sunt filij: tu eos tua benedictione
robora. At ille: Nequaquam, inquit, istos regalia se epra suscepturos scias, quia de lupana-
ribus emerferunt. Illa furens, paruulos abire iubet. Egrediens ergo vir Dei regiam aulam,
dum limitem transiliret, fragor (terræ motus scilicet) exortus totam domum quatens, om-
nibus terrorem incussit, nec tamen miseræ feminæ furorem compescuit. Parat deinde in-
fidias moliri, vicinisque monasterijs per nuntios inperat, vt nulli eorum extra monasteri-
um iter pandatur, neque receptacula monachis eius vel quælibet subsidia tribuantur.

IV.
REDAR-
GVIT BRV-
NICHIL-
DEM, ET DE
TESTATVR
PROLEM
REGIAM
COLUMBANVS.

Cernens autem beatus Columbanus regios animos aduersum se permotos, ad eum
properat, vt suis monitis miseræ pertinaciæ impetum frangat: erat enim tunc temporis ad
Spilliam villam publicam. Quo cum iam Sole occumbente venisset, Regi nuntiant virum
D Dei inibi esse, nec in regijs domibus metari velle. Tunc ait Theodoricus, melius esse vi-
rum Dei opportunis subsidijs honorare, quam Dominum ex seruorū eius offensa ad ira-
cundiam prouocare. Iubet ergo regio cultu opportuna parari, Dei que famulo dirigi. Ita-
que venerunt, & iuxta imperium Regis oblata offerunt. Qui cum vidisset dapes & pocula
cultu regio ministrata, inquit quid sibi velint ista. Aiunt illi, sibi à Rege esse directa.
Abominatus autem ea, ait: Scriptum est: Munera impiorum reprobatur Altissimus. Non
enim dignum est, vt famulorum Dei ora cibus eorū polluantur, qui non solum suis, verum
etiam aliorum habitaculis famulis Dei aditum denegant. His dictis, vascula omnia in fru-
sta disrupta sunt, vinaque ac sicera solo diffusā, & cetera separatim dispersa. Pauefacti au-
tem ministri, rei gestæ causam Regi nuntiant. Tunc ille pauore percussus, cum auia dilu-
culo ad virū Dei properat, precantur de commisso veniam, se in posterum emendare pol-
licentur. His placatus promissis, ad monasteriū rediit. Sed pollutici vadimonij iura non diu
seruata violantur: exercentur miseriarū incrementa, solitaque à Rege adulteria parantur.

Quo audito, beatus Columbanus litteras ad eum verberibus plenas direxit, commi-
naturque excommunicationem, si emendare delicta non vellent. Ad hæc rursus permota
Brunichildis, Regis animum aduersus beatum Columbanum excitat, omniq; conatu per-
turbare contendit, orabatque proceres aulicos optimates omnes, vt Regis animum contra
virum Dei perturbarent. Episcopus autem sollicitare aggressa est, vt de eius religione de-
trahendo, statum regulæ, quam suis custodiendam monachis indiderat, macularent. Ob-
temperantes igitur aulici persuasionibus miseræ Regine, Regis animum contra virum Dei
perturbant, cogentes vt accederet, ac religionem probaret. Coactus itaque Rex ad virum
Dei Luxouien venit, conqueisibusque est cum eo, cur à prouincialium moribus discederet,
& intra septa secretiora omnibus Christianis aditus non pateret. Beatus itaque Columba-
nus,

VI.
CONCITA-
TVR THEO-
DORICVS
REX AD-
VERSVS CO-
LUMBANVM.

CHRISTI
612.BONIFACII PAP. IV.
6.HERACLII IMP.
3.

mus, ut erat audax & animo vicens, talia obiicienti respondit, se consuetudinem non habere, ut secularibus hominibus & à religione alienis famulorum Dei habitationis pandat introitum, sed opportuna aptaque loca ad hoc habere parata, quo omnium hospitem aduentus suscipiatur. Ad hæc Rex: Si, inquit, largitatis nostra munera & solaminis supplementum capere cupis: omnibus in locis omnium patebit introitus. Vir Dei respondit: Si quod nunc usque sub regularis disciplinæ habentis constructum fuit, violare conaris: nec tuis muneribus, nec quibuscumque subsidiis me fore à te scias sustentandum. Et si hanc ob causam tu hoc in loco venisti, ut seruatorum Dei cœnobia destruas, & regularem disciplinam macules: scito tuum regnum funditus ruiturum, & cum omni propagine regia demergendum. Quod postea rei probauit euentus. Iam enim temerario conatu Rex resectorium ingressus fuerat. His ergo terribus dictis, foras celer repedit. Duris post hæc viri Dei increpationibus Rex urgetur. Contra quæ Theodoricus ait: Martyrij coronam à me tibi inferendam speras? Non esse ait tantæ dementiae se, ut hoc tantum patraet scelus: sed quæ sunt potioris consilij agere, & utiliora paraturum: ut quia ab omnium secularium moribus desciscat, qua venerat, ea via repedare studeat. Aulicorum simul consona voce vota prorumpunt, se habere non velle his in locis, qui omnibus non societur. Ad hæc beatus Columbanus se dicit de cœnobij septis non egressurum, nisi violenter abstrahatur.

VII.
COLUMBANUS DVGITVR IN EXILIUM.

Discessit ergo Rex, relinquens virum quemdam procerem, nomine Baudolfum. Is enim cum remansisset, virum Dei à monasterio pellit, & penes Vefontionem oppidum perducit ad exilandum, quoad usque regalis sententia de eo quid voluisset, decerneret. At Dominus voluit ostendere non egressum esse solùm Columbanum, sed diuinam virtutem illi indissolubili vinculo iunctam eum sequi. Nam attende quid accidit: Commorans ergo inibi, audit carcerem plenum esse damnatorum hominum mortis damna expectantium. Ad quem vir Dei properat, ingressusque ostium, nullo obtante, verbum Dei damnatis depromit: spondenteque illi, si liberarentur, emendaturos, & de commissa noxa poenitentiam acturos. Beatus itaque Columbanus post hæc ministro Domoali, cuius superius fecimus mentionem, imperat, ut manu ferrum, quo compedes irretiti erant atque innexi, apprehendat & trahat: quod ille apprehensum trahit, & velut frutex putrefactus per partes comminuitur, egrediensque carcerem damnatos solutis compedibus iubet. Peracto autem Evangelici cultus officio (pedes enim lauit, linteoque absterxit) imperat deinde ut ecclesiam petat, & commissi sceleris poenitendo ac fletibus ablucendo culpas lauent. Properantes ergo illi, ecclesie fores obseratas reperiunt.

VINCIOS LIBERAT COLUMBANUS.

VIII. Tribunus igitur militum cum vidisset virtute Dei per beatum Columbanum damnatorum compedes fractos, & vacuum sibi tantummodo relictum ergastulum, insequi calces damnatorum, ac si à fomno excitatus, cum militibus coepit. Illi verò post tergum appropinquare satellites videntes, & fores ecclesie obseratas cernentes, gemina vallati angustia, virum Dei compellant, ut eruantur. Ille autem anxio anhelitu sursum caput attollit, precaturque Dominum, ut sua virtute ereptos è ferro non sinat denuò tradi satellitum nexui. Nec morata auctoris bonitas, fores firmis obseratas claustris referat, atque in angustia positus aditum pandit, pernicioque cursu ingrediuntur ecclesiam. Fores autem post damnatorum introitum in oculis militum absque humana manu obserantur, ac si custos vsu clauigero perniciose & referasset & obserasset. Perueniens ergo beatus Columbanus cum suis, simulque & Tribunus cum militibus, fores obseratas reperiunt: Aspasiumque nomine custodem quaerunt, ut clauis largiatur. Qui cum venisset, clauigeroque vsu fores referare voluisset, ait se numquam diligentius obserata claustra inuenisse. Nec quisquam post ausus est damnatis iniuriam inferre, quos diuina virtus eruerat.]

IX. Ista tam grandia atque patentia eo potissimum tempore à seruo suo Deus peragi voluit, quod aduersarijs eius innotesceret, qualis esset, quem exturbarent & eiecissent: ut vel timore concussi Pharaonem saltem imitarentur, qui visis prodigijs, quem à se reiecerat Moysen, iterum atque iterum reuocauit. His quidem admonitus qui eum in exilium deducebat, ab eo recedens, dimittit ipsum abire liberum: at Reges non sic. nam audi Ionam: Cum nullus, inquit, contrarius existeret, ipse per mediam urbem cum suis ad monasterium regreditur. Quo audito, Brunichildis ac Theodoricus, quod scilicet ab exilio reuertisset, atrocioribus iræ aculeis stimulantur, iubentque militum cohortem, ut rursus virum Dei abstrahant, & ad pristinum prorsus exilium reuocent. Venientes ergo milites cum Tribuno, peragunt septa monasterij, virumque Dei perquirunt. Residebat autem ille in atrio ecclesie, librumque legebat. Vbi cum sæpè venissent, & prope eum transirent, ita ut nonnulli

Tom. in Columba. c. 19.

ITERVM QVAESITVS AD EXILIUM COLUMBANVS.

CHRISTI
612.BONIFACII PAP. IV.
6.HERACLII IMP.
3.

A nulli in eius pedes offenderent, & vestimentis suis eum tangerent, sed obsecratis luminibus nequaquam eum viderent; erat spectaculum pulcherrimum. Ille autem otians cernebat querentes, nec omnino videbatur: illi in medio eorum positum, cum viderentur ab eo, non videbant. Venitque Tribunus, intuitusque per fenestram, virum Dei videri inter ipsos residere & legere: cernensque virtutem Dei, ait: Quid tam intentè atria ecclesie peragratis, nec omnino reperitis? Nequaquam amplius insanae errore cor vestrum decipiatur: non enim vos poteritis eum inuenire, quem virtus diuina regit. Redite ab hac intentione, & Regi properemus nuntiare, quia eum minimè reperistis. Datur aut manifestè intelligi, Tribunum militum non sponte ad parandum viro Dei iniuriam venisse, & idè ad eum videndum lumen meruisse.

Renuntiantibus ergo illis auribus Regis, ille aucto furore miserae intentionis, Bertharium Comitum ad eum requirendum attentius virorum cum presidio, simulque & Baudolfum, quem superius miserat, destinauit. Quò cum venissent, beatum Columbanum in ecclesia positum psallentem & orationi deditum cum omni congregatione fratrum reperiunt, sicque virum Dei alloquuntur: Vir Dei, precamur, ut tam regis, quam etiam nostris præceptis obedias, egressusque pergas co itinere, quo primùm his aduentasti in locis. At ille: Non enim, inquit, reor placere Conditori, semel natali solo ob Christi timorem relicto, denuò repedare. Cumque nullatenus cernerent sibi virum Dei obedire, relicto quibusdam, quibus ferocia animi fortior erat, Bertharius abscellit. Hi verò qui remanserant, virum Dei hortantur, ut illis miseretur, qui ad tale opus patrandum infeliciter fuerant relicti, eorumque periculo consulerent: qui si eum violenter non abstraherent, mortis periculum incurrerent. At ille ait, iam sapius testatum esse, nisi vi abstraheretur, se non discessurum.

X. Illi autem gemino vallati periculo, vndique urgente formidine, pallium, quo indutus erat, attingunt: alij genibus prouoluti, cum lacrymis precantur, ut pro tanti sceleris culpa illis ignosceret, qui non suis desiderijs, sed regis obtemperarent præceptis. Videns itaque vir Dei, periculum aliorum fore, si sua seueritati satisfaceret, cum omnium eiulatu atque mœrore egreditur, deputatis à Rege custodibus, qui quousque ditionis suae regno pellere non eum relinquerent, sed pariter cum illo ambularent: inter quos primus Ragamundus erat, qui cum vniuersis fratribus velut funus subsequens, Nannetes eum usque perduxit. Anxius itaque pater tantorum membrorum dispendio, caelos respicit: Æterne, inquit, conditor rerum, tu nobis locum præpara opportunum, quo tibi tuae famulentur in saecula plebes. Consolatur deinde vniuersam simul cohortem, ut spem non perdant, sed omnipotenti Deo immensas laudes rependant. Se hoc non dispendium suum vel suorum pati, sed ob multiplicandas monachorum plebes hanc esse dactam occasionem. Et quicumque se sequi velint, promptissimo animo ad sustinendas iniurias conuenirent: qui verò in supradicto cœnobio remanere voluerint, securi in hoc loco remanent: citò Dominum de eorum mœrore victionem daturum.

Se d cum æquo animo de custodia pastoris segregari nollent, custodes Regis inquit, nequaquam hinc se sequi alios permitturos, nisi eos quos sui ortus terra dederat, vel qui è Britannicis aruis ipsum secuti fuerant; ceteros qui Gallico orti forent solo, præceptis esse regis inibi remansuros. At cum egregius pater cerneret vi à se sua membra discerpi, tam eius quam etiam membrorum suorum dolor multiplicabatur, & pro tanti sceleris pondere Dominum omnium consolatorem deprecatur, ut quos à se regia pertinacia segregabat, ipse sua custodia tueretur. Inter quos venerabilis vir, qui post in eodem monasterio pater extitit, Eustasius discipulus & minister sancti viri violenter auellitur, intendente super eum Nugerio * auunculo eius, qui Lingonicæ Ecclesie Pontifex erat. Egressus ergo vir sanctus cum suis vigesimo anno post incolatum eremi illius, per urbem Vefontionem Augustodunumque ad Auellonem castrum peruenit.]

XI. Porro qui eum auulsus ab alijs secutus est intimus discipulus ipseus Eustasius, ut Lucas Paulum, totum iter illud ad Italiam usque accuratè recensuit, scribens Itinerarium: à quo Ionas, qui vitam sancti conscripsit, accipiens intexuit Actis eius, prout ipse eum citans profiteri videtur, relegens loca singula, singulasque personas, apud quas hospitio susceptus est sanctus: sicque sicuti veram certamque, ita elegantissimam historiam scripsit, quam si integram legeris, planè discas totum illud iter exilij nihil aliud fuisse, quam longè ductum eiusdem viri Dei triumphum, quo ipsius victoria aduersus Reges, & eorum detestanda crudelitas signis atque prodigijs est ubique locorum decantata. Nos autem breuitatis causa

ea quæ tunc crebrò sunt facta in via miracula referre prætermittimus, hic illa rãtummodò reddituri, quæ ipsi cum Clothario Rege primùm, inde verò cum Theodoberto pariter Rege Francorum intercesserunt. Sed primùm quæ vltima est verba locutus cum Ragamundo misso à Rege Theodorico, vt extra limites regni sanctum virum deduceret, audiamus.

XIV. PRAEDICTIOES COLUMBANI DE REGNO FRANCORVM.

Ion. in vita S. Columbani cap. 21.

Ait enim Ionas, quod cum Antifiodorum peruenissent, ad eum qui se ducebat conuersus Columbanus, hæc dixit: Memento, ô Ragamunde, quod Clotharium, quem nunc spernitis, intra triennium dominum habebitis. At ille: Cur, inquit, talia domine mihi ais? Illeque ait: Videbis profus quæ dixi, si tuc vitam cum superis feras. Hoc ipsum vaticinium depromere coactus est Columbanus, dum vnà cum affine Theodoberti & amico Theodorici in conuiuio resideret in via apud Turonensem Episcopum Leuparium, qui ipsum visitantem S. Martini sepulchrum exceperat mensa. Nam de his hæc Ionas: Cum hora refectionis cum eo in mensa resideret, interrogatus cur retrò ad patriam repedaret, respondit: Canis me Theodoricus à meis fratribus abegit. Tunc vnus è conuiuiis, Chrodoaldus nomine, qui amitam Theodoberti Regis in coniugium habebat, Regi tamen Theodorico fidelis erat, huic viro Dei humili voce respondit, esse melius lac potare, quam absinthium. Putabat enim ea verba in amaritudine animi & cordis odio ab ipso prolata. Cui vir Dei ait: Cognosco te Regis Theodorici fœderis iura seruare velle. At ille fatetur, se fœdus fidei promissæ, quamdiu valeret, obseruare. Cui beatus Columbanus respondens: Si, inquit, Regis Theodorici vincus es fœdere, amico tuo & domino latus eris à me legatus directus. Hæc ergo eius auribus infer: Et ipsum & suos liberos intra triennij circulum esse delendos, radiculusque eius stirpem Dominum esse eradicaturum. Cur, inquit supradictus vir, famule Dei talia promis? At ille: Non enim queo silere, quæ mihi loquenda Dominus tradit. Hæc ibi tunc Columbanus.

XV. Ion. in vita S. Columbani cap. 23.

munus QVÆ CO- LUMBANVS CVM REGE CLOTHARIO.

Sed quomodo, cum ad Clotharium Regem peruenit, eadem prædixit, ab eodem auctore sic accipe: Post ad Clotharium Chilperici Regis filium, qui in Austrasiis Francis regnabat in extrema Gallia ad Oceanum positus, pergit. Porro Clotharius audierat, quantis qualibusve iniuriis virum Dei Brunichildis ac Theodoricus fatigauerant. Quem cum vidisset, veluti caeleste numen recepit, oransque precatur, vt si velit, intra sui regni terminos resideat, seque ei, prout voluerit, famulaturum. At ille nequaquam ait his in locis se consistere velle, vel ob suam peregrinationem augendam, vel illis inimicitiarum occasionem sedandam. Tenuit ergo eum Clotharius quantis potuit penes se diebus: castigatusque ab eo pro quibusdam erroribus, quibus vix aula regia caret, spondet se Clotharius iuxta eius imperium omnia emendaturum. Erat enim Clotharius solers in amore sapientiae: inuentum ergo optatum munus gratificabatur. Morante igitur eo penes Clotharium, lis oritur inter Theodobertum & Theodoricum disceptantibus vtrisque de regni termino. Et vtrique ad Clotharium legatos dirigunt, vterque aduersus fratrem auxilium postulat. Quod Clotharius beato viro insinuare procurat, consulens, si videretur eius consilio, se vni consentiendo, contra alium dimicare. Ad quem ille, prophetico repletus spiritu, ait: neutris eum fore pariturum consiliis, in suam autem intra triennij tempus ditionem vtrorumque regna venire. Videns autem Clotharius à viro Dei talia sibi prophetico ore dici, neutri parere voluit: sed promissum sibi tempus fideliter expectans, postea potitus est triumpho victoriae. Hæc ad Clotharium dicta Deus voluit miraculis ibidem recensitis consignari, ne posset de eorum euentu vllatenus dubitari.

XVI.

Dignum planè consideratione videtur, quanto suo damno Reges in seruos Dei delinquant, & quantum sibi acquirant emolumenti, cum eos amore prosequuntur atque fouent. Exemplo planè id perspicue cernere est in eodem, de quo est sermo, Francorum Rege Theodorico: qui licet peccatis haud leuibus esset obnoxius, dum tamen Columbanum Dei seruum benè habuit & officiis frequentauit, prospera illi cuncta ac felicia euenerunt, atque in bellis victorias & alia bona plurima est consecutus. simulac verò redarguentem prosequitur odio, persequitur, & extra regnum proiicit: mox ac si à fundamentis reuulsus esset lapis, cui regni moles inniteretur, bello exorto ciuili, nutare coepit, ac breui totum penitus collapsum est ipsius regnum, vt audies.

XVII.

Ion. ibid. c. 26

Sed quæ sunt modò anni huius reliquæ eiusdem sancti res gestæ, prosequamur. Venisse eum post hæc ad Theodobertum Regem, idem Ionas affirmat, qui subdit: Exinde ad Theodobertum Regem venit. Quem cum Theodobertus vidisset, ouans suis sedibus recepit. Iam enim multi fratrum post eum ex Luxouio venerant, quos ille veluti ex hostium præda

A præda ereptos suscipiebat. Porro illis in regionibus ipsum aliquantisper morari ob conuersionem proximè positorum Sueuorum, diuinus Spiritus iussit, cui obtemperans, idololatrias ad Christi fidem conuertit. Quomodo autem acciderit, audi: Sunt (inquit Ionas) inibi vicinæ apud Moguntiam nationes Sueuorum. Vbi cum moraretur, & inter habitatores loci illius progrediretur, reperit eos sacrificium profanum libare velle, vasque magnum, quod vulgò cupam vocant, quod viginti modios amplius nec minus capiebat, ceruisia plenum in medio positum. Ad quod vir Dei accessit, sciscitaturque quid de illo fieri vellet. Aiunt illi, se deo suo Vadono nomine, quem Mercurium (vt alij aiunt) autumant esse, libare velle. Ille autem pestiferum opus audiens, vas insufflat, miroque modo vas cum fragore dissoluitur, & per frustra diuiditur. Vas ergo dum rapido cum liquore ceruisiæ prumpit, manifestè est datum intelligi diabolum in eo vase esse occultatum, qui per profanum liquorem caperet animas sacrificantium. Videntes autem barbari, stupefacti, aiunt magnum virum Dei habere halitum, qui sic posset dissoluere vas ligaminibus munitum. Castigatos itaque Euangelicis dictis, vt ab his segregarentur sacrificiis, domum redire imperat. Multi enim eorum tunc per beati Columbani suasum vel doctrinam ad Christi fidem conuersi Baptismum sunt consecuti: alios quos iam lauacro ablutos error detinebat profanus, ad cultum Euangelicæ doctrinæ monitis suis, vt bonus pastor, Ecclesiæ sinibus reducebat. In sequentem vique annum illic moratum esse Columbanum, auctor ostendit. Quæ autem antequam recederet, Theodoberto Regi iam aduersus fratrem bello certanti fuisset, suo loco dicturi sumus.

SVEVI IDOLOLATRAE AD CHRISTVM CONVERSI.

Dum verò anni huius res gestas S. Columbani Ionas recenset, ad S. Desiderium Viennensem Episcopum orationem conuertens, hæc ait: Eo itaque in tempore Theodoricus & Brunichildis non solum aduersus Columbanum insaniebant, verum etiam & contra sanctissimum Desiderium Viennensis vrbis Episcopum aduersabantur. Quem primò exilio damnatum, multis iniuriis affligere nitebantur, ad postremum verò glorioso martyrio coronarunt. Cuius gesta scripta habentur, quibus & quantis aduersitatibus gloriosos apud Dominum meruit habere triumphos. Hæc de his Ionas obiter, ad Columbanum suum moxlylum conuertens. Non tyrannicè primò irrupit Rex in Desiderium, sed eum antea in Concilio Cabilonensi per suæ factionis Episcopos damnari præcepit: qui depositus gradu, eiectus est in exiliu, atque martyrium consecutus. Eadem de Desiderij Episcopi exilio atque martyrio alij, qui persecuti sunt res Francorum, testati sunt: sed Acta quæ citat Ionas, nondum vidimus. Hoc ipso namq; Redemptoris anno S. Desiderium martyrio vita functum, lapidibus obrutum, Sigebertus testatur in Chronico, & (vt puto) ex eius martyrij Actis. Ado eiusdem Viennensis Ecclesiæ Episcopus tradit S. Desiderio subrogatum fuisse Domnolum virum pietate insignem, cuius charitas in redimendis captiuis maximè enituerit. Porro Desiderius in numerum sanctorum Martyrum cooptatus, in Ecclesia Catholica duplici memoria annua celebratur. Post hæc autem edita in lucem prodiit epistola Adonis Viennensis ecclesiæ Episcopi de martyrio sancti Desiderij, omni quidem acceptatione dignissima, quam, si cupis plura de eodem sanctissimo Martyre scire, consulere poteris. Extat ipsa quidem Tomo sexto Antiquarum lectionum per Canisium collectarum.

XVIII. S. DESIDERIVS EPISC. VIENNENS. POST EXILIUM MARTYR EFFECTVS.

Martyrolog. Rom. II. Feb. 23. Maij. Antiq. lect. 10. p. 445.

IESV CHRISTI BONIFACII PAP. IV. HERACLII IMP.

ANNVS 613.

ANNVS 7.

ANNVS 4.

E

Cum Christi Redemptoris annus ageretur sexcentessimus decimustertius, Indictionis prime, rursus consueta Persarum irruptione afflictatù est Orientis Imperium: de quo ista in Græcoru Annalibus: Anno Imperij Heraclij quarto coeperunt Persæ Damascum, & captiuum duxerunt populù multum: Heraclius autem Imperator, legatis ad Chosroem missis, rogauit eum, vt parceret hominum sanguinem immisericorditer fundendi, & definirer tributa, & acciperet pacta. Qui legatos inefficaces dimisit, nulla eis reddita ratione, sperans comprehendere Romanum modis omnibus principatum. Hæc de rebus bellicis ex Theophane. Ex quo autem Damasci hic facta est mentio, quid in eius territorio contigerit, vbi per Sarracenos ante aliquot annos incurso facta est, hic describendum putamus, quod certus annus, quo id acciderit, non ponatur. Porro eiusmodi ingens miraculum scriptum

Miscel. lib. 18. ann. 4. Heraclij. DAMASCVS A PERSIS CAPTA.

scriptum fuit per S. Anastasium Sinaitam, de quo plura superius; postea autem in oratione A de imaginibus tertia à Ioanne Damasceno recitatum eius verbis in hunc modum:

II. Quatuor passuum millibus à Damasco distat locus, qui Carsatas dicitur, quo in loco sancti Theodori templum est. In hoc templum ingressi Saraceni, omnibus illud sordibus & immunditiis ex feminarum & puerorum atque animalium rationis expertium commixtione scedauerunt. Quadam igitur die cum plures ipsorum considerent, & colloquerentur, vnus eorum sagittam in S. Theodori intorsit imaginem, & dexterum ipsius humerum vulnerauit: statimque sanguis defluxit, & ad extremam vsq. imaginis partem decidit, omnibus id quod factu fuerat, sagittamq. in humero Sancti defixam, & sanguinem emanantem contuentibus. Quo tamen admirabili signo perspecto, non respicerunt, nec cum qui sagittam coniecerat pernituit, nec quisquam eorum commotus est, non recesserunt è templo, nec illud commaculare destiterunt. Attamen extremo sunt affecti supplicio. Cum enim viginti essent eorum familiae qui in templo commorabantur, intra paucos dies acerbissimo omnes morbo delecti sunt, cum eo in loco nemo ipsorum diebus illis interierit, exceptis iis qui in templo fuerant commemorati. Hæc igitur imago sagitta percussa adhuc superest, sagitteque vulnus habet & vestigia sanguinis. Multi autem eorum qui rem viderunt, & eo tempore fuerunt, quo res hæc admiranda contigit, adhuc viuunt: & ego eius imaginem vidi, & quod vidi monumentis mandauit] hæcenus de his Damascenus ex Anastasio Sinaita; quæ incerto nobis anno facta, hic (vt dictum est) Damasci cladis à barbaris illata: occasione certo anno voluimus consignata posuisse.

IN SACRI-
LEGOS DI-
VINA VIN-
DICTA.

III.
HERACLII
INCESTU-
SVM CON-
XVGIYM.

IV.
S. THEODO-
RI SICEO-
TABOBTVS
c. Apud Sur.
die 22. April.

III. Quo item anno Heraclius, defuncta iam antea vxore, incestuosas nuptias contrahens, neptem suam (quod nefarium est existimatum exempli) in matrimonium duxit. de quo hæc ex Theophane in Annalibus Græcorum: Heraclius eodem anno duxit incestu Martinam neptem suam vxorem, & pronuntiauit eam Augustam coronatam à Sergio Patriarcha.] hæc ibi. Porro detestandum id habitum est facinus, nec à Deo sine vindicta dimissum: Zonaras enim, vbi de Heraclij obitu agit, nec non Cedrenus, & alij, eum turpia passum tradunt atque nefanda, quæ referunt: quibus quisque intelligere potuisset, Deo maximè displicuisse eiusmodi nuptias, quantumlibet Patriarchæ consensione sustulatas, quas admodò monstruosa vindicta fuerit persecutus.

IV. Hoc eodem anno, quo absoluitur tertius Imperij Heraclij, & quartus inchoatur, migrat ex hac vita ad Deum celeberrimus ille sanctus Theodorus Siceota ex Episcopo Archimandrita, de quo plura sepeque superius dicta sunt. Eleusius eius discipulus, qui res ab eo gestas scriptis mandauit, hæc de tempore obitus in fine habet: Decessit è vita sanctissimus & beatissimus ac fidelissimus Christi seruus Theodorus tertio Imperij anno pietatis & Christi studiosissimi Imperatoris Heraclij, quo quidè anno filius eius Deo charissimus creatus fuit Cæsar, Indictione prima, die vigesima secunda mensis Aprilis. Cuius precibus vtinam ad Christi Dei nostri tribunal misericordiam consequamur, &c.] hæc auctor, qui eam de rebus gestis viri sanctissimi descriptionem eiusmodi testificatione consignat: am reliquit, ad finem eius hæc habens, de quibus & superius mentio facta est: Hæc ego Eleusius, qui & Georgius à S. Theodoro vocatus sum, omnia Deo adiuuante conscripsi. Neque verò miraculorum ipsius expertus fui, sed ea maximè omnium expertus sum. Cum enim parentes mei ex oppido Adigermaro oriundi diu simul vixissent, nec vlllos possent liberos suscipere, ad sanctum virum accesserunt, cumque zonas, quibus ille benedixerat, accepissent, ego conceptus sum, & in lucem editus, & infans ipsi oblatus: qui & in eius sancto monasterio enutritus, à religiosissimo præfecto litteras didici. Cumque parentes mei filium alterum S. Theodori precibus suscepissent, eius illi nomen imposuerunt. Duodecim igitur annorum spatium, quo apud illum vixi, multorum miraculorum, quæ ab ipso facta sunt, inspektor fui: quæ autem ab illo superioribus temporibus gesta fuerant, ea vel à ministris eius qui spectatores extiterant, vel ab iisdem qui curati sunt, accepi: quamquam & multa me oblitum esse confiteor, & nonnulla propter imbecillitatem meam prætermittisse. Pauca igitur è plurimis attingi, &c.] Porro sancti Theodori memoria in benedictione est tam apud Græcos, quam Latinos, æque anniuersaria die celebrantes Natalem ipsius, quo ex hac vita discessit (vt dictum est) vigesima secunda mensis Aprilis.

V. Hic idem est annus, quo Theodobertus Francorum Rex victus à Theodorico fratre, initiari clericatu coactus, tandem occiditur: quod supplicium anteuertisset omnino, si S. Columbani consilijs paruisset. At quomodo se hæc habuerint, accipe ex eodem, de quo superiori

A superiori anno, auctore Iona: Interea, inquit, inter Theodoricum Theodobertumque lis firmatur, ac quisque aduersus fratrem vsque ad internecionem defauit, vtriusque gentium robore superbientibus. Inter hæc vir Dei Columbanus ad Theodobertum accedit, eique suadet vt ex præ arrogantia supercilium deponat, seque clericum faciat, & in ecclesia positus sacre subderetur religioni, ne simulcum damno præsentis regni æterna pateretur vitæ dispendia. Quod dictum & Regi & omnibus circumstantibus risum excitat, aientes se numquam audisse merungum in regno sublimatum voluntariè clericum fuisse. Detestantibus ergo omnibus, beatus Columbanus ait: Si voluntarius nullatenus clericatus honorem sumit, in breui inuitus clericus existeret. His ergo dictis, vir Dei ad cellulam remeant, moxque prophetici dicti euentum res non diu dilata affirmat. Nec mora, Theodoricus Theodobertum ad bellum prouocat, & prope Tullum deuictum fugat, postque collecto exercitus robore persequitur. Simili modo gentium multarum Theodobertus robore valatus, ad Tulbiacense castrum pugnaturus occurrit. Ibi prælio inito, innumera gentium B phalanges ex vtroque exercitu perierunt, & victus tandem Theodobertus fugit.

Ion. in vit.
S. Columbani
cap. 27.

VATICI-
NIVM CO-
LUMBANI
DE THEO-
DOBERTO
REGI.

VI.

VI. Eo igitur tempore vir Dei in eremo morabatur, contentus tantum vnus ministri Chagnoaldi famulatu. Ea hora ergo qua apud Tulbiacum commissum est bellum, supra quercus putrefactum truncum vir librum legens residebat: quem subitus sopor oppressit, & quid inter duos Reges ageretur vidit. Moxque excitatus, ministrum vocat, cruentamque Regum pugnam indicat, ac multum humanum sanguinem fufum suspirat. Cui temerario conatu minister ait: Pater mi, Theodoberto tuis precibus præbe suffragium, vt communem debeller hostem Theodoricum. Ad hæc B. Columbanus ait: Stultum ac religioni alienum consilium ministras: non enim Dominus ita voluit, qui nos pro inimicis nostris orare præcepit. Inquisiuit ergo post minister temporis diem & horam, reperitque ita fuisse, sicut viro Dei fuerat reuelatum. Persecutus est ergo Theodobertum Theodoricus, & suorum prodicione captum ad auiam Brunichildem direxit. Quem cum auia recepisset, quia Theodorici partibus Brunichildis fauens erat, sicens Theodobertum fieri clericum rogauit, at non post multos dies impiè nimis post clericatum perimmi iussit.] hæc de exitu Theodoberti Iona sui temporis scriptor. At recentiores qui persecuti sunt res Francorum, de Theodoberti clericatu nihil addunt verò, Brunichildem scuisse in filios Theodoberti, eos omnes neci tradentem. Sed de clericatu Regis præstat audire eos, qui tunc presentes his fuere. Sic igitur perit Theodobertus anno regni sui decimosextimo, cum & ipse eo anno coniugem occidisset. Cum verò Theodoricus ad annum decimum octauum sui regni peruenisset tradatur, sequenti anno de eius obitu acturi sumus.

THEODO-
BERTVS
REX OCCI-
DITVR.

VII.

D VII. At de Columbano horum omnium propheta diuinitus inspirato narrationem repetamus. Quidam autem in mente habuerit, si Deus annuisset, modo dicendum: Interea (inquit Iona) cogitatio in mentem ruit, vt Veneticorum, qui & Sclaui dicuntur (sive potius Sclauorum, qui in Venetia provincia partibus degerent) terminos adiret, cæcæque mentes Euan-gelica luce illustraret, ac ab origine per deuia aberrantibus veritatis viam panderet. Cumque hoc votis patrandum inesset, Angelus Domini per visum apparuit, paruoque ambitu, velut paginali solent stylo orbis describere circulum, mundi compagem monstrauit: Cernis, inquiens, quod maneat totus orbis desertus? perge dextra læuaque qua eligis, vt laboris tui fructus comedas. Intellexit ergo ille, non esse gentis illius in promptu fidei profectus: quieuitque in loco, donec aditus ad Italiam viâ pandat.] Et post alia nuper recentita, subdit ista: Beatus ergo Columbanus cum vidisset (vt superius diximus) deuictum à Theodorico Theodobertum, relicta Gallia atque Germania, Italiam ingreditur: vbi ab Agilulpho Longobardorum Rege honorificè receptus est: qui largita optione, vt intra Italiam quocumque in loco voluisset, habitaret, Dei consultu actum est, dum ille penes Mediolanum urbem moraretur, vt hæresis eorum fraudes, id est Arianae perfidia, Scripturarum cauterio discerpere ac disseccare vellet, contra quos etiam libellum florentis scientia edidit.] Longobardi namque magna ex parte eiusmodi tenebantur morbo oppressi, quos curare propensiori studio Columbanus laborauit. Pergit Iona dicere de monasterio ab eodem edificato in loco Bobium appellato.

Ion. in vit.
S. Columba-
ni cap. 26. in
fine.

Ion. ibid.
cap. 29.

VIII.

E VIII. Theodobertum, relicta Gallia atque Germania, Italiam ingreditur: vbi ab Agilulpho Longobardorum Rege honorificè receptus est: qui largita optione, vt intra Italiam quocumque in loco voluisset, habitaret, Dei consultu actum est, dum ille penes Mediolanum urbem moraretur, vt hæresis eorum fraudes, id est Arianae perfidia, Scripturarum cauterio discerpere ac disseccare vellet, contra quos etiam libellum florentis scientia edidit.] Longobardi namque magna ex parte eiusmodi tenebantur morbo oppressi, quos curare propensiori studio Columbanus laborauit. Pergit Iona dicere de monasterio ab eodem edificato in loco Bobium appellato.

COLUMBA-
NVS IN
ITALIAM
VENIT.

IX.

IX. Porro eum qui comitatus est sanctum virum in Galliis, Eustasium, Luxouium ad monasterium primum redire iussum, ex eodem auctore colligitur, & eo qui res gestas sancti Vualerici Abbatis conscripsit, eiusdem temporis scriptore, qui & testatur à sancto Columbano relictum præfectum monasterij Luxouienfis eundem Vualericum discipulum suum

suum eximie sanctitatis virum & in miraculorum editione prestantem, qui vna cum Eustasio vindicauerunt monasterium Luxouientse e manibus laicorum, qui postquam sanctus Columbanus recessit, diripere eius bona non sunt veriti. Porro ab eodem Vualerico propagatum est monasticum institutum in Gallis, edificante ipso aliud monasterium, adiuuante Clothario Rege Francorum apud Ambianum. Extant eius res gesta fideliter scripte in omnibus consentientes veritati, quibus & traditur a Iona Abbate conscriptam esse vitam S. Columbani, quod & affirmat Sigebertus de viris illustribus.

^a Habet eas Surius die 1. April.

^b Beda histor. Angl. lib. 2. cap. 3. EDILBERTHI ANGL. REGIS OBITIUS.

Accidit preterea, vt hoc anno primus Rex Anglorum Christianus Edilbertus ex hac vita transiret, de quo ista Beda: Anno ab incarnatione Dominica sexcentesimo decimo tertio (qui est annus vigesimus primus ex quo Augustinus Episcopus cum focus ad predicandum genti Anglorum missus est) Edilbertus rex Cantuariorum post regnum temporale, quod quinquaginta & sex annis gloriosissime tenuerat, aeterna calcis regni gaudia subiit: qui tertius quidem in Regibus gentis Anglorum cunctis Australibus eorum prouinciis, quae Humbro fluuio & contiguis ei terminis sequestrantur a Borealibus, imperauit, sed primus omnium caeli regna conscendit. & inferius: Defunctus vero est Rex Edilbertus die vigesima quarta mensis Februarii post viginti & vnum annos acceptae fidei, atque in porticu sancti Martini intra ecclesiam beatorum Apostolorum Petri & Pauli sepultus, vbi & Bertha Regina coniunx condita est. At licet hunc annum Redemptoris consignet Beda obitu Edilberthi Regis, tamen in eiusdem Bedae epitome annus obitus ipsius Regis ponitur sexcentesimo decimo sexto. Rursus vero, cum idem (vt vidisti) iterato affirmet, vigesimo primo anno, ex quo Fidem Christianam accepisset, esse mortuum: si numeres ab anno quingentesimo nonagesimo septimo, quo Fidem Christianam ipsum recepisse, idem ipse testatur in epitome, & liquet ex ipsius historia libro primo capite 23. & sequenti de quo dubitandi nullus est locus, cum id pateat ex S. Gregorij Papae litteris tunc datis: plane dicendum erit, ipsum Regem defunctum esse anno Redemptoris sexcentesimo decimo octauo. De quo pergit Beda: Qui inter cetera bona, quae genti suae consulendo conferebat, etiam decreta illi iudiciorum iuxta exempla Romanorum cum consilio sapientium constituit: quae conscripta Anglorum sermone hactenus habentur & obseruantur ab ea. In quibus primitus posuit, qualiter id emendare deberet, qui aliquid rerum vel Ecclesiae, vel Episcopi, vel reliquorum ordinum furto auferret: volens scilicet tuitionem eis, quos & quorum doctrinam susceperat, praestare. Vides quod fundamentum posuit, dum ad stabilendum perpetuo regnum animum semel addidit? Subdit vero Beda de persecutione facta sub eiusdem Regis successore:

X I. ECLL. ANGLICANA PERSECUTIONEM PATIITVR.

At vero post mortem Edilberthi cum filius eius Eadualdus regni gubernacula suscepisset, magno tenellis adhuc ibi Ecclesiae crementis detrimeto fuit. Siquidem non solum Christi fidem accipere noluerat, sed & fornicatione pollutus est tali, qualem nec inter Gentes auditam Apostolus testatur, ita vt vxorem patris haberet. Quo utroque scelere occasionem dedit ad priorem vomitum reuertendi iis, qui sub imperio sui parentis, vel favore, vel timore regio fidei & castimoniae iura susceperat. Nec superne flagella districtio nis perfido Regi castigando vel corrigendo defuere: nam crebra mentis vesania & spiritus immundi inuasionem premebatur. Auxit autem procellam huiusmodi perturbationis etiam mors Saberethi Regis Orientalium Saxonum: qui vbi regna perennia petens, tres filios suos, qui Pagani perdurauerant, regni temporalis heredes reliquit, coeperunt illi mox idolatriae, quam viuente eo aliquantulum intermisisse videbantur, palam seruire, subiectisque populis idola colendi liberam dare licentiam.

X II. Cumque viderent Pontificem celebratis in ecclesia Missarum solemnibus Eucharistiam populo dare, dicebant (vt vulgo fertur) ad eum, barbara instante stultitia: Quare non & nobis porrigis panem nitidum, quem & patri nostro Saba (sic namque eum appellare consueuerant) dabas, & populo adhuc in ecclesia dare non desistis? Quibus ille respondebat: Si vultis abluere fonte illo salutari, quo pater vester ablutus est, potestis etiam panis sancti, cui ille participabat, esse participes. Sin autem lauacrum vitae contemnitis, nullatenus valebit panem vitae percipere. At illi: Nolumus, inquit, fontem illum intrare, quia nec illo opus nos habere nouimus: sed tamen pane illo refici volumus.

X III. REGES IMPII ENDELVNT EPISCOPVM.

Cumque diligenter ac saepe ab illo essent admoniti, nequaquam fieri posse vt absq. purificatione sacrosancta quis oblationi sacrosanctae communicet: ad vltimum furore commoti aiebant: Si non vis assentire nobis in tam facili causa quam petimus, non poteris iam in nostra

A nostra prouincia demorari. Et expulerunt eum, ac de suo regno cum suis abire iusserunt. Qui expulsus inde, venit Cantium, tractaturus cum Laurentio & Iusto coepiscopis, quid in his esset agendum. Decretumque est communi consilio, quia satius esset, vt omnes in patriam redeuntes, libera ibi mente Domino deseruirent, quam inter rebelles fidei barbaros sine fructu desiderent. Discessere itaque primo Mellitus ac Iustus, atque ad partes Galliae secessere, ibi rerum finem expectare disponentes. Sed non multo tempore Reges, qui praconem a se veritatis expulerant, demoniacis cultibus impune seruiebant: nam egressi contra gentem Genuisiorum in proelium, omnes pariter cum sua militia corruerunt: nec sic (licet auctoribus perditis) excitatum ad scelera vulgus potuit corrigi, atque ad simplicitatem fidei & charitatis, quae est in Christo, reuocari.] haec de discessione Episcoporum Beda: quomodo autem diuino monitu sint reuocati, sequenti anno, quo contigit, dicturi sumus.

MELLITVS ET IYSTVS DISCEDVNT EX ANGLIA.

IESV CHRISTI BONIFACII PAP. IV. HERACLII IMP. ANNVS 614. ANNVS vltimus ANNVS 5.

Decimo quarto supra sexcentesimo anno Redemptoris nostri, Indictione secunda, Octaua Maij (licet aliqui habeant, vigesima quinta eiusdem mensis) Bonifacius Papa Quartus eius nominis moritur, cum sedisset annos sex, menses octo, ac dies tredecim, atque ordinationibus duabus creasset diaconos octo, & Episcopos per diuersa loca viginti quinque: sepultusque est in basilica sancti Petri. In monumentis Vaticanae basilicae collectis a Manlio istiusmodi epitaphium inscriptum eius sepulchro traditur:

BONIFACII PAPAE OBITIUS.

Vita hominum brevis est: hanc certa terminat hora, Sed vita aeterna deinde paratur iter. Quae non indecora, aut rursus peritura videtur, Sed pulchrum atque decens iam sine fine manet. Sic igitur quid mors stimulis agitaris iniquis? Quid feris incassum? Quid furibunda geris? Commoda nulla tibi poterunt tua facta referre, Nec prodesse potest impetus iste tibi. Gregorij semper monita, atque exempla magistri Vita, opere, ac dignis moribus iste sequens. Quo hic terra reputans sunt huius maxima vota Mittere ad astra animam, reddere corpus humo. Saucia multiplici, si quidnam membra dolore Rursus in antiquo puluere versa manent. Quae coniuncta animae stabilito in corpore surgant Ad vitam aeternam, te praecunte magis. Sancta fides merito, vita clementia Patris Spem certam hanc famulos insit habere suos.

EIVSDEM EPITAPHIVM.

Hic requiescit Bonifacius iunior, qui sedit annos sex, menses octo, dies duodecim, depositus est octauo Idus Maij, imperante domino Heraclio anno eius quinto.

E Extat ibidem eiusdem Bonifacij alia eiusmodi sepulchralis inscriptio: Gregorio quartus iacet hic Bonifacius almus, Huius qui Sedis fuit aequus rector, & adis. Tempore qui Phocae cernens templum fore Romae Delubra cunctorum fuerant quae demoniorum Hoc expurgauit sanctis cunctisque dicauit, Cuius natalis solemnitas qui celebratis Primis Septembris fert hoc lux quarta Kalendis.] haec ibi.

Sed quod habet de mense Septembris, non ad obitum refertur, sed ad creationem, quae natalis dici & celebrari antiquitus consuevit, licet ex Anastasio superius dictum sit, ipsum creatum die decimo octaua Septembris. Cumque post obitum vacasset sedes menses quinque & dies duodecim, Deuseddit Romanus, filius Stephani, ex subdiacono creatur

DEUSEDDEIT PAPA CREATVS.

Romanus Pontifex decimatertia die Nouembris. Hæc ex Anastasio. Vt autem subdiaconus Romanus Pontifex crearetur, nunc primum accidit absque maiorum exemplo: vt plane in clero magnas fluctuationes concitatas esse, sit argumento. Verum alia est lectio ab hac diuersa, vt dicat, filius Stephani subdiaconi. Sed vt, omisis alijs; Deus dedit eligeretur, egregia eius id sanctitas præstitit, qua miraculo inter tot tenebras illustratus emicuit.

II. Quo pariter anno Ecclesia Anglicana collapsa refurgit, & maioribus in dies incrementis augetur ac stabilitur. Siquidem Rex Adelualdus filius Edilberthi præter spem omnem Christianus effectus, Episcopos qui in Galliam fugerant, Mellitum & Iustum reuocauit post annum in Angliam. Quomodo autem hæc adeo inexpectata à Deo concessa fuerint, à Beda sic narratur: Cum verò Laurentius Mellitum, Iustumq; secutus, ac Britanniam esset relicturus, iussit ipsa sibi nocte in ecclesia beatorum Apostolorum Petri & Pauli, de qua frequenter iam diximus, stratum parari. In quo cum post multas preces ac lacrymas ad Deum pro statu Ecclesiæ fusas, ad quietendum membra posuisset, atque obdormisset: apparuit ei beatissimus Apostolorum Princeps, & multo illum tempore secreta noctis flagellis acrioribus afficiens, sciscitabatur Apostolica districtione, quare gregem, quem sibi ipse crediderat, relinqueret, vel cui pastorem oues Christi in medio luporum positas fugiens ipse dimitteret? An mei, inquit, oblitus es exempli, qui pro paruulis Christi, quos mihi in iudicium suæ dilectionis commendauerat, vincula, verbera, carceres, afflictiones, ipsam postremò mortem, mortem autem crucis ab infidelibus & inimicis Christi ipse cum Christo coronandus pertuli? His beati Petri flagellis simul & exhortationibus animatus famulus Christi Laurentius, mox mane factus, venit ad Regem, & reuocato vestimento, quantis esset verberibus laceratus, ei ostendit. Qui multum miratus, & inquirens quis tanto viro tales ausus esset plagas infligere: vt audiuit, quia causa suæ salutis Episcopus ab Apostolo Christi tanta esset tormenta plagasque perpeffus, extimuit multum, atque anathematizato omni idololatriæ cultu, abdicato connubio non legitimo, suscepit fidem Christi, & baptizatus, Ecclesiæ rebus, quantum valuit, in omnibus consulere & tanere curauit.

III. Misit etiam in Galliam, & reuocauit Mellitum & Iustum, eosque ad suas Ecclesias liberè instituendas redire præcepit. Qui post annum ex quo abierant, reuersi sunt. Et Iustus quidem ad ciuitatem Rhosi, cui præfuerat, redijt: Mellitum verò Londonienses Episcopum recipere noluerunt, idololatriæ Pontificibus magis seruire gaudentes. Non enim tanta erat ei, quanta patri ipsius regni potestas, vt etiam nolentibus ac contradicentibus Paganis, Antilitem suam posset Ecclesiæ reddere. Verum tamen ipse cum sua gente, ex quo ad Dominum conuersus est, diuinus se studuit mancipare præceptis. Denique & in monasterio beatissimi Apostolorum Principis ecclesiam sanctæ Dei genitricis fecit, quam consecrauit Archiepiscopus Mellitus.] hæc Beda.

IV. Sed de Britannia in Gallias transeat oratio, narratura terribile Dei iudicium aduersus improbum Regem Theodoricum, & nefariam Brunichildem Reginam eius auiam, qui post alia peccata deformia (vt vidimus) addiderunt vt bellum excitarint aduersus Dei seruos: nam postquam S. Desiderium Episcopum Viennensem occidendū curarunt, & S. Columbanum è suo regno longius expulerunt, aliud etiam nefandum sacrilegium his additum est ab impia femina: etenim virum sanctissimum necandum iussit Delfinum Episcopum Lugdunensem, vt Beda testatur^b, qui dum agit de Vuilfridi in Urbem peregrinatione, hæc ait: Cum menses aliquot in studijs occupatus felicibus exegisset, redijt ad Delfinum in Galliam, & tres annos apud ipsum commoratus, attonsus est ab eo, & in tanto habitus amore, vt heredem sibi illum facere cogitaret: sed ne hoc fieri posset, Antistes crudeli morte peremptus est, & Vuilfridus ad suam potius, hoc est, Anglorum gentis Episcopatum referuatus. Nam Brunichilda Regina, missis militibus, Episcopum iussit interfici: quem ad locum quidem, in quo decollandus erat, secutus est Vuilfridus clericus illius, desiderans cum eo (tametsi ipso multum prohibente) pariter occumbere. Sed hunc vbi peregrinū atque oriundum de natione Anglorum cognouere carnifices, pepercere illi, neque eum trucidare cum suo voluere Pontifice.] hæc Beda. Risimus autem recentiore auctorem, qui conatus est eandem Brunichildem excusare, Æthiopem lauans, quæ ab omnibus historicis huius temporis sacrilega, sanguinaria, & vbique nefaria conclamatur: neque enim Gregorij laudes crimina postea commissa purgant. Iam verò vbi cõpleta est iniquitas eius, adfuit tempus vt eiusdem S. Columbani sapius repetitum vaticinium impleteretur, quo præ-

^a Beda lib. 2. cap. 6.
LAVRENTII
EPISC. COR-
REPTIO, ET
ADELVAL-
DI REGIS
CONVER-
SIO.

REVOCAN-
TUR IN AN-
GLIAM E-
PISCOPI.

^b Beda lib. 5. cap. 20.
DELFINVS
EPISC. LVGD-
NONENSIS
VIT.

A dixerat fore vt intra triennij temporis spatium Clotharius totius Galliarum regno potiretur. Iam accepisti anno superiori, bello victum à fratre Theodorico Theodobertum è medio internecone esse sublatum anno regni sui decimosextimo, quem superiorè annum fuisse, ex ipsius regni exordio satis exactè superius est demonstratum: cum verò vno amplius anno Theodoricum regnasse maiores tradant, vtique hoc anno ipsum finem imposuisse regnandi, dicere opus est. Quem quidem fulmine ictum interiisse, Ionas^a Abbas sui temporis historiam scribens testari videtur: veneno autem necatum dolo Brunichildis auia ob inimicitias post obitum Theodoberti ortas, testatur Aimoinus^b, refertq; aliorum sententiam dicentium eum ex hac vita ereptum dysenteria morbo, decimo octauo regni sui anno. Sed accipe quæ Ionas de eius interitu habet, & addit de vindicta Clotharij in Brunichildem diuini iudicij seueritate vibrata. Vbi enim de Theodoberti obitu egit, ista mox subdit: Porro Theodoricum penes Metensem morans oppidum, diuinitus percussus, inter flagrantis ignis incendia mortuus est. Post quem Brunichildis filium eius Sigebertum in regnum succit.]

Antequam autem reliqua prosequamur, non prætereamus de hoc Sigeberto filio Theodorici in Regem proeucto egregium facinus, quod hoc tempore, ipso exordio eiusdem regni accidit: scribit id Vuilfridus Strabo magni nominis suæ ætatis auctor in rebus gestis S. Galli Abbatis de virgine eiusdem Regis sponsa, Fridiburga nomine, à S. Gallo à dæmone liberata, & Deo dicata, dignum quidem memoria exemplum, quod intextatur Annalibus. Vbi enim de virgine ornata narrationem absoluit, hæc auctor^c: Non multis euolutis diebus, volens Rex idem puellam suis thalamis sociare, celebri edicto sacerdotum & principum suorum senatum nuptiarum præcepit adesse sollempnijs. Cumque stipatus agmine procerum introisset vbi ipsa manebat, dixit illi: Ascendam in palatium: nam nuptiæ paratæ sunt, sacerdotes & capita populorum cum benedictionibus congruis aduenerunt. Quibus illa auditis, cecidit ad pedes eius, dicens: Mi domine, quia præterita passio suo me pondere tabefecit, vires absorbit valetudo contraria, & membrorum officia ægritudine sunt resoluta: da mihi vel septem dierum inducias, vt aliquatenus virium detrimeta recuperem, & sic tuis possim applicari conspectibus. Quam petitionem dum Rex pie susciperet, ad palatium remeauit.

Transactis interea septem diebus, circa matutinum Officium, puella cum duobus viris totidemq; puellis ecclesiam beati Stephani protomartyris introiuit, & secedens post ianuam templi, exiit se vestimentis regalibus, & habitum propositi sanctioris assumpsit, nescientibus hoc viris qui pariter cum illa aduenerunt. Deposito ergo terrenæ dignitatis amictu, sanctimoniarum nitorem cum quodam sui secuta contemptu, accessit ad altare, & in faciem proruens, Dominum studiosius adorauit: ac deinde cum se erigeret, cornu comprehendit altaris, & huiusmodi voces emisit: Beate Stephane, qui sanguine tuo testimonium Christo perhibuisti, deprecationem meam tuis meritis Domino commendato, vt tua intercessione hodie cor domini mei Regis conuertat secundum voluntatem meam, ne velamen, quod amore Dei suscepi, auferat de capite meo.

Viri ergo qui erant cum illa, hæc videntes, venerunt ad Regem, & nuntiauerunt ei quæ facta fuerant. Et ille aduocans sacerdotes & quosdam principes suos, cepit inquirere ab eis, quid super hac re faciendum censerent. Cyprianus Arelatenis Regi respondit: Quia (vt liquido claret) puella hæc, cum à dæmonio erueretur, hoc se voto, quod perfecisse videtur, constrinxit: cauendum tibi est, ne forte, si irritum feceris votum eius, rediuiuo dæmonum comprimatur incurfu, & sint illi nouissima peiora prioribus, tu verò tanti criminis reatum incurras. Rex ergo iustitiæ tenax, & timore Domini plenus, huic consilio deuotæ mentis pandit assensum: & ingressus ecclesiam, fecit afferri vestem nuptijs præparatam, & coronam sponsæ nitoribus imponendam. His allatis, dum puellam ad se iussisset accedere: sponsa Dei iam Agni comitatibus hærens, auelli non potuit ab altari, quia se timebat de ecclesia protrahendam.

Cumque instantiùs aræ cornibus inhæreret, Rex eam, ne timeret, admonuit: Hodie, inquiens, per omnia tuæ voluntatis videbis effectum. Porro illa inter spem & metum posita, caput super altare reclinans: Ecce, ait, ancilla Domini, fiat mihi secundum voluntatem eius. Rex verò iussit sacerdotibus, vt eleuarent eam, & ad se perducerent. Quo facto, induta est, illo iubente, veste regali, & sacro velamine coronata. Intuitus autem eam Rex religiosus, dixit illi: Ecce meis te nuptijs præparatam, sponsi cælestis, Domini nostri videlicet Iesu Christi cedo complexibus. Et dexteram eius comprehendens, posuit in altari: de-

THEODORICI
REGIS
FRANCO-
RVM IN-
TERITVS.
^a Ion. in Co-
lumban. c. 28.
^b Aimoin. l. 3.
c. 100.

VI.

^c Apud Strab.
16. Obsec. 21.
FRIDIBUR-
GÆ VIRGI-
NIS DI-
GNVM FA-
CINVS.

VII.
AD SACRYM
ASYLV M
FRIDIBVR-
GA CONF-
GAT.

VIII.

IX.

inde ecclesie limen excedens, lacrymis absconditum patefecit amorem. Post hac vocavit A eam, & iuxta se fecit in palatio residere, & donis ingentibus honoratam, prefecit monasterio ancillarum Dei, quod in honore B. Petri principis Apostolorum constructum est in Metensium ciuitate, vbi gesta sunt vniuersa quae proxima narratione retulimus. In his autem omnibus perficiendis secuta est puella consilium beatissimi Galli, qui eam, Domino auxiliante, a daemone liberauit.] haecenus de Fridiburga filia Gunzonis Ducis, sponsa verò Sigeberti Regis. In quo glorioso facinore non minus eluxit pietas Regis, cum religionem suis censuit affectibus praepoendendam, quam virginis de contemptis regalibus nuptijs ingens animi fortitudo.

X. Sed obfuit pio Regi auia Brunichildis, a qua post Theodorici patris obitum euectus fuerat in Regem: quotquot enim aduersus Brunichildem odium conceperant, in Sigebertum illud penitus conuertebant. Obfuit & detestabilis vita parentis, vt diuinitus immissa vindicta omnes filios eius secundum S. Columbani oraculum citò pertigerit. de his enim Ionas B ista habet: Itaque Clotharius memor prophetiae viri Dei, collecto exercitu, fines regni, qui suae ditioni debebantur, conatur accipere. Contra quem Sigebertus cum hostiũ cuneis pugnaturus aduenit. Quem Clotharius captum perimit, fratresque eius quinq. Theodorici filios cum auia Brunichilde cepit: pueros separatim peremit: Brunichildẽ verò primò ignobiliter camelo impositam, hostibus gylando monstrauit; postque indomitorum equorum caudis irretitam miserabiliter vita priuauit. Funditus ergo radicibusque deleta Theodorici stirpe, Clotharius potitus est trium regnorum solus monarchia. Quo facto beati Columbani propheta in omnibus impleta est.] haec Ionas: eadem pluribus Aimoinus & alij recensentes cuncta feminae improbae scelera, quam non duorum, sed vnus indomiti equi caudae alligatam tradunt, sicque miserando modo raptatam mori calcibus equi coactam. haec quidem Rex, vt clamanti in eam populo satisfaceret. Ait enim Aimoinus b:

a Ion. in vir. S. Columbani c. 28. BRVNICHILDIS ET FILIORVM THEODORICI MERITVS.

b Aimoin li. 4. c. 1.

XI. Acclamantibus cunctis, postquam camelo imposita est circumducta, inauditis eam debere subijci poenis, iubet immitem exhiberi equum, crinesque miserimae Reginae cum brachijs caude eius colligari, ac demum ad cursum concitari. Sicque primo impetu currentis equi calcibus cerebrum dispersum, reliqua verò membra per aspera quaeque sentibus rupibusve protracta loco dissipata sunt.] hunc consecuta est finem femina suorum propinquorum cadibus per multa annorum spatia exatiata: decem namque Reges eius opera & consilio fuisse extinctos, Clotharius numerauit. Porro tanta istius scelera tolerauit Deus, vsque dum in seruos suos non est furens femina debacchata. Has ipsa melluit fruges ex mundanae prudẽtia femine, quae nihil non tentauit facinoris, vt regnaret, possedq; morti Regina: talemq; triumphum meruit ex caede multiplici coniunctorum, ac tali morte obire diem illa, quae Dei seruos hostiliter est persecuta.

XII. CLOTHARIUS SOLVS REGNAT IN GALLIA. PROFICIT CLOTHARIUS MONITIS COLUMBANI.

Sic igitur Brunichilde vnã cum spuria prole Regum e medio sublata, Clotharius solus monarchiam totius Galliae (secundum quod sanctus Columbanus praedixerat) est consecutus: memorq; viri sanctissimi vaticinij, legationẽ ad eum satis dignam mittit per Eustathium praefectum Luxouiensis monasterij eius discipulum vnã cum collegis nobilibus monachis, vt rogarent ipsum remeare in Gallias ad locum ex quo eiectus fuerat. Obijt diligenter munus susceptum legationis Eustathius: verum persuadere id minimè potuit Columbano, vt pote qui probè sciret iam imminere sui corporis dissolutionẽ: praestitit autem illud, vt parateticas ad Regem litteras daret, easdemque commonitorias, quibus eum intra limitis bene iustituae vitae contineret: quas Rex pius gratissimè accepit, & ex earum praescripto vitam moresque composuit. Habet haec omnia Ionas in fine rerum gestarum eiusdem Columbani. De eodem Clothario Rege illud quidem habetur expressum, fuisse studiosissimum seruatorum Dei, qui sciret eorumdem cultu conciliare sibi pariter Deum. Inter alios autem sanctissimos viros, qui diebus his florebant in Gallijs, fuit Arnolphus Metensis Episcopus vitae moribus & miraculis clarus: hunc sibi adhibuerat in consilij Rex Theodobertus: quomodo autem & Clotharius eius vsus est opera, dicemus anno sequenti.

XIII. Inhaerebat praeterea lateri Regis Faro nobilis vir & prudentissimus, qui postea creatus Episcopus Meldensis egregia claruit sanctitate, in cuius rebus gestis fideliter scriptis mentio habetur de legatione contumeliosa a Saxonibus ad Clotharium missa hoc ipso anno, nempe monarchiae ipsius exordio, cuius causa ipsi legati subijissent supplicium mortis, nisi Faro intercessisset. Res gesta ita narratur: Non desunt qui scribant, missos tum ad Clotharium Regem (cum suscepit Francorum monarchiam) a Saxonum gente legatos, eosque verbis

c Apud Sier. die 28. Octo.

A verbis iniuriosis vsos, vsque adeo Clotharij animum exacerbasse, vt iussit eos confestim interfici, ira praecipite eum extimulante. Et quamuis proceres eum a tali facinore dehortarentur, dicerentque, si legatis quamuis inimicae gentis eam vim afferat, eum ius gentiũ violaturum, & contra ipsas quoque Francorum leges venturum: nihil tamen apud iratum Regem efficere potuisse, quòd ruptis moderationis habenis, sanum consilium non admitteret. Tum verò magna vsum prudentia Faronem, dixisse, vt fieret quod Rex mandasset, sed ita tamen vt in postero diem legatorum caedes differretur. Eam sententiam omnium fedisse animis, legatos ea nocte a milite custoditos: ad eos autem accessisse Faronem, & tantum suis apud eos sermonibus effecisse, vt Christiana religione voluerint initiari. Atque id cum ille Regi & aulicis indicasset, non solum vita donatos, sed etiam muneribus affectos ad suos cum gaudio reuertisse.] haec de legatis. De ipso autem Farone, quomodo faculo atque curiae nuntium remiserit, ita idem prosequitur auctor:

COHIBET IRAM REGIS FARO.

B Interea autem cum apud Clotharium Regem multa praerclare gereret, sororem Faram virginem sanctissimam cognouit magno ipsius videndi desiderio teneri. Accessit igitur ad eam, & in tantum familiari eius colloquio sapientique sermone permotus est, vt amplissimos palatij honores, Regisque singularem amicitiam sibi negligendam putarit, ipsiusque coniugij oblectamenta, adhuc vigente iuuentutis flore, respuerit, & consentiente vxore Bliedehilde, Ecclesiastico ordini se adiunxerit, ecclesiam beati Stephani Meldensis, quae tum magna premebatur paupertate, multis villarum opibus ditavit, sanctae quoque Farae cenobium magnificè sublimavit, & non ciues modò, sed etiam peregrinos & exules suis facultatibus sustentari. Crescente autem fama sanctitatis eius, gens Anglorum magno eius amore incensa, puellas virgines mittebat, quae eius opera in monasterijs Farae, & alio quodam Christo militaret.] testatur id quidem etiam Beda a, qui & meminit de Farone Meldensi Episcopo hospite Hadriani, qui a Vitaliano Papa in Angliam missus b fuit, sitque mentio eiusdem in Actis sancti Eustasij Abbatis Luxouienensis, vbi & plura de sorore eius Burgundofora, eadem cum Fara, quasi Burgunda Fara. Sed de his modò satis.

XIV. DES. FARA ABBATISSA.

a Beda lib. 4. cap. 23. b Beda lib. 4. cap. 2.

C Iam verò qui auditur ab Oriente iuctus, & quae Ierosolymis clamat vox sanguinis, in se stylym conuertit. Hoc siquidem anno quinto Heraclij Imperatoris a Chosroë Persarum Rege Syrias cum exercitu deuastante sacrosancta Ierosolymitana ciuitas capitur, & qui in ea erant Christiani captiui miserè ducti sunt, Iudaeisque vili pretio venundati, qui ab ipsis non more gentium in seruitute retenti sunt, sed diuersis innumerisque afflictis supplicijs dirè admodum trucidati. Luctuosa quidem historia, lugubrisque tragedia, quae tamen quam breuissimè in Annalibus a Theophane ita reperitur esse descripta:

XV. IEROSOLYMA CAPTA A PERSIS.

D Anno quinto Imperij Heraclij ceperunt Persae Iordanem bello & Palaestinae & sanctam ciuitatem, & multos in ea per Iudaeorum manus interfecerunt, id est (vt quidam aiunt) millia nonaginta. Isti enim euentes Christianos, prout vnusquisque habere poterat, occidebant eos. Zachariam verò Ierosolymitanum Praesulem comprehensum, & pretiosa & viuifica ligna S. Crucis cum multa praeda abduxerunt in Persidem.] haec Annales, paucis his verbis dignam ingenti volumine historiam perstringentes: vt hoc doloris ad luctum accedat, quòd dignam proluxa narratione tractationem nimia breuitate restrinxerint, & quodammodò praefocauerint, fortasse ne legentis animum nimio incrore conficerent. Sed contrarium saepe accidit: etenim vberiores lacrymas elicit lacrymarum ipsa compressio, cum terminum dolor tandem inueniat, si libera ei semel relaxentur habena.

XVI.

E Si quae autem in tanta vastitate inueniri potuit consolatio, subministrata est ea quidem magno illo Alexandrino Patriarcha Ioanne, de quo scribit ista Leontius: Cum Persae populi essent vniuersam Syriam, qui eorum manus potuerunt effugere, tum laici qui magistratum gerebant & priuati, tum clerici cum Episcopis confugiunt Alexandriam. Quibus omnibus diues ille & minimè angustus conuiuator quotidie suppeditabat quae erant ad vsum necessaria, non ad indigentium aspiciens multitudinem, vt aliquid faceret quod esset sordidi & illiberalis animi, sed ad eum qui aperit manum, & omne animal implet benedictione. Cum autem Ralimizis dux exercitus Chosrois vastasset & depopulatus esset veneranda loca Ierosolymorum: postquam hoc audiuit ille homo Dei, & quòd omnia sancta fuissent igni tradita, desset quidem non secus ac Ieremias, id quod factum fuerat. Non haecenus autem constitit eius commiseratio, sed mittit etiam Chrysippum quemdam virum piuum, tradens ei multum auri, frumentumque, & alia alimenta & indumenta, & ad ea vehenda iumenta plurima, tum vt aspiceret vastitatem, tum etiam vt eos qui remanserant ex

XVII. IOANNES ELIEMOS SVBVENIT IEROSOLYMITANIS.

captiuitate satis per ea quæ dicta fuerunt recrearet. Præterea autem Theodorum quoque Amathuntis Episcopum, & Anastasium Præfectum magni montis Antonij, & Gregorium Episcopum Rinocurorum emittit ad eos recipiendos, qui abducti fuerant in captiuitatem, vim auri præbens propè innumerabilem.] hæc Leontius obiter.

XVIII. Non defuit eiufmodi Ierofolymitano excidio, præter Ioannem Episcopum Alexandrinum, alius qui proximè cuncta vidit lamentator, & qui Threnos scripserit Ieremias, & ad legendum pariter alios inuitarit. Fuit iste Antiochus monachus Palæstinus vitæ sanctitate mirificus & doctrina celebris, cuius extant Homiliæ centum vndetriginta, qui sparsim eiufmodi cladem in suis Homilijs deplorasse apparet, vt cum ait ^a: Debemus lacrymas profundere amaritudinis plenas. Primum quidem, quod ciuitas sancta incendio conflagravit, Crux quoque sancta Christi Dei nostri in Persidem transmigrarit. In eorum item gratiam qui tot attriti bellis perierunt: nobis enim erant concorporales, & eadem nobiscum insigniebantur fide. Ad quem modò Ioel propheta clamat ^b: Plangite sacerdotes qui ministratis altari, quia miserè afflictæ est omnis terra. Flete sacerdotes qui ministratis Domino, & dicitur eius nationes, vt ne dicant: Vbi est Deus eorum?] & rursus eadem lugendo refricat ^c. Insuper alibi his verbis ^d: Si quando aliàs, nunc maximè temporis, iuxta quod dictum est: Neque enim nunc vel obgannire licet, aut aperire os. Siquidem Domine seruis tuis, & ijs qui te colunt, confusio iniusta est & illatum opprobrium. Tibi enim Deo nostro iustitia, nobis autem confusio vultus nostri (vt hæc probat dies) nobis, Principibus nostris, & Regibus nostris: quia peccauimus, iniquè egimus, & à rectitudine defleximus viæ tuæ, nec mandatis tuis obediuimus. Quæ enim prophético afflatus spiritu futura ieremias, nunc temporis contigere. Is enim ait ^e: Confusi sumus, quia audiuius opprobrium nostrum: operuit ignominia faciem nostram, quia ingressi sunt alienigenæ sanctuaria nostra in domum Domini, &c.]

XIX. Sed sicut & Ieremias ad Threnorum calcem preces apposuit fructuosas, eodem quoque modo sanctus Antiochus addidit orationem ad Deum conuersus, sermonem precatorium fundens, qui inscribitur Antiochi exomologesis, quæ ad Homiliarum finem legitur in hunc modum: Domine Deus omnipotens, magnus tu & admirabilis, qui custodis testamentum tuum & misericordiam tuam his qui te diligunt & custodiunt mandata tua. Memor esto miserationum tuarum & copiosæ misericordiæ tuæ, quæ à sæculo sunt. Ne obliuiscaris testamenti tui, qui dixisti ^f: Si mandata mea non custodieritis, visitabo in virga iniquitates vestras, & in verberibus iniustitias vestras, misericordiam autem meam non dispergam à vobis, & quæ procedunt per labia mea non faciam irrita. Confirmentur sermones isti tui, Here benignissime, & aufer peccata nostra, quippe qui miserator es & longanimis. Tibi enim Domino Deo nostro iustitia, nobis autem confusio facies nostras adoperuit (vt hæc dies probat) quia peccauimus coram te Domine, neque exaudiuimus vocem tuam, vt ambularem in mandatis tuis quæ dedisti in conspectu nostro, sed contempsimus te, Domine Deus noster: eoque cohaeserunt nobis ingentia mala hæc. Ne sic quidem conuersi sumus ad custodiam mandatorum tuorum, sed abiimus vnusquisque in sensum prauis cordis nostri, vt faceremus quæ mala sunt coram oculis tuis Domine. Ecce sanctuaria nostra hæc deserta: ciuitas igni succensa est, populus in captiuitatem abductus. Facti sumus in opprobrium his qui in circuitu nostro sunt. Facti sumus subtus & non supra: quia peccauimus tibi Domino Deo nostro, eo quod non audiuius vocem tuam. Ob hoc expulisti nos, & destruxisti nos, & commouisti terram, & conturbasti eam. Ceterum tu longanimis cum sis & copiosæ misericordiæ, sana contritiones eius, quia commota est vehementer: populus enim tuus expertus est dura, super quo frustra inuocatum est nomen tuum. Impleti sunt sermones Prophetarum tuorum super nos: Quia venerunt ^h gentes in hereditatem tuam, & polluerunt templum tuum, in quo mysterium perfectum est dispensationis Vnigeniti tui: & sanctuarium tuum igni succenderunt, quin & Ierusalem posuerunt in pomorum custodiam: morticina seruorum tuorum in medio iuxta ac in circuitu Ierusalem passim dissecta sunt, nec erat qui sepeliret.

XX. Fortitudinem nostram, ornamentum ac decus, salutis inquam nostræ spem, nempe Crucem Christi tradidisti fidei aduersarijs. Facti sumus opprobrium tam vicinis, quam qui longissime distiti sunt, subannatio & derisio omnibus gentibus. Auertisti enim nos retrorsum post inimicos nostros, & qui oderunt nos, diripiebant sibi. Dediti nos tamquam oues ad escam

A escam expositas, & inter gentes dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine pretio, & non erat multitudo in cõmutationibus nostris. Tradidisti nos in manus inimicorum exlegum, ac Regi iniquo, omniumque qui per vniuersam terram gradiuntur longè malignissimo ad-dixisti nos. Ne sic quidem vniuersis flagellis tuis attriti indoluimus: adeò sensus nostri nimia contentione ac studio in malum propendent ab vsque pueritia, sed & ad annos prouecti viriles. In huiusmodi vitijs solito amplius occallefcimus. Prorsus Domine iustus tu in omnibus quæ fecisti nobis: nunc demum scimus, quia peccata nostra ipsa restiterunt nobis: peccata enim nostra nimis quàm multa increuerunt in conspectu tuo Domine. Sed misericordia tua Domine anticipet nos, quia tu in nobis Domine, & nomen tuum sanctum inuocatum est super nos.

B Quiescat, obsecro, ira furoris tui, & ne confundas nos in finem, neque memineris iniquitatum nostrarum antiquarum & ne à nobis quidem recens commissarum: neu indignos nos pronunties tuis miserationibus: quin potius reminiscere quia tanti nos aestimauit tua benignitas, quos pretioso tuo sanguine redimeres. Peccauimus, placare Domine: iniquè gessimus, tua, Here, condonet indulgentia: offendimus, conciliator sancte. Illustra faciem tuam Domine super seruos tuos, qui tyrannica impressione premuntur inclementer: eque folio sublimi tuo mitte eis & suggere auxilium, o potens. Populum tuum ab omni calamitate, cui miserè succumbit, eripe, & ab omni legis tuæ præuacatione redimito, & è manu præuacatorum subduc illos. Per tuæ viscera pietatis excute à nobis Domine ac disperge impendens omne vitæ discrimen: neque in finem tuam hanc hereditatem tradideris in interuentionem, tamen nostræ iniquitates id promereantur. Quin potius tuæ nos anticipent miserationes Domine Deus noster: etenim à sæculo non desinis copiosa & exuberantis misericordiæ tuæ dona effundere in omnem creaturam tuam. Tu quidem omnium nostrum refugium factus es, & in te sperantium asylum salutare. Esto nobis Domine turris fortitudinis à facie inimicorum nostrorum, neu sinas ad interuentionem & cladem extremam tradi in eorum manus qui te non nouerunt, animas confidentium tibi: neque patiaris Domine tam insigni ignominia aspergi hereditatem tuam à gente sic effreni & impudenti.

C Magis tu inclina Domine aurem tuam & exaudi, ac respice de cælo sancto tuo ad hanc nostram exinanitionem, ac demolitionem & excidium ciuitatis tuæ Ierusalem, pro qua inuocatum est nomen tuum super ipsam cunctam Ecclesiam tuam, cuius substructionem supra solidam petram collocasti, dicens: Porta inferi non præualebunt aduersus eam. Exaudi Domine orationem seruorum tuorum, auresque tuas accomoda nostris deprecationibus. D Illustra faciem tuam super sanctuarium tuum: neque enim fiducia subnixi iustificationum nostrarum, nostram hanc supplicationem tuæ maiestati offerimus. Nam qua fronte id ausint, qui te quotidiana accensione peccatorum exacerbant: Magis verò sub vmbra tuarum confugimus miserationum: multæ sunt enim. Domine exaudi: Esto Domine placabilis: Domine attende. Parce, mi Domine, populo tuo, & ne des hereditatem tuam in opprobrium, vt dominantur ei gentes: ne quando dicant: Vbi est Deus eorum? Neque propter iniquitates nostras vnquam permiseris, vt nomen tuum sanctum blasphemetur in gentibus quæ te non nouerunt. Tibi Domino Deo nostro iustitia, nobis autem confusio faciei vsque in præsens. Huc enim vsque negleximus ad te conuerti: callosæ adeò sumus ac prædura ceruicis. Si mutabit Æthiops pellem suam, & nos vitæ hætenus pessimè institutæ propositum immutabimus. Planè mala hæc omnia in nos propterea reciderunt, neque sic ad penitentiam portum nos recepimus, aut resipimus, magis verò prioribus peccatis peccata adiecimus. Ne sic quidem Domine rogauimus faciem tuam, vt vel serò auocares nos à cogitationibus cordis nostri pessimi.

E Euigilasti tandem Domine, expectatus super flagitijs nostris, & super nos induxisti virgam furoris tui: siquidem iustus es Domine in omnibus: non enim exaudiuimus vocem tuam, vt per viam mandatorum tuorum ingrederemur. Sed & nunc Domine Deus noster, quandoquidem in signis & portentis ab infano errore idololatriæ sum mouisti nos, fecisti que tibi ipsi nomen vsque in præsens: quiesce, obsecro Domine. Imminuti enim sumus super terram, & tamquam immundi omnes nos essecti. Quasi pannus mulieris menstruatae iustitia nostra, inque morem marcescentium foliorum ipsi defluximus propter iniquitates nostras. Non enim superest qui inuocet nomen tuum. Sanè quàm iuste auertisti à nobis faciem tuam. Et nunc, Domine, Pater noster tu es, nos autem lutum, opera manuum tuarum

omnes nos. Ne irascaris nobis valde, neve in tempore memineris peccatorum nostrorum: A quin potius vide Domine, quia populus tuus omnes nos.

xxiv. Civitas sancti templi tui in solitudinem redacta est, & gloria Sion incendio conflagrauit, simulq; monumenta gloriae nostrae vniuersa conciderunt. Ad haec etiam omnia, allisisti nos Domine valide, & humiliasti vehementer. Neque enim viam iniuimus vitae melioris, magis autem per calles deuos, nempe post peccata nostra. Parce Domine populo tuo & hereditati tuae, proque gloria nominis tui erue nos de manu inimicorum nostrorum: vt nouerit terra omnis, quia tu Domine Deus noster in bello potens, & miserationes tuas in generationem & generationem perseuerant super populum tuum de se alioqui minus praesumentem. Ceterum, o hominum amator clementissime, quid te oremus peccatores, aut apprecemur nobis secundum quod oportet, plane nescimus, qui sumus terra & cinis: habemus tamen apud tuam benignitatem qui pro nobis interpellat, nempe Verbum tuum nulla prorsus B aspergine peccati decoloratum, quod per tua viscera misericordiae misisti, sicut vt plasma reuocaret in vitam. Caro factus Filius idem tuus nostri causa passus est cruci se affigi. Is aboleuit quod aduersum nos erat chirographum peccatorum nostrorum, factus propitiatio. Sed & Spiritum sanctum tuum totius sanctitatis infusorem misit. Et hic pro nobis quoque interpellat, non quidem seruili more, sed prout tantam addecer maiestatem, & consueta in nos benignitate, cui etiam cura est tuum hoc plasma. Here mi, memor esto tantae istius tuae erga nos clementiae.

xxv. Crucis etiamnum reminiscere Vnigeniti tui, & a magnitudine gloriae tuae nobis emitte miserationes tuas, neque non gratiam ac donum sancti Spiritus tui, qui suo ad nos gratioso aduentu recta prouocat ad ea exempla, quae tibi cum primis placent, ac demum vitam illam assequi promeremur aeternam. Nos igitur, indigni licet, o Domine, fiducia tamen subnixi C tuae solius gratiae, petimus propter immaculatum Filium ac Verbum Patris Dominum nostrum Iesum Christum, qui dixit: Petite, & dabitur vobis: Querite, & inuenietis: Pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui querit inuenit, & pulsanti aperietur. Iterum: Si igitur vos cum sitis mali, nostis dona bona dare filiis vestris: quanto magis Pater vester caelestis dabit Spiritum sanctum petentibus se? Eoque te addecer gloria omnis, honor suspiciendus, & simplex cultus, o Pater, Fili, & Spiritus sancte, nunc & semper & in saecula saeculorum. Amen.] hucusque Antiochi cum peccatorum confessione precatio, nec quidem inutilis & inefficax.

xxvi. Etenim non (vt olim, cum tempore Sedeciae Regis facta est Ierosolymorum desolatio) ad septuaginta annos retardata est eius restauratio, neque vt sub Tito Imperatore facta est numquam resarcienda vastatio, sed paucos post annos contigit hostium praepotens debellatio, & captiuorum qui aderant, necnon sancti Episcopi Zachariae & aliorum postliminio reuersio, atque sanctissimae Crucis cum triumpho solemniter restitutio, ecclesiarumque (vt suo loco dicturi sumus) integra restauratio.

xxvii. Porro sciendum, preces has, aliasque Antiochi Homilias ita ab eo elaboratas esse hoc ipso tempore, vt suis prodesset monachis non valentibus loco vno consistere, sed ob eorumdem barbarorum grauationes huc atque illuc per loca deserta salutem sibi quaerentibus: vt scilicet illi in tanta penuria verbi Dei, secum in pera sua ferrent quem manducarent panem spiritualem, ac ne exortes penitus essent monasticae vitae institutorum. Quod autem istud fuerit animi ipsius consilium, accipe ex ijs quae ipse earum exordio est praefatus ad Eustathium ^b, cuius exhortatione elaborandum opus susceperat: Tale enim, inquit, scribendi munus vestra suscepi exhortatione: quod momentis singulis loca & ciuitates permutare cogimur E per hanc Chaldaicae gentis tempestatem, quae totum partem terrarum orbem sua premit tyrannide.] & paulo post: Non ausus vni vobis peculiariter, sed in commune omnibus qualemcumque hanc inferre doctrinam.] haec & alia de concionibus quas temporibus ijs ipse pertexuit. Sed & in epistola nuncupatoria praefixa operi haec felicitis explicantur, simulque & martyrij sanctorum monachorum, quod octo ante dies quam caperetur Ierosolymorum ciuitas contigerat, enarratio. Quod autem ipsum exordium minus integrum habeatur in Antiocho Latinitate donato & in lucem edito, cum desint nonnulla ipsius epistolae ad Eustathium id tibi ex Vaticano codice integro reddere integrum, operapretium me facturum existimo: sic enim se habet ex versione Federici Metij vsu litterarum amicitia mihi coniunctissimi, praefixo epistolae eiusmodi titulo:

xxviii. Epistola Antiochi monachi Laurae Sabae Abbatis ad Eustathium praepositum monasterio

A sterio Datalenae Ancyrae ciuitatis Galatiae.] his adiectum a glossario: *Lauram neoterici Graeci insignia dicunt monasteria pro magna hominum copia, quae deuotionis ergo instar multarum aquarum conflunt.*

Cum ad me scripsis, Eustathi pater venerande, te magna affici molestia, dum e loco ad ^{EPIST. AN-} locum & e regione in regionem migrare cogeris metu vigentis Chaldaeorum calamitatis, ^{TIOCHI AD} fame etiam & siti laborare non panis & aquae, sed iuxta Euangelicum * dictum, verbi Dei, ^{EVS TA-} cum neque libros circumferre possitis, neque ita facile in locis in quibus exulatis, quae vultis, ^{THI VM.} inuenire valeatis: cumque meae praeeperis humilitati, vt epitomen aliquam diuinarum ^{* Prophetica} Scripturarum ad te mitterem, quae neque circumferendo grauis esset praemagnitudine, neque sui tenuitate in ea aliquid eorum quae ad vtilitatem & salutem animae faciunt, desideraretur: Obtemperavi libenter tuis mandatis, & quamprimum quod peris faciendum curavi. E sacra igitur Scriptura centum quinquaginta excerpta capita iuncta quidem simul, inuicem tamen ita disiuncta, vt qui ea legerit, nulla confusione trahatur. Et haec tuae ^B missi pietati: quae cum acceperis, Deo, quam par est, gloriam & gratiarum actionem reddas, qui suam virtutem imbecillis impertitur, vt in infirmitate perficiantur. Tu vero contra tuis Deo gratis precibus nos foueas, vt quod reliquum est nobis vitae tempus iuxta Dei voluntatem peragere possimus. Si vero aliquid (vt facile fieri potuit) imperfectum offenderis, ignoscas (quae te) meae tenuitati, tum etiam temporis angustiae tribuas, qua tuis mandatis volui obtemperare.

Quonia vero illud praeterea scripsisti, vt tibi aliquid diceremus de sanctis patribus nostrae ^{XXIX.} Laurae, an vera sint quae a nonnullis audisse dicis de eorum videlicet vita & nece, cum vix illa ^{DE MARTY-} credi possint, & sensum omnem superet: necessarium propterea duxi, breuibus tibi prius ^{RIBVS NE-} aperire quae ad illos attinet, ea deinceps subiungere quae diximus sacrae Scripturae capitula. De ^{CATIS A} laudabili vero vita eorum in praesentiarum agere, id temporis non postulat, nec mea lingua ^{SARRACE-} illa posset facile percurrere. Illud tantum dicam, quod reuera homines erant diuini (si homines tantum illos oporteat dicere potius quam Angelos, cum in exercitatione spirituali, & monastica vita, & laboribus quos pro pietate sustulerunt a iuuentute sua, infenerint) senes quidem venerandi & canos capillos habebant, sed mente magis praestabant & humilitate, honesti, modesti, veridici, irreprehensibiles, iusti, pij, ab omni turpitudine & prauitate alieni, omnibus bonis exornati, & diuino repleti amore: nonnulli ipsorum centum excefferunt annos, & quinquagesex in quieta & monastica vita cum peregissent, nec e Laura & monasterio vniquam recesserunt: nonnulli vero neque ad ecclesiam processerant, nec ciuitatem amplius viderant, ex quo vitam monasticam semel fuerant amplexati: varijs etiam virtutibus emicabant, terrestres scilicet Angeli, & caelestes homines. quapropter hunc finem sunt adepti, & victoriae praemium sunt consecuti.

Cum enim Ismaelitarum ad nostrum accessissent monasterium, vna septimana antequam ^{XXX.} sancta ciuitas fuisset occupata, & vniuersa ecclesiae sacra vasa iam diripiissent: plerique patres aufugerunt quamprimum: remanserunt autem in monasterio qui fortiores Christi fuerant serui, sacrum illum locum destituere nullo pacto volentes. Barbari vero cum illos comprehendissent, & multos dies illos inhumanè tractassent & tormentis afflixissent, pecunias hoc pacto se inuenturos putantes, apud quos nihil huius saeculi reperiebatur.] hucusque sunt quae desiderantur in codice ex quo Godefridus Tilmannus transtulit in Latinum & edidit, quae ex Vaticano suppleuimus: reliqua autem quae sequuntur, ex versione Tilmanni promuntur his verbis:

E Illi simulatque intellexerunt sua se tandem spe & proposito excidisse, in efferatissimam ^{XXXI.} versi rabieam, ad vnum membratim beatos illos conciderunt. Qui & letitia incredibili ^{SARRACE-} perfusi, ac proinde alacri vultu renidentes, omni cum actione gratiarum animas reddide- ^{NI FVRVNT} runt Domino, quippe non ita pridem in votis habuerant resoluere & esse cum Christo. Cor- ^{IN SANCTOS} pora vero plusquam tragice casa cum non paucos dies in humum disiecta sine sepulturae ^{MONACHOS} beneficio iacuisset, ab Arabia illud vsque adproperauimus. Et quidem eximius Abbas Nicomedes spectaculum illud miserabile carorum patrum contemplatus, deliquio animi concidit, atque illinc relatus mortuus propè est. Modestus praeterea & ipse sanctissimus aduentum nostrum cum anteuerisset, & sanctorum illorum lustrasset prius habitacula omnia, itidem angore animi contractus, multis se proluit lacrymis, ac sancta quae eatenus resederant liplana (*hoc est, Sanctorum reliquias*) circumplexus, in patrum superiorum deposuit conditorijs.

Is ad

XXXII. Is ad hæc vbi solemnem persoluit ex more sermonem consuetum, illud mox oraculum A
 Isaiæ exerta voce depromptit: Viri iusti tolluntur, & nemo recogitat. A facie iniquitatis
 sublati sunt iusti. Erit in pace sepulchrum eius, & spes illorum immortalitate plena. In
 paucis vexari, in multis benè disponentur: quia Deus tentauit illos, & inuenit eos dignos
 se, & quasi holocausti hostiam accepit eos in tempore visitationis ipsorum, splendescunt ac
 resplendent. Et hæc de sanctis illis cum edisseruisset, vnumquemque nostrum hortari cœ-
 pit, ne quò emigraremus loci illius nostri desertores, magis verò eas quæ imminabant ten-
 tationes generoso pectore perferremus, Dominicè illius memores sententiæ, quia angusta
 est porta & arcta via quæ ducit ad vitam, sed & Apostoli dicentis: Quia per multas tribu-
 lationes oportet nos introire in regnum Dei. Huius itaque admonitioni visum est gerere
 morem, eoque in Laura duos propè menses permansimus.]

XXXIII. Subdit verò de fuga illinc rursus inita ad aliud monasterium, & inde ad aliud, ac de alijs B
 hinc inde dispersis. & inferiùs de ijsdem sanctis monachis à Sarracenis occisis: Numerus,
 inquit, sanctorum patrum, quos tyrannica sustulit impressio, est quadragintaquatuor. Ho-
 rum memoria Maio mense celebratur decimaquinta * mensis die.] addit his de spiritali
 præfectura sanctæ ciuitatis collata Modesto sanctissimo monacho, sed de ea suo loco di-
 cturi opportunè sumus. Porro eorumdem Martyrum diem natalem celebrat Ecclesia Ca-
 tholica decimasexta mensis Maij, qua descripti habentur in sacris tabulis, ex quibus dicta
 die annis singulis eorum memoria publico præconio redditur Christiano populo rediitua

XXXIV. Præter igitur immensa mala, quæ à Sarracenis & multo magis à Persis sunt illata, insul-
 ratio his accessit & perfidorum exprobratio Iudæorum in Christianos ac persecutio, pote-
 state (vt vidimus) à Persis accepta occidendi, omniq; crudelitate in eos faciendi: adeò
 vt collapsæ penitus visæ sint res Christianorum, dato in captiuitatem sacrosanctum vexillo
 Crucis, quod hæctenus appareret dæmones etiam superasse. Pusillo quidem animo & fide
 imbecilla præditi homines graue sunt scandalum passi, deficientibus ex eis aliquibus ad
 Iudæos, quasi victa Cruce, extinctum ipsum videretur Christianæ religionis robur atque
 potentia. Ad debiles enim peruertendos satis præpotens ob oculos positum spectaculum
 videri poterat, Christi cuncta loca profanata cernere, vbi vel natus vel passus Dominus ef-
 fect, sacrosanctumq; vexillum ab impijs e templo absque vlla vel leui saltem vltione manu
 violenta sublatum, aliasq; sacras reliquias conculcatas, ac vasa sacra diuinis aptata myste-
 rijis manibus contrectata ne sanctorum, & eorum vsui mancipata. hæc inquam & alia huius-
 modi satis erant ad debiliū deiectionem: ad fortiorum verò casum diabolica quoque ac-
 cessit tentatio, in angelum lucis apparens ipse diabolus. Nam audi miserandum casum
 monachi Sinaitæ, quem idem describit Antiochus:

Fuit, inquit, in monte Sina monachus quidam, qui celebre adeò edidit suæ continentia
 specimen, vt in cellula multos vixerit annos inclusus: postremò multifarijs reuelationibus
 diaboli & insomnijs illusus, ad Iudaismum delapsus est & carnis circumcisionem. Cum
 igitur diabolus huic identidem vera quadam insomnia demonstrasset, & veluti obiecta
 illecebra inescaliet illius obscuratam mentem: nouissimè oculis illius obijcit copiosam
 turbam Apostolorum, Martyrum, aliorumq; omnis generis Christianorum densissimis
 tenebris & omni dedecore oppletam: parte opposita, Moysen, Prophetas, populum quoque
 Iudæorum (Deo alioqui inuitum) offert splendida admodum luce conspicuos, inque gau-
 dio & hilaritate vitam traducentes. Hæc cum spectasset miser, euestigio surrexit, derelicto-
 que sancto illo monte, in Palestinam vsque peruenit, rectaque contendit in Noara & Li-
 byadem, asyla Iudæorum. Cum istis denarrasset, quæ sibi visæ fuissent, diabolicas appari-
 tiones, circumcisus est, ac professus Iudaismum accepit vxorem, inque omnium prospectu
 aduersus Christianos edidit dogmata, propugnator factus Iudaicæ superstitionis.

Hunc ego vidi ac plerique monachorum: neque enim quatuor anni sunt à morte il-
 lius, qua miserè perruptus est: catarrhi enim profluium aliquamdiu passus, & vermium
 arrotione contabescens, expirauit. Hunc cum vidissemus ego & alij aliquot monachi,
 correpti timore ingenti, cum luctu lamentati sumus. Erat id sanè quàm miserabile spe-
 ctaculum. Vir hic totus incanuerat in monastica exercitatione, consenueratq; labori-
 bus attritus: & is tandem cum mulieribus iocabatur, immundarum carniū, nempe
 Iudaicarum gustu se defœdabat & inquinabat, verba loquebatur obscœna & impudica,
 blasphemabat Christum, Spiritum sanctum non tolerandis afficiebat contumelijs. Et hunc
 talem illi sine lege Iudæi secundum vocabant Abraham.] hucusque de his Antiochus.

Sed

^a 1. June 57.
^b Sapient. 3.
^c Matth. 7.
^d Luc. 13.
^e Act. 14.
^f decima-
 sexta
^g Antioch. ho-
 mil. 84.
^h XXXV.
 SINAITAE
 MONACHI
 LABENTIS
 IN IVDÆI-
 SMVM MISE-
 RANDVS
 CASVS.
ⁱ XXXVI.
 VENICTA
 IN MONA-
 CHVM APO-
 STATAM.

A Sed redeamus ad Chosroën Crucem sanctam Ierofolymis in Persidem transferentem.
 Plane admiratione dignum illud fuit, impium hominem adeò esse reueritum salutis no-
 stræ trophaum, vt nec ausus fuerit ab ipsa theca, qua operiebatur, signaculum amouere, &
 clauem aperire, vt vel illud inspiceret, sed timore percussus, vt in sacrosancto templi loco as-
 seruabatur, eodem modo in Persidem voluisse transferre, veluti demum intactum Ierofol-
 ymam reportatum fuit: quod testatus est Modestus tunc Ierofolymorū Episcopus, itemq;
 vniuersus clerus Ierofolymitanæ Ecclesiæ. Tradit hæc omnia Suidas in Heraclio. His adde
 quæ in eandem sententiam apud Adonem ^a in Martyrologio narrata habentur, nimirum
 summa religione Crucem in Perside asseruatam & honorificè custoditam.

Adde his maiora, nempe quòd sicut qui in Cruce pependit, tunc vicit omnia, cū victus at-
 que mortuus visus est: ita planè cū à Chosroë capta veluti se defendere nescia Crux fuit in-
 ter hostiū manubias collocata, tunc ipsa victorem vicit, & Christianum populum liberauit,
 atque triumphas, debellatis penitus hostibus, diuina potentia ad propria reuocauit: vt longè
 id superet miracula illa, quæ Arca ^b fœderis, cum captiua ducta est, in terra Philistinorum ^c
 olim edidit: etenim tunc etsi afflicti, non tamen victi ab Israëlitis penitus sunt Philisthæi.

At nequaquam fuit ligni aridi tanta præstare, sed planè virtutis diuinæ eius qui Deus &
 homo in Cruce pependit, cuius potestas omnem superat potestatem atque potentiam, ipse
 Rex regum & Dominus dominantiu, ita uens per infame supplicium Crucis saluos facere
 credentes, vt quod infirmus est Dei, hoc fortius sit apud homines. Quod cum semper in
 Ecclesia sit demonstratū siue per lignum, siue per signum Crucis sanctissimæ: hoc quoque
 tempore maximè claruit, cum ab hostibus delata fuit in Persidem. Vbi cum esset, terrorem
 ingentem ijsdem Persis incussit, quòd iactaretur ab ipsis Deum Christianorum in eam pro-
 uinciam aduenisse: vt planè non emortuum illuc visum fuerit lignum aduectum, sed virga
 vigilans, & scēptum viuens omnibus dominans. Hæc quàm vera sint, testimonium peti-
 mus ab ipsis Persis, ex Actis inquam sanctissimi martyris Anastasij Persæ, quæ quidem non
 à Metaphraste scripta fuere, sed descripta potius, & ante ipsum Metaphrastem cognita pro-
 baraque in sacrosancto Nicæno posteriori Concilio, & à Latinis vt fide dignissima recepta,
 atque emendata à Beda, si quæ vitio translatoris potuissent mendosa videri. Audi igitur ex
 ipso exordio præfationis auctorem:

Cum, inquit, magna ciuitas Ierofolymorum capta fuisset à Rege Persarum, & sacra illa
 loca, quæ mei Christi videre conuersationem & Cruci affixionem & resurrectionem, Me-
 dorum lanceæ & igni, ijs quos ipse nouit modis, essent tradita: & multa alia capta sunt cum
 ciuitate, & salutis quoque nostræ trophaum, mortis solutio, peccati internecio, lignum in-
 quam viuificæ Crucis illinc translatum est in Persidem: quod quidem mihi videtur diuini-
 oris esse gratiæ, & eius qui est crucifixus, solius dispensationis, quæ sæpè nouit etiam per ad-
 uersarios ea contexere, quæ sunt meliora & vtiliora. Postquam enim salutaris Crux Domini
 hostilibus capta fuit manibus, & in Persidem (vt diximus) in ea captiuitate captiua abducta
 est à barbaris, imitatur eum qui in ea fuit affixus, Christum, vel potius ipsa Persiam euer-
 tit, & spoliat falsam religionem, & quæ se dignæ erant captiuas abducit animas verè lauda-
 bili & longè pulcherrima captiuitate, aut (vt magis proprie dicam) à captiuitate reuocat, &
 eis rursus pristinam restituit libertatem.

Simulac enim ingreditur Persidem, eam statim totam illustrans radijs suæ gratiæ, ferit
 quidem animas infidelium, non secus ac Sol, qui laborantem oculum ingreditur: fideles
 autem non secus ac fulgor quidam apparens in tenebris, reuocat. Ex quibus fuit vnus is qui
 nobis nunc est propositus Anastasius, & si nondum quidem cultu, sed iam moribus & insti-
 tuto. Qui processit quidem è vico, qui vocabatur Rahnuni, est verò regionis Razech, quæ
 sita est in Perside. Erat autè nomen eius moribus conueniens & ex re ipsa magis cognitum
 (is enim vocabatur Magundat.) Erat autem illius Bau filius, qui erat in re magica præstan-
 tissimus & eruditissimus. Qui cum præfesset communi ludo litterario, & multos haberet
 adolescentes ad eum ventitantes, captus amore præstigiariū, & cum in hoc solum omne
 suum studium poneret, nempe in rei magicæ exercitatione, in filio maximè arte vtitur, &
 rem magicam eum tam diligenter docet, vt in eius cognitione patri nihil esset reliquum,
 quod non notum quoque esset filio.

Cum autem adolescentiæ atatem iam attingeret, & Rex Chosroë nouum exercitum in
 Perside colligeret, ipse quoque cum alijs refertur in numerum tironum. Quoniam verò
 veneranda Crux Domini totam agitabat & perturbabat Persidem, infidelibus quidem
 horro-

XXXVII.
 SCRUX IN-
 TACTA
 TRANSLA-
 TA IN PER-
 SIDEM.
^a Ado in
 Martyrol. 14
 Septemb.
 XXXVIII.
 CRUX VIN-
 CIT CVM
 VICTA VI-
 DETVR.
^b 1. Reg. 5.
 XXXIX.
 DE VIRTUTE
 IMMENSA
 S. CRVCIS.
^c Extat apud
 Sur. die 22.
 Ianuarij.
 XL.
 CRVCIS VIR-
 TVS NON
 POTEST
 ESSE CA-
 PTIVA.
 XLI.
 ANAST.
 PERSAE
 CONVER-
 SIONIS
 ORIGO.
 XLII.
 ANAST.
 PERSAE AB-
 FLATVR DI-
 VINO SPI-
 RITV.

horrorem & terrorem incutiens, fidelibus autem suauiter admodum & placidè illucescēs: A de ea quidem fama quadam per omnes peruadebat, fama inquam, quæ paulo crassius & indoctius prædicabat, Christianorum Deum adesse Persis. Ad quam hic adolescens repente fuit accensus animo. Iam enim occultè eum tangebatur ille ignis, quem Christus venit iacere super terram: qui quidem non sinebat quiescere pulchram illius adolescentiam: sed statim omnes obibat partes, de eo sciscitans quàm vehementissimè poterat & diligentissimè. Cum audiret autem ab omnibus, eam esse Crucem, in qua Christus Dei Filius, qui à Christianis adoratur, fuit crucifixus, veluti ignem igni adiecit, & quæstioni coniunxit quæstionem, & ex responsione accepit occasionem alterius interrogationis, & multo magis sitiebat discere, quemadmodum ex celo quidem descenderit, cum sit Deus, & quemadmodum etiam factus sit homo, & cur etiam sit ad Crucem condemnatus, & à quibus, & an sit ad cælum reuersus, vnde descenderat.

XLIII. ANASTASIVS IN-STRVITVR CHRISTI FIDE.

Cum autem à pijs ei annuntiaretur carnis susceptæ diuini consilij mysterium, aures quidem pietatis semina libenter suscipiebant, anima verò producebat sensum spicam fidei, & ei desiderium paulatim innascebatur, subibatq; æmulatio eius perpeffionem: quæ cum in eius anima aucta & amplificata essent, eum informant & instituunt ad optimū vitæ genus, clarumq; & insignem testem, martyre inquam efficiunt, vt iam procedens declarabit oratio. Subdit his, quomodo idem relicto Persarum exercitu, amore suscipiendi baptismatis, se contulit ad Romanorum exercitum, indeq; Hierapolim, vbi apud argætarium degens genere Persam hominem Christianum, latius res didicerit Christianorum, incensus verò fuerit multo magis ad subeundum martyrium, vbi in ecclesiæ parietibus picta intueretur certamina sanctorum Martyrum. Quomodo autem inde abiit Ierosolymam, atque consecutus est sacrum baptismum, suo loco dicemus.

XLIV. EVLGENT IN PERSIDE CRVCIS MIRACVLA. * Leon. in vit. S. Iohannis Eleemosyn.

Illuxit & virtus Crucis tunc in Perside ijs etiam qui vincti absque spe redemptionis tenebantur in carcere, dum per hostiam illam in Cruce primitus immolatâ, diuinitus liberantur. Rem admirandam Leontius tradit sui temporis scriptor, & rei in sua patria gestæ narrator: Dicebat enim, inquit, quod à Persis quidam abductus captiuus, in custodia quæ appellatur Lethæ asseruabatur vinctus. Lex autem erat apud Persas, vt qui coniecti erant in eam custodiam, numquam reuocarentur, & ea ratione consentaneum est eam fuisse vocatam Lethæ, id est, obliuionem. Illinc autem cum quidam potuissent aufugere & in Cyprum venire, affirmarunt parentibus adolescentis, eum esse mortuum in custodia. Illi verò tres quotannis Synaxes celebrabant, tamquā eo mortuo. Quatuor anni præterierant, cum filius illinc aufugiens, redit domum. Quem cum parentes non tamquam qui fugisset à custodia, sed tamquam qui surrexisset à mortuis, cum magno stupore aspexissent, & fuissent inestimabili voluptate repleti, & alia faciebant & dicebant, quæ anima quæ talem vidisset, faceret & diceret, & quemadmodum ei tamquam iam mortuo fecerant iusta quæ sunt mortuis: & cum eum docuissent, quinam essent ij dies, nempe dies sanctorum Theophaniorū, & dies salutis Paschæ, & dies sanctæ Pentecostes. Hæc cum ille audisset & in memoriam reuocasset, parētibus affirmabat, quod ijs ipsis diebus relaxabatur à vinculis aduentu cuiusdam qui gestabat lampadem, & fruebatur omni securitate, diebus autem sequentibus tenebatur vinculis, sicut prius. Hæc Leontius in Ioanne.

XLV. SVDAE IVSSI IN-VITI BAPTIZARI.

Sed iam Hispaniarum res inuisamus. Sisebuti regnantis in Hispanijs annus hic quartus numerandus erit, secundum Isidori Chronicon, dum vno amplius anno Heraclium præcedere Sisebutum in regno affirmat: nam quem ponit Heraclij quintum, quartum asserit Sisebuti, sicut ab ipso conscripta breuiter Gothorum historia docet, qui & in Chronicon Præfatione tradit se vsque ad Heraclij & Sisebuti tempora ipsum Chronicon perduxisse: quod nuper editum habes iam erroribus emaculatum, quantum licuit, & doctis notis illustratum à Gartia Loaisa, viro quidem diserto, cuius industria sacra Concilia & alia Ecclesiastica Hispaniæ monumenta, carie consumpta & situ obita, mirificè illustrata iam fulgēt. Sed quod idem Isidorus illic postremo loco ponit, hic reddamus: In Hispania quoque, inquit, Sisebutus Gothorum Rex quædam eiusdem Romanæ militiæ vrbes cepit, & Iudæos regni sui subditos ad Christi fidem conuertit. sed violentia quidem adhibita, vt canon quinquagesimus septimus Toletani quarti magni Cōcilij docet his verbis, dum de Iudæis agit: Ergo non vi, sed libera arbitrij facultate, vt conuertantur, suadendi sunt, non potius impellendi. Qui autem iam pridem ad Christianitatem venire coacti sunt, (sicut factum est temporibus religiosissimi Principis Sisebuti) quia iam constat eos esse Sacramentis diuinis associa-

A associatos, & baptismi gratiam percepisse, & chrisimate vnctos esse, & corporis Domini & sanguinis exitisse participes: oportet vt fidem etiam, quam vi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur, &c.]

Quamnam vim ipse Rex adhibuerit, vt Iudæi ad fidem conuerterentur, lex ab eo de his data significat, quæ sic se habet: Cum Veritas ipsa petere & pulsare nos doceat, præmonens quod regnum cælorum vim patitur: in nullo est dubium, quod ille indultæ gratiæ munus abhorreat, qui ad eam procedere ardenti animo non festinat. Proinde si quis Iudæorum, de his scilicet qui nondum sunt baptizati, aut se baptizare distulerit, aut filios suos vel famulos suos nullo modo ad sacerdotes baptizandos remiserit, vel se suosque de baptismis subtraxerit, & vel vnus anni spatium post legem hanc editam quispiam illorum sine gratia baptismi transferit: horum omnium transgressor quisquis ille repertus fuerit, & centum flagella decaluat suscipiat, & debita mulctetur exilij pœna: res tamen eius ad Principis potestatem pertineat, qualiter si incorrigibilem durior eum custodierit vita, perpetua in eius, cui Princeps largiri voluerit, potestate permaneant.] hæc tenet lex. Ad Viennensis ait, Iudæorum, qui baptizari reuerunt, nonnullos fuga lapsos ad Francos in Gallijs grassæ in Gallijs nonaginta millia Iudæorum tunc baptizata fuisse, alijs tradunt. Porro & hoc ipsum factitatum esse in Gallijs sub Dagoberto Rege Clotharij filio, hortante Heraclio Imperatore, historici qui Francorum res sunt profecuti confirmant: factumque hoc ipsum postea ab eodem Heraclio Ierosolymis, ex eius legibus liquet.

Fuit eiusdem Imperatoris in Iudæos accensus zelus, cum & illi in Christianos insito medullis odio flagrantibus grassati essent tempore quo Chosroës Persarum Rex (vt diximus) potitus fuerat sancta Ierosolymorum ciuitate. Porro alia intercessit causa, cur de baptizandis cunctis Iudæis Heraclius tum apud suos tum apud externos durus fuit exactor, nempe quæ apud Gregorium Turonensem ita ponitur, cum agitur de fine eiusdem Heraclij Imperatoris: Cum esset litteris nimium eruditus, astrologus efficitur: per quod cernens à circumcisus gentibus diuino nutu Imperium esse vastandum, ad Dagobertum Regem Francorum dirigens, petit ab eo vt omnes Iudæos regni sui ad fidem Catholicam baptizandos præciperet. Quod protinus Dagobertus impleuit. Heraclius per omnes prouincias Imperij tale idemque facere decreuit: ignorabat enim vnde hæc calamitas contra Imperium surrectura esset] nempe à Sarracenis, iisdemque Hebræorum instar circumcisus. Sed hæc de Heraclio postea contigerunt, vbi defuncto Clothario, eius filius Dagobertus regnare cepit, hic autem occasione Sisebuti Regis sanctionis narrata. De his Tudenfis agens in Chronico, affirmat ista de Iudæis facta esse ipso eius regni exordio, ait enim: Initio regni, Iudæos ad fidem Christianam promouens, æmulationem quidem habuit, sed non secundum scientiam: potestate enim compulit, quos prouocare fidei ratione oportuit. Sed (sicut scriptum est) siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuntietur.] hæc ipse, qui eumdem Regem egregia sanctitate præditum commendat, de quo in fine ipsius dicturi sumus.

IESV CHRISTI	DEVS DEDIT PAP.	HERACLII IMP.
ANNVS	ANNVS	ANNVS
615.	I.	6.

E Vi sequitur annus sexcentessimus decimus quintus, notatur Indictione tertia: quo, nullo resistente, Chosroës (vt habent Annales) inuasit Ægyptum, excurrentiq; Libyam, Carthaginem vsque peruenit, quam frustra tentauit: plurimisque in captiuitatem abductis, onustus præda est reuersus in Persidem. Est de his item mentio apud Leontium occasione narrationis historiæ Ioannis Episcopi Alexandrini, perpetuis quidem dignæ monumentis, cum de ingenti fame agit, quæ vexauit Ægyptum: ait enim:

Cum magna multitudo eorum qui manum Persicam effugerant, confugisset Alexandriam, & esset magna alimenti penuria maximè quod nec illo tempore Nilus ascendisset, vt consueuerat, & pecuniæ Ecclesiæ essent consumptæ: coactus est ille magnus mille libras auri mutuas accipere ab aliquibus. Cum autem eas quoque consumpsisset, agitabatur magna sollicitudine, & Dei orabat benignitatem, vt in rebus dubijs aliquam viam excogitaret. Sed etiam si ad tantam redactus fuisset inopiam, non fuit tamen victus à calamitate.

XLVI. Leg. Vuff-goth. lib. 12. tit. 3. l. 3. LEX SISEBUTI DE IVDÆIS BAPTIZANDIS. Amoin. hist. Franc. lib. 4. c. 22. Amoin. lib. 4. c. 22. ibid. ad Greg. Turon. IN GALLIIS ET IN ORIEN-TE IVDÆI BAPTIZATI. Iussu. d' Iar. Oriental. lib. 1.

XLVII.

1. CHOSROES ÆGYPTVM ET ALIAS PROVINCIAS DEPOPVLATVS. Miscel. lib. 14. ex Theophaue. & Cedren. in Compend. hoc anno 6. Heracl. in vita Ioan. Eleem.

non diuinas leges & sacras constitutiones affectit dedecore, nec intermisit commissum sibi...

II. SIMONIA- GUS OPPR- TYRAN- CA DEAT OCCA- SIONEM.

Cum accepissem angustias in quas redacta est munifica dextera domini mei, non existinaui oportere me quidem degere in delicijs & rerum abundantia...

III. REICITUR A IOANNE SIMONIA- CVS.

a Lenu 22 b Genes 4. c Hebr. 7.

Eum ergo seorsum accersit Patriarcha, non volens multis presentibus eum afficere dedecore, & dicit ei: Tua quidem oblatio, o fili, est magna & huic tempori necessaria...

d Iacob. 2.

e Ioan. 6.

f Act. 8.

IV.

Nondum ille (inquit Leontius) dimissus domum ire, re infecta redierat: cum magno Ioanni significatur, duas naues Ecclesie in portum appulisse, ferentes ex Sicilia multa frumenti millia...

PRVDEN- TIA CAR- NIS ADVI- SATRIE EC- CLESIAE.

V. TYRANNI IN ITALIA.

Accessit autem hoc anno ad mala quibus Romanum Imperium aded esset in Oriente labefactum, ut etiam in Occidente quod residuum erat nutare ceperit, rebellante Ioanne Praefecto vrbis Neapolitanae...

Hæc

A Hac agitans mente Eleutherius, non statim defectionem instituit, sed ad conciliandos sibi primum subditorum animos iustissimi principis munus exoluit...

VI. IOANNES TYRANNVS OCCIDITVR

B Fuit infaustus item hic annus Italiae item ob terræ motus vehementissimos, & ob eam quæ eos subsecuta est lues elephantia. Tuncque accidit, ut cum afflictatæ Urbis prospiceret ipse sanctissimus Pontifex Deusdedit...

VII. DEUS DEDIT PAPA CSGV- LO SANAT LEPROSVM. a Iust. 53. b Anaryolog Rom. die 8. Notemb.

C Quod spectat ad res Francorum: cum anno superiori Clotharius, peremptis hostibus, solus totius Galliarum regni monarchiam consecutus esset, nihil antiquius habuit, quam ut coleret pietatem, Dei que amicos, viros sanctos (ut anno superiori dictum est) vsu sibi amicitiae iungeret...

VIII. CLOTHA- RII PIETAS.

D Cum ergo vir ille die quadam, alio referto vino, vna cum detrahente socio suo strata petisset, iubente Domino, omnia vestimenta illorum vallantur vndique flamma. Quibus illic cum ingenti clamore proflientibus, & aquam circa nates ac genitalia loca, vbi camisiae illorum acerrime cremabantur, iniicientibus, nec omnino flammam diuinitus missam extinguere valentibus...

IX. DIUINA VL- TIO IN DE- TRACTO- RIBS.

E Per idem tempus, cum beatus Arnulfus iam parè omnes thesauros Ecclesie in vsu pauperum erogasset, supererat adhuc discus argenteus habens libras septuaginta duas. Hunc quidam Hugo primus procerum dato pretio comparauit: sed omnipotens Deus non passus est, ut lacus illo trueretur...

X. VAS SA- CRVM NON IMPVNE RETINET LAICVS.

iubet cum velociter superpositis centum aureis ad Metensem ciuitatem sancto Pontifici A deferris.] hæc auctor, qui & recitat fragmentum epistolæ Regis eiusdem ad Arnulfum cremi secreta captantem, & nuntium remittere Ecclesiæ cupientem, verbis istis:

XI. CLOTHARI AD ARNVL. FVM EPISC. EPISTOLÆ FRAGMENTVM.

Apud Sur. die 17. Aug. b Apud Sur. die 11. April.

XII.

Extat apud Sur. tom. 5. diu. septembris.

XIII.

DE VSV CAM PANARVM.

XIV.

S. COLUMBA NI ABBA- TIS OBI- TVS.

Hoc quod per epistolam vestram, domine pater, rogare voluistis, vt in loco vestro alter substituatur Episcopus: nullatenus nostra præsumptio facere præsumit, sed potius omni deuotione rogamus, vt si in bonorum operum exercitio vitam alicubi ducere deliberatis, apud populum vobis commissum, sicut cœpistis, conuersando, exemplum ei fitis promerenda salutis.] hæc ex Clotharij ad eum epistola scripta. Coluit præterea Clotharius sanctum Gaudericum Cameracensem Episcopum, qui hoc ipso tempore egregia florebat sanctitate, vt eius Acta testantur. Sed & magno honore profectus est sanctam Godobertam virginem discipulam sancti Eligij Episcopi Nouiomensis, à quo & Deo dicata fuit. Huic idem Rex suum celsit palatium ad monasterium erigendum, quod & villis locupletauit. Extant res ab ea præclare gestæ.

Quod autem ad bellicas eiusdem Clotharij expeditiones pertinet, hoc ipso exordio monarchiæ in Gallia exercitum aduersus Burgundiam mouit. Quæ verò tunc gesserit sanctus Lupus Episcopus Senonensis, eius Acta declarant his verbis: Mortuo Theodorico Principe, Rex Clotharius in Burgundiam veniens, hostili manu armatû Blidebodem ducem misit in Senones. Illo ergo tela atrociter in oppidum vibrante, sanctus Episcopus Lupus in Domino fidens, ad protomartyris Stephani adem se contulit. Cumque ad conuocandum populum signum ecclesiæ tangeret, viribus hostes destituti, tantoque sunt terrore correpti, vt nullam sibi salutis opem superesse putarent, nisi fuga sibi consulere. Ita vir sanctissimus, dum instar Moyfi ad caelum tollit manus, hostes profligat.] hæc ibi.

Porrò quod ait auctor, S. Lupum ad conuocandum populum signum ecclesiæ tetigisse: illud fuisse prægrande tintinnabulum quod vocant campanam, quæ habetur inferius declarant: nam post multa hæc ibidem: Clotharius Rex vbi comperit signum vel campanam S. Stephani sonum edere gratissimum, iussit eam Parisios transferri, vt eius tinnitu sapius delectaretur. Displicuit ea res beato Episcopo. Itaque mox vt ablata est à Senonibus, omnem soni gratiam amisit. Id Rex intelligens, ocyus iubet suo illam loco restitui. Vbi autem ad pontem Senonicum ventum est, rediit illi pristinus sonus, & ob sancti viri merita septimo milliario auditus est.] hæc de campana Senonensi: quibus declaratur, iam hoc tempore in vsu frequenti eas esse receptas. In Oriente autem adhuc consuetudo illa perseverabat pulsandi signa ad populum conuocandum.

Hoc pariter anno mirificus ille Dei cultor Columbanus, Regum prauorum terror & vindex, ex hac vita migravit, de quo ista Ionas habet: Beatus Columbanus, expleto anni circulo, in antè dicto cœnobio Bobiensi, vita beata functus, animâ membris solutam caelo reddidit nono Kalendas Decembris: cuius strenuitatem si quis nosse velit, in eius dictis reperiet. Reliquiæ autem eius eo habentur in loco conditæ, vbi & virtutum decore polent, præfuls Christo.] hæc Ionas, qui & eius successoris Attalæ laudandam vitam a quæ conscripsit. Constat quidem subrogatum esse in ipsius locum Attalam Burgundionem origine, suo magistro sanctitate non imparem. Porrò qui dum vixit Columbanus Dei Ecclesiam in tot tenebris sanctitudine vitæ & miraculorum editione veluti fulgentibus radiis illustravit, æquæ post obitum clarus miraculis, ab ipsa Ecclesia consueto sanctis viris honore annis singulis coli cœpit. Carens autem Columbanus Clotharius Rex Francorum, eius discipulo & successore in Luxouienfi cœnobio Eustasio fruebatur, adeoque coluit monachos eiusdem Luxouienfi monasterij, vt ex eo complures ad Episcopatum promouendos curarit: recensentur hi à Iona in Eustasio, Chagnoaldus Episcopus Lugduni, Acharius Viromandorum & Nouiomensis & Tornacensis, Rachnacarius Augustoduni & Basileæ, Audemarus Bononiæ & Tharonensis oppidi.

Paul. diac. lib. 4. c. 15. I. AGILVLPHI REG. OBI- TVS.

Sexcentisimus decimus sextus vertitur Redemptoris annus, quarta currente Indictione: quo Agilulphus Longobardorum Rex moritur, vbi regnasset (vt Paulus diaconus

mus ait) annos viginti quinque, cui successit maior natu filius Adalualdus sub tutela Regi- ginæ matris Theodolindæ: Sub his, inquit, ecclesiæ restauratæ sunt, & multæ donatio- nes per loca venerabilia largitæ.] Sed famosa illa fuit munificentia, quam exhibuerunt basilicæ in honorem S. Ioannis Baptistæ erectæ in Modoetia, de qua ista idem Paulus de- deque eius erectione viuente adhuc ipso Agilulpho perfecta.

Paul. diac. lib. 4. c. 22. in ver. edit. A- scensum.

II. DE SCCL. S. IO. BAPT. IN M O- DORTIA.

Per idem quoque tempus, inquit, Theodolinda Regina basilicam beati Ioannis Bap- tistæ in Modoetia construxit pro se & pro viro suo & pro filiis & filiabus & cunctis Lon- gobardis Italicenibus, vt ipse sanctus Ioannes sit intercessor pro cunctis ad Dominum. Et illi venerunt inter se vnanimiter maiores natu cum Rege suo, vnâ cum Theodolinda Re- gina dicentes: Si sanctus Ioannes pro nobis interpellator sit ad Dominum Deum nostrum Iesum Christum, nos omnes vnanimiter pollicemur illi omni anno, in die Natiuitatis sue, hoc est, octauo Kalendas Iulij, de nostris facultatibus transmissuros honorificè ad oracu- lum eius, vt per illius interpellationem habeamus inuamen Domini nostri Iesu Christi tam in bello, quàm in aliis locis omnibus, quocumque ituri sumus.

Ab illo ergo die in omnibus actibus eorum cœperunt inuocare S. Ioannem, vt illis præ- beret auxilium virtute Domini nostri Iesu Christi: & illi omnes permanebant illæsi, victo- resque extiterunt super cunctos aduersarios suos. Locus autem ille supra Mediolanum duodecim millibus est, quem Regina dedicandum curauit, multisque ornamentis auri & argenti mirifice decorauit, prædiisque ditauit, familiaeque & possessiones multas eidem loco addixit in honorem sancti Ioannis Baptistæ. Dicamus assertionem scripturæ Theo- dolindæ Regiæ: Offert gloriosissima Theodolinda Regina vnâ cum filio suo Adalu- ualdo Rege sancto Ioanni patrono suo de dono Dei, & de dotibus chartulam suæ do- nationis, quam in suorum præsentia scribere fecit. Si quis quolibet tempore hanc tes- tem voluntatis suæ corruerit, in Iudicij extremi die cum Iuda traditore damne- tur. Ordinatio verò eius talis fuit: De rebus sancti Ioannis nullo modo se debet aliquis intromittere, nisi tantum sacerdotes qui ibi seruiunt die ac nocte, tantumque fa- muli & famulæ quæ ibi subiecti sunt, communiter debeant viuere.] hæc apud Paulum diaconum, quæ desiderari videntur in nonnullis scriptis codicibus: accidisse enim po- tuit vt ex ipso originali exemplari donationis aliquis fortasse ista ad Paulum apposuerit, qui post hæc pergit narrare de habitu quo vti solerent eo tempore Longobardi, quod si cupis, tu ipsum consulas.

III.

OBLATIO THEODO- LINDÆ.

Quod pertinet ad res Orientalis Imperij, calamitosum planè illud reddunt Annales, nempe eo vsque progressos esse Persas, vt per Libyam venerint Carthaginem, eamque ob- sessam diu tandem ceperint. Tantopere inualuit potentia Chosroës, vt cum totam depo- pulatam esset Asiam, inuasisset post Aegyptum Africam quoque, nullo obice opposito. Ita Deus permisit barbarum Regem ad populorum peccata plectenda liberè pro arbitrio in Orientem & Occidentem longè lateque grassari: cum verò ipsi placuit, redegit eum in nihilum. Inter tot tantaque orbis flagella Heraclius stupiditate quadam oppressus, omnia omni de bellicis rebus cura, ad suos filios honoribus prouehendos incumbit: hoc siquidem anno (vt iidem habent Annales) creat Consullem Constantinum Iuniorem, qui & He- raclius dictus est, insuper & minorem eius fratrem ex Martina genitum, Constantinum itidem nominatum, Cæsarem appellat.

IV.

Miscal. lib. 18. an. 7. He- raclij.

Quod verò Ecclesia sancta Ierosolymitana, abducto in Persidem Zacharia Patriar- cha captiuo, absque pastore relicta esset: iniuncta est eius administratio Modesto pa- tri monachorum cuiusdam monasterij Palæstina: qui quidem magno animi ardore non ea tantum quæ ad animarum curam spectare videbantur, quietemque monachorum ex- tortium, summo studio pertractauit, sed etiam in restituendis igne consumptis ecclesiis (li- cet impossibile videretur rem tantam monachum vnum posse præstare) alterum se Zoro- babelem exhibuit. Locuples testis de his omnibus est Antiochus monachus in epistola ad Eustathium, quam superius citauimus, in qua de Modesto primùm hæc habet: Nos proinde humiles & abiecti, gratia primùm Dei, deinde serua admodum & accurata dili- gentia præmemorati sanctissimi Modesti, sedentariam hanc exigimus vitam in liberiore & tranquillo otio.] & inferius rursum: Gratia enim Christi, sed & solerti sedulitate iam dicti venerandi apprimè patris nostri Modesti, cuncta id temporis incoluntur effusè istius eremi monasteria.] ac paulo post:

V. MODESTVS CVRAT IE- ROSOLY- MORVM EC- CLESIAM.

Superfunt nuntia aliquot sanè quàm læta, quorum fideli relatu & vestra & omnis sin- ceriter

VI.

CHRISTI
616.

DEVS DEDIT PAP.
2.

HERACLII IMP.
7.

TEMPLE
INCENSA
IEROSOLY-
M. RE-
STAVRAN-
TVR.

ceriter Christiani animam merito possit exhilarescere. Hæc igitur valde promptus & alacer A
annuntio vobis: Modestus sanctitatis eximie vir (de quo non semel dictum non eorum
modo providam gerit curam sollicitus, quæ per hanc vastam eremum sparsim dissecta sunt,
monasteriorum, sed & moderandæ huic civitati ac vniuersæ circum finitima: regioni so-
lenter prospicit, Deo eidem cooperante in omnibus. Hic enim ad viuum nobis exprimit
imaginem noui cuiuspiam Beseleelis, aut certè Zorobabelis. Gratia etenim plenus Spiritus
sancti, templa Saluatoris nostri Iesu Christi, quæ quidè barbarico igne conflagrarunt,
in sublime erigit omni prorsus digna veneratione, puta ades sanctæ Caluarie, ac sanctæ
Resurrectionis, domum insuper dignam omni honore venerandæ Crucis, quæ mater eccle-
siarum est, sed & sanctæ Assumptionis ædem à fundamentis exædificat: adeò vt per
hæc læta initia de futuris quoque spes amplissimas concipiamus, idque vel ob eos maxi-
mè, qui huc sperantur venturi ab externis regionibus, sancta hæc loca vt adorent, vt om-
nes in commune glorificemus Deum.] hætenus Leontius.

VII. Quòd enim Zacharias viueret, non alius admissus est Ierosolymorum Episcopus,
cùm non liceret in eodem loco Episcopos duos esse; licet ob Episcopalem præfecturam
idem, viuentem adhuc Zacharia, fuerit nominatus Ierosolymorum Præfectus, vt in Actis
S. Anastasij martyris, dum agitur de eius baptismo post Zacharia: reditum per Modestum
Ierosolymis exhibitò, vt suo loco dicturi sumus. Sed re vera si non Episcopus, loco ta-
men Episcopi, vsquedum idem postliminidè rediit Zacharias, Modestus illam admini-
strauit Ecclesiam, cuncta restituens: adeò vt maximæ fuerit consolationis in tanto mæro-
re videre (quod impossibile putabatur) exædificari cuncta quæ exulta fuerant sacra ædifi-
cia, aduersantibus præsertim Iudæis, & Persis ipsi Palæstinam obtinentibus, atque tyran-
nice dominantibus, vt quæ dicturi sumus, ostendent.

IESV CHRISTI DEVS DEDIT PAP. HERACLII IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
617. 3. 8.

I.
DEVS DE-
DIT PAPA-
OBITVS.

ANNVS agitur Domini sexcentésimus decimusseptimus, quinta Indictione: quo
Deus dedit Papa, vbi sedisset annos tres minus diebus quinque, ex hac vita decessit
octaua die Nouembris. Ita quidem secundum Anastasij rationem, necnon Martyrolo-
gium Romanum, & alia, quæ celebrant eiusdem natalem diem octaua Nouembris: vnde
nefas putamus à tanta resiliere auctoritate: qua ratione (vt dictum est) ipsum habuisse in se-
de minus dies quinque ab annis tribus apparet. Porro de eodem Deus dedit ista idem Ana-
stasius habet: Hic clerum multum dilexit, sacerdotes & clerum ad loca pristina reuoca-
uit. Hic dimisit propter obsequia sua ad omnem clerum vnam integram. Hic fecit
ordinationes tres, & in eis presbyteros nouem, diaconos quinque, Episcopos per diuersa
loca numero viginouem.] hæc tantum de eo Anastasius: vt plane dolendum sit tanti
Pontificis facta scriptorum inopia adeò obscura esse relicta, quæ quidè oportuit insignia
fuisse, cùm ipsum antiquitus Ecclesia Dei coluerit vt Sanctum, eoque titulo receperit inter
Sanctos atque annua commemoratione assidue sit venerata. Huius scriptorum fragmen-
tum tantum exstat vnius epistolæ ad Gordianum quemdam in Hispania Episcopum da-
ta, quod retinet Gratianus* in suo Decretorum volumine, quod vnicum tanti viri mo-
numentum hinc præterisse nolimus: sic enim se habet:

* 30. q. per-
uenit ad nos.

II.
DE SPIRI-
TVALI COG-
NATIONE
DECRETVM.

Peruenit ad nos diaconus vester, sanctitatis vestræ epistolam deferens, quòd quidam
viri ac mulieres præterito sabbato Paschali die, præ magno populorum incurfu, nescien-
tes, proprios filios suscepissent ex lauacro sancto. Cupis ergo scire, si pro tali accidente ra-
tione debeant viri ac mulieres ad proprium vsum redire, an non. Nos verò mœsti in hac
re inquisimus priorum Patrum nostrorum dicta. Inuenimus autem in archiuis huius
Apostolicæ sedis iam talia contigisse in Ecclesiis Isauriæ, Ephesiorum, simulque Iero-
solymæ, aliarumque ciuitatum. Episcopis etiam earum ciuitatum ab hac Apostolica sede
volentibus scire, vtrum viri ac mulieres redirent ad proprium torum: beatæ memoriæ
sanctissimi Patres Iulius, Innocentius, & Cælestinus cùm Episcoporum plurimorum
& sacerdotum consensu in ecclesia Apostolorum Principis prohibentes talia, perscripse-
runt & confirmauerunt, vt nullo modo se in coniugium reciperent mulieres ac viri, qui-
cum-

CHRISTI
617.

DEVS DEDIT PAP.
3.

HERACLII IMP.
8.

A cumque aliqua ratione susceperint natos proprios, sed separarent se; ne suadente diabolo,
tale vitium innotescat.

Scitis quia quomodo septem sunt dona Spiritus sancti, ita sunt septem dona baptismi à
primo pabulo sacrati salis & ingressu ecclesiæ vsque ad consummationem sancti Spiritus
per chrisma. Ab hoc ergo primo sancti Spiritus dono vsque ad septimum nullus Chri-
stianus suam commatrem in coniugium suscipere debet: & qui præsumperit, tamdiu
vinculo anathematis religetur, donec pœnitentiam dignè egerit.] hucusque fragmen-
tum epistolæ Deus dedit apud Gratianum descriptum. adduntur ab aliis alia, nempe re-
stituendam esse dotem, & liberam facultatem nubendi concessam post annum: sed neu-
rum apud Gratianum.

III.

Post mortem verò Pontificis Deus dedit vacasse sedem mensem vnum & dies sexdecim, IV.
idem qui supra Anastasius habet: licet alij codices legant, dies sex. qua ratione dicendum
est, successorem ipsius Bonifacium, eius nominis quintum ordine, subrogatum esse die de-
cima quarta Decembris, vel secūdum alios vigesima quarta. Quòd verò hic ad finem anni
huius creatus fuerit Pontifex, in sequentem annum à Beda ponitur, vbi ait: Iste Bonifa-
cius post Deus dedit Ecclesiæ præfuit anno incarnationis Dominicæ sexcentésimo decimo-
octauo.] hæc ipse. Fuit Bonifacius hic patria Neapolitanus, de quo plura inferius suo
loco. Ante tempus autem ordinationis Bonifacij (inquit Anastasius) Eleutherius eunu-
chus Patricius & Exarchus tyrannidem cùm sumpssisset, Rexque Italiæ dici voluerit, ven-
turus Romam, à militibus Rauennatibus in via occisus est, caputque eius missum Con-
stantinopolim ad Imperatorem.] Hæc breuiter de extincto tyranno.

BONIFA-
CIUS QVIN-
TVS PAPA
ELIGITVR.
Beda lib. 2.
cap. 7.

Quo tempore monachus vagus & profugus è monasterio Luxouienfi, nomine Agrestius,
deficiens ad schismaticos, alios secum præcipites in ruinam abducere cupiens, ma-
gnos tum in Italia tum in Gallia motus excitat. Sed cùm nihil penitus proficere valuisset,
inhærentibus cunctis communioni Catholicæ & Apostolicæ sedis (sicut alias semper cùm
in Galliis eadem esset mota quæstio) in eaque firmiter permanere statuentibus, certamen
aliud suscipit, aduersus scilicet monastica instituta à sancto Columbano relicta suis. Traxit
feditiosus homo in hanc pugnam ad suas partes plures Episcopos, rumores vbique exci-
tans: vsque adeò, vt ad hos comprimendos Clothario Francorum Regi opus fuerit dare
operam vt cogeretur Matifcone Concilium. Hæc autem quomodo se habuerint, Ionas^b
Abbas sui temporis res gestas prosecutus, cuncta exactè quam sincerissimè scripsit in vita
Eustasij, ex quo ista tibi deprimimus:

V.
DE AGRE-
STINO MO-
NACHO ET
SCHISMA-
TICO.

^b Ionas in
Eustas. apud
Bedam.

Cùm iam, inquit, Eustasius in monasterio Luxouienfi successor sancti Columbani ab
omnibus haberetur gratus, vt nullus se beatum Columbanum perdidisse gemeret, qui eius
doctrinis imbutus fuisset, omniumque Francorum procerum honore fulciretur, & præci-
pue Clotharij Regis amore ac veneratione eluceret, præsertim cùm cernerent in discipulo
magistri instituta per omnia manere: exaruit more suo liuidus aduersus sancti viri famam
chelidrus, excitans contra eum vnum ex subditis Agrestinum nomine, qui quondam
Theodorici Regis Notarius fuerat, & quadam compunctione cordis tactus, omnia quæ
possederat relinquens, & Luxouium veniens, se & sua omnia eidem venerabili patri tradi-
derat. Is inquam (vt cuncta replicem) religionis speciem in monasterio gestans, post non
longum tempus conuersationis eius, arrogantia mentis elatus, postulari vt gentium esse
prædicator permitteretur. Quem vir sanctus diu obiurgans increpat, dicens, eum rudem
adhuc in religione non debere ad tale opus idoneum se putare; proponens ei in exem-
plum Ieremiam, qui electione Domini prædicator designatus, se dignum esse denegat,
dicens: A a Domine Deus, ecce puer ego sum, & nescio loqui. Moysen quoque, qui
electus à Domino, tardioris & impeditæ linguæ se esse testatur.

VI.
AGRESTI-
NVS IN SV-
GIT IN EV-
STASIVM.

^c Ierem. 1.

His & huiusmodi dissuasionibus cùm nihil proficeret, quem tenere non valet, ire per-
mittit. Qui cùm in regionem Baioariorum venisset, nullum fructum exercès ibi, post ali-
quantum temporis ad Aquileiam transit. Aquileienses enim discordabant à communionem
sedis Apostolicæ (de qua Dominus in Euangelio ad beatum Petrum loquitur, dicens: Tu
es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prauale-
bunt aduersus eam) ob trium videlicet capitulorum dissensionem, quæ præsentem operi ne-
cessarium non duximus inserere. Itaque veniens Aquileiam, socius statim schismatis ef-
fectus, Romanæ sedis à communionem se iunctus ac diuisus est, totius orbis communio-
nem quicumque Romanæ sedi iungeretur damnans, in sola Aquileia Orthodoxam fidem
retine-

VII.
APOSTOLA-
TVM AD
GENTES
SIBI ARRO-
GAT AGRE-
STINVS.

retineri decertans. Quo schismate imbutus, epistolam venenosam & increpationibus plenam ad beatum Attalam Bobiensis cœnobij patrem per Aureum Adalualdi Regis Longobardorum Notarium dirigit. Quam epistolam beatus Attala perlectam, & ridiculo habitam, mihi tradidit seruandam: quam ego etiam per multorum spatia annorum abditam penes me habui, & postea mea negligentia perdidit: nec alius utique quilibet eam, sed ipse proprio stylo scripsit.

VIII.

FUGATVS
VT SCHIS-
MATICVS
AGRESTI-
NVS ALIVD
BELLVM EX
CITAT.

Directa itaque ad beatum Attalam epistola, ipse ad Luxouium properat: Eustasium schismatis aculeis tentat, si sanam mentem sua vesania corrumpere queat. Venerandus autem vir Eustasius paternis effaminibus errantem increpat, vt resipiscat, hortatur & obsecrat. Cumque salutaribus monitis & salubri antidoto mentem peste corruptam curare nequisset, à suo suorumque collegio segregatum abire coëgit. Fugatus igitur ab Eustasio miserabilis Agrestinus, huc illucque diuertit, vt aliquos sui erroris fautores facere posset. Cum vero à sententia recessisse videri potuisset, ex nouo certamine quarit sibi coronam, qui ex primo retulerat ignominiam. Quodnam istud fuerit, Ionas ita declarat: Sed cum nihil eius imperitia longo tempore peragere quiuisset, tandem aduersus regulam B. Columbani liuido dente garrere cœpit, ac velut cœnosa sus grunniens, per quoscumque potuit parilitatis suæ similes abominabile murmur excitauit, annuente sibi Appellino Genuensis vrbs Episcopo, qui ei consanguinitate proximus erat. Hic denique Appellinus vicinos Episcopos singulatum sibi iungere in auxilium Agrestini nisus est omni studio, ita vt Regem Clotharium tentaret si suæ partis assentator fieri voluisset. At ille sciens & experimento cognitam habens beati Columbani sanctitatem & discipulorum eius doctrinam, postquam diu redarguere tentauit grunniens hæretici sectam, nec præualere potuit aduersus eam: statuit vt Synodali examinatione probaretur, non ambigens de auctoritate venerabilis viri C. Eustasij, quin omnes aduersantes sanctæ regulæ suæ prudentia superaret.

IX.

CONCIL.
MATISCO-
NENSE CO-
GITVS.

Tunc emanante regali auctoritate, multi iam Burgundiæ Episcopi in suburbio Matisconensis vrbs conueniunt: inter quos maximus hæreticorum Vuarnacharius quidam, dum & ipse fieri vellet assentator Agrestinianæ partis, ipso die quando aduersus Eustasium altercatio futura erat, morte præuentus interiit. Sed nec eo terrore turbati ceteri confautores aduersæ partis, qui conuenerunt, deductum in medium Agrestinum depromere cogunt, quid contra regulam Columbani vel Eustasij obiciendum haberet. Tum ille trementibus labiis assistens, & nihil auctoritatis vel elucubratum eloquij habens, ait superflua quædam & canonicæ institutioni contraria in eorum studiis teneri, cochleam videlicet, quam lambent, Crucis signo crebro signari, & in ingressu cuiuslibet domus intra cœnobium tam introeuntem quam egredientem benedictionem postulare: Columbanum etiam à ceterorum Ecclesiasticorum more desciscere, & sacra Missarum solemniam multiplicatione orationum vel collectarum celebrare.

X.

Auditus huiusmodi obiectionibus, beatus Eustasius conuersus ad suæ partis Episcopos dixit: Vos, ð decus sacerdotij, probare debetis, qui in Ecclesiis veritatis ac iustitiæ seminarium distribuunt, & qui veritati ac religioni aliena tradant. Quidquid enim à norma veri tramitis dissentit, extra Ecclesiæ corpus segregari debet. Vestrum est discernere obiecta, an sint à Scripturarum serie aliena. Agrestinus ait: Tuo ore nobis edicito: nosse enim à te volumus, quod dignum super hoc responsum reddas? Sanctus Eustasius respondit: Nequaquam, ait, reor contrarium esse religioni, si cochleam quam Christianus lambit, vel quodcumque vas, aut poculum Crucis signo munit, cum per aduentum signi Domini pellatur pestis aduersantis inimici.]

XI.

Fuisse quidem in more positum apud Christianos antiquitus, vt ad omnem actum & ad omnem potum & cibum signarent se signaculo Crucis, præter illa quæ de his Tertullianus tradit in libello De corona militis, & sanctus Hieronymus ad Eustochium, ex Eusebio suo loco vidimus Christianos milites in castris Ethnici Imperatoris militantes ex eo indicio detectos fuisse Christianos esse, quod ad omnem potum signarent poculum Crucis signo. Ad aliud verò accusationis caput quod obiciebatur, Eustasium ita respondisse, Ionas affirmat: Introeuntem verò monachum cellulam, vel exeuntem, benedictione Domini armari, ratum duco, iuxta Psalmistæ vocem: Dominus custodit te ab omni malo, custodiat animam tuam Dominus: Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum ex hoc nunc & vsque in sæculum. Licet enim hoc ad vnumquemque Christianum referatur, vt gratia baptismi per fidem in Ecclesia seruetur, in eo videlicet, qui ad eam ingre-

* Psal. 120.

A ingreditur, & vsque ad finem perseverantiæ vigore firmetur: de quotidiano tamen motu, siue ingressu, vel egressu, seu progressu vnumquemque nostrum signo Crucis armari, vel benedictione sodalium fas duco roborari.

Multiplicationem verò orationum in sacris officiis credo omnibus proficere Ecclesiis: quia dum plus Dominus creditur, plus inuenitur, & cum vberius oratione pulsatur, eo citius exaudire probatur. Nihil enim amplius desiderare debemus, quam orationi incumbere, sicut Dominus sub Apostolorum numero hortatur: Vigilare & orate, ne in tressis in tentationem. Sic & Apostolus nos sine intermissione iubet orare: sic omnis Scriptura sacra hortatur nos ad Dominum sine cessatione clamare. Nihil equidem tam vile, tamque salutare, quam Creatorem multiplicatione precum & assiduitate orationum pulsare.] ita quidem quod de multiplici collectarum numero (vt dictum est) argueretur monastica institutio, nihil indicatum est esse quod repugnaret constitutionibus sanctorum Patrum: quibus illud tantum prohibitum fuisse, suo loco diximus, ne quis præsumeret orationes in ecclesia publice recitandas ex sua inuentione proponere. Sed pergit Ionas:

His & horum similibus responsis confusus Agrestinus, addit garrulitatis noxam: calumniatur capitis colnam ineptè præcidi, & ab omnium hominum more descisci. Eustasius autem, vt erat virtute patientiæ & scientiæ comptus: In præsentia, ait, omnium horum qui præsto sunt sacerdotum, ego eius discipulus, & successor, cuius tu disciplinam & instituta damnas, te ad diuinum iudicium cum eo intra præsentis anni circulum causaturum inuito, vt iusti iudicis examine sentias, cuius famulum tuis detractionibus maculare procures. His dictis, metus quosdam eorum qui Agrestinianæ partis fautores erant, percudit, hortanturque omnes vt pacis nexu corda iungerent, & vt iste temeritatis audaciam tollerent, & ille paterno affectu labentem piis correptionibus soluerent. Ad hæc Eustasius: Vestris, inquit, libens satisfacere precibus, si misera mens duritiam vecordiae molliret, & correctis cauterio morbis, vel antidoto visceribus defectis, redux ad salutifera monita remeare nitatur. Cogentibus ergo cunctis, Agrestinus simulatam pacem postulat, quod postea actibus deprompt. Eustasius verò mitis animi suauitate flexus poscentium, pacem tribuit, & pacis osculum illi porrexit.] hæc de fine Matisconensis Synodi Ionas: in qua cum nihil vquam obiectum sit ab Eustasio schismaticum illum esse hominem & à Catholicæ Ecclesiæ communionem seiunctum, utique par est credere ipsum ante iudicium, vt illic agere posset, quoquo modo palinodiam recantasse: alioqui illi pacem dari, repugnante sententia Apostolica, ex qua nec Aue ei dicendum erat, nequaquam iussissent Episcopi, neque Eustasius implere curasset. Sed finem in itæ palæstræ spectemus. Etenim etiam ad pacis osculum receptus est, haud tamen arma dimisit, sed occulauit, suo illa tempore exerturus, vt fecit. nam audi Ionam:

Vix ad interuallum breuis spatij manifestam vesaniam suam Agrestinus verecundia metu repellens, cœpit iterum monasteria tentare, & sub specie discipuli pretium prodicionis taxare. Ad quemdam namque virum venerabilem Romaricum nomine venit, qui primæ nobilitatis fuerat apud Theodobertum Regem habitus; postque per exemplum Columbani, ac per Eustasij prædicationes monitus, ad Luxouium veniens, monachicæ institutioni se subdidit: Quo diu sub regulari tenore vitam agente, postea Eustasio annuente, puellarum monasterium in suo proprio inseruit, & regulam Columbani illis custodiendam indidit. Cumque iam multa religione polleteret, ad eum Agrestinus pergit, seseque subditum atque obedientem simulat, simulque Amatam, quem ibi Eustasius ob imbuendam regulam præfecerat, mollibus sugillationibus tentat. Nam quibusdam sacre religionis regulis ab eis neglectis, tam Amatam quam Romaricum ab Eustasio obiurgati fuerant. Lætos ergo eos vt præsentit Agrestinus, exasperatas mentes suis assertionibus iungere volens, stimulauit venenata verba sanas mentes recipere, & in contemptum regulæ Columbani propriam vesaniam propagare. Proh dolor! exitiale vas ac letifera doctrina repletum sanas mentes diabolica infamia maculauit. Abiectis etenim pristinis institutis, rudibus conati sunt præfati iam viri instruere plebem doctrinis.

Deinde nefandus Agrestinus ad venerabilem matrem Burgundoforam iter dirigit

(Abba.

XII.

Mat. 26.
Luc. 22.
1. Thes. 5.

XIII.

PACEM
SVADENT
EPISC.

2. Ioan. d.

XIV.
ROMARICVS
ET AMATVS
SEDVCTI
AB AGRE-
STINO.

XV.

CHRISTI DEVS DEDIT PAP. HERACLII IMP. 617 3. 8.

TENTATVR A FRVSTRA A SCHISMA TICOS. BVV GVNDOFO RA. (Abbatissa hæc erat monasterij sanctarum virginum, S. Columbanii discipula) vt etiam illam suis stimulationibus, si valuisset, macularet. Quem beata virgo Christi non femineo more, sed virili confudit responsione, dicens ad eum: Num tu confutator veritatis, & nouorum introductor argumentorum ad hoc huc accessisti, vt veneno tuo dulcia mella perfunderes, & vitalia alimenta letali amaritudine commutares? Miser ac derestabilis, tu detrahis illis, quorum ego virtutes agnoui, quorum doctrinam salubrem recepi, ex quorum eruditione multos caelestia regna penetrasse comperi.

Meminisse te velim Hsaiæ dictum: Vx qui dicit malum bonum, & bonum malum. Festina ergo ab his venenatis assertionibus recedere, ne te ira Dei comprehendat. Confutatus itaque his famulæ Dei increpationibus impius Agrestinus, rursus ad Romaricum & ad Amatam repedit, vt coeptum opus erroris ad effectum nequitiae perducatur. Magna plane ista fuit Burgundofora & celebris sanctitate virgo; cuius res præclare gestas idem Ionas (vt ipse proficetur in vita sancti Columbanii) conscripsit, de qua dicturi sumus postea. Sed de vitio diuinitus in sediciosos immissa idem Ionas narrare pergit his verbis:

Nec defuit illis vitio diuina, cum & ipsi & alij complures iam ad hoc aspirarent, vt peruersi dogmatis hæretici huius assentatores, id est, consentientes, fierent. Lupi siquidem per intempestam noctem intra septa monasterij irrupentes, aliquos ex fratribus moribus suis laniarunt, atque in prædicta peste derelictos diræ morti miserabiliter tradiderunt. Quemdam etiam Plerum nomine, qui adhuc discordiæ fomitem vehementer administrabat, Aæmonum rabies peruasit, & ignobiliter ad extrema perduxit: nam propria manu ipse laqueo se suspendit. Porro cum hæc vitio nequaquam fieret correctio delinquentium, maior protinus vindicta secuta est. Subiit namque fulgur ingens e caelo lapsum, tanto fragore percussit locum, deualtat monasterium, tegumenta subuertit; plebem exurit, vt præsens correptio manifestè monstraret futuram debere fugere iram: mortuique sunt ad præsens plusquam viginti homines, auctore tamen totius criminis ad poenitentiam referuato, vt si cognosceret semetipsum & rediret, sanitatem proculdubio reciperet: nullum etenim Dominus perire desiderat; sed semper, quamuis grauibus delictis obrutum, per poenitentiae fomenta redire expectat. Cumque sibi sapius poenitentiae locum datum infelix Agrestinus non cognouisset: vt Eustasij sententia ad iudicium eum inuocantis præualeret, ante triginta dierum circulum quam vertentis anni mera compleret, à seruo suo, quem ipse redemerat, securi percussus interiit; & occasio criminis dicebatur vxoris permixtio: quod quamuis multi dixerint, & vera asserere vellent, nostrum tamen affirmare non est: cuncta enim, iuxta Salomonem, adducet Deus in iudicium pro omni reatu, siue bonum, siue malum. Subdit de duobus ab eo subuersis monachis ad poenitentiam receptis, necnon de Episcopis qui aduersabantur ad saniolem mentem reuersis, & erga instituta eadem propensioribus redditis, deque mira propagatione ordinis, & alijs monasterijs recens erectis post superatas eiusmodi tentationes. Audisti finem schismaticorum, & ad declarandam veritatem Dei iudicium in vindictam præuicatorum interpositum?

XVII. Quod ad lapsos restitutos pertinet, subdit ista Ionas: Post hæc Amatus & Romaricus Eustasij patris indulgentiam postulantes, ab eo recipiuntur, & in pristinum gradum restituuntur. Quod verò ad Amatam spectat, verè se poenitentem exhibuit, adeò vt sanctitate claruerit, moriensque se probe Catholicum esse declarauit, edita publice fidei professione: nam qui eius vitæ res gestas est profecutus, hæc de ipsius poenitentia & professione Catholica ante obitum: iam annum in eo cilicio & cinere egerat, die ac nocte iugiter precibus vacans, cum præ nimio membrorum cruciatu, cute & carnibus exetis, nuda ossa paterent. Interim ille nihilominus cum lacrymis temper Domino loquebatur. Cum autem finem adesse sentiret, cuidam fratri ait: Affer epistolam Leonis Papæ, quam ille ad sanctum Flauianum scripsit, in qua Catholice fidei plenissima ratio continetur. Allata est epistola, & cum illi legeretur, ita dixit: Sic credo, o Trinitas ineffabilis: Ita confiteor, Deus omnipotens: Ita de te sentio, Fili Dei Christe Iesu: Sic de te intelligo, Spiritus sancte, æterne Deus: Atque ita vnum Deum in Trinitate, trinumque in unitate confiteor.

Cum

CHRISTI DEVS DEDIT PAP. HERACLII IMP. 617. 3. 7.

A Cum autem summa esset humilitate præditus, indignum se putauit, qui intra ecclesiæ septa sepeliretur. Iussit igitur sibi fodi sepulchrum in ipso aditu basilicæ Matris Dei, & hoc epitaphium, quod ipse composuit, ei imponi:

OMNIS HOMODEI QUI IN HUNC LOCVM SANCTVM AD ORANDVM INTROIERIS, SI MERVERIS OBTINERE QVÆ POSTVLAS, PRO ANIMA AMATI POENITENTIS HIC SEPULTI DOMINI MISERICORDIAM DEPRECARI DIGNERIS: VTSI QVID MEA PRAVITAS DE MEIS PEC-CATIS OBTINERERE NON POTVIT TEPIDE POENITENDO, OBTINEAT VESTRA TANTORVM CHARITAS SEDVLO DOMINI MISERICORDIAM DEPRECANDO.] hætenus epitaphium, quo veri poenitentis specimen edidit, qui & ob præclara merita inter Sanctos re-

latus, Idibus Septembris anniuersaria memoria in Ecclesia celebratur.

Romaricus etiam & ipse dignè omnes veri poenitentis numeros explens, sancto fine quieuit, & inter Sanctos æquè adnumeratus rediuita memoria annis singulis colitur sexto Idus Decembris. Sed mirari sumus, eos qui ipsorum res gestas sunt profecuti, de lapsu nihil dicere: adeò vt omnino hoc remansisset incognitum, nisi Ionas in Eustasio, rerum sui temporis scriptor, id amplius notis testatum reliquisset, maiori utique gloria Dei, & proficuo exemplo in eius Ecclesia, in qua raro contingit redeuntem ab hæresi siue schismate dignè poenitere, sed de his hætenus.

Quod ad res Orientales pertinet: cum nullam sibi adesse vim resistendi Persarum Principi Heraclius Imperator sentiret, tandem ad preces supplices se conuertit: & quamuis antea eodem vsu remedio, fuisset iam missa legatione repulsus; rursus tamen nouam legationem ad Chosroën Regem Persarum decernit, qua ab eo quibusuis iniquis conditionibus pacem exposceret. Non deerant argumenta perualida ad mouendum Regem, si apud superbum & fastu tumidum elatum victoris hominem aliqua ratio locum habere potuisset: verum inflata arrogantia mens expers mox omnis reddidit rationis. Præpotens verò præ ceteris illud potuisset ferream emollire ceruicem, quod idem ipse Chosroës protugus, exors regni, suis redditus infensissimus, fuisset tamen ab Imperatore Romano (vt suo loco dictum est superius) magna potentia in Imperium restitutus atque defensus: cuius præstiti adeò immensi beneficii si memor, si gratus existere voluisset, parere utique naturæ legibus debuisset, vt redderet quod acceperat beneficium. At quid omnium legum exors barbarus truculentus?

Quo cernit Romanum Imperatorem magis se subiicere, eo se ipse aduersus cum omnemque Christianorum gentem insolentius extollit, nec veretur impiam illam pacis conditionem per legatos præscribere, qua vellet, si pacem cuperet, ipsum cum omnibus suis Christianæ religionis fieri negatorem, cultorem verò Solis Persarum dei. Referunt enim hæc Annales hoc anno his verbis: Anno octauo Imperij sui rursus Heraclius mittit in Persidem Legatos ad Chosroën postulans pacem. At Chosroës iterum eos spreuit, asseuerans: Non parcam vobis, donec Crucifixum abnegetis, quem Deum fatèmini esse, & adoretis Solem.] hæc ibi. At respexit tandem, serò licet Deus in Regem Assyriorum, quem dedit in opprobrium gentibus, sed de his suo loco dicendum erit.

E IESV CHRISTI BONIFACII PAP.V. HERACLII IMP.

ANNVS ANNVS ANNVS

618. I. 9.

Qui primus Bonifacij Papæ numeratur annus, idem & Redemptoris ponitur sexcentessimus decimus octauus, Indictionis sextæ: cum ipse Pontifex in eminenti Petri cathedra collocatus, pastoralis munere mentis oculis lustrans orbem, vnde lugeat, conspiciens vbique tragœdias, ex restituta tamen iam penè collapsa in Anglia Christiana religione,

CHRISTI
618.BONIFACII PAP. V.
I.HERACLII IMP.
9.

religione, unde latetur, reperit argumentum, quod scilicet, qui iam profugi redijissent A
Episcopi, iterata Evangelij prædicatione, ex iacta semente manipulos lati referent.
Acceptis enim ipse Bonifacius litteris de conuersione Eadualdi * Regis, eiusque
fororis Edilbergæ, vxoris Eduini Regis, admodum letatus, primum omnium diligen-
tem operarium Euangelicum digna remuneratione profequitur, & amicè congratulatur.
Etenim scribens ad Iustum Rossensem Archiepiscopum, eidem pallium in signum elar-
gita plenitudinis potestatis mittit. Extant quidem ipsæ Pontificis litteræ hic meritò reci-
tandæ, quæ sic se habent *:

* Apud Bedæ
lib. 2. c. 8.

I I.

Dilectissimo fratri Iusto Bonifacius.

BONIF.
PAPAE V.
EPIST. AD
IUSTVM.
* Mar. 28.

Quam deuotè, quamque etiam vigilanter pro Christi Euangelio elaborauerit vestra
fraternitas, non solum epistolæ à vobis directæ tenor, immò indulta desuper operi
vestro perfectio indicauit. Nec enim omnipotens Deus aut sui nominis sacramentum, B
aut fructum vestri laboris deseruit, dum ipse prædicatoribus Euangelij fideliter repro-
misit^b: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi.
Quod specialiter, iniuncto vobis ministerio, eius clementia demonstrauit, aperiens
corda gentium ad suscipiendum prædicationis vestræ singulare mysterium. Magno
enim præmio fastigiorum vestrorum, delectabilem cursum bonitatis suæ suffragijs illu-
strauit, dum creditorum vobis talentorum fidelissimæ negotiationis officijs, vberem
fructum impendens ei quod signare possitis, multiplicatis generibus præparauit. Hoc-
que etiam illa à vobis reparatione collatum est, qui iniuncto ministerio iugiter persi-
stentes, laudabili patientia redemptionem gentis illius expectatis; & vestris vt profi-
cerent meritis, eorum est saluatio propinata, dicente Domino: Qui perseuerauerit
vsque in finem, hic saluus erit. Saluati ergo estis spe patientiæ, & tolerantia virtute: C
vt infidelium corda naturali ac superstitioso morbo purgata, sui consequerentur mi-
sericordiam Saluatoris.] hæc dum Bonifacius Papa inculcat, satis ostendit, profectio-
nem ipsorum in Galliam non fuisse fugam, vt illuc amplius reuertendi desierit ani-
mus, sed potius ad tempus factam secessionem, vt ibi redeundi tempus expectarent op-
portunum; cuius rei gratia ad eorum tolerantia à Bonifacio commendetur. Sed per-
git epistola:

III.

Susceptis namque apicibus filij nostri Eadualdi Regis, reperimus quanta sacri eloquij
cruditione eius animus ad veræ conuersionis & indubitatæ fidei credulitatem fraterni-
tas vestra perduxerit. Qua ex re de longanimitate clementiæ cælestis certam assumen-
tes fiduciam, non solum suppositarum ei gentium plenissimam salutem, immò quoque
vicinarum, vestræ quoque prædicationis ministerio credimus subsequendam: quatenus D
(sicut scriptum est) consummati operis vobis merces à retributore omnium bonorum
Domino tribuatur. Et verè per omnem terram exisse sonum eorum, & in fines orbis terræ
verba ipsorum, vniuersalis gentium confessio, suscepto Christianæ sacramento fidei,
protestatur.

IV.
DE VSV
PALLII.

Pallium præterea per latorem præsentium fraternitati tuæ, benignitatis studijs inui-
tati, direximus: quod videlicet tantum in sacrosanctis mysterijs celebrandis licentiam
vtendi impertiuimus: concedentes etiam tibi ordinationes Episcoporum, exigente op-
portunitate, Domini præueniente misericordia, celebrare: ita vt Christi Euangelium
plurimorum annuntiatione in omnibus gentibus, quæ necdum conuersæ sunt, dila-
tetur. Studeat ergo tua fraternitas hoc; quod sedis Apostolicæ humanitate percep-
pit, intemerata mentis sinceritate seruare, intendens cuius rei similitudine tam præ-
cipuum indumentum humeris tuis baiulandum susceperis: talemque te Domini
implorata clementia exhibendum stude, vt indulti muneris præmia non cum reati-
tudine, sed cum commodis animarum ante tribunal summi & venturi Iudicis repræ-
sentes. Deus te incolumem custodiat, dilectissime frater.] hucusque Romani Pontifi-
cis epistola.

V.

Quod ad statum rerum Orientalium spectat, nihilo hic annus superiore felicius fuit,
etsi non cum Peris res acta: Chaganus enim Auarum Rex dolo, sub pacis nomine de-
cipiens Heraclium Imperatorem, suburbia Constantinopolitanæ vrbs est deprædatus.
hæc pluribus tradunt Annales summam ex Theophane relata, & à Cedreno ca-
dem repetita.

Edidit

CHRISTI
618.BONIFACII PAP. V.
I.HERACLII IMP.
9.

Edidit hoc nono anno sui Imperij Heraclius, exigente Sergio Patriarcha Constantino-
politano, pragmaticam sanctionem, ne quis cooptaretur in clerum, nisi in defuncti locum
subrogaretur. Accidebat enim vt procerum fauore complures sese intruderent in eam
Ecclesiam, ad eò vt reditus ad alendos omnes non suppeterent. Id ergo cum ipse Patriar-
cha iam statuisset, ab eodem Imperatore ea quæ à se decreta essent, pragmatica sanctione
firmari petiit, quæ sic se habet *:

VI.

* Nouell.
Imp. lib. 2.
Nouel. 4.

Etiam ea quæ sæpenumerò ab hominibus excogitata præclare videntur, casus quidam
forte fortuna superuenientes ad statum planè diuersum traducunt. Quale quiddam cum
nunc quoque contigerit, vt ad præsens mandatum respiceremus; nos incitauit. Quippe
cum ij qui clero sanctæ maioris Ecclesiæ in hac vrbe regia continentur; eius res non me-
diocriter grauari perpexerint, multis sanctitatem vestram molestantibus, vt diuersas per-
sonas in clerum recipiat, & in oratoria sanctissimæ Matris Domini ac Saluatoris nostri Ie-
su Christi qui Deus est, tam id quod est in Blachernis; quam quod in iis quæ Urbicij ap-
pellantur, ad eò quidem vt inde diariorum quantitas (quæ alij quotidianas vocant distri-
butiones) quæ ipsis datur, magnopere excreseat. Deinde petentibus vt aliqua etiam officia
Ecclesiastica committantur alijs, de quibus non exigua rebus eiusdem sanctissimæ Eccle-
siæ utilitas proueniret. Cumque quod ita geritur, correctionem consequi petiuerint: grati-
ficandum tam sanctitati vestræ, quam iis qui dicto clero continentur, duximus: vt certa-
rum personarum numero circumscribantur indicatarum religiosarum ædium clerici, &
qui Ecclesiastici ministerij officia gerunt: ita vt nemo possit inter indicatos clericos reci-
pi, vel curas Ecclesiasticas suscipere prius, quam aliquibus ex eorum ordine deficientibus,
ad eum numerum, qui vobis vniuersis placuerit, vel clerici dictarum religiosarum ædium,
vel Ecclesiasticæ curationes redigantur:

C

Hæc ergo vobis ita placita postquam nostras ad aures peruenerunt, precibus etiam no-
bis oblati, vt per sanctionem nostram pragmaticam rectè à vobis trutinata confirmaren-
tur: non abs re nos, qui de commodis eiusdem sanctissimæ maioris Ecclesiæ Dei sollicitè
semper cogitamus, reapse precibus vestris annuendum duximus, dictamque sanctionem
pragmaticam sanctissimæ apud nos Ecclesiæ largiti sumus, licentia vobis per eam cõcessa,
vt eum qui manifesta emolumenta rebus Ecclesiæ affert, idque vel per donationem, vel
pactiones; vel per supremam voluntatem, vel alia ratione beneficium id quod ei datur ex-
cedentia: prius etiam quam, dicti clerici, vel Ecclesiasticorum officiorum administratores
ad statutum numerum redacti fuerint, citra vllam prohibitionem; voti sui compos fiat,
ordine sacrorum canonum nihilominus obseruando: siue is ipse qui hoc agit, in aliquem
D ex prædictis cleris recipi voluerit, aut officium Ecclesiasticum consequi, siue animus ei sit
alteri personæ hunc ordinem impetrare.

VII:

Hæc igitur cum indicata sanctio pragmatica contineat: retulit ad nos in præsentia sancti-
tas vestra, diuersas quidem personas indicatis cleris adscribi cupere, vel Ecclesiasticum offi-
cium accipere, vel tale quid alteri cuiuspiam impetrare, sed vereri ne postea quidam eis ne-
gotia facebant, inquirendo, quam re ad utilitatem rerum Ecclesiasticarum peracta, voti
sui compotes facti fuerint, quando post aliquod elapsi temporis interuallum eis huiusmo-
di probatio difficilis accidat. Et quidem alios nolle nota esse, quæ tum in ipsos, tum erga
Ecclesiam facta sint: unde fiat, vt nonnulli ab iis faciendis reuocentur, quæ ad utilitatem
rerum Ecclesiæ spectant. Quamobrem ne per hanc occasionem id quod nuper ad eius utilita-
tem est excogitatum, damni causam ei præbeat: nos scientes supra omnes alios sanctitatem
tuam Ecclesiæ sanctissimæ conducentia sollicitè curare atque perficere, fiduciam ei præsta-
mus, quod haudquaquam indicatæ sanctionis, etiam absq; illa obseruatione quæ per eam
exponitur, ad dicta duo capita pertinentia procurerit, respiciens (vt solet) ad ipsum Deum,
qui omnium quidem religiosarum ædium inspector est, sed in primis sanctæ Dei maioris
Ecclesiæ in hac ipsa regia vrbe, à qua citra intermissionem tot ac tantæ circa pias actiones
expensæ proficiuntur. Confidimus enim, quòd etiã sola per se sanctitas vestra relatorum
ab se capitum quodlibet examinans, in proposito negotio ea cum consultet, tum agat,
quæcumque rebus Ecclesiasticis utilitatem siue manifestam, siue quæ ignota vulgo esse
debeat, afferre possunt.] quæ sequitur (vt vides) litteris fuere grãdiuiculis exarata in Græ-
co etiam exemplari Latinis notis: LEGI. DAT. VIII. KAL. MAIAS, C. P. DOMINO-
RVM NOSTRORVM PISSIMORVM PERP. AVGG. HERACLII ANNO NO-
NO, THERACLII NOVI CONSTANTINI FILII IPSIVS ANNO SEPTIMO.]

IX:

Annal. Eccl. Tom. 8.

Y

Huic

CHRISTI
618.

BONIFACII PAP. V.
I.

HERACLII IMP.
9.

X. Huic inscriptioni adicimus aliam itidem temporis huius indicem, quam in Confessione ecclesie sancte Caecliae in Vrbe trans Tiberim positam legimus hifce verbis:

HIC REQVIESCIT THEODORVS VC GRÆCVS VIZ . . . . .
TEVS QVI FVIT FIDELIS ET CARVS AMICVS MVLTORVM Romanæ Reipublicæ IVDICVM AMICITIÆ CVSTOS BENIGNVS PIVS DOMVIGÆ BENE PRÆPOSITVS. QVEM ETIAM LOCVM COMPARAVIT AVV . . . . .
IORE ARCHIPBEO TIT SCÆ CECILIÆ SOLIDOS SEX. DEPOSITVS DIE QVARTADECI M A AVGVSTI IND. SEPTIMA. ET EIVS FILIVS THEODORIC. QUI BIXIT M VII DEPOSITVS IDVS OCTOBRIS IMP DD NN PISSIMIS AVGG HERACLIO ANNO NONO PC EIVSDEM DN ANNO OCTABO. ATQVE HERACLIO CONSTANTINO NOVO FILIO IPSIVS ANNO SEPTIMO INDICT. SEPTIMA, QVI VIXIT ANNOS PLVSMINVS LXXV.

XI. At quod audisti pretium datum pro sepultura: id quidem ex antiqua consuetudine, quam S. Gregorius abolere conatus est, vt ipse testatur in epistola ad Messalinum Episcopum*, vbi hæc ait: Secundum nostrum institutum noueris nos illicitam antiquam consuetudinem à nostra Ecclesia omnino vetuisse, nec cuiquam assensum præbere, vt loca humandi corporis pretio possit adipisci. Nam si Gentiles (vt arbitramur) viri Sichimitæ Abraham^b, pro Sara mortua, atque in loco proprio humana, sepulturam gratis obtulerunt, & vix magna eius importunitate coacti sunt vt pretium de loco sepulturæ perciperent: nos qui Episcopi dicimur, de humanis fidelium corporibus pensa quid facere debemus? Hoc ergo fraternitatis vestræ iudicio committimus.] hæc Gregorius. Vides igitur post ipsius obitum eius decretum de sepultura pretio non tradenda exoleuisse. Sed quomodo iuste picque pro sepulturæ loco perpetuo conseruando aliquid tradatur & accipiat, tu consule Canonistas id pluribus disputantes.

DE PRETIO PRO SEPTVLTURA.
* Gregor. lib. 7. epist. 4. Ind. 1. b. Genes. 23

IESV CHRISTI BONIFACII PAP. V. HERACLII IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
619. 2. 10.

I. Sexcentismus vndeugismus annus agitur, Indictionis septimæ, quo & nonus numeratur Sisebuti Hispaniarum Regis, secundum Chronicon Isidori: cum celebrata est in Hispania Synodus Spalensis, ita dicta, vt haud obscure titulus eius significat verbis istis: Synodus habita in ciuitate Spali, sub die Iduum Nouembrium, anno nono regnante gloriosissimo Principe Sisebuto, Era sexcentesima quinquagesima septima.] Sed licet ita titulus habeat, breuitatis causa, pro Hispanensis, Spalensis dicta videtur, sicut loco Hispanis, Spalis, cum non dubium sit intelligi de præclarissima illa ciuitate, quæ in Bætica provincia est, cuius bene notus, qui eidem Synodo præfuit, Episcopus Isidorus erat.

II. In hac autem Synodo controuersie plures diuersarum Ecclesiarum per sessiones singulas, quæ extant numero tredecim, sunt decisæ, & quidem satis erudite, vt ipse S. Isidori, qui præfuit, doctrina examinata. In quibus obiter illud notamus, improbari ministros Episcopi esse laicos. Sunt enim hæc verba in nona sessione, cum de œconomio statuunt, vt si clericus, sicut & alij: Oportet nos & diuinis libris & sanctorum Patrum obedire præceptis, constituentes, vt hi qui in administrationibus Ecclesie Pontificibus sociantur, discrepare non debeant nec professione, nec habitu.] Sed & illud obseruatione dignum, veterari monachis omnem consuetudinem cum dicatis Deo virginibus: nam hæc in vndecima sessione: Ea circa monachos disciplina cautela seruata, vt remoti ab earum peculiaritate, nec vsque ad vestibulum habeant accedendi familiare permissum: sed nec Abbatum, vel ei qui præfuit, extra eam quæ præest, loqui virginibus Christi aliquid, quod ad institutionem morum pertinet, licebit, nec cum sola quæ præest, frequenter eis loqui oportet, sed sub testimonio duarum aut trium sororum, ita vt rara sit accessio, & breuis omnino locutio. Absit enim vt monachos (quod etiam dictu nefas est) Christi virginibus familiares esse velimus, &c.] ita sanctissimi Patres, non amplius his securitatis tribuentes, quam Adam & Euæ in paradiso Dei existentibus.

III. Quid autem actum sit cum hæretico Eutychemo eius partis quæ dicitur Acephalorum, demonstrat decima sessio. Iam diaboli opera in Hispanias vsque ex Orientalibus oris

I. GONCTI- LVM SPA- LENSE.

CHRISTI
619.

BONIFACII PAP. V.
2.

HERACLII IMP.
10.

A oris venenum diffusum erat, vt nisi quantocyus eidem remedium parasset sanctissimus Isidorus, per facile illud potuerit Hispaniarum Ecclesias labefactare. Magno verò diuinæ dispensationis beneficio impegit in scopulum, qui ex Oriente venenatas merces detulit in Hispanias: scopulum dixerim fidei robore fortem atq. constantem Isidorum Episcopum. Sed breuiter totius duodecime sessionis progressum audi, quæ sic se habet: Duodecima Actio ingressus est ad nos quidam ex hæresi Acephalorum, natione Syrus (vt asserit ipse) Episcopus, duarum in Christo naturarum proprietatem abnegans, & Deitatem passibilem asserens: cuius dum nostris sensibus tanti erroris confusio paruisset, prolatis illi de incarnatione Domini nostri Iesu Christi testimoniis, sanctorumq. Patrum sententiis recitatis, omni eundem exhortatione ad veræ fidei reuerentiam sacerdotali modestia inuitauimus. Qui salutaribus monitis pertinaciter per multos diuturnosq. communionis conflictus renitens, tandem gratia diuina edoctus, cunctis coram astantibus, hæresim propriam abdicauit, duasque naturas & vnã personam in vno eodemque Domino nostro Iesu Christo confessus est, credens impassibilem naturam Deitatis, atque in sola humanitate suscepisse infirmitates passionum & Crucis. Conuersus itaque atque receptus, susceptæ fidei confessionem cum stipulatione iureiurando protulit, atque ab omnibus purgatus apparuit. Taliq. pro merito gaudentes, Christo gratias egimus, quod eundem post prauitatem hæresis, ad reuerentiam fidei diuina gratia promouisset. Quem optamus, vt permanens in fide Christi purè ac deuotissimè conseruetur.] ita Patres.

Qui scientes quàm infida esse soleat fides hæreticorum penitentiam præferentium, ad omne malum cauendum vel quod per eundem in Hispania factum esset, vel fieri post hæc posset, salubri inito consilio, sequenti sessione quæ vltima est numero decimatertia, edito canone, perfectam edidit doctrinam, qua penitus Acephalorum error confutaretur, parantes antidotum ad omnes morsus venenosi serpentis, perfectam de incarnatione Domini confessionem ponentes, quam & singuli singulis subscriptionibus munuere octo numero qui Synodo interfuerunt Episcopi.

Porro ipse Rex Hispaniarum Sisebutus hoc ipso anno nono sui regni ex hac vita transiit ad superos, pietate quidem vir insignis, de quo hæc apud Chronicon Lucæ Tudensis: Adeo, inquit, post victorias clemens fuit, vt multos ab exercitu suo hostes in seruitutem redactos, pretio illorum dominis dato, abfolueret: adeo vt eius thesaurus redemptio fuerit captiuorum. Ecclesiam sanctæ Leocadiæ præfatus Princeps miro opere fundauit.] fuisse ipsum motibus sanctum, scientis eruditum, & in bello manu potentem, idem affirmat. Sed de Sisebuto Rege hætenus, qui successorem habuit Reccaredum paruulum filium, qui ab obitu patris post sex menses itidem moritur: eiq. successit Suinthilla anno sequenti, qui pulsus iis qui nomine Imperatoris aliquas tenebant in Hispania ciuitates, ipse solus monarchia potitur Hispaniarum.

Inter hæc autem in Oriente cumultus bellici in dies magis augentur, Persis Galatiam inuadentibus, qui & Ancyræ eius provincie Metropolim occuparunt. Tot cladibus obrutus Heraclius Imperator, cogitur rursus cum Auarum Rege Gaiano inire concordiam & petere pacem, paraturus anno sequenti expeditionem in Persidem, si liceret.

IESV CHRISTI BONIFACII PAP. V. HERACLII IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
620. 3. 11.

Vigismus supra sexcentimum annus adest, Indictione octaua: quo Heraclius Imperator, in pace cum Auarum Rege Gaiano, totus est in expeditione paranda aduersus Persas, sequenti anno contra eos moturus exercitum. Sed quod primum existimatur robur exercitus, pecunia cum careret, nec vnde mutuo eam acciperet, vsquam esset, vel aliquod à populis exigendi tributum spes vlla reliqua remaneret, sæpè iisdem spoliatis à Persis: eò tandem adauctus est, vt ab ecclesiis & aliis religiosis domibus mutuo pecuniam quæreret, quam esset eisdem restitutus: sed & quod ea non fatis esset, sacris vsus est vasis aureis vel argenteis ad conflandam pecuniam, qua posset militibus pro tem- plis ipsis certantibus stipendia soluere. Hæc autem de pecunia & vasis sacris in pecuniis confiatis, Theophanes sic habet: Sumptis autem mutuo venerabilium domorum pecuniarum oris

HAERETICI ACEPHALI EUTYCHIANI CONVERSIO.

IV.

V. SISEBUTI REGIS ORI- TVS.

VI. CAPTA A PERSIS ANCYRA GALATIAE.

I. APPAR- TVS AD BELLVM PERSICVM.

à penuria coarctatus, accepit etiam Ecclesiam magnam multa candelabra simul & vasa mini- A stratoria: quibus conflatis, exarari fecit in his nummos aureos & argenteos plurimos.]

II. Porro collectio istiusmodi pecuniarum non facta est Constantinopoli tantum, sed & in aliis totius Imperij ciuitatibus, in quibus pretiosum aliquid inuentum esset. Legati sunt in Orientalem vniuersam plagam ab Imperatore Quæstores viri quidem insignes: Alexandriam autem & in vniuersam Ægyptum missus est Nicetas Patricius, de quo superius diximus. Hic igitur cum Alexandriam Ecclesiam pecunias in fiscum inferre conaretur, nactus est aduersantem Ioannem Alexandrinum Episcopum, qui cuncta soteret in pauperes erogare, cum negaret se daturum, quod suum non esset, sed pauperum. At quomodo hæc altercatio memoria digna transacta sit inter ipsum Nicetam Patricium, atque Ioannem, petamus à Leontio Neapolis in Cypro Episcopo, qui omni sinceritate res ab ipso Ioanne gestas scriptis mandauit. Sunt ea huiusmodi quæ in magnam admirationem legentem adducant, vt nisi essent à grauisimo eius temporis scriptore prodita, vix fidem apud aliquem inuenirent. Sed hic totidem verbis reddamus: sic enim se habent:

* Extant apud Sur. die 23. Iamarij.

III. IO. EREMO SYNARIUS RESTITIT NICETAE EXACTORI.

Accedens ad beatum Ioannem Patriarcham Nicetas Patricius: Manus, inquit, Imperatoris eget multis pecuniis, quas ad necessarios vsus Reipublicæ quotidie consumat. Nam ipse quoque vides, in quantas angustias redacta sit Respublica. Oportet ergo, vt que temere & ad nihil quod oportet à te consumuntur, deferantur ad ararium publicum. Ille autem nihil propterea conturbatus: Non est, inquit, iustum, vt quæ Regi cælesti sunt consecrata, prodantur Regi terreno: est hoc enim planè sacrilegium, & non paruum in Deum peccatum. Sin autem tibi visum est sic facere: ecce quæcumque sunt Ecclesiæ, ca accipe, & fac vt volueris, si quidem nulla ratio ab hac te abducit sententia: mea enim voluntate ne obolum quidem dimittam eorum quæ sunt reposita.] hæc quidem ipse cui, eo quod causa esset Deo grata, vt per Heraclium Persæ debellarentur, & sancta Crux vindicaretur ex ipsorum manibus, ad rem tantam diuinitus alia, quas donaret Niceta Patricio & Quæstori, sunt suppeditare pecuniæ, vt proximè audies, magno miraculo, quod exigebat maxima causa, ipsa scilicet vindicatio sanctissimæ Crucis de manibus barbarorum. pergit enim Leontius:

IV. Nihil ergo (nescio quomodo) ex eo repressus vir ille admirabilis Nicetas, vocat eos qui sequebantur, & statim iubet tollere pecunias, nihil aliud relinquens Patriarchæ, nisi solas centum libras auri. Interim autem dum descendebant ij qui eas portabant, occurrunt quibusdam ascendentibus ad Patriarcham, qui mellis amphoras afferbant ad eum, in quarum nonnullis inscriptum erat, MEL PRIMARIUM, in aliis autem, MEL FVMOCARENS. Postquam ergo hæc vidit Patricius, & agnouit inscriptionem, significauit Patriarchæ, vt ad ipsum mittatur vna ex amphoris. Cum is autem cuius fidei hæc commissæ fuerant, eorum (vt mos est) fecisset periculum, & deinde intellexisset quod in eis factum erat miraculum, & beato Ioanni significasset quod sunt omnia auri plena, illic vnum mitrit ad Patricium, quod inscriptum erat, MEL PRIMARIUM. Ad eum autem mittit etiam litteras, quarum hæc erat vis: Dominus, qui dixit: Non te dimittam, nec re derelinquam: ipse pro iis, quas tua celsitudo nunc abstulit, pecuniis reddidit alias: id autem tibi declarabit quæ nunc ad te missa fuit amphora, quæ est vna ex iis. Scias ergo, quod Deum, qui spiritum & alimentum omnibus suppeditat, homo in quem cadit interitus, nequaquam poterit in angustum redigere.] hæc breuiter ad Nicetam Patricium Patriarcha. Pergit reliqua ita narrare Leontius:

AVRYM DIVINITVS SUPPEDITATVM.

* Hebr. 13. Ios. 1.

V. Porro autem præcepit etiam iis qui ferebant amphoram, vt eis presentibus aperiretur in conspectu Patricij, & ei renuntiarent, quod alia omnes, quas vidit, ita se habent, & sic sunt auro plena. Cum eum ergo inuenissent conuiuientem, ei tradunt epistolam, ostendentes etiam amphoram. Quam quidem postquam vidit: Irascitur mihi omnino dominus meus, inquit, neque enim vnâ mihi solam misisset. Qui autem portabant, quomodo fuerat eis imperatû, cum in eius conspectu aperuissent amphorâ, & pecunias effudissent, annuntiabant fuisse reliquas auro similiter repletas. Cum verò perlegens epistolam, inuenisset quod homo Deum non potest in angustum redigere: ad se postea reuersus, & timore repletus (eorum enim quæ non rectè facta sunt poenitentia citò mouetur generosa virtutis amans anima) Viuit Deus, exclamauit, nec humilis Nicetas sustinebit tentare eum in angustum redigere. Cum statim itaq; surrexisset, & quascumque ex Ecclesia sustulerat pecunias rursus sumpsisset, & ipsam quæ missa fuerat amphoram, quin etiam è suo libras trecent-

A trecentas addidisset, ascendit ad Patriarcham, veniam petens inconsiderati consilij. Ille autem eum lubenter excipiens, neque ei exprobrauit, neque aliquid locutus est quod ei afferret molestiam, sed verbis potius animum consolantibus, & spiritalibus admonitionibus confirmatum amandauit. Ab eo autem tempore tanto fuerunt inter se coniuncti vinculo amicitia, vt etiam Patriarcha fuerit eius filiorum susceptor.] hætenus Leontius de magno illo Dei Eleemosynario, cui re vera non semel è cælesti thesauro potentia diuinæ, cui omnia parent, vnde dare pauperibus posset, copiosè Deus est elargitus: ne putes à tanto viro scriptas fabulas, cui testimonium perhibet septima œcumenica Synodus, ex cuius Actis habetur expressum etiâ Simeonis Sali vitam ipsum scripsisse, nec non historiam sui temporis, incipientè à Maunitione narrare eas que fuerunt in Ecclesia perturbationes, qua carremus. Porro qui exscripsit ex prototypo, Metaphrasten paraphrasticè aliquid addidisse ad Acta Leontij, non negamus, vt que postea addidit haud veritate constantia verbis istis:

B Hic re vera bonus Pastor, diuinus inquam Patriarcha, credens principi pastorum Christo, qui iubet: Si persecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam: cū esset Alexandria tradenda Persarum manibus, diuina providentia illinc quidem recedit, migrat autem in suam patriam Cyprum, suum ei corpus largiturus, vt quæ eum aluerat: præsciuerat enim iam appropinquare decessum.] hæc inquam ab ipso addita, nulla est apud me dubitatio: etenim Persarum incurSIONEM factam in Ægyptum diu ante contigisse, certum est ex iis quæ superius dicta sunt: quo tempore ipse nequaquam suam reliquit Ecclesiam, etsi latebras, ne captiuus duceretur, captasse potuit. Ceterum huius Alexandria protectionis alia causa longeque diuersa fuit. Cum enim virtutem tanti viri Nicetas Patricius cognouisset, optauit eum ducere ad Imperatorem Constantinopolim, quo ab ipso percepta benedictione, securior ille ad Persicum bellum proficisceretur: id quod demonstrant ipsius verba Leontij, quæ sequuntur in hunc modum: Is itaque, cuius sæpè mentionem fecimus, Patricius Nicetas, accepta occasione ex eo quod Persæ irruerant, obsecrat virum diuinum, vt veniat vsque ad regiam ciuitatem, precibus & benedictione impertiturus Imperatorem.

VI. Mat. 10. DE RECESSU IO. EPISC. ALEXANDRINI.

C Ille autem cum sciret qualis esset fides viri clarissimi, annuit quidem petitioni. Cùm ambo autem naue veherentur, & iam essent in medio mari, incidunt in grauem tempestatem. Cùm verò naus tam vehementer quateretur fluctibus, vt mox esset mittenda in profundum, visus est nocte illa, qua fuerat excitata tempestas, Patricius in somnis videre Patriarcham cum pauperibus aliquando quidem per totam nauem circumcurfantem, aliquando autem cum ipsis manus extendentem, & è cælis petentem auxilium. Cùm autem iam in Rhodum insulam peruenissent, ipse ille Patriarcha cùm à se discessisset, re vera vidit & non in somnis splendidum virum eunucho similem, aureum sceptrum habentem in manibus, ad eum accedentem dicere: Vocat te Rex regum. Statim ergo accersito Patricio, cùm dixisset qualem habuisset visionem: Tu, inquit, ô vir splendidissime, fludisti nos deducere ad eum qui regnat in terra: qui autem caelum & terram & omnia sua tenet ditione, prior ad se accersit. Ille verò hoc dicto tristitia affectus, & dolore repletus, non potuit quidem eum retinere, sed cùm venerabilium eius precum fructum iucunde accepisset, quam potuit officiosissime eum dimittit in Cyprum.

VII.

D Cùm autem in suam ciuitatem peruenisset Amathuntem, iussit Scribis vt scriberent testamentum, quod sic habebat: Ioannes humilis quidem seruus seruorum Dei, propter autem mihi impositam Pontificatus dignitatem gratia Christi liber, ago tibi gratias, Domine Deus meus, quod me dignum censueris, qui tua tibi offerrem, & quod ex mundi bonis nihil aliud sit mihi reliquum, nisi tertia pars nummi, quam ipsam iubeo quoque dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo. Quando enim Dæi permissione creatus fui Episcopus Alexandria, inueni in meo Episcopatu circiter octo millia librarum auri: ex oblatione autem piorum collegi denis millibus plures his pecunias: quas cùm cognoscerem esse Christi, Christo etiam dare volui, cui nunc quoque trado animam.

VIII. TESTAMENTVM IOANNIS ELEMOSYNARII.

E Cùm hoc testamentum sic fecisset, ille magnus homo Dei deposuit spiritum in manus Dei viuentis. In eius autem sepultura fit miraculum, quod nulli cedit ex iis quæ vnquam facta sunt mirabilia. Nam cùm esset deponendus in æde oratoria admirabilium operum effectoris Tyconis, in quadam capsâ, in qua erant condita duo corpora Episcoporum, videre licebat hæc mortua corpora veluti animata tribuere cultum beato corpori: nam à se inuicem seiuncta id medium accipiunt. Et hoc quidem quod euenit in eius sepultura, visum est multorum oculis.] pergit Leontius alia narrare miracula, quæ post obitum ad eius

IX. OBITUVS EIVSDEM IOAN. ET MIRAC. IN SEPULTURA.

CHRISTI
620.

BONIFACII PAP. V.
3.

HERACLII IMP.
II.

^a Martyrol.
Rom. die 23.
Ianuar.

X.
GEORGIUS
IOANNI
SVCCEDIT
IN EPISCO-
PATV.

sepulchrum facta sunt; sed hæc satis ad institutum. Porro celebris est toto orbe Christi-
ano memoria S. Ioannis Eleemosynarij, cultu Sanctis debito honorata, quæ anniuersa-
ria die qua obiit, hæcenus repetita in Ecclesia magno præconio perseuerat.

Ioanne itaque ad superos (vt vidimus) euocato, hoc ipso anno, qui decimus ponitur se-
dis eius (tor enim tradit Nicephorus vixisse in Episcopatu) in locum ipsius susceptus est
Georgius. hunc illum esse consobrinum putamus eiusdem Ioannis, de quo in Actis
Leontius elegantem hanc scribit historiam:

Magni Ioannis consobrinus erat, nomine Georgius. Is contumelia affectus ab aliquo
caupone ciuitatis, vehementer fuerat morsus, & id ferebat grauissimè. Id enim faciebat
magnum quod erat inter eos discrimen, nempe & eius cum magno affinitas, & nimis
fordes & humilitas eius qui fecerat iniuriam. Accedit ergo scorsum ad beatum Ioannem
adolefcens, lacrymis & dolore cordis, quo angebatur, deplorans iniuriam. Cum sic eum
vidisset victum ab omni perturbatione Patriarcha, volens eum demulcere & veluti re-
creare: Et ausus est, inquit, omnino os aduersus te aperire, & omnino contumelia afficere
aliquis eum, qui est mihi charissimus? Benedictus Dominus, rem in ipso faciam, vt admi-
retur omnis Alexandria.

X I.
MANSVE-
TVDINIS
DIGNVM
EXEMPLVM

Postquam autem vidit eum propter id quod dixerat, paululum remisisse de animi
ægritudine: Fili, inquit, mihi iucundissime, si re vera vis meæ paruitatis esse & nominari
consobrinus, para te ipsum non solum aduersus contumelias, sed etiam si sit amplius ali-
quid dicendum, etiam aduersus ipsa flagra. Verà enim nobilitas non ex sanguine & car-
ne, sed ex virtute animæ accipit formam & characterem. Statim ergo accerito principe
cauponum, ei denuntiavit, ne consuetum deinceps vestigal acciperet ab eo qui suum
consobrinum affecerat contumelia, aut aliquid ex iis quæ ab eo de more dabantur Eccle-
siæ. Propter quæ admirati omnes incomparabilem illius patientiam, intellexerunt om-
nes hoc esse supplicium, quod erat miratura tota Alexandria.] hucusque Leontius.
Porro quod antiquitus in more esset positum Ecclesiæ Alexandriæ, vt defunctis illis
Episcopis qui præstantiores fuissent, & eam illustrassent Ecclesiam, aliquis ex eorum pro-
pinquis successor eligeretur (vt vidimus de Cyrillo nepote Theophili in locum eius sub-
rogato) inde ducimus argumentum, vt quem ponunt successorem Ioannis Georgium,
is fuerit eiusdem, quem diximus, consobrinus. Sed de his satis.

IESV CHRISTI

BONIFACII PAP. V.

HERACLII IMP.

ANNVS
621.

ANNVS
4.

ANNVS
12.

I.
HERACLII
EXPEDITIO
IN PERSAS.

Cum ageret Heraclius in Imperio annum duodecimum, & annus esset Domini sex-
centis vigesimus primus, mense Aprilis, die quarta, Indictione nona (*ita corri-
gendum pro decima*) celebrata solemnitate Paschali, mox secunda feria vesperi motus est
contra Persidem.] hæc ex Theophane. Et paulò post: Dimisitque filium suum cum Ser-
gio Patriarcha in vrbe, disponendi causa negotia vnà cum Bonoso Patricio viro sagaci &
per cuncta prudenti atque perito. Scripsit autem & ad Gaianum Regem Auarum preces
curam agendi super Romanorum negotiis, tanquam qui secum amicitiam fuerit pactus,
tutorem filij sui hunc appellans. Motus autem à regia vrbe, exiit per locum qui dicitur
Porta, nauigio iter agens.] Quomodo verò antequam in hostes proficisceretur, delectu
habito, exercuit ad proelium desides milites, narrat, cum & iuramento se militibus loco
parentis obstrinxit. Sed quomodo id tunc ab eo factum sit, itidem ex Theophane accipe:
Imperator venerandam Christi imaginem manibus sumens, illam videlicet, quam non
hominis manus coloribus pinxit, sed Dei virtus, quæ effectum est vt sine semine conciperet-
retur in vtero & nasceretur, id miraculo antè præstiterat, ea inquam sumpta, iuravit vni-
uerso exercitui se vnà cum illis vsque ad mortem strenuè certaturum, militesque omnes
loco filiorum habiturum. ita beneuolentia potius quam potentia sibi conciliauit exerci-
tum, fortemque reddidit aduersus Persas eiusmodi verbis:

HERACLIVS
CONFIR-
MAT MILI-
TES.

II.

Videte fratres & filij, quot inimici Dei conculcauerint regionem nostram, & vrbes ex-
terminauerint, & altaria concremauerint, & mensas incruentorum sacrificiorum sangui-
nibus homicidiorum repleuerint, & ecclesias, quæ flagitia non admittunt, flagitiosissimis
reple-

CHRISTI
621.

BONIFACII PAP. V.
4.

HERACLII IMP.
12.

repleuerint voluptatibus.] his adiecit præcepta, quibus omnes commonuit sectari iusti-
tiam ac pietatem, & à peccatis penitus abstinere. Hæc omnia ex Theophane: reliqua pe-
tinus ex Cedreni Annalibus, in quibus ista subiiciuntur, quibus allocutus sit Sergium
Patriarcham: In manibus Dei, Deipara, & tuis relinquo vrbe hanc, & filium meum. In-
de magnum templum ingressus, atratus calceos, pronus procubuit, & ita precatus est:
Domine Deus & Iesu Christe, ne nos propter peccata nostra hostibus tuis irridendos
præbeas, sed intuere in nos, ac miserere nostri, & victoriam de hostibus tuis concede, ne
glorientur scelerati, & tuæ insultent hereditati. Hunc ita animo demisso orantem videns
Georgius Pifidensis, ita allocutus est:

*Nigrum, Imperator, nunc induite calceum,
Rubefacies tintum cruore Persico.*

Inde Heraclius in manus sumpta Christi imagine, quam sine mantuum opera effectam
suprà retulimus, Euxinum mare aduersus Persas nauigauit.] Sed quid ante hæc hostes? ex
eodem sic accipe:

Interea Saes à Chosroë Persarum Rege cum magno exercitu contra Romanos missus,
vniuersum Orientem vastatumque ad Chalcedonem vsque peruenisset, ibi aliquamdiu
assedit. Idem Heraclium simulata pacificationis spe ad colloquium de pactis inuitauit.
Et Imperator Sais fallacibus verbis deceptus, mittit cum eo septuaginta de proceribus
suis legatos ad Chosroën, quos Saes victos cum contumelia in Persidem adduxit. Sed
Chosroës Sai, quod Heraclium vidisset, neque cepisset, cutem detrahi, legatos Romanos
in custodiam dari, maleque tractari iussit.] Aderat tunc cum Sai Persarum exercitus duce
Anastasio Persa, qui postea martyr fuit, & hoc anno Persas relinquens ad Christianos
transfugit, de quo ista in rebus gestis ipsius: Erat ei quidam frater genere & commilito:
ambo autem relati in numerum exercitus Sain, venerunt vsque ad inelytam Chalcedo-
nem. Cum autem diuinus Heraclius eruptione facta in Persidem contra Sain retraxisset,
rursum Persa exercitum aggressus est, & in suam regionem vehementi studio est reuer-
sus. Exercitum autem Persicum relinquit Anastasius, & refertur in alium multò melio-
rem & diuinorem.] profequitur auctor, quomodo diuertit Hierapolim, & ibi rudimenta
quædam fidei Christianæ suscepit, ac demum Ierosolymam petens, ibi à Modesto curan-
te illam Ecclesiam est baptizatus. Sed antequam ista videamus (quod ita temporis ordo
postulat) bellica profequamur ex iisdem Annalibus, in quibus hæc rursus de rebus gestis
anni istius: Alium deinde aduersus Romanos ducem emittit, nomine Sarbarum: qui
maximis cum copiis Asiam ingressus, Romanorum ditionem deprædatus est.

DEI AVXI-
LIVM SV-
PLEX IM-
PLORAT
HERACLIVS

III.
Sain
LEGATI
LXX. DECE-
PTI A SAI
ET MALE
HABITI A
CHOSROE.

Ab. sancti
Anast. opud
Sur. die 23.
Ianuarij.

ANAST.
PERSA AD
CHRISTIA-
NOSTRANS
IT.

Dignum plane consideratione spectaculù, cum altera ex parte vides astare Chosroën
floquentissimo pollentem exercitu, victoriis exaturatum, tot tantisque triumphis ex subiuga-
to tam in Oriente quam in Occidente Carthaginem vsque Imperio Romanorum elat-
tum, exuuiis sacris onustum, quibus & vicisse non Christianos tantum, sed ipsum Chri-
stianorum Deum & Dominum Iesum Christum superbissimè iactaretur, cum trophæo
est illo potius insigni, quo vniuersa quæ sunt in terris atque apud inferos idem Dominus
Iesus Christus subiugasse, à colentibus eum fidelibus verè diceretur, eum demque ipsum
Chosroën tumido fastu Romanorum contemnentem Imperatorem, quem quantumlibet
indignis conditionibus ipsius amicitiam omni demissione poscentem recipere dedi-
gnatur. In aduersam verò partem conuertens oculos, Heraclium intueris vbique ab
Orientalibus & Occidentalibus hostibus exagitatum, prouinciis spoliatum, exercitibus
omnibus sæpè priuatum, à suis plerumque Præfectis in tyrannos mutatis elusum, ipsum-
que tandem pro foribus vrbis pro libertate pugnare coactum, eum demque omni huma-
na fiducia destitutum, à superis auxilium implorare diuinoque tantum auxilio fretum mo-
uere acies, quas non ipse, sed Christus ducat, vniuerso exercitui conspicuus in imagine,
atque ante altare procumbentem, deiectum humi pro suarum virium diffidentia, in si-
gnumque doloris atratum, atque animo consternatum.

IV.
DIGNVM
SPECTACV-
LVM AB AV-
CTORE PRO-
PONITVR.

HERACLII
VIRIVM IM-
BECILLITAS

Quidni desponderet animù, considerans robur Persarum inuictum ac penitus insupe-
rabile, quos, dum ipsum Romanum Imperium florentissimè esset, tot bellicosissimi Im-
peratores superare minimè potuissent, immò ab iisdem victi plerique ipsorum indignissima
pati coacti essent. Si tãta tunc pollerent iidem barbari fortitudine, cum antiquis terminis
retinerentur occlusi à limitaneis Romanorum legionibus coarctati: quanta iure putaret
modò eos præstare potentia, esseque viribus superiores, cum in Africam vsque Imperium
propa-

V.
ROBYR
PERSARVM.

propagassent: Quae enim mens humana, haec meditata, non languesceret, & non deficeret A penitus humanis viribus destituta caecutiens prudentia carnis?

V I.

Sed tunc viribus auctus resurgit, cum didicit omnem suam in Deo collocare fiduciam, exemplo magni ducis, manu fortis, belligerique Regis & Prophetae, dicentis: Ad me ipsum conturbata est anima mea, propterea memor ero tui.] qui & quantum ex hoc sibi spondeat, alibi securè fatetur, ubi ait: In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos] ipse scilicet Dominus Deus exercituum, Dominus fortis & potens, Dominus potens in proelio. Virescere sentit magis languescentem animum, dum cum irriguo diuinarum promissionum infundit, dum recolit dictum à Domino: Confidite, ego vici mundum.] & Data est mihi omnis potestas in caelo & in terra.] dumque Apostolico classico illa audit pronuntiata: Sancti per fidem vicerunt regna, fortes facti sunt in bello, & castra verterunt exterorum.] dumque scit magna fiducia dictum à Ionatha: & repetitum ab Asa Rege Iuda: Non est Domino difficile saluare, vel in paucis.] cum ille vno tantum milite armigero suo stipatus ingentes copias vicerit Philistinorum, iste verò longè impari numero fugarit prostraueritque decies centena milia hostium falcatis curribus septa: sed & cum in mentem reuocat etiam absque militibus pugnasse aliquando pro populo Dei aduersus hostes caelestes acies, eosdemque penitus deleuisse.

V I I.

Talia verò tantaq. de Deo sperare posse pietas suadebat, atque iustitia promittebat. Militabat enim in castris ipsa religio, comitabatur verò iustitia: sanctificat illa bellum, ista coronat. Quanam vniquam religiosior hac bellandi causa praecessit, qua sacrosanctum atque viuificum Crucis lignum Ierosolymis ablatum & translatum in Persidem repetitur, atque tot damna & ignominiae illatae vbiq. sanctis ecclesiis vindicantur, & quae adhuc remanserant integrae defenduntur, & in omnibus pro religione ipsa seruanda certantur? Quod vniquam isto proelio iustus, quo cum iusta quaerantur, ingratiissimi omnium Principis, qui Romanorum armis amissum receperat regnum, in iustitia propulsatur, adeo laxo ab ipso iure naturae, & iure gentium violato, atque diuino penitus proculcato?

V I I I.

Quod igitur religiosum iustumq. suscepit bellum Heraclius, aequè religiosè ac iuste aggredditur atq. prosequitur: cum primum (vt vidimus) ex legis diuinae praescripto, hosti pacem obtulit, quam ille penitus respuit. His accesserunt efficaces ad Deum preces, cultusque iustitiae. Quae verò quantave haec secuta sunt bona, anni singuli qui sequuntur significabunt: haud enim tot amplissima dona valuerunt anni vnius periodo circumscribi. Sed quae subiciant superius dictis Annales, audi summam ista reddentes, quae sui magnitudine volumen exposcerent:

V I X.

Vt Armenia fines intrauit, occurrere sibi intellexit turmam equitum Persarum, quibus animus erat subito ipsum adoriri. Sed Romani qui in primo erant agmine, cum in hos incidissent, multis caesis, ducem eorum victum ad Heraclium adduxerunt. Ingruente hieme, in Ponticam regionem deflexit Heraclius: cumque eum ibi hiematurum Persae opinarentur, clam ipsis reuersus in Persidem irruit. Hoc auditum barbarorum animos deiecit. Et eorum ductor Sarbarus nomine cum Romanorum auertendorum causa in Ciliciam duxisset, rebus suis metuens, necesse habuit Romanos à tergo sublequi. Cumque statuisset nocte quadam obscura furtim hostes laedere, accidit forte vt Luna ea nocte emergeret. Itaque Romanos aggredi non ausus, montes occupat, atque inde digressus leuia committit praecilia, in quibus omnibus Romana res fuit superior. Animos exercitui auxit Imperatoris alacritas, qui audacter in primam aciem prosiliebat, ac pro suis propugnabat. Iusta deinde conferta pugna, victores Romani Persicum exercitum deleuerunt: tantum paucis quibusdam fuga elapsis, omnibus hostium impedimentis potiti sunt. Ob haec Romani Deo & Imperatori gratias egerunt. Ceterum Heraclius exercitu cum duce in Armeniam ad hiberna dimisso, Byzantium rediit.] hucusque in Graecorum Annalibus de rebus gestis hoc anno in Persas: quibus haec adduntur ad alia ex Theophane in Miscella: Porro Romani, extensis in caelum manibus, Deo gratias referebant, & pro Imperatore, qui se bene probauerat, indeficienter orabant. Qui enim antea nec Persicum audebant puluerem videre, nunc immota inuenta eorum tabernacula spoliant. Quis enim sperasset Persarum inexpugnabile genus terga daturum Romanis?] haec ibi & alia quae narrata sunt toridem ferme verbis habentur expressa. Sic igitur tot tantaque Crux Christi dona largitur, vincens Persas, cum captiua detinetur à Persis.

V I X X.

Vt Armenia fines intrauit, occurrere sibi intellexit turmam equitum Persarum, quibus animus erat subito ipsum adoriri. Sed Romani qui in primo erant agmine, cum in hos incidissent, multis caesis, ducem eorum victum ad Heraclium adduxerunt. Ingruente hieme, in Ponticam regionem deflexit Heraclius: cumque eum ibi hiematurum Persae opinarentur, clam ipsis reuersus in Persidem irruit. Hoc auditum barbarorum animos deiecit. Et eorum ductor Sarbarus nomine cum Romanorum auertendorum causa in Ciliciam duxisset, rebus suis metuens, necesse habuit Romanos à tergo sublequi. Cumque statuisset nocte quadam obscura furtim hostes laedere, accidit forte vt Luna ea nocte emergeret. Itaque Romanos aggredi non ausus, montes occupat, atque inde digressus leuia committit praecilia, in quibus omnibus Romana res fuit superior. Animos exercitui auxit Imperatoris alacritas, qui audacter in primam aciem prosiliebat, ac pro suis propugnabat. Iusta deinde conferta pugna, victores Romani Persicum exercitum deleuerunt: tantum paucis quibusdam fuga elapsis, omnibus hostium impedimentis potiti sunt. Ob haec Romani Deo & Imperatori gratias egerunt. Ceterum Heraclius exercitu cum duce in Armeniam ad hiberna dimisso, Byzantium rediit.] hucusque in Graecorum Annalibus de rebus gestis hoc anno in Persas: quibus haec adduntur ad alia ex Theophane in Miscella: Porro Romani, extensis in caelum manibus, Deo gratias referebant, & pro Imperatore, qui se bene probauerat, indeficienter orabant. Qui enim antea nec Persicum audebant puluerem videre, nunc immota inuenta eorum tabernacula spoliant. Quis enim sperasset Persarum inexpugnabile genus terga daturum Romanis?] haec ibi & alia quae narrata sunt toridem ferme verbis habentur expressa. Sic igitur tot tantaque Crux Christi dona largitur, vincens Persas, cum captiua detinetur à Persis.

Sed

^a P sal. 41.
^b P sal. 59.
HERACLIOM NEM SPERM COLLOCAT IN DEO.
^c P sal. 23.
^d Ioan. 16.
^e Mat. 28.
^f Heb. 11.
^g 1. Reg. 14.
^h 2. Par. 14.

IUSTITIA ET RELIGIO HERACLII EXERCITVM COMITANTVR.

¹ Deut. 20.
LEGITIMVM BELLV M.

¹ Cochenus in Anal. an. 12. Heraclij Imp. ante eum Theopbanus, Zonaras, & alij

VICTORIA DE PERSIS.

A Sed iam quem transfugam ad Romanos reliquimus Persam voluntate Christianum, conueniamus, eiusque Ierosolymam proficiscentis & sanctum baptismum suscipientis vestigia consekemur. Acta enim ipsius ab auctore eius temporis scripta esse noscuntur, cognitaque in Nicarno posteriori Concilio, quae ista habet:

Primum quidem post fugam ad Romanos, cum venisset Hierapolim, diuertit ad quemdam Persam Christianum arte argenti conflatorem: & cum artem conflandi argenti exercuisset, manus quidem habebat intentas operi, animus autem semper & cogitatio in Dei amore versabatur & alebatur, eumque sibi adhuc magis accendebat, & ab ipso rursus inflammabatur vehementius. Quamobrem eum rogabat ille beatus, vt diuinum baptismum consequeretur, & omnino à prioribus sordibus expurgaretur, & ab illa labe praestigiarum: vt non solum voluntate & electione, sed anima quoque, & corpore esset purgatus, & fieret Christi partis, quam desiderabat, illius signatus signaculo. Cum ille autè ex Persis timeret periculum, & ideò morando, rem differret in futurum: interim quidem ad diuina templa aditione magnum suum solabatur desiderium, & cum argenti conflatore ad ipsa aduente ipse quoque simul adibat, & cum orante simul orabat. Et cum Sanctorum miracula & certamina videret descripta in parietibus, de iis admodum diligenter rogabat. Cum verò audiuisset, qualis eis vita, mores, & virtus, & qualia propter Christum certamina, & qualem apud ipsum rursus fiduciam eis liceret consequi: non poterat amplius continere id quod eius parturiebat animus, sed statuit proficisci Ierosolymam, & baptismum illic consequi.

Cum ergo in sanctam peruenisset ciuitatem, & accessisset in domum cuiusdam qui ipse quoque argenti conflandi exercitabat artem, ei aperit causam sui aduentus, nempe quòd vellent traduci ad pietatem & verum Dei cultum, & ad Christum adduci per baptismum. Ille autem eum adducit ad Eliam sanctae Resurrectionis sanctissimum presbyterum: qui cum supinis (vt dicitur) manibus iuuenem accepisset, de eo refert ad Modestum, qui sedì praerat Apostolicae, & sic diuinum baptismum assequitur, & venerandae Crucis verè pulcher fructus ostenditur, & Anastasius, ex Magundat, transmutato nomine appellatur, sumpta denominatione à reuocatione & ad meliora mutatione à priori infidelitate & praestigis. Vnà autem cum eo baptizatur quoque quidam alius qui erat eiusdem etiam patriae & regionis, cuius Anastasius, qui fuit eius quoque socius in perferendo pro Christo martyrio: & eandem est Edesiae coronas consecutus.

Cum autem mansisset Anastasius octoginta dies apud presbyterum, quibus non licet egredi eos qui modò fuere illuminati: rogauit eum diuinus Elias, quidnam de se deinceps velit. Ille autem rogauit vt habitum consequeretur monasticum. Cum verò ad hoc quoque annuisset presbyter (iam enim veluti ex quadam pellucida veste & ex decoro habitu & statu ostendebatur nobilitas animae, & quali virtute futurus esset Anastasius, & ideò ipse facile cessit eius precibus) venit cum eo post diuini mysterij celebrationem ad monasterium sancti Anastasij, vt eius quoque fieret mansionis particeps, cuius futurus erat virtutis socius, sicut etiam nominis. Ac monasterium quidem ad quartum lapidem erat remotum à sancta ciuitate, ei autem praerat Iustinus vir & alioqui clarus & boni spiritus, variis donis ornatus. Quem cum simul cum multis quoque aliis rogasset presbyter, in monasterium admissus est Anastasius anno decimo Imperij Heraclij illius egregij & fidelis.] haec auctor, corrigendus est tamen numerus errore corruptus, dum id accidisse dicit anno decimo Imperij Heraclij, cum liquidò constat Sais ducis Persarum, sub quo Anastasius militabat, aduentum Chalcedonem contigisse anno duodecimo Heraclij Imperatoris.

Conueniunt his quae dicta sunt de monasterio Anastasij, quae habet Antiochus huius & ipse temporis scriptor in epistola ad Eustathium, dum eiusdem monasterij meminit, aitque: Confugimus ad monasterium ciuitati propinquum, quod quidem ab Ierosolymis distat stadiis ferè viginti, cui nomen Abbatis Anastasij.] deq. Iustino Praefecto eiusdem monasterij ista habet: Iustinus hic, Dei cum sit sapientissimus cultor, in illo suo monasterio, gratia producere Christi, numerosam admodum confluentium eò loci adsciuit congregationem, sic tenax & obseruans canonis ac ceterarum constitutionum Laurentis coenobij, vt ab his neutrobi euariet, sui semper similis: adeò vt non facile quis vsquam inueniat inter vite communis professores, qui sic tueatur ac seruet mordicus spiritualè viuendi sanctionem. Floret is, & quotidiana virtutum accessione succrescit, sitque magnus temporis progressu,

X.

^a Apud Syr. die 22. Ianuarij
D E A N A S T A S I O P E R S A .

X I.

A N A S T A S I V S P E R S A I E R O S O L Y M I S B A P T I Z A T V R .

X I I.

A N A S T A S I V S V B I V S T I N O A B B A T E I N S T I T V T V R .

duodecimo

X I I I.

I V S T I N I A B B A T I S V I R T V T E S .

CHRISTI
621.BONIFACII PAP. V.
4.HERACLII IMP.
12.

gressu, ut ille olim eximius Isaac: ita ut & nos quoties aciem mentis in hunc unum pressius attendimus, ac veluti ad scopum recta collineamus, incredibili perfundamur gaudio. In omni circum regione tanti patris celebritas instar pellucidi luminis micat, splendoremque suum eiacularur. Semen est hic sancti patris nostri Sabæ.] hæc de Iustino Abbate Antiochus ad Eustathium, à nobis hic relata tum ad pulchram consensionem vtriusque historiae demonstrandam, tum etiam ad declarandum sub quam sancto viro fuerit Anastasius spiritualibus institutis educatus. Porro conueniemus eundem Anastasium iterum, cum martyrij candidatum eum agon excipiet.

IESV CHRISTI BONIFACII PAP. V. HERACLII IMP.

ANNVS
622.ANNVS
5.ANNVS
13.I.
VIS MAGNA
CRUCIS
CHRISTI
IN PERSI-
DE DEMON-
STRATA.

Christi Redemptoris annus ad sexcentum vigesimum secundum, Indictionis decima: quo sancta Crux capta à Persis & in Perside collocata, sua potentia, immo eius qui in ipsa passus est virtute corroboratos erectosque Romanos ad nouas victorias prouehit & exaltat, contra verò erectos superbia Persas, elatosque continuatis plurimum annorum victoriis deprimit vsque ad ipsius Chosrois miserandum interitum. Ista inquam omnia non humana virtute sunt facta (nam ferè semper Persis vis Romana succubuit) sed Christi potentia, cuius veneranda imago precedebat Romanos exercitus: quod etiam ipsi professi sunt Persæ, cum accidit secundum illud cantici Moyfi: Quomodo persequeretur vnus mille, & duo fugarent decem millia? Nonne idè, quia Deus suus vendidit eos, & Dominus conclusit illos? Non enim est Deus noster ut dij eorù, & inimici nostri sunt iudices.] sed magna cum inuidia Iconoclastarum, qui optassent pessumdatum potius Romanum Imperium, quam præuia sancta Christi imagine vincere. Iam verò quæ hoc anno decimotertio Heraclij Imperatoris facta sunt, videamus.

II. Ut tantis à Deo augetur hoc potissimum anno Heraclius beneficiis, etiam in eo ipsius erga Deum pietas intercessit, cum hæreticum hominem prauam hæresim sibi suadere tentantem confutauit, redarguit, atque à se procul abiecit. Ista quidem habet Sergius Episcopus Constantinopolitanus in epistola data ad Honorium Romanum Pontificem, recitata in Actione duodecima Sextæ Synodi, verbis istis: Ante aliquod certum tempus, cum aduersus Persas confirmatus dominus noster & magnus victor Imperator promouebat exercitum propter certamina à Deo sibi creditæ Christo amabilis Reipublicæ, & ad partes Armeniæ prouinciæ peruenisset: vnus ex principibus impiæ partis Seueri execrabilis, nomine Paulus, in illis locis apparens, ad eius pietatem accessit, sermonem pro sua errabunda hæresi proferens, & hoc profecto dumtaxat satisfaciendo, in quibus piissima eius ac regalis magnanimitas (cum ceteris enim donis Dei etiam diuinorum dogmatum locupletari scientia meruit) dum redarguisset ac depompasset prauam eius impietatem, profanus eius astutis, sanctæ nostræ Ecclesiæ ut verus eius propugnator recta atque immaculata è diuerso protulit dogmata, inter quæ & vnus operationis Christi veri Dei nostri mentionem effecit.] hæc Sergius, dum prauam suam sententiam Imperatoris nomine nobilitare studuit, cum tamen non Imperator, sed ipse esset hæreticus, licet adhuc occultus: nomine enim Imperatoris (quod suis scriptis indidit) studuisse hæresim propagare, quæ inferius dicentur, ostendit. Haud namque concordat, ut redarguens Heraclius hæreticum Seuerianum duas in vnum confundentem naturas, vnam ipse cum eo operationem in Christo statueret. Sed de his suo loco inferius.

III. Quod autem pertinet ad ipsas res in bello gestas eas (breuiter licet) Græcorum reddunt Annales, vel qui ex vetustioribus monumentis à Cedreno sunt descripti, vel qui à Theophane: nos (ut anno superiori fecimus) quæ desiderantur in alteris, ex alteris concinnè supplebimus. Qui verò ex Theophane ab Anastasio traduntur accepti, hæc habent:

SECUNDA
EXPEDITIO
HERACLII
IN PERSAS

Anno Imperij sui decimotertio Heraclius profectus à regia vrbe, celeriter in Armeniam properauit. Chosroës autem Rex Persarum misit Sarmanazarim (quem alij vocant Sarnabazam) cum exercitu suo, ut in Romanorum terram intraret. Heraclius autem scribebat Chosroi, ut pacem amplecteretur.] fecerat id etiam aliàs antè Christianus Imperator (ut dictum est) ex diuinæ legis præscripto, qua iubetur, ut illaturus bellum in hostes, pacem

CHRISTI
622.BONIFACII PAP. V.
5.HERACLII IMP.
13.

A pacem prius eis offerat, quam si accipere recusent, tunc armis agendum. Præmissa igitur legatione pacis, eam contestationem apposuit, quod si Chosroës pacem respueret, sciret (inquit auctor) se cum exercitu suo in Persidem ingressurum.] Verum ventosa hæc visa est Chosroi comminatio Imperatoris, cui nec tantum virium atque animi inesse putaret, ut tam atdua vel cogitare posset, nempe missum à Chosroë ingentem exercitum à tergo sibi relinquere, & ulterius procedendo caput petere, ipsumque aggredi Regem tot tantisque victoriis gloriosum, cuius vel nomen etiam longè positis Atris terramento esset. Chosroi igitur omnia ista de Heraclio inania penitus visa sunt: non enim audere illum Persidi appropinquare putabat: verum euenta ipsum longè falli significarunt. Siquidem Imperator (subdunt Annales) duodecima Kalendarum Maiarum die ingressus est Persidem. Quo Chosroës comperto, Sarmanazarim reuerti iussit, & collectis ex tota Perside militibus suis, & traditis eis Sathin, velociter eos adunari Sarmanazari iussit.

B Heraclius autem, aduocato exercitu suo, verbis exhortatoriis incitabat eos, dicens: Viri fratres, Dei amorem in mente fumamus, iniuriam eius requirere satagamus. Stemus igitur fortiter aduersus inimicos, qui multa dira in Christianos operati sunt. Reueremur Romanum Imperium, quod eiusdem ipsius est Domini, & non alterius: & stemus aduersus hostes impiis telis armatos. Induamus fidem, nec timeamus interemptionem & interemptricem gentem: quia intra terram Persarum consistimus, & ingens fuga fert periculum. Vindicemus corruptiones virginum: recisa commilitonum membra nostrorum videntes, corde doleamus. Non sunt hæc nullam mercedem habentia, sed vitæ perennis præmia. Stemus vigilanter, & Dominus nobis cooperabitur, & perdet inimicos nostros.] hæc tenus ex oratione Imperatoris, non quidem ab historico (ut assoler fieri in profanis) oratoriis coloribus picta, arbitrioque eloquentis oratoris luculenter efficta, sed purè redita ex verbis eiusdem loquentis, ac sincerè descripta, in qua potius aliquid sit diminutum, quam additum. Sed pergit auctor:

Cumque Imperator his & aliis quamplurimis commonitionibus populum exhortatus esset, respondit ei vnus pro omnibus: Dilatasti angustiam cordis nostri, domine, os tuum in admonitione dilatans: acuerunt sermones tui gladios nostros, & animos, qui vinci nequeunt, effecerunt. Expeditos nos tuis verbis exhibuisti. Erubescimus in pugnis, te aspicientes, non procedere: & iussiones tuas in omnibus sequimur. Hæc nomine omnium dicta. Imperator autem sumptis militiis, mox ad Persidem interiorem accessit, igne comburens vrbes & castra.] Vidisset planè, qui mente aliquid amplius quam corporis oculis intueri solet, Heraclio præstitum, quod olim Deus fuerat Cyro pollicitus verbis illis: Perge fortiter. Ego ante te ibo, & gloriosos terræ humiliabo: portas areas conteram, & vestes ferreos confringam: & dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum.] Etenim cum sæpè Romanis, ut Iuliano & aliis, vitio datum sit, quod incautè nimis se ad perdendum exercitum in regiones Persarum immiserint, cum & longè præstantioribus numero atque fortitudine militibus polleret Romanus exercitus, & ex vniuerso terrarum orbe suppeditarentur pecuniæ Imperatori, ipsaque militaris disciplina vigeret, & longè infirmiores essent hostes, attriti sæpè ac bellis superati à milite Romano: quomodo non temeritatis nota fuisset fugillandus Heraclius, qui cum adeo paucis iisdemque collectitiis copiis ad nomen tantum Chosrois fugere solitis, hostium prouinciis post terga relictis, auderet in Persidem ingredi, & ipsum aggredi Chosroën, nisi certò scisset præire exercitum Deum? quod declaratum est illo signo, de quo in Psalmo: Cum pertransires in deserto, terra mota est: etenim cæli distillauerunt à facie Dei Sinai, à facie Dei Israel.] nam pergit auctor:

E Fit etiam terribile hic quoddam miraculum. In æstiuo quippe Solstitio æther sudore factus est madidus, animos Romani exercitus recreans, adeo ut hinc spem optimam sumerent, secundum quod sequitur: Pluuiam voluntariam segregabis Deus hereditati tuæ, & infirmata est: tu verò perfecisti eam.] Equidè (vtrū vidimus anno superiori) sicut Luna non obfuit Romanis copiis, sed profuit, ita nec Sol hoc anno iisdem fuit detrimento, cam benedictionem feliciter consecutus, qua dicitur: Per diem Sol non vret te, neque Luna per noctè.] ita quidem, cum ad imperiū Domini castra mouerentur, & ad imperiū eiusdem tabernacula frigerentur. Sed videamus maiora quæ sunt secuta: nam subdit idem auctor:

Audiens præterea Heraclius quod Chosroës apud Gazacoten ciuitatem cum quadraginta millibus bellicosorum esset virorum, impetu aduersus illum perrexerat. Et præmissis qui-

IV.
HERACLII
CONCISO
AD MILI-
TES.V.
QUAE RE-
SPONDIT
EXERCITI-
VS.VI.
DEVS PRÆ-
EST CHRIS-
TIANO EX-
ERCITVI.VII.
Psal. 67.VIII.
Psal. 120.IX.
Num. 9.X.
VII.

qui-

TYRPIUS
GA CHOS-
ROIS.

^a Dent. 11.
^b Dent. 34.

VIII.

IX.

SVPERSTI-
TIO PERSI-
CA ET IM-
POSTVRÆ
REGIS COM-
PVSTAE.

X.

XI

HERACLII
MISERI-
CORDIA
ERGA CA-
PTIVOS.

quibusdam ab eo Sarracenorum sibi subditorum, Chofrois occurrunt vigiliae, & horum A
quosdam occiderunt, quosdam verò vincos compedibus cum prætorum Impera-
tori præsentarunt. Hoc comperto Chofroës, derelicta tam ciuitate quam militia, fuga
vsus est.] Quis neget ista diuinitus facta, vt ob necem vigillum turpi fugæ tantus Persa-
rum Rex omnium quicumq; fuerant potentissimus se suosq; committat? Accidit enim
secundum diuinum oraculum: Nullus stabit contra vos: terrorem vestrum & formidi-
nem dabit Dominus Deus vester super omnem terram, quam calcaturi estis.] & secun-
dum illud: Per vnã viam venient contra te, & per septem fugient à facie tua. Sed quæ
post fugam Chofrois Heraclius diuino præsidio fultus egerit, ista accipe ex Theophane
in Annalibus: At Heraclius infecutus, quosdam præoccupatos occidit, ceteri autem hac
illacque palantes dissipati sunt.

Cumque peruenisset Imperator ad Gazacotensium ciuitatem, in suburbanis huius re- B
ficiebat exercitum suum. Persæ verò qui confugerant ad eum, perhibebant, quòd Chofroës
fugiens, igne consumpsit omnia fata in locis illis, & peruenerit ad ciuitatem Thebat-
mam in Oriente sitam, in qua erat templum Ignis, & pecunie & Crysilidorum (sen Cra-
si Lydorum Regis, vt habet Cedrenus) & impostura carbonis: & his acceptis, idem Chofroës
Da mastager, siue Dagaster, iter egerit. Imperator autem profectus à Gazacotensium ciui-
tate, peruenit Thebatmam, & ingressus in eam, igne conbussit templum Ignis: & tota ciui-
tate combusta, persecutus est Chofroën in angustias regionis Medorum.] hæc ex Theo-
phane: in Annalibus verò Cedreni, non in Thebatma, sed in Gazacote fuisse thesauros
Regis & templum Ignis, traditur his verbis:

Heraclius persequens, bellatores interfecit, fugientes dissipat, urbemque Gazacoten capit. C
Ea in vrbe fuit fanum Solis, thesaurus Croci Lydorum Regis, & impostura carbonum.
Ingressus autem in eam, abominandum offendit, Chofrois simulacrum & effigiem eius in
globi formam, referente palatij tholo tamquam in celo sedentem. Circum erant Sol, Lu-
na, & astra, quibus ille superstitiosus tamquam diis seruebat, circumstantibus sibi angelis
sceptrigeris. Machinas porro impius parauerat, quæ eo ex loco guttas pluuiæ instar emit-
terent, sonitumque tonitrus æmulum ederent. Hæc omnia, ipsamque Ignis ædem, totam-
que urbem conbussit Heraclius: propereque Chofroën per angustias Mediæ insecutus,
multas vrbes, multosq; agros vastauit.] hæc ibi. Quæ cum audis, memoria pariter repete,
quàm vera sint, quæ superius dicta sunt, cum de captiua ducta Cruce Domini in Persidem
actum est, eam nimirum ad demolitionem nefandorum idolorum, ad deiectionem super-
bissimi Regis, & conuersionem complurium Persarum esse perductam: quod declara-
uit euentus, vt tum ex his quæ hæcenus facta intellexisti, tum ex iis quæ inferius suo loco
dicentur, accipies. Sicut enim magno Philisthinorum & deorum ipsorum damno illata D
est captiua Arca in templum Dagon: ita planè, sed longè maiori iactura regni Persarum
& superstitionis ipsorum, sanctissima Crux captiua in Persidem ducta est. At quid post
hæc reliqua anni huius parte Heraclius? accipe ex iisdem Annalibus ista referentibus:

Imperator iussit populum, exercitum scilicet, tribus diebus diuinum oraculum præsto-
lâtem, castè ac pure conuersari: sicque responso accepto, in Albania decreuit hieme com-
morari.] quomodo autè id acciderit de diuino responso, ita apud Cedrenum reperies: Tri-
duo exercitum lustrat, apertisque postea inuolatis Dei Euangeliis, inuenit sibi mandari vt
in Albania hiemet.] Frequentem fuisse eiusmodi consultationem diuini numinis per Euan-
gelij siue totius sacræ Scripturæ codicis apertionem, quæ superiori tomo dicta sunt, satis
ostendunt. Enituit tunc in Christiano Principe charitas verè Christiana in liberè dimitten-
dis quotquot captiuos è Perside duxerat: nam audi reliquum itineris vsque in Albaniam:

Dum verò abiens iter ageret, habens secum copiosam Persarum prædam, haud paucos
incurfus à Persicis cuneis pertulit: ipse verò diuina cooperatione triumphum de omnibus
retulit. Cum verò vehemens tempestas & gelu eum occupasset in via, haberetque quin-
quaginta millia captiuorum, compassus eis corde, omnium vincula soluit, indulgentiam
ac libertatem omnibus tribuens: ita vt omnes cum lacrymis exorarent, etiam eum Persi-
dis totius fieri liberatorem à mundi exterminatore & trucidatore Chofroë.] hæcenus de
rebus ab Heraclio gestis hoc anno.

A Dueniente anno Redemptoris sexcentesimo vigesimo tertio, vndecima Indictione,
ab Heraclio hæc gesta esse aduersus Persas, produnt Annales: Anno decimoquar-
to Heraclij Imperatoris Chofroës ducem exercitus constituit Sarablacam virum sce-
lissimum magna elatum superbia, tradiditque ipsi exercitum eorum militum, qui di-
cuntur Chofroita & Perozite, qui habebantur ceteris robustiores astueti prælii, eumque
aduersus Heraclium misit in Albaniam: qui vbi illuc peruenerunt, nequaquam aduersus
Imperatorem pugnare ausi sunt, sed tenuere loca angusta, quibus in Persidem iter clau-
deretur, expectantes occasionem Heraclio insidiandi. Heraclius verò, simulac ver illuxit,
cesis ad usum exercitus largiter preparatis, per apertos campos Persidem versus iter facie-
bat: Sarablacas verò per angustias montium atque vallium accelerauit, & occurrit ei in
Persidem properanti. De his autem Heraclius ad suos, ne timerent, verba fecit, vt pote
difficillimis itineribus fessos, hortaturque alacriter pergere contra Chofroën. Exercitus
verò parere renuit, aduersantibus Lazis atque Abfagis vterius progredi. Cuius rei gratia
in discrimina inciderunt. Etenim dum moras neunt, alius dux Persarum, cui nomen
Sarbaras, siue (vt alij tradunt) Sarbazanes, omni fultus potentia mittitur à Chofroë ad-
uersus Heraclium, quem insequeretur Sarablacas, qui eum ad prælium prouocare ni-
nimè audebat, expectans Sarbaram iam aduentantem.

Quod cum Romanus exercitus comperisset, intellexit quàm proficua hostibus mora
illæ cessissent, contra sui Imperatoris consilium: sicque timore perculsi, supplices ad pe-
des Heraclij accedentes, penitentes, inobedientiæ veniam, ne interirent, omnes pariter
petierunt. Hos bono animo esse iubet Heraclius, & aduersus Sarablacam inire bellum
curauit, antequam cum eo Sarbaras iungeretur, quem multis incurfionibus factis die no-
ctuque perterruit, sed & festinauit post progredi cum suis aduersus Chofroën, dimissis re-
tro vtriusque Persarum ducibus. Inter hæc duo transfugæ ex Romano exercitu ad Persas
accedentes, nuntiant timore perterritos Romanos captare fugam. Cum autem fama ef-
fer, alium insuper ducem cum exercitu à Chofroë aduersus Heraclium decretum iam esse
in procinctu, nomine Sain: duo illi priores duces, ne quam se putabant præ manibus ha-
bere victoriam, expectantes ipsum eius participè facerent, partem illam gloriæ sibi dero-
gare putantes, festinarunt Heraclium obtinere: qui noctu recedens, sequenti die in loco
opportuno castrametatus est: eum verò cum fugientem Persæ putarent, inordinatè ag-
gressi sunt, qui magna ex parte ab Heraclianis Dei ope repulsi atque occisi fuere vna
cum altero ipsorum duce Sarablaça ense in dorso transfixo, cum & captis impedimentis,
insperataque sunt Romani potiti victoria.

Sed aduentu Sain animos resumplere Persæ, qui quæ fuga dispersi erant, ipsum adiere:
sicque iterum inualescentes illi, timorem haud modicum ingessere Romanis, quos inse-
qui pergunt per loca deuia & difficilia in Hunnorum prouinciam tendentes. Cum Lazi
atque Abfagi, qui in Romano militabant exercitu, formidantes, reliquerunt exercitum,
atque in patriam suam reuersi sunt. Ex quo factum est, vt celeriori cursu & ardentioribus
E animis exercitus Persarum Heraclium perstringere conaretur.

Tunc ad suos, quos videbat animo consternatos, concionem Heraclius habuit, mo-
nens eos ne timerent, vt pote qui Deum haberent secum, cuius ope facillimè accidere
posset, vt vnus mille insequeretur: hortaturque vt hilari animo, si opus sit, mortem oppo-
tant martyrum instar: quos & occisos pro Christianæ religionis gloria, & Imperij incolu-
mitate, atque salute fratrum, fore tandem vt posterius omnes magno sint profecuturi præ-
conio. Quibus dictis, struit acies hilari vultu, tamquam pugnaturus cum Persis, qui iam
aderant & ipsi parati ad prælium. Ita dispositi vtriusque sunt cunei, qui immobiles à ma-
ne vsque ad vesperam consistere, vtriusque pugnam aggredi derectantibus. Vespere au-
tem Romanus Imperator cum suis coeptum profecutus est iter, insequentibus eum Peri-
sis: sed cum illi hos student via compendio præuenire, vt intercluderent iter, incidunt in
paludes, & in magnum discrimen deueniunt: cuius rei Heraclio vterius progrediendi
fuit

I.
Miscell. lib.
18. an. 14.
Heraclij
& Cedrenus
eodem an.
ANNVS TER-
TIVS RELI-
PERSICI.

HOSTIVM
AVCTAE
VIRRE.

II:
VENIAM
PRECAN-
TVR MILI-
TRES.

* Sathin:
PERSAE
PLVRES
CVMDVCE
IPSORVM
OCCISI.

III:
REPARANT
ET AVGENT
VIRES
PERSAE.

IV.
HERACLIVS
HORTATVR
SVOS IN
DISCRIME
ADDVCTOS.

fuit aditus securior patefactus in Armeniam vsque, insequentibus à longè nihilominus A
Persis Romanos auctis copiis ex regionibus illis sibi subiectis. Qui putantes fugatos iam
Romanos, ac nonnisi in fuga salutem sperare, factum est, vt ipsi nihil sibi timentes, in ipso
itinere quo Romanos insequerentur, satis redderentur incauti, minimè cogitantes à Ro-
manis celeri fuga abeuntibus posse damnnum aliquod imminere.

V. Cùm Heraclius ea benè vsus occasione, in tempeste noctis & procellosæ silentio, dele-
ctis equitibus qui in exercitu robustiores essent, duobus ex iisdem confectis agminibus, ei
qui primum ductabat agmè iubet irruere in Sarbaram, ipse cum reliquis subsecutus. Hora
itaq; noctis nona progressi, nullo obice, omnes quos habuere obuios occiderunt: vixq; ex
eis reuersus est vnus, qui quod agebatur Sarbaræ nuntiauit. Quo audito, mox nudus sur-
gens è lecto, nudus nudum pauidus conscendens equum, fuga suæ saluti consuluit, relicto
omnibus principibus & satrapis, insuper & mulieribus cum omnibus impedimentis; qui B
cùm supra domorum testa effugiū sibi parassent, supposito igne, omnes cremati sunt, cæsi
alii, alij verò capti, vt pænè nullus euaserit ex iis qui sub Sarbara militarent. Inuenta sunt
spolia ipsius ducis exercitus Sarbaræ & arma aurata illa quidem omnia, & zona lapidibus
pretiosis intexta, simul & calcei iisdem ornamentis æquè decori. His omnibus potitus He-
raclius, insperatam victoriam consecutus, eodem in loco tranquillo animo hie nauit. Hæc
sunt quæ hoc anno per varios casus gesta, tum Theophanes, tum reliqui Græcorum Anna-
les fideliter produnt.

V I. Sic igitur diuino consilio ingens illa arbor^a altis firma radicibus ad imperium Domini
iussa præcidi, ad eam securi licet posita, haud vno vel altero ictu sterni potuit, vt in id
non vnus vel alterius anni operam infumi satis fuerit, sed oportuerit annis pluribus la-
borare: ita Deo, qui in sacra imagine & in virtute Romanum exercitum præcedebat, C
cuncta disponente, ne essent fidentes sibi ipsis, neve dicerent^b: Manus nostra excelsa fe-
cit hæc omnia.] qui tunc victoriam è manibus præripiebat aliquando, cùm in militari ro-
bore potius fiduciam collocassent, contra verò tunc Dei virtus enituit, cùm res magis
deplorata videri possent: vt hoc anno accidit, cùm derelicto Heraclio à socialibus copiis,
satis benè sibi videri poterat esse consultum, si cum reliquis suis incolumis fines Roma-
nos attingeret. Ita quidem cùm in castris primum locum religio sibi vendicat, accedere so-
let vt ipse Deus milites ducat.

V I I. Dum autem apud Lazos esset Heraclius Imperator, magnam amicitia coniunctionem
iniisse cum Cyro Lazorum Episcopo, testatur Sergius Constantinopolitanus Episcopus in
epistola^c ad Honorium Romanum Pontificem. Fuisse illum tunc quidem Catholicum, &
postea translatum ab eo in Ecclesiam Alexandrinam, quæ suo loco dicentur, ostendent. D

IESV CHRISTI BONIFACII PAP. V. HERACLII IMP.

ANNVS
624.

ANNVS
7.

ANNVS
15.

I. Sequens annus Domini vigesimus quartus post sexcentimum, duodecima Indictio-
ne, æquè laboriosus fuit Romanis bello Persico occupatis, quo diuina protectio ad-
fuisse cognita est Imperatori: vt meritò illud Dauidicum Heraclio ipsi fuerit occiden-
dum^d. Obumbrasti super caput meum in die belli:] cùm videlicet casus tulit, vt cùm gi-
gantæ staturæ homine iniret singulare certamen, dum in prima acie certare fuerit com-
pulsus. Hæc autem & alia anni huius quomodo se habuerint, ex sæpè citatis Annali-
bus accipe^e:

II. Anno decimoquinto Impetij, cum exercitu, itinere quod per Taurum montem in Sy-
riam ducit, superato, septimo die post exhaustum magnum laborem, ad Tigrin fluiuium
peruenit. Inde per Martyropolim & Amidam itinere facto, exercitum & captiuos quiete
refecit. Indeque litteras de rebus suis Byzantium misit, quæ magnum in vrbe gaudium ex-
citauerunt. Sarbaras porrò aduersus eum tendebat. Ideò Heraclius, misso militum agmi-
ne, claustra quibus ad eum iter erat, seruare iubet, & ipse per exitus profectus qui versus
Orientem sunt, se aduersus barbaros fert. Tum Nymphio amne traiecto, ad Euphratem
peruenit. Erat is ponte ex funibus & lana contexto instratus, quem Sarbaras solutum
in alteram partem transtulit. Ceterum Heraclius vadum fluminis reperit, dum ad ripam
eius

QVARTVS
ANNVS
HELLIPER-
SICI.
^d Psal. 139.
^e Theoph. an.
15. Heracl.
& Cedren.
compend. An-
nal. vob. anno
11.

A eius decurrit: itaque præter omnium opinionem Euphratem transtulit mensè Martij.
Inde occupatis Samofatis, rursus Taurum transijt, & Germaniciam peruenit, Adana-
que peragrata, ad Sarum amnem accedit. Interim Sarbaras, rursus ponte extento, Eu-
phratem transtulit, Romanosque insequitur. Imperator, Saro transiisso, exercitum quiete
relaxat. Venit & barbarus ad alteram fluminis partem, cumque cerneret amnem, pontem,
& propugnacula in eo à Romanis occupata, castra posuit. Romani porrò incomposito
agmine per pontem excurrentes, multos Persas interfecerunt, nequidquam Imperatori
monenti obtemperantes, ne ita nullo ordine euagarentur, atque insidiis hostium se
exponerent. Itaque non multò post à Persis per insidias circumuenti, pœnas suæ con-
tumaciæ & temeritatis dederunt. Ipse tunc Imperator suis in periculo constitutis opem
tulit, ac quemdam giganti similem in medio pontis secum congressum ferit, inque pro-
fluentem deturbauit. Cuius casu reliqui etiam barbari territi, cum fugam facerent, ob-
B sistente pontis angustia, alij in amnem deiecti, alij gladiis interfecti sunt. Imperator eo
tempore paucis quibusdam stipatus, pugnam obiit fortitudine quàm pro hominis natu-
ra maiore; adeò quidem, vt Sarbaras admiratione percussus, cuidam Cosmæ cogno-
mento Margaritæ dixerit: Vides ne, ô Cosma, Cæsarem (agnoscebatur enim insignibus
Imperatoris) quanta is audacia prælium subit, solusque contra tantam multitudi-
nem certat: Nox superueniens prælium diremit. Barbarus autem sibi metuens, retrò
abiit. Imperator porrò suos ad Sebaeam adducit, ac traiecto Halis flumine, ibi hie-
mat. At Chosroës insania percitus, donaria omnium ecclesiarum, quæ sub Persis erant,
abstulit, vtq; Heraclio molestam rem faceret, Christianos omnes ad societatem Nesto-
rianæ hæresis adegit.] hæc tunc impius, sed adeò immanis sacrilegij cum impietate con-
I iuncti meritas postea pœnas dedit, vt quæ dicturi sumus palàm ostendent. Hic finis rerum
gestarum anni huius, eiusdemque quarti belli Persici.

Sed iam Occidentalem Ecclesiam inuisamus, quæ hoc anno aucta nouo Sancto coru-
scat. Siquidem constat, auctore Beda^a, hoc ipso anno Mellitum Dorouerniensem Epi-
scopum in Anglia virum Apostolicum miraculis clarum ex hac vita migrasse, de quo hæc
ipse in fine: Erat autem Mellitus quidem corporis infirmitate^b, id est, podagra grauatus,
sed mentisgressibus sanus, alacriter terrena quæque transiliens, atque ad cælestia regna
semper amanda, petenda, & quærenda peruolans. Erat carnis origine nobilis, sed culmine
mentis nobilior. Denique, vt vnum virtutis eius (vnde cetera intelligi possint) testimo-
nium referam: tempore quodam ciuitas Dorouerniensis per culpam incuri igne correpta,
crebrescentibus cepit flammis consumi: quibus cùm nullo aquarum iniectu posset ali-
D quis obistere, iamque ciuitatis esset pars vastata non minima, atque ad Episcopum furens
se flamma dilataret: confidens Episcopus in diuinum, vbi humanum deerat auxilium,
iussit se obuiam fauentibus & huc illucque volantibus ignium globis efferri.

Erat autem eò loci vbi flammarum impetus maximè incumberebat, Martyrium beato-
rum Quatuor Coronatorum. Ibi ergo perlatus obsequentum manibus Episcopus, cepit
orando periculum infirmus abigere, quod firma fortium manus multum laborando
nequieverat. Nec mora, ventus qui à Meridie stat, vbi incendia sparferat, contra Meridiem
reflexus, primò vim furoris sui à læsione locorum quæ contra erant, abstraxit, ac mox
funditus quiescendo flammis pariter sopitis atque extinctis compescuit. Et quia vir Dei
igne diuinæ charitatis fortiter ardebat, qui tempestates potestatum aëriarum à sua suo-
rumque læsione crebris orationibus vel exhortationibus repellere consueuerat, meritò
E ventis flammisque mundialibus præualere, & ne sibi suisque nocerent, obtinere poterat. Et
hic ergo postquam annis quinque rexit Ecclesiam, Eadbaldo regnante, migravit ad cæ-
los, sepultusque est cum patribus suis in sæpè dicto monasterio & ecclesia beatissimi Prin-
cipis Apostolorum, anno ab incarnatione Domini sexcentesimo vicesimoquarto, die
octauo Kalendarum Maiarum.] hæc de felicissimo sancti Melliti ad cælum transitu
Beda. Vides ergo in omnibus mirabilem Deum in sanctis suis, easdem diuersis in locis
operari virtutes, de quibus Apostolus ad Hebræos^b scribit, nempe quod sancti per fidem,
præter alia magna, extinxerunt impetum ignis in Britannia, & effugerunt aciem gladij
eodem pariter anno in Oriente.

III.

IMPERA-
TORCV M
GIGANTE
CONGRE-
DITVR ET
SVPERAT.

I V.
^a Bed. lib. 2.
^b cap. 7.
MELLITI
EPISCOPI
L A V D E S.

V.

MELLITI
OBIIVS.

^b Hebr. 12.

IESV CHRISTI BONIFACII PAP. V. HERACLII IMP. A
 ANNVS ANNVS ANNVS
 625. 8. 16.

I.
 QUINTVS
 AN. BELLI
 PERSICI
 ROMANIS
 FELIX.

Qui sequitur belli Persici annus quintus, idemque Domini sexcentismus vigesimus quintus, Indictione decimatercia, Romanis felix illuxit; eluxitque eo magis diuina potentia, quo aduersariorum conatus fortiores atque multipliciores apparere: vt nisi diuinum auxilium Romano Imperio multipliciter affuisset, illud à barbaris penitus dissipatum esset. Qui enim tam sæpè, tamque ignominiosè fugatum se ac superatum Chosroës à Romanis vidit, omnes quas tum valuit vires collegit, omnemque excogitauit artem, machinatufque est consilium, quo Imperatorem vnà cum subiecto ipsi populo perderet. Quidnam agit? Conatur omnibus viribus conuertere bellum è Perside in Romanum solum, vt æquè cogeret Imperatorem in patriam reuerti, atque sui tutari sedem Imperij. Quod vt præstaret, iniiit fœdus cum barbaris omnibus quibus potuit ad inuadendam Constantinopolitanam urbem: pacisciturque in primis cum Auarum duce Romanis formidando Gaiano, homine perfido atque fidifrago; cuius fidei, recedens ab Vrbe, res Romanas, prolemque suam Heraclius commendarat. Sollicitat insuper Bulgaros atque Sclauos siue Sclauinos, omnesque simul barbaros permouet ad inuadendam capiendamque ipsam urbem regiam Constantinopolim: aliaque insuper in Imperatorem comparat damna atque discrimina, & multiplices parat interitus. Sed quomodo ab iis omnibus eum Deus eripuit, videamus, relegentes ipsos Græcorum Annales à Theophane primum editos, & ab Anastasio Latinis datos, à Cedreno verò Græcis in compendium redactos: ex quibus omnibus simul omni fide conscriptis nos ista reddimus æquè fideliter hisce verbis:

Theophan.
 an. 16. Hera.
 Imp. & eod.
 an. Cedr.

II.

Anno decimosexto Imperij Heraclij Chosroës Persarum Rex nouam fecit militiam proclium initurus, peregrinos & ciues & seruos, ex omni natione facta electione, coaceruans. Qua delectatione Sain tradita Prætori, alia quinquaginta millia ex phalange Sarbaræ electa tollens, huic sociauit, nominauitque illos Chrysolocas, quasi aureum cuneum, & hos aduersus Imperatorem direxit. Porro Sarbaram cum reliquo exercitu suo Constantinopolim misit, quatenus Hunnos qui essent in Occidente, quos Auares vocant, cum Bulgaribus & Sclauinis atque Gepidibus concordia sociarent, sicque aduersus urbem Constantinopolitanam properarent, & hanc vnanimiter obsiderent. Cum autem hoc didicisset Imperator, exercitum suum triplici parte diuidens, vnâ ex illis præmittit ad custodiam vrbs: alia tradita Theodoro fratri, contra Sain bellare præcepit: humiliore sibi parte retenta, in Lazicam properat regionè, & in ipsa degens, Turcos ab Oriente, quos Gazaros vocat, in auxilium aduocat. Sed audi mira que ista ab Imperatore ita benè disposita secuta sunt:

BARBARI
 COEVNT
 ADVERSUS
 ROM. IMP.

III.

Sain Chosroës primarius dux pollens selectissimis copiis, iisdemque (vt dictum est) præ excellentia aureis nominibus nominatis, perueniens ad fratrem Imperatoris Theodorum, bellauit contra eum. Deo autem per intercessionem semper laudabilis Dei genitricis opitulante, bello commisso, grando miræ magnitudinis contra barbaros cecidit, eorumque plurimos perculit: at verò Romana acies tranquillitate aëris potita est. Vertunt autem Romani Persas, & interficiunt multitudinem copiosam. Hoc comperto, Chosroës inuadit contra Sain: qui ex multo animi mœtore agrotans, mortuus est. Cuius corpus salè conditum Chosroës ad se iussit afferri, quod pluribus reddit confossum vulneribus. hic finis potentissimi ducis, per quem Chosroës, sicut prius, se consecuturum perfectam victoriam existimabat. Accedunt his alia felicissima, dum moti per Imperatorem Orientales Turci, qui Gazari dicebantur, à tergo Persarum regnum inuadunt: quod in Annalibus ita describitur:

GRANDI
 CONTERIT
 HOSTES.

IV.

Porro Gazari, disruptis Caspiis portis, Persidem adeunt in regionem Adrahigæ vnà cum ipsorum duce Ziebil, qui dignitate secundus à Gaiano Principe erat: & quæcumque loca peragrabant, tum Persas deprædabantur, tum ciuitates & villas igni tradebant. Profectus verò obuiam Heraclius Imperator, iisdem occurrit à Lazicæ. Ziebil autem ipso viso accelerans, complectitur eum collo, & adorat eum, Persis eius ciuitatis insipientibus. Vniuersus autem populus Turcorum in terram cadentes, omnes proni super faciem extensi, Imperatorem eo honore venerabantur, qui excederet morem consuetum: similiter & principes eorum super saxa concidentes, eodem schemate procidunt. Obtulit autem

CHRISTI BONIFACII PAP. V. HERACLII IMP.
 625. 8. 16.

Atem & Ziebil filium suum primogenitum Imperatori, eiusque sermonibus delectatus, tam vultum quam prudentiam eius admiratur. Electisque Ziebil quadraginta millibus viro- rum fortium, dedit Imperatori in auxilium: porro ipse reuersus est in regionem suam. His Imperator acceptis, statim contra Chosroën procedit. Magna quidem Dei benignitate actum est, vt cum omnes qui in Occidente essent barbari rebellarent aduersus Imperatorem, vt ciuitatem regiam obsiderent, qui erant in Oriente fortissimi populi sponte cum validis copiis præstò essent ipsi Imperatori, & in Chosroën molestissimi. Sed quid actum à barbaris Constantinopolim inuadentibus, audiamus. Sic enim pergit auctor:

At verò Sarbaras Chosroës dux Chalcedonem properans, Auaresque Thraces vrbi appropinquant, hanc depopulari parant, multis machinis aduersus eam commotis: idemque nauium sculptarum ex Istro flumine multitudine infinita delata, sinum repleuerunt maris. Decem sanè dies urbem obsidentes, bellum terra marique gerentes, Domini virtute pariter & cooperatione, necnon & intemeratæ Dei genitricis & virginis Mariæ intercessionibus superati sunt: amissis verò terra marique ingenti numero suis, magno cum dedecore discedunt. Vigebar tunc quidem Constantinopoli, post omnipotentis Dei primarium honorem, cultus Deiparæ Virginis, cui ab ipsis Constantini temporibus eadem vrbs dedicata, eiusque nomine appellata est ciuitas Virginis. Quamobrem & Constantinopolitani ciues omnes ipsam Dei genitricem enixius inuocare soliti erant, sicut & Heraclium fecisse apparet, eiusque ope tam grandia confecisse quæ diximus, atque hoc eodem anno à Theodoro superatum robustissimum Persarum exercitum, pariterque à theonibus faucibus inhiantibus urbem ereptam. Ex quibus singulis discant duces exercitus, quibus debeant niti è superis petitis auxiliis, & pollere viribus, nimirum conciliare sibi obtinentem cuncta semper à Deo precibus suis Dei genitricem Mariam.

V.
 CONSTAN-
 TINOPOLIS
 DIVINITUS
 OBSIDIONE
 LIBERATA.

Ne autem inanis hæc fiducia videretur de ope Mariæ Virginis, diuinitus factum est, vt non solum obsessi id perspicuo intelligerent, sed etiam hostes ipsi suo experirentur damno: nam audi quæ à Cedreno narratur: Tale enim, inquit, quippiam hostibus accidit. Viderunt barbari prima luce, cum Sol oriretur, mulierem quamdam illustrem eunuchis comitatam, porta Blachernarum exeuntem (erat namque à Blachernis Deiparæ templum à Constantinopolitanis frequentari solitum) quam cum Heraclij opinarentur vxorem esse, & ad suum Principem ob mariti absentiam ire pacis petendæ causa, transitum ei concesserunt, subsequente enim ex vrbe hominum turbam ipsi adorturi. Vt verò fossæ ambitum egressam, non ire ad Regem viderunt, insecuti sunt eam vsque ad locum, cui Veteris saxi nomen est, vbi cum ferè iam essent affecuti, illa cum suis ex oculis & conspectu eorum euauit. Ipsi autem tumultu concitato, inter se congressi, ad vesperam vsque mutuo strages ediderunt. Manè insequentis diei dux causam inquirens, quod maiorem suorum partem intestino conflictu periisse videret, turpiter domum rediit: statimque classis ab obsidione recessit, quam domum reuertentem in Euxino mari oborta tempestas ita afflixit, vt perpauci ad suos redierint. Sarbaras, tamen hæc ei molesta acciderant, tamen obsidionem Chalcedonis non soluit: sed hiemauit ibi, populans transmarina, & vrbes euertens. hæc ibi. Quæ autem gesta sint per Heraclium Imperatorem vnà cum Turcis aduersus Chosroën progredientem, in sequentem annum Annales reiciunt, nosque suo loco de his agemus. Sic igitur hisce aded præclaris de hostibus diuino præsidio acceptis victoriis, clausus est præfens annus quintus Persici belli.

VI.
 VISA HO-
 STIBUS DE-
 GENITALIX
 VRBIS LI-
 BERATRIX.

Dum hæc aguntur in Oriente, Deus vbiq; mirabilis, in Occidentali Ecclesia Catho- lica nouæ plantationis ad multiplices futuras propagationes spem auget. Hoc siquidem anno ad Anglos Boreales, quibus præerat Rex Eduinus, porta aperta est prædicationi S. Paulini Episcopi Eboracensis, cum ad eas gentes suscepit feliciter Apostolatam. Fuerat iam antè Paulinus missus à sancto Gregorio Papa vnà cum Mellito, Iusto, atque Rufiniano (vt testatur Beda) cum monitus fuisset ab Augustino, ad ingentem messem nouis opus esse messoribus: postea autem, hoc videlicet anno, à Iusto Archiepiscopo Episcopus est ordinatus, vt idem Beda pluribus in locis profitetur. ex quibus corrigas quod in eiusdem auctoris reperitur epitome, ipsum à Iusto Episcopum ordinatum anno Domini sexcentesimo vigesimo secundo: quod potius hoc anno factum esse, idem auctor disertis verbis profitetur, etiam cum ad calculum reuocat annos quibus sedit, dum agit de obitu eius. Etenim cum anno sexcentesimo quadagesimo quarto eum esse defunctum affirmet sexto Idus Octobris, tra datque sedisse annos decem & nouem, & menses duos, ac dies viginti-

VII.
 CONVERSIO
 BOREALI-
 VM ANGLO-
 RVN PER
 PAVLINVM
 TENTATA.
 Beda lib. 1.
 c. 19.
 Beda lib. 2.
 c. 7. in fin.
 PAVLINI
 EPISCOPI
 CREATIO-
 NIS TEM-
 PVS.
 Beda lib. 1.
 c. 14.

^a Bed. lib. 2. c. 9.
^b Bed. lib. 2. c. 9.

VII I.
NPTIAE
REGIS EDVI
NIGENTI-
LIS CVM
EDELBUR-
GA CHRI-
STIANA.

vnium;constetque insuper ex eodem auctore ^a ipsum consecratum esse Episcopum duodecimo Kalendas Augusti;planè afferere cogimur,hoc anno ipsum creatum esse Episcopum. His iam de tempore satis elucidatis, quoniam modo aperta sit ei ianua ad annuntiandum gentibus illis Euangelium,ex eodem auctore Beda dicendum erit,qui ita rei gestarum narrationem aggreditur^b:

Huic, inquit, genti *Nordanhumbrosum, hoc est, Anglorum Aquilonarium ob flumen Humbrum ita dictorum*, occasio fuit percipiendae fidei, quod praefatus Rex eius Eduinus cognatione iunctus est Regibus Cantuariorum, accepta in coniugem Edelburga filia Edelberti Regis, quae alio nomine Tate vocabatur. Huius consortium cum primò ipse, missis procis, à fratre eius Eadbaldo, qui tunc regno Cantuariorum praeret: responsum est, non esse licitum, Christianam virginem Pagano in coniugium dari, ne fides & sacramenta caelestis Regis consortio profanarentur, Regis qui veri Dei cultus esset profusus ignarus. Quae dum Eduino verba nuntij referrent, promisit se nihil omnibus modis contrarium Christianae fidei, quam virgo colebat, esse facturum: quin potius permissurum, ut fidem cultumque suae religionis cum omnibus qui secum venissent viris siue feminis, sacerdotibus seu ministris, more Christiano seruaret. Neque abnegauit se etiam eandem subiturum esse religionem, si tamen examinata à prudentibus sanctior ac Deo dignior posset inueniri. Itaque promittitur virgo, atque Eduino mittitur, & iuxta quod dispositum fuerat, ordinatur Episcopus vir Deo dilectus Paulinus, qui cum illa veniret, eamque & comites eius, ne Paganorum possent societate pollui, quotidiana exhortatione & sacramentorum caelestium celebratione confirmauit. Ordinatus est autem Paulinus Episcopus à Iusto Archiepiscopo sub die duodecima Kalendarum Augustarum, anno ab incarnatione Domini sexcentesimo vigesimo quinto, & sic cum praefata virgine ad Regem Eduinum quasi comes copulae carnalis aduenit, sed ipse potius toto animo intendens, ut gentem quam adibat, ad agnitionem veritatis aduocans, iuxta vocem Apostoli^c, vni viro virginem castam exhiberet Christo.

^c 2. Cor. II IX.
STVDIVM
PAVLINI
PROPAGAN-
DAE FIDEI.

^d 2. Cor. 4.

^e Apud Bed. lib. 2. c. 10.
V.
BONIFACII
PAPAE AD
EDVINVM
REGVM
EPISTOLA.

Cumque in eam prouinciam venisset, laborauit multum, ut & eos qui secum venerant, ne à fide deficerent, Domino adiuuante contineret, & aliquos (si forte posset) de Paganis ad fidei gratiam praedicando conuerteret. Sed sicut Apostolus ait^d (quamuis multo tempore illo laborante in verbo) Deus saeculi huius excaecauit mentes infidelium, ne eis fulgeret illuminatio Euangelij gloriae Christi.] hucusque Beda de rebus gestis à Paulino hoc anno, reliqua in annum sequentem reiciens, eadem narraturus: cuius nos vestigia asseclamur. Istae autem cum resciaisset sanctae Romanae Ecclesiae Bonifacius Pontifex superstes adhuc, cum sui esse muneris intelligeret, vniuersi orbis Ecclesiae, salutique omnium hominum animarum prospicere, euestigio literas dedit ad ipsum Regem Eduinum, hortans eum ad idolorum cultum relinquendum, Dei que veri religionem fidemque sectandam. Extant ipsae quidem à Beda recitatae his verbis^e:

Viro glorioso Eduino Regi Anglorum, Bonifacius Episcopus, seruus seruorum Dei. Licet summæ Diuinitatis potentia humanae locutionis officiis explanari non valeat, quippe quae sui magnitudine ita inuisibili atque inuestigabili aeternitate consistit, ut eam nulla ingenij sagacitas, quanta sit, comprehendere disserereque sufficiat: quia tamen eius humanitas ad insinuationem sui referatis cordis ianuis, quae de semetipsa proferantur, secreta humanis mentibus inspiratione clementer infundit, ad annuntiandam vobis plenitudinem fidei Christianae, sacerdotalem curauimus sollicitudinem praerogare: ut perinde Christi Euangelium, quod Saluator noster omnibus praecipit gentibus praedicari, vestris quoque sensibus inferentes, salutis vestrae remedia propinemus. Supernae igitur maiestatis clementia, quae cuncta solo verbo praepceptionis suae condidit & creauit, caelum videlicet & terram, mare, & omnia quae in eis sunt (dispositis ordinibus, quibus subsisterent) coaeterni Verbi sui consilio, & sancti Spiritus unitate dispensans, hominem ad imaginem & similitudinem suam ex limo terrae plasmatum constituit, ei que tantam praemij prerogatiuam indulgit, ut cum cunctis praeponeret, atque seruato termino praepceptionis, aeternitatis subsistentia praemuniret. Hunc ergo Deum Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, quod est indiuidua Trinitas, ab ortu Solis vsque ad occasum humanum genus, quippe ut creatorem omnium atque factorem suum, salutifera confessione fide veneratur & colit: cui etiam summities imperij, rerumque potestates submissa sunt: quia eius dispositione omnium praeratio regnorum conceditur. Eius ergo bonitatis misericordia, totius creaturae suae dilatandae

A dilatandae subsidiis, etiam in extremitate terrae positarum gentium corda frigida, sancti Spiritus seruore, in sui quoque agnitione mirabiliter est dignata succedere.

Quae enim in gloriosi filij nostri Audobaldi Regis, gentiumque ei suppositarum illustratione clementia Redemptoris fuerit operata, plenius ex vicinitate locorum vestram gloriam conuicimus cognouisse. Eius ergo mirabile donum & in vobis certa spei caelestis longanimitate conferri confidimus: cum profecto gloriosam coniugem vestram, quae vestri corporis pars esse dignoscitur, aeternitatis praemio per sacri baptismatis regenerationem illuminatam agnouimus. Vnde praesenti stylo gloriosius vos adhortandos cum omni affectu intimae charitatis curauimus: quatenus abominatis idolis eorumque cultu, spretisque fanorum faruitatibus, & auguriorum deceptibilibus blandimentis, credatis in Deum Patrem omnipotentem, eiusque Filium Iesum Christum, & Spiritum sanctum: ut credentes B à diabolicae captiuitatis nexibus, sanctae & indiuiduae Trinitatis cooperante potentia, absoluti, aeternae vitae possitis esse participes.

Quanta autem reatitudinis culpa teneantur adstricti hi qui idololatriarum perniciosissimam superstitionem colentes amplectuntur, eorum quos colunt exempla perditionis insinuant. Vnde de eis per Psalmistam dicitur: Omnes dii gentium daemonia, Dominus autem caelos fecit. Et iterum Oculos habent, & non vident: aures habent, & non audiunt: nares habent, & non odorabunt: manus habent, & non palpabunt: pedes habent, & non ambulabunt. Similes ergo efficiuntur his, qui spem suae confidentiae ponunt in eis. Quomodo enim iuuandi quamlibet possunt habere virtutem ij, qui ex corruptibili materia, inferiorum etiam suppositorumque tibi manibus construuntur, quibus videlicet artificium humanum accommodans, eis inanimatam membrorum similitudinem contulisti: qui nisi à te moti fuerint, ambulare non poterunt, sed tamquam lapis in vno loco positus, ita constructi, nihilque intelligentiae habentes, ipsaque insensibilitate obruti, nullam neque laedendi neque iuuandi facultatem adepti sunt? Qua ergo mentis deceptione eos deos, quibus vos ipsi imaginem corporis tradidistis, colentes, sequimini, iudicio discreto reperire non possumus.

Vnde oportet vos, suscepto signo sanctae Crucis, per quod humanum genus redemptum est, execrandae diabolicae versutiae supplantationem, qui diuinæ bonitatis operibus inuidus æmulusque consistit, à cordibus vestris abiicere, iniectisque manibus hos quos eatenus materiae compage vobis deos fabricastis, confringendos diminuendosque summo opere procurare. Ipsa enim eorum dissolutio, corruptioque quae numquam viuentem spiritum habuit, nec sensibilitatem à suis factoribus potuit quolibet modo suscipere, vobis patenter insinuet, quod nihil erat quod eatenus colebatis, dum profecto meliores vos, qui spiritum viuentem à Domino percepistis, eorum constructione nihilominus existatis: quippe quos Deus omnipotens ex primi hominis, quem plasmavit, cognatione deductos, per saecula innumerabilibus propaginibus pullulare constituit. Accedite ergo ad agnitionem eius qui vos creauit, qui in vobis vitae in sufflavit spiritum: qui pro vestra redemptione Filium suum vnigenitum misit, ut nos ab originali peccato eriperet, & creptos de potestate diabolicae nequitiae caelestibus praemiis muneraret.

Suscipite verba praedicatorum, & Euangelium Dei quod vobis annuntiant: quatenus credentes (sicut sapius dictum est) in Deum Patrem omnipotentem, & in Iesum Christum eius Filium, & Spiritum sanctum, & inseparabilem Trinitatem, fugatis daemioniorum sensibus, expulsaque à vobis sollicitatione venenosi & deceptibilis hostis, per aquam & Spiritum sanctum renati, ei cui credideritis, in splendore gloriae sempiternae cohabitare eius opitulatione & munificentia valeatis. Praeterea benedictionem protectoris vestri beati Petri Apostolorum Principis vobis direximus, id est, camisiam cum ornatura in auro vna, & lana Ancyriana vna: quod petimus ut eo benignitatis animo gloria vestra suscipiat, quo à nobis noscitur destinatum.] hucusque Bonifacius ad Eduinum Anglorum Regem nondum Christianum. Ad coniugem quoque eius Edelburgam (subdit Beda) huiusmodi litteras idem Pontifex misit] quibus iste inerat praefixus titulus:

Exemplar epistolae beatissimi & Apostolici Bonifacii Papae urbis Romae, directae Edelburgae Reginae Eduini Regis.

Dominae gloriosae filiae Edelburgae Reginae Bonifacius Episcopus seruus seruorum Dei. Redemptoris nostri benignitas humano generi, quod pretiosi sanguinis sui effusione vinculis diabolicae captiuitatis eripuit, multa prouidentia, quibus saluaretur, propinavit

X I.

X I I.

X I I I.

X I V.

X V.

BONIFACII
PAPAE AD
EDELBUR-
GAM REGI-
NAM EPI-
STOLA.

CHRISTI
625.BONIFACII PAP. V.
8.HERACLII IMP.
16.

remedia: quatenus suis nominis agnitionem diuerso modo gentibus innotescens, Creatorem suum suscepto Christianæ fidei agnoscerent sacramento: quod quidem in vestra gloriæ sensibus caelesti collatum munere mystica regeneratio vestrae purgationis patenter innuit. Magno ergo largitatis Dominicæ beneficio mens nostra gaudio exultauit, quod scintillam Orthodoxæ religionis in vestri dignatus est conuersione succendere; ex qua re non solum gloriosi coniugis vestri, immo totius gentis suppositæ vobis intelligentiam in amorem sui facilius inflammaret.

XVI. Didicimus namque, referentibus his qui ad nos gloriosi filij nostri Audobaldi Regis laudabilem conuersionem nuntiantes peruenerunt, quod etiam vestra gloria, Christianæ fidei suscepto mirabili sacramento, pijs & Deo placitis iugiter operibus enitescat; ab idolorum etiam cultu, seu sanorum, auguriorumque illecebris se diligenter abtineat, & ita in amore Redemptoris sui immutata deuotione persistens inuigilet, ut ad dilatandam Christianam fidem incessabiliter non desistat operam commodare. Cumque de glorioso coniuge vestro paterna charitas sollicitè perquisisset, cognouimus, quod eatenus abominandis idolis seruiens, ad suscipiendam vocem prædicatorum suam distulerit obedientiam exhibere. Qua ex re, non modica nobis amaritudo congesta est, ab eo quod pars corporis vestri ab agnitione summæ & indiuiduæ Trinitatis remansit extranea. Unde paternis officiis vestrae gloriolæ Christianitati nostram commonitionem non distulimus conferre, adhortantes, quatenus diuinæ inspirationis imbuta subsidij importunè & opportunè agendum non differas, ut & ipse, Saluatoris nostri Domini Iesu Christi cooperante potentia, Christianorum numero copuletur, ut perinde intemerato societatis foedere iura teneas maritalis consortij. Scriptum namque est: Erunt duo in carne vna.

* Mar. 19.

Quomodo namque vnitas vobis coniunctionis inesse dici poterit, si à vestrae fidei splendore interpositis detestabilis erroris tenebris remanserit ille alienus?

XVII. Vnde orationi continuò insistens, à longanimitate caelestis clementiæ illuminationis illius beneficia impetrare non desinas: ut videlicet, quos copulatio carnalis affectus vnum quodammodò corpus exhibuisse monstratur, hos quoque vnitas fidei etiam post huius vitæ transitum in perpetua societate conseruet. Insiste ergo, gloriosa filia, & summis conatibus duritiam cordis ipsius religiosa diuinorum præceptorum insinuatione mollire summopere dematura, infundens sensibus eius, quantum sit præclarum, quod credendo suscepisti mysterium, quantum ve sit admirabile, quod renata præmium consecui meruisti. Frigiditatem cordis ipsius sancti Spiritus annuntiatione succende: quatenus amoto torpore perniciosissimi cultus, diuinæ fidei calor eius intelligentiam tuarum exhortationum frequentatione succendat: ut profectò sacræ Scripturæ testimonium per te expletum indubitanter præclareat: Saluabitur vir infidelis per mulierem fidelem. Ad hoc enim misericordiam Dominicæ pietatis consecuta es, ut fructum fidei creditorumque tibi beneficiorum Redemptori tuo multiplicem resignares. Quod equidem, suffragante præsidio benignitatis ipsius, ut explere valeas, assiduis non desistimus precibus postulare.

* 1. Cor. 7.

XVIII. His ergo præmissis, paternæ vobis dilectionis exhibentes officia, hortamur, ut nos (reperita portitoris occasione) de his quæ per vos superna potentia mirabiliter in conuersione coniugis vestri submissæque vobis gentis dignatus fuerit operari, prosperis quantocytis nuntiis reueletis: quatenus sollicitudo nostra, quæ de vestri vestrorumque omnium animæ salute optabilia desideranter expectat, vobis nuntiantibus releuetur; illustrationemque diuinæ propitiationis in vobis diffusam opulentiùs agnoscentes, hilari confessione largitori omnium bonorum Deo & beato Petro Apostolorum principi vberes meritò gratias exoluamus. Præterea benedictionem protectoris vestri beati Petri Apostolorum Principis vobis direximus, id est, speculum argenteum, & pectinem eburneum inauratum: quod petimus ut eo benignitatis animo gloria vestra suscipiat, quo à nobis noscitur destinatum.] hætenus ad Reginam Bonifacius Papa. Quomodo autem vir eius Eduinus Rex fidei Christianæ suscipiendæ admodum refractarius, vrgentibus malis tandem reliquit idola, atque demum effectus est Christianus, suo loco dicturi sumus.

XIX.
BONIF. PP.
V. OBITU.

Ceterum in hunc usque annum Bonifacium Papam peruenisse, ex recitatis eius litteris, & significatione temporis ordinationis Paulini, postquam illæ scriptæ noscuntur, certum est: ex quibus eos corrigas, qui eiusdem Pontificatui tribuunt annos dumtaxat quinque & paulo amplius, quem hoc anno, vigesima quinta die mensis Octobris vita functum esse, Anastasius tradit, cum videlicet sedisset annos septem, menses decem, diem vnum.

Porro

CHRISTI
625.BONIFACII PAP. V.
8.HERACLII IMP.
16.

A Porro de rebus ab eo gestis ex pluribus hæc tantum ab eodem Anastasio referuntur:

Hic constituit ut nullus traheretur ab ecclesia, qui ad eam confugisset, reuocans scilicet antiquos canones atque decreta prædecessorū. Insuper hic constituit ut acoluthus non presumat reliquias sanctorum Martyrum leuare, sed tantum presbyter. Insuper hic constituit ut in Lateranis acoluthus non baptizaret cum diacono, sed subdiaconi sequentes. Hic perfecit cœmeterium sancti Nicodemi, & dedicauit illud. Erat enim Bonifacius mitissimus super omnes homines & misericors. Hic clerum amauit, rogamque integram clero suo dedit, donationem videlicet, ita dictam ab erogando. Qui defunctus sepultus est ad beatum Petrum Apostolum die vigesima quinta mensis Octobris.] Et paulo post: Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, creauit presbyteros vigintiseptem, diaconos quatuor, Episcopos per diuersa loca numero vigintinouem. Et cessauit Episcopatus eius menses sex & dies decem & octo.] hæc apud Anastasium, at pauca quidem & exilia respectu aliorum quæ nobis ob inopiam scriptorum remanserunt obscura: qui enim tanta polleret probitate, præstantiora quidem peregrisse, mihi facile persuadeo. Fuerunt enim silentio planè sepulta quæ his temporibus gesta sunt cum schismaticis in Italia constitutis, & alia huiusmodi plura.

Ex antiquis monumentis emerit vnà cum alijs antiquis Inscriptionibus eiusdem Bonifacii epitaphium, quod ipsi inscripsit eius successor Honorius Papa. sic enim se habet:

CVR TITVLATA DIV TORPERVNT IVRA SEPVLCRI
ET POPVLI NVLLVS PERSTREPVIT GEMITVS
SEGNITIES NON CVLPA FVIT QVICVMQVE REQVIRIS
NAM DOLOR INCLAVSVS PLVS LACERARE SOLET
PANDE DOLOR GEMITVM MERITISQVE QVIESCE BEATIS
VT LIBEAT SVMMI GESTA REFERRE PATRIS
HIC VIR AB EXORTV PETRI EST NVTRITVS OVILI
SED MERVIT SANCTI PASTOR ADESSE GREGIS
PVRA FIDES HOMINIS VOTIS *MANDATA BENIGNIS
*EXCVVIANS CHRISTI CANTIBVS HYMNISONIS
SIMPLICITAS SAPIENS VIVAX SOLERTIA SIMPLEX
SERPENTINA FVIT SIMPLICITATE VIGENS
CVMQVE QVATER DENOS COMPLERET PRESBYTER ANNOS
SERA SENECTVTIS MENS TAMEN ALMA FVIT
CVLMEN APOSTOLICVM COLVIT TRES FERME PER ANNOS
PERFECTVM NVMERVM TERQVE QVATERQVE GERENS
HOC TIBI PROMERITIS SVCCESOR HONORIVS AMPLIS
MARMORE CONSTRVXIT MVNVS EPITAPHII.]

Item aliud: b

DA MECVM GEMITVM SINGVLTIROMA DOLORIS
PLENA SACERDOTIS LVCTIBVS EGREGII
CVR QVONIAM DEFLERE SOLET MENS ACTA PERICLIS
PLEBSQVE ORBATA PIIS INSVPER OFFICIIS
HIC VIR INACCESSIS TENVIT CONTRARIA FACTIS
HÆC DOCUMENTA BONIS MORIBVS APTA SVIS
MITIS IN ADVERSIS POSITVS REBVSQVE SECVNDIS
OMNIA GRATA FERENS ALTERA PRESSA TENENS
PRÆVENIT NE NATA FORENT DELICTA VIRITIM
ORTA TAMEN SECVIT CVM PIETATE GRAVI
IN COMMVNE BONVS BONIFACIVS INDE VOCATVS
PROPRIA LV CRA PV TANS PVBLICA SVBSEDIA
MVNIFICVS SAPIENS CASTVS SINCERVS ET EQVVS
ISTA BEATORVM SVNT PIA SVFFRAGIA
NAM VIDVALIS APEX PV PILLORVMQVE *FALANGES
CÆCORVMQVE GHORVS DVX TIBI LV CIS ERIT
INFREM VIT POST FATA SVIS MORS SAVGIA TELIS
RESPICIENS MERITVM VIVERE POSSE VIRVM
CVLMEN APOSTOLICVM QVINQVE ET BIS MENSIBVS ANNIS
REXIT ET AD MAGNI CVLMEN HONORIS ABIT.]

X X.
BONIF. RE-
LIQVA RES
GESTAE.X X I.
* Exat in
Append. an-
tig. inscrip.
pag. 1165.
num. 10.
BONIFACII
EPITA-
PHIVM.* f. MVN-
DATA
* f. EXVL-
TAT* Antiq. in-
scrip. in Ap-
pend. pag.
1166. num. 22* PHALAN-
GES

IESV

IESV CHRISTI HONORII PAP. HERACLII IMP. A
 ANNVS ANNVS ANNVS
 626. I. 17.

I. Sexcentessimus vigesimus sextus Domini annus adest, Indictione decimaquarta, quo decimatertia die mensis Maij Honorius Campanus ex patre Petronio, Consulari homine, creatus est Romanus Pontifex. laudatissimus ipse quidem apud Anastasium habetur: res autem ab eo gestas, annis singulis, quibus peractae esse noscuntur, in mediū afferemus, eisdemq; omni fide probatas. Quod verò sextus hic numeretur annus belli Persici: quomodo à Romanis, diuino impetrato auxilio, benè pugnatum est aduersus Persas, ex Theophane dicturi sumus omniū antiquiore, atque Cedreno, & aliis his primū verbis: **B**
 Anno decimosextimo, hieme in Persidem Heraclius cum Turcis ingressus, improuisò Chosroën perterritus. Sed Turci hiemem ac crebras Persarum excursiones agrè ferentes, neque tolerandis ærumnis focos se Imperatori præbere sustinentes, paulatim ex castris dilabi, tandemque vniuersi, desertis Romanis, domum reuerti cœperunt. Tum Imperator suos ita est allocutus: Videtis, fratres, neminem nobis adesse velle, præter vnum Deum, & quæ cum sine femine peperit, Virginem. Id eò fit, vt cælitus nobis misso auxilio, in nobis ac omnibus istis suam demonstrat potentiam. Ista tum quidem magna fide pollens Heraclius, nec sanè frustra, vt declararunt euenta: hoc namque anno superato nouo præpotenti à Chosroë electo duce nomine Razate, ipsum Chosroën in angustum valde rededit. Incensis enim pluribus ciuitatibus, aliisque locis obuiam positis, pridie Idus Decembris collatis signis, aduersus Razatem proelium iniiit, in quo cum ipse Imperator, tum ex aduerso Razates in prima acie (vt in re maximi momenti) pugnarunt; rati nimirum, quorum altera prima acies præualeret, eò victoriam vniuersi exercitus inclinaturam. **C**
II. Enituisse tunc quidem in pugna virtutem Imperatoris, ita iidem Græcorum produnt Annales: Pridie sanè Idus Decembris gestum est bellū: & ante omnes proflis Imperator, principi Persarum exercitus occurrens, diuina virtute, Deiq; genitricis opitulatione hunc deiecit. aliosque ab Imperatore cæcos addunt, ipsum verò Imperatorem, vulnerato equo, in discrimen adductum, istibus plurimis scuto repulsis, factumque tandem, vt victoria à Romanis staret gloriosa admodum, vtpote incruenta, cæsis nimirum ex Romanis dumtaxat numero quinquaginta, vulneratis nonnullis, ex quibus postea decem tantum mortui sunt: potiusq; tunc fuit Heraclius opimis spoliis Razatis, nimirum auratis armis, quod totum Deo, Deique genitrici, quam in auxilium totius belli adscuerat Imperator, tributum est. **D**
IV. Pugnatum autem tradunt à primo mane vsque ad horam nonam. Sed licet Romani victores extiterint, haud tamen à reliqua hostium parte fuga captata est; quæ se recepit in castra, expectans vni cum superuenturis copiis à Chosroë missis. At Imperator bene vsus occasione victoriæ, contra Chosroën festinauit, quem haud admodum longè abesse sciret. Sed ipse suorum clade cognita, expeditus ad fugam, inde recesserat, relictis palatiis campestribus, quibus ad delicias vtebatur, vbi animalium diuersorum viuaria reperta sunt, quibus potius Heraclius, ex illis pauit exercitum. Hæc vsque ad Kalendas Ianuarias facta produntur: quæ verò post hæc secuta sunt, suo loco anno sequenti, quo contigerunt, reddenda erunt. Celebrasse autem Natalem diem Domini cum exercitu Imperatorem iidem in locis absque timore, sed summa cum tranquillitate Deo gratias agentem, iidem produnt Annales. Istum adeò felicem nactū est finem bellum anni huius, cum Deus ipse (vt contestatus est Imperator) vnà cū Dei genitrice Maria in castris adesset Romanis opitulaturus. **E**
V. Præcesserat ista quidem confessio Anastasij Persæ iam religionē Christiani atque professione monachi: hoc namque anno Cæsareæ est tentus à prouincie Præsidi, qui à Chosroë missus Præfectus erat in Palestinam, quâ suo imperio adiecisset. Fuit planè celebre eiusmodi certamē martyris, totique Christiano orbi conspicuum, hocq; anno cœptum, sequenti verò consummatum. Magna quidē diuini consilij dispensatione actum est, vt cum sanctissimus ac maximè impius Chosroës nulla iam conditione accepturum se Romanos ad pacem legatis ad hoc missis antè responderit, nisi Christo abnegato, omnes Persarū colerent idola, ipse audiret Persas incipere esse Christianos, & opus esse iam ipsum in suos animaduertere, quod facti tunc Christiani, essent superstitionis patriæ desertores, & confessores sponta-

HONORIVS PAPA CREATVS.
Theoph. h. an. Heraclij, & Cedrenij in Compend. eod. anno.
I I.
ANNVS SEXTVS BELLIPERSICI.
HERACLIVS INCIIT PERSAS ET PVGAT CHOSROEN.

CHRISTI HONORII PAP. HERACLII IMP.
 626. I. 17.

A spontanei, validique præcones nominis Christi: ex quibus quidem species reddita est priorum temporum, cum Gentiles Imperatores quo magis insanirent aduersus Christianos, eo copiosior multitudo ex gentibus ipsis conuerteretur ad fidem. Ne autem egregium certamen martyrum, quo pariter Chosroën, diuerso tamen modo, vinci contigit, obuoluntum ingrato silentio præterisse videamur, qui tot Imperatoris prælia per sex annos integros recensuimus, hic ipsum ex eorum Actis describere, operæ pretium existimamus.
 Debet autem in primis meminisse lector, primo anno Persici bellici hunc ipsum nobilem Persam Anastasium, de quo est sermo, iam plenè redditū Christianum, in initiumque monasticis institutis in monasterio S. Anastasij apud Ierolimam posito vitam monasticam coluisse, ibique adeò profecisse, vt cum virtutum omnium culmen propemodum attingisset, quod reliquum sibi esse videretur, optarit pro Christi nomine vitam quoque profundere, impellente ad hoc eum diuino Spiritu, quo agebatur & mouebatur pariter, præcedentibus signis haud dubiis illis quidem, quibus monitus contulit se Cæsaream Palestinæ. Qui enim cum Syria superiori etiam Palestinam sibi subegerat Chosroës, haud eam dimiserat, sed Præsidi illi prouincie præficere consueuerat, qui Cæsareæ degebat, apud quem contigit Anastasium fidem Christianam primū profiteri. Quomodo autem res se habuerit, eius Acta recitata atque probata in Nicæno posteriori Concilio docent his verbis: **V I:**
 Cum peruenisset Anastasius vsque ad Cæsaream Palestinæ, in templo Deiparæ virginis duobus diebus moratur, & exinde eum rursus excepit templum omni ex parte laudandæ Euphemie veluti quodam viæ duce vrentem clanculum, qui planè eius dirigebat gressum ad martyrium. Nam cum accederet ad templum illius semper laudandæ Euphemie, videt quosdam Persarum magos occupatos in quibusdam præstigijs, zeloque protinus concitatur eius animus: sciebat enim, quàm ea res esset impia & scelerata, eo quòd ipse quoque in ea improba arte esset versatus: Quenam, inquit, tanta caligo vestris offusa est oculis, vt ne ea quidem aspiciatis, quæ ante pedes vestros sita sunt, quemadmodum in vniuersum scilicet est deceptio, quæ vestram leuitatem ludificatur & facilitatem, & eorum quos vos rursus ad eumdem vobiscum corripitis interitum?
 Hanc illi admirati in dicendo libertatem & audaciam, rogauerunt, quisnam esset, & quid eum impulisset vt hæc diceret. Ille autem: Fui ego quoque, inquit, aliquando vobis similis, & eodem falso errore, & eisdem dedi operam præstigijs. Hæc audacter dixit, cum nihil eum puderet suæ quæ ab ineunte ætate acceperat, impietatis & sordium vitæ prioris, sed potius gloriaretur, quod in fidem esset translatus, & sacro baptismo ablutus. Deinde de proluxa cœpit vt oratione, rem esse execrandam arguens, & quàm esset insigniter absurda aperiens, & sic paulatim seipsum eis exemplum adducens, & similiter eos inuitans ad meliorem mutationem. Illi autem non solum ad hæc fuere furdis similes, sed eum etiam vehementer rogarunt ne tam impudenter quæ sunt apud Persas præclara contemneret, & in vulgus irridenda proponeret. Exinde ille verè egregius & desiderabilis Anastasius festinabat ad delectabile & iucundum martyrij hospitium.
 Cum non longè autem à se remotum eum quidam vidissent ex iis qui dicuntur à Persis Caballarij, sedentes apud Derbas, sicut etiam consueuerunt (hoc autem est prætorium eius, qui apud eos dicitur Sellarius) Certè hic est delator, dixerunt inter se sermone Persico. Ille autem cum verbum sensisset, & linguam non ignorasset, vt qui ipse quoque esset Persa, & in eadem voce qua illi eruditus, eos toruè & acriter intjens: Non sum delator, inquit: sunt hæc, ait, nugæ & ineptiæ: sed potius seruus Iesu Christi, & vobis quidem melior: siquidem & ego fui aliquando sicut vos, & in Caballariorum numerum fui relatus. Hæc cum illi audissent, & è cathedra statim exiissent, eum detinuerunt. Deinde cum Sellario quoque fuisset annuntiatum, egreditur etiam ille ex prætorio. Et cum quisnam is esset, interrogasset, & videnam veniret, & quæ ad ipsum pertinebant, diligenter examinasset: dat seruandum Anastasium in custodia tutissimam. In qua iam tres dies inclusus, neque cibum, neque potum, neque aliquid aliud ab eis omnino accipere sustinuit, sed sic omnino ieiunus detentus est in custodia, vt qui futurorum pro Christo periculorum aleretur sola expectatione.
 Cum autem iam rediisset Marzabanas ex peregrinatione (neque enim tunc erat Cæsareæ) & de Anastasio significasset Sellarius: vincus statim adducitur martyr in prætorium. Interim verò dum Marzabanas erat in aliquibus aliis curis occupatus, agnolcit aliquis

V I I:
ANASTASIVS PERSA PROGREDI TVR FIDEM CONFESOR.
Estat apud Sur. die 22. Ianuar.
V I I I:
QUALIS ANTEA ANASTASIVS.
V I X:
ANASTASIVS PROGIT TVR SE CHRISTIANVM.
X:
ANASTASIVS ITERATA CONFESIO.

quis ex piis Anastasium, qui eum in venerando templo Deipara aspexerat. Cum ergo sic eum agnouisset in pratorio, & cum interrogasset, quam de causa illic adesset, eius scopum & institutum laudans, & eum eo nomine beatum pronuntians, eius promptum & alacrem animum magis confirmat in rebus grauibus & asperis, ut neque propter Christum timeret vincula, nec tormenta, nec mortem, sed Marzabana responderet strenue & viriliter. Certè etiam cum fuit apud tyrannum introductus, nec genu quidem flexit, ut semper mos est Persis adorationem reddere maioribus, sed generosum, & qui in seruitutem redigi non poterat, animum per externa significabat. Cum ergo fixis oculis eum satis esset intuitus Marzabanas, partim quidem ut constanti aspectu ei terrorem incuteret, partim autem ut eum consideraret diligentius, rogauit eum, quisnam esset, & cuius. Ille verò respondit: Verus sum Christianus. Quòd si velis etiam scire cuius sim: sum quidem Persa genere ex regione Razech, vico autem Rasnuni: qui ipse quoque aliquando fui Caballarius, & in rebus magicis exercitatus. Cumque sic essem minister tenebrarum, potui (ut vides) transire ad lucem è tenebris, & discere veritatem.

XI. Marzabanas autem cum nondum fecisset periculum quam esset generosus athleta, sed putaret rem esse facilem & expeditam eum à sua traducere sententia, cepit illius mentem non secus ac parui alicuius pueri paruis tentare promissionibus ille verè parui & abiecti animi: Desiste, dicens, ab hoc errore ad patriam religionem. Si enim sic feceris, dabo tibi equos & nummos & multa bona. Martyr autem cælum intuens: Absit, inquit, Rex Christe, ut beatam tuam fallam confessionem. Propter quæ eum tamquam volens pudore afficere Marzabanas: Quid autem, placet ne tibi, inquit, hoc habitu indui, quo nunc es indutus? Ille verò: Non minoris, respondit, eum facio, quam tu hanc tuam dignitatè. Quamobrem ille ira commotus: Certè tu, inquit, vteris cohabitante dæmone: neque aliud per te ipsum loqueris, quam quæ tibi ipse suggererit. Ad ea martyr: Quando eram in errore, malè honorans impietatem, aut potius ab illa affectus ignominia, tunc grauis dæmon mecum cohabitabat: nunc habeo ipsum Christum cohabitantem, qui tuos expellit dæmones. Cum autem adiecisset Marzabanas: Quid ergo? Non times, inquit, ne hæc ad Regem referantur, ille verò acerbè te cruci affigat? Quomodo, inquit, hominem timuerim, qui est paribilis, in quem cadit interitus? Nam etsi corpus superauerit, capi tamen non potest anima, & ei non possunt omnino parari insidia.

XII. Hæc ergo non ferens Marzabanas, iubet ferreis collaribus collum & alterum ex pedibus subiectum vinciri, & ductum ad ergastulum, illic lapides cogi ferre grauissimos. Quod quidem cum eius iussu factum esset, & ad ferendos lapides semper sanctus manus afferret, manus sanctas, manus quæ multum poterant apud Deum, corporeis laboribus plura erant quæ extrinsecus ei afferbantur. Multi enim ex Persis ad eum accedentes, & maximè ex iis qui orti erant ex eodem vico ex quo Anastasius, veluti proprium reputantes dedecus quæ in illum fiebant, exprobrationem aduersus proximum (ut cum diuino Dauid^a dicam) fumebant: Cur hoc fecisti? dicentes: cur antiquam nobilitatem generis affecti contumelia effectus Christianus, & tantam nobis inuulsi ignominiam, propterea in vincula coniectus & maleficorum damnatus supplicio? quod quidem nostri ferre non possunt oculi.

XIII. Cum his autem grauibus linguæ verberibus, manuum quoque beato verbera infligebant, vehementer verberantes, atque barbam vellentes, & eius vestimenta lacerantes, & lapides quos quatuor simul iuncti ferebant, eos soli Anastasio ferendos imponebant: adeò ut ipse rursus loqui visus sit cum Dauide^b: Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam. Idque cum nec ferre posset ferrum quod erat collo & pedi eius impostum, sed sub eodem ferro alius quoque cum martyre pedem haberet vincitum, quæ quidem ei necestant omnino multiplicem coronam martyrij. Habet (si vis) alios quoque dolores & occasiones aliarum coronarum, hoc ipsum inquam, quod in conspectu eorum qui ipsum nouerant, hæc & multa alia probra ab eis pateretur, quæ iam prius dicta sunt: à quibus adeò mansit nihil affectus, ut ea putaret potius encomia propter Christum, quam cor eius ab eis moueretur aliquid.]

XIV. Cum autem Marzabanas eundem rursus vocatum frustra tentasset ad Persarum superstitionis cultum reuocare, verberibus ab eo exigit obedientiam: extentum enim humi, verberibus dirè tam diu affici iussit, donec profiteretur facere quod iuberetur. Tunc autem ille duo præstitit: alterum, ut carnifices rogarit ne vinciretur, immobilem se mansurum polli-

MARZABANAS ATTERIT LABORIBVS ANASTASIVM.

^a P^sal. 14.

^b P^sal. 128.

SARVIT IN ANAST. MARZABANAS PERSA.

A pollicitus absque vinculis: alterum, nec cum ipso etiam monasticum habitum veluti sacrosanctum indumentum verberarent, sed nudum expoliatum plagis afficerent. Cum verò neque ab eo malè affecto verberibus aliquid extorquere potuisset de cultu Christiano deferendo promissionis, iterum detrudi Anastasium in carcerem Marzabanas iussit, duplici iam confessione nobilitatum. Sed rursus reuocatus ad Marzabanam, & ut sacrificaret, iterum requisitus, cum id præstare penitus renuisset, denudè est retrusus in carcerem. Vbi cum esset, inuisitur à monachis eius monasterij, vbi ipse antè degebat: sed & Angelorum visitatione dignus habitus est, perspicua facta etiam Iudæo homini in eodem cum ipso degenti carcere: quæ apud Acta eius martyrij lector copiosius enarrata inueniet. Subiicit his auctor alia plura, quæ facta sunt Casarea de celebratione diei festi sanctissimæ Crucis, quam idem ibi Anastasius celebravit, & alia vsque ad migrationem in Persidem, cum missus est ad Chosroën Regem: quæ in annum sequentem reuicimus, quo esse peracta noscuntur.

At verò iam ad res nouæ & coalescentis Ecclesiæ Anglicanæ stylum conuertamus. Qui enim litteris Bonifacij Papæ cohortantis ipsum ad Christianam religionem amplexandam minime adhuc fuerat persuasus Rex Eduinus, de quo diximus; Dei misericordia factum est, ut in vitæ discrimine adductus, veritatis luminis aliqua saltem ex parte cœperit fieri particeps. Hæc autem quomodo acciderint, Beda sic narrat^a:

Anno, inquit, sequenti, ab inito coniugio scilicet, quod factum est anno superiori, venit in provinciam quidam sicarius, vocabulo Eumerus, missus à Rege Occidentalium Saxonum, nomine Cuichelmo, sperans se Regem Eduinum regno simul & vita priuaturum: qui habebat sicam bicipitem toxicatam, ut si ferri vulnus minus ad mortem Regis sufficeret, Regem vulneraret. Peruenit autem ad Regem primo die Paschæ iuxta amnem Dorouentem, vbi tunc erat villa regalis. Intrauitque quasi nuntium domini sui referens: & cum simulatam legationem ore astuto volueret, exurrexit repente, & euaginata sub veste sica, impetum fecit in Regem. Quod cum videret Lilla minister Regis amicissimus, non habens scutum ad manum, quo Regem à nece defenderet, mox interposuit corpus suum ante ictus pungentis. Sed tanta vi hostis ferrum infixit, ut per corpus militis occisi etiam Regem vulneraret. Qui cum mox vndique gladius impeteretur, in ipso tumultu etiam alium de militibus, cui nomen erat Fordherio, sica nefanda peremit.

Eadem autem nocte sacrosancta Dominicæ Paschæ pepererat Regina filiam Regi, cui nomen Eanfled. Cumque idem Rex præsentè Paulino Episcopo gratias ageret diis suis pro nata sibi filia: contra Episcopus gratias cœpit agere Domino Christo, Regique astruere, quod ipse precibus suis apud illum obtinuerit, ut Regina sospes & absque dolore graui foblem procrearet. Cuius verbis delectatus Rex, promisit se, abrenuntians idolis, Christo seruiturum, si vitam sibi & victoriam donaret pugnanti aduersus Regem, à quo homicida ille, qui eum vulnerauerat, missus est: & in pignus promissionis implendæ, eandem filiam suam Christo consecrandâ Paulino Episcopo adsignauit: quæ baptizata est die sancto Pentecostes, prima de gente Nordanhumborum, cum duodecim aliis de familia eius. Quo tempore curatus à vulnere sibi pridem inflictò Rex, collecto exercitu, venit aduersus gentem Occidentalium Saxonum, ac bello inito, vniuersos quos in necè suam conspirasse didicerat, aut occidit, aut in ditionem recepit. Sicque victor in patriam reuersus, non statim & inconsultè sacramenta fidei Christianæ percipere voluit: quamuis nec idolis vtrâ seruiuit, ex quo se Christo seruiturum esse promiserat: verum primò diligentius ex eo tempore & ab ipso venerabili viro Paulino rationem fidei edificere, & cum suis primatibus, quos sapientiores nouerat, curauit conferre, quid de iis agendum arbitrarentur. Sed & ipse cum esset vir natura sagacissimus, sæpè diu solus residens, ore quidem tacito, sed in intimis cordis multa secum colloquens, quid sibi esset faciendum, quæ religio seruanda, tractabat.] & post multa superius recitata idem Beda ista addit^b:

Sed & oraculum caeleste, quod illi quondam exulanti apud Redualdum Regem Anglorum pietas diuina reuelare dignata est, nõ minimè ad suscipienda vel intelligenda doctrinæ monita salutaris sensum illius iuuat. Cum ergo videret Paulinus difficulter posse sublimitatem animi regalis ad humilitatem viæ salutariæ & suscipiendum mysterium viuificæ Crucis inclinari, ac pro salute illius simul & gentis cui præerat, & verbo exhortationis apud homines & apud diuinam pietatem verbo deprecationis ageret, tandem (ut verisimile videtur) didicit in spiritu, quod vel quale esset oraculum Regi quondam cælitus ostensum.

Annal. Eccl. Tom. 8.

Aa

Nec

XV. DE CONVERSIONE REGIS.

^a Beda lib. 2.

^c 9.

EDVINVS

IN VITAE

DISCRIMEN AD-

DVCTVS.

XVI.

FILIA EDVINI BAPTIZATA.

EDVINVS

CONSVL-

TAT DE FI-

DE CHRIST.

SUSCIPIEN-

DA.

^b Beda lib. 2.

cap. 12.

XVII.

Nec exinde distulit, quin continuo Regem admoneret, explere votum, quod in oraculo A sibi exhibito se facturum promiserat, si temporis illius arumnis exemptus ad regni fastigia perueniret. Erat autem oraculum huiusmodi:

XVIII.
DEPERSE-
CVTIONE
QVAM PAS-
SVS EST
EDVINVS.

Cum persequente illum Edelfrido, qui ante eum regnavit, per diversa occultus loca vel regna multo annorum tempore profugus vagaretur, tandem venit ad Regem Redualdum, obsecrans ut vitam suam a tanti persecutoris insidiis tutando servaret. Qui libenter eum excipiens, promisit se, quae petebat, esse facturum. At postquam Edelfridus in hac eum provincia apparuisse, & apud Regem illius familiariter cum sociis habitare cognovit: misit nuntios, qui Redualdo pecuniam multam pro nece eius offerrent, neque aliquid profecit. misit secundo, misit tertio, & copiosiora auri & argenti dona offerens, & bellum in super illi, si contemneretur, indicens. Qui vel minis fractus, vel corruptus numeribus, cessit deprecanti, & siue occidere se Eduinum, seu legatarii, legatis scilicet ipsis, B tradere promisit.

XIX.

Quod ubi fidelissimus quidam amicus illius animadvertit, intrauit cubiculum quo dormire disponebat (erat enim prima hora noctis) & evocatum foras, quid erga eum agere Rex promississet, edocuit, & insuper adiecit: Si ergo vis, hac ipsa hora educam te de hac provincia, & ea in loca te introducam, ubi numquam te vel Redualdus vel Edelfridus invenire valeant. Qui ait: Gratiarum quidem ago benevolentiae tuae: non tamen hoc facere possum quod suggeris, ut pactum quod cum tanto Rege iniij, ipse primus irritum faciam, cum ille mihi nihil mali fecerit, nihil adhuc inimicitiarum intulerit. Quin potius si morturus sum, ille me magis quam ignobilior quisquam morti tradat. Quo enim nunc fugiam, qui per omnes Britanniae provincias tot annorum temporumque curriculis vagabundus hostium vitabam insidias? C

XX.

VISIO CAR-
LITVS MIS-
SA EDVINO
IN ANGV-
STIIS LA-
BORANTI.

Abecunte igitur amico, remansit Eduinus solus foris, residensque moestus ante palatium multis coepit cognitionum aetibus affici; quid ageret, quoque pedem verteret, nescius. Cumque diu tacitis mentis angoribus & caeco carperetur igne, vidit subito in tempeste noctis silentio appropinquantem sibi hominem vultus habitusque incogniti. Quem videns, ut ignotus & inopinatus, non parum expavit. At ille accedens, salutavit eum, & interrogavit, quare illa hora, ceteris quiescentibus, & alto sopore pressis, solus ipse moestus in lapide peruigil federet? At ille vicissim sciscitabatur, quid ad eum pertineret, utrum ipse intus an foris noctem transigeret. Qui respondens, ait: Ne me estimes tuae moestitiae, & infamiorum, & forinsecarum ac solitariarum sessionis causam nescire. Scio enim certissime qui es, & quare moeres, & quae ventura tibi in proximo mala formidas. Sed dicitio mihi, quid mercedis dare velis ei, si quis sit, qui histe meritoribus absoluat, & Redualdo suadet, ut nec ipse tibi aliquid mali faciat, nec tuis te hostibus perimendum tradat? Qui cum se omnia quae posset, huic tali pro mercede beneficij daturum esse responderet: adiecit ille: Qui si etiam te Regem futurum, extinctis hostibus, in veritate promittat, ita ut non solum omnes progenitores tuos, sed & omnes qui ante te Reges in gente Anglorum fuerunt, potestate transcendas? D

XXI.
PRAE DI-
CTIONES
QVO TETEN-
DERINT.

At Eduinus constantior interrogando factus, non dubitavit promittere, quin etiam ei qui tanta sibi beneficia donaret, dignis ipse gratiarum actionibus responderet. Tum ille tertio: Si autem, inquit, is qui tibi tanta taliaque dona veraciter adventura praedixerit, etiam consilium tibi tuae salutis ac vitae melius atque vtilius quam aliquis de tuis parentibus ac cognatis unquam audiuit, ostendere potuerit: num ei obtemperare & monita eius salutaria suscipere consentis? Nec distulit Eduinus, quin continuo polliceretur, se in omnibus secuturum doctrinam illius, qui se tot ac tantis calamitatibus ereptum, ad regni apicem proueheret. Quo accepto responso, confestim is qui loquebatur cum eo, imposuit dexteram suam capiti eius, dicens: Cum hoc ergo tibi aduenerit, memento huius temporis ac loquelae nostrae, & ea quae nunc promittis, adimplere ne differas. Et his dictis (ut ferunt) repente disparuit, ut intelligeret non hominem esse qui sibi apparuisset, sed spiritum. E

XXII.

MYTATA
MENS RE-
DUALDI-

Et cum regius iuuenis solus adhuc ibidem federet, gaudius quidem de collata sibi pia ac benigna consolatione, sed multum sollicitus, ac mente sedula cogitans, quis esset ille, vel unde venisset, qui haec sibi loqueretur: venit ad eum praefatus amicus illius, laetoque vultu salutans eum: Surge, inquit, intra, & sopitis ac relicis curarum anxietatibus, quieti membra simul & animum compone: quia immutatum est cor Regis, nec tibi aliquid mali facere, sed fidem potius pollicitam servare disponit. Postquam enim cogitationem suam, de qua tibi ante dixi, Reginae in secreto reuelavit, reuocavit eum illa ab intentione, ad- monens

A monens, quia nulla ratione conueniat tanto Regi amicum suum optimum in necessitate positum auro vendere, immo fidem suam, quae omnibus ornamentis pretiosior est, amovere pecuniae perdere.

Quid plura: fecit Rex ut dictum est, nec solum exulem nuntiis hostibus non tradidit, sed etiam eum, ut in regnum perueniret, adiuit. Nam mox redeuntibus domum nuntijs, exercitum ad debellandum Edelfridum collegit copiosum, eumque sibi currentem cum exercitu multum impari (non enim dederat illi spatium quo totum suum congregaret atque adunaret exercitum) occidit in finibus gentis Merciorum ad Orientalem plagam annis qui vocatur Idle: in quo certamine & filius Redualdi, vocabulo Regneri, occisus est. Ac sic Eduinus, iuxta oraculum quod acceperat, non tantum Regis sibi infelisi insidias vitauit, verum etiam eidem perempto, in regni gloriam successit. Hac cum impleta essent, venit tempus exigendi ab eo quod caelesti nuntio pollicitus erat se facturum, B quidquid monstraretur ab eo qui super caput ipsius manum esset impositurus: quod ut praestaretur a Paulino Episcopo Deus volens, ipsum sanctum de omnibus iis quae transacta fuerant cum Eduino admonuit, & ut ab eo promissionem exigeret, pariter iussit. Sed audi Bedam:

XXIII.
VICTORIA
ADVERSVS
EDLFRID-
DVM.

Cum ergo, praedicante verbum Dei Paulino, Rex credere differret, & per aliquod tempus (ut diximus) horis competentibus solitarius sederet, & quid agendum sibi esset, quae religio sequenda, sedulus secum ipse scrutari consueverat: ingrediens ad eum quadam die vir Dei Paulinus, imposuit dexteram capiti eius, & an hoc signum agnosceret, requisivit. Qui cum tremens ad pedes eius procidere vellet, leuauit eum, & quasi familiari voce astatus: Ecce, inquit, hostium manus quos timuisti, Domino donante, euasisti: C ecce regnum quod desiderasti, ipso largiente, percepisti: memento ut tertium, quod promissisti, facere non differas, suscipiendo fidem eius, & praecipua seruando, qui te & a temporalibus aduersis eripiens, temporalis regni honore sublimauit. Et si deinceps voluntati eius, quam per me tibi praedicat, obsecundare volueris, etiam a perpetuis maiorum tormentis te liberabit, & aeterni secum regni in caelis faciet esse participem. Quibus auditis Rex, suscipere quidem se fidem quam docebat, & velle, & debere, respondebat: verum adhuc cum amicis principatibus & consiliariis suis sese de hoc collaturum esse dicebat, ut si & illi eadem cum eo sentire vellent, omnes pariter in fonte vitae Christo consecrarentur. Et annuente Paulino, fecit ut dixerat. Habentur Regis iussu indicta comitia, eaque maximi ponderis, utpote de vera religione sectanda. Vocantur & primates, simulque totius collegij Gentilitij sacerdotum Pontifex maximus: cuius cor Deus D ita mouit, ut ipse dicendo sententiam primus de idololatria abiicienda statuerit, firmiterque decreuerit: nam audi Bedam:

XXIV.
PAVLINVS
CVM SECRE-
TVM REGI
PANDIT, VT
CREDAT
ADVCIT.

Habito enim cum sapientibus consilio, sciscitabatur singillatim ab omnibus, qualis sibi doctrina haec eatenus inaudita, & nouus Diuinitatis qui praedicabatur cultus videretur: Cui primus Pontificum ipsius, Coisi nomine, continuo respondit: Tu vide Rex, quale sit hoc quod nobis modo praedicatur: ego tibi verissime, quod certum didici, profiteor, quia nihil omnino virtutis habet religio illa, quam hucusque tenuimus. Nullus enim tuorum studiosius quam ego culturae deorum nostrorum se subdidit, & nihilominus multi sunt, qui ampliora a te beneficia quam ego, & maiores accipiunt dignitates, magisque prosperantur in omnibus quae agenda vel acquirenda disponunt. Si autem dii aliquid valerent, me potius iuuare vellent, qui illis impensius seruire curavi. Vnde restat, ut si ea quae E nunc nobis noua praedicantur, meliora esse & fortiora, habita examinatione, perspexeris, absque vilo eunctamine suscipere illa festinemus. Cuius suasioni verbisque prudentibus alius optimatum Regis tribuens assensum, continuo subdidit:

XXV.
GENTILIS
PONTIFI-
CIS SCITA
SENTEN-
TIA.

Talis, inquit, mihi videtur, Rex, vita hominum praesens in terris ad comparisonem eius quod nobis incertum est temporis, quale cum te residente ad coenam cum ducibus ac ministris tuis tempore brumali, accenso quidem foco in medio, & calido effecto coenaculo, furentibus autem foris per omnia turbibus hiemalium pluuiarum vel niuium, adueniensque vnus passerum domum citissime peruolarit, qui cum per vnum ostium ingrediens, mox per aliud exierit, ipso quidem tempore quo intus est, hiemis tempestate non tangitur, sed tamen minimo spatio serenitatis ad momentum excurso, mox de hieme in hiemem regrediens, tuis oculis elabatur: ita haec vita hominum ad modicum apparet: quid autem sequatur, quidve praecesserit, prorsus ignoramus. Vnde si haec noua doctrina

XXVI.
DE VITAE
BREVI-
TATE, ET
VERITATE
QUAEREN-
DA.

certius aliquid attulerit merito sequenda esse videtur. His similia & ceteri maiores natu ac Regis consilij diuinitus admoniti prosequerantur.

XXVII. Adiecit autem Coisi primus Pontificum, quia vellet ipsum Paulinum diligentius audire de Deo, quae predicabat, verbum facientem. Quod cum iubente Rege, faceret, exclamavit, auditis eius sermonibus, dicens: iam olim intellexeram, nihil esse quod colebamus: quia videlicet quanto studiosius in eo cultu veritatem quaerebam, tanto minus inueniebam. Nunc autem aperte profiteor, quia in hac praedicatione veritas claret illa, quae nobis vita, & salutis, & beatitudinis aeternae dona valet tribuere. Vnde suggero, Rex, ut templa & altaria, quae sine fructu vtilitatis sacrauimus, ocyus anathemati & igni tradamus. Quid plura? praebuit palam assensum euangelizandi beato Paulino Rex, & abrenuntiata idololatria, fidem se Christi suscipere confessus est. Cumque a praefato Pontifice

PONTIFEX
IDOLORVM
DEMOLITVS
DEORVM
FANVM.

sacrorum suorum quaereret, quis aras & fana idolorum cum septis, quibus erant circumdata, primus profanare deberet: ille respondit: Ego. Quis enim ea quae per stultitiam colui, nunc ad exemplum omnium aptius, quam ipse per sapientiam mihi a Deo vero donatam, destruat? Statimque abiecit superstitione vanitatis, rogauit sibi Regem arma dare & equum emissarium, quem ascendens, ad idola destruenda venit: non enim licuerat Pontificem sacrorum vel arma ferre, vel praeter quam in equa equitare. Accinctus ergo gladio, accepit lanceam in manu, & ascendens emissarium Regis, pergebat ad idola. Quod aspiciens vulgus, aestimabat eum insanire. Nec distulit ille, mox ut appropiabat ad fanum, profanare illud, iniecta in eo lancea, quam tenebat: multumque gaudius de agnitione veri Dei cultus, iussit focus suis destruere ac succedere fanum cum omnibus septis suis. Ostenditur autem locus ille quondam idolorum non longe ab Eboraco ad orientem anmum Doruentionem, & vocatur hodie Gormundin Gaham, vbi Pontifex ille, inspirante Deo vero, polluit ac destruxit eas quas ipse sacrauerat aras.] Haec quidem hoc anno facta esse, discriminans singula tempora Beda declarat, qui & anno sequenti Redemptoris nostri sexcentesimo vigesimo septimo baptizatum primo fuisse ipsum Eduinum Regem, ac deinde alios proceres, docet, nosque suo loco ea describenda seruiamus.

XXVIII.
SACRAE
CELESTIAE
ANGLICANAE
CVNABVAE.

Sunt ista sacra cunabula Ecclesiae Anglicanae tot signis, prodigiis, atque praedictionibus coepta non humana arte (id enim impossibile erat) sed diuina potentia per Apostolicos tamen viros Roma a Pontifice Romano missos, quos veritatem sincere docere, & praecedentes prophetiae, & miracula subsequencia quam manifestissime declarauerunt. Ut plane ingemiscendum & exclamandum cum Ieremia sit pius omnibus nostri temporis: Obstupefcite caeli super hoc, & portae eius desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus: Me dereliquerunt fontem aquae viuae, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas.] ita quidem, cum auersione contentiosa auersi sunt a fonte vnde primum ipsis Euangelium fluxit, & haereticis inhaeserunt. Sed vnica spes illa solatur, vt excisa arboris rigatis radicibus sanguine Martyrum, rursus eadem fecundiore germine pullulent.

XXIX.
Aimoin lib.
4. c. 8.

Hoc pariter anno, qui numeratur Clotharij Regis trigessimus nonus ab obitu Chilperici parentis (quem mortuum diximus anno Redemptoris quingentesimo octogesimo septimo) idem Rex b confortem sibi regni adsciuit Dagobertum filium suum ex Beretrude Regina susceptum, atque S. Arnulfo Metensi Episcopo (vt superius diximus) educandum traditum, quem ab eodem optimis moribus imbutum, eiusdem Arnulfi Aeta testantur.

XXX.
Paul. disc.
l. 4. c. 5.
ADALVALDVS
REGNO
PRIVATVS,
ET SVBROGATVS
ARIOVALDVS.

Quod vero ad rerum Longobardorum statum pertinet: hoc ipso anno eorum Rex Adalualdus, cum regnasset annos decem, eiectus regno est, subrogatus in eius locum Arioualdo. Habet enim de his ista Paulus: Sub iis, nempe Adalualdo, & matre ipsius Theodolinda, ecclesiae restauratae sunt, & multae donationes per loca venerabilia largita. Sed cum Adalualdus euerfa mente insaniret, postquam cum matre decem regnauerat annis, de regno eiectus est, & a Longobardis in eius locum Arioualdus substitutus est.] haec Paulus: qui licet non dicat eiusdem mentis euerfionem arte venefica procuratam, ex iis tamen quae inferius idem asserit, filium Arichis itidem Longobardorum Regis ex portione doloſe propinata eadem esse passum, id ipsum accidisse Adalualdo possumus existimare. Ceterum id passum esse Adalualdum, vbi mater eius Theodolinda ex hac vita decessisset, videri potest: etenim ante filium eam decessisse, inde conuicimus, quod post filij obitum nusquam amplius de ea fit mentio, quae in tot turbinibus Longobardorum necessario fuerat nominanda, cum regia polleret auctoritate.

Ceterum

A Ceterum haud putamus Adalualdum Regem ita mente motum fuisse, vt omnem penitus rationis vsum amiserit: etenim si ita fuisset, minimè putandum pro eo restituendo in regnum Honorium Pontificem aded laborasse. Sanctus enim Pontifex cum accepisset Regem eiectum, qui Catholica fide praestabat, inque locum eius fuisse subrogatum Arioualdum, idque fauore Episcoporum Cisalpinorum, hominem praesertim Arianae haereticis fordibus labefactatum, nihil praetermisit studij & diligentiae vt eos puniret, litterasque de his dedit ad Itacium Rauennatem Exarchum: qui laborauit, vt qui eiectus fuerat Adalualdus, restitueretur in regnum, & perfidus eiiceretur Arianus. Porro Pontificis Romani epistola apud Iuonem ita breuiter scripta legitur:

HONORIVS
PAPA LABORAT PRO
RESTITVTIONE
ADALVALDI
REGIS.

Delatum est ad nos, Episcopos Transpadanos Petro Pauli filio suadere conatos esse, vt Adalualdum Regem defereret, Arioualdoque tyranno se applicaret. Quamobrem quia B Petrus prauis eorum consilijs respuit obedire, & sacramenta Regi Agonij (Agilulpho videlicet) Adalualdi patri praestita sanctè cupit seruare: & quia hoc Deo & hominibus est ingratum, vt qui tale facinus vindicare deberent, eorum ipsi fautores existant: rogamus vos, vt postquam Adalualdum diuino in regnum (vt speramus) auxilio reduxeritis, praedictos Episcopos Romam mittere velitis, ne scelus huiusmodi impunitum relinquamus.] haecenus apud Iuonem.

Desiit autem a cceptis Exarchum, pacemque cum nouo Rege iniisse, eamque integram seruata esse constat. Quod vero Exarchus cum tyranno pacem sanxerit, nullam aliam puto causam intercessisse potiore, quam cum vires Romani Imperij simul collectae essent contra Chosroem ad bellum Persicum, haud satis videri poterant ad aliud bellum in Italia contra vniuersam gentem Longobardorum agendum. Cùm igitur restitutio Adalualdi haud aded facilis futura cognita esset, Exarchus visus est mutasse consilium, cessasseque de Adalualdo esse sollicitus. Quid autem contra absentes Cisalpinos Episcopos Honorius canonum vindex egerit, haud compertum habetur. Sed & res gestae tum ab Exarcho, tum ab Arioualdo, remanserunt prorsus obscurae: Paulus enim diaconus, quod de Arioualdo Longobardorum Rege nihil scribat, hisce verbis excusat: De cuius rebus gestis ad nostram notitiam minimè aliquid peruenit.] sicque silentio sepultam relinquit historiam duodecim annorum Regis Longobardorum, ita plane de rebus suorum Longobardorum haud aded benemeritis, multa praetereiens, quae nos ex diuersis scriptoribus eius temporis in medium adduximus, atque pariter adducemus, & de hoc ipso Arioualdo multa ex Iona Abbate huius temporis historico, de quo superius meminimus, dicturi sumus. Hic enim in rebus gestis D S. Bertolſi, de his quae acciderunt sub Attala Abbate, haec habet de eodem Rege Arioualdo Arianae sectae addictissimo:

XXXIII.

XXXIV.
BLIDVLFVS
PRESBYT.
QVID IN
REGEM
ARIANVM.

Cum aliquo tempore Blidulfus presbyter, eiusdem vero Bobiensis monasterij monachus, a beato patre Attala ad Ticinum urbem directus fuisset, ibique peruenisset, obuium habuit Arioualdum Regem Longobardorum Arianae sectae credulum. Is ergo cum vidisset Blidulfum presbyterum, ait ad suos: De Columbani monachis iste est, qui nobis salutantibus apta denegarè respondere. Cumque iam haud procul abesset presbyter, salutauit eum Rex, ironice tamen. Ad haec Blidulfus: Salutem, inquit, optarem tuam, si tu seductoribus tuis non faueres, & alienis a veritate Christi doctrinis animum non accommodares. Iustum etenim esset, ineffabilem Trinitatem vna Deitate confiteri, non tres potestates, sed tres personas; nec vnam trium nominum personam, sed tres in veritate, Patris, & Filij, & Spiritus sancti personas, vna voluntate, potestate, & essentia. Haec paulisper audiens Rex, cum progressus fuisset, iracundia succensus, questus est, se non habere ministros, qui obruente noctis caligine monachum illum ita contumaciter in conspectu suo locutum sollicitarent, & fustibus ac sudibus confisum morti traderent.

Tunc vnus vesanior ceteris, ad hoc patrandum, se respondit esse paratum. Dicit ei Rex: Si voluntati meae satisfeceris in hoc, muneribus te mox, illucescente die crastino, ditabo. Progressus itaque pessimus ille, alium sceleris socium similem sibi assumit, & obortis teris tenebris, viam qua monachus a caena cuiusdam Christiani, qui inuitauerat eum, ad hospitium regredi debuit, vigilanter custodit. Cùm ergo monachus inopinatus venisset ad locum custodiae, percussus in cerebro, & omni compage corporis collisus, pro mortuo cadauere relictus est ab ipsis satellitibus, nullo de populo id sentiente: erat enim

QVAM DE-
TERIORES
ARIANIS
NOVATO-
RES.

XXXVI.
INCOLUMIS
A DEO RED-
DITVS PRE-
SBYTER.

DIVINA
VLTIO IN
PERCVSSO-
REM.

XXXVII.

DONA
ARIANI
HOMINIS
RESPVNT-
TVR.

XXXVIII.

DE MORO-
VEO INCEN-
SORE DE-
LVBRI.

abditus locus, sed nec vocem dare quieverat, anticipatus loco & immanibus ictibus.] Con- siderasti ne, lector, barbarum Regem, eundemque perfidum Arianum, in presbyterum, insultantem sibi, alioqui sui regni monachum a monasterij, vlciscendo, erubuisse dici lucem, sed tenebras noctis interfectorem expectare voluisse: Vnde intelligas, quam eo deteriores sint nostri temporis Novatores, gloriantes cum quid huiusmodi ipsos in Orthodoxum hominem ex optato contigrit perpetrare. Sed audi miranda quae Ionas subdit his verbis:

Porro is ad cuius domum metatus fuerat, nesciens quidem euentum rei, sed tamen suspicatus hoc ipsum quod euenerat (erat enim & ipse presbyter) arrepto baculo, venit ad locum, reperiensque iacentem ac si somno depressum, excitare conatus est. Ad cuius ille vocem, velut ab stratu incolumis surgit, nec plagarum vestigijs apparentibus, cum eo pariter ad hospitium pergit, indicans qualiter a latronibus quibusdam comprehensus, dirissimis plagis maectatus fuisset, nec tamen aliquid inde sensisset. Peractis deinde causis pro quibus exierat, ad monasterium repedauit. Post cuius discessum protinus ille, qui se spontaneum ad iniquum opus patrandum indiderat, demonio corripitur, & diuersis poenarum incendijs flagellatur, commissum facinus exitiabiliter cofitetur. Vniuersus autem populus in eius cruciatibus timore percussus clamauit, & dixit: Quicumque Bobiensibus monachis malum aliquod intulerit, simili vltioni subiacebit: & qui Arianorum persuasionibus acquiescit, tales iras iusti Iudicis merito sustinebit.

Videns facinus suum infelix Arioualdus diuinitus manifestatum: confusus inde & metuens, ne sibi tale quid eueniat: ipsum quem vis horrida torquebat, cum conuicatoribus ab beatum Attalam dirigit, postulans vt commissum malum ignoscat, spondens se multum eius obsequio paratum fore, si sua dona dignaretur accipere. Beatus pater Attalas respondit, se numquam in perpetuum Ariani hominis dona suscepturum. Rogat tamen vniuersos fratres, vt pro pestifero qui adductus fuerat, orationem ad Dominum fundant. Quibus attentius orantibus, pestifer ille sanitari redditur, sed vitae lucris non diu potitur. Nam cum ad propria redire desideraret, correptus igne febrium, inter poenales incendij calamitates vita priuatus est. Quem nequaquam iuxta aliorum sepulchra sepelire ausi sunt, sed procul ab hominibus in quodam conspicuo loco posuerunt, quo praetereuntes dicerent: Hic iacet ille miser humatus, qui Bobiensibus monachis crudelitatem suam ostendit.] haec de presbytero, qui ob zelum Catholicae fidei adeo vehementer est in Regem ipsum Arianum inuectus. Quid autem tunc pariter acciderit monacho fanum idolorum incendere satagenti, ex eodem Iona Abbate audi mira: narratis enim quae nuper dicta sunt, mox ista prosequitur recensere:

Per idem tempus alius monachus, Moroueus nomine, ad Terdonam urbem a beato patre Attala directus, ad quamdam villam supra Yram fluiuium sitam peruenit: vbi fanum inter arbores positum videns, allatum ignem supposuit, lignorumque congeriem in modum pyrae coaceruauit. Quod videntes cultores fani, Moroueam apprehensum, diuque sustibus caesum, & ictibus collisum, in fluiuium demergere conantur: sed monachum vnda recipere nolebat, quamquam ille omnimode pro tali causa mori paratus esset. Cumque cernerent non posse demergi, quem Domini miseratio custodiret, prosternunt super vndas Moroueam, maceriamque lapidum desuper coaceruant, vt immane pondus corpus eius submitteret vndis: relictoque (vt ipsi rebantur) cadauere, & metatus reuertuntur. Quibus abeuntibus, Moroueus nihil mali sentiens, incolumis a fluiuo surgit, ac disruptis nexibus, Terdonam ingreditur, & peracto negotio suo, ad monasterium repedit. Continuo diuina vltione prosequente, omnes qui ad opus illud patrandum crudeles se exhibuerant, diuersis poenis afflicti sunt: alios namque caecitas, alios ignis vrit, alios contractio publica, alios omnium membrorum debilitas inuasit, diuersaque diuersa percepere tormenta: quorum tamen aliqui ad Bobientem coenobium se deduci rogauerunt, & postulata iam venia, per poenitentiae medicamenta illatas poenas euaserunt, reliqui omnes in eadem vltione mortui sunt.] haec Ionas de rebus quae suo tempore acciderunt, qui sub eodem Attala se annos nouem transgressus in eodem monasterio, ipse testatur, dum eiusdem Attalae res gestas sua scriptione prosequitur. Sed redeamus ad reliquas res gestas cum Honorio Papa sub successore eius Bertolfo Abbate, & eodem Rege Arioualdo, qui etsi haereticus esse non desierit, ad meliorem tamen frugem in iis quae ad mores pertinent reuocatus est. Id enim Ionas, eiusmodi sui temporis retexens historiam, ita tradit: Cum iam, inquit, egregijs moribus, bonitate, disciplina, & omni virtutum orna-

A

B

C

D

E

EPISCOPUS
ROMENSIS
QVOD IN
MONACHOS
BOBIENS.

XXXIX.
EXPLORAT
MENTEM
REGIS AB-
BAS.

XL.
BERTOLFVS
ROMANVS
NIT AD
PONTIFI-
CEM.

XLI.
REGESTAS
CVM HO-
NORIO
PAPA.

LAVDES
HONORII
PAPAE.

XLIJ.
AGROTAT
BERTOLFVS.

amento polleret, coepit antiquus anguis quiddam contrarietatis aduersus eum machinari. Excitauit enim quemdam Proclum nomine, Cleronensis urbis Pontificem: qui vt subiectum sibi praefatum Abbatem cum coenobij supplemento faceret, omni nisi intendebat, vicinosque Pontifices & alios quoslibet primates ad id peragendum muneribus attentabat. Super eadem quoque re adiit Arioualdum Regem Longobardorum, qui eodem tempore regnabat. Sed cum nihil aliud a Rege responsi accepisset, nisi vt Ecclesiastico iure probarent, vtrum coenobia procul ab urbibus sita, Episcopali debeant ministrari dominio: ille omnes quos potuit suo intentui iungit.

Cumque haec agerentur, vnus aliquis ex aula clam praefato Bertolfo totius machinamenti causam per internuntium manifestauit. At ille statim experiendi causa quosdam de pueris suis direxit ad Regem. Quibus Arioualdus inter alia respondit: Non est meum sacerdotum causas discernere, quas Synodalis examinatio ad purum debet iudicare.] Vides Regis quamuis Ariani scitum responsum, quem imprudens Episcopus aduersus monachos interpellauit: ita plane adeo perpicuum est, semper sacra per homines sacros, & Ecclesiastica per Ecclesiasticos viros tractari debere, vt neque haeretici ipsi Principes tenebris errorum offusi id poterint non vidisse, solis temporis huius caecutientibus Novatoribus, qui rebelles facti sunt lumini: nam ne tanta luce corusca videre quae sunt omnibus nota cogantur, crassa obstinatione, obductis mentis oculis, spontanea sunt caecitate percussi. Sed pergit Ionas: Sciscitantur illi qui a sancto Abbate missi fuerant: Vtrum Rex fautor esse velit praedicti Episcopi, an Abbatis sui? Ad quod Rex, nequaquam se, ait, illis fauere velle, qui famulo Dei molestias aliquas aut iniurias vellent irrogare.

Cum ergo venerabilis Bertolfus Regem quamuis barbarum & Arianae sectae credulum tam humane de causa sua locutum fuisse cognouisset: poscit, vt supplemento ipsius, Romanam ad sedem Apostolicam venire queat. Quo statim largis manibus impenso, Romam iter arripens, ad Honorium Papam accessit.] Quamuis enim (vt dictum est hoc eodem anno paulo superius) pax composita esset inter Longobardos arque Romanos, vt commectus esset vtrunque liber, tamen vetitum fuisse videtur ab Ariano Principe, ne cuiquam ex suis liberum esset adire Romanum Pontificem, quem sensisset sibi suisque dogmatibus aduersari, atque Adalualdo studere, quod & datis litteris ad Exarchum, recitatis superius, declarauit. His tamen posthabitis, aequitatis amans Princeps licet Arianus aditum illi ad Pontificem Romanum aperuit. Quid autem egerit sanctus Abbas, vbi Romam se ad Honorium contulit, ab eodem auctore sic accipere:

Cum Pontifici, inquit, rei causam ille patefecisset: ille de industria quaerit, quae sit consuetudinis suae regularis disciplina.] haec idcirco, ne si forte erronei monachi essent, faueret illis, ab Episcoporum potestate dimouens. Cum vero (subdit auctor) cuncta alacri animo in aures Praefuli digessisset: placuit beato Honorio, vt regularis series religionis cultum ac humilitatis indicia teneret. At vbi haec omnia vera relatione perdidicit, sanctus Papa, quotidiano affamine venerabilem Bertolfum roborare nisus est, vt coepti itineris laborem non relinqueret, & Arianae pestis perfidiam Euangelico mucrone ferire non abnueret.

Erat enim venerabilis Praeful Honorius sagax animo, vigenis consilio, doctrina clarus, dulcedine & humilitate pollens. Laetabatur e gentibus socium reperisse, cum quo dulcia promeret effamina, nec prorsus delectabatur vt citò ab eius consortio segregaretur: sed cum vehemens aetas quiescendi longum prohiberet spatium, praebuit optatum munus sanctus Papa patri memorato Bertolfo, priuilegia scilicet sedis Apostolicae, quatenus nullus Episcoporum in praefato coenobio quolibet iure dominari conaretur. Percepto ergo munere optato, ad patriam reuersi sumus.] ex his vides, lector, ipsum scriptionis auctorem Ionam, vt Lucam Pauli, comitem fuisse peregrinationis Abbatis sui Bertolfi, vbi Romam ille se contulit. qui & pergit:

Cumque peracto aliquanto itineris spatio, Tuscane aruis postpositis, Apenmini rura attingentes, ad castrum, cui nomen Bismantium est, venissemus, tanta vis febrium Bertolfum patrem oppressit, vt omnino morte praueiri crederetur. Erat enim Vigilia passionis beatorum Apostolorum Petri & Pauli. Cumque iam atra nox irrueret, ille inter ignes febrium accessit mens, ac curis mens dedita, de nocturna vigilia inquisiuit. Sed cum ego diuersem omnia iam bene esse disposita, ille ait: Et tu ante stratum meum per totam noctem metam, quousque diei prorumpat crepusculum, excuba. Cum ergo excubassem, quousque inempesta nox irrueret, tantus sopor oppressit me, vt sursum caput attollere non va-

lerem: omnesque qui erga tentorium farcinas, vel equos custodientes excubabant, simili A sunt oppressi sopore.

XLIII.
A. S. PETRO
C. V. R. A. T. V. S.
S. BERTOL-
F. V. S.

Interea beatus Apostolorum princeps Petrus aduenit, ac super stratum egri patris astans: Surge, inquit, & sospes cum conuiatoribus tuis abscede. Inquirente autem beato patre, quis esset, qui sibi talia iuberet, ille respondit: Ego sum Petrus, cuius hodie clara in toto orbe celebrantur solemnia. Et hæc dicens, abscessit. At ille timore percussus, trepido corde sciscitari cepit à me, si audissem vocem, vel aspectum alicuius vidissem. Ad quod ego respondi: Minimè. Non cernis, inquit, fuluam lucem, vbi Petrus Apostolus pergit? Tunc tandè agnoscens quid cause gestaret interrogatio eius, vix obtinere merui enixis precibus vt mihi rei panderet veritatem | hæc in reditu ab Vrbe acciderunt: pergit reliqua de sancto viro miranda referre, sed satis ista ad institutum. Hæc autem omnia cum sub Arioualdo Rege gesta esse Ionaas affirmet, qui præfens fuit, nec tamen quotonam regni eius anno facta sint, certò tradat, eadem hinc ipso exordio Arioualdi recensuisse volumus, qui cuncta Paulum diaconum præterierunt, cui Ionæ scripta incomperta fuisse noscuntur. B

IESV CHRISTI HONORII PAP. HERACLII IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
627. 2. 18.

I.
DE B. ANA-
STASIO IN
PERSIDEM
DVCTO, ET
TORMEN-
TIS ADDI-
CTO.

Anno, qui sequitur, Domini sexcentesimo vigesimo septimo, Indictione decimaquin- ta, die vigesima secunda mensis Ianuarij, S. Anastasius Persa, post iteratam sæpè anno superiori confessionem, Cæsarea Palæstinae ad Chosroën Regem in Persidem missus, magna animi constantia post dira tormenta martyrium consummauit. Quomodo autem ea acciderint, eius Acta omni fide posteris tradita docent: quæ cum dubium non sit scripta esse ab eiusdem temporis auctore, alterum de duobus eum fuisse mihi facile persuadeo, vel Antiochum monachum, quem huius temporis scriptorem in eo argumento versatum vidimus, dum scilicet aliorum monachorum tunc à Sarracenis occisorum historiam texuit ad Eustasium scribens, aut Sophronium, qui (vt dicemus) paulo post factus est Ierosolymitanus Episcopus, & ipse eodem tempore claruit inter scriptores Ecclesiasticos. Quidquid sit, sicuti martyr in tanta caligine toti orbi Christiano gloriosus effulsit, ita pariter res ab eo præclare gestæ, scriptis mandata, vbi que vulgaræ atque receptæ innotuere. sed prosequamur ea quæ de ipso in Perside hoc anno accidisse liquent.

II.
CRUCIS
GLORIA
FULGET IN
ANAST.

Magna quidem Dei prouidentia contigisse declararunt euenta, vt homo Persa Christi confessor, Crucisque prædicator & vindex vocaretur in Persidem, completurus agonem atque consummaturus martyrium, vt ibi tamquam in theatro Crucem ab ignominia vindicaret, atque eius gloriam prædicaret. de qua sibi videbatur Rex impius triumphasse; eandemque confitendo sanguine illustraret, conspicuamque morte redderet, & post mortem quot miraculis, tot fulgoribus decoraret, à qua ipse omnem esset fortitudinem consecutus: vt nihil planè aliud ostenderet factum esse, cum sancta Crux in Persidem est delata, quàm sceptrum Dominantis aduectum, quo Persarum Imperium frangeretur, secundum illud Dauidicum: Reges eos in virga ferrea, & tamquam vas figuli cõfringes eos. Tunc enim sicut fortius, ita & clarius ipsius sanctæ Crucis potentissima virtus enituit. Etenim perspicuo est declaratum exemplo, Chosroën inuictum antè superari penitus cædi que minime potuisse, nisi postquam Crux in Persidem est allata, atque cum cæsus est martyr, auctus est tanto milite Romanus exercitus, qui cælestes secum duceret legiones. Sed iam certamen ipsum Martyris spectemus oculis, quod Acta eius martyrij ita exhibent:

2. Psal. 2.

3. Vit. S. Anast. Pers. apud Sur. die 22. annor.

III.

Cum iam peruenisset in Persidem, datur in custodiam, sitam in quodam prædio, quod vocatur Bertaloe, quæ ad sextum lapidem distat à Discartha, in quo Rex versabatur Chosroës. Qui verò cum eo erat frater, in domo Cortacti, qui erat illius Iesdin filius, hospitio fuit acceptus. Et carcer quidè Martyrem habuit cum maleficis. Cum autem post aliquot dies de eo fuisset relatum ad Chosroën: ille missis vno ex Magistratibus eum rogauit quisnam esset, & cuius, & quidnam eum mouisset vt patriam relinqueret religionem. Is verò per quemdam respondet interpretem: nam ne voce quidem Persica volebat vti amplius, vt qui eam abiurasset linguam vnà cum religione, aut lingue potius esset intensus propter falsam religionem. Respondet ergo: Quoniam (dicens) vester deorum cul-

CHOSROES
AUDIT DE
ANASTA-
SIO.

tus

A rus est manifestum exitium & error demonum: quem quidem cum ipse aliquando sequeretur, nuper luce commutauit tenebras, & die noctem, & Sole obscuram caliginem, illi Deo me dedicans, qui est cæli, & terræ, & omnium quæ videntur & mente percipiuntur, opifex.

Cui Magistratus: Miser, inquit, non eum quem vos Christiani colitis, cruci Iudæi affixere? Quomodo ergo Persicæ religioni Christianorum res prætulisti? Martyr autem: Quod fuerit quidem, inquit, à Iudæis crucifixus, ipse quoque assentior, sed sua sponte, & pro nobis ingratis, & qui sumus beneficij accepti immemores. Eius enim benignitatis & clementiæ est hoc vel maximè admirabile, quod cum esset Deus & Saluator omnium, & opifex huius vniuersi, non solum propter nos serui formam accepit, cum de cælo descendisset, sed etiam pro nobis crucem volens subiit & mortem, vt nostrum peccatum tolleret, quod ex maligni insidijs & fraudibus inflatum erat hominibus. Vos autem inimicum prætulistis, qui stultè illius fraudes in hodiernum vsque diem sequimini, & Soli sacrificatis, & Igni, & Lunæ, nullam ne Christi quidem cædis, si non alterius, ducentes rationem.

IV.
CRUCIS
GLORIAM
PRAEDI-
CAT ANAST.

Respondens autem Magistratus: Quid tibi, inquit, cum his stultis verbis & superuacaneis: Ecce enim tibi à Rege insignes dignitates, & zonæ aureæ, & equi, & quæcumque illustria & gloriosa sunt parata. Agedum ergo, patriam suscipe religionem. Ad hæc martyr: Mihi, inquit, ô Præses, quæ hic sunt iucunda & valde expetenda & inuidiosa, nomen scilicet, deliciae, & diuitiæ, & splendor, iam sunt diu abhinc contemptui, vt qui vitam susceperim monasticam, & à sola spè, quam hinc concepi, pendeam. Huius rei, etiam antequam loquar, hic venerandus monachorum habitus, & hic vilis pannus certus est nuntius. quomodo ergo ea, in quæ omne studium, omnemque meam curam contuli & sollicitudinem, ea nunc habebò contemptui, Regis qui est ad tempus, & in quem cadit interitus, inductus promissionibus? Ad quæ cum non haberet Magistratus quid diceret, reducit ad eum qui miserat è custodia, ei lingua omnia significans. Qua de causa ille non leuiter indignatus, iubet cum sua suasionem vim quoque adhibere, & verbis etiam miscere supplicia.

V.
HABETVR
QUAESTIO
DE ANAST.

Sequenti autem die, cum rursus Magistratus venisset ad custodiam, ea quæ imperata fuerant, cepit re ipsa exequi, & iussit vt per vim protrusum illinc athletam abducerent: ipse quoque multas minas intentans, vehemèntique insultu & tumultu se fortem & strenuam illam animam perterrefacturum existimans. Ille verò nihil effeminatū, nihil quod sit pusilli & abieci animi, & nihil quod sit indignum iis quæ præcesserant, præferens, cum illa consueta & iucundissima morum simplicitate: Ne labores, inquit, neque defatigeris, domine Præses: mihi enim, qui sum mei Christi gratia confirmatus, non persuadebis vt à pietate deficiam. Fac ergo quæcumque vis, à nullo abstineas.

VI.
QUAESTIO
REPETITA

Hanc Anastasij cum prudentia constantiam nulla moderatio excepit, aut humanitas: sed vincens, more Persico, virgis cadebatur crudeliter. Cum is autem verberaretur, hoc decantabat Magistratus: Cum maximis Regis donis & honoribus persuaderi non sustinueris, ad hæc sis deinceps paratus. Sic enim te quotidie verberans, consumam plagis. Ille autem cum eum iuberet rursum quæ vellent facere, iubet Martyri relaxato à vinculis, cum extensus esset supinus, lignis medias intercipi tibias, vtraque autem eorum extrema premerè viros aliquot robustos, qui & corporum magnitudine & ætatis vigore præstarent. Martyr autem, cum sic eius tibiæ premerentur vsque ad ossa, magno & excelsò animo & planè philosophico tolerabat. Quod quidem cum vidisset Magistratus, & cognouisset se ex eo magis angere eius patientiæ & tolerantia constantiam: rursus in tutissimam eum tradidit custodiam, vt de eo rursum referret ad Regem.

VII.
ANAST. DI-
RA PATI-
TVR.

Cum is autem cui erat commissa cura carceris, Sellarius, esset religione Christianus, & idè eorum misereretur, qui pro pietate laborabant & eo quod est bonum & honestum, & eis qui vellent ex Christianis concederet ingressum: interdum ingrediens sine vlla prohibitione frater monasterij, qui cum Martyre venerat ex Cæsarea, consolabatur illà asperam & tetram in carcere habitationem, & quos ex plagis senserat dolores, & quas ex vinculis & alia malorum perpeffione acceperat molestias. Multi quoque alij viri pijs, cum quibus illius quoque Iesdin filij ad eum ingredienti, ad speciosos eius pedes & bona apertè euangelizantes procidebant, & vincula deosculabantur, & rogabant vt ab eo aliquas consequerentur preces & benedictiones. Cum is autem hæc omnino minimè admitteret (ille enim toto semper animo & mente humanæ gloriæ, huius inquam vanæ & infidæ & fallacis,

VIII.
VISITATVR
A CHRISTIA-
NIS ANA-
STASIVS.

eis, & quæ nihil habet firmum ac stabile, refecabat occasiones) ipsi vinculis ceram im-

I X.
R V R S V M
REVERTITA
QVAESTIO.

mittentes, quæ ex illis exprimebatur, effigiem, tamquam maximum aliquod remedium & salutare ad omnem morbum & dolorem solvendum efferebant. Non multum temporis intercessit, & rursus veniens ille Magistratus in custodiam, an iussis cederet regiis, frustra interrogabat, aut potius quærens occasionem gratificandi animo crudelissimo, qui poenas cupiebat sumere. Cum is autem non parum agrè tulisset interrogationem, & magna contentione & motione capitis, id quod sæpe dixerat, tunc quoque respondisset: Scito me Christo & pietati nihil esse prælaturum: iubet eum rursus quoque clavis verberari, sicut prius. Cum verò viri statuam potius, quam virum visi essent verberare, quantum licuit coniicere, ex eo quòd esset eius animus planè inflexibilis: eo quidem relicto in custodia, recedit Magistratus, & aliquot interiectis diebus ad eum revertitur, varias artes & rationes excogitans, & nunc quidem minis & promissis, nunc autem minis & supplicis eum reuocans ad negandam pietatem.

X.
DIRIS AF-
FIGITVR
TORMEN-
TIS ANA-
STASIVS.

Cum autem idem esset Anastasius, & nec his inclinaretur, nec illis deliniretur, prioribus vinculis & plagis est traditus. Deinde cum fuisset relaxatus à vinculis, ex altera manu suspenditur, cum lapis grauiissimi ponderis esset alligatus alteri ex pedibus. Cum eum ergo sic pendentem & sic diuulsim duabus horis reliquisset Magistratus, videretque robur & firmitatem minimè dissolui Martyri, illum quidem remittit: ad Regem autem reuersus, immutabilem eius mentem significat & summam animi fortitudinem. Ipse quoque ei consulit, ne ampliùs periculum faciat in Anastasio, nec permittat vt tanta altitudo & magnitudo Imperij ab vnus viri constantia videatur superata.

X I.
ALII SE-
PTVAGIN-
TA MARTY-
RES.

Hinc cum omnem spem superandi Martyris Rex abiectisset, mittit post decimum quintum diem & eundem Magistratum & quosdam alios ex subditis, vt non solum Sanctum, sed multos quoque alios Christianos cum eo interimarent. Illi autem cum venissent in carcerem, expellunt Christianos captiuos non pauciores quam septuaginta, vnà cum Martyre: cum quibus erant ij quoque qui cum Anastasio Cæsareæ damnati fuerant ad custodiam, signaculique & vinculorum fuerant ei socij. Quos cum eduxissent ex prædio Bersaloes, in quo fuerat carcer ædificatus, & ad fluuium statuisser, eos singularim diuidentes, & eorum collo funem iniicientes, & miserabiliter ante oculos Martyris suffocantes: Sancto in vnoquoque submergendo dicebant: Cur vis, sicut vnus ex his violenter tolli de medio, & non potius regi parere, & priorem consequi felicitatem: Ille autè cum his mentem adhibuisset, & in cælum oculos sustulisset, & Deo ingentes egisset gratias, quòd iam pro ipso mortem videret esse subeundam: deinde ad illos quoque conuersus: Ego, inquit, pro Christi mei charitate, ardentiq; & vehementi in eum amore expectabà omne membrum minutatim conscindi, expectans nouam aliquam & inauditam mortem. Quoniam autem hæc est ea, quam vos mihi minamini: ago tibi gratias soli Deo meo & Saluatori Christo, quòd morte, quæ vsque adeò vacat omni labore & molestia, quam quidem paulo post ipsa quoque attulisset natura, me voluisti emere honorem martyrij. Cum hæc dixisset, & hæc vltima verba præclare esset locutus, æquali morte sic quoque est consummatus.

X I I.
S. ANASTASIO
CAPVT
AMPVTA-
TVR.

Carnifices autem cum sacrum illud caput amputassent, vt eum esse interfectum ostenderent, ad Regem deferunt. Sellarium verò, qui præerat custodiæ carceris, cum esset Christianus, & sciret Martyrum honorare corpora, velle autem Sancti tollere reliquias, & eas separare ab aliis, ne tantum lateret bonum permixtum cum ceteris corporibus, prohibere carnifices. Cum filiis autem Iesdin annuntiata fuisset viri consummatio, ad quam euntem Martyrem illorum pueri consequebantur & illi seruiebant, ij pecunia corrum-punt carnificum diligentiam, & vt corpus sibi liceret in loco separato deponere, non paucis emunt pecuniis. Deinde is quoque monachus, qui cum Martyre excesserat à Cæsarea, & cum decertante ad finem vsque manserat, cuius etiam sæpe fecimus mentionem, cum & pueros filiorum Iesdin, & quosdam ex iis, qui illic erant, monachis in noctem sequentem assumens, vt Martyris corpus piè sancteque componeret, venisset (O quomodo, ô Christe, laudabo miraculorum tuorum magnitudinem?) inuenit canes alia quidem corpora toto ore exedentes, ab hoc autem solo se abstinentes, vt quod non subiiceretur ampliùs legibus corporis. Jam enim erat pulchritudinis corona in manu Dei (vt diuinus dixit Isaias) & diadema regni in manu Dei eius. Cum sustulisset ergo corpus Martyris, & mundis linteis, quæ dedere filij Iesdin pro vltimis corporis exequiis, mundas illas & sanctas inuoluisset reliquias, in Sergij martyris monasterio, quod ad vnum lapideam distabat

CANES PAR-
CVNT COR-
PORIS MAR-
TYRIS.

Abat à vico, deponit decimosextimo quidem anno Imperij pij Heraclij (qui hoc anno absoluitur, & inchoatur decimosextauus) vigesimo autem secundo die mensis Ianuarij: is enim fuit dies, qui vidit decessum Martyris. Quod audis de monasterio sancti Sergij martyris nomine apud Persas, ne mireris: siquidem superius pluribus declaratum est, ob ingentia ab eodem Martyre accepta beneficia eundem Chosroën ipsum S. Sergium fuisse profecutum muneribus, publicisque notis inscriptis id ipsum esse testatum. Agit post hæc auctor de translatione corporis eiusdem Anastasij martyris, facta illa quidè occisio Chosroë, cum in Perside miraculis coruscavit. At desideratur scriptio illa Georgij Pifide huius temporis luculenti scriptoris, qua laudationem eiusdem martyris Anastasij ipsum profecutum esse, Suidas testatur.

Nos verò quæ interea post illatam Martyri necem miseranda valde Chosroi acciderint, hæc ex Theophanis Græcorum Annalibus referamus. Victus à Martyre Chosroës, iam facile erat superandus ab Imperatore: siquidem aduersus eum pro Heraclio pugnaturus Anastasius moriens exurrexit, quod patefacit euentus. Sanè quidem sicuti Abel sanguis vindictam expetens, ad Deum clamasse dicitur, ita & Anastasij martyris sanguis in Chosroën à Deo vltionem quam citissimè obtinuisse cognoscitur. Fugiens hic inde miser instar Cain, tandem à filio suo vinculis tentus, dirissimam omnium pati mortem coactus est. Sed quomodo ista se habuerint, videamus. Natalem diem Domini egisse Heraclium Imperatorem in adibus Hycidem, siue Iesdemonis, ibique exercitum refecisse, ijdem Annales tradunt: occupasse insuper alia loca Chosrois in campetribus ad habitandum erecta (quas villas nos dicimus) iidem produnt, quorum hæc sunt nomina, Dezeridam, Rusa, Beibal, siue Beddarach, quæ erant loca Damastager, vbi degebat Chosroës.

X I I I.
DE PVGA
CHOSROIS.

Theoph. &
Cædren. anno
18. Heraclij
imp.

Illic verò Romanorum inuenta signa bellica in proeliis capta trecenta numero Heraclius vindicauit, aliisque bonis plurimis diuersi generis ad Persarum delicias ibi positus potitus est. Et his ruinis & igni traditis (inquit auctor) gratias egerunt Deo, qui per intercessionem Dei genitricis talia miracula patrat. Quis enim sperauit vnquam Chosroën fugere à facie Romani Principis de palatiis suis qui erant in Damastager, & petere Ctesiphontem? Celebrasse etiam in gratiarum actione Heraclium Epiphaniæ festum diem penes Damastager, iidem produnt Annales. Chosroës autem nouem dies inde profectus cum coniugibus atq; liberis, itemq; pecuniis, & cum probè esset munitissimus locus Ctesiphon Romanorum proeliis celeberrimus, noluit locum ingredi: quòd à Magis ipsi olim prædictum fuisset, periturum fore, cum Ctesiphontem accederet: sed abiit Seleuciam, locum trans Tigrim æquè munitissimum, vbi resedit securus tamquam loco tutissimo, reposito ibi thesauro.

X I V.
HERACLIVS
POTITVR
BONIS
CHOSROIS.

Dum hæc agerentur in Perside, contigit solui obsidionem Chalcedonis, à Sarbara duce Persarum inita pace cum filio Imperatoris Còstantinopoli. Cum enim in suspicionem adductus esset Sarbaras apud Chosroën, quòd Romanis consentiret, missæ sunt ab eo litteræ ad Cardarigam collegam, vt illum interficeret, exercitumq; in Persidem reduceret: sed interceptis iis litteris, & à filio Imperatoris ostensis Sarbaræ, & aliis confictis de nece aliorum ducum exercitus, factum est, vt omnes inita pace cum Romanis, in Persidem ad propria remearint, Chosroë in eo quo constitutus erat, periculo derelicto: qui paucos post dies suorum proditione captus à filio, atque demum miserando interitu occisus est.

CHALCEDO
LIBERATA
A B OBSI-
DIONE.

Etenim cum Chosroës Seleuciam, vbi degebat, in dysenteria morbum incidisset, vt coronaret filium suum Mardesam ex Syra dilecta coniuge natum, operam dedit. Quod vbi comperit maior natus filius Syroës, cum optimatibus egit de necando parente Chosroë, vsus ad hoc & Romanorum auxilio, cum de his omnibus Heraclium monuisset, quem fore sibi propitium persuaserat, dum captiuos omnes Imperatori subditos vinculis soluit, ac patrem infecutus est, fugientemque cepit. Quæ autem postquam vinculis Chosroës nexus fuit, pati coactus sit, accipe ab auctore:

X V.
CHOSROPS
A FILIO
CAPITVR.

Cum, inquit, Chosroës fugere tentasset, nec valuisset, tentus est, & validè vinculus, ferris compedibus colligatus, cui & circa collum ferrea pondera imponunt: & mittunt eum in domum tenebrarum, quam recens extructam ipse muniuit ad recondendas pecunias, panisque parum & aquæ tribuentes, fame necabant. Aiebat enim Syroës filius: Comedat aurum, quod incassum collegit, propter quod etiam multos fame necauit, mundumque deleuit. Porro misit idem Syroës Sarrapas ad eum iniuriis impetendum & conspuendum: & ductum Mardazanem, quem coronare volebat, filium eius

X V I.
FINIS MI-
SERIIMVS
CHOSROIS.

* Mardesam
ante

ante ipsum occidit, & sic reliquos filios eius in conspectu ipsius peremerunt: & misit omnes qui inimici eius essent, ut eum iniuriis afficerent, percuterent, atque conspuerent. Denique per quinque dies hoc factum, iussit Syroes ipsum arcibus interficere, sicque paulatim in malis nequissimam animam suam tradidit.] hac Annales de interitu Chosrois. Talis planè decebat finis destructorem Orientalis orbis Chosroem, talisque exitus expectabat nefarium atque sacrilegum Regem pestem, facemque civitatum Romano Imperio subiectarum.

XVII. Non alia quidem quam ista digna supplicia per filium ministrata debebantur homini, qui ausus fuerat post plurima admitta nefanda, etiam in sacrosanctam Dominicam Crucem Ierosolymis manus violentas iniicere, inter manubias collocare, & in Persidem secum ferre. Decuit omnino ista omnia perpeti ingratus & perfidum Regem, qui (ut sua ipsemet prodidit confessione amplius nous in auro signatis, ut superius suo loco est demonstratum) Dei beneficio & S. Sergij martyris intercessione regnum fuerat consecutus. Ita planè iusto Dei consilio decens fuit deorsum sterni elatam ac sublimem mentem nullas pacis conditiones Heraclij supplicis vel audire volentem, vnam illam tantum spem salutis eidem offerentem, si procul abiecta Christiana religione, Persarum deos colerent Romani omnes: nam putavit infelix, ubi Crucem captivam duxit, se Deum Christianorum pariter superasse. Ista quidem subire à suis Persis tormenta meruit Rex, qui paucos ante dies in sanctissimum martyrem Anastasium Persam saevierat. Pugnavit sanè, & vicit impium tyrannum Martyr occisus, & captivata sacratissima Crux crucem dirissimam intulit captivi. Eiusmodi esse solent Christianæ victoriae, ut tunc in omnibus vincat Christus, cum omnia videri possunt ab hostibus superata.

XVIII. At non caruit tanta victoria glorioso triumpho, immò triumphis. Et ut dicamus de singulis, triumphavit Martyr occisus, cum eius venerandum corpus religiosa pompa Caesaream transfertur è Perside. Triumphavit sanctissima Crux, cum illa sa pristino loco redditur, & soluto vinculis Pontifice Zacharia, celebri cultu Ierosolymis restituitur. Egit pariter & triumphum omnibus Imperatorum triumphis augustiorem Heraclius Imperator. Sed de his singulis paulo fufius nobis agendum.

XIX. Quod verò ad Anastasij martyris, qui & ordine primus fuit, triumphum pertinet: desideratur in Actis eius translatio Caesaream facta in Palaestinam, ubi primum contigit ipsum certasse pro fide, atque impios superasse: præter enim Acta illa, adhuc extabat liber miraculorum eius, qui & ipse perit, fragmento dumtaxat saluo, quod in frequente Patrium consensu recitatum extirpiumque reperitur in Actione quarta posterioris Nicani Concilij verbis istis: Agedum, & in Caesarea Palaestinae regionis mirifica à sancto viro designata re-
D
conferamus. Cum sanctæ civitati reliquiæ sacræ appropinquassent, omnibus res ea fuit declarata & significata. Itaque lætitiæ magna perfuit omnes, surgentes subito, lignaque sacra pulsantes inuicem, obuiam facti sunt in veneranda Deiparæ ade, quæ appellatur Noua. Illinc cum Crucè & supplicatione egressi sunt læti & gaudentes cum gratiarum actione sacris reliquiis munus in memoriam Sancti offerentes: cum mulier quædam ex primariis civitatis feminis, cui nomen Arete, verum à virtute, quam Græce ἀρετή vacant, longè alienissima, ad infidelitatem conuersa dixit: Ego reliquias è Perside venientes numquam venerabor. O miseram & desperatam feminam! Non audiuit hac misera sacri Davidis vocem increpantis eos qui impudenti & inuerecundo ore quiduis effutiant: Cessare, inquit, facias linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Quid igitur glorificans eos quos glorificat Deus in hanc designavit, deinceps me referente audietis.

XX. Cum sacræ reliquiæ in urbem delatæ fuissent, communi sententia ciues Martyri oratorium prope Tetrapylum (locus is est in medio civitatis) construere decreverunt, quin etiam illius imaginem illic constituerunt. Iam cum esset extructum oratorium, sanctus Martyr in habitu monachi per somnum coram misera alitit, illique ait: E lumbris agrotas. Ipsa autem respondens: Non, inquit, domine: neque enim quidquam mali sentio. Postquam hæc dixisset, expergetacta; subito dolores in se ruere sensit, cœpitque clamare & gemere; atque adeo graviter affecta fuit, ut ne otij quidem satis habuerit, qui expectare quivisset, quanam tam subiti & vehementis doloris causa, quisve auctor esse posset. Sic enim quatuor diebus in cruciatibus subsistit. Quinto autem die sub crepusculum vidit sibi Sanctum illum altantem, atque ad eam dicentem: Descende ad Tetrapylum, sanctique Anastasij intercessionem apud Deum postce, quo sana fias. Ipsa igitur cum surrexisset ex grabato, in me-

JUSTISSIMA DE CHOSROE VLTIMO.

TRIUMPHI FELICES DE CHOSROE RELATI.

CORPUS S. ANASTASII TRANSLATUM CAESAREAM.

Psal. 38.

MULIER DAT POENAS SUPPLEMENTUM.

A in memoriamque blasphema illa & impia verba, quæ contra caput suum dixerat, redirent; conuocatis liberis suis, ad eos dixit: Tollite me, tollite me, inque templum S. Anastasij concedamus: siquidem iam educta sum meo cum periculo, reliquias ex Perside venientes, adorandas, venerandasque; & quæ Deus sacrauit, ea non esse communia appellanda. Impositam itaque eam ferculo baiularunt.

Cum autem appropinquaret ipsi loco, ipsa eminens conspicata Sancti imaginem, cum lacrymis cœpit exclamare: Hic est qui in somnis verè à me visus instruxit me de malis quæ me habent. Deinde se ipsam in solum prosternens, sanctumque orationibus flebilibus Martyrem placans, sana firmaque surrexit: & quæ paulo antè alienis pedibus incedebat, extremaque patiebatur, nunc suis iocans domum vnà cum reliquis, Deum glorificans, Martyremque magnificans perrexit.] hucusque in Synodo recitatum. cum mox eadem Acta Nicæna ista subiungunt: Petrus & Petrus religiosissimi presbyteri, Vicarij Hadriani

B Papæ veteris Romæ, dixerunt: Ipsa illa imago in præsentem diem Romæ est in monasterio cum pretioso capite. Ioannes Episcopus Tauromeniæ dixit: Rectè dixerunt venerabiles Vicarij: nam & in Sicilia muliercula cum dæmonio vexaretur, Romam profecta, ad imaginem sanctissimam supradictam sanata est.] hucusque de Anastasij sacris reliquiis & veneranda eius imagine Acta Nicæni posterioris Concilij. Ex quibus satis intelligere potuisti, non solum è Perside Caesaream Palaestinae S. Anastasium longum duxisse in sui corporis translatione triumphum, sed & ipsum Romam vsque, cum illuc sacrum translatum est caput & veneranda eius imago, summa gloria propagatum. Extant adhuc ibi eadem sacra pignora, caput ipsum & eadem sacra imago decentissimo ornatu recondita, ubi primum tunc translata sunt in monasterium S. Vincentij ad Aquas Saluias, quod & auctum est etiam ecclesia nomine S. Anastasij.

C Sed iam de Crucis Triumpho ex perfido victo ac neci dato Tyranno agamus. Chosrois enim filius, Syroes dictus, occiso patre, & potitus regno Persarum, non immemor eius quam pepigerat pacis cum Heraclio Imperatore, euefigidò Romanos omnes soluit captiuos, interque eos Zachariam Ierosolymorum Antistitem, liberisque abire iussit, si mulque sacratissimum venerandæ Crucis lignum illasum ipsum quidem & intactum, dixerim nec à Persis quidem visum, restituit: etenim teste Suida (quod diximus) signaculum, quo clausum erat, fuit inuentum illasum. Sunt hæc Suidæ verba in Heraclio: Ipse verò acceptis viuificis lignis obsignatis, quemadmodum accepta fuerant atque permanserant, Ierosolymam profectus, Modesto Pontifici atque eius clero monstravit. Hi & sigillum incolume & intactum agnouerunt, & clauem ab eo sumpsērunt, & adorarunt, & in altum sustulerunt. Imperator igitur ea Byzantium misit, quæ Sergius in Blachernis reposuit.] hæc Suidas.

Ex quibus etiam intelligis, Zachariam Pontificem, antequam Ierosolymam venerit, esse defunctum, & qui hætenus (ut diximus) eo absente illam Ecclesiam curasset, Modestum in locum eius esse successum. Verum alij his repugnant, ut Theophanes, & (quod maius est) communis Ecclesiæ traditio, habentes scilicet Zachariam excepisse Ierosolymis Heraclium & sanctam Crucem. Porro primum aduenisse Heraclium Constantinopolim, sequenti verò anno Ierosolymam esse profectum, reportasseque illuc sanctissimæ Crucis lignum, Annales produnt: eo enim gloriosior extitit venerandæ Crucis triumphus, quo longiori ambitu est perductus, accurrentibus ad spectaculum vbique fidelibus cum suffibus atque luminibus, & ex more hymnos sacros tantæ victoriae occinentibus.

E Ipsi verò Imperatori Crucis virtute datum, ut longè præclarius quàm quivis antè Romanorum Imperatorum, de victore Chosroë, qui & vinci credi nõ poterat, triumpharit. Non metimur ex pompa ducta gloriam tanti triumphi, quamuis nec ista caruerit, sed ex iteratis per annos septem victoriis, quarum causa per annos singulos singuli erant ipsi decernendi triumphi. Quotnam debita fuere illi trophæa de liberato vniuerso Orientali Imperio, vindicata pristina libertate, receptis tot ab illis sublati munitionibus, ereptis ab hæreticis Nestorianis ecclesiis, quas Chosroës, Catholicis expulsi, in odium Catholici Imperatoris illis tradiderat: uti Edessæ inter alia loca factum esse, Annales produnt. Adde his, quot spoliis hostilibus fuerit exornandus ille triumphus auitis antiquorum Regum & eiusdem Chosrois ornamentis: quot insuper ex prouinciis debellatis, captis ciuitatibus, dirutis & direptis castris, tabellis pictis fuerit pompa triumphi locupletanda, & exornanda militaribus signis ab hostibus ablati, vel Romanis iam antè à Persis

XXI. POENITENS MULIER SANATA.

DE CAPITULO ET IMAGINE SANCTI ANASTASII ROMAM TRANSLATI.

XXII. DE CRUCE POST VICTORIAM TRIUMPHVS.

ZACHARIAS REDIIT IEROSOLYMAM.

XXIV. TRIUMPHVS HERACLII.

fis in proeliis saepe captis, illo vero potissimum quo victus est diabolus sanctissimae Crucis ligno, eodemque signo, cuius virtute omnis hostium fortitudo fracta, roborque solum est, ac penitus dissipatum.

XXV.
ADVENTVS
CONSTAN-
TINOPOL-
ITAN.

At istaec omnia à scriptoribus prætermissa silentio esse dolemus, cum hæc tantum Annales habeant: Populus ciuitatis, audito aduentu Heraclij Imp. Constantinopolim, intolerabili cuncti desiderio in Ieriam obuiam illi vnà cum Patriarcha & Constantino siue Constantio Imperatore filio eius egressi sunt, portantes ramos oliuarum & lampades, laudantes eum cum gratulatione & lacrymis. Accedens autè filius eius, accidit ad pedes eius, & cum amplexatus eum esset, infuderunt ambo lacrymis terram. Hoc autem populus inspecto, vniuersi Deo hymnos gratificos retulerunt: sicque demum suscepto Imperatore, urbem exultantes ingressi sunt.] hucusque ex Theophane in Annalibus. Addit verò hæc pauca Suidas:

XXVI.

Multis cum laudibus Constantinopoli susceptus est. In urbem duxit quatuor elephantres, quos in equestribus certaminibus in triumpho duxit.] At inter tot læta infauctum vnium non mediocrem mœrorem attulit, quod idem Suidas paucis his narrat: Hic Heraclius cum Sergio Patriarchæ maximam pecuniam & aurum & argentum & gemmas pretiosas mitteret, illa omnia submersa sunt.] Erant ista restituenda Ecclesiis illis, à quibus mutuo Heraclius acceperat. Verum pius Imperator noluit ex his vllum Ecclesiis læntire damnatum: nam idem Suidas paulò superius: Et quia, inquit, de opibus magnæ Ecclesiæ pecuniam sumpserat: constituit vt è fisco & ipsi Ecclesiæ & clero annua pecunia penderetur.]

DE PECV-
NIA ET
ALII RE-
BUS PRETI-
OSIS PERDI-
TIS.

XXVII.
Theopha-
hoc anno.

Actum præterea ab Heraclio per Theodorum fratrem suum apud nouum Regem Persarum Syroën, habent Annales, vt quæ hæcenus occupata fuerant à Persis Imperij Romani prouinciæ, Persis, qui in eis essent, recedentibus, liberæ esse sinerentur, vt prius. Cesserat enim Persis plena Syria superior & inferior, Palæstina scilicet, & quæ in ea ciuitates essent. Porro de rebus gestis Heraclij in bello Persico fidelioem quem sequeremur inuenimus nullum, nisi Theophanem, ex quo ea quæ dicta sunt, relata habentur in Annalibus. Scimus ab aliis aliqua nonnulla iisdem adiici fabulosa, quæ consultò præterisse maluimus.

XXVIII.

Caremus scriptis illis Georgij Pifidæ, quibus (vt auctor est Suidas) profecutus est historiam omnem de Heraclio Imperatore tam de bello Persico, quàm etiam de bello Abarico, soluta oratione, huius temporis auctor magni nominis, qui & his fermè diebus pulcherrimis Iambis aduersus Proclum philosophum hereticum scripsit Carmen, siue Mundi opificium, ad Sergium Constantinopolitanum Episcopum: ad cuius finem pro Heraclio Imperatore, post recensitas acceptas de Persis victorias, ita fundit ad Deum preces:

Miraculorum tu architecte maxime,
Qui ianuas summi tuo nutu ætheris
Quando opus est claudis, recludis has item
Quoties libet, sentusq; id esse commodum:
Nunc inferas expande præsens ianuas:
Valuas enim mundi incolarum dicimus
Hanc ciuitatem, quæ tua est munita ope.
Concede, vt imperium obtinet qui à te suum,
Mundi arbiter, qui subegit Persida,
Vel liberauit potius ipsam Persida,
Orbis fruatur ditione, Sol quem obit.
Ostende terram imitarier cæli globos,
Sol vnicus dominetur his vt in firmis.
Nam Persici qui visus est dominator soli,
Hunc Imperatorem orbis esse conuenit.
Fac ergo sudores laborum vt ipsius
Puri lauacri sint loco, æternæ & stola.
Timoris auge robur illi Numinis:
Insignia hinc tua auferet victoria,
Referens secundam ab hostibus victoriam,
Ignobiles vt igne vastans barbaros.] hucusque pro Heraclio preces: pro filiis autem ipsius istas mox subiicit:

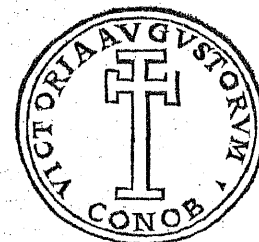
Fac stare virides surculos pro vinidis

Fæcun-

A

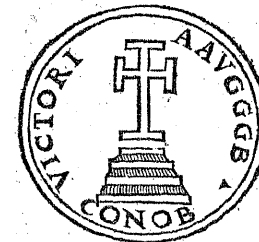
Fæcunditatis secularis fructibus:
Imagines fac patris vt sint optimi.
Nam sic eos robur tuebitur duplex.
Acutiores redde eorum cuspides
In barbaros ferocientes ensibus.
Intende mentes, quòt saluti consulant,
Et comprime omne robur aduersarium:
Expande & iisdem ianuas pacis sacras:
Superba cordis sensa magni deprime.

Hæc Patriarcha clamitat, &c.] hæcenus ex Georgio Pifida, cum tamquam ex vberissima messe pertenues spicas legimus. Sed quòd & imagines Imperatorum etiam eorum triumphos consueuerint exornare, pariterque vexilla victoricia ipsos reddere clariores: eadem ex antiquis nummis hic tibi spectanda proponimus, rudi licet (vt ferebat saculum) cusa Minerua, nimirum imagines Heracliorum patris & filij Imperatorum, & multiplicibus modis Cruces triumphales expressas.

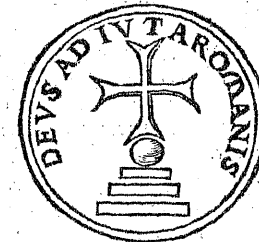
a Num. an-
rem Laliij
Pasqual.

C

b Num. an-
rem Laliij
Pasqual.

D

c Num. ar-
gent. Laliij
Pasqual.

E

At sicut in Oriente ex acceptis Crucis virtute victoriis Christiana religio fuit hoc anno mirificè illustrata, ita & in Occidentalibus Ecclesiæ extrema parte, in Britannia inquam ipsa, hoc eodè anno fuit eadem propagata, cum Eduinus Rex, abdicata iam idololatria, fidem Christianam professus, hoc ipso anno Paschali tempore sacro baptismate initiatus est, eiusque exemplo Anglorum infinita propemodum multitudo Christianam fidem amplexata fuit. Quomodo verò ista se habuerint, Bedam narrantem audiamus, qui hæc ait: Igitur accepit Rex Eduinus cum cunctis gentis suæ nobilibus ac plebe per plurima fidem & lauacrum sanctæ regenerationis, anno regni sui vndecimo, qui est annus Dominicæ incarnationis sexcentisimuseptimus, ab aduentu verò Anglorum in Britanniam annus circiter centesimus octogesimo. Baptizatus est autem Eboraci die sancto Paschæ, pridie Iduum Aprilium, in ecclesia S. Petri Apostoli, quam ibidem ipse de ligno, Annal. Eccl. Tom. 8. Bb 2 gno,

d Bedæ de
gestis Angl.
lib. 2. c. 14.
EDVINVS
REX BAPTIZATVS.

agno, cum catechizaretur, atque ad percipiendum baptismum imbueretur, citato opere con-

XXX. PLVRIMO RVM CON- VERSIO AD FIDEM.

Paulinus autem ex eo tempore sex annis continuis, id est, usque ad finem Imperij Re-

XXXI. ANGLI PRO- VINCIAE DEIORVM CONVERSI.

Hac quidem in provincia Berniciorum: sed & in provincia Deiorum, ubi sapienter ma-

XXXII. Beda lib. 2. cap. 15.

REDVALDI REGIS CON- VERSIO ET LAPSVS.

Tantum autem (ut fertur) deuotionem Eduinus erga cultum veritatis habuit, ut

XXXIII.

Erat autem praefatus Rex Redualdus natu nobilis, quamlibet actu ignobilis, filius Tytili,

A cum septemdecim annos eidem prouincia Pontificali regimine praefuisset, ibidem in pace

Prædicabat autem Paulinus verbum etiam prouinciae Lindisi, quae est prima ad meri-

XXXIV. Beda lib. 2. cap. 16. PROPAGATIO FIDEI AD EXTERRI- NOS AN- GLOS.

Tanta autem eo tempore pax in Britannia, quoquoersum imperium Regis Eduini

XXXV. PAX IN ANGLIA.

Table with 3 columns: IESV CHRISTI ANNVS 628, HONORII PAP. ANNVS 3, HERACLII IMP. ANNVS 19.

Annus sequitur Redemptoris vigesimo octauus post sexcentimum, Indictione pri-

HERACLIVS IEROSOLY- MAMPEN- TIT.

Rediens Ierosolymam Heraclius, solempni celebritate suis humeris retulit sanctissi-

HERACLIVS IEROSOLY- MAMPEN- TIT.

CHRISTI
628.

HONORII PAP.
3.

HERACLII IMP.
19.

rent: Zacharias Ierosolymorum Antistes: Vide, inquit, Imperator, ne isto triumphali ornatu parum Iesu Christi paupertatem & humilitatem imitere. Tunc Heraclius abiecto amplissimo vestitu, detractisque calceis, & plebeio amictu indutus, reliquum viae facile confecit, & in eodem Caluariae loco Crucem statuit, unde fuerat à Persis transportata. Itaque decretum est, vt quorannis Exaltationis Crucis memoria celebraretur, quòd ibidem fuerit reposita ab Heraclio, vbi Saluatori primum fuerat constituta.] est ea Dies decimaquarta Septembris. Ceterum etsi eadem solemnitas aequè Græcis atque Latinis celebris est: tamen dicta die Septembris celebrant illi Exaltationis nomine Inventionem ipsam; Latini verò Inventionem colunt mense Maio, dicta autem die Septembris memoriam restitutionis eius ex Perfide Ierosolymam, quam quidem solemnitatem nominant Exaltationem. Diximus de his pluribus in Notis ad Romanum Martyrologium. Quòd autem sub Zacharia Episcopo id factum tradunt: sub Modesto potius accidisse, Suidas affirmat.

FESTVM EX-
ALTATIO-
NIS S. CRV-
CIS.

III.
HERACLIVS
IN SYRIAM
SUPERIO-
REM PERE-
GRINAVS.

COLLA-
PSVM PER
SARVMIM
PERIVM.

IV.
LEGATIO-
NES AD HE-
RACLIVM.
Theoph. an.
22. Heraclij.
Aimoin.
lib. 4. c. 21.

V.
HERACLIVS
SVO MA-
GNO DAM-
NO SE SA-
CRIS IM-
MISCE-
DOGMATI-
BVS.

VI.

Postquam autem Heraclius Ierosolymis Deo iusta perfoluit, est peregrinatus in Orientem; peragransq; Syriam superiorè, Edeffæ ecclesias collatas (vt vidimus) Nestorianis, illis pulsas, Catholicis tradidit. Vbi autem Hierapoli esset in Phrygia, contigit Syroën Persarum Regem recens creatum, cum ageret suæ electionis annum vnum, diem obiisse, percussum à Sarbara duce, siue Adefer, qui & ipse occisus est mense septimo, substitutusq; in locum eius Barrazas, qui cum item menses septem regnum tenuisset, eum Persæ necarunt, & regnum filio Chosrois Barahani dicto tradiderunt, qui totidem mensibus regnasse dicitur, & successorem habuisse Hormisdam; quo à Sarracenis pulso, delatū esse regnum ad Arabes. Sic igitur prapotens formidandum Romanis, collapsum penitus & desolatū est regnum Persarum. Ita planè iusta Dei sententia, vbi semel coepit Chosroës contra religionem Christianam insanire, & Cruci Dominicæ dominari velle, vnà ipse cum successoribus perit, extincto penitus Persarum regno.

Porro cum nomen Heraclij ob ingentes res fortiter in bello gestas toto orbe terrarum celeberrimum redditum esset, ad ipsum externi Reges tam ab Oriente quàm ab Occidente legationes cum muneribus decreuere. Præstitit id inter alios ex Oriente (vt ex Theophane a Annales produunt) Rex Indorum, qui eidem gratulaturus ob Persas penitus debellatos, legatos misit cum margaritis & lapidibus pretiosis. Ex Occidentalibus verò partibus hoc idem fecisse Dagobertum Clotharij filium constat, & functio- que ea legatione Seruatium atque Paternum, qui & pacem ab Imperatore petitam ad Regem, à quo missi fuerant, in Gallias retulere. Sed quæ tam læta sint funestissima subsecuta, aggredimur enarrare.

Dum enim otiosus Edeffæ Heraclius Imperator degeret, oblitus se esse militem atque hominem laicum, magno suo damno, velut si Episcopus esset, disputare coepit de dogmatibus Ecclesiasticis. Sergius enim Constantinopolitanus Episcopus in epistola ad Honorium Papam hæc inter alia habet: Nuper piissimus & à Deo coronatus dominus noster apud Edeffam demorans ciuitatem, pios ad nos apices fecit, præcipientes, vt paterna illa testimonia desloremus, quæ continentur in libro dogmatico (sicut dictum est) facto à sanctæ memoriæ Menna ad sanctissimum Vigilium de vna operatione & vna voluntate, & sic à Deo instructæ eius serenitati dirigere deberemus: quod & ad effectum perduximus. Nos autem quæ dudum mota sunt, memoria retinentes, & tumultum qui ex huiusmodi motione coepit, scientes, suggestimus eius piissimæ serenitati per mediocrem nostram suggestionem & scripta ad Sacellarium Imperialem consequenter huius capituli subtilitatem, &c.] Sic planè accidit, vt felicissimus Heraclius nactus infelicissimū præceptorem, prauam ab eo doctrinam acceperit, de qua inferius sæpius suis locis dicendum erit.

Quòd enim totus fermè Oriens diuersis scateret hæreticis, potissimum verò Eutychnis, & iis qui ex eis prouenerant, variis nominibus nuncupatis, insuper & Nestorianis etiam vniuersam planè Syriam occupantibus, itemque Apollinaristis, quorum haud numerus erat exiguus: diuinum quoddam visum est improbis Eutychnis inuentum, si dogma assereretur, in quod omnes nominati hæretici pariter conuenirent, sicque pax sanciretur, dum scilicet vnica tantum affirmaretur esse in Christo voluntas. In id quidem conuenisse Apollinaristas, certum est, qui loco animæ vel intellectus Verbum in Christo ponerent: Nestorianos pariter in eadem de vna voluntate sententiam confensisse, qui posuerunt vnionem Dei & hominis secundum solum effectum & voluntatem:

Euty-

CHRISTI
628.

HONORII PAP.
3.

HERACLII IMP.
19.

A Eutychnianos verò liquet fuisse peculiare huius blasphemiae assertores, cum vnã dumtaxat in Christo naturam assererent. Id quidem ex antiquioribus huius temporis scriptoribus testatur S. Maximus in disputatione cum Pyrrho Monothelita, & ex recentioribus sanctus Thomas affirmat. Vana igitur spe illa deceptus putatur Heraclius in vnã sententiam omnes hæreticos coniungendi, vt eiusmodi de vna in Christo voluntate assertioni faueret, & sic colore pacis summum in Ecclesiam bellum inferret; prout quæ sunt dicenda inferius, demonstrabunt. Ita quidem ab hæreticis Orthodoxos sæpè deceptos fuisse liquet, vt prætextu pacis notam inurerent Catholicæ veritati.

Thom. 3. p.
q. 18. ar. 1.

IESV CHRISTI

HONORII PAP.

HERACLII IMP.

ANNVS

ANNVS

ANNVS

629.

4.

20.

B

Q Vi sequitur sexcentessimus vndetrigesimus Redemptoris annus, Indictione secunda, idem vicennialibus Imperatoris Heraclij illustratur, sed ex eiusdem Heraclij rebus perperam gestis quisque prudens potius eum dixerit densa caligine obscuratum: siquidem hoc anno Monothelitarum hæresis ita dicta, collecta verò ex Eutychnianis, magis magisque inualefcere coepit fauore Imperatoris, magno damno totius Orientalis Imperij, quod in hunc vsque annum ad summum fastigium sublimatum, decrefcere coepit & minui, penitusque prostreri, dum ipsum diuina vindicta magna ex parte in manus traditur barbarorum.

I.

IMPERIVM
ROMANVM
LAESA RE-
LIGIONE
DECRESCIT

C Amplissimis tunc planè notis perspicuè cunctis rem considerantibus declaratum fuit, quibus auxiliis fulciatur Imperium, vt vindicetur à barbaris, & illis omnibus dominetur, quibusve ex causis minuatur, & in nihilum redigatur, Religio siquidem sanctæ pieque culta custos est, vindexque, auctrix & propagatrix Imperij: contra verò ex læsa religione, & fide Catholica hæresibus lancinata, prauisque moribus labefactata, vt lædatur, atteratur, prorsusque destruat Imperium, effici consuevit. Quod sicut pluribus exemplis in Iustiniano superiori tomo est demonstratum, ita in Heraclio modò redditur omnibus quàm euidentissimè manifestum. Quousque enim idem Heraclius cultor fuit & custos Catholica pietatis, Deum expertus est Romani Imperij fidem & defensorem, hostiumque fortissimorum expugnatorem. Vbi verò à Catholica fide deflexit, & ipse cessit pariter ab eo Deus, in eius vindictam hostibus hærens. Cum tamè haud inficias eamus, occulto Dei iudicio interdum bonos referre mala, deteriores verò rebus prosperis abundare. Quomodo verò adeò luctuosa contigerint, anno superiori dici coepta, hoc & sequentibus annis singulis inferius dicturi sumus: modò autem totius tragœdiæ satis sit pandisse originem, quam & reddere ex Theophane in promptu est, necnon ex Cedreno & aliis, ex quibus hæc accipe:

I II

Anno vigesimo Imperij Heraclij Hormisda regnat in Persis. Cum autem esset Heraclius apud Hierapolim, venit ad eum Athanasius Patriarcha Iacobitarum, vir acris & nequam ingenij, Syrorum inditas versutias possidens: & moto de fide ad Imperatorem sermone, repromisit ei Heraclius, si Chalcedonensem Synodum suscepisset, Patriarcham illum Antiochiæ se fore facturum.] Commendatione quidem digna Heraclij recta erga Catholicam fidem intentio, sed dum putat imprudens se fidei rectè consulere, perdit eam, & seque ipsum in erroris foueam dat præcipitem.

I I I

Sed attende, quæso, lector, unde fluere incipiat stilla, ex qua diluuium Orientem obruens emanauit. Damnum hominem Eutychnianum aduersarium Chalcedonensis fidei legibus prædecessorum Imperatorum, eundemque aliis dignum supplicii, quòd in priorum se ducem fecisset, surripissetque vt sacrilegus Patriarchæ nomen, pluribus dignè poenis afficiendum, eundem hunc ipsum ad colloquium curiosè & libenter magno suo damno Imperator admittit, prohibente Apostolo, eiusmodi sceleratis nec breuem quidem salutationem, Aue scilicet, impertiendam, ipso dicente: Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non asserit, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi Aue, communicat operibus eius malignis.] Hinc quidem omne prouenisse malum principibus Christianis, Constantio, Valenti, Theodosio Iuniori, Iustiniano, ac demum Heraclio, ipsa declararunt euenta.

I V.
ORIGOMA-
LORVM
OMNIVM.

2. Ioan. 10

Bb

Iu

CHRISTI 629. HONORII PAP. 4. HERACLII IMP. 20.

V. In rebus gestis sancti Maximi Abbatis & Martyris præcipui oppugnatoris hæresis Monothelitarum, cuius causa & martyrium subiit, eadem de Athanasio perditissimo impostore narrantur, & de Heraclio, cuius siue simplicitatem, siue mentis leuitatem condemnat, dum putans se illum ad Catholicam fidem posse perducere, ipsius inuentus est esse captiuus, triplici funiculo vinctus, Athanasij, Cyri, & Sergij, dum quæ illi de vnica voluntate Athanasius verbis dolosis, quasi Orthodoxus esset, instillat, eadem postea propinquit eius collega Cyrus Episcopus Alexandrinus, eademque Sergius & ipse iisdem vinculis irretitus. Principia autem ista minimè cauens Heraclius, magnorum malorum extitit sibi auctor, nam audi consilium Athanasij.

VI. Vbi impius amplissimam adeo ab Imperatore pollicitationem factam audiuit, nempe potiturum se Patriarchatu Antiocheno, sicque fore vt Orientalibus omnibus dominaretur Ecclesijs & Orthodoxis, ac pro arbitrio dimouere posset Catholicos professores Præsides Ecclesiarum: nihil cunctatus, se facturum spondet, quod ab eo exigebat promissio Imperatoris. Statuit igitur animo, vt simulatè ad breue temporis spatium se exhiberet fidei Catholicæ assertorem. Rarum quidem reperitur exemplum, vt quis pollicitationibus illectus, in Catholicam receptus Ecclesiam, in ea sincerè permanserit: quod & ostendit S. Hieronymus, dum inuehitur in Ioannem Ierosolymitanum Episcopum ex Macedoniano Catholicum redditum, sed emptum pretio Episcopatus. Pergit verò auctor:

VII. At ille, Athanasius scilicet, simulatè suscepit Synodum, confitens duas in Christo naturas. Interrogauit autem Imperatorem de operatione & voluntatibus, qualiter has in Christo oporteret dicere duplas, an simplas. Tunc Imperator voce nouitatis confertatus, scribit Sergio Constantinopoleos Episcopo: aduocat etiam Cyrum Phasidis Episcopum, & hoc interrogato, reperit eum consentientem Sergio in vnam voluntatem & vnam operationem. Sergius enim, utpote Syrus genere ac parentibus Iacobitis existens, vnam naturalem voluntatem & vnam operationem in Christo rescripsit, atque confessus est. Vtque in hanc diem Catholicum se esse, idem Sergius professus fuit, ab omnibusque vt Catholicus habitus & auditus: vbi verò modò Imperatorem vidit ancipitem, in errorem ipse seductus seduxit etiam Heraclium, sicque eandem hæresim poculo aureo propinquit Imperatori. nam idem subdit:

VIII. Ast Imperator vtriusque acquiescens consilio, reperit & Athanasium eis consentientem: nouerat enim, quia ibi vna operatio reperitur, vbi & vna natura cognoscitur. Ita Athanasius Eutychanus. Verùm quòd dicit auctor, esse repertum Cyrum consentientem Sergio: ita quidem foris apparebat, eo quòd tentatus Cyrus litteris Imperatoris, consulit Sergium, à quo ductus est in errorem. Sed simulatè callidus homo agebat, dum (vt primo ingressu facere solent hæretici) sic dubitare se simulat, vt in dubitationem primum alios coniciat, sicque altero pede dimotos, vno postea icu facile in terram prosternat. Sed audi epistolam eiusdem Cyri tunc ad Sergium scriptam, recitatam verò in Actione decimatertia Sextæ Synodi, sed durè admodum Latinitate donatam, his verbis:

IX. Deo honorabili meo domino benigno principi pastorum, patri patrum, vniuersali Patriarchæ Sergio, à Cyro humili vestro.

Prompto me existente, præsentem suggestionem porrigere Deo honorabili domino meo, diuersæ mihi subibant cogitationes, & in duabus sententiis animum particbar: Putas ne, inquam, docenti consentiam: Altiora te ne quaeris, & portiora te ne scrutatus fueris? Et claustra labijs imponens, silere studebam. Aut auscultem ne eum, qui dicit: Quærens quære, & apud me mane? Deinde in hoc me ipsum sufficienter examinans, etiam scribendi sumebam fiduciam, cum ter beatitudinis vestræ à Deo inspiratam doctrinam in mentem recipere satisfactus, quòd vnum è duobus, siue vtrumque ex hoc mihi conquiretur. Aut enim, inquam, suscipiar, aut per omnia emendabor in his quæ suggeruntur, si non ita se habent.

X. Dum dignus fuisset effectus Deo honorabilis piissimi vestigijs à Deo confirmati nostri domini, Imperatoris scilicet, simulque & Deo imitabilem eius condescensionem indeptus, fiduciam capiebam diuinam iussionem eius serenitatis relegendi, quæ ad Arcadium sanctissimum Archiepiscopum Cyri contra Paulum Primatem Episcoporum minimè Deo decenter constructa est. Cuius laudabilis ac Deo amabilis verè est omnis quidem intentus, pia & immaculatam nostræ fidei rectitudinem allegans, duas autem operationes

HERACLIVS LEVIS CORDE.

ATHANASIO SIMVLAT SE CATHOLICVM.

HERACLIVS CONSVLIT SERGIVM.

CYRVS SVBDOLE CONSVLIT SERGIVM.

CYRI EPISTOLA AD SERGIVM.

gestus.

LATENS FRAVS HAERETICORVM.

A

B

C

D

E

in

CHRISTI 629. HONORII PAP. 4. HERACLII IMP. 20.

A in Domino nostro Iesu Christo post vnitionem Deitatis prohibet. Eam inueniens abnuebam, & proferre tentabam honoratissimam Leonis epistolam, duas operationes cum alterutrius scilicet communionem, quemadmodum docet sanctissimus dominus meus, proclamantem. Ex hoc ergo deinceps vobis orto sermone, venerandam suggestionem à Deo inseparabilium vestrorum ad relegendam iubebar suscipere; quæ dicebatur & putabatur præfate piæ iussionis esse rescriptum: mentionem enim faciebat illius Pauli, qui & Sauli. Seueriani videlicet hæretici, qui (vt dictum est) in Armenia conuenit Heraclium Imperatorem in expeditione aduersus Persas degentem. Sed pergat Cyrus:

Opportunè ergo nunc silentium gerere, & nequaquam contradicere perstruebar: verùm ad eruditam à Deo doctrinam confugere didici, venerabiles eius syllabas postulans promereri, liquidius declarantes qualiter duas operationes post vnitionem dicere recufantes, in vna, id est, singulari operatione in omnibus diuinis elogijs possumus concludere tam quòd passibile, quàm quòd impassibile ipsius ineffabilis dispensationis Saluatoris nostri Iesu Christi, quatenus à Deo illustrata eruditione Deo instructorum vestrorum illuminata imperitia nostra, forsitan vel in hoc imitabitur pinguis simam atque fertilem terram, feminatamque verbi gratiam libenter suscipiens, ad fecunditatem saluum perducet. Deo acceptas denique sui orationes solitè ministrare, tam meæ paruitati, quàm iis qui mecum sunt, benignus meus dominus dignetur. Et subscriptio. Cyrus humilis exorans pro honoratissima vita Deo honorabilis domini mei suggesti. Hucusque Cyri epistola, quæ Sergium malè consultum in dubitationem primum inducens, ad ruinam illi viam aperuit.

Ex his puto intellexisti lapsum Heraclij, qui dum in Paulum Seuerianum hæreticum agit, seipsum in eam hæresim coniecisse declarauit, quas duas in Christo voluntates & operationes negauit esse dicendas. Suo semper damno se immiscuisse Principes in dogmatibus decernendis, plurimis superius est declaratum exemplis: quòd maximè in Heraclio perspicuum demonstratur, qui studens parti alteri, quasi veritatem defendens, pænè nesciens, in profundum labitur hæresis, qua infelix præclarè partam tot victoriæ gloriam obscurauit, vt quæ inferius suis dicentur locis apertissime declarabunt. Satis Principi ad salutem, vt obortas de fide quæstiones deferat ad primam sedem, à qua controuersia dirimantur, cuius arbitrio (si causa exigat) & vniuersale Concilium congregetur; atque interim ipse nulli se implicans nouitati, affectu liber, quid ab Ecclesia decernatur, expectet, vt sequatur.

DIESV CHRISTI ANNVS 630. HONORII PAP. ANNVS 5. HERACLII IMP. ANNVS 21.

Annus sequitur Redemptoris sexcentessimus atque trigessimus, Indictione tertia, quo defunctus ponitur in Annalibus pseudopropheta Mahomedus, siue Mahometes, siue Mahometus vel Mahomat, à quo improba secta Mahometanorum oborta est. Monstrum tantum peperit & enutriuit Oriens, cuius deformitati monstra cedere necesse sit omnia, quæ siue Danieli; siue Ioanni Euangelistæ diuinitus demonstrata feruntur ad aliquod grande malum significandum. Præcursorem quidem Antichristi hunc omnium scelestissimum extitisse, Ioannes Damascenus existimauit. Vnde autem ei obuenerit vt propheta à suis creditus sit, citati Annales ita declarant: Apud Homeritas hunc, siue in Arabia felice, Hali parente Ismaëlitæ genitum, camelariamque exercuisse artem, pauperemque hominem suam operam mercede locasse tradunt, inhæsisseque seruitio cuiusdam potenti viduæ, quæ nomine Tadiga dicta erat, eiusque pascendos suscepisse camelos: & cum vaser esset ingenio, insinuans se dominæ gratiæ, effecit vt eandem coniungeret sibi vxorem. Profectus verò in Palæstinam, ibi versatus cum Iudejs & Christianis, ab eisdem aliquid est conatus addicere: mentemque vanam prutigo cum exargitaret honoris, ex occasione benè accepta nundinationem quamdam exercuit, ex qua nomen fuit prophætæ adeptus.

Cum enim & à demone exagitaretur, & comitiali morbo laboraret: vxorem suam, quæ grauem ex eo capiebat dolorem, quòd nobilis ipsa egeno homini & vexationibus

* perhibet.

XI.

CYRVS DVM SERGIVM CONSVLIT, VENENVM SPARGIT.

XII.

NON IMMISCERANT SE DOGMATIBVS SPRES.

I.

DEBITV MAHOMETIS.

Damasc. de hæres. in fin. Theophrast.

hoc nano Heraclij Imp.

* xadiga, vel tadiga.

MAHOMETIS ORIGO ATQVE PROGRESSVS.

XI.

obno.

obnoxio nupiffet, ita demulfit, quod diceret, ad confpectum Angeli Gabrielis fibi apparetis concidere. Erat amicus ei mulieri monachus quidam, qui ob falſam fidem ibi relegatus vivebat. Huic mulier totam rem aperit, Angeli etiam nomine propalato. Is autem monachus vti opinionem eam prorfus in animo mulieri confirmaret, verum Mahometum prophetam dicere ait: eum enim angelum ad quemuis vatem mitti. Mulier verbis impoſtoris illius monachi fidem habens, aliis ſuis gentilibus mulieribus fabulam enarrauit, ab iis porro ad viros alios ea dimanauit. Vbi verò ſemel innotuiſſe ſciſſet & creditum ſe eſſe prophetam, ſibi ipſi per imaginem quaedam effinxit, eademque vt diuinitus accepta curioſo atque ſimplici populo facile perſuaſit, ac volumen vanis figmentis plenum conſcripſit, quod è caelo ſurſum acceptum effinxit, ſuiſque tradidit ſectatoribus obſeruandum: ſicque factum eſt, vt ita error vanè conceptus, non miraculorum virtute, ſed vi armorum magis magisque apud poſteros atque etiam exteros inualeſceret.

III.

Quod autem ad ſeductorem monachum ſpectat: ex fragmento hiſtorico Anaſtaſij Bibliothecarij, vbi de monacho iſto agit, quiſnam ille fuerit, declaratur hiſ verbis: Cum teſtimonium ei, *Mahometo ſcilicet*, daret quidam pseudomonachus Arianus, qui ob malam fidem Conſtantinopoli è monaſterio Calliſtrati exterminatus erat cum turpitudine ſub Imperio Heraclij, iſte ſceleſtus nebulo ſeductiſt am & reliquas mulieres huiuſmodi verbis: Venit, inquit, ille à viſione quadam Angeli, qui dicitur Gabriel, & non ferens id ſpectaculum, concidit.] & paulo poſt: Cum diebus illis Imperator Heraclius cum victoria à Perſarum bello reuertetur, & per Æthiſum tranſiturus eſſet: obuiam ei iuit ille Deo exoſus Mahomet, ferens ei victoriales laudes, ſicut ipſum docuerat ſceleſtus ille pseudomonachus, petitaque ab eo terra, quæ pecoribus ſuis alendis ſufficeret, petitionis compos factus eſt.] hæc ibi.

IV. DE SECTA MAHOMETIS NEFANDI.

Sed quomodo error acceperit augmentum; iidem qui ſuprà Annales declarant, nimirum quod primùm ad eum accurrerunt Iudæi exiſtimantes ipſum eſſe quem expectarent Meſſiam; decemque ex eis ipſum ſectabantur; quod eum circumciſionem amplecti ſciuiſſent: verùm cum eundem immunda comedere cognouiſſent, nempe cameli carnem, è ſententia reſeſſere, ſed non ceſſarunt commouere eum in Chriſtianos. Excogitauit autem ad ſectam propagandam verſutus nebulo illecebras ex voluptatibus carnalibus comparatas, ſeminarum multitudinem ſuis concedens in hac vita, & in futura iuſdem conſitum paradifum, in quo ipſis omnia ad cibum & potum lautè abundeque ſuppeterent, & ad coitum pariter adfore pulcherrimarum multitudinem ſeminarum; hiſ verò potiſſimum potituros fore, qui vel hoſtem occiderent, vel occiderentur ab hoſtibus: iſta ſatis aſtute proponens, quò ſuos in bello fortes efficeret.

QVÆ DE CHRISTO CONFINXIT.

V.

Vt igitur populos omnes alliceret, ex cunctis fernè aliqua miſcuit, nempe ex Iudæis circumciſionem, Dei vnus cultum, abſtinentiam à carne ſuilla, ex Chriſtianiſ Chriſti nomen, ita tamen, vt eum ſicuti Ariani, ſiue Neſtoriani, coleret. Rurſum verò vt omnes facces eiectas ad ſectam alliceret ac ſibi coniungeret, ex Manichæis etiam de Chriſto illud accepit, vt nequaquam Cruci affixum Chriſtum diceret, ſed vmbra Chriſti, Crucem penitus abominatus. De eodem Chriſto inſuper blaſphemus iſta conſinxit, quæ hiſ verbis recitat Damascenus: ait enim: Chriſtum autem dicit Verbum eſſe Dei & eius Filium, ſed creatum atque ſeruum, eumque fatetur ex Maria ſine ſemine generatum. Ait enim, Verbum ac Spiritum Dei, cum in Mariam introiſſet, genuiſſe filium qui Dei propheta & ſeruus eſt. Iudæos autem contra legem eum in Crucem agere voluiſſe, & cum eum tenuiſſent, eius quidem vmbra egiſſe in Crucem, Chriſtum autem nec in Crucem actum fuiſſe, nec mortuum; Deum enim ad ſe tranſtuliffe in cælum, quod ei eſſet chariſſimus. Hoc etiam com memorat, Chriſtum, cum in cælum perueniſſet, à Deo interrogatum fuiſſe, an Dei filium ſe eſſe dixiſſet. Eumque facit hoc modo respondentem: In me, Domine, ſis placato animo: ſcis hanc meam orationem non fuiſſe, meque tuam non ſtidiſſe ſeruitutem. Homines ſunt iſti, qui contra leges hoc me dixiſſe arguerunt, falſoque me circumuenerunt crimine, & vehementer errarunt. Tum Deum hæc vult ei reſpondiſſe: Scio hanc tuam non fuiſſe orationem. Aliaque multa monſtri familia in eo narrat commentario, quæ ridicula ſunt.] hæc Damascenus, qui paucis (nec enim multis indigent) quæ ab impoſtore tanto ſunt dicta, conſutat.

IV.

Ad hæc præterea alias circulator adiecit ineptias, nempe ſibi vt veritatis cultori fideli tradendas claues paradifii in die iudicij. Fatum inſuper aſſeruit, & ſiue ad bonum ſiue ad malum

A ad malum homines deſtinari. Cultum præterea aſtri, quod Cubar dicunt, nempe Luciferi, ſiue Luna, commiſcuiffè tradunt, ne Gentiliæ ſuperſtitionis ſecta exors exiſteteret. Hanc autem de cultu Luciferi fuiſſe Sarracenorum antiquam ſuperſtitionem, teſtatur S. Hieronymus in Hilarione. Iſta itaque & alia pudenda conſarciens, ad omnium conſervationem vaſrum illud excogitauit: quod enim ſatis intelligeret, cuncta quæ miſcuiffet, per facile ſoluenda atque deſtruenda fore, ſi ad exactæ diſquiſitionis reuocarentur examen: de traditis à ſe inſtitutis vetuit diſputari. Sicque miſeros quos decipiebat, coniecit in foueam, eoſdemque ne inde emergerent, excæcauit. Quid plura: de eodem impoſtore centum & tredecim fabellas ex Euodio monacho Euthymius in ſua Panoplia recenſet, quas ſingulas tibi relinquimus conſulendas. Hiſ igitur commentis & impoſtoris circulator iſte nefandus paulatim conciliauit ſibi Arabum regnum, in quo vbi exegiſſet annos nouem,

QVÆ CŌSERVAVIT FALSITAS IMPOSTOR.

B deſunctus eſt. De cuius ſepulchro & peregrinatione ad illud aſſidua Laonicus agit pluribus, vbi de ritibus cultuque ſuperſtitionis huius ſcribit in hæc verba:

Laonic. lib. 3. de rebus Turcicis.

Deſunctus eſt, inquit, in loco quodam, cui nomen eſt Mecha. Milites, regionis que incolæ exequias duxerunt, & grauitè eum luxere. Quotannis in eius honorem ſacra faciunt Arabes: heroa etenim quemdam eum eſſe putant, eundemque virum ſanctum à Deo ordinatum, vt ipſis leges ferret, quem in dandis legibus non tyrannum, ſed virum quemdam æquitatis vel in primis amantem iudicant.] Et paulo poſt, cum agit de Homure eius diſcipulo & ſucceſſore: Sepulchrum quoque in honorem Mahometis adornans, ibi manebat. Sacra quoque magna quotannis in honorem eius fieri procurauit. Perſuaſit aliis plurimis, vt Mahometen adorent. Eos quoque iuſtos fieri aſſerebat, qui ipſius ſepulchrum inuiſerent. Etiam hodie non pauci ex Aſia, Libya, Europaque Mahometis ſepulchrum adeunt, putantes ſe hinc maximam colligere religionem, & probiores fidei.

VII. DE MAHOMETIS IMPOSTORIS SEPULCHRO

C Quidam ex ipſis iſtam peregrinationem ingrediuntur, quidam argentum numerant iis qui pro ipſis peregrinationem ſuſcipiunt. Via autem quæ ad ſepulchrum ducit, eſt aſperſima & diſſicillima. Eundem eſt enim per arenam non citra camelorum alimenta portantium opem: nec etiam aqua, qua vtantur, ad manum prompta eſt ſufficiens omnino. In hunc igitur modum neceſſaria præparantes, camelos conſcendunt, vtentes ſignis quæ viam demonſtrent magnetis demonſtrationibus. Colligentes igitur ab Septentrionali plaga, qua orbis parte eundem ſit, eò viam coniectantes pergunt. Vbi autem acceſſerint loca vbi aquarum ſcaturigines ſunt, aquantes inde abeunt, tranſitaque arena, intra quadraginta dies ad Mahometis corpus perueniunt. Sepulchrum eius compertum habeo extractum eſſe ex lapidibus pretioſiſſimis, & ſublime pendere in medio templo.]

D hæc Laonicus.

Porro omnes mirari non deſinunt, cum nulla vnquam ſecta fuerit alia, quæ plures fortes in vnum collegerit, & quæ minus firmitate ſubſiſtat, quàm hæc, quæ ab omnibus qui de ea egerunt, ſiue veteres, ſiue recentiores, riſu ſibilisque inſectanda proponitur potius, quàm conſutatione digna fuerit exiſtimata: tamen ad mille iam annos hæctenus maioribus in dies augmentis ſit propagata, non miraculis quidem vel virtutibus, ſed armorum potentia dumtaxat & voluptatum illecebris, id quidem Deo occulto iudicio permittente. Ceterum eandem ſectam ſemper tum à Latinis, tum Græcis, pluribus conſutatam inuenies, miraculisque plurimis (de quibus inferius ſuis locis agendum) erroris eſſe conuiſtam, eum Deus per miracula fidem certam faciens, ſuos in errorem duci non ſuerit, ſed mille ſignis voluerit, ſingulis planè ſæculis, falſitatem eius aperta luce monſtrari.

VIII. ARMORVM POTENTIA PROPAGATAVRROR.

E Succēſſiſſe Mahometo Eububezer, citati antè Annales tradunt, tenuiſſeque principatū annos tres, vſque ſcilicet ad vigeſimumquartū annum Imperatoris Heraclij. Ne quid autem nos antiquitatis ſubtraxiſſe videamur: hinc ad poſtremum addimus, quæ de origine & obitu eiufdem pseudopropheta: à ſancto Eulogio martyre, qui ſequenti ſæculo claruit, in ſuo Apologetico narrantur ex codice Legerenſis cœnobij accepta; quæ tamen in iis quæ ad annorum numerum pertinent, eſſe deprauata noſcuntur. Reddamus hinc ſingula totidem verbis, quæ ſic ſe habent: Cum eſſem olim in Pampilonenſi oppido poſitus, & apud Legerenſe cœnobium commorarer, cunctaque volumina, quæ ibi erant, gratia dignoſcendi incomperta reuoluerem: ſubito in quadam parte cuiuſdam opuſculi hanc de nefando vate hiſtoriolam abſque auctoris nomine reperi:

IX.

Exortus eſt namque Mahomat hæreſiarches tempore Heraclij Imperatoris, anno Imperij eius ſeptimo, corrente Era 556. * In hoc tempore Iſidorus Hiſpalentis Epiſcopus in Catholico

X. * 654.

DE MAHOMETE EX S. EVLOGIO

Catholico dogmate claruit, & Sisebutus Toletum regale culmen obtinuit. Ecclesia beati Euphrasij apud Illiturgi urbem super tumulum eius aedificatur. Toletum quoque beatae Leocadiae aula miro opere, iubente praedicto Principe, culmine alto extenditur. Obtinuitque praedictus Mahomat nefandus propheta principatum annis decem; quibus expletis, mortuus est, & sepultus in inferno. Exordia vero eius fuerunt talia. Cum esset pupillus, factus est cuiusdam viduae subditus. Cumque in negotiis cupidus foenerator discurreret, coepit Christianorum conuentibus assidue interesse; & ut erat astutior, tenebrae filius coepit nonnullas collationes Christianorum memoriae commendare, & inter suos brutos Arabes cunctis sapientior esse. Libidinis vero suae succensus fomite, cum patrona sua iure barbarico in ira congressus est. Moxque erroris spiritus in speciem vulturis ei apprensus, os aurei sibi ostendens, Angelum Gabrielem esse se dixit, & ut propheta appareret, imperavit.

XI.

Cumque repletus esset tumore superbiae, coepit inaudita brutis animalibus praedicare, & quasi ratione quadam, ut ab idolorum cultu recederent, & Deum incorporeum in caelis adorarent, insinuauit. Arma sibi credentibus assumere iubet, & quasi nouo fidei zelo, ut aduersarios gladio trucidarent, instituit. Occulto quoque Deus iudicio (qui olim per Prophetam dixerat: Ecce ego suscitabo super vos Chaldaeos, gentem amaram & velocem, ambulantem super latitudinem terrae, ut possideat tabernacula non sua: cuius equi velocius lupis vespertinis, & facies eorum ut ventus vrens, ad arguendos fideles, & terram in solitudinem redigendam) nocere eos permisit. Primum namque fratrem Imperatoris, qui illius terrae ditionem tenebat, interimunt, & ouantes de triumpho victoriae, gloriosi effecti, apud Damascum Syriae urbem regni principium fundauerunt. Psalmos denique idem pseudopropheta in ore insensibilium animalium composuit, vitulae scilicet rubrae memoriam faciens. Araneae quoque muscipulae ad capiendas muscas historiam texuit. Vpupa praeterea & ranarum cantus quosdam composuit: ut foetor vnius ex eius ore eructaret, garrulitas vero alterius in eius labiis non desineret.

XII. MAHOMETISTURPI INCONTINENTIA

Alios quoque ad condimentum sui erroris in honorem Ioseph, Zachariae, siue etiam genitricis Domini Mariae stylo suo digessit. Cumque in tanto vaticinij sui errore duraret, uxorem vicini sui nomine Zeid concupiuit, & suae libidini subiugauit. Quod scelus maritus eius sentiens, exhorruit, eamque prophetae suo, cui contradicere non valebat, permisit. Ille vero quasi ex voce Dominica in lege sua illud annotauit, dicens: Cumque mulier illa displicuisset in oculis Zeid, & eam repudiasset, sociauimus eam prophetae nostro in coniugium: quod ceteris in exemplum, & posteris fidelibus id agere cupientibus, non sit in peccatum. Post cuius tanti sceleris factum mors animae & corporis illius simul appropinquauit. At ille interitum sibi imminere praesentens, quia propria virtute se resurrectionum nullo modo sciebat, per Angelum Gabrielem, qui ei in specie vulturis apparere, ut ipse aiebat, solitus erat, resuscitaturum se tertia die praedixit.

XIII.

Cumque animam inferis tradidisset, solliciti de miraculo, quod eis pollicitus fuerat, ardua vigilia cadaver eius custodire iusserunt. Quem cum tertia die foetentem vidissent, & resurgentem nullo modo cernerent; Angelos idem non adesse dixerunt, quia praesentia suorum terrentur. Inuento igitur salubri (ut putabant) consilio, priuarum custodiae cadaver eius reliquerunt: statimque vice Angelica ad eius foetorem canes ingressi, latus eius deforauerunt. Quod reperientes factum, residuum cadaveris eius humo dederunt; & ob eius vindicandam iniuriam, annis singulis canes occidere decreuerunt: ut merito cum eo habeant illi participium, qui pro eo dignum meruerent subire martyrium. Digne ei quidem accidit, ut canum ventres tantus ac talis propheta replet, qui non solum suam, sed multorum animas inferis tradidisset. Multa quidem & alia scelera operatus est, quae non sunt scripta in libro hoc: hoc tantum scriptum est, ut legentes, quantus hic fuerit, agnoscant. Ad honestandum autem tale portentum, a successore iustitiam constat erectum illi esse sepulchrum, de quo superius dictum est.

XIV.

Porro haec & alia plura in detestationem sectae nefandae publicis scriptis ab eodem auctore vulgata in oculis ipsorum Sarracenorum tunc grassantium in Hispanias liquet: ut planè non contemnenda ea sint scripta, quae in opprobrium ipsorum Sarracenorum de tali impostore veluti propheta gloriantium coram ipsis obiecta fuere. Sunt & alij, qui pseudoprophetae huius cunabula, progressus, obitum, leges, atque alia profecuti, de his volumina confecerunt, quae tu consulas. haec ad Annalium institutum satis sunt: abstinuimus enim libentius, quod multa fabulosa in eis posita inuenerimus.

At

A

At dum hoc monstrum coalescere incipit in Oriente, armorumque potentia, quod non posset veritate, auctoritatem sibi conciliare fatagit, dormitar stertitque bonus Heraclius, immò depositis armis, nulla de tuendis iam partis cura sollicitus, nec timore percussus de perdendis quae Romani essent Imperij; vigilansque cum Monothelitis, omne consilium agit, simulque potentiam omnem adhibet, ut dogma stabiliat. Vaftrum diabolus excogitauit inuentum, ut his tricis teneret. Heraclium occupatum eo tempore, quo ipse adeò grande malum, quo maius numquam fuisset in orbem illatum, machinari coeperat in Oriente; faceretque Ecclesiastico bello occupatum Heraclium detineri, quo tempore ipse in Christianam religionem & in ipsum Romanum Imperium insuperabile praerulum prepararet: adeò ut minimè à scopo veritatis aberret, qui dixerit, nullum Romanorum Imperatorum maiora damna quam Heraclium in Christianam Rempublicam inuenisse, dum ad extinguendam faciem diaboli non accurrat, sed alteri incendio fomenta interim parat. At de his satis.

XV.

B

Hoc eodem anno, ubi Gregorius Episcopus Alexandrinus sedisset annos decem, moritur, atque in locum ipsius subrogatus est Cyrus ex Lazorum Antistite, id operante Heraclio Imperatore, qui eo utebatur familiarissimè. Hic quidem sub Catholico nomine quasi praedicator Chalcedonensis Concilij, ac veluti assertor & professor epistolae sancti Leonis Papae, dum conciliatorem & sequestrem agit pro reuocandis haereticis ad Ecclesiam Catholicam, nouis excogitatis artibus, Catholicos quos inuenit, in haeresim nescientes induxit. Quomodo autem id acciderit, suo loco dicturi sumus.

XVI.

CYRVS EPISCOPVS ALEXANDRAE

C

Honorius Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis per Venetiam & Istriam constitutis:

XVII.

EX CHRON. MAN. FER. ANDR. DAM. DULI DUCIS VENET.

Suademus, & decretales apices fraternitati vestrae dirigimus, per quos expetimus ut loco Iudae alius vitae probabilis ad regendum gregem Dominicum promoueatur. Et non immerito is qui deiectus est, & Iudae actibus comparatur & moribus. Nam quod ille in capite, hoc iste videtur exercuisse in corpore. Primogenium itaque subdiaconum & Regionarium nostrae sedis Gradeni Ecclesiae Episcopali ordine cum pallij benedictione direximus consecrandum. Oportebit ergo fraternitatem vestram iuxta legem Ecclesiasticam cuncta disponere, capitique vestro sinceram obedientiam exhibere. Nos enim dirigentes homines nostros ad excellentissimum Longobardorum Regem, iniunximus, ut eundem Fortunatum, uti relicta ab eo Republica, ad Gentemque prolapsam, & abnegata concordiae unitate Deo rebellem & perfidum, necnon res quascunque secum aufugiens abstulisse monstratur, experat, & repetere non moretur: ut & hi à quibus repetuntur, à partibus Christianissimae Reipublicae parem iustitiam consequantur.] haec Honorius, qui dignissimo titulo & merito quidem Venetam Rempublicam Christianissimam nominat: utpote quae, relicta schismaticis, Romanae Ecclesiae adhaesisset; & ne implicaretur eorundem schismaticorum laqueis, à Romana Ecclesia petere soleret Episcopum: quo amplissimo titulo gloriosa, potensque longè lateque terra marique dominium feliciter propagauit.

EPIST. HONORII PAPE AD EPISC. VENET. ET ISTRIAE.

D

Ne quid autem minus haberet Gradeni Ecclesia ab Aquileiensi, ipsi Romani Pontifices eandem Ecclesiam pallij insignibus & Patriarchae nomine illustrarunt: nam (ut superius dictum est) ipse etiam Gradeni Episcopus Patriarcha inuenitur sapius nominatus. Vnde & factum est ut immortalis inter vtrumque creuerit aemulatio, & excitatae perennes discordiae fuerint, perpetuaque odia coaluerint, quae nutrita sunt opera saecularium Principum, studentibus Longobardis Patriarchae Aquileiensi (qui & securitatis causa Forum Iulij sedem transtulit, ob idque & Foroiliensis Patriarcha est appellatus) fauente vero Gradeni Patriarchae Rauennate Exarcho post Romanum Pontificem. Porro sicut Exarchus numquam destitit ipsam Aquileiam infestare, ita Longobardi Grados, siue Grados: nam audi quae dicat Paulus de Duce Foroiliensi, Lupo nomine: Hic Lupus in Grados insulam, quae non longè ab Aquileia est, cum equestri exercitu, per stratum, quae antiquitus per mare facta fuerat, introiuit; & depradata ipsa ciuitate, Aquileiensi Ecclesiae thesauros exinde auferens deportauit.] haec ipse, qui & superius tradit, à Paulo (quem alij Paulinum dicunt) Aquileiensi Patriarcha translatos fuisse Ecclesiae Aquileiensi thesauros ad Grados, dum fugeret Longobardos in Italiam irruentes.

XVIII.

Paul. diacon. lib. 5. c. 7. & nou. edit. c. 10. eadem lib. 3. c. 8. vet. edit. & nou. c. 10.

Annal. Eccl. Tom. 8.

Cc

Accidit

XIX.
ROM. PGN-
TIFAVENT
VENETIS
CONTRA
LONGO-
BARD.

Accidit præterea, vt inter Longobardos & Venetos implacabile diu vigerit bellum, quemadmodum inter vtrantique Ecclesiam Aquileiensem & Gradensem immortales extiterunt contentiones, quæ licet sæpe fuerint sedatæ à Romanis Pontificibus, rursum pullularunt. Verùm pro Ecclesia Gradenfi semper insurrexerunt ipsos Romanos Pontifices, litterarum Gregorij II. & Gregorij III. Roman. Pontificum docent, ex quibus apparet eos ab inuadentibus Aquileiensibus Patriarchis nitentibus viribus Longobardorum semper tutatos esse. Sic videre est Gradensem Ecclesiam Romanorum Pontificum auctoritate erectam, firmatam, stabilitam, atque defensam, Venetorumque Rempublicam Gradenfis Ecclesie occasione à Romana Ecclesia hausisse plurimum adiumenti: cuius rei ipsa optime conscia, ad nutum Romani Pontificis parata semper fuit in Longobardos insurgere. Docent id litterarum Gregorij Secundi Romani Pontificis ad Vrsum Venetiarum Ducem, cum ei præcipit inhære Exarcho ad expellendos Longobardos, cum occupauere Rauennam: quod & feliciter gestum est. sed de his omnibus tilius inferius suis locis dicendum erit. Hæc modò occasione litterarum Honorij, quibus Venetorum Rempublicam Christianissimam nominauit: vt videas, quo firmiter posito fundamento, tam nobilis structura creuerit.

XX.
DE S. VIN-
CENTIO
ABBATE ET
MARTYRE.

Hoc eodem anno passus legitur apud Legionem in Hispania sanctus Vincentius Abbas, quòd à perfidis Arianis tentus, nollet ipsis ipsorumque hæresi consentire: sic igitur pacis Ecclesie tempore, magna Dei gratia, adeptus est coronam martyrij. Cuius epitaphium vt hætenus lapidi incisum legitur, hic tibi in Martyris memoriam describendum putauimus, vt se habet antiquitus suis erroribus scriptum:

Hoc tened ornatum venerandum corpus Vincentij Abbatis.

Sed sua sacra tened anima celeste sacerdos.

Regnum mutasti in melius cum gaudia vite:

Martyris exempla signant quod membra sacrata,

Demonstrante Deo vatis hic reperit index.

Quater decies quinos & duos vixerat annos,

Ministerium Christi mente sincera minister,

Raptus æthereas subito sic venit ad auras,

Sic simul officium suis vitamq; remouit.

Spiritus adueniens Domini quo tempore sanctus,

In regionem iam deduxit, animamq; locauit.

Omnibus his mos est de flammis querere flammis.

Obiit in præceptis Dei quinto Idus Martij, Era DCLXVIII.]

Verùm etsi obscura sit dictio epitaphij, clara tamen est memoria Martyris, qua ponitur inter Martyres in tabulis Ecclesiasticis, in vniuersa Ecclesia Catholica annis singulis repetenda tertio Idus Septembris, fortasse quòd ea die corpus eius inuentum vel translatum fuerit.

ARABES
ROMANVM
INVADVNT
IMPERIVM.

Sexcentismus trigessimus primus agitur Redemptoris annus, Indictione quarta, quo res Orientalis Imperij fluctuare magnopere cœperunt. Ex quo enim Heraclius Imperator est naufragatus a fide, mala cuncta Romanum Imperium inuaserunt: nam vsque dum coluit pietatem, Deus præcedebat castra fidelium, vbi verò de acceptis beneficiis nimis ingratus apparuit, excitauit contra eum barbaros Arabes, de quibus nihil tale timuerat. Ita nouit Deus in rebelles fidei Catholicæ Principes excitare gentes vltices, quibus velut virga furoris iratus plagas illis infligat. Hoc siquidem anno (vt produnt Annales) post Mahometis Principis obitum, cum iam Persarum regum potentia collapsa penitus esset, consumptis inter se ipsis bello ciuili, cœperunt Arabes bellum gerere aduersus Romanos: quanto autem eos damno affecerint, quæ dicturi sumus annis sequentibus, demonstrabunt. Laborabat interea Heraclius pro Monothelitarum hæresi roboranda, conspirante cum ipso, immò impellente eum Sergio Constantinopolitano Episcopo. Porro res ita se habebat, vt pulchro velamine pacis error impius obtegeretur: adeò

A adeò vt eiusmodi ipsorum conatus potius extirpatio hæresis, quam eius propagatio exterius videretur. Etenim præferebant Monothelita, defensores se esse Chalcedonenis Concilij, hæresum verò tam Nestorij, quam Eutychetis, siue aliorum cuersores: adeò vt toto ferme hoc reliquo tempore, quo vixerunt, tum Sergius, tum Heraclius perseverarint inter suos Catholico nomine: nec per annos plures fuit eiusmodi hæreticorum vasticies detecta. Quomodo autem ista se habuerint, quæ annis sequentibus dicturi sumus, aperient.

Quod verò ad res pertinet Occidentales: hoc ipso anno, vbi Clotharius Rex Francorum annos quadraginta quatuor regnasset, ex hac vita migravit, relicto totius regni herede suo filio Dagoberto. Sed antequam de successore agamus, quæ de eo sunt reliqua, nec certi anni periodo definiri possunt, hic memoria digna in medium afferamus, & primum quæ ab Aimoino in hæc verba narrantur: Hunc, inquit, Clotharium beatum Sulpitium tunc quidem Archidiaconus, postmodum autem Bituricensium Episcopus, anteriori tempore à graui liberauerat febrium incommodo, septem prius dierum consummato ieiunio. Fuit autem Clotharius patiens, litteris eruditus, timoris Dei plenus, pauperibus necessaria tribuens, Ecclesiarum Domini atque sacerdotum utilitati consulens. Verumtamen subdola malignantium versutia subreptum est ei, vt beatum Lupum Præfulem Senonum, à sede propria expulsum, in exilium mitteret. Sed præstat hæc petere ex Actis ipsius Lupi sanctissimi viri, vbi causa exilij pulchre textitur, & Regis pœnitentia digna memoria recensetur. Causa enim cur exularit, in rebus ab eo gestis sic aperitur:

Postquam Clotharius Burgundiæ regnum obtinuit, Farulfum virum multa sæculi dignitate pollentem ob regia negotia curanda eò ablegauit. Is à Regis latere digressus, eius iussa quamprimum executurus, vbi prope Senones venit, multa animi indignatione cœpit permoueri, quòd sanctus Antistes ei cum muneribus obuiam non procederet. Deinde intra urbem susceptus, toruo vultu beatum virum intuebatur. Sed audiuit ab eo: Oportet semper obedire magis Deo, quam hominibus. Sacerdotis est, plebem regere, & Principes sæculi diuina præcepta docere: itaque par est illos ad eum potius accedere. Farulfus ira & furore percitus, multa ad Regem de sancto viro falsa retulit, adiutus etiã opera nequissimi Medegisili, qui in sancti Remigij suburbio monasterium tenens, sancti Episcopi locum occupare conabatur. Is ergo netariis viris regias aures incantantibus, Clotharius Rex commotus beatum Antistitem iubet exulare Vinemagi, qui est Neultrix pagus. Vbi eum multos cœuertisse tradit, additque demum ipsum opera sancti Ragnegisili Archidiaconi & sancti Vuinebaudi reuocatum fuisse.

Quanto autem eum Rex Clotharius acceperit desiderio, ista ibi subduntur: Lætar Rex, & proceres omnes gratulantur tanti Antistitis præsentia: contemplatusque eum Rex, pietate flexus, ad pedes eius humi prosternitur, veniamque ab illo deprecatur. Cernens verò eum afflictum, corpus eius macie confectum, caput intonsum, barbamque minimè rasam ob cumulandum abstinentiæ rigorem: tremens & eiulans Rex cum multo gemitu eius miseriam se reum fatetur, & sancti viri delatoribus dira imprecatur: iubetque eum honorificè tractari, comamque & barbam tonderi. Postquam autem suus ei decor redditus est, eius clerum voluit Rex conuiuio interesse. Ibi tum, Christo agente, repentina conuersione cernere erat Regem ex persecutore factum ministrum beati viri, & suis manibus ei cibum porrigentem, qui antea illi penuriam attulerat.

Rursum verò petens sui facinoris veniam, à sancto Episcopo leuatur è puluere, multaque ei offert munera Ecclesie vsibus profutura, atque ita demum iubet eum ad suam urbem se recipere. Hætenus de sancti Lupi ab exilio restitutione: ex quo discant sacerdotes, cultores se esse debere iustitiæ, & nihil remittere sacerdotalis constantiæ timore Regum. Siquidem alterum de duobus sit necessarium fore; vt vel cedentes veritati Reges, & victi virtute, se (vt decet) subiciant sacerdotibus; vel si resiliant, obstinateque eosdem persequantur, parari sibi hac ex parte maiorem gratiam, & gloriosorem præparari coronam sacerdotes ipsi non dubitent, secundum illud Ambrosij in obitu Valentiniани: Felicius Episcopus persequantur Imperatores, quam diligant. Porro quod pertinet ad sanctum Lupum, vir mirificus egregia claruit sanctitate, inque edendis miraculis miræ virtus eius enituit.

V I. Defuncto igitur Clothario Rege, eius filius Dagobertus solus potitur Francorū regno, A cuius regimini reliquerat Clotharius presertim Pipinum Ducem Neustriae, quem sibi in Maiorem domus ob egregias ipsius virtutes idem Clotharius adfuerat. Sed tati viri summa pietate insignis memoria haud est praetereunda. Dicendus hic Pipinus eius nominis primus, ex quo duo alij, secundus scilicet, ipsius nepos, & tertius Pipinus secundi nepos, qui etiam regnum Francorum per Zachariam & Stephanū Romanos Pontifices est adeptus: ut videas ex quibus progenitoribus ille prouenerit. Accepimus ista ex Stephano Abbate, qui res gestas S. Modoaldi Archiepiscopi Treuirensis prosecutus est: ubi, ne confundatur historia, de duobus Pipinis viris clarissimis genus textitur. Prior enim, de quo est sermo, fuisse ponitur Carlomanni senioris filius, qui ex nupta sibi Itta religiosissima femina hos acceperit liberos, Grimoaldum, Gertrudem, & Beggam, pietate omnes insignes: ex Begga autem iuncta matrimonio Ansegiso filio sancti Arnulfi postea Metensis Episcopi, sit natus Pipinus iunior, senioris nepos, eius nominis secundus; ex quo natus est Carolus cognomento Martellus: ex Carolo verò tres sunt geniti filij, Carolus, Carlomannus, atque Pipinus tertius ordine, primus autem eius generis Rex Francorum.

V I I. Sed de primo Pipino modò dicendum; cuius virtutum praconium post alia verbis istis Stephanus Abbas summam perstringit, dum agit de Itta sanctissima femina sorore sancti Modoaldi ipsi in matrimonium collocata: Fuit namque probatissima: vita ac purissima: fama, sapientiae domicilium, consiliorum thesaurus, defensorum legum, controuersiarum finis, munimentum patriae, decus curiae, via Ducum, & disciplina Regum.] & inferius de eodem: Clarebant tunc temporis in palatio viri strenuissimi, iudemque religiosissimi: inter quos eminebat Pipinus Carlomanni filius Dux clarissimus & Maior domus sub Clothario, Dagoberto, & Sigeberto potentissimis Regibus.] & paulo post: Ea tempestate Dagobertus rerum potiebatur, sub quo idem Dux dignitate modicum à sublimitate regia differente praeditus, omnia regni negotia prudentissima dispositione ordinabat, praestabatque tam in bello fortitudine, quam iustitia in pace. Erat enim erga Regem fidei seruantissimus, erga populum verò tenacissimus aequitatis, & in disceptanda vtrorumque causa fortissimo animi iudicio persistens, nec munera populi ad subuertendum ius regium respiciebat, nec gratiam Regis ad obruendam populi iustitiam attendebat. Si quidem Regem Deum Regi homini praeferebat, cuius mandato prohibitum nouerat **b** vultum potentis honorare, vel personam pauperis in iudicio attendere. Tam ergo quae plebis erant, plebi defendebat, quam quae Caesaris, Caesari restituebat.

V I I I. Tali huius Ducis industria & consilio Dagobertus eo celebritatis splendore enituit, ut liberalitate, iustitia, mansuetudine, aliisque virtutibus quibus Regem decebat, plures ante se Reges praecelleret. Sed hanc regiam viam, hanc virtutis lineam tenuit, quamdiu sanam doctrinam sapientissimi praceptoris instituit, & non ad sua desideria coaceruauit sibi magistros. Felix, si secundum viri sapientis monita de mille pacificis suis vnum hunc elegisset consiliarium. Sed demum Salomonis exemplo deprauatum est cor eius ad tempus per mulieres, utque solet in magna rerum copia ac soluta libertate prona esse in consensum peccati natura mortalium, ob diuitiarum affluentiam ac secundos rerum successus à bono honestoque in prauum abstractus, salubribus monitis aures occlusit. Coepit ergo tam avaritia quam libidine astuare, rebus Ecclesiarum novos thesauros implere. Cuius impudentiam dum Pipinus dolore permotus liberrimo ore increparet, exprobrans quòd maximis Dei beneficiis ingratus existeret: ille obscenis libidinibus potius quam sanis obtemperans consiliis, tentabat magis more phrenetici medicum quolibet modo extinguere, quam à prauitatis suae furore resipiscere.

I X. Sed benignus Dominus, qui suos saluare decreuit, nunc à malis liberat, nunc etiam innoxios seruat, & pium Ducem à periculo mortis potenter eripuit, & maleuolum Regem ab effusione iusti sanguinis misericorditer reuocauit. Nam saniore consilio reputans dignitatis suae statum labefactari, si virum nobilem, potentem, fide ac iustitia popularibus acceptum perimeret, paulatim animum reflexit, coepitque egregium Ducem in tantum reuereri, ut conceptam malitiam in pacem & gratiam commutaret. Quod sapientissimus Dux non suae industriae, sed diuinæ adscribens misericordiae, tanto magis in modum sancti animalis oculos ante & retrò habentis studebat in cunctis se prudentem agere, & ad diuinæ iustitiae lineam omnes iudiciorum suorum sententias dirigere. Sed quia sanctarum Scripturarum scientia minus eruditus erat, prudentes quosque viros, quos in timore ac dilectio-

TRES PIPINI.

QUALIS PIPINVS MAIOR. Stephan. in vit. Modoaldi. lib. 1. c. 2. & 34. apud Sur. die 12. Maj.

Leuit. 19.

DAGOBERTI REGNVM QVAMDIU FLORIDVM. Eccl. 6. 4. Reg. 11.

A dilectione Dei nouerat excreuisse, omnium consiliorum vel negotiorum suorum socios assumebat. Nam & Arnulfum Metensem Pontificem, qui ante Pontificatum hanc eandem dignitatem irreprehensibiliter administrauerat, & postmodum eo defuncto, beatum Chunibertum Colonienfium Antistitem pari sanctitatis fama illustrè in hac negotiorum administratione curabat adhibere participem.] haec & alia Stephanus in laudem viri religiosissimi: ad quae addimus corollarium ex rebus gestis sancti Vuironis in Scotia Episcopi miraculis clari, ubi haec de eximia religione Pipini: Dux autem Pipinus tantae eum venerationi habuit, ut tamquam praesuli animae suae, vitaeque patrono, propter eximiam sanctitatem sua illi peccata confiteri solitus sit, nec erubuerit ad faciendam confessionem, de tractis calceis, eum adire, eiusque oris imperio parere: saepius etiam volebat eum interesse communibus consultationibus maiorum, &c.] Vidisti, lector, quanta pietas Principis huius fuerit, ut non nisi ob poenitentiae signum, discalceatus, consueuerit sua sancto viro confiteri peccata. Quosnam tu sapientiores dices, hunc Deo dilectum sanctissimum virum, an à fide Catholica refugas homines eiusmodi instituti derisores? Sed quod modò de sancto Vuirone occasione Pipini opportuna incidit mentio, agamus hic de eius ad Episcopatum promotione, quae sic se habuit, prout in iisdem ipsius rebus gestis narratur.

Erat eius insularum consuetudo, nempe Scotiae, ut primò eligerent incolae Episcopum, deinde electum Romam mitterent, Summi Pontificis manibus consecrandum, atque ita demum rediturum ad sedem suam. Itaque licet multum refragaretur sanctus Vuirò, non tamen à sua sententia discessit plebs fidelis, sed etiam inuitum illum eligens, compulsi tandem assentiri. At ille hac occasione nactus opportunitatem è patria emigrandi, pia peregrinationis amore, vrgentis populi ad tempus cessit voluntati, licet coram Deo longè alia esset animi eius intentio, quae tandem etiam non est voto frustrata suo. Abiit igitur Romam, non terrenae dignitatis ambitione, sed diu cupitae peregrinationis desiderio impulsus. Comes autem illi & itineris & voti accedit Plechelmus sacerdos virtute venerabilis, nec aetate maior, nec meritis multo minor. Erat ambobus cor vnum & anima vna in omnibus. Cum autem per Angliam iter facerent, diuinitus illis adiunctus est Orgerus Leuita, qui praeseruenti caelestis patriae desiderio terrena contemnens, beato viro adhaesit.

Tum verò iter optatum securus vir sanctus cum sociis prosequens, Christo duce, prospero cursu mare emensus, tandem Romam peruenit: ubi beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli limina labris tres illi premunt, patimentum lacrymis rigant, precibus & votis altaria cumulant, & in caelum preces transmittunt, loca sancta crebro inuisunt. Nec despicit Christus gemitus seruatorum suorum: quod quaerunt, diuinitus illis non negatur. Vbi autem Romanus Pontifex eos aduenisse cognouit, beatum Vuironem ad se acciuit. Ille verò sine dilatione cum sociis ad Pontificem accessit. Intuitus autem illum Pontifex, ex vultu animum eius cognouit, moxque in eius ruens amplexus, osculatus est eum non sine lacrymis. Deinde oblata colloquendi opportunitate, Pontifex nomen & patriam animique propositum ex illo percontatus est. Ille verò osor falsi, tenaxque veri, primò exposuit causam aduentus sui, & cur à suae regionis hominibus ed missus sit; deinde animi sui votum tantae sanctitatis Pontifici expromens, eius pedibus aduolutus, quanta potest instantia petit, ut suum velit praebere assensum, nempe ut liberum esse sineret. At Pontifex nihil motus eius precibus, populo Dei potius consulere voluit, & eius electioni suffragari. Inuitum igitur, diuque reluctantem, Episcopum illum ordinat, eundem honorem etiam impertiens Plechelmo sancti viri socio: ambosque complexus, multis auctos muneribus remisit in patriam, sua auctoritate praecipiens beato Vuironi, ne se vlli peregrinationi daret, donec esset reuersus ad suos.] hucusque de ordinatione Vuironis auctor, qui de reliquis sancti viri praclaris rebus gestis pergit narrare historiam.

Sed reuocat nos temporis ratio ad Dagobertum Regem, cuius regni exordio sanctus Arnulfus Metensis Episcopus, qui eum educauerat, de quo superius dictum est, non nisi diuinitus inspiratus, quòd Regi se non fore proficuum amplius prauidisset, eremum petiit. Rem gestam ita à Iona Abbate huius saeculi scriptore narratam audi: Defuncto itaque Clothario Rege, cum adhuc beatus Arnulfus Episcopus eodem desiderio quo prius, conuersandi videlicet in eremo, flagraret, & iterum atque iterum à Dagoberto Principe, quem ipse diligentissimè nutrierat, licentiam huius rei

Extat apud Sur. die 8. Maj. PIPINI HV. MILITAS, CVM SVA CONFITETVR PEG. CATA.

DE S. VVIRONE EPISCOPO.

XI.

XII. DE ARNVLFO EPISCOPO METENSE EREMVM PERTINERE.

postularet: instinctu diaboli commotus aduersus eum Rex, cum ei die quadam nimis importunus in petendo fuisset, arrepto mucrone voluit eum sauciari a se remouere. Tunc ille parui pendens iram morituri Regis, constanter dixit: Quid agis, miser? mala pro bonis mihi rependere vis? Nunc autem, quandoquidem ita placet, facias in me quantum velis: ego pro illius amore mori non dubito, qui mihi vitam dedit, & pro me mortuus est. Hæc eo dicente, cum vnus astantium procerum blandis verbis redargueret temeritatem Regis, sedatus est furor ipsius, & mediante gratia Dei, caruit effectu sceleratus affectus. Interea superueniente Regina, vt audiuit commotionem qua contra virum Dei sine causa incanduerat, prostravit se vna cum Rege pedibus eius, & vt sui miseretur remittendo illatam iniuriam, cum lacrymis postulauere, dicentes: Perge domine ad eremum, sicut desideras: tantum te placatum habeamus, quem iniuste offendimus.]

XIII. Dum igitur cogeretur sanctus Episcopus in curia iugiter permanere, nec inde recedere sineretur, consulto numine & responso accepto, vt quod animo conceperat, conficeret: de successore viro dignissimo diuinitus pariter certior redditus, se contulit in solitudinem, vbi ad obitum vsque permansit miraculis illustratus. Successor ei datus est Gortricus, vir quidem sanctitate mirandus. At de rebus Francorum hæcenus; reliqua suis locis. Subiicit hæc his Aimoinus: Post discessum præfati Antistitis Arnulfi, consiliis iam dicti Pipini & Chuniberti vrbis Coloniae Præfulis obaudiens, suggerentibus eis, æquitati ac iustitiæ operam dabat.]

XIV. Vfus est etiam familiarissimè Dagobertus sancto Eligio viro admirandæ sanctitatis & virtutum merito insigni, qui ex auri fabro factus est postea Episcopus Nouiomensis, toto orbe miraculorum fulgore coruscus, cuius res gestas a copiosissimè scripsit eius æqualis sanctus Audoenus Episcopus Rothomagensis. dicendum de eo inferius. Sed & idem Rex inuisit sanctum Richarium presbyterum, excepitque eum mensa, à quo multa ad salutem animæ spectantia audiuit, atque profecit. Sed de his pluribus Albinus Flaccus b, qui vitam eiusdem viri sanctissimi scripsit ad Carolum Magnum Imperatorem.

XV. Contingit hoc eodè Redemptoris anno ex hac vita migrare in Gallias S. Allouinum, cognomento Bauonem, vt Theodoricus Abbas S. Trudonis, qui res tanti viri præclare gestas scriptis tradidit c, affirmat. De quo hæc breuiter tamquam epitaphium accipe: Patrem hic habuit Agilulphum Hasbania Comitem fratrem patrualem Carlomanni senioris, cuius filius fuit Pipinus à Landa, quem primum vocant Brabantie Ducem. Deinde contemptis opibus atque à B. Amando Tungrorum Episcopo Christi gloriam plenius edoctus, soli Christo militare statuit: pecunias & reliquas opes in pauperes distribuit. Eodemque S. Amando promotore, Gandæ monasterium in honorem S. Petri construxit, egregieque dotauit, quod ab eo postea denominatum est. In quo monasterio tonsura clericali insignitus, ibi diu vitam sanctissimè duxit: ac deinde in cellula veluti sepulchro se claudens, vbi exegisset in mira vitæ austeritate biennium, hoc anno ex hac vita recessit, à conuersione sua anno quadragesimo, diebus minus tribus. Huius imitatione Gertrudis & Begga Pipini filia: sese puriori vitæ addixerunt; multique principes viri feminaeque ipsius exemplum secuti, sanctimoniam laudem apud posteros meruerunt. Quantum, quamque magni nominis fuerit, non solum miracula patefecerunt, quodque multa ecclesiæ ab eo extructa fuerint, sed etiam quod viri celeberrimi eum religiosè visitarint. Siquidem sanctus Amandus, magnus ille Flandrorum Apostolus, noluit abesse, cum ex hac vita migraret. Domlinus religiosissimus presbyter ex Turolo angelico ducatu aduenit, vt ante mortem ei sacræ Eucharistiæ viaticum traderet. Beatus Liuinus Archiepiscopus & martyr in Flandriam adueniens, triginta diebus super eius sepulchrum Missarum solemniam celebravit, & cum conuertendis infidelibus operam dabat, Florberto Abbati in eius memoriam elegiacum carmen transmisit. Sed & sanctus Eligius Episcopus non modò eiusdem Sancti reliquias visitauit, verum etiam è terra honorificè leuauit Kalendis Augusti.] hæc de ipso hæcenus.

a Apud Sur. die 1. Decembris.

b Apud Sur. die 26. April. to. 2.

c Apud Sur. die 1. Oct. Molm. in mat. SS. Belg. eadem die.

S. BAVONIS EXEMPLE MULTI NOBILES AD PIETATEM EXCITATI.

B

C

D

E

IESV

Sequitur annus Redemptoris sexcentismus trigessimus secundus, Indictione quinta, quo cæpta sunt tetra funera Orientalis Imperij, cui videlicet sub Mahometis successore Eububezar Arabes Sarraceni inuadentes Gazensem regionem, eam deprædari sunt, occiso Præfide Palestina vna cum suis, quos aduersus eos dimicaturus adduxerat. Quo tempore & signa in celo visa sunt minitantis iræ Dei, eiusdemque pro Sarracenis pugnantis aduersus desertores Catholicæ veritatis. Nam de his Theophanes hæc habet: Apparuisse ferunt in meridie cometem gladij formam præferentem, Arabum (vt euenta declararunt) inualefcens imperium demonstrantem.] Factum est enim secundum illud Ezechielis a: Mucro, mucro, euagina te ad occidendum: lima te, vt interficias & fulgeas.] ita inquam factum esse, quæ sunt secuta docuerunt: aded vt necdum, peccatis id nostris exigentibus, idem gladius iussus sit in vagina recondi, secundum quod apud eundem Prophetam mox sequitur: Reuertere ad vaginam tuam: in loco in quo creatus es, in terra natiuitatis tuæ iudicabo te, & effundam super te indignationem meam: in igne furoris mei sufflabo in te.] Non solum autem id non factum, sed accessione aliarum barbararum gentium magis ad cædendum inualuit, vt quæ annis ferme singulis vsque ad præsens nostræ ætatis sæculum dicenda erunt, perspicue declarabunt. Sed magna vindicta diuinæ iustitiæ factum est, vt ibi magis eiusmodi clades Orientale Imperium sit depasta, vbi tum hæresum tum schismatum frequentes scaturigines erumpentes, quasi sulphurei amnes, materiam igni diuinæ indignationis assidue ministrarunt, vt semper esset quod Deus puniendum inueniret, dum eadem non desinerent manare peccata.

I. ARABES SARRACENI DEPRÆDATI GAZENSES.

Ezech. 21

II.

Habet Sur. die 12. Maij.

DAGOBERTVS OBSCOENVS ATQVE SACRILEGVS. Aimon. lib. 4. c. 19.

Eodem pariter anno, cum totius penè Gallia monarchiâ Dagobertus Rex obtineret, nec aliquem haberet ex se filium: vt prolem accipere posset, illicita prorsus atque nefanda tentauit. Sed qui ex tenebris splendescere facit lumen suum, ex malis Deus bonum elicit: siquidem eiusmodi occasione fides Christiana apud barbaros adhuc Gentiles propagatur per S. Amandum Episcopum Traiectensem, cum ab eodem Dagoberto Rege in exilium eiectus esset. Rem gestam petimus ab Hugbaldò monacho in rebus gestis b sanctæ Rictrudis scriptis omni fide ad Stephanum Episcopum Cameracensem, cum dicturus de Amandi exilio, ista præmittit: Habuit autem Dagobertus Rex fratrem Aribertum, non tamen germanum. Ei attribuit vrbes & pagos circa Ligerim flumen, & vsque ad Pyrenæos saltus, sapienti videlicet vsus consilio, pactusque ab eo, ne quid vnquam paterni regni ab ipso repereret. Itaque Aribertus Tolosaniam obtinens sedem, cum in Aquitania regnaret, non diu post totam Vasconiam sibi subiecit. At Dagobertus in administrando regno præclarus, vni vitio subiacuit, immodico deditus amor mulierum. Vnde accidit, vt legitima coniuge sua ob sterilitatem repudiata, alteram sibi copularit. At qualemnam? Aimoinus hæc habet c: Dagobertus (hoc scilicet sui regni initio) Romuliaco villa constitutus, Gomatru dem Reginam, noueræ suæ Sichildis germanam, eo quod esset sterilis, consilio quorundam Francorum relinquens, Nantildem quamdam puellam à monasterio raptam, in matrimonium sibi iunxit.] Pergit verò Hugbaldus: Cumque id flagitium in eo Pontifices, in primis autem vir sanctissimus & mirabilium operum patrator Præful Amandus reprehenderet: ille indignatione & fastu regio incitatus, eundem venerabilem Antistitem non absque iniuria è suo regno eiecit. Ille verò pro Christi veritate persecutionem patientissimè ferens, quippe qui etiam sanguinem pro Christo fundere peroptaret, diuersis in locis diuini verbi sparsit semina, atque tandem etiam in Vasconiam Rictrudis patriam peruenit, vt caelitus infuso sibi lumine eius regionis gentem illustraret, simul sperans ob gentis eius scuitiam posse se illic martyrij palmam promereri.] hæc de exilio & propagatione fidei in Vasconia auctor. Sic autem perseuerasse Regem vsque ad sui regni octauum annum, quæ suo loco dicentur, ostendent.

Sed prosequamur noui Apostoli prædicantis Dei verbum & ad fidem Gentiles conuertentis vestigia. Res siquidem ab eo gestas Baudemundus eiusdem sæculi auctor conscripsit d: qui vbi sanctissimi viri ad limina Apostolorum iteratam recensuit peregrinationem,

III.

Apud Sur. die 6. Febr.

nem, hæc de eius Apostolica functione in ministerio verbi recenset: Per idem autem tempus, cum loca vel dioceses ob animarum sollicitudinem vir Domini circumiret Amandus, audiuit pagum esse quemdam iuxta fluua Scaldis fluij, cui vocabulum est Gandauum: cuius loci habitatores antiqua diaboli versutia vsque adeo circumquaque laqueis vehementer irretiuit, vt incolæ terræ illius, relicto Deo, arbores & ligna pro Deo colerent, atque vana idola adorarent. Propter ferocitatem enim gentis illius, vel ob terræ infœcunditatem, omnes sacerdotes à prædicatione loci illius se subtraxerant, & nemo audebat in eodem loco verbum annuntiare Domini. Quo audito, vir sanctus magis eorum miseratus errorem, quam de vitæ suæ periculo pertimescens, Aicharium Episcopum, qui tunc Nouiomenfis vrbs cathedræ præsidebat sacerdotali, adiit, eumque humiliter postulauit, vt ad Regem Dagobertum quanto cyus pergeret, epistolasque illius iussu acciperet, vt si quis se non sponte per baptismi lauacrum regenerare voluisset, coactus à Rege, sacro ablueretur baptisinate. Ita visum sancto, non vt ea vteretur potestate, quamquam est vsus, sed ne munitum regio diplomate Antistitem accolæ penitus auerfari & abiicere possent. Sed pergit:

S. AMANDVS
PRAEDICAT
GENTIBVS.

IV.
S. AMANDVS
LABORES
IN PRAEDICATIONE
FIDELI.

1. Ioh. 15.

Quod ita factum est. Percepta namque à Rege potestate, & benedictione à Pontifice, illuc vir Domini Amandus perrexit intrepide. Vix autem quis dignè narrare sufficere, quantas ibidem pro Christi nomine perpeffus sit iniurias, & quam frequenter ab incolis loci illius casus sit, necnon à mulieribus & à rusticis nõ absque iniuria sit repulsus, verum etiam & in flumen sæpè præcipitatus. Quæ omnia vir sanctus pro nihilo deputans, verbum Domini non desistit prædicare, memorans illam sancti Euangelij sententiam, quæ ait: Maiorem charitatem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Comites autem illius, qui cum fuerant germana charitate secuti, ob inediã & sterilitatem loci ad propria remeantes, cum ibidem solum reliquerunt. Ipse verò in prædicationis permanens officio, alimentum propriis quærebat manibus. Sane captiuos innumeros redimens, sacro baptisinate emundabat, & vt in bonis operibus persisterent, fideliter hortabatur. Quodnam autem inter hæc insigne miraculum intercesserit, cuius causa maxima ex Gentilitate facta est ad fidem Christianam accessio, auctor ita mox subdit:

V.
INGENS
MIRACVLVM.

Illud etiam huic schedulæ adnectendum putauimus, quod viro venerabili presbytero, nomine Bono, narrante didicimus, qui testabatur se præsentem fuisse, quando hæc gesta res est. Aiebat namque, quod Comes quidam ex genere Francorũ, cognomine Dotto, congregata non minima multitudine Francorum, in vrbe Tornaco (vt erat illi inuicentum) ad dirimendas resideret actiones. Tum subito à lictoribus præsentatus est ante eum quidam reus, quem omnis turba acclamabat dignum esse morte. Erat verò idem fur plagis iam crudeliter affectus, vehementerque casus, & toto corpore ponnisi semiuuius. Cumque præfatus Dotto decreuisset, vt eum patibulo deberent affigere: vir Domini Amandus adueniens, obnixa prece postulare cœpit, vt ei vitam concedere dignaretur. Sed vt erat saeuus atq; omni bellua crudelior, nihil apud eum Amandus obtinere potuit. Tandemque à ministris vel apparitoribus idem fur affixus patibulo est, atque extremum exhalauit spiritum. Dotto igitur domum reuersus est, populi constipatus caterua.

VI.
AMANDVS
EXCITAT
DEFUNCTVM.

Sanctus verò vir Domini Amandus citius ad patibulum cucurrit, hominemque iam mortuum inuenit, depositumque de ligno, ad cubiculum, in quo familiariter orare consueuerat, deferri fecit: fratribusque è cellula egressis, ipse per membra defuncti orationibus tam diu incubuit, lacrymis ad Dominum perfusus ac precibus, donec iubente Deo, anima in corpus rediit, atque cum viro Dei loqui cœpit. Adueniente itaque matutinali tempore, conuocatis fratribus, aquam iussit afferri. Suspicientibus autem illis, quòd corpus ad sepeliendum (sicut mos est) vellet abluere, subito cellulam ingressi, viderunt eundem hominem, quem mortuum reliquerant, sanum cum viro Dei sedentem, atque incolumem colloquentem: mirarique vehementer cœperunt, quòd viuum videbant, quem paulo antè mortuum reliquerant. Tunc igitur sanctus vir Domini Amandus assistentes cunctos vehementissimè obtestari cœpit, ne cuiquam proderent hoc, quod per eum Dominus operari dignatus est, asserens non suæ hoc esse adscribendum virtuti, sed misericordie Domini, qui in se sperantibus vbique dignatur adesse. Loto itaque omni corpore & catricibus, carnem carni instituit, ita vt de plagis, quas antè pertulerat, in eius corpore nulum indicium appareret. Sicque eum ad propriam remittens domum, parentibus restituit incolumem.

Hoc

A Hoc vbi miraculum longè lateque diuulgatum est, statim incolæ regionis illius cursu celeri ad eum cucurrerunt, & vt eos faceret Christianos, humiliter postulabant. Fana etiam quarantè adorare consueuerant, propriis destruentes manibus, ad virum Dei omnes vnanimiter peruenerunt. Nam vbi fana destruebant, vir Domini Amandus tam munificentia Regis, quam ex collatione religiosorum virorum, religiosarumque seminarum statim monasteria aut ecclesias construebat: verbi que sacri pabulo populum reficiens, omnium corda mandatis caelestibus illuminabat. Cum iam vir sanctus videret prædicatione sua quosdam ad Deum conuerti, ex hoc maiori astuabat desiderio, quatenus adhuc alij conuerterentur. Audierat denique, quòd Selani nimio errore decepti, à diaboli laqueis tenerentur oppressi. Illeque martyrij palmam se allequi posse confidens, transfretato Danubio, eadem circumiens loca, libera voce Euangelium Christi Gentibus prædicabat. Paucis verò ex eis in Christo regeneratis, videns etiam sibi non satis accrescere fructum, & martyrium quod semper quærebat, nondum se adepturum, ad proprias iterum reuersus est oues, curamque gerens earum, ad caelestia regna prædicando perduxit.] hæc Amandus vsque ad tempus quo reuocatus est à Dagoberto. Quomodo autem idem Princeps facti pœnitens in gratiam receperit virum sanctum, suo loco dicturi sumus. Sed hæc tenus de rebus Gallicanis, & accessione facta Ecclesie ex Gentibus per eundem sanctum Amandum Apostolicum virum.

VII.
CHRISTIANA
FIDES
PROPAGATA.

PRAEDICAT
EVANGELIUM
GENTIBVS.

IESV CHRISTI
ANNVS
633.

HONORII PAP.
ANNVS
8.

HERACLII IMP.
ANNVS
24.

C Christi Redemptoris annus sexcentessimus trigessimus tertius, Indictione sexta, tum Romano Imperio, tum Ecclesie Catholice sanctissimus extitit: quo cum decessisset primus Mahometis successor Eubabezer, siue Abubachar, Haumarus in locum eius successit, statim Arabiam versus ducens exercitum, Bostrensem ciuitatem vi cepit, aliisque locis positus est, occurrentemque sibi Theodorum fratrem Imperatoris cum exercitu vicit: ad eò vt in desperationem coniectus Imperator, despondens animum, Syriam derelinquens, in locum tutum se receperit Constantinopolim. Hæc autem summata collecta, ita descripta narrantur: Moritur Abubachar, cum Amiras (id est Imperij nomē) fuisset annos duos & semis. Successit Haumarus. Hic Bostram aliasque vrbes cepit, & vsque Gabetam progressus est. Cum hoc prælio commisso, Theodorus Heraclij frater victus ad Imperatorem Edesse tum agentem venit. Imperator copiis Bahanem eius loco præfecit. Theodorum porò Sacellarium cum exercitu Romano aduersus Arabes mittit. Et cum Emesam venisset, occurrit Amiras cum multitudine Sarracenorum, castraque locat ad Bardanisiu flumen. Itaque Heraclius, rebus desperatis, Syriam deserit, sublatisque Ierosolymis venerabilibus lignis, Constantinopolim abiit: Bahanem verò à Damasco Emesam diuertere iubet, simul & Theodorum Sacellarium cum exercitu quadraginta milium.] Quomodo autem Romani ab eis sæpè victi fuere, dicemus annis sequentibus. Causa verò asportandi sacrum Crucis lignum Ierosolyma, illa intercessisse videtur potissima, quòd haud falsus coniectur extitit Imperator, Arabes dominaturos locis illis atque aliis. Hæc sunt quæ ad cladem Romani Imperij spectant.

Theophan. & Cedren. hoc anno 24. Heraclij.

* Habanem

S. CRUCIS
LIGNVM
TRANSLATVM
CONSTANTINOPOLIM.

E Quo autem cultu & veneratione sanctissimum Crucis lignum Ierosolyma Constantinopolim translatum habitum sit, audi Bedam in libello De locis sanctis, cum agit de Constantinopolitana ciuitate: Interior domus, basilicæ videlicet S. Sophiæ, in Aquilonari sui parte grande & valde pulchrum armarium habet, in quo capsula lignea, ligneoque operculo testâ Crucis Dominicæ tres particulas continet, longum videlicet lignum in duas partes incisum, transuersum eiusdem sanctæ Crucis lignum. Hæc tribus tantum per annum diebus, hoc est, Cœna Domini, in Parasceue, & in Sabbato sancto, populis adoranda proferuntur. Quarum prima capsula illa super altare aureum duos cubitos altitudinis & vnum latitudinis habens, cum Cruce sancta patefacta componitur. Accedensque primus Imperator, deinde cunctus per ordinem laicorum gradus sanctam Crucem adorat & osculatur: sequenti die Imperatrix & omnes matronæ vel virgines idem faciunt: tertia nihilominus die Episcopi & cuncti clericorum gradus idem faciunt, & sic capsula reclusa in arma-

II.

Bedæ de locis sanctis, c.

S. CRUCIS
CVLTVS.

CHRISTI
633.HONORII PAP.
8.HERACLII IMP.
24.

armarium reportatur. Quamdiu autem super altate manet aperta, totam ecclesiam mirus A odor perfundit. De nodis enim ligni sancti liquor odorifer oleo similis profluit, cuius si etiam modica particula contingat, omnem aegritudinem sanat.] hucusque Beda. Quod ad oleum S. Crucis spectat, hic meminisse oportet, quæ de eodem dicta sunt superius ex S. Gregorij Papa scriptis.

T I I.

Quod verò pertinet ad mala quibus Catholica Ecclesia hoc anno sextæ Indictionis mirum in modum exagitata est: hic principium ponitur hæretis Monothelitarum: nam Maximus in disputatione cum Theodosio hæc ait: Scitis enim factas innouationes à sexta Indictione præteriti circuli, quæ ab Alexandria incepterunt per expositionem nouem capitulorum à Cyro, qui nescio quomodo ibi Præful fuit: quæ confirmata sunt à throno Constantinopolis.] hæc ipse. Id ipsum Acta Sextæ Synodi docent, nempe sub nomine pacis Cyrum Alexandrinum Episcopum, collecta Alexandriæ Synodo mensè Maio, B Monothelitarum hæresi aperuisse viam eo simulato prætextu, quod hæreticos omnes in Ægypto positos Ecclesiæ Catholicæ iungere posset, si duarum voluntatum & operationum voces silentio supprimeret; satis esse dicens, si in Christo tantum Deiuius voluntas & operatio diceretur, ex qua duarum in Christo naturarum exacta professio ederetur, eò quod etsi non voces, res ipsæ tamen expressæ haberentur. Res visa est speciem præferens pietatis & charitatis, si (vt dicebant) absque detrimento Catholicæ fidei, voces interdum tacerentur, quibus discordiæ nutrentur: verum dolo malo cuncta tunc acta esse, exitus declarauit. Quod autem ad tempus spectat, & Synodi cogendæ causam, hæc habet decretum eiusdem Synodi, siue (vt inscribitur) satisfactio, suo ipsius exordio, verbis istis^a:

CONCILIUM
ALEXAND.
A CYRO
MONOTHE-
LITA COA-
CTVM.^a Sex. Synod.
Act. 13.

I V.

Domino Christo vero Deo nostro omnibus perfulgenti, omnesque ad saluberrimam C & veram eius fidem dirigenti, & in vnam eandemque sanctam suam Ecclesiam conuocanti, præsentem satisfactionem facimus pro vnitate sanctarum Dei Ecclesiarum; mensis Maij quarta die, Indictione sexta. Satisfactio facta à Cyro misericordia Dei Episcopo per diuinam sanctionem benignissimorum atque triumphatorum dominorum nostrorum, locum exhibente Apostolicæ sedis huius Alexandriæ Episcopo amabilis ciuitatis, &c.] Quale autem fuerit eiusmodi decretum, satis dictum est superius. Porro in ea Cyri Episcopi satisfactione nouem sunt scripta capita, quibus Monothelitarum hæresis comprobatur, recitata illa habentur in dicta Synodo Alexandrina, missa verò ad eum qui ea extorquebat, Sergium Episcopum Constantinopolitanum, ad quem etiam has litteras dedit adulatione plenas, quæ ex nimis rudi translatione facta satis obscuræ atque perplexæ in hæc verba redduntur^b:

CYRI EPISC.
ALEXAND.
DECRETVM.^b Sex. Synod.
Act. 13.

V.

Proprio domino, ac per omnia honorando atque ter beatissimo, benigno pastorem pastor, Patri patrum, vniuersali Patriarchæ Sergio, Cyrus humilis seruus vester.

EPISTOLA
CYRI EPISC.
ALEX. AD
SERGIUM
CONST.^c Psal. 117.

Fræcunditatis & iterum spiritalem fructificationem per Deo acceptabiles orationes beatitudinis Deo amabilis domini mei, quæ cucurrit doctrinis piissimorum ac conseruandorum & veraciter Christo amabilium dominorum nostrorum, & nunc promereor ter beatissimo meo domino primitias suggerere. Notum enim facio, quod omnes qui dicuntur dogmatis Theodosianorum circa hanc Alexandrinorum Christo amabilem ciuitatem clerici, vnà cum iis qui in dignitatibus & militibus clarent, insuper & qui ex plebe sunt in militibus constituti, per tertiam Iunij mensis adunati sanctæ nostræ Catholicæ Dei Ecclesiæ, intemerabilia nobiscum Dei mysteria perceperunt, ad hoc adducti, præuante profectò beneplacito omnipotentis Dei consilio, per collatam mihi doctrinam tam à piis- E timis & inuictissimis nostris dominis, quamque a Deo inspirata domini mei sanctitate, vt per hoc stabiliretur secundum quod scriptum est: In frequentationibus dies festus vsque ad cornu altaris.

V I.

Si autem oportet veraciter dicere, non in confrequentationibus tantum, neque vsque ad cornu altaris, sed etiam in omnem Alexandrinorum Christo amabilem ciuitatem eiusque consinia vsque ad nubes ipsas, & ultra hæc caelestibus officiis in pacem sanctarum Ecclesiarum, & in his qui ad eandem conuertuntur, latantibus. Qualiter autem hæc adunatio assecuta est, subtiliter præsumens, suggesti piissimis auribus inuictissimorum ac serenissimorum nostrorum dominorum per confamulum meum Ioannem Deo amabilem diaconum, qui affuit omnibus quæ mota sunt. Et certus sum, quia & in hoc accipiat vltimum suum famulum sanctissimus meus dominus. Quæso namque ter beatissimum

CHRISTI
633.HONORII PAP.
8.HERACLII IMP.
24.

A mum meum dominum, quatenus cognitionem omnium faciens, si quid mihi in tali motione forsitan defuit, aut per ignorantiam de competentibus frustratus sum, emendare exiguum suum famulum dignetur. Opus enim hoc Deo honorabilium vestrorum est, qui omnibus diuinis Scripturis decoramini & desuper perficimini.] hucusque ad Sergium Cyrus ex Synodo Alexandrina, in qua quidem non ita vna operatio, siue vna voluntas in Christo prædicata est, vt statim in ipsum veluti hæreticum declamari potuisset: nam qui de his tunc confectus est canon septimus, ita se habet^a:

^a Sex. Synod.
Act. 13.
V I I.

Si quis vnum D. N. Iesum Christum in duabus considerari dicens naturis, non eundem vnum de Trinitate confiteatur, sempiternè quidem ex Patre genitum Deum Verbum, nouissimis autem sæculi temporibus eundem incarnatum atque genitum ex sanctissima & intemerata domina nostra Dei genitrice semperque virgine Maria, sed alterum B hunc nescit & alterum, & non vnum eundemque secundum sapientissimum Cyrillum in Deitate perfectum & in humanitate eundem perfectum, ex hocq; solo in duabus contemplandum naturis eundem passum & non passum secundum aliud & aliud, sicut idem sanctus Cyrillus ait: & patientem quidem humanitas carne secundum quod homo est, permanentem verò impassibilem vt Deum in passionibus propriæ carnis, eundemque vnum Christum & Filium operantem Deo decibilia & humana vna Deiuius operatione, secundum S. Dionysium, sola contemplatione discernens ea ex quibus vnitas facta est. Hæc intellectu considerans, inconuertibilia & inconfusa post eorum naturalem & secundum substantiam vnitionem manentia, in his quæ indiuisè atque inseparabiliter vnum eundemque Christum & Filium recognoscens, iuxta quod duo ad inuicem inconfusè conuenientia considerat intellectu causatiuam eorum contemplationem, & non phantasia mendacium, atque inanibus mentis figmentis, nullatenus verò diiungit, quasi perempta iam illa, quæ in duo est, sectione, propter ineffabilem & inconfusam & inexcogitabilem vnitionem, dicens secundum sanctum Athanasium: Simul enim caro, simul Dei Verbi caro, simul caro animata rationalis, simul Dei Verbi caro animata rationalis: sed ad diuisionem per partes huiusmodi assumit vocem: anathema sit.]

C

Huc autem capiti aduersatum esse Sophronium Episcopum Ierosolymorum, egisseque apud Sergiū vt huiusmodi tolleretur doctrina ex aliis decretis Synodalibus testatur Sexta Synodus Actione decimatertia. Sed excidit ea Sophronij de his epistola ad Sergium: extraxit illa, quam vbi creatus est Episcopus, ex Synodo emittens professionem fidei, scripsit hoc item anno ad eundem Constantinopolitanum Episcopum. Ceterum qui rem bona fide agi putarunt, hoc ipso exordio emergentis hæresis Monothelitarum, vtrumque toleranda hæc existimarunt ea ex parte, qua vnam operationem referre ipsi videretur ad vnam personam operantem: nam saluas proprietates duarum naturarum in Christo eosdem esse voluisse, ipsi professi sunt, vt qui interfuerunt Sextæ Synodo declararunt, cum duas naturas asseruerunt in Christo vnitas (vt Catholici docent) inconfusè & indiuisè, inconuertibiliter & immutabiliter: quibus asseritis, haud dolosè hæc agi putarunt: nam & Sophronius in dicta quæ reperitur epistola Synodali ad Honorium siue Sergium, æquè & ipse secundum vnam personam in Christo, vnum dicendum esse operantem putauit, cum non duo sint Christi, sed vnus, sed & vocem Deiuius operationis æquè ipse identidem profiteretur. hæc inquam tolerata sunt, donec latere in herbis anguem Catholici intellexerunt: tunc enim sibi cautius agendum esse senserunt, vt patet ex his quæ dicuntur ex Maximo.

V I I I.

D

Istæ igitur Cyro Alexandria conanti de vna voluntate & operatione, aduersatus est E primum summopere idem Sophronius, vtpote probè sciens hæreticos ea moliri ad destructionem Catholicæ veritatis, quantumlibet aliquam pietatis speciem præferrent, cum non laterent ipsum eorum doli atque fallaciæ pacis inuolucro tectæ. Scripsit enim (vt dictum est) ad Sergium, vt illud de vnica operatione capitulum Synodi Alexandrinæ deleteretur. immò & Constantinopolim ea de causa ad eundem Sergium profectus est, vt Sergius ipse testatur in epistola ad Honorium Papam. Sed & alias etiam ad Sergium ipsum addidit litteras idem Sophronius, vbi hoc item anno defuncto Modesto sancto Patriarcha Ierosolymitano, ipse subrogatus est in eius locum. Hæc quidem constant ex epistola hoc anno ab ipso scripta, quam hic tibi modò ex parte saltem reddituri sumus, nõ quidem ex ea quæ Latine reddita habetur in Sexta Synodo, vitio imperiti translatoris obfita solocismis & barbarissimis obscurior reddita, sed ex versione doctissimi Turriani. De qua

I X.
SOPHRO-
NIYS AD-
VERSATVR
CYRO ALE-
XANDRINO.SOPHRO-
NIYS EPISC.
IEROSOL.

qua etiam illud monendum putamus, eandem epistolam, quæ in Actis Sextæ Synodi habetur ad Sergium data, reperiri in Græco codice ad Honorium Papam inscriptam, & ita etiam sæpè citatam. Vt planè in eam sententiam libentius ierim, encyclicam eam fuisse ab ipso Sophronio scriptam veluti fidei suæ confessionem, vbi hoc anno creatus est Ierosolymorum Episcopus, missamque ab eo ex more tum Romam ad Honorium Papam, tum verò ad Sergium Constantinopolitanum Episcopum, vt huiusmodi quæ in Actis Sextæ Synodi reperitur inscriptio præfert.

X. Domino in omnibus sanctissimo & beato fratri cõministro Sergio Archiepiscopo & Patriarchæ Constantinopoleos, Sophronius seruus inutilis sanctæ Christi Dei nostri ciuitatis.

EPISTOLA
SOPHRONII
EPISC. IEROSOL.

Quàm mihi nunc, beatissime Papa, optabilis est requies & tranquillitas, & multo quàm prius optabilior, ex quo à quiete à curis vacua in turbam negotiorum veni, & terrenis quibusdam fluctibus alluor.] hæc ipse quidem, quòd ex silentio monastico ad Episcopatum adductus esset. Sed pergit: Quàm mihi dulcis est nunc exiguitas, ac etiam non paulò quàm antea dulcior, ex quo ab stercore & terra, & multa ac maiori quàm dici possit humilitate ad sedem Pontificiam ascendi: & magnâ procellam video, & cum procella coniunctum periculum. Non enim quæ iucundissima sunt, ante experientiam eorum quæ tristia sunt, ita iucunda esse perspicuntur, sicut post experimentum & incursum eorum quæ sunt aspera & aduersa, suauia esse peruidetur. Sic valetudo valdè iucunda est iis, qui post valetudinem agrotant. Sic tranquillitas iis, qui post tranquillitatem tempestate iactati sunt, lætissima est. Sic diuitiæ iis, qui post diuitias egentes fuerunt, gratiores sunt. Omnia denique ad hunc modum se habere videmus: esse quidem & manere in naturali & substantiali qualitate, qualia ante perichitationem contrariorum esse videbantur, post cognitionem verò contrariorum accommodiora, & iis qui ea sustinuerunt, maioris æstimationis, immò optabiliora & suauiora.] hæc ipse pluribus, dum reuocat in memoriâ eremi silentium & cellæ quietem. Quibus & de sua electione ista subnequit:

XI. Cum hæc igitur sic sint, & adhuc acerbiora, & mihi miserrimo necessitas ingens ac vis à clericis & reuerendis monachis & fidelibus laicis vniuersis sanctæ ciuitatis Christi Dei nostri, manu & violentia me cogentibus, nescio quibus iudiciis imposita sit: quæso vos sanctissimos & hortor, vt non solum puris & castis apud Deum precibus mihi vitam in mari agenti & in periculis versanti opem feratis, & paruo animo labantem confirmetis, sed doctrinis diuinis ad res agendas instituatis, tum vt parentes, & genitores, tum vt fratres & consanguinei. Cõcedite igitur vos mihi paternè & fraternè, quæ iure postulo. Ego etiam vestras sequar institutiones, & vestram mecum coniunctionem lucrabor, qua fides idem sentientes colligat, spes rectè sentientes copulat, & charitas eos, qui cum Deo sentiunt, coniungit: quorum funiculus vnus, triplex ex his scilicet virtutibus factus, neque dissolui potest, neque rumpi, neque separationem pati, quin potius verè indissolubilis est, in vnam pietatem eos, qui hoc funiculo connexi sunt, copulans.

XII. Quia verò Apostolica & prisca in omnibus cuncti orbis Ecclesijs traditio viget, vt qui Episcopi sunt, ad omnes antecessores Episcopos referant quo modo sentiant, & quam fidem teneant: quam quidem traditionem sapientissimus Paulus valdè cautè eis tradidit, ne in vanū current. Vanus enim esset eorum cursus omnis, si quid detrimenti acciperet fides. Ille enim diuinus, qui Dei voces audiuit, & cælum ipsum habuit pro schola ad discendum, & paradisi spectator fuit ante tempus, & verborum quæ aliis hominibus eloqui non licebat, auditor fuit, metuebat & tremebat, & sicut ipse ait, formidabat, ne cum aliis salutari prædicatione Christum prædicasset, ipse reprobos efficeretur. Vnde Ierosolymam ascendit cælestis discipulus Christi, & diuinis eius discipulis antecessoribus suis se submisit, & doctrinam Euâgelicam, quam prædicabat, iis qui aliis antecellere videbantur, patefecit, cum eis sua dogmata communicauit, quod tutum erat sibi ad stipulatus, iisque omnibus, qui in posterum doctrinam eius amplexuri essent, ac omnibus factus optima forma salutis, qui vestigiis eius insistere voluissent.

XIII. Huic igitur consuetudini etiam nos seruientes, ac legem optimam arbitrati id omne quod ab antiquis decenter factum est, præsertim Apostolico conatu roboratum: scribimus quo modo de fide sentiamus, & vobis sapientia diuina præditis ab probandum mitimus, ne terminos æternos, quos patres & maiores nostri posuerunt, transinouere videamur. Vobis inquam mitimus, qui non solum dogmata probata ab adulterinis discernere scitis, sed quæ deficiunt, propter perfectam in Christo charitatem, perfectè supplere potestis.

A potestis. Accedam igitur ad dicendum illa, quæ à principio in Ecclesia sancta Catholica collectatus & nutritus didici, & à teneris vnguiculis accepi, & vos diuinè prædicare audiui. Credo igitur, &c.] subnequit his integram perfectamque atque omni ex parte elucidatam & copiosam fidei Catholicæ professionem cum nominatim facta damnatione omnium hæresiarum qui ad hanc diem exstitissent, inter quos duo Sergij nouissimè nominantur, quorum alter Armenus, Syrus alter ponitur, qui adhuc superstes esset. Ad postremum autem post prolixam fidei professionem conscriptam, ita ipsum ad quem scribit Honorium siue Sergium interpellat:

Vnde paternam sanctitatem vestram rogo, vt has meas litteras à me abiectio iure Synodico acceptas paternis oculis aspiciat, & fraterno aspectu contempletur. Et si quid aut per ignorantiam erratum est, aut per obliuionem prætermisum, aut propter festinationem non animaduersum, aut propter breuitatem non expressum, & nequaquam commemoratum, aut propter linguæ torporem tacitum, aut propter tarditatem linguæ & exilitatem vocis, aut propter imbecillitatem sermonis agrestis nobis non libentibus silentio suppressum est: rogo accessionibus impleat, & verbis ac correctionibus ex paterna plenitudine prodeuntibus corrigat, & robur præbeat amantissimum, fraterno studio satum, & paterno proposito irrigatum: ne quod mancum est, semper imperfectum appareat, & ne quod infirmum est, & sepe numero per ignorantiam excidit, infirmum semper perseueret, & per totam vitam agrorum. Quod quidem cum à vobis amicè & legitimè factum fuerit, me quidem locupletabit, & mihi medebitur, vestræ verò misericordiæ & amori testimonium tribuet, id est, vestræ erga fratrem & filium charitati.

Ego verò sic à vobis ditatus, & in eo quod deficiebat completus, tunc ex inualetudine per medicinam liberatus, atque ex claudicatione correctus, valetudineque & diuitijs auctus, quàm magnas gratias me vobis debere existimabo? quantum gaudium, lætitiâ, & voluptatem summam cepisse iudicabor? Sed hæc solus Deus nouerit: nouerim & ipse, qui talem voluptatem lætitiæ capio, & tantum beneficium decerpo. Noueritis & vos, si feruorem cordis mei ad pietatem cognoscatis, & multam animæ meæ ad diligendum propensionem oculis animæ contemplerini. Igitur pluribus verbis hæc petere, superfluum. Scio enim, quòd hæc omnia vos, quamuis non peterem, præstabitis face fraternæ charitatis incensâ, & desiderio paterno inflammati. Illud verò vobis supplico, & supplicare non desinam, vt me precibus & supplicationibus apud Deum ardentissimè adiuueris formidantem & trementem, atque onus iugi mihi impositi ferre non valentem: nec hoc solum, sed vt gregem Christi mecum pascatis, qui mihi quidem commissus est, sed nisi mihi opem feratis, non possum diuinis & commodis herbis eum pascere & nutrire, atque à nocentibus & incommodis seruare.

Quamobrem oro atque obsecro, ne hic grex vllum detrimentum capiat propter meam imperitiam & artis pascendi ignorantiam, & propter imbecillitatem, quæ ad regendum commodè non sufficit, & tamquam ipse ei nocuerim, in die iudicij condemner, & supplicium perpetuum subeam eorum qui furantur, maculant, & perdunt oues Christi magnæ æstimationis & pretij. Scio enim & agnosco, reposcendam esse à Christo principè pastorum rationem salutis earum, & an auctæ fuerint, & optimis herbis factæ pingues. Sed si quid potestis, Deo largiente vt possitis, contendite vt adiuueris, ne & ego & hæc Christi oues magni pretij à bestijs propter infirmitatem meam capiamur.

Atque vehementer vos deprecor, vt supplicationem & preces sine intermissione pro nostris Imperatoribus quietissimis & Christi amatoribus Deo adhibeatis, qui gubernacula Imperij à Deo acceperunt: vt vestris precibus Deo acceptis delinitus, aetatem multorum annorum eis largiatur, maximas victorias ac trophæa de barbaris tribuat, & filios filiorum eis coronet, diuinæ pacis vallo eos muniat, sceptrâ præbeat valida & firma ad conterendum omnium barbarorū ac potissimum Sarracenorum supercilium ac superbiam, qui nunc propter peccata nostra ex insperato in nos inuaserunt, & omnia deuastant crudeli & ferino animo, profano & impio ausu.] Hæc dum rogat, vt aduersus ingruentes Sarracenos precibus ferat opem: optimè concordat cum anni huius rebus gestis, quo (vt dictum est) per Arabes Imperium Romanum inuasum est. Pergit verò:

Quocirca magis ac magis vobis beatissimis supplicamus, vt prolixas preces Christo adhibeatis, vt eis beneuolè auditis, citò eorum furiosos fremitus reprimat, atque eos tenues & viles factos instar scabelli nostris Imperatoribus à Deo datis sicut antea subijciat: vt &

ipfi fecundis rebus latentur, qui Imperium in terris tenent, bellicis tumultibus sedatis. A
Laretur etiam cum eis tota eorum Respublica sceptris eorum valide vallata, faciatq; vin-
demiam legens vnas pacati status laticiam parientis. Obsecro etiam (vt iustum est) chari-
tatem vestram fraternam, vt Leontium Deo charum, diaconum ecclesie sancte Resurre-
ctionis Christi Dei nostri, eundemque nostri pij secretarij cancellarij ac protonotarium,
& reuerendum fratrem nostrum Polyuctum, quibus litteras nostras Synodicas commi-
simus, beneuolo vultu aspiciatis, & humanitate qua decet eos alloquamini.

XIX. Vestrum enim est hoc, & vobis proprium atque innatum insigne, quo vestros spectato-
res in admirationem rapitis, quod in altissimo gradu positi, maximam humilitatem indu-
ti estis; immo omnibus vestris proprietatibus spiritaliter & hilariter inuitatis, & animæ
spiritalia atque splendida largimini. Simul etiam rogamus, vt citò eos nobis remittatis læ-
tos & exultantes, quod talem Antislitem Romanorum * videre meruerunt: nosque etiam
humiles & abiectos lætitia afficientes, dum vobis vestram nuntiant disertè valetudinem B
animæ à Deo datam, & sanctatem corporis à Deo etiam tributam.

* Byzantio-
rum in alia
uersione.

XX. Quin etiam postremò rogamus, vt detis eis litteras, quæ fidem nostrâ rectam illustrent,
& mores animæ nostræ candidos faciant, & scientiam pacendi nos doceant, & ad pacen-
dum gregem Christi animum addant: vt præsidio scientiæ muniti, truculentos & imma-
nes lupos ab ouili nobis concredito bacillo vigilantie pastoritiæ arceamus, populumque
nobis commissum à periculis liberum ad Deum sistamus, mercedem ab æquissimo Iudice
liberalissimè pro laboribus nostris reportaturi. Omnes sanctos & illustres fratres, qui cum
vestra sanctitate sunt, nos humiles & parui, & ij qui mecum sunt, in Christo Deo nostro
persalutamus. Vale in Christo, & ora pro me, sanctissime frater.] hæcenus epistola Sop-
hronij ad Honorium Papam, quam (vt dictum est) nonnulla Græca exemplaria ad Ser-
gium datam habent; de qua & ista Photius scribit: C

* Phot. Bibl.
c. 231.

XXI. Lecta est Sophronij Ierosolymorum Patriarchæ Synodica, quæ Romam missa fuit
ad Honorium eius Antislitem. Plena est pietatis epistola. Et innouat quidem ille pas-
sim vocabula, tamquam equi pullus saltibus luxurians, attamen Orthodoxam senten-
tiam accuratè tradit, & sacrorum dogmatum doctrinam minimè vulgare. In hac epi-
stola inuenies Arium vnâ cum Apollinari damnatum, Theodoretum verò ab Ecclesia
non reiectum; tametsi in quibus Cyrillum damnauit, non probatus fuerit, sed meritò
reprehensus. Origenem alium fuisse antiquum, alium posteriorem, qui cognominatus
est Adamantius. Cum ceteris hæreticis anathemate notatum Iacobum Syrum, à quo no-
men traxit Acephalorum caterua. Rogat autem Honorium Romanum, si quid fortè in
epistola vel omisum, vel aliter dictum, quàm par sit: eum enim & corrigere posse, & ex-
plere; gratiamque habiturum se ait, si repulsam non ferat, numquamque adeò immemo-
rem fore beneficij. Hæc itaque habet Synodica Sophronij [sanctissimi epistola] eademque
(vt dictum est) scripta communiter ad Honorium & Sergium, cuius titulo in Sexta Syn-
odo recitatur: vt appareat, quàm amplissimè Sergius Episcopus Constantinopolitanus
fuerit ab omnibus cognitus atque probatus in hanc diem Catholicus atque Orthodoxus;
& nullatenus hac ex parte crimen Honorio quis impingere valeat, si eius (vt dicemus)
subscribat epistolæ, & paria se cum illo sentire significet, & cum ille non ob hæresim insti-
tuendam, sed ob pacem iungendam (vt foris apparebat) de nouis vocibus optare silentium
significauerit, ipse re vera absque fuce & fallacijs de iisdem silentium esse consenserit.
Ceterum præter has, alias quoque eodem fermè tempore constat Sophronium dedisse lit-
teras ad Sergium Constantinopolitanum Episcopum, quibus petebat, deleri debere caput
illud Synodi Alexandrinæ, quo asserbatur vna voluntas in Christo, contendens duas E
omnino dicendas esse in Christo voluntates & operationes. Meminit harum litterarum
Sophronij ipse Sergius in epistola data ad Honorium Romanum Pontificem. Sed quid
post hæc factum est? Vbi ista accepisset Sergius à Sophronio, scripsit ad Honorium Roma-
num Pontificem huiusmodi epistolam: b:

b Extat in
Sex. Synod.
Act. 11.

XXII. In tantum vobis sanctissimis in omnibus vnanimitate spiritus constringimur, vt studea-
mus omnium consiliorum nostrorum & actionum vos sacratissimos habere prædentes,
& nisi plurimum locorum distantia seiungeret, hoc vtiq; quotidie gereremus, vestræ
honorandæ vnanimisque fraternitatis munito muratòque nosmetipsos circumspicientes
consulta. Attamen quoniam nobis etiam sermo atque absque labore littera, quod stude-
mus, impartit: confestim ea pro quibus hoc scribimus, enarramus. Ante aliquod certum
tempus,

A tempus, cum aduersus Persas à Deo confirmatus dominus noster & magnus victor Imper-
ator promouebat exercitum, propter certamina à Deo sibi creditæ Christo amabilis Rei-
publicæ, & ad partes Armeniæ prouinciæ peruenisset: vnus ex principibus impiæ partis Se-
ueri execrabilis, nomine Paulus, in illis locis apprensus, ad eius pietatem accessit, sermo-
nem pro sua errabunda hæresi proferens, & in hoc profectò dumtaxat satisfaciendo: in qui-
bus pijssima eius ac regalis magnanimitas (cum ceteris enim donis Dei etiam diuinorum
dogmatum locupletari scientia meruit) dum redarguisset atque depompasset prauam eius
impietatem, profanis eius astutijs, sanctæ nostræ Ecclesie (vt verus eius propugnator) re-
cta atque immaculata è diuerso protulit dogmata, inter quæ & vnus operationis Christi
veri Dei nostri mentionem effecit.

Post aliquod verò tempus idem à Deo confirmatus Imperator in prouinciã Lazo-
rum adueniens, recordatus est disputationis, quam (sicut diximus) fecerat aduersus Pau-
lum illum hæreticum cum præsentia Cyri sanctissimi, tunc Christi amabilis Lazorum pro-
uinciæ Metropolitanam sedem tenentis, nunc autem magnam Alexandrinam regentis.
Prædictus igitur sanctissimus vir, his auditis, eius serenitati respondit, nescire subtiliter,
vtrum vnâ an duas operationes Christi veri Dei nostri astruere necesse sit. Ergo per ius-
sionem eius pietatis per litteras proprias interrogauit nos prædictus sanctissimus vir, vtrum
vnâ operationem an duas in Salvatore nostro Christo necesse sit dicere, & si quosdam
noscamus sanctorum ac beatissimorum Patrum vnâ dicentes operationem. Vnde nos,
quæ nostræ erant scientiæ, per nostra rescripta ei significauimus, dirigentes etiam sermo-
nem acclamatorum Mennæ sanctissimi quondam Patriarchæ huius à Deo conseruandæ
regiæ vrbis, porrectum ab eo hic præsentis Vigilio sanctæ memoriæ prædecessori sanctitatis
vestræ, habentem & diuersa testimonia paternæ de vna operatione & vna voluntate Sal-
uatoris nostri Christi veri Dei nostri. Nihil tamen proprium penitus in huiusmodi nostris
rescriptis promulgauimus, sicut suppetit nosse vos sacratissimos & vnanimes, relegendes
eorum quæ missa sunt exemplaria. Et silentium quidem ex illo tempore huiusmodi susce-
pit capitulum.

Quia igitur ante paruus tempus, cooperante gratia Dei, qui omnes homines vult
saluos fieri & ad agnitionem veritatis venire, pio zelo fortissimi ac inuictissimi magni Im-
peratoris excitatus Cyrus sanctissimus Alexandrinæ magnæ ciuitatis Patriarcha & com-
munis frater noster & confacerdos Dei, amabiliter & modeste adhortatus est eos, qui in
magna ciuitate Alexandrina Eutychetis & Dioscori, Seueri quoque & Iuliani sunt Deo
odibilium hæresi languentes, ad Catholicam Ecclesiam accedere: & post multas dispu-
tationes & labores, quos cum nimia prudentia & saluberrima dispensatione in hac causa
D impendit, hoc quod festinabat, per supremam gratiam ordinauit. Factaque sunt inter
vrasque partes dogmatica quædam capitula, in quibus omnes qui antea quidem in diuer-
sas portiones diuisi fuerant, aduersus Dioscorum atque Seuerum hæreticos scribentes,
coadunati sunt cum sanctissima ac sola Catholica Ecclesia, & vnus grex Christi veri Dei
nostri, omnis Christo amabilis Alexandriæ populus factus est, & panè vniuersa cum eis
Ægyptus, & Thebais, & Libya, & ceteræ Ægyptiacæ dispositionis regiones, quas olim
considerabant (vt diximus) in innumerabilem copiam hæresum multitudine discissas,
nunc autem beneplacito Dei & studio prædicti sanctissimi Alexandrinorum Antistitis
vnum labium facti sunt omnes, vna vox, & in vnitæte spiritus recta Ecclesie dogmata con-
fiteantur. Ex his autem quæ dicta sunt atque stabilita, vnum existit capitulum de vna opera-
tione Christi magni Dei & Saluatoris nostri.

E His itaque prouenientibus, Sophronius venerabilis monachus, qui (vt ex nunc auditu
didicimus) Ierosolymorum Præsul est ordinatus (necdum enim hæcenus eius ex more
Synodica suscepimus) apud Alexandriam tunc temporis positus cum præfato sanctissi-
mo Papa, quando (vt diximus) admirabilem illam circa eos qui dudum hæretici fuerant,
Dei beneplacito vnitatem componebat, atque cum eo de iisdem capitulis pertractabat,
aduersatus est, & contradixit ad vnus operationis capitulum, duas omnino operationes
Christi Dei nostri dignum inquiens censeri. Prænominato autem sanctissimo Papa præfer-
tim testimonia ei quorundam sanctorum Patrum proferente, dispersum in quibusdam
opusculis suis vnâ operationem asserentium: ad hæc quoque & ex abundanti inquite,
quod multoties sancti Patres nostri, vt lucrarentur plurimam animarum salutem, dum
alia emergerent capitula, Deo placitis dispensationibus ac placitis vsi fuisse videntur, nihil

de subtilitate Ecclesie dogmatum exagitantibus, & dicentes, quod oporteat vtrique etiam A
in presentia, dum tantorum millium populorum salus pre manibus ponitur, nihil de hoc
per contentionem altercari, idcirco quod (sicut dictum est) etiam a quibusdam sacris Pa-
tribus vox huiusmodi dicta est, nihilque de hoc laedatur recte fidei ratio: memoratus Deo
amabilis Sophronius talem dispensationem nullatenus accepto tulit.

XXVI. Quia igitur pro hoc cum litteris eiusdem sanctissimi comministri ad nos coniunxit, de
hoc quoque etiam apud nos sermonem mouendo insistent, ut de talibus adimeretur capitu-
lis post factam vnitionem vox vnus operationis: durum nos hoc arbitrati sumus. Quo mo-
do enim non esset durum & valde onerosum, quando hoc, resolvere euertereque erat futu-
ram quidam omnem illam concordiam atque vnitatem, quae bene fuerat effecta tam apud
Alexandrinam magnam ciuitatem, quamque per vnuerfas sub ea prouincias, quae nullo tem-
pore usque nunc acquirerant nomen saltem simplex diuini atque laudabilis patris nostri
Leonis, aut sancti & magni atque vnuerfalis Chalcedonenfis Concilij mentionem facere, B
nunc vero praecleara & magna voce in diuinis Missarum arcanis hoc praedicantes? Multis
igitur a nobis de hoc motis sermonibus ad praenominatum venerabilem Sophronium, po-
stremo adhortati eum sumus, testimonia nobis proferre sanctorum ac probabilium Pa-
trum, illorum videlicet, quos omnes communiter doctores confitemur, & quorum dogmata
legem sanctae Dei cognoscunt Ecclesiae, duas nominatim & ipsi verbis operationes in
Christo dicendas tradentia: ille autem hoc facere penitus non valuit.

XXVII. Nos vero considerantes incipientem ex hoc inter quosdam hic contentionem exarde-
scere, & scientes quod semper ex huiusmodi decertationibus illae heresum dissensiones ef-
fectae sunt: necessarium iudicauimus, omne studium ponere ad sedandum atque amputan-
dum talem superfluum verborum conflictum: & ad saepe dictum sanctissimum Alexandriae C
Patriarcham scripsimus, ut postquam vnitatem cum his qui pridem reparabantur, Deo au-
xilante, composuit, de cetero nullum permitteret vnam aut duas proferre operationes in
Christo Deo nostro: magis autem sicut sancta & vnuerfalia tradiderunt Concilia, vnam
eundemque Filium vnigenitum Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum ope-
ratum confiteri, tam diuinam, quamque humanam & omnem Deo decibilem & homine
dignam operationem, ex vno eodemque incarnato Deo Verbo indiuisum procedere, & ad
vnum eundemque redigere, eo quod vnus quidem operationis vox, quamquam a quibus-
dam sanctis dicta est Patribus, tamen peregrina videretur, & perturbare aures quorundam
suspicientium ad peremptionem hanc proferri inconfuse atque secundum subsistentiam
vnitatum in Christo Deo nostro duarum naturarum: quod non est vnquam, nec fuit.

XXVIII. Similiter autem & duarum operationum dictio multos scandalizet, utpote a nullo san-
ctorum ac probabilium Ecclesiae institutorum edita. Insuper & consequens ei est, praedicare D
duas voluntates, contrarietates circa inuicem habentes, tamquam Deo quidem Verbo sa-
lutarem volente adimpleri passionem, humanitate vero eius obistente eius voluntati &
resistente, & perinde duo contraria volentes introduci: quod impium est. Impossibile quippe
est, in vno eodemque subiacenti duas simul & erga hoc ipsum contrarias subsistere vo-
luntates. Nam salutaris Deum gerentium Patrum doctrina operis pretium instruit, quod
numquam intellectualiter animata Domini caro separatim & ex appetitu proprio contra-
rio nutui vniti sibi secundum subsistentiam Dei Verbi naturalem motum suum effecit, sed
quando, & qualem, & quantam ipse Deus Verbum volebat. Et (ut plenius dicatur) quemad-
modum corpus nostrum regitur & ornatur & disponitur ab intellectuali & rationali ani-
ma nostra, ita & in Domino Christo tota humana eius conspersio ab ipsius verbi Deitate E
semper in omnibus mota, Dei mobilis erat, secundum Nysenum Gregorium dicentem
contra Eunomium ita: Secundum quod Deus erat Filius, impassibilis vtrique est & immor-
talis: si qua autem passio de eo in Euangelio dicitur, per humanitatem profecto, quae susci-
piebat passionem, huiusmodi operatus est. Operatur quippe vere Deitas per corpus, quod
circa ipsum est, omnium salutem, ut sit carnis quidem passio, Dei autem operatio.

XXIX. Hanc igitur (ut dictum est) contentionem incipientem accendi videntes, necessarium iu-
dicauimus, attritas potius sanctorum Patrum voces & synodicam definitas semper sequi, &
neque quae raro a quibusdam Patribus dicta sunt, & non circa haec intentionem habenti-
bus, quasi planam & inambiguam de eis doctrinam exponerent, ad regulam & legem per
omnia dogmaticam reducere, quale est & quod de vna operatione ab eis dictum est: ne-
que iterum, quae nullatenus dicta sunt a probabilibus Patribus, nunc vero a quibusdam
Patribus

A Patribus proferuntur, duas inquam operationes, tamquam dogma Ecclesiasticum proferre.
Et ad vltimum stetit ac placuit, quatenus praedictus Sophronius venerabilis nullum sermo-
nem de cetero de vna siue duabus operationibus mouere debeat; sed ei sufficiat praefata
cautaque ac trita sanctorum Patrum recta traditio atque doctrina. His itaque contentus
saepe nominatus venerabilis vir, & haec custodire certificans; petimur nos etiam per episto-
lam de his ei praebere responsum, quatenus huiusmodi epistolam (ut ait) ostendat ijs qui
forsitan interrogare eum de praedicta quaestione voluerint. Quod & alacriter egimus, &
ille quidem in his hinc enauigauit.

Nuper autem piissimus & a Deo coronatus dominus noster apud Edeffensem demorans
ciuitatem, pios ad nos apices fecit, praecipientes, ut paterna illa testimonia desloremus, quae
continentur in libro dogmatico (sicut dictum est) facta a sanctae memoriae Menna ad san-
ctissimum Vigilium de vna operatione & vna voluntate, & haec a Deo instructa eius serene-
nitati dirigere deberemus: quod & ad effectum perduximus. Nos autem quae dudum mota
sunt, memoria retinentes, & tumultum qui ex huiusmodi motione coepit, scientes, sug-
gestimus eius piissimae serenitati per mediocrem nostram suggestionem & scripta ad excel-
lentissimum Sacellarium Imperialem consequenter huius capituli omnem subtilitatem,
horumque, quae a nobis per hoc actitata sunt, & quod non oporteat de eiusmodi inquisitione
perferuari, sed permanere in attrita Patrum doctrina, quam omnes consonanter confiten-
tur de huiusmodi quaestione, & confiteri vnigenitum Filium Dei, qui veraciter Deus simul
& homo est, eundem operari diuina & humana, & ex vno eodemque incarnato Deo Ver-
bo (sicut quod occurrentes iam sumus effati) inseparabiliter atque indiuisum omnem diui-
nam & humanam operationem procedere. Hoc namque nos Leo instituit, manifeste perhi-
bens: Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium habet. In qui-
bus rescriptum pia iustitiam ab eius mansuetissima suscepimus fortitudine, quae a Deo con-
feruanda eius serenitatem concedent, continentem.

His igitur omnibus a principio ita prouenientibus, rationabile simul & necessarium iu-
dicauimus de his quae partim memorata sunt, cognitionem dare vestrae fraternae atque vna-
nimi beatitudinis per exemplaria quae a nobis directa sunt: & adhortamur vos sacratissimi,
haec omnia legere, & Deo placitam ac plenissimam charitatem, quae in vobis est, nunc quo-
que sequentes, si quid amplius minusve inueneritis, hoc per datam vobis a Deo gratiam ad-
implere, atque per sanctas syllabas vestras vna cum vestra optabili sospitate, quaeque super
his vobis fuerint placita, significare. Haec tenus Sergij Constantinopolitani Episcopi episto-
la recitata postea in Sexta Synodo. Quae quidem ab Honorio Romano Pontifice haud
D poterunt velut haeretici recusari: siquidem (quod primum omnium considerandum est)
nihil habere viderentur aduersarium sacrosancto Chalcedonenfi Concilio, in quo de dua-
bus in Christo naturis est contra Eutychem asseritio promulgata: nam aequae Sergius ha-
bet eandem de duabus in Christo naturis indiuisum & inconfuse coniunctis Orthodoxam
doctrinam, simulque non solum professionem, sed & defensionem epistolae S. Leonis, atque
ad bonum pacis de vtraque esse tacendum sententia commonitionem siue ab asserenti-
bus duas operationes, siue a negantibus.

Verum etsi quid perperam dictum in illis esset, haud tamen haereticus omnino esse au-
ctor conuinci poterat, dum ad calcem eiusdem epistolae ad Honorium scriptae eius subij-
cere se censurae testatur, dum si quid minus vel amplius ipse Pontifex Rom. in epistola esse
cognouerit, ut adijciat pariter, vel dimoueat, rogat, licet haec subdole ab eo proferrentur, ne
E detegeretur haereticus. Constat quidem (quod & maximopere est attendendum & sapientius
inculcandum) Sergium ipsum, etsi postea fuerit detectus haereticus & condemnatus, praesenti
tamen tempore non tantum Orthodoxum creditum fuisse ab Orientalibus & Occi-
dentalibus, sed etiam magnae quidem existimationis Episcopum habitum: quod facile cog-
nosces ex dicta epistola a Sophronio Episcopo Ierosolymitano hoc ipso anno ad Hono-
rium & ad ipsum Sergium (ut habet Sexta Synodus) scripta, in qua praeter multa alia in lau-
dem eius dicta, in fine preces ipsius vehementer exposcit: ut non mireris, si ad eum rescribat
Honorius, tamquam ad Catholicum hominem ac valde pium.

Sed iam quae ad ipsum Sergium idem Honorius Papa rescripserit, videamus. Extant ipsae
eius litterae in eadem Sexta Synodo recitatae: ex quibus cum condemnatus ab ea repe-
riatur Honorius, hic in limine magnae controuersiae te praemonitum velim, lector, eo quod
per lubrica incedat oratio, quasi defendi non posse videatur Honorius, nisi qui eum dam-
nasse

xxx.

xxxii.

xxxiii.

SERGIUS
ORTHODO-
XVS ET BO-
NAE EXISTI-
MATIONIS
EPISCOPVS.xxxiiii.
Sext. Synod.
Att. 12.
MAGNAE
QUESTIO-
NIS HONORII
DIIVM.

nasse dicuntur Patres Sextæ Synodi cōdemnentur. Verūm non sic fiet ; sed veritati cūm A
semper fuerit benè cōsultum, erit vt & videas quām aperiſſima luce Honorium ab ea ca-
lumnia vindicatum, integerrimum in omnibus ſemperq; Orthodoxum oſtenſum, & Pa-
tres, impoſtura detecta, reddi ab omni ſuſpicionē laceratæ iuſtitia liberos. quod fiet, vbi de
Actis Sextæ Synodi ſermo erit. Modò autē de Honorio agendū, cuius ita ſe habet epiſtola:

XXXVIII.
HONORII
PAP. EPIST.
AD SERGIUM
EPI SCOP.
CONSTAN-
TINOP.

Scripta fraternitatis vestræ ſuſcepimus, per quæ inuentiones quaſdam & nouas vocum
quaſtiones cognouimus introductas per Sophronium quemdā tunc monachū, nunc verò
ex auditu Epiſcopum Ieroſolymitana: vrbs conſtitutum aduerſus fratrem noſtrum Cy-
rum Alexandria: Antiſiſtem, vnam operationem Domini noſtri Ieſu Chriſti conuerſis ex
hæreſi prædicantem. Qui denique ad vſtram fraternitatem Sophronius veniens, quere-
lamque huiuſmodi deponens, multiformiter eruditus, petijt de his, quæ à vobis fuerat in-
ſtructus, paginalibus ſibi ſyllabis referari. Quarum litterarū ad eundem Sophronium dire-
ctarum ſuſcipientes exemplar, & intuentes ſatis prouidē circumſpectęque fraternitatem
vſtram ſcripſiſſe, laudamus nouitatem vocabuli auferentem, quod poſſet ſcandalum ſim-
plicibus generare. Nos enim in quo peruenimus, oportet ambulare. Enimuerò, duce Deo,
peruenimus vſque ad meſuram rectæ fidei, quam Apoſtoli veritatis Scripturarum ſanctarum
funiculo extenderunt, conſtitentes Dominum Ieſum Chriſtum mediatorum Dei &
hominum operatum diuina, media humanitate Verbo Dei naturaliter vnita, eundemque
operatum humana ineffabiliter atque ſingulariter aſſumpta carnem diſcretē, inconfuſe, atque
inconuertibiliter plena diuinitate. Et qui coruſcauit carne plena diuinis miraculis, ipſe
eſt & carneus effectus, plenè Deus & homo: paſſiones & opprobria patitur vnus mediator

Joan. 1.

Dei & hominum in vtriſque naturis, Verbum caro factum, & habitauit in nobis, ipſe
filius hominis de celo deſcendens, vnus atque idem (ſicut ſcriptum eſt) crucifixus Domi-
nus maiestatis, dum conſtet diuinitatem nullas poſſe perpeti humanas paſſiones, & non de
celo, ſed de ſancta eſt aſſumpta caro Dei genitricis.

XXXV.
Joan. 3.

Nam per ſe Veritas in Euangelio ita inquit: Nullus aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit
de celo filius hominis qui eſt in celo: profectò nos inſtruens, quòd diuinitati vnita eſt
caro paſſibilis ineffabiliter atque ſingulariter, vt diſcretē atque inconfuſe ſic indiuiſe vi-
deretur coniungi, vt nimirum ſtupenda mente, mirabiliter manentibus vtrarumque na-
turarum differentijs, cognoscatur vniri. Cui Apoſtoloſ concinens, ad Corinthios ait:

I. Cor. 2.

Sapientiam loquimur inter perfectos, ſapientiam verò non huius ſæculi, neque principum
huius ſæculi, qui deſtruuntur; ſed loquimur Dei ſapientiam in myſterio abſconditam,

VNVS VO-
LENS ASSE-
RITVR OB
VNAM PER-
SONAM.

quam prædeſtinauit Deus ante ſæcula in gloriam noſtram, quam nemo principum huius
ſæculi cognouit. Si enim cognouiſſent, numquam Dominum maiestatis crucifixiſſent:
dum profectò diuinitas nec crucifigi potuit, nec paſſiones humanas experiri vel perpeti;
ſed propter ineffabilem coniunctionem humanæ diuinæque naturæ, idcirco & vbique
Deus dicitur pati, & humanitas ex celo cum diuinitate deſcendiſſe.] Intelligis lector,
piè ſanctęque atque catholicę in omnibus ab Honorio iſta differi, atque ita poni ob idio-
matum communicationem vnum in Chriſto volentem & operantem, ſicut vnica eſt eius
perſona, cūm tamen æquē aſtruar ob diuerſas proprietates duarum ſimul indiuiſe & in-
confuſe coniunctarum naturarum, æquē & voluntates diſtinctas & inconfuſas in eodem
reperi. Sed & pergit:

XXXVI.

Vnde & vnam voluntatem fatemur Domini noſtri Ieſu Chriſti: quia profectò à diuini-
tate aſſumpta eſt noſtra natura, non culpa, illa profectò quæ ante peccatum creata eſt, non
quæ poſt præuocationem vitata. Chriſtus enim Dominus in ſimilitudinem carnis pecca-

Philip. 2.

ti veniens, peccatum mundi abſtulit, & de plenitudine eius omnes accepimus: & formam
ſerui ſuſcipiens, habitu inuentus eſt vt homo: quia ſine peccato cōceptus de Spiritu ſancto,
etiã abſque peccato eſt partus de ſancta & immaculata Virgine Dei genitricis, nullum expe-
riens contagium vitatæ naturæ. Cūm igitur audis vnam Honorium dicere voluntatē, in-

QVOMODO
VNAM ACCI-
PIAT VO-
LUNTATEM
HONORIVS.

tellexiſſe id reſpectu duarum inter ſe pugnantium contrariarum voluntatum ad malum
& bonum, ex ijs quæ tradit apparet, noſque inferius id magis perſpicue demonſtrabimus.
Pergit itaque: Carnis enim vocabulum duobus modis ſacris eloquijs boni maliq; cognō-
uimus nominari, ſicut ſcriptum eſt: Non permanebit ſpiritus meus in hominibus iſtis,

I. Cor. 5.
R. g. 7

quia caro ſunt. Et Apoſtoloſ: Caro & ſanguis regnū Dei non poſſidebunt. Et ruruſum:
Mente ſeruo legi Dei, carne autem legi peccati. Et, Video aliam legem in membris meis
repuɡnatem legi mentis meæ, & captiuum me trahentē in legem peccati, quæ eſt in mem-
bris

A bris meis. Et alia multa huiuſmodi in malo abſolutè ſolent intelligi vel vocari. In bono au-
tem ita Iſaia dicente: Veniet omnis caro in Ieruſalem, & adorabit in conſpectu meo. Et
Iob: In carne mea videbo Deum. Et alia: Videbit omnis caro ſalutare Dei. Et alia di-
uerſa. Non eſt itaque aſſumpta (ſicut præfati ſumus) à Saluatore vitata natura, quæ repu-
gnaret legi mentis eius; ſed venit quarere & ſaluare quod perierat, id eſt, vitiatam humani
generis naturam: nam lex alia in membris aut voluntas diuerſa non fuit, vel contraria Sal-
uatori: quia ſuper legem natus eſt humane conditionis. Et ſiquidem ſcriptum eſt: Non
veni facere voluntatem meam, ſed eius qui miſit me Patris. Et, Non quod ego volo,
ſed quod tu vis Pater. & alia huiuſmodi: non ſunt hæc diuerſæ voluntatis, ſed diſpenſatio-
nis humanitatis aſſumptæ. Iſta enim propter nos dicta ſunt, quibus dedit exemplum, vt aſ-
ſequamur veſtigia eius, pius magiſter diſcipulos imbuens, vt non ſuam vnuiſquique no-
ſtrū, ſed potiùs Domini in omnibus præferat voluntatem.

B

Via igitur regia incidentes, & dextroruſum vel ſiniſtroruſum venatorum laqueos circum-
poſitos euitantes, ad lapidem pedem noſtrum minimè offendamus: Idumais, id eſt, terre-
nis atque hæreticis propria relinquentes, nec veſtigio quidem pedis ſenſus noſtri terram, id
eſt, prauam eorum doctrinam omnimodò atterentes, ad id quò tendimus, hoc eſt, ad fines
patrios peruenire poſſimus, ducum noſtrorum ſemita gradientes. Et ſi forte quædam bal-
butientes (vt ita dicam) niſi ſunt proferetes exponere, formantes ſe in ſpecimē nutritorum,
vt poſſent mētes imbuiere auditorū: non oportet ad dogmata hæc Eccleſiaſtica retorquere,
quæ neque Synodales apices ſuper hoc examinantes, neque auctoritates canonicæ viſæ
ſunt explanariſſe, vt vnam vel duas energias aliquis præſumat Chriſti Dei prædicare, quas
neque Euangelicæ vel Apoſtolicæ litteræ, neque Synodalis examinatio ſuper his habita,
viſæ ſunt terminariſſe: niſi fortassis (ſicut præfati ſumus) quidam aliqua balbutiendo docue-
runt, condeſcendentes ad informandas mentes atque intelligentias paruulorum, quæ ad
Eccleſiaſtica dogmata trahi non debent: quæ vnuiſquique in ſuo ſenſu abundans videtur
ſecundū propriam ſententiam explicare. Nam quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus
Filius ac Verbum Dei, per quem facta ſunt omnia, ipſe ſit vnus operator diuinitatis atque
humanitatis, plenæ ſunt Sacra litteræ luculentius demonſtrantes. Vtrū autem propter
opera diuinitatis & humanitatis geminæ operationes debeant deriuatæ dici, vel intelligi:
ad nos iſta pertinere non debent, relinquentes ea Grammaticis, qui ſolent paruulis exqui-
ſita deriuando nomina vendicare.] Satis perſpicue noſcis ſecundū Catholicam aſſertio-
nem vnum poni ab Honorio operatorem, cuius ſunt opera diuinitatis & humanitatis: vt in
neceſſariam deducatur aſſumptionem, duas eſſe voluntates & operationes: quas tamen ob

C

vitanda diſſidia, bono pacis, non reiiciendas, ſed reticendas aſſeruit. ſubdit enim cauſam,
quòd periculolum ſit ſiue vnam ſiue duas tantū aſſerere in Chriſto operationes, quæ in
diuina Scriptura reperiantur eſſe multiplices, quòd ſcilicet ex generibus tranſirent aduer-
ſarij ad indiuidua, fallentes æquiuiocis:

Nos enim, inquit, non vnam operationem vel duas Dominum Ieſum Chriſtum, cuiusque
ſanctum Spiritum, Sacris litteris percepiſimus, ſed multiformiter cognouiſimus operatum.
Scriptum eſt enim: Si quis ſpiritum Chriſti non habet, hic eius non eſt. Et alibi: Nemo
poſteſt dicere, Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſancto. Diuiſiones verò gratiarum ſunt, idem
autem ſpiritus: & diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus: & diuiſiones
operationum ſunt, idem autem Deus, qui operatur omnia in omnibus. Si enim diuiſiones
operationum ſunt multæ, & has omnes Deus in membris omnibus pleni corporis opera-
tur: quanto magis capiti noſtro Chriſto Domino hæc poſſunt pleniffimè coaptari? vt ca-
put & corpus vnum ſit perfectum, vt profectò occurrat (ſicut ſcriptum eſt) in virum per-
fectum, in meſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Si enim in alijs, id eſt, in membris ſuis,
ſpiritus Chriſti multiformiter operatur, in quo viuunt, & mouentur, & ſunt: quanto ma-
gis per ſemetipſum mediatorum Dei & hominum plenè ac perfectè multiſque modis &
ineffabilibus conſiteri nos communionē vtriuſque naturæ condecet operatum?] Cur au-
tem de duabus voluntatibus & operationibus tacendum ducat, cauſam haud contemnen-
dam aſtruit, quòd ſcilicet communis iſta eſſet aſſertio cum Neſtorianis id ipſum proſistenti-
bus, non ob duarum (ſicut Catholici) naturarum differentiam, ſed ob duas quas iſdem
conſtituebant in Chriſto perſonas. Subdit ergo:

E

Et nos quidem ſecundū ſanctiones diuinorum eloquiorum oportet ſapere vel ſpe-
rare, illa videlicet reſutantes, quæ quidem nouæ voces noſcuntur ſanctis Dei Ecclēſijs
ſcandalata

CAPTE A-
GENDV M
NNOVIS
DEGERNEN-
DIS.

XXXVII.
Rom. 8.
I. Cor. 12.

Ephes. 4.
Act. 17.
CVR SILEN-
TIVM HO-
NORIVS IN-
DICAT.

xxxix.

CVR PERICULO SA
DVARVM
VEL VNIVS
VOLVNTA
TIS ASSER
TI O.

scandala generare : ne aut duarum operationum vocabulo offensi, sectantes Nestorianos, A nos vesana sapere arbitrentur] eo quod illi duas ponerent in Christo personas. Rursum vero tacendum putat de vna operatione, ne fouere causam Eutychianorum vnam tantum asserentium in Christo naturam videri posset: nam subdit: Aut certe si rursus vnam operationem Domini nostri Iesu Christi fatendam esse censuerimus, stultam Eutychianistarum attonitis auribus dementiam fateri putemur, precauentes, ne quorum inania arma combusta sunt, eorum cineres & rediuiuos ignes flammiumarum denuo renouent quastionum, simpliciter atque veraciter confitentes Dominum nostrum Iesum Christum vnum operatorem diuinae & humanae naturae; electius arbitantes, vt vani naturarum ponderatores, otiose negotiantes, & turgidi aduersum nos insonent vocibus ranarum philosophi, quam vt simplices & humiles spiritu populi Christiani possint remanere ieiuni. Nullus enim decipiat per philosophiam & inanem fallaciam discipulos piscatorum. Eorum enim doctrinam sequentes; omnia argumenta scopulosa disputationis callidae atque fluctuagae intra eorum retia sunt collisa. B

XL. Hac nobiscum fraternitas vestra praedicet, sicut & ea nos vobiscum vnanimitate praedicamus, hortantes vos, vt vnus vel geminae vocis inductum operationis vocabulum aufugientes, vnum nobiscum Dominum Iesum Christum Filium Dei viui, Deum verissimum in duabus naturis operatum diuinitus atque humanitus fide Orthodoxa & vnitatem Catholica praedicetis.] & subscriptio: Deus te incolumem custodiat, dilectissime atque sanctissime frater.] haecenus Honorij Pontificis epistola ad Sergium Episcopum Constantinopolitanum, quam integram hic reddidisse volumus, quod eadem fuerit compluribus lapis offensionis & petra scandali: vt ijs omnibus diligenter perspectis, tam quae ad Honorium Papam a Sergio fuerant scripta, quam quae ab ipso Pontifice scripta reddita, dilucide cunctis innotescere valeat, quam ipse Honorius fuerit Catholicae fidei assertor, professor, C defensor, & propugnator.

XL I. Quod enim Sergius ipse manifestus post haec cognitus haereticus fuerit atque damnatus; cum & eadem sentire cum ipso Honorius profiteatur; putarunt nonnulli, eadem ipsum quoque sententia debere percipi, sicque Honorium, vt Sergium, haereticum censendum esse, complures existimauerunt, nullam rationem habentes temporis diuinitatis, nec rerum. Temporis inquam, quod (vt plenius ostendimus) cum ista Sergius ad Honorium, & Honorius ad Sergium scriberet, nec leuis quidem suspicio erat de Sergio, quod haereticus esset, qui in hanc vsque diem summa cum laude absque vel leui suspicione erroris sedem illam pie (vt Catholicus) sancteque rexerat, qui & suis litteris speciem reddere videretur columbae illius quae post diluuium signum pacis ore gestauit, dum tot in Aegypto D conciliatos iunctosque Catholicae Ecclesiae populos haereticos significaret. Ista quidem nuntianti Catholico homini (ita enim Sergius vbique terrarum ab omnibus habebatur) par erat Honorium, cum eidem rescriberet, adgratulari (congaudet enim charitas veritati) cum ea quae asserret, & professione Chalcedonenis Concilij & assertionem epistolae S. Leonis Papae plusquam satis perspicuo lumine lucere viderentur, omni que suspicionis nebula expertia esse.

Nec poterat culpa adscribi de vtraque voce silentium, quod velut pacis signaculum esse videretur appositum. Etenim cum omnis vocum nouitas soleat in Ecclesia esse suspecta, & in antiquitate vsuque veteri fundata semper reperiatur firma securitas: quid de vocum nouarum silentio (quod erat fibula pacis) potuit Honorius reprehendi, quod ab eo videri poterat non retinendum tantum, sed imperandum: Non igitur (si tempus attendatur) reprehendi potest Honorius, sed eo nomine laudari potius debet, vt pote quod satis superque consultum fidei Catholicae (vt ait) videri poterat, si in Christo duas confiteretur quis naturas indiuisas, inconfusas, & inconuertibiliter iunctas; pariterque profiteretur vnum operatorem diuinitatis & humanitatis Christum Iesum, hoc est, ipsum in vna consistentem persona operatum (vt ait) secundum duplicem operationem duarum naturarum, humanae atque diuinae: vt plane rem ipsam praedicare noscatur, cuius nouas voces velit ob exorta scandala reticere, quae ob nouitatem suspectae videri possent, & magnam dissidij occasionem subministrare; vnde merito silentio illas obruendas esse putarit.

XL II. Non enim adhuc eo progressa res erat, vt non sine scandalo eadem voces praetermitti potuissent, vt postea accidit: nam cum nondum fraus haeretica detecta esset, indici ab ipso Pontifice silentium iure debuit, quod (vt dictum est) iam satisfactum videri posset, de Verbi

OFFENDI
CVLVM EX
LPIST. HO
NORII SVM
PTVM.

SERGIVS
HACTENVS
OPTIMI NO
MINIS EPI
SCOP. FUIT

XL III.
NOVITAS
SEMPER SV
SPECTA VI
SA EST.

XL III.
HONORIVS
PRVDEN
TER SILEN
TIVM AD
HIBET.

HONORIVS
PRVDEN
TER SILEN
TIVM AD
HIBET.

A Verbi incarnatione plena doctrina. Qui igitur temporis huius nullam rationem habere, in Honorium vt collusorem stulte admodum declamarunt, fauentemque errori vna cum Sergio arguerunt. At qui ad memoriam reuocarit, quantum esset malignatus inimicus in Sancto occasione voculae vnus, homouision, tempore Constantini ac successorum Imperatorum: sancte pieque, sicuti & prudenter, Honorium fecisse non dubiter, dum de simplici atque duplici operatione silentium hic indixit; cum tamen ijs quae ad perfectam haecenus prolatae de Verbi incarnatione doctrinam spectare viderentur, alijs verbis satisfactum esse cognosceret. Qui vero consideratione nulla habita temporis huius quo Sergius Catholicus habitus rem bona fide agere creditus est, omnia ad statum illius temporis referunt, quo sub eo silentio latere fraudem, quam dicemus, compertum est, Sergiusque ipse Constantinopolitanus Episcopus esse haereticus detectus fuit: sicut eius litterae ad Honorium de indicto silentio datae fraudem occultare cognitae sunt, ita & redditae ad eum Honorij litterae aequae visae ipsi sunt improbandae, eo quod Honorius eiusdem tunc esse sententiae visus fuit. hincque factum est, vt hi eadem sententia qua Sergium, Honorium quoque perstrinxerint. At quam iuste, ipsi viderint: te vero appello, lector veri amans, iustum iudicem.

Cum vero non ob aliam causam Honorium Papam vna cum Sergio hi putauerint esse damnandum, quam ob nuper recitatam ipsius Honorij epistolam datam ad Sergium, qua ei se consentire significauit: certe quidem Honorij epistola prius disquirenda fuit, & tempus praesens, quo scripta est, considerandum, & ita de Honorio fuerat ferenda sententia. At cum nullius possit erroris argui, vel haeresis nondum cognita in suspensionem adduci: certum est calumniose & leuiter admodum, sicuti iniuste, Honorium haereticum appellari.

Sed si non ex alia ratione, quam ex dicta epistola, qua se consentire Sergio declarat, Honorius condemnatur: cur non aequae Sophronius, qui eiusdem Sergij in omnibus secuturum se sententiam toties sua epistola profiteretur, qua & ipsum vt plenissimum Orthodoxum commendat, erit & ipse dicendus haereticus? Quidnam, quaeso, ad Sophronij excusationem asseret, nisi quod putauerit ipsum esse (vt profitebatur) fide integrum & Orthodoxum, ac pro Catholica veritate firmiter stantem? & tamen secus erat. Quod si illa Sophronij cum Sergio toties professio consensus nullum ipsi attulit detrimentum, vt ex communione cum haeretico, quem putabat Catholicum, ipse haereticus diceretur: cur asserat prauiudicium Honorio longius quam Sophronius a Sergio absenti, si, vt ille, se consentire Sergio affirmarit, quem & nomine fama que & scriptis pariter haud potuit non asserere esse Catholicum?

Praterea si in culpa esse potuit de vtraque voce silentium, & ob id tam Sergius quam Honorius fuerint haereticorum nota inurendi: cur no idem stigma est impressum Sophronio, cum & ipse acquieuerit pariter Sergio ob bonum pacis talia suadenti? Consensisse quidem ipsi Sophronium, idem testatur Sergius in epistola ad Honorium verbis illis: Ad vltimum, inquit, stetit & placuit, quatenus praedictus Sophronius venerabilis nullum sermonem de cetero de vna siue duabus operationibus mouere debeat, sed ei sufficiat praefata cautaeque ac trita sanctorum Patrum recta traditio atque doctrina. His itaque contentus saepe nominatus venerabilis vir, & haec custodire certificans: petimur nos etiam per epistolam de his ei praebere responsum, quatenus eiusmodi epistolam (vt ait) ostendat ijs, qui forsitan interrogare eum de praedicta quaestione voluerint. Quod & celeriter egimus, & ille quidem in his hinc enauigauit.] haec de Sophronio Sergius.

E Si inquam (quod saepe repetendum est) Sergio indicenti silentium Sophronius omnino consensit, & tamen Orthodoxus absque inuidia est praedicatus: nihil profecto esse potest, vt ratione silentij Honorius Papa possit in crimen adduci. Sic igitur neque ex communione cum Sergio, neque ex consensione cum eo de indicto silentio Honorius vel leui suspicione erroris argui a quolibet iure potuit exemplo Sophronij propius rem inuentis, qui licet antea ea de causa aduersatus Cyro fuerit, Sergio tamen acquieuit. Probasse quidem in Sergio Honorium, quae probat antea Sophronium, cum ad eum datam epistolam Sergij ab eodem accepisset, ipse Honorius testatur in dicta epistola ad Sergium scripta.

Ceterum etsi Sergij voluntati indicenti silentium ipse (vt vidimus) Sophronius acquieuit: tamen post haec de conibenda Cyri, cui antea obstiterat, temeritate vnam praedicantis in Christo voluntatem, legationem ad Honorium Romanum Pontificem misit.

XL IV.

SOPHRONIVS
NIVS EAD
DEM QVAE
HONORIVS
PRAESTI
TIT.

XL V.

XL VI.

XL VII.

At

DE LEGATIONEMIS SA A SOPHRONIO AD HONORIVM.
*Co. H. Rom sub Martin Secret. L. Rom 3.

Joan. 21.

L. MC. 22.

XLVIII. LABORES SOPHRO- NII PROFI DE CATHO- LICA.

Pro. 18.

XLIX.

I. Tim. 2. STEPH. EPI- SCOP. DILI- GENS MI- NISTERIVM.

Psal. 131.

L.

A At quanta animi anxietate id fecerit, qui venit tunc missus ad Honorium legatus ipse testatus est in Concilio Romano sub Martino Pontifice, in eius Collatione secunda, his verbis: Quoniam hoc potestatiue olim & ab antiquis facere per Apostolicam siue canonicam consuevit auctoritatem: dum aperta lucubratione non solum clauis regni caelorum creditae sunt ei, atque ipse tantummodo ad aperiendum eas fidelibus quidem dignè, minimè autem Euangelio gratiae credentibus iuste claudere magnus secundum veritatem & princeps Apostolorum meruit Petrus; sed etiam & pascere primus iussus est oues totius Catholicae Ecclesiae; cum Dominus dicit: Petre, amas me. pascere oues meas. Et iterum ipse praecipue ac specialiter firman praem omnibus habens in Dominum Deum nostrum & immutabilem fidem, conuertere aliquando & confirmare exagitados consortes suos & spirituales meruit fratres, utpote dispensatiue super omnes ab ipso, qui propter nos incarnatus est Deus, potestatem accipiens & sacerdotalem auctoritatem. Quod utique sciens beatae memoriae Sophronius quondam Patriarcha sanctae Christi Dei nostri ciuitatis, sub cuius dioecesiungebar sacerdotali officio; non acquiescens omnino carni & sanguini, sed sola quae Christi sunt iuxta sanctitatem vestram excogitans, studuit meam humilitatem sine mora pro huiusmodi tantummodo capitulo cum sua suggestione ad hanc Apostolicam magnamque dirigere sedem; in scripto atque sine scripto per me supplicem vestrum omnem praedictorum virorum adpenens nouitatem, quam videlicet contra Orthodoxam fidem memorati viri exponere ausi sunt.

B Quippe nam & ipse Sophronius, dum adiuueret, superius dictis temeratoribus in Oriente validissime contradixit, contestans eos & admonens, ut a propria haeresi quiescerent, & ad rectam Patrum fidem remearent, dans in duobus libris sexcenta testimonia Patrum ad euersionem impietatis eorum & veritatis ostensionem. Quos quidem reuocare minimè valuit, commouit autem eos contra se ad insidias & malignam detractionem. Sed nullo modo propter hoc reueritus est omnino ille, nec timuit timorem ubi non est timor: quoniam iustus sicut leo confidit. Zelo autem Dei & fiducia repletus, duxit me indignum & statuit in sancto Caluariae loco, ubi propter nos ipse qui super nos secundum naturam Deus est, Dominus noster Iesus Christus sponte crucifigi secundum carnem dignatus est: & ibi alligauit me vinculis insolubilibus, dicens: Tu dabis rationem ipsi, qui propter nos secundum carnem in hoc sancto loco sponte crucifixus est Deus, quando cum gloria in terribili eius aduentu iudicaturus est viuos & mortuos, si distuleris & postposueris fidem eius periclitantem, licet ego hoc facere corporaliter (ut nosti) propter emeritam ex nostris peccatis incurtionem Sarracenorum praepedior.

D Quantocumque ergo de finibus terrae ad terminos eius deambula, donec ad Apostolicam sedem, ubi Orthodoxorum dogmatum fundamenta existunt, peruenias, non semel, non bis, sed multo saepius aperiens sacris viris ibidem consistentibus omnia secundum veritatem, quae in istis partibus quata sunt; & non quiescas, instantius expetens atque exorans eos, donec ex Apostolica prudentia, quae in Deo est, ad victoriam iudicium perducere debeant, & nouiter introductorum dogmatum perfectam faciant secundum canones destructionem: ut ne (secundum quod beatus Apostolus ait) sicut cancer pasquam in amplius inueniant, depascentes simpliciorum animas. Igitur in his pertimescens ego, atque perterritus propter impositam mihi terribilem in tremendo & venerabili loco conuirationem, necnon & credam mihi ex Dei permisso Episcopale ministerium considerans, sed & supplicationes omnium pene habitantium Orientalium tractum reuerendissimorum Episcoporum & Christianorum populorum consonanter praedicto beatae memoriae Sophronio ad hoc me inuitantium, utpote primum Ierosolymitanæ dioeceseos, peruenire: non dedi (secundum Scripturam) somnum oculis meis & palpebris meis dormitationem & requiem temporibus meis, quatenus adimplere debuissim huiusmodi desiderabilem iussionem: sed absque vlla mora propter hoc ipsum tantummodo hoc prope- rari: a quo tempore tertio visus sum vestris Apostolicis adesse vestigiis, expetens ac deprecatus, quod iue & omnes libenter postulare noscuntur, hoc est, fidei Christianorum periclitanti manum porrigere.

E Quod additcentes contrarij, non leuibus me implicauerunt afflictionibus, praerceptiones propter me per loca & prouincias dirigentes, quatenus comprehendi & ferris constric- tus ad eos ueberem destinari, sicut omnes cognoscunt. Sed Dominus auxiliatus est mihi, & liberauit me ab omnibus persequentibus me, ideoque ad propositum currentem, & ad

A ad brauium properantem vestrae Apostolicae sedis. Neque despexit Deus preces cum lacrymis oblatas supplicum suorum, sed excitauit non equidem mediocriter praecessores Apostolicosque Praefules in commotione, necnon contestatione praedictorum virorum, licet nullo modo eos flectere potuerunt.] haec legatus Stephanus Episcopus Romani hoc tempore a Sophronio ad Honorium Pontificem missus.

B Vbi ista per legationem a Sophronio missam Honorius Papa accepit, haud segnis fuit his omnibus a Sophronio postulatis consulere, nempe silentium omnino imponere Cyro Episcopo Alexandrino vnam voluntatem & operationem in Christo praedicanti: cuius rei gratia ad ipsum Cyrum eo argumento litteras dedit; scripsitque pariter ad Sergium Constantinopolitanum Episcopum, ut Cyrum de seruando de vna voluntate & operatione silentio admoneret. Litterae ad Cyrum ab Honorio scriptae non extant, sed earum mentio est in litteris eiusdem Honorij ad Sergium datis, de quibus proxime acturi sumus. Persuasit quidem in sententia Honorium, ut bono pacis ad vitandas turbas & commotiones populorum, de voce vtraque taceretur, dicta eius epistola post haec ad Sergium data significat: his etiam & legatum Stephanum, & qui cum eo venit in Urbem, acquiescisse docet, dummodo Cyrus de vnus voluntatis voce aequè taceret. Epistolam autem ab Honorio ad Sergium Constantinopolitanum Episcopum datam, prout habetur recitata in Sexta Synodo Actione decimatertia in fine, hic exhibeamus; in qua cum desint nonnulla, haec sunt quae in ea scripta reperiuntur.

C Et prolata est (inquiunt Acta) huiusmodi Honorij Latina epistola cum interpretatione sua, habens in superscriptione ita: Dilectissimo fratri Sergio Honorio. Cuius initium fuit: Scripta dilectissimi filij nostri Syricij diaconi. Habet autem eadem epistola post pauca haec: Necnon & Cyro fratri nostro Alexandrinae ciuitatis Praefuli, significandum scilicet, quatenus nouae adinventionis vnus vel duarum operationum vocabulo re- futato, claro Dei Ecclesiarum praeroneo nebulosarum concertationum caligines offundi non debeant vel aspergi: ut profecto vnus vel geminae operationis vocabulum nouiter introductum a praedicatione fidei eximatur. Nam qui haec dicunt, quid aliud nisi iuxta vnus vel geminae naturae Christi Dei vocabulum, ita & operationem vnam vel geminam suspicantur? Super quod clara sunt diuina testimonia. Vnius autem operationis vel duarum esse vel fuisse mediatorem Dei & hominum Dominum Iesum Christum sentire & promere, satis ineptum est.] Sed haec Honorij quo modo sint intelligenda, quae ex eadem epistola ipsa recitatae Acta, ita docent: Habet autem, inquiunt, & circa finem eadem epistola sic:

D Et haec quidem, quantum ad instruendam notitiam ambigentium, sanctissimae fraternitati vestrae per eam insinuandum prauidimus. Ceterum quantum ad dogma Ecclesiasticum pertinet, quae tenere vel praedicare debemus propter simplicitatem hominum, & amputandas inextricabiles quaestionum ambages (sicut superius diximus) non vnam vel duas operationes in mediatore Dei & hominum definire, sed vtrasque naturas in vno Christo vnitate naturali copulatas cum alterius communionem operantes atque operantes confiteri debemus: & diuinam quidem, quae Dei sunt, operantem: & humanam, quae carnis sunt, exequentem: non diuise, neque confuse, aut conuertibiliter Dei naturam in hominem, & nec humanam in Deum conuersam edocentes, sed naturarum differentias integras consistentes. Vnus atque idem humilis & sublimis, aequalis Patri & minor Patri, ipse ante tempora, natus in tempore est: per quem facta sunt saecula, factus in saeculo est: & qui legem dedit, factus sub lege est, vt eos qui sub lege erant redimeret: ipse crucifixus, & ipse cinographum quod erat contra nos euacuans in Cruce, de potestatis & principibus triumphauit.

E Auferentes ergo (sicut diximus) scandalum nouellae adinventionis, non nos oportet vnam vel duas operationes definientes praedicare: sed pro vna (quam quidam dicunt) operatione, oportet nos vnum operatorem Christum Dominum in vtriusque naturis veridice confiteri: & pro duabus operationibus, ablato geminae operationis vocabulo, ipsis potius duas naturas, id est, diuinitatis & carnis assumptae in vna persona vnigeniti Dei Patris inconfuse, indiuisae, atque inconuertibiliter nobiscum praedicare propria operantes. Et hoc quidem beatissimae fraternitati vestrae insinuandum prauidimus, quatenus vnus confessiois propositum vnanimi vestræ sanctitatis monstrarem, vt profecto in vno spiritu anielantes, pari fidei documento inspiremus.

F Scribentes etiam communibus fratribus Cyro & Sophronio Antistitibus, ne nouae vo-

L I.
HONORIVS
SILENTIVM
CYRO IM-
PONT.

L II.
POSTERIOR
EPIST. HO-
NORII AD
SERGIUM.

L III.

L IV.

L V.
cis,

cis, id est, vnius vel geminæ operationis vocabulo insiltere vel immorari videantur; sed abrafâ huiusmodi nouæ vocis appellatione, vnum Christum Dominum nobiscum in vtrisque naturis diuina vel humana prædicent operantem. Quamquam hos, quos ad nos prædictus frater & coëpiscopus noster Sophronius misit, instruximus, ne duarum operationum vocabulum deinceps prædicare inuitantur: quod instantissime promiserunt prædictum virum esse facturum, si etiam Cyrus frater & coëpiscopus noster ab vnius operationis vocabulo discesserit.] hucusque ex epistola posteriori Honorij ad Sergium Sexta Synodus. Cùm igitur adeò manifestè demonstratum sit, neque ob indictum de vtraque voce silentium, neque ob communicationem vel consensionem cum Sergio in his quæ tractarentur, nempe de silentio indicendo, sicut nec Sophronium, ita neque Honorium posse in crimen hæresis iure perducì: videndum modò est, si quid sit in epistolis Honorij, quod reprehensione dignum habeatur.

LVI.
OBJECTIONE
EX PRIORI
EPISTOLA
HONORII.

Prior ipsius epistola ad Sergium eodem argumento conscripta, qua primùm censuit de vtraque voce tacendum, videri potuit prima fronte quiddam habere subduriusculum, quod quamuis nihil penitus extra lineam Catholicæ fidei continere demonstratum sit, nihilominus id dilucidius erit declarandum. Dum enim agit de hypostatica in vna persona duarum naturarum vnione, cuius virtute factâ quoque dicit communicationem idiomatum, ista mox subdit: Vnde & vnam voluntatem fatemur Domini nostri Iesu Christi: quia profectò à diuinitate assumpta est nostri natura, non culpa, illa profectò quæ ante peccata creata est, non quæ post præuaricationem vitata, &c.] inferens quidem non duas ob id dicendas esse contrarias voluntates in Christo, tendentem ad bonum alteram, alteram verò ad malum, vt in alijs hominibus, sed vnam bonam, vniusque personæ operantis, secundùm communicationem idiomatum, qua (vt ait) & Deus pati dicitur, & homo Deus prædicatur. Quòd enim indiuisa sit vtriusque naturæ operatio, sicut est indiuisè coniuicta, & vnum ambo velint naturæ bonum, & tendant in vnum; vna erit dicenda Christi voluntas, quam sanctus Dionysius Areopagita appellat operationem Theandricam, hoc est, Deiuirilem, vt Ioannes Damascenus affirmat.

* Ioan. Damasc. de fidei Orthodox. lib. 3. c. 19.

LVII.

Sed præstat in his Maximum martyrem huius temporis scriptorem celebrem & Catholicæ fidei egregium defensorem audire, quæ afferat de germano sensu verborum Honorij, dum responderet ad obiectionem Pyrrhi Monothelitæ pro se stare Honorium acclamantis, quasi ipse Honorius fuerit vnius in Christo voluntatis assertor. Ipse enim in quaestione disputata coram Gregorio Patricio cum ipso Pyrrho hæc habet: Quid (inquit Pyrrhus) de Honorio ad respondendum habes, qui apertè antecessori meo vnam voluntatem Domini nostri Iesu Christi esse tradidit? *Maximus*: Quis fuerit fide & auctoritate dignus epistolæ eius interpres, qui eam ex persona S. Honorij scripsit, adhuc superstes, & qui totum Occidentem cum alijs virtutibus, tum pietatis dogmatibus illustrauit, an hi qui Constantinopoli ex suo corde loquebantur? *Pyrrhus*: Ille, qui hanc scripsit. *Maximus*: Is igitur cum ad diuum Constantinum Imperatorem ex persona Ioannis Papæ de hac epistola scriberet, dixit: Vnam voluntatem diximus in Domino, non diuinitatis eius & humanitatis, sed humanitatis solius. Cùm enim Sergius scripsisset, quòd quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent: rescripsimus Christum non duas voluntates contrarias habuisse, carnis inquam & spiritus, sicut nos habemus post peccatum, sed vnam tantum, quæ naturaliter humanitatem eius signabat. Hoc autem ita esse, argumentum euidens est, meminisse membrorum & carnis, quæ quidem in diuinitate non licet intelligere, &c.] hæc Maximus de eo qui dictam Honorij scripsit epistolam: vt nullus sententiæ Honorij certior atque fidelior accedere possit interpres, cui Pyrrhus ipse refractarius disputator non potuit in ea disputatione non acquieuisse, quòd videlicet præter fidem illibatam auctoris, ipsius contextus epistolæ id apertè demonstrat.

LVIII.

Ex his planè & illorum verborum germanum sensum cognoscet, quibus Honorius ait in eodem argumenti contextu: Nam lex alia in membris aut voluntas diuersa non fuit, vel contraria Saluatori: quia super legem natus est humanæ conditionis. Et si quidem scriptum est: Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me Patris. & Non quod ego volo, sed quod tu vis Pater. & alia huiusmodi: non sunt hæc diuersæ voluntatis, sed dispensationis humanitatis assumptæ.] planè significans, in voluntate humanitatis, de qua loquitur, cum nullum fuerit in Christo peccatum, nec discrepanciam vel contrarietatem esse potuisse quæ ex peccato procedit, relicta illa, quæ ex natura hu-

ra humana solet prouenire diuersitas absque peccato. Hæc de his quæ spectant ad priorem epistolam.

In posteriori autem epistola ad Sergium, quam reddidimus, ita firmat Honorius Catholicum dogma, vt nihil ampliùs desiderari queat. Dum enim videtur indicere velle silentium, quam prudentissime destruit hæresim, & firmat Catholicam fidem, vbi videlicet ait: Auferentes ergo (sicut diximus) scandalum nouellæ adiuentionis, non nos oportet vnam vel duas operationes definiens prædicare: sed pro vna (quam quidam dicunt) operatione, oportet nos Deum operatorem Christum Dominum in vtrisque naturis veridicè confiteri, & pro duabus operationibus, ablato geminæ operationis vocabulo, ipsas potius duas naturas, id est, diuinitatis & carnis assumptæ, in vna persona Vnigeniti Dei Patris inconfusè, indiuisè, atque inconuertibiliter nobiscum prædicare propria operantes.] Intellexisti quam doctè atque verè dicat, pro vna operatione dicendum esse vnum operantem, plane insinuans non conuenite personæ vnitatem operationis, sed operantis? Sic & S. Ioannes Damascenus de his agens, docet non dici posse ratione vnius personæ vnam voluntatem, sed vnum volentem, sicut nec vnam operationem, sed vnum operantem in duabus scilicet naturis, quas dum asserit indiuisè, inconfusè, & inconuertibiliter coniunctas, duas planè necessariò introducit operationes & voluntates. His quidem nihil magis Catholicum dici potuisse, nihil magis pium ac sanctum, nihil denique his temporibus ad pacem in Ecclesiis conseruandam vilius excogitari videri potuit. Quam quidem Catholicam veritatem (dicam liberè cum Campenji) non solum nulla Synodus potuerit vniquam damnare, sed si Angelus de cælo aliud annuntiauerit præter id quod dictum est, illatum in huiusmodi ab Apostolo susciperet anathema.

LIX.

* Sec. Synod. Ad. 13. in fin.

HONORII
COMMENTARIUM
DATYR DE
CRETVM.

D amas. de Ori. hœr. fid. lib. 3. c. 14.

Sic igitur ista ita trāsacta sunt, vt nulla quidem vel leuis erroris labe Honorio inhæsisse potuerit. Quamobrem in iudicio Synodali, cum post annos decem & octo Romæ sub S. Martino Papa & martyre celebrata est Synodus Lateranensis, cui interfuert centum & quinque Episcopi, prædente ipso Summo Pontifice, & exactè cognita atq; tractata est causa Monothelitarum, ac damnati in ea fuerunt vna cum hæresi atque ipsorum scriptis Theodorus Pharanites Episcopus, Cyrus Patriarcha Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus successores Patriarchæ Constantinopolitani, auctores & propugnatores erroris: Honorius nullam profus vel ab hæreticis de hæresi calumniam passus, nec à sancta Synodo leuissima est suspicione pullatus. Post hæc autem iterum, cum à sanctissimo Pontifice Agathone celebrata est Romæ Synodus centum viginti quinque Episcoporum, in qua repetita est eorumdem damnatio hæreticorum Theodori, Cyri, Sergij, Pyrrhi, & Pauli: nec leuis quidem mentio, quòd errauerit Honorius, facta est, qui si errasset, dissimulari minime potuisset. Sed & in ea quæ ex eadem Synodo instructio data est Legatis ad Sextam Synodum Constantinopolim proficiscentibus, & in ijs quas ipse summus Antistes Agatho litteras tunc ad Imperatores Constantinum, Heraclium, atque Tiberium dedit, ore libero firma iteratq; attestatone & contestatione fatetur, numquam aliquando Apostolicam sedem a recto fidei tramite deuiasse. Sed reddamus hic verba ipsius:

LX.

QUID SYNODI DE HONORIO.

* Extat Cœc. tom. 3. non. edit.

* Extat recitata in Sex. Synodo Ad. 4. sub Agath.

Christi, inquit, adnitente præsidio, hæc Apostolica eius Ecclesia numquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est.] & post aliqua iterum: Hæc est enim veræ fidei regula, quam & in prosperis & in aduersis viuaciter tenuit ac defendit hæc spiritalis mater vestri tranquillissimi Imperij Apostolica Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis numquã errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, sed vt ab exordio fidei Christianæ percepta ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata finetenus permanit.] Et de suis prædecessoribus paulò post speciatim hæc addit: Consideret itaque vestra tranquilla clementia, quoniam Dominus & Saluator omnium, cuius fides est, qui fidem Petri non defecturam promisit, confirmare eum fratres suos admonuit: quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores confiderent fecisse semper, cunctis est cognitum: quorum & pusillitas mea, licet impar & minima, pro suscepto tamè diuina dignatione ministerio, pedisse qua cupit existere. Væ enim mihi erit, si veritatem Domini mei, quam illi sinceriter prædicarunt, prædicare neglexero.] hucusque Agatho: quæ quidem quomodo adeò firmiter asserere, liberè prædicare ac sincerè profiteri potuisset, si ad eandem firmandam quam confutat hæresim, Honorius in crimen adduci valuisset?

LXI.

AGATHONIS SENTENTIA DE FIDE ILLIBATA PRÆDECESSORVM.

Considerandum est enim in his, quis hæc dixerit, vbi, ad quos, & quando dixerit, nempe

LXII.

pe sanctissimus omnium ore laudatissimus Agatho, in Synodali magno Patrum conuentu, consensu omnium scribens ista ad ipsos Imperatores Constantinopoli degentes, quorum prædecessores fauissent errori, & quando Sexta erat œcumenica Synodus celebranda, ut vel leuissimè mentiri minimè potuisset. Præmittimus modò dicere de alijs successoribus Romanis Pontificibus plurimis id ipsum firma assertione testantibus, nempe neminem prædecessorum Romanorum Pontificum hæresis labe vel leuiter aliquando aspersum fuisse: sicut & ante Agathonem Martinus Pontifex pluribus suis epistolis laudat fidem prædecessorum, & eorundem commendat diligentiam aduersus Monothelitas, quod & egregiè præstitit in Concilio Romano consultatione prima, in epistola ad Constantium siue Constantinum Imperatorem.

LXIII.

His igitur ex eiusdem Honorij litteris, ex S. Maximi scriptis, atque ex Concilijs duobus Romæ celebratis, litterisque Romanorum Pontificum Ioannis, Martini, & Agathonis asseris, cum nihil esse possit, quòd non omni ex parte Honorij Papæ fides Catholica prædicetur: postea factum est, ut hæretici Monothelitæ, ad suum ipsorum confirmandum errorem, calumniosè admodum auctoritatè immiscuerint ipsius Honorij Romani Pontificis, iactantes simul (ut Pyrrhus in disceptatione cum Maximo) Honorium Papam eiusdem fuisse sententiæ assertorem. Constat quidem Patriarchas Constantinopolitanos hæreticos Sergium, Pyrrhum, ac Paulum, & alios ad confirmandum suum ipsorum errorem ostentare consueuisse Honorij Papæ dictam superius primam epistolam, eandemq; in consortium sectæ citare, quòd in sua ipse epistola vnus voluntatis ex perperam facta eius interpretatione calumniosè diceretur assertor: sicque factum ab ipsis, ut nomen Honorij tamquam in errore collegæ fuerit sapius conclamatum. His accessit, quòd cū eiusdem Honorij nomen retineretur in Diptychis ab ipsis Episcopis Constantinopolitanis hæreticis, secus autem successorum eius qui damnauerunt eosdem Monothelitas (ut patet ex epistola Constantini Imp. ad Agathonem) magna sit conflata inuidia in Honorium, quòd patronos haberet & laudatores Monothelitas.

^a Habetur in
primæ. Sextæ.
Synod. Act. 1.

LXIV.

Qua de causâ eò progressa res est, ut ab aliquibus Orthodoxis inter damnatos Monothelitas idem reperiatur adnumeratus Honorius. Quòd verò & in Sexta Synodo, quæ extat, æquè recèssit cum Monothelitis legatur Honorius: aperimus imposturam, cum de his suo loco opportunius acturi sumus. Satis autem fuit hîc tibi, lector, perspicuè demonstrasse, nihil penitus inueniri posse in duabus Honorij epistolis, quo in erroris suspicionè vel leuiter adduci queat, cum omnia habeantur in omnibus consentientia Catholica veritati; neq; eius de indicto silètio decretum iure posse pati calumniam, quod æquè ab Orientalibus probaretur, potissimum verò à vertice Theologorum Orientalium regionum huius temporis Sophronio Episcopo Ierosolymitano; nec vel leuiter labefactum ob communicationem cum Sergio ex litteris vitrò citroq; datis: insuper ipsum Honorium, & dum viueret, & post obitum summa veneratione ab vniuersâ Ecclesiâ Catholica cultum, talem que cognitum & habitum à sanctissimis eius successoribus Martino & Agathone dignissimis atque doctissimis Romanis Pontificibus. Si quam verò à tempore Sextæ Synodi nubem videbis superinductam, qua apparere possit gloria tanti Pontificis obfcurata: æquè spectabis, veritatis aura spirante, eius nomen in pristinum reuocari splendorem, & fulgentioribus radiis elucescere.

LXV.

Purgandus est & Sophronius Ierosolymorum Episcopus à calumnia ei per Monothelitas illata, cum ipsum omnium huiusmodi turbarum in Ecclesiâ obortarum causam fuisse clamarent: nam Pyrrhus Constantinopolitanus Episcopus hæc in eum in disputatione cum Maximo habita ait: Sophronius, qui paulò antè fuit Patriarcha Ierosolymitanus, fecit ut hoc vel præter propositum faceremus, cum tempore inopportuno sermonem de operationibus excitauit.] Ad hæc respondit Maximus, ita dicens, & repetens erroris veram originem: Ego ex omni parte nescio quam excusationem vos prolaturus expeclatis, qui eum qui extra culpam est, ad eò grauius criminamini. Dic enim mihi (per veritatem ipsam oro) cum Sergius ad Theodorum Pharanitanum Episcopum scripsit, misso quem Menæ dixit libello per Sergium Macaronam Episcopum Ardenoes, hortans eum, ut quid sentiret de vna in eo libello operatione & vna voluntate, aperiret; & rescripsit, approbans ea: vbi tunc erat Sophronius? Aut cum Theodosiopolis ad Paulum monoculum Seuerianum scripsit, misso etiam ei libello Menæ, & Theodori Pharanitani ac sua approbatione? Aut vbi erat, quando ad Georgium cognomento Arsam Pauli-

SERGIVS
MALORVM
OMNIVM
AVCTOR.

A Pauliniam istam scripsit, ut mitteret auctoritates de vna operatione ipsorum, inseruitq; epistola, facere se his auctoritatibus vnionem Ecclesiæ cum eis? Hanc epistolam B. Ioannes Papa Alexandrinus, ille videlicet cognomento *Eleemosynarius*, manu ab Arsa abstulit. Vnde cum etiam vellet ob ipsam eos deponere, impeditus fuit incurfu tunc à Persis in Ægyptum facto. Aut quando ad Cyrum Episcopum Phafidis rescripsit de vna operatione & duabus, ab eo rogatus, misso etiam ad eum libello Menæ, quem diximus? Quid igitur postquam Sergius multis modis morbum suum in commune proposuisset, & magnam partem Ecclesiæ corrupisset ac vastasset: quoniam B. Sophronius admonuit eum, humilitate, quæ eius habitum decebat, ad eius vestigia prouolutus, Christi Dei passionibus viuificis, quæ omnem supplicationem continebant, commemoratis, obtestans ne vocem hæreticorum olim probè à sanctis Patribus superioribus extinctam renouaret: fuit ne auctor huius scandali?] hæc de his Maximus, purgans Sophronium, & culpam reijciens in Sergium, utpote erroris huius auctorem ac propagatorem, hominem natura leuissimum, de quo in eadem disputatione ista idem Maximus:

Rem ipsam loquor: Nihil me ita à tuo antecessore alienauit, ut mutabilitas eius & inconstantia, id est, in alias alio tempore transire sententias, & in nullo sensu permanere. Aliquando enim eos qui hanc vnam voluntatem diuinam appellabant, approbans, incarnatum introducebat Deum tantum esse. Aliquando eis assentiens, qui dicebant esse consultatricem voluntatem, hominem eum solum introducebat more nostro consultantem, nihil à Pyrrho & Heraclio differentem. Quandoque vocans voluntatem hypostaticam, cum differentia personarum simul inducebat differentiam voluntatum in personis diuinis eiusdem substantiæ. Aliàs eos complectens qui voluntatem suæ potestatis dicebant, vnionem introducebat secundum habitudinem: potestas enim, & auctoritas, & alia huiusmodi manifestè *ἁπόρως*, id est, sententiæ, non naturæ motus sunt. Aliquando cum eos qui voluntatem vocabant electricam & sententialem, sibi adiungebat, & dominos suos faciebat, non solum Christum faciebat hominem tantum, sed mutabilem & peccatorem: siquidem sententia oppositorum est diiudicatrix, & eorum quæ ignorantur indagatrix, & in his quæ non sunt manifesta, consultatrix. Interdum eos sequens, qui œconomiam voluntatem in Christo dicebant, faciebat eum ante œconomiam, id est incarnationem, non habuisse voluntatem. Et si quod aliud absurdum ex hoc sequitur. Et in alias infinitas absomas opiniones detrusus est, qui non est nixus in veritate tamquam in fundamento: quasi mandare litteris vellem subtiliter & diligenter, neque futurum tempus satis esset.] hæc Maximus de Sergio leuitate. Porro quo minus homo vanus veritate pollebat, eo magis præstabat viribus ab Imperatore petitis. Ita enim idem Maximus aduersus Pyrrhum: Hoc quidem absurdum in vestris etiam litteris, non ratione, sed licentia protulistis, nacli Heraclium vestrum ad hoc adiutorem: quia vos eius nefariæ & sceleratæ mixtionis assensu estis, & eam confirmastis.] hæc Maximus: ex quibus videas, quanta prudentia & consilio Honorius Papa oblatum ab eodem Sergio de oborta quæstione silentium libentissimè acceptauit; quod & fuisse multo pretio redimendum, siquidem nequaquam tot malis Ecclesiæ Dei ab ipsis Monothelitis exagitata essent.

Quòd autem tenderet eiusmodi de vnica in Christo voluntate blasphemia: æquè omnes consentiunt, ad tollendam naturarum in Christo vnitarum differentiam, & ad Eutyrianam hæresim hac via instaurandam illorum fuisse conatum, atque ad sociandos sibi (quod dictum est superius) alios Orientales hæreticos, nempe Apollinaristas & Nestorianos. Nam audi & S. Thomam, qui de his hæc ait: Ad hoc ponendum, *unicam scilicet in Christo voluntatem*, diuersimodè moti esse videntur. Apollinaris enim non posuit animam intellectualem in Christo, sed quòd Verbum esset loco animæ, vel etiam loco intellectus. Vnde cum voluntas sit in ratione (ut Philosophus dicit in tertio de anima) sequatur quòd in Christo non esset voluntas humana, & ita in eo non esset nisi vna voluntas. Et similiter Eutyches, & omnes qui posuerunt vnam naturam compositam in Christo, cogebantur ponere vnam voluntatem in eo. Nestorius etiam quia posuit vnionem Dei & hominis factam solum secundum affectum & voluntatem, posuit vniam voluntatem in Christo.] hæc S. Thomas: ex quibus intelligis quæ superius dicta sunt, eiusmodi fuisse commentum Eutychianorum in hæresi Monothelitarum instauranda, ut reliquæ in Oriente inualescerent hæreses.

Nam quod ad Nestorianos spectat hæreticos, id abundè idem Maximus Abbas & *Annal. Eccl. Tom. 8.* *Ec 2* *martyr*

LXVI.
SERGII IN
SENTENTIAS
INSTABILITAS.

LXVII.
^a Tho. par. 3.
qu. 18. ar. 1.
MONOTHELITARVM
HÆRESIS
TRIPLEX.

martyr ostendit in disputatione cum Pyrrho, dum ait: Cur aspernantur Nestorium, cuius vocibus ac sententiis ardentem inhaerent? Quod autem cum vnam voluntatem dicunt, illa quae Nestorius tenet defendunt: testatur expositio quam ipsi defendunt, quae declarat Nestorium profiteri vnam voluntatem in duabus personis ab ipso fictis. Sic igitur omni fuit insurgendum conatu, ne triceps bestia sanctam appeteret suis cornibus Ecclesiam. Sed de fallaciis & dolis haereticorum consulendus est idem saepe citatus & recitatus Maximus Abbas. Sententia plane est Damasceni, cuiusmodi dolosos artifices ita vnicam voluntatem vel operationem asseruisse, ut hoc euicto, duas naturas, quas in Christo captiose asseruebant, auferrent. Sed ex his principiis in monstruosiores eos declinasse sententias, quae sub Martino Papa dicuntur, ostendent. Ceterum Sergius, qui tantopere rogauit Honorium Papam de vtriusque vocibus imperandum esse silentium, ipse vater eo pacto sub silentio haesim propagauit: quomodo autem id acciderit, inferius sequentibus annis dicendum erit. Haec modò satis de origine Monothelitarum erroris, & Honorij Papae studiis in eadem comprimenda.

^a Damasc. de haesim. in fin.

LXIX.

HONORII MITTIT PALLIUM AD PAULINUM ET HONORIVM.

^b Beda hist. Angl. lib. 2. c. 17.

LXX. EPIS. HONORII PAP. AD EDVINUM REGEM.

LXXI.

LXXII. IVSIO SVB ROGATVS HONORIVS.

Ceterum qui aduersus emergentes haereses in Oriente Honorius Papa oculis intentus erat, conuersus etiam ad Ecclesiam Occidentalem, extremo loco in Britannia insula positos Anglos pastorali cura respexit. Hoc enim anno, cum ab Eduino in Anglia Rege legatio Romam missa esset, qua peteret mitti pallia tum Paulino tum etiam Honorio Episcopis, ipse Pontifex petitis annuens, ad Eduinum Regem litteras reddidit exhortatorias, simulque ad Paulinum Episcopum atque ad Honorium pallium misit. Sed de Paulino primum sic Beda: Quo tempore praefatum sedis Apostolicae Honorius Bonifacij successor habebat: qui vbi gentem Nordhumbrorum cum suo Rege ad fidem confessionemque Christi, Paulino euangelizante, conuersam esse didicit, misit eidem Paulino pallium: misit & Regi Eduino litteras exhortatorias, paterna illum charitate accendens, ut in fide veritatis, quam acceperant, persisterent semper ac proficere curarent: quarum videlicet litterarum iste est ordo:

Domino excellentissimo atque praecellentissimo filio Eduino Regi Anglorum, Honorius Episcopus, seruus seruorum Dei, salutem.

Ita Christianitatis vestrae integritas circa Conditoris sui cultum fidei est ardere succensa, ut longè lateque resplendeat, & in omni mundo annuntiata vestri operis multipliciter referat fructum. Sic enim vos Reges esse cognoscitis, dum Regem & Creatorem vestrum Orthodoxa praedicatione edocti, Deum venerando colitis, eique (quod humana valet conditio) mentis vestrae sinceram deuotionem exoluitis. Quid Deo nostro aliud offerre valebimus, nisi ut in bonis actibus persisterentes, ipsamque auctorem humani generis confidentes, eum colere, eique vota nostra reddere festinemus? Et ided, excellentissime fili, paterna vos charitate, qua cōuenit, exhortamur, ut hoc quod vos diuina misericordia ad suam gratiam vocare dignata est, sollicita intentione & assiduis orationibus seruare omnimodò festinetis: ut qui vos in praesenti saeculo ex omni errore absolutos ad agnitionem sui nominis est dignatus perducere, caelestis patriae vobis praepararet mansionem.

Prædicatoris igitur vestri domini mei Apostolicae memoriae Gregorij lectione frequenter occupati, pra oculis affectum doctrinae ipsius, quem pro vestris animabus libenter exercuit, habetote: quatenus eius oratio & regnum vestrum populumque augeat, & vos omnipotenti Deo irreprehensibiles representet. Ea verò quae à nobis pro vestris sacerdotibus ordinanda sperastis, haec pro fidei vestrae sinceritate, quae nobis multimoda relatione per praesentium portitores laudabiliter insinuata est, gratuito animo attribuere illis sine vlla dilatione prauidemus. Et duo pallia vtrorumque Metropolitanorum, id est, Honorio & Paulino direximus, ut dum quis eorum de hoc saeculo ad auctorem suum fuerit accersitus, in hoc ipsius alterum Episcopum ex hac nostra auctoritate debeat subrogare. Quod quidem tam pro vestrae charitatis affectu, quam pro tantarum provinciarum spatio, quae inter nos & vos esse noscuntur, sumus inuitati concedere, ut in omnibus deuotioni vestrae nostrum concursum & iuxta vestra desideria praebere-mus. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.] hucusque ad Regem Eduinum Honorius.

Porro etsi anno & die, quo data est, epistola careat, ex alia tamen epistola eodem tempore ab ipso Pontifice scripta ad Honorium Episcopum Dorouerniensem Iusti successorem, cum petitum à Rege pallium ad eum mittit, hoc anno datam esse, certissimum redditur.

A redditur. Successerat namque Honorius Iusto, de quo ista asserit Beda: Inter hæc Iustus Archiepiscopus ad caelestia regna sublatus est quarto Iduum Nouembrium die, & Honorius pro illo est in Praefatum electus: qui ordinandus venit ad Paulinum, & occurrente sibi illo in Lindocolino, quintus ab Augustino Dorouerniensis Ecclesiae consecratus est Antistes: cui etiam praefatus Papa Honorius misit pallium & litteras, in quibus decreuit hoc ipsum, quod in epistola ad Eduinum Regem missa decreuerat: scilicet, ut cum Dorouerniensis vel Eboracensis Antistes de hac vita transierit, is qui superest, confors eiusdem gradus habeat potestatem alterum ordinandi in loco eius qui transierat sacerdotem, ne sit necesse ad Romanam usque ciuitatem per tam prolixa terrarum & maris spatia pro ordinando Archiepiscopo semper fatigari. Quarum etiam textum litterarum in nostra hac historia ponere, commodum duximus.] sic enim se habent:

Dilectissimo fratri Honorio Honorius. Inter plurima quae Redemptoris nostri misericordia suis famulis dignatur bonorum munera praerogare, illud etiam clementer collata suae pietatis munificentia tribuit, quotiens per fraternos affatus vnanimem dilectionem quadam contemplatione alternis aspectibus representat: pro quibus Maiestati eius gratias indefinenter exoluimus, eumque votis supplicibus exoramus, ut vestram dilectionem in praedicatione Euangelij elaborantem & fructificantem, sectantemque magistrum vestri & capitis sui sancti Gregorij regulam, perpeti stabilitate confirmet, & ad augmentum Ecclesiae suae potiora per vos suscipiet incrementa: ut fide & opere in timore Dei & charitate, vestra acquisitio, decessorumque vestrorum, quae per domini Gregorij exordium pullulat, conualescendo amplius extendatur: ut ipsa vos Dominici eloquij promissa in futuro respiciant, vosque vox ista ad aeternam festiuitatem euocet: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. & iterum: Euge seruus bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui.

Et nos quidem, fratres charissimi, haec vobis pro aeterna charitate exhortationis verba praemittentes, quae rursus pro Ecclesiarum vestrarum priuilegijs congruere posse conspiciamus, non desistimus impartire. Et tam iuxta vestram petitionem, quam filiorum nostrorum Regum, vobis praesenti nostra praerceptione vice beati Petri Apostolorum Principis auctoritatem tribuimus, ut quando vnum ex vobis diuina ad se iusserit gratia vocari, is qui superstes fuerit, alterum in loco defuncti debeat Episcopum ordinare. Pro qua etiam re singula vestrae dilectioni pallia pro eadem ordinatione celebranda direximus, ut per nostrae praerceptionis auctoritatem possitis Deo placitam ordinationem efficere: quia ut haec vobis concederemus, longa terrarum marisque interualla, quae inter nos ac vos obstitunt, ad haec nos condescendere coegerunt: ut nulla possit Ecclesiarum vestrarum iactura per cuiuslibet occasionis obtentum quoquo modo peruenire, sed potius commissi vobis populi deuotionem plenius propagare. Deus te incolumem custodiat, dilectissime frater. Data die tertia Idus Iunias, imperantibus dominis nostris pijs Augustis, Heraclio, anno vigesimoquarto, Proconsulatus eiusdem anno vigesimotertio, & Consulatus eius anno tertio: sed & Heraclio felicissimo Caesare, id est, filio eius, anno tertio, Indictione septima, id est, anno Dominicae incarnationis sexcentesimo tricesimotertio.] Sed quae haec grauius hoc eodem anno secuta sint mala occulto Dei iudicio illata videamus. Refert eadem Beda his verbis:

At verò Eduinus cum decem & septem annis genti Anglorum simul & Britonum gloriosissime praesisset, è quibus etiam Rex ipse (ut diximus) Christi regno militauit, rebellauit aduersus eum Carduella Rex Britonum, auxilium praebente illi Penda, viro strenuissimo de regio genere Merciorum, qui & ipse ex eo tempore gentis eiusdem regno annis viginti & duobus varia sorte praesuit. Et conferto graui prelio in campo qui vocatur Hethfelt, occisus est Eduinus die quarta Iduum Octobris, anno Dominicae incarnationis sexcentesimo tricesimotertio, cum esset annorum quadraginta & septem: eiusque totus vel interemptus, vel dispersus est exercitus. In quo etiam bello ante illum vnus filius eius Offrid, iuuenis bellicosus, cecidit: alter Edfrid, necessitate cogente, ad Pendam Regem transfugit, & ab eo postmodum, regnante Osuualdo, contra fidem iusiurandi peremptus est.

Quo tempore maxima est facta strages in Ecclesia vel gente Nordhumbrorum, maxime quod vnus ex ducibus (à quibus acta est) Paganus, alter quia barbarus erat Paganus

LXXII. HONGRII PAPAEPISTOLA AD HONOR. EPISC. DOROUERN.

Mat. 25. Ibidem.

LXXIV.

sexta.

Beda lib. 2. cap. 20.

LXXV.

DE NECR EDVINI REGIS.

LXXVI.

CHRISTI
633.HONORII PAP.
8.HERACLII IMP.
24.BRITANNES
INVALE-
SCUNT AD
VERSUS
ANGLOS.

no sanior. Siquidem Penda cum omni Merciorum gente idolis deditus, & Christiani A
erat nominis ignarus. At verò Carduella quamuis nomen & professionem haberet Chri-
stiani, ad eò tamen erat animo ac moribus barbarus, ut nec sexui quidem muliebri, vel in-
nocuæ paruulorum parceret ætati, quin vniuersos atrocitate ferina morti per tormenta
contraderet, multo tempore totas eorum prouincias debacchando peruagatus, ac totum
genus Anglorum Britanniæ finibus erasurum se esse deliberans: sed nec religioni Chri-
stiana, quæ apud eos exorta erat, aliquid impendebat honoris: quippe cum vsque hodie
moris sit Britonum, eisdem religionemque Anglorum pro nihilo habere, neque in aliquo
eis magis communicare, quam Paganis.] ista exardescens odium aduersus gentem pere-
grinam, quæ Britannorum inuasisset sedes, suadebat: quin etiam eos redditos Christia-
nos ipsi Christiani execrabantur, cum (ut idem auctor est Beda) inuiderent illis Christia-
nam quam susceperant fidem, ob idque inuiso quoque animo in eos essent, qui illis Euan-
gelium prædicarant. Sed pergit Beda funera recensere & dispersionem regniæ prolis:

LXXVII.
CAPVT
EDVINI HO-
NORII
SEPTEVIM.

Allatum est autè caput Eduini Regis Eboracum, & illatum postea in Ecclesiam B. Pe-
tri Apostoli, quam ipse cepit, sed successor eius Osuualdus perfecit, ut supra docuimus:
positum est autem in porticu sancti Papæ Gregorij, à cuius ipse discipulis verbum vitæ
susceperat. Turbatus itaque rebus Nordhumbro-
rum huius articulo cladis, cum nihil ali-
cubi præsidij nisi in fuga esse videretur: Paulinus assumpta secum Edelburga Regina,
quam pridem adduxerat, redijt Cantium nauigio, atque ab Honorio Archiepiscopo &
Rege Eadbaldo multum honorificè susceptus est. Venit autem illuc duce Basfo, milite
Regis Eduini fortissimo, habens secum Hcanfredam filiam, & Vulcstream filium Eduini,
necnon & Ifsi filium Osfridi filij eius, quos postea mater metu Edboldi & Osuualdi Re-
gum misit in Galliam nutriendos Regi Dagoberto: ibique ambo in infantia defuncti, &
iuxta honorem vel regijs pueris vel innocentibus Christi congruum in Ecclesia sepulti
sunt. Attulit quoque secum, *Paulinus scilicet*, vasa pretiosa Eduini Regis perplura, in qui-
bus & Crucem magnam auream & calicem aureum consecratum ad ministerium alta-
ris, quæ hæcenus in Ecclesia Cantij conseruata monstrantur.

LXXVIII.
ROMANVS
LEGATVS
EPISC. MER-
GITVR.
* Legatus

Quo in tempore Rhofensis Ecclesia pastore minime habebat, eò quòd Romanus Pre-
sul illius ad Honorium Papam à Iusto Archiepiscopo legatus* missus, absorptus fuerat
fluctibus Italicis maris, ac per hoc curam illius præfatus Paulinus inuitatione Honorij
Antistitis & Eadbaldi Regis suscepit, ac tenuit, vsquedum & ipse suo tempore ad cæle-
stia regna cum glorioso fructu laboris ascendit: in qua ecclesia, moriens, pallium quoque,
quod à Romano Papa acceperat, reliquit. Reliquerat autem in ecclesia sua Eboraci Iaco-
bum diaconum, virum utique Ecclesiasticum & sanctum, qui multo exhinc tempore in
Ecclesia manens, magnas antiquo hosti prædas docendo & baptizandis eripuit: cuius no-
mine vicus in quo maximè solebat habitare, iuxta Cataractam, vsque hodie cognomi-
natur. Qui quoniam cantandi in ecclesia erat peritissimus, recuperata postmodum pace, in
prouincia crescente numero fidelium, etiam magister Ecclesiasticæ cantionis iuxta morem
Romanorum seu Cantuariorum multis cepit existere. Et ipse senex & plenus dierum
(iuxta Scripturas) patrum viam secutus est.] hucusque Beda.

LXXIX.
EDVINVS
CESSORE
IMP. II.
* Beda histor.
Angl. l. 3. c. 1.

Sed quid accidit? Ob tantam illatam cladem scandalum passi successores Reges, qui
eiusdem Eduini regna susceperunt, cum Christiani essent, sanctum eiurauerunt baptismum, &
redditi sunt Gentiles, idolorum cultum in suis populis reuocantes. Sed quàm citissimè de-
derint pœnas, accipe ex eodem auctore Beda, qui sic narrat*: Interfecto, inquit, in pugna
Eduino, suscepit pro illo regnum Deirorum (de qua prouincia ille generis profapiam &
primordia regni habuerat) filius patris eius Elfrici, vocabulo Osfrichus, qui ad prædicationem
Paulini fidei erat sacramentis imbutus. Porro regnū Berniciorum (nam in has duas
prouincias gens Nordhumbro-
rum antiquitus diuisa erat) suscepit filius Edelfridi, qui de
illa prouincia generis & regni originem duxerat, nomine Eanfridus. Siquidem tempore
toto quo regnavit Eduinus, filij præfati Regis Edelfridi, qui ante eum regnauerat, cum
magna nobilitate iuuentute apud Scotos siue Pictos exulabant; ibique ad doctrinam Sco-
torum catechizati, & baptismatis gratia sunt recreati. Qui ut mortuo Rege inimico, in
patriam sunt redire permisi; accepit primus eorum, quem diximus, Osfrichus regnum
Deirorum, secundus verò Eanfridus regnum Berniciorum. Vterque autem ut terreni
regni insulas sortitus est, ita sacramenta regni cælestis, quibus initiatus erat, anathematiz-
ando perdidit, ac se præcis idololatriæ sordibus polluendum perdendumque restituit.

Nec

CHRISTI
633.HONORII PAP.
8.HERACLII IMP.
24.

A Nec mora, vtrumque Rex Britonum Carduella* impia manu, sed iusta vitione peremit. LXXX.
Et primò quidem proxima astate Osfrichum, dum se in oppidi municipio temerariè obse-
ditset, erumpens subitò cum suis omnibus imparatum cum toto exercitu deleuit. Deinde
cum anno integro prouincias Nordhumbro-
rum non ut Rex victor possideret, sed quasi
tyrannus læuens disperderet, ac tragica cæde dilaceraret, Eanfridum inconsulte ad se cum
duodecim electis militibus postulandæ pacis gratia venientem, simili sorte damnauit. In-
faustus ille annus & omnibus bonis exosus vsque hodie permanet tam propter apostasi-
am Regum Anglorum cum fidei sacramentis se exuerant, quam propter vesaniam Bri-
tonici Regis tyrannidem. Vnde cunctis placuit Regum tempora computantibus, ut abla-
ta de medio Regum perfidorum memoria, idem annus sequentis Regis, id est, Osuualdi
viri Deo dilecti regno assignaretur.] Sed de Osuualdo suo loco dicturi sumus. Iam verò
quæ anni huius reliqua sunt Honorij Romani Pontificis prosequamur.

B Inuigilans ipse quibus præerat vniuersis totius orbis Ecclesiis, cum didicisset Scotos LXXXI.
Christianos antiquos licet, & Euangelicæ vitæ cultores eximios, habere nonnulla quæ
correctione digna essent, nimirum quòd Pascha Domini celebrarent non eo die quo vni-
uersa Ecclesia celebrare consuevit: de huiusmodi siue aliis corrigendis erroribus litteras
ad eos dedit. At nihil suis litteris profecisse Honorium Papam, ex eo perspicue possumus
intelligere, quòd eius successoribus Romanis Pontificibus in iisdem non modicum fuit in-
fundandum. De Honorij litteris hoc anno ad Scotos datis hæc habet Beda*: Misit idem
papa Honorius litteras etiã genti Scotorum (*Quando scilicet ad Archiepiscopos Paulinum
& Honorium cum pallijs litteras dedit*) quos in obseruatione sancti Pasche errare compe-
rat iuxta quod supra docuimus; solerter exhortans, ne paucitatem suam in extremis terræ
finibus constitutam sapientiore antiquis siue modernis quæ per orbem terræ erant, Chri-
sti Ecclesiis æstimarent, nè contra Paschales computus & decreta Synodaliū totius
orbis Pontificum aliud Pascha celebrarent.] hæc de Honorio Beda, quia de successoribus
eius in id ipsum incumbendis dicere pergit; sed de iis suo loco dicendum.

Hoc eodem anno, qui numeratur tertius Sisenandi Regis monarchiam Hispaniæ obti-
nentis, celeberrima Synodus Toletana, quarta dicta, celebrata est, eademque generalis à
Patribus qui interfuerunt appellata, Era nimirum sexcentesima septuagesima prima, ut ex
veteribus scriptis codicibus qui illustrant Ecclesiasticas Hispaniæ antiquitates Gasias
Loaisa testatur. Interfuerunt Episcopi numero septuaginta tam ex Hispania, quàm Gal-
lia Narbonensi, quæ parebat Hispaniarum Regi, Toletum vocati: quibus præfuit sanctus Isi-
dorus Spalensis Episcopus, primus ordine recensitus, & in subscriptionibus Episcoporum
ceteris prælatus. Ex quibus dubitare minimè liceat, fuisse idem Concilium eiuſdem Isido-
ri nobilem partum probè formatum, ceterorumque Episcoporum sententiis exornatum:
quod quidem septuagintaquatuor capita continet de his quæ ad doctrinam Catholicam
primùm, deinde verò quæ ad disciplinam Ecclesiasticam & bonos mores spectant, doctè
& iequè & nonniſi Spiritus sancti illustratione sancita.

Sed illud perpetua memoria dignum, quod in præfatione ipsius Synodi sanctissimi Pa-
tris docent, quantus esset in Rege maxime pio erga Dei sacerdotes cultus & obseruantia:
hæc enim ipsi præfando habent post alia: Hic quippe Rex, *Sisenandus videlicet*, dum in
basilica beatissimæ & sanctæ confessionis Leocadiæ omnium nostrum pariter iam cœtus
adeſset, tali pro merito fidei suæ cum magnificentissimis viris ingressus, primùm coram
sacerdotibus Dei humo prostratus, cum lacrymis & gemitibus pro se interueniendum
Domino postulauit: deinde religiosâ prosecutione Synodum exhortatus est, ut paternorum
decretorum memores, ad conseruanda in nobis iura Ecclesiastica studium præbere-
mus, & illa corrigere, quæ dum per negligentiam in usum venerunt, contra Ecclesiasticos
mores licentiam sibi de vsurpatione fecerunt, &c.]

Quomodo autem post hæc primo loco à Patribus fidei Catholice professio edita est, in
qua Spiritum sanctum à Patre Filioque procedere professi sunt (quod aliàs sæpè prædeces-
sores professi fuerant) Acta declarant. Quod insuper ad idem Concilium spectat, alibi ipse
Isidorus hæc habet*: Addiderunt his quæ ad cultum diuinum spectarent, ut vnus vbique
in prouinciis omnibus sacer ritus seruetur in cunctis ministeriis Ecclesiasticis.]

Quod ad hæc pertinet, fuit sententia plurimorum, cui volens libensque subscribo, in
hoc Concilio à Patribus iniunctum S. Isidoro rerum Ecclesiasticarum peritia & scientia
ceteris excellenti, ut ex præscripto sacri Concilij volumina elucubraret Ecclesiasticorum
officio.

Ec 4

officio.

officiorum, quibus tum in sacris missis, tum in horis psallendis canonicis nocturnis atque diurnis uti deberent omnes Hispaniarum Ecclesiarum: quod quidem ab eo quam felicissimè præstitum est, ita ut & Missale atque Breuiarium ederet. Extant adhuc ipsa sacra volumina, quæ Ecclesiasticam redolent antiquitatem, sub titulo pariter eiusdem sancti Isidori cusa.

LXXXVI. MOZARABE CVR DI. CVR SA. CRVM OF. FICIVMS. ISIDORI.

Sed cur idem officium factorum rituum vulgò Mozarabe dicatur, libenter assentior iis qui dicunt vocem esse depravatam, & loco Mixtarabum, dici Mozarabe. Non enim ignorandum est, post Sarracenorum tyrannidem Hispaniis dominantium, Christianorum earum provinciarum factam esse diuisionem, aliorum videlicet qui viuerent inter Arabes velut serui, & aliorum qui extores facti, ab iis sua suosque relinquentes aufugerunt siue ad montes, siue ad exterarum nationes. Hos ergo gentiles suos viuentes inter Arabes, Mixtarabes appellasse, ritumque ipsum factorum, quem ex vsu librorum sancti Isidori iidem retinerent, quibus ipsi fuga lapsi carerent, eodem pariter nomine Mixtarabum officium dicere consueuisse, quòd eo scilicet vterentur Mixtarabes Christiani.

LXXXVII. ALIA IN CONCILIO STATVTA.

Insuper quod ad hoc ipsum Concilium pertinet, iidem Patres, quoniam pristinum usum de conuocandis bis in anno provincialibus Synodis exoleuisse viderent, ut saltem semel in anno comprouinciales Episcopi conuenirent, sanxerunt: sed & ipsam formulam, quæ seruari deberet cum Concilio celebraretur, pariter Isidoro auctore præscripserunt. Aditus est demum canon de admonitione ad populum faciendam, ut sit fidelis Regi, seruetque illibatum præstitum de fide seruanda iurandū. Reliqua tu consulas obseruatione dignissima. Quantum verò post hæc superuixerit sanctus Isidorus, suo loco dicemus: constat autem haud diutius superuixisse: siquidem Concilio Toletano sexto, quod post annos quinque celebratum est, subscriptus legitur Honoratus Episcopus Hispanensis, cum nec in quinto Toletano Concilio reperitur subscriptus cum aliis Isidorus.

I. ROMANI XT ERVM SVPERANTVR A SARRACENIS.

Sequitur ordine temporis annus sexcentessimus trigessimusquartus Redemptoris humani generis, Indictione septima, quo Sarraceni mirum in modum inualuerunt contra Romanos, quos sæpè vicerunt, & ciuitatibus atque provinciis spoliarunt Syria & Aegypto. Cognita planè sunt iudicia Domini vera & iustificata in semetipsa. Etenim qui pollens fide Catholica Heraclius Imperator nullo ferme negotio Persas indomitos superauit: ubi ab ea excidit, addictus hæresi, Deum pariter à se longius ablegans, penitus euasit imbellis. Sed & in eo perspicuè noscitur fuisse æqua lance libratum iudicium, cum permisit Deus, ut Aegyptij subiugarentur à Sarracenis, eo tempore quo in Aegypto per Cyrum Episcopum Alexandrinum noua hæresis communi consensu omnium pullularet.

II.

Rem gestam ex Annalibus hæc reddamus: ita enim ex Theophane habent: Anno vigesimo quinto Imperij Heraclij, Sarraceni aciem direxerunt in Arabiam contra Damascum, cum essent multitudinis infinitæ. Quo Bahanes cõperto, ad Imperialem Sacellarium mitit, ut veniret cum exercitu suo in auxilium sibi, cum plurima esset Arabum copia. Venit ergo Sacellarius ad Bahanem. Qui profecti ab Emesa, occurrerunt Arabibus, & conflictu facto prima die, quæ tertia feria hebdomadis erat, mensis Augusti die vigesimatercia, superantur hi qui circa Sacellarium sunt inuenti: simulate autem facta, hi qui cum Bahane exercitus duce erant, Bahanem prouehunt Imperatorem, & Heraclium respuunt. Tunc hi qui cum Sacellario erant, discesserunt, & Sarraceni, aditu reperto, bellum incunt.

III. PROFLIGANTVR ROMANI, TVR DAMASCVS.

Inter hæc vento Noto spirante contra Romanos, nõ valentes in faciem occurrere propter puluerem, superantur, & semetipsos immittentes in arctam viam Hermuctam fluminis, illic penitus interierunt. Erant autem vtriusque prætoris quadraginta millia. Tunc Sarraceni splendide triumphantes contra Damascum veniunt, & hanc capiunt, & regiones Phœnicæ capiunt, & habitant illic. Erant inter alios ciues Damasci parentes sancti Ioannis Damasceni, qui ob insignia virtutum præconia, inter captiuos liberi permanserunt. De his enim hæc in rebus gestis ipsius sancti Ioannis: Ex quo tempore Agareni urbem imperio suo ac ditioni subiecerunt, Orthodoxorum doctrinam nullo modo labefactarunt.

A factarunt. Quo etiam factum est, ut insignes eos & celebres inter medias impiorum cateruas virtus reddiderit, utpote quam hostes quoque ipsi venerationi habeant.] adeo ut publicis manciparentur functionibus, & serui dominantur dominis suis. Porro nondum natus hoc tempore fuerat ipse Ioannes, sed postea, ut auctor videtur innuere.

De Damasco dum ait Beda in libello de locis sanctis, hæc habet: Ibi dum Christiani sancti Ioannis Baptista ecclesiam frequentant, Sarracenorum Rex cum sua gente aliam instituit & sacrauit.] hæc ipse. Sed rursus Annales de Aegypto facta à Sarracenis inualione: Sarraceni in Aegyptum aciem dirigunt. Cyrus autem Alexandrinus Episcopus, cum horum impetum cognouisset, operam dedit, & pactis firmatis pollicetur, timentens auaritiam eorum, ducenta millia denariorum per singulos annos illis collaturam Aegyptum, sed & diffinitarum eis induciarum fore aurum missurum: quibus præstitis per tres annos, Aegyptum liberam ab exterminio statuit. Accusatur interea Cyrus apud Imperatorem, quòd aurum Aegypti Sarracenis tribueret. Qui cum iratus misisset, hunc accessit: Manuelem verò quemdam Armenium genere destinavit Augustalem. Cum autem annus adimpletus esset, Sarracenorum actores venerunt aurum accipere: at Manuel inefficaces eos expellit. Non sum (inquiens) Cyrus inermis, ut tributa vobis tribuam, sed armatus sum.

Cumque isti abiissent, confestim armantur Sarraceni aduersus Aegyptum, & Manueli bello illato, hunc abigunt: ipse verò cum paucis quibusdam Alexandria solus recipitur. Tunc Sarraceni Aegyptum sub tributo reddiderunt. At Imperator, auditis his quæ gesta sunt, mittit Cyrum ad persuadendum eis ab Aegypto sub priori placito recedendi. Et abiens Cyrus ad castra Sarracenorum, rationem reddidit, se esse perhibens præuaticationis obnoxium, & si vellent priorem concordiam, iuramentis affirmaturum. Porro Sarraceni nullatenus his acquiescentes, dixerunt Episcopo: Potes hanc maximam columnam deuorare? Qui ait: Non potest fieri. At illi: Nec nobis, inquiunt, possibile est ulterius ab Aegypto recedere.] hæcenus huius anni res gesta ex Annalibus. Sic igitur quæ semper ab Augusti temporibus Aegyptus sub Romanorum Imperatorum ditione hæcenus perseuerauit, ipsam perdidit hæreticus Imperator, & sua perfidia tradidit Sarracenis. Pugnavit tunc Deus aduersus Romanum Imperium pro Sarracenis, cum ipse Imperator pro hæreticis aduersus Ecclesiam Catholicam bellum strueret.

Sed sicut impietas deiecit impios, ita pietas religiosos exaltat. Quam enim è contrà potens existat aduersus hostes licet longè numero superiores Rex pietate præstans, quod proximè dicturi sumus, declarat exemplum de rebus hoc pariter anno gestis. Meminisse debemus quæ anno superiori dicta sunt de potentissimo Britannorum Rege Carduella, qui prælio obtinuit occiditque Eduinum Regem, eiusque successores duos Reges è medio sustulit: hunc ipsum victoria elatum, inuictum, numero potenti que pollentem exercitu, præter expectationem Osuualdus sanctissimus Rex longè impari copiarum numero superauit atque occidit. Fuit iste sextus Nordhumbrorum Anglorum Christianissimus Rex Eduini successor, ut Beda testatur, qui hæc ait: Superueniente cum paruo exercitu, sed fide Christi munito, infandus Britonum dux cum immensis illis copiis, quibus nihil resistere posse iactabat, interemptus est in loco qui lingua Anglorum Deniseburna, id est, riuus Denisi, vocatur.

Ostenditur autem usque hodie & in magna veneratione habetur locus ille, ubi venturus ad hanc pugnam Osuualdus signum S. Crucis erexit, ac flexis genibus Deum deprecatus est, ut in tanta rerum necessitate suis cultoribus caelesti succurreret auxilio. Denique fertur, quia facta citato opere Cruce, ac fouea præparata in qua statui deberet, ipse fide feruens hanc arripuerit, & foueam impulsit, atque vtraque manu erectam tenuerit, donec aggesto à militibus puluere, terræ figeretur. Et hoc factò, elata in altum voce, cuncto exercitui proclamauerit: Flectamus omnes genua, & Deum omnipotentem vitium ac verum in communi deprecemur, vti nos ab hoste superbo ac feroci sua miseratione defendat. Scit enim ipse, quia iusta pro salute gentis nostræ bella suscepimus.

Fecerunt omnes ut iusserat, & sic incipiente diluculo, in hostem progressi, iuxta meritum suæ fidei victoria potiti sunt. In cuius loco orationis innumeræ virtutes sanitarum noscuntur esse patratæ, ad indicium videlicet ac memoriam fidei Regis: nam & usque hodie multi de ipso ligno sacrosanctæ Crucis assulas excidere solent, quas cum in aquas miserint, eisque languentes homines ac pecudes potauerint, siue asperferint, mox sanitati resti-

IV.

TENTANT SARRACENI AEGYPTVM.

EGYPTVS SVBIVTA SARRACENIS.

Theoph. h. p. no 25. Heraclij.

VI.

OSVALDVS REX PIETATE SVPERAT HOSTES.

Beda histor. Ang. lib. 3. c. 1. in fin. c. 2.

VII.

MAGNIFI- DES OSVALDI REGIS INERIGENDATA ATQUE COLENDAS. CRUCE.

VIII.

MIRACVLA EX LIGNO CRVCIS ERRECTA AB OSVALDO.

restituuntur. Vocatur locus ille lingua Anglorum Heonfonfeld, quod dici potest Latine, **A** celestis campus: quod certo utique presagio futurorum antiquitus nomen accepit, significans nimirum, quod caeleste ibidem erigendum trophaeum, caelestis inchoanda victoria, caelestia usque hodie forent miracula celebranda. Est autem locus ille iuxta murum illum ad Aquilonem, quo Romani quondam ob arcendos barbarorum impetus, totana a mari usque ad mare praecinxere Britanniam, ut supra docuimus. In quo videlicet loco consuetudinem multo iam tempore fecerant fratres Hagustaldensis ecclesiae, quae non longe abest, aduenientes omni anno pridie quam postea idem Rex Osuualdus occisus est, vigiliis pro salute animae eius facere, plurimaque Psalmorum laude celebrata, victimam pro eo manē sacrae oblationis offerre. Qui etiam, crescente bona consuetudine, nuper ibidem ecclesia constructa atque dedicata, sacrationem & cunctis honorabiliorem omnibus locum fecerunt. Nec immerito: quia nullum (ut comperimus) fidei Christianae signum, nulla ecclesia, nullum altare in tota Berniciorum gente erectum est, priusquam hoc sacrae Crucis vexillum novus militiae ductor, dictante fidei deuotione, contra hostem immanissimum pugnaturus statueret.

I X.
MYRACV-
LYM DE EA-
DEM CRV-
CE.

Nec ab re est, vnum e pluribus, quae ad hanc Crucem patrata sunt, virtutis miraculum narrare. Quidam e fratribus eiusdem Hagustaldensis ecclesiae, nomine Bothelmus, qui nunciusque superest, ante paucos annos, dum forte noctu in glacie incederet, repente corruens brachium contriuit, ac grauissima fracturae ipsius coepit molestia fatigari, ita ut ne ad os quidem adducere ipsum brachium vllatenus, dolore arcente, valeret. Qui cum die quadam mane audiret vnu de fratribus ad locum eiusdem sanctae Crucis ascendere disposuisse, rogauit ut aliquam sibi partem de illo ligno venerabili rediens afferret; credere se dicens, quia per hoc, donante Domino, salutem posset consequi. **B** Fecit ille ut rogatus est, & reuersus ad vesperam, sedentibus iam ad mensam fratribus, obtulit ei aliquid de veteri musco, quo superficies ligni erat obsita. Qui cum sedens ad mensam non haberet ad manum vbi oblatum sibi munus reponeret, misit hoc in sinum suum: & dum irer cubitum, oblitus hoc alicubi deponere, permisit suo in sinu permanere. At medio noctis tempore, cum euigilaret, sensit nescio quid frigidi suo lateri adiacere: admotaque manu requirere quid esset, ita sanum brachium manumque reperit, ac si nil vquam tanti languoris habuisset.] haec tenus de signis Crucis illius virtute editis Beda, quae ante victoriam in trophaeum erecta sicut victoriae obrinendae causa praecessit, ita obtentae testis semper miraculis loquens posteris fuit.

X.
Beda hist.
Angl. lib. 3.
c. 3.
PROPAGA-
TIO FIDEI
IN ANGLIA

Sed quomodo propagata sit apud Anglos Osuualdo subditos fides Christiana, ex eodem auctore rem accurate prosequente, narratio petenda est. ait enim: Idem ergo Osuualdus mox vbi regnum suscepit, desiderans totam cui praesse coepit gentem, **D** Berniciorum scilicet, fidei Christianae gratia imbui, cuius experimenta permaxima in expugnandis barbaris iam ceperat, misit ad maiores natu Scotorum (inter quos exulans ipse Baptistis sacramenta cum his qui secum erant militibus consecutus erat) petens ut sibi mitteretur Antistes, cuius doctrina ac ministerio gens quam regebat Anglorum Dominicae fidei & dona disceret, & susciperet Sacramenta.] & post multa:

XI.
Beda lib. 3.
c. 5. in fin.
RIGIDVS
PRAEDICA-
TOR NON
AUDITVR.

Ferunt autem, quia cum de prouincia Scotorum Rex Osuualdus postulasset Antistitem, qui sibi suaeque genti verbum fidei ministraret, missus fuerit primo alius austerioris animi vir: qui cum aliquamdiu genti Anglorum praedicans, nil proficeret, nec libenter a populo audiretur, redierit in patriam, atque in conuentu seniorum retulerit, quia nihil prodesse docendo genti, ad quam missus erat, potuisset, eo quod essent homines indomabiles & durae ac barbarae mentis. At illi (ut perhibent) tractatum magnum in Concilio, quid esset agendum, habere coeperunt, desiderantes quidem genti quam petebant salutem esse, sed non recepto quem miserant praedicator dolentes. Tunc ait Aidanus (nam & ipse Concilio intererat, *vnus ex illis monachus*) ad eum, de quo agebatur, sacerdotem: Videtur mihi, frater, quia durior iusto indoctis auditoribus fuisti, & non eis iuxta Apostolicam disciplinam primo lac doctrinae mollioris porrexisti, donec paulatim enutriti verbo Dei, ad capienda perfectiora & ad facienda sublimiora Dei precepta sufficerent. Quo audito, omnium qui confidebant, ad ipsum ora & oculi conuersi, diligenter quid diceret discutiebant, & ipsum esse dignum Episcopatu, ipsum ad erudiendos incredulos & indoctos mitti debere decernunt, qui gratia discretionis, quae virtutum mater est, ante omnia probatur imbutus: sicque illum ordinantes, ad praedicandum miserunt. Qui vbi tempus accepit,

A accepit, sicut prius moderamine discretionis, ita postmodum & ceteris virtutibus ornatus apparuit.] Quantum autem iste profecerit in Euangelij praedicatione, quam interprete vltus Rege populo annuntiabat, idem Beda enarrat.

Sed antequam de his agamus, illud necessario praemittendum, Scotorum Ecclesiam, licet diuerso tempore (quod etiam superius dictum est) a communi ritu Catholicae Ecclesiae Pascha celebraret, non tamen ob id a communione sedis Apostolicae separata fuisse aliquando. Etenim licet error grauis esset, utpote toties in Ecclesia Catholica condemnatus; tamen quod circa ritus, non autem circa fidei Catholicae dogmata versaretur, visus est in gente illa a sede Apostolica tolerandus, donec perfectius posset populus imbui veritate: cuius rei gratia crebras ad eos litteras misisse Romani Pontifices reperiuntur, & (ut nuper vidimus) ipse Honorius id ipsum praestitit & successores. Ceterum nec fuisse videntur eo tempore Scoti eius erroris, ut inter schismaticos a sacrosancto Nicarno Concilio reiectos, quos vocauit Tesseradecitas, id est, **Quartadecimanos**, collocari oporteret: siquidem etiam non Romano, neque tamen Iudaeorum more Pascha Domini celebrare consueverunt. Nam cum de Aidano Scoto idem Beda inferius agit, haec diligenter notanda habet: **B**

XII.
ERROR DE
CELEBRA-
TIONE PA-
SCHATIS.

Beda hist.
Angl. lib. 3.
c. 17. in fin.

Haec in praefato Antistite multum complector & amo: quia nimirum haec Deo placuisse non ambigo. Quod autem Pascha non suo tempore obseruabat, vel canonicum eius tempus ignorans, vel suae gentis auctoritate, ne agnitionem sequeretur, deuictus; non approbo, nec laudo. In quo tamen hoc approbo, quia in celebratione sui Paschae non aliud corde tenebat, venerabatur, & praedicabat, quam quod nos, id est, redemptionem generis humani per passionem, resurrectionem, & ascensionem in caelos mediatoris Dei & hominum IESU Christi. Vnde & hanc non (ut quidam falso opinantur) quartadecima Luna in qualibet feria cum Iudaeis, sed die Dominica semper agebat a Luna quartadecima usque; ad vigesimam, propter fidem videlicet Dominicae resurrectionis, quam vna sabbati factam propter spem nostrae resurrectionis, quam eandem vna sabbati, quae nunc Dominica dies dicitur, veraciter futuram sancta Ecclesia credebat.] haec Beda.

XIII.

Sed quo auctore id Scoti agerent, idem auctor superius de eodem agens, sic ait: Hoc etenim ordine Septemtrionalis Scotorum prouincia & omnis natio Pictorum illo adhuc tempore Pascha Dominicum celebrabat, estimans se in hac obseruantia sancti ac laude digni Patris Anatolij scripta securam: quod quidem an verum sit, peritus quisque facillime cognoscit. Porro gentes Scotorum, quae in Australibus Hyberniae insulae partibus morabantur, iam dudum ad admonitionem Apostolicae sedis Antistitis, Pascha canonico ritu obseruare didicerunt.] At de Scotorum Paschatis celebratione inferius pluribus agendum erit. Modò autem satis dixisse sufficiat longè abesse, ut vir Apostolicus Aidanus, qui Apostolico munere gentem illam ad fidem conuertit, inter Quartadecimanos schismaticos ob Paschae diuersum ritum sit numerandus. Iam verò reliquum est, ut de propagatione fidei Christianae ad Anglos sub Osuualdo per eundem Aidanum facta coepit hystoriam prosequamur. Sunt ea quidem admiranda, summaque laude digna, videre scilicet Regem ipsum exhibentem nouo Apostolo munus interpretis. Ait enim Beda: Pulcherrimo saepe spectaculo contigit, ut euangelizante Antistite, qui Anglorum linguam perfecte non nouerat, ipse Rex suis ducibus ac ministris interpretis verbi existeret caelestis, quia nimirum tam longo exilij sui tempore linguam Scotorum iam plenè didicerat.

XIV.
Beda lib. 3.
cap. 3.
AIDANVS
NON GEN-
SENDVS IN-
TER SCHI-
SMATICOS.

Beda lib. 3.
OSVALDVS
REX INTER-
PRETIS LO-
CO INSE-
RUIT EPISCO-
PO PRAB-
DICANTI.

Exinde coepere plures per dies de Scotorum regione venire in Britanniam, atque illis Anglorum prouinciis quibus regnauit Rex Osuualdus, magna deuotione verbum fidei praedicare, & credentibus gratiam Baptismi quicumque sacerdotali erant gradu praediti ministrare. Construebantur ergo ecclesiae per loca, confluabant ad audiendum verbum Dei populi gaudentes: donabantur munere regio possessiones & territoria ad instituenda monasteria: imbuebantur praceptoribus Scotis paruuli Anglorum, vna cum maioribus, studiis & obseruatione disciplinae regularis. Nam monachi erant maximè qui ad praedicandum venerant, monachus ipse Episcopus Aidanus, utpote de insula quae vocatur Hy, destinatus; cuius monasterium in cunctis penè Septemtrionalium Scotorum & omnium Pictorum monasteriis non paruo tempore arcem tenebat, regendisque eorum populis praerat.] Et post multa de eodem monasterio, haec de Aidani virtutibus:

XV.

CHRISTIA-
NI CVLTVS
PROPAGA-
TIO IN AN-
GLIA.

Beda lib. 3.
cap. 5.

Inter alia viuendi documenta saluberrimam abstinentiae vel continentiae clericis exemplum reliquit: cuius doctrinam id maximè commendabat omnibus, quod non aliter quam viuebat cum suis, ipse docebat: nihil enim huiusmodi quaerere, nihil amare curabat.

Cuncta

AIDANI EPISCOPI
VITA APOSTOLICA.

Cuncta quae sibi à Regibus vel diuitibus saeculi donabantur, mox pauperibus qui occurrerent, erogare gaudebat. Discurre per cuncta & urbana & rustica loca, non equorum dorso, sed pedum incessu vectus, nisi si maior forte necessitas compulisset, solebat: quatenus ubicumque aliquos vel diuites vel pauperes incedens aspexisset, confestim ad hos diuertens, vel ad fidei suscipiendum Sacramentum, si infideles essent, inuitaret; vel si fideles, in ipsa eos fide confortaret, atque ad eleemosynas bonorumque operum executionem & verbis excitaret & factis.

XVII. In tantum autem vita illius à nostri temporis segnitie distabat, ut omnes qui cum eo incedebant, siue attonsi siue laici, meditari deberent, id est, aut legendis Scripturis aut Psalmis discendis operam dare. Hoc erat quotidianum opus illius & omnium qui cum eo erant fratrum, ubicumque locorum deuenissent. Et si forte euenisset (quod tamen raro euenit) ut ad Regis conuiuium vocaretur; intrabat cum in vno clerico aut duobus: & ubi paululum reficiebatur, accelerabat ocyus ad legendum cum suis, siue ad orandum exire. Cuius exemplis informati, tempore illo, religiosi quique viri ac feminae consuetudinem fecerunt per totum annum, excepta remissione Quinquagesimae Paschalis, quarta & sexta sabbati ieiunium ad nonam vsque horam protelare. Numquam diuitibus honoris siue timoris gratia, si qua deliquissent, reticebat, sed aspera illos inuentione corripiebat. Hæc & alia præstans Aidanus, optimè Apostolici viri numeros explebat. At de Rege ista subdit idem Beda:

Beda lib. 3. cap. 6.

XVIII.

Huius igitur reuerendissimi Antistitis doctrina Rex Ofwaldus cum ea cui præerat gente Anglorum institutus, non solum incognita progenitoribus suis regna calorum sperare didicit, sed & regna terrarum plusquam vlli maiorum suorum ab eodem vno omnipotenti Deo, qui fecit celum & terram, consecutus est. Denique omnes nationes & prouincias Britanniae, quae in quatuor linguas (id est, Britonum, Pictorum, Scottorum, Anglorum) diuisae sunt, in ditione accepit. Quo regni culmine sublimatus, nihilominus (quod mirum dictu est) pauperibus & peregrinis semper humilis, benignus, & largus fuit. Denique fertur, quod tempore quodam, cum die sancto Paschae cum præfato Episcopo confedisset ad prandium, positusque esset in mensa coram ipso discus argenteus regalibus epulis repletus, iamque essent manus ad panem benedicendum missuri, intrasse subitè ministrum ipsius, cui suscipiendorum inopum erat cura delegata, & indicasse Regi, quia multitudo pauperum undecumque adueniens maxima per plateas sederet, postulans aliquid eleemosynae à Rege. Qui mox daptes sibi met appositas deferri pauperibus, & discum confringi atque eisdem minutatim diuidi præcepit. Quo viso, Pontifex qui assidebat, delectatus tali facto pietatis, apprehendit dexteram eius, & ait: Numquam inueterascat hæc manus. Quod & ita iuxta votum benedictionis eius prouenit. Nam cum interfecto illo in pugna, manus cum brachio à cetero essent corpore resectae, contigit ut hætenus incorruptae perdurent: denique in vrbe regia, quae à Regina quondam vocabulo Bebbæ cognominatur, loculo inclusa argenteo, in ecclesia S. Petri seruantur, ac digno à cunctis honore venerantur. Huius industria Regis, Deirorum ac Berniciorum prouinciae, quae eatenus ab inimicis discordabant, in vnam sunt pacem, & velut vnum compaginatae in populū. Erat autem nepos Eduini Regis ex sorore Acha, dignumque fuit ut tantus præcessor talem haberet de sua consanguinitate & religionis heredem & regni. Hætenus de his Beda: reliqua autem de latiori propagatione fidei Christianae apud Anglos facta sequenti anno dicturi sumus, quod ratio id temporis postulet.

FAVD ES OSVVALDI REGIS.

1. Qui sequens est Redemptoris annus trigessimus quintus post sexcentimum, Indictione octaua, fuit malorum quae in eo acciderunt memoria posteris etiam luctuosus, obsidione videlicet sanctae ciuitatis Ierusalem, quae postea sequenti capta est, infelix, & clade Romani exercitus. Non possunt, cum grauissima vrgent mala, non statim conuerti oculi ad eorum originem, ex qua fluxerunt, respiciendam ac detestandam, in ipsum, inquam, Imperatorem derelictum à Deo, cum ipse ob impietatem prius ab eo recessisset.

HERACLII IMPERATORIS DECESSUS.

A recessit. Ingratus Heraclius, cum post Persas diuino auxilio debellatos, post tanta tot annis continuata accepta ingentia à Deo beneficia, erga religionis purae cultum debuisset esse propensior, Catholicamque pietatem custoditam tueri ac sollicitius propagare: tunc factus ipse Catholicæ desertor Ecclesiae & transfuga, aduersus Catholicos pro haereticis bella parans ac renouans, Dei in se suosque iram conuertit, fuitque à Deo infelix penitus destitutus, cum haereticis ipse miser inhæsit, dumque oppugnaturus pietatem, parauit ille concilia malignantium, Deus in Romanum Imperium barbaros Arabes ac Sarracenos excitauit, quibus & fuit quantumlibet impiis, in delendis sapissimè eiusdem Imperatoris Heraclij exercitibus: cum tamen nec tot cladibus singulis annis exagitatus, è letali somno excitatus, euigilans ipse resipuerit. Sed quae Annales reddant, rudi licet Minerua, sincera tamen veritate, videamus: hæc enim in iisdem ex Theophane hoc anno descripta leguntur:

B Anno vigesimo sexto Imperij Heraclij aciem direxit Haumar princeps Arabum atque Sarracenorum contra Palaestinam, & obsidens sanctam ciuitatem biennij tempore, cepit eam verbo] pactis conuentis scilicet. At de ipsa ciuitatis captiuitate agendum anno sequenti, quo fieri contigit. Subdunt post hæc Annales de aliis hoc anno damnis illatis Romano Imperio ab iisdem Sarracenis, his verbis: Eodem quoque anno misit Haumar in Syriam, & subegit totam Syriam Sarracenis, Sergius autem dux Romanorum exercitus, Casarea Palaestinae ueniens cum exigua militum manu, primus ipse cum exercitu interficitur. Hæc tantum de his Annales, paucis quidem mala ingentia perstringentes. Quod autem ad ipsam obsidionem sanctae ciuitatis pertinet, de ea meminit eiusdem ciuitatis Episcopus Sophronius in Homilia quam habuit in die Natalis Domini hoc eodem tempore quo Ierosolyma obsessa est; dum luget, quod suo loco celebrare cum suis non posset Natalitium Domini, Bethlehem scilicet, eò quod obsessa à Sarracenis ciuitas esset, & Bethlehem in manibus hostium. Porro illa dumtaxat ex ea hic describemus, quae ad eandem Ierosolymitanam sanctae ciuitatis obsidionem pertinent: post multa enim de eadem solemnitate quam eloquentissimè dicta, ista subiicit, cum de Bethlehem meminit: Nos autem propter innumera peccata nostra, grauissimaque errata, earum rerum contemplatione indigni effecti, cursu illuc contendere, præstoque adesse prohibemur, sed vel inuiti & nolentes domini manere cogimur, nullis sanè corporis vinculis adstricti, verum Sarraceno metu abserriti & compediti, trilitiaque nostra quidem infelicitate digna, indigna autem bonis quae nobis alioqui debebantur, veluti tempestate quadam iactati. Quandoquidem si miseria nostra bonis illis digna fuisset, omnino nos quoque prope loca illa positi (nec enim à longinquo illa aspiciamus) cum pastoribus choros duceremus, & cum Magis dona Deo afferremus, & cum Angelis odam illam, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis, decantaremus. Verum enim uerò eiusmodi voces vel hoc loco deprimere inoffensè sinimus: ut ipsum verò præsepe & specum illam verè sublimem caelestemque contueri, & caeli terraeque Regem coram istic contemplari, tamquam spectaculo huiusmodi indigni, omnino vetamur.

C Verè generis nostri principem, primumque parentem Adamum, à paradisi habitatione miserabiliter proscriptum, hic imitamur: etenim ob nefaria peccata lapsusque quae praua prae-posteraque mente subinde designamus, tam graua, vel multo quoque grauiora tristioraque patimur, quam ille. Nam ut ille è paradisi deliciis proscriptus, exulque factus, & grauissima irrevocabilique Dei sententia inde eiectus, oculis quidem paradisi hortum vsurpabat (è regione enim illius habitabat) ad ipsum autem denuò regredi non valebat, ut qui flammam illam versatilemque rhomphaeam, quae aditum ad huiusmodi locum præcludebat, ipsumque ob designationis peccatum bono illo ardentem cupito orbabat, ob oculos versari cerneret: ita nos quoque hodierna die mulctamur. Quandoquidem ciuitatem Bethlehem, quae Deum excepit, vicinam habemus, neque in ipsam tamen ingredi permittimur, non quidem ardentem illam versatilemque paradisi rhomphaeam conspicantes, sed efferatam, planeque barbarum, atque omni reuerà crudelitate plenum Sarracenorum gladium extimescentes. Hic enim gladius horrendum fulminans, eademque spirans & intentans, beatæ illius visionis exortes nos reddit, domique citra vltiorem progressionem manere compellit. At verò licet Agarenorum sicæ æque nunc fulminet, ac rhomphaea illa quae paradisi ostium quondam asseruabat: attamen si nos voluerimus, hoc est, si conuerfi, Deum nostri causa natum per studiosa opera ex animo qua-

HERACLII IMPERATORIS DECESSUS.

Estat toti. 2. Biblioth. sanct. Patr. LAMENTATIO SOPHRO- NII IN DIE NATALIS DOMINI.

III.

siuerimus, vt antea fuerat, sedata mōx & mitis euadet. Si inquam nos peccatorum flammis A per pœnitentiam restinuerimus, & Deum optimum maximum propter nos & secundum nos natum religiosè coluerimus, operumque quæ ille execrari solet, studium intermiserimus, ardoris sui sensum facile deponet.

IV. Qua, quæso, fronte ad Deum accedere audemus, qui nullam neque animi fecunditatem, neque corporis castimoniam muneris loco deferimus? Quomodo ipsi appropinquare non veremur, qui operum quæ illi latitiam & voluptatem parere dignoscuntur, sua uolentiam nullam obtinemus, præsertim cum flagitiorum operum graueolentiam infestissimè odissè non ignoremus? Metuo autem, magnoque tremore constringor, ne qui Orthodoxam fidem habere videmur, non secundum illam quoque laborare deprehendamus: vt qui eam solam, hoc est, ab honestarum actionum coniugio sciuntam, bonorumque operum comitatu destitutam oberrare permiserimus. Si enim fides, studiosa fragrantium operum actione orbata, secundum Iacobum * fratrem Domini, qui huius quoque gregis pastor aliquando extitit, est mortua: quomodo nos rectum cursum tenebimus, qui fidem operibus quasi alis quibusdam exornare non curamus? & inferius in eadem sententia persans, ista subdit: Si itaque paternam illius voluntatem fecerimus, veramque & Orthodoxam fidem constanter retinuerimus, Ismaëliitarum rhomphæam facili negotio amollemur, Sarracenicamque sicam à nobis auertemus, & Agarenorum arcum confringemus, & diuinam Bethlehem non longo post tempore contemplantur, & quæ in illa sunt admirabilia contuebimur.] & inferius post multa de incarnationis mysterio sapienter dicta, in eodem versatus argumento hæc addit:

* Iac. 2.

V. Fratres, festum diem nos hodie obimus, etiam si magna cum tristitia illud faciamus, vt qui locum, in quo Deus Verbum & Dominus per exortum, qui verbis explicari nequit, apparuit, propinquum habeamus, neque ad illum tamen accedere valeamus. Sanè idem ferè hic nobis vsu venit, quod diuinissimo Moyfi. Hic enim in montem præcessum subuectus, promissionis terram oculis quidem vsurpabat, auidissimeque in illam ingredi cupiebat: verum quod virgæ suæ verberare aquarum fluentia & riuos è petra educiturus, Deum non benedixisset, nequaquam huc ingredi permittus est. Et ille quidem ad eum modum terra multum desiderata orbatus, mœroreque exhaustus, hinc ad Deum migravit. Nos autem, qui his non dissimilia patimur, quid faciemus? Nam et si de cælestibus donis animo voluptatem capimus & lætamur, & religiosè nos oblectamus, & quasi continuum gaudium haurimus: contristamur tamen & turbamur non parum, quod locum cominus aspicere non licet, ibique festiuum conuentum agitare, vbi vera illa lux orta est, vbi æterna vita floruit, vbi tandem donorum & gratiarum omnium thesaurus aspectabili forma apparens, omnes qui cum fide & pietate intuentur, illustrat & recreat, cælestique gaudio vberimè exatiat, ac tales eis opes impertitur, quæ neque defluunt, neque deficiunt, efficitque vt non absque gaudio & oblectatione cum Angelis, pastoribus, & Magis, Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, concinant.

ZVCTVS SOPHRONII DE BETHLEHEM A SARRACENIS POSSESSA.

VI. Non Adamo tantum primo generis nostri parenti, diuinoque Moyfi miserè admodum hodierna luce assimilamur, verum Davidis quoque Dei parentis fortè cum primis exactè exprimimus, vt qui iisdem panè difficultatibus hoc tempore inuoluamur, obstaculisque præpediamur, quibus olim ille. Etenim ^b David in Regem à Deo assumptus, cum Philisthæorum acie vndique circumiecta aliquando coërceretur, spiritali siti, quali forsàn nos modò, arens ardensque salutarem aquam ex cisterna quæ erat in Bethlehem, bibere desiderabat. Aqua autem, quam mystice ille expetebat, & viua erat, & omnes qui ex ea bibebant, diuina virtute viuos efficiebat. Si sciens ^c donum Dei (aiebat Christus, fons ille vitæ numquam deficiens, ad Samaritanam) & quis est qui dicit tibi, Da mihi bibere: tu forsàn petiisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam.] & inferius:

^c Ioan. 4.

VII. Si ergo iusti, & Propheta, & Angeli, Christi natiuitatem & locum, in quo exoptatissimus eiusdem ortus contigit, contueri desiderabant & desiderant: quid mirum est, si nos abiecti minimique, qui eiusdem religionis & pietatis participes, Orthodoxæque fidei coheredes effecti sumus ardentè istuc desideremus. Et quænam causa, quæso, diuinum Davidem, cum & germanus Bethlehemitæ esset, ortumque è Deifera Bethlehem duceret, impedièbat, quo minus Bethlehemiticæ cisternæ aquam, quam tantopere expetebat, tantaque auiditate sitiebat, biberet: eadem prorsus, quæ nos hoc tempore. Nam & ipse quoque æquè ac nos modò, ob hostilem metum, ad sacram Bethlehem cursu contendere, aquamque concupitam

A tam haurire prohibebatur (Quid enim homini contingerè potest miserabilius, quàm bonum desideratum ob oculos positum habere, neque desiderato tamen frui posse?) Quandoquidem tunc temporis quoque, perinde ac nunc, Philisthæorum statio Bethlehem obfidebat: eaque res illum, quemadmodum nos quoque hac tempestate, quo minus bonum illud vsque adeò beatum & desideratum (quippe quo nihil nobis obtingere potuisset felicius, aut honoratius, aut delectabilius) consequamur, impedit & absterret, ne ad diuinam Bethlehem accederet, absterrebat & impedièbat.] & inferius:

Tenemur profectò desiderio & siti æquè nos torrente, atque altera illa torrebatur Regem: videre autè aquam (vt decantatus ille Dauid) & vel solo aspectu animam visumque inde pacere propter Sarracenorum metum omnino non valeamus. Etenim impiorum Agarenorum statio æquè nunc (vt dictum est) illustrè Bethlehem occupat & obfideat, vt quondam Philisthæorum: nec vllū prorsus transitum ad illam indulget. Interminatur enim eadè & interitum, si quis ad sanctam illam ciuitatem egredi, diuinissimæque ac nobis optatissimæ Bethlehem appropinquare ausus fuerit. Quare intra ciuitatis huius portas conclusi, necnon in diuino hoc Dei genitricis templo constituti, festum hunc diem, anniuersariamque solemnitate non citra tristitiam obimus, publiceque celebramus.] hæc autem & alia plura id genus hoc anno die Natali Domini pro concione Sophronius, quæ rem accuratè considerati valeant lacrymas elicere copiosas, dum recogitat, cuncta loca sancta, quæ erant extra Ierosolymam, feris barbaris Sarracenis fuisse exposita, id è mœniis spectantibus miseris ciuibus.

Sed dum tot tenebræ occupant Orientem, lux Euangelica fulgentibus radiis coruscat in Occidente, dum apud gentes quæ Deum ignorabant, splendor Euangelicæ prædicationis ab Apostolica sede refluxit. Eo tempore (inquit Beda) gens Occidentalium Saxonum, qui antiquitus Geuilli vocabantur, regnante Cynigilfo, fidem Christi suscepit, prædicante illis verbum Byrino Episcopo, qui cum consilio Papæ Honorij venerat in Britanniam, promittens quidem se, illo præsentè, *Honorio Papa scilicet*, in intimis vltra Anglorum partibus, quo nullus doctor præcellisset, sanctæ fidei semina esse sparsurum. Vnde & iussu eiusdem Pontificis per Asterium Genuensem Episcopum in Episcopatus consecratus est gradum. Sed in Britanniam perueniens, ac primo Geuillorum gentem ingrediens, cum omnes ibidem Paganissimos inueniret, vitius esse ratus est ibi potius verbum Dei prædicare, quàm vltra progrediens, eos quibus prædicare deberet, inquirere. Itaque euangelizante illo in præfata prouincia, cum Rex ipse catechizatus fonte baptismi cum sua gente ablueretur, contigit tunc temporis sanctissimum ac victoriosissimum Regem Northumbrothum Osuualdum assuuisse, eumque de lauacro exeuntem suscepisse: ac pulcherrimo prorsus & Deo dignus consortio, cuius erat filiam accepturus in coniugem, ipsum prius secunda generatione Deo dedicatum sibi accepit in filium. Donauerunt ergo ambo Reges eidem Episcopo ciuitatem quæ vocatur Dorcinca, ad faciendam inibi sedem Episcopalem: vbi factus dedicatusque Ecclesiis, multisque ad Dominum pro eius labore populis aduocatis, migravit ad Dominum, sepultusque in eadem ciuitate.] hæc Beda vsque ad obitum sanctissimi viri, plurima paucis facta perstringens. Extant autem eiusdem Sancti Acta, quibus & prædicationis eius nota temporum consignatur, nimirum anno trigesimo octauo ab ingressu Augustini in Angliam, ab aduentu Domini anno sexcentesimo trigesimo quinto, qui præsens est annus. Sed prætermissum à Beda ingens viri Apostolici miraculum Apostolo dignum, ex iisdem Actis hic describendum putauimus: sic enim ibidem enarratur:

E Ad littus Britannici freti arrepto itinere perueniens, ascensurus nauem, diuina celebrat mysteria, sibi suisque viaticum parans, salutaris hostiæ pia libamina Deo obtulit. Virgine verò nauigationis articulo, ad nauim festinans introducitur: & insurgente vento, dum alta sulcarent pelagi, reminiscitur Byrinus, se rem præcipuè charam amisisse, & nautis virgentibus impeditum, in littore, vnde abcesserat, reliquisse. Dederat enim ei Honorius Papa pallam, super quam corpus Christi consecratur, & in qua corpus Dominicum inuolutum & ad collum suspensum semper secum ferebat, atque inter sacra sacrosancta mysteria super sanctum altare ponere consuevit. Fide igitur armatus, in mare descendit, Deum auctorem habens per mare securus incedit, & recepto quod reliquerat, ad nauem regreditur: offendit autem illam quasi immobilem stantem, cum paulò antè per vndas maris velociter currentem reliquisset. Vt autem in eam ingressus est, nec vna quidem in vestimento eius aquæ gutta deprehensa est. Id nautæ videntes, flexis genibus, tamquam

VIII.

I X.
* Bedæ histor. Anglor. lib. 3. c. 7.
AB HONORIO PAPA MITTITVR S. BYRINVS IN ANGL.

REGIS VIRGENTIBUS CHRISTIANVS EFFICITVR.

^b Apud Sar. lib. 3. Decem.

INGENS MIRACVLVM BYRINI APOSTOLICI VIRI.

Deum eum adorauerunt, & complures ex eis ad fidem Christi, prædicantē illo verbum Dei, conuersi sunt.] quod quidem ad eodē magnum fidei experimentum ab Apostolico viro Deus edi voluit, quo sciretur, nihil habere minus ab Apostolis gratiarum, qui legitime susceptum Apostolicum munus obeunt. Porro hæc tanta peragendi data est à Deo Byrino fiducia, ne sacrosanctum Christi corpus inuolutum palla relictum in littore, ibidem remaneret. Vides perseuerasse hætenus apud fideles valde pios pristinum illum morem, qui à S. Ambrosio describitur in funere Satyri fratris, portandi scilicet in itinere terra marique sacrosanctam Eucharistiam sudario inuolutam: quam piam consuetudinem sicut feruens religio introduxit, ita & religio æquē sancta subduxit: suadebat illud tunc fides, quod postea reuerentia dissuasit: vtroque commendandi fideles, sicut in vtroque apparet Apostolorum prædicata fiducia, & commendata modestia, siue cum nolunt ad momentum carere Christi præsentia, siue (vt fecit Petrus) repellendo eum à se, cum dixit: Exi à me, quia homo peccator sum, Domine.]

^a Ioan. 6.
^b Luc. 5.

XI.
HONORII
SOLENTIA
IN CONVER-
SIONE GEN-
TIVM.

Sed non prætercat Honorij Romani Pontificis numquam satis laudata solertia, qui exemplo eius quem coluit, Gregorij prædecessoris, ad Gentium conuersionem Apostolicum rete longè lateque ad Oceanū vsque mare per Apostolicos viros à se missos extendit, & opportunè quidem: postquam enim tam à Sarracenis, quàm ab hæreticis Imperatoribus pessumdari Orientem vidit, & cum tota nocte densa obscurata erroris caligine ibi piscatus, nihil cepisset, ad imperium Domini in capturam piscium alibi laxat rete. Tolerauit expectauitque Pontificia indulgentia dissidentes Orientales, ne dissensionū fluctibus mergerentur: dum interim abusi illi benignitate pastoris, clandestinis aggressionibus quater fidem Catholicam pertinaciter arietibus non cessarent contra præcepta ipsius Honorij, qui de nouitate vocū, scribens ad Sergium Constantinopolitanum Episcopum, silentium indixisset. Quod verò nondum aperte sciretur fauere hæresi Imperator; quodque tres pariter Patriarchas, Alexandrinum, Antiochenum, & Constantinopolitanum eundem propagare errorē non adhuc perspicuè innotuisset, sed & cum insuper Sarracenorum armis Oriens laboraret, cogendi Concilij œcumenici tempus haud opportunum esset; cumque adhuc velamentis pietatis fraude contexta, necdum zizania matura ad messem, vt diuidi possent à segete, perspicua apparerent: Honorius (vt dictum est) ista præteriens, ad Gentium conuersionem Apostolicum rete conuertit, quod, annuente Domino, plenum magnis piscibus traxit ad littus.

IESV CHRISTI HONORII PAP. HERACLII IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
636. II. 27.

I.
IEROSOLYMA CAPTA A SARRACENIS.

Annus Redemptoris sexcentessimus trigessimus sextus, Indictione nona, Christianæ religioni lugubris illuxit, quo ciuitas sancta, in qua operatus est Deus salutem in medio terræ, anno secundo obsidionis capitur à Sarracenis Christianæ religionis infensissimis hostibus; ab iisdemque non paucis annis, vt à Persis, captiua tenetur, sed vsque ad annum Domini millesimum nonagesimum nonum, post annos quadringentos sexagintatres, ex quo à fidei hostibus fuerat occupata: quæ & (proh dolor!) numquam è collo tyrannicum iugum excussisset, neque excussura fuisset vniquam armis Imperatorū Orientalium torpore languentium, nisi ab extremis orbis partibus Francorum ardens pietas cælesti munita auxilio, magna animi fortitudine id aggressa feliciter perfecisset. Sed quid de his nobis Annales referent, audiamus. Ad præsentem namque annum spectant, quæ ex Theophane sunt anno superiori narrata his verbis: Haumar direxit aciem contra Palæstinam, & obsidens sanctam ciuitatem biennij tempore, cepit eam verbo, *partis conuentis scilicet*. Sophronius namque Ierosolymitanus summus sacerdos verbum accepit ad totius Palæstinæ securitatem.] egisse enim ipsum liquet, vt Christianis liceret securè quæ sunt Christianæ religionis sacra peragere. ita Tyrius Episcopus & alij tradunt. Sed pergit Theophanes:

II.
HVMANUM
TEMPLYM
SVAS SE-
CTAR CON-
STRVXIT.

Cum Haumar sanctam ciuitatem fuisset ingressus, cilicinis ex camelis & sordidis indumentis amictus, simulationemque satanicam ostentans, templum exquisiuit, quod Salomon construxerat, ad blasphemiam suæ oratorium construendum videlicet. Hoc aduertens Sophronius, ait: In veritate istud est abominatio desolationis, quæ dicta est à Daniele propheta, stans in loco sancto. Multisque lacrymis hic pietatis propugnator Christianam defleuit

A fleuit plebem.] Puto equidem sanctissimum Patriarcham aliquid amplius mente spectasse, quàm oculis, prænouisseque gentem illam Mahometicam verè abominationē esse desolationis (quantum à Deo permissum esset) Christianæ religionis: Haumar autem, vt pote affinem genti Hebræorum, luxisse templi Salomonis destructionem habitu corporis in vestibus luctuosis: quamobrem vt eas deponeret, vix tandem idem Sophronius persuasit. nam subdit Theophanes: Dum verò illic Haumar esset, rogauit eum Episcopus accipere sindonem cum indumento & indui: ac ille non patiebatur ea portare. Vix ergo persuasit his vestiri, donec sua lauarentur, & iterum reddidit ea Sophronio, & vestitus est proprijs.]

Sed quid de Sophronio? eius extrema mox adiicit Theophanes: Verum, inquit, inter hæc Sophronius obiit, qui verbo & actu Ierosolymitanam ornauit Ecclesiam; qui contra Heraclij & fratrum eius Monothelitarum, Sergij scilicet & Pyrrhi, decertauit errorem.] Cum enim videret sancta à canibus proculcari, quanto putas eum in cœrore esse consecuti, ac quibus luxisse lacrymis, & lugubribus noui Ieremiam threnis lamentatū esse tantam cladem? vnde meritò, vt Elias, petierit animæ suæ vt moreretur, & non secus atque Helib, non substitit amplius, vbi captam audiuit Arcam Domini, neque illi superstes esse cupierit.

Magno quidē totius Ecclesiæ Catholicæ damno Sophronius viuere desiit, qui aduersus Monothelitas solus (vt vidimus) hætenus infurexisset, ac scriptis dictisque strenuè decertasset. hoc namque ad cumulū malorum accessit, vt qui impietati resisteret, è medio tolleretur: quo sublato obice, quæ non tentaret Imperatoria potens manu, & trium Patriarcharum sulca præsidio hæresis scelerata? Verum licet Sophronius ex hac vita discesserit, tamen rectæ fidei hereditatem ad suos discipulos aliquos Palæstinos Episcopos propagauit, vt apparet ex relatione Stephani Episcopi in Synodo Romana sub Martino Põtificæ facta in Secretario secundo: licet idem tradat, post Sophronium nullū alium ad ea tēpora fuisse susceptum Ierosolymis Orthodoxum Episcopum, sed inuasisse Ecclesiam illam hereticū hominem, de quo ista ibi: Sergius namque quondam Ioppenfis Episcopus, post recessum gentis Persarum, loci conseruationem sedis Ierosolymitanæ arripens non quidem per Ecclesiasticam auctoritatē, sed sæcularem potestatem, contra canones, ibidem ad sedem Ierosolymitanam pertinentes aliquos Episcopos ordinauit, & cum ipse minimè fuerit ordinatus, alios ordinare præsumpsit.] hæc ipse, qui subiicit eosdem pseudoepiscopos se adiunxisse Paulo Patriarchæ Constantinopolitano hæretico, quò ab illo in Episcopatu continerentur.

Accidit planè vt ad luctum fidelibus Orthodoxis vndique fluerent argumenta, quòd loca sancta conculcarentur à perfidis Sarracenis, quòd tanto pastore illa esset orbata Ecclesia, quòdque hæreses inde sibi quærerent incrementa. Sed & illud Ierosolymitana clades attulit detrimentū, quòd æquè cum ciuitate Sophronij scripta naufragium passa sint, quorum perpauca dumtaxat veluti racemi post vindemiam nobis hætenus reliqua sunt, duæ videlicet Homilia, quarum altera in Natali Domini est habita, de qua superius mentio facta est, altera de sanctis Angelis: scriptorum verò ipsius aduersus Monothelitas epistola tantum illa ad Honorium atque Sergium superest intexta Actis Sextæ Synodi. Ceterum ex paucis his nobis relictis nobilissimi & diuinitus afflati ingenij monumentis, qualis quantisque vir fuerit doctrina egregiè & eloquentia præditus, satis intelligi posse videtur: vt planè inter nobiliores Orientalis Ecclesiæ magistros meritò censetur adnumerandus. Porro cum non doctrina tantum, sed & sanctitate percelebris innotuisset, eius natalis dies posteris annuatim celebrandus ab Ecclesia Catholica in tabulis Ecclesiasticis fuit adscriptus. Sed iam ad res Occidentalis Ecclesiæ conuertamus orationem.

E Hoc anno, Era sexcentesima septuagesima quarta celebratum habetur Concilium Toletanum, dictum quintum, Episcoporum viginti, anno primo Cinthilani Regis, cuius extant canones nouem, iidemque pro Regis salute stabilitateque regni sanciti, vt inter alios ille, quo iubetur, vt maledicens Regi, excommunicationis pœna mulctetur.

Quod autem huic quinto Toletano Concilio (sicuti quarto) minimè interfuisse reperitur sanctus Isidorus: id accidit, quòd hoc eodem anno traditur esse defunctus; de quo ista Tudensis habet in Cinthilano Rege: Anno primo Regis Cinthilani, Doctor & legum lator Hispaniarum Isidorus stans in Ecclesia, peracto sermone ad populum; & expandens manus, benedicens omnibus, Deo hætenus sibi traditum gregem commendans, felicissimo somno obdormiuit in Domino. Decoratus quippe extitit sanctitate, spiritu prophetiæ clarus, in eleëmofynis largus, hospitalitate præcipuus, corde serenus, in sententia verax, in iudicio iustus, in prædicatione latus, in lucrandis Deo animabus studiosus, in exposi-

III.
SOPHRO-
NI PATRI-
ARCHAE
IEROSOL.
OBIVS.
^a Reg. 19.
^b I. Reg. 4.
IV.
MAGNO
DAMNO SO-
PHRONIVS
VIVERE DE-
SIIIT.

V.
^a Martyrolog.
Rom. die 11.
Martij.
VI.
CONCIL.
TOLETAN.
QUINTVM.

VII.
S. ISIDORI
OBIVS, EX
VIRTUTIBUS.

CHRISTI
636.HONORII PAP.
II.HERACLII IMP.
27.

tione Scripturarum cautus, in consilio prouidus, in actu humilis, in mensa sobrius, in oratione deuotus, honestate præclarus, semper pro Ecclesiæ & veritatis defensione mori promptus, & in omni bonitate conspicuus. Præterea pater extitit clericorum, doctor & sustentator monachorum ac monialium, consolator merentium, tutamen pupillarum ac viduarum, attritor superborum, persecutor & malleus hæreticorum.

VIII. Rexit Archiepiscopatum Hispalensem quadraginta annos, diuersis fulgens miraculorum signis, primaria dignitate florens, & Romani Papæ in Hispania vicem gerens. Sacerdotibus, Regibus, & populis diuinas & humanas leges tradidit, & Romano Pontifici humiliter obedire prætermittentibus maledictionem intulit, & eos à fidelium separauit confortio multis librorum voluminibus editis * . . . etiam conseruauit, & in pace quicuit. Era sexcentesima septuagesima * ad Synodum Episcopos conuocauit, & ore prophetico eis sui obitus diem, & Hispanis futura prædixit: fides honestatis, lux morum, Sol prohibita-
* humilitatem
* quarta

B
tis vir facer ille Isidorus, per quem floruit alma fides, &c.] addit autem in fine, ipsum ex stirpe Gothorum progenitum, natumque patre Seueriano Duce Carthaginensi. Quod autem ad scripta ab eo pertinet, hic eorum catalogus recensendus est ex S. Ildefonso Archiepiscopo Toletano, qui hæc ait:

IX. Isidorus post Leandrum fratrem Hispalensis sedis prouinciæ Bæticæ cathedram tenuit, vir doctrina simul & ingenio pollens: nam tantæ fecunditatis affluentem copiam in eloquendo promeruit, ut vbertas admiranda dicendi ex eo in stuporem verteret audientes, ex quo audita is qui audisset, non nisi reperita sæpius commendaret. Scripsit opera eximia & non pauca, id est, librum de genere officiorum, librum præcæmiorum, librum de ortu & obitu Patrum, librum commentationis, quem Synonyma vocitauit, libros duos ad Florentiam forem suam contra nequitiam Iudæorum, librum de natura rerum ad Sisibutum Principem, librum differentiarum, librum sententiarum. Collegit etiam ex diuersis auctoribus, quod ipse cognominauit, Expositiones sacramentorum: quibus in vnum congestis, idem liber dicitur quæstionum. Scripsit quoque vltimò ad petitionem Braulionis Cæsaraugustani Episcopi librum Etymologiarum, quem cum multis annis conaretur perficere, in expleto opere diem extremum visus est conclusisse. Claruit temporibus Reccaredi, Viterici, Gundemari, Sisebuti, Suinthilani, & Sisenandi, annis ferme quadraginta tenens Episcopatus honorem, insignemque doctrinæ sanctæ gloriam, pariterque decorem.] hucusque Ildefonsus. Tudensis verò agens de successore ipsius S. Isidori, ista subiungit:

X. Successit beatissimo Isidoro Theodiscus natione Græcus, varietates linguarum doctus, exterius locutione nitidus, verius autem (ut exitus demonstrauit) sub ouina pelle lupus voracissimus: nam libros quosdam de naturis rerum & arte medicina, necnon de arte notoria, quos Pater Isidorus facundo stylo composuerat, necdum ad publicum venerant, modum * fidei corruptit, refecans vera, & inserens falsa, atque per quemdam Arabem nomine Auicennam de Latino in Arabem transtulit. Hic in iis & aliis pluribus infidelis inuentus, & erroneus in articulis fidei comprobatus, per Synodum ab Archiepiscopali dignitate degradatus est: assererat enim Dominum nostrum Iesum Christum cum Patre & Spiritu sancto non esse vnum Deum, sed potius ad optium. Hic (ut dictum est) priuatus honore sacerdotij ad Arabes transit, & sectæ pseudoprophetae Mahometi adhaesit, & plura docuit derestanda sub Imperatore Heraclio. Tunc temporis dignitas primatus translata est ad Ecclesiam Toletanam.] hæc Tudensis, quem exscriptum ex prototypo nobis concessit Franciscus Pegna mei amantissimus Rotæ Auditor. Verum hæc de Theodisci priuatione Episcopatus ante triennium sedis expletum oportuit contigisse: siquidem legitur Honoratus E Hispalensis Episcopus sexto Toletano Concilio post biennium subscripsisse.

XI. Porro eodem tempore quo Isidorus, etiam Iustus Toletanus Episcopus ex hac vita discessisse videtur: etenim qui Concilio quarto Toletano interfuit cum Isidoro, loco ipsius huic quinto præfens fuit successor Eugenius. Quamobrem sicuti sunt persoluta postrema S. Isidoro ante Synodum hanc vita functo, ita persoluamus & Iusto, de quo agit S. Ildefonsus, qui in catalogo virorum illustrium quem texuit, numerans Toletanos Antistites Metropolitanos prouinciæ Carthaginensis, non vitam ipsorum integrè scribens, sed veluti quibusdam elogiis eorum memoriam singillatim profecutus, primo loco collocat Audentium, cui successisse dicit Austurium virum sanctum. Sed dicturi de Iusto, non præterea minus quatuor eius prædecessores memoria dignos, quorum elogia ab Ildefonso conscripta nobis exhibet scriptus Vaticanus codex his verbis:

Austurium

CHRISTI
636.HONORII PAP.
II.HERACLII IMP.
27.

A Austurium post Audentium Toletanæ vrbs sedis Metropolis prouinciæ Carthaginensis Pontifex successor obuenerit, vir egregius, assignans opera virtutum plus exemplo viuendi, quam calamo scribentis. Hic & sacerdotio beatus & miraculo dignus: quia quibus iungeretur in celo, eorum terreno reperire membra meruit in sepulchro. Nam cum sedis suæ sacerdotio fungeretur, diuina dicitur reuelatione commonitus Compluteni sepultos municipio (quod ab vrbe eius ferme sexagesimo milliario situm est) Dei Martyres persecrari. Qui concitus accurrens, quos & tellus aggeris & obliuio temporis presserat, in lucem & gloriam terræ cognitionis prouehendos inuenit. Quibus inuentis, redire ad sedem renuens, seruitute simul & assiduitate Sanctorum innexus, diem clausit extremum: cuius tamen sedem, donec vixit, nemo adiit. Idem (ut antiquitas fert) in Toletano sacerdos nonus, & in Compluto agnoscitur primus.] Subiicit auctor de Montano itidem viro sancto Episcopo Toletano, verum non successore Austurij, sed Celsi: ait enim:

B Montanus post Celsum primæ sedis prouinciæ Carthaginensis Toletanæ vrbs cathedralam tenuit, homo & virtute spiritus nitens, & eloquij opportunitate decorus, regimen honoris acceptauit * ac disposuit condigno celestique iure simul & ordine. Scripsit epistolas duas Ecclesiasticæ vtilitatis disciplina confertas *, è quibus vnam Palentina vrbs habitatoribus, in qua presbyteros christina conficere, Episcoposque alienæ diocesis alterius territorij Ecclesias consecrare magna perhibetur prohibere auctoritate, sacrarum Scripturarum testimonijs firmans id ipsum fieri penitus non licere: amatores quoque Priscillianæ sectæ, licet non operarentur eadem, quia tamen memoriam eius amore retinerent, abdicat & exprobrat, commemorans quod in libris beatissimi Turibij * Episcopi ad Leonem Papam missis eadem Priscillianorum hæresis detecta, conuicta, atque decenter maneat abdicata. Aliam verò epistolam ad Turibium religiosum *, in qua collaudans eum, quod * monachum, culturam destruxerit idolorum, committit ei sacerdotialis auctoritatem vigoris, per quam presbyteros christina conficere, & Episcopos alienæ sortis alterius diocesis ecclesias consecrare, magna compefcatur inuectione. Hic vir antiquissima fidelique relatione narratur, ad exprobrationem * infamiam, tam diu prunas tenuisse in vestimentis ardentibus, donec coram sedis suæ sacro altari totius Missæ celebritatem expleret: peractis autem solemnibus, nec prunæ ignem, nec vestis inuenta est amississe decorem. Tunc Deo relatis gratiarum actionibus, per simplicem naturam ignis conuicta est & fallacia detestabilis accusantis, & innocentia beatissimi sacerdotis. Gloriosus habitus fuit temporibus Amalerici Regis: annis nouem Pontificatus tenuit dignitatem.] Subiicit autem huic sanctus Ildefonsus, post Donatum monachum Africanum, Auratium, Adelphij successorem, de quo ista:

D Auratius Toletanæ Ecclesiæ Pontifex Adelphij in loco assecititur sacerdotis, vir bonus, regiminis auctoritate præclarus, domesticis rebus bene dispositus, aduersitatibus infixis constanter erectus: qui quanto extitit temperantia mansuetus, tanto fortior semper fuit inuentus aduersis. Plus illi intentio in defensione veritatis, quam in scribendi exercitio mansit. Vnde perfectis viris compar habetur: quia quæ de verbo illorum prædicatio seminavit, defensionis huius custodia præmuniuit. Vixit in sacerdotio temporibus Vuidericij & Gundemari & exordij Sisebuti Regum, annis ferme duodecim.] vbi hæc Ildefonsus de Auratio habuit, de eius successore ista subnequit post elogium de Ioanne Episcopo Cæsaraugustano doctrina & sanctitate conspicuo:

E Helladius post Auratium sedis eius adeptus est locum. Hic cum regis aula illustrissimus, publicarumque rerum existeret rector, sub sæculari habitu monachi votum pariter explebat & opus. Nam ad monasterium illud, Agaliensè dico, cuius me susceptio monachum tenuit, quod munere Dei, perennisque & patens sanctitatis decore & optabile cunctis & palam est totum, cum sæpè discursantium negotiorum ductus itinere perueniret, remota clientum sæculiq; pompa decoris, adeo monachorum peculiaritatibus inhaerebat, ut turris iunctus eorum stipularum fasciculos ad clibanum deportaret. Cumque inter decorem insolentiamque sæculi, solitudinis & amaret & sectaretur arcana: celeri fuga, relicti omnibus quæ esse nouerat mundi, adiit sanctum monasterium: quod frequentauerat voto, venit permanens * optabili vtu. Ibi factus monachis pater, meritis studiisque sanctis & vitam monachorum debite rexerit, & statum monasterij totius communis rei diuitis cumulauit. Ex hoc feclis panè senio artubus, ad Pontificatus apicem deuocatur: & quia vocaretur vi coactus pariter & ignotus, illic maiora virtutum exempla quam monachus dedit: quia statum mundi, quem contempnit, virtute magna

F f 4 perlu-

CHRISTI
636.HONORII PAP.
II.HERACLII IMP.
27.

perhibetur rexiffe discretionis. Miserationes eleëmofynarum que copias tam largiter egenis intuliffe probatur, ac si de illius stomacho putaffes inopum & artus descendere, & viscera confoueri. Scribere renuit, quia quod scribendum fuit, quotidianæ operationis pagina demonftrauit. Me ad monafterium rediens memoratum, vltimo vitæ fuæ tempore Leuitam fecit. Senex obiit. Decem & octo annis facrum regimen tenuit temporibus Sifebuti, Suinthilani, & exordii Sifenandi Regum. Beatus habitus fuit, qui post beatorum gloriam cælestis regni bona plenus fenectute promeruit. De Iusto autem eius fucceffore ista mox addit:

XVI.
IVSTVS EPISCOPVS
TOLETAN.

Iustus post Helladium discipulus eius & fucceffor innexus illi est, vir habitu minimus corporis, ingenio verò mentis decorus atque subtilis, ab infantia monachus ab Helladio ad virtutem monasticæ institutionis affatim educatus pariter & instructus, in Agalienti monasterio tertius post illum rector est factus, in Pontificatu autem mox illi fucceffor inductus, vir ingenio acer, & eloquio fufficiens, magna spe profuturus, nisi hunc ante longævitam dies extuliffet extrema. Scripsit ad Richilanem Agaliensis monasterij patrem epistolam debita & fufficienti prosecutione constructam, in qua patenter astruit, fuffceptum gregem relinquere penitus non debere. Exinde exactis annis tribus, tempore Sifenandi Regis obiit: qui Rex post hunc die nonodecimo defunctus abfcessit.] hucusque Ildefonsus de Archiepiscopis Toletanis, qui vixerunt ante præfentem annum & diem celebrati quinti Concilij Toletani, cui fucceffor Iusti interfuisse reperitur Eugenius primo loco fubfcriptus, de quo ista idem habet Ildefonsus:

XVII.
* abfcessit,
EUGENIVS
EPISCOPVS
TOLETAN.

Eugenius discipulus Helladij, collector & confors Iusti, Pontifex post Iustum fucceffit*, ab infantia monachus, ab Helladio cum Iusto pariter facris in monasterio institutionibus eruditus. Hunc secum Helladius à monasterio tulit, ad Pontificatum tractus: qui rursus ab eo clericalibus institutis ordinibus, sedis eius post eum tertius rector accessit. Et bonum meritum senis, qui duobus discipulis sanctisque filiis Ecclesiæ Dei hereditatem meruit relinquere gubernandam. Idem Eugenius moribus incessuque grauis, iam numeros, statum, incrementa, decrementaque, cursus recurfufque Lunarum tanta peritia nouit, vt considerationis disputationis eius auditorem in stuporem verterent, & inconsiderabilem doctrinam inducerent. Vixit in sacerdotio ferè vndecim annis, regnantibus Cinthila, Tulgane, & Cindafuindo Regibus.] hucusque de Eugenio Ildefonsus.

XVIII.
IOANNES
CAESAR-
AVGVST.
EPISC.

At non prætereant mentio de Braulione Cæsaraugustano Episcopo, qui huic quintæ Synodo Toletanæ interfuit, sed primum de fratre ipsius & prædeceffore Ioanne, de quo hæc habet Ildefonsus eodem libello De viris illustribus: Ioannes in Pontificatu Maximum fectus, Ecclesiæ Cæsaraugustanæ sedem ascendit, primò pater monachorù, & ex hoc Præful factus in regimine populorum, vir in Sacris litteris eruditus, plus verbis intendens, quam fcriptis, tam largus & hilaris dato, quam hilaris etiam vultu. Vnctionem verò spiritus Dei, qua fouebatur intrinsecus, tam largitate muneris, quam habitu dine cultus adeò præferbat, vt & datum gratia commendaret, & non datum gratia excusaret. In Ecclesiasticis officiis quædam eleganter & sono & oratione composuit. Adnotauit inter hæc inquirendæ Paschalis solemnitate tam subtile & vtile argumentum, vt lectori & breuitas contracta, & veritas placeat patefacta. Duodecim annis tenuit sedem honoris, adeptus vitam gaudij, ad quam anhelaui desiderabili voto. Substitit in sacerdotio temporibus Sifebuti & Suinthilani Regum.] De Braulione autem ita:

XIX.
BRAVLIO
EPISC. CAE
SARAVGVST.

Braulio frater Ioannis in Cæsaraugusta decedentis adeptus est locum, vir sicut germanitate coniunctus, ita non nimium ingenio minoratus. Clarus & iste habitus canonibus, & quibusdam opusculis. Scripsit vitam Æmiliani cuiusdam monachi, qui & memoriam huius & virtutem illius sancti viri suo tenore commendat pariter & illustrat. Habuit sacerdotium ferè viginti annis, quibus expletis, clausit diem vitæ præfentis. Durauit in regimine temporibus Sifenandi, Cinthilæ, Tulganis, & Cindafuindi Regum.]

XX.
CONANTIVS
EPISC. PA
LENTINVS.

Sed & prodendum elogium de Conantio Palentina sedis Antistite, qui huic pariter Concilio præfens fuit atque fubfcripsit primus post Eugenium, de quo ista idem habet S. Ildefonsus: Conantius post Mauulanem Ecclesiæ Palentine sedem adeptus est, vir tam pondere mentis quam habitu dine speciei grauis, communi cloquio facundus & grauis, officiorum Ecclesiasticorum ordinibus intentus & prouidus. Nam melodias sonis multas nouiter edidit, orationum quoque libellum de omnium decenter fcripsit, proprietate Psalmorum. Vixit in Pontificatu amplius triginta annis: dignus habitus fuit ab vltimo tempore

Vuitenici,

CHRISTI
637.HONORII PAP.
12.HERACLII IMP.
28.

A Vuitenici, per tempora Gundemari, Sifebuti, Suinthilani, Sifenandi, & Cinthilæ Regum.] hæc de tempore eius sedis: ex quibus causam habes, cur primus post primatem in Synodo federit atque fubfcripserit, nempe quòd ceteris fenior esset. Sed de his satis.

IESV CHRISTI HONORII PAP. HERACLII IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
637. 12. 28.

Sequitur annus sexcentifimus trigefimus septimus, Indictione decima, Orientalibus non fecus ac præcedens infelix: nam à Sarracenis totius Orientis metropolis ciuitas capitur Antiochia, iam antea occupata reliqua parte Syriæ; retentaque ab eis est vsque ad annum millesimum nonagesimum octauum. Quomodo autem hæc acciderint, & quomodo consultum fuerit rebus sacris ac templis, altum vbiq; silentium. Planè his temporibus, quibus siue à Persis antea, siue ab Arabibus postea iisdemque Mahometanis & Sarracenis captæ sunt nobiliffimæ ciuitates Orientis Alexandria, Ierosolyma, & Antiochia vnà cum eisdem subditis regionibus, accidit vt siue habitatoribus in Occidentem commigrantibus, siue mercatoribus cum iisdem Gentilibus tutò versantibus, siue aliis fidelibus Christianis id curantibus, complura sanctorum tum Martyrum tum Confessorum corpora translata fuerint in Occidentem, atque in diuersis locis, siue Romæ, siue Venetiis, vel alibi collocata. Romam autem translata tunc fuisse venerandas reliquias Ignatij martyris Antiochia, constans fama, vetusque traditio potius quam scripta significant: quod & pariter dicendum de aliis pluribus sanctorum reliquiis, quas ex Oriente aduectas diuersa Occidentalis orbis loca custodiunt. Siquidem Orientales vt hæc largirentur longiffimè abe-rant, qui potius in Occidentem ad Urbem ipsam (vt vidimus ex sancto Gregorio) ad perquirendas sanctorum reliquias venire consueuerant.

Porro sancti Marci corpus longe post hæc tempora transferri Venetias contigit. Etenim qui ad finem sæculi huius ad ea peregrinatus est loca, hæc de eiusdem sancti corpore tradidit, quæ in libello De locis sanctis fcripsit Beda his verbis, cum agit de ciuitate Alexandrina: A parte Ægypti urbem intrantibus, ad dextram occurrit ecclesia, in qua beatus Euangelista Marcus requiescit, cuius corpus in Orientali parte eiusdem ecclesiæ ante altare humatum est, memoria superposita de quadrato marmore facta.] hæc ibi.

IESV CHRISTI HONORII PAP. HERACLII IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
638. 13. 29.

Annus sequitur Domini sexcentifimus trigefimus octauus, Indictione vndecima: quo Honorius Papa, vbi sediffet annos duodecim, menses quinque, minus tribus diebus, ex hac vita migravit quarto Idus Octobris. Ita est corrigendum quod apud alios legitur, post annos duodecim & menses vndecim: idque ex Synodalibus Actis Romani Concilij sub Martino Papa, de quo agemus inferius. Apud Anastasium hæc mira de eius erga diuinum cultum munificencia leguntur: Hic temporibus suis multa bona fecit. Hic erudiuit clericum. Temporibus suis renouauit cymilium vel supellectilem beati Petri Apostoli, & vestiuit Confessionem beati Petri ex argento puro, quod pensat libras centum octoginta septem. Inuestiuit regias ianuas in ingressu ecclesiæ maiores, quæ appellantur Medianæ, ex argento pensante libras nongentas septuaginta quinque. Fecit & cerostatos maiores ex argento pares duos, qui sunt ante corpus beati Petri Apostoli, pensantes singuli libras sexaginta duas. Fecit & ad beatum Andream Apostolum, vbi supra ante Confessionem, tabulam ex argento, quæ pensat libras septuaginta tres.

Huius temporibus leuata sunt trabes in ecclesia beati Petri numero quindecim. Hic cooperuit Ecclesiam omnem ex regulis areis, quas leuauit de templo quod appellatur Romæ. . . . . ex consensu piiffimi Heraclij Imperatoris. Eodem tempore fecit à solo ecclesiam beatæ Agnetis martyris via Numentana, milliario ab Urbe tertio, vbi requiescit, martyris scilicet Agnes, quam vndique exornauit, vbi posuit multa dona: ornauit autem sepulchrum eius ex argento pensante libras ducentas quinquaginta duas: posuit desuper ciborium aureum deauratum miræ magnitudinis: fecit & gabatas aureas tres pensantes singulas

I.
ANTIOCHIA
CAPTA, ET
TRANSLATA
RELIGIOSA
OCCIDENTEM.

II.

I.
HONORII
PAPAE
OBITVS.HONORII
PAPAE RES
GESTAE.

II.

las libras singulas. Fecit apsidem eiusdem ex musiuo, vbi etiam multa dona obtulit.] In apside autem hæc circumposita carmina leguntur musiuo opere exarata subtus imagines eodem opere textas:

Aurea concisis surgit pictura metallis,
Et complexa simul clauditur ipsa dies.
Fontibus è nibeis credas, aurora, subire
Correptas nubes, ruribus arua rigans.] in eodem apsidis hemicyclo recta li-

nea qui sequuntur positi sunt versus:

Vel qualem inter sidera lucem proferet irim,
Purpureusq; pauo ipse colore nitens,
Qui potuit noctis vel lucis reddere finem,
Martyrum è bustis hinc reppulit ille chaos.

Sursum versa nutu quod cunctis cernitur vno,
Presul Honorius hæc vota dicata dedit.
Vestibus & factis signantur illius ora,

Lucet & aspectu lucida corda gerens.] hæc ibi rudi (vt ferebat seculum) stylo.

III. Sed redeamus ad Anastasium, qui sic pergit narrare reliqua eiusdè Pontificis monumenta: Item à solo fecit basilicam beati Apollinaris martyris in vrbe Roma in porticu beati Petri Apostoli, qui appellatur ad Palmaria, siue Palmata; vbi dona multa largitus est. Hic fecit Constitutum in Ecclesia, & decreuit vt omni hebdomada sabbati die exeat litaniam à beato Apollinare, & ad beatum Petrum Apostolum cum hymnis & canticis populus omnis occurrere debeat. Fecit autem & ecclesiam beato Cyriaco martyri à solo via Ostiensi, milliario septimo, vbi & donum obtulit. Eodem tempore fecit ecclesiam beatorum martyrum Quatuor Coronatorum, quam & dedicauit, & donum obtulit. Fecit ecclesiam beato Scuerino à solo iuxta ciuitatem Tiburtinam, milliario ab Vrbe vigesimo, quam ipse dedicauit, & multa dona obtulit. Renouauit cœmeterium beatorum martyrum Marcellini & Petri via Laicana.

IV. Eodem tempore à solo fecit basilicam beato Pancratio via Aurelia, milliario secundo*, & ornauit sepulchrum eius ex argento pensante libras centum viginti. Fecit & ciboriu super altare ex argento pensante libras centum octoginta septem, Fecit arcus argenteos quinque pensantes singulos libras quindecim. Fecit & candelabra aurea tria pensantia singula libras singulas: vbi multa dona simul obtulit.] Porro in veteri musiuo in ecclesia S. Pancratij eiusmodi inscriptio legebatur: Ob insigne meritum & singulare B. Pancratij martyris beneficium, basilicam vetustate confectam, extra corpus Martyris neglectu antiquitatis extructam, Honorius Episcopus Dei famulus, obruta vetustatis mole, ruinamq; minante, à fundamentis nouiter plebi Dei construxit, & corpus Martyris, quod ex obliquo aula iacebat, altari insignibus ornato metallis proprio loco collocauit.] Subdit verò de eodem Honorio Anastasius:

V. Fecit ecclesiam beatæ Lucie in vrbe Roma iuxta sanctum Siluestrum, quam & dedicauit, & dona multa obtulit. Fecit & ecclesiam beato Hadriano martyri in Tribus fatis, quam & dedicauit, & dona multa obtulit. Fecit & in domo sua iuxta Lateranas monasterium in honore beatorum Apostolorum Andreæ & Bartholomai, quod appellatur Honorij, vbi prædia & dona simul obtulit. Sed & multa alia fecit, quæ enumerare longum est. Fecit autem ordinationes tres, presbyteros tredecim, diaconos vndecim, Episcopos per diuersa loca octoginta vnum. Qui sepultus est in basilica beati Petri sub die quarto Idus Octobris.] Fuit verò Honorius præter eruditionem qua pollebat rerum Theologicarum, etiam poetice excultus litteris. Extat a vnicum eius epigramma de Ascensione Domini, & Apostolis eum diuersis animi affectibus prosequentibus: nisi fortè quis illud magis tribuendum putauerit Venantio Fortunato, qui & Honorius dictus reperitur.

Sed refossa nuper egregia antiquitatum monumenta de Honorio Papa produnt planè miranda, nempe ab ipso sublatum schisma Histrianum, spatio annorum septuaginta inueteratum, ad quod demoliendum frustra insudassent prædecessores Romani Pontifices, præsertim verò S. Gregorius, vt pluribus est enarratum superius. Accipe igitur veteres tunc inditas ianuis ipsis argenteis Inscriptiones, quæ integræ sed minusculo charactere leguntur in Tomo sexto Antiquæ lectionis à Canisio collectæ, ex parte verò tantum in Appendice antiquarum Inscriptionum:

* Biblioth. SS. Parr. tom. 8. VI. SVBLATVM AB HONORIO PAP. SCHISMA HISTRIANVM. Antiq. lect. to 6. p. 111. Append. antiq. inscrip. p. 1163. n. 5.

A Lumine sed magno vibrare ianua cerno,
Astriferumq; polum indicat ipse nitior,
Terreor & vultus seruantium limina sacra,
Geminis in portis ora iocunda nitent.
Simonis aspectus fulgens præcluditur vna,
Altera sed Pauli radiat orbe docens.
Aditus interior gazarum astuat opes
Et depicta nitent cumulis ipsa suis.
Aureis in petalis gemmarum cluditur ordo,
Et superba tegit blattea palla sanum.
Sic quoque coniunctis seruatur gloria rebus,
Et variata simul nexa natura manet.
B Inchyta cum opere surrexit fama perennis.
Indubitante fide reddite cuncti vota.
Lux arcana, Dei verbum, sapientia, lucis
Atque coruscantis splendida imago Patris
Ad nos descendit, nec vbi fuit ante recessit
Vt cæcas mentes erueret tenebris.
Plenus homo in nostris & verus nascitur idè
Fac trãquilla tui tempora cuncta gregis.]

Hæc & quæ sequuntur de schismate Histriano, destructo per Honorium Papam; aded antiqua atque germana monumenta testantur. Quod verò ab eius exordio vsque ad finem numerentur anni septuaginta: manifestum est, id factum ab Honorio principio Pontificatus eius. Siquidem numerando ab anno Redemptoris quingentesimo quinquagesimo sexto, qui fuit secundus Pelagij Papæ annus, quo cœptum est schisma, vsque ad annum sexcentimum vigesimum sextum, qui primus fuit Honorij Pontificatus, septuaginta intercurrisse, reperies. sed & alia de eodem ibidem accipe:

PASTOREM MAGNUM LAVDIS PIA PRÆMIA LVSTRANT
QVI FVNCTVS PETRI HAC VICE SVMMA TENET
EFFVLGIT TVMVLIS NAM PRÆSVL HONORIVS ISTIS
CVIVS MAGNANIMVM NOMEN HONORQVE MANET
SEDIS APOSTOLICÆ MERITIS NAM IVRA GVBERNANS
DISPERSOS REVOCAT OPTIMA LV CRA REFERT
VTQVE SAGAX ANIMO DIVINO IN CARMINE POLLENS
AD VITAM PASTOR DV CERE NOVIT OVES
HISTRIA NAM DVDVM SÆVO SVB SCHISMATE FESSA
AD STATVTA PATRV M TEQVE MONENTE REDIT
IVDAICÆ GENTIS SVB TE EST PERFDIA VICTA
SIC VNVM DOMINI REDDIS OVILE PIVM
ATTONITVM PATRIÆ SOLLE RS SIC CVRA MOVEBAT
OPTATA VT POPVLIS ESSET VBIQVE QVIES
QVEM DOCTRINA POTENS QVEM SACRÆ REGVLA VITÆ
PONTIFICVM PARITER SANXIT HABERE DECVS
SANCTILOQVI SEMPER IN TE COMMENTA MAGISTRI
EMICVERE TVI TAMQVAM FECV NDA NIMIS
NAMQVE GREGORII TANTI VESTIGIA IVSTI
DVM SEQVERIS CVPIENS ET MERITVMQVE GERIS
ÆTERNÆ LV CIS CHRISTO DIGNANTE PERENNEM
CVM PATRIBVS SANCTIS POSSIDE IAMQVE DIEM
HIS EGO EPITAPHIIS MERITO TIBI CARMINA SOLVI
QVOD PATRIS EXIMII SIM BONVS IPSE MEMOR.]

Hactenus de Honorio Pontifice epitaphium, & quidem eiusmodi, vt erubescere debeant, qui in ipsum mutare vel audeant. Etenim non solum sancti Gregorij fuit imitator, sed hac ex parte in reuocandis schismaticis plusquam Gregorius hic, qui perfecit, quod ipsi Gregorio fuit inconcessum. Sed & accipe ex alio epitaphio insignem ad hoc opus ministrum adhibitum Thomam: eo enim ad schismaticorum conuersionem vsus est Honorius:

* Histria

* nec quo fuit esse

VII.

* Antiq. inscrip. in App. pend. p. 1163. num. 11. HONORII PAP. EPITAPHIVM.

* Antiq. inscrip. in App. pend. pag. 1169. num. 8

passuros quemquam non Catholicum in amplissimo suo regno penitus reperiri. At quod A
rursus ad eiusdem Principis laudes spectat, audi de eo eiusdem Synodi praconia: Deni-
que tanta erga nos nostri Principis extant beneficia, vt longum sit singillatim ea pro-
mere lingua. Ipse enim, auctore Deo, nobis pacem, ipse quali captiuam reduxit charita-
tem, ipsius ope quieti, ipsius sumus largitione ditati, ipse medicamine bonitatis suae &
reis pepercit, & rectos sublimauit. Cui si dignis voluerimus respondere beneficiis, non
tantis extamus copiis virtutis, quanto voto sufficimus voluntatis.] haec sancta Synodus:
atque de his fati.

XV. Hoc eodem anno Arioualdus Rex Longobardorum, idemq; Arianus (de quo plura su-
perius) vbi regnasset annos duodecim, moritur, inque locum eius subrogatus est Rotharis
itidem Arianus: Huius (inquit Paulus^b) temporibus paene per omnes ciuitates regni eius
duo Episcopi erant, vnus Catholicus, & alter Arianus. In ciuitate quoque Ticinensi vsque
nunc ostenditur, vbi Arianus Episcopus, apud basilicam sancti Eusebii residens, baptis-
tium habuit, cum tamen Ecclesiae Catholicae alius Episcopus praesideret. Qui tamen Aria-
nus Episcopus qui in eadem ciuitate fuit, Anastasius nomine, ad fidem Catholicam con-
uersus, Christi postea Ecclesiam rex. Hic Rotharis Rex, Longobardorum leges, quas sola
memoria & vsu retinebat, scriptorum serie composuit, codicemque ipsum, Edictum, ap-
pellari praecipit. Erat autem iam, ex quo Longobardi in Italiam venerant, annus septua-
gesimus septimus, sicut idem Rex in sui Edicti testatus est prologo.] haec Paulus.

XVI. Porro etsi sub Ariano Rege non reperitur indicta in Catholicos persecutio: accidebat
tamen interdum, vt si qui Episcopi astuantes zelo Catholicae fidei vrgeret Arianos, idem
ab eodem Rege exilio muldarentur, vt contigit S. Genuino siue Ingenuino Episcopo Sa-
bionensi, qui a Rege Longobardorum in exilium pulsus apud Brixionem in Germaniam,
ibidem diem obiit, iunctusque sepultura est S. Albino eiusdem ciuitatis Episcopo aequo
sancto; factumque est, vt amborum vna eademque dies natalis in Ecclesia celebretur No-
nis Februarij. Iam vero ad anni sequentis res gestas transeamus.

IESV CHRISTI SEVERINI PAP. HERACLII IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
639. I. 30.

I. Annus agitur Redemptoris sexcentessimus trigessimus nonus, Indictione duodecima:
quo Heraclius Imperator semel Deo auersus, animo induratus, & (quod de Achab
dicit diuina Scriptura) venundatus vt faceret malum, tandem publicum promulgauit
edictum ad suam stabiliendam haeresim, quod Ecthesin, hoc est, expositionem nominauit.
Id quidem factum esse hoc anno, duodecima videlicet currente Indictione, docent
Acta Romanae Synodi sub Martino Papa, qui tamen illud adscribit perfidiae Sergij Con-
stantinopolitani Episcopi: nam locutus ipse in Synodo, ista ait: Sergius autem per epi-
stolam propriam ad denominatum Cyrum scriptam, eandem similiter vnam operatio-
nem suscipiens, cum eo irrationabili praesumptione ausus est confirmare: & non solum hoc,
sed etiam post aliquot annos eiusdem Cyri nouae adinventionis, hoc est, per nuper duo-
decimam Indictionem elapsam, haereticam & ipse conscribens Ecthesin, id est, exposi-
tionem fidei sub nomine tunc imperantis Heraclij, vnam in eadem Saluatoris nostri (secun-
dum impium Apollinarem) voluntatem & operationem instituit, ex hoc quod dicit im-
prudenter, sequi operationem voluntatem, &c.] Rursum de eodem Sergio nomine Im-
peratoris ad incutiendum terrorem promulgante perfidiae edictum, idem Martinus haec
habet in Secretario tertio eiusdem Concilij: Age, inquit, nunc & memorati Sergij nouae
Ecthesios audiamus commentum: quam Ecthesin suasis in tempore suo nomine Hera-
clium quondam Imperatorem titulare, errorem interminationi commixtum contra Or-
thodoxos populos atque dogmata per hunc modum praetendens.] haec & alia S. Martinus:
ex quibus illud in primis, quod dictum est, certum habes de tempore.

II. His adde, eandem fidei explanationem missam esse per Itacium Italiae Exarchum ad
Romanum Pontificem Seuerinum, vt eam probaret. Id quidem liquidum apparet per episto-
lam Cyri Episcopi Alexandriani ad Sergium Constantinopolitanum Antistitem, recita-
tam in dicta Synodi Lateranensis tertio Secretario, in qua inter alia ista leguntur ipsius
exor-

^a Concil. La-
ter. c. 15.

XV.
ROTHARIS
REX LONGO-
BARDORUM
GOB. ARIA-
NVS.
^b Paul. dia-
con. lib. 4. cap.
44. nou. edit.

XVI.
S. GENVI-
NVS EPISC-
OPUS SABIO-
NENSIS IN
EXILIVM
MISSVS.

I.
HERACLIVS
EXPOSITIO-
NEM FIDEI
HAERETICAE
PRO-
MVLGAT.

^c Synod. La-
ter. sub Mar-
tin. Secret. 1.

II.
ECTHESIS
MYSSA AD
SEVERIN.
PAPAM.

A exordio: Paratis nobis relaxare responsa in regia vrbe, coniunxit * Eustathius gloriosus Ma-
gister militum, & detulit mihi venerandos apices praecipui mei Domino Deo honorabilis
tua beatitudinis, intus habentes & exemplar competenter & consultissime pariterq; Deo
amabiliter facta: Ecthesios venerabilis nostrae fidei a piissimo & a Deo conseruando domi-
no nostro magnoq; Principe pro pia fide nostra ad Itacium excellentissimum Patricium &
Exarchum Italiae destinata; quam debet profiteri communis frater noster Seuerinus san-
ctissimus, Deo adiuuante, qui ordinatur Romae, &c. Puto intelligis quod ait: Qui ordina-
tur Romae non autem, ordinatus est Romae.] quod scilicet eius ordinationis actus adhuc
suspensus esset sub nutu Imperatoris, videlicet, vt ipse iam anno superiori electus, non con-
firmaretur ab Imperatore, neque ordinari iuberetur, nisi quam Romam per Exarchum
Imperator misisset Ecthesin, Seuerinus Pontifex reciperet & confirmaret: quod quidem
facere penitus renuisse, immo & ipsam vehementer detestatum esse, certum liquet ex iis quae
idem qui supra S. Martinus habet, vbi in tertio Secretario haec post recitatam dictam epi-
stolam subiunxit his verbis: Ceciderunt a sua spe, mentiti contra caput proprium. Nec
enim suscepta est omnino, aut admilla secundum vanam eorum spem: magis autem con-
demnata est & anathematizata ab Apostolica auctoritate huc transmissa pessima & praer-
sumpta nouitatis eorum Ecthesis.] haec sanctus Martinus Papa in plena Synodo de rebus
gestis cum Seuerino Pontifice.

B Porro ipse Seuerinus Papa haud diutius superstes fuit, afflictionibus exagitatus a mini-
stris Imperatoris, quando & a militibus in odiu ipsius Romani Pontificis depradato sacro
Patriarchio, omnes Cardinales iussi sunt exulare: cuius rei gratia non potuit Synodus con-
gregari, vt publico totius Ecclesiae Catholicae praconio eadem Ecthesis damnaretur, quae
ab eodem Pontifice & aliis in administratione collegis fuerat condemndata. Quod vero eius-
dem Seuerini incerta sit dies electionis, hinc fuit vt nec quamdiu Pontifex perseuerauerit,
adeo certo definiri possit, licet alij pro arbitrio addant & minuunt annos, menses, ac dies:
tribuit autem eius sedi Anastasius menses vndecim, & dies quatuor. Verum ex his qua-
dicta sunt, liquidum intelligi potest ipsum non praetergressum hunc annum; ad quem perue-
nisse, dicere necesse est, cum constet post editam Ecthesin (quam hoc anno, duodecima In-
dictione, esse promulgatam, ex Actis Synodalibus vidimus) fuisse superstitem, cum eam
damnarit. sequenti vero anno sedisse Ioannem, ex Synodo ab eo tunc facta possumus in-
telligere. Porro de eodem Seuerino haec idem Anastasius habet:

C Hic renouauit apud beatum Petri Apostoli ex musiuo, quod dirutum erat. Hic dile-
xit clerum, & omnibus bonis augmentauit. Fuit autem sanctus, benignus super omnes
homines, amator pauperum, largus, & mitissimus. Fecit Episcopos per diuersa loca nume-
ro quatuor. Hic diuisit omni clero rogam integram. Qui etiam sepultus est ad beatum
Petrum Apostolum sub die quarto Nonas Augusti. Et cessauit Episcopatus eius menses
quatuor, & dies viginouem.] Haec Anastasius: ex cuius assertionem dicendum erit, vlti-
ma anni huius die subrogatum fuisse eius successorem Ioannem eius nominis quartum,
quem idem auctor ait fuisse natione Dalmatam, filium Venantij Scholastici: sed de eo plu-
ra anno sequenti dicturi sumus.

D Auctor est Beda, hoc anno Scotorum litteras esse perlatas Romam ad Seuerinum Pon-
tificem: sed cum iam idem Seuerinus diem obiisset, clerus Romanus eas acceptas aperuit.
Extant ipsarum fragmenta, quae recitaturus Beda, ista praemittit: Sed & Ioannes, qui
successori eiusdem Honorij Seuerino successit, cum adhuc esset electus in Pontificatum,
pro eodem errore, de tempore Paschatis scilicet, corrigendo, litteras ad eos magna aucto-
ritate atque eruditione plenas direxit, euidenter astruens, quia Dominicum Paschae diem
a quintadecima Luna vsque ad vigesimam primam Lunam (quod in Synodo Nicena pro-
batum est) oporteret inquiri: necnon & pro Pelagiana haeresi, quam apud eos reuiuiscere
didicerat, cauenda ac repellenda, in eadem illos epistola admonere curauit. cuius episto-
lae principium hoc est:

E Dilectissimis & sanctissimis Thomiano, Columbano, Chromano, Dimano, & Batha-
no Episcopis: Chromano, Hermannoque, Laustratio, Stellano, & Segiano presbyteris: Sa-
rano, ceterisque doctoribus seu Abbatibus Scotis: Hilarius Archipresbyter & seruans lo-
cum sanctae sedis Apostolicae, Ioannes diaconus & in Dei nomine electus, item Ioannes
Primicerius & seruans locum sanctae sedis Apostolicae, & Ioannes seruus Dei Consilia-
rius eiusdem Apostolicae sedis.

* coniunxit
pro petuenit,
vstitatum ab
hoc saeculo
reperimus.

CONFIRMA-
TIO SEVE-
RINI PAP.
AB IMP. CVR
SVSPENSA.

SEVERINVS
PAP. DAM-
NAT EC-
THESIS IN
HERACLII
IMP.

III.
DE OBITU
SEVERINI
PAP.

IV.
* donis
RELIQVAE
RES GESTAE
SEVERINI
PAP.

V.
LEGATIO A
SCOTIS AD
SEVERI-
NUM.

^a Beda lib. 2.
c. 19.

VI.
COLLEGA-
RVM IN AD-
MINISTRA-
TIONE LIT-
TERAE AD
SCOTOS.

Scripta quæ perlatores ad sanctæ memoriæ Seuerinum Papam adduxerunt, eo de hac luce migrante, reciproca responsa ad ea quæ postulata fuerant, siluerunt. Quibus referatis, ne diu tantæ quæstionis caligo indiscussa remaneret, reperimus quosdam prouinciarum vestrarum contra Orthodoxam fidem, nouam ex veteri hæresim renouare conantes, Pascha nostrum in quo immolatus est Christus, nebulosa caligine refutantes, & quartadecima luna cum Hebræis celebrare nitentes. Quo epistolæ principio (*subdit Beda*) manifestè declaratur, & nuperrimè temporibus illis hanc apud eos hæresim exortam, & non totam eorum gentem, sed quosdam ex eis hac fuisse implicitos. Exposita autem ratione Paschalis obseruantiarum, ita de Pelagianis in eadem epistola subdunt: Et hoc quoque cognouimus, quod virus Pelagianæ hereseos apud vos deuò reuiuiscit: quod omnino hortamur ut à vestris mentibus huiusmodi venenatum superstitionis facinus auferatur. Nam qualiter ipsa quoque execranda hæresis damnata est, latere vos non debet: quia non solum per istos ducentos annos abolita est, sed & quotidie à nobis perpetuo anathemate sepulta damnatur. Et hortamur, ne quorum arma combusta sunt, apud vos eorum cineres suscitentur. Nam quis non execretur superbum eorum conamen & impium, dicentium, posse sine peccato hominem existere ex propria voluntate, & non ex gratia Dei? Et primum quidem blasphemia & stultiloquium est dicere, esse hominem sine peccato: quod omnino non potest, nisi vnus mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui sine peccato est conceptus & partus. Nam ceteri homines cum peccato originali nascentes, testimonium præuagationis Adæ (etiam sine peccato actuali existentes) portare noiscuntur, secundum Prophetam dicentem: Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.] hucusque ex dicta Romani cleri epistola Beda recitat.

a Psal. 50.

VII. CONSTANTIA CLERICI ROM.

Vides ex his clerum Romanum, etiam si careret Pontifice ordinato, consilio & auctoritate viguisse: magis enim commendanda tunc fuit eorum erga Catholicam fidem sincera semper manens intentio, & inuicta constantia: etenim qui dilapidationem bonorum Ecclesiæ & exilia passi essent, nihilominus validiori animo repetentes certamen, eum fategerunt eligere in Rom. Pontificem, quem scirent satis habere virum ad resistendum Imperatori, condemnando in Synodali confesso missam ab eo fidei interpretationem. Talem quidem sciebant esse Ioannem, quem in Pontificem elegerunt, ut quæ sequenti anno dicenda erunt, faceret manifestum. Interea in anni sequentis Synodum disponitur apparatus. nos verò quæ anni huius reliqua sunt studiorum hæreticorum in confirmanda quæ ab Imperatore promulgata est, fidei expositione, percurramus: hic enim eius Ecclhesis est describenda, cuius causa tor oborta sunt concertationes. Est quidem huiusmodi quæ fallere posset quemquam incautum, utpote quæ videatur pietate referta. Ita planè sunt eloquia hæreticorum, ut obducant melle venena, & ut decipiant, multa primum secundum Catholicam fidem posita ingerant. Sed audij ipsam Ecclhesin, quæ sic se habet accepta ex Actis Romani Concilij sub Martino Pontifice in Secretario tertio his verbis:

VIII. EXPOSITIO FIDEI A B HERACLIO MISSA.

Expositio Orthodoxæ fidei facta à piissimo & à Deo conseruando nostro domino magno Principe Heraclio propter emeritam ab aliquibus altercationem pro requisitione operationis, consonans in omnibus sanctis & vniuersalibus quinque Concilijs: quam cum multa satisfactione & gratia exceperunt Patriarchalium sedium Præsules, & gratanter ei consenserunt, utpote pacem sanctis Dei Ecclesijs inferentem.] Vidisti ne, lector, paratam fraudem, & laqueum sub florenti gramine occultatum? Ante enim quam eadem Ecclhesis vulgaretur, approbatam dicit à Patriarchis: cum certò constet etiam ex scriptis Cypri ipsius Episcopi ALEXANDRINI hæretici, nonnisi post ipsam vulgatam, eam se vidisse, atque eidem consensisse.

IX.

Sed huic, tali licet præmisso titulo, nemo tamè Orthodoxorum debuit consentire, etiam si in omnibus Catholica videri potuisset. Quid enim pertinet ad Imperatorem fidem exponere, & de rectè credendo formulam Ecclesiæ Catholicæ præscribere? Est Imperatoris, oblatam ab Episcopis accipere fidem, non Episcopis dare, ut sæpè testati sunt Patres, & inter eos sanctus Ambrosius ad Valentinianum. Sed audi eam:

X. DE TRINITATE CONFESSIO.

Credimus in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantialem, vnam Deitatem, siue naturam & essentiam, virtutemque & potestatem in tribus subsistentiis siue personis, cognoscentes vniuersiuiusque subsistentiæ familiaritatem, vnitatem in Trinitate, & Trinitatem in vnitatem; vnitatem quidem secundum essentiam siue Deitatis rationem, Trinitatem autem secundum subsistentias siue personas: nec enim vnum secundum

dum essentiam confitentes, à personarum differentia excedimus: neque autem Trinitatem personarum confitentes, vnam denegamus Deitatem. Vnus Deus Pater, vnus Deus Filius, vnus Deus Spiritus sanctus: vnus hæc tria, Deus in eadem & immutabili Deitatis ratione. Nam personarum differentia Deitatis, siue essentiæ nõ infert diuisionem. Vnam igitur confitemur Deitatem familiaritates inconfusas seruantem, & non in vnam personam tribus nominibus nuncupatam asserentes hæc tria secundum Sabellium, neque autè in tres essentias vnam Deitatem diuidentes, aut extraneum facientes à Patris essentia Filium aut Spiritum sanctum, secundum insaniam Arij. Vnū enim est in tribus Deitas, ut dicit magnus Gregorius in Theologia, & tria vnum, in quibus Deitas, siue (ut verissimè dicatur) quæ Deitas.

XI. DE VERBE INCARNATIONE ASSERTIO.

Confitemur autem vnum sanctæ Trinitatis vnigenitum Filium Dei, Deum Verbum à Patre progenitum ante omnia sæcula, lumen de lumine, splendorem gloriæ, vultum paternæ substantiæ, per quem omnia facta sunt, in extremis diebus propter nos & propter nostram salutem descendere de cælis, dignarique in intacto vtero sanctissimæ Dei genitricis & semper virginis Mariæ habitare, & ex ea conglomerantè sibi carnem in vna substantia, animam habentem rationalem atque intellectualem, natum esse ab ea, & semper manentem perfectum Deum, eundemque fieri perfectum hominem inconfusè atque indiuisè, consubstantialem Deo & Patri secundum Deitatem, & consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem, & per omnia similem nobis sine peccato. Vnde & duas natiuitates eiusdem vnigeniti Dei Verbi confitemur, vnam ante sæcula à Patre siue tempore & incorporaliter, alteram ipsius in extremis diebus à sancta intactaque Dei genitrice & semper virgine Maria cum animato intellectu eius corpore.

Quapropter sanctam & nimis laudabilem semper virginem Mariam rectè & veraciter Dei genitricem prædicamus: non quia Dei Verbum initium ab ea accepit ut esset, sed in extremis diebus incarnatus ex ea, immutabiliter homo factus est, & passionem pro nobis spontaneam carne sustinuit. Compositum autem Christum glorificamus, sanctorum Patrum sequentes doctrinam. Pro mysterio enim quod in Christo est, per compositionem vnitio & confusionem & diuisionem eicit, & seruat quidem vtraque naturam proprietatem, vnam autem substantiam & vnam personam Dei Verbi cum animata intellectualiter eius carne ostendit, neque quaternitate nobis pro sancta Trinitate introducta: absit: nec enim quartæ personæ additamentum sancta Trinitas suscepit, incarnato vno ex ea Deo Verbo. Neque autem alter erat qui miracula operabatur sicut Deus, alter autem quam ipse qui passiones sustinuit, sed vnum eundemque Filium confitemur Deum simul & hominem, vnam substantiam, vnam personam passibilem carne, impassibilem Deitate, perfectum Deitate, perfectum eundem humanitate, & ipsius miracula & passiones, quas sponte sustinuit corpore.

XII.

*subsistentiam.

Vnde & ex duabus naturis vnum Christum confitemur, vnum Filium, vnum Dominum, vnam personam, vnam substantiam compositam, & vnam naturam Dei Verbi incarnatam corpore animato intellectualiter, sicut Cyrillus magnus sapuit & docuit: Et in duabus naturis eundem esse glorificantes, ut in Deitate & humanitate vnum Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum cognitum esse confitemur, differentiam per hunc modum solum significantes naturarum, pro quibus inconfusè ineffabilis vnitatis facta est. Nec enim Deitas transmigravit in carnem, neque caro in Deitatem transmutata est, sed in proprietate naturali, & pro vniuersiuiusque subsistentia vnitatis vtrumque permansit. Vnde vnum scimus Filium Dominum nostrum Iesum Christum ex initium non habente Patre, & ex intacta matre, eundem ante sæcula & in extremis diebus constitutum, impassibilem atque passibilem, visibilem & inuisibilem, vnus eiusdemque miracula & passiones prædicamus, & omnem diuinam & humanam operationem vni eidemque incarnato Deo Verbo tribuimus, & vnam ei offerimus venerationem sponte & veraciter propter nos crucifixio in carne, & exurgenti ex mortuis, & in cælos ascendenti, & residenti in dextera Patris, & iterum venientis iudicare viuos & mortuos: Nullo modo cõcedentes alicui ex omnibus vnam vel duas dicere siue docere operationes in diuina Domini incarnatione, sed magis (sicut sanctæ & vniuersales tradiderunt Synodi) vnum eundemque Filium vnigenitum Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum confiteri operari diuina & humana, & omnem Deo congruam & homini operationem ex vno eodemque incarnato Deo verbo indiuisè & inconfusè procedere, & in vnum eundemque sortiri, eo quod vnus quidè operationis vox licet ab aliquibus Patribus dicta est, tamen turbat & exterreret quorumdam au-

XIII.

res arbitantium in interitum eandem prolatam esse duarum naturarum, quæ in vna sub-

XIV.
IMPUGNA-
TIO DVA-
RYM IN
CHRISTO
VOLVNTA-
TYM.

stantia vnitæ sunt in Christo Deo nostro. Similiter autem & duarum operationum vocem multos scandalizare, vtpote à nemine dictam sanctorum & præcipuorum Patrum: sed & sequi in eo, vt duas confiteamur voluntates contrariæ ad inuicem venientes, Deo quidem Verbo volente saluberrimâ passionem explere, incarnationem autem in eo factam obuiam euntem ipsius voluntati, & oppugnanti, & exinde duo contraria volentes introduci, quod impium est & extraneum Christiani dogmatis.] At non ponebant Catholici duas contrarias in Christo voluntates, sed diuersas, in vnum tamen conuenientes: vt autem in odium inducerent Catholicam de duabus voluntatibus sententiam, ista mentiebantur hæretici. Pergit verò Imperator: Si enim infans Nestorius, licet diuidens diuinam Domini nostri humanitatem, & introducens Filios duos, voluntates istorum dicere non est ausus, è contrario autem consonantem voluntatem in eo, formati duabus personis, confessus est: quomodo possibile est, Orthodoxam confitentes fidem, & vnum Filium Dominum nostrum Iesum Christum verum Deum glorificantes duas & has contrarias voluntates suscipere?

XV.

Vnde sanctos Patres in omnibus & in hoc sequentes, vnam voluntatem Domini nostri Iesu Christi verissimi Dei confitemur, vtpote in nullo tempore animati intellectualiter eius corporis separatam, nec ex proprio impetu contrario motu, vnito ei Deo Verbo in vna substantia, naturalem eius producere motionem, sed quando & qualem & quantam ipse Deus Verbum voluerat. Hæc pietatis dogmata tradiderunt nobis, qui ab initio præfentialiter viderunt & ministri Verbi facti sunt, eorumque discipuli & successores, qui que frequenter à Deo inspirati Ecclesiæ doctores, id est, sanctæ & vniuersales quinque Synodi, Nicæam, & in hanc regiam ciuitatem, necnon in Ephesum primum & in Chalcedonam, & iterum in Constantinopolim in quinto congregati Concilio.

XVI.

Et hæc in omnibus sequentes, & diuina eorum suscipientes dogmata, omnes quos exceperunt excipimus, & omnes quos eiecerunt eijcimus & anathematizamus, præcipuè Nouatum, Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Origenem, Eua- grium, Didymum, Theodorum Mopsueltenum, Nestorium, Eurychen, Dioscorum, Seuerum, & impia scripta Theodoretî quæ contra rectam fidem & Ephesinam primam Synodum & duodecim capitula sancti Cyrilli, & quanti pro Theodoro & Nestorio conscripserunt, & nuncupatam Iba epistolam: & hortamur omnes Christianos sic sapere, & sic glorificare, nihil addentes his, nihil subtrahentes, nihil transmutantes, secundum quod scriptum est. Definitiones æternales à Deo inspirati Ecclesiæ sacerdotes ad salutem cunctorum præfixerunt. *Et subscriptio Principis.* Heraclius fidelis in Iesu Christo Deo Princeps subnotauit.] hucusque Ecclies Imperatoris.

XVII.
SYNODVS
CONSTAN-
TINOP. PRO
ECHESE
IMP.

Postquam autem eiusmodi ab Imperatore Constantinopoli, vbi degebat, est promulgatum edictum fidei expositionem continens, ad eam confirmandam à Sergio Constantinopolitano Patriarcha in eadem ciuitate Synodus celebrata est, in qua probata, retenta, & stabilita eadem expositio fuit: cuius Synodi fragmentum recitatum habetur in Concilio Lateranensi sub Martino Papa in tertio Secretario verbis istis: Sancta Synodus congregata dilectissimorum confacerdotum nostrorû, & per ea quæ in præfenti gesta sunt pro Ecclies Orthodoxi dogmatis piissimi & magni nostri Principis, necnon per lectionem quæ ante hos proximos dies recitata est, prudentissimi magnique Principis nostri diligentissimam cognoscens & instructam perfectionem, quoniam omnium artifex docuit eum prudentiam, per suam consonantiam faciat manifestum, si ita exposita ab eo, atque indiminitè, secundum quod nobis videtur, habentem comprobat & amplectens confirmat prædicationis confessionem: Sancta Synodus dixit:

XVIII.

Relecta nunc magni & sapientissimi Principis Ecclies, secundum veritatem, Apostolicæ consonat prædicationi. Hæc sunt Patrum dogmata: hæc sunt præsidia Ecclesiæ: hæc Orthodoxæ fidei stabilitas: hæc sanctorum quinque Conciliorum symbola: hæc vnitatem Christi dilecti orbis terrarum stabiliant populi: hæc simpliciorum infirmitatem confirmant, & perfectos diligentiores que tuentur: hæc generalem humanitatis operantur salutem. Sic & nos credimus: hæc & nos confirmamus: his & nos consentimus.] & post alia plura in eadem sententiam dicta adulationis plena, rursus Synodus:

XIX.

Si quis ergo à præfenti die temerator prohibitorum tam à Deo conferuando domino & magno Imperatore atque huc congregata S. Synodo factus, vnam aut duas præsumpserit

rit dogmatizare aut proferre in Christo Deo nostro operationes: hunc, siquidem Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, siue de sequentibus fuerit gradibus, ab omni esse suspensum Ecclesiastico ministerio vel officio definimus: Si autem monachicum habitum habuerit, aut laicus fuerit, hunc de sancta communione viuifici corporis & sanguinis magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi separamus, donec qui hæc confiteri præsumperunt, ad hoc quod oportet, remeantes, ex pura pœnitentia & conuersione sufficientem de tali transgressione pro seipsis satisfactionem porrexerint: tunc etenim vnusquisque talis in suam pristinum restaurabitur officium. *Et subscriptio.* Sergius per misericordiam Dei Episcopus Constantinopoleos nouæ Romæ subscripsi, Gloria Christo Deo nostro, Amen.] hucusque ex Actis Synodi Constantinopolitanae hoc anno sub Sergio habitæ in confirmationem Ecclies: quibus subiiciuntur quæ sub Sergio successore Pyrrho Acta Synodalia confecta sunt in confirmationem eiusdem edicti.

B

Potro de eiusmodi Synodo agens S. Maximus Abbas & martyr in disputatione cum Pyrrho, hæc ait: Subit me admiratio, quomodo Synodum voces, quæ non est habita, vt leges & canones Synodici & iura Ecclesiastica iubent. Nec enim epistola encyclica ex consensu Patriarcharum edita est, neque locus, neque dies conueniendi decretus: non fuit aliquis actor, aut accusator. Qui conuenerunt, epistolas commendaticias non habuerunt, nec Episcopi à Metropolitanis, neque Metropolitanis à Patriarchis: non epistolæ, neque substituti ab alijs Patriarchis missi sunt. Quis igitur particeps rationis Synodum velit appellare, quæ scandalis & discordijs cundum orbem repleuit?] ista aduersus Pyrrhum S. Maximus in Synodi huius detestationem.

XX.
SYNODVS
CONSTAN-
TINOP.
INVALI-
DA.

C

Scriptit & Cyrus Alexandrinus Episcopus pro confirmatione edicti Imperatoris epistolam ad Sergium Constantinopolitanum Episcopum adulatione plenam, quæ in tertio Secretario eiusdem Concilij Lateranensis recitata legitur, in qua hæc inter alia: *Quam non solum semel & bis, sed & multo sæpius diligenter relegisse dignoscor: & lætatus eiusdem lectione, atque consistentem mecum, congratulans per laudabilem scriptorum expositionem, veluti Solis splendorem nitentem, & veram inconuertibilem & inuicelabilem nostram fidem fixius recteque apertissime prædicantem, gratiarum hymnos retuli Domino omnium Deo, qui nobis dedit prudentissimû Imperatorem sanctas suas Ecclesias recte regentem, neque permittentem fortassis ab emergente tempestate quoquo modo nos perturbari, nec iterum pure accedentibus in eam asperimis faxis quassari: magis autè sine periculo & benignissime ad tranquillum portum nos deducens, & pro pace fidelissimi populi eorum Deo decibiler cogitantem: sed qui eum talem & in spiritualibus constituit Deus, ipse virtutem & fortitudinem condonet, & pio eius Imperio, contra repugnantes inimicos, seruet eius Rempublicam: vt tunc cum gratia & canticis exclamemus: Saluauit nos, saluauit, terque saluauit nos piissimus ter Augustus, hoc est, à tyrannica potestate, & Perfarum ferocitate, necnon Sarracenorum temeritate. Quia verò & nos vestræ participati doctrinæ, & hanc sine dubio sequentes amplectimur & conferuamus, &c.] ita Cyrus.*

XXI.
CYRVS
EPISCOP.
ALEX. CONFIRMAT EC-
CLIES IN
IMP.

D

At planè accidit, vt sicut expositio illa non Catholica, sed hæretica fuit, ita non ex sententia canticû illud cantare licuerit ob victorias de Sarracenis, sed ipsa cantica conuerterentur in luctum. Nam primum omnium animaduertit Deus in Sergium turbatum auctorem & architectum: siquidem hoc ipso anno post promulgatâ Ecclies & in Synodo confirmatam, cum se summa rerum positum arbitraretur, vocatus est à summo Iudice reddere rationem ad tremendum illud diuinum examen Dei viuientis & videntis. In hunc vsque annum peruenisse Sergium, quæ ex Synodalibus Actis sunt dicta demonstrant: ex quibus est quod corrigas Nicèphori Chronicon, in quo octo tantum anni & menses septem tribuuntur Sergij Episcopatus, quem liquet sedisse annis triginta & amplius, vtpote quem sedere coepisse vidimus anno Redemptoris sexcentesimo octauo. Pluris sanè sunt ad fidè certam faciendam epistolæ & Acta Synodalia quouis auctoris Chronico. Ceterum sublato de medio hæretico Patriarcha, alius ab hæretico Imperatore inuentus est hæretico Sergio impietate non minor, qui hæresim aleret, defenderet, ac propagaret. Fuit iste Pyrrhus Chrysopolitanus monachus & ordine presbyter, qui cum suæ impietatis specimen haud vulgare dedisset, dignus planè est habitus, qui in locum Sergij federet in cathedra pestilentia, de quo plura sæpe interius dicenda erunt. At dum in Oriente in fidem Catholicam iuratur bellum, aduersariorum Sarracenorum vires in immensum augentur: nam regno Perfarum quod tanto labore subiugarat Heraclius Imperator, hoc anno ipsi potiti sunt.

XXII.
SERGIUS
EPISCOP. CONFIRMAT EC-
CLIES IN
IMP.

PYRRHVS
CREATVR
EPISCOP. CONFIRMAT EC-
CLIES IN
IMP.

XXIII. Eodem enim anno mirum in modum aucta sunt res Sarracenorum, cum inuadentes ipsi Persarum regnum, illud sunt consecuti: nam ad fugam conuersus Hormisdas Persarum Rex, rebus penitus desperatis, regalia quoque dimisit insignia. Sic igitur cum in Oriente impietas praeualeret, aequè infidelibus datum est robur, & florentissimum regnum Persarum per tot secula maioribus in dies accessionibus propagatum, cui saepe Romanas vires cessisse tandem oportuit, idemque ipsum tunc collapsum penitus, cum sacrosanctam Christi Crucem Ierosolymis captam Chosroës in Persidem transtulit: sed & tunc traditur Sarracenis, cum impietas in castris militat Romanorum. At de his modò satis.

XXIV. Quod verò pertinet ad res Francorum: hic est annus octauus Regis Dagoberti, cum ad meliorem frugem conuersus, dimissis concubinibus, ipsaque quas sibi illegitimè iunxerat, puella Regentru de sibi in matrimonium collocata, ex ea filium suscepit, quem Sigebertum nominari voluit, cum reuocatus ab exilio S. Amandus ipsum baptizauit. Baudemundus enim in rebus gestis S. Amandi hæc habet de restitutione ipsius, & Regis filij baptismo: Cum sibi, Regi scilicet, nuntiatum fuisset, quòd ei Dominus filium dare dignatus esset: magno mox repletus gaudio, cogitare coepit, cui ipsum puerum traderet, qui eum sacro baptismo regenerare deberet. Statimque accessit ministris, vt sanctum perquirent Amandum, sagaci intentione præcepit. Nam dudum ipse Pontifex, dum pro capitalibus criminibus (quod nullus ex sacerdotibus facere ausus est) ipsum redargueret Regem, iubente eo iam furore percito, non absque iniuria de regno eius fuerat expulsus. Ille verò remotiora perquirens loca, verbum Dei Gentibus prædicabat. Cumque a ministris tandem fuisset repertus, & vt ad Regem ire deberet, fuisset admonitus: memorans illud Apostoli præceptum, potestatibus sublimioribus se subdi debere, tandem peruenit ad Regem, qui illis diebus in villa, cui vocabulum Clypiaco est, morabatur.

XXV. Visoque Rex beatissimo Amando, magno repletus est gaudio, prostratusque pedibus beati viri, deprecabatur, vt tanto sceleri, quod in eum perpetrauerat, veniam largiri dignaretur. Sed ille, vt erat mitissimus, atque supra modum patiens, citius eum eleuauit è terra, facinusque in se perpetratum clementissimè indulxit. Tunc Rex ad sanctum ait Amandum: Pœnitet me valde, quòd stultè aduersum te egerim. Precor igitur, ne memineris iniuria, quam tibi irrogauit, atque precibus meam quam sum opere postulo ne dedigneris annuere. Dedit mihi Dominus filium, non meis præcedentibus meritis, precorq; vt eum sacro digneris abluere baptismo, atque in filium tibi spiritualem suscipere. Quod vir Dei vehementer renuens, scilicet sciens esse scriptum, militantem Deo non oportere implicari secularibus negotijs, & quietum atque remotum non debere Palatia frequentare regia, è conspectu Regis abcessit.] sic enim auctor negotium seculare dixit esse baptismum, non quòd nesciret tantum Sacramentum inter præcipua dona spiritualia esse connumerandum, sed quòd ea occasione sanctus vir sibi præter institutum aperiri sciret ad frequentandam curiam viam, sed pergit:

XXVI. Statim igitur Rex misit ad eum virum illustrem Dadonem, atque cum eo venerabilem virum Eligium, qui tunc in Palatio Regis sub seculari debebant habitu, quos tamen postea egregios sacerdotes atque præclaros in meritis, signis quoque atque virtutibus fuisse, plurimis compertum est. Hi verò humiliter virum Dei petierunt, vt precibus Regis daret assensum, atque filium ipsius sacro dignaretur diluere fonte, & vt eum enutrire, & lege imbuerè diuina, quantocyus assentiret, dicentes, quòd si hoc vir Dei non renueret, per hanc familiaritatem liberius in regno ipsius haberet licentiam prædicandi, seu nationes plures per hanc gratiam se posse conquirere fatebantur. Tandem fatigatus precibus amborum, facturum se esse promisit. Audiens autem Rex, quòd preces suas sanctas non renueret Amandus, statim ipsum puerum afferri præcepit, qui dicebatur non plus à natiuitate habere, quam dies circiter quadraginta.

XXVII. Accepit igitur vir sanctus in manibus puerum, & benedicens eum, catechumenum fecit. Cumque finita oratione, nemo ex circumstanti multitudine respondiisset, Amen: aperuit Dominus os pueri, atque audientibus cunctis, clara voce respondit, Amen. Statimque eum regenerans sacro baptismo, impositoque nomine, Sigeberto, Regem atque omnem eius exercitum tunc S. Amandus magno repleuit gaudio.] hætenus de Sigeberti baptismo auctor narrat, & Aimoinus idem de infante, necnon Hugbaldus monachus in Actis sanctissimæ feminæ Rictrudis Marciensis.

^a Apud. Sev. tom. 1. die 6. Februar. S. AMAN DVS RIQUIRITVR QVI BAPTIZET SIGEBERTVM.
^b Aimoin. lib. 4. c. 20.
^c Apud. Sev. die 12. Maij.

Sequitur annus Redemptoris sexcentisimus quadragesimus, Indictione decimatercia: quo Ioannes Romanus Pontifex, collecta Synodo, damnat promulgatam ab Heraclio Imp. anno superiori fidei expositionem, Græcè Ecthesin nuncupatam, simulq; ipsam Monothelitarum hæresim, quæ Imperatoris auctoritate plurimum inualuerat; auctorque fuit vt id ipsum præstarent omnes Ecclesiæ Africanæ. Hæc autem omnia in primis apud Theophanem ita breuiter perstringuntur: Ioannes Romanus Præsul, collecto Episcoporum Concilio, Monothelitarum hæresim anathematizauit: similiter & in Africa penes Bizacium, Numidiam, & Mauritaniam diuersi Episcopi conuenientes, Monothelitas anathemate perculerunt.] hæc Theophanes. Sic igitur Apostolica auctoritate succisi sunt nerui Imperatoris sanctionis, qua Ecthesin promulgauerat, & exaruit penitus spes omnes Pyrrhi Constantinopolitani Episcopi, qui sua epistola ad eundem Ioannem conscripta, ipsum in hæresim pellicere conatus fuit, vt colligitur ex epistola Agathonis Romani Pontificis, verbis istis: Itemque Pyrrhus in confirmatione Typi & in aliis pro Cyro Alexandrino satisfaciens, vnam voluntatem & operationem intelligere se demonstrat, & in scriptis ad sanctæ memoriæ Ioannem Papam vnam voluntatem & vnam operationem Dominum nostrum Iesum Christum habere confirmat.] hæc ibi.

At planè admiratione res digna est, post tantam cladem Ecclesiæ Romanæ ab Imperatoris ministris illatam, post exilium Cardinalium, & alias graues afflictiones toleratas, non solum nihil remissum fuisse consueti roboris hæreticis resistendi, sed & maiorem auctam fiduciam etiam Imperatoris edicta damnandi ob oculos Exarchi, Ducis, atque militum, qui Romæ essent, quos omnes par fuit credere pro Imperatoris legibus acerrimè persequaturos. Nam nihil horum Ioannes veritus, & floccifacientes terriculamenta omnia ista clerici Cardinales, aduersus Imperatoris edictum Synodum collegerunt (vt audis) & Apostolica auctoritate ceu fulmine in terram prosternunt omnem machinam ad oppugnandam fidem Catholicam ab Imperiali potentia sublimem erectam. Quæ autè præter anathema in Ecthesin & in hæresim promulgatum in hac sancta Synodo facta sunt, quòd eius Acta perierint, penitus ignorantur, nisi quantum hinc inde non exiguo labore licuit expiscari pauca quedam, quibus reliqua quæ incomperta sunt, possunt intelligi: vnde fiet vt absque Synodalibus Actis tu consequi valeas, veluti si præsens fuisses iis quæ tunc temporis Romæ in Synodo gesta fuere.

Sic igitur quæ de laboribus Ioannis aduersus Monothelitas hinc inde ex vetustioribus monumentis sparsa fragmenta collegimus, hic intexamus. Quòd enim sciret, Pyrrhum & alios Orientales hæreticos in consortio sui ipsorum erroris adsciscere defunctum iam Honorium Rom. Pontificem ex epistolis ab eo ad Sergium Constantinopolitanum Episcopum scriptis, de quibus fusiùs suo loco superius actum est, hæcque eos iactare, quo Romani Pontificis auctoritate hæresim stabilirent: his occurrens ipse Ioannes eius successor, ad hæc hæreticorum euertenda machinamenta, nihil vtilius accidere posse putauit, quam si illum qui tunc erat eidem Honorio Pontifici ab epistolis, qui que dictas epistolas scripserat, vocaret, germanumque sensum earum à se tunc scriptarum epistolarum iuberet dilucidè interpretari, ne hæreticis daretur occasio iis abutendi litteris, in longè diuersum sensum ab illo, quo scriptæ essent, easdem distorquentibus: idemque ipse scriberet ad Imperatorem germanum sensum illarum. Præstitit quidem ille id quod Ioannes Pontifex iussit, omnemque de Honorio suspicionem, legitimum sensum proferens, euacuauit. Sufficere id satis potuisset, nisi hæretica obstinatio calumniis agere solita obstitisset.

Habemus huius veritatis testem sanctum Maximum martyrem in Pyrrhum Honorium in crimen adducentem inter alia ista locutum, quæ alia occasione superius recitauimus. Pyrrhus itaque per dialogisimum virgens Maximum, sic ait: Quid de Honorio ad respondendum habes, qui aperte antecessori meo vnam voluntatem Domini nostri Iesu Christi esse tradidit? *Maximus:* Quis fuit fide & auctoritate dignus epistola eius interpret? is qui eam ex persona sancti Honorij scripsit, adhuc superstes, & qui totum Occidentem cum aliis virtutibus, tum pietatis dogmatibus illustrauit, an hi qui Constantinopoli ex suo corde

I.
IOANNES
PAPA DAM-
NAT IN
SYNODO
ECTHESIN
HERACLII.

II.
MAGNA
CONSTAN-
TIA ROM.
ECCLESIAE
PONT. ET
CARDINA-
LIUM.

III.
PRVDENS
IOANNES
PAPAE CON-
SILIUM.

IV.

corde loquebantur? *Pyrrhus*: Ille, qui hanc scripsit. *Maximus*: Is igitur cum ad diuum A
Constantinum Imperatorem rursus ex persona Ioannis Papæ de hac epistola scriberet,
dixit: Vnam voluntatem diximus in Domino, non diuinitatis eius & humanitatis, sed
humanitatis solius. Cum enim Sergius scripsisset, quod quidam duas voluntates in Chri-
sto contrarias dicerent: rescripsimus Christum non duas voluntates contrarias habuisse,
carnis inquam & spiritus, sicut nos habemus post peccatum, sed vnam tantum, quæ
naturaliter humanitatem eius signabat. Hoc autem ita esse, argumentum euident est,
meminisse membrorum & carnis, quæ quidem in diuinitate non licet intelligere. hæc
& alia ibi, quibus Ioannis Papæ studium pro Honorio declaratur: quæ cum satis (vt di-
ximus) sufficere potuissent, impij tamen semel male arreptam anam nequaquam dimitte-
re voluerunt, semper iactantes Honorium ex ipsorum parte stetitisse, quo nihil menda-
cius asseri vniquam potuit.

V. Sed quod Maximi ea occasione contigit meminisse: opportunè hic de ipso agendum,
quem hoc ipso tempore cogitantem Romam, contigit primum in Africam proficisci, sic-
rique auctorem, vt Africanus Episcopi vno eodemque consensu aduersus Monothelitas ar-
ma conuerterent, damnantes eos in pluribus ipsorum Conciliis vti hæreticos, eorumque
prauum dogma esse declarantes hæreticum. Ita quomodo se habuerint, vt intelligamus,
petenda est narratio ex rebus gestis eiusdem Maximi, quæ habentur ad calcem operum
eius Græcè scriptæ in tribus codicibus Vaticanis: vertit eas in Latinum vir eruditus aequè
ac pius Petrus Morinus doctor Parisiensis. At præstat ipsa breuiter hic primum recensere
Maximi primordia, quæ tibi breui ex iisdem Actis compendio prodimus: Fuisse scilicet
Maximum patria Constantinopolitanum, antiqua nobilitate clarum, litteris philosophicis
ac Theologicis egregie excultum, inuitumque ab Heraclio Imperatore in Palatium tra-
ctum, vt regis commentariis conscribendis operâ daret, & alia iussa Principis magni
momenti caperetur: in eademque functione factum omnibus dignum virtutum, quod omnes
imitarentur, exemplar, donec Monothelitarum hæresis ad Regiam accessum habuit: tunc
enim sibi timens ac consulens, Palatium deseruit, atque monasterium ingressus est, quod
in vltiore littore situm, Chrysopolis nomine est nuncupatum: vbi aliquamdiu monasti-
cam vitam exercens, inuitus eiusdem subire cogitur præfecturam.

VI. At quomodo inde digressus venerit (vt diximus) ad oras Occidentales, auctor ita descri-
bit: Cum autè videret (vt antè diximus) Monothelitarum tum hæresim propagari, misereque
in dies ab impietatis defensoribus amplificari, ingemiscerat, & grauissimo luctu teneba-
tur, eos maxime miserans, qui nefaria agerent: nec verò habebat quid faceret, sic malo in
immensum effuso, totumque propemodum Orientem aggresso. Itaque in tantis malis hoc D
solum inuenit sibi rebusque suis remedium: Nam cum intelligeret seniore Romam tali
scelere & piaculo carere, itidemque quidquid erat in Africa atque in aliis locis ac circa in-
sulis, hanc regionem deserens, illuc proficiscitur, patrociniū verbo veritatis daturus, ac
eos qui ibi erant Orthodoxos conuenturus. Et post multa de nefanda hæresi interlocu-
tus, subiicit ista: Romam venturus, primum in itinere conuenit Africanos Episcopos:
quibuscum sermones conferens, linguamque diuina copiosè loquentem mouens, in fide
confirmabat, edocebatque ac monebat, quomodo possent aduersariorum artes ac molimi-
na effugere, atque ex eorum rationibus fallacibus & captiosis elabi. Sciebat enim vir in
primis intelligens, nobis peritia multa opus esse, multaque doctrina, vt in aduersarios tela
iaciamus, omnemque eorum altitudinem destruamus extollentem se aduersus scientiam
Dei. Et post multa de profectu, vtilitateque magna, quam ea in re attulit illi prouinciæ, E
subiicit de Synodo hoc anno Romæ habita aduersus Monothelitas, deque alijs Africa-
nis Concilijs, quibus (vt diximus) eadem est hæresis condemnata, ita dicens:

VII. Cum his persuasum esset, conuentum Episcoporum Episcopus Romæ egit, vt commu-
ni cum ijs consilio absurdum dogma execrationi & anathemati subijceret. Quod illi vt
facerent, hortatione ac præceptis diuini Maximi adducti sunt, non Africa solum, & ei fini-
tissimi, sed etiam si qui in alijs ibi insulis degunt, hoc opus virgences, ac summo studio rem
præclarā gerentes: nam hi omnes illum præceptorem habebant, ac ducem, & rerum
agendarum adiutorem. Non multo post Ioannes Romæ Præsul ad Dominum migrat,
Theodorūque in eius locum conscendit, non minus præsulatus quàm orthodoxiæ he-
res, &c. Hæc de obitu Ioannis & successione Theodori contigerunt anno sequenti: age-
mus de his suo loco, simul & quæ reliqua sunt tanti fidei agonistæ, & quantum non Occi-
dentali

* Constan-
temPRIMOR-
DIA MAXI-
MI.MAXIMVS
MIGRAT
IN OCCI-
DENTEM.VII.
MAXIMI
MARTYRIS
LABORES
PRO FIDE
CATHOLICA.

A dentali solum, sed vniuersali Ecclesiæ profuerit, suis locis dicturi sumus. Quod enim ti-
muisset, ne argutissimi Monothelitæ, sicut Orientem, ita & Occidentem seducerent; in
eiufmodi ea de causa adeò longa difficultiq; peregrinatione suscepta, numquam fuit otiosus,
verbis cum præsentibus, scriptis verò cum absentibus agens, quorum adhuc sunt reliqua
monumenta: vt ei plurimum debeat Occidens & Oriens, quod vniuersam Catholicam
Ecclesiam doctrina mirificè illustrarit, quam tandem martyrio consignauit.

Sed redeamus ad propositam de Synodo Romæ habita narrationem. Quid tum admi-
ratione dignum accidit? Cum hæc quæ Romæ facta sunt à Ioanne Pontifice, & vbique
locorum ab Episcopis Occidentalis Ecclesiæ in condemnatione Etheſis, expositionis sci-
licet fidei promulgatæ nomine Heraclij Imperatoris: idem Imperator haud leuiter com-
motus est. Verum cum nequaquam suarum virium esse videret, vt contra sententiarum
B torrentem se obicere atque resistere posset, ne tanta infamia laboraret, vt vbique in Oc-
cidente decantaretur hæreticus, atque suum nomen ore omnium maledictis profcinder-
retur vbique: illud excogitauit consilium, quo famæ suæ & nomini optimè consulere
atque prospicere, nimirum, vt nouo promulgato edicto, tam in Oriente quàm in Occi-
dente Orthodoxis omnibus innotesceret, Etheſin illam suo nomine promulgatam,
suam non esse, sed Sergij Constantinopolitani Episcopi, ab ipso conscriptam, pariterque
curatam vt Imperatoris nomine ederetur, quo maiorem vim sibi ex nomine compar-
raret. Sicque Heraclius existimauit tantam se posse vitare infamiam, qua nomen suum
esset vbique respersum.

Hæc quidem ita se habuisse, docent Acta publica in Senatu Constantinopolitano con-
fecta, cum sub Constante Imperatore Monothelita causa sancti Maximi, de quo modò
C egimus, tractaretur, dum ipse sanctus niteretur illis persuadere, vt ipse Constans, qui Ty-
pum promulgasset hæreticum, si vellet ea carere ignominia, proderet scriptis auctorem,
sicque faciendo, auum suum imitaretur Heraclium. Sed reddamus hic publicorum Acto-
rum verba, quæ sic se habent: Cum verò audisset dominus Troilus in toto Occidente
Typum anathematizari, dicit Dei seruo, *Maximo scilicet*: Pulchrum ne est, quod pij
domini nostri existimatio contumelia afficitur? Respondit seruus Dei: Ignoscat iis Deus,
qui auctores fuerunt domino vt Typum faceret, & iis qui assensu sunt. Dicit Troilus: Qui
auctores: Quinam assensu sunt? Respondit seruus Dei: Qui sunt Ecclesiæ, impulerunt;
Principes concesserunt: & ecce obnoxiorum sordes in insontem & ab omni hæresi purum
asperſa est. Verum consiliū hoc ei date, vt sui aui, nempe Heraclij Imperatoris piæ memo-
riæ exemplum sequatur. Ille enim cum sensisset à nonnullis in Occidente probrum sibi
D aspergi, edicto se liberauit omni Ecclesiastica reprehensione, hæcque scripsit: Etheſis mea
non est, nec ego dictaui, aut fieri iussi: verum cum Sergius Patriarcha quinque antè annis
condidisset, quàm ob Oriente redirem, orauit me, postquam ad hanc felicem urbem adueni,
vt nomine meo promulgaretur cum subscriptione. Eius hortatu id feci. Nunc verò cum
cognouerim eam à nonnullis oppugnari, declaro ad omnes, non esse meam. Hoc Iussim,
Edictum scilicet, fecit ad beatum Ioannem Papam, qui damnarat Etheſim in iis que tum
ad Pyrrhum scripta sunt. Ac Sergij ex illo tempore Etheſis habetur. Faciat hoc qui nunc
piè nobis imperat, & eius existimatio penitus omni vituperatione carebit.] quæ autem ista
à Maximo audientes Iudices responderint, suo loco dicenda erunt.

Hæc Maximus de Heraclio, qui vti nam sicut destruxit, ita ædificasset, nimirum vt eodem
vel alio edicto recte fidei confessionem promulgasset toto orbe terrarum: nam ea planè X.
E indigebat, vt se ab omni hæresi suspicione purgaret. De quo & illud monitum lectorè ve-
lim, non sic à Maximo dici piæ memoriæ Heraclium, vt Catholicum verbis illis eum pro-
nuntiasse voluerit, sed quod moris esset ita omnes nominari Imperatores, qui non publicè
hæresis condemnati fuissent: ita eodem modo ab ipso item Maximo audis dictum de
Constante: Qui nunc piè nobis imperat.] hæc dixerimus, ne quis fallatur, vt existimet
eiufmodi nomenclatura tam Heraclium, quàm Constantem esse recensendos inter Ca-
tholicos Imperatores: quod & aliàs superius de alijs hæreticis Imperatoribus nos adnotaf-
se meminimus.

Hoc pariter anno ex humanis sublatus est pessimus ille Cyrus Alexandrinus Episcopus,
vt colligi potest ex Nicephori Chronico, dum ait ipsum sedisse annos decem, quem crea-
tum vidimus anno trigesimo post sexcentesimo. Succellit illi Petrus eiusdem farinae ho-
mo, hæresis Monothelitarum propugnator acerrimus. In sede verò Antiochena Macedo-
nius

VIII.
HERACLIVS
NEGAT EDI-
CTVM ESSVM.
SVVM.

IX.

PRVDENS
CONSILIVM
MAXIMI.

X.

XI.
CYRIVS
ALEXAND.
OBIVS.

nus successit illi Athanasio heretico perditissimo, sed quado ipse defecerit, ignoratur, nec de Antiochenis Episcopis successoribus vlla deinceps mentio vsque ad tempora Sextae Synodi, quibus tunc eidem praesuisse Ecclesiae Macarius hereticus famosissimus reperitur. Sic & Ierosolymitanae Ecclesiae est obscura successio, occupatis regionibus illis a Sarracenis. Post haec autem ipse etiam Heraclius Imperator haud diutius superstes fuit: siquidem Theophanes & alij veteres tradunt, ipsum tenuisse Imperium annos triginta & vnum, quem hoc anno coeptum, sequenti absoluit: agemus ergo de eo suo loco.

XII. RICHARI AD REG. SCLAVO RVM LEGA TIO. Simm. lib. 4. c. 23.

Ext. ut apud Ser. uie 26. April. om. 2.

XIII. Bedalib. 3. c. 8.

ECCLESIA ANGLICA NA PRO PAGATVR.

Quod ad res Francorum pertinet, hoc eodem anno, qui numeratur nonus Dagoberti Regis, legationem ab eo missam ad Sclavorum Regem pro repetendis mercibus ablatis mercatoribus Francis, veteres ponunt. De qua legatione illud memoria dignum narrant, quod cum idem Rex Legato dixisset, expertere se amicitiam Regis Francorum, ille responderit: Non est possibile ut serui Christi cum canibus foedera iungant. Ad quem ille: Quandoquidem vos serui profiteremini esse Dei, & nos sumus canes: ideo quae vos nequiter contra eius geritis voluntatem, ut inutiles famuli, nobis frequenter conceditur morsibus ipsa vlcisci. Statim que ab eius conspectu eiecctum fuisse legatum Richarium (quem alij Sicharium nominant) tradunt. Claruit namque hoc tempore in Gallia egregia sanctitate praeditus vir Richarius nomine, qui paternis monitis ipsum Dagobertum Regem ad meliorem frugem conuertit; cuius res praclare gestas scripsit postea Albinus Flaccus ad Carolum Imperatorem.

Eodem anno Eadbaldum Anglorum Regem, de quo superius mentio facta est, relicto regni herede filio Earconberto, esse defunctum, Beda testatur, relique Ecclesiasticas felicioribus progressibus auctas tradit, his verbis: Anno Dominicae incarnationis sexcentesimo quadragesimo, Eadbaldus Rex Cantuariorum transiens ex hac vita, Earconberto filio regni gubernacula reliquit: quae ille suscepta, viginti quatuor annis & aliquot mensibus nobilissimè tenuit. Hic primus Regum Anglorum in toto regno suo idola relinqui ac destrui, simul & ieiunium quadraginta dierum obseruari, principali auctoritate praecipit: quae ne facile a quopiam posset contemni, in transgressores dignas & competentes punitiones proposuit. Cuius filia Eartongatha, ut condigna parenti soboles, magnarum fuit pergit enim recensere sacras virgines egregia sanctitate praclaras, quas breuitatis causa praetermittimus, sicut & alias plures aequae sanctitate insignes, quas Ionas Abbas enumerat, earumque admiranda acta retexit in rebus gestis sanctissimae ipsarum omnium matris Burgundotora, quam haud inconsulte aliqui (ut superius diximus) eandem esse putauerunt cum Fara, cuius meminit Beda. Cum ergo docuerimus certos quos cofulas auctores, nihil est quod queraris spiritualibus hisce deliciis te esse priuatum, si breuitatis causa earum res gestas omiserimus recensere, cum satis esse putauerimus, indicasse cellas penarias, vbi mella ista conseruntur.

IESV CHRISTI ANNVS 641. IOANNIS PAP. IV. ANNVS 2. CONSTANTINVS IMP.

I. HERACLII OBITVS.

Annus Redemptoris sexcentessimus quadragesimus primus sequitur ordine temporis, Indictione decima quarta: quo, mense Maio (nescitur dies) Heraclius, vbi imperasset annos triginta & vnum, infelici exitu vitam clausit confectus aerumnis animi corporisque molestiis, ea passus quae pudet referre, sed & praeter alias corporis aegritudines magnopere hydropisi laborauit. Ceterum reliquit de se quasi in tabula egregie effigiatum exemplar, quantum Deo inhaerentes Principes possint, quantumve ab eo recedentes sint inualidi, ac Reipublica & Ecclesiae noxij: aequiparandus plane & fortasse praefereendus fortissimis Imperatoribus, nisi offenso numine, & religione vera despecta, eius extrema fuissent expius impietate euentis infelicissimis infamata, propagata eadem ad posteros suos infelicitate.

A citate. Etenim qui cum ipso regnarat & ipsi successit Constantinus, iugi morbo detentus, vix quatuor in Imperio (ut tradit Theophanes) menses absoluit, coronatus eadem quam secum ad sepulchrum pater coronam gestauit, persoluto pretio templo septuaginta librarum, creditum vero fuit, veneno a Martina Augulta nouerca propinato, ipsum e vita subtrahum; cuius opera filius eius Heracleonas, adiuuante Pyrrho Constantinopolitano Episcopo, Imperij habenas regendas suscepit, quod dumtaxat tenuit menses sex; sed rebellante Senatu, ipse ab Imperio depositus, mutilationeque nasi multatus, atque eius mater Martina perfida femina linguae abscissione punita, in perpetuum exilium sunt eieccti, collato Imperio filio Constantini, quem alij Constantem, Constantium alij, alij nominant Constantinum: nos vero secuti Theophanem, Constantem appellabimus. Quo modo vero in crimen vocatus Pyrrhus Patriarcha de conspiratione habita cum Martina, soluta verterit, dicemus anno sequenti.

Hoc eodem anno Ioannes Papa, vbi sedisset annum vnum, menses nouem, & dies sex, ex hac vita migravit duodecima die mensis Octobris. haec ex Anastasio, qui & ista subdit: Hic temporibus suis misit per omnem Dalmatiam seu Istriam multas pecunias per fidelissimum & sanctissimum Martinum propter redemptionem captiuorum, quos depradati erant Gentiles. Etenim Sclauis, siue Sclauis, in illas regiones grassantes, magnam multitudinem captiuorum abduxerant, quos Ioannes Papa redemit: qui eo liberior fuit in erogando Ecclesiae thesaurum, quod haud pridem viderat eum in damnum Romanae Ecclesiae fuisse ab Honorio congregatum. Sciebat enim inhiare Imperatores eorumque ministros in bona Ecclesiarum, & sacrilegas inuasiones ob eam causam sapere fecisse. Ut igitur malum anteuerteret, consulereque Romanae Ecclesiae indemnitati, illud satis vtile existimauit esse remedium, si (ut sanctus Laurentius fecit) thesaurum Ecclesiae in pauperes continuo erogaret, nullum tutiorem sciens esse locum ad thesauros recondendos, quam pauperum sinum.

Qui igitur in Dalmatiam pro redimendis captiuis misit, e Dalmatia longe locupletior thesaurum est consecutus, nempe corpora sanctorum Martyrum, quae Romam transferenda curauit. Id vero, non ut sacris pignoribus spoliaret prouinciam illam, quam vnice diligebat, utpote solū patrium (nam Dalmata & ipse erat) sed quo venerandis Sanctorum reliquijs bene consultum esset, fecit. Quod enim crebris barbarorum grassationibus eadem prouincia esset exposita, qui nullam rationem haberent sacrarum aedium, spoliantes eas cunctis bonis, & quae asportari non possent, tradentes incendio: rem Deo gratam, Sanctisque ipsis iucundam fore existimauit, si ipsa Sanctorum corpora inde sublata, Romam ad Lateranensem basilicam collocanda transferret, cum in ipsorum honorem peculiare oratorium construxisset iuxta baptisterium Constantini, quod haecenus integrum perseuerat. Sed videamus quid de his Anastasius habeat: Eodem, inquit, tempore Ioannes Pontifex fecit & ecclesiam beatorum martyribus Venantio, Anastasio, Mauro, & alijs pluribus Martyribus, quorum reliquias de Dalmatia & Istria adduci praeeperat, & recondidit eas in ecclesia supra scripta iuxta fontem Lateranensem, iuxta oratorium beati Ioannis Euangelistae, quam ornauit, & diuersa obtulit dona. haec ipse.

Verum inter alia sacri oratorii ornamenta ex pristino vsu illud adiecit, ut quorum sanctorum Martyrum corpora translulisset, eorundem & imagines in apside musiuo opere fieri studio propensiori curaret; verum inchoatum opus cum ipse mortis obstaculo inabsolutum reliquerit, qui in locum eius successit Theodorus absoluit. Adhuc extant in regrae sacrae imagines Dei genitricis Mariae & sanctorum Martyrum, quorum illic sub altari corpora habentur recondita, musiuo opere effigiat; atque hi qui sequuntur versus eodem opere exarati ibidem in eiusdem apsidis hemicyclo scripti leguntur, his verbis:

Martyribus Christi Domini pia vota Ioannes

Reddidit Antistes, sanctificante Deo.

At sacri fontis simili fulgente metallo

Prouidus instanter hoc copulauit opus:

Quo quisquis gradiens, & Christum pronus adorans,

Effusaque preces impetrat ille suas.] Pergit vero Anastasius de eodem

Pontifice reliqua sic dicere:

Fecit arcus argenteos duos, qui pensant singuli libras quindecim. Similiter & alia vasa argentea multa. Fecit autem ordinationem vnam mense Decembri, creauit presbyteros decem

Annal. Eccl. Tom. 8.

H h

decem

CHRISTI THEODORI PAP. CONSTANTIS IMP. 642. I. I.

decem & octo, Episcopos per diuersa loca numero decem & octo. Hic dimisit omni clero...

IESV CHRISTI THEODORI PAP. CONSTANTIS IMP. ANNVS ANNVS ANNVS 642. I. I.

SEquitur annus Redemptoris sexcentimus quadragesimus secundus, Indictione decima...

Planè sicut Imperij, ita & erroris heres Constans hæresim, quam sciebat ab auo Heraclio...

Quod verò cuncta hæc mala reddebat magis toleratu difficilia, illud erat, quòd nulla vique...

Hoc eodem anno sexcentesimo quadragesimo secundo (vt auctor est Beda) Rex Christianissimus...

THEODORVS PAP.

PYRRHVS EXTORRIS FACTVS.

PAVLVS PATRIARCHA HAERETICVS.

TYRIFASCIES ORIENTALIS ECCLESIAE.

Job 19.

IV.

A

B

C

D

E

CHRISTI THEODORI PAP. CONSTANTIS IMP. 642. I. I.

culis multis, reftificatione diuina est declarata: de cuius ad Deum transitu Beda ista habet...

Temporalis regni quondam gubernacula tenens, magis pro aeterno regno semper laborare ac deprecari solebat. Denique ferunt, quia à tempore matutina laudis sepius...

IESV CHRISTI THEODORI PAP. CONSTANTIS IMP. ANNVS ANNVS ANNVS 643. 2. 2.

Annus incipit sexcentimus quadragesimustertius, Indictione prima, idemque secundus...

De eodẽ templo habet ista Guigielmus Tyrius: Sumptibus, qui sufficere possent ad impensam...

Beda lib. 3. c. 12. in fin. OSYVALDVS IN PROELIO OCCISVS.

Beda eod. cap. post med.

OSYVALDI RELIGIO.

Eod. lib. 3. cap. 9.

OSYVALDVS POST OBITVM MIRACVLIS CLARVS.

Beda lib. 3. c. 9. 10. & seq.

I.

CRUCES IEROSOLYMIS DEPOSITAE.

II.

Guigiel. Tyr. de bello sacro lib. 1. c. 2.

litus forma & operis elegantia, quoniam pænè omnibus notum est, non est presentis tractare negotij. Erant porro in eodem templi edificio intus & extra in opere musaico Arabici idiomatis litterarum vetustissima monumenta, quæ illius temporis esse creduntur, quibus & auctor, impenfarum quantitas, & quo tempore opus inceptum, quoque consummatum fuerit, euidenter declaratur; hæc Tyrius.

III. Planè mirandum illud fuit, quòd non nisi depositione sanctissimæ Crucis erigi potuerit templum Sarracenorum: ex quo virtus & potentia Crucis enituit, qua stante, necesse fit dæmones cedere, eorumdemque conatum & vires infringi. quod & accidit sub Apostata Iuliano, cum faterentur dæmones se Cruce penitus superatos. Quòd autem Deus, dempta Cruce, permiserit inualescere Sarracenos: nihil præterea dicendum, quàm quòd idem Deus ob peccata populi exaltauerit aduersus eum Assyrios. Sed illud accidit Crucis virtute mirandum, quòd cum tot fuerint insignia Ierosolymis templa, egregia Christianorum Imperatorum monumenta, nullum eorum vendicare sibi sint ausi dominantes impij Sarraceni, sed libera omnia prioribus vrbibus fuerint Christianis relicta, eademque vt antea frequentata à totius terrarum orbis fidelibus, prout quæ inferius dicturi sumus, ostendent.

IV. Inter hæc autem nouis quatitur Italia motibus, cum Mauritius Chartularius, de quo multa facinorosa superius dicta sunt, in tyrannum erupit, ac malè perijt. habet enim de his ista Anastasius in Theodoro: Huius temporibus in Mauritium Chartularium, per quem multa mala operatus est Isacius Patricius Exarcha, cum increbuisse peccata eius, de beato Petro Apostolo prodijt vindicta, vt hereditaret eum ignis inextinguibilis. Consilio ductus suprascriptus Mauritius illorum qui cum ipso ante deuastauerant Ecclesiam Dei, tyrannizauit aduersus Isacium Patricium, & misit per omnia castra quæ erant sub ciuitate Romana per circuitum, & congregauit omnes & coniunxit secum ipsos per sacramentum, vt deinceps nullus ex ipsis debuisset obedire Isacio, neque hominibus eius, eo quòd ipse sibi regnum imponere voluisset. Audiens hæc Isacius Patricius, quòd Mauritio omnes exercitus Italix sacramenta dedissent, misit Donum Magistrum militum & Saccellarium suum ad ciuitatem Romanam cum exercitu.

V. Qui veniens in ciuitatem Romanam, omnes Iudices, seu exercitus Romani, qui prius se cum Mauritio per sacramenta cõstrinxerant, timore ducti, dimittentes Mauritium Chartularium, omnes se cum Dono iunxere: qui cum ingressus esset Romam, fugit Mauritius ad beatam Mariam ad Præsepe. Hic meminisse lector debet, hunc illum fuisse Mauritium, qui Lateranensem inuadens basilicã expulauit: cogitur modò infelix ab ecclesia auxilium petere, & ad ipsam pro salute confugere, qui aduersus eam hostiliter grassatus fuit: sed non fuit diuina ultio ibi eum reperire securitatem, qui antea sacrilegè fuerat in ecclesiam debacchatus. nam subdit Anastasius: Eum tollentes de ecclesia, miserunt boiam in collum eius, similiter & omnibus qui in consilio cum ipso fuere, & boiatos misit Rauennam per manus Marini Scribonis & Thomasi Chartularij. Qui deducentes eos, peruenerunt iuxta ciuitatem Rauennatem in locum qui dicitur ad Ficuldas*, duodecimo milliario longè à ciuitate, & ibi decollauerunt Mauritium: quia sic in mandatis acceperant à supradicto Isacio, vt viuus ciuitatem Rauennatem non ingrederetur. Et postquam decollatus est, leuantem caput eius duxerunt Rauennam. Videns autem Isacius caput Mauritiij, gauisus est, & fecit illud ad exemplum multorum in circo Rauennate super stipitem poni. Illos autem qui cum ipso directi fuerant, omnes boiatos iussit arcta custodia in carcerem mitti, cogitans quomodo eos puniret. Sed cum ea agerentur, mox nutu diuini iudicij, ipsis diebus percussus diuino ictu Isacius mortuus est. Hi autem qui clauis erant, exeuntes de carcere, reuersi sunt singuli per loca sua. Audiens hæc Imperator, Constans scilicet, quòd defunctus est Isacius, misit Theodorum Patricium Exarchum, cui cognomentum Calliopa, ad regendam omnem Italiam.]

VI. Cum omnes Anastasio assentientes, æquè testentur successorem Isacij missum fuisse Theodorum Calliopam: constat tamen ante Calliopam missum esse Platonè hæreticum pariter Exarchum: quem post sequentem annum, cum Pyrrhus Constantinopolitanus Episcopus Romam se contulit, Exarchum fuisse, suosque direxisse ad Pyrrhum, in sua epistola S. Martinus* Papa testatur, nosque suo loco dicemus: quanta autem hic mala intulerit Romanæ Ecclesiæ, patebit inferius.

Sed ne relinquamus insepultum Isacium, sepultura licet indignum; cuius tumulo nullum

MAVRITII CHARTVLARIJ TYRANNIS.

MAVRITII CHARTVLARIJ TYRANNIS.

MAVRITII DAT POE NAS SCELE RIS.

* Ficuldas, est Ecclesia Fico densis, hodie Cernia.

ISACII OR ITVS RE PENTINVS.

VI.

* Martin. Pap. epist. 16.

lum fuisset aptius epitaphium inscribendum, quàm quod Dauidicum habet carmen: Ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem suum. Ecce qui dixit: Venite hereditate possideamus sanctuarium Dei.] etenim tam ipsi quàm Mauritio dignè contigit, quod imprecatus est idem Vates: Deus meus pone illos vt rotam, & sicut stipulam ante faciem venti: sicut ignis qui comburit siluam, & sicut flamma comburens montes, ita persequeris illos in tempestate tua, & in ira tua turbabis eos, &c.] ita vltor Deus voluit posteris relinquere tum Isacij tum Mauritiij amplissimis notis declaratam vindictam, quam meruerunt impij in sancta manus sacrilegas inferentes.

Sed quæ Isacij coniux viro suo postrema perfoluit, hic describamus. Susanna enim eius vxor, viri amantißima, eiusmodi ad sepulchrum ipsius inscriptionem affixit Græcè conscriptam:

B Εν τῷ αὐτῷ κείται ὁ στρατηγὸς καλῶς, Ρ' ὠμίω ἀβλαβῆ φυλάξας, καὶ τῷ δ' ὕπνῳ, Τοῖς γαλλῶσι διαπύλαις εἰς ἐξ ἐνιαυτοῦ, Ἰσαάκιος, τῶν βασιλέων ὁ σύμμαχος, Ὁ τῆς ἀπάσης Ἀρμενίας κέσμος μέγας Ἀρμένιος γδ' ὡς οὗτος, ἐν λαμπρῷ γήρατι Τέταθ' ἀνὸς δυνάστεως, ἡ σύμμιος Σωσάννα σώφρων, ἐν γόνος ἐσώρω σεμνῆς, Πυλῶς γενεῆς, τῆ ἀνδ' εὐδ' ἐστρημένη, Ἀνδρὸς λέξαντος ἐν κημάτων δ' ἰδοῦσαν Ἐν τῷ ἀναλώσει ἡλίου, καὶ τῇ δ' ὕσει Στρατὴ γδ' ἦρξε τῆς δύσεως, καὶ τῆς ἔω.]

C Id autem ita dici Latine potest: Hic iacet, qui rei bellica ducem egit rectè, Romam incolumem tutatus & Occidentem Tranquillis Principibus ter sex annis, Isacius, Regum commilito, Omnis Armeniæ ornamentum magnum: Armenius enim erat hic ex illustri genere. Hoc mortuo gloriosè, coniux Susanna prudens more castæ turturis Assiduè gemit viro priuata: Viro, qui sortitus est ex laboribus gloriam In oriente Sole & occidente: Exercitum enim duxit Occidentis & Orientis.] hætenus epitaphium.

Inter hæc autem, cum grauißimis fluctibus fides Catholica opera Monothelitarum hæreticorum, præcipue verò Pauli Constantinopolitani Episcopi, quateretur in Oriente: si qui illic erant Orthodoxi Episcopi, vnum sibi illud tantum reliquum esse remedium cognoscens, in tanto naufragio conscendere nauiculam Petri, quam scirent promissione Christi inter fluctus sæculi huius solam nauigare securam, nec vllis posse obrui vindis, neque vorticibus absorberi; Romam se conferunt ad Theodorum Apostolicæ sedis Episcopum in tanta tempestate sollicitè vigilantem, clauumque summa prudentia moderantem.

Alij verò non deserentes greges sibi commissos, per litteras id egere, vt inter ceteros Cypri insulæ Episcopi, qui cogentes Synodù, Synodalem epistolam scripserunt hoc anno ad eundem Theodorum Pontificè, licet in ea Metropolitanani Episcopi nomen tantummodo exprimaturo: fuit hic Sergius. Epistola autè ipsa habetur in Actis sanctæ Romanæ Synodi sub Martino, vbi cum ederetur, Primicerius Notariorum Theophylactus ista est prælocutus: Afferens, inquit, de venerabili scrinio, præ manibus habeo suggestionè Sergij Cyprienfis Archiepiscopi, directam ab eo per nuper tractatam primam Indictionem, id est, ante septem annos, Theodoro beatæ memoriæ discessori vestro.] hæc ibi tunc Theophylactus, quæ voluimus recensuisse ob certam temporis ab eo expressam significationem, nempe hoc anno primæ Indictionis ipsam epistolam esse conscriptam, quæ sic se habet:

Sanctissimo & beatissimo à Deo honorabili domino meo Patri patrum Archiepiscopo & vniuersali Papæ domino Theodoro, Sergius humilis in Domino salutem. Firmamentum

a Psal. 51. b Psal. 82.

c Ibidem.

VIII.

* Habet Hier. Rub. hist. Roman. lib. 4. ISACII EXARCHI EPITAPHIUM.

IX. CONF. GYM ORTHODOXORVM ROMANAM.

X.

* Concil. Later. sub Mart. Secret. 1. tom. 3. Concil. nou. edit.

XI.

SYNODALIS
EPISTOLA
CYPRI E-
PISCOPO-
RVM
Mat. 16.

* Mibi

XII.

* anathema-
tis

XIII.

XIV.

XV.

tum à Deo fixum & immobile, atque tituli formâ lucidissimam fidei, vestrâ Apostolicam sedem constituit (ô sacer vertex) Christus Deus noster. Tu enim es (sicut diuinum veraciter pronuntiat a Verbum) Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesiæ columnæ cõfirmatæ sunt. Tibi & clauis cęlorum commisit, atque ligare & soluere potestatiuè, quæ in terra & in cælis sunt, pronulgauit. Tu profanarum hæresum depositor existis, vt princeps & doctor Orthodoxæ & immaculatæ fidei. Igitur non despicias patrum tuorum, Pater, fidem æstantem, & ab aliquibus hæreticis ventis violentatam, necnon periclitantem. Resolue nebulam insipientiũ lumine tuæ diuinæ scientiæ, ô sanctissime: absconde blasphemias & iactantiam vaniloquorum nouiter emergentium hæreticorum doctorũ. Nihil etenim minus est Orthodoxæ & Apostolicæ vestræ definitioni atq; traditioni, quatenus augmentum aliquod suscipiat à nobis fides. Nos autem à Deo inspirati, & sanctorum Apostolorum confabulatores & confacerdotes quæ sapimus, cõfitemur, & confessi sumus à pristinis temporibus & ex ipsis cunabulis secundum sanctum ac beatissimum Papam Leonem, prædicantes omnibus & consententes, quòd operatur vtraque natura cum alterius communione: cum quo beatissimo viro & omnes à Deo inspirati & sancti Patres fatentur.

Et hæc quidem à nobis humillimis seruis vestris atque discipulis profecuta sunt: multiloquium autem & contradictionem aduersariorũ non admittimus: quia parati sumus pro Orthodoxa fide, auxiliantibus vobis sanctissimis & orantibus, martyrium suscipere. Et si quidem voluerint ea quæ nunc ad consumptionem animarum dogmata, hoc est, ad interitum doctrinæ & confessionis sanctorũ Patrum, & gloriosi atque præcipui Papæ Leonis proposita sunt, in regia vrbe deponere (quorum contraria sapientes nos existimus) sufficit hoc, atque amica Deo pax sanctis Ecclesiis intercedit, & omnis diuisio Ecclesiarũ de medio abistit, necnon schismata dissoluntur ad vnitatem denuò restaurandam. Si autè noluerint hoc facere: Apostolicos vos Patres sequentes, in scripto & sine scripto eos anathematizamus. Non est enim, non est Deo placitum, neque iustum, proposita pestilentia hæresum, & anathematizatis blasphemijs, verbis contendere.

Honorent igitur rationem, & erubescant Deum, & eiusmodi blasphemias subtrahere festinent, & in quocumque voluerint loco, vel tempore, de quibus existimant sapere, mouemus dogmata. Compendiosè autem, ô sanctissime, dicimus. Ea quæ ad euerisionem & depositionem à Deo inspiratorum Patrũ & sanctissimi Papæ Leonis, necnon vestræ à Deo sapientiæ conscripta sunt, deponantur. Ex his, lector, satis intelligere potes, Theodorum Papam, cum (vt narratum est) misit Apocrifarios in Orientem, æquè per illos vulgasse Catholicæ fidei sinceram confessionem, qua pariter iuberetur, vt qui ab ea discreparent, anathemati subiicerentur: etenim pergit: Nam & nos (sicut dictum est) iubentibus vobis dominis nostris & à Deo inspiratis Patribus, percutimus eos anathematibus: & nunc motiones de quæstionibus eorum & certamina faciemus, sperantes in vestrâ Deo placitam & beatam protectionem, quoniam non reueremur, neque formidaturi sumus timore vbi non est timor, proposito Deo, & Orthodoxa requisitione.

Vsq; ad hanc igitur diem dispensationem aliquam quærentes, tacuimus eis, arbitantes ad meliora eos immutare proprias doctrinas. Sic etenim & sanctissimæ memoriæ Thius noster Arcadius sapuit, vestram Orthodoxam sequens doctrinam, cuius vestigia & nos omni virtute sequi oramus, consonantes Orthodoxæ & à Deo inspiratæ doctrinæ vestræ sanctissimæ dominationis atque paternitatis. Vltèrius autem iam non patimur, seminantibus eis zizania & scandala (vt ita dicamus) in omnem mundum. Hi sunt nostri sancti Concilij intellectus: sed & tomum beatæ memoriæ & à Deo inspirati admittit & amplectitur Leonis, & sicut anchoram salutiferam Orthodoxiæ detinet, & vestris diuinæ scientiæ lætatur dogmatibus, nihil omnino minuens, & cum ea Orthodoxa confessione proficisci ad Dominum, & terribili eius exorat assistere iudicio.

Deus igitur creator omnium conseruet longæuum sanctissimum dominum nostrum ad stabilitatem sanctarum eius Ecclesiarum & Orthodoxæ fidei, vos pastorem bonum, qui pro spiritualibus ouibus tuam animam pones, atque pastorali baculo lupos rapaces expelles. Omnes qui digni sunt assistere sanctissimo & à Deo honorato domino meo, ego & qui mecum sunt, plurimum in Domino salutamus. Et subscriptio. Incolumem me & Domino beneplacitum ora, sanctissime Pater patrum.] hæcenus Sergij & reliquorum insulæ Cypri Orthodoxorum Episcoporum Synodalis epistola. His & aliis concitatus Theodorus Pontifex, Synodo conuocata, Paulum hæreticum condemnauit.

Eodem

A Eodem quoque tempore Stephanus Dorensis Episcopus Romam se contulit ad Theodorum Pontificem pro Ecclesia Ierosolymitana, quam inuaserunt pseudoepiscopi, ijdemque coniuncti Paulo Constantinopolitano Episcopo eiusdem erroris hæretici Monothelita. erat istorum omnium caput (vt dictum est) Sergius Ioppenfis Episcopus, qui vendicato sibi iure Patriarchico, alios complures sui similes Episcopos ordinauit. Ad tam grande malum auertendum à Catholicis Palæstina Episcopis idem Dorensis Episcopus legatus est Stephanus Romam ad Summum Pontificem Theodorum.

B Permisit hæc quidem Deus singulis quibusque sæculis, exagitari scilicet diuersarũ provinciarũ Episcopos, quòd assiduis rerum gestarum exemplis innotesceret, nullum aliud esse confugium aduersus ingruentes hæreticos, quàm ad Apostolicam sedem, ceu diuinum asyllum, sacram anchoram, portum securum, in quo tantum quis in tempestate possit salutem sperare, & auxilium experiri. vt Stephano legato accidit, qui vbi perperam facta hæreticorum Theodoro significauit, ab eodem consecutus est Apostolicæ sedis in illis partibus vicariam præfecturam, qua intrusum illum nefarium condemnaret, & ab eo ordinatos Episcopos gradu depositos in ordinem redigeret. Tanta hæc constant ex libello eiusdem Stephani oblato postea sancto Martino Papæ in Concilio Lateranensi, vbi inter alia leguntur ista:

C De quibus, id est, de inuasa & occupata ab hæreticis Ecclesia Ierosolymitana, & antea Apostolicæ sedi innotui, id est, beatæ memoriæ decessori vestro Theodoro. Iussitque mihi indigno per sacram suam præceptionem, ordinansque loci seruatorem per Apostolica eius scripta, quatenus tam ea quæ fuissent Ecclesiastica capitula peragere debuissim, & canonicè, si nullatenus emendarentur qui sub denominato prætextu ordinati sunt Episcopi, deponerem eos. Quod & fecisse me certum est, & præcipuè quoniam in errorem à veritate recedentes sponte delapsi sunt: tanrumque illos recepi, secundum iussionem eius, qui libellum poenitentia obtulerunt, & professi sunt in scripto, conseruare indefinenter & amplecti atque prædicare sanctorum Patrum & Synodorum doctrinas: quorum libellos nuper deferens, obtuli sacratissimæ præsidenti sanctitati vestræ Martino ter beatissimo Papæ, ab eo quòd aliqui eorum merito recepti & confirmati sunt, aliqui verò pro tuitione Catholicæ Ecclesiæ condemnati sunt.] hæc Stephanus ad Martinum Pontificem: ex quibus sanè qui exactè ista considerat tempora, mirari debeat, quomodo & apud hæreticos, & eo tempore quo à Sarracenis ipsa Ierosolyma & Palæstina cum adiacentibus regionibus occupatæ tenerentur, essent qui aded sedis Apostolicæ iudicium extimescerent, vt siue libellum poenitentia palinodiam recantantes offerrent, siue iidem excommunicati execrabiles omnibus facti essent, cum præsertim ijdem fulcirentur patrocinio Constantinopolitani Patriarchæ & Imperatoris. Tantum sibi vel inter ipsos Sarracenos & hæreticos vendicabat iuris Apostolica sedes, omni tempore eadem vigens auctoritate, & vbique præsideis potestate. Haberetur citatus eiusmodi libellus Stephani Dorensis Episcopi in Secretario secundo Synodi Lateranensis sub Martino Romano Pontifice, de quo rursus suo loco dicendum.

IESV CHRISTI THEODORI PAP. CONSTANTIS IMP.

ANNVS

ANNVS

ANNVS

644.

3.

3.

E Sequens annus sexcentessimus quadragesimusquartus sequitur, secunda Indictione, qui illustratur natali viri sanctissimi Paulini Episcopi Eboracensis, de quo Beda: Anno secundo Osuii successoris Osuualdi Regis, hoc est, ab incarnatione Dominica sexcentesimo quadragesimoquarto, reuerendissimus pater Paulinus quondam quidè Eboracensis, sed tunc Episcopus Rhofensis ciuitatis, transijt ad Dominum sexto Iduum Octobrium die: qui decem & nouem annos, & menses duos, & vigintiunum dies Episcopatum tenuit, sepultusque est in secretario beati Apostoli Andree, quod Rex Edilbertus à fundamentis in eadem Rhofi ciuitate construxit.

Quo tempore itidem in Britannia apud Orientales Anglos Christiana fides admodum propagatur per Furseum Hibernum. Paulo post verò & Sigebertus eorum Rex amore cælestis beatitudinis, relicto regno cognato suo, monasticam vitam professus, à Pagano Merciorum

XVI.
STEPHAN.
DOREN. E-
PISCOPO. LE-
GATVS AB
EPISCOPIB
PALÆSTI-
NÆ AD
ROMAN.
PONT.

XVII.

XVII.
STEPHAN.
VICARIVS
ROMAN.
PONT. IN
PALÆSTI-
NÆ.

I.
Bed. lib. 3.
c. 14.
PAVLINI
APOSTOLI-
CI VIRI
OBITVS.

II.
PROPAGA-
TIO FIDEI.

ciorum Rege Penda occisus est. hæc fuffus Beda, qui de Furfeo, cuiusque socijs viris sanctissimis alia plura admirandaque recenfer, quæ tu confulas.

III.

* Alimoin lib. 4. c. 30. DAGOBER- TI ERGA ECCLESIAS MVNIFICENTIA.

Hoc eodem anno, quo Dagoberti Francorum Regis annus regni abfoluitur decimuf- tertius, & decimusquartus inchoatur menfe Aprili, Gallicanis ecclefijs eiuſdem Regis munificencia innotuit: nam multis multa largitus eſt, quæ apud Alimoinum * his declarantur verbis: Eo anno, decimoquarto ſcilicet regni ſui, Rex Dagobertus omnibus circumpoſitis gentibus nationibuſque ſibi ſubiugatis, paceque per circuitum facta, ad pietatem intendit. Vtque ſe gratum cæleſtibus in ſe ſupra modum fluentibus beneficijs demonſtraret, vniuerſas panẽ Gallia eccleſias patrimoniij ſui heredes inſtituit. Conuocatiſque filijs ac turba amicorum, generale indixit placitum in loco nuncupato Bigargio. Ad quod properẽ conuenientibus cunctis Francia primoribus, decimo Kalendas Maias Rex ſolio reſidens au- reo, hoc apud eos differuit modo:

IV.

Cauſa modò mihi, amantiffimi filij, & quicumque adeſtis Francorum potentes, vtilis ac fructuoſa viſa eſt vos conuocandi intentio, vt de ijs quæ pro remedio animæ meæ age- re inſtitui, non ego ſolus mihi applauderem. Quia etenim cadauca gerimus corpora, ani- malque immortales, magna nobis (ſi diſſimulare nolimus) eſt indicta probitatis neceſſi- tas: ne ſi (quod abſit) minus fuerimus intenti, non ſolum corruptionem quam ſperamus corporum, verum & ipſam æternitatem animarum perpetuis tradamus incendijs. Ideoque ego reminifcens iuſtis repromiſſa præmia & præparata iniquis ſupplicia, memor etiam ma- lorum quæ geſſi, teſtamentum ſcribere decreui, quo omnes regni noſtri Sanctorum baſili- cas iſtò tempore famoſas heredes faciamus earum quæ eis à nobis traditæ ſunt reru. Con- ſtitui etiam quatuor fieri vno tenore exemplaria, & ea manibus ſubter firmare non tan- tum meis, ſed etiam filiorum meorum Sigeberti ac Hludouici, quos hodie Reges conſti- tuo, veſtris quoque qui aſtatis ſanctiffimi Pontifices, nec non gentis noſtræ principes. E quibus vnum Lugduni in Gallia, aliud Pariſijs, tertium Mettis in archiuis eccleſiarum cuſtodienda dirigimus; quartum autem, quod præ manibus habemus, in theſauris no- ſtris aſſeruari præcipimus. Cumque poſt depositam à nobis carnis ſarcinam, vnufquifque Præſulum qui locis præcepto inſcriptis præſuerint, ſibi assignata ſuſceperint, rogamus & obteſtamur per terribile Domini noſtri Ieſu Chriſti nomen, vt memoriam noſtri tribus in hebdomada diebus per ſequentes annos faciant, ac pro requie animæ noſtræ ſacrifi- cium offerant ſalutare; nomenque noſtrum, quaſi perpetuum tenentes memoriale, libro inferant vitæ.] hucufque verba Regis. Porro per librum vitæ ipſum credimus intellexiſſe illum, in quem nomina fidelium deſunctorum inferrentur, quorum iugis in eccleſia com- memoratio fieret. Sed addit auctor: Huius exemplar partim hic inferere ſtuduimus, qua- tenus ipſius piſſimi Principis pateſcat quantus erga Deum Sanctoſque fuerit deuotionis affectus. Eſt autem huiusmodi:

V.

In nomine Trinitatis Domini Dei omnipotentis, Apoſtolicis Patribus, Pontificibus vi- delicet, ac Abbatibus, & reliquis ſacerdotibus intra regnum noſtrum conſiſtentibus, Da- gobertus Rex Francorum.

* hominis TESTAMEN- TVM DAGO- BERTI.

Quantum intellectualis ſenſus humani * poteſt mente ſagaci penſare, atque ſolerti in- dagatione perpendere, nihil amplius valet in huius ſæculi luce ac fugituo gaudio lucrari, quam quòd de rebus tranſitorijs locis venerabilibus quis ſtudeat in alimoniam pauperum impendere: quatenus qui fragilitatem naturæ generaliter patiuntur, priuſquam ſubitanea tranſpoſitio eueniat, pro ſalute animæ inuigilent, vt non inueniatur quiſquam imparatus, vel ſine aliquo reſpectu diſcedat è ſæculo. Quin potiùs dum propriæ libertatis iure ſubſiſtit, ex caducis ſubſtantijs intra æterna tabernacula vitam ſtudeat mercari perpetuam, vt inter iuſtorum conſortium deſiderabilem valeat locum adipiſci. Et poſt pauca: Itaque nobis ſana mente, ſanoque conſilio placuit, & (vt diximus) deuotio diuina nos admonuit, vt pro ſalute noſtra & pro æterna retributione conſcribendum præciperemus teſtamentum: & pro inmutabili beneficio quatuor vno tenore firmauimus inſtrumenta, & quidquid vbique per loca Sanctorum contulimus, inibi ſimili annotatione contexui- mus, &c. Deinde ſubiungitur:

VI.

Donamus igitur ad baſilicam ſancti Vincentij Pariſijs, vbi ſepulturam, quando qui- dem Deus iuſerit, habere diſponimus, donatumque in perpetuum eſſe decreuimus, vil- lam cognominatam Cumbis in pago Pariſiaco, quam Vrſa filia Alderici tenuit. Pari modo ad baſilicam S. Petri Apoſtoli Pariſijs, vbi ſancta Genouefa requieſcit in corpore, vil- lam

lam Drauernum in Brigeio. Ad baſilicam verò diui Dionyſij item Pariſijs, vbi cum ſocijs ſuis requieſcit, villam Brannatem in Brigeio. Ad baſilicam dominæ ſanctæ Columbæ & domini ſancti Lupi Senonis, villam Grandecampum in Gauſtinenſi, & cetera quæ ibi plura continentur. Ad vltimum verò intulit: Vos autem boni filij conſiderantes primùm naturæ religionem, cuius gratia etiam beſtias ligat, manete fratres: nolite exuere, quo onerati eſtis. Deinde reueremini me patrem veſtrum, qui rogare malo, cum poſſim iube- re, vt ſtatuta noſtra inconuulſa ſeruetis, ſicuti veſtra à ſucceſſoribus veſtris ſeruari vole- tis: profectò ſcientes, quòd ſi à nobis ſancita contemptui habueritis (quod non arbi- tror) pari modo & veſtra à poſteris contemnentur decreta. His dictis, & cunctis longæ- uam ei felicemque optantibus in hoc ſæculo vitam ac in futuro manentem, ſalutatis omnibus, cœtum dimiſit, vt rediret vnufquifque ad ſua.] hæc (vt dictum eſt) quartode- cimo regni ſui anno Dagobertus, ad felicem obitum viam ſibi parans. Sed & hinc frag- mentum quoque recitandum erit alterius donationis eodem tempore ab ipſo factæ eccle- ſiæ: à ſe conſtructæ, & monaſterio ſancti Benedicti vnius diei itinere diſtanti ab Argentina ciuitate ſuper Rhenum, quod ſic ſe habet *:

Dagobertus magnus diuina clementia Rex Francorum, omnibus regni ſui primati- bus, iam modò cunctis Chriſti fidelibus præſentibus & futuris. Notum facimus, quòd patre meo Lothario deſuncto, paterni regni curam ſuſcepi: ſed viuendi ductus leuitate dece- ptus, regalis officij debitum neglexi, & maximè inter alios exceſſus meos, eccleſiarum Dei deſtructor & diſſipator eſſe ceperam, nec diuinæ maiestatis oculos, nec hominum veri- ritus acclamationem. Tandem Dei benignitas obſtinatæ mentis ſuperbiam conterens vir- ga correctionis, iniquitates meas correxit, & mihi caſtigato veniam non negauit: quaſi autem modum pœnitentiæ imponens, in hoc mihi ſpem plenæ poſuit indulgentiæ, ſi ad honorem Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ſanctorum, quos magis offende- ram, domum diuinis aptam ſeruitijs conſtruerem, &c. Igitur ſub certa ſpe remiſſionis pec- catorum noſtrorum, reddentes alacri ſtudio votum quod fecimus, eccleſiam in honorem ſanctæ Trinitatis, & ſanctæ Mariæ perpetuæ virginis, & ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli in loco qui dicitur Vuiffenburg conſtruximus, quam ſublimare & regali munificen- tia ditare decreuimus, &c.] hæc ibi, atque de his factis. Iam verò ad anni ſequentis res ge- ſtas oratio transferatur.

* Habetur in append. ad hiſt. Goth. Ioan. Mag. VI I.

IESV CHRISTI THEODORI PAP. CONSTANTIS IMP.

ANNVS 645.

ANNVS 4.

ANNVS 4.

D

Sequitur annus Redemptoris ſexcentefimus quadrageſimusquintus, Indictione tertia, quo in Africa de fide Orthodoxa habita eſt famoſa illa diſputatio inter Pyrrhum Pa- triarcham Conſtantinopolitanum hæreticum, & Maximum Abbatem eundemque mar- tyrem Orthodoxum, ex qua idem Pyrrhus princeps Monothelitarum hæreticorum con- niſtus, erroris diu deſenſi pœnitens, recantans palinodiam, oblatoque fidei Catholice li- bello Theodoro Romano Pontifici, receptus eſt vnà cum titulo Patriarchatus in Eccle- ſiam Catholicam. Magna quidem Dei prouidentia factum eſt, vt Pyrrhus extorris in Africam veniens, illic ſanctum Maximum inueniret: etenim (vt in rebus geſtis ſancti Maximi fuſius legitur) vbi Pyrrhus illuc peruenit, captioſos cecepit ſuæ hæreſis laqueos tendere, quibus vniuerſam Eccleſiam illam captiuam duceret: quod & feciſſet quidem, niſi in omnibus ſibi aduerſantem Maximum habuiſſet: vnde exigentibus Epiſcopis Afri- canis, atque ipſo qui prouinciæ præerat, Gregorio Patricio publicæ paci eius regionis, quam vehementer Pyrrhus perturbauerat, conſulente, factum eſt, vt de publicis contro- uerſijs publica fieret diſputatio. De qua quod ad tempus pertinet, eam hoc anno conti- giſſe, nempe tertia Indictione, menſe Iulio, ipſe titulus diſputationi præfixus edocet: vt de his nulla dubitatio eſſe poſſit. Quod verò ad locum ſpectat, habitam ipſam eſſe in Afri- ca (& puto Carthagine) quò Pyrrhus Conſtantinopoli recedens ſe contulerat, æquè ex ipſa certiffimum redditur.

I. DISPUTA- TIO MAXI- MI CVM PYRRHO.

E

Quæ autem de eadẽ extant præſcorum teſtificationes, in primis videamus. Theophanes hæc habet: Pyrrhus verò cum perueniſſet in Africam, mutuis cum ſanctiffimo Maximo vi- detur

VI I.

detur aspectibus, Abba videlicet religiosissimo in monasticis correctionibus, necnon & diuinorum illic existentium Pontificum presentatur obtutus: qui hunc redargutum, & persuasum, Romam ad Papam Theodorum direxerunt. Qui Orthodoxo libello tradito Papae, ab eo receptus est.] haec Theophanes ex Graecis: his consentientia scribit Photius. Ex Latinis autem vetustioribus Anastasius Bibliothecarius ista refert: Ipsi temporibus Theodori Pontificis venit Pyrrhus ex Africa, qui fuerat Patriarcha Constantinopolitanus, in urbem Romam ad limina Apostolorum: qui ingressus, libellum obtulit cum sua subscriptione Apostolica nostrae sedi in praesentia cuncti cleri & populi, condemnans in eodem libello omnia quae a se vel a decessoribus suis scripta vel acta sunt aduersus immaculatam fidem nostram. His itaque ab eo peractis, fecit eum Pontifex munera erogare in populo, & cathedram ei poni iuxta altare, honorans eum ut sacerdotem regiae ciuitatis.] hucusque Anastasius in Theodoro.

III.

Ingenti sane Dei beneficio euenit, ut post tot publicorum scriptorum naufragia, quae tum Graecorum tum Latinorum Ecclesia passa est diuersis temporibus, ne syllaba quidem eiusdem disputationis exciderit, sed conseruata ipsa integra fuerit in pluribus antiquis scriptis Graecis codicibus, quos Vaticana bibliotheca possidet, in quorum singulis inter alia viri doctissimi atque sanctissimi monumenta inest eiusmodi eiusdem Maximi Abbatis & Martyris cum Pyrrho excepta à Notarijs in Africa publica disputatione, praesentibus Episcopis Africanis atque Gregorio (ut dictum est) qui praetoria praefectura eamdem provinciam moderabatur, quam quidem haecenus latentem ac Latinis incognitam primus vendicauit in lucem, ac Latinitate donauit vir disertissimus Franciscus Turrianus Societatis Iesu professor, qui eiusdem Maximi nonnullas epistolas eodem argumento aduersus Monothelitas scilicet scriptas, aliosque ad id ipsum spectantes tractatus aequè ex Graeco in Latinum conuertit; sed ne ederet vnà cum alijs à translatis sanctorum Graecorum Patrum egregijs monumentis, mors anteuerit.

IV.

Porro nacti ipsam an hic integram reddere deberemus, cum sua prolixitate duos vel amplius impleat terniones, ancipites diu fuimus, ne scilicet rerum gestarum series eius disputationis obice intercipi videretur, lectorque asuetus per plana currenti historicae lectioni, inter Chrystippos quodammodo labyrinthos se clausum teneri putaret, dum in difficillimis sacrorum dogmatum quaestionibus inter vepres, rubos, spinasque haereticorum argumentorum cogereret incedere, ut tandem posset in lucem veritatis emergere. Ceterum quod magna ex parte huius tomi versetur historia in his quae spectant ad Monothelitarum haeresim confutandam, quae flexuosis anfractibus gradens, sinuosis recessibus latens, nec quod pergat intelligi possit, aliud agens, loquens aliud: ut secundum illud quod de Behemoth scriptum est, de ea dicendum sit: Quis reuelabit faciem indumenti eius?] ut ista cuncta aperta luce lector intelligat, sicque historica lectione fruatur, operae pretium me facturum existimaui, si eandem concertationem Annalibus nostris intexerem, quod tricas omnes, cunctosque nexus, strophas, atque cauillos haereticorum ipsorum fati habeat exploratos. His accedit, quod eadem tractatio pleraque habeat, quae historicam elucident veritatem, illaque praesertim tanti momenti erroribus inuoluta de Honorio Romano Pontifice in consortium haereticorum calumniosè vocato dilucidè tibi pandat, aperteque veritatem demonstret, ut non sit quod de eius integra sinceraque fide Catholica dubitare vel leuiter iure possis. Quod insuper eiusmodi haecenus caruerit Latinitas nobili monumento numquam supposito praeco, haud ingrato animo illud puto accipient eruditi, qui etiam gratias agant de Ecclesiastica antiquitate adeo benemerenti.

UTILITAS DE DISPUTATIONE MAXIMI CVM PYRRHO.

V.

His igitur persuasus, eam tibi integram exhibendam ita putauimus, ut tamen historicae consultum sit rationi. Quamobrem ex ea illa tantum hic tibi reddenda putauimus, quae ad rerum gestarum pertinent cognitionem: in fine autem tomi huius veluti appendicem ipsam disputationem integram ponemus. Sed & ne fonte careas, ex quo deducitur, tibi pariter ipsum Graecum textum (ne habeas amplius quod desideres) cudendum curabimus quam sincerissime, ita tibi bene consulentes, ut fruaris viri doctissimi eiusdemque Martyris lectione, illud S. Hieronymi de Pamphili martyris scriptis dictum in memoriam reuocans: Si leticia, inquit, est, vnã epistolam habere Martyris; quanto magis tot milia versuum, per quae mihi videtur sui sanguinis signasse vestigia?] ista quidem ille de scriptis manu martyris Origenis libris: sed praestat, mea sententia, possidere quae ore Martyris sunt prolata, atque de corde Martyris & non aliunde manarunt, ex ipsius sapientiae fonte

Hier. de scrip. Eccl. in Pamphilo.

A fonte deducta: ne, si secus dixerimus, aliquid amplius mechanicis tribuamus, quam liberalibus disciplinis.

Porro quod in primis ad temporis rationem spectat, ut cuncta tibi constent, hic eiusdem disputationis describendus est titulus, qui sic se habet: **Quaestio Ecclesiastici dogmatis disputata coram Gregorio Patricio piissimo in conuentu & confessu sanctissimorum Episcoporum & reliquorum nobilissimorum virorum à Pyrrho Patriarcha Constantino politano, & à reuerendo Maximo monacho, mense Iulio, Indictione tertia: Pyrrho quidem nouum dogma de vna Christi voluntate à se & à suo antecessore Sergio prauè introductum defendente, Maximo autem doctrinam Apostolorum & Patrum à principio nobis traditam.** *Incipit Pyrrhus, ita compellans ipsum Maximum:*

Qua in re, domine Abbas Maxime, ego & is cui successi, tibi nocuimus, qui vbique nobis detrahis, & nos omnibus in suspicionem de haeresi venire facis: Quis vnquam te, ne de facie quidem notum, sic honorauit & coluit, ut nos? &c.] In fine igitur tomi (ut diximus) ipsam integram disputationem Graeco atque Latino sermone cusam inuenies: modò verò ea quae ad Honorij Papae causam spectant, quod necessariò id exigat argumentum, hic tibi ob oculos ponenda curamus, eademque sepius, cum ratio postulat, verbis totidem inculcanda; quò de tanti Pontificis conflata calumnia, tanto teste adhibito, confutetur: ut quod saepe falsò assertum reperitur, saepe pariter refellatur, cum & cubitalibus planè litteris esset tanti Pontificis integritas & innocentia vbique locorum monumentis perpetuis consignanda.

Vbi igitur quae obiecta de Vigilio Papa fuere ab ipso Pyrrho, per Maximum (ut videbis) sunt validè confutata; idem Pyrrhus rursus de Honorio Pontifice sic Maximum urget:

Sit, inquit, ita de Vigilio: Quid de Honorio ad respondendum habes, qui apertè antecessor meo vnã voluntatem Domini nostri Iesu Christi esse tradidit. *Maximum:* Quis fuit fide & auctoritate dignus epistolae eius interpres? is qui eam ex persona sancti Honorij scripsit, adhuc superstes, & qui totum Occidentem cum alijs virtutibus, tum pietatis dogmatibus illustrauit, an hi qui Constantinopoli ex suo corde loquebantur? *Pyrrhus:* Ille, qui hanc scripsit. *Maximum:* Is igitur cum ad diuum Constantinum Imperatorem rursus ex persona Ioannis Papae de hac epistola scriberet, dixit: Vnã voluntatem diximus in Domino, non diuinitatis eius & humanitatis, sed humanitatis solius. Cum enim Sergius scripsisset, quòd quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent: rescripsimus Christum non duas voluntates contrarias habuisse carnis inquam & spiritus, sicut nos habemus post peccatum, sed vnã tantum, quae naturaliter humanitatem eius signabat. Hoc autem ita esse, argumentum euidentis est, meminisse membrorum & carnis, quae quidem in diuinitate non licet intelligere.] Deinde occurrit per anticipationem obiectioni: Si quis verò, inquit, dicat: Quare de humanitate Christi agentes, de diuinitate eius non meministis? Respondemus: Primum quidem, responsum fuisse ad quaestionem: deinde, ut in omnibus, sic etiam hic consuetudinem Scripturae nos secutos fuisse, quae aliquando de diuinitate eius differit, ut cum ait Apostolus: Christus Dei virtus & Dei sapientia, aliquando de humanitate solùm, quemadmodum cum idem ait: Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus; & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. *Pyrrhus:* Simpliciùs antecessor meus accepit hoc, in voces intentus. *Maximum:* Rem ipsam loquor, nihil ita me à tuo antecessore alienauit, ut mutabilitas eius & inconstantia, &c.] haecenus de his quae ad Honorij Papae causam spectant.

Vidisti controuersiam de litteris Honorij Papae, ex quibus conclamaretur ab hostibus quamlibet occasione captantibus, vnus esse in Christo voluntatis assertor, toties ventilatam, ac toties declaratam, atque adeò elucidatam, ut neque refractariis ipsis haereticis locus relictus sit amplius de ea aliquid dubitandi. Audisti & de ea satisfactum Imperatori per Ioannem Papam litteris eius qui illas Honorij scripsisset epistolas, satisfactumque per Maximum Patriarchae Pyrrho Monothelitarum antesignano in adeò publico Africanorum Episcoporum conuentu: qui licet in disputatione lubricus, ut teneri difficile posset, summa tamen potentia veritatis, germana verborum cedere interpretationi coactus est, & in ipsum suum antecessorem, quem antè saepe laudarat, Sergium Patriarcham reicere culpam, quòd scilicet magna oscitantia (ne diceret malitia) non germano verborum sensui, sed verbis dumtaxat Honorij Papae, ipsis nudis vocibus fuisset intentus: ut planè se nihil habuisse publice professus sit, quo suum praedecessorem Sergium excusaret, sed accusaret eum, quo de

VI.
PYRRHI DISPUTATIONIS CVM MAXIMO EXORDIUM.

VII.

VIII.

DE HONORIO DEFENSIO MAXIMI.

* Constantin.

a I. Cor. I.
b Ibid.

IX.
HONORIVS OMNINO GESTENS INNOCENS.

inani

inani facta tunc de Honorio obiectione se penitus excusaret, cum alioqui in alijs defendere mordicus Sergium non destiterit. Vt ex his intelligas, quam etiam hostium professione ab omni illata calumnia Honorius Papa liber existat.

X. Ad postremum autem, quem demum celeberrima disputatio ista finem habuerit, ex eadem hic tibi publicis Actis excepta (ne quid te pratereat) promendum puto. Post multiplices Pyrrhi obiectiones ingestas & a Maximo quam disertissime confutatas, post nexus solutos, & defensiones ac responsiones singulas quoque conuictas, post denique inanes tergiuerfationes elusas, acuminatasque cauillationes retusas, cum deficerent verba, dare manus omni penitus destitutus defensione Pyrrhus compellitur, & cedere veritati, hæc tandem affatus:

XI. Demonstratum, inquit, profecto est in quaestione de operationibus, absurdum esse vnam operationem in Christo dicere, quomodocumque dicatur. Sed veniam postulo tum mihi, tum ijs qui præcesserunt: ignorantia enim nos in absurdas istas sententias & argumentationes detorsit. Et obsecro, vt inueniam modum delendi hanc introductam absonam sententiam, & conseruandi memoriam antecessorum. *Maximus*: Non est alius modus, quam taceri personas, & anathemate affici talia dogmata. *Pyrrhus*: At si hoc fiat, reperientur eum his eieci Sergius, & Synodus meo tempore habita. *Maximus*: Subit me admiratio, quomodo Synodum voces, quæ non est habita vt leges & canones Synodici & iura Ecclesiastica iubent: nec enim epistola encyclica ex consensu Patriarcharum edita est, neque locus, neque dies conueniendi decretus: non fuit aliquis actor aut accusator. Qui conuenerunt, epistolam commendatitias non habuerunt, nec Episcopi à Metropolitanis, neque Metropolitanis à Patriarchis, non epistola, neque substituti ab alijs Patriarchis missi sunt. Quis igitur particeps rationis Synodum velit appellare, quæ scandalis & discordijs cunctum orbem impleuit?

XII. *Pyrrhus*: Si non est alius modus quam hic, pluris faciens salutem meam, quam cetera omnia, præsto sum ad faciendum hoc cum omni satisfactione: hoc vnum & solum rogamus, vt dignus habear in primis interiore aditu ædis Apostolorum, quin potius ad orationem ipsorum Principum Apostolorum, deinde vt videam faciem sanctissimi Papæ, cuique tradam libellum eorum quæ absurdè facta sunt. *Maximus & Gregorius Patricius dixerunt*: Quandoquidem tua propositio bona est & Ecclesiæ utilis, sic fiat.] hucusque disputatio, cui subijcit ista Maximus de his quæ ab eodem Pyrrho gesta sunt Roma: In hac ergo celeberrima vrbe Roma, cum adesset nobiscum, promissum præstitit, damnauitque dogmata impiæ expositionis, seque per rectam confessionem cum Catholica & Apostolica Ecclesia coniunxit, gratia & cooperatione magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, cui gloria in sæcula sæculorum, Amen.]

XIII. Magnum sanè tunc vidit primum Africa, deinde Roma spectaculum: Africa quidem, dum quem paulo antè aspexerat magnis animis Patriarchali ostentatione insultantem Catholicæ veritati, pro hæresi ore rotundo in defensores fidei Catholicæ declamantem, in se ora omnium conuertentem, iamque post se tertiam orbis partem ducere captiuam tentantem, eundem viderit ab extorre monacho appetitum, vt nouum Goliath à puero Dauide non in hasta vel ense, sed in nomine Domini pugnaturo conuentum, tanta corona Patrum & magistratum & Africani populi circumdatum, post longam cõcertationem fateri se superatum, abijcere clypeum, dare manus, & pedes conijcere sponte in compedes illos optabiles sapientiæ, eiusque, vinculis alligari, de quibus Ecclesiasticus: Inijce pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum. Subijce humerum tuum, & porta illam, & ne accideris vinculis eius. Et erunt tibi cõpedes eius in protectionem fortitudinis & bases virtutis, & torques illius in stolam gloriæ (decor enim vitæ est in illa) & vincula illius alligatura salutaris.] Ita plane, cum & victo Pyrrho omnes vt vincenti fuerint adgratulati, eundemque laudibus profecuti, ac benedictionibus affectati, quod re vera cedens veritati, perfidiam superasset, impietatem subegisset, contriuissetque Satanam pedibus suis, qui solus luceat se esse victum, hæresi debellata, & eius defensore in offensorem mutato.

XIV. Sed quæ & tunc vidit Roma triumphum? non armis præcis sed Crucis potentia comparatum, & secundum illud sacrum oraculum præparatum: Venient ad te curii filij eorum qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi, & vocabunt te ciuitatem Domini.] cum religiosa pompa non itum est ad Capitolium, sed in Vaticanum, ad limina Apostolorum, domicilium piscatoris: quod inferuntur trophæa præcæ victoriæ, cum libellus ipse, quo hæresis cum hæreticis damnaretur, ad celeberrimam

Pyrrhus se errasse cognoscit et fatetur.

Pyrrhus consentit Maximo.

Spectaculum in gens exhibuit in Africa et Romæ Pyrrhus.

Eccl. 6.

Qui no. Pyrrhus poenitens receptus a Romano Pontifice.

A Brem illam Petri Confessionem assertur, offerturque, probandus Summo Pontifici super Petri cathedram residentem. Vbi collecto Ecclesiastico sacrosancto Senatu, populoque Romano, suum ipse Pyrrhus libellum legit, quo impiam Monothelitarum hæresim condemnaret cum auctoribus suis, profiteretur verò Catholicam fidem, cum & eundem oblatum Pontifici atque probatum velut obsidem super Petri poneret Confessionem perpetua memoria conseruandum. Erant tunc profusa ipsius lacrymæ ex corde manantis professionis fidei certi fideiiffiores & testes adeo efficaces, vt non ad compatiendum tantum permouerint astantes omnes, sed & ad indulgendum ac benemerendum inclinauerint animum Summi Pontificis Theodori, qui è cælo throno sublimis, animo condescendens, excipit poenitentem, amplexaturque ad sinum sanctæ Catholice Ecclesiæ redeuntem.

Memor verò se illius in terris vicem gerere, qui ad excipiendos poenitentes peccatores aduersus Pharisæorum supercilium, parabolam illam de filio prodigo reuertente ad patrem ingessit: nihil sibi magis congruere existimauit, quam eius implere factò doctrinam, & opere à Christo primò ostensum imitari exemplum. Quamobrem eum, qui propugnando hæresim, dissipauerat omnem substantiam suam, fidem inquam ipsam prodigens substantiam rerum sperandarum ab Apostolo nuncupatam, ob idque ab Ecclesia condemnatus, exutusque fuerat insignibus Pontificiis, recipit ad osculū pacis, Catholice Ecclesiæ vniens, & excipiens mystica mensa vituli faginati, Apostolicam communicationem impartit: adijcit & stolam primam atque annulum, cum priori qua exutus fuerat pontificia dignitate eum iterū vestit & ornat, adiciens etiam vt eum in cathedra confidere fecerit (vt ex Anastasio dictum est superius) iuxta altare primarium, vbi & eidem concessit vt consueta munerera populo erogaret. Hac tanta poenitenti heretico præstitit Theodorus, ostendens se verè patrem esse in recipiendo filio perditio redeunte, atque esse pastorem, dum iacentem ouem erigens super humeros suos extollit.

In tanto gaudio sola mœret inuidia: cum enim Constantinopoli auditum esset Pyrrhum Patriarcham Romæ coram Theodoro Pontifice hæresim Monothelitarum, cuius erat patronus, publicè condemnasse, in Catholicamque Ecclesiam receptum fuisse: rubore suffusi heretici, quo aspersam infamiam abolerent, ad calumniam se conuerterunt, dicentes Pyrrhum vim passum talia delirasse, tormientisque extortam ab ipso, fuisse hæresis damnationem, & fidei Catholicæ professionem. Hæc non in vulgus tantum ab ipsis sunt sparsa, sed & auribus Imperatoris ingestas, qui hæc adeo vera existimauit, vt cum ipse tum eidem inherentes Magistratus post plures annos non veriti sint eadem exprobrare sancto Martino Romano Pontifici, cum Roma captiuus abductus, Constantinopoli esset in vinculis, quaestionibusque subiectus, prout ex eiusdem S. Martini litteris* apparet, in quibus ista leguntur ex Actis publicis accepta:

Dicit ad Martinum Papam Demosthenes rescriptor: Dic nobis ea quæ de Pyrrho hic & Romæ subsequenter gesta sunt: Pro qua causa abiit Romam? iussus, an proprio proposito? Respondens sanctus Papa dixit: Proprio proposito. Ait Demosthenes: Libellum illum, fidei Catholicæ confessionis scilicet, quomodo fecit? compellente aliquo? Respondet sanctus vir: Nemine, sed propria propositione. Demosthenes inquit: Veniente Pyrrho Romam, quomodo eum suscepit sanctus vir Theodorus præcessor tuus Papa? vti Episcopum? Respondit æquanimis Papa: Vti Episcopum. Et quomodo non, si priusquam veniret Pyrrhus Romam, manifestè scripsit beatus Theodorus ad Paulum, utpote ad eum qui supplantationem fecit, & alterius thronum inuasit: deinde eodem Pyrrho veniente Romam sponte sua ad vestigia beati Petri, quomodo non haberet eum suscipere & honorare, utpote Episcopum?

Respondens Demosthenes dixit: Verè veritas sic se habet. Vnde autem sumebat ea quæ ad usum sui corporis erant necessaria? Dicit beatus manifestè: De Patriarchio Romano. Ait concertator: Qualis panis dabatur ei? Respondit honorabilis vir: Vos domini mei nescitis Ecclesiam Romanam. Dico enim vobis, quia quisquis venit illuc miserabilis homo hospitari, omnia ad usum præbentur ei, & nullum immunem suis donis S. Petrus repellit venientium illuc, sed panis mundissimus & vina diuersa dantur, non solum ei, sed hominibus ei pertinentibus. Si ergo in miserabilibus hominibus hæc sunt: qui venit honorabilis sicut Episcopus, quales sumptus habet suscipere? Vides, lector, munificentiam Romanæ Ecclesiæ erga hospites omnes, quibus panis mundissimus & vina diuersa impenderentur: præstabantur verò multo maiora aduenientibus illuc externis Episcopis. Sed pergunt Acta:

Annal. Eccl. Tom. 8.

I i

Dicit

XV. Theodori Papæ Clementia erga Pyrrhum.

Calvini in Actis Romanæ Pontificis Pyrrhi.

Martin. Pap. epist. 16. tom. 2. epist. Rom. Pontif.

XVI. De Actis Romæ cum Pyrrho.

XVII. Munificentia Romæ Ecclesiæ.

XIX.
CALVM.
NIAR DE
PYRRHO
IN ROM. EC-
CLESIAM.

Dicit ad eum Demosthenes: Nos didicimus quia Pyrrhus vi fecit libellum Romæ, & quia vi vincula lignea sustinuit, & multa dolenda passus est. Respondit ille beatus, & dixit: Nihil tale factum est. Nam si qui à formidine aliqua tenentur, non possunt fortè loqui veritatem: hæc sunt Constantinopoli, qui tunc erant Romæ, & sciunt quæ ibi gesta sunt; ex quibus interim superest Plato Patricius, qui tunc Exarchus erat, quiq; direxit homines suos tunc ad Pyrrhum Romam. Percontamini eum de his, si mentior. Verumtamen quid volumus plurima querere? &c.] hoc de his quæ pertinent ad res gestas Romæ cum Pyrrho: ex quibus pariter intelligis, quod dictum est, post Isacium non Theodorum Calliopam esse subrogatum Exarchum, sed Platonem.

XX.
EVM PYR-
RHO AMI-
CE CVR
EGERIT
MAXIMVS.

Iam verò ad Maximum Romam venientem ex Africa victorem & triumphantem conuertamus orationem. Ac primùm videamus, vnde acciderit, quòd cum raro euenire confueuerit, vt conuictus hæreticus æquè victus manus dederit (nam semper huiusmodi, prostrati licet, pertinacia maiore resurgunt) ipse Pyrrhus à Maximo superatus ac quieuerit. Cause hæc reddi posse videntur, quòd Pyrrhus quamuis sedatus vestigia Sergij, minimè tamen fuerit adhuc hæresis condemnatus; quòd q; in super, licet eiusdem esset auctor erroris, nihilominus adhuc veluti anceps, veritatis fieri certior cupiebat: hinc accidit, vt is à Maximo non in illorum hæreticorum classem reiiciendus fuerit, quibus nec Aue dicendum esse

Joan ep. 2.

Apostolus^a admonuit: sicque factum est, vt inter vtrumque, Maximum atque Pyrrhum, amicitia vinculum minimè fractum fuerit, sed reciproca litteris potius stringeretur, eiusq; vsus inter ipsos perseuerarit. cuius rei causa aliquando crimini datum est eidem Maximo, quòd suis litteris laudasset Pyrrhum, ad eòd vt ex his in suspitionem vocaretur erroris, & argueretur in ite collusionis: cuius rei gratia eidem Maximo opus fuerit, scripta prolixiori epistola ad Sicilia monachos, texere apologiam, in qua hæc inter alia habet de consuetudine conseruata cum Pyrrho:

XXI.
EXCVSATIO
MAXIMI
DE LAUDA-
TO PYR-
RHO.
^b Rom. 12.
^c Ibid. 12.

Pyrrhus verò cum ad nos prius librum magnum scripisset, & valde nos (nescio quomodo) honorasset, in eoq; inquirendo & non pronuntiando de vna & duabus operationibus vnus & eiusdem discriuisset, nostramque sententiam & opinionem de vtroque requireret & accerferet: nos (vt par erat) eum etiam in proœmio epistolæ vicissim honorauimus, sicut Apostolus^b nos hortatur: Honore inuicem præuenientes. atque eos qui aliter habent, vel ad nos scribunt, diligere & benedicere eis iubet diuina Scriptura^c. Simul etiam studium fuit mihi, non exasperare, sed magis lenire virum laudibus ad assentiendum iis quæ à me piè secundum doctrinam sanctorum Patrum tradita erant. Vnde sic confitebar, intellexisse me quæ ab illo mihi scripta erant secundum ea quæ ego illi scripseram, incitans eum (vt dixi) & inuitans ad assentiendum piæ doctrinæ, quæ salutem maximam illi compararet, si eam amplexus, nobiscum (sicut scripsimus) confiteretur, id est, duas eiusdem & vnus Christi Dei nostri secundum naturam operationes, sicuti duas etiam naturas sine confusione & diuisione copulatas, diuinam & humanam, increatam & creatam, sed non vnâ & eandem vtramque dictam. Non enim doctrina Patrum, sed potius hæretica est doctrina de vna eademque operatione vel voluntate vel natura in eodem & vno Domino & Deo nostro. Illius igitur meæ ad Pyrrhum laudationis hæc fuit ratio ac modus, cum vellem sensim eum & à contraria opinione abducere, & ad rectam intentionem fidei transferre.] Hæc Maximus pro sua de Pyrrho laudato defensione; reliqua inferius. Huius itaque rei occasione factum est, vt cum minimè Pyrrhus eum vt hostem penitus auersaretur, sed vt amicum recta suadentem audiret, nò erubuerit in magno illo publicoq; conuentu se victum fateri, & ab eo charitatis ac veritatis vinculis duci captiuum in Urbem ad Romanum Pontificem.

XXII.
QVIV LAV-
DANDVM
IN PYR-
RHO FVE-
RIT.

In quo quidem Pyrrho illud fuit maximè commendandum, quòd se esse à veritate superatum publicè confessus fuerit, quòdque remedia quesierit pœnitentiæ, publicè detestatus errorem, expetens perfrui conspectu Romani Pontificis, quem Petri successorem vice Christi Romæ sedere sciret, simulq; desiderio æstuarit visendi trophæa Principum Apostolorum, vbi ad ipsorum Confessionem procumberet, ac stratus oraret. Cuius permotus fidei ardore Pontifex Theodorus, eundem in sedem, à qua eiectus fuerat, Paulo hæretico ab hæreticis subrogato, restituens & in pristinum statum reuocans, eum ipsi locum tradidit, atque honorem impendit, qui exhiberi consuevit legitimis Constantinopolitanæ sedis Episcopis. Sunt hæc gesta hoc anno Romæ magno totius Ecclesiæ Catholice gaudio, hæreticis tantum liuore tabescentibus, ac frementibus pariter ex aduerso.

Sed

A Sed redeamus (quod polliciti sumus) ad Maximum. Passus est ipse quidem hanc ob causam inuidos & persecutores. Cum enim gloria eius ex publica illa disputatione vbi- que locorum propagata esset, aduersus ipsum plures sunt conflatae calumniae etiam (proh dolor!) à Catholicis ipsis: inter quas illa fuit de laudato suis scriptis Pyrrho, qui putaretur hæreticus: alia rursus addita, quòd assereret tres voluntates in Christo, duas secundum duas in Christo naturas, tertiam verò secundum hypostaticam vnionem personæ Christi, eandemque Deiuirilem nuncupatum: vulgaueruntque ad hæc probanda aduersus Maximum epistolam quamdam eiusdem Maximi nomine scriptam ad Marinum, qua tres in Christo voluntates astrui viderentur. Vbi autem ista Maximus à Monachis Siculis rescississet, apologeticam ad ipsos rescriptit epistolam, cuius est exordium: Pax multa diligentibus nomen tuum, Domine, & non est illis scandalum, &c.] vbi ad finem de scriptis B ad Marinum hæc ait:

Ad Marinum quidem presbyterum variè & de diuersis capitibus Scripturæ scripsimus: non tamen vilo quouis modo de contrariis dogmatibus dictum est, de vna inquam & de duabus, id est, quas ipsi fingunt in eodem & vno Christo tres operationes vel voluntates, quasi nos has in eodem similiter vt ipsi constituamus, aut confiteamur Marino, aut vlli prorsus. Si enim quæ destruxi, hæc rursus ædifico, transgressorem me constituo, vt ait Vas electionis^a. Vnde epistolam, quam sic quidem proferunt, id est, fingunt, tamquam à nobis ad Marinum missam, tamquam alienam omnino & non nostram nos ipsi abiicimus, & cunctos similiter atque nos vt abiiciant, qui piè Dominum confitentur, obsecramus: vt omnem occasionem aduersariis intercipientes, qui excusant excusationes in peccatis, & studium contradicendi calumnia contegunt: quos quia non commendat ratio, proprio impetu veritatis fracta, aditum fallacem simplicioribus ad se confictis litteris moluntur. Sed aditum ad eos non sibi reperient, qui veritatem, quam nos defendimus, mendacio anteposuerint.] hæc de commentitiis litteris ad Marinum Maximus habet. Extant verò alia germana scripta Maximi ad Marinum presbyterum, quorum meminit, estq; eorum exordium: Cum propositum tibi sit, pater in Deo honorande, amicitiam laudatissimam cum Deo inire, &c.] continentq; capitula quinquaginta & vnum. Rursus verò legitur eiusdem nomine tomos dogmaticus ad eundem Marinum missus in Cyprum insulam, quo ostendit duas in Christo voluntates dumtaxat astruendas, neque (quam ponit Dionysius) Deiuirilem esse tertiam numerandam, vnâque dicendam, sed duas interpretandam: vt planè appareat, voluisse Maximum calumniis de se in vulgus sparsis occurrere.

Qualis autem quantusve Marinus iste fuerit, eius exordio scripti declarat his verbis: D Non magis ornamentū pietatis & reuerentiæ tuæ stupui, quam zeli maximi fortitudinem admiratus sum, sancte Dei minister & mysteriorū sapiens auditor & doctor: vtroque enim studio sacro cōnexo, disciplina scilicet & doctrinæ mysticæ perfectionem in omnibus bonis comparasti. Qui cum esses totaliter in toto per totum Deo omnibus diuinis mandatis absolute obeundis, totus esse in eo existimaris propter summam exuperantiā paupertatis, non inter eos qui sicut ego affectione animæ terrena in cœno & tæbe sordidarum perturbationum hærent. Hinc & tutum præsidium cōsulta ratione tibimetipsi parasti (nihil enim firmitus ad figendas & conseruandas virtutes voluntaria paupertate, firmumq; fundamentum diuinorum in anima ædificiorum, quod labefactari non potest) & aliis omnibus qui studio virtutis tenentur, factus es salutis conciliator; dum magis demonstratione operante, quam voce docente, ad amplitudinem virtutis per altam & sublimem submissionem deducis eos, qui ad exemplum tuum & imitationem mentem & vitam prudenter dirigunt.

Cum autem conuenientem huic zelo, quem dixi, feruorem spiritus habeas, & illū ignem in terra cordis, quem vt iniiceret venit Verbum natura bonum & hominum amans, quod omnem nostrum prauum habitum & motum absumit: incendis tu quidem illos qui per fallaciam & ignorantiam vitis & nugis insanè delectantur, redarguens quod in eorum prauis actionibus & falsis sermonibus vanum & futile est, obiecta lampade beata, quæ in te diuinam cognitionem & virtutem assecuto semper ardet, & numquam extinguitur: calefacis autem eos qui magnopere frigent in hac frigida & tenebrosa statione fixi, expellens & dissoluens tenebras splendidis radijs diuinorum verborum, & summam contractionem ac torporem, in summam fortitudinem & vim transferens. Rursus autem illuminans à montibus æternis, id est, ab iis qui materia vacant, instituens omni cognitione quæ omnibus scientiis rerum sub sensum cadentium antecellit, & docens quam vim habeant verba Pa-

Annal. Eccl. Tom. 8.

I i 2

trum,

trum, & quæ eorum dogmata illuminans inquam eos qui lumen cupiunt, quicq; gustu sapientie illud iam per spem pulchre habent in se effigiatum, quod est per naturam id ipsum quod desiderat, deducitq; eos & adiungis pie ad obtinendam totam possessionem re & experientia. Nihil enim sic tui sacerdotij munus exprimit, vt exprimit zelus constans cum reuerentia erga Deum temperatus & commixtus.] hac & alia plura de Marino presbytero Maximus, vt de commilitone fortissimo aduersus hæreticos Monothelitas; quem virtutum meritis, hisce Maximi præconiis ornatum volumus in Annalibus reliquisse.

XXVII. SCRIPTA MAXIMI. *stabitur hac omnia Maximi scripta Græcè in Vat. Bibliotheca. XXVIII.

Ceterum inter omnes qui fuerint Catholica veritatis defensores, eminebat Maximus, quem tunc pij quique consulerent. Extant enim eiusdem ad Nicandrum Episcopum responsio de dogmatibus Orthodoxis, & alia* ad diuersos. Porro eius labores pro fide Catholica tuenda impensos vix considerare quis valeat. Quomodo autem sanctissimo viro eadem ex causa gloriosè contigerit obire martyrium, suo loco dicturi sumus.

Hoc eodè anno, qui numeratur quartus Constantis Imperatoris, Princeps ille Sarraceno- rum, qui Ierosolymam cepit, Crucelq; deposuit, tulit sui sceleris poenā, occisus per fraudem à quodā Persa. Cui substitutus fuit Hoamen eius cognatus. Hæc ex Theophane habentur.

IESV CHRISTI THEODORI PAP. CONSTANTIS IMP.

ANNVS 646.

ANNVS 5.

ANNVS 5.

Agitur Redemptoris annus sexcentésimus quadragésimus sextus, quarta Indictione: quo in Africa, vbi cognitum fuit Pyrrhum Episcopum Constantinopolitanum pœnitentè ad Ecclesiam Catholicam restitutum esse à Rom. Pontifice, incalentes ardore fidei Episcopi Orthodoxi in diuersis prouinciis Concilia habuerunt ad confirmanda Catholica dogmata: qui & ex eo magis incitati vindices Catholici dogmatis insurrexerunt, quod percepissent, post conuersionem Pyrrhi auditam Constantinopoli, super ianuas primariæ Ecclesiæ fuisse scripta proposita, quibus Monothelitarum hæresis credenda omnibus sanciretur: hac inquam de causa omnium Orthodoxorum aduersus facinus animi mirum in modum concitati sunt; ipsiq; potissimum commoti Episcopi Africani, penes quos Pyrrhus conuictus à Maximo hæresim fuerat detestatus. Qui omnes ex aduerso exurgentes, singuli Primates in singulis sibi subiectis prouinciis Synodos cõuocarunt. Sicq; conuenerunt qui erant prouinciæ Byzaceniæ sub Stephano ipsorum Primato Episcopi numero quadraginta duo: conuenerunt pariter Episcopi Numidiæ prouinciæ sub ipsorum Primato Columbo: insuper & coierunt simul ad Synodum Episcopi Mauritanie prouinciæ sub Reparato Primato sex: ex Proconsulari verò prouincia Carthaginensi sexaginta octo Episcopi in vnum conuenientes, Synodum celebrarunt, Extant eorumdem Conciliorum monumenta recitata in Synodo Lateranensi sub Martino Pontifice Theodori successore, in secundo eius Secretario: quæ quidem hoc anno fuisse in Africa celebrata, nempe sub quarta Indictione, patet ex testificatione Theophylacti Primiticij Notariorum, cum hæc verba fecit in dicta Synodo Lateranensi:

Notum facio vestræ beatitudini, quoniam & aliam suggestionem supplicem præ manibus habeo de quæstione quæ nunc proposita est, atque apud vos flagitari dignoscitur, directam à reuerendissimis Episcopis Africani Concilij per nuper tractatam quartam Indictionem beate memoriæ Theodoro decessori sanctitatis vestræ.] Huius autem scribendæ epistolæ (vt ipsi Episcopi testantur) causa illa intercessit, quod cum Constantinopolim fuissent legationem Synodalem ad Paulum commonendum missuri, Gregorij Præsidis tyrannide in Africa detecta, commercium Africanorum cum Orientalibus fuerat penitus interclusum. Mittunt ergo ad Romanum Pontificem litteras, quibus petunt, vt sua ad Paulum Constantinopolitanum scripta per Apostolicæ sedis Responsales ipsi Paulo darentur, rogantes pariter, vt nisi idem emendaret errorem, ab ipso Romano Pontifice, excommunicationis sententia damnaretur. Porro ipsa Synodalis trium Conciliorum epistola in Lateranensi Concilio edita sic se habet:

II. SYNODALIS AFRICANORVM TRIVM CONCILII.

Domino beatissimo Apostolico culmine sublimato sancto patri Patrū Theodoro Papæ & summo omnium Præsulū Pontifici, Columbus primæ sedis Episcopus Concilij Numidiæ, & Stephanus primæ sedis Episcopus Concilij Byzaceni, & Reparatus Episcopus primæ

A sedis Concilij Mauritanie, & vniuersi Episcopi de tribus Conciliis antedictis Africana prouinciæ.] Carthaginense autem Concilium seorsum scripsit Synodalem epistolā, quam paulo inferius suo loco reddemus: accipe modò Synodalem hanc trium Conciliorum:

Magnum & indeficientè omnibus Christianis fluente redundantè apud Apostolicam sedem consistere fontē, nullus ambigere possit, de quo riui prodeunt affluenter vniuersum largissimè irrigantes orbem Christianorum; cui etiam in honore beatissimi Petri Patrum decreta peculiarem omnem decreuere reuerentiam in requirendis Dei rebus, quæ omnino & sollicitè debent, maximè verò iusteq; ab ipso Præsulū examinari vertice Apostolico, cuius vetusta sollicitudo est, tam mala damnare, quam probare laudanda. Antiquis enim regulis sancitum est, vt quidquid quamuis in remotis vel in longinquo positus ageretur prouinciis, non prius tractandum vel accipiendum sit, nisi ad noticiam almæ sedis vestræ fuisset deductum, vt huius* auctoritate iusta quæ fuisset pronuntiatio firmaretur, indeque fumerent ceteræ Ecclesiæ velut de natali suo fonte prædicationis exordium, & per diuersas totius mundi regiones puritatis incorruptæ maneat fidei sacramenta salutis.

Quocirca humillimum vestro Apostolico culmini persoluentes obsequium, cum lacrymis suggerimus, quod sine cordis gemitu reticere non valeamus, ante hoc temporis spatium exosum apud Constantinopolitanam ciuitatem nouitatis commentū ad nos vsque opinanter fuisse delatum: & vt hæcenus siluissimus, putauimus serenissimo examine vestræ Apostolicæ sedis defectum. Quod vbi pertinaciter cognouimus inualecere, relegentes videlicet libellum Pyrrhi nostri fratris & coepiscopi dudum eiusdem Constantinopolitanæ ciuitatis apud vestram venerabilem sedem prolati*, relationem qualem necessitas exigit, fratri Paulo nunc Constantinopolitanæ ciuitatis Ecclesiam occupanti emissimus, exhortantes cum nimio fletu, iam dictum nouitatis commentum, non quidem suis temporibus adinuentum, à suo videlicet auctore confutatum, à se quoque vel ab omni Ecclesia, cui præsidet, repellere, & chartas omnes præ foribus ipsius sanctæ ecclesiæ ad scandalum populorum suspensas proicere, qualiter fides, quæ nunc vsque permanet integra, & Apostolica eruditio illibata seruetur.

Certum est enim, quod tales sermonū nouitates de malo gloriæ amore nascuntur: dum sibi nonnulli volunt acuti, perspicaces, & sapientes videri, quærunt quid noui proferat, ne scientes quia Deus noster* infirma mundi eligit, vt confundat fortia, & sapientes per mundi stulta confundit. Ad Timotheum^b quippe Doctoris Gentium sollicitè legisset sermones, quibus ait, vt nouitates vitet vocum profanas: ad impietatem nempe ista proficiunt, quæ super spinas & tribulos contulerunt: & Ephesi^c remanens, denuntiet quibusdam, ne quis aliter prædicaret. Et (vt aliqua de veteribus proferamus) Ieremiæ prophetæ verba sunt^d: Horribilia, inquit, facta sunt super terram: prophetæ iniquitatem prophetant. Multa sunt diuinæ legis documenta, quæ de largo vestri culminis fonte nostris riuiis infundantur.

Quia verò in quamdā suspicionem* nostra Africana à malignis hominibus apud memoratam regiam ciuitatē recitata est prouincia, antedictā relationē memorata fratri Paulo Constantinop. Antistiti transmissam, vestræ Deo amabili beatitudini direximus, quam rogamus humiliter per vestræ sacratissimæ sedis Responsales transmittere: qualiter prosperè cognoscamus, si memoratus superius frater à nefanda se nouitatis adinventionē ad integram reformauerit Orthodoxæ fidei prædicationem. Quod si dissimulauerit, auctoritas almæ sedis vestræ iuxta Patrum sanctiones salubri consilio pertractabit à sano corpore separare vulnus insanum, remotoque morbi seueritatis flatu, cautiùs quæ sunt sincera perdurent, & grex purior ab hac mali contagione spiritali vestri culminis ferramento purgetur.

Nouissimè hoc necessitatis euentu quod accidit, in veritate suggerimus, quia nobis specialiter per vnamquamque prouinciā Synodos contrahentibus venerandas, dum ex nostro collegio fratribus electis, plenam transmittere nitimur legationem cum nostris relationibus, quædam oborta sunt, quæ nostrā intentionē rationabiliter prohiberent. Sed huius rei, quam memorauimus, virgente necessitate, generali Africanæ prouinciæ constituto per legatos diuersorū Conciliorū inuito, generalem hanc propter vestro culmini de mandauimus relationem, postulantem non nobis, sed ipsi quæ euenit necessitati adscribere. Ora pro nobis, domine sancte ac beatissime Patrum pater. Ora pro nobis, domine sancte ac beatissime Patrum pater.] tertium hæc repetita habentur, quod à singulis tribus Conciliis, à quibus epistola missa est,

SEDIS APOSTOLICAE SUMMA AUCTORITAS.

* eius

IV.

* prolatum,

* nunc

VI.

a 1. Cor. 1.

b 1. Tim. 6.

c 1. Tim. 2.

d 1. Tim. 1.

d I. r. 5.

VI.

* inspectione

* propter

VII.

scripta fuerint. Desiderantur autem eorum de epistola ad Paulum Constantinopolitanum Antistitem missa a dictis tribus Conciliis. Decreta item ex Synodus fuerat honorifica legatio Constantinopolim ad Imperatorem, ut docent litterae eiusdem Synodi Byzacena ad eundem Imperatorem: verum quia inter haec rumores per Gregorium provinciae Praesidem excitati sunt, ut dicemus, visum est Episcopis litteras has per suos Romam ad Theodorum Pontificem mittere. Sed videamus quae eadem Synodus Byzacena scripsit ad Constantem Imperatorem, cum nondum plane esset detectus haereticus. sic enim se habent:

* Concil. Lateran. Secret. 2.

V I I I.

* Constantin.

omnino

EPIST. CON

CIL. BYZA

GENI AD

CONSTAN

TEM IMP.

Isai. 49.

Psal. 95.

Domino clementissimo, terrae marisque domino Constanti * Augusto, Stephanus primae sedis Episcopus, vel universi Episcopi Concilij Byzaceni, vestrae pietatis ultimi famuli. Omnipotens Deus Ecclesiae suae providens, praecipuos ac praedestinos in praesidio eius constituit Romani nominis Reges, ut quoties turbo diabolicae factionis quiddam contra eam excitare tentaverit, a vestrae clementiae rigore valeat comprimi: quatenus quies eius procurata, vestrae potentiae suffragio debeat defendari: quia ei potestatem vestram serviendo subiicitis, cuius munere & protectione imperatis. Unde divinitus praedordinati eius curam singularem habetis aut primam. Scriptum est igitur de vobis & de eadem sancta Ecclesia toto terrarum orbe diffusa: Erunt Reges nutricij tui. Pariterque scriptum est: Honor Regis iudicium diligit. Quia dum divina rebus humanis praepositis, & Orthodoxam fidem curis secularibus praefertis, quid aliud quam iudicium rectum Dei cultui immolatis? Pro qua re pietati vestrae cuncti vestrae Africae Domini sacerdotes coram Domino supplicamus, ut novellae praesumptionis scandalum, quod adversus fidem nostram attentatum est, auferatur, fratremque nostrum Paulum Constantinopolitanam Ecclesiae Episcopum regali auctoritate, ut nobiscum, id est, cum omni generalitate orthodoxe sapere debeat, coarctare dignemini. Fidem namque rectam a sanctis Patribus nobis traditam sine adiectione aut imminutione custodire debemus: quia quidquid auctum fuerit aut subtractum, numquam probatur fuisse perfectum.

I X.

DE LITTE

RIS AD

PAVLUM

SCRIPTIS.

Scripsimus enim praedicto fratri & coepiscopo nostro Paulo per latores presentium, & ut nostra eum vice eum vestrae clementiae praecipione admoneant, destinantes iniunximus: quos vestrae mansuetudini commendantes, petitionis nostrae vota ut effectui mancipentur, omnes unanimiter genu mentis flexo deprecamur. Pro qua re expedit censurae eius & famae, ut quod auctor tanta praesumptionis correxit, a se vel ab aliis non sinat incorrectum iam iamque scandalum defendari. Iniunximus autem legationi nostrae supplicis pietatis vestrae, ut ea quae praedicto fratri nostro scripsimus, ad pias vestrae serenitatis aures deducere non morentur: quatenus pietas vestra, Divinitatis amore instructa, pro pace Ecclesiarum Dei regale praecipiat largiri praesidium, ut pace Dei fruantes, quae omnem superat intellectum, regnum vestrum in pace securum annis innumeris propagetur.

X.

Omnipotens Deus noster cuius potestate cuncta reguntur, benignus ad vestrum respiciat Principatum, Paganasque gentes, quae de sua feritate confidunt, potentiae suae dextera pietatis vestrae Christianissimae ditioni subiugare dignetur. Et subscripserunt. Stephanus primae sedis Episcopus] & reliqui item omnes numero quadraginta duo. Verum decreta legatio Constantinopolim minimè missa fuit (ut dictum est) sed ipsae epistolae directae sunt Romam ad Theodorum Pontificem, ut ipse per suos Apocrypharios eas exhibendas curaret.

X I.

Praeter haec etiam tunc ab eo, quod ite in Africa, in provincia Proconsulari, Carthagine collectum esse Concilium sexaginta octo Episcoporum adversus eosdem Monothelitas superius dictum est, scriptae fuerunt litterae Synodales ad Paulum Constantinopolitanum Episcopum, quibus cum monuerunt haeresim detestari, amplectique Catholicam fidem: exhibita quidem ipsa postea & recitatae fuere in Concilio Lateranensi sub Martino Papa, Secretario secundo, quae sic se habent:

* Gulosus,

Domino beatissimo & honorabili sancto fratri Paulo Patriarchae, Gulosus*, Probus, & ceteri Episcopi sancti Concilij Proconsularis, qui subter subscripturi sumus

EPIST.

SYNOD. EX

CONCIL.

CARTHAGI

NENSI.

d. Mat. 28.

Caput & fundamentum fidei Catholicae vel universalis Ecclesiae noster Deus & Dominus Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto indivisam habens naturam Deitatis, suis (sicut nos Euangelium docet) ait discipulis: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Dum ergo in nomine diceret, non in nominibus, unitatem inseparabilem, non schisma fideliter eum colentibus, & in eum facere credentibus demonstravit. Beati igitur Apostoli praecipuum sui magistri, nostri Domini Iesu Christi pericientes, sanam & rectam doctrinam in omni orbe terrarum praedica-

A cauerunt, quoniam modo sit Deus colendus, & Christus eius Filius noster Deus & Dominus, Deus & homo credendus, & coaeternus & coequalis Patri & Filio divinitate Spiritus sanctus.

In hac ergo sine querela vera Dei cultura Catholica sancta Ecclesia manente unita, invidia diaboli mors introiit in cordibus infidelium, qui a via veritatis deviantes, secundum errores suae pravae conscientiae a fide (sicut Apostolus loquitur) erraverunt, & inscruerunt se doloribus multis, iuxta uniuscuiusque malum intellectum per haereses fidei Catholicae aduersantes. Contra quas Concilia venerabilium Pontificum per sacras Christianissimorum Principum iussionem congregata tunc esse noscuntur, in quibus de haereticorum diuersorum veritute vel astuta aduersus rectam fidem eorum subtili fallacia sancti & veri Pontifices exquirentes, mundam fidei Orthodoxae & liquidius declaratae, omnes haereticos praedamnantem, unisonam dixerunt sententiam, sancientes quomodo fidelis populi obtineret solidatam & inuulsiuiler radicata fidem de Christi Domini nostri (quemadmodum confitemur) persona: eum qui super haec auferet quippiam adicere, aut mutare, vel exinde quippiam adimere, perpetuo anathemate condemnando. Quam piam & sanctam & Deo placitam determinationem omnis suscepit libeter fidelis Ecclesia, & per tot temporum curricula habetur & retinetur a recte credentibus haec definitio immaculata & immutata firmissime,

X I I. VNDE ORTAE HAERES. I. T. III. 6

Quia vero comperimus, quod quaedam contraria in Constantinopolitana sunt ciuitate contra instituta fidelium & antiquissimorum Patrum & vniuersalium Conciliorum proposita per Chartulae cuiusdam venenosa dicta: miramur, immo dolemus, cur a vobis haec sunt permanere permessa, aut non statim conscissa, & recto sacerdotali proposito radicitus amputata. Nos ergo omnia quae aduersus definitiones Patrum vel sanctorum Orthodoxorum Conciliorum Catholicam fidem per Apostolorum doctrinam fundantur, & iam nouiter temporibus Sergij tunc in tempore Patriarchae fuerunt assumpta vel praedicata, utpote execranda, damnamus, illa scilicet amplectentes, quaecumque a sanctis Patribus terminata sunt, id quibus fides nostra firma & recta permanet inconuulsa, & fauente Christo inuolabiliter incorrupta. Nec necessarium nobis est eadem repetere, quae semel sunt bene posita & decreta: ne ad contentionem prouocati, in periculum incidamus, suscipientes iuxta Patrum definitionem anathema, si super eos aliquid dicere, vel mutare, vel minuire (quod absit) praesumpserimus noua quaedam, quae iam intelliguntur peruersa, haeretica, & Deo aduersantia capitula, cum in asserentes talia vltio inferatur iusta diuina, nisi poenitentiae fletibus ad Christum, in quem delinquant, conuerterint purissime sua corda.

* declaran- tes,

X I I I. REBARGVI- TVR PAV- LVSPATRI- ARCHA.

Hoc autem quod sancta suscepit recta fides & vera, sicut praedicauit & fatetur vniuersalis immaculata Ecclesia, colimus & tenemus, Patrem & Filium & Spiritum sanctum inseparabilem esse Trinitatem, vnum Deum: vnum autem sanctae Trinitatis Filium Dei, id est, Christum Dominum nostrum carnem vere habere humanam cum anima rationali & intellectuali, nullatenus Deitate amissa vel diminuta, sed eundem Dominum nostrum Iesum Christum Deum & hominem confitemur, dicentes & diuinam naturam, voluntatem, & operationem ut Deum habere perfectam, & quod est hominis, eundem ipsum sine quolibet dumtaxat peccati vel concupiscentiae modo, similiter naturam, voluntatem, & operationem habere plenissimam, id est, in Deo & Domino nostro Iesu Christo duas esse naturas, duas operationes, duas quoque voluntates naturales, sicut Catholica docuit & docet semper Ecclesia.

Ut autem etiam exemplis sanctorum Patrum, quae praemissa sunt, multo amplius roborentur, eorum exempla huic nostro epistolari eloquio ex multis pauca inseri maturauimus. Ex libro S. Ambrosij, & c.] subiiciuntur his Patrum sententiae id ipsum testantium suis scriptis, quae habentur vna cum epistola in eodem secundo Secretario Lateranensis Concilij sub Martino Pontifice, quibus vltimo loco apposita est subscriptio sexaginta octo Episcoporum. Porro eiusdem fuisse argumenti trium aliorum Conciliorum Synodales epistolas ad eundem Paulum conscriptas, ut credamus, eorundem litterarum ad Theodorum Romanum Pontificem recitatae suadent.

X I V. CATHOLICAE FIDELI PROFES- SIO.

Considerasti, puto, lector, (non enim inani studio ipsas epistolas Synodales hic tibi integras describere consueuimus, sed ut tum quid facti esset, tum quid iuris statueretur, ex recitatis Patrum scriptis appareat manifeste) considerasti, inquam, quod cum aduersus recens emergentes errores agendum fuit Patribus Orthodoxis, non aliunde melius sibi arma ad pugnandum comparare consueuerint, quam ex antiquitus statutis in Ecclesia sancta

X V.

X V I. VSITATVS MODVS IN CONVIN- CENDIS HAERESIBVS.

Et dogmatibus, insipientes quid pristina senserit atas, & quanam sanctorum de iis fuerit Patrum sententia accuratius perscrutantes, omnesque, nervos aduersus nouitatem & nouatores intendentes, ac penitus detestantes & execrantes quacumque adamuissim consentientia Patribus minimè sint inuenta: quam qui sectati sunt regulam, semper sunt nominati Catholici & Orthodoxi, atque ab ea deuiantes, hæretici.

XVII.
FORTUNA-
TVS CAR-
THAG. EP-
SCOP. COM-
MUNICA-
VIT MONO-
THELITIS.

Quòd autem in nullo dictorum Conciliorum Africanorum, siue prouinciæ Proconsularis, siue Bizacenæ, quibus alij Primates Africanæ Ecclesiæ interfuisse leguntur, reperiatur inter eos nominatus Episcopus Carthaginensis: id inde accidisse scias, quòd is qui tunc temporis præerat Ecclesiæ Carthaginensi, nomine Fortunatus, siue Fortunius, communicabat Paulo Episcopo Constantinopolitano Monothelitarum Principi, ob idque habitus fuit omnibus Africanis Episcopis loco mortui. Est de communicatione eiusdem Fortunati cum Paulo in Actis Sextæ Synodi haud dubia assertio, vbi hæc leguntur in Actione decimaquarta:

al. Fortunium,

Constantinus Deo amabilis presbyter & grammaticus Latinus dixit: Scio, domine, temporibus Pauli quondam Patriarchæ venisse Fortunatum*, qui fuit Episcopus Carthaginensis: & cum Missas acturus esset in sancta magna Dei ecclesia, quæsitum est, quomodo sedere debuissent, vtrum ne ante Metropolitanos qui hæc morabantur, an post eos. Et requirente eodem Paulo quondam Patriarcha in bibliotheca Patriarchij libri Quinti Concilij, vt cognosceret quomodo sedere debuissent, contigit vt inueniretur & Latinus liber eiusdem Concilij: & exinde instructus idem Paulus fecit eum ordinabiliter sedere.] hæc ibi, quibus intelligis miserum Fortunatum fuisse Monothelitarum communionis.

XVIII.
VICTOR
EPISCOP.
CREATVS.

Hoc verò Fortunato siue defuncto, siue è gradu deposito hæresis causa, subrogatus est in locum eius hoc anno mensè Iulio Victor, qui simulac creatus est Carthaginensis Episcopus, nihil antiquius habuit, quam se esse Catholicum suis litteris indicare, sicque more maiorum fidei suæ professionem scribens, misit eam ad Theodorum Pontificem, decernens ad eum dignam legationem, delegans Mellosum Giffensem, siue Giffensem Episcopum, Redemptum diaconum Carthaginensem, & Cresciturum Notarium eiusdem Ecclesiæ: his itaque ad eundem Theodorum Pontificem litteras dedit, quibus de sua creatione eundem reddidit certiore, simulque se fidei Catholicæ esse professorem significauit. Extant ipsæ Victoris litteræ in Actis Romani Concilij sub Martino Pontifice, ex quo hæc suo loco & tempore, quo scriptæ sunt, tibi exhibendas esse putauimus: sic enim se habent:

Cœcil. Rom.
sub Martin.
Secret. 2.

XIX.
EPISCOPUS
VICTOR
EPISCOPUS
CAR-
THAGIN.
AD THEO-
DOR. PP.

Domino beatissimo & honorabili sancto fratri Theodoro Papæ Victor.
Vestras beatissimæ fraternitatis apud Deum acceptabilia opera & conuersatio gloriosa penè mundo toto sunt manifesta. Prædicationibus igitur Apostolicis & doctrinis dum vestra fidei cultura vniuersa repleta sit terra, per diuinorum tamen eruditionem eloquiorum, vestra instruente admonitione exhortatoria, superædificatur Orthodoxa Christi Ecclesia, Apostolica institutione fundata, & à fidelibus Patribus firmissimè roborata. Ad quam omnes beatissimi Apostoli pari honoris & potestatis consortio præditi, populorum agmina conuertentes, piè & sanctè de tenebris ad lumen, de lapsu ad veram fidem, de morte ad vitam homines diuinæ prædestinationis gratia præcitos salutaribus præceptis ac monitis perduxerunt. Quorum sanctorum Apostolorum vestra fraternitas honoranda sequens plenius merita, & perfectius implens exempla, Ecclesiam Dei morum probitate & actuum sanctitate condecorat, & fide sacra, vel Christianis moribus vigens, quæ fieri Deo placita præcipit, studiis Pontificalibus indefinenter operatur & perficit, seruans legis diuinæ mandata: Quia non legis auditores iusti sunt apud Deum, sicut narrat Apostolus, sed factores legis iustificabuntur. In qua lege diuina vestra sancta & veneranda sinceritas (sicut scriptum est) meditatur die ac nocte. Quæ meditatio non lectione per figuram litterarum tantum conspecta, sed exuberante in vobis Christi gratia, in vestra cognoscitur conscientia immobiliter insita, nullatenus de vestro corde recedente lege Christi Dei Domini sacrosancta, sicut in Psalmis dicit Propheta: Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium, lex Dei eius in corde ipsius: non atramento, sed spiritu Dei viui vestra in arcana conscripta, neque in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus, sicut beatissimi Apostoli Pauli ad Corinthos missa nos docet epistola.

Rom. 2.

Psal. 1.

Psal. 36.

2. Cor. 3.

XX.
DE CREA-
TIONE SV-
VICTOR
AGIT.

Quibus præmissis, significamus Deo placitæ fraternitati vestræ, die decima septima Kalendarum Augustarum Indictionis quartæ, nostram humilitatem, diuina gratia suo (vt præcepit) munere præueniente, & vestris sanctis ac Deo dignis precibus, in sancta Carthagi-

A thaginensis ciuitatis Ecclesia Pontificalis honoris accepisse consecrationem & stolam. In quo dignitatis fastigio vt à Deo omnipotente regamur, & ab Altissimo à malis actibus liberati, sacerdotale non nomē tantum, sed Christi Domini Dei nostri protegente auxilio, & meritum habeamus, vestris sanctis ac Deo acceptabilibus nos commédantes orationibus poscimus: quatenus & vestris deprecationibus pro nobis ad Deum effusis muniti, & eruditionibus bonis instructi, digni efficiamur cum omni nobis populo Christiano commisso illasi protegi velamento diuino. Ad salutationem ergo vestræ sanctæ & honorandæ fraternitatis, vice nostra Mellosum humilem vestrum fratrem, nostrum Episcopum, & Redemptum diaconum, vel Cresciturum Notarium sanctæ nostræ sedis, vestros famulos delinamimus, quos postulamus celeritè nobis à vestra beatitudine persolui, quòd possint ad proprias Ecclesias ante hiemem, Deo propitio, remeare.

Præ omnibus autem fateor, in ipso nostræ prouectionis exordio cor nostrum non leuiter vulneratum fuisse, vt propheticum illud præceptum exoptarem, dicens: Quis dabit capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarum, & sedens plorabo die ac nocte: Ecce enim Ecclesiæ Dei non leuiter perturbantur, Christianissimorum voces ac gemitus Episcoporum non supportamus, querentium & clamantium nouitates & concinnationum figmenta à Paulo venerabili confacerdote nostro (vt dicitur) contra fidem veracissimam approbata debere repelli.

Nos autem temperamentum causis innectentes, expedire putauimus prædictorum beatissimorum confacerdotum nostrorum licet iustissimos questus æquanimiter supportare, & ad auditus venerandos fraternitatis vestræ hoc ipsum peruigili cura deducere. Inquiunt enim, quædam vice epigrammatum, chartarum volumina in sacris ædibus apud regiam ciuitatem nuper esse suspensa religioni Catholicæ & ipsi veræ fidei ac Patrum traditionibus omnino contraria. Quis enim vecors sacrilega voce audeat prædicare in Domino nostro Iesu Christo aut vnam tantummodò voluntatem, aut vnam operationem existere, dum manifestissimis Patrum definitionibus liquidius clareat, in Domino nostro Iesu Christo duas naturas, & earum duas voluntates, duasque operationes vel proprietates naturales modis omnibus inueniri: Et possumus multiplicibus Patrum documentis nostræ paruitatis intentionem firmare, nisi vestram sanctissimam fraternitatem in omnibus corde ea retinere, firmissimè teneamus. Vt autem ipsius sedis Apostolicæ decretis per omnia confirmemur, Leonis beatissimi prædecessoris vestri Apostolicæ memoriæ definitionem inferi peruidimus, quæ continet: Agit enim vtraque natura cum alterius communionem quod proprium est.] hæc sancti Leonis sunt verba. pergit verò Victor:

Nos itaque Patrum in omnibus decreta sequentes, in Christo Domino nostro duas naturas, earumque duas voluntates, dualisque operationes firmissimè prædicamus, Deum verum, atque hominem verum, absque delictis humanis veraciter confitemur, repudiantes cunctarum hæresum subfannationes, vanitates & insanias mendaces. Vestrum est itaque, frater sanctissime, canonica discretionem solite contrariis Catholicæ fidei obuiare, nec permittere nouiter dici, quod Patrum venerabilium auctoritas omnino non censuit. Nos enim humiles corde, quæ recta sunt, adiutore Domino, sapientes, vno vinculo charitatis vobiscum sumus constricti, veram fidem ac religionem Catholicam in omnibus fortiter defensantes. Studiosius itaque à Catholicis, improbis probè resistere, imminendum est; ne torpore desidie oppressi, culpa taciturnitatis teneamur obnoxij, & quasi fauorem impendentes iudicemur, dum aduersa Catholicæ fidei propulsare negligimus. A beato namque Felice Apostolico vestræ sanctitatis prædecessore dictum est: Negligere quippe, cum possis deturbare peruersos, nihil est aliud quam fouere: nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.

Liquet, Doctor sanctissime, venenosa serpentum sine simplicitate astutia, manifesta est dolosa hæreticorum fallacia. Quid est enim naturarum in Christo Domino nostro proprietates auferre, nisi earundem naturarum confusionem inducere: quod Catholicæ Ecclesiæ, id est, statutis quàm maximè Patrum sancti Chalcedonenis Concilij extat contrarium, ex quo amplius & fundamentum fidei & perfectio indubitatè consistit. Possimus verò etiam eidem fratri & cœpiscopo nostro Paulo beatissimo regie ciuitatis Antistiti familia nostris scriptis dirigere, nisi malorum cognosceremus falsis locutionibus dictum fuisse, nostram quasi Africanam prouinciā posse aliqua (quæ in vero non consistunt) mala peragere. Sed & hoc nostræ postulationi subiungimus, vt ea quæ epistolariter à cœpiscopis nostris sancti

XXIV.
DE TENEN-
DA PA-
TRVM FIDE.

Conci.

Concilij nostri ad beatissimum Paulum Patriarcham scripta sunt, per vestrae beatitudinis Responsarios eidem fratri nostro Paulo dirigere iubeatis.] hucusque epistola Victoris ad Theodorum Romanum Pontificem.

XXV. Quod verò postremo loco habet de Episcopis Africanis in suspicionem seditionis quorundam relatione adductis apud Imperatorem, cuius rei gratia haud liberum fuerit legationem mittere Constantinopolim: planè significat motus illos Gregorianos, de quibus diximus, hoc anno (vt habent * Annales Græcorum) ceptos in Africa, rebellante Gregorio Præsede aduersus Imperatorem. Ingestum planè fuerat auribus Constantis Imperatoris, Africanos Episcopos cum Gregorio conspirare, ob idque eidem infensi penitus redditi fuere. Sed de Gregoriana rebellionem pluribus sequenti anno dicendum.

* Theopban. hoc anno 5. Constituit.

XXVI. Quod rursus ad ipsius Victoris epistolam spectat, commendata ea reperitur præconio Martini Papæ successoris Theodori in Lateranensi Concilio verbis istis^b: Per Synodicam epistolam suam dudum nobis relectam Victor venerabilis Carthaginensis Episcopus tam feruentissimum zelum suum declarauit, quamq; Deo amabilem humilitatem rationabiliter certus est ostendisse. Et zelum quidem per hoc, quod introductam nouitatem nimis accusare nostræ Apostolicæ sedi dignoscitur, & enarrare in scripto ei acclamationes penè omnium Christianorum, necnon gemitus reuerendissimorum Episcoporum, non leuiter (sicut ille scripsit) perturbatorum propter fictiones & commenta quæ aduersus veram confirmauit fidem Paulus Episcopus Constantinopolitanus. Humilitatem autem competenter, minimè præsumens abrogatum eundem Paulum habere, sed confacerdotem appellans, donec iudicium de eo nostræ Apostolicæ auctoritatis, hoc est, Principis Apostolorum Petri cognoscat, utpote quoniam solus & præ omnibus creditus est atque accipere meruit à Rege Regum Christo Deo clauis regni cælorum ad aperiendum rectè credentibus in eundem Dominum nostrum, & claudendum infidelibus hæreticis.] nimirum cuius sit communionem Catholicam iis qui foris stant, aperiendo Ecclesiam, impartire, vel declarando hæreticos, claudere. Plura alia addit in commendationem eius epistolæ, sed ista satis pro instituto.

XXVII. Quid autem, his Synodalibus à diuersis Conciliis Africanis acceptis litteris, & à Victore Carthaginensi Episcopo aliis additis, egerit Theodorus Romanus Pontifex, videamus. Cernens ipse in vnam eandemq; sententiam vniuersam Africanam Ecclesiam conuenire, omnesq; pariter in Paulum Constantinopolitanum Episcopum conclamare: quod ab ipsis expetitum fuit, minimè denegandū esse putauit, mittens scilicet Apocrifarios Constantinopolim, quibus dedit & ipse acerrimas ad eundem Paulum litteras: quod enim frustra eum antea monuisset, neque blandis admonitionibus ille acquieuisset, aculeatas modò ad eundem litteras scripsit, quibus post admonitionem plurimam & exhortationem, plenam recte fidei præscribens formam, subiicit anathema aduersus omnes qui ab ea quam Catholica teneret Ecclesia sententia discreparent.

XXVIII. Fuere planè istiusmodi litteræ Theodori grauissimæ, quas optassemus ad verbum hinc tibi describere: verum non extant illæ, neque de nominibus eorum qui missi sunt aliqua est memoria: sed ita factum à Theodoro Pontifice, litteræ à Paulo ad ipsum redditæ docent, quas hinc tibi subiiciendas esse operæpretium duximus. Videbis lector, & miraberis, quæ soleat esse hæreticorum ad sua excusanda scelera & operiendos errores fraudulenta melleque delinita blanda locutio, quæ posset etiam benè cautos & prudentes ducere in errorem: vt non mirum sit, si plebecula rudis ab iisdem interdum captiua in hæresis abrupta ducatur. Recitata habetur dicta Pauli epistola ad Theodorum in eadem Synodo Romana sub Martino Pontifice in Secretario quarto, ex qua eam hinc tibi describimus: sic enim se habet translatione scabrosa ob scrupulositatem interpretis ex verbis verba reddentis & Græci hominis Latinis litteris leuiter tincti:

XXIX. Sanctissimo ac beatissimo fratri & confacerdoti domino Theodoro Paulus indignus Episcopus in Domino salutem.

Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum: spiritali dico habitaculo, & concordia quæ in Deo est, & vnitatem fidei, huius delectabilis secundum veritatem inhabitaculi: quæ videlicet in Aaron magis decorabatur atque sacerdotalem induentibus dignitatem, sicut vnguentum super caput, principalem intellectum irrigans, & vsque ad ipsam extremam scientiam deducens. In hoc enim habitaculo benedictionem & æternam vitam promissit Dominus. Huius igitur prophetice vaticinationis meritum amplectentes

c Psal. 132. EPIST. PAULI CONSTANTINO POL. EPISC. AD THEODORVM PAPAM.

APOCRIFARI MISSI CONSTANTINOPOLIM.

MELLITA SED VENE- NOSA SCRIPTA HÆRETICORVM.

A plectentes, præsentis fraternas syllabas exposuimus, nostra propter charitatem minimè querentes, aut querituri. Nec enim detrahentibus bonum est detrahere, aut palo (secundum vulgarem fabulam) excutere palum. Absit. Non sunt nostra hæc. Auerrat Diuinitas. Non sunt edocti habitus nostri ita vincere, sed in patientia longanimitatis & spiritu humilitatis. Quia sicut minimè per duritiam (vt propheticè dicamus) purgatur nigella, ita nec pacis saporatus fructus intelligentiæ per asperitatem exprimitur. Propter hoc enim & verborum supportauimus colaphos, vt vel paulatim valeamus eum imitari, qui propter nos se humiliare dignatus est, vt extremæ illius vltionis per hanc plagam verbera declinemus.

Audiamus igitur & consentiamus Ecclesiæ oratori, qui per linguam spiritus clara voce exclamat, dicens: Omnia à vobis in charitate fiant. Ergo siue querimus, siue tantummodo dicimus, & tantummodo audimus, charitas intercedat, ars aliqua existens ad compositionem concordie boni & coniunctionem. Oportet enim de Deo querentibus nobis, sparto rectitudinis mentis nostræ denuerantes templū, pacificè inhabitare in eo propter Dominum, qui per Prophetam locutus est: Quærens quare, & apud me habita. Speculum enim dedit Deus populo suo: & oportet eos qui à Deo sunt deputati sacerdotium adipisci, ita in humilitate gressum mentis ad inuicem tendere, vt in melius adificentur hi qui ad nos respiciunt, quam (quod dicere piget) per nostram discordiam semitam pedum eorum concutere. Ad concordiam inclinemus nos ipsos, & vnum ad charitatem sapiamus: humilitatem veneremur, per quam apprehendi solet altitudo spiritus.

Si enim & verbo amplius vsque huc taciturnitatem dileximus, hoc quidem benè habere arbitrati sumus, ne scriptis vestris reciprocata respondentibus, iniuriæ fomitem excitemus, & pusillanimitate diiudicemur ab eo qui omnia ad charitatem dirigere promulgauit. Orauimus verò & tunc, ostium circumstantiæ labiis nostris imponi, & verbum tacitum concipere potius, quam vocale: & tamen hoc mihi donum est à Domino, & factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Sed quia tempus est loquendi, & tempus tacendi: aperio verbū, & claudio ostium per taciturnitatem, competenter exorans: Domine labia mea aperies, vt respondeam exprobrantibus mihi verbū. Licet enim tacuimus, non semper tacebimus, adaperiente nobis Deo clauis verbi.

Igitur directis in præsentem à beatitudine fraternitatis vestræ Apocrifariis (qui post multas factas inter nos de Ecclesiastica requisitione dissonantes fermocinationes, in finem ad hoc peruenerunt, admonentes nos atque adhortantes interpretari vnus Christi veri Dei nostri voluntatis intellectum, atque huiusmodi interpretationem destinari vestra sacratissima venerationi) nos acceptam habentes bonæ conscientie prædictorum venerabilium virorum admonitionem, cognoscentes autem & quæ principatus Apostolorum summitas docet, paratos esse ad satisfactionem omni poscenti nos verbum de spe quæ in nobis est, secundum Dei timorem mansuetudinem ad bonam scientiam temperantes, super tali tantummodo requisitione mentem nostram per has syllabas exponimus, superfluum excitationem & altercationem verborum propter fatietatem & præsentis temporis incongruitatem declinantes ac præcauentes, nihil nostrum intelligentes, aut proferentes, vel dicentes, sed quæ audiuiimus & cognouimus à sanctis & vniuersalibus magnis Conciliis, & patres nostri narrauerunt nobis, quoniam via veritatis intellectus est sapientum, sicut Proverbiorum annuntiatori Salomoni atque veritati benè placere dignoscitur. Sed quia tempus iam trahit nos promissionis, & ad aperiendam requisitionem prouocat, incipiamus rectæ nostræ fidei formam Scripturæ imaginibus enarrare, sicuti tinctis aliquibus coloribus, paternis testimoniis, certis decorantes quæ à nobis dicuntur.

Nos igitur, id est, iurisdictioni Ecclesiæ nostræ & Synodus, confitemur vnum consubstantialis & auctoris vitæ Trinitatis Filium ac Verbum sine initio Genitoris Dominum Iesum Christum verum Deum nostrum ex Spiritu sancto & immaculata Dei genitrice semperq; virgine Maria inconuertibiliter incarnatum, perfectū esse eundem Deitate & perfectum humanitate, vnam personam, vnam substantiam compositam in duabus & post vnitatem prædicantes naturis, differentiam vtrarumque naturarum cognoscentes secundum earum proprietatem: nec enim eorum per partem diuisionem, aut in alterutram mutationem, aut commixtionem, siue confusionem penitus intelligimus, aut suscipimus: absit: sed in vno Christo, saluata vtraque natura diuinitatis & humanitatis, & in essentia proprio termino secundum substantiam inenarrabilis summæ vnitatis conuenientia conseruatis

XXX. BLANDILOQUENTIA HÆRETICORVM ADMIRANDA.

XXXI. Psal. 140. Psal. 37. Eccl. 3. Psal. 50. Psal. 118.

XXXII.

ARROGAT SIBI HÆRETICVS TRADITIONES ET SACRA CONCILIA.

XXXIII.

uatis & permanentibus. Mansit enim Verbum quod erat, & factum est quod non erat. Propterea & omnem congruam diuinitati & humanitati operationem ab vno eodemque procedentem incarnato Deo Verbo dicimus, & in vnum eundemque reduci. Ideoque & diuisio non introducitur, & inconfusio saluatur.

XXXIV. HAERETI- CYS IN HAERETI- COS DECLA- MA T.

Resipiscat plebs impiorum haereticorum, sileant cum Nestorio, Diodoro & Theodoro Seuerus & Eutyches, Apollinares execrabiles, ex alterutra dissonantia consonantes sibi ad impietatem, aliis confusionem, aliis diuisionem male inducentibus, & bene a veritatis regulis denudati. Vnius autem & eiusdem Dei Verbi incarnati miracula praedicamus & passiones cognoscimus, quas secundum carnem propter nos sponte sustinuit. Ideoque & Deus dicitur pati, & Filius hominis a caelo descendisse, propter summam & indissipabilem secundum substantiam duarum naturarum vnitatem. Vnde & vnam voluntatem Domini nostri Iesu Christi intelligimus, ne contrarietatem aut differentiam voluntatum vni eisdemque persone Domini nostri Iesu Christi applicemus, aut ipsum se expugnantem dogmatizemus, aut duos volentes introducamus: non enim ad conglomerationem omnino aut confusionem duarum naturarum, quae in eodem videntur vnius voluntatis, hanc producentes vocem, aut ad interemptionem alterius tantum aliam esse praedicantes, sed hoc per huiusmodi significantes vocem, quoniam caro eius rationabiliter & intellecturaliter animata, ex ipsa summa vnitatem inenarrabiliter omnibus diuinis ditata, vniuentis eam sibi secundum substantiam diuini Verbi diuinam habebat indiscretam voluntatem, quae ab ipso semper ducebatur ac mouebatur, utpote in nullo tempore eadem diuisa & ex proprio impetu contrarie nutui vni secundum substantiam Dei Verbi, naturalem eius faciens motionem, sed quando & qualem & quantam ipse Deus Verbum volebat, ne (quod absit) in blasphemiam diiudicemur, quod utique cauendum, & terribile dicendum: Vt huiusmodi prauitati, ut per necessitatem naturae violentiam sustinentem introducamus eius humanitatem, & comminantem Petro digno eius increpationi, si utique per similem recusationem ex verborum significatione passioni eius communicat.

XXXV. Ioan. 6. STYDET HAERETI- QVS VIDE- RI CATHO- LICVS. P sal. 58.

Sic & Euangelicam intelligamus lectionem, vbi dicitur: Non ut faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me. Sed & in recusatione passionis non diuersam in vnum eundemque Christum & resultantem introducentes voluntatem, magis autem recusatiue & non positiue huiusmodi suscipiamus vocem. Non enim quasi existens hoc verbum dictum est, sed ac si non est: sicut, Neque peccatum meum, neque iniquitas mea: ut peritissimus in dogmatibus Theologus Gregorius, sed & omnes Doctores, qui passionis verba memorarunt, ex affectione & relatione nostrae massae hanc susceperunt, sicut & magnus Ecclesiae Lucifer Athanasius edocuit nos, nostram ostendens pronam in hanc vitam naturam sine passione nolentem a praesenti vita dirumpi, & non ut animatam intellecturaliter carnis Verbi impromptam existentem ad totius mundi salutiferam passionem, aut discordantem Patri & inhabitanti Verbo. Sed & huius intellectus acerrimum expositorem & interpretem suscipiamus, id est, bis acutum pugionem spiritalem Cyrillum in sacerdotibus secundum zelotem Phinees qui validissimo linguae ictu percussit optime meretricem, confusionem, diuisionis intellectum, & verbum prauitatis, in quarto de Anathematibus capitulo, dictis aduersum contradictiones duodecim capitulorum factas a Theodoro, atque probatis a sancta vniuersali Chalcedonensi & Quinta Synodo, luculentius Euangelicam proferens atque adaperiens vocem. Sed & omnes pietatis doctores & praedicatores huiusmodi vnius voluntatis mente detinentur.] Vidisti hominem confarinatorem mendaciorum, quam perfricta fronte agens non erubescat tantum astruere mendacium, & Patres a sua stare parte mentiri: qui si aliquando vnam dixere voluntatem, id respectu vnius personae volentis, non ex naturarum confusa proprietate intellexerunt. Sed malus contextor iungit mendaciorum telae alia fila mendacij, ista subiiciens:

XXXVI.

Quorum, Doctorum scilicet, si opus est, requisitione proueniente, & competenter legimus testimonia, quibus concordēs & consonantes facti sunt prae memoriae Sergius & Honorius, vnus quidem nouae, alter autem antiquae Romae summi sacerdotij sedem decorantes. Ita quidem, sicut & Pyrrhus eiusdem sedis Episcopus (ut diximus) in disputatione cum Maximo, id sibi subdole de Honorio vendicabat. Sed his ex responsione Maximi superius recitata sit satisfactum, ne eadem repetere ad singulos passus fastidiosè cogamur. Pergit verò iam peroraturus vaferrimus haereticus: Igitur de his ita nos habemus, sic intelligimus, sic praedicamus. In his Orthodoxiae manifestatio, in his Ecclesiae laus, in his salutis

salutis nostrae spes: haec est spiritus germen nutriterum, haec Patrum salutaris flos, hic est rationabilium ouium viuificus veritatis paradisus. Haec meditari, in his esse, per haec illuminari & illuminare oramus: quoniam & hoc facientes & nos saluamur, & audientes praedicabimus. Ad supernam vocationem nostrum est studium, vbi pacis compositione his qui in studio pietatis bene inceserunt vnica gloriae tribuitur corona. Deo manifestati sumus, qui iudicat omnia & comprobatur. Non iurgialiter stamus, non ad contradictionem respicimus, non fauorem inanem complectimur, sed in verbo Dei positae huiusmodi requisitionis resolutionem fecisse dignoscimur, confidentes quoniam pacis Dominus Deus ad alterutrum nostrum vnitatem & dilectionem conseruabit in gloria eius benignissime maiestatis. Omnem cum vestra beatitudine in Christo existentem fraternitatem cum nos, quam qui nobiscum sunt, multum salutamus. Et subscriptio. Incolumes in Domino orate pro nobis, sanctissime & beatissime pater.] haecenus Pauli Constantinopolitani Episcopi epistola, in qua nihil praeerea, qui accuratè considerat, quam circulatorum pro antidoto venenum distrahentem intelliget. His autem acceptis a Paulo litteris, quibus eius aduersus pietatem rebellis animus magis est declaratus, ab eodem Theodoro Romano Pontifice ob eam causam ipse est condemnatus. Testatur id quidem Anastasius Bibliothecarius. Sed de his inferius.

Hoc anno in Hispania celebratum est Concilium Toletanum septimum dictum, anno videlicet Chindasvindi Regis quinto, Era sexcentesima octogesima quarta, cui praefuisse legitur Orentius Episcopus Emeritenis ceteris senior: subscripti reperiuntur Episcopi siue praesentes siue per vicarios numero trigintanovem, statutiue sunt canones quinque, quos tu consolus. Quae autem in eo habetur appendix de inuentione librorum sancti Gregorij, suo loco ponenda erit.

Table with 3 columns: IESV CHRISTI, THEODORI PAP., CONSTANTIS IMP. and rows for ANNVS 647, 6, 6.

Sexcentimus quadragessimus septimus Redemptoris agitur annus, Indictione quinta, I. Siqui & sextus Constantis Imperatoris numeratur, quo inuadunt Africam Sarraceni, eademque tributariam reddunt: bello quippe ciuili agitata erat prouincia illa, cum occupasset eam Gregorius (ut dictum est) qui ibi gesserat Praetoriam praefecturam. De his nihil praeterea, quam quae habet Theophanes hoc anno verbis istis: Anno sexto Imperij Constantis factus est in terra ventus vehemens, qui multa germina conuulsit, arboresque ingentes radicitus extirpauit, atque multos columnatorum deposuit monachorum. Stylis e hi dicebantur, qui in columnarum vertice sibi habitaculum construebant. Eodem item anno Sarraceni hostiliter Africam adierunt, & conflictu agitato aduersus tyrannum Gregorium, hunc in fugam vertunt, & eos qui cum ipso erant interimunt, & hunc ab Africa pellunt, atque tributis in Africa ordinatis & pactis, reuersi sunt.] haec de Africa subiugata a Sarracenis hoc anno Theophanes. Sed inuisimus iam res Francorum.

Eodem anno, quo absoluitur Dagoberti Regis Francorum decimus sextus, idem Rex decimanona Ianuarij moritur: cuius erga ecclesias munificentia ex eius testamento superius est demonstrata. Eius corpus (inquit Aimoinus) conditum aromatibus sepultum est in ecclesia S. Dionysij in dextero latere sepulchri illius Martyris. Denique (ut supra ostensum est) cum se ornatum ire illius memoriam faciorumque eius pollicitus esset, templum eius condidit, vniuersis, quae in Gallis tunc temporis erant, excellentius; nullumque impensis statuens modum, marmoreis illud columnis, similiue venustauit pauimento, immenso aedificandi sumptu & exquisito fabricandi decore: nec minor illi in aliis quoque ornatibus intentio. Nam vestibus auro textis & palliis holofericis totum interiore circumdedit templi ambitum: ordinem psallentium, uti apud S. Martinum Turonis, nec non apud sanctum Mauritium Agaunis, & apud S. Germanum Parisiis agebatur, inibi instituit: praedia vero tam innumera fratribus in eodem loco Deo famulantibus siue matriculariis ecclesiae contulit, ut denotio animi eius pluribus admirabilis esset.] haec de S. Dionysij ecclesia, vbi Dagobertus sepeliri delegit.

Quod verò ad salutem eius animae pertinet: quae acciderunt ab oculis hominum separata, Deus

ta, Deus Sanctis suis per visum voluit nota fieri. Iusta namque diuini iudicij lance est dem...

Almain. l. 4. 6. 34.

IV.

VISIO OSTENSA JOANNI PREDICATAE DE ANIMA DAGOBERTI.

V.

TEMPORUM ORNAMENTIS DEO GRATVS.

VI.

DE VERITATE NARRATAE HISTORICAE.

A

B

C

D

E

ex

A ex priscis Francorum Regibus Dagobertus, qui eundem pretiosissimum Christi Martyrem veneratus non mediocriter fuerat, & in mortali est vita sublimatus, & per eius adiutorium...

B

IESV CHRISTI THEODORI PAP. CONSTANTIS IMP.

ANNVS 648.

ANNVS 7.

ANNVS 7.

ANus sequitur Redemptoris sexcentessimus quadagesimus octauus, Indictione sexta: quo à Constante Imperatore, impellente Paulo Constantinopolitano Episcopo, editum est de fide edictum...

C

D

E

VII.

STOEBERTVS ET CLODOVEVS REGNANT.

DE TEMPORE PROMVLGATA TYPI.

ARTES PAVLI EPISC. CONSTANTINOP.

Conc. Rom. sub Martin. Secret. 4.

iniquè irrogantes querelas, &c.] Exemplar autem promulgati ab Imperatore Typi habetur recitatum à Theodoro Notario in Secretatio quarto dicti Lateranensis Concilij sub Martino, sed rudi translatione in Latinum facta redditum in aliquibus locis subobscurum, quod sic se habet:

III. Consuetudinem habentes de omnibus curam agere, & intendere quæ respiciunt ad utilitatem Christianissimæ nostræ Reipublicæ, & præcipuè quæ feruntur ad immaculatam nostram fidem, per quam nobis omnia prospera fieri credimus, cognouimus in multa perturbatione esse nostrum Orthodoxum populum, utpote dicentibus quibusdam vnam voluntatem in dispensatione magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, & eandem ipsam operari diuina & humana: Aliis autem dogmatizantibus duas voluntates & duas operationes in eadem dispensatione incarnati Verbi, & illis quidem in satisfactione propter vnam personam esse Dominum nostrum Iesum Christum in duabus naturis inconfusè & indiuisè volentem & operantem diuina & humana: Aliis autem propter conuenientes naturas indiuisè in ipsa vna persona, & ut saluetur & maneat earum differentia secundum naturas, eundem ipsum vnum Christum naturaliter operari diuina & humana: & ex hoc in multam dissensionem & contentionem nostram Christianissimam Rempublicam perducere, ut discordantes inuicem non conuenirét, & ex hoc secundum multos modos eam lædi oportere.] experiebatur quidem Imperator, quantum sibi afferret detrimenti in Africa Orthodoxum populum à se ea de causa auersum penitus eo tempore inueniri. sed pergit:

IV. Igitur arbitrati sumus, ab omnipotente Deo inspirati, sicut talem accensam discordiæ flammam extinguere, & non concedere eam ulterius humanas animas depasci. Quapropter sancimus, nobis subiectos, qui consistunt in Orthodoxa & immaculata nostra Christianorum fide, qui sunt Catholica & Apostolica Ecclesiæ, non habere licentiam inuicem à præsentis de vna voluntate, aut vna operatione, aut duarum voluntatû, aut duarum operationum qualemcumque proferre altercationem, aut contentionem, aut rixam. Hæc autem sancimus, nihil aliud intercipientes penitus de piissimis dogmatibus, quæ à sanctis probabilibus Patribus de dispensatione incarnati Dei Verbi dogmatizata sunt, sed ulterius contentionem, quæ gratia propositæ quæstionis orta est, cessare præcipientes, & tantummodò de eis sequi, & sufficienter habere diuinas Scripturas & traditiones sanctorum quinque vniuersalium Conciliorum, & simplicibus sine quæstione sanctorum probabilium Patrum vti vocibus, quorum dogmata regula & lege sanctæ Dei Catholica & Apostolica Ecclesiæ consistunt, nihil eis addentes proprium, neque minuentes, aut per suam intentionem eas interpretantes, sed priorem habitum vbiq; custodiri, sicuti antequam procederet contentio prædictarum quæstionum, quasi nulla de eis exorta contentio. Nulli de omnibus, qui vsque ad præsens vnam voluntatem & vnam operationem, aut duas voluntates & duas operationes dogmatizauerit, sub qualemcumque querelam huius gratia aut accusationem facito, nisi tantummodò qui ex sanctis quinque vniuersalibus Conciliis & ceteris Orthodoxis probabilibus Patribus eiekti sunt hæretici cum impiis eorum dogmatibus atque scriptis, & (vt compendiosè dicamus) quod sancta Catholica & Apostolica Ecclesia non accepit, sed abiicit.

V. Ad perfectam autem vnitatem sanctarum Dei Ecclesiarum, & communem concordiam, & vt nulla occasio relinquatur eis qui sine fine volunt contendere, & chartas quæ posite fuerunt in nathica sanctissimæ magnæ ecclesiæ huius à Deo conseruandæ regiæ nostræ vrbis, quæ continent prædictas quæstiones, iussimus leuari. Qui autem ea præsumpserint præuaticari, primum quidem subiaceant iudicio terribili omnipotentis Dei, deinde autem etiam qualemcumque regalem indignationem reuereantur; per quam, si quidem Episcopi aut clerici sunt, sui sacerdotij, siue sui cleri modis omnibus excidant: sin autem monachi, segregentur, & alieni sint de suis locis: sin autem dignitatem, aut cingulum, aut militiam habeant, nudentur eis. si autem sint priuati, si quidem nobiles consistunt suarum substantiarum proscriptionem patiantur: sin autem ignobiles consistunt, non solum in corpore verberentur, sed exilio perpetuo castigentur: vt omnes timore Dei compressi, & comminata eis digna supplicia reuerentes, immobilem & sine turba pacem sanctarum Dei Ecclesiarum custodiant.] hucusque Imperatoris Typus suasionem Pauli pseudoepiscopi promulgatus, qui licet foris appareat æquus & pacis conciliator, quid tamen de eo senserit dicta Lateranensis Synodus sub Martino, hic ex eius Actis opportunè aperendum est: sic enim se habent:

* Concil. Lateran. sub Martin. secret. 4.

III. TYPVS A CONSTANTIA PROMVLGATVS * eundem ipsum

IV. SILENTIUM CATHOLICIS ET HÆRETICIS INDICIT IMP.

V. SCRIPTA APPENSA IN ECCLESIA SVBLATA.

A

B

C

D

E

Sancta

A Sancta Synodus dixit: Relectus Typus bonum quidem intentum habere dignoscitur, dissonantem autem virtutem intentui continet. Bonum est namque proculdubio, & omnibus timentibus Deum desiderabile, cohibere dissensiones & altercationes pro causa fidei: sed non est vtile & bonum, cum malo destruere bonum, id est, cum hæreticis Orthodoxorum Patrum verba & dogmata: quoniam hoc potius exurit, non enim mitigat in merito controuersiarum stantium*, nullo videlicet patiente denegare cum impietate hæretica venerabile verbum fidei. Simile namque est, & inhonestum malum amplecti, & cum eodem bonum indiscretè proicere: quoniam vtrumque iustitia perimit traditionem. Vnde & magnus Abraham in hoc hæsitans, Domino appropinquans, ait: Num perdes iustum cum impio, & erit iustus sicut impius? Nullo modo tu facies secundum hoc verbum, vt occidas iustum cum impio, & erit iustus sicut impius. Non est hoc tuum, qui iudicas omnem terram: non facies iudicium hoc. Nam si quidem per approbationem scripturæ, hoc est, paternæ doctrinæ, reprehensibile pariter aut laudabile vtrumque ostenderet, bene vtique fuisset Typus expositus, propter vtriusque approbatam per spiritales sermones reprehensionem, aut per spiritales patres vtriusque taciturnitatem definiens, aut è contrario pro eorum laudabilitate vtriusque professionem. Si autem nihil horum penitus demonstrauit, sed taciturnitate pariter prohibuit vnam aut duas dicere in Christo Deo operationes & voluntates, sufficit nobis Patriarchæ voce serenissimum Principem alloqui, &c.] multa enim alia contra Typum afferentes iidem Patres in Synodo confidentes, ipsum anathemate damnauerunt.

Sed hic fortasse quis obiiciat, vel saltè ex Actis Synodi huius redarguendū esse Honorium Rom. Pontificem, quod de vtraque sententia tacendum esse suis epistolis visus sit præcepisse, atque vtrique parti omnino indixisse silentium: vt planè idem videatur iudicandum de Honorij epistolis, atque de Typo Constantis Imperatoris. Sed in his maximopere refert (quod & superius pluribus dictum est) vt temporum ratio habeatur: nam sanctè pieque dici potest iustum ab Honorio de vtroque taceri eo tempore, quo inciperet eiusmodi controuersia alicubi ventilari: haud enim de omnibus quæstionibus, quæ curiositate disputantium oriuntur, necesse est ab Ecclesia definitionem promulgari, cum plurima adhuc videamus indecisa relinqui, & moneamur ab Apostolo sapere ad sobrietatem, hoc est, quæ sunt ab Ecclesia definita sectari. Satis namque ad sobrietatem sapere erat, de duabus in Christo naturis asserere, quæ à sacrosancto Concilio Chalcedonenfi fuerant definita: Vbi verò indictum de curiosa disputatione silentium ab aduersariis violatum est, immò & per publicas assertiones publicè affixas in ecclesiæ portis hæresis palàm est promulgata, & Conciliorum sententiis stabilita, haud aliquis locus potuit esse silentio, sed damnandus error omnino fuit, & recta sententia promulganda: secus autem antea, cum nulla certa firmata assertione, anceps adhuc disputatio videretur, prout Honorij temporibus fuisse monstrauimus: at non sic Martini tempore, quo non profiteri quod sciretur omnino esse Catholicum, nec damnare quod certò constaret hæreticum esse, haud absque offensa Catholica pietatis (vt iidem Patres definire) fieri potuisse certissimum est.

Adde insuper de promulgato Typo fallaciam, quæ sub verborum inuolucro ab hæreticis erat inclusa: referat eam sanctus Martinus Papa in dicto Romano Concilio, vbi in quinto Secretario in Synodali epistola hæc habet: Per impiissimum Typum, qui ex maligna instigatione illorum factus est contra immaculatam nostram Christianorum fidem à serenissimo Principe, definientes in eodem Typo nec vnam nec duas voluntates aut operationes, hoc est, neque diuinam neque humanam voluntatem & operationem in ipso Salvatore nostro quempiam omnino confiteri. Hæc autem prædicauerunt, vt non solum in humana eius natura, sed etiam in vtraque, omnino eum sine voluntate & operatione, hoc est, absque natura & essentia esse denuntient, quatenus cum perfidis hæreticis & Orthodoxos Patres abiiciant.] Manichæorum enim ea erat assertio, quam longissimè fuisse à sensu Honorij Papæ, quis dubitat, quæ vix credi poterat fuisse hæreticis insita?

Sed quid post hæc accidit? Vbi Romam ad Theodorum Papam scriptæ anno superiori litteræ Pauli Constantinopolitani Episcopi hæretici perlatae essent: cum Theodorus ipse desperatam eius curationem peruideret, Synodum indixit in præsentem annum: vbi collectis Episcopis (nescitur eorum numerus) cognitisque iis quæ aduersus eum attulissent & declamassent Episcopi Africani, visis pariter quæ ad eius emendationem ipsemet sanctus Theodorus Pontifex, mittens ad eum Apocrisarios, conscripsisset: haud amplius visus

Annal. Eccl. Tom. 3.

K k 3

est

VI. DE TYPO IVDLICIVM.

Genes. 18.

VII.

PRO DIVERSITATE TEMPORIS CAUSA IVDICANDA.

VIII.

IX.

SYNODVS ROMAE, IN QVA PAVLVS DAMNATVS.

est impius tolerandus, sed ex sacris præscriptisque canonibus iudicandus. Quamobrem A
damnata in Concilio heresi Monothelitarum, eiusdem sectatores pari sententia esse mul-
tandos censura Apostolica persuasit: sicque in eundem Paulum lata est à sancta Synodo
damnationis sententia, qua anathemate feriretur, & à sede æque deponeretur. Hæc Romæ
hoc anno facta esse de Paulo, Anastasius Bibliothecarius (vt dictum est) in Theodoro te-
statatur his ipsis verbis:

X. Sanctissimus Papa Theodorus scripsit Paulo Patriarchæ regie ciuitatis, tam rogans,
quàm regulariter increpans, necnon per Apocrifarios (vt dictum est) per hoc maximè de-
stinatos præsentialiter admonens & conuictans, quatenus proprium emendaret commen-
tum, atque ad Orthodoxam fidem Catholicæ Ecclesiæ remearet. Et neque rogantes, ne-
que increpantes potuerunt eum à suo conamine quoquo modo reuocare. propter quod
iustè ab Apostolica sede ipse depositionis vitio percussus est.] hæc Anastasius. Quod B
autem ad Apocrifarios Constantinopolim missos pertinet: constat quidem eiusdem testi-
ficatione Anastasij, eo munere functum esse Martinum, qui successit eidem Theodoro
Romanus Pontifex. ita sanè Anastasius in Martino.

XI. Quod verò ad damnatos Romæ in Synodo Episcopos spectat: non Paulus Patriarcha
tantùm ea est affectus sententia, sed & qui infeliciter in errorem pristinum post recanta-
tam palinodiam relapsus est Pyrrhus eiusdem Ecclesiæ Patriarcha æque damnatus. Sed
quæ præcesserunt Pyrrhi damnationem, dicamus. Cùm enim Constantinopoli auditum
esset, Pyrrhum ipsum Romæ obtulisse Theodoro Pontifici libellum pœnitentiæ, ab
eoque susceptum, misit Imperator successorem Platoni Exarcho Olympium hæreticum
audacissimum, qui vbi Rauennam se contulit, omne adhibuit studium vt perficeret quod
sciret esse gratum Imperatori, vt eundem Pyrrhum in errorem pristinum reuocaret. C
Id vt implere posset, Rauennam ab Vrbe trahere hominem laborauit: quod vbi fuit
ex animi sententia consecutus, qua pollebat auctoritate aggressus ipsum, numquam de-
seruit, quousque effecerit desertorem fidei, & assertæ præuaricatorem Catholicæ confes-
sionis, adigens eum, vt publicè detestaretur, quod nuper in Africa primùm cœpisset, Ro-
mæ autem consummasset. Ita accidit misero, vt homini illi, qui Ierolymis discedens
Iericho incidit in latrones, à quibus spoliatus est, vulneribusque confossus: at non sicut ille
est semiuiuus relictus, sed penitus iacuit interfectus.

XII. De Pyrrhi lapsu post pœnitentiã ex Theophane testantur Annales Græci, tradit &
Anastasius in Theodoro, sed & Maximus ipse in eadem nuper citata epistola ad mona-
chos Siculos: cùm enim se excusat de Pyrrho laudato, hæc habet ad finem: Si quis verò
ab eo quod mihi propositum fuit, aberrans, illam meam laudationem agrè fert, consilij D
mei & prouidentie rationem minimè approbans: dimittat is & abiiciat (vt ei videtur)
istam laudationem, quæ ne nobis quidem deinceps placebit, sed potius molesta & diffici-
lis, posteaquam planè euersus est ille. confirmare verò & rata habere, quæ rectè illi à nobis
tradita sunt, quæ sunt præcipua & approbata, & quæ præcipuè illustrium Patrum confes-
sione demonstrata. Habetis, Patres sancti, quomodo vos omni dubitatione per meam de-
fensionem liberauerim.]

XIII. Vbi autem hæc de perditissimo Pyrrho perlata sunt Romam, Theodorus Pontifex (vt
dictum est) conuocata rursus Ecclesia, nefandum scelus aperuit, & Apostolica auctoritat.
vna cum auctore in Synodo condemnauit. Tradit id Anastasius, vbi ait: Postea rursus mo-
re canis ad proprium impietatis vomitum Pyrrhus repedauit: quem sanctissimus Theodo-
rus Papa, conuocans vniuersos sacerdotes & clerum, in ecclesia beati Petri Apostolorum E
Principis condemnauit sub vinculo anathematis iuxta mercedem & retributionem pro-
priae transgressionis, canonicam pœnam siue depositionem decernens. Qui quidem Pyr-
rhus reuersus est in partem Orientis.] vbi in gratiam Imperatoris receptus, post obitum
Pauli, in mercedem impietatis pactam Constantinopolitanam resumpsit sedem; qua qui-
dem veluti porrecta esca, hamo infelix est captus.

XIV. Sed & Martinus Papa in Lateranensi Synodo, ipsa prima Actione de Pyrrhi causa agens,
totam historiam à principio breuiter verbis istis complexus, hæc ait: Pyrrhus denuò, pluri-
bus Episcopis terrore & blandimentis dolose ab eo deceptis, huiusmodi impietatem actis
& subscriptionibus propriis eorū, qui ab eo decepti, siue vim passi sunt, confirmare studuit,
extollens aduersus scientiam Dei malignam professionem suam. Propter quod antea con-
fusus, quia vituperabile est omne malum, vti damnabile, festinauit pro hoc ipso huc adue-
niens,

A niens, emendare proprium commissum; & libellum obtulit cum sua subscriptione Apo-
stolica nostræ sedi, condemnans in eodem libello omnia quæ à se vel à decessoribus suis
scripta vel acta sunt aduersus immaculatam fidem nostram. His itaque ab eo peractis, postea
rursus more canis ad proprium impietatis vomitum repedauit; iustam mercedem ac retri-
butionem propriae transgressionis canonicam pœnam siue depositionem decerpens.] hæc
Martinus Papa. Quod ad damnationis sententiam spectat, his iungamus Græcorum An-
nales, qui aliquid amplius quàm Anastasius habent his verbis: a

Pyrrhus cùm Roma discessisset, & Rauennam peruenisset; vt canis ad vomitum suum
reuersus est. Quo Papa Theodorus comperto, plenitudine conuocata Ecclesiæ, ad sepul-
chrum verticis Apostolorum accessit, & diuino calice exoptulato; ex viuifico sanguine in
atramentum stillauit, & ita propria manu depositionem Pyrrhi excommunicati facit.]
B hanc excommunicationem Pyrrhi tunc per Theodorum Papam Romæ factam Annales
habent. Sed de sanguine Christi ex calice distillato in atramentum in signum maledictio-
nis & damnationis æternæ; in ritibus sacris Ecclesiæ Romanæ haud aliqua huiusmodi de
his reperitur esse præscripta lex, vel factum ipsum aliquo alio quod sciamus declaratum
exemplo. Verùm desunt ista in Anastasio.

At quid post hæc Constantinopoli? Vbi illic auditum est, Romæ à Theodoro Pon-
tificæ Typum ab Imperatore missum non tantùm non receptum; sed conuocata Syno-
do, fuisse damnatum, insuper Paulum Constantinopolitanum Episcopum pari sen-
tentia affectum: vix credi potest, quanta tum ipse Imperator ob contemptam maiesta-
tem, tum Patriarcha & alij eiusdem hæresis defensores; fuerint indignatione commoti:
quam etiam magis auxit facta condemnatio Pyrrhi, quem magno labore reuocauerant
in errorem. Horum gratia, in eos qui proximè essent; primùm omnium persecutio com-
mota est; aduersus inquam ipsos Apocrifarios Apostolicæ sedis iam antea ab eodem
Theodoro Romano Pontifice (vt vidimus) Constantinopolim ad Paulum missos; quæ &
propagata est etiam in alios Orthodoxos ibi manentes. Cùm autem Anastasius ista ad
Martini Papæ Theodori successoris referat tempora, erroris arguitur ex eiusdem Martini
Pontificis litteris inferius recitandis, quibus quidem non ista passos suos à se missos Apo-
crifarios testatur, sed ductos dolet. Sed quomodo ista acciderint, à nullo fidelius; quàm
à sanctissimo Papa Martino audiemus: ipse enim in Lateranensi Synodo, eius exordio con-
cionatus ad Patres, referens quæ impiè ab hæreticis præsumpta essent; de nefario Paulo
eiusmodi texit historiam:

Paulus autem prædecessores suos in his superare contendens, non solum in scripto per
D propriam epistolam ad hanc directam nostram sedem confirmavit & ipse contra se su-
perius memoratæ Eccheseos irrationabilem hæresim, sed etiam contradicens in scripto
aduersus rectam sanctæ Dei Ecclesiæ dogmata audacter præsumpsit paternis definitionibus
contraire. propter quod iusta ab Apostolica sede & ipse depositionis vitio percussus est.
Insuper studuit ad cooperimentum proprii erroris, & in hoc Sergium imitatus, quibus-
dam subreptionibus vt, & clementissimo Principi suadere Typum exponere, qui Ca-
tholicum dogma destrueret: in quo Typo omnes omnino voces sanctorum Patrum cum
nefandissimorum hæreticorum dictionibus enervauit; nec vnam, nec duas voluntates
aut operationes in Christo Deo nostro definiens confiteri: ac per hoc sine voluntate pœ-
nitentis & operatione Christum denuntiando, id est, absque substantia & natura eum præ-
dicare noscuntur. Quod enim nullam virtutem habet (sicut beate memoriæ Diony-
sius ait) nec est, nec quidquam est, nec aliqua est eius omnino stabilitas. Nec enim ali-
ter natura cognoscitur esse secundum veram substantiam consistens, nisi per inhæren-
tem sibi naturalem & substantialem virtutem, quæ videlicet & confirmare eam naturali-
ter affolet.

Qua de re huiusmodi prauitatem suam defendens, quod numquam nec à prioribus hæ-
reticis præsumptum est, ipse illicite præsumere studuit. Altare enim sanctæ nostræ sedis in
domo Placidie sacratum (Placidie palatium erat Romani Pontificis, in quo Apocrifarij ha-
bitare solebant) in venerabili oraculo subuertens, diripuit: prohibens, ne adoranda &
immaculatam hostiam, id est, sacram celebrationem, Apocrifarij nostri ibidem Deo offer-
re valeant, & viuifica diuinæ cõmunionis sacramenta percipiant. Quos videlicet Apocri-
farios, quia ex præceptione Apostolicæ auctoritatis commouuerunt eum, vt de tali hæreti-
co intentu recederet, necnon contestari visi sunt, persecutionibus diuersis cum aliis Ortho-
doxis

LAPSVS
PYRRHI.XIII.
THEODO-
RVS PAP.
EXCOMMV-
NICAT PYR-
RHVM.Theoph. ani.
20. Heracl.
Imp.

X V.

XVI.

XVII.

XVIII.

QVAE PASSI
APOCRISA-
RII APOST.
SEDIS.

doxis viris & venerabilibus sacerdotibus infecutus est eos, quosdam eorum custodiae retru-

XIX.
DECLAMATIO
OMNIVM
CONTRA
HAERETIC.

Et quid me oportet multa differendo sermonem extendere, dum constent omnibus que ab ipso publice, necnon decessoribus ipsius per tot tempora contra Orthodoxos viros atque Catholicam fidem perpetrata sunt: Quibus p[er]nè omnibus omnem mundum conturbantibus atque sollicitantibus, necessitate compulsi ex diversis locis querelas contra eos seu accusationes ad Apostolicam nostram sedem plurimi Orthodoxi detulisse monstrantur, & tam in scripto deprecantes, & coniuurantes, quamque & cominus positi postulantes, ut totius mali, tantaeque eversiois per Apostolicam auctoritatem abscindatur commentum, quatenus minimè totum corpus Catholicæ Ecclesiæ nocibilis eorum Eccheseos languor diffundere valeat, &c.] At verò hæc eadem recitat Anastasius in Martino, quasi sub ipso acciderint: verum ista de Apocrisariis hoc anno Constantinopoli facta esse, certissimum est: nam de Apocrisariis ab ipso Martino Pontifice missis longe aliter (ut dictum est) accidit, cum illi non restiterint impiis, sed ab iis seducti prauaricati sint, ut suo loco dicitur. Quomodo autem aduersus Paulum vniuerso declamante Christiano orbe, oportuerit pleniorum Synodum Romæ cogere, dicemus anno sequenti.

XX.
SARRACENI
INVA-
DUNT
CYPRUM.

Eodem hoc insuper anno, qui septimus Constantis Imperatoris numeratur, Sarracenum Princeps insulam Cyprum inuasit, captamque Constantiam ciuitatem demolitus est. Ita sinistra omnia cessere infelicissimo Imperatori, dum bellum aduersus Catholicam fidem veluti iuramento sancitum in dies magis auget: ex quo factum est, ut ex eius impietate vires infidelibus adderentur.

IESV CHRISTI MARTINI PAP. CONSTANTIS IMP. C

ANNVS
649.

ANNVS
I.

ANNVS
8.

I.
THEODORVS
PAPA
MORTVVS.

Sexcentisimus quadagesimus nonus annus Domini agitur, Indictione septima, eodemque octauus Imperatoris Constantis absoluitur, & nonus inchoatur: quo Theodorus Papa, ubi sedisset annos septem, menses quinque, dies viginti, pridie Idus Maij ex hac vita migravit. De cuius rebus gestis, præter illa quæ annis singulis recensita sunt, Anastasius ista habet: Eodem tempore leuata sunt corpora sanctorum martyrum Primi & Feliciani, quæ erant in arenario sepulta via Numentana, & adducta sunt in urbem Romanam: quæ recondita sunt in basilica beati Stephani protomartyris, ubi & dona obtulit, Gabatas tres, tabulam ex argento ante Confessionem, arcus argenteos duos. Fecitque ecclesiam à solo beato Valentino via Flaminia iuxta pontem Miluium, quam & ipse dedicauit, & multa dona obtulit. Fecitque oratorium beato Sebastiano intra Episcopium Lateranensem, ubi & dona largitus est. Fecitque oratorium beato Euplo martyri foras portam beati Pauli Apostoli, quod etiam ornauit. Sed quod inter antiquas Inscriptiones reperimus eiusdem Theodori Papæ monumentum, sic accipe:

* Antiq. in-
scr. in ap-
p[ar]t. p. 1164.
num. 18.

EXQVIRENS PIETAS TECTVM DECORARE SACRATVM
PASTORIS SVMMI THEODORI CORDA DIREXIT
QVI STUDIO MAGNO SANCTORVM CORPORA CVLTV
HOC DEDICAVIT NON PATRIS NEGLECTA RELIQVIT.] De eodem verò, & post alia superius enarrata, Anastasius hæc subiicit: Hic fecit ordinationem vnam per mensem Decembrem, creauit presbyteros vigintiunum, diaconos quatuor, Episcopos per diuersa loca numero quadraginta sex.] ac demum vacasse sedem ponit mensem vnum & dies sexdecim.

II.
MARTINI
PAP. CRE-
ATIO.

SYNOD. LA-
TERAN. SVB
MARTINO.
* Constantin.

Sicque dicendum erit, eum qui in locum ipsius successit, creatum fuisse die prima mensis Iulij. fuit iste Martinus, patria Tudertinus, quæ est ciuitas in Tuscia. Qui ubi thronum Apostolicum conscendit, Synodum indixit celebrandam hoc eodem anno ad tertium Nonas Octobris, inchoata iam Indictione octaua, & exordio anni noni Constantis Imperatoris: eo namque tempore dictam Synodum Lateranensem celebratam esse, eius Acta perspicue docent, quibus eiusmodi principum propositum legitur: In nomine Domini Dei Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperij domini Constantis piissimi Augusti anno nono, sub tertio Nonas Octobris, Indictione octaua.]

Causa

A Causa autem eius cogendæ Synodi, non tam fuit ut Sergius, Pyrrhus, & Paulus damnarentur, qui iam fuerant condemnati, quàm ut recens credendi formula ab Imperatore suo edicto proposita, quam Typum nominauit, omnino prosciberetur, atque anathemati subiiceretur. Etenim eo magis ad eundem Typum condemnandum exarsit animus Martini Papæ, quod mox ut creatus est Pontifex, ubi ex prauo vsu illo & usurpata tyrannicè auctoritate Imperator eius electioni consensit, quasi pro quodam gratitudinis præmio ab eo exigere conatus est sui subscriptionem edicti, litteris de his agens apud ipsum Martinum: qui execratus facinus, tantum abfuit ut ipsi consentire voluerit Imperatori, ut potius in contrarium nisus, indixerit Synodum, in qua promulgatam perfidiam condemnaret. Hæc autem ita se habuisse; Acta sancti Audoeni Episcopi Rothomagensis significant verbis istis:

III.
TENTATVR
MARTINVS
AB IMPER-
ATORE.

* Extat apud
Sur. tom. 4.
die 24. Aug.
cap. 8.

B Cumque ea de re à Paulo & ceteris infausti dogmatis assertoribus, cum auctoritate etiam Imperatoris Constantis tertij nepotis Heraclij, beato Martino Pontifici Romano scripta dirigerentur, ut ipse huic sententiæ assentiret & subscriberet: gustum mortiferæ suasionis summa cum execratione respuit, ita dicens: Etiam si totus orbis dogmata peregrina & à fide aliena complecti velit, se nec minis cuiusquam, nec blandimentis, nec morte ipsa, à doctrina Evangelica & Apostolica villo pacto posse auelli. Mox verò ad Francorum Regem legatos mittens, rogat, ut viros in fidei puritate fundatos, verbo & sapientia prouidos quamprimum ad se mittat, ut cum illis & totius Italiæ Præsulibus, Domino auxiliante, aliquam aduersus tantæ prauitatis venena antidotum adhibere possit. Rex igitur cunctis regni sui sacerdotibus in vnum coactis, quid legati tanti Pontificis afferant, exponit: iubetque, ut ex semetipsis viros tales eligant, quos ad suscipiendum tantæ rei munus puritate fidei & verbi sapientia idoneos norint. Tum illi vno animo beatus Audoenus cum sancto Eligio ei rei destinandos eligunt.] Porro quoddam intercessisse impedimentum ne iidem Romanam proficiscerentur, ibidem auctor docet, necnon ipse Audoenus in vita quam scripsit sancti Eligij idem affirmat: verum id post Synodum Romæ celebratam à Martino Papa expetitum à Francorum Regibus ibidem traditur, ut dicemus inferius suo loco, cum agemus de epistola eiusdem Pontificis ad S. Amandum data.

IV.
Constantij

* Audoen. in
vit. S. Elig.
cap. 33. apud
Sur. die 1.
Decemb.

Interfuisse huic Romano Concilio Episcopos centum quinque, in eius Actis habetur, totidemque numerat Anastasius: à Theophane autem ponuntur centum & decem; qui & tradit sanctum Maximum Abbatem, de quo superius, ad Synodum hanc cogendam induxisse Martinum Pontificem: hæc enim ex eo leguntur in Heraclio, ubi res Monothelitarum summatis recenset: Cum autem Maximus Romam peruenisset, Papamque Martinum ad æmulationem accendisset, Synodo centum decem Episcoporum collecta, Sergium, Pyrrhum, & Cyrum, & Paulum anathematizauerunt, &c.]

V.
Theoph. an-
no 19. He-
racl.
NUMERVS
EPISCOPO-
RVM ROM.
CONCIL.

Iisdem consentientia hæc leguntur in rebus gestis eiusdem sancti Maximi quàm fidelissimè scriptis: Postquam autem euenit ut Theodorus Præsul Romæ à vita migraret, vir (ut scimus) multis laboribus exercitus & pietate clarus, Martinus religiosissimus in illius throno instituitur, multis & ipse charismatibus fulgens, præclaraque vita illustris: cuius virtutem diuinus Maximus admiratus, eum plurimum frequentabat, atque ubi opus erat, de multis cum eo, quæ fieri oporteret, loquebatur. Itaque cum eo consilium capit, omnes qui vbique essent, Episcopos congregare, magnamque Synodum celebrare, ut sub tot Deiferis viris sana fides firmiorem haberet ac certiore confessionem, peruersitas verò aduersariorum apertam & insigniorem repudiationem atque expulsionem. Hi ad centum & quinque conuenerunt. Cum his sapientissimus Maximus interesset, omnia cum ratione ac diuino Spiritu egerunt, omniaque Acta (ut par erat) in commentarios contulerunt, multa defensione rectæ doctrinæ data, cum suam quisque operam ac industriad studiosè nauasset.] & reliqua de eadem hæresi atque hæreticis condemnatis: Quod autem (ut vidimus) Maximus & auctor fuisse & persuasor Martino huius cogendæ Synodi, eique interfuisse dicatur, in Actis tamen ipsius Synodi de Maximo mentio nulla fit: id inde accidit, quod etiam Abbatibus admitterentur ad Synodum, non tamen facultas eis erat, sicut Episcopis, dicendi sententiam & subscribendi, sed consulendi.

VI.
MAXIMVS
ABBAS IN-
HAERET
MARTINO,
ET INTER-
EST CON-
CILIO.

Quod rursus ad hanc Synodum spectat, ob eius amplitudinè ac maiestatem ipse S. Martinus in epistola ad Amandum nominat eam Concilium generale. Extant quidem eius Acta integra tum Græcè, tum Latine scripta, eo quod non tantum in archiuo Apostolica sedis illa fuerint seruata, sed & plurima ex prototypo confecta sunt exemplaria, quæ ab eodem

VII.
ACTA IL-
LAESA SER-
VATA.

eodem Pontifice missa sunt in omnes prouincias Orientis & Occidentis. Id quidem testatur Anastasius in Martino, idemq; ab eodem Pontifice asseri videtur in epistola ad Aman- dum, cum non Synodalem tantum epistolam more maiorum ad eum misit, sed ipsa inte- gra (vt ait) Synodalia Acta.

VII.
EXORDIUM
SYNODI.

Continet ipsa Synodus Secretaria, siue dixeris Consultationes, vel Sessiones, Actio- nesque quinque singulis diebus confectas: quorum primum Secretarium haberi contigit hoc anno (vt ex iisdem patet Actis) tertio Nonas Octobris, quod sic incipit: Præsidentis sancto ac beatissimo Martino Papa sanctæ sedis Apostolicæ vrbis Romæ, propositis sacrosanctis & venerabilibus Euangelis in Ecclesia Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, quæ vocatur Constantiniana, residentibus etiam viris venerabilibus, pariterque cum eo audientibus Maximo sanctissimo Aquileiensi Episcopo, &c.] Quod autem neque Mediolanensis interfuisse legatur, neque alij Galliæ Cisalpinæ Episcopi, sanè intelligere possimus veratos illos à Rothari Longobardorum Rege Ariano tunc magnopere Italiam infestante, adeò vt transitus vbiq; difficilis esset: nam de eodem Rege habet ista Paulus diaconus:

Paul. dia-
con. l. 4. c. 47.
non. edit. m.
vet. cap. 16.

IX.

Igitur Rotharis Rex, Romanorum ciuitates ab vrbe Tusciæ Lunense vnuerfas, quæ in littore maris sitæ sunt, vsque ad Francorum fines cepit. Opitergium quoque ciuitatem inter Taruissium & Forum Iulij positam pari modo expugnauit & diruit. Cum Rauennatibus & Romanis bellum gessit ad fluuium Aemilia, quod Scultena dicitur: in quo bello à parte Romanorum, reliquis terga dantibus, octo millia cecidere.] hæc Paulus. Vnde opinor eiusmodi bella impedimento fuisse, ne decreta à Rege Francorum legatio Gallicanorum Episcoporum Romam se conferret ad Martinum Pontificem.

X.
PRIMA CON-
SULTATIO.
Ios. 2. 3.

Quod igitur ad primam attinet Synodi actione: eius exordium Primicerius Notariorum velut tuba concitans conuocatos Christi milites, eos multa ex diuina Scriptura prælocutus parauit ad bellum, atque inter alia diuinæ Scripturæ verba illud Icelis^b viurpans: Canite, inquit, tuba in Sion, vlulate in monte sancto meo, quia venit dies Domini. Clamate hoc, suscite bellatores arma portantes cuncta S. Spiritus in defensionem Catholicæ Ecclesiæ, & destructionem totius iniquitatis, &c.] Ita magna energia animis aduersus hæresim concitatis, ipse Martinus Pontifex disertam valde & temporis accommodatam habuit in sacro illo conuentu orationem, qua deplorauit sacrosanctum diuinæ incarnationis mysterium Angelis & hominibus reuerendum à scelerata hæreticorum impietate dissolui penitus & dissipari, auctoresque prodit errorum Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum Constantinopolitanos Episcopos, profitentes omnes non nisi vnam in Christo voluntatem & operationem, in necessariam assumptionem adducentes vnam pariter esse in Christo naturam, sicut & personam, licet id palam dicere vererentur: doceretque robustus sententiis, duas in Christo voluntates & operationes, sicut & duas naturas, necesse esse fateri, firmatque Catholicum dogma diuinæ Scripturæ sententiis atque assertionibus sancto- rum Patrum. Quæ autem hætenus aduersus Catholicam fidem machinati essent nomi- nati superius erroris signiferi Cyrus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus, exactè recensens; nouissi- meque persecutionem à Paulo in Oriente aduersus Apocrifarios Apostolicæ sedis & alios Orthodoxos excitatam enarrans: quomodo prouocatus querelis omnium Orthodoxo- rum vndique exclamantium, coactus ipse fuerit Synodum conuocare, docens, finem di- cendi fecit. ista perorans & inculcans, hæc ait:

XI.
MARTINI
PP. AD SYN-
ODVM O-
BAT.

Luc. 7.

Isai. 6.

Matth. 9.

Ideoque in scripto, vel sine scripto Orthodoxorum preces minimè despicientes Aposto- licæ memoriæ nostri prædecessores, non destiterunt dictis viris diuersis temporibus con- sultissimè scribentes, & tam rogantes, quamque regulariter increpantes, necnon per Apo- crifarios suos (vt dictum est) pro hoc maximè destinatos presencialiter admonentes & con- testantes, quatenus proprium emendarent nouitatis commentum, atque ad Orthodoxam fidem Catholicæ Ecclesiæ remearent: & neque rogantes, neque increpantes potuerunt eos à suo conamine quoquo modo reuocare, sed sicut dicit Dominus incorrectis: Cantauimus vobis tibiis, & non saltauerunt: lamentauimus, & non planxerunt: obduratum est cor eorum, sicut scriptum est^d, & auribus grauitè audierunt, & oculos suos clauerunt, ne quando videant oculis suis, & auribus audiant, & corde intelligant, & reuertantur, & sa- nentur per susceptionem salutiferæ prædicationis.] hæc de studio prædecessorum: quæ au- tem in iisdem suæ essent partes, ita pergit dicere:

XII.

Vnde & ego tum propter irreuocabile eorum cor, & propter animas quæ per eorum fallacem

A fallacem deceptionem depereunt, necnon propter preces (sicut dictum est) ad Apo- stolicam sedem super tali capitulo inscripto delatas, pertimescens quippe imminentè iram super eos qui negligenter opus Dei faciunt, necessarium fore præuidi, omnes vos, qui secun- dum gratiam eius sacerdotale officium geritis, inuitare, & propter hanc quæstionem in no- mine Domini congregare in vnum: quatenus communiter omnes, ipso vtique Deo respi- ciente & iudicante nos ipsos, sed & nostra omnia, de prædictis viris, siue nouitate in dogma- tibus eorum exposita, tractare debeamus: & maxime præceptum habentes Apostolicum^a, attendere nobis ipsis & gregi, in quo nos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Dei Ec- clesiam, quam acquisiuit per sanguinem proprium: sed & iterum attendere lupos, attende- re malos operarios, qui peruersa faciunt & loquuntur, &c.] His & aliis à sancto Martino de causa cogendæ Synodi peroratis, ad tractanda quæ peragenda essent deuentum est.

B Cum autem sanctus Martinus ista dixisset, audita est legatio Mauri Episcopi Cæsariensis pro Archiepiscopo Rauennate, Mauro itidem nominato. Fuit iste quidem Maurus Cæse- nas sanctitate celebris, cuius nomen in Album Sanctorum relatum^b ab Ecclesia Catholica, anniuersaria memoria elucescit. Lecta est itaque oblata ab eo epistola Mauri Episcopi Ra- uennatis, cuius est eiusmodi exordium: Domino sancto & meritis beatissimo, totoque or- be Apostolico & vniuersali Pontifici Martino Papæ, Maurus seruus seruorum Dei Episco- pus. Vnicum nobis & singulare est, &c.] vbi excusans se primum, quòd ob incurfiones bar- baricas præfens adesse non potuisset; deinde declarata, quam coleret, Catholica fide, de- missa à se legatione ad Synodum egit. Post hæc autem occasione professionis rectæ fidei Episcopi Rauennatis absentis, ipse Martinus Pontifex de duabus in Christo voluntatibus & operationibus disertam adhibuit disputationem: qua absoluta, audita suggestione Deus- dedit Episcopi in Sardinia, finis impositus est primo Synodi Secretario.

C Conuenerunt deinde iterum Patres eodem anno & Indictione octaua, octauo Idus Octobris. Iisdemque Episcopis confidentibus, præfidentis Martinus Pontifex, qualia esse soleant & debeant Apostolicæ sedis iudicia, ista primum præfatus ostendit: Beatus David ad Dominum dicit: Iustitia & iudicium præparatio sedis tuæ: Misericordia & veritas præbunt ante faciem tuam. Hanc igitur præparationem per veritatem gestorum ad glo- riam eius & imitationem factæ sedis suæ properans opportunè perficere & sancta Synodus nobiscum consistens venerabilium sacerdotum, vt ex hoc præcipue in eum gloriatur in hoc, quòd intelligit & cognoscit^d Dominum, & facit iudicium & iustitiam in medio terre: studuit competenter non antea per scripta eorum qui accusati sunt, causam illorum discute- re, donec per querulantium institutiones respexerit hanc & addiscere valuerit; illud vi- delicet, quod per sapientiam benè placuit Salomoni, adimplens, quod dicit: Antequam

scruteris, non reprehendas. Intellige prius, & tunc increpa. Antequam audieris, non respondeas. Nempe, licet apertissima sit contrariorum reprehensio: verumtamen oportet & his quæ clara sunt, ad eorum examinationem ordinem conseruari ab his qui secundum Deum scrutari deputati sunt: quatenus ita cum oratione cooperantem inueniamus & confessorum Deum, qui dicit: Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Offeratur ergo secundum piè complacitam omnibus nobis consequentiam per eos quorum interest, siue de nostro venerabili scrinio, per dilectissimum Primicerium & Notarios querulantium denominatos temeratores cum omni reuerentia secundum or- dinem submonitio.] hæc Martinus Papa.

His dictis, oblatus est libellus à Stephano Dorenfi Episcopo fungente vice Apostolicæ sedis in Palæstina ad exturbandos inuafores hæreticos, quò relationem afferret de iis quæ ab obitu sanctissimi Sophronij Ierosolymorum Episcopi in illam ipsam diem facta essent: ex quo quidem libello plura superius, quæ pertinebant ad historicam veritatem, suis locis posuimus. Præter illa adiecit sinceræ fidei aduersus hæresim Monothelitarum confessio- nem, detestans in primis eius erroris auctores, propagatores, ac defensores. His auditis & inter Acta referri iussis, oblatus est libellus Abbatum, presbyterorum, & monachorum Græcorum tam in Vrbe consistentium, quam eorum qui tunc in Urbem aduenerant. quo- rum libello præpositus est titulus, quo ipsum Martinum Papam sacerdotem nominant sa- cerdotum, patrem Patrum, terq; beatissimum. Erant illorum aliqui ex Laura sancti Sabæ in Palæstina, alij qui ex Africæ monasterio Romam aduenerant, petentes omnes vnà si- mul damnari cum hæresi impios hæreticos, & abominabilem Typum nouissimè editum nomine Imperatoris.

Auditis

XVI.
CONCILIO
RVM AFRIC.
EPTAE LIT
TERAE ET
VICTORIS
CARTHAG.
EPISC.

Auditis in Synodo iis qui praesentes accusatores aduenerant, iussa sunt edi ex archiuo Apostolicae sedis scripta eorum qui praedecessori Theodoro Papae aduersus eosdem hereticos querelarum libellos obtulerant: ac primum lectae fuere litterae Sergij in Cypro Episcopi, quas nos superius suo loco, cum oblatae sunt Theodoro posuimus. Quibus auditis & declaratis à Mauro Caesenate Episcopo, iussa sunt recitari litterae Africanorum Episcoporum eodem argumento aduersus eosdem hereticos ad Theodorum Papam scriptae, quas aequè suo loco superius recitauimus: lectaeque pariter aliae eorundem Episcoporum ad Constantem Imperatorem aduersus eosdem hereticos datae, itemque aliae Concilij Byzaceni ad Theodorum item missae, necnon aliae ad Paulum datae ab Episcopis praefensularis prouinciae Carthaginensis subscriptione sexaginta octo Episcoporum munitae. Nouissime uerò recitata fuit epistola Victoris Carthaginensis Antistitis ad eundem Theodorum Pontificem data: qua Maximi Aquileiensis Episcopi praefensio commendata, secundae Consultationi finis impositus est.

XVII.
TERTIA
CONSULTA
TIO.

Conuenerunt tertio Patres ibidem loci decimosexto Kalendas Nouembris eiusdem anni & Indictionis, eodem praesidente Martino Pontifice: qui ubi de studio, vigilantia, & cura, quae deceat eum qui uniuersae praesest Ecclesiae, in inuestigandis atque damnandis haeresibus, & de his agendis quae uigeat diuina iussio, ac de auxilio ad haec implenda à Domino impendi solito, plura, cunctis audientibus, disseruisset: mox è serinis Romanae Ecclesiae prodi iussit, quae ab eiusmodi haereticis aduersus Catholicam fidem scripta esse reperirentur. Primumque omnium facta est editio scriptorum Theodori Episcopi Pharanitae, obscuro quidem nominis uiri, sed ex impietate optime noti: ex blasphemia enim solum sibi nomen aliquod comparauit his temporibus, cum ei ob aetatem & in haeresi sedulum studium reliqui deferre solerent. lectaeque sunt ex eius scriptis ipsius de unica Christi uoluntate & operatione blasphemiae. Iste enim princeps erroris habitus est, utpote quod ex eius scriptis, qui haeresim promulgarunt, omnes acceperint: ex quibus & cognita sunt eiusdem haeresis penetralia, ostensumque (quod successores eius praepudore occultare conati sunt) ex quo fonte horrenda blasphemia flueret de ueritate in Christo uoluntate & operatione, quod scilicet iste assereret incorporaliter ex utero processisse Dominum nostrum Iesum Christum. Ad haec & alia impie dicta confutanda, sanctorum Patrum sententiae in medium allatae sunt.

LECTA ET
DAMNATA
SCRIPTA
THEODORI
EPISC. PHA
RANITAE.

XVIII.
SCRIPTA
CYRI EDI
TA ET CON
FUTATA.

Post haec autem confutata, iussa sunt recitari nouem capitula Cyri quondam Alexandriani Episcopi, itemque Sergij Constantinopolitani Episcopi ad ipsum epistola scripta: & quoniam Dionysij testimonio nitebatur Cyrus unius assertor in Christo uoluntatis & operationis, iussus est afferri codex Dionysij, legique eius epistola ad Caium, in qua Deiuirilem appellat Christi operationem. Interlocutus autem S. Martinus Papa, fraudem detegit haereticorum, textum Dionysij corrumpentium: etenim cum ille dixisset nouam Deiuirilem operationem, illi loco, nouam, unam dixerunt, atque demum, eiecta uoce, Deiuirilis, unam in Christo operationem dumtaxat S. Dionysium asseruisse testati fuerunt. Iussa sunt etiam legi ab eodem Pontifice Themistij haeretici scripta de una operatione ex Dionysij Deiuirilis operationis male accepta sententia. Post haec lecta, interlocutus idem Martinus Papa, planè ostendit Dionysium per Deiuirilem operationem, non unam significare uoluisse, sed unius personae duas, humanam scilicet & diuinam, idque pluribus docuit: quod & per Siphronium Ierosolymitanum antea fuisse detectum & in haereticos obiectum, male uerò excusatum à Pyrrho, Deusedit Episcopus Calaritanus interlocutus ostendit.

XIX.
DE DIONYSII
SCRIPTIS
NUM
QUAM DV
BITATVM.

Sed & illud obiter in his magnopere considerandum putamus. Cum Themistius, Sergius, Cyrus, & reliqui sectarij ad probandam unam operationem & uoluntatem in Christo uis fuerint scriptis Dionysij, ex quibus aded putarunt confirmari assertum errorem: quid est, quod numquam ab aliquo aduersariorum uel leuiter obiectum sit, Dionysij ea non esse scripta, uel dubitatum saltem, num Dionysij ea essent: Quibus appareat, à maioribus siue Orthodoxis siue haereticis ne minimum quidem dubitatum, num uerè ea Dionysij antiqui Theologi essent scripta genuina, uereque germana, nec alterius quam Areopagita, eiusdemque Episcopi Atheniensis: tali enim inscriptus nomine, nempe Dionysij Episcopi Atheniensis, cognomento Areopagita (ut Acta declarant) codex editus ac lectus in eadem Synodo reperitur. Ut iure mirari debeas perfrictam frontem recentiorum haereticorum pro arbitrio cuncta maiorum siue scripta siue traditiones negantium. Certè quidem non est facta ista de Dionysij scriptis ab uno uel alio priuatum uel in angulo furtim editio,

* Conc. Later.
sub Martino
Act. 3. Cap. 5.

A tio, sed à pluribus, publiceque in plena Synodo ac parenti iudicio, cunctaque quam exactissime examinata, quae ex Dionysij scriptis allatae sunt & cognita testimonia. At de Dionysij scriptorum ueritate suo loco superius pluribus disputatum est, haec enim obiter dicta sunt.

His igitur uisus, iussa est edi Eccliesis Sergij Constantinopolitani Episcopi, nomine Heraclij Imperatoris edita & promulgata, eiusque ad Cyrum scriptae de eius confirmatione litterae, necnon reddita ad Sergium litterae Cyri Eccliesin illam confirmantis. Quibus peractis, reliqua in sequentem Consultationem placuit protogari.

Decimoquarto Kalendas Nouembris, Indictione octaua, rursum in solitum confessum remeantibus Patribus, sanctissimus Pontifex Martinus ex more praelocutus, plura in detestationem recitatae Eccliesis, & eorum qui eam confirmare laborarunt, Sergij, Cyri, & Pyrrhi, pro concione dixit. Annuit omnibus sancta Synodus, adiecitque de Paulo, qui Tyrum edendum proposuit, iudicium peragi, & causam iudicari. Iussa itaque sunt recitari litterae ipsius Pauli ad Theodorum Romanum Pontificem, ex quibus eius refractarius animus cognitus fuit.

His adiecta est lectio Typi illius nomine Constantis Imperatoris editi, idemque examinatus à sancta Synodo, compertus subdolos, inconstans, mendax, atque in omnibus impius, est damnatus. Quibus euulsis prauis germinibus, iubet sanctissimus Pontifex uetera in medium afferri de fide Catholica decreta Patrum: primumque omnium recitatum est Nicenum Symbolum, deinde Constantinopolitanum, postea uerò quae pro defensione Catholicae fidei edita sunt in Concilio Ephesino duodecim capita, siue anathematismi: addita his est definitio fidei Catholicae facta in Chalcedonenfi Concilio, & quatuordecim capita in Quinta Synodo. Quibus lectis, nomine totius Synodi locutus est Maximus Aquileiensis Episcopus, pluraque in commendationem eorundem Conciliorum dixit, atque in detestationem haereticae prauitatis plurima inculcauit, in damnationemque eorum qui eundem defendissent errorem: in sequentem uerò consultationem reiecit ea quae à sanctis Patribus pro Catholica ueritate essent scripta in eiusdem condemnationem erroris.

Demum uerò eodem hoc anno conuenerunt Patres pridie Kalend. Nouembris. Cum praesidens sanctae Synodo Martinus Romanus Pontifex praelocutus, hortatus est omnes Patres aduersus haereticos strenuè decernere, eosdemque Sanctorum sententijs ueluti iaculis confodere, eaque de causa afferri iussit sanctorum Patrum uolumina, ex quibus uelut è pharetra sagittas, quibus ferirent hostes, acciperent. Recitatisque eorundem sanctorum Patrum sententijs, isdemque à sancta Synodo collaudatis, iussa sunt legi ueterum haereticorum scripta, quibus consentientes fuisse recentiores haeretici conuincerentur, pariterque mendaces arguerentur, dum ut deciperent simpliciores, se Patres sequi & sacra Concilia tueri mentiti essent, ostenderenturque pariter isdem adulterati esse eorundem sanctorum Patrum dicta.

His igitur à sancta Synodo exactè cognitis atque discussis, & uera de Verbi incarnatione doctrina firmata, ad eam spectantes & ad confutandas aduersariorum assertiones uiginti sanciti sunt canones, quibus singulis ad finem apposita est condemnatio eorum qui secus sentirent. Eos igitur necessariò hic describendos existimauimus, utpote qui positi sunt termini, quos transgrediens quisque improbus foret appellandus haereticus, cum fixos transgrediatur terminos antiquorum Patrum: sic enim se habent:

Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie & ueraciter Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatè in ueritate, & ueritate in Trinitate, hoc est, unum Deum in tribus subsistentijs consubstantialibus & aequalis gloriae, unam eandemque trium Deitatem, naturam, substantiam, uirtutem, potentiam, regnum, imperium, uoluntatem, operationem, inconditam, sine initio, incomprehensibilem, immutabilem, creatricem omnium, & protectricem: condemnatus sit.

Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie & secundum ueritatem ipsum unum sanctae & consubstantialis & uenerandae Trinitatis Deum Verbum è caelo descendisse, & incarnatum ex Spiritu sancto & Maria semper Virgine, & hominem factum, crucifixum carne, propter nos sponte passum, sepultumque, & resurrexisse tertia die, & ascendisse in caelos, atque sedentem in dextera Patris, & uenturum iterum cum gloria paterna, cum assumpta ab eo atque animata intellectualiter carne eius, iudicare uiuos & mortuos: condemnatus sit.

Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie & secundum ueritatem Dei

genitricem sanctam semperque Virginem & immaculatam Mariam, utpote ipsum Deum A
Verbum specialiter & veraciter, qui à Deo Patre ante omnia secula natus est, in ultimis
seculorum absque femine concepisse ex Spiritu sancto, & incorruptibiliter eam genuisse,
indissolubili permanente & post partum eiusdem virginitate: condemnatus sit.

xxviii. Si quis secundum sanctos Patres non confitetur propriè & secundum veritatem ipsius
& vnus Domini nostri & Dei Iesu Christi duas natiuitates, tam ante secula ex Deo Patre
incorporaliter & sempiternaliter, quamque de sancta Virgine semper Dei genitrice Ma-
ria corporaliter in ultimis seculorum; atque vnum eundemque Dominum nostrum &
Deum Iesum Christum consubstantialem Deo & Patri secundum Deitatem, & consub-
stantialem homini & matri secundum humanitatem, atque eundem passibilem carne, &
impassibilem Deitate, circumscriptum corpore, incircumscriptum Deitate, eundem in-
conditum & conditum, terrenum & caelestem, visibilem & inuisibilem *, capabilem & in-
capabilem, ut toto homine eodemque & Deo totus homo reformaretur, qui sub peccato B
cecidit: condemnatus sit.

xxix. Si quis secundum sanctos Patres non confitetur propriè & secundum veritatem vnam
naturam Dei Verbi incarnatam, per hoc quod incarnata dicitur nostra substantia perfe-
ctè in Christo Deo & indiminutè, absque tantummodo peccato, significata: condemna-
tus sit.

xxx. Si quis secundum sanctos Patres non confitetur propriè & secundum veritatem ex dua-
bus & in duabus naturis substantialiter vnitis, inconfusè & indiuisè vnum eundemque
esse Dominum & Deum Iesum Christum: condemnatus sit.

Si quis secundum sanctos Patres non confitetur propriè & secundum veritatem sub-
stantialem differentiam naturarum inconfusè & indiuisè in eo saluatam: condemnatus sit. C

Si quis secundum sanctos Patres non confitetur propriè & secundum veritatem natu-
rarum substantialem vnitionem indiuisè & inconfusè in eo cognitam: condemnatus sit.

xxxi. Si quis secundum sanctos Patres non confitetur propriè & secundum veritatem natu-
rales proprietates Deitatis eius & humanitatis indiminutè in eo & sine deminoratione
saluatas: condemnatus sit.

Si quis secundum sanctos Patres non confitetur propriè & secundum veritatem duas
vnus eiusdemque Christi Dei nostri voluntates coherentem vnitas, diuinam & humanam,
ex hoc quod per vtramque eius naturam voluntarius naturaliter idem consistit nostrae sa-
lutis: condemnatus sit.

Si quis secundum sanctos Patres non confitetur propriè & secundum veritatem duas
vnus eiusdemque Christi Dei nostri operationes coherentem vnitas, diuinam & humanam, D
ab eo quod per vtramque eius naturam operator naturaliter idem existit nostrae salutis:
condemnatus sit.

xxxii. Si quis secundum scelerosos * haereticos vnam Christi Dei nostri voluntatem cõfiteatur,
& vnam operationem in peremptionem sanctorum Patrum confessionis, & abnegationem
eiusdem Saluatoris nostri dispensationis: condemnatus sit.

Si quis secundum scelerosos haereticos in Christo Deo in vnitate substantialiter salua-
tis & à sanctis Patribus nostris piè prædicatis duabus voluntatibus & duabus operationi-
bus, diuina & humana, contra doctrinam Patrum vnam voluntatem atque vnam opera-
tionem confitetur: condemnatus sit.

Si quis secundum scelerosos haereticos cum vna voluntate & vna operatione, quæ ab
haereticis impiè confitetur, & duas voluntates, pariterque & operationes, hoc est, diuinam E
& humanam, quæ in ipso Christo Deo in vnitate saluantur, & à sanctis Patribus ortho-
dòxè in ipso prædicantur, denegat & respuit: condemnatus sit.

xxxiii. Si quis secundum scelerosos haereticos Dei uirilem operationem (quod Græci dicunt
θεανδρικὴν) vnam operationem insipienter suscipit, non autem duplicem esse confitetur
secundum sanctos Patres, hoc est, diuinam & humanam, aut ipsam Dei uirilem, quæ posita
est, nouam vocabuli dictionem vnus esse designatiuam, sed non vtriusque mirificæ & glo-
riose vnitionis demonstratiuam: condemnatus sit.

Si quis secundum scelerosos haereticos in peremptione saluatis in Christo Deo essentia-
liter in vnitione & à sanctis Patribus piè prædicatis duabus voluntatibus, & duabus ope-
rationibus, hoc est, diuina & humana, dissensiones & diuisiones insipienter mysterio dis-
pensationis eius innectit, & propterea Euangelicas & Apostolicas de eodem Salvatore vos
ces

A ces non vni eidemque personæ & essentialiter tribuit eidem ipsi Domino & Deo nostro
Iesu Christo secundum beatum Cyrillum, ut ostendatur Deus esse & homo idem natura-
liter: condemnatus sit.

Si quis secundum sanctos Patres non confitetur propriè & secundum veritatem omnia xxxiv.
quæ tradita sunt & prædicata sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Dei Ecclesiæ, perindeque à
sanctis Patribus & venerandis vniuersalibus quinque Concilijs, usque ad vnum apicem,
verbo & mente: condemnatus sit.

Si quis secundum sanctos Patres consonanter nobis pariterque fide non respuit & ana-
thematizat anima & ore omnes quos respuit & anathematizat nefandissimos haereticos
cum omnibus impijs eorum conscriptis usque ad vnum apicem sanctæ Dei Ecclesiæ Ca-
tholica & Apostolica (hoc est, sanctæ & vniuersales quinque Synodi, & consonanter om-
nes probabiles Ecclesiæ Patres) id est, Sabellium, Arium, Euanomium, Macedonium, xxxv.
Apollinarem, Polemonem, Eutychem, Dioscorum, Timotheum Aelurum, Seuerum,
Theodosium, Colluthum, Themistium, Paulum Samosatenum, Diodorū, Theodorum,
Nestorium, Theodulum Persam, Origenem, Didymum, Euagrium, & compendiose om-
nes reliquos haereticos, qui à Catholica Ecclesiā reprobati atque abiecti sunt, quorum dog-
mata diabolicæ operationis sunt genimina, & eos qui similia cum his usque ad finem obsti-
natè sapuerunt, aut sapiunt, vel sapere reperiuntur: cum quibus merito numeramus, utpote
similes eis pariq; errore præditos, ex quibus dogmatizare noscuntur, proprioque errori vi-
tam suam determinantes, hoc est, Theodorum quondam Episcopum Pharanitanum, Cy-
rum Alexandrinum, Sergium Constantinopolitanum, vel eius successores Pyrrhum &
Paulum in sua perfidia permanentes, & omnia impia illorum conscripta, & eos qui simi-
lia cum illis usque ad finem obstinatè sapuerunt, aut sapiunt, vel sapere sperantur, hoc
est, vnam voluntatem & vnam operationem Deitatis & humanitatis Christi, & super hac
impijssimam Ecthesin, quæ persuasionem eiusdem Sergij facta est ab Heraclio quondam
Imperatore aduersus Orthodoxam fidem, vnam Christi Dei voluntatem, & vnam ex con-
cinnatione definitentem operationem venerari, sed & omnia quæ pro ea impiè ab eis scri-
pta vel acta sunt, & illos qui eam suscipiunt, vel aliquid de his quæ pro ea scripta vel acta
sunt, & cum illis denuò scelerosum Typum, qui ex suatione prædicti Pauli nuper factus est
à serenissimo Principe Constantino * Imperatore contra Catholicam Ecclesiam, utpote * Constante
duas naturales voluntates & operationes, diuinam & humanam, quæ à sanctis Patribus
in ipso Christo Deo verò & Salvatore nostro piè prædicantur, cum vna voluntate & ope-
ratione, quæ ab haereticis impiè in eo veneratur, pariter denegare & taciturnitate con-
stringi promulgantem, & propterea cum sanctis Patribus & scelerosos haereticos ab om-
ni reprehensione & condemnatione iniuste liberari definitentem, in amputationem Ca-
tholicæ Ecclesiæ definitionum, seu regulæ.

Si quis igitur iuxta quod dictum est, consonanter nobis omnia hæc impijssima hereseos xxxvi.
illorum dogmata, & ea quæ pro illis aut in definitione eorum à quolibet impiè conscripta
sunt, & denominatos haereticos, Theodorum dicimus, Cyrum, & Sergium, Pyrrhum, &
Paulum non respuit & anathematizat, utpote Catholicæ Ecclesiæ rebelles existentes: aut si
quis aliquem de his, qui ab illis vel similibus eorum in scripto vel sine scripto quocumque
modo vel loco aut tēpore temerè depositi sunt aut condemnati, utpote similia eis minimè
credentem, sed sanctorum Patrum nobiscum consistentem doctrinam, uti condemnatum
habet aut omnino depositum, sed non arbitratur huiusmodi quicumque fuerit, hoc est,
siue Episcopus, aut presbyter, vel diaconus, siue alterius cuiuscumque Ecclesiastici ordinis,
aut monachus, vel laicus, pius & Orthodoxus, & Catholicæ Ecclesiæ propugnato-
rem, atque in ipso firmitus consolidatum in quo vocatus est à Domino ordine, illos autem
impios, atque detestabilia eorum pro hoc iudicia, vel sententias vacuas & inuales at-
que infirmas, magis autem profanas & execrabiles, vel reprobabiles arbitratur: huiusmodi
condemnatus sit.

Si quis ea quæ scelerosi haeretici sapiunt, indubitanter professus atque intelligens, xxxvii.
per inanem proteruiam dicit hæc pietatis esse dogmata, quæ tradiderunt ab initio spe-
culatores & ministri verbi, hoc est dicere, sanctæ & vniuersales quinque Synodi, ca-
lumnians vtiq; ipsos sanctos Patres, & memoratas sanctas quinque Synodos in de-
ceptione simplicium, vel susceptione suæ profanæ perfidiæ: huiusmodi condemna-
tus sit.

XXXVIII. Si quis secundum scelerosos haereticos quocumque modo, aut verbo, aut tempore, aut loco terminos remouens illicitè, quos posuerunt firmis sancti Catholicae Ecclesiae Patres, id est, sanctae & vniuersales quinque Synodi, nouitates temerè exquirere, & fidei alterius expositiones, aut Typos, vel leges, aut definitiones, aut libellos, aut epistolas, aut conscriptas, aut subscriptiones, aut testimonia falsa, aut Synodos, aut gesta monumentorum, aut ordinationes vacuas & Ecclesiasticae regulae incognitas, aut loci seruaturs incongruas & irrationabiles, & compendiosè, si quid aliud impijsimis haereticis consuetum est agere, per diabolicam operationem tortuosè & callidè agit contra pias Orthodoxorum Catholicae Ecclesiae, hoc est dicere, paternas eius & Synodales praedicationes, ad euersionem sincerissimae in Dominum Deum nostrum confessionis, & usque in finem sine poenitentia permanet haec impiè agens: huiusmodi in saecula saeculorum condemnatus sit. Et dicat omnis populus, Fiat, fiat.

XXXIX. His itaque à nobis pie promulgatis, & cum omni subtilitate, secundum Dominicam praedicationem^a, zizania quidem & omnes facientes scandala, cum paleato^b & haeretico intellecta eorum, igni canonicae sententiae ex Apostolica auctoritate proticientes, triticum autem Orthodoxae & Apostolicae fidei nostrae Christianorum in horreum, id est, Catholicam Ecclesiam per ventilabrum paterna doctrinae firmius congregantes, victrices ei cum propheta Sophonia^b canimus hymnos: Gaude nimis, o filia Sion: praedica, filia Ierusalem: latere & exulta ex toto corde tuo, filia Ierusalem. Abstulit Dominus à te iniquitates aduersariorum tuorum, liberauit te de manu inimicorum: Dominus in medio tui: non videbis mala ultra, omni explosa nouitate haeretica, & omni confirmata in te Orthodoxa fide in possessione vitae aeternae, per ipsum Christum Dominum Salvatorem animarum nostrarum, cui gloria, honor, veneratio, imperium cum Patre & sancto Spiritu nunc & semper & in saecula saeculorum. Amen.]

XL. Demum verò post haec secuta est omnium Episcoporum subscriptio, cui tamquam appendix addita postea fuit subscriptio trium aliorum Episcoporum, nempe Ioannis Episcopi Mediolanensis, Iustini Episcopi Calaritani, & Meliodori Episcopi Dertonensis. Absoluta autem Synodo, scripta est ab ipso S. Martino Romano Pontifice una cum Concilio Synodalis epistola circularis ad omnes Christi fideles vbique degentes de his quae pro fide Catholica aduersus haereticos gesta essent. Sed & una cum eadem Synodali epistola pariter missa sunt exemplaria Synodaliū Actuum. Extat ipsa quidem Synodalis Encyclica, digna sanè tanto Pontifice, tantoque Episcoporum cœtu; quam hic tibi describendam curamus, ne tu hoc careas munere, quo Catholicus vniuersus locupletatus est orbis: & licet aliquantulum prolixam, eo tamen auidiori (ut puto) accepturus es animo, quo facta collatione cum Graeco exemplari, nonnullis mendis emaculatam intelliges. sic enim se habet:

XL I. Martinus seruus seruorum Dei, atque per gratiam eius Episcopus sanctae Catholicae atque Apostolicae Ecclesiae urbis Romae, una cum sancto Concilio nostro reuerendissimorum sacerdotum regulariter huc nobiscum venientium in confirmatione piissimorum Catholicae Ecclesiae dogmatum, his qui coaequalem nobis fortiti sunt fidem Domini & Salvatoris nostri Iesu Christi per lauacrum regenerationis, in omni loco dominationis eius, qui peregrinantur in sanctitate & iustitia, spiritualibus fratribus nostris Episcopis, presbyteris, diaconis, Abbatibus monasteriorum, monachis, continentibus, atque Catholicae Ecclesiae vniuersae, sanctaeque plenitudini.

XL II. Gratia^d vobis & pax multiplicetur in agnitione & communionem sancti Spiritus, in hereditatem incorruptibilem & imarcescibilem, conseruatam ante constitutionem mundi, nunc autem manifestatam in nobis, qui credimus in Iesu Christo Domino nostro, qui omnia nobis donauit, quae ad vitam & pietatem respiciunt, per salutarem praedicationem: vt in hoc permanentes semper & instructi per concordiae sinceritatem superaedificemur^e fundamento sanctorum Apostolorum & Prophetarum, in ipso summo angulari lapide Christo; qui super omnia Deus existit & Saluator nostrarum animarum, in quo omnis aedificatio constructa crescit in augmentum eius per architectoniam spiritus in regale^f sacerdotium & templum sanctum: qualiter in eo proficientes à gloria in gloriam, virtutes annuntiemus eius, qui de tenebris nos vocauit in illud admirabile lumen suum, apud quem non est commutatio^g, nec momenti obumbratio, omnium autem bonorum perfectio: ex quo illuminati, tenemus in eum confessionem immobilem, donec occurramus omnes

^a Epist. I. Martin. rom. I. epist. Rom. Pont.
^b Soph. 3.
^c Mat. 13.
^d Mat. 13.
^e Ephes. 2.
^f 1. Petr. 2.
^g Iacob. 1.

A in unitatem fidei^a, & in agnitionem eius in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis eius: vt iam non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinae, in nequitia hominum, in astutia ad machinationem erroris diaboli, qui semper propria festinat operari in filios dissidentiae.

Itaque notum facimus vobis, dilectissimi fratres, quod & vos sine dubio nobiscum cognoscitis vigilantem & benè zelantem in Deum habentes proprium cogitarum: quoniam Catholica Dei & Apostolica Ecclesia in quiete & pace consistente, veluti^b leones rugientes & quarentes quem deuorarent, subintroierunt^c quidam homines, qui olim perscripti sunt in hoc iudicium impietatis sponte procedere, hoc est, Theodorus quondam Episcopus Pharanitanus, Cyrus Alexandriae, Sergius Constantinopolitanus, vel eius successores Pyrrhus & Paulus, magni Dei & Saluatoris nostri dispensationem in haeticam nouitatem retorquentes, & eum qui redemit eos, Christum Dominum denegantes, ex hoc quod in scripto asserunt minimè eum habere secundum formam serui, vel secundum quod propter nos factus est homo, voluntatem aut operationem naturalem, sed sine substantia eum siue natura, & non solum sine anima & irrationabilem & insensibilem secundum eos existere: quia sicut nos gloriosi Ecclesiae Patres docuerunt, quidquid absque voluntate consistit & operatione, ab omni caret substantiali natura: pro qua re ipsum gloriam Deum & Dominum nostrum Iesum Christum per vtramque, ex quibus & in quibus consistit naturis atque adperrinentibus eidem naturalibus proprietatibus perfectum esse in omnibus, absque tantummodo peccato, praedixerunt.

Si ergo perfectum in omnibus, quomodo non & in voluntate & operatione secundum nostram naturam? Certum est enim, quia proprietates naturae nostrae substantiae consistit essentialis eius operatio & voluntas, qua proprietate amputata, vti que & ipsa natura cum illa perimitur: quia iam cognosci natura nullo modo potest per essentialem designantem eam naturalem proprietatem. Propterea & pari numero vnitatis substantialiter ei naturis, eiusdem duas voluntates & operationes sapere nobis tradiderunt, hoc est, increatam & creatam, diuinam & humanam, cohaerenter unitas, vt testantur verba eorum Actibus nostris in approbatione veritatis inserta, & super omnem radium Solis nitentia.

Igitur eorumdem sanctorum Patrum, qui haec nos docuerunt, rectam viam, hoc est, Orthodoxam confessionem superius dicti contrarij veritatis respicientes ac derelinquentes, ambulauerunt in viam Balaam de Bofor^d, hoc est, in perfidia haereticorum, & in spontaneo eorum errore effusi sunt, atque in contradictione inobedientiae suae obdurati sunt, sidera^e existentes erroris, & nubes sine aqua, necnon arbores autumnales, infructuosae, his mortuae, eradicatae, fluctus feroces maris, spumantes proprias confusiones, quibus caligo tenebrarum in aeternum conseruata est minimè poenitentibus, sed huc illucque maculam propriae haereose absque timore iactantibus, qui commutauerunt^f veritatem Dei in mendacium, & coluerunt & praeposuerunt Catholicae Ecclesiae pijs dogmatibus haereticorum seductiofa conscripta, properantes omnibus modis aut decipere simpliciores, aut persequi eos qui in Domino permanent. Quod iam & in plures Orthodoxos viros operati sunt, corporaliter eos malis afficientes, quoniam animam captare non valuerunt, in petra Orthodoxae fidei illorum collisi. Ideoque propter prauas eorum adinventiones, & prauiora nouitatis commenta, & in interiora cordis, iuxta beatum Ieremiam^g, conturbati Catholicae recordationis antecessores nostri Pontifices, non destiterunt admonentes eos & conestantes recedere à sua huiusmodi haeresi, & sanam doctrinam amplecti, ne quando irascatur Dominus^h, & pereant funditus de via iustorum, hoc est, pia sanctorum Patrum confessione.] Audisti quanta fiducia atque securitate absque vlla trepidatione praedecessorum omnium Romanorum Pontificum in insectanda & profliganda Monothelitarum haeresi studium commenderet & vigilantiam? quod quidem minimè licuisset, si Honorius eius fuisset assertor erroris. Pergit verò:

Hoc autem consultissimè non solum ipsi effecisse noscuntur, sed & alij plures diuersas prouincias habitantes reuerendissimi Episcopi, & maius est dicere, generalitates Synodorum per sua scripta non solum inuitantes emendare propriam haereticam, sed & nos ipsos, id est, Apostolicam nostram sedem coniurantes & protestantes erigere se secundum regularem auctoritatem, & non usque ad finem per tot tempora permittere contrariorum nouitatem sanctas Dei Catholicas depasci Ecclesias. Ideoque ex omnibus panem sacerdotibus cum charitate admoniti, non inclinauerunt aurem suam ad audiendam vocem

postulantium eos, neque cordis sui ceruicem mitigare voluerunt, vt conuerterentur ad Deum. Sed quod ait Dominus de inobedientibus, hoc & in eis prouenire certum est. Dicit enim per Prophetam: ^a Misi ad eos omnes seruos meos prophetas, per diem confurgens diluculo, & mandavi, & non audierunt me, nec inclinauerunt aurem suam, sed indurauerunt ceruicem super petram. Quam ^b vilis es facta, nimis iterans vias tuas? Addere peccata ^c super peccata properauerunt, humanitatem Saluatoris atque Deitatem eius blasphemare ac denegare per impiissimum Typum, qui ex maligna instigatione illorum factus est contra immaculatam nostram Christianorum fidem a serenissimo Principe, deficiente in eodem Typo, nec vnam, nec duas voluntates, aut operationes, hoc est, neque diuinam neque humanam voluntatem & operationem in ipso Saluatore nostro quempiam omnino confiteri.

XLVII. Hæc autem prædicauerunt, vt non solum in humana eius natura, sed etiam in vtraque omnino eam sine voluntate & operatione, hoc est, absque natura & essentia esse denuntiant: quatenus cum perfidis hæreticis & Orthodoxos Patres abiiciant, & cum scelerosorum virorum vocibus, hoc est, vna voluntate & operatione pariter denegari faciant Orthodoxorum doctrinas, id est, duas eiusdem Christi voluntates & operationes, sicuti & naturas vnitas inconfuse & indiuisæ, promulgantes illicitè, etiam sine reprehensione vel condemnatione, consistere in suis confessionibus hæreticos, hoc est, in ipsa, quæ ab eis prædicatur, vna voluntate & operatione, atque eadem sine periculo libertate perferri eos, qui in dogmatibus reprehenduntur, hæreticos, cum eis, qui in doctrina vsque in finem irreprehensibiliter deluceant, sanctis Patribus: quod vtiq; Catholica Ecclesie sacratissimas regulas destruere certum est, magis autem totius à Deo inspiratæ doctrinæ sanctam prædicationem, quæ nullatenus noxios excusat, neque liberat de iudicio culpatis cum innoxii: hoc enim prauum & diuinæ æquitatis est alienum.

XLVIII. Quoniam autem & illud cum ceteris contrarij præsumperunt, in deceptionem simplicium, & cooperimentum suarum prauitatum, in scripto audacter proferre impiissimæ suæ nouitatis inualida dogmata, dicentes hæc esse pietatis dogmata, quæ tradiderunt hi qui ab initio speculatores & ministri verbi facti sunt, & sequenter successores eorum à Deo inspirati Ecclesie Patres, & sanctæ vniuersales quinque Synodi: ideò consultissimè pertractantes terribile esse & diuinam prouocans indignationem hæc omnia despiciere, quæ oppugnant Catholicam Ecclesiam, vt ne condemnemur, vt pote imperfectos atque inefficaces habentes intellectus animæ ad discernendum malum & bonum, prompti secundum gratiam Dei conuenisse dignoscimur in hac Romana Christianissima ciuitate, ad confirmationem quidem piissimarum Ecclesie prædicationum, condemnationem autem impiissimorum nouitatis dogmatum, per similitudinem decessorum nostrorum sanctorum Patrum, quiq; per sinceram concordiam & in id ipsum Deo amabilem conuentionem destruxerunt hæresim, & omnes hæreticos superasse noscuntur, eripientes de eorum errore Catholicam Ecclesiam. Quæ enim ex sacra concursione, hoc est, spiritali consonantia sanctorum Patrum exeunt, validiorem habent contra aduersarios & inexpugnabilem virtutem. In ore enim, inquit, duorum vel trium testium stabit omne verbum: & funiculus triplex difficile rumpitur: & frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma: praualebit autem sicuti fundatum imperium.

XLIX. Propterea & nos (vt dictum est) secundum indiuisam communionem spiritus in id ipsum conuenientes, properauimus, per gestorum seriem comparisonem ad inuicem per distinctionem discretam efficere, tam sanctorum Patrum, & vniuersalium quinque Synodorum sacras promulgationes, & dogmata infidelium hæreticorum tam anteriorum, quamq; nunc emergentium contra fidem cum impia eorum Ecthesi, necnon impiissimo Typo proferentes, vt omnibus ostendamus relegendibus differentiam luminis & tenebrarum, hoc est, claræ Patrum doctrinæ, & temulentæ hæreticorum vesaniæ, & quia nulla communia hæreticis existunt cum sanctis Patribus, sed quantum distat Oriens ab Occasu, tantumq; distat impij hæretici verbo & mente ab inspiratis à Deo viris. Propterea sanctos quidem Patres sententialiter confirmauimus cum omnibus sacris prædicationibus eorum, necnon eis, qui nobiscum sincerè ipsos & easdem suscipiunt. Impios autem hæreticos, cum omnibus prauissimis dogmatibus eorum, & impiam Ecthesin, vel impiissimum Typum, & omnes qui eos, vel quidquam de his quæ exposita sunt in eis, suscipiunt aut defendunt, seu verba pro eis faciunt, in scripto anathematizauimus: vt

& vos

A & vos omnes, qui per omnem orbem terrarum inhabitare noscimini pij & Orthodoxi, hæc piè à nobis gesta cognoscetes pro tuitione Catholica Ecclesie consonanter nobiscum similia exequamini, & omnes quidem sanctos Patres confirmetis in scripto, consonantes illis nobisque in Orthodoxa fide: anathematizetis autem omnes hæreticos, qui præsumptiuè hanc olim & nunc expugnauerunt, vna cum scelerosa Ecthesi & impiissimo Typo, sed & qui eos, aut quiddam de his quæ ab eis implicitè exposita sunt, susceperint: quatenus fructum piæ confessionis, vestrarum animarum hereditare valeatis salutem.

Propterea enim ea quæ à nobis pro Catholica Ecclesia synodaliter gesta sunt, omnibus direximus, vt nostri studij perficientis opus, nos quidem ipsos innoxios esse approbemus coram Deo & electis Angelis, ante quos ab eo iudicandi sumus cum eis qui hæc à nobis susceperint, in terribili eius aduentu: inexcusabiles autem eos, qui non obediunt, demonstremus, vt pote nullam habentes occasionem pro sua perfidia post veritatis offensionem, Domino dicente: Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Sed & Apostolus iterum perhibet: Consideremus inuicem in prouocatione charitatis & bonorum operum, non deferentes collectionem nostram, sicut est consuetudinis quibusdam: sed consolamini, & tanto magis, quanto videmus appropinquatem diem. Voluntariè enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur hostia pro peccatis, terribilis autem quedam expectatio iudicij, & ignis æmulatio, quæ consumptura est aduersarios. Scimus enim dicentem: Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Propter quod præmunens nos præcepit, dicens: Et tu fili hominis, loquere ad filios populi tui, & dices ad eos: Terra super quam inductus fuerit gladius, & tulerit populus terræ virum vnum de nouissimis suis, & constituerit eum super se speculatorem, & ille viderit gladium venientem super terram, & cecinerit buccina, & annuntiauerit populo: audiens autem quisquis ille tonitruum buccinæ, non se obseruauerit, veneritq; gladius & tulerit eum, sanguis illius super caput ipsius erit: quia sonum buccinæ audiuit, & non se obseruauit: sanguis eius in ipso erit. Si autem custodierit, animam suam saluauit. Quod si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, & populus non se custodierit, veneritq; gladius & tulerit de eis animam, ille in iniquitate sua captus est: sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Propter quod testificamur omnibus in hodiernum diem, sicut inquit beatus Paulus: Quia mundi sumus à sanguine omnium vestrum. Non enim subtraximus nos

C annuntiare omnibus, quæ tradita est nobis à sanctis Patribus & Synodis, Orthodoxam confessionem per ea quæ nuper apud nos synodaliter gesta sunt.

D Attendite itaque vobis & omni gregi, in quo vos Spiritus sanctus constituit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit proprio sanguine, vt non sit qui vos decipiat aut seducat in subtilitate sermonis per philosophiam & inanem fallaciam. Aperitissimè enim Spiritus sanctus per Apostolum dicit: Quia in nouissimis temporibus recedent quidam à fide, attendentes spiritibus seductoribus & doctrinis demoniorum, in hypocriti mendaciloquorum cauteriatam habentium suam conscientiam. Propter quod late & orate, vt non intretis in tentationem: quæ mentis transgressio operatur in his, qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati, eo quod charitatem veritatis non perceperunt, vt salui fierent, Deus enim intentator malorum est, ipse autem neminem tentat. Vnusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus. Deinde concupiscentia, cum conceperit, parit peccatum: peccatum verò, cum consummatum fuerit, generat mortem.

E Nolite itaque errare, fratres mei dilectissimi, doctrinis variis & extraneis circumducti: & licet nos aut Angelus de caelo euangelizauerit vobis, præter quod accepimus tam sanctis Apostolis, quam probabilibus Patribus & vniuersalibus quinque Synodis, anathema sit. Igitur sicut prædiximus, & nunc iterum dicimus: Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepimus ex ipsis, anathema sit. Modò autem hominibus suademus, an Deo? aut quarimus hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, inquit beatus Paulus, Christi seruus non essem. Sicut ergo accepistis Christum à sanctis prædicatoribus, sic in eum credite. Bonum depositum vsque in finem custodite per Spiritum sanctum, qui habitat in vobis: quoniam firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Nouit Dominus qui sunt eius: & discedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomen Domini.

L14

Propterea,

LIII. Propterea, fratres, vanas vocum nouitates euitantes, nullatenus eos qui de terra claman-
 t, & non ex ore Domini loquuntur, suscipiatis aduersus fidem Typos, aut leges, vel
 definitiones, aut expositiones haereticas: agnoscentes, quoniam haec omnia requisiturus
 & iudicaturus est ipse gloriae Dominus: & quia nullus hominum, quorum sicut foenum
 dies illorum, pro nobis crucifixus est, neque in nomine cuiusquam eorum baptizati sumus,
 sed in mortem Christi Dei per lauacrum regenerationis renouati dignoscimur, qui
 crucifixus est pro nobis sub Pontio Pilato: maximè apertissimè considerantes, quoniam
 & per se sua dogmata destruunt contrarij. Dicit enim Dominus: Omne regnum in se di-
 uisum non stabit, & omnis sententia & lex aduersum se diuisa non stabit. Et si Typus de-
 struit Eccliesiam, sed & Eccliesia destruit Typum, illa quidem dicens vnam habere, hic au-
 tem asserens non vnam habere Dominum nostrum voluntatem & operationem: ergo in
 se diuisum est vtrumque: & quomodo stabit aduersariorum haereticis magis à semetip-
 sa & inanis existens, quam à nobis destructa.

LIV. Ergo nullo modo per transitoriam vmbra, potiùs autem corruptelam dissolutam,
 Christi Dei vestram Orthodoxam fidem amittatis, mirantes personas questus causa: quo-
 niam sicut flos foeni transiet. Exortus est enim Sol cum ardore, & arefecit foenum, & flos
 eius decidit, & decor vultus eius deperijt: ita & diues in itineribus suis marcescit. Vt ne
 pro dilectione mundi compatentibus nobis, dicatur etiam de nobis: Dilexerunt gloriam
 hominum magis, quam gloriam solius Dei: & subiaceamus aeterno iudicio. Horrendum
 est fratres, incidere in manus Dei viuentis, qui protestatur, dicens: Quicumque me ne-
 gauerit & verba mea coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in
 caelis est. Reuelatur enim ira Dei de caelo super omnem impietatem & iniustitiam homi-
 num, qui veritatem per illicitam haeresim expugnant, aut denegant: quia quod notum
 est Dei, manifestum factum est in illis. Deus enim illis manifestauit hoc per sanctos Apo-
 stolos, & prophetas, & doctores, & vniuersales quinque Synodos, quorum dogmata lex
 Catholicae Ecclesiae existunt: & tamen his omnibus propriam nouitatem praeposuerunt.

LV. Nemo ergo vos seducat inanibus verbis. Propterea enim venit ira Dei super filios dif-
 fidentia. Nolite ergo effici participes dogmatum eorum, neque comunicetis infri-
 ctuosis verbis illorum: magis autem & redarguite, quoniam coetus prauariicatorum sunt,
 & extenderunt linguam suam quasi arcum mendacij, & non veritatis. Completum est in
 eis, quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit Dominus. Verita-
 tem enim non loquentur, docuerunt autem linguam suam loqui mendacium: vt impiè
 agerent laborauerunt, & renuerunt scire me, dicit Dominus. State ergo vos, dilectissimi,
 super vias, & videte & interrogate de semitis Domini antiquis, & videte quae est via bo-
 na sanctorum Patrum, & ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus vestris. Sed & si
 parimini propter Christum, beati eritis: metum autem eorum ne timueritis, neque con-
 turbemini. Dominum autem Deum sanctificate in cordibus vestris, ipso dicente: Nolite
 timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere: sed potiùs eum ti-
 mete, qui potest animam & corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeris asse veneunt,
 & vnus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro? Vestri autem & capilli capitis om-
 nes numerati sunt. Nolite ergo timere eos: multis passeribus meliores estis vos.

LVI. Rememoramini ergo, fratres, eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semet-
 ipsum contradictionem, vt ne fatigemini animis vestris deficientes: nondum enim vsque
 ad sanguinem certauimus aduersus peccatum repugnantes. Confidimus autem de vobis,
 fratres charissimi, meliora & viciniora saluti: quia neque mors, neque vita, neque Ange-
 li, neque principatus, neque instantia, neque futura, neque fortitudines, neque altitudo,
 neque profundum, neque creatura alia, magistro Gentium docente, poterit vos separare à
 charitate Domini nostri Iesu Christi, & quae in ipso est, recta fide. Nolite itaque amittere
 confidentiam vestram, quae magnam habet remunerationem. Patientia enim nobis neces-
 saria est ad colluctationes aduersariorum: quatenus fidem intemeratam vsque in finem
 conseruantes, repromissionem percipiamus, quam repromisit his, qui legitime certare de-
 properant. Adhuc enim modicum aliquantulumque qui venturus est veniet, & non tar-
 dabit. Ecce enim Iudex ante ianuam assistit, coronas hilariter promittens his, qui pro eo
 passionibus submittuntur.

LVII. Quod si subtraxerit se quis, non placebit animae meae, sed cadet de promissione pro-
 pter negationem. Nos autem non sumus subtractionis in perditionem, sed fidei in acqui-
 sitionem

A sitionem animae, Propter quod assumite arma Dei, vt possitis resistere in die malo ad-
 uersus omnem haeticum virum & dogmata: & induite vos lorica iustitiae, calceati pes-
 des in preparatione Euangelij pacis, in omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis
 omnia iacula nequissimi ignita extinguere: & galeam salutis accipite, & gladium spiritus,
 quod est verbum Dei: per omnem orationem & obsecrationem, radicati & fundati, vt
 id ipsum nobiscum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, diuidentes bonum & in-
 tegrum corpus Ecclesiae in tortuosas nouitates: sitis autem perfecti & integri in eodem
 sensu, & in eadem scientia firmati: vt per eam vias nostras dirigentes, in eundem inflexibi-
 liter occurramus; qui à nobis creditur Dominus: ad quem accedentes lapidem viuum,
 ab hominibus quidem reprobaturum pro eorum impia haeresi, à Deo autem electum & ho-
 norificatum, magis autem Deum naturaliter existentem, licet propter nos caro factus sit,
 & vos tamquam lapides viui aedificemini domus spiritualis, in sacerdotium sanctum, offe-
 rentes spirituales hostias ipsi in odorem suauitatis.

Sed & nunc, fratres, commendamus omnes vos Domino, & verbo gratiae eius, qui po-
 test perficere & dare hereditatem in omnibus sanctificatis. Ipse autem Deus pacis & con-
 solationis det vobis id ipsum sapere in alterutrum & in ipso semper, vt in omnibus vnani-
 mes vno ore & vno corde honorificemus eum in concordia Orthodoxae fidei: qui potens
 est confirmare nos secundum Euangelium eius, secundum reuelationem mysterij tempo-
 ribus aeternis taciti, patefacti autem per Scripturas sanctas, & Patrum Orthodoxorum do-
 ctrinas, secundum praecipuum aeterni Dei, ad obediendum fidei in omnibus nobis cogniti.
 Soli sapienti Deo Domino nostro Iesu Christo cum Patre & Spiritu sancto gloria, honor,
 imperium, & potestas in saecula saeculorum, Amen. Deus vos incolumes custodiat, dile-
 ctissimi fratres.] haecenus Apostolicae litterae ex scriptis Apostolicis magna industria
 concinnatae.

De his autem quae ad diuersas Ecclesias missa sunt Acta Synodalia vnà cum epistola
 circulari, extant quaedam vetera monumenta, qui hic tibi colligenda putauimus. In rebus
 gestis sancti Eligij Episcopi Nouiomensis, quas eius aequalis & aequae sanctus Audoenus
 Episcopus Rothomagensis conscripsit, de litteris ab eodem sancto Martino Papa in Gal-
 lias missis meminit, vni de hoc eodem Romano Concilio à sancto Martino Papa congre-
 gato loquitur, atque ait: In quo Concilio, omnibus Orthodoxis consentientibus, edidit
 contra haeticos fidem, confessionem scilicet fidei, magnifice valde & accurate, quae etiam
 cum subiuncta epistola Galliarum Patribus destinauit, mandans & obsecrans Regem
 Francorum, nempe Clodoucum, vt si essent ei viri Catholici & eruditi, eos ipsi adminicu-
 lum ad haeresim comprimendam faceret destinari. Quò tunc etiam Eligius cum sodali
 suo libentissimè perrexisset, nisi res ei quaedam impedimento fuisset.] Studuit Martinus
 Papa, petijtque à Francorum Regibus praecipuos mitti Romam Gallicos Episcopos,
 quibus credi posset legatio Apostolica, vt per eos in reliquis Galliarum prouinciis quae
 Romae gesta essent innotescerent, atque ab alijs Episcopis congregatis prouincialibus
 Synodis firmarentur.

Quod ergo apud Clodoucum egisse reperitur, id ipsum apud Sigebertum eius germa-
 num operatum fuisse liquet ex epistola ad Amandum scripta. Misit enim sanctus Martinus
 Pontifex tum litteras encyclicas, tum ipsa Acta Synodalia ad sanctum Amandum Epi-
 scopum Traiectensem, cum ille alia occasione misisset nuntium Romam ad ipsum Roma-
 num Pontificem, quo ab eo peteret ab Episcopatu vacationem: pertaxus enim prauos
 mores Ecclesiasticorum ministrorum, se ab Episcopatu abdicare magnopere cupiebat:
 petierat praeterea eadem legatione à Romano Pontifice reliquias sanctorum Martyrum.
 Denegat Martinus petitionem priorem, posteriori desert; litteralque ad eundem rescri-
 bens, de habita Romae Synodo eum reddidit certiore, simulque misit ad ipsum (vt dictum
 est) litteras encyclicas vnà cum Synodalibus Actis. Extat ipsa epistola Martini ad Aman-
 dum, quam hic describere dignum putamus: sic enim se habet:

Dilectissimo fratri Amando Martinus.

Fraternitatis tuae studio pietatis congestam epistolam suscipientes, animos nostros re-
 leuari cognoscimus: quippe quoniam huius saeculi fluctuinas atque transitorias despi-
 cientes oblectationes, illa quae perpetua & sublimia dona pro Domini Dei nostri obsequijs
 tribuuntur, appetere certum est. Ex relatione igitur, iuxta tenorem tuae fraternitatis epi-
 stoliae, praesentium laborum tuorum certamen cognouimus, ex quibus caelestis

Ephes. 6.
1. Cor. 1.
1. Pet. 2.
LVI I.
Act. 20.
Rom. 15.
Rom. 16.
LIX.
SYN. DALIS
EP. STOLA
M. SSA IN
GALLIAS.
LX.
LEGATIO
S. AMANDI
AD S. MAR-
TINVM
PAP.
Extat edita
post dictum
Concil. Rom.
tom. 3. Carol.
LXI.
MARTINVS
PAPA AD
S. AMAN-
DVM SCRIBIT.
 patre

patris ascensum humiliatis mentibus atque contritis corporibus vobis futurorum gaudiorum largienda sunt munera. Nam cum sit nulli omnino comparatione coarquantum, quod a Creatore nostro pro bonis seruitiis repensatur, dum breui atque paruo temporis spatio finiuntur labores, quos pro dilectione ipsius sustinemus; consideratione refrigerij nos oportet libenti animo tolerare presentis vite angustias.

LXI. Sed quantum nobis laborum vestrorum operatio magnam gaudij ybertatem inducit, tantum pro duritia sacerdotum gentis illius conterimur, quod postpositis salutis sue suffragiis, atque Redemptoris nostri contemnendo seruitia, vitiolorum foederibus ingrauantur, quibus ad preparandam salutem (quandoquidem tanto nos necesse est importunis predicationibus imminere, quantum nos perfecta negotiationis creditorum nobis talentorum duplicat assignatio] atque Dominice vocis ad suscipiendam eius requiem persuadet assertio. Suggestum namque est nobis, eo quod presbyteri, seu diaconi, aliique sacerdotalis officij post suas ordinationes in lapsu coinquinantur: & propterea nimio moreore fraternitatem tuam adstringi, velleque pastorale obsequium pro eorum inobedientia deponere, & vacationem ab Episcopatus laboribus eligere, & in silentio atque otio vitam degerere, quam in his quae tibi commissa sunt permanere, dicente Domino: Beatus qui perseverauerit vsque in finem. Vnde namque beato perseverantia, nisi de virtute patientiae quia secundum Apostolicam praedicationem: Omnes qui voluerint in Christo pie vivere, persecutiones patientur.

CLERICO-
RUM VITA
CRIMINO-
SA.

Mat. 10.

2. Tim. 1.

LXII. Ideoque frater charissime, non vos afflictionum amaritudo a pio mentis vestrae proposito coarctet recedere, considerans quanta pro absolutione nostri & liberatione Creator Dominusque nos ter pertulerit, quibus se contumelias afficiendum tradiderit, ut nos a vinculis potestatis diabolicae liberaret. Propterea nullatenus in huiusmodi peccato delinquentibus, ad destructionem canonum compassionem exhibeas. Nam qui semel post suam ordinationem in lapsum ceciderit, deinceps iam depositus erit, nullumque gradum sacerdotij poterit adipisci, sed sufficiat ei lamentationibus fletibusque assiduis, quousque adixerit, in eadem poenitentia perdurare, ut commissum delictum diuina gratia extinguere valeat. Si enim tales quaerimus ad sacros ordines promovendos, quibus nulla ruga, nullumque vitae contagium praepediat: quanto magis si post ordinationem suam quilibet in lapsum ceciderit, & praevagationis peccato deprehendatur obnoxius, omnino prohibendus est cum manibus lutulentis atque pollutis mysterium nostrae salutis tractare?

DE PVN-
DIIS DELIN-
QVENTI-
BUS.

LXIV. Sitque huiusmodi semper iuxta factorum canonum statuta in hac vita depositus: ut illum, qui mentis interiora scrutatur, nullamque de omnibus errare congaudet, dum aspexerit sinceram poenitentiam eius, in terribili iudicio habeat reconciliatum. Ideoque iterum hortamur tuam charitatem, exemplo eius qui pro nobis pati & mori voluit, promptos vos in cunctis eius seruitijs permanere. Neque nos pigeat temporales cruciatus pro Christi nomine sustinere, sed emolumenta futurae remunerationis huius saeculi vexationes tolerare persuadeant. Scriptum namque est: Quid retribuam Domino pro omnibus quae retribuit mihi? calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. Tantum enim a nobis exigitur, quantum possumus famulatus nostri obsequio commodare. Cumque cuncta quae nobis ad confortandos fraternitatis vestrae animos poterant ministrari, largiente supernae maiestatis clementia, vobis sint proculdubio manifesta, restat ut de alijs, quae nos per sua scripta consuluit, fraternitati tuae significemus.

NON DESI-
STENDVM
A COEPTIS.

Psal. 115.

LXV. Credimus enim ad vos pervenisse, quomodo in conturbatione rectae fidei & Catholicae Ecclesiae conculcatione ante hos plus minus quindecim annos a Sergio falso Episcopo Constantinopolitano, in auxilio habente tunc imperantem Heraclium, execranda & abominanda haeresis pullulavit Apollinaristarum, & Seuerianorum, Eutychanistarum, atque Manichaeorum errorem reuocans, quam successor eius Pyrrhus idemque Episcopus, qui ambitionis fastu Constantinopolitanam sedem arripuit, in deterius auxit. Pro qua re sapienter Apostolica sedes persuasionibus, contestationibus, atque increpationibus plurimis admonuit eos, quatenus ab huiusmodi errore recederent, & ad lumen pietatis, ex quo lapsi sunt, remearent: & non solum hoc facere nullatenus voluerunt, sed & nunc successor eius Paulus temerator fidei Episcopus Constantinopolitanus alium nequiores excogitavit in praedictum Catholicam fidei conatum, quasi quae a decessoribus suis haereticis exposita fuerant, destruens: & Imperialem Typum sacrilego ausu totius plenum perfidia a clementissimo Principe nostro fieri persuasit, in quo promulgatum est ut oranes

DE DAM-
NATIS MO-
NOTHELLI-
TIS.

A nes populi Christiani credere debuissent. Ideoque necesse habuimus, ne pro quadam negligentia & animarum detrimento, quae nobis commissa sunt, culpa reatu adstringamur, coetum generalem fratrum & coepiscoporum nostrorum in hac Romana ciuitate congregare, in quorum praesentia memoratorum haereticorum scelerosa conscripta examinata atque denudata sunt, & Apostolico mucrone, Patrumque definitionibus vno ore vnoque spiritu condemnauimus: ut cognoscentes vniuersi errorem qui in eis continetur, eorum pollutione nullatenus maculentur.

Vnde prauidimus volumina gestorum Synodali in praesenti vobis dirigere vna cum Encyclica nostra, ex quorum serie omnia subtiliter potestis addiscere, & tenebras illorum nobiscum ut filij lucis extinguere. Idcirco studeat fraternitas tua, omnibus eadem innotescere, ut tam abominandam haeresim nobiscum execrentur, quamque suae salutis sacramenta indiscere valeant, atque Synodali conuentione omnium fratrum & coepiscoporum nostrorum partium illarum effecta, secundum tenorem Encyclicae a nobis directae, scripta vna cum subscriptionibus vestris nobiscum destinanda concelebrent, confirmantes atque consentientes eis quae pro Orthodoxa fide & destructione haereticorum vesaniae nuper exorta a nobis statuta sunt; & Sigebertum praecellentissimum filium nostrum Regem Francorum pro suae Christianitatis remedio consultissime admonere atque precari, dirigere nobis ex corpore fratrum nostrorum dilectissimos Episcopos, qui sedis Apostolicae legatione, diuina concedente propitiatione, fungi debeant, & quae in nostro Concilio peracta sunt, cum alijs Synodalibus apicibus nostris ad clementissimum Principem nostrum sine dubio asportare: ut nostrorum laborum particeps effectus, mercedis cumulum adipisci valeat, & sui regni protectorem inueniat eum, cuius causa flagitari dignoscitur: hoc namque & per eius epistolam exhortari eum cognoscimus.

LXVI.
Encyclica

Encyclica

facigari

C Reliquias vero Sanctorum, de quibus praesentium lator nos admonuit, dari praecipimus. Nam codices iam exinaniti sunt a nostra bibliotheca, & vnde daremus ei, nullatenus habuimus. transcribere autem non potuit: quoniam festinanter de hac ciuitate regredi properauit. His igitur praelibatis, quae a nobis per epistolam vobis scripta sunt, effectui mancipari, fraternitatem vestram hortamur. Deus te incolumem custodiat, dilectissime frater. haec ad Amandum Martinus Papa. Porro Amandum hunchaud vllum alium putamus, quam eum, de quo plura superius, Episcopum Traiectensem, a quo diximus susceptum baptisimo Sigebertum (de quo agitur in hac epistola) Regem Francorum, filium Dagoberti, quem & superstitem vixisse vsque ad annum Domini sexagesimum primum supra sexcentisimum, suo loco dicturi sumus. Porro hoc quod cum Gallicanis Episcopis egisse sanctum Martinum Pontificem vidimus, certum est agere minimè praetermississe cum alijs Christiani orbis Episcopis, cum Africanis praesertim, quorum plurimum Conciliorum lectae essent in eadem Synodo querelae aduersus eosdem haereticos, sed & nec praeteriisse Hispanos Episcopos, vel ex eo certo assequi possumus, quod ijdem congregata Synodo, damnarunt Monothelitas.

LXVII.
MARTINVS
CONCEDIT
RELIQVIAS
S. AMAN-
DO.

E Accepta est autem ab vniuerso Catholico orbe magno plausu & honore sancta haec Romana Synodus: adeo ut ad plenam fidei Catholicae professionem, post quinque vniuersalium Synodorum assertionem, huius quoque sub Martino Synodi adiicere solerent fideles confessionem: ut intelligere potes ex Synodo Anglicana sub Theodoro Archiepiscopo celebrata, de qua suo loco dicendum. Perseuerauit autem vsus iste vsque ad plenam promulgationem Sextae oecumenicae Synodi.

LXVIII.

Bed. hist.
Anglor. li. 4.
c. 17.

E His enarratis, consideres velim, lector, sanctissimi Martini Papae constantiam, animumque verè sacerdotalem in difficillimis semper intrepidum, dum hoc tempore, quo nullus Orientalium Patriarcharum Catholicus esset, ipseque Imperator haereticus atque acerrimus haereticorum defensor, & in Italiam ad promulgandum Typum missus esset Olympius Exarchus: cum insuper nec adhuc esset obducta cicatrix illati Romanae Ecclesiae vulneris ab Isacio Exarcho praedeceffore: dum etiam (quod vidimus) & Italia quateretur motibus impij Longobardorum Regis haeretici Arianii: hoc inquam ipso deploratissimo tempore idem sanctissimus Pontifex, nulla horum habita ratione, vel trepidatione retardatus, vix ascenso Apostolico throno, ne quidquam liceret nouitati Imperatoris auctoritate grafsanti, confestim magnam hanc Synodum Episcoporum conuocat, non aduersus tantum nominatos haereticos, quos probè sciret non indigere alia damnatione, cum damnati essent a praedecefforibus, sed aduersus Imperatoris recens promulgatum de fide edictum illud, quod

LXIX.
MARTINI
PONTIFI-
CIS INGEN-
S.

quod Typum appellant, acturus: adeo vt presens bellum aduersus Imperatorem ipsum A
potissimum videri posset ab ipso esse susceptum.

LXX. Potuisset quidem ipse istae omnia colore aliquo dissimulare, in aliudque tempus referre, diuersasque differendi causas & impedimenta praetexere: sed nihil veritus Imperatoris edictum, vt illud damnationi subijciat, indefesso intrepidoque animo laborat. Quod enim sciret impios haereticos, quo minus iusta causa pollerent, eo magis ad stabiliendos errores auctoritatem atque potentiam aduocare Imperatoris (nam quod Sergius fecerat cum Heraclio, modò Paulum cum Constantio fecisse sciebat) ipse ex aduerso confurgens, nihil Imperatori licere in his quae fidei sunt decernere, declarauit: quodque factum temere nosset, Ecclesiastica lege contraria putauit esse damnandum, atque penitus abrogandum: cum non ignoraret, quam periculosam iaceret aleam his aduersari, & subijcere anathemati pragmaticam sanctionem viuentis Imperatoris per ministros haereticos cuncta vertentis. B

LXXI. Attamen quod ipse sciret cuncta quamuis maxima posthabenda esse veritati, atque ita se creatum esse primarium Ecclesiae Antistitem, vt fidelissimus custos esset accepti à Petro Apostolo & à successoribus eius depositi: haud extimuit aduersus Imperatorem fidem Catholicam in discrimen adducentem obniti, ab eoque promulgatum edictum contrarijs legibus condemnare, fidemque Catholicam posteris bene defensam, sanctam testam atque firmatam relinquere, circularique epistola toto Christiano orbe vulganda & decantanda infame impiumque declamare eiusdem Imperatoris edictum. Ita tunc quidem Martinus, dum adhuc captiua ipsa Romana detineretur Ecclesia, cum ei nonnisi consensu Imperatoris (vt saepe dictum est superius) liceret habere pastorem: qui & tunc magno affurgeret vigore animi & libertate, vt nullo in promulgandis Apostolicis sanctionibus petito Imperatoris assensu, paratus etiam esset eas ad ipsas Palatii fores affigere per Ecclesiae Romanae ministros: & tanta haec auderet hoc potissimum tempore, cum & de Typo in Italia promulgando in mandatis accepisset Olympius Exarchus, qui (vt dictum est) missus fuerat à Constante in Italiam, & tunc maxime, cum idem Olympius magnopere aduersatus ipsi Martino fuisset. Nam audi Anastasium:

LXXII. Ipsis, inquit, diebus Imperator direxit in Italiam Olympium cubicularium ad regendam omnem Italiam, praecipiens ei & dicens: Oportet gloriam tuam, sicut suggestit nobis Paulus Patriarcha huius à Deo conseruanda: vrbis, peragere: & si quidem inueneris prouinciam ipsam consentientem in Typo à nobis exposito, tuere * omnes qui ibi sunt Episcopos huius haereticos professores & habitatores & peregrinos, vt in eodem subscribant. Sin autem secus accidit, quomodo nobis suggestit Plaron gloriosus Patricius, tu & Eupraxius gloriosus potueritis suadere exercitui ibidem consistenti, quòd iubemus teneri Martinum, qui hic erat Apocritarius in regia vrbe, & postmodum relegere eum qui factus est à nobis Orthodoxus Typus, vt omnes Episcopi Italiae in ipso subscribant. Si autem inueneritis contrariantem in tali causa exercitum, taciti abitate, donec obtinueritis prouinciam, & poteritis vobis exercitum aggregare tam Romanae ciuitatis, quam Rauennatis: vt ea quae à nobis praecipita sunt, quantocyus explere valeatis.

LXXIII. Qui praedictus Olympius veniens in ciuitatem Romanam, inuenit sanctam Romanam Ecclesiam coadunatam cum omnibus Episcopis Italiae, seu sacerdotibus, vel clero. Et vt lens adimplere quae ei iussa sunt, armans se cum exercitus virtute, voluit schisma sanctae Ecclesiae introuidere (hoc per plurimum tempus actum est) & non illi permisit omnipotens Deus, quae nitebatur perficere. Videns ergo se à sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia superatum, necesse habuit de sua tam mala intentione declinare; & quod non potuit per manum armatam facere, surreptitio modo per Missarum solemniam nifus est implere. In ecclesia enim Dei genitricis Mariae ad Praesepe, dum ei communionem porrigeret sanctissimus Papa, voluit interimere eum, vt demandauerat suo spathario. Sed Deus omnipotens, qui solitus est seruos suos Orthodoxos circumtegere & ab omni malo eripere; ipse excacauit spatharium Olympij Exarchi, & non est permittus videre Pontificem, quando Exarcho communionem porrexit, vel pacem dedit, ne sanguis eius effunderetur, & Catholica Dei Ecclesia haerese subiugaretur: quod postmodum praedictus armiger diuersis cum iureiurando professus est.

LXXV. Videns ergo Olympius Exarchus, quia manus Domini circumtegebat Martinum Papam, necesse habuit se cum Pontifice concordare, & omnia quae ei iussa fuerant, eidem viro indicare.

A indicare. Qui pace facta cum sancta Dei Ecclesia, colligens exercitum, porrectus est in Siciliam aduersus gentem Sarracenorum, qui ibidem inhabitabant, & peccato faciente, maior interitus tunc exercitui Romano peruenit. Er post hoc idem Exarchus morbo interit.] hucusque de rebus cum Martino Papa gestis ab Olympio Exarcho Anastasius, quarum causa crimini postea (vt suo loco dicemus) eidem sancto Pontifici datu est, quod cum eodem Olympio Exarcho aduersus Imperatorem coniurasset: purpuram namque Romae suscepisse Olympium, eiusdem Pontificis Acta de rebus gestis Constantinopoli docent, de quibus suo loco inferius dicendum erit.

Inter tot tantaque discrimina imperterritus semper stetit summus Dei sacerdos, nihil penitus praetermittens eorum quae essent vniuersalis Ecclesiae totius Antistitis, & coepta prosequi, & executioni quae essent absoluta mandare. Qui enim ante Exarchi Olympij faciem damnauit Typum Imperatoris, & (vt dictum est) ad diuersas prouincias eius condemnationem vnà cum Synodalibus litteris misit: idem de iisdem in Synodo Romae gestis scripsit litteras ad ipsum Constantem Imperatorem, ea quidem moderatione, vt nequaquam ipsi crimini daret Typi illius editionem, sed Paulo, qui suaferat. Audiamus ipsam epistolam ad Imperatorem conscriptam, cui huiusmodi praefixus est titulus: LXXV.

Domino piissimo & serenissimo victori, triumphatori, filio diligenti Deum & Dominum nostrum Iesum Christum, Constanti * Augusto, Martinus Episcopus seruus seruorum Dei, & vniuersa Synodus in hac vrbe Roma congregata.] ita planè honesto titulo prosequitur Constantem Augustum Pontifex, quod etiam haereticus esset, non tamen palam omnino cognitus atque damnatus ab Ecclesia: quamobrem eodem eum prosequitur honoris cultu, ac si esset penitus Orthodoxus. Epistola autem ipsa sic se habet:

C Caelesti saeculorum Regi Christo Deo, qui per carnem vnà cum mente animatam & ipsi secundum hypostasim vnitam in terris apparuit, Magi terrena munera promptè obtulerunt, non magis quae diuina gloria ipsius digna essent (est enim incomparabilis) quam quae promptam eorum voluntatem declararent: illa enim infinita est, haec singularem Deo amorem exhibet. Vobis autem, serenissime, qui in terra per ipsum regnatis, & ad eum properatis, cum multa libertate pretiosa offerimus dona qui omnes per gratiam sacerdotes eius existimus, salutaria nempe sanctorum Patrum & Synodorum praeconia ad veram ostensionem internae erga ipsum Dominum ac Deum nostrum charitatis, & erga vos, qui sinceri eius estis ministri. Et quoniam omne^b datum optimum & omne donum^b perfectum defursum est, descendens à Patre luminum: tamquam splendidum aurum possidemus firmam in eum & sincerissimam confessionem: Theologiam verò thus purum & eximium & optimi odoris: myrrham conseruatricem bonorum & contrariorum expultricem doctrinam. haec enim stabiliter custodita, erunt ditioni vestrae corona decoris & diadema gloriae in manu Domini. Nam regni ornamentum est veritatis cognitio, splendida & immarcescibilis, quaeque inuenitur his qui eam quaerunt: quoniam haec dignos se circuit quaerens, & iis se ostendit, qui eam non tentant.

Quapropter vobis, optime Imperator, vt Dominum quaerentibus in simplicitate cordis & in mentis bonitate de eo sentire properantibus, studuimus eius annuntiare salutare hac relationis nostrae mediocritate. Nobis enim per Amos prophetam de se annuntiare praecipit, dicens: Sacerdotes audite, & testificamini domui Israel, dicit Dominus Deus omnipotens. Edocemus igitur pium vestrum ac serenum Imperium, quod in hac Dei amante & cultrice vestra vrbe Roma conuenientes nos omnes qui ad mansuetudinem vestram confugimus, ex Apostolica & spiritali vnanimitate & consensu, in eadem mente & eadem sententia piam Orthodoxae fidei definitionem confirmauimus, & congruenter infirmuimus inconuenientem haereticorum sermonem, qui quondam, quique nunc propriorum sensuum prauitate se à veritate separarunt: qui intra ipsos non recte ratiocinati dixerunt, non habere in humanitatis suae naturam voluntatem, aut operationem naturalem, ipsum, qui propter nos humanatus est, Dominum, sed sine voluntate ipsum existere ac sine operatione, intangibilemque & inanimem esse: & quidem cum Patrum doctrina testem veritatis propriam habentes naturam, ad redarguendam eam, quae de hoc ab iis dogmatizatur, absurditatem, cum substantiam suam videant ab ipso Creatore voluntate praeditam & operatoriam factam esse. Quomodo igitur à se fabricatam & propria incarnatione assumptam à naturali voluntate & operatione deminuit, non vere faciens substantiae nostrae in se fidem, sed imaginariè & fallaciter dispensationem secundum illos

OLYMPIVS
VICTVS MV
TAT SEN-
TENTIAM.* Epist. 3.
Martin. om.
2. epist. Rom.
Rom.
* Constantino
EPISTOLA
MARTINI
PAP. AD
CONSTAN-
TEM IMP.
LXXVI.

* Iac. 1.

LXXVII.

* Amos 3.

perpetrans, qui ob hoc vnam diuinitatis eius atque humanitatis voluntatem & operationem esse dogmatizarunt:

LXXVII. Quapropter ab omnibus ferè aliarum prouinciarum Deo amabilibus Episcopis, & ab Apostolicis Pontificibus in hac seniore Roma constitutis, in dilectione admoniti, vt ab huiusmodi damnabili nouitate abstinerent: ad correctionem non venerunt, sed in deterius progressi sunt, diuinam eius voluntatem & operationem in humanam contrahentes: ac veluti afferentes, nullam villo modo eum in vtraque earum, ex quibus & in quibus est, naturarum voluntatem & operationem habere, sed absque voluntate naturam esse & absque operatione: quod omnium tum sanctorum Patrum tum œcumenicorum quinque Conciliorum definitiones euertit, quæ per omnia perfectum eundem in diuinitate & in humanitate perfectum prædicauerunt, tantum absque peccato: nam in peccato naturæ perfectio non conspicitur, sed vitium agnoscitur nostræ transgressionis. Quod si perfectus est, est videlicet perfectus secundum diuinam voluntatem & operationem, quemadmodum & iuxta naturam principij expertem atque incretam, & secundum humanam quoque tum voluntatem, tum operationem, vt & secundum naturam creatam, & quæ principium habuit.

LXXIX. Qui verò in aliquo eum imminuit, manifestè euertit perfecti rationem, eam conspici nullo modo permittens propter eius quod naturæ conuenit defectum, quem aduersarij, Theodorus videlicet qui Pharan Episcopus fuit, & Cyrus qui Alexandria, Sergius qui Regiæ vrbs, ac eorum successores Pyrrhus & Paulus in prima & secunda conscriptione dogmatum suorum non solum posuerunt, sed etiam studuerunt vt sibi illa per expositionem, hæc per formulam confirmaretur, idq; contra fidem, nefariè subrepentes vestræ serenitatis auribus, vt & antea auribus beatæ memoriæ aui mansuetudinis vestræ, vt culpam suam callidè alijs aspergerent, deq; manu Domini hanc ob causam duplicia ob peccata sua reciperent, iustas videlicet pro iis pœnas, vtpote qui ea peccauerunt, ex quibus non exigua perturbatio tamdiu vniuersam terram vexat, quòd non solum pij populi scandalizentur, sed impij etiam barbari magnum confessionis nostræ mysterium traducant: quia non solum prima ac potissima fides ab aduersarijs labefactetur, sed ea etiam, quam excogitarunt, statim ab iis euacuetur, opposita nouæ pessimæ hæreseos prauitate: vt de cetero ne illi quidem intelligant quid ab illis credatur, aut existimetur, propter obstinatam propriatum opinionum euersionem.

LXXX. Quocirca omnium ferè piorum sacerdotum & populorum contra eos clamores Apostolica sedes accipiens, orantium atque obtestantium, ne vsque in finem Catholicam Ecclesiam ab ipsis in periculum adductam negligamus, sed exurgamus acriter, & immaculatam Christianam fidem diligenti paternarum & Synodicarum traditionum obseruatione conseruemus: nos omnes sacerdotali ordine conuocauit, vt à nobis omnia aduersariorum dogmata tractentur, & canonicè per commentariorum Acta iudicentur. De quibus opinionibus suis ad simpliciores fallendos ausi sunt dicere, hæc pietatis esse dogmata, quæ tradiderunt qui ab initio ipsi viderunt & ministri fuerunt sermonis, quiq; deinceps eorum discipuli & successores fuere Catholicæ Ecclesiæ diuinitus inspirati doctores, id est, sanctæ & œcumenicæ quinque Synodi.

LXXXI. Ad veritatis igitur ostensionem & denudationem calumniæ aduersariorum, absurdam illam doctrinam, & piam sanctorum Patrum Synodorumq; prædicationem, aduersa delucidè inter se comparantes, nec horum ad illa vllam cõuenientiam & cognationem inuenientes, quemadmodum nec tenebris prorsus ad lucem: hæc (vt diximus) definientes, fanciuimus salutaria, nempe sanctorum Patrum & Synodorum decreta: illa verò omnes, vt pijs definitionibus contraria & inimica, vna voce damnauimus, ipsosq; etiam hæreticos, prædictos nempe homines vna cum ipsorum expositione & præfata formula, orta ex suggestione & prauo eorum dogmate, cumq; his omnibus quæ pro iis acta scriptaq; sunt: vt vestram in omnibus sine vlla macula felicem conuersationem tueamur, quæ aduersariorum scriptis grauatur. In quam ausi sunt religiosi Africa Episcopis dicere, scribentes, quòd mente consilioq; regio verè excitati memoratam impiam formulam exposuistis, præcipientem de nimia obseruatione Paulum sine damno remittere. Hæc autem scripserunt, sanctis Patribus nullo modo auscultantes, quòd in iis quæ ad Deum pertinent, inque diuinis prædicationibus, id quod parum abest, paulumq; mutatum est, non paruum tamen est ducendum, sed in eo vel maxime vestræ potestati labem (vt dictum est) inurere

* piam

A inurere properarunt, quòd illam formulam præter exactam rationem esse testati sunt, & scripto alijs significarunt.

Quorum in his nequitiam & fraudem auersantes, cum his ipsis & eorum hæresim canonicè damnauimus, vbique omnibus & ante omnes vestræ diuinitus stabilitæ serenitati notum facientes per ea quæ synodicè à nobis pro Orthodoxa fide in præfenti acta sunt, quòd duas eiusdem & vnus Christi Dei edicunt Theologi naturas siue substantias confiteri secundum hypostasim vnitas inconfusè, & indiuisè, & duas iuxta naturam voluntates, dualq; iuxta naturam operationes, diuinam & humanam, incretam & creatam, cõiunctè vnitas ad veram confirmationem, quòd Deus natura perfectus & homo natura itidem perfectus, idem propriè est & vnus Christus ac Filius, quodq; omnes sanctis Patribus contrahentes hæretici, quiq; confusione, quiq; diuisione propriis dogmaticis deprauati sunt, impiè vnam in eo voluntatem & vnam operationem sunt confessi, alij quidem vt per inanem speciem, alij verò vt per nudam nominum similitudinem, siue per puram ambiguitatem magnum incarnationis Christi mysterium temerariè reprobarunt.

B Vnde nos ad pietatem vestram confugientes, vt vtrorumque tum paternorum pioumque decretorum, tum impiorum hominũ ac dogmatum differetiam vestræ potestati aperte exhiberemus, hæc à nobis synodicè acta vna cum eorum Græca interpretatione miisum, orantes atque hortantes serenitatem vestram diuinæ sapientiæ deditam, vt hæc diligenter legere dignetur, pietatisq; legibus memoratos hæreticos vna cum eorum hæresi condemnet, ac religionis diuinæ rationibus solam nobiscum, qui minimi sumus, sanctorum Patrum & Synodorum Orthodoxam confessionem sanciat ad Catholicæ Ecclesiæ commendationem & laudem, & ad incolumitatè Reipublicæ vestræ Christum amantis, ipsiq; seruientis. Solet enim vna cum Orthodoxa fide status Reipublicæ florere. Ac vestræ potestati meritò hostes subiugabit Dominus à vestra serenitate rectè creditus, ad vindictam inimicorum creaturam armans. Induet enim lorica iustitiæ pietatem vestram: galeaque munier, iudicio vero ac simulationis experte: & clypeum præbebit inexpugnabilem religionem, ad subiiciendum pedibus eius barbaras omnes gentes, quæ bella volunt: vtque victorem efficiat, rebus contra vitia pariter & homines feros præclare gerendis: & religionem laborum præmium reddat, æternam cum Sanctis, qui à sæculo sunt, fruitionem & quietem. Piissimum domini Imperium superna gratia custodiat, & omnium gentium ceruices ei subdat.] hucusque sanctus Martinus ad Constantem Imperatorem; cui epistola tum ipse, tum reliqui qui Synodo interfuerunt Episcopi subscripserunt.

C At non perfunctoriè prætereunda est illa de fide Catholica seruanda, & hæresi proscribenda, grauiissima & Romano tanto Pontifice digna sententia, qua declarat, vna cum Orthodoxa fide benè conseruata & custodita crescere ac dilatari Reipublicæ statum, perturbari verò & in deterius labi, prosterniq; penitus necesse esse, cum Imperatores & Reges id facere prætermittentes ita validè pro aduersariis suis pugnant, sicque cum Ecclesia exagitati sinitur & prosterni, Imperium labefactatur. Sunt planè hæc ex eorum quæ frequentissime acciderunt exemplis iam perspicuè nota reddita, cunctisq; facta dilucidè manifesta: quæ infelicissimi Principes suo ipsorum damno esse vera experiantur, tamen vertigine quadam mentis abrepti, hæc minimè attendentes, dum Ecclesiæ repugnant, seipos impugnant, & in deterius prolabentes, innumera mala Christianæ inferunt Reipublicæ. Sed de his sepe deploratis iam satis. Ad Martinum Pontificem redeamus.

D Qui enim vniuerso orbi vigilantia spiritali se præesse sciebat, vbi monuisset Orientales, scribens etiam ad ipsum Imperatorem non desuit curæ pastoralis officio, vt mitteret & in Africam epistolam circularem ad eos, qui ex diuersis Concilijs Africanis ad ipsum iam scripserant. Testatur id quidem ipse Martinus in epistola data ad Ecclesiam Carthagenensem, eiusque Episcopos ipsi subiectos, cuius est exordium: Omnis quidem virtus, dilecti fratres, &c.] vbi vt de rebus gestis in Concilio Romano iidem fierent certiores, se ad illos eiusdem Acta mittere vna cum iisdem litteris Synodalibus, docet his verbis: Vt autem huiusmodi nostri sacrificij pretiosum opus vobis quoque ipsis penitus certum faceremus: ea quæ in præfenti à nobis gesta sunt, continentia (sicuti dictum est) vestrorum sermonum splendorem & coruscationem; ipsorum videlicet litteras contra eosdem hæreticos Romam missas iisdem Actis intextas, vna cum nostris Encyclicis litteris ad vos missimus per Theodorum & Leontium religiosos monachos sanctæ Lauræ: vt scienter inuenientes nostra dogmata (nostra enim secundum indiuisam spiritus communionem vestra

sunt) id est Apostolicas & paternas Ecclesie Catholicae praedicationes, dicatis & ipsi in A diuina agnitione, facti nequaquam in excessu mentis, verum semper mentibus vigilan- res: Hoc nunc os ossibus nostris, & caro de carne nostra: eandem quippe in sensibus verbisque veritatis cognationem per omnia & conspirationem inuenientes. Haec vera fi- des vocabitur, &c.] Dedit itidem sanctus Martinus, praeter Synodalem epistolam circula- re & Acta Concilij, alias familiares litteras ad Episcopum Philadelphiae in Asia constitutum.

LXXXVI. Quod enim sciebat idem Pontifex per relationem a Stephano Doreni Episcopo in Syn- odo lectam, perturbatam valde fuisse Ierosolymorum Ecclesiam post obitum beati So- phronij, insuper laborare vehementer Ecclesiam Antiochenam ob Macedonium post Athanasium in ea sedentem aequè impium hominem: ad haec omnia corrigenda delegat vicem suam Ioanni Episcopo Philadelphiae, quem dum creat in Oriente vicarium Apo- stolicae sedis, ad ipsum eiusmodi litteras scripsit:

*Martin. epist. 5.

MARTINI PP. EPIST. AD IOAN- NEM EPISC. PHILADEL- PH. QVEM CREAVIT VICARIVM IN ORIENTE. d. I. Tim. 3.

*Rom. 8.

d. 2. Tim. 1.

LXXXVII. SYRIAE EC- CLESIAE PA- STORIBVS DESTINVTIS CONSVLIT MARTINVS PAP.

*Mat. 24.

*Theoph. hoc ann. Imp. Constant.

LXXXVIII

*bonum

Ioanni Episcopo Philadelphiae Martinus seruus seruorum Dei sanctae eius Catholicae & Apostolicae Romanorum Ecclesiae Episcopus.

Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quem de te accepimus, dilecte frater, & ex iis quae ad nos te scripta sunt, & ab iis qui experimentum iam ceperunt spiritualis tuae secundum Deum conuersationis, Stephano nempe dilecto coepiscopo nostro & comiti- bus eius, monachis mansionis sancti Theodosij. Notum enim fecerunt nobis, studium te de his habere, in quibus Episcopum esse oportere Apostolicum sermo determinat, sobri- um, prudentem, ornatum, hospitem, doctorem, modestum, non litigiosum, non cu- pidum, suae Ecclesiae bene praepositum. Haec igitur audientes, gratiam habemus Deo, cui seruimus a iuuentute nostra, qui confortauit vos cum omnibus qui eum diligunt, vt ad mensuram perueniretis huiusmodi Deo amabilis virtutis: quoniam iis qui secundum pro- positum vocati sunt sancti, omnia cooperatur: Qui nobis etiam omnia diuinae eius virtutis, quae ad vitam & pietatem pertinent, donauit per cognitionem eius qui vocauit nos pro- pria gloria & virtute, per quae pretiosae magnaeque promissiones donatae sunt, vt per haec sumus diuinae consortes naturae, fugientes eius quae in mundo est, concupiscentiae corru- ptionem. Sic igitur procedentem in Domino, & ascensionem ad eum facientem de glo- ria in gloriam, charitatem tuam exhortamur, religiosissime frater, nostram istic vicem implere, id est, in Orientis partibus, in omnibus Ecclesiasticis functionibus atque officiis: vt in hoc maxime, sicut oportet, suscipies gratiam Dei, quae in te est per impositionem sa- cerdotalis dignitatis, & nostrae Apostolicae vicis. Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed fortitudinis & dilectionis & prudentiae ad tollendam omnem haereticam, quae verbo fidei aduersatur, & ad omne vitium expugnandum, quod virtuti diuinae contra- rium sit.

Vt sic prosperans in Domino, ea quae defunt corrigas, & constituas per omnem ciuita- tem earum, quae sedi tum Ierosolymitanae tum Antiochenae subsunt, Episcopos & pre- sbyteros & diaconos, hoc tibi omnimodò facere praecipientibus nobis ex Apostolica au- thoritate, quae data est nobis a Domino per Petrum sanctissimum principem Apostolo- rum, propter angustias temporis nostri & pressuram gentium: ne vsque in finem in illis partibus deficiat sacerdotalis decoris eximius ordo, ac ne inde de cetero nostrae religio- nis magnum & venerandum mysterium ignoretur, si iam non sit sacerdos, & sacrificium, aut spirituale libamen, quod iugiter Deo in odorem suauitatis pro salute populi offerat- ur. Nam oportet in hoc maxime tempore pastoribus spiritualibus frequentari ac muniri, quae vbiq; sunt, Dei Catholicae Ecclesiae, quod iuxta ipsius Domini praedictiones, tribu- lationes propter peccata nostra venerunt, quales non fuerunt ab initio mundi vsque mo- do, neque fient, cum quibus & magna scandalorum tentationes, vt in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi.] Haec scribens Martinus, alludit ad Sarracenorum persecutio- nem, qui captis Ierosolymis & Antiochia (vt dictum est) vniuersa Syriae dominabantur, atque ad insulas occupandas gentes traiciebant, occupata iam Cypro, & tentantes Cyc- lades insulas, ex quibus hoc anno potiti sunt Arado, quam inhabitabilem penitus reddi- derunt. Sed pergit:

Quocirca ne differas omnimodò, dilecte, implere iuxta praecipitum nostrum, Episco- pis & presbyteris & diaconis, qui istic sunt, Catholicae Ecclesiae commendare, qui per propriam eorum conuersationem in omnibus bonis testimonium habeant, &c.] plu- ra inculcans de eorum qui essent Ecclesiis praeficiendi integritate. quantum verò id cu- piat,

Quocirca ne differas omnimodò, dilecte, implere iuxta praecipitum nostrum, Episco- pis & presbyteris & diaconis, qui istic sunt, Catholicae Ecclesiae commendare, qui per propriam eorum conuersationem in omnibus bonis testimonium habeant, &c.] plu- ra inculcans de eorum qui essent Ecclesiis praeficiendi integritate. quantum verò id cu- piat,

A piat, docet iis quae sequuntur verbis, haec dicens: Dolor enim mihi est magnus, & inceff- sabilis molestia cordi meo, quoadusque per vestrum in Christo studium hoc opus ab- solutum videam. quandoquidem hoc & prius Apostolica haec sedes fieri praecipit per me- moratum Stephanum dilectum coepiscopum nostrum: sed hoc salutare propositum ad effectum venire prohibuerunt, qui talia prohibere dignos se ipsos praestiterunt, qui pro ar- bitratu suo ea quae adificationis sunt, nota ei omnino non fecerunt, nempe praecpta demandatè vicis Apostolicae huius cathedrae, quibus iussus est electiones ibi facere eorum qui ad curam Christianissimi populi deligendi sunt: solummodò autem ei significarunt de depositione, eorum scilicet qui se intruserunt Episcopos in Ecclesias Palaestinae, timo- rem Domini minimè cogitantes, neque in his formidabilem eius indignationem.

STEPHANVS EPISC. IM- PEDITVS A GEREVSSA MARTINI PAP.

B Quoniam igitur (vt nosti) dilecte frater, in adificationem magis quam in destructio- nem a Domino potestatem accepimus: studio tibi sit, ea quae adificationis sunt operari, dato tibi per nos eius discipulos Apostolico praecpto & potestate: & gratia dignos pro- mouere nequaquam dubites ad incolumitatem & securitatem Ecclesiae Catholicae, cum magna dilectione exhortans eos qui iam depositi sunt, conuerti ad Dominum: potest enim eos rursum in admirabilem lucem suam adducere, qui haec facit & immutat, pro- ut vtilius est.] Et inferius, quanto animi afficiatur angore pro huiusmodi lapsis, ista sub- dit: Quare nimium propter ipsos aporior, donec rursum formetur in iis per fidem Chri- stus. Vnde pro ipsis indelenter diu noctuque cum lacrymis obsecrationem facio, vt ipse qui propter nos in carne voluntariè passus est, rursum eos virtute proprii & viuifici langu- nis ad se ipsum & nos indissolubiler per sinceram concordiam vniat. Cognoscens igitur, dilecte, huiusmodi nostrum de ipsis mererem, ne cesses per misericordiam Dei continen- ter eos hortari, & propheticam iis quotidie decantare vocem, quae dicit: Numquid qui cadit, non resurget, & qui auersus est, non reuertetur?] Et post nonnulla de spe qua erigi lapsi debeant, haec adiicit:

LXXXIX. DE RESTI- TVENDIS LAPSI.

Ierem. 8.

C Quapropter si virtuti gratiae mentem obsequentem habebunt, & obedientem aurem, vt persuadeatur, & audiant vocem Domini, vt eum per veram confessionem cognoscant: confirma vnumquemque eorum in proprio ordine, scriptos libellos ipsis dantibus de Or- thodoxa fide, vt fructum Deo ferant aliorum conuersionem & meliorationem: atque vt multum fructum afferentes, maiore a Deo honore digni habeantur. Hoc etiam omnino aduertat charitas tua, in iis qui ab ipsa confirmantur, aut eliguntur, ne quo modo praeter haereticum quae ab ipsis dato libello euacuatur, alia quaedam peccata, notato canone, eorum impediunt vel confirmationem, vel electionem. Impossibile enim est ea contegere, vel praetermittere, quae conuenientem locum defensionis non habent: sed omnino in iis qui libenter peccant & amant peccare, denegare oportet eam veniam, quae in huiusmodi la- psibus ex dispensatione datur: ne & ipsi propter canonis contemptum amplius grauentur, & nos in culpa simus, iniuste agendi eis licentiam permittentes. DEFENSORES ENIM DIVINORVM CANONVM ET CVSTODES SVMVS, NON PRÆ- VARICATORES. Quandoquidem praeruaricationibus coniuncta manifestò retri- butiones sunt.

xc.

D Cuius rei gratia hortamur canonem obseruari in iis qui praeter mentem ac scientiam se ipsos elegerunt, vel electi sunt Episcopi scilicet in Patriarchia beatæ memoriae Sophronij Ierosolymorum Episcopi. Qui sane ante ipsius Patriarchiam, vel post decessum in Do- mino a quibusdam non conuenienter electi sunt, propter angustiam (vt dictum est) tempo- ris, vel quod eius copia non esset, qui iudicio adhibito, siue iuxta canones eligere debe- ret, vel permittere: tales, datis scriptis libellis, confirmari mandamus, nullatenus inde canonis praerudicio facto. Nouit enim canon afflictorum temporum persecutionibus ve- niam tribuere, in quibus contemptus non praecessit, praeruaricationem redarguens, sed an- gustia magis & penuria, quae propter necessitatem ex misericordia cogit multam diligen- tiam praetermittere. Sed haec de istis.] Ad causam verò Macedonij pseudoepiscopi An- tiocheni stylum conuertens, sic pergit:

XCI. QVANDO ET CVM QVIBVS DIE PENSAN- DVM.

E Eius verò qui falso Episcopatus sibi nomen affinxit, Macedonij dico, importunas lit- terarum minas, siue protestationem fortiter despuito vt rabidi canis & temerarij latria- tum, auscultans ei, qui dicit: Nolite timere opprobrium hominum, & contemptu eo- rum ne vincamini. Hunc enim Episcopum Catholica Ecclesia nullo modo nouit, non so- lum quod is praeter canones in externa regione sine consensu & absque vilo certo decreto

XCI. DE CAUSA M/ GEDO- NII PSEV- DOEPISC. ANTIOCH. hanc

hanc sibi appellationem vsurpauit, sed & quod consentiat hæreticis, qui hæreses suæ appendicem eius electionem per contemptum tumultuariè fecerunt: quemadmodum & Petri, qui ab iis nominatus est & assumulatus Episcopus Alexandria, vt per plures & ascriptas personas hæresim suam munitiorem vtiq; reddant: quam vnà cum ipsis in præfentiarum canonicè hîc & synodaliter anathematizauimus, Theodorum videlicet, &c.] eosdem scilicet, quos supra sæpè nominatos audiuius in Synodalibus Actis, de quibus & ista subdit:

XCIII.
MISIT A
CTA SYNO-
DALIA.
* constituen-
dam

Quæ vt cognoscat tua in Domino spiritualis dilectio, ac per te omnes quæ istic sunt Ecclesiæ Catholicæ: hæc ipsa à nobis hic synodaliter gesta ad constabiliendam * defendendamque Catholicam Ecclesiam, vnà cum Encyclis nostris & Synodalibus litteris misimus per presbyterum & Apocrifarium nostrum Abbatem Theodorû, & monachos sancti Theodosij religiosissimæ mansionis Ioannem, Stephanum, Leontium, qui huiusmodi nostræ Apostolicæ Synodo interfuerunt, & per gratiam Dei ipso visu didicerunt quæ insecta sunt omnia & canonicè definita. Quæ ipse firmiter custodiens, denuntia quoque omnibus qui istic sunt, fidelibus populis, inuolabiliter tenere, vt propriarum salutem animarum. Quapropter testificor corâ Deo & Iesu Christo & electis Angelis, vt hæc custodiens, amoto omni præiudicio, nihilque placendi causa faciens, sed ex pura conscientia Euangelium gratiæ tradas omnibus, sicut accepisti & à sanctis Patribus, & à nobis ipsis, qui synodaliter sanctiones eorum confirmauimus. Ne igitur erubescas testimonium Domini nostri Iesu Christi, sed conforteris gratia ipsius: & quæ audisti à nobis per multos testes, siue demonstrationes ex Scripturis & ex Patribus, ea commenda fidelibus hominibus.] & post multa eodem argumento inculcata, ita finem imponit epistola:

XCIV.
VIGENS A-
POSTOLICA
AVCTORI-
TAS IN
MARTINO.

Ecce verò in auxilium, vt magno studio ac sine vlllo impedimento charitas tua ministerium impleat à nostra Apostolica auctoritate tibi commissum, hortati sumus Deo amabiles Episcopos, ipsum dico Theodorum Esbuntiorum & Antonium Bacathorum adesse in omnibus, ac pro viribus inferuire huiusmodi spirituali voluntati tuæ: quibuscum & Georgium dilectum presbyterum & Archimandritam, & Petrum Christi amantem, Adraensem nempe, ac omnino eos, qui in illis partibus fidem Dei, verumque zelum habent, quorum merces plurima erit apud Deum, cum vobis promptitudinem animi studiû, sui præstiterint in omni obedientia & gratiæ perfectione.] hætenus epistola sancti Martini ad Ioannem Episcopum Philadelphiarum: ex qua satis perspicue intueri potuisti Romanæ Ecclesiæ super omnes Ecclesias vigilantiam, auctoritatemque præcipuam, simul & ipsius Martini sanctissimi Papæ in administranda vniuersali Ecclesia robuste mentis indefellum robur, dum paucos menses in præfectura pastorali agens, eo tunc Christianum orbem salubri per epistolas & legationes aliisque scripta iuuamine operose lustrauit, lapsos erigens, stantes confirmans, perfidos damnans, aduersantes redarguens, errantes admonens, fortisque consolidans, conducens magnus paterfamilias operarios in vineam suam, quam (vt queritur) his temporibus singularis ferus depascebatur, impia gens Sarracenorum, & vulpes, hæretici ipsi, profus perdere laborabant. Sed prosequamur reliquas eiusdem sancti Pontificis anni huius res gestas.

XCv.

Dedit & alias litteras ad dictum Theodorum Episcopum, vt præstò esset Ioanni Vicario Apostolicæ sedis. Fuit hic vnus ex lapsis Episcopis, sed pœnitens, cum honore Episcopatus acceptus, suæ pro fide Catholica vigilantia haud mediocri specimen ediderat. Epistola autem sic se habet:

* *Martin. epi.*
6.

Theodoro Episcopo Esbuntiorum, Martinus seruus seruorum Dei, sanctæ eius Catholicæ & Apostolicæ Romanorum Ecclesiæ Episcopus.

^b *Eccl. 4.*

Est ^b consilio adducens peccatum, & est consilio adducens gloriam & gratiam. Tu igitur, religiosissime frater, confusionem vituperabilem culpans, scripta tua secundum Deum satisfactione, gloriam tibi & gratiam acquisuisti: gloriam quidem, Orthodoxam de ipso Domino ac Deo nostro confessionem; gratiam verò, splendorem tuorum in virtute illustrium studiorum: quibus non solum nobis innotuisti in pietate perfectus, sed & ipsi vniuersorum Saluatori Christo cum multa libertate placitus: vt in vobis Apostolice cum illud de sanctis dictum impleatur: Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, & adepti sunt repromissiones, obtulerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, conualuerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum. Vicisti enim, religiosissime frater, aduersarij diaboli malum regnum: iustitiam

^c *Hebr. 11.*

Atiam in fidei confirmatione operatus es: cuius gratia adeptus repromissiones spiritus, hæreticorum ora tamquam leonum obturalisti, ac extinxisti eorum impetum hæreses quasi flammam ignis aspiratione gratiæ, qua ita confortatus, imbecillitatem sententiæ illorum deuicisti: fortis in bello contra eos suscepto fuisti, eorumque infirma adulterinorum dogmatum castra sufficienter vertisti, ac victor per proprium scriptum productus es ad victoriæ auctorem Saluatorem omnium Christum, qui idcirco sacerdotalem in te dignitatem Apostolica confirmauit auctoritate. Verum ne cesses laudationes eius in gutture perpetuò habere, eique placitum sacrificium offerre, rationabile obsequium tuum: sic enim & superna gloria præsentia dignaberis, & celestibus Christi muneribus imbueris.

Quæ autem synodaliter à nobis hic gesta sunt ad confirmationem defensionemque Ecclesiæ Catholicæ, id est, paternarum eius ac Synodalium definitionum, nuper misimus ei qui à nobis Vicarius canonicè designatus est, dilecto fratri nostro & Episcopo Philadelphensium ciuitatis: cui benè facitis assentientes, & omnes Orthodoxos vnà vobiscum excitantes ad eorum articulorum implementum, qui ei pie commissi sunt ad commendationem Ecclesiæ Catholicæ. Nam pro eo multa vobis in sempiterno regno merces erit.] hæc Martinus ad Theodorum postliminiò ad Ecclesiam Catholicam antè reuersum. Eiusdem conditionis fuit Antonius Episcopus Bacathorum, qui pariter lapsus & pœnitens reuersus libellum itidem Romam fidei Catholicæ ad ipsum miserat. ad quem extat Martini Epistola ^a, quæ sic incipit: Decipi quidem & falli commune est, propriumque humanæ infirmitatis: at in melius commutari, solius opus est gratiæ, &c.]

xcvi.

Scriptis ^b tunc pariter ad Georgium Archimandritam, patrem Orthodoxorum monachorum monasterij S. Theodosij, ex quo progressus erat Stephanus Dorensis Episcopus, qui pro Ecclesia Ierosolymitana bis eadem ex causa in Italia ad Rom. Pontificem legationis munere functus est. His insuper adiecit alias litteras ^c ad Pantaleonem quemdã, qui impedimento fuerat Stephano Episcopo Dorensi, ne susceptam vicem Apostolicæ sedis liberè exercere valuisset. est earum exordium: Semper quidem omnis hominum vita, &c.] Scriptis ^d & ad Petrum virum illustrem maximeque pium, commendans dictum Ioannem Philadelphiarum Episcopum Vicarium à se in Oriente institutum ad reparandas pastoribus destitutas Ecclesias ob barbarorum clades illatas.

xcvii.

^b *Martin. epi. 8.*

^c *Martin. epi. 9.*

^d *Martin. epi. 10.*

Sed & alias vberiores dedit hoc etiam anno litteras ^e ad eos omnes qui Ierosolymitanæ & qui Antiochenæ Ecclesiæ subiacerent sacerdotes, monachos, atque laicos, quos monet de facta Romæ in Concilio damnatione principij Monothelitarum hæreticorum, deque perperam facta ordinatione Macedonij Antiochiæ & Petri Alexandria Episcoporum itidem hæreticorum, qui & absque canonica vlla electione easdem Ecclesias primarias inuasérant: eosdemque docet de delegata vice Apostolicæ sedis Ioannis Episcopo Philadelphiarum ad creandos Episcopos & alios ministros Ecclesiasticos Ecclesijs illis, quæ tum Ierosolymitano tum etiam Antiocheno subditæ essent Patriarchis. Sunt quidem litteræ graues & tanto dignæ Pontifice, vereque in omnibus & doctrina & spiritu Apostolicæ; sed acerrimæ illæ, quas idem Summus Pontifex dedit ad Paulum Thessalonicensem Episcopum, cum eundem in hæresim lapsum, & alios in errorem inducentem, extra Catholicam communionem esse iubet, & sede deponit: quod factum est ab ipso Martino hoc anno, die prima Nouembris Indictionis octauæ.

xcviii.

^e *Martin. epi. 11.*

Cum enim dictus Thessalonicensis Episcopus ad recens creatum Pontificem misisset ex more Apocrifarios vnà cum fidei confessione: ea perlecta, & hæretica inuenta, à Martino reiecta est, sed excusauerunt eum Apocrifarij, pollicitique sunt ipsum eam accepturum fidei Catholicæ confessionem, quam ipse Martinus misisset: qua accepta, reuersi sunt Thessalonicam: sed tantum abfuit vt infelix ille suum detestaretur errorem, & missam rectæ fidei confessionem integrè profitendo susciperet, vt secum in errorem traxerit suos Apocrifarios, insuper & corruerit litteras Apostolicas, quibus Martinus ipse rectæ fidei confessionem conscripsit, ab iis quadam dolose auferens, vt apparet ex his quæ tum ad eum, tum etiam ad Thessalonicensem Ecclesiam de eius cõdemnatione conscripsit. Sic igitur horum gratia eidem iuste Martinus infensus, in eum iisdem litteris scriptam damnationis sententiã dicta die publicè tulit. est earum exordium: Dominus ac Deus noster Iesus Christus, &c.] in quibus multa præfatus de seueritate diuinæ iustitiæ, qua etiam per ignorantiam patrata peccata, vel per obliuionem illapsa in animam Deus punit, in ipsum inuectus quod non per ignorantiam aut obliuionem peccauerit, sed praua animi affectione, subijcit ista:

xcix.

^f *Martin. epi. 12.*

C.
DE PAVLI
THESSAL.
EPISC. ER-
RATIS.

Manifestè enim secunda dogmatum tuorum transgressio, etiam primam voluntariam A demonstravit, & ex prava meditatione, siue sensu hæretico contra fidem à te factâ fuisse, non ex inuoluntaria irreptione, aut corde non ficto. Nos igitur oportuit, creditum nobis onus Pontificalis ministerij reputantes, id est, prouidæ animarum curæ atque diligentia, nullatenus morari ac differre, cum fides à te proderetur, sed rigore canonis præcisè utentes, ex prima interpellatione scriptum tuum vnâ cum eo qui scripsisset damnare, ne rationalibus Domini ouibus mortiferâ doctrinæ tuæ porrigens gramen, eas tecum per malam fidem mortificares, priuareque æterna secundum Christum vita, pro quibus ipse animam suam posuit bonus pastor, & propter quas cælos inclinans, à Patris non discedens sinu venit in terram, ut perditam recuperâs ouem, propriis humeris ad suum secundum naturam Patrem humaniter referret, ac per viscera misericordiæ cælesti gregi connumeraret. Sed per longanimitatem sustinimus, nec poenam infliximus, acceptis misericorditer precibus B Pithani Episcopi & Ignatij diaconi tuorum Apocrisariorum, qui maxime asseuerarent & affirmarent, eiusmodi litterarum inuoluntariam esse abreptionem, nec mentis ac certæ sententiæ opus esse illam absurditatem dogmatis tui, vnde & dicebant, statim ac sine mora à peiori dogmate in melius mutationem in te fore, si te (iuxta illorum postulatam) de eo amanter monuissemus. cuius rei causâ nos hortati sunt, ut tibi ostenderemus, nos ea, in quibus lapsus es, notasse. Quod utique per Apocrisarios nostros fecimus, rigorem canonis per charitatem omittentes, teque adhortantes, non tamen præcipientes omnino tamquam subiecto huic Apostolicæ sedi, ut huc venires, teque canonicè expurgares de his quæ initio creationis tuæ non pie docuisti.

CI.
Jerem. 51.
APOCRISA
RIE APOST.
SEDIS DE
CEPTI A
PAVLO THESS.
SALON.

Sed curauimus (inquit Ieremias*) Babylonem, & non est sanata: quoniam peruenit vsque ad cælos iudicium eius. Non solum enim ipse incorrectus mansisti, sed memoratos Apocrisarios nostros decepisti, idque, erga eos fecisti, quod astutus serpens fecit aduersus Adam, desertorem vnâ secum eum conlittuens, qui à Domino mandatum acceperat. Tu enim simili modo, ut serpens, eos induxisti ac persuasisti, ut extendere manum, ac pro eo ut caperent de scripto nostro ad te in modum formulæ misso non malum quemdam ac promiscuum gustum, ut illic, id est, de ligno transgressionis, sed puram & sinceram sanctorum Patrum confessionem: hanc enim piè ei scripto inseruimus ad animæ tuæ correctionem; tu eam à te repulisti, proque ea adulterine subiecisti absurditatis tuæ doctrinam, quo manum adiecerent. quæ omnino tibi non profuerunt: tameti visus es eos irretire multis sermonibus, & blanditiis labiorum protraxisti eos: at illi lenitate elati secuti sunt, nescientes animæ suæ periculum adire, quod ijs fraudulenter struxeras. Verba enim fraudulentorum mollia, & feriunt intima viscerum. Nec audiisti dicentem b: Qui fodit foueam proximo, incidit in eam; & qui voluit lapidem, in se ipsum voluit: lingua enim mendax odit veritatem, os verò incultoditum facit ruinas. Quomodo igitur cum hæc perpetraris in ipsos, & in exemplum formulæ percriptum à nobis, & per ipsos ad te missum hortatu (ut dictum est) tuorum Apocrisariorum, constituisti ad nos scribere, te ipsum decipiens, non nobis obrepens?

CII.

Act. 5.

1. Reg. 15.

Jerem. 5.

Prou. 26.

Jerem. 5.

Prou. 26.

CIII.

Idcirco certiores facimus Patres, qui vbique terrarum sunt, quod ea quæ visa sunt, ad effectum perducetes, omni studio exposuimus nostram in Domino fidem. Sed audi quid Princeps Apostolorum ad eum dicat, qui veritatem erat frustratus*: Cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto? Non es mentitus hominibus, sed Deo. Ac simile aliquid fecisti ei, qui per Samuelem prophetam audiuit à Domino d: Hoc dicit Dominus exercituum: Recensui quæcumque fecit Amalec Israeli.] & infra: Pro eo ergo quod abiecasti sermonem Domini, abiecit te Dominus, ne sis Rex. Dixitque Saul ad Samuelem: Peccaui, quia prauaricatus sum sermonem Domini & verba tua. At tu eius quid transgressionem imitatus es, confessionem verò transgressionis non es æmulatus, nec dixisti, Peccaui: cum mutaueris Domini fidem, & deceperis nostros Apocrisarios. Super quo tibi propitius esse potero? Numquid e super his non visitabo, dicit Dominus, & in gente tali non visitetur anima mea? Quamobrem hos quidè in cinere & sacco & afflictione animæ & corporum & lacrymis penitentia opprobrium ipsi a te illatum expurgare iussimus, quod non solum Apostolicam contempserint potestatem, sed etiam sapientem non audierint parabollam, quæ dicit f: Quando submisserit inimicus vocem suam, ne credideris ei: quoniam septem nequitia sunt in corde illius.

Te verò vnâ cum hæreticis tuis litteris, id est, litteris Synodalibus, quæ & prius & nunc

A nunc à te ad nos missa sunt, sententia anathematis damnauimus, ex eo die qui scriptus à nobis ac definitus est, nempe à die prima præsentis mensis Nouembris, Indictionis octauæ, qua die missas à te lubricas litteras accepimus, & condemnauimus, quoad ea quæ synodaliter à te gesta sunt, quæque prius & quæ nunc tu cum omnibus, qui quomodocumque vel scripto vel sine scripto ijs patrocinantur, aut ea defendunt, nobis consentiendo, damnetis & anathematizetis ut hæretica & vana. Primum quidem propter inhærentem in ijs absurditatem reprehensibilem duodecim tuorum capitum, quæ tibi scripto nota feci, ut inexcusabilis sis, si emendationem recuses. Deinde quod pium sermonem irritum facere in illis ausus es, impium verò dogma confirmare: qui hoc sustuleris, *Quod per naturam voluntas & operatio salutis nostra sit in Domino nostro Iesu Christo secundum vtramque earum, ex quibus & in quibus est, naturarum.* In quo propter sublatas eiusmodi B di piæ voces, sine voluntate ac sine operatione, quinimod sine substantia ac sine existentia in vtraque natura eum esse astruxisti: quod enim est expers omnis substantialis voluntatis atque operationis, destituitur etiam ab omni substantiali existentia. Qui præterea sustuleris in præfato tuo secundo Synodali & hoc, *Omnia anathematizare quæcumque anathematizamus:* ut per hoc non solum eos etiam quos anathematizamus, nempe ipsas impiorum hæreticorum personas, anathematizare recuses (nam si dogmata à te non anathematizentur, perspicuum est te ne personas quidem nefariorum hæreticorum anathematizare; siquidem hæreseos ipsorum causa, non causa naturæ eos anathematizamus) sed ut etiam omnem omnium errorem Paganorum, Iudæorum, hæreticorum in te confirmes. Si enim omnia omnium horum dogmata condemnamus, ut contraria & inimica veritati: tu verò omnia vnâ nobiscum voce non anathematizas, quæ anathematizamus: consequens est, te horum omnium errorem confirmasse, qui à nobis siue ab Ecclesia Catholica anathematizatur.

Qui igitur ista fecisti aduersus Catholicam fidem, Neglexisti me (dicit Dominus) & oblitus es fœderis mei dicentis: Non transgredieris de omnibus sermonibus, quos ego præcipio tibi hodie, dextra aut sinistra, ut eas post deos alios, ut colas eos.] & post aliqua: Quapropter cognoscens cognosces (quemadmodum diximus) quod depositus sis ab omni sacerdotali dignitate & ministerio in sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia: quoad sine vlla præremissione, omnia quæ à nobis hæc synodaliter sancita sunt ac definita, ad commendationem & confirmationem Catholicæ Ecclesiæ, videlicet dictorum sanctorum Patrum & vniuersalium quinque Synodorum, scripto confirmes, & nobiscum confitearis in vno sancto & consubstantiali & adorandæ Trinitatis Deo Verbo, &c.] quæ sunt superius repetita fidei Catholicæ sacra dogmata de duabus voluntatibus & operationibus, vnâ simul cum damnatione damnatorum in Romana Synodo hæreticorum, & editorum per Imperatorem de fide scriptorum. Et in fine ista:

Tantum cognosce iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum impiè egisti, & effudisti vias tuas ad alienos fidei, voci autem meæ non obedisti, dicit Dominus. Nam cognitio rerum tuarum conciliabit tibi celere in ijs correctionem, maxime si vnâ cum proprio dogmatis errore corrigas etiam quod in sacros canones peccasti: eos enim irritos facere ausus es, qui te ipsum per proprias litteras non confessus sis ut subditum huic Apostolicæ sedi Vicarium, dictum est superius sæpè, Episcopos Thessalonicenses fuisse Vicarios Apostolicæ sedis. Ac demum: Qui igitur, inquit, in vtroque lapsus es, vtrique studio conuenienter mederi: non enim aliter habebis perfectam à nobis veniam, nisi in vtroque nobis correctionem tuam exhibeas.] hætenus Martinus Papa ad Paulum Thessalonicensem Episcopum. Dedit verò & alias litteras de eodem argumento conscriptas ad Thessalonicensem Ecclesiam de damnatione eiusdem Pauli ipsorum Episcopi, quarum est exordium*: Vniuersitatis opifex Dominus noster Iesus Christus, &c.] vbi fuit recensitis eiusdem damnationis causis, ad postremum hæc habet:

Quocirca & vos, charissimi, huiusmodi nostrâ pro vobis scientes sollicitudinè, & edocti diligenter à diuinitus inspiratis Scripturis, quod nulla est participatio iustitiæ cum iniquitate, nec societas luci ad tenebras, nec conuentio Christi ad Belial, nec pars fidelium infidelibus, neque consensus Orthodoxorum cum hæreticis: omni custodia custodite cor vestrum, nullam participationem habentes, nec societatem, nec consensionem, nec connexionem cum huiusmodi homine: ac ne vlla ratione assentiamini eius doctrinæ: sed aliud permanentes in sanctissima nostra fide, seruite Deo in conscientia pura: Syn-

IN QUIBUS
CORRUPE-
RIT LITTE-
RAS APO-
STOLICAS
PAVLVS.

CIV.
QUAE IM-
PLERE DE-
BEAT VT
RECIPIA-
TUR.

CV.
DAMNATIO
DE ABIECTO
VICARII
NOMINE.

* Martin.
epist. 13.

CVI.
b 2. Cor. 6.
SCRIBIT AD
THESSALO-
NICENSES
DE PAVLI
DAMNATIONE.

axis

axis autem ministerium perficiant vobis qui ibi sunt presbyteri & diaconi, qui diligenter & acceptabiliter rectam Catholicæ Ecclesiæ nobiscum doctrinam suscipiunt, quæ nuper ad vos à nobis scripta est: & abiicientes omnem hæresim ac nouitatem, quæ ab Apostolica prædicatione condemnatur: quousque (vt dictum est) ille sua corrigat, aut alius pro illo canonicè eligatur pastor bonus ac verus, quiq; animam pro ouibus ponat; imitatione principis pastorum Christi, in loco pascuæ vos collocans, & super aquam refectiois educans. Ipse autem, qui nos vobiscum confirmat in diuinissima eius confessione, quiq; vnxit nos ac signauit, deditq; arrhabonem spiritus in cordibus nostris, sanctificet vos perfectè, spiritumq; vestrum & animam & corpus integra atque irreprehensibilia custodiat, recepturos in sæcula sæculorum quæ repromisit diligentibus eum. Amen.] hæc ad Thessalonicenses Martinus.

CVII.

Hic iam finis rerum ab eo gestarum præsentis anni: quibus planè declarauit, non immi-
nui vigorem & robur Apostolicæ sedis, licet Principum & collegarum destituatur auxi-
lio maiorum Antistitum, immò eo magis corroborari, augeriq; quo minus humanis
appareat sulca præsidij, vtpote quæ non humanis, sed diuinis noscat regi ac gubernari
consilijs, atque fulciri subsidijs. Vides enim (quod sæpè ob oculos considerandum
proponimus) præsentis temporis Ecclesiæ statum, pati eam persecutionem in Oriente &
Africa atque in insulis à Sarracenis, direq; vexatam. Intueris pariter fidem Catholicam
ab Imperatoribus Orientis æquè duram pati pressuram, eorumq; auctoritate & potentia
insultare peruersos hæreticos. Conspicis itidem quatuor præcipuas sedes Patriarchales ab
hæreticis inuasas, Paulum hæreticum præsidere Constantinopoli, Petrum Alexandriæ, &
Macedonium Antiochiæ, æquè hæreticos earumdem sedium inuasores, titulo Episcopi
vsurpato, in eis intrusos degere: contemptis & carentem Antistite Ierosolymam ab hæ-
reticis labefactam, ita ferente infelici temporum conditione; paucos verò reliquos re-
manisse Catholicos, eisdemq; persecutione vexatos: sed quod supremum omnium ma-
lorum existimari debuit, vides & ipsum Romanum Pontificem quaesitum ad necem, sub
gladio Exarchi, nisi Dominus supposuisset manum suam, periclitantem.

CVIII.
MARTINI
PAPAE IN-
FRACTVM
ANIMI RO-
BYR.

Sed in his omnibus tantum abfuit vt Martinus animum desponderet, vt magis magis-
que (vt vidisti) erigeretur, spiritusq; maiores fumeret; cum alioqui non ignoraret quæ
sibi ab Imperatore hæretico instigatione eius lateri inhærentium iugiter hæreticorum pa-
rarentur; vtpote qui sanctus (vt dictum est) munere Apostolicæ sedis Apocrisarij Con-
stantinopoli, optimè nosset ingenia hominum, & audaciam hæreticorum, iamq; futu-
rorum malorum præludia satis superq; in Olympio percepisset. His inquam forti animo
Martinus contemptis, nihil veritus quæcumque imminerent ingentia vndique pericula,
non defuit officio, nec cessit vel latum vnguem aduersariis in ipsum (vt in Stephanum Iu-
dæi) dentibus stridentibus, cum præsertim (quod magis mireris) idem Martinus graui
corporis infirmitate eodem tempore teneretur: etenim morbo laborasse à mensè Octobri
anni huius vsque ad tempus quo ab Vrbe eiectus est, idem ipse testatur in epistola ad Eli-
therum. Quæ autem post hæc aduersus eum gesta sint per hæreticum Imperatorem, vsu-
m ad mala omnia Theodoro Calliopa æquè hæretico misso Exarcho in Italiam post subla-
tum morte hoc anno Olympium, anno sequenti dicturi sumus.

* Martin.
epist. 15.

CIX.

Hoc eodem anno, qui vltimus censetur Chindasuindi Regis Hispaniarum, cum ide-
m sanctus Martinus Romanus Pontifex sedere cœpisset, contigisse fertur reuelatio diuinitus
facta librorum Moralium S. Gregorij Papæ. describemus eam totidem verbis, quibus esse
conscripta reperitur: quam si præ vetustate pannis oblitam inuenies, ne horrescas, sed illis
exutis, nudum sensum veritatis candore & simplicitate nitentem considera, vtpote cui
merito scriptores omnes Hispaniarum res prosecuti absq; controuersia vlla subscribant.
sic enim se habet:

b Exstat apud
Cicil. Tolet.
7. in fine.

CX.

PARS LI-
BRORVM
MORALIUM
DIVINITVS
REVELATA.

Hic Rex Chindasuindus Taionem Cæsaraugustanum Episcopum ordinis litteraturæ
satis imbutum, & amicum Scripturarum, Romam ad suam petitionem pro residuis libris
Moralium naualiter porrigit destinatum. Qui dum à Papa Romanè de die in diem differ-
retur in longum, quasi in archiuo Romana Ecclesiæ præ multitudine quaesitum facile ne-
quaquam reperirent libellum: Dominum, pernoctans, & eius misericordiam, ad vestigia
beati Petri Apostolorum principis, deposcens: ei scribium, in quo tegebatur; ab Angelo
manet ostensum. Quo mox se Papa vt præuidit reprehensum, cum nimia veneratione ei
adiutoria tribuit ad conscribendum, & Hispanis eum transmisit ad relegendum: quia hoc
solum

A solum ex beati Iob libris expositum retentabant, quod per beatum Leandrum Hispalen-
sem Episcopum fuerat aduectum & olim honorificè deportatum.

Requisitus verò & coniuratus est Taio Episcopus à Martino Primo Papa Romano, quo-
modo ei tam veridicè fuisset librorum illorum locus ostensus: hoc illi post nimiam depre-
catione cum nimia alacritate est factus: Quod quadà nocte se ob ostiarijs ecclesiæ B. Petri
Apostoli expetiit esse excubium. Atque vbi hoc reperit impetratum, noctis medio, cum se
nimis lamentis ante beati Petri Apostoli loculū faceret cernuum, luce cælitus emissa, ira
ab inenarrabili lumine tota ecclesia extitit perlustrata, vt nec modicum quidem lucent
ecclesiæ candelabra, simulq; cū ipso lumine vnà cum vocibus psallentium & lampadibus
relampantium introire Sanctorum agmina. Deinde vbi horrore nimio exitit territus, ora-
tione ab eis completa, paulatim ex illa Sanctorum curia duo dealbati senes egressum in ea
parte, qua Episcopus in oratione debebat, cœperunt dare præpendulū. At vbi eum repe-
runt penè iam mortuum, dulciter salutarum reduxerunt ad proprium sensum. Cumq; ab
eis interrogaretur, quam ob causam tam grande extaret fastidium, vel quis ab Occidete
properans tam longum petierit nauigerium: hoc & hoc ab eo quasi inscij relatum auscul-
tant operæ pretium. Tum illi multis eloquijs consolato, opportunum vbi ipsi libri late-
bant, ostenderunt loculum.

CXI.

* fastigium.

Igitur Sancti illi, quæ esset Sanctorum illa caterua eostam claro cum lumine comitan-
tium, responderunt dicentes, Petrum esse Christi Apostolum, simulq; & Paulum inui-
cem se manu tenentes cum omnibus successoribus Ecclesiæ in illo loco requiescentibus.
Porro vbi & ipsi requisiti fuerunt, qui domini essent qui cum eo tam mirabile habebant
colloquium: vnus ex illis respondit, se esse Gregorium, cuius & ipse desiderabat cernere
librum, & idè aduenire, vt eius adnumeraretur tam vastum fastidium, & auctum redder-
et longissimum desiderium. Tunc interrogatus si tandem in illa sancta multitudine adest-
set sapiens Augustinus, eo quod ita libros eius, sicut & ipsius sancti Gregorij semper ab
ipsis cunabulis amaret legere: satis prouidus hoc solummodò respondisse refertur: Vir ille
clarissimus & omnium expectatione gratissimus Augustinus, quem quaeris, alius à nobis
eum continet locus. Quod enim nonnisi qui in ea basilica Sancti sepulti essent, eidem
dicantur apparuisse, de Augustino videtur esse responsum alio eum loco detentum: sicq; e-
corrigendum, quod habetur, altiori eum loco detentū: alioqui quomodo verum dici po-
tuit Augustinum eminentiori loco in celo positum, cum ipsi Apostolorum principes &
alij complures martyres Pontifices in eadem sepulti ecclesia ea tunc visione apparuerint?
Sed pergit auctor: Certè vbi ad eorum pedes cœpit prouere, vnus ab oculis eius,
ostiaris & ipsi territis, simul cum luce euauit vir ille sanctissimus. Vnde & ab eo die à
cunctis in eadem Apostolorum sede venerabilis Taio extitit gloriosus, qui antea despica-
batur vt ignauus.] hæc tenus scriptio, quam recensitam habes in appendice ad septimam
Synodum Toletanam.

CXII.

* alior.

Sed quinam erant libri illi, quos in Hispania desiderari adeò dolebat Cæsaraugustanus
Episcopus? ex epistola eiusdem sancti Gregorij ad Leandrum possumus intelligere, vbi
hæc leguntur: Quia longo terrarum spatio disiunctum te videre nequeo: vnus quod
mihi de te dictauit charitas, fecit vt librum regulæ pastoralis, quem in Episcopatus mei
exordio scripsi, & libros quos in expositionem beati Iob iam dudum me fecisse cognoui-
sti, sanctitati tuæ cum communi filio Probino presbytero veniente transmitterem. Et tuæ
quidem charitati in eo opere tertix & quartæ partis codices non transmissi, quia eos so-
lummòdò inuenio, quos ex eisdem partibus codices iam monasterijs dedi. hos itaque san-
ctitas tua studiosè percurrat, &c.] Sic igitur vides caruisse Hispanos prima & secunda par-
te Moralium: nec mirum haud faciliè eos libros à Martino Pontifice inueniri potuisse, qui
neque ipsi Gregorio adeò faciliè præ manibus essent, vt eos mitteret ad Leandrum, ad
quem ipsum integrum inscripserat opus, nec alias partes eiusdem operis reperiret, nisi eas,
quas (vt ait) monasterijs tradidisset.

CXIII.

* Greg. lib. 4.
epist. 46.
in l. 13.

Corrigendum est Rodericus Toletanus, dum ait, negligentia Hispanorum deperditam
esse illam partem librorum Moralium, pro qua inuenienda suscepit protectione Romam
Taio Cæsaraugustanus Episcopus. Sed in eo nec nobis arridet, dum ait à Concilio septi-
mo Toletano eiusmodi Romam esse decretam legationem: siquidem dictum Concilium
contigit celebrari ante biennium, anno nimirum Domini sexcentesimo quadragesimo
sexto, quo tempore necdum Taionem puto creatum adhuc fuisse Cæsaraugustanum Epi-
scopum,

CXIV.

* Roderic.
Tolet. de reb.
Hispan. li. 2.
cap. 20.

scopum, qui ultimo penè loco ut iunior reperitur subscriptus octauo Cócilio Toletano. Sed & illud in historico Ambrosio miratus sum, id dicere accidisse sub Theodoro Romano Pontifice, cum scriptio illa à Garfia viro accuratissimo fidelissimè reddita, sub Martino Papa id accidisse testetur.

CXV.
DE CHIN-
DASVINDO
REGE HI-
SPAN.

De eodem autem Rege Chindasuindo tradunt, eum, vbi rexisset annos sex & menses octo, cessisse regnum filio. Hæc insuper habet de eo Rodericus Toletanus: Iste à Romano Pontifice obtinuit priuilegium, vt secundum beneplacitum Pontificum Hispanorum primaria dignitas esset Toleti, sicut fuerat ab antiquo, & per multas Synodos cum Episcopis celebratas Ecclesiam erudiuit. Huius tempore ab omni perturbatione Hispania conqueuit, aded vt nullus in ea infidelis reperiretur, vel qui arma sumeret rebellandi. Libros sanctorum Patrum diligenter fecit perquiri, & instituta beati Isidori firmiter obseruari. Hic perfidum Theodiscum Hispalensem Episcopum Synodali sententia in exilium misit, & dignitatem primariam, quam ab antiquo habuerat, totius approbatione Concilij Tolera-næ Ecclesiæ confirmauit.] hæc ipse.

CXVI.

Eluxit præterea eiusdem Regis munificentia in monasteriis locupletandis, vt patet ex veteri memoria donationis ab eo factæ monasterio Complutensi, quod vnà cum aliis sanctus Fructuosus Abbas his diebus erexit, qui nobilis genere egregia sanctitate illustrauit Hispanias.

CXVII.

*Recit. Amb.
Moral. bist.
Hispan. lib. 12.
cap. 28.

Extat eiusdem Regis memoria dignum epitaphium sepulchro Reciuergæ Reginae coniugis inscriptum his versibus:

*Si dare pro morte gemmas licuisset & aurum,
Nulla mihi poterant Regum dissoluere vitam.
Sed quia fors vna cuncta mortalia quassat,
Nec premium redimit Reges, nec stetus egentes:
Hinc ego te, coniux, quia vincere fata nequini,
Funere perfunctam Sanctis commendo tuendam:
Vt cum flamma vorax veniet comburere terras,
Cætibus ipsorum merito sociata resurgas.
Et nunc cara mihi iam Reciuerga valeto:
Quòdq; paro feretrum Rex Cindus Suintus, amato.
Iunge desleta*. Restat & dicere summam
Qua tenuit vitam, simul & connubia nostra.
Fœdera coniugij septem ferè duxit in annis,
Vndecies binis auum cum mensibus octo.]*

Defuncto autem hoc anno (vt dictum est) ipso Rege, in locum eius successit Reccesuinthus, de quo sæpè inferius sermo erit.

IESV CHRISTI   MARTINI PAP.   CONSTANTIS IMP.
ANNVS   ANNVS   ANNVS
650.   2.   9.

I. **Q**uinquagesimus supra sexcentesimum adest Domini annus, octaua Indictione cœpta mensè Septembri anni superioris: quo sanctus Martinus Romanus Pontifex, iubente Constante Imperatore hæretico, per Theodorum Calliopam Exarchum abstrahus tyrannicè à Pontificia sede, vinctus mittitur in Orientem.

II. Sed antequam ab Vrbe discessum eiusdem sancti Pontificis narratione prosequamur, temporis ratio admonet, vt quæ antè ab eo Romæ sunt gesta, narremus. Habent Acta sancti Landolini Cameracensis Ecclesiæ presbyteri ordinati à sancto Authberto eiusdem Ecclesiæ Episcopo, ipsum, cum iam tertio profectus esset Romam ad limina sanctorum Apostolorum, ab eodem sancto Martino Pontifice munus prædicationis suscepisse, acceptumque talentum benè impendisse, claruisseque miraculis, multaq; monasteria erexisse, fauente ipsi sua munificentia Clodoueo Francorum Rege, vt pluribus eadem Acta significant. Sed & sanctum Amandum Episcopum Leodientem, pariter Romam venientem, benignè à se susceptum idem Pötifex Martinus prædicationi Euangelicæ ad Gentes mancipauit, additis ad ministerium fociis Landoaldo Archipresbytero, & Amantio diacono, qui

* Apud Ser.
die 15. Ian.
tom. 3.
LANDOLI-
NVS, AMAN-
DVS, ET SO-
CIA S. MAR-
TINO APO-
STOLATVM
ACCIPIVNT.

A qui Apostolica auctoritate pollens, fructus vberes ex Gentium conuersione collegit, vt S. Baionis Acta^a significant. Habentur hæc etiam expressa in Actis^b sancti Landualdi ipsius, qui à sancto Martino Papa datus est illi comes.

Porro neminem aggredi ad Gentes prædicationem consueuisse, nisi à Romano Pontifice missus esset: præter exempla plurima, etiam vetus docet monumentum in Actis sancti Valentini tabula plumbea expressum, inuenta illa iuxta corpus eiusdem sancti Valentini Episcopi Potauionis in Noricis in hunc modum: Venit ab Oceano vir humilis, Valentinus nomine, in Norici vrberem Potauionem (ita legendum loco Patany) idque animo apud illos prædicandi. Sed quia id hominum genus ferum & belluinum nimis erat, exiguum apud illos animarum fructum capere potuit. Videns autem terræ eius opportunitatem, & quorundam hominum frugalitatem, regionemq; iam albam ad messem, ita intra se cogitabat: Non debet concionandi munus quisque sibi vsurpare, nisi Apostolicæ auctoritatis iussione, sicut scriptum est: Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Hæc dicens, adit Pontificem Romanum: qui eum honorificè & reuerenter excepit, libenterque eum audiuit, & Apostolica auctoritate eius studium prædicandi confirmauit.] hæc & alia ibi.

Insuper ad eundem Pontificem constat ex Hibernia accessisse S. Follianum, vt prædicandi Gentibus Euangelium ab eo licentia impertiretur: hæc enim in eius Actis^d ita scripta leguntur: Huius exemplo, nempe Fursei eius germani, prouocatus Follianus, Romam iuit, petiturus à Martino Pontifice Episcopalem benedictionem ad infidelium conuersionem: qua accepta, ad Gallias venit, &c.] pergir enim dicere de eius martyrio, de quo suo loco sermo erit.

His igitur de rebus S. Martini ante abductionem ab Vrbe, ad quam amplius reuersus non fuit, breuiter enarratis, agedù de tyrannica eius à sede deiectione dicamus. Sed antequam tragica hæc eo quo gesta sunt ordine enarremus, de temporis certitudine est assertio confirmanda. Ita quidem aded funebria hoc anno facta esse, Græcorum Annales satis expressè docent, in quibus ex Theophane hæc scripta reperiuntur anno vigesimo Heraclij Imperatoris, vbi agitur de origine atque progressu hæresis Monothelitarum, his verbis: Ceterum nono anno Imperij sui Constantis nepos Heraclij, Indictione octaua, his agnitis, furore repletus, sanctum Martinum & Maximum Constantinopolim ductos & cruciatos apud Cherisonam & alia climata exilio relegauit, multos etiam Hesperiarum propagatorum puniuit.] hæc ibi, quæ quidem hoc anno cœpta in plures posteriores sunt propagata. Rursum verò hoc anno ciedum fuisse ab Vrbe sanctum Martinum, ex iis quæ ipse suis litteris habet, intelligere satis possumus: dum enim scribit degens Cherisonæ exul de mittendis ab vrbe Roma alimentorum subsidiis, hæc habet: Si enim peregrinos illic, id est Romæ, ita reficit S. Petrus: quid dicemus de nobis, qui proprij serui eius sumus, & saltem ad momentum ministravimus ei, & in tali exilio & afflictione consistimus?] hæc ipse, qui cum ad momentum se ministrasse Romanæ Ecclesiæ curam fateatur, equidem hoc anno inde per hæreticos diuulsam esse possumus intelligere. His de temporis ratione firmatis, iam rem gestam ordine prosequamur.

Vbi nouit Constantis Imperator, longè aliter quàm sperarat, quod moliebatur pro hæresis patrocinio esse consecutum effectum, utpote qui Olympio Exarcho in mandatis dederat, editum à se de fide edictum, quod Typum nominauit, ab Italia & aliis Occidentaliū prouinciarum Episcopis subscriptione firmari: cum non tantum id minimè præstitum scisset, sed in Concilio Romano, auctore ipso Pontifice, esse damnatum audiuisset: rugientis leonis instar, ira exaltans, quoniam modo in eum contumeliam acceptam vlcisci posset, ipsumque expelleret ab Vrbe & in exilium relegaret, animo agitare cœpit. Fuit illi prætd, qui æque se læsum magnopere à Martino Papa Paulus Episcopus Constantino-polis conclamaret, quòd damnatus ab illo esset atque sede depositus. Quid ergo agunt, quidve decernunt, vbi eiusmodi inter se consilia agitant toxicata? Ne apud Christianos Imperator, id agendo, tyranni & persecutoris, siue hæretici nomen consequatur, causas effingunt, quibus iuste videri posset Martinus expulsus. Et quænam ista? audi.

Dant crimini, quòd mutasset traditam à maioribus fidem: Insuper ipsum aduersus Romanum Imperium aliquid molitum cum Sarracenis: Tertio etiam ipsum Martinum nescio quid contra Dei genitricis Mariæ cultum esse locutum. hæc sunt tres calumnix in virum sanctissimum ab iis qui inhærebant Imperatori excogitatae, prout colligitur ex eiusdem sanctissimi viri epistola ad Theodorum^e. His concinnatis commentis, missus est in

Annal. Eccl. Tom. 8.

N n

Vrbem

* Apud Ser.
die 1. Octob.
tom. 5.
* Apud Ser.
die 29. Mart.
III.
A. ROM.
PONT. DI-
RECTI
PRAEDI-
CATORES
ADGENTES.

* Rom. 10.
* Apud Mo-
lan. in anal.
SS. Belg. die
vlt. Octob.

IV.
S. FOLLIA-
NI APO-
STOLATVS.

DE TEMPO-
RE EXLII
S. MARTI-
NI.

* Martin. epi.
17. in fin.

VI.

VII.
CRIMINA
OBECTA
MARTINO.

* Martin. epi.
fol. 14.

XVIII. Ego itaque ante altare ecclesie lectulum meum habebam, in quo iacebam: & nondum A
 tranſacta media hora, exercitus cum eis veniens in Ecclesiam, loricati omnes, tenentes lan-
 ceas & spathas suas, quin & arcus suos paratos vna cum scutis suis: & facta sunt illic, quae
 nec dicenda sunt. Quemadmodum namque in hiemali tempore, vento valido flante,
 folia ex arboribus concussa cadunt, ita percutiebantur armis candelae sanctae ecclesiae, &
 * remulſae remensae* excutiebantur in pavementum, & audiebatur sonitus, qui in eadem fiebat ec-
 clesia veluti tonitruus quidam horribilis tam ex collisione armorum, quam ex multitudine
 candelaborum ab eis confractorum.

XIX. Quibus cum factu introeuntibus, iussio à Calliopa porrecta est presbyteris & diaconis,
 in qua humilitatis meae abiectio continebatur, quod irregulariter & sine lege Episcopa-
 tum subripuissem, & non essem in Apostolica sede dignus institui, sed omnimodis in hanc
 regiam urbem transmitti, subrogato in loco meo Episcopo: quod necdum aliquando fa- B
 ctum est, & spero quod nec aliquando fiet: quia in absentia Pontificis Archidiaconus, Ar-
 chipresbyter & Primitivus locum praesentant Pontificis. Dum ergo mouentur, quae de
 fide gesta sunt, iam manifestavi vobis. Quod autem praeparati non fuerimus ad repu-
 gnandum: melius iudicavi decies mori, quam vnus alicuius sanguinem in terram fundi,
 quod quidem & sine periculo hoc gestum est in paucis, qui non placuerunt Domino, ma-
 lis effectis.

XX. Eadem itaque hora dedi me ipsum ad exhibendum Imperatori, & non resistendum.
 Porro acclamantibus mihi (vt veritatem dicam) quibusdam è clero, ne facerem hoc:
 nulli eorum accommodavi aures, ne subito fierent homicidae. sed dixi illis: Sinite me-
 cum venire ex clero qui necessarii mihi sunt, Episcopos videlicet & presbyteros & diaco-
 nos, & absolute qui mihi videntur. Respondit Calliopa: Quotquot voluerint venire, cum C
 bono venient: nos cuiquam necessitatem non facimus. Respondi ego: Clerus in potestate
 mea est. Exclamantes autem quidam ex sacerdotibus, dicebant: Cum ipso viuimus, &
 cum ipso morimur. Post haec cepit dicere per se Calliopa, & qui cum ipso erant: Veni
 nobiscum ad palatium. Nec hoc facere recusavi, sed exiui cum eis in palatium.

XXI. Eadem secunda feria & tertia feria venit ad me omnis clerus, & multi erant qui se pa-
 rauerant ad nauigandum mecum, qui etiam res suas immiserant in eas quae vacuaban-
 tur* nauiculas, in quibus onera ex littore in naues maiores, vel ex eis ad littus transportan-
 tur. Alij quoque nonnulli praeparabantur clerici ac laici, qui festinabant venire ad nos.
 IN PALATI- VM EX EC- CLESIA PER- DVCTVS S. MARTINVS.
 Eadem ergo nocte, quae illuceſcit in feria quarta, quae erat decimotertio Kalendas Iu-
 lias, circa horam quasi sextam noctis, tulerunt me de palatio, retrusis omnibus qui
 mecum erant in palatio, vsque ad res diuersas quae mihi & hic erant necessariae, & non- D
 nisi cum sex puerulis & vno cancellulo duxerunt nos ex Vrbe. Et cum immisissent nos in
 vnum eorum quae dicebantur leuamenta, circa horam plus minus quartam diei ad Por-
 tum peruenimus. Sed hic velim obserues, ante diem contigisse Martini egressum ab Vr-
 be, qua consuevit celebrari in Ecclesia natalis S. Siluerij Papae, qui & ipse exul factus, & in
 exilio moriens, auctus est corona martyrij. Sed pergit: In ea sane hora, qua egressi sumus ab
 vrbe Roma, statim, vt erant obseratae portae, iterum eas obserauerunt, & sic remanserunt
 in ciuitate aliqui, ne venirent ad nos in Portum, donec illinc nauigassemus. Vnde necessi-
 tas nobis effecta est, vt omnium eorum res, quae in leuamento missae fuerant, in dicto Por-
 tu dimitteremus, & mox eadem die moueremur, & peruenimus Kalend. Iulij Misenum*,
 in quo erat nauis, id est, carcer. Quod scilicet in terram inde descendendi nulla vquam
 daretur facultas. nam subdit:

XXII. Non autem Miseni tantum, sed in Terra laboris, & non tantum in Terra laboris, quae E
 subdita est magnae vrbi Romanorum, sed & in pluribus insularum, in quibus nos vel trans-
 misissemus, parata* impediunt, nullam compassionem adeptus sum: excepto dumtaxat
 in insula Naxia (quoniam ibi annum fecimus) merui lauare duobus vel tribus balneis, &
 apud urbem mansi in hospicio quodam, &c.] hucusque res gestae anni huius, reliqua fe-
 quenti anno dicemus, temporis praescripta ratione seruata. Delatus ergo sanctissimus
 Pontifex Martinus in Naxum insulam, ibi annum integrum degere exul iussus est:
 cum interea (vt eadem epistola docet) aeger corpore perseveraret, mentis tamen fir-
 missima valetudine, ne vel latum vnguem cederet impietati. Sed his intextenda putamus
 quae eodem argumento ad clerum Romanum scripta sunt eodem tempore Constanti-
 nopoli ab vno ex comitibus viri sanctissimi, cum praesertim aliqua digna memoria
 habeant,

EXCVBIAE PONTIFICIS IN EC- CLESIA.
 * remulſae
 * vocalbantur
 PROHIBITI CLERICI PROFICI- SCI CVM S. MARTINO.
 * Messenam
 * peccata PROHIBI- TVS MAR- TINVS IN TERRAM DESCEN- DERE.

A habeant, quae desiderantur in dictis eiusdem Pontificis litteris. Reddemus earum littera-
 rum eam hinc tantum partem, qua anni huius res gestas narrat, sic exordiens:
 Afflictiones, mcerores, & lacrymas, communemque sine cessatione ac mceratissimam
 vocem, quae in dolore ex intimo prolata est cordis, puto autem quia & profertur Domino
 ab his qui sunt Romae, adhuc autem & in omni loco dominationis eius degentibus san-
 ctis famulis Dei & fidelibus populis, ex quo facta est persecutio aduersus sanctissimum
 Patrem nostrum Deo beatissimum & fidelem sacerdotum principem & Apostolicum
 vniuersalem Papam, ac per hoc aduersus Catholicam Ecclesiam: puto autem hactenus
 hunc eundem mcerorem retineri in vobis, & multam sollicitudinem habere vos, scire
 quomodo exulatus est, & persecutione pulsus à Roma nauigio vsque Byzantium. Haec
 in mente habens ego humilis & peccator famulus vester, quaedam quidem exterius soli-
 citudine multa addiscens, plurimorum autem proprie contemplator factus, indignus mi-
 nisterij beatissimi & pretiosi sacerdotis nostri, iudicavi litteris reminisci & nota facere, cla-
 raque constituere vobis benedictis, ac per vos omnibus fidelibus & zelum habentibus cul-
 turae diuinae: quatenus cognoscentes, cum cordis mceritudine mecum sermonem pro-
 pheticum^b proferatis: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum?
 Et plorabo die & nocte contritiones Catholicae Ecclesiae, & omnium Christianorum, im-
 mo perditionem, propter ea quae acta sunt in beatum & Deo plenum ducem veritatis &
 praedcatorem. Verumtamen Deo gloria, qui dedit virtutem & sufficientiam stabilem in
 tentationibus quae superuenerunt ei à contrariis virtutibus & viris, in expugnando & vi-
 riliter dimicando pro cultu Dei irrefragabiliter, & spe firma vsque ad mortem ponens ani-
 mam suam, vt pore imitatus eum, qui eum constituit athletam, Dominum eius ad infor-
 mationem pro veritate dimicare.

B Ea quidem quae Romae gesta sunt in beatum Martinum spiritualem patrem, sacerdo-
 tumque principem, & vos scitis qualibus periculis luctatus est. Videns ergo gladios vibra-
 tos & acutos confertos ad inuicem tentos à pluribus militibus paratum habentibus infi-
 cere enses & priuare vitam beatum Episcopum, & in circuitu altaris astantibus, & in toto
 templo Catholicae Ecclesiae Romae, quae cognominatur Constantiniana, in qua sacerdo-
 tio fungens recubabat in foribus & grabato ipse beatus aeger, & quomodo contritus ani-
 mis* & artibus constrictus, impulsus & expulsus, raptus & extractus ex Apostolico thro-
 no, in quo Dominus eum constituit Inspectorem loco sui Apostolum, & praedcatorem
 Orthodoxum veritatis.

C Sed verè iste non fecit animam suam pretiosorem se, sed posuit eam vsque ad mortem,
 imitatus (sicut dictum est) Dominum suum dicentem: Bonus pastor animam suam ponit
 pro ouibus suis, quod saluaret vbique errantē & perditam plebem ab insurgentibus no-
 stris temporibus hereticis. Traditur ergo Romae de Catholica Ecclesia sancti Ioannis à po-
 tentibus huius saeculi iis qui hoc erant ministerio digni ministris atque custodibus; deposi-
 tus est ad portum, & coniectus est in lembum: & nauigantibus (sicut scitis) euntibusque
 cum auiditate in insulam quae vocatur Naxon, non concesserunt beato illi Apostolico vi-
 ro custodes penitus contingere terram, dolentibus prorsus pedibus eius (*podagra nempe
 doloribus affligebatur*) cum ipsi per loca conferrent, & ibi quiescerent.

D Hi autem qui per loca erant sacerdotes, & ceteri fideles religionis ipsius, dirigebant mu-
 nera beato illi causa utilitatis eius, non paruae multoties quantitatis: quas quidem directas
 species & quantitates custodes bestiales continuo coram eo diripiebant, impropertiosa &
 amara plurima congerentes in eum. Eos autem qui munuscula detulissent, iniuriis & ver-
 beribus afficientes dimittebant, dicentes ad eos: Quoniam quicumque diligitis istum, ini-
 mici estis Reipublicae. Numquid non ei hoc solum valebat inferre dolorem incompara-
 bilem super infirmitate, quae eum valde deprimebat? &c.] reliqua enim quae subdit, cum
 sequenti potius anno gesta esse noscantur, suo loco reddituri sumus.

E Fuit illud impiorum consilium, vt anno integro sanctus Martinus inter Cyclades de-
 tentus, illic premeretur arumnis, vt eo modo ipsius constantia frangeretur, daretque tan-
 dem victus manus, & assentiretur Imperatori. Sed tantum abest vt sanctus Pontifex flecte-
 retur aduersis, vt magis fieret pro tuenda veritate robustior. De ipsius enim constantia
 toto Christiano orbe laudibus celebrata sanctus Audoenus Rothomagensis Episcopus,
 qui hoc eodem tempore egregia claruit sanctitate, haec habet: Interim dilatione interce-
 dente, inimicus humani generis acrius incitatus pulsabat fortiter murum Ecclesiae per ho-
 mines

XXIII.
 XXIV.
 XXV.
 XXVI.
 XXVII.

Apud Mar- tin epist. c. 6. ex versione Anasl.
 AD LVCTVM VOCAT AV- CTOR.
 Ier. 9.
 S. MARTI- NI.
 S. MARTIN. IN BASILI- CA RAPI- TVR A MI- LITIBVS.
 * armis
 c. Ioan. 10.
 AD PORTVM DVCTVS NAVIGAT IN ORIEN- TEM.
 CVSTODES OMNE GE- NVS HYMA- NITATIS VETANT.
 COMMEN- DATAMAR- TINI PAP. CONSTAN.
 Audoen. in vita S. Eligij c. 34. Sur. 10. 6. die 1. Dec.

mines perditos, ac turrim validissimam omni oppugnationis genere infestabat Martinum A
perpetuis afflictionibus, illum Episcopum ad se inflectere cupiens. Sed quamuis impurus
spiritus omni nisu pugnaret armatus: attamen resistebat Martinus Christi gratia & virtute
repletus: ac veluti si saxo immobili vndarum fluctus illidantur, ita virili animo dicta re-
speuebat hæreticorum garrimentum.] sed quæ post hæc secuta esse tradit, sequenti anno
arq̃ue dicentur. Rursum idem Audoenus:

XXVIII. Per idem ferè tempus, quo apud urbem Romam hæc gesta sunt, quidam hæreticus
pulsus à partibus transmarinis, in Gallias venit: moxq̃ue se conferens ad ciuitatem, quæ
olim Hedua, nunc autem Augustodunum vocatur, cœpit tam cautè quàm fraudulenter
sua nefanda dogmata prodere. Quod cum in palatio ad aures Eligij Nouiomensis Epi-
scopi peruenisset, cœpit vigilanter (vti semper in eiusmodi rebus sollicitus erat) cum Au-
doeno & ceteris Catholicis viris tractare, quemadmodum hanc pestem palàm omnibus B
manifestam denegarent: nec destitit Episcopos commonere & optimates, quousque iussu
Principis sacerdotale Concilium apud urbem Aurelianensem congregaretur.

XXIX. Vbi eo quem diximus hæretico in medium deducto, conabantur eum docti quique di-
uersis modis interpellare, sed nullo poterant genere concludere: tanta quippe dicendi arte
obiectis quæstionibus occurrebat, vt vbi maximè putaretur restrictus teneri, ibi ceu an-
guis lubricus quibusdam foraminibus dilapsus, eorum se fronti opponeret. Cumq̃ue nullo
modo à quoquam posset concludi aut superari: extitit quidam e nostris pia Dei prouiden-
tia doctissimus Episcopus, nomine Saluius, qui ita ei in omnibus obuiauit, vt ingens ea cau-
sa nostris fieret gaudium & expectatio: omnes enim eius versutias & artes, quas ille nunc
occulere, nunc etiam dissimulare conabatur, frequenti disputatione palàm funditus dete-
xit; sicq̃ue aduersus eum omnium Episcoporum sententia prolata, & per singulas ciuitates C
super eius nomine decretis constitutis, cum ea quæ par erat ignominia & dedecore à fini-
bus Galliarum eliminatus est.] hæc Audoenus: eadem planè in ipsius Audoeni^a rebus gestis
narrantur: sed quisnam hæreticus iste, vel cuius hæresis fuerit, ignoratur. At reuertamur ad
res Orientis.

^a Extitit apud
Siv. die 24.
Areg. lib. tom.
4. cap. 9.

XXX. Quod enim ex Theophane superius dictum est, hoc anno nono Imperatoris Constantis,
sicut Martini, ita & Maximi Abbatis vincula consignari: consentientia iis valde sunt, quæ
in eiusdem Maximi rebus gestis narratur quàm fidelissimè, quæ hic tibi verbatim reddere
argumenti dignitas postulat. Porro et si eodem anno quo sanctus Martinus, Maximus ab-
ductus est captiuus ab Vrbe, vbi magna eius Ecclesiæ utilitate debebat: haud tamen vnà
cum ipso Pontifice captus & ductus fuit Constantino-polim, sed paulo antè, vt pote quòd D
haud adeò difficile fuerit inuentum solum sanctissimum monachum peregrinum capere
& vinculis mancipare. Cum enim Constantinopoli relatum esset ab iis qui erant in Vrbe
ministri Imperatoris, Maximum Romæ magnopere ipsi aduersari Imperatori, in eum ob-
loqui & alia his similia hæresis odio facere: datum est in mandatis Exarcho, vt ipsum Ma-
ximum vincitum perducere Constantinopolim, quod & nauiter impletum est.

XXXI. Sed spectemus gloriosum tanti viri certamen. Senem iam propè octogenarium videbis
athletam non aduersus vnum vel alterum, sed omnes Imperatoris satellites immobilem
stare, fortem robustumq̃; consistere, nec vel leuiter pede moueri. Fuit planè admiratione
dignum atque commiseratione pariter, Angelis etiam veneranda canitie intueri senem, &
aduersus eum tum Romæ primum, tum postea Constantinopoli omnem ad expugna-
dam eius constantiam armari scuitiam Imperatoria auctoritate nitentem, & nihilominus
ipsum victorem de superata perfidia, debellata ferocia, & subiugata potentia hæretici Im-
peratoris erigere numquam collapsura, sed in æternum permanens trophæa, quibus &
nostri illustrentur Annales, in primis verò vniuersa Ecclesia Catholica decoretur. Age igitur
historiam quàm sincerissimè scriptam, ab auctore qui ab iis qui eius inhærebant lateri
(vt videbis) accepit, hic reddamus, qui post enumeratos commentarios à viro sanctissimo
tum aduersus ingruentes Monothelitas elaboratos, tum ad optimam vitæ rationem in-
eundam conscriptos, pergit sic dicere:

XXXII. His ommissis, ad alia orationem conuertam, ac deinceps generosi viri tolerantiam ma-
lorum & ærumnarum exponam. Constantem nepotem Heraclij, cum Imperio potitus
esset, nonumq̃ue iam annum id administraret, multamq̃ue malè sentientibus (quod sen-
tiret cum illis) dedisset licentiam, & omnia pestilenti lue implellet: hunc igitur, cum ce-
tera ex sententia procederent, de iis quæ Romæ gererentur, non mediocriter incesit cura,
cum

CONCI-
LIUM AV-
RELIANEN.

HAERETI-
CVSVICTVS
ATQVE
DAMNATA
TVS.

S. MAXIMVS
IVBET VR
DVCI CON-
STANTIN.

MAXIMVS
ADVERSA
QVAEQVE
SVPERAT.

IMPERATO-
RIS CONSI-
LIUM DE
MAXIMO.

A cum rescivisset in ea omnes ab ipso dissentire, ipsiusq̃ue dogmatis euerfores. Cumq̃ue non
ignoraret quis horum esset auctor (nam sanctus vir omnibus doctrinæ splendore altè relu-
cebat) eum magno studio iubet in regiam deduci, existimans se, cum huius potitus esset,
alios quoque omnes in potestate esse habiturum. Cum eo autem ipsius discipulus ductus
est Anastasius vnà cum cognomine eius ac eisdem moribus prædito, qui & Ecclesiæ Ro-
manæ Apocrifarius dicebatur.

Quinetiam & diuinum Martinum cum plerisque Occidentis Episcopis in vrbe By- xxxiiii.
zantina sistit, his (vt credibile est) propter contrariam sententiam offensus. Verum
incommoda & calamitates Pontificis Martini, quæque in eum impius ille contumeliosè
designauit, innumeris eum contumeliis probriisque aspergens, innocentemq̃ue (ò nefa-
rias manus!) supplicio afficiens, tandemq̃ue longinquo damnans exilio (Chersona au-
tem exilij locus fuit) eius videlicet Episcopis similiter affectis: hæc otium mihi in præsentia
non est, vt gesta sunt, exequendi, ad res Maximi properanti. Ac multi quidem fortasse par-
tim dicent, partim iam dixerunt, hominem, opinor, honorificantes, eiusq̃ue conuersatio-
nem laudibus extolentes: oratio verò nostra institutum suum prosequatur.

Cum igitur sacer hic vir manibus hominum cædis audiorum comprehensus esset, ad xxxiv.
eumq̃ue omnes respicerent: videamus primùm quibus ei dexteræ dent tot occurribus, ad
quodq̃ue de eo iudicium faciant hi egregij legislatores. Nam simulatque Byzantium vr-
bem appulit, nauigio eò delatus: veniunt ad eum ab Imperatore homines missi, ex solo
vultu multam animi acerbitem ostendentes. Qui sanctum virum licenter impudenter-
q̃ue comprehensum, incalceatum ac sine amictu per vias trahentes adduxerunt, sequente
discipulo, tantoq̃ue facinori ingemiscente: ac in quodam tenebricoso tecto conclus-
erunt, ne discipuli quidem ei impertito contubernio.

Post aliquot verò dies adducunt iustum in palatium, Senatu vniuerso sedentè, ac trucu- xxxv.
lentum aliquid & furens in eum intuente. Ac tum quidem Sacellario, qui dignitate antei-
ret, iudicium in eum permittunt, viro ad dicendum prompto, aptoq̃ue ad sermones sin-
gendos, & ad veritatem malitiosè interpolandam atque labefactandam omnium maximè
accommodato. Is quid malitiæ prætermisit? quid improbum non perpetravit: à quibus
minis & contumeliis abstinuit? Non honorabilem reueritus senectam (nam tum erat an-
nos circiter octoginta natus, & paululum ab ea ætate aberat) non efflorescentem in vultu
gratiam, non modestos & compositos & sedatos liberalesq̃ue & amabiles mores, cete-
rumq̃ue decorum & venerabilem statum: idq̃; cum iniustissimum nullum criminis locum,
nihil iuri aut rationi consentaneum, ob ea quæ iustus gesserat, haberet, sed solam perueri-
tatem suam ac similitudinem, audaciamq̃ue morum & improbitatem ostendens: adeò in
tot tantisque rebus inuerecundiæ suæ specimen dedit. Verumtamè is iusti viri sermonum
cautè & prudenti versationi decentibusq̃ue responsis contradicendi non habuit loci: sed
temerè omnia miscere visus est, maleuolus modo esse conuictus & improbitate insignis.

At quæ tum dicta factaq̃ue sunt, quasq̃; innocenti calumnias imposuerunt, qui puta- xxxvi.
runt mendacio se tectos esse; ipse præclarus religiosi viri discipulus particulatim exponit
proprio commentario, ex quo cuius licebit omnia ad verbum percurrere, accuratiusq̃ue
cognoscere. Verum non alienum à proposito est, pauca ex illis à me commemorari, huic-
q̃ue orationi inferri, ne nullius omnino eorum mentionem fecerimus, cum præsertim non
narrando, sed percurrendo res gestas simus exposituri.

Vt igitur nefandus Sacellarius in Sancti conspectum venit, statim incepit asperiore ser- xxxvii.
mone eum lacerare, minasq̃ue incutere, iniustum eum & proditorem & Imperatoribus
inimicum appellans, omniaq̃; alia turpissima. Vt autem hic seiscitatus est, quæ gratia hæc
de se diceret, & quàmnam perpetrasset proditorem? Tum calumnias ille confingit, quas
ab illo solo confingi par erat, testes in aperto mendacio sistens. Et quidem in religiosum
virum deblaterabat, magnas eum vrbes prodidisse, Alexandriam inquam, & Ægyptum,
& Pentapolim: quas à nostris, inquit, abstraxisti finibus, & Sarracenis iam addidisti: quo-
rum eum maximè domesticum, atque in ipsos beneuolum esse aiebat.

Postquam verò hanc illius prauitatem oratione, cui contradici non posset, Sanctus xxxviii.
propulsauit, sycophantiam manifestam nec quidquam aliud esse demonstrans: quid
enim ipsi cum capiendis urbibus, quarum causa potius utilia cupiebat? Aliam impudens
viam inuit, somnia quædam fingens & umbras & spectra, in iisque & vocum resulantem
sonos maiorum ac minorum & Regum appellationes, & Occidentis Imperatori clariorem
quàm

xxxiiii.

xxxiv.
DVCITVR
S. MAXI-
MVS CON-
STANTINO-
POLIM.

xxxv.
SISTITVR
IUDICIO
S. MAXI-
MVS.

xxxvi.
CALVMNIIS
AGITVR IN
S. MAXIM.

xxxvii.
QVAE PAL-
SA OBIE-
CTA IN MA-
XIMVM.

xxxviii.
EX SOMNIIS
QVAESTIO
HABITA.

quàm Orientis vocem resonare : accusatores hinc quoque & scyphantas in medium proferens. Quare magis etiam ingemiscens religiosus vir : Gratias ago Deo meo, inquit, quod in manus vestras sim traditus, talibusque criminibus petar, ut his inuoluntariis quæ voluntate à me commissa sunt deleantur, atque ut vitæ meæ maculas abstergam. Verum ut paucis ad hæc respondeam, neque ad somnia respicio, neque somniorum coniector sum, nec mihi otium est, ut in horum vana specie mentem occupem. Sed quoniam sic me accusare voluistis, ut etiam adduceretis testes, eosque qui non norunt, sed ex iis qui nouerint audierunt, quod illi (ut dicitis) migrarunt è vita : cur non à principio, & superstitibus etiamnum primis, somniorum expetebatis rationem ac pœnas ? Sic enim & ipsi magno negotio molestiaque liberi essetis, ego verò pœnas ob confessas certasque res peroluissim. At (ut credibile est) nec veritas sic habet, nec qui in me indicium fecerunt, eum qui scrutatur corda, ante oculos suos proposuerunt. Ne videam enim Domini mei conspectum, nec Christianus existimer (nihil enim aliud habeo quod imprecor mihi) si consilium somnium aut vidi, aut eo informatus sum, aut aliis narraui.

*iudicium

XXXIX.

NON ESSE
REGVM DE
DOGMATI-
BUS DEFI-
NIRB.

XLI.
ANASTASI-
VS DISCI-
PVLVS IN-
DVCLTVR
CONTRA
MAXIMVM.

XLI.
RVR SVM
QVAESTIO
DE MAXI-
MO.

Postea tertium ei inferunt crimen, ut secundum redargui viderunt: quod nec in oratione ponendum esse putavi, propterea quod præterquam quod non est credibile, puerile etiam sit & ridiculum. Nec verò quarto crimine egregij abstinere Iudices : Quemdam Gregorium adducunt, qui affirmaret, dixisse Romæ Sancti discipulū, Nefas esse, nec rationi consentaneum Regem sacerdotem appellari: quippe qui à magistro, *Maximo scilicet*, Anastasius hæc didicisset. At tamen sacro viro ne defensio quidem in hoc defuit. Qui ipsi Gregorio in faciem restitit, & ostendit, alia tum esse dicta, alia nunc obiici. Nam cum ille, inquit, Romam venisset, de vinitate habuit sermonem, *voluntatis scilicet*, ut Typum nos recipere, quo illud dogma in multorum ore positum sanciebatur & promulgabatur. Ad illa videlicet nos respondimus atque occurrimus, cum ea consideraremus quæ nobis profutura essent, quæque vtilia arbitrabamur. Quamobrem nec mea esse scio, quæ nunc proferuntur, neque discipuli, qui vocatur in crimen, quicum numquam huiusmodi (ac Deus testis est) sermonem contuli. Verum tamen hoc solum mihi conscius sum dixisse, non discipulo, sed huic ipsi Gregorio (quod ne ipse quidem penitus negauerit, nisi se ipsum quoque planè neget) definire de dogmatibus, & querere, sacerdotū magis esse, quàm Regum: quoniam his concessum est & vngere, & manus imponere, & panem caelestem offerre, & altari assistere, & quæcumque alia agere quæ diuina sunt, sacramentaque sublimiora habent. Hæc elocutus sum, & nunc loquor. Ob hæc me quiuis vel absoluat, vel damnet: neque enim iniuria homo ab homine affici potest, quamuis omnium grauissima patiar.

Tunc cum non haberent quid facerent qui mendacium spem suam ponunt: iustum educunt, eiusque introducunt discipulum Anastasium, quem verbis ac minis perterrefaciunt, ut cohererent de magistro aliquid indicare, vim afferentes, ut diceret, eum dolorem dedisse Pyrrho, *cruciamenti illum torfisse scilicet*, cum vnà sermonem haberent in dicta superius disputatione. Falsiloqui haud scio cur ista molirentur. Cum verò Anastasius secus locutus esset atque expectabant, Sanctum virum non solum nihil ei doloris attulisse, sed etiam omnem exhibuisse honorem: pugnis eum & colaphis in caput & genas ferientes, eoque modo veritatem opprimentes, in custodiam rursus includi iubent.

Sanctum igitur ad se iterum accersunt ut antea dictis non contenti, aliamque tentationem inuincibili adhibent. Hæc erat: Origenis eum dogmata sequi, & cum illo in omnibus sentire. Ut verò confestim imbecillum & ad diluendum facile id crimen dissoluit, asseuerans eum à Deo seiunctum esse & à Christianorum partibus, qui assentiretur Origeni, delirataque eius rationes acciperet. De Pyrrho rursus, iisque quæ tum essent dicta interrogant, personam potius induentes benignitatis, quàm hanc scientes, aut in corde ponentes, ac deinde quomodo se à Patriarchæ communionem abrupisset. Postea verò cum alias interim percontationes & interrogationes prætendissent; ac affirmassent, eum qui ab ipsis offerretur, Typum magni faciendum esse, ac in honore habendum, quem ipse execraretur & exhonoreret: ac demum cum ea quæ ipsis viderentur effugi non posse, nec facile dilui, proposuissent, nec minis in eum, contumeliosque abstinuissent: tandem viderunt se in omnibus vinci, propriisque (ut aiunt) capi pennis: ac dimisso confesso, Imperatorem prope adierunt, hominis constantiam nuntiantes: Maximusque, inquit, in sermonibus est inuictus, nec ei quisquam persuadere potest, ut nostris assentiatur, tamen conetur quis supplicio eum afficere.

Ali-

Aliquanto post alij ad eum veniunt, cum iam custodiretur, existimantes forsitan, si crebro oppugnarent, ac verbis terrorem incuterent, se eo molliore vsuros: qui venerunt autem, dicebant se à Patriarcha missos. qui & Sancto hæc statim prætenderunt: Cuius, inquit, es Ecclesiæ (ipsis enim illorum verbis vtar) Byzantiæ, Romæ, Antiochiæ, Alexandria, Ierosolymorum? Ecce omnes, subditaque ijs prouinciæ coniunctæ sunt. Si igitur & ipse Catholice es Ecclesiæ, coniunge te nobiscum; ne vitæ peregrinam viam innouans, quæ non expectas, patiaris. Ad quos beatus vir opportunè & sapienter respondet: Dominus cum Catholicam Ecclesiam rectam & salutarem fidei confessionem esse dixit, idcirco Petrum, qui benè confessus erat, beatum dixit; super quem talem se ædificaturum Ecclesiam, vniuersorum Dominus pronuntiauit. Verum tamen confessionem volo addiscere, super qua vniuersa Ecclesiarum facta est coniunctio, nec alienor ipse, si id benè factum est.

Ad quem hæc, qui missi erant: Quamuis iussi non sumus de hoc dicere, dicemus tamen, ut nullam omnino excusationem habeas. Duas dicimus operationes propter differentiam, & vnã propter vnitatem. At ille inquit: Duas propter vnitatem vnã dicitis factas esse, ac præter eas aliam? Non, dicunt, sed duas vnã propter vnitatem. Liberati sumus, inquit, omni negotio, qui nobis ipsis fidem insubstantem ac Deum sine existentia finxerimus. Nam si in vnã confundimus duas propter adunationem, ac rursum in duas diuidimus vnã propter differentiam; nec vnitatis erit, nec dualitas operationum, quæ inuicem se tollunt, ac faciunt operationis expertes id cui inhaerent, & omnino non existens, nullum habens ex natura motum, qui auferri non possit, qui que nullo conuersionis modo alteretur ac mutetur. Omni igitur essentia priuatum erit, secundum Patres, non habens operationem essentialiter, quæ ipsius character sit. Hoc igitur dicere non possum, nec hoc edoctus sum à sanctis Patribus confiteri. Quod igitur vobis videtur, qui potestatem habetis, facite.

Illi cum non haberent quid ad hæc contradicerent: quod placitum erat ijs qui rerum potiebantur, ei inferunt, dicentes, illis videri, hunc qui non obtemperaret, anathemati subiici, ac mortem ei definitam irrogari. At hic leniter sic atque humiliter: Quod Deo, inquit, de me definitum est, nunc finem accipiat, ei gloriam afferens ante omne sæculum præcognitam. Verum tum quidem, quæ prolata erant, differunt. Consilium autem vnã habentes Imperator & Patriarcha (quemadmodum Pilatus & Iudei super meo Iesu) iustum damnant exilio, in quoddam oppidulum, cui Bizya nomè erat, statim abducentes, simulque discipulum Anastasium in quemdam locum valde malum, Romanorumque Imperij vltimum, solum deportantes. Perba, aliàs Perberis, ille locus lingua barbarorum nuncupabatur. Itidemque fecerunt eius cognomini Romæ Apocrisario, qui Mesembriam relegatus est. Est Mesembria in Thracia ciuitas, de qua Theophanes, Zonaras, & alij in Leone. hæcenus de relegatione sanctorum confessorum Maximi ac sociorum. Sed comparatione acerbiorum quæ hæc subsecuta sunt, ludum hæc iure posset quisque vocare: quænam autem ista fuerint, suo loco dicturi sumus.

Ad sex namque annorum spatia contigit Maximum vnã cum sociis istiusmodi pro confessione Catholice fidei deliciis frui. Quidni delicias dixerim mensam illam, quam Sapientia præparauit, pro cuius defensione certamen tantum susceperint confessores? Est planè, est manna absconditum, quod vincenti eadem exhibetur in mensa, quod quam suauè sit, nemo scit, nisi qui accipit. Sed exhibitio iam eiusmodi Maximi ac sociorum certamine, quod maius in eodem impietatis theatro spectaculum representatur, attentè spectemus: quodnam verò istud fuerit, sequens annus aperiet.

IESV CHRISTI	MARTINI PAP.	CONSTANTIS IMP.
ANNVS	ANNVS	ANNVS
651.	3.	10.

Sequitur annus Domini sexcetesimus quinquagesimus primus, nona Indictione, idemque illustri confessione sanctissimi Papæ Martini. Si enim putarunt veteres nouis Consulibus annos signari & illustrari pariter purpura Consulium: quanto magis clarior dicendus Christianis erit hic annus Summi Pontificis tot insignitis victoribus palmis, cum eum aded

XLII.

CATHOLICA
QVAE
DICENDA
ECCLESIA.

XLIII.
DE DVABVS
OPERATIONIBVS
VNIVS DIS-
PVATIO.

XLIV.

S. MAXIMVS
ET DVO ANASTASII
IN EXILIUM
MISSI.

XLV.

Prout. 9.
Apoc. 1.

I.
S. MARTINI
PAPAE CER-
TAMEN.

A adeo honorat iterata saepe confessio, & crebrius contumeliae repetitae exornant, catenae decorant, nobilitateque durum exilium, per quod demum & martyrium consummatum illustrat. Interim suo sauit impietas arbitrata, graflatur iniquitas exors legis, furit crudelitas absque timore, & solutis habenis, Imperatoris calcariibus agitata haeresis debacchatur: sed omnia ista machinamenta diaboli, fluctusque omnes furentium haereticorum, qui non ipsum Rom. Pontificem tantum, sed vniuersam Catholicam Ecclesiam suo impetu posse obruere videbantur, illi petrae resiliunt, atque in spumam gracilem dissoluuntur, suo stridore testantes, oportere tandem cedere mendacium veritati, vitia a virtutibus separari, atque procacem haeresim succumbere Catholicae fidei, & ipsi semper esse subiectam. Erat plane Martinus, siue summa potentia veritatis, siue suarum virtutum merito, siue robore fidei Orthodoxae, & prerogatiua Apostolicae sedis Petri, petra durissima, quam magno suo ipsorum damno impij vt laedant, dum feriunt, feriuntur. Sed iam rerum gestarum seriem ex epistolarum fontibus pura claraque veritate fluentibus in medium deducentes aggrediamur.

II. Martinus Pontifex igitur, vbi in Naxo insula in aeternis iam annum egisset, nec acerbioribus saeuientium haereticorum flecti vllatenus valuisset, immo vegetior animo & constantia firmior factus esset, ad grauiora subeunda supplicia Constantinopolim ducitur. Ita plane frequentiore amplioreque locum voluit tanti certaminis preparari Diuinitas, atque delicta ciuitatem regiam in theatrum, quo tanti athletae victoria orbi innotescere posset. Quae autem idem ibi sit passus, ex litteris vnius ex illis, qui ei peregrinationis comites adhaeserunt, haec accipe:

III. Exinde ergo praemittentes nuntium quemdam custodes qui retinebant eum, nuntiauerunt in Byzantium aduentum & actiones eius, proferentes aduersus eum plurima mala, haereticum & rebellem Domino, Dei que aduersarium proclamantes, & subuertentem vniuersam terram Romanorum.] Quibus parcerent malis in virum sanctum, qui eum istiusmodi calumniis impetebant? vt plane, secundum Euangelicum illud, obsequium se Deo prestare putarent, & quo religiosiores quique videri vellent, eo crudeliores in ipsum insurgerent, & percussioibus lacerarent. Sed quae sit passus Byzantij, audiamus.

IV. Cumque tandem, inquit, peruenisset Byzantium beatus ille decimoseptimo die mensis Nouembris, in portu iuxta Euphramiam, iuxta Arcadiam nos reliquerunt a mane ministris vsque ad horam decimam, recubantes in grabato nauis. Eratque (sicut dictum est) spectaculum omnibus Angelis & hominibus. Accedebant enim varij homines, quos propter ferales mores lupaces dixerim: & subrogati (vt conuicio) talia contra sanctum Papam agebant, qualia Christianis dici non oportet. Morantibus nobis in littore, eram incedens dolore plenus & amantudine, eo quod viderem talem sanctum virum ita deiectum, non solum autem, sed & talia eloquia a quibusdam Ethnicis prolata contra eum: nihil aliud quarebat, nisi vt auferretur anima eius. Dehinc circa Solis occasum venit quidam scriba, nomine Sagoleua, cum multis excubitoribus, auferentes de lembo, posuerunt in gestatorio, duxeruntque in custodiam Excubitorij, quae cognominatur Prandiarea, & fecit eum includi sub multa custodia, praecipiens Excubiti custodibus, vt nullus penitus sciret ciuitatis, quia est in eodem Excubitu.] Dum autem eodem detineretur S. Martinus carcere, eam quam anno superiori diximus scripsit epistolam ad Eliterum, qua cuncta quae ab exordio persecutionis passus esset enarrat, & recensitis iis quae ad superiore annum pertinebant, reliqua pauca quae praesenti anno vsque in hanc diem est passus, sic refert:

V. Et ecce quadragintaseptem dies sunt hodie, ex quo non merui calida nec frigida aqua rigare me, & effluxi & refrigui totus: quoniam ventris fluor & in nauis & in terra vsque ad praesentem horam mihi requiem non dedit, & in ipsa quoque necessitate mea, hora qua conglutaturus sum, totus conglutatus corpore, ea quae necessaria sunt percipere ad confortandum naturam non habeo: tædet me sumere, cum id habeam penitus in fastidium. Sed credo in virtute Dei, qui omnia conspicit, quia cum de praesenti vita subductus fuero, exquirentur de his omnibus qui me persequuntur, vt sublatus sim, vt saltem sic ad poenitentiam ducti, ab iniquitate sua conuertantur. *Subscriptio.* Incolumem te custodiat Christus Deus, fili dulcissime.] haec sanctus Martinus, cum (vt dictum est) in ea custodia asservaretur, de quo ista comes itineris scribere pergit:

VI. Mansit ergo idem sanctus Apostolicus clausus & sine participatione penitus sermonis alicuius nonaginta tres dies. In ipsa vero nonagesimatertia die, quae est Parasceue, mane

* Excubitorij S. MARTINI IN CUSTODIA ASSERVATVR. *Martin. epistola 15.*

QUAE S. MARTINVS PASSVS IN CUSTODIA.

VI.

A tulerunt eum de custodia constituendum in cella Sacellarj, iubentes pridie conuenire omnem Senatum: quod & factum est. Iusserunt autem eum introducendum, & introduxerunt in portatoria sella. Erat enim penitus aeger, praecipue autem in illis diebus praenauigatione & afflictione custodiae per tot dies effectae. intendens autem in eum primus qui praesidebat Sacellarius cum reliquis principibus a longe, iussit eum surgere a ferulo, & astare. Dicentibus quibusdam ministrorum, non valere eum stare: turbatus praerira Sacellarius, exclamauit. Tunc autem & quidam de custodia surgere eum & astare censuram subnixum hinc inde iusserunt. quod & factum est.

Sacellarius inquit ad eum: Dic miser, quid tibi mali intulit Imperator? tulit tibi aliquid? oppressit te vi? Ille autem tacebat. Tunc ait ad eum Sacellarius imperatiam voce: Ecce nunc ingredientur accusatores tui. Et continuo cum sermone introducti

B multi accusatores contra eum: omnes autem erant mendacij filij, & discipuli eorum, qui Dominum nostrum Iesum Christum negauerunt. Contradicebant vero sancto viro, quemadmodum praemoniti fuerant: erant enim voces eorum praemeditatae. In quibus quidam eorum paulo ante interrogati, vt testimonium perhiberent, tentabant dicere veritatem, sicut mos est: & continuo turbati qui praetendebant certamen, incipiebant validis minis increpare eos, donec suaderent eos proferre quae erant conuenientia in mortem beati & iusti viri. Contemplatus ergo sanctus Papa Martinus introeuntes testificari, subridens dixit: Isti sunt testes, sicut habet ordo? Erant enim primi ingredientes nomine quidem milites, lupaces autem & bestiales sententia, & quidam eorum qui erant Olympij, cum quibus erat & Andreas, qui fuerat Notarius: erant enim intra accusatores infelices Imerites & Erinus & reliqui numero quasi viginti priores milites, & reliqui accusatores. Iurabant autem ad sancta Euangelia & testificabantur. Primicerius sane omnium accusantium erat Dorotheus Patricius Siciliae, qui adiurans dixit: Quoniam quinquaginta capita si haberet Martinus, non porteret eum viuere, eod quod solus subuertit & perdidit vniuersam Occidentem & deiecit, & re vera vnius consilij fuit cum Olympio & inimicus, homicida Imperatoris, & Romanae vrbis anitatis.

Videns ergo iustus vir introeuntes eos & iurantes sine parcitate testificatores, compasus perditioni animarum eorum, ait ad eos qui praesidebant principes: Obsecro vos per Dominum, nolite preparare illos iurare, sed absque iuramento dicant quaecumque voluerint, vosque facite quaecumque vultis. Et quid opus est etiam iurando perdere illorum animas? Ingresso equidem vno, & testimonium dicente, quoniam coniurationes fecit cum Olympio, & milites preparauit vt iurarent: interrogatus Deo pretiosus vir, si haec ita se haberent; ille: Si vultis audire veritatem, dico vobis sequentia. Et cepit dicere: Quando factus est Typus, & directus Romam ab Imperatore. Et hoc tantum dicente beato illo, aliud non concessum est loqui. sed continuo ante omnes incipiens cum clamore Troilus, inquit: Non inferas nobis hic de fide: de duello nunc scrutaris, quoniam & Romani & nos Christiani sumus & Orthodoxi. Et respondit iisdem vir iustus: Vtinam: verumtamen inuenietis me in illa die tremendi iudicij examinis testem etiam in hoc.

Deinde inter accusantes testes ait ad eum Troilus Praefectus: Qualis es tu homo, quoniam cernens & audiens talia contra Imperatorem nitentem effodiendum Olympium, indignum videlicet sepultura, non prohibuisti eum, sed contra consensisti ei? Ad quem dixit ipse Apostolicus Papa: Dic Domine Troile: Quando (sicut scitis etiam vos, & nos audiuiimus) Georgius a magistratibus qui erant ex monachis, ingressus est tunc in Urbem a castris, & talia verba locutus est, fecitque restales: vbi eras, aut qui erant tecum, quod non restitistis, sed contra concionatus est vobis, & quos voluit palatio exulauit & prohibuit? Iterumque cum Valentinus cum praeco Imperatoris indutus est purpura & confedit ei: quod ieratis vos? non eratis illic? Cur ergo non prohibuistis eum, dicentes: Ne attingas res non opportunas tibi? Nonne contra concionatus est ei? Quomodo habebam ego tali viro aduersus stare, habenti praecipue brachium vniuersae militiae Italiae? An potius ego illum feci Exarchum? Verumtamen denuo obsecro vos per Dominum: quodcumque vultis & definitis fieri in me, citius explere. Nouit enim Dominus: Maxima mihi dona tribuitis, quaecumque me clade iuglaueritis.

Percontatus eum quidam de ministrantibus, Sagoleua videlicet Sacellarius: Sunt foris etiam aliqui, qui debeant testificari? Respondit scriba: Sunt, domine, plurimi alij. Deficientes autem hi qui praesidebant, sancto & venerabili astante viro in conspectu eorum,

SISTITVR CORAM IUDICIBVS S. MARTINVS.

VII.

TESTES PRODVCITVR CONTRA S. MARTINVM.

VIII. MARTINVS CONATVR PROHIBERE PERIURANTES A IURAMENTO.

IX.

IN ACCVSATORES REICIT CRIMEN S. MARTINVS.

X.

rum, & potissimum cum Spiritu sancto eum confirmante, dixerunt, sufficere testes. Erat A
quippe interpres eorum quæ à Sancto dicebantur verborum Innocentius Consul * filius
Thomæ, qui erat ab Africa; & cum interpretaretur ea quæ à beato viro dicebantur, non
ferebant. Videns Iudex ignita iacula sancti Spiritus à Deo honorabili viro contra eos pro-
lata, ait ad Innocentium cum furore: Cur nobis interpretaris quæ dicit? Noli dicere quæ
dicit. Surgens ergo continuo Sacellarius cum plurimis qui confederant ei, ingressus est
nuntiare Imperatori quæque ipse voluit.

XI. Eduxerunt autem sanctum Apostolicum virum de loco iudicij, magis autem ex aula
Caiphæ, in gestatorio sedili sedentem, & statuerunt eum in medio atrij, quod erat ante
cellam Sacellarij & Imperialis stabuli, quod consueuerat omnis populus conuenire, &
expectare Sacellarij ingressum. Circumdederunt eum excubitores, atque sit omnibus
spectaculum formidabile turbis. Post paululum ergo iusserunt eum inferri in Solarium B
dispositionis, vt essent ibi hæcenus, quousque prospiceret Imperator per cancellos triclinij
sui, iussurus fieri, quæ erant facturi. Erat itaque multitudo populorum vsque ad Hippodro-
mum conuenientium illic. Statuerunt ergo reuerendissimum virum in medio Solarij dis-
positionis in præsentia rotius Senatus subnixum hinc & inde.

XII. Facta est ergo constipatio subito nõ minima: & exiens ab Imperatore Sacellarius, aper-
tis ianuis triclinij, vt videret vniuersum populum, veniensque ad sanctissimum venerabili-
lem virum Martinum Apostolicum, dixit ad eum: Vide quomodo Dominus te adduxit
& tradidit in manus nostras. Tu nitrebaris contra Imperatorem? Quid tibi spei erat? Ecce
dereliquisti Dominum; dereliquit te Dominus. Et continuo exclamans Sacellarius,
quemdam astantium excubitorum consortem præcepit sine mora auferre psachmon *
summi & Apostolici atque præcipui pastoris omnium Christianorum, qui Orthodoxam C
sanctorum Patrum & Synodorum confessionem, hoc est, fidem confirmauit, & noui er-
roris exortos auctores, novos videlicet hæreticos cum impijs dogmatibus eorum canonice
& synodice anathematizauit. Cum ergo incidisset psachmon beati viri excubitor &
corrigiam compagiorum eius, statim tradidit eum Sacellarius Præfecto vr̄bis, dicens:
Tolle eum, domine Præfecte, & continuo membratim incide illum.]

XIII. Quod ad psachmon spectat, deprauata ita legi putamus: per quam vocem nihil est vt
indumentum aliquod possit intelligi: siquidem Pontificia stola, quæ pallium dicitur &
ceteris omnibus superponitur indumentis, postea sublata fuit. Nec est vt conici possit
psachmon, quasi perisagium, sarcinam viatoriam fuisse, corrigiæ (vt textus habet) comp-
pagibus nexam: siquidem non sit verisimile ei relictam, cum è nauis ductus in carcerem,
& è carcere ad iudicium. Vnde ista coniunctio psachmi atque corrigiæ opinari suadet, D
fuisse cingulo iunctam compagibus peram, quæ Græcè dicitur *συχίς*, quam ad libellos
oblatos recondendos potissimum gestare Pontifices solerent. Quæ autem secuta sint post
ignominiosam corrigiæ solutionem & concisionem, auctor ita prosequitur:

XIV. Cum his autem omnibus iussit astantibus, anathematizare eum: quod & fecerunt.
Non responderunt autem huiusmodi voci viginti virorum animæ: sed omnes qui eum
videbant, & sciebant quia est Dominus in celo inspector eorum quæ fiebant, demisso vul-
tu cum multa mœstitudine recedebant turbati. Suscipientes ergo eum carnifices, exue-
runt eum pallio sacerdotalis stolæ, & scindentes alas tunicæ quæ erat interiùs, à summo
vsque deorsum, circumposuerunt ferrea vincula in sanctam eius ceruicem & per omne
corpus, trahentes eum vi: non concesserunt ei alicubi residere & animam resocillare, sed
à palatio duxerunt eum, publicantes & dehonestantes per medium ciuitatis ad prætorium, E
& gladius coram eo, *ferebatur scilicet.*

XV. Erat autem ei dolor magnus: oppidò enim fessus erat & infirmus præ tantis incommo-
dis, futurus relinquere animam à pressura passionum & tenuitate corporis. Attamen gau-
dens spe confortabatur in Domino, & quo magis afflictione & vi trahebatur, eo sereno ob-
tutu, ductus cum multa constantia animæ iustus, cum vno solum modò indumento à sum-
mo discisso in duas partes & sine cinctorio sequebatur vir rãtus fide & gratia Domini cin-
ctus. Heu, proh dolor! cerneret virum Deo plenum, tanto opprobrio subiectum, vt interio-
ra eius quodammodò nuda panderentur. Multifariè quidem continuo populorum con-
spectus, videntes quæ fiebant, gemebant (vt veritatem dicam) & lacrymabantur: pauci
autem ministrorum Satanæ gaudebant & subsannabant, & capita transeuntes (sicut scri-
ptum est) mouebant dicentes: Vbi est Dominus eius, & vbi fides eius, & vbi doctrina ipsius?
Qui

* Consulatus
INTERPRETIS
COHIBITVS.SISTITVR
PBLICO
IUDICIO.
MARTINVS.XVIIII.
EXVITVS.
MARTINVS
PONTIFI-
CALIBVS
INSIGNI-
BVS.XV.
EXPOSITVS
OPPROBRIO
VRBIS
CONST. S.
MARTINVS.

Mat. 27.

A Qui cum venisset in prætorium dehonestatus & à carnificibus inculcatus, coniece-
runt eum in ima carcerum cum homicidis. Et quasi post vnam horam tulerunt eum in-
de, & transposuerunt in ea quæ dicitur, Diomedis custodia, in prætorio Præfecti.
Tanta autem instantia & vi trahebant eum vinculis nexum, vt dilaniarentur crura & po-
plices eius, & sanguis efflueret per ascensum scalæ eiusdem custodiæ: sunt enim scopu-
losi & asperi valde ac penitus in alium porrecti gradus. Erat autem ipse beatus præsentis
vitæ fini proximus, iam in carcere supplicij anima deficiente ante gladium, cum non
valeret conscendere cum se trahentibus. Introducentes ergo eum quomodocumque in
custodiam, decidentem sapiùs ac surgentem, posuerunt eum in scamno indutum ferro &
catenis. Tunc enim quando traditus est à Caipha Pilato vt crucifigeretur, hoc est, Præ-
fecto: continuo exuerunt eum carnifices, grauitè enim algoribus * vexabatur; erat enim
B intolerabilis hiems: imposueruntque ei grauissima ferri pondera, & nullus aderat ei homi-
num eius proprius, excepto vno solum modò clerico adolescente, qui cum mansisset in
custodia, & superflans lamentabatur magistrum, sicuti Petrus Dominum. Erat autem con-
iunctus magister custodia eidem beato: quoniam sic erat mos, vt faturus pati per gla-
dium, coniungeretur magistro custodia illa nocte.

Erant ergo duæ mulieres, genitrix & nata, prænominatæ custodiæ clauis tenentes:
quæque aspicientes importabilem dolorem sancti illius, qui inter tot poenarum genera al-
gore quatiēbatur dirisimo, motæ compassionibus, quærebant aliquam exhibere miseri-
cordiam ei, & contegere eum, sed non audebant propter coniunctum & custodientem
carnificem. Putabant enim actutum venturam censuram, vt trucidaretur. Post quasdam
verò horas quidam ex ordine militari vocabant ab imo magistrum vigiliæ carceralis. Dis-
cedente eo, vna mulierum ergastulorum illorum pietatis viscere ducta accedens, ample-
ctensque bellatorem Christi & Apostolicum Papam, portansque, inclinauit eum in proprio
toro suo, contegens vtiliter & inuolvens: mansit autem vsque ad vesperam sine voce.
C Vespere autem factò, misit ad eum Gregorius Præfectus eunuchus ex cubicularijs Maio-
rem domus suæ cum paucis cibarijs, qui refecit eum, dicens: In tribulationibus confidimus
in Dominum, non morietis. In quo magis aggrauatus ille beatus ingemuit. Abstulerunt
autem ferrea vincula continuo ab eo.

Sequenti autem die adiens Imperator in Patriarchium visendi gratia Paulum Patriar-
cham (proximus enim erat morti) narrauit ei quæ consummata erant in sanctissimum
virum. Ingemiscens verò Paulus, conuersus ad parietem dixit: Hei mihi, & hoc ad abun-
dantiam iudiciorum meorum actum est. Percontatus ergo ab Imperatore quid hoc esset,
respondit: Numquidnam, domine, non est miserabile, talia pati Pontificem? Tunc at-
tentius adiurauit Imperatorem, sufficere ei in his quæ passus est, nihilque amplius sustine-
re. Vnde audiens beatus ille Apostolicus vir quòd non suscepit quod expectabat (*nempe
per gladium consummare martyrium*) non gratum habuit tale promissum, sed penitus
mœstus effectus est: festinabat enim explere bonum certamen, & abire ad Deum, quem
desiderabat.

Interea defuncto Paulo, Pyrrho residere nitente, atque quibusdam Ecclesiæ contradi-
centibus & prohibentibus, libellumque eius publicantibus in palatio, aientibusque quo-
niam à beatissimo Paulo anathematizatus est: Pyrrhus reprobatus est sacerdotio propter
libellum quem fecerat Romæ.

Et multa commotione facta, post dies octo, defuncto Paulo, dirigitur ab Imperatore
E ad Diomedis custodiam ad magnanimum Papam Demosthenes rescriptor & collabora-
tor Sacellarij & Libeltitius cum eo. Intranses verò dixerunt ad eum: Dominator noster
eximius Imperator misit nos ad te, dicens: Ecce in quanta gloria primus consistens, in qua-
lem ordinem te ipsum duxisti. Nemo tibi fecit hoc, sed tu ipse tibi metipsum. Ipse autem nihil
respondit, nisi solum hoc: Gloria & gratiarum actio per omnia soli immortalis Regi. Dicit
ad eum Demosthenes rescriptor: Dic nobis ea quæ de Pyrrho hic & Romæ subsequenter
gesta sunt: pro qua causa abiit Romam, iustus, an proprio proposito? Respondens sanctus
Papa dixit: Proprio proposito. Ait Demosthenes: Libellum illum quomodo fecit? com-
pellente aliquo? Respondet sanctus vir: Nemine, sed propria propositione.

Demosthenes inquit: Veniente Pyrrho Romam, quomodo eum suscepit sanctus vir
Theodorus prædecessor tuus Papa? vti Episcopum? Respondit æquanimis Papa: Vti
Episcopum. & quomodo non, si priusquam veniret Pyrrhus Romam, manifestè scripsit
Annal. Eccl. Tom. 8. O o beatus

XVII.
RVRSVS
DETRVDI-
TVR IN
CARCEREM
S. MARTI-
NVS.

*angoribus

XVII.

XVIII.
PAVLVS E-
PISCOPVS
CONSTAN-
TINO POL-
ÆGROTAT.XIX.
PAVLVS
MORTVVS
PYRRHVS
QVÆRIT
RESTITV-
RE.

XX.

XXI.

DE MYNI-
FICIENTIA
ROM. EC-
CLESIÆ
HIC REPE-
TITA NAR-
RATIO.

XXII.

MARTINI
CONSTAN-
TIA HOSTI-
BUS ADMI-
RANDA.

beatus Theodorus ad Paulum, utpote ad eum, qui supplantationem fecit, & alterius thronum inuasit: Deinde eodem Pyrrho veniente Romam sponte sua ad vestigia beati Petri, quomodo non haberet eum suscipere & honorare utpote Episcopum? Respondens Demosthenes dixit: Verè veritas sic habet. Unde autem sumebat ea quæ ad vsum sui corporis erant necessaria? Dicit beatus manifestè: De Patriarchio Romano. Ait concertator: Qualis panis dabatur ei? Respondit honorabilis vir: Vos domini mei nefcitis Ecclesiam Romanam. Dico enim vobis, quia quisquis venit illuc miserabilis homo hospitari, omnia ad vsum præbentur ei, & nullum immunem suis donis sanctus Petrus repellit venientium illuc, sed panis mundissimus & vina diuersa dantur non solum ei, sed hominibus ei pertinentibus. Si ergo in miserabilibus hominibus hæc fiunt: qui venit honorabilis sicut Episcopus, quales sumptus habet suscipere?

Dicit ad eum Demosthenes: Nos didicimus quia Pyrrhus vi fecit libellum Romæ, & quia vincula lignea sustinuit, & multa dolenda passus est. Respondit ille beatus, & dixit: Nihil tale factum est. Nam nisi quia formidine aliqui tenentur, non possunt fortè loqui veritatem: hæc sunt Constantinopoli plurimi, qui tunc erant Romæ, & sciunt quæ ibi gesta sunt: ex quibus interim superest Plato Patricius, qui tunc Exarchus erat, qui quæ direxit homines suos tunc ad Pyrrhum Romam. Percontamini eum de his, si mentior. Verum tamen quid volumus plurima quærere? Ecce in manibus vestris retinetis me, & quodcumque vultis consummare, Domino indulgente, in vestra est potestate. Vtique si membratim incidatis carnem meam, sicuti Præfecto iussistis cum me traderetis, non communico Ecclesiæ Constantinopolitanae. Ecce hæc sum: examine me & tentate, & inuenietis experimentum gratiæ Dei fidelium seruatorum eius: interim Pyrrhus in medio veniat, qui toties anathematizatus est & nudatus honore diuino. Stupefactus Demosthenes rescripsit & admirans super hanc vocem, æquanimis Papæ audaciam atque constantiam pro Christo velle voluntariè mori, quia ad hoc positus erat calix passionis: similiter & ij qui consequenter erant cum eis stupentes, accepto libellario, feriatim cuncta quæ dicta erant à sancto viro conscribentes, recesserunt.

XXIII.

VLTIMUM
VALE. CVM
RECEDIT E
CARCERE
S. MARTINI.

Fecit ergo reuerendissimus Papa in eodem Diomedis ergastulo octogintaquinque dies post primos nonaginta tres, hoc est, omnes centum septuaginta octo. Venit igitur Sago-leua scriba, dicens: Quia iussus sum auferre te hinc, & transferre in domum meam, & post duos dies dirigere te, quod iusserit mihi Sacellarius. Interrogante eum Papa, quod ducendus esset, vel in quem locum: noluit ei dicere. Rogabat ergo sanctus ille, ut laxaretur in eadem custodia, quousque exularet, & ad eam horam auferretur de custodia: & nec hoc concessum est ei. Sed circa occasum Solis dicit venerabilis Papa iis qui erant in ergastulo: Accedite, fratres, Vale faciamus: quia ecce nunc aderit, qui auferet me hinc. Et hæc dicente eo, biberunt singuli charitatis gratia calicem. Et surgens sereno vultu cum multa constantia & gratiarum actione, dicit ad vnum concurrentium sibi dilectum, qui erat ibi: Veni, domine frater, da mihi pacem. Erant porrò præcordia fratris illius (sicuti mihi ipse referebat) in illa hora, qualia (ut conuicio) discipuli illius contemplantis Dominum in Cruce. Cumque osculum præberet sanctissimo Papæ præ nimia charitatis abundantia, copiosissime inter se lacrymas fuderunt. Omnes verò qui aderant, lamentum terribile faciebant.

XXIV.

MARTINI
EXVLATV-
RVS CON-
SOLATVR
DOLENTES.

Anxius in hoc vir beatus, flagitabat omnes, ne hoc facerent, sereno vultu dicens, & impositis venerabilibus manibus super verticem eius, subridens ait: Bona sunt hæc, domine frater, hæc sunt opportuna: & non oportet te flere, sed magis gaudere super me. Ad quem illico cum contritione cordis respondit: Dominus nouit, famule Christi, lator in gloria, quia dignatus est Christus Dominus noster propter nomen suum hæc te omnia pati: sed declamor omnium perditionem. Salutantes ergo omnes eum, recesserunt. Veniens ergo continuo scriba, & auferens eum, intulit in domum suam. Dicitur ergo quia in Chersonam exulaturus esset, & post dies aliquot cognouimus, quia illuc clanculo nauigio transectus est sanctissimus Apostolicus vir.] hucusque de exilio sancti Martini, quem planè contigit anno sequenti amandatum peruenisse illuc (ut ex aliis ipsius litteris apparet) Idibus Maij. Quæ ergo idem sanctissimus Pontifex ibidem passus sit, secundum temporis rationem dicemus anno sequenti.

XXV.

S. MARTINI
GLORIA EX
MATYRIO.

Ita quidem se habuere trophæa gloriosissimi æquæ ac sanctissimi Papæ Martini prædecessorum omnium à Constantini temporibus felicissimi, utpote qui maiora ceteris omnibus suppli-

A supplicia subire dignus habitus est pro nomine Iesu, pro ipsa scilicet fide Catholica, eiusque causa, non (ut Apostolus ait) contumeliam pati tantum, sed contumelias omnis generis atque multiplices. Accidit ei opportunum, ut sub Principe Christiano sed tamen hæretico inuenerit suo lucro Decios & Diocletianos, qui etsi non gladio agerent, & temperaret à nece, non id faceret commiserationis ergo, sed maiori crudelitate, durius atque prolixius parans illi martyrium; quo eum (si posset) faciens desertorem, adigeret ad impietatem, sin minus, fame necaret: stulte putans, nisi sanguinem funderet, ipsum non honestandum insigni corona martyrij, quam eidem aduersarius inuidebat, cum tamen sua ferina rabie eam quam præclarissimam fabricarit. Quale tunc visum est in vrbe illa totius Orientis metropoli immane spectaculum? Antesignanum fidei, Episcopum Episcoporum, primarium Christianæ religionis Antistitem, Iudicem vniuersalis Ecclesiæ, præcipuum Doctorem atque magistrum sacrorum dogmatum, custodem cononũ, consorem & vindicem Ecclesiasticæ disciplinæ, clauium vsu cæli arbitrum, & inferni: huc ipsum è sede turbatum inuerti captiuum ductum, vinculis mancipatum, sceleratorum manibus traditum, Pontificis insignibus exutum, catenarum onere prægrauatum, omni vitæ solatio destitutum, diuersis carceribus mancipatum, panè nudum omnium oculis deridendum expositum, per vrbes instar latronis tractum & distractum, protritum & attritum, in frustra scindendum traditum, ex catenarum pressuris cute disrupta fluore sanguinis vestigia consignantem, consumptumque in carcere frigore, egritudine laceratum, maceratum inedia, omnique ex parte (ut vno verbo dicam) afflictionibus lancinatum: Qui hæc non oculis fidei fuerit contemplatus, certè quidem eundem miserimum omnium hominum facile iudicaret: ita sanè qui oculos habent, sed non vident.

Ceterum cui desuper lumen Dei in mente refulget, & radiis ex diuinis Scripturis fulgentibus illustratur, verè eum beatissimum prædicabit, Petro dicente: Si quid patimini propter iustitiam, beati.] & absque controuersia rectè definit, numquam à pluribus antè sæculis apparuisse Romanum Pontificem tanto fulgore coruscum, vel ita ex insignibus Pontificis decoratum, numquam aliquando ita circumspectè vestitum, quam cum exutus pallio, expoliatus stola, interiori disrupta tunica, nudus ex parte visus est omnibus: numquam maiori pompa processisse, quam cum ferreis vndique catenis vincus per Constantinopolitanam tractus est vrbe: nullaque vniquam tam insigni purpura effuluisse Pontificem Maximum, quam cum illa nõ marice tincta, sed suo ipsius cruentata sanguine tunica à summo vsque deorsum conscissa, seminudus idem sanctus incescit: etenim illo nobilitatus est indumento, quod deprecatus à Deo est sacerdotibus Dauid, dicens: Sacerdotes tui induantur iustitiam.] & auctus illo, quod & Paulus fidelibus texait, vbi ait: Induimini Dominum nostrum Iesum Christum.] quo enim magis ab impiis sacer de honestatur Antistes, eo præclarius exornatur à Deo. quod ostensum est diuinitus Zacharie de Iesu sacerdote magno, cui etsi aduersatur Satan, assisteret tam è minister Angelus; ac iuberetur ex vestibus fordidis, & superindui candidis, atque exornari capite cidari munda. An non effulgebant omnia tunc ornamenta in tanto Pontifice, cum inter tot tantasque ignominias & ærumnas eluceret ipsius ad eò misticè patientia, niteret modestia, ac splendet mirum in modum fortitudo cum animi inuicta constantia, dum etiam & gaudio exultaret, & pati adhuc grauiora sitiret, atque exoptaret consummare morte martyrium, illo ebrius potu, quem propinauit credentibus Iacobus Apostolus, vbi ait: Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis.]

D Sed non prætereamus absque consideratione, quam terribilis sit Deus in consiliis super filios hominum. Eodem enim tempore quo hæc tam iniquo iudicio agitantur contra sanctum Pontificem Constantinopoli, in cælo throni positi sunt, & sedit antiquus dierum, Deus Iudex iustus & potens, iudicare eum, qui Martinum iniquo iudicio iudicandum exposuit, malorum inquam omnium architectum Paulum Constantinopolitanum Episcopum: qui sisti iudicio iustus, perterrefactus, eadem passus quæ quondam Pilati vxor, coactus est eadem ferme quæ viro illa, dicere Imperatori: Nihil tibi & iusto illi.] Quod enim grauius & iste peccasset, vitæ dispendio oportuit huic supplicium, sed antè manifesta confessione, extorquente eam ultore numine, professum, ad cumulum suæ damnationis, tanta iniquè Romanum passum esse Pontificem, vbi ait: Hei mihi: & hoc ad abundantiam iudiciorum, siue suppliciorum meorum actum est.] talem tantamque extorsit importuna mors imminens veram confessionem.

XXVIII. At nonne ista fuit, cui credi deberet, aperta confessio, ipsum S. Martinum iustam fouere A causam, esse verè Orthodoxum, fideiq. Catholicæ defensorein, se autem infandum hæreticum vlttricibus flammis ea de causa multandum: aliàs enim multam sibi diuinam conciliari gratiam, cumulari que gloriam, credere, fateri, prædicareq; debuisset, quòd nequam hominem conuellentem Catholicam fidem, orbem hæresi inficientem, Conciliis errorem stabilientem atque Encyclicis epistolis confirmantem, è medio tolli aded laborasset. Sed interius vulnerata cõscientia talia contra se ipsum loqui, vrgentibus veritatis stimulis, coëgit eum tempore mortis, quo ipsa veritas soluta compedibus, sceptrâ tenens, liberius agere consuevit.

XXIX. Cruciabat interius infelicem hominem culpa illa grauissima, quòd tantum iudicium de Romano Pontifice asturè nimis per Principem sæculi exerceri, atque eiusdem sententia defniri fecisset: cum cuiusuis tenuissimi Episcopatus Antistitis causa nonnisi in Synodo coram Episcopis cognosci, tractari, ac terminari Ecclesiastico iudicio consueuerit. Sed cur non saltem tamquam in scena tragediæ huius actus, conuocato suo Episcoporum Concilio, per speciè honestius representauit? At non sustinuit ipse præsentiam tanti Pontificis (timidus est enim omnis scelestus, & ad iusti pauere solet aspectum) exhorruitque præsidere iudex in condemnatione totius vniuersalis Ecclesiæ cunctis iudicandis præfidentis Episcopi, cuius iudicium reliqui omnes Episcopi iniustitiam passi consueuerint appellare. Sic vulpes illa per alium egit, quòd sibi faciendi cum suis, facultatem deesse sciebat, vt pote quòd optimè nosset, primariæ sedis Pontificem à nemine iudicari posse, irrumque reddi cuiuscumque iudicium, quo inferior superiorem condemnat: callidè ergo impius & scelestus, quem sciebat Ecclesiæ Catholicæ præsidere Hierarcham, tyrannicè potius in eum agi per Imperatorem curauit, quòd sciret non posse aliquo modo legitime fieri. Verùm infelix, omni que ex parte miserimus, præiudicio propriæ conscientiæ condemnatus, aeterno supplicio mancipandus ex hac vita subtractus est, nactus successorem atque impium, præuaricatorem Pyrrhum, iterùm thronum redemptum perfidia conscendentem. De nefario autè Imperatore nihil præterea est dicendum, quàm quòd ex eiusmodi persecutione immanissimi sacrilegij eam consecutus est laudem, vt omnes hæreticos Principes crudelitate facile superarit: cum nullus eorum inuentus sit, si cuncta exactè examinarentur, qui talia tantaque Romanum Pontificem pati coëgerit. Sed quæ mala ista attulerint Imperio damna, audi Græcorum Annales hæc summatim colligentes:

XXX. Vbi (inquiunt*) in hunc modum Ecclesia & à Regibus & ab impijs sacrorum Antistitibus turbata est, erexit se Amalechus solitudinis cultor feriens nos, qui populi Christiani sumus. Prima clades tunc accidit Romani exercitus ad Habitanem & Iermuchanum sanguis effusio iniusta. Deinde Palæstini, Cæsariensēs, & Ierosolymitani capti sunt. Post Ægypti subsecutum excidium: ac deinceps mediterraneæ insulæ, omni que Romana ditio in potestatem hostium venerunt. Additur his Romani exercitus & classis in Phœnicia interitus, omnium que Christianorum populorum & locorum vastationes, quorum finis nullus fuit, donec Ecclesiæ persecutor infelici morte affectus est, occisus in Sicilia in balneo Daphnes.] hæc summatim Annales de cladibus illatis his temporibus Christianis in Oriente, Deo vltore tanti facinoris.

XXXI. Hoc iplo anno, decimotertio Kalendas Septembris Osiuinus in Anglia Rex, nono regni sui anno, proditione amici occisus, migravit ad superos. Ita Beda^b, qui eum nobili funere profecutus est, dum videlicet post eius obitum, ipsius egregia facta, velut sepulchro coronas affixas, posteris omnibus toto orbe spectanda reliquit, cum hæc ait primum de habitu corpore: Erat Rex Osiuinus & aspectu venustus, & statura sublimis, & affatu iucundus, & moribus ciuilibus, & manu omnibus nobilibus simul atque ignobilibus largus. Vnde cõrigit, vt ob egregiam eius & animi & vultus & meritorũ dignitatem ab omnibus diligeretur, & vndiq; ad eius ministerium de cunctis propè prouincijs viri etiã nobilissimi concurrerunt. Cuius inter ceteras virtutes, & modestiam, & (vt ita dicam) specialis benedictionis glorias, etiã maxima fuisse fertur humilitas, vt vno probare sat erit exemplo.

XXXII. Donauerat equum optimum Antistiti Aidano, in quo ille (quamuis ambulare solitus) vel annium fluenta transire, vel si alia qualibet necessitas inisteret, viam peragere posset. Cui cum paruo interiecto tempore pauper quidam occurreret eleemosynam petens, defiliens ille, præcepit equum, ita vt erat stratus regaliter, pauperi dari: erat enim multum misericors & cultor pauperum, ac velut pater miserorum. Hoc cum Regi esset

PAVLI PATRIARCHAE TRIAR-CHARITAVDES.

HERAC. AN. 20 DEL VINDICTAIN ROM IMP.

OSYVINI REG. MORSES ET LAVDES BEL. EPISCOP. HIST. ANG. LIB. 3. C. 14.

AIDANI EPISC. IN PAUPERES PROVSAR. CHARITAS.

A set relatum, dicebat Episcopo, cum fortè ingressuri essent ad prandium: Quid voluisti, domine Antistes, equum regium, quem te conueniebat proprium habere, pauperi dare? Numquid non habuimus equos viliores plurimos, & alias species, quæ ad pauperum dona sufficerent, quamuis illum eis equum non dares, quem tibi specialiter possidendum elegi? Cui statim Episcopus: Quid loqueris, inquit, Rex: Num tibi charior est ille filius equæ, quàm ille filius Dei?

Quibus dictis, intrabant ad prandium, & Episcopus quidè residere in suo loco. Porro Rex venerat de venatu, & cœpit consistens ad focum calefieri cum ministris, & repente inter calefaciendum recordans verbi quod dixerat illi Antistes, discinxit se gladio suo, & dedit illum ministro, festinusque accedens, ante pedes Episcopi corruit; postulans vt sibi placatus esset: Quia numquam, inquit, deinceps aliquid loquar de hoc aut iudicabo quid vel quantum de pecunia nostra filiis Dei tribuas. Quod videns Episcopus, multum pertimuit: ac statim exurgens, leuauit eum, promittens se multum illi esse placatum, dummodò ille residens ad epulas tristitiam deponeret. Dumque Rex, iubente ac postulante Episcopo, lartitiam reciperet: cœpit contra Episcopus tristis, vsque ad lacrymarum profusionem efferi. Quem dum presbyter suus lingua patria, quam Rex & domestici eius non nouerant, quare lacymaretur, interrogasset: Scio, inquit, quòd non multo tempore victurus est Rex. Numquam enim vidi antehac similem Regem: vnde animaduerto citius illum ex hac vita rapiendum: non enim digna est hæc gens talem habere Rectorem: Nec multo post dira Antistitis prælagia tristi Regis funere, de quo supra diximus impleta sunt. Sed & ipse Antistes Aidanus non plus quàm duodecimo post occisionem Regis, quem amabat, die, id est pridie Kalèdarum Septembrium, de sæculo sublatus, perpetua laborum suorum à Domino præmia recepit.] hæc Beda de vtriusque obitu hoc eodem anno contingente. Porro Aidanus inter Sanctos relatus, anniuersario cultu ab Ecclesia celebratur: miracula verò ab eodem edita idem Beda recenset.

IESV CHRISTI MARTINI PAP. CONSTANTIS IMP.

ANNVS ANNVS ANNVS 651. 4. 11.

Annus qui sequitur, numeratur Redemptoris sexcetesimus quinquagesimus secundus, decima Indictione: quo (vt superius dictum est) sanctus Martinus Romanus Pontifex Cherfonam in Ponto Euxino in exilium ductus est. delectus fuit is locus infelicissimus ad exilium sancti viri, vt ibi fame consumptus diem extremum claudere cogeretur. Sed quibus ibi angustijs premeretur, ex eius epistolis audiamus. duæ enim ibi datæ ab eo breues epistolæ reperiuntur, quæ quidem absque titulo extant, sed prior a scripta fuisse Constantinopolim ad quemdam ipsius familiarem Orthodoxum virum, asseritur in epistola comitis eius, de qua anno superiori actum est: sicque se habet:

Indicamus germanæ charitati vestræ, domine frater, quia postquam egressi sumus ex eo quod Ieron dicitur, Constantinopoli nauigantes, sancta quinta feria Cœnæ Domini pertransiuimus Faru, & per diuersa loca transmeantes, Idibus Maij Cherfonam peruenimus. Ergo gerulus harum, qui præsentatus nobis tradidit epistolam, post triginta dies post nos à partibus Byzantij venit Cherfonam: & gauisi sumus super aduentu ipsius, æstimantes quòd expensæ ab Italia essent nobis missæ in terram hæc, quæ deberent nos eo veniente consolari. Et cum interrogassemus, cognouimus ab eo, quòd nihil huc detulerit de Italia: & miratus sum, & glorificauimus Dominum etiam in hoc, quoniam sicut scit, tribulationes nostras dispensat, maximè cum fames in hac terra & necessitas talis esset, vt panis in ea tantum nominetur, non tamen potius videatur. quoniam nisi mittantur nobis ex partibus illis sumptus, vel à partibus Ponti, hic viuere omnino nequimus: Spiritus enim promptus est, caro autem infirma, vt etiam ipse nosti, neque enim dispensatio quæuis potest in hac terra, vltatenus inueniri in solatium saltem modici sumptus. Si ergo (vt dictum est) transmissum fuerit illinc frumentum & vinum & oleum & alia quædam, quomodo tu potueris, festina mittere nobis.

Neque enim huiuscemodi mala (vt reor) non ostendi sanctis qui ibidem sunt, & iis qui sunt Ecclesiæ illius, vt vsque aded mandatum Domini parumpenderent: præsertim cum

XXXII. REGIAR. HV MILITATIS DIGNVM EXEMPLVM

* Martin. epist. 17.

II. EPISTOLA S. MARTINI IN EXILIO RELGATI. * Cherfonam

Mat. 27.

III.

Philip. 4.
QVERITVR
IVSTE DE
ROMANIS
NON SVB-
VENIENTI-
BVS.

Martin.
epist. 18.

IV.
ALTERA E-
PIST. S. MAR-
TINI RELE-
GATI.

V.
S. MARTIN.
MAGNA PE-
NURIA AF-
ELICTVS.

VI.
DESTITV-
TVS AB
OMNIBVS
S. MARTI-
NVS.

VII.
cy. T. m. 2.
QVID SVIS
OPRET S.
MARTINVS.

Philip. 4.

Apostolus^a Philippenſibus ſcripſerit, gratias agens eis, quod & Theſſalonicam ſemel & bis in uſum ſibi miſerint, vbi & ſubdit: Habeo autem omnia & abundo. Si enim peregrinos illic, id eſt Romæ, ita reſicit ſanctus Petrus: quid dicemus de nobis, qui proprij ſerui eius ſumus, & ſaltem ad momentum miniſtrauimus ei, & in tali exilio & afflictione conſiſtimus: Cognitionem autē feci ad dilectionem veſtram quarundam ſpecierum, quæ comparari debent illic: & horum (quæſo te) more ſolito curam habeto, vt noſti, ad emendum, & mittendum nobis propter multas neceſſitates noſtras & frequentes infirmitates:] hæc enim prior eius epiſtola. poſterior autem menſe Septembri data reperitur^b hoc eodem anno, quæ caret itidem titulo: fortaſſe enim neque ab ipſo ſcribente fuit appoſitus, ne ſi interciperentur litteræ, ij ad quos ſcriberet, vocarentur ad quæſtiones, atque ſuppliciiſ ſubderentur. Sed audiamus ipſam epiſtolam:

Omne deſiderium habemus, ſemper litteris noſtris charitatem veſtram conſolandi, & releuandi vos à ſolicitudine, quæ vobis de nobis eſt, vobiſcum verò & omnes ſanctos & fratres noſtros, qui curam noſtram propter Deum gerunt. Ecce enim & in præſentiarum ſcribo vobis, quæ coarctant nos: veritatem dico in nomine Domini noſtri. Remoti enim ex omni mundana turbatione & ſepoſiti à peccatis noſtris, ecce ipſa vita caremus. Siquidem hi qui in hac regione habitant, omnes Gentiles exiſtunt, & Gentiles mores acceperunt hi qui hæc habitare noſcuntur, nullam charitatem proſus habentes, quam iugiter hominum natura & inter ipſos quoque barbaros crebra compaſſione demonſtrat.

Noſ itaque Dominus, quod niſi ex nauiculis quæ veniunt ex partibus Romanæ (vt hi qui hæc ſunt nuncupantur) nec ſemel de regione iſta vſque ad vnum trimiſtium frumenti potui comparare, ſed nec alterius cuiuſcumque generis ſpeciem, niſi (vt prædictum eſt) ex nauiculis, quæ huc raro veniunt, vt ſale onuſtæ recedant, ſic potuimus emere vnum modium tritici quatuor numiſmatibus vſque ad præſentem meſem Septembrem.] ita planè neceſſariò reſtituendus eſt textus ex his quæ habentur in dicta epiſtola eius comitis: & non legendum, vt ſe habet in impreſſo codice, quod emerit vno numiſmate quatuor modios: repugnat enim & veritati. Nam cum ingens illic penuria tritici eſſet, magna tamen ex pretio abundantia declaratur, ſi vno ſolido (ita ibi appellatur numiſma) quatuor tritici modios coëmiſſet. Sed pergit:

Miratus ſum autem & adhuc miror indiſcretionem & incompaſſionem omnium qui quondam mihi pertinebant, & amicorum ac propinquorum: quia ſic funditus infelicitatis meæ obliti ſunt, & neſcire volunt (vt inuenio) ſiue ſim ſuper terram, ſiue non ſim. Miratus ſum quoque multo magis eos, qui ſunt ſanctiſſimæ Apoſtoli Petri Eccleſiæ: quoniam tanta deberent operari de corpore ac membro ſuo, id eſt, ſuper dilectionem noſtram ad reddendos nos ſine ſolicitudine, ſaltem ſuper corporalis uſus quotidiano ſumptu. Nam etſi aurum Eccleſiæ ſancti Petri non habent, frumento & vino & aliis neceſſariis expenſæ non carent per gratiam Dei, vt modicæ ſaltem exhibitionis curam geſſiſſent. Qualem putas conſcientiam habemus exhibendæ ante tribunal Chriſti, accuſantibus omnibus & rationem petentibus reddentibus hominibus qui ex eodem luto & maſſa conſiſtunt? Quæ formido eſt, quæ cecidit ſuper homines ad mandata Dei minimè faciendæ, aut timor, vbi non eſt timor? An ſubtractione vſque noſtri^c ſpiritus? Num ita inimicus omni plenitudini Eccleſiæ apparuit & aduerſarius illis?] hæc idcirco, quod timerent illi Conſtat-
tis minas, ſi Pontifici exuli opem ferrent. pergit verò:

Veruntamen Deus^d, qui vult omnes ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, per interceſſionem ſancti Petri ſtabiliat corda eorum in Orthodoxa fide, & confirmet contra omnem hæreticum, & aduerſariam Eccleſiæ noſtræ perſonam, & immobiles cuſtodiat, præcipuè paſtorem qui eis nunc præſeſſe monſtratur, quod in nulla proſus decedentes, vel declinantes, aut dimittentes eorum quæ in conſpectu Domini & ſanctorum Angelorum eius in ſcriptis profeſſi ſunt vſque ad puſillum quippiam, vnà cum humilitate mea coronam percipiant iuſtitia Orthodoxæ fidei de manu Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. De humili namque hoc corpore meo & ipſi Domino cura erit, vt ſibi placet, gubernare, ſiue in tribulationibus indeſinentibus, ſiue in modico refrigerio. Dominus enim propè eſt: & quid ſolicitus ſum? Spero quippe in miſerationes eius, quod me traderet in eum quem iuſſerit curſum. Omnes propter Dominum ſalutate, & omnes qui propter amorem eius meis compaſſi ſunt vinculis. Dominus excelfus potenti manu ſua protegat vos ab omni tentatione, & ſaluet in regnum ſuum.]

Ex

A Ex hac nouiſſima Martini Pape & martyris ſanctiſſimi epiſtola declaratur, iam ſucceſſorem Pontificem in vrbe ſubrogatum, vrgente nimirum Imperatore, vt exuto iam ipſo Martino, tyrannicè licet, Pontificatus inſignibus, miſſoq; tam longè apud Gentiles in exilium, iamque inter mortuos propemodum collocato, daretur illi ſucceſſor Epiſcopus vrbis Romæ: pari prohibente tyrannide, ne quis quoquo modo illi ſuppeditaret alimenta, ne diutiùs viuere poſſet, quem & gladio occidiſſet, niſi ex eo perſecutoris nomen confeſſi timuiſſet.

Sed ad cerram fidem earumdem ipſius Pontificis litterarum, deſcribamus hæc reliquum epiſtolæ eius in via comitis vſque Conſtantinopolim. ſic enim ſe habet: Veniens ergo illuc, *Cherſonam videlicet*, poſt dies aliquot ſcripſit epiſtolam in Byzantium ad quemdam, quem ipſum propter Dominum & rectam fidem amabat; cum eſſet in magna tribulatione & exilio idem ſepe dictus pater noſter ſanctiſſimus conſtitutus, poſtulans aliquarum ſpecierum ſubſidia propter multas & frequētes graues ægriſmonias corporales, anguſtiaſque omnimodas regionis illius, eo quod nihil ibi inueniretur, præcipuè triticum, quod quidem illic tantum nominabatur: vnde iureiurando ſcripſit, quia nauiculario illuc veniente, & parum tritici habente ad commutationem ſalis, vix potuerit emere ex eo vnum modium tritici quatuor ſolidis, & cum multis hoc precibus. Diuerſas autem anguſtias, ſcripſit ſancta eius anima, pati ſe ibi nõ ſolum corporalibus anguſtiis, ſed etiam habitantium & dominantium ibi malis oppreſſus: ita vt penitus contritus malis, pænè iam moreretur, ſuaſione videlicet dominantium à Byzantio.

Quamobrè quæſo vos humilis peccator & famulus veſter, à Deo honorabiles Patres, vt quemadmodum ego viſa mihi & audita diligentiffimè declaravi vobis, hoc eſt, imminentes tentationes beatiſſimo Pape propter rectam confeſſionem in Chriſto Domino, & propter anathematiffimum in nouos factum hæreticos, quamquam pauca ex multis per viam qua potui dirigere ſcripſi, ita & vos zelum habentibus cultura Dei explicatè eadem, & conamini eum imitari, & traditiones ſanctorum Patrum retinere ſecundum imitationem eius, & non communicare omnino contrariè ſentientibus; obſecrantes etiam pro me indigno famulo qui ſcripſi, quod cum eo & vobiſcum ſit miſericordia Chriſti Domini noſtri. Amen.] hæc ipſe. Quis autem fuerit paſtor ille, quem S. Martinus præſidere dicit Eccleſiæ Romanæ, iam dicamus. Erant planè iſta quæ maiorem viro ſancto dolore incutebant, cum ſubrogatum ſibi ſucceſſorem, ſe viuente & pro fide exulante, audiſſet.

Hoc enim eodem anno, vbi in exilium actus eſt Martinus abſque ſpe vlla reſtitutionis, Calliopas impleuit Romæ quod in mādatis acceperat ab Imperatore, nempe vt in locum Martini alius ſubrogaretur Pontifex. Reſtituiſſe diu viſus eſt clerus Romanus conatibus eius ab eo tempore quò ab Vrbe idem ſanctus Martinus abductus fuit, aſſerens contra ius ſalque tentari facinus, vt viuente Pontifice alius in eius locum ſubſtituatur; diuq; altercatum eſt: verum ne cogeret Romana Eccleſia ſubire periculum, quod imminebat, vt niſi ipſe clerus eligeret, daretur inuitis ab Imperatore Romanus Epiſcopus, qui eiſdem cum ipſo eſſet hæreſis propagator: eam durā conditionem alterius eligendi paſtoris ſubire ſunt coacti inuiti. Itaque elegerunt Eugenium Romanū filium Rufſiniani, regionis primæ, qui inde maximam comparauerat laudem, quod ab incunabulis ferè Eccleſiaſticiſ muneriſ manuſcipatus, per gradus ſingulos maioribus in virtute progreſſibus conſcendiſſet; maximamque ſibi & inde populi conciliauit beneuolentiam, quod erga pauperes ſemper munificentiffimus extitiſſet. Talem itaque tantumque virum delegerunt loco Martini Eccleſiæ præſeſſe, vicaria tamen, dum ille viuere, præſectura; quod fieri contigit hoc anno, nona Auguſti, vt colligitur ex Anaſtaſio, dum eius ſedis tempus numerat.

Hoc eodem anno poſt multas contentiones tandem Conſtantinopoli ſubrogatus eſt in locum Pauli bis impius Pyrrhus, qui vbi ſediſſet (vt habet Nicephori Chronicon) menſes quatuor & dies viginti tres, ex hac vita demptus eſt, & in locū eius ſubrogatus eſt Petrus, qui in eadem Eccleſiā ſuſcipiendorum hoſpitem munere fungebatur. Ita planè accidit Pyrrho, vt de reprobis in Pfalmis^e dicitur: Deieciſti eos dum alienarentur: quomodo facti ſunt in deſolationem? perierunt propter iniquitatē ſuam: velut ſomnium ſurgentium Domine imaginem ipſorum ad nihilum rediges.] qui miſer recuperatæ ſedis libidine flagrans, à Catholica Eccleſiā, apud quam rediens ab hæreſi fecerat exomologefim, ſcelerate deſciuerat, ſed cum eam tandem, contradicentibus etiam hæreticis ipſis, multo labore fuiſſet ex ſententia conſecutus, ex ipſa miſer ad tribunal ſeueriſſimi ludicis fuit dum non

VIII.
CONSTANS
SVCCES-
SOREM BARE
CVRAVIT
MARTINO.

IX.

X.
AVCTORIS
PERORATIO

XI.

EUGENIUS
ELECTUS.

XII.
PYRRHVS
ITERVM SE-
DET, ET MO-
RITVR.
Psalm. 72.

CHRISTI
652.MARTINI PAP.
4.CONSTANTIS IMP.
II.

expectaret Dei mandato abreptus à truculentis inferni licitoribus: successoris autem electionem contigisse anno sequenti, quæ de ipso dicturi sumus, ostendunt.

XIII.

* Briffon.
lib. 7.

Quod ad res Borealium Ecclesiarum pertinet, altum vbiq; silentium, nisi tantummodo quod hoc eodem anno, qui numeratur quintus Clodouei Secundi Regis Francorum, scriptum legitur in Briffonij doctissimi viri Formulæ erutum è vetustis iam senio proximè perituris monumentis testamentum Hadoindi Episcopi Cenomannensis: quod cum ille de re antiquaria optimè meritis ad inspiciendas veteres in testamentis apponi solitas formulas integrum voluerit edidisse, nos ad formam insinuandam religiosissimi Episcopi testamenti, ob oculosque proponendû dignum vltimæ voluntatis exemplum iis qui quàm sollicitè facultatem testandi extorquere solent à Summo Pontifice, hic reddendum putauimus; quod haud admodum prolixum sit, & plura in eo insunt, quibus rerum antiquarum B studiosus lector oblectetur. sic enim se habet:

XIV.

TESTAMEN-
TVM HADO-
INDI EPIS.

In nomine Domini nostri Iesu Christi & Spiritus sancti, octauo Idus Februarij, in anno quinto regnante gloriosissimo Clodoueo Rege, Ego Hadoindus ac si indignus, tamen si peccator, Episcopus sanctæ Dei Ecclesiæ Cenomannis ciuitatis, sanus, Deo propitio, mente & corpore, sanoque consilio, metuens casum humanæ fragilitatis, testamentum condidi, eumque Cadulto diacono scribendum dictaui. Quod testamentum meum si quo casu, iure ciuili, aut prætorio, vel alicuius nouæ legis interuentu valere nequiverit, ac si ab intestato, ad vicem codicillorum valere id volo, & valeat.

XV.

Itaque si quando ego Hadoindus superscriptus Episcopus è rebus humanis excessero, & debitum venturi temporis compleuero: Tunc TV SACROSANCTA ECCLESIA VENERABILIS HERES MEA ESTO, HEREDEMQUE MEAM TE ESSE CONSTITVO. Ita vt vbiicumque aliquid per hoc testamentum meum dederò, legauerò, dareque iusserò: id vt detur, fiat, præstetur, fidei tuæ, heres mea, committo. Dono tibi, sancta ac venerabilis mater Ecclesia Cenomannica in honore sanctæ Mariæ & domni Geruasij & Protasij martyrum, villam iuris mei, cuius vocabulum appellatur Aufa (quam datis rebus propriis meis comparavi) cum domibus, ædificiis, mancipiis, vineis, siluis, pratis, & pascuis, quantumcumque in ea loca aspicere videtur, cum colonis, & integro termino suo ad ius & dominationem vestram reuocetur perpetualiter possidendum.

XVI.

Similiter Basilica domni Victorij, vbi ipse dominus requiescere dinoscitur, & si meruero, inibi sepulturam habere desidero, dono tibi villam nuncupatam Aceruo (quam dato pretio comparavi) cum domibus, mancipiis, vineis, siluis, pratis, & pascuis, exceptis his quos pro animæ meæ remedio ingenuos fieri præcepi, totum & ad integrum præfata Basilica post meum discessum suæ potestatis faciat reuocare perpetua dominatione possidendum.

XVII.

* Eadem

Ea * verò conditione dono sanctæ Basilicæ domni Petri & Pauli Apostolorum, quam dominus Bertichramnus quondam Episcopus Cenomannicæ ciuitatis suo opere ædificauit, villam proprietatis meæ Iscomodiacum, sitam in pago Belini, quam data pecunia de Aufereno & genitrice sua comparavi: vt hanc ministri eiusdem post meum transitum teneant, possideant, & futuris facere cui voluerint, derelinquant.

XVIII.

Similiter dono ipsi sanctæ Basilicæ domni Petri & Pauli Apostolorum villas, quibus nomina sunt, Taudiaco, Martiniaco, quam Lupus quondam per beneficium nostrum tenere visus fuit. Hoc supradieta Basilica post nostrum discessum cum omni integritate, quod ad ipsas villas aspicere videtur, ministri nostri iam dictæ Basilicæ de præsentis percipiant dominandum.

XIX.

Simili modo dono Basilicæ S. Vincentij martyris, quam Domnolus sanctæ recordationis Episcopus suo labore construxit, villam iuris mei Prællus cum omni integritate, quantumcumque mihi Domnola visâ fuit habuisse.

XX.

Simili modo dono Basilicæ domnæ & sanctæ Mariæ Aureono vicum, quem Agobertus Abbas Diablenis simul ædificauit, & Iona villam, quæ fuit Sigulsi presbyteri, & quam fidelis noster Chaddo per nostrum beneficium habere videtur: pariter & mansionem ad prope ipsam Iona, quam Lupus quondam tenuisse visus fuit, ipsi Chaddoni volumus esse concessam: si tamen habuerit filios, in eorum permaneat potestate: & si quidem filios non habuerit, post suum transitum ad ius & dominationem domnæ Mariæ de Aureonenfî vico reuertatur perpetuis temporibus dominandum. Similiter villa Lastemarico, quam ex munificentiâ nostrâ ipsi fidei nostro Chaddono Defensori nostro concessimus, voluntas mea

CHRISTI
652.MARTINI PAP.
4.CONSTANTIS IMP.
II.

A mea est, vt dum aduixerit, hoc vsu possideat, post eius verò discessum cum omni re meliorata, vel superposita, sanctæ Basilicæ Aureonenfî vico reuertatur. Similiter Vernicella cum omni iure & termino suo, vel colonis ad se pertinentibus, ad ipsam sanctam Basilicam proficiat in perpetuum. Et si aliquis exinde epistolam quasi à nobis factam protulerit, vacua & inanis permaneat.

Et ita nobis conuenit, vt superius, intimare: Vt quicumque facta nostra de propinquis aut heredibus nostris chartam aliquam, quamuis bonorum hominum manu roboratam (vt cupiditas suadet) protulerit: vacua & inanis permaneat, & illam maledictionem percipiat, vt superius est comprehensum. Villam Fontanas in pago Siluiacinenfî filius & parens noster Bodilo, dum superstes fuerit, locellum locum tempore vitæ suæ teneat ac possideat.] hætenus testamentum. sequitur subscriptio:

B In Christi nomine Hadoindus etsi peccator Episcopus hoc testamentum, quod ex deuotione fieri rogauit, relegi, & subscripsi.

Rotindus subscripsi.

Bertegifelus subscripsi.

Marius subscripsi.

Auffrebertus subscripsi.

Saigrannus subscripsi.

Audobertus subscripsi.

Cadulfus, ordinante domno Hadoindo Episcopo, hoc testamentum redditus scripsi & subscripsi.] Clausum erat huiusmodi testamentum, ac super ipsum hæc inscripta instructio:

C Magnificis in Christo & sancta Ecclesia filiis Bodilono & Andramno, Hadoindus Episcopus. Rogo & supplico charitati vestræ, vt cum me Dominus & Creator omnium de hoc sæculo migrare præceperit, Cenomannis ciuitate ire faciatis, & ibi testamentum meum cum apertum fuerit, vobis prosequentibus, apudque Publica gestis municipalibus faciatis allegare. Et quod vnicuique per ipsum testamentum sanctis ciuibus, vel propinquis meis visus sum delegasse, vestra dispensatione vnusquisque iuxta ipsam delegationem percipere valeat, & quidquid exinde egeritis, gesseritis, ratum & firmissimum debeat permanere. Quod mandatum manu nostra firmauimus, & petimus munendum.] his subiiciatur subscriptio. Desideratur autem codicillus, quo manumissiones seruorum & alia legata scripta erant. Ita quidem olim qui bene Ecclesiis præerant Episcopi, non ex eis se suosque ditantes, sed suas in eas diuitias, ommissis coniunctis sanguine, transferentes.

D

IESV CHRISTI MARTINI PAP. CONSTANTIS IMP.

ANNVS
653.ANNVS
5.ANNVS
12.

SEquitur ordine annus Redemptoris sexcentismus quinquagesimus tertius, Indictione undecima inchoata, quo in Pyrihi locum subrogatus fuit ab hæreticis Petrus hæreticus & ipse Monothelita, qui vt faciem saltem Catholici hominis ostenderet, ad Eugenium loco S. Martini sedentem, quo ab eo in communionem recipi mereretur, litteras Romam misit ambagibus inuolutas atque perplexas, sed prohibente clero atque populo, minime receptæ fuerunt. De his enim habet ista Anastasius: Huius Eugenij temporibus Petrus Patriarcha Constantinopolitanus direxit Synodicam ad sedem Apostolicam, iuxta consuetudinem, omnino obscurissimam, & vltra regulam, non autem declarans operationes aut voluntates in Domino nostro Iesu Christo. Et accensus est populus & clerus, eo quod talem Synodicam direxisset, quæ minime est suscepta, sed cum maiore strepitu est à sancta Dei Ecclesia proiecta: vt etiam nec eundem Papam dimitteret populus vel clerus Missas celebrare in basilica sanctæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, quæ appellatur, Ad Præsepe, nisi promississet iis ipse Pontifex minime eam aliquando suscipere.] hæc Anastasius: ex quibus planè innotuit Imperatori, impossibile esse hæresim in Ecclesia Romana plantare, cum perpicue intueretur, quod non Pontifex tantum, sed clerus omnis, & Senatus populisque Romanus adeo libere ingenuèque detestari solerent & execrari, quidquid suspicionem haberet hæreticæ prauitatis.

Eodem anno, quo Reccefuinthus Hispaniarum Rex quintum inchoat annum sui regni, Era

11.

CHRISTI
653.MARTINI PAP.
5.CONSTANTIS IMP.
12.CONC. TO-
LET. VIII.

Era sexcentesima nonagesima prima, die decima octava mensis Decembris celebrata A est Synodus Toletana, octava dicta, cui interfuerunt Episcopi quinquaginta duo, Abbates duodecim, atque Vicarij Episcoporum absentium decem: statuti que in ea reperiuntur canones tredecim. Ibi primum Rex volumen obtulit de his quae ab Episcopis considerari atque decerni oportet, quae omnia singillatim à Patribus cognita, ex praescripto diuinarum Scripturarum sunt definita; quam autem consultissime, si ea inspexerit, lector intelligit. Exarsit verò potissimum zelus sanctorum Episcoporum aduersus Episcopos carnis inquinamento pollutos, quos absque aliqua speranda venia extra ministerium longè fieri iisdem decreuerunt, & de aliis sacerdotibus ac ministris iisdem culpis obnoxiiis aequè vlciscendum statuerunt, iisdemque de subdiaconorum continentia canonem sanciuere. Sed quem de Quadragesimae obseruatione, vt ab esu carniū omnes abstineant, canonem edidit, hinc totidem verbis recitandus est nobis: sic enim se habet: B

Concil. To-
let. c. 45.III.
Concil. Tolet.
8. can. 9.
Ecc. 19.
DE QVA-
DRAGESI-
MA CANON.

Nonae intentionis admonitu decreta est ingluuius horrenda voracium, quae dum fre- no parsimoniae non astringitur, religioni contraire censetur. Nam dicente Scriptura: Qui spernit minima, paulatim decidet in maxima: illi tanto edacitatis improba sumptu grassantur, vt caelestia & penè summa contemnere videantur. Etenim cum Quadragesima dies anni totius decimae deputentur, quae in oblatione ieiunij Domino consecrantur, quibus etiam saluberrimè conditio humani generis expiatur, dum à quatuor mundi partibus ad hanc homo religionem creditarius adducitur; quatuor elementis formatus, propter transgressionem Decalogi quaterdecies conuenienter affligitur: illi ausu temerario haec omnia contemnentes, voracitatis ingluuiem non frenant, & quod peius est, Paschalia festa illicitorum esuium perceptione profanant. Quibus ex hoc adeo acerrimè interdicitur, vt quisque absque ineuitabili necessitate, atque fragilitatis euidenti languore, seu etiam aetatis impossibilitate diebus Quadragesimae esum carniū praesumpserit attentare, non solum reus erit resurrectionis Dominicae, verum etiam alienus ab eiusdem diei sancta communione. Et hoc illi cumuletur ad poenam, vt ipsius anni tempore ab omni esu carniū abstineat gulam; quia sacris diebus abstinentiae oblitus est disciplinam. Illi verò, quos aut aetas incuruat, aut languor extenuat, aut necessitas arctat, non antè prohibita violare praesumant, quam à sacerdote permissum accipiant.] haec enim canon, cum vigeret in ea Ecclesia disciplina.

IV.
EPISCOPI
EVM OPTI-
MATIBVS
DELICVNT
REGEM.
Can. 10. ad
finem.

Sed & illud confectum est memoria dignum, vt ab eisdem de creatione Regis canon decimus sanciretur: nempe vt Pontificum Hispanorum potissimum negotium esset, accedente assensu maiorum Palatinorum, vt quem Regi succedere vellent, eligeret, fierentque ab eis comitia in loco vbi contingeret Regem mori. Sunt haec verba canonis: Ab hinc ergo & deinceps ita erunt in regni gloriam praeficiendi Rectores, vt aut in vrbe regia, aut in loco vbi Princeps decesserit, cum Pontificum maiorumque palatij omnimodò eligantur assensu.] Si haec ergo de successione Regum Hispaniarum in Concilio statuisse leguntur Hispaniae Episcopi: quid adeo mirandum, primum summumque in Ecclesia Catholica Hierarcham de electoribus Imperatorum constituere decretum?

V.

Quod autem ad causam Iudaeorum spectat, aduersus quos querela Regis Synodum interpellauit: placuit sanctae Synodo, vt in eos qui post Christianam fidem susceptam ad Iudaismum reuersi essent, leges Sisenandi seuerè admodum exercerentur: quarum timore eisdem conuenientes, atque poenitentiam praeferebant, ad eundem Regem cuiusmodi anno sequenti scribere libellum:

For. Iud.
lib. 12. tit. 2.
c. 16.

Clementissimo ac serenissimo domino nostro Recesuindo Regi, omnes nos Hebraei Toletanae ciuitatis atque Hispaniae, gloriae vestrae, quae infra subscripturi vel signa facturi sumus.

IUDAET A-
POSTATAE
QUIBVS PA-
CTIS RECE-
PTI SINT.

Benè quidem ac iustè nos meminimus compulso fuisse, vt placitum in nomine diuinae memoriae Cinthilani Regis pro conseruanda fide Catholica conscribere deberemus, sicut & fecimus. Sed quia perfidia nostrae obstinationis & vetustas parentalis erroris nos ita detinuit, vt nec veraciter in Iesum Christum Dominum crederemus, nec Catholicae fidei sinceriter haereremus: idcirco nunc libenter ac placidè spondimus gloriae vestrae tam pro nobis, quam pro vxoribus & filiis nostris per hoc placitum nostrum, vt deinceps in nullis obseruationibus, in nullis incestiuis vsibus misceamur, Iudaeis autem non baptizatis nullo penitus execrando consortio sociemur. Non, more nostro, propinquitatem sanguinis vsque ad sextum gradum incestiua commixtione vel fornicatione iungamus.

Non

CHRISTI
653.MARTINI PAP.
5.CONSTANTIS IMP.
12.

A Non coniugia ex genere nostro aut nos, aut filij nostri, vel nostra posteritas vllatenus fortiamur, sed in vtroque sexu deinceps Christianis iugali copulatione necliamur. Non circumcisionem carnis operemur, non Pascha, & sabbata, ceterosque dies festos iuxta ritum Iudaicae obseruantiae celebremus. Non esearum discretionem, vel consuetudinem teneamus. Non ex omnibus quae Iudaeorum vsus & abominanda consuetudo vel conuersatio agit, aliquatenus faciamus: sed sincera fide, grato animo, plena deuotione in Christum Filium Dei viui, secundum quod Euangelica & Apostolica traditio habet, credamus, atque hunc confiteamur ac veneremur. Omnes etiam vsus sanctae Christianae religionis tam in festis diebus, vel in coniugijs & escis, quam in obseruationibus vniuersis veraciter teneamus & sinceriter amplectamur, nullo referuato apud nos aut oppositionis obiectu, aut fallaciae argumento; per quod aut illa quae facere denegamus, iterum faciamus; aut haec quae facere promittimus, minimè vel non sinceriter compleamus.

B De suillis verò carnibus id obseruare promittimus, vt si eas pro consuetudine minimè percipere poterimus, ea tamen quae cum ipsis decocta sunt, absque fastidio & horrore sumamus. Quod si in his omnibus quae supra taxata sunt, in quocumque vel minimo transgressores inuenti fuerimus, aut contra Christianam fidem agere praesumpserimus, aut quae congrua Catholicae religionis promissimus, verbis aut factis implere distulerimus: iuramus per eundem Patrem & Filium & Spiritum sanctum, qui est vnus in Trinitate & verus Deus: quia si ex nobis omnibus vel vnus transgressor inuentus fuerit, aut à nobis ignibus aut lapidibus petimatur: aut si hunc ad vitam gloriae vestrae seruaerit pietas, mox amissa libertate, tam eum quam omnem ipsius facultatem, cui elegeritis perenniter feruendum, donetis, vel quidquid ex eo, vel ex rebus eius facere iusseritis, non solum ex regni vestri potentia, sed etiam ex huius placiti nostri sponione potestatem liberam habeatis. Factum placitum sub die duodecimo Kalendas Martias, anno feliciter sexto gloriae vestrae. In Dei nomine Tolero.] huc utque ibi. Verum semper Hispaniarum Episcopis super huiusmodi perfidis hominibus inuigilandum fuit, utpote qui mille artibus fallere, promissis non stare, tegereque impietatem velamento religionis consueuerunt: vt vix sit reperire celebratum post haec ibi Concilium, in quo non fuerit aliquid de his statuentium: cum tamen non inficias ierimus, inter tot vepres lilia nasci saepe visa esse, viros inquam ex iisdem pietate insignes.

C Post scriptos canones secuta est subscriptio primum Episcoporum, deinde Abbatum, demum Vicariorum absentium Episcoporum. Qui autem quarto loco inter Abbates subscriptus reperitur Ildefonsus, erat iste insignis ille sanctitate & doctrina clarus, qui postea fuit Archiepiscopus successor Eugenij in Ecclesia Toletana. Fuit autem discipulus sancti Isidori Hispaniensis Episcopi, cum adhuc militaret clericus in Toletana Ecclesia. Postea verò monasticam vitam professus est, atque Agaliensis coenobij creatus est Abbas, quam functionem sanctissime administravit, de quo inferius plura dicenda erunt.

D Hoc eodem anno propagatur fides in Anglia, cum populi Middelengli sub Principe Penda fidei mysterijs sunt imbuti, vt Beda testatur. Quomodo verò id acciderit, audi ipsum, vbi fusiū rem ita prosequitur:

His temporibus Middelengli, id est, Mediterranei Angli, sub Principe Penda filio Penda Regis, fidem & sacramenta veritatis perceperunt. Qui cum esset iuuenis optimus, ac Regis nomine ac persona dignissimus, praelata est à patre regno gentis illius: venitque ad Regem Nordhumbrorum Osuij, postulans filiam eius Alchfredam sibi coniugem dari: neque aliter quod petebat impetrare potuit, nisi fidem Christi ac baptisma, cum gente cui praeerat, acciperet. At ille audita predicatione veritatis, & promissione regni caelestis, speque resurrectionis ac futurae immortalitatis, libenter se Christianum fieri velle confessus est, etiam si virginem non acciperet: persuasus maxime ad percipiendam fidem à filio Regis Osuij, nomine Alchfrido, qui erat cognatus & amicus eius, habens sororem ipsius coniugem, vocabulo Cymburgam, filiam Penda Regis. Baptizatus est ergo à Finano Episcopo, cum omnibus qui secum venerant comitibus ac militibus, eorumque famulis vniuersis, in vico Regis illustri, qui vocatur Admurum. Et acceptis quatuor presbyteris, qui ad docendam baptizandamque gentem illius & eruditione & vita videbatur idonei, multo cum gaudio reuersus est. Erant autem presbyteri Cedda, & Adda, & Beti, & Diuna: quorum vltimus natione Scotus, ceteri suere Angli: Adda autem erat frater vtriusque presbyteri illustri, & Abbatis monasterij, quod vocatur ad Capreae caput, cuius supra meminimus.

Venien-

VI.
IVRANEN-
TVM POE-
NITENTIVM
NEOPHY-
TORVM.VII.
ILDEFON-
SVS ABBAS.VIII.
Beda in
Ept. hoc an-
no.
Beda lib. 3.
c. 21.
MEDITER-
RANORVM
ANGLORVM
CONVERSI.

IX. PENDA REX APERTIT IANVAM EVANGELIO.

Venientes igitur in provinciam memorati sacerdotes cum Principe, predicabant verbum, & libenter auditi sunt: multique quotidie & nobilium & infirmorum, abrenuntiata forde idololatriæ, fidei sunt fonte abluti. Nec prohibuit Penda Rex, quin etiam in sua, hoc est Merciorum natione verbum (si qui vellent audire) predicaretur. Quin potius odio habebat & despiciebat eos, quos fide Christi imbutos opera fidei non habere deprehendit, dicens contemnendos & miseros esse eos, qui Deo suo, in quem crederent, obedire contemnerent. Cœpta sunt hæc biennio ante mortem Pendæ Regis: ipso autem occiso, cum Osui Rex Christianissimus regnum eius acciperet (vt in sequentibus dicemus) factus est Diuina, vnus ex præfatis quatuor sacerdotibus, Episcopus Mediterraneorum Anglorum simul & Merciorum ordinatus à Finano Episcopo. Paucitas enim sacerdotum cogebat, vnum Antistitem duobus populis præfici. Qui cum pauco sub tempore nõ paucam Domino plebem acquisiuisset, defunctus est apud Mediterraneos Anglos, &c. Hæc enim B præfenti anno cœpta, vsque ad biennium esse producta, idem Beda in Epitome docet. Quæ autem post secuta sunt de conuersione Orientalium Saxonum, suo loco dicemus.

X. Beda lib. 3. cap. 20.

Contigit hoc pariter anno, ex hac vita migrare Honorium Archiepiscopum Dorouernensem, quintum ab Augustino eius sedis Antistitem, cui post annum & sex menses subrogatus est Deusdedit. Porro hi omnes præ virtutum insignibus meritis videbantur esse columnæ: ipse verò Honorius inter Sanctos relatus, anniuersaria commemoratione in Ecclesia celebrata pridie Kalendas Octobris.

Martyrol. Rom. ea die.

XI.

Hoc insuper anno quinquagesimo tertio post sexcentimum signatum habetur martyrium Reginæ Osthæ in Anglia. Fuit ista filia Fritheualdi Regis & Vuilteburge filie Pendæ Regis Merciorum, educata à sancta Moduenna Abbatisa in monasterio, inde contra votum tradita nuptui Regi Orientalium Saxonum à quo intacta seruata licentiam accepit monasterium ingrediendi, vbi feliciter martyrium est consecuta (vt eius vitæ res gestæ declarant) ab irruentibus piratis Danis, iisdemque Gentilibus, Christianis tunc infensissimis. Porro multa ibi tunc miracula edita, eadem acta significant, quæ tu consulas.

Exist. apud Str. die 7. Octobris.

XII.

Hoc eodem anno Sigebertus consignat obitum sancti Iudoci Regis Britonum filij, qui (vt ait) spreto regno & mundo, peregrinus & eremita in pago Pontino quieuit.

XIII.

Quod pertinet ad res Orientales: incensa semel fax à Sarracenorum gente ad inflammandum Imperium, eadem nec obice maris extincta, sed ipsas insulas maris Ionij conflans, Rhodum progressa, depasta est etiam simulacrum illud æneum, inter septem mundi miracula numeratum, Rhodium inquam colossium, de quo hæc ex Theophane habent Græcorum Annales: Anno duodecimo imperij Constantis Mahuuias Sarracenorum Dux Rhodum rediens, destruxit colossium eius post mille trecentos sexaginta stabilitatis ipsius annos: quem cum Iudæus quidam Emelenus emisset, nongentos camelos ex eius are oneravit. Hæc de colosso in portu Rhodio tanta magnitudine collocato, vt diuaticatis cruibus spatium præberet nauibus ingredientibus portum ipsum, altitudinis centum vigintifex pedum, qui antea terræmotu dissectus, demum Sarracenorum manu confractus est, ac Iudæo homini venundatus. Hic finis rerum mirabilium orbis terrarum, cum nihil temporis edacitati resistat: vt planè imprudens admodum arguatur, qui hic ex casuris aliquando ædificiis gloriam querit, & non potius in cælo in æternum permanfuram habitationem ædificat.

Theoph. hoc an. 12. Constantin. COLOSSVS RHODIVS SARRACENIS FRACTVS.

XIV.

ARMENIA A SARRACENIS DEVASTATA.

Accessit ad alias huius anni clades, quod Armenia itidem à Sarracenis longè lateque deuastata est. Ita quidem dormiente atque stertente ignauo Imperatore, ad malum inferendum Catholicis tantum modò vigilante, totus funditus quassatus est Oriens. Hæc planè E adeò ingentia mala pertigerunt Armeniam ea ex causa, quod Manichæorum hæresis ibidem restitui cœpta est, tot ante Concilijs ac legibus Imperatorum sæpessæpius iugulata. Quomodo autem ista se habuerint, nos hoc anno occasione cladis à Sarracenis illatæ de his agere operæpretium iudicamus ex auctore recondito nondum edito, quem possidet Vaticana bibliotheca. is est Petrus Siculus, qui aduersus Manichæos, itidemque nominatos Paulicianos, egregium edidit commentarium ad Archiepiscopum Bulgariæ: floruit is sub Basilio & filijs Imperatoribus, anno Redemptoris octingentesimo septuagesimo, cum adhuc vigerent eiusmodi in Oriente vepres agrum Dominicum occupantes, & in exteris regiones radices extendere satagentes. Porro quæ hic tibi ex eodem Petro reddituri sumus, Latinitate donauit Iacobus Sirmundus Parisiæ Societatis Iesu professor, inter nostri sæculi primos viros disertos meritò adnumerandus. Rem gestam post multa ita profequitur auctor:

Fuit

A

Fuit imperante Constantino (seu Constante) Heraclij nepote, non procul à Samosatis Armenia indigena quidam, Constantinus nomine, vicum incolens Mananalim, quem ad hunc vsque diem habitant Manichæi. Hic diaconum captiuum, qui è Syria (vt constat) in patriam reuertebatur, & Mananalim fortè præteribat, tecto excepit, aluitque dies aliquot domi suæ. Diaconus ergo, vt hanc quasi gratiam hospiti suo rependeret, codices duos, quos è Syria secum tulerat, Euangelium scilicet, Paulique epistolas, dono dedit Constantino. At ille, qui iam pridem nefariam atque impuram hæresim suam propter impia dicta fixæque flagitia, quæ Manichæorum scriptis continentur, omnibus odio atque horrore esse animaduertat, vt pietatem magnopere pestem illam renouare iterum, ac latius diffundere, in animum induxit, demone (vt par est) instigante, librum deinceps præter Euangelij & Apostoli codices nullum attingere, hoc spectans nimirum, vt mali labem vniuersam eorum ope obtegeret: quemadmodum qui noxia pocula propinant, eadem melle oblitunt atque obducunt. Et quidem ille cum Manichæorum libris (vt diximus) omnes iam cuiusque impietatis artes percepisset, tantum mox Satanæ ope affectus est, vt Euangelij Apostolique sensus perperam interpretando, facile omnes in rem suam quod velleret & pro libidine detorqueret. Manichæorum itaque scripta (vt dictum est) idcirco protinus abiecit, & hanc etiam maximè ob causam, quod multos videbat eo nomine gladio cædi. Hoc siquidem ad cetera sua egregia facinora diuini atque Orthodoxi Imperatores addiderunt, vt Manichæos, Montanosque capitali puniri sententia iuberent, eorumque libros, quocumque loco inuenti essent, flammis tradi: quod si quis vsquam eosdem occultasse deprehenderetur, hunc eundem mortis pœnæ addici, cuiusque bona in fiscum inferri.

XV. DE MANICHÆIS ET ARMENIA DEGENTIBVS.

CONSTANTINI MANICHÆI SYDOLAR ARTES.

B

Egregius autem Manetis discipulus Constantinus, quo facilius auditores suos in fraudem ac periculum induceret, & probabiliora redderet quæ docebat, Valentini primum blasphemias ac portentosa de triginta tribus diisque dogmata, totam item Curbij fabulam de pluuia, quam ex formosi adolescentis virginem insectantis sudoribus manare affirmabat, & alia id genus non pauca tamquam absurda nimis atque incredibilia rejcienda sibi ac explodenda putauit; minime id quidem vt tantam impietatem profligaret, sed quo plures ad se doctrinamque suam pertraheret. Basilidis verò nefanda flagitia & impuritates, ceterorumque omnium tetrum ac graueolens cœnum amplectens, nouus repente perniciose pestis ductor exiit: adeò vt quotquot nunc sunt Manichæi, pœnam istam & artificium ignorantem, Scythianum ac Beddam & Manetem ipsum, qui totius sæctæ principes fuerunt, promptis animis respuant & detestentur; Constantinum verò hunc, qui Siluani quoque nomen assumpsit, alioque qui post eum exorti, in Christi Apostolorum numero habeant, & Paulo pares in honore ducant.

XVI.

C

Hic igitur Constantinus, qui & Saloanes, Mananali vico relicto, Cibassam immigrauit, quod castrum est Coloniae vicinum. Ibi residens, Siluanum se illum esse iactabat, cuius mentio in Pauli epistolis, qui que tamquam fidus discipulus à Paulo missus est in Macedonia: ostendensque discipulis suis Apostoli codicem, quem à diacono acceperat: Vos, aiebat, Macedones estis, ego Siluanus, ad vos à Paulo missus. Atque id ille post sexcentos annos, quam à Paulo scripta hæc fuerunt, dicere non dubitabat, cum emerlerit (vt iam diximus) Heraclij nepotis Constantis temporibus. At enim cum eo loci annos seprè & viginti versatus esset, multosque ex incolis in errorem impulsisset, dignum magisterio & doctrina suæ vitæ finem sortitus est: nam Imperator postquam de hominis insolentia nescio qua ratione certior factus est, Palatinum quemdam Simeonem protinus ablegauit, cum mandatis, quibus ipsum vt improbitatis artificem lapidare iubebatur, eius vero discipulos, quos nempe induxerat ignorantia, per Dei Ecclesias erudiendos conuertendosque dispergere, quamquam illi corrigi prorsus noluerunt. Nec mora iussis intercessit.

XVII. SILVANVM SE IACTAT MANICHÆVS.

D

Aduolans enim Simeon, Tryphonemque sibi adiungens ex iis vnum, qui cum imperio & magistratu in illis oris versabatur, simulac destinatum locum attigit, comprehendit omnes, & in Australem Colonienis castrum pattem duci iussit. Quo loco miserum illum, cuiusque discipulos ex aduerso destituens, signum dat illicò, vt vnum omnes lapidibus incessant. Verum hi magistro suo, vt qui à Deo ad ipsos missus esset, parentes, lapidibus arreptis, manus quidem ad balteos suos per speciem adducebant, clam autem lapides in terga vibrabant. Adoptarat ante plures annos Siluanus Iustum quemdam (id enim illi nomen erat) eumque Manichæi hæresi cum primis imbuerat: tunc verò educationis

SIMEON ABLEGATVS ADVERSVS MANICHÆOS.

XVIII.

SILVANVS MANICHAEVS OCCLIDITVR. *Psal. 7.*
doctrinaeque suae congruentem ab illo mercedem tulit: Palatini enim iussu obsequens, A sumpto in manu saxo, Silvanum quasi alterum Goliath vi magna percussit & occidit. In quem apte cecidit vox illa Davidica: Lacum aperuit, & effudit eum, & incidit in foueam quam fecit. Et: Conuertetur dolor eius in caput eius. Ceterum locus ipse hodieque ob lapidum congeriem Aceruus nuncupatur.

XIX.

SIMEON HÆRESI INFECTVS

IMPOSTOR MVTAT NOMEN.

XX. PVGNANT INTER SE MANICHÆI.

XXI. EPISC. DEFERT MANICHÆOS.

Simeon autem ne quid regij mandati præteriret, Constantini discipulos, quò ad sanio- rem mentem reuocarentur, Ecclesiis commendat. Sed illi haudquaquam conuersi sunt, malueruntque in errore suo impiè mori, quam Deum sibi poenitentia placare, salutemque consequi sempiternam. Quos quidem dum temerè nimis excutit & auscultat Simeon, vt qui diuinæ institutionis expertus erat, ac planè rudis, atque (vt verius dicam) leuis ac præceps animo, pestiferam hæresim hausit, & cum ea rediit Constantinopolim ad Imperatorem. Triennio deinde domi suæ priuatim actò, cum plenè iam irretitus possideretur à diabolo, relictis omnibus, clam excessit, Cibassam petens. Vbi conuocatis collectisque hinc inde Constantini discipulis, eiusdem impietatis successores effectus est: & vt nomini suo famam eadem qua prædecessores arte conciliaret, Titum se appellauit. Ego verò non Titum hunc dixerim (neque enim imitator eius Titi fuit, quem Paulus Apostolus Cretensium fecit Episcopum) sed Cetum potius: siquidem Cetum imitatus est in maris vndis latitantem. De Ceto enim marino narrat quidam, Aspidochelonem appellari, mole verò tam vastum esse, vt in sulcè referat speciem, vocis porò sonum grauem illi & obscuro inesse, hinc fieri, vt decepti nonnumquam nauæ anchoras suas in eum conijciant, palisque infixis nauigia deligent, quoad accenso desuper igne concaesata bellua, repente aquas subeat, omnesque in altum demergat & suffocet. Sic prorsus iste, eo quòd qui eius nequitia magnitudinem non norant, grauemque vocis sonum minimè refugiebant, sed auscultabant, suaque adeò C spei anchoram in eo desigebant, omnes per ignem ad inferni profunda depressit: igni enim extinctus vnà cum eiusdem amentia focis ad æternum ignem profectus est.

Nam cum triennij iam spatium in illis locis permultos iisdem erroribus implicans per- ageret, exorta tandem est inter Iustum illum, à quo lapidatum diximus Constantinum, & Simeonem hunc Cetum grauis disputatio, multa que inter eos vltro citroque agitata de Pauli Apostoli sensu in illis verbis epistolæ ad Colossenses: Quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cælis & in terra, visibilia & inuisibilia, siue throni, siue dominationes, siue principatus, siue potestates, omnia per ipsum & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant. Vigente autem Iusto ac dicente, Ne fortè populo imponamus, & ne si ab Apostoli verbis discrepantia docuerimus, hominum animas temerè perdamus, pro quibus in tremendo iudicio reddi à nobis rationem oporteat. Nihil his eius D verbis mouebatur Simeon; quin pergebat acrius, eius loci expositionem huc illucque suo more distorquens.

Gliscente igitur inter Iustum & Simeonem contentione, proficiscitur Iustus ad Episco- pum Colonia, atque vt de Apostoli sensu quod cupiebat audiret, omnia mox de se fociisque & quam inter se disciplinam tenerent, liquidd exposuit. Re comperta, Episcopus nihil in his sibi cunctandum ratus, de singulis euestigiò refert ad Iustinianum Augustum, qui post Heraclium Imperij scepra gubernauit, &c.] quæ enim tunc gesta sint, suo loco dicenda opportunitus erunt: hic autem plurium annorum historiam narratio complectitur, quæ nulla per annos singulos possit partiri discretione.

IESV CHRISTI MARTINI PAP. CONSTANTIS IMP. E
ANNVS ANNVS ANNVS
654. 6. 13.

I. MARTINI PAP. ET MARTYRIS OBITVS.

Annus agitur Redemptoris sexcentismus quinquagesimusquartus, Indictione duo- decima: quo duodecima die mensis Nouembris sanctus Martinus Papa & Martyr Chersonæ in Ponto, vbi fuerat relegatus, ærumnis confectus martyrium feliciter consum- mans, in confortium aliorum Martyrū atque Pontificum assumptus in cælum, triumphat nobili corona martyrij insignitus, cum iam sedisset annos quinque, menses quatuor, dies duodecim: cuius dies natalis monumentis Ecclesiasticis adnotatus, corusca luce annuatim Ecclesiæ Catholicæ redditur celebrandus.

De

A De eiusdem S. Martini obitu hæc habet Anastasius Bibliothecarius: Directus est in exi- lium supradictus vir sanctissimus in locum qui dicitur Chersona, & ibidem (vt placuit Deo) vitam finiuit in pace Christi confessor, qui & multa mirabilia operatur vsque ad ho- diernum diem. Fecit autem ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros vni- decim, diaconos quinque, Episcopos per diuersa loca numero trigintatres. Depositus est autem die duodecima mensis Nouembris: & cessauit Episcopatus eius dies vigintiocto.] hæc apud Anastasium leguntur, quæ haud mediocri censura indigent. Etenim quomodo fecisse dicitur ordinationes duas mense Decembri, si primo tantum anno suæ sedis eum mense Decembri contigit habitasse Romæ? Vnde dicendum erit, ipsum semel tantum or- dinationem habuisse, vel si bis dicas, alio sanè mense quam Decembri, vel alibi quam Romæ. Præterea quòd tradit de tempore vocationis eius sedis, nihil in aliis codicibus edi- tis certè quidem neque adeò facile potuit innotuisse Vrbi eius condemnatio, neque exi- lium tyrannicè factum tam breui temporis spatio, neque obitus è tam longinquis regio- nibus haud aduentantium frequentia notus valuit Vrbi in ecclesia fieri manifestus.

Quod autem ad edita ab eo defuncto miracula pertinet: etiam ab ipso adhuc viuente in Oriente illuminatum fuisse cæcum, S. Audoenus Rothomagensis Episcopus in rebus ge- stis S. Eligij, quas fidelissimè persecutus est auctor eius temporis ac veri amantissimus scri- ptor, fidem facit, qui stylo suo gloriosum martyrium sanctissimi viri, veluti in æternum permanens in Ecclesia monumentum, posteris scriptum reliquit: verbis istis post alia quæ ex eodem auctore sunt superius recitata: Constantinopolim perductus sanctus Mar- tinus, atque ibi in exilium relegatus, sola oratione meruit cæco lumina reddere. Porò exu- lans & delitescens, post multa tormenta, claram valdè & nobilem vitam optimo & vene- rabili fine conclusit. Simulenti nunc hæretici quantum volunt, confundantur & erube- scant à se martyrem factum, quamuis in pace eum exhalasse animam clamitent: quamuis non à se interemptum, sed propria singant morte defunctum, quasi non cum poena con- sumpsit, in quo poena consumpta est. Qui si in præfenti nunc adessent, hæc à me pro Martyre verba audirent: Etsi imminente carnificis gladio mortuus non fuit, in confes- sione tamen Catholicæ fidei in exilium relegatus, post continuam & indefessam professio- nem, gloriosum mortis exitum meruit, sicque ad Deum suum redeuntem caelestis aula Martyrem suscepit.

Neque enim virtus eius aut honor minor est, quo minis beatis Martyribus aggregetur: quia (quantum in ipso fuit) æquamiter tolerauit, quidquid ei aduersitatis oblatum est. Nam sicut quidam testatur (hic est Dionysius Alexandrinus Episcopus apud Ensebiū Ca- scindatur Ecclesia fallacis hæreticorum, quam est illa ne imoletur idolis impulsu Paga- norum. In Paganorum namque persecutione vnusquisque tantum pro anima sua, in hæ- reticorum verò pro vniuersali patitur Ecclesia. Idcirco potior eum dixerim, qui procul- dubid excellentior, magisque eximius comprobatur. Hæc pauca de tanti viri memoria Eligij vita sibi inserta habeat, loquaturque ea vbicumque Eligij vita legetur per sæcula, quantum Martinus fidei dogmate claruerit. Quæ quidem nos dilectionis gratia hætenus narraffe sufficiat, vt sit tam eximij viri memoria, qui vtique collegis meis in vrbe Romana multa impendit bona: quamuis in Oriente frequentetur, non vsquequaque in Occidente obliuioni tradatur.] hucusque de sancto Martyre sanctus confessor Audoenus, de quo su- perius dictum, & inferius suo loco dicendum erit.

Sed accipe quæ de S. Martino dicat S. Gregorius Papa huius nominis Secundus cogno- mento Dialogus, in epistola ad Leonem Isauricum Imperatorem hæreticum Iconocla- stam, cum suis scriptis comminatus esset ipsi Gregorio, facturū se in eum, quod in S. Mar- tinum perpetrauerat Constantinus, nimirū vt ab Vrbe victum Constantinopolim perdu- ci mandaret, eademque inferret ipsi supplicia, quæ fuerat Martinus passus. Ad hæc, post alia quæ ab eodem impio tyranno S. Martinus est passus, enarrata, subiicit ista ipse Gregorius: At beatum Martinum esse & sanctum, testatur ciuitas Chersonensis & Bosphori, in quam relegatus est, & totus Septemtrio atque incolæ Septemtrionis, qui ad sepulchrum eius confluunt, & morborum curationes experiuntur. Atque vtinam faxit Deus, vt nos Mar- tini viam ingrediamur, eamdemque sortem subeamus.] hæc Gregorius in dicta epistola ad Leonem Isauricum, de qua suo loco fusius acturi sumus: satis modò hanc de sancto Mar- tino (quod ad rem pertinet) accepisse testificationem, qua quidem nondum Romam eius

Annal. Eccl. Tom. 8.

P p 2

corpus

corpus fuisse translatum, sed illic Cherfonæ, vbi martyrium consummauit, honore cultum ac miraculis illustratum apparet.

VI. VIGEL AD HVC IN ORIENTE EVS CVLTVS.

Accepi equidem ab Orientali homine pio viro Catholice communionis, fide integro, in hanc vsque diem à Græcis frequentari memoriâ S. Martini Papæ, confluerq; populos frequenti cœtu ad sepulchrû eius, & gratias curationum accipere, & alia iusta petita impetrare solere. Quamobrem in eam sententiam inus, vt et si corpus eius Romam delatum est, & collocatum in Titulo Equitij, in quo & celebris est memoria S. Martini confessoris Episcopi Turonensis, vt vetus in eo posita docet inscriptio: pars tamen ipsius aliqua ibi remanserit, vendicantibus eum vt suum Martyrem Cherfonensibus. Quando autem facta sit ista S. Martini sacrarum reliquiarum translatio, vt è Ponticis oris triumphatorem suum martyrio coronatum Roma receperit, nos latet: receptum tamen, & honoribus Martyre dignis non à Romanis tantum, sed ab vniuersa Ecclesia Catholica Occidentis & Orientis iugiter frequentatum, certissimum est.

VII. EVGENII PAP. LEGITIMVS PONTIFICATVS

Vbi igitur de S. Martini Pontificis obitu certum nuntium Romam delatum est, nullus alius quæsitus fuit qui ipsi succederet: sed qui tunc sedere per imaginem saltem Eugenius (vt diximus) inuentus est, accedente rursus semel antea lato consensu, legitime sedere cepit: vt non nisi ab hoc tempore Eugenij Pontificatus tempus sit numerandum.

VIII. NAVALI PROELIO VICTVS A SARRACENIS IMP. Theoph. hoc an. 13. Constant. Imp.

Hoc eodem anno Constans Imperator à Sarracenis nauali proelio superatur, ipseque in vitæ discrimen adductus, vix mutata veste fugiens, saluus euasit. Vox quidem sanguinis iusti Abel, Martini inquam, è cælo potius quàm è terra clamabat in perfidum ipsum Imperatorem, qui inlar Cain non nisi in fuga nouit sperare salutem. Quomodo autem ista se habuerint, à Theophane sic narratur: Anno decimotertio Constantis præcepit Mahuuias Sarracenorum Princeps armaturam fieri magnâ nauium, quo ascenderet ad regiâ vrbem classis eorum. Omnis autem apparatus eorum apud Tripolim Phœnicis confitebat. Verum hoc visô, duo fratres quidam Christiani amici Tripoli manentes, filij buccinatoris cuiusdam, zelo Dei fauciati, ad carcerem ciuitatis cucurrerunt impetu: habebat autem multitudinem Romanorum vinculatorum: & disruptis portis, vinculisque solutis, in Amiram irruerunt, quo perempto vnâ cum his qui cum eo erant, præparaturâq; omni igni tradita, in Romaniam nauigio trãsierunt. Verum tamen nec sic illi ab eadè præparatura cessauerunt. Sed Mahuuias quidem militat contra Cæsaream Cappadocia: Ablulathar verò fabrum naualis structura constituit, qui veniens in locum diuertit, vocabulo Phœnicem Lyciæ, vbi erat Constans Imperator, & Romanus stolus*, cum eo naualiter pugnaturi.

*Stolus pro exortu vsu patitur.

IX.

Cumq; futurum esset vt Imperator cû ipso nauigio præliaretur, contemplatur nocte illa visum, videlicet apud Theffalonicenses esse. Porro cuidâ coniectori somniorum expergefactus narrat visionem. Qui ait: O Imperator, vtinam nec dormisses, nec somnium asperxisses. Nam esse Theffalonicæ, θεσ ἀλλοφώνων, innuit, quod interpretatur, alteri cede victoriam: id est, ad inimicum tuum victoria vertitur. Sed Imperator nihil metuens, ad proelium naualis pugne Romanorum classes præstruxit ad bellum. Quibus in alterutrum irruentibus, superantur Romani, & commixtum efficitur mare sanguine Romanorum. Induit autem Imperator alium veste sua: & insiliens prædictus buccinatoris filius in regiam scapham, Imperatorem arripuit, & in aliam nauim transductum inopinatè saluauit. Porro ipse fortissimus viriliter insilens Imperatoriæ naui, multos occidit, mortiq; se ipsum pro Imperatore contradidit. Hunc præterea hostes circumdantes & in medio retinentes, putabant ipsum esse Imperatorem. Postquam autem multos occiderunt, interfecerunt hostes vnâ cum eis & ipsum qui portabat Imperatoriam vestem. Ast Imperator taliter in fugam versus saluatur, & derelictis omnibus, nauigauit Constantinopolim.] hucusque ex Theophane.

XV. TYRPIVS FVGIA IMPERATORIS.

X.

Eodem anno Rotharis Rex Longobardorum Arianus, vbi regnasset annos sexdecim & menses quatuor, moriens, regnum reliquit filio Rodoaldo. De eius sepultura habet hæc Paulus b: Hic cum iuxta basilicam beati Ioanis Baptista fuisset humatus, post aliquantum tempus quidam iniqua cupiditate succensus eius sepulchrum noctu aperuit, & quidquid in ornamentis eius corporis reperit, abstulit. Cui beatus Ioannes per visionem apprens, cum vehementer exterruit, eique dixit: Cur ausus es corpus istius hominis contingere? Fuerit licet non resecte credens, tamen mihi se commendauit. Qui igitur hoc facere præsumpsisti, numquam deinceps in meam basilicam ingressum habebis. Quod ita quoq; factum est. Quoties enim cumque voluisset beati Ioannis oraculum* ingredi, ita ut velut à validissimo pugili guttur eius feriretur, sic subito retrò ruebat impulsus. Veritatem in

*oraculum

A Christo loquor: hoc mihi ipse retulit, qui hoc ipsum suis oculis factum vidit.] hæc Paulus. Hic primum aduerte (quod dictum ab auctore est) Rotharis corpus non intra basilicam, sed iuxta eam humatum esse: alioqui si in basilica, exhumandus religiosè fuisset. Sed & illud obseruatione dignissimum, nec impiorum preces interdum despiciere inuocatos Sanctos, vel irremuneratas relinquere præmio saltem aliquo temporali: siquidem & Creator omnium Deus solem suum oriri facit super bonos & malos.

Hoc eodem anno sexcentesimo quinquagesimoquarto, qui à sancto Martino Pontifice missus est ad prædicandum Euangelium Follianus Fossensis Episcopus, coronatus est corona martyrij vnâ cum tribus discipulis, quorum dies natalis inter Martyres collocatus, annis singulis celebratur. reliqua tu consule de iisdem apud Martyrologium Belgicum, quod Molanus vir doctissimus mirificè illustrauit. Sancta his temporibus amulatio pertigit Hibernos ac Scotos religionis Christianæ cultores: quod enim scissent ab Vrbe complures in Britanniam ad Anglorum conuersionem sanctos viros missos, & ipsi hæcenus id non sine culpa neglexisse visi essent, quibus ob locorum propinquitatem id magis peragendum fuisset: complures ex ipsis paternis egressi domibus, ad prædicandum gentibus Euangelium profecti sunt, vt ex Beda apparet, atque nonnullorum Sanctorum vitæ Actis scriptis omni fide mandatis.

Porrò qui comes illi in hæsit & magister extitit, Leuinus Gandensis Episcopus, & ipse consecutus est coronam martyrij: dum enim prædicationi Euangelij instat apud Escham, multis vulneribus confossus occubuit: habent natalem eius indelebili inscriptione notatum tabulâ Ecclesiasticâ, eundemque consueto præconio annis singulis anniuersario die in Ecclesia exhibent, duodecima Nouembris. Sed auctor horum omnium, vt ex Hibernia magnæ virtutis homines transferrentur in Gallias, vel alias eius regiones, fuit Vincentius Comes Hannoniæ, qui vxorem habuit consanguineam Regis Dagoberti beatissimam Vualderudem: missus enim à Francorum Rege in Hiberniam, inde recedens, secum duxit sanctissimos & strenuos fidei prædicatores, Follianum, Furseum, Vltanum, Eloquium, Etonem, & Aldagisum, quos omnes egregia sanctitas decorauit: sed & ipse Vincentius in Sanctorum album relatus est: ex cultus enim manu sancti Authberti Cameracensis Episcopi, tandem monastico suscepto habitu, sese totum, abdicato saculo, Christo addixit, atque egregia claruit sanctitate; cuius natalem b diem Cameracenses & alij finitimi populi decimaquarta Iulij mensis celebrare consueuerunt.

IESV CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP.

D ANNVS 655. ANNVS I. ANNVS 14.

A Nnus adest sexcentessimus quinquagesimus quintus; decimatertia Indictione, quo Romæ moritur Eugenius Papa die secunda Iulij: cuius sedis annos qui numerant ab eo tempore quo in locum sanctissimi Martini martyris adhuc viuentis subrogatus inique fuit, cum ille tyrannicè Pontificatu exutus in exilium missus esset, eum annos duos & menses quatuor sedisse tradunt. Verum cum non nisi post S. Martini Papæ obitum potuerit, accedente cleri consensu, legitime sedisse: affirmare necesse est non amplius quam sex menses & dies vigintitres ipsum Romanæ Ecclesiæ Pontificem præfuisse. Habet de ipso Anastasius, sepultum fuisse apud sanctum Petrum, nulla facta, dum viueret, cleri ordinatione, sed tantum Episcopos per diuersa loca creasse numero viginiduos. Modeste visus est vltus Pontificia potestate, quod viuente Martino, optime sciret, se non legitime sedere potuisse Pontificem, sed tantum loco ipsius veluti Vicarium se gerere.

Vacasse autem eius sedem mensem vnun, dies verò vigininouem, idem Anastasius tradit: sicque colligas, hoc eodem anno vltima die mensis Augusti creatum fuisse successorem Vitalianum Signinum. Est autem Anastasij alia lectio, quæ dicit vacasse sedem dies vigintitres; ex qua dicendum esset, creatum die vigesimaquinta Augusti. Est Signia ciuitas apud Hernicos, longè ab Vrbe trigesimo lapide, via Lauicana: De ipso autem Vitaliano hæc in primis idem Anastasius habet:

Hic direxit Responsales suos secundum consuetudinem cum Synodica in Regiam vrbem ad puillimos Principes, significans de ordinatione sua: & dum suscepti essent, renouantes

uantes Ecclesie privilegia reuerſi ſunt.] hæc Anaſtaſius, qui & addit: Per eodem Miſſos, *Reſponſales ſcilicet*, direxit Conſtans Imp. B. Petro & Euangelia aurea cum gemmis albis miræ magnitudinis ornata in circuiſu.] Ex his intelligas, callidum Imperatorem, quo rebus Occidentalis Imperij bene conſultum eſſet, conatum fuiſſe muneribus ſaltem & aliis officiis demerere Romanum populum, quem ſciret tunc ſibi coniunctum atque beneuolum fore, ſi ſe Catholicum forinſecus præſerret, ſtudioſumque erga Romanum Pontificem. Probè enim nouerat, in ſe Romanum populum, ſimulque clerum, & (vt vno verbo dicam) omnes Occidentales Catholicæ fidei integros profeſſores magnopere concitaſſe ob eiectiõnem ex Vrbe ſanctiſſimi Papæ Martini, cuiſque tyrannicam depõſitionem & eiectiõnem, ac demum perfunctum, morte intercedente, martyrium.

IV.
VRAYS CON-
STANTIS
IMP.

OBLATIO
EIVS VTI
CATHOLICI
GVSCIPTA.

V.
AD TEMPVS
SIMVLAT
IMP.

VI.
QUALIS PE-
TRI FIDEI
PROFESSIO
AD VITA-
LIANVM
DATA.

Quod igitur ſciret ex iis ſe apud Occidentales omnes malè audire, hæreticum proclamari, trucemque perſecutorem ore omnium nominari, vaſto atque ſubdolo conſilio egit vt ſe facti poenitentem recepiſſe Catholicam fidem, redditumque penitus Orthodoxum oftenderet. Ita planè hæreticus Princeps iure regnandi abuti conſuevit religione, vt cum Catholicam fidem oderit, tamen de ea bene mereri videri velit: vt ſi vir vxori, quam oderit, blandiatur; quo id quod molitur, conſequi facile poſſit; & cum fuerit conſecutus, domo ſtatim eiiciat, & pellicem introducat. Hoc planè vſum eſſe conſilio Conſtanti Imperatorem, perſpicuè eius res geſtæ declarant: qui cum Catholicus videri vellet: illud ſignum edidit manifeſtum, vt cum Romano Pontifice ſe communicare publicis ſignificare officiis: nam miſit ad eum ſacroſanctum Euangelium gemmis miræ magnitudinis exornatum (quod erat ſymbolum Catholicæ ſuſceptæ fidei) ſancti Petri Apoſtolorum principis bafilicæ offerendum: & quod dictum eſt, legatos (quos Reſponſales vocat auctor) miſſos Conſtantinopolim cum Synodica de fidei Catholicæ confeſſione, ipſe Imperator non (vt antè fecerat) eos reiecit, ſed bene habuit & amicè recepit, donatoſque dimiſit impertita confirmatione priuilegiõrum illorum, quæ ab Imperatoribus conferri poſſent Eccleſiis.

Et licet Anaſtaſius non dicat, emiſiſſe etiam eundem verſipellem Proteum fidei Catholicæ profeſſionem, æquè poſſumus intelligere, ac nihil denique prætermiſiſſe, quo Catholicus forinſecus hominibus appareret. Ita quidem factum, ex iis quæ ex eodem Anaſtaſio dicta ſunt, cogimur affirmare: nam ſi aliter creditum eſſet, nequaquam Vitalianus niſſam per Reſponſales accepiſſet oblationem: ſiquidem oblationem hæreticorum ſemper Eccleſia Catholica reſpuit & execrata eſt, vti victimam impiorum Deo abominabilem. Hæc tanta cum præliterit dolofus homo, quæ haberet in ſtomacho, non potuit occultare: nam cum occaſo venit, in fidem Catholicam hominesque Catholicos quid ſentiret, euomit: quod contigit anno ſequenti, cum vera fortiſque confeſſione Maximi prouocatus, in eum eiufque ſocios, vt beſtia truculenta, violentus inſiliit; quos laniauit atque diſcepit: quomodo autem ea ſe habuerint, ſuo loco dicturi ſumus. hæc verò haud oportuit prætermiſiſſe, vt qualis eſſet qui velut in ſcena ad tempus perſonam induit pietatis, penitus innotefceret. Sed ad Vitalianum Papam redeamus.

Eadem legatione miſſa Conſtantinopolim Vitalianus litteras dedit ad Petrum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, hortans eum ad fidem Catholicam amplexandam. At ille excuſans excuſationem in peccato, ſe profiteri reſcripſit quæ docuerunt veteres Patres, eorumque teſtimonia, ſed haud fideliter, mutatis verbis, adnexuit: quæ fraus tum à Græcis, tum à Latinis detecta fuit, vbi de iſdem litteris actum eſt. Habentur enim de his iſta in decimatertia Sextæ Synodi Actione: Item relecta eſt ex altero regeſto epiſtola Petri & ipſius quondam Præfulis regiæ ciuitatis ad Vitalianum ſanctę memoriæ, qui fuit Papa Romanus, cuius eſt initium: Spiritalem nobis lætitiã peperit epiſtola veſtræ vnanimis & ſanctę fraternitatis. Dumque legeretur eadem epiſtola habens diuerſa Patrum teſtimonia, hi qui locum gerebant Agathonis ſanctiſſimi Papæ Romani, dixerunt: Innotefcimus veſtræ gloriæ, quod paterna teſtimonia, quæ continentur in præſenti quæ nunc legitur Petri epiſtola, circumciſa & deſtorata ſunt ab eodem Petro ex hoc quod oſtendere voluiſſet ſuam ſuper vnam voluntatem & vnam operationem intentionem. Glorioſiſſimi Iudices dixerunt: Comperimus diligenter, iuxta quæ à veſtra reuerentia dicta ſunt, quod talia teſtimonia, quæ continentur in præſenti epiſtola, detruncata poſita ſunt: & ſi placet veſtro ſancto ac vniuerſali Concilio, in amplius huiuſmodi epiſtolæ lectio non procedat.] ſicque in re clara dubitatam à nemine fuit. Hic eſt ſtatus rerum Orientalium anni huius. Iam verò ad res Eccleſiæ Anglicanæ conuertamus orationem,

Contigit

A Contigit hoc eodem anno latius propagari in Anglia Chriſtianam religionem: deſuncto enim Penda Merciorum Rege Gentili, populi illi facti ſunt Chriſtiani. Ita Beda^a, qui etiam tradit eodem tempore Orientales Saxones relictam antè ſub Mellito Epiſcopo fidem Chriſtianam recepiſſe, maioribusque augmentis auxiſſe. De quibus primùm ex eodem Beda agendum, qui ait^b: Eodem tempore etiam Orientales Saxones fidem, quam olim expulſo Mellito Antiftite, abiecerunt, inſtantia Regis Oſuii receperunt: erat autem Rex eiufdem gentis Sigbert, qui poſt Sigbertum cognomento Paruum regnauit, amicus eiufdem Oſuii Regis, qui cum frequenter ad eum in prouinciã Nordhumbroꝝ veniret, ſolebat eum hortari ad intelligendum, deos eſſe non poſſe, qui hominum manibus facti eſſent.] ſubdit exhortationem ad eum conuertendum ab ipſo haberi ſolitã atque demum de eius conuerſione, baptizatumque eſſe, dum apud Oſuii maneret, à Finano Epiſcopo: atque demum de eius reditu in patriam ſubiicit iſta^c:

B Igitur Rex Sigbert æterni regni iam ciuis effectus, temporalis ſui regni ſedem repetiit, poſtulanſ ab Oſuii Rege, vt aliquos ſibi doctores daret, qui gentem ſuã ad Chriſti fidem conuerterent, ac fonte ſalutari abluerent. At ille mittens ad prouinciã Mediterraneorum Anglorum, mandauit^d ad ſeruum Dei Cedd, & dato illi ſocio altero quodam preſbytero, miſit prædicare verbum genti Orientalium Saxonum. Vbi cum omnia perambulantes, multam Domino Eccleſiam congregaſſent, contigit quodam tempore eundem Cedd redire domum, ac peruenire ad Eccleſiam Lindisfarnenſem propter colloquium Finani Epiſcopi: qui vbi proſperatum ei opus Euangelij comperit, fecit eum Epiſcopum in gente Orientalium Saxonum, vocatis ad ſe in miniſterium ordinationis aliis duobus Epiſcopis. Qui accepto gradu Epiſcopatus, rediit ad prouinciã, & maiori auctoritate exceptum opus explens, fecit per loca Eccleſias, preſbyteros & diaconos ordinauit, qui ſe in verbo fidei & miniſterio baptizandi adiuuarent.] & paulo poſt de eiufdem Regis nece hæc ſubdit:

C Cumque tempore non pauco in præſata prouinciã, gaudente Rege, congaudente vniuerſo populo, vitæ caeleſtis inſtitutio quotidianum ſumeret augmentum: contigit ipſum Regem, inſtigante omnium bonorum inimico, propinquorum ſuorum manu interfici. Erant autem duo germani fratres, qui hoc facinus patrarunt. Qui cum interrogarentur, cur hoc facerent: nihil aliud reſpondere potuerunt, niſi ob hoc ſe iratos fuiſſe & inimicos Regi; quod ille nimium ſuis parcere ſoleret inimicis, & factas ab eis iniurias mox obſecrantibus placida mente dimitteret. Talis erat culpa Regis, pro qua occideretur, quod Euangelica præcepta deuoto corde ſeruaret. in qua tamen morte eius innoxia, iuxta prædictum viri Dei, vera eſt eius culpa punita.] at quænam iſta culpa fuerit, idem Beda mox ſubdens, enarrat, cum ait:

D Habuerat enim vnus ex his qui eum occiderant Comitibus illicitum coniugium: quod cum Epiſcopus prohibere & corrigere non poſſet, excommunicauit eum, atque omnibus qui ſe audire vellent, præcepit ne domum eius intrarent, neque de cibis illius acciperent. Contempſit hoc Rex præceptum: & rogatus à Comite intrauit epulaturus domum eius. Qui cum abiſſet, obuiauit ei Antiftes: At Rex intuens eum, mox tremefactus deſiliuit de equo, ceciditque ante pedes eius, veniam reatus ſui poſtulanſ. Nam & Epiſcopus pariter deſiliuit, ſederat enim & ipſe in equo. Iratus autem tetigit Regem iacentem virga, quam tenebat manu, & Pontificali auctoritate proteſtans: Dico tibi, inquit, quia noluiſti te continere à domo perditæ & damnati illius, tu in ipſa domo mori habes. Sed credendum eſt, quia talis mors viri religioſi non ſolum talem culpam diluerit, ſed etiam meritum eius auerit: quia nimirum ob cauſam pietatis propter obſeruantiam mandatorum Chriſti contigit.] Hæc Beda: quibus intelligas, quanto ſuo damno non pareant Principes ſacerdotibus, quantaque iactura quis excommunicato communicet, & quomodo inſuper Præfules iuſte cenſuram Eccleſiaſticam exercentes exaudiat Deus, contumaces aduerſarios puniens. Proſequitur Beda res præclare geſtas ab eodem Epiſcopo Cedd Apoſtolicò planè viro narrare, quem tu conſulas: prætermittimus nos breuitatis ergo.

E Quomodo autem contigerit conuerſio Merciorum, occiſo Penda crudeliſſimo Pagano Rege, rem memoria dignam, hic ſuo loco iis quæ ſunt dicta iungamus: ait enim^d: His temporibus (nempe, vt habet in Epitome, hoc anno Domini ſexteſcentiſimo quinquageſimo quinto) Rex Oſuii cum acerbas & intolerabiles pateretur irruptiones ſæpe dicti Regis Merciorum, qui fratrem eius occiderat: ad vltimum neceſſitate cogente, promiſit ſe ei innu-mera & maiora quàm credi poteſt ornamenta regia vel donaria in pretium pacis largiturum,

P p 4

rum,

VII.
Beda. in
Epi. iſt.
Angl.

PROPAGA-
TIO FIDEI
IN ANGLIA.
Beda. lib. 3.
c. 22.
SIGBERTVS
REX SVM-
MERSIÆ
CHRIS-
TIANVS
EFFECTVS.
Beda. lib. 3.
c. 22.

VIII.

clamanſ ad
ſe viri Dei
CEDD EPIS.
PRÆDICA-
TOR EVAN-
GELII.

IX.
OB CHRIS-
TIANAM
MANSVETI-
DINEM REGI
OCCIDIT
TVR.

X.
QVARE CVL-
PA REGIS.

XI.
Beda. hiſtor.
Anglor. l. 5.
c. 24.
DE INTERI-
TV PENDÆ
REGIS ET
CONVER-
SIONE MER-
CIORVM.

rum, dummodò ille domum rediret, & prouincias regni eius vsque ad internecionem vastare defineret. Cumque Rex perfidus nullatenus precibus illius assensum præberet, qui totam eius gentem à patrio vsque ad magnum delere atque exterminare decreuerat: respexit ille ad diuinæ auxilium pietatis, quo ab impietate barbarica posset eripi, votoque se obligans: Si Paganus, inquit, nescit accipere nostra donaria, offeramus ei qui nouit, Domino Deo nostro. Vouit ergo, quòd si victor existeret, filiam suam Domino sacra virginitate dicendam offerre, simulque duodecim possessiones prædiorum ad construenda monasteria donare. & sic cum paucissimo exercitu se certamini dedit.

VOTVM REGIS.

XII.

Denique fertur, quòd tricies maiorem Pagani habuerint exercitum: siquidem ipsi triginta legiones ducibus nobilissimis instructas in bello habuere. Quibus Osiui Rex cum Alchfrido filio, perparuum (vt dixi) habens exercitum, sed Christo duce confusus occurrit. Nam alius filius eius Ecfrid eo tempore in prouincia Merciorum apud Reginam Ciniuse obses tenebatur. Filius autem Osiualdi Regis Edeluuald, qui eis auxilio esse debuerat, in parte erat aduersariorù, eisdemque contra patriam & patruum suum pugnaturis ductor extiterat, quamuis ipso tempore pugnandi sese pugna subtraxerat, euentumque discriminis tuto in loco expectabat. Inito ergo certamine, fugati sunt & cæsi Pagani duces Regis triginta, & qui ad auxilium venerant, panem omnes interfecti: in quibus Edilhere frater Anna Regis Orientalium Anglorum, qui post eum regnauit, auctor ipse belli, perditis militibus, siue auxiliis, interemptus est. Et quia prope fluuuium Iuuuet pugnatum est, qui tunc præ inundantia pluuiarum late alucum suum, immò omnes ripas suas transierat: contigit, vt multo plures aqua fugientes, quam bellantes perderet ensis, &c.] subdit his Beda de impleto antea nuncupato voto eiusdem Regis, de monasteriorum erectionibus, deque fide Christiana in illis regionibus propagata: hæcque facta esse cum dicat anno decimotertio eiusdem Regis Osiui, planè ad hunc annu referre necesse est. Sed de Britannia ad Hispanias transeamus.

VICTORIA DIVINITVS OBTEENTA.

XIII. CONC. TOLET. NOV. M.

Hoc eodem anno in Hispania celebratum est Toletanum Concilium nonum dictum, Era nimirum sexcentesima nonagesimatertia, Regis verò Reccesinthi anno septimo: cui interfuerunt Episcopi sexdecim, primoque loco Metropolitanus Eugenius Toletanus Episcopus sedens præfuit sacro conuentui. In quo cum de rebus ad Episcopos qui bona Ecclesiastica illicite vsurpassent spectantibus acturi essent, ita iidem Patres dignè præfati sunt post alia quæ de antiquis restituendis canonibus prælocuti fuerunt: Sed quia nequaquam rectè subditos iudicat, qui non se ipsum prius iustitiæ censura castigat: aptum nobis & expeditibile visum est, ante nostris excessibus imponere modum, & sic errata corrigere subditorum. Tunc namque melius iudiciorum exordia diriguntur, cum vita iudicium antè disponitur; eo quòd potius iudicij forma completur, quo negotiorum principis æquitas iudicantium antefertur. Aded exordium æquitatis inchoari à iudicibus debet, vt perfectio iuris causarum limitem aptius formet. Hæc postquam præfati sunt Patres, sancire canones decem & septem, quos tu consulas. Post Eugenium subscriptus ibi legitur Taio sanctus CæsarAugustanus Episcopus, de quo superius dictum est satis.

I. IMP. LADO RAT SVBVERTERE MAXIMVM.

Sequitur Christi annus sexcentesimus quinquagesimus sextus, Indictione decimaquarta: quo ab Imperatore Constante decernitur legatio ad Maximum confessorem Byzæ in Thracia ciuitatis exulem existentem, quo eum in Monothelitarum errorem perducere posset. Qui missi sunt, fuerunt præclarissimæ dignitatis viri, nempe Theodosius & Paulus Patricij, iidemque Proconsulari dignitate insigniti, & vnà cum eis Theodorus Cæsariensis Episcopus, vir omnium eius sectæ doctissimus. Scripta fuerunt ab aliquo qui præfens fuit omnia quæ in hac legatione mutuoque congressu cum Maximo contigerunt. Quorum Actorum duo fragmenta cum recitata reperissemus in quarta Actione septimæ Synodi œcumenicæ, ingens exarsit in animo desiderium ipsa integra Acta perquirendi. Sed visis scriptis Maximi, quæ in Vaticana bibliotheca asseruantur, nec inuentis, cum iam spe excidissimus ea amplius inueniendi: accidit ex insperato, vt eadem intexta in vita ipsius Maximi repererimus.

Qui

Qui igitur missi sunt ab Imperatore, cum diu contulissent cum Maximo, vt reuocarent eum a cæptis, & reducerent eum honore Constantinopolim; tantum absuit vt id fuerint consecuti, vt potius summa potentia veritatis ipse illos in suam sententiam traxerit, atque ad iurandum adegerit, quòd abiecta hæresi, Catholicam fidem amplecterentur; sicque reuersi fuerint ad Imperatorem, quo & ipsum in eandem sententiam perducerent. Quod cum minimè facere Imperator assentiretur, misit rursum Paulum; qui eum perduceret Constantinopolim: in quem magis renitentem inuentum duriores decernit relegationem. Hæc ipsa Acta, quæ cuncta hoc eodem esse anno confecta, nota Indictionis in eis apposita docet. Accipe igitur iam eadem ipsa digna Annalibus Acta quam fidelissimè ab exceptore conscripta, & ab Anastasio Maximi discipulo vnà cum aliis rebus gestis eiusdem Sancti simul collecta: quod & Ioannes Episcopus Ephesinus pariter profitetur, nempe res gestas ipsius ab eodem ipso Anastasio esse scriptis mandatas quam fidelissimè. quæ ex tribus codicibus Vaticanis accepta Petrus Morinus Theologus Parisiensis, vir doctissimus, è Græco primus transtulit in Latinum non sine magno labore, quibus tu frueris, sic enim se habent:

II. MAXIMVS CONVERTIT HÆRETICOS.

Plurimis autem diebus interpositis, mittitur ad Sanctum in exilio degentem Theodosius ille Cæsareæ Bithyniæ Episcopus, & Paulus, & Theodosius alter, vterque Patricius & Proconsulari dignitate: veniuntque ad eum; vt ab Imperatore & Patriarcha Constantinopoleos missi. Hi multos varioque sermones beato viro prætenderunt; modò adulates, modò comminantes; modò etiam aliquid sciscitantes; atque interrogantes. Quorum sermonum per partes narrationem compositus ab egregio Anastasio (vt antea a me dictum est) commentarius ostendit. Ex quo non intemptiuum fortasse est, à nobis pauca commemorari, cursim & hic narrationem exequentibus, vt magis virum hunc capi non potuisse cognoscamus. Nam cum multa essent, quæ eum concuterent, fluctuationemque multis modis afferrent, ipse nullo modo indignatus, constantiam obtinuit, firmus totus, ac mentis sensu non mutato.

III. THEODOSIUS ET SOCIJ MISSI AD MAXIMUM.

Cum igitur ad eum venissent, confederunt, eique vt sederet permiserunt, cum videlicet vnà cum ijs Byzæ esset Episcopus. Erat Byzæ sedes Episcopalis in Thracia, cuius Episcopus nomine Georgius interfuit Sextæ Synodo pro Catholica fide tuenda. Theodosius itaque ei dicit: Vt te habes, domne Abba Maxime? Ad quem ille: Vt ante omnia sæcula præfinit Deus vitæ meæ actum, ex eius prouidentia pendentem, sic habeo: Ac Theodosius: Quid igitur, inquit, ante omnia sæcula res vniuersiuique nostrum Deus præfinit? Maximus: Præcognitio, inquit, cogitationum est, & sermonum, & operum, quæ in nostra sunt potestate: præfinitio verò determinatio est eorum quæ eueniunt, in nobis non sita. Tum Theodosius: Quænam potestatis nostræ sunt, quæve non sunt? Cui Maximus: Omnia cognoscens dominus meus, explorandi causâ cum seruo suo loquitur. At Theodosius: Per Dei veritatem, ignorans interrogavi, ac discere volo, quid discriminis sit inter ea quæ in nostra potestate sunt, & ea quæ non sunt, & quomodo alia in præscientiam Dei cadunt, alia in præfinitionem.

IV. PRIMASERMO INACTIO MAXIMI CVM THEODOSIO.

Et Maximus: In nobis sita sunt voluntaria omnia, vt virtutes atque vitia: nostræ verò non sunt potestatis, poenarum, quæ nobis accidunt irrogationes, aut contrariorum. Neque enim potestatem habemus punientis morbi, aut iucundæ sanitatis, sed causarum quæ hæc efficiunt: vt morbi causâ est intemperantia, temperantia bonæ valetudinis; & regni cælorum causâ est mandatorum custodia, quemadmodum horum præuaricatio ignis æterni. Theodosius: Quid, inquit, affligeris hoc exilio? quòd quardam hac calamitate digna perpetraris? At Maximus: Deum oro, vt hoc incommodo definiat eorum poenas, quæ in eum deliqui transgressione iustissimorum mandatorum. Tum Theodosius: An non probationis causâ multis calamitas infligitur?

V.

Maximus: Probatio Sanctorum est, vt perferendis incommodis vitæ hominum ostendatur eorum erga ea quæ natura honesta sunt amor, simul declarans ipsorum omnibus ignoratas virtutes, vt in Iob, & in Ioseph: nam ille ad demonstrandam occultam fortitudinem tentabatur: hic probabatur, vt sanctificans ostenderetur temperantia. Et quis Sanctorum inuoluntariè in hoc sæculo afflictus, ob quamdam talem dispensationem affligebatur, vt per infirmitatem, quæ ipsis permittebatur inferri, superbium & apostatam conculcarent draconem, id est, diabolum. Patientia enim probationis opus est in vnoquoque Sanctorum.

VI.

Theo-

VII. Theodosius vero: Per veritatem Dei, inquit, benè dixisti, & confiteor vilitatem, ac vellem in talibus semper vobiscum loqui. Sed quoniam in aliud caput ego & domini mei magnificentissimi Patricij ad te venimus tanto locorum intervallo: rogamus te, ut quæ ad te afferimus, accipias, vniuersumque terra orbem latifices. Cui Maximus: Quanam hæc sunt, domine? Et quis ego, aut vnde sum, ut assentiri iis quæ promittis, orbis læticia sit? Per veritatem Domini nostri Iesu Christi, ait Theodosius, quæ tibi dico & domini mei magnificentissimi Patricij, ex ore domini nostri Patriarchæ, ac pij domini orbis terrarum audiuius.

VIII. Tum Maximus: Iubete, domini mei, dicere quæ vultis, quæque audistis. At Theodosius: Hortantur Imperator & Patriarcha, ut per nos à te discant, quam ob causam non communicas throno Constantinopoleos? Et Maximus: De hoc habetis scriptam procurationem à piissimo Imperatore, aut à Patriarcha? Theodosius vero: Non debebat, ait, dominus meus nobis diffidere: quamuis enim humilis sim, tamen Episcopus sum, ac domini mei pars sunt Senatus: nec te venimus tentatum: ne permittat hoc Deus. Maximus: Quamcumque ratione venistis ad seruum ipsius & vestrum: ego sine vlla tergiversatione & sine dissimulatione dicam vobis causam, verumtamen quamuis aliorum esset percontari me, quam ob causam, non est vestrum, qui hanc magis nostis, quam ego.

IX. Scitis enim factas innouationes à sexta Indictione præteriti circuli, quæ ab Alexandria inceperunt per expositionem nouem capitulorum à Cyro, qui nescio quo modo ibi Præsul fuit, quæ confirmata sunt à throno Constantinopolis: & alias mutationes, additiones, immutationes synodicè factas ab iis qui præfuerunt Byzantium Ecclesiæ, Sergio, & Pyrrho, & Paulo: quas nouitates omnis nouit Ecclesiæ. Propter hanc causam non communico seruus vester Constantinopoleos Ecclesiæ. Tollantur offensiones positæ à præfatis viris cum illis qui eas posuerunt, sicut dixit Deus, & lapides de via disijcite, ac planam ac tritam ab omni heresi liberam Euangelij viam incedite, & inueniam sicut erat, & ego inueniar ut fui: & incedo absque omni exhortatione humana. Quamdiu verò positis offensionibus, & iis qui eas posuerunt, se venerabiles putant Præsules Constantinopoleos: nulla mihi ratio persuadet, nullus sermo, ut iis aliquo modo communicem.

X. Ibi Theodosius: Quid, inquit, mali confitemur, ut à nostra communione te segreget? At Maximus: Quod vnam operationem dicentes diuinitatis & humanitatis Saluatoris nostri Iesu Christi, confunditis & Theologiæ & dispensationis verbum. Nam si credi oportet sanctis Patribus, dicentibus, quorum vna est operatio, eorum esse essentiam vnam; Quaternitatem facitis sanctam Trinitatem, quasi eius incarnatio fuerit Verbo connaturalis, ac discesserit à cognata secundum naturam identitate, quam nobiscum & cum sancta Dei genitrice habet. Rursum dum tollitis operationes, & sancitis vnam voluntatem diuinitatis ipsius atque humanitatis, detrahitis ei bonorum distributionem. Si enim operationem nullam habet, secundum eos qui id affirmarunt, videlicet quamuis velit, misereri non potest, derogata ei bonorum operatione: siquidem absque operatione & efficacia naturali, nulla res operari aut agere nata est. Ceterum & carnem facitis voluntate quidem opificem omnium sæculorum, omniumque rerum vnà cum Patre & Filio & Spiritu sancto, natura verò creatam, aut verius dicendo, voluntate expertem principij (siquidem diuina voluntas sine principio est, ut Deitate principium non habente) natura verò recentem. quod omnem non solum amentiam exuperat, sed etiam impietatem: non enim dicitis solum simpliciter vnam voluntatem, sed hanc diuinam. Diuinæ autem voluntatis nemo potest principium cogitare temporarium, aut finem; quandoquidem nec naturæ diuinæ, cuius est essentialis voluntas. Item aliam inducentes nouitatem, detrahitis omnino Christo omnes notas & characteres, quibus nos citamus diuinitatem eius & humanitatem, qui legibus ac typis sancitis, ne vna, neve duæ in eo voluntates aut operationes dicantur; quod est rei minimè existentis. Entium enim nullum, siue intelligibile sit, caret volendi facultate & operatione; siue sensibile, operatione sensus, siue prorsus inanimatum & omnis expertis vitæ, operatione quæ secundum habitum dicitur, & aptitudine: idque ostendunt hæc omnia quæ sensibilia comprehendunt sensibus suis: eorum enim quæ sentiuntur, actus est, quod subiiciuntur, visui quidem per propriam superficiem, auditui per sonum, olfactui per odorem quemdam innatum, gustatui quibusdam saporibus, tactui per renium. Quemadmodum enim operationem dicimus visionis, videri aliquid, & cetera omnia eodem modo se habere perspicimus.

Si igitur

DE CAUSA
IPSA AG-
RE INCIPI-
THEODO-
SIVS.

MAXIMVS
RENVIT
COMMUNI-
CARE HÆ-
RETICIS.

MAXIMVS
DETEGIT
BLASPHE-
MIAS MO-
NOTHELLI-
TARVM.

A Si igitur nullum ens omni prorsus operatione vacuum est: Dominus autem ac Deus noster (propitius sis Domine) nullam habet naturalem voluntatem aut operationem in alterutro eorum, ex quibus & in quibus & quæ ipse est: quomodo possumus esse aut vocari Dei cultores, affirmantes nullo modo facultatem volendi aut operandi habere Deum, qui à nobis adoratur? Planè enim à sanctis Patribus docemur, dicentibus: Quod enim nullam facultatem habet, id neque est, nec aliquid est, nec vlla eius omnino positio. Tum Theodosius utpote inopia laborans: At quod per dispensationem fit, inquit, noli accipere vt certum dogma, quemadmodum nunc qui à nobis præteritur Typus dispensatoriè factus est, non dogmaticè.

B Maximus vero: Si non est, inquit, certum dogma eorū qui suscipiunt Typum ac legem sancientem nullam dici Domini voluntatem aut operationem (quorum ablatio declarat nullam esse eius existentiam, cui hæc auferuntur) quam ob causam barbaris ac sine Deo gentibus vendidisti me sine pretio? Quamobrem damnatus sum incolatu Byzæ, & conserui mei alter Perbam alter Mefembriam relegati?

C At Theodosius: Per eum qui me examinaturus est, & cum factus est dixi, & nunc dico, malè Typum factum esse, multorum malo & damno. Occasio autem & prætextus fuit, eur is exponeretur, Orthodoxorum de voluntatibus & operationibus contentio: atque vt omnes inter se pacem haberent, prospexerunt quidam, vt huiusmodi taceretur voces. Beatus autem Maximus: Et quis, ait, fidelis dispensationem accipit seditione expellentem voces, quas magnus Christi Apostolus Paulus per epistolas iubet eloqui? Vide igitur, atretatum hoc capitulum, in quod malum delinat. Si enim Deus posuit in Ecclesia primū quidem Apostolos, deinde prophetas, tertid doctores in consummationem sanctorum: qui dixit in Euangelio Apostolis, ac per ipsos eorum successoribus: Quod vobis dico, omnibus dico: ac rursus: Qui recipit vos, me recipit: & qui vos spernit, me spernit: manifestum est & apertum, eum qui non accipit Apostolos & prophetas & doctores, sed eorum voces spernit, spernere ipsum Christum.

D Aliud quoque consideremus. Deus electos excitauit Apostolos & prophetas & doctores ad consummationem sanctorum: Diabolus verò pseudoapostolos & pseudoprophetas & falsos doctores eligens, contra pietatem excitauit, vt & vetus oppugnaretur lex & Euangelica. Falsos autem Apostolos & falsos prophetas & falsos doctores solos cogito hæreticos, quorum sermones & ratiocinationes peruersæ sunt. Quemadmodum igitur qui veros Apostolos & prophetas & doctores recipit, Christum recipit, sic etiam qui pseudoapostolos & pseudoprophetas & falsos doctores recipit, diabolum recipit. Quamobrem qui simul expellit sanctos cum scelestis & impuris hæreticis, Deum dicentem, Accipite me veritatem, vnà cum diabolo apertè condemnavit. Exercentes ergo & alentes factas nouitates nostris temporibus, quas comperimus ad hoc summum malum peruenire: videte ne quodam modò pacem obtendentes, defectione inueniamur laborare, eamque prædicare, quam Antichristi aduentus præcuratricem fore dixit diuinus Apostolus.

E Hæc sine dissimulatione vobis dixi, domini mei, vt vobis ipsis ac nobis parcatis. Iubetis, vt cum hæc scripta habeam in libro cordis mei, intrem communicaturus ecclesiæ, vbi ista prædicantur, & iam eorum particeps, qui re vera quidem Deum, in speciem verò diabolum cum Deo eiiciunt? Hoc mihi non contingat à Deo, qui propter me, secundum me factus est absque peccato. Et βαλὼν μετανοίαι, dixit: Si quid iubetis facere seruo vestro, facite: ego enim, qui ista recipiunt, numquam ero socius.

Quod ad locum hunc Maximi pertinet, in Græcorum verborum interpretatione scito claros esse lapsos interpretes, Anastasium, Perionium, Gentianum Heruetum, Godefridum Tilmannum, vel alios, dum eadem verba, siue apud Ioannem Damascenum, siue in actione quarta secundi Nicæni Concilij ex iisdem sancti Maximi Actis, siue in versione Latina vitæ sancti Ioannis Chryostomi à Georgio Patriarcha Alexandrino conscriptæ, vel in Liturgia eiusdem sancti Ioannis Chryostomi, vel alibi eodem fermè modo eadem verba exponunt, agere pœnitentiam, duci pœnitentia, mittere pœnitentiam, siue (vt Perionius transtulit) iniicere desiderium: quem corrigens Billius in scholio trigésimosecundo in primam Orationem sancti Ioannis Damasceni de imaginibus, alios pariter interpretes errore lapsos emendat, dum sic habet:

Ioanni desiderium iniiciens: Græcè, βαλὼν μετανοίαν τῶν Ἰωάννην. Quam quidem locutionem non satis intellexisse videtur interpres: βαλὼν εἰμὴν μετανοίαν, est honoris causa ad ali-

XI.

XII.

XIII.
CVR TYPVS
FACTVS.

1. Cor. 12.

1. Mar. 13.
Mat. 10.

XIV.
OPVS DEI
QVALE, ET
QVALE DIA-
BOLI.

XV.
MAXIMI
CONCLVSIO.

XVI.

XVII.

ad alicuius pedes se abijcere, ac venerabundo animo ante ipsum se prosternere, velutque benedictionem ab eo postulare. In Græcorum Euchologio diaconis multis locis τὸ ἐπὶ τοῦ βαπτιστοῦ βάλει, hoc est, penitentis in modum tertio ante ipsum se incuruat. Quin etiam in Græcorum historiis sacris, cum quispiam eximia sanctitatis viro obuius fiebat, ipsi βαλεῖν τὴν μετόπισθεν dicebatur, id est, ad ipsius genua accidere. Eodem itaque modo hic quoque Proclus, cum D. Paulum sanctissimo suo magistro velut in aurem insusurrantem vidisset, admiratione percutus, venerationis causa ante præceptorem suum sese incurauit.] vt & hoc loco Maximus dicatur sese illis venerationis causa incuruasse, cum ea esset dicturus verba. Sed prosequamur cceptam collationem:

XVIII. At illi ob hos sermones defixi, capitibus pronis in terram, diu silentium tenuerunt. Theodosius deimur Episcopus oculos extollens, & Abbatem Maximum intuens: Nos quidem, inquit, spondemus pro domino nostro Imperatore, ab eo, si communicetis, Typum factum iri leuiorem. At Maximus: Admodum, inquit, differt inter nos: longè inuicem absumus. Quid facimus de voce vnus voluntatis synodaliter confirmata ad reiciendam omnem operationem, sub Sergio, & Pyrrho, & Paulo: Cui Theodosius: Illa charta deposita est & abiecta. Deposita est (ait Maximus) è tabulis lapideis, non è tabulis mentis. Assentiantur etiam damnationi Romæ synodicè expositæ piis dogmatibus & regulis: & medius paries solutus est, nec adhortatione indigemus.

XIX. Tum Theodosius: Non est valida Synodus habita Romæ, quæ Imperatoris facta sit iniussu. At Maximus: Si Synodos factas Regum imperia firmant, non pia fides: recipe Synodos quæ contra Homouision sunt habitæ Imperatorum iussu, nempe primam quæ Tyri, alteram quæ Antiochiæ, tertiam quæ Seleuciæ, quartam quæ Constantinopoli sub Eudoxio Ariano, quintam quæ Nicææ Thraciæ, sextam quæ Sirmij, ac multis post temporibus septimam quæ Ephesi, cuius princeps Dioscorus fuit: nam has omnes iussa Imperatorum congregarunt: attamen damnatæ sunt omnes, propterea quod sancta in illis dogmata, sine Deo facta, Deo aduersabantur. Cur autem eam non repudiatis, quæ Paulum Samosatensem deposuit, habita sub sanctis & beatis Dionysio Papa Romæ, & Dionysio Alexandriæ, & Gregorio Thaumaturgo, qui eius Synodi princeps fuit, quia iussu Imperatoris facta non est? Illas nouit probas & sanctas Synodos pius Ecclesiæ canon, quas relicitudo dogmatum probauit. Et sanè (vt nouit dominus meus & alios docet) bis in anno Synodos in vnaquaque prouincia fieri, canon iubet, iussionis regiæ nulla mentione facta: idque ad munimentum salutæ nostræ fidei, & emendationem eorum quæ pertinent ad id quod diuinum Ecclesiæ caput est.

XX. Theodosius autem: Vt dicis, ita est. Verumtamen non recipis libellum Menæ*, quo vnam voluntatem & vnam operationem Christi dogmatizauit: Et Maximus: Ne det hoc Dominus Deus. Vos non recipitis, sed reicitis omnes Doctores, qui post sanctam Chalcedone habitam Synodum contra Seueri nefariam hæresim decertarunt: & ego habeo recipere libellum Menæ post Synodum factam, quo aperte Seuero patrocinator, & Apollinario, & Macedonio, & Ario, & omni hæresi, & iis quæ dogmatizauit, dicit contra Synodum, vel potius eam omnino aspernatur?

XXI. Theodosius: Quid igitur (ait) non recipis vnam operationem lectissimorum Doctorum? Et produxit Theodosius eas, quæ falso nomine ab eis afferuntur, vt Iulij Romæ, & Thaumaturgi Gregorij, & Athanasij, Sanctorum auctoritates, & eas recitauit. Dixit verò Maximus: Metuamus sanè Deum, & nolimus cum ad iracundiam prouocare, has profereudo hæreticas auctoritates: nemo enim ignorat, has esse impij Apollinarij. Si quidem alias habes, ostende: nam has afferentes, amplius omnibus persuadetis, vos re vera Apollinarij, & eorum qui cum eo sentiunt, malitiam renouasse. Et affert alia duo testimonia, nomine veluti Chrysostomi. Quæ cum legisset Abbas Maximus, ait: Hæc Nestorij sunt, qui de Christo laborauit morbo personalis dualitatis. Ac statim ira essentescens Theodosius dixit: Domne monache, Satanas locutus est per frenum tuum, os scilicet, nam labia & dentes frenum sunt lingue. Tum Maximus: Ne, quæso, indoluerit dominus meus ad seruum suum. Ac statim in manus sumens, ostendit ei has voces esse Nestorij, & quibus in sermonibus eæ sitæ essent. Theodosius verò: Deus nouit, frater: auctoritates has Patriarcha mihi dedit: verumtamen ecce alias dixisti Apollinaris, alias Nestorij. Et producens sancti Cyrilli auctoritatem, quæ diceret, Vnam & congenerem perambo ostendens operationem, ait: Quid ad hæc dicis?

At

REMEDIVM DOCEAT MAXIMVS.

SYNODI QUAE DAMNATAE IN ECCL.

SYNODI QUAE PROBATAE.

* MEMOR. MEN AB LIBELLVS HAERET. CYE.

HAERETICI FALSA SCRIP. PASS. PATRVM SV. PONVNT.

MAXIMVS DETEGIT IMPOSTVRAM.

A At Maximus: Nonnulli, inquit, ostenderunt, eam re vera additam esse interpretationi Euangelij ab hoc sancto Patre facta, à Timotheo Aeluro. Sit verò, secundum vos, eius. expendamus igitur sententiam vocum Patrum, & intelligemus veritatem. Theodosius verò: Non concedo vt hoc fiat: necesse enim habes, voces simplices accipere. Et Maximus: Dic mihi, quæso, quid differant simplices voces à variis? Theodosius: Vt vocem, sicuti est, accipias: noli scrutari eius sententiam. Maximus: Aperte nouas, peregrinas, alienasque ab Ecclesia de vocibus leges inducitis. Si secundum vos non oportet scrutari voces Scripturarum & Patrum, reiciimus omnem Scripturam veterem & nouam. Audiui enim dicentem David: Beati qui scrutantur testimonia tua, & in toto corde exquisunt ea: quod nemo sine scrutatione possit Deum acquirere. Et rursum: Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo: vt scrutatione ducente ad cognitionem legis, & cognitione per desiderium suadente sanctis ex corde eum custodire, sancta mandata implendo, quæ in ea sunt posita. Et rursum: Mirabilia testimonia tua, idèò scrutata est ea anima mea. Quid autem? parabolas & ænigmata & obscuros sermones scrutari non vult prouerbialis sermo? Quid Dominus in parabolis loquens vult intelligere & considerare discipulos suos, docens parabolarum sententiam? Quid verò: imperans? Scrutamini scripturas, vt testimonium perhibentes de ipso. Quid Apostolorum primus Petrus docere vult, dicens: De qua salute exquisierunt & scrutati sunt Prophetæ? Quid Paulus diuinus Apostolus, dicens: Si opertum est Euangelium, in iis qui pereunt est opertum, in quibus Deus huius sæculi excæcauit corda & oculos mentis ipsorum, vt non fulgeat illis illuminatio scientiæ Dei. verisimile est velle non similes nos Iudeorum esse, qui in simplicibus vocibus (vt appellatis) hoc est in sola littera, vt in quadam magna struce, obtruncant sententiam, à veritate exciderunt, velamen habentes in corde suo, ne intelligant spiritum Domini occultatum in littera: de quo ait: Littera occidit, spiritus autem viuificat. Satis habet dominus meus, qui non sustineam vocem recipere sine ea quæ ipsi inest sententia, ne manifestè sim Iudaus.

Ibi verò Theodosius: Vnam, inquit, operationem Christi hypostaticam debemus dicere. At Maximus: Videamus quid mali ex eo nascatur, & fugiamus peregrinam hanc vocem: hæc enim est solùm hæreticorum, qui plures deos inducunt. Nam si hypostaticam Christi dicimus vnam operationem, Verbum autem non conuenit secundum hypostaticam Patri & Spiritui, ac videlicet ne secundum hypostaticam quidem operationem, cogimur autem vt Filio, ita & Patri & Spiritui hypostaticas operationes tribuere: secundum vos quatuor operationes habebit beata Deitas, tres, quæ determinant personas, in quibus est, & vnam communem, quæ significet communionem secundum naturam trium hypostaton: ac secundum Patres (si quidem eorum doctrinam accipimus) morbum cõtrahemus opinionis quatuor deorum: naturalem enim, non hypostaticam omnem operationem esse dicunt. Quod si hoc verum est, vt sanè est, demonstrabitur nos dicere quatuor naturas & quatuor deos inter se hypostati & natura differentes. Et tamen quis vnquam dixit aut cõttemplatus est propriam operationem cuiusuis earum rerum, quæ sub aliquam speciem reducuntur, & quæ natura sub communè definitionem speciei ponuntur: Numquam enim quod natura commune est, alicuius vnus & folius proprium est: nam hypostatica signacula, quæ personam designant, vt aduncus nasus, aut simus, aut glaucus color, determinandi vim habent numero inter se differentia & maximè propria, & distinguuntur ab iis quæ communia sunt & communiter dicuntur, vt animal rationale mortale, quod est eius rationis, quæ generalis est: omnes enim eiusdem vitæ participes sumus & rationabilitatis, fluxus, defluxus, sedendi, standi, loquendi, tacendi, & videndi, & audiendi, & tangendi, quæ eius rationis sunt quæ communiter in nobis consideratur. Quamobrem ea vox innotuanda non est, quæ vim nullam habet, quæq; nec à Scriptura est, nec à Patribus, sed peregrinam existimare debemus ac perueritate inuentam. eam sanè ostende mihi positam apud quemuis Patrem. Ac rursum quæramus sententiam eius qui eam dixerit.

Quid igitur ait Theodosius, nullo modo in Christo vnam operationem dici oportet? & Maximus: A sacra Scriptura & sanctis Patribus nihil huiusmodi dicendum accepimus: sed quemadmodum duas Christi naturas, ex quibus est, ita & naturales eius voluntates & operationes conuenientes ei qui natura Deus & homo est, credere & confiteri, nobis permissum est. At Theodosius: Sic & nos confitemur & naturas & differentes operationes, id est, diuinam & humanam, ac eius diuinitatem volendi vim habentem, ita

XXII.

SCRIPTVRARVM DIVINARVM SCRUTANDA.

Psal. 128.

Ibidem.

Ibidem.

Joan. 5.

1. Pet. 1.

2. Cor. 4.

2. Cor. 3.

XXIII.

QUATERNITAS INTRO DVCTVR A MONOTHELITIS.

XXIV.

FALLACIJS CAPTIONIBVS IMPLICATVR HAERET. CYE.

demque humanitatem, quandoquidem sine voluntate anima eius non erat: duas vero ne-
scimus, ne eum secum pugnantem inducamus. Tum Maximus: Cur igitur numerus na-
turis assignatus non diuidit, cum verò in voluntatibus & operationibus dicitur, vim diui-
dendi habet: Theodosius: In his omnino habet diuisionem: nec Patres numerum in vo-
luntatibus & operationibus dixerunt, diuisionem fugientes, sed aliam & aliam, diuinam
& humanam, duplicem, vt ipsi dixerunt, & dico & testificor.

XXV. Cui Maximus: Per Deum, si quis tibi dicat, aliam & aliam: quot intelligis? Theodosius
verò: Scio, inquit, quomodo intelligam: duas verò non dico. Tunc conuersus Abbas
Maximus ad principes, dixit: Per Dominum, si audieris vnam & vnam, aut bis duo, aut
bis quinque: quid intelligentes responderis ita dicentibus? Et dixerunt: Quoniam ad-
iurasti nos: Vnam & vnam, duas intelligimus: duas quoque, aliam & aliam: bis duo,
quatuor: bis quinque, decem. Et quasi verecundus Theodosius illorum responso, dixit: B
Quod à Patribus dictum non est, non dico.

XXVI. Et confestim sumens Abbas Maximus librum gestorum sanctæ & Apostolicæ Synodi
Romanæ, ostendit Patres, qui apertè dicerent duas Saluatoris nostri Iesu Christi volun-
tates & operationes. Quem librum ab eo Theodosius Consul accipiens, omnes sanctorum
Patrum auctoritates legit. Tum respondens Theodosius Episcopus dixit: Nouit Deus:
nisi personliter anathema Synodus illa posuisset, eam magis quam quisquā alius recipere-
rem. Verum ne tempus teramus hæc, si quid dixerunt Patres, dico, & statim scripto facio
duas voluntates, dualque operationes. Accede ad nos, communica, & fit vnio.

XXVII. Ibi Maximus: Non audeo, inquit, domine, tali de re scriptam assensionem à vobis acci-
pere: nudus sum & merus monachus. Sed quoniam Deus vos compunxit, vt sanctorum
Patrum voces reciperetis (sicut canon requirit) ad Præsulem Romæ de hoc scriptum mit-
tite, siue Imperator, & Patriarcha cum Synodo sua. Nam ego non communico, ne si hæc
quidem fiant, cum in sancta oblatione offerantur anathematizati: metuo enim iudicium
anathematis.] hæc idcirco Maximus, quod ab Apostolica sede excommunicatis nemo
communicare debet, nisi ab ea prius fuerint absoluti: alioqui eandem anathematis sen-
tentiam ipsi comunicantes subeant. Ad hæc Theodosius: Non condemno te metuentem,
sed nec quisquam alius: sed consilium nobis da per Dominum, si hoc fieri potest.

XXVIII. Et Maximus: Quod consilium vobis de hoc dare possim? Ite, palpate, si quid huiusmodi
vniquam factum est, ac post mortem quis crimine circa fidem est absolutus: & hoc susci-
piat Imperator atque Patriarcha, vt imitentur Dei condescensionem: ac ille, nempe Impe-
rator, iussu hortatorium, Eccliesin vulgò dictam, hic, nempe Patriarcha, Synodicam ad
Papam Romæ mittant. Et omnino si inueniatur Typus Ecclesiasticus, hoc permittens, D
propter rectam confessionem fidei cõuenit nobis de hoc.] hæc quidem Maximus, eo quod
eodem anathemate aduersus Monothelitas Romæ in Synodo promulgato, tū Imperator
qui Eccliesin promulgasset, tū Patriarchæ Constantinopolitani eius defensores hæresis per-
culsi fuissent, quos absoluti post mortem, quod in eodẽ errore & anathemate defuncti essent,
non liceret, opus autem esse, si ipsi vellent absolui, ad sedem Apostolicam se conferre. His
namque persuasus Theodosius ostenditur ex iis quæ sequuntur in iisdẽ Actis, in quibus ita:

XXIX. Ac Theodosius: Hoc omnino fit. Sed da mihi verbum, si mittar, mecum venire. Maxi-
mus: Tibi confert, domine, conferuum meum, qui Mesembria est, tecum ducere, quia
me: nam & ille linguam nouit, & eum dignè reuerentur, qui tam diu iam punitur propter
Deum & rectam fidem quæ in illo throno est. Theodosius verò: Certamina varia inter
nos fuere, nec libenter cum illo proficiscor. Tum Maximus: Quia, domine, ita fieri visum
est, placitorum euentus fiat: & quod iubetis, vos sequor. Postea surrexerunt omnes cum
lacrimis, & humili reuerentia inclinarunt sibi inuicem: & oratio facta est. Et vnus-
quisque eorum sancta Euangelia, & pretiosam Crucem, & imaginem Dei & Saluatoris
nostri Iesu Christi & genitricis eius dominæ nostræ Deiparæ salutarunt, & proprias manus
posuerunt ad dictorum confirmationem.] Locus iste citatus reperitur in sancta Synodo
Nicæna secunda ab Euthymio Sardinis Episcopo, lectusque est à Ioanne Notario, hoc
titulo: Ex dogmatibus, quæ agitata sunt inter piæ memoriæ Maximum, & Theodosium
Episcopum Cæsareæ quæ est in Bithynia, eiusque asseclas.] sed malè ibi, loco mutæ reue-
rentiæ, pœnitentiæ facta ponitur, vt superius ex Billio correctum est. Lecto citato loco ad
confirmationem venerandi cultus sacrarum imaginum, hæc tunc addita sunt ex iis quæ &
inferius in eodem codice scripta leguntur:

SYRAMEN-
TO STABI-
LITA CON-
CORDIA.

Concil. Nic.
2. Act. 4.

Conuer-

A Conuersus autem ad Episcopum Abbas Maximus, cum lacrymis eum sic affatus est: xxx.
Magnus Dominus: Diem iudicij omnes expectamus. Nouisti quæ sancita sunt per
sancta Euangelia, viuificamque Crucem, necnon imaginem Dei Saluatoris nostri, ipsiusque
sanctam semper Virginem matrem. His lectis, Constantinus sanctissimus Episcopus Cy-
pri dixit: Verbum hoc, Salutarunt, hoc loco sanctus Pater sumpsit pro, Adorarunt. Si-
quidem sanctum Euangelium & viuificam Crucem ipse adorauit, deinde imagines ve-
nerandas Saluatoris & inculpatae eius matris.] lecta iterum eadem verba sunt ex alio
codice, quem attulerat Petrus Episcopus Nicomediæ. Quibus lectis, de eodem sancto Ma-
ximo hæc idem Petrus: Neque enim vulgaris vir qui hoc fecit, sed Maximus Dei philo-
sophus & cum Patribus certans, *vt ipse non illis impar*, quin etiam confessor & veritatis
propugnator. Sufficiat igitur nobis, vt in salutando venerandas imagines, illum sequa-
mur.] hæc ex Concilij Actis. Prosequamur reliqua inter Maximum atque Theodosium
tunc gesta, quæ sic se habent:

Deinde cum inter se paulisper sermonem habuissent de vita secundum Deum, ac de di-
uinitatum mandatorum obseruatione: conuersus Theodosius ad Abbatem Maximum, dixit: xxxi.
Ecce sublata sunt omnia scandala, & facta est pax per Deum, & fiet. Sed per Dominum ne
celes me: Nullo modo dicis vnam voluntatem & vnam operationem in Christo? At Maxi-
mus: Non capit me hoc vnquam dicere. Et dico causam: Quia peregrina hæc est sanctis
Patribus vox, duarum differentium naturarum vnam voluntatem & operationem. Deinde
verò, & omnimodò qui hoc dicit, inuenit ex aduerso absurditatem sibi occurrentem.

Primum enim, si dicam naturalem, timeo confusionem. Secundò, si hypostaticam, diuido à
Patre & Spiritu Filium, ac tres voluntates videbor inducere nõ conuenientes inter se, quem-
admodum & hypostases. Tertio, si dicam vt vnus vnam voluntatem & operationem, cogor
& vt vnus Patris, & vt vnus Spiritus dicere, tamen si nolim, vnam voluntatem & operatio-
nem, ac sermo incidere inuenietur in multos deos. Quarto, si dicam per cognationem ac
necessitudinem & amicitiam relatiuam, Nestorij personalem diuisionem induco. Quintò,
si dicam, præter naturam, corrumpo existentiam volentis: naturæ enim corruptela est,
quod est contra naturam, sicut Patres dixerunt. Ibi Theodosius: Vnam propter vnionem,
inquit, Saluatoris nostri voluntatem omnimodis debemus dicere, quemadmodum Pyr-
rhus & Sergius pulchrè (vt arbitror) intelligentes scripserunt.

Et Maximus: Si propter vnionem vna Dei & Saluatoris nostri (vt Pyrrhus & Sergius & xxxiii.
Paulus scripserunt) facta est voluntas: primò alterius voluntatis, secundum eos, Filius erit,
quæ Pater, qui propter naturam voluntatem habet, non propter vnionem, quæ in Filio: quan-
doquidè non idem est vnio & natura. Item secundò, si propter vnionem vna, secundum eos,
Saluatoris nostri facta est voluntas: causam eius habebit omnino vnionem, neutram verò
earum, ex quibus est, naturarum: & amicitie & familiaritatis relationis, secundum eos, aper-
tè erit voluntas, non natura: naturam enim, non relationem veritatis nouit sermo. Tertio,
si propter adunationem (vt dicitis) vna Saluatoris facta est voluntas, qua voluntate aiunt
ipsam factam esse vnionem? Non enim (si veritas iis est cura, & volunt effugere quod
præter rationem est) dixerint, ea quæ per ipsum est facta. Quarto, si propter vnionem vna
Saluatoris facta voluntas est: ante vnionem videlicet aut multas voluntates habebat, aut
penitus nullam. Ac si quidem multas habebat, diminutionem multarum subiit, in vnam
contractus voluntatem, & conuersionis apertè recepit passionem, immutationem nempe
multarum voluntatum, quæ ei naturaliter inerant. Sin erat absque voluntate, potior
quàm naturam ostendit vnionem esse, ex qua voluntatem adeptus est, cuius natura erat
indigens: ac rursus couertibilis apparuit, relatione id consecutus, quod per naturam non
inerat. Quintò, si propter vnionem, Saluatoris nostri voluntas facta est vna, secundum
vtrumque eorum ex quibus est: fuit Deus voluntate recens, idem propter vnionem natura
manens æternus, ac homo voluntate expers principij, manens secundum naturam recens:
quod impossibile est, ne dicam impium. Sextò, si ob vnionem facta est naturarum volun-
tas vna: cur eandem ob causam, naturarum facta non est vna natura?

Interpellans autem longiorem horum progressum Theodosius Episcopus, dixit: xxxiv.
Interpellans autem longiorem horum progressum Theodosius Episcopus, dixit: Quid
igitur propter vnionem factum est, si ob eam nihil horum fuit? Maximus verò: Ostendit
eum, inquit, qui sine carne erat, veraciter fuisse in carne: eum, qui natura Deus erat, &
omnium opifex, præbuit apertè natura hominem factum, non conuersione naturæ, aut
diminutione vnius eorum quæ naturæ erant, sed vera assumptione carnis intelligenter
anima-

Annal. Eccl. Tom. 8.

Qq 2

animata, siue indeficientis humanitatis, omni perurgans contracto secundum naturam A crimine primorum parentum: & ratione mutue conexione, admirabilem vere rem ac stupendam fecit, totum inter homines Deum, eundem integrum manentem in propriis, eundem totum in diuinis hominem, totum manentem in propriis, nec iis excidentem. Comeatus enim & commercium naturarum inter ipsas, & naturalium quae iis insunt, ex Deo loqua Patrum nostrorum doctrina, non transitio ob vnionem, nec mutatio facta est, quod proprium est eorum, qui veritatem interpolantes, vnitionem faciunt confusionem, ac idcirco multimodis versantur in nouitatibus, ac propter inopiam stabilitatis rationis suae pios persequuntur.

XXXV. Hae cum audisset Theodosius Episcopus, visus est cum ceteris qui cum eo aderant, ea probare: rursusque ad Sanctum dixit: Fac charitatem: Quid illud est, quod nobis dixisti, neminem secundum hypostasim operari, sed operari vnumquemque secundum naturam: mihi enim illud, propterea quod non intellexerim, officit. Et Maximus: Non operari quisquam secundum hypostasim, sed secundum naturam: vt Petrus & Paulus aliquid faciunt, sed non Petrice & Paulice, verum humanitas: ambo enim naturaliter homines iuxta communem ex definitione comprehensam rationem naturae, at non hypostasice iuxta id quod proprie quale est. Eodemque modo Michael & Gabriel sunt in opere, sed non Michaelice aut Gabrielice, sed Angelice; ambo enim Angeli. Sicque in omni natura, quae multo numero pradicatur, communem intuenitur, non singularem operationem. Quamobrem qui hypostaticam & personalem operationem dicit, inducit ipsam naturam, quae vna est, factam esse operationibus infinitam & a se ipsa differentem secundum multitudinem indiuiduorum, quae sub ipsam reducuntur. Quod si pulchre se habere accipiemus, in omni natura rationem, quomodo ea est, corrumppimus.

XXXVI. Post hunc sermonem, cum inter se consultaissent, dixit Theodosius Consularis*: Ecce bene omnia processerunt. An in se recipiet Imperator, vt iussu faciat adhorrationis? Dicit vero Abbas Maximus: Omnino, si velit imitator Dei esse, ac se cum ipso humiliare, communis nostrae salutis causa, sicque cogitare. Siquidem Deus, qui natura saluat, non saluat, quoad humiliatus est volens: quomodo qui natura saluatur homo, aut saluus erit, aut aliis salutem afferet, nisi humilietur? Tum Theodosius Consul: Spero, inquit, Deo meam conseruante memoriā, ei cum hoc dixerim, persuasum iri. Postea inter se salutarunt, & abierunt in pace. Hae autem quae sequuntur, in alio codice scriptorum Maximi itidem in Vaticana bibliotheca existente leguntur, his verbis:

XXXVII. Cum religiosus vir omnes Theodosij Episcopi in sermonibus & ratiocinationibus objectiones facile euertisset: tandem hic fessus, qui nihil in presentia haberet quod responderet, alia ratione Sanctum abstrahere conatur, & amicus cum eo loquitur, se ipsum quoque D velle omnia de medio scandala & offendicula auferri, pristinamque pacem reddi Ecclesiae: Quae res, inquit, aliter non fiet, nisi ad eos qui Romae sunt iam proficiscamur, & ad conditiones reconciliationemque eos prouocemus, vnum videlicet cum ipsis & spirantes & sentientes. Quare Sanctus ille bono animo magis esse cepit: vixque dici potest, quomodo ad haec fuerit affectus, quibusque laudibus ei qui sic locutus esset, responderit. Qui sane cum ita corpore affecto esset, ac exercitiis monasticis, senecta que afflido: tamen prompto animo parabat se, vt Romam rursus contenderet, & vna cum illis ea quae in rem essent atque vtilia conficeret: Modo, inquit, res haec sit, non sermo frustra habitus.

XXXVIII. Cum vero Theodosius iureiurando dicta firmasset, & inuolabilia Euangelia manibus contigisset: quamuis vir non intelligens, horum nihil seruauit, vt pote eorum voluntate qui rerum potiebantur, attractus: magis ac magis religiosus vir bonum animum suscipiebat, se totum ad iter intendens, ea que spectans quae essent cum ipsis, tum qui Romae erant, profutura. Inde igitur discessurus Theodosius, vt cum iis qui in vrbe regia erant, de his communicaret: salutatione virum religiosum rursus excipit, dexteraque data, & ei donata tunica lineae, & fusco pallio, Byzantium reuertitur vna cum duobus Consulibus eius comitibus.]

XXXIX. At quid post hoc? Reuerſi Constantinopolim qui missi fuerant ab Imperatore, omnia retulerunt quae cum Maximo gesta essent, & quomodo veritate victi manus dedissent. Quibus acceptis Imperator magnopere commotus est, ac tantum abfuit vt pactis ab ipsis conuentis staret, & Romanae fidei acquiesceret, pacemque in Ecclesia restitueret, vt iterum vnum ex ipsis, Paulum videlicet, Byziam mitteret, qui Maximum Constantinopolim perduceret. Quae autem cum eo acta sunt, vbi Constantinopolim perductus est, eadem Acta significant, dum institutam de his narrationem ita proseguuntur:

XXXV. RVREVS VR GET QVAE STIONILVS THEODO- SIVS.

XXXVI. * Consul DE VOLVN TATE IMP. DVBITATIO.

MAXIMVS ROMAM IRE CVM THEODORIO POLICE- TVR.

LEGATI RE- DEVNT CON STANTINO- POLIM.

XXXIX.

Postea

A Postea octavo die mensis Septembris praesentis decimaquintae Indictionis (12a auctor XL. cunctis praesens quae agebantur, scribensque, singula) contulit se rursus Paulus Consul Byziam ad Abbatem Maximum, mandatum afferens hac formula:

Iubemus gloriam tuam Byziam proficisci, Maximumque monachum adducere cum multo honore ac veneratione propter senium & imbecillitatem, atque vt amicum & familiarem maiorum, a quibus in honore est habitus, eumque collocare in religioso monasterio S. Theodori, quod prope Rhegium positum est, ac venire, nosque certiores facere: & mittimus ad eum ex persona nostra duos Patricios, vt cum illo loquantur, nobis ex animo amicos, qui que a nobis diliguntur.] hucusque; mandatum Principis Paulo Consuli oblatum. Pergit vero auctor: Adductum itaque eum Consul in eo monasterio deposuit: veni- que ad Imperatorem, vt id renuntiaret. Veniunt ad eum postridie Epiphanius & Troi- lus, ambo Patricij cum multo comitatu ac fastu & ostentatione, item Theodosius Episcopus, quem & Sanctus praestolabatur, quaeque condita erant, confirmatum sperabat: nec enim illius subdolum obsecrumque, animum deprehenderat vir mentem doli inprimis exper- tem gerens. Is in illius mansionis Catechumeno, nempe vbi catechumeni instrui solebant, erat. Ipsi consueta salutatio facta, confederunt, vim ei adhibentes vt federet.

Sermonis vero cum eo initium faciens Troilus, dixit: Orbis dominus nos ad te esse ius- sit, ac dicere quae eius Imperio a Deo stabilito placuissent. Sed nobis primum dic: Impera- ta facies, an non? Dixit Maximus: Audiam, domine, quid iusserit pium eius Imperium: ac tibi respondebo quae oportet. Nam ad id quod mihi ignoratur, quod responsum habeo dare? Troilus autem perseueravit, ac dixit: Non dicimus quid afferamus, nisi prius respon- deris, verum Imperatori obtemperes. Vt vidit religiosus vir eos amplius vrgere in eius mo- tra, & infestius aspicere, & respondere asperius cum omnibus comitibus, qui & ipsi elati erant saecularium honorum dignitate, respondit: Quandoquidem non sustinetis dicere seruo vestro, quae domino nostro Imperatori placita sunt: en dico, audiente Deo & sanctis Angelis ac vobis omnibus, me, quidquid iusserit, quod cum hoc saeculo dissoluatur & vna corrumppatur, libenter facturum.

Statim confurgens Troilus exiit, ac dixit: Orate mihi: ego abeo: hic enim nihil facit. Cum tumultus exortus esset, magnaque turbae atque confusio, dixit eis Theodosius Episcopus: Edicite ei Imperatoris iussa, & cognoscite quid loquatur: nec enim rationi confetra- neum est, nulla re dicta, nulla audita, abire nos. Tum Epiphanius Patricius dixit: Hoc Imperator per nos tibi denuntiat, ac dicit: Quoniam totus Occidens, qui que sunt in Oriente, perueritate ducti, ad te respiciunt, ac propter te omnes seditionem concitant, cum nolint D se nobiscum in fide coniungere: vt te compungat Deus, quo nobiscum communices super a nobis exposito Typo. Ac nos vltro imus in Chalcen, teque, consalutamus, supponimusque vobis manum nostram, ac vos cum magno honore & gloria in magnam ecclesiam induci- mus, statuimusque nobiscum, vbi de more Reges stant: facimus vna tecum Synaxim, & vna communicamus puris ac viuificis mysteriis viuifici corporis & sanguinis Christi, teque, praedicamus ac declaramus nostrum Patrem: & gaudium erit non solum in nostra Christum diligente vrbe, sed etiam in vniuerso orbe terrarum. Certum enim scimus fore, vt si sancto huic throno communices, se nobis omnes adiungant, qui propter te tuamque doctrinam se a nobis absciderunt.

Conuersus vero ad Episcopum Abbas Maximus cum lacrymis dixit: Magnum, domine, iudicij diem expectamus omnes: nostri quae constituta sunt & placita super sanctis Euange- liis, & viuifica Cruce, & imagine Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi & eius genitricis sanctissimae Deiparae ac perpetuae Virginis Mariae. Episcopus, vultu in terram demisso, le- niori voce responderet: Et quid possum facere, cum aliud visum sit piissimo Imperatori? Cui Abbas Maximus: Cur, inquit, tetigisti sancta Euangelia, & qui tecum erant, cum in vobis situs non esset dictorum euentus? Re vera, omnis caeli virtus non persuadet mihi, vt hoc faciam. Quam enim defensionem afferam, non dico Deo, sed conscientiae meae, si propter gloriam & existimationem humanam, quae ex sui ratione nullam existentiam habet, eu- rauerim fidem, quae ipsam diligentes saluat?

His dictis, confurxerunt omnes, & iracundia ducti, eum crebris vellicationibus, pulsan- do, vexando, debilitarunt, a capite ad vngues usque spatibus inundantes, e quibus tetrum exhalabatur ecenum, quibusque vestis eius tota impleta est. Exurgens autem Episcopus, dixit: Non sic fieri oportuit, sed tantum ex eo responsum audire, & renuntiare domino

Annal. Eccl. tom. 8.

Q93

Impe-

S MAXIMVS ITRVM RE VOCATVS.

XLII. TROILVS STVTE MA XIMVM IN TERPEL- LAT.

MAGNVM NOMEN MAXIMI IN ORIENTE OCCIDENTE.

EXPRO- BRAT EPIS. MAXIMVS IVRAMEN- TVM.

XLIII. IMPIE ET ILLIBERA- LITER NI- MIS TRAC- TAVIT S. MAXIMVS.

Imperatori: res enim quæ ex canonibus pendunt, alio modo administrantur. Ac vix per-

XLIV. NEGANT SE ESSE HÆRETICOS MONOTHE- ZITAE.

Tum multa asperitate Epiphanius dixit: Dic, pessime vetule, hœllu: vt nos pro hære-

XLV. CONFITEN- DA APERTA VOCE FIDES CATHOLICA

Respondit verò Abbas Maximus: Si ita creditis, vt & intellectuales nature & Ecclesia Dei, B

2ª Paral. 18.

Ibi Epiphanius: Hoc, inquit, per dispensationem factum est, ne læderentur populi subtri-

3ª Mat. 10.

re: nam per Prophetam dicit Spiritus sanctus: Non sunt loquelæ, neque sermones, quo-

4ª Rom. 10.

Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Si igitur Deus, & C

XLVI. EPIPHANII COMMINATIONES.

Respondens asperrimo sermone Epiphanius, dixit: Subscripsisti in libello? anathema-

XLVII. RECEDUNT IUDICES.

Tum Epiphaniij comites inter se dixerunt: Si hunc vsque attendamus, neque comedi-

XLVIII. REVOCATUR MAXIMVS AD IVDI- CIVM.

Postridie mane venit Theodosius Consul ad Abbatem Maximum, & omnia quæcum-

XLIX. CALVMNIA DE BLA- SPHEMIA VRGETVR S. MAXIM.

Dixerunt autem Patricij Troilus & Epiphanius: Omnino duos discipulos tuos adduci-

A quio, summissio videlicet corpore inclinans se honoris ergo: idemque illi fecerunt, & sede-

Tum quidam senex valde honorabilis cum multa reuerentia ei dixit: Pater, quoniam L.

Flentes omnes, benè precati sunt ei, dicentes: Deus corroboret te, pater, dignumque te I.

Vidisti, lector, præstantissimi confessoris iterata certamina, in quibus omnibus etiam III.

D Nisi Dominus reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuisset, & quasi Gomorha simi-

E Sed quid accidit? qui humi hætenus visus est veritati, Imperatoris fauens pravis affe-

Porro ista de electione Thomæ quomodo se habuerint, vt Imperator insequens Maxi-

MAXIMVS CALVM- NIAM DE- LVIT.

Ipsi.

LIII. PETRI EPIS. CONSTAN. OBIVS.

LIV. THOMAS SUCCESSOR. PETRI.

DE S. FRUCTUOSO EPISCO. BRACAREN. S.

simus Garfias: Fructuosus ex regio Gothorum sanguine ortus, Ducis filius, Episcopi Palentini Tonantij discipulus, multorum monasteriorum conditor & pater, ex Complutenti Abbate, cum monasterium exedificauerat ad Virgidiensem tractum Iusti & Pastoris martyrum nomine, Dumiensis Episcopus creatus, in Potamij deiectione locum subrogatus, Bracarenfis Ecclesie curam suscepit, Actis huius Concilij, nempe Toletani noni, post Eugenium Toleranum & Fugituum Hispalensem subscribit. Eius memoria cum sanctitatis opinione a populis Bracarenfis & Compostellanis colitur, festo die dicato ad sextumdecimum Kalend. Maij. Corpus eius a monasterio ab ipso exedificato inter Dumium & Bracaram sepulturæ mandat, postea à Gelmeride primo Compostellæ Archiepiscopo Compostellam translatum, ubi magna populi veneratione colitur. haftenus ipse. Sic igitur magna cõsideratione à Patribus factum, vt in locum ubi S. Ecclesia atrox vulnus acceperat, tanti successoris ornamento eam, quæ irrogata videri posset, delerent infamiam. B Porro eiusdem S. Fructuosi memoria in Romano Martyrologio recensita anniuersaria die publico præconio in Ecclesia vnâ cum aliis Sanctis recepta est sextodecimo Kal. Maij.

Table with 3 columns: IESV CHRISTI ANNVS 657., VITALIANI PAP. ANNVS 3., CONSTANTIS IMP. ANNVS 16.

MAXIMI CONSUMMATIO MARTYRII.

Martyrolog. Rom. die 13. Augusti.

TEMPVS MARTYRII S. MAXIMI.

S. MAXIMVS AD QVÆSTIONES.

I. Redemptoris adest annus sexcentisimus quinquagesimus septimus, Indictione decima quinta anno superiori iam inchoata: quo S. Maximus, eiusque discipuli ab exilio Constantinopolim reuocantur ad quæstiones, ad dicendam rursus causam de his, quibus à pluribus idem Maximus & discipuli accusaruntur: hic prætextus erat, cum re vera illud agerent perfidi Monothelita, vt eos à Catholica fide diuellerent, & suæ ipsorum hæresi sociarent: quod aliàs sæpè tentatum ab ipsis, fatis ex Actis est demonstratum. Sed cum id diu multumque aduersarij frustra tentassent, tandem eo furoris adacti sunt, vt sanctissimi viri iam decrepitæ senectutis etiam Angelis reuerendi radicitus linguam præciderint, & manum dexteram crudelissimè amputarint, pariq; supplicio alterum eius quoque discipulum affecerint. Est de his veterum omnium scriptorum assertio, præcipuè verò eius vitæ Acto- rum, necnon Theophanis, & aliorum Græcorum historicorum, simulq; etiam Latinorù: sed & publica præconia Ecclesiastica, quibus in ipsorum natali die, anniuersaria commemoratione, eorundem martyrium prædicatur, id ipsum tradunt.

II. Quomodo autè ista se habuerint, ex dictis Actis publicis summa fide exceptis prodenda erunt, sed primum omnium quæ spectant ad temporis rationem stabilienda. Hæc quidem facta esse hoc ipso anno, inde certum deducimus argumentum, quod in iisdem publicis Actis numerentur anni vigintiduo ab eo tempore quo Sarraceni peruaferunt Ægyptum, vsque ad tempus quo Maximus ab exilio reuocatus Constantinopolim iudicio sistitur, cum ex Theophane & aliis dictum sit superius, ea de Sarracenis Ægyptum inuadentibus facta esse anno vigesimo sexto Heraclij Imperatoris, qui numeratur Redemptoris annus sexcentisimus trigessimus quintus: cui si addantur anni vigintiduo, planè ad hunc ipsum Domini annum sexcentisimum quinquagesimum septimum peruenies. His de temporis ratione elucidatis, iam ipsa Acta recensamus, prodita (vt sæpè dictum est) ex Græcis Vaticanis codicibus, quæ sic se habent:

III. Postquam verò multum temporis præterisset, ac Sanctus esset in exilio: rursus misit Imperator, eumq; accersit. Quo verò die ad hanc urbem regiam appulerunt tum dominus Maximus, tum eius discipuli, sub occasum Solis venerunt duo mandatores cum decem excubitoribus, eosque è nauigio eduxerunt nudos & incalceatos, ac disfunxerunt, & in diuersis excubiis custodierunt. Post aliquot verò dies ducunt eos in Palatium, senemque eò introducunt, ubi Senatus conuenerat, multaque alia turba, & stant in medio sedentium principum. Tum dicit ei Sacellarius iracundè: Christianus es? Responder: Gratia Christi Dei vniuersorum, Christianus sum. Sacellarius autem multo percussus furore: Non est hoc verum. Respondit seruus Dei, & dixit: Tu dicis, me non esse, ac Deus dicit, esse me & perseuerare Christianum. Sacellarius: Si Christianus es, cur odisti Imperatorem? Et Sanctus: Vnde hoc manifestè declaratur? Odium, animi est occulta affectio, sicut & dilectio est. Sacellarius verò: Ex iis quæ fecisti, omnibus apparuit te & Imperatorem odisse & urbem

A & urbem eius: tu enim solus Ægyptum, & Alexandriam, & Pentapolim, & Tripolim, & Africam Sarracenis prodidisti. Et quæ horum demonstratio? dixit Maximus.

Et introducunt Ioannem, qui fuerat Sacellarius Petri, dum esset Prætor Numidiæ Africæ, & dixit: Ante vigintiduos annos auus domini imperauit beato Petro, vt exercitum in Ægyptum duceret aduersus Sarracenos: Qui cum tibi confideret vt seruo Dei, te sciscitatus est per litteras, num ei auctor esses, vt duceret. Ne id faceret, rescripsisti: nec enim Deo placere, Heraclij imperio sobolisque ipsius, Imperium Romanorum iuuare. Dixit autem seruus Dei: Si vera dicis, habesque Petri ad me, meaque ad eum litteras: proferantur, & suscipiam pœnas placitas legi. Ego (inquit ille) non habeo litteras, sed neque scio an ad te scripserit: sed in castris hæc omnes illo tempore loquebantur. Et Sanctus: Si tota castra id loquebantur, quomodo tu solus de hoc me calumniaris? An vquam me vidisti, B aut ego te? Responder: Numquam. Et ad Senatum Sanctus conuersus, dixit: Si ius est huiusmodi proferre accusatores testes, iudicate: In quo enim iudicio iudicatis, iudicabimini; & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis, dicit vniuersorum Deus.

Deinde intronitur Sergius Magudas, hæcque dixit: Abhinc nouem annis dixit mihi beatus Abbas Thomas, qui Roma venerat: Papa Theodorus me misit ad Patricium Gregorium, qui ab Imperio descieuerat, vt ei dicerè, ne quemquam extimesceret: nam seruus Dei Abbas Maximus somnium vidit, fuisse in caelis ad Orientem & Occidentem multitudinem Angelorum, quorum alteri ad Orientem clamabant: Constantine Anguste tu vincas: alteri ad Occidentem: Gregori Anguste tu vincas. clarior autem ea fuit vox, quæ ad Occidentem. Tum exclamat Sacellarius: Te ad hanc urbem misit Deus comburendum.

At Sanctus: Gratias ago Deo purganti voluntaria mala mea inuoluntario supplicio. C Verumtamen vae mundo à scandalis: necesse est enim vt veniant scandala: vae autem ei, per quem scandalum venit. Non sic oportuit talia dici, presentibus Christianis, nec impunitos esse, qui hæc faciunt vt hominibus placeant, qui hodie sunt, cras non sunt. Hæc viuo Gregorio hunc dicere oportuit, ac suam erga Imperatorem benevolentiam ostendere. Ius fuit, (si & vobis ita videtur) tum illum, qui ante hunc scycophanta fuit, impelli, vt iret, & adduceret Patricium Petrum, tum hunc producere Abbatem Thomam, & à Thoma sisti beatum Papam Theodorum. Tunc, presentibus omnibus, dixisset Patricio Petro: Dic nobis, domne Patrici, scripsisti ad me vquam, de quibus dixit pro testimonio tuus Sacellarius? aut ego ad te? Similiter beato Papæ: Dic, domine, ego ne tibi vquam somnium narraui? Si me arguisset, illius fuerat crimen, non meum, qui vidissem: res enim inuoluntaria somnium: ea autem sola quæ proficiuntur à voluntate, punit lex.

D Tum dicit ei Troilus, Abba: non nosti vbi sis? Et Sanctus: Non ludo, inquit, sed lugeo vitam meam adhuc conseruatam, vt talia spectra experiar. Dicit dominus Epiphanius: Quod Deus cognoscit, benè facis, ludens ea si vera non sunt. Post quem Sacellarius rursus cum iracundia dixit: Planè omnes mentiuntur, ac tu solus vera loqueris. Sanctus verò ei verbo illacrymans, dixit: Potestatem habetis, permittente Deo, & viuificare & mortificare. Verùm tantum abest vt hi vera loquantur, quantum vt Satanas natura Deus esse possit, quod est omnino impossibile. Hæc Maximus secundum loquendi modum vlitatum, cum quid omnino impossibile dici solet. Sed & apponit adhuc iuramentum, dicens: Nam non merear cum Christianis videre faciem Dei, qui super omnia est, qui factor est opifex & conditor & prouisor & iudex & conseruator vniuersorum, si vquam tale somnium vidi, aut alium narrantem audiui, nisi hac hora ex domno Sergio, qui E beneuolens est in Imperium.

Tum adducunt tertium scycophantam, Theodorum filium Ioannis, qui fuerat Candidatus, cognomine Chilan, qui nunc gener est domni Platonis Patricij, qui hæc testificatur: Cum sermo inter nos Romæ esset de Imperatore, vituperabat quæ dicerentur, intrita faciens & lamias. Et Sanctus dixit: An vquam tecum locutus sum, nisi semel cum religiosissimo presbytero domno Theocharito fratre Præfecti propter Primicerium, de eo per litteras rogatus? Quod si mentiri deprehendar, pretium habeam.

Potèa adducitur Gregorius filius Photini, & dicit: Romæ contuli me in cellam Abbatis Maximi: cumque dixissem & Imperatorem esse sacerdotem, dixit Abbas Anastasius huius discipulus: Ne mereatur esse sacerdos. Statim ei Sanctus responder: Mecum Deum, domne Gregori: nec enim tecum quidquam in eo sermone locutus est conseruus meus. Ac se humi prosternit, hæcque dixit ad Senatum: Seruum vestrum sustinete.

Matth. 7. V.

ALIA IN MAXIMVM CALVMNIA.

VI.

Mat. 18. PURGAT SE ALIA CALVMNIA S. MAXIMI.

VII.

PURGAT ETIAM SE MAXIMVS IVRAMEN- TO.

VIII.

TERTIA CALVMNIA AGITATVR MAXIMVS.

IX.

QVARTA CALVMNIA.

nete. Ego, qui habitus est, sermonem exponam: me redarguet, si mentiar. Dominus A hic meus Gregorius, cum Romam venisset, dignatus est venire in cellam ferui vestri: quem cum vidissem, abieci me ipsum (vt mihi moris est) in terram, & adorauit, & amplexus sum eum; dixique postquam confedissemus: Quae causa est optabilis aduentus domini mei? Is respondit: Sanctus à Deo stabilitus dominus noster, Imperator scilicet, curam gerens pacis sanctarum Dei Ecclesiarum, fecit iussum ad à Deo honorificatum Papam, missa oblatione ad sanctum Petrum, adhortans eum, vt se cum Praefule Constantinopolitano coniungeret: quae pium eius Imperium dignatum est mitti per meam medioeritatem.

X. Ego tum dixi: Gloria Deo, qui te dignum fecit tali ministerio. Sed quomodo iussit vnionem fieri Deo amabilis eius serenitas? siquidem nosti. Dixisti, Typi causa. Impossibile (vt arbitror) hoc est. Non enim patiuntur Romani, tolli vna cum impurorum haereticorum vocibus lucem gerentes sanctorum Patrum voces, aut cum mendacio extingui veritatem, B aut lucem consociari cum tenebris. Nihil enim erit nobis quod adoramus, si verba quae docuit Deus, tollantur. Et dixisti: Non facit Typus sacrarum vocum sublationem, sed silentium, vt hac dispensatione pacem tueamur. Dixi vero: Idem est apud sacram Scripturam silentium & sublatio. Dixit enim Deus per Dauid: Non sunt loquela, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum. Quare nisi dicantur & audiantur, nec penitus sunt, iuxta Scripturam. Dixisti: Non me conicias in siluas: ego enim Symbolo contentus sum. Et quomodo, inquam, contentus esse potes, qui recipias Typum? At tu: Et quid detrimenti est, Typum recipere, & Symbolum dici? Et dixi: Propterea quod Typus aperte Symbolum euerit. Tu vero: Quomodo? per Dominum. Recitemus, dixi, Syn. bolum: & cognosce quomodo perimatur a Typo.

SILENTIUM QUANDO IDEM QUOD NEGATIO. P sal. 18.

XI. Cœpisti dicere: Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem, factorem caeli & terrae, C visibilium omnium & invisibilium. Dixi: Consilte parumper, ac disce, quomodo Nicææ Patrum fides negata est. Factor enim non erit Deus, voluntate & operatione priuatus naturalis: siquidem volens, at non coactus, fecit caelum & terram, si vere dicit in spiritu Dauid: Omnia quaecumque voluit Dominus fecit in caelo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssis. Quod si dispensationis causa cum perfidia tollitur salutaris fides, separatio est omnino à Deo non vno, hoc genus dispensationis.

MONOTHEITAE NEGANT NICÆENAM FIDEM. P sal. 134.

XII. Cras enim nefarii Iudæi dicent: Dispensatione faciamus inter nos pacem, & copulemur, tollamusque nos quidem circumcisionem, vos vero baptismum, nec amplius inter nos belligeremus. Hoc & quondam Ariani scripto prætexerunt sub Magno Constantino, dicentes: Tollamus Consubstantialia, & Alterius substantia, & inter se Ecclesiam totam coniungantur. Nec vero Deiferi Patres nostri id acceperunt, sed maluerunt persecutionem pati D ac mortem, quam eam vocem tacere, quae ostenderet vna Patris & Filij & Spiritus sancti superessentialem diuinitatem: idque adiuncto iis qui hæc proponerent Magno Constantino, sicut ab iis memoriae traditum est, qui magno labore & studio, quæ tum scripta sunt, collegerunt. Ac Imperatorum nemo potuit Deiferis Patribus persuadere, vt mediis vocibus conglutinantur cum iis qui ipsorum tempore hæresim sequebantur: sed diuicidis, propriis, ac certis, & accommodatis dogmati, de quo quaestio esset, vsi sunt, manifeste dicentes, Sacerdotum esse quarere ac definire de salutaribus dogmatibus Catholica Ecclesia, non Imperatorum.

SILENTIUM QUARVM DAM VOCVM NON ADMISERVNT PATRES.

XIII. Dixisti: Quid igitur? an non est omnis Imp. Christianus & sacerdos? Non est, inquit: non enim asistit altari? non post sanctificationem panis extollit, ac dicit, Sancta sanctis: neque baptizat, neque vnguenti mysterium peragit: non ordinat & facit Episcopos, & diaconos, & presbyteros; neque consecrat & vngit templa: nec signa sacerdotij gerit, superhumeralia & Euangelium, vt Imperij coronam & purpuram. Et tu dixisti: Quomodo igitur Scriptura Regem & sacerdotem dicit esse Melchisedec? Respondi: Vnius natura Regis vniuersorum Dei, qui factus est natura propter nostram salutem Pontifex, vnus fuit typus Melchisedec. Ac si quidem secundum ordinem Melchisedec alium dicit esse Regem & sacerdotem: auctore reliqua quoque dicere, sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vite habentem: & considera quid ex eo mali nascatur. talis enim alius inuenietur Deus factus homo, qui secundum ordinem Melchisedec, non secundum ordinem Aaron nostram operaretur salutem.

MONOTHEITAE IMPERATORUM ESSE SACERDOTEM DICERANT.

XIV. Et quid multa percurramus? In oblatione, quæ in sancta mensa fit, post Pontifices & sacerdotes & diaconos ac omnem ordinem sacrum, cum laicis Imperatores commemorantur,

A rantur, dicente diacono: Et laicorum, qui in fide dormierunt, Constantini, Constantis, & reliquorum. sic & videntium Regum meminuit post omnes sacris initiatos.

LOCVS IMPERATORVM IN SACRIS. XV.

Cum hæc diceret, clamauit Menas: Hoc sermone scidisti Ecclesiam. Ad quem Maximus: Si qui sanctarum Scripturarum sanctorumque Patrum verba dicit, scindit Ecclesiam: qui tollit Sanctorum dogmata, quid demonstrabitur Ecclesiae facere; sine quibus nec hoc ipsum Ecclesia esse potest: Sacellarius autem dixit apparitoribus Praefecti: Dicite Praefecto: Hunc hominem debuisti sinere viuere, vbi cum potestate es?

Ibi eo foras ducto, discipulum eius intromittunt, ab eo postulantes; vt indicium faceret in præceptorem, vt qui Pyrrhum afflixisset. At ille sedata voce sic verum respondit: Nemo æque honorem habuit Pyrrho, ac meus magister. Cum igitur de multis interrogatus non potuisset adduci, vt à decente & religiosa voce atque ab obseruantia decederet:

XVI.

B iuber eum Sacellarius, coram iis qui aderant, verberari. Quem pugnis cadentes, seminecem fecerunt. Dimissis illis in carcerem, ad senem venit Menas, eique praesentibus principibus, dixit: Huc te coniecit Deus; huc adduxit; vt pretium habeas eorum quæ alius fecisti, omnes in Origenis dogmatum trahens errorem: Ad quem senex, omnibus praesentibus: Anathema Origeni, eiusque doctrinae; & cuius cum eo sentienti. Tum dixit Patricius Epiphanius: Solutum est, domne Abbas, Menæ à te illatum opprobrium: nam etsi Origenistes fuisse, postquam anathematizauit, se eo liberavit crimine: Ego, inquit, in praesens nihil tale de eo amplius accipio. Post hæc eò vnusquisque eorum abductus est, vbi custodiebatur.

ANASTASIUS DISCIPLVS S. MAXIMI VERBERATVS.

Postero vero die, circiter lucernæ accensionem, Troilus Patricius & Sergius Euphratas C regiae mensæ praefectus ad eum venerunt: cumque sedissent, eum quoque iusserunt sedere, eique dixerunt: Narra nobis, domne Abbas, quem eum Pyrrho in Africa & Romæ sermonem habuisti, quibusque ei argumentis persuaseris, vt proprium dogma anathematizaret; tuoque assentiretur. Respondit Abbas: Si penes me libri mei essent, ex iis vobis, nulla re pratermissa, quæ in commentarios retuli, narraffem: sed quia à me ablati sunt, exponam quæ memoria reuocabit. Et quadam commemorauit eorum quæ dicta fuerant: hocque addidit: Ego proprium dogma non habeo, sed Catholicae Ecclesiae commune: nec enim vocem vllam innouaui, vt meum proprium dicatur dogma.

XVII.

Post omnem narrationem ei dicunt: Non comunicas sedi Constantinopolis? Respondet: Non comunico. Dicunt: Quam obrem? Respondit: Quia sanctas quatuor Synodos eiecerunt per nouem Alexandriae facta capitula, & per Edtheium proxime à Sergio in hac vrbe factam, & per Typum deinceps sexta Indictione expositum: & quod ea quæ per Edtheium dogmatizauerunt, per Typum repudiauerunt, ac se ipsos toties destruxerunt. Qui ergo à se damnati sunt, & à Romanis, & ab ea Synodo quæ postea sexta Indictione facta est, depositi & sacerdotio nudati, quamnam conficiunt Myltagogiam? aut qualis spiritus ad eos venit, qui à talibus perficiuntur? ordinantur scilicet. Dicunt ei: Quid igitur? tu solus saluarius, & omnes pereunt? Et dixit: Neminem condemnauerunt tres pueri, cum omnes statuam adorarent: non enim res aliorum respiciebant, sed ne ipsi exciderent à vera pietate. Sic quoque Daniel coniectus in lacum leonum, non damnauit eos qui Deum non orarēt ex edicto Darij, sed de se cogitauit, ac sibi prospexit, maluitque mori, & in Deum non delinquere, nec à propria flagellari conscientia ob diuinarum legum præuaticationem. Quare mihi Deus non det, vt de quoquam iudicem; aut dicam me solum saluum esse. Quantum autem possum, malo mori, quam conscientiam perturbari meam, quod in fide quocumque modo peccarim:

TROIILVS ET SERGIIVS MAXIMO SERMO.

XVIII. CAUSA CVR NON COMMVNICET CVR MONOTHELITIS.

E Dicunt ei: Quid habes facere, cum Romani Byzantiis vniantur? Nam ecce heri venerunt Apocrifarij Romæ, & crastino die Dominico communicant cum Patriarcha, ac omnes manifestò cognoscent te deprauasse Romanos: videlicet, te illinc sublato, nostris assentiuntur. Dixit Maximus: Qui venere, præiudicium sedi Romanæ, tamen si comunicent (quoniam quidem non attulerunt ad Patriarcham litteras) non faciunt. Nec mihi vnquam persuadeo, Romanos his qui hic sunt, communicaturos, nisi confiteantur Dominum nostrum ac Deum secundum vtramque naturam, ex quibus & in quibus est, quæque ipse est, habere volendi facultatem & operandi salutem nostram. Et dicunt: Si vero his coniungantur Romani, quid facis? Qui dicit: Spiritus sanctus per Apostolum & Angelos anathematizat, qui præter prædicationem noui ali-

XIX. MENDACIVS AGVNT HÆRETICI.

XX. Dicunt ei: An omnino necesse est, duas voluntates dicere in Christo & operatione? Respondit: Omnino necesse, si quidem pietatem veritate colere volumus. Nihil enim entium sine naturali operatione subsistit. Sancti enim Patres aperte dicunt, neque esse, neque cognosci absque essentiali eius operatione quamcumque naturam. Si ergo non est, neque cognoscitur natura sine operatione, quae eam essentialiter denotat & caracterizat: quomodo aliter possibile est, sciri Christum, aut noscitari Deum verè natura & hominem?

XXI. V R G E N T I A D H V C M O N O T H E L L I T A B .

Tum dixerunt: Scimus re vera ita esse. Verumtamen ne afferas Imperatori dolorem, qui vel pacis solum causa hunc fecit Typum, non ut quidquam eorum coleret, quae in Christo intelliguntur, sed ut pacem tueretur, dispensatione silentium eorum vocum faciendo, quae dissidium alebant.

XXII. Seruus autem Dei, humi se abiciens, respondet cum lacrymis: Non debuit bonus ac pius dominus ex mea humilitate percipere dolorem: non enim possum contristare Deum ea tacendo, quae ipse iussit dici & confiteri. Nam si iuxta diuinum Apostolum, ipse est qui posuit in Ecclesia primum Apostolos, deinde prophetas, tertio doctores: per eos videlicet ipse est locutus: ex omni autem sancta Scriptura tum veteris, tum noui Testamenti, & à sanctis Doctoribus ac Synodis edocemur facultatè volendi & operandi habere tum Deitate, tum humanitate, incarnatum Christum Iesum Dominum ac Deum nostrum: nihil enim ab ipso abest eorum, quibus ut Deus cognoscitur, aut eorum, quibus ut homo noscitur, excepto peccato. Si verò perfectus est secundum vtrumque, nec vlla re deficitur: profectò totum de eo adulterat mysterium, qui non confitetur, ipsum esse, quod est cum iis, quae ei insunt secundum vtraque earum, ex quibus, & in quibus est, & quae ipse est, omnium naturalium proprietatum.

XXIII. Cum illi paulisper conticuisissent, inter se annuentes, dixerunt: Vnde demonstrare potes, eos qui sedis Constantinopolitanae sunt, Synodos aspernari? Respondet: Iam singillatim ostensum est ex eo sermone, quem cum domino Gregorio, qui primus à seceris, Romae habui: nunc verò (si ita videretur) hoc etiam demonstrabo. Iubete dari hanc veniam indigno seruo vestro, & notitiam facio librorum, quandoquidem mei adempti sunt: idque omnibus manifestum facio sine vllis verborum flexuosis ambagibus.

XXIV. Cum deinde alia multa dicta essent, conuerterunt se ad tractationes, considerationesque petitas à Scriptura, à natura, & ab arte: quibus oblectati, hilariores fuerunt, coeperuntque dicere: Nouit Deus, haec nobis profuerunt, atque ex hac hora non habemus quod vobis facessamus molestiam. Dominus verò Sergius ei dixit: Sæpè veni ad cellam tuam in Bambas, ac tuam audiui doctrinam. Deus potest tibi opulari: noli vllam agoniâ suscipere. Hoc vno omnes dolent, quod committis, ut multi à communione huius Ecclesiae separentur.

XXV. Q V A N T I M O M E N T I M A X I M I C O N F E S S I O .

Equis est (ait seruus Dei) qui asseueret, me cuiquam dixisse, ne Ecclesiae communicaret Byzantium? Respondit dominus Sergius: Hoc ipsum, quod non comunicas, magna ad omnes defectionis est vox. Seruus Dei dixit: Nihil violentius accusante conscientia, ac nihil eadem patrocinante liberius. Cum verò audisset dominus Troilus, in toto Occidente Typum anathematizari: dicit Dei seruo: Pulchrum ne est, quod pij domini nostri existimatio contumelia afficitur? Respondet Dei seruus: Ignoscat iis Deus, qui domino auctores fuerunt, ut Typum faceret, & iis qui assenti sunt. Dicit Troilus: Qui auctores? Quinam assenti sunt? Respondit seruus Dei: Qui sunt Ecclesiae, impulerunt: principes concesserunt. Et ecce obnoxiorum sordes in infontem & ab omni haeresi purum excussae sunt.

XXVI. S A L V B R E C O N S I L I V M M A X I M I .

Verum consilium hoc ei date, ut sui aui, nempe Heraclij Imperatoris, pia memoriae exemplum sequatur. Ille enim cum sensisset, à nonnullis in Occidente probrum sibi aspergi: edicto se liberauit omni Ecclesiastica reprehensione, haecque scripsit: Eccliesis mea non est, nec ego dictavi, aut fieri iussi: verum cum Sergius Patriarcha eam quinque ante annis condidisset, quam ab Oriente redirem, orauit me, postquam ad hanc felicem urbem adueni, ut nomine meo promulgaretur, cum subscriptione. Eius hortatu id feci. Nunc verò cum cognouerim eam à nonnullis oppugnari, declaro ad omnes, non esse meam. Hoc iustum (sive edictum) fecit ad beatum Ioannem Papam, qui damnaret Eccliesim in iis quae ad Pyrrhum tum scripta sunt. ac Sergij ex illo tempore illa expositio habetur. Faciat hoc qui nunc piè nobis imperat, & eius existimatio penitus omni vituperatione carebit.

Illi

A Illi tum quatientes capita, siluerunt, cum hoc tantum dixissent: Difficilia omnia, nec vllum habent exitum. His igitur, aliisque variis habitis sermonibus, inter se salutarunt cum omni hilaritate, ac recesserunt. haecenus huius diei de Maximo habita quaestio coram Iudicibus.

Ex quibus, inter alia plura notatu digna, perspexisti vera esse quae à nobis superius dicta sunt in Iustiano: nimirum, ut Imperatores Orientis tot sancirent leges Ecclesiasticas, quot relatas vides in Codicem & Authenticorum librum, & alias quae extra vagantur; auctores illis fuisse Constantinopolitanos Episcopos, qui cum quae ipsi sanciri essent, scirent haud ab omnibus recipi & obseruari, nomine Imperatoris ea roborari curarint; quo vel timore saltem subditi fideles perculli, eadem reciperent Imperatoris nomine sancita decreta. Ita illi male consulentes Ecclesiastica libertati, ius Ecclesiasticarum legum condendarum, quo nihil in Ecclesia Dei praestantius, sponte prostituerunt Imperatoribus: vsque adeo, ut etiam decreta fidei, immò & perfidiae, & impietatis, quibus suam quisque haeresim siue schisma roborare vellet, ea Imperatorum nomine promulgarint: qui oblatam occasionem haud inuiti abriperunt, quia se sicut laicis, ita & Ecclesiasticis imperare docerent. Confessus est id ingenuè Heraclius, cum videret ex Eccliesi suo nomine promulgata non nisi infamiam se corrasisse, notaque haereticae prauitatis aspersum esse. Sed quae in sequenti confesso Iudicum de Maximo eiusque discipulo facta sunt, ex iisdem Actis publicis audiamus, in quibus ista subiiciuntur:

Alio rursus sabbato in Palatium ducuntur, Maximus scilicet, & Anastasius eius discipulus: priorque introducitur discipulus senis, cum duo tunc Patriarchae adessent, quorum alter Constantinopolitanus Episcopus Thomas fuit, qui hoc tempore illi Ecclesiae praerat. pergit auctor: Veniunt Constantinus & Menas senis accusatores: & à discipulo petunt, ut illorum dictis assentiretur. Multa verò cum libertate ac intrepidè discipulus ad Senatum dixit: Constantinum adducitis in Secretum Palatii? Hic nec presbyter est, nec monachus; sed eum norunt Afri & Romani Tribunal Thymelicum. Venit illinc, nescio quas mulierculas pascens. Omnes eius flagitia norunt, astutamque malitiam ad fallendum & ad laedendum promptam. Modò dicit, eas sorores esse suas: modò verò, quia illae non communicant Ecclesiae Constantinopoleos: Ideirò eas abduxi, ne haeretico contagio macularentur. Ac rursus, si deliciae ei defuerint, eam regionem inueniat, quae ipsum non nouerit: eadem faciet turpis lucri causa & fordidae voluptatis: magnum namque est dedecus, huius congressum non vitare eos, qui grauitatem atque honestatem susceperint vitae.

Postea interrogatus, Typum ne anathematizasset: sine metu dixit: Non solum anathematizau, sed etiam libellum feci ac porrexi, anathematis scilicet. Dicunt ei Principes: Quid igitur? Non confiteris, male te fecisse? Respondet: Ne permittat hoc Deus, ut quod rectè feci, atque ex lege Ecclesiastica, dicam male factum. Multaque alia interrogatus, cum respondisset ut ei Deus subministrabat, educitur è Secreto, & adducitur senex.

Cui dicit Troilus Patricius: Vide Abba, dic veritatem, & dominus tui miseretur: quandoquidem si in legitimam quaestionem veniamus, & vel vnum eorum criminum quae tibi obiecta sunt, verum inueniatur, lex te interficit. Respondet: Iam dixi, ac rursus dico, tantum possibile esse ut ex iis vel vnum verum sit, quantum ut qui est Satanas, Deus sit: sed cum Deus non sit, nec esse possit, qui est apostata, crimina quoque haec falsa sunt, nec subsistunt. Attamen si quid iubetis facere, facite: Deum colens, non afficior iniuria. Dicit ei Troilus: Nonne Typum anathematizasti? Respondit senex: Sæpè dixi, me anathematizasse. Troilus: Si Typum anathematizasti, anathematizasti quoque Imperatorem. Respondet Dei seruus: Ego Imperatorem non anathematizau, sed chartam alienam ab Orthodoxa & Ecclesiastica fide. Dicit ille: Vbi anathematizatus est? Sanctus Maximus respondit: A Synodo Romana, in Ecclesia Saluatoris, & in Dei genitricis.

Tunc dixit ad eum Eparchus: Comunicas huic Ecclesiae, an non? Respondit ac dixit: Non communico. Dixit ei: Quomobrem? Respondit Sanctus: Quia reiecit Synodos. Dicit ei: Si reiecit Synodos, quomodo in Diptycha referuntur? Et dicit: Ecquae utilitas nominum, cum dogmata eiecta sunt? Potes (inquit Eparchus) hoc docere? Respondit: Si hanc veniam à vobis accipiam ac iubetis, admodum facile possum ostendere.

Cum omnes tacuissent, dicit ei Sacellarius: Cur diligis Romanos, Graecos verò odisti? Respondens autem seruus Dei dixit: Praeceptum habemus, ne oderimus quemquam. Diligo Romanos ut eiusdem fidei, Graecos ut eiusdem linguae. Rursus Sacellarius: Quot annorum te ipsum dicis? Respondit: Septuagintaquinque. Dicit ei: Quot iam annos tecum habitat

XXVII.

V N D E I M P P . E V S C O N D E N D A R V M L E G V M E C C L E S I A S T I C A R V M .

XXVIII.

A N A S T . L I B E R A C O N F E S S I O . * S e c r e t a r i i

XXIX.

XXX.

S E C V R A C O N S C I E N T I A L O Q V I T V R M A X .

XXXI.

C V R N O N C O M M V N I C E T E C C L E S I A E C O N S T A N T I N O P . XXXII. O B I I C I T V R D I L E C T I O R O M . E C C L E S I A E .

habitat discipulus tuus? Respondit: Triginta septem. Tum quidam clericus exclamavit: Tibi reddidit Deus, quæcumque fecisti beato Pyrrho. Ad quem nihil omnino respondit.

XXXIII. * SECRETARIO DEFENDITVR S. MARTINI VS A MAXIMO.

Cum verò tam multa in Secreto dicta sunt, nullus Patriarcharum quidquam locutus est. Cum autem sermo de Synodo Romana moueretur, clamat Demosthenes: Non valuit ista Synodus, cum eam congregauerit Martinus, qui depositus est. Tum dicit seruus Dei: Non depositus est, sed persecutionem passus. Quænam enim facta est super gestis Synodalis & canonica expositio, quæ certò habeat eius depositionem? Verumtamen demus ut canonicè depositus fuerit: hoc non facit iis præiudicium, quæ canonicè secundum sacros canones decreta sunt: quibus & ea quæ à sancto Papa Theodoro scripta sunt, conueniunt. Hæc audiens Troilus Patricius, inquit: Nescis quid dicas, Abba. quod factum, factum est. His dictis, cum sanctum senem paulum à Secreto summouissent, consilium capiunt, vitam quidem ad speciem clementiæ non adimentes, ut homines inhumani aliquid per humanitatem facere viderentur, morte verò acerbiora his supplicia infligentes.

XXXIV. DIRISSIME VERBERATVR S. MAXIMVS.

Et quidem cum eos vrbis Præfectus sibi traditos accepisset, atque in Prætorium adduxisset: primum quidem diuinum Maximum distentum neruis durissimis iussit verberari, non senectutem nefarius vir miseratus, non membra squallida & rugis contracta, non corpus illud ieiunio & laboribus consumptum, adeoq; crudeliter cædit, ut ob defluentis sanguinis copiam subiectum pavementum cruentaretur, caroque vniuersa consumeretur, nec vllum membrum sanum & integrum relinqueretur.

XXXV. DVO ANASTASII FLAGELLANTVR.

Tum bellum se ad eius discipulum transfert, deinde ad eius cognominem, Anastasium itidem appellatum; multasque eis plagas imponit, vibicibus corpora eorum replens. Atque iis præcones adhibuit, qui, dum flagellarentur, hæc clamarent: QUI REGIIS SANCTIONIBVS NON PARENT ET IN CONTVMACIA PERSISTVNT, DIGNI SVNT QUI HÆC PATIANTVR. Ac eos quidem agrum tenuemque spiritum ducentes, in carcerem contruserunt.

XXXVI. LINGVA PRÆCIDI VNTVR S. MAXIMVS ET ANASTASIVS.

Postero verò die religiosum virum vnà cum discipulo sistunt, totum vibicibus exaratum, totum scatentem tumoribus, totum plagis iniustum. Quinetiam cum tot doloribus confectus esset, non tamen sibi temperarunt, quin alia peiora ei facerent, naturam penitus aspernantes. Linguam enim illam Theologam, quæq; sermonibus fluuiorum instar scaturierat, à faucibus vsque & à contigua epiglottide scelestissimè præcidunt; ut vocis adempto instrumento, doctrina ei quoque & sermones eriperentur, posteaque conticesceret, & mutus esset. At verò, egregie Maxime, non eras vel lingua electa taciturus. Verum qui linguam perficit infantium, & muto surdoque dedit sermonem, ipse fecit ut præter opinionem loquereris, sermonesque emitteres magis quam antea articulatos.

XXXVII. MANV DEXTERA PRÆCIDI VNTVR MAXIMVS ET ANASTASIVS.

Postquam autem idem & discipulo Anastasio fecerunt, eiusque linguam introrsus præciderunt: eadem ipsum corroborauit gratia, sermonem dans absque loquentis instrumeto, eumque vberem inopinatè & copiosum. Quare maiori inuidia scelesti homines percussis, alium generosis athletis inusitatorem cruciatum inflixerunt; quasi se iniuriis esse existimarent, nisi omnem in eos acerbiter experirentur: quos & multo satius erat, morte affectos tollere de medio, sicut illis quoque videbatur, quam huiusmodi suppliciiis addicere: nam restibus tenuibus beatum complentes, ac tormentis vndique adhibitis, ei cultro & malleo dexteram manum abscindunt: confestimque certaminis socium Anastasium adeunt, idem ab eo supplicium expetentes, ut paræ gloriæ fructu omnino potiretur.

XXXVIII. DVCVNTVR IN EXILIVM MAXIMVS ET DISCIPLVI.

Hos lingua & manus expertes eiciunt è Prætorio, trahunt & circumducunt per forum, excisa membra ostentantes, clamoribus vtentes incertis, eosque ludibriis & dieteris appetentes. Tum post inhonestam illam circumductionem, exilio longinquo tradunt vnà cum Apocrifario Anastasio, ab omni cura & ope desertos & nudos, sine calceis, sine cibo, omni vitæ facultate priuatos, procul à mari propter misericordem hominum visitationem, & (quod omnium grauissimum) inter se disunctos; hoc solum facientes pulchrè, Sanctos scelerati à se segregantes.] pepercerant autem inferre dicta supplicia alteri Anastasio, muneris quo sanctus erat, Apocrifarij, rationem habentes. Sed pergit auctor:

XXXIX.

Postquam autem (vt sermo narravit) in exilium Maximum deportarunt, contigit, ut is in via multa perpereretur, multasque a rumnas subiret ac dolores, utpote qui nec in iumento, nec in sella, aut lectica federe posset multis doloribus confectus, ac innumeris afflictus angoribus. Eum igitur in quemdam grabatam vimine contextum imponunt, ac vix ægreque gestantes longo illo itinere abducunt. Quem in quodam Alaniæ castello, quod Scimariis appellatur,

A appellatur, custodia inclusum collocantes, sinunt ab ope & cura desertum. Cumque præclarum eius discipulum cum eius cognomine, ambos Anastasios, eodem itinere duxissent: disiungunt vtrumque à præceptore, eosque etiam ab inuicem dirimunt, singillatim multa commutantes loca, & à longe in Ablagorum inducunt regionem. Ex his alter multis incommodis fessus, ipsum spiritum, qui solus reliquus erat, emisit: nec satis scitur dies, quo discessit è vita, ut eius dixit cognominis Apocrifarius Anastasius. At diuino Maximo in castello Alaniæ iam triennium concluso, sibi metque in corporis cura ministranti, quamuis plenus dierum esset (vt dictum est) ac infirmo corpore, diuinum quoddam visum supernè oblatum est, mortis diem ei significans, & ad illa accersens tabernacula. Qui dies cum venisset (erat autem decimustertius mensis Augusti) hæc dimittens, percurrit ad cælos, re vera cælis & illa habitatione dignus. Monumentum autem, in quo sacrum eius corpus depositum est, tres lucide faces per vnam noctium ex tunc splendore illustrant, mirificum quidem emittentes fulgorem, mirabiliorem verò (vt par est) stuporem inuentibus afferentes, munifici que Dei erga famulum suum ditissimam ostendentes gratiam.

DISIUNGUNTVR SINGVLATIM INVICEM. DIES OBIVS ET CORONAB S. MAXIMI MARTYRIS.

Verum tibi quidem, sanctissime Pater, magna præsentium gloria & splendor est, cum te etiam Dominus plus hic honorificauerit: multo verò maior est, longeque præstantissima tibi illa tributa fors, caelestes illi honores, cum magnæ luci assistis, ac beatæ Trinitatis principisque lucis in te recipis splendorem, Deumque (quod maximum, maximeque mirabile est) vides, ac videlicet ipsa vnione factus sis Deus, & participatione totus deificatus; deificationemque inenarrabilem susceperis. Quamobrem cum eam gloriam sis adeptus, da quoque multum abs te auxilium nobis, qui adhuc in præsentibus natamus vndis, cursum hunc peragimus, & hanc vitam nauigamus multis procellis plenam: vt te gubernatore, te duce, mare instabile enauigemus, & in æterno tranquilloque portu stationem adipiscamur in Christo Iesu Domino nostro, cum quo Patri gloria, vnà cum sancto & viuifico Spiritu nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.] hætenus auctor: quæ autem sequitur oratio, non nisi in vno volumine (cum sint tres Vaticanæ codices, in quibus eadem S. Maximi & sociorum Acta continentur) scripta reperitur, addita (vt videri potest) à Notario, qui in gratiam cuiusdam Episcopi, Nicolai nomine, eiusdem sancti Maximi studiosissimi, eadem Acta conscripsit. Sic enim se habet:

XL. AVCTORIS AD MAXIMUM APOSTROPHE.

Hæc à nobis tibi oratio, ô Patrum optime, & filiorum amatissime, rebus ipsis (vt & ipse noui) omnino inferior, desiderio autem (vt puto) nemini cedens. Orationis verò causa & auctor fuit Antistes ex te pendens, qui ditatus est tum nomine, tum & similitudine morum eius, qui fuit Myrorum gregis princeps: mirabilium sermonum tuorum semper ipse cupidus, te maximè desiderans, tuumque iucundissimum nomen lingua faciens delicias. Cui & redde, societatem tecum & contubernium nancisci: qui multum (vt vides) pro honestate pulchrisq; institutis certamen capellit: quiq; vitam ipsam libens proiciat, modò ei contingat aliquid melius in rebus gerendis peragere in ipso Christo Domino nostro, cui gloria & imperium nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.] Porro his de Maximo atque eius discipulis dictis Græci historici omnes ad stipulantur, simulq; eorundem Græcorum Menologia, necnon Latini auctores, ita vt gloriosum Maximi martyrium tam in Oriente quam in Occidente scriptorum omnium monumentis fuerit celebratum.

XLI. NOTARII AD S. MAXIMUM PRECES.

Accedit ad gloriam tanti Martyris, quod sui nobilissimi ingenij & fidei Orthodoxæ, qua pollebat, dignas post se lucubrationes reliquit, quibus licet viuens fuerit ab aduersariis (vt dictum est) spoliatus: haud tamen, Deo eas protegente, perire penitus valuerunt, sed magna ex parte integræ remanserunt. quarum hæc tibi indicem, veluti insignem coronidem ad ea quæ sunt dicta de ipso, ex Vaticano promptuario excipitum apponimus, depromptum ex tribus tomis Græcè conscriptis, & ex Photio collectum: quorum vt facilius sit tibi cognitio, quatuor alphabeti litteris distincta serie scripta singula numeramus; hoc ordine:

XLII.

- P. significat Photium eius operis meminisse.
- A. reperiri docet in codice Vaticano numero 335.
- B. esse ostendit in codice Vaticano numero 336.
- C. reperiri in codice Vaticano numero 337.
- P. A. Quæstiones in sacram Scripturam numero sexagintaquinque cum eadem dem solutionibus, ad Thalassium presbyterum ac Præpositum.
- A. Expositio symbolica eorum quæ in sacra Synaxi fiunt in Ecclesia.
- A. Expositio in Psalmum quinquagesimum nonum.

SCRIPTA S. MAXIMI MARTYRIS.

- A. Expositio orationis Dominicae ad quemdam Christi famulum. A
- C. Scholia in B. Dionysium Areopagitam.
- P. A. Ad Thomam Dei famulum, de diuersis eius quaestionibus in Dionysium & Gregorium, epistolae duae.
- P. A. Scholia in Gregorium Theologum ad Ioannem Cyzici Archiepiscopum.
- P. A. Centuriae quatuor de charitate, ad Elpidium presbyterum.
- P. A. Centuriae septem de Trinitate, de Verbi incarnatione, & de virtute ac vitio.
- P. A. Sermo asceticus per interrogationem & responsum.
- P. Sermo compendiosus aduersus Seueri dogmata, ad Petrum illustrem, per capita distinctus.
- P. A. Dialogus Pyrrhi & Maximi, de duabus voluntatibus & operationibus in Christo. B
- *presbyteru. A. Tomus Dogmaticus in Cyprum missus ad Marinum diaconum.
- A. Expositio summaria de Pascha Dominico, in qua totius Kalendarij canonici ratio explicatur, cum breui sub finem chronologia. B
- Epistola ad diuersos.*
- XLIII. B. Auxentio.
- P. B. Cononi presbytero ac Praeposito.
- P. B. Constantino illustri ex Sacellariis duae.
- P. A. Cosmae diacono Alexandrino, de communi ac proprio, deque essentia & hypostasi, continet capita nouem.
- B. Cydonio Episcopo.
- P. B. Cyricio, seu Cyrificio Episcopo duae. C
- B. Eulogio Episcopo Alexandriae, de duabus Christi naturis, continet capita septem.
- P. A. Georgio Praefecto, cum appulisset Constantinopolim.
- P. B. Georgij Africae Praefecti nomine, ad monachas Alexandrinas, quae ab Ecclesia Catholica defecerant.
- A. Georgio presbytero ac Praeposito, qui per epistolam interrogat de Christi mysterio.
- P. A. Ianiae Praeposita, de monacha quae coenobium reliquerat.
- A. Ioanni Archiepiscopo Cyzici, quod anima sit immortalis.
- B. Ioanni cubiculario, de charitate. D
- A. Ioanni cubiculario, de tristitia secundum Deum.
- P. Ioanni cubiculario duae.
- P. B. Ioanni Episcopo duae.
- P. Ioanni philosopho, continet capita vndecim.
- A. Ioanni cubiculario, de rectis Ecclesiae dogmatibus, & contra Seuerum duae.
- P. Ioanni sophista.
- P. A. Iordani presbytero, de animae operatione post mortem.
- P. Iuliano Alexandrino ab haeresi Acephalorum conuerso.
- B. Iuliano Scholaastico Alexandriae, de dogmate Ecclesiae circa Christi incarnationem.
- P. A. Marino presbytero, de naturali voluntate, &c. continet capita nouem. E
- A. Nicandro Episcopo, de duabus operationibus in Christo.
- A. B. Petro illustri epistola dogmatica.
- P. B. Polychronio Abbati quatuor.
- P. A. Pyrrho adhuc presbytero.
- A. Siciliae insulae Praepositis, monachis, & plebi Orthodoxae, contra eos qui vnam operationem ponunt in Christo.
- B. Stephano Abbati.
- P. Stephano Praeposito ac presbytero duae.
- P. A. B. Sophronio monacho cognomento Eucratae duae.
- B. Thalassio Praeposito ac presbytero, de Regibus Ethnicis, qui filios immolarunt.

Tha-

- A P. A. B. Thalassio presbytero ac Praeposito quinque.
- B. Theodoro presbytero Laurae Raithu, de essentia & natura.
- A. Anomae siue Ariani disputatio cum Orthodoxo.
- A. Anomae & Orthodoxi altera disputatio.
- A. Macedoniani haeretici disputatio cum Orthodoxo.
- A. S. Athanasij cum Apollinarista disputatio.
- A. Quanam sit animae vis comprehensiu, καὶ ἀληθεῖς ἰσοχρῆσις καὶ ἁπλοῦς.
- Sunt & alia opuscula, quae magna ex parte videntur pertinere ad superiores epistolas, videlicet:* XLIV.
- B. De duabus vnius Christi Dei nostri voluntatibus.
- B. De differentiis definitionum.
- Capita x. de duabus voluntatibus, ad Orthodoxos. subiiciuntur epistolae dogmaticae ad Petrum.
- Capita x. de naturalibus voluntatibus & operationibus.
- Capita xij. de voluntatibus, seu contra eos qui vnam } subiiciuntur epi-
in Christo dicunt voluntatem. } stola ad Theo-
dorum Raithu.
- Capita x. de essentia & natura, hypostasi & personis. }
- Capita xj. de essentia, natura, & hypostasi. } subiiciuntur epistolae ad
Quod impossibile sit vnam dicere Christi vo- } Eulogium.
- luntatem. }
- A. Aduersus eos qui asserunt vnam in Christo dicendam esse voluntatem.
- C. A. Ex tractatu de operationibus & voluntatibus caput quinquagesimum & quod sequitur.
- A. De duabus Christi naturis contra Arium, Nestorium, Sabellium, & Eutychem.
- B. Metaphrasis ex carminibus de silentio & virtutibus.
- A. In illud: Pater, si possibile est, transeat a me calix iste.
- B. In Porphyrij Isagogen, & Categorias Aristotelis, quid definitio, &c.
- A. Varias definitiones.
- B. Excerpta ex antiquis Patribus. Incipit ab Irenaeo, desinitque in aliquot
Cyrilli epistolis.] haecenus lucubrationes Maximi, qui non Orientem
solum, sed & Occidentem illustrauit, & eo clarius, quod ea quae scripsit, martyrio etiam
D. consignarit. Sed de Maximo haecenus.
- Hoc eodem anno, qui & numeratur nonus Reccesuinthi Hispaniarum Regis, ex quo
solum regnare coepit anno Domini sexcentesimo quadragesimo nono, S. Eugenius Toleta- XLV.
nus Episcopus moritur; in cuius locum subrogatur Ildefonsus aequus sanctus. Porro Euge- S. EUGENIUS
nius egregiae sanctitatis merito adscriptus retinetur publicis Ecclesiae tabulis inter Sanctos, TOLET. EPI-
ex quibus anniuersaria die qua obiit, Idibus Nouembris nomen eius publice recitatur. At SCOP. MO-
cum viri huius egregiae res gestae magna ex parte obscurae remanserint: pauca quae de eo re- RITVR.
periuntur scripta in libello eiusdem S. Ildefonsi de viris illustribus, hic reddamus: ait enim: SVCCEDIT
Eugenius alter post priorem Eugenium Pontifex subrogatur. Hic cum Ecclesiae clericus ILDEFON-
esset egregius, vita monachali delectatus est. Qui sagaei fuga, urbem Caesaraugustanam SVS.
petens, illic Martyrum sepulchris inhæsit, ibique studia sapientiae & propositum monachi
decenter excoluit. Vnde Principali violentia reductus, & in Pontificatum adscitus, vitam XLVI.
plus virtutum meritis, quam viribus egit. Fuit namque corpore tenuis, paruus robore, sed EUGENIUS
valde feruescens spiritali virtute, studiorum bonorum viam prosequens. Cantus palliis MORIS ET
vribus vitiatos, melodia cognitione correxit: Officiorum remissos ordines, curamque dis- LUCUBRA-
creuit. Scripsit de Trinitate libellum & eloquio nitidum, & rei veritate perspicuum: qui TIONES.
- Libyae Orientisque partibus mitti quantocyus poterat, nisi procellis resultantia freta incer-
tum pauidis iter viatoribus distulissent.] Quos enim praepotens armis euertisset secta Ma-
hometana, quae ab Ariano homine venena fuerat mutata: his quamprimum Eugenius
suis scriptis occurrendum putauit, quae in Orientem perferri curans, haud perficere valuit.
Cum enim nefaria secta, non disputatione, sed armis robur sibi compararet: haud prospe-
rum Deus fecit iter libros ferentibus non profuturos. Sed quae fuerint aliae eiusdem viri
sanctissimi lucubrationes, idem ita perguit ostendere:

R r 4

Scripsit

XLVII. Scripsit & duos libellos, vnum de diuersi carminis metro, alium de diuersi operis profa A concretos: qui ad multorum industriam, eius ex hoc tenaciter sanctam valuerunt com- mendare memoriam. Libellos quoque Dracontij de creatione mundi conscriptos, quos antiquitas protulerat vitiatos, ea qua inconuenientia reperit subrahendo, immutando, vel meliorando, ita in pulchritudinis formam coegit, vt pulchriores de artificio corrigentis, quam de manu processisse videantur auctoris. Et quia de die septimo idem Dracontius re- ticendo, semiplenum opus visus est reliquisse, iste & sex dierum recapitulationem singulis versibus renouauit, & de die septimo, qua illi visa sunt, eleganter dicta subiunxit. Clarus habitus fuit temporibus Chindasuindi & Reccesuinthi Regum, ferè duodecim annis te- nens dignitatem simul & gloriam sacerdotis: sicque post lucis mundialis occasum in basi- lica S. Leocadia tenet habitationem sepulchri.]

XLVIII. Antequam autem de eius successore Ildefonso agamus, hic eiusdem Eugenij sepulchri B epitaphium reddendum putamus, quod habet acrostichis his versibus ipsius Eugenij no- men expressum:

EPITAPHI- VM SEPV- LCHRI EV- GENII.

Excipe, Christe potens, discretam corpore mentem, Vt possim piceæ panam vitare barathri. Grandis inest culpa, sed tu pietate redundas. Eluc probra, Pater, & vitæ crimina tolle. Non sim pro meritis Sanctorum castibus exul. Iudice te pro sit sanctum videre tribunal. Vis lector vno, quis sim, dignoscere versu? Signa priora lege, mox ultima, nosse valebis.]

nempe EVGENIVS MISELLVS.

XLIX. Ildefonsus autem successor ipsius, cum (vt dictum est) scribatur anno nono Reccesuin- C thi successisse Eugenio, planè hoc anno in eius locum subrogatus apparet. Quæ autem de se ipsemet habeat, cum præfatur in libello, quem postquam creatus est Episcopus scripsit de viris illustribus, in medium adducamus: vbi enim eos recensuit auctores qui eodem ar- gumento libros scripsere, hæc de seipso: Ast ego procul valdè impar & iis quos adnotatio retinet, & iis quos adnotatio delectauit, indignus satis, & absque substantia alicuius boni operis, successor sanctæ memorie alterius Eugenij factus in sede illa gloriosa Toletana vr- bis, quam non ex hominum immenso conuentu gloriosam dico (cum hanc etiam glorio- forum illustret præsentia Principum) sed ex hoc quod coram videntibus Dominum, ini- quis atque iustis habetur locus terribilis, omni que veneratione sublimis, &c.] hæc de sede Toletana Ildefonsus, de ipsius autem lucubrationibus agendum erit in eius obitu.

L. TOLETANA ECCL. CE- LEBRIS.

LI. TERRIBI- LIA DEI IV- DICIA IN PRAVOS E- PISCOPOS ET CLERI- COS.

* Decentius habet codex Vatic.

LII.

Quod verò pertinet ad ea quæ dicit de sede Toletana: eam planè præter alia multa infi- gniaq; reddidit his temporibus celebrè successio plurium sanctorum Pontificum: nihil enim tam mouet populum ad cultum venerationemq; alicuius Ecclesiæ, quam præsentium sa- cerdotum fulgens sanctis operibus vita. Rursum verò, quod & in eos qui minus dignè in eam assumpti sedem degeneres reperti essent, diuina vindicta euigilasset, eandem ipse nominat locum terribilem, omni que veneratione sublimem, ex iis scilicet quæ ipse eadem præfatione inferius habet, vbi de sancto Montano quæ suo loco sunt dicta recensuisset, his verbis:

Cum, inquit, Helladio Episcopo sedis eius Iustus diaconus factu superbiæ insultaret, post mortem quidem sui Pontificis vixit Episcopus, & ipse tabefactus; sed in reprobum versus sensum, ob intemperantiam morum, à ministris altaris sui dormiens strangulatus laqueo expirauit. Item cum successor eius Iusto Episcopo Gerontius presbyter, Principis oblecta- mine fatus, contemptum aduersitatemque deferret, tam repentino motu vim perdidit in- tellectus, vt multis medicorum curationibus quidquid in medelam fieret, totum in pestis augmentum cresceret: sicque inualuit commotio mentis, vt vsque ad obitum suum terror esset homini eius vel participatio visionis, vel colloquium oris. Adhuc etiam successor in locum eius Eugenio priori Eufridius diaconus suus cum innixus amicitia: seculari violentè honorem presbyterij & quædam prædia extorsisset, tam in reprobum sensum, tamque in languoris supereminente peruenit statum, vt cum viuere recusaret, tam mori esset quod viueret, quam viuere quod mori vellet.] hæc Ildefonsus: ad quæ visus est alluissè, cum se- dem Toletanam nominat locum terribilem, omni que veneratione sublimem.

Sed Deus, qui se aduersus prauos Episcopos vtorem manifestum exhibuit, erga sanctos misericordè, donis pluribus iisdemq; maximis impertitis, ostendit. Quanta enim per suam genitri-

A genitricem Mariam Virginem ipsi, postquam factus est Episcopus, contulerit Ildefonso, ex canone Concilij in Hispania ad Pennam fidelem sub Ægidio Episcopo Toletano habiti hic innotescet. est canon eiusdem Concilij vndecimus istis verbis expressus, vbi agitur de solemniori cultu celebrando die natali eiusdem sanctissimi viri:

Item quia mater Dei & Saluatoris nostri Domini Iesu Christi gloriosa ac semper Virgo Maria capellanum ac suæ virginitatis specialem præconem beatum Ildefonsum Patriar- chalis Toletanæ Ecclesiæ Præsulem ac rectorem post sui assumptionem descendens de ca- lo empyreo corporaliter visitauit, ac donis & muneribus spiritualibus decorauit in signum spiritualis dilectionis & amoris; & quos mater Dei diligit & honorat, nos teneamur dili- gere & etiam honorare: Statuimus & ordinamus, vt per totam Toletanam prouinciam eius festiuitas præcipue seu duplici Officio solemniter celebretur.] hæc Patres in dicto Con- cilio anno Domini millesimo trecentesimo secundo celebrato. Sed quæ de re tanta in re- bus gestis eiusdem sancti Ildefonsi scripta reperiuntur, in medium adducamus.

Iulianus, non ille Toletanus Episcopus, sed eiusdem Ecclesiæ Toletanæ diaconus, in præfatione voluminis sancti Ildefonsi de laude intemeratæ Dei genitricis Mariæ, ipsius sanctissimi Episcopi res gestas contexit: habes eam, simulque eiusdem Sancti opuscula cum Sermonibus eiusdem haud pridem typis ex scriptis codicibus primùm cura Parisiis, in lucè prodita summa diligentia viri doctissimi Francisci Feuardentij Theologi Parisien- sis, cui hoc nomine plurimum debeat Hispaniarum Ecclesiæ. Quæ autem idem Iulianus diaconus Toletanus scribit de rebus adeo admirandis transactis inter Deiparam & san- ctum Ildefonsum, ac primùm quæ cum sancta Leocadia intercesserunt, se accepisse testa- tur à testibus fide integerrimis Urbano & Euantio, qui eodem sæculo quo Ildefonsus vixe- runt, & Urbanus factus est postea Episcopus Toletanus, Euantius verò eiusdem Ecclesiæ Archidiaconus. Postquam igitur de primordiis eiusdem Sancti nonnulla Iulianus ipse nar- rasset, hæc de eodem dicere pergit:

Quod per tot annos populis desiderantibus necdum fuerat ostensum, illis iste patefa- ceret primùm: & reliquias sanctæ ac Deo dicatæ virginis Leocadiæ, adueniente Rege in sede regia, sua festiuitate, omnibus astantibus præsentaret: & ante sepulchrum eius genibus prouolutus, tumulum in quo eius sanctissimum corpusculum vsque hodie hu- matum est, vt exiliret, & operculum quod vix triginta iuuenes mouere potuissent, non humanis manibus sed Angelicis eleuatum: velum quod sanctæ Martyris membra tege- bat, confurrexit, tamquam illud ipsa viuens foras submitteret, & veluti manibus homi- num extensum eleuaretur, atque conspectui eius virgo pulcherrima obsequens aduenta- ret, clamantibus Episcopis, Principibus, presbyteris, diaconibus cleri, atque omni popu- lo, Deo gratias in celo, Deo gratias in terra, nemine tacente. Ipse verò manibus statim ipsa complexans & alstringens, talia fertur depromere vota, vociferans cum omni populo & clamans: Deo gratias, viuat domina mea, per Ildefonsi. Et ipsam repetens clerus vehementer psallebat, Halleluia: & canticum quod ipse dominus Ildefonsus grauiter fecerat: Speciosa facta es, Halleluia: & alia quæ in ipsa Missa, quæ subter est annotata, in laude eius deprompserat. Clamabat inter voces populi velut mugiens, vt aliquod inci- sorium deferrent, vnde quod manibus tenebat præcideret: & nemo illi accurrebat, & populus vastis vocibus rictibusque frendebat. Nam & sancta virgo quod voluntate submi- serat, violenter retrahebat. Sed & Princeps quondam Reccesuindus, qui eo tempore erat, gloria & ferocitate terrena deposita, qui eum ob iniquitates suas increpitus superbo oculo intuebatur, cultrum modicum, quem in theca tenebat, cum lacrymis offere- bat: & collo submisso, supplices manus à throno suo extendens, vt cum illi deferrent in- stanter deprecabatur, postulans vt indignum non iudicaret sua cum lacrymis offerentem. Quem ille apprehendens, quod manu laua iam modicum tenebat, dextra præcidit: & cultrum ipsum vnà cum eisdem reliquiis tectis argenteis collocauit, indignum iudicans, vt qui sancta præciderat, vltra polluta tangeret. Requiritis manus quantum valebat vi- cario iure præcipit impendi.

His peractis, quia longum est ista omnia enucleare; cuncta quæ vsui pertinebant sanctæ Catholice Ecclesiæ, in Dei laudibus vsquequaque completa sunt. His excussis, alia ad- huc miracula Spiritus sanctus per eum in ipso Dominico Aduentu non post multos dies peregit. Sed quia omnia longa sunt recensere, quæ eius temporibus in Toletana vrbe do- minus Urbanus & dominus Euantius per eum facta narrabant, vel ex multis pauca aggre- diamur;

His peractis, quia longum est ista omnia enucleare; cuncta quæ vsui pertinebant sanctæ Catholice Ecclesiæ, in Dei laudibus vsquequaque completa sunt. His excussis, alia ad- huc miracula Spiritus sanctus per eum in ipso Dominico Aduentu non post multos dies peregit. Sed quia omnia longa sunt recensere, quæ eius temporibus in Toletana vrbe do- minus Urbanus & dominus Euantius per eum facta narrabant, vel ex multis pauca aggre- diamur;

DEI GEN-
TRIX VISA
IN ECCLIE-
SIA.

QUAE SAN-
CTO ILDE-
FONSO DO-
NARIT SAN-
CTA DEI
GENITRIX
MARIA.

LIX.
OBITVS SI-
GEBERTI
FRANCO-
RVM REG.
a Molan. in
narrat. SS.
Belg. die 1.
Febr.

A diamur: quia qui hoc mecum audierunt, cum hoc legerint, dolebunt pretermisisse me tam multa & magna, quaecumque mecum sciunt. Superueniente vero die Assumptionis sanctae & semper virginis Mariae, ante tres dies tribus diebus Litanias peregit, & Missam quae in illius laude decantaretur, perfecit, quae est septima. At ubi ventum est ad eius solemnitatem, supradictus Rex minus de timore Dei sollicitus, & de suis iniquitatibus male conscius, ad audienda solemnia regali de more accessit. Nam rebus Dei Ildefonsus maiori adhuc munere fretus, dum Dominae suae solemnia, cui Deo praesule seruebat, ouans susceperet, & in laude genitricis Dei hoc quod supra prenotauimus, summo cordis affectu harmonica modulatione composita carmina appararet, & libellum virginitatis more synonymiae testimoniis veteris & noui Testamenti plenum compta ederet, & digna facundia ac magnificentia iam praefatae Dominae suae exornaret, dum ante Horas matutinas solito more ad obsequia Dei peragenda confurgeret, vt vigilias suas Domino consecraret: diacono vel subdiacono, atque clero ante eum cum vasculis praecedentibus, subito ostia aperientes, & ecclesiam intuentes, atque splendori caelesti aciem defigentes, lumen quod ferre non valuerunt, cum tremore effugientes, lampadas, quas manibus tenebant, reliquerunt, & sua vestigia per quae venerat adeuntes, prope mortui reuersi sunt ad sodales.

B LVII. Sollicitè omnis congregatio requirens quid de Dei seruo ageretur, eum cum Angelicis choris viderunt: quod tam subito expauerunt custodes, vt & terga ab ostio ecclesiae dantes, reuertebantur ad proprias sedes. At ille bene sibi conscius, ante altare sanctae Virginis procedens, reperit in cathedra ipsam Dominam sedentem, vbi solitus erat Episcopus residere & populum salutare (quam cathedram nullus Episcopus adire tentauit postea, nisi dominus Sisibertus, qui statim ipsam perdens) exilio relegatus est, & eleuatis oculis aspexit in circuitu eius, & vidit omnem apsidem ecclesiae repletam virginum turmis, de canticis Dauid modulata suauitate aliquid decantantibus. Aspiciensque in eam, vt ipse sibi conscius bene charissimis referebat, sic eum allocuta est voce: Propera in occursum, serue Dei charissime, accipe munusculum de manu mea, quod de thesauro Filij mei tibi attuli. Sic enim tibi opus est, vt benedictione regminis, quae tibi data est, in meo tantum seruitio utaris. Et quia oculos fidei fixos in meo semper seruitio tenens permanisti, & laudem meam, diffusa in labijs tuis gratia, dulciter in cordibus fidelium depinxisti; & vestimentis Ecclesiae iam in hac vita ornatus eris, & in futuro in promptuarijs meis cum alijs seruis Filij mei lataberis. Et haec dicens, ab oculis eius vna cum virginibus & luce, quae venerat, remeauit. Remansit Dei seruus in tantum securus de adipiscenda gloria, in quantum praescius de sibi donata palmae victoria, praestante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt, & cuncta regit per infinita semper saecula saeculorum. Amen. Ihuusque Iulianus diaconus, tribuunt alij eius historiae descriptionem Lixice Toletano Episcopo Urbani successori, accepisseque eam ab Urbano & Euantio, quibus per aetatem licuerit rei gesta miraculo immo miraculis interesse. His autem omnes penitus, qui res Hispaniarum Ecclesiae scriptis sunt profecuti, absque controuersia adstipulantur. Qui vero eiusdem Sancti opuscula legerit, videritque quam ardentissimo Dei genitricis amore ipse flagrarit, & quam copiose profecutus sit laudes cultumque eiusdem sanctissimae Mariae Deiparae: haud adeo, puto, mirabitur, si tale ab ipsa munus fuerit consecutus.

E LVIII. Post haec autem cusa admoniti sumus, in ecclesia Toletana haud receptam esse Iulianae assertionem de tempore Apparitionis Dei genitricis, ad S. Ildephonsum cum praclaro munere descendens, quam ipse dicit factam tempore Assumptionis eiusdem Dei genitricis Mariae. Magis autem esse ibi antiqua traditione probatum, vltique retentum in sacris ritibus, id fieri contigisse die decimo octaua Decembris, qua solemnitas Expectationis eiusdem sanctissimae Dei genitricis Mariae ibidem celebrari consuevit, quod & sacris Lectionibus antiquitus receptis in eadem ecclesia recitari publice consuetum asseritur.

LIX. Hoc anno, qui vndecimus numeratur Sigeberti Francorum Regis, ipse ex hac vita migravit: licet alij decem tantum vixisse annos tradant, alij dicant peruenisse ad annum Domini sexcentimum sexagesimum secundum, quod pluribus quae erunt dicenda repugnat. Constat autem ipsum ob egregias animi virtutes a maioribus relatum esse inter Sanctos, colique diem natalem eius Kalendis Februarij. Scripsit libellum de eiusdem miraculis Sigebertus Gemblacensis.

A Annus sequitur Redemptoris sexcentimus quinquagesimus octauus, Indictione prima: quo Thomas Constantinopolitanus Episcopus, vbi sedisset (vt habet Nicephori Chronicon) annos duos & menses septem, moritur, atque in eius locum subrogatur Ioannes presbyter eiusdem Ecclesiae Syncellus & Custos valorum. Hic ipse in Sextae Synodi Actis (vt dictum est superius) praedicatur Catholicus; quem de sua quam profitebatur Catholica fide Synodalem scripsisse epistolam ad Macarium Antiochenum, fidem faciunt Acta quae extant Sextae Synodi, vbi inter alia de Ioannis fide Catholica haec leguntur: Similiter relectum est ex eodem regesto exemplar Synodicorum Ioannis sanctae memoriae, qui fuit similiter Patriarcha huius regiae vrbis, continens in superscriptione ita: Per omnia sanctissimo & confacerdoti Macario Ioannes indignus Episcopus, quorum initium est: Quis loquetur potentias Domini? &c.] Probatum vero cognitumque fuisse Catholicum eundem Ioannem Episcopum, inferius eadem Acta testantur, quae commenticia existimantur.

B Valde namque repugnant iis, quae in S. Maximum facta sunt, atque in discipulos eius, cum omnes simul toto hoc tempore durissimo detinerentur exilio, eo quod nolent communicare cum Constantinopolitana Ecclesia, cuius esset ipse Thomas Episcopus Monothelita. Si enim secus fuisset, communicare eidem minimè recusassent, sicque ab exilio liberati, Deo gratias egissent de reddita Ecclesiae pace, quam diu optassent, & pro ea Deum iugiter rogassent. Quamdiu igitur perseuerare videmus in Orthodoxorum praecipuos agouitas persecutionem; quae scripta habentur de Catholica fide eius Ecclesiae Patriarcharum, aequo animo haud ferre possumus absque suspitione commenti. Sed de his iam superius diximus.

C Hoc anno pax tractata est inter Romanos & Sarracenos, de qua Theophanes inter alios verbis istis: Anno decimo septimo Imperatoris Mahuuias Arabum Princeps, futurum felitione compullus, de pace incunda ad Constantem misit, eius pacis nomine in singulos dies ab Arabibus mille nummos depensum iri promittens & equum & seruum.] haec Theophanes.

D Quod pertinet ad res Occidentalis Ecclesiae, clarent Galliae noua luce martyrij, quod subiit hoc anno sanctus Theodardus Episcopus Leodiensis. Extant eius Acta, scripta vel restituta potius a Sigeberto Gemblacensi, qui se ea meliori stylo expoliisse testatur: Nazione Gallus Theodardus fuit, professione monachus: cumque Sigebertus Rex Francorum in Austrasia duodecim monasteria crexisset, vni eorum, nempe Stabulensi, consilio sancti Reclami Tungrensis Episcopi & Cuniberti Coloniensis, inuitus praeficitur Abbas, nolensque haud diu post ipsi Reclamo successit in Episcopatu Ecclesiae Leodiensis. Fuit ipsi aliqua ex parte quies, cum viueret Sigebertus laudatissimus Princeps aequi amantissimus, & religionis obseruantissimus: quippe qui solus visus sit pro miraculo frenum iniecit indomitae dominandi cupiditati, cum paterni regni ipse maior natu minorem sibi sumplerit partem, maiorem vero minori cesserit fratri Clodoueo; beneque vsus pace, cum ab externis & a ciuilibus bellis quiesceret, sese totum monasterijs erigendis, aliisque pietatis operibus mancipauit.

E Cum vero (vti anno superiori dictum est) Sigebertus ad annum vndecimum propagasset regnum, & ex hac vita recessisset, vno relicto puero filio Dagoberto; adoptatoque iam antea, cum prole careret, Ildeberto filio Grimoaldi Maioris domus, cuius arte foras in Scotiam Dagobertus puer fuerat amandatus, in bello perempto, & eius parente carceri mancipato; poritus est regno frater ipse Sigeberti Clodoueus, monarchiam obtinens Galliarum; qui Childerico secundo loco nato filio regnum a Sigeberto relictum tradidit, adolescenti (vt aiunt) leuissimo, ad omnem prauorum impulsu facile mobili: sub quo ipse quem diximus, Theodardus martyrium subiit. Quomodo autem id acciderit, ex eius Actis hic reddimus, quae sic se habent:

F Tutabatur Theodardum Episcopum contra omnes fauor Sigeberti Regis, qui amator diuinae religionis, oculos habebat columbinae simplicitatis. Quo defuncto, regnum Australiae, quod tenebat, dedit frater Clodoueus filio suo Childerico. Tum vero omnis malitia

I.
* diaconus
IOANNES
EPISC. CON-
STANTIN-
NO P.
*Sext. Synod.
act. 13.

II.

III.
* Sig in Chr.
hoc anno, &
Molan. in
Martyrol.
SS. Belgij.

SIGEBERTI
REGIS VIR-
TVTIES LAV-
DATAE.

IV.

CHILDERI-
CI REGNUM.

* Extat apud
Sur. die 10.
Septemb. ro. 5.

V.

CHILDERTVS ADVER- SATVR S. THEODARDVS.
 litia & iniustitia in regno prævaluit, & contra Ecclesiam grauis domesticæ tempestatis turbo infonuit. Theodardus autem, quia mercenarius non erat, non fugit à facie luporum, sed pro ouibus suis constantius ex aduerso stetit. Et quia pastor essentialiter bonus dixerat: Maiorem charitatem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis: nec in hoc furdus auditor fuit, paratus pro ouibus animam ponere. Sed ne quid inexpertum relinqueret, deliberat Regem Childericum adire, & ante eum super iniuriis Ecclesie illatis legaliter exposulare, si fortè per censuram regalem Ecclesia possessiones suas reciperet. Atque diuinitus edoctus à mentis suæ oraculo, imminere sibi tempus passionis, disposuit domui suæ, & omnibus vltimum Vale dicto, ouesque suas illi commendans, qui sibi illas commendauit, duce mentis constantia, cum paucis iter arripuit.

VII.
 Porro filij Belial, qui præ duritia impenitentis cordis thesaurizabant sibi iram, nullo modo potuerunt adduci ad aliquam respiscendi viam, vt scilicet ablata Ecclesie restituerent: sed scientes quia in nullo ibi responderet iustitia, si de præsumptis rebus Ecclesie coram Palatinis ageretur controuersia, mala malis cumulant, & ex desperationis periculo de morte innocentis Præsulis tractant, & iter eius diligenter explorant. At vir sanctus iusti propositi tenax, quem armabat viuus & efficax sermo Dei dicentis: Nolite timere eos qui occidunt solum corpus: iam dicecessis suæ terminos longè excesserat, & in pago, quem Alifatiam vulgò dicunt, bonis adhuc prouentibus gradum fixerat. Et ecce cuneus inimicorum Dei de insidiis emergens, arrectis lanceis in necem innocentis proruit. Ille munitus tuto patientiæ clypeo, eos ad pacis bonum inuitare volebat. Sed quia non erant filij pacis, pax non inueniens in eis vbi requiesceret, ad amicum pacis reuersa est.

VII.
 Tum verò vt lupi agnum, impij circumstantium, illumque oculos ad cælos tol-
 lentem, & pro eis orantem exemplo Iesu in Cruce pendentis, contumeliis afficiunt, humi prosternunt: & quia iram nequit explere potestas, caput sancto oleo perunctum in frustra læcant, corpus sanctum membratim dilaniant. Terra quidem sic data est in manus impiorum, spiritus autem ab omni terræ rudere excoctus per ignem passionis, vt aurum in fornace probatus rediit ad Dominum, qui fecit illum. Fides nimirum, quæ protomartyri Stephano aperuit cælos, vt videret Iesum stantem ad auxiliandum sibi: hæc quoque Theodardo martyri cælos aperuit, &c.] pergit auctor pluribus dicere de miraculis, quæ postea contigerunt plurima quidem & ingentia, quibus Deus voluit hominibus notum fieri, secum in cælis regnare Martyrem, quem improborum manus in terris occiderant. Adscriptus autem est Theodardus ea die qua passus, decima mensis Septembris, catalogo sanctorum Martyrum, eademque annis singulis publica commemoratione in Ecclesia conspicitur rediuius. Successit Theodardo martyri S. Lambertus Episcopus pariter martyrio coronatus, vt suo loco dicemus: fuisse autem & hunc discipulum sancti Reclami Episcopi Leodiensis, eius Acta testantur. Sed quem toties audisti nominatum esse Reclamum; factum scias vitio describentis, qui eum quem constat dictum esse Reclamum, Reclamum mendosè scripsit; non sic inferius anno 882. prope finem, vbi Reclamum rectè inuenies appellatum.

IESV CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP.

ANNVS 659.

ANNVS 5.

ANNVS 18.

I.
CONSTANS FRATREM OCCIDIT.
 Sexcentesimus quinquagesimus nonus Domini annus sequitur, Indictione secunda: quo Imp. Constans, sceleribus scelera iungens, impulsu malorum demonum, fratrem suum Theodosium consecratum iam diaconum nece abstulit, ita crudeliter fratricidium sacrilegio magis infamâs. De nefando facinore breuiter hæc tantum ex Theophane Græcorum habent Annales: Anno decimo octauo Imperij Constans germanum suum fratrem Theodosium interfecit: quem quidem, offensus ab eo antea, opera Pauli Patriarchæ attonsum diaconum consecrari voluisset: à quo ministrante idem Imperator sancto sanguinis poculo in sacrosanctis mysteriis impertitus fuisse. Ista verò haud impunè patrauit: exegit enim fusus sanguis innocuus à Deo vindictâ, vt omnibus vitæ suæ diebus, inlta Cain, conscientie stimulis agitatus, profugus & vagus viueret super terram, eo infelicior, quòd non sicut ille signum accepit à Domino, ne ab aliquo interficeretur: etenim insequente eum culpa, tremens

Genes. 4.

A mens vbiq; locorū fuit & pauens: sed etiâ ea ex causa infelicissimus, quòd ob oculos positum proficuum remedium penitentiae non arripuit, sed in fuga insanus præsidium collocauit, vanè putans mutatione locorum ab insequente se culpa non expiata posse defendi. Quidnam autem memoria dignū tunc acciderit, audi inchoatæ tragœdiæ dignum exitum.

Vbi enim scelus, immò in vno plura scelera nefandissima perpetrasset, cum extinctum penitus fratrem & obliuione sepultum omnino putauit, didicit suo damno miser superesse post eadem homini, quod viuat & clamet. Sed accipe quæ in Græcorum leguntur Annalibus: Is ergo Theodosius à morte sua ipsi Constantio crebrò per quietem visus est habitu diaconi poculum sanguine plenum porrigens, atque dicens: Bibe, frater.] ac si diceret: Inebriare fraterno sanguine, quem fudisti. talem decet propinare poculum plenum sanguine auidæ crudelitati. Explere cruore germani porrigentis, non vt olim in ecclesia porrigebat in tuarum redemptionem culparum sanguinem Christi, sed in vltionem paratum. Sume de manu non sanguine agni refertum poculum, quo percussor Angelus abigatur, sed qui vltorem excitet in te Deum. Accipe sanguinem victimæ, non quo sanc-

B citum est fœdus, sed quo tua est damnatio comparata. Porribo calicem non salutarem, sed ira Dei poculum plenum, quod haurias est necesse. Meus ecce sanguis, qui tuum à Deo vindice suis vocibus exigit. Audiebat hæc & metuebat Imperator, vltice accusante pariter conscientia, & fugientem maioribus clamoribus insequente: nam pergit auctor: Eius visionis acerbitate victus infelix Imperator, statuit in Siciliam abire. Itaque in vrbe relinquens vxorem & tres filios, celocem conscendit (est nauigij genus.) Cumque soluisset, conuersus retrò urbem Imperij sedem conspuit. Sed ne in Sicilia quidem infomnium illud vexare Constantem desit. Syracusas sibi delegit, vbi vitam ageret, vbi & statuit Imperium Romanum transferre, cum inuisus esset ob Monothelitarum hæresim, aliasq; prauas de religione sententias. Misit ergo qui vxorem & liberos adducerent: sed hanc Byzantij cum liberis detinuerunt.] hæc Annales hoc anno exhibent. Anastasius autem reliqua addit, quæ sunt in Annalibus prætermissa, nempe eius aduentum Romam, antequam in Siciliam se conferret. Sed de his suo loco dicendum erit.

C Hoc eodem anno, qui bello ciuili suorum armis depressus Mahuuias Princeps Sarracorum pendera: delegerat tributum Constanti Imperatori (vt superius vidimus) exigentibus Imperatoris eiusdem peccatis, æmulo suo Hali nece sublato, solus absque timore imperans, aduersus Persas primū, inde aduersus Romanos erigitur. Moritur hoc anno Longobardorum Rex Rodoaldus, occisus à Longobardo homine, cuius vxorem adulterio polluerat, vbi regnasset (vt Paulus ait) annos quinque & dies septem. Cuius tempore nihil præterea memoria dignum gestum reperitur, nisi quòd eius coniuu filia Theodolinda, quam matrimonio sibi coniunxerat, exemplo matris, Tigini baculicam erexit in honorem S. Iohannis Baptistæ, quam mirificè exornatam auro & argento etiâ re ditibus locupletauit, vbi & sepeliri voluit. Porro de ea subiicit ista Paulus: Hæc cum crimine adulterij apud virum accusata fuisset, proprius eius seruus Carellus nomine, à Rege expetiit, vt eū eo qui Reginæ crimen ingesserat, pro castitate suæ dominæ, monomachia dimicaret. Qui cum criminatore illo singulare certamen cum iniisset, eum, cuncto populo astante, superauit: Regina verò post hoc factum ad dignitatem pristinam rediit.] hæc ipse.

Ceterum quod Paulus Diaconus affirmat, hanc filia Theodolindæ nomine Gundibergam fuisse vxorem Rodoaldi, errasse videtur, cum id ratio temporis minimè patiatur: nam duodequadraginta intercedunt anni ab obitu Agilulphi eius patris usque ad regnum Rodoaldi: vt potius ipsa dicenda sit vxor fuisse Arcoaldi, qui successit Adaloaldo, cuius sententia est Aimoinus lib. 4. c. 10. & auctor Appendicis ad Gregorium Turonen. c. 50. & 51.

E Quod verò pertinet ad singulare certamen initum, inuenerunt barbari in Italiam detestandam eiusmodi consuetudinem, vt monomachia iurgia definirent. quo sicut nihil crudelius, ita nihil stultius potest excogitari, cum nequaquam semper in vnoquoq; bello victoria iustitiam consequatur, sed diuina sententia & occulto Dei iudicio declinet interdū ad eum qui causam malam fouet. Sunt de his exempla cum in alijs libris, tum etiam in diuina Scriptura, sed illa memorabilia magis, cum iussu Dei, iustissima præcedere causa, apparatu longè maiore filij Israel omnes zelo Dei incēsi ad vltionem detestandi facinoris progressi semel & iterum vincuntur à longè dispari militum numero; ea (vt asseritur) ratione, quòd antequam idonei essent aliorum punire peccata, ipsi prius sua, accepta iterum clade, expiare deberent. Quid ergo infani homines, degeneres Christiani, desertores patrum legum,

Annal. Eccl. Tom. 8.

DIVINA VLTIO EXAGITAT IMPERATOREM. Carelli cōpensum in Const. hoc anno.

Exod. 12. 7. 51.

III.

IV. SARRACENI INFESTANT PERSAS ET ROMAN. IMP.

V. Paul. diac. lib. 4. c. 49. 50 non. edit. Platan. RODOALDI REGIS LONGOBARD. OBITVS.

DETESTATIO MONOMACHIAE.

Jud. 20.

CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP. 659. 5. 18.

gum, ob idq; millies detestandi, iureque anathemate damnati, cuiusmodi iactu infamis aleæ vitam non sæculi tantum huius, sed & æternam amittunt, cum nec si vincant, certum reddi possit fouisse iustitiam, & pugnasse pro veritate? Sed missa istæc.

VI. Successit autem Rodoaldo Regi Aripertus, de quo Paulus hæc scribit: Fuit hic filius Gundibaldi, qui fuerat germanus Theodolindæ Reginae. Hic condidit apud Ticinũ oraculum Domini Saluatoris, quod extra portam Occidentalem, quæ dicitur Marenca, situm est, quod ornamentis varijs decorauit, & substantijs sufficienter ditauit.] hæc Paulus, qui in eo erroris arguitur, dum nouem annos eius regno tribuit, vt ostendetur inferius, cum de exordio regni Grimoaldi disputatio erit.

VII. Porro adhuc Longobardorum Reges Ariana peste affecti cum essent, Catholicis Episcopis haud parum negotij faceiebant, qui sese pro muro Israël domus opponebant: inter quos præcipuè enituerunt Ioannes cognomento Bonus Mediolanensis, & Ioannes Bergomatis Ecclesiæ Episcopi. hi enim, vt olim Paulus & Barnabas, ad fidem Catholicam tuendam ac propagandam manus simul iunxere: verum eorum alter, Bergomensis videlicet, eò gloriae progressus est, vt ea pugna sibi martyrium lucraretur: Martyris enim titulo decoratum ipsum tabulæ Ecclesiasticæ retinet quinto Idus Iulij, quo anniuersaria die ea redimitum laurea Ecclesiæ Catholica representat: licet eius martyrij Acta nobis hæctenus remaneant incompta. Collega verò etsi non consummauit martyrium, cgregiorum tamen meritorum ergo inter Sanctos æquè adscribi meruit suo natali die, quarto videlicet Idus Ianuarij, sed & de ambobus iterum inferius mentio fiet.

IESV CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP. ANNVS ANNVS ANNVS 660. 6. 19.

I. Sequitur ordine temporis annus Redemptoris nostri sexcentismus sexagesimus, Indictione tertia: quo sanctus Maximus Abbas & Martyr, vbi post mutilationem linguæ & manus triennium in exilio apud Alanos barbaros exegisset, complens gloriosum martyrium, in cælum migrat, relatusque inter Martyres remansit in Ecclesiâ perenni memoria celeberrimus, de quo superius satis.

II. Eodem anno, qui & numeratur Clodouei iunioris Francorum Regis decimusquartus, hæc ab eo facta narrantur: Anno decimoquarto suscepti regiminis Clodoueus Rex argentum, quo genitor suus apud sepulchra martyrum Dionysij, Rustici, & Eleutherij prominentem operuerat, auferri mandauit, & Argulfo loci illius Abbati, vt illud regis & necessitatem patientibus (quia fames eo tempore totam panem occupauerat Franciam) dispartiret. Et quia idem locus sub potestate constitutus erat adhuc Parisiaci Pontificis, tale quidem Deo amabilis Princeps excogitauit.] Deesse aliquid in narratione videtur, dum conatur excusare factum, & adscribere pietati, quod ab alijs vt sacrilegium condemnatur, cum mox sit ultione diuinitus immissa punitum: ista siquidem apud Sigebertum leguntur hoc eodem anno: Clodoueus Rex corpus sancti Dionysij Parisiensis discooperiens minus religiosè, os brachij eius fregit & rapuit, moxque in amentiam perpetuam incidit,] hæc ipse.

III. Solent mali Principes, quodcumque licet impietatis factum, aliquo tamen pietatis tegumento velare, vt tum ex Gentilibus tum ex Christianis exempla non pauca declarant. Certè quidem quod ad præsens facinus pertinet, nihil est quod iure defendi excusariue possit. Quidnam enim sibi Principes vendicant iuris in ijs quæ Deo semel dicata sunt? Vel si necessitas suaderet tale quid perpetrari: thesaurus primùm regius ab ipso fuerat prodigendus, & antè profana quàm sacra distrahenda. Demum si post erogatum thesaurum regium, adhuc urgente fame, in sacram supellectilem manus coniciendæ fuissent: non illæ quidem regiae, sed sacerdotales esse debuerant, sicuti ab Ambrosio, Augustino, aliisque sanctis viris compluribus factum scimus. Fuit Iuliani Apostatæ tantum facinus, aliquo colorato prætextu expilare Ecclesiarum thesauros, non Principis Orthodoxi. Non caruisse multiplices sacrilegio tale factum, certum est, cum nõ tantum concameratum in apside argentum sublatum ab ipso fuerit, sed quo rectæ erant sacra reliquiæ, idq; absque aliqua adhibita penitus reuerentiâ, cum brachij os tunc ab eo fractum, insuper & raptum etiam fuisse dicatur.

Porro

VI. Paul. disc. lib. 4. c. 50. ARIPERTVS REX LONGOBARDORVM.

VI. Act. 17.

II. Amoin. lib. 4. c. 41. CLODOVEVS INCONCESSENTIAT.

III. Sig. in Chron.

III. MALI PRINCIPES OBTENDVNT VLLAMEN TVMPLE-TATIS.

CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP. 660. 6. 19.

A Porro in detestationem eiusdem facinoris, vt pote causa ruinae regni Francorum, in appendice ad Amoinum hæc de eodem Clodoueo leguntur: Eodem tempore Clodoueus brachium beati Dionysij martyris abscedit, instigante diabolo. Per idem tempus concidit regnum Francorum casibus pestiferis. Fuit autem ipse Clodoueus omni spurcitæ deditus, fornicarijs, illisq; feminarum, gula & ebrietati operam dans.] Certè quidem ex eo tempore collabi cœptum regnum Francorum familiae Morouingorum generis Clodouei, historiarum perspicuo docent, posterioribus Regibus ignauia deditis & delicijs, cum per suos ministros, quos Maiores domus nominabant, regnum administrantes, nudum vix nomen Regis apud ipsos remanserit, effectus illis rerum dominis. Sed de his inferius. Quod verò circa vitæ ipsius finem Clodoueam laborasse insaniam, æquè tradat qui ad Gregorium appendicem apposuit incertus auctor: erroris videtur redargui ex rebus gestis anno decimosexto eius regni, ex quibus ipsum vsque ad illud tempus satis sibi constasse, specimenque summae pietatis edidisse, quæ eo anno inferius dicentur, ostendunt, dum in expiationem peccati admissi sceleris, conuocatis vndique Galliarum Episcopis & secularibus potestatibus, monasterium S. Dionysij ab omni dominio liberum fecit, vt suo loco patebit.

IESV CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP. ANNVS ANNVS ANNVS 661. 7. 20.

A Nnus Christi sexcentismus sexagesimus primus, Indictione quarta, rerum gestarum Anopia tam in Oriente, quàm in Occidente obscurus omnino, veluti face magnopere illustratur natali sanctissimi viri Amandi Traiectensis Episcopi, Flandrorum Apostoli nuncupati, de quo plura superius dicta sunt. Plurimum quidem eius virtutibus atque miraculis Gallia Belgica coruscavit: siquidem eius admonitionibus & exemplis quamplurimi nobilissimi viri ac feminae sublimè secundum Christianam perfectionem viuendi genus arripuerunt. Et vt de alijs modò taceam: ipsius admonitione Yduberga relicta Pipini Ducis Brabantiae sibi & filiae suae Gertrudi, Christi que familiae cœnobium instruxit Niuellanum, in quo vtramque Deo sacrauit.

At minimè contentus fuit terminis suæ diocesis, sed inibi constituens Vicarium sanctissimum Landoaldum Archipresbyterum, alijs etiam gentibus Christum predicauit, vt Sclauis circa Danubium, Vasconibus circa Pyrenæos saltus, & in Flandria Gandensibus & Pabulensibus potissimum: Gandenses verò à Mercurij & aliorum idolorum cultu auocauit; ibique duo celeberrima monasteria ad honorem sancti Petri Blandinienis & Gandense erexit, ac sancto Bauoni Hasbaniae Principi Deum sincerè colendi leges dedit. Truncinij ad Lisam fluminum clericorum societatem instituit, quæ multis post annis in cœnobium instituti Præmonstratensis est conuersa. Tandem Apostolica virtute & spiritu plenus apud Pabulenses in Elnonensi monasterio, quod hodie ab auctore propriè dicitur S. Amandi, mortem obiit hoc anno incarnationis Verbi sexcentesimo sexagesimo primo.] hæc Molanus ex diuersis scriptis simul iunxit. Demonstratus est longè absenti eius transitus sanctæ Aldegundi virgini Deo sacratæ, estque de his fidelis narratio ad finem rerum gestarum eiusdem Sancti à Baudemundo conscriptarum.

E Hoc etiam tempore, ante videlicet Grimoaldi regnũ, Lupus Longobardorum Dux Foroiliensis Grados insulam deprædatur, in quam Aquileiensis Patriarcha vnà cum supellectili Aquileiensis Ecclesiæ prædiuite sedem transferens sese contulerat. Ait enim de his hæc Paulus: Hic Lupus in Grados insulam, quæ non longè ab Aquileia est, cum equestri exercitu, per stratam quæ antiquitus per mare facta fuerat, introiit: & deprædata ipsa ciuitate, Aquileie nris Ecclesiæ thesauros inde auferens deportauit.] hæc Paulus. Translatam verò fuisse tunc pariter sedem Aquileiensem apud Forumiulij, & Patriarchas ibidem habitasse, quæ idem Paulus inferius pluribus in locis tradit, plenissimam fidem faciunt. verum non Forumiulij, vbi debebat eius ciuitatis Episcopus, sed (vt idem ait Paulus) in Cormone sedem habebat, loco proximo, sed ignobili castro, de quo alibi meminit.

Quid præterea hoc anno gestum sit, nihil inuenimus, nisi pium monumentum Recceftinchi Hispaniarum Regis, qui memoriae sancti Ioannis Baptistæ ecclesiam erigens hoc ipso anno, Era nimirum sexcentesima nonagesimanona, eam dedicauit. Mirum dictu, Annal. Eccl. Tom. 8. S. 2. quo-

I V. Amoin. lib. 4. c. 41. QUANDO COEPIT DEFIGERERE GNVM E FAMILIA CLODOVEI.

I. DE OBITU S. AMANDI EPISCOPI TRACT.

Molan. in Nat. SS. Bel. die 3. Febr.

III.

III. Paul. disc. de gestis Longob. l. 5. c. 17. non. edit. & v. 2.

Paul. cod. lib. 5. c. 23. & lib. 6. c. 51. non. edit. & v. 14.

Paul. disc. l. 4. c. 38. vel in v. 12.

I V.

quomodo eius Sancti cultus ubique terrarum Christiani orbis fuerit propagatus. De Longobardis audisti, ab eis plures in honorem eiusdem sancti Ioannis, teste Paulo diacono, erectas fuisse basilicas, ut de aliis ubique locorum extructis modo taceamus. Quod enim refectione Domini adeo ipse meruit commendari, idcirco à fidelibus præ ceteris celebriori cultu susceptus est venerandus. Sed reddamus hic eam quæ de eiusdem ecclesie erectione & dedicatione extat vetus inscriptio, quæ ab Ambrosio descripta sic se habet:

PRÆCURSOR DOMINI MARTYR BAPTISTA IOANNES
POSSEDE CONSTRUCTAM IN AETERNO MVNERE SEDEM,
QVAM DEVOTVS REX RECCESVINTHVS AMATOR
NOMINIS IPSE TVI PROPRIO DE IVRE DICAVI
TERTIO POST DECIMVM REGNI COMES INCLYTVS ANNO,
SEXCENTVM DECIES ERA NONAGESIMA NOVM.] Porro vocem,

decies, otiose appositam ad versus perfectionem, idem auctor, qui recitat, affirmat ex temporis exacta ratione. Locus in quo ecclesia erecta erat, licet amplius, modo humilis appareret, Balneum, dictus, qui hoc tempore nobilissimus habebatur in vertice Vallisoletanæ situs.

IESV CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
662. 8. 21.

I. Sexcentimus sexagesimus secundus Domini annus, quinta Indictione, numeratur etiam Clodouei Regis decimus sextus: quo à Clodoueo Rege in Gallis Clypiacensis habita est Synodus omnium propemodum Francorum gentis Episcoporum. Est Clypiacensis cum villa in territorio Parisiensi, de qua mentio habetur in rebus gestis S. Ansberti Episcopi Rothomagensis. De hac verò Synodo hæc apud Aimoinum leguntur:

II. Anno decimosexto ex quo scepra suscepit regalia Clodoueus, Pontifices & totius gentis Principes Clypiacum conuenire iubens, mediusq. inter eos solio residens, hoc habuit sermonis exordium: Quamquam, inquit, Francigenæ ciues, terreni nos cura principatus admonuerit, publicis nos rebus consultores aduocare: tamen prius nobis conuenit ea quæ Dei & Sanctorum eius sunt, disponere, ut postmodum ea quæ nostra sunt, Deo dante, ex sententia cedant. Ille enim qui per semetipsum polliceri dignatus est dicens: Primum quærite regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adiciantur vobis: nobis suis obtemperantibus præceptis, sua confert promissa. Requiritur itaque quæ sunt placita Sanctis in regno iam consistentibus æterni Patris, & cuncta nobis euenient prospera in terris, si ea curauerimus adimplere factis. Intentionem igitur nostri cordis, vos sacerdotes, qui dii vocati estis & filij Excelsi omnes, attendite & audite, & auditâ si probaueritis, vnâ nobiscum ad effectum adducere laborate. Nostri itaque deuotio hæc extat animi, ut monasterium patroni nostri domini Dionysij, in quo ipse cum consortibus testimonij veritatis requiescit humatus, & piæ memoriæ genitores nostri, dominus videlicet Dagobertus ore domina: Nantildis se sepeliri mandauerunt, ab omni soluamus dominio mortalium: quatenus Abba vel fratres eo loco commanentes, possessiones à parentibus nostris, siue ab aliis fidelibus Christianis sibi traditas absque vilius dominationis inquietudine possidentes, pro salute nostra ac statu regni nostri liberius Deum deprecantur.

III. Huic autem nostræ suggestioni consentit venerabilis Landericus Parisiacæ vrbs Præsul, in cuius diocesi cœnobium illud situm est, & cui vsque ad præsens tempus subiectum fuit. Hanc ergo libertatem serui Dei inibi constituti dum fuerint adepti, nulliusque præter Dei & Sanctorum, nostrumque, cui etiam tota natio Francorum parat, fuerint perpesti dominatum: sciant se debito tali genitoribus nostris & nobis, eiusque qui nostro (ut speramus) per Dei gratiam orientur ex femine, fore obnoxios: & pro nostra, eorumque quos commemorauimus, præsentis ac futura requie non desinant Deum exorare. Hæc Regem pro concione locutum circumstantes postquam auscultauerunt intentè: in laudibus eius proclamantes, mansura ei optant gaudia.

IV. Huic conuentui interfuere propè omnes Gallicani episcopi, inter quos quidam sancti extiterunt viri, quos sancta Ecclesia dignis effert honoribus, eo quòd ad eorum sepulchra variis vexati sanarentur infirmitatibus: id est, beatus Audoenus, sanctus Rado frater ipsius,

ECCL. S. IO.
AN BAPT.
ERECTA A
RECCES-
SVINTHO.

Aimoin. lib.
4. c. 41.

Mat. 6.

PRIVILE-
GIUM MO-
NACHO-
RVM S. DIO-
NYSII.

A ipsius, & dominus Eligius cum beato Sulpicio, necnon sancto Eucherio.] hæc de Synodo ibi: de rebus autem in ea gestis nihil præterea.

Sed & sub eodem Clodoueo Rege celebrata reperitur Synodus Cabilonenfis, quoto autem anno regni eius, ignoratur: cui inter alios dignos Episcopos sanctitateque celebres interfuisse leguntur, qui etiam in dicto Concilio Clypiacensi præsentis fuerunt sancti viri Audoenus & Eligius: verum non sub Landerico Episcopo Parisiensi habita ponitur, sed eo tempore quo Parisiensi Ecclesie præerat Audobertus, qui per Abbatem Grimwaldum eidem interfuit. Ad hunc autem Audobertum S. Audoenus Episcopus Rothomagensis scripsit vitam S. Eligij Episcopi Nouiomensis: extant ea de re litteræ vtriusque vtrò citroque datæ in appendice eiusdem scriptio. habentur eius Synodi canones, decem & nouem, quos tu consulas. Legitur post ipsos epistola Synodalis ad Theodorum Episcopum, qui publicè egerit pœnitentiam ob publica peccata commissa, qua citatur causam dicere ad sequentem Synodum Arelatensem. Quod ad tempus regni Clodouei spectat: peruenisse ipsum vsque ad annum decimum octauum sui regni, inferius dicturi sumus.

IESV CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
663. 9. 22.

Qui sequitur annus sexcentimus sexagesimus tertius, Indictione sexta inscribitur: quo Constans Imperator Romam se conferens ad limina Apostolorum visitanda, à Vitaliano Romano Pontifice honorificè exceptus est. Sed quomodo id acciderit, & quæ tunc ab eodem Imperatore Romæ gesta sint, ex Anastasio Bibliothecario audiamus, qui in Vitaliano ipso ista habet: Huius, inquit, temporibus venit Constans Augustus de regia vrbe per litoraria Athenas, exinde Tarentum, inde Beneuentum & Neapolim per Indictionem sextam: postmodum venit Romam, id est, quinta die mensis Iulij, Indictione superscripta. Er occurrit ei Apostolicus cum clero suo milliario sexto ab vrbe Roma, & suscepit eum.] Obsequia ista Pontificis quid aliud monent, nisi fuisse aduentum eius in Urbem pacificum, præcessisseque pacis nuntia, quæ significarent Imperatorem venientem in Occidentem, Occidentalium velle sectari fidem, ac detestari Orientalium errorem, à quibus volens libensque discederet? Hæc & alia huiusmodi cum apud Vitalianum Pontificem fidem inuenerint, nihil voluit prætermisisse, quo eum demerere & continere in officio posset, ut ab eodem auctore audies, qui sic reliqua narrare pergit:

Et ipsa die ambulauit Imperator ad sanctum Petrum ad orationem, & donum ibi obtulit: die sabbati ad sanctam Mariam venit, itemq. donum obtulit. Dominico die processit ad sanctum Petrum cum exercitu suo: omnes cum cereis exierunt obuiam ei, & obtulit super altare illius pallium auro textum, & celebratæ sunt Missæ. Item sabbati die venit Imperator ad Lateranas aedes, & lauit se, & ibidem pransus est in basilica Iulij. Item Dominico die fuit statio ad sanctum Petrum, & post Missas celebratas, Vale fecerunt sibi inuicem Imperator & Pontifex. Duodecim dies in ciuitate Romana perseuerans, omnia quæ erant in are ad ornatum ciuitatis deposuit. Sed & ecclesiam beatæ Mariæ ad Martyres, quæ tecta tegulis æreis erat, discooperuit, & in regiam urbem cum aliis diuersis rebus, quas deposuerat, direxit. Et postmodum secunda feria egressus de ciuitate Romana, reuersus Neapolim, inde terreno itinere pergens Rhegium, ingressus est Siciliam per Indictionem septimam, & habitauit in ciuitate Syracusana, & talem afflictionem posuit in populo, seu habitatoribus, vel possessoribus prouinciarum Calabria, Sicilia, Africa, Sardinia per diagrapha, seu capita, atque nauicationes per annos plurimos, quales à sæculo nunquam fuerant: sed & alia multa inaudita perpesti sunt, ut aliqua spes vitæ non remaneret: sed & sacra vasa, vel Cimilia siue utensilia sanctarum Dei ecclesiarum auferens, nihil dimisit.] hucusque Anastasius: quæ autem profequitur de eius nece, suo loco dicemus.

Hic verò absque accurata consideratione non transeat, quomodo Romanus Pontifex Vitalianus inter solertes prudentesque Pontifices adnumeratus, immò & inter Sanctos, quos colit Ecclesia Catholica, recentitus, erga Constantem Augustum nullum genus obsequij prætermisit, quo posset hominem demerere. Non enim eiecit ab Ecclesia sacrilegum fratricidam, neque procul abhorruit vel à salutatione hominis, qui sanctissimum

v.
CABILONENSE
CONCIL.

I.
DE ADVENTU
CONSTANTIS
IMPERATORIS
IN VRBEM
ROMANAM
* Constantinus

II.
QUOMODO
IMPERATOR
EXCEPTUS
EST A
VITALIANO

III.
VITALIANUS
CENSURAE
REMITTENS
NERVOS.

Pontificem Martinum de sede tyrannice euulsiſſet, ignominioſe tractaſſet, ac tandem relegatum Cherſone perire fame etiam cogiſſet: non exhibitam in ſanctum Maximum eiufque diſcipulum carnificinam exprobrauit: non, inquam, tot tantisque aſperſum criminibus hominem ſpreuit, vel (vt par erat) exhorruit, foresque illi occluſit Eccleſiæ; ſed obuiam produit, excepit, fouit, amplexatus & proſecutus eſt omni genere charitatis.

IV. Cur iſta Vitalianus in ſummum diſpendium (vt videri poterat) Eccleſiaſticae laſa cenſuræ, & fracla penitus diſciplinæ? Qui cuncta moderatur Deus, & fecit in numero, pondere, ac menſura, & pro ratione diuerſorum temporum diuerſas à nobis in rebus gerendis rationes expoſcit, ſecundum quod Sapiens definiuit, dicens: Tempus odij & tempus amoris, & tempus amplexandi & tempus ab amplexibus recedendi, & tempus pacis & belli tempus] ſuaſit Vicario ſuo Summo Pontifici, ita agere cum ſceleſtiſſimo homine, diſſimulanda omnia hominis illius delicta, dummodò Catholice eſſet veritati conſultum, cui conduceret vt Imperator diu hæreticus, ſiue per veritatem, ſiue per occaſionem ſpecimen ederet Catholicae pietatis, perſonam præſerens hominis Orthodoxi.

V. Quod enim vnà cum Imperatore (vt ſæpè cognitum eſt) vniuerſus Oriens vel ſchiſmate ſcindi, vel communionem Catholica vniri ſoleret: ſanctus Spiritus perſuaſit, Eccleſiaſticos tunc reliquos omnes ſilere canones, Eccleſiaſticamque tacere cenſuram, vt vnus communicatione vniuerſus ſimul Oriens & Occidens, diu inter ſe diuiſi ſchiſmate, communionem Catholica ſtringerentur. Nec ipſum Vitalianum ſpes ſefellit, vel conſilium eius eſt irritum redditum: etenim eiufmodi remiſſione cenſura factum, vt non ipſe ſolus Conſtans vſque ab obitu videri voluerit eſſe Catholicus, ſed hac ſemel aperta via, & eius ſucceſſor in Imperio, œcumenico congregato Concilio, ad ipſam hæreſim extirpandam, omne contulerit ſtadium atque robur. Cuius enim eſt ſancire canones, eiufdè eſt & moderari eos, ac pro ratione perſonarum & temporis ſecundum Dei conſilium cuncta diſponere, quæ prodeſſe ſciat Eccleſiæ. Vnus idemque Spiritus dono cenſilij atque diſcretionis hæc omnia eſt operatus, remittens neruos Eccleſiaſticae arcta cenſuræ pro ſalute totius Eccleſiæ conſequenda. Hinc illud quàm ſaluberrimè monet Eccleſiaſtes: Noli eſſe iuſtus multum: neque plus ſapias quàm necesse eſt, ne obſtupescas.] Probes igitur necesse eſt medicinam, ex qua integra ſanitas fuit Eccleſiæ Catholicae reſtituta.

VI. Hæc eadem cum & deſcribat Paulus diaconus de aduentu Conſtantis Imp. & rebus ab eo Romæ geſtis, dicatque contigiſſe reditum eius in Siciliam anno ſequenti, Indictione ſeptima: multa commiſcet de bello ab eodem in Italia geſto aduerſus Grimoaldum Regem Longobardorum, & eius filium Romoaldum Ducem Beneuentanum, antequam ſe conferret in Urbem ipſe Conſtans Imperator hoc anno: licet annorum eius ex iis que idem Paulus tradit, vbi agit de tempore Ariperti Regis eius prædeceſſoris, alia eſſet ratio ineunda. Siquidem dum ait ipſum annos nouem regnaſſe, & filios vnum, cœpiſſe verò ex ſententia ipſius regnare anno Redemptoris ſexcentefimo quinquageſimonono: non ante ſexcentefimum ſexageſimum nonum Grimoaldum regnare cœpiſſe, dicendū eſſet: quod planè contrarium omnino eſſe reperitur iis quæ de exordio regni eiufdem Grimoaldi habentur in eiufdem Regis edicto, cui magis quàm alicui ſcriptori aliter aſſerenti eſſe ſtandum, nemo non dixerit; & ex eius aſſertione fore necesse omnes diuerſa ſentientes corrigere & emendare, æquè conſentiet abſque aliqua controuerſia. Hoc idcirco dixerimus, quod qui nuper res Longobardorum & Regum Italiae eſt accuratius proſecutus, ponat exordium regni Grimoaldi anno Domini ſexcentefimo ſexageſimo primo, cum ex eiufdem edicti, quod & ipſe recitat, auctoritate erroris redarguatur: etenim ipſius exordio hæc in eo leguntur: Ideo ego Grimoaldus vir excellentiſſimus Rex gentis Longobardorum, anno (Deo propitio) ſexto regni mei, menſe Iulio, Indictione vndecima, per ſuggeſtionem Iudicij, &c.] Cum igitur menſe Iulio, Indictionis vndecimæ numeret ipſe Grimoaldus annum ſextum regni ſui, fateri vtique necesse eſt, ipſum regnare cœpiſſe hoc anno ſexcentefimo ſexageſimo tertio, ſexta inchoata Indictione: ad quod ſanè tempus bellum cum Longobardis à Conſtante geſtum referendum eſt, nec eſt quod ad ſequentem ſextam Indictionem id referri poſſit, cum tunc temporis neque Conſtantiem, neque Grimoaldum ſuperſtites eſſe contigerit, iam diu ante vtroque deſuncto.

VII. Quod autem ad ipſum bellum pertinet: antequam illud auſpicaretur Conſtans, conſultum ab eo ſanctum eremitam, Paulus tradit, qui hæc de his habet: Prius ad ſolitarium quemdam, qui prophetiæ ſpiritum habere dicebatur, abiit, ſtudioſe ab eo ſciſcitans, vtrum

^a Eccl. 3.

^b Eccleſ. 7.

^c Paul. diac. lib. 5. cap. 6. 7. 11.

^d Paul. diac. lib. 5. cap. 6. 7. 11.

^e Paul. diac. lib. 5. c. 6.

^f Paul. diac. lib. 5. c. 6.

^g Paul. diac. lib. 5. c. 6.

A vtrum gentem Longobardorum, quæ in Italia habitabat, ſuperare & obtinere poſſet. A quo cum ſeruus Dei ſpatium vnus noctis experieſſet, vt pro hoc ipſo Dominum ſupplicaret: facto mane, ita eidem Auguſto reſpondit: Gens Longobardorum ſuperari modo aliquo non poteſt: quia Regina quædam ex alia prouincia veniens, baſilicam beati Ioannis Baptiſta in Longobardorum finibus conſtruxit, & propter hoc ipſe beatus Ioannes pro Longobardorum gente continuè intercedit. Veniet autem tempus, quando ipſum oraculum habebitur deſpectui, & tunc gens ipſa peribit. Quod nos ita factum eſſe probauimus: quia ante Longobardorum perditionem, eamdem beati Ioannis baſilicam, quæ vtique in loco, qui Modicia dicitur, eſt conſtituta, per viles perſonas ordinari conſpeximus: ita vt indignis & aduerſis, non pro vita merito, ſed præmiorum datione iſdem locus venerabilis largiretur.] hætenus Paulus, qui narrare pergit inania ſtudia Conſtantis Imperatoris, quæ inſumpſit, vt Beneuentana potiri poſſet ciuitate. tu ipſum cõſulas. ceterum eiufdem Pauli aſſertione, ante Imperatoris aduentum in Urbem ea omnia contigiſſe traduntur. Deſenſam autem fuiſſe Beneuentanam ciuitatem ope ſancti Barbari eiufdem ciuitatis tunc Episcopii, plura quæ in eius vita ſcripta habentur, oſtendunt.

Quod autem ad Grimoaldum pertinet: fuiſſe ipſum quidem ex Ariano ad fidem Catholicam conuerſum per S. Ioannem Bergomi Episcopum, eiufdem Sancti Acta tradunt. Porro de ſua ipſius fide Catholica illud certum reliquit poſteris omnibus conſpicuum monumentum, dum (vt ex Paulo ſuo loco dicitur) conſtat ipſum erexiſſe baſilicam ſub titulo ſancti Ambroſij Mediolanenſis Episcopii, quem liquet fuiſſe Arianorum accerrimum oppugnatorem. De bellica eius virtute, & aduerſus Græcos alia antehac obtenta victoria, hæc breuiter idem Paulus: Cum eſſet bellicoſiſſimus & vbique inſignis, venientibus eo tempore Græcis, vt oraculum ſancti Michaëlis Archangeli in monte Gargano ſitum deprædarentur: Grimoaldus ſuper eos cum exercitu veniens, vltima cæde eos proſtrauit.] hæc ipſe de rebus ab eo geſtis, cum Dux tantum eſſet, antequam regnum capeſſeret.

IESV CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP. ANNVS 664. ANNVS 10. ANNVS 23.

ANnus ſexcentefimus ſexageſimus quartus, Indictione ſeptima, adeſt: quo Ioannes Conſtantinopolitanus Episcopus, vbi ſediſſet annos quinque & menſes nouem (vt Nicephori Chronicon habet) moritur, atque in locum ipſius ſubrogatus eſt Conſtans diaconus eiufdem Eccleſiæ, itemque vaſorum cuſtos & Oeconomus, Catholicae communionis, Monothelitis penitus aduerſarius; vt Sextæ Synodi Acta, ſi tamen in poſtura careant, ſignificant, cum ita ſancta Synodus de tribus his Episcopis Thoma, Ioanne, & Conſtans deſcribitur: Sanctum Concilium dixit: Corporali ſacramento in noſtra audientia & glorioſiſſimorum Iudicum, qui nobiſcum ſunt, perſoluto à Georgio Deo amabili diacono & Chartophylace ſanctæ huius magnæ Eccleſiæ Dei, perfectamque nobiſ ſatisfactionem huiufmodi corporali verbo perhibente, quod nullatenus ſanctæ memoriæ Thomas, Ioannes, & Conſtans à quibuſdam libellos extorſerunt de vna operatione & voluntate hos ſanctæ memoriæ tres viros, id eſt, Thomam, Ioannem, & Conſtantinum, præuidimus in identitate manere, atque in ſacris Diptychis ſanctarum Eccleſiarum recitari, vtpote qui in omnibus immaculati & irreprehendiſſimi inuenti ſunt circa rectam noſtram Chriſtianorum fidem.] hæc de his ibi. Ceterum quod ad Conſtantinum pertinet, nihil prohibet quin potuerit eſſe Catholicus, Imperatore iam in Occidente inter Catholicos apparente Catholico: ſed de duobus aliis Thoma & Ioanne quæ dicta ſunt ſuperius obſtant.

Porro hoc eodem anno Conſtans Imp. in Siciliam venit, ibique (vt Paulus diaconus tradit) vſque ad duodecimam Indictionem permanſit: cum interea Grimoaldus Rex Longobardorum Auares mouet aduerſus Lupum Ducem Foriulij, qui abſentia Regis fretus, ducatum illum ſibi vſurpans, aduerſus eundem Regem rebellauerat. Sed tandem Lupus à barbaris illis occiditur: at labor fuit Grimoaldo poſt necem tyranni, Auares ad propria reuocare, qui Foriulij potiti erant. Occiſus eſt pariter Vuarnefridus Lupi ſucceſſor à Foriuliſibus, cum aduerſus eos commouiſſet Sclauos. Sed quomodo per eius ſucceſſorem

Sf 4 Vuetarim

VATICINI- VM DE RE- GNO LON- GOR.

VIII.

Paul. lib. 4. cap. 47.

CONST. EPI. CONSTAN- TINOP.

Sext. Synod. Act. 14.

Paul. diac. l. 5. c. 7. 8. 9. in nou. edit. 18. 19. 20. 21. 23. LVFVS TV- RANNVS.

Vuectarim idem Sclau fuerint penitus superati, audi mirandum. Paulus diaconus rem gestam paucis ita describit:

III.
SCLAVI VIN
CVNCTA
PANCISSE-
MO NVME-
RO MILI-
TV M.

Venientes Sclau castra metati sunt in loco qui Broxas dicitur, non longè à Foroitilij. Secundùm diuinam autem dispositionem contigit, vt Dux Vuectari superiori vespere à Ticino reuenteretur, nescientibus Sclauis. Cuius comites cum ad propria (vt assolere fieri) remeassent: ipse hoc nuntium de Sclauis audiens, cum paucis viris, hoc est, cum vigin- ti quinque, contra eos progressus est. Quem Sclau cum tam paucis venire conspicientes, irriserunt, dicentes, Patriarcham contra se cum clericis aduentare. Ietenim (vt dictum est) Patriarcha Aquileiensis, Aquileia primùm, inde è Grado insula pulsus, in castro Chermo- ne apud Foroitilij residebat, quem redire Chermone Sclaui existimarunt. Pergit verò Paulus hæc de Vuectari: Qui, inquit, cum ad pontem Nacifonis fluminis, qui ibidem est, vbi Sclaui residebant, propinquasset: cassidem sibi de capite auferens, vultum suum Sclauis ostendit: erat enim caluo capite. Quem dum Sclaui, quia ipse esset Vuectari, cognosce- rent: mox perturbati, Vuectarim adesse clamitant: Deoque eos exterrente, plus de fuga quàm de prælio cogitant. Tunc super eos Vuectari, cum paucis quos habebat, irruens, tan- ta eos strage prostravit, vt ex quinque millibus viris, vix pauci qui euaderent, remane- rent.] hæcenus Paulus.

IV.

Quod ad res Anglicanæ Ecclesiæ pertinet: cum in prouincia Mediterraneorum An- glorum Nordhumborum & Merciorum ex Scotia petiti præfiderent Episcopi, qui etsi in omnibus fide essent Orthodoxi, in celebratione tamen Paschalis festi minimè cum Ca- tholicis conuenirent: huius rei gratia factum est, vt hoc ipso anno coram Rege Osuii in- ter vtramque partem de eo disputatio haberetur. describitur ipsa à Beda, qui de occasione eius disputationis ista præmittit: His, inquit, temporibus quæstio facta est frequens & magna de obseruatione Paschæ, confirmantibus eis qui de Cantia vel de Galliis aduene- rant, quòd Scoti Dominicum Paschæ diem contra vniuersalis Ecclesiæ moram celebra- rent. Erat in his acerrimus veri Paschæ defensor, nomine Roman, natione quidem Scotus, sed in Galliæ vel Italiæ partibus regulam Ecclesiasticæ veritatis edoctus: qui cum Fi- niano *Scoto Episcopo* conligens, multos quidem correxerat, vel ad solertiores veritatis in- quisionem accendit, nequaquam tamen Finanum emendare potuit; quin potius, quòd esset homo ferocis animi, acerbiores, castigando, & apertum veritatis aduersarium reddi- dit. Obseruabat autem Iacob, diaconus quondam (vt supra docuimus) venerabilis Archie- piscopi Paulini, verum & Catholicum Pascha cum omnibus, quos ad correctionis viam erudire poterat. Obseruabat & Regina Eanfild cum suis iuxta quod in Cantia fieri vide- rat, habens secum de Cantia presbyterum Catholicæ obseruationis, nomine Romanum. D

DIVERSIMO
DA CELE-
BRATIO
PASCHÆ.

V.

Vnde nonnumquam contigisse fertur illis temporibus, vt bis in anno vno Pascha celebra- retur; & cum Rex Pascha Dominicum solutis ieiuniis faceret, tunc Regina cum suis per- sistens adhuc in ieiunio, diem Palmarum celebraret. Sed antequam ulterius progrediatur oratio, hic meminisse oportet, quæ & superius atti- gimus, eodem auctore Beda constare, hos quidem qui secus ac Catholici in Scotia Pascha celebrabant, non fuisse eius erroris, vt cum Iudæis celebrandum Pascha dicerent, ob idq. sententiæ in Quartadecimanos in Nicæno Concilio latæ obnoxij fuerint, sed iudem secus ac illi, non decimaquarta Luna, sed die semper Dominico celebrarent, vt Catho- lici omnes, cum quibus tamen in eo nequaquam conuenirent, quòd Catholici illum Do- minicum diem ad agendum Pascha susciperent, qui à decimaquarta Luna ad vesperam vsque ad vigesimam primam Lunam primus occurreret, Scotis autem, qui à decimatertia Luna vsq. ad vigesimam dies Dominicus primus occurreret, is dies Paschalis ipsis solem- nis erat: ex quo illud absurdum interdum contingebat, vt si quartadecima Luna occur- reret Dominica dies, ipsi eadem die vna cum Iudæis Pascha pariter celebrarent. Verùm eiusmodi error irrepsit in Scotos non ex refractaria contentione, vt agere voluerint contra totius Ecclesiæ Catholicæ usum, sed ex incertitia Paschalis computus. Porro cœptus est eius- modi error anno Domini quingentesimo sexagesimo sexto, perdurauitque vsque ad an- num septingentesimum decimum sextum, ita vigens annis centum quinquaginta. Cete- rum idem error in hunc vsq. annum fuisse illis venialis ostenditur, quòd non ex contuma- cia & schismate fuisset exortus, sed tolerabili quadam ignorantia, cum (vt idem testatur Be- da) nemo illis vltra orbem positus Synodalia Paschalis obseruantia decreta porrexisset. Quamobrem haud visi sunt Ecclesiæ Catholicæ ex albo Sanctorum expurgendi ij, qui sancti-

Beda lib. 3. cap. 4.

A sanctitate insignes in hunc vsque annum inter eos egregijs virtutibus claruerunt pluribus etiam miraculis illustrati. Sed age hic ipsam disputationem paucis argumentis tractatam ac definitam ex eodem auctore reddamus.

Celebrata ipsa quidè est, duobus Regibus presentibus patre ac filio, Osuii & Alchfri- do, quorum alter nempe pater Scotos in celebrando Paschate sequebatur, Alchfridus autem Romanæ Ecclesiæ usum, vtpote qui catechistam habuisset Vuilfridum, qui Romæ primam, deinde in Galliis res Ecclesiasticas didicisset. Locus verò conuentus habendi de- lectum est monasterium Hildæ Abbatis: magni nominis femina. Ceterum si vocabulis vri debemus Ecclesiasticis, haud putamus eiusmodi conuentum Synodum vel Concilium esse dicendum, cum in eo non fuerint prouinciales conuocati omnes Episcopi, sed qui tunc aderant, inter se coram Regibus amicè contulerint. sic ergo propria magis voce Col- lationem quis dixerit, imitatus S. Augustinum, qui huiuscemodi conuentus Collationes appellare consuevit. Beda itaque rem gestam sic aggreditur:

VI.
COLLATIO
DE PASCHA
TE CELL-
BRANDO.

Veneruntque illò Reges ambo, pater scilicet & filius, Episcopi, Colman cum clericis suis de Scotia, Agilbertus cum Agathone & Vuilfrido presbyteris. Iacobus & Romanus in horum parte erant: Hilda Abbatisa cum suis in parte Scotorum, in qua erat etiam ve- nerabilis Episcopus Cedda iam dudum ordinatus à Scotis, vt supra docuimus, qui & inter- pres in eo Concilio vigilantissimus vtriusque partis extitit. Primusque Rex Osuii, præmi- sa præfatione, quòd oporteret eos qui vni Deo seruirent, vnam viuendi regulam tenere, nec discrepare in celebratione sacramentorum celestium, qui vnum omnes in calis re- gnum expectarent: inquitendū potius, quæ esset verior traditio, & hanc ab omnibus com- munitè esse sequendam. Iussit primò dicere Episcopum suum Colmanum, qui esset ritus & vnde originem ducens ille, quem ipse sequeretur.

Beda lib. 3. c. 21.

VII.

Tunc Colmanus: Pascha, inquit, hoc quod agere soleo, à maioribus meis accepi, qui me huc Episcopum miserunt, quod omnes partes nostri vni Deo dilecti eodem modo ce- lebrasse noscuntur: quod ne cui contemnendum & reprobandum esse videatur, ipsum est quod beatus Euangelista Ioannes, discipulus specialiter Domino dilectus, cum omni- bus quibus præerat Ecclesiis, celebrasse legitur. Quo hæc & his similia dicente, iussit Rex & Agilbertum proferte in medium morem suæ obseruationis, vnde initium haberet, vel qua hunc auctoritate sequeretur. Respondit Agilbertus: Loquatur obsecro vice mea disci- pulus meus Vuilfrid presbyter: quia vnum ambo sapimus cum ceteris, qui hic assident, Ecclesiasticæ traditionis cultoribus: & ille melius ac manifestius ipsa lingua Anglorum, quam ego per interpretem, potest explanare quæ sentimus. Tunc Vuilfrid, iubente Rege vt diceret, ita exortus est:

VIII.

IX.
ASSERTIO
CATHOLICI
PASCHÆ.

Pascha quod facimus, inquit, vidimus Romæ, vbi beati Apostoli Petrus & Paulus vi- xere, docuere, passi sunt & sepulti, ab omnibus celebrari: hoc in Italia, hoc in Gallia, quas discendi vel orandi studio pertransiuimus, ab omnibus agi conspeximus: hoc Afri- cam, Asiam, & Ægyptum, Græciam, & omnem orbem, quacumque Christi Ecclesia dif- fusa est, per diuersas nationes ac linguas, vno ac non diuerso temporis ordine geri compe- rimus: præter hos tantum & obstinationis eorum complices, Pictos dico, & Britones, cum quibus de duabus vltimis Oceani insulis, his non totis, contra totum orbem stulto labore pugnant.

Cui hæc dicenti respondit Colmanus: Mirum quare stultum appellare velitis laborem nostrum, in quo tanti Apostoli, qui super pectus Domini recumbere dignus fuit, exempla sectamur, cum ipsum sapientissimè vixisse omnis mundus nouerit. At Vuilfridus: Abiit, inquit, vt Ioannem stultitiæ reprehendamus, cum scita legis Mosaicæ iuxta litteram serua- ret, Iudaizante adhuc in multis Ecclesia, nec subito valentibus Apostolis omnem Legis obseruantiam, quæ à Deo instituta est, abdicare: quomodo simulacra, quæ à demonibus inuenta sunt, repudiare omnes qui ad fidem veniunt, neceffe est: videlicet ne scandalum facerent eis, qui inter Gentes erant, Iudæis. Hinc est enim quòd Paulus Timotheum cir- cumcidit, quòd hostias in templo immolauit, quòd cum Aquila & Priscilla caput Co- rinthi torondit: ad nihil videlicet vile, nisi ad scandalum vitandum Iudæorum. Hinc quòd eidem Paulo Iacobus ait: Vides, frater, quot millia sunt in Iudæis qui crediderunt, & omnes ij æmulatores sunt legis. Nec tamen hodie clarescente per mundum Euangelio neceffe est, immò nec licitum fidelibus vel circumcidi, vel hostias Deo victimarum offerre carnalium. Itaque Ioannes secundùm Legis consuetudinem decimaquarta die mensis pri- mi ad

X.

IUDAICA
DIV TOLE-
RATA ET
VSV PRE-
SENTATA.

Act. 16.

Act. 21.

Act. 18.

Act. 21.

mi ad vesperam incipiebat celebrationem festi Paschalis, nil curans verum hæc sabbato, an A alia qualibet feria proueniret.

XI. CATHOLICVM PA- SCHAE A PESTRO ROMANIS DATVM

At verò Petrus cum Romæ predicaret, memor quia Dominus prima sabbati resurrexit à mortuis, ac mundo spem resurrectionis contulit, ita Pascha faciendum intellexit, vt secundum consuetudinem ac præcepta Legis, decimamquartam Lunam primi mensis, æquè sicut Ioannes orientem, ad vesperam semper expectaret: & hac exorta, si Dominica dies (quæ tunc prima sabbati vocabatur) erat manè ventura, in ipsa vespera Pascha Dominicum celebrare incipiebat, quomodo & nos omnes hodie facere solemus. Sin autem Dominica non proximo mane post Lunam decimamquartam, sed sextadecima, aut septimadecima, aut alia qualibet Luna, vsque ad vigesimamprimam esset ventura: expectabat eam, & præcedente sabbato vespere sacrosancta Paschæ solemnia inchoabat: sicque fiebat, vt Dominica Paschæ dies non nisi à quintadecima Luna vsque ad vigesimamprimam seruaretur. Neque hæc Evangelica & Apostolica traditio Legem soluit, sed potius adimplet, in qua obseruandum Pascha à quartadecima Luna primi mensis ad vesperam, vsque ad vigesimamprimam eiusdem mensis præceptum est. In quam obseruantiam imitandam omnes sancti Ioannis successores in Asia post obitum eius, & omnis per orbem Ecclesia conuersa est. Et hoc esse verum, Pascha hoc solum fidelibus celebrandum, à Nicæno Concilio non statutum nouiter, sed confirmatum est, vt Ecclesiastica docet historia.

XII. IN ECCLESIA SEMPER RECEPTVM CATHOLICVM PA- SCHAE.

Vnde constat, vos, Colmane, neque Ioannis (vt autumatis) exempla sectari, neque Petri, cuius traditioni scientes contradicistis, neque Legi, neque Evangelio in obseruatione vestri Paschæ congruere. Ioannes enim ad legis Mosaicæ decreta tempus Paschale custodiens, nihil de prima sabbati curabat: quod vos non facitis, qui non nisi prima sabbati Pascha celebratis. Petrus à decimaquinta Luna vsque ad vigesimamprimam diem Pascha Dominicum celebrabat: quod vos non facitis, qui à decimaquarta vsque ad vigesimam Lunam diem Dominicum Paschæ obseruatis, ita vt tertiadecima Luna ad vesperam sæpius Pascha incipiatis, cuius neque Lex vllam fecit mentionem, neque auctor ac dator Euangelij Dominus in ea, sed in quartadecima Luna vel vetus Pascha manducauit ad vesperam, vel noui Testamenti sacramenta in commemorationem suæ passionis Ecclesiæ celebranda tradidit. Itemque Lunam vigesimamprimam, quam Lex maximè celebranda commendauit, à celebratione vestri Paschæ funditus eliminatis, sicque (vt dixi) in celebratione summæ festiuitatis neque Ioanni, neque Petro, neque Legi, neque Euangelio concordatis.

XIII.

His contra Colmanus: Numquid, ait, Anatolius vir sanctus, & in præfata historia Ecclesiastica multum laudatus, Legi, vel Euangelio contraria sapuit, qui à quartadecima vsque ad vigesimam Pascha celebrandum scripsit? Numquid reuerendissimum patrem nostrum Columbam & successores eius viros Deo dilectos, qui eodem modo Pascha fecerunt, diuinis paginis contraria sapuisse vel egisse credendum est? cum plurimi fuerint in eis, quorum sanctitati cælesti signa & virtutum quæ fecerunt miracula testimonium præbuerunt, quos ipse vt sanctos esse non dubitans, semper eorum vitam & mores & disciplinam sequi non desisto.

XIV. DECLARATIO ANATOLII.

At Vuilfridus: Constat, inquit, Anatolium virum sanctissimum, doctissimum, ac laude esse dignissimum: sed quid vobis cum illo, cum nec eius decreta seruetis? Ille enim in Pascha suo regulam vtique veritatis sequens, circulum nouemdecim annorum posuit, quem vos aut ignoratis, aut agnitum à tota Christi Ecclesia custoditum pro nihilo contemnitis. Ille sic in Pascha Dominicum decimamquartam Lunam computauit, vt hanc eadem ipsa die more Ægyptiorum decimamquintam Lunam ad vesperam esse fateretur. Sic enim vigesimam diem Dominicum Paschæ annotauit, vt hanc declinata eadem die esse vigesimamprimam crederet. Cuius regulam distinctionis vos ignorasse probat, quod aliquoties Pascha manifestissimè ante plenilunium, id est, in tertiadecima Luna facitis.

XV.

De patre autem vestro Columba & sequacibus eius, quorum sanctitatem vos imitari & regulam ac præcepta cælestibus signis confirmata sequi perhibetis: possum respondere: quia multis in iudicio dicentibus Domino, quod in nomine eius prophetauerint, & dæmonia eiecerint, & virtutes multas fecerint, responsurus sit Dominus, quia numquam eos nouerit. Sed absit, vt de patribus vestris hoc dicam: quia iustus multo est, de incognitis bonum credere, quàm malum. Vnde & illos Dei famulos ac Deo dilectos esse non nego,

A nego, qui simplicitate rustica, sed intentione pia Deum dilexerunt. Neque illis multum obesse Paschæ talem reor obseruantiam, quamdiu nullus aduenerat, qui eius instituti perfectioris decreta, quæ sequerentur, ostenderet. Quos vtique credo, si quis tunc ad eos Catholicus calculator adueniret, sic eius monita fuisse secuturos, quomodo ea quæ nouerant ac didicerant Dei mandata probantur fuisse secuti. Tu autem & socij tui si audita decreta sedis Apostolicæ, immò vniuersalis Ecclesiæ, & hæc litteris sacris confirmata sequi contemnitis, absque vlla dubitate peccatis. Etsi enim patres tui sancti fuerunt: numquid vniuersali, quæ per orbem est, Christi Ecclesiæ, horum est paucitas vna de angulo extremæ insule præferenda? Et si sanctus erat ac potens virtutibus ille Columba vester, immò & noster, si Christi erat: num præferri potuit beatissimo Apostolorum Principi: cui Dominus ait: Tu es Petrus, & super hanc petram adificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo clauas regni cælorum? hucusque disputatio de Paschatis quæstione.

QVOD CATHOLICVM, HOC PRAEFERENDVM

B

Quod autem adeo certis principiis nitebatur, qui vniuersæ Catholicæ Ecclesiæ partes tueretur: facile fuit ei qui aderat eius partis sectator, Regi Osiuio, quid de his sentiendum esset, asserere: qui eiusmodi definitione clausit sinceræ veritatis amore propositam quæstionem, quam idem recitat Beda, dicens: Hæc perorante Vuilfrido, dixit Rex: Verè ne, Colmane, hæc illi Petro dicta sunt à Domino: Qui ait: Verè, Rex. At ille: Habetis, inquit, vos proferre aliquid tantæ potestatis vestro Columbæ datum? At ille ait: Nihil. Rursus autem Rex: Si vtrique vestrum, inquit, in hoc sine vlla controuersia consentiunt, quod hæc principaliter Petro dicta, & ei clauas regni cælorum sint data: à Domino? Respondent: Etiam, vtrique. At ille ita conclusit: Et ego vobis dico: Quia hic est ostiarius ille, cui ego contradicere nolo: sed in quantum noui, vel valeo, huius cupio in omnibus obedire statutis: ne fortè, me adueniente ad fores regni cælorum, non sit qui referat, auerso illo, qui clauas tenere probatur. Hæc dicente Rege, fauerunt assidentes quique, siue astantes maiores vnà cum mediocribus, & abdicata minus perfecta institutione, ad ea quæ meliora cognouerant, sese transferre festinabant: ita quidem veluti euidenti demonstratione allata, omnes sunt persuasi. Ad quam quidem sententiam certis adeo deductam principiis prouocandi sunt omnes à veritate deuij, qui per hæresum inuia atque prærupta feruntur, perque inextricabiles labyrinthos mentis insaniam reuoluuntur. quibus & illud propheticum sit inclamandum: Respicite ad petram, de qua scissis estis] ad Petrum ipsum, à quo diuisi estis. Subdit verò Beda:

XVI.

SCITA SENTENTIA CLAVS DILECTATIO.

C

Finito conflictu, ac soluta concione, Agilbertus domum rediit. Colman videns speretam suam doctrinam, sectamque esse despectam, assumptis his qui se sequi voluerunt, id est, qui Pascha Catholicum & tonsuram coronæ (nam & de hoc quæstio non minima erat) recipere nolebant, in Scotiam regressus est, tractaturus cum suis, quid de his facere deberet. Cedd, relicto Scotorum vestigijs, ad suam sedem rediit, utpote agnita obseruatione Catholicæ Paschæ. Facta est autem hæc quæstio anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo sexagesimoquarto, qui fuit annus Osiuij Regis vigesimus secundus, Episcopatus autem Scotorum, quem gesserunt in prouincia Anglorum, annus trigessimus: siquidem Aidan decem & septem annis, Finan decem, Colman tribus Episcopatus tenuere.

XVII.

TEMPVS COLLATIONIS HVIVS ADSTRVITVR.

D

Reuerso autem in patriam Colmano, suscepit pro illo Episcopatum Nordhumbro- rum famulus Christi Tuda, qui erat apud Scotos Austrinos eruditus atque ordinatus Episcopus, habens iuxta morem prouinciæ illius coronam tonsuræ Ecclesiasticæ, & Catholicam temporis Paschalis regulam obseruans, vir quidem bonus ac religiosus, sed per modicum tempore Ecclesiam regens. Quomodo autem iterum de eadem quæstione celebriori conuentu disputatum est, suo loco dicturi sumus. Pergit dicere Beda de Scotorum clericorum & monachorum feuerissima disciplina, quam inuexissent in Angliam:

XVIII.

E

Vnde, inquit, & in magna erat veneratione tempore illo religionis habitus: ita vt vbi- cumque clericus aliquis, aut monachus adueniret, gaudenter ab omnibus tamquam Dei famulus exciperetur: & iam si in itinere pergens inueniretur, accurrebant, & flexa ceruice, vel manu signari, vel ore illius se benedicti gaudebant: verbis quoque horum exhortatorijs diligenter auditum præbebant, sed & diebus Dominicis ad ecclesiam siue ad monasteria certatim, non reficiendi corporis, sed erudiendi sermonis Dei gratia, confluabant: & si quis sacerdotum in vicum fortè deueniret, mox congregati in vnum vicani, verbum vitæ ab illo expetere curabant. Nam neque alia ipsis sacerdotibus aut clericis vicos ad eundem, quam

XIX. CLERICORVM ET MONACHORVM VICES AD EUNDEM.

CHRISTI
664.VITALIANI PAP.
10.CONSTANTIS IMP.
23.

quam prædicandi, baptizandi, infirmos visitandi, & (vt breuiter dicam) animas curandi, causa fuit: qui in tantum erant ab omni auaritia peste castigati, vt nec territoria, nec possessiones ad construenda monasteria, nisi à potestatibus sæculi coacti, acciperent.] hæc de florenti tunc ibi Ecclesia Beda. Ita quidem, cum sal illud terræ sua virtute integrum ad condiendos alios permanfit: postea autem cum infatuatum fuit, conculcatum est ab hominibus.

XX.
Beda in Epi.
lib. 3. c. 27.

Eodem quoque anno Earcombentus ^a Rex Cantuariorum defunctus est, inque locum eius successit Ecgbertus, qui amicus Osuuij Regis Orientalium Saxonum de propaganda custodiendaque fide Catholica in vniuersa insula cum eo consilium inuit: factumque vt decerneretur legatio ad Vitalianum Romanum Pontificem: quidnam autem per eam sit petitum, dicemus anno sequenti, quo (vt colligi potest) mitti contigit. Addit verò idem auctor ^b, hoc eodem anno dira peste in insula laboratum, compluresque ex Dei ministris non sine graui damno eius Ecclesiæ ad superos euocatos: Dei tamen benignitate factum, vt sanctus Ecgbertus multum profuturus illi Ecclesiæ non moreretur, de quo mira ista narrantur, cum de ipso atque germano eius Edilhuno nobilibus Anglis & vtrisque monachis historia texitur:

XXI.
S. EGGBERTVS
DIVINVS
SERVATVS
AB
INERTIV.

Ecgbertus (sicut mihi referebat quidam veracissimus & venerandæ canitiei presbyter, qui hæc se ab ipso audisse perhibebat) cum se existimaret esse moriturum, egressus est tempore matutino de cubiculo, in quo infirmi quiescebant, & residens solus in loco opportuno, cepit sedulus cogitare de actibus suis, & compunctus memoria peccatorum suorum, faciem lacrymis abluebat, atque intimo ex corde Deum precabatur, ne adhuc mori deberet, priusquam vel præteritas negligentias, quas in pueritia siue infantia commiserat, perfectius ex tempore castigaret, vel in bonis se operibus abundantius exerceret. Vouit etiam votum: quia ad eum peregrinus viuere vellet, vt numquam in insulam in qua natus est, id est, Britanniam rediret: quod præter solemnem canonici temporis psalmodiam (si non valetudo corporis obfisteret) quotidie Psalterium totum in memoriam diuinæ laudis decantaret: quod in omni septimana diem cum nocte ieiunus transfret. Cumque finitis lacrymis, precibus, & votis, domum rediret, inuenit sodalem dormientem: & ipse quoque lectulum conscendens, cepit in quietem membra laxare: & cum paululum quiesceret, expergefactus sodalis respexit eum, & ait: O frater Ecgberte, quid fecisti? Sperabam quia pariter ad vitam æternam intraremus: verum tamen scito, quia quæ postulasti accipies. Didicerat enim per visionem, & quid ille petiisset, & quia petita impetrasset. Quid multa? ipse Edilhunus proxima nocte defunctus est.

XXII.

At verò Ecgbertus decussa molestia ægritudinis conualuit, ac multo post tempore viuens, acceptumque sacerdotij gradum condignis ornans actibus, post multa virtutum bona, vt ipse desiderabat, nuper, id est, anno Dominicæ incarnationis septingentesimo vigesimo nono, cum esset ipse annorum nonaginta, migravit ad regna cælestia. Duxit autem vitam in magna humilitatis, mansuetudinis, continentie, simplicitatis, & iustitiæ perfectione. Vnde genti suæ, & illis, in quibus exulabat, nationibus Scotorum siue Pictorum, & exemplo viuendi, & instantia docendi, & auctoritate corripiendi, & pietate largiendi de his quæ à diuitibus acceperat, multum profuit, &c.] profuit quidem multum, vt monachos ab errore Paschatis emendatos, ad Catholicam restitueret obseruantiam.

XXIII.
Beda lib. 3.
c. 30.
APOSTASIA
REGIS ET
POPULI.

Quomodo autem tempore huius ingruentis hoc anno pestis Rex partis vnius Orientalium Saxonum à fide desierit cum suis ad idola conuersus, & reuersus postea ad fidem fuerit, idem auctor sic narrat ^b: Eodem tempore prouinciæ Orientalium Saxonum post Guuidhelmum (de quo supra diximus) præfuere Reges Sighere & Sebbi, quamuis ipsi Regi Merciorum Vulfhere subiecti. Quæ videlicet prouincia cum præfatæ mortalitatis clade premeretur, Sighere cum sua parte populi, relictis Christianæ fidei sacramentis, ad apostasiam conuersus est. Nam & ipse Rex, & plurimi de plebe, siue optimatibus, diligentes hanc vitam, & futuram non quærentes, siue etiam non esse credentes, coeperunt fana, que derelicta erant, restaurare, & adorare simulacra, quasi per hæc possent à mortalitate defendi.

XXIV.

Porrò socius eius & coheres regni eiusdem Sebbi magna fidem perceptam cum suis omnibus deuotione seruauit, & magna (vt in sequentibus dicemus) vitæ fidelem felicitate compleuit. Quod vbi Rex Vulfhere comperit, fidem videlicet prouinciæ ex parte profanam: misit ad corrigendum errorem reuocandamque ad fidem veritatis prouinciam

Iaru-

CHRISTI
664.VITALIANI PAP.
10.CONSTANTIS IMP.
23.

A Iarumanum Episcopum, qui successor erat Trumhere: qui multa agens solertia (iuxta quod mihi presbyter, qui comes itineris illi & cooperator verbi extiterat, referebat: erat enim religiosus & bonus vir) longè lateque omnia peruagatus, & populum & Regem præfatum ad viam iustitiæ reduxit: adeo vt, relictis siue destructis fanis, arisque quas fecerant, aperiret ecclesias, ac nomen Christi, cui contradixerant, confiteri gauderent, magis cum fide resurrectionis in illo mori, quam in perfidiæ sordibus inter idola viuere cupientes. Quibus ita gestis, & ipsi sacerdotes, doctoresque eorum domum rediere latantes.] At de rebus Anglicanæ Ecclesiæ hætenus: ad res Gallicanas transeamus.

CONVERSIO
REGIS ET
POPULI.

Hoc anno Clodoueus Francorum Rex diem obiit, vbi regnasset annos decem & octo: ita vetus auctor, qui appendicem affixit ad Gregorium Turonensem, aitque mente captum fuisse. Reliquit autem tres filios nempe Clotharium, Childericum, atque Theodoricum: de quibus

XXV.
CLODOVEVS
II. OBITVS.

B quæ S. Eligius præuiderit, sanctus Audoenus ita narrat ^a: Talis Eligio oblata visio est: A spiciebat, inquit, in visione noctis Solem sub hora diei tertiam clare lucentem, repente disparere. Cumque insolens prodigium intentè contemplerer, video repente eum dimidiam orienti Lunam tribus in orbem vallatam stellis, eaque via ingredi, qua solet quotidie Sol recurrere. Ecce autem dum hic artonitus desigo obtutus, mox stellis manentibus, Luna euanescebat. Deinde illas tres accurate considerans stellas, ad horam penè meridianam video eas accedere, vicissimque suis se radiis cedere, & eam quæ inter eas præstantior erat, de improviso non apparere. Cumque duæ reliquæ inter se coniungi viderentur, dicto citius altera earum obsecrata & sublata, vna sola remansit; eaque recto tramite Solis cursum imitans, magno tandem lumine aucta est; quantoque ad Occidentem magis ferebatur, tanto eius lux copiosior propagabatur. Porro vbi ad vltimum peruenit occubitum, tantam vim luminis ex se diffudit, vt Solis splendorem vincere videretur.] hætenus visio, quam idem qui viderat eam S. Eligius, diuino spiritu, quo viderat, ita est propheticè interpretatus: pergit enim Audoenus ea ab ipso audita referre:

XXVI.
VISIONIS
INTERPRE-
TATIO.

Huius autem visionis hæc est interpretatio. Defuncto Clodoueo Rege, qui sine dubio breui desinet esse in humanis, aliquamdiu coniux eius cum tribus filiis regnum Francorum obtinebit: illa autem sublata, filijs in regno relictis, vnus ex ijs cadet, nec diu post alter quoque è duobus regno priuabitur; tertius solus obtinebit monarchiam, eritque eius magna gloria atque potentia. hucusque Eligius. Nos verò dubitare non debemus ita fore vt prædixit, cum iam nonnulla impleta videamus: nam & Clodoueus Rex intra breue tempus in pace obiit, & Regina coniux cum tribus paruulis ad paucos annos regnans, filijs postea reliquit principatum: paucis interim labentibus annis, maior natu dum pacifice regnat, excedit è vita, duobus relictis fratribus; de quibus quid futurum sit, solus Deus nouit.] ita ipse, cum S. Eligij vitam scriberet, adhuc uiuentibus eisdem Regibus. Porro & de reliquis ita factum, vt prædixerat Sanctus, ipse exitus declarauit.

XXVII.
VISIONIS
INTERPRE-
TATIO.

Sed antequam de successoribus Clodouei agamus, dicendum est de his quæ vltimis eius regni temporibus contigerunt, præcipue verò de martyrio Aigulphi Abbatis, quod etiam nescitur quo anno acciderit, tamè eo planè tempore, quo defuncto Erconualdo Magistro domus Clodouei subrogatus est Ebroinus, ex antiquis scriptorū monumentis ^b constat ipsum Aigulphum Abbatem Lerinensis cœnobij vnà cum socijs regulæ monasticæ obsecratissimis occisum esse dolo pseudomonachi Columbi, in ipsum verò lege actum à Clodoueo & Ebroino Magistro domus. quæ hæc omnia quidem cum ad Tertium Clodouicum referri non possint, cum iam ante illius regnū Ebroinus probetur fuisse necatus, utique ad Secundum hunc Clodouicum referenda sunt. De quibus antequam agamus, sciendum est, quod Aigulphi Acta docent, quibus & alij complures scriptores ad stipulantur, ipsum missum à Mumulo Abbate Floriacensi Cassinum ad auferendas inde sacras reliquias sancti Benedicti Abbatis: addunt alij ^c & Scholastica sororis eius à Cenomanis vel Aurelianensibus esse sublata. Id cum plerique tradant, haud consentiunt tempore, cum alij ad Martini Papæ Pontificatum, alij ad Deodati tempora referant.

XXVIII.
DE TRANS-
LATIONE S.
BENEDICTI
IN GALLIAS.

At alij sunt innumeri qui contradicunt, adeo vt etiam diplomata afferant Romanorum Pontificum id testatū, cuius probationis genere nec careat pars aduersa. Sed refugit animus tam densum controuersie huius spinetum adire, quod horret vel è longè spectare. Prætermisissis igitur omnibus his, ac si non extarent, perplexitatem ambagibus, reuocata ad suum principium quæstione, modò tantum quid suadeant coniectura, velut è specula attentius contemplerur, non vt quid verū sit definiamus, sed tantum quid verissimile consideremus.

XXVIII.
DE TRANS-
LATIONE S.
BENEDICTI
IN GALLIAS.

Annal. Eccl. Tom. 8.

T t

Certum

XXXIX.
CORPUS S.
BENEDICTI
HABENDI
TUS DESIT
TUTUM.

A Certum est à Longobardis Cassinense cœnobium deaſtatum : Sed rogo te , num monachis illis Caſſinenſibus Romam migrantibus , quibus cura fuit menſuram quoque panis & vini ſecum ferre , nulla fuit ratio ſacrorum oſſium ſanctiſſimi Benedicti , etſi non ſecum aſportandi , ſaltem occultandi , vel cuſtodiendi ea alicuius monachi anachoreticam vitam illic ducentis aſſiſtentiã ita planè ſenties : neque enim fas eſſe videtur exiſtimare tam ſacra pignora Benedicti atque Scholaſtica illic fuiſſe penitus abſque cultu aliquo derelicta à monachis Caſſinenſibus Romæ degentibus ; cum videamus exemplis , quosvis etiam regularis diſciplinæ ſolutiſſimos monachos , ſui ipſorum inſtitutoris memoria tenaciſſimos eſſe , vt pro ea conſeruanda parati ſint vitam quoque profundere . Certè quidem quando Petronax Brixianus ad inſtaurandum locum perrexit , aliquos ibi reſidere inuenit , prout idem Paulus^a diaconus docet .

^a Paul. diacon. lib. 6. c. 40. nou. edit. plane.

B Vel ſi velimus nimia oſcitantia ſtertiſſe omnes , vt abſque cultu veneranda liſana dereliquerint : quomodo poſſunt ea Romam ad Lateranènſe cœnobium in mentem potuit non veniſſe , tot præterlabentibus annis ? Quod cum eos nõ feciſſe conſtet , planè bene cultum tunc & cuſtoditum fuiſſe locum illum , aliquando reſtituendum , argumento eſt .

XXX.

Rurſum verò , ſi innotuit Gallis , & ijs magnopere exultantibus , corpus ſancti Benedicti Floriacum eſſe tranſlatũ : cur non Floriacum , ſed Caſſinum à Francorum principibus & alijs innumeris vndique confluentibus poſt hæc frequenter fuerũt pietatis ergò peregrinationes ſuſceptæ ? Quam autem frequens & celeberrima ex toto penè orbe , ex Tranſalpinis verò potiſſimum , peregrinatio ad Caſſinũ montem fuerit , quæ ſuis locis inferius dicenda erunt , apertè docebunt . Sunt hæc , quæ (vt diximus) coniectura opinari nos admonet .

XXXI.
^b Paul. diacon. lib. 6. c. 1. vel 2. nou. edit.
^c Paul. diacon. li. 6. c. 17. vel nou. edit. c. 40.

C Sciũs tamen antiquiorem omnium Paulum^b diaconum , qui hoc ſæculo vixit , & monachus in dicto Caſſinenſi cœnobio diem extremum clauſit , quaſtionem ita dirimere , vt dicat tranſlata oſſa fuiſſe , remaniſſe verò redactas in puluerem carnes : ſicq. idem intelligit quod ait inferius , dũ agens de reſtitutione monaſterij Caſſinenſis facta per Petronacem^c , corpus ipſum ſancti Benedicti illic eſſe , abſque dubitatione reſtatũ : cuius auctoritas apud me plurimum valet . Vt cumque ſit , venerari fideles piè ſanctæque corpus integrum , vbi tenuis tantũ puluiſculus habeatur alicuius Sancti , quòd eiufdem ſit virtutis cuius & integrum corpus , docet Gregorius Nazianzenus in Iulianum . Sed de his hæc ſatis . redeamus ad necem ſanctorum monachorum Aigulphi ac ſociorum .

XXXII.
MARTYRIUM AIGULPHI ET SOCIORVM.

D Cum enim ex Floriacenſi monaſterio ad præfecturam Lerinenſis monaſterij vocatus eſſet , in quo collapſa monaſtica diſciplina videretur , inuidiã incurrit & odium pseudo-monachorum illic degentiũ Columbi atque Arcadij : qui ipſum cum eius ſocijs primũ vincendum curarunt , & in carcerem conſiciendum : inde verò ad eorum ſupplicium ignobilem inſulam delegerunt inter Corſicã atque Sardiniam conſtitutam , vbi poſt linguæ abſciſſionem & erutionem oculorum capite truncati ſunt . Sed eorum corpora , comperto facinore , in Lerinenſem inſulam relata atque cum honore ſepulta fuere , nefandus autem Columbus ſceleris architectus à Rege Clodoueo poſt alia tormenta necari iuſſus eſt . Hæc ſummatim ſatis dixiſſe de Aigulpho , eiufque ſocijs Martyribus : ſed iſta pluribus eorumdem Acta Martyrum . Relati ſunt ijdem inter ſanctos Dei Martyres , tabuliſque Eccleſiaſticis^d adnotati , atque annua memoria nobilitati .

^d Martyrol. Rom. die 3. Septemb.

XXXIII.
S. GERTRUDIS OBITVS.
^e Molan. in Natal. SS. Belg.

E Tranſijt hoc eodem anno ex hac vita inſignis illa virgo , Francorum nobilitatis decus & ornamentum , ſancta Gertrudis filia Pipini Ducis . Extant eius res præclare geſta omni fide poſteris traditæ , ex quibus perpauca hæc retuliſſe ſat ſit : Fuit virgo clariffimis & per totam Europam peruulgatis orta natalibus . Ab ipſius pueritiæ annis vitam mandatorum Dei ingreſſa , omnem lubricæ atatis leuitatem fugiebat , & aſſiduè matri Ittæ adhærens , ab ore eius trahebat verba vitæ & diſciplinæ . Ancillis ſuis ſe ancillam præſtabat , nec vltquam natalium ſuorum ſublinitatem attendebat . Dum autem altiori propoſito virgineæ pudicitie ſigillum conſecrare vult auctori caſtitatis Domino Jeſu , ſuperuenit ad ædes paternas Rex Dagobertus , in cuius comitatu erat Ducis cuiuſdam filius , qui eam in matrimonium poſtulauit . Sed virgo Regi , parenti , & reliquis principibus reſpondit : Ego mihi ſponſum delegi , cuius æterna pulchritudine omnis creaturarum pulchritudo reſplendet , in cuius diuitiis cælum & terra & omnis ornatuſ numeratur , cuius nobilitatem Angelica ſublinitas cum tremore veneratur .]

XXXIV.

Facta ſunt eiufmodi fundamenta ad celſum valdè molem erigendam , quam ex rebus ab ea præclare geſtis deſcriptam iam euſam præ oculis habes . hinc ſat ſit meminiffe ipſius , cuius

A cuius natalem Catholica Eccleſia anniuerſaria memoria colit die decimaſeptima menſis Martij . Sed non prætereat hic meminiffe^a ſanctæ matris ipſius Gertrudis , quæ Yduberga nomine , & Itta cognomine , vxor Pipini , viduata viro , à S. Amando ſacrum religionis velamen accipiens , ex agro ſanctæ continentie ſexageſimum collegit fructum , adeoque profecit , vt inter Sanctas & ipſa mereretur adnumerari , cuius natalis dies Niuellæ ſolèmnis eſt octaua Martij . Has fixit beata illa familia in cælo radices , ex quibus Francorum Regum progenies fecundo ceſpite pullularet , vbi truncus vetus familie Clodouei areſcere cœpit auitæ defectu virtutis .

^a Molan. in Natal. SS. Belg. die 8. Mart.

IESV CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP.

ANNVS

ANNVS

ANNVS

B 665.

II.

24.

S Excenteſimus ſexageſimus quintus , Indictione octaua , adest annus , quo ex Anglia à Rege Oſuni legatio miſſa eſt ad Vitalianum Romanum Pontificem vna cum oblationibus in baſilicam Petri Apoſtoli inferendis . Qui enim anno ſuperiori in Collatione habita accepſiſſet illam firmiter tenendam fidem , quam Romana doceret Eccleſia , cui Petrus conſignatum Euangelium reliquit , audiſſetque pariter inſignia Petri merita & diuina chariſmata præ ceteris Apoſtolis eidem impertita : magno exarſit deſiderio , vt inde acciperet magiſtrum atque doctorem , qui ſibi pariter eumdem Petrum conciliaret Apoſtoli . Cum enim , ingruente lue , ex hac vita ſubductus eſſet Deus dedit Epicoſopus Dorouernenſis ſexto ordine , ſucceſſorem ab ipſo Romano Pontifice ordinari voluit , miſiſſetque qui ab eo ordinaretur Epicoſopus , Vuighardum preſbyterum . Deſiderantur eius litteræ ad Romanum Pontificem datæ , ſed ex ijs quæ ad ipſum Vitalianus Papa reſcripſit , poſſumus hæc omnia facile intelligere . At priuſquam Vitaliani legamus litteras , quæ illis Beda^b præmittit , audiamus : ſic enim ait :

I.
LEGATIO EX ANGLIA ROMAN.

C His temporibus Reges Anglorum nobiliſſimi , Oſui provincie Nordhumborum , & Eegbert Cantuariorum , habito inter ſe conſilio , quid de ſtatu Eccleſiæ Anglorum eſſet agendum (intellexerat enim veraciter Oſui , quamuis educatus à Scotis , quia Romana eſſet Catholica & Apoſtolica Eccleſia) aſſumpſerunt cum electione & conſenſu ſanctæ Eccleſiæ gentis Anglorum , virum bonum , & aptum Epicoſopatu preſbyterum , nomine Vuighardum , de clero Deus dedit Archiepiſcopi , & hunc Antiltitem ordinandum Romam miſerunt , quatenus accepto ipſe gradu Archiepiſcopatus , Catholicis per omnem Britanniam Eccleſiis Anglorum ordinare poſſet Antiltites . Verum Vuighardus Romam perueniens , priuſquam conſecrari in Epicoſopum poſſet , morte præreptus eſt , & huiuſmodi litteræ Regi Oſui in Britanniam remiſſæ ſunt :

^b Beda lib. 3. c. 29.

Domino excellentiſſimo filio Oſuio Regi Saxonum , Vitalianus Epicoſopus ſeruus ſeruorum Dei .

II.
CONSULTATIO REGVM ANGLORVM.

E Deſiderabiles litteras excellentie vestræ ſuſcepimus , quas relegentes cognouimus eius piſſimam deuotionem , ſeruentiſſimumque amorem , quem habet propter beatam vitam : & quia dextra Domini protegente , ad veram & Apoſtolicam fidem ſit conuerſus , ſperans , ſicut in ſua gente regnat , ita & cum Chriſto in futuro conregnare . Benedicte igitur gens , qua talem ſapientiſſimum & Dei cultorem promeruit habere Regem : quia non ſolum ipſe Dei cultor exiſtit , ſed etiam omnes ſubiectos ſuos meditatũ die ac nocte ad fidem Catholicam atque Apoſtolicam pro ſuæ animæ redemptione conuertit . Quis enim audiens hæc ſuauiã , non lætetur ? Quis non exultet & gaudeat in his pijs operibus ? quia & gens veſtra Chriſto omnipotenti Deo credit , ſecundum diuinorum Prophetarum voces , ſicut ſcriptum eſt in Iſaiã : In die illa radix Jeſſe , qui ſtat in ſignum populorum , ipſum Gentis deprecabuntur . Et iterum^d : Audite inſula & attendite populi de longe . Et poſt paululum : Parum , inquit , eſt , vt mihi ſis ſeruus ad ſuſcitandas tribus Iacob , & tres Iſraël conuertendas : dedi te in lucem Gentium , vt ſis ſalus mea vſque ad extremum terræ . Et rurſus : Reges videbunt , & conſurgent Principes , & adorabunt . Et poſt puſillum : Dedi te in foedus populi , vt ſuſcitares terram , & poſſideres hereditates diſſipatas , & diceres his qui vincti ſunt , Exite , & his qui in tenebris , Reuelamini . Et rurſum : Ego Dominus vocaui te in iuſtitia , & apprehendi manum tuam , & ſeruauĩ , & dedi te in lucem Gentium , & in

III.

EPIST. VITAL. PP. AD REGEM OSVVI.

^e Iſai. 11.
^d Iſai. 49.

^e Ibidem.

fecus populi, vt aperires oculos caecorum, & educeres de conclusione vinctum, de domo A carceris sedentem in tenebris.

IV. Ecce, excellentissime fili, quam luce clarius est, non solum de vobis, sed etiam de omnibus prophetatum Gentibus, quod sint crediturae in Christo omnium conditore. Quamobrem oportet vestram celsitudinem, vt pote membrum existens Christi, in omnibus piam regulam sequi perenniter Principis Apostolorum, siue in Pascha celebrando, siue in omnibus quae tradiderunt SS. Apostoli Petrus & Paulus: quia vt duo luminaria caeli illuminant mundum, sic doctrina eorum corda hominum quotidie illustrat credentium. Et post nonnulla, quibus de celebrando per orbem totum vno vero Pascha loquitur: Hominem denique, inquit, docibilem & in omnibus ornatum Antistitem secundum vestrorum scriptorum tenorem minimè valuius nunc reperite pro longinquitate itineris. Profectò enim dum huiusmodi apta reperta persona fuerit, eum instructum ad vestram dirigemus patriam, vt ipse & vna voce & per diuina oracula omnem inianici zizaniam ex omni vestra insula cum diuino nutu eradiceat.

V. Munuscula à vestra celsitudine beato Principi Apostolorum directa pro aeterna eius memoria suscepimus, gratiasque ei agimus, ac pro eius incolumitate iugiter Deum deprecamur cum Christi clero.] quae autè fuerint ista munera, Beda inferius ait, fuisse vasa aurea & argentea non pauca. Pergit verò Vitalianus: Itaque qui haec obtulit munera, de hac subtractus est luce, situsq; ad limina Apostolorum: pro quo valde sumus contristati, cum hic esset defunctus. Veruntamen gerulus harum nostrarum litterarum vestris Missis & beneficiis sanctorum Martyrum, hoc est, reliquias beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & sanctorum martyrum Laurentij, Ioannis & Pauli, & Gregorij, atque Paneratijs eis fecimus dari, vestrae excellentiae profectò omnes contradendas. Nam & coniugi vestrae nostrae spiritali filiae direximus per praefatos gerulos Crucem, clauem auream habentem de sacratissimis vinculis beatorum Apostolorum Petri & Pauli: de cuius pio studio cognoscentes, tantum cuncta sedes Apostolica vna nobiscum latatur, quantum eius pia opera coram Deo flagrant & vernant.

VI. Festinet igitur, quazsumus, vestra celsitudo (vt optamus) totam insulam suam Deo Christo dicare. Habet enim profectò protectorem humani generis Redemptorem Dominum nostrum Iesum Christum, qui ei cuncta prospera impartiet, vt nouum Christi populum coaceruet, Catholicam ibi & Apostolicam constituens fidem. Scriptum enim est: Quae ritè primò regnum Dei & iustitiam eius, & haec omnia adiciuntur vobis, nimirum enim quaerit & impetrabit, & ei omnes suae insulae (vt optamus) subdeantur. Paterno itaque affectu salutantes vestram excellentiam, diuinam iugiter precamur clementiam, quae vos vestrosque omnes in omnibus bonis operibus auxiliari dignetur, vt cum Christo in futuro regnetis saeculo. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.] hucusque ad Regem Anglorum Vitalianus Pontifex: qui solícite requirens quem expetitur in Angliam mitteret idoneum ad munus subeundum Episcopum, tandem nactus virum egregium, doctrina & moribus insignem Theodorum Tarsentem, eundem Episcopum ordinatum cum Hadriano itineris duce in Angliam misit: quando autem id acciderit, suo loco dicturi sumus. Porro quod pertinet ad obitum eius qui fuerat missus, Vniuersi ait Beda, eum cum omnibus penè socijs Romae pestilentia urgente interiisse: adeo vt appareat, eandem pestem, quae Anglos afflixit, Italiam etiam inuasisse.

VII. Eodem Christi anno S. Eligius admirandus Nouiomensis Episcopus, Flandrorum Apostolus nuncupatus, saeculi huius splendor, ex hac vita migravit miraculis celebris & egregijs factis insignis, cuius praeclearas res gestas vir aequè sanctitate clarus Audoenus eius aequalis tribus libris digessit, quos consilere quisque potest: de ipso autem hic elogium ex eisdem ab erudito viro Molano excerptum, intextumque in Natalibus Sanctorum Belgij, reddere sat erit: Hunc, inquit, & Flandri & Antuerpienses merito vt Apostolum suum venerantur: multum enim in Flandris laborauit, iugi instantia Andouerpis decertauit: pastoris cura sollicitus lustrabat vrbes & municipia circumquaq; sibi commissa. Sed Flandrensès atque Andouerpenses, Frisones quoque & Sueui, & barbari quique circa maris littora degentes, quos velut in extremis remotos nullus adhuc praedicationis vomer impresserat, primo eum hostili animo & auersa mente susceperunt: postmodum verò cum paulatim per gratiam his verbum Dei insinuare coepisset, pars maxima trucidis ac barbari populi, relicta idolis, conuersa est ad verum Deum, Christoque subiecta. Fana nonnulla, Christi

DE MVNERIBVS MISSIS AD ECCL. S. PETRI.

VI. EXHORTATIO VITALIANI AD REGEM. Mat. 6.

PESTIS IN VRBE. Beda lib. 4. c. 1.

VII. Sigeb. hoc anno in Christo. S. ELIGII EPISCOPI OBITU.

A Christi clypeo protectus, cum Apostolica auctoritate destruxit: idola quoque diuersi generis vbicumque inuenit, funditus subruit. Inter haec autem frequenter lacescit ab ingrato & perfido populo, & penè vsque ad contumeliam prouocatus, nullatenus à cepta doctrina areebatur; sed magis ipse lenis, patiens, humilis, & mitis pro eis Dominum deprecabatur. Haec & alia multa de eo scribit S. Audoenus, qui & Dado, Episcopus Rothomagensis eius aequalis, vnaque scriptor. Aldenburgi, Rodenburgi, Oostburgi, Brugis, & alibi sacras inchoauit aedes.] haec summam ipse, ex ampla messe paucas spicas perstringens manipulo vno.

Claruit & post obitum plurimis miraculis, quae idem prosequitur Audoenus, agitque de ipsius memoriae erecta Nouiomi basilica. Quid autem acciderit Clothario maiori natu Francorum Regi, non eo quo par erat honore Sanctum prosequente, audi eundem Audoenum rem gestam ita narrantem: Duo Reges, germani fratres, Clotharius & Theodoricus, quandoque è palatio egressi, orandi causa ad eam basilicam accesserunt. Absolutis precibus exeuntes illos quidam proceres admonuerunt, vt aliquam eleemosynam pro S. Eligij veneratione illi loco tribuerent: sed Rex senior contempsit, iunior verò aliquot solidos ex radianti metallo ibi reliquit. Vbi ad palatium reuersi sunt, Rex senior Clotharius molesta confestim febre vexatur, totoq; corporis ardore ad caput tendente, secutus est vehemens: fiamus dolor dentium. Nocte igitur illa in summis cruciamentis transacta, manè recordatur quid hesternò die neglexerit, seque confert ad beati Eligij deprecandum, cui etiam per hominè fidelem multos misit solidos: qui simularque illati sunt in templum, dolor omnis repente sopitus est.] Sed quae miranda, praesente Bathilde Regina, acciderint, videamus: idem enim qui his praesens esse potuit Audoenus Episcopus Rothomagensis haec ait: b

C Manè ingens vtriusque sexus multitudo ad oppidum aduolauit, itemq; Regina Bathildis cum filiis & proceribus, multoque exercitu. Et ipsa quidem Regina prope ad corpus beati viri accurrens, magnam illic fudit lacrymarum vim, valde dolens, quod eum viuum non reperisset. Interim iubet preparari omnia, vt possit corpus ad Calam monasterium eius transferri: sed cum loco moueri non posset, magno animi moerore affecta est: curauitque triduanum indicendam ieiunium, quod etiam ipsa cum optimatibus suis & clero seruauit, ieiunio etiam cum illis pariter perpetuas adiungens vigilias: quae cum fierent, in tantum illa moerere & lugebat, vt nullo pacto lacrymas frenare posset. Cumque praenimio dolore desiderium eius ferre non sustineret, tandem vt animo suo satisfaceret, detecto eius vultu, cum multis lacrymis osculata est eum, itemque pectus & manus. Ecce autem dum sic palpat sacrum corpus, tametsi erat hibernum tempus, & iamdiu illud fuisset exanime profusque frigidum, copiosus sanguis ex eius naribus emanauit. Id vbi viderunt Episcopi & Regina Christianissima, confestim admouerunt lintea, summo studio sanguinem colligentes, eum pro magno munere in reliquijs seruandum seposituri.

Interim expleto ieiunio, modis omnibus satagebat Regina, vt corpus beati viri in Calam monasterium eius transferretur: sed è diuerso alij Parisios illud transferre volebant. Quibus vtrisque se opponerent ciues Nouiomenfes, iustissimam hereditatem corpus Antistitis sui sibi vendicantes. Sub ea pia contentione, cum Episcopi & praestantiores quique fauerent Reginae partibus, decernerentque ad monasterium beati viri corpus eius transferendum, magnus clamor & tumultus ortus est in vniuerso populo Nouiomenfi. Tunc Regina prudenti vsa consilio, omnipotentis Dei iudicio rem totam committens: Faceffant, inquit, verborum contentiones. Si placet Deo & Sancto eius vt perducatur corpus quod ego volo, illicò se leuari sinat: sin aliter, iam experiamur. Mox accedunt ad corpus, vt illud tollant; sed nulla vi moueri potest. Tentatur id subinde ab alijs atque alijs, & tandem ab ipsa Regina totis viribus in id incumbente, sed nihil efficiunt. Tum Regina ad proceres se vertens: Iam perspicue (ait) animaduertimus, nolle eum aliò asportari. Permittamus igitur huic populo vel inuiti, quod haecenus sponte noluius. Assenserunt omnes, & simulatque feretrum leuare coeperunt, tanta facilitate motum est, vt commodè iam à duobus portaretur, quod paulo ante plurimi nec mouere leuiter poterant. Id miraculum cum vidisset Regina & ciues omnes, in Dei laudes eruperunt, dixeruntque: Mirabilis es Deus in sanctis tuis, &c.] pergit de funere dicere, atque rursus haec de Bathilde: Ad extremum Regina venerabilis cum plebe valde fessa, postquam illud reuerenter venerata est, ieiuna recessit: luctuque eam non sinente cibum sumere, sic triduanum lacrymabunda ieiunium expleuit.] hucusque de Reginae sanctissimae ministerio.

VIII.

Audo. vit. S. Eligij li. 2. c. 58. apud Sur. die 1. Decemb.

CLOTHARIO RIVE CYR MORBO CORREPTVS.

Ibid. c. 35.

IX.

STVDIVM REGINAE ERGA SACRAS SANCTI RELIQUIAS.

X.

CADAVER IMMOBILE RELICTVM CIVIBVS.

CHRISTI
665.VITALIANI PAP.
II.CONSTANTIS IMP.
24.XI.
MONETVR
AS. ELIGIO
REGINA.BATHILDIS
DIVINITVS
ADMON-
TVR ADDI-
CARE OR-
NATVM RE-
GIVM.XII.
BATHILDIS
REGINA
PROFESSA
VITAM MŌ
NASTICAM

XIII.

* Acta eius
apud Sev. die
22. Jul. 10. 4.
S. VVAN-
DREGISILI
OBITVS.

XIV.

* IX.

XV.

A VITALIA
NO PP. AC-
CEPTARE-
LIQVIAE.

Que cum consuetuisset commoneri ab eodem sancto Eligio viuento, eidem post mor-
tem non desistit Sanctus ea quæ piè agenda essent ostendere ac significare. Cum enim
viduata marito anno superiori (vt vidimus) ipsa cum paruulis filiis suis regnaret, coronato
tamen Clothario primogenito, quod putaret decere Reginam regalibus vti indumentis,
nullam habuit rationem viduitatis, nempe vt humilioribus vestibus vteretur, sed regis
vtebatur: cuius rei gratia per Sanctum corripitur, id cuidam seruo suo fideli reue-
lantem. Res gesta digna memoria ita narratur ab eodem æquè sancto Audoeno Episcopo
Rothomageni verbis istis: Alij cuidam in Regis palatio commoranti in luculento habitu
apparens Sanctus iussit, vt quamprimum adeat Reginam Bathildem, admoneatque eam
pro Christi reuerentia deinceps missa facere vestium aurea gemmataque ornamenta, qui-
bus etiamnum vteretur. Illo dissimulante, nocte altera rursus apparet ei, repetitque eadem
quæ prius mandarat. Sed illo minimè id auso Reginæ indicare, tertiò adest, grauiusque
homini comminatur, ni faciat quod iussus sit. At nec sic tamen iussa capessentem præ ti-
more, mox febris infestat. Regina ad eum venit, causam morbi perquirat. Et data oppor-
tunitate, aperit ille, quid ab Eligio audierit, statimque pulsa febre, reualefcit. Porro Regina
oculis ponit ornamenta omnia, nihil præter manicas aureas retinens: cunctaque pauperi-
bus distribuens, elegantiora quæque seruauit, atque ex iis Crucem pulcherrimam fecit,
eamque ad caput beati Eligij deponi iussit. Thecam quoque ex multo auro & argento, in
qua eius sacra ossa conderentur, miro opere conficiendam curauit, ita dicens: Hic vir bea-
tissimus multorum Sanctorum effecit thecas, & ego quoque (vt dignum est) eius memo-
riæ, si potero, operam dabo. Cumque id fecisset, tanta deinceps à proceribus & potentibus
ei loco auri & argenti atque gemmarum copia collata est, vt eam difficile sit verbis expli-
care.] subdit his dicere de miraculis ex eadem Cruce Dei virtute manantibus, quæ breui-
tatis causa omittimus.

Ipsa verò Regina superuixit Clothario & Childerico filiis, superstitè tantum relicto
Theodorico, prout sanctus Vuandregisilus ipsi prædixerat, vt eius Sancti Acta habent ab
eius temporis auctore conscripta: ipsa enim filiis regni administrationem relinquens, in
monastico habitu diem clausit extremum sanctitate percelebris: nam inter Sanctas relata,
anniuersaria memoria in Ecclesia ex eo tempore in hanc diem celebrari non desuit sexto-
decimo Kalendas Februarij, qua die ex hac vita recessit. Reliquit inter alia sua pietatis
monumenta duo à se celeberrima monasteria constructa, alterum cui nomen Corbeia, al-
terum Cala, de quo nuper mentio facta est.

Sed & hoc eodem pariter anno ex hac vita discessit magnæ vir sanctitatis Vuandregisilus
sacerdos: interfuit eius ad Deum transitui S. Audoenus Episcopus Rothomagensis, de quo
nuper mentio facta est. Genitus * iste ex consobrino Pipini ducis Austratorum, Comes
Palatinus apud Dagobertum Regem obligatus coniugio, cum vxore virgine & ipsè virgo
religionis ergò virginitatem seruare pari consensu decreuit, attonsusque est in clericum,
cum & eius vxor institutum monasticæ vitæ suscepit. quibus autem progressibus culmen
ascenderit sanctitatis, eius Acta quàm fidelissimè scripta significant, quæ tu consulas.

Quod verò ad obitus tempus pertinet, hæc ad fidem inuenies: Requieuit sanè veneran-
dus & cum omni magnificentia nominandus beatissimus pater & sacerdos Domini
Vuandregisilus anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi sexcentesimo sexagesi-
mo quinto, Indictione octaua, anno XI. * Pontificatus Vitaliani Papæ (ita corrigendum
loco IX.) post Tertij Clotharij anno regni vndecimo.] Habent tabulæ Ecclesiasticæ eius
diem natalem vigesima secunda Iulij recensitum, quem annua die vnà cum alijs Sanctis
Ecclesia colit. Sed non prætereat de eodem sanctissimo viro, quod cum ædificaret quatuor
basilicas, misit nepotem suum Romam ad Vitalianum Papam, à quo accepit quod voluit.
auctor enim eius Actorum hæc habet:

Aedificauit autem in ipso loco vir Domini basilicas egregio cultu numero quatuor, in
honorem videlicet Principis Apostolorum Petri, simulque doctoris Gentium Pauli, san-
ctique Laurentij ac Pancratij martyrum Christi. Et cum huic operi insisteret, misit ante-
dictum nepotem suum Romam propter pignora beatorum Apostolorum ac Martyrum
Christi: vt ædificatis basilicis, in promptu haberet reliquias Sanctorum, quorum nomini
& reuerentiæ dicare disposuerat. Qui votis pij patris libentissimè parens, Romam abiit,
Vitaliano Papa eodem tempore gubernante sedem eiusdem Ecclesiæ: atque ab eo susce-
pta plurima Apostolorum & Martyrum Christi pignora, vnà cum benedictione Aposto-
lica

CHRISTI
665.VITALIANI PAP.
II.CONSTANTIS IMP.
24.

lica rediens, secum detulit, codicumque sacrorum copiam non minimam, &c.] hæc enim
fatis ad institutum de Vuandregisilo viro sanctissimo. Sanè quidem videas his tempori-
bus, quibus densa caligine Oriens, ingruentibus Sarracenis & diuersarum sectarum hæ-
reticis, obscuratur, elucescere splendoribus Sanctorum Gallias & Britanniam: ita planè eo
clarioribus & ardentioribus fulget fides, vt Sol alibi radius, quæ nubium densitate lucere
alibi prohibetur.

IESV CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP.

ANNVS
666.ANNVS
12.ANNVS
25.

Sequitur ordine temporis annus Redemptoris sexcentessimus sexagesimus sextus, Indi-
ctione nona: quo Constantinus Patriarcha Constantinopolitanus, vbi sedisset annum
vnum, menses duos, & dies septem, vt Nicephori Chronicon habet, moritur, subrogaturque
in locum ipsius Theodorus presbyter Syncellus & cultus vasorum: Fuit iste hæreticus
omnium impudentissimus; subdolos, versipellis, malorum omnium concinnator egre-
gius, Monothelitarum sectæ propugnator audacissimus: cui cum pax summa fuerit atque
potestas, quamdiu Constans Imperator vixit; æquè possumus intelligere fidem ipsius Im-
peratoris, quam Catholicam profiteri visus est in Occidente, nihil præterea fuisse, quàm
laruam ad mentendum atque decipiendum impositam. Qui igitur in malum Ecclesiæ
Catholicæ hoc anno sedere cœpit Theodorus, peruenit vsque ad annum duodecimum
sux sedis. ita corrigas textum Nicephori, vbi legitur sedisse annos duos & menses tres, vt
restituas annos duodecim: vsque enim ad annum ante Sextam Synodum sedisse, quæ in-
ferius dicentur ostendent. Hic est status anni huius Orientalis Ecclesiæ planè miser.

Hoc eodem anno, qui numeratur decimos octauus Reccesvinthi Regis, Era septingen-
tesima quarta celebratum est Concilium Emeritense duodecim comprouincialium Epi-
scoporum prouinciæ Lusitanæ: cuius sunt canones vigintitres ad optimum Ecclesiæ sta-
tum disponendum spectantes. Sed memoria dignum, quod habet canon tertius de ope
ferenda à sacerdotibus Regi, dum in bello detinetur, his verbis:

Instituit hoc sanctum Concilium, vt quodcumque eum causa ingredi fecerit contra
suos hostes, vnusquisque nostrum in Ecclesia sua hunc teneat ordinem; ita vt omnibus
diebus per bonam dispositionem sacrificium omnipotenti Deo pro eius, suorumque fide-
lium, atque exercitus sui salute offeratur, & diuinæ virtutis auxilium impetretur: vt salus
cunctis à Domino tribuatur, & victoria illi ab omnipotente Deo concedatur. Tam diu huius
ordo tenendus est, quamdiu cum diuino iuuamine ad suam redeat sedem. Quisquis huius
institutionis modum implere distulerit, sciat se à suo Metropolitanano esse excommunica-
tum.] hæc de his Synodus.

Sed & illud recens institutum est canone quinto, ne nisi presbyteri ab Episcopis impe-
dimento aliquo detentis vicarij in Concilium mitterentur, iisdemque sedere à tergo Epi-
scoporum concederetur, diaconis autem nullo modo. Fuit & illud salubriter decretum, ne
quis defuncto Episcopo quoquo modo detraheret, sed grauibus peccatis, qui se-
cus egerint. est sancitus de his canon decimus septimus, in quo hæc post alia: Instituentes
igitur decernimus, vt nullus subiectus decedentem detrahat Episcopum: nullus de eo de-
roget, nec malum quidquam loquatur. Si quis talia deinceps facere præsumpserit: si pre-
sbyter fuerit, tribus mensibus ab Episcopo sub poenitentia religatus maneat: si diaconus,
quinque: si subdiaconus, aut clericus, vel quilibet religiosus de maiori gradu (quia constat
ex his iam aliquos per bonam actionem esse venerandos) nouem: si minimi fuerint, qui
leui corde sint, minimæque adhuc personæ, quinquagenis flagellis iussione feriantur. Epi-
scopi: quod si laicus quamuis ingenuus, in domo Ecclesiæ tamen nutritus, & ab Ecclesiæ
rebus, dignitatis gratia præditus, iuxta quod dignitas eius exegerit, pro tali excessu excom-
municationis sententia feriendus erit. si verò de familia Ecclesiæ fuerit quisque (quia & in
his discretionis est gradus) si maior fuerit qui dignitate polleat, sex mensibus ab Episcopo
suo excommunicatus maneat: inferior tamen, aut minima persona disciplinam mereatur,
iuxta quod Episcopi processerit sententia. Dignum est enim, vt cui in vita honor fuit
impensus, post mortem detractionis subtrahatur flumulus.] hæc Patres, & dignè quidem,
T t 4

secundum illud vulgatum: Ne quid in mortuum, neque si fuerit ipse Nero: prout alibi A meminimus, nos ex Luciano notasse.

V. Stauit & illud sanctum Concilium, vt cui ob paupertatem ipsarum plures creditę essent ecclesie, in illis singulis singula sacrificia Dominicis diebus offerre deberet. extat de his canon decimus nonus. Reliqua pratermittimus quamuis obseruatione dignissima, ne longę nimis ab instituto digrediamur. Tu maiori otio ipsa consulas.

IESV CHRISTI VITALIANI PAP. CONSTANTIS IMP.

ANNVS 667.

ANNVS 13.

ANNVS 26.

I. SAPORIVS PRAEFECTVS ARMENIAE TYRANNVS.

Annus agitur sexcentessimus sexagesimus septimus, Indictione decima: quo Saporius Armeniae Praefectus rebellans aduersus Imperatorem, a Rege Sarracenorum auxilium petiturus, legat ad eum Damasci degentem Sergium magistrum militum: quod & legatio Constantis Imperatoris aduenit, eo fungente munere Andrea cubiculario: auditique ambo simul fuere a Mahuua Sarracenorum Principe. Insultante vero & contumeliose multa in Andream iactante Sergio illo a tyranno legato, ei potius fauit Princeps Sarracenorum, multa pollicitus, dimisitque Andream contentantem, spretum Romanorum Imperatorem a Deo auxilium petere, & in ipso haud frustra sperare. Quod haud inane cecidisse, paulo post declarauit euentus: nam Sergius ille rediens, in manus Andreae nesciens venit, & poenas dignas dedit suspensus in ligno. Tunc & missus est ab Imperatore Nicephorus Patricius aduersus tyrannum: sed quomodo absque armis, Deo pugnante, superatus sit, audi: Err. inquit Theophanes) Sapor tyrannus Hadrianopoli degenis, & cum Nicephorum ad se venire comperisset, exercebat se ipsum ad praelium. Verum die quadam contigit, hunc secundum consuetudinem de ciuitate super equum sedentem exire: cumque portae ciuitatis appropinquasset, equum flagello percussit: qui iactanter saltans, & huius caput in portam allidens, hunc vita male priuauit, & sic Deus victoriam Imperatori contulit. Ista meruit fides, quam animose de diuino auxilio legatus ante conceperat.

II. DE CAUSA IO. LAPPENSIS EPISCOPI.

Hoc eodem anno, inchoato mense Septembri vndecima Indictione, Ioannes Episcopus Lappae in Creta iniustitiam passus ab Archiepiscopo Cretenfi, appellans ad Romanum Pontificem, cum detineretur ne Romam veniret, tandem elapsus venit ad Vitalianum Pontificem. Sunt de his litterae eiusdem Vitaliani Papae ad Paulum Cretensem Archiepiscopum, quarum est exordium: Decimonono die mensis Decembris praesentis vndecimae Indictionis Ioannes Episcopus Lappae vbi bis intra basilicam venerabilem beati principis Apostolorum Petri nobis intulit petitionem, per quam nos obnixę postulauit, atque coniuuauit, per terribilem, inquit, aduentum magni Dei atque Saluatoris nostri Iesu Christi, vt secundum sacratissimos canones, institutaque, sanctorum Patrum, eius causa meritum requireremus, & sententiam promulgaremus, &c.] Non despexit iustam Vitalianus petitionem, sed annuit, atque Synodum Episcoporum collegit, in qua eius causa cognosceretur. Cum autem innotuisset Patribus in Synodo confidentibus, iniustitiam passum ipsum fuisse, communi cum absoluunt calculo. Ipse vero Vitalianus scribens ad Paulum Cretensem Archiepiscopum, qui appellantem Episcopum cohauerat, eum redarguens, habet haec inter alia:

III. ABSOLVTVS IOANNES.

Oportebat tuam fraternitatem secundum canonum vigorem, tempore quo se petiit ad nos venire, cum absoluere tuis litteris: quem non solum noluisti canonicę absoluere ad principis Apostolorum limina, sed magis respondi ei indecenter, inquit: Quia non competenter quaeris. Quae ergo sancti sanxerunt Patres, indecentia sunt? An placencia tibi, decentia sunt? Igitur praefatum Ioannem Antilibitem aequę inculpabilem reperientes iuxta textum sententiae a te nobis directę, fecimus nobiscum cum Episcopis ad Missarum solemnia in ecclesias Dei praecedere. Itaque statuimus atque firmamus per huius nostrae praceptionis auctoritatem, omnia quae a te, tuaque Synodo contra canonum instituta, contra legum decreta gesta confectave sunt, vel sententiam promulgatam aduersus eum, inania & vacua esse: sed quidquid claruerit eum damnificatum, eiusdemque Ecclesiam a quoquam, ei tua dilectio faciat reddi, per omnia conseruans eum absque damno, &c.] multa reprehendit & comminatur in eum Vitalianus. Porro data est epistola mense Augusto anni sequen-

Ani sequentis, tantum planę temporis est interlapsum, donec Acta in Ioannem confecta Romam mitterentur, & Synodus Romae colligeretur Episcoporum. Sic igitur vidisti, quantopere in Archiepiscopum commotus sit Vitalianus, quod appellant ad Apostolicam sedem non detulisset, sed contempisset Apostolicae sedis auctoritatem. Sed & irritauit etiam idem Pontifex sententiam laicam ab Episcopis Orientalibus, cum haereticus Patriarcha Theodorus (vt dicemus) eius nomen a Diptychis abradere conatus est. Porro & alia quoque litterae eadem ex causa data a Vitaliano leguntur.

Hoc eodem anno, mense Ianuario, magnus ille meritis sanctus Ildefonsus Toletanus Archiepiscopus ex hac vita migrat, vbi magna cum laude Ecclesiam illam rexisset annos nouem & menses duos: de quo instar epitaphij sepulchralis hic elogium appositum velut appendicem ad libellum eius de viris illustribus ex Vaticano codice descenbemus. Quis autem eius sit auctor, ignoratur, sed cum fuisse constat, qui hoc vivebat tempore, & haec de Sancto scripsit, antequam eius crearetur successor Episcopus: siquidem dum de Ildefonso ea scribit, nouissimum eum appellat Toletanum Episcopum. Sed audi illum, qui haec habet:

Ildefonsus memoria sui temporis clarus, & irriguis eloquentiae fluminibus exornans Ecclesiam, aetatis nostrae nouissimus Toletanae sedis adscitus in cathedra, Praesul post secundum Eugenium in sacerdotium consecratur, vir tanta laude dignissimus, quanta & virtutum gratia numerosus fuit. Denique timoris Dei instantiae plenus, praeditus virtutibus, religione comptus, compunctione probus, incessu grauis, honestate laudabilis, patientia singularis, secreti tacitus, sapientia summus, disserendi ingenio clarus, eloquendi facultate praecipuus, linguae flumine copiosus, tantoque eloquentiae cothurno celebris habitus, vt disputationum eius profusa oratio dum per recta dirigitur, merito non homo, sed Deus per hominem affatum eloqui crederetur. Hic igitur sub rudimentis adhuc infantiae degens, diuino tactus spiritu, vita delectatus est monachorum, contempitque parentum rerumque affectibus, Agalientē monasterium petijt, monachumque se in eo multis annis decenter exhibuit: coenobium quoque virginum in Deillenti villula construxit, ac proprijs opibus dedicauit: rector deinde effectus Agalientis coenobij, monachorum mores exercuit, rem discereuit, vitamque seruaui: Principali post haec violentia Toletum reducit, atque ibi post decessoris sui obitum Pontifex subrogatur.

Scripsit sane quamplurimos libros luculentiori sermone purissimos, quos idem in tot partibus censuit diuidendos, id est, librum proserpoeiae imbecillitatis propriae, libellum de virginitate sanctae Mariae contra tres infideles, opusculum de proprietate personarum Patris & Filij & Spiritus sancti, opusculum de viris illustribus, opusculum Annotationis in sacramentis, librum in cognitione baptismi vnum, & de progressu spiritualis deserti alium: quod totum partis primae voluit volumini connectendum: partis quoque secundae liber epistolarum est, in quo diuersis scribens, anigmaticis formulis egit, personaeque interdum induxit: in quo etiam a quibusdam luculentiora scriptorum responsa promeruit. partem sane tertiam Missarum esse voluit, hymnorum, atque sermonum: altioris denique partis liber est quartus versibus prosaque concretus, in quo epitaphia & quaedam sunt epigrammata annotata. Scripsit alia multa, quamuis varijs molestiarum occupationibus impeditus: aliqua coepta, aliqua semiplena reliquit. Adscitus autem in pontificatum nono gloriosi Reccefuinti Principis anno, nouem annis & duobus fere mensibus clarus habitus fuit, vitaeque meritis & retentione regiminis: expletoque decimo octauo praedicti Principis anno, sequenti die Kalendarum Februariarum domicilio carnis exiuit, atque in ecclesia beatae Leocadiae tumulatur, ad pedes sui conditus decessoris, cum quo creditur aeterno frui receptaculo claritatis. hucusque auctor. Verum Romanum Martyrologium eius ad Deum transitum celebrat non sequenti die (vt ait hic auctor) Kalend. Februarium, sed decimo Kalendas Februarij. Dolemus magnopere iniuria temporum, grassationibusque Sarracenorum, tot nobilissimi ingenij monumenta, per paucis exceptis, magna iactura Ecclesiasticae Hispaniarum antiquitatis, esse deperdita. Successit autem Ildefonso Cyriacus, post quem sedit sanctus Iulianus eius nominis secundus. Sed de his inferius suis locis dicendum erit. Porro dies Natalis eiusdem Sancti agitur in Romano Martyrologio die vigesima tertia mensis Ianuarij, qua ibi de ipso in Notis egimus.

I. CONSTANS IMP OCCIDITVR. * Paul. diacon. lib. 5. in su. c. 11. MAZENTIVS TYRANNVS. b Theophan. c. Cedren. hoc an.

CONSTANTINVS, TIBERIVS, ET HERACL. IMPER.

AFRICANORVM DIRA GLADES.

I I.

I I I.

* Beda lib. 4. c. 1.

I V.

VITALIANVS QVAERIT QVEM MITTAT IN ANGLIAM.

V.

Sexcentesimo sexagesimo octavo Christi anno, Indictione vndecima, Constans Imperator cum in Sicilia degeret, Syracusis in balneo occiditur à quodam Andrea Troili filio. Ita Anastasius, Paulus* autem diaconus id factum tradit Indictione duodecima: consentit Anastasio Theophanes, qui vigintiseptem tantum annos numerat Constantis Imperatoris: consentiunt pariter Acta Sextæ Synodi. Occiso Constante, rebelles Mezentium, siue Mezentium Armenum, Imperatorem creant. Quo audito Constantinus Constantis filius in Siciliam veniens, novum aggressus Imperatorem, immo tyrannum, occidit vna cum ijs qui aduersus patrem coniurarent. hæc Annales^b Græcorum. Porro suppetias ministrasse Vitalianum Pontificem Constantino Catholico Imperatori aduersus tyrannos, idem ipse Imperator in litteris postea à se scriptis ad Donum Papam profertur. Ipse verò Constantinus, benè dispositis rebus Occidentalis Imperij, regressus est Constantinopolim, atque allectis fratribus Tiberio & Heraclio in collegas, vna cum eis imperat. Fuit (vt dictum sæpè est) Catholicæ religionis professor, idemque ob barbam dictus Pogonatus, quod scilicet Byzantio soluens tenera adhuc lanugine fuerat. & à Sicilia promissam barbam (vt Zonaras ait) retulisset. Quod verò furens populus nimis importunè ab eo coronationem fratrum expetere, ipsius in eos inuidiam & iram accendit, quos suspendi patibulo atque naribus præcidi iussit, Iustinianumque patricium Germani postea Patriarchæ parentem capite truncari mandauit, Germanumque ipsum euiravit. Verum hæc longè postea acciderunt, licet errore facta hoc anno exordio eius Imperij, Annales prodant, qui & addunt lugubrem hunc extitisse annum miseris Africanis: siquidem irrupentes in eam prouinciam iterum Sarraceni, octoginta millia ipsorum duxere captiuos.

Quod ad res Catholicæ fidei benè disponendas, studium Orthodoxi Imperatoris non defuit: perfecissetque quod conceperat animo, vt simul cum Occidentali Orientalis Ecclesia vniretur, quod in primis erat in votis, nisi bellorum ingruentium moribus impeditus fuisset: illud tamen præstitit, vt res interea silentio sopiretur, quousque congregandi Concilij tempus opportunum adesset. Testatur id ipse quidem in epistola quam postea dedit ad Donum Romanum Pontificem, de qua suo loco agemus. Vitalianus enim Pontifex id ab eo exigebat, vt qui vicisset tyrannos, iam superaret hæreticos Dei Ecclesiam infestantes. Idem quoque Vitalianus hoc tempore datis litteris ad Paulum Cretensem Episcopum scribit de Ioanne Episcopo, qui sedem Apostolicam appellauerat, eumque absolutum significat, & restituendum in suam Ecclesiam præcipit.

Porro qui super eminentem speculam inspector & curator totius à Deo constitutus est orbis Vitalianus, dum ad Orientem ad subleuandos oppressos intendit, ad extremam quoque toto nostro hoc orbe diuisam Britanniam respiciens, in Anglicanam nouam illic coalescentem Ecclesiam ministrorum inopia laborantem figens obtutum, mittit ad eam magnum illum Theodorum Tarsensem opere quidem atque sermone pollentem, de cuius electione Beda huiusmodi scribit historiam:

Apostolicus Papa, habito de his consilio, quæsiuit sedulus, quem Ecclesiis Anglorum Archiepiscopum mitteret. Erat autem in monasterio Niridano, quod est non longè à Neapoli Campaniæ, Abbas Hadrianus, vir natione Afer, sacris litteris diligenter imbutus, monasterialibus simul & Ecclesiasticis disciplinis institutus, Græca pariter & Latinæ linguæ peritissimus. Hunc ad se accitum Papa iussit, Episcopatu accepto, in Britanniam venire. Qui indignum se tanto gradu respondens, ostendere posse se dixit alium, cuius magis ad suscipiendum Episcopatum & eruditio conueniret & ætas. Cumque monachum quemdam de vicino virginum monasterio, nomine Andream, Pontifici offerret: hic ab omnibus, qui eum nouere, dignus Episcopatu iudicatus est, verum pondus corporeæ infirmitatis, ne Episcopus fieri posset, oblitit.

Et rursus Hadrianus ad suscipiendum Episcopatum actus est: qui petiit inducias, si forte alium, qui Episcopus ordinaretur, ex tempore posset inuenire. Erat ipso tempore Ro-

A

B

C

D

E

Ama monachus Hadriano notus, nomine Theodorus, natus ex Tarso Ciliciæ, vir & familiaris & diuina litteratura Græcè & Latinè instructus, probus moribus, & ætate venerandus, id est, annos habens ætatis sexagesimæ. Hunc offerens Hadrianus Pontifici, vt Episcopus ordinaretur, obtrinit: his tamen conditionibus interpositis, vt ipse cum perduceret in Britanniam, eo quod iam bis partes Galliarum diuersis ex causis adisset, & ob id maiorem huius itineris peragendi noticiam haberet, sufficiensque esset in possessione hominum propriorum: & vt ei doctrina cooperaretur existens, diligenter attenderet, ne quid ille contrarium veritati fidei, Græcorum more, in Ecclesiam, cui præficeret, introduceret. Qui subdiaconus ordinatus, quatuor expectauit menses, donec illi coma cresceret, quo in coronam tonderi posset: habuerat enim tonsuram more Orientalium sancti Pauli Apostoli. Qui ordinatus est à Vitaliano Papa anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo sexagesimo octavo, sub die septimo Kalendarum Aprilium, Dominica: & ita vna cum Hadriano, sexto Kalendas Iunias in Britanniam missus est. Qui cum pariter per mare ad Massiliam, & inde per terram Arclatem peruenissent, & tradidissent Ioanni Archiepiscopo ciuitatis illius scripta commendaticia Vitaliani Pontificis, retenti sunt ab eo, quousque Ebroinus Maior domus regie copiam pergendi quoque vellent, tribuit eis. Quæ accepta, Theodorus profectus est ad Agilbertum Parisiorum Episcopum, de quo superius diximus, & ab eo benigne susceptus, & multo tempore habitus est. Hadrianus verò perrexit primò ad Emesenonum, & postea ad Faronem Meldonum Episcopum, & bene cum eis diutiùs fuit: coegerat enim eos imminens hiems, vt vbiicumque potuissent, quieti manerent.

Quod cum nuntij certi narraissent Regi Ecgberto, adesse scilicet Episcopum, quem petierant a Romano Antistite, in regno Francorum: misit illo continuo Redfridum Præceterum suum ad adducendum eum. Quod cum peruenisset, assumpsit Theodorum cum Ebroiniliencia, & perduxit eum ad portum, cui nomen est Quentauiic, vbi fatigatus infirmitate, aliquantisper moratus est: & cum conualescere cepisset, nauigauit in Britanniam. Hadrianum autem Ebroinus retinuit: quoniam suspicabatur eum habere aliquam legationem Imperatoris ad Britannicæ Reges aduersus regnum, cuius tunc ipse maximam curam gerebat. Sed cum tale nihil illum habere, vel habuisse, veraciter comperisset, absoluit eum, & post Theodorum ire permisit. Qui statim vt ad illum peruenit, dedit ei monasterium beati Petri Apostoli, vbi Archiepiscopi Cantia sepeliri (vt præfatus sum) solent. Præceperat enim Theodoro abeunti dominus Papa Apostolicus, vt in diocesi sua prouideret & daret ei locum, in quo cum suis aptè degere potuisset. Quia autem accessus ipsius Theodori in Britanniam contigit (vt idem testatur auctor) anno sequenti: quæ tunc per Theodorum gesta sint, suo loco dicemus.

Hoc eodem anno Clotharius Rex Francorum, vbi regnasset annos quatuor, ex hac vita migravit: tot namque eum regnasse annos, auctor appendicis ad Gregorium Turonensem affirmat, & alij consentiunt. Successerunt in regnum fratres Theodoricus & Childericus: sed illo redacto in ordinem, Childericus tenuit annos tres, vt patet ex iis quæ in eius obitu inferius dicentur. tradunt autem ipsum coegisse Ebroinum Maiorem domus regie fieri monachum in Luxouienti cœnobio, cum faueret Theodorico: quod & in Actis sancti Philiberti Abbatis expressum habetur. Verum sponte ipsum secessisse, rerum spectator Virinus, qui exposcente Audolpho Abbate monasterij sancti Maxentij scripsit res gestas sancti Leodegarij Episcopi Augustodunensis & martyris, tradit, pauloque diuersa ita narrat, incipiens à Clothario filio Clodouei maiore natu, regni que successore, his verbis:

Per idem tempus minor Clotharius Rex cum Bathilde matre regni Francorum habenas moderabatur. Qui cum Leodegarij prudentiam auditione accepissent, cuperentque eum in palatio apud se habere: petierunt ab Episcopo Pictauiense eius auunculo & educatore, vt ei faceret copiam apud ipsos in palatio manendi. Episcopus statim iussa complens, magnis rebus instructum & sapientiæ floribus redimitum eum misit ad illos, qui eum sanè honorifice acceperunt. Ille verò intra paucos dies virtute & integritate sua, sermonisque comitate id consecutus est, vt Rex & Regina & plerique Potestates eum præcipuè charum haberent, consensuque omnium, maximè Francorum, Episcopi functione dignus proclamaretur. Itaque ab omnibus electum Augustoduni (quæ est Heduarum ciuitas) Episcopum curarunt ordinandum: quo munere cum annis tribus strenuè fundus esset, Rex Clotharius, qui eum promouerat, excessit è viuis.

THEODORVS ET HADRIANVS MITTVN- TVR IN ANGLIAM.

V I. THEODO- RVS IN AN- GELIAM NA- VIGAT, ET POST LVX HADRIA- NVS.

V I I.

Apud Sar. dioc. Octob.

V I I I. Bthilde CLOTHARII REGIS ORA- TVS.

* Alij decem, sed male.

Tum

IX.

CHILDERI-
CVS FRAN-
COLVM RIX
HABETVR.

Tum verò beatus Leodegarius Episcopus id audiens, celeriter ad palatium profectus est, & cum aliis de Rege constituendo tractare cepit: cumque comperissent Childericum Austrasiorum Regem adolescentem pro sua aetate regnum optime administrasse, quadam Francorum pars eum voluit habere Regem. Porro Ebroinus, qui sub Clothario Rege Maior domus fuerat, Theodoricum fratrem Childerici nitentur Clothario subrogare. eius autem nomen tum erat odiosum apud Francos, ut qui illo rursus iugo premendos se vererentur, quod sub Clothario per eum experti essent. Itaque Ebroini consilio posthabito, Childericum Francorum Regem elegerunt. Cernens ergo Ebroinus se destitutum, consilium huc suum prorsus negligi, multo timore correptus, petiit à Rege, ut rebus omnibus derelictis, permitteret ipsi, vita incolumi degere in monasterio. Illo sic rogante, & Leodegario quoque pro eo intercedente, Rex assensit, & illic eum ad Luxouienſe monasterium ablegauit, ut illic monasticum institutum complecteretur. Deinde in regno confirmatus Childericus Rex, germanum suum Theodoricum cuidam seruo Dei conseruandum ad nutriendum commisit. Porro Leodegarium Episcopum omni domui suae praefecit, & in omnibus Maiorem domus esse voluit.

X.

Is ergo, ea accepta potestate, quidquid aduersus priscorum Regum & magnorum procerum leges comperit inepte introductum, cum esset vita & moribus inculpatis, ad pristinum reduxit statum. Vique adeò verò totum Francorum regnum vique quaque restituit, ut omnes se gratularentur Regem habere Childericum, & palatii Praefectum Leodegarium.] at non intelligas ut ipse fuerit Magister domus, cum tunc temporis eiusdem Leodegarii consilio constet creatum fuisse Leodesium filium Erchonaldi sub Clothario eodem munere perfuncti ante Ebroinum. Sed pergit auctor: Cum hac annis fere tribus cum multo decore agerentur, malus daemon, qui pro insita sibi inuidia bona delstruere solet, admistis suis, quos idem Antistes sibi socios adhibuerat rerum gerendarum, inuidia facies admouere coepit, & per illos inter Episcopum & Regem discordiae zizaniam seminare.

XI.

PRODIGOR
AVELLIT
LEODEGA-
RIUM A RE-
GE.

Inminente igitur tum Paschatis celeberrimo die, Episcopus à Rege petijt, ut Augustoduni Heduarum ciuitate diem sanctissimum celebraret. Nò abnuuit Rex, sed Episcopi precibus studet obsequi. In ipsis igitur vigiliis Paschae pro antiquo more illis pariter euntibus ad Missarum solemniam celebranda, odij seminario adhuc latitante, is qui malorum inventor erat, accedens ad Episcopum, ait: Caueas tibi, sancte Pontifex: Missarum enim celebritate peracta, iussu Regis interficiendus es: nam semen nequam ab hostibus tuis in eius sacrum pectore, hac nocte exeret sese. His auditis, dissimulat interim Episcopus, neque eam rem magni pendens, laetum & serenum vultum exhibet, inchoataque Missarum solemniam honestissime consummat. Postquam autem ipse & Rex Eucharistiam sumpserunt, Rex ad palatium pransurus abscessit: Episcopus verò, peracto ministerio, haustoque cum suis mero (ut sese habet humana fragilitas) Regis animos metuens, cum illis tractare coepit, quid hac in re agendum videretur. Vbi autem ad Dominum preces fudit, consultius ei visum est, posthabitis omnibus, Christum sequi, quam caedi locum dare, ne manus Regis tam festo die sacerdotis sanguine inquinarentur, atque inde in Francorum odium & contemptum incideret, vniufque hominis causa totius populi concertatio & consilius oriretur.

XII.
LEODEGA-
RIUS SE
CONFERT
IN LUXO-
VIENSIS COE-
NOBIVM.
VIX

Relicto igitur Rege, cunctisque regni proceribus, pro nihilo ducens quod in mundo haberetur, eadem nocte cum paucis iter suscipit, eò profecturus, vbi pauper Christi effici posset. Id vbi Rex cognouit, valde contristatus ac animo moerens, quemdam è fidelibus suis cum magno exercitu post illum misit, qui cum tota nocte infecutus, diluculo assecutus est. Deprecante autem humiliter Pontifice, ut liceret ipsi quoque, relicto saeculo, vacare Deo in Luxouienſi coenobio, mox id ei permissum est. Itaque celeriter ad monasterium perueniens, Ebroinum iam clericum inuenit, eumque rogauit, ut si quid in ipsum peccasset, veniam inuicem peterent, & animorum inter se concordia iungerentur. Artamen ab Abbate seiuncti, aliquo temporis spatio poenitentiam agentes, inter monachorum contubernia tam strenue se gesserunt, ut perpetuò illic in monastico instituto mansuri viderentur.] haetenus de his vsque ad obitum Childerici, qui triennio in regno vixit ab obitu Clotharii Regis. quae autem post hac secuta sint, suo loco dicturi sumus: quae quidem etsi diuersa ab his quae ab alijs narrantur non nihil reperiantur, non spernenda dixerim, ut auctoris sui temporis res scribentis.

IESV

A

ANNVS

669.

ANNVS

I.

ANNVS

2.

A Nnus sequitur Domini sexcentimus vndeſeptuagesimus, Indictione duodecima inchoata: quo, sexto Kalendas Februarias Vitalianus Papa, vbi sedisset annos tredecim & menses quinque minus diebus quatuor, ex hac vita ad Deum migrat: cuius probitas ita refulsit, ut inter sanctos Pontifices adſcriberetur, eiusque natalis dies anniuersaria memoria perpetuò celebrandus ſanciretur. Dolemus tanti Pontificis tum scripta tum acta maxima ex parte calamitate temporis deperiisse penitus obliuione sepulta.

B Praeter illa autem quae de ipso ſingulis certis annis sunt superius enarrata, alia quaedam reperiuntur, quae cum certo anno definita minimè habeantur, hic ea describere, ex more, volumus. Habet haec enim Anastasius: Fecit autem Vitalianus ordinationes quatuor, creauit presbyteros vigintiduos, diaconum vnum, Episcopos per diuersa loca decem & octo *. Inter Episcopos recens creatos, datum tradunt Episcopum primum Ferrariensibus, vel (ut Rubeo placet) Vicohabentiae Episcopatum Ferrariam translatum: qui autem primus Ferrariensibus Episcopus datus dicitur, Marinus nomine dictus habetur. Prodit idem auctor ex Rauennatis Ecclesiae monumentis, à Vitaliano Papa excommunicatum fuisse Maurum Episcopum Rauennatem, quòd ab ipso Romam vocatus causam dicturus, adesse contempserit. At ille tantum abfuit ut percussus anathemate resipuerit, ut etiam fretus Exarchi potentia, quem sibi intimum conciliauerat amicum, eò vesaniae progressus sit, ut in Vitalianum eandem anathematis sententiam reciperet: quo portentosa facinore percussus omnes Italiae Episcopi, vnà cum Vitaliano coeuntes, eundem Maurum ut indignum penitus sacerdotio exuerunt. puto id factum in Romano Concilio anno superiori in causa Cretenſis Episcopi Ioannis collecto.

C Ceterum quo coepit mentis delirio Maurus perseuerans, nec mutans Aethiops pellem suam, ad finem vitae perductus, contestatus est omnes Rauennatis Ecclesiae clericos, ne vnquam subiicerent se Romano Pontifici: in qua obstinatione vita functus miser, ab omni prorsus Ecclesiastica communione, suffragiis scilicet pro defunctis exhiberi solitis & commemoratione è sacris Diptychis interdictus est à successore Vitaliani Adeodato, de quo proximè dicturi sumus. Porro in locum Mauri subrogatus est Reparatus, qui & ipse refractarius laborauit perficere per Imperatoris rescriptum, ne subiaceret Ecclesia illa Romana, licet in fine vitae facti poenitens obiisse dicatur: cui successit Theodorus Ecclesiae Romanae obsequentissimus, qui & tenax fuit Christianae humilitatis, cuius Maurus penitus expertus fuerat: is enim in Synodo Romana sub Agathone ita subscribere voluit: Theodorus exiguus Episcopus sanctae Ecclesiae Rauennatis. Haec de Episcopis Rauennatibus simul strinximus occasione Vitaliani Papae Maurum corripientis.

D Ad postremum autem haec de Vitaliani sepultura Anastasius: Sepultus est, inquit, ad beatum Petrum Apostolum sub die sexto Kalend. Februarij. Cessauit Episcopatus eius mentes duos & dies tredecim.] haec ipse. Qua ratione temporis inita, dicendum est successorem subrogatum fuisse die nona mensis Aprilis. Fuit is Adeodatus natione Romanus, filius Iouiniani, ex monacho, gratissimus omnibus; de quo ista Anastasius: In tanta magnitudine fuit mitissimus ac benignissimus, ut omnem hominem à maiore vsque ad minimum libenter susciperet: peregrinis compassionem exhibuit, ut etiam vnusquisque quod postulauit, sine dubio impetraret: sed & rogam omnibus ampliauit.] erat roga (ut dictum est) donatiuum solitum erogari, ita dictum ab erogando. Quod autem idem subdit, huius tempore motum ab Italia exercitum ad debellandum exortum in Sicilia tyrannum: operam ad id faciendum egregiam nauasse Vitalianum, constare diximus ex Imperatoris epistola.

E Ceterum sub eodem Adeodato Romano Pontifice, vbi Constantinopolim profectus est Constantinus, inuafam fuisse insulam illam à Sarracenis, direque vastatam, Anastasius habet his verbis: Postmodum venientes Sarraceni in Siciliam, obtinuerunt praedictam ciuitatem, nempe Syracusas, & multam occisionem in populo fecerunt, qui in caltra seu montana

Annal. Eccl. Tom. 8.

V v

tana

I.

VITALIANI
PAPAE
OBITVS.

II.

*AL. XC VII
FERRARI-
ENSIS PRI-
MVS EPISC.
* Hier. Epib.
hif. Rauenn.
lib. 4.MAVRVS
EPISCOPVS
RAVENNAS
CONTVMAX
ET PROTER-
VVS.

III.

IV.

ADEODATVS
PAPA.V.
SARRACENI
SICILIAM
VASTAVER.

tana confugerant: similiter autem & praedam nimiam fecere, & as quod illuc de ciuitate Romana delatum fuerat, secum tollentes, Alexandriam reuerfi sunt.] hac Anastasius in successore Vitaliani: eadē habet Paulus diaconus. Verum cladē istā Siciliae insulae factam esse sub Vitaliano potius dicendum esset, si quae extant litterae nomine Vitaliani Papae ad monachos Siculos, vere Vitaliani essent: ponimus eas, ne inuidiose pretermisisse videamur. Extant apud Leonem Ostiensem in Chronico Cassinate, ubi cula in fine leguntur, his praemissis eorundem monachorum litteris ad suos Romam datis, quae sic se habent:

*Paul. diac. lib. 5. c. 15.

VI.

Sanctae ac Deo dignae congregationi Cassinensi Lateranis degenti, serui & filij eorum in Sicilia commorantes: Sic huius vitae pelagum currere, ut portum quietis valeant apprehendere.

LITTERAE NOMINE SICULORVM MONACHORVM.

Diuerfis attriti miseris, & innumeris calamitatibus oppressi, de profundis ad vestra paternitatem clamamus, rogantes illa misereri afflictā & desolatā Sicilia. Tot enim ac tantis tribulationum pressuris deprimimur, ut iam nulla spes vitae relinquatur. Saraceni namque ab Alexandria cum immenso exercitu ad Siciliam venientes, omnem fere insulam igne & gladio deleuerunt, & monachos in sancti Christi martyris Placidi commorantes cor-nobis, diuerfis suppliciiis affectos, morti tradiderunt. Redacta est terra in solitudinem, & ablatis ab illa hominibus, ferarum saltus effecta est: & nonaginta & octo ciuitates & villae vobis in Sicilia subditae incensae, subuersae, & desolatae sunt. Sanctorum quoque domicilia destruentes, altaria Domini suffoderunt, & clericos cuiuscumque ordinis & dignitatis diuerfis suppliciiis affectos occiderunt. Facta sum in derisum (clamat Sicilia) omnibus gentibus, canticum eorum tota die: in tristitia sedeo, clamo, non est qui consoletur me. Iam enim pelli mea, consumptis carnibus, adhaesit os meum, & derelicta sunt tantummodò labia mea circa dentes meos. Misere-mini mei, miseremini mei saltem vos amici mei, domini mei, vnica spes salutis meae, quia manus Domini tetigit me.

VII.

Quapropter opportunè importunè vos per patrem Benedictum & martyrem Christi Placidum adiuramus, ut super nos afflictos misericordiae brachium extendatis, & ad monasterium instaurandum, & ciuitates, castra, possessiones, & villas reparandas dirigere cum supplemento pecuniae studeatis, periclitantique insula, iam iamque nutati Benedicti dexteram porrigatis. Iam enim Placidus in sibi commissis ouibus rursus occiditur, & Euty-chius, Victorinus, & Flauia virgo in sibi adherentibus rursus capite truncantur. Effudere namque Saraceni sanguinem monachorum Cassinensium, & Christianorum cum illis habitantium, velut aquam in circuitu possessionum suarum, & non erat qui irer & sepeliret. Vnde vestram sanctitatem iterum iterumque rogamus, ut nobis afflictis consolatoris iuuamen impendere studeatis. Valete.] his subditae leguntur litterae Vitaliani Papae nomine inscriptae his verbis:

VIII.

Vitalianus Episcopus seruus seruorum Dei dilectis in Christo filiis sub patris Benedicti & Placidi dominio in Sicilia constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Ad hoc nos superna clementia in orbe terrarum praefecit rectores atque custodes, ut dispersa congregare, & congregata conseruare, & destructa restituere summopere procuremus. Quapropter quia ciuitates, castra, monasteria, possessiones, & villas beato Benedicto in Sicilia subditas Paganorum incursionibus desolatas esse audiimus, supra modum dolemus, omnipotentique Deo super hoc gratias agimus, qui idē temporaliter hic flagella irrogat, ne in aeternū puniat. Vnde vos, charissimi filij, à fletu & moerore cessare monemus, & his nostris filiis, quos de Cassinensi congregatione ad monasteria restauranda, & ciuitates, castra, possessiones, & villas recuperandas in Siciliam dirigere studuimus, ut specialibus dominis deseruire curetis; ex parte beati Benedicti & nostra praecipientes, ut in restoratione monasterij & possessionum illos adiuuare studeatis, ceptumque laborem ad effectum perducere summopere procuretis. Nos enim & vos, & ciuitates, castra, possessiones, & villas, quas Tertullus Patricius beato patri Benedicto in Sicilia dedit, defendere, adiuuare, & manu tenere parati sumus. Omnipotens Deus sua vos gratia benedicat, atque à cunctis aduersis eripiat. Valere.] haec tenus litterae, quae nobis parum arrident ob id potissimum, quod ciuitates plures in Sicilia hoc tempore possedisse monachi dicerentur, quando nec ipsa Romana Ecclesia vel vnus oppiduli domina esset, ut ipsum possideret, immò nec Imperator ipse insulae dominus tot illis ciuitates haberet.

VITALIANI PAPAE NOMINE DATAE AD SICULOS.

IX.

Mullis his, de profectu Anglicanae Ecclesiae per Theodorum & Hadrianum à Vitaliano Pontifice anno superiori missos (ut vidimus) iam agamus: non enim eodem quo iussu sunt

anno

A anno in Britanniam appulerunt, sed sequenti, hoc ipso scilicet: quod etiam Beda testatur his verbis: Peruenit autem Theodorus ad Ecclesiam suam secundo postquam consecratus est anno sub sexto Kalend. Iuniarū Dominica, & fecit in ea annos viginti & vnū, menses tres, dies vigintisex. Moxque peragrata insula tota, quaquaersum Anglorum gentes morabantur (nam & libentissime ab omnibus suscipiebatur atque audiebatur) re-ctum viuendi ordinem, ritum celebrandi Pascha canonici, per omnia comitante & cooperante Hadriano, disseminabat. Ipse primus erat Archiepiscopus, cui omnis Anglorum Ecclesia manus dare consentiret. Et quia litteris sacris simul & saecularibus (ut diximus) abundanter ambo erant instructi: congregata discipulorum caterua, scientiae salutaris quotidie flumina in rigandis eorum cordibus emanabant; ita ut etiam metricae artis, astronomicae, & arithmeticae Ecclesiasticae disciplinam inter sacrorum apicum volumina suis auditoribus contraderent. Indicio est, quod vsque hodie supersunt de eorum discipulis, qui Latinam Graecamque linguam atque ut propriam, in qua nati sunt, norunt.

*Beda. de gest. Angl. lib. 4. c. 8. PROGRESSVS THEODORI EPIS. IN ANGLIA.

Neque vniquam prorius, ex quo Britanniam petierunt Angli, felicitiora fuere tempora, dum & fortissimos Christianosque habentes Reges, cunctis barbaris nationibus essent terro-ri, & omnium vota ad nuper audita caelestis regni gaudia penderent, & quicumque lectio-nibus sacris cuperent erudiri, haberent in promptu magistros, qui docerent: & sonos cantandi in Ecclesia, quos eatenus in Cantia tantum nouerant, ab hoc tempore per omnes Anglorum Ecclesias discere coeperunt: primisque, excepto Iacobo, de quo supra diximus, cantandi magister Nordhumbrorum Ecclesiae Eddi cognomento Stephanus fuit inuitatus de Cantia à reuerendissimo viro Vuilfrido, qui primus inter Episcopos, qui de Anglorum gente essent, Catholicum viuendi morem Ecclesiae Anglorum tradere didicit.

X.

Itaque Theodorus perlastrans vniuersa, ordinabat locis opportunis Episcopos, & ea quae minus perfecta reperit, his quoque iuuantibus corrigebat. In quibus & Ceaddan Episcopum cum argueret non fuisse rite consecratum, respondens ipse voce humillima dixit: Si me, inquit, nosti Episcopatum non rite suscepisse, libenter ab officio discedo: quippe qui neque me vniquam hoc esse dignum arbitrabar, sed obedientiae causa iussus subire hoc, quamuis indignus, consensi. At ille audiens humilitatem responsionis eius, dixit, non eum Episcopatum dimittere debere: sed ipse ordinationem eius denuò Catholica ratione consummauit.] At de his modò haec tenus: habes quem consulas, si scire cupis Theodori res gestas: nobis ad institutum satis, eius primordia hic posuisse, quo intelligas quantos germen istud ex vinea illa, quae extendit vsque ad mare & trans mare propagines suas, Romana inquam Ecclesia, fructus attulerit.

THEODORVS CONFIRMAT CEADDAN EPISC. ORDINATIONEM.

IESV CHRISTI ADEODATI PAP. CONSTAN. POGON. IMP.

ANNVS 670. ANNVS 2. ANNVS 3.

Christi annus sexcentessimus septuagesimus sequitur decimatertia Indictione, in quo quid bonum Annales exhibere valeant, non reperimus, nisi fruges ex fertili agro Ecclesiae Anglicanae, excolētibus eam (ut diximus) Theodoro atque Hadriano illuc à Romano Pontifice Vitaliano missis. Etsi enim olim vomere exulta Apostolicorum virorum, quos S. Gregorius miserat, vberes primitiarum fructus Deo dedisset, siluescente illa non-nihil Scotorum cultu diuersa semina rituum ferentium, nouorum cultorum ex Romana Ecclesia missorum laboribus, diuina iuuante gratia, vbi que lata, vbi que foecunda apparuit, erga Romanam Ecclesiam redditis propensioribus Anglorum animis, cuius ope rite sanctaeque colere religionem iterum didicissent. Audi ista ex eorum gentili Beda, pauca haec in medium afferente, ex quibus reliqua intelligere quisque possit, ait enim:

XI.

*Beda lib. 4. c. 5.

Anno Dominicae incarnationis sexcentesimo septuagesimo, qui est annus secundus ex quo in Britanniam venit Theodorus, tertio vero ex quo à Vitaliano fuit ab Vrbe dimissus, Osui Rex Nordhumbrorum pressus est infirmitate, qua & mortuus est, anno aetatis suae quinquagesimo octauo. Qui in tantum eo tempore tenebatur amore Romanae & Apostolicae institutionis, ut si ab infirmitate saluaretur, etiam Romam venire, ibique ad loca sancta vitam finire disponderet, Vuilfridumque Episcopum ducem sibi itineris fieri, promissa non parua pecuniarum donatione, rogaret. Qui defunctus die decima quinta Kalendarum

OSVVS REGIS ANGLORVM.

Annal. Eccl. Tom. 8.

V v 2

Mar-

CHRISTI ADEODATI PAP. CONSTAN. POGON. IMP. 670. 2. 3.

Martiarum, Ecgfridum filium regni heredem reliquit, &c.] quæ enim sequuntur de Syn- A do Anglicana, suo loco dicemus.

III. In Belgio, autem in pago Cameracensi hoc anno clarissima virgo radii castitatis eni- tens, fulgore martyrij addito, longè lateq; resplenduit, vespertilionibus Nouatoribus tan- tum inuisa. Maxellendis ista nomine dicta est, quæ cum virginitatem Christo desponsam omni virtutum genere exornasset, ab eo qui eam cuperet in vxorem ducere, Arduino no- mine, militari manu domi comprehensa, cum eidem consentire omnino renueret, gladio petita, ab eodem occisa est. Cuius virginitatè martyrio consecratam Dei Ecclesia venera- ta, accedentibus diuinis suffragiis per miracula declaratis, ipsam inter sanctas Martyres retulit, anniuersariaq; memoria colit. Agit de eadem hoc itidem anno Sigebertus in Chronico: cuius etiam testificatione liquet, eodem tempore subisse martyrium san- ctum Proiectum Arnernensem Episcopum, cuius martyrij causam illam afferunt, quòd B conqwesto ipso apud Childericum Regem aduersus Hectorem Massiliensem Patricium ob plurima ab eo illata damna Aruernesi Ecclesie, cum Rex facinorosum hominem gla- dio cædi iussisset, ipse sanctus Antistes ab eiusdem vrbs primoribus Hectoris pernecessa- riis appetitus armis, crudeliter necatus est. Sufficiens quidem ad martyrium existimata est causa, cum ob defensionem suæ Ecclesie id sit passus.

PROIECTVS EPISC. AR VERNEN- SIS MAR- TYR.

IESV CHRISTI ADEODATI PAP. CONSTAN. POGON. IMP.

ANNVS ANNVS ANNVS 671. 3. 4.

I. S Excentesimus septuagesimus primus agitur Redemptoris annus, decimaquarta Indi- cione, eodemq; tertius absoluitur Childerici Francorum Regis, quo ipse priuatus est regno secundum S. Eligij vaticinium, de quo superius dictum est. De priuatione autem ipsius & morte causam illam afferunt, quòd cum ob nimiam fauitiam in Francorum no- biles exhibitam eorumdem Francorum in se animos concitasset, à Bobilone, quem seruuili supplicio ad stipitem tentum verberare fecisset, occisus fuit: in locum verò eius subrogatur germanus ipsius Theodoricus. Quo audito Ebroinus, qui illi antea studuisset, & eius causa in monasterium detrusus esset, vel timore malorum sponte aduisset, ex monacho mutatus in militem, aduersus eos, quos passus esset aduersarios, gladium strinxit, nobilesq; com- plures obruncauit, summo magistratu Maioris domus eidem Regi Theodorico inhærens. Inter ipsos fuit sanctus Leodegarius Angustodunensis Episcopus, de quo suo loco dicendum erit.

II. Hic autem lectorem monitum velim, in horum Regum successione diuersos diuersa scribere, nempe post obitum Clotharij eleuatum in regnum Theodoricum, eoq; sublato, Childericum successisse: aliqui autem aiunt Theodoricum successisse Childerico. Verùm de his sentienda puto, quæ scribit sanctus Audoënus ex oraculo S. Eligij, qui ea scriberet sicut expleta vidit. Repetenda hinc sunt verba eius, quò de his certior veritas percipi possit, ait enim hæc: Defuncto Clodoueo Rege, qui sine dubio breui desinet esse in humanis, ali- quamdiu Regina coniux eius cum tribus filiis regnum obtinebit. Illa autem sublata, & filii in regno relictis, vnus ex eis cadet: fuit hic, vt dictum est, Clotharius, nec diu post al- ter quoque è duobus regno priuabitur. quem ex his que sequuntur, Childericum fuisse, di- cere opus est. nam pergit: Tertius verò solus obtinebit monarchiam, eritq; eius magna gloria atque potentia. Hucusq; Eligius.] subdit Audoënus:

III. Nos verò dubitare non debemus ita fore vt prædixit, cum iam nonnulla impleta videamus. nam & Clodoueus Rex intra breue tempus in pace obiit, & Regina coniux cum tri- bus paruulis ad paucos annos regnans, filiis postea reliquit principatum: paucis interim labentibus annis, maior natu, Clotharius videlicet, dum pacifice regnat, excedit è vita, duobus relictis fratribus, de quibus quid futurum sit Deus solus nouit.] hæc scribebat (vt apparet) Audoënus, cum post obitum Clotharij ambo fratres regnare cœperunt. Sed non diu post reicitur Theodoricus, & erigitur Childericus, quem secundum vaticinium S. Eli- gij haud diutius regnasse oportuit: nam (vt dicebat) alter cito cecidit ex duobus, & tertius diu monarchiam obtinuit, qui fuit Theodoricus. Ex his ergo corrigas, qui Childerico annos tribuunt duodecim, quem non excessisse putamus annum tertium, ad quem perue- nisse

CORRIGI- TUR ERROR DE TEMPO- RE REGVM FRANCO- RVM

CHRISTI ADEODATI PAP. CONSTAN. POGON. IMP. 671. 3. 4.

nisse vidimus. Quem verò diutius tenuisse regnum ex eodem diuino constat oraculo, fuit Theodoricus: nam apud Aimoinum reperies regnasse annos vndeuginti, siue (vt alia lectio habet) viginti & vnum. Quòd autem apud Gregorium legitur regnasse annos qua- tuordecim, à tempore restitutionis certum est auctorem numerare: ait enim Sigebertus, cum restitutum anno Domini sexcentesimo septuagesimonono, defunctum verò anno sexcentesimo nonagesimotertio.

Reddunt Græcorum Annales, hoc anno quarto Imperatoris Constantini cælesti signo perterrefactum orbem, ita vt videretur eius interitus imminere; inuasamq; à Sarracenis Lyciam atque Ciliciam, comparatumq; ab eisdem apparatus ad expugnandam Con- stantinopolitanam ciuitatem. Ita turbatus est Oriens, cum hæreticus Patriarcha eandem gubernaret Ecclesiam, qui nec cessauit diuersis motibus quati, quousq; fides Catholica firmata est.

IESV CHRISTI ADEODATI PAP. CONSTAN. POGON. IMP.

ANNVS ANNVS ANNVS 672. 4. 5.

Annus Domini sequitur sexcentesimus septuagesimus secundus, Indictione decima- quinta, idemq; quartus Adeodati Romani Pontificis, quo contigit sanctissimi viri Audoeni Rothomagensis Episcopi peregrinatio ad limina Apostolorum, digna quidem quæ intextatur Annalibus in exemplum fidelium, vt discant quanta pietate consueuerint viri sancti eiusmodi religiosum munus obire. de ea enim hæc in rebus ab eo præclare ge- stis. Post fundatam in fide Ecclesiam, post doctrinæ fluentia, post tot ædificata monasteria, post tranquillatam totius Francie regnum, urbem Romam caput orbis & Christianæ re- ligionis, quam Apostolorum Principes suis corporibus ornant, ac Martyrum cateruæ sa- cris ossibus decorant, Pontificatum eius vrbs tunc in annum quartum obtinente Adeo- dato Papa, adire tandem constituit. Cumq; hoc longè lateq; fama vulgaret, vndique conueniunt ad virum Dei homines religiosi, auri argentiq; pondera multa ei afferentes, simulq; obsecrantes, vt ad corpus sanctorum Apostolorum & Martyrum pro redem- ptione animarum suarum ea deferri iubeat, partem etiam pauperibus illic suis sacris mani- bus distribuat, ipsosq; suis precibus Christo commendet.

Multi ergo venerabiles viri & Deo deuoti vnà cum illo proficisci sibi licere gratulantur, in quibus erat sanctus Sidonius genere Scotus, extractor monasterij, quod nunc per me- tonymiam, sanctum Sidonium appellant. Stipatus ergo vir Deo dilectus sanctorum comi- tum turba, eleemosynarumq; benedictionibus onustus, ad limina sanctorum Apostolo- rum hilaris, vt quondam Vas electionis, cum diuersarum Ecclesiarum benedictiones in ministerium sanctorum Ierosolymam apportaret, peruenit. Ad singulas autem Aposto- lorum & Martyrum Memorias se prosternens, vota & supplicationes tam pro se, quam pro totius Ecclesie Catholice pace obtulit, lacrymas tamen vberius quam verba fundens: vbicumq; enim in oratione prostratus iacebat, flumina lacrymarum pauimenta irriga- bant. Denique cum ad Petri Confessionem hunc versum inciperet: Exultabunt sancti in gloria: diuinitus responsum est: Latrabuntur in cubilibus suis.

Sed quis commemorare sufficiat, quanta liberalitate & munificentia per Romanas ec- clesias & Sanctorum Memorias traditam sibi pecuniam distribueret? Cumulabantur alta- ria Sanctorum auro & argento, itemq; pauperum manus implebantur: gaudebat vrbs tota, cum & beneficiis gratulabatur, ac si fidei suæ fundatores coram oculis corporeis in- ueretur. Absolutis verò apud loca Sanctorum diu optatis precibus, diuinis acceptis re- sponis, cum multarum reliquiarum suffragiis tandem venerabilis senex, altissimis Al- pium iugis transfinitis, in Gallias reuertit.] hucusq; aucto.

Hoc eodem anno, mense Septembris, quo prima Indictio inchoatur, & decimoquinto Kalendas Martij numerari incipit annus tertius Ecgfridi Regis Anglorum, à Theodoro Archiepiscopo Dorouernensi, Apostolica quaungebatur auctoritate, congregata est in Anglia Synodus, de qua Beda his verbis meminit: Eiusdem Regis Ecgfridi anno tertio Theodorus cogit Concilium Episcoporum vnà cum eis, qui canonica Patrum statuta di- ligerent & noscent, magistris Ecclesie pluribus. Quibus pariter congregatis, diligenter ea

Annal. Eccl. Tom. 8.

V V 3

quæ

IV. Ex illa apud Syn. die 24. Aug. c. 23. PEREGRINATIO S. AUDOENI AD LIMINA APOSTO- RVM

II. CVLTVS SANCTORVM M- NIFICVS

III. ORLATIO- NES FIDE- LIVM AD SS. MARTY- RES.

IV. SYNODVS ANGLICA- NA. Bed. de gest. Angl. lib. 4. c. 5.

quæ unitati pacis Ecclesiasticæ congruerent, eo quo Pontificem decebat animo, cœpit A
obseruanda docere: cuius Synodice Actionis huiusmodi textus est:

V. In nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, regnante in perpetuum ac gubernante Ecclesiam eodem Domino nostro Iesu Christo, placuit conuenire nos iuxta morem canonum venerabilium tractaturos de necessariis Ecclesiæ negotiis. Conuenimus autem die vigesimaquarta mensis Septembris, Indictione prima, in loco qui dicitur Herudford: Ego quidem Theodorus quamuis indignus ab Apostolica sede destinatus Dorouernensis Ecclesiæ Episcopus, & confacerdos ac frater noster reuerendissimus Bisi Orientalium Anglorum Episcopus: quibus etiam frater & confacerdos noster Vuilfridus Nordumbrorum gentis Episcopus per proprios legatarios affuit. Affuerunt & fratres ac confacerdotes nostri Putta Episcopus Castellii Cantuariorum quod dicitur Rotcheiter, Leuthierius Episcopus Occidentalium Saxonum, Vuinfridus Episcopus prouinciæ Merciorum. Cumq; in vnum conuenientes, iuxta ordinem quique tuum resedissemus: Rogo, inquam, dilectissimi fratres, propter timorem & amorem Redemptoris nostri, vt in commune omnes pro nostra fide tractemus: vt quæque decreta ac definita sunt à sanctis ac probabilibus Patribus, incorrupte ab omnibus nobis seruentur.

VI. Hæc & alia quamplura, quæ ad charitatem pertinebant, unitatemq; Ecclesiæ conseruandam, profecutus sum. Cumq; explesem prolocutionem, interrogauit vnumquemque eorum per ordinem, si consentirent, ea quæ à Patribus canonicè sunt antiquitus decreta, custodire. Ad quod omnes confacerdotes nostri respondentes dixerunt: Optimè omnibus placet, quæque definirunt sanctorum canones Patrum, nos quoque alacri animo libentissimè seruare. Quibus statim protuli eundem librum canonum, & ex eodem libro decem capitula, quæ per loca notaueram, quia maximè nobis necessaria sciebam, illis coram C ostendi, & vt hæc diligentius ab omnibus susciperentur, rogauit.

VII. Primum capitulum, vt sanctum diem Paschæ in commune omnes seruemus Dominica post decimam quartam Lunam primi mensis.

Secundum, vt nullus Episcoporum parochiam alterius inuadat, sed contentus sit gubernatione creditæ sibi plebis.

Tertium, vt quæque monasteria Deo consecrata nulli Episcoporum liceat ea in aliquo inquietare, nec quidquam de eorum rebus violenter abstrahere.

Quartum, vt monachi non migrent de loco ad locum, hoc est, de monasterio ad monasterium, nisi per dimissionem proprii Abbatis, sed in ea permaneant obedientia, quam tempore suæ conuersionis promiserunt.

Quintum, vt nullus clericorum relinquens proprium Episcopum passim quolibet discurrat, neque alicubi veniens absque commendaticii litteris sui Præsulis suscipiatur. Quod si femel susceptus est, & noluerit inuitatus redire: & susceptor, & is qui susceptus est, excommunicationi subiacebit.

Sextum, vt Episcopi atque clerici peregrini contenti sint hospitalitatis munere oblato, nulliq; eorum liceat vllum officium sacerdotale absque permisso Episcopi, in cuius parochia esse cognoscitur, agere.

Septimum, vt bis in anno Synodus congregetur: sed quia diuersæ causæ impediunt, placuit omnibus in commune, vt Kalendis Augusti, in loco qui appellatur Clfeshooh, semel in anno congregetur.

Octauum, vt nullus Episcoporum se præferat alteri per ambitionem, sed omnes agnoscant tempus & ordinem consecrationis suæ.

Nonum capitulum in commune tractatum est, vt plures Episcopi, crescente numero fidelium, auerentur. Sed de hac re ad præsens silemus.

Decimum pro coniugiis, vt nulli liceat nisi legitimum habere connubium: nullus incestum faciat: nullus coniugem propriam, nisi vt sanctum Euangelium docet, fornicationis causa relinquat. Quod si quisquam propriam expulerit coniugem legitimo sibi matrimonio coniunctam: si Christianus esse rectè voluerit, nulli alteri copuletur, sed ita permaneat, aut propriæ reconcilietur coniugi.

VIII. His itaque capitulis in commune tractatis ac definitis, vt nullum deinceps ab aliquo nostrum oriatur contentiois scandalum, aut alia præ aliis diuulgarentur: placuit, vt quæque definita sunt, vnusquisque nostrum manus nostræ subscriptione confirmaret. Quam sententiam definitionis nostræ Titullo Notario scribendam dictaui. Actum in mensè & Indictione

A dictione superscriptis. Quisquis igitur contra hanc sententiam iuxta decreta canonum, nostra etiam consensione ac subscriptione manus nostræ confirmatam, quoquo modo venire, eamque infringere tentauerit, nouerit se ab omni officio sacerdotali & nostra societate separatam. Diuina nos gratia in unitate sanctæ Ecclesiæ suæ viuentes custodiat incolumes. Facta autem est hæc Synodus anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo tertio.] hæcenus in Synodo Beda: sed corrigendum puto annum Domini, cum facta Synodus dicitur anno septuagesimo tertio supra sexcentimum; nisi tunc vnâ cum Indictionis principio, hoc ipso quoque anno, mensè Septembri sequens annus Domini fuerit numerari ceptus.

Hoc eodem anno è vita ereptus est lue sanctissimus Episcopus Ceadda, vt idè afferit Beda^a, qui de peste, quæ hoc anno Angliam depasta est, pluribus agit^b: tertius namque hic est annus sedis eius, de quo ipse Beda hæc ait: Cum in illa prouincia (*Merciorum scilicet*, cui dictus Ceadda Episcopus datus erat) duobus annis ac dimidio Ecclesiam gloriosissimè rexisset, affuit, superno dispensante iudicio, tempus, de quo loquitur Ecclesiastes: Quia tempus mittendi lapides, & tempus colligendi. Superuenit namque clades diuinitus missa, quæ per mortem carnis viuos Ecclesiæ lapides de terrenis sedibus ad ædificium caeleste transferret.] pergit dicere de vita & ad Deum transitu eiusdem Episcopi, qui hoc anno contigit sexto Nonas Martias: deque magni meriti viro, Ouino monacho multa habet, pluraque etiam de nonnullis sanctis virginibus monasticam vitam agentibus sub sancta Eldiburga Abbatisa tunc ex hac vita ad Deum receptis, ipsiusq; Eldiburgæ ex hac vita migratione, signis caelestibus earum dem sanctitate omnibus testata: quæ tu consulas.

At non silentio prætereundus, sed Annalibus meritò intexendus felix ad Deum transitus Orientalium Saxonum Regis Sebbi, de quo superius mentio^d facta est, quem sancta^e rum virginum lato funeri idem Beda subiicit istis verbis: Eo tempore præerat regno Orientalium Saxonum (vt idem etiam libellus docet) vir multum Deo deuotus, nomine Sebbi, cuius supra meminimus. Erat enim religiosus actibus, crebris precibus, piis eleemosynarum fructibus plurimum intentus, vitam priuatam & monachicam cunctis diuitiis & honoribus præferens: quam & olim iam, si non obstinatus coniugis animus diuortium negaret, relicto regno, subiisset. Vnde & multis visum (vt sæpè dictum est) quia talis animi virum, Episcopum magis, quam Regem ordinari deceret. Cumque annos triginta in regno miles regni caelestis exegisset, correptus corporis infirmitate permaxima, qua & mortuus est, admonuitque coniugem, vt vel tunc diuino se seruitio pariter manciparent, cum amplius pariter mundum amplecti, vel potius mundo seruire non possent.

D Quoddam agrè impetraret ab ea, venit ad Antistitem Londoniæ ciuitatis vocabulo Valdiere, qui Erconualdo successerat, & per eius benedictionem habitum religionis, quem diu desiderarat, accepit. Attulit autem eidem & summam pecuniæ non paruum pauperibus erogandam, nil omnimodis sibi reseruans, sed pauper spiritu magis propter regnum caelorum manere desiderans. Qui cum ingrauescente præfata aegritudine diem sibi mortis imminere sensisset, timete cepit honore animi regalis, ne ad mortem veniens tanto affectus dolore aliquid indignum suæ personæ vel ore proferret, vel aliorum motu gereret membrorum. Vnde accito ad se præfate vrbs Lodonie, in qua tunc ipse manebat, Episcopo, rogauit, ne plures eo moriente, quâ ipse Episcopus & duo sui ministri adessent. Quod dum Episcopus libentissimè se facturum promitteret, non multo post idem vir Dei cum membra sopori dedisset, vidit visionem consolatoriam, quæ omnem ei anxietatem memoratæ sollicitudinis auferret, insuper & qua die esset hanc vitam terminaturus, ostenderet.

E Vidit enim (vt post ipse referebat) tres ad se venisse viros claro indutos habitu: quorum vnus residens ante lectulum eius, stantibus his qui secum aduenerunt comitibus, & interrogantibus de statu eius quem languentem visitare venerunt, dixit quod anima eius & sine vllo dolore & cum magno lucis splendore esset egressura de corpore: sed & tertium exinde diem, quo esset moriturus, insinuauit. Quod ita vtrumque, vt ex visione didicit, completum est. Nam die dehinc tertio, completa hora nona, subito quasi leuiter obdormiens, sine vllo sensu doloris emisit spiritum. Cuius corpori tumulando præparauerunt sarcophagum lapideum: sed cum hic corpus imponere cœpissent, inuenerunt hoc mensura palmi longius esse sarcophagum. Dolantes ergo lapidem in quantum valebant, addiderunt longitudini sarcophagi quasi duorum mensuram digitorum; sed nec sic quidem corpus capiebat. Vnde facta difficultate tumulandi, cogitabant aut alium querere locu-

^a Beda lib. 4. c. 3.
^b Beda lib. 4. c. 7. 8. 9. & 10.
DE CEADDAE EPISCO. OBITU.

^c Eccl. 3.
^d Beda lib. 3. c. 3.

^e Beda lib. 4. c. 11.
SEBBI REGIS LAUDES.

IX.
REX REPT-
GI ONIS
HABITVM
SVSCEPIIT.

X.
VISIO ET
FELIX
TRANSITVS
PIL REGIS.

CHRISTI ADEODATI PAP. CONSTAN. POGON. IMP.
672. 4. 5.

loculum, aut ipsum corpus, si possent, in genibus inflectendo breuiare, donec ipso loculo A
caperetur.

XI.
INGENS
MIRACV-
LVM DE SE-
PVLCHRO
REGIS.

Sed mira res, nec nisi calitus facta, ne aliquid horum fieri deberet, prohibuit. Nam subito astante Episcopo & filio Regis eiusdem ac monacho Sighardo, qui post illum cum fratre suo Fredo regnauit, & turba hominum non modica, inuentum est sarcophagum illud congruæ longitudinis ad mensurâ corporis, adeo vt à parte capitis etiam ceruical posset interponi, à parte verò pedum mensura quatuor digitorum in sarcophago corpus excederet. Conditus est autem in Ecclesia beati Doctoris Gentium, cuius edoctus monitis, caelestia spirare didicerat.] hucusque Beda. Porro omnes istos tunc ea peste defunctos, in Sanctorum catalogum religiosè calculo accedente diuino, receptos, annis singulis, singulis diebus quibus ex hac vita migrarunt, Ecclesia Dei pia memoria representat.

*Theophan.
& Cedren.
ap. 5. Con-
stantin. imp.
OBSIDIO
CONSTAN-
TINOP.
COEPTA.

Hoc pariter anno, qui numeratur quintus Constantini Imperatoris, Sarraceni ingenti B
numero traicientes in Thraciam, appropinquantes Constantinopolim, assiduis proeliis à mensè Aprili vsque ad Septembrem eam expugnare tentarunt: quod cum facere minimè à Deo concessum fuerit, hiemare statuerunt Cyzici, vt ad proximum ver copias ad aggrediendam ciuitatem paratas haberent. quod non semel tantum factum est, sed id ipsum per septem annorum spatia iteratum annis singulis, ex Theophane Græcorum produnt Annales: aiunt enim: Per septem annos eisdem gestis, diuina, Dei que genitricis ope, multitudine virorum bellicosorum amissa, & vulneratione maxima in eis effecta, confusi ac reuersi cum ingenti mœtore sunt. Cum autem discessisset idem demergendus à Deo stolidus, ab hiemali æstu ac spiritu procellarum circa partes Scyllei comprehenditur, & contritus totus omnino disperit.] hæc de classe Sarracenorum & rebus ab eis in obsidione Constantinopolis gestis.

XII.

ERROR
CORRIGI-
TUR DE
TEMPORIS
OBSIDIO-
NIS.

Quo etiam anno, pugnante alio Sarracenorum Duce aduersus copias Romanorum sub Floro, Petronio, & Cypriano Ducibus constitutas, ex ipsius exercitu triginta millia desiderata esse, iidem docent Annales; adduntque de nouo adinuento igne, quem marinum dicebant, eo quod in mari arderet, quo & naues Arabum combusserunt. Verum quod ad obsidionis tempus spectat, errorem esse in annorum numero certum est: nequaquam enim potuit ad septennium perdurasse: nam anno abhiinc quarto constat inter Romanos & Arabes pacem esse sancitam, vt iidem produnt Annales. Est mentio in decimatertia Actione Sextæ Synodi de obsidione Constantinopolis, quæ facta est per spatium duorum annorum, sed sub Vitaliano Romano Pontifice, ac proinde diuerso ab isto tempore. Ceterum tot tantaque præter spem atque opinionem concessit Deus Imperatori Catholico de fide Catholica benemereri satagenti, quotidie versanti animo, quomodo pacem inter D
Orientalem & Occidentalem Ecclesiam sancire posset: nec desistit, donec tandem perfecit, vt suo loco dicitur.

XIII.
RECESSV
VIN
THI REGIS
OBITVS.

Eodem anno Reccesuinthus Rex Hispaniarum, vbi ab obitu patris regnasset annos viginti duos & menses sex, moritur, desiderium sui relinquens, vt pote Regis optimi Ecclesiæ valde proficui. de eo enim hæc Tudenfis habet: Hic fidem Catholicam in tantum dilexit, vt semper perquireret viros litteratos, qui frequenter coram ipso conferrent de articulis fidei: delectabatur enim in diuinis Scripturis, & altare Christi auro, argento, gemmis, & feris summo studio decorabat: ter Synodum cum Episcopis Toleti peregit, & leges apud decessores suos editas firmavit, atque quasdam addidit omnino honestati conuenientes. Cunctos mirè dilexit, & ab omnibus valde dilectus fuit. Erat enim adeo mitis & humilis, vt inter subditos quasi vnus ex illis videretur. In pace regnum sibi subiectum rexit; & in villa nomine Gericos, quæ in monte Lauriensi sita est, propria morte deceffit sub Imperatore Constantino.] hucusque Tudenfis.

XIV.
VVAMBA
REX HISPAN-
IARVM.

Meruit à Deo Reccesuinthus successorem haud imparem pietate, sed mundi contemptu præclariorem: dictus est iste Bamba, siue Vuamba, vel Vuambanus, de quo hæc idem auctor habet: Hic Toleti eadem hora qua vnctus est in Regem, quadam apparitione visa est apis cunctis qui aderant ex capite eius exire, & ad caelos volare. Hoc signum factum est. non vt futuras victorias nuntiaret de inimicis per eum, sed dulcedinem pacis, quam habuit erga suos.] hæc ipse summam, qui & inferius futius perpetua digna memoria habet ista de eius electione:

XV.

Bamba Princeps clarissimus de regali Gothico sanguine ortus est, quæ dignè principari Dominus voluit, quem sacra vnctio decoraret: quem, Rege mortuo, totius gentis & patriæ

CHRISTI ADEODATI PAP. CONSTAN. POGON. IMP.
672. 4. 5.

Atria communio elegit: quem populorum amabilitas exquisiuit: qui ante regni fastigia multorum relationibus præconio celebrabatur & prædicabatur, antequam regnaret. Dum decedētis Reccesuinthi Regis morti exequiale funus solueret, inter ipsa lamenta, in vnam omnes concordia versis, vno affectu pariter prouocati, illum se desiderio habere Principem clamant: illum, nec alium posse esse Principem, vnitis vocibus intonant: & cateruatim eius pedibus obuoluti, nostri regimen regni suscipiat instant, cum lacrymis postulantes. At ille, quem mirificè fortitudo firmauerat, nec lacrymis cedit, nec precibus vincitur, nec voto flectitur populorum, modò se non suffecturum tot ruinis imminentibus clamans, modò senio confectum se esse pronuntians. Tam acriter reluctanti vnus ex officio Ducum audacter in medium profiliit, & irato contra eum vultu, educto gladio, prospiciens dixit: Nisi consensurum te nobis promittas, gladij huius mucrone modò cruentandum te scias nece. Hic tamdiu sumus, quamdiu aut expectatio nostra te Regem accipiat, aut contradictorem cruentus hic hodie casus mortis absorbeat. Quorum tam precibus superatus, quam minis, tandem cessit, regnumque suscipiens, ad suam omnes pacem recepit. Et tamen ne citra locum sacre sedis Toletanæ regni sacram susciperet vnctionem, distulit vsque ad nonam decimam diem, ne videretur vel ambitione vsurpasse, vel paratam esse regni gloriam, sed potius signum tanti culminis à Domino percepisse.

Gerebantur enim ista in villa cui antiquitas Gericos nomen dedit, quæ ferè centum viginti milliaria ab vrbe regia distans, in Salmanticensi territorio sita est: ibi enim vno eodemque die, scilicet Kalendis Septembris, & decedētis Regis vitalis exitus fuit, & dicti viri electio subsécuta. Postquam autem Toletanam urbem ingreditur, & ventum est quo sanctæ vnctionis susciperet signum, regio iam vultu conspicuus ante altare diuinum consistens, ex more Catholicam fidem professus, cum sacramento iurandi fidem populis dedit, & mores bonos prædecessorum Regum atque leges firmavit. Deinde curuatis genibus oleum vnctionis per sacras Primatis & Pontificis Quiriaci manus vertici eius infunditur, & vnctionis copia exhibetur. Vbi hoc statim emicuit mirabile signum: nam mox è vertice ipso, vbi oleum sanctum perfusum fuerat, euaporatio quædam fumo similis in modum columnæ sese erexit, & ex capite ipso apis visa est profiluisse, & aëris alta petisse, quæ vtique signa fuerunt seculuræ felicitatis.] hæc & alia Tudenfis: sed de eodem Rege inferius rursum ageretur annis sequentibus, cum ipsum aduersus rebelles pugnarent diuina gratia comitata cum triumpho reduxit Toletum. Licet enim nullus filius defuncti Regis, qui succedere regno posset, extaret, & fratres eius ob nimiam imbecillitatem extra aleam esse viderentur, qui eligi possent in Regem: alij tamen affines robore validi non deerant, quorum causa & intra fines regni ipsius fuerunt res admodum turbulenta: sed de his suo loco vberius dicendum erit.

IESV CHRISTI ADEODATI PAP. CONSTAN. POGON. IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
673. 5. 6.

Sexcentesimo septuagesimo tertio Christi anno, Indictione prima, Grimoaldus Longobardorum Rex moritur, cum regnasset annos nouem. hæc ex Paulo, quod ad tempus regni eius: quod verò ad annum obitus, non ex ipso, sed (vt diximus) ex ipsius Regis constitutione edita ponitur. Redditum autem ipsum ex Ariano fuisse Catholicum, monumenta ab eo constructa testantur: ita vt si quis id negaret, lapides clamantes audiret, dum videlicet constet (quod dictum est) acerrimo Arianorum hosti & expugnatori S. Ambrosio ipsum Ticini erexisse basilicam, in eaque sepeliri potius, quam in aliis à se erectis delegisse. Successit verò in regnum filius eius, quem puerum nouem annorum reliquerat, Garibaldus, sed non diu tenuit: etenim caelesti nuntio repente accitus venit ab intereptione antea elapsus Beraridus Ariperti Regis filius, cui debebatur regnum: cum enim iam extorris annos nouem apud Francos egisset, & in Britanniam apud Saxonum Regem degeret, diuinitus redire in patriam iussus, vbi adfuit, regnum cepit. magna diuinæ providentiæ vis in eo tunc enituit, cum magno est declaratum exemplo, quod eius arbitrio dentur ac pariter auferantur regna. Sed quomodo id acciderit, ex Paulo diacono audi rem gestam, quam ita recenset:

I.
OERTVS
GRIMOAL-
DI REG.
LONGOB.

a Paul. disc.
lib. 5. c. 33.

Igitur

II. Igitur (vt dicere ceperamus) Bertaridus egressus de Gallia, nauem ascendit, vt ad Britanniam insulam ad regnum Saxonum transiret. Cum aliquantulum per pelagus nauigasset, vox à littore audita est inquirentis vtrum Bertaridus in eadem naue confisteret. Cui cum responsum esset, quod Bertaridus ibi esset: ille qui clamabat, subiunxit; Quia tertia dies est hodie, quod Grimoaldus ex hac subtractus est luce. Quo audito Bertaridus statim post se reuersus est, veniensque ad littus, inuenire personam non potuit, quæ ei de Grimoaldi nece nuntiaret. Vnde arbitratus est, non hunc hominem, sed diuinum nuntium fuisse. Exindeque ad patriam rediens, cum ad claustra Italia venisset, iam ibi omnia obsequia palatina, omnemque regiam dignitatem cum magna Longobardorum multitudine paratam esse reperit. Exinde itaque Bertaridus Ticinum reuersus, exturbato Garibaldo puerulo à regno, ab vniuersis Longobardis mense tertio post mortem Grimoaldi in regnum leuatus est. Erat autem vir pius, fide Catholicus, iustitiæ tenax, pauperumque largissimus nutritor. Qui statim Beneuentum misit, exindeque Rodelandam suam coniugem & Cunibertum filium suum reuocauit. detinebantur enim ibi in custodia. Sed & pergit Paulus de eodem Bertarido, cum ex imperato regnum recuperasset:

BERTARIDVS REX LONGOB.

III. Vt, inquit, regni iura suscepit, in loco illo, qui à parte fluminis Ticini est, vnde ipse olim fugerat, monasterium, quod Nouum appellatur, Domino & liberatori suo in honorem sanctæ virginis & martyris Agathæ construxit, in quo multas virgines aggregauit, rebusque diueris, pariterque ornamentis eundem locum ditauit. Regina verò vxor eius Rodelinda Basilicam sanctæ Dei genitricis extra muros eiusdem ciuitatis Ticinensis, quæ ad Perticas appellatur, opere mirabili condidit, ornamentisque mirifice decorauit. Hæc Paulus, qui & cur ad Perticas locus ille dictus esse declarat: quod scilicet cœmeterium illic esset Longobardorum, à quibus poni ibi solent perticæ desuper columbam ligneam habentes illuc versam vbi illorum charus quisquam obiisset, atque vt sciri posset vbi defuncti corpus quiesceret.

SACRÆ AEDIS RECTÆ A LONGOB. REG.

IV. Eodem anno, cum à nobilibus nonnullis Hispaniarum regni hominibus indigno animo ferretur electio Vuambæ Regis, populi fauore in tantum euecti regni fastidium: nouarum rerum molendi fomite in animis eorumdem incenso, primus omnium, qui præerat Galliæ Narbonensi adhuc sub Gothorum regno existenti, Ildericus in tyrannum erupit, secumque etiam Episcopos aliquos traxit. Post hunc autem qui aduersus eum missus est Paulus Dux, vir domi forisque spectatus, in Regem ipsum, à quo missus fuit, arma conuertens, plebsque Hispaniæ ciuitates suæ subdidit potestati, Regisque nomen vsurpans, coronam auream, quam gemmis ornatam dono dederat Reccaredus S. Felici Gerundenfî martyri, sacrilegus suo imponere capiti est ausus: sed quomodo vix emenso integro anni curriculo pœnas dedit anno sequenti, suo loco dicendum erit. hic enim annus ad comparandum exercitum, quem Paulus duceret aduersus Ildericum, insumptus est, & in defectione ipsius Pauli, aduersus quem Rex nonnisi anno sequenti potuit proficisci.

IV. TYRANNI IN HISPANIA ET GALLIA NARBONEN.

I. Anno Redemptoris sexcentesimo septuagesimo quarto, Indictione secunda, Vuamba Rex Hispaniarum aduersus tyrannos, qui Galliam Narbonensem & alia loca regni sui proditione subegerant, comparato exercitu progrediens, diuino munitus auxilio, sex mensum spatio eosdem feliciter debellauit, penitusque deleuit. Victoriæ tantam haud humanis viribus partam, sed diuinitus comparatam perpetuis consignatam monumentis tradidit posteris Iulianus, qui successit Quiriaco huius temporis Archiepiscopo Toletano: is enim, scripto commentariolo, eiusmodi belli historiam profecutus est; quem totidem ferme verbis maiori ex parte Tudensis in suum Chronicon retulit.

VVAMBAE REGIS VICTORIA DIVINITVS PARTA.

II. Qui autem tyrannidem aduersus Regem exercuerunt, etiam aduersus Deum impietate pugnarunt. Etenim inter alia nefanda scelera impius Ildericus persecutionem haud leuam in Gallia Narbonensi aduersus Ecclesiasticos excitauit, qui ipsi in omnibus parere recusarent. Cuius rei gratia tunc accidit, vt Nemaufensis Ecclesiæ Episcopum vita sanctissima commendatum, Aregium nomine, eidem constanti animo repugnantem, vinculis mancipatum tradiderit illudendum, in cuiusq; sedem suæ perfidiæ socium Ramirum Abbatem intru-

PERSECVTIO IN GALLIA NARBONENSI.

A intruserit. Addidit alia nefanda, quæ recensere longum esset. Sed & qui aduersus eum missus est Paulus natione Græcus, in tyrannum æque conuersus, nequiora patrauit, vbique perfidus, vbique sacrilegus, expolians cunctas suis thesauris ecclesias.

Ad hos igitur debellandos tyrannos expeditionem parans Rex maxime pius, primum omnium studuit exercitum cõmunire iustitia: quamobrem in ipso procinctu, quos sciuit milites adulteria perpetrasse, iussit amputari virilibus, hanc tanto Principe dignam sententiam promens: Ecce iam iudicium imminet belli, & licet fornicari, vt Deus ad iracundiam prouocetur.] & post alia hæc quoque perpetuæ mandanda memoriam verba addidit: Frustra pergit ad bellum, quem iniquitatis comitatur exemplum.]

Qui verò primum sceleribus militum eo modo purgavit exercitum, à Deo accepit, vt Angelos haberet commilitones. Ita quidem testatur dignus cui credatur auctor, nempe visum esse Angelis vallatum exercitum, sed reddamus hic eius verba: Manifeste, inquit, diuina protectio adfuit, quod cælestibus indicis patuit euidenter. Visus est enim Angelorum excubiis protectus noster exercitus, & ipsos Angelos super castra corsuca volitatione protectionis suæ signa protendere.] quod & rerum declarauit euenta: siquidem difficillimum bellum aduersus duos tyrannos Vasconum Francorumque roboratos auxilio, ciuitatibus munitissimis tutatos, breuissimo temporis spatio summa felicitate cõfecit: insuper & post deuictos tyrannos, Lupum Ducem pollentem Francorum viribus nullo negotio superauit, deique omnibus triumphum gloriosissimum egit. Inter alia autem diuini iudicij æqua lance librata sententia patuit, cum feram desperatione Paulus tyrannus penitus superatus, hoc anno sua sponte, antequam ab aduersariis caperetur, ipsis Kalendis Septembris regalibus se exuit vestimentis, ac priuatis indutus regnum deposuit, qua die à Deo electus Rex Vuamba illud acceperat.

Sed non prætermittendum, quod propheticè ipsius Pauli tyranni epistola significatum est. Quod enim ipse Paulus scisset Regem exercitum comparasse, vt in officio contineret virum venerabilem Amatorem Gerundensem Episcopum, hanc ad eum perbreuem scripsit epistolam:

Audisti quod Vuamba Rex cum exercitu aduersum nos venire disponat: sed cor tuum non turbetur: nec enim fieri puto. Sed tamen quem primum de nobis ambobus ibi tua sanctitas cum exercitu viderit accedentem, ipsum se credat habere dominum, vt in eius debeat persistere charitate.] ita ipse, nesciens quid diceret, prophetauit. Notit id postea Vuamba Rex, cum Gerundam peruenerit, gauisus etiam hostis sententia de diuino se patrocinio esse securum, regnoque pariter potiturum.

D Sed ne in bellicis amplius immoremur, sinem audi dignum meritis, quem sacrilegus tyrannus accepit. Qui S. Felici martyris Gerundenfî donatam à S. Recaredo Rege coronam sacrilege suo capiti regnaturus imposuit, idem in triumphum catenis vincitus deductus, Toletum ingressus est vnà cum sociis perduellibus iisdem pœnis affectis, capite decalutato, rafa barba (erat id apud Gothos perinfame supplicium) nudatis pedibus, indutus fordidis vestibus, camelo impositus, corona ex corio facta redimitus: post hæc verò iidem omnes pariter sancitum legibus in tyrannos supplicium notissimum subiere. Porro Vuamba Rex Dei beneficij accepti memor, eidem gratus existens, sacra vasa & alia ornamenta, quæ ablata ex ecclesiis ab hostibus comperit, vnà cum aliis manubiis vendicatis iussit iisdem reddi: addidit & alia, pia vbique suæ à Deo concessæ victoriæ monumenta relinquens: loco autem triumphalis formicis, ea quæ omnibus essent proficua ciuibus Toletanis construenda curauit adificia, noua erigens mœnia ciuitatis, in quorum nonnullis turibus eiusmodi inscriptionem iussit incidi:

EREXIT FAVTORE DEO REX INCLYTVS VRBEM VVAMBA SVAE CELEBREM PROTENDENS GENTIS HONOREM.] Sed & secundum illud propheticum: Super muros tuos Ierusalem constitui custodes] supra cacumina turrium statuas erexit Sanctorum, quorum custodia ciuitas salua foret, eiusmodi inscriptione notatas:

VOS DOMINI SANCTI, QVORVM HIC PRAESENTIA FVLGËT, HANC VRBEM ET PLEBEM SOLITO SERVATE FAVORE.]

Hæc quidem religiosissimus Rex, de quo rursum inferius suis locis sæpè dicendum erit. Quomodo autem idem Rex vbi muros ciuitatis extruxit, instar Zorobabelis sanctuarium pariter expurgare & exadificare aggressus est, anno sequenti dicturi sumus.

III. PIVS REX PURGAT EXERCITVM.

VVAMBA REX OPE DIVINA TYRANNOS SVPERAT.

V.

EPIST. PAULI TYRANNI.

VI. PAVLS AC SOCI. PœNIS AFFECTI.

MONVMENTA PISTATIS VVAMBAE REGIS.

ANNVS
675.

ANNVS
7.

ANNVS
8.

I.
CONC. TO-
LET. XI. DI-
CTVM.
* Vuambani

Christi annus sexcentisimus septuagesimus quintus, Indictione tertia, adest: quo septimo Idus Nouembris in Hispania celebrata fuit Synodus Toletana vndecima, ita dicta, Era nimirum septingentesima decimatercia, anno quarto Vuambæ Regis, decem & nouem Episcoporum præsentia, quorum duo tantum per vicarios interuenerunt. Haftenus Rex ipse religiosissimus æquè ac fortissimus bellicis expeditionibus detentus, haud rebus Ecclesiæ componendis curam impendere valuit: deletis autem diuersis hostibus, atque in primis tyrannis, nihil antiquius habuit, quàm vt res Ecclesiastica per Episcopos benè disponerentur, quæ sacerdotum negligentia videbantur omni ex parte collapsæ. De his verò summam habet ista Tudenfis: Aituces enim & Vascones in finibus Cantabriæ crebrò rebellantes edomuit, & suo imperio ciuitatem subiugauit, quæ Carta vocabatur, ampliavit, & eam Babelonam, quasi Bambæ Lunam vocauit, prouinciam quoque Galliæ, quæ Hispania citerior dicitur, sibi rebellantem, multis agminibus Francorum interemptis, subiugauit, & Paulum perfidum tyrannum cepit & ei oculos euellere præcepit. Et ad urbem Toletanam cum triumpho magno reuersus, discordanter Pontifices, eo quòd alij aliorum parochias inuadebant, ad concordiam studuit reuocare. Sic igitur hoc anno quarto regni eius inchoato à mense Septembri, Concilium prouinciale Toleti conuocandum curauit. In eius præfatione, hæc quæ præcellerant impedimenta congregandi Episcoporum conuentus, significantur his verbis:

II.
PRAELUCV-
TIO PA-
TRVM.
* Vuambæ

In nomine sanctæ Trinitatis. Collectis in vnum Carthaginis prouinciæ sacerdotibus in Toletana vrbe, in beatæ matris Domini Mariæ Virginis sede, anno quarto excellentissimi & religiosi Vuambani Principis, sub die septimo Idus Nouembris, res votiuæ gaudij, & dies nimium optatæ gratulationis occurrit, in quo nobis datum est conspiciere pariter & desistere, quid lacrymarum de præteritis Domino deberemus. Erasmus hucusque prolaberentis sæculi colluione instabiles: quia annosa series temporum, subtracta luce Conciliorum, non tam vitia auxerat, quàm matrem omnium errorum ignorantiam otiosis mentibus ingerebat. Cernebamus enim, quomodo Babylonica confusionis* olla succensa, nunc tempora Conciliorum auerteret, nunc sacerdotes Domini dissolutis moribus irriteret: purpuratæ enim meretricis sequebantur inuitamenta, quia Ecclesiastici conuentus non aderat disciplina, nec erat qui errantium corrigeret partes, cum sermo diuinus haberetur extorris. Et quia non erat adunandorum Pontificum vlla præceptio, crescebat in maius vitam deterior. Cum tandem diuina nos clementia ex alto respiciens, & temporis atatis nostræ se occursum præbuit & salutem, præparans nostris sæculis religiosi Principis mentem deuotam pariter & instructam, cuius feruidæ sollicitudinis voto & lux Conciliorum reuocata resplenduit, & alterna charitas se mutuò in corrigendis vel instruendis moribus excitauit, dum & aggregandi nobis hortatu Principis religiosi facultas est data, & opportuna corrigendis præparata est disciplina: vt qui decursis longè antè temporibus, post decem & octo scilicet labentium annorum excursum, in vnum meruimus aggregari conuentum, mederi possemus spiritali gratia sanitarum. Nec enim numerus iste alienus est à salute: sic quippe mulier illa in Euangelio ter senis annorum excursibus curua, quæ figuram totius generis humani gestabat, sub sacramento huius numeri salutem à Saluatore donatur, &c.] hæc ex multis voluimus reddidisse, vt sciretur quàm damnosa esse consueuisset in Ecclesia frequentis Conciliorum celebrationis intermissio, quamque utilis eius usus; vtque ex eorundem Patrum verbis intelligi posset, quòd cum Reges ad Episcopos de conueniendo in vnum scriberent, non id iubendo facerent, sed hortando: hortatu namque Regis se conuenisse, iudem (vt dictum est) restati sunt. sicque cum audis siue ab eis siue ab aliis dictum, iussu Principis conuocatos Episcopos ad Concilium conuenisse, eius exhortatione id factum intelligas.

STATVS EC-
CL. HISPAN-
IAR.
* Jerem. 2.
* Apoc. 17.

* Luc. 13.

III.

Quod verò ad exactam fidei professionem primo loco in Concilio editam pertinet, ex ea intelligi potest, necdum nomen Orientalis hæresis Monothelitarum illic peruenisse, cum

A cum nequidquam de ea mentio habeatur, vel aduersus eam assertio proponatur. Post fidei verò prolixam valdè professionem editi sunt à Patribus canones sexdecim, quorum primo corrigitur in ipsomet Concilio, quidquid alienum à sacerdotali maiestate siue indecorum verborum strepitu, risu, ac iocis proferretur ineptum. Secundo loco illud magnopere inculcatur, vt vacent doctrinæ Episcopi, nec villo curarum obice à diuina lectione reuocentur, vel à doctrina, verbi scilicet prædicatione cessent. Illud præterea additum, vt idem custodiretur in psallendo ac Missis celebrandis ab omnibus ordo, qui in Metropolitana Ecclesia vsu receptus esset. Sic & qui sequuntur canones, ad ipsos sacerdotes respicere, duobus exceptis, noscuntur, probè scientibus Patribus, inde prouenire vt subditorum quoque mores rectissime disponantur, si qui præsunt rectores populis, dignè præsent. Nouissimè verò fatetur Patres, eiusdem Regis Vuambæ fuisse voluntatem, vt prætermissa Conciliorum celebratio restitueretur, annisque singulis ab Episcopis secundum Ecclesiasticos canones frequentaretur. Vnde satis potest intelligi, complura Toletana Concilia esse deperdita, vel ipsa saltem quæ reliquis annis eiusdem Regis maximè pij celebrari contigerunt, vt inter alia generale Concilium, de quo dicemus.

QUAE IN
CONCILIO
FVERINT
STATVTA.

B Quòd verò aliqui, temporum haud adeò veram rationem habentes, collocant eandem Synodum sub Agathone Romano Pontifice, errare certum est, cum ex constitutione Imperatoris, de qua inferius agemus, certum sit, non ante sextam Indictionem ipsum sedere coepisse. Porro hæc Synodus sub quarta Indictione inchoata, hoc anno, septimo Idus Nouembris celebrata reperitur. Sed quòd ab omnibus asseritur, in eodem Concilio omnium Hispanarum Ecclesiarum factam esse sedium Episcopaliū diuisionem: secus senserim: nam Tudenfis assertione constat id factum in Concilio generali sub eodem Rege celebrato, cui omnes Hispaniarum Episcopi interfuerunt & subscripserunt, huic verò decem & nouem dumtaxat Episcopi interfuerunt.

IV.

C Quòd enim essent inter Episcopos ob diocesum fines obortæ discordiæ, ad has componendas indicendum fuit generale Concilium, quod quidem non extat, sed celebratum esse, eiusdem auctoris testimonio liquet. In eo potissimum ad dirimendas discordias, & perpetuam inter Episcopos faciendam pacem, idem Rex diuidi & terminis distingui voluit vniuscuiusque Episcopi paroccias, inamò quomodo antiquitus diuisæ fuerint innotescere, aliquibus recens additis: cuius rei gratia idem Tudenfis ait priorum Regum voluisse legi historias: nam subdit: Fecit Chronica Regum priorum coram se legere, vt facilius posset terminos parocciarum diuidere, sicut antiquitas denotaret, & exigeret iuris censura, & iura propria quilibet etiam possideret, sicut subiecta demonstrat scriptura, &c.] Post verò multa de earumdem distinctione hæc habet ex verbis Regis: Fiunt sedes harum duarum Hispaniarum octoginta sub dominio Gothorum tam Archiepiscopales, quàm Episcopales, per quas nobis ministratur verbum Dei, quæ à Romano Pontifice communionem Catholice veritatis habent, vt ex fide Christi secundum traditionem sanctorum Patrum animas sibi commissas valeant gubernare. Hæc igitur nostra diuisio de assensu omnium Archiepiscoporum & Episcoporum dictarum sedium in Toletano facta firma permaneat in æternum.

V.
DE TOLETA-
NO CON-
CIL. GEN-
ERALE.

D Hæc omnia suprascripta legit gloriosus Rex Vuamba in Concilio Toletano, vbi omnes Episcopi & Archiepiscopi Hispaniarum conuenerant, quæ subscriptione omnium firmata sunt, Quiriaco Toletano Archiepiscopo in primaria dignitate & fide Catholica consistente. Statutum est præterea à iudicio Concilij, vt omnes clerici viuerent secundum regulam sanctissimi patris Isidori, &c.] hæc de Concilio generali sub eodem Rege habito, sed incerto anno Tudenfis, quem præ ceteris citare consueuimus, quòd præter fide & antiquitate, non quòd reiiciamus reliquos nobiles rerum Hispanicarum historicos tam veteres, inter quos eminent Rodericus, quàm recentiores viros doctissimos.

VI.

E Rursum verò hoc ipso anno ex Episcopis prouinciæ Lusitanie celebratum est Concilium Bracarense, quod ponitur ordine tertium, cui interfuerunt Episcopi octo, sanciueruntque canones totidem, quibus correcti sunt prauis erroribus, qui in ritus sacros & bene institutam Ecclesiasticam disciplinam irrepsérant: vt inter alios, ne procedentes in solemnitatibus Martyrum Episcopi, diaconorum humeris sella gestatoria veherentur suspensas collo sacras reliquias portantes. etenim sella gestatoria vehi, Romani Pontificis tantum fuit insigne, vel si cui Patriarcharum ipse concessit, sed quæ laicorum humeris vectaretur, diaconorum numquam, neque infimi ordinis clericorum. Porro inter alios dignos Præfules,

VII.
CONCIL.
BRACAREN.
TERTIVM.

les, qui Synodo huic interfuisse leguntur, fuit Isidorus Asturicensis, qui tum moribus, dignitati congruis, tum doctrina enituit, relinquens sui ingenij posteris monumenta: quo tempore etiam eius æqualis claruit Valerius Abbas æque doctrina & pietate insignis. Reliqua Synodi tu consulas: hæc satis ad institutum. At de Conciliis in Hispania hoc anno celebratis hætenus.

VIII. CLASSIS SARRACENORVM INCENSA.

Qui igitur Dei Ecclesie benè instituendæ totus intentus fuit, accepit ipse Vuamba Rex insignie beneficium, quod idem Tudenfis paucis enarrat, nempe vt Sarraceni, qui Oriente magna ex parte potiti essent, insulasque plurimas deuastassent, ingenti comparata classe nauium ducentarum & septuaginta cum Hispanias inuassent, victi iidem fuerint ab ipso Rege maritimo bello, quo & eorum classis incensa funditus deperierit, sicque quàm euidentiuimè ostensum fuerit, aduersus fideles tunc tantum perfidos infidelesque barbaros præualere, cum in illis peccata insunt, quæ Dei iusta sententia puniantur: ubi autem pietas viger & fulta sancta religio bonis operibus floret, tunc barbaricas omnes vires summo licet studio comparatas, imbecilles penitus reddi & impotentes, sit necesse.

I. ADEODATI PP. MORITVR.

Anno Redemptoris sexcentesimo septuagesimo sexto, Indictione quarta, sexto Kalendas Iulias moritur Adeodatus Papa, cum sedisset annos septem, menses duos, dies decem & septem. ita apud Anastasium, sed in aliquibus codicibus quatuor tantum ipsi anni tribuuntur: veriolem tamen lectionem putamus, quæ ei septem annos tribuit, cui & Sigebertus subscribit, cum totidem ipse Adeodati annos numeret. Accidit planè in felicitate, vt tanti Pontificis res gestæ temporis iniuria alto sint sepultæ silentio, quas fuisse præclaras nemini dubium esse debet: vix autem reperitur vna eius epistola ex Turonensi archiuo in lucem vindicata per Papium Massonum disertum virum, qua continetur priuilegium Abbati monasterij sancti Martini concessum: quam cum absque nota temporis positam inuenerimus, hinc in fine Pontificatus eius putauimus collocandam. sic enim se habet ipsa data pro eodem monasterio ad omnes Galliarum Episcopos:

II. PRIVILEGIUM CONCESSVM ECCL. S. MARTINI.

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis in Gallia partibus commorantibus Adeodatus. . . . . Aequitatis nos admonet norma, quam apprimè custodire præcipimus, vt canonica sanctorum Patrum consilia, præsertim à beatissimis Apostolicæ sedis Præsulibus, prædecessoribus scilicet nostris, qui auctoritatem successionis & vicem sacratissimi Apostolorum principis Petri per diligentem solertiam nacti sunt, quemadmodum statuta reperimus, intemerata atque illibata custodita conseruemus. Sed vt sunt quæque à fratribus nostris Ecclesiarum Episcopis pedissequa dumtaxat imitatione consulta & salubriter fuerunt ordinata, vt pote sancti Apostolorum principis licet impares ministerio, conseruanda simili ratione decernimus.

III.

Qua ex re dum Aegitius religiosus presbyter & Abbas monasterij sancti Martini, in quo venerabile corpus eius est situm, visendas ex desiderio veniens Apostolicas Confessiones & atria, nostris se representaret obtutibus, commendationemque fratris nostri Cutperti Turonicæ Ecclesie Præsulis obiuisset: supplici voce precatus est, vt priuilegium Apostolica auctoritate subnixum ob munitionem venerabilis monasterij, quod beate recordationis confessor Christi Martinus Turonensis Ecclesie Episcopus in Gallicanis partibus ad conuerforum salutem sui sacratissimi corporis consecratione decorauit, cui nunc præesse se perhibens, scriptis ostenderat, ei concedere deberemus.

IV.

Parumper autem ambigimus, idcirco quod mos atque traditio sanctæ nostræ Ecclesie plus non suppetat, à regimine Episcopatus prouidentie religiosa loca scernere. Verum ubi & prædicti fratris nostri Cutperti Turonensis Ecclesie Præsulis monasticam libertatem, hoc est, liberam dispensandi licentiam scripto concessam religiositatem eius exemplaris proferente cõperimus, in cuius volumine & aliorum per Gallicanam videlicet prouinciam conitutorum Antistitum ad id consensum præbentium subscriptiones subter annexas inspeximus: nullatenus iam exortem rationis, ac canonice regulæ tantorum Episcoporum con-

consonam sententiam fore perpèdimus. Propterea & nos erga quos iidem fratres nostri reuerendissimi præsentis conferre prouiderunt, simili censura ex auctoritate profecto Apostolorum principis, cui clauis ligandi atque soluendi Cõditor atque Redemptor omnium tribuit, identidem confirmare concessimus: vt Apostolica fulta auctoritate per priuilegij seriem grauedines à quolibet Episcoporum sub prætextu discussionis religiosus Abbas vel monachi ibi degentes ne sustineant: neque rursus sibi disputandi apud eos licentiam vendicantes, dispendia his atque insolentias angariorum imponant: neque per occasionem regularis disciplinæ rimandæ atque seruandæ quolibet eis intentent iniurias, sed liberam licentiam habere statuimus, salua profecto monachicarum regularum custodia, religioso Abbate (quicumque pro tempore præerit) præfato venerabili monasterio id procurante, vt erga quos pristinae recordationis eius articulus continet, & ipse conseruare nitatur, & quicumque sub eius reguntur dispensatione, solerter custodire commoneat, districteque compellat.

Reuerendissimus verò Episcopus, in cuius parocchia est memoratum venerabile monasterium, vel res ac possessiones constiterint, faciendæ tantum ordinationis ac promotionis sacerdotum atque leuitarum, vel consuecendi chrisimatis sit tantum concessa licentia. Dispensationem autem venerabilis loci gerere, & conuersationem monachicam exquirere, religioso Abbati, eiusque Præposito, vel qui probatissimi fuerint in eodem monasterio (quod etiam præfati Præsules consona sententia definiuerunt) decernimus.

Quisquis igitur quolibet tempore (quod nullatenus credimus) huius decretum priuilegij, quod auctoritate Apostolico subnixi consentiendo firmauimus, in totum vel in partem temerare tentauerit, hancque præsumptionis audaciam digna emendatione minus correxerit: in perpetuum percellendum vel anathematizandum se nouerit, non solum tantorum sententia sacerdotum, vel etiam æquissimo condemnationis aculeo: quoniam violare pertinaciter visus est, quod salubriter seruare debebat. Et ita quoque huius priuilegij sanctio firma & rata indiminutaque perisistat atque permaneat. Erga quod & præ excellentissimi totius Gallie Reges (vt scripto comperimus) ad reprimendas laicorum infestationes, edicto præmanire idem venerabile monasterium regali pietate dignati sunt. Benè valete, dilectissimi fratres.] hætenus Adeodatus.

Ex cuius scripto illud sit manifestum, iam cessasse Romanos Pontifices eiusmodi immunitates concedere monasterijs, cum dicat: Mos atque traditio sanctæ nostræ Ecclesie plus non suppetat à regimine Episcopalis prouidentie religiosa loca scernere.] id fortasse, quod experimento didicissent, eiusmodi immunitates obfuisse potius, quàm profuisse monasticæ obseruantie. Certè quidem numquam placuit S. Bernardo (quod ex pluribus locis epistolarum eius apparet) vt monachi ab Episcopali obediencia huiuscemodi priuilegij se subtraherent: nec gratum fuit S. Francisco, sed fratris Eliæ hominis non diuino spiritu, sed carnis prudentia mentis, fuit opus. At de his modò hætenus. Redeamus ad obitum sanctissimi Præsulis, quem visâ iam ipsa etiam elementa luxisse, cum post eius transitum portentosa fuerint continuo exorta pluuiæ, prout in ipso Anastasio refert, ubi primùm hæc habet:

Hic ecclesiam beati Petri, quæ est in Portuensi iuxta campum Meruli, reparauit atque dedicauit. Sed & monasterium S. Erasmi situm in Cælio monte, in quo conuenisse visus est prædictus sanctissimus vir, multa noua ædificia coagmentauit, sed & casalia conquisiuit, sed & in vita sua Abbatem & congregationem ibi constituit.

Post cuius transitum tantæ pluuiæ & tonitrua fuerunt, qualia nulla ætas hominum meminisset: adeò vt etiam homines & pecudes fulgure interirent; & nisi per litanias, quæ quotidie fiebât, Dominus propitiatus esset, non potuissent homines triturare, & in horreis frumenta reponere. In tantum enim creuere hæc mala, vt ex ipsis pluuiis denuò legumina nascerentur, & ad maturitatem præuenirent, pro quo capti homines mirarentur. Fecit autem Adeodatus ordinationem vnam per mensem Decembrem, creauit presbyteros quatuordecim, diaconos duos, Episcopos per diuersa loca quadragintatres: qui etiam sepultus est ad beatum Petrum.] hæc ipse, qui & addit post obitum Adeodati sedem vacasse mensibus quatuor & diebus sex.

Hæc igitur ratione dicendū est, hoc eodem anno Kalen. Nouembris Donum, siue Dominionum, vel Dominionem, quæ alij Conum, siue Cunonem appellât, creatum esse Rom. Pontificem, alij addunt quarto Nonas eiusdem mensis consecratum fuisse. Romanus iste fuit, Mauritiij filius. Vbi autè Constantinopoli innotuit Donum Romæ creatum esse Pontificem,

V.

VI.

VII.

EXEMPTIONES MONACHORVM A SANGTIS IMPROBATAE.

VIII. RELIQUAE RES GESTAE ADEODATI.

IX. PLVVIÆ INDESTITENTES.

X. DONVS PAPA CREATVR.

Theodorus Constantinopolitanus Patriarcha nequaquam ex more Synodalem ad eum epistolam dedit, cum probe sciret minimè ab eo fore recipiendam, quod hæresis nomine à Romana sedis Pontificibus à cõmunionem Catholicam haberetur extorris: verum hortatoriam ad eum epistolam misit, ut aliquando tandem inter Orientalem & Occidentalem Ecclesiam concordiam sanciretur. Quid ad hæc Donus Papa rescripserit, ignoratur: de litteris autem Theodori ad ipsum testis est epistola à Cõstantino Imp. ad eum scripta, quam suo loco reddemus.

XI.
PAX A SAR-
RACENIS
EXPETITA.

Hoc eodem anno, qui nonus Cõstantini Imp. numeratur, habent Græcorum Annales, Sarracenos, composita cum Romanis pace spatio triginta annorum, consensisse annuè pendere ipsi tributum. Quam occasione tumetis animo barbari in eiusmodi coniecti fuerint necessitatem, ex Theophane ita accipe: Anno nono Imperij Cõstantini ingressi sunt Mardaitæ * Libanum, & tenuerunt à Mauro monte usque ad sanctam civitatem, & cepunt cacumina Libani, & multi captivi & serui & liberi fugerunt ad eos, ita ut multa milia in brevi tempore fierent. Quibus compertis Mahuuias & consiliarij eius timuerunt valde, colligentes quod Imperium Romanorum diutiùs muniretur, & dirigit legatos ad Principem Cõstantinum, postulans pacem, & pollicitus annualia se Imperatori pacta laturum. At Imperator huiusmodi susceptis, eorumque petitione audita, destinauit cum eis in Syriam Ioannem Patricium cognomento Pitzigaudin, tamquam antiquæ profapiae virum Reipublicæ & multorum negotiorum expertum, atque magnam consecutum prudentiam ad disputandum aptissimè cum Arabibus, & quæ pacis sunt, consonè præstruendum.

XII.
*Cõstantino-
rum

Qui cum venisset in Syriam, coacervatione Mahuuias tam Amireorum quam Gerasinorum * effecta, suscepit eum cum honore magno. Multis ergo inter eos verbis pacificis edictis, convenit inter utrumque, in scriptis fieri pacis cum iureiurando sermonem super consonantia annui pacti, præbendi videlicet Romanæ Reipublicæ ab Agarenis auri librarum tria millia, viros captivos quinquaginta, & equos nobiles quinquaginta. His ex communi placito inter utramque partem firmatis, & in triginta seruandis annis mutuo re promissis, amplissima pax inter Romanos & Arabes est effecta: sicque generalibus duobus inscriptis verbis ad alterutrum cum iureiurando patris & inuicem traditis, sæpeditus famosus vir ad Imperatorem cum muneribus quoque multis reuersus est. Cum hæc autem didicissent qui Hesperias partes inhabitant, tam videlicet Caianus Auarus, quam Exarchi & Castaldi, necnon & principes nationum ad Occidentem sitarum, per legatos muneribus Imperatori transmissis, pacificam erga se dilectionem poposcere firmandam. Annuens itaque Imperator postulationibus eorum, confirmauit etiam circa illos donatoriam pacem, & facta est securitas magna in Oriente, necnon & in Occidente.] hætenus Theophanes. Admiracione quidem dignum fuit, quod qui vniuersum orbem terrore concusserant, magnaque ex parte vastarant, eò humilitatis consternati deuenerint, ut pacem sponte cixè rogarent, muneribus redimerent, & persolucione tributum firmarent. Præstita sunt tanta hæc Catholico Principi, sub cuius antecessoribus hæreticis Imperatoribus Imperium florentissimum in vltimum discrimen perductum fuerat, iam iam penitus collapsurum.

XIII.
*Beda in
epist. hist. An-
glicanæ
Ecclesiæ.

Eodem anno Anglorum Ecclesia in Cantia bellorum incurfionibus dire vexatur. Cum enim anno superiori (ut Beda * auctor est) mortuus esset Vulfhere Rex Merciorum, qui in locum eius successit Edilredus, comparato exercitu, ingressus Cantiam, absque delectu rerum sacrarum ac profanarum cuncta vastauit. Regnabat eo tempore Cantuariorum Rex Lothari, qui successerat fratri Egberto defuncto ante annos tres, nempe (ut idè testatur) anno Domini sexcentesimo septuagesimo tertio. Ex his autem maiores creuere sancto Theodoro labores, cui non solum Dorouernensis Ecclesiæ, sed totius Angliæ à Romano Pontifice veluti Apostolicæ sedis legato cura credita erat, adeo ut eius penderet arbitrio, quem vellet Episcopum sedere, vel sede moueri. de ipso enim ita Beda ^b: non multo post hæc elapso tempore offensus à Vuinfrido Merciorum Episcopo per demeritum cuiusdam inobedienciæ Theodorus Archiepiscopus deposuit eum ab Episcopatu post annos accepti Episcopatus non multos, & in locum ipsius ordinauit Episcopum Sexuulfum.] ita quidem secundum illud Apostoli: In promptu habentes vlcisci omnem inobedienciam.] subdit autem Beda de Erconualdo eodem tempore ab eodem Theodoro ordinato Episcopo Londoniensi viro sanctissimo, necnon de eius sorore sancta virgine Edilburga, cui idem frater ante Episcopatum extruxerat monasterium, in quo tum ipsa mater omnium, cum alia eius subdita discipula egregia hoc tempore floruerunt sanctitate, de quarum felici ad Deum transitu idem Beda atque historiam scripsit.

PERSECV-
TIO IN AN-
GLICANA
ECCLESIA.

^bBeda lib. 4.
c. 6.

* 2. Cor. 10.

Flore-

A Florebat siquidem his temporibus Ecclesia Anglicana veluti paradysus Domini, abundantes liliis sanctarum virginum, atque violis cœtuum sanctorum monachorum humiliori loco latentium: sed & sanctissimis quoque abundauit Episcopis, inter quos pariter idem, de quo mentio est, Erconualdus egregia claruit sanctitate, ut idem auctor paucis his docet: Huius viri & in Episcopatu & ante Episcopatum vita & conuersatio fertur fuisse sanctissima, sicut etiam nunc cœlestium signa virtutum indicio sunt: etenim usque hodie ferretur eius caballarium, quo infirmus vehi solebat, seruatum à discipulis eius, multos febricitantes, vel alio quolibet incommodo fessos sanare non destitit: non solum autem superpositi * eidem feretro vel appositi curantur ægroti, sed & assulæ de illo abscessisse atque ad infirmos allatæ citam illis solent afferre medelam.] hæc de eo Beda, quem inter Sanctos receptum vniuersa Catholica Dei Ecclesia colit, anniuersaria die recolens eius memoriam B trigesima mensis Aprilis.

XIV.
ANGLICA-
NA ECCLE-
SIA FLO-
RENTISSI-
MA.

*suppositi

*Martyrol.
Rom. ead. die.

IESV CHRISTI	DONI PAP.	CONSTAN. POGON. IMP.
ANNVS	ANNVS	ANNVS
677.	2.	10.

Annus Redemptoris sexcentessimus septuagesimus septimus, Indictione quinta inchoatur, quo Imperator Cõstantinus solutus bellicis curis, pace composita cum Sarracenis, ad pacem Ecclesiæ restituendam totum adiecit animum: sed obices mox passus est Theodorum Constantinopolitanum Episcopum, & Macarium Patriarcham Antiochenum signiferos hæresis Monothelitarum, eosdemque acerrimos aduersarios Pontificum Romanorum. Nam vnus excepto Honorij nomine, quem ab ipsorum partibus stetit mentiebantur, aliorum neminem recitandum putarunt in sacris Ecclesiæ diptychis: egeruntque apud Imperatorem, ut relatum in easdem sacras tabulas nomè Vitaliani Pontificis deleteretur: quod Imperator faciendum omnino negauit, eo quod animo concepisset pacem inter Orientalem atque Occidentalem Ecclesiam, vbi primùm licuisset, omnino componere: cuius rei gerendæ anno sequenti (ut dicemus) cepit iacere fundamenta: quod & feliciter ex sententia consecutus est, inuitis licet hæreticis, ac discordiarum subiicientibus sæpè fomitem.

I.

CONATVS
THEODORI
ET MACA-
RII HAERETIC. ADVER-
SVS ROM.
PONTIFICI-
CES.

Egit itaque Imperator, ut omnino Vitaliani nomen in sacris tabulis retineretur, reliquorum verò Romanorum Pontificum nomina, qui in hunc usque annum Romanæ Ecclesiæ præfuisent, ex decreto futuri Concilij postea reciperentur in diptycha. Hæc quidem omnia ita transacta esse inter duos illos Patriarchas hæreticos & Imperatorem, epistola ipsius ad Donum Papam anno sequenti scripta testatur. Verum licet ita illi polliciti essent Imperatori, ut nomen Vitaliani Papæ retineretur in diptychis: postea tamen iidem, vel inuito, vel inscio ipso Imperatore, minimè steterè promissis, sed dicti Pontificis nomen è diptychis amouere, eiecereque penitus. Id quidem ita ab ipsis factum esse, declarant Acta Sextæ Synodi in octaua Collatione, vbi actum est ut nomen Vitaliani in sacra diptycha restitueretur, è quibus fuerat iniuste sublaturum.

II.
NOMEN VI-
TALIANI
PAPAE RE-
TENTVM
IN DIPTY-
CHIS.

Quod igitur reliquis abiectis, vnus sibi honorandum hæretici vendicarent Honorium, haud modicam illi, defuncto licet, conflauit inuidiam, in suspicionemque falso adductus est coniuenciæ cum hæreticis, à quibus ipse Honorius, exclusis ceteris, recipi & honorari sciretur. ex quo factum est, ut qui inter damnatos Monothelitas in diptychis reperiretur adscriptus, postea vnà cum ipsis fuerit pariter relictus eadem aspersus infamia: sed calumniosè cuncta peracta esse, dicitur inferius. hæc autem dicta sunt, ut causa pateat, cur apud Orthodoxos nonnullos Honorius Papa malè reperiatud audisse, arte nimirum dolosa hæreticorum, qui, licet calumniosè, eiusdem cum ipsis sententiæ Honorium fuisse scriptis dictisque iactarent, ut & superius est demonstratum in Pyrrho disputante cum Maximo.

III.
CVR HONO-
RIVS IN-
TER IMPRO-
BOS NUME-
RATVS.

Eodem anno, qui & secundus numeratur cœptæ persecutionis, quæ grauius exagitauit Ecclesiam Anglicanã in Cantia, de ea ita Beda occasione Rhofensis Ecclesiæ ^b: Anno Domini sexcentesimo septuagesimo septimo, cum Edilred Rex Merciorum adducto maligno exercitu Cantiam vastaret, & ecclesias ac monasteria sine respectu pietatis vel diuini timoris fœdaret, ciuitatem quoque Rhofi, in qua erat Puta Episcopus, quamuis eo tempore absens, communi clade absumpsit. quod ille vbi comperit, ecclesiam

IV.
^bBeda hist.
Angl. lib. 4.
c. 12.
ANGLICA-
NA ECCLE-
SIA EXAGITA-
TA BELLIS.

videlicet suam rebus ablatis omnibus depopulatam, diuertit ad Sexuulsum Merciorum Antistitem, & accepta ab eo possessione ecclesie cuiusdam & agelli non grandis, ibidem in pace vitam finiuit, nil omnino de restaurando Episcopatu suo agens: quia (sicut & supra diximus) magis in Ecclesiasticis, quam in mundanis rebus erat industrius; sed in illa solum ecclesia Deo seruiens, & vbicumque rogabatur, ad docenda Ecclesiastica carmina diuertens. Pro quo Theodorus in ciuitate Rhosi Vilhelmum consecrauit Episcopum: sed illo post non multum temporis pre inopia rerum ab Episcopatu decedente, atque ad alia loca secedente, Gebmundum pro eo substituit Antistitem.] hæc Beda occasione Rhofensis Ecclesie.

V. Eodem anno Audoenus ille admirandus Rothomagensis Episcopus ex hac vita migravit, vt eius Acta testantur, in quibus hæc scripta leguntur: Anno igitur sexto (*ita restitutum est pro decimo sexto*) Theodorici Regis & Crotildis Reginae, res palatij administrante Varratone subregulo, apud villam Clypiacum, vbi tum vir beatus de pace inter Francorum populos constituta nuntium attulerat, iam longæ ætatis senio confectus in morbum incidit. Appropinquabat enim dies optatus, quo cupiebat dissolui & esse cum Christo, terraque relicta, penetrare caelos, & videre iam facie ad faciem, quod in ænigmate iam pridem vidisset. Cumque febribus corpus attenuaretur, & obitum suum iam imminere cerneret, obsecrabat Dominum, vt suas oues idoneo pastori committeret. Denique hortabatur Regem, vt Abbatem Ansbertum sibi faceret successorem: quod & factum est. Postremò fuis ad Dominum precibus, gregem sibi creditum illi deuotè commendauit, atque ita spiritum reddidit in manus Creatoris caelestibus choris sociandum, & gloria sempiterna paradisi fruiturum.] hætenas ibi de tempore obitus: de funere autem & pluribus ex eius corpore editis miraculis, idem auctor inferius narrat, qui eius vitam egregijs factis cumulatam scriptis tradidit.

VI. Quod igitur pace confecta inter Francos populos, eum obiisse auctor affirmet: quænam ante præcessisset discordia, ex eodem sic accipit: Orta, inquit, erat discordia inter Francos & Aultraios. Vir beatus componendæ paucis causâ Coloniam venit. Vbi cum Martyrum monumenta perlustrasset, atque suo more reliquias ex eorum monumentis ablatas secum magno cum honore asportaret, obuium habuit mutum quemdam, qui iam annis vnde- cimum nullum cuiquam verbum fudisset. Permisit autem Dominus tot annis illum sic per- manere in famuli sui Audoeni honorem, vt per eum facultas ei loquendi restitueretur, & diu tacens lingua in Christi laudes erumperet. Illi autem muro vir Dei signum Crucis im- pressit, caput eius consignans, moxque locuta est lingua diu tacens. Tum verò inter discor- des populos instaurato pacis fœdere, inde discedens in Austriam, Virdunum peruenit. Cum autem in eius vrbis ecclesiam ingrederetur, mulier quædam dæmoniacâ vexari cœ- dit miserabiliter: frendensque dentibus in virum Dei, rapido cursu inuehebatur. At vir beatus manu caput eius stringens, illicò dæmonium eiecit, sanamque illam parentibus reddidit.] hæc sunt quæ proximè eius præcessisse obitum Deus voluit post alia multa ante miracula edita, quibus eiusdem transitus veluti diuinis sanctitatis testibus illustraretur: sicque factum est, vt præcedente vitæ sanctitate per istiusmodi signa Deo loquente, idem inter Sanctos ab Ecclesia Catholica fuerit adnumeratus, & annis singulis repetendus ipsius natalis dies referretur in tabulas Ecclesiasticas.

IESV CHRISTI AGATHONIS PAP. CONSTAN. POGON. IMP.
ANNVS 678. ANNVS I. ANNVS II.

I. Sexcentismus septuagesimus octauus annus Redemptoris sexta Indictione numera- tur, quo tertio Idus Aprilis moritur Donus Papa, cum sedisset annum vnum, menses quinque, dies decem. Porro eius reliquas res gestas Anastasius ita narrat: Hic atrium beati Petri apostoli superius, quod est ante ecclesiam, in quadriporticum magnis marmoribus strauit: sed & ecclesiam Apostolorum sitam via Ostiensis (vt decuit) restaurauit atque dedi- cauit, itemque ecclesiam sanctæ Euphemie positam via Appia similiter dedicauit: clerum diuersis ordinibus & honoribus ampliauit. Hic reperit in vrbe Roma, in monasterio quod appellatur Boëtianum, Nestorianos monachos Syros, quos per diuersa monasteria diuisit, ad penitentiam scilicet. In prædicto monasterio monachos Romanos instituit.

Huius

VI. S. AN-
DOEN. C. 29. DIE
24. AUGUSTI.
S. V. ROM. 4.
S. AYDOE-
NI EPISC.
ROTHOMA-
GENSIS
TRANS-
ITVS

VI. S. AN-
DOEN. C. 27. 28.
FRANCO-
RVM CVM
AVSTRA-
LIS PAX
INITA.

Martyrol.
Rom. die 24.
Augusti.

I. DONVS PA-
PA MORI-
TVR.

A Huius temporibus Ecclesia Ratiennas, quæ se ab Ecclesia Romana segregauerat causa primatus, denuò se pristinae sedi Apostolicæ subiugauit; cuius Ecclesie Præsul nomine Reparatus euectigò, vt Deo placuit, vitam finiuit.] subdit de cometa, qui eius tempore apparuit per menses tres, quem pestilentia subsecuta est, de qua inferius dicturi sumus. Ad postremum hæc de eodem: Fecit ordinationem vnâ, creauit presbyteros decem, diaco- nos quinque, Episcopos per diuersa loca numero sex. Cessauit Episcopatus eius menses duos, dies quindecim.] hucusque Anastasius. Verum ad aliquot menses amplius propa- gasse sedem Donum Pontificem, epistola Constantini Imperatoris ad ipsum scripta existi- mare suadet, cum data reperiatur hoc eodem anno pridie Idus Augustas, Indictione sexta. quæ enim ratio patitur, vt post menses quatuor adhuc latuerit Imperatorem obitus Roma- ni Pontificis? At de eiusdem Imperatoris epistola ad Donum Pontificem data agamus.

B Haud enim Deo ingratus existens Constantinus Catholicus Imperator, de acceptis ab eo beneficiis has immolandas hostias ipsi gratissimas existimauit, vt Monothelitarum in- gruentem hæresim commendare penitus sepe curaret, & Orientalem Ecclesiam ea ex causâ à Romana diuisam, Catholicæ fidei compagine eidem Catholica communione coniungeret, barbaris omnibus, qui hætenus post longissimi temporis spatium Romanum deastarant Imperium, iam pace firmatis, & Sarracenis redditis tributariis, quæ tanta quis prudens neque animo concipere valuisset. Tot igitur tantisque acceptis à Deo Imperator Catholicus beneficiis, quæ nec sperari posse videbantur, nihil antiquius habuit, quam be- nè vt concessa diuinitus pace, ad comprimendum nimirum exortum inter Christianos ciuile bellum, intestinamque discordiam effugandam: cuius rei gratia litteris compellan- dum Pontificem Romanum existimauit, ipsum inquam, quem adhuc putabat superstitem esse Donum. Extant ipsæ integræ ante ingressum Sextæ Synodi collocatæ, vt pote ad eam Synodum præambulare, quas hic tibi reddendas necessitas postulat argumenti, ac pri- mum qui eis inscriptus est titulus verbis istis:

In nomine Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi, Flavius Constantinus Fidelis, Ma- gnus, Imperator, Dono sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo antiq; nostræ Romæ & vniuersali Papæ. Sacra data prid. Idus Augustas Constantinopoli, Indictione sexta.

Per omnia nouit vestra paterna beatitudo & plures vestræ sanctæ Ecclesie antiquæ Ro- mæ, quia ex quo iussit Deus principaliter nos imperare, dum voluissent quidam morionem facere de verbis, de quibus est contentio pro dogmate pietatis inter partes tam sanctæ ve- stræ Ecclesie, quamque huius sanctæ magnæ Ecclesie, vt ambigerent: & hoc prohibuimus fieri, tempore non admittente, cognoscentes quòd ex particulari contentione non solum vnitas fieri non posset, sed magis malum accresceret. Et licet animo doleremus ultra om- nem dolorem tam pro exprobratione quæ nobis ob hoc ab inimicis inferebatur, & pro- pter ipsam veritatem, quòd Pontifices secundum nos & Orthodoxus noster populus pro- pter quasdam nouitates vocum in schisma incidissent, exultatioque ex hoc fieret impiis hæ- reticis: attamen Deo nostro commissimus, ipso pro nobis potiora prouidente, & dum eius benignitas iusserit, correctionem huius rei fieri, tunc nobis donante opportunitate tem- poris ad generalem collectionem faciendam vtrarumque sedium: quatenus consideran- tibus eis definitiones sanctarum quinque Synodorum, & editiones sanctorum probabi- lium Parum, satisfacerent semetipsis, & conuenirent in vno ore, vnoque corde ad glorifi- candum honorificum nomen Dei nostri.

Sed quoniam sicut homines cogitamus, sicut autem iubet Deus, omnia perfecit; ipse enim nouit futura & quæque nobis expediunt: sic ei placitum est, vt ad effectum perdu- cantur: cognoscere facimus vestram paternam beatitudinem, quòd dum ordinatus esset Theodorus sanctissimus & beatissimus Patriarcha à Deo conseruandæ huius nostræ regie vrbis, suggessit nostræ serenitati, suspectum se esse dirigere consuetâ Synodica ad vestram paternam beatitudinem, ne fortè non recipiantur, sicut & sub prædecessoribus eius Pa- triarchis factum est. Sed quia magis præuidit ad hortatoriam epistolam facere ad vestram paternam beatitudinem, quam & direxit, cuius per omnia scientiam habet vestra paterna beatitudo, & non præuidimus per præsentem nostram piam Sacram de huiusmodi episto- la vti multiloquio.

Sed postquam directâ est eadem epistola ad vestram paternam beatitudinem, inter- rogauimus eundem sanctissimum & beatissimum Patriarcham, & Macarium sanctissi- mum Patriarcham ciuitatis Theopolitanæ, quænam esset difficultas, quæ prouenerat inter

X x 4 vestram

I. RA-
VEN. SVB-
DIDIT SE
ROM. PONT.

III. CONSTAN-
TINVS IMP.
AGIT DE
PAGE EC-
GLES.

IV. EPISC. CON-
STANT.
IMP. AD
DONVM
PAPAM.

V. CVR NON
SCRIPSE-
RIT THEO-
DORVS FI-
DEI PRO-
FESSIO-
NEM.

VI.

EXPLORAT
IMP. DISSI-
DII CAV-
SAM.

vestram paternam beatitudinem, seu vestram Apostolicam sedem & ipsos, olim omnibus A
expletis quæcumque sunt de immaculata nostra & incommutabili Christianorum fide,
tam per doctrinam sanctorum Apostolorum, quàm per definitionem sanctarum quinque
Synodorum, & doctrinam sanctorum ac probabilium Patrum, & omnibus hæresibus iam
manifestatis atque condemnatis, & nullo deinceps remanente modo, quo possit diuisio
aut schisma sanctæ & immaculatæ nostræ fidei inferri: satisfecerunt nobis iidem ipsi san-
ctissimi Patriarchæ, quòd verba quædam nouitatis intromissa sunt, aliquibus quidem ex
imperitia hæc introducuntibus, aliquibus verò incongruè scrutantibus incomprehensibi-
lia opera Dei, & quia ex quo hæc verba moueri cœperunt & vsque hætenus vtraque sedes
inter se minimè conuenerunt, vt inquirentes sibimet satisfacerent pro veritate.

VII.
QVIB. OR-
THODOXI
AGERE DE-
BEANT.a 1. Petr. 2.
b Mat. 20.
c Marc.
9. 10.
d Ioh. 13.VIII.
IMPERATO-
RIS EXHOR-
TATIO.

Propter viles igitur inquisitiones non sit infinita contentio; ne nobis insultent Pagani
& hæretici, neque in nobis vsquequaque locum accipiant semina aduersarij: cadens nam- B
que ab humano genere, quod ei seruiabat, & confusus per apparitionem Domini nostri
Iesu Christi veri Dei nostri, etiam in his confundetur per studium vestra paternæ beatitu-
dinis. Et secundum quod scriptum est^a, deponentibus nobis omnem zelum, & omnem
contentionem, omnemq; inuidiam, veritati concurramus. Veritas enim Deo chara est, &
secundum Domini vocem^b: Quicumque voluerit omnium primus esse, sit omnium mi-
nister. Et iterum dictum est^c: In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dile-
ctionem habueritis adinuicem.

Postquam igitur tempus recipit perfectam congregationem fieri, hortamur vestram
paternam beatitudinem per præsentem nostram piam Sacram dirigere viros viles, mode-
stos, notitiam habentes totius à Deo inspiratæ doctrinæ, & peritiam irreprehensibilem ha-
bentes dogmatum, indutos personam vestra Apostolicæ sedis, eiusque Concilij, deferentes C
& libros, quos oportet proferri, & omnem auctoritatem habentes: quatenus conue-
nientes cum hic posito sanctissimo ac beatissimo Patriarcha, & Macario sanctissimo Pa-
triarcha Theopolitanae ciuitatis, perscrutentur cum omni mansuetudine & modestia, &
per gratiam sancti Spiritus veritati insistere & consentire, munitionem habentibus eis,
qui huc aduenerint ex parte sedis vestrae per præsentem nostram piam Sacram. Per Deum
enim omnipotentem non est apud nos partis cuiuslibet fauor, sed æqualitatem vtriusque
partibus conseruabimus, nullatenus necessitatem facientes in quocumque capitulo eis qui
à vobis diriguntur quoquo modo, sed & omni honore cum competenti munificentia &
susceptione dignos eos habebimus. Et si quidem vtrique conuenerint, ecce & benè, sin au-
tem minimè conuenerint, iterum cum omni humanitate eos ad vos dirigemus, de cetero
nos excusantes in iudicio Dei imminente nobis, iuxta quod constituti sumus seruare fi-
dem sanctam & immaculatam, quam percepimus (vnoquoque proprio sensu abundante) D
rationem reddituri ante sanctum & terribile tribunal Dei nostri. Inuitare enim & rogare
possumus ad omnem commendationem & vnitatem omnium Christianorum, necessita-
tem verò inferre nullatenus volumus.

IX.
QVI CAV-
SAM COGN-
TVRI ES-
SENT.X.
QVIB. CO-
NATI SINT
HÆRETICI
PATRIAR-
CHÆ

Per personas verò quæ diriguntur à paterna vestra beatitudine, ita decernat: Ex vestra
quidem sancta Ecclesia (si vtrique videtur ei) tres personas; quòd si plures, quantæ ei pla-
cuerint, dirigat; de Concilio verò vsque ad duodecim Metropolitanos Episcopos; de qua-
tuor verò monasterijs Byzacenis, ab vnoquoque monasterio monachos quatuor. Nam si
repperit tempus, vt dictum est, perfectam congregationem studiuissimus facere: sed quo-
niam tempus non admittit, Deus autem noster proprio consilio protulit quod nos differe-
bamus, in hoc tempore per omnia iubemus vestram paternam beatitudinem minimè effi-
ci impedimentum voluntati Dei, sed eos dirigere. Sic enim speramus in eius benignitate, E
quoniam qui voluerit huiusmodi capitulum moueri in præsentem, per Spiritum sanctum
concedere habet, vt veritas clareat, & instruantur omnes sine schismate & contentione
veritatem profiteri, & vno ore, vnoque corde glorificare nos omnes eius bonitatem. Ta-
cere quippe hoc, terribile æstimamus: vt ne plebs, quæ vt sanctificetur, accedit ad sanctas
Dei Catholicas & Apostolicas Ecclesias, contrariis congregationibus occupetur, confide-
rans Antistitem adinuicem dissonantiam.

Multam nobis instantiam fecerunt tam hic sanctissimus Patriarcha, quamq; Macarius
sanctissimus Patriarcha Theopoleos, vt eiceretur Vitalianus beatissimus e diptychis, af-
ferentes Honorium memorari in diptychis propter honorem Apostolicæ sedis antiquæ
nostræ Romæ. Nam non acquieuerunt, vt memorentur Patriarchæ qui postmodum fuerunt

III

A in prædicta sancta Romana Ecclesia, donec conquisitio & satisfactio proueniat verborum,
de quibus contenditur inter vtrasque sedes, & ita vestra beatitudo consequenter memo-
retur. Sed hoc non acquieuius, id est, vt eiceretur idem Vitalianus e diptychis: hoc qui-
dem, vt pote omnem æqualitatem seruantes, & vtroque Orthodoxos habentes: hoc au-
tem & propter collatam nobis charitatem ab eodem Vitaliano dum superesset, in motio-
ne tyrannorum nostrorum. Sed sic polliciti sumus prædictis sanctissimis Patriarchis, quòd
per omnia dirigeret vestra paternam beatitudinem homines, qui debeant conquirere cum ipsis,
& tunc secundum quod claruerit, perfecta dispositio fiet: nam hoc nullo modo nos ac-
quiescere, vt idem beatissimus Vitalianus eiceretur.

Hoc cognoscens vestra paternam beatitudo, studeat sequi voluntatem Dei: sicut enim XI.
prædictum est, spem habemus in coronatore Deo nostro, quia dum præuiderit super hoc
seruentem nostrum affectum, eius benignitas etiam ingruentes nobis perturbationes gen-
tium sedabit. Omnem verò cõcursum venientibus iussimus præbere Theodorum glorio-
sum Patricium & Exarchum Christo amabilis nostra Italiae prouincia, tam in nauis, quàm
in expensis & omni vtilitate eorum; & si necessitas exegerit, etiam castellatos dromones
præbere ad eorum munimen: vt ex omnibus ille & sine periculo, Deo cooperante, iidem
ad nos perducantur. *Et subscriptio.* Diuinitas te seruet per multos annos, sanctissime ac
beatissime Pater.] hætenus Imperatoris ad Donum Papam epistola scripta, reddita verò
(vt dictum est) successoris eius Agathoni, illo iam vita functo.

Quòd autem in hac epistola Imperator queritur de perturbationibus ex tumultu bello- XII.
rum rursus exortis, cum ait: Eius benignitas ingruentes nobis perturbationes gentium
sedabit.] sciendū est, hos fuisse Bulgaros, hoc anno vndecimo Constantini Imperatoris in
Romani Imperij prouincias irrupentes. Hoc quidē anno id accidisse, testatur Theopha-
nes, apud quem hæc anno vndecimo eiusdem Imperatoris leguntur: Hoc quoque anno
Bulgarorum gens superuenit in Thraciam, &c.] pergit dicere de origine Bulgarorū, quos
duplicis fuisse generis tradit, Onogundrenses scilicet, & Contragenes, ex Septemtriona-
libus Euxini ponti partibus oriundos: dictosque à Bulga flumine, testatur Cedrenus.

Quomodo verò iniqua conditione cum eiusmodi barbaris transegerit Imperator, vt XIII.
quies daretur & pacarum tempus celebrandi Concilij, ita Theophanes subdit: Vi coactus
Imperator pacem fecit cum eis, annua illis præbere pacta pollicitus in confusionem Ro-
manorum ob multitudinem delictorum. Mirabile quippe ipso auditu erat, vt is qui omnes
tributarios sibi stauerat, tam videlicet eos qui ad Eoum & Occasum, quàm qui ad Arctum
& Mæsembriam commorabantur, ab ista detestabili gente fuerit superatus. Verum Impera-
tor ita quidem ex prouidentia Dei hoc Christianis cõtigisse credens, pacem fecit, & fuit
D vsque ad obitum suum quietus à cunctis hostibus; studium habens præcipuum vniendi
vniuersas Ecclesias Dei, quæ vbique diuisæ fuerant à temporibus Heraclij proauis sui, &c.]
Vt igitur indictam Synodum profequi Imperator posset, pacem indignis licet conditioni-
bus transegit cum Bulgaris.

Hoc cum factum, peccatis exigentibus, Theophanes dixerit: nullum grauius & magis XIV.
euidens peccatum extitit, quàm quòd Catholicus Imperator passus hætenus fuerit sedere
Constantinopolitanae Ecclesiae Præsulem Theodorum Monothelitam hæreticum, qui &
cò temeritatis progressus fuit, vt post Honorium neminem Romanorum Pontificum pas-
sus sit in sacris diptychis reperiri, nuperque contra expressam ipsius Imperatoris iussione
Vitalianum Papam ex eisdem auferri. Non ferens verò tantam viri procaciam Impera-
tor, eum cessare protinus voluit, atque in locum eius Georgium subrogauit, qui præfens
E postea fuit Sextæ œcumenicæ Synodo. Tu verò corrigas, quod apud Nicephorum legitur,
fedissee Theodorum annos duos & menses tres, vt loco duorum ponas duodecim: ad hoc
namque tempus vsque peruenisse, litteræ eiusdem Imperatoris ad Donum Pontificem da-
tæ (vt diximus) docent.

Hoc eodem anno vndecimo Constantini Imperatoris moritur Mahuuias Princeps Sarrac- XV.
enorum, relinquens regni successorē Gizid filium suum. Huius autem Mahuuiæ tem-
pore inuentum fuisse sacrosanctum sudarium capitis Redemptoris, Beda testatur in libello
de locis sanctis scripto relatione Archulphi Episcopi, quem his ferme diebus loca sancta
uissasse testatur. Porò rem gestam ita describit^a: Sudarium capitis Domini post resurre-
ctionem eius mox Christianissimus quidam Iudæus furatus, vsque ad obitum, diuitiis sibi
affluentibus, habuit. Qui moriturus interrogat filios, qui Domini sudarium, qui ceteras
patris

XII.
BVLGARO-
RYM IRRV-
PTIO PRI-
MA.XIII.
PAX, SANCTI-
TA CVM
BVLGARIS.THEODO-
RVS ELICT-
TVR, GEOR-
GIVS SVR-
ROGATVR.XV.
SACRVM
SYDARIUM
CAPITIS
CHRISTI
INVENTVM.
^a Bed. de locis
sanctis, cap. 5.

patris velit accipere diuitias . Maior thesauros rerum, minor elegit sudarium . Et mox illi decreuerunt opes usque ad paupertatem, fratri autem cum fide crescut & opes, quod usque ad quintam generatione fideles tenuere . Hinc ad impios perueniens, diuitias tantu auxit vt Iudæis, & hoc multo tempore : donec post longa litigia, quibus Christiani Iudæi se Christi, infideles verò se patrum suorum affirmabat heredes, Mahumias Sarracenorum Rex, qui nostra ætate fuit, iudex postulat . Qui accessa grandi pyra, Christum iudicem precatur, qui hoc pro suorum salute super caput habere dignatus est . Missum ergo in ignem sudarium, veloci raptu effugiens euolat, & summo in aere diutissime quasi ludendo volucritans, ad vltimū cunctis vtrunque intuentibus, sese leuiter in cuiusdam de Christiana plebe sinum deposuit : quod manè mox totus populus summa veneratione salutabat & osculabatur . habet autem longitudinis pedes octo . Aliud quoque aliquanto maius linteum in ecclesia illa veneratur, quod fertur à sancta Maria contextum, duodecim Apostolorum & ipsius Domini continēs imagines, vno latere rubro & altero viridi .] hucusq; Beda, qui de rebus patriis historiam cum profequitur, hæc habet de iis quæ hoc anno contigerunt :

LINTEVM CVM SACRIS IMAGINIBVS. Beda lib. 4. c. 12.

XVI.

SICCITAS INGENS.

XVII.

Beda lib. 4. c. 13. & in epitom. hoc anno. VULFRIDVS PRÆDICATORIS.

Beda lib. 5. c. 20.

Isaie 60.

Anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo septuagesimo octauo, qui est annus Imperij Regis Ecgfridi octauus, apparuit mensè Augusto stella quæ dicitur cometa, & tribus mensibus permanēs matutinis horis oriebatur excelsa radiantis flammæ quasi columnam præferens .] hæc Beda, qui hanc secutam esse post siccitatem ingentem pestē tradit, eademque Analtatius Bibliothecarius docet, siccitatem verò perdurasse triennio, ita vt numquam imbris terra maduere . Quæ autem digna memoria postea acciderint pestis tempore, suo loco dicturi sumus : modo huius anni res gestas eodem auctore profequamur . Eodem enim anno (vt idem subdit) exorta inter Vuilfridum Episcopum Eboracensem & Regem Ecgfridum dissensione, à sua sede ille deiicitur, alio in eius locum subrogato . Verum ista iniuste passus Vuilfridus, Romanum Pontificem appellauit ; ad quem profectus, detentus in via prædicatione Euangelica apud Frisios, non ante sequentem annum peruenit, vt idem testatus est Beda . Quid verò cum Agathone in Vrbe gesserit, & quomodo cum alijs Episcopis in Romano Concilio federit, suo loco dicturi sumus . hic autem de eo, cum discedens ex Anglia, conscendens nauim est delatus ad Frisios, profequamur historiam, quam idem auctor ita breuiter profecutus est : Romam, inquit, iturus Vuilfridus, & coram Apostolico Papa causam dicturus, vbi nauem conscendit, flante Fauonio, pulsus est in Frisiam ; & honorificè susceptus à barbaris, ac Rege illorum Aldgiso, prædicabat eis Christum ; & multa eorum millia verbo veritatis instituens, à peccatorum suorum sordibus fonte Saluatoris abluit : & quod postmodum Vuilbrordus reuerendissimus Christi Pontifex in magna deuotione compleuit, ipse primus ibi opus Euangelij cepit . Ibi ergo hiemem cum noua Dei plebe feliciter exigens, sic Romam veniendi iter repetiit, &c.] Eadem totidem fermè verbis Marcellinus ante Bedam scriptis mandauit, dum sui temporis res gestas sancti Suitberti Episcopi scripsit : in quo tamen corrigas mendum in numeri notam illapsam, vt dum præfenti anno appulsam ad Frisios Vuilfridi contigisse tradiderit, numeri inuersa nota, loco anni Domini sexcentissimi septuagesimo octauo, legatur octogesimo septimi . Magna sanè enituit Dei prouidentia, vt sanctissimum Episcopum permisit à Christiano Rege sede turbari, quo ad sitientes Gentes Euangelij fluentia portaret : vt & ipsi ob Apostolicum munus æque propheticum dictum aptari possit : Qui sunt isti qui volant sicut nubes ? &c.] vtpote qui flante vento delatus in terram aridam, eandem mox caelestibus imbris irrigauit .

SYNODI PLYRES CONTRA MONOTHELITAS.

SEXCENTESIMO SEPTUAGESIMO NONO ANNO SALUTIS, INDICTIO SEPTIMA, cum innotuissent Episcopis Occidentalibus per Agathonem Romanum Pontificem ea quæ ad Donum Papam à Constantino Imperatore scripta ipse accepisset de legatione mittenda, eiusdem pariter Agathonis Pontificis iussu, ea de causa iidem Synodos congregarunt, quibus vbi que condemnata est hæresis Monothelitarum hereticorum . Id quidem factum esse in Italia, in Galliis, & in Anglia, eiusdem Agathonis litteræ sequenti anno ad eundem Imperatorem

tores data declarant . Porro omnium Italiæ Episcoporum conuentuum superest tantum memoria de Synodo Mediolanensi : Gallicanorum verò Conciliorum Acta penitus exciderunt : sed Anglicanæ Synodi aliqua adhuc fragmenta supersunt . Mediolanensis autem Concilij extat Synodalis epistola, cuius hæc est inscriptio :

Domino serenissimo atque tranquillissimo & à Deo coronato religiosissimo Constantino Imperatori Mansuetus Mediolanensis Metropolitanæ Ecclesiæ indignus Episcopus, vel vniuersa sancta Episcoporum fraternitas, quæ in hac magna regia vrbe conuenit, æternam in Domino salutem .

Si apicè Imperialis fastigij, &c.] laudatur in primis eius exordio pietas Imperatoris, quæ cõparat religiosis, qui ante eum in Ecclesia claruerunt, Imperatoribus, per quos generalibus Synodis congregatis, curati est, vt ortæ hæreses damnarentur, quibus fufius explicatis, & Catholica fide ex præscripto sacrorum Conciliorum asserta, hæc subiicitur : Ecce, præstantissime Princeps, antiquorum Patrum statuta vnà cum consensu piissimorum Imperatorum definita, quæ conuelli vel infirmari nulla ratione pietas vestra permittat . Nam si sunt qui audacia dialecticæ artis inflati, cothurnata ceruice, buccis tumefcentibus, sinuosis circuituibus, & flexuosis ambagibus, phaleris verborum, pompisque sermonum sua ferali calliditate simplicem fidei rationem conuellere, & delegatas à Patribus regulas conculcare vel temerare voluerint : eorum inflationibus tranquillitas vestra non acquiescat, sed recordamini qualiter Propheta dicit : Verbum breuiatū facit Dominus super terram, quod per sanctos Apostolos vidimus impletum . Quid enim breuius, quàm simplex fidei symbolum ab Apostolis institutum, in quo mysticum sacramenti continetur arcanum ?

Nam si recolas, insignissime Imperator, non cum dialecticis, non cum rhetoricis, non cum grammaticis, sed cum rusticis & piscatoribus Dominus posuit rationem, & his tradidit sui secreta consilij, quos & principes ordinauit, quibus ligandi atque soluendi tribuit potestatem . Nonne vobis videtur, optime Imperator, dementissimæ mentis esse, qui Apostolicas traditiones & venerabilium Patrum instituta deprauare festinant ? Nos autè omnes, &c.] quibus docet Mansuetus vnà cum eadem sancta Synodo, sequi se quæ sunt ab Apostolis tradita, à sacris Concilijs instituta, atque à sanctis Patribus confirmata . His coniungit rectæ fidei confessionem, ad cuius finem contra Monothelitas duæ in Christo assentuntur voluntates & operationes totidem : nam dum duas naturas diuinam & humanam in vna eademque persona ipse vnà cum eadem sancta Synodo recognoscit, mox ex vniuersiusque naturæ præscripto duas infert voluntates atque operationes .

Ista quidem sanctus Mansuetus vnà cum collegis Episcopis, magnæ verò existimationis erat eo tempore apud omnes ipse Mansuetus, vtpote qui egregia claruit sanctitate, dignisque est habitus, vt qui viuens sanctissimos prædecessores Episcopos moribus atque doctrina sectatus esset, cum eisdem post mortem in sacris Ecclesiæ tabulis adscriberetur, quo sicut illorum, ita & ipsius anniuersaria natali die memoria in Ecclesia publicè coleretur, nempe decimanona mensis Februarij .

At nec satis ipsi fuit ista de Catholica fide in Synodo statuiffe, scriptisque mandasse, atque ad Imperatorem in Orientem misisse, sed etiam sequenti anno Roman se contulit, vt vnà cum alijs vniuersali conuocato Concilio interesset . Verum quod ad dictam epistolam Synodalem pertinet, eam non à Mansueto, sed à Damiano Ticinensi Episcopo scriptam, testatur Paulus diaconus his verbis :

Eo tempore Damianus Ticinensis Ecclesiæ Episcopus sub nomine Mansueti Mediolanensis Archiepiscopi hac de causa satis vtilem rectæque fidei epistolam composuit, quæ in præfata Synodo non mediocre suffragium tulit .] Ceterum & ipse Damianus magni nominis his temporibus claruit, vitæ quoque probitate insignis : adeo vt æquè ac Mansuetus inter Sanctos post transitum ex hac vita adnumerari meruerit, vt sacræ testantur tabulæ, in quibus idem Damianus duodecimo mensis Aprilis inscriptus legitur anniuersaria memoria in Ecclesia repetendus .

Sed iam profequamur quæ ad Concilium Anglicanum spectant : meminit ipsius Beda, scriptamque in eo Synodale epistolam de fide Catholica ex parte recitat, quam hic tibi subiiciendam putamus . sic enim in primis idem Beda præfatur : His temporibus audiens Theodorus fidem Ecclesiæ Constantinopolitanæ per hæresim Eutychetis multum esse turbatam ; & Ecclesias Anglorum, quibus præerat, ab huiusmodi labe immunes perdurare desiderans : collecto venerabilium sacerdotum, doctorumque plurimorum cõtu, cuius essent

MONETIMPERATORIS MANSVETVS EPISCOPVS.

Isaie 10.

SIMPLICITAS DOCTRINAE CHRISTIANAE.

MANSVETVS SANCTITATE CLARVS.

Paul. diac. lib. 6. c. 4.

DAMIANVS EPISC. TICINENSIS.

CONCILIVM ANGLICANVM. Beda lib. 4. c. 17.

essent fidei singuli, sedulus inquirebat; omniumque vnam in fide Catholica reperit A consensum, & hunc Synodalibus litteris ad instructionem memoriamque sequentium commendare curauit.] ista prefatur Beda: cui incomperta fuisse videntur, quae sequenti anno tum ab Agathone, tum à Synodo Romae collecta in Synodalibus litteris ad Imperatores datis reperiuntur de eodem Theodoro conscripta, nempe vocatum & expectatum ad Concilium Romae celebrandum, idque ob egregiam tanti viri peritiam; utpote quia hoc saeculo valde rudi scientia, ipse ferme solus vel ceteris eminentior peritia scientiarum, praesertim verò sacrarum, celebris haberetur. Sed cum non licuerit ipsi coalescentem Ecclesiam, atque lacte adhuc opus habentem relinquere, placuit fidem Catholicam conuentu publico cognitam & confirmatam conscribere, quae sic se habet à Beda recitata:

IX. FIDEI CATHOLICAE PROFESSIO.

In nomine Domini Iesu Christi Saluatoris, imperantibus dominis piissimis nostris B Ecgfrido Rege Humbrenensium, anno decimo regni eius, sub die quintodecimo Kalendas Octobris, Indictione octaua, & Edilredo Mercinensium, anno sexto regni eius, & Aldulfo Rege Estranglorum, anno decimo septimo regni eius, & Lodthario Rege Cantuariorum, regni eius anno septimo, praesidente ipso Theodoro gratia Dei Archiepiscopo Britanniae insulae & ciuitatis Dorouernensis, vna cum eo sedentibus ceteris Episcopis Britanniae insulae viris venerabilibus, praepositis sacrosanctis Euangelis, in loco qui Saxonico vocabulo Hedtsfeld nominatur, pariter tractantes, fidem rectam & Orthodoxam exposuimus, sicut Dominus noster Iesus incarnatus tradidit discipulis suis, qui praesentialiter viderunt & audierunt sermones eius, atque sanctorum Patrum tradidit symbolum, & generaliter omnes sanctae & vniuersales Synodi, & omnis probabilium Catholicae Ecclesiae doctorum chorus.

X.

Hos itaque sequentes nos pie atque orthodoxe, iuxta diuinitus inspiratam doctrinam C eorum professi, credimus consonanter & confitemur secundum sanctos Patres proprie & veraciter Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem in vnitatem consubstantialem, & vnitatem in Trinitate, hoc est vnum Deum in tribus subsistentis vel personis consubstantialibus, aequalis gloriae & honoris. Et post multa huiusmodi, quae ad recte fidei confessionem pertinebant, haec quoque sancta Synodus suis litteris addidit: Suscipimus sanctas & vniuersales quinque Synodos beatorum & Deo acceptabilium Patrum, id est, qui in Nicæa congregati fuerunt, trecentorum decem & octo contra Arium impiissimum & eiusdem dogmata: & in Constantinopoli centum quinquaginta contra vefaniam Macedonij & Eudoxij & eorum dogmata: & in Epheso primo ducentorum contra nequissimum Nestorium & eiusdem dogmata: & in Chalcedone sexcentorum & triginta contra Eutychem & Nestorium & eorum dogmata: & iterum in Constantinopoli quinto congregati sunt Concilio in tempore Iustiniani minoris contra Theodorum & Theodoretum & Ibe D epistolas & eorum dogmata contra Cyrillum. paulo post: Et Synodum quae facta est in vrbe Roma in tempore Martini Papae beatissimi, Indictione octaua, imperante Constantino piissimo anno nono. Suscipimus & glorificamus Dominum nostrum Iesum Christum, sicut isti glorificauerunt, nihil addentes vel subtrahentes: & anathematizamus corde & ore, quos anathematizauerunt, & quos susceperunt, suscipimus, glorificantes Deum Patrem sine initio, & Filium eius vnigenitum ex Patre generatum ante saecula, & Spiritum sanctum procedentem ex Patre & Filio inenarrabiliter, sicut praedicauerunt hi, quos memorauimus, supradicti sancti Apostoli & Prophetae & Doctores.] haecenus ex Synodali epistola Beda: in qua illud considerandum, sanctum Theodorum virum natione quidem Graecum, meritis insignem, Sanctis quibuslibet veteribus comparandum, atque doctrina E clarissimum, aequè cum vniuersa Catholica Ecclesia asserere Spiritum sanctum à Patre Filioque procedere, sicuti non à Latinis tantum, sed & à sanctis Orientalibus Doctoribus affirmari certò sciebat. Vnde erubescant magis recentiores Graeci, cum à suis ipsis, qui doctiores ac sanctiores fuere, erroris redarguantur. Subdit verò his haec Beda *:

SPIRITVS SANCTVS A PATRE ET FILIO PRO- CEDIT.

* Beda lib. 4. c. 18. XI.

Intererat huic Synodo, pariterque Catholicae fidei decreta firmabat vir venerabilis Ioa- nes Archicantor ecclesiae S. Petri & Abbas monasterij beati Martini, qui nuper venerat à Roma per iussionem Papae Agathonis, duce reuerendissimo Abbate Biscopo, cognomine Benedicto, cuius supra meminimus. Cum autem idem Benedictus construxisset monaste- rium Britanniae in honorem beatissimi Apostolorum Principis iuxta osium fluminis Yuyri, venit Romam cum cooperatore suo ac socio eiusdem operis Ceolfrido, qui post ipsum eiusdem monasterij Abbas fuit (quod & ante sapius facere consueuerat) atque hono-

A honorificè à beatæ memoriæ Agathone susceptus est, petijtque & accepit ab eo in muni- mentum libertatis monasterij quod fecerat, epistolam priuilegij ex auctoritate Apostolica firmatam, iuxta quod Ecgfridum Regem voluisse, ac licentiam dedisse nouerat, quo concedente & possessionem terræ largiente, ipsum monasterium fecerat. Accepit & praefatum Ioannem Abbatem in Britanniam perducendum, quatenus in monasterio suo cursum can- nendi annum, sicut ad sanctum Petrum Romae agebatur, edoceret. Egit itaque Abbas Ioannes, ut iussionem sacerat Pontificis, & ordinem videlicet ritumque canendi ac le- gendi viua voce praefati monasterij cantores edocendo, & ea quae totius anni circulus in celebratione dierum festorum poscebat, etiam litteris mandando, quae haecenus in eodem monasterio seruata & à multis iam sunt circumquaque transcripta.

CANTVS EC- CLESIASTI- CVSTRADI- TVS AB EC- CLES. ROM. ANGLIS.

Non solum autem idem Ioannes ipse monasterij fratres docebat, verum de omnibus X I. B panè eiusdem provinciae monasterijs ad audiendum eum, qui cantandi erant periti, con- stituebatur, sed & ipsum per loca, in quibus doceret, multi inuitare curabant. Ipse autem, ex- cepto cantandi vel legendi munere, & aliud in mandatis ab Apostolico Papa acceperat, ut cuius esset fidei Anglorum Ecclesia diligenter edisceret, Romamque, rediens referret. Nam & Synodum beati Papae Martini centum quinque Episcoporum consensu * non multo ante Romae celebratam, contra eos maximè qui vnam in Christo operationem & voluntatem praedicabat, secum veniens attulit, atque in praefato religiosissimi Abbatis Benedicti mo- nasterio transcribendam commodauit *. Tales namque eo tempore Constantinopolitanae Ecclesiae fidem multum turbauerant, sed Domino donante, proditi iam tunc & victi sunt. Vnde volens Agatho Papa, sicut in alijs prouincijs, ita etiam in Britannia, qualis esset sta- tus Ecclesiae, quomodo ab haereticorum contagijs castus, ediscere, hoc negotium reueren- tissimo Abbati Ioanni in Britanniam destinato iniunxit. Quamobrem collecta pro hoc in Britannia Synodo, quam diximus, inuenta est in omnibus fides Catholica inuiolata, da- tumque illi exemplar eius Romam perferendum.] haecenus Beda, in quo desideratur & alia causa profectiois Ioannis in Britanniam, ut scilicet (quod dictum est) Theodorum ad Romanam Synodum couocaret, ut Synodales epistolae à Romana Synodo Constantino- polim scriptae docent. Verum quod agere Theodorus Romam abijt sic S. Vuilfridum, hoc- que anno ab Agathone Pontifice auditum & absolutum, eidem legationem credidit, vt nomine totius Ecclesiae Anglicanae Synodo interesset: quod ipsum ostendent, quae anno sequenti dicturi sumus. De absolutione Vuilfridi facta ab Agathone Beda * testatur.

confessu EXPLO- RA- TA FIDES ECCLISIAE ANGLICA- NA. * commen- dauit.

C

Hoc ipso anno qui praecedit sexcentimum octogimum (vt auctor est Beda b) per Theodorum Archiepiscopum componitur pax inter Ecgfridum & Edilredum Reges graui D

LEGATIO S. VUILFRIDI DO CREDI- TA. * Beda lib. 5. c. 10.

XIII. Beda lib. 4. c. 23. & sic- pra c. 21. c. 22.

In praefato autem proelio, quo occisus est Rex Elbuini, memorabile quoddam factum esse constat, quod nequaquam silentio praetereundum arbitror, sed multorum saluti (si re- feratur) fore proficuum. Occisus est tibi inter alios de militia eius iuuenis vocabulo Imma: qui cum die illo & nocte sequente inter cadauera occisorum similis mortuo iaceret, tan- dem recepto spiritu reuixit, ac residens, sua vulnera (prout potuit) ipse alligauit: deinde mo- dicum quietus leuauit se, & coepit abire sic, vbi amicos, qui sui curam agerent, posset inuenire. Quod dum faceret, inuictus est & captus à viris hostilis exercitus, & ad dominum ipsorum, Comitum videlicet Edilredi Regis adductus: à quo interrogatus quis esset, timuit se militem fuisse confiteri: rusticum se potius & pauperem, atque vxorio vinculo colliga- tum fuisse respondit, & propter victum militibus afferendum, in expeditionem se cum suis E similibus venisse, testatus est. At ille suscipiens eum, curam vulneribus egit, & vbi sanari coepit, noctu eum, ne aufugeret, vinciri praecipit, nec tamen vinciri potuit: nam mox vt abire qui vincierant, eadem sunt eius vincula soluta.

DE PACE INTER RE- GES ANGLORVM PER THEODO- RVN FACTA.

Habebat enim germanum fratrem, cui nomen erat Tunna, presbyterum & Abbatem X I V. monasterij in ciuitate quae haecenus ab eius nomine Tunnaestir cognominatur: qui cum eum in pugna peremptum audiret, venit quaerere, si forte corpus eius inuenire posset: inuen- tumque alium illi per omnia simillimum, putauit ipsum esse, quem ad monasterium suum deferens, honorificè sepeliuit, & pro absolutione animae eius sapius Missas facere cura- uit, quarum celebratione factum est, quod dixi, vt nullus eum posset vincire, quin con- tinuò solueretur. Interea Comes, qui eum tenebat, mirari & interrogare coepit qua- re ligari non posset, an forte litteras solutorias, de quibus fabulae ferunt, apud se habe- ret, propter quas ligari non posset. At ille respondit, nihil se talium artium nosse: sed

SACRIFI- CVM MIS- SAE PROFI- CVM VI- VIS ATQUE DESYNCTAS.

habeo fratrem, inquit, presbyterum in mea prouincia, & scio quia ille me interfectum putans, pro me Missas crebras facit, & si nunc in alia vita essem, ibi anima mea per intercessionem eius solueretur à pœnis. Dum que aliquanto tempore apud Comitem teneretur, animaduenerunt qui eum diligentius considerabant, ex vultu & habitu & sermonibus eius, quia non erat de paupere vulgo, vt dixerat, sed de nobilibus.

XV. Tum secretè aduocans eum Comes, interrogauit intentius, vnde esset, promittens se nihil ei mali facturum, si simpliciter sibi, quis esset, proderet. Quod dum ille faceret, ministrum se Regis fuisse manifestans, respondit: Et ego per singula responsa cognoueram, quòd rusticus non eras: & nunc quidem dignus es morte, quia omnes fratres & cognati mei in illa sunt pugna interempti: nec te tamen occidam, ne fidem mei promissi prauaricè. Vt ergo conualuit, vendidit eum Londoniam Fresoni cuidam. sed nec ab illo, nec cum illuc duceretur, vllatenus potuit alligari: verum cum alia atque alia vinculorum genera ei hostes imponerēt, dissoluta sunt. Cumq; videret qui emerat, eum vinculis non posse cohiberi, donauit ei facultatem sese redimendi, si posset. A tertia enim hora, quando Missæ fieri solebant, laxissimè vincula soluebantur. At ille dato iureiurando, vt rediret, vel pecuniam illi pro se mitteret, venit Cantiam ad Regē Lodhere, qui erat filius sororis Edildridæ Reginae (de qua supra dictū est, qui & ipse quondam eiusdem Reginae minister fuerat) petijtque & accepit ab eo pretium suæ redemptionis, ac suo domino pro se, vt promiserat, misit.

XVI. Qui post hæc in patriam reuersus, atque ad suum fratrem perueniens, replicauit ex ordine cuncta quæ sibi aduersa, quæve in aduersis solatia prouenissent: cognouitque referente eo, illis maximè temporibus sua fuisse vincula soluta, quibus pro se Missarum fuerant celebrata solemnia, sed & alia quæ periclitanti ei commoda contigissent & prospera, per intercessionem fraternam & oblationem hostiæ salutaris cælitus fuisse sibi donata, intellexit. Multiq; hæc à præfato viro audientes, accenti sunt in fide ac deuotione pietatis ad orandum, vel ad eleëmofynas faciendas, vel ad offerendas Domino victimas sacræ oblationis pro ereptione suorum, qui de sæculo migrauerunt. Intellexerunt enim, quòd sacrificium salutare ad redemptionem valeret & animæ & corporis sempiternam. Hanc mihi historiam etiam quidam eorum, qui ab ipso viro, in quo facta est, audiere, narrarunt: vnde eam, quam liquidò comperi, indubitanter historia nostræ Ecclesiasticæ inferendam credidi.] hæc Beda.

XVII. Hoc eodem anno, tertio decimo Kalendas Iulij sanctus Adeodatus Episcopus Niuernensis, idemque eremi cultor, ex hac vita migravit. Eius res præclare gestas vidimus typis excusas, in quibus non ipsius tantum, sed & aliorum eiusdem temporis illustrium virorum facta narrantur. Scriptæ fuerunt tempore Leonis Noni Romani Pontificis, cui oblatæ, ab eodemque probatæ leguntur.

Table with 3 columns: IESV CHRISTI, AGATHONIS PAP., CONSTAN. POGON. IMP. and corresponding years 680, 3, 13.

I. Annus qui sequitur Redemptoris sexcentesimo octogesimo, Indictione octaua inscribitur: quo ab Agathone Pontifice Romæ generalis Synodus veris tempore (puto post Pascha) aduersus Monothelitas coacta est, cui interfuerunt centum viginti quinque Episcopi, qui omnes Synodalibus litteris subscripti leguntur in quarta Actione Sextæ Synodi, vbi eadem recitantur, & nomina singulorum subscribentium Episcoporum: inter quos legati leguntur missi à Synodo in Gallijs habita, nempe Felix Arelatensis, Adeodatus Leucorum Episcopus, & Taurinus diaconus Ecclesiæ Tolonenfis. Sed & ex Britannia S. Vuilfridus interfuit Episcopus Eboracensis: ipse enim titulo legationis inter alios subscriptus Synodo reperitur, licet primum non legationis, sed appellationis causâ eum anno superiori Romam diuina prouidentia perduxisset.

II. Missus namque fuerat in Britanniam (vt testatur Beda) Ioannes archicantor ecclesiæ sancti Petri & Abbas monasterij sancti Martini, & quidem (vt ex epistola ipsius Agathonis Papæ ad Imperatores colligitur) vt Theodorum ipsum Angliæ Primatem vocaret ad Synodum: ait enim: Sperabamus de Britannia Theodorum confamilium atque coepiscopum nostrum, magnæ insulæ Britannia Archiepiscopum & philosophum, cum

SYNODVS ROMANA SVB AGATHONE PAPA.

Beda lib. 4. c. 18.

VOCATVS FRVSTRA THEODORVS b. ERAT IN SEX. SYNOLO All 4.

A cum aliis qui ibidem vsque hæc tunc demorantur, exinde ad nostram humilitatē coniungere.] hæc & alia ad excusationem tarditatis Agatho scribit ad Constantinum & fratres Augustos. Quod autem Theodorus occupatione illius tunc coalescentis magnæ Ecclesiæ minimè venire potuisset, Synodum ipse ea de causâ aduersus eiusmodi hæreticos celebrauit in Anglia (vt dictum est) ex qua legationem videtur decreuisse Vuilfrido, quem alia causâ ante annum Romam perduxerat; licet nihil de legatione Beda, qui de eodem Romano Concilio his verbis meminit: Eo tempore idem Papa Agatho cum Synodum congregaret Romæ centum viginti quinque Episcoporum aduersus eos qui vnam in Domino Salvatore voluntatem atque operationem dogmatizabant, vocari iussit & Vuilfridum, atque inter Episcopos confidentem dicere fidem suam simul & prouinciæ, siue insulæ, de qua venerat. Cumque Catholicus fide cum suis esset inuentus, placuit hoc inter cetera eiusdem Synodi gestis inseri, scriptumque est hoc modo: Vuilfridus Deo amabilis Episcopus Eboracensis ciuitatis, Apostolicam sedem de sua causâ appellans, & ab hac potestate de certis incertisque rebus absolutus, & cum aliis centum viginti coepiscopis in Synodo in iudicij sede constitutus, & pro omni Aquilonari parte Britannia & Hibernia insulis, quæ ab Anglorum & Britonum, necnon Scotorum & Pictorum gentibus incoluntur, veram & Catholicam fidem confessus est, & conscriptione sua corroborauit.] hæc de his Beda: iamque satis de legationibus à Gallia atque Britannia & aliis Borealis insulis.

De reliquis modò agamus Episcopis, qui ex Italia diuersis Ecclesiis Synodo interfuerunt, de illis inquam, qui celebriori sanctitatis nomine claruerunt. Præter enim Mansuetum Mediolanensis Ecclesiæ spectatæ sanctitatis Antistitem, interfuit etiam Barbatus Beneuentanus in Album Sanctorum relatus: itemque Ioannes Episcopus Bergomas æquæ sanctitate celebris eidem interfuisse Synodo reperitur, de quo & superius dictum est. celebrat etiam eum Paulus diaconus, de quo ista habet: Per idem quoque tempus Ioannes Episcopus Bergomatis Ecclesiæ vir miræ sanctitatis extitit: qui cum Regem Cunibertū in conuiuio, dum sermocinaretur, offendisset, Rex ei ad hospitium reuertenti, equum ferocē & indomitum, qui immenso fremitu super se sedentes terræ allidere solebat, præparari fecit: cui cum Episcopus superfedisset, ita mansuetus extitit, vt eum blando incessu vsque ad domum propriam deportaret. Quod Rex audiens, & Episcopum ex eo die honore debito coluit, & ei suum equum, quem sua festione dedicauerat, dono largitus est.] hæc Paulus de Ioanne, qui (vt diximus) eundem sacrum Patrum conuentum præfens ornauit, insuper & Decorosus Episcopus Capuanus, qui in numerum Sanctorum reperitur adscriptus decima quinta die mensis Februarij. His adde Felicem Spoletinum Episcopum, cuius diem natalem Ecclesia Catholica celebrat decimo octaua Maij. Sanctus Anastasius præterea Ticinensis Episcopus æquæ sanctitate conspicuus præfens fuit, cuius memoria in Ecclesia colitur trigesima die eiusdem mensis. Interfuerunt & alij præclari virtute Episcopi, ad eò vt tanta corona Patrum eiusmodi Synodus magno fuerit honore digna. Corrigendum verò (quod obiter dicendum occurrit) vbi post Saturninum Alatrinx Ecclesiæ Episcopum legitur in cuso codice Valerianus Episcopus Rosanæ Ecclesiæ: sed pro Rosanæ, restitue ex codice scripto, Soranæ: nam etsi cetera deessent testimonia codicum; cum ipsa subscriptio posita legatur secundum ordinem prouinciarum, nulla ratio persuadet vt post Alatrinum & ante Signinum Rosanus, siue Rosanensis ponatur Episcopus ex Calabria prouincia; sed restituentium, Soranus, iuxta nominatum locum ciuitatis Alatrinx, itemq; Signinx. Erat præterea Valerianus, siue Valerius, nomen commune satis Soranis ciuibus: nam & ipsa ciuitas dicta à Iuuenale reperitur Domus Valeriorum, eo quòd cum colonia illuc est Romanorum deducta, Valeriorum familia plurimi migrauerunt. At hæc de nominibus satis.

De rebus autem in hac Synodo gestis, nihil præterea reperitur, nisi epistola Agathonis ad Constantinum Imperatorem & fratres eius de fide Catholica contra Monothelitas, sed & alia epistola ad eosdem nomine totius Synodi de fide Catholica conseruanda. Canon nullus in ea sanctus legitur, quod non ob aliam causam fuerat conuocata, quam ad fidem Catholicam confirmandam, & legationem Constantinopolim ad Synodum œcumenicam decernendam: & cum vtrumque, quàm diligentissimè reperiatum impletum, nihil est quod ab ea amplius fuerit requisitum. Delecti sunt autem in eodem Concilio legati Constantinopolim profecturi, Ioannes Episcopus Portuenfis, Abundantius Episcopus Paternensis, & Ioannes Episcopus Regitanus, siue Regientis: hi tres à Concilio Rom. missi fuerunt; sed & ab Episcopo Rauennate Theodoro missus est Theodorus presbyter. hæc

Annal. Eccl. Tom. 3.

Y y 2.

quidem

Beda lib. 5. c. 20. VUILFRIDVS SYNODO IN TERTIVT.

III. EPISCOPE SANCTITATE CLARI QUI SYNODO INTERFVIT. ODO INTERFVIT. b. Paul. Hist. lib. 6. cap. 3.

VALERIANVS SORANENSIS EPISCOPVS.

IV. DE REBUS GESTIS IN SYNOLO.

quidem ex Actis ipsius Sextæ Synodi constant. Quod verò Anastasius Bibliothecarius A vniuersos qui cum iisdem profecti sunt legatis recensens, post tres ex dicto Concilio legatos missos, hos addit, dicens: Misit Agatho & Theodorum & Georgium presbyteros, Ioannem diaconum, & Constantinum subdiaconum, Theodorum presbyterum Rauennatem, atque reliquos seruos Dei monachos.] iisdem etiam in litteris Agathonis nominati reperiuntur. Sed est sciendum, duas missas esse legationes, ab Agathone Pontifice vnam, alteram verò ab ipso Romano Concilio seorsum, licet easdem simul contigerit proficisci. Testatur id quidem eiusdem Imperatoris litteræ ad Georgium Constantinopolitanum Episcopum, in quibus & ista leguntur:

DVPLEX LEGATIO. * Exat in preambulis Sextæ Synodi V.

Iam enim super hoc adhortati sumus per pios nostros apices adhuc inter viuos existentem & Donum sanctissimum Apostolicæ sedis antiquæ Romæ Præsulem: & illo ex hoc sæculo migrante, Agatho sanctissimus nuper ordinatus Papa in Apostolica sede prædictæ antiquæ Romæ huiusmodi nostros pios suscipiens apices, destinauit in præfenti propriam eius indutos personam Theodorum & Georgium Deo amabiles presbyteros, & Ioannem Deo amabilem diaconum, ex persona verò totius eius Concilij Ioannem & Abundantium & Ioannem venerabiles Episcopos cum ceteris clericis & monachis, &c.] Sicut ergo discretæ duæ missæ sunt eodem tempore legationes ad Constantinum ac fratres Imperatores, ita duæ ad eosdem missæ sunt epistolæ, altera priuatim Agathonis Papæ, altera verò eiusdem Agathonis ac Synodi Romæ habitæ, vt earundem præferunt inscriptiones, quarum prioris sic se habet:

VI. Dominis piissimis & serenissimis victoribus ac triumphatoribus, charissimis filiis, amatoribus Dei & Domini nostri Iesu Christi, Constantino maiori Imperatori, Heraclio & Tiberio Augustis, Agatho Episcopus seruus seruatorum Dei.

AGATHONIS EPISTOLA AD IMP.

Consideranti mihi humanæ vitæ diuersos angores, & ante Deum, qui vnus & verus est, cum vehementia fletuum ingementi, vt consolatione animæ fluctuanti diuinæ miserationis impertiret instinctus, & de profundo mœroris & angustiae potentia suæ dexteræ subleuaret: magnam atque mirabilem cum indefinente gratiarum actione, serenissimi domini filij, confiteor, consolationis opportunitatem exhibere dignatus est piissimum tranquillæ mansuetudinis vestræ propositum, quod ad stabilitatem diuinitus commissæ Reipublicæ Christianæ eius concessit dignatio, vt Imperialis virtus atque clemētia de Deo, per quem Reges regnant, & qui Rex regum & Dominus dominantium est, & curet & quarat immaculatæ fidei veritatem, vt ab Apostolis atque Apostolicis est Patribus tradita, inquirere vigilanter, atque vt vera traditio continet, instantissimè desideret in omnibus Ecclesiis obtinere.

* Prouer. 8.

VII. Et ne quemquam tam pia lateret intentio audientium, humanæ suspicio perterreret, D æstimantium potestate nos esse compulsos, & non plena serenitate ad satisfaciendum super Euangelicæ & Apostolicæ nostræ fidei prædicatione communitos: diuales apices ad Apostolicæ memoriæ Donum Pontificem nostræ pusillitatis prædecessorem, cunctis populis ac

* satisfaciunt,

gentibus per nostrum ministerium patefecerunt ac patefaciunt*, quos gratia sancti Spiritus Imperialis linguæ calamo de puro cordis thesauro dictauit, commonentis, non opprimentis; satisfaciens, non perterrens; non affligentis, sed exhortantis, & ad ea quæ Dei sunt, secundum Deum inuitantis. Quia & ipse conditor omnium ac Redemptor cum posset in suæ diuinitatis maiestate in sæculum veniendo mortales perterre, humanitate magis inæstimabilis clementiæ humiliter ad nostra descendens, quos creauit, dignatus est & redimere. Qui & spontaneam de nobis veræ de se fidei confessionem expectat: quod & beatus Petrus Apostolorum princeps commonet: Pascite, qui in vobis est, gregem Christi non coactè, sed sponte, secundum Deum exhortantes.

b 1. Pet. 5.

VIII. His itaque, mansuetissimi rerum domini, diualibus apicibus animatus, & ad spem consolationis de profundis angoribus alleuiatus*, sum meliori resecutus confidentia paulatim & his quæ per mansuetissimæ fortitudinis vestræ Sacram dudum præcepta sunt, efficaciter promptam obsequentiam exhibere, vt personas, quales secundum temporis huius defectum ac seruilis prouinciæ qualitatem poterant inueniri, pro obedientiæ satisfatione inquirere, & cum consilio cōfamulorum meorum Episcoporum tam de propinqua huius Apostolicæ sedis Synodo, quamque de familiari clero, amatores Christiani Imperij, & sequenter de religiosi seruis Dei, vt ad piissimæ tranquillitatis vestræ vestigia properarent, hortarer. Et nisi longos prouinciarum ambitus, in quibus humilitatis nostræ Concilium constitutum est, tanti temporis protelationem ingereret; olim hoc, quod vix tandem

LEGATI HAVD ADEO IMPVTI SCIENTIIS.

nunc

A nunc fieri potuit, studiosa obedientia noster famulatus impleffet. Sed dum de diuersis prouinciis familiare nobiscum Concilium congregatur, & dum personas quasdam quidem de hac seruili vestri serenissimi principatus Romana vrbe vel proxima dirigere procuramus, quasdam de longè positis prouinciis, in quibus verbum Christianæ fidei ab Apostolicis exigitatis meæ prædecessoribus missi prædicabant, remeare præstolamur, non paruus temporū cursus elapsus est: vt corporales agritudines mei famulatus silentio transeam, quibus nec viuere licet, nec libet assiduis agrimonis laborantem.] Quem audis, lector, expectatum è longinquis regionibus, hunc fuisse scias Theodorum in Angliam antea missum, qui alius litteris à Synodo Romana datis nominatim explicatur. Sed pergit de legatis missis:

Ideoque, Christianissimi domini filij, secundum piissimam iussionem à Deo protegentæ mansuetudinis vestræ, pro obedientia quam debuimus, non pro confidentia eorum scientiæ quos dirigimus, præfentes famulos nostros Abundantium & Ioannem reuerendissimos fratres nostros Episcopos, Theodorum & Georgium dilectissimos filios nostros presbyteros cum dilectissimo filio nostro Ioanne diacono & Constantino subdiacono sanctæ huius spiritualis matris Apostolicæ sedis, necnon & Theodorum presbyterum legatum sanctæ Rauennatis Ecclesiæ, & religiosos seruos Dei monachos cum scripturarum cordis deuotione curauimus demandare: nam apud homines in medio gentium positos; & de labore corporis quotidianum victum cum summa hæsitacione* conquirentes, quomodo ad plenum poterit inueniri scripturarum scientia, nisi quæ regulariter à sanctis atque Apostolicis prædecessoribus & venerabilibus quinque Conciliis definita sunt, cum simplicitate cordis & sine ambiguitate à Patribus traditæ fidei conseruamus, vnum ac præcipuum bonum habere semper optantes atque studentes, vt nihil de eis quæ regulariter definita sunt, minuatur, nihil muretur vel augeatur, sed eadem & verbis & sentibus illibata à nobis custodiantur?]

I X.

Intelligis probe, lector, quantum deploret Agatho Pontifex temporis huius bonarum litterarum sterilitatem, cum ob assiduos Longobardorum motus, exulta Latinitas & ipsa Italia fecunda scientiis, fuerint omnino iisdem incultæ & steriles redditæ: vt opus fuerit è Britannia Theodorum accersire Theologum, quem nec habere licuit. Habes præterea ex iisdem Agathonis Pontificis verbis, in quantam Ecclesiæ redactæ essent paupertatem; vt necessarium fuerit earum ministris corporali exercitatione sibi victum comparare. Sed & illud pariter obseruatione dignum considera, quod cum in Ecclesia desunt homines sacris litteris summe eruditi, tunc pro securitate ad tutum portum esse confugiendum, nimirum ad prædecessorum & sanctorum scripta Patrum in omnibus semper & ante omnia antiquis traditionibus firmiter inhaerendo. Sed audi reliqua Agathonis epistolæ id ipsum præstantis, dum collectas in vnum sanctorum Patrum sententias, & quæ à prædecessoribus definita fuissent, dedit iisdem legatis Constantinopolim perferenda: nam subdit:

RVDE SAE CVLVVM DEFLORATVR. * vel exercitacione

QVTD AGENDVVM, CVM DEEST LITTERARVM PERITIATIA.

Quibus portitoribus & testimonio aliorum sanctorum Patrum, quos hæc Apostolica Christi Ecclesia suscipit, cum eorum libris tradidimus: vt facultatem suggeredi à benignissimo vestræ Christianitatis Imperio consecuti, ex his dumtaxat satisfacere studeant, dum Imperialis mansuetudo percipiat quid hæc spiritualis mater eorum ac à Deo propagati Imperij Apostolica Christi Ecclesia credat & prædicet, non per eloquentiam sæcularem, quæ nec suppetit idiotis hominibus, sed per sinceritatem Apostolicæ fidei, in qua & ab incunabulis edocti vsque in finem propagatori vestri Christiani Imperij cæli Domino omnes nobiscum deprecantur seruire & obedire. Licentiam proinde eis siue auctoritatem dedimus apud tranquillissimum vestrum Imperium, dum iusserit eius clementia, simpliciter satisfaciendi, in quantum eis dumtaxat iniunctum est, vt nihil profectò præsumant augere, minuere, vel mutare, sed traditionem huius Apostolicæ sedis, vt à prædecessoribus Apostolicis Pontificibus instituta est, sinceriter enarrare.

X. QVTD CONCESSVM LEGATIS.

Pro quibus flexo mentis poplite suppliciter vestram ad mansuetudinem semper intentam clementiam deprecamur, vt iuxta benignissimam atque augustissimam Imperialis Sacræ promissionem, acceptione eos dignos efficiat Christi imitabilis vestra tranquillitas, atque placabiles auditis eorum humilissimis suggestionibus ad commodare dignetur: sic aures Dei omnipotentis suis precibus ad exaudiendū inueniat vestra mansuetissima pietas referatas: illæ solique tam in rectitudine nostræ Apostolicæ fidei, quamque corporum sospitate in propriis restituere iubeat: sic restituat superna maiestas per fortissimos atque inuictissimos labores vestræ à Deo corroboratæ clementiæ sub benigni vestri principatus regimine

XI. COMMENTAT LEGATOS.

gimine totam Christianam Reipublicam, & fortissimis vestris sceptris aduersas subigat nationes, vt ex hoc omni animae atque omnibus gentibus fatisciat: quia quod per augustissimos apices de immunitate atque illatione euntium, Deo sibi aspirate, polliceri dignata est, adimpleuit in omnibus. Non enim nobis eorum scientia confidentiam dedit, vt ad pia vestra vestigia eos auderemus dirigere, sed hoc Imperialis vestra benignitas clementer iubens hortata est, & nostra pusillitas, quod iustum est, obsequenter impleuit.] hac praecucutus, subiicit Catholicæ fidei regulam ab omnibus custodiendam, verbis istis:

XII. Vt autem vestra diuinitus instructa pietati, quid Apostolicæ nostræ fidei vigor contineat, breuiter intinemus, quam percepimus per Apostolicam Apostolicorumque Pontificum traditionem, & sanctarum quinque vniuersalium Synodorum, per quas fundamenta Catholicæ Christi Ecclesiæ firmata atque stabilita sunt. Hic igitur status est Euangelicæ & Apostolicæ fidei, regularisque traditio, vt confitentes sanctam & inseparabilem Trinitatem, id est, Patrem & Filium & sanctum Spiritum, vnius esse Deitatis, vnius naturæ & substantiæ siue essentiæ, vnius eam prædicemus & naturalis voluntatis, virtutis, operationis, dominationis, maiestatis, potestatis, & gloriæ. Et quidquid de eadem sancta Trinitate essentialiter dicitur singulari numero, tamquam de vna natura trium consubstantialium personarum, comprehendamus, regulari ratione instituti. Cum verò de vno earumdem trium personarum ipsius sanctæ Trinitatis, Filio Dei, Deo Verbo, & de mysterio admirandæ eius secundum carnem dispensationis confitemur, omnia duplicia vnius eiusdemque Domini Saluatoris nostri Iesu Christi secundum Euangelicam traditionem asserimus, id est, duas eius naturas prædicamus, diuinam scilicet & humanam, ex quibus & in quibus etiam post admirabilem atque inseparabilem vnitionem subsistit: & vnquamque eius naturam proprietatem naturalem habere confitemur, & habere diuinam omnia quæ diuina sunt, & humanam omnia quæ humana sunt, absque vilo peccato: & vtrasque vnius eiusdem Dei Verbi incarnati, id est humanati, inconfuse, inseparabiliter, immutabiliter esse cognoscimus, sola intelligentia quæ vnita sunt discernentes, propter confusionis dumtaxat errorem: aequaliter enim & diuisionis & commixtionis detestamur blasphemiam. Cum duas autem naturas, duasque naturales voluntates, & duas naturales operationes confitemur in vno Domino nostro Iesu Christo, non contrarias eas, nec aduersas ad alterutrum dicimus (sicut à via veritatis errantes Apostolicam traditionem accusant: absit hæc impietas à fidelium cordibus) nec tamquam separatas in duabus personis vel subsistentiis, sed duas dicimus vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum, sicut naturas: ita & naturales in se voluntates & operationes habere, diuinam scilicet & humanam: diuinam quidem voluntatem & operationem habere ex æterno cum coessentiali Patre communem, humanam temporaliter ex nobis cum nostra natura susceptam.

XIII. Hæc est Apostolica atque Euangelica traditio, quam tenet spiritalis vestri felicissimi Imperij mater Apostolica Christi Ecclesia: hæc est mera confessio pietatis: hæc est Christianæ religionis vera atque immaculata confessio, quam non humana adinuenit verusitas, sed Spiritus sanctus per Apostolorum Principes docuit. hæc est firma & irreprehensibilis sanctorum Apostolorum doctrina, cuius sinceræ pietatis integritas quoad usque liberè prædicatur in Republica Christiana, vestra tranquillitatis Imperium tuebitur stabilitum, & exultans & felix (vt perfecte confidimus) demonstrabit. Credite humillimo mihi, Christianissimi domini filij, quia pro stabilitate & exultatione eius has cum sletibus preces effundo. Et hæc (licet indignus & exiguus) sinceriter diligendo, præsumo consulere: quia vestra à Deo concedenda victoria, nostra salus est: vestra tranquillitatis felicitas, nostra lætitia est: vestra mansuetudinis sospitas, nostræ paruitatis securitas est.

XIV. Et ideo cum corde contrito & profluentibus lacrymis, mente prostratus exoro, porrigere dignemini clementissimam dexteram Apostolicæ doctrinæ, quam cooperato priorum laborum vestrorum beatus Petrus Apostolus tradidit, non vt sub modio condatur, sed vt tuba clarius in toto orbe prædicetur: quia eius vera confessio à Patre de cælis est reuelata, pro qua à Domino omnium beatus esse pronuntiatus est Petrus, qui & spiritales oues Ecclesiæ ab ipso Redemptore omnium terrena commendatione pascendas suscepit. Cuius admittente præsidio, hæc Apostolica eius Ecclesia numquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflecta est: cuius auctoritatem, vtpote Apostolorum omnium Principis, semper omnis Catholica Christi Ecclesia & vniuersales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis secute sunt, omnesque venerabiles Patres Apostolicam eius doctrinam amplexi, per quam & probatissima Ecclesia

FIDEI CATHOLICAE REGULA.

libenter

professio

ROMANAE ECCLESIAE PRAECOGNITA.

A Ecclesiæ Christi luminaria claruerunt, & sancti quidem Doctores Orthodoxi venerati atque secuti sunt, hæretici autem falsis criminationibus ac derogationum odiis insécuti.

Hæc est Apostolorum Christi vna traditio, quam vbique eius tenet Ecclesia, quæ præcipue diligenda atque fouenda & fiducialiter prædicanda est: quæ per veridicam confessionem Deo conciliat, quæ & Christo Domino commendabilem facit: quæ clementiæ vestræ Christianum conseruat Imperium: quæ à cæli Domino largas victorias vestra piissima fortitudinis confirmat: quæ comitatur in præliis, & expugnat aduersos: quæ vestrum à Deo propagatum Imperium vbique vt murus inexpugnabilis protegat: quæ terrorem in contrarias nationes immitat, & ira diuina percellat: quæ & in bellis triumphales palmas de hostium deiectione atque subiectione calitus tribuat, & in pace securum & hilarem vestrum fidelissimum principatum semper custodiat.

B Hæc est enim vera fidei regula, quam & in prosperis & in aduersis viuaciter tenuit ac defendit: hæc spiritalis mater vestri tranquillissimi Imperij Apostolica Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis numquam errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus depranata succubuit, sed vt ab exordio fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi principibus, illibata finctenus permanet secundum ipsius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, quam suorum discipulorum principi in sacris Euangelis fatus est: Petre, Petre, inquit, ecce Satan expetiuit vt cribraret vos, sicut qui cribrat triticum: ego autem pro te rogavi, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Consideret itaque vestra tranquilla clementia, quoniam Dominus & Saluator omnium, cuius fides est, qui fidem Petri non defecturam promisit, confirmare eum fratres suos admonuit: quod Apostolicos Pontifices & pusillitas mea, licet impar & minima, pro suscepto tamen diuina dignatione ministerio pedissequa cupit existere. Væ enim mihi erit, si veritatem Domini mei, quam illi sinceriter prædicarunt, prædicare neglexero.]

Audisti, lector, quàm liberè asserat, ac fortiter inculcet, firmiterque asseueret sanctissimus Agatho Papa, nulla hæreticæ prauitatis suspitionis labe hætenus aspersam fuisse Apostolicam sedem, nullum prædecessorem defecisse à Catholicæ pietatis assertionem atque defensione. At quomodo ista tam liberè potuisset tantus Pontifex contestari, si in eadem hæresi, quam sua epistola ipse Agatho adeo validè insectatur, Honorius, cuius recens adhuc memoria erat, iisdem hæreticis ignominiosè manus dedisset, & eundem cum illis errorem conuolisset? Sed quæ Agatho, hæc ante ipsum sanctus Martinus Papa & martyr, & successores qui posthac fuerunt summis Pontifices, vt Nicolaus & alij, eadem pariter libertate atque securitate professi sunt: id ipsum (ne longius recedamus) & ipsa Romana Synodus centum viginti quinque Episcoporum hoc anno Romæ celebrata in sua ad eisdem Imperatores scripta Synodali epistola profitetur. Videas ergo, quàm inconsideratè agant, qui hæresis accusant Honorium Papam. Sed de his satis superius diximus in Honorio, in Ioanne eius successore, necnon in Theodoro Romanis Pontificibus, sed & inferius dicturi sumus. Pergit verò Agatho:

Væ mihi erit, si silentio texero veritatem, quam erogare nummulariis iussus sum, id est Christianum populum imbuere & docere. Quid dicam in ipsius Christi futuro examine, si hic (quod absit) prædicare eius sermonum veritatem confundor? Quid de me ipso, quid de commissis animabus satisfaciam, dum de officio suscepto rationem districtam exegerit? Quis igitur, clementissimi atque piissimi domini filij (quod tremens & consternatus spiritu dico) non prouocet illa admirabili pollicitatione, qua fidelibus repromittit: Qui me confessus fuerit coram hominibus, inquit, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cælis est? Et quem infidelium saltem non perterreat illa seuerissima comminatio, qua indignaturum se protestatur & asserit, inquit: Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in cælis est? &c.] Post hæc rursum prædecessorum diligentiam commendans in admonendis Episcopis Constantinopolitanis, & horum condemnans improbitatem in assertionem vnius voluntatis & operationis in Christo, doctrinam Catholicam rursus inculcans, eandem tum diuina Scriptura, tum sanctorum Patrum assertionibus testatam reddit, addens, hæreticorum dumtaxat esse vnã voluntatem & operationem in Christo fateri, quos ista delirantes nominatim recenset: nos autem ea cuncta referre prolixitatis nimie vitandæ causâ desinimus.

xv.

xvi.

Luc. 22.

OMNES ROMANITICES IMMUNES AB HAERE.

xvii.

HONORII FIDES CATHOLICA COGNITA.

xviii.

ROM. PONTIFICIS ESSE IMP. MONERE.

Mat. 10.

Marc. 8.

Luc. 12.

XIX. Quorum omnium recensitis ineptiis, huiusmodi argumento idem Agatho compellat eosdem Imperatores: Attendat igitur, inquit, à Deo institutum vestrae clementiae fastidium interno discretionis illius oculo, quem ad dispensandum populos Christianos, diuina gratia illustrante, percipere meruit, quemnam talium doctorum sequendum censent populus Christianus, cuius horum doctrinam debeat amplecti, ut possit saluari, qui & omnes & alterutrum vnusquisque eorum condemnat, sicut variae eorum & instabiles definitiones in scriptis asseuerant, modò vnā voluntatem & vnā operationem, modò nec vnā nec duas operationes, modò & vnā voluntatem & operationem, & rursus duas voluntates & duas operationes, itemque vnā voluntatem & vnā operationem, & demò nec vnā nec duas, & aliās vnā & duas] secundum assertiones recensitas diuersorum haereticorum. Digna planè tanto Pontifice Romano sententia, qua vnā quis possit omnes haereses confutare, dum nemo inueniet alicuius haereticorum sectatores in vnā eademque sententia fuisse perstantes, sed mobiles & quoquoersum volubiles: contra verò (quòd vnā sit veritas) Catholicorum vnā eademque fuit & erit in omnibus, de quibus est dubitatum, assertio. At eosdem rursus Imperatores hortans, haec subdit:

XX. Quis existimans*, piissimi domini, tantae cecitatis errores non abominetur & caueat, si vtiq; saluari desiderat, & immaculatam suae fidei rectitudinem venienti Domino cupit offerre? Eximenda proinde ac summis conatibus cum Dei praesidio liberanda est sancta Dei Ecclesia Christianissimi vestri Imperij de talium doctorum erroribus, ut Evangelicam atque Apostolicam Orthodoxae fidei rectitudinem, quae fundata est super firmam petram huius beati Petri Apostolorum Principis Ecclesiae, quae eius gratia atque praesidio ab omni errore illibata permanet, omnis Praesulum numerus ac sacerdotum, cleri, ac populorum vnanimiter ad placendum Deo, animamque saluandam, veritatis formulam Apostolicae traditionis nobiscum confiteatur & praedicet.

XXI. Haec autem nostrae humillimae suggestioni innectere curauimus, afflicti atque incessabiliter ingementes de tantis Ecclesiae sacerdotum erroribus propria magis quaerentiū, quam veritatem fidei statuere, & fraternae admonitionis sinceritatem ad proprium contemptum pertinere censentium, non inuidio (sicut Deus testis est) animo, neque per elationē iactantiae, neque per contentiois aduersitatem, neque inaniter eorum doctrinam cupientes reprehendere, neque quamlibet quis suspicetur humanae delectationis arrogantiam, sed pro ipsius veritatis, in qua saluari nos confidimus, rectitudine, & pro ipsius purae Evangelicae confessionis regula, pro salute videlicet animarum, ac Reipublicae Christianae stabilitate, pro sospitate Romani Imperij gubernacula dispensantium meae humilitatis Apostolicos praedecessores commonuisse, rogasse, increpasse, obsecrassse, arguisse, & omnem modum exhortationis exercuisse, quatenus medelam posset recens vulnus accipere.

XXII. Nec post inoliti erroris diuturnitatem à cōmonitione siluerunt, sed semper hortati sunt ac contestati, & hoc ex fraternae charitate, non per malitiam vel pertinaciam odiosam (Absit, absit à corde Christiano, ut in alterius lapsum grassetur, cum Dominus omnium doceat^a: Nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur & viuat: qui gaudet^b super vnum poenitentem magis, quam supra nonagintanouem iustos: qui ad liberandam ouem perditam, suae maiestatis inclinans potentiam, de caelis ad terras descendit) sed expansis spiritalibus vlnis optantes atque exhortantes eos in Orthodoxae fidei vnanimitate remeantes amplecti, eorumque conuersionem ad integram Orthodoxae fidei rectitudinem praestolantes: quatenus nostro consortio, immò beati Petri Apostoli, cuius licet indigni ministerio fungimur, & traditionis formulam praedicamus, se ipsos non facerent alienos, sed concorditer nobiscum immaculatam hostiam pro stabilitate fortissimi ac serenissimi Imperij indefinenter Christum Dominum exorent.

XXIII. Credimus, piissimi rerum domini, nullam ambiguitatis caliginem remansisse, quae ad discernendum possit obistere, quod secuti sunt noui dogmatis inuectores. Nam & suauitas spiritalis intelligentiae, quam Patrum redolent dicta, coram oculis constituta, & haereticorum abominabilis faetor ab omnibus fidelibus aspernandus innotuit. Et quia noui dogmatis inuectores, haereticorum sectatores ostensi sunt, & non sanctorum Patrum perdissequi, nec hoc remansit incognitum. Igitur quantumcumque suum colorare velit quisquam errorem, à luce veritatis arguitur, sicut & Apostolus Gentium docet^c: Omne quod reuelatur, lumen est: quia veritas constans semper & eadem permanet, semper autem falsitas variatur, & sibi ipsi, variando, approbatur ac redarguitur esse contraria. Ex hoc enim & sibi

A & sibi ipsi aduersa docuisse noui dogmatis inuectores ostensi sunt, quia Euangelicae atque Apostolicae fidei sectatores esse noluerunt.

Quapropter quia & veritas claruit à Deo inspiratis vestrae pietatis obtutibus, & falsitas denotata, & qua digna est, abominationem consecuta: restat ut à Deo coronatae vestrae clementiae piis fauoribus victoriae coronam redimita veritas fulgeat, & nouitatis error cum suis inuectoribus, & his quorum doctrinam secuti sunt, propriae praesumptionis poenam exoluant, & de medio Orthodoxorum Antistitum pro sua nouitatis haeretica prauitate pellantur, quam intra vnā sanctam Catholicam atque Apostolicam Christi Ecclesiam conuerti sunt introducere, & indiuiduum atque illibatum corpus Ecclesiae contagione prauitatis haereticae maculare. Nec enim aequum est, ut nocentes innocentibus noceant, aut immunes aliorum delicta percillant; cum & si in hoc saeculo condemnatis parcatur, sicut ipsi quibus parcitur, nullum in Dei iudicio sentiunt parcendo beneficium, ita parcentibus non minimum ingerunt pro illicita compassione periculum.

Haec autem ideò Deum omnipotentem felicibus vestrae mansuetudinis ad emendandum credimus reseruasse temporibus, ut locum & zelum ipsius Domini nostri Iesu Christi, qui vestrum Imperium coronare dignatus est, facientes in terris, pro eius Evangelica atque Apostolica veritate iustum iudicium proferatis: quia dum humani generis Redemptor atque Saluator sit iniuriam passus, nunciusque sustinuit, vestraeque fortitudinis aspirauit Imperio, ut eius fidei causam, sicut aequitas exigit, & sanctorum Patrum, sacrarumque generalium quinque Synodorum decreuit instructio, exequi dignemini, & Redemptoris ac conregnatoris iniuriam de suae fidei contemptoribus per eius praesidium vlciscamini, propheticum illud vaticinium cum Imperiali clementia magnanimiter adimplentes, quo Rex & propheta Dauid ad Deum loquitur^a: Zelus domus tuae, inquit, comedit me. Vnde de pro tali Deo placito zelo collaudatus, illam beatam vocem audire à Creatore omnium meruit^b: Inueni Dauid virum secundum cor meum, qui faciat omnes voluntates meas. Cui & in Psalmis pollicetur^c: Inueni Dauid seruum meum, oleo sancto meo unxi eum: manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum. ut cuius causam conflagranti studio elaborat Christianae clementiae vestrae piissimus principatus efficere, remunerationis gratia omnes actus fortissimi eorum Imperij felices & prosperos faciat, qui in suis sacris Euangelis repromittit, inquit^d: Quaeite primum regnum Dei, & haec omnia adiciuntur vobis.

Omnes enim, ad quos sacrorum apicum peruenit notitia, & quia sic benigniter augustae magnanimitatis vestrae mansuetudinis est demonstratus intentus, innumeras gratiarum actiones & incessabiles laudes, admirati de tanta clementiae magnitudine, propagatori vestri fortissimi Imperij persoluerunt: quia verè ut piissimi & aequissimi Principes, quae Dei sunt, cum Dei timore dignati estis peragere, omnem immunitatem à nostra paruitate dirigendis personis polliciti. Et confidimus, quia quae promisit vestra pia clementia, potens est efficere: quatenus quod Deo à vestra Christianitatis Imperio religiosa humanitate deuotum est & promissum, nihilominus eius auxiliante omnipotentia impleatur. Vnde & laus ab omnibus nationibus Christianis, & perennis memoria, & frequens oratio pro sospitate triumphalibus ac perfectis victoris concedendis, ante Christum Dominum, cuius causa est, effundatur: quatenus supernae maiestatis terrore percussa gentium nationes, sub sceptris vestri robustissimi principatus humiliter colla prosternant, ut piissimi vestri regni contineretur potentia, dum temporali Imperio aeterni regni succedit perennis felicitas.

Nec enim poterit aliud simillimum inueniri, quod vestrae inuictissimae fortitudinis diuinae maiestati commendet clementiam, quam ut repulsis à regula veritatis erroribus, Evangelicae atque Apostolicae nostrae fidei vbique illustretur & praedicetur integritas. Propterea, piissimi & à Deo instructi domni filij, si hanc sacrarum Scripturarum, venerabilium Synodorum, spiritalium Patrum irreprehensibilem Apostolici dogmatis regulam, iuxta Evangelicam eorum intelligentiam, per quam veritatis nobis formula, Spiritu reserante, monstrata est, Constantinopolitanae Praesul Ecclesiae tenere nobiscum ac praedicare delegerit, pax multa erit diligentibus nomen Dei, & vllum non remanebit dissensionis scandalum, & fiet, quod est in Actibus^e Apostolorum, dum per gratiam sancti Spiritus populus ad cognitionem Christianitatis accesserit, omnibus nobis cor vnum & anima vna.

Sin autem (quod porò longè sit) nouitatem nuper ab aliis introductam amplecti maluerit, & alienis à regula veritatis Orthodoxae atque Apostolicae nostrae fidei sese irretire doctrinis,

HAERETI-
CORVM
SEMPER
INCON-
STANS SEN-
TENTIA.

* exultans,

^a Exech. 18.
^b Luc. 15.

^c Ephes. 5.

XXIV.

VT PELLAN-
TUR HAL-
RETICI, MO-
NET AGA-
THO.

XXV.

^a Psal. 68.

^b Act. 13.

^c Psal. 98.

^d Mat. 6.

XXVI.

XXVII.

QUID MA-
GIS COM-
MENDET
PRINCI-
PEM.

^e Psal. 118.

^f Act. 4.

XXVIII.

doctrinis, quam utpote animabus noxiam declinare indefinenter ab Apostolicis meae humilitatis praedecessoribus exhortati atque commoniti usque hactenus distulerunt: ipse no-

XXXIX.

*reputabitur

XXX.

PRECES ENIXAE PONTIFICIS.

XXXI.

XXXII.

SYNODALIS EPISTOLA EX CONCIL. ROM.

Proinde vestrae augustissimae serenitati pro affectu ac reuerentia Catholicae atque Apostolicae rectae fidei ab ipso conregnatore Christiani Imperij à Domino nostro Iesu Christo, cuius veram confessionem intemeratam cupitis conseruare, perfecta piorum laborum re-

Obsecro itaque, piissimi ac clementissimi Augusti, atque vna cum mea exiguitate omnis anima Christiana flexo genu suppliciter deprecatur, ut omnibus Deo placitis bonis, atque admirandis Imperialibus beneficiis, quae per eorum Deo acceptabile studium superna dignatio humano generi concedere dignata est, etiam hoc ad redintegrationem perfectae pietatis conregnatori Christo Domino hostiam acceptabilem offerre iubeatis, verbum impunitatis concedentes, & liberam loquendi facultatem vnicuique loqui volenti, & verbum impendere pro fide quam credit & tenet: quatenus ab omnibus manifestissime cognoscatur, quod nullo terrore, nulla potestate, nulla comminatione vel auersione quicquam pro veritate Catholicae & Apostolicae fidei loqui volens, prohibitus aut repulsus est: quatenus omnes vnanimiter pro tanto & tam inestimabili bono per cunctum suae vitae spatium diuinam maiestatem glorificent, & pro incolumitate atque exaltatione fortissimi vestri Imperij vnanimiter incessabiliter Christo Domino precibus effundant. Et subscriptio. Piissimorum dominorum Imperium gratia superna custodiat, eisque omnium gentium colla subferuat.] hactenus epistola Agathonis Papae: qui cum statum Ecclesiae Orientalis deploratissimum esse sciret, ad confarcinandam scissam penitus communionem Catholicam magnis opus esse remediis intelligens, enixius (vt vidisti) Imperatores precibus interpellat, veritus ne quid accideret aduersus legatos Apostolicos, cum non ignoraret quid alias aduersus eisdem, immo & aduersus Romanos Pontifices S. Siluerium, Vigilium, atque sanctum Martinum ab Imperatoribus sacrilegè factum esset. Ita igitur ea animi summissione, non deiectione humiliat se ad eum Imperatori Agatho Pontifex, vt iacentem prostratam penitus Orientalem Ecclesiam erigat.

Sicut autem (vt dictum est) duae legationes Roma missae sunt ad Imperatorem Constantinopolim, altera ab Agathone Pontifice, à Synodo altera: ita & duae epistolae ad ipsum & fratres eius consortes Imperij eisdem legatis datae fuere, altera ab eodem Agathone Papa, altera verò ab ipsa Synodo centum viginti quinque Episcoporum: ita tamen, vt ipse qui praerant Synodo Agatho, idem primo loco in eadem epistola sit inscriptus in hunc modum:

Piissimis dominis & serenissimis victoribus ac triumphatoribus dilectis filiis Dei & Domini nostri Iesu Christi Constantino magno Imperatori, Heraclio & Tiberio Augustis, Agatho Episcopo seruis seruorum Dei, cum vniuersis Synodis subiacentibus Concilio Apostolicae sedis.] haec idcirco de Synodis, quod scilicet contigisset (vt diximus) ea de re monitos ab ipso Agathone Ecclesiae Occidentalis Episcopos in diuersis prouinciis Synodos celebrasse. Quanam prouincia expers Synodi esse potuit, si in Britannia in Anglicana Ecclesia fuit etiam celebrata? Et post multa, ista subiungentes aiunt: Credimus autem, quia quod paucis raroque concessum est, à Deo coronato vestro Imperio diuinitus concedetur, vt per ipsum Catholicam & Apostolicam veram nostrae fidei splendidissimam in omnium mentibus emicet lumen, quod ex veri luminis fonte, tamquam de radio viuifici fulgoris, per ministros beatos Petrum & Paulum Apostolorum principes, eorumque discipulos & Apostolicos successores gradatim usque ad nostram paruitatem, Dei opitulatione seruatum est, nulla haeretici erroris terra caligine tenebratum, nec falsitatis nebulis confodatum, nec intermixtis haeticis prauitatibus velut caliginosis nebulis perumbratum, im-

mune

A mune atque sincerum & suis radiis perlustratum, piissimis conatibus conseruare cupit vestrum à Deo coronatum fastigium.

In hoc enim tam Apostolicae sedis quamque nostri exigui famulatus praedecessores usque hactenus non sine periculis defudarunt, nunc decretali commonitione cum Apostolicis Pontificibus consulentes, nunc Synodali definitione, quae veritatis regula continebat, omnibus innotescentes, & terminos, quos transgredi nefas est, usque ad animam ipsius exitum constanter defendentes, non seducti blanditijs, non periculis terrii, vt illam in Euangelis Domini nostri sententiam operibus demonstrarent, qua sententialiter praecipit, dicens: Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego illum coram Patre meo, qui in caelis est, & subsequenti poena deterret, quia seuerè comminatur: Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in caelis est. Execratur enim vera confessio pietatis iuxta diuersitates temporum variari, sicut nec ipse varietatem admittit, de quo est ipsa vera confessio, qui dicit: Ego sum, & non sum mutatus.

Igitur quia tranquillissimae fortitudinis vestrae clementia personas de Episcopali numero dirigi iussit vita atque scientia omnium scripturarum praeditas: de vitae quidem puritate, quamuis quisquam munditer vixerit, confidere tamen non praesumit: perfecta verò scientia si ad veram pietatis scientiam redigatur, solius est veritatis cognitio: si ad eloquentiam saecularem, non aestimamus quemquam temporibus nostris reperiti posse, qui de summitate scientiae gloriatur: quandoquidem in nostris regionibus diuersarum gentium quodtidie astat furor, nunc confligendo, nunc discurrendo ac rapiendo. Vnde tota vita nostra solitudinibus plena est, quos gentium manus circumdat, & de labore corporis victus est, eo quod pristina Ecclesiarum sustentatio paulatim per diuersas calamitates deficiente succubuit: & sola est nostra substantia fides nostra, cum qua nobis viuere, summa est gloria: pro qua etiam mori, lucrum aeternum est. Haec est perfecta nostra scientia, vt terminos Catholicae atque Apostolicae fidei, quosque hactenus Apostolica sedes nobiscum & tener & tradit, tota mentis custodia conseruemus, credentes in Deum, &c.] integram enim subiiciunt fidei Catholicae confessionem.

Porro in ea, quae à sancta Synodo in eadem Synodali epistola scribitur, Catholicae fidei sincera confessione stylus scribarum mendax operatus est falsitatem: dum enim ibi legitur: Credimus & in Spiritum sanctum Dominum, & viuificantem, ex Patre Filioque procedentem] abrafo nomine, Filioque, à Patre procedentem tantum, relictum est. Detecta fuit eiusmodi impostura Graecorum in Concilio Florentino à Iuliano S. R. E. Cardinale in disputatione quam habuit contra Graecos: quod ipsum longè ante Iulianum aduertit & fugillauit Emmanuël Caleca Graecus auctor in commentarijs aduersus Graecorum errores conscriptis. Haec ingerimus, & consideranda tibi lector veritatis cultor ob oculos ponimus, ne mirum adeo tibi sit, cum in nonnullis alijs, in ijsque praesertim quae de Honorio Romano Pontifice tradunt, à Graecis esse deprauata dicemus. Descripta verò integra Catholicae fidei regula, haec ad finem ipsius habent:

Hanc igitur merae Catholicae atque Apostolicae confessionis regulam & sanctum Concilium, quod in hanc Romanam urbem seruilem vestri Christianissimi Imperij sub Apostolicae memoriae Martini Papa conuenit, praedicasse synodice, constanter defendisse, omnes nos (quisquis vbique est) humillimi Ecclesiarum Christi Antistites cognoscimus: in qua & nostrae paruitatis praedecessores conuenientes, Apostolicam confessionem, quam à principio ceperunt, etiam Synodali praeconio praedicarunt, & absque cuiuspiam nouitatis errore citra ambiguitatem determinarunt, &c.] multa addunt, quae & in superiori aequè reperitur epistola Agathonis.

Demum verò, quid auctoritatis traditum sit legatis Constantinopolim profecturis, ita declarant: Personas autem de nostrae humilitatis ordine prauidimus dirigere ad vestram à Deo protegendae fortitudinis vestigia, quae omnium nostrum, id est, vniuersorum per Septentrionales vel Occiduas regiones Episcoporum suggestionem, in qua & Apostolicae nostrae fidei confessionem praelibauimus, offerre debeant, non tamen tamquam de incertis contendere, sed vt certa atque immutabilia compendiosa definitione proferre: suppliciter obsecrantes, vt à Deo coronato vestro Imperio fauente, haec eadem omnibus praedicari, atque apud omnes obtinere iubeatis, &c.] plura subdunt in commendatione legatorum.

Sed vel hac ex parte etià de Honorij condemnatione, quae in Actis Sextae Synodi reperitur, tu lector detegas imposturam. Quoniam pacto, rogo te, legati, quibus vetitum est disputare,

Mat. 10. Marc. 8. Luc. 12.

Malac. 3. xxxiii.

sola STATUS MISERANDVS ECCLESIAE RVM OCCIDENTALI. VM.

xxxiv. GRAECI CORRPTORES SEXTAE SYNODI.

xxxv.

xxxvi. QUID LEGATIS CONCRESSVM AGERE.

IMPOSTURA DETEGITUR.

sed solum benè sancita in Romana Synodo proferre, iidem tantum sibi sumpserint auctoritatis, vt de causa Honorij Papæ dislicerent, inmodò inconsulata Romana Synodo, ipsoque Romano Pontifice Agathone, damnare (quod hæcenus inauditum fuit) insigni temeritate præsumerent? Num, quantumuis perfrictæ frontis illi fuissent, de his antè consulere Agathonem, omittere potuissent? Sed de his aliàs.

XXXVII. Quòd igitur (vt dictum est) nõ disputandi gratia, sed docendi quæ esset Catholica fides, Romanum Concilium, necnon ipse Pontifex legatos mitteret; in iisdem Synodalibus litteris eiusmodi sententiam subiiciunt indelebilem: Quicumque proinde sacerdotum hæc, quæ in hac nostræ humilitatis confessione continetur, nobiscum sinceriter prædicare desiderant: vt nostræ Apostolicæ fidei concordet, vt confacerdotes & comministros eiusdem fidei, & (vt simpliciter dicamus) vt spirituales fratres & coepiscopos nostros suscipimus. Qui verò hæc cõfiteri noluerint, vt infestis Catholicæ atque Apostolicæ confessioni, perpetuæ cõdemnationis reos esse censemus: nec aliquando tales in nostræ humilitatis collegio, nisi correctos suscipere patimur, &c.] hæc S. Synodus, quæ Synodali eidem epistolæ omnium qui Synodo interfuerunt nomina Episcoporum vnà cum eorumdem singulorum subscriptione subijci voluit: quæ omnia in Sexta Synodo Actione quarta habentur intexta.

XXXVIII. In hac præterea Synodo actum esse de subiectione Rauennatis Ecclesiæ Romano Pontifici, ex Anastasio intelligere possumus: haud enim contumacia illa à Mauro Episcopo cepta, & vsque ad Theodorum eiusdem ciuitatis Episcopum propagata, eius generis erat, vt dissimulari aliquo modo posset. Quoniam pacto ista de Rauennate Episcopo ferrent Romani Pontifices, qui eiusmodi rei causa hæcenus aduersati fuerant Constantinopolitanis Episcopis, nõ se ab obedientia & subiectione Apostolicæ sedis subtrahentibus, sed alijs se præferentibus sedibus, vt sæpè superiùs dictum est? Quòd igitur Rauennatis Ecclesiæ Annales habent, sequenti anno subiecisse omnino se Rauennatem Ecclesiam Romanæ: haud aliter quàm arbitrio sanctæ Synodi id esse factum, æquum est existimare. Quomodo non oportuit de his actum esse in Synodo, si eidem reperitur interfuisse Rauennatis Ecclesiæ Theodorus Episcopus: Immodò nõ ob aliam causam venisse Theodorum Romam ad Agathonem Pontificem, nisi vt se illi subijceret, testatur Anastasius. quod cum hoc anno factum sit, quo Synodus Romæ est celebrata, eodem pariter anno restitutionem Rauennatis Ecclesiæ ad Catholicam & Apostolicam communionem referendam putamus.

XXXIX. Cum autem ad eò honorificus Patrum conuentus absolutus summa concordia esset, qui decreti fuerant à S. Synodo & ab Apostolica sede legati, Constantinopolim profecti sunt æstatis tempore, perueneruntque illuc ad finem mensis Augusti, vel inchoato Septembri, vt colligitur ex Sacra Imperatoris ad Georgium Patriarcham, de qua proximè acturi sumus. Venerunt quidem expectati diu: etenim iam ferme biennium elapsum videbatur, ex quo ad prædecessorem Agathonis Donum Papam ipse Constantinus Imp. litteras dederat. Quomodo verò qui à Concilio Romano & Agathone Pontifice missi sunt legati, benè habiti fuerint ab Imperatore, ex ijs quæ de ipsis scribit Anastasius Bibliothecarius, intelligere possumus: sic enim se habet: Suprascripti verò Missi sedis Apostolicæ, qui directi fuerant, regiam urbem ingredienti die decima mensis Nouembris, nona Indictione, Domino solatante, atque Principe Apostolorum comitante, suscepti sunt à Principe in oratorio intra palatium, porrigentes ei & scripta Pontificis. Quæ cum suscepisset, commonuit eos atque adhortatus est, vt nõ per schisma aut furorem, sed pacifica dispositione, remittentes philosophicas assertiones, puram sanctarum Scripturarum Patrumque probatam fidem per Synodalia decreta satisfacerent, & tribuens eis inducias ad tractanda scripta, tribuit eis omnia quæ ad sustentationem sufficiebant in eorum expensas, in domo quæ Placidias dicebatur.

XL. Die decimo octauo suprascripti mensis, die Dominico, aduocati sunt in processione ad sanctam Dei genitricem in Blachernis in tanta honorificentia, vt etiam de palatio caballorum stratos dirigeret cum obsequio pietas Imperialis, vt sic eos susciperet, ea ipsa commonens, vt pacifica assertionem testimonio venerabilium Patrum proponerent.] hæc sunt quæ Synodum præcesserunt. Sed in eo (vt dictum est) corrigendus omnino Anastasius, siue codex deprauatus emendandus, dum habet aduentum legatorum Constantinopolim contigisse die decima mensis Nouembris: repugnant his enim Acta Synodalia ipsius Sextæ cecumenicæ Synodi, quibus constat eam inchoatam hoc anno fuisse die septima mensis Nouembris, cum iam eidem præsentet essent dicti Apostolicæ sedis legati. quamobrem corrigendū est, vt dicere debeat, decima die Septembris. Si enim epistola scripta ab Imperatore

XL.
QVI HONOR LEGATIS EXHIBITVS.

XXXVIII.
DE ECCLESIA RAVENNATE ROMANAE SYBLECTA.

XXXIX.
LEGATI PERVENIUNT CONSTANTINOPOLIM.

A ratore ad Georgium Patriarcham Constantinopolitanum post aduentum legatorum, data habetur quarto Idus Septembris: certè ante illud tempus oportuit peruenisse legatos Constantinopolim. Vbi enim Constantinopolim peruenerunt Apostolicæ sedis legati, confestim Imperator Constantinus epistolam dedit, seu edictum inscripsit ad ipsum Patriarcham Constantinopolitanum, quo significauit, vt quantocyus Metropolitanus Episcopi iuberentur se conferre Constantinopolim. est autem eius ista inscriptio: ^{Entant in p'sambulis Sexta Synodi.}

In nomine Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, Imperator pius pacificus Fl. Constantinus, fidelis in Iesu Christo Deo, Georgio sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo Constantinopoleo & vniuersali Patriarchæ. Data quarto Idus Septembris Constantinopoli, imperante domino piissimo perpetuò Augusto Constantino Imperatore anno vigesimo octauo, & post Consulatum eius anno duodecimo.] sed corrigas vt in margine ex Actis ipsis Sextæ Synodi. Epistola verò est huiusmodi: ^{XLI.}

Quamquam sollicitudinibus tam militaribus quamque ciuilibus indefinèter nostra serinitas coarctetur: attamen omnes Christo amabilis nostræ Reipublicæ causas insequèdo ob Christianam nostram fidem ponentes, quam & in bellis propugnatricem tam nostri quamque Christo dilectorum nostrorum exercituum habemus, necessarium iudicauimus præsentem nostram pia Sacra ad vestram paternam beatitudinem vti, per quam adhortantes eam, sancimus congregare vestram paternam beatitudinem omnes qui ad eius sanctissimam sedem pertinent, sanctissimos Metropolitanos & Episcopos in hanc à Deo conseruandam nostram regiam urbem. quatenus, cooperante omnipotente & misericorde Deo nostro, diligentissima inquisitio dogmatis fiat, quod olim ante multum tempus exortum est de voluntate & operatione in dispensatione incarnationis vnius de sancta Trinitate Domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, quod & dissidium non minimum per quosdam personas sanctæ Dei Ecclesiæ intulit. Innotescere quoque super hoc & Macario venerabili Archiepiscopo Antiochenæ magnæ ciuitatis, quatenus & ipse de propria Synodo Deo amabiles Metropolitanos & Episcopos præparatos faciat pro hoc ipso huc congregari. ^{XLII.}

Iam enim super hoc adhortati sumus per pios nostros apices adhuc inter viuos existentem & Donum sanctissimum Apostolicæ sedis antiquæ Romæ Præsulem: & illo de hoc sæculo migrante, Agatho sanctus nuper ordinatus Papa in Apostolica sede prædictæ antiquæ Romæ huiusmodi nostros pios suscipiens apices, destinauit in præsentem propriam eius indutos personam Theodorum & Georgium Deo amabiles presbyteros, & Ioannem Deo amabilem diaconum, ex persona verò totius eius Concilij Ioannem & Abundantium & Ioannem venerabiles Episcopos cum ceteris clericis & monachis, qui debeant inuenire in prædicto capitulo quæstionem: qui & nunc ad nostra conuenerunt vestigia, porrigentes nobis etiam duas suggestiones, vnã quidem eiusdem sanctissimi Agathonis Papæ, aliam verò Concilij eius. Sciens igitur vestra paterna beatitudo, quia primum nobis & præcipuum (vt prædiximus) hoc Orthodoxiæ existit capitulum, festinet prædictos venerabiles Metropolitanos Episcopos celeriter aduenire in hanc à Deo conseruandam nostram regiam urbem, quatenus prædictum tractetur capitulum, & maiorum donorum datore atque coronatore nostro Deo cooperante, cauta atque Orthodoxa definitio huiusmodi dogmatis imponatur. ^{XLIII.} Et subscriptio. Diuinitas te seruet per multos annos, sanctissime ac beatissime Pater.] hæcenus Constantinus ad Georgium Patriarcham Constantinopolitanum.

His scriptis ab Imperatore litteris, omni adhibita diligentia curatum est negotium, vt quam citissimè iidem vocati Episcopi Constantinopolim properarent; factumque est, vt antequam mensis duo integri implerentur, nempe septima die Nouembris cœpræ iam Indictionis nonæ, Synodus cecumenica inchoari potuerit. Numerus autem Episcoporum, qui Synodo interfuisse dicuntur, diuersus à diuersis auctoribus ponitur: ducentos octogintanouem habent Annales Græcorum tam apud Cedrenum, quàm apud Theophanem: Photius in epistola siue libello de Synodis numerat centum septuaginta, centum verò quinquaginta Paulus diaconus: Theodorus Balsamo ponit centum septuaginta & vnũ. In vltima autem Actione eiusdem Synodi numerantur subscripti omnes Episcopi cum legatis presbyteris & diaconis centum sexaginta sex: verum ipso Synodi exordio longè minor numerus habetur, quòd Episcopi omnes tanta breuitate temporis minimè peruenire potuerint Constantinopolim. ^{XLIV.}

Locus autem vbi celebrata est Synodus, fuit (vt habent Acta) Secretarium sacri palatij, quod cognominatum est Trullus. Sed quid Trullus propriè sit, petenda est istius ^{DE LOCO SYNODI TRULLO VOCIS DICTO.}

vocis interpretatio ab iis qui scripserunt de aedificiis, praesertim verò ipsius Constantinopolitanae ciuitatis. Omittimus dicere de Trulla, quod est genus vasis, siue quod significat camentariorum instrumentum. In eo autem quod vox ista ad aedificium aliquod pertinet, dictam eam reperimus tam in feminino genere, quam masculino, significareque sublimem fornicem desuper in altum porrectum & in rotundum concameratum, quem Italicè dicimus, Cuppula: in quo sensu haec apud Anastasium in Sergio Papa: Trullum verò eius ecclesiae, scilicet SS. Cosmae & Damiani apud templum Pacis Romae, suis chartis plumbeis cooperuit.] extat adhuc locus, & ex his quae videntur etiam hodie, intelligi probè potest, quid Trullus significet. In Chronico etiam de rebus patriis Constantinopolitanis à Godino edito, ubi agitur de admirabili templo à Iustiniano Imperatore erecto, frequentissima mentio est de Trulla in feminino genere, eodem sensu accepta. Sic igitur locus Synodi fuit palatij Secretarium, quod eiusmodi Trullo seu Trulla fastigiatum, testudine sursum erecta sui rotunditate conficiens hemisphaerium, ab ipso aedificij genere, Trullus fuerit nominatum.

XLVI.
PRIMA
ACTIO
SEXTAE
SYNODI.

Quod verò spectat ad tempus Synodi, cœpta prima Sessio fuit (vt dictum est) septima die mensis Nouembris, Indictione nona, hoc ipso videlicet Redemptoris anno sexcentesimo octogesimo, decimotertio anno Imperij, eodemque numero notato post Consulatum Constantini, ex quo ab obitu patris solus cum fratribus imperare cœpit, ex quo verò imperare cœpit viuo parente, anno vigesimosecundo. haec quae ex ipsis Actis.

XLVII.
CONSES-
SUS QVO-
MODO DIS-
POSITVS.

Sessio autem ita disposita est, sicut & in Concilio Chalcedonensi, nempe vt digniori loco, à sinistris scilicet, sederent Apostolicae sedis legati, à dextris verò Constantinopolitanus Episcopus, necnon Antiochenus, atque legatus sedis Alexandrinae. Quod verò in eo consensu digniorem locum legati Apostolicae sedis obtinuerint, nulli dubium esse potest, si Acta Synodi Chalcedonensis perlegerit, ubi & de his egimus. Sed praeter exempla alia, id quisque intelliget ex rebus in hac Synodo gestis, si quis eas consideret, videlicet, quomodo iidem primo loco sententiam dicant, primoque subscribant, & alia huiusmodi, quibus primarius illis delatus honor in omnibus intelligatur more maiorum. Eminentiori loco Constantinus Imperator cum suis magistratibus positus erat, locus verò medius Synodi ex more datus sacrosanctis Dei Euangelis super sedem ornatam positis, Christum ipsum representantibus. Patriarcharum autem praesentes tantum fuere Georgius Constantinopolitanus, & Macarius Antiochenus; duo reliqui, nempe Alexandrinus, atque Ierosolymitanus, per legatos: nimirum ex parte Theodori locum tenentis Ierosolymorum Episcopi (qui primus legitur postquam à Sarracenis ciuitas illa capta est, eius ciuitatis Vicarius Episcopi, vacante adhuc sede ipsa) missus ponitur Georgius monachus, & Petrus itidem monachus pro sede Alexandrina pastore vacante.

XLVIII.
QUAE IN
PRIMA
ACTIONE
GESTA.

His ita dispositis, qui primum in Synodo locum tenebant Apostolicae sedis legati aggressi sunt loqui, sui ipsorum aduentus causam edocentes, quærentes pariter, quod quatuor Constantinopolitanæ sedis Patriarchæ, nempe Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus, & cum eis Cyrus Alexandrinus Episcopus vnà cum Theodoro Episcopo Pharan, nouam inuexissent haeresim in Ecclesiam de vna in Christo voluntate atque operatione, petieruntque dicere erroris causam & originem nouitatis. Iubente ergo Imperatore causam ab aduersa parte reddi Apostolicae sedis legatis, coryphaeus eius sectæ Macarius Episcopus Antiochenus respondit, & cum eo alij pro Constantinopolitana sede causam agentes, nullam à se nouitatem esse in Ecclesiam introductam, sed quæ à sacris Synodis & sanctis Patribus essent accepta, ea in medium protulisse: quæ enim à dictis Episcopis Constantinopolitanæ ciuitatis, siue ab Honorio Papa, vel Cyro Alexandrino dicta essent, se credere & predicare professi sunt. ita quidem illi calumniosè (vt sæpè superius perspicuè est demonstratum) cum damnatis hæreticis admiscentes Honorium Romanum Pontificem.

XLIX.
IN ANIS
MACARII
TESTIFI-
CATIO EX
CONCILIO
EPHESINO.

His auditis Imperator, non passurum se in Synodo residere Macarium, dixit, nisi quæ proposuisset, omnino probaret. Id verò pollicitus est Macarius, rogans proferri codices ex Patriarchio, in quibus quinque Synodi œcumenicæ scriptæ essent: quod & factum est. Allatisque in Synodum codicibus, lecta est à Macarij discipulo Stephano tertia Synodus, Ephesina prima dicta: ubi cum ventum esset ad locum Cyrilli, quo ait: Est enim eius omnipotens voluntas. Macarius de vna voluntate testimonium esse locum illum non erubuit affirmare. Sed demonstratum est ab Apostolicae sedis legatis & aliis, necnon à Iudicibus cognitoribus, ineptè admodum locum Cyrilli in suam ipsius sententiã à Macario detor-

queri,

A queri, cum manifestè appareret de diuina natura, quam communem cum Patre & Spiritu sancto Filius habet, intellexisse, dum eius omnipotentem dixit voluntatem, singulari numero minime pluralitatem excludens. Cum verò post hæc quæ reliqua essent voluminis Concilij Ephesini lecta in Synodo fuissent, pluribus in his impenfis horis, reliquorum œcumenicorum Conciliorum lectio iussu Imperatoris in sequentem Sessionem dilata est, sicque primæ Sessionis periodus finem accepit.

Secunda verò Actio habita est eodem in loco, eodemque anno, die decima eiusdem mensis Nouembris, iisdemque qui supra praesentibus Imperatore, magistratibus, & Episcopis, ubi (vt in superiori Actione decretum fuit) lectum est sacrosanctum Chalcedonense Concilium, ad cognoscendum num verum esset, quod impudens Macarius Episcopus Antiochenus magna iactantia effudisset, in vniuersalibus Conciliis Monothelitarum hæreticis assertas sententias reperiri. Quoniam autem prolixum satis Chalcedonense Concilium est, consumpta in ea lectione Actio ista fuit, sed nihil inueniri potuit, quod contra fidem Catholicam de vna asserta voluntate à Macario obiici potuisset. Contra verò dum ventum esset ad lectionem epistolæ S. Leonis, qua expressè duæ in Christo operationes, sicut duæ naturæ prædicantur: legati Apostolicae sedis Monothelitis exprobrauerunt, quod aded turpiter mentiri essent, in Actis Synodalibus illis vnam in Christo asseri operationem ac voluntatem. His confusus Macarius, confugit ad illud Dionysij Areopagita, vt Deuiri-lem tantum, non numerò duas operationes dici debere, assereret. Lecto verò quod reliquum erat Chalcedonensis Concilij, clausa est Actio eius diei, reliquis Synodalibus Actis Quintæ, quæ sequebatur ordine, Synodi, in sequentem Sessionem dilatis.

Eodem anno & mense Nouembri, decimatercia eius die, rursus in Trullum iidem qui supra ad Synodum conuenerunt Episcopi, Imperator, & magistratus: eodemque ordine disposita sessione, iussu sunt (vt decretum antè fuerat) legi Quintæ Synodi Actiones. In exordio ubi lecta esset epistola Menæ Constantinopolitani Episcopi ad Vigilium Papam, lectum est ex ea, quod vna sit in Christo voluntas. Tunc exurgentes legati Apostolicae sedis, vitiatum esse codicem à Monothelitis exclamarunt, additamque illam esse Menæ nomine ad Vigilium epistolam, siue libellum, eo quod Acta ipsa germana id non haberent: eiusque rei certum illud attulerunt argumentum, quod Menas diem obiicit vigesimo primo anno Iustiniani Imperatoris, Quinta verò Synodus anno eiusdem Imperatoris vigesimosexto coacta sit. Sed & quomodo aded patens tunc detecta sit impostura, ex Actis ipsis sic accipe, ubi hæc habentur:

Et insipientes tam piissimus Imperator, quam gloriosissimi Iudices vnà cum quibusdam ex sancta Synodo Deo amabilibus Episcopis, & aperientes ac discernentes, inueniunt tres quaterniones in principio libri additos non habentes subnotationem numeri, qui secundum consuetudinem affigitur in quaternionibus, sed in quarto quaternione habente primum numerum, & in sequenti quaternione secundum, & tertium atque quartum subsequenter: alias verò & dissimiles esse litteras eorumdem in exordiis submissorum quaternionum in quibus continebatur sermo, qui dicitur Menæ ad Vigilium, ex litteris quæ prius scriptæ erant in eodem codice.] quod cum dilucidè aded declaratum esset, iustum est ab Imperatore praeteriri quod reliquum erat lectionis eiusdem epistolæ, sed ipsam Quintam Synodum legi: quod & factum est. Cum verò ventum esset ad Septimam Actionem, ubi contigit percurri scripta Vigilij in anathematismo aduersus Theodorum Mopsuestenum, quod non confiteretur vnam in Christo personam, lectum fuit ex additamento Monothelitarum, Et vnam operationem.

At legati audientes imposturam, restiterunt, & exclamarunt, nihil huiusmodi esse Vigilij, sed falsos illos esse libellos, partusque suppositos nomine Vigilij. Si enim cum vnus operationis assertione Vigilij receptus esset à Synodo, oportuisset & Synodum eiusdem errorem esse professam: quod cum non possit dici, vtique neque de Vigilio id sentiendum. His disputatis, probeque cognitis, interlocuti sunt Patres & ipsi Iudices cogitatores, nihil inuentum esse (vt vaniloquus iactabat Macarius Antiochenus) in Synodis œcumenicis, quod faueret Monothelitis: tantum reliquum esse, vt (quod Macarius pollicitus erat) id, si posset, probaret ex Patribus. Interlocutus verò Georgius Constantinopolitanus Episcopus, & reliqui Episcopi qui sub ipso erant, petierunt ante omnia legi in Synodo debere, quæ Roma ab Agathone Pontifice, necnon quæ à Synodo Romæ coacta ad Imperatorem scripta fuissent: quod & obtentum est, verum dilatum in Actionem sequentem.

Annal. Eccl. Tom. 8.

Z. z. z.

Vno

LIV.
ACTIO
QUARTA.

Vno interlapso die, decimaquinta Nouembris cum in Trullum conuenissent omnes A qui supra nominati sunt Episcopi & magistratus, facta est editio litterarum tum Agathonis Pontificis, tum etiam Romani Concilij, eademque in Græcum conuersæ sunt lectæ: in quibus cum constans esset assertio de Romana Ecclesiâ in fide Catholica integritate, in qua nullus hæctenus extitisset Pontifex, qui vel leuiter Catholicam fidem labefactasset, nihil penitus ab aduersariis ex aduerso stantibus Monothelitis in Honorium Romanum Pontificem aut alios obiectum est. Quod verò litteræ proluxæ admodum fuerint, nihil præterea in Actione tractatum est, sed claudi Synodum oportuit, & in sequentem Actionem referri, quæ à Macario suggesta erant de Patribus, quos dicebat assertores esse vnus in Christo voluntatis & operationis.

LV.
ACTIO
QUINTA.

Quintò rursus conuenerunt ibidem Patres vnâ cum Imperatore & magistratibus, iisdem Iudicibus cognitoribus, eodem anno, septima die mensis Decembris: vbi facta est B Macario editio duorum codicum, quibus (vt assererat) testimonia continebantur de vnica in Christo voluntate atque operatione: quibus lectis, in sequentem Sessionem reliquorum de eadem sententia testimoniorum dilata est editio.

LVI.
SEXTA
ACTIO.

Sexta verò quæ sequitur Actio, habita est eodem in loco, iisdemque presentibus, duodecima die eiusdem mensis Decembris: factaque est ab eodem Macario Antiocheno Episcopo editio codicilli, in quo quæ supererant testimonia Patrum (vt aiebat) de vnica voluntate in Christo Domino, scripta erant. Quibus lectis, iussa sunt ab Imperatore tam quæ à legatis Apostolicæ sedis, quam quæ à Macario & aliis eius sectæ sunt edita, sigillo consignari, ac custodiri. Porro ad tantam nubem testimoniorum penitus dissipandam, ista tunc ab Apostolicæ sedis legatis dicta sunt: Ipsa testimonia, quæ protulerunt coram vestra pietate ac sancta Synodo, detruncauerunt: & quæ ad Trinitatis quidem pertinent rationem de vna voluntate, pro incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi protulerunt: quæ verò conueniunt, & quæ propriè pro eiusmodi incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi posita sunt, tam sensum quam verba detruncauerunt. Vnde petimus vestram piissimam fortitudinem, authenticos codices prolatorum ab eis paternorum testimoniorum proferri ex venerabili Patriarchio huius alme ciuitatis, & conferri cum codicibus ab eis oblati, & demonstramus quæ ab eis in his facta est celatio, &c.] Iussu igitur Imperatoris in sequentem conuentum dilata est collatio codicum. Porro sequens Actio in sequentem annum producta reperitur, nempe in diem decimamtertiam mensis Februarij anni Redemptoris sexcentissimi octogesimalprimi. agemus nos de ea sequenti anno suo loco, modò autem quæ reliqua sunt anni huius digna memoria percurramus.

LVII.
*Paul. disc.
lib. 6. c. 5.
DE PESTE
QUAE IN
ITALIA
GRASSATA
EST.

Hoc anno mense Iulio post Lunæ eclipsim pestis ingens vastauit Urbem & alias nonnullas Italiae ciuitates, de qua ista habet Paulus, a diaconus: His temporibus per Indisionem octauam Luna eclipsim passa est. Solis quoque eclipsis eodem pæne tempore hora diei quasi decima, quinto Nonas Maias, effecta est, moxque secuta est grauissima pestis tribus mensibus, hoc est, Iulio, Augusto, & Septembrio. Tantaque fuit multitudo morientium, vt etiam parentes cum filiis, atque fratres cum sororibus, bini per feretra positi apud urbem Romam in sepulchra deducerentur. Pari etiam modo hæc pestilentia Ticinum quoque depopulata est: ita vt cunctis ciuibus per iuga montium, seu per diuersa loca fugientibus, in foro & per plateas ciuitatis herbæ & fructeta nascerentur.

LVIII.
QUAE VI-
SIONES AP-
PARVERE.*ad urbem
Romani

Tuncque visibiliter multis apparuit, quia bonus & malus Angelus noctu per ciuitatem E pergerent, & ex iussu boni Angeli malus Angelus, qui videbatur venabulum in manu ferre, quotiens de venabulo ostium cuiuscumque domus percussisset, tot de eadem domo die sequenti homines interirent. Tunc per reuelationem cuidam dictum est, quòd pestis ipsa prius non quiesceret, quam in basilica, quæ beati Petri ad Vincula dicitur, S. Sebastiani martyris altarium poneretur. Factumque est, & delatis ab vrbe * Roma beati Sebastiani martyris reliquijs, mox vt in iam dicta basilica altarium constitutum est, pestis ipsa quieuit.] hucusque Paulus. Extat adhuc integrum ipsum altare, necnon eiusdem sancti Martyris imago musiuo opere expressa. Sed ex hoc propagata ad posteros religio est, vt pestis tempore voti causa imago eiusdem S. Sebastiani diuersis in locis pingi solet, sed & in eius memoriam altaria erigi, immò etiam & ecclesias fabricari. Eadem de tempore & peste habet Anastasius in Agathone Pontifice.

Eodem

A Eodem anno (vt auctor est Beda *) magni nominis femina regalis stemmatis religiosissima sancta Hilda Abbatissa quintodecimo Kalendas Decembris ex hac vita in cælum migravit, vbi trigintatres annos in monastica vita transegerat. Eius vitæ periodum breui compendio complexus est idem Beda, at nobis sat erit ipsius felicissimum ad Deum transitum ex eodem auctore referre, qui ait: Septimo suæ infirmitatis anno, conuerso ad intra-neâ dolore, ad diem peruenit vltimum, & circa galli cantum percepto viatico sacrosanctæ communionis, cum accersitis ancillis Christi quæ erant in eodem monasterio, de seruanda inter eas inuicem, immò cum omnibus pace Euangelica admoneret, inter verba exhortationis læta mortem vidit, immò (vt verbis Domini loquar) de morte transiit ad vitam. Qua videlicet nocte Dominus omnipotens obitum ipsius in alio longius posito monasterio, quod ipsa eodem anno construxerat, & appellatur Hacanes, manifesta visione reuelare dignatus est.

B Erat in eodem monasterio quædam sanctimonialis femina, nomine Bega, quæ triginta & amplius annos, dedicata Domino virginitate, in monachica conuersatione seruiebat. Hæc tunc in dormitorio fororum pausans, audiuit subito in aëre notum campanæ sonum, quo ad orationes excitari vel conuocari solebant, cum quis eorum de sæculo fuisset euocatus: apertisque (vt sibi videbatur) oculis apexit, detecto domus culmine, fusam desuper lucem omnia repleuisse: cui videlicet luci cum sollicita intenderet, vidit animam præfatæ Dei famulæ in ipsa luce, comitantibus ac ducentibus eam Angelis, ad cælum ferri. Cumque somno excussa videret ceteras pausantes circa se sorores, intellexit vel in somnio vel in visione mentis ostensum sibi esse quod viderat. Statimque exurgens nimio timore perterrita, cucurrit ad virginem quæ tunc monasterio Abbatissæ vice præfuit, cui nomen erat Frigit: fletuque ac lacrymis multum perfusa, ac suspiria longa trahens, nuntiauit matrem illarum omnium Hildam Abbatissam iam migrasse de sæculo, & se aspectante, cum luce immensa, ducibus Angelis, ad æternæ limina lucis & supernorum consortia ciuium ascendisse. Quod cum illa audisset, suscitauit cunctas sorores, & in ecclesiam conuocatas orationibus ac psalmis pro anima matris operam dare monuit.

C Quod cum residuo noctis tempore diligenter agerét, venerunt primo diluculo fratres, qui eius obitum nuntiarent, à loco vbi defuncta est. At illæ respondentes dixerunt, se prius eadem cognouisse: & cum exponerent per ordinem quomodo hæc vel quado didicissent, inuentum est, eadem hora transitum eius illis ostensum esse per visionem, qua illam referebant exisse de mundo: pulchraque rerum concordia procuratum est diuinitus, vt cum illi exitum eius de hac vita viderent, tunc istæ introitum eius in perpetuam animarum vitam cognoscerent. Distant autem inter se monasteria hæc tredecim ferme millibus passuum.] Idem subiicit de alia visione alteri virgini ostensa: sed hæc modò satis ad indicandam magnam diuinæ benignitatis clementiam, qua nouellam Ecclesiam Deus istiusmodi de æternæ vitæ præmij certitudine veluti lacte quodam alere voluit, quo plantata semel ibi fides altas figeret in operatione radices. plurima enim id genus à Beda referuntur, quæ nos vel ex parte saltem, certis annis quibus facta noscuntur, referemus.

Eodem anno, nouo exemplo, Vuamba Hispaniarum Rex, cum regnasset annos octo & mensum vnum, abdicans se, monasticum amplexus est institutum; in cuius locum subrogatur Eruigius pridie Idus Octobris. Quomodo autem ista se habuerint, reddam totum quod scribitur à Iuliano Toletano, relatum à Luca Tudensi his verbis: Quia malignitatis auctor per bonorum discordiam semper tendit: tempore bonæ memoriæ Cindasindi Regis ex Græcia venit vir quidam nomine Andabastus, Græcorum genere nobilis, qui ab Imperatore suo expulsus in Hispaniam est, quem Reccesuinthus Rex magnificè suscepit, & ei in coniugium consobrinam suam dedit, ex quo coniugio natus est ei filius nomine Eruigius. Qui cum esset in palatio regio nutritus & honore Comitum sublimatus, elatus superbia, callidè aduersus Regem Bambanem excogitauit, & potionem letiferam dedit ei, ex qua Rex officium memoriæ perdidit. Cumque Episcopus ciuitatis, & optimates palatii, qui erant fideles Regis, quos potionis causa latebat, vidissent Regem iacentem absque memoria, causa pietatis commoti, poenitentiam volentes illi perficere, vnctionem sancti olei, & communionem Christi corporis obtulerunt. Sed factum est, vt Rex à potione liberatus, cum præsentisset, quòd ille extremæ Vnctionis Episcopus peregerit sacramentum, ad monasterium perrexit, ibique in Christiana religione permansit.] hæc ibi. Additur his ex primo canone Concilij Toletani anno sequenti celebrati, eundem Vuambam Regem

Annal. Eccl. Tom. 8.

Z z 3

Regem

LIX.
* Beda lib. 4.
c. 23. *Om*
Epi.
DE OBITU
S. HILDAE
ABBATIS-
SAR.LX.
VISIO DVI
NITVS OS-
TENSÀ DE
ANIMA
S. HILDAE
ABBATIS-
SAR.

LXI.

LXII.
VVAMBAR
REGIS AB-
DICATIO,
ET ERVIGII
SVBSTITV-
TIO.* Concil. To-
letan. 12. c. 8.

Regem scriptis suis pronuntiasse regni successorem eundem Eruigium, præceptionem- que ab eo factam Iuliano Toletano Episcopo, ut eum in Regem vngere deberet : quo etiam canone declaratur quod dictum est de suscepta ab Vuamba Rege pœnitentia, nempe ipsum fuisse monastico indutum habitu, atque tonsura initiatum in signum monasticae professionis: sequenti verò canone significatur eam tunc in Hispaniarum Ecclesiis viguisse consuetudinem, ut virgente ægritudine, cum se quis proximè moriturum putaret, eiusmodi pœnitentiam peteret: quam si etiam extra mentis integrum sensum constitutus ab Antistite ministratam accepisset, haud ulterius ad sæculum reuerti ipsi liceret, sed teneretur monachus permanere, etiam si eam minimè petiisset, sed nesciens accepisset; licet pœna dignus censeretur sacerdos, qui eam non petenti vel aliquo saltem signo se id cupere significanti tribuisset ac ministrasset: sicuti Vuambæ Regi contigisse apparet, cui, cum ea portione iam sensibus esset alienatus, proximèque moriturus crederetur, ab Episcopo eiusmodi pœnitentia collata est.

Concil. Tolet. eodem cap. 2.

LXIII. Restitutus verò ipse sensibus, cum se repentè monachum ex Rege factum persensisset, benè vsus ea occasione (quod summæ religionis indicium fuit) collatum eo modo monasticum habitum numquam ampliùs abiicere voluit, sed ad vitæ finem monachus permanere delegit, successorem scripto substituens: in quo vitæ instituto transgressus vsque ad obitum annos septem atque tres menses, tradunt; in nuper verò citato codice ex Iuliano anni duodecim ponuntur. Sic igitur Vuamba Dei iudicio assumptus in regnum, hominis fraude, magis verò sua religione illo se abdicauit: cuius sicut in electione & regni administratione laudatur sapientia & fortitudo, ita in abdicando summæ specimen edidit pietatis, magis diligens regno cedere, quàm collatum per imaginem nescienti sibi monasticum habitum exuere, sponte scripto significans (quod Synodalia Acta testantur) quem vellet sibi succedere Regem, iniuriæ immemor, regni magis paci consulens, quàm quidquam affectui priuato concedens.

LAUDATUR VUAMBA REX HISP.

LXIV. Inter alia verò eiusdem Regis maximè pij egregia monumenta, posteris diu integra mansit illa, quam diximus, eius opera in generali Toletano Concilio cuiusque Episcopatus facta distinctio, finiumque cuiusque diocesis certa partitio, quam idem qui supra recitat Iulianus. Reuicimus autem longè longius, quæ eodem argute argumento scripta feruntur nomine cuiusdam Rafis Arabis, dum tribuit Constantino Magno diuisionem, immò & institutionem sedium Episcopaliùm in Hispania. Mirati sumus creditum id à prudētibus, & veluti quoddam nobile antiquitatis monumentum in medium allatam huiusmodi partitionem, quam auctor ille asserit à Constantino Magno factam. At quid de rebus antiquis Ecclesiarum Hispaniæ Arabes nosse potuerūt? Quæ rerum cognitio, nisi cum ipsi venientes in Africam post hæc tempora inde Hispanias occuparunt? Sed in pluribus mendax auctor esse conuincitur, ut cum inter alias Hispaniarum Ecclesias tradit eundem Imp. Narbonæ dedisse Episcopum, eidemque subiecisse alias septem Ecclesias, Biterrensem, Tolosanam, Magalonensem, Nemausensem, Carcafontensem, Lutebanensem, & Helanensem. At quis ignoret eiusmodi Ecclesias Galliæ Narbonensis non pritis numeratas esse inter Hispaniarum Ecclesias, quàm vbi ea regione potiti sunt Gothi, qui postea regnum in Hispanias propagarunt? Sed & quis nesciat, longè ante tempora Constantini, ipsorum fermè Apostolorum tempore, Narbonæ Paulum datum Episcopum? Et quis dubitet complures Hispaniæ Ecclesias ab eodem auctore nominatas, eodem ferè Apostolorum tempore, siue ab Apostolis ipsis, siue ab Apostolorum discipulis esse consecutas Episcopos? Sed Arabis & infidelis est somnium, ut ab Imperatore darentur Episcopi ciuitatibus atque prouinciis. Faceflat igitur hominis Sarraceni rerum nostrarum ignari leuissimum ex sua coniectura excogitatum commentum antiquioribus penitus inauditum.

Recitantur à Ioan. Nardian. de reb. Hispan. lib. 6. cap. 16.

IESV CHRISTI AGATHONIS PAP. CONSTAN. POGON. IMP.

ANNVS ANNVS ANNVS 681. 4. 14.

Actio septima sextæ synodi.

Anno qui sequitur Domini sexcentesimo octogesimo primo, Indictione nona, quod reliquū fuit Sextæ œcumenicæ Synodi expletū est: cum enim duodecima die mensis Decembris Actio sexta fuerit habita, cessatum est à comitiis sacris per duos menses, vsque scilicet

A scilicet ad decimamtertiam Februarij diem, quando iidem qui supra Episcopi & Imperator cum magistratibus conuenientes in Trullum, quæ iam cœpta erāt profecuti sunt, nempe ut (sicut decretum fuerat in proxima sexta Actione) editio fieret ab Apostolicæ sedis legatis locorum sanctorum Patrum, quibus de Filio Dei Domino nostro Iesu Christo duæ assererentur voluntates ac totidem operationes, rursusque loca hæreticorum, quibus vna in Christo voluntas cum operatione affirmaretur: quod & factum est, editusque à legatis codex hac inscriptione notatus: Testimonia sanctorum ac probabilium Patrum demonstrantia duas voluntates & duas operationes in Domino Deo & Salvatore nostro Iesu Christo.] quo integrè lecto in Synodo, item lecta est series hæreticorum asseretium scriptis suis vnicam voluntatem atque operationem in Christo. Quibus auditis, petitione Georgij Episcopi Constantinopolitani, & Macarij Antiocheni, iussu est, ut loca citata conferrentur cum codicibus Patriarchij, ut sciretur num consona essent Latina exemplaria cum Græcis: signatisque scriptis, iussa est collatio quàm exactissima fieri ab eisdem Georgio atque Macario, præsentibus aliis Episcopis: huncque finem præiens Actio habuit.

B Hic te monuisse, lector, oportet, reperiri apud Anastasium Bibliothecarium compendium seu epitomen Sextæ Synodi, in qua complura inueniantur quæ in ipsa Sexta Synodo desiderantur, contra verò desint complura, quæ in eiusdem Synodi Actis, quæ extant, scripta reperiantur. Post Actionem enim diei decimamtertij Februarij, rursus sequenti die decimaquarta eiusdem mensis ibidem loci conuentum esse, Anastasius habet.

C Quæ autem in ea Actione facta sint, quæ desiderantur in editis Synodalibus Actis, hæc sunt: Protulit, inquit, piissimus & serenissimus Princeps totum ad relegendum, in quo vanum hæreticum dogma Macarij erat conscriptum & eius manu subscriptum, apertissimè vnam voluntatem in Domino affirmantem. Sub ipsius subscriptione & Theodori Patriarchæ vti que iuxta eum tenorem ibi subscriptio erat. Et interrogatus Georgius Patriarcha, si eam fidem, quam docet sedes Apostolica, amplectitur iuxta scripta venerandi Agathonis Papæ, seu sanctorum ac venerabilium Patrum? Qui respondens petiit, ut accepta licentia, in scriptis, quæ opportuna essent, responderet.

D Et in his recedentes, die decima septima mensis Februarij die Dominico intra oraculum sancti Petri intra palatium conuenere, & astante Synclero simul cum Patriarcha legatus Apostolicæ sedis suscepit relegens suggestionem pro eorum condemnatione à sanctissimo Papa Agathone directâ. Qui Georgius sanctissimus Patriarcha professus est eo die in scriptis duas naturas, duas voluntates, & operationes credere & prædicare, sicut sedes Apostolica, anathematizans eos, qui vnam naturam, voluntatem, & operationem in Domino Iesu Christo dicunt.] hæc ibi. Pergit insuper Anastasius: Die vigesima quinta mensis Februarij, residente Synodo vna cum pio Principe simul & legatis sedis Apostolicæ, Macarium adesse iusserunt. Et data à Principe licentia, ut se in eas partes, in quas quis vellet, diuideret, Georgius Patriarcha regiæ ciuitatis cum suis in partibus Orthodoxorum steterit, Macarius verò cum suis à parte hæreticorum. Et adducentes in medium professionem Georgij Patriarchæ, quam fecerat, porrecta est Principi, & relecta est.] hæc apud Anastasium, quæ desiderantur in Actionibus Sextæ Synodi, Theodori Episcopi Constantinopolitani mutilatione, quod ex illis ipse ostenderetur hæreticus, ut suo loco dicemus.

E Eodem anno, septima die mensis Martij iterum conuentum est ab iisdem in Trullum: vbi primum Georgius Episcopus Constantinopolitanus retulit à se cognita loca singula sanctorum Patrum de duabus in Christo voluntatibus & operationibus citata in codice à legatis Apostolicæ sedis in Synodo edito, & inuenisse ea omnia in omnibus esse illis cōsentientia: quapropter & se profiteri testati sunt cum sanctis Patribus duas in Christo voluntates & operationes: reliqui etiam Episcopi, qui interfuerunt cum facta collatio fuit, id ipsum singuli professi sunt, & quidem non sine præconio Agathonis Romani Pontificis, ut cum Domitius Episcopus Prusianos ita dixit: Directas suggestiones à patre nostro Agathone sanctissimo Archiepiscopo Apostolicæ & principalis sedis antiquæ Romæ ad à Deo coronatum & mansuetissimum nostrum dominum & magnum victorem Imperatorem, tamquam ex Spiritu sancto dictatas per os sancti ac beatissimi Principis Apostolorū Petri, & digito ter beatissimi Papæ Agathonis scriptas, suscipio & amplector, & ita credo, &c.]

Post omnes autem Theodorus Episcopus Melitinæ præterdicens rusticitatem in dicendâ sententia, libellum obtulit legendum in Synodo, quo cōtinebatur, nihil in fide decernendum, præter quàm in sanctis œcumenicis Synodis decretum esset, ac proinde tacendum

I i.

III: Quæ desiderantur in sextæ synodi actionibus.

IV: orationum Synclero

GEORGIUS FIDEM CATHOLICAM PROFITENTUR.

DIVISIO GEORGIUS ET MACARIUS.

V. ACTIO OCTAVA.

VI.

de duabus in Christo voluntatibus, sed satis esse vnum operatorem confiteri in duabus A naturis. Interrogatus autem ab Imperatore, quis ea dedisset, dixit se ab hæretico Monothelita socio Macarij Antiocheni Stephano Abbate accepisse. His cognitis, reliqui Episcopi contulere suffragia de duabus voluntatibus ex Agathonis Pontificis scriptis editis, ita & reliqui omnes, Macario tantum cum suis excepto. Cum autem quaereretur à sancta Synodo de eo quod dixerat, se à Stephano Abbate ea accepisse, quæ obtulerat pro Monothelitis: exurgentes Macarij discipuli contestati sunt, Theodorum Melitenum Episcopum esse mentitum, paratos autem se esse Catholicam fidem profiteri. Sed iussi sunt, scripto libello, fidem quam tenerent, sequenti Actione in Synodo edere.

VII. Inter hæc autem interlocutus Georgius Constantinopolitanus Episcopus suggestit Imperatori, vt redderetur nomen Vitaliani Pontificis in diptycha, eo quod ea de causa complures se ab Ecclesia Catholica separassent: quod si restitueretur, fieret vt plurimi Ecclesie B Catholice se coniungerent. Annuit Imperator: cuius rei gratia honorificæ dictæ sunt à sancta Synodo acclamationes eidem Constantino Imperatori. Postea percontata est S. Synodus Macarium Antiochenum Episcopum, an consentiret litteris ab Agathone conscriptis. Refragatus est ipse, seque in Christo duas voluntates omnino negare, sed Episcopi Syriæ illi subiecti, se omnes fidei Catholice assentire, publicè professi sunt.

VIII. Post hæc iussa sunt legi loca Patrum à Macario collecta, in quibus falsè affirmabat vnicam in Christo positam fuisse voluntatē: sed inter legendum detectæ sunt veterosi hæretici technæ, siue quia cum de vnica voluntate diuina Patres dixerūt, attribuerat ipse dictum de Christi persona, siue quod intercisas recitasset sententias, quibus sensus deprauaretur auctoris. Sic itaque manifesta luce detectus, iussus est idē Macarius edere fidei professionem, quam quidem contrariam fidei Catholice inuentam noluit retractare; & cum rogaretur C ab Imperatore duas in Christo confiteri voluntates, resiliens ipse obstinatus ista respondit: Non dico duas naturales voluntates, aut duas operationes naturales in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi, nec si membratim incidar, & mittar in mare.] Tanta procacis hominis animi duricie patefacta, Constantinus Imp. iussit cum Synodo, vt libelli de Patrum sententiis à Macario oblatis fieret cum aliis codicibus à Patriarchio sumptis collatio: sed & (vt in aliis accidit) compertæ sunt Macarij sententiæ intercisæ positæ esse, demptis ab ipso illis, quibus sensus Catholicus auctoris cognosci integrè potuisset.

IX. Quibus omnibus probè perspectis, hæc sancta Synodus dixit: Non congruit Orthodoxis ita circumtruncatas sanctorum Patrum voces deflorare: hæreticorum potius proprium hoc est. Macarius venerabilis Archiepiscopus dixit: Etiam dixi, quia querens stabilire intentionem meam, hoc modo deflorauit. Sancta Synodus exclamauit: Hæreticum se ipsum D manifestè demonstrauit: Nouo Dioscuro anathema: Huiusmodi deponatur: Nouum Dioscorum foras mitte: Nouo Apollinario malos annos: Merito ab Episcopatu alienetur: Nudetur circumposito ei pallio. Et denudato eo, atque in medio astante vnà cum Stephano eius discipulo, Theophanes venerabilis presbyter & Abbas monasterij Baias (*venerat hic cum legatis Apostolica sedis*) interrogauit eosdem, Macarium & Stephanum scilicet: Habuit voluntatem humanam Dominus noster, &c. Sed antequam disputatio longius traheretur, visum est Imperatori finem imperare illius diei Actioni.

X. His verò addenda sunt quæ habet Anastasius Bibliothecarius in Agathone hisce verbis: Ea hora sancta Synodus vnà cum Principe eius oraria auferri iussit. Et exiliens Basilus Cretensis Episcopus, eius orarium abstulit. Anathematizantes eum, dicebant: Foras Synodum procedat, simulque & thronum eius. Stephanum autem discipulum eius ceruicibus E à sancta Synodo clerici Romani eiicientes, expulerunt. Ea hora tantæ telæ aranearum nigerrimæ in medio populi ceciderunt, vt omnes mirarentur, eo quod sordes hærescos expulsa essent, & Deo auxiliante vnitæ sunt sanctæ Dei Ecclesie.] hæc Anastasius.

XI. Conuenit verò rursus sancta Synodus octaua die mensis Martij eodem anno: vbi reliquis sanctorum Patrum locis à Macario citatis cum aliis exemplaribus collatis, cognitisque, dolo malo ab eo detruncatis, corruptisque eorumdem sanctorum Patrum sententijs, in ipsum atque Stephanum sententia damnationis lata est his verbis:

Sancta Synodus dixit: Tu Stephane, & tuus magister Macarius non ostēdistis vnam in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, per codicillum à vobis oblatum, sed & duas voluntates in testimoniis in eodem Concilio positis inuenimus aperte, clamante Athanasio laudabili, quamuis detruncata & obelata sint, iuxta quod soliti

VII.
NOMEN VI-
TALIANI
RESTITV-
TVM IN DI-
PTYCHA.

MACARIVS
ANTIOCH.
PALLIONV-
DATVR.

DE TELIS
ARANEAE-
RVN DECI-
DENTIBVS
PORTEN-
TVM.

XI.
NONA
ACTIO.

A soliti estis, eadem testimonia, quæ peruersè interpretantes protulistis. Definimus igitur, postquam aperte probati estis ad subuersionem diuinorum dogmatū festinare, & sancto- rum ac probabiliū Patrum doctrinas corrumpere & hæreticorum magis sensum assu- mere, & quæque ab eis dogmatizata sunt festari ad contagium Orthodoxæ plebis, ab omni vos sacerdotali dignitate & ministerio alienos existere. Eos autem qui iam penitentiam egerunt, & superius nominatos tam Episcopos, quàm clericos, & nunc in medio assistunt, & rectè vnà nobiscum consistunt, præuidimus quidem in propriis locis residere: libellos autem quos promiserunt propria eorum fidei cum iureiurando, in subsequenti nobis offerent.] Hac lata sententia, dictæ sunt acclamationes Imperatori, & declamatum à Patri- bus: Hæreticum foras mitte: Nouo Eutychi malos annos: Nouo Apollinati malos annos: Hæreticum foras mitte. Et impulsus est Stephanus discipulus Macarij, & foras missus B est.] impositusque est finis eius diei Collationi, in sequentem verò dilata oblatio libello- rum eorum qui detestati sunt errorem, simulque collatio locorum, quæ de duabus volun- tatibus in litteris Apostolicæ sedis citata inuenirentur.

Decima Actio Synodi decimoctaua die eiusdem mensis Martij habita est, qua pri- mum facta est collatio locorum, quæ citata fuerunt ex sanctis Patribus in litteris Aposto- lica sedis & Romani Concilij sub Agathone, cum codicibus Patriarchij, omniaque in- uenta sunt in omnibus esse certa fide constantia & conuenientia Græcis codicibus, prop- tusque eisdem consentientia. Quibus cognitis, lecta est fidei confessio Petri Episcopi Nicomediae, qui palinodiam recantatæ, quæ inuenta est in omnibus Catholice fidei con- sentire. Demum verò à legato Ierosolymorum Ecclesie Theodoro petitum est, vt legere- tur Synodalis epistola Sophronij olim eiusdem Ecclesie Episcopi ad Sergium tunc Con- stantinopolitanum Antistitem data, sed ab eo minimè suscepta, cuius lectio in sequentem dilata est Actionem.

Vndecima sequitur Actio eodem in loco à sancta Synodo celebrata die vigesima men- sis Martij: ibique primum omnium edita & lecta est epistola Sophronij Ierosolymorum Episcopi: qua consentire Catholicis dogmatibus reperta, suggestum est ab Apostolicæ se- dis legatis, vt scripta Macarij Antiocheni olim Episcopi & Stephani eius discipuli lege- rentur in Synodo, quo eorum hæresis magis perspecta omnibus fieret. Editi itaque sunt li- belli eiusdem Macarij, quorum vnus erat titulus, Sermo acclamatorius piissimo & pacifi- co magno Imperatori Constantino: quem contra morem antea vulgatus ille Romæ & in Sardinia, aliisque in locis, Imperatori verò, cui inscriptus erat, nequaquam obtulerat. Le- ctus itaque in Synodo liber, inuentus est totus confertus blasphemis de vna voluntate & D operatione hæresim firmans & roborans: itemque lectus liber eiusdem ad Lucam presby- terum & monachum in Africa, quæ scripserat de noua hæresi Maximinianorum, & pariter repertus est hæreticas continere blasphemias: adeo vt iterum à Synodo iussa sit lectio interrumpi, penitusque cessari, eo quod noxia ad modum animabus esset ob hæresim portentosos errores; iudicatumque eandem simul iungi cum aliis blasphemis hæreticorum, qui recensiti essent in litteris Agathonis ab Apostolicæ sedis legatis in detestationem hæ- resis Monothelitarum.

Quod cum fieri iussum esset, collectæ sunt ex recitatis scriptis Macarij blasphemie in illis insertæ, & inter alia excerptus locus, quo Honorius hæresis crimine accusatur, dum eadem Macarij blasphemie recitatur his verbis: Macarij hæretici de sermone qui dicitur acclamatorius ad piissimum Imperatorem, cuius est initium: Mirum quid, inuictissime domine: Eos qui contraria eis astruxerunt, sanctos Patres nostros condemnauerunt, & anathematizauerunt absolute omnes qui vnam voluntatem Domini astruxerunt, quo- rum vnus extitit Honorius Romanus, qui vnam voluntatem manifestissime prædicauit.]

Vetus est ista calumnia Monothelitarum hæreticorum, qua Honorius in suas attrahere partes (vt sæpe dictum est) conati sunt: verum tum à Ioanne Pontifice Honorij successore, tum à Maximo disputante cum Pyrrho conuicta est. Sed amabo te, quid tibi vult adeo tenax in Apostolicæ sedis legatis filietum, vt ne verbum quidem fecerint pro Honorij defensione? Omittimus dicere, quantum hæc aduersentur iis quæ scripta sunt in litteris Agathonis & Concilij Romani superius Actione quarta recitatis, in quibus de prædeces- soribus Romanis Pontificibus publica facta est attestatio, neminem in errorem hæresis lapsum aliquando fuisse: vt istæ à legatis Apostolicæ sedis absque leui saltem defensione audita in Synodo fuerint, cum viderimus etiam de quibuscumque minimis in reliquis soliti

SENTEN-
TIA IN MA-
CARIUM EX
STEPHA-
NYM.

XII.
ACTIO DE-
CIMA.

XIII.
ACTIO VN-
DECIMA.

XIV.

XV.
HONORIVS
FALSO AC-
CVSATVS
AB HÆRE-
TICIS.

XVI.
MANIFESTAM
CAUSAM
PAPAE
HONORII

superioribus Sessionibus altercatum fuisse, atque accuratissime disputatum. A
Hæc dixerimus, quod haud ista careant impostura: vehementi suspitione: nempe hæc & omnia quæ sequuntur de Honorio in duabus sequentibus Sessionibus, manifestum fuisse additamentum Græcorum hæreticorum: apposuisse inquam eos ad germanam Sextam Synodum totidem quaterniones, quot fuisse ab iisdem additos ad Quintam Synodum est demonstratum in huius Synodi tertia Actione. In qua & cum viderimus eosdem Apostolicæ sedis legatos constanti animo assurrexisse pro Vigilio calumniam passio, in crimenque hæresis itidem Monothelitarum vocato, nec cessasse, quousque ipsum ab eadem calumnia penitus vindicarent, atque à quavis erroris suspitione immunem ostenderent: quomodo, rogo, iidem pro iusta atque legitima Honorij defensione redditi penitus reperiuntur elingues, & cessasse perditissimi hæretici testificationi de Honorio nota hæresis sugillato, cum ad eius defensionem (vt dictum est) plura suppeterent argumenta superius inculcata? & quomodo credi potest, quod aded ignauiter fuerint sententia vnus hæretici exauctorati relinqui in Synodalibus Actis Honorium tanta affectum ignominia? At impostura huius auctorem Theodorum depositum hæreticum Constantinopolitanum Episcopum suo loco aperiemus inferius Actione sequenti: modò prosequamur quod est reliquum Sessionis huius Actorum. Recitatis post hæc aliis locis ex Macarij hæretici scriptis, imponi finem Actioni eius diei Imperator iussit: quodque negotiis Republicæ occuparetur, residere in Synodo pro se voluit Constantium & Anastasium Patricios, necnon Polyuctum & Petrum Exconsules. Augent hæc de Imperatoris absentia in quinque sequentibus Sessionibus de impostura suspitionem: etenim siluisse bellicos tumultus vsque ad obitum eius, Theophanes tradit.

XVII.

ACTIO DVODECIMA.

Duodecima quæ sequitur Actio mendum in die continet, vtpote quæ celebrata dicatur die itidem vigesima Martij, qua præcedentem Actionem habitam esse, eadem Acta Synodalia continent. Congregatis autem ex more in vnum Patribus, missæ sunt ab Imperatore ad Synodum chartæ, quas se à Macario accepisse in superiori Actione testatus fuerat: quarum aliquæ cum inuentæ essent nihil præterea continere, quam sermonem illum acclamatorum, qui lectus antea fuerat, eius est lectio prætermissa. Quod verò inter alias chartas ab Imperatore missas, inuenta est epistola Sergij olim Constantinopolitani Episcopi ad Cyrum Episcopum Alexandrinum; ea in Synodo lecta est: sed quæ simul in ea intexta erant Menæ & Vigilij Papæ nomine scripta de vnica voluntate, commenticia esse, in superioribus Synodalibus Actis fuerant iudicata. Post hæc in eadem Actione ex edito codice à Ioanne Patricio, nomine Imperatoris, lecta est Sergij Episcopi Constantinopolitani ad Honorium Romanum Pontificem epistola, necnon alia ipsius Honorij ad eundem Sergium reddita, quas nos suo loco superius eodem quo sunt anno scriptæ retulimus, atque exactè discussimus. Quibus collatis cum codicibus Patriarchij, inuentisque simul consentientibus, in Macarium rursus declamatum est à sancta Synodo, vtpote indignum qui amplius inueniretur cum Orthodoxis in Synodo sedens. Tunc Syriæ Episcopi & clerici reliqui petiere, vt in locum eius alius subrogaretur Antiochenus Episcopus Orthodoxus. Quæ omnia in sequentem relata sunt Actionem.

XVIII.
ACTIO DECIMATERCIA.

SENTENTIA
SYNODI IN
MONOTHELITAS
EPISCOPOS.

Deinde verò vigesima octaua mensis Martij rursus conuenere Patres, à quibus statim sententia lata reperitur aduersus hæreticos Monothelitas, sed quæ (vt ostendemus inferius suo loco) manu impij Theodori appareat deprauata, appposito Honorij nomine, ac suo sublato: ipsa verò vt legitur, ita hîc redditur verbis istis:
Sanctum Concilium dixit: Secundum promissionem quæ à nobis ad vestram gloriam facta est, retractantes dogmaticas epistolas, quæ à Sergio quondam Patriarcha huius à Deo conseruandæ regis vrbs scriptæ sunt tam ad Cyrum, qui tunc fuerat Episcopus Phasidis, quam ad Honorium quondam Papam antiquæ Romæ; similiter autem & epistolam ab illo, id est, Honorio rescriptam ad eundem Sergium: hæcque inuenientes omnino alienas existere ab Apostolicis dogmatibus, & à definitionibus sanctorum Conciliorum & sanctorum probabiliū Patrum, sequi verò falsas doctrinas hæreticorum: eas omnimodò abicimus, & tamquam animæ noxias execramur. Quorum autem (id est, eorumdem) impia execramur dogmata, horum & nomina à sancta Dei Ecclesia proici iudicauimus, id est, Sergij quondam Præfulis huius à Deo conseruandæ regis vrbs, qui aggressus est de huiusmodi impio dogmate conscribere, Cyri Alexandria, Pyrhi, Petri, & Pauli, qui & ipsi præfulatu sancti sunt in sede huius à Deo conseruandæ ciuitatis, & similia eis senserunt;

runt; ad hæc & Theodori quondam Episcopi Pharan: quarum omnium superscriptarum personarum mentionem fecit Agatho sanctissimus ac ter beatissimus Papa antiquæ Romæ in suggestionem quam fecit ad piissimum & à Deo confirmatum dominum nostrum & magnum Imperatorem, eosque abiicit, vtpote contraria recte fidei sentientes, quos anathemati submitti definimus. Cum his verò simul proiici à sancta Dei Catholica Ecclesia, simulque anathematizari præuidimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquæ Romæ; eo quod inuenimus per scripta quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus eius mentem secutus est, & impia dogmata confirmauit.] hæcenus quæ fertur sententia aduersus hæreticos in Synodo condemnatos.

Hic rogo, lector, siste mecum ista considerans, quo in tantæ rei historia nullus sit locus mendacio & falsitati, sed ipsa pura sinceræque veritas fraudibus omnibus & imposturis superior semper appareat. Si in recitata sententia in condemnatione hæreticorum Patriarcharum & aliorum, Agathonis Romani Pontificis se exemplum & auctoritatem secutam Synodus profitetur, dum quos prædamnatos ait ab Agathone Pontifice in epistola ad Imperatorem, eosdem condemnatos confirmat: quare contra eandem Agathonis epistolam ab eadem Synodo additur Honorij condemnatio? Si non latere Synodum quæ in ea esset epistola de condemnatione dictorum Episcoporum hæreticorum: vtique neque potuerunt latuisse quæ pro Honorio in eadem legerentur in contestatione validissima illa iterum atque iterum repetita, qua firmissimè astrueret, neminem suorum prædecessorum Romanorum Pontificum quid minimum in Catholicam fidem peccasse.

Sed accipe hîc rursus recitatam magna ex parte superius (quod id exigat necessitas argumenti) Agathonis in ea epistola verba: Hæc, inquit, Apostolica Ecclesia numquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est.] & rursus inferius de eadem Romana Ecclesia: Hæc est veræ fidei regula, quam & in prosperis & in aduersis viuaciter tenuit ac defendit hæc spiritualis mater vestri tranquillissimi Imperij Apostolica Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis numquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit: sed vt ab exordio fidei Christianæ percepit ab auctoribus suis Apostolorum Christi Principibus, illibata finetenus permanet, secundum ipsius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, quam suorum discipulorum Principi in sacris Euangelis fatus est: Petre, Petre (inquiens) ecce Satan expetiuit vt cribraret vos, sicut qui cribrat triticum. Ego autem pro te rogavi, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Consideret itaque vestra tranquilla clementia, quoniam Dominus & Saluator omnium, cuius fides est, qui fidem Petri non defecturam promisit, confirmare eum fratres suos admonuit: quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores confidenter fecisse semper, cunctis est cognitum.] Habes igitur ex recitatis Agathonis verbis, non solum prædecessores omnes Romanos Pontifices procul fuisse ab omni suspitione hæreticæ prauitatis, sed omnes pariter aduersus hæreses infurrexisse, insuper (quod maius his omnibus æstimari debet) Agathonem ipsum hæc sibi vindicare ex Domini (vt ait) pollicitatione, qua dixit: Ego rogavi pro te, Petre, vt non deficiat fides tua.] quæ irrita nullo modo reddi possit, ipso testante, qui ait: Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt.] Vnde intelligas quàm solido nitatur fundamento assertio illa de Romanorum Pontificum fide Catholica nullo fermento hæresis aliquando labefactata.

Vides igitur quantum ista pro Honorio Papa stent inconcussa. Sed & quod idem Agatho Pontifex eadem epistola texens catalogum omnium hæreticorum, qui assertores vnus fuerint voluntatis, nec inter eos Honorium nominat, qui primus omnium nominandus fuisset pariter & execrandus: planè haud dubium reliquit, extra eiusmodi nefandorum confortium Honorium collocatum, nam & subdit: Eximenda proinde, ac summis conatibus cum Dei præsidio liberanda est sancta Dei Ecclesia Christianissimi vestri Imperij de talium doctorum erroribus; vt Euangelicam atque Apostolicam Orthodoxæ fidei rectitudinem, quæ fundata est super petram huius B. Petri Apostolorum Principis Ecclesiæ, quæ eius gratia atque præsidio ab omni errore illibata permanet, omnis Præfulum numerus ac sacerdotum, cleri ac populorum vnanimiter ad placendum Deo, animamque saluandam, veritatis formulam Apostolicæ traditionis nobiscum consteatur & prædicet.] & paulo post rursus de prædecessoribus verba faciens, hæc inculcat: Meæ humilitatis prædecessores commonuisse, rogasse, increpassè, obsecrassè, arguisse, & omnem modum exhortationis

XIX.

AGATHO
DEFENSOR
HONORII.

XX.

Luc. 22.

Marc. 13.

XXI.

rationis exercuisse, quatenus medelam posset recens vulnus accipere, &c.] Quis ex his non intelligat, haberi debere pro monstro, ut cum ex præscripto Agathonis epistolæ dicat Synodus nominatos se hæreticos condemnare, eadem ipsa illis coniungat Honorium ex dicta epistola tot argumentis probatissimum redditum Orthodoxum?

XXII. Insuper quod ad eam sententiam in Honorium latam spectat, dum eius damnationis illa vna causa exprimitur, quod (ut ibi dicitur) rescribens ad Sergium, mentem eius secutus est, & impia dogmata confirmavit: quàm id longè procul sit à veritate, quæ diffusè superius dicta sunt, dum suo loco & tempore eandem epistolam recitauimus, dilucidè satis ostendunt, ut tu ipse eadem repetendo poteris intelligere. Sed esto, demus eandem Honorij epistolam conuictam fuisse (quod dici non potest) hæreticam esse: numquid ex ea continuo damnandus à Synodo erat ipse Honorius, & non more maiorum disquirèdum, an inueniri posset ipsum recitasse palinodiam, vel potius in eodem errore esse defunctum? Sed & quod sciretur extare posterior eiusdem Honorij epistola ad eundem Sergium reddita: cur non expectata est eius editio atque lectio, quæ in sequenti Sessione postea secuta est, ex qua certo argumento demonstraretur idem Pontifex assertor esse duarum operationum & totidem in Christo voluntatum, ut superius, cum de ea egimus, perspicue est demonstratum? Quem non de impostura suspectum reddat præcox ista atque præpostera, immò veloci impetu præcipitata de Romanæ sedis Pontificis condemnatione sententia?

XXIII. Insuper qui præsidebant Synodo Apostolicæ sedis legati, si hæc verè facta fuissent, quomodo potuerunt omnino ea præterisse silentio? Repete lectione superiores cunctas hætenus habitas Synodales Actiones, & vide si est reperiri aliquam, in qua etiam in leuioribus causis non fuerint legati sedis Apostolicæ interlocuti. Et quomodo in re tam graui, ubi damnatio tractaretur Summi Pontificis, in re tam aperta, ubi intercessisset de ea epistola Honorij Papæ præcedens iudicium Ioannis Romani Pontificis missum Constantinopolim, itemque germana interpretatio Maximi martyris in publico conuentu toti orbi notissimo promulgata: quoniam modo tam profundo lethargo potuerunt non vnus vel alter, sed simul omnes iidem esse sepulti legati, ut ista non senserint, ac nullus ex ipsis vindex infurrexerit saltem pro litteris Agathonis, quas ipsi detulerant Constantinopolim, cum præsertim ex iisdem acceperint, nihil ab ipsis decernendum, præterquam illa tantum ipsa quæ iisdem litteris continerentur?

XXIV. Sed mandatum ipsum Agathonis eisdem litteris præscriptum legatis hæc inspiciendum reddamus: Portitoribus, inquit, & testimonia aliquorum sanctorum Patrum, quos hæc Apostolica Christi Ecclesia suscipit, cum eorum libris tradidimus, ut facultatem suggerendi à benignissimo vestra Christianitatis Imperio consecuti, ex iis dumtaxat satisfacere studeant.] & paulo post: Licentiam proinde eis siue auctoritatem dedimus apud tranquillissimum vestrum Imperium (dum iusserit eius clementia) simpliciter satisfaciendi, in quantum eis dumtaxat iniunctum est, ut nihil profecto præsumant augere, minuere, vel mutare, sed traditionem huius Apostolicæ sedis, ut à prædecessoribus Apostolicis Pontificibus instituta est, sinceriter enarrare.] nimirum ea tantum, quæ eadem prolata dogmatica epistola continentur, qua nihil magis quàm prædecessorum fides integra commendatur: ut planè nihil ad eò alienum fuerit à mente verbiisque Agathonis Pontificis, quam ut Honorius Papa in Synodo damnaretur.

XXV. Quod quidem si à Synodo factum esset, ut Acta quæ extant, edocent: nihil iniquius, nihil imprudentius vel ineptius potest excogitari. Si enim ob damnationem muscæ mortuæ (ita dixerim Theodorum Mopsuestenum) & condemnationem scriptorum Theodoretæ & Iba Orientalium sub aliis sedibus constitutorum Episcoporum, totum orbem terrarum oportuit commoueri, Synodumque œcumenicam congregari, & non sine maximo labore id vix tandem obtineri valuit: quomodo accidere potuit, ut vnus dumtaxat lectione epistolæ, tamquam cælo sereno repente fulmine missio, condemnatus fuerit primariæ sedis Antistes, de qua illa esse consuevit omnium vox in Synodis, Prima sedes omnes iudicat, & à nemine iudicatur? Quomodo lecta epistola antea cum auctore damnata fuit, quàm examinata? Sed & si examinata fuisset, & hæretica inuenta esset: nõnne antequam cum ea damnaretur ipsius auctor, oportuisset exactè disquiri, num vsque ad obitum in eadem sententia persistisset? quem certè non persistisse, illud necessario demonstrabat, quod semper Romæ Catholicus habitus in Catholica pariter communicatione diem clausisset extremum (id enim toti Christiano orbi notissimum erat) quodque

DE IMPOSTURA VALIDA ARGUMENTA.

XXIV. MANDATUM AGATHONIS DATUM LEGATIS.

A quodque vsque in hanc diem tot Romani Pontifices eius successores, & inter alios sanctissimus Papa martyrque Martinus eius memoriam sicut aliorum Pontificum honorificè in Synodo fuerint profecuti?

An non decebat (ut in rebus minoris momenti in aliis Synodis factum legimus) ut antea de his Agatho Papa consuleretur, quàm de eo damnationis sententia proferretur? Siccine in causa tanti momenti absque defensore, absque perendina vlla dilatione, absque aliqua alia facta de Honorij fide peruestigatione, vno eodemque contextu, non rogatis sententis singulorum, præcipitata est potius quàm prolata de eius damnatione sententia? Non sic vel clericulus quispiam consuevit aliquando damnari, non laicus homo, defunctus præsertim, ab Ecclesia eiici, dixerim amplius, non famosus hæreticus, immò nec hæresiarcha (ut est exemplum de Theodoro Mopsuesteno) ita vno imperu, ductu vno calami condemnari, nisi multo temporis spatio antea iudicio ventilato, iterum reperto, discusso sapius, & quæ obiici contra potuissent, diligentius examinatis atque solutis. Nihil huiusmodi in Honorio, non secus ac si agendum fuisset de homine in aliis sæpè Synodis prædamnato, atque ab omnibus & vbique execrationibus impetito.

Abfit, abfit ut tantam ignominie indelebilem notam subeat œcumenica Synodus, ut ita damnasse credatur non dico Romanum Pontificem, sed minimum quemlibet Episcoporum. Abfit ut tantum dedecus tot tantosque tum ab Agathone tum à Romano Concilio legatos missos perpetuè subsequatur, ut passi fuerint absque vlla non inquam defensione, sed nec iudiciali cognitione, post damnationem hæreticorum veluti corollarium ad iici condemnationem Honorij, quasi nullius esset momenti causa, in qua periclitaretur & fama tum ipsius Agathonis, tum eius prædecessorum Romanorum Pontificum, utpote qui mendacij arguendi essent & nugacitatis, quod Romanam Ecclesiam in prædecessoribus Romanis Pontificibus ab omni labe puram perseuerasse, ore plenissimo prædicarint, quæ (si hæc vera essent) reperta esset in Honorio ad eò conspurcata.

Verum cum e contra ipsa litteræ Constantini hoc anno, absoluta Synodo, Romam scriptæ ad Concilium ibidem congregatum, commendent dictam Agathonis epistolam, ut quæ sit omnino consentiens veritati, quam (ut testatur) in omnibus tum ipse tum sancta Synodus suscepisset: manifestè Honorij innocentia probata redditur: nam audi: Suscepimus enim non tantum ex beatitudine eius, nempe Agathonis, verum etiam à sanctitudine vestra directas nobis litteras, quæ prolata, lectæ sunt, & veritatis stylum declarauerunt, Orthodoxamque fidem depinxerunt. Totæ enim conuenienter & non differenter posita sunt ad imitationem, & tam Synodicis quàm paternis doctrinis consentiunt: neque enim negleximus, sed diligentius eas comparauimus. Idcirco omnes consonanter mente & lingua concedimus, & similiter confessi sumus, & tamquam ipsius diuini Petri vocem, Agathonis relationem supermirati sumus.] hæc de Agathonis litteris Imperator, in quibus (ut dictum est) iterum atque iterum fides sincera prædecessorum omnium Romanorum Pontificum commendatur, & nec aliquando vel leuem erroris maculam in sedem Apostolicam irrepsisse, idem Pontifex (ut vidimus) testatus fuit.

Sed quod condemnatio Honorij manifestè ex multis arguatur imposturæ: Quomodo, dices, in Acta Synodalia pluribus in locis ista de Honorio potuerunt irrepsisse? Attente, rogo, audi lector, & ostendam tibi furem, qui aliunde ad hoc tantum in ouile descendit ouium, ut furetur & mactet, lupumque in vestimentis ouium demonstrabo, subdolè ad gregem aditum sibi parasse, atque ita ea quæ sibi sunt visa è Synodo subtraxisse, & alia ex animi sententia addidisse, quorum si primum quàm apertissimè aperuero, puto de secundo nullus tibi reliquus erit dubitandi locus. Reuoca in memoriam Theodorum illum Constantinopolitanum Episcopum prædecessorem Georgij huius qui huic interfuit œcumenicæ Synodo: ac pariter mente repete quæ de ipso superius narrata sunt, ipsum scilicet Monothelitarum hæresis fuisse audacissimum defensorem (utpote qui contra ipsius Constantini Imperatoris mandatum è sacris diptychis abstulerit nomen Vitaliani Romani Pontificis, quique Macario Antiocheno impietate non impar manus cum eo iunxerat ad expugnandam, si licuisset, Catholicam fidem, ut superius dictum est ex epistola Imperatoris ad Donum Pontificem) huncque ipsum è throno depositum, inque locum eius subrogatum ipsum quem diximus Georgium: hæc inquam omnia superius suis locis sunt certis assertionibus enarrata atque probata, ut nulla de his dubitatio esse possit.

Cum igitur ista sic se habuisse, haud dubium aliquod sit: modò appello te, quid in causa, quod

XXVI. CONVINCITUR MANIFESTA IMPOSTURA.

XXVII. QUAM MULTA SEQUANTUR ABSURDA.

XXVIII. ALIUD ARGUMENTUM DENOTANTIA HONORII.

XXIX. THEODORUS ACTORVM SYNODI CORRUPTOR.

XXX. quod

NOMEN THEODORI DAMNATI DEPTVM EX ACTIS.

quod cum in hac sancta œcumenica Synodo omnes Constantinopolitana civitatis Episcopi Monothelita nominatim singuli damnati esse reperiantur, vt Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus, ipse tamen Theodorus eiusdem hæresis causa è gradu iam dimotus, & in ordinem redactus, nequaquam inter alios damnatos Patriarchas hæreticos nominetur? in quorum classem ipsum fuisse reiciendum, vel ex eo præter alia quæ superius sunt dicta percipies, dum de omnibus eiusdem Ecclesiæ Patriarchis, qui à tempore exorta hæresis eidem præfuerunt, eadem Synodus iudicium habens, aliquos ex eis condemnasse reperitur, quos diximus, Sergium, Pyrrhum, Petrum, & Paulum; alios verò vt Orthodoxos nulla hæreseos labe pollutos significasse, nempe Thomam, Ieannem, & Constantinum, vt habet eiusdem Synodi hæc ipsa Actio decimatertia inferius. Quid est igitur, quod qui nominari minimè potuit inter Catholicos, nec recensitus inuenitur inter hæreticos, qui vt hæreticus eiectus è sede fuit? Certè quidem cum sancta Synodus catalogum sæpè texuit omnium Episcoporum Monothelitarum, qui eidem hæresi patrocinati sunt, haud prouit prætermisisse Theodorum, quin ipsum vna cum illis toties adnumerarit, quoties contigit de eisdem fieri mentionem.

XXXI. THEODORVS AEQVE AC MACARIVS DAMNATVS.

Quod autem re vera in Actis Synodi Theodorus Patriarcha inter hæreticos fuerit nominatus, & ex iisdem Synodalibus Actis postea ab ipso deprauatis expunctus, accipe testificationem Anastasij Bibliothecarij, qui Actiones eiusdem Sextæ Synodi in compendium redigens, ista habet: Deinde, inquit, prorulit piissimus & serenissimus Princeps totum ad relegendum, in quo vno hæreticum dogma Macarij erat conscriptum, & eius manu subscriptum, apertissime vnâ voluntatem in Domino affirmantem: sub ipsius subscriptione & Theodori Patriarchæ vtique iuxta eum tenorem ibi subscriptio erat. Vidisti Anastasij testificatione id ex Actis Synodalibus proferentis, eiusdem in Synodo fuisse criminis reos Theodorum Patriarcham & Anastasium Antiochenum? & tamen nihil huiusmodi est reperiri in Actis Synodi, quæ præ manibus habentur. vt nihil dubites Synodum passam esse concitionem, demptaque omnino fuisse, quæ infamiam videbantur irrogare Theodoro. Sed quomodo, dices, accidit vt ipse fecerit ne vsquam reperiat cum illis in Synodi Actionibus nominatus? Rem gestam sic accipe.

XXXII. QUOMODO THEODORVS SYNODI ACTA CORRUPERRIT.

Nicephorus & ipse Constantinopolitanus Episcopus testatur in Chronico, Georgium hunc ipsum, qui Synodo interfuit, Patriarcham, vbi sedisset annos tres ac menses totidem, esse defunctum, in locumque ipsius subrogatum fuisse, qui antè fuerat redactus in ordinem, hunc de quo agimus Theodorum, Catholicæ fidei emissâ professione, cum ipsi aliter ad thronum, è quo ob hæresim antea eiectus fuerat, aditus non pateret: quod fieri contigit anno sequenti. Hunc igitur restitutum in thronum, summa rerum potitum, Synodi prototypum nactum, nomen suum è damnatorum numero deleuisse (quod inter eos non legatur) affirmare necesse esse, neminem, qui hæc quæ sunt dicta consideret, inficias iturum puto. Cum igitur detectum tibi ostenderimus impostorem, habes planè cui inuentam tribuas imposturam: vt nullatenus dubites, quod cuius fuit ex Synodalibus Actis sui damnationem auferre, eiusdem quoque fuerit alia pro arbitrio addere, ac proinde qui è damnatorum numero suum subduxit nomen, idem inter damnatos aded inconcinne apposuerit nomen Honorij ob odium quod conceperat aduersus Apostolicam sedem: quod tunc potissimum declarauit, quando repugnante etiam Imperatore, abstulit (vt dictum est) è diptychis nomen Vitaliani Romani Pontificis, sic etiam leuiorem conatus reddere culpam suam suorumque prædecessorum Monothelitarum, quod exemplo Romani Pontificis, quem sequi deberent, ipsi peccassent. Sic igitur nihil est quod dubites Sextam Synodum in his quæ dicta sunt, passam esse naufragium, in eo autem integram remansisse damnationem hæresis Monothelitarum; cuius causa fuerat congregata; de Honorio autem quæ in ea scripta leguntur, omnino apparere Theodori esse inuidia superaddita.

XXXIII. HONORIVS NECESSARIO COMPROBATVR CATHOLICVS.

Ista si receperis, veritatis studiosissime lector, probè quidem, gratulabor tibi mihi que, quod haud frustra in his meum ingenium defudarit: in minus, sed adhuc animo resiliens refractario, haud putes ob id Honorium ipsum Romanum Pontificem causâ cadere, vt iacere sepultus debeat inter hæreticos. Tantum enim possibile erit, vt ipse, qui Catholicus semper fuit, dici possit hæreticus, quantum vt vere Catholica ab eo asserta doctrina, ex qua ponitur damnatus hæreticus, eadem dici possit hæretica. Etenim si non aliunde (vt demus Acta Synodi incorrupta seruata) Honorius est condemnatus hæreticus, quàm quod eius prior epistola ad Sergium scripta hæretica fuerit existimata: cum è contra eadem

MULTIPLICITER HONORIVS CRISTODONVS OSTENSVS.

dem in omnibus Orthodoxa probetur, euanesceat penitus illa de eius damnatione sententia. Certè quidem iudicio Maximi in disputatione cum Pyrrho, eam esse probatam Catholicam, & ex interpretatione germana facta ab auctore qui scripserat, eque ostensam in omnibus Orthodoxam à Ioanne Romano Pontifice, superius demonstratū est, & cum de eadem epistola suo loco sermō est habitus, pariter palam factū, ipsam in omnibus esse Catholicam, neque vlla ex parte periclitari posse: quæ quidē etiam communis est sententia recentiorum Orthodoxorum scriptorū, qui eam exacte, disquirunt, quod egregiè inter alios præstitit doctissimus Robertus Bellarminus. Quibus si nec standū quis obstinatè cōtenderit: in promptu est, vt de eo integrari iudicium possit, & afferantur in medium eadē ab Honorio scripta epistola: vt iisdem inspectis, an mereatur ex eis Honorius condemnari, quisq; arbiter æquus accedens, sententiâ ferre possit. Extant illa ipsa integrè iisdem Actis intexta, & Dei

magno beneficio consuata, vt qualis Honorius fuerit, ex iisdem probè intelligi possit. Sed dicat aliquis: Si verè assentimur ita de Honorio esse decretum à sancta œcumenica Synodo, haud fas erit in controuersiam rem deducere, & aliter quàm statutum est à Synodo, velle decernere. Id ipsum dixerim in iis quæ ad fidem spectant: vt planè religio sit vel latum vnguem ab iis quæ in sancta Synodo sunt statuta recedere; at in iis quæ ad personas pertinent & scripta ipsarum; non ita rigidè reperitur custodita censura: nam patens exemplum est de Quinta Synodo, quæ Tria capitula condemnauit, de quibus à sacrosancto Chalcedonensi Concilio videri poterat aliter actum, nempe de Theodoro, Theodoro, & Iba. In his enim quæ facti sunt, vnumquemque contingere posse falli, nemini dubium est: & tunc illud Pauli ad Corinthios vsurpari possit: Non enim possumus aliquid aduersus veritatem, sed pro veritate.]

XXXIV. DE SYNODIS QUAE REVCATAE SINT IN IUDICIUM.

At ista dixerimus, vt quaquaersem ostenderemus Honorium omni ex parte ab hæresis vindicatum errore: cum tamen nunquam prorsus rem talem Synodo maximè indignam, tot refragantibus testimoniis, eidem adscripsimus, vt tam properè atque præposterè, tamque inconsultè, ac demum iniuste facta ab ea fuerit condemnatio Romani Pontificis; cum præsertim qui antiquior ceteris atque fidelior huius temporis res gestas scriptis mandauit Theophanes, nullum penitus de Honorij damnatione verbum habuerit, quæ velut portentum magnum fuerat ostentanda, quod nunquam hætenus accidisset, vt à Catholicis in Synodo Romanus Pontifex damnaretur. Ex quibus omnibus corrigendi sint, qui post promulgatas Synodi Actiones à Theodoro (vt diximus) deprauatas, id de Honorio affirmarunt, secundum quod in eis repererint esse scriptum, nulla aliorum de veritate facta indagine, siue hi fuerint Græci, siue Latini, & inter hos recentior auctor; quæ voluissent sensibus potius canum, quàm nomine, totus præceps in ferenda de tanta sententiâ, dum leuiter admodum fuisse Honorium hæreticum (nondum inspecta & diiudicata eius epistola, cuius causa ponitur esse damnatus) affirmat. Sed & quod in epistolis quibusdam successoris Agathonis S. Leonis Papæ, siue aliis, æquè vt in Synodo adnumeratus habetur Honorius inter hæreticos condemnatos: eas ex pluribus argumentis spurias esse conuinci, suo loco dicturi sumus; tu de illis interim tuum suspende iudicium.

XXXV. CORRIGENDAE CALVMNIAE DE HONORIO.

Vt demum frenum orationi imponam magna veritatis fiducia longius excurrenti, hoc vnum tantum iis quæ dicta sunt aduciam veluti corollarium ad eius fidem Catholicam comprobendam. Si cuncta, quæ in iustissimam Honorij defensionem sunt allata, cessarent: satis esse debet illud, quod fuit semper de Honorio Ecclesiæ Romanæ iudicium; ipsum videlicet in Ecclesiæ Catholice communionem, dum vixit, etiam post scriptas diætas epistolas fuisse retentum, in eademque communicatione clausisse diem extremum, & post mortem sepultum cum Orthodoxis Pontificibus in basilica sancti Petri, eodemque nomine in posterum perseverasse, nunquam abasum ex Albo Orthodoxorum Pontificum, eiusque imaginem nisiuo contextam in apside quam instaurauit sancta Agnetis ecclesiæ, via Numentana positæ, hætenus cerni publice venerationi Christianorum expositam: cum tamen auctore Anastasio sciamus, Synodo absoluta, omnium damnatorum Patriarcharum nomina fuisse deleta, ipsorumque imagines de Ecclesiis fuisse sublatas.

Metellior Cassiodorus lib. 4. c. 11

HONORIVS EGONITVS SEMPER CATHOLICVS.

Sed iam quæ huius Actionis decimatertia sunt reliqua videamus. Recitata sententia de damnatione Monothelitarum Episcoporum, commendatæque fide Catholica Sophronij olim defuncti Patriarchæ Ierosolymitani, dilataque in sequentem Sessionem electione noui Episcopi Antiocheni in locum damnati Macarij subrogandi, iussa est editio fieri reliquarum epistolarum, aliorumque scriptorum in Patriarchio asseruatorum,

XXXVI.

eorum scilicet hæreticorum, quos Agatho Pontifex in suis litteris missis Constantinopolim fugillasset. Sic igitur lecta est primùm epistola Cyri Episcopi Alexandrini ad Sergium Episcopum Constantinopolitanum, indeque alia scripta eiusdem, & inter alia nouem capitula, quibus latenter hæresim promulgauit: lectus est & liber dogmaticus Pyrrhi Episcopi Constantinopolitani, necnon Pauli eiusdem sedis Episcopi alia scripta, alia Petri eiusdem ciuitatis Antistitis item hæretici, necnon Thoma, Ioannis, & Constantini eiusdem Ecclesiæ Episcoporum, ex quibus tres huiusmodi probati dicuntur Orthodoxi.

XXXVII. Deinum verò facta est editio posterioris Honorij Papæ epistolæ ad Sergium Patriarcham, eademque recitata: nihil verò de ea reperitur in Actis interlocutum esse Concilium: vt non dubites ea esse passa concisionem: siquidem (vt suo loco fusiùs dictum est, cum de ea epistola egimus tempore quo scripta fuit) si quid erratum dici potuisset in priori, vel ambigüe dictum, in posteriori ista planè inuenitur elucidatum, nimirum Honorium vñ cum Ecclesiâ Catholica esse professum in Christo in eo quod respicit vnam personam, esse vnum volentem, quod verò ad duas naturas spectat, pro naturarum distinctione duas esse operationes: vt planè turpe valde fuisset (si ea Acta vera essent) ante scriptorum plenam editionem damnare hominem, qui ex eis venisset penitus absolendus. Post hæc verò lecta est epistola Pyrrhi Constantinopolitani Episcopi ad Ioannem Romanum Pontificem: quæ omnia volumina edita, à Synodo impietatis condemnata, iussa sunt igne cremari. huncque finem accepisse præsentem Actionem, ex ijs quæ in ea scripta extant, apparet.

XXXVIII. Ceterum sicut verisimile satis est, cõplura addita & detruncata à Theodoro Patriarcha Constantinopolitano, vt superius est demonstratum, ita desiderari Acta illa, quæ fieri contigerunt in electione successoris Macarij Episcopi Antiocheni, certum est. Etenim constat in locum eius esse subrogatum Theophanem hac ipsa Actione: siquidem idem Theophanes in singulis sequentibus Actionibus reperitur titulo Episcopi Antiocheni nominatus: aded vt planè nulla de his dubitatio esse possit, sicque intelligas, lector, non esse inanem assertionem de Actis Sextæ Synodi deprauatis.

XXXIX. Rursus die secunda mensis Aprilis Synodus in Trulli secretario conuenit, vbi lecta sunt Mennæ & Vigiliij Papæ scripta de vnica voluntate, eademque esse supposita redarguta, atque anathemati tradita. Post hæc autem Cypri in sulâ Episcopi tonum sancti Athanasij protulerunt, ex quo de duabus voluntatibus & operationibus ex inductione è longè petita proditur argumentum. Cuius occasione hic appello te, lector, si cognitus Patribus fuisset sermo qui Athanasij dicitur de sanctissima Deipara, quam opportunum fuisset, illam citare sententiam ibi positam verbis istis: Ita fit vt Christus duo pariter sit, & vnum singulare, vnusque item sit, & non duo: & rursus duo, & nequaquam vnum est secundum rationem duarum naturarum, & vnus, non duo secundum vnitatem subsistendi. Ideoque duas voluntates prædicamus, sed nequaquam duos volentes, aut duos operantes, sed vnum volentem secundum vnitatem personæ: contra, duas voluntates & duas operationes secundum peculiarem vtriusque naturæ rationem. Hoc igitur modo diuinum incarnationis mysterium deprædicantes, hæreticorum blasphemias repudiamus; in quibus & eos inter se diuersos relinquentes, transeamus ad ea, &c.] Si Athanasij ista fuissent, quomodo latere Catholicos singulas Athanasij syllabas persecutatos. At recentiorum videas auctorem egregiè perstringere Monothelitas iisdem ipsis vocibus, quibus Ecclesiâ Catholica aduersus eos vti consuevit. Sed ad decimam quintam transeamus Actionem.

X L. Die vicesima sexta mensis Aprilis eiusdem nonæ Indictionis, decima quinta Actio habita est, in qua Polychronij cuiusdam presbyteri & monachi Monothelitæ causa pertractata est ex suggestione Donati Episcopi Prusiados, eo quod homo insanus suis stultiloquijs, falsis dæmonum illusionibus deceptus, magnam populi multitudinẽ decipiens per erroris deuia traduxisset, cum ad corroborandam perfidiam, quã prædicaret, se diuinitus per Angelos admonitũ diceret, pollicereturque se eo nomine miracula editurum. Describemus hic inter seria ludũ, quem vanus homo velut in scena nõ in Synodo tantum coram Patribus, sed vniuersa spectante ciuitate, hac ipsa die exhibuit: sic enim ista se habent: Cum aduenissent Patres, nuntiatum est pro foribus astare Polychronium expectantem audiri. Iussu ingredi, & quid de fide sentiret rogatus à Iudicibus cognitoribus, ita respondit: Ego expositionem fidei meæ do in opere mortui, rogans pro eo Filium Dei, vt suscitaret eum. Sin autem non resurrexerit, ecce Concilium & Imperator, quæ eis placuerint, in me faciant. Sanctum Concilium dixit: Qualem expositionem fidei vis supra mortuum ponere, vt resurgat,

POLYCHRONII CAUSA TRACTATA.

A surgat; agnoscere volumus. Polychronius religiosus presbyter & monachus dixit: Ego pono expositionem meam supra mortuum, & tunc eam relegeris. Sanctum Concilium dixit: Ecce mortuus preparatus est. Expositionem ergo fidei tuæ profert, quæ debeat superponi mortuo, vt suscitaret eum, sicut dixisti.

Et protulit idem religiosus Polychronius chartulam bullatam, bulla exprimente monogrammum Polychronij confessoris, quæ habebat hanc superscriptionem: Constantino à Deo coronato & sapientissimo magno Principi Polychronius. Et dixit: In hoc est fides mea, & ita mihi ostendit Deus, vt ponam eam super mortuum: & si non surrexerit vt prædixi, ecce qui Imperator est & Concilium, & quomodo iusserint, iudicent. Sanctum Concilium dixit: Chartula, quæ prolata est à Polychronio religioso monacho, disbulletur ac relegatur. Et disbullata est huiusmodi chartula, quam accipiens Antiochus religiosus lector & Notarius sanctissimi Patriarchæ Constantinopoleos, relegit prædictam chartulam habentem his verbis ita:

Constantino à Deo coronato ac mansuetissimo magno Principi. Ego Polychronius tamquam præsens saluto & adoro. Et quia vidi multitudinem virorum & candidatorum, & in medio virum, cuius virtutem narrare non valeo, dicentem mihi: Quia nouam fidem componis, festina, & dic Imperatori Constantino: Non facias nouam fidem, neque acquiescas. Et veniente me ab Heraclea Chrysopolim, & stante me in solario (hora erat quasi septima diei) vidi virum terribilem, candidatum valde, & stetit coram me, dicens: Quia qui non confitetur vnam voluntatem & Deiuirilem operationem, non est Christianus. Ego autem dixi: Hoc & Constantinus sapientissimus Imperator præsumiuit, vnam voluntatem & Deiuirilem operationem. Ille autem dixit: Multum bene, & Deo placitè.]

C His lectis, interlocutum est Concilium verbis istis:

Edicat Polychronius religiosus monachus; si litteræ quæ in præsentia continentur chartula, propriæ eius manus existunt, & si ipsa est chartula quæ debeat super mortuum poni, & resuscitare eum. Polychronius religiosus monachus dixit: Ita est, domini: propriæ meæ manus existunt, & ista est chartula, quæ debeat à me superponi mortuo; eumque resuscitare. Gloriosissimi Iudices & sanctum Concilium dixerunt: Præuidimus, vt chartula quæ lecta est, super mortuum poni debeat ab eodem Polychronio iuxta propositionem, quæ ab eo facta est, extra hoc sacrum palatium, in loco publico, in præsentia nostra & plebis, quæque inuenta fuerit, ad satisfactionem Christo amabilis populi, qualiter Deus veritatem demonstrat.

Et egredientibus tam gloriosissimis Iudicibus & sancto Concilio & plurimo populo congregato in atrio publici lauacri, quod dicitur Zeuxippus, appositus est ei in argenteo exequiali feretro mortuus, similiter coram gloriosissimis Iudicibus, & iis qui erant ex sancto Concilio, & plurimo Christo amabili populo ibidem inuento superassistentem idem Polychronius, posuit supra ipsum mortuum eiusmodi fidei suæ chartulam: perque plures horas perseverans & insultrans ei, nihil horum quæ ab eo stolidè ac blasphemè promissa fuerant, valens peragere, idem Polychronius dixit, nullatenus se posse mortuum suscitare. Populus itaque, qui ibidem aderat, exclamauit dicens: Nouo Simoni anathema: Polychronio seductori populi anathema. Et iterum ingredientiẽs & gloriosissimi Iudices & sanctum ac vniuersale Concilium in secretario sacri palatij, quod appellatur Trullus, præsentem eodem religioso presbytero & monacho, dixerunt: Edicat iterum Polychronius monachus, si confitetur duas naturales voluntates & duas naturales operationes in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, qui vnus est de sancta Trinitate. Polychronius religiosus monachus dixit: Sicut continet chartula, quam obtuli & posui supra mortuum, ita credo vnam voluntatem & Deiuirilem operationem, & alterum quid non dico. Gloriosissimi Iudices & sanctum Concilium dixerunt: Chartam, quam obtulisti, quis scripsit? Polychronius dixit: Propria mea manus existit: Sanctum Concilium dixit.

Postquam Polychronius monachus in proprio errore vsq; in senium perseverauit, nunc autem etiam à nobis commonitus, quomodo sentiat de humanatione Domini nostri Iesu Christi veri Dei nostri, conatus est tentare Spiritum sanctum, & blasphemam componens chartulam, obstinanter affatus est ponere eam super mortuum, & ad firmitatem blasphemiarum, quæ in ea fuerat scripta (vt non dicamus fidei) huiusmodi mortuum resurrexerunt: nos (iuxta quod dictum est à sancto Paulo Apostolo) anathemati iam hunc secundum

X L I. CHARTULA POLYCHRONII.

X L I I. PERFIDIA POLYCHRONII IN TINNO. RESCIT.

X L I I I. CONCEDIT SYNODVS PERICULVM FERI.

X L I V. SPECTACVLVM DE RESUSCITANDO MORTUO.

X L V. SENTENTIA IN POLYCHRONIO.

1. Cor. 5.

dum animam (interitum carnis scilicet) submissimus: sed ad satisfactionem Christo amabilium populorum, quorum plurimos prateritis temporibus tam ipse quam eius consentanei deceperant, permisisimus talem eius presumptionem, demoniacamque ac temerariam propositionem publice fieri, & mortuum quem quaeserat, in medium deduci in praesentia nostra & gloriosissimorum Iudicum, & multitudinis Christo amabilis populi. Ille proposuit, tale eius impium scriptum superponens, & plurimam horam, quantum ipse voluit, superassistsens eidem mortuo, & superfusurrans intra semetipsum quaeque putavit, donec dixit, non se posse facere. Quomodo namque esset possibile, blasphemantem in Deum virtutes operari? Vnde prauidimus, hunc tamquam seductorem populi & deceptorem & manifestum haereticum, omni sacerdotali ordine & officio denudari. Et deposito eo, sanctum Concilium exclamavit: Polychronio haeretico & consentaneis eius anathema: Macario & Stephano similibus Polychronio anathema: Trinitas istos tres deposuit.] B haecenus spectaculum de Polychronio.

XLVI. QUAEVFLITAS EX REPRAESENTATO SPECTACULO.

3. Reg. 29. Galat. 1.

XLVII.

3. Reg. 18.

Jerem. 8.

3. Reg. 21.

XLVIII. ACTIO DECIMASEXTA.

XLIX.

L.

In quo quidem, sicut euenire solet, vt in iis quae exhibentur populo, compositis iocis plurima contineantur seria, ipsique populoque maximè uilia: ita plane accidit in Polychronij facto. Etenim euenit secundum illud Dauidicum: Mentita est iniquitas sibi. siquidem etsi permisit Deus deludi hominibus phantasmatis, falsis stultisque uisionibus ac reuelationibus, ubi tamen causa fidei in examen venit, haud fuit diuina sapientia praestigiis decipi homines: experimentoque probatum est, quod Apostolus Galatis ingerit: Etsi Angelus de caelo annuntiauerit uobis praeter id quod annuntiatum est, anathema sit. Ceterum eam indignam licet sancta Synodus coacta est conditionem subire, ne fidei sacramentum, leuissimi hominis petulantia, in discrimen adduceretur, ex eo quod nefandus impostor falsorum miraculorum promissione populum decepsisset, & secum in errorem pariter induxisset: quo casu scimus Eliam prophetam eiusmodi de miraculis non oblatam subiisse, sed obrulisse conditionem Baal prophetis, ne uidelicet populus Dei persuasionibus ipsorum deceptus, contineretur in impietatis errore. Illud praeterea de iis quae accidisse Polychronio dicta sunt, consideratione dignum esse uidetur, simulac quis auersione contentiosa (vt Propheta ait) à Deo recedit, eundem mox tradi nequissimis spiritibus illudendum, secundum illud quod aduersus apostatam Achab à Domino dictum scimus: Quis decipiet Achab Regem Israël? &c.] Quae autem sequitur ordine Actio decimasexta, habita reperitur die nona Augusti: in qua prociac haereticus Monothelita, licentia accepta dicendi, ita locutus est: Constantinus dicor: presbyter sum sanctissimae Dei Apameensis Ecclesiae secunda Syrorum prouinciae, ordinatus ab Abrahamio Episcopo Aethusio. Veni ad sanctum Dei nutu congregatum uestrum Concilium, vt instruam uos. Quia si auditus essem hoc anno, non habuissemus perperam hoc quod passi sumus in proelio. ita arrogans iste sui existimatione tumidus, ad docendam sacrosanctam Synodum se aduenisse professus. Quod uero ad tam longam moram pertinet, qua Actio ista post superiorem ultra tres menses est celebrata: Annales Graecorum licet nullum hoc anno referant bellum, quo fuerit Romanum Imperium lacesitum, tamen hoc anno, cum uidelicet nondum adhuc decimustertius Imperatoris Constantini annus absolutus esset, domesticis suspicionibus laboratum ostendunt, ob quas Imperator fratres suos & collegas Heraclium & Tiberium in suspicionem reru nouandarum adductos amouit, solusque ipse cum Iustiniano filio imperauit. Verum non id factum apparet ante diem decimasextam mensis Septembris: siquidem in reliquis huius Synodi Actionibus ad dictam usque diem cum Constantino nominati reperiuntur iidem qui supra fratres Imperatores Heraclius atque Tiberius. Quamobrem cum in eius sine dictae sint laudes & acclamationes tantummodò Constantino, eo quidem tempore id de fratribus accidisse credendum est. Docet id etiam quod reperitur eius Imperatoris edictum ad finem Synodi positum, ubi nullius fratrum nomen habetur, sed ipsius tantummodò Constantini, sicut etiam in datis ab eo ad Synodum litteris. Sed res gestas in Synodo hac Actione uideamus, & prosequamur quae dici cepra sunt de Constantino presbytero aequè ac Polychronio fatuo. Hic (vt dictum est) ad docendam Synodum se uenisse professus, putauit se modum inuenisse ac temperamentum quoddam, quo concordari possent atque uniri simul Monothelita atque Catholici, hac scilicet ratione, vt dicerentur in Christo duae operationes, uoluntas uero una. Interrogatus autem

A autem à Synodo dixit, humanam uoluntate deseruisse Christum cum carne & sanguine Crucis tempore. Sed explosa atque damnata est ista assertio tamquam Manichaeorum, ipseque cum ea parem damnationis sententiam accepit, forasque eiectus est. His peractis, secuta sunt ex more acclamationes Imperatori, Agathoni Papae, & uniuerso Concilio, dictumque anathema singulis nominatis haereticis: sicque praesens Actio finem accepit.

Decimasextima Actio sequitur, habita undecima mensis Septembris, iam inchoata decima Indictione, in qua Orthodoxae fidei decretum confirmatum à Patribus publice lectum est, quo Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense, & Quintum uniuersalia Concilia confirmata sunt, eorumdemque symbola recitata, ac demum apposita est damnatio Monothelitarum haereticorum, ex praescripto epistolae Agathonis Romani Pontificis, atque Synodi Romae ab eodem coactae. In quibus etiam de impostura haergeatur illa suspicio, cum uidelicet sibi ipsi aduersari decretum fidei censens, dum primum in eo inter damnatorum nomina recensetur uerbis expressis Honorius Romanus Pontifex, & paulo inferius secundum epistolam Agathonis cuncta esse definita, & nominatum damnatos in ea fuisse haereticos eius haereseis siue inuencos, siue defensores, asseritur: cum tamen certum sit, non solum in ea non esse nominatum inter damnatos Honorium, immò cum alijs Catholicae ueritatis defensoribus collaudatum, dum (quod dictum & repetitum saepe superius est) omnium praedecessorum suorum Agatho Catholicam fidem commendat, quam sequi se profiteretur, haud uanè gloriatus numquam haecenus esse repertum, ut Romana Ecclesia uel minimum quidem à fide Catholica aberrarit. Sunt, inquam, plane sibi inuicem aduersantia, ista asseri, & in eodem fidei decreto inter haereticos Honorium Romanum Pontificem nominari. Sed reddamus hic eiusdem uerba decreti, quo ista manifestiora reddantur. Vbi enim primum damnatorum recitata sunt nomina haereticorum, haec subiiciuntur:

Praesens sancta & uniuersalis Synodus fideliter suscipiens & expansis manibus amplectens tam suggestionem, quae à sanctissimo atque beaissimo Agathone Papa antiquae Romae facta est ad Constantinum piissimum atque fidelissimum nostrum Imperatorem, quae nominatim abiecit eos qui docuerunt uel praedicauerunt (sicut superius dictum est) uanam uoluntatem & uiam operationem in incarnationis dispensatione Domini nostri Iesu Christi ueri Dei nostri, adaeque amplexa est & alteram Synodalem suggestionem, quae missa est à sacro Concilio, quod sub eodem sanctissimo Papa centum uiginti quinque Decem amabilium Episcoporum, &c.] Repugnant igitur, ut in eadem fidei definitione Honorius legatur inter haereticos, & quod epistolae Romae missae in omnibus comprobatae dicantur, di ipsaque Synodus in damnatis personis se Agathonis epistolam profiteatur esse secutam, qua omnium Romanorum Pontificum fides Catholica commendatur. Hac saepe meminisse, rursusque obiter noua occasione ingessisse, haud superfluum puto, quo tu eandem Synodum lancinatam opera Theodori Monothelitae deploras, hominis (ut diximus) in Romanam Ecclesiam intensissimi. Demum uero (quod reliquum est huius Actionis) de uino uolente & operante in duabus operationibus & uoluntatibus doctrina ex sanctorum Patrum sententia approbata, finem Patres imposuerunt Actioni, quae omnium qui aderant Episcoporum chirographo consignata est.

Ultima uero Sessio eiusdem sanctae Synodi celebrata est decimasexta die eiusdem mensis Septembris, inchoata nuper decima Indictione: in qua interfuit Imperator Constantinus, cui fausta, honorificaque & Orthodoxo digna Imperatore acclamationes dictae sunt, cum & ipse Imperator sui instituti in cogenda Synodo, ut Catholicae Ecclesiae bene consultum esset, attulit rationem: lectusque est acclamatorius sermo eiusdem sanctae Synodi ad ipsum Imperatorem, quo iterum sancta Synodus in definitione Catholici dogmatis professus est sequi Agathonis epistolam & Synodales litteras Romani Concilij, his uerbis: proinde inspiratione sancti Spiritus conspirantes, & ad inuicem omnes consonantes atque consentientes, & Agathonis sanctissimi Patris nostri & summi Papae dogmaticis litteris ad uestram fortitudinem missis consentientes, &c.] rursusque inferius de eodem Agathone ita magnifice: Summus autem nobiscum concertabat Apostolorum princeps: illius enim imitatore & sedis successore habuimus fautorem, & diuini Sacramenti mysterium illustrantem per litteras. confessionem tibi à Deo inscriptam illa Romana antiqua ciuitas obtulit, & dogmatum diem à uespertinis partibus extulit. charta & atramentum uidebatur, sed per Agathonem Petrus loquebatur, & cum omnipotenti conregnatore pius

ACTIO XVII.

DE EPISCOPORVM DECRETIS.

LII.

DE IMPOSTURA INGENS ARGUMENTVM.

ACTIO XVII. ET ULTIMA.

DE SERMONE ACCLAMATORIO A SYNODO DATO IMPERATORI.

re pius Imperator simul decernebas tu, qui à Deo decoratus es. Et Simon quidem resupinus volutatus corruerat, & stat ruinæ eius statua: fides verò refurgit, plebisque concordia in proprium restituitur decus, &c.] sequitur post hæc edictum eiusdem Imperatoris Constantini de fide Catholica.

LIV. DE EPISTOLA CONSTANTINI IMP. AD ROM. CONCILIVM.

Reperitur ad finem eiusdem Actionis decimoctauæ epistola ipsius Constantini apposita, data illa tamen non eodem die quo ipsa celebrata est Actio, sed longè postea, nempe decimo Kalendas Ianuarias eadem Indictione decima: qua commendans illorum qui conuenerunt studium in defendenda vnà cum Romano Pontifice fide Catholica, hæc inter alia habet: Interfuitis namque & vos eum vniuersali principe pastorum, simul cum ipso diuinitus loquentes tam in spiritu, quàm littera. Suscepimus enim non tantum ex beatitudine eius, verum etiam à sanctitate vestra directas nobis litteras: quæ prolatæ, lectæ sunt, & veritatis verum styllum declarauerunt, Orthodoxamque fidem depinxerunt.] & paulo post de iisdem: Tamquam ipsius diuini Petri vocem, Agathonis relationem supermirati sumus, &c.] pergit dicere de impio Macario Antiocheno Episcopo, qui resiliuit, eiusque discipulis eum secutis, de quibus in fine: Vniuersalis conuentionis communi sententia de sacerdotali dignitate repulsi sunt, & probationi sanctissimi Papæ traditi sunt.]

LVI. DAMNATI APPELLANT SED E M APOSTOLICA M.

Cur autem damnati in Synodo Episcopi missi sint Romam, cum nulla afferatur in dicta epistola causa, ex alia Imperatoris epistola scripta ad Leonem Papam Agathonis successorem accipere licet, nempe quòd ipsi damnati id petierint, appellantes Romanum Pontificem, à quo audiri petierant: licet Anastasius opinatus sit eos in exilium Romam missos: hæc enim habet in fine: Macarius verò cum suis amatoribus, id est, Stephano, Anastasio presbytero, Leontio exdiacono, Polychronio, Epiphano, & Anastasio alio, presbyteris & inclusis, in exilio in Romanam directi sunt ciuitatem.] hæc de his ipse. Ceterum appellationem præcessisse, litteræ eiusdem Constantini Imp. ad Leonem docent his verbis, dum ait de Macario & alijs damnatis hæreticis: Ipsi autem scriptis precibus serenitatem nostram communiter omnes deprecati sunt, vt se ad vestram beatitudinem mitteremus. Sic igitur fecimus, eosque ad vos misimus, vestro paterno iudicio omnem ipsorum causam permittentes.] hæc Imperator: quibus cum iudicio Rom. Pontificis omnem ipsorum causam remittere se testetur, pendere eorum iudiciu obice appellationis ostendit. Certè quidem si id non fuisset, in Oasenam solitudinem potius, vt Nestorius, hi deportandi fuissent, non autem Romam ad delicias: nam nullum antè hac extare recordamur exemplum, vt exilio relegandis damnatis improbis hæreticis, pro loco exilij decreta fuerit Vrbs. Hactenus de Actionibus Sextæ Synodi, quæ reperiuntur tum in Græcis, tum etiam Latinis codicibus, in quibus cum multa inuidiosè deprauata inuenerimus atque calumniosè corrupta, illud quidem certum atque integrum indubitatumque relictum scimus, damnationem videlicet Monothelitarum hæreticorum: quam Patrum sententiam vt sacrosanctam Ecclesia Catholica custodiuit, hactenusque custodit.

LVI.

Desideratur inter Acta Synodalia huius nouissimæ Sessionis epistola Synodalis ab eodem Concilio scripta ad Agathonem Romanum Pontificem, quæ inter epistolas eius successoris Leonis Papæ prima ordine ponitur, quàm hinc restituendam necessario duximus, eò quòd sancta Synodus potissimum petat ab ipso Romano Pontifice confirmari, quæ in eadem Synodo fuerunt constituta. sic enim se habet:

EPIST. SYNODALIS AD AGATHONEM PAP. SECRETARIO

Sanctum & vniuersale Concilium, quod per Dei gratiam & piam sanctionem pijsissimi ac fidelissimi magni Imperatoris Constantini congregatum est in hac à Deo conseruanda & regia Constantinopoli noua Roma in secreto palatij dicto Trullo, sanctissimo ac beatissimo Papæ senioris Romæ Agathoni in Domino salutem.

ROMANVS PONTIFEX SVMMVS ET AVCTORITATE ET HONORE.

Maximi morbi maioribus indigent auxilijs, vt scitis, beatissimi: atque idcirco Christus verus Deus noster, virtus verè rerum omnium conditrix & gubernatrix, sapientem dedit medicum, vestram à Deo honoratam sanctitatem, contagia hæreticæ luis fortiter propulsantem remedijs Orthodoxiæ, ac valetudinis robur membris Ecclesiæ largientem. Itaque tibi, vt primæ sedis Antistiti vniuersalis Ecclesiæ, quid gerendum sit permittimus stanti supra firmam fidei petram, acquiescentes verè confessionis litteris à vestra paterna beatitudine ad pijsimum Imperatorem missis, quas vt à summo Apostolorum vertice diuinitus scriptas agnoscimus: per quas exortam nuper multiplicis erroris hæreticam sectam depulimus, Constantino nobis ad decertandum hortatore, qui diuinè imperat, sceptraque clemen-

A clementissime regit, quo adiutore, impietatis errorem euertimus, hæreticorum nefariam doctrinam quasi obsidione adorti.

Inde fundamenta execranda eorum hæreseos prorsus conuellentes, eosque armis spiritualibus paternisque aggredientes, & linguas eorum, ne inter se accommodatè loquerentur, confundentes, extructam ab ijs impijsimæ hæresis turrim subruimus, ac ipsos vt lapsos circa fidem ac peccatores extra castra atriorum Dei (vt Dauidicè loquamur) anathematibus interfecimus ex sententia per sacras vestras litteras de eis lata, videlicet Theodorum Episcopum Pharan, Sergium, Honorium, Cyrum, Paulum, Pyrrhum, Petrum.] hæc dum Patres habent, & profitentur (vt sæpè dictum est) se ex litteris ipsius Agathonis nominatos homines condemnasse, certè de nomine Honorij superaddito vehemens est de impostura suspicio: siquidem in litteris Agathonis nulla penitus de Honorio ignominiosa mentio facta est, sed honorifica potius, dum eum non excipit à laude omnium prædecessorum, quorum prædicat illibatam Catholicam fidem. Sed pergit Synodus:

Ad hos autem & post eos anathematibus hæreticorum iuste subiecimus & eos qui viuunt suscepta illorum impietate, vel (vt apertius dicatur) Apollinarij, & Seueri, & Theophilij exosorum Deo: Macarium, qui fuit Antiochensium magnæ vrbs Episcopus, quem & pastoris pelle merito ipsius denudauimus propter impœnitentiam eius circa Orthodoxam fidem, & obstinatam perniciam: & Stephanum eius ad amentiam discipulum, & ad impietatem doctorem: item Polychronium, qui in dogmatibus hæreticis nomini suo respondens, inueterauit, & fuit πολυχρόνιος: eos demum qui similia atque hi impœnitenter docuerunt, aut docent, aut sentiunt, aut senserunt. Hactenus igitur mœror nobis & tristitia & multæ lacrymæ fuere: non enim adiutauimus proximorum ruinas, aut eos præcipitantes impulimus, nec effrenato eorum furore lati exultauiamus, nec idcirco sumus elati, vt eam ob rem grauius caderemus.

Non sic in his, o venerabile & sacrum caput, edocti sumus, qui vniuersitatis Dominum Christum humanum ac summè bonum & benignum habemus, qui & hortatur nos, vt sicut bonos decet, sacerdotium ipsius legum sumus imitatores, formamque obtineamus pastoralis eius & conciliatricis gubernationis. Sed & ad pœnitentiæ conuersionem tum serenissimus Imperator, tum nos eos variè adhortati sumus, omniaque gessimus religionè & diligentia singulari, non commoti gratia, non odio: quemadmodum ex ijs cognoscere potestis, quæ in vnoquoque negotio sunt pertractata, & relata in commentarios, & in presentia ad vestram beatitudinem mittuntur: ac intelligetis à Vicarijs sanctitatis vestræ Theodoro ac Gregorio dilectis Deo presbyteris, & Ioanne religiosissimo diacono, & Constantino venerabili hypodiatono, vestris spiritualibus filijs, nostrisque dilectis fratribus, tum ab ijs, qui à sancta vestra Synodo missi sunt, sanctis Episcopis, qui rectè ac probe ex vestra disciplina in primo fidei capitulo vnà nobiscum decertarunt.

Sic nos sancto Spiritu illustrati, vestraque instituti doctrina, infesta dogmata impietatis depulimus, rectissimam Orthodoxiæ semitam complanantes, pijsissimo & serenissimo nostro Imperatore Constantino sapienter & diuinitus confouente nos ac tuente, deinde vno ex nobis regnantis huius Constantinopoleos sanctissimo Præsule assentiente in primis misso à vobis ad pijsimum Imperatorem Orthodoxiæ scripto, vt in omnibus conuenienti probabilibus à Deo institutis Patribus, ac sanctis & vniuersalibus quinque Concilijs. Et quidem nos omnes, Christo Deo continente & adiuuante, quod studebamus, facile confecimus: Deus enim mouebat, Deus coronabat cœcessum. Istinc igitur in nos sancti Spiritus gratia illuxit, potestatem largiens per assiduas vestras preces cuncta zizania & omnem arborem non facientem fructum bonum excidendi, & in igne consumendi. Et corde nos & lingua & manu conuenientes, omnis erroris expertem, certamque nec fallentem definitionem, viuifici Spiritus ope, edidimus, non transferentes (sicut scriptum est) terminos antiquos, absit, sed in sanctorum probabiliu Patrum testimonijs & auctoritatibus permanentes, ac desinientes, vt sicut ex duabus & in duabus naturis, diuinitate atque humanitate, ex quibus compositus est & ex quibus existit, Christus verus Deus noster prædicatur à nobis & glorificatur inseparabiliter, inconuertibiliter, inconfusè, & indiuisè, ita duas naturales operationes indiuisè, inconuertibiliter, inconfusè, impartibiliter prædicemus: quemadmodum in ijs quæ à nobis synodaliter definita sunt, declaratum est: quibus & Deum imitantis Imperatoris nostri potestas auuens, propria manu subsignauit: abijcientesque (vt dictum est) impijsimam & imaginariam

nariam de vna voluntate, vnaque operatione in dispensatione incarnationis Christi veri Dei nostri, & condemnantes haeresim, ex eo confundentium ac diuidentium turbas compressimus, inflammatamque procellam ceterarum haeresion extinximus, Orthodoxae autem fidei splendendam lucem vobiscum clarè praedicauimus: quam etiam vt per honorabilia vestra rescripta confirmetis, vestram oramus paternam sanctitatem: per quam bona spe in Christum freti, confidimus, misericordem eius benignitatem largituram Romanæ Reipublicæ clementissimo Imperatori nostro commissæ perennem stabilitatem, exornaturamque diuturnis iugibusque victorijs serenam eius mansuetudinem: vestram autem Dei imitatricem sanctitatem, quæ rebus nostris affuerit, ac defenderit tremendam eius voluntatem, sincereque ac verè fidem confessa sit, tueatur incolumem, & conseruandam creditos ipsi à Deo Orthodoxos greges. Vniuersam quæ cum vestra est beatitudinæ in Christo fraternitatem nos, & qui nobiscum sunt, plurimum salutamus.] hucusque epistola Synodalis.

CONFIRMATIO P. DEI CATHOLICAE SANCTAE PETRÆ ROM. PONT.

LX I. DE ANASTASII SYNODI COMPENDIO.

LX II. ECCL. ROM. LIBERATA A SOLVTIONE P. NE P. C. NIA PRO ORDINATIONE ROMAN. PONTIFICIS.

LX III. SATISSE SCIRI EX HAC SYNODO DAMNATAM HAERESIM MONOTH.

His recensitis, quæ de eadem Synodo extrà posita, reperiuntur, hinc addenda putamus. Anastasius Bibliothecarius de ipsa agens in Agathone, plura cum addat, quæ non reperiuntur in Actis quæ extant, longè plura prætermittit, dum sex tantum in eas habitas refert Actiones, ipsamque penitus absolutam ante Paschale tempus, & nihil prorsus de Actionibus, in quibus habetur condemnatus Honorius, neque de alijs sequentibus. Ad postremum verò post damnationem haereticorum ibidem factam, hæc addit: Deinde, inquit, abstulerunt de diptychis ecclesiarum nomina Patriarcharum, vel eorum picturas de ecclesia, aut de foribus eius, aut vbi esse poterant, auferentes, id est, Cyri, Sergij, Pyrrhi, necnon Petri, per quos error iste Orthodoxæ fidei vsque nunc pullulauit.] Vides, lector, nullam hinc haberi de Honorio Pontifice mentionem, quem in eorum diptychis inscriptum vidimus. sed pergit auctor: Tanta autem gratia Dei omnipotentis concessa est Missis sedis Apostolicæ, vt ad lætitiã populi vel sancti Concilij, qui in regia vrbe erat Ioannes Episcopus Portuensis Dominico die Octauarum Paschæ in ecclesia sanctæ Sophiæ publicas Missas coram Principe & Patriarcha Latine celebraret, & omnes vnanimis in laudes & victorias pijsimorum Imperatorum idem Latinis vocibus exclamarent.]

Addit his præterea Anastasius, per eodẽ legatos scriptam ab eodem Constantino Imperatore epistolam, quam Sacram vocant, ad Agathonem Romanum Pontificem, qua significauit, liberare se Romanam Ecclesiam à penititione illa pecuniæ, quam primum impij Gothorum Reges Arriani persoluendam recens creatis Romanis Pontificibus indixerant, quæque post illos extinctos ab Orientalibus Imperatoribus exigi solita erat, vt superius sapius dictum est, præsertim verò cum de ea querelas sancti Gregorij Papæ recensimus. Eiusmodi igitur iniquissimam exactionem cum Constantinus Imperator penitus abrogandam censuisset, retinere tamen voluit ius confirmationis antiquitus (vt superius dictum est) tyrannicè vsurpatum. Habet autem hæc verbis istis Anastasius de Agathone Pontifice: Hic suscepti diualem iussione secundum suam postulationem, vt suggessit: per quam reuelata est quantitas, quæ solita erat dari pro ordinatione Pontificis faciendâ (quod scilicet non sineretur electus ordinari, nisi ea quantitate soluta pecunie) sic tamen, vt si contigerit post eius transitum electionem fieri, non debeat ordinari qui electus fuerit, nisi decretum generale introducat in regiam urbem secundum antiquam consuetudinem, vt cum eorum iussione & scientia deberet ordinatio prouenire.] hæc Anastasius, quando autem & ab hac etiam tyrannica seruitute penitus Ecclesia Romana fuerit liberata, suo loco dicturi sumus.

Quod verò pertinet ad canones, qui nomine Sextæ Synodi à Græcis tempore Iustiniani iunioris conscripti sunt, suo loco pluribus acturi sumus. Hic iam tibi finis, lector, Synodaliũ rerum gestarum, quas inuenisti vndique fraudulentia hereticorum deprauatas, corruptas, atque vitiatas: cum tamen illud vnum saltem certum indubitatumque ex eis colligas, hæc sacrosancta œcumenica Synodo esse Monothelitarum hæresim condemnatam: quod satis esse potest ad pietatẽ fidemque. Catholicam insinuandam, cum ad hoc tantum & nullius alterius rei causa ipsa œcumenica Synodus fuerit conuocata, nimirum vt noua hæresis, totius Catholice Ecclesie communicato consilio, & vnito consensu, penitus damnaretur. Fuit planè res haud medioeris momenti, cui nisi diuino auxilio citò occursum esset, cuniculis ad inuadendum perdendumque, prorsus sacrosanctum Chalcedonense Concilium ab impijs Eutychijs effolis, vti que ab ipsẽ conspirantibus vna simul conelamata fuisset

A fuisset eiusdem Chalcedonensis Concilij condemnatio, licet nihil se minus cogitare significarent, dum ex eius præscripto duas & ipsi in Christo naturas asserere profiterentur.

Vidisti, lector, in tanta Orientalis Ecclesie clade, cum si qua vix pertenuis scintilla veritatis superesset, dentis nubium globis obducta lateret; Patriarchalibus in errorem collapsis Ecclesijs, cum nec sibi tantum virium vt resurgerent, neque voluntas esset, omnibus potius in aduersum qui ipsis præerat Ecclesie, non aliunde quàm ab Ecclesia Romana sperare salutem licuisse? Vidisti, inquam, in tanto discrimine laboranti Ecclesia non aliunde subuentum, quàm ab ea, in qua Petrus sedere in successoribus comprobatur, ipsa Romana Ecclesia, quæ longè antequam ab excitis longo somno stertentibus Orientalibus rogaretur adesse, iam ipso fermè eiusdem nascentis erroris exordio hæresim condemnarat, & Catholicam etiam Pontificis Romani martyrio sanciuerat disciplinam; quam litteris demum Agathonis Pontificis consignatam, respicientes, factique tandem sui compotes Orientales quàm religiosissimè susceperunt: quibus & reliquis Catholicis orbis adgnauis est, Deo gratias agens, quòd quam à maioribus fidem acceperat, illibatamque serauerat, eandem œcumenicæ Synodi decreto firmatam cognosceret, & ab errore reuocatos esse fratres, quos vt mortuos deplorat. At de Orientalibus rebus hætenus: quæ interim hoc eodem anno gesta sunt in Occidente, videamus.

LXIV. CIVIS BENEFIGIO RE-VIXIT RE-DESENTIN-CTA IN ORIENTE.

Hoc pariter anno, quarto Idus Ianuarij, celebratum est in Hispania Concilium Toleranum ordine duodecimum numeratum, Era septingentesima vndeuigesima, anno primo Eruigij Regis, ipsi fermè eius regni primordiis, ad hoc (vt apparet) eiusdem Regis voluntate collectum, vt ipsi regnum Hispaniarum confirmaretur ab Episcopis, quibus his temporibus in Hispania tantum tribuit Christiana religio, vt absque ipsorum consensu non liceret regnare cuiquam, quamuis heres esse defuncti Principis videretur. Collecti sunt Episcopi trigintaquinque præter tres alios, qui per vicarios interfuerunt, & Abbates quatuor, sanctique canones tredecim. Consummatum verò est Concilium (vt vltimus canon habet) octauo Kalendas Februarias eiusdem anni primi Eruigij Regis, dicta Era septingentesima decimanona. Sed audi, quàm sapienter de vtilitate Conciliorum primo loco præfatus sit Rex verbis istis: Non dubium est, sanctissimi Patres, quòd optima Conciliorum adiutoria reuerti mundo subueniant, si officiosis que corrigenda sunt, studiis peragantur, &c.] Ita præfatus, obtulit legendum in Synodo scriptum, quo de nuper suscepto regno reddens rationem, petiit, vt quod eorundem assensu acceperat, ipsorum precibus & consilijs muniretur, pariter rogans per eos corrigi prauos mores, Iudæosque inualescentes nimis comprimere, insuper & alia emendari. His auditis, Patres primum omnium fide Catholica cognita & stabilita, eiusdem Regis confirmarunt electionem, quam suo scripto iam Vuamba significauerat, consensuque probauerat.

LXV. CONCIL. TOLET. XII.

Sequenti verò decreto de iis egerunt Patres, qui consentientes acciperent in extremis (vt dictum est) penitentiam, mutatione habitus facta, tonsuraque & veste religiosa suscepta, ne eiusmodi possit violari vtrumque facta professio. Hæc autem idcirco Synodus, ne Regis Eruigij possit labefactari creatio, esset vespes vlla, vt Vuamba iterum repeteret regnum, poenam tamen vnus anni excommunicationis statuerunt sacerdoti, qui cuiuslibet non penitenti neque sententi huicemodi tribueret penitentiam.

LXVI. QUAE STANT IN CONCILIO TOLET. XIII.

Quarto deinde canone nouæ sedes Episcopales iussu Vuambæ Regis erectæ in diuersis Hispaniarum locis sublatae sunt. Redarguti post hæc fuere in Synodo, qui plures vno die Missas celebrantes, in vltima tantum, non in singulis communicarent.

LXVII. COM. 5.

Actum præterea in eodem Concilio, vt Toletanus Antistes ordinaret, quem Rex nominaret Episcopum, qui ordinatus suo deberet se præsentare Metropolitanò. Hæc vt euentus pateant, illud non ignorandum, Gothorum Reges in Hispania nominationem sibi vendicasse creatorum Episcoporum, quorum nominatio referebatur ad Concilium, vt de persona, qualis esset, inquireret, digna ne sede haberetur Episcopali. Constant hæc ex veterum scriptorum monumentis. Quoniam autem longæ moræ solerent intercedere in his omnibus curandis atque perficiendis, ob idque contingere vacantes sedes diutius absque Episcopo permanere, id sanctum est in hoc Concilio, vt quem Rex nominaret, vnus Toletanus Episcopus possit, de persona habita inuestigatione solita, ordinare.

LXVIII. NOMINATIONE A REGE FACTA A SYNODO EXAMINATA. Epist. Bryanon. ad S. Isid. Concil. Tolet. & alij.

Hoc licet in hac fuerit decretum Synodo: tamè quòd res admodum inuidiosa esset, cum in præiudicium reliquarum Archiepiscopaliũ sedium videretur id esse statutum, aduersus eiusmodi decretum constat fuisse ab Hispaniarum reliquis Episcopis tumultuatum, ab eisque

LXIX.

eiusque in contrariam partem flexum Regem sibi timentem, ne reliqui Hispaniarum Episcopi rebellarent. Etenim Episcopi ipsi egere cum Romano Pontifice, ut omnes à prima sedis eximerentur obedientia: hac enim ita se habuisse, ostendunt quæ his verbis apud Lucam Tudentem scripta leguntur: Multa cum Episcopis apud Toletum egit; leges, quæ à prædecessoribus suis conditæ fuerant, ex parte corrupit, & ex parte correxit, & ab Isidoro Hispalensi Episcopo Hispaniarum Primatè traditas ex nomine suo adnotare præcepit, vel antiquas vocauit, ne nomine Ecclesiæ forum iudiciale agi videretur. Et Romani Pontificis assensu statuit, ut nullus Archiepiscopus Hispaniarum subderetur alicui Primati, nisi Romano.] hæc ibi: quibus intelligis, arbitrio Romanorum Pontificum pro temporis & personarum ratione dari & demi consueuisse Ecclesiis priuilegia, neq; quidquam confitere quod Rex de his statuatur, nisi Pontifex Romanus annuerit.

LXX. Insuper præter alia, reperiuntur in eodem Concilio nono canone aduersus Iudæos plurima cumulata, & inter cetera, ne Iudæi libros legere audeant, quos fides Christiana repudiat: insuper & ne sæculares Iudices de Iudæorum excessibus absque sacerdotum consensu iudicare præsumerent. Indulsi* pariter sancta Synodus spatium triginta passuum foras progrediendi confugientibus ad ecclesiam. Hæc & alia in Synodo sunt statuta, quæ tu consulas.

LXXI. Hoc eodem anno graui fame ac peste laboratum in Anglia, testatur Beda^b, cum id contigisse tradat tres post annos ab apparitione cometæ illius, quæ mensibus tribus perdurauit, ut ex eodem auctore^c colligitur. Tunc accidit, ut S. Vuilfridus Eboracensis Episcopus qui pulsus sede, Romam profectus, Romanæ (ut vidimus) interfuit Synodo sub Agathone Pontifice; reuertus in Angliam, cum recipere sedem suam tyrannicè occupatam non valeret, ad prædicandum Australibus Saxonibus Euangelium conuersus, eosdem adhuc

LXXII. Hoc eodem anno graui fame ac peste laboratum in Anglia, testatur Beda^b, cum id contigisse tradat tres post annos ab apparitione cometæ illius, quæ mensibus tribus perdurauit, ut ex eodem auctore^c colligitur. Tunc accidit, ut S. Vuilfridus Eboracensis Episcopus qui pulsus sede, Romam profectus, Romanæ (ut vidimus) interfuit Synodo sub Agathone Pontifice; reuertus in Angliam, cum recipere sedem suam tyrannicè occupatam non valeret, ad prædicandum Australibus Saxonibus Euangelium conuersus, eosdem adhuc

LXXIII. Salutantes ergo illum verbis piissimis Apostoli dicebant: Noli timere, fili, mortem, pro qua sollicitus es: non enim te hodierna die ad cælestia regna sumus perducturi: sed primum expectare habes, donec Missæ celebrentur, ac viatico Domini corporis ac sanguinis accepto, sic infirmitate simul & morte absolutus ad æterna in cælis gaudia subleueris.

LXXIV. Quod verò ad luem pertinet, quæ ex more famem secuta est, idem Beda quomodo ab ea liberati sint serui Dei, narrat verbis istis: Eodem ferme tempore, quo ipsa prouincia nomen Christi suscepit, multas Britannia prouincias mortalitas sæua corripiebat: quæ cum præfactum quoq; monasterium, cui tunc regendo reuerendissimus ac religiosissimus Christi sacerdos vocabulo Eappa præfuit, nutu diuinæ dispensationis attingeret, multique siue de his qui cum Antistite illo venerant, siue de illis qui de eadem prouincia Saxonum nuper ad fidem fuerant vocati, passim de hac vita raperentur, visum est fratribus triduæ ieiunium agere, & diuinam suppliciter obsecrare clementiam, ut misericordiam sibi dignaretur impendere, siue periclitantes hoc morbo à præfenti morte liberaret, seu raptos è mundo à perpetua animæ damnatione seruaret. Erat tunc temporis in eodem monasterio puerulus quidam de natione Saxonum nuper vocatus ad fidem, qui eadem tactus infirmitate, non pauco tempore recubans in lectulo iacebat. Cum ergo secunda memorati ieiunij ac supplicationum dies ageretur, contigit fortè ipsum puerum hora ferme secunda diei, in loco in quo æger iacebat, solum inueniri. Cui diuina dispensatione subito beatissimi Apostolorum Principes dignati sunt apparere. Erat enim puer multum simplicis ac mansueti animi, sinceraque deuotione sacramenta fidei, quæ suscepit, seruans.

LXXV. Fierunt eodem pestis tempore alia complures emissæ cælitus visiones ostensæ corde puris Dei seruis: quæ cuncta quasi imbrem super plantatam recens Ecclesiam ad eam multiplicandam Deus concedere voluit, quæ & scriptis fideliter posteris tradi ad excitandam fidelium tepescientium pietatem æque concessit: ex quibus Beda ipse descripsit, nosque ex multis hæc ea ex ipso reddamus, quæ eodem libro, cum agit de sanctissima Abbatisa Edilburga, de ipsius & aliarum ad Deum transitu habet his verbis: In hoc etenim monasterio plura virtutum sunt signa patrata, quæ & ad memoriam, ædificationemq; sequentium ab iis qui nouere, descripta habentur à multis, è quibus & nos aliqua historiarum nostrarum Ecclesiasticarum inserere curauimus. Cum tempestas sæpè dictæ cladis late cuncta depopulans, etiam partem monasterij huius illam, qua viri tenebantur, inuasisset, & passim quotidie raperentur ad Dominum, sollicita mater congregationis, qua hora etiam monasterij partem, qua ancillarum Dei caterua à virorum erat secreta contubernio, eadem plaga tangeret, crebrius in conuentu sororum perquirere cœpit, quo loco in monasterio corpora sua poni & cœmeterium fieri vellent, cum eas eodem quo ceteros exterminio raptari è mundo contingeret.

A Clama ergo ad te presbyterum Eappam, & dicit illi, quia Dominus exaudiuit preces vestras, & deuotionem ac ieiunia propitius aspexit: neque aliquis de hoc monasterio, siue de adiacentibus ei possessiunculis, hac clade ultra moriturus est: sed omnes qui alicubi de vestris hac ægritudine laborant, resurrecturi à languore ad pristinam sunt sospitatem recuperandi, præter te solum, qui hodierna es die liberandus à morte, & ad visionem Domini Christi, cui fideliter seruisti, perducendus in cælum: quod diuina vobis misericordia per intercessionem religiosi ac Deo dilecti Regis Osuualdi, qui quondam genti Nordanhumborum, & regni temporalis auctoritate, & Christianæ pietatis, quæ ad regnum perenne ducit, deuotione sublimer præfuit, conferre dignata est: hac enim die idem Rex ab infidelibus in bello corporaliter extinctus, mox ad sempiterna animarum gaudia assumptus in cælum, & electorū sed & sociarum agminibus. Quarant in suis codicibus, in quibus defunctorum est adnotata depositio, & inuenient illum hac (ut diximus) die raptum esse de sæculo. Celebrent ergo Missas per cuncta monasterij oratoria huius siue pro gratiarū actione exaudita suæ deprecationis, siue etiam in memoriam præfati Regis Osuualdi, qui quondam ipsorum genti præerat, ideoque pro eis quasi pro suæ gentis aduenis supplex orabat ad Dominum: & cunctis conuenientibus ad ecclesiam fratribus, communicent omnes sacrificiis cælestibus, & ita soluto ieiunio, corpus quoque suis resciant alimentis.

Quæ verba cum omnia vocato ad se presbytero puer narrasset, interrogauit eum sollicitus, quales essent habitu vel specie viri, qui sibi apparuissent. Respondit: Præclari omnino habitu & vultu erant latissimi ac pulcherrimi, quales numquam antè videram, neque aliquos hominum tanti decoris ac venustatis esse posse credebam. Vnus quidem attonsus erat ut clericus, alius barbam habebat prolixam, dicebantque quòd vnus eorum Petrus, alius vocaretur Paulus, & ipsi essent ministri Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi ad tuitionem nostri monasterij missi ab ipso de cælis. Credit ergo verbis pueri presbyteri, & statim egressus requisit in Annali suo, & inuenit eadem ipsa die Osuualdum Regem fuisse peremptum. Vocatisque fratribus, parare prandium, Missas fieri, atque omnes communicare more solito præcepit: simul & infirmanti puero de eodem sacrificio Dominicæ oblationis particulam deferri mandauit. Quibus ita gestis, non multo post, eadem ipsa die puer defunctus est, suaque morte probauit, vera fuisse verba quæ ab Apostolis Christi audierat. Sed & hoc verbis eius testimonium perhibuit, quòd nemo præter ipsum tempore illo ex eodem est monasterio raptus de mundo. Ex qua nimirum visione multi qui hæc audire potuerunt, & ad exorandam in aduersis diuinam clementiam, & ad salutaria ieiuniorum remedia subeunda sunt mirabiliter accensi. Et ex eo tempore non solum in eodem monasterio, sed & in plerisque locis aliis cœpit annuatim eiusdem Regis ac militis Christi natalis dies Missarum celebratione venerari.] hæc de his Beda,

Fuerunt eodem pestis tempore alia complures emissæ cælitus visiones ostensæ corde puris Dei seruis: quæ cuncta quasi imbrem super plantatam recens Ecclesiam ad eam multiplicandam Deus concedere voluit, quæ & scriptis fideliter posteris tradi ad excitandam fidelium tepescientium pietatem æque concessit: ex quibus Beda ipse descripsit, nosque ex multis hæc ea ex ipso reddamus, quæ eodem libro, cum agit de sanctissima Abbatisa Edilburga, de ipsius & aliarum ad Deum transitu habet his verbis: In hoc etenim monasterio plura virtutum sunt signa patrata, quæ & ad memoriam, ædificationemq; sequentium ab iis qui nouere, descripta habentur à multis, è quibus & nos aliqua historiarum nostrarum Ecclesiasticarum inserere curauimus. Cum tempestas sæpè dictæ cladis late cuncta depopulans, etiam partem monasterij huius illam, qua viri tenebantur, inuasisset, & passim quotidie raperentur ad Dominum, sollicita mater congregationis, qua hora etiam monasterij partem, qua ancillarum Dei caterua à virorum erat secreta contubernio, eadem plaga tangeret, crebrius in conuentu sororum perquirere cœpit, quo loco in monasterio corpora sua poni & cœmeterium fieri vellent, cum eas eodem quo ceteros exterminio raptari è mundo contingeret.

Cumque nihil certi responsi, tametsi sæpius inquirens, à sororibus accepisset: accepit ipsa cum omnibus certissimum supernæ prouisionis responsum. Cum enim nocte quadam, expletis matutinæ laudis psalmodiis, egressa de oratorio famulæ Christi ad sepulchra fratrum, qui eas ex hac luce præcesserant, solitas Domino laudes decantarent: ecce subito lux emissæ cælitus, veluti lineum magnum venit super omnes, tantoque eas stupore percussit, ut etiam canticum, quod canebant, tremefactæ intermitterent. Ipse autem

splendor emissa lucis, in cuius comparatione Sol meridianus videri posset obscurus, non multo post illo eleuatus de loco, in meridianam monasterij partem, hoc est, ad Occidentem oratorij secessit, ibique aliquam diu remoratus, & ea loca operiens, sic videntibus cunctis, ad caeli se alta subduxit, ut nulli esset dubium, quin ipsa lux, quae animas famularum Christi esset ductura vel susceptura in caelis, etiam corporibus earum locum, in quo requietura & diem resurrectionis essent expectatura, monstraret. Cuius radius lucis tantus extitit, ut quidam de fratribus senior, qui in ipsa hora in oratorio eorum cum alio iuniore positus fuerat, referret quoddam manè ingressi per rimas ostiorum vel fenestrarum radij lucis omnem diurni luminis viderentur superare fulgorem.] hæc de visione indicante locum cœmeterij construendi, quibus significatum diuinitus fuit, quoddam etiam Domini est terra & plenitudo eius, & in manu eius omnes fines terræ, & vbicumque sepulti fideles sint, in manu Dei sunt ossa eorum: peculiari tamen ipsum membra sui corporis prosequi cura ac prouidentia, monereque proinde mortales, eisdem pio cultu venerari debere sacros cineres, quorum locum desuper tanto fulgore ipsa dignata est Diuinitas illustrare. Subiicit his Beda alia de sanctis virginibus è mortalibus erutis, ac demum de ipsa Aldiburga ex eadem lue perempta, atque in cælum vnà cum illis ad Deum perducta: quæ cuncta nos breuitatis gratia prætermittimus, tu ipse velim consulas ipsum, qui præ manibus ferè omnium habetur auctor.

Psal. 23.

LXXXVII. Ast postremum verò quod spectat ad regnum Longobardorum, hoc anno Cunipertus à patre Bertarido, regni eius octauo, in regni consortium adsciscitur, regnauitque cum parente annis decem. Ita Paulus diaconus habet.

Paul. diac. lib. 5. c. 25.

IESV CHRISTI SEDES VACAT. CONSTANT. POGON. IMP. ANNVS 682. ANNVS 15.

AGATHONIS PAPAE OBITVS.

Bibli. Plo. riac. edit. à Io. à Bosco Calest. ult. par. pag. 39. 11.

111.

11V.

Antiq. Inscr. in Ap. p. 1166. num. 3.

Sequitur annus Redemptoris sexcentessimus octogessimus secundus, Indictione decima, quo Agatho Papa quarto Idus Ianuarij ex hac vita migravit. Ita Anastasius, ita & Romanum Martyrologium, vbi inter Sanctos ea die reperitur adscriptus. Nec est quod eius obitus ad annum superiorem dicta die possit referri, quem post illud tempus superstitem fuisse, Synodi Sextæ Acta declarant. Immo quæ post hæc cusa refossa est ex mohimentis Floriacensibus epistola Agathonis ad Archiepiscopum Viennensem, necessariò affirmare cogit, eum diutius vixisse, atque hoc anno post reditum Legatorum ab Oriente Synodum Romæ ab eo habitam, ac deinde sequentem dedisse epistolam: Agatho Episcopus sancto Edicto Viennensi Archiepiscopo. Presbyter tuus Donatus in Synodo, vbi centum panè Episcopi residebant, Romæ de fanitate tua nos lætificauit, cui rem gestam apud Constantinopolim, sicut Legati nostri detulerunt, sanctitati tuæ deferendam dedimus: vbi reperies Antiochenum Episcopum pro errore suo damnatum. Hæc tu frater beatissime cum percurreris, omnibus Galliarum Episcopis legenda, & cauenda, ac tenenda transmittite. Scias autem loco eius Theophanium Episcopum ordinatum. Data pridie Kalend. Martij, piissimo Constantino Augusto.] Ex quibus planè constat, non (vt accepisti) quarto Idus Ianuarij defunctum esse Agathonem, sed vitam vltius propagasse: & accidisse potuit, vt loco Iunij, Ianuarij errore librorum sit positum, vt aliàs sæpè accidisse comperimus. Quod verò vnus tantum Macarij Antiocheni Patriarchæ in Synodo condemnati in hac epistola mentio habeatur: ex hoc magis argue illapsam imposturam in Sextam Synodum, qua cum aliis prædamnatis Patriarchis & iterum condemnatis miscetur Honorius Papa.

Porro de Agathone, præter illa quæ superius sunt enarrata, Anastasius ista habet: Hic diuinitus omni clero rogam vnam, & ad luminaria Apostolorum & sanctæ Mariæ ad Præseppe solidos mille centum sexaginta. Fecit autem ordinationem vnam, creauit Episcopos decem, diaconos tres, Episcopos per diuersa loca numero octodecim: qui sepultus est ad beatum Petrum sub die quarto Idus Ianuarij. & cessauit Episcopatus eius annum vnum, mensès septem, dies quinque.] hæc Anastasius.

Inter ceteras veteres Inscriptiones magno labore collectas est reperiri iam diu antè perditum epitaphium, incisum in eiusdem sancti Agathonis sepulchro his versibus:

PON-

PONTIFICALIS APEX VIRTVTVM PONDERE FVLTVS VT IVBARIS RADJAT PERSONAT VT TONITRVS QVÆ MODO HOC PERAGIT DOCTRINÆ FOMES ET ACTOR FORMAT ENIM GESTIS QVOS DOCET ELOQVVIS DVMSIMVL *ÆQVIPERAT VIRTVS ET CVLMEN HONORIS OFFICIVM DECORAT MORIBVS ARTE GERIT PRÆDITVS HIS MERITIS ANTISTES SVMMVS AGATHO SEDIS APOSTOLICÆ FÆDERA FIRMA TENET EN PIETAS EN PRISCA FIDES IN SIGNIA PATRV M IN TEMERATA MANENT NISIBVS ALME TVIS QVIS VERO *DINVMERET MORVM DOCUMENTA TVORVM FORMVLA VIRTVTVM DV M TVA VITA FORET.] Hæc de Agathone

AGATHONIS PAPAE EPITAPHIVM. *ÆQVIPERAT

*NVMERET

post cuius obitum diu, vt audisti, contigit vacare Sedem. Porro de causa tam longæ vacationis verbū nullum: verum tam diu sedem vacasse Pontificiam, Acta decimæ quartæ Synodi Toletanæ æquè significant. Etenim cum constet eam Synodum celebratam anno Domini sexcentesimo octogesimo quarto fuisse, in eaque asseri canone secundo, tunc S. Leonem Papam fuisse superstitem: cumque omnium testimonio certū sit Leonem non amplius quam mensès decem & dies decem & septē fuisse: vtique affirmare necesse est, Leonis electionem non ante annum sequentem contingere potuisse.

V.

TEMPVS VACATIONIS SEDIS.

Tanta solitudo, vt tanto tempore viduata pastore Romana Ecclesia perseuerarit, aliquid turbarum intercessisse, argumento haud dubio demonstrat; sed vnde emerferint illæ, nihil inuenimus declaratum. Verum nouus rerum status Constantinopolitanæ Ecclesiæ de eiusmodi nouitate suspicionem haud leuem affert. Hoc namque anno (vt ex Nicophoro eiusdem Ecclesiæ Episcopo habetur expressum) Georgius Constantinopolitanus Episcopus, cum sedisset annos tres ac totidem mensès, moritur, inque locum eius subrogatur Theodorus Syncellus, quem ante Georgium fuisse ex eodem throno depositum, superius diximus. Hunc verò Monothelitarum hæreticorum fuisse patronum, & in impietate collegam Macarij Antiocheni, infensissimumque hostem Romanorum Pontificum, quæ dicta sunt superius satis docent, cum & pariter demonstratum est, huius attribus Acta Sextæ Synodi passa esse iacturam haud leuem. Vt enim iste versipellis, formas mutare doctus, Catholicam fidem ceu laruam suscipiens, eam ad exhibendum se foris Catholicum aggressus est profiteri, ad Patriarchatum sibi reditum præparauit: quem nactus, par est credere, quod omnia, per quæ in Actis eiusdem œcumenicæ Synodi nouit sibi infamiam ob hæresim irrogatam, prorsus abstulit, atque alia pro animi sententia adiecit: cuius pernicii hominis imposturas argumentis haud dubiis anno superiori, cum de Honorio Papa egimus, apertè satis significauimus.

V I.

MORTVO GEORGIO SVBROGATVR THEODORVS DAMNATVS HÆRETICVS.

Quisnam præter ipsum Imperatori potuit ingessisse, vt legatos Roma ad Synodum missos tam diu post ipsam absolutam Constantinopoli detineret, donec nouus Romæ Pontifex crearetur. interim verò ea Synodalia Acta Constantinopoli dimoueri non sinerentur: & procurasse vt tardius ordinaretur Romæ Pontifex, ne esset qui interea suis molitionibus posset obistere: adhuc enim apud ipsum Imperatorem repositum erat, quem celerus Romanus eligeret, confirmare. Magna fuit ista tentatio, vt tunc in rebus summis Romana Ecclesia vexaretur, cum careret ipsa pastore: quo, nemine contradicente, Acta Synodalia (saluo tamen fidei confirmato decreto, quod conuellere non liceret) pro arbitrio Theodori pœnitentiam simulantis, hæretici bis impij, mutarentur. Quibus ipse arietibus credendus est quatiussè mentem solidam Catholici Imperatoris, non vt à fide Orthodoxa diuelleret (quod nec sibi frustra tentandum putauit, quod sciret absque sedis nuper recuperata dispendio non licere) sed vt Synodalia Acta, antequam ederentur, ne quid esset quod iisdem posset obiici, aptarentur? (nisi magis illo inconsulto, pro animi sententia id aggressus) illud prætexens haud absurdum debere existimari, sed per necessarium duci si præterita scandala reuocarentur in mentem; nimirum cum ob Tria capitula inemendata in Concilio Chalcedonensi, tanta essent in Ecclesia Catholica oborta dissidia, ad quæ componenda, & perperam facta emendanda, opus fuerit tandem post tot Ecclesiæ damnata aliam conuocare Synodum œcumenicam, Quintam dictam, quæ corrigeret, quæ inemendata edita reperirentur in Quarta. Quanto verò maiori sustundendi pudore Catholici essent, si bis in idipsum (vt est in prouerbio) relabi contingeret?

V II.

DE THEODORO MA- CHINAMEN TA.

Annal. Eccl. Tom. 8. Bbb 2 In

VII I. QVO PRÆTEXTV AGREDIATVR SYNODALIA ACTA CORRVM. PÈRE.

In memoriam reuoca (dixisse putatur ille nequissimus ad Imperatorem) quanto turbarum motu vniuersus Christianus agitur est orbis, quod homo diu ante defunctus licet, cum de ipso haberi mentionem in Chalcedonensi Concilio contigit, non inter hereticos adnumeratus, neq; cum illis sententiam damnationis acceperit Theodorus Mopsuestenus (vt modò dicere omittamus de Iba atque Theodoro & scriptis ipsorum) adeò vt opus fuerit rursùm Concilium œcumenicum ad hoc potissimùm cogi, vt idem Theodorus (quod non fecerat Synodus Chalcedonensis) damnaretur hereticus? At quomodo existimas, Imperator, posteros fore passuros, præsertim verò Orientales, cum lecturi sunt in ipsis Sextæ huius Synodi Actis Synodalibus, tot Constantinopolitanæ Ecclesiæ, necnon Alexandrinæ & Antiochenæ Patriarchas scientia sublimes viros vno simul ièos anathematis fulmine cum dedecore iacere prostratos, totius orbis ignominæ expositos, & ad omnem locum, quo ipsa Acta contigerit peruenire, veluti vnco tractos ostentari damnatos Honorium verò Romanum Pontificem prætermissum, qui à nostris colliga reperitur eiusdem esse assertus erroris? Qui igitur sedis prærogatiua & aliis ad lapsum causa fuit, vtique inter illos primus fuerat adnumerandus, fortasse & solus.

IX. FALSVS PRÆTEXTV EX HONORIO SVMPVTVS.

Quis enim non se bene de fide Catholica credere, vel leuiter poterit dubitare, si quem sequatur, nactus sit Romanum Pontificem? Vnde veniam merentur Constantinopolitanæ Ecclesiæ prædecessores Patriarchæ (vt dicere modò prætermittamus de reliquis) si secuti sunt in credendo, quem errare non posse, hætenus constantissimè creditum & assertum firmissimè in Ecclesiâ sæpè fuit. Venia dignus & ego ipse, qui Honorij non vt hominis alicuius, sed velut Petri, immodè & Dei me putauit, ipsum in dogmatibus sequens, securum vestigia consecrari: siquidem sententia Domini, non est discipulus super magistrum, & sat erit discipulo, si sit sicut magister eius. Vt meritò à veritatis linea eos tunc existimauerim aberrare, qui cum Honorio minimè consensissent, iureq; extorres putauerim fidei Orthodoxæ eius successores, qui prædecessoris fidem minimè conseruassent. Hinc mihi orta, Imperator, illa animi firma constantia, vt præter Honorium neminem successorum Pontificum in sacris legi diptychis passus fuerim, neq; Vitalianum ipsum de Imperio Occidentali adeò bene meritum, tuo licet iussu compellerer, vt potius passus sim carere throno, quàm à fide Catholica cadere, quam putabam, sequens Honorium, conseruare. Eiusdem quoque animi & consilij fuisse prædecessores meos, Sergium, Pyrrhum, Paulum, & Petrum, ipsorum quæ adhuc extant scripta significant, sicut & Macarij Patriarchæ Antiocheni, quibus gloriabantur omnes se vnum instar omnium habere Honorium Romanum Pontificem, quem sequerentur dogmatis assertorem.

X. LABORAT VT HONORIVS INTER DAMNATOS RECENSEATVR.

At cum magno Dei beneficio veritas diu exulans œcumenici Concilij sententia fuit nobis postliminè restituta, proditumque luce clara, serò licet, nos omnes secutos Honorium, hætenus errauisse; æquo animo passi sumus (Macario cum suis excepto) vnà cum hæresi iure damnari. Sed respicientes, mirati sumus inter nos & ante nos Honorium non numeratum, quem vnus omnes in primis sectæ prædicabamus Antistitem. Num quia mortuus, damnari non debuit? Sed hac ratione nec tot prædecessores mei, quos diximus, damnari debuerunt ante defuncti. Verùm soluit Quinta Synodus nodum istum, damnans hereticos, qui ante plura sacula vixerant, hætenus indemnatos. Acque ergo omnes errantes vel teneat vna sententia, vel æquè absoluat indulgentia: nulla sit acceptio personarum. Si eximitur è numero damnatorum Honorius, cur ego cum prædecessoribus meis perpetua infamiæ nota cum illis adnumeror? At si non requirant hæc mortui, possum ego superstes tanto inflicto vulnere non dolere? Sed licet sileam, meum moerorem deorans patientia: putas ne posteros ista adeò inæqualia præterituros esse silentio, cum tot viderint in sacris diptychis expunctorum Patriarcharum nomen patere opprobrio sempiterno Ecclesiæ nostræ lacunas, contra verò tot Romanos Pontifices in eadem postea restitutos. Sed de his vt pote Orthodoxis faceffet inuidia: de Honorio certè iustæ numquam erunt cessaturæ querelæ aduersus Synodum, atque te ipsum, Imperator, qui Synodalibus Actis præfens fueris, & tacueris, cum tale vulnus inflictum esse Synodo, dum acceptio personarum, humano fauore potius quàm iustitia actum esse intelligetur, quod inter hereticos condemnatos non inueniatur numeratus Honorius.

XI. SVAM CAVSAM THEODORVS AGIT.

Vt demum perorans meam causam absoluam: Quia abs te dignus sum existimatus, vt in pristinam amplissimæ dignitatis sedem rectæ fidei confessione restituar; idem ipse non relinquar in Synodalibus Actis numeratus inter hereticos. Si ad honores reuocor, cur infamia

infamia fugillatam charta indelebili nota me retinent? quæ & hac ex parte te quoque afficiant contumelia, quod talem ad sedem Patriarchalem prouehendum curaueris, quem œcumenica Synodi Acta hereticum esse conclament, & vt hereticum damnent. Quam Patriarcham facis, hereticum scriptum manere ne patiaris: sit integra restitutio, vt sit integrum beneficium, atque mea omni ex parte consultum sit dignitati, ne & tui iudicij æstimatio de mea restitutione testimonio Actorum Synodalium apud posteros malè audiat.

Exigit & id abs te Ecclesia Constantinopolitana, quæ non sine lacrymis iugiter te interpellat vocibus istis: Post tot funera meorum Antistitem, tua benignitate deposui vestem viduitatis meæ, reduce sponso: Sed numquid non iste torris est erutus de igne? Si est sponus, cur adhuc indutus sordibus astat: cur inquam inter damnatos hereticos computatur? Iubeas auferri eiusmodi vestimenta sordida, atque indui candidis indumentis, & splendentem super caput eius imponi cydarium. Sic mihi placeat sponus meus, vt nec nomine tenus damnatis iungatur hereticis. Ista inquam & alia his maiora Theodorum omnium malorum opificem adhibuisse machinamenta ad perficiendum quod cuperet, quisque prudens facile existimare poterit, cum ad persuadendum Imperatori vteretur non eloquentia tantum, sed comparatis ad decipiendum summa arte vndique fraudibus: quousque tandem voti compos factus, in suum arbitrium acceptis Synodalibus Actis, eadem (vt dictum est superius) vitiauit atque corrupit, suum nomen è numero subtrahens damnatorum, adiungens eis Honorium Romanum Pontificem, prædecessores verò Patriarchas hereticos in nomam & alios collocans inter pios.

Ista quidem cum audis, haud puto, prudens lector, dices excogitatum à nobis esse figmentum, sed firmissimum argumentum, si in memoriam reuoces, quæ anno superiori, cum de Honorio ipsoque Theodoro & aliis egimus, dicta sunt. Si itaque veritatis adeò amator es, vt latentem etiam studeas eam conlequi coniecturis, vtique te eam nactum esse gaudebis, cum istud ipsa Acta Synodalia clament, lugeantque sua vulnera, atque esse manu scorpis deprauata, pluribus additis, atque itidem pluribus mutilatis, non ab alio, quàm ab eo qui comprehensus est fur, pessimo Theodoro, deplorent. Neque enim in aliis, quàm in his dices insumptum esse Constantinopoli annum vnum ac septem menses vsque ad successores Agathonis ordinationem, quando tandem dimissi sunt ab Imperatore legati redire Romam ad nouum Pontificem. Quæ autem post hæc secuta sint, suo loco dicturi sumus. Interea verò quæ reliqua sunt anni huius rerum gestarum, ordine temporis prosequamur.

Quod ad res Occidentalis Ecclesiæ spectat, nihil præterea memoria dignum Annales exhibent, nisi quod hoc anno celebratum fuisse reperitur in Gallia Concilium generale Rothomagensè sub sancto Anberto eiusdem ciuitatis Episcopo, cuius Acta desiderantur: tantum enim mentio de ipso est apud Angradum monachum, dum eius Sancti res gestas est prosecutus, agensque de rebus monasterij Fontanellenis hæc habet: Facta est autem hæc priuilegij auctoritas sub anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo octogesimo secundo, Indictione decima, qui est annus præfati gloriosi Regis Theodorici tertiusdecimus, & præfati venerandi præfulis Pontificatus annus quintus, in Synodo generali Rothomago vrbe habita, vbi plurima Deo accepta & sanctæ Ecclesiæ vtilitatibus profutura disputata sunt. Assuerunt quoque & sancti Pontifices, alijque venerabiles viri ab ipso præcipuo Præsule euocati, quorum subter tenentur nomina adscripta.

Anbertus Archiepiscopus vrbis Rothomagensis huic Concilio præfui & subscripsi. Radbertus Episcopus, Regulus Episcopus, Airadus Episcopus Carnotensæ vrbis, Autoaldus Episcopus Pictauiensis vrbis, Aquilinus Episcopus Ebroicinsæ vrbis, Cadoenus Episcopus, Arnonius Episcopus, Saluius Episcopus, Desiderius Episcopus, Fulcrannus Episcopus, Ioannes Episcopus, Vuillebertus Episcopus, Gerebaldus Episcopus Baiocassinæ vrbis, Taurinus Episcopus, Annobertus Episcopus Sagienfis vrbis. Celsus Abba, Audomarus Abba, Sceladio Abba, Bosochindus Abba, Genardus Vicedominus gloriosus antefati magni Pontificis. Ermentrannus, Ferrocinctus, & Fortianus Archidiaconi venerandi. Aderat quoque presbyterorum residentium & diaconorum circum adstantium magnus numerus. Ragnomirus lector, huius sancti Concilij gesta, & hanc priuilegij auctoritatem, ipso sancto Pontifice iubente, recognouit & subscripsit. Quodnam autem eiusmodi priuilegium esset, idem auctor paulo superius his verbis significat:

Annal. Eccl. Tom. 8.

B b b 3

Priui-

XII. QVID FRAYDVLENTER ACTVM PER THEODORVM: Zach. 3.

XIII.

XIV. CONCILIUM ROTHOMAGENSE.

Extat apud Str. lib. 9. Feb. tom. 1.

XV. EPISC. CONGILII ROTHOMAG.

XVII.
DE PRIVILEGIO
MONASTERII
FONTANEL
L. 2. N.

Priuilegij sui auctoritatem eidem edidit, vt per succedentia tempora (secundum sancti A Patris Benedicti regulam, & vt præcedentium Regum, Clodouei videlicet & Clotharij, simulque Childerici & Theodorici priuilegiorum auctoritates docent) ex semetipsis sibi perennibus temporibus Abbatem eligerent. In qua etiam iustæ alligationis verbo præsen- tes futurosque qui ibidem Domino militaturi erant, constringit, vt sicuti sub eius regi- mine, ita & deinceps & ipsi & posterii eorum secundum regulam sancti Patris Benedicti fideliter Christo deseruirent. Quod si aliquando, peccatis exigentibus, aut negligentia pa- storali à via rectitudinis & obseruatione regulæ sancti Benedicti in futuro deuiare con- antentur, aut cogentur: tunc conuocatio sanctorum sacerdotum, reliquorumque militum Christi vnanimiter fieret, eorumque per consilium in pristinum reducerentur statum. Si verò hac Pontificali auctoritate postposita, qualibet caullatione sinistram elegerent vitam ac conuersationem tenere: sub vinculo anathematis æternaliter se damnandos scirent.] B hætenus ex Actis Rothomagensis Concilij Angradus.

XVII.
S. AVDOMARVS
ABBAS.

Quem autem legisti Audomarum Abbatem eidem Synodo interfuisse, hunc fuisse pu- ramus mirandæ sanctitatis virum, qui alumnus fuit monasterij Luxouienfis, & his temporibus monasterio præerat, postea verò electus Morinensis Episcopus, Apostolico munere in conuertendis ad fidem Gentilibus claruit, licet in Actis eius de monastica præfectura verbum nullum. De Aquilino verò Ebrouicensi Episcopo, qui eidem Synodo interfuit, certum est ipsum egregia claruisse sanctitate, & inter Sanctos relatū anniuersaria memoria coli decimanona mensis Octobris. extant eius vitæ præclaræ Acta *:

S. AQUILINI
EPISC.
EBROICEN.
* Apud Sur.
die 19. Octo.
to. 5.

IESV CHRISTI LEONIS PAP. II. CONSTANT. POGON. IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
683. I. 16.

I.

Annus Christi sequitur sexcentismus octogessimustertius, Indictione vndecima: quo, vbi Ecclesia Romana pastore vacasset (vt diximus ex Anastasio) anno vno, mensibus septem, ac diebus quinque, tandem accepit Leonem Pontificem huius nomi- nis secundum, creatum, siue potius ordinatum decimaquinta mensis Augusti. De cuius ordinatione hæc apud eundem Anastasium: Supra scriptus sanctissimus vir ordinatus est à tribus Episcopis, id est, Andrea Ostiensis, Ioanne Portuensi, & Placentino Veliternensi, pro eo quod Ecclesia Albanensis Episcopum minimè habuit.] hæc ipse, qui & de eius do- ctrina atque moribus ista scribit: Leo natione Siculus, ex patre Paulo, vir eloquentissimus, in diuinis Scripturis sufficienter instructus, Græca, Latinaque lingua eruditus, cantilena D & psalmodia præcipuus, & in earum sensibus subtilissima exercitatione limatus, lingua quoque scholasticus, eloquendi maiori lectione polita, exhortator omnium bonorum ope- rum, plerisque * florentissimam ingerens scientiam, paupertatis amator, & erga inopum prouisionem non solum mentis pietate, sed & studij sui labore sollicitus.] hæc de eius moribus atque scientia Anastasius. Iam verò reliqua prosequamur.

LEO II. PA-
PA CREA-
TUR.

* plebiq̄ue

I I.

Vbi autem arbitrio Imperatoris confirmantis electionem Romani Pontificis Leo Pa- pa Pontificatum administrandum accepit, idem Imperator detentos hætenus legatos Apostolicæ sedis Romam redire permisit, quibus & Synodalia Acta à Theodoro (vt dixi- mus) deprauata, non (vt præfetur) castigata, eademque Græcè scripta, Romam ad Pontifi- cem perferenda tradidit; quæ accepta Leo Latinitate donauit. Fuisse in eis nomen Ho- norij inter damnatos hæreticos numeratum inuentum, prout eadem quæ præ manibus ha- bentur Acta præferunt, æquè Anastasius assentitur, qui tamen in Agathone (vt vidimus) dum agit de eadem Synodo, numeratque singulas Actiones, atque res gestas in eis, recen- setque damnatos hæreticos singillatim, nullam de Honorio habuit mentionem: vt intelli- gas, in legitima Synodo, Actisq; eius temporibus Agathonis nihil penitus (vt anno superiori demonstratum est) aduersus Honorium Papam fuisse à Patribus definitum, immò neque tentatum; secus verò postea, vbi ex hac vita subductus est Agatho. Quas enim inuenit à maioribus scriptas collegit Anastasius ipse res gestas Romanorum Pontificum, & quæ de singulis Sextæ Synodi Actis reperit narrata in Agathone, ea in lucem prodidit, & quæ in Leone pariter; sed quæ in Agathone, eadem fuisse germana Synodi Acta summam præ- stricta liquet, quæ verò in Leone, eadem ex corruptis (vt vidimus) eiusdem Sextæ Synodi Actis Romam missis, cum damnatione Honorij recepta esse à Leone Pontifice, credita sunt

ACTA MV-
TATARO-
MAM MIS-
S. A.

A sunt à pluribus testificatione litterarum ipsius Leonis, existimantes nimirum eas illius esse: nulla de illis habita exacta in re tanta (vt opus fuisset) inuestigatione.

Quæ si germanæ probari possent, tunc alterū de duobus oportuit euenisse: vel quod eam iniquissimam conditionem necessitas temporis Leonem subire coegerit, vt si id non fecisset, damnata hæresis iterum reuixisset, Actaque Synodalia aduersus eam abolenda fuissent; vel quod Leo præteritarum rerum ignarus nescisset, ipsa Acta legitima Sextæ Synodi, atque ipsum præterisset, quæ de scriptis Honorij epistolis vel per Ioannem Pontificem, vel per Maximum Abbatem declaratio, siue defensio præcessisset. Sed horum neutrum in Ponti- fice culpa caruisset. Ceterum verisimur in profunda rerum obscuritate, vt non nisi manu tentantes dubiè incedere fas sit, cum præsertim quæ reperiuntur Leonis epistolæ omnino fide careant, vt quæ dicuntur inferius demonstrabunt. Quidquid sit, illud vnum assertum B sæpè superius & multipliciter demonstratum, quod verum certumque existat, firmissimum semper erit, & omni ex parte inconcussum atque solidum permanebit, nempe Honorium nequaquam fuisse hæreticum, neque in legitima Synodo esse damnatum, vel potuisse iure damnari: adeò vt quæcumque aduersus hæc, & à quocumque dicta fuerint, necesse sit penitus euanescere. quamobrem magis ipse Leo, si quæ feruntur, verè ipsius essent epistolæ, indigerent apologia, quod cedere visus esset Græcorum imposturæ de Honorij asserta fallâ damnatione. at ipsæ esse adulterinæ, penitus conuincuntur.

I I I.

HONORII
FIDES CA-
THOLICA
NON PO-
TEST LABE-
FACTARI.

I V.

Sed antequam de fide Leonis epistolarum exacta discussio fiat, quæ acciderint condem- natis hæreticis Romam Constantinopoli missis, cum legati redire in Urbem, ex Anastasij verbis hæc describamus. sic enim se habent: Verumtamen supra scriptos defensores malo- rum hæreticos, Macarium, Stephanum, Polychronium, & Anastasium, dum nolent à suo recedere proposito, per diuersa monasteria Leo retrusit. Qui prædictus sanctissimus Leo absoluit duos viros in percipienda communione, qui de regia vrbe cum prædicto Macario & ceteris in Romanam directi sunt ciuitatem, necdum à Synodo anathematizatos, id est, Anastasium presbyterum, ac Leontium diaconum Ecclesiæ Constantinopolitanæ in die sancto Theophaniæ, exponentes videlicet per propria scripta fidem suam, iuxta quod & sancta Synodus determinauit, anathematizantes videlicet omnes hæreticos, sed & supra- scriptos viros complices, quos sancta Synodus, vel sedes Apostolica anathematizauit.] hæc de restitutione lapsorum ex veterimo Ecclesiæ more, vt alicuius nominis hæretici palinodia- m recantaturi ad Romanam Ecclesiam mitterentur.

Iam verò maximi momenti rem aggrediamur, disquirere scilicet de fide epistolarum Leonis Pontificis, vt pote quibus cum magnopere infametur nomen Honorij, tamen ma- gis ipsius Leonis fama labefactatur: etenim prophetis improbis à Domino exprobratum est, quod occiderent qui non morerentur, & viuificarent eos qui non viuerent, dum scili- cet damnarent eos quos Deus saluaret, absoluerent verò illos quos diuina iustitia condem- naret. Antequam autem Leonis Papæ epistolarum lectio subiiciatur, hæc reddendæ erunt litteræ Constantini Imperatoris ad eundem Pontificem datæ, quibus dum de rebus in Synodo gestis eundem reddidit certiore, se eiusdem Synodi Acta ad ipsum misisse signi- ficat, rogatque demum, vt quàm citius possit Apocrisarium Constantinopolim mittat. Est autem eiusmodi Imperatoris epistolæ titulus:

V.

Ex eccl. 13

Leoni sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo veteris & clarissimæ vrbis Romæ, & œcumenico Papæ.] & post hæc ista habet adiecta: Missa est mensè Decembri, Indictio- ne decima.] Hic iam insurgunt difficultates, quæ de impostura suspicionem saltem non leuem ingerant. Etenim cum primæ ad Leonem missæ hæ litteræ censentur, quibus de rebus in Synodo gestis certior redditur: quomodo accidisse potuit, vt cum Leonem Pontificem mensè Augusto (vt vidimus ex Anastasio) creati contigerit, non nisi post quatuor menses ad eum scripserit Imperator? Sed & quomodo decima Indictio scri- pta ab eo epistola dicitur data hoc anno mensè Decembri, quo tempore duodecima esset Indictio, quæ iam à mensè Septembri fuerat inchoata? Sed demum mendum in codicem irrepsisse, vt decima pro duodecima fuerit errore descripta: non enim adeò rigidi cen- sôres sumus, vt pro vno vel altero, qui in numero reperiat error, si alia concordent, mox arguamus epistolam esse spuriam, ac proinde reiiciendam; secus verò, si quæ in ea legun- tur, ex multis argui possint erroris. Vt autem in Græcorum scriptis haud ita securè ab- que trepidatione liberè que incedere liceat, ipsamet Sextæ Synodi Acta demonstrant (vt alia ad hæc testimonia adducere non sit opus) vbi de terminibus ad Quintam Synodum

V I.

^b *Estat tom. 2. epist. Roman. Pont. in Leo. no 2.* additis publicam inspectionem fieri contigit. Sed iam ipsam Imperatoris videamus epistolam, quæ Latinè reddita sic se habet^a:

VII. ^a *Mat. 5.* Cælorum æternum regnum & beatitudinem expetentes, & ad spiritualementem adoptionem pia nostra consilia dirigentes, ea meditamur ac gerimus, quibus studia nostra bene euenire possint. Quid igitur Dominus in Euangelis^b pollicitus est? Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Ad hoc autem promissum, quo ad diuinam cognationem extollimur, & adoptionis nobilitatem assequimur, peruenire cupientes, ipsumque Christum imitantes, à quo sumus corona redimiti, quiq; in se ipso omnia Deo reconciliauit; ad pacem & concordiam adducere studemus nostram Christi amantissimi Rempublicam. Præcipue verò nobis curæ est sanctarum Dei Ecclesiarum ordo; assidueque hoc prospicimus, vt unitatem fidei conciliemus. Quamobrem valde succensuimus, nec modice potuimus ferre tantum hoc, quod diuturnitate temporis corroboratum est dissidium, vt ab infidelibus ij qui Christum diligunt irriderentur, illisq; lætitiæ fuerint odia inter se Christianorū. Nam illorum oppugnationem omittentes, alij in alios linguas quasi nouaculam acutam maledictis & conuiciis armabant, fidemque dissensionibus discindebant.

VIII. Hæc ante ætatem nostram cepta, & ad tantam progressa malitiam, vt insanabile illud malum esse videretur, comprimere difficile ac molestum erat, molestius verò prætermittere. Irritabant Deum, nostram quoque mansuetudinem irritabant. Non aliter igitur morbum Ecclesias opprimentem curare in animum induximus, quam vt Dei sacerdotes & cultores, taliumque curatores malorum ad deliberationem & consilia habenda hortaremur. Complures enim Ecclesia impressionibus hæresum periculose agrotauit: non aliter orthodoxiæ accepit medicinam, quam piorum & Christi amantium Imperatorum adhortatione, sacerdotum verò à Deo institutorum consiliis ac cõtibus.

IX. Quapropter sancti Papæ Agathonis beatitudinem piis apicibus nostris sumus hortati, vt aliquot mitteret, qui eius personam obtinerent. Hic siste gradum, quod offendiculum haud facile superandum occurrit. Apertum siquidem conuincitur esse mendacium, quod his litteris dicitur, de Synodo cogenda scriptas esse litteras Imperatoris ad Agathonem: siquidem nullæ ea de re ad Agathonem sed ad prædecessorem eius Donum Pontificem eo argumento datæ fuerunt litteræ, id testante ipso Imperatore in litteris ad Georgium, idque pariter afferente Agathone in epistola ad Imperatores scripta, id etiam Actibus Synodalibus, id denique Anastasio Bibliothecario & aliis affirmantibus. Sed reliqua prosequamur:

X. Ceterisque sanctissimis Præsulibus denuntiavimus, vt sibi quisque subditos venerabiles sacerdotes conuocantes, omnes simul in nostram à Deo conseruandam & regiam vrbem conuenirent, vt putrefacti & scandalizantis membri inutilitatem excinderent, cum maximè nollet curam recipere, ceterumque Christi corroborarent corpus doctrina & capitulamentibus pietatis. Expediit enim (vt euangelicè dicatur) vt vnum membrum periret, & conseruaretur totius Ecclesiæ plenitudo. Et quidem ex nostra aduocatione & iussione, cum & ij qui à parte sunt vestræ beatitudinis, & qui cum ipsa post ipsam solum obtinent sanctissimi Patriarche, ceterique omnes almi Episcopi conuenissent, & confedissent vnà cum nostra pietatis studiosa tranquillitate, de fide tractatus est habitus.

XI. Cumque protinus suggestionem sancti Papæ Agathonis ad potestatem nostram ij qui vice eiusungebantur obtulissent, nempe Abundantius, & Ioannes sanctissimi Episcopi, Theodorus & Georgius Deo amabilissimi presbyteri, & Ioannes Deo amabilis Archidiaconus, & Constantinus venerabilis hypodiaconus, & Theodorus Deo amabilis presbyter Ecclesiæ Rauennæ, quiq; cum ipsis cam serenitati nostræ porrexerunt: quam cum iussissemus omnibus audientibus recitari, sanè nec adulteratæ fidei charactere in ea perspeximus.

XII. Perpenis enim Euangelicis & Apostolicis vocibus, comparatisque cum ipsa iis quæ à sanctis & vniuersalibus Conciliis statuta ac definita sunt; collatis præterea testimoniis, quæ afferebat, cum paternis libris: nihil non concinens inuentum est, ac nihilum immutata veræ confessionis ratio in ea perspecta. Ac veluti principem Apostolici chori, primique loci Antistitem Petrum contuiti sumus mentium nostrarum oculis, totius dispensationis mysterium diuinitus eloquentem, verbaque hæc per eas litteras Christo facientem^b: Tu es Christus Filius Dei viui. Nam ipsum totum Christum nobis factæ eius litteræ differendo exprimebant: quod omnes libentibus animis sincereque accepimus.

Solut

A Solus autem cum iis, quibuscum abreptus est, defecit à nobis Macarius, qui pro suo nomine felix non est, is qui Antiochensium vrbis Præsul fuit: ab iugo Christi se subduxit, & à sacerdotali conuentu exiit, ac reuinit sanctissimis Agathonis litteris assentiri, veluti in ipsum coryphæum ac principem Petrum insaniens. Non defuere monita, crebra hortatio adhibita est ei: omnes enim conuersionis vias monstrauimus, quid non dicentes? quid non molientes atque intentantes? eorum maximè quæ à sacerdotali collegio separant. Abeuntem sequebamur ac retinebamus: ob commiserationem viscera nostra dilacerabantur, cum ille distingeretur à Domini grege. Sed facies meretricis facta est ei, ac inuerecundiæ induit personam, vnaque exhortationem & pietatem depulit: non enim intellexit, vt intelligeret, & verbum sanctum abominatus est. Cur autem in hac narratione longiores sumus, cum ea in Actis subtilius & accuratius explicentur? Quæ cum ad vos missa sint; omnium quæ mora & tractata sunt, cognitionem inuestigate. Quoniam verò ita obduruit, ac in neruum ferreum ceruicem intendit, faciemque suam fecit ferream, aures aggrauauit, ne audiret, & cor statuit pernicax, ne exaudiret legem: Lex enim de Sion exit, ab Apostolico montis cacumine doctrina: propterea sanctum & vniuersale Concilium eundem insanum Macarium cum eius hæresos sociis pontificali habitu nudauit.

B Ipsi verò scriptis precibus serenitatem nostram communiter omnes precati sunt, vt se ad vestram beatitudinem mitteremus. Sic igitur fecimus, eosque ad vos missimus, vestro paterno iudicio omnem ipsorum causam permittentes. Sacram autem ac venerabilem definitionem sacrum Concilium edidit, cui & subscripsimus, ac piis nostris edictis eam sanciuimus, adhortati omnem Christi amantem populum nostrum, vt fidei ibi perscriptæ obsequeretur, nec vllam profus hæreticam sectam comminisceretur.

C Glória Deo, qui gloriosa facit, ac fidem apud nos integram conseruauit. Quomodo enim id facturus non erat in ea petra, super quam ipse Ecclesiam fundauit^a, ac prædixit numquam fore vt portæ inferi hæreticis insidiis aduersus eam præualerent? à qua tamquam è cælorum conuexis veræ confessionis sermo effulsit, animas diligentium Christum illustrauit, suscitauitque refrigeratam orthodoxiam. Hæc, respiciente nos & adiuuante Deo, confecimus, Christi que oues in vnum gregem adduximus, quæ à mercenariis pastoribus, qui nec pastores sunt, amplius non decipiuntur, nec luporum præda sunt, sed ab vno & solo pastore bono pascuntur, quicum & vos pascere ac pro ouibus animam ponere iussi estis.

D Quamobrem viriliter age, & confortare, & verbi gladio accingere, eumque exacte zelo diuino: sta firmus propugnator pietatis, omnemque hæreticum auditum & introductionem præcidere stude, quemadmodum & primitus Iudaici auditus sensum gladio percuciens Petrus abstulit, legalis & seruilis Synagogæ præsignificans surditatem. Extendo, aut canonicis poenis excinde, & igni futuræ gehennæ transmittite: vt præcisus iis omnibus quæ fidem labefactant, valens sit atque integrum Ecclesiæ corpus pace spiritus conexum & coagmentatum: qua stante & immota, conquassatur inimicorum factio atque impugatio. Per petram fidei confirmatur solum nostræ serenitatis, consilia & conatus potestatis nostræ ad communem vtilitatem diriguntur, ac totius Romanæ Reipublicæ status cum tranquillitate fidei tranquillatur.

E Hortamur porro vestrum sacratissimum verticem, vt quamprimùm mittat designatum ab ea Apocrisarium, vt is in regia & à Deo conseruanda nostra vrbe degat, & in emergentibus siue dogmaticis siue canonicis ac prorsus in omnibus Ecclesiasticis negotiis vestræ sanctitatis exprimat ac gerat personam. Vale in Domino beatissime, & pro potestate nostra quammaximo studio orare intende. *Subscriptio piissimi Imperatoris.* Deus te in multa tempora custodiat, sanctissime & beatissime Pater.] hæc tenus ad Leonem Papam Imperatoris litteræ.

XVI. Quæ verò ad Constantinum reddita habetur Leonis epistola, arguitur in multis impostura esse: etenim ipsa in fine data scribitur Nonis Maij, Indictione decima. Verum in textu hæc his contraria habet: Denique legatos huius Apostolicæ sedis matris vestræ Romanæ Ecclesiæ, pietatis vestræ famulos, id est, Theodorum & Georgium presbyteros, & Ioannem diaconum filios nostros, atque Constantinum subdiaconum Regionarium sanctæ nostræ Ecclesiæ, vnà cum personis que cum eis profectæ fuerant, quæ à prædecessore meo Apostolicæ memoriæ Agathone Papa per octauam Indictionem pro causa fidei, vestra pietate

tate iubente, illuc directæ fuerant, per nuper elapsam decimam Indictionem, mense Julio, cum diualibus clemētis vestre apicibus & Synodalibus gestis cum magno iucunditatis gaudio in Domino exultantes suscepimus.] hæc inquam cum in ea scripta reperiantur, manifesti erroris arguuntur. Etenim quomodo per elapsam decimam Indictionem, mense Julio scribit se accepisse litteras & alia Synodi monumenta, si reddite ipsæ litteræ habentur mense Maio, decima Indictione? Sed quomodo mense Julio potuit Leo suscepisse legatos vnâ cum litteris, si cum decem tantum mensibus sedisse ipse Pontifex reperitur, ad dictum Iulium mensis minimè potuerit peruenisse, quem creatum constat (vt dictum est) Augusto mense?

XXVII. Qua præterea ratio temporis, vt scriptas litteras ab Imperatore ad Leonem mense Decembris, inchoata iam duodecima Indictione, eas ipse dicat se accepisse decima Indictione?

Vides, lector, vndique nutare, quæ solido veritatis fundamento carent. Sed leuia dixeris planè hæc, cum audieris quæ in quatuor reliquis epistolis eiusdem Leonis nomine scriptis reperiantur absurda, & non nisi manu impostoris formata portenta. Optassem quidem omnes has hinc tibi ob oculos descriptas proponere epistolas, nisi veritus essem te carum fuisse nimiam prolixitatis pertasum, & penitus fastidio superatum: at præstitissem hoc nihilominus, nisi ipsæ cussæ secundo tomo epistolarum Romanorum Pontificum extarent, vbi quisque pro animi arbitrio legere valeat. Sed ne videamur præterisse ob id eas, quod nomen Honorij infametur; accipe quæ de eo cum aliis damnatis hæreticis habeantur in prima epistola ad Constantinum:

XXIX. Pariter anathematizamus noui erroris inuentores, id est, Theodorum Pharanitanum Episcopum, Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum Constantinopolitanæ Ecclesiæ successores magis quam præfules, necnon & Honorium, qui hanc Apostolicam Ecclesiam non Apostolicæ traditionis doctrina illustravit, sed profana prodicione immaculatam fidem subuertere conatus est. Et omnes qui in suo errore defuncti sunt, similiter anathematizamus.] hæc ibi. At quantum sunt ista indigna Leone, compello auctorem, qui scripsit: Quomodo tua sententia inter damnatos Honorium numeras, si tuamet assertionem eos tantum defunctos condemnare te dicis, qui in suo errore defuncti sunt? Quid ais? In communicatione Catholica Honorius est defunctus, an non? Vtique necesse habes asserere, in communicatione esse defunctum, quem publico funere Romana Ecclesia sepeliuit inter sanctos Pontifices in ecclesia sancti Petri, & vt Catholico Pontifici eidem in omnibus parentauit. Ergo etiam si daremus Honorium in errorem aliquando lapsum, oportuit ab errore desuisse ante obitum suum, cum eum post obitum vt Catholicum Ecclesia Romana coluerit, ob idque etiam tua sententia vendicari idem Honorius è numero damnatorum debuisset.

XX. Sed videamus cuius sint fidei reliquæ quatuor quæ eiusdem Leonis nomine datæ extant epistolæ in Hispaniam, quarum prima inscripta legitur ad omnes Hispaniæ Episcopos, secunda ad Quiricum Episcopum, tertia ad Simplicium Comitem, quarta verò ad Eruigium Regem, omnesque eiusdem argumenti, nimirum quod absoluta œcumenica Synodo, ipse in Hispaniam mittat per Petrum Notarium Regionarium eius fidei definitionem, acclamatorum insuper sermonem Synodi ad Imperatorem, necnon eiusdem Imperatoris edictum, quo ipsorum omnium subscriptionibus munirentur, quæ in œcumenico Concilio statuta fuissent. Parcimus, inquam, hinc eas omnes describere, ne nimia prolixitate (vt diximus) te obrui conqueraris. habes vbi legas in tomo secundo epistolarum Romanorum Pontificum. hinc tibi tantum ex eis ea loca reddemus, quibus eadem possint argui imposturæ.

XXI. Atque illud primum, quod ad tempus spectat, dum in singulis istis epistolis asseritur ipsam œcumenicam Synodum absolutam fuisse nona Indictione, posset indulgendo eiusmodi dissimulari error, si semel id dictum, in vnâve ipsarum tantum reperiretur assertum, inculcandumque obiter positum, sed assertum & inculcatum sæpius habeatur, non eas Leonis epistolas, quem ea quæ sunt temporis minimè præterisse potuerunt, sed potius Leonis nomine suppositas esse, quilibet poterit facile existimare. Porò œcumenicam Synodum decima iam inchoata Indictione absolutam fuisse, nouissima eiusdem Actæ declarant: vt de his iure dubitari non possit. Hæc igitur cum in singulis inueniantur epistolis illis, singulas arguunt falsitatis. Iam verò grauiora, quæ priuatim reperiantur in singulis, videamus.

Ia

A In epistola, quæ ad Hispaniarum Præfules scripta est, hæc habentur: Dediueris autem Conciliis huic sanctæ Apostolicæ sedi, cuius ministerio fungimur, subiacentibus, Archiepiscopi sunt à nobis destinati, qui cum pio Principe, simul & omnibus qui eius mandato conuenerunt Ecclesiarum Præfibus præfidentes ac confidentes, primum quidem sancta quinque vniuersalia Concilia, &c.] Reuoluantur Synodalia Acta eius Sextæ œcumenicæ Synodi, an inueniri possit vel vnus Archiepiscopus, qui Roma missus Synodo interfuerit. Cum autem id minimè sit reperiri, valde hæc de impostura roborant argumentum. Sed & quod à se eos esse destinatos Archiepiscopos dicat, seorsum hos ponens ab eis quos ab Agathone refert missos esse legatos: planè significare videtur, temporibus ipsius Leonis etiam Synodum perdurasse, quam quidem ante Agathonis obitum fuisse absolutam; eius Acta significant. Videtur ne ista tibi quæ dissimulari vt leuia queant, vel quæ possint adscribi librariis dormitantibus: minimè gentium puto. Sed reliqua disquiramus.

B Quæ sequitur ordine epistola Leonis nomine, data legitur ad Quiricum fratrem, Episcopum vtrique in Hispania positum. Quod autem post generales litteras ad omnes Hispaniarum Episcopos datas, alias seorsum ad Quiricum scripserit, primum hunc ipsum Hispaniarum par est existimare. Sed quid hoc est? In generali Hispaniarum Concilio, quod hoc anno Toleti celebratum est quadraginta octo Episcoporum, præter viginti septem, qui per vicarios interfuerunt; & in alio itidem Toleti anno sequenti habito, inter Episcopos decem & septem, qui præfentes fuerunt, nullus eius nominis Quiricus reperitur subscriptus alicuius ciuitatis Episcopus. Quis fuit ergo iste Quiricus? Erit planè, lector, vt ex his etiam quam perspicue coarguas imposturam. Quod enim scisset qui eas litteras scripsit, eius nominis Antistitem præfuisse Ecclesiæ Toletanæ, existimauit eundem adhuc his temporibus fuisse superstitem, ob idque ad ipsum Quiricum vt Primatem seorsum ab aliis honoris causa eodem argumento illas priuatim dedisse litteras; sed falsa estimatione deceptus: siquidem iam ante annos septem (vt vidimus) vita functo Quirico, subrogatus illi fuerat Iulianus, qui Concilio Toletanis, tam præfenti, quam sequenti anno celebratis, primo loco reperitur esse subscriptus, sicut & superius duodecimo Toletano, Quiricus autem vndecimo Toletano celebrato anno Domini sexcentesimo septuagesimo quinto. Potuisset ne præterire Leonem Pontificem, iam longè antè esse defunctum Quiricum, & in locum eius fuisse subrogatum Iulianum? minimè quidem, cum Metropolitani recens creati suæ professionis statim solerent ad Romanum Pontificem litteras dare, palliumque ab ipso petere. Vides igitur, lector, quam perspicue, toto (vt aiunt) cælo, detegi callidas imposturas, ita veritate exigente, vindice Deo, vt mendacia non queant adeo colorari, quin aliqua ex parte, quæ sint, possint intelligi.

C Ad Simplicium verò Comitem quæ sequitur Leonis nomine inscripta habetur epistola. Eius nominis nullus certè legitur in serie illa numerosa Comitum, qui hoc anno interfuisse tertio decimo Toletano Concilio in eius Actis leguntur, omnes numero vigintiduo. Sed non adeo seueri censores sumus, vt ob id vnum reiciendam esse eam putarem epistolam.

D Verum audi quæ non ferenda sint in alia epistola, quæ data ab eodem Leone ponitur ad Eruigium Hispaniarum Regem, dum in ea ista leguntur: Per nonam nuper elapsam Indictionem piissimus atque Christianissimus noster, immò Dei Ecclesiæ filius Imperator ad Apostolicæ memoriæ nostrum decessorem Agathonem Papam atque Pontificem scripta Imperialia dirigens, assatim hortatus est, vt ab sancta Apostolicæ sedis Ecclesia de omnibus adiacentibus ei reuerendis Conciliis legatos, tam de Ecclesiarum Præfibus, quamque de aliis ordinibus Ecclesiasticis, cum dogmaticis litteris, venerabiliumque Patrum libris ac testimoniis instructos, in regiam Constantinopolitanam urbem dirigeret, &c.] quæ omnia falsitatis multipliciter arguuntur.

E Primum enim omnium in his patens mendacium redarguitur, quod eiusmodi argumenti litteras non ad Agathonem Imperator scripsit, sed ad eius prædecessorem Donum Pontificem, quod & superius ostendimus ex ipsis litteris Agathonis, & aliis ab Imperatore ad Georgium datis, necnon ex ipsis Actis Sextæ Synodi. Quod insuper eas esse scriptas tradit ab Imperatore nona Indictione, æque falsissimum deprehenditur, eo quod illæ ad Donum litteræ Imperatoris datæ reperiantur Indictione sexta, pridie Idus Augusti. Sicque omni ex parte eadem litteræ conuincuntur fuisse mendaces, atque planè, quæ Leonis adscribantur indigna. At hæc non tam pro defensione Honorij, quam Leonis, à nobis dicta sint: siquidem Honorius his non indiget, qui iisdem suis litteris, quibus

XXVII.
DE EPIST.
AD HISP.
EPISCOP.XXVIII.
DE EPIST.
AD HISP.
CVM.XXIX.
DE EPIST.
AD SIMPLI-
CVM CO-
MITEM.XXX.
DE EPIST.
AD ERVIGI-
CVM.

XXXI.

quibus videtur condemnatus, absoluitur; Leo autem condemnando Honorium (si fecisset) graui se crimini obligans, in se ipsum potius sententiam dixisset.

DESIDERANT VR GERMANAE LEONIS LITTERAE.

Quod rursum spectat ad easdem litteras à Leone in Hispanias missas, haud inficias imus aliquas scriptas esse de his epistolas ab eodem Pontifice in Hispanias: id enim Acta Synodalia decimae quartae Synodi Toletanae demonstrant: sed diuersas has ab illis fuisse, quae sunt superius dicta, declarant. Quibus & ad euidentiore demostationem adicias, quod cum in litteris illis dicantur mitti in Hispaniam non ipsa Synodalia Acta, sed tantum definitio Synodi, edictum Imperatoris, & Synodi sermo acclamatorius ad eundem, minima quidem Actorum pars; in Synodi vero Toletanae decimae quartae canone secundo testentur Episcopi, se accepisse cum Leonis Pontificis litteris ipsa integra gesta Synodalia, Per quae (quod ipsi aiunt) omnis ordo gestorum, gesta que ordinum dilucidè, vt acta sunt, nostris sensibus patuerunt. Vtiq; eas litteras diuersas esse ab illis quae verè Leo Pontifex scripsit, apparet. Sed iam agamus de ipso Concilio Toletano.

XXV I. TOLET. CON. CILIVM DE. CIMVMTERTIVM.

Hoc igitur anno pridie Nonas Nouembris habita est Synodus Toletana, decimatertia ordine posita, ipsius Eruiigij Regis anno quarto inchoato mense Octobri, quo (vt dictum est superius) creati contigit. In sequenti Synodo Toletana nominatur istud Concilium generale, eo quod ex omnibus Hispaniae prouinciis vnà simul conuenissent Episcopi omnes quadraginta octo, Vicarij vero Episcoporum vigintiseptem.

XXVI I. RES GESTAE IN SYNODO

Interfuit huit Toletano Concilio ipse Eruiigius Rex, praelocutusque in Synodo, Patres hortatus ad Ecclesiasticam disciplinam optime disponendam; romumque offerens legatum, inde è Patrum confessu discessit, liberam illis relinquens de omnibus agendi facultatem. Lectum deinde est volumen Regis, quo indulgentia continebatur concessa illis qui tempore praedecessoris Regis Vuambae tyrannum fuerant consecrati, in super relaxatio tributorum vsque ad regni sui annum primum debitorum.

XXVII I. MODESTIA ANTIQVORVM RECVM HISPAN.

His & alijs auditis, ac recitatis quae ad firmandam Catholicam fidem spectare viderentur, tredecim à Patribus sanciti sunt canones, tum de his quae Rex ab eis decerni petierat, tum de alijs causis Ecclesiasticis: in quibus planè eluxit modestia Regis, cum per Episcopos sanciri vellet, quae Regis videntur esse iuris, nempe de restituendis in pristino honoribus & bonis, qui sectati tyrannum fuissent, & alia huiusmodi: vt nihil magis cupere viderentur ipsi Reges, quam ciuilia etiam quaeque negotia ad Episcopale forum referre. Vnde magis, lector, deplores nostra miserrima tempora, quibus nihil sollicitius, vigilantius, ac vehementius Praesides prouinciarum agant, quam vt Ecclesiasticum tribunal solitarii reddentes, causas Ecclesiasticas in saeculare iudicium quibusuis praetextibus trahant.

XXIX.

DE HIS QUI VINDICTAM A SANCTIS INPETERE SOLERENT.

Multa alia sunt eiusdem Concilij obseruatione digna, quae breuitatis causa praeterimus. Illud sat erit referre, quod habetur in canone septimo verbis istis: Illos dicimus, qui obstinatae mentis dolositate confusi, cum aliqua eos molestia fraternorum iurgiorum pupugit, insana illicò temeritate abrepti, altaria nudantes, sacratis vestibus exuunt, luminaria subtrahunt, ac diuinorum sacrificiorum cultum, malitia intercedente, subducunt: & quod in hominibus se vindicare non possunt, iniuriam Deo (quod peius est) inferunt, &c. Prodiisse sciendum est eiusmodi prauum vsu ex Sanctorum exemplis malè acceptis: quod enim illi diuini Spiritus impulsu interdù zelo diuino aestuantes fecisse leguntur, isti amaritudine animi in vindictam fratrum perperam vsurpabant. Dicitur est namq; superiori tomo ex Gregorio Turonensi de sanctis Episcopis, quod aduersus potentiores bona Ecclesiae inuadentes eo modo solerent excitare Sanctos illos, quorum essent ablata bona, post alia remedia frustra tentata: accidebatque vt propediem vindicta diuinitus immissa pertingeret delinquentem. Quod verò semel aut iterum sancti viri fecissent magna ex causa, nec nisi diuino impellente Spiritu, isti passim ad priuatam iniuriam vindicandam impie vsurpabant: quod ne amplius quis tentare aliquando praesumeret, Patres sancito canone vetuerunt. Sed missis his, reliqua in eodem Concilio constituta tu leges: nos rerum gestarum seriem temporis ordine prosequamur.

XXX. ACTA SYNODALIA MISSA AD EPISCOPOS

Celebrato Concilio, cum iam reuersi essent ad suas Ecclesias qui interfuerant sacerdotes, allatae sunt in Hispaniam litterae Leonis Romani Pontificis, simulque Sextae Synodi oecumenicae Synodalia Acta ab ipso missa: cum verò nec tempus opportunum esset, ingruente saeva hieme, eos iterum conuocandi, visum est in sequentem annum differre eiusmodi rei tractationem. Ne autem istiusmodi mora aliquam inobedientiae suspicionem posset asserere, consultum fuit, vt interim ea per Ecclesias ad Episcopos mitterentur, vt con-

A confirmatio rerum in oecumenico conuentu gestarum fieret, quae vnà cum apologia de dilato negotio ad Romanum Pontificem daretur. Testantur haec canones decimae quartae Synodi Toletanae anno sequenti habitae, quorum secundus de missis à S. Leone Papa Synodalibus Actis haec primum habet:

XXXI. DE ACTIS SYNODALIBVS ROMANISSIS.

Clara omnes notio populos Hispaniae implet, quod decurrentis euolati temporis ferie per Romani Praefulis baiulum gesta Synodalia societati nostrae aduecta sunt; quibus Constantinopoli, Constantino pio & religioso Principe mediante, magna & sublimi copia aggregata Pontificum, Apollinaris dogma comperimus fuisse destructum. Cum quibus etiam gestis, Leonis quoque antiquae Romae Pontificis inuitatoria epistolae gratiae consulta suscepimus, per quae omnis ordo gestorum, gesta que ordinum dilucidè, vt acta sunt, nostris sensibus patuerunt. In cuius etiam gratioso epistolae tractu ad hoc omnes Praefules Hispaniae inuitati sunt, vt praedicta Synodalia instituta, quae miserat, nostri etiam vigoris manerent auctoritate suffulta, omnibusque per nos sub regno Hispaniae consistentibus patefcerent diulganda.] haec de missis Synodalibus Actis vnà cum litteris Leonis Papae tunc viuentis. Excusationem autem, quod non licuerit eis statim conuenire, simul continent sequentes canones tertius & quartus, quos hic tibi pariter reddere, ratio exigit argumenti. sic enim se habent:

B Et haec siquidem totius allegationis illatio exhibitae nobis est, temporis infesti virgente pressura, quo non solum tellus omni hiemali stricta gelu, glaciali niuium imensitate duruerat; sed & tunc, quando ex generali Concilio nos absolutos iam esse constabat. Quo gemino obstantis causae obice praepediti, generaliter iterato tunc non quiuimus aggregari, quos & vicina Concilij absolutio proprijs sedibus reddiderat immixtos, & procellosi temporis aduersitas non sinebat iterum adunari dispersos.] Quodnam autem remedium adhibitum sit, vt absque mora Romano Pontifici satisfacerent Hispaniarum Episcopi, ita ibidem ipsi dicere pergunt: Sed licet in vnum generaliter colligi per idem tempus Hispanorum omnium Praefulum societas nequiuisset, sparsis tamen sedibus atque locis praefatas gestorum regulas pertractandas suscepimus, susceptas perlegimus, approbantes in his de vtrarumque Iesu Christi Filij Dei differentia naturarum, quo gemina in eo voluntas & operatio praedicatur, recti dogmatis sensum, inculpandae disputationis edictum, Apostolicae traditionis stylum. Placuit proinde illo tunc tempore, apologeticae defensionis nostrae responsis satisfaciens Romano Pontifici; ea ipsa gesta firmare, nostraeque fidei assensum purissima verborum enodatione depromere.] At non ista tantum Hispaniarum Episcopi ad Romanum Pontificem nudo ministerio tabellarij profecti sunt, sed honorificam ad eundem legationem ornauere, de qua haec ibidem:

XXXII. DE LEGATIONE MISSA AD HISPANIA AD ROM. PONTIFIC.

Et quia illic de hac gemina voluntate & operatione Iesu Christi Filij Dei copiose & dilucidè insigniuntur quae vera sunt, quae iam vtiq; Romanis partibus per legatos Hispaniae destinatae sunt: nunc nobis id operis restat, &c.] haec ab Hispaniarum Episcopis facta sunt, vbi litterae Leonis & Acta Sextae Synodi ad anni huius finem in Hispaniam perlatae fuere. Quae verò praeter haec in his iidem Episcopi alia sequenti anno praestiterint, suo loco dicturi sumus. de his haec modò satis.

Can. 3. eiusdem Concil. 4. Tolet.

C nam autem remedium adhibitum sit, vt absque mora Romano Pontifici satisfacerent Hispaniarum Episcopi, ita ibidem ipsi dicere pergunt: Sed licet in vnum generaliter colligi per idem tempus Hispanorum omnium Praefulum societas nequiuisset, sparsis tamen sedibus atque locis praefatas gestorum regulas pertractandas suscepimus, susceptas perlegimus, approbantes in his de vtrarumque Iesu Christi Filij Dei differentia naturarum, quo gemina in eo voluntas & operatio praedicatur, recti dogmatis sensum, inculpandae disputationis edictum, Apostolicae traditionis stylum. Placuit proinde illo tunc tempore, apologeticae defensionis nostrae responsis satisfaciens Romano Pontifici; ea ipsa gesta firmare, nostraeque fidei assensum purissima verborum enodatione depromere.] At non ista tantum Hispaniarum Episcopi ad Romanum Pontificem nudo ministerio tabellarij profecti sunt, sed honorificam ad eundem legationem ornauere, de qua haec ibidem:

D Et quia illic de hac gemina voluntate & operatione Iesu Christi Filij Dei copiose & dilucidè insigniuntur quae vera sunt, quae iam vtiq; Romanis partibus per legatos Hispaniae destinatae sunt: nunc nobis id operis restat, &c.] haec ab Hispaniarum Episcopis facta sunt, vbi litterae Leonis & Acta Sextae Synodi ad anni huius finem in Hispaniam perlatae fuere. Quae verò praeter haec in his iidem Episcopi alia sequenti anno praestiterint, suo loco dicturi sumus. de his haec modò satis.

S Excentesimus octogesimusquartus Redemptoris annus incipit Indictione duodecima: quo Leo Papa, vbi sedisset menses decem & dies octo, moritur quarto Kalendas Iulij, qua die in Ecclesiasticis tabulis inter Sanctos annumeratus habetur, anniuersario cultu celebrandus. De quo praeter illa quae anno superiori dicta sunt, haec apud Anastasium leguntur: Huius temporibus per currentes diuales iussiones clementissimi Principis restituta est Ecclesia Rauennas sub ordinatione sedis Apostolicae, vt defuncto Archiepiscopo, qui electus fuerit, iuxta antiquam consuetudinem in ciuitatem Romanam veniat ordinandus. Hic fecit constitutum, quod Archiuo Ecclesiae continetur, vt qui ordinatus fuerit Archiepiscopus, nulla consuetudine pro vsu pallij, aut diuersis officiis

I. LEONIS PAPAE OBITVS.

ciis Ecclesie quidquam quis persoluere debeat. Sed ne Mauri quondam Episcopi, Raven-

* Iunium

II. BENEDICTVS PAPA CREATVR.

III. ROMANA ECCLESIA IN LIBERTATEM PRISTINAM RESTITVTA.

IV. DE EPISTOLIS BENEDICTI IN HISPANIAM MISSIS.

V. CONC. TOLETANVM XIII.

Sicque hoc eodem anno die vigesima Augusti Benedictus creatur, de quo ista idem Anastasius: Fuit iste natione Romanus, ex patre Ioanne. Hic ab ineunte atate sua Ecclesie militauit, atque se sic in diuinis Scripturis & cantilena à puerili ætate & in presbyterij dignitate exhibuit, vt decet virum suo nomine dignum, in quo verè supernæ benedictionis gratia redundauit, vt nomine pariter & operibus dignus ad Pontificij regimen perueniret, paupertatis amator, humilis, mansuetus, patientiam habens, atque manu largissimus. & paulo inferius: Hic suscepit diuales iussiones elementissimi Constantini magni Principis ad venerabilem clerum & populum, atque felicissimum exercitum Romanæ ciuitatis, per quas concessit, vt persona quæ electa fuerit in sedem Apostolicam, euestigio abique tarditate Pontifex ordinaretur.] hucusque Anastasius.

Quòd enim nuper post Agathonem, & alias sæpè antè longissimi temporis vacationes sedis Apostolicæ contigissent, expetiisse non clerum tantum, sed & Senatus populisque Romanus ab Imperatore videtur obnixè, vt liberè tandem sineretur Romana Ecclesia electum à se Pontificem consecrare, nulla expectata confirmatione Imperatoris, quam (vt vidimus) vsurpatam primùm à Gothorum Regibus, illis expulsis, Orientales sibi vindicauerant Imperatores. Meruit itaque Benedictus Pontifex obtinere, quæ nullus sanctissimorum prædecessorum Pontificum consequi potuerat, restituta Romana Ecclesia in pristinam libertatem.

Feruntur eiusdem Benedicti nomine adhuc presbyteri electi in Romanum Pontificem, nondum tamen consecrati, duæ epistolæ: quarum altera data habetur ad Petrum Notarium Regionarium, vt susceptum munus à Leone Pontifice proficiscendi in Hispanias, vt Synodalia decreta Sextæ Synodi ab Hispaniarum Episcopis subscribenda deferret, prosequeretur: altera verò ad Eruigium Regem inscripta, qua significat, se Petrum Notarium Regionarium mittere, qui secum ferret Sextæ Synodi definitionem, simulque Constantini Imperatoris edictum, atque Synodi ad eundem libellum acclamatorium. Verum haud has litteras esse germanas, sed nomine Benedicti fuisse suppositas, Acta Synodalia decimiquarti Toletani Concilij, de quo diximus anno superiori, aperta luce testantur, dum se per eum, qui à Leone Pontifice missus est in Hispanias, iam accepisse ipsa ab eo data Synodalia Acta Constantinopolitani Concilij profitentur. Si ergo id Leo Pontifex iam antea præstitisset, illique eadem accepissent: quid opus fuit Benedicto iterum mittere? Sed & si casus euenisset, quo eadem rursus mittere opus esset: vtique iisdem litteris exprimendum fuisset, nempe à Leone prædecessore antea missa Acta Synodalia se iterum mittere, cum e contra se ea primùm mittere, litteris ad Eruigium haud obscure significet. Sed & cum ipsæ esse reperiantur eadem, quæ titulo Leonis ipsius ad eundem Regem habentur inscriptæ, de eiusdem impostura censuram consulas, quæ superius posita habetur. Quæ autem veræ legitimæque fuerint litteræ Benedicti Pontificis ad Hispaniarum Episcopos, dicturi sumus anno sequenti.

Hoc eodem anno, qui & quintus Eruigij Hispaniarum Regis numeratur, Era septingentesima vigesima secunda, celebrata est in Hispania Synodus Toletana, posita numeri ordine decima quarta, cœpta decimo octauo Kalendas Decembris, atque absoluta duodecimo Kalendas eiusdem, prout in ipsius Actis ponitur, cum de obitu sancti Leonis Pape nondum nuntium accepisse visi sunt: siquidem de eo, vt adhuc viuento, mentionem faciunt, non sic cum de Benedicto agunt in decimo quinto Concilio Toletano, quem cum scissent esse defunctum, his verbis eius meminerunt: Ante hoc biennium beatæ memoriæ Romanus Papa Benedictus, &c.] secus verò, cum in secundo canone de Leone egerunt

A egerunt Patres in hoc Concilio congregati, vt in dicto canone secundo videre potes anno superiori recitato.

Porro huic Concilio interfuerunt Episcopi decem & septem, atque alij per vicarios decem, sexque Abbates. Huius autem celebrandæ Synodi (vt dictum est anno superiori) ea causa præcessit, quòd cum ad finem anni nuper elapsi missa essent à Leone Romano Pontifice Synodalia Acta Sextæ Synodi, quibus deberent omnes Hispaniarum Episcopi subscribere, missis interea illis ad singulos Episcopos, qui ea cognoscerent: hoc anno dicto mense iulij sunt Episcopi prouinciæ Carthaginensis conuenire Toletum, vbi ea de re Concilium cogeretur. Cum autem conuenissent Patres, illud in primis præfati sunt, quòd cum in re tanta iussu Regis, id experente Romano Pontifice Leone, celebrandum foret generale Concilium, sed minimè licuisset propter diuersas in regnum ingruentes turbas, factum illud esset, vt saltem in vnum conuenirent Toleti Episcopi prouinciæ Carthaginensis, & quidquid ibi decretum fuisset, idem reliquarum prouinciarum Synodales conuentus eadem ex causa celebrandi æquè probarent.

Post hæc, causa Concilij huius cogendi tribus capitibus patefacta est: additum insuper, vt quæ hæcenus ab ipsis facta fuissent, satisfaciendo (prout ferebat opportunitas temporis) Romano Pontifici, per legatos missos & litteras excusatorias, si haud tam citò vt iussurar conuenissent, significarent. Placuit & vt in hoc eodem conuentu rursus ad publicum examen Synodalia Acta reuocarentur, vt rursus eadem comprobarent. Sicque primum omnium illud fuit in Synodo constitutum, vt post quatuor sacrosancta Concilia œcumenica, nempe Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonense, hæc quæ Sexta dicitur, quinto loco ordine poneretur, decreto isto apposito:

C Post Chalcedonense igitur Concilium hæc debito honore, loco, & ordine collocanda sunt: vt cuius glorioso themate fulgent, ei & loci & ordinis coaptentur honore.] Hæc idcirco Patres, non vt abiicerent Quintam Synodum: sed cum in illa nihil de fide (vt sæpè superius dictum est) sed de personis tantum modò actum esset, prætereunda vt non necessaria ad dogmata visa est. nam de fidei definitionibus cum ageretur, illæ dumtaxat visa sunt ordine numerandæ, in quibus quæ ad fidem Catholicam pertinerent, essent penitus definita. His decretis, de proposita de Verbo incarnato doctrina actum est, atque secundum ea quæ definita fuissent, de duabus in Christo voluntatibus, & totidem operationibus secundum duarum in ipso naturarum proprietates, confirmata est sententia, atque dogma firmatum. Sicque his constitutis, duodecimo Kalendas Decembris sacro conuentui finis impositus est.

D Hoc panter anno, qui præcedit obitum Constantini Imperatoris, dum Benedictus Papa federet, contigisse liquet, quæ Anastasius narrat his verbis: Hic, Benedictus scilicet, vna cum clero & exercitu suscepit mallones capillorum dominorum Iustiniani & Heraclij filiorum clementissimi Principis, simul & eius iussionem, per quam significabat eosdem capillos direxisse.] hæc Anastasius, per mallones cirros intelligens capillorum: *μαλλοδ* enim Græcè, idem quod Latine vellus. Quid autem hoc significaretur symbolo, ex Pauli diaconi loco possumus intelligere, qui hæc ait: ^b Circa hæc tempora Carolus princeps Francorum Pipinum filium suum ad Liudprandum direxit, vt eius (iuxta morem) capillum susciperet. Qui eius casariem incidens, ei pater effectus est, multisque eum ditatum regis muneribus genitori remisit.] hæc ipse: ex quibus eam his temporibus videas consuetudinem viguisse, vt per eiusmodi exhibitionem capillorum quis alicui offerretur in filium, & qui eos acciperet, patris nomen consequeretur. Sic igitur pius Imperator voluit, vt filij sui scirent, se Romanum Pontificem peculiarem habere parentem, cuius monitis impensius parere deberent, cumdemque vt patrem diligere, ac reuereri.

Hoc eodem anno Theodorus Constantinopolitanæ Ecclesie Episcopus motitur, cum sedisset annum & menses decem: ita Nicephorus eiusdem sedis Episcopus. Haud diutius à Deo permixtus est viuere omnium fabricator malorum ter impius Theodorus, ad supernum vocatus tribunal reddere de omnibus rationem. In eius locum subrogatus est Paulus ex laico. Quis verò iste fuerit, & quomodo hæc se habuerint, scriptorum inopia latent.

Sed iam longè positos inuisamus Hibernos, de quibus hæc Beda: Anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo octogesimo quarto, Ecgfridus Nordhumbroborum Rex, missis in Hiberniam cum exercitu duce Berro, vastauit miserè gætè innoxiam, & nationi Anglo-

VI.

VII. QVINTA PRO SEXTA SYNODVS NOMINATA.

Contil. Tolet. 1. c. 7.

VIII.

IX.

FILII IMP. DATI IN FILIOS BENEDICTO PAPA.

^b Paul. Hisc. lib. 6. c. 15. vet. edit. c. non. 53.

X. THEODORVS EPISC. CONSTAN- TINOP. MORITVR. Beda lib. 4. cap. 26.

XI. HIBERNI AB ANGLIS VASTANTVR.

rum semper amicissimam, ita ut nec ecclesiis quidem aut monasteriis manus parceret hostilibus. At insulani & quantum valere armis arma repellere, & innocentes diuina auxili- um pietatis, caelitus se vindicari continuis diu imprecationibus postulabant. Et quamuis maledici regnum Dei possidere non possint; creditum tamen est, quod hi qui merito impietatis suae maledicebantur, oculis Domino vindice poenas sui reatus luarent.

XII. ANGLI DANT POENAS DE VASTATIS HIBERNIS.

Siquidem anno post hunc proximo idem Rex cum temere exercitum ad vastandam Pictorum prouinciam duxisset, multum prohibentibus amicis, & maxime beatae memoriae Cudberto, qui nuper fuerat ordinatus Episcopus, introductus est (simulantibus fugam hostibus) in angustias inaccessorum montium, & cum maxima parte copiarum, quas secum adduxerat, extinctus, anno aetatis suae quadragesimo, regni autem quintodecimo, die decimo tertio Kalend. Iuniarum. Et quidem (ut dixi) prohibuerunt amici, ne hoc bellum iniret: sed quomodo anno praecedente noluerat audire reuerendissimum patrem Ecgbertum, ne Scotiam nil se laedentem impugnaret (uocat auctor Scotiam Hiberniam) datum est illi ex poena peccati illius, ne nunc eos, qui ipsum ab interitu reuocare cupiebant, audiret. Ex quo tempore spes coepit & virtus regni Anglorum fluere, ac retro sub lapsa referri. Nam & Picti terram possessionis suae, quam tenuerunt Angli, & Scoti, qui erant in Britannia, & Britonum quoque pars nonnulla, libertatem receperunt, quam & haecenus habent per annos circiter quadraginta sex.] haec Beda, qui haec scribens, tempus pariter suae scriptionis ostendit: reliqua autem sequenti anno.

I. CONSTANTIN. IMP. MORITVR. REGNAT IVSTINIAN.

Anno Redemptoris sexcentesimo octogesimo quinto, Indictione decimatercia, Constantinus Imperator, ubi imperasset annos decem & septem, moritur, relicto Iustiniano filio Imperij herede, quem Anastasius in Ioanne tradit hoc anno, inchoante decimaquarta Indictione, mense Septembri imperare coepisse: quando diuino veluti miraculo factum esse cognitum est, ut cum ipse Imperator paene puer esset & leuis, nulliusque consilij, & iam crederetur Orientale Imperium nullo innixum fundamento penitus collapsurum, Deus sua potentia non solum contineret barbaros, ne aduersus eum mouerent exercitus; sed sponte ipsi venerint instaurare sancitam cum patre concordiam, aucto quod persoluendum esset Imperatori, tributo. de his enim hac in Annalibus Graecorum: Primo eius anno Abimelechus ad eum nuntios mittit confirmandae pacis causa, conuenitque ut Imperator Mardiatarum agmen in Libano, eiusque impressiones comperceret, eoque nomine Arabes Romanis penderent in singulos dies nummos mille, equum, & seruum.] & Theophanes: Hoc primo anno, inquit, Iustinianus Imperator misit Leontium Praetorem in Armeniam cum Romano potentatu: & Sarracenis illic existentibus interemptis, subiicit hanc Romanis, similiter & Iberiam, Albaniam, Hircaniam quoque, atque Mediam, & sub tributo regionibus actis plurimas pecunias Imperatori transmittit.] haec de rebus prosperis anni huius, cum ipsam testamento relictam pietatem nondum prodegeret Imperator: ea enim postea amissa, vna cum ipsa omnia simul a se bona reiecit.

SARRACENI FACEM PETVNT AB IMP.

2 Cedem. in Iustinian. an. 1.

PROVIN. CIAE RECVPERATAE IMPERIO ROM.

II.

Idem Princeps aggressus est pariter inuentos in Armenia exagitare Manichaeos, de quibus Lucas Siculus verus historicus inchoatam historiam ita profecquitur: Gliscen- te igitur inter Iustum & Simeonem Manichaeorum duces contentione, proficiscitur Iustus ad Episcopum Coloniae Armeniae, atque ut de Apostoli sensu, quod cupiebat, audiret, omnia mox de se sociisque, & quam inter se disciplinam tenerent, liquidò exposuit. Re comperta, Episcopus nihil in his sibi cunctandum ratus, de singulis euestigiò refert ad Imperatorem Iustinianum Augustum, qui post Heraclium Constantinum Imperij scepra gubernauit. Qui quidem ut audiuit, omnes statim in vnum cogi Manichaeos, seorsumque interrogari iussit, atque flammis tradi, quotquot essent in errore pertinaces. Itaque extructo ad acerrimum ingenti rogo, incensi & cremati omnes fuerunt, praeter Paulum quemdam genere Arabem, cui duo filij erant Genesius & Theodorus, quibuscum fuga se proripuit pater, & Episcopatum abiit iam dudum a nobis in prolixiori opere

MANICHAEI VRSI COMBV. RI.

opere commemoratum, cum de Paulo & Ioanne Samofatenis Callinices filijs ageremus, de illo inquam Paulo, a quo Pauliani pro Manichaeis, mutato nomine, appellari coeperunt. Producit ergo alter hic Paulus ad impietatis scholam filium Genesium, cui Timothei nomen imposuit. Sed breui secuta est inter vtrumque fratrem Genesium & Theodorum altercatio, cum iste diuinam Spiritus gratiam accepisse se assereret, ille contra de se ipso idem affirmaret.] Quomodo autem inter se dissidentes sic animis odisque inuicem exarserunt impietatis incontentos, ut ad mortem vsque ipsam perliterit discordia, idem subiicit auctor abundè satis: sed quod non tempore huius Imperatoris, sed Leonis Haunici contigisse dicat, nos suo loco de illis acturi sumus.

PAVLVS, A QVO PAULIANI MANICHAEI.

At non his tantum malis hoc tempore laborauit Armenia, sed ut quae haecenus sub Sarracenis fuerat, Ecclesia posita ibi siluesceret, oppleta fuit multis erroribus: videlicet in primis, quod vino tantum in sacrosancto incruento sacrificio vterentur, nulla admixta aqua: quodque ad sacerdotium nullum admitterent Iudaeorum, nisi qui ex sacerdotali genere orti essent: insuper Quadragesimae tempore diebus sabbati atque Dominicis caseum & oua comederent: sed & quod more Iudaico carnes intra altare afferant, easque populo comedendas distribuerent. Haec quidem ita se habuisse, docent canones Sextae Synodi postea sanciti. At de rebus Orientalibus haecenus.

III. ERRORRES ARMENTORVM.

Hoc eodem anno Benedictus Papa, ubi sedisset menses octo, & dies decem & septem, moritur septima die Maij, qua relatus inter Sanctos reperitur in tabulis Ecclesiasticis. Antequam autem ex hac vita migraret, contigit eum scribere ad Hispaniarum Episcopos, monens eos, ut corrigerent nonnulla quae legisset in scriptis ab ipsis litteris, & Romam missis cum subscriptionibus Episcoporum, quibus quae decreta essent de fide Catholica in Constantinopolitana Synodo, probarentur. Dicturi de his, primum omnium quae ad temporis rationem spectare noscuntur, elucidemus. Est de his certa testificatio in Actis decimae quintae Synodi Tolerae celebratae Era septingentesima vigesima sexta, anno Domini scilicet sexcentesimo octogesimo octauo, ubi asseruntur ante biennium ea fuisse a Benedicto Pontifice litterae scriptae: habentur enim ibi haec verba: Post huius igitur pia confessionis prolatam deuoris vocibus regulam, ad illa nos illicò conuertimus conu- tuenda capitula, pro quibus muniendis ante hoc biennium beatae memoriae Romanus Papa Benedictus nos litterarum suarum significatione monuerat, &c.] Quae igitur ante biennium datae dicuntur Benedicti litterae, hoc anno ipsas esse scriptas oportuit, nempe post duos expletos, anno inchoato iam tertio, quo Episcopi conuenerunt. haec de his quae ad tempus pertinent.

IV. DE SCRIPTIS BENEDICTI PA- PAE AD HISPANOS.

Quod verò dicunt Patres in eodem Concilio congregati, a Benedicto Pontifice litteris communitos Hispaniarum Episcopos: apparet rem Christiana charitate esse transactam, nempe nequaquam ab ipso Romano Pontifice statim esse reprobata atque damnata, quae inuenisset in ipsorum scriptis: sed potius quae ipsi subduriuscula visa essent, admonuisse voluit, ut vel corrigerent, vel declararent. Haec autem dixisse volumus, quod Rodericus inconsultè nimis affirmet, imprudenter id factum a Benedicto de libro a Iuliano Episcopo Toletano conscripto. sunt haec Roderici verba: Eius tempore librum de tribus substantiis, quem dudum Romam miserat sanctissimus Iulianus, & minus cautè tractando Benedictus Papa Romanus indixerat reprobandum, ob id quod, Voluntas genuit voluntatem, sanctus Iulianus veridicis testimoniis in hoc Concilio ad exactionem praefati Principis per oracula eorum quae Romam transmiserat, verum esse firmavit, & apologeticum fecit, & Romam misit per suos legatos presbyteros, diaconum, & subdiaconum viros eruditissimos.] haec cum ipse dicat, sanè quidem ex iisdem Toletani decimi quinti Concilij Actis correctione dignus ostenditur.

V.

Quae enim Benedicto visa sunt corrigenda, vel saltem declaranda, non sunt reperta in nouissimis litteris ab Episcopis Hispaniarum datis, vel in libro Iuliani de tribus substantiis, sed in illis quas antea eisdem rescripserunt, dedissentque Petro Regionario, qui illuc a praedeceffore (ut vidimus) missus fuerat. Testantur enim id ipsum Patres, qui eidem decimo quinto Toletano Concilio interfuerunt. Benedictus igitur quatuor illa notata capitula haud suis voluit inseruisse litteris, utpote quod sciret cum Catholicis se rem agere, qui nihil contentiosè acturi essent, vel pertinaciter asserturi, sed (ut iisdem testantur Patres) cui- dam ipsorum homini credidit, non scriptis, sed verbis ore tenus. ex quibus omnibus mani- festi erroris eundem redarguas Rodericum.

BENEDICTVS DE- FENDITVR A CALVMNIA RODERICI.

CHRISTI
685.IOANNIS PAP. V.
I.IVSTINIANI IVN. IMP.
I.VII.
QUAE AM-
BIGVE DI-
CTA DECLA-
RATIONE
INDIGE-
RENT.

At quænam ista essent à Benedicto notata, videamus. Quod igitur Romanus Pontifex custos Catholicæ fidei esse semper vigilantissimus consuevit: nihil quod vel in verbis vel in sententiis dubium posset mouere, despexit, & indiscussum præteriri aliquando permisit, sed ambiguitates omnes solui, ambages elucidari, dubia in lucem prodi, & detegi velata curauit. Sic ergo ipse Benedictus legens in Hispanorum Episcoporum litteris tres in Christo affirmari inesse substantias, subdiuidendo humanam in corpus & animam, veritas ne secundum numerum substantiarum tres etiam statuerent in Domino voluntates, diuinam, rationalem, & sensualem, ne quid noui vel in verbis affereretur, citò occurrendum putauit. Rursum vero quod idem ipsi in suis litteris dixissent, Voluntas genuit voluntatem, sicut & sapientia sapientiam: ne eodem modo duæ dici à Catholicis voluntates ab aliquo vel suspicari posset, hoc elucidatione indigere significauit. Quod autem pio id sensu asseruissent Hispani ex sententia Augustini, diffusius in scholis ista inuenies disputata^a. Excusauerunt id quidem postea in dicto Concilio post biennium celebrato ipsi Hispani Episcopi, id scilicet non à se dictum secundum relationem, sed secundum substantiam. Quænam autem duo alia capita fuerint, quæ viderentur eidem Benedicto indigere ex ætiori elucidatione, nescimus: ea tamen ex sententia sanctorum Patrum Ambrosij atque Fulgentij posse defendi, iidem Patres, qui dicto Concilio interfuerunt, testati sunt. Hæc de his quæ ad Benedictum & ad litteras in Hispaniam hoc anno ab ipso datas pertinent, satis sunt.

VIII.
THEOPHA-
NES EPISC.
ANTIOCH.
MORITVR.^b Concil. Ni-
cen. 2. ad. 3.

Rursum verò quæ de eodem Benedicto Pontifice habent Acta Nicæni secundi Concilij, hæc in medium adducamus. Quod enim hoc anno contigisset mori Theophanem Antiochenum Episcopum, ubi sedisset (vt tradit Nicephorus) annos quinque: optauit idem Pontifex Benedictus, vt Macarius olim Antiochenus Episcopus in ordinem redactus Romæ degens exul, damnata hæresi, restitueretur in Antiochenam Ecclesiam: sed ceruicofus homo contempnit. At reddamus hæc ex Synodalibus Actis^b, quæ sic se habent: Petrus studiosissimus presbyter & Apostolicæ sedis Hadriani Papæ Vicarius dixit: Et Romæ quoque extorris erat Macarius à sancta Synodo Sexta damnatus: verum pie memoracionis pater noster Benedictus deliberandi spatium per triginta dies illi concessit: & quodam tempore Bonifacium consiliarium ad eum misit, quò verbis admonitione plenius ex sacra Scriptura illum instrueret: verum ad meliorem mentem haudquaquam perducere potuit. Id autem pater beatus ob id egit, quò illum rursus in pristinum statum reciperet.] hæc Acta.

IX.
RELIQVAE
RES GESTAE
BENEDI-
CTI.

X.

^c Aniq. in-
ser. in Ap-
pend. p. 1166.
num. 4.
BENEDICTI
PAPAE EPI-
TAPHIUM.
* SPECIEM

De eodem quoque Benedicto, præter hæc omnia, Anastasius ista habet: Hic ecclesiam beati Petri Apostoli, sed & beati Laurentij martyris, quæ appellatur Lucinæ, restaurauit. Itemque in ecclesia beati Valentini via Flaminia fecit coopertorium super altare cum clauis & fastellis, & in circuitu palerugium chrysoclauum pretiosissimum: similiter & in ecclesia B. Mariæ ad Martyres aliud coopertorium porphyreticum fecit cum Cruce ex gemmulis, quatuor chrysoclauos, & in circuitu palerugium holosericum pulcherrimum: necnon & in Titulo suprascripto Lucinæ aliud coopertorium ornatum holosericum.

Extat eiusdem Benedicti exaratum in sepulchro ipsius hoc epitaphium^c:

MAGNA TVIS BENEDICTE PATER MONVMENTA RELINQVIVIS
VIRTVTVM TITVLOS O DECVS ATQVE DOLOR
FVLGVIVS IN * SPECIEN MENTIS SPLENDORE CORVSCAS
PLVRA SED EXIGVO TEMPORE CÆPTA FLVVNT
CVNCTA SACERDOTVM PRÆSTANTIA MVNIA COMPLES
ET QVO QVIVSQVE BONO CLARVIT VNVS HABES
QVIVPPE QVOD A PARVO MERITIS RADIANTIBVS AVCTVS
IVRE PATRVN SOLIVM PONTIFICALE FOVES
NON HOC AMBITIO RAPTIVM TIBI PRÆSTAT HONORIS
INDOLIS EST FRVCTVS QVAM COMITATVR HONOS
ET QVIA SOLLERTER CHRISTI REGIS AGMINA PASTOR
PERCIPE SALVATI PRÆMIA CELSA GREGIS.]

XI.

Pergit verò Anastasius de eodem Benedicto: Fecit autem calices aureos ministeriales duos penantes singulos libras singulas.] & inferius: Clerum diuersis ordinibus in die sancto Paschæ honoribus ampliauit.] & paulo post: Hic dimisit omni clero, monasteriis, diaconis, & mansionariis auri libras triginta. Fecit autem Episcopos per diuersa loca numero

CHRISTI
685.IOANNIS PAP. V.
I.IVSTINIANI IVN. IMP.
I.

A. mero duodecim. qui etiam sepultus est ad beatum Petrum Apostolum octauo Idus Maij: & cessauit Episcopatus eius menses duos & dies quindecim.] hæc Anastasius, ex cuius sententia vigesima secunda mentis Iulij subrogatus est in locum eius Ioannes huius nominis quintus, de quo ista habet:

Ioannes natione Syrus, ex provincia Antiochia, ex patre Cyriaco, vir fuit valdè strenuus, ac scientia præditus, & in omnibus modis moderatus. Hic post multorum Pontificum tempora, vel annorum, iuxta præfaram consuetudinem, à generalitate in ecclesia Saluatoris, quæ appellatur Constantiniana, electus est, atque exinde in Episcopium introductus. Hic dum esset diaconus, missus est à sanctæ memoriæ Agathone Papa in regiam urbem, cum aliis sacerdotibus representans locum Apostolicæ sedis in sancta Sexta Synodo, &c.] paulo post verò: Secum, inquit, detulit præter alia etiam diuina iussiones, releuantes annonæ capita patrimoniorum Siciliae & Calabriae non pauca, sed & præceptum frumentum similiter, vel alia diuersa, quæ Ecclesia Romana annuè minime exurgebat^a persolvere. Hic consecratus est à tribus Episcopis, Ostiense, Portuense, Veliter-^a nense, sicut prædecessor eius Leo Papa.] hucusque Anastasius: reliqua de eodem Pontifice inferius.

Hoc eodem anno Domini sexcentesimo octogesimo quinto Synodus in Galliis cogitur à Rege Theodorico, opera Ebroini Magistri domus, quæ verè tyrannica dicenda fuit: etenim ad hoc coacta est, vt de Episcopis tyrannus pœnas sumeret. Sigebertus enim hoc ipso anno Domini sexcentesimo octogesimo quinto hæc de his habet in Chronico^a: Theodoricus Rex Ebroinum in gratiam recipit, eius consilio Synodum Episcoporum cogit, & in hac multis eorum ex sententia Ebroini Episcopatu priuat, aliquos etiam eorum irrevocabili exilio damnat sub tam procelloso domesticæ persecutionis tumultu. Sanctus etiam Lambertus à Traiectensi amarus Episcopatu, in cœnobio Stabulensi monachicæ quietis expetit portum, ibique per septem annos habitauit secum. Sanctus Leodegarius diu ab Ebroino tormentatus, post famem & carceris squalorem, post oculorum euulsionem, post plantarum concisionem, post linguæ & labiorum excisionem, tandem consummavit martyrium per capitis abscissionem. Ansegisus pater Pipini à Gunduino perimitur, quem inuentum & nutritum de sacro fonte susceperat.] hæc Sigebertus.

At hæc de sancti Episcopi exilio atque cade per Ebroinum curata paulo fusiores sermonem postulant: sunt enim digna memoratu, non solum ob gloriam tanti Martyris, sed vt Dei iustitia ad vlciscendum vigilans demonstraretur. Extant eius res præclare gestæ memoria commendatæ^b quàm fidelissimè ab Ursino iussu Archoaldi Episcopi Pictauiensis, eiusdem sancti Leodegarij æqualis, qui diram Ebroini tyrannidem, & in sanctum Leodegarium effusam sententiam ita describit: Ebroinus à Theodorico Rege in pristinum statum restitutus, & Maior domus effectus, cogitare cœpit de vlciscendis inimicis, qui eum noluisse habere Subregulum (vt auctor loquitur) id est, Maiorem domus, vel palatii principem. Itaque instar leonis rugientis, per Francorum terras rugitus eius insonuit; cunctique, qui olim aduersus eum egerant, qui tamen eadem effugere potuere, fugæ præsidia captarunt.

Potè vir Dei Leodegarius instaurandæ plebi suæ intra urbem suam Heduum, siue Augustodunum intentus erat. Reminiscentem autem Ebroinus malorum omnium, quæ cum Childerico Rege illum suspicabatur sibi intulisse, adhibitis in consilium hominibus nobilissimis, cum eis tractare cœpit, qua ratione illum Episcopum perdere posset. Ex iis verò duo, Diddo & Guainerus caput malitiæ effecti, aiunt se illum rapere posse ex urbe eius, in eumque exercere vindictam, quæ Ebroini malitiam exatiet. Illorum promissis exhilaratus Ebroinus, copiosum valdè exercitum eis tradidit, cum quo illi festini abiire Heduum, & urbem circa moenia vastare cœperunt. Id cernens vir Dei Leodegarius, zelo magno accensus erga plebem sibi commissam, & Domini exempla malens animam suam ponere pro ouibus suis, easque lucrificare potius, quàm vni suæ temporariæ salutis consulere, collecto totius ciuitatis clero, cum Reliquis, Crucibus, & psallentium choris, Dei que laudibus obuiam processit hostibus suis, sponteque se obtulit ad obeundum martyrium, si voluntas percussori non defuisset. At illi qui eius capiendi causa venerat, nulla erga sacras reliquias motu reuerentia, eum cōprehenderunt. Fertur tunc exclamans dixisse: Gratias ago omnipotenti Deo Redemptori meo, quod me hodie dignatus est glorificare.

C c c 4 Ductus

XII.
IOANNES
PAPA QVIN-
TVS CREA-
TVR.XIII.
CONC. TY-
RANNICVM
GALLICA-
NVM.
^a Sigebert. in
Chron. hoc
anno.

XIV.

^b Extat apud
Sav. die 2.
Octob. 10. 5.
EBROINI
TYRANNIS.

XV.

PERSECV-
TIO IN D.
LEODEGA-
RIVM.S. LEODE-
GARIVS CA-
PITVR AB
HOSTIBVS.

Ductus est autem ab illis extra urbem, atque illic, ut Ebroinus iusserat, eruti sunt oculi eius. A Et humano quidem illum orbarunt lumine extrinsecus, at intus mansit illi diuinum lumen. Cumque eum custodibus tradidissent, in quoddam cœnobium perduxerunt, ubi biennium ferè latuit, & magnum reliquit patientiæ & humilitatis exemplum.

XVI.
* Genius

PRÆDICTIO DE
EBROINO.

Eodem tempore Gairinus* frater eius, qui ob metum Ebroini cum aliis ab eo profligatis Francorum Proceribus aliis in locis degebat, iussu Regis Theodorici & Principis Ebroini ad palatium reuerti compulsus est. Simul etiam beatus Leodegarius ex monasterio, in quo tenebatur absconditus, in Regis Theodorici præsentiam adduci iussus est. Cumque ambo fratres in Principum conspectum venissent, multis contumeliis & opprobriis affecti ab Ebroino, illi sic respondisse feruntur: Nos quidem dignè hæc patimur, quia peccauimus Domino: sed maior tamen eius clementia est, qui nos dignatus est ad tantam gloriam vocare. Tu verò miser Ebroine, qui tantam iniuriam irrogas Francorum genti, te ipsum potius vlsceris, dum aliis vitam auferre cupis. Multos quidem decepisti, & à paterno solo exulare compulisti: at tu ipse magis etiam exul eris, quandoquidem & temporalem & æternam gloriam citò perdes: dum enim totius Franciæ homines excellere meditaris, tuam, qua indignus præditus es, gloriam amittis.

XVII.

* Rom. 8.

GAIRINVS
LAPIDATA
TVR.

Hæc ut audiuit Ebroinus, furore magno correptus, iussit ministris, ut Gairinum à Leodegario separarent, uti separatim punirentur, nec possent coniunctim eiusmodi sermones proferre. Cum ergo abduceretur Gairinus, beatus Leodegarius dixit ei: Aeque feras animo, frater charissime, quod nos istac pati oporteat. Non enim sunt condignæ passionnes huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Peccata quidem nostra multa sunt, sed supereminet magna Dei omnipotentis misericordia, qui ad ablucenda se laudantium delicta semper paratus est. Et nos ad breue tempus hæc patimur, quia mortis debitores sumus: sed si patienter tulerimus, illa nos expectat vita, ubi sine fine letabimur in cælesti gloria. Deinde ministri ad palum alligatum Gairinum lapidibus obruerunt. At ille deprecabatur Dominum, ita dicens: Domine Iesu Christe, qui non venisti vocare iustos, sed peccatores ad poenitentiam, suscipe spiritum serui tui: & qui me ea gratia dignatus es, ut instar Martyrû lapidibus vitam istam mortalem amitterem, mihi quoque clementissime des veniam scelerum meorum. Hæc dicens, inter verba orationis supremum efflauit spiritum.

XVIII.

S. LEODEGARIUS DI
RA PATI
TVR.

Et beatus quidem Leodegarius cupiebat cum fratre sanguinem fundere, ut simul mererentur coronari: sed Ebroinus eius obitum differre volens, ut per poenas diu productas ei aternas quoque conciliaret, & ne corona frueretur martyrij, immò verò etiam præmiis gloriae sempiternæ priuaretur, iussit eum nudis pedibus per quamdam piscinam traduci, in qua erant petrae instar clauorum acutæ: deinde euulsis iam oculis, humi eum prosterni, linguamque ac labia incidi: ut ablatis oculis, pedibus contritis & confcis, lingua & labiis incisis, membrorum vsu erepto, corporis viribus omni ex parte eneruatis, nec oculis posset terram cernere, nec pedibus ingredi, nec linguæ officio laudare Creatorem, tandem in blasphemiam rueret, atque ita salute omni priuaretur, quam, laudando Deum, sibi ingen-tem cælitus obtinuisset. At verò qui sine voce corda audit Deus, magisque rogatur corde contrito, quam elatione superborum, vocem tacentis propensius audiuit, quam elatè loquentis. Ille enim vir sanctus diuinum implorabat auxilium, non sono vocis, sed cordis humilitate: nam cum se omni humano præsidio destitutum cerneret, totis viribus diuinum sibi adesse poposcit. Itaque quantum humana impietas eum à supernis abstrahere moliebatur, tantum pietas diuina erigebat ad cælestia.

XIX.

Porrò Ebroinus Vuaningum quemdam ad se vocans: Tu accipe Leodegarium, inquit, quem aliquando vidisti virum superbum, & tuta eum custodia serua. Aderit enim quandoque tempus, ut ab inimicis suis recipiat quod meretur. Vuaningus verò eum ad suum perduxit monasterium, quod Fiscanum vocant, in quo erat sanctimonialium cætus, quibus præerat Childomara Christi ancilla. In eo monasterio B. Leodegarius multis diebus mansit, adhibitis ei custodibus. At verò lingua eius præcisâ suum recepit officium, & magnum doctrinæ semen sparuit in populo. Quando autem ad virgines accedebat, tanta (ut fertur) ab eius ore sermonis suauitas manabat, ut mirarentur quicumque audirent, tanta per illum efficere clementissimum Deum, & morum suorum prauitate damnata, quamprimum ad poenitentiae fructus & remedia aduolarent. Ille enim vir beatus die noctuque in Dei laudibus peruigil astabat, ut vix parumper ab ecclesia ad corporis res

A ris res necessarias interdum recederet, aut quippiam vel cibi, vel somni perciperet.] hucusque auctor de rebus gestis ante præsentem annum: quæ verò subiicit, ad hunc annum pertinent, quo (ut diximus) Synodus Episcoporum collecta est, de qua ista habet:

Ea tempestate Theodoricus Rex & Ebroinus Synodum multorum Episcoporum ad quamdam villam conuocarunt. Et ecce inter ceteros euocatum Diddonem, qui sanctum virum Leodegarium cum Guaimero ab eius sede abstraxerat, poenis subdiderunt, & condemnatum ac decaluatum expulerunt à sancta congregatione: deinde actus in exilium, & tandem capite damnatus, poenas eorum luit, quæ in sanctum Episcopum dolosè perpetrarat. Alij quoque Episcopi à Rege per Ebroinum simili ferè poena multati, in perpetuum exilium deportati sunt. Porrò Guaimerus, qui Diddoni socius fuerat ad exequentiam in sanctum virum Ebroini iussa, cum ab eodem Ebroino, quod eius tyrannidi assensisset, per fraudem esset in Episcopum promotus, in eius indignationem, Dei (ut putatur) nutu, incurrit, multis flagellis cæsus, turpissimeque (ut decebat iusti proditorem) condemnatus, laqueo suspensus est, & transmissus in tartarum. Morabatur eo tempore beatus Leodegarius in virginum suprascripto monasterio: iussus est autem etiam ipse accersiri ad Synodum: non tamen (ut aiunt) Concilio interfuit, sed seorsum Rex & Ebroinus cum eo sermonem contulisse feruntur, multaque ab eo futura illis prædicta fuisse, quæ euenisse manifestum est.

Ebroinus verò in sua malignitate perseverans: Multum te (ait ad virum Dei) grandiloquentia tua ad dicendum extimulat: martyrem te fore suspicaris, idcirco hac temeritate vteris: multum verò te extendis, sed frustra tale præmium expetis: ut enim commertus es, ita martyrio poteris.] quasi non esset passurus ut Martyr innocens, sed ut criminum reus, sicq. haud promeriturus esset martyrij coronam. Sed pergit auctor: Cupiebat Ebroinus sanctum virum in anima & corpore perdere, & cui iam omnem sæculi gloriam ereptam cernebat, à Sanctorum quoque meritis excludere. Sed quibus rebus ille sibi videbatur eum à Christo auellere, iis ipsis id efficiebat, ut Christo, quem desiderabat, magis adhereret: quantum enim crescebat eius poena, tantum etiam præmia augebantur.

Tradidit autem illum cuidam Chrodoberto, iubens, ut eum multa cura custodiret: Veniet enim quandoque (ait) tempus, quo tollatur è medio. Ille acceptum eum duxit ad domum suam. Cernens verò eum ex itinere & morbo defessum, iussit refocillandi eius causâ potum ei præberi. Sed priusquam ad eum pincerna veniret, ingens lux instar circuli è cælo descendens, super caput eius resplenduit. Tum illi qui aderant: Quid sibi vult, aiunt, domine, quod super caput tuum spherica figura apparet cælitus lapsum lumen splendidissimum, cuius nos antehac numquam simile vidimus? Ille verò in terram prostratus: Gratias ago tibi, inquit, omnipotens Deus omnium consolator, qui super me seruum tuum tale dignatus es ostendere miraculum. Porrò reliqui omnes, conspecto eo lumine, tamquam extra se in ecstasim rapti, tandem collectis viribus simul laudauerunt Deum, & ad se mutuò conuersi, dixerunt: Re vera hic homo seruus Dei est. Simulque promiserunt, se toto corde velle ad Deum conuerti: atque ita eius sermonibus panè omnes qui in illa domo erant, paterfamilias, eius coniunx, & familia tota conuersi sunt ad Dei cultum. Quotquot autem eius famam perceperere in locis adiacentibus, ad eum concurrebant, verba salutis audituri. Ille verò non cessabat sua prædicatione docere omnes, quemadmodum ad regna cælorum possent peruenire.

Sed non multo euoluto tempore, cum iam præpotens Deus pro tam insigni patientia decreuisset remunerare fidelem seruum suum: Ebroinus iam obstinatus, volens suam in eum crudelitatem perficere, velocissimos post eum equites misit, qui eum neci darent. Illi ergo acceptum eum è domo viri illius, cui custodiendus datus erat, abduxerunt per loca ignota. Cumque ad certum locum ventum esset, illic constitit, ita dicens: Non opus est, filij, ut diutius vos fatigetis. Cuius causâ huc venistis, id ocyus pertrate, ut satisfiat voto vestro. Ad eius autem cædem quattuor missi erant, è quibus tres prouoluti ad pedes eius rogabant, ut ipsis veniam daret, & suam benedictionem impertiret: quartus verò superbe erectus, districto gladio paratus erat ad perpetrandam cædem. Postquam autem data benedictione, percussoribus suis benè precatus est vir Dei, & verbum Dei eis ministravit, in preces incumbens ait:

Domine Deus omnipotens, Pater Domini nostri Iesu Christi, te benedico, te glorifico, qui me dignatus es ad hunc certaminis perducere diem; oro & obsecro te Domine, ut

XX.
DE SYNODO
TYRANNI
CA.

XXI.
SUMMA NE
QVITIA E
BROINI IN
S. LEODEGARIUM.

XXII.

STGNVM SV
PER CAPVT
S. LEODEGARI.

S. LEODEGARIUM
TYRIVM.

XXIV.

NE, VT

ORATIO. LEODEGARI.

ne, vt tuæ pietatis misericordiam mihi impertias, & sanctorum tuorum meritis dignum me facias, & eorum participem, vitæque æternæ consortem. Ignosce illis qui affligunt me: quandoquidem ego, clementissime Pater, per eos credo me in conspectu tuo glorificandum. Dum hæc diceret, percussor sublato gladio amputavit caput eius. Ferunt tum erexisse sese corpus eius, & quasi horæ vnius spatio stesisse. Id conspiciatus percussor eius, pede eum truxit, vt citius in terram corrueret: sed miser ille non diu post arreptus à dæmonibus & mente captus, diuina in eum ultione animaduertente, in ignem se coniecit, & mortuus est. Iussu autem coniugis viri huius Chrodoberti in villam Sarcingensem magno omnium luctu deportatus à ministris, & cum vestibus in quibus trucidatus fuerat, in exiguo oratorio beatus Martyr sepultus est sexto Nonas Octobris, &c.] subdit verò auctor de miraculis ad eius corpus exhibitis, de quæ miserando exitu Ebroini, & translatione eiusdem Martyris, atque aliis miraculis tunc repetitis. Exarsit pariter odium eiusdem Ebroini aduersus Philibertum Abbatem eius monitorem: sanctus quoque Amatus Episcopus Senonensis ab eodem mittitur in exilium. Hæc & alia à truculenta bestia aduersus Dei seruos perpetrata sunt: sed quas pœnas ipse dederit, suo loco dicturi sumus.

S. AMATVS EXVLAT.

I. IOANNIS PAPAE OBITI.

Sequitur ordine temporis annus Domini sexcentisimus octogesimo sexto, Indictione decimaquarta: quo Ioannes Papa, vbi sedisset annum vnum & dies vndecim (vt Anastasius habet) moritur die secunda Augusti. de quo, præter illa quæ certo sunt tempore consignata, hæc scribit Anastasius: Hic post multorum annorum curricula propter transgressionem ordinationis Ecclesiæ Turitanæ in Sardinia, quam sine auctoritate Pontificis fecerat Citonatus Archiepiscopus Calaritanus, pro eo quod antiquitus ordinatio fuit sedis Apostolicæ, & ad tempus concessa fuerat ipsius ordinatio eidem Ecclesiæ, postmodum proteruita faciente Archiepiscoporum, præcepto Pontificum ab eadem ordinatione suspensi sunt iuxta determinationem sanctæ memoriæ Martini Papæ; & facto Concilio sacerdotum, nouellum Episcopum, qui ab eodem Archiepiscopo ordinatus fuerat, sub ditione sedis Apostolicæ redintegrauit atque firmavit: quorum chirographus archiuo Ecclesiæ retinetur. Qui sanctissimus vir diutina infirmitate detentus est, vt etiam vix ordinationem sacerdotum explere potuisset. Hic dimisit omni clero, monasteriis, diaconiis, & mansionariis solidos mille nongentos. Fecit autem Episcopos per diuersa loca numero tredecim: qui etiam sepultus est ad beatum Petrum Apostolum sub die secunda mensis Augusti. Cessauit Episcopatus eius menses duos, dies decem & octo.] hæc de Ioanne Anastasius: cuius sententia die vigesima Octobris successor eius Conon creatus est Pontifex, cum schisma constatum esset inter Theodorum presbyterum atque Petrum Archiepiscopum, de quo hæc scribit idem Anastasius:

*diaconibus,

II. CONONIS PAPAE.

In Cononis electione, dum ad Episcopatum quæreretur, non minima contentio facta est, eo quod clerus in Petrum Archiepiscopum intenderet, exercitu insequente eius presbyterum Theodorum. Et clerus quidem adunatus ante fores basilicæ Constantinianæ sustinebat, eo quod qui missi fuerant de exercitu ad custodiendas regiæ basilicæ valuas, obseruabant, & neminem ingredi permittebant. Exercitus autem omnes in basilicæ sancti Stephani protomartyris similiter fuerant adunati: & neque illi clero consentiebant, neque clerus exercitui acquiescebat pro supradictis presbyterorum personis. Sed dum missa ab vtrisque partibus responsa irent diutius & redirent, & nihil proficerent ad concordiam: continuo electi sacerdotes & clerus vnanimiter ingrediuntur in Episcopium Lateranensem, & elegerunt & demonstrauerunt tertiam personam suprafati Pontificis Cononis, in quo verè aspectus Angelicus, veneranda canities, sermo verus, prouecta ætas, simplex animus, quieti mores, religiosa vita, qui numquam se in causis acerbis & secularibus immiscuerat. Euestigiò autem omnes Iudices vnà cum primatibus exercitus pariter ad eius salutationem venientes, in eius latrem simul omnes acclamauerunt. Videns autem exercitus vnanimitem cleri populi que in decreto eius subscribentium, post aliquot

*consilio ducti

CONONIS PROBATUS ELECTIO.

quot dies & ipsi flexi sunt, & consentire in personam prædicti sanctissimi viri, atque in eius decreto deuota mente subscriperunt; & Missos (nuntios videlicet) pariter vnà cum clericis & ex populo ad excellentissimum Theodorum Exarchum (vt mos est) direxerunt.] hæc Anastasius, qui Cononem fuisse genè Thracem, educatum in Sicilia, inde vero in Ecclesia Romana inter presbyteros meruisse tradit.

Cum autem se amplius immiscendi in confirmatione electionis Romanorum Pontificum nullam sibi reliquam esse facultatem, illa remissa, & in pristinam libertatem Romana Ecclesia vendicata, Iustinianus Imperator aspiceret, alia eam sibi via vsurpare quæsiuit, mirum vt non crearetur Pontifex absque Exarchi consensu, dum scilicet per militares copias ipse faceret, vt non alius, quàm qui sibi cordi esset, Romanus Pontifex crearetur: ex quo & illud obortum est malum, vt ambientes Pontificatum, per Exarchi ministerium illum consequi conarentur, siue muneribus, siue aliis officiis hominem demerentes. Factumque est, vt clero Romano in contrarium adnitente, sæpe schismata conflarentur, prout hic contigisse vidimus, & in eius successoris electione, vt proximè dicturi sumus.

Quod rursus ad Iustinianum Imperatorem spectat, hæc de eo Anastasius: Hic, Conon Pontifex scilicet, suscepit diualem iustionem domini Iustiniani Principis, per quam significat repperisse Acta Sextæ Synodi, & apud se habere, quam piæ memoriæ dominus Constantinus pater eius fecerat, & promisit eius pietas illibatam & inconcussam perenniter custodire & conseruare.] hæc cum dicat Anastasius, ex litteris tamen Nicolai Pontificis ad Michaellem Imperatorem constat, haud sanæ fidei extitisse, sed & aduersatum fuisse eundem Imperatorem ipsi Cononi, cum legatos eius Constantinopolim missos præuaticari coegisset. Sed Nicolai verba accipe, dum inuehitur in improbos Imperatores de Ecclesia Romana malè merentes: Tantæ, inquit, salutis oblatæ ministros duplici modo interemistis: quoniam aut participes illos sui erroris effectos spiritualiter occiderunt, sicut tempore reuerendæ memoriæ Cononis contigit, &c.] Arguunt quidem ista diuersæ fidei esse cœpisse Iustinianum à Romano Pontifice, ob idque constat sensisse numen iratum, omniaque in deteriora labi cœpisse: siquidem hoc anno ingentem famem vexasse Syros, & ruptam fuisse pacem sancitam cum Bulgaris, Theophanes docet. Quod autem Cedrenus hoc anno tradat, formam à Constantino patre conscriptam, per Iustinianum perturbatam, nihil aliud quàm firmatam fidem Catholicam aduersus hereticos per Iustinianum emotam, intelligere voluisse, eiusdem Imperatoris exitus declarauit.

In reliquis scimus, eodem Anastasio auctore, ipsum Iustinianum voluisse videri de Ecclesia Romana benè mereri, dum ex parte minuit tributum illud (quod capitatio dicebatur) patrimonij quod Romana Ecclesia apud Brutios possidebat; releuasseque etiam capitatione tradit alia patrimonia, quæ habebat eadem Romana Ecclesia in Sicilia.

Quod rursus ad Cononis res gestas pertinet, illud perperam factum ab eo Anastasius tradit, quod cum morte Theophanis vacaret Ecclesia Antiochena pastore, quorundam Ecclesiasticorum persuasione, inconsulto Romanæ Ecclesiæ clero, ordinari Constantinum diaconum Ecclesiæ Syracusanæ, rectorem tunc patrimonij Romanæ Ecclesiæ in Sicilia, ei que pallium ex more concesserit. Sed factum est, vt cum qualis ille esset, detectus fuisset, nempe factiosus homo, & ad constandas discordias natus; eius rei gratia arcta custodia idem asseruari iussus fuerit ab Imperatoris magistratibus, qui Siciliam administrabant. Hæc quidem notam tunc inusserunt Cononi, quod præter morem (vt ait Anastasius) in his agendis clerum Romanum minimè consulisset.

Illustrat verò econtrà Cononis nomen Apostolatus S. Kiliani martyris, qui ab ipso Episcopus est ordinatus. Accidit enim temporibus istis, vt in Hibernia, vbi vigeat monastica disciplina, cum nonnulli ex monachis exoluissent numeros omnes Ecclesiasticæ institutionis, ad maiora anhelarent, secundum illud Apostoli: Aemulamini charismata meliora, magis autem vt prophetetis] cuperentque Euangelium annuntiare gentibus, quæ illius reperirentur expertes; sed ita vt consulto precibus numine, ad opus assurgerent, diuini Spiritus instinctu. Eminerat inter eos, quem diximus, Kilianus nobilibus parentibus natus, sacris litteris probe imbutus, virtutibusque pariter exornatus, qui quod mente conceperat propositum, sociis communicans, inuenit omnes non tantum consentientes, sed diuini Spiritus calore succensos, ipsum qui hortabatur ad opus impellentes.

Inito igitur vnà consilio, ea fuit vna sententia, vt primum regiones, quibus Christum prædicaturi essent, inuiserent, agrumque considerarent, in quem verbi semen sparsuri essent,

III. EXARCHI CONSENSVS IN ELECTIOE PONT.

IV.

IVSTINIANVS FIDELI CATHOLICAE PRO-DITOR.

V. RELAXATA TRIBVTA ECCLESIAE ROMANAE.

VI. CONSULENDVS A PONTIFICE CLERVS IN REBUS AGENDIS.

VII.

1. Cor. 12. DES. KILIANI APOSTOLATV.

VIII.

sent, atque inde ad excolendum eum à domino acciperent, eo scilicet quem scirent vice Christi vniuersæ Catholicæ Ecclesiæ esse præpositum, ipso inquam Romano Pontifice, ne (quod de se dicit Apostolus) in vacuum cucurrissent, nefas esse scientes, tantum ministerium sibi fumere, & non ab eo, cuius esset hoc impertire, suscipere, secundum illud eiusdem Apostoli: Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Sed quomodo hæc se habuerint, audi qui Kiliani res gestas, sicut breuiter, ita & fideliter profecutus est: vbi enim eius vitæ sanctæ primordia percurrit, ista subiicit: Inde, inquit, profectus est in Germaniæ prouinciam, quæ ab incolis terræ illius, Orientalis Francia vocitatur; ibique in oppido, quod lingua illorum Vuirtzburg dicitur, morari constituit, non veritus incredulæ gentis feritatem; quippe qui animo intrepidus coronam martyrij appeteret. Interim tamen à verbo prædicationis abstinuit, donec se Romano Pontifici præsentaret, vt apud Romanam sedem & integrum Christianæ religionis dogma, & licentiam acciperet prædicandi. Hibernia siquidem olim Pelagiana fœdata fuerat hæresi, Apostolicaque censura damnata, quæ nisi Romano iudicio solui non poterat. Itaque vir sanctissimus coram Primæ Apostolicæ sedis, eiusdemque ministris, vt ipsi semina diuini verbi Gentilibus erogare liceret, studio diuini amoris expetiuit.

Galat. 2. Rom. 10. Apud Sur. die 8. Iulij. tom. 4.

KILIANVS ROMAM PROFICISCI TVR.

IX.

Tunc autem præerat Romana Ecclesiæ Conon Pontifex, humanis diuinisque litteris pollens, Pontificali officio congruus, in ordinandis Ecclesiasticis rebus discretor idoneus. Is, audita fide iam disti viri charitatis nexibus alligata, Deo quidem gratias egit, illi vero sese charitatis beneuolentia impertiuit, exultans, semina diuini eloquij ab insularibus & longè positis doctoribus propagari. Erat inquam apud egregium Pontificem non modica exultatio, quod cerneret paulatim euacuari fraudes antiqui hostis, crescentibus ministris diuinæ operationis: Itaque consensu totius Urbis beatissimum virum in præfularus officio constituit, quo & chrisma consicere, & ecclesias dedicare, & sacros ordines conferre irreprehensibiliter valeret. Atque his ita peractis, dimisit eum, monens vt cœpto operi insisteret, à Domino parato sibi præmio aternæ retributionis. Beatus igitur Kilianus Vrbe egressus, emenso itinere longissimo cum Colomanno presbytero & Totnanno Leuita, ad locum sibi destinatum peruenit. Hæc de ordinatione ipsius. Quomodo autem Franconiam gentem vnâ cum Duce ad Christi fidem conuertit, ita idem describit auctor, sic pergens:

CONON PAPA ORDINAT KILIANVM EPISCOPVM.

X. PRÆDICATIONE KILIANI AD FRANCONIOS.

Luc. 21. Ioan. 14.

Veniens autem ad prædictum oppidum Orientalis Franciæ Vuirtzburg, non eum quem prius in ea prouincia Ducem inuenit, sed alium, Gosbertum nomine. Cœpit ergo venerabilis vir paulatim diuini verbi pabula incredulis populis ministrare. Tantam enim gratiam Dominus ei contulerat, vt breui tempore & gentis idioma perdisceret, & eis ipsorum lingua veritatis semina iactaret. Mitabantur autem omnes non solum doctrinæ nouitatem, sed magnam quoque eloquentiæ vim & copiam. Porro sermonis facundiam virtutis efficacia comitabatur. Impletumque est in illo, quod Veritas Apostolis promissit: Ego, inquiens, dabo vobis os & sapientiam. Et item: Opera quæ ego facio, & vos facietis. Sed cum iam diuini eloquij semina succrescerent, & in plebe sensim minuerentur errores gentilitatis, vsque ad principes populi sancti viri fama perlata est: ad eum vt ipsum quoque Ducem prouinciæ non lateret, qui sanctum virum sibi præsentari iussit, experiri cupiens, quænam esset hæc doctrina, quam prædicaret, hæcenus ipsi incognita. Erat verò is Princeps magno ingenio præditus, licet gentilitatis erroribus fœdatus. Vt autem ad eum peruenit vir beatus, constanter veræ dogma religionis ei cœpit proponere, docens vnum Deum esse in personarum trinitate, visibilibus & inuisibilibus creatorem & auctorem, per quem rationalis creatura, inuidi hostis fraude decepta, sit misericorditer reparata.

XI. CONVERSIO FRANCONIORVM.

Princeps admirans tanti viri constantiam & sermonum insuperabilem veritatem, quia (vt diximus) naturali pollebat ingenio, veris se sententiis superatum videns, ad tempus eius distulit auditionem, volens crebra apud se tractare inquisitione, vtrum eius quem Kilianus prædicabat, vel Dianæ potius cultus præferendus esset: Diana namque apud illum in summa veneratione habebatur. Interim egregius vir iugi instantia connitebatur Domino lucrari animas, quas diabolus perdere volebat. Ita lucerna super candelabrum posita omnibus resplendebat, & ciuitas in monte constituta ab omnibus videbatur. Porro Dux cernens egregij viri perseverantiam, secretò venit ad eum, cupiens doctrina eius institui, vt cognito veritatis tramite, declinare posset anfractus erroris. Sic igitur à beatissimo viro Catholicæ fidei documentis diligenter instructus, proximo Dominicæ refur-

rectionis die cum multis aliis dato nomine, aqua lotus baptismatis, absolutionem pristini promeruit erroris: atque ita factum est, vt tota panè Orientalis Franciæ prouincia, relicto dæmonum cultu, diuinæ religioni operam daret. Hucusque de conuersione Gentilium: reliqua verò, quæ ad eius martyriū pertinent, suo loco dicenda erunt. Hic autem monendum, diuersum ab isto esse illum alium Kilianum item Hibernum, qui gloria cōfessionis illustris claruit in territorio Atrebatensi, cuius natalis in Belgio agitur decimatertia mensis Nouembris, de quo Molanum consule.

KILIANI DVO.

Vexabantur id temporis Hispaniarum Ecclesiæ multitudine Iudæorum ibi degentium, & in Christianos etiam insultantium: haud enim valuerunt Regum legibus, Synodali- busque decretis cōcerceri, aliisve remediis sæpè tentatis in officio contineri, quin suam perfidiam retinerent, quam & tueri non desisterent. Inter alia autem exprobrare solebant his temporibus Christianis falsam annorum supputationem ab origine mundi, ob idque eos falli, quòd ante tempus Messiam receperint, cuius aduentus nondum tempus adesset. Ad horum petulantiam atque procaciam retundendam, Eruigijs Rex Hispaniarum rogauit S. Iulianum Episcopum, vt suis scriptis eosdem redargueret. Præstitit id ipse quàm fidelit-

XII. IULIANI TOLET. LV. CVBRATIO. NES ADVER. SVS IV. DAEOS.

simè, tres eo argumento aduersus Iudæos libros edens, qui extant; quos se absoluisse hoc anno, verbis istis significat:

Iulian. aduers. Iud. lib. 3. in fin.

Nunc, inquit, acclamatur Era septingentesima vigesima quarta. Emensis igitur triginta & octo annis, ex quo Era inuenta est, vsque ad natiuitatem Christi, residui sunt sexcenti octoginta sex anni. & paulò inferius: Ab initio mundi vsque ad Christum computatos diximus quinque mille trecentos viginti quinque annos: quibus si addantur anni ab incarnatione Domini sexcenti octoginta sex, vsque ad præsentem diem, id est, quando serenissimus Princeps Eruigijs Imperij sui videtur habere annum septimum, computati sunt sex mille & vndecim anni. Hæc de tempore ipse, quibus & inuenis chronologiam per Eram in Hispania receptam nostræ huic supputationi in omnibus ad stipulari.

XIII.

Sed hic obiter refellimus (quod & alius pluribus differuimus) manifesto errore inscribi in cōmentarijs à Iuliano Episcopo Toletano editis, Iulianum Pomerium: siquidè qui Pomerij nomine recensetur inter scriptores Ecclesiasticos, ante ducentos ferme annos vixit, tempore videlicet Gelasij Romani Pontificis, vt auctore Gennadio, qui scribit de ipso, competes. cum alioqui nihil commune cum Iuliano hoc Pomerius ille habeat: etenim ille natione Maurus, & presbyter tantum fuit, atque vixit in Galliis, necnon fide Catholica haud integer, Tertulliani hæresi inquinatus: quæ quidem nequaquam de Iuliano, de quo agitur, dici possunt. Sed vt ambo hi vnus idemque, crederentur, inde fluxisse videtur erroris occasio, quòd vterque eodem titulo commentarios edidit, nempe Prognosticon, quos tamen ab inuicem discriminant qui in eis citati reperiuntur auctores: siquidem cum in libris Prognosticon Iuliani Episcopi Toletani citati legantur auctores qui post Pomerij ætatem vixerunt, non illius esse posse eos commentarios, quisque cognoscit.

XIV. Notar. in Ro. Martyr. die 8. Mar. IULIANVS EPISC. TOLET. DIVER. SVS A POMERIO.

Sed & quòd Iulianus diaconus Ecclesiæ Toletanæ, cuius est præfatio illa superius recitata in libris S. Ildesoni de laudibus S. Mariæ, æquè cognomine inscriptus Pomerius reperitur: ne quis existimet illum esse eundem cum Iuliano Episcopo Toletano, de quo agitur, quasi qui ibi diaconus nominatur, idem postea fuerit eiusdem Ecclesiæ creatus Episcopus: etenim cum in ea præfatione meminerit Sifberti Archiepiscopi Toletani, qui post Iulianum defunctum eandem Ecclesiam rexit, vti que se diuersum ab isto omnino constituit. Nec rursus est quòd commentarij Iuliani aduersus Iudæos Iuliano diacono cognomento Pomerio adscribi iure possint, cum auctor se fuisse Episcopum illis verbis manifestè indicet, quibus ait: Periculosum est pastori, si taceat, &c.] Idem dixerimus de libris Prognosticon, dum præfando ad Idalium Episcopum Barcinonensem, fratrem eum appellat, vti que cœpiscopum. Sed he his hæcenus.

XV.

IULIANVS DIACONVS TOLETAN.

I. CONONIS PAPAE OBITIUS.

ANNO Redemptoris sexcentesimo octogesimo septimo, Indictione decima quinta, Conon sanctissimus Papa moritur decimatertia mensis Octobris, cum sedisset menses undecim, & dies vigintitres, ut Anastasius tradit, que potius sequimur, quam alios, qui Anastasio antiquiorem non habent aliquem, cui inhaerant & sequantur. De eodem ipse testatur, fuisse relictam ab ipso tum clero, tum monasteriis eam auri quantitatem, quam Papa Benedictus reliquerat: idem que asserit, creatos ab ipso Episcopos per diversa loca numero sexdecim, sepultumque in basilica sancti Petri vigesima secunda mensis Octobris, cessasseque Episcopatum ipsius menses duos & dies tredecim: quo tempore dirum conflatum est schisma inter Theodorum Archipresbyterum & Paschalem Archidiaconum, qui malis artibus sibi ad Pontificatum viam paravit: de eo enim haec Anastasius in Conone: Huius Archidiaconus videns eundem Cononem Pontificem infirmitate confectum, & cupiditate ductus praedicti legati relictum clero & monasteriis ab ipso Pontifice, cum nondum esset persolutum, scripsit Rauennam glorioso nouo Exarcho, atque promisit eius dationem, si ad Pontificatum eligeretur.] haec de Archidiacono Anastasius in Conone.

* XXI.

CONATVS IMPROBI PASCHALIS

II. SCHISMA INTER THEODORVM ET PASCHALEM.

Post cuius obitum quomodo Ecclesia Romana diuisa sit schismate, idem Anastasius in Sergio ita narrat: Post septem vero dies a defuncto beatae memoriae Conone Apostolicae sedis Praefule (ut fieri assolet) Romanus populus in duas partes diuisus est: & vna quidem elegit Theodorum Archipresbyterum, alia vero pars Paschalem Archidiaconum. Et quidem Theodorus Archipresbyter cum populo, qui ei fauebat, praeniciens, interiorem partem Patriarchij tenuit: Paschalis vero exteriorem partem ab Oratorio S. Siluestri & basilica domus Iuliae, quae super campum respicit, occupauit. Cumque vnus alteri locum non cederet, sed vtrique immaniter perdurarent, ut vnus alium superaret: inito consilio primates iudicum, & exercitus Romanae militiae, & cleri plurima pars, & praesertim sacerdotum atque ciuium multitudo ad sacrum Palatium perrexerunt, & diu pertractantes, quid fieri deberet, qualiterue duorum altercantium electorum sopiretur contentio: Deo annuente, in personam denominati Sergij venerabilis tunc presbyteri concordantes se contulere, cumque de medio populi tollentes, in Oraculum beati Caesarij Martyris Christi, quod est intra sacrosanctum supra scriptum Palatium, introduxerunt, & exinde in Lateranensem Episcopium cum laudum acclamatione deduxerunt.]

SERGIVS PAPA CREATAE TYR.

III.

Sed antequam ulterius progrediatur oratio, de ipso loco Oratorij S. Caesarij dicendum est: quod cum intra sacrum Palatium fuisse dicatur, aliud plane a Lateranensi Patriarchio illud fuisse, ex eodem verborum contextu perspicuum redditur, dum illud a schismaticis occupatum fuisse ponitur, altero nempe ipsorum occupante partem exteriorem, interiorem vero altero: vnde liquet sacrum Palatium diuersum fuisse a Patriarchio, & quod ibi erat (ut ait) Oraculum, siue dixerimus Oratorium, dictum fuisse sanctum Caesarium intra Palatium, siue in Palatio, de quo mentionem habitam a S. Gregorio, superius vidimus, egimusque de eo pluribus, cum de imaginibus Augustorum Romam delatis, & in eodem Oratorio a S. Gregorio collocatis sermonem habuimus. Sed redeamus ad Sergium.

SERGIO CONFVNTSCHISMATICI.

Quidnam ipse iam faceret, cum etiam electus, cathedrae tamen Pontificiae expertus esset, schismaticis eam occupatam vallantibus armis? Idem diuinus Spiritus, qui ad eius electionem populum clericumque permouerat, ut olim Samsonem in Philisthaeos, eosdem aduersus schismaticos ad eorum cuneos irrumpendos excitans, fortes reddidit & intrepidos. Proficiscens enim ipsis vna simul ad Patriarchium Lateranensem, ipso aspectu, qui ipsum foris obidebant, statim sponte cessere, resistere non valentes: sed & ij qui intus erant, & Patriarchium in munitionem conuerterant, inuiri licet atque nolentes, dedere locum, sicque vnus ab omnibus, explosis reliquis, acceptus est Pontifex Sergius. Sed quae habeat Anastasius de Sergio ad Patriarchium accedente, audi:

IV.

Quamuis fores Palatij intrinsecus essent munitae & clausae, tamen pars quae supradictum venerabilem virum elegerat, quia validior erat, praualuit, & ingressa est. Quo ingressu, vnus de duobus electis, id est, Theodorus Archipresbyter, illico quieuit, & numi-

hauit

lituit se: Paschalem vero nullo modo cordis duritia id facere sinebar, donec coactus & confusus, volens, nolens, suum dominum & electum ingressus saluaret. Qui etiam Paschalis clanculo non cessauit Rauennam suos mittere Missos, promissaque pecunia, vel aliis diuersis donis, Ioannem Patricium & Exarchum cognomento Platyn, cum suis iudicibus, nemine sciente Romam venire persuadere: Qui sic abditè venit, ut nec signa, nec banda cum militia Romani exercitus occurrissent ei iuxta consuetudinem in competente loco, nisi è propinquo Romanae ciuitatis. Qui dum venisset, & omnes in personam Sergij sanctissimi inuenisset consensisse, illi quidem suffragari non valuit: ecclesiae tamen beati Petri Apostoli idem Exarchus per eiusdem Paschalis miseriam dispendium & damnum intulit, quod ab eodem Paschale supra scripto Exarcho promissum fuerat, id est, centum auri libras à parte Ecclesiae experente, Sergio sanctissimo electo proclamante, quod neque promississet dare, neque possibilitas suppeteret: & ut ad compunctionem animos videntium commoueret, cantharos & coronas, quae ante sacrum altare & Confessionem beati Petri Apostoli ex antiquo pendebant, deposti fecit, & pignori tradi: sed nec in hoc flexa est eiusdem Exarchi duritia, donec centum (ut dictum est) auri libras accepit.

DAMNATA ROM. ECCLESIAE PER EXARCHVM PASCHALIS OPERA.

At licet (ut praedictum est) Ecclesiae Christi adeo miserimus Paschalis dispendium & damnum inflixerit: tamen, Christo fauente, Sergius presbyter & electus in sede beati Petri Apostoli Pontifex ordinatus est: praedictus vero Paschalis non post multum tempus ab officio Archidiaconatus pro aliquibus incantationibus, & lucis, quos colebat, vel fortibus, quas cum aliis inspectoribus tractabat, Dei, beati que Apostolorum principis Petri interueniente iudicio, priuatus est, & in monasterium reclusus, & post quinquennium praecordis duritia in poenitentem defunctus est.] hucusque Anastasius de ingressu Sergij, atque dissidentium eiectione: quibus plane apparuit, haud leuem esse eam sanctae Romanae Ecclesiae, Apostolicaeque sedis persecutionem, quam a domesticis pati consuevit, utpote quod qui semel coepit ipsius Redemptoris adhuc tempore cribrare discipulos Satanas, numquam dimiserit amplius cribrum, quo simul collidens iustos cum improbis, magna agitatione ipsam conquasset Ecclesiam, sed malorum damno, lucro vero iustorum: etenim eiusmodi ministerio, qui probati sunt manifesti fiunt, reprobis seorsum ut purgamentis eiectionis. De persona Sergij haec idem Anastasius habet:

V. PASCHALIS MISERRIMVS FINIS.

Sergius natione Syrus, Antiochiae ortus ex patre Tiberio, Panormi in Sicilia vixit: inde veniens Romam, a sanctae memoriae Adeodato Pontifice inter clericum Romanae Ecclesiae connumeratus est. Et tunc studiosus erat & capax in officio cantilenae piorum cantorum doctrina traditus est, & acolythus factus, per ordinem ascendens, a sanctae memoriae Leone Pontifice in titulo sanctae Susanna, quae ad duas domos vocatur, presbyter ordinatus est. Hic tempore presbyteratus sui impigre per coemeteria diuersa Missarum solemnia celebrabat.] haec Anastasius de Sergio, quem hoc anno vigesima sexta mensis Decembris creatum esse Romanum Pontificem, eiusdem assertionem redditur manifestum.

VI. SERGII PAE PRIMORDIA ET VITAE INSTITVTIO.

Quod ad res Francorum pertinet, eodem anno, maximo malo purgantur Galliae, cum truculentus carnifex, Sanctorum sanguine ebrius, Ebroinus occiditur: tertio namque anno a S. Leodegarij martyrio trucidatur ab Ermenfrido. Sed quomodo & eius animam excepit locus infernus, Adonem Viennensem ista narrantem audi: Erat, inquit, tunc temporis vir oculis caecatus, vnus de illis quibus Ebroinus effoderat lumina in insula Lugdunensis prouincia, quae Barbara dicitur: qui cum nocturno tempore super ripam Sicanna fluminis orandi gratia resideret, audiuit nauigantium impetum, & magna vi brachiorum contra impetum fluminis insurgentium. Cumque interrogaret, quod nauigium illud tenderet, vox in auribus eius percubuit: Ebroinus est, quem ad Vulcaniam ollam deferimus: ibi enim facti sui poenas luet. Hoc vir audiuit ad consolationem sui, ut sciret quam poenam persecutores iustorum sentirent.] secundum illud Dauidicum: Latabitur iustus, cum viderit vindictam.] ut dicant omnes: Si vti que est fructus iusto, vti que est Deus iudicans eos in terra.] Ceterum neminem adeo obtusae mentis esse putamus, ut ignoret animas migrantes è corpore haud egerere vectura nautica, ut ad supplicium perducantur; sed haec esse per visum ostensa secundum mentis humanae captum eiusmodi formulis & speciebus interdum ad rem cognoscendam egentis. At inuisamus res Ecclesiae Anglicanae.

VII. EBROINI INTERITVS

Hoc eodem anno decimo tertio Kalendas Aprilis moritur ille sanctitate celebris, Anglorum decus, Cudbertus Episcopus Lindisfarnensis, cuius vita ab infantia ad senectutem virtutibus micans, nec obitu potuit obcurari, illustrata diuinitus eius sanctitate miraculis,

VIII. DE OBITU S. CYDBERTI EPISCOPI.

* Bed. de gest. Angl. lib. 4. c. 27. 28. 29. 30. 31.

IX. ERVIGII REGIS OBITU, ET REGIS CANIS SVCCESIO.

X. ERVIGII GENERVM OBIGATVR AMEN TO.

raculis, quæ Beda * recenset in rebus gestis Anglorum, copiosius autem, cum eiusdem vitam profecutus est carmine atque soluta oratione. Sufficitus est ipsi Adilualdus, tanti prædecessoris haud indignus successor. Tu de his ipsum consulas Bedam.

Contigit eodem tempore mori Ervigium Regem Hispaniarum, cum ageret sui regni annum octauum inchoatum: inque locum eius subrogari Egicam, siue Egicanem, cui (vt Tudenfis est auctor) filiam suam nomine Cixilonem Ervigius in matrimonium collocarat. fuisse autem hunc consobrinum Bambæ, idem auctor affirmat. Ceterum ipsum Egicanem consobrinum Bambæ, Ervigij Regis fuisse generum, liquet: eius enim meminit Concilium Toletanum decimumquintum celebratum anno sequenti, vbi in tomo Synodo ab ipso oblato, in quo eumdem & patrem appellat pietatis ergo, hæc leguntur: Illud mihi primò dicendum erit, quòd diui patris nostri & loceri regale fortientes fastigium, &c.] Minus autem iuste administrasse regnum Ervigium, ea quæ eodem tomo leguntur ostendunt his verbis: Additur super hoc (vt fertur) pressurarum eius in plerisque acerbitas, quos indebitè rebus & honore priuauit, quos de nobili statu in seruitutem sui iuris implicuit, quos tormentis subegit, quos etiam violentis iudiciis pressit, &c.]

Horum igitur gratia cum tam ipse Ervigius, quam filij eius odio haberentur, & omnium oculi conicerentur in Vuambæ consobrinum, siue (vt alij tradunt) filium, quem prodicione exutum regno omnes miserentur, expectareturque auide vt in eius regnum vocaretur: id probè sciens ipse Ervigius, nempe post obitum suum posthabendos suos filios Egicani, ipsum sibi iungere voluit cædere nuptiarum, tradens ei (vt dictum est) suam filiam Cixilonem in vxorem. At non his tantum studuit eum vinculis obligare, sed & stringere arctius voluit iuramento, quo eum polliceri fecit pro defensione filiorum ipsius cuncta peragere, nihilque contra eos moliri, vel ab alijs tentari permittere, & alia huiusmodi, quo suis filiis in omnibus esset tutò consultum. His igitur rite peractis, contigit ipsum Ervigium (vt dictum est) mori, exaltari verò tum ab Episcopis, tum à magistratibus in regnum, quem diximus, Egicanem: qui more patrio, antequam regni capesseret administrandas habenas, populo præstitit iuramentum, iustitiam illi sincerissime se administraturum. Hæc omnia expressa habentur in dicto Concilio Toletano anno sequenti habito, de quo mox dicturi sumus.

I. CONCITO LET. XV. SVB REGIA NE REGE.

II. DIGNVM EXEMPLVM CATHOLICI PRINCIPIS.

Sequitur annus Domini sexcentismus octogefimus octauus, Indictione prima, quo celebratum est in Hispania Concilium Toletanum numeratum ordine decimumquintum. conuenerunt Episcopi numero sexaginta & vnus, per vicarios verò quinque, Abbates vndecim, & Comites decem & septem: quòd enim Regis causa tractanda esset, frequens conuentus adfuit. Cum igitur Rex maxime pius & religionis tenacissimus cultos ante susceptum regnum duplici se obligatum intelligeret iuramento, altero dato Ervigio de filiorum atque vxoris eius defensione, nec in eos quidquam damni inferri ab aliquo se passurum, altero, quòd populo ex debito præstitisset de ministranda illi iustitia absque aliqua personarum acceptione: cum vtrumque simul implere impossibile existimaret, neque alteri absque alterius dispendio satisfacere posse: consulendam Synodum statuit, quid esset sibi faciendum. Sic igitur hoc anno, qui & primus eiusdem Regis numeratur, Era septingentesima vigesima sexta, quinto Idus Maias, cum in vnum dicti conuenissent Episcopi in Ecclesia Apostolorum Petri & Pauli, ipse Rex ingressus est in Synodum, petitionemque suam scriptis conceptam legendam tradidit. Sed antequam de ipsa agamus, qualis fuerit religiosissimi Regis ingressus in locum vbi confessus aderat sanctorum Patrum, ex eiusdem Synodi Actis hic describamus in exemplum Orthodoxorum Principum: hæc enim ibi leguntur:

Adfuit idem serenissimus Egica Princeps placida deuotionis arce sublimis, & strenua culminis reclinacione laudibus; qui que in medio Pontificum positus, humoq; prostratus, sacerdotum Dei se comendat orationibus. Deinde surgens, & sufficienti exhortacione Concilium

Concilium allocutus, innexa tomo sui culminis vota Dei sacerdotibus tradidit relegenda.] erat eius exordium: Ecce beatissimi Patres, &c.] habetur integer ipse tomo Actorum primordiis positus. His acceptus, ex more Patres de iis quæ ad fidem Catholicam spectant, agere aggressi sunt, præmissaque ex sacrosanctis œcumenicis Conciliis Catholica confessione, ea quæ ante biennium à Benedicto Romano Pontifice fuerant in suis ipsorum litteris adnotata examinantes, rectè pieque atque ex Patrum sententia esse prolata docuerunt.

Præter illa autem quæ de his sub Benedicto Pontifice de eadem controuersia dicta sunt, hæc non omittendum, in ista Synodo ipsum Iulianum Episcopum Toletanum, cui eadem omnia eiusdem Concilij scripta tribuuntur, paulo licentius insulasse in Romanum Pontificem. Sensit hoc atque fugillauit veritatis amator & pietatis optimus cultor, qui erudito stylo postremam manum apposuit rerum Hispanicarum historiae, Hispanus & ipse, sed affectu priuato carens, Ioannes Mariana dignus professor Societatis Iesu, cuius sunt hic mihi reddenda verba, sed prius illa ponenda, quæ in Synodo scripta leguntur, quibus Iulianus ipsorum auctor æstimatus fuerit correctione dignus. sunt hæc ipsa, dum de vltimis capitibus à Benedicto Papa notatis agitur: Tertium sanè, quartumque capitulum contentens, non solum sensum, sed & ipsa parè verba ex libris beatorum Ambrosij atque Fulgentij nos prælibasse monstrauimus, quibus ea prædictos viros dogmatizasse scimus: quos quia celebres in toto orbe doctores feriatæ Ecclesiarum Dei vota percesseant, non

illis est succensendum, sed potius succumbendum: quia omne quod contra illos sapitur, à recta fidei regula abhorre sentitur.] & paulo post: Iam verò si post hæc & ab ipsis dogmatibus Patrum, quibus hæc prolata sunt, in quocumque dissentiant: non iam est cum illis amplius contendendum, sed maiorum, directo calle, inhærentes vestigijs, erit per diuinum iudicium amatoribus veritatis responsio nostra sublimis, etiam si ab ignorantibus æmulis censeatur indocilis.] ista quidem ibi, sed vtrum dulcedine charitatis, an amaro zelo, ex gustu ipso facile est iudicium facere: sed & vtrum ex spiritu veritatis, an erroris, pro uoco lectorem ad ea quæ sæpe superioribus tomis dicta sunt, nimirum, omnium scriptorum Ecclesiasticorum doctorum arbitrum esse Romanum Antistitem, atque de his singulis esse iudicem Apostolicam sedem.

Sed audi modò Ioannis de eiusmodi Iuliani sententia iudicium grani lance petpensum, atque ita prolatum: Nobis, inquit, aliquanto liberior visa est, quàm vt Iuliani modestiam erga Romanum Pontificem, summum Ecclesiæ doctorem deceret. Et nimirum de ingenij laude cui quidquam concedat, rarus est, & in ardore disputandi modum tenere difficile. Erat enim Iulianus eruditionis laude ea ætate celebris, vt eius libri testantur, ac præsertim opus quod Prognosticon sæculi venturi nominauit, liberque de sex ætatibus, qui libri ad nostram ætatem conseruati sunt, alij iniuria temporum desiderantur: fuit ex Iudæorum sanguine propagatus, Eugenij tertij discipulus, &c.] ista quidem ipse. Ex Iudæis (vt vidimus) Iulianus ad Ecclesiam veniens, doctrina fulgens, nomine celebris ad primariæ in Hispania Ecclesiæ Episcopatum ex neophyto euectus est, quod in primitiua Ecclesia non nisi Apostolica indulgentia licuisset, prohibente Apostolo ^a or. ^a 1. Tim. 3. dinari neophytum, ne (vt ait) in superbiam elatus, in iudicium incidat diaboli. Nos reliqua prosequamur historiae.

Cum autem quæ elucidata sunt in hoc Concilio de obiectionibus factis à Benedicto Pontifice innotuissent Sergio Papæ, ab eodem magnis sunt laudibus celebrata. Constat id quidem Roderici Toletani Episcopi testificatione. Sicque cognitum patefactumque fuit, Romanam Ecclesiam haud serere lites dissensionisque curare, sed rectam sententiam de fide Catholica ab omnibus exigere, exactamque recipere, gaudereque de filiorum in fide integra sanitate. vt illud Ioannis Apostoli ^b in ore habeat, cordeque retineat: Gaufus ^b Ioan. 2. sum valde, quoniam inueni de filiis tuis ambulantes in veritate.] Addit idem Rodericus, misisse post Synodum Iulianum Episcopum Toletanum legatos Romam ad Pontificem. ait enim: Sanctus Iulianus veridicis testimonijs in hoc Concilio decimoquinto ad exactiorem præfati Principis per oracula eorum, quæ Romam transmiserat, verum esse affirmat, & Apologeticum fecit, & Romam misit per suos legatos presbyterum, diaconum, & subdiaconum viros eruditissimos, & in omnibus Dei seruos, & in diuinis scripturis imbutos, cum versibus etiam acclimatorijs, secundum quod & olim transmiserat de laude Romani Imperij. Quòd Roma digne & pie recipiens, cunctis legendum

III. IULIANVS TOLETANVS CORRECTIO NEDIGNVS.

IV. PROBATA SENTENTIA IOAN. MAR.

V. PROBATA SENTENTIA FACTAM DECLARATIONEM.

indixit, atque Imperator acclamando, Laus tua Deus in fines terrarum, lectum sapius notum fecit. Hic aduerte, lector, loco Pontificis, in codicem irrepisse nomen Imperatoris, ne fallaris: alioqui mendacij arguendus ipse Rodericus esset, cum constet Imperatorem non Romam, sed Constantinopoli habitasse, nec Urbem unquam visisse. Pergit verò de ipsa Romano Pontifice ista dicere, ad quae referenda sunt superiora: Qui & rescriptum domino Iuliano per suprafatos legatos cum gratiarum actione & cum honore remisit; & omnia quaecumque scripsit, iusta & pia esse deprompsit. fuit iste, qui tunc Romanae Ecclesiae praerat, Sergius Papa.

VI. His verò pertractatis, de duobus sibi inuicem aduersantibus Regis iuramentis facta est quam exactissima disputatio. Itaque ad exactam rei cognitionem iusta sunt legi verba, quibus primum praestitum Eruigio Regi conceptum tunc fuit iuramentum, quae hic describenda putamus: sic enim se habent: Circa cognatos meos, filios vestros, quos de gloriosa coniuge vestra, domina mea Leubigitone Regina progenitos habere videmini, tam charum me amicum in sincera mentis dilectione sine fraudulenta calliditate exhibere & esse polliceor, & ita cum eis in effectu dulcedinis & charitatis omnibus diebus vitae meae viuere spondeo, ut nec ipsos, nec partem eorum pro quibuslibet capitulis, aut ordinibus; vel occasionibus quoquoque tempore inquietare aut stimulare debeam: nec vllum dolorem, vllamque malitiam in corde vel animo meo contra eos amodo & deinceps quandoque retinebo, aut excogitabo: neque aliquam occasionem aut argumentum enutrito, per quod aut praefata ancilla vestra, sponsa mea, siue iam nominati filij vestri, qui de totiens dicta clementissima coniuge vestra domina mea Leubigitone Regina progeniti sunt, aut in maximum, aut in modicum conturbentur vel stimulentur, excepto propter iustissimas causas, vnde legalis mihi veritas patuerit, quas ut cum charitatis affectu ad eosdem cognatos meos querere debeam, mihi licentiam referuo, & tam de promptissima dilectione & charitate eorum numquam recedam. Nam & pro causis eorum, quas aut ipsi contra quoslibet personas habuerint, aut si quicumque contra eos pro quibusdam rebus intenderint, ita vsque quoad vixero, in eorumdem filiorum vestrorum adiutorium cum omni mentis meae intentione, in quantum valero & Deus mihi dederit posse, exurgebo* & intendebo*, veluti si pro causa propria mea, ut nec illi damnum aut perditionem quamcumque sustineant, & negotia eorum cum Dei auxilio, me intendente, agente, & prosequente, celerem ad effectum perueniant.] haecenus promissio ab Egicane Eruigio facta, ac iuramento firmata.

VII. His auditis, cognita post haec sunt quae idem Rex itidem iuramento populo ex more promissit, nempe iustitiam se illi integrè redditurum, neque contra iustitiam quemquam esse laesurum. Cum res deducta esset ad Synodale iudicium, iudicatum est ea ex parte promissionem vel iuramentum subsistere, qua filiis eius est pollicitus aduersus omnes protectionem atque defensionem: ea verò ex parte qua consultum fuit iustitiae, & obstructus aditus iniquitati, suo robore debere consistere, utpote congrua iis quae ipse populo iuramento pariter promississet. His itaque in hunc modum sententia Synodi definitis, optatus finis impositus est.

VIII. Sunt rerum Hispaniae scriptores, qui eundem Egicane Regem odio plus aequo indulfisse tradant, ut qui filiam Eruigij in coniugem acceptam repudiasse dicunt, vindictamque sumpsisse de nobilibus compluribus, quorum arte fuisset Vuamba Rex priuatus regno. Quod autem ad repudium pertinet, si factum est, non nisi ex causa sacris legibus approbata factum oportuit. Quae enim vigeat Hispanorum Episcoporum vigilantia in custodia sacrorum canonum, & in Regem praescripta auctoritas id existimare nos cogit: quod verò ad reliqua, etiam testificatio Synodalis eum liberum immunemque reddit. Accipe rogo, quae de ipso Patres habent in Concilio Toletano decimo sexto:

IX. Gloriosissimus etenim ac serenissimus dominus noster Egica Rex, feruentissimi amoris Christi igne succensus, & sanctae actionis ope perfunctus, inimicorum Christi perfidiam, illud prophetale vaticinium sequens: Nonne qui oderant te Deus, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam? utpote verus Christicola, obnoxios proterere decernit, Ecclesiae Dei statum vigilanti instantia roborare disponit, sanctis Dei basilicis se munificum exhibet, tributorum impensiones populis moderamine discreto remittit, maligna contra se obstinatione agentibus animi liberalitate gratissima ac pie miserationis instantia ignoscere consuevit; multos quoque, qui contracti sunt, liberos (secundum Prophetam)

IURAMENTUM REGICANIS ERUIGIO PRAESTITUM.

* exurgam, * intendam.

* Concil. Tolet. 16. c. 8.

IX.

EGICANIS REGIS VIRTVTES.

* Psal. 118.

A tam) omne onus disrumpendo, in ingenuitatis statu reformar, atque in diuersis sanctae Ecclesiae studiis exercendo praepollet. haec Patres, quos absit credere turpiter adularos. At de Concilio Toletano decimo quinto haecenus.

Quod pertinet ad regnum Francorum: mortuo Theodorico, quem regnasse tradunt annos decem & nouem, subrogatus est eius filius Clodoueus huius nominis tertius, tenuitque regnum annos quatuor. Reiciunt verò alij obitum Theodorici in annum superiorem: sed magis huic chronologiae assentiri videtur Angradus^b monachus, dum annum decimum tertium eiusdem iungit anno Domini sexcentesimo octogesimo secundo: quae ratione, cum eum regnasse tradant annos (ut dictum est) decem & nouem, vltimus hic annus numerabitur Theodorici, post quem incipiunt numerari anni quatuor Clodouei eius filij. Porro iam ipsi Francorum Reges, siue quod puerili aetate regnum caperent, siue fœcordia, vel voluptuose vitae cupidine, iam imbelles penitus redditi, procul aberant ab administratione curaque regni: adeo ut in ducibus exercituum, quos Maiores domus vocare consueuerunt, totum esset regni regimen collocatum. Ita quidem res vsque ad annum Redemptoris septingentesimum quinquagesimum transferunt:

IESV CHRISTI SERGII PAP. IUSTINIANI IVN. IMP.

ANNVS ANNVS ANNVS

C 689. 2. 5.

Christi annus sexcentimus octogimus nonus secunda inchoatur Indictione, quo & secundum sui Pontificatus annum Papa Sergius inchoauit: cum sanctus Ceaduala Rex Occidentalium Saxonum pietatis ergo peregrinatus Romam ad limina Apostolorum, illic exoptatum diem clauit extremum. Haec Beda his verbis: Anno autem regni Alfridi tertio Ceaduala Rex Occidentalium Saxonum, cum genti suae duobus annis strenuissime praesisset, relicto Imperio propter Dominum regnumque perpetuum, venit Romam. sed ante in itinere in minorem Britanniam nauigio veniens, inuisit S. Vulmarum Abbatem, a quo de rebus diuinis abundè eruditus est: habent enim haec pluribus eiusdem sanctissimi viri Acta. Insuper auctor est Paulus^c diaconus, eundem Regem Romam venientem in itinere exceptum hospitio fuisse à Cuniberto Longobardorum Rege, atque honorificè habitum.

Pergit verò Beda ceptam narrationem: Venit Romam, hoc sibi gloriae singularis desiderans adipisci, ut ad limina beatorum Apostolorum fonte baptismatis ablueretur, in quo solo didicerat generi humano patere vitae caelestis introitum; simul etiam sperans, quia mox baptizatus, carne solutus, ad aeterna gaudia iam mundus transiret: quod vtrumque ut mente disposuerat, Domino adiuuante, completum est. Etenim illò perueniens, Pontificatum agente Sergio, baptizatus est die sancto sabbati Paschalis, anno ab incarnatione Domini sexcentesimo octogesimo nono; & in albis adhuc positus, languote correptus, duodecimo Kalendarum Maiarum die solutus est à carne, & beatorum est consortio sociatus in caelis. Cui etiam tempore baptismatis Papa memoratus Petri nomen imposuerat, ut beatissimi Apostolorum Principis; ad cuius sacratissimum corpus per longa locorum interualla pio ductus amore venerat, etiam sanctissimum nomen referret: qui in eius quoque ecclesia sepultus est.

Etiubente Pontifice, epitaphium in eius monumento scriptum est, ut & memoria deuotionis ipsius fixa per saecula maneret; & legentes quoque vel audientes exemplum facti ad studium religionis accenderet. Scriptum est ergo hoc modo:

Culmen, opes, sobolem pollentia regna, triumphos,
Exuuias, proceres, mania, castra, lares,
Quaeque patrum virtus, & que congeserat ipse;
Ceadual armipotens liquit amore Dei:
Ut Petrum, sedemque Petri Rex cerneret hospes,
Cuius fonte meras sumeret almus aquas;
Splendescuntque in bar radiantem carperet hanstu,
Ex quo vniuersus fulgor ubique fluit.

D d d 4

Perci-

X. OBITU THEODORICI REGIS. Angl. in vit. S. Anbe. Episc. Reib. apud Sur. die 9. Febr. CLODOVEVS TERTIVS REX FRANCORVM.

I. Beda lib. 5. c. 7. Ceadualae Regis Angl. Per. EGRINATIO, PARTISMVS, ET OBITU.

apud Sur. die 20. Julij. Paul. diacon. lib. 6. c. 15.

III. EPITAPHIUM SERGI REGIS.

Percipiensq; alacer rediitina premia vita, Barbaricam rabiem, nomen & inde suum Conuersus conuertit ouans, Petrumq; vocari Sergius Antistes insit ut ipse pater Fonic renascentis, quem Christi gratia purgans, Protinus ablatum* vexit in arce poli. Mira fides Regis, clementia maxima Christi, Cuius consilium nullus adire potest. Sospes enim veniens supremo ex orbe Britanni, Per varias gentes, per freta, perq; vias, Urbem Romuleam vidit, templumq; verendum Aspexit Petri, mystica dona gerens. Candidus inter oues Christi sociabilis ibit: Corpore nam tumulum, mente superna tenet. Commutasse magis sceptrorum insignia credas, Quem regnum Christi promeruisse vides.]

ablatum

TEMPVS OBITVS.

IV. QVOD CEADVALLA VALLA TVERIT REX BRITANNVM.

V. DE ALIIS CEADVALLIS.

Bed. lib. 2. c. 10.

Bed. lib. 3. c. 1.

HIC DEPOSITVS EST CEADVALLA QVI ET PETRVS REX SAXONVM SVB DIE DVODECIMO KALENDARVM MAIARVM INDICIONE SECVNDA. QVI VIXIT ANNOS PLVS MINVS TRIGINTA. IMPERANTE DOMINO IUSTINIANO PISSIMO AVGVSTO, ANNO EIVS CONSVLATVS QVARTO. PONTIFICANTE APOSTOLICO VIRO DOMINO SERGIO PAPA ANNO SECVNDO.] est enim hic ipse annus, quo Sergius Papa agit in Pontificatu annum secundum.

Quod verò ad recitatum soluta oratione scriptum epitaphium pertinet, errorem irripuisse putarunt aliqui; siue quòd ita deprauatum illud acceperit Beda; siue quòd qui ab eo postea exscripsit, gentiliū suorum affectui plus satis indulgens, verba mutauerit, vt quem sciret Regem esse Britannorum, fecerit esse Saxonum, id ipsumque in textu Bedæ mutaret. Absit enim de aded venerabili sacerdote id vel leuiter suspicari, vt amore gentis suæ, detraxerit alienæ, arripens quod suum non erat, suæque tribuens, quod sciret alterius esse. Sanè quidem, quod in epitaphio legitur, REX SAXONVM, legendum esse, REX BRITANNORVM, historici complures, qui res Britannorum sunt profecuti, testantur. Nouissimè verò doctissimus Sanderus, parcens Bedæ, modestiæ causa, in Paulum diaconum conuersus, ait: Paulus diaconus de gestis Longobardorum: Ceadualdus, inquit, Rex Anglorum Saxonum (melius dixisset, Rex Britonum, vt est apud Gaufridum libro nono de gestis Britannorum) ad Christum conuersus, Romam properauit, vbi à Sergio baptizatus, ad cælum transiit.] hæc ipse, nihil in Bedam. Verum potuit (vt superius dictum est) ob deuictos Saxones homo Britannus dici Rex Saxonum.

Porro à Beda tres eiusdem nominis positi inueniuntur Reges Britanni: primus quidem sub anno Domini sexcentesimo trigésimotertio, quem interfectorem fuisse tradit Eduini Anglorum Regis, eumque Britonum fuisse Regem affirmat: secundum verò Ceaduallam fuisse illū reperias, de quo idem meminit Beda anno (vt colligitur ex scriptis eius) sexcentesimo septuagesimo octauo, quem dum tradit fuisse ætate iuuenem, planè diuersum à seniore esse demonstrat: sed & cum ipsum successorem habuisse alium Ceaduallam tradat, diuersum ab eo qui venit Romam, de quo est sermo, fuisse docet, de primo dum agit, Britonum Regem appellat, & licet Christianum, tamen vehementem fuisse persecutorem Christianorum Anglorum affirmat: nam de eo ista subiicit: Ceadualla quamuis nomen & professionem haberet Christiani, aded tamen erat animo ac moribus barbarus, vt nec sexui quidem muliebri, vel innocuæ paruulorum parceret ætati, quin vniuersos atrocitate ferina morti per tormenta contraderet, multo tempore totas eorum prouincias debacchando peruagatus, ac totum genus Anglorum Britannicæ finibus erasurum se esse deliberans: sed nec religioni Christianæ, quæ apud eos exorta erat, aliquid impendebat honoris, &c.] in quibus tamen corruptè scias legi Carduella, pro Ceadualla, siue Ceadualla, prout ex eodem auctore conspicitur, vbi ait inferius sequenti capite: Nec mora, vtrumque, nempe Ofrichum Regem Deirorum, & Eanfridum Regem Berniorum, Rex Britonum Ceadualla impia manu, sed iusta ultione peremit.] quæ cum acta esse

A

B

C

D

E

esse testetur anno Domini sexcentesimo sexagesimotertio, nihil est quòd dici possit hunc eundem esse cum Ceadualla, qui Romæ defunctus est, quem ipsa sepulchralis inscriptio fuisse ætate iuuenem docet. Hæc de primo Ceadualla Britannorum Rege; at de secundo hæc libro quarto: Interea superueniens cum exercitu Ceadualla iuuenis strenuissimus de regio genere Geuissorum, &c.] De tertio autem mox ista eodem capite subdit: Sed is qui post Ceaduallam regnauit, simili prouinciam illam afflictione plurimo annorum tempore mancipauit. Quare factum est, vt toto illo tempore Episcopum proprium habere nequiverit, sed reuocato domum Vuilfrido primo suo Antistite, ipsi Episcopo Geuissorum, id est, Occidentalium Saxonum, qui essent inuenti in ciuitate, subiacerent.] ista quidem ipse Beda de tertio Ceadualla, quem hoc eodem dictum esse nomine, mox ista subiiciens, fati docet:

PLVRES CEADVALLAR.

Bed. lib. 4. cap. 15.

Bed. lib. 4. cap. 16.

Postquam ergo Ceadualla regno potitus est Geuissorum, cepit & insulam Vectam, quæ eatenus erat tota idololatriæ dedita, ac tragica cæde omnes indigenas exterminare, ac suæ prouinciæ homines pro his substituere contendit, voto se obligans, quamuis nondum regeneratus (vt fertur) in Christo: quia si cepisset insulam, quartam partem eius simul & prædæ Domino daret. Quod ita soluit, vt hanc Vuilfrido Episcopo, qui tunc fortè de gente sua superueniens aderat, vtendam pro Domino offerret.] hæc Beda, quæ omnia optime conuenire tertio Ceaduallæ, nemo non videt.

DE TERTIO CEADVALLA QVI BEDA.

Hæc cum ita se habeant, in inscriptione nihil immutatum vel deprauatum dicere iure possumus: vt cum ibi dicatur Rex Saxonum, non ob id positum hoc sit, quasi Britannus non fuerit, sed ob deuictos Saxones ita potius dici voluerit ob maiorem gloriæ titulum, quòd hostes vicerit, à quibus Britanni victi fuissent: Geuissorum enim regni Rex ipse erat;

VII. CEADVALLA BRITANNVS CVR DICTVS REX SAXONVM.

Bed. lib. 3. c. 7. & lib. 4. c. 15.

Geuissos autem eosdem dictos esse Saxones Occidentales, idem Beda testatur: qui ea ratione fuerit excusandus, quòd quem legerit in epitaphio dictum Saxonum Regem, ipse verè putauerit esse genere Saxonem. Hæc autè ad Bedæ excusationem à nobis dicta sunt, aduersus quem pari consensu, qui post ipsum profecuti sunt Anglorum & Britannorum historiam, tradunt, ipsum Ceaduallam Regem Britannorum fuisse, eundemque eius gentis nouissimum; quorum subiiciam nomina. Est inter alios Riccardus monachus Cluniacensis Gallus, id affirmans in libro, cuius titulus est, Series Romanorum Pontificum: id ipsum Rodolphus monachus Anglus in libro, cuius est titulus, Polychronicon; id etiam Gaufridus Asaphensis: tradit hoc ipsum Matthæus Vuestmonasteriensis Anglus, insuper & liber scriptus antiquus, cuius est titulus, Summarium Chronicorum Angliæ, qui tamen omnes non Ceaduallam, sed Cedualdradum appellant, filiumque Ceaduallæ Regis Britannorum, eundemque vltimum eius gentis affirmant, aliterque legunt versum illum inditum sepulturæ:

Ceadual armipotens liquit amore Dei.] vt ita legi debeat:

Rex Cedualdradus liquit amore Dei.] Quòd igitur nõ fuerit Anglus, sed Britannus, illud præterea afferunt, quòd à Britannis, non ab Anglis ei semper exhibitum cultum affirmant, insuper & consueuisse Britannos eiusmodi nomen Cedualdradum suis frequentissimè imponere filiis: adduntque eius nomine multas esse ecclesias nuncupatas in ipsius memoriam à Britannis extructis, non ita ab Anglis, penes quos neque eius nomine sacellum reperiri tradunt erectum.

VIII. MAGNYM DE MVNDI CONTEMPV EXEMPLVM.

Magnum planè tunc datum est vniuerso generi humano de contèptu mundi huius exemplum, dum Rex armiger, natura fræuus, hostiū victor existens, quem si non aliud, armulatio saltem ipsa externorum sibi Britannia vindicantium retinere debuisset in armis, vt eos è patrio solo pelleret: horum nullam rationem ducens, lucrum maximum existimauit, facere de iis omnibus pro cælesti regno iacturam. Fuisse tantæ rei aggrediendæ ipsi adiumento S. Vuilfridum Archiepiscopum Eboracensem, licet Beda expressè non dicat, coniectura quidem vehementi adduci possumus, vt credamus: etenim cum ipso auctore constet, magnam inter eos necessitudinem intercessisse, cum Vectam insulam expugnatam Vuilfrido vtendâ Rex ipse tradiderit, & ab eo pariter ipsum recepisse spiritalia dona, quis poterit dubitare? Sed & quòd eodem auctore Beda liqueat, iam tertio Vuilfridū Romam concessisse, par est credere, ipsum de eadem sæpè illi sermonem habentem, eam adeundi ipsi desiderium inieciisse. Subdit verò de eius successore Beda, eiusdem consèctatum esse vestigia, quòd scilicet vbi ad annos triginta septem regni gubernacula propagasset, illud ipsum posteris relinquens, ad limina itidem Apostolorum peregrinationem suscepit: at de

at de eo dicendum suo loco erit. Porro & complures alios idem esse imitatos exemplum, A idem auctor ita testatur: Quod factum scilicet his temporibus plures de gēte Anglorum nobiles, ignobilesque, laici & clerici, viri ac femina certatim facere confueverunt nimirum abdicato saeculo, conuolare ad limina Apostolorum, ad vbera matris, à qua se scirent esse progenitos. Sed de his fati.

IX. Hoc eodem anno tribus Martyribus felix Germania illustratur. Qui enim à Sergio Papa acceperant Euangelium ad praedicandum gentibus Borealibus, vix sparsa verbi femine, illud fuso sanguine irrigarunt: Kilianus nempe Episcopus, Colomannus presbyter, & Tornanus diaconus hoc anno coronam sunt martyrii consecuti. Quod autem ad tempus spectat, erroris arguitur Sigebertus ex veteri inscriptione eorum sepulchro indita, quam posuit in suis Notis ad horum Martyrum Acta vir probitate & doctrina notus Nicolaus Serarius Societatis Iesu dignus professor: nos eam paulò inferius reddiduri sumus. B

X. Quòd igitur ad hos Martyres pertinet: in Franconiam ipsos diximus profectos esse, illicque iis qui adhuc Gentiles essent; Euangelium praedicasse; Ducemq; Gosbertum vnà cum aliis ad fidem Christianam conuertisse: ibiq; demum pro laboribus exantlatis coronam martyrii consecuti sunt eadē ex causa, qua praecursor Domini S. Ioannes Baptista ab Herode amputari capite iussus est. Cùm enim eumdē Gosbertum Ducem iam Christianum redditū admoneret sanctus Episcopus, quòd non liceret sibi coniugio frui vxoris fratris sui, quam ante baptismum sibi coniunxerat, eiusdem feminae in se odium acerbissimum concitauit, cuius & molitione idem cum sociis clanculò occisus est. Quomodo autem haec gesta sint, & detestandum facinus detectum diuinitus fuerit, ex Actis antiquis fideliter scriptis hic enarremus: sic enim se habent: C

XI. Nefanda mulier, de qua nobis est sermo (Geila nomen illi erat) callida meditatione perquirebat, quemadmodum sine populari strepitu & vulgi cognitione sanctos viros posset tollere e medio. Armabatur enim irae impatientia, & libidinis furore: & quia diabolus iniqua cupientibus fomenta malitiae subministrat, inuēti sunt duo administri crudelitatis eius, qui promitterent se satisfacturos Geilae desiderii, si munera darentur ipsi pro tanti perpetracione sceleris. Ita factum est, vt accepto nefandi operis praemio, voto responderint feminae crudelitatis. Solebat beatissimus Martyr Kilianus post paruam dormitionem necessitatis, vigilare ad studium propensae orationis.

XII. Quadam verò nocte, cùm leues carperet somnos, ita vt nec dormiret integrè, nec vigilare apertè, apparuit ei vir habitu formaque pulcherrimus, qui diceret: Amice Kiliane, surge: nolo te diutius laborare: dumtaxat certamine tangeris, & sic victor iugiter tecum eris. His dictis, abcessit. Euigilans autem egregius vir, intelligens diuinam eam esse visitationem, conuocatis fratribus, inquit: Fratres, vigilemus: citò adert Dominus, & pulsabit ianuam. Cauendum nobis est, ne nos somno torpentes inueniat. Addamus oleum lampadibus, dum tempus est; ne si forte defecerit, tunc incipiamus quaerere, quando non poterimus inuenire. Illis itaque circa medium noctis orationi vacantibus, carnifices strictis gladiis locum, in quo orabant, penetrarunt. Quos cùm facer vir intutus esset, ait: Amici, ad quid venistis? Vos implebitis praecceptum: nos cursum consummabimus. His dictis, interfecti sunt, ibique terrae mandati, ne quis rem gestam scire posset. Vestimenta quoque, cum quibus diuina peragebant officia, sacrique libri, cum illis deossa sunt, ne quod indicium necis eorum extaret, sed clam discessisse putarentur causa solitae peregrinationis.

XIII. Erat tamen nobilis quaedam matrona, Burgunda nomine, quae à principio praedicationis eorum sanctis viris adhaeserat, habens cellulam iuxta oratorium Sanctorum, quo facilius diuinis laudibus interesse valeret. Haec intenta vigiliis, quae facta fuerant, diligenti studio inuestigauit, recedentibusque carnificibus, in teolo mundo fufum Sanctorum sanguinem collegit, ac terrae diligenter intodit, vigiliis & orationibus iugiter vacans, vbi Sanctorum corpora obruta nouerat, excolebatq; locum veneratione qua poterat, sed occulte, ne (sicut postea factum est) Geilae iussu remouerentur. Ea enim sceleratissima mulier stratis plancis stabulum equorum in loco, vbi sancti Martyres humati fuerant, fieri iussit, ne quo indicio sacra corpora proderentur. Ferunt autem ab iis qui tunc fuere, posteris relatum, iumenta eo in stabulo manentia super sepulchra Martyrum nec sterces, nec vrinam reddidisse, honorem Martyribus exhibentia: vt quod de capite Prophetae vaticinatus

*Extitit apud Sur. die 8. Int. tom. 4.

GEILA IN-SIDIATR. SANCTIS.

XII. VISIO OSTENSA S. KILIANO.

SANCTI NE-CANTVR.

GEILA PACENS OC-CVLFARE CONATVR.

A natus est, id in eius membris quoque cerneatur: Cognouit (inquit Isaias) bos possessorem suum, & asinus praesepe domini sui: Israel autem me non cognouit. Tali ergo modo Sanctorum corpora hominibus propemodum ignota mansissent, nisi Burgunda, quam diximus, in extremo vitae posita, quibusdam fidelibus, vbi condita essent, reuelasset.

Contigit autem, vt Dux à bello reuerteretur ad locum, in quo sanctos viros reliquerat: cumq; eos non inueniret, studiosè perquisiuit, quado, & qua causa recessissent, quòve profecti essent. Tum vxor eius, veneno malignitatis deprauata, modò rubore perfusa, modò palliore affecta, aliàs confidentia animata, multos anfractus suae nequitiae & fraudi praeterebat, dicens non se eos custodiendos suscepisse, neque iis custodes adhibuisse: pro sua voluntate illos & venisse & recessisse, vt peregrinationis suae institutū sequerentur. Sed quem feminae voces non emolliunt? quem à statu rectitudinis non retrahunt? Credulus itaque verbis suae coniugis Princeps, non nihil à cepta inquisitione remisit.

Sed iuxta Dominicam vocem, Nihil opertum, quod non reueletur, & occultum, quod non sciatur. Cùm ea quae facta fuerant, paulatim obliuioni darentur, vnus eorū, qui sanctos viros gladio peremerat, subito à demone arreptus, ingenti voce clamare cepit: Kiliane, acriter me persequeris. Igne enim consumor. Quod feci, celare non possum. Video imminere mihi gladium tuo sanguine reserptum. Talia diu vociferans, & propriis se dentibus lanians, à praesenti migravit ad poenas aeternas. De talibus quippe scriptum est: Duplici contritione contere eos, Domine.

Alter verò ex his Sanctorum conscius, in rabiem versus, gladio se petiit, effusisq; vitæ tribus, per tormenta praesentis temporis ad aeterna peruenit. Quisnam, Geila, tibi cernenti talia sensus tunc erat infelix? cruciatibus aucta furebas. Non multo post & ipsa bellua, de qua loquimur, à demonibus arrepta, quanta poterat voce clamabat: Iuste torqueor, quae sanctis viris tortores adhibui. Rectè crucior, quae cruciatus illis parauit. Acriter infestas, Kiliane: ignem accendis, Colomanne: fomenta ministras, Tornane. Sufficiat vobis visisse: nimis vestras vlcisimmi iniurias. A calice Kiliane diceris: sed valde amara mihi pocula infundis. His dictis, miserabiliter vexabatur, ita vt à multis teneri vix posset. Tandem cum magno cruciatu ad cruciatus diabolo paratos migravit. Cernimus impletum, quod Veritas in Euangelio dicit: Dominus non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis? Amen dico vobis, quia citò faciet vindictam illorum.

His ita gestis, aiunt Gosbertum à suis seruis interemptum, filiumq; eius principatu deiectum, cognatos affinesq; eorum à contribulibus tanta perpeffos, vt vix aliqua eis Reipublicae dignitas in ea prouincia relicta sit. Quae autem horum causa fuerit, vtrum quòd fidem rectam colerent, ab iis, qui ab ea deuiarant, talia passi sint: an quòd post eadem Sanctorum Martyrum à veritatis tramite recesserint, vindictam hanc diuinitus illatam pertulerint: viderit ille, quem nullum latet secretum: modò nos nihil eiusmodi asseramus, quod incompertum habemus.] hucusque auctor veritatis tenacissimus pariter & modestissimus. Porro hos ipsos, quos Romana Ecclesia Apostolico munere decorauit, eisdem corona martyrii insignitos triumphatores exceperit, retulitque in Album purpuratorum Martyrum, annua (quousque mundus erit) memoria celebrandos ea qua passi sunt die, octauo Idus Iulij cunctis fidelibus exhibens.

Verum vt idem Serarius noster, qui notationes ad Acta horum Martyrum (vt diximus) scripsit, eiusmodi antiquitus scriptum recitat epitaphium, rudi licet Minerua, vt ferebat illorum temporum aras, incisum (vt ait) lapideae tabulae posita in sepulchrali crypta iuxta puteum ad Occidentem: XVII. GOSBERTI INTERITVS.

Annis sexcentis octogenisq; nouenis Istic Kyllenam scimus fontis prope venam, Et Colonatum, nec non Tothnamq; beatum Ob Saluatorem proprium fuisse cruorem. Hinc fuit, est, & erit salus illi qui pie querit, Est cecus, mutus, claudus, surdusq; solutus.] Qui autem sequuntur versus, ad ipsorum eleuationem pertinent, factam per Bonifacium successorem, qui & recondidit Burkardum Episcopum Herbipolensem: XVIIII.

Septingentesimo quinquagesimoq; secundo A Bonifacio, Burkardo consociato,

EPITAPHIUM DE SS. KILIANO ET SOCIIS.

CHRISTI 689. SERGII PAP. 2. IVSTINIANI IVN. IMP. 5.

† Hi sunt sublatis, ritè quoque canonizati. Hos pete deuote, qui sine oramine pro te. Qui verò quatuor sequuntur versus, Burkardi epitaphium continent, nomenque eius qui posuit, ita conscriptum: Septingentesimo nonagesimo quoque primo Burkardus moritur, corpusque suum sepelitur Iuxta Sanctorum tumulum, ceu scribitur, horum Per Megengaudum successorem reuerendum. Quod his subditur hexastichon de iisdem sanctis Martyribus conscriptum, extat in vestibulo capitularis loci, qui Noui monasterij templo cohæret, in ædificiorum parte superiore, ad Septentrionale cryptæ latus, quod exultiosem poetice artis præfert auctorem:

Hi sunt, Herbipolis, qui te docuere, magistri, Qua verum coleres religionem Deum, Impia quos tandem insit Geilana necari, Celauitq; sub hunc corpora cæsa locum. Ne turpi sine laude situ defossa iacerent Corpora, Burkardus sub monumenta locat.

haftenus de sanctis Martyribus, eorumdemque memoriis: quorum precibus factum non dubitamus, vt fides Catholica in eadem Ecclesia adhuc integra perseueret in tanto naufragio fidei Germaniarum prouinciarum, benè culta laboribus & benè custodita vigiliis Iulij eius Episcopi, digni sanctorum Præfulum successoris.

IESV CHRISTI 690. SERGII PAP. 3. IVSTINIANI IVN. IMP. 6.

I. NOVI APOSTOLI DECERNUNTUR AD EVANGELII PRAEDICATIONEM IN GERMANIAM.

Sequens sexcentessimus nonagesimus Christi annus tertia Indictione inchoatur, quo Deus nouos Apostolos decernit ad Germanorum conuersionem, eosdemque numero duodecim. Etenim etsi olim in illis Borealibus regionibus aliquando (vt dictum est superius) Euangelium illuxisset, postea tamen barbarorum motibus sæpius agitata prouincia, atque bellorum assiduis cladibus desolata, in solitudinem propè redacta sunt, cum excoli verbi Dei prædicatione desuisissent: cum & adhuc alia essent prouincia, quibus tenebræ impietatis ex ignorantia veri Dei in cultu demonum perseuerarent. Sed haud oblitus misereri Deus, qui ex semine illo purissimo in Anglia à S. Gregorio Romano Pontifice facta pauca grana delegit, quæ mundo præmorta magna prouentum frugum afferrent. Quomodo autem hæc cæpta sint, & nomina eorum qui missi fuerant, ex Marcellino, qui inter fuit, vnusque ex iis fuit, describamus, similiter & ea quæ in eadem sententiam Beda & ipse rerum sui temporis scriptor posteris commendauit, in medium afferamus.

II.

Beda lib. 3. c. 27.

Beda lib. 5. c. 10.

ECGBERTVS CVDIT PRÆDICANDI AD CONVERSIONEM GENTILIVM

Fuit autem tantæ molis præcipuus architectus numquam satis laudatus S. Ecgbertus natione Anglus, qui monasticam disciplinam propensissimo studio excoluit in Hibernia, vbi & sacris litteris est imbutus, de quo ex Beda superius mentionem fieri contigit. optasset & ipse inter eosdem Apostolos numerari, primusque in Apostolico opere inueniri, verum diuina voluntate alij fuit operi mancipatus. Sed audi quæ de eius instituto tradit Beda: Eo tempore, inquit, nempe ab incarnatione Domini (vt paulò superius numerat) sexcentesimo nonagesimo anno, sicut & Marcellinus pariter computat, venerabilis & cum omni honorificentia nominatus famulus Christi & sacerdos Ecgbertus, quem in Hibernia insula peregrinam ducere vitam pro adipiscenda in cælis patria retulimus, proposuit animo pluribus prodesse, id est, in isto opere Apostolico, verbum Dei aliquibus earum, que nondum audierant, gentibus euangelizando committere, quarum in Germania plurimas nouerat esse nationes, à quibus Angli, vel Saxones, qui nunc Britanniam incolunt, genus & originem duxisse noscuntur: vnde hætenus à vicina gente Britonum, corruptè, Germani nuncupantur. sunt autem Fresones, Rugini, Dani, Hunni, antiqui Saxones, Boruchtuarij: sunt etiam alij per plures iisdem in partibus populi Paganis adhuc ritibus seruientes, ad quos venire præfatus Christi miles circumnauigata Britannia disposuit, si quos tortè ex illis ereptos Satana ad Christum transferre valeret: vel si hoc fieri non posset, Romam venire ad videnda atque adoranda beatorum Apostolorum ac Martyrum Christi limina cogitauit.

Erat

CHRISTI 690. SERGII PAP. 3. IVSTINIANI IVN. IMP. 6.

A Erat ipsi in mente, tentare si quod pateret ostium Euangelio, ac Romam inde migrare ad accipiendum à sede Apostolica Apostolatam, vt postea factum dicemus ab iis, qui ab eodem missi sunt: quòd si nullus pateret aditus verbo Dei, lucrum saltem id peregrinatione caperet, vt inuiseretur & veneraretur sanctorum sepulchra Apostolorum. Hunc planè fuisse eius verborum sensum, quæ sunt secuta declarant: sed quibus ipse fuerit retentus nutu diuino impeditis, Beda ibidem sic pergit dicere: Sed ne aliquid horum perficeret, superna illi oracula, simul & opera restiterunt. Siquidem electis fociis strenuissimis, & ad prædicandum verbum idoneis, utpote actione simul & eruditione præclaris, præparatisque omnibus quæ nauiganibus esse necessaria videbantur; venit die quadam mane primo ad eum vnus de fratribus, discipulus quondam in Britannia & minister Deo dilecti sacerdotis Boifili, cum esset idem Boifil præpositus monasterij Mailrosensis sub Abbate Eata, vt supra narrauimus, referens ei visionem quæ sibi eadem nocte apparuisset:

III.

DIVINO MONITV ECGBERTVS IMPEDITVS AB INSTITVTO.

Cum expletis, inquit, hymnis matutinalibus, in lecto membra deposuissim, ac leuis mihi somnus obrepisset: apparuit magister quondam meus & nutritor amantissimus Boifil, interrogauitque me, an eum cognoscere possem: Aio: Etiam: tu es enim Boifil. At ille. Ad hoc, inquit, veni, vt responsum Domini Saluatoris Ecgberto afferam, quod te tamen referente oportet ad illum venire. Dic ergo illi, quia non valet iter, quod proposuit, implere: Dei enim voluntas est, vt ad Columbæ monasteria magis docenda pergat. Erat autem Columba primus doctor fidei Christianæ Transmontanis Pictis ad Aquilonem, primusque fundator monasterij, quod in Hu insula multis diu Scotorum Pictorumque populis venerabile mansit: qui videlicet Columba nunc à nonnullis, composito à cella & Columba nomine, Columcelli vocatur. Audiens autem verba visionis Ecgbertus, præcepit fratri qui retulerat, ne cuiquam hæc alteri referret, ne forte illusoria esset visio: ipse autem tacitus rem considerans, veracem esse timebat, nec tamen à parando itinere, quo ad gentes docendas iret, cessare volebat. At post paucos dies rursus venit ad eum præfatus frater, dicens, quia & ea nocte sibi post expletas matutinas Boifil per visum apparuerit, dicens: Quare tam negligenter ac tepidè dixisti Ecgberto, quæ tibi dicenda præcepi? At nunc vade, & dic illi, quia velis, nolit, debet ad monasteria Columbæ venire: quia aratra eorum non rectè incedunt, oportet autem eum ad rectum hæc tramitem reuocare.

IV. QVID AGERE DEBEAT ADMONENTVR.

Qui hæc audiens, denuò præcepit fratri, ne hæc cuiquam patefaceret. Ipse verò tametsi certus est factus de visione, nihilominus tentauit iter dispositum cum fratribus memoratis incipere. Cumque iam nauis imposuissent, quæ tanti itineris necessitas poscebat, atque opportuno aliquot diebus ventos expectarent, facta est nocte quadam tam sæua tempestas, quæ perditis nonnulla ex parte iis quæ in nauis erant rebus, ipsam in latus iacentem inter vndas relinqueret. Saluata sunt tamen omnia quæ erant Ecgberti & sociorum eius. Tum ille quasi propheticum illud dicens: Quia propter me est tempestas hæc: subtraxit se illi profectio, & remanere domi passus est. At verò vnus de fociis eius, vocabulo Vuitbertus, cum esset & ipse contemptu mundi ac doctrinæ scientia insignis (nam multos annos in Hibernia peregrinus anachoreticam in magna perfectione vitam egerat) ascendit nauim, & in Fresiam perueniens, duobus annis continuis genti illi ac Regi illius Radbedo verbum salutis prædicabat, neque aliquem tanti laboris fructum apud barbaros inuenit auditores. Tunc reuersus ad dilectæ locum peregrinationis, solito in silentio Domino vacare cæpit: & quoniam externis prodesse ad fidem non poterat, suis amplius ex virtutum exemplis prodesse curabat.]

V. MARIS REGESTATE REICITVS ECGBERTVS.

E Videre est ex ipso rerum exitu rem mirandam, sanctos viros à tanto opere sæpius reuocatos, quousque eorum legitimus efficeretur apostolatus: Etenim quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? inquit Apostolus. Quousque enim à Romano Pontifice prædicandi Euangelium apostolatam non accepere, ipsorum labor minime optatum finem consecutus est, vt scilicet ad fidem Christi barbaros aliquando conuerterent. Sed audi ex eodem auctore eorumdem, antequam Romam ad Pontificem se conferrent, inanes progressus. pergit enim Beda: Vt autem vidit vir Domini Ecgbertus, quia nec ipse ad prædicandum gentibus venire permittebatur, retentus ob aliam sanctæ Ecclesiæ utilitatem, de qua oraculo fuerat præmonitus, nec Vuitbertus illas deueniens in partes quicquam proficiebat: tentauit adhuc in opus verbi mittere viros sanctos & indutrios, in quibus eximius Vuilbrordus presbyterij gradu & merito præfulgebat.

VI. Rom. 10.

Beda lib. 5. c. 12. DVODECIM BELIGVNTVR VERBIPRAEDICATORIB.

Annal. Eccl. tom. 8.

Ecc

bat.

bar. Qui cum illò aduenissent (erant autem numero duodecim) diuerentes ad Pipinum A Ducem Francorum, gratanter ab illo suscepti sunt: & quia nuper citeriorem Friesiam*, expulso inde Radbedo Rege, ceperat, illò eos ad prædicandum misit, ipse quoque imperiali auctoritate iuuans, ne quis prædicantibus quidquam molestiæ inferret, multisque eos qui fidem suscipere vellent beneficiis attollens. Vnde factum est, opitulante gratia diuina, vt multos in breui ab idololatria ad fidem conuerterent Christi.] sed hæc postea, vt dicemus, pergit verò de duobus aliis idem institutum sectantibus dicere, de quibus nos suo loco acturi sumus.

VII. Ad quid postea? ne in vacuum (vt dicit Apostolus*) current, vbi ad verbi prædicationem iam patefactam viam viderent, decernunt mox ad eum quem vice Petri scirent vniuersæ Catholicæ Ecclesiæ præesse Romanum Pontificem legationem, qua apostolatum acciperent ad gentes, licentiam scilicet atque auctoritatem Euangelij prædicandi. Quisnam autem fuerit qui ad hoc Romam profectus est, idem Beda docet, dum rem gestam describit his verbis^b: Primis sanè temporibus aduentus eorum in Friesiam*, mox vt comperit Vuilbrordus datam sibi à Principe licentiam ibidem prædicandi, accelerauit venire Romam, cuius sedi Apostolicæ tunc Sergius Papa præerat, vt cum eius licentia & benedictione desideratum euangelizandi gentibus opus iniret: simul & reliquias beatorum Apostolorum ac Martyrum Christi ab eo se sperans accipere: vt dum in gente cui prædicaret, destructis idolis, ecclesias institueret, haberet in promptu reliquias Sanctorum, quas ibi introduceret, quibusque ibidem depositis, consequenter in eorum honorem, quorum essent illa singula, quæque loca dedicaret. Sed & alia per plura, quæ tanti operis negotium quærebat, vel ibi discere, vel inde accipere cupiebat.] hæc de legatione ad Romanum Pontificem Sergium missa: quæ autem post hæc secuta sunt, suis locis pro ratione temporis dicturi sumus.

VIII. Quoniam verò de perfecto Apostolicorum virorum numero duodenario trium dumtaxat hæctenus ea scriptione nomina innotuerunt, audiamus Marcellinum vnum ex iis, qui omni fide ipsorum res gestas tradidit posteris scriptas*. Breuiter enim ea cuncta de apostolatu ipsorum pertingens scribit, & de S. Ecgberto horum omnium (vt dictum est) bonorum auctore: in quo illud, quod aliunde irrepit, puto corrigendum, dum nominatur Archiepiscopus Eboracensis: nam non nisi presbyterum fuisse, apud Bedam & Martyrologia cuncta reperies. At igitur Marcellinus: Magnificus Præsul S. Ecgbertus* fitiens & affectans salutem omnium hominum, & præcipue Paganorum Frisonum, & Saxonum, eò quòd Angli ab eis & ex eis propagati sunt, non desistens à bonæ voluntatis inchoato proposito, tentauit adhuc in opus verbi Dei mittere illic sanctos & industrios, & ad prædicandum verbum vitæ strenuos & idoneos viros, vt pote actione & eruditione præclaros. Elegit ergo & congregauit, instar duodecim Apostolorum, duodecim Apostolicos viros in fide constantes: ex diuersis monasteriis ad prædicandum Germanis Catholicam fidem. Fuerunt autem hi missi, Vuillebrordus, Suuibertus, Acca, Vuigbertus, Vuillibaldus, Vuinibaldus, Lebuinus, duo Euualdi, Vuerefridus, & ego minimus omnium Marcellinus, qui hanc historiam, sicut & sancti Vuillebrordi conscripsi. Omnes præfati presbyteri & sacerdotes fuerunt, ac sanctissimus Adelbertus Leuita filius Regis Deiorum, qui pro Christo dimittens regale patrimonium, cum prædictis sanctis presbyteris electus à sancto Ecgberto, amore Christi, peregrinum non recusauit exilium.

IX. Et quoniam hi sancti doctores propagati fuerunt in Anglia de stirpe Frisonica & Saxonica, ideò conuenienter prædicare potuerunt Euangelium Christi in lingua Germanica. Quorum aliqui postmodum palma martyrij coronati fuerunt, alij prædicationibus cõtinuis inter barbaros vsque ad obitum insisterunt, alij vacantibus Episcopis subrogati fuerunt, vt infra patebit. Igitur preparatis omnibus quæ tantis viris necessaria videbantur, mox præfati duodecim egregij Dominici gregis arietes, salutatis amicis & parentibus, accepta benedictione tam eximij Archiepiscopi, superna comitante clementia, prospero vento celeriter in Vuiltemberg, siue Traiectum aduehuntur, anno scilicet ab incarnatione Domini sexcentesimo nonagesimo, pontificante Romæ Apostolico viro sancto Sergio Papa anno suo tertio, imperante piissimo Imperatore Iustiniano, ac regnante in Anglia glorioso Alfrido Rege Nordhumbrorum, qui Catholicas Ecclesiæ regulas sequi semper & amare desiderabat.] hucusque Marcellinus, qui cum se testetur scripsisse pariter vitam Vuillebrordi, siue Vuilbrordi, non extat illa quidem; sed quæ habetur præ manibus, Albinus

*Frisiam, *Radbedo

VII. *Galat. 2.

A PONTIFICE ROMANO APOSTOLATUM ACCIPIUNT. Bed. lib. 5. c. 12. *Frisiam,

VIII.

*Marcel. in Suuiberto. apud. Str. v. 2. die 1. Martij.

*Egbertus

QUI EVERTUNT DVODECIM ILLI IN GERMANIAM MISSI.

DE TEMPORE PRÆDICATIONIS.

Albini Flacci habet titulum, in qua multa desiderantur, vt inter alia primus accessus ipsius in Urbem ad Romanum Pontificem, de secundo tantum quando factus est Episcopus mentione facta. Ceterum bis ipsum Romam ad Sergium Papam profectum esse, Beda est etiam fidelissimus testis. Quod ad Adelbertum, cuius mentio facta est, pertinet, scias eius vitæ extare Acta*, iis quæ dicta sunt consentientia: sed de his aliis inferius.

Hoc quoque anno magnus ille Theodorus Roma missus in Angliam Dorouernensis Archiepiscopus, legatusque Apostolicæ sedis, sanctitate clarus, doctrina eximius mortur, de quo ista Beda^b: Anno autem post hunc, quo Ceadualla Romæ defunctus est, proximo, id est, sexcentesimo nonagesimo incarnationis Dominicæ, Theodorus beatæ memoriæ Archiepiscopus senex & plenus dierum, id est, annorum octoginta & octo, defunctus est: quem se numerum annorum fuisse habiturum, ipse iam dudum somnij reuelatione edoctus, suis prædicere solebat. Mansit autem in Episcopatu annis viginti duobus, sepultusque est in Ecclesia sancti Petri, in qua omnium Episcoporum Dorouernensium sunt corpora deposita. De quo vnà cum confortibus eiusdem sui gradus rectè & veraciter dici potest, quia corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum viuet in generatione & generationes. Vt enim breuiter dicam, tantum profectus spiritalis tempore præfulatus illius Anglorum Ecclesiæ, quantum numquam antea potuerunt. Cuius personam, vitam, ætatem, & obitum, epitaphium quoque monumenti ipsius versibus heroicis triginta & quatuor palmam ac lucidè cunctis illò venientibus pandit: quorum primi sunt hi:

*Hic sacer in tumba pausat cum corpore Præsul,
Quem Theodorum nunc lingua Pelasga vocat,
Princeps Pontificum, felix, summusq; sacerdos,
Limpida discipulis dogmata disseruit.*

Vtini autem hi:

*Namque diem nonam decimam September habebat,
Cum carnis claustra spiritus egreditur:
Alma nonæ scanaens felix consortia vite,
Cuius Angelicis inuictus in arce poli.]*

hæc tantum Beda, nec nos aliquid amplius accipimus. Porro ipsius Theodori in Sanctorum numerum relati celebritas* anniuerfaria die recurrit. Successisse autem in eius locum Berectualdum virum doctissimum, auctor est idem Beda^d, quem Romam esse profectum, & accepisse ordinationem à Sergio Papa, Anastasius Bibliothecarius in Sergio testatur.

Sed & Hadrianus Abbas pariter, qui cum eodem Theodoro à Vitaliano Papa missus fuerat, diem obiit. ita quidem Beda, dum ait^e, post annum à transitu Vuilfridi ipsum esse defunctum.

Moricus item hoc anno, octauo Idus Martij, S. Iulianus Episcopus Tolertanus, vbi scilicet annos decem, mensem vnum, ac dies septem: relatusque inter Sanctos, annua memoria in Ecclesia celebratur. Subrogatus est in locum eius Sifibertus, quem alij Sigebertum, Silbertum verò alij nominant, de quo anno sequenti dicturi sumus.

Quod autem pertinet ad res Orientalis Imperij, Annales^f hæc referunt, pacè cum Saracenis pactam leui causa ab Imperatore esse solutam, quòd scilicet pecunia ab illis tributum loco pendit solita, haud ex more cusa esset ipsius Imperatoris imagine, sicque nec oblatum in massa aurum accipere voluisse. Vnde plane expertus tunc Oriens fuit, quod habet Ecclesiasticus^g: Væ tibi terra, cuius Rex est puer.] Adiecit aliud malum ad hæc Imperator: nam cum Cyprios omnes Sarracenorum patentes incursionibus ab insula transmigrare coegerit, horum haud modica pars naufragio periit & languore perempta est, in Cyprum verò pars reuerfa est, reliqua autem pars habitauit in Hellefponro: ad hos namque spectat canon tricesimus nonus Sextæ Synodi conscriptus his verbis: Cum frater & comminister noster Ioannes insula Cypri Præsul vnà cum suo populo in Hellefponricam prouinciam, & propter barbaricas incursionibus, & vt à Gentilium seruitute liberarentur, & Christianifimæ potentia sceptris purè subicerentur, à prædicta insula emigrauerit, clementis Dei prouidentia, & pij Dei que amantis Imperatoris nostri labore: constituimus, vt citra vilam inuocationem seruentur, quæ à diuinis Patribus, qui Ephesi conuenerunt, prædicti viti throno priuilegia concessa sunt, vt noua Iustinianopolis (ita appellata ab ipso Imperatore ciuitas ipsis tradita incolenda) Constantinopolis ius habeat, & qui in ea constituitur

*Extat apud Str. die 25. Junij.

X. Bed. lib. 5. cap. 8. S. THEODORI EPISC. DOROUERNENS. OBITVS.

THEODORI SEPTUAGINTA EPITAPHII VERBS.

* Martyrol. Rom. die 19. Septemb. Bed. lib. 5. cap. 9.

XI. HADRIANUS ABBATIS OBITVS. Bed. l. 5. c. 21.

XII.

XIII. Theophan. & Cedren. hoc anno 6. Imp.

PAX SOLVITVR AB IMPERATORE. Eccl. 10.

CYPRIMI GRARUM COACTI.

in primis pius ac religiosissimus Episcopus, praesit omnibus Hellepontiorum provinciae A Episcopis, & a suis Episcopis eligatur ex antiqua consuetudine. Mores enim, qui sunt in vnaquaque Ecclesia, diuini etiam nostri Patres seruandos censuerunt. Cyzicenorū ciuitatis Episcopo praedictae Iustiniani ciuitatis subiecto existente ad imitationem reliquorum omnium Episcoporum, qui subsunt praedicto Dei amantissimo Praesuli Ioanni, a quo, cum vltus postulauerit, etiam ipsius Cyzicenorū ciuitatis Episcopus ordinabitur.] haec Sexta Synodus. Canon vero generalis de aliis omnibus Episcopis eadem ex causa transf-

Sext. Synod. c. 37. XIV. DE EPISC. AB HOSTI. BVS FVGATIS.

Quoniam diuersis temporibus barbaricae incursiones fuere, & ex eo plurimae ciuitates ab iniquis & exlegibus subiugatae fuere, vt ideo non possit eius ciuitatis Praesul, postquam ordinatus fuerit, suum thronum apprehendere, & in eo sacerdotali constitutione collocari, & sic pro ea quae inualuit consuetudine ordinationes & omnia quae ad Episcopum pertinent agere & tractare: Nos honorem ac venerationem sacerdotio seruantes, & gentilem iniuriam nequaquam ad Ecclesiasticorum iurium perniciem posse quidquam agere volentes, eis qui sic ordinati sunt, & propter praedictam causam in suis thronis non sunt constituti, vt absque vilo ex ea re prauidicio conferentur, decreuimus vt & diuersorum clericorum ordinationes canonicè faciant, & Pontificatus auctoritate in proprio termino vtantur, & sit firma ac legitima quacumque sub eo procedit administratio. Non enim a tempore necessitatis exacta iuris obseruatione circumscripta, dispensationis terminus circumscribetur.] haec ibi.

Porrò quod ad Iustinianum Imperatorem pertinet, quam citissimè rupti foederis damnū sensit: etenim hoc ipso anno expertus est Abimelech (ita pro Habdimelech) Sarracenorū tyrannum infestum, de quo haec ex Theophane Annales Graecorum habent: Misit Habdimelech ad edificandum templum Mucham, & voluit auferre columnas sanctae Gethsemanis. Et rogauerunt eum Sergius quidam vir Christianissimus, qui erat generalis Mansur Logotheta, & valde familiaris eidem Habdimelech, atque Patricius socius eius, Christianis qui erant in Palaestina praepositi, qui cognominabatur Clausus, postulantes ne hoc fieret, sed per supplicationes suas persuaderet Iustiniano mittendi sibi alias pro eis: quod & factum est.] haec Annales. Quod spectat ad vocem Mansur, nomen id erat familiae, & non dignitas, siue magistratus: vt sit verborum sensus, Sergius Mansur generalis Logotheta, &c.] cum autem & sanctus Ioannes Damascenus cognomento dictus fuerit Mansur, teste Suida & aliis antiquioribus, opinari licet fuisse hunc Sergium eiusdem Ioannis parentem: tali namque pio, nobili, ac libero progenitore ipsum natum, eius Acta testantur.

Relat. in Miscel. hoc anno. COLUMNAE GETHSEMANIS SERVATAE.

Table with 3 columns: IESV CHRISTI, SERGII PAP., IVSTINIANI IVN. IMP. and rows for ANNVS 691., 4., 7.

Annus sequitur nonagesimus primus post sexcentimum, Indictione quarta inchoatus, quo Kalendis Nouembris celebratum habetur in Hispania Concilium Caesaraugustanum, Era nimirum septingentesima vndetrigesima, tertium ordine positum, in quo canones sanciti dumtaxat quinque reperiuntur. Inter alia autem, quod etiam Toletanum decimum tertium Concilium statuerat de vxoribus Regum, ne post eorum obitum ad secunda vota pertranscant, ne videlicet occasio daretur alicui inuadenda tyrannidis: additum est praesenti Concilio, vt relicta Regis post eius obitum vestem regiam mutet, religiosam induat, atque inter moniales in monasterio vitam tranfigat. Vt autem in hanc sollicitudinem Rex Egica conuiceretur, forte accidit ob suspicionem rerum nouandarum per Sifbertum Episcopum Toletanum, qui mox vt se super omnes in sublimem cathedram eleuatum sensit, elatus animo, mente improba de inferenda nece religiosissimo Regi cogitare coepit: sed quomodo detectus poenas dederit, post sequentem annum dicturi sumus.

Concil. Tolet. 13. c. 5. Concil. Caesaraug. c. 5. SIFBERTI EPISC. TOLETANI SVPERBIA.

II. Paul. diacon. li. 5. c. 33. 34. 35. c. 37.

Moritur hoc anno Bertharidus Rex Longobardorum, cum regnasset solus annos septem, decem autem cum filio Cuniperto. haec ex sententia Pauli diaconi. post quem idem Cunipertus eius filius vsque ad duodecimum annum regnum tenuit. Porro de Bertharido laude digna haec habet idem auctor: Erat vir pius, fide Catholicus, iustitiae tenax, pauperumque largissimus nutritor.] & paulo post: Vt regni iura suscepit, in loco illo, qui a parte fluminis Ticini est vnde ipse olim fugerat, monasterium, quod Nouum appellatur, Domino & liberatori suo in honorem sanctae virginis & martyris Agathae construxit, in quo multas virgines aggregauit, rebusque diuersis pariterque ornamentis eundem locum ditauit. Regina vero eius Rodelinda basilicam sanctae Dei genitricis extra muros eiusdem ciuitatis Ticinensis, quae ad Perticas appellatur, opere mirabili condidit, ornamentisque mirificis decorauit.]

Regnum autem Cuniperti, vbi solus remansit, haud pacificum fuit, sed ipso eius exordio aduersarium passus est tyrannum Alachim ducem Tridentinum subditum suum, qui contra patrem Bertharidum iam insurrexisset, hominem seuum, clericis omnibus permissum, contemptorem praecipue sanctorum Episcoporum, contumeliosum in omnes ministros Ecclesiae: cuius rei gratia in maximum sunt timorem coniecti. Post multa ab eodam illata, Zeno diaconus Ecclesiae Ticinensis nouo exemplo haud probato, cum diuino ministerio altaris mancipatus esset, accinxit se gladio aduersus eum, obsequium putans praestare Deo, dum ob salutem aliorum se deuocuit. Sed iustissimum licet bellum aggressus fuerit, aduersus nimirum religionis peruellem atque tyrannum: nihilominus exitus declarauit, non placere Deo, vt sacri altaris ministri pugnent armis, sed vt potius agant apud ipsum precibus: etenim absque aliquo emolumento idem pugnaus, miserè interficitur. narrat haec pluribus ipse Paulus.

Ceterum nefarius tyrannus eo magis aduersus clericos exasperatus, eiusmodi (quod idem ait Paulus) votum nefarium nuncupauit: Tale itaque nunc facio votum, quod si mihi Deus iterum victoriam dederit, vnum puteum de testiculis impleam clericorum.] ita barbarus animo ferus, religionis expertus, inmanitate proteruus. Verum obstetit Deus, qui eum in visione perterritus. nam ait Paulus: Cum prope essent exercitus ipsi inuicem sibi contrarij, & se vtraque acies ad pugnandum contingerent, Cunipertus Rex ad Alachim iterato haec verba mandauit: Ecce quantus populus ex vtraque parte consistit, quid opus est, vt tanta multitudo pereat? Coniungamus nos, ego & ille singulari certamine: & cui voluerit Dominus de nobis dare victoriam, omnem populū saluum & incolumem possideat. Cumque Alachim sui hortarentur, vt faceret quod Cunipertus illi mandauit, ipse respondit: Hoc facere ego non possum, quia inter contos suos sancti Archangeli Michaelis, vbi ego illi iuravi, imaginem conspicio. Tunc vnus ex illis: Prae timore, inquit, cernis quod non est, & tibi iam tardè est modò ista meditari. Conferunt itaque acies, perstrepenibus buccinis, & neutra parte locum dante, maxima populorum facta est strages. Tandem crudelis tyrannus Alachis interiiit, & Cunipertus, adiuuante Domino, victoriam cepit.] haec Paulus diaconus.

Hoc pariter anno, vbi Paulus Constantinopolitanus Episcopus sedisset annis septem, moritur, & in locum eius successus est Callinicus, homo nouandarum rerum studiosissimus, de quo sequenti anno & aliis dicturi sumus. fuerat iste presbyter vasorum eiusdem Ecclesiae custos.

IESV CHRISTI SERGII PAP. IVSTINIANI IVN. IMP. ANNVS 692. 5. 8.

Table with 3 columns: IESV CHRISTI, SERGII PAP., IVSTINIANI IVN. IMP. and rows for ANNVS 692., 5., 8.

Qui sequens est annus Domini sexcentimus nonagesimus secundus, Indictione quinta notatur: quo celebratum est Constantinopoli Concilium, seu potius Conciliabulum, in quo nomine Sextae Synodi cetum & tres canones (quod numquam hactenus in aliquo factum Concilio legitur) sanciti leguntur. Antequam autem de eo agamus, primum omnium de tempore habenda est discussio, quod sciamus ab aliis errore ponni habitum anno Domini sexcentesimo octogesimo sexto: verum non ante praesentem annum habitum ex eiusdem Synodi canonibus certò affirmare possumus, nempe iam nuper transacta quarta Indictione: id enim ex tertio ipsius canone liquidò demonstratur, dum in eo bis

bis posita est Indictio, atque inter alia ista leguntur: Omnes simul decernimus, ut qui duobus quidem matrimoniis implicati fuere, & usque ad decimum quintum præteriti mensis Ianuarij præteritæ quartæ Indictionis, anni à mundo sexmillesimi centesimi nonagesimonomi peccato seruiuerunt, & non ab eo respicere voluerunt, depositioni canonicæ subiaccere, &c.] Sic igitur perspicuè apparet, non ante quintam Indictionem potuisse eam Synodum celebrari.

II. Hæc autem cum ex ipsis canonibus habeantur qui Sextæ Synodi nomine nuncupantur, plus apud me valent, quàm quæ à Tharasio^a Constantinopolitano Episcopo absque aliqua certa auctoritate narrantur, cum scilicet pro corroboratione eiusmodi canonum ista ait: Quæ hinc ignorantia, qua plerique laborant circa hos canones? scandalum est enim dubitare, num sint Sextæ Synodi. Cognoscant igitur tales, Sextam Synodum temporibus Constantini fuisse congregatam, nimirum cõtra eos, qui tantummodò vnam actionem & voluntatem in Christo collocant. Illi igitur hæreticos anathemate verberantes, Orthodoxamque fidem confirmantes, sub annum decimum quartum Constantini domum redierunt. Post annos igitur quatuor, vel quinque, iidem illi Patres sub Iustiniano Constantini filio congregati prædictos canones ediderunt: neque de hac re quisquam dubitet.] hæc Tharasis, quem redarguunt ipsimet (ut diximus) canones Sextæ Synodi nuncupati.

III. Redarguit etiam eundem Tharasius Theophanes: sed redarguendus & ipse, dum non decem exactos, sed viginti septem annos enumerat à Sexta Synodo sub Constantino usque ad horum canonum sanctionem sub Iustiniano, cuius hæc sunt verba ex Græco Latine reddita à Turriano: Illud oportet non ignorare cassum & nugatorium esse, quod quidam dicitant, eos qui Sexti esse Concilij canones apud ipsos falsò feruntur, post quatuor annos editos fuisse. Ut enim in ceteris omnibus falsitatis arguuntur, ita in hac re quoque mentiuntur: sic enim est vera temporis notatio. Habitum est Sextum Concilium maximum contra Monothelitas duodecimo anno Imperij Constantini, qui fuit Heraclij nepos, mundo condito sexmillesimo centesimo septuagesimo secundo. Imperavit autem postea idem Constantinus aliis quinque annis: eo verò defuncto vita, imperavit eius filius Iustinianus annis decem: quo eiccto, Leontius tenuit Imperium triennio. Leontio successit Tiberius, qui Absimarusetiam est nominatus, fuitque is in Imperio annis septem. Deinde Iustinianus is, qui fuerat expulsus, in Imperium reductus est, imperavitque rursus sex annis: ut iam secundo anno huius posterioris Imperij Iustiniani descriptos fuisse canones, vel ex ipso tertio canone euidenter sit, in quo ita cõsum est: Decernimus de Concilij sententiis, ut qui bis uxorem duxerint, & ante hanc diem, quæ decima quinta mensis Ianuarij numeratur quartæ Indictionis, anni sexmillesimi centesimi nonagesimonomi, in hac culpa fuerint, atque eam maculam eluere noluerint, ut gradu moueantur.] hucusque Theophanes.

IV. Verùm cum Sexta Synodus absoluta habeatur (ut constat ex Actis eius) Indictione decima inchoante, planè usque ad hunc annum, quo quinta Indictio ponitur inchoata, anni dumtaxat intercedunt decem. Sed & quòd nec Theophanis sententia subsistere possit, ut quinta Indictio in sequentem periodum Indictionum referatur, in annum videlicet secundum (ut ait) eiusdem Iustiniani in Imperium restituti: euidenter illud quoque est argumentum, quòd Sergius Papa, sub quo isti sanciti canones reperiuntur, nequaquam ad illud peruenit tempus, sed longè antè decessit. Errandi verò occasio data est Thophani ex deprauata supputatione annorum ab origine mundi: sed certior ipsa quæ sit per Indictiones supputatio est. Quòd autem eiusmodi conuentus Episcoporum collectus fuerit Sergij Papæ tempore, qui sanciti ab ipsis recipere noluit: quæ hoc eodem anno inferius dicendi sumus, manifestissimè declarabunt.

V. Ceterum quod ad pseudosynodum ipsam pertinet, nemo prudens dixerit eam in Spiritu sancto legitimè congregatam: tuque ipse de his, lector, sapiens iudex eris, cum quæ dicenda erunt, æqua lance perpenderit. Primum quidem in ea, explosa veneranda antiquitate, cuius præscripto cuncta benè geri in Ecclesia Catholica consueuerunt, omnia sibi improba nouitas arrogauit. Etenim ubi in primis auditum est, ut post decem annos à soluto Concilio œcumenico atque perfectò, dimissisque omnino Patribus, eiusdem Synodi nomine ab alio coacto conuentu canones sanciantur? & non dico hoc inueniri posse post decennium præterlapsum, sed nec post mensè, immò nec diem, ubi Synodus dimissa

II.
^a Apud Septimam Synod. Act. 2.
THARASII
SENTENTIA
ERRORIS
ARGVITVR.

III.
THEOPHANI
NIS
SENTENTIA.

IV.
NON PROBATUR
THEOPHANI
SENTENTIA

V.
PSEVDOSYNODVS
IN
TENTATA
AVSA EST.

A dimissa fuerit, ut apparèt in Concilio Chalcedonenfi. Si verò sancienti aliqua occasione fuerunt canones: quæ necessitas exigebat, ut nomine Synodi ante decennium habitæ censerentur?

Sed maiorem his vide insolentiam atque fatuitatem, ut non nomine tantum Sextæ, sed & Quintæ Synodi iidem reperiantur sanciti canones. Audi, quæso, quæ in ea ad Imperatorem Iustinianum præfati sint, qui conuenerunt Episcopi. sunt hæc verba ipsorum: Quoniam autem sanctæ & vniuersales duæ Synodi in hac imperante & Dei obseruatrice ciuitate congregatæ, vna quidem temporibus diuinæ recordationis Iustiniani, altera verò sub pia memoriæ Imperatore Constantino tuæ mansuetudinis patre, ad paternam declarandum fidei mysterium sacros canones nequaquam conscripserunt, sicut reliquæ sanctæ quatuor vniuersales Synodi, per quos populi quidem à deteriore & abiectiore viuendi ratione recedant, ad meliorem autem & altiore vitam se traducant, &c.] stultè insinuantes se necessitate coactos esse veluti appendicem ad dictas Synodos ponere nouos canones.

Scias tu autem, antequam vltèrius progrediamur iustè rectèque à maioribus eiusmodi conuenticulum non œcumenicæ Synodi partem esse nominatam, sed erraticam Synodum, omni penitus auctoritate carentem. Si enim ratione res agatur: quæ necessitas, ut in œcumenicis Synodis fidei causa tantummodò congregatis alia quàm de fide inter Patres tractentur? Imò dictum meminimus, accepisse in mandatis ab Agathone Pontifice Apostolicos legatos ad Sextam Synodum missos, ut nihil in ea, præterquam de fidei questionibus, quarum causa missi fuissent, penitus agerent. Non enim alia ratione, quàm de causis ad fidem spectantibus consueuerunt Synodi œcumenicæ congregari. Verùm etiam appendix ista ad Synodum Quintam & Sextam faciendâ erat; nōnne eosdem Episcopos eosdemque legatos vel alios ab Apostolica sede mittendos vocari oportuisset? Quæ sunt ista velamenta, & perficiendarum Synodorum vafre quaesiti prætextus?

Sed aperiamus imposturam, detegamus commentum. Vetus æmulatio Græcorum aduersus Latinos fuit huius artifex technæ, atque textrina callida concinnatrix. Quòd enim aduersus Latinorum ritus haud esset eorum facultatis itatuere, nomen vsurpare utcumque Synodi œcumenicæ statuerunt, cuius auctoritate quæ facerent fulcirentur. Quin & ad corroboranda quæ inaniter statuissent, auctoritatem & confirmationem Apostolicam subripere tentauerunt: quod faciliè demonstrabunt, quæ paulò post per singula dicendi sumus.

Fuit autem tam insolentis conspirationis antesignanus, & eiusmodi confusionis erectæ turris architectus Callinicus Constantinopolitanus Episcopus, quem Deus noluit inultum in aliorum exemplum ex hac vita discessisse: nam (ut suo loco dicitur inferius) ab eodem Iustiniano Imperatore oculis orbatus est, atque Romam in exilium missus. Sed audiamus Theodorum Balsamonem schismaticum hominem, atque schismaticorum patronum sicut folia instar præuaricatorum primorum parentum ad tegendam turpitudinem consumentem, dum in Photij Nomocanonem, in defensionem horum canonum ista garrit:

Cum inquit, duæ vniuersales Synodi, Quinta scilicet, quæ fuit regnante magno Iustiniano, & Sexta, quæ fuit regnante Constantino Pogonato, non fecerint canones ad Ecclesiarum constitutionem: hæc facta est ad supplementum duarum. Propterea enim nec Sexta propriè nominatur, sed *quædam*, id est, Quinifexta: nam quod Quinta & Sextæ Synodo deerat, repleuit. est autem etiam vniuersalis. Etsi enim Occidentales Episcopi, Itali scilicet & Latini ab huius Synodi canonibus opportunè iccti, eam non esse vniuersalem insliterunt, nec Romani Papæ legatos in ea adtuisse, eo quòd sit alia Sexta Synodus, quæ regnante Constantino Pogonato facta est, ut diximus; hanc autem longo post tempore factam fuisse iussu Iustiniani *Præteritis*, id est, Trunco naso: ego tamen eos audire non patiens, & huius allocutionis contextum potius respiciens, & canones qui sequuntur, dicentes: Definit hæc sancta & vniuersalis Synodus hæc & hæc. Ac recens quidem scripta Nomocanona, ut quæ eorum Imperatorum & Patrum qui Synodos exposuerunt, subscriptionibus non haberent, prætercurri antiquius autem Nomocanonum versauit, & ex subscriptionibus inueni, quòd in hac Synodo, quæ in Trullo magni Palatij congregata est, aderant Basilii Gortynæ Cretæ insulæ Metropolis Episcopus, & quidam Rauennæ Episcopus, totius Synodi Romanæ Ecclesiæ vicem gerentes.]

Hic, amabo te, siste gradum, lector: attende quomodo (quod canit Psalmus^a) in operibus

VI.
PSEVDOSYNODVS
APPENDIX
AD
DVAS SYNODOS.

VII.
SYNODVS
ERRATICA
DICTA.

VIII.
FRAVS
GRÆCORVM
APERTVR.

IX.
CALLINICVS
PERFIDVS
ARCHIEPISCOPVS.

X.
BALSAMONIS
DE
QUINIFEXTA
SYNODO
COMMENTVM.

XI.
Psalm. 9.

REFELLVNTVR FALSA THEODORI INVENTA.

manuum suarum cōprehensus est peccator. Fatetur in recentiori Nomocanone non inesse A subscriptionem Episcoporum qui interfuerunt, in antiquo autem (vt ait) eam se reperisse. Sed cur non apposuit post eosdem, quos recenset verbatim singulos & interpretatur, centum tres canones? Vtique in re tanta, cui præsertim ab omnibus Occidentalibus sciret contradici Episcopis, omnino id præstare debuisset. Esto, negligens fuerit, & pertæsus prolixam seriem nominum prætermiserit: cur vel saltem numerum eorum non posuit? Sed & cur Basilium Gortynæ Episcopum nominatim refert, Rauennatem non ita, quem vicem gessisse tradit totius Romani Concilij? Non facile id fuit ipsi, vel fingere nomen, ne à Latinis redargui posset erroris, quod aliis ab illo in serie Rauennatum Episcoporum hoc tempore eidem Ecclesiæ reperiri posset Episcopus præfuisse. At non oscitantia factum, sed astutia, vt nomen tanti legati prætermiserit: non enim oscitantia, vel incuria, sed in vaferimo Græco summa id excogitauit nequitia, ne mendacij argui posset. B

XII.

DE LEGATIONE MIS SA DETTGI TVR IMPOSTYRA.

Sed & redarguitur eius pariter imperitia: Quando nam aliquando accidit, vt cum ab aliquo Romano Pontifice legatio Constantinopolim ad magnam Synodum mitteretur, vnus dumtaxat legatus sit missus, & non semper ex Romano clero plures numero presbyteri atque diaconi, & aliquis ex Italia benè notus Episcopus? numquam sanè id reperies factum, quod finxit & mentitus est, à Romano Concilio ad œcumenicam quam dicit Synodum, esse missum vnum, & sine nomine Rauennatem Episcopum absque presbyteris atque diaconis Romanæ Ecclesiæ.

XIII.

DELEGATIS DIVERSARVM ECCLIASIARVM FALSVS PRÆTEXTVS.

Rursum verò quod se sciret causa cadere ob legatorum Apostolicorum absentiam, vt dici non possit ea Synodus œcumenica: eos loco legatorum ponit & aggregat Græcos Episcopos, quos Vicarios constituere solebant Romani Pontifices in Oriente, quos ita enumerat, dicens: Et non solum ipsis, Cretensi scilicet atque Rauennate Episcopo, sed qui tum erant Papæ legati, Vicarij scilicet, Thessalonicensis, Sardanensis, Heracleanus in Thracia, & Corinthius Episcopi. sunt autem legati qui à facie dicuntur, qui etiam particularem habent iurisdictionem, vt hoc ostenditur ex secundo titulo quinti libri Imperialis. Quod autem Papa Romanus ius ordinationis in nostris regionibus non habet, vt nonnulli hallucinantur, dicentes Thessalonicenses & alios ab eo ordinari; sed eos quos habet legatos à facie, qui interesse, quando opus erat, debebant: probatur quidem certè & ex aliis, & quod aliquando quidem vt Papæ legati adessent Athenarum & Corinthi Episcopi, aliquando verò Cretæ, Patrarum, Rauennæ, & ceteri, nonnumquam verò & alij. Vt manifestum sit eos esse Papæ legatos, quos sigillatim elegit, non tamen esse sub se habere tot extra suos fines Episcopos. Vt autem Papa ex nostris etiam regionibus legatos haberet, excogitatum est propter viæ longitudinem.] hucusque de his Theodorus. D

XIV.

REDARGVITVR IMPOSTYRATHEODORI.

Vides planè schismaticum hominem hæsitantem in salebris, altera ex parte timere profiteri habere Romanum Pontificem Vicarios in Oriente, quibus ostendi possit ius sibi esse in Orientales Episcopos, sicuti re vera semper fuit. Constituebantur enim Vicarij, qui nomine Apostolicæ sedis audirent, si qui essent qui indigerent Apostolicæ sedis auxilio, vt ex compluribus superius recitatis epistolis demonstratur. Ceterum Theodorus quod eiusmodi vicem gerentibus Apostolicæ sedis egeret, quos vult ponit eidem Synodo interfuisse ex eiusmodi Vicariis constitui solitis in diuersis locis Orientalis Ecclesiæ. Verum dicat ipse, quando aliquem ex eiusmodi Vicariis absque alia speciali ad hoc decreta legatione trium saltem Latinorum collegatorum è Romano clero electorum, mitti ad œcumenicam Synodum motis fuit?

XV.

STROPHÆ THEODORI PENITVS VNDIQVE EVANE SCVNT.

Sed quid? Etiam si speciale mandatum iidem Græci Episcopi Romani Pontificis Vicarij ad hoc habuissent: quin insuper, etiam si à latere & ex Romano clero dilecti missi fuissent, & Synodo interfuissent, atque etiam subscripissent: neque sic haberent Græci, quod firmum, validum, probatumque ostendere possent. Nisi enim quæ in Synodis à legatis sunt gesta, ea confirmantur à Romano Pontifice, subscriptioneque roborentur, nullius esse roboris conuincuntur. id quidem semper in Ecclesia Dei seruatum custoditumque esse, innumera fermè superius diuersis locis exempla recitata declarant. Omnia igitur quæ velit, & plus quam velit si Theodoro concedamus de legatis missis, si hoc probare non potest, canones illos probatos à Romano Pontifice (cum potius expressum cōtrarium euincatur, refragatum scilicet penitus fuisse Sergium Romanum Pontificem) nihil est quod frustra ipse Theodorus labore de probanda præsentia legatorum.

XVI.

Vides antiquiores scriptores Græcorum Annalium puduisse eiusmodi Synodi ad Sextam

A tam posita appendicis, eamque silentio damnare ac penitus sepelire voluisse, nullam penitus de ea mentionem habendo: neque enim Theophanes, neque Cedrenus, vel Zonaras de ea vel verbum quidem, sed neque Constantinus Manasses, item & ipse Græcorum scriptor Annalium, neque denique ipse Glycas, vel alij. Sed quomodo sanctissimus Romanæ Ecclesiæ Pontifex Sergius constanti animo eiusmodi nefariæ nouitati restiterit, fregeritque sacerdotali robore conatus omnes Iustiniani Imperatoris confirmationem ascitiorum canonum ab ipso extorquere conantis, dicemus postea, vbi quæ enormia iidem contineantur sancitis pro animi sententia regulis, manifesta fecerimus; de quibus aggredimur agere.

Sed omitimus dicere (quod sæpè superius declaratum est) de damnatione Honorij Pontificis vnà cum hæreticis Monothelitis in primo canone decantata, cum satis de his superioribus: sed & prætermisimus confirmationem factam in secundo canone octogintaquinque canonum Apostolorum nomine conscriptorum, quod numquam antea Synodus aliqua spatium sexcentorum & amplius annorum facere ausa est, vt probaret eos omnes, quos Apostolica sedis auctoritas publico toto orbe decreto inter apocrypha sciens prudensque coniecerat censura Gelasij: cum econtra mendaciorum consarcinatores non erubuerint eos asserere à sanctis Patribus confirmatos, ista dicentes: Qui à sanctis Patribus, qui nos præcesserunt, suscepti & confirmati sunt sanctorum & gloriosorum Apostolorum nomine octogintaquinque canones.] At vbi, & à quibus, quæue auctoritate is canonum Apostolorum numerus cognitus atque probatus reperitur? Sed hæc ausi in contemptum Apostolicæ sedis nequissimi operarij, perennis schismatis architecti, sicut & quæ in fine eiusdem canonis istis verbis apposuerunt:

Præterea verò & à Cypriano, qui Afrorum regionis fuit Archiepiscopus & martyr, & Synodo quæ sub eo fuit, emissum canonem, qui in prædictorum Præsulum locis & solum secundum traditam eis consuetudinem seruatus est] confirmatus scilicet. Sed quinam est vnicus iste canon tum à S. Cypriano, tum à Synodo tunc congregata sancitus? non alius quidem, quam qui totis viribus ab illis defensus de rebaptizandis, qui fuissent ab hæreticis baptizati. Vides monstrum, quomodo in odium Romanæ Ecclesiæ, quæ tunc per Stephanum Papam restitit Cypriano & vniuersis vbi que constitutis Episcopis, probare conati sunt isti, quod ab vniuersa Ecclesia Catholica certum est improbatum fuisse? intelligis, quàm egregie etiam mentiti sint, à successoribus Episcopis, quod tunc sancitum fuit, probatum esse secundum consuetudinem; cum & consuetudo pro Stephano Papa esset, & successores omnes etiam Africani Episcopi contra Cyprianum in sententiam Romani Pontificis abierint, vt de his omnibus locupletissimus testis est Augustinus, qui ob id manus sæpè conserit cum aduersariis Donatistis. Omitimus imperitiam fugillare eorumdem ista decernentium Episcoporum, dum Cyprianum nominant Archiepiscopum, & execrabilis nempe nomine Africanis Episcopis, qui canone sancito a veterant, ne quis diceretur in Africa Archiepiscopus. Intelligis puto, lector, quanto periculo iidem hæc statuentes, damnatam, penitusque obliuione sepultam hæresim restituerent in Ecclesia rediuuiam.

Sed audi quam ad finem eiusdem canonis apponant pro confirmatione, pœnæ appositione, custodiam verbis istis: Nulli licere prius declaratos canones adulterare, vel abolere, vel alios præter prius hæc propositos canones admittere, à quibusdam falsa adiecta inscriptione compositos, quæ veritatem cauponari conati sunt. Si quis autem, &c.] Considerasti ne, lector, quomodo cum vetant nullos alios admittendos esse canones præter eos qui ibidem sunt recensiti, vno ductu calami deleantur omnes, qui in Ecclesia Occidentali, siue Rome, siue in aliis Italiæ locis, aut in Galliis, vel in Hispaniis, vbi que locorum in hanc vsque diem sanciti fuere in tot vbi que celebratis Conciliis sacri canones? Quinam isti, qui vno ictu falcis, veluti agri foenum, tot tantaque celebrata tot sæculis vbi que Concilia secundo prosterunt, & prætextu falsæ adiectæ inscriptionis, omnes damnant canones, qui nominibus Conciliorum atque sanctorum Patrum ab eis recitatis non continentur? Sed disquiramus alia quæ sequuntur, atque præcipue ea exacte consideranda ob oculos proponamus, quibus isti ter miseri clericorum calibrum canone sancitum proscribunt.

Cogimur, lector, in his paululum immorari, quod maximi momenti res sint: etenim vbi de celibatu prostrato inter alia redarguuntur à Latinis Græci, mox ad perizomatam ficum folijs ab Episcopis, qui ad hæc erraticam Synodum (sic enim eam Beda nominat) conuenerunt, confuta, suam erubescens nuditatem, confugunt. Cum autem prætexant isti

PSEUDO-SYNODVS SEPVELTA SILENTIO.

XVII. APOST. CANONVM NVMERVS ET AVCTORITAS INCOGNITA PATRIBVS.

XVIII. ABOLITAM ANTIQVITVS HAERESIM RESTITVERE NISI SVNT.

Cont. Cav. lib. 3. c. 26.

XIX. VNIVERSALIS ABROGATIO CANONVM.

XX. Genes. 3.

CAELIBATVS SACRO RVM MINI STRO RVM ABROGA TIO.

XXI.

isti Apostolorum canonem de vxoribus non abiiciendis sancitum, planè coarguuntur ad septingentos ferme annos alto fuisse sopore sepulti omnes sanctissimi prædecessores Episcopi Orientalis Ecclesiæ, qui ad hanc vsque diem continuerunt omnes diaconos atque presbyteros solitarios ac singulares absque coniugibus.

Sed in hos primùm intorquenda sunt iacula in Vigilantium olim eiusq; asseclas hæreticos à S. Hieronymo vibrata, dum ait: Proh nefas! Episcopos sui sceleris dicitur habere consortes: si tamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant diaconos, nisi prius vxores duxerint, nulli cælibi credentes pudicitiam, immò ostendentes, quàm sanctè viuant, qui malè de omnibus suspicantur: & nisi prægnantes vxores viderint clericorum, infantèsq; de vlnis matrum vagientes, Christi sacramenta non tribuunt.] At si fortasse hæc ad se pertinere negabunt: audiant quæ de vsu Orientalis etiã Ecclesiæ, degens ipse in Oriente, idem auctor dictis subiiciat: Quid, inquit, facient Orientis Ecclesiæ: quid Ægypti, & sedis Apostolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentis, aut si vxores habuerint, mariti esse desistunt:] hæc ipse de vsu atque traditione totius Catholicæ Ecclesiæ, præsertim verò Orientalis, quam nominat primo loco. At de his pluribus sæpeque superius actum est.

CAELIBATVS CLERICORVM ORIENTALIS ECCLESIAE.

XXII.

Quomodo ergo, quod per tot sæcula, & tunc præsertim, cum tot tantisque Patribus doctrina & sanctitate mirandis Orientalis floreret Ecclesia, in ipsa Ecclesia Catholica fuit seruatum & custoditum, isti nullius nominis, obscuri penitus, nullius sanctitatis, neque doctrinæ, nulla auctoritate fulti Apostolicæ sedis ausi sunt demoliri, aduersus Romanam Ecclesiam huiusmodi canonem statuente: conceptum his verbis:

XXIII. S. Synod. 13. PROFANVS CANON.

Quoniam Romanæ Ecclesiæ pro canone traditum esse cognouimus, vt diaconi, vel presbyteri, qui digni qui ordinentur existimandi sunt, profiteantur se non amplius suis vxoribus coniungendos: Nos antiquum canonem Apostolicæ perfectionis ordinisq; seruantes, hominum qui sunt in sacris coniugia deinceps ex hoc temporis momento firma & stabilia esse volumus, nequaquam eorum cum vxoribus coniunctionem dissoluentes, vel eos mutua, tempore conuenienti, consuetudine priuantes, &c.]

XXIV. Marc. 10. Cor. 17. SVA SPONTE CORRUIT PROFANVS CANON.

Ad huius autem confirmationem decreti, præter citatum Apostolicum canonem, Domini sententiam adducunt: Quod Deus coniunxit, homo non separet.] & illud Pauli: Alligatus es vxori: noli querere solutionem.] citantes pariter Concilij Carthaginensis canonem, quo (vt aiunt) asseritur, vt subdiaconi, diaconi, atque Presbyteri propriis terminis ab vxoribus abstineant. Hæc cum statuerint, in eodem ipso canone pugnantia primùm inter se coniunxerunt, vbi quasi nouum quid statuente, istis vsi sunt verbis: Coniugia deinceps ex hoc temporis momento firma & stabilia esse volumus.] & inferius, id iure antiquo firmum & vsu seruatum tradunt, vbi aiunt: Quod per Apostolos traditum est, & ab ipsa vsque antiquitate seruatum, nos quoque similiter seruemus, &c.] Si inquam veteri iure & consuetudine recepta erant eiusmodi coniugia clericorum: quomodo ex hoc puncto temporis ea firma esse volunt, quæ iam antea ex lege & vsu tradunt fuisse recepta: verùm de viu pristino egregiè esse mentiti, ex iis quæ sunt recitata ex sancto Hieronymo arguuntur.

XXV. S. Synod. 12. INTER SE PUGNANTIA STATVIT.

Sed & pugnant quæ canone isto statuta sunt cum iis quæ iudem canone superiori sanxerunt, vbi iure decernunt, non permittendum, vt Episcopi in coniugio ordinati cum suis vxoribus habitent. Si enim ex præscripto Apostolici canonis id concedendum putant aliis clericis in sacris ordinibus constitutis: cur negant Episcopis, quibus idem Apostolicus canon concedit? Præterea si ista sanciant (vt dicunt) ex Domini sententia illa, qua ait: Quos Deus coniunxit, homo non separet.] vel ex Pauli doctrina, qua monet: Si alligatus es vxori, noli querere solutionem.] cur contra Domini & Apostoli assertionem separeare volunt coniuges ab Episcopis, quas ante clericatum legitime duxerant? Si Dei lex est & mandatum Apostolicum, vt indiuiduum etiam quo ad mutuam consuetudinem permaneat matrimonium semper: quomodo possunt prohibere Episcopis, ne cum vxoribus habitent?

XXVI. INANI RATIONE NITANTVR.

Sed dum de Episcopis eiusmodi canonem statuunt, vnã hanc differentia rationem afferunt his verbis: Hoc autem dicimus, non ad abolenda, & euertenda quæ Apostolicè antea constituta sunt, sed populorum salutis & ad meliora progressionis curam gerentes; ne status Ecclesiasticus vilo probro afficiatur.] Sed quomodo probrum id appellat, quod sanxisse Apostolos perhibent, immò & Christum statuisse dicunt? Si insuper, ipsorum sententia

Atia probrosam iudicatis habitare Episcopos cum coniugibus, cur non æquè probrosam presbyteris erit, cum in excellentiori illo ministerio, quo sublimius esse non potest, vbi sacrosanctum incruentum sacrificium offertur, nihil minus habeant presbyteri ab Episcopis: Ad hoc enim potissimum omnis mundities & sanctitas in sacerdote requiruntur, quæ & sacris legibus præcipi consueuerunt, ne scilicet vel per somnium pollutus ingrediatur in sancta. Quem autem citant Apostolicum canonem, cuiusnam fuerit in Ecclesia auctoritatis, & quàm germanam interpretationem recipiat, satis superque suo loco superius dictum est: quæ si consulueris, nequaquam planè censebis eundem vndique auctoritate nutantem eiusmodi esse, quo possit conuelli tam altis fixa radicibus, tot sæculis stabilita, atque Conciliorum ac sanctorum Patrum assertionibus munita sacrorum continentia ministrorum.

GRAECORVM FALSVS PRÆTEXTVS ARGVITVR. Dent. 23.

Sed & (quod pudet referre) canonem Carthaginensis Concilij cum citant pro sua ipsorum sententia roboranda, eundem additamento verborum & diminutione deprauatum recitant verbis istis: Simus autem, sicut & qui Carthagine conuenerunt, & ministrorum grauitatis honestatisque curam gerentes dixerunt: Vt subdiaconi, qui sacramenta contrectant, & diaconi, & presbyteri propriis terminis à confortibus abstineant.] hæc ipsi ex canone tertio quinti Concilij Carthaginensis, relato in Concilio Africanum canone trigesimo septimo, vbi hæc est ipsius germana lectio: Placuit Episcopos, & presbyteros, & diaconos secundum priora statuta etiam ab vxoribus continere.] hæc sunt verba canonis antiquitus Latine conscripti, à quo isti primùm demunt nomen Episcopi, ne arguantur erroris, eo quòd ipsi non vna lege definiant continentiam Episcoporum & reliquorum sacrorum ministrorum, vt superius dictum est. Addunt verò verba illa, Propriis terminis.] siue iudem ita perperam vertit ex Latino, quod ibi legitur, Secundum priora statuta.] quibus corrumpentes canonem, ad tempus redigunt continentiam clericalem, quæ à sanctis Patribus illis perpetua iussa est canone illo. Vidisti stropham, attendisti callidam imposturam, vt canonem, quo suus ipsorum destruitur error, ipsi, quibusdam demptis, additis, & mutatis, in suam ipsorum sententiam torqueant?

XXVII. INGENS IMPOSTVRA GRAECORVM DETEGITVR.

Quod verò in eodem canone tertio quinti Concilij Carthaginensis seruandam indicunt sancti Patres illi ab vxoribus continentiam, secundum priora (vt aiunt) siue priorum statuta: quænam illa fuerint, vel quando sancita, accipe ex canone secunda secundi Concilij Carthaginensis, vbi hæc leguntur: Aurelius Episcopus dixit: Cum in præterito Concilio de continentia & castitatis moderamine tractaretur, gradus istius conscriptione quadam castitati per consecrationes annexi sunt: Episcopos inquam, presbyteros, & diaconos. Ita placuit, vt condecet sacrosanctos Antilitites & Dei sacerdotes, necnon & Leuitas vel qui sacramentis diuinis inseruiunt, continentis esse in omnibus, quo possint simpliciter quod à Deo postulant, impetrare: vt quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoque custodiamus. Ab vniuersis Episcopis dictum est: Omnibus placet.] vel vt alij textus habent, & Græci legunt: Faustinus Episcopus Ecclesiæ Potentinae provinciae Picensi, legatus Ecclesiæ Romanæ dixit: Placet vt Episcopi, presbyteri, & diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitie custodes, etiã ab vxoribus se abstineant.] hucusque varia lectio, reliqua sic se habent: Ab omnibus dictum est: Placet vt in omnibus & ab omnibus pudicitia custodiatur, qui altario deseruiunt.] hæc ibi.

XXVIII. VETVS CANON AFRICANAE ECCLESIAE DE CONTINENTIA CLERICORVM.

Sed audi perperam factam interpretationem Græcorum, immò destructionem verborum: Quod iubet (inquiunt) canon, vt à propriis vxoribus abstineant: exigi tempore contrectationis sanctorum mysteriorum] cum ministrant scilicet, reliquo tempore vti licere coniugio. Ita quidem interpretatum hunc canonem à Sexta Synodo, Theodorus Balsamo docet. Quod quàm procul sit ab ipso manifesto verborum sensu, ipsaque germana Patrum sententia cum pateat, nihilominus satis ostenditur ex iis qui ordine sequuntur tertio & sexto Conciliis Carthaginensibus, dum decernunt quæ feminae possint habitare cum clericis: cum enim non numerent inter eas vxores, plane segregandas esse significant, quæ primo loco fuerant nominandæ. Sed & cum iudem Episcopi Africani ita decernunt in tertio Concilio Carthaginensi: Placuit, vt lectores, cum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut vxores ducere, aut continentiam profiteri.] cum inquam ista decernunt Episcopi, planè absque vlla dubitatione significant, haud se recipere in maioribus ordinibus clericos coniugatos cum coniugibus commorantes: alioqui quæ necessitas, vt cogent eos profiteri continentiam in minoribus ordinibus constitutos? Vides igitur, quàm verberentur

XXIX. Theodor. Bals. in c. 4. Concil. Carthag. APERITVR CERTASSENTENTIA PATRVM. Concil. Carth. c. 17. & Concil. 6. Concil. Carth. c. 3. Concil. Carth. 3. c. 19.

tentur iidem boni viri decretis Conciliorum Carthagenensium, qui deprauato textu canonem cogebant suo decreto turpiter ad stipulari, atque foedæ libidini inferuere. Intelligis satis, puto, qualia sint, quæ decernantur in Conciliis non legitime in Spiritu sancto collectis, in omnibus inconstantia, sibi ipsis aduersantia, veteratoria constructione nutantia, atque sponte ruentia.

Adhuc insuper attende quod præcipites isti ruant: Vt planè alterum de duobus esse necesse sit: vel ut si velimus manere integras coniugij sacras leges ab Apostolo in Ecclesia constitutas, canon iste penitus enascatur: vel si canonem saluum custoditumque volumus, eadem de coniugio leges non subsistant. Canon siquidem iubet ut tempore ministerij à coniugibus abstineant sacri ministri; Paulus autem verò clamat ex aduerso, id alteri coniugium non licere, nisi alterius accedente consensu. Finge tibi, adesse tempus, quo ministri per vices suas constituta hebdomada sint sacrosanctum sacrificium peracturi, & vxorem tunc à viro suo debitum postulare: Si renuit ille, in Apostolum peccat: si consentit, delinquit in canonem, cum contra prohibitionem eius vxori permixtus sacro ministret altari. Ad eum enim volunt ab vxoribus abstinere eos qui ministrant, ut etiam facti tantum suspitione laborantes pœnæ esse dicant obnoxios: nam Theodorus ait: Quod si quis sacerdos etiam ab vxore continens quotidie sacrificium peragat impollutus: ut pollutus damnandus sit, quod præsumatur vxori commixtus sacrificium celebrare. Sic igitur alterum de duobus erit: vel ut pollutus coniugali consortio iste ministrans peccet in canonem ab ipsis sancitum, ut dictum est: vel parens legibus Apostolicis, reddens debitum, ministrare non possit die ad sacrificium constituta. Quia si ministrare recusat, tunc fiet ut arbitrio mulierculæ sacrificium cessare debeat, ad quod populus fuerat conuocatus; qui etiam si nolit, scire cogatur, quod scitu turpe est & indecorum, suum ipsorum scilicet sacerdotem permixtum ea nocte fuisse vxori, ut sacra agere ipsi non liceat: sicque eum insectentur risu, deludant sannis, dieteriis proscindant, lacerentque scommatibus. Proh pudor! quanto dedecore exuentes cælibatum, affecerunt ignominia, prostitueruntque eo canone sapientes isti Orientalem Ecclesiam iam sua canitie venerandam, dum incôsultè nimis aduersus totius Ecclesiæ Catholicæ receptam antiquitus disciplinam malis artibus ista quæ audiui- mus statuerunt. Sed iam reliqua prosequamur.

1. Cor. 7. CANONEM GRAECORVM REPUGNARE LEGIBVS APOSTOLORVM.

Theodor. in c. 73. Concil. Carthag.

XXXI. DE DIACONIS CANON ERRONEVS.

XXXII. DE IEIUNIO SABBATI ABOLENDO CANON GRAECORVM.

XXXIII. SICVT CALIDI, ITA ET RVDES CONVINCIVTVR.

XXXIV. Sext. Synod. c. 67.

Quomodo stabit & quod dicunt canonem decimosexto, diaconos ab Apostolis ordinatos non nisi profanis ministrasse mensis, sacris neutiquam? Quam grauis hic error, suo loco supra differuimus, falsamque ipsorum sententiam refutauimus: quamque mendaciter asserant, tunc temporis non fuisse in Ecclesia Episcopos, neque presbyteros, neque diaconos, tu consulas dicta superius primo Annalium tomo.

Quoniam autem contra Latinam Ecclesiam stylium in hac pseudosynodo conuersum esse Græcorum, satis superius demonstratum est: iidem nec illud à temporibus Apostolorum (ut superius vidimus) Romæ seruatum, ut die sabbati ieiunarent fideles, reliquerunt intactum. quamobrem hoc aduersus vsum Romanæ Ecclesiæ decreuere: Quoniam intelleximus in Romanorum ciuitate in sanctis Quadragesimæ ieiuniis in eius sabbatis ieiunare præter Ecclesiasticam traditum consequentiam: Sanctæ Synodo visum est, ut in Romanorum quoque Ecclesia inconcussè vires habeat canon, qui dicit: Si quis clericus inuentus fuerit in sancto Dominico vel sabbato ieiunans, præter vnum & solum, depunatur; sin autem laicus, segregetur. hæc ipsi ex præscripto vnus ex canonibus Apostolorum. At quomodo iure riteque ieiunium sabbati Romana Ecclesia receperit, superius longa tractatione est demonstratum, ut opus non sit hic ista repetere.

Ceterum dum sibi Græci sapientes videri voluerunt in his corrigendis, oscitantia proculdubio condemnant omnes quinque œcumenicas Synodos, quæ ista corrigere neglexerunt. Sed redarguantur ipsi ex præcis Græcis auctoribus, quorum vna est omnium sententia, ut de his quæ ad fidem bonosque mores non pertinent, tolerandæ sint diuersitates diuersarum Ecclesiarum rituum longa consuetudine receptorum. Porro quo insolentior in his tollendis conspicio Græcorum licentiam, eo magis certior reddor, neminem Latinorum huic interfuisse conuenticulo: haud enim quisquam, quamuis ignauus, tantam Romanæ Ecclesiæ irrogari iniuriam passus esset, ut quod à Petri & Pauli temporibus fuisse in ecclesia Romana receptum, ad eum temerè aboleretur.

Sed quid præterea? canonem statuerunt de suffocatis non comedendis, vel hac ex parte Iudaizantes, dum quod in primitiua illa Ecclesia ad coniungendos simul credentes Gentiles

A Gentiles cum Iudæis iam Christianis Apostoli præceperunt, isti in perpetuum seruandum esse sanxerunt, non secus ac si quis virum quemlibet semper lacte esse nutriendum ratione contenderet, quod eidem infanti sugendum fuerit propinatum. Quod si dicant id ipsum reuerentia Apostolorum seruandum esse: certè vniuersam Catholicam Ecclesiam iam senescentem iis vinculis modò obligare, quis non censeat esse dementia? cum præter Apostolico spiritu libertatem indictam sequi, ut manducans non manducantem non spernat, & non manducans minimè spernere debeat manducantem. Sed & de his satis superque superius.

CANON DE SVFFOCATIS BERIDIVR.

Rom. 14.

Sed audi quid sancire adulatio cogat: Nulli omnium, inquitur, liceat, qui quidem sit in laicorum numero, intra sacrum altare ingredi: ab eo tamen nequaquam prohibita potestate & auctoritate Imperatoris, quando quidem voluerit Creatori dona offerre antiquissima traditione. hæc ipsi. Vides quantum petulans procaxque nouitas sibi sumat, ut sanctorum facta dictaque; Patrum, eadem omnium ore, tum Græcorum, tum Latinorum laudata, pedibus proterat atque cõculcet. An quod factum est in Theodosium Imperatorem à S. Ambrosio, iure factum vniuersa non comprobauit Ecclesia, & Patres tam Latini quàm Græci non laudarunt, turpis adulationis sugillantes etiam Græci eos, qui secus siue adulatione, siue timore victi fecissent? Prouoco lectorem ad ea quæ suo loco superius dicta sunt, cum eiufmodi de Ambrosio atque Theodosio historiam Annalibus intexuimus.

XXXV. Sext. Synod. c. 69.

PRAVA NOVITATE VERA SVFFOSSA.

At Theodorus vaniloquus, cum malè sancita tuetur, non erubuit cuncta referre, quæ in Oriente sicut Antistites facere solent Imperatores: sic enim ait: Orthodoxi Imperatores, qui per sanctæ Trinitatis inuocationem Patriarchas prouehunt, & sunt Christi Domini, sine vlllo impedimento, quando voluerint, ad sacrum altare accedunt & suffunt, & cum cetera characterem imprimunt, sicut & Antistites: sed etiam populum ad eum instituentium docent, quod solis illius regionis Antistitibus concessum est. hæc ipse. Rationem verò reddens, addit id iure fieri, eo quod Gentiles Imperatores dicti fuerint Pontifices maximi, atque ait: Quoniam autem Domini quoque Christus est, qui hoc tempore Imperator est, propter christina, id est, vñctionem regni: Christus autem & Deus noster cum aliis Pontifex quoque prædicatur: iure & ipse quoque Pontificalibus gratiis exornatur. Intellegis quod procefferit apud Græcos erga Imperatorem adulatio, ut etiam Pontificalia eidem munia credenda putarint? ut non mirum sit si diu stare non potuerit apud eos ipsum Imperium, vel sacerdotium liberum.

XXXVI.

QUANTVM GRAECI SVNT ADVLATI IMPERATORIBVS.

An non vngabantur etiam Reges Iudæi? num verò ob id quæ erant sacerdotum illis concessit Deus? Adsit, qui suo id executus est damno, testis Ozias, qui ingressus templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis: statimque ingressus est post eum Azarias sacerdos, & cum eo sacerdotes Domini octoginta viri fortissimi, restiteruntque Regi, atque dixerunt: Non est tui officij, Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui cõsecrati sunt ad huiusmodi ministerium. Egredere de sanctuario: ne contempseris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Domino Deo. Iratusque Ozias, & tenens in manu thuribulum, ut adoleret incensum, minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo Domini super altare thymiamatis. Cumque respexisset eum Azarias Pontifex, & omnes reliqui sacerdotes, viderunt lepram in fronte eius, & festinatò expulerunt eum: sed & ipse perterritus acceleravit egredi, &c. Quis igitur aliud quærat iudicium, cum tantum à Domino præcesserit præiudicium: Si vltus est Deus in Regem, quod sanctuarium ausus sit ingredi, & incensum offerre: quomodo patietur Regem quemlibet vel Imperatorem perfectius sanctuarium temerè ingredi, & quæ sunt Pontificum vsurpare? Sententia enim Apostoli, per amplius atque perfectius est sacerdotium Christi, ad eum ut laico homini quamuis Imperatori, quæ sacerdotum sunt, minimè sint communicanda. At hæc aliàs quoque tractata videas sæpe superius. Sed ista Græcorum leuissimi, secus verò statuerunt Orientalis Ecclesiæ Patres sanctissimi.

XXXVII.

2. Par. 26. FATVITAS THEODORI ARGVTVR.

Ceterum haud profitemur hic cuncta quæ in eisdem canonibus absurda sunt collegisse, cum & alia pleraque in eisdem reperiri contingat, quæ corrigantur. Hæc satis visa notasse, ad redarguendam dementia Patriarchæ Callinici ista conantis, & alios Episcopos ad id inducentis: ut planè secundum illud à Domino dictum euenerit: Si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadent. At verò accidit quasi prodigium, ut iste cæcus mente, occicaretur & corporis oculis, laeuente in eum diuina vindicta per ipsum Imperatorem crudeliter

XXXVIII.

4. Mat. 15.

deliter ministrata . at de his suo loco dicendum . Iam prosequamur reliqua, quæ ad historiam pertinent.

XXXIX.

SERGIVS PAPA DAMNAT CANONES ERRATICAE SYNODI.

*Paul. diacon. de gest. Longob. lib. 6. cap. 11.

XI. SERGIUS LIBERATUR A FVRORE IMPERATORIS. *Beda de sex articulis in Iustiniano minore.

XLI.

RESISTIT IMPERATOR SERGIUS PAPA. *Præsulibus.

*locus de Præsulibus.

XLII.

A MILITIA RAVENNATE PONTIFEX LIBERATUR. *accidit.

XLIII. SERGIUS LIBERATUR PERSCVTORIUM SVVM A NECE.

His Constantinopoli sancitis canonibus, quod scirent Episcopi, nullius eos esse roboris, nisi à Romano Pontifice probarentur; apud Iustinianum Imperatorem egerunt, ut hos confirmandos mitterent Romam ad Sergium Papam. Verùm sanctus Pontifex, quod eos contra veritatem temeraria plura habere comperisset, ipsos nequaquam confirmandos, sed reiiciendos esse decreuit. At non destitit Imperator, vbi eum scriptis suis persuadere non posse cognosceret, rem vi agere, mittereque legatum pollentem armis, qui eundem Pontificem Sergium Constantinopolim vindictam perduceret. sed adfuit diuinum auxilium, ut Italica militia aduersus Imperatorem pro Sergio Papa staret, sicque à periculo liber esset. Hæc quidem huius temporis scriptores, tum Paulus diaconus, tum Beda testantur: ille nempe his verbis, cum de Iustiniano Imperatore agit:

Hic Imperator Sergium Pontificem, quia in erroris illius Synodo, quam Constantinopoli fecerat, fauere & subscribere noluit, misso Zacharia Protospathario suo, iussit Constantinopolim deportari: sed præuenit militia Rauennæ vrbis, vicinarumque partium, iussa Principis nefanda cõtemnens, & eundem Zachariam cum contumeliis ab vrbe Roma & iniuriis pepulit.] hæc Paulus. Sed quod in re graui omnes eius temporis auctores audire deceat, eiusdem contestem veritatis audi Bedam itidem in Iustiniano iunior totidem ferme verbis: Hic beatæ memoriæ Pontificem Romanæ Ecclesiæ Sergium, quia erraticæ suæ Synodo, quam Constantinopoli fecerat, fauere & subscribere nolisset, misso & Zacharia Protospathario suo iussit Constantinopolim deportari: sed præuenit militia Rauennatis vrbis, vicinarumque partium iussa Principis nefanda, & eundem Zachariam contumeliis & iniuriis ab vrbe Roma repulit.] ita Beda: cui veritati subscripserunt reliqui, qui postea historias conscripserunt, vt Ado Viennensis, Marianus Scotus, & alij.

Sed rem gestam paulo fufius enarratam ab Anastasio Bibliothecario audiamus, qui hæc ait: Huius itaque temporibus Iustinianus Imperator Concilium in regia vrbe iussit fieri, in quo & legati sedis Apostolicæ cõuenerant, & decepti subscripserant.] de illis hæc intellige, quos Theodorus recenset Græcos Episcopos Romani Pontificis cõstitutos in Oriente Vicarios. sed pergit: Compellebatur autem & ipse Sergius subscribere, sed nullatenus acquieuit, pro eo quod quædam capitula extra ritum Ecclesiasticum fuerant in eo adnexa. Quæ & quasi synodaliter definita, & in sex tomis conscripta, à tribus Patriarchis, id est, Alexandrino, Constantinopolitano, & Antiocheno, vel ceteris Consulibus*, qui eo tempore illic conuenerant, subscripta, manuque Imperiali firmata, missis in lucellum quod fecerunt* chartale vocitatur in hac Romana vrbe ad confirmandum; vel in superiori loco D subscribendum Sergio Pontifici, vt pote capiti omnium sacerdotum, direxit. Qui beatissimus Pontifex (vt dictum est) penitus eidem Iustiniano Augusto, non acquieuit, sed eosdem tomos suscipere, vel lectione pandere passus est: porro eos vt inualidos respuit atque abiecit, eligens antè mori, quam nouitatem erroribus consentire.

Qui Imperator Sergium Magistrinum in spretum prænominati Pontificis Romam mittens, Ioannem Deo amabilem Portuensẽ Episcopum, siue Bonifacium consiliarium Apostolicæ sedis in regiam abstulit vrbem. Deinde Zachariam immanem suum Protospatharium cum iussione direxit, vt prædictum Pontificem similiter in regiam deportaret vrbem. Sed misericordia Dei præueniente, beatoque Petro Apostolo & Apostolorum Apostolicæ sedis in regiam abstulit vrbem. Deinde Zachariam immanem suum Protospatharium cum iussione direxit, vt prædictum Pontificem similiter in regiam deportaret vrbem. Sed misericordia Dei præueniente, beatoque Petro Apostolo & Apostolorum principe suffragante, suamque Ecclesiam immutillatam seruante, excitatum est cor Rauennatis militiæ, Ducatus etiam Pentapolitani & circumquaque partium, qui non permiserunt Pontificem Apostolicæ sedis in regiam ascendere* vrbem. Cumque ex omni parte multitudo militiæ cõueniret, Zacharias Protospatharius perterritus & trepidans, ne à turba militiæ occideretur, portas quidem ciuitatis claudi, & teneri Pontificem postulabat: ipse verò in cubiculum Pontificis tremebundus refugit, deprecans lacrymabiliter, vt sui Pontifex misereretur, nec permitteret quempiam eius animæ infestari. Exercitus autem Rauennatis vrbis ingressus est per portam beati Petri Apostoli, & cum armis & turba in Lateranense Episcopium venit, Pontificem videre astuans, quem fama vulgante, per noctem sublatum & in nauigium missum fuisse cognouerat.

Dumque fores Patriarchij tam inferiores quam superiores essent clausæ, has in terram, nisi velocius aperirentur, mittere minabantur. Præ nimia timoris angustia & vitæ desperatione Zacharias Protospatharius sub lectum Pontificis ingressus, se abscondit, ita vt mente ex-

At te excideret, & perderet sensum. Quem beatissimus Papa est confortatus, dicens, vt nullo modo timeret. Egressus verò idem beatissimus Pontifex foris basilicam domni Theodori Papæ, apertis ianuis, in sedem, quæ vulgò appellatur, sub Apostolis, generalitatem militiæ & populi, qui pro eo occurrebat, honorifice suscepit: datoque apto & suauis responso, eorum corda leniuit: quamquam illi zelo ducti pro amore & reuerentia tam Ecclesiæ Dei, quam sanctissimi Pontificis, iam à Patriarchij custodia non recesserunt, quousque denominatum Protospatharium cum iniuriis & contumeliis à ciuitate Romana foras depellerent. Nam & is qui illum miserat, ipso etiam tempore à Domino retribuente regno priuatur. Sicque Ecclesia Dei imperturbata cum suo Præsule, Christo fauente, seruata est.] hucusque Anastasius, cuius sententia, hæc cõcepta hoc anno, propagata esse noscuntur vsque post sequentem annum, eiusdem Imperatoris decimum, quo contigit ipsum ab Imperio exturbari: quomodo autem id acciderit iusto Dei iudicio, suo loco dicturi sumus.

Vides, lector, quantum absit vt recepti probati que fuerint canones illi à Romano Pontifice, qui ne recipentur, stetit intrepidus contra Imperatorem ista præcipientem, aduersus quem ipsius quoque milites insurrexerunt. Sed & ita perseverasse eodem odio in præsumptum scelus de sancitis canonibus illis reliquos successores Romanos Pontifices, quæ dicturi sumus magis ostendent. Quæ licet aliis postea temporibus acciderint, & suis sint locis collocanda, tamen vt hæc magis explorata modò habeas, accipe quæ de eisdem canonibus post obitum Papæ Sergij contigerunt. Atque in primis scias, eundem Iustinianum Imperatorem, vbi expulsum imperio, sui criminis conscius, probè nouit ob scelus in Romanam Ecclesiam præsumptum se fuisse ab Imperio eiecctum, postquam rediit, liberaque administrationis est nactus habenas, derestatum esse pristinum facinus, atque erga Romanam Ecclesiam factum æquiores, non amplius misisse aliquem violentum magistratum ad abstrahendum inde Romanum Pontificem, captiuumque, ducendum Constantinopolim, sed duos legasse Metropolitanos Antistites Romam rogaturos eum qui tunc sedebat, Ioannem eius nominis septimum, eundemque secundum post Sergium Romanum Pontificem, vt eosdem canones confirmaret, vel emendaret. Porro ea legatione nihil factum est, eò quod idem qui præsidebat tunc Ioannes Papa, nequaquam eos probare voluit in dispendium Ecclesiasticæ iam olim præscriptæ ab Apostolorum temporibus disciplinæ; neque emendare, vel (vt fecerat Sergius) ausus est improbare, veritus iras Imperatoris. Sicque re infecta, qui fuerant missi, duo Metropolitanos sunt reuerfi Constantinopolim.

Sed audi quæ de his habet ipse Anastasius Bibliothecarius in Ioanne Septimo verbis istis, vbi agit de reditu eiusdem Iustiniani Imperatoris Constantinopolim: Pro tomis, inquit, quos antè sub domno Sergio Apostolicæ memoriæ Pontifice Roman direxerat, in quibus diuersa capitula Romanæ Ecclesiæ contraria scripta inerant, per duos Metropolitanos Episcopos demandauit, dirigens per eos & Sacram, per quam denominatum Pontificem, Ioannem scilicet, obsecrauit & exhortatus est, vt Apostolicæ Ecclesiæ Concilium aggregaret, & quæ ei visa essent stabiliret, & quæ aduersa, renuendo excluderet. Sed hic humana fragilitate timidus, hos nequaquam emendans, per suprafatos Metropolitanos direxit ad Principem.] hucusque de his Anastasius.

At neque hic finem accepit eiusmodi susceptum semel ab Imperatore negotium. nam Ioanne paulo post defuncto, & eius successore Sisinnio post dies viginti ex hac vita sublato, cum Apostolicum thronum regeret Constantinus, vocatus est ipse ab eodem Iustiniano Constantinopolim, quò cum peruenisset, susceptus est ab eo honorificentissimè: nihil enim prætermisum esse venerationis & obsequij erga eum ab Imperatore, idè Anastasius pluribus scribit: sed causam cur Constantinopolim vocatus sit, licet minimè referat, ex iis tamen quæ idem scribit in Gregorio Secundo, propter eosdem canones siue capitula esse vocatum, intelligi potest, altercatumque, diu inter Græcos atque Latinos, hosque tulisse superiores, cum pro Ecclesia Romana Gregorius defensor atque propugnator extiterit, qui eidem Constantino Papæ successit: ait enim hæc de eo Anastasius in ipso Gregorio: Cũ viro sancto Constantino Pontifice in regiam profectus est vrbem, atque à Iustiniano Principe requisitus de quibusdam capitulis, optima responsione vnamquamque soluit questionem. Erat enim vir castus, diuinæ Scripturæ eruditus, facundus loquela, & constans animo, Ecclesiasticarum rerum defensor, & contrariorum fortissimus impugnator.] hætenus de his Anastasius. Ex quibus factis possumus intelligere, diu multumque pugnatum inter Græcos atque Latinos horum canonum causâ, illis conantibus eos comprobari à Romano

XLIV.

LEGATIO AB IMP. MISSA AD IOAN. PAP. PRO CONFIRMATIONE CANONVM.

XLV.

SVB IOANNE PAPA SEPTIMO FRVSTRA PETITA CANONVM CONFIRMATIO.

XLVI.

SVB CONSTANTINO PAPA PVGNATVM ADVERSVS EOSDEM CANONES.

no Pontifice, istis eiusdem auctoritate Pontificis penitus relictis: verum nec Imperatoria quidem vi potuisse unquam Latinos adigi, ut quae ab ipsis aduersus traditionem sanctorum Patrum, eorumdemque doctrinam statuta fuissent, vllatenus firmarentur, praeter ea quae dicta sunt, etiam quae dicturi sumus, ostendent.

XLVII. RESPONDE- TVR OBIE- CTIONI DE CITATOCATIONE LXXXIII.

Sed primum obiectioni illi fortissimae satisfaciendum est, quonam modo scilicet negari possit receptos hos esse canones ab Ecclesia, cum reperitur canon ille numero positus octogesimo tertius citatus ab Ecclesiae Romanae Pontificibus, nimirum ab ipso in primis Gregorio Secundo, necnon ab Hadriano, cum aduersus impios Iconoclastas agentes, inter alia in eos inducta, eundem citatum canonem, quo asseritur pingendum esse Saluatorem Dominum nostrum Iesum Christum non in imagine agni, vti ostensus est Patribus in figura, sed in imagine hominis, qua demum omnes sunt adimpletae figurae & expressa Prophetarum vaticinia. Si igitur eo vsi sunt Romani Pontifices ex Sexta Synodo accepto canone, argumento est eos non improbatos, vel saltem ex parte receptos: cum praesertim & ipsa oecumenica Septima Synodus ex eodem canone aequae testimonium petiisse inueniatur. ut plane nemo dixerit, penitus improbatos esse atque reiectos canones Sextae Synodi, ex quibus tum Romani Pontifices, tum etiam sacrosancta oecumenica Nicæna Synodus mutuati sint aduersus haereticos fidem atque auctoritatem. At ista, quae adeo fortia foris apparent, inania profusum esse intelliges, si rerum penetralia cuncta scruteris, & singula quam exactissime disquiseris.

Ca. Nicæna. 2. Act. 2. Cap. 3.

XLVIII. PRVDENTER ACTVM A LATINIS ADVERSVS GRAECOS.

In primis igitur quod pertinet ad citatum Sextae Synodi de sacris imaginibus canonem ab ipsis Romanis Pontificibus, potissimum vero à Gregorio Papa, qui (vt dictum est) aduersus eosdem canones quam fortissimè Constantinopoli decertauit: considerare illud ante omnia debes, rem gestam esse aduersus Graecos & Iconoclastas, qui eo velamento occultabant illud quod propinabant venenum populis, quo se professores atque assertores esse profiterentur sex aliarum praecedentium Synodorum vniuersalium: ita quidem, vt appareat ex eorum fidei definitione, quam ediderunt in suo ipsorum conciliabulo, septimo ab ipsis nuncupato.

Exat. in Concil. Nic. 2. Act. 6.

XLIX. QUOMODO LATINI VSQVE SINT CANONE ILLO.

Ex his igitur opportunè oblatam ansam arripientes iidem Romani Pontifices, bene vsi occasione, ex canone ab ipsis lato nomine Sextae Synodi eorum putarunt esse conuincendum errorem, tamquam suis ipsorum armis eosdem penitus superantes. ex quo alterum de duobus essent consecuturi: vel vt sua ipsorum assertione confutati illi atque conuicti iure cederent, acquiescentes canoni eius Synodi, quam se probare profiterentur: vel si respuerent eiusdem Sextae Synodi canonem, à Graecis omnibus, qui ipsum cum reliquis recipiebant, reuicerentur, omniq; execratione digni à suis contribulibus haberentur, vel aequè cum eo detestaretur omnes canones illos. Sic igitur vt Dauid e gladio Goliath ipsius caput abscedit, eodemq; postea est vsus in proelio, eodem modo sancti Pontifices aduersus Iconoclastas vsi sunt canone illo, quo probaretur Saluatoris in ecclesiis imaginem debere pingi instar hominis factam. Quidni enim ea ex parte vterentur eo canone, cum neque à Gentiliis, neque (quod maius est) ab haereticorum scriptis illis, in quibus veritas asserta inueniretur, Ecclesia Catholica abstinere consueuerit, vt ex Gelasio Papa superius est demonstratum?

1. Reg. 17. d. 1. Reg. 21.

L. VETVS VSQVE AB ECCL. ROM. RETENTVS DE IMAGINE AGNI.

Ceterum cum inter Latinos acta est res, nequaquam reperies eum canonem ab Ecclesia Romana esse receptum, immò vsu contrario penitus improbatum, quo prohibetur Christus Redemptor noster instar agni immaculati depingi, cum numquam ipsa destiterit agni imagine Christum representare, & id ipsum facere haecenus perseueret, bene conscia licite pingi, quidquid Sacris litteris scribitur, eo quod nihil sit aliud (quod saepe dictum est) pictura, quam scriptura simplicium. Quod igitur non in veteri Testamento tantum, sed & in nouo Christus Redemptor noster per agnum exprimitur, ad insinuandam eius immensam cum humilitate mansuetudinem, eadem ex causa eodem quoque modo etiam ipsum Christum esse pingendum Romana Ecclesia iudicauit, vsu retinens, quem à maioribus accepisset: in antiquis enim coemeteriis agnum Christum reddentem, siue expressum coloribus, siue sculptum in marmoris oculis, est frequentius reperire, & in veterim ecclesiis musiuo opere pictum: sed & ex sacra cera solitas confici agnorum imagines, in Ordine Romano à Gelasio collecto (vt constantior opinio est) ex antiquo eius Ecclesiae vsu haec habentur: In eadem Dominica post Albas, id est, in Octauis Paschae; infra ciuitatem Romanam dantur agni cerei ab Archidiacono in ecclesia post Missam & communio.

A munitionem populo, &c.] haec quidem antiquitus in Ecclesia Romana seruata, numquam postea intermissa, haecenus perseuerant. Ex quibus intelligas, quam procul ab sit; vt iuxta canonem Sextae Synodi nominata Romana & vniuersa Occidentalis Ecclesia pingendi agni Redemptoris typum gerentis consuetudinem praetermiserit: vt & plane scias atque intelligas, quae fuerit Romanorum Pontificum ratio citandi eius canonis aduersus improbos Iconoclastas.

Sed quid amplius? testificatione quidem Anastasij Bibliothecarij liquet, tantum abesse vt Romana Ecclesia eos receperit Sextae Synodi nomine promulgatos canones, vt nec etiam aliqua trium (sedium Patriarchalium Orientalium) eos vt reciperet, induci potuerit: Etenim earumdem Ecclesiarum Patriarchae, cum nec se vocatos ad illud conciliabulum scirent, neque per se vel suos legatos eidem interfuerint, procul abfuerunt vt ab eo sancita receperint. Ita quidem vsque ad sua tempora eos in detestatione illorum canonum perseuerasse, idem auctor fidem facit: adeo enim ipsos dignos execratione iudicauerunt, vt indignos existimarint qui exscribi deberent, & in suis ipsorum archiuis inter alios canones asseruari. Sed expedit hic ipsa verba Anastasij per singula reddere: ipse enim cum è Graeco in Latinum Septimam Synodum Nicænam celebratam Latinitati reddidisset, epistolam nuncupatoriam ad Ioannem Octauum Romanum Pontificem scripsit, qua etiam & legentes admonuit, ne putaret, si interdum eorumdem canonum Sextae Synodi in ipsa Septima Synodo mentio haberetur, eos ab Ecclesia Romana esse receptos aliquando. sunt haec verba ipsius:

LI. A NULLA SEDIVM PATRIARCHALIVM RECEPTI CANONES.

Sanè notandum est, quaedam in hac Synodo ex Apostolorum & Sextae vniuersalis Synodi canonibus & sententiis inueniri, quae penes nos interpretata nec habentur, nec admittuntur.] & inferius: Regulas quas Graeci à Sexta Synodo perhibet editas, ita in hac Synodo, Nicæna scilicet, principalis sedes admittit, vt nullatenus ex his illae recipiantur, quae prioribus canonibus, vel decretis sanctorum sedis huius Pontificum, aut certe bonis moribus inueniuntur aduersae. Quamuis omnes haecenus ex toto maneant apud Latinos incognitae, quia nec interpretatae. Sed nec in ceterarum Patriarchalium sedium (licet Graeca vntur lingua) reperiantur archiuis: nimirum quia nulla earum, cum ederentur, aut promulgans, aut consentiens, aut saltem praesens inuenta est: quamquam eosdem Patres illas Graeci promulgasse perhibeant, qui in Sexta Synodo sunt inuenti, sed hoc nullis probare certis possunt iudiciis.] haecenus Anastasius ad Ioannem Romanum Pontificem.

LII. AVERSATI SVNT TRES PATRIARCHAE CANONES SEPTIMAE SYNODI.

Verum idem tradit, tam de his canonibus Sextae Synodi nominatis, quam de illis qui nomine feruntur Apostolorum, sanctam Romanam Ecclesiam eam consueuisse seruare regulam, vt quos sciret esse secundum decreta Romanae Ecclesiae atque sanctorum Conciliorum sancita, non respueret, sed vt veritati consentientes amplecteretur, non quod ex Sexta Synodo haberent aliquid auctoritatis, sed quod veritas vbiicumque reperitur, & à quocumque dicta sit, sui firmitate subsistit, & robore suo permanet. reliquos vero canones his decretis aduersos, vt execrabiles, detestata semper fuit sancta Romana Ecclesia, contrarioque vsu se procul abesse iugiter est professus, vt sancitis huiusmodi ab illis regulis quoquo modo consenserit: tolerauit tamen in eis ea quae antiquae Ecclesiasticae disciplinae essent aduersa, vt connubia clericorum, dummodò per viam Orthodoxae doctrinae, Catholicaeque fidei graderentur.

LIII. NIHIL RE-SPVIT ECCLESIA, QUOD CONSENTIENS SIT VERITATI.

Sed qui tanta procacia inter alia mala confregere iugum à Patribus custoditum Ecclesiastici calibatus, sunt & in reliquis in deterius aequè prolapsi: vt vix breuia sint reperiri interstitia temporum, quibus vel haeresi, vel schismate non fuerint ab Ecclesia Orthodoxa diuisi: adeo vt tandem in vltionem scelerum à Deo vindice post longam tolerantiam meruerint virga furoris Assur conteri, comminui, atque penitus atteri: quod non nisi magno animi dolore aspicere possumus, & cum gemitibus illud Threnorum lugubre clamare: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum? Filij Sion in clyti, & amicti auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli:] eademque ferrea virgo contracta.

LIV. EX QVO TEMPORIBUS GRAECI IN DETERIVS LAPSI.

Ceterum pia mater Ecclesia Catholica & Apostolica hos ita delinquentes (vt diximus) tolerandos esse putauit, quamdiu esset consultum Catholicae fidei; nec destitit eosdem iugiter admonitionibus excitare: licet posteriores Graecorum ex mala sua conscientia putauerint ab ipso tempore Sextae Synodi intermissam esse Catholicam communicationem Graecorum Imperatorum cum Romana Ecclesia. Mentitus est id quidem Michael Imperator scribens ad Nicolaum Romanum Pontificem, sed eum ipse Nicolaus redarguit istis

Psalm. 2. LV

QVAE MI-
CHAIL IMP
IN ROM. EC
CLESIAM.

verbis: Dixistis enim, quod nullus antecessorum nostrorum à Sexta Synodo, *ex quo scilicet ipsam contigit celebrari*, meruerit à vobis, Imperatoribus scilicet Constantinopolitanis, quod nos meruisse dignoscimur. Quid autem meruerimus, euidenter nullatenus indicastis: nisi fortasse litteras prædicatorias hoc dicto velitis intelligi nos à vobis nunc tantum meruisse suscipere à Sexta Synodo propter aliquod dogma, vel disciplinam quamlibet Ecclesiasticam: & hoc dicitis, quasi nostrum fuerit opprobrium, eo quod sedem Apostolicam in nullo querere antecessores vestri dignati sint, cum eorum magis sit dedecus, quia per tot annorum curricula diuersarum hæresum morbis languentes medicinale remedium non quaesierint: quin potius medicinam sponte à nobis sibi porrectam, quasi desperati, vel quasi cor impænitens gerentes, ab ipsis faucibus proiecerint, dum tantæ salutis oblatos ministros duplici morbo interemerint.] ita quidem aberrantes Græcos numquam destitisse monere Apostolicæ sedis litteris atque legationibus docet, vt respiscerent.

LVI.

QVAE GRAE
CI SCHIS-
MATICI IN
LEGATOS SE
DISAPOST.

At verò ipsos, instar malorum operariorum vineæ Dominicæ, aliquando in eos qui à domino vineæ missi sunt, insiliisse, pergens docet exemplo, dum ait: Quoniam aut participes illos sui erroris effectos spiritualiter occiderunt, sicut tempore reuerendæ memoriæ Cononnis Papæ contigit, qui post Sextam Synodum exiit; aut certè corporaliter illos non consentientes sibi necauerunt, sicuti sub venerabili Papa Gregorio factum est, qui post Sextam Synodum fuit, quando pro zelo fidei & sanctarum imaginum reuerentia religiosi viri ac Dei famuli directi, in exilium missi sunt, & bona confessione huiusmodi finierunt vitam.] ita de illis, pergit verò de reliquis dicere:

LVII.

REDARGVI
TVR MI-
CHAIL A
NICOLAO
ROM. PONT.

Denique à Sexta Synodo Imperatores aut fuerunt hæretici, aut (licet perpauci) Catholici fuerunt. Et hæretici quidem si mittere ad nos dedignati sunt, non est mirum: noverunt enim per gratiam Dei, se nos numquam penitus sibi sociaturos. Fuit autem, quando nos sibi sæpe sociari tentantes, cum magno sunt dedecore & opprobrio repulsi, & digna constantia à nobis, & non à Constantinopolitana Ecclesia crebrò retusi. Quando verò Catholici fuerunt, & pium dogma & Ecclesiasticam correctionem defendere voluerunt, nostrum præsidium quaesierunt, sicut Synodus sub Constantino & Irene facta indicat, in cuius initio, id est, in epistola beatæ memoriæ Præfulis Hadriani, quantum idem Pontifex illam præsumptionem, qua ex laicis quidam subitò tonsurantur, & in Episcoporum numerum exacerbare prosiliunt, damnauerit, si diligenter inquisieritis, profectò inuenietis; si tamen non falsata, Græcorum more, sed sicut à sede missa est Apostolica, penes Ecclesiam Constantinopolitanam hætenus perseverat: & epistolæ diuersæ sanctissimis Pontificibus, Leoni scilicet, & Benedicto, decessoribus nostris missæ testantur. Ergo cum ita sint hæc, quæ de multis partim commemorauimus: non iam verum est illud quod dicitur, à Sexta Synodo nos non meruisse suscipere, quæ nunc à vobis ipsi meruimus.] hæc Nicolaus, factique ad redarguendum mendacij Michaëlem, licet in eum multo plura inducenda fuissent exempla Orthodoxorum Imperatorum, qui Romanos Pontifices summo sunt profecti post hæc honore ac reuerentia. Porro quod Michaël dixit, A tempore Sextæ Synodi, vtiq; ad hæc tempora est referendum, quibus sanciti sunt canones nomine Sextæ Synodi, quorum causâ aded diu tumultuatum est ac disputatum inter Latinos & Græcos.

LVIII.

PRODIGIO-
NEM PATI-
TVR IMP.
A SVIS.

Sed quam pœnam tulit Iustinianus Imperator hoc anno, quo ista moliri cœpit aduersus Romanum Pontificem? Iusto Dei iudicio per suos duces prodita & expoliata Armenia robore militari, per amplius patefactus est aditus barbaris Sarracenis ad inuadendum Romanum Imperium: sicque dum prodicionem parat Ecclesiæ Imperator, prodicionem à suis ipse perpeffus est. Hæc Theophanes atque Cedrenus in Annalibus habent hoc anno octauo Iustiniani Imperatoris.

LIX.

CHILDE-
BERTVS
SVCCEDIT
CLODOVEO.
* Aimoin.
lib. 4. c. 49.
b Aimoin.
lib. 4. c. 52.

Quod ad statum rerum Occidentalium pertinet, vltimus numeratur hic annus Clodouici tertij eius nominis Regis Francorum, qui post obitum Theodorici parentis regnavit annos quatuor. Successit in eius locum Childebertus frater ipsius, quem tenuisse regnum annos decem & septem, habet auctor apud Aimoinum*, cui præ ceteris inhaerendum putamus, cum res sui temporis scripsisse noscatur: etenim ubi agit de Theodorico filio Dagoberti in Regem assumpto, ita de ipso ait: Qui nunc anno sexto in regno subsistit] eo se anno illa scripsisse demonstrans.

IESV

A

ANNVS

693.

ANNVS

6.

ANNVS

9.

SExcentesimus nonagesimustertius sequitur annus, Indictione sexta, quo mense Maio shabita est Synodus Toletana ordine posita decimasexta: generale id Concilium dictum, utpote quod in causâ graui conuocatum fuit, interfueruntq; Episcopi quinquaginta-nouem, per vicarios verò tres, præter Abbates quinque & viros illustres. Quod enim Archiepiscopus Toletanus Sibbertus è cathedra deponendus & in ordinem redigendus esset, deligendusq; successor, qui in locum ipsius subrogandus foret: oportuit omnes Hispaniarum Episcopos congregari. Defuerunt tamen Episcopi Galliarum Narbonensis illi, qui parebant Hispanis Regibus: idque ob ingruentem morbum, prout Patres ipsi, qui huic Synodo interfuerunt, canone decimotertio testati sunt.

I.
CONC. TO-
LETAN. XVI.
GENERALE
DICTVM.

Accidit autem, vt Sibbertus haud pridem creatus Archiepiscopus Toletanus, oblitus præcipue, quo fungebatur, muneris sacerdotalis, oblitusque pariter iuramenti, quod dicitur fidelitatis, Regi præstari soliti, nequam spiritus incensus facibus, aduersus Catholicum maximeq; pium ac iustum Regem coniurationem fuerit machinatus homo proteruus, sacrorum contemptor, diuinorum humanorumque iurium spreitor. Sed Dei beneficio detecta perfida aduersus Regem molitione, ipse Rex Egica non nisi sacris legibus aduersus eum agendum putauit, sacra sacris ministranda relinquens; immò tantæ modestiæ atque religionis specimen dedit, vt duobus oblati ab ipso Rege libellis Patribus in Synodo confidentibus: nulla in eis aduersus auctorem coniurationis Sibbertum Archiepiscopum fuerit ingesta querela: piaculum enim esse putauit; si etiam facinorosum delinquentem accularet Episcopum: adeò vt nec per ipsum sciretur Toletanus Archiepiscopus eius fuisse criminis reus, vel quoquo modo suspectus, nisi id sententia eorundem expressisset Episcoporum, dum nono canone de his agentis, hæc post alia de eodem Sibberto maiestatis reo constituto significarunt his verbis:

II.
SIBBERTVS
ARCHIEP.
TOLETANVS
REVS LÆ-
SÆ MALE-
STATIS.

Est enim quorundam secularium, & (quod peius est) sacerdotum improbanda factis obstinatio animorum; & fidem suis Principibus sub iuramento promissam obseruare contemunt, & verborum furore iuramenti obnubilant promissionem, dum in arcano peccatoris retentent infidelitatis perueritatem.] & post alia aduersus periuros ingesta, ista subiiciunt: Vnde Sibbertus Toletanæ sedis Episcopus talibus machinationibus denotatus reperit est, pro eo quod serenissimum dominum nostrum Egicanem Regem non tantum regno priuare, sed & morte cum Flogello, Theodomiro, Liubilane, Liubigitone quoque, Tecla, & ceteris interimere definiuit, atque genti eius vel patriæ inferre conturbium & excidium cogitauit: qui etiam per decreti nostri definitionem iam & loco & honore priuatus existit. Ideò nostrum in commune per huius canonicæ sanctionis decernit collegium, vt hoc ipsum vnionis nostræ decretum, quod etiam his Synodicis definitionibus innectendum decreuimus, omni subsistat valore subnixum, atque in perpetuum obtineat inconuulsibile robur.

Conc. Tolet.
16. c. 9.

III.
QVAD IN
SIBBERTVM
TOLETA-
NVM AR-
CHIEP.

Ipsè verò Sibbertus pro sui iuramenti transgressione, facinorisque tanti machinatione, secundum antiquorum canonum institutionem, qua præcipitur, vt quisquis inuentus fuerit talia fecisse, & viuente Principe in alium attendisse pro futura regni spe, à conuentu Catholicorum excommunicationis sententia repellatur, honore simul & loco depulsus, omnibusque rebus exutus, quibusque in potestate prædicti Principis redactis, perpetui exilij ergastulo manear relegatus: ita nempe, vt secundum eorundem antiquorum canonum decreta, in fine vitæ suæ tantum communionem accipiat, excepto si regia eum pietas antè absolendum crediderit.] hæc de Sibberto Patres dicto canone nono: duodecimus autem postea de alio in locum ipsius subrogandus sancitus est canon, cum & Regis nominatione in Archiepiscopum Toletanum propositus est Felix Episcopus ex Hispaniensi sede translatus, ubi primum tamen coram Synodo positus Sibbertus crimen confessus, & in publico conuentu priuatus est: nam ibi hæc leguntur:

IV.
LATA SEN-
TENTIA
DAMNATIO-
NIS IN SIS-
BERTVM.

Conc. Tolet.
16. c. 12.

Idcirco nobis omnibus in vnum collectis, isdem Sibbertus Episcopus nostro cœtui præsentatus, atque infidelitatis suæ machinationem patuli oris est affatu professus. Vnde nos per huius decreti nostri formulam sæpeditum Sibbertum secundum edictum præfatum

V.

Synodicae sanctionis decretum de talibus promulgata legis, ab Episcopali ordine & honore deicimus, a perceptione corporis & sanguinis Christi excommunicatum in exilio perpetuo manere censemus, &c.] subdunt autem post hac de subrogatione Felicis. Statuta sunt & ab eisdem Patribus etiam aduersus laicos alia poenae, si quis eiusdem criminis reus inueniretur: praeterea & aduersus Iudaeos pariter canonem edidit, necnon aduersus idolorum cultores, priuantes presbyteros atque Episcopos sua dignitate, si in his corrigendis inuenti sint negligentes.

Concil. Tol. 16. c. 10.

VI. PRO REGE ELVSQVE CONIUNCTIS QVOTIDIE MISSA CELEBRATA.

Præstiterunt & hoc tunc Patres suo Regi laude dignum, ut præceperint octauo canone, pro ipso Rege eiusq. filiis quotidie Missas vbique locorū Hispaniarum a sacerdotibus celebrari, ista inter alia sancientes: Vt tam per omnes ciuitates, vel loca, in quibus sedes Episcoporum esse noscuntur ad regni eius ditionem pertinentes, quam etiam per eorundem Episcoporum dioceses, excepto passionis Dominicæ die, quando altaria denudata persunt, nec cuiquam in eodem die Missarum licet solemnia celebrare, cunctis aliis diebus, quibus idem dominus noster in hac vita superstes extiterit, pro eo, vel pro cunctis eius filiis, vel filiabus, aut pro his qui iam matrimoniali sunt iure coniuncti, adhucque sunt coniungendi, seu pro nepotibus vel suis omnibus sacrificiorū Domino libamina deducunt, &c.] sunt & alia ibidem statuta, tanta Synodo digna, quæ tu leges: hæc satis ad rerum gestarum historiam. Sed hic obserua veterem Ecclesiarum ritum, ut passionis Dominicæ die, ipsa sexta feria hebdomadæ sanctæ, sacrificium Missæ minimè offerretur.

VII.

Hoc eodem anno Iustinianus Imperator, qui (vt dictum est anno superiori) misit Romam Zachariam Protospatharium, vt inuictum Sergium Papam perduceret Constantinopolim, iusto Dei iudicio offensam odiumq. incurrit totius populi, vt eundem imperantem paterentur inuiti, optarentque aliquem alium eleuari, quem acclamarent Imperatorem; quod tandem anno sequenti (vt dicemus) perfectum est. Quibus autem ex causis ciuium odia in se concitarit, apud Græcorum Annales ista leguntur: Iustinianus ædificiis intentus condidit triclinium ab ipso denominatum, & mœnia Palatij: operi huic præfecit Stephanum Persam cum plena potestate Sacellarium & eunuchorum principem, hominem plus quam sanguinarium & crudelem, qui absque vlla misericordia operarios verberabat atque lapidabat, vsque aded, vt Imperatore peregrè profecto, matrem eius Anastasiam Augustam loris flagellari. Item & Theodorus monachus, pridem in claustris vitam degens, cum generalis Logotheta constitutus, multos procerum, nulla ipsorum culpa, suppliciiis affecti, bona eorum publicauit, funibusque ira suspensos, vt capita deorsum verterent, palearum fumo vexauit. Sed & Urbis Præfectus plurimos mandato Imperatoris in carcerem coniecit. Quibus omnibus odia populi aduersus Imperatorem creuerunt.] & his hæc adduntur:

SARVITIA MINISTRO RVN IMP.

VIII. DEICIT ECCLESIAM DEIPARAE IMP.

Erat vicina Palatio ædes Deiparæ Virginis, Metropolitana dicta: eam demoliri Iustinianus, locoque eius gradus Venerorum & phialam ædificare volebat, vt ibi *συνεργησιον* ageret. Ided a Callinico Patriarcha postulabat, vt eius ædis destruendæ causa Deum oraret: quibusdam enim præmissis precibus, iuxta sacros ritus, id fieri consuevit. Respondit Patriarcha, votum sibi esse quod templi erigendi causa faceret, nullum deiiciendi gratia receptum esse. Sed vi adductus, tandem lacrymabundus ita ait: Gloria Deo, qui omnia perfert nunc & semper & in æternum. His auditis, destructa est ædes, & phiala condita.] hæc apud Cedrenum atque Theophanem, Zonaras quoque eadem refert. At hæc impia & alia in Rom. Ecclesiæ Pontificem ausus infelix Augustus haud leui dato supplicio luit, sed Imperij iactura atque narium obruncatione persoluit, vt dicemus anno sequenti.

IX.

Eodem quoque anno duobus sanctis Martyribus est aucta Saxonia, quorum agonem atque triumphum Beda, profecutus historiam eorum qui ex Hibernia prædicationis causa profecti sunt ad Saxones, ita describit:

Sigebert. in Chron. hoc anno.

Beda lib. 5. c. 11. DVO EVVALDI MARTYRES IN SAXONIA. *Euualdus,

Horum secuti exempla duo quidam presbyteri de natione Anglorum, qui in Hibernia multo tempore pro æterna patria exulauerant, venerunt ad prouinciam antiquorum Saxonum, si fortè aliquos ibidem prædicando Christo acquirere possent. Erant autem vnus ambo sicut deuotionis, sic etiam vocabuli: nam vterque eorum appellabatur Euualdus, ea tamen distinctione, vt pro diuersa capillorum specie vnus niger, alter albus Euualdus diceretur: quorum vterque pietate religionis imbutus, sed niger Euualdus magis sacrarum litterarum scientia instructus. Qui venientes in prouinciam, intrauerunt hospitium cuiusdam villici, petieruntque ab eo, vt trans-

mitte.

mitterentur ad Satrapam qui super eos erat, ed quod haberent aliquid legationis & cause vtilitatis, quod deberent ad illum perferre. Non enim habent Regem iidem antiqui Saxones, sed Satrapas plurimos suæ gentis præpositos; qui, ingruente belli articulo, mittunt æqualiter fortes, & quemcumque fors ostendit, hunc tempore belli ducem omnes sequuntur, & huic obtemperant: peracto autem bello, rursus æqualis potentia omnes sunt Satrapæ.

Suscipit ergo eos villicus, & promittens se mittere eos ad Satrapam qui super se erat, vt petebant, aliquot diebus secum retinuit. Qui cum cogniti essent a barbaris, quod essent alterius religionis (nam hymnis & psalmis semper & orationibus vacabant, & quotidie sacrificium Deo vltimæ salutis offerebant, habentes secum vascula sacra, & tabulam altaris vice dedicatam, quod altare portatile dici consuevit) suspecti sunt habiti, quia si peruenirent ad Satrapam, & loquerentur cum illo, auerterent illum a diis suis, & ad nouam Christianæ fidei religionem transferrent, sicque paulatim omnis eorum prouincia veterem coggeretur in nouam mutare culturam. Itaque rapuerunt eos subito & interemerunt, albini quidem Euualdum veloci occisione gladij, nigellum autem longo suppliciorum cruciatu, & horrenda membrorum omnium discerptione: quos interemptos in Rhenum proiecerunt. Quod cum Satrapa ille, quem videre volebant, audisset, iratus est valde, quod ad se venire volentes peregrini non permitterentur: & mittens occidit vicanos illos omnes, vicumque incendio consumpsit.

X. DVO EVVALDI MARTYRVM OBERVNT.

Passi sunt autem præfati sacerdotes & famuli Christi quinto Nonarum Octobrium die. Nec martyrio eorum caelestia defuere miracula: nam cum perempta eorum corpora anni (vt diximus) a Paganis essent iniecta, contigit vt hæc contra imperum fluij decurrentis per quadraginta ferè millia passuum ad vsque loca, vbi illorum essent focij, transferrentur. Sed & radius lucis per maximum, atque ad caelum vsque altus omni nocte supra locum fulgebat illum, vbicumque ea peruenisse contingeret, & hoc etiam Paganis, qui eos occiderant, intuentibus. Sed & vnus ex eis in visione nocturna apparuit cuidam de focij suis, cui nomen erat Tilmon, viro illustri & ad seculum quoque nobili, qui de milite factus fuerat monachus, indicans quod ed loci corpora eorum posset inuenire, vbi lucem de caelo terris radiasse conspiceret. quod ita completum est. Inuenta namque eorum corpora iuxta honorem Martyribus condignum recondita sunt: & dies passionis, vel inuentionis eorum congrua illis in locis veneratione celebratur.] sed & honore Martyribus debito eosdem Ecclesia Catholica profecuta, in Album Martyrum retulit annua memoria celebrandos. Denique (pergit auctor) gloriosissimus Dux Francorum Pipinus, vbi hæc comperit, adducta ad se eorum corpora condidit cum multa gloria in ecclesia Coloniae ciuitatis iuxta Rhenum. Fertur autem, quia in loco, in quo occisi sunt, fons ebullierit, qui in eodem loco vsque hodie copiosa fluenti sui dona perfundat.] hucusque de duobus Martyribus sermo.

XI. MIRACVLA SS. MARTYRVM.

IESV CHRISTI SERGII PAP. IUSTINIANI IVN. IMP.

ANNVS 694.

ANNVS 7.

ANNVS 10.

Nonagesimusquartus post sexcentimum vertitur Domini annus, septima Indictione inchoatus, quo Leontius Præfectus a Græcis Imperium accipiens, Iustinianum præcidit naribus, atque ita facie deturpatum Chersonam in exilium relegat. Hæc autem quomodo se habuerint, sunt pluribus prosequenda. Passus est Deus in ira sua regnare Principem quamuis auersum sinceris dogmatibus. Ceterum tunc a tanta miserum videmus excidere felicitate, vbi Callinici Patriarchæ suauis nouorum sanctione canonum Romanam Ecclesiam infecutus, Orientalem Ecclesiam suo decore nudans, penitus deformauit cum & eadem turpitudine Romanam Ecclesiam afficere laborasset. Sed & cum ad id perficiendum in Christum Domini, ipsum summum Pontificem, violentas iniiciendas manus suo Protospathario præcepisset, violètas ipse passus est manus, quibus est ignominiosè truncatus naribus, & in exilium pulsus.

IUSTINIANVS IMP. REICITVS.

Horum omnium inspector vindex, Vigil & Sanctus de caelo descendit, & vt olim in Nabuchodonosor, clamauit fortiter: Succidite arborem, & præcidite ramos eius, excutite folia

II. Dan. 4. folia

CHRISTI 694. SERGII PAP. 7. IVSTINIANI IVN. IMP. IO.

folia eius, & dispergite fructus eius: fugiant bestiae quae subter eam sunt, & volucres de ramis eius: verumtamen germen radicum eius in terra finite.] ita quidem, dum in eum tyrannum excitat, a quo truncatus naribus pellatur Imperio, sicque maneat ad decem annorum spatia relegatus: sed haud voluit euelli Deus radicem, quae iterum germinaret, dum scilicet duorum lustrorum tempore euoluto, in regnum iterum remeare permisit: ut probe conscius ipse unde sibi malum tam grande prouenerit, non cessaret, quoad uiueret, de Romanis Pontificibus bene mereri: usque adeo, ut corona, qua redimitus erat, in terra dimissa, summi Pontificis pedes fuerit exosculatus, regnum sibi hac via propagaturus, nisi aliis criminibus rursus in se ipse Deum vindicem concitasset.

III. Sed narrationem ipsam aggrediamur. Graecorum Annales ista habent: Eodem anno decimo Iustiniani Imperatoris, Iustinianus Imperio pulsus est hoc pacto. Mandauit Stephano Patricio, & Rusto Duci, ut noctu populum Constantinopolitanum necarent, caedis initio a Patriarchis facto. Sub hoc ipsum tempus Leontius Patricius, qui cum dux Orientalium fuisset, re bello praclare gesta, per calumniam delatus, trienniumque in carcere detentus erat, subito euocatus inde fuit, ac Dux Graeciae factus, iussusque suis in tres celoces impositis, eo ipso die vrbe auehi. Ea nocte in Sophiae portu nauigandi tempus praestolans, cum amicis suis negotia sua componebat. Inter eos qui ipsum vere amabant, summa vaticinabantur ipsi, Paulus praesertim monachus claustris Callistratici, astronomiae peritus, & Gregorius Cappadox claustris Floriani princeps. Quibus cum diceret Leontius, captiuo sibi Imperium ab ipsis promitti, vitaeque dubio, ac mortem singulis horis expectanti: ij gnauius eum rem aggredi iusserunt, iam nunc implendam. Ergo Leontius, suis armis secum sumptis, tacitus ad praetorium venit; pulsatisque foribus, simulans eum Imperatorem venire, ut de quibusdam qui ibi erant statueret. Cum praefecto id indicatum esset, actutum prodit: portaeque cum aperuisset, est a Leontio victus. Tum Leontius, carceribus reclusus, milites diu in iis detentos eduxit atque armauit, cumque iis in forum prodit vociferans: Quicumque Christiani sunt, in aede sanctae Sophiae praesto sint. Dimisit etiam qui idem per omnes regiones proclamarent. Turbata multitudo confestim ad lauacrum magnae ecclesiae conuirit; praesensque vna Pontifex summus, hunc esse diem illum a Domino factum, clamauit, & populus sublato clamore vociferabatur: Refodiantur ossa Iustiniani.

LEONTIUS IMPERAT.

IV. Hoc modo vniuersus populus in circo discurrebat. Prima luce Iustinianum per Fundam in circum producunt, nasoque truncatum Chersonam relegant: Theodotum vero monachum, & Stephanum Sacellarium, funibus ad pedes ligatis, per viam publicam ad Bouem pertractos comburunt, atque ita faustis acclamationibus Leontium Imperatorem saluant, Callinico solum Patriarchae occupante.] haec totidem verbis Cedrenus, eisdemque consentientia habentur in Theophane, Zonara, atque aliis Graecis auctoribus. Error tamen esse putatur, quod habet Theophanes, ipsum Imperatorem non naribus tantum, sed & lingua fuisse praecisum: id enim non probatur: nam constat postea ipsum esse locutum, ut suo loco dicemus. Porro Leontij Imperij anno primo cuncta pacata fuisse tradunt.

V. Haec quidem in Oriente. In Occidente autem Hispania, motu Iudaorum illic habitantium, exagitatae sunt: conspirauerunt ipsi aduersus Regem, regnumque atque vniuersos Christianos, in societatem adhibentes Iudaos illos qui habitabant in Africa. Cognita vero eorumdem coniuratione, Rex Egica omnium Hispaniarum Ecclesiarum Episcopos nec non Hispanis subditos Galliae Narbonensis Antistites Toletum ad Concilium conuocauit hoc anno celebrandum, quinto Idus Nouembris, eiusdem Regis anno septimo, Era septingentesima trigesima secunda.

VI. Cum igitur in vnum conuenissent Episcopi, aduersus Iudaos illud in primis statuerunt, ut redigerentur in seruitutem, ipsorum bonis omnibus a fisco vendicatis. Quoniam vero iidem Christianae religioni nomen dederant, atque abluti fuerant sacri vnda baptismatis: illud de eorum filiis pariter statuerunt, ut cum septem annorum aetatis essent, diuellerentur ab eorum parentibus, & inter Christianos alerentur: atque coniugio veterum Christianorum nuptiarum foedere iungerentur. Sed audi ex eadem Synodo detecta ipsorum facinora: octauo enim canone post exordium ista habentur:

* Concil. Tolet. 17. c. 8.

VII. Et ideo quia plebs Iudaorum nequissima sacrilegij nota resperfa & effusione sanguinis Christi cruenta, ac multoties iusiurandi profanatione noscitur maculosa: ut copiosa sunt eorum scelera, sic necesse est ut grauem sese incurrisse lugeant animaduersionis iacturam, qui per alia sua scelera non solum statum Ecclesiae perturbare maluerunt, verum etiam ausu

CHRISTI 694. SERGII PAP. 7. LEONTII IMP. I.

A ausu tyrannico inferre conati sunt ruinam patriae ac populo vniuerso: ita nempe, ut suum quasi tempus inuenisse gaudentes, diuersas in Catholicis exercerent strages. Vnde crudelis & stupenda praesumptio crudeliori debet extirpari supplicio: & ita in eis ordinatum debet saeuire iudicium, quatenus usquequaque puniatur, quod nequiter definitum praenoscitur. Qua de causa, dum in hac sancta Synodo per aliarum causarum semitas dirigeremus cautissimè gressus, extemplo eorumdem infidorum conspiratio ad vniuersionis nostrae peruenit auditus; eo quod non solum contra suam pollicitationem, suorum rituum obseruatione tunicam fidei, qua eos per vndam sacri baptismatis induit sancta mater Ecclesia, maculauerint, sed & regni fastigium sibi (ut praemissum est) per conspirationem vsurpare maluerint.

B Quod in faustum facinus dum ex ipsorum professionibus noster plenissimè nosset conuentus, huius decreti nostri sententia eos decernimus irreuocabili fieri censura: scilicet, ut ex iussione piissimi & religiosissimi Principis nostri Egicani, qui zelo Domini accensus, & sanctae fidei ardore compulsus, non solum iniuriam Crucis Christi vindicare vult, sed & gentis suae ac patriae exitium, quod fore illi inferendum sauius decreuere, acrius extirpare inrendit, suis omnibus rebus nudati, & ipsa resculae fisci viribus sociatae, tam eorumdem perfidorum, vel reliquae posteritatis, a locis propriis exolutae, per cunctas Hispaniae provincias perpetuae subiectae seruituti, his quibus eos iusserit seruituros, largitae, maneat usquequaque dispersae, &c.] In fine vero ita de eorum filiis: Sed & filios eorum vtriusque sexus decernimus, ut a septimo anno eorum nullam cum parentibus suis habitationem aut societatem habentes, ipsi eorum domini, qui eos acceperint, per fidelissimos Christianos eos nutriendos contradant: ea scilicet ratione, ut & masculos Christianis feminis in coniugio copulent, & feminas Christianis similiter viris maritali societate adiungant. Et neque parentibus (sicut diximus) neque filiis sit penitus licentia quoquo pacto Iudaicae superstitionis caerimonias custodire, neque infidelitatis suae semitas quibuslibet occasionibus iterare.] hucusque in tumultuantes Iudaos contra Christianos Episcopi.

C Succisa est pariter in eodem Concilio abusus illa, quae in sacrosanctum Missae sacrificium irrepsisset cum superstitione coniuncta: dum scilicet aliquis aduersus inimicum suum odio flagrans, ut ille quam citius ex humanis subduceretur, pro ipso offerret vel offerendum curaret sacrificium pro defunctis offerri solitum. Erant enim olim, sicut & hodie, peculiares ritus & preces, quae pro defunctis in poenis purgatorij detentis in Missae sacrificio dicebantur. Praecesserat de his, sicut & de Iudaicis, querela Regis in libello ab ipso oblato Synodo, quae aduersus istiusmodi impie facitantes decernit ista, ubi est immane facinus detestata: Missam pro requie defunctorum promulgatam fallaci voto pro vniuersis student celebrare hominibus, non ob aliud, nisi ut is pro quo id ipsum offertur sacrificium, ipsius sacrosancti libaminis interuentu, mortis ac perditionis incurrat periculum; & quod cunctis datum est in salutis remedium, illi hoc peruerso instinctu quibusdam esse experunt in interitum. Obinde nostrae elegit vniuersitatis conuentus, ut si quis sacerdotum deinceps talia perpetrasse fuerit detectus, a proprio deponatur gradu, & tam ipse sacerdos, quam etiam ille qui ad talia peragenda incitasse perpenditur, exilij perpetuo ergastulo relegatur, excepto in supremo vitae curriculo, cunctis vitae suae diebus sacrae communionis eis denegetur perceptio, quam Deo se crediderunt fraudulento delibasse studio.] haec Patres & alia ad sacros ritus pertinentia prouide statuerunt, quae tu consulas.

VIII. REDIGUNTUR IN SERUITUTEM IUDAEI.

DE FILIIS IUDAEORUM QUI PER SUOS SYNDOS.

IX. NE MISSAE PRO DEFUNCTIS CELEBRENTUR PRO VIVIIS.

* Concil. Tolet. 17. c. 5.

E IESV CHRISTI ANNVS 695. SERGII PAP. ANNVS 8. LEONTII IMP. ANNVS 2.

SExcentesimus nonagesimus quintus Domini annus octaua Indictione notatur, quo Ecclesia Frisiorum feliciter propagatur, sanguine sanctorum Martyrum irrigata: nam praeter duorum Eualdorum martyrium superius enarratum, contigit & S. Vniibertum, vnum ex duodecim illuc missis, martyrio coronari. Haec omnia narrat Marcellinus in Actis sancti Suuiberti, ubi primum de duodecim sanctissimis monachis illuc ad praedicandum Euangelium missis sermonem habuit, ista subiiciens: Morabatur perfidus Radbodus Rex Frisiae illo tempore expulsus a Traiecto per illustrem & Christianissimum principem Pipinum

I. FRISIORVM ECCLESIA EX MARTYRVM SANGVINE PROPAGATA. Apud Sur. 10. 12. die 1. Martij. 6. 7.

num de Herstallo, Maiorē domus Franciæ, apud insulam Fostelandiæ, quæ à quodam deo suo, dicto Foste, tunc Fostelandia appellabatur, quæ valde solemnitas erat propter superstitiosam sectam idololatriæ. In qua insula sacerdotes Dei, suggestione sancti Vvigerberti conuenientes, profana statim delubra Iouis & Fostæ destruxerunt, & constanter prædicando, tres solummodò homines, Satanæ pompis abrenuntiantes, Orthodoxæ iunxerunt fidei. Radbodus verò Rex, strenuissimus idololatra, odio habēs Christianos, audiens idola sua destructa à Christianis, iratus valde, atque iniuriam deorum suorum vlcisci disponens, S. Vvigerbertum, quem dudum nouerat Christianum, vnum ex confociis sanctorum, diro tormento iugulari iussit, qui continua prece Deum exorare solebat pro consequenda palma martyrij: ceterosque eliminavit ab insula prædicta.

MARTYR. R. I. V. M. S. VVIGBERTI.

II.

OPERA PIPINI PRINCIPIS FRISIÆ ACCIPIVNT EVANGELIVM.

Sacerdotes verò perpendentes quoniam Radbodus Rex nequaquam ab idolorum cultura desisteret, & quòd in lucrandis animabus parum proficerent propter tyrannidem Regis, diuenterunt ad præfatum principem Pipinum: à quo gratanter sunt suscepti. Et quia nuper citiorem Frisiam, expulsò Radbodo Rege, ceperat, illò eos denuò ad prædicandum misit, præcipiens Paganis sibi subditis auctoritate regia, ne quis prædicantibus quidquam molestiæ inferret. Vnde factum est, opitulante diuina gratia, vt multos quotidie in breui, prædicatione sua ab idololatria ad fidem conuerterent Christi. Atque conuenientes ad castrum Traiectense, quod pridem Vviltenburg dicebatur, quod in potestate Orientalium Francorum eo tempore fuit & permansit, vbi dudum imperante Heraclio Cæsare inclytus Dagobertus sanctus Rex Franciæ construi fecit ecclesiam in honore sancti Thomæ Apostoli, quam non multo post prædura: ceruicis Frisones solotenus destruxerunt. In quo loco prope ruinam illius prioris ecclesiæ sancti Thomæ, anno à natiuitate Domini sexcentesimo nonagesimo quinto, superædificauerunt in honore sanctæ Crucis oratorium, in quo renatiui fontis consecrarunt baptisterium: vt Christi fideles ob defensionem castelli Traiectensis securum illic haberent accessum ad suscipiendum sacri baptismatis sacramentum.]

III.

*Marcellin. ibid. c. 8. 9. 10.

S. SVVIBERTVS PRAEDICAT EVANGELIVM.

Subdit idem Marcellinus, hoc eodem anno S. Suuibertum reuersum in Hiberniam ad eos à quibus fuerat cum fociis missus, fuisse ordinatum Episcopum. Sed quæ ante hæc ipse cum fociis passus fuerit, idem auctor sic tradit: Deinde præfati sacerdotes attendentes messem quidem multam, operarios verò paucos, iuerunt more Apostolorum & discipulorum Christi bini & bini, trini & trini, adiunctis sibi aliquot neophytis, in diuersis Germaniæ prouinciis fidem Christi gentibus denunciaturi. Inter quos S. Suuibertus gloriosus sacerdos Christi, diuini amoris igne feruidus, venit eodem tempore cum Vuerenfrido & mecum in grandem vicum dictum Duerstat: qui vicus refertus fuit carimoniis, ornatusque diuersis idolorum templis, duobus distans milliariis à Traiecto ad Orientem. Vbi dum prædicaret Christum verum Deum, qui vitam æternam in se credentibus daret, admonēs vt simulacrorum vanos & inanes contemnerent cultus, eo quòd idola quæ pro diis colebant, repleta essent dæmoniis, & nihil salutis habere, nec suis cultoribus auxilium conferre posse adfirmaret: statim à Paganis & idolorum sacerdotibus capitur, & grauitur verberatur, clamantibus & dicentibus: Blasphemator iste nostram profanat legem, deos nostros omnipotentes dæmonia affirmat, populum seducit, Crucifixum solum Deum verum audacter prædicat: & nisi occidatur, aut effugetur, cultus deorum nostrorum euacuabitur, & paternæ traditiones exterminabuntur.

IV.

S. SVVIBERTVS DEFCRVSVS IN CARCERE LIBERATVR.

His diebus, clamore omnium tenetur, & in carcerem mittitur, vt altera die occultè trucidaretur: non enim palàm audebant ipsum occidere, quoniam vicus erat sub ditione Christianorum Francorum. Nos verò, Vuerenfridus & ego Marcellinus, dolentes & flentes sequebamur eum vsque ad carcerem: quod cernens S. Suuibertus, læto ore consolando hortabatur nos constanter stare pro fide Christi, nec mortem timere pati pro Christo. Eadem verò nocte circa galli cantum S. Suuiberto orante, nobis autem dolētibus, ecce venit Angelus Domini cum magna claritate in carcerem, dicens ei: Noli timere, serue Dei, quia Dominus tecum est. Et videntibus & stupentibus custodibus carceris, liberavit ipsum, præcipiens, vt constanter Christum Paganis vbique euangelizaret. Quo factò, Angelus Domini æthera petiit: ipse verò ad nos veniens, gaudenter flectens genua, & nos secū gratias deuotissimè Deo retulimus de angelica visitatione & consolatione. Paganis verò, & præcipue sacerdotes idolorum altera die audientes liberationem illius, vacillare ceperunt de impotentia idolorum, laudantes virtutem Christi. Ipse verò altera die constanter

rissimè prædicans, multos in stuporem vertit, & ad Christum conuertit, & nemo iniectit manus in eum. Quo ministerio peracto, cum Traiectum nobiscū peruenisset, omnia per Angelum patrata secum in Duerstar confratribus enarrauit: qui vnanimi voce, flentes præ gaudio, benedixerunt Deum. Secessit deinde in diuersos vicos & villas per Frisiam & Hollandiam ac Teisterbandiam cunctis palàm constanter Christum euangelizans: & quamuis multa contraria inter ipsos Gentiles in diuersis locis perpeffus fuisset & æquanimiter tolerasset, tamen diuino semper fulus auxilio, salutifera sua exhortatione populum multum ad agnitionem fidei Christi perduxit.

Eodem anno demum peruenit nobiscum, scilicet cum Vuerenfrido & me Marcellino, in Orientalem partem principatus Hollandiæ, in qua erat villa distans à Traiecto ad Austrum per vnū milliare, dicta, Hagenstein. Vbi cum insigni die quodā solemnitatis Gentilium venisset, in quo multitudo copiosa Gentilium, deorum suorum cęrimonias colens, funesta sacrificia thurificando idolis immolaret, accessit in medio illorum, clamans & dicens: O viri sapientissimi, accedite, & audite: Nuntius enim sum Dei excelsi, &c.] recenset concionem idem qui aderat Marcellinus. Porro prædicationem subsecutum est signum, nempe cuiusdam Giselberti cæci nati illuminatio, hominis cunctis notissimi: post quod adeo insigne miraculum facta est Gentilium, qui eum nouerant, optata conuersio.

Cuius rei causa visum est cunctis fratribus duos ex omnibus deligere, qui ordinari in Episcopos deberent, Suuibertum scilicet atque Vuillebrordum: quorum primum miserūt in Angliam ad S. Vuilfridum Merciorum Antistitem, à quo est Episcopus consecratus hoc ipso anno (vt testatur auctor) qui numeratur ab incarnatione Domini sexcentesimo nonagesimo quinto. Quem enim diximus Vuilfridum interfuisse Romano Concilio sub Agathone, idem accepisse pariter ab Apostolica sede plenam auctoritatem Apostolicę sedis Legati putatur, qua nifus eundem consecravit Episcopum. Sequenti verò anno (vt ait) Vuillebrordus Romam profectus consecratur à Sergio Papa, vt suo loco dicturi sumus anno sequenti.

Accidit autem, vt licet Suuibertus hoc anno fuerit in Anglia consecratus Episcopus, Vuillebrordus verò sequenti, nihilominus iste Archiepiscopus creatus sit, Suuibertus autem appellatus Traiectensis Episcopus, siue alicuius alterius loci, sed cœpiscopus sancti Vuillebrordi, specialiter tamen nominatus Apostolus Teisterbandiæ, Vuessphaliæ, & Boruictuariorum, prout etiam idem docet confocius in laboribus Marcellinus. Felices populi, terque felices, quousque secuti sunt vocem tanti pastoris, qui Apostolo dignis miraculis testatur ipsis reliquit fidem Christianam integram atque sinceram: miserimi verò redditi sunt omnium hominum, vbi relicto antiquo tanti Patris sacrosancto deposito, secuti voces alienòrum, per prærupta hæresum in profunda corruerunt inferni.

Hoc eodem anno sexcentesimo nonagesimo quinto, die nona Februarij S. Ansbertus Episcopus Rothomagensis vir sanctitate clarissimus ex hac vita in cælum feliciter migrat, cum antè calumniam passus, solum vertere missus in exilium cogereretur iussu Pipini supremo fungentis magistratu, de quo Angradus monachus ita scribit: Cum inter principes Francorum seua esset exorta discordia ob multiformem regni diuisionem, callidus humani generis hostis malignorum contra Dei famulum sentire fecit inuidiam, qui Pipino principi fraudulenter suggererent, præfatum virum sanctum aduersus eum contraria tractasse consilia. Decedente enim de ordine principatus Vuarratone illustri, & eius filio ac supplantatore nefando Gislemaro, Pipinus præfectoriam administrationem, Domino largiente, adeptus est: quo tempore inuatus apud ipsum Principem præfatus Pontifex sanctus, iussu eiusdem exilio deportatur in Altummontem monasterium, quod est situm in territorio Hannoniensi super Sambre fluuio, cui tempore illo præerat venerabilis Halidulphus Abbas. Nullo extante crimine, humiliter exilij subiit arumnam.] Quomodo autem inde liberatus reuersus in patriam, responsum mortis accipiens, sacrificio Missæ præuio se parauit, & sic feliciter Deo spiritum reddidit, ipse auctor testatur, simulque subsecuta post obitum miracula narrat, & in fine præsentem annum eius migrationis signat, quem tum consulat.

Eodem quoque anno ex hac vita migrasse S. Audomarum Morinorum Episcopum, certum est. Prædicatur iste Apostolus Taruaniensium, & iure quidem: nam licet diu antè populus ille Euangelij prædicatione imbutus esset, tamen negligentia Præfulum in deterris lapsus, iterum idolorum cultum, quem reliquerat, est sectatus, sed tanti viri prædicatione

CHRISTI
696.SERGII PAP.
9.LEONTII IMP.
3.

tione exultus est, atque perfectè redditus Christianus, operante diuinitus, vna cum prædicatione, miraculorum quoque virtute. Extant res ab eo præclare gestæ, à Fulcardo conscriptæ. Hic vel obiter mentio facienda est de sancta Austrebertha virgine, quæ ab eodem sancto Audomaro Deo consecrata egregia claruit sanctitate, cuius vitæ Acta scriptis mandata habentur^b.

^a Apud Sur.
die 9. Septemb.
^b Apud Sur.
die 10. Febr.
10. 1.

IESV CHRISTI
ANNVS
696.SERGII PAP.
ANNVS
9.LEONTII IMP.
ANNVS
3.

I.
VVILBROR
DVS AD SER
GIVM PA
PAM ITE
RV M PRO
FICISCI
TVR.
c. 103 38.

Sequitur Christi annus sexcentessimus nonagesimus sextus, Indictione nona, quo vir Apostolicus Vuilbrordus, siue Vuillebrordus, qui ante annos sex Romam veniens auctoritatem prædicandi Euangelium (vt dictum est pluribus) acceperat, cum magnum iam ex prædicatione prouentum in conuersione infidelium collegisset, iterum Romam veniens ad eundem Sergium Papam, ab eodem Episcopus ordinatur. Opus planè diuinum in his recognoscitur: accidit enim secundum illud mysticum Domini in Job^c: Numquid mittes fulgura, & ibunt, & reuertentia dicent tibi, Adsumus? Non tantum est Apostolicæ sedis mittere tonitruum filios in Euangelij prædicationem ad Gentiles, sed & eosdem portantes manipulos suos recipere reuertentes, nouasque ipsis erigere sedes Episcopales. Vbi enim Frisij siue Frisones Euangelium acceperant, vt eis daretur Episcopus, laborauit qui eos bello perdomuit Pipinus princeps. Non deerant in Galliarum proximis regionibus nobilissimarum Ecclesiarum Episcopi: sed quod nouas erigere sedes, sciretur etiam ab exercituum ducibus, solius esse Romani Pontificis, idcirco curæ illi fuit, vt idem Romam missus, ubi acceperat ad prædicandum Euangelium apostolatam, nouus rediret sacris ritibus ordinatus Episcopus. Porro rem gestam perbreuiter Beda sic narrat^d:

^d Bed. lib. 5.
c. 12.

II.
Frisia,

VVILBROR
DVS ORDI
NATVS EPI
SCOPVS, ET
CLEMENS
DICTVS
* Vuilteburg.

Postquam verò (inquit) per annos aliquot in Frisia^e, qui aduenerant, docuerunt, misit Pipinus, fauente omnium consensu, virum venerabilem Vuilbrordum Romam, cuius adhuc Pontificatum Sergius habebat, postulans vt eidem Frisonum genti Archiepiscopus ordinaretur: quod ita vt petierat impletum est: anno ab incarnatione Domini sexcentesimo nonagesimo sexto. Ordinatus est autem in ecclesia sanctæ martyris Cæcilie, die natalis eius, imposito sibi à Papa memorato nomine Clemētis, ac mox remissus ad sedem Episcopatus sui, id est, post dies quatuordecim, ex quo in Urbem venerat. Donauit autem ei Pipinus locum cathedræ Episcopalis in castello suo illustri, quod antiquo gentium illarum vocabulo Vuilteburg^e, id est, oppidum Vuilteburg, lingua autem Gallica Traiectum vocatur: in quo ædificata ecclesia, reuerendissimus Pontifex longè lateque fidei prædicans, multosque ab errore reuocans, plures per illas regiones ecclesias & monasteria nonnulla construxit. Nam non multo post, alios quoque illis in regionibus constituit ipse Antistites ex eorum numero fratrum, qui vel secum, vel post se illò ad prædicandum venerant: ex quibus aliquanti iam dormierunt in Domino: ipse autem Vuilbrordus, cognomento Clemens, adhuc superest, longa iam venerabilis ætate, vt pote trigessimū & sextum in Episcopatu habens annum, & post multiplices militiae cælestis agones ad præmia remunerationis supernæ tota mente suspirans.] hæc Beda, declarans his pariter tempus quo ista scribebat, anno videlicet Domini septingentesimo trigesimo secundo.

III.

Hæc eadem de ordinatione per S. Sergium facta Romæ Vuilbrordi siue Vuillebrordi, & in Clarentem mutatione, meminit etiam Marcellinus in rebus gestis sancti Suuiberti, vnus ex eius in Euangelij prædicatione confocij. Eius verò acta, quæ pluribus profectus est Albinus Flaccus, discrepant à Bedæ historia, dum iste tradit fuisse consecratum in ecclesia sanctæ Cæcilie, ibi autem legitur id factum in basilica sancti Petri: idemque Albinus tradit, eandem ordinationem haud sine præcedenti prophetia, diuina inquam manifestatione, fieri contigisse. Audi ergo, quæ ipse referat his verbis^e: Et sic cum honorifica legatione, & muneribus auctoritati Apostolicæ condignis, Romam directus est. Sed die quarta, priusquam illò veniret, beatissimus Apostolicus Angelica in somnis responsione admonitus est, vt illum cum summo honore susciperet, & quod multarum animarum esset illuminator futurus, à Deoque electus, & ad hoc venisset, vt summi ab eo sacerdotij

^e Extant apud
Sur. die 7. Mc
mens tam. 6
SERGIO PA
PÆ QUID
OSTENSVM
PER VISVM

CHRISTI
696.SERGII PAP.
9.LEONTII IMP.
3.

A sacerdotij honorem susciperet, nihilque ei negandum esse, quidquid petiisset. Quia factus Apostolicus admonitione certus, cum magno gaudio & summo eum suscepit honore: & vt in eo fidei agnouit feruorem, religionis deuotionem, sapientiæ plenitudinem, die cōpetenti populo adueniente, aduocatis venerabilibus ad societatem ministerij sacerdotibus, publice in ecclesia beatissimi Petri principis Apostolorum cum magna dignitate more Apostolico eum ordinauit Archiepiscopus, ac ordinato nomē imposuit Clemens, vestimentisq; suis sacerdotalibus induit eum, & sancto quasi superhumerali Aaron, pallio dignitatis & indumenti confirmauit gloria: & quidquid voluit, vel petiuit, aut in patrocinis sanctorum, aut in rebus Ecclesiasticis, cum tota mentis alacritate tradidit illi, firmatumq; benedictione, donis ditatum, cum salutaribus præceptis iterum eum in opus Euangelij remisit.] Porro reditum eius in Germaniam contigisse anno sequenti, testatur Marcellinus. Sane quidem B quod consecratus fuerit (vt testatur Beda) die natali sanctæ Cæcilie, non potuit nisi anno sequenti in Frisiam rediisse. quæ igitur post hæc contigerunt, suo loco dicturi sumus.

Sed quid interim memoratu dignum coapostolus Suuibertus (quem anno superiori ordinatum diximus à sancto Vuilfrido Episcopo) operatus sit, Marcellinus, qui comes peregrinationis ipsius & Actorū scriptor ei adhæsit, vt Lucas Paulo, hæc ait de eius reditu, & in verbi Dei prædicatione profectu^a: Igitur sanctissimus Suuibertus, Euangelicus Praful, pontificali fultus auctoritate & honore, ac corroboratus cōfirmatione sancti Vuilfridi, salutatis parentibus & amicis, cum Christi famulis qui cum eo erant, rediit in opus Euangelij & verbi Dei, peruenitq; Vuiltenburg, siue Traiectum, per annum & multo amplius, antequam sanctus Vuillebrordus Roma rediret Traiectum: ibiq; à fratribus & neophytis honorifice multo cum gaudio susceptus, gradum Episcopatus condignis ornans virtutibus, vixit deinceps in maiori humilitatis, mansuetudinis, simplicitatis, & iustitiæ perfectione, ceptumque Euangelicum opus constanter explens, oppida, rura, casus, vicus, castella, propter Euangelizandum, non equitando, sed Apostolorum more pedibus incedendo peragrans, etiam longè lateque Frisiam, Hollandiam, & præcipuè comitatum Teisterbandiæ peruagatus, multum populum ad Christum doctrinis & prædicationibus reduxit, vbi que tolerer idololatram extirpauit: ita quod multitudo Paganorum, maximè iam profanam sectam refutantes, Catholicæ fidei documentis salutaribus adhæferunt. Conuertebat verò sua dulcissima prædicatione ferè totum comitatum Teisterbandiæ, in quò construebantur ecclesiæ multis in locis, aut templa idolorum consecrabantur in ecclesiis Dei & Sanctorum, vt pote ecclesiam sancti Vincentij martyris in Zanduuick prope Tielam: in Arkel, in honorem sanctæ Dei genitricis Virginis Mariæ: in Hoernaer, in honorem sancti Dionysij Areopagite] & alias in aliis locis, quas idem auctor numerat.

IV.

^a Marcellin.
vii. Suuibert:
c. 11 12
DE APSTO
LATVS VIV
BERTI
PROFECTV.

Quomodo autem, dum vnam ex illis Deo idem Pontifex dedicaret hoc ipso anno, submersum in Rheno adolecentem mortuum ad vitam, spectante populo, reuocavit, idem Marcellinus exactè recenset. Cui tanto spectaculo te quoque nobiscum præsentem lector cupimus, tanta horum apostolatus signa conspecturi simul. Rem gestam præfens qui interfuit Marcellinus ita describit: Diuina namque prouidente clementia, dum sanctus Suuibertus anno ab incarnatione Domini sexcentesimo nonagesimo sexto, octauo Kalendas Octobris dedicaret ecclesiam in Malsen, in comitatu Teisterbandiæ, super amnem Linghen dictum, contigit vt eodem die quidam generosus adolescens, dictus Splinterus de Andengyn, filius Primicerij de grandi vico Duerstat, volens curiose experiri mysterium fidei Christi, & præcipue actus sancti Suuiberti, de quo mira audierat, licet ipse incredulus & fidei ignarus esset, scapham cum tribus clientibus manè hora ferè septima intraret, volens videre dedicationem ecclesiæ in Malsen, eo quod villa Malsen distet à Duerstat ad Austrum paruo milliari. Cumq; in medio fluminis Rheni siue Leccæ esset, & lasciuè ioculando & nauigando sederet super latus nauiculæ, incumbens super mucronem suum, lapsu pedum suorum ex lubricitate nauiculæ retrorsum cadens, cecidit in aquam: quem statim vorax vnda absorbit, & in profundum quasi lapis descendit, & submersus fuit. Quod cernentes socij & serui in eadem nauicula positi, ipsum iuuare & ei subuenire non valentes, dolore maximo consternati, vtraque littora clamoribus & fletibus repleuerunt. De cuius casu & submersione non solum parentes & cognati dolebant, sed & iuctus erat omnibus, & mœrore incredibili confundebantur vniuersi. Serui verò concito cursu fugerunt præ timore parentum & amicorum. Tandem eadem die, hora ferè duodecima, à piscatoribus in sagena cum multo dolore inuentus, lamentabiliter portatus fuit in domum

V.

DE MORTVO
A S. SVVI
BERTO AD
VITAM RE
VOCATO.

FRVSTRA
LA DO-
RANT SA-
GERDOTES
IDOLORVM.

domum parentum, & licet inflexibilis esset artubus & membris, tamen cōsilio flaminum A idolorum, calido impositus lecto, defertur ad phanum siue templum Martis. Audierant enim, quòd Christiani aliquot submersos, siue subito defunctos, in ecclesiis ipsorum por- tantes, vitæ pristinæ, sacrificiis & precibus Episcoporum, restituisent. Guntherus verò egregius miles & dominus de Andengyn, pater Splinteri submersi, properans cum fami- lia & amicis ad templum Martis, libauit funestum sacrificium, maestando diuersa anima- lia magno deo Marti, vt pietate diuinæ potentie suæ vnicus filius suus reuiuiscens suscita- retur. Cumque lugubriter mœsto & tribulato corde vsque in horam ferè secundam preci- bus & sacrificiis incubuisent, & nihil salutis inuenissent, desperauit de vita ipsius, eo quòd numquam audisset prius temporibus deos ipsorum talia peregisse.

V I.

Erant autem eodem die multi Christiani in ea ciuitate; qui vt viderent finem, seque- bantur funus vsque in atrium phani Martis. Qui videntes inenarrabilem dolorem Gun- theri & aliorum amicorum, gaudentes de impotentia deorum, vocauerunt Guntherum seorsum, vt Christus ibi magnificaretur, suadentes & consulentes ei, vt celeriter pro san- cto Suuiberto Christianorum Episcopo existente in Malsen, ad quem filius suus equitare proposuerat, mitteret: ipse proculdubidè precibus suis resuscitaret eum virtute Domini Iesu Christi, dummodò abrenuntians idolis, toto corde crederet in ipsum. Guntherus verò, his auditis, memor qualiter idem sanctus Suuibertus in eadem ciuitate captus, libe- ratus per Angelum fuit, & qualiter in Hagenstein cæco nato in nomine Iesu præsstitisset visum: statim animatus & allectus verbis Christianorum, adiunctis sibi aliquot honestis amicis, sine dilatione Malsen vsque celerimè properauit: videntiq; sanctum Suuibertum, mox de equo desiliens, prouoluit pedibus sancti, osculando manus eius, per ægra lacry- marum suspiria aperuit ei tristissimam mortem & submerstonem vnigeniti sui, deprecans vt secum dignaretur proficisci Duerstat, & in virtute salutiferi nominis Iesu veri Dei om- nipotentis resuscitare filium suum, pollicens se cum omni familia sua & cognatis creditu- rum, & sacrum baptisma percepturum.

INTERPEL-
LAT GVN-
THERVS
S. SVVIBER-
TVM.

VII.

Sanctus verò Suuibertus ipsum humaniter eleuans, & honorificè suscipiens, benignè consolabatur: & licet condoluit lamentabilibus vocibus & gemitibus ipsius, tamè Deum tentare super huiuscemodi facto grandi formidās, se piè excusauit. Miles verò denuò am- plectens pedes eius, importunè precabatur, vt secum pergere dignaretur amore Iesu Chri- sti Dei viui. Sicq; victus eiulatu eius, & præcipuè precibus Vuerenfridi, & meis, aliorum- que neophytorum ibidè præsentium, celeriter vectus curru, & nos cum eo, venit circa sex- tam horam post completorium in vicum Duerstat. Erat autem turba magna congregata ad littus Rheni, sine Leccæ, præstolantes aduentum sancti Suuiberti, dolentibus prophans sacerdotibus phanorum. Igitur transmissio amne Lecca, cum iret ad defunctum cum di- scipulis suis, sequenti ipsum grandi turba Paganorum, occurrit ei domina Melchtildis ma- ter Splinteri submersi, vt insana mulier: prouolutaq; pedibus eius in publica platea, clama- uit, dicens: Serue Dei viui, succurre mihi, & resuscita filium meum in nomine Dei tui, credamque cum tota familia mea in eum: quia dij nostri impotentes sunt ad resuscitan- dum eum. Quam S. Suuibertus eleuans & consolans, parum ingemuit.

EMOLLI-
TVR SVVI-
BERTVS LA-
CRYMIS
GVNTHE-
RI.

VIII.

Erat autem Splinterus submersus, denuò ex templo Martis portatus in domum patris sui. Veniensque ad præsentiam defuncti, petiit vt flamines siue sacerdotes idolorū digna- rentur sibi adesse, vt viderent virtutem Domini nostri Iesu Christi Dei omnipotētis. Inter- rim præcepit nobis, deuotè orationibus vacare, Deiq; misericordiam implorare, vt defun- ctus resuscitaretur, & ipse orauit. Vniuersa igitur multitudine flente, cum aliqui phanati- ci sacerdotes pauidi, vocati per dominum Guntherum, aduenissent; S. Suuibertus sonora voce, flexis genibus, lacrymarum imbre perfusus, clamauit ad Dominum, dicens: Domine Iesu Christe, qui refugium factus es nobis, inclina aurem tuam ad preces nostras, vt re- uelatur hominibus istis gloria tua, & prædicetur & glorificetur ab incredulis nomen san- ctum tuum: vt sciant, quia non est vana fides nostra, nec alius Deus præter te, cuius pietas non habet finem, nec dona mensuram: & resuscita ad gloriam & honorè nominis tui hūc seruum tuum, diabolica fraude delusum: vt sciant quòd omnia idola, quæ pro diis colunt, statux sunt dæmonibus plenæ, & videntes virtutem pietatis tuæ, credentes in te, saluentur. His dictis, surgens ab oratione, fiduciam magnam habens in Christū, dixit: Domine Iesu

ORATSVVI-
BERTVS
PRO RESYS-
CITATIO-
NE DEEVN-
CTI.

^a Ioan. 14.

^b Ioan. 11.

Christe, mœstorum consolator, qui dixisti ^a: Omnis qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet: Domine piissime Deus, qui resuscitasti ^b ad fletum san-

A sanctarum sororum Mariæ Magdalene & Marthæ Lazarum quadridianum mortuum, resuscita & hunc in nomine tuo, ostendendo potentiam diuinitatis tuæ.

Et accipiens dexteram submersi, dixit: In nomine Domini Iesu Christi crucifixi, Dei IX. omnipotentis, dico tibi, vt surgas, & viuas, & confitearis Creatorem tuum. Statim verò de- functus aperiens oculos suos, & quasi de graui somno suspirans surrexit: amplectensque pedes sancti, cum magnis suspiriis clamauit: Non est alius Deus in cælo & in terra, quam Dominus Iesus Christus crucifixus, quem prædicat sanctus seruus eius Suuibertus: qui me sua benigna misericordia ad preces eius ab inferis & à morte resuscitauit. O vita lau- dabilis, quæ alterius corporis mortem precibus effugauit, tartarum spoliavit, spem mag- nam habens in Christo: proculdubidè mors ibi iura non tenuit, vbi sanctus Suuibertus vim orationis ingellit. Statimque omnes mirati & stupefacti, qui viderant & audierant no- uitatem tanti miraculi, diuinam pietatem per Dominum nostrum Iesum Christū dignis extulere præconiis, qui sanctum Suuibertum seruum suum tam insigni clarificare miracu- lo dignabatur. Prouolutique pedibus sancti Episcopi cum sacerdotibus idolorum, creden- tes in Christum, baptizari petierunt, spretis vanis cultibus idolorum.

SVVIBER-
TVS RESUS-
CITAT DE-
FVNCTVM.

Denique latissimè accurrentes parentes & cognati, infinitas retulerunt Deo & sancto eius gratias, deuotè ipsum amplectentes & osculantes cum discipulis suis. Sed & ipse san- ctus Suuibertus cum ceteris Christianis humiliter in terram prostratus, benedixit Deum, qui magna fecit in populo suo. Tantus verò in platea erat clamor Paganorum, resuscita- tum videre cupientium, vt S. Suuibertus necessitate compulsus, resuscitatum vestibus in- ductum per manus duceret cum magna deuotione ad honorem Dei, vt à cunctis videretur. Quem viuam & ambulantem cernentes, clamauerunt: Verè magnus est Deus Christia- norum, qui talia per seruum suum operatus est. Factum est ergo gaudium magnū coram omnibus hæc videntibus, & magnificatum est nomen Domini nostri Iesu Christi. Eodem tempore baptizatus est Splinterus resuscitatus, cum parentibus & cognatis & aliis nume- ro centum vigintifex, demptis pueris & virginibus.

X.
CREDVNT
PAGANI ET
BAPTIZAN-
TVR.

Altera denique die congregata infinita turba hominum Paganorum, S. Suuibertus, præmissa oratione ad Spiritum sanctum cum discipulis suis, vt Deus aperiret corda illo- rum ad spernendum idola, & ad fidem complectendam, prædicando deduxit & declara- uit eis transgressionem protoparentis nostri Adæ, incarnationem Verbi Dei, diabolicam idolorum inuentionem, atque infinitam misericordiam Dei: insuper quòd æternaliter damnabuntur, qui spretis Deo, adorant idola & sculptilia, & gloriantur in simulacris suis: ita quòd ferè pars magna ciuitatis credidit in Christum.

XI.
MIRA EV-
ANGELII
PRAEDICA-
TIO.

D Erat autem ciuitas, licet Pagana, sub potestate Christianorum Principum, scilicet Regis Franciæ & Pipini Ducis, & tota ferè vicinitas & prouincia Christianæ fidei subdita, vtpro- te Brabantia, Flandria, & pars Hollandia: sic quòd Pagani de Duerstat sæpè cū Christia- nis conuersati, pridem multoties multa de Christo audierant. Mansit autem multis diebus in eadè ciuitate, vigilanti instantia prædicando fiducialiter Christum Paganis, confirman- do neophytos: ita vt non solum Pagani, verum etiam multi idolorum sacerdotes, videntes cælestem gratiam & miraculi magnitudinem in S. Suuiberto, abiecto perfidiæ velamine, baptisimi gratiā ab ipso deuotè susciperent.] hæcenus Marcellinus de rebus gestis S. Suui- berti hoc anno vsque ad reditum Vuillebrordi, imitatus Euangelistam Ioannem, qui re- suscitationem Lazari adedè exactè descripsit, signatam posteris relinquens ita Catholi- cam fidem Dei digito subscriptam, dum miraculis subsequenter eam adedè firmiter con- firmatam ostendit, vt durissimus atque durissimus quisque magis quàm malefici Pharaonis inueniatur, qui sicut ille, dicere nõ compellatur: Digitus Dei est hic.] Vnde magis lu- geant infelices illi, qui pro veris Apostolis adedè facile receperunt pseudoapostolos logè di- uersam à Suuiberto prædicationem fidei annuntiātes, non signis aliquibus eā confirman- tes, sed blasphemijs, sacrilegijs, & maledictionibus eandem infamantes. Sed de his satis.

XII.

SACERDO-
TES IDO-
LORVM
CREDVNT.

Non prætermittimus dicere, iisdem quoque temporibus, quibus peregrinatio accidit Vuillebrordi in Vrbe, contigit in Anglia in prouincia Nordanhumborum aliam re- suscitationem diuinitis factam Drihelmi viri nobilissimi, ad hoc, vt quæ vidisset in purgatorio vel in inferno cruciamenta peccatorum, ad supera reuersus referret, quæve de beatorum gaudiis conspexisset, pariter hominibus in vita degentibus significaret: quæ cuncta narrauit Alfrido Regi & alijs, qui ex eis accepturi essent ad emendationem mo- rum emolumentum. Quòd verò haud fuerit inanis visio, vel impostura, fidem fecit ipse,

XIII.
DE ALIO
DEFVNCTO
AD VITAM
REVOCATO.

^a Bed. lib. 5. c. 13.
DE PVTVRO
IVDICIO
PLVRA EX
EMPLA
MONSTRA
TA.
^b Idem lib. 5.
c. 14. 15.

^c Celren. in
Annal. hoc
an.
LEONTIVS
EITICIVR.
ARSI MA
RVS IMPE
RAT.

^d al. Apfima
sum

^e Theophan.
hoc anno.

XV.
AFRICA PE
NITVS A
SARRACE
NIS POS
SESSA.
^f Greg. lib. 2.
epist. 25.

XVI.
^g Sexta Synod.
esp. 12.
QVAEVS
MORVS
AFRICA
NORVM.

cum saeculo primū se abdicans, arctissimum humanis viribus penitus impar vitae institutum arripuit. Describit sui temporis historiam satis fideliter Beda^a, ad quem lectorem, ne nimia eum retineamus prolixitate, reijcimus. Ista quidē non semel Deus, sed cunctis penē saeculis voluit reddi mortalibus manifesta, quod mens ignava, obvoluta terrenis, voluptatū nexibus arctissimē vineta, excitata respiceret, & suum Creatorem culpa libera sanctis operibus sequeretur. Subdit^b & alia, quae ibidem his temporibus contingere his familia de futuro iudicio, cui moriens vnūquique est obnoxius, idem auctor exempla, quae tu leges.

Iam verō conuertamus orationem ad res Orientalis Imperij. Fuit planē status eius admodum perturbatus: etenim eiicitur Leontius Imperator, & Absimarum inuadit Imperiū. Sed tanta haec breuiter in Graecorum Annalibus notata potius quā descripta reperimus istis verbis: Tertio anno Leontij, Arabes expeditione facta, Africam ceperunt. Eo Leontius Ioannem Patricium virum strenuum mittit cum vniuersa Romanorum classe: qui suis pulsitq; hostibus, omnia Africae castra cepit, relictoque suo ibi legato, de re gesta Imperatorem certiore fecit, atque in Africa ipse haemauit. At Arabum Princeps, qui Protosymbolus, quasi Consul, vel consilij particeps ab iis vsurpatur, re cognita, multo maiore, quā fuerat prior, & validiore classe missa, Ioannē inde profligat, castraq; fossa munita locat. Cū Romanus exercitus mota seditione Absimarum^c Imperatorem creat, Drungarium Cibiretorum (*de magistratu plura Cyropalata*) statimq; Tiberium nominat. At in vrbe Constantinopolitana iues bubonum graflata quatuor mensium spatio magnam vim hominum sustulit. Absimarus interim cum sua classe ad Sycus seu Ficus appellit, & in vrbe per prodicionem admissus, Leontium, praeciso naso, in Dalmatiae monasterio asseruari iubet, amicosque eius, publicatis eorum bonis, relegat. Tum germanum suum fratrem Heraclium omnibus pedetibus & equestribus copijs praefecit solum, vt rei gerendae maxime idoneum: mittitq; vt partes Cappadociae & claustra percurrat, ac quid hostis molitur obseruet.] haec Annales. Causa autem conflata inter milites discordia à Theophane ea refertur^d, quod ob deperditam rursus Africam erubescerent atq; timerent redire Constantinopolim cum Ioanne.

Quod ad Africam pertinet: tentatam saepius, depraedatamq; antea vidimus superius à Sarracenis, Romanis iterum in eos pugnantibus, atque inde ipsos abiicientibus: at verō ab hoc tempore Sarraceni absque obice eandem possederunt. Quomodo autem se haberet his temporibus Ecclesia Africana quod ad fidem Catholicam, vt tanta mala pati meruerit: hic in memoriam reuocandum, quod ait S. Gregorius^e in epistola ad Ioannem Episcopum Squillacinum: Afros passim, vel incognitos peregrinos ad Ecclesiasticos ordines teadentes, nulla ratione suscipias: quia Atri quidem aliqui Manichaei, aliqui rebaptizati, nempe Donatistae sunt.] sed & quod habeat eadē de ipsis Gregorius Papa Secundus in epistola ad Thuringios, apparet eos neque tot fuisse flagellis emendatos, & sic tantam iure meruisse subire vindictam.

Quod verō ad eorumdem Africanorum mores spectat: ex canone haud pridē sancito in Sexta^f Synodo, admodum labefactatā Ecclesiasticam disciplinam corruptamq; moribus fuisse, satis potest intelligi: leguntur enim haec ibi: Porro hoc quoque ad nostrā cognitionem peruenit, quod in Africa, & Libya, & aliis locis, quidam ex ijs qui illic sunt religiosissimi Praesules, cum propriis vxoribus, etiam postquam ad eos processit ordinatio, via habitare nō recusant, ex eo potissimum offendiculum & scandalum afferentes, &c.] Si haec ipsi populorum duces Episcopi perpetrarent, quid caecus caecus populus sequens? Ex his inquā reliqua, quae ista sequuntur, facile possumus meditari, quorum causa (quem admodum olim eisdem ex causis, vt vidimus ex Saluiano, Deus ad eos puniendo immisit Vuandalos) modō eosdem penitus perdendos tradidit immanibus Sarracenis.

IESV CHRISTI   SERGII PAP.   TIBERII ABSIMARI IMP.
ANNVS   ANNVS   ANNVS
697.   10.   I.

I.
GERMA
NIA EVAN
GELIVM RE
GIPIT.

Redemptoris annus sequitur sexcentessimus nonagesimus septimus, Indictione decima, quo Germania à nouo Apostolo Roma à Sergio Pontifice misso summa industria excolitur, atque ad fructum vberimum restituitur: ita enim dixerimus, restituitur, quod diu antea ab ipso ferme Ecclesiae nascentis exordio (vt suis locis superius dictum est) Germa-

A Germania iam coepit suscipere Euangelium, illudq; diutius summa religione possedit: verum exundantibus praeliis, iam spiritualibus destituta cultoribus, conuersa erat (vt dicam cum Propheta^a) terra fructifera in falluginem. Sed eius tandem miserus Deus, è longè cultores misit, qui nouale nouarent.

Verum hi diuino afflari Spiritu, scientes spiritum Prophetarum^b subiectum esse debere Prophetis, & quod quae a Deo sunt, ordinata sunt: primū omnium, vt dictum est (sicut Paulus^c ad Petrum Ierosolymam, vt conferret Euangelium, venit) Romam se contulerunt ad summum Pontificem, quem Ecclesiae vniuersae praesente Hierarcham scirent: à quo accipientes apostolatū, conuersi ad gentes, eas vndique Euangelio imbuerunt, magnaq; operantes, nobis suppeditauere argumentum, vt nostros Annales ex frugibus Borealium regionum locupletaremus, quia iam magna praecorum monumentorum inopia sterilitate deficerent.

Ex eiusmodi namque Apostolicorum virorum cultura, superueniente copiosa Domini benedictione, illam sunt benedictionē consecutae regiones illae desertae propheticam, quae dicitur: Letabitur deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium: germinas germinabit, & exultabit laetabunda & laudans. Gloria Libani data est ei, decor Carmeli & Saron: ipsi videbunt gloriam Domini, & decorē Dei nostri.] Ieo quod acciderit ipsis, quod subditur de praedicatione sanctorum: Quia scissae sunt in deserto aquae, & torrentes in solitudine, & quae erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontes aquarum. In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami & iunci.]

Ita quidem Germaniae multae provinciae, deficiente Euangelij cultura, factae siluosae, verbi Dei iterum vomere coepit: excoli, sunt redditae his temporibus quasi Domini paradisus: vt nihil minus habuerint ab alijs Ecclesijs, accipientes Apostolos, eosdemq; legitime missos, à Petri sede profectos, itidemque martyres, signis, innumerisque miraculis, aliisque dotibus affluentes, quibus Ecclesia Catholica insignitur. Diximus de nonnullis ex ijs, dicturi & de reliquis inferius pro temporis ratione. Hoc verō anno quod dicamus, dat abunde copiam is quem Sergius Papa Romae consecrans Episcopum, mutans nomen barbarum in Latinum, ex Vuillebrordo nominauit Clementem, quem & pallio exornauit in signum collatae plenitudinis potestatis; de quo ista Marcellinus coapostolus fideliter tradidit in Suuiberto^f:

Itaque anno à natiuitate Domini sexcentesimo nonagesimo septimo sanctus Vuillebrordus, adepta iam Apostolicae benedictionis auctoritate, consecratūque Archiepiscopus à sancto Sergio Papa, rediit ad Germaniam. Cui occurrens sanctus Suuibertus cum clericis & discipulis & multis Christianis vsq; Embricam, recepit eū cum magna honorificentia, & gauisus est in Domino. Audiensque sanctum Suuibertum Episcopum consecratum, & comitarum Teisterbandiae cum tota fere Batua, ac magnam partem inferioris Frisiae praedicatione ipsius conuersam, & Ecclesiam Traiectentem numero fidelium valde multiplicatam, immensas deuote Deo retulit laudes, Deinde pariter Traiectum perges, statim in fundo basilicae sancti Thomae Apostoli prope castrum Traiectense, canonicorum cenobitarum confluxerunt ecclesiam in honorem sancti Martini Episcopi Turonenis: in qua sanctus Vuillebrordus Archiepiscopus Frisonum cathedralem ecclesiam sibi stabiliri iussit, quam per primitiuam benedictionem SS. Vuillebrordus & Suuibertus Episcopi cum ceteris confratribus propriis manibus benedicendo consecrauerunt.

Deinde mortuo Radbodo Rege Frisonum (*quod multo post accidit*) Christiani liberè permisi sunt vbique per Frisiam publicè Euangelium Christi praedicare. Quapropter praefati sancti Episcopi cum sacerdotibus & clericis Hollandiam & Frisiam vbique peruagantes, eundem populū documentis Euangelicis informauerunt, docentes profanum idololatriae cultum abolendo relinquere: catechumenos baptizauerunt, neophytos confirmauerunt, sacros ordines celebrauerunt, ac in pagis singulis Euangelium pacis constanter & deuote praedicauerunt, & per loca singula presbyteros & diaconos ordinauerunt, qui eos in verbo fidei & ministerio baptizandi adiuuarent, maxime in magno vico Duerstat: in quo per biennium praedicantes, totum populū ad fidem perduxerunt Christi, ac plana idolorum commutantes in ecclesias Christi, quinquagintaduas dedicaerunt ecclesias parochiales in eo, adiutorio Guntheri militis, & aliorum amicorum.

Et non solum per Frisiam praedicauerunt & Thuringiam siue Heruingiam, sed & vsque in Daciam praedicando, populū multum purgatum à barbarica Gentilitatis idololatria,

^a Psal. 106.

II.
^b I. Cor. 14.
^c Rom. 15.
^d Galat. 1.
A ROMANA SEDE APOSTOLATVS ACCIPITVR.

III.
^e Isai. 35.
FOECVNDAREDDITVR GERMANORVM ECCLIA.

IV.
GERMANORVM ECCLIA FLORENS.

^f Extant apud Sur. die 1. Marij. c. 13. tom. 2.

V.
VUILLEBRORDI ET SVUIBERTI LABORES.

VI.
HOLLANDIA ET FRISIA REDDITAE CHRISTIANAE.

VII.
Danjam Ortho-

Orthodoxæ iunxerunt fidei. Cumq. sic per aliquot annos feruenter Euangelici Pontifices A & verbi Dei præcones pariter & continuè in diuersis prouinciis Christum annuntiaſſent, redierunt & venerunt cum exaltatione Traiectû ad confratres & cooperatores verbi Dei, enarrantes illis, quanta Dominus per illos feciſſet. Et licet ſanctus Suuibertus egregius Pontifex præceſſerit ſanctum Vuillebrordum tempore, tamen ſanctus Vuillebrordus præcedit ſanctum Suuibertum dignitate, & primus Archiepiſcopus Traiectenſis reputatur, eo quòd à ſancto Sergio Papa Archiepiſcopus Friſonum ſpecialiter conſecratus, & à ſede Apoſtolica ad eundem populum miſſus fuerit.] hæc Marcellinus.

VIII. Ext. ut apud Sur. die 7. Nouembr. tom. 6. REX DANO RVM CLEMEN- TEM HONORIFI- CE TRACTAT.

His conſentientia tradit Albinus Flaccus, qui & de prædicatione eiſdem Clementis ad Danos iſta habet: Cum ergo apud eum, Radbodum ſcilicet, cum adhuc viueret, vir Dei fructificare ſe non poſſe ſentiret, ad ferociſſimos Danorum populos iter euangelizandi conuertit. Ibi tum (vt fertur) regnabat Ongendus, homo omni ſera crudelior, & omni lapide durior, qui tamen, iubente Deo, veritatis præconem honorificè tractabat. Quem dum obduratum moribus, & idololatriæ deditum, & nullam melioris vitæ ſpem habentem offendit: acceptis tunc triginta eiſdem patriæ pueris, ad electos à Deo populos regni Francorum reuerti feſtinauit: ſed in eo ipſo itinere catechizatos eoſdem pueros vitæ fonte abluit, ne aliquod propter pericula longiſſimi nauigij, vel ex inſidiis ferociſſimorum terræ illius habitatorum, damnum pateretur in illis, volens antiqui hoſtis præuenire aſtutias, & Domini ſacramentis animas munite acquiſtas.] His enarratis, quid eidem ſancto contigerit, cum viuente adhuc Radbodo perfido Rege, rediens è Dania, Foſtelandiæ populis prædicauit, ita refert.

IX. Foſtelandia

Dum pius verbi Dei prædicator iter agebat, peruenit in conſinio Friſonû & Danorum ad quamdam inſulâ, quæ à quodam deo ſuo Foſite, ab accolis terræ Foſiteſland * dicebatur, quia in ea eius dei ſana fuere conſtructa. Qui locus à Paganis tanta ueneratione habebatur, vt nihil in ea, vel animaliu ibi paſcentium, vel aliarum quarumlibet rerû quiſquam Gẽtilium tangere auderet, nec etiam à fonte, qui ibi ebulliebat, aquam haurire niſi tacens præſumeret. Quòd cum vir Dei tẽpeſtate iactatus eſſet, manſit ibi aliquot dies, quouſque ſe poſitis tempeſtatibus, opportunum nauigandi tẽpus adueniret. Sed paruipendens ſtultam loci illius religionem, vel ferociſſimum Regis animum, qui violatores ſacrorum illius atrociffima morte dãnare ſolebat, tres homines in eo fonte cum inuocatione ſanctæ Trinitatis baptizauit, ſed & animalia in ea terra paſcentia in cibaria ſuis maclare præcepit. Quod Pagani intuentes, arbitrabantur eos vel in furorem verti, vel etiam veloci morte perire. Quos cum nihil mali cernebant pati, furore perciti Regi tunc Radbodo, quod viderant factum, retulerunt. Qui nimio furore ſuccenſus, in ſacerdotem Dei viui ſuorum iniurias deorum vlcifci cogitabat; & per dies ſemper tribus vicibus, ſuo more, mittebat fortes, & numquam damnatorum fors, Deo vero defendente ſuos, ſuper ſeruum Dei vel aliquem ex ſuis cadere potuit, nec niſi vnus tantum ex ſociis forte monſtratus, & martyrio coronatus eſt.] Quod dicit de ſorte auctor, ſcias in more fuiſſe apud eos, neminẽ neci tradere, niſi prius eum fors indicafſet, vt quæ dicturi ſumus oſtendent. Hæc de rebus geſtis in ea inſula: vbi cognita Regis Radbodi duritia animi, inde in eum (ſecundum illud Euangelij) excuſſo è pede puluere recedens, ad Pipinum (vt idem teſtatur auctor) reuerſus eſt. reliqua autem quæ de eodem ſancto viro narrantur, poſt Pipini obitum contigerunt.

X. SYNODVS TRAIECTENSIS. Marcellin. in Suuibert. cap. 14.

Post reditum Clementis collectam fuiſſe Synodum Traiectenſem, & ex ea alios in diuerſas regiones miſſos Euangelij prædicatores, Marcellinus teſtatur, qui ſimul relegens E in vnum omnes qui antea & poſtea miſſi ſunt, iſta habet memoria digna: Deinde animaduertentes præſati ſancti Pontifices Vuillebrordus & Suuibertus, & egregij prædicatores, qui cum eis ex Anglia venerunt Traiectum, quòd multus populus, Deo proſperante, ab infidelitatis errore ad Christum conuerſus eſſet, conuocata Synodo in nouella Eccleſia Traiectenſi, decreuerunt more Apoſtolorum & diſcipulorum Chriſti in diuerſas circumiacentes barbaricas nationes præſtãtiores prædicatores dimittere ad prædicandum ipſis fidem Chriſti.] qui verò eidem Synodo interſuerint, ita idem auctor narrat: Erant autem eo tempore in eadem primitiua Eccleſia Traiectenſi Apoſtolici Pontifices & Canonici egregij prædicatores, qui ſanctum Suuibertum Episcopum cum ſanctis Euualdis ſequentes, conſtanter Chriſtum gentibus prædicauerunt: vtpote S. Vuinfridus ſacerdos, qui poſtquam tredecim annos in Eccleſia Traiectenſi vt canonicus degiſſet, Archiepiſcopus

Apus Moguntinenſis conſecratur, & Bonifacius appellatur: qui poſt obitum ſancti Vuillebrordi Traiectenſis Episcopii rediens, ſecundus Archiepiſcopus Traiectenſis ordinatur. Qui poſtquam decem & ſex annis per Friſiam prædicafſet, martyrio in Friſia coronatur cum ſuis, ſimiliter ſanctus Vuiro Episcopus Deirorum, ſanctus Plechelmus Episcopus de Maſſa candida, vel ſecundum Bedam, Candida caſa, ſanctus Othgerus Leuita cum plerisque aliis glorioſis ſacerdotibus & prædicatoribus.

Cui ſanctæ Synodo præſuerunt ſancti Vuillebrordus & Suuibertus Antifiſites conſtantiores. In qua conſcluſum & definitum fuit, vt omnes primi prædicatores in exteris prouinciis prædicarent verbû Dei.] Quem verò omnes, qui ex Anglia proſecti olim & modò ex Synodo miſſi ſunt, fuerint ſinem conſecuti, idem auctor ſummatim perſtringens ſic narrat: Igitur ſanctus Acca (vt eſt antè dictum) cum ſancto Suuiberto in Angliam rediens à ſancto Vuilfrido Episcopio Auguſtaldenſis Eccleſiæ Episcopus conſecratus, poſt ſanctiſſimam vitam ibidem in Domino quieuit. Sanctus Vuigbertus in Foſtelant martyrio coronatus fuit, vt prædictum eſt. Sanctus Vuilibaldus Orientalem Franciam adiens, Aureatenſis ſive Eiſtatenſis Episcopus effectus eſt. Sanctus Vuinibaldus, frater eius, Heyndelamenſis Abbas eſt ordinatus: quorum germana fuit Vualburgis virgo. Leui-nus, ſive Leuinus, Pontificatum adeptus, martyrio prope Gandauum coronatur. Duo quidem ſancti Euualdi Nabiam introeuntes, Chriſtum prædicandi conſeſſi ſunt: qui abinde aſcendentes in Saxoniam, glorioſo martyrio coronati ſunt. Sanctus Vuerenfridus presbyter & egregius prædicator, verſus Batuam miſſus, nouellum Chriſti populum in Elſt, & Vuetheruuoirt, & in finibus illis feliciter rexit: & infinitis clarificatus miraculis tam in vita, quàm in morte, Idibus Septẽbris apud Vuetheruuoirt ſpiritum Creatori reddens, miraculoſè in Elſt tumulatur. Sanctus Adelbertus Leuita, filius Edilbaldi Regis Deirorum, filij ſancti Oſuualdi Regis & Martyris, in Egmonda in Hollandia oratorium conſtruens, poſt multorum Paganorum cõuerſionem, & laudabilem ſanctæ vitæ conſummationem, multis miraculis clarus, ſeptimo Kalend. Iulij felici fine requieuit in Chriſto, ſepultus in Egmonda, vbi vſque in hodiernum diem claret infinitis miraculis.] Is eximius conſeſſor, primus Archidiaconus Eccleſiæ Traiectenſis fuit.] hæc de his auctor, qui de ſe ipſo ſubdit:

Et ego Marcellinus presbyter inutilis, à præſatis Pontificibus miſſus ad partes Tranſiſelanas, locum Aldenſeel, Trentam, & Tuuentam, & Couordiam, ac Dauentriam rego, & Dei prouidentia totû ferme populum Chriſto prædicando lucratus ſum, & purgati à cultu idololatriæ. Permaſitque ſanctus Vuillebrordus in diœceſi ſua Traiectenſi, feruenter prædicando Euangelium Chriſti cõclis gentibus: ceteri verò hac illacque diſperſi propter verbum Dei, poſt conuerſionem multorum Paganorum, ſalubri fine in Chriſto quieuerunt.] hucusque Marcellinus, in vnum breuiter iungens ſanctos illos omnes, qui velut ex alueari vno in diuerſas prouincias proſecti, multiplices Eccleſias fundauerunt: ſed de aliquibus ex his inferius ſuis locis fuſius dicendum erit.

VIRI APOSTOLICI QUI FIDEM CONSECVTI.

XII. MARCELLINI APOSTOLI LATVS.

IESV CHRISTI SERGII PAP. TIBERII ABSIMARI IMP.

ANNVS ANNVS ANNVS 698. II. 2.

Sexcentefimus ac nonageſimoſtauuſ Redemptoris annus a deſt vndecima Indictione noratus, idemque illuſtratus martyrio viri ſanctiſſimi Lamberti Tungrenſis Episcopii, Taxandriæ Apoſtoli nuncupati, cû in Episcopatu annum ageret quadrageſimû. Ex- tant eius Acta à Stephano Episcopio Leodiienſi ſcripta ad Hermanum Archiepiſcopum Colonienſem; in quibus tamen multa deſiderantur, vt (quæ in primis ponenda erat) quæ præceſſit ab eo facta obiurgatio Pipino de Herſtallo ob pellicem introductam; quod abſque controuerſia omneſtum veteres, tum recentiores hiſtorici affirmarunt: ex quibus melius eiſdem ſancti vita atque martyrium ſimul in vnum collecta ſcribantur. Tan- tum potuit aduſio, vt ne tanta Pipinus ignominia notaretur, qui egregijs factis adeo celebris haberetur, fuerit prætermiſſa Lamberti cauſa martyrij. Non ſic nos docuit ſancti diuinitus inſpirata Scriptura, quæ nec ſanctorum peccata tacuit, cum eorum virtutes egregiè prædicarit: vt inter alia in libris Regum de Dauide factum legimus, cuius non ſolum

SI GEB. IN CHRO. HOC AN. MOLAN. IN NATAL. SS. BELG. DIE 17. SEPTEMB. S. LAMBERTI MARTYRIUM.

II. LAMBERTVS TAXANDRIAE APOSTOLVS.

Extant apud Sur. vel. ne Appen. dice ad vitam a Stephano scriptam die 17. Septemb.

III. Quid molitur Pelllex in S. Lambertvm.

Lambertvs Praeceptoris Honoratvs.

Execratvs Pellicem Pipini Lambertvs.

1. Cor. 5.

V.

S. Lambertvs Cvm suis occiditvr.

virtutes, sed & adulterium & homicidium satis exactè descripta leguntur.

Quod in primis ad titulum Apostolatus spectat, Taxandriae idem Lambertus Apostolus nominatur, eo quod populum illum ad idola colenda conuersum vir sanctissimus sua praedicatione post plurimos labores & angustias ad Christianam religionem suscipiendam tandem perduxit: ex quo euenit vt Taxandriae populi vsque ad nouos erectos Episcopatus fuerint subiecti Ecclesiae Leodiensi. His igitur de Apostolatus titulo praemissis, de eius martyrio, quod hoc anno accidit, modò dicendum ex antiquioribus monumentis, quibus ista narrantur: Pipinus princeps, cetera egregius, vno malo tam multa bona corrumpebat, contempta legitima vxore, Alpaldi pellici nimum addictus. De eo sanè hic auctor testatur, cum nihil ad gloriam, nihil ad potentiam vel felicitatè ei deesset, numquam eius industria fortunam fuisse superiorem. Et tamen cum multis esset auctus victoriis, se ipsum vincere non potuit, molli libidinis telo prostratus. Id verò ceteris ferè Episcopis dissimulantibus, Lambertus praè zelo domus Dei ferè non sustinens, opportunè & importunè arguebat Principem: qui si vt in ceteris, ita & in hoc libenter audisset recta momentem Episcopum, rectius consulisset sibi.

At illa maligna mulier, molestè ferens Pipinù à sui amore reuocari, Dodonem fratrem suum Pipino familiarem, genere & opibus praestantem, hortatur, vt ne sinat Lambertum tantum posse apud Pipinum, vt cogatur ipsa ab eo recedere in dedecus natalium suorum. Ille verò agit cum suis, datq; operam, vt Episcopi conatus impediatur. Sed videns eum perflare in sententia, nec còtra iustitiam cuiusquam faciem vereri, amicis quibusdam sororis vltionem permittit. Ex iis Gallus & Rioldus cum omnibus suis valdè ceperunt vexare Episcopi familiam, nullum calumniae aut molestiae genus praetermittentes, vt vel sic Episcopus suorum causa cessaret molestus esse Pipino propter Alpaidem. Sed vir iustus, vt leo còfidens, iustitiae patrocinium nulla ratione deseruit. Tadem improbi illi ab Episcopi cognatis caesi sunt, molestissimè id ferente Dodone, & causam caedis in Sanctum conferente.

Per id tempus Pipinus princeps in Iopiliam villam aduenit. Venit etiam eò vir sanctus, ab eo tamquam pro regni tractandis negotiis euocatus. Ibi tum & Pipinus & pellex animos iratos vultu fereno tegunt, alij iram dissimulant, alij lætitiã simulant, plerique pro suo quisque arbitrato in varias se formas transmutant. Valdè autem pellex in id incumbebat, vt per aliquem posset Episcopi animum sibi conciliare, vt vel in praefentiarum abstineret a Principis reprehensione: apparatus conuiuium, Episcopus inuitatur, lætantur aulici omnes. Princeps oblatum sibi a pincerna poculum innuit Episcopo offerendum, benedictionis loco habiturus, si à consecrata manu ipse poculum acciperet, quod Maximum Imperatorem olim nouerat expectasse à beatissimo Martino Episcopo. Et Episcopus illud quidem Pipino tradidit. Cuius Principis reliqui proceres secuti exemplum, optabant à sancta Episcopi manu sibi poculum porrigi.

Cunctis igitur certatim id experientibus, & confusè sese ingerentibus, vt alij alios auertant, ipsa quoque pellex clam suam inserit manum, vt vel sic possit ex sancti viri manu poculum accipere. Sed ille femine insidias deuigans, & ad Principem conuersus, de mulieris temeritate conqueritur, quod calliditate quadam conetur notã ipsi inurere iniuste Deo communionis. Surgensq; à mensa, ab aula vult recedere, & omnis illa conuiuij iucunditas perturbatur. Nec sic tamen quiescit versutia mulieris: sed vesperi volenti recedere Episcopo mandat Princeps, illa suggerente, ne in salutata sua coniuge recedat. At Episcopus magna animi constantia: Ego verò, inquit, o Princeps, testor Iesum spem vitæ meæ, me numquam adulteræ communicaturum, prohibente Apostolo, ne commisceamur fornicarius. Te verò illi communicare valdè doleo, te nolle respicere molestè fero, & timeo sanè impendere tibi iram Dei.

Cernens ergo pellex, si diutius viuat Lambertus, timendum sibi esse, ne à Pipino separetur, omnia Dodoni significat, & oleum camino addens, obtestatur eum, vt oculis eum tollat è medio. Ita ergo & cognatorum caedem & sororis discrimen viturus Dodo, totum se accingit ad perdendum sanctum Episcopum, qui iam praesciebat necem suam. Deinde perpetratum est illud immane parricidium, quemadmodò superior historia continet] nimirum quòd ascitis sibi Dodo viris scelestissimis & audacissimis, in villa Legia adortus est sanctissimũ virum orantem, & per modum crucis manibus in caelum expansis ante sacrosanctum altare beatorum martyrum Cosimæ & Damiani manentem, quem impie atque crudeliter lancea perforantes interemerunt, atque cum ipso simul cognatos eius Petrum

A Petrum & Adoletium: quod fieri contigit hoc anno, decima septima die mensis Septembris. Sed quæ præterea sit secuta vltio diuina Dodonem ac socios nefandi sceleris, accipe.

Apparuit Lambertus nocte Amalgisilo thesaurario, & blandè eum compellans: Romam, inquit, iuimus: Roma redimus, visitaturi Dodonem & complices eius. Sanguis enim innocentum, qui mecum pro Christo effusus est, à Deo vindictam expetit. His dictis, euanuit. Veram autem fuisse visionem, res ipsa declarauit: Dodonis enim viscera omnia statim computruere, eaq; mirè fetentia per os reiecit: ac tandem propter nimiam feroris intolerantiam corpus eius in Mosam proiectum est, vermibus & tabe corruptum. Qui autem sanctum Episcopum interfecerat telo suo, cum fratre suo congressus, illum occidit, & pariter ab illo peremptus est. Denique intra anni spatium vix quisquam euasit ex iis, qui eius cardis participes fuerant: si qui verò superfuere, illi adeo aut sensibus, aut sensu & rebus destituti sunt, vt illos felices ducerent, qui celeri morte absumpti fuerant.] sequenti anno contigisse Dodonis & sociorum vindictam, Sigebertus affirmat. Addit his Molanus: Sacrilegus verò Dodo aeternæ damnationis incurrit interitum, tum etiam posteritati suæ tanti facinoris iugem poenam & indeficiens opprobrium vsq; hodie reliquit. Vnde Vuandalbertus scribit:

Factio quem cesum semper tremebunda pauescit.]

Quæ autem vindicta secuta sit impiam Alpaidem, haud scriptis proditum est: sed nõ illam præterisse, vel ex eo aestimare licet, quòd etiam ea de causa in pellices omnes ostensa sit Martyris accensa vindicta: nam vbi supra hæc legitur: Interim mirum quiddam cerne- re licebat (quemadmodum à maioribus accepimus) cunctis sine repulsa ad osculandum Martyris corpus admissis, si qua pellex accederet, quasi turbine quodam exagitatam retrocedere compelli. Apparebat inde, quàm iniusta Deo & sancto Martyri esset illa pellex detestabilis.] hæc ibi. Quæ autem sint ad sepulchrum eius facta miracula, iidè qui supra enarrant. Quod verò ad Pipinum pertinet, vehementi fuit exagitatus ob viri sanctissimi necem dolore, nec eo liber vsque ad obitum, vt Marcellinus est auctor, quo etiam auctore constat miserum cum pellice ad obitum vsque perseuerasse: genuerat enim illa Carolum Martellum, quem & successorem reliquit heredem. sed de his suo loco dicendum.

Hoc eodem anno Beggam matrem Pipini sanctitate claram ad Dominũ transiisse, auctor est Sigebertus in Chronico: sequenti verò anno eodem auctore liquet ipsum Pipinum orbatum fuisse filio Drogone Duce Campanienũ: verum ipsum superuixisse Pipino parenti, Marcellinus affirmat, vt suo loco dicitur. Sanctum quoque Bertinum Abbatem hoc pariter anno constat ex hac vita migrasse: extant præclare eius res gestæ à Folchardo conscriptæ, de quo etiam plura leguntur in vita S. Audomari Episcopi. Sed iniusta tandem res Italiae.

Eodem anno celebrata reperitur Synodus Aquileiensis, de qua Paulus diaconus: Hoc tempore, inquit, Synodus Aquileiæ facta ob imperitiam fidei Quintum vniuersale Concilium suscipere distidit, donec salutaribus beati Sergij Papæ monitis instructa & ipsa cum ceteris Christi Ecclesiis annuere consensit.] hæc Paulus. Ceterum longè ante hoc tempus resipuisse liquet Ecclesiam Aquileiensem ab antiquo schismate causa quintæ Synodi orto ob Tria illa capitula: etenim eiusdem Aquileiensis Ecclesiae Episcopus, Agatho nomine, interfuisse & subscripsisse reperitur Synodo Romæ factæ ab Agathone Romano Pontifice, vt eiusdem Synodi Acta testantur. Quamobrem eandem Ecclesiam iterum in errore lapsam, dicere opus est, perfectè verò à Sergio Romano Pontifice esse curatam.

Longus morbus olim sancti Gregorij Papæ medicina impertita curatus, iterum erupit in vltus ipso viuente, sed rursus sanatus languor, rursus inualuit, donec diuina gratia per sanctissimum Pontificem Sergium penitus est curatus.

Quod spectat ad res Orientalis Imperij, Græcorũ id habent Annales: Anno secundo Imperij Absimari, Romani Syriam peragrantes, & venientes vsque Samosatam, & depradantes circumquaque regionè, multa occiderunt millia barbarorũ, tradunt nonnulli, ducenta millia caesa esse: onustiq; spoliis, magno relicto hostibus timore, ad propria sunt reuersi.] Mirum auditu, quantum gens Sarracenorum fuerit his temporibus numerosa, vt potè quæ Armeniam, Perfidè, Palaistinam, Ægyptum impleret, & Libyam, Africamq; vniuersam penitus occuparet, insulasq; còplures, atque iam iam in Europam sese infundere præpararet. Sic quidem quantumlibet eorundem multiplices caedes fierent, nullam visi sunt diminutionem sensisse, nec contineri potuisse quin illaberentur in exteras regiones.

In Appelle. apud Sur. die 17. Septembr.

VI. Vltio diuina in sacrileg. gos.

VII. Quæ patientvr pellices omnes a S. Lambert. to.

Marcellin. in Suiabert. cap. 25.

VIII. S. Beggae et S. Bertini transiitvs.

Apud Sur. die 5. Septemb.

IX. Sigeb. hoc anno, & Bed. de sext. aet. hoc tempore. Paul. diacon. lib. 5. c. 14. Synodus Aquileiensis.

X. Ingens Sarracenorum caedes. Theophan. & Cedre. hoc anno.

I. Molan. in Indico SS. Belg. in Natal. eorum dem die 3. Nouemb. SERGIVS PAPA CONSECRET HVBERTVM EPISC.

VI sequitur annus sexcentismus nonagesimus nonus, Indictione duodecima numeratur: quo Sergius Papa, diuina praua admonitione, consecrauit sanctum Hubertum Leodiensem Episcopum, dignum sancti Lamberti martyris successorem: fuit ipse quidem nobilis genere, utpote filius Bertrandi Aquitanie Ducis, qui propter Ebroini tyrannidem confugerat ad Pipinum. Hic igitur inter alia monumenta, quibus suam Ecclesiam illustrauit, illud quide edidit haud mediocri gloriae & utilitatis, quo posteris omnibus bene uoluit esse consultum, ne fidem Catholicam, quam purissimo e latice haustam bibissent, aliquando nouatoribus suadentibus, permutarent. Quod igitur sibi subditos in Catholicae fidei obseruati, & sanctae Romanae Ecclesiae obedientia, a qua sanctum Euangelium acceperunt, cultu perpetuo firmiter contineret, & posteros eodem vinculo obligaret, tradidit publicum sigillum urbi sancti Lamberti martyris imagine sculptum, atque huiusmodi inscriptione notatum: SANCTA LEGIA ROMANAE ECCLESIAE FILIA.] ita ex Placentio Molanus reddit. Extant Sancti huius vitae Acta, quibus insignes ipsius uirtutes & in edendis miraculis immensa gratia praedicantur. Contulit ipse his quoque temporibus in aream Dominicam de praedicatione ad gentes manipulos vberes, ex Brabantiae populo tunc infideli collectos.

II. Aldhelmus

Quibus etiam temporibus contigit ex frequenti commercio uenientium ex Anglia Romanam ad limina Apostolorum, innotuisse sancto Sergio Papae sanctum Althelmum Schireburgensem, quem eius uirtutibus captus in Urbem uocauerit: de quo legitur, liberasse diuina uirtute ipsum Sergium Papam magna calumnia circumuentum: uerum quod nusquam alibi de re tanta mentio habeatur, haud satis tuta est fides auctoris. Tu, lector, audies, & pro animi sententia ea accipe. Quomodo autem id acciderit, breuiter in eius vitae Actis ita describitur: Interim creuit fama eius multis praconis illustrata, ultraque mare se transferens, & ipsas etiam Alpes excedens, Romam usque perlata est. Ea uero incitatus Sergius Romanus Pontifex, scriptis eum ad se acciuit, uenientemque honorifice suscepit.] & paulo inferius: Per idem tempus puer quidam ex incestu genitus, Romani Pontificis famam nonnihil contaminauit, quod uulgus (ut fieri solet) sparso rumore uano, male per-suasus, eum Pontificem habere patrem existimaret. Anxius igitur Althelmus, multumque dolens Pontificem, haud uulgari amicitia sibi deuinctum, eiusmodi infamia scdari, puerum nonnisi nouem habentem dies exhiberi iubet, eique in uirtute & nomine Iesu Christi imperat, ut edicat, num Sergius Pontifex eo se scelere obstrinxerit. Respondit infans absolutissimo sermone, Pontificem nequaquam illi crimini affinem esse, nihil illum cum femineo sexu commercij habere. Atque ita Althelmus & ab amico Pontifice depulit infamiam, & sibi gratiam cumulauit.] Porro recedentem ab Urbe donatum eum dimissum esse a sancto Sergio Papa, & inter alia altari portatili, idem auctor affirmat, atque de eodem altari haec narrat:

III. ALTARI TABULA FRAGTA INTEG RA REDDITA.

Iam ad Alpes peruenerat, & iumentum illud ferens altare ob itineris praerupta loca cecidit, contritumque est iumentum, & altare in duas scissum partes. Id ut uidit uir sanctus, ad Deum preces fudit, & cum benedictionem impertisset, salus iumento reddita est, & marmor non directa linea, sed flexuoso anfractu diruptum, redintegratum est: sed ita tamen, ut in miraculi memoriam, etiamnum rupturae eius uestigia appareant curiosius inspicienti.] haec auctor. Porro de eodem Sancto constantiora sunt quae Beda de ipso habet, qui cum praeclearam de eo mentionem faciat, eiusque Episcopatum referat anno Domini septingentesimo quinto contigisse, plane significatur, non Episcopum, sed presbyterum, siue diaconum eum Romam ad Sergium se conferre potuisse. Quomodo autem idem claruerit inter scriptores Ecclesiasticos egregia sui ingenij relinquens posteris monumenta, idem Beda sic ait:

IV. Aldhelmus ALTHELMI SCRIPTORVM MONUMENTA.

Denique Althelmus cum esset adhuc presbyter & Abbas monasterij, quod Maildui urbem nominant, scripsit iubente Synodo suae gentis librum egregium aduersus errorem Britonum, quo uel Pascha non suo tempore celebrant, uel alia perplura Ecclesiasticae castitati & paci contraria gerunt: multosque eorum, qui Occidentalibus Saxonibus subditi erant

A erant Britones, ad Catholicam Dominici Paschae celebrationem huius lectione perduxit. Scripsit & de uirginitate librum eximium, quem in exemplum Sedulij geminato opere & uersibus hexametris & prosa composuit. Scripsit & alia nonnulla, utpote uir undecumque doctissimus: nam & sermone nitidus, & scripturarum (ut dixi) tam liberalium quam Ecclesiasticarum erat eruditione mirandus.] hucusque Beda.

Extat eiusdem auctoris de uirginitate soluta oratione tractatio. Quod uero ad librum spectat de Paschate scriptum aduersus Britonum errorem, tempus hoc id postulabat, ut qui in iis regionibus pollerent ingenio, illud exercebant in euellendis pro cultura agri Dominici uepribus inolitae in eo errore consuetudinis. Cuius rei causa, eo tempore (inquit Beda) plurima pars Scotorum in Hibernia, & nonnulla etiam de Britonibus in Britannia, rationabile & Ecclesiasticum Paschalis obseruantiae tempus, Domino donante, suscepit.

B Siquidem Adamnanus presbyter & Abbas monachorum qui erant in insula Hij, cum legationis gratia missus a sua gente uenisset ad Alfridum Regem Anglorum, & aliquam diu in ea provincia moratus uideret ritus Ecclesiae canonicos, & a pluribus qui erant eruditiores, esset solerter admonitus, ne contra uniuersalem Ecclesiae morem, uel in obseruantia Paschali, uel in aliis quibusque decretis cum suis paucissimis & in extremo mundi angulo positus uiuere praesumeret, mutatus mente est: ita ut ea quae uiderat & audierat in Ecclesijs Anglorum, suae suorumque consuetudini libentissime praesferret. Erat enim uir bonus & sapiens, & scientia Scripturarum nobilissime instructus. Qui cum domum rediisset, curauit suos qui erant in Hij, quae eidem erant subditi monasterio, ad eum quem cognouerat, quemque ipse ex toto corde susceperat, ueritatis callem perducere, nec ualuit. Nauigauit itaque in Hiberniam, & praedicans eis ac modesta exhortatione declarans legitimum Paschae tempus, plurimos eorum, & paene omnes qui ab Hijensium erant dominio liberi, ab errore correctos, ad unitatem reduxit Catholicam, ac legitimum Paschae tempus obseruare perdocuit.] Verum Hijensium conuersionem ad obseruationem legitimi Paschatis factam esse per sanctum Ecgbertum post annos decem ac septem, nempe septingentesimo decimo sexto, idem auctor est Beda, nosque de ea suo loco dicemus.

C Porro hoc & sequenti anno Pictos populos eodem errore detentos, per Ceolfridum Abbatem eo esse liberatos, idem affirmat Beda, qui rem gestam memoria dignam ita describit: Eo tempore Naitanus Rex Pictorum, qui Septentrionales Britanniae plagas inhabitant, admonitus Ecclesiasticarum frequenti meditatione scripturarum, abrenuntiavit errori, quo eatenus in obseruatione Paschae cum sua gente tenebatur: & se suosque omnes ad Catholicam obseruantiam Dominicae resurrectionis tempus celebrandi perduxit. Quod ut facilius & maiori auctoritate perficeret, quaesuit auxilium de gente Anglorum, quos iam dudum ad exemplum sanctae Romanae & Apostolicae Ecclesiae suam religionem instituisse cognouit. Siquidem misit legatarios ad uirum uenerabilem Ceolfridum Abbatem monasterij beatorum Apostolorum Petri & Pauli, quod est ad ostium Vuyri amnis, & iuxta amnem Tinam, in loco qui uocatur Ingrium, cui ipse post Benedictum (de quo supra diximus) gloriosissime praefuit, postulans ut exhortatorias sibi litteras mitteret, quibus potentiis confutare posset eos, qui Pascha non suo tempore obseruare praesumerent: simul & de tonsurae modo, uel ratione, qua clericos insigniri deceret: excepto quod etiam ipse in his non parua ex parte esset imbutus.

D Et architectos sibi mitti petiit, qui iuxta morem Romanorum ecclesiam de lapide in gente ipsius facerent, promittens hanc in honorem beati Apostolorum Principis dedicandam: se quoque ipsum cum suis omnibus morem sanctae Romanae & Apostolicae Ecclesiae semper imitaturum, in quantum dumtaxat tam longe a Romanorum loquela & natione segregati hunc edificare possent. Cuius religiosi uotis ac precibus fauens reuerendissimus Abbas Ceolfridus, misit architectos quos petebat, & litteras scriptas in hunc modum:

VII. Domini excellentissimo & gloriosissimo Regi Naitano, Ceolfridus Abbas in Domino salutem. Catholicam sanctae Paschae obseruantiam, &c.] prolixa satis epistola est, de his omnibus quae eum Rex interrogauerat exactam doctrinam habens, in fine uero huiusmodi admonitionem continens; Sed & nunc tuam prudentiam, Rex, admoneo, ut ea quae unitati Catholicae & Apostolicae Ecclesiae concinunt, una cum gente, cui te Rex regum & Dominus dominorum praefecit, in omnibus seruare contendas. Sic enim fit, ut post acceptam temporalis regni potentiam ipse beatissimus Apostolorum Princeps caelestis quoque regni tibi uisus cum ceteris electis libens pandat introitum. Gratia te Regis

V. PRO GANGE NICO PASCHATE RESTITVENDO LABORAVIM.

Beda lib. 5. cap. 23.

Beda lib. 5. cap. 22.

NAITANVS REX PICTORVM CORRIGIT ERROREM DE PASCHATE ATQVE TONSURAM.

ROMANO MORE REX CVPIVNTA PERAGERE.

VIII. CEOLFRIIDI ABBATIS EPISTOLA.

ateterni longiori tempore regnantem ad nostram omniumque pacem custodiat incolu- mem, dilectissime in Christo fili.]

IX. REX BENE CORRIGIT PRAVOS VSUS EX PRAESCRIP- TIO APO- STOLICAE SEDIS.

Quae autem post haec, ipsa accepta epistola, secuta sint, idem Beda narrat his verbis: Haec epistola cum praesente Rege Naitano, multisque viris doctioribus esset lecta, ac diligenter ab his qui intelligere poterant, in linguam eius propriam interpretata, multum de eius exhortatione gauisus esse perhibetur: ita ut surgens de medio optimatum suorum confessu, genua flecteret in terram, Deo gratias agens, quod tale munusculum de terra Anglorum mereretur accipere. Et quidem & antea noui, inquit, quia haec erat vera Paschae celebratio, sed in tantum modo rationem huius temporis obseruandam cognosco, ut parum mihi omnino videar de his antea intellexisse. Vnde palam profiteor, vobisque qui affiditis praesentibus protestor, quia hoc obseruare tempus Paschae cum vniuersa mea gente perpetuo volo; & hanc accipere debere consuetudinem, quam plenam esse rationis audiimus, omnes qui in meo regno sunt, clericos, decerno. Nec mora, quae dixerat, regia auctoritate perfecit. Statim namque iussu publico mittebantur ad transcribendum, discendum, obseruandum per vniuersas Pictorum prouincias circuli Paschae decemnouennales, oblitteratis per omnia erroneis octoginta & quatuor annorum circulis. Attondebantur omnes in coronam ministri altaris ac monachi: & quasi nouo se discipulatu beatissimi Apostolorum Principis Petri subditam, eiusque tutandam patrocinio, gens correcta gaudebat.] haecenus de his Beda.

X.

Sed reuertamur ad Adamnanum, quem diximus plurimum laborasse, ut suos ad Pascha Catholicum celebrandum adduceret. Accidit opportuna oblata occasione, ut ipse de locis sanctis, qui coluntur in Palaestina, proficuum valde scripserit commentarium, de quo ista Beda: Scripsit idem vir de locis sanctis librum legentibus multum vtilissimum, cuius auctor erat docendo ac dicendo Galliarum Episcopus Arculfus, qui locorum gratia sanctorum venerat Ierosolymam; & lustrata omni terra repromissionis, Damascum quoque, Constantinopolim, Alexandriam, multasque maris insulas adierat, in patriamque nauigio reuertens, vi tempestatis in Occidentalia Britanniae littora delatus est: ac post multa ad memoratum Christi famulum Adamnanum perueniens, ubi doctus in Scripturis, sanctorumque locorum gnarus esse compertus est, libentissimè est ab illo susceptus, libentius auditus: adeo ut quaeque ille se in locis sanctis memoratu digna vidisse testabatur, cuncta mox ille litteris mandare curauerit.

Beda lib. 5. cap. 16. ARCULFUS EPISC. PER- EGRINA- TIO AD LO- CA SAN- CTA.

XI.

COMMENTARIUS DE LOCIS SAN- CTIS.

Fecitque opus (ut dixi) multis utile, & maximè illis qui longius ab eis locis, in quibus Patriarchae & Apostoli erant, secreti, ea tantum de his quae lectione didicerint, norunt. Porrexit autem librum hunc Adamnanus Alfrido Regi, ac per eius est largitionem etiam minoribus ad legendum contraditus. Scriptor quoque ipse multis ab eo muneribus donatus, in patriam remissus est.] haec Beda, qui eundem commentarium in compendium redactum viginti distinctum capitibus postea edidit, extatque hodie: id enim ipse perorando testatur, & in historia Anglorum, ubi ista habet: Plura voluminis illius, si quem scire delectat, vel in ipso illo volumine, vel in eo, quod de illo dudum strictim excerptimus, epitomate requirat.] Accidit namque Dei beneficio, ut Ecclesia Anglicana, sicut rerum, ita & locorum sanctorum scientia pariter imbueretur.

Beda lib. 5. cap. 18.

XII. FREQUENS ET FER- VENS PERE- GRINATIO AD LOCA SANCTA.

Sed & in his omnibus fidelium cognosce vehementem ardorem in peregrinando ad loca sancta: non enim timore Sarracenorum eandem incolentium terram deterreri poterunt, quin adeo periculosa peregrinationem animo laeto susciperent, eaque suscepta, singula veluti summa pace loca quaesita lustrarent. Sed & admirare nihil negotij accolis factum à Sarracenis, quamuis loca illa omni ipsis debita pietate colerent, multiplicitate luminum, sacrificiis, atque reliquo omni cultu, quo antea summo otio maiores ea profecti consueuerant. Sed de his satis.

Septingentesimus à Domini natali adest annus, decimatertia Indictione inchoatus, Sexordium noui saeculi, cuius antequam ostium patens ingrediaris, ad emensi itineris decursu hoc tomo saeculi conuerte oculos: attende animo, ac lustra memoria, si quid inuen- neris

neris in Ecclesia Catholica diminutum eorum, quae in reliquis omnibus superioribus vi- deris saeculis: positos namque ob oculos habes singulos annos veluti totidem in pagina versus, alios alios coherentes, in quibus inspicias non alias, sed planè easdem quas in su- perioribus saeculis Ecclesiae dotes & sacramenta, eandem super vniuersam Ecclesiam Ro- mani Pontificis potestatem, iisdemque in omnibus affluentem Ecclesiam charismati- bus, quibus primum, secundum, tertium, & sic deinceps reliqua vsque in praesens visa sunt saecula abundasse. Res ipsa id testatur, facta clamant, & mira consensione scripta Sanctorum omnium praedicant, à regia numquam deflexisse sanctam Dei Catholicam Ecclesiam via, quae sanctorum omnium Martyrum & Confessorum fuit attrita vestigiis, factisque edocent errasse, qui ab ea recedentes, in deuia declinarunt. Haec autem dixisse volumus, quod ter miseri nouatores iacent, descivisse hoc saeculo Romanam Ecclesiam à pristino instituto maiorum, licet alij id in alia reiiciant tempora, pro mentis arbitrio blaterantes: cum in his quae ad fidem spectant, vnam eandemque sit in omnibus semper intueri Ecclesiam à Christi tempore vsque in praesentem diem, prout non solum connexi simul annis anni singuli docent, sed & dies ipsi, secundum propheticum il- lud: Dies diei eruat verbum, & nox nocti indicat scientiam.] Sed ad anni praesentis res gestas veniamus.

Qui posterior tradidit vitam sanctissimi viri Vulfranni Archiepiscopi Senonensis, Ionas monachus huius saeculi scriptor, qui quae à Frisiae monacho fide digno eam accepit, de eiusdem Sancti ad Frisios pariter conuertendos Apostolatus tempore ista habet: Vene- rabilis autem Praesul Vulfrannus, cum tenuisset Pontificatum Senonensis vrbs, cum li- centia Regis Childeberti & Pipini principis ad praedicandum praefata Frisonum genti (sicut diuinitus sibi fuerat reuelatum) animum conuertit, qui erat annus Dominicae in- carnationis septingentesimus, Pipini quoque principis annus decimustertius.] haec de tempore. Sed quod de licentia Regis ac principis habet, id sic accipias secundum ea quae haud pridem dicta sunt, opus fuisse huiusmodi litteris ad barbaros, quibus inuitis Euan- gelium praedicabat, compescendos & in officio continendos. Quod verò ad eius pertinet apostolatium: cum ex Hibernia & Anglia (quos narrauimus) ad eiusdem gentis Fri- siae conuersionem properassent complures Apostolici viri, non leui videbantur affici pro- bro Episcopi Gallicani, quod proximae gentis neglexissent habere sollicitudinem, quod ab- iecta idololatriae impietate, verae religionis particeps fieret. Ceterum etsi alios Galliarum Episcopos eiusmodi de Frisiorum conuersione cura non tergit, nec stimulus excitauit: Se- nonensem tamen Episcopum Vulfrannum magnopere exagitauit, qui ex Fontanellae cla- ro cenobio assumptis ad munus Apostolicum sociis, in Frisiam profectus est. de quibus iter arripientibus ista Ionas:

Nec, inquit, silentio est praetereundum, quod diuina pietas per eundem sanctum Pon- tificem operari dignata est. Plurima enim virtutum miracula in itinere, dum ad eam iret, & in eadem gente per eundem fiebant: ex quibus vnum memoriae tradere & posteris in- timare, commodum duximus. Denique fratres, qui cum familiariter nouerunt, & coram quibus patratum est, dicere solent, & maximè vir reuerendissimus Vuando, tunc tempo- ris diaconus & cooperator in verbo Dei eiusdem Praesulis, postea autem presbyter, & suc- cedenti tempore eiusdem monasterij Fontanellenfis Abbas, in quo educatus fuerat. Dum enim nauigaremus, inquit, in Frisiam, positus nobis in medio mari, quod adiacet regioni Morinorum, affuit hora, in qua sacrificium Deo victimae salutaris immolandum erat. Tunc positus anchoris, nauis immobilis permanebat. Et celebrante eodem sancto Pontifice Mis- sarum solemniam, ventum est ad locum, ubi minister patenam Praesuli porrigere debuit: extensaque manu, exspectabat horam, qua susciperet eam. Sed dum minister eam abluere velleret, in mare cecidit: prostratusque pedibus sancti Pontificis, humiliter veniam preca- batur, dicens, quia dum eam abluere voluisset suis manibus, in maris elapsa profunda, ima petisset. Moxque, idem vir Dei flectens genua sua ad Patrem Domini nostri Iesu Chri- sti, precabatur eius elementiam, ut qui quondam coram patribus in mari rubro fecerat mirabilia, propitius suis adesset precibus. Finita verò oratione, imperat diacono, ut in eum in quem patena ceciderat locum mitteret manum. Quo facto, mox ab imo maris eadem patena diuinitus reuecta, eiusdem ministri manui inhaesit. Quod videntes nauitae, ceterique nauis comites, Dominum cunctipotentem totis viscerum praecordiis collaudauerunt, qui per seruum suum tale dignatus est operari miraculum. Sicque commixtionem corporis &

OMNI TEM- PORE VNA EADEMQUE PERSEVERAVIT EC- CLESIA.

I I.

Extat apud Sur. die 20. Martij. 2. DE S. VVL- FRANNI ADFRI- SIOS APO- STOLATVS.

III.

IN NAUE MISSAESA- CRIFICIUM CELEBRA- TVM.

CHRISTI 700. SERGII PAP. 13. TIBERII ABSIMARI IMP. 4.

fanguinis idem sanctus Praeful faciens, nomenque Saluatoris glorificans, sacrosancta Mis-

IV.

DE PVERO DIVINITVS LIBERATO.

Aliud quoque eiusdem patris memorabile miraculum, sicut ab eis didicimus, coram quibus factum est, ob adificationem posterorum narrare cur pigeat? Prædicante enim illo & docente prædictum populum Frisonum, contigit quadam die puerum quemdam ex ipsa gente Frisonum ortum, diis immolandum duci ad laqueum. Orabat autem sanctus Pontifex incredulum Ducem, ut huius pueri sibi vitam donaret, nec hominem ad imaginem Dei factum, sacrificium execrabile dæmonibus immolaret. Vocabatur autem idem puer Ouo. Respondebat autem Dux patrio sermone, decretum esse lege perenni olim à prædecessoribus suis, omnique Frisonum gente, ut quemcumque fors elegerit, in eorum solemnibus diis offerendum sine mora. At verò sanctus Praeful dum persisteret in precibus, & præfatus populi princeps eius dignæ petitioni satisfacere vellet, animosi Gentiles, zelo vani erroris deuicti, sicut scriptum est: Zelus apprehendit populum ineruditum: vnanimis frustrabant eius precem, dicentes: Si tuus Christus de tormento mortis eum eripuerit, sit tuus, eiusque æuo perenni seruus. Ad hæc sanctus Pontifex: Non hominum, inquit, in hoc facto, sed Domini Christi fiat voluntas. Appenditur denique puer in patibulo, aspicientibus Christianorum simulque Gentilium turmis, per duarum fere spatium horarum. Extemploque sacerdos Domini pro salute & vita non solum illius, qui in tormento erat mortis constitutus, verum etiam pro obcæcato populo, qui Satanae vinculis irretitus erat, stectens gentis, hanc ad Dominum fudit orationem: Deus inuisibilis, immortalis & æterne, exorabilis tuis esto supplicibus: & sicut quondam Danielem liberaisti de lacu leonom, ita hunc puerum de faucibus eripe illius ferui leonis, qui circumiens quaerit quem deuoret: ut de illius duplici saluatione populus hic incredulus, deposita forde idololatriæ, ad veritatis conuertatur agnitionem, & per cunctas generationes nomen tuum benedicatur in sæcula.

V.

FRISONVM PLVRIMO RVM CONVERSIO.

Hac completa oratione, illico disrupta sunt vincula, quibus semiuui pueri guttur illigatum fuerat: sicque illæsus in terram ruit. Videbatur autem illi (ut post ipse narrabat) quasi sopore graui teneretur oppressus, sanctique Pontificis zona pectore circumligatus, subleuaretur omnis eius corporis status. Apprehensaque eius manu, Pontifex sanctus ait: In nomine Domini Iesu Christi exurge concite sanus. Quo dicto, illico incolumis surrexit, nullum illatae sibi poenæ sentiens dolorem: atque ex hoc facto plurima Frisonum multitudo conuersa est ad Dominum: credebantque & baptizabantur, quotquot præordinati erant ad vitam æternam. Prædictus autem Ouo, lauacri salutaris vnda perfusus, atque à præfato Pontifice Fontanellam perductus, litterisque sacris eruditus, postea diaconus consecratus, deinde sequenti tempore à venerando Pontifice Reginaldo viris Rothomagensis presbyter ordinatur. Et quia erat in arte scriptoria eruditus, plurimos codices in prædicto scripsit monasterio, sed & testamenta & largitiones fidelium plurimas, quas ipsi loco felici munere conferebant. Ibi que magno confectus senio, sub Ostrulphi Abbatis tempore vitam Deo digna conuersatione terminauit, magistri & domini sui Vulfranni sacerdotis eximij imitando vestigia.] hæc Ionas, qui in præfatione eius lucubrationis, ab eodem Ouo, quæ scribit, se etiam accepisse testatur: qui & subiicit de aliis miseris æque sorte delectis, & dæmonum sacrificio condemnatis, à sancto Pontifice pariter virtute signorum ereptis, & redditis Christianis. tu ea leges apud eundem (si libet) auctorem.

VI.

His & aliis admirandis, Apostolisque dignis miraculis ad eam veritas Christianæ religionis innotuit, ut liberè prædicandi, & qui vellent esse, Christianos fieri licentiam Dux ille Radbodus impenderit: ad eam ut & filius eius id petens fuerit à sancto Pontifice consecutus: ipse verò Dux quomodo cum ad limen fuerit, ac panè ingressus Ecclesiam daturus Christo nomen resiliit, misereque diem clausit extremum, suo loco dicturi sumus.

I E S V

IESV CHRISTI SERGII PAP. TIBERII ABSIMARI IMP.

ANNVS 701. ANNVS 14. ANNVS 5.

A

Sequitur annus Redemptoris septingentesimus primus, Indictione decima quarta: quo (ut Romanum habet Martyrologium) quinto Idus Septembris, inchoata iam eodem mensè Indictione decima quinta, sanctus Sergius Papa moritur, cum sedisset annos tredecim, menses octo, & dies quatuordecim: hæc ex Anastasio & Romano Martyrologio. De cuius rebus gestis, præter illa quæ dicta sunt, his adiiciamus ea, quæ cum ad eundem Sergium spectent, tamen quòd nulla temporis nota signata reperiantur, certo eiusdem Pontificis anno minimè consignare licuit: quamobrem hic in fine vitæ eius, ex more, ponamus. Extat eiusdem Pontificis epistola ad Ceolfridum seu Celfridum Abbatem in Anglia eius monasterij, in quo à teneris annis Beda coaluerat, creueratque in virum perfectum sanctitate & doctrina insignem: qua idem Pontifex ipsum Bedam ad se mitti postulat. epistola autem ipsa sic se habet:

Sergius Episcopus seruus seruorum Dei Ceolfrido religioso Abbati salutem. Quibus verbis ac modis clementiam Dei nostri atque inenarrabilem prouidentiam possumus affari, ut dignas gratiarum actiones pro immensis circa nos eius beneficiis persoluere, qui in tenebris & umbra mortis positos ad lumen scientiæ perducit. & infra: Benedictionis interea gratiam, quam nobis per presentem portitorem tua mitit deuota religio, libenti & hilari animo, sicut ab ea directa est, nos suscepisse, cognosce. Opportunis ergo ac diuinis amplectenda sollicitudinis tuæ petitionibus arctissima deuotione fauentes, hortamur Deo dilectam religiositatis tuæ bonitatem, ut quæ exortis quibusdam Ecclesiasticarum causarum capitulis non sui examinatione longius innotescendis, opus nobis sunt ad conferendum arte litteraturæ imbuti: sicut decet deuorum auxiliatorem sanctæ matris vniuersalis Ecclesiæ, obedientem deuotionem huic nostræ exhortationi non desistas accomodare: sed absque aliqua immoratione religiosum Dei famulum Bedam venerabilis monasterij tui presbyterum ad limina Apostolorum principum dominorum meorum Petri & Pauli, amorum tuorum ac protectorum, ad nostræ mediocritatis conspectum non moreris dirigere: quem, fauente Domino sanctis tuis precibus, non diffidas prospere ad te redire, peracta præmissorum capitulorum cum auxilio Dei desiderata solemnitate. Erit enim (ut confidimus) etiam cunctis tibi creditis profuturum, quidquid Ecclesiæ generali claruerit per eius præstantiam impertitum.] hucusque ex epistola Sergij auctor, qui post Bedam profecutus est res gestas Anglorum.

In quo quidem habes quòd commendes ipsius Bedæ modestiam, qui cum sæpè eiusdem Sergij Papæ meminerit, numquam se ab eo vocatum litteris tradit, silentio preffa relinquens, quæ ad laudem suam spectare posse viderentur. Missus ne fuerit Romam Beda, ut Sergius Papa petiit, & hoc ignoratur: sed potius non iuisse putamus: nam ea quæ ad historiam Anglicanam texendam ipsi opus erant ex Ecclesiæ Romanæ archiuis petere, non à se inde allata, sed opera Nothelmi, qui sub Gregorio Papa Secundo Romam venit, se accepisse testatur in epistola nuncupatoria ad Ceolulphum Regem, posita in fronte eiusdem à se conscriptæ historia.

Pertinet ad res gestas eiusdem Sergij Papæ, quod Albinus Flaccus habet his verbis, cum agit de Purificatione S. Mariæ: De hac festiuitate & festiuitatibus sanctæ Mariæ in gestis Pontificalibus legitur, quòd Sergius Papa præceperit litanias fieri in die Præsentationis Domini in templo: ita enim scriptum est: Ut in die Annuntiationis Domini, Dormitionis, ac Natiuitatis sanctæ Dei genitricis Mariæ, & S. Simeonis, quæ vtræque dicitur Græce, cum litanis exeant à S. Hadriano, & ad sanctam Mariam populus occurrat, &c.]

Rursum verò quod ad eiusdem Sergij res gestas attinet, ex Anastasio ista depromimus: Hic beatissimus vir in sacratio beati Petri Apostoli captam argenteam in angulo obscuro iacentem, & ex nigredine transactæ annositatis nec si argentea esset apparentem, Deo ei reuelante, reperit. Oratione itaque facta, sigillum expressum abstulit, locellum aperuit: in quo interiùs plumacium ex holoserico superpositum (quod stauracis dicitur) inuenit; eoque ablato, inferiùs Crucem diuersis ac pretiosis lapidibus perornatam in specit: de qua tradis quatuor petatis, in quibus gemma clausæ erant miræ magnitudinis

Annal. Eccl. Tom. 8.

H h 3

& inef-

SERGII PAP. PAB OBI-TVS.

I. SERGII PAP. PAB OBI-TVS. LA AD CEOLFRIDVM.

III. BEDAE COMMENTARIA. TYR MODESTIA.

IV. Allm. Etæ. de diu. offi. LITANIAS IN FESTA DIE PURIFICATIONIS.

V. MONIMENTA PLVRIMA PAPAE SERGII.

XIII. CUR. IT. COL. LAP. SV. M. H. SPANIA. RV. M. RE. GNYM.

VUITIZAE REG. APO. STASIA AB ECCL. ROM.

XIV. FLAGITIA VUITIZAE REGIS. * contulit.

* Mat. 24. XV. LEGVM OM. NIVM SVB. VERSIO.

* Prov. 18.

* incitaret.

* Theofridum

XVI. TYRANNI. CA FACTA VUITIZAE.

Hoc eodem anno defuncto Hispaniarum Rege Egica, siue Egicane, filius eius Vuitiza, qui cum patre annos quinque haecenus regnavit, solus regni habenas moderatas suscepit: qui penitus hostis iustitiae, servus factus peccati, omnibus scatenis vitiis, maxime vero impietate, se ipsum vna cum suis praecipitem dedit, ianuamque late pandidit, qua post eius obitum Sarraceni infesto numerosoque agmine, torrentis instar, influerent in Hispanias. Velut enim ingentis erectae molis aedificium, quodlibet se habet regnum: cuius cum aperiri murorum compages videris, & proxime ruiturum intelligis, eius vtiq; defecisse fundamentum, basesque cessisse, locumque patenti ruinae dedisse, prudenter affirmes. Id quidem in regnis saepius accidisse, innumeris exemplis ex iis quae singulis sunt enarrata saeculis, est superius demonstratum: nimirum ubi ab unione Catholica, ab ipsa petra fidei, Apostolica inquam Ecclesiae communiione, primariisque Antistitis obedientia populi descivere, eosdem barbaris esse datos gentibus puniendos. Accidit hoc quidem (proh dolor!) florentissimo Hispaniarum regno, cum impius nefandusque Vuitiza eo usque est prolapsus erroris, ut non veritus sit publico edicto cauere, apposita ultimi poena supplicij, ne quis obediret Romano Pontifici. Sed quod nec adeo delirantem furiosum Regem cohibere conati sunt ex more surgentes ex adverso Hispaniarum Episcopi, simul congregato Concilio, neque priuatum eum, instar Ioannis redarguentis Herodem, obiurgarint: factum est, ut defecerit regnum, ac ipsi ducti simul fuerint in captiuitatem Episcopi, ecclesiae diruta, monasteria desolata, atque omnia denique pessumdada, passisque id multis saeculis fuerint. Apertimus tantorum causam malorum: iam vero ex iis qui antiquius res Hispaniae sunt profecuti, praecipue vero ex Luca Tudenis, eiusdem impij Regis, siue potius dixerimus monstri, deformitates spectandas cunctis in medium afferamus: sunt haec eius verba, ne quid putes a nobis amplificatione exaggeratum:

Ille quidem, inquit, probrosus & flagitiosus fuit, & multa nefanda & horribilia flagitia per Hispanias seminauit: & ad voluptates carnis soluto impudicitiae freno, se fornicationibus multis dedit, & gentem Gothorum ad lasciuiam, luxuriam & superbiam inclinavit. Nec tantum postposita omni religione diuina, spreisque animarum medicamentis, cupiditas, aliena ars inuadendi, rapiendi, & luxuriandi exercitum Gothorum inuasit, sed & Episcopi & Ecclesiae ministri aspernabantur Ecclesiarum officia, despiciuntur Ecclesiastica sacramenta. Despiciuntur sancti patris Isidori instituta, despiciuntur Concilia, sacri canones dissoluntur, & quidquid honestatis est, extirpatur. Et ne aduersus eum insurgeret sancta Ecclesia, Episcopis, presbyteris, diaconis, & ceteris Ecclesiae Christi ministris carnales vxores habere praecipit, & ne obedirent Romano Pontifici, sub mortis interminatione prohibuit. Istud quidem pereundi causa Hispaniae fuit: sicut scriptum est: Abundauit iniquitas, refrigescit charitas multorum.

Habuit praeterea nefandus Vuitiza simul plures vxores & concubinas, atque Ducibus suis ut similiter agerent imperauit. Tota Gothorum vnitas in conuiujs, libidinibus, & vitijs versa, Dominum ad iracundiam prouocauit: ita ut in illis impleretur, quod dicitur: Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit. Et quia Reges & sacerdotes Dominum dereliquerunt, cuncta agmina Hispaniarum derelicta a Domino perierunt. Itaque Vuitiza datus in reprobum est sensum, & muros cunctarum urbium sui regni subuertit, ne possent sibi resistere ciues, cum eos ob sua scelera facilius imitaret: muri tamen Toletanae urbis & Legionensis & Asturicensis integri remanserunt propter earum reuerentiam ciuitatum. Succensus etiam malitiae zelo Theofridum * Cordubensem Ducem dolo cepit, priuatumque utroque frontis lumine, miserabiliter palpitare fecit.

Fuit etiam Theofridus ex Gothorum regali stirpe progenitus, scilicet filius Cindasuinthi Regis, quem pater in aetate reliquerat puerili: cumque ad aetatem venisset virilem, videns eum Vuitiza elegantem, & recogitans ne cum Gothis insurgeret contra ipsum, expulit eum e regno; & veniens Cordubam, sortitus est vxorem ex regali genere, nomine Rocilonem, & ex ea natus est ei filius nomine Rodericus, qui cum ad aetatem perfectam peruenit, vir bellator extitit, & Cordubae palatium fortissimum fecit. Ne igitur Theofridus Vuitizae posset resistere, eum (ut dictum est) orbauit oculis. Occidit & Faulam Ducem Cantabriae eius germanum, ut eius potiretur vxore. Praeterea Pelagium filium supradicti Ducis Faulae Vuitiza capere voluit, & similiter ipsum occidere: sed Pelagius fugit, quia voluit Deus Hispaniae subuenire per ipsum. Exulato etiam Iuliano Toletano Episcopo, erexit filium suum Oppam, ut esset Archiepiscopus Hispanensis similiter & Toletanus con-

A

tra sacrorum canonum instituta.] At quod ad Iulianum spectat, Rodericus & alij recentiores non Iulianum, qui tertius eius nominis esset dicendus Toletanus Episcopus, sed Gundericum sub Vuitiza ponunt: sed antiquiorum potior fides. Pergit vero Tudenis: Addidit etiam Vuitiza iniquitatem super iniquitatem, ut Iudaeos ad Hispaniam euocaret, atque fractis Ecclesiae priuilegijs, Iudaeis immunitatum priuilegia dedit.] hucusque Tudenis.

Haec autem omnia totius decenni sui regni tempore sunt ab eodem Vuitiza nefarie perpetrata, qui ipse exordio, ut specimen optimi Principis praeferebat, tum pius parentem, tum reliquos praedecessores optimos Principes imitatus, ad optimum regimen instituendum, ex omnibus Hispaniarum Episcopis Concilium generale collegit, quod habitum est in suburbis Toleti in ecclesia sancti Petri: quod quidem cur nequaquam, ut cetera, posteris scriptis traditum reperitur, ea fere omnium sententia est, quod cum in eo complura sancta fuerint pia instituta & Ecclesiastica disciplina contraria, placuerit aeterno sepeliri silentio. Verum si (quod omnes tradunt) initia Vuitiza fuisse optima, praebentis se ipsum dignum successorem parentis, immo & patre in eo clementiorem, quod ab ipso multatos exilio atque bonis priuatos restituit, utique in eo Concilio non nisi pia sanctaque oportuit fuisse statuta, praesertim si habitum est sub Gunderico (sicut volunt) Episcopo Toletano, qui (teste Roderico) insignis fuit vir probitatis. Quamobrem in eam potius sententiam pedibus inus, ut quae fuerunt bene in Concilio gesta, postea eodem ipso Rege, a quo cuncta oportuit fuisse probata, in tyrannum erumpente, & aduersus omnem sanctam legibus disciplinam vitam probrosam instituente, suisque eadem flagitia communicante, ab eodem, quae tunc erant pie sanctaeque sancta, penitus fuerint abrogata, ipsaque Concilij Acta conscissa.

Sed causam apostasiae tam insolentis & monstruosae defectionis ab Ecclesia Romana cum nemo (quod nouerimus) vel antiquorum vel recentiorum historicorum enarret, nos quoniam ipsa fuerit, ex certis antiquitatis monumentis, fidelibusque testificationibus in medium adducemus. Extat in Vaticana bibliotheca liber epistolarum Gregorij eius nominis Septimi Romani Pontificis, antiquitus scriptus eiusdem Pontificis tempore, idemque haud pridem casus, in quo epistola eiusdem hac inscriptione notata legitur:

Gregorius in Romanum Pontificem electus omnibus Principibus in terram Hispaniae proficisci volentibus perpetuam salutem in Domino Iesu Christo.] Data vero eadem habetur epistola pridie Kal. Maij, Indictione vndecima, anno Domini millesimo septuagesimo tertio, post electionem ipsius die sexto, antequam Pontifex consecraretur. qua quidem significat, Hispaniarum regnum, antequam inuaderetur a Sarracenis, fuisse Romanae Ecclesiae ipsam a possidentibus ipsum Gothorum Regibus maxime pijs; non ita quidem, ut illo ipsi caruisse voluerint, sed ut illud, aliquo annuo persoluto tributo, Ecclesiae Romanae nomine possiderent. Horum vero indignissimus successor impius Vuitiza, eiusmodi donationem irritam penitus reddere conatus, illud de non parendo Romano Pontifici visus est sanxisse decretum. Haec autem licet a nemine Hispaniarum rerum historiam profeciente memoriae prodita sciam, ex litteris tamen ipsius Gregorij Septimi affirmare necesse videtur: quae ut facilius assequaris, ipsas iam cum alijs casus hic tibi reddendas curauimus: sic enim se habent post ipsarum titulum superius recitatum:

Non latere vos credimus, regnum Hispaniae ab antiquo proprii iuris sancti Petri fuisse, & adhuc (licet diu a Paganis sit occupatum) lege tamen iustitiae non euacuata, nulli mortalium, sed soli Apostolicae sedi ex aequo pertinere. Quod enim auctore Deo semel in proprietates Ecclesiarum iuste peruenerit, manente eo ab usu quidem, sed ab earum iure, occasione transeuntis temporis, sine legitima concessione diuelli non poterit. Itaque Comes Euulus de Roceo, cuius famam apud vos haud obscuram esse putamus, terram illam ad honorem sancti Petri ingredi, & a Paganorum manibus eripere cupiens, hanc concessionem ab Apostolica sede obtinuit, ut partem illam, vnde Paganos suo studio & adiuncto sibi aliorum auxilio, expellere posset, sub conditione inter nos factae actionis, ex parte sancti Petri possideret.

Qua in re & labore quicumque vestrum sibi adherere voluerit, omni charitatis affectu commonitus, erga honorem sancti Petri talem animum gerat, ut ab eo & munitionis auxilia in periculis, & merita fidelitatis praemia securus accipiat. Si autem aliqui ex vobis seorsum ab illo proprijs copijs eandem terram aliqua in parte intrare parauerint: decet ut militiae causam ex animi deuotione quam iustissimam sibi proponant, iam nunc omni

XVII. DE CONCI. LIO TOLET. XVIII.

XVIII. DE CAUSA DEFECTIO. NIS AB ECCLIA ROMANA.

XIX.

* Greg. VII. lib. I. epist. 7. Extantio. 3. epist. Rom. Pontif. Epist. Vat. m. f.

XX. GREGORII PAPAE SEPTIMI EPISTOLA.

XXI.

voto concipientes, & ex corde statuentes, ne capta terra, easdem quas illi qui nunc Deum ignorantes eam occupant, iniurias sancto Petro faciant. Hoc enim neminem vestrum ignorare volumus, quoniam nisi aqua pactione persoluendi iuris sancti Petri in regnum illud animaduertere statueritis, potius vobis Apostolica auctoritate, ne illuc tendatis, interdicens, contra feremur, quam sancta & vniuersalis mater Ecclesia, idem a filiis suis quod ab hostibus patiendo, non iam proprietatis suae, sed filiorum detrimento laucietur. Quamobrem hunc dilectum filium Hugonem & Cardinalem sanctae Romanae Ecclesiae presbyterum in partes illas misimus, in cuius ore nostra ad vos consilia & decreta plenius apertiusque disserenda ac vice nostra disponenda posuimus. Data Romae secundo Kalendas Maij, Indictione vndecima.] haec Gregorius (vt dictum est) sui Pontificatus exordio.

XXII. Rursum vero post annos quatuor, nempe Indictione decimaquinta, ad Reges & Principes in Hispaniis regnantes scribens, de iisdem meminit: re enim bene gesta, & vindicata magna ex parte Hispania a Sarracenis, iura Petri sedis exigit ab iisdem Principibus. Porro dicta epistola notatur eiusmodi titulo:

* Greg. VII. lib. 4. ep. ult. 2011. 3. epist. Rom Pontif. EIVSDEM GREGORII ALIA EPISTOLA.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Regibus, Comitibus, ceterisque Principibus Hispaniae salutem & Apostolicam benedictionem. Non ignorare credimus.] & post multa salutaria monita impertita, haec de regimine populorum ipsis subiectorum: Arma vestra, opes, potentiam non ad saecularem pompam tantum, sed ad honorem & seruitium aeterni Regis vertite: commissa vobis regni gubernacula ita gerite, sic administrate, vt vestrae virtutis & rectitudinis studium omnipotenti Deo gratum iustitiae possit esse sacrificium, quatenus & vos in ipso sperare possitis, qui dat salutem Regibus, & potens est eripere de manu mortis, vt superinduat vos eminentiori claritate & gaudiis vitae perennis, & de caducis honoribus, quos nunc habetis, transferat vos in regnum gloriae suae aeternae, vbi nec beatitudo finem, nec gloria corruptionem, nec dignitas habet comparationem.

XXIII. Praeterea notum vobis fieri volumus, quod nobis quidem tacere non est liberum, vobis autem non solum ad futuram, sed etiam ad praesentem gloriam valde necessarium, videlicet, regnum Hispaniae ex antiquis constitutionibus beato Petro & sanctae Romanae Ecclesiae in ius & proprietatem esse traditum. Quod nimirum haecenus & praeteritorum temporum incommoda, & aliqua antecessorum nostrorum occultauit negligentia. Nam postquam regnum illud a Sarracenis & Paganis peruersum est, & seruitium quod beato Petro inde solebat fieri, propter infidelitatem eorum & tyrannidem detentum, ab usu nostrorum tot annis interceptum est, pariter etiam rerum & proprietatis memoria dilabi coepit. Verum quia diuina clementia concessa vobis in hostes illos semperque concedenda victoria terras in manus vestras tradidit, vltius vos causam hanc ignorare nolumus: ne quod supernus arbiter & legum ac iustitiae conditor de recuperanda & restituenda iustitia & honore sancti Petri, eiusque sanctae & Apostolicae sedis, vestrae gloriae ad benemerendum contulit, aut nobis ex taciturnitate in negligentiae culpam, aut vobis ex ignorantia (quod absit) ad detrimentum propositae & diuinitus oblatae retributionis obueniatur.

XXIV. Confidimus enim in misericordia Dei, qui virtutem vobis dedit & victoriam, vt hanc etiam voluntatem vobis tribuat, qua cognita veritate, potius statuta Christianorum Principum & exempla sequamini, quam eorum impietatem, qui Christianum nomen magis cupiunt persequi, quam venerari. Misimus autem ad vos confratrem nostrum Amatium venerabilem Ellorensem * Episcopum, cui & vicem nostram ad partes illas dedimus, adiungentes sibi hunc Abbatem sancti Pontij, virum venerabilem, fide & morum honestate probatum, vt quod nos de insinuatione huius causae vestrae celsitudini succincte scripsimus, ipsi vobis (si necesse sit) latius apertiusque manifestent, & quantum ratio postulauerit, notitiam veritatis praesenti denuntiatione & certa assertionem demonstrent, &c.] plura enim alia addit ad hoc suadendum. Data vero habetur epistola Carpinetae quarto Kalendas Iulij, Indictione decimaquinta.

XXV. Vidisti, lector, duabus epistolis diuersis temporibus ab eodem Pontifice datis (Pontifice inquam sanctitate celebri, ac tenacissimo veritatis) eadem de donatis Apostolicae sedi ante Sarracenorum incursum Hispaniis? Vidisti, vt in re seria & magni momenti, decretas ab eodem eadem ex causa duas a latere legationes? Quibus omnibus causam ipsam perspicias, cur Rex perfidus publico per vniuersas Hispanias promulgato decreto fanciuit, ne quis obediret Romano Pontifici. Cum ergo ista a Rege, qui Catholicus habebatur, intel-

* Elborensem

A intelligis promulgata, vtique non fidei, sed temporariae vtilitatis causa id ab eo factum agnosce. Ex quibus perspicue intelligas, quam male consulant regno Principes, qui Ecclesiae iura penitus tollere vel minuere conantur. Etenim vltor exurgens Deus in virga ferrea tamquam vas figuli confringit eos, qui astiterunt aduersus Dominum & aduersus Christum eius, dicentes: Dirumpamus vincula eorum, & proiciamus a nobis iugum ipsorum.] vt merito ad omnes Principes illud quod in Psalmo sequitur, sit inclamandum: Et nunc Reges intelligite, & erudimini, qui iudicatis terram.] Paruisse quidem in omnibus Hispaniae Reges ipsi Gregorio Romano Pontifici, plures litterae eiusdem Pontificis tum ad Sancium tum ad Alphonsum tunc in Hispania regnantes satis ostendunt, cum de ipsorum erga Romanam Ecclesiam obedientia & obseruantia gratulatur: vt plane fuerit luce apertissima declaratum, sicut inobedientia Principum & defectione ab Apostolica sede iacturatos facta est regni, ita ipsum obedientia & cultu erga eandem fuisse a barbaris vindictatum & stabilitum. Videant caecutientes ministri Regum, Praesides prouinciarum, quam male consulant Regum regnorumque saluti, dum nihil magis satagunt, quam iura Ecclesiastica impugnare, nescientes se aduersus Deum habere certamen, qui contra huiusmodi sacrilegia vindex exurgens (secundum illud propheticum) adducit consiliarios in stultum finem, & Iudices in stuporem, baltheum Regum dissoluit, & praecingit fune renes eorum.]

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. VI. TIBERII ABSIMARI IMP.

A N N V S A N N V S A N N V S 702. I. 6.

C Septingentesimus secundus sequitur annus decimaquinta Indictione, quo Tiberius Imperator, qui anno superiori miserat Theophylactum Exarchum ad deturbandum Ioannem Romanum Pontificem, passus est ipse diuino iudicio dirum aduersarium, a quo postea pelleretur Imperio. Sicut enim perpeffum vidisti Iustinianum obruncationem narium & Imperij iacturam, cum in Sergium Papam violentus insurrexit, ita grauiori hunc poena intelliges esse multatum, cum item in Romanum Pontificem insurrexisset. Siquidem (vt habent Graecorum Annales) hoc ipso anno Iustinianus, qui exul degebat (vt vidimus) in Chersona, magnis sumptis spiritibus, amissum inuadit Imperium, nomenque reassumens Imperatoris, & Chacanium Lazorum Regem adiens, sumpta ipsius sorore coniuge, eius ope ad reditum arma parat, tali incensus furore, vt cum maris tempestate esset in summo discrimine constitutus, dixissetque ei vnus ex charis eius: Ecce morimur, domine: Voue Deo pro salute tua, vt si Deus Imperium tuum tibi reddiderit, in nullum tuorum vlciscaris inimicum: ille furore repletus respondens, dixerit: Si peperero cuiquam eorum, in hoc loco me Deus demergat.] sicque Dei iudicio, qui in perfidos vltionem ita parabat, euadens, legationemque mittens ad Trebellium Bulgarorum Regem, vt eius auxilio posset restitui in Imperium, eo libenter annuente factum est, vt anno sequenti per Bulgarios Imperium recuperaret: quomodo autem id acciderit, suo loco dicturi sumus.

D Perturbatur & in Occidente Romanum Imperium eodem ferme tempore: siquidem dum ista geruntur in Oriente, Dux Beneuentanus Gisulphus Romanorum ditionem praedabundus incurfat, multamque inde praedam colligens, domum reuertitur. Anastasius enim haec de his habet in Ioanne Pontifice: Gisulphus Dux gentis Longobardorum Beneuenti, cum in omni sua virtute in Campaniam veniret, incendia, & depraedationes multas exerceret: cumque captiuos non paucos cepisset, & vsque ad locum qui Horrea dicitur, fossatum fecisset, nempe castra posuisset, nullusque extitisset qui ei potuisset resistere: denominatus Pontifex, missis sacerdotibus cum Apostolicis donariis, vniuersos captiuos de eorum manibus redemit, & illum cum suo stolo, hoc est, exercitu, ad propria repedare fecit.] haec Anastasius: eadem habet Paulus diaconus, cuius tamen deprauatus corrigendus est textus, qui sic habet:

E Hac denique aetate Gisulphus Beneuentanorum ductor Suram Romanorum ciuitatem, Hirpinos, atque Arcon pari modo oppida cepit.] Tu vero restitue, pro Suram Soram, pro Hirpinos Arpinum, loco Arcon Arcanon. sunt haec quidem loca parum inter se distantia, in qua potissimum grassatum Ducem Beneuentanum, alij quoque tradunt historici, redem-

I.

Theophan. Cedren. Zonar. Galij * Gaianum IUSTINIANVS VIRIBVS EXTERNORVM MNITVR AD IMPERIVM RECIPENDVM.

II. GISVLPHTVS INGRASSATIO IN CAMPANIA.

IOANNES PAPA CAPTIVOS REDIMIT.

* Paul. diacon. lib. 6. c. 27. non edit.

III.

redemptisque populos captiuos largitate Ioannis Romani Pontificis, optimi pastoris in omnibus specimen edentis.

IV. *al. Emme- rami s. HEIM- RAMMI EPI SCOPIMAR TYRIVM. * Extat apud Sur. die 22. Septembr. 1010. 5.

Ad presens tempus referri posse videtur (licet annus haud satis exploratus haberi possit) martirium Heimerammi * Episcopi Ratisponensis sub Theodone Bauariae Principe hoc tempore illis populis dominante , qui & quintus huius nominis numeratur . Extant eius Acta * scripta a Cyrino Episcopo item Ratisponensi , qui eodem ferme tempore vixit. Causa autem ea martyrij intercessit , quae & ipsum Redemptorem humani generis impulit Crucis subire supplicium , dum videlicet aliena innocens super se peccata suscepit libens volensque , quousque liberaret a morte qui scelus admisit ; licet postea suae extiterit innocentiae defensor . Etenim dum Theodonis Principis filia Ota virgo Sigibaldo cuidam commixta ex stupro concipiens , foetu grauida cognita , in vitae discrimen vna cum iuvene adduceretur , ipse vt eos a nece eriperet , sibi passus est crimen adscribi , cuius causa crudelissime a fratre eiusdem feminae caesus est . Sed audi eiusdem martyrij Acta :

V. LANTBERTVS IN HEIMMERA MVM IN SVRGIT.

Vt autem comperit Lambertus Ducis Theodonis filius , adesse illic venerabilem Episcopum , desiliit ab equo . Erat enim in medio vestibulo petra posita , in quam (vt solent equum ascendentes , & ab eo descendentes) sese transferens , virgae innixus , Episcopum ad se iubet adduci , adductumque saeculari fastu elatus , ex oblata rei occasione ita compellat : Salue Episcope , affinis noster . At sanctus Episcopus Deum testem adhibens , ait se ex carnali commercio nullum nosse affinem . Sed Princeps eius verba contemnens , multis eum affecit iniuriis ; multaque conuitia in conspectu astantium illi in faciem dixit , creberrimeque illi exprobrauit , quod tam honorifice tam longo tempore in Ducis ditione habitus , tanta contumelia eum affecisset , & tanti viri summi que Principis filiam pessimo ad alios exemplo constuprasset .

VI. APPELLAT ROMANAE ECCLESIAE IUDICIUM S. EPISCOPIVS.

Contra autem sanctissimus vir Dei , hilari vultu , modestis & sedatis sermonibus excusabat sese , dicebatque : Romam me iturum promisi , vt supplex inuisam Perri Apostolorum principis limina , cuius Ecclesia Euangelica auctoritate fundata esse dignoscitur ; cuius sub mundi thalamo censorem adesse , dubium non est , qui , Deo auctore , Petri successit in honorem Apostolicus vir , & sanctissimus tenet primatum in sacris constitutis ordinibus . Mitte ergo quem vis prudentem aliquem virum , vt mecum praesentetur in conspectu tanti Pontificis hac de re me accusaturus , vt illic canonicam excipiam sententiam , ne huius criminis reus existimer . Quod equidem charitare permotus tibi consulo ; tamen non ignoro te mihi non obtemperaturum : non quod timeam cruciatus tuos , sed quod doleat mihi tui condemnatio , cum certum sit , te animae tuae magnam perniciem & detrimentum afferre . At contumax tyrannus , veritatis verbis colla supponere detrectans , mentis lumine orbatus , clausis oculis cordis , arreptum baculum , cui incumbere , nihil reformidans , in tanti Pontificis pectus adegit , moxque suis praecipit , vt in eum manus iniicerent . Id eius clerici conspicati , immenso correpti timore , in aedium latebras sese abdiderunt : vt in eos etiam quadraret illud , quod de Christo iam olim Propheta praedixerat : Percutiam pastorem , & dispergentur oves gregis . Milites vero non pauci acriter in sanctum Episcopum manus iniicientes , vt furentis domini animum mitigarent , eius iussu spoliatum chlamyde & stola , in hospitis horreum , vbi condebantur frumenta , abduxerunt , ibique ad scalam funibus alligarunt .

Zach. 13. Mat. 26.

VII. DIRVM MARTYRIVM HEIMERAMMI.

Tum ille attentissime Dominum orans : Domine Iesu Christe , inquit , qui manus ad crucem extendisti , & tuo me sanguine redemisti , tibi ingentes gratias ago , quod me ex tot regionibus ad hunc locum deducere dignatus es , & ab hoc crimine alienum , pro tui amore me vis sanguinem profundere . Eo sic orante , quinque electi sunt , qui eius membra amputarent . E quibus duo tremefacti , pallida facie , ab imo pectore istae verba proferebant : Domine Iesu Christe , de nostris manibus huius sanguinem non requiras : tu enim scis , non sponte , sed imperio coactos nos facere id , quod facturi sumus . Audiens hoc vir sanctissimus , ait ad Dominum : Domine , da tu illis secundum corda illorum . At reliqui tres carnifices pectoris sui impietatem apertis indiciiis declarabant , ita dicentes : Quidni crudeliter eum attrahemus , qui impudenter libidinem suam in tanti principis filia expleuit , ita vt ille omnibus exemplum statuatur , ex eoque discant omnes , si quis praeter fas in feminam manus iniiciat , illi manus amputari debere ? His dictis , digitos eius articulatum praeciderunt . Deinde furentis principis vrgente imperio , oculos radicibus euulserunt , nares amputarunt & aures . In his vero cruciamentis sanctus Dei martyr instar fontis

A fontis perspicui manans , non intermisit cursum suum , hymnos & Psalmos offerens Deo : factus est enim in tam immani agone ex superna virtute robustus , vt ne gemitus quidem vilis ab eo ad astantium aures perferretur , sed hilari vultu sinceraque mente Deo (vt diximus) indefinenter preces funderet . Necdum vero tot poenis exatiati carnifices , pedes utroque cum palmis , quarum iam digitos absciderant , detruncarunt , atque ipsa etiam verenda impudenter abstraxerunt .

Interim pergebat sanctus Martyr , licet exili iam voce , in laudibus Dei & Psalmis Davidicis . Cernentes vero carnifices eum poenis afflictum & membris iam destitutum , ipsius linguae ministerio inuidentes , eam ferro in os iniecto praeciderunt , atque ita corporis truncato relicto , abierunt . Remansit autem in certaminis campo , sanguine suo inuolutus , victor triumphalis exultans . Postquam autem hostes abiere , e suis latibulis ad venerabilem Christi Martyrem clerici cum vicinis mulieribus adularunt , a quibus vir sanctus pro sui refrigerio aquam petebat . Dixit autem ad eum Vitalis presbyter & interpret eius , vir pius & religiosus , cuius antea meminimus : dixit vero non sine lacrymis , quas ab eius oculis exprimebant tanti sui magistri cruciatus : Quid vis refocillari , cum sis membris corporis destitutus ? Meo quidem iudicio rectius tibi mortem optaris , quam tot affectus iniuriis vitam producere velis .

VIII.

VITALIS NEGAT POTVM SANCTO MARTYRI .

Cernens autem Dei Martyr presbyteri sui animum secus affectum , quam expediret , collecto spiritu , abscissa lingua verba , vt potuit , explicans , ita ait ad eum : Non tibi in mentem venit , sepe me dixisse , neminem ad mortem festinare debere , sed potius optare , vt differatur , vt possit piis intercessionibus faciem Domini praecupare ; vt detur spatium infirmis ad agendam poenitentiam propter ea quae humana infirmitas perpetravit ? An vero pigritiae tuae molestum videtur , cruentum refrigerare pectus ?] pergens vero , non ram imprecatus est ei malum , quam quod ob peccatum esset passurus , Deo vindice , ita praedixit : Quoties , inquit , potum ori tuo applicueris , mentis inops fias , nec tamen cuiquam noceas , sed inobedientiae exemplum de te praebes . Dixit hoc vir sanctissimus , & vt dixit , ita factum est .] haec & alia , praesertim vero miracula quae ad eius sacras reliquias operatus est Deus , idem auctor pluribus narrat , qui & terribilem Dei vltionem in facinorosos illos delinquentes describit , & de ecclesia in eius memoriam condita meminit . Porro natalem eius , quo martyrij corona redimitus triumphans ascendit in caelum , decimo Kalendas Octobris in sacras Martyrum relatum tabulas anniuersaria die Catholica Ecclesia pie sanctaeque celebrat eiusmodi elogio tanto viro digno : Ratisponae in Bauaria sancti Emmerami * Episcopi & Martyris , qui vt alios liberaret , mortem sanctissimam Christi causa patienter subiit .] Illustrauit plane prouinciam illam tanti Martyris fulgor , quo nesciuit impiae haereticis densam caliginem , fide lucens sub Principibus Orthodoxis Catholicae fidei vere cultoribus .

IX.

QUAE VLTIO SECVTA EST VITALEM .

Verum quod ad tempus martyrij sancti Emmerami , in incertum (vt diximus) sine certo duce cucurrimus : Cum enim non esset scriptus liber , nec certus auctor quem sequeremur , errare contigit : quod non prius senimus , quam cum accepimus epitaphium antiquitus scriptum , in quo expressè ponitur martyrium consummasse anno Christi sexcentesimo quinquagesimo secundo . accepimus illud a viro doctissimo Marco Velfero Angustano , qui res Baioarias feliciori sicut & veriori stilo in lucem prodeit , apud quem de eodem Martyre plura leges .

X. MARTYRIVM PAVSIVS HEIMRAMMV ANNO DCLII .

E IESV CHRISTI IOANNIS PAP. VI. TIBERII ABSIMARI IMP.

ANNVS 703. ANNVS 2. ANNVS 7.

Annus sequitur septingentesimustertius Indictione prima , quo pulso Tiberio Absimaro Imperatore , Iustinianus in Imperium restituitur per Trebellium Bulgarorum Regem clanculo per aquaeductum ingressus Constantinopolim . Cum Tiberius fuga sibi consuluit , necnon eius frater Heraclius , & alij primores ciuitatis : sed eos Iustinianus victos in potestatem accipiens & nobiles omnes illos Senatores atque Patricios in muro ciuitatis supplicio affecit : Absimarum vero , atque Leontium , qui primus occuparat Imperium , victos per urbem in pompa duxit , ludisque circensibus representauit : cumque ipse

I.

TIBERIVS PRIVATVM IMPERIO ATQVE VITALEM .

Iustinianus eorum ceruices calcans, vsq; ad solutionem primi brauij eos sub pedibus habere, vniuersus populus illud Dauidicum acclamauit: Super aspidem & basiliscum ambulasti, & conculcasti leonem & draconem. Inde eos in Cynegium missos, capite truncari iussit. Innumerabilem quoque multitudinem, tam ex ciuibus, quam ex foris positis militibus perdidit, pluresque in saccos missos in mare necari fecit: alios autē, cum ad prandium vel ad coenam accubarent, mox vt surgebant, ceruicem incisione perdebat, adeo vt vehementer omnes timor inuaserit. hæc ex Græcorum Annalibus, Theophane, & aliis.

II. Sed quid præterea? Iusto Dei iudicio factum est, vt ille Callinicus Patriarcha, qui polens numero Episcoporum Orientem fecerat Ecclesiam, & in Romanam insurrexit, ab eodem Iustiniano Imperatore vincetus, oculis orbatus fuerit, & Romam in exilium missus: vt qui adeo superbe in Romanum Pontificem caput extulerat, ab eodem vitæ stipem humiliatus acciperet. Habent hæc omnia idem Theophanes atque Græcorum Annales. Hæc B. dignè perpeffus, qui primus ausus est absque consensu Romani Pontificis vniuersale congregare Concilium, centurias edere canonum, soluere Ecclesiasticam disciplinam, traditiones acceptas à maioribus proculcare. ista quidem quo magis considero, eo magis admirari non desino, quam iusta vindicta sit diuinitus factum, vt qui aduersus Romanam Ecclesiam adeo ardenti animo pellexerat Iustinianum Augustum, & excitarat eundem aduersus Romanum Pontificem, ab eodem talia tantaque passus sit, qualia nemo ante Constantinopolitanorum Antistitem à Christiano perpeffus reperitur Imperatore.

III. Sublato igitur è medio nouatore Callinico Patriarcha, in locum ipsius subrogandum Iustinianus curauit Cyrum quemdam in Amastride insula monachū, eo quod ipsi recuperationem Imperij prædixisset. His peractis, rebusque penitus stabilitis, idem Imperator Trebellium Bulgarorum Regem, per quem fuerat restitutus, muneribus dignè donatum dimisit ad propria. Tunc & filium suum Tiberium, Theodoramque coniugem Imperiali corona pariter insigniuit. At hæc cœpta hoc anno, in sequentem propagata noscuntur. Sicque absque obice, deletis penitus aduersariis, possedit pacificè Imperium.

Eodem anno Cunipertus Rex Longobardorū, vbi annos duodecim regnasset solus post patris obitum, ex hac vita migravit: de quo Paulus: Hic, inquit, in Campo Coronatæ, vbi bellum contra Alachin gessit, in honorem beati Georgij martyris monasterium construxit. Fuit autem vir elegans, & omni bonitate conspicuus, audaxque bellator. Hic multis Longobardorum lacrymis iuxta basilicam Domini Saluatoris, quam quondam auus eiusdem Aripertus construxerat, sepultus est; regnumque Longobardorum Luithberto filio adhuc puerilis ætatis reliquit, cui tutorem Asprandum virū sapientem & illustrem contulit. Hæc Paulus, qui subdit, infra octo menses, superato Asprando, regnum delatum ad Ragenbertum Ducem Taurinorum, sed eodem anno ipso extincto, delatum esse regnum Asprandi filio, quod contigit anno sequenti, quo & de ipso plura alia dicturi sumus. Quod ad dictum monasterium pertinet, creditur quod est vetustissimū atque nobile admodum in suburbis Ferrariæ ciuitatis, quæ & sub eiusdem S. Georgij protectione dicata permanet.

V. Eodem anno defunctus est sanctus Benedictus Abbas in Anglia, miræ sanctitatis vir, cuius diem natalem pridie Idus Ianuarij consecratum Ecclesia Catholica anniuersaria memoria celebrandum suscepit. Fuit hic Romanæ alumni Ecclesiæ, ibique monachissimum amplexus, ex Bischope vocatus est Benedictus. Extat Bedæ homilia in eiusdem die natali dicta, in qua inter alia hæc historicè habet: Derelictis enim omnibus, secutus est Christū, quando spretis eis quæ in ministerio regali acquiserat, vel acquirere valebat, cum esset nobilis natu, ad beatorum Apostolorum limina peregrinaturus aduolauit: vt quia rudis adhuc in gente Anglorum fides & Ecclesiarum institutio florebat, ibi potius perfectam viuendi formam sumeret, vbi per summos Christi Apostolos totius Ecclesiæ caput eminet eximium. Ibi ergo eruditus in Christo, illis in partibus attentus, ibi est monasterialibus imbutus institutis: ibidem totum vitæ tempus erat exacturus, si non Apostolica domini Papæ prohiberet auctoritas, qui eum propter ducendum in Britanniam sanctæ recordationis Archiepiscopum Theodorum in Patriam redire præcepit.]

VI. Sed quomodo postquam extruxit monasterium sicuti Romæ viderat, Romam iterum eius disciplina causa rediit, atque rursus in Angliam reuersus est, idem paulo inferius narrat, atque hæc ait: Adeo vt ipse Papa Apostolicus ad profectum monasterij huius, quod illum nuper fundasse gaudebat, Ioannem illi Abbatem atque Archicantorem Romanæ Ecclesiæ (sicut charitas vestra bene meminit) in Britanniam Roma deducendū præstaret,

VI. ITERVM ROMAM BENEDICTVS REDIIIT.

4. Sige. hoc an. DE SANCTO BENEDICTO ABBATE IN ANGLIA. Bedæ hom. de Sanct. 10. 7

A per quem idem monasterium morem canendi ac ministrandi canonicum iuxta ritus sanctæ Romanæ atque Apostolicæ Ecclesiæ perciperet.] erat viro sancto abire è Britannia Romam, Romaque illuc remeare instar auis facile admodū. vnde inferius de eodem ista Beda:

Quamdiu sospes erat corpore, pro gloria sanctæ Dei Ecclesiæ, & maximè pro huius monasterij pace, honore, & quiete semper laborare perstabat. Toties mare transiit: nunquam (vt est consuetudinis quibusdam) vacuus & inutilis rediit: sed nunc librorum copiam sanctorum, nunc reliquiarum beatorum Martyrum Christi munus venerabile detulit: nunc architectos ecclesiæ fabricandæ, nunc vitrificatores ad fenestras eius decorandas ac muniendas, nunc cantandi & in Ecclesia per totum annum ministrandi secum magistros adduxit: nunc epistolam priuilegij à domino Papa missam, qua nostra libertas ab omni extrinseca incurfione tutaretur, apportauit: nunc picturas sanctarum historiarum, quæ non ad ornatum solum modò ecclesiæ, verum etiam ad instructionem intuentium proponerentur, aduexit: videlicet, vt qui litterarum lectione non possent scire opera Domini & Saluatoris nostri, per ipsarum contuitum discerent imaginem, &c.] habet plura in eiusdem laudatione viro sanctissimo digna. Porro eiusmodi fundatore propagatus est in Anglia mirificè monachissimus: vt planè insula illa, ita diuini Spiritus imbribus irrigata, Dei esse paradisi effecta, apud quam dum monastica viguit integra in nullo læsa aliquando disciplina, nulla ad eam hæresis accessum habere potuit: illa verò laxata atque soluta, redacta est terra fructifera in saluginem à malitia inhabitantium in ea.

VII. FREQUENS PEREGRINATIO ROMAM.

Psal. 106.

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. VI. IVSTIN. RHINOT. ITERVM IMP. ANVS ANVS ANVS 704. 3. 1.

ANus Saluatoris septingentesimus quartus Indictione secunda incipit, quo exagitata est Italia bellis Longobardorum inter seipsos dimicantium. Conflictabant enim inter se Longobardorum Duces hoc anno pro regno, donec Aripertus victor, è medio sublatis Rothari Duce Bergomensis, & Luithberto filio Cuniperti, solus pacificè regnauit; de quo ista summa laude digna Paulus diaconus habet: Hoc tempore Aripertus Rex Longobardorum donationem patrimonij Alpium Cottiarum, quæ quondam ad ius pertinuerant Apostolica sedis, sed à Longobardis multo tempore fuerant ablata, restituit, & hanc donationem aureis exaratam litteris Romam direxit.] hæc Paulus diaconus: quæ quidem sub hoc ipso Ioanne Sexto facta esse, Anastasius Bibliothecarius docet, eam demum que prouinciam primū à Romana Ecclesia esse possessam affirmat. tradit & hoc ipsum Ado Episcopus Viennensis in Chronico, Beda, & alij denique omnes in eiusdem scriptonis genere versati. Quod verò spectat ad victoriam de hostibus obtentam, cuius gratia consecutus est regnum: sancti Boniti Aruernensis id precibus impetratum, auctor, qui eiusdem Sancti æqualis res ab eo gestas scripsit, expectantibus id ab eo Adolpho & Eucherio eiusdem temporis Episcopis, tradit. Quomodo autem id acciderit, idem auctor pluribus narrat, atque in primis, quomodo se abdicans Episcopatu, idoneo nato successore, peregrinationem Romam ad limina Apostolorum instituit: vbi cum plurima ab eo in itinere edita refert miracula, hæc, cum apud eum hospitatus est, habet:

I. LONGOBARDI INTER SE DIMICANT.

DONATIO FACTA ROMÆ ECCLESIAE A REGE LONGOBARD.

II. S. BONITI PEREGRINATIO.

Denique in Italiam ingressus, à Rege Longobardorum & deuotè & amanter acceptus est: qui cum viri Dei colloquiis frueretur, audiuit ad se referri, urbem ab exercitu obsideri. At ille mox exiliens, iubet suos arma capeffere, secumque contra hostes dimicaturus, effeparatos ad pugnam. Conuersus autem humiliter, ad virum Dei: Quæso te, pater, inquit, vt pro me Domino preces offeras. Nam mihi res est cum hostibus meis. Liceat mihi tua intercessione ex illis palmam referre: Mox inde urbem egressus, prælium cum hostibus iniit. Adeo verò partibus Ariperti (ita enim ille Rex Longobardorum vocabatur) fauit victoria, vt multis cæsis atque prostratis, Rege quoque in inguine vulnerato & capto, cum magno tripudio ad virum Dei redierit, ei que pro precum illius suffragiis gratias agens, de nouo se eius orationibus commendarit multa cum humilitate, & in regno suo res necessarias illi præberi curauerit.] hæc de victoria: quæ præterierunt Paulum, qui de eiusdem Regis rebus gestis annis quibus regnauit (vt ait) duodecim, vix paucissima artigit: vt non mireris, si non eadem apud eum inuenies esse narrata. Sed prosequamur Sanctum ad Apostolorum limina nauigantem, pergat auctor, hæc dicens:

III.
SPDAT TEM
PESTATEM
MARIS.

Inde autem profectus vir Dei, ubi ad maris littora accessit, nauim conscendit. Ferue-
scente autem mari, cum fluctus tumescerent quibusdam comitibus mortis terrorem incu-
terent, maximè quòd aliæ naues iam disiectæ essent, ita ut vix pauci mortales littus pos-
sint attingere: blandè suos consolari cœpit. At illi nihilominus partim mortis metu in
nauis se pronos prosternebant, partim res quas intulerant, pro exoneranda nauis, in mare
iacabant. Sed opposuit se vir Dei: Nolite, inquit, istuc facere: præstat has res vel vo-
bis egentibus, vel pauperibus conferuare. Simul autem ad cælum attollens oculos, & ta-
citus imbrem lacrymarum effundens, pro salute omnium Dominum obsecrauit. Eodem
autem temporis puncto, vndarum impulsu nauis à littore longius protracta est. Ita ergo
Romam tandem perueniens, & sanctorum Apostolorum Martyrumque loca circumqua-
que perlustrans, eorum sibi patrocinium atque suffragium supplici & inæstimabili deuo-
tione poposcit. Ad extremum non paucos captiuos redimens, secum reduxit.] hæc de his
auctor, qui & plures alias res præclarè gestas, diuinitusque edita signa de eodem viro san-
ctissimo narrat. Sed hæc satis.

IV.
EDILRE-
DVS REX
MONACHVS
FACTVS.

Hoc eodem anno septingentesimo quarto Edilredus, postquam triginta & vnum an-
nos genti Merciorum præfuit, Monachus factus, Coenredo regnum dedit.] hæc in epi-
tome Beda. Ita planè primitiuæ illius Ecclesiæ Anglicanæ fuit erga sacram religionem
vigens feruensque cultus, ut ob frequentiam Deo philosophantium monachorum fuerit
insula referta vndique monasteriis, in quibus & Reges ipsi, qui fuerant leones in prælio,
mox in sacris septis, cælestibus caulis inclusi redderentur agni mitissimi. Fauebat planè
Dominus coalescenti tunc Ecclesiæ Anglicanæ, ut omnibus eam charismatibus reddide-
rit affluentem, in virtutum & signorum præsertim ostensione, quibus quisque licet inuitus
trahi posse videretur ad mundi contemptum. Nam quid acciderit his fermè diebus, cum
in locum Edilredi successit Coenredus, audi Bedam rem gestam sui temporis ita accu-
ratè describentem:

* Beda lib. 5.
c. 14.
PECCATOR
DESPICI-
ENS POENI-
TENTIAM.

Fuit autem, inquit, quidam temporibus Coenredi, qui post Edilredum regnauit, vir
in laico habitu atque officio militari positus, sed quatum pro industria exteriori Regi pla-
cens, tantum pro interna suimet negligentia displicens. Admonebat ergo illum sedulo,
ut confiteretur & emendaret ac relinqueret scelera sua, priusquam subito mortis superuen-
tu tempus omne poenitendi & emendandi perderet. Verum ille, licet frequenter admo-
nitus, spernebat verba salutis, seseque tempore sequenti poenitentiam acturum esse promit-
tebat. Inter hæc tactus infirmitate decidit in lectum, atque acri cœpit dolore torqueri. Ad
quem ingressus Rex (diligebat enim eum) multum hortabatur, ut vel tunc, antequam mo-
reretur, poenitentiam ageret commissorum. At ille respondebat, non se nunc velle confi-
teri peccata sua, sed cum ab infirmitate resurgeret, ne fortè exprobrarent sibi sodales, quòd
timore mortis faceret ea quæ sospes facere noluerat: fortiter quidem (ut sibi videbatur)
locutus, sed miserabiliter, ut postea patuit, dæmoniaca fraude seductus est.

V.
HORRIBI-
LIS VISIO
IMPOENI-
TENTIS.

Cumque morbo ingrauescente, denuò ad eum visitandum ac docendum Rex intraret,
clamauit statim miserabili voce: Quid vis modò? Quid huc venisti? non enim mihi ali-
quid utilitatis aut salutis potes vltra conferre. At ille: Noli, inquit, ita loqui: vide ut
sanum sapias. Non inquit, insanio, sed pessimam mihi conscientiam certus præ oculis
habeo. Et quid, inquit, hoc est? Paulò antè, inquit, intrauerunt domum hanc duo pul-
cherrimi iuuenes, & resederunt circa me, vnus ad caput, & vnus ad pedes: protulitque vnus
libellum perpulchrum, sed vehementer modicum, ac mihi ad legendum dedit, in quo
omnia quæ vnquam bona fecerim intuens scripta reperi, & hæc erant nimium pauca &
modica. Receperunt codicem, neque aliquid mihi dicebant. Tunc subito superuenit
exercitus malignorum & horrendorum vultu spirituum, domumque hanc & exterius
obsedit, & intus maxima ex parte residens impleuit. Tunc ille qui & obscuritate tenebro-
sæ faciei, & primatu sedis maior esse videbatur eorum, proferens codicem horrendæ
visionis, & magnitudinis enormis, & ponderis panè importabilis, iussit vni ex satelli-
tibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem, inueni omnia scelera, non so-
lum quæ opere, vel verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccaui, manifestissi-
mè in eo tetris esse descripta litteris. Dicebatque ad illos, qui mihi assederant, viros al-
batos & præclaros: Quid hîc sedetis, scientes certissimè, quia noster est iste? Respon-
derunt: Verum dicis: accipite, & in cumulum damnationis vestræ ducite. Quo dicto,
statim disparuerunt.

Surgen-

A Surgentesque duo nequissimi spiritus, habentes in manibus furcas, percusserunt me,
vnus in capite, alius in pede. qui videlicet modò cum magno tormento irrepunt mea
viscera in interiora corporis mei, moxque ut ad inuicem peruenient, moriar, & paratis
ad rapiendum me dæmonibus in inferni claustra pertrahar. Sic loquebatur miser despe-
rans, & non multo post defunctus, poenitentiam, quam ad breue tempus cum fructu ve-
niæ facere superferdit, in æternum sine fructu poenitis subditus facit.] hæc de horribili visu
Beda, singula interpretatione declarans, & in testimonium sancti Gregorij Papæ aucto-
ritatem adducit, atque ad finem hæc habet: Hanc historiam sicut à venerabili Antistite
Pethelmo didici, simpliciter ad salutem legentium, siue audientium, narrandum esse pu-
taui.] hæc ipse, tantam rem tanti viri planè sanctissimi, de quo superius diximus, testimo-
nio firmatam relinquens.

B Sed quid habet, quod fidem excedat, vel sit incongruum veritati? Nónne hæc omnia
antea in diuinis litteris sunt prædicta? nempe: Opera illorum sequuntur illos.] vel
Quæ fecerit homo, hæc recipiet.] Nónne & prædixit Dominus, quòd in die illa de
omni verbo otioso rationem homines reddaturi sint? Nónne & peccata scripta stylo
ferreo in vngue adamantino Propheta testatus est? Nónne codices esse scriptos siue
bonis, siue malis operibus, æquè Deus Ioanni olim ostendit? Nónne tradi tortoribus
fontes pariter Dominus dixit in Evangelio? Nónne hæc omnia euentura esse die obi-
tus de aduersariis spiritibus exactoribus sanctus Cyrillus Alexandrinus in tractatione
illa de egressu animæ totidem ferè verbis testatum reliquit? Audiant, qui sibi nimis
prudentes, malè sibi conscij ista derident, Dominum comminantem: Ego quoque in
interitu vestro ridebo & subsannabo.] Profecit idem Rex eadem visione plurimum,
quippe qui etiam vita innocens ac moribus sincerus extiterit, pro consequenda nihilominus
delictorum suorum pleniori indulgentia, exemplo piorum Regum, Romam (ut idem Be-
da in epitome tradit) anno sui regni sexto, abdicans se, peregrinatus est ad sancta limina
Apostolorum.

Sed ubi auditam à sanctissimo viro idem Beda retulit visionem, aliam quam ipse se no-
uisse testatur, mox subiicit istis verbis: Noui autem ipse fratrem, quem vti nam non nos-
sem, cuius etiam nomen, si hoc aliquid prodesset, dicere possem, positum in monasterio
nobili, sed ipsum ignobiliter viuentem. Corripiebatur quidem sedulo à fratribus ac maio-
ribus loci, atque ad castigatorem vitam conuerti admonebatur. Et quamuis eos audire
noluisset, tolerabatur tamen ab eis longanimiter ob necessitatem operum ipsius extero-
rum: erat enim fabrilis arte singularis. Seruiebat autem multum ebrietati, & ceteris vita
remissioris illecebris: magisque in officina sua die noctuque desiderare, quam ad psallen-
dum atque orandum in ecclesia, audiendumque cum fratribus verbum vitæ concurrere
consueuerat. Vnde accidit illi (quod solent dicere quidam) quia qui non vult ecclesiæ
ianuam sponte humiliatus ingredi, necesse habet in ianuam inferni non sponte damna-
tus introduci.

Percussus enim languore, atque ad extrema perductus, vocauit fratres, & multum
mœrens ac damnato similis cœpit narrare, quia videret inferos apertos, & Satanam im-
mersum in profundum tartari: Caipham quoque, cum ceteris qui occiderunt Dominum,
iuxta eum flammis vlticibus contraditum: in quorum vicinia, inquit, heu, misero mihi
locum aspicio æternæ perdicionis esse præparatum. Audientes hæc fratres, cœperunt di-
ligenter exhortari, ut vel tunc positus adhuc in corpore poenitentiam ageret. Responde-
bat ille desperans: Non est mihi modò tempus vitam mutandi, cum ipse viderim iudicium
E meum iam esse completum. Talia dicens, sine viatico salutis obiit, & corpus eius in vlti-
mis est monasterij locis humatum: neque aliquis pro eo vel Missas facere, vel psalmos
cantare, vel saltem orare præsumebat.] hæcenus rei gesta series, de qua iure subdit
idem Beda:

O quam grandi distantia diuisit Dominus lucem & tenebras! Beatus protomartyr Ste-
phanus passurus mortem pro veritate, vidit cælos apertos, & vidit gloriam Dei, & Iesum
stantem à dextris Dei, & ubi erat futurus ipse post mortem, ibi oculos mentis ante mor-
tem, quo latior occumberet, misit. At contra faber ille tenebrôsæ mentis & actionis, immi-
nente morte, vidit aperta tartara, vidit damnationem diaboli & sequacium eius: vidit
etiam suum infelix inter tales carcerem, quo miserabilius ipse desperata salute periret, sed
viuentibus, qui hæc cognouissent, causam salutis suæ perdicione relinqueret. Factum est

Annal. Eccl. Tom. 8.

Iii 3

hoc

CHRISTI IOANNIS PAP. VII. IVSTIN. RHINOT. ITERVM IMP. 705. I. 2.

hoc nuper in provincia Berniciorum, ac longè lateque diffamatum, multosque ad agendam & non differendam scelorum suorum poenitentiam prouocauit. Quod utinam ex hinc etiam nostrarum fiat lectio litterarum.] hucusque Beda, quæ plane consentientia esse noscuntur iis quæ à sancto Gregorio in Dialogis scripta reperiuntur.

IESV CHRISTI IOANNIS PAP. VII. IVSTIN. RHINOT. ITERVM IMP. ANNVS ANNVS ANNVS 705. I. 2.

I. Septingentesimus quintus Indictione tertia adest annus, quo Ioannes Sextus Romanus Pontifex, ubi sedisset annos tres, menses duos, atque dies duodecim, moritur die decima Ianuarij. De quo, præter alia suis certis temporibus consignata, hæc Anastasius habet: Hic fecit in basilica beati Andreae Apostoli, quæ ponitur infra ecclesiam beati Petri principis Apostolorum, ambonem nouiter. Hic super altare ecclesiæ sancti Marci coopertorium fecit, & in basilica beati Pauli Apostoli inter columnas altaris dextra læuaque vela alba. Hic fecit ordinationem presbyterorum & diaconorum vnam, id est, presbyteros nouem, diaconos duos: fecit autem per diuersa loca Episcopos quindecim. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum Apostolum. Et cessauit Episcopatus mensem vnum, dies decem & octo.] hucusque Anastasius. Ex cuius sententia pariter liquet, eius successorem creatum esse hoc eodem anno die prima Martij. Fuit iste Ioannes, eius nominis septimus numeratus, natione Græcus, ex patre Platone genitus.

II. Incredibiles perspicias fuisse Græcorum artes, quibus nisi sunt sibi subicere (si licuisset) Romanam Ecclesiam. Quod enim confirmationi Romani Pontificis sibi tyrannicè usurpatæ tandem renuntiasent Imperatores, studuerunt alia via eidem Romanæ Ecclesiæ dominari, agentes nimirum, ut in collegium S. Rom. Eccl. Cardinalium allegarentur Orientales, qui etiam, opera Exarchorum adnitente, crearentur Romani Pontifices. Hinc videas, post Benedictum Pontificem, Ioannem Quintum Syrum natione creatum successorem, deinde Cononem Thracem, postea Sergium Syrum, Ioannem deinde Græcum pariter ordine Sextum dictum, inde hunc de quo agimus, Ioannem Septimum itidem Græcum, postea Sisinnium Syrum, & post eum Constantinum pariter Syrum, itidemque Gregorium Tertium Syrum etiam, necnon post eum Zachariam Græcum: ut appareat inter hos omnes vix vnum Gregorium Secundum intercalatum Romanam natione Pontificem.

III. Sed quid accidit: vtique tamquam miraculum à Deo, ut in collegium iidem cooptati sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & creati Pontifices Apostolicæ sedis, spiritum pariter hereditariæ Apostolicæ, steterintque aduersus omnes conatus Imperatorum & Orientalium Episcoporum, resisterintque ac ne minimum quidem cesserint. Videas pariter hac de causâ, ad eludendum eundem conatum Imperatorum, fuisse ordinationes Cardinalium Romanæ Ecclesiæ infrequentes, quo necessitatem vitarent iidem Romani Pontifices Imperatorum obsequendi voluntati. Sic igitur semper ipsi elusi remanserunt Imperatores, cum suos Græcos, siue alios Orientales creatos Romanos Pontifices, suis ipsorum petitionibus acerrimos aduersarios reperirent, quos putabant in omnibus gentilibus suis fore concordēs, vt de ipso (de quo est sermo) Ioanne Septimo accidisse probatur.

IV. Vbi enim Iustinianus Imperator accepit Ioannem Græcum natione creatum esse Romanum Episcopum, honorificentissimam ad eum ornauit legationem, mittens nimirum ad ipsum duos Metropolitanos Episcopos, ad componendam diu agitatam de nouis canonibus editis nomine Sextæ Synodi controuersiam. Cuius rei causam idem Pontifex hoc anno collegit Episcoporum Romæ Concilium, ex quo eosdem auditos legatos re infecta dimisit. Sed quid de his primum Anastasius habeat, videamus. ait enim: Idem Iustinianus Imperator pro tomis, quos antè sub domno Sergio Apostolicæ memoriæ Pontifice Romam direxerat, in quibus diuersa capitula Romanæ Ecclesiæ contraria scripta inerant, duos Metropolitanos Episcopos demandauit, dirigens per eos & Sacram, per quam denominatum Pontificem coniuuauit & adhortatus est, vt Apostolicæ Ecclesiæ Concilium congregaret, & quæcumque ei visa essent, stabiliret, & quæ aduersa, renuendo excluderet.] hæc Anastasius.

Viden-

IOANNES PAP. SEX. TVS MORITVR.

IOANNES PAP. SEPTIMVS CREATVS.

II. ARTES GRÆCORVM ADVERSVS ROM. ECCLES.

III. VNVS SEPTIMVS OMNIUM ROM. PONTIF.

IV. LEGATIO MISSA AD IOANNEM PAP.

CHRISTI IOANNIS PAP. VII. IVSTIN. RHINOT. ITERVM IMP. 705. I. 2.

A Videntur namque eius argumenti literæ & legatio fuisse Imperatoris, vt sancitos Constantinopoli in Synodo canones Ioannes Papa congregato Concilio examinaret, & quos consentientes reperisset Catholicæ disciplinæ probaret, confirmaretque; ceteros vero pro arbitrio refutaret. Verum etsi iusta hæc esse petitio videretur: tamen quod non deceret maiestatem Apostolicæ sedis, vel quid minimum comprobare, quod non in legitima Synodo sancitum esset, eos Ioannes nec ex parte voluit comprobasse: ceterum (quod ab eo fieri expectabatur) neque voluit condemnasse, ne commoueret animum Imperatoris. Hinc est enim quod idem Anastasius subdit: Sed Ioannes humana fragilitate timidus, hos nequaquam emendans, per suprafatos Metropolitanos direxit ad Principem.] hæc ipse. Verum eos non recepisse, videri poterat condemnasse. Non fuisse illos quidem receptos, sed vti scripti erant (vt Anastasius ait) remissos ad Imperatorem, alia sunt quæ demonstrant: B etenim si recepti fuissent, haud opus fuisset Iustiniano Imperatori vocare ob eam causam Constantinopolim (vt dicemus) Constantinum Pontificem.

Quod insuper ad hanc Synodum spectat, interfuit ipsi mirificus ille sanctus Vuilfridus Archiepiscopus Eboracensis, de quo sæpè superius: interfuit inquam, sed reus: iterum namque accusatus, iterum Romanum Pontificem appellans, Romam se contulit ad suam prosequendam causam. Quem enim antea sub Agathone Papa eadem ex causa Romam oportuerat se conferre, cum absolutus est & innocens declaratus: iterum passus calumnias, iterum idem iter suscipere coactus est. At quod Beda non dicat, quinam trium eiusdem nominis Pontificum Ioannes fuerit, qui in Synodo S. Vuilfridi causam cognouit: etenim ab eo tempore Agathonis, tres eiusdem nominis intercessere Pontifices Ioannes dicti, Quintus, Sextus, & Septimus: vt non nisi sub hoc Septimo id contigisse dicamus, C certum inde deducimus argumentum, quod cum testetur Beda eundem Sanctum post hanc Synodum quadriennio dumtaxat vixisse, constatque eodem auctore ipsum obiisse diem anno Redemptoris septingentesimo nono, nihil est quod de his dubitari possit. Cum insuper in eius epitaphio idem Beda testetur a vixisse Episcopum annos quadraginta quinque, idemque affirmet sedere cœpisse anno Domini sexcentesimo sexagesimo quarto, planè ad dictum tempus ipsum oportuit peruenisse. Sed & inde etiam idem eius obitus tempus colliges: cum enim eundem mortuum esse dicat Beda anno quarto, exacto scilicet, Osredi, quem anno superiori cœpisse regnare tradidimus; planè ad dictum nonum annum post septingentesimum reperies peruenisse. Cum igitur (vt dictum est) annis quatuor ante obitum ipsum Romæ in Concilio sub Ioanne Pontifice absolutum iterum fuisse testetur Beda; iam planè constat, non ad Quintum vel Sextum Ioannem, D sed ad Septimum referri debere. Sed de ipso in Synodo reo constituto & absoluto audiamus Bedam:

Post quinque annos, inquit, denuò accusatus ab eodem ipso Rege, Aldfrido scilicet, & plurimis Episcopis, Præfultu pulsus est: veniensque Romam, cum præsentibus accusatoribus acciperet locum se defendendi, consideratis Episcopis pluribus cum Apostolico Papa Ioanne, omnium iudicio probatum est; accusatores eius nonnulla in parte falsas contra eum esse machinatos calumnias. Scriptumque est à præfato Papa Regibus Anglorum Edlredo & Aldfrido, vt eum in Episcopatum suum (eo quod iniuste fuerit condemnatus) facerent recipi. Iuuit autem causam absolutionis eius lectio Synodi beatæ memoriæ Papæ Agathonis, quæ quondam ipso præfente in Vrbe atque in eodem Concilio inter Episcopos residente (vt prædiximus) acta est. Cum ergo, causâ exigente, Synodus eadem coram nobilibus & frequentia populi, iubente Apostolico Papa, diebus aliquot legeretur, ventum est ad locum, vbi scriptum erat: Vuilfridus Deo amabilis Episcopus Eboracensis ciuitatis, Apostolicam sedem de sua causa appellans, & ab hac potestate de certis incertisque rebus absolutus, &c. quæ supra posuimus. Quod vbi lectum est, stupor apprehendit audientes: & silente lectore, coeperunt alterutrum requirere, quis esset ille Vuilfridus Episcopus. Tum Bonifacius consiliarius Apostolici Papæ, & alij per plures, qui eum temporibus Agathonis Papæ ibi viderunt, dicebant ipsum esse Episcopum, qui nuper Romam accusatus à suis, atque ab Apostolica sede iudicandus, aduenerat.

Qui iam dudum, inquit, æquè accusatus huc adueniens, mox audita ac adiudicata causâ & controuersia vtriusque partis, à beatæ memoriæ Papæ Agathone probatus est, contra fas à suo Episcopatu repulsus: & tanto apud eum habitus est honore, vt ipsum in Concilio quod congregarat Episcoporum, quasi virum incorruptæ fidei & animi probi,

V. IOANNES PP. AVERSIVS EST CANONES SEXTAE SYNODI.

VI. S. VUILFRIDVS RVRVS ROMAM VENIT.

TEMPORIS RATIO ADVENTVS S. VUILFRIDI.

Beda lib. 5. c. 20. Beda lib. 3. c. 26.

Beda lib. 5. c. 20.

VII. CAUSA VUILFRIDI EPIS. EBORACENSIS TRACTATA VR IN SYNODO.

VIII. ABSOLVTVS VR VUILFRIDVS.

residere præciperet. Quibus auditis, dicebant omnes vnà cum ipso Pontifice, virum tantæ auctoritatis, qui per quadraginta propè annos Episcopatuungebatur, nequaquam dampnari debere, sed ad integrum culpis accusationum absolutum in patriam cum honore reuerti.] hæc de Synodo: vbi cum integram Romanam sub Agathone Synodum recitaram fuisse audisti, planè conici potest (quod eiusdem esset argumenti) causam ibi canonum ad Sextam Synodum additorum esse tractaram, & proculdubio esse reiecta omnia, quæ in Sextæ Synodi Actis minimè reperta fuissent, sed à Græcis addita: erat enim intextum sub Actis Sextæ Synodi dictum sub Agathone Romanum Concilium.

Verùm remeantem absolutum S. Vuilfridum ad propria prosequamur: de ipso enim hæc ibidem Beda: Cum in Britanniam remeans, in Galliarum partes deuenisset, tactus est infirmitate repentina, & ea crescente adeo pressus, vt neque equo vehi posset, sed manibus ministrorum portaretur in grabato. Sic delatus in ciuitatem Meldum Gallia, B quatuor diebus ac noctibus quasi mortuus iacebat, halitu tantum pertenui quia viueret demonstrans, Cumque ita sine cibo & potu, sine voce & auditu quatrinduo perseveraret, quinta demum illucescente die, quasi de graui experrectus somno, exurgens resedit, apertisque oculis, vidit circa se choros psallentium simul & flentium fratrum: ac modicum suspirans, interrogauit vbi esset Acca presbyter: qui statim vocatus intrauit, & videns eum melius habentem ac loqui iam valentem, flexis genibus gratias egit Deo cum omnibus qui aderant fratribus. Et cum parum confedissent, ac de supernis iudiciis trepidi aliquantum fabulari cœpissent, iussit Pontifex ceteros ad horam egredi, & ad Accam presbyterum ita loqui exorsus est: Visio mihi modò tremenda apparuit, quam te audire ac silentio tegere volo, donec sciam, quid de me fieri velit Deus. Astitit mihi quidam candido præclarus habitu, dicēs se Michaëlem esse Archangelum: Et ob hoc, inquit, C missus sum; vt te à morte reuocem. Donauit enim tibi Dominus vitam per orationes ac lacrymas discipulorum & fratrum tuorum, & per intercessionem suæ beatæ genitricis semperque virginis Mariæ. Quapropter dico tibi, quia modò quidem ab infirmitate hæc seruaberis: sed paratus esto, quia post quadriennium reuertens visitabo te. In patriam verò perueniens, maximam possessionum tuarum, quæ tibi ablatae sunt, portionem recipies, atque in pace tranquilla vitam terminabis.

X. Conualuit igitur Episcopus, cunctis gaudentibus, & Deo gratias agentibus: cœproque itinere in Britanniam venit. Lectis autem epistolis, quas ab Apostolico Papa aduexerat, Bertuualdus Archiepiscopus, & Edilredus quondam Rex, tunc autem Abbas, libentissimè fauerunt: Qui videlicet Edilredus accitum ad se Conredum, quem pro se Regem fecerat, amicum Episcopo fieri petiit, & impetrauit: sed Aldfridus Nordanhumborum Rex eum suscipere contempsit, nec longo tempore superfuit.] hoc namque anno eum D idem Beda defunctum esse testatur: Vnde, inquit, factum est, vt regnante Ofredo filio eius, mox Synodo facta iuxta fluiuium Nidd, post aliquantum vtriusque partis conflictum, tandem cunctis fauentibus, in præsulatum sit suæ receptus Ecclesiæ. Sicque quatuor annis, id est, vsque ad diem obitus sui vitam duxit in pace.] hæc tenus Beda.

XI. Sed ne recedamus à fertili Sanctorum agro Britannia Anglorum laboribus benè culta: hoc eodem anno, ipso exordio regni Ofredi, vita sanctissimus Heddi Episcopus Occidentalium Saxonum moritur, de quo ista habet idem auctor Beda: Huius Ofredi regni principio Antistes Occidentalium Saxonum Heddi caelestem migravit ad vitam. Bonus quippe erat vir ac iustus, & Episcopalem vitam siue doctrinam magis insito sibi virtutum amore quàm lectionibus institutus, exercebat. Denique reuerendissimus Antistes Pethelmus (de quo in sequentibus suo loco dicendum est, qui cum successore eius Aldhelmo multo E tempore adhuc diaconus siue monachus fuit) referre est solitus, quod in loco in quo defunctus est, ob meritum sanctitatis eius, multa sanitatae sint patrata miracula: hominesque prouinciae illius solitos ablatum inde puluerem propter languentes in aquam mittere, atque huius gustum, siue asperionem multis sanitatem egrotis & hominibus & pecoribus conferre: propter quod, frequenti ablotione pulueris sacri, fossa sit ibidem facta non minima.] hæc de sanctitate Episcopi Beda. Vnde meritò inter Sanctos in Martyrologium relatum ipsum Sancta Ecclesia æquè colit, annuaque die, nempe Nonis Iulij, eius vnà cum aliis eiusdem diei Sanctis commemorationem pie agere consuevit.

XII. Ex Anglia verò in Germaniam migrantes, manipulos ex apostolatu sanctissimi viri Suuiberti Episcopi colligemus, qui post prædicationem Bruntuuicensibus & aliis finitimi-

IX.
VUILFRIDI
DVS AEGRO
TAT AD
MORTEM,
SEDLI BE-
RATVR.

^a Beda epist.
hoc anno, c.
lib. 5. c. 19.
^b Bed. lib. 5.
c. 20.
SYNODVS
IN ANGLIA
IN RESTI-
TUTIONE S.
VUILFRIDI.

XI.
HEDDI E-
PISC. OBI-
TVS.
^c Beda lib. 5.
c. 19.

XII.

A mis populis ministratam, quos Euangelio imbuens & virtute miraculorum confirmans reddidit Christianos, ad Boructuariorum iterum se culturam conuertit, de quibus Marcellinus hæc habet: Cumque ad Boructuarios venisset, scilicet anno ab incarnatione Domini septingentesimo quinto, statim salutifera verbi diuini præcepta stolidis ipsorum cordibus euangelizando tradidit, ferasque eorum mentes, tetræ ignorantiae caliginibus carcatas, Euangelicæ prædicationis lumine perlustrauit, gloriosus apparens in verbis, & sanctus in operibus suis: ita vt à prophanis idolorum superstitionibus ad fidem Christi multos conuertendo, in radice veræ fidei miraculorum prodigijs solidando confirmarit. Sed cum vbiq; prædicatione sanctissimi Suuiberti multi conuersi baptizatiq; Christo seruirent, & quotidie plures ad Orthodoxam fidem conuolarent; nefandissimus hortator scelerum, animarum prædo gaudens in peius abire omne genus hominum, & non posse celos adire, sagieg per suæ malignitatis fautores ipsum aut interimere, aut expellere. Cum ergo quadam die prædicaret coram multis Gentilibus, sacrilegi sacerdotes Paganorum, calice Babylonis inebriati, insurrexerunt aduersus eum: qui ipsum verberatum pugnis, retortis baculis & lapidibus, à sinibus ipsorum eliminare & expellere conabantur: sed creptus industria quorundam fortium Christianorum, aliquot diebus secretè latuit (non enim palam ipsum trucidare audebant timore Satrapæ ipsorum) non tamè cessauit à prædicatione: quin sparit semina vitæ per agros multorum cordium, ita vt in dies multos, despectis idolis, publicè Christum confitentes baptizaret.] Quomodo autem Deo cogente, ad prædicationem publicè ineundam ipse etiam hostis humanæ naturæ diabolus licet inuitus & nolens viam ei amplam aperuerit, idem Marcellinus ita describit:

Erat, inquit, eodem tempore in quadam Boructuariorum villa, Velsenberch nomine, C vir quidam diues & potens, Ethelhere dictus, obsessus à dæmonio, ferro & catenis adstrictus, eò quod omnes morsu arriperet, & vestes proprias laceraret. Erat autem idem Ethelhere incitator aliorum, & primus qui sanctum Suuibertum baculo impetere non formidabat. Qui cum quotidie dirè vexaretur, & à multis visitaretur, tandem quadam die, præsentibus nonnullis idolorum sacerdotibus & aliis Paganis ipsi condolentibus, dæmon clamare cœpit: Nisi huc veniat seruus Dei viui Suuibertus Christianorum Episcopus, hinc non egrediar. Cumque magis ac magis hæc iterando clamaret, confusi abcesserunt idololatæ & amici dæmoniaci, perplexi & dubij, quidnam facerent. Demum communi omnium deliberatione ab ipsis sanctus Suuibertus quæritur, & inuentus obnixè rogatur & inuitatur ad visitandum dæmoniacum præfatum. Igitur sanctus Suuibertus, fraterno tactus dolore, dæmoniaco compatiens, cum iret cum suis presbyteris & clericis, essetque in via ad visitandum eum, mox cœpit dæmoniacus spumare, dentibusque dirè stridere, & horribiliter vociferando clamare plus solito: de quo præsentibus valde gementes mirabantur. Sed sancto Suuiberto appropinquante domui, cessauit dæmoniacus iacens in lecto, ac si somno dulciter pressus esset.

Quem sanctus cernens, præcepit suis, vt omnes orationibus deuotè vacarent: & ipse XIV. orationi incumbens, Deum deuotissimè precabatur, vt ad laudem & gloriam sanctissimi nominis sui, & ad conuersionem incredulorum, dæmoniacum expulsus dæmone liberaret. Surgensque cum suis ab oratione, signauit dæmoniacum signo salutiferæ Crucis, dicens: In nomine Domini nostri Iesu Christi præcipio tibi immunde spiritus, vt ex eas ab hac Dei creatura, vt exnoscat suum verum Creatorem & Saluatorem. Statim cum factore spiritus maligni exiens, clamare cepit: Non diu in ista permanebis prouincia, serue magni Dei: nam sicut me ab hac mea habitatione expulisti, ita expelli te faciam ex ista terra & prouincia. Ethelhere verò à dæmonio liberatus, surgens palam, inhærens pedibus sancti Suuiberti, veniam petēs de commissis in eum, baptizari in nomine Iesu Christi instantissimè poposcit, in cuius nomine liberatus fuit. Similiter multi Pagani cum duobus idolorum sacerdotibus, qui præsentibus fuerunt, pedibus sancti Episcopi prouoluti, mysterium fidei Christianæ discere & scire expetierunt. Quos sanctus eleuans, docebat diuinam Sapientiam descendisse de cælo ad terram, vt hominem, qui mortuus fuerat peccato, suo sanguine & benedicta morte in ara Crucis viuificaret. Itaque per tres continuas hebdomadas eos docens & in fide confirmans, baptizauit ex eis solummodò quadragintaduos, exceptis paruulis vtriusque sexus & mulieribus.

Et licet Boructuarij essent gens barbara, sæua, & inculta, & plures deos adorarent, prophanis & sacrilegis sacrificijs responsa à dæmonibus exquirentes, augurijs & diuinationibus

SVUIBERTI
EPIS. PRÆ-
DICATIO
AD BORV-
CTVARIOS.
^a Marcell. in
vita S. Suuib.
c. 19.

^b Marcell. in
vita S. Suuib.
c. 20. 21.

XIII.
OCCASIONE
DAEMONIA-
CI GENTI-
LES CON-
VERSE AD
FIDEM.

XIV.

PROPAGA-
TIO FIDEM
IN BORV-
CTVARIIS.

XV.

bus

BORCVTA RII AD FIDEM CONVERSI.

bus feruientes: tamen sanctus Suuibertus, condolens ipsorum miseria, sedula predicacione, crebris deuotionibus, & mirabili sanctitate, Deo auxiliante, eos ad agnitionem veri perduxit luminis: ita vt relictis idolorum sordibus, in Christum credentes, phana, in quibus idola antea adorare consueuerant, propriis manibus destruentes, ecclesias construerent, in quibus presbyteros & diaconos sibi in adiutorium per diuersa Ecclesiarum loca ordinauit. Qui postquam praefatum errorem in magna parte, diuina praecedente gratia, miraculis & sermonibus extirpasset, frequentabatur a populis circumquaque positus, cateruatim ad eum confluentibus: qui eximia conuersationis & miraculi praefati fama excitati, videre & audire eum studebant. Quibus libera voce documenta insinuans Euangelica, multos ex eis conuertit, quos sacro baptismatis fonte abluuit & purgauit: sicque per biennium inter eos moratus, vitae meritis & virtutum clarens exemplis, omnibus amabilis & venerabilis factus est. Fraterno denique amore plenus, cunctis ad salutem B prodesse satagebat. Ipse vero, vt omnibus omnia fieret, cunctos egenos in necessitatibus & infirmitatibus ipsorum visitauit, non solum Christianos, quos in fide visitando & exhortando confirmauit, sed & feroces Paganos errore idololatriae irretitos, vt eos a vano cultu daemnonum ereptos, ad fidem perduceret Christi.] haec ibi de iis quae praesenti & sequenti anno sunt facta: adiicit auctor alia miracula hoc eodem tempore ab eodem Christi Apostolo diuinitus edita, ex quibus maior facta fuit ad fidem accessio. Sed quas idem Sanctus (vt comminatus fuerat daemon) passus sit postea insidias, suo loco dicturi sumus.

XVI. De Orientalibus rebus illud hoc anno secundo Iustiniani Annales produnt, Sarracenos Damasci abstulisse à Christianis primariam ecclesiam, excitatos aemulatione ob eminentem pulchritudinem templi. haec ex Theophane. Putamus hanc illam fuisse sancti Ioannis Baptistae ecclesiam, cuius meminit Beda, vbi in epitome de locis sanctis de Damasco agit.

I. Sequitur Christi annus septingentesimus sextus Indictione quarta, quo nihil praeter seà Annales reddunt, nisi (quod ad res spectat Orientales) non sine magna ingratitude nota Iustinianum Imperatorem, qui armis Bulgaricis fuerat in Imperium restitutus, pactam pacem cum Trebellio ipsorum Rege frangentem, aduersus eum duxisse exercitum, sed dignas tulisse poenas, utpote qui posteriores in bello ferens, fuga elapsus, vix D Constantinopolim cum paucis redire valuit. Habent ista latius enarrata Graecorum Annales*.

* Ex Theoph. & Cedren.

II. Hoc eodem anno septingentesimo sexto consignantur res gestae sancti Guthlaci anachoretæ in Anglia ab iis qui eius vitam scriptis sunt persecuti. Vixit hic in horrida insula solitarius, multisque virtutibus illustratus, prophetiae dono imbutus, & miraculorum gratia insignis extitit. Habentur ex parte res praecclare ab eo gestae b, quas tu consulas.

b Apud Suv. die 11. April. tom. 2.

I. Septingentesimus septimus Redemptoris annus Indictione quinta inchoatur, quo decimoquinto Kalendas Nouembris Ioannes Papa, vbi sedisset annos duos, menses septem, dies decem & septem, moritur. de quo ista Anastasius: Hic fecit oratorium sanctae Dei genitricis intra ecclesiam beati Petri Apostoli, cuius parietes musuo depinxit: illicque auri & argenti quantitatem multam expendit, & venerabilium Patrum dextra lauaque vultus erexit. Hic restaurauit basilicam sanctae Eugeniae, quae longo tempore detecta atque diruta fuerat. Laborauit autem & in caemeteriis beatorum martyrum Marcelliani & Marci, Damascique sancti Pontificis. fecit vero & imagines per diuersas ecclesias, quas quicumque nosse desiderat, in eis vultum ipsius depictum reperiet.

II. Basilicam itaque sanctae Dei genitricis, quae antiqua vocatur, pictura decorauit, illicque ambo-

I. IOANNIS VII. PAP. OBIVS.

A ambonem nouiter fecit, & super eandem ecclesiam, quantum ad se, Episcopum constituit. maluit, illicque Pontificatus sui tempus expleuit.] Puto basilicam hanc Dei genitricis, quae vocabatur antiqua, fuisse ecclesiam sanctae Mariae trans Tiberim positam, à Calixto Papa erectam, qua antiquior nulla, illicque sibi Ioannem habitationem delegisse. Sed pergit Anastasius: Hic fecit aureum calicem praecipuum pensantem libras viginti, quem & gemmis pretiosis decorauit.] & in fine: Hic fecit Episcopos per diuersa loca numero decem & octo. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum Apostolum ante altare oratorij sanctae Dei genitricis, quod ipse construxit, sub die decimoquinto Kalend. Nouembris, Indictione sexta, Iustiniano Romanorum Rempubliam gubernante. Et cessauit Episcopatus eius mensibus tribus.] Sicque decimoquinto Kalendas Februarij creatus est Sisinnius, de quo mox dicturi sumus anno sequenti.

BASILICA ANTIQVA DEI GENITRICIS.

E xordio anni Redemptoris septingentesimo octauo, sexta Indictione, decimoquinto Kalend. Februarij (vt diximus) creatur Papa Sisinnius natione Syrus, qui (inquit Anastasius) podagrico humore ita tenebatur constrictus, vt sibi cibum propriis manibus exhibere non valeret: erat tamen constans animo, & curam agens pro habitatoribus huius ciuitatis: qui & calcarias pro restauratione murorum iussit decoquere, vixitque in Pontificatu dies dumtaxat viginti, sicque septima die Februarij moritur, morte repentina: qui fecit in insula Corsica Episcopum vnum, sepultusque est ad beatum Petrum dicta die & Indictione sexta: cessauitque Episcopatus eius mensum vnum, seu dies vigintinouem.] Postea vero die septima Martij creatur Pontifex Constantinus natione Syrus, vir (inquit idem Anastasius) valde mitissimus.

I.

SISINNII PAP. CREATIO ET OBIVS.

Huius Pontificatus exordio contigit creati Rauennatem Archiepiscopum Felicem, Romanamque se conferre ex more, vt consecrationem acciperet ab ipso Pontifice, professione fidei edita & obedientiae sponcione, licet inuitus, cogentibus magistratibus. sed rediens Rauennam, poenitens facti, resiliit, Rauennatum iustigatione permotus, seq; schismate ab Apostolica sede diuisit: cuius rei causa animum etiam Iustiniani Imperatoris maxime in se concitauit, vt ab eo vinculus iuberetur perducere Constantinopolim, & exilio atque etiam oculorum priuatione damnari, vixque tandem suis pressuris excoctus ad meliores conuersus sit sensus, didiceritque supremam sedi Pontificiae obedire. Haec autem adeo lucluosa à nobis summatim pertractata sunt, Anastasius vero plura addit his verbis:

CONSTANTINVS PAP.

II.

Hic, inquit, ordinauit Felicem Archiepiscopum Rauennatem, qui secundum vsu priorum suorum solitas in scrinio noluit facere cautiones, sed per potentiam Iudicum exposuit, vt maluit *. Cuius cautio à Pontifice in sacratissima Confessione beati Petri Apostoli posita, post multos dies, tetra & quali igne combusta reperta est.] quod quidem haud accidit casu, sed ad significandum veluti certis notis, haud Deo & Apostolo Petro esse gratam eam confessionem atque professionem, quae non prodit ex animo, sed ex timore. Quid autem Rauennates sint passi, cum Felicem suum ipsorum Episcopum à promissione recedere suaserunt, & Iudicibus ac magistratibus Imperatoris contradixerunt, atque ob id etiam rebelles maiestati fuerunt, & ab Imperio descuerunt, ita pergit dicere Anastasius:

III. FELICIS RAVENNATIS ORDINATIO ET SCHISMA. * valuit.

E Rauennates ciues elati superbia, digna vltionis poena mulctati sunt. Mittens quippe Iustinianus Imperator Theodorum Patricium & primū exercitus insula Sicilia cum classe nauium, Rauennam ciuitatem cepit, & omnes rebelles, quos ibi reperit, compedibus strinxit, diuitias eorum abstulit, & Constantinopolim misit. Dei autem iudicio & Apostolorum principis Petri sententia, qui inobedientes fuere Apostolicae sedi, amara morte perempti sunt, & idem Archiepiscopus lumine priuatus, dignam factis recipiens poenam, exul in Ponticam transmissus est regionem.] hucusque de poena rebellium Anastasius. Sed quomodo demum exilio liberatus Felix permissus est redire Rauennam, inferius suo loco dicturi sumus.

IV.

FELIX ET RAVENNATES PVNITI.

Ita plane iusta lance appenso diuino iudicio oportuit punire magna seueritate homines refractarios, qui toties contra Ecclesiam Romanam cornua crexere, saepe delinquentes, saepe

V.

ECCLESIA RAVENNA- TVM IN ME- LIORVM STATVM REDVCTA. a Iſaie I.

VI. CONATVS DIABOLI ADVERSVS S. SVVIBERTVM.

b Marcellin Suuibert. c. 22

VII. SAXONES INSVRGVNT ADVERSVS BORVCTVARIOS.

c Aet. 8.

ſepè veniam obtinentes ab ipſo Romano Pontifice: vt per Imperatorem ira aſtuantem acerbiſſimè punirentur. Sic igitur tamquam in conſlatorio Eccleſia illa purgata, & vexationibus excocta, didicit ex iis quæ paſſa eſt obedientiam: vt factum ſit illi à Domino ſecundùm illud vaticinium Iſaie: Conuertam manum meam ad te, & excoquam ad purum ſcoriam tuam, & auferam omne ſtannum tuum, & reſtituam Iudices tuos vt fuerunt priùs, & conſiliarios tuos ſicut antiquitus: poſt hæc vocaberis ciuitas iuſti, vrbs fidelis.] ita planè: ex hoc enim tempore quicuerunt factioſæ illæ in Romanam Eccleſiam contentiones, eidem in omnibus (vt par erat) ſemper Episcopis Rauennatibus obedientibus. Meruerunt ab Imperatore Orientis ita Rauennates affligi, qui Exarchatus conſilii potentia aduerſus matrem adeò fuere proterui. At quo tempore Felix ita oculorum vſu Conſtantinopoli ignominioſè priuatus eſt, & miſeri Rauennates occiſi, eodem planè Romanus Pontifex ad maiorem ipſorum inuidiam ab eodem Imperatore itidem Conſtantinopoli ſummis eſt B affectus honoribus, de quibus inferiùs dicturi ſumus.

Hoc eodem anno Eccleſia Boructuariorum in Germania, ipſo ſui ortu, inuidia diaboli diſſipatur, Chriſtianis qui in ea erant aliò migrare coactis. Duobus enim elapſis iam annis, ex quo ad Euangelium prædicandum reſerata ianua fuerat Apoſtolo illarum gentium Suuiberto, inter eos & vicinos Saxones immane conſlatum eſt bellum, id planè Satana moliente, quod iam autè ſanctiſſimo viro fuerat comminatus. Rei geſtæ narrationem idem ſibi præſentium rerum ſcriptor ſic aggreditur Marcellinus: Quamuis autem diabolus ſit mendax & pater mendacij, verum tamen ſancto prædixit Suuiberto, cum per eum expulſus eſſet ab obſeſſo, nimirum operaturum, vt ex ea prouincia eum pelleret. Nam poſt biennium veniens illuſtris Bruno magnus Satrapa Saxonum cum nobili comitatu in prouinciam Boructuariorum, pernoctansque in vico Ratingen, ex nimia ebrietate orta diſſenſione magna inter ipſum & Primicerium eiufdem vici de Ratingen, ex inſtigazione & ſuggeſtione diabolica ipſum occidit cum duobus famulis: quibus per vicum dolenter patefactis, amici & affines occiſorum ad arma conuolantes, eundem nobilem Satrapam ferè cum omnibus ſuis in vindictam trucidauerunt.

Fama verò per Saxoniam increbreſcente veridica, Saxones irati nimis, intrantes potenter Boructuariorum fines, multos in ore gladij occidentes, maxima damna ipſis intulerunt, vicumque Ratingen funditus liuore pertinaci deſtruxerunt. E contra Boructuarij, & præcipuè amici occiſorum, aggregata magna potentia armigerorum, multas villas & munitiones Saxonum igne & ferro demoliti ſunt. Sicque viciliſim dum diu committerent magnæ depopulationis excidium, Boructuarij & præcipuè Chriſtiani, qui à ſancto Suuiberto verbum Dei receperunt, perpendentes quòd Saxonum potentia & inſolentia reſiſtere non poſſent, vale dicto ſancto Suuiberto, & accepta ab eo benediſtione, coacti migrauerunt in exterâs prouincias, vt liberiùs ibidem Chriſto ſeruirent. Interea attendens ſanctus Suuibertus glorioſus Pontifex gregem ſuum hac illacque diſperſum, & quòd nullum fructum nullaq; inducias inter vtraſque partes cum ſuis propter faxea Saxonum corda facere poſſet, exorauit aſſiduè Dominum, vt ei iam ſeni locum oſtenderet, vbi habitare deberet. Tandem angelica reuelatione admonitus, præcipitur ire Coloniam Agrippinam ad Pipinum Ducem & Pleſtrudem eius coniugem, qui ei aptum locum permanendi cum ſuis condonarent.] Quomodo autem Coloniam perueniens, exceptus à Pleſtrude cõiuge Pipini cõplura Apoſtolo digna operatus eſt, & à Pipino vicum Vuerdam in inſula Rheni impetrans, nobile illic condidit monaſterium, idem Marcellinus pluribus narrat. Fuit ea erectio fortis munitio ad expugnandam perſidiam Saxonum: ſicque accidit, vt vbicumq; E vir Apoſtolicus fuerit, ſemper profuerit, illaque Chriſtianorum diſperſio conuerſa fuerit ad maiorem fidei profectum: ſicut contigit ipſo exordio naſcentis Eccleſiæ, cum Ieroſolymis oborta perſecutione, facta eſt proficua diſcipulorum circumquaque diſperſio.

I. Sequitur Redemptoris annus ſeptingentefimus nonus, Indictione ſeptima: quo menſe Octobri, iam inchoata à menſe Septembri Indictione octaua, Iuſtinianus Imperator pœnitentiam agens (vt ait Marianus Scotus; ſed ob quaſtionem huius temporis, auctor eſt Ana-

IVSTINIANVS IMP. ACCERSIT CONSTAN. PAPAM.

II.

CONSTANTINVS PAP. PROFICI- SCITVR CONSTAN- TINOP.

III. IOAN. EX- ARCHIEPI- SCOPUS.

IV. SVVILFRIDI OBIVS.

Beda lib. 3. cap. 26. Beda lib. 5. c. 20.

EPITAPHI- VMS SVVILFRIDI EPI- SCOPI.

A Anaſtaſius.) acceſſit ab Vrbe Conſtantinopoli Conſtantinum Papam; quod hoc anno Indictione octaua inchoata factum eſſe, Anaſtaſius tradit, licet Scotus nona Indictione id accidiſſe ſcribat. Verum Anaſtaſio potiùs aſſentimur, cui reliqua benè conſentiunt, vt quæ dicentur oſtendent. Iuſtinianus igitur, non minis, ſed precibus adhibitis, omni que ſecuritate præſtitâ, ſcriptis litteris Conſtantinum acceſſit Conſtantinopolim, vt finis aliquis controuerſiæ ob canones ad Quintam & Sextam Synodum ſuperadditos poneretur: quod ex iis quæ Anaſtaſius in Gregorio Secundo Conſtantini ſucceſſore narrat, intelligere fatiſ poſſumus. Cum autem ſoluſſet à Romano Portu dicto menſe Octobri, hiemandum ſibi fuit Hydrunti. Sed audiamus quæ de his Anaſtaſius dicat:

His, inquit, temporibus, quibus ſcilicet hæc agerentur cum Rauennatibus, miſit præfatus Imperator ad Conſtantinum Pontificem Sacram, per quam iuſſit eum ad regiam aſcendere vrbe. Qui ſanctiſſimus vir iuſſis Imperialibus obtemperans, illicò nauigia fecit parari, quatenus iter aggrediretur marinum.] Quod autem audiſti Imperatorem iuſſiſſe, & Pontificem obtemperari: quo ſenſu hæc accipienda ſint verba, ex rerum geſtarum progreſſu intelliges, cum videris quibus humillimis obſequiis idem Imperator ipſum Pontificem ſuſcepit: cognoſces enim planè, eum non ſaſtu Imperatorio præcepiſſe, ſed precibus exorari. Pergit verò Anaſtaſius: Et egreſſus eſt à Portu Romano die quinta menſis Octobris, Indictione octaua: & ſecuti ſunt eum Nicetas Episcopus Siluæcandi- dæ, Georgius Episcopus Portuenſis, Michaëlius, Paulus, Georgius præſbyteri, Gregorius diaconus, Georgius Secundicerius, Ioannes primus Defenſor, Coſmas Sacellarius, Siſinnius Nomenclator, Sergius Seriniarius, Dorotheus & Iulianus ſubdiaconi, & de reliquis gradibus Eccleſiæ non pauci clerici.] Ceterum cum præſentia Pontificis Vrbs deſtituta videretur, Ioannes Exarchus, qui ad Rauennates miſſus erat, Romam petens, cle- rum afflixit, illa nimirum abſentiæ Pontificis occasione arrepta, prout idem auctor ſic pergit dicere:

Veniens igitur Neapolim Conſtantine Papa, illic eum reperit Ioannes Patricius & Exarchus, cognomento Rizocopus: qui veniens Romam, iugulauit Paulum diaconum & Vicedominum, Petrum Arcarium, Sergium Abbatem præſbyterum, & Sergium ordina- torem: pergenſeque Rauennam, pro ſuis nefandiſſimis factis iudicio Dei illic turpiſſima morte occubuit. Georgius verò præſbyter Neapoli relictus eſt, & Pontifex cum ſuis in Sicilia perrexit: vbi Theodorus Patricius extraticus * languore detentus, occurrens Pon- tifici, magna eum veneratione ſalutans atque ſuſcipiens, medelam adeptus eſt celerem. Atque inde egrediens per Rhegium & Cortonam, transfretauit Gallipolim, vbi mortuus eſt Nicetas Episcopus. Dum verò Hydrunti moras faceret, eò quòd hiems erat, illic ſuſcepit ſigillum Imperiale per Theophanum Regionarium, continens ita, vt vbi denomi- natum contingeret aſſeſſe Pontificem, omnes Iudices, ita eum honorificè ſuſciperent, quaſi ipſum præſentialiter Imperatorem viderent.] hucusque res geſtæ Conſtantini Papæ anni huius, reliqua anno ſequenti.

Vt verò iam res Anglicanæ Eccleſiæ attingamus, hoc item anno, vt diuinitus ab Ange- lo prædictum ipſi fuerat, ex hac vita recedit S. Vuilfridus Archiepiſcopus Eboracenſis (quem ſub Agathone & ſub Ioanne Septimo Romanis Pontificibus ad Romanam ſedem appellentem conſugiſſe diximus, & ſemper ab eadem abſolutum) vbi ſediſſet annos qua- dragintaquinque, creatus (vt ex Beda * diximus) anno Domini ſexcentefimo ſexageſimo- quarto. Idem verò Beda, vbi de eius tranſitu egit, vitam ipſius pariter ſcribit, atque in fine eiusmodi habet ad ſepulchrum eius appoſitum epitaphium hiſ verſibus:

Vuilfridus hic magnus requieſcit corpore Præſul,
Hanc Domino qui aulam ductus pietatis amore
Fecit, & eximio ſacrauit nomine Petri,
Cui clauis celi Chriſtus dedit arbiter orbis:
Atque auro ac Tyrio deuotus veſtiit oſtro.
Quin etiam ſublime Crucis radiante metallo
Hic poſuit trophæum, nec non & quatuor auro
Scribi Euangelij præcepit in ordine libros:
Ac thecam è rutilo hiſ condignam condidit auro.
Paſchalis qui etiam ſolemnia tempora curſus
Catholici ad iuſtum correxit dogma canonis,
Annal. Eccl. Tom. 8.

K k k

Quem

CHRISTI 709. CONSTAN. PAP. 2. IVSTIN. RHINOT. ITERVM IMP. 6.

Quem statuere Patres, dubioq; errore remoto
Certa sua genti ostendit moderamina ritus:
Inq; locis istis monachorum examina crebra
Colligit, ac monitis, cauit quae regula Patrum,
Sedulus instituit, multisq; domiq; forisq;
Lactatus nimirum per tempora longa periculis:
Quindecies ternos postquam egit Episcopus annos,
Transit, & gaudens caelestia regna petiuit.
Dona Iesu, ut grex pastoris calle sequatur.] Porro quo die caelum scandit,
quarto Idus Octobris, eodem colitur ab Ecclesia anniuersario cultu, inter sanctos Confes-
siones relatus in tabulis Ecclesiasticis.

V. Eodem quoque anno moritur sanctus Althelmus Episcopus Schireburgensis in An-
B
glia, de quo superius, ut eius vitae Acta declarant. His lucidissimis astris hoc anno Ec-
clesia Anglicana caelum ornauit, vbique sancta, in monachis, Episcopis, atque Regibus.

Hoc namque anno Coenredus Rex Merciorum, vbi sex annorum regni periodum ab-
soluit, Romam venit, ut Beda in epitome scribit. Immo de duobus Regibus Anastasius
testatur in Constantino, cuius haec sunt verba: Huius temporibus duo Reges Saxonum ad
orationes Apostolorum cum aliis pluribus venientes, velociter (ut optabant) vitam suam
finiuerunt.] hoc enim erat illis in votis, ut Romam pergerent ad limina Apostolorum,
ibi que peccatis expiatis, spiritum Deo redderent. Eadem de his scribes Paulus diaconus,
post multa haec addit: His temporibus multi Anglorum gentis nobiles & ignobiles, viri &
feminae, diuini amoris instinctu, Romam venire consueuerunt.] Sic igitur qui b erant lon-
ge, facti sunt propè in sanguine Christi, & qui in diuisa (ut aiebant) à toto orbe Britannia
habitabant Angli, iudem communionem fidei proximi & charitate coniuncti facti fuerunt,
matris vberibus iugiter inhaerentes.

VI. Eodem anno Childebertus, tertius eius nominis Rex Francorum, vbi regnasset annis
decem & septem, moritur iuxta initam superius rationem annorum ex huius temporis
petitam scriptoribus; inque locum eius subrogatur Dagobertus secundus, qui regnum tenuit
annis quinque. Porro hoc eodem anno factam diuinitus apparitionem Authberto
Episcopo de erigenda basilica in honore sancti Michaëlis Archangeli, habet Sigebertus
in Chronico. Eius generis apparitiones plures tum in Oriente, tum in Occidente, Graecorum
atque Latinorum scriptores produnt: porro ex miraculorum frequentia haud rem
fuisse inanem, iidem auctores ostendunt. Fuit item Authbertus Cameracensis Episcopus,
idem que sanctitate insignis, cuius res gestas scripsit Fulbertus clarissimus sui tempo-
ris scriptor.

IESV CHRISTI CONSTAN. PAP. IVSTIN. RHINOT. ITERVM IMP.

ANNVS 710. ANNVS 3. ANNVS 7.

I. Constantinus Papa, peruenit Constantinopolim: sed quo prauiore honore, quibus
occurribus & obsequiis, cum id ipsum complures scribant, verba hic in primis reddamus
Anastasij Bibliothecarij, qui sic ait: Egressi, è portu scilicet Hydruntino, partes Graeciae con-
tingentes, in insula quae dicitur Cœa, occurrit Theophilus Patricius & Strategus, id est,
Dux, curauisianorum, & cum summo honore eum suscepit, & amplectens ut iussio conti-
nebat, iter absoluit peragere coeprum. A quo loco nauigantes, venerunt à septimo millia-
rio Constantinopolim. Vbi egressus Tiberius Imperator filius Iustiniani Augusti cum
Patriciis & omni Synclero, nempe Senatu, & Cyrus Patriarcha cum clero & populi multi-
tudine, omnes latantes & diem festum agentes. Pontifex autem & eius primates cum sel-
laribus Imperialibus, sellis & frenis inauratis, simul & mappulis, ingressi sunt ciuitatem;
Apostolicus Pontifex cum caumelaucio, ut est solitus Romae procedere, à palatio Septimi
egressus in Placidias vsque, vbi hospitaturus erat, properauit.

II. Dominus autem Iustinianus Imperator audiens eius aduentum, magno repletus gaudio,
à Nicæa Bichyniae misit Sacram gratiarum actione plenam, & ut debuisset Pontifex oc-
currere

Habet Sur-
dic 26. Maij.
tom. 3.

FREQVENS
PEREGRINATIO AN-
GLORVM AD LIMINA
APOST.

b Ephes. 2.

DAGONER
TVS II. REX
FRANCO-
RVM.

I. CONSTAN-
TINVS PA-
PA VENIT
CONSTAN-
TINOP.

* placitus
II.

CHRISTI 710. CONSTANT. PAP. 3. IVSTIN. RHINOT. ITERVM IMP. 7.

A currere Nicomediam, & ipse veniret à Nicæa: quod & factum est. In die autem qua se in-
uicem viderunt, Augustus Christianissimus eum in capite sese prostravit, pedes oscu-
lans Pontificis: deinde in amplexum mutuum corruerunt. Et facta est laetitia magna in
populo, omnibus aspicientibus tantam humilitatem boni Principis. Die verò Dominico
Missas Imperatori fecit, & communicans Princeps ab eius manibus, proq; suis delictis ut
deprecaretur, Pontificem postulans, omnia priuilegia Ecclesiae renouauit, atq; sanctissi-
mum Papam ad propria reuerti absoluit.] hucusq; de his Anastasius: pergit verò dicere de
eius in Vibem reditu, quem contigisse ait mense Octobri, Indictione decima: adeo ut eum
ibi commemoratum esse oportuerit vsque ad annum sequentem, quo mense Septembri de-
cima Indictio inchoatur. Porro de eodè occurfu Imperatoris meminit Anselmus Lucen-
sis, vbi agit de potestate & primatu Romani Pontificis, ac longè ante eum Beda & Maria-
nus Scorus summam eadem perstringentes, & alij.

B Quid verò Constantinopoli per Constantinum Pontificem actum sit, scriptorum ino-
pia latet quidem: tantummodò autem veluti per tranfennam ex iis quae eidem Anastasius
scribit in Gregorio Secundo (ut dictum est) Costantini successore, licet aspicere, cum vide-
licet ait, ipsum Gregorium hoc tempore Apostolicae sedis diaconum optima responsione
vniuersis de propositis capitulis quaestionibus, cum Constantinopoli esset vna cum Con-
stantino Papa, plenissime satisfecisse. Quòd enim his temporibus nulla alia verteretur qua-
estio inter Orientales & Occidentales, nisi de capitibus additis ad Quintam & Sextam
Synodum: satis intelligere possumus de his Constantinopoli cum eodem Romano Pon-
tificem esse tractatum, de his conuentus habitos, atque inter vtramque partem diutius al-
tercatum, sed primas retulisse Pontificem Gregorio diacono constitutionum antiquo-
rum Patrum acerimo defensore: quod & ex iis quae superius dicta sunt ex eodem Anasta-
sio Bibliothecario, satis euidenter apparet.

C Quod autem ad Iustinianum Imperatorem pertinet, liquet ipsum hoc anno variis esse
conuulsam motibus, rebellantibus populis Chersonesi: qui de iisdem crudelissimam
vindictam exercebat. Haec verò quomodo se habuerint, ex ipsis Graecorum petamus Anna-
libus, qui sic se habent: Memoria recolens Imperator insidias sibi à Chersonensibus,
Bosphorianis, aliisque paratas, aduersus eos naues suas à minima ad maximam omnes misit,
mandato, ut quicumque ea loca habitarent, vniuersi gladio trucidarentur, neque vita
cuiusquam parceretur. Missi ergo hoc perfecerunt, nemine ipsis resistente: solis ab infan-
tibus caedem abstinerunt, quippe in seruitutem mancipandis. Principes Chersonensium
viri numero quadragintaduò, addita custodia, ad Imperatorem missi sunt. alios septem
D ligneis publicis in altum suspensos igni asstarunt, alios in mare abiecerunt. His cognitis Iu-
stinianus etiam in obseruatos infantes insanit. Cum in reditu classis iam Byzantio appro-
pinquaret, periclitata est: mortuorum numerus initus, repertusque millium septuaginta-
trium. Id gaudium Iustiniano auxit. Inaufragium autem contigisse hoc anno mense Octo-
bri, nona iam Indictione inchoata, Theophanes docet.

Eodem anno defuncto Vuitiza nefario Hispaniarum Rege, postquam annos nouem re-
gnasset, successit in locum eius Rudericus, siue Rodericus, filius Theofredi. ita quidem ex-
Tudenti, qui ait, Rudericum regnare coepisse Era septingentesima quadagesima octaua,
additque ipsum consilio magnatorum Gothicae gentis regnum suscepisse, virum bellige-
rum, durum, & ad omne negotium expeditum, sed vita & moribus Vuitizae non absumi-
lem, faciem luemque totius Hispaniae, ut quae de eo dicturi sumus ostendent.

IESV CHRISTI CONSTANTINI PAP. IVSTIN. RHINOT. ITERVM IMP.

ANNVS 711. ANNVS 4. ANNVS 8.

S Eptingentesimus vndecimus Domini adest annus Indictione nona, quo, mense Octo-
bri, iam inchoata decima Indictione, Constantinus Papa Romam ex Oriente rediit. de
quo ista Anastasius breuiter: Egressus igitur à Nicomedia ciuitate, crebris valetudinibus
Pontifex attritus, tandem sospitate Domino tribuente, incolumis ad portum Caietae per-
uenit, vbi sacerdotes & maximam populi Romani reperit multitudinem: ac vigesima qua-
rta die mensis Octobris, Indictione decima, Romam ingressus est, & omnis populus exul-
tauit

IVSTINIA-
NVS IMP.
PROSTRA-
TVS PEDES
OSCVLATVR
PAPAE CON-
STANTINI.

III.

IV.

Theoph. &
Cedren. in
Iustiniano
Römis.
DIRA VL-
TIO IN
CHERSO-
NENSES.

V.
RUDERICVS
REX HISP.

I.
CONSTAN-
TINVS PA-
PA ROMAM
REDIT.

ranit atque lætatus est. Fecit autem ordinationes Episcoporum in eundo & redeundo per diuersa loca Episcopos duodecim.] etenim vbicumque contigit præsentem esse Pontificem, illum omnes intelligebant primarium propriumq. esse pastorem, Episcopis omnibus suæ iurisdictionis subiicientibus fasces summo vniuersalis Ecclesiæ sacerdoti. Pergit verò Anastasius: Post menses autem tres lugubre nuntium personuit, quòd Iustinianns Christianissimus & Orthodoxus Imperator trucidatus est, & Philippicus hæreticus in Imperiali promotus est arce.] sed de his suo loco dicendum: iam verò profequamur & absolua-

II.
ECCLESIA
SAXONVM
ERIGI COE-
PTA.
a Marcell. in
Suuib. c. 24.

PETRVS RE-
VOCATVR
AD VITAM.

III.
NOVA CON-
VERSIO
GENTILI-
VM AD CH-
RISTVM.

IV.
a Marcellinus
c. 15.
SAXONYM
FLVRES CRE-
DVNT CHRIS-
TOS.

V.
Gal. 3.
IN SAXO-
NES AVCTO-
RIS APO-
STROPHE.

d Jerem. 2.

Hoc enim anno Ecclesiæ Saxonum iaci cœperunt fundamenta per sanctissimum vi- rum Apostolicum Suuibertum venientem ad eos in abundantia benedictionis, in signis & virtutibus, excitandò etiam defunctum à morte, potentem in omnibus opere & sermone. Audi ergo quæ de his Marcellinus litteris prodidit: Anno, inquit, Dominicæ incarnationis septingentesimo vndecimo, cum S. Suuibertus feruenter prædicans non solum in Vuerda, sed & in pagis & villis vicinis enuntiaret prophanis Saxonibus Euangelium Christi: contigit quadam die Martis, vt ipse extra Vuerdam diuina celebraturus, iret cum venerabili presbytero suo Vuilleico in villam vicinam, & quidam diues Gentilis, Hungerus nomine, postea conuersus & baptizatus in festo Apostolorum Petri & Pauli, & à S. Suuiberto appellatus Petrus, ex feruore fidei & nimia humilitate & deuotione curru aduchi curaret arenam & lapides, reliquaq. tali ædificio congrua & opportuna ad monasterium S. Suuiberti. Procurante autem omnium bonorum æmulo diabolo, idem Petrus corruens sub carruca onusta lapidibus, efferebatur mortuus, quia panè suffocatus, & per diuersa vulnera capitis extinctus fuit. De quo omnes cum non immeritò dolerent, magnusq. concursus populorum ad illud miserandum spectaculum fieret gementium & dolentium propter inopinatam illius mortem, cumq. exequiæ præpararentur, vt corpus Ecclesiasticè mandaretur sepultura: superuenit pius pater S. Suuibertus cum deuoto Vuilleico suo capellano. Qui cum didicisset ex gemitu, audissetq. à circumstantibus mortem illius Petri: ipse habens fiduciam magnam in Christum, præcepit vt emortuum corpus, antequam sepeliretur, ad cellam suam deportaretur.

Quod cum factum fuisset, ipse astante magna turba populorū, rei exitum præsolâte, largiter cū multis suspiriis lacrymas fundens, flexis genibus deuotissimè orauit ad Dominum pro resurrectione Petri famuli monasterij. Cumq. diu preces precibus continuasset, surgens tangendo, cum oscularetur funus, statim mortuus nō solum reuixit & surrexit, verum etiam nullæ cicatrices vulnerū, nulla conglomeratio sanguinis per totū corpus apparuerunt: de quo omnes laudabant benignitatē Christi Saluatoris. Fama huius miraculi per totam prouinciā promulgata, Neophyti in fide solidati confirmantur, multi verò infideles ad Christum cōuersi, fonte baptismatis Christo regenerati sunt. Vixit autē postea idem Petrus sanus & incolomis vsq. ad consummationem Ecclesiæ Vuerdensis, etiam post migrationem sanctissimi patris Suuiberti.] hucusq. Marcellinus de mortuo ad vitā reuocato.

At licet verbum Dei in terram illam minimè vacuum absq. fructu ceciderit: haud tamen sterilis terra illum reddidit, quem par erat, ex tanta cultura fructum: nam id inferius idem auctor de eodem Suuiberto: Licet gentibus in vicino habitantibus prædicando, primò parum vel nihil profecit in conuersione earum, eò quòd essent homines duræ ceruicis & barbaræ mentis, non tamen propter hoc destitit, quin indefinenter cum feruore prædicans, multos nobilium & ignobilium cōuerteret ex eis: qui repudiatis sordibus idolorum, fidei sunt fonte abluti. Quibus vt bonus pastor in populo, dispensauit tamquam fidelis & prudens negotiator, mensuram Dominici tritici: ipse enim spreuit mundi pompas & vanitates spe supernorum præmiorum. & ided maximis virtutum donis cælitus diratus, Deo in omnibus gratus, vt gemma fulsit in clero: nam positus inter Gentiles, illic præclarū opus inter gentes operatus est, Domino cooperante, & sermonem eius confirmante, sequentibus miraculorum diuersorum signis.] hæc Marcellinus.

Ex his quidem nostri temporis Saxones infelices compellare liceat verbis Apostoli: Sic stulti estis, vt cum spiritu cœperitis, nunc carne consummemini? Quis ergo tribuit vobis spiritum, & operatus est virtutes in vobis? nonne vir Apostolicus Suuibertus? Quis in tantam signorum & benedictionis abundantiam superuenit ad vos, vt posthabeatis ventrum primum Apostolum Suuibertum? In vos igitur conuertantur indefinenter lacrymæ Ieremias: vos concutiat tonitrus ille, cum ex præcordiis intimis lugubre illud exclamat: Obitupesci-

Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ vitæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.] Sed spero fore aliquando, vt excitentur voce Domini eadem interpellatione, qua Angelum monuit Ecclesiæ Ephesi dicens: Memor esto itaque, vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac, &c.] Sed iam (quod polliciti sumus) ad res Orientales conuertamus orationem.

Cum igitur Anastasius tradat, post tres menses à reditu Constantini Pontificis in Vrbem, qui contigit (vt ait) vigesima quarta mensis Octobris, allatum ad ipsum nuntium de nece Iustiniani Imperatoris, vtique circa anni huius finem, eam accidisse possumus intelligere. Quomodo autem id factum sit, ex Græcorum Annalibus est promendum. Vbi enim Theophanes dira illa superius memorata, quæ aduersus Cherfonenses iussu eiusdem Imperatoris sunt perpetrata, narravit: haud Imperatorem quieuisse tradit, sed maiore excandescente ira ad interitum omnium hoc anno denuò parasse classem affirmat, quo solo æquare omnia, solumq. aratro profcinderet. Hoc autem cum illi intellexissent, se munierunt, parati Imperatori resistere, petentes auxilium à Chaiano Principe Gazarorum. Ne autem miseri pati cogentur quæ ita æstuans Imperator præceperat, obstitit Deus, excitans aduersus eum nobiles viros Eliam Spatharium atque Bardanem Philippicum ex insula Cephalenia, vbi relegati fuerant, reuocatos, qui eidem essent classi præficiendi. Hos autem cum Imperator comperisset apud Cherfonam esse tumultuosos, alios loco ipsorum duces misit: qui dolosè admissi intra Cherfonam, à ciuibus trucidati sunt, apertam aduersus Iustinianum defectionem iam conclamantibus, & acclamantibus Bardanem Philippicum Imperatorem.

His cognitis Iustinianus, in Eliam veluti facti auctorem commotus, quòd non posset in ipsum, in eius domesticos furorem conuertens, filium eius in matris sinu peremit: ipsam verò eius coniugem coquo natione Indo ignominie causa collocavit in matrimonium. Misitque aliam classem aduersus rebelles: sed cum qui missi erant, ob nimias difficultates haud præstare possent, quod Imperator faciendum præcepisset, metuentes, re infecta redire ad eum vindicare paratum, & ipsi Philippicum Imperatorem acclamare cœperunt absentem, petentes à Gaiano, ad quem confugerat, ipsum reddi. Quod cum factum esset, omnes simul cum nouo sumt reuersi Imperatore. Qui appropinquans Constantinopoli, aduersus Iustinianum immittit Eliam, & contra Tiberium eius filium Maurum Patricium & Ioannem Spatharium proficisci iubet.

Quid verò isti fecerint, audi terribilem dignam commiseratione tragediam: Vbi autem (inquit Theophanes) Maurus cum Ioanne ab Blachernas peruenisset (templum illic erat Dei genitricis Mariæ) inuenit Tiberium altera tenentem manu columellam sanctæ Mariæ Dei & Dei genitricis altaris, & altera pretiosa ligna, & in collo phylacteria (erant hæc sacrosanctæ reliquiæ) extra tribunal* autem residentem Anastasiam patris eius matrem: quæ Mauri prouoluta pedibus, flagitabat ne suus occideretur nepos Tiberius, vt pote qui nihil gessisset prauum. Cumque ille pedes huius teneret, & cum lacrymis supplicaret, ingressus est Strutus (id erat cognomentum Ioanni Spathario) & vi arripuit illum, & pretiosa quidem ligna ab eo sublata supra mensam posuit, phylacteria verò in collo suo suspendit. Pueri autem foras educti, & spoliati, supra limen expanso, guttur eius instar ouis secarunt, & hunc in templo sanctorum Anargirorum, Cosma scilicet & Damiani, quod Paulinæ vocatur, sepeliri mandarunt. Comprehensus prærerè & Barisbacurius primus Patricius & Comes obsequij, & interemptus est.

Porro Elias vna cum eo qui secum erat descendente in Damassim, & ad sermones cum eo qui illic erat exercitu veniente, verbumque impunitatis populo qui erat cum Iustiniano præbente, sequestrati sunt vniuersi, & discesserunt à Iustiniano, solum hunc deserentes, & ad partes Philippici confluentes. Tunc prædictus Elias furore repletus, currens, collo eius comprehenso, pugione quo erat accinctus, caput eius amputauit, & per Romanum Spatharium ad Philippicum misit. At verò Philippicus per eundem Spatharium hoc ad Occidentales partes vsque Romam transmisit.] hucusque de nece Iustiniani & Tiberij eius filij Theophanes. Qui igitur tamquam fera bestia humanum sanguinem sitiens, adeò in sibi subditos populos fuerat debacchatus, suo suorumque sanguine supplicium luit, posteris relinquens exemplum, in seipsum suosque sæuam à Deo expectare debere vindictam, cum in populum sibi creditum immanes Principes sæuiunt. Factumq. secundum verbum

Apo. 2.

VI.
IUSTINIA-
NVS IMMIT-
TIT CLAS-
SEM IN
CHERSON-
NENSIS.

VII.
ACCLAMA-
TUR PHI-
LIPPICVS
IMPERA-
TOR.

VIII.

*sacrarium
TIBERTI
CAES. CAE-
DES.

IX.
IUSTINIA-
NVS IMP.
OCCIDITVR.

Domini ad Ieremiam: Adducam inimicos tuos de terra quam nescis: quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit.] dum exulem Philippicum & postea latentem inter barbaros accinxit vindice gladio, hominem alioqui Deo multipliciter inimicum, nimirum ob deprauatos vite mores, & (quod deterius est) haeresi labefactatum Monothelitarum haereticorum, quos eo vehementius factus iam Imperator aggressus est propugnare simul & eorum haeresim, eoq;e ardentius propagare, quod vni ipsorum acceptum ferebat Imperium, qui fore ipsum Imperatorem praedixisset, cum & eidem praemij loco pollicitus esset Sextae Synodi abolitionem. Porro rem gestam Theophanes ita narrat:

X. Priusquam imperaret, erat quidam Inclusus in monasterio Callistrati praenisor (qui scilicet astronomicis inspectionibus futura praedicere consueuerat haereticus Monothelita) qui ad se venienti Philippico dixit: Imperium tibi est repositum. At ille turbatus est. Et ait Inclusus: Si iubet Deus, tu quamobrem contradicis? Hoc autem dico, quia Sexta Synodus male facta est: si ergo imperaueris, hanc proice, & Imperium fiet tibi forte atque longaeuum. Qui cum iuramento spondet ei, se hoc facturum. Cum autem Leontius Iustiniano successisset, ascendit Philippicus ad Inclusum. Qui dicit ei: Ne festines, fiet tibi. Cumque Absimarus imperasset, rursus ascendit ad eum: Cui iterum ille ait: Ne acceleres: illud enim te praestolatur.

XI. Porro cum Philippicus hoc quibusdam amicis suis fuisset confessus confidenter, ab eis Absimaro nuntiatum est. Qui caesum, & tonsum, atque ferreis vinculis alligatum hunc in Cephaleniam exulem misit. Cum autem Iustinianus Imperium suscepisset, reuocauit eum. Et cum regnaret, fecit pseudosynodum Episcoporum iuxta pseudomonachi & Inclusi sermonem, & abiecit sanctam & vniuersalem Sextam Synodum.] sed de Synodo sequenti anno agendum erit. Pergit vero Theophanes: Eodem anno ille vanus oculorum caecitatem incurrit.] subdit Cedrenus: Cyro quoque Patriarcha exturbato, Ioan-nem suae impietatis socium ei folio praefecit. Fuit hic Philippicus cognomento Bardanes, in colloquio facundus, atque prudens habitus, sed in actionibus suis absque grauitate & industria vlla versans, turpiterque viuens, extremam sibi infamiam parauit.] Ira quidem, vbi grauiter deliquerunt Orientales, pseudosynodum colligentes, aduersus veterem Ecclesiasticam disciplinam, ipsamque Romanam Ecclesiam tot tantosque sunt coacti pari tyrannos, non dicam Imperatores, sed monstra, Leontium, Absimarum, & Iustinianum in furorem actum, Philippicum, Leonem Isauricum, & alios nefandissimos.

XII. Sed de Philippico modò agendum, qui vbi est creatus Imperator, dum ex more professionem Catholicæ fidei mittere deberet ad Romanum Pontificem, misit haereticam executionem dignam: quam ipse Constantinus Pontifex respuit. Nam de his hæc Anastasius Bibliothecarius: Eius & Sacram cum prauo dogmatis exaratione Constantinus suscepit, sed cum Apostolicæ sedis consilio respuit. Huius rei causa zelo fidei accensus omnis cœtus Romanæ vrbs, imaginem quam Græci vocantam * vocant, sex continentem sanctas ac vniuersales Synodos, in ecclesia beati Petri erexere.] Etenim inter alia nefanda idem Philippicus Imperator sanctas sex Synodos œcumenicas pictura effigatas è pariete abradi præcepit: contra quod Imperatoris facinus Pontifex nitens, quas ille destruxit, ipse eo modo quo erant antè, restituit. Sed paulo inferius hæc idem Anastasius:

XIII. Iisdem temporibus, cum statuisset populus Romanus nequaquam haeretici Imperatoris nomen, aut chartam, vel figuram solidi suscipere, vnde nec eius effigies in ecclesiam introducta est, nec eius nomen ad Missarum solemniam proferebatur: contigit vt Petrus quidam pro ducatu Romanæ vrbs Rauennam dirigeret præceptum, & pro eiusmodi causa acciperet. Dumque innotuisset, quòd nomine haeretici sua promotione idem Petrus fuisset potitus: zelo fidei accensa magna pars populi Romani statuerunt nullo modo hunc Duce[m] suscipere. Et factum est, vt dum Christophorus, qui erat Dux, ob hæc causam cum Agathone & suis hominibus concertarent, bellum ciuile exortum sit, ita vt in via Sacra ante Palatium sese committerent, & ex vtrisque partibus amplius quàm viginti quinque viri plagarentur atque interirent, donec Pontifex mitteret sacerdotes cum Euangelii & Crucibus Domini, sicque partes sedarent: nam pars Petri ita angustiata, vt nulla illi esset spes viuendi. Verum ad Pontificis iussu[m] pars alia (quæ & Christiana vocabatur) recessit, sicq; defensoris haeretici pars valuit Petri, ac si illa attrita recederet.] hæc Anastasius. Eadem de nomine haeretici Imperatoris exoso & execrabili factò tradunt Beda, Paulus diaconus, atque

SEVDOMO-NACHVS SEXTAM SYNODVM ABROGAN-DAM PETIT

SVARVM CVLPARVM FORNAS DANT O-RIENTALES

CONSTAN-TINVS PAP. RESPVIT HAERETI-CAM PRO-FESTIONEM IMPERATO-RIS * pancratem

CONFLICTA-TIONES IN-TRR DVCS

* Paul. diac. lib. 6. c. 13.

A atque Ado Viennensis. Habet ex iisdem, Romanam Rempublicam gubernari his tem-poribus solitam esse per duces, qui mitterentur ab Imperatore. hinc & Romæ Ducatus dici consuevit, de quo dicendum erit inferius. Porro has altercationes Romæ vsque ad obitum Philippici perdurasse, quæ post hæc subiicit Anastasius docent.

Eodem quoque anno accidit, vt qui Iustiniani voluntate teneretur relegatus in Ponto Felix Archiepiscopus Rauennas cæcus redditus, idem ea occasione fuerit exilio libera-tus: nam & de hoc ipso idem Anastasius hæc habet: Eodem tempore Felix Archiepisco-pus Rauennæ ab exilio reductus, pœnitentia motus, licet oculorum lumine priuatus, ad propriam tamen rediit sedem, & solita, quæ ab vniuersis in scrinio Episcoporum fiunt indicula & fidei expositiones, & hic confessus est, sicque recõdilationis promeruit abso-lutionem.] hæc Anastasius, quibus indicatur, ad meliorem mentem ex diuturna vexatione redditum esse Felicem, & ex præscripto constitutionum superiorum Romanorum Ponti-ficum cuncta plenissime præstitisse, quæ præstanda erant; ob idq;e Catholicæ commu-nionis ab eodem Pontifice Constantino participem factum esse.

Qui verò copiosè persecutus est res Rauennates, Hieronymus Rubeus, hunc tradit egre-gia claruisse sanctitate, coruscasse etiam miraculis, redeuntemque ab Oriente secum factas reliquias Sanctorum plurimum detulisse: refertq;e eiusmodi inscriptionem eius veneran-do sepulchro inditam:

HIC TVMVLVS CLAVSVM SER VAT CORPVS DOMINI FELICIS SAN-CTISSIMI AC TER BEATISSIMI ARCHIEPISCOPI.]

Profuit quidem Felici ista vexatio, vt illud Dauidicum lætus occineret: Bonum mihi quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas.]

C Constat eiusdem Anastasij testificatione, venisse hoc tempore Romam Benedictum Archiepiscopum Mediolanensem, causam profecuturum aduersus Episcopum Ticinensem, cum eum sibi vendicare conatus esset sub sua iurisdictione Episcopum suffraganeum. hæc enim de eo Anastasius: Venit autè & Benedictus Archiepiscopus Mediolanensis Romam orationis voto, & suo se Pontifici præsenrare: altercatus verò est pro Ecclesia Ticinensi, sed victus est, eo quòd à præfatis temporibus sedi Apostolicæ eiusdem Ticinensis Ecclesiæ Antistes ad consecrandum pertinebat atque pertinet.] hæc ipse. Habet eadem Paulus diaconus, qui & hic subdit. Fuit autem idem venerabilis Benedictus Archiepiscopus vir egregiæ sanctitatis, de quo per vniuersam Italiam bonæ opinionis fama fragrauit.] hæc Paulus. Relatus quidem reperitur Benedictus hic inter Sanctos, eiusque memoria adscripta sacris tabulis die vndecima Martij, annis singulis in Ecclesia iteratur. Ceterum fuit eadem controuersia iterum atque iterum diuersis temporibus excitata, multaq; hinc inde allata. sed de his modò hæcenus ad institutum: iam ad anni sequentis res gestas transeamus.

IESV CHRISTI CONSTANTINI PAP. PHILIPPICI IMP. ANNVS 712. ANNVS 5. ANNVS 2.

E Springentesimus duodecimus annus agitur Redemptoris decima Indictione, quo Philippicus Imperator, vbi stabilisse sibi Imperium visus est, occisis omnibus qui Iustiniano fauissent, mox, quod diu federat in animo, perficere est aggressus, cum præsertim ad id præstandum sua promissione teneretur, nimirum vt Sextam Synodum condemnaret, in qua haeresis Monothelitarum haereticorum damnata fuerat, faceretque vt proscripta haeresis rediens postliminò ob omnibus reciperetur. Ad quod implendum eo maiori studio mouebatur, quòd qui ipsi Imperium praedixisset, hoc etiam veluti diuinum oraculum adiecisset, fore & ipsi Imperium diuturnum, ad annos plurimos propagandù, si quod Deo placitum esse sciret, absque mora imple-ret, nempe si eamdem (vt aiebat) Deo inuisam Sextam Synodum è medio penitus tolleret. Qui igitur nihil magis optabat, quàm potiri longa atate Imperio, nihil impensius sibi agendum putauit, quàm vt eandem sanctam Synodum aduersaria Synodo per Episcopos aboleret.

At currentem licet, ad id agendum pseudoprophetae sui calcaria addita perurgebant, & aliorum Monothelitarum stimuli excitabant. Qui enim sub Orthodoxis Principibus fulgente Catholica fide, veluti vesperuliones latebât in antris, iam ad occasum declinante die,

XIV. FELIX EPIS. RAVENNAS RESTITVITVR.

XV. FELIX CLAVIT SANCTITATE.

XVI. BENEDICTVS MEDIOL. EPISCOPVS ROMAM VENIT.

I. PHILIPPI-CVS COGI-TAT DE AB-DOLITIONE SEXTAE SYN-ODI.

II. CONCLA-MATVR DAMNATIO SEXTAE SYNODI.

die, denso agmine emergentes, vna cum faustis acclamationibus Imperatoris, damnationem Sextae Synodi conclamabant: sequebatur hos insanum vulgus, & alij, qui omnia Imperatoris gratia posthabebant.

III. DEPOSITVS CYRVS, ELEVATVS IOANNES.

Imperator igitur, vt quod conabatur, faciliorem consequi posset effectum, primum omnium Cyrum Constantinopolitanum Episcopum a sede dimouet, & in exilium mittit: ad quod agendum dignus ille praetextus, causaque ea quam iustissima videbatur, quod in thronum alterius nefarie ascendisset pro arbitrio crudelissimi Imperatoris, qui Callinicum Patriarcham in ordinem redegit, oculisque orbatum in exilium eiecisset, ipsum vero Cyrum in eam cathedram contra omnia iura Ecclesiastica subleuasset: iam vero adesse tempus, vt perperam facta irrita redderentur, virescerent concisa iura, & extincta iustitia reuiuisceret. Sic igitur gradu deposito Cyro, in locum eius (quem vidimus) delectus est Monothelitarum antesignanus Ioannes. Qui enim in eam sedem prouehendus erat monachus ille qui Imperium Philippico praedixisset, eodem supplicio quo Elymas a magnus, a Deo percussus est caecitate, magus & ipse: vt eadem poena teneret, quem eadem culpa damnaret.

Ab. 17.

IV.

Euecto igitur in solium Patriarcha Monothelita, cum ipso & in ipso tamquam in cardine vniuersa Orientalis mouetur Ecclesia: nam imprimis quae tunc sunt reperta Ecclesiae carere pastoribus, ad eas non nisi impietate bene noti haeretici Monothelita promouebantur Episcopi, sed & horum immensus cito auctus est numerus ex eis, qui, licet Catholici, tamen iacturam cathedrae, quam passus fuit Cyrus Patriarcha, sibi timentes, eandem perfidiam, quam Imperator, euestigio aggressi sunt profiteri, ita stabili sibi sedem Episcopalem putantes, si quam fidem assererent Imperator & Patriarcha, aequae & ipsi profiterentur nutare vero sedem eorum, qui Sextae Synodi agerent defensores, vel resistere, aut dissentire reperirentur Imperatori, & contradicere Patriarchae. Ita plane succisi omnes nerui erant Orientalis Ecclesiae, vt non sit inuentus aliquis, qui suggereret ex aduerso, & staret pro muro domus Israel, sed dispersi essent tanta ruina lapides sanctuarii, nimirum quod non fundamento solidae petrae firmiter inhaesissent, super quam aedificati erant in templum sanctum in Domino, sed voluntaria saepe auersione resilientes, resoluti glutino, quo iuncti arctissime tenebantur, facti essent mobiles, leues, & inconstantes.

MAGNA CLADES ORIENTALIS ECCLESIAE. Ex. ecb. 13. Thren. 4. Ephef. 2.

V.

Indicatur Synodus, statuitur certa dies, accersuntur Orientis Episcopi: quot vero numero fuerint, & num inter eos vna cum Patriarcha Constantinopolitano reliqui resederint Patriarchae, nescitur: eius enim Acta, veluti quippiam execrandum, cum quot versus, tot in Deum blasphemias continerent, vna cum ipso Imperatore fuerunt sepulta, perpetuo tradita anathemati. Ceterum opinari licet, numerosissimam ab Imperatore fuisse Synodum comparatam, quam ad euertendam Synodum oecumenicam opus esse conspiceret, vt numero saltem polleret Episcoporum, quae reliquis destitueretur auxiliis, cum eam non fulciri viderent legatione Apostolicae sedis, non roborari assertionibus sanctorum Patrum de quibus iam suo ipsorum damno saepe periculum factum esset, non denique, aliis posse sustentari subsidiis, sed pluribus euerti contrariis intelligerent. Quo igitur quae in Synodo statuerentur, firmiora consisterent, nihil praetermissum esse studij atque laboris, par est existimare.

NUMEROSA PSEVDOSYNODVS HAERETICORVM.

VI.

Conuenit Synodus, non in Spiritu sancto legitime congregata, sed Satanae instigatione collecta, quae ob id dici meruerit Synagoga Satanae potius & Cocilium malignantium, quam Synodus sancta, cui conueniret illud elogium Domini: Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum. cuncta recte disponens, sed steterit Dominus non probans, sed obiurgans, secundum illud Dauidicum: Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos diiudicat. Vtque quo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis: Ita collectis Episcopis, praesuit eis Ioannes nuper electus Constantinopolitanus Antistes insidens cathedra pestilentiae, loco primario se caput ostentans, quod reliqui Episcopi veluti annexa membra sequantur. Non hic defuisse putes, quae in aliis conciliabulis ab aliis Imperatoribus haereticis congregatis praesto fuere, nimirum astantis apparitura, parata vincula, scriptae antequam ferrentur in eos qui putarentur resillire sententiae, iactatae insuper haud incerta fide de carceribus atque exiliis irrogandis ore omniura minae, successores ostentati contradicentium Episcoporum iam Imperatoris nutu decreti: hoc eos famelicos expectare, hoc audire cupere, vt aliqui inuenirentur, qui mandato Imperatoris de Sexta Synodo condemnanda resisterent; quo ipsi eorum Ecclesiis potirentur.

Mat. 18.

Psal. 81. CONCILIA-BVLVM COLLECTVM AD PERDITIONEM SEXTAE SYN.

Quid

A Quid plura? Ad nutum Imperatoris, ad libitum Patriarchae Monothelitae sancta Sexta Synodus condemnatur, deletur sancta de duabus in Christo voluntatibus & duplici operatione sententia. Scribitur de vnica voluntate & operatione decretum, acclamatur damnatio veritatis, conclamatur haereticis confirmatio, cui & subscribitur ab omnibus illis Episcopis, ex Catholicis vno momento conflatis in Monothelitas: ita namque probati in confessorio, qui videbantur esse aurum vel argentum, conuersi inuenti sunt omnes in scoriam reiectaneam: adeo vt nec vel vnus legatur, qui resisterit, qui tenuerit, atque ea de re exciderit ab Episcopatu, & carcerem, vincula, vel exilium passus sit. Non praeterissent scriptores, qui & exilium Cyri & alia eiusdem perperam facta scripserunt, narrare pariter, si accidissent, exilia confessorum Episcoporum illis dumtaxat saluis a tantae fornacis incendio, quos abesse contigit.

VII. SEXTA SYNODVS IMPIE DAMNATA.

B Siccine prodita est (proh pudor) Catholica fides & ab illis, qui se acerrimos defensores Sextae Synodi esse iactabant, qui ad illam (vt dicebant) implendam addiderant centurias canonum subuertentium Ecclesiasticam disciplinam, pro quibus & confirmandis validandisque, adeo prolixum aduersus Romanum Pontificem bellum gessissent? Si non stat Synodus quam damnatis, infirmior & adiecit pars illius quomodo stabit: Sic miseri tuorum ipsorum calculo, vno ferme momento destruunt, quod male absque temperamento adificare conati sunt. Ita quidem ipsi in pace leones, in proelio cerui, quibus illud Dauidicum appositae aptari possit: Filij Ephraim intendentes & mittentes arcum conuersi sunt in die belli manus dantes Assyriis. Verum sic prodita atque damnata fide Catholica in Oriente, integra, illaesa penitus & intacta conseruata est in Occidente, resistente impio Imperatori Romano Pontifice, populoque Romano, vt quae anno superiori ex Anastasio dicta sunt, docent. Gloria haec est Romanorum, quod adeo sint execrati haeretici Imperatorem, vt non solum eum recipere, sed nec ipsius imaginem intueri voluerint, non modo coloribus pictam, sed nec culam in nummis. At iam quae sunt reliqua anni huius prosequamur.

VIII.

QVOD IVSTVS AVCTOR IN GRAECOS EPISCOPOS.

Psal. 77.

C Hoc eodem anno esse defunctum Aripertum Regem Longobardorum, habet Francorum Chronicon ad leges Salicas antiquitus scriptas additum: ex quo dicendum est, non annos duodecim regnasse (vt Paulus diaconus tradit) sed tantum octo; porro idem haec de ipso ait: Fuit Aripertus quoque vir pius, eleemosynis deditus, ac iustitiae amator. & paulo inferius: Post Ariperti funus Ansprandus Longobardorum regno potitus, tres menses solummodo regnauit, vir per omnia egregius, & cuius sapientiae rari aequandi sunt. Cernentes Longobardi huius interitum, Luithprandus eius filium, in regali constituit folio. quod factum tradit adhuc in humanis superstite parente, qui vbi id accepit, defunctus est.

IX.

Paul. diacon. lib. 6. c. 35. OBIVS A- R I P E R T I R E G. L O N G O B.

D Post Aripertum igitur, & defunctum eodem (vt dictum est) anno Ansprandus, cum regnasset tantum tres menses, eius filius Luithprandus regnare coepit, tenuitque regnum annos (vt idem testatur auctor) triginta vnum & septem menses. ita Paulus: qui autem eius regno tantum annos tribuunt viginti quinque, post annos quinque eius collocant regnum, sed erroris arguuntur. Error autem inde manasse conspicitur, quod Ariperto tribuunt duodecim annos, quem tantum octo regnasse diximus: cum enim conueniant omnes eum propagasse regnum vsque ad annum Domini septingentesimum quadagesimum tertium Indictione vndecima, plane dicendum erit ipsum auspiciatum esse regnum hoc anno, defuncto patre Idibus Iunij. Ad redarguendum enim errorem eorum, qui post annos quinque ponunt ingressum Luithprandi, satis superque erit ex eiusdem Regis edicto de legibus Longobardorum lato anno sequenti, vndecima Indictione, id asserere: haec enim in fine ibi leguntur: Ob hoc ego in Dei omnipotentis nomine Luithprandus excellentissimus, Christianus & Catholicus Deo dilectae gentis Longobardorum Rex, anno (Deo propitio) primo, pridie Kalendas Martias, Indictione vndecima, vna cum omnibus Iudicibus, &c. haec ibi satisque ad certam temporis rationem elucidandam, qua si caret historia, necesse sit multiplicibus erroribus abundare, & difficultatibus praepediti. Vnde & corrigas quod habet Oldradus in epistola ad Carolum Magnum, inchoasse regnum Luithprandi anno septingentesimo decimo: nam & in eam numeri notam errorem oportuit irrepsisse.

X. LVITH- PRANDVS LONGOB. REX.

DE TEMPORE REGNI LVITH- PRANDI ARGVNTVR ALIORVM ERRORES.

E Constat etiam ipsum hoc primo regni sui anno confirmasse donationem Alpium Cotiarum ab Ariperto factam Ecclesiae Romanae, habet idem Oldradus Episcopus Mediolanensis in epistola ad Carolum Magnum Imperatorem his verbis: Primo regni sui anno donationem, quam beato Petro Aripertus Rex donauerat, confirmauit, scilicet Alpes Cotias,

XI.

CONFIRMATIO DONATIONIS FACTAE A PETRO REX. R. C. C. L.

CHRISTI CONSTANTINI PAP. PHILIPPICI IMP.
712. 5. 2.

Cottias, in quibus Ianua est, & quidquid ab ea Alpes vsque ad Galliarum fines continebant.] hæc ipse.

XII. Mortuo igitur (vt dictum est) Ariperto hoc anno, qui trusus in exilium fuerat Petrus Regis consanguineus, qui postea creatus fuit Episcopus Ticinensis, postliminio rediit: de quo ista Paulus subdit: Eo quoque tempore floruit vita vel actibus Ticinensis Ecclesie Episcopus Petrus, qui quia Regis erat consanguineus, ab Ariperto quondam Rege apud Spoletum exilio fuerat retrusus. Huic beati martyris Sabini ecclesiam frequentanti, idem venerabilis Martyr prænuuntiauit, quod Episcopus apud Ticinum futurus esset. Qui postea, cum id fuisset factum, basilicam eidem martyri Sabino, in solo proprio apud eandem ciuitatem construxit. Hic inter reliquas optimæ vitæ quas habuit virtutes, etiam virginitatis flore decoratus enituit: cuius nos aliquod miraculum, quod posteriori tempore gestum est, in loco proprio ponemus.] hæc Paulus de Petro.

PETRVS EPISCOPVS TICINENSIS PRAENVS. TIATVR A MARTYRE. ^a Paul. diac. lib. 6. c. ult.

IESV CHRISTI CONSTANTINI PAP. ANASTASII IMP.
ANNVS ANNVS ANNVS
713. 6. 1.

I. Sequitur annus Domini septingentesimus decimustertius, Indictione vndecima, quo Philippicus Imperator, vbi annum & sex menses in Imperio habuisset, tentus & exccatus eicitur in exilium. Hæc quidem de tempore Imperatoris Philippici, nempe quod vno tantum anno & mēibus sex regnarit, testatur Paulus ^b diaconus, res sui temporis scribens: ex quo corrigas eos, qui ipsum annos duos & menses aliquot exegisse in Imperio tradiderunt, vt inter alios Theophanes atque Zonaras. Porro quod habet Paulus, confirmant Acta publica, quæ paulò post recitaturi sumus. Quod autem ad rerum gestarum seriem pertinet: quomodo hæc se habuerint, ex Græcorum Annalibus referemus. Qui enim factus Imperator in diuina ausus est manus iniicere, sibiq; etiam Ecclesie imperium arrogauit, vt pro animi arbitrio fidei Orthodoxæ decreta mutaret, ex imperato sensit in se immisam desuper vltionē. Quando enim, abrogata penitus Sexta Synodo, longæ uæ ab impostore promissæ in Imperio vitæ securum se esse possessorem existimauit, ab Imperio miser continuo se excidisse cognouit, ipso Imperio luceq; priuatus. Sed quomodo id acciderit, ex Theophane hic reddamus.

PHILIPPICVS IMP. EICITVR. ^a Paul. diac. hist. Longob. lib. 6. c. 11. c. 34.

II. Biennio, inquit, Imperij Philippici transacto, circoque natalitio cum Prasini vicissent, visum est Imperatori, sabbato Pentecostes equitem cum susceptione ac organis ingredi & lauari in publico balneo Zeuxippi, & cum ciuibus profapia antiquæ prandere. Cum autem meridie requiesceret, repente ad Auream portam introiit Rufus primus stratorum obsequij, cognomento Buramphi, & Theodorus Patricius Myancij cū taxatis, quos habebat in Thracia thematis sui, & festinans in Palatiū, inuenit Philippicum meridie quiescentem, & comprehensum eum duxit sursum in oratorium Prasinarum, & illic eius oculos eruit, nullo sciente. In crastinum autem, id est, Pentecoste, coaceruato in magna ecclesia populo, coronatus Artemius à secretis, dictus, mutato nomine, Anastasius. Sabbato verò post Pentecosten oculis priuatus est Theodorus Myancij, & secundo sabbato id ipsum pertulit Gregorius Buramphus, & in exilium missi sunt apud Thessalonicem.] hucusque Theophanes, & alij tum Græci, tum Latini eidem consentientes.

ANASTASIVS IMPERATOR.

III. Sublato igitur hæretico Imperatore, qui Orthodoxæ fidei cultor in locum eius subrogatus est, nihil antiquius habuit, quam se fidei Catholicæ professorem esse, publicis scriptis edictis declarare, deque his reddere certiozem Romanum Pontificem, ad quem suæ professionis fidei litteras scripsit, mittens eas per Scholasticum cubicularium Patricium, quem in Italiam misit Exarchum. De his enim habet ista Anastasius in Constantino his verbis: Non post multos autem dies scripta venere à Siciliensi insula, quæ nuntiauerunt, quod Philippicus hæreticus à principali vertice depulsus esset, & Anastasius Orthodoxus Augustus scepra regalia gubernanda suscepisset. Tunc Orthodoxis exultatio magna, tenebrarum autem dies cunctis hæreticis superflua est. Post aliquod verò tempus Scholasticus cubicularius Patricius & Exarchus Italiae veniens Romam, detulit secum Sacram Anastasij Principis, per quam verè se Orthodoxæ fidei prædicatorem & sancti Sexti Concilij confessorum esse omnibus declarauit, quam & Pontifici obtulit, &

ANASTASIVS IMP. SCRIBIT AD ROM. PONTIF.

ita

CHRISTI CONSTANTINI PAP. ANASTASII IMP.
713. 6. 1.

A ita perrexit Rauennam. Dum autem hæc agerentur, obtinuit Petrus supradictus ducatum Urbis, promittens quod nequaquam vltra Romanis aduersari niteretur.] hucusque Anastasius.

Inter hæc autem Constantinus Papa cum audisset Catholicum in Oriente regnare Imperatorem, à quo & Orthodoxam professionem fidei per Exarchum missam accepisset: eundem in Catholicam communicationem acceptum, in Album Orthodoxorum Imperatorum, quo pro eo vniuersa Ecclesia exoraret, referri voluit: ad quem etiam ex more misit pro responsis Ecclesiasticis Michaëlem presbyterum Cardinalem Apocrisarium. Constant hæc omnia ex Theophane. Pernecessaria eiusmodi esse videbatur legatio, vt Constantinopoli esset; qui auctoritate Apostolicæ sedis lapsos Episcopos penitentes Catholicæ conciliaret Ecclesie; quorum maximum fuisse numerum, quæ anno superiori sunt dicta significant. Quod enim fermè omnes non nisi timore concussi consenserant in Sextæ Synodi damnationem, perfacilis fuit eorum respicientia, gaudentibus cunctis sublatum esse tyrannum, qui ipsos coegisset turpiter ad eam Catholicam fidem desciscere. His omnibus naufragis per suum Apocrisarium manum porrigens Constantinus, quàm citius subuenire curauit.

IV. APOCRISARIVS MITTITVR CONSTANTINOPOLIM.

Iam autem (quod polliciti sumus) intexenda sunt hic Acta publica per Ecclesia notarum conscripta de curatione virginis arreptiæ Romæ in ecclesia S. Ioannis Baptistæ ad Aquas Saluias: ex quibus cum multa alia, tum illud potissimum consequaris, vt certum tempus discas, quo Philippicus excidit ab Imperio, & in locum eius subrogatus est Artemius, qui & Anastasius. Contigerunt autem ista de virgine arreptiæ hoc anno, mense Octobri, inchoata iam à mense Septembri duodecima Indictione. Est sanè mentio in Actione quarta Nicænæ posterioris Synodi (vt superius dictum est) de capite & imagine S. Anastasij martyris Romam delatis & ad Aquas Saluias collocatis, testante pariter ibi Ioanne Episcopo Tauromeniæ in Sicilia, ex ea insula mitti solitos Romam arreptos à dæmone ad eius Martyris venerandas reliquias, vt curarentur. Magnam enim à Deo recens Martyr virtutem acceperat aduersus dæmones, adeò vt eius nomē non in Oriente solum, sed & in Occidente celeberrimum esset. Quod itaque in more esset, vt publicæ curationes à Sanctis in ecclesia fieri solitæ ab Ecclesie notariis scriberentur, conficerenturque libelli, qui publicè in ecclesia legerentur (prout sæpè superius ex sancto Augustino & aliis contigit demonstrari) iidemque inter alia Acta publica in earundem ecclesiarum archiuis affigerentur: quem ex iis vnum hætenus conseruatum inuenimus in bibliotheca Vallicellana, positum velut appendicem ad vitam eiusdem sancti martyris Anastasij, hic tibi putauimus describendum, ea potissimum (vt diximus) ratione, vt temporis Philippici Imperatoris certa ratio habeatur, ad redarguendum illos, qui non duos tantum annos, sed & aliquot etiam menses post duos annos eum vixisse in Imperio tradiderunt; cum ex iisdem Actis, secundum quod Paulus diaconus habet, reperiatur, non excessisse annum vnum & menses sex. Acta autem ipsa ita se habent:

V. ACTA PVBLICA DE MIRACVLIS CONFECTI SOLITA.

Imperante domino nostro piissimo perpetuo Augusto Anastasio Magno Imperatore anno primo, & post Consulatum eiusdem serenitatis anno primo, temporibus sanctissimi & beatissimi & Apostolici summiq; Pontificis Constantini Papæ vrbis Romæ, Episcopus Theopentus nomine, natione Syrus, de ciuitate quæ appellatur Constantia, ante hos modicos annos veniens in hanc ciuitatem Romanam, filiam vnicam, quam secum duxit, misit in monasterio ad discendas sacras litteras. Quæ cum crudita esset in canticis & hymnis & lectionibus, vultu decora à multis in matrimonium petebatur: erat enim & diues E valde. Quod considerans venerabilis Episcopus pater eius, eam Deo offerens, consecrauit in monasterio sancti Cassiani inter ancillas Dei, & reliquam substantiam eius erogauit pauperibus in diuersa loca pia.

VI. DE THEOPENTO EPISCOPO.

Accidit autem, vt postquam impleisset puella in monasterio menses decem & octo, ille inuidus hostis antiquus humani generis immiserit se in puellam, & cœperit eam vexare & stimulare. Et cum multi opus suum offerret vt facerent filacteria ad euicendum dæmonem, ipse nullo pacto acquieuit, sed precibus & lacrymis ad Deum conuersus, in ipso habebat fiduciam, & ab ipso petebat auxilium, dicens: Surgam, & ibo ad Dominum nostrum Iesum Christum, & ad sanctum martyrem eius Anastasium, qui potest curare meam filiam à dæmonis vexatione. Accipiens itaque filiam suam habentem spiritum immundum, venit in mansionem sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ, vbi sanctus ac beatus Paulus

VII. DE VIRGINE SACRA ARREPTIATA.

Paulus decollatus fuit, in loco, qui appellatur, Ad aquas Saluas, vbi requiescunt venerabiles reliquiae martyris Anastasij. Et quia in ipsum monasterium mulier non ingreditur, intravit Episcopus in aliam ecclesiam iuxta monasterium, dictam basilicam beati Ioannis Baptistae praecursoris, & vna cum eo presbyter & diaconus, postulans ab Abbate eius monasterij, vt reliquiae sancti martyris Anastasij adducerentur in basilicam sancti Ioannis, & vt omnis congregatio pro ipsa puella genua flecteret, & peteret a Domino nostro Iesu Christo & a beato martyre Anastasio virginis liberationem.

VIII. ADHIBITAE SACRAE RELIQUIAE AD ABIIENDVM DAEMONIUM.

Et dum haec fierent die Kalendarum Octobris istius duodecima Indictionis, tunc sunt reliquiae venerabilis martyris Anastasij (id est caput eius) positae super altare. Petiit insuper Episcopus ab ipso Abbate, vt ex eo aliquam modicam portiunculam acciperet, & appenderet ad ceruicem filiae suae. Fecit Abbas, & vnum dentem acceptum appendit ad collum eius. Ad conspectum autem & positionem dictarum sacrarum reliquiarum coepit daemoneam vehementius conturbare, iactareque blasphemias in Christi Martyrem & seruos Dei dicens: Quid me adduxistis ad Anastasium cynophagum istum? monachus enim erat, sed dedit corpus suum ad cruciandum pro Nazareno. Non potestis me eiicere: quia Imperator sum, habens phalangas atque patricos. Non est qui me possit eiicere de corpore isto. Non me eiiciet Nazareus: quia illius est calum, meus autem est mundus.

IX. DIABOLO MALE OLENT SACRA THYMIAMATA.

Interrogantibus autem inter alia, quomodo ausus esset ingredi in vas Deo consecratum, vbi & corpus & sanguis Domini nostri Iesu Christi introiuit? Respondit: Quidam me coniurauit vt ingrederer in istud corpus, & introiui. Inter haec elicientes caput beati Martyris de paropside argentea, imposuerunt super caput puellae. Tunc clamabat demon: Non potest me eiicere cynophagus iste, quia monachus erat, & ego coniurationem accepi per coronam meam, non egressurum de hoc corpore. Cum autem thymiamata adoleretur, exufflabat fumum daemone, eo quod sibi male oleret: cumque ab vno ex altantibus lutum eius naribus odorandum offerretur, sibi odorem illum placere dicebat.

X. QUOMODO INGRESSVS DIABOLVS IN PVELLAM.

Cum autem interrogaretur, quis eum coniurasset, vt in puellam ingrederetur, dicere noluit nomen eius, sed quomodo id accidisset, id professus est, dicens: Ille adolescens, qui eam in matrimonium postulauit, abiit in Siciliam ad quemdam locum, qui dicitur Marathonium, & ibi fecit coniurationem in nomine meo, & ligauit in folia ficus, & tulit secum: & dum ambularet ista ad balneum, iactauit eam ante ipsam viam, vt eam calcaret ligaturam. Illa hora ingressus sum in eam, sed die illa non eam laesi, neque volutauit. fuit id die secunda mensis Augusti, Indictione vndecima. Die autem secunda Septembris coepi cum ea ludere, atque exagitare & stimulare.

XI. VSVS BALNEORVM HAVD PROBVS IN VIRGINIBVS SACRIS.

Sic namque ad publica balnea feminae accedebant, vt tamen seorsum lauarentur a viris. Verum neque id probatur a Sanctis in virginibus, eo quod vt puritas & candor virginalis aliquo modo inficeretur, magnum periculum immineret: nam sanctus Hieronymus in epistola ad Latam: Mihi omnino in adulta virgine lauacra displicent, quae seipsum debet erubescere, & nudam videre non posse. Et ad Rusticum: Balnearum fomenta non quaerant, qui calorem corporis ieiuniorum frigore cupit extinguere. laudat hinc ipse Paulus, quod cum aliis monialibus degens, balneis numquam sit vsa, nisi periclitans, ac necessitate coacta. Sicut enim theatra (quod ait Tertullianus de Spectaculis) loca esse solent, vbi prauus daemone insideret, ita & balnea. Vnde hic meminisse oportet, quae de alia virgine itidem in balneis arrepta a daemone narrat sanctus Prosper Aquitanus, de qua suo loco superius. Haec idcirco volumus obiter in memoriam reuocasse, vt non mireris, si in sacram virginem aduentem balnea permissus est daemone ingredi.

XII. HAERETICI SICVT DIABOLVS BLASPHEMI.

Pergunt acta plura dicere de diabolo exorcistas irridente, & martyrem Anastasium blasphemante, quod esset impotens ipsum eiicere, & de opprobriis & contumeliis iactatis ab eo in monachos, Episcopos, atque presbyteros, aliosque sacros Dei ministros: ex quibus potest intelligi, quo sint afflati spiritu homines, qui eadem in eadem personas coniciunt probra: vt dici illis iure possit: Vos ex patre diabolo estis, qui eius opera & facitis & dicitis. His subiiciuntur, quae exultans & insultans daemone diceret de malis quae operatus esset iis diebus: nam inter alia mala ista se fecisse iactabat: Modò, inquit, venio de Hispania, & feci ibi homicidia multa, & multam effusionem sanguinis. Haec quidem vera fuisse, quae paulo post dicturi sumus, significabant. Subduntur haec istis:

XIII.

Dicentibus nobis: Ecce Apostoli Domini nostri Iesu Christi Petrus & Paulus, ipsi te eiicient

A eiicient de isto corpore. Daemone respondit: O iste senex malus Petrus quid est operatus? Ego feceram vt regnaret Philippicus, quia amicus noster erat: & iste abiit in die Pentecostes, & ordinauit ibi alium. Sed de isto corpore eiicere non me potest. Audisti, lector, quisnam sit promotor Principum haereticorum, quis verò Orthodoxorum? Cum autem tunc propter blasphemiam in Apostolum vnus ex fratribus impigeret alapam puellae, quasi in ipsa daemone verberaret: Caedite (inquit) quid ad me de corpore isto?

PROMOTOR PRINCIPVM HAERETICORVM DIABOLVS, CATHOLICORVM PESTIS.

Tandem verò cum complissent in exorcismis in basilica S. Ioannis dies viginti quinque, ipsa vltima nocte, hora quasi secunda venit nequissimus, & per os puellae haec exclamare coepit, dicens: Ecce dico vobis: quia Maria & Paulus & Andreas obtulerunt istius malis senis Episcopi & monachorum lacrymas ante Nazarenum: qui dedit potestatem Anastasio, vt veniat & eiiciat me de corpore isto in Kalendis Nouembris. Ipse enim Episcopus vna cum monachis die noctuque non cessabant preces cum lacrymis ad Deum fundere: qui simul & tertio Kalendas Nouembris celebrarunt ea de causa vigilias. Post preces vero exhibitas, candela, quae ante ipsas venerabiles reliquias affidue ardens erat die noctuque, ab eodem maligno daemone extincta est (erat hora diei tertia.) Quod videns vir venerabilis Episcopus, contristatus est nimis, & precepit puero monasterij, vt afferret lumen. Sed ecce, absque alio lumine e monasterio allato, candela sponte a se ipsa absque alicuius ibi existentium ministerio accendi visa est, magno splendore elucens. Hoc factum est tertio Kalendas Nouembris.

XIV. INTERCESSIONES SANCTORVM PRO PVELLA.

B Tertia verò deinde die, ipsis scilicet Kalendis Nouembris, ducta est puella vt prius ante altare, & venit omnis congregatio monachorum: & dum omnes flecterent genua, & dicerent, Kyrie eleison, & cum tunc coepisset saeuus daemone agitare puellam, coeclus est se vehementissime torqueri ab Anastasio, qui praesens esset: adeoque fuit violentus motus pessimi daemone in puellam, vt eam in aera eleuaret, suspensamque teneret pedibus sursum, capite deorsum verso. Ex quo violente motu & naturae humanae impossibili potuit ab vnoquoque licet incredulo certo sciri, a daemone verè arreptam esse virginem illam, ne fingere putaretur. Hic memoria repetas velim, quae superius quarto tomo dicta sunt ex S. Hieronymo de spiritibus nequam obidentibus feminas, & ita sublimes in aere suspendentibus, vt deflueret in faciem vestes, & quod retulimus de iisdem arreptis ex S. Hilario, S. Paulino, & Seuero, aliquando accidisse, vt licet sublimes, pedibus sursum, capite deorsum versis, suspensae feminae essent, tamen Deus non permisit ludibrio exponi pudorem, sed maiori miraculo fecerit vestes inhaerere pedibus, non secus ac si iisdem essent funiculo colligatae.

XV. VERA SIGNA ARREPTAE A DAEMONE PVELLAE.

D Pergit libellus Actorum: Et nobis dicentibus illi: Exi & recede maledicte de creatura Dei & sponsa Christi. Tunc daemone dixit: Ligatum me habet Anastasius, quia vsque in vesperum in me poenas exercere vult. Acciderat autem, vt dens ille e capite S. Anastasij euulsus, ad collum suspensus arreptus, amplius inueniri non posset. Nobis autem dicentibus ei: Quid factum est de dente illo? Daemone respondit: Quando venit Anastasius, tunc ipse eduxit eum de collo, & posuit in loco suo, vbi ante manebat. Et nos diximus ei: Et quando venit S. Anastasius? Daemone dixit: Quando accensa est candela a semetipsa, tunc ingressus est Anastasius, & reuocauit dentem in locum suum. Quae in arca, vbi sunt reliquiae eius, & cognosceris. Tunc igitur accedentes nos ad arcam reliquiarum eiusdem Sancti, aperta ea, inuenimus dentem inter eas, vt prius fuerat, collocatum. Tunc rememorati sumus, quod fidelis Dominus in verbis suis, quae locutus fuerat per Prophetam suum: Custodite Dominus omnia ossa eorum, vnum ex iis non contereretur. Et quod Dominus ait in Evangelio: Non peribit capillus de capite vestro.

Hier. ep. 27. Hilar. lib. de modis. Paulin. in Natal. S. Tel. 27. Seuer. dial. lib. 3.

XVI. DE ADVENTV S. ANASTASII AD VRANDAM PVELLAM.

Factum est post haec silentium, dum esset puella ante altare. Tunc abeuntibus monachis ad refectionem, remanserunt Episcopus pater, & cum eo presbyter, & diaconus, atque tres monachi: sicque manserunt vsque ad horam vndecimam. Cum iam appropinquaret hora egrediendi, tunc coepit daemone clamare: Quid me crucias, Anastasi? Scio quia sanctus es. Ista extorsit ab inuito Deus, vt idem pessimus daemone, qui multa iactaret in opprobrium Martyris eum deridens atque subsannans, ab ipso cruciatus affectus fateri cogeretur id quod esset sanctus Deo acceptus: nam & clamabat rursus cum eiulatu: Vae, vae mihi, sancte Anastasi, quid in te peccaui? Crucia illum, per quem ingressus sum in istud corpus.

Psal. 33.

Luc. 21.

XVII. COGITVR DIABOLVS LAVDARE S. ANASTASIVM.

Tunc iterum flectebat se puella leua atque dextera, vt solent qui flagellatur propter im-

XVIII. mensum

SVAM IM-
BECILITA-
TEM COGI-
TVR DIA-
BOLVS CON-
FITERI.

XIX.
LIBERATVR
PVELLA A
MALODAE-
MONE PER
S. ANASTA-
SIVM.

IN IMPYOS
HAERETI-
COS DETE-
STANTES
MARTY-
RVM CVL-
TYM.

XX.
DE SARRA-
CENTIS IN-
VADENTI-
BVS HISPAN-
IAS.

• Job 40.

XXI.
DE TEMPO-
RE INGRES-
SVS SARRA-
CENIS IN
HISPAN.

menſum dolorem facere: atque clamat, vt parceret, eo quòd exire ſe veſte promitteret. & ruruſum poſt modicum interuallum clamás: Exeo, & iuro per eum què tu veneris & adoras, quòd non periuro. Et ruruſum interpoſita mora, cum eiulatu clamás dicebat: Per quod portas iuro, quòd exeo, & numquam in hoc corpus reuertar: Heu me, heu me, quia veni in deriſionem coram hominibus. Et iterum clamans dicebat: Sancte Anaſtaſi, exeo, & numquam in preſbyteros tuos & diaconos tuos & monachos tuos iniuriam facio. Et ecce dico atque confiteor, quòd nihil ſum, ſpiritus nequam & immundus ſum, ventus ſum: vbi inuenero verum Chriſtianum, effugio ab ipſo, nec aliquid illi mali facere poſſum.

Et flentibus nobis, dæmon dicebat: Nolite flere: quia cum videret S. Anaſtaſius vos flentes, maiora in me tormenta exercet. Sed ecce ſicut intraui, egredior, & numquam reuertar amplius in hoc corpus. Dicentibus quibuſdam de fratribus: Ne facias quippiam mali, cum egrederis. Ille reſpondit: Sic mihi præcepit S. Anaſtaſius, vt ſine aliqua læſione relinquam corpus iſtud. Sic cruciatus eſt dæmon ab ipſo ſancto Anaſtaſio vſque ad horam tertiam noctis, conſistente dæmone ad ſuum cruciatum non permiſſum antea exire. Tunc puella inclinans ſe ante altare, ſic ſtetit per ſpatium dimidiæ horæ, & eleuans ſe, ſanæ mentis & libera ſtans ante ipſum altare, ſuſcepit corpus & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti. & ſic ſaluâ puella cum patre reuerſa eſt, dantes omnes laudes Deo.] hucusque libellus de energumene virginis liberatione. Quo quidem infeliciffimi coarguantur hæretici negantes Martyrum cultum, quem inuiti licet inuiſibilibus flagris compelluntur etiam dæmones profiteri, ob idque duplo quam illi afficiendi ipſi tormentis. In quos miſeros iſta negantes opportunè hic S. Hieronymi in Vigilantium repetimus interpellatione illam, qua ait: Reſponde, quomodo in viliffimo puluere, & ſauilla neſcio qua, tanta fit ſignorum & virtutum præſentia? Sentio, ſentio, infeliciffime mortalium, quid doleas, quid timeas: Spiritus iſte immundus, qui hæc te cogit ſcribere, ſæpè hoc viliffimo tortus eſt puluere, immò hodieque torquetur, & qui in te plagas diſſimulat, in ceteris conſtitetur. Niſi fortè in morem Gentilium, impiorumque Porphyrij & Eunomij, has præſtigias dæmonum eſſe conſingas, & non verè clamare dæmones, ſed ſua ſimulare tormenta. Do conſilium: ingredere in baſilicas Martyrum, & aliquando purgaberis: inuenies ibi multos focos tuos, & nequaquam cereis Martyrum, qui tibi diſplicent, ſed flammis inuiſibilibus combureris: & tunc fateberis quod nunc negas, & tuum nomen, qui in Vigilantio loqueris, liberè proclamabis, &c.] ita planè S. Hieronymus, ſignificans hæreticos eſſe pariter arreptitios, ſed de his modò hæc tenus.

Iam verò lugubrem aggrediamur tragicædiã enarrare multis ſæculis deploratã, vniuerſo orbi ſuæ calamitatis immenſitate notiffimã, ingreſſum inquam Sarracenorum in Hispaniam diabolicis machinamētis effectum, vt ipſe ſceleſtiſſimus dæmon Romæ in arreptitia (vt audiſti) eſt gloriatus, vt pote de ſcelere, quo immaniſ nequidquam aliud excogitari potuerit, adminiſtris illis vſus, quos ſciret ſuos eſſe omnium fideliffimos, perfidis Sarracenis. Gloriabatur planè dæmon, eo quòd adueniſſe tempus videret, vt quod diu cupiſſet, impleret. Ante tot ſæcula de ipſo hæc ad Iob Dominus locutus erat: Abſorbebit fluuium, & non mirabitur, fiduciam habens vt inſuat in os eius Iordanis.] Etenim ſiue per Iordanem ipſam accipias Palaſtinã, quam alluit idem flumen, ea iam potiti fuerant Sarraceni, ipſamque ſanctam Ieroſolymanã ciuitatem tyrannicè poſſidebant: ſiue per Iordanem, interpretatione Gregorij, ipſum populum intelligas Chriſtianum baptiſmatis aqua perfulum; iam iidem ipſum populum Chriſtianum, habitantem Aſiam magna ex parte ſua ſubegerant poteſtati, ſed & omnes qui incolunt Africã ſuã ditioni ſubiugauerant: cum & vt Europã pariter debellarent, & omnes qui ſunt in ea fideles ſuã ſubiicerent poteſtati, prodicione fidelium facilem aditum idem fabricator malorum omnium dæmon in Hispania præparauit, aperiens oſtium, per quod immittat in reliquã Chriſtiani orbis partem turmas Sarracenorum, vt planè liberè dici poſſit, numquam maiori nec diuturniori vexatam eſſe Eccleſiam perſecutione, quàm cum imperſcrutabili Dei iudicio permiſſa eſt concuti à perfidis Sarracenis. Sed iam ipſam proſequamur hiſtoriam.

Quod ad ipſum ingreſſum eorumdem Sarracenorum in Hispaniam pertinet, primùm omnium quæ ſunt temporis diſquiramus. Eſt Roderici Toletani Epifcopi atque recentiorum rerum Hiſpanicarum ſcriptorum conſtans aſſertio, id factum hoc ipſo anno: cui veritati recitata nuper Acta adſtipulari videntur. vnus Tudenſis eorumdè in Hispaniam aduentum in ſequentem reiicit annum, quem numerat Era ſeptingentefima quinquageſima ſecunda:

A

B

C

D

E

A maſecunda: collocat verò hoc anno ipſas proditorum patriæ & gentis ſuæ molitiones, ſed potuit apud ipſum in notã Era error facile irrepiſſe.

Haud igitur inanem fuiſſe diaboli illam ſuperbam iactationem, qua ſe Hiſpaniam credidit cruentate profeſſus eſt, declarant euenta. Sed quæ hæc omnia eiufdem malorum omnium architecti arte præceſſerint, ſuo ordine enarremus: petamus autem ipſam rerum geſtarum ſeriem à Tudenſi vt antiquiore, ipſiusque verbis, quæ contigiſſe aſſerit, deſcribamus. Cum tamen plura his quæ ab aliis recentioribus ſcripta reperiuntur, haud reiicienda dixerimus. Non enim ſic prodimus vetera, vt noua reiicienda putemus, in quibus veritas non eſſe læſã noſcatur: tunc enim neque antiquioribus aſſentimur. Sed ipſum modò audiamus Tudenſem, qui hæc ait:

Hoc anno regni ſui tertio Rudericus iniuriam patris ſui vlcifci feſtinans, duos filios Vuitizæ Furnalium & Erpulsionem de Hiſpania cum ſummo dedecore expulit. Qui ad Tingitanã prouinciã tranſfretantes (tenebatur enim illa pars à Gothis) Iuliano Comiti illius regionis adheſerunt, quem Vuitiza Rex inter ſuos ſecretarios familiarem habuerat chariſſimum. Qui condolens de expulſione eorum & dedecore, conſilium inuit cum eis, quatenus Sarracenos euocarent, & cum eis illatas ſibi iniurias vindicarent. Ad hoc facinus peragendum incitat Iulianum, quòd Rudericus Rex ſiliã ipſius Cauam nomine, non pro vxore, ſed potius vt bebatur pro concubina, quam tamè pro vxore à patre petierat & acceperat.

Erat hic Iulianus vir ſagax & aſtutus, qui & callidè excitauit Francos, vt expugnarent Hiſpaniam citeriorem. Fingens tamen eſſe ſe amicũ Regi Ruderico, callidè conſuluit, vt equos & arma ad Gallias mitteret & in Africã; quia in interiori Hiſpania ipſe regnabat ſecurus, & non erat neceſſe ſe habere arma Hiſpani in patria, quibus ſe mutuo interficerent.] prætextus prætereã poterat eſſe ille, ne populus pro filiis Vuitizæ arma ſumeret, & in ipſum inſurgeret, vt illos reſtitueret, & in regnum prouheret. Pergit verò Tudenſis: Tale tunc ad hunc Rudericus dedit edictum, vt vbi cumque arma inuenirentur, vel equi fortiſſimi, violèter à dominis auferrentur. Fauebat huic prodicioni * Oppinus Hiſpalenſis & Toletanus Archiepiſcopus, quem pater eius Vuitiza duabus regalibus præfecerat ciuitatibus, vt per eum poſſet Catholicæ fidei ſtatum euincere.] hæc de conatibus Ruderici aduerſus filios Vuitizæ, quibus illis profuit, & ſibi ruinã parauit.

Ita planè mentem primùm Deus auferre ſolet eorum, in quos parat vlcifci, vt ſuis ipſorum feriantur armis, ſecundum illud Dauidicum: Gladius eorũ intret in corda ipſorum, & arcus eorum confringatur.] & iuxta illud: In operibus manuũ ſuarum comprehenſus eſt peccator.] dum putans obſeſſe alios, in ſe ipſum mala conuertit, inſtar fatui contra propria commoda propriis ſtudiis laborantis. Vt planè ipſi ſecundum illud acciderit vaticiniũ, quo dicitur: Stulti facti ſunt principes Taneos, emarcuerunt principes Mempheos, deceperunt Ægyptum angulum populorũ eius: Dominus miſcuit in medio eius ſpiritum vertiginis, & errare fecerunt Ægyptum in omni opere ſuo, ſicut errat ebrius.

Sed antequam reliqua proſequamur, ruruſum hic, amabo te, mecum conſidera lector, quodnam tam grãde potuit præceſſiſſe peccatũ, vt magna ira Dei traderetur Hiſpania Sarracenis, & regia iuſulæ ex Gothorũ gente omnino defecerint. Scimus ab omnibus oſtentiari tamquam omnium malorum cauſam Ruderici incontinentiam, cum auſus ſit iniicere manus in ſiliã Iuliani, quam ſub titulo coniugis à patre accepiſſet, & in pellicem cõuertiffet. ſed decipi penitus iſtos puto: haud enim tunc primùm accidit, vt iſtiufmodi commiſerint ſcelus Principes incontinentes. Verum altius eſt petenda horum omnium cauſa malorum; qua nulla maior ac verior mea ſententia afferri poteſt, quàm quòd deſciuiſſet voluntaria auerſione ab Eccleſia Romana regnum Hiſpaniæ ſub Vuitiza huius prædeceſſore, vt ſuo loco ſuperius ex Hiſpanicarum rerum ſcriptoribus dictum eſt. Vt acciderit illis quidem ſecundum illud quod comminatus eſt Dominus, cum Ieremias, eo quòd Iudæi confregiſſent catenas ligneas, iuſſus eſt facere eas ferreas, quæ frangi non poſſent: cum videlicet qui iugum Chriſti reſpuerant, cogerentur ſubire iugum ferreum Pharaonis: qui inquam ab obedientia ſe ſubduxere Apoſtolicæ ſedis, iuſta Dei ſententia factum ſit, vt ſubderentur impijs Sarracenis. Pluribus ſanè veritas hæc demonſtrata eſt exemplis etiam ſaculo iſto, nullum poſſe diu ſubſiſtere regnum, quod nõ innitur ſuper petram. Hinc vides eodem termè tempore magno fragore maxima ex parte eſſe collapſum Imperiũ Orientis, dum Heraclius deſciuit ob hæreſim à communicatione Apoſtolicæ ſedis. Id ipſum eadem ex cauſa Africã eſſe paſſam, itidem ſuperius eſt demonſtratum. Vnde veluti ab alta

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

QUAE CAU-
SA VT HI-
SPANIAE
SINT TRA-
DITAE SAR-
RACENIS.
Ierem. 28

PRODITIO
IN REGNUM
HISPANIAE
RVMORDI-
TVR.

PRODITIO
NE IULI-
ANI ARMIS
NYDATA
HISPANIAE.

SIBI IPSIS
MALA PAR-
RIVNT IM-
PII.

Psal. 2. specula illud Danidicum sit crebrius repetendum: E nunc Reges intelligite, & erudimini qui iudicatis terram. Sed iam ceptam semel historiam prosequamur ex eodem auctore Tudenti, qui ubi proditorum molitiones recensuit, ista subiungit:

XXVII. Igitur Era septingentesima quinquagesima secunda, Vlt fortissimus Rex barbarorum totius Africae, ducatu Iuliani & filiorum Vuitizae fretus auxilio, ut cognouit quod arma & equi non erant in Hispania, & ciuitates essent absque muris, Tariffum Strabonem vnum ex ducibus exercitus sui cum viginti & quinque millibus fortium pugnatorum ad Hispaniam praemisit, ut cognita Iuliani dubia fide, bellum cum Hispaniae Rege inciperet: terrebant namque barbarorum Regem laquei dolosi Teleptensis Comititis, si forte adessent, quippe qui ipsum habuerat semper infestum, ac forte viribus & consilio sapientem expertus. Ceperunt tunc Sarraceni Hispaniam & circumiacentes vrbes, quia eas absque murorum ambitu inuenerant. Rex autem Rudericus dum vidit dolos Iuliani Comititis Tingitani, & labores sensit, collecto Gothorum exercitu, armatus ut potuit, acer, & fortis primo subiit pugnam: aded ut per quinquaginta continuos dies infatigabiliter dimicans, sexdecim millia hostium exercitus interficeret. Iulianus & duo filij Vuitizae Regem Rudericum in prima acie certantem cum cernunt, Christianos milites pro mortuis Sarracenis & faucibus alios commutando, barbaros viribus roborant. Sed postquam Iuliani fides per totam Africam declaratur, Muza exercitus Africani Regis Princeps cum infinita multitudine equitum pedatumque ad Hispaniam dirigitur. Deinde renouato bello turmas vnas post alias ad praeclium adducere coepit. Porro Rex Rudericus more solito, praecelio incensus coepit acrius instare, ac propensus in hostes praerire. Tandem vero instans barbaris, Hispaniam milites capiunt difficiliter, atque per longitudinem belli defatigati quique nostrorum locum dant, & terribiliter Gothi qui erant a parte Comititis Iuliani irruerant.

XXVIII. Rudericus autem ubi se a suis destitui vidit, per aliquot dies terga praebens paulatim, pugnando (ut credimus) occubuit, sed non cuius certus interitus eius. Regnavit annis tribus. Index tamen postea in ciuitate Lusitaniae Viseo inuenta est lapidea sepultura, in qua epitaphium desuper est scriptum, scilicet: HIC REQUIESCIT RODERICVS REX GOTHORVM. alia quae plura his leguntur apud Rodericum Toletanum, ab ipso addita esse noscuntur. Verum post annos plurimos eam esse positam inscriptionem oportuit, cum regni Gothorum nulla penitus reliqua esset spes successionis, quod minime accidit superstitibus Pelagio, Iulianoque ipso Gothorum adhuc viribus pollente, & aliis qui ad loca tutiora confugerant. Pergit vero Tudentis:

XXIX. Recefferat manus Domini ab Hispania ob inueterata Regum malitiam, ne in tempore huius ruinae eam protegeret. Omnes deinceps Gothorum milites fusi fugatique fuere, & usque ad interemptionem gladio & inedia perierunt, & non solum contra se comunibus & barbarorum, sed etiam Francorum armis ex parte Galliarum consumpti sunt. haec tamen Tudentis de clade illata Hispaniis temporibus Ruderici. Prosecuti sunt tantam cladem lacrymis atque suspiriis posteri omnes scriptores haud ignobiles in praesentem ferme diem. Etenim etsi vulnus sanatum, haud tamen tutum, ne male obducta cicatrix (ut saepe accidit) iterum recrudescat. Sed quos modò auersio ab Ecclesia Romana (ut vidimus) Hispanos tradidit Sarracenis, postea obedientia & obseruantia erga eandem ipsos ab hostibus conseruauit immunes, aded ut etiam in exteris gentes eis dominium propagarit.

XXX. Ceterum quod ad res Ecclesiae Toletanae spectat, Rodericus haec habet: Synderedum Episcopum Toletanum aduentum Arabum expauescentem, Vuitizae in silio insolentis fatigatum solum vertisse, Romamque profectum esse, inuadentem vero sedem intrusum fuisse Oppam, de quo superius: Sed viri, inquit, longaeui Urbanum virum sanctimoniae in Episcopum elegerunt, intrusione Oppae, qui iam nihil poterat, non obstante.]

I. Annus incipit Redemptoris septingentesimus decimusquartus Indictione duodecima, quo die nona mensis Aprilis Constantinus Papa, ubi sedisset annos sex, mensē unum & diem, ex hac vita discessit, magna ex Pontificatu bene perfuncto sibi gloria comparata:

CLADES HISPANIAE RUM PER SARRACENOS ILLATAE.

HISPANIA POTITI SARRACENI. Rodericus

XXVIII. OBITVS ET SEPULCRVM RVDERICI REGIS.

HISPANIAE RUM EXTREMA CLADES

XXX. Synderedus, de reb. Hisp. lib. 3 c. 18. SYNDEREDVS, OPPAE ET VRBAE NVSIPASC. TOLETANI.

A parata: quippe qui etiam throno ceteris eminens esset (vt Anastasius ait) omnium humillimus spiritu erat atque mitissimus, cunctis sibi subditis charitate pater amantissimus, quippe qui penuriae tempore nihil praetermisit officij in pauperibus subleuandis. De ipso autem, praeter illa quae dicta sunt superius, idem Anastasius haec habet in fine: Fecit ordinationem vnam, in qua creauit presbyteros decem, diaconos duos, Episcopos per diuersa loca numero sexaginta quatuor. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum Apostolum quinto Idus Aprilis Indictione duodecima, cessauit Episcopatus eius dies quadraginta. In cuius locum postea subrogatus est Gregorius Secundus, de quo dicturi sumus sequenti tomo. Quod vero ad rationem temporis spectat, non potuit ad sequentem annum idem Constantinus peruenisse, cum eo tempore reperiatur sedisse eius successor Gregorius, vt quae dicenda erunt, significabunt.

B Exstat eiusdem Constantini Papae epistola ad Archiepiscopum Viennensem, sed quod non habeat certum datae annum, hic in fine describimus, sic enim se habet: Constantinus Episcopus Eoaldo Viennensi Archiepiscopo.

Reliquias ecclesiae tuae, sicut rogasti, per Archidiaconum tuum deltinavi: de spongiorum, de vestimentis Domini, de vinculis Apostolorum, de sartagine area Machabaeorum, de cineribus S. Ioannis Baptistae. Quae omnia capsella argentea clausimus, & sub signaculo sanctitati tuae transmisi. Rogamus vt eo studio venerentur, quo de munere beati Petri ad sanctitatem tuam transmissa esse noscuntur. Et alia manu: IESVS Christus te frater sanctificando custodiat.]

C Sub hoc anno recentiores chronographi recensent Synodum Londinensem de imaginibus habitam: sed alij in annum vndeecimum vel duodecimum, alij in decimum supra septingentesimum referunt: cum tamen antiquiores scriptores, qui & res ipsas Anglorum sunt profecti, de huiusmodi Synodo nec verbum quidem. Sanè haud crediderim haec praeterire potuisse Bedam, si re vera fieri contigissent. Sed nec ipsum argumentum subsistit, vel causa probatur tanta fuisse, quae debuisset in controuersiam deduci, vt & de his consulere summus Pontifex Constantinus. Dicunt enim, Eguinum monachum designatum Episcopum Vuiceis, diuinitus admonitum vt Dei genitricis imaginem in sua ecclesia collocaret: rem autem in controuersiam deductam, fuisse delatam ad Apostolicam sedem: iussuque Eguinum sibi coram Pontifice, & iuratum de visione, quam viderat, & aliis testatum esse. Tunc vero Constantinum legatum misisse Bonifacium in Britanniam, qui Londini Synodum celebraret. Celebrataque Synodo, fuisse in ea probatas visiones Eguini, & de cultu sacrarum imaginum promulgatum esse decretum. Haec quidem cum careant testificatione maiorum, & aduersentur iis quae sunt à Beda conscripta, facile inducimur vt commentum esse putemus.

D Quid enim oportuit vt de re iam diu antè recepta visio ostenderetur, vt induceretur in vsum fidei populo? Nonne auctoritate Bedae (quod suo loco superius dictum est) liquet vna cum sancto Euangelio suscepisse Anglos vsum sacrarum imaginum, Augustino ex antiquo Ecclesiae Catholicae vsum illuc Saluatoris imaginem introducente: Sed sunt hic iterum eiusdem Bedae verba reperenda, cum de Augustino in Angliam veniente agens haec ait: At illi, Augustinus videlicet & socij, non daemoniaca, sed diuina virtute praediti veniebant. Crucem pro vexillo ferentes argenteam, & imaginem Domini Saluatoris in tabula depictam, litaniasque canentes, pro sua simul, & eorum propter quos & ad quos venerant, salute aeterna Domino supplicabant. & inferius: Fertur autem, quod appropinquantibus ciuitati, more suo, cum Cruce sancta & imagine magni Regis Domini nostri IESV Christi, hanc litaniam consona voce modularentur: Deprecamur te Domine in omni misericordia tua, vt auferatur furor tuus & ira tua à ciuitate ista, & de domo sancta tua, quoniam peccauimus, Alleluia.] haec ibi. At quisquam est qui docere possit vel minimum quidem hoc saeculo recessisse Anglos ab his quae docuerat Augustinus? Sed & quis iste quem dicunt, Bonifacius legatus in Angliam missus à Constantino Pontifice? Puto voluisse auctores significare Bonifacium illum magnum Anglum, Germanorum Apostolum à Gregorio Secundo Romano Pontifice designatum: verum ille non nisi sub eodem Gregorio Secundo Romam venisse reperitur. Abest igitur de Synodo Londinensi commentum.

E Hoc eodem anno magnus ille Pipinus regni Francorum administrator moritur, relicto sibi in magistratu successore filio ex pellice Carolo cognomento Martello. Haec autem quomodo se habuerint, à nullo fidelitius, quam à Marcellino, qui haec praeculis habuit,

CONSTANTINI PAPAE OBITVS, EIVSQVE VIRIVTIBUS.

* XIII.

II. Bib. Flor. edit. à Ioan. à Bosco Caest. par. ult. pag. 42.

III.

DE SYNODO LONDINENSIS FALSA ASSERTIO.

IV. CVLTVS SACRARVM IMAGINVM IN ANGLIA A PRINCIPIO VIGIT. Beda hist. Angl. lib. 1. c. 25.

V.

^a *Marcel. in Suuiberto. c. 25*
^b *apud Sur. die 1. Martij*
PIPINI DE HERSTALLO OBITVS.
sumenda putamus. ait enim in Suuiberto ^a: Contigit anno ab incarnatione Domini septingentesimo decimoquarto Pipinum de Herstallo strenuū Principem & Maiorem domus Francorum, dolentem super innocēte morte sanctissimi Lamberti Tungrensis Episcopi, ad mortem ægrotare.] licet enim ante annos sexdecim S. Lambertus martyrio occubuisse, iamq̄. facinus oblivione sepultum videri potuisset: tamē semel inflictum Pipini conscientiaē vulnus numquā curatum est, immò magis recruduit ex translatione eiusdem Martyris ante annos quatuor renouata memoria. Translatum est enim corpus eius in Legiam, quæ ex vico creuit in nobilem ciuitatem ex eiusdem Martyris gloria atque miraculis ibidem iugiter edi solitis. Pergit verò Marcellinus:

VI.
SUIBERTI CVM PIPINO CONGRESSVS.
Accersitusq; S. Suuibertus egregius Pontifex ad visitandum eum per nobiles viros, perrexit prius cum Vuilleico & Theodorico discipulis suis Coloniam ad Plectrudem illustrem Ducissam Lotharingæ, siue Austrasiorum, cōsiliū ab ea expetens, quidnam facere deberet. Quæ eum religiosè suscipiens & tractans, tandem retento Coloniaē pio Vuilleico presbytero S. Suuiberti apud se causa deuotionis & consolationis (erat enim felix Vuilleicus Euangelicus sacerdos) misit S. Suuibertum & Agilolphum Coloniensem Archiepiscopum cum plerisque aliis prælatis ad Pipinum Principem coniugem eius, ad informandum eum, si obiret, ne illustres legitimos suos filios, Drogonem Ducem Campaniæ, Grimoaldum Maiorem domus Childeberti Regis Franciæ exheredaret, heredem scribendo Carolum Martellum illegitimum ex Alpaide pellice genitum in detrimentum & damnationem animæ suæ, & in confusionem sui & totius Ecclesiæ, atque in scandalum suorum primatum & subditorum. Et quia S. Lambertus Episcopus eundem Pipinum de illicito connubio Alpaidis increpauerat, martyrium subiit.

Venientes igitur præfati Pontifices Ioppiliam ad ægrotantem Principem Pipinum, benignè ab eo suscepti sunt. Qui ipsum consolantes, & ad tolerantiam aduersitatum temporalium & infirmitatum corporaliū confortantes, aiebant, quòd Deus electis suis iter asperum facit, ne dum delectarentur in via, obliuiscerēt eorum quæ sunt in patria. Tandem nato opportuno tempore & congruo, inter cetera pro salute & remedio animæ suæ causam, pro qua venerant, ei deuotè & salubriter Pontifices exponētes, & de illicito matrimonio increpantes, statim cum indignatione repulsam patiebantur. Alpais verò legationem sanctorum Pontificum sciscitans & comperiens, irata valdè, Pontifices abire celeriter præcepit; & ipsa interpellans importunè pro Carolo Martello filio suo apud Pipinum, impetrauit cuncta pro eodem filio suo, quæ petierat. Pipinus verò eodem anno moriens, eundem Carolum Martellum suorum principatum reliquit heredem. Quod cernentes præfati Pontifices, inglorij & tristes Coloniam redierunt, enarrantes præclaræ Plectudri omnia quæ gesta erant in Ioppilia à Pipino, consolantes eam, & ad tolerantiam patientiæ animantes.] hæcenus de his Marcellinus.

VII.
PIPINI OBITVS.
^b *non in vita S. Vulframi Episc. Senon. apud Sur. die 20. Martij.*
^c *Apud Aimoin. lib. 4. c. 5.*
Sic igitur cum præfecturam illam primariam annis vigintiseptē administrasset, hoc anno mortuus est. Ita etiam colliges ex Iona ^b monacho eius temporis scriptore, dum anno Domini septingentesimo numerat Pipini magistratus decimumtertium, cōsentientia his quæ apud ^c Aimoinum leguntur, præfuisse nimirum rebus Francorum annos vigintiseptem. Fuisset Pipinus inter Principes maximè pios adnum erandus, nisi ista de pellice eum valdè denigrassent. Constat quidē ipsum Pipinum multa ecclesiis contulisse, monasteria exiisse, sanctos viros coluisse, hæc & alia id genus crebrius opera factitasse. Regnabat hoc tempore in Galliis Dagobertus secundus, qui sequenti anno, vbi tenuisset regnum annos quinque, moritur, inq̄. locum eius Franci eleuant Danielem clericum in regnū, quem nominant Chilpericum eius nominis secundum. Reliqua sequenti tomo dicenda erunt, vbi & Gregorij eius nominis secundi Romani Pontificis res insigniter gestas aggrediemur.

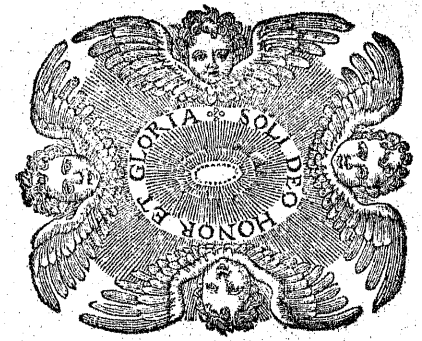

A **I**STENDVM hîc modò, statuto termino, à Gregorio ad Gregorium. Etenim à primo egressi, veluti hospitali accepta tessera, apud secundum ad quem peruenimus hospitalitatis iure quiescimus, & quidem itinere fatigati, cum interdum per vastam, rerum gestarum ignorantia, solitudinem, fuerit in inuio via laboriosè quaerenda; aliquando veluti per ardua montium, instar Ionathæ ^a, fuerit manibus pedibusque reptandum, vt oppositas immensas vbique difficultates superare possemus: cum inter hæc omnia quàm sapissimè densarum spinarum obicibus præpediti, à multiplicibus scilicet diuersisque ingruentibus vndique negotiis violenter abrepti ab itinere instituto, ad aliena curanda oportuerit ad passus fermè singulos diuertisse. Hæc autem omnia superasse, & ad optatum viæ exitum peruenisse, opus fuit eius, quam in ipso exordio itineris quæsiuimus ducem Dei genitricem MARIAM, necnon eorum quos expectauimus in via comites sanctos Martyres. Quibus omnibus quantum pro acceptis beneficiis debeamus, Tobia nos sententia docet ^b, cum iudicauit dimidium bonorum, quæ filius vexerat, fideli comiti tribuendum, quem hominem esse putauit; sed si cognouisset esse Angelum, omnia sua, suosque seque ipsum libenter exhibuisset. Iure ergo nos iisdem, quos nacti sumus ducem & comites, omnia ista pro gratiarum actione rependimus, impendimusque nos ipsos simul. Ipsi verò offerant quod accipiunt Deo bonorum omnium largitori, à quo nobis impetrent solutionem istorum compediū aureorum, simulque veniam peccatorum, felicemque ex hac vita migrationem ad Deum ipsum: cui sit honor & gloria in sæcula. Amen.

ANNALIUM TOMI OCTAVI
FINIS.

APPENDIX. A V C T O R P I O L E C T O R I.

Quod hoc Octavo Tomo Annalium inter scribendum res præclare gestas S. Maximi martyris aduersus Pyrrhum Constantinopolitanum Episcopum Monothelitam, omisit opera prolixam illam disputationem eiusdem cum eodem Pyrrho in Africa publicè habitam, ne nimia eius prolixitate lectorem fastidio afficeremus, pollicitique sumus hic eam apponere per appendicem, quò rerum antiquarum studiosi eadem nondum edita frui possint: promissi memores, hic tibi eam tum Græcè, tum Latine reddimus ex interpretatione Francisci Turriani Societatis I E S V Theologi. Sed quoniam is vnico dumtaxat, quamvis antiquo, exemplari vsus esse videbatur, in bibliotheca autem Vaticana plures erant eiusdem Disputationis Codices manu scripti, omnes inter se diligenter conferendos, Variasque lectiones iisdem quibus Vaticani Codices recensentur numeris, habito earum delectu, partim ad marginem, partim ad libri calcem adnotandas curauimus. *Vtere, Lector, & boni consule.*

ΠΑΡΑΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΗΣ
ἡρωικῆς ζήτησεως χάριν ἡδὲ καλυμμένων
ἀπὲρ ἡδὲ ἐκκλησιαστικῶν δογματῶν, παρε-
σία Γρηγορίου τῆς διαβεβασάτου πατριῆς, καὶ
ἡδὲ συνδεδεμένων ἀπὲρ ὁσωνάτων ἑπιπέ-
πων, καὶ λοιπῶν θεοφιλῶν, καὶ ἐν δόξῳ ἀνδρῶν,
ἡδὲ Πύρρου, τῆς ἡρωικῆς πατριάρχῃ Κοι-
τυνπρωπόλεως, καὶ Μαξίμου τῆς εὐλαβείας αὐτοῦ
μοναχῆ, μὲν Γαλίῳ, Ἰνδικηπῶνος γ'. Πύρρου
μὲν συμμαχοῦτος τῆς παρρησιαχθείση παρ
αὐτῆς τε, & τῆς ἀπὸ αὐτῆς, ἐν τῆς Βυζαντιῶν κα-
νονομίᾳ: ταῦτα, ἡ ἐνὸς θελήματός, Μαξίμου δὲ
συνηροεμῶτος τῆς ἀνωθεν εἰς ἡμᾶς ἐλθούση
πατριῆς τε, καὶ ἀποστολικῆς διδασκαλίᾳ: δεῖ
τῆς ῥηθύνουσας ἀνδρῶς, φημι δὲ Γρηγο-
ρίου τῆς ἀσπρημῆς πατριῆς, ἡ ἀληθῆτων ἀνδρῶν
ταῦτα, Πύρρου καὶ Μαξίμου, ἀλλήλους ἀροσο-
ψιδέντων. ἀροκατήρηστο δὲ τῆς ἀπὸς Μαξί-
μου δεξιλέως ὁ Πύρρος, ἕτως εἰπῶν.

ΠΥΡΡΟΣ. Τί σοι καλὸν ἐποίησαμθ, κί-
εἰ ἀββᾶ Μαξίμου, ἐγὼ τε, καὶ ὁ ἀπὸ ἐμοῦ,
ὅπῃ ἔγω παρρησιῶν δεξούρει ἡμᾶς, ἀρητιμῶ
ὑπόληψιν ἀπὸς πᾶσι διδούς ἡμῶν; τίς δὲ οὐτω
ποτὲ, κίτοι τῆς κατὰ ἀροστοπον ἀροσάμθρον θεῶ,
ἐτίμησεν, ἡ ἐσεβάθη σε, ὡς ἡμεῖς; ΜΑΞ.
Ἐπειδὴ ὁ θεὸς ἀροσάται, ἐδάεις ἕτως, ἡα ἡαίς
οὐκ ἠρόσω μοι λέξουσ, ἐτίμησεν, ἡ ἐσεβάθη με,
ὡς ὑμεῖς; ἀλλ' ἀροσάσαντων ὑμῶν κίτὸ Χρι-
στιαῶν δόγμα, φοβερόν ἡροσάμθρον τῆς ἀληθείας
τῶ ἀπὸς ἐμὲ ἀροσπησῶν χάριν. ΠΥΡΡ. Τί γδ
Annal. Eccl. Tom. 8. δόξα-

QVÆSTIO ECCLESIASTICI
dogmatis disputata coram Gregorio
Patricio piissimo in conuentu, &
confessu sanctissimorum Episcopo-
rum, & reliquorum nobilium viro-
rum, à Pyrrho Patriarcha Constanti-
nopolitano, & à Maximo Reueren-
dissimo monacho, mense Iulio, Indi-
ctione III. Pyrrho quidem nouum
dogma de vna Christi voluntate à
se, & à suo antecessore Sergio prauè
introducitur, defendente, Maximo
autem doctrinam Apokolorum &
Patrum à principio nobis traditam.

FRANCISCO TURRIANO
Societatis I E S V Theologo
interprete.

PYRRHVS: Qua in re domine Abba
Maxime, ego & is cui successi, tibi no-
cuius, qui vbiq; nobis detrahit, & nos
omnibus in suspitionem de hæresi venire fa-
cis? Quis vniquam te, ne de facie quidem
notum, sic honorauit & coluit, vt nos?
M A X. Quandoquidem audit Deus, nemo,
vt verbis tuis vtar, sic me honorauit & co-
luit vt vos: sed cum vos aspernati sitis nunc
dogma Christianorum, existimauit pertime-
scendum mihi esse, si gratiam vestram veri-
tati anteponerem. P Y R R H. Qua opinione
M m m asper-

personam vnam naturam, sic quidem dicitur... personam vnam naturam, sic quidem dicitur... personam vnam naturam, sic quidem dicitur...

τα θεωρώπια μίαν, δύο ούρεθήσονται... τα θεωρώπια μίαν, δύο ούρεθήσονται... τα θεωρώπια μίαν, δύο ούρεθήσονται...

* τα θεωρώπια... * τα θεωρώπια... * τα θεωρώπια...

συνυπαρξίται πάντως... τη αναίρεσει... τη αναίρεσει... τη αναίρεσει...

simul erit omnino sublata persona, quod si... simul erit omnino sublata persona, quod si... simul erit omnino sublata persona, quod si...

*

C

D

E

* al.

* τα θεωρώπια

* ενεργείας

* ενεργείας

* ενεργείας

* ενεργείας

* ενεργείας

* ενεργείας

B

C

D

E

dici

tradam libellum eorum, quæ absurdè facta sunt. Maximus & Gregorius Patricius dixerunt: Quandoquidem tua propositio bona est, & Ecclesiæ utilis, sic fiat.

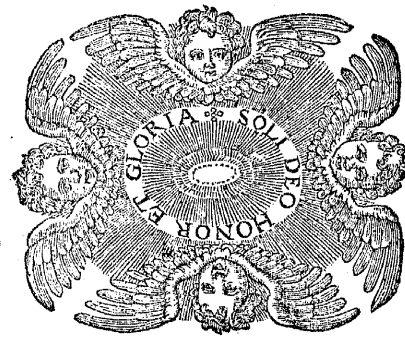
In hac ergo celeberrima vrbe Roma cum adesset nobiscum, promissum præstitit, damnauitque dogmata impia expositionis; & que per rectam professionem cum sancta Catholica & Apostolica Ecclesia coniunxit, gratia & cooperatione magni Dei, & Saluatoris nostri, Iesu Christi, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Αὐτὸν δὲ ἀτόπος γεγενημένων λίβελλοι. Μαξίμου καὶ Γρηγορίου τοῦ πατρικίου εἶπεν· Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτομή σου ἀγαθὴ καὶ ὠφέλιμη, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ συμβαλλομένη, ἔπειτα καὶ γένηται.

Ἐν αὐτῇ οὖν τῇ μεγαλοπόλει σου ἡμῶν γέγονος Ρωμαίων πόλις, τὴν ὑπόθεσιν ἐπιήρως σε, κατευχεμασμένον τὰ τῆς ἀσέβειας ἐκθέσεως δόγματά, ἐνώσας δὲ ἐαυτὸν ἐξ ἑορδοῦ δόξας ὁμολογίας τῇ ἀγία, καθολικῇ, καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, χάριτι, & συνεργίᾳ τοῦ μεγάλου θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

FINIS.

ΤΕΛΟΣ.

VARIETAS
LECTIONVM.

Pag. 681. supra A 602. habet hanc inscriptionem, Ἡ γρηγομένη ἐν Ἀφρικῇ ἐξέλεξις τῶν δόξων Μαξίμου καὶ Γρηγορίου.

- 682. A linea γ. *προσθετιμότες*, 336. habet *προσθετιμότες*, 10 *συστήματα*, 602. 270. *ὑποστήματα*. B 2 *ἀμείβων* 336. *ὑπαμείβων*. 3 *μομφῆς* 336. *μέμφων*.
- 683. C 1 *γνώσπομον*, alia præter 270. 336. *γνώσπων*. E 9 *ἀλλήλων*, 270. *ἀλλως*.
- 684. B *θέλειν*, καὶ ὁρᾶν γήσεως, μόνω 602. 270. *θέλοντες ὁρᾶν γήσεως*, ὡς μόνω. in columna Lat. *Est eorum effectrix secundum substantiam simul, &c.* potest è Græca lectione marginali sic verti, *essentialis ipsius, & effectrix, simul*. B 10 *προσπενομήμων*, 602. 339. *προσπενομήμων*.
- 685. B 9 *θεολογία*, al. *θεολογίαις*.
- 686. A 5 *κοινὸν λέγει*, 270. *κοινὸν ἔχειν λέγει*, 602. pro *ἔχειν*, *ἔχει* habet. B 4 *ὑππερ*, 270. 602. *ὡς*. 6 *ἠθέλων*, 602. 270. *ἠθέλησεν*. 8 *γρηγομίαι*, 270. *γρηγόμια*.
- 687. E 2 *ἐτεροάσιον*, al. *τὸ ἐτεροάσιον*.
- 688. B 2 602. non habet *τῆς*, nec paulo post *ζωῆς*.
- 689. C 10 *αὐτὸ*, 602. 270. *αὐτὰ*. E 8 *αὐτῶν* 602. 270. *αὐτὰ*. II *καὶ εἰ*, 602. *καὶ εἰ*.
- 690. A 5 *Ναὶ*, ἡμέτερον, 602. *οὕτως ἔχει*.
- 692. A 5 *μόνα*, al. *μόνον*. B 6 *ἐπὶ βελῆς*, al. *ἐπιβελῆς*.
- 693. E 5 *τῶ*, 270. *τὰς*.
- 695. D 6 *τὸν*, al. præter 270. non habent. E 6 *καὶ*, 270. non habet.
- 696. A 9 *τὸ πᾶν*, 602. 270. *τόπων*, al. *τὸ πᾶν*. E 5 *θεός*, τῶν. 602. 270. *θεός ἦν τῶν*.
- 697. B 4 *ἐνάτω φαλαμῶ*, 602. 270. 339. *ἐνάτω ἄδει φαλαμῶ*, nec habent paulo post *φισί*.
- 698. B 1 *τῶ μὴ*, 336. *τὸ μὴ*. 7 *ἐν ποίε*, 270. 602. non habent. C 6 *πᾶν* 602. 270. *πᾶς*.
- 700. B 7 *ἔχουσι δόγματά*, 339. *ἔχουσι, οἱ χάρται δηλονότι, δόγματα*. E 8 *αὐτῶν*, 339. *αὐτὰ*.
- 701. A 8 *αἰρετικῶν*, 339. *αἰρετικῶν*. B *γέγονε* 270. *γρηγομίαι*. C 8 *εἶπ* *πᾶς* 270. 602. *εἰ πᾶς*.
- 702. D 4 *Νεσόμενος λέγει ἐνώσων*, al. *Νεσόμενος, λέγει ἐνώσων*. 5 *ἡ ἐνώσων*, 270. 602. non habent. *Νεσόμενος*, al. non habent. E 3 *πῶ*, 339. *δὲ*.
- 703. A 3 *τὸ*, al. non habent. D 3 *ὑμᾶς*, 270. non habet.
- 704. D 2 *ἐδείχθη*, al. *ἀπεδείχθη*. 10 *μόνον*, 339. 270. *μόνη*.

- Pag. 706. B 7 ἠγνόησεν δὲ, 602. 270. ἠγνόησε δὲ.
 E 8 πᾶς, 270. 602. non habent.
 707. A 9 ἀλλῶν ἐν ᾧ τὸν πατέρα, &c. omiffis his, quæ hac linea, & ferè tota fe-
 quenti habentur. 270. 602. habent ἀλλῶν ᾧ, &c. vt infra.
 10 θεός, al. θεῖ.
 708. A 8 ἐνεργεία, al. præter 270. 602. ἐνεργείας.
 C κοινῇ. 602. 270. non habent.
 709. B 2 καὶ γὰρ, 602. non habet.
 D 8 ἐπιστολῶν, al. præter 602. ἐπιστολῶν.
 E 2 πάντων, al. præter 336. 339. πάντων.
 9 ἀγιωτάτης, al. præter 270. 602. μεγαλειωτάτης.
 710. A 1 εἶπον, al. εἶπον.

INDEX
 IN TOMVM OCTAVVM
 ANNALIVM ECCLESIASTICORVM.

A.
 BBAS non assumendus ex clero. 59.a
 Abbates in Concilio consulendi tantum facultatem habent. 393.c
 Abbates custodiant detrusos ad penitentiam in monasterium. 124.c
 Abbates sæpe admonet S. Gregorius. 40.e
 Abimelech Rex Sarracenorum. 604.b.c
 Absagi milites recusant progredi cum Heraclio. 265.b.c.d
 Absimarus imperat. pulso Leontio, creatus ab exercitu Imperator. 630. a.b. Persequitur Joannem Papam Sextum. 643.c
 Absimarus insurgens in Romanam Ecclesiam Imperio priuatur. 647.c. 649.e
 Abundantius Episcopus Paternensis legatus missus à Romano Pontifice ad Sextam Synodum. 531.e
 Acca vnus ex duodecim in Germaniam missis ad prædicandum Euangelium. 602.d
 Acca presbyter minister S. Vulfredi. 656.b
 Acclamatorius sermo à Synodo datus Imperatori. 559.e
 Accusationes Orientalium Orthodoxorum delatæ ad Apostolicam sedem. 392.a.b
 Accusationes obiectæ in S. Maximum. 427.d.e. 466.e. & seqq.
 Accusationes in sanctum Martinum Papam. 421.e. 422.c.d
 Acephali heretici conuersio in Concilio Spalensi. 255.a
 Acephalorum error confutatus. ibid.c
 Acha soror Regis Edmuni. 266.d
 Acharius Vuomandorum Episcopus. 244.e
 Achilles Statius Lusitanus Latinitati tradidit homiliam Anastasij Sinaitæ de sacra Synaxi. 129.c
 Acoluthus nõ leuet reliquias Sanctorum sed presbyter. 273.a
 Acta Concilij Romani sub Martino Papa. 394.b.c.d. 395
 Acta Conciliorum in his qua pertinent ad personas sæpe in iudicium renocata. 555.b
 Acta Concilij Sexti. 542. & seqq.
 Acta Concilij Sexti corrupta à Theodoro Monothelita. 553. d.e. & seqq.
 Acta Concilij Sexti Romam missa corrupta. 570.d.e
 Acta Concilij Sexti in damnatione Honorij deprauata. 552.a.b. 556.a. 559.c.d
 Acta Concilij Sexti missa in Hispaniam. 576.e
 Acta Concilij Sexti mutilata. 547.b.c
 Acta legatorum Imperatoris Constantij cum Maximo exule. 453.b. & seqq.
 Acta Pyrrhi cum Theodoro Papa. 373.d.e
 Acta Pyrrhi cum Maximo. Vide Maximus Abbas.
 Acta publica de arrepticia Romæ liberata in Ecclesia sancti Iohannis Baptistæ ad Aquas Saluas. 671.b.c.d.e. & seqq.
 Annal. Eccl. Tom. 8.

Adamnanus Abbas Scotus recipit cum suis Catholicum Pascha. 637.b.c
 Adamnani commentarius de locis sanctis qua occasione conscriptus. 638.b.c
 Adda presbyter Angli. 443.e
 Ade anima in peccato mortua. 93.c
 Adalunaldus Rex Longob. 197.c. Idem mète motus è regno pellitur. 28.c.e. Succedit patri in Regno. 245.a
 Adelbertus diaconus filius Edilbaldi Regis clarus miraculis. 633.c
 Adelmaldus Rex Anglorum Christianus factus renouat exules Episcopos. 230.a.b
 Adeodatus Papa creatur. 505.d
 Adeodati Papa priuilegium concessum ecclesie S. Martini. 518.c.d.e
 Adeodatus Papa moritur. 518.b. Reliquares ab eo gesta. 519.d
 Adeodatus Episc. in Africa. 119.c
 Adeodatus Leucorum Episcopus. 530.e
 Adeodatus Episc. in Numidia. 53.c
 Adeodatus Episcopus Nibernsis sanctitate clarus. 530.c
 Adeser occisus Regis Persarum. 294.b
 Adilberga non Berta dicta Regina Anglorum. 115.b
 Adoleus cognatus S. Lamberti occisus vnâ cum eo. 635.a
 Adolphus Episcopus in Gallia sancti Ariperto Regi Longobardorum. 651.d
 Adoptiuum filium Dei Christum quis impiè primo asseruit. 342.d
 Adonaldus filius Theodolindæ Regine Longobardorum baptizatus à Secundino Abb. 131.d
 Adregm villa regia in Anglia. 292.b
 Agericus Abbas in Gallia. 518.d
 Agidius Rhemensis Episcopus. 77.d
 Agyptum Chosroes inuadit. 241.e
 Agyptum inuadunt Sarraceni. 332.d. e. 333.a.b
 Emilianus Episcopus Germanorum. 122.d.e
 Emilianus monachus sanctitate clarus. 344.e
 Emiliani vita scripta à Braulione. ibid.
 Etherius Episcopus Lugdunensis. 105.e
 Etherius Episcopus Lugdunensis promotor S. Austregisili. 219.a
 Etherius Episc. interfuit cõ aliis Concilio Pictauiensi. 61.d
 Africa potitur Chosroes Rex Persarum. 245.d
 Africa subingata à Sarracenis. 385.c.d. 630.c
 Africa peste laborat. 136.e
 Africana Ecclesia adhuc infestata à Donatistis. 71.e. 72.a
 Africana Ecclesia valde collapsa. 28.b
 Africana Ecclesia colibatus clericorum custos. 611.b.c.d
 Africana Ecclesia à Romana sumpsit exordium. 119.c
 Africana Ecclesie inrendit S. Gregorius Papa. 112.d
 Africana Ecclesia penitus moribus deprauata. 630.d
 Africana Ecclesia penitus prostrata. 630.b.c.d
 eadem tunc plena Donatistis & Manichæis. 630.c.d
 Africa.

I N D E X

Africanos non ordinandos sanxerunt Gregorius Primus & Secundus Romani Pontifices. 630.c.d
Africani Episcopi eueriores disciplina cum uxoribus permouent. 630.d
Africani in captiuitatem ducti à Sarracenis. 502.b
Africani à S. Maximo in fide Catholica aduersus Monothelitas stabiliti. 358.d.e
Africani Episcopi Concilia congregant aduersus Monothelitas. 376.c.d.e
Africani Episcopi scribunt ad Paulum Episc. Constantinopolitanum Monothelitam. 378.c
Africani Episcopi damnant Eclibesin Heraclij Imp. 357.a.b
Agaliense monasterium celebre in Hispania. 501.c
Agapes in dedicationibus ecclesiarum in usu. 25.e
S. Agatha in Suburra ecclesia bonis locupletata. 75.e
Dedicata à S. Gregorio Papa. 32.d.e. Eius bona. 33.b
S. Agatha uirgini & Martyri extructum monasterium à Rege Bertharido. 605.a
Agatho Episc. Liparitanus priuatus. 58.b
Agatho Papa epistolam scribit ad Imppp. Orientis. 533.c.d.e
Agatho Papa mittit legatos in Orientem. 533.b.d
Agatho Papa dat mandatum legatis missis in Orientem. 533.d. 539.e. 552.c.d
Agatho Papa defendit Honorium predecessorem. 551.b.c.d
Agathonis Papa restitucio de fide Catholica seruata à predecessoribus. 325.d.c
Agathonis Papa sedis tempus incertum. 523.a
Agathonis Papa operum magnam beneficii illatum est Orbi. 563.a.b
Agatho Papa monet Imperatorem ut expellat hereticos. 537.a.b
Agathonis Papa obitini & reliqua res ab eo gesta. 566.c
Agathonis sedes diu uacat. 567.b.c.d.e
Agilbertus Episcopus in Anglia. 489.b
Agilbertus alius Episcopus Parisiensis. 503.b
Agiles martyris reliquie missæ ad S. Gregorium Papam Carthagine. 159.a
Agilolphus Archiepisc. Colonienfis monet Pipinum. 678.b
Agilolphus Rex Longobardorum idem Paulus dictus. 16.e nominatus & Ago. 32.c
Agilolphus propensus ad pacem uisus. 84.d
Agilolphus rupta pace irruit in Frisem. 79.a.b
Obsedit eam. ibid.
Agilolphus seuit in Romanos. 85.d
Agilolphus pacem concedit S. Gregorio ad breue tempus. 117.e
Agilolphus rursum pacem componit ad duos annos. 126.c
Agilolphus curare satagit electionem Episc. Mediolanensis. 139.d.e
Agilolphus iterum pacem inuit cum Romanis. 173.c
Agilolphus sanet Ecclesia Aquileiensis. 197.c
Agilolphus patronus factus schismaticorum. 199.a
Agilolphus excipit hospitio S. Columbanum. 227.e
Agilolphus Regis obitus. 244.e
Agilolphus Comes Hasbania pater S. Banonis. 306.c
Agnellus Episc. Trideminus missus in Gallias pro redemptione captiuorum. 16.d
Agnellus Episcopus in Istria. 198.e
Agnellus Episc. Ferentinas. 146.b
S. Agnetis ecclesia ab Honorio Papa restituta & ornata. 345.e
Agni imago Christum representans à Grecis abolita à Latinis secus. 616.a.b. 617.a
Agni ueneranda imago ex cera benedicta. 616.e. 617.a
Agnoite heretici à S. Eulogio confutati. 139.b.e
Agnus Dei ut in Missa ducatur decretum fuit à Sergio Papa. 642.d
Agobertus Abbas Diabentis adificat ecclesiam S. Mariae. 440.e

Agrestinus pseudomonachus sibi arrogat Apostolatam ad Gentes. 247.e
Agrestinus schismaticus insurgit in Eustasium Abbatem. 247.d
Agrestinus multorum malorum auctor. 247.c.d
Agrestini Epistola schismatica. 248.a
Agrestinus inhaeret Aquileiensibus schismaticis. ibid.
Agrestinus figatur ab Eustasio Abbate. ibid.
Agrestinus in Concilio insurgit contra regulas S. Columbanus. 248.c. eisdemque superstitiosa scrupulose lacerat. ibidem d.e
Agrestinus citatur ab Eustasio ad diuinum iudicium. 249.b
Agrestinus seducit Amatum monachum. 249.e
Agrestinus pacem simulat cum Eustasio. 249.c
Agrestinus frustra tentat S. Burgundoforam. 249.e
Agrestinus iterum turbis mouet. 249.d.e
Agrestini miserandus interitus. 250.c.d
Agricola Episcopus in Gallia. 61.d.e
Agrigentina Ecclesia alteri commissa Episcopo. 75.c.d
Agrippinus Episcopus in Gallia. 125.d
Agrius Patricius ad quem scribit S. Gregorius Papa. 105.e
Aidanus Scotus Episc. erras in Paschatis ritu cur non censendus inter schismaticos. 335.a.b.c.d
Aidani Episcopus gesta cum Osuino Rege. 436.e. 437.a.b.c
Agulphi martyrium. 493.d
Airadus Episc. Carnotensis interfuit Concilio Rothomagensi. 569.e
Ailachis tyranni uotum execrabile. 605.a.b
Ailachis tyrannus dat penas suorum scelerum. 605.c.d
Albanensis Ecclesia orbata pastore uacans. 40.c
Albinus Episcopus Brixinonensis. 350.c
Alchfleda Regina Anglorum. 443.d.e
Alchfridus filius Regis Osui. 443.e. 452.a
Alcyonius Episcopus altercatur cum Episcopo Epidauri. 176.b
Aldagisus sanctitate clarus. 449.c
Aldegondis uirgo sancta. 483.d
Alchfridus Rex accusator S. Vuilfridi. 655.c.d. 656
Aldhelmus successor S. Heddi Episcopi. 656.a
Aldberga Regina Anglorum. 150.e
Aldberthus Rex Anglorum accipit litteras S. Gregorij. 149.d.e
Alexandrino Episcopo subiecta Ecclesia Constantinopolitana. 86.e
Alexandrini heretici ab Eulogio conuersi ad fidem Catholicam. 116.b.c
Alexandrina Ecclesia purgatur haeresibus à S. Ioanne Eleemosynario. 214. a. b. c. Ab eodem purgata etiam à Simonia. ibid.
Alexandrina Ecclesie numerus pauperum. ibid.d
Alexandrina Ecclesia rursum vexata à Simoniaco. 169.d. 242.c.d
Alexandrinum Concilium à Cyro Monothelita coactum. 310.c
Alexandri martyris ecclesia incensa à Chaiano Rege barbaro. 138.d. Eius reliquia iniuria affecti. ibid.
Alfildus Rex Nordunbrorum. 602.e
Alimenta praestanda Episcopis sede priuatis. 58.b
Allouinus aliter dictus Bauo sanctitate clarus. 306.c
Allouini res praclare gesta. ibid.d.e
Alpais concubina Pipini eicit Episcopos Pipino iusta suadentes. 678.b.c
Alpais pellex Pipini Principis. 634. a. b. Molitur necem S. Lamberto Episc. Tugrensi. 634.b.c. Quae passa ob scelus commissum. 634.c.d
Alpes Cottiae donata Rom. Ecclesiae. 651.c. 669.e
Alpou-

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Alphonfus Rex Hispan. paret Gregorio Papa Septimo. 647.a
Altare Romanorum Constantinopoli existens ab heretico Imp. euersum. 391.e
Altria plura in una ecclesia. 107.a
Altaria nudare ad imperrandam uindictam uetitum. 576.d.e
Althelmus Episc. Schireburgensis Romam uocatur à Sergio Papa. 636. c. d. Liberat eum ab illata calumnia. 636.d. altare fractum restaurat. 636. d. e. Eiusdem scriptorum monumenta. 636.e
Althelmus Episc. Schireburgensis moritur. 662.b
Amalgisilo thesaurario S. Lambertus apparuit. 635.a
Amandus Tugrensis Episcopus sanctitate clarus. 306.c.d
Amandus reprehendit Dagobertum Regem. 307.d.e
Amandus predicat Sclauis. 309.a
Amandus expulsus à Dagoberto Rege. 307.c.d
Amandus reuocat defunctum ad uitam. 308.c.d
Amandus accersitur à Dagoberto Rege ut baptizet filium suum. 356.a.b
Amandus baptizat à Sigeberto filium Dagoberti Regis. 356.e
Amandus uacationem obtinet ab Episcopatu à Martino Papa. 406.b
Amandus accipit reliquias Sanctorum à Martino Papa. 407.c
Amandus Romam uenit ad Martinum Papam & ab eo munus predicationis accipit ad Gentes. 420.e
Amandi legatio ad Martinum Papam. 405.d.e
Amandi obitus. 483.c.d
Amantius Discipulus socius S. Landolini. 420.e
Amathus ciuitas in Cypro sepulchrum continet S. Ioannis Eleemosynarij. 257.d
Amator Episcopus Gerundensis quidcum Paulo tyranno. 515.c.d
Amatus monachus seducitur ab Agrestino Schismatico. 249.e. 250.a
Amatus monachus reuocatur ad poenitentiam. 250.e
Amati monachi confessio Catholica. ibid.
Amatus monachus inter Sanctos adnumeratus. 251.a
Amati monachi poenitentis sanctitas & epitaphium. ibid.
Amatus Episc. Senonensis exulat. 586.b
Ameria ciuitas à Longobardis capta. 79.a
Amiras nomen dignitatis primariae apud Sarracenos. 309.c
Amos Episcopus Ierosolymorum electus. 96.a
Amos Episcopus Ierosol. defunctus. 147.c
Anastasiopolis sub Ancyra Galatia. 17.e
Anastasia Augusta loris uerberata à Theodoro monacho. 620.c
Anastasia Aug. mater Iustiniani frustra laborat eripere Tribunum nepotem à nece. 665.d
Anastasia affinis Iustiniani Imp. 92.c
Anastasius Abbas legatus ad redimendos captiuos. 243.a
S. Anastasij monasterium ingreditur Anastasius Persa Martyr. 261.d
Anastasius Apocryphus discipulus S. Maximi. 429.c.d
Anastasius exceptor Actorum S. Maximi. 453.a.b
Anastasius discip. S. Maximi pellitur in exilium. 429.c.d
Anastasius discipulus sancti Maximi subiicitur questionibus. 469.a.b
Anastasius discip. S. Maximi inducitur contra eum. 428.d
Anastasio discip. S. Maximi lingua praeciditur, & manus dextera. 472.c.d
Anastasi duo idemque simul discipuli sancti Maximi. 429.c.d
Anastasi discipuli S. Maximi flagellantur, & releuantur exilio. 427.b.c.d.e

Anastasius Antiochenus Sinaita exul. 10.e. 11.a.b
Anastasius Episcopus Antiochenus Senior Sinaita dictus redit ad sedem Antiochenam. 78.a
Eidem restituito in suam Ecclesiam gratulatur S. Gregorius Pontifex. 95.e
Anastasius Antioch. Sinaita assertor ueritatis Catholicae de processione Spiritus sancti à Patre & Filio. 57.c
Anastasius Antiochenus Sinaita dictus scribit ad S. Gregorium. 110.a. Parnisacii causam tituli Uniuersalis. ibid.
Anastasius Antiochenus Sinaita monetur à S. Gregorio de causa Ioannis Constantinop. Episcopi. 91.c
Anastasius antiochenus transtulit in Graecum librum Pastoralis S. Gregorij. 160.d
Anastasi Antiocheni Episcopi dicti Sinaita obitus. 129.a.b.c
Anastasi Sinaita scripta. 129.b.c. 130.a.b
Anastasius iunior mittit fidei professionem ad S. Gregorium Papam. 130.b
Anastasius iunior Episcopus Antiochenus successor Sinaitae grauiam passus ab hereticis. 112.b
Anastasius iunior occisus à Iudeis. 211.a.b
Anastasius iunior relatus inter Martyres. 211.c
Anastasi Episcopi probata depositio. 88.c
Anastasius Monothelita Romanus missus detrusus in monasterium. 571.b
Anastasius prodit conuersionem contra Phocam sacellam. 211.d
Anastasius Episcopus Ticinensis ex Arianismo ad fidem Catholicam conuersus. 350.b
Anastasius Episc. Ticinensis sanctitate clarus interfuit Concilio Ticinensi. 531.b.c
Anastasius Imp. cognomento Artemius creatur. 670.d
Mitti fidei Catholicae professionem ad Constantinum Papam. 670.d.e
Anastasius Persa miles tiro sub Chosroe. 239.e
Anastasius Persa ex Mago Christianus affectus. 275.c
Anastasi Persa patria. 276.b
Anastasi Persa conuersio quando contigit. 239.e. 240.a.b
Anastasius Persa quando transit ad Christianos transfuga. 259.c
Anastasius Persa Ierosolymam proficiscitur & baptizatur. 261.a.b.c
Anastasius Persa instituitur uita monastica. 261.d. 275.a
Anastasi Persa libera fidei confessio. 274.e. 275.a
471.c.d
Anastasius Persa redarguit Magos Persarum. 275.c
Anastasius Persa martyrij cupidus pergit Caesarem. 275.b.c
Anastasius Persa detruditur in carcerem. 275.e
Anastasi Persa iterata confessio. 275.e. 276.a
Anastasius Persa attritus laboribus non succumbit. 276.c.d.e
Anastasius Persa subiicitur questionibus. 276.d.e. 277.a
Anastasius celebrat Caesarea festum diem sanctae Crucis. 277.a
Anastasius Persa uisitatur ab Angelo in carcere. ibid.
Anastasius Persa mittitur ad Chosroem Regem Persarum. 284.b.c.d.e
Anastasius Persa miraculo Christi Crucem illustrat, à qua illustratur. 284.d
Anastasius Persa denno subiicitur questionibus in Perside. 285.b.c
Anastasius Persa que passus tormenta. 285.c.d.e. 286.b
Anastasius Persa martyrium consummauit. 286.d
Anastasi Persa martyrium quo anno contigit. 284.c.d
Anastasi

Anastasijs Perse corpori canes parant. 286.e
 Anastasius Perse occisus pugnat pro Romanis. 287.b
 Anastasijs Perse rerum gestarum scriptor quis fuerit. 287.a
 Anastasijs Perse triumphus post mortem. 288.c.d
 Anastasius Perse occisus vincit Chosroen Regem. 288.a.b
 Anastasijs Perse corpus translatum Cesaream. 288.c.d
 Anastasijs Perse imago Cesaree posita. 288.e
 Anastasijs Perse imago Romam translata. 289.b
 Anastasijs Perse caput Romam translatum. 289.b
 Anastasijs Perse precibus curatur femina à Deo percussa. 288.e
 Anastasius Perse reuocit Rome demonem ab arreptitia virgine. 671.e. & seqq.
 Anastasijs Senioris martyris reliquie à Ioanne Papa ex Dalmatia Romam translata. 361.d
 Anathematismi Romani Concilij sub Martino Papa. 397.d.e. 398
 Anatolius Primatum malis artibus arripit. 86.e
 Anatolius Apocrifarius mittitur à S. Gregorio Constanti-nopolim. 109.e
 Anatolij antiqui Theologi sententia de Paschate. 490.d
 Ancyra in Galatia ciuitas capta à Persis. 255.d
 Andabastus nobilis Græcus venit in Hispanias. 545.e
 Andreas Patricius educator filiorum Maurij Imperato-rii. 111.b.c. Mittit Romam pecuniam ad S. Gregorium pro redemptione captiuorum. 105.d
 Monetur à S. Gregorio tranquillam vitam agere. 111.e
 Andreas Notarius accusator sancti Martini Papa. 411.b
 S. Andrea ecclesia & monasterium in Vrbe sacrosanctum. 144.c
 S. Andrea ipse custos sui monasterij. 144.d.e. 145
 S. Andrea ecclesia ornata ab Honorio Papa. 345.e
 à Sergio Papa restituta. 642.d. Anctia ambone à Ioan-ne Papa. 654.b
 Andreas legatus missus ad Regem Sarracenorum. 500.b.c
 Andreas pseudomonachus nomine S. Gregorij scripta fini-git. 155.c.d.e
 Andreas Colossensis Episcopus, vir doctus interfuit Concilio Ferrariensi. 57.c
 Andreas Nicopolitani Episcopus. 51.d. 88.c
 Andreas Tarentinus Episcopus suspensus à Gregorio Pa-pa. 53.a. Ab eodem redargutus. 58.b
 Andreas Sanctocrobes inssu Phoca occisus. 203.d
 Angelus Dei visus pugnare pro Francis. 156.b
 Angelus super molem Hadriani visus tempore pestis. 6.d.e
 Angeli visionem fingit Mahometus. 198.b
 Angelus malus pestis annuntiator. 544.e
 Angelus liberat S. Suiibertum de carcere. 624.d.e
 Angelorum supersticiosi cultores qui vetiti. 59.b
 Angelus Notarius Ecclesie Carthag. 36.c
 Anglie virgines mittuntur in Galliam ad S. Faram Abba-riam. 233.b
 Anglia fide Christiana augetur sub Osualdo Rege. 334.d.e
 Anglia que accepit ab Ecclesia Romana. 650.d.e
 Angli accipiunt archielecturam fabricandarum ecclesiarum à Romana. 651.a
 Angli Angeli dicti à S. Gregorio Papa. 97.c
 Angli captini insinuant fide Christiana à S. Gregorio. 97.a
 Anglorum conuersio per S. Gregorium quando coepta. 105.a.b
 Anglorum Borealium conuersio ad fidem Christi. 269.e
 292.b.c.d
 Angli Deiorum pronincia ad fidem conuersi. 292.c

Angli Mediterranei ad fidem conuersi. 443.d.e
 Angli Nordhumbri ad fidem conuersi à S. Paulino. 292.b
 Angli Orientales ad fidem reuersi. 451.a
 Angli concessum mutare templa idolorum in Ecclesias. 203.a
 Anglorum Ecclesia propagata sub Eadbaldo Rege. 360.b.c
 Angli Quatores heretici ab auctore redarguuntur. 114.a.b
 Angli inuadunt suo damno Hibernos. 579.e. 580.a
 Anglorum reges impij expellunt Episcopos. 228.e
 229.a
 Angli Reges persecutores in bello corrunt. 229.a
 Angli Reges ad limina Apostolorum. 662.b
 Anglorum Ecclesia bellorum incursionibus vexata. 520.d.e
 521.e
 Anglorum Regum consultatio missa ad Vitalianum Pa-pam. 495.b.c
 Anglicana Ecclesia notitiam locorum sanctorum quomodo consecuta. 638.c.d
 Anglicana Ecclesia eunabula diuinis charismatibus abun-dantia. 114.c.d. 280.b.c. 565.d.e. Referens Dei para-disum. 651.a.b
 Anglicana temporis nostri Ecclesia status miserandus. 280.d
 Anglicana Ecclesia nonis plantationibus aucta. 194.c.d
 Anglicana Ecclesia floret cætu sanctarum virginum. 521.a
 Anglicana Ecclesia tempora felicissima. 507.a.b.c
 Anglicana Ecclesia cantum Ecclesiasticum accipit ab Ec-clesia Romana. 529.a
 Anglicana Ecclesia collapsa resurgit. 230.a
 Anglicana Ecclesia per sanctum Fursem exculta. 367.e
 Anglicana Synodus sub Theodoro Archiepiscopo habita. 509.e. 510.a.b.c
 Anglicana Synodi canones. 510.b.c.d
 Anglicana Synodus contra Monothelitas. 527.e
 Anglicana Synodus decernit legationem ad Rom. Pontifi-cem. 529.c
 Anglicana Ecclesia ab exordio recepit imaginum sacrarum cultum. 677.d.a
 Anglicana Synodus in causa S. Vulfredi. 656.c.d
 Animas fidelium defunctorum ex loco sepultura non libera-ri à penis inferni. 191.d.e
 Anna Rex Orientalium Anglorum. 452.b
 Annales ubi elaborati & recitati. 1.d
 Annales ope Dei genitricis pariti. ibidem
 Annobertus Episcopus Saginensis. 569.e
 Ansbertus Abbas successor S. Audoeni. 522.b
 Ansbertus Archiepiscopus Rothomagensis. 569.e
 Persecutionem patitur à Pipino Principe, moritur san-ctitate clarus. 625.d.e
 Ansegisus filius S. Arnulphi postea Metensis Episcopi. 304.b
 Ansegisus pater Pipini perimitur. 583.e
 Ansoaldus Episcopus Pictauiensis. 569.e
 Antharit Rex Longobardorum idem Aptacharius dictus. 16.e
 Antharit Rex Longob. clancum austram mittit Romam ad S. Petrum. 111.d.e
 Antharit Rex Longob. sancti Ariani. 15.b.c
 Antharit Rex Longob. edictum promulgat ut Longo-bardi baptizentur ab Ariani. ibid.
 Antharit dat penas impietatis. ibid.
 Anthemius subdiaconus curat patrimonium S. Ecclesie. 19.a

Anti-

Antichristi aduentus qualis. 170.e. 171.a
 Antichristi tempora visa proxima. 422.e. 423.a.b
 Antiochia capta à Sarracenis. 345.a.b
 Antiochia translata reliquie Sanctorum Romam. ibid.
 Antiochia seditio Indorum in Christianos. 211. a.b
 Antiochenorum Episcoporum adhiberi solita in literis sa-lutato. 95.e
 Antiochena Ecclesia ab hereticis infistata. 112.b.c
 Antiochus Abbas Laura in Palestina. 116.a
 Antiochus monachis profugis elaborauit homilias. 236.d.e
 Antiochi epistola ad Eusebium Abbatem. 236.e. 237.a
 Antiochi lamentationes de capta Ierosolyma à Chosroe Rege. 234.a.b.c.d.e
 Antiochi preces sine exomologesis pro capta Ierosolyma. 234.c
 Antiochi scriptor rerum Anastasijs Perse. 284.c
 Antiochi anachoreta legatio ad Maurium Imperatorem. 115.b.c
 Antiocheno Concilio Diocesano. 17.b
 Antonia femina clarissima neptis Rusticana. 154.e
 Eadem S. Gregorio coniuncta. 136.c
 Antonius Episcopus Bacathorum penitens ad Ecclesiam redit. 414.c
 Anus Galata mira sanctitatis. 204.d
 Apamea Syria capta à Persis. 213.d
 Apocrifarij Apostolica sedis sapè electi Pontifices. 200.b.c
 Apocrifarij Apostolica sedis à Paulo Episc. Thessalonica decepi. 416.c
 Apocrifarij Apostolice sedis à Theodoro Papa missi que sint pasi à Constante Imp. 391.e
 Apocrifuriorum sedis Apost. simulatus aduentus & com-munio ab hereticis. 469.e
 Apocrifarij Constantinopolim missi à Theodoro Papa. 383.c
 Apocrifarius sedis Apost. nullus repertus est à Phoca. 166.a
 S. Apollinaris Ecclesia restituta ab Honorio Papa. 346.b
 Apollinaris Episc. Bituricensis. 102.d. 219.a
 Apollinariste heretici fauent Monothelitis. 294.e
 Apollonius insector prophetissarum Montani. 64.d
 Apostasia Vritiz. Regis ab Ecclesia Romana. 645.d.e
 Apostata miserè perit. 238.d.e
 Apostolatus ad Gentes decerni à Rom. Pontifice. 601.e
 602.a. 630.e. 631.a
 Apostolatus accipiunt duodecim in Germaniam. 601.e
 602.a
 Apostolatus qui verus ac legitimus dicendus. 601.e
 Apostolica sedes quos recipit penitentes. 540.a.b
 Apostolica sedes tantum recipit hereticos penitentes. 458.b.c
 Apostolica sedes confugium omnibus Orthodoxis. 365.d
 Apostolica sedis auctoritas semper vigens. 366.a
 Apostolica sedis decus non in regio apparatu tantum sul-geat. 60.b.c
 Apostolorum canonum falsis sumptus à Græcis pratextus. 606.b.c
 Apostolorum limina osculis petunt peregrini. 305.c
 Apostolorum imagines à Sergio Papa renouate. 642.c
 Apostolorum limina frequentata à Regibus. 595.c. 598.a
 Apostolorum reliquia delata ab Orbe in Gallias. 16.c
 Apostolorum canones qui probati sint ab Ecclesia Romana. 617.c.d
 Apostoli noni in Germaniam missi. 600.e. 601.a.b
 Eorum nomina. 602.c.d. Quem sinem singulis fini con-secuti. 633.a.b.c
 Appellatio ad sedem Apostolicam facta à condemnatis à Sexta Synodo. 560.b.c
 Appellatio ad sedem Apostolicam Hadriani Episc. The-bani. 38.a

Appellatio ad sedem Apostolicam Hispanorum Episcopo-rum. 171.c.d
 Appellare ad Rom. Pontificem concessum etiam ab Ariano Rege. 283.b.c.d
 Appellatio ad sedem Apostolicam ab Isidoro facta. 39.b
 Appellatio S. Heimerami ad Rom. Ecclesiam. 648.c
 Appellationes frequentes ad Apostolicam sedem ex omni loco & omni tempore. 159.a.b
 Appellationes frequentes ad S. Gregorium Papam. 39.d
 Appellinus Episcopus Genuensis. 248.b
 Appendix ad Quintam & Sextam Synodum. 605. & seq.
 Aptacharius Rex Longobardorum idem dictus Antharit. 16.e
 Aqua Salina locus martyrii S. Pauli. 177.d.e
 Nobilitata Ecclesie & reliquiis S. Anastasijs martyris, & ibi curata arreptitia. 671.c. 672
 Aquam benedictam in Ecclesia ad Purificationem populi solitam esse. 119.c.d
 Aquileia incensa à Longobardis sub Senro schismatico eorum Episcopo. 34.e. 35.a
 Aquileiensis Ecclesia fuit Rex Longobardorum. 197.e. 198.a
 Aquileiensis Ecclesia sedis translatio Gradus. 158.b
 198.a.b
 Aquileiensis Ecclesia iura integrata in Concilio Man-ruano. 198.b.c
 Aquileiensis Ecclesia thesaurus translatus Gradus. 301.d.e
 Aquileiensis Ecclesia perfectè curata à Sergio Papa. 635.d.e
 Aquileiensis Ecclesia impugnari solita ab Exarchis. 301.e
 Aquileiense Concilium sub Sergio Papa. 635.d.e
 Aquileiensis Patriarcha Senerus. 197.d
 Aquileiensis Ecclesia Patriarcha Ioannes. ibid.
 Aquileiensis Ecclesia Patriarcha Paulus. 198.b
 Aquileiensis Ecclesia Patriarcha Probinus & alij. 198.c
 Aquileiensis Patriarcha transfuit sedem Forum Iulij. 199.b
 Aquileiensis Patriarcha dictus etiam Patriarcha Fori Ju-lii. 197.d
 Aquileiensis Patriarcha Cormone habitat. 483.e
 Aquileienses Patriarcha diu fuere propugnatores schisma-ticorum. 197.e. 198.a
 Aquileienses Patriarcha quamdiu schismatici. 247.c
 Aquilinus Episc. Ebroicensis sanctitate clarus. 569.e. 570.b
 Arabes Sarraceni Romanum Imperium inuadunt. 302.e
 Vide Sarraceni.
 Arabes positi sunt Africa. 630.a
 Arancorum vela delapsa in locum Synodi. 648.e
 Arcadius Archiepiscopus Cypri agit contra Paulum So-nerianum. 296.c
 Arcadius pseudomonachus carnifex sanctorum Marty-rum. 494.c
 Arcanon captum à Gisulpho Duce Beneuentano. 647.e
 Architectura fabricandarum Ecclesiarum Romana Eccle-sia communicauit Ecclesie Anglicane. 651.a
 Archium idem quod Chartophylacium. 29.d
 Arcula reliquiarum Sanctorum in classe Heraclij Impera-toris. 212.b
 Arculfus Episcopus Gallicanus peregrinatus Ierosolymam in reditu delatus in Angliam. 638.c.d
 Ardagastus Dux Sclauorum videtur à Prisco Duce. 118.e
 Arduinus occidit S. Maxellendem. 508.a
 Arcadius in Gallia sanctitate floret. 101.a
 Aredio morituro apparuit Martyres. 102.a
 Aregius Episcopus Nemausensis dira passus ab Hildericco Tyranno. 514.e
 Aretè femina insipia dat penas impietatis. 288.d.d.
 eadem penitens sanatur. 289.a

<i>Argentius Lamigenfis Epifcopus.</i>	29. a	<i>Afpafius cuftos Ecclefie.</i>	222. d
<i>Argimundus cubicularius parat infidias Reccardo Regi.</i>	32. a	<i>Asprandus tutor Regis Luitberti in bello fuperatur.</i>	650. d. Succedens Ariperto citò moritur. 669. c. d
<i>Ariana heresis viget Mediolani fub Longobardis.</i>	227. e	<i>Asterius Epifc. Genuefis.</i>	339. c
<i>Ariana heresis à Rege Longobardorum vum accipit.</i>	15. b. c	<i>Athanaſius Patriarcha Iacobitarum decipit Heraclium Imperatorem.</i>	295. d. e. 296. a
<i>Ariano Regi faluanti Catholici monachi non respondent.</i>	281. d	<i>Athanaſius ſimulans ſe Catholicum efficitur Patriarcha Antiochenus.</i>	396. b. c
<i>Arianus Rex Longobardorum arguitur à preſbytero Catholico.</i>	281. d. e	<i>Athanaſij preſbyteri cauſa.</i>	92. d
<i>Arianus Rex veneratus Romane Ecclefie priuilegium.</i>	283. b. c	<i>Attalas abbas monaſterij Bobienſis.</i>	281. d
<i>Arianus percuffor arreptus à demone.</i>	282. a. b	<i>Attalas Abbas ſucceſſor S. Colibani ſanctitate claret.</i>	244. d
<i>Arianorum baptiſma ſub trina merſione.</i>	30. c. d	<i>Attalas Abbas reſpuit dona Ariani Regis.</i>	282. b. c. d
<i>Arianorum Ecclefia Catholico cultui mancipata.</i>	32. d. e	<i>Anares barbari deuafant Europam.</i>	169. a
<i>Arianus Epifcopus in vnaquaque ciuitate Longobardorum conſtitutus.</i>	350. a. b	<i>Anares inuadunt Italiam.</i>	137. c. d
<i>Aribertus frater Dagoberti Regis.</i>	307. c	<i>Anares ſuperant Romanos.</i>	18. c
<i>Ariminenſes redarguuntur à S. Gregorio.</i>	52. a	<i>Anares inuadunt Conſtantinopolim.</i>	269. a. b
<i>Ariminenſis Ecclefia vacans.</i>	25. d	<i>Anares vocati aduerſus Lupum Ducem Longobardorum.</i>	487. e
<i>Arioualdus Rex Longobardorum creatur.</i>	280. e	<i>Anaritia in ſacerdotibus deſtenda.</i>	147. d. e
<i>Arioualdus Rex Longob. inſequitur Catholicos.</i>	281. c. d	<i>Anaritiam in Mariniano Epifcopo Rauennate redarguit S. Gregorius.</i>	98. c
<i>Arioualdo fruſent Epifcopi Ciſalpini.</i>	281. a	<i>Audentius Epifcopus Toletanus, prædeceſſor Auſturij.</i>	342. e
<i>Arioualdus Rex Longob. ſibi imens poſtulat veniam delicti.</i>	282. b	<i>Andobaldi Regis conuerſio.</i>	271. a. b. 272. a. b
<i>Arioualdus Rex Longobard. reuocatur Romanam Eccleſiam.</i>	283. b. c	<i>Andocenus Epifc. Pariſienſis.</i>	484. e. 485. a
<i>Arioualdus Rex Longobard. fruſtra commotus aduerſus monachos Bobienſes.</i>	282. e. 283. a	<i>Andocenus idem & Dado dictus Epifcopus Rothomagenſis.</i>	148. c. 497. a
<i>Arioualdus Rex Longob. quid in S. Blidulphum.</i>	281. d. e	<i>Andocenus clarus in curia Dagoberti Regis.</i>	386. e. 387. a
<i>Arioualdus Rex Longob. ad meliorem ſurgem conuerſus.</i>	282. e	<i>Andocenus & Eligius decernuntur legati ad Marinium Papam.</i>	393. b. c
<i>Arioualdus Rex Longob. moritur.</i>	350. a	<i>Andocenus cum Eligio damnat hereticum.</i>	426. a. b
<i>Aripertus Rex Longobardorum. 482 a. recipit regnum.</i>	651. c. donat Alpes Cottias Romana Ecclefia. 651. c	<i>Andocenus ſcripſit vitam S. Eligij.</i>	497. a
<i>Aripertus Rex Longob. moritur. 669. c. eius regni temporis ratio.</i>	ibid. d	<i>Andoceni peregrinatio ad limina Apoſtolorum.</i>	509. b. c
<i>Ariſtobolus conciliator exercitus Imp.</i>	35. e	<i>Andoceni obitus.</i>	522. a. b
<i>Ariulphus Dux Spoleti vincit Romanos.</i>	156. d	<i>Andocenus inter Sanctos relatus.</i>	522. d
<i>Ariulphus Dux Spoleti rogat S. Sabinum martyrem à quo exauditus.</i>	156. e. 157. a	<i>Andomarus Abbas interſuit Concilio Rothomagenſi.</i>	569. e
<i>Ariulphi Ducis Spoleti obitus.</i>	156. e	<i>Andomarus Epifc. Bononiienſis alumnus Luxouienſis cenobij.</i>	244. e
<i>Armazon legatus à Mauritio Imp. ad Chaiantum miſſus.</i>	138. e	<i>Augustinus monachus mittitur à S. Gregorio in Angliam.</i>	105. d. R. quertitur ad eundem Gregorium. ibid.
<i>Armenia à Manicheis polluta.</i>	580. d. e. 681. a	<i>Augustinus cum ſociis venit in Britanniam.</i>	113. c
<i>Armenia à Sarracenis deuafata.</i>	444. d. e	<i>Augustinus cum cruce & imagine Saluatoris ingreditur in Angliam.</i>	113. e. 114. a
<i>Arnonius Epifcopus interſuit Concilio Rothomagenſi.</i>	569. e	<i>Augustinus cum ſuis quomodo exceptus ab Ediberto Rege.</i>	113. c. d. e
<i>Arnulphus Epifcopus Metenſis claret ſanctitate.</i>	232. e	<i>Augustini & ſociorum in Anglia vita inſtitutum.</i>	114. d. e
<i>Arnulphum Epifc. Metenſ. Pipinus coluit.</i>	305. a	<i>Augustinus mittit Romanam Petrum atque Laurentium.</i>	149. a
<i>Arnulphus Epifc. Metenſis educator Dagoberti Regis.</i>	280. d	<i>Augustinus ordinatur Epifcopus inſſu S. Gregorij ab Epifcopo Arelatenſi.</i>	149. a
<i>Arnulphus Metenſis Epifc. diſtrahit vaſa ſacra in cibos pauperum.</i>	243. e	<i>Augustinus de multis conſulit S. Gregorium.</i>	151. e
<i>Arnulphus Epifcopus Metenſis intimus Clotharij Regis.</i>	243. b. c. d	<i>Augustinus accipit pallium à S. Gregorio.</i>	152. a. b
<i>Arnulphus patitur infidias in curia Regis.</i>	243. d. e	<i>Augustinus eccleſias reſtaurat & monaſterium edificat.</i>	152. d. e
<i>Miſſionem petit ab Epifcopatu.</i>	244. a	<i>Augustinus habet Synodum in Anglia.</i>	192. c. d. 193. a. b
<i>Arnulphus Epifcopus Metenſis eremum petit.</i>	305. e. 306. a. b	<i>Augustinus viuens ordinat ſibi ſucceſſorem Laurentium.</i>	195. a
<i>Arnulphus Dux Longob. Urbem inſeſtat.</i>	34. a. b	<i>Augustinus in Anglia multa operatus miracula.</i>	149. c. d
<i>Arnulphus Dux Longob. parat exercitum ad expugnandam Urbem.</i>	172. a. b	<i>Augustinus illuminat cæcum.</i>	192. e
<i>Arnulphus Dux Longob. pacem iurat.</i>	126. e	<i>Augustini Epifc. obitus.</i>	194. e
<i>Arrogas Dux Beneuenti Longob.</i>	34. e. 160. b	<i>Augustini Epifc. epitaphium.</i>	ibid.
<i>Arnernenſis Ecclefia liberata à penſtatione tributi.</i>	17. a	<i>Augustini Doctoris Ecclefie ſcripta legenda ſuadet S. Gregorius.</i>	140. c
<i>Arpinum capium à Giſelpho Duce Beneuentano.</i>	647. e	<i>Aucenna quo anno floruit.</i>	342. d
<i>Arreptitij occaſione multi gentiles ad fidem conuerſi.</i>	657. c. d	<i>Auitus Epifcopus ſoluit captiuos vinculos.</i>	17. a. b
<i>Arreptitij Roma curate Acta publica.</i>	671. b. c. d. e	<i>Annacharius Epifcopus præſuit Concilio Antifiodorenſi.</i>	17. d. 61. d
<i>Arreptitorum qua ſunt certa ſigna.</i>	673. b. c		
<i>Artemius Imperator dictus Anaſtaſius. 670. d. Vide Anaſtaſius Imp.</i>	60. b		
<i>Aſina miſſa ex Sicilia ad S. Gregorium Papam.</i>	60. b		

<i>Aunariu Epifc. Antifod. ordinat Subdiaconum S. Auſtregiſilium.</i>	218. a	<i>Aurelia petit ſcripta S Gregorij.</i>	112. d
<i>S. Aurea eccleſia apud Ofia Tiberina à Sergio Papa renouata.</i>	642. c	<i>Aurelius Epifcopus Bellouacenſis.</i>	100. d
<i>Auſtaſius Epifcopus Toletanus.</i>	343. c	<i>Aurum cur aliquando ſeruet Eccleſia.</i>	348. d. e
<i>Aurelianenſe Concilium.</i>	426. a. b	<i>Aurum ex melle redditum.</i>	256. d. e
<i>Aurelianus pro Maſſilienſi monaſterio priuilegium petit.</i>	108. a	<i>Aurum & gemma miſſa ab Heraclio ad Sergium Patriarcham in mare merſa.</i>	290. b. c
		<i>Auſoaldus Deſenſor Ecclefie Pictuuienſis.</i>	386. a. b. e
		<i>Auſtvebertha virgo ſanctitate clara.</i>	626. a
		<i>Auſtregiſilus Epifcopus Bituricenſis ſanctus.</i>	102. d. e
		<i>Auſtregiſtili Epifc. Bituricenſis res geſta aduerſus Guarnerrium Regium miniſtrum. 219. c. d. Claudit portas eidem.</i>	ibid. e
		<i>Auſtregiſtili obitus. 229. a. b. Eius memoria.</i>	220. a
		<i>Auſturius Epifcopus Toletanus.</i>	342. c. 343. a
		<i>Authbertus Epifcopus Cameracenſis. 449. c. Monetur adificare Eccleſiam S. Michæelis.</i>	662. c
		<i>Auſtoris fiducia in Sanctis. i. c. d. Eiusdem iugis occupatio.</i>	57. a

B.

<i>Babanes Dux Romanus exercitus ſub Heraclio Imp.</i>	309. b	<i>Babanes ab exercitu acclamatus Imperator.</i>	332. e
<i>Babanes ab exercitu acclamatus Imperator.</i>	332. e	<i>Balnearum aduenda ſumpta Euchariſtia.</i>	208. c. d
<i>Balnearum aduenda ſumpta Euchariſtia.</i>	208. c. d	<i>Balnearum uſus in monaſterio. 64. c. Hand probatus.</i>	672. d
<i>Balnearum uſus in monaſterio. 64. c. Hand probatus.</i>	672. d	<i>Baldor uſuſe uau quid proprie ſignificet.</i>	455. d. e
<i>Baldor uſuſe uau quid proprie ſignificet.</i>	455. d. e	<i>Balsamum & alias odoris ſpecies offerri ſolitas ſanctis Martyribus.</i>	132. b
<i>Balsamum & alias odoris ſpecies offerri ſolitas ſanctis Martyribus.</i>	132. b	<i>Bambanes Rex memoria officium perdit.</i>	545. e
<i>Bambanes Rex memoria officium perdit.</i>	545. e	<i>Baptiſmus Anaſtaſij Perſa Jeruſolyms.</i>	275. c
<i>Baptiſmus Anaſtaſij Perſa Jeruſolyms.</i>	275. c	<i>Baptiſmus Anglorum Berniciorum.</i>	292. c
<i>Baptiſmus Anglorum Berniciorum.</i>	292. c	<i>Baptiſmus Anglorum Deiorum.</i>	ibid.
<i>Baptiſmus Anglorum Deiorum.</i>	ibid.	<i>Baptiſmus Anglorum Nordhumborum.</i>	ibid.
<i>Baptiſmus Anglorum Nordhumborum.</i>	ibid.	<i>Baptiſmus Ceadaulle Regis Angl.</i>	595. c
<i>Baptiſmus Ceadaulle Regis Angl.</i>	595. c	<i>Baptiſmus Sigeberti Regis.</i>	356. e
<i>Baptiſmus Sigeberti Regis.</i>	356. e	<i>Baptiſmus cum trina merſione.</i>	30. c. d
<i>Baptiſmus cum trina merſione.</i>	30. c. d	<i>Barabanes filius Chofrois Rex creatur.</i>	294. b
<i>Barabanes filius Chofrois Rex creatur.</i>	294. b	<i>Barabanes Dux Perſarum exercitus.</i>	44. a. 45. d
<i>Barabanes Dux Perſarum exercitus.</i>	44. a. 45. d	<i>Barbara neptis Ruſſicana nobilis femina. 155. a. eadem S. Gregorio coniuſta sanguine.</i>	136. c
<i>Barbara neptis Ruſſicana nobilis femina. 155. a. eadem S. Gregorio coniuſta sanguine.</i>	136. c	<i>Barbari inſidi.</i>	48. e
<i>Barbari inſidi.</i>	48. e	<i>Barbari cur preualeant in Romanos.</i>	82. c. d
<i>Barbari cur preualeant in Romanos.</i>	82. c. d	<i>Barbari preualeant cum heretiſis ab Imp. fouentur. 295. c. d</i>	295. c. d
<i>Barbari preualeant cum heretiſis ab Imp. fouentur. 295. c. d</i>	295. c. d	<i>Barbaris uigentibus Litania indixit ſanctus Gregorius.</i>	153. c. d
<i>Barbaris uigentibus Litania indixit ſanctus Gregorius.</i>	153. c. d	<i>Barbaricini populi in Sardinia qui fuerint.</i>	72. e
<i>Barbaricini populi in Sardinia qui fuerint.</i>	72. e	<i>Barbaricinarum conuerſio curanda etiam eorum afflictionibus.</i>	73. a. b. c. d. e
<i>Barbaricinarum conuerſio curanda etiam eorum afflictionibus.</i>	73. a. b. c. d. e	<i>Barbaricinarum Dux factus Chriſtianus.</i>	73. b. c
<i>Barbaricinarum Dux factus Chriſtianus.</i>	73. b. c	<i>Barbaricinarum conuerſio.</i>	74. a
<i>Barbaricinarum conuerſio.</i>	74. a	<i>Barbatus Epifcopus Beneuentanus interſuit Rom. Concilio ſub Agathone Papa.</i>	531. b
<i>Barbatus Epifcopus Beneuentanus interſuit Rom. Concilio ſub Agathone Papa.</i>	531. b	<i>Barcanenſe Concilium contra Simoniacos.</i>	134. e
<i>Barcanenſe Concilium contra Simoniacos.</i>	134. e	<i>Barclanes Philippicus acclamatur Imperator.</i>	665. c
<i>Barclanes Philippicus acclamatur Imperator.</i>	665. c	<i>Eius promotio per diabolum facta. 673. a. Rebellans contra Juſtinianum Imp. potitur Imperio.</i>	665. e. 666. a.
<i>Eius promotio per diabolum facta. 673. a. Rebellans contra Juſtinianum Imp. potitur Imperio.</i>	665. e. 666. a.	<i>pugnans contra Sextam Synodum. 666. a. Eius prami mores. 666. a. Mittit hereticam fidei profeſſionem ad Conſtantinum Papam. 666. c. d. Cogit Synodum</i>	666. c. d.

<i>hereticorum contra Sextam Synodum. 667. d. e. 668. e. 669. a. Mittit in exilium Cyrum Epifc. Conſtantinopolitanum. 668. a. Subrogat Joannem hereticum Monothelitam. ibid. Deluſus à Mago primatur Imperio. 670. b. c. Excecatur.</i>	670. b	<i>Barrabas Rex Perſarum poſt Syroen.</i>	294. b
<i>hereticorum contra Sextam Synodum. 667. d. e. 668. e. 669. a. Mittit in exilium Cyrum Epifc. Conſtantinopolitanum. 668. a. Subrogat Joannem hereticum Monothelitam. ibid. Deluſus à Mago primatur Imperio. 670. b. c. Excecatur.</i>	670. b	<i>Baſilius Epifcopus Capuanus reprehendus à S. Gregorio.</i>	140. a. b
<i>Baſilius Epifcopus Capuanus reprehendus à S. Gregorio.</i>	140. a. b	<i>Baſilius Gortyna in Creta Epifcopus.</i>	607. e
<i>Baſilius Gortyna in Creta Epifcopus.</i>	607. e	<i>Baſilius V. C. miniſter Imperatoris.</i>	127. a
<i>Baſilius V. C. miniſter Imperatoris.</i>	127. a	<i>Baſina filia Chilperici Regis Francorum monialis, & res ab ea geſta.</i>	61. a. b. 62. e. 63. a. b
<i>Baſina filia Chilperici Regis Francorum monialis, & res ab ea geſta.</i>	61. a. b. 62. e. 63. a. b	<i>Baſina profuga & contumax veniam petens redit in monaſterium.</i>	77. e
<i>Baſina profuga & contumax veniam petens redit in monaſterium.</i>	77. e	<i>Baſſius Dux Ednini Regis.</i>	330. b
<i>Baſſius Dux Ednini Regis.</i>	330. b	<i>Bathano Epifc. Scoto ſcribit Joannes electus Papa.</i>	351. e
<i>Bathano Epifc. Scoto ſcribit Joannes electus Papa.</i>	351. e	<i>Barbildis Regina.</i>	497. b
<i>Barbildis Regina.</i>	497. b	<i>Barbildis monetur dimittere ornamenta Regium. 498. a. b</i>	498. a. b
<i>Barbildis monetur dimittere ornamenta Regium. 498. a. b</i>	498. a. b	<i>Barbildis proficitur uitam monaſticam.</i>	ibid. d
<i>Barbildis proficitur uitam monaſticam.</i>	ibid. d	<i>Bauo idem Alouinus dictus ſanctitate clarus.</i>	306. e
<i>Bauo idem Alouinus dictus ſanctitate clarus.</i>	306. e	<i>Bauonis præclara res geſta.</i>	ibid. d. e
<i>Bauonis præclara res geſta.</i>	ibid. d. e	<i>Baudolfus miſſus à Theodorico Rege ad S. Columbanum.</i>	222. b. Expellit eum è monaſterio. 223. b
<i>Baudolfus miſſus à Theodorico Rege ad S. Columbanum.</i>	222. b. Expellit eum è monaſterio. 223. b	<i>Bebbæ regina Anglia.</i>	336. d
<i>Baudolfus miſſus à Theodorico Rege ad S. Columbanum.</i>	222. b. Expellit eum è monaſterio. 223. b	<i>Beclam villa Chofrois Regis Perſarum.</i>	287. c
<i>Bebbæ regina Anglia.</i>	336. d	<i>Beclam villa Chofrois Regis Perſarum.</i>	287. c
<i>Beclam villa Chofrois Regis Perſarum.</i>	287. c	<i>Beda in compendium rededitur librum de locis ſanctis. 638. d</i>	638. d
<i>Beda in compendium rededitur librum de locis ſanctis. 638. d</i>	638. d	<i>Beda commendatur modeſtia. 641. d. Habuit magiſtrum & inſtitutorem Ceoſfridum Abbatem. 641. a. b. An Romanam uenerit.</i>	ibid. d
<i>Beda commendatur modeſtia. 641. d. Habuit magiſtrum & inſtitutorem Ceoſfridum Abbatem. 641. a. b. An Romanam uenerit.</i>	ibid. d	<i>Beda error corrigitur ex S. Gregorio.</i>	115. a. b
<i>Beda error corrigitur ex S. Gregorio.</i>	115. a. b	<i>Begga filia Pipini Principis.</i>	304. a. b
<i>Begga filia Pipini Principis.</i>	304. a. b	<i>Begga filia Pipini vitam arctiorem ſcctatur.</i>	306. e
<i>Begga filia Pipini vitam arctiorem ſcctatur.</i>	306. e	<i>Begga matris Pipini de Herſtallo ad Deum tranſiit. 635. c</i>	635. c
<i>Begga matris Pipini de Herſtallo ad Deum tranſiit. 635. c</i>	635. c	<i>Beibal villa Chofrois Regis Perſarum.</i>	287. c
<i>Beibal villa Chofrois Regis Perſarum.</i>	287. c	<i>Bellum in Africa aduerſus Phocam ab Heraclio paratur.</i>	212. a
<i>Bellum in Africa aduerſus Phocam ab Heraclio paratur.</i>	212. a	<i>Bellumcinile Antiochenum.</i>	211. a. b
<i>Bellumcinile Antiochenum.</i>	211. a. b	<i>Bellum Boruſuariorum cum Saxonibus.</i>	660. c. d. e
<i>Bellumcinile Antiochenum.</i>	211. a. b	<i>Bellum Francorum aduerſus Longobardos.</i>	16. d
<i>Bellum Boruſuariorum cum Saxonibus.</i>	660. c. d. e	<i>Bellum inter Francorum Reges.</i>	156. b
<i>Bellum Francorum aduerſus Longobardos.</i>	16. d	<i>Bellum Longobardorum. Vide Longobardi.</i>	
<i>Bellum inter Francorum Reges.</i>	156. b	<i>Bellum Mauritio Imp. illatum ab Auariis.</i>	67. d
<i>Bellum Longobardorum. Vide Longobardi.</i>		<i>Bellum nauale Conſtantis Imp. cum Sarracenis.</i>	448. b
<i>Bellum Mauritio Imp. illatum ab Auariis.</i>	67. d	<i>Bellum Perſicum captum poſt necem Mauritiij Imp. 168. e.</i>	169. a
<i>Bellum nauale Conſtantis Imp. cum Sarracenis.</i>	448. b	<i>Belli Perſici ab Heraclio illati annus primus.</i>	258. d. e
<i>Bellum Perſicum captum poſt necem Mauritiij Imp. 168. e.</i>	169. a	<i>Belli Perſici annus ſecundus.</i>	262. e. 263. a. b
<i>Belli Perſici ab Heraclio illati annus primus.</i>	258. d. e	<i>Belli Perſici annus tertius.</i>	265. a. b
<i>Belli Perſici annus ſecundus.</i>	262. e. 263. a. b	<i>Belli Perſici annus quartus.</i>	266. d
<i>Belli Perſici annus tertius.</i>	265. a. b	<i>Belli Perſici annus quintus.</i>	268. a. b
<i>Belli Perſici annus quartus.</i>	266. d	<i>Belli Perſici annus ſextus.</i>	274. b
<i>Belli Perſici annus quintus.</i>	268. a. b	<i>Belli Perſici cauſa, pecunia ab Eccleſiis mutuo accepta. 255. e. 256. a. b</i>	255. e. 256. a. b
<i>Belli Perſici annus ſextus.</i>	274. b	<i>Bellum Perſicum ſacrum & ſanctum omniumque inſiſſimum.</i>	260. b. c. d. e
<i>Belli Perſici cauſa, pecunia ab Eccleſiis mutuo accepta. 255. e. 256. a. b</i>	255. e. 256. a. b	<i>Bellum Sarracenorum aduerſus Rom. quando captum. 302. e</i>	302. e
<i>Bellum Perſicum ſacrum & ſanctum omniumque inſiſſimum.</i>	260. b. c. d. e	<i>Bellum Theodorici cum Theodaberto Rege Franc. 227. a. b. c</i>	227. a. b. c
<i>Bellum Sarracenorum aduerſus Rom. quando captum. 302. e</i>	302. e	<i>Bellum Venetorum aduerſus Longobardos.</i>	302. a
<i>Bellum Theodorici cum Theodaberto Rege Franc. 227. a. b. c</i>	227. a. b. c	<i>Bellorum cauſa populi non grauandi.</i>	82. e
<i>Bellum Venetorum aduerſus Longobardos.</i>	302. a	<i>in Bello facta cades aliqua poenitentia expianda.</i>	213. b
<i>Bellorum cauſa populi non grauandi.</i>	82. e	<i>in Bello occiſos fruſtra inter Martyres collocare ſtudiit Phoca.</i>	ibid. a. b
<i>in Bello facta cades aliqua poenitentia expianda.</i>	213. b	<i>Bellorum occaſione monachiſmus diſſolutus.</i>	22. d. e
<i>in Bello occiſos fruſtra inter Martyres</i>			

I N D E X

S. Benedicti regula probata à S. Gregorio Papa. 94. b
 S. Benedicti de Urbis Rom. excidio prædictio. 8. b
 S. Benedictus Abbas ex Anglia sæpe Romam venit. 650. d. e
 Profuit mirum in modum Anglicanæ Ecclesiæ. *ibid.*
 Moritur clarus sanctitate. *ibid.*
 Benedictus Episc. Mediolanensis venit Romam pro iuribus
 sibi debitis ab Ecclesia Ticinensi sanctitate clarus. 667. c
 Benedictus Papa creatur. 578. b
 Benedictus Papa liberavit Rom. Ecclesiam à tyrannide
 Orientalium Principum de confirmando Pontifice.
 578. e
 Benedicti Pape epistola in Hispaniam missa. 578. c. d.
 581. b. c. d
 Benedictus Papa recipit in suos filios natos Constantini Po-
 gonati Imp. 597. d
 Benedictus Papa parat restituere sedem Macario heretico
 fræpiscar. 582. b
 Benedictus Papa exigit ab Hispanis Episcopis declaratio-
 nem suorum scriptorum. 582. c. d
 Benedicti Pape reliqua res gesta. 582. d. e
 Benedicti Pape obitus. 581. b
 Benedicti Pape defenditur à calumnia Roderici Episc.
 Tolcani. 581. d
 Benedictus Papa temerè sngillatus à Juliano Episcopo To-
 letano. 593. a. b
 Benjamin Hebraus baptizatus monente Heraclio Imp.
 293. d
 Beredwaldus Episcopus successor S. Theodori. 603. c. d.
 642. d
 Beredwaldus Episc. Dorouernensis ordinatus à Sergio
 Papa. 642. d. e
 S. Bernardus admiratus S. Gregorium. 79. e
 Berniciorum prouincia Angli ad fidem conuersi. 292. b
 Bertaridus Rex Longobard. regnare cepit. 514. a. b. Erecta
 ab eo ecclesie. *ibid.* b
 Bertaridus Rex Longob. ascendit in regnum filium Ceni-
 berum. 566. b
 Bertaridus Rex Longob. moritur. 604. e. 605. a
 Bertaridi Regis landes. 605. a. b.
 Bertha dicta Adilburga Anglorum Regina. 228. b
 Eius sepultura. *ibid.*
 Bertharius Comes missus ad S. Columbanum à Rege Theo-
 dorico. 223. b
 Berthramnus Episc. in Gallia. 61. d. 62. c
 Bertichramnus Episc. Cenomannensis. 440. d
 Bertini Abbatis obitus & res ab eo geste scriptæ à Folcardo.
 635. e
 Bertolfus Abbas Bobiensis. 282. a
 Bertolfus Abbas proficiscitur ad Honorium Papam.
 283. c. d
 Bertolfus Abbas curatur à S. Petro. *ibid.* e
 Berthehem occupata à Sarracenis. 338. c. d. e. 339. a. b
 Bethsaloe locus carceris in Perfido. 284. e. 286. c
 Betri presbyter in Anglia cooperatur in Euangelio S. Fi-
 niano Episcopo. 443. e
 Bibiane martyris ecclesia. 578. a
 Biclarenfis Abbas historicus. 2. b
 Biclarense Chronicon usque ad annum octauum Mau-
 rittij. 32. a
 Binds nobilis Persa. 43. e
 Bisi Episcopus Orientalium Anglorum. 510. a
 Bismantium castrum. 283. e
 Bituricensis Ecclesia plures Sulpitios habuit. 102. d
 Bizya ciuitas in Thracia. 453. c. Locus exilij S. Maximi
 Abbatis. 429. c
 Blanderana Ecclesia vacans pastore. 40. e
 Blandus Episcopus Hortensis. 20. e
 Blecca Lindocolino ciuitatis Prefectus ad fidem conuersus.
 293. a

Blidulfus presbyter Catholicus redarguit Regem Aria-
 num. 281. d. e
 Blidulfus quæ passus à ministro Regis Ariani. 281. e. 282. a
 Blidulfus pene extinctus diuina virtute sanatur. 282. a
 Bobiensis Abbas appellat ad Rom. Pontificem. 283. d. e
 Bobienses monachi per secessionem passi à Cloronensi Episco-
 po. 283. a
 Bobienses monachi viri sancti. 281. d. Eorum constantia
 aduersus Arianos. *ibid.*
 Bobij monasterium edificatum à S. Columbano. 227. e
 Bobilon occisor Childerici Regis. 568. c
 Boisil Abbas in Anglia præpositus monasterij Mailrosen-
 sis. 601. a
 Bona Ecclesie curanda fideliter non auarè. 26. b. c
 Bona Romana Ecclesia in Gallia. 59. e
 Bonorum Ecclesie ministri quales esse debeant. 26. b. c
 Bonorum Ecclesie distributio quomodo fieri solita. 140. e
 Bonifacius consiliarius Benedicti Pape. 582. c
 Bonifacius consiliarius Sedis Apostolica Constantinopolim
 ductus. 614. d
 Bonifacius Defensor Rom. Eccles. sub Gregorio Papa. 99. e
 Bonifacius diaconus Rom. Eccles. sub Gregorio Papa. 55. b
 Bonifacius diaconus S. R. E. mittitur Apocrisarius Con-
 stantinopolim. 166. b. c
 Bonifacius Episcopus Herbiopolensis eleuat corpora sancto-
 rum Martyrum. 599. e
 Bonifacius Episcopus Regiensis reprehensus à S. Gregorio.
 39. e. 58. b. De eodem. 140. d
 Bonifacius Archiepisc. Moguntinus antea Vuinfridus
 appellatus. 632. e. 633. a
 Bonifacius Papa Tertius creatur. 200. b. c
 Bonifacius Papa Tertius. quæ obtinuit à Phoca Imp. aduer-
 sus Patriarcham Constant. 200. c. d
 Bonifacij Papa Tertij de electione Rom. Pontif. decretum.
 202. c
 Bonifacij Pape Tertij obitus. *ibid.*
 Bonifacij Pape Quarti creatio. *ibid.* e
 Bonifacius Papa Quartus suam domum in monasterium
 commutauit. *ibid.*
 Bonifacius Papa Quartus obtinet à Phoca Imp. Pantheon
 templum. *ibid.*
 Bonifacius Papa Quartus moritur. 229. b
 Bonifacius Papa Quintus creatur. 247. b
 Bonifacius Papa Quintus scribit ad Iustum Archiepisc. in
 Anglia. 252. b. c. d. e
 Bonifacius Papa Quintus mittit pallium Iusto Archiepi-
 scopo Roffensi. 252. d. e
 Bonifacius Papa Quintus scribit ad Eduinum Regem
 Angl. 270. d. e. Mittit munera ad eundem. 271. d. e
 Bonifacius Papa Quintus scribit ad Edelbergam Regi-
 nam Angliæ. 271. e. 272. a. b. c. d. Mittit munera
 eidem. *ibid.* e
 Bonifacij Pape Quinti virtutes. 273. a
 Bonifacius Papa Quintus moritur. 272. e. Eius sedis tem-
 pus & reliqua res geste. 272. e. 273. a
 Bonitus Aruernensis Episcopus sancti Ariperto Regi Lon-
 gob. 651. d. Peregrinatur ad limina Apostolorum. *ibid.*
 Sedat maris tempestatem. 652. a. Loca sancta inuisti &
 redimit captiuos. *ibid.*
 Bonosus Comes Orientis. 210. c. Eiusdem cum S. Theodoro
 congressus. 210. d. Correptus ab eo. 210. d. e
 Bonosus Comes ob ciuile bellum detinetur Antiochiæ.
 211. a. b.
 Bonus Abbas monasterij Lirinensis. 156. a
 Bonus Episcopus Mediolanensis. 482. a. b
 Bonus presbyter testis miraculi S. Amandi. 308. c
 Boruethuarii populi adhuc Pagani. 600. e. bellum gerunt
 aduersus Saxones. 660. c. d
 Boruethuarii prædicat S. Sunibertus. 657. a. b. 658. a.
 Bosa-

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Bosochindus Abbas interfuit Concilio Rothomag. 569. e
 Boson Dux Francorum victus ab Hispanis. 31. d. e
 Bostrensis ciuitas capta à Sarracenis. 309. c
 Botbelmus monachus Hagustaldensis Ecclesiæ. 334. b
 Brabantia accepit Euangelium per sanctum Sunibertum. 629. d
 Bracarum Concilium Tertium. 517. e
 Brandeum quid significet. 76. e
 Braulio Episcopus Casaraugustanus. 344. c. d
 Breue matricula inuentarium idem. 58. b
 Breniarum Hispanum à S. Isidoro collectum. 332. a
 Brigitte de anima Traiani reuelatio dicta qualis. 189. e.
 190. a
 Britannis Schismaticis quæ conditiones propositæ. 193. d. e.
 De iisdem. 195. b
 Britannis schismatici quomodo à Deo puniti. 195. c
 Britannorum ultimus Rex dictus Ceadualla. 597. c. d
 Britanni iure ab Anglis superati. 193. e.
 Britannia in quatuor nationes & linguas diuisa. 336. c
 Brocoriacum villa in Gallia habitatio Brunichildis Regina.
 221. c
 Brunichildem Regnam Francorum monet S. Gregorius.
 96. c. 113. a. b. 148
 Brunichildis nimio amore regnandi tenetur. 108. b
 Brunichildis persequitur S. Columbanum. 108. c. 221. a. b.
 222. a. b
 Brunichildis legationem ad S. Gregorium mittit. 169. e.
 170. a
 Brunichildis multa religiosa loca edificauit. *ibid.*
 Brunichildis consilium pestimum. 221. b
 Brunichildis redarguitur à S. Columbano. *ibid.* c
 Brunichildis commouet Regem & Episcopos in S. Colum-
 banum. *ibid.* e
 Brunichildis quæ impiè in S. Desiderium Episcopum Vien-
 nensem perpetravit. 225. c. d
 Brunichildis iubet sanctum Columbanum in exilium duci.
 222. e
 Brunichildis multipliciter sacrilega. 220. d. e
 Brunichildis frustra excusatur. 231. a
 Brunichildis dirus & infamis interitus. 232. b
 Brunichildis decem Regum interfectrix. 232. c
 Brunichildis scelera diu tolerata. punita verò cum in Dei
 seruos sanuit. *ibid.*
 Bruno Satrapa Saxonum. 660. b. c
 Brutium corrigi in S. Gregorio pro Britannia. 159. e. 160. a
 Brutia vina grata. 21. c. d
 Bulgari in Romanos à Chosroe immisi. 268. b. c
 Bulgari pacem inueniunt cum Imperatore. 525. c. d
 Bulgarorum irruptio prima. 525. b. c
 Bulgari vincunt Iustinianum Imp. 658. c
 Burgoaldus legatus Brunichildis Regina. 169. e
 Burgundam matrona pie colit sanctos Martyres. 598. e
 Burgundofora eademque Fara. 360. d.
 Sanctitate celebris mater sanctarum virginum. 360. b
 Burgundofora tentata frustra ab Agrestino pseudomona-
 cho. 249. e. 250. a
 Burkardus Episcopus Herbiopolensis. 599. e. 600. a
 Buscfeea filius Eduni baptizatus à S. Paulino. 292. b
 Byrinus Episcopus conuertit Occidentales Saxones. 339. c. d
 Byrini Episcopi ingens miraculum. *ibid.* e
 Byzacena prouincia & Ecclesia. 127. c
 Byzaceni Primatus causa ad S. Gregorium delata. *ibid.*
 Byzacenum Concilium in causa Primatus. 158. c
 Byzaceni Concilij epistola ad Constantin. Imperatorem.
 378. a. b
 Byzaceni Concilij epistola ad Paulum Episcop. Constant.
 378. c
 Byzacenum Concilium aduersus Monothelitas. 376. c. d
 Byzacium ciuitas in Africa. 127. c
 Byzancenus pro Byzaceno errore positum. *ibid.*

G.

Callarij qui milites apud Persas. 45. e. 275. e
 Cabilonense Concilium sub Clodoneo. 485. a
 Cadoenus Episcopus interfuit Concilio Rothomag. 569. e
 Cæcus illuminatur à S. Aug. Episc. Anglorum. 192. e. 193. a
 Calibatus sacrorum ministrorum sæpe sancitus. 24. d. e
 Calibatus clericorum abrogatus in pseudo synodo Constan-
 tinop. 610. a. b. Callapfus etiam in Ecclesia Africana.
 630. d
 Calibatus clericorum abiecto, collapsa est Ecclesia Orienta-
 lis. 617. e
 Casaraugustanum Concilium. 43. d
 Casura Regina Persarum Christiana. 47. d
 S. Cesarij oratorium ubi. 164. e. 165. a.
 De eodem. 590. c. d
 Caianus, siue Chaianus, vel Gaianus, aut Gaganus dictus
 Rex Auarum, idemque in Romanos immittitur à Chosroe
 Rege Persarum. 67. d. 137. c. d
 Caianus occidit captiuos omnes redimi neglectos. 139. a
 Caianus inuadit Isriam & Forum Julij. 137. c. d
 Caianus pacem inuit cum Heraclio. 255. d. e
 Caianus fedifragus Suburbia Constantinopolis deprada-
 uis. 252. e
 Caianus quando inuast Thraciam. 67. d. e
 Caianus vastat Pannoniam. 138. c
 Caianus violat reliquias S. Alexandri martyris. 136. d
 Caiani septem filij, uelisciente martyre, peste extincti simul.
 138. e
 Caiani opera Iustinianus constituit in Imperio. 647. d
 Caietam translatum corpus S. Erasmi martyris. 11. c
 Calcei compaginati inter insignia memorati Romanorum
 clericorum. 124. a. 181. d
 Calligraphus Alexandrinus obitum Maurittij ex prodigio
 nouit. 163. b
 Callinicus Exarchus Rauenne sub Gregorio Papa. 128. c
 Callinicus Patriarcha excacatus corpore sicut & mente.
 607. d. 650. a. b
 Callinicus creatur Episcop. Constantinopolitanus. 605. d
 Callinicus Patriarcha restitit Imperatori demolienti Ec-
 clesiam. 620. d
 Callinici ingens odium aduersus Occidentales. 607. c. d
 Calliopa Exarchus. Vide Theodorus Calliopa.
 Calumnia iactata in S. Gregorium. 179. d
 Calumnia stracta contra S. Martinum Papam. 421. e.
 422
 Calumnie in S. Maximum martyrem compositæ. 427. d. e.
 Alia superaddite. 462. c. 463. a.
 Calumnia in Romanam Ecclesiam de Pyrrho uim passo.
 373. c. d. e
 Calumnia Schismaticorum in Catholicos de Concilio Chal-
 cedonensi damnato. 98. a
 Calumniatores à Deo puniti. 243. d
 Camisia missa à Bonifacio Papa ad Eduinum Regem Angl.
 271. e
 Campana uisus in Ecclesia. 244. c
 Campana Senonensis Parisios translata. 244. c. Miranda
 de ea. *ibid.*
 Campana vastata à Longobardis. 105. c
 Campus celestis in Anglia locus dictus. 334. a.
 Candidianus Gradenfis Episcopus calumnie Schismatico-
 rum excagatus. 198. c. d. e. 199. a. Primus ipso Graden-
 sis Patriarcha. 198. a
 Candidus Abbas ex Arabia missus Romam ad reliquias
 Sanctorum accipiendas. 143. b. c
 Candidus presbyter à sancto Gregorio in Gallias missus.
 96. d. e. 97. a
 Canes parant corpori S. Anastasij martyris. 1286. e
 Canes

I N D E X

Canes depasti corpus Mahometis pseudoprophetæ. 300. d
 Canones Anglicani Concilij sub Theodoro. 510. c. d. e
 Canones Antiochenensis Concilij. 17. b. c. d. e
 Canones Apostolorum nomine plures additi. 609. b. Qui
 probati sunt ex illis ab Ecclesia Romana. 617
 Canones Narbonensis Concilij. 123. d. e. 124.
 Canones Romani Concilij sub Gregorio Papa. 93. e. 94. a. b
 Canones Concilij Romani sub Martino Papa. 397. d. e.
 398
 Canon Sextæ Synodi de coniugio sacerdotum ministrorum er-
 roneus. 610. c. d. e
 Canon Sextæ Synodi de diaconis erroneus. 612. c
 Canon Sextæ Synodi de imagine agni. 616. d. e. 617. a
 Canon Sextæ Synodi de ieiunio sabbati abrogando erroneus.
 612. d
 Canon Sextæ Synodi de suffocatis non manducandis erro-
 neus. 613. a
 Canon Sextæ Synodi cur vsi Romani Pontifices. 616. a. b.
 617. a
 Canones Sextæ Synodi repugnant doctrina Apostolorum.
 612. a. b. Idemque rursus ab Ecclesia Romana. 613.
 & seqq.
 Canonum omnium Conciliorum abrogatio facta per Cano-
 nem Sextæ Synodi. 609. d. e
 Canones Sextæ Synodi damnati à Sergio Papa. 614. a
 Canon Sextæ Synodi cur citatus reperitur à Romanis Pon-
 tificibus. 616. a. b. c. d
 Canon Sextæ Synodi de Imagine Agni nunquam receptus
 ab Ecclesia Romana. 616. d. e. 617. a
 Canones Sextæ Synodi à nulla triem sedium Patriar cha-
 lum recepti. 617. a. b
 Canones omnes qui sunt secundum decreta Romanorum
 Pontificum & sacra Concilia probantur. 617. c. d
 Canones Sextæ Synodi ut confirmantur à Ioanne Papa So-
 piumo frustra laborat Imp. Iustinianus. 655. a. b. Qui re-
 cepti sunt ex eis. 617. b. c
 Canones Sextæ Synodi confutati Constantinopoli à Gregorio
 ducono postea Romano Pontifice. 615. e. 663. b
 Canones Concilij Toletani Vndecimi. 517. a
 Canonum custodes, & defensores esse debent Romani Pon-
 tifices. 413. d
 Cantum Ecclesiasticum Romanum accepit Ecclesia An-
 glicana 529. a. Idem per Stephanum eidem traditus.
 507. b
 Cantus Psalmorum in translatione reliquiarum. 16. b
 Capilli S. Iohannis Baptistæ in Hispaniam missi. 115. e
 Capillorum cirri mitti solui in signum filiationis adoptiue.
 597. d
 Capita tria Chalced. Concilij rursus deducta in controuer-
 siam. 36. d. e. 37. a. b. 53. e. 54. a. b. 70. d.
 Capre caput solitum immolari à Longobardis. 113. b
 Caprarie in Campania insula monachi. 22. d
 Capricana insula monasterium visitatur in visione S. Grego-
 rij. 171. e
 Captivi vincili virtute Dei soluntur. 17. a
 Captivi redempti à S. Gregorio. 35. a
 Captivi redempti à Ioanne Papa Sexto. 647. e
 Captivi nec vili pretio à Mauritio Imp. redempti. 138. e
 Capuana Ecclesia Episcopo vacans. 75. c
 Carcer aperitur vinctis opera S. Columbani. 222. c
 Carcer S. Anastasij Persæ Martyris. 285. e. 286. a
 Carcer Constantinopolis vinctis, & Augustus vsque ad Pho-
 cæ tempora. 204. e
 Carcer S. Martini Papa. 434. c. d
 Cardariga Dux Persarum contra Heraclium Imp. 287. d
 Cardinalium S. R. E. constantia. 352. b. c
 Cardinales ut plurimum ex Orientalibus allecli. 654. c
 Cardinales diuersarum licet nationum omnes eiusdem spi-
 ritus. ibid.

Cardinales omnes in exilium missi sub Seuerino Papa. 349.
 a. b
 Carduilla idem quod Ceadualla. 331. a. 596. e. 597. a.
 Rex Christianus nomine & professione, sed animo &
 moribus barbarus. 330. a
 Carellus vindex calumnie illata Regine Longob. 481. d
 Carlomannus senior pater Pipini primi. 304. a.
 Idemque frater Agilulphi. 306. c
 Caroli Martelli Pipini secundi filij genus. 306. b
 Carolus Martellus succedit Pipino patri. 678. b. c
 Carolus Princeps Francorum, dat Pipinum filium Luid-
 prando Regi Longob. in filium. 579. d
 Carpetania regio sub Carthagenensè prouincia Hispan.
 217. e. 218. b. c
 Carpualdus Rex Christianissimus. 292. c. Suum regnum
 reddidit Christianum. ibid.
 Carsatas locus prope Damascum. 226. a
 Carthago à Chosroes Persarum Rege inuasa. 241. e. Ab eo-
 dem capta. 245. c. d
 Carthagine missa legatio ad S. Gregorium Papam. 36. b. c
 Carthagenensè Concilium à Græcis labefactatum. 611. b. c. d
 Carthagenensè Concilium aduersus Monothelitas. 376. d
 Carthagenensè Concilij epistola ad Paulum Patriarcham.
 378. e. 379.
 Carthagenensè prouincia subiecta Toletana Eccle. 216. d.
 217. c. d. 218. b. c
 Cassiope castrum recipit corpus S. Donati martyris. 138. b
 Castorius Magister militum. 85. e
 Castorius Responsum libello perstrictus. 105. a
 Castus Exarchus tempore S. Gregorij Papa. 131. b
 Castus vir religiosus commendatur Prisco à S. Gregorio.
 68. b
 Catena S. Pauli Romæ custodita. 77. b. c
 Catena S. Petri limatura missa à S. Gregorio ad Colum-
 bum Episc. Numidie. 53. c
 Catenarum SS. Petri & Pauli limatura missa à S. Grego-
 rio ad Eulogium Episc. Alex. 169. d
 Catholicum nomen antiquitus debitum Hispaniarum
 Regibus. 349. d. e. 350. a
 Catholicum idem quod Vniuersale. 92. c
 Catholici per autonomasiam dicti Christiani. 666. e
 Catholici veritatem lacerant qui Romana Ecclesie iura
 violant. 3. b. c
 Catholicis esse recedendum à ritibus hereticorum. 30. e
 Ceadæ Episcopi ordinatio confirmata à Theodoro Apost.
 Sedis legato. 507. e
 Ceadæ Episcopi obitus. 511. a. b
 Ceadualla Rex Britannus potius quam Anglus. 596. d. e.
 597. c. d. Cur dictus Rex Saxonum. 597. b. e
 Ceadualla Rex Roman peregrinatus & baptizatus mori-
 tur in Albis. 595. c. d. Eius sepulchri epitaphium. 595. e.
 596. a
 Ceadualla Rex idem quod Carduilla. 331. a. 596. e. 597. a.
 Eius successor in regno. 567. e. 568. a
 Ceadualla Rex appellatus Petrus in baptismo. 595. d.
 Ceadualle Reges plures. 597. a. b. c
 Ceadæ Episcopus predicator Evangelij in Anglia. 451. b
 Ceadæ presbyter in Anglia. 443. e
 Celsus Abbas interfuit Concilio Rotomag. 569. e
 Celsus Episcopus Carthagenensis. 343. b
 Celsus Abbatis epistola de obseruatione Catholici Pascha-
 tis. 637. e. 638. Idem magister Bedæ. 641. a. b
 Cera vinculis Martyris adnota. 286. a
 Cera imagine agni impressa solita benedici. 616. e. 617. a
 Certamen singulare Heraclij Imp. cum gigante in bello Per-
 sico. 267. a. b
 Chaganus Rex idem Caianus dictus. Vide Caianus.
 Chagnoaldus Episc. Lugdunensis alumnus monasterij Le-
 noniensis. 244. e
 Chab-

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Chalcedo infestata à Persis. 259. c
 Chalcedo obsessa à Persis. 269. a. b. c. Liberata ab obsidione.
 287. d
 Chalcedonense Concilium deprauatum fuisse à Catholicis
 calumniam sunt heretici. 98. a
 Chalcedonense Concilium nullum passum est dispendium.
 37. d. e
 Chalcedonensis Concilij sanctus Gregorius propugnator
 37. e
 Chalcedonense Concilium nullam passum iacturam per
 Quintam Synodum. 54. a. b. 55. c. d. 70. d. e. 71. c. d
 Chalcedonense Concilium obtrahit Rom. Pontifici titulum
 Vniuersali. 87. d. e
 Chalcedonense templum S. Euphemie martyris. 69. d. e
 Chalcedonensis Concilij non Asia sed fidei decretum pro-
 batum. 71. c. d. e
 Charismatibus celestibus abundat Ecclesia Anglicana.
 565. d. e
 Chartophylax idem quod Chartularius. 29. b. c. d
 Chartophylacum idem quod Archium. 29. d
 Chartularij Ecclesie Constantinopolitane dignitas. 29.
 b. c. d
 Chartularius precedebat Episcopis. 29. c. d. Eius insignia.
 29. b. c
 Chersonam deportatus S. Martinus Papa. 437. c
 Chersonenses rebellantes gratia passi sunt à Iustiniano Imp.
 663. c. 665. a. b. Bardanem Philippicum acclamant
 Imperatorem. 665. b. c
 Childberti Regis Franc. munificentia erga ecclesias. 17. a
 Childbertus Rex laborat pro pace monialium. 63. e
 Childbertus Rex inquit de criminibus illatis Abbatis.
 66. b. c
 Childbertus Francorum Rex laudatus à S. Gregorio. 17. a
 Childberti Regis obitus quando contigit. 126. a. b
 Childberti Regis heredes. 108. b
 Childberti filij Brunichildis aua consilio reguntur.
 221. b. c
 Childbertus Rex Franc. succedit Clodoueo tertio. 618. e
 Childbertus tertius Rex Francorum moritur. 662. c
 Childericus Rex Austrasorum. 504. a
 Childerici Francorum Regis obitus. 508. c
 Childericus filius Sigeberti regnat. 479. e
 Childericus Rex Franc. aduersatur Theodardo. 479. e.
 480. a
 Childericus filius Clodouei cum fratribus regnat. 493. c
 Chindasvindus Rex Hispan. T. monem Romam mittit pro
 libris S. Gregorij. 418. d. e. 419. a
 Chindasvindi Regis Hispan. præclara gesta. 420. a
 Chindasvindi Regis Hispan. obitus & epitaphium. 420. b. c
 Chosroes Rex Persarum creatus. 44. a. b
 Chosroes Rex Persarum confugit ad Christianos. 44. b. c. e
 Chosroes restituitur in regnum. 45. c. d
 Chosroes votum vouit S. Sergio. 44. e. Donatque ei crucem
 auream. 45. d. Alteram ablatam eidem Martyri resti-
 tuit. ibid. e
 Chosroes multa beneficia accepit à S. Sergio martyre. 45. e.
 46. a. 47. b. Eiusdem Sancti cultor. 287. a
 Chosrois in multis elucet pietas. 46. c. d. e
 Chosroes creditus à multis Christianus. 47. c. d
 Chosroes ob necem Maurij Imp. rumpit foedus initum
 cum Romanis. 168. e. 169. a
 Chosroes aduersus Phocam Imp. expeditione parat. 196. d
 Chosroes vincit exercitum Phocæ. 200. c
 Chosroes expugnat Ierosolymam. 233. c. d
 Chosroes subacta à Egypto & Libya Carthagem perue-
 nit. 241. e
 Chosroes occupat Carthagem. 245. c
 Chosroes potitur Africa. 245. d
 Chosroes respiciens pacem ab Heraclio oblatam, improbam

conditionem adiecit. 251. c. d. 274. e
 Chosroes Rex omnium potētissimus ac bellicosissimus. 259. d
 Chosroes parripendit Heraclium Imp. 263. a. b
 Chosrois simulacrum diuinum quid representat. 264. b. c
 Chosroes diuinitatem affectat. 264. b. c
 Chosroes fugatur ab Heraclio. 264. a
 Chosroes iterum fugam cepisset. 264. b. Fugit rursus.
 274. d. e. 287. c. d
 Chosroes suis redditur infestus. 265. b. c
 Chosroes expoliat Ecclesias Christianorum. 267. b
 Chosroes cogit omnes profiteri heresim Nestorianam. 267. b
 Chosroes mouet Bulgarios, & Salanos, & Auares aduersus
 Rom. Imperium. 268. b. c. d.
 Chosroes egre fert suos effici Christianos. 274. e. Que in
 S. Anastasio. 284. e. 285. a
 Chosroes dum studet Mardazani filio minori, maiorem
 contra se promocat. 287. d. e
 Chosroes occiso S. Anastasio miseranda patitur. 287. b. c
 Chosrois interitus miserandus. 287. e
 Chosrois fastus. 44. d
 Chosrois milites sub duce Sarablaca in bello Heracliano
 caduntur. 265. d
 Chosrois ungere fronte baptizatos aliquando indultum
 presbyteris. 74. b
 Christus apparuit nunquam leprosus. 42. a. b
 Christus descendens ad inferos, quos liberauit. 103. e
 Christum non esse naturalem Dei filium sed adoptiuum,
 impia assertio. 342. d
 Christi imago per agnum representata per Græcos impro-
 bata. 616. a. b. c
 Christi imago precedens Heraclij exercitum. 259. e. Vide
 Imago.
 Christi negationem Chosroes ab Heraclio peti si pacem ve-
 lit consequi. 251. d
 Christiana fides in Britannia propagata. 291. e. 334. d.
 335. e
 Christiani à Iudeis occisi. 233. d. e
 Christianorum iniquorum desectio ad Iudeos, ubi Christi
 Crucem captam à Persis viderunt. 238. b. c.
 Christiani captiui pretio vili venundati Iudeis à Chosroes.
 233. d
 Christianorum nonaginta milia occisa à Iudeis. 233. d
 Christianus nullus absque penitentia Sacramento deccdat.
 11. c. d
 Christophorus Abbas imaginem S. Theodori pingi fecit.
 208. e
 Christophorus Dux Vrbe pugnat contra Petrum Ducem.
 666. e
 Chrodieldis filia Chariperti Regis monialis. 61. a. eius
 procacitas. 62. e. 63. a. b. extra monasterium vitam agit.
 77. d. e
 Chrodoaldus affinis Regis Theodoric. 224. b
 Chromanus presbyter Scotus. 351. e
 Chromanus alius Episcopus Scotus. ibid.
 Chronicon Biclarense vsque ad octauum annum Man-
 rij Imp. 32. a
 S. Chrysanthi martyris delata reliquia ab Vrbe in Gallias.
 16. d
 Chrysoloca dicti milites Persæ. 268. c
 Childericus Saxo à Deo punitus ob sacrilegium. 77. e
 Chunibertus Archiepisc. Colonienfis charus Pipino. 305. a
 Chunibertus Archiepisc. Colonienf. profuit Dagoberto Regi.
 306. b
 Ciborium factum à S. Gregorio. 183. d
 Ciceronis in historia scribenda ratio. 56. e
 Cinthilanus Rex Hispan. 341. e
 Cinthilani Regis pietas insignis. 349. c. d
 Circumcisi homines Imp. Romani destructores predicti.
 241. e. d
 Cit-

I N D E X

Citonatus Episc. Calaritanus ordinat Episcopum Turritanum sine licentia Rom. Pontificis. 586.c
Cicilone filia Ervigij Regis nupta Egicani Regi. 592.a
Clades Ierofolymitana valde funesta sub Chosroe. 233.c.d. 238.c.d
Clades per Sarracenos illata Rom. Imperio. 436.c.d
Classense monasterium exemptum. 120.e
Classis Iustiniani semp. submersa. 663. c.d
Classis Sarracenorum incensa à Quamba Rege. 518.a
Clandius Abbas missus ad redimendos captivos. 53.a. 160.c
Clandius Hispanus vir insignis ad quem S. Gregorius scribit. 134.b.c
Clandius vicit Francorum ingentem exercitum. 31.d.e
Claves S. Petri mittit S. Gregor. ad Childebertum Regem. 96.d. De clavi sancti Petri miraculum. 111.d.e
Clavis missa à Rege Longob. Româ ad S. Petri basilicâ. 111.d
Clavis S. Petri cum limatura catenarum eius missa ad Columbum Episc. in Numidia. 53.c
Clavis S. Petri missa ad Theodorum. 112.a
Clemens Papa VIII. restituit titulum S. Casarij. 165.b
Clemens Episcopus ex Vmbrodo nominatus à Sergio Papa cum ordinaretur. 626.c.d. 631.c
Clementia clarissima femina Neapoli. 39.c
Clementina odio indulgens corripitur à S. Gregorio. 142.d
Clementinus Patricius accusatus. 158.d
Cleri Romani erga suum Pontificem amor. 424.b.c
Clerus Rom. restitit Eugenio Papa ne acciperet Synodalem heretici Patriarche. 441.d.e
Cleri Rom. epistola ad Scotos. 351.e
Cleri Rom. constans defenso S. Martini Papa. 422.a.b
Clero Rom. inconsulto nihil facere consuevisse Pontificem. 587.d
Clerus à S. Gregorio reformatur. 22.e
Cleri Romani constantia. 352.c. 357.b.c
Cleri Rom. Ecclesie insignia. 181.d.e
Clerici dyfcoli detruduntur in monasterium. 25.c
Clerici ne abutantur patrocinio laicorum. 124.b
Clerici vel monachi agere iubentur vigiliis in custodia murorum civitatis. 118.a
Clerici inerediti nullo modo ordinentur. & ordinati discere compellantur. 124.d.e
Clerici inobedientes à suo Episcopo puniantur. 124.d
Clerici in plateis non morentur. 124.a
Clerici ne sua crimina publicè prodant. 465.d.e
Clerici omnium Ecclesiarum sub ditione Rom. Pont. 88.c.d
Clerici ne cohabitent cum feminis suspectis. 23.c.d
Clerici secularis ne assumantur in Abbates. 59.a
Clericorum celibatus abrogatus à pseudosynodo. 610.a.b
Clericorum numerus Eccles. Constantinop. ab Heraclio Imp. prescriptus. 253.a.b
Clericorum auaritia cohibetur. 147.d.e
Clericorum Scotorum solers disciplina. 491.e
Clericum illiteratum erudiendum tradit S. Greg. 108.a
Clodoveus filius Dagoberti Regis regnum accipit cum fratre. 387.a. Eius obitus. 493.a
Clodoveus spoliat argento apsidem S. Dionysij. & dat penas. 482.d.e
Clodoveus tertius Rex Francorum. 595.a
Clodovei Regis Francorum obitus. 618.e
Clotharius filius Childevici Rex Franc. victus in bello. 156.b
Clotharius Rex benignè excipit S. Columbanum. 224.c.d
Clotharius consilio S. Columbani abstinere à bello. 224.d
Clothario predicta monarchia Franc. à S. Colubano. 224.a
Clotharius vincit Sigebertum Regem. 232.b
Clotharius Regem filios spurios perimit. ibid.
Clotharius dure punit Brunichildem Reginam. ibid.
Clotharius studiosissimus servorum Dei. 232.d.e
Clotharius legationem mittit ad S. Columbanum. 232.d
Clotharius obtinet monarchiam Galliarum. ibid.
Clotharius proficit monitis S. Columbani. 232.d.e. Maximè cultor pietatis. 243.c
Clotharius coluit S. Gaudericum Episc. Cameracen. 244.a
Clotharij epistola fragmentum. ibid.
Clotharius adversus Burgundos bellum gerit. cui S. Lupus Episcopus Senonensis restitit. 244.b
Clotharius trāstert campanam Senonensem Parisios. 244.c
Clotharius familiariter vsus Eustasio Abbate. 244.d.e
Clotharius tentatur agere in regulis S. Columbani. 248.b
Clotharius celebrari curat Concilium Matifconense. 247.c. 248.c
Clotharius filium Dagobertum consortem Regni facit. 280.d.e
Clotharius in exilium mittit S. Lupum Episc. Senonens. 303.b.c. Quem renouatum recipit multa reuerentia. 303.c.d.e
Clotharij Regis obitus. 303.a. Eius laudes. 303.b
Clotharius filius Clodovei cum fratribus regnat. 493.a.b
Clotharius Rex agrotat. 497.b.c. Eius obitus. 503.e
Clypiacense Concilium sub Clodoveo Rege. 484.b
Coadiutor cui Episcopo danans. 170.a
Cœmeterium S. Nicodemi. 273.a
Cœmeterij locus dimittitur designatus. 565.e. 566.a
Cœmeteria SS. Martyrum à Ioanne Papa Septimo benè culta. 658.e
Cœmeterium Marci & Marcelliani à Ioanne Papa Septimo cultum. ibid.
Coenredus succedit Edilredo Regi Anglorum. 652.b. 656.c
Venit Romam ad limina Apostolorum. 662.b
Cognationis spiritalis iura seruanda illata. 246.e
Cogn. Pontificis Gentilitatis scriptum responsum ad Regem suum. 297.d.e. 280.a.b. Demolitur templum & aras deorum. efficiturq; Christianus. 280.b.c.d
Collatio habita in Anglia de celebratione Paschatis. 488.c.d.e. 489. 490. 491
Colman defensor Scotorum in errore de Paschate. 489.b. c.d. 490. 491
Colomannus presbyter socius S. Kiliani. 588.a
Colomanni martyrium. 598.c.d.e. 599.a.b.c
Colossus Rhodius à Sarracenis confractus. 444.c.d
Columba ad aurem S. Gregorij. 179.c
Columba monachus sanctus predicator Evangelij apud Pictos Anglos. 601.b.c
Columbanus Abbas Scotus. 195.e
Columbanus comparandus Elie propheta. 220.e
Columbanus ex Hibernia in Gallias venit. 221.a
Columbanus persecutionem patitur sub Theodorico Rege. 220.d.e. 221.a.b
Columbanus reprehendit Theodoricum Regem ob concubinatum. 221.a
Columbanus redarguit Brunichildem Reginam. 221.c.d
Columbanus committitur excommunicationem Theodorico Rege. 221.e
Columbanus detestatur munera Theodorici Regis. 221.d
Columbanus noluit benedicere filiis Theodorici Regis ex adulterio natis. ibid.
Columbani vaticinium de Regibus Francorum. 224.a.b. Et de filiis Theodorici & monarchia Clotharij. 224.c.d
Columbanus de quibus redarguit à Theodorico Rege. 221.c. 222.a
Columbani congressum cum Theodorico Rege. 222.a
Columbanus non paret Regi iubenti ut egredietur ex monasterio. 222.b
Columbanus expellitur tandem à monasterio. 222.b.c
Columbanus liberat vinculos in carcere. 222.c.d
Columbanus sponte reseritur ab exilio. 222.e
Columbanus sacris militibus iniurabilis. 222.e. 223.a
Colum-

I N T O M V M V I I I . A N N A L . E C C L E S .

Columbani res geste cum Bertharido & Baudolpho ministris regis. 223.b
Columbanus rursus exulat. 223.e
Columbanus Theodoricum Regem canem appellat. 224.b
Columbanus venit ad Theodobertum Regem. 224.c
Columbanus expulsus venit ad Clotharium Regem. 224.c
Columbanus Idolorum ad fidem Christi cōuertit. 225.a.b
Columbanus cogitat conuere Sclanos. 227.d
Columbanus suadet Theodoberto Regi clericatum. 227.a
Columbanus per visum absens vidit bellum inter Reges Francorum. 227.b
Columbanus benè excipitur ab Agilulpho Rege Longob. 227.e
Columbanus in Bobio sedem firmat. 227.e
Columbanus frustra rogatur redire in Gallias. 232.d
Columbanus litteris monet Clotharium Regem. ibid.
Columbani obitus. 244.d. Clarus miraculis. ibid.
Columbani regulas monasticas impugnat Agrestinus schismaticus. 247.c
Columbanus Episc. Scotus. 351.e
Columbus Episcopus Primas in Numid. 35.c. 36.b. 53.c
Donatus à S. Gregorio clavi cum reliquijs sacris. 53.c
Columbus Primas Episc. provincia Bizacena. 376.d
Columbus pseudomonachus. 493.d
Columna ignea degegit S. Gregorium fugientem. 7.b
Columna Gethsemani seruata. 604.c
Colinduch martyr in Perside. 70.a.b
Cometa gladij formam habens prænuntiat futuras clades. 307.a.b
Cometa mensibus tribus duravit. 523.a
Comitiolus vir illustris persecutor Episcoporum. 171.c
Communitas facere vetitum monachis à S. Gregorio. 75.b
Comitiolus Dux occisus à Phoca. 163.c
Comitiolus Praetor Thracia occisus à Phoca. 206.d
Conantius Episcopus Palentinus. 344.a
Concilium Africanum S. Gregorius indicit. 28.e
Concilium Alexandrinum pro Monothelitis. 310.b.c
Concilia Anglicana duo habita ab Augustino. 192.d.e. 193.a
Concilium Anglicanum sub Theodoro Episcopo Doronernen. 509.e. 510.a.b.c
Concilium Anglicanum contra Monothelitas. 526.d. 527.e. 528
Concilium Anglicanum in causa S. Vulfredi Episc. 656.d.e
Concilium Aquilense sub Sergio Papa. 635.d
Concilium Aurelianense. 426.a.b.c
Concilium Barcinonense contra Simoniacos. 135.c
Concilium Bizacenum in Africa in causa Primatis Episc. Bizaceni. 158.d.e
Concilium Bizacenum adversus Monothelitas. 376.c.d
Concilij Bizaceni Synodalis ad Constantem Imp. 378.a.b
Concilij Bizaceni Synodalis ad Paulum Episc. Constant. 378.c.d
Concilium Bracarense tertium. 517.e
Concilium Cabilonense sub Clodoveo Rege. 485.a
Concilium CasarAugustanum secundum. 40.d
Concilium Chalcedonense cur S. Gregorius sepè commemorat. 19.e
Concilium Chalcedonense nullam esse passum iacturam à Quinta Synodo. 37.e
Concilium Carthaginense adversus Monothelitas. 376.d
Concilium Clypiacense in Gallia sub Clodoveo Rege. 484.c
Concilium Constantinop. hereticum pro confirmandâ Eccliesi Imp. Heraclij. 354.a.d.e. Non meruit dici Concilium. 355.b
Concilium Constantinop. Erraticum dictum. 605.e. & seqq.
Concilium Constantinop. œcumenicum Quintum à S. Gregorio probatum. 19.e. 20.a. Non necessaria eius professio. eo quod de personis. & non de dogmatibus tradantur. 71.c
Concilium Constantin. œcumenicum Sextum ubi & quando celebratum. 541.d.e. 542.a
Concilium Constantinop. œcumenicum Sextum celebratum ex petitione & auctoritate Agathonis Papa. 562.
Concilij Constantinop. œcumenici Sexti actiones. 542.b.c. d. e. & seqq.
Concilij Constantinop. œcumen. Sexti canones quales. Vide Sexta Synodus. & supra Canones. Damnatur sub Philippico Imp. 667.c. 668.a
Concilium Cyprium contra Monothelitas. 365.e
Concilium Emeritense in Hisp. 499.c.d
Concilia Francorum Regum petitione congregata in Gallis. 170.c.d
Concilium Gallicanum tyrannicum. 583.b. & seqq.
Concilium Hispanense sub Sisebuto Rege. 254.d
Concilium Londinense an re vera habuit. 677.b.c.d
Concilium Mantuanum sub Eugenio Papa. 197.e. 198.a.b
Concilium Matifconense sub Clothario Rege. 247.c.d.e. 248.c
Concilium Mauritanum adversus Monothelitas. 376.d
Concilium Mediolanense contra Monothelitas. 527.a
Concilium Metense in Gallia. 77.d.e
Concilium Narbonense in Gallia. 123.c.d.e. 124.a
Concilium in Numidia sub S. Gregorio generale. 28.e. 29.a. 35.c. Aliud. 158.e
Concilium in Numidia adversus Monothelitas. 376.d.e
Concilium Osciense in Hispania. 123.b.c
Concilium Pistaciense. 60.e. 61.a.b
Concilium Quintum œcumenicum. Vide Quinta Synodus.
Concilium Romanum sub Agabone Papa. 530.d.e. 531. 532. Eius Acti recitata in Concilio Romano sub Ioanne Papa Septimo. 655.d.e
Concilium Romanum sub Bonifacio Papa Tertio. 202.b.c
Concilium Romanum sub Bonifacio Papa Quarto. 215.b.c
Concilium Romanum sub Gregorio Papa in causa Schismaticorum. 12.a.b
Concilium Romanum Secundum sub Gregorio Papa. 93. *d. e. 94
Concilium Romanum Tertium sub Gregorio. 145.b.c.d.e
Concilium Romanum aliud sub Gregorio. 155.b.c
Concilium Romanum sub Ioanne Papa Quarto. 357.a.b
Concilium Romanum sub Martino Papa contra Monothelitas. 389.d.e. 692.e. 393
Concilium Romanum sub Martino Generale dictum. 393.e
Concilium Romanum sub Martino magna fuit estimatio-nis. 407.d.e
Concilium Romanum sub Martino allatum in Angliam. 528. c.d. 529.b
Concilium Romanum sub Vitaliano Papa. 500.e. 501.a
Concilia Romana quomodo sepè celebrata. 19.c
Concilia Romana cognoverunt semper Honorium Papam Orthodoxum. 324.c. 325.c.d
Concilium Romanum sub Ioanne Papa septimo. 654.e
Concilium Rothomagensis. 569.d.e
Concilium Toletanum aliud sub Reccardo Rege. 115.b
Concilium Toletanum tertium. 217.a
Concilium Toletanum quartum. 331.c
Concilium Toletanum quintum. 343.e
Concilium Toletanum sextum. 349.c
Concilium Toletanum septimum. 385.b
Concilium Toletanum octauum. 442.a
Concilium Toletanum nonum. 452.a
Concilium Toletanum decimum. 464.d.e
Concilium Toletanum undecimum. 516.a.b
Concilium Toletanum duodecimum. 563.b.c
Concilium Toletanum decimumtertium. idemque Generale dictum. 576.b.c.d.e
Concilium Toletanum decimumquartum. 578.e. 579.a.b
Concilium Toletanum decimumquintum. 592.d.e
Conci-

Concilium Toletanum decimum sextum generale. 619. a
 Deposuit in eo S. Iulianus Archiepiscopus Toletanus. ibid.
 Concilium decimum septimum Toletanum. 622. e. 623. a
 Contra rebellantes Iudaeos quae statuta in eo. ibid.
 Concilium Tolet. decimum octavum cur non extet. 645. a. b
 Concil. Traiectense à V. Nullebrordo Episcopo habitum. 632. e
 Conciliabulum Monothelitarum aduersus Sextam Synodum. 668. c. d. e
 Concilium Vniuersalium imago expressa Roma in Ecclesia S. Petri. 665. d
 Conciliorum Vniuersalium imago depicta Constantinopoli à Philippico haeretico Imp. abraf. ibid.
 Concilia ab Imperatoribus facta absque auctoritate sedis Apostolicae non recipienda. 456. b. c
 Concilij cogendi auctoritatem petant Reges à Romano Pontifice. 170. c
 Concilia probantur & improbantur à Romano Pontifice. 53. e
 Concilia cogi non debere absque auctoritate Romani Pontificis. 127. e
 Concilia diuersarum provinciarum aduersus Monothelitas. 376. c. d
 Conciliorum celebrandorum formula ab Isidoro conscripta. 332. b
 Conciliorum oecumenicorum Acta quae sint reuocata in iudicium. 555. b
 Concilia quae in Ecclesia probentur. 456. c
 Concilio S. Gregorij Papa tempore pestis. 5. a. b. c. d
 Concubinatus causa redarguitur Theodoricus Rex à S. Columbano. 221. a. b. c
 Confessio fidei aperta, non sub involucribus facienda. 462. b
 Confessio loci sub altare ad S. Mariam ad Praesepe. 43. d
 Confessio peccatorum facienda. 129. d
 Confirmationem Pontificiam Romano Ecclesiae sibi vindicauerunt tyranni. 2. e. 3. a. b
 Confirmationi Romanorum Pontificum usurpate renuntiat Constantinus Pogonatus Imp. 578. c
 Coniectura probabilissima de impostura Sextae Synodi appositae de condemnatione Honorij Papa. 552. e. 553. a. 556. a. 559. c. d
 Considerationes plures in Reccaredum Regem. 31. d. e
 Coniuratio in Phocam Imp. proditor, & coniurati ab ipso occiduntur una cum proditore. 211. d. e
 Conon Papa creatus. 586. e
 Cononis Papa probata electio. 586. e. 587. a
 Conon Papa accipit litteras à Iustiniano Imp. 587. b
 Conon Papa legatos mittit Constantinop. 587. b. c. 618. b
 Cononis Papa legati sunt coacti praenariari. 587. b
 Conon Papa ordinar S. Kilianum Episcopum. 588. c. d
 Conon Papa creat Constantinum Episcopo Antiochenum. 587. d
 Cononis Papa obitus. 590. a
 Consecratio Ecclesiae ubi diuinitus facta. 215. e. Eademque probata. 216. b
 Constiliarius S. Gregorij dicitur aliquas epistolas nomine ipsius S. Gregorij. 99. e
 Constantinopolis obfessa à Dei genitrice liberatur. 269. c
 Constantinopolis septennalis obsidio. 512. b
 Constantinopolis à peste bubonum afflicta. 630. b
 Constantinopolis quando posita ligno sanctae Crucis. 309. e
 Constantinopolim transferre bellum Chosroes curat. 286. c
 Constantinopolitanae urbis suburbia à Caiano Rege Auarum praedata. 252. e
 Constantinopolitana Ecclesia multos habet Patriarchas haereticos. 110. a
 Constantinopolitana Ecclesia quomodo creuit honoribus. 86. e. 87. a. b
 Constantinopolitanum Concilium appendix ad Sextum. 605. e. & seqq. Vide Concilium.
 Constantinopolitanus Episcopus subiectus Alexandrino. 86. e
 Constantinopolitani Episcopi nimis gloria cupidi. ibid.
 Constantinopolitani Episcopi usurpatum nomen Vniuersalium retinuerunt. 92. a
 Constantinopolitani desiciunt ad Bardanem tyrannum ob sanitiam Imp. 665. b
 Constans ab alio Constantino, vel Constantino dictus nepos Heraclij Imp. 361. a
 Constans Imp. commotus in Theodorum Papam, ob damnum ab eo Paulum Episcopum Constantinopol. 391. b. c
 Constans Imp. haereticus promulgator Typi pseudofidei. 387. b
 Constans Imp. commotus aduersus S. Maximam. 426. c. d. e. 457. 458
 Constans Imp. contra S. Martinum Papam Theodorum Calliopam Regem mittit. 421. e. 422. a
 Constans Imp. naualis praefectus à Sarracenis superatur. 448. b. c. Eiusdem turpis fuga. ibid. d
 Constans Imp. simulans se Catholicum mittit dona ad basilicam S. Petri Romam. 450. a. b
 Constans Imp. fatigat ut S. Maximus transeat ad Monothelitas. 452. e. & seqq.
 Constans Imp. fratrem occidit. 480. e
 Constans Imp. fratricida exagitur ultione diuina. 480. e. 481. a. b
 Constans Imp. timore correptus cogitat Siciliam. 481. b
 Constans Imp. Rymam venit bene exceptus à Vitaliano Papa. 485. c. d. e
 Constans Imp. abstulit regulas areas à templo Pantheon. 485. d. e
 Constans Imp. bellum gessit aduersus Grimoaldum Regem Longob. 486. d. e. 487. a
 Constans Imp. occiditur. 502. a. b
 Constantia clarissima femina sponsa obitus. 112. a
 Constantina Augusta petit à S. Gregorio caput S. Pauli. 76. a. b. Petit & sudarium eiusdem. 77. b. c
 Constantina Aug. mouetur suasionem Ioannis Episcopi Constantinop. 87. b
 Constantina Aug. rogatur à S. Greg. cohibere Ioannem. 91. b. c
 Constantina Aug. cum Germano consuetudo. 203. c. d
 Constantina Aug. torquetur inssu Phocae. 203. d. Confugit ad Ecclesiam. 200. e
 Constantina Aug. una cum filiabus occiditur. 203. d
 Constantij Episcopi Mediolanensis electio. 54. c. d. e
 Constantius Episcopi Mediolan. in crimen vocatur ob Tria capita à schismaticis defensa. 53. e. 54. e. 55. a. Damnat Tria capitula cum Catholicis. 55. a. b
 Constantius Episcopi Mediolan. multa patitur à schismaticis. 70. c
 Constantius Episcopi Mediolan. à S. Gregorio reprehensus. 75. c
 Constantius Episcopi Mediolan. moritur. 139. c
 Constantius diaconus Pudentiana Ecclesiae in Numidia. 35. d
 Constantius Patricius occisus à Phoca Imp. 161. a
 Constantinus subdiaconus missus cum aliis ad Sextam Synodum ab Imp. 532. a
 Constantinus creatus Episcopus Antiochenus. 587. d
 Constantinus Episcopi Constantinop. 487. c. Eius obitus. 499. b
 Constantinus filius Martini Augusti. 245. d
 Constantinus Heraclius filius Heraclij Imp. 218. e
 Constantinus Heraclius Consul creatus. 245. d
 Constantinus Heraclius imperat. 361. a
 Constantini Magni imago lapidata. 165. e
 Constans

Constantinus Magnus laudatus à S. Gregorio. 149. e
 Constantini Manichaei subdola artes. 445. a. b. c. Idem occiditur. 446. a
 Constantinus Papa creatus. 659. e
 Constantinus Papa uoluit probare canones editos à Graecis nomine Sextae Synodi. 615. d. e
 Constantinus Papa uocatus Constantinopolim à Iustiniano Imp. magno cum honore ductus atque susceptus. 660. e
 661. a. b. c. 662. d. e. 663. a. Eius pedes osculatus Imperator. 663. a. Missus celebrat Constantinopoli. 663. a.
 Redit Romam. ibid. e. Diuersis in locis ordinavit Episcopos. 664. a. Consecrat Roma Felicem Episcopum Rauenatensem. 659. d
 Constantini Papa absentia Romana Ecclesia diu vexata à Ioanne Ricopoco Exarcho. 661. c. Non recipit professionem fidei haeretici Philippici Imp. 666. b. c. d. Sedat bellum civile Rome inter Duces constatum. ibid. e. eius epistola ad Archiepiscopo Viennensem. 677. b
 Constantinus Pogon. imperat. 502. b
 Constantinus Pogonatus Imperator agit de pace Ecclesiae. 523. b
 Constantinus Pogon. Imp. scribit ad Donum Papam. 523. c. d
 Constantini Pogon. epistola ad Georgium Patriarcham. 541. a. b. c. d
 Constantinus Pogon. fratres suos ab Imperio amouet. 558. d. e
 Constantini Pogon. epistola ad Romanum Concilium. 560. a. b
 Constantinus Pogon. remittit pecunias Imp. dari solitas pro confirmatione Rom. Pontif. 562. c. d. Renuntiatque confirmationi ipsius Romani Pontificis. 578. b. c
 Constantini Pogon. epistola ad Leonem Papam Secundum. 571. d. e. 572. 573
 Constantinus Pogon. dat suos filios Benedicto Papa in filios. 579. d
 Constantinus Pogon. Imp. moritur. 580. c
 Constitutio Gundemari de Primatu Ecclesiae Toletana. 217. b. c. 218. a
 Consulatus honoris emptio sub Mauritio. 196. b. c
 Contemplationis studium non remittat Episcopus. 177. a
 Consulatio Regum Anglorum ad Romanum Pontif. 495. c. d
 Consultatio Augustini ad S. Gregorium Papam. 151. e
 Controuersia inter Aquileiensem & Gradensem Ecclesiam. 197. d. e. 198. e
 Conuersio Audobaldi Regis. 271. a. b. 272. a. b
 Conuersio Anglorum Borealinum. 269. e
 Conuersio Barbaricorum. 73. e
 Conuersio Iudaorum tentanda blanditiis. 72. c. d
 Conuersio populorum per feminas facta. 32. d
 Conuersiones non oburgatione, sed blanditiis tentanda. 72. d
 Conuinita in dedicationibus Ecclesiarum. 26. a
 Corbeia monasterium à Bathilde Regina constructum. 498. c
 Coryrana Ecclesiae causa ad S. Gregorium delata. 176. b
 Cormon apud Forum Iulij locus, ubi habitabat Patriarcha Aquileiense. 483. e
 Corona cum delphinis ad usum luminum. 25. c
 Corpora defunctorum Pontificum ne deferantur cum dalmatica. 94. a
 Coruittio senex non proficit. 72. b. c
 Corsica insula sacerdotes S. Gregorius monet. 2. c
 Corsica insula ualde afflictata ob tributorum solutionem. 82. c
 Corsica insula monasterium. 22. e
 Cosma femina à creditoribus oppressa S. Gregorius subuenit. 59. b
 Cosmas Sacellarius comitatus Constantinum Papam proficiscentem Constantinopolim. 661. b
 Cosmas Persa cognomento Margarita. 267. b
 SS. Cosma & Damiani martyrum cultus. 204. d. 642. c
 SS. Cosma & Damiani Ecclesia à Sergio Papa renouata. 642. c
 Cresciturus Notarius Ecclesiae Carthaginensis. 380. c
 Crispus gener Phocae Imp. conspirat in necem eius. 212. e
 Praeses Cappadociae factus, insidians Heraclio Imp. puniuntur. ibid.
 Cræsi Lydorum Regis thesaurus. 264. b
 Crotonensis ciuitas à Longobardis capta. 104. d
 Crotonensis Ecclesia uacans. 40. c
 Crucis lignum asseruatum in monasterio S. Radegundis. 62. d. 63. a. Inuiriā passum. 63. d. 65. e
 Crux à Theodora Augusta dicata S. Sergio. 45. d
 Crux cum limatura cutenarum missa in Gallias ad Dinamium. 59. e
 Crucis lignum à S. Gregorio Papa ad Reccaredum Regem missum. 135. e
 Crux dat oleum. 121. c. d
 Crucis signo sanantur infirmi. 101. d
 Cruce praemia Augustinus ingreditur in Angliam. 113. e
 Cruces in Ecclesia ponit solita. 129. d
 Crux missa à S. Gregorio ad Eulogium Episcopo Alex. 169. d
 Crux pectoralis S. Gregorij Papa. 183. c
 Crucis lignum donatum à Thoma Episcopo Constant. S. Theodoro. 205. b. c
 Cruces magno miraculo inter se collisa. 205. b. c. d. e
 Crux capta Ierosolymis à Chosroo Rege Persarum & ducta in Persidem. 233. d
 Crux superat Persas dum captiua tenetur. 262. b. c
 de Cruce capta à Chosroo lamentatio Antiochi monachi. 234. a. b. e. & seqq.
 Crucis festum S. Anastasius Casarea celebrat. 277. a. b
 Crucis lignum illesum redditum Romanis. 289. c. d
 Crucis Christi summa potentia. 239. b. c. d
 Crux captiua terrorem incuit Persis. 239. b. c
 Crucis gloriam praedicat Anastasius. 284. d. e
 Crux anrea cum ligno Crucis donata à Domitio S. Theodoro. 205. b
 Crux omnia vincit cum uisa est uinci. 239. b. c. d
 Crux delata in Persidem nec minimum lesa. 239. a
 Crucis Exaltationis dies festus. 294. a
 Crucis uis magna in Perside demonstrata. 262. b. 263. d. 264. d
 Crux à Persis capta scandalum passi sunt pusilli. 238. c. d
 Crucis triumphus longius ductus. 289. c. e
 Crucis uirtus teneri & vinciri non potest. 239. c. d
 Crucis signum frequenter repeti à schismatico reprehenditur, sed defenditur ab Eusebio. 248. c. d. e
 Crucis gloria illustrata per S. Anastasium martyrem. 284. d
 Crux magno cum honore reportatur Ierosolymam. 293. d. e
 Crux reposita in loco Caluarie. 294. a
 Crucis signum in omnibus Heraclij numismatibus. 291. b. c. d
 Crux transfertur ab Heraclio Constantinopolim. 309. d. e
 Crucis cultus Constantinopoli celebris. 309. e
 Cruces Ierosolymis à Sarracenis iussu deponi. 363. e. 364. a
 Crucis oratorium Traiecti. 624. b. c
 Crux & Calix Ecclesiae Cantij. 330. c
 Crux erecta ab Osualdo Rege in Anglia miraculis coronata. 334. a. b
 Crux quae reperta à Sergio Papa. 641. c
 Crux in basilica Saluatoris adorari solita. 642. a
 Cresiphon ciuitas Chosroi infansua. 187. e
 Crux

I N D E X

Cuicbelmus Rex Occidentalium Saxonum.	277.b.c	Cyri tempore capta Ægyptus à Sarracenis.	333.a.b
Cultus sacrarum imaginum. 132.c.d. Vide Imago.		Cyrus confirmat EElbesin Heracly Imp.	355.b.c
Cumana Ecclesia iuncta Misenas.	40.c	Cyri obitus.	359.e
Cunipertus regnat cum patre Bertarido.	566.b	Cyri scripta cognita, & consutata in Concilio Romano.	396.c.d.e
Cuniperti Regnum.	605.a.b		
Cunipertus Rex Longobard. patitur Alachim tyrannum.	ibid.		
Cunipertus Rex Longob. recipit hospitio Ceaduallam Regem.	595.c.d		
Cunipertus superat Alachim tyrannum. 605.c. Eius obitus & relique res gesta.	650.c		
Cuthbertus Episcopus in Anglia monet Eogfridum Regem.	580.a		
Cusperius Episcopus Turonensis.	518.e		
Cusperii Lindisfarnensis Episcopi obitus.	591.e		
Cyclus Victoris mendax inuentus.	77.e		
Cymburga filia Penda regis.	443.e		
Cynegius locus appellatus.	650.a		
Cynigulfus Rex Genisforam in Anglia. 339.c. Factus Christianus.	ibid.c.d		
Cyprianus diaconus curator patrimonij Rom. Ecclesie. 72.c. idem inquiri iubet maleficos.	176.a		
Cyprianus Episc. Arelatensis monet Sigebertum Regem.	231.d		
Cyprium Concilium sub Theodoro Papa.	365.e. 366.a		
Cypria Episcopi priuilegium concessum.	603.e. 604.a		
Cypry ob ingruentes Sarracenos migrare coacti.	603.e. 604.a		
Cyriacus Abbas in Gallias missus à S. Gregorio pro reformanda Ecclesia Gallicana. 134.e. Missus & in Hispanias.	134.b.c		
Cyriacus Abb. mittitur à S. Gregorio ad conuersionem Barbaricorum.	73.a.b		
S. Cyriaci Ecclesia facta ab Honorio Papa.	346.c		
Cyriacus Patriarcha Constantinopol. legatos Romanos mittit ad S. Gregorium Papam.	103.b.c		
Cyriacus Constantinopol. professionem fidei mittit ad S. Gregorium Papam.	108.d		
Cyriaci Episc. Constant. laudes.	103.c.d		
Cyriacus Episcopus Constantinop. accipit litteras à S. Greg. 167.b			
Cyriacus Episc. Const. exigit à Phoca Imp. fidei Catholica professionem.	162.d.e		
Cyriacus monetur relinquere nomen Oecumenici.	103.e		
Cyriacus Episc. Constant. infensus redditus Phoca Imp.	200.c.d.e		
Cyriaci Episc. Constant. obitus.	202.b		
Cyrus monachus creatur Episcop. Constantinopolitanus post Callinicum.	650.b.c		
Cyrus Patriarcha Constantinopol. cum clero occurrit Constantino Papa venienti Constantinopolim. 662.c. euicitur à Philippico Imp. heretico.	668.a		
Cyrus Lazorum Episcopus factus amicus Heracly Imp.	266.c.d		
Cyrus dum dubitare se simulat, in errorem pertrahit Sergium.	296.c.d.e. 297.a.b		
Cyri epistola ad Sergium Constantinopolitanum Episcopum.	296.d.e		
Cyrus creatus Patriarcha Alexandrinus.	301.b		
Cyrus sub nomine Catholico seducit multos.	ibid.		
Cyrus sub nomine pacis decipit Orthodoxos.	310.b		
Cyri decretum de vnica voluntate in Christo predicanda.	310.c		
Cyrus celebrat Concilium Alex. ubi satisfacit per nonem capitula.	ibid.		
Cyri epistola alia ad Sergium Constant. Episc.	310.d		
Cyro aduersatur S. Sophronius Episc. Ieros.	311.c.d.		
Cyri decretum de vnica voluntate in Christo predicanda.	321.e. 322.a.b		
Cyrus spondet tributum Sarracenis.	333.a.b		

D.

Ado vir illustris apud Regem Dagobertum.	356.d
Dado idem Audouenus Episcopus Rothomagensis.	497.a
Damones nuntij rerum gestarum longè postarum.	163.b
Damoniacus Arianus curatur à Catholicis.	282.a.
Eius obitus & epitaphium.	282.b.c
Damones horrent reliquias Martyrum. 672. 673. 674.a.b	
Damones balneis insident.	672.c.d
Damones sunt promotores impiorum Principum.	673.a
Damones coguntur laudare Martyres.	673.e
Demoniaca sanata Roma ad Aquas Saluias.	671.b. 672. 673
Demoniaci occasione multi Gentiles ad fidem conuersi.	657.b. c. d
Demoniaci certa signa.	671.b.c. 673.b.c
Dagamus Scotus Episc. non communicat cum Catholicis.	195.e
Dagobertus filius Clotharij Regis à patre regni confors factus.	280.d
Dagobertus Rex à S. Arnulfo educatus.	280.d
Dagobertus solus regnat post patris obitum.	304.a
Dagobertus relictus Pipino Principi in custodiam.	ibid.
Dagobertus legationem mittit ad Heraclym Imperatorem.	294.c
Dagobertus sub Pipini cura optimus, ea solutus fit pessimus.	303.b. c. d
Dagobertus commotus in S. Arnulfum placatum veniam petit.	305.e. 306.a.b
Dagobertus studiosus S. Eligij Episcopi Nonuomen.	306.b
Dagobertus repudiatur coniugem ob sterilitatem, & ducit Nantildem.	307.c. d
Dagobertus ad meliorem frugem conuersus.	356.a
Dagobertus legationem mittit ad Sclauos.	360.a
Dagoberti munificentia in Ecclesiis.	368. 369.a.b.c
Dagoberti concio ad suos pro Ecclesiis.	368.b
Dagoberti testamentum.	368.d.e
Dagoberti donatio facta monasterio S. Benedicli.	369.b
Dagoberti obitus & sepultura.	387.a
Dagoberti anima cruciata penus liberata ob dona collata ecclesiis.	386.a. b.c.d
Dagoberti Regis successores.	387.a
Dagobertus inuicior Rex edificat Ecclesiam S. Thomae Traiecti. 624.b. Eius regnum.	662.c
Dalmatia Episcopi reprehensi à S. Gregorio Papa.	58.c
Dalmatica vestis peculiaris est Ecclesie Romane diaconorum.	124.a. 181.d
Dalmatica regi vetita corpora Pontificum defunctorum.	94.a
Damascus capta à Persis.	225.e
Damascus capta à Sarracenis.	332.d
Damasceni cultores S. Ioannis Baptista.	333.a
Damasceni assertio de liberatione anime Traiani ab inferis qualis.	187.d.e
Damasi cometerium.	658.e
Damiana soror Mauritiij Imp.	204.e
Damianus Episcopus Ticiensis sanctitate clarus.	527.e
Damianus Episcopus Rauennas ordinatus Roma à Sergio Papa.	642.e
Damnati in infernum non liberati à Christo cum descendit ad inferos.	103.e

Damnati

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Damnati à Sexta Synodo appellant sedem Apostolicam.	560.b.c	Diaconi sunt oculis Episcoporum: lesrant omnia ut referant Episcopo.	40.e
Dani ad fidem conuersi per S. Sunibertum & Vaillebrordum. 631.e. 632.a.b. Danorum Princeps prædicatores Euangelij bene tractat.	632.b	Dialogi S. Gregorij quando scripti.	56.b.c
Dania populi adhuc Pagani.	600.e	Dialogus ut scribit S. Gregorius secedit à tumultu. ibid.	
Daria martyris reliquie delata Roma in Gallias.	16.d	Dialogorum scribendi occasio unde orta S. Gregorio. 56.c.d	
Dauid Chortophylax occisus iussu Phocæ Imperatoris.	203.d	Dialogi S. Gregorij à Latino in Grecum translati.	57.a.b
Decorus Episcopus Capuanus sanctitate clarus interfuit Romano Concilio sub Agathone Papa.	531.c	Dialogi S. Gregorij à Grecis depranati.	57.b.c
Decretum de electione Romani Pontificis.	202.b.c	Dialogus dictus Gregorius Secundus.	187.e. 189.b
Decretum de spirituali cognitione.	246.e	Dido minister Ebroini ad necem S. Leodegarij martyris.	585.a
Decretum de Metropoli Ecclesie Toletana.	210.e	Didymoticum ciuitas capta à Barbaris.	67.c
Deda Abbas monasterij Peartan.	293.a	Dies festa exaltationis S. Crucis.	294.a
Dedicandi Ecclesiam ius & potestas apud summum Pontificem 121.a.b. Ne fiat inconsulto Rom. Pontifice.	25.e	Dies iudicij proxima semper à Sanctis credita.	150.c
Defensurum Romane Ecclesie dignitas.	120.a.b.c	Dij Gentium falsi redarguti ab eorum sacerdote.	279.d.e. 280.a
Defensores Ecclesie ne aliena iura inuadant.	26.b.c	Diuanius Patricius Masiliensis petiit à S. Gregorio priuilegium monasterij.	103.a.b
Definitio de dogmatibus non præcipianda sed magnopere consideranda.	319.b.c	Diuanius petiit scripta S. Gregorij.	112.d
Defunctis non detrahendum.	499.d	Diuanius curat gratis res Ecclesie Rom. in Gallias.	59.e
Defunctus renouatus ad vitam 308.d.e. Alius per S. Sunibertum idem consecutus. 629.a. Alius in Anglia.	629.e	Diuanius accipit successorem Candidum.	96.d
Defunctus renouatus ad vitam per S. Sunibertum. 664.b		Dio Cassius fidelissimus historicus.	184.d.e. 185.a
Dei uiriliter operatio in Christo quomodo accipienda.	324.b.c	Diomedes carcer ita dictus Constantinopoli.	433.a
Desianus Episcopus Lugdunensis occiditur iussu Brunichildis.	230.d	S. Dionysij scripta semper cognita, nec de eis dubitatum.	396.d.e
Delinquentem in persona & nõ in bonis puniri uult S. Gregorius.	26.d.e	S. Dionysij martyris violator Clodoueus dat panas.	482.c
Demarchi Prasina & Veneta factionis necantur à Phoca Imp.	203.b.	Discartha locus in Perside.	284.e
Demetrius creatus Episc. Neapolitanus. 122.a. A S. Gregorio priuatur.	23.b	Discus aureus donatus S. Sergio à Chosroe Rege Pers.	49.b.c
Demosthenes curialis questionem habet de S. Martino Papa.	433.e	Dispensatio quando & cum quibus adhibenda.	413.d. 486.c
Desiderius Episc. interfuit Concilio Rothomag.	569.e	Dispensatio in matrimonio quam arcta censura contracta.	174.d.e. 175
Desiderius Episc. Vienn. reprehenditur à S. Gregorio quod Grammaticam doceat.	148.a	Disputare de sacris dogmatibus non esse secularium Principum.	256.a.b. c. 297.b.c
Desiderius Episcopus Viennensis tyrannice iussu deponi in Concilio Cabilonensi.	225.b.c	Disputare de diuinis dogmatibus non esse Imperatorum sed sacerdotum.	428.c
Desiderius Episc. Viennensis exulat & necatur studio Brunichildis.	225.c	Disputatio S. Maximi martyris cum Pyrrho Monotheluta.	369.d.e. 370.a. 371
Deus & Dei genitrix in castris militans Romanis.	274.e	Disputatio de tempore Paschatis in Anglia. 488. 489. 490. 491.	
Deus fauet rebus Heracly Imp.	263.d.e	Diuina presbyter.	443.e
Deus quando castris præsit & præsto sit.	265.e	Doctores uirorum hoc seculo ingens inopia.	532.e. 533.b.
Deus pugnat pro barbaris quando Imp. fauet hereticis.	333.c	Dodo interfectus S. Lamberti Episcopi à Deo punitus.	635.a.b
Desiderius Papa creatur.	229.e	Dogmata magno cum consilio & mora tractanda.	319.b.c
Desiderius Papa suscipit Eleutherium Exarchum.	242.d.e	Domentiolus frater Phocæ fugam inuit.	212.c
Desiderius Papa osculo sanat leprosum.	243.b	Dominicam diem semper præcedebant uigilia publicæ.	17.c.d
Desiderius Papa epistola ad Gordianum.	246.d.e	Dominica diei cultus qualis.	170.e. 171.a
Desiderius Papa de cognitione spirituali.	246.e	Dominica dies seruiata omnibus.	124.b
Desiderius Papa obitus & res ab eo gesta.	246.c.d	Dominicalis mappa que.	17.d.e
Desiderius Papa adnumeratus inter Sanctos.	246.d	Dominicalis oratio in Missa.	133.c.d.e
Desiderius Dorouernensis Archiepisc.	444.b	Dominica illustris femina.	60.d
Deseridan villa in Perside Chosrois Regis.	287.b	Dominicus Episcopus Carthag. legationem mittit ad S. Gregorium.	36.b.c
Diabolus in specie porci figuratur à loco sancto.	33.a	Dominicus Episcopus Carthag. seuerus in exigendis panis in solitis ab Episcopis.	72.a.b
Diabolus emulatur glorie Sanctorum.	102.b	Dominicus Episc. Carthag. contra Donatistas laborat.	72.a.b
Diabolus incendit Arianum percussorem. 282.a.b. Qui curatur à Catholicis.	282.b	Dominicus Episc. Carthag. obseruat plurimum S. Gregorium.	199.b.c
Diaconia S. Maria in Via lata insignis memoria Pauli Apostoli à Sergio Papa dedicata.	642.e	Dominicum Episc. Carthag. consolatur S. Gregorius de lue ingruente.	136.c
Diaconus Gregorij Turonensis accipit & transfert sacras reliquias.	16.a	Domitia filia Phocæ Imp. nupta Prisco Patricio.	203.b
Diaconi ne cantent cum ministrant.	93.e	Domitianus Episc. Melitina ciuitatis mittitur in Persidem.	44.c. 45.a

I N D E X

Domitius Patricius crucem auream cum ligno S. Crucis donat S. Theodoro. 205.b
 Domitius Patricius liberos obtinet precibus S. Theodori. 208.e
 Domitius Magister militum Phoca incolumis euadit precibus S. Theodori. 196.d.e
 Domnolus Episc. subrogatus Desiderio Episcopo Viennensi. 215.d
 Dona Chostois missa S. Sergio martyri. 45.d.e.46.47
 Donatio Alpium Cottiarum facta Romana Ecclesia. 651.c. 669.e
 Donatus Archidiaconus electus Episcopus Rauennas. 97.e
 S. Donati corpus translatum in Corcyram insulam. 138.b. 176.b
 Donatus Episcopus Africanus vnus ex legatis missis ad S. Gregorium Papam. 36.c
 Donatistarum heresis dilatata. 35.b.c
 Donatista inualescunt in Africa. 27.d.e.107.a.b
 Donatista perduunt Africanam Ecclesiam. 71.c.630.c
 Donatista in Numidia potentes. 35.b.c
 Donatista Episcopus primatum N. in Numidia affectat. 27.e
 Donatista dato premio proficiuntur Catholicis. 28.a.b. 29.a
 Donatista legibus Mauritiij Imp. perstrikti. 107.b.c
 Donus sine Domino, Papa creatur. 519.e
 Donus Papa à Constantino Pogon. Imp. accipit litteras de pace Ecclesie. 523.c.d
 Donus Papa moritur. 522.e
 Donus Papa Nestorianos in Vrbe reperit. ibid.
 Donus Magister militum in Italia. 36.c
 Dorothens Patricius contra S. Martinum Papam testimonium perhibet. 431.c
 Dorothens subdiaconus sequitur Constantium Papam Constantinopolim. 661.b
 Doronensis Metropolis in Anglia. 114.e
 Dotto Comes non consentit S. Amando. 308.c.d
 Drizipara ciuitas à Chaiano capta. 138.d
 Drogonis Pipini filij obitus. 635.c
 Ducatus Romane ciuitatis loco praefecturae successit. 667.a
 Duces praeficiebantur Romano ciuitati loco Praefectorum. ibid.
 Duces Romane ciuitatis inter se pugnant. 666.e
 Domnolus edificator Basilicae S. Vincentij Cenomannis. 440.e

E.

Eadbaldus Rex in Anglia. 330.b. Scribit ad Bonifacium Papam Quintum. 252.c
 Eadbaldi Regis in Ang. obitus. 360.b
 Eadbaldus Rex successor Edilberti. 228.d. Eius impietas & turpitudine. 228.d.e. Diuina ultio in eum. ibid.
 Eadfridus filius Eduini Regis baptizatus à S. Paulino. 292.b
 Ealredus Abbas scriptor historiarum. 215.d
 Eansted Regis Eduini filia baptizata à S. Paulino. 277.d
 Eanfleda filia Eduini Regis. 330.b
 Eanfridus Rex Berniciorum occisus à Carduella. 330.e. 331.a
 Eappa sanctus Episcopus in Anglia. 564.d
 Earcombertus Rex Cantuarie defunctus. 492.a
 Eartongatha filia Regis Anglorum sanctitate celebris. 360.c
 Eboracensis Ecclesia primaria. 152.b.e
 Ebrigesius Episc. Agrippinensis. 63.d
 Ebroinus cogendum curat Concilium tyrannicum. 583.b
 Ebroini summus tyrannus. 584.b.c. Quid in S. Leodegarij. 584.b.c
 Ebroinus nequissimus ex milite factus monachus. 504.a

Idem ex monacho factus miles. 508.c
 Ebroini interitus. 591.d. De eius damnatione visio. 591.e.
 De eo predictio S. Leodegarij. 582.b
 Ecclesia Africana collapsa. 28.a.b. Vide Africana.
 Ecclesia Anglicana primitiua vita redditur. 114.c.d
 Ecclesie S. Agathe dedicatio. 32.d.e.33.a
 Ecclesia Aruernensis à tributo liberata. 17.a
 Ecclesie consecratio in Anglia diuinitus facta. 215.e
 Ecclesia dedicanda facultas apud Rom. Pont. 25.e.121.b
 Ecclesie bona quomodo distribuenda. 140.e.141.a.
 Quatuor partes ex eis faciendae. 100.a
 Ecclesie pecuniam accipere non esse nisi tyrannorum Principum. 482.e
 Ecclesia bona qualiter custodienda. 59.c. d
 Ecclesia an & quando conseruatur pecuniam. 348.d
 Ecclesia Catholica qua sit dicenda. 429.a
 Ecclesia Catholica semper eadem perseruat. 639.a
 Ecclesia Ierosolymitana restaurata. 246.a.b
 Ecclesiarum Hispanarum facta diuisio. 545.c.d
 Ecclesie Hispanae status sub Vuamba Rege. 516.b.c
 Ecclesie Italia vastata a Longobardis. 11.c
 Ecclesie Occidentalis status miserandus. 539.b
 Ecclesie Orientalis bonorum sterilitas. 123.b
 Ecclesie Orientis foedissima facies. 362.c.d.e
 Ecclesie Romana libera & domina. 3.a.b.c
 Ecclesia Romana ingentem passa cladem sub Isacio Exarcho. 348.c.d.e.349.a.b
 Ecclesie Romanae erga pauperes munificencia. 373.e.
 434.a
 Ecclesia Romana reconciliat hereticos poenitentes. 458.b.c.
 Ipsa semper eadem & numquam immutata. 639.a
 Ecclesia Romana numquam probauit canones Sextae Synodi. 614.d.615.a.b
 Ecclesia Romanae praeconia. 534.e
 Ecclesie Romanae Primatus predicatus à S. Heimeranno martyre. 648.e
 Ecclesia Syria à S. Martino Papa subleuata. 412.d
 Ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum. 267.d
 Ecclesia Dei super petram edificata. 429.a
 Ecclesiarum ornatus Deo gratus. 386.c.d
 Ecclesia habebant loca separata virorum & mulierum. 642.a
 Ecclesiarum architectura accepta à Romana Ecclesia. 651.a
 Ecclesia aliena non possideat. 26.a.b
 Ecclesiarum priuilegia dantur & auferuntur arbitrio Romani Pontificis. 564.a.b
 Ecclesia censura non admittit supplicium fistulam. 52.c.d.e
 Ecclesie pecunia reddenda in mare iersa. 290.b
 Ecclesie vasa in alimoniam pauperum distracta. 243.e
 Ecclesie persecutor dicitur qui eius iura perturbat. 3.c
 Ecclesia vniuersalis qua & cur dicta. 87.d.e
 Ecclesiasticae immunitatis violatores nostri temporis arguuntur. 283.b
 Ecclesiasticum regimen non nisi prudentia carnis. 242.d
 Ecclesiastica causa non discutienda à Regibus. 283.a.b
 Ecclesiastica immunitas à Phoca Imp. violata. 200.e
 Ecclesiastica bona suo damno Principes inuadunt. 647.a.b
 Ecclesia non abstinet à scriptis Gethilium vel hereticorum. si quando in illis aliqua aperta est veritas. 616.d
 Ecgbertus sanctus cupidus conversionis Germanorum. 600.e. Diuinitus reuocatur ab instituto. 601.a
 Ecgbertus Rex Cantuariorum mittit legationem ad Vitalianum Papam. 492.a
 Ecgbertus diuinitus seruatus à morte. 492.b.c
 Ecgridus magno suo damno affigit Hibernos. 580.a.b
 Ecgridus Rex inimicus Edilredi Regis. 529.c
 Ecgridus Rex Angl. curat cogi Concilium Anglicanum. 509.e

Edithes

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Edithes Heraclij Imp. 325.d.e
 Edithes Heraclij promulgata. 350.d.e
 Edithes Heraclij à Scuerizo Papa reiecta. 350.e
 Edithesque dicitur Stephanus magister cantus in Anglia. 507.b
 Edelburga Regina cum Paulino Episc. missa ad Eduinum. 170.b.
 Edelburga Regina nupta Eduiuo Regi. ibid.
 Edelburga Regina accipit litteras à Bonifacio Papa Quinto. 171.e.272.a.b
 Edelburga Regina dona accipit à Bonifacio Papa Quinto. 272.c
 Edelburga Regina recedit cum Paulino Episc. 330.b
 Edelfridus Rex victus ab Eduiuo. 279.a
 Edelnald filius Regis Osualdi. 452.b
 Edessa ciuitas capta à Persis. 213.d
 Edictum Anthari de baptizandis ab Arianis. 15.c
 Edictum Mauritiij aduersus Schismaticos. 12.e
 Edilbertus Rex Angliae quomodo excepit S. Augustinum. 113.c.d.e
 Edilberti Regis Anglorum obitus. 228.a
 Edilberti Regis leges proficuae. 228.c
 Edilburga virgo soror Erconualdi Episc. 520.e
 Edilfridus persequitur Eduinum. 278.a
 Edilhere frater Anna Regis Oriental. Angl. 452.b
 Edilredus Rex relinquens regnum fit monachus. 652.b
 Peregrinatur ad limina Apostolorum. 653.c
 Recipit S. Unilfridum absolutum Romae. 656.c
 Edilredus Rex Merciorum persecutor. 520.d.521.e
 Edilridis filia Eduini baptizata à S. Paulino. 292.b
 Eduinus Rex ducit uxorem Edelburgam. 270.a
 Eduinus Rex accipit litteras cum muneribus à Bonifacio Papa. 270.d.e.271
 Eduinus Rex natam sibi filiam Christo vouit. 277.d
 Eduinus Rex magno liberatus periculo Christianus efficitur. 277.e.278
 Eduinus Rex vincit aduersarios. 277.d
 Eduinus Rex vulneratus à sicario. ibid.
 Eduiuo Regi visio facta diuinitus de sua liberatione. 278.d.e
 Eduinus Rex consulit Gentiles sacerdotes. 279.c.d
 Eduinus Rex questus ad necem ab Edelfrido Rege. 278.a.b
 Eduinus Rex vincit Edelfridum Regem. 279.a
 Eduinus Rex instruitur à S. Paulino in fide Christiana. 279.b.c
 Eduinus Rex à S. Paulino secretum audit. 279.b.c
 Eduinus Rex Christianus efficitur. 291.e.292.a
 Eduinus Rex donat sedem Episcopalem S. Paulino. 292.a
 Eduinus Rex legatos Romam mittit ad Honorium Papam. 328.c.d
 Eduinus Rex occiditur. 329.e.330.a. Eius caput allatum Eboracum. 330.b
 Eduini Regis successores. 330.d
 Eduini Regis filij baptizati à S. Paulino. 292.a.b
 Educatio filiorum Regum qualis esse debeat. 111.c
 Educatores filiorum Mauritiij Imp. monet S. Gregorius. ibid.
 Egicanus Regis successio. 592.a
 Egicanus Rex iuramentum praestat Ernigio. 592.b. 594.b.c
 Egicanus Rex defenditur à calumnia. 594.d
 Egicanus Rex conforsinus Bamba Regis. 592.a
 Egicanus Regis virtutes. 594.e
 Egicanus Rex humi stratus veneratur sacerdotes. 592.e. 593.a
 Egicanus Rex patitur insidias à Sifberto Archiepiscopo Tolitano. 619.b.c. Cogit Concilium generale aduersus Inuadentes rebellantes. 622.d.e. Eius obitus. 644.a

Equinus monachus cultor sacrarum imaginum. 677.b
 Elninus Rex Angl. occisus. 529.c.d
 Eldburga Abbatisa sanctitate clara. 511.b
 Electio Romani Pontificis per Bonifacium Papam reformata. 202.b.c
 Electio Romani Cleri facit Pontificem non confirmatio Imperatoris. 202.c
 Electio Rom. Pontificis non ante triduum post mortem Pontificis tractanda. 202.c
 Electus in Pontificem Rom. ante confirmationem habet administrationem. 4.b.c
 Eleemosyna hostibus Ecclesia quando faciendae. 34.e
 Elephantis quatuor uetus Heraclius in triumphum. 290.c
 Elephantis morbus infestat Italianam. 243.b
 Eleutherius curat S. Gregorium à morbo. 183.a
 Eleutherius Exarchus suscipitur à Deo dedit Papa. 243.a
 Missus in Italiam post Ioannem. 242.c
 Eleutherius Exarchus tyrannidem parat. ibid.
 Eleutherius Exarchus occidit Ioannem Compsum. 243.a
 Eleutherius Exarchus tyrannus occisus. 247.b
 Elenus qui & Georgius discipulus S. Theodori. 17.e
 Elenus scriptor vitae S. Theodori. 216.d.e
 Elias Abbas magni nominis. 86.a.88.d
 Elias Abbas in Iusuria accipit à S. Gregorio munera. 99.e
 Elias Episcopus Aquilensis successor Prohini. 198.c
 Elias Episc. Sedem Aquileia gradus transfert. 158.b
 Elias propheta altare cur erigi vetitum. 59.b
 Elias presbyter Ierosolymitanus. 261.c
 Elias Sparbarius rebellat contra Iustinianum Imp. 665.b.c.
 Occidit eum. ibid.
 Eligius vir illustris in Palatio Dagoberti Regis. 356.d
 Eligius Episcopus Nouiomensis charus Dagoberto Regi. 306.b
 Eligius Episc. reliquias S. Basonis eleuat. 306.c
 Eligius Episc. cum Audono eligitur legatus ad S. Martinum Papam. 391.c
 Eligij Episc. visio de Franc. Regibus. 493.b.c
 Eligius Episcopus insequitur & damnat hereticum. 476.a.b
 Eligij Episc. obitus. 496.e. Miracula. 497.b.c.d.e
 Eloquentis vir sanctitate clarus. 449.c
 Enchonijs Episc. Mauritanensis inuenit corpus S. Valoris mart. 209.e
 Ephesina pseudo synodus loco germanae accepta à Joanne Episc. Const. 93.b.c.d
 Ephesina legitima Synodus ignorata à Ioanne Episc. Constantinop. ibid.
 Epiphania mater Heraclij Imp. 212.c
 Epiphania filia Heraclij Augusta dicta. 210.c
 Epiphanius Gradensis Patriarcha. 197.d
 Epiphanius Patricius quid in S. Maximum. 462.c.d.e. 463.a
 Episcopatus dimissionem querit S. Amandus à S. Martino, sed non accipit. 405.d.e
 Episcopatum nolentem suscipere non coegit S. Gregorius. 99.e
 Episcopatum diuiso facta in Hispania. 517.c.d
 Episcopus electus homo simplex reuocatur à S. Gregorio. 140.e
 Episcopus electus habet filiam parulam reuocatur à S. Gregorio. ibid.
 Episcopus qualis eligendus. 54.e
 Episcopi Cisalpini fauent Arionaldo Regi Ariano. 281.a.b
 Episcopi Dalmatiae reprehensi à S. Gregorio. 58.b
 Episcopi curiales reprehensi. 140.a

b 4

Episcopi

I N D E X

Episcopi Hispaniarum in exilium trasi per S. Gregorium reuocati. 171.e
 Episcopi Hispani Romano tantum Pontifici subesse voluerunt. 564.a
 Episcopi Hispani Regem maximè deligant. 442.c.d
 Episcopi Narbonensis Concilij. 133.c
 Episcoporum Numidia Concilium à S. Gregorio improbatum. 53.b
 Episcopi Lateranensis Concilij sub Martino. 393.c
 Episcopi Orientales à Sarracenis fugati. 604.a.b
 Episcopi Orientales exploratores. 21.e
 Episcopi Orientales dant pœnas de admissis aduersus Romanam Ecclesiam. 665.b.c. Idem in prælio cerui, in pace Icones. ibid. Dant manus omnes Monothelitis. 668.b.c. 669.b.c
 Episcopi Palaestini iuncti Monothelitis. 341.c
 Episcopi Rothomagensis Concilij. 569.e
 Episcopus quomodo esse debeat bonis socius, malis aduersarius. 23.b
 Episcopi quibus sint imbuti moribus inquiri S. Gregorius. 40.a.b
 Episcopi ultimo loco post laicos adorant. Crucem Constantinopoli. 309.e
 Episcopi felicitis cedit ira quàm gratia Principum. 303.e
 Episcopi pestis tempore quid agere debeant. 137.a
 Episcopi agrotantes non priuandi redditibus, sed iusandi. 170.b
 Episcopi agant mutuam commemorationem in Missis. 70.e. 71.a
 Episcopi incedant pluribus stipati. 171.b
 Episcopi contemplationis studium non remittant. 177.a
 Episcopi quibus se pares, quibus ut superiores se agnoscant. 116.e. 117.a.b
 Episcopi assurgere debent pro defensione pauperum. 140.b
 Episcopi non litigent cum Præfectis. 140.d
 Episcopi scrueros non patiuntur libenter Principes. 4.b
 Episcopi quomodo se gerant cum Magistratibus. 106.d.e
 Episcopi duo in ciuitatibus Longobardorum erant, unus Caribolicus, Arianus alter. 350.a
 Episcopi animi vobis prae se ferant cum pro iustitia certant cum Principibus. 303.e
 Episcopi ministros laicos non habeant. 254.d.e
 Episcopi non debent occurrere Principibus seculi. 303.c
 Episcopi causam per Rom. Pontificem iudicari mandat Mauritius Imp. 127.d
 Episcopi fornicatores ab altari repulsi. 442.b
 Episcopi non immiscant se monasteriis. 145.d.e. 146.a
 Episcopi præcipui ministri Sacramenti Chriſmatis. 74.d
 Episcopi ciuitatibus non dentur ab Imperatoribus. 546.d
 Episcopo algrem patienti subuenit S. Gregorius. 159.c
 Episcopi Catholici pressuram passi ab Ariano Longobardis. 350.b
 Episcopi sede priuatis alimenta præstanda. 58.a
 Episcopi iuuentur, non pressuram patientur à ministris Rom. Pontificis. 120.d.e
 Episcopum neminem eligere voluit S. Gregorius. 54.d
 Episcopi quomodo æquales & quomodo subditi dicti sint Romano Pontifici. 117.d
 in Episcopos culpa redundat ex delictis suorum assinium. 58.a.b
 Episcopi sancti qui interfuerunt Concilio Rom. sub Agathone. 531.b.c
 Episcopi iunius subiciuntur monachi. 519.c.d
 Episcopi defunctis non detrahendum. 499.d
 Episcopium Lateranense à militibus inuafum & depradatum. 348.c.d
 Epistola Aduocati Papæ ad Galliarum Episcopos. 518.e

Epistola Africanorum Episcoporum ad Theodorum Papam. 376.e. 377
 Epistola Agathonis Papæ S. Edicto Viennensi Archiepiscopo. 566.d.e
 Epistola Agrestini schismatici. 248.a
 Epistola Antiochi monachi ad Eusebium. 237.a.b.c.d. 337.c
 Epistola Benedicti Papæ ad Episcopos Hispanie. 578.c.d
 Epistola Bonifacij Papæ Quinti ad Edinum Regem Anglorum. 270.d
 Epistola Bonifacij Papæ Quinti ad Edelburgam Reginam. 271.e. 272.a.b.c
 Epistola Bonifacij Papæ Quinti ad Iustum Episc. in Anglia. 252.a.b.c
 Epistola Byzaceni Concilij ad Constantem Imp. 378.a.b
 Epistola Byzaceni Concilij ad Paulum Episc. Const. 378.b
 Epistola Cleri Romani ad Scotos. 351.e
 Epistola Cyri Episc. Alexandrini ad Sergium Episc. Constantinop. 296.d.e. Alia ad eundem. 311.e
 Epistola Constantini Papæ Coaldo Episc. Viennensi. 677.b
 Epistola Constantini Pogon. Imper. ad Donum Papam. 523.c.d
 Epistola Constantini Pogon. Imp. ad Georgium Constantin. Episc. 532.a.b
 Epistola Constantini Pogon. Imp. ad eundem Georg. 541.b
 Epistola Constantini Pogon. Imp. ad Romanum Concilium. 560.a
 Epistola Constantini Pogon. ad Leonem Papam Secundum. 571.d.e. 572
 Epistola Deuodedit Papæ ad Gordianum. 246.d.e
 Epistola S. Gregorij ad Aldibergam Reginam Anglia. 150.e. 151.a.b
 Epistola S. Gregorij ad Aldbertum Regem Anglia. ibid.
 Epistola S. Gregorij Papæ ad Agilulphum Regem de pace. 126.c.d
 Epistola S. Gregorij ad Augustinum de persuerantia. 106.a.b
 Epistola S. Gregorij ad Augustinum in Anglia prædicantem. 149.b.c
 Epistola S. Gregorij ad Barbaricorum Ducem. 73.c.d
 Epistola S. Gregorij ad Cyriacum Episc. Constantinopolitanum. 167.b.c
 Epistola S. Gregorij ad Constantinam Augustam. 91.b.c
 Epistola S. Gregorij ad Leontiam Augustam. 166.d.e. 167.a
 Epistola S. Gregorij ad Phocam Imp. 165.c.d. Alia ad eundem. 166.b
 Epistola S. Gregorij ad Columbum Numidia Episc. 355.c.d.e. 36.a
 Epistola S. Gregorij ad Orientales. 19.c
 Epistola ad Gregorij ad Priscum Ducem exercitus. 68.a.b
 Epistola S. Gregorij ad Theodistam. 10.a.b.c
 Epistola S. Gregorij graues. 18.d
 Epistolarum S. Gregorij quæ ab ipso dictatæ, quæ verò ab eius Consiliario. 98.e
 Epistola S. Gregorij nonnulla loco non suo posita. 174.b.e
 Epistola S. Gregorij ad diuersos data de suo Pontificatu. 9.e. 10.a.b
 Epistola Honorij Papæ ad Sergium. 318.a. 319.a.b.c
 Epistola Honorij alia ad Sergium. 323.c.d.e. Quæ obiciuntur. 324.b.c
 Epistola Honorij Papæ ad Sergium cur à Monothelitis sepe citata. 326.b.c
 Epistola Honorij Papæ ad Edinum Regem Anglorum. 328.c.d.e
 Epistola Honorij Papæ ad Honorium Episc. Dorouernensem. 329.b.c
 Epistola Honorij Papæ aduersus Cispalinos Episcopos. 281.a.b
 Epistola Honorij Papæ ad Episcopos Venetia & Istriæ. 301.c.d

Epistola

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Epistola Ioannis Patriarchæ Aquileiensis. 198.d.e
 Epistola Ioannis Eleosynarij ad Nicetam. 256.d
 Epistola Laurentij Mellini, & Iusti Episc. ad Scotos Schismaticos. 195.d.e
 Epistola Leonis Papæ Magni ab Eulogio defensa. 209.d
 Epistola Leonis Secundi ad Constantin. Pogon. Imp. sicla probatur. 571.e. 572.a
 Epistola Leonis Secundi nomine ad Hispanos rescriptur. 575.a
 Epistola Leonis Secundi nomine ad Quiricum sicla conuincitur. 575.b
 Epistola Leonis Secundi nomine ad Simplicium Comitum non probatur esse germana. 575.d.e
 Epistola Leonis Secundi haud certa fidei. 570.d.e. & seqq.
 Epistola S. Martini Papæ & Romani Concilij. 400.d.e. 401.402.403.404
 Epistola S. Martini Papæ ad S. Amandum Episcopum. 405.e. 406.a
 Epistola S. Martini Papæ ad Constantem Imp. 409.b.c. d.e. & seqq.
 Epistola S. Martini Papæ ad Paulum Episc. Thessalonica. 415.d.e. 416
 Epistola S. Martini Papæ ad Theodorum. 422.b.c.d
 Epistola unius ex comitibus S. Martini de rebus gestis in uia cum Constantinopolim duceretur. 425.a.b.c
 Epistola S. Martini Papæ ad Thessalonicenses de condemnatione Pauli corum Episcopi. 417.e. 418.a
 Epistola S. Martini Papæ ad Ioannem Episc. Philadelphie. 412.b.c
 Epistola S. Martini ad Theodorum Episc. 414.d.e
 Epistola S. Martini Papæ scripta ab eo in carcere de rebus suis. 430.d.e
 Epistola S. Martini Papæ de suo exilio prior. 437.d.e
 Epistola S. Martini Papæ posterior de suo exilio. 438.b.c
 Epistola Maurij Imp. ad S. Gregorium pro schismaticis. 14.e
 Epistola Pauli Episcopi Constantinop. ad Theodorum Papam. 382.e. 383.a.b
 Epistola Pauli tyranni ad Amatorem Episc. 515.c
 Epistola Romani Pontificis deprauata à Paulo Episc. Thessalonicens. 417.a.b
 Epistola Sergij Episc. Constantinop. ad Honorium Papam. 314.e. 315
 Epistola Sicularum monachorum nomine scripta. 506.c.d
 Epistola Synodalis ex Concilio Cyprio ad Theodorum Papam. 365.e. 366.a.b
 Epistola Synodalis S. Gregorij Papæ ad Orientis Episc. 19.c.d
 Epistola Synodalis Sexta Synodi ad Agathonem Papam missa. 560.d.e. 561
 Epistola Synodalis Concilij Pictauiens. ad Episc. 61.d.e. 62.a
 Epistola Synodalis Concilij Pictauiensis ad Reges Francorum data. 64.a.b
 Epistola Synodalis ex Romano Concilio sub Agathone ad Constantinum Pogon. Imp. 538.e. 539.a
 Epistola Synodalis ex Concilio Romano sub Martino Papæ. 405.c. 406
 Epistola Theodistæ ad S. Gregorium Papam. 146.c
 Epistola Victoris Episc. Carthaginens. ad Theodorum Papam. 380.c.d
 Epistola Vitaliani Papæ ad Osuni Regem Angli. 495.d.e. 496.a.b.c
 Epistola Vitaliani ad Paulum Archiep. Creten. 500.d.e
 Epitaphium Agathonis Papæ. 567.a
 Epitaphium Ariani hominis. 282.c
 Epitaphium Benedicti Papæ. 582.d.e
 Epitaphium Bonifacij Papæ Quarti. 229.c
 Epitaphium Bonifacij Papæ Octaui. 273.c.d.e
 Epitaphium Ceadualla Regis Angli. 595.e. 596.a

Epitaphium S. Augustini Episcopi Dorouernens. 194.e
 Epitaphium S. Eugenij Episc. Tolerani. 476.b
 Epitaphium Honorij Papæ. 247.c.d.e
 Epitaphium SS. Kiliani & sociorū martyrum. 599.e. 600.a
 Epitaphium Maurij Imp. coniugis & filiorum. 204.a.b.c
 Epitaphium Recinerga Regina Hispan. 420.b.c
 Epitaphium Sergij Papæ. 643.a
 Epitaphium S. Theodori Episc. Dorouernens. 603.e.d
 Epitaphium Theodori Papæ. 392.d
 Epitaphium S. Vincentij martyris. 302.b.c
 Epitaphium ad sepulchrum S. Vulfredi Episc. Eboracensis. 661.e. 662.a
 Epitaphium ad sepulchrum S. Felicis Episc. Rauennatis. 667.b
 Equus strigosus missus ad S. Gregorium ex Sicilia. 60.b
 S. Erasmi mart. corpus ubi erat & quò translatum. 11.c
 S. Erasmi monasterium in monte Celso adificatum. 519.d
 Erconualdus Episc. Londini sanctitate clarus. 520.e
 Erinus accusator S. Martini Papæ. 431.b
 Ermenfridus occisor Ebroini. 591.d
 Ermentranus Archidiacon. Rothomagensis. 569.e
 Erpulsion filius Vuitze Regis cicitur à Roderico. 675.b
 Erratica Synodus qua dicta. 605.e. & seqq.
 Errores Armenorum. 581.a.b
 Error communis in Era correctus. 30.e. 31. a.b
 Ervigius Rex succedit Vamba. 545.d
 Ervigius Rex interfuit Concilio Tolet. decimo. 576.b
 Ervigius Rex generum obligat iuramento. 563.c. 592.b
 Ervigij Regis obitus. 592.a
 Esychius Ierosolymorum Episc. creatus fidei professionem ad S. Gregorium mittit. 147.c
 Ethelbertus Rex Cantie patris Seberti Regis. 215.d
 Etton Hibernus prædicator sanctitate clarus. 449.c
 Euagrij historia ratio. 78.b.c
 Euagrij historici Præfectura. ibid. Post Euagrium quis scripserit. 78.d
 Euangelij inspectione Heraclius occulta noscere consuevit. 264.d
 Euantius Toletana Ecclesie Archidiaconus. 477.c
 Euboezer successor Mahometis. 299.c
 Eucharistiam ad collum suspensam ferrè solitus S. Birinus. 339.e. 340.a
 Eucharistiam in Dominicali sumere vetus vsus. 17.d.e
 Eucharistiam sumit Theodosius mox capite truncandus. 168.a
 Eucharistiam manu sumere in vsu fuit. 17.e
 Eucharistiam sumendi vetus ritus ex Anastasio Sinaita. 129.c.d.e. 130.a
 Eucharistia negata impijs Regibus. 228.e
 Eucharistia in mari confecta. 639.e. 640.a
 Eucherius Episcopus in Gallia fuit Ariperto Regi Longob. 651.d
 Eudocia Augusta uxor Heraclij. 212.c. Moritur. 218.e
 Eudoxius superflue damnatus à Cyriaco. 109.b
 Eufridius diaconus quid ausu in S. Eugenium Episc. Tolet. 476.c. Pœnas dedit. ibid.
 S. Eugenii martyris Ecclesia restituta à Joanne Papa Septimo. 658.e
 Eugenij Papæ electio non legitima. 439.d
 Eugenius Papa prohibitus dicere Missas nisi antè promitteret non recipere epistolam heretici hominis. 441.d.e
 Eugenij Papæ legitimus Pontificatus quando cepit. 448.b
 Eugenij Papæ tempore Concilium Mantuanum. 197.e
 Eugenius Papa moritur. 449.d
 Eugenius Toletanus Episc. successor Iusti. 342.e. 344.b.c
 Eugenius Toletanus Episcopus quæ passus ab Eufridio diacono. 476.e
 Eugenius Episc. Toletanus præest nono Concilio Toletano. 452.c

Eugenius

I N D E X

Engenius Episc. Toletanus moritur. 475.d. Eius mores & incubrationes. 475.d.e. 476.a. Sepulchri Epitaphiū. 476.b
 Enlalius Comes vinculos custodit. 17.a
 Eulogius Episc. Alexan. mittit munuscula ad S. Gregoriū. 110.d
 Eulogius Episc. Alexan. defensor epistola S. Leonis. 209.d
 Eulogius Episc. Alexan. laborat aduersus hereticos. 110.e
 Eos conuertit. 116.b
 Eulogius Episc. Alexan. agit de prerogatiua sedium Patriarchatum. 110.b
 Eulogius Episc. Alexan. mittit librum suum probandum à S. Gregorio. 139.a.b
 Eulogius Episc. Alexan. monetur de causa Joannis Episc. Constantinop. 91.c
 Eulogy Episc. Alexan. obitus & eius scripta. 209.b.c
 Inter Sanctos receptus. 209.e
 Eulogius martyr que de Mahomete habet. 299.e
 Eumerus scarius quid in Eduinum Regem. 277.b.c
 S. Euphemias martyr in ecclesia Roma à Sergio Papa testis. 642.c
 S. Euphemias martyr in templum Casarea. 275.b
 S. Euphemias martyr corpus manat unguentum mixturam sanguine. 69.c.d
 Euphemius Episc. Toletanus interfuit Concilio tertio Toletano. 216.d
 S. Eupli martyr oratorum via Hostiensis. 392.d
 Europa barbarica clade afflictata. 91.b
 Eusebiam claram feminam consolatur sanctus Gregorius. 169.b.c
 Eusebium Abbatem monet S. Gregorius. 40.d
 Eusebii Pamphili Liber de Martyribus non inuentus. 117.d
 Eusebii Episc. Thessalonicensis. 51.d. 119.b
 Eustasius discipulus S. Columbani & scriptor rerum ab eo gestarum. 223.e
 Eustasius à S. Columbano iubetur redire Luxouium. 227.e
 Eustasius factus Abbas Luxouienfis mittitur à Clothario Rege ad S. Columbanum. 240.d. 244.d
 Eustasius Abbas Luxouienf. vexatur ab Agrestino schismatico. 247.c.d
 Eustasius Abbas defendit regulas S. Columbani. 248.c.d
 Eustasius Abbas Luxouien. citat Agrestinum schismaticum ad diuinum iudicium. 249.b
 Eustasius Abbas Luxouienf. fugat impium Agrestinum. 248.a.b.c.d
 Eustathius Abbas in Palestina fecit ut Antiochus monachus suas scriberet homilia. 236.d.e
 Eustolia Mauritijs filia sancta. 204.c
 Eutychiani auctores haresis Monothelitarum. 294.e
 Eutychiani heretici conuersio. 255.a.b
 Eualdi duo fratres in Germaniam missi cum alijs decem ad predicandum. 602.d. Idem passi martyriū in Saxonia. 621.a.b.c. Eorumdem corporum inuētio & translatio. 621.b.c. Sepulta Colonia. 621.c.d
 Euulius Comes de Roccio recuperare cepit Hispanias à Saracenorum manibus. 645.e
 Exactiones Imperialis fisci durissima. 82.c.d.e
 Exarchi infideles. 84.c
 Exarchus Italia fauet Ecclesie Gradenf. 197.e
 Exarchi Raenates impugnare soliti Ecclesiam Aquileiensem. 301.e
 Exarchorum vires quando dimiunt. 643.e
 Excommunication non festina esse debet. 176.e
 Excommunicatione punitur maledicens Regi. 341.e
 Excommunicationem non tollit necessitas. 176.e
 Excommunicatis non communicandum. 451.d
 Excommunicatio in eum qui libellum famosum affixit. 105.a.b
 Excommunicationem contemntes ab Ecclesia euicendi. 146.e

Excommunicato communicans Rex punitur à Deo. 451.d
 Excommunicationem contemntes Christiani non sunt habendi. 156.e
 Excubia S. Martini Papa in Ecclesia. 424.e
 Exemptio monachorum ab obedientia Episcoporum handsatis probata. 519.c.d
 Exercitus ab Imperatore deficiens per Aristobolum reconciliatur. 33.e
 Exercitus Heraclij Imp. in discrimen adductus dum parere recusat. 265.b.g
 Exercitus Romanus quando solet vincere & quando vinci. 265.c
 Exercitus Romanus reficitur adueniente pluuia. 263.e
 Exercitus Romanus in tres partes diuisus. 268.c.d
 Exilium primum S. Columbani & secundum. 222.b. 223.c
 Exilium S. Martini Papa. 421.c
 Exilium S. Maximi Abbatis. 472.e
 Exomologesis Antiochi monachi de capti Ierosolyma. 234.c.d.e. 235. 236.
 Exorcismus relatus in Acta publica. 671.b.c.d.e. & seqq.
 Expeditio militaris prima Heraclij Imp. in Persas. 258.d.e
 Expeditio secunda Heraclij in Persas. 262.c. 263.a.b
 Expositio fidei perperam facta ab Heraclio Imp. 352.d.e. 353.a.b

F.

Fabula de merfis infantibus in piscinam inanīs ostenditur. 24.b.c
 Fames ingens in Anglia. 564.b.c
 Fames valida vexat Italiam. 197.c
 Fames infestat Vrhem. 2.e. 8.c.d
 Fara Abbatis mater sanctissimarum virginum. 360.c
 Fara Abbatis soror S. Faronis Episc. 233.b.c. Fratris suus abdicare se à saeculo. ibid.
 Fara Abbatis educat Anglicanas virgines. 233.b
 Fara eadem Burgundofra. 233.c
 Faro Episcopus Melandensis sanctus. ibid.
 Faro hospes Hadriani Abbas missus in Angliam à Vitaliano Papa. ibid.
 Faroaldus Dux Spoleti. 156.e
 Farulfus Clotharij Regis minister. 303.e
 Faula Dux Cantabrie occisus à Vuitiza Rege. 644.e
 Eius filius Pelagus fuga saluus. ibid.
 Faustinus Defensor Ecclesie missus à S. Gregorio ad conuertendos Iudaeos. 119.c.d
 Faustus monachus scriptor vite S. Mauri Abb. quam obtulit Bonifacio Papa. 202.d
 Federicus Metius transtulit in Latinum epistolam Antiochi. 236.e
 Felicissimus diaconus Lamigenfis Eccl. in Africa. 28.e
 Felicule martyr reliquia. 97.d.e. Eius epitaphium. ibid.
 Felix Episcopus Sirmij redargutus. 75.b
 Felix Episcopus Hispanensis translatus in Ecclesiam Toletanam loco Sifberti depositi. 618.c. 619.a
 Felix Episcopus Spoletinus sanctitate clarus. 531.b
 S. Felis martyr corona à tyranno sublata. 514.c
 Felix Papa restituit Acacio Constantinopolitano Episc. 87.a
 Felix Episc. Orientales Anglos baptizat. 292.e
 Felix missus à S. Gregorio ad conuertendos populos. 73.d.b
 Felix Episcopus Messanenfis agit de gradibus in matrimonio contrahendo vetitis. 174.d.e
 Felix Episcopus Rauenna consecratur Roma à Constantino Papa. 659.d. Eius cautio supra corpus S. Petri postea recepta est terra in signum duplicis animi. ibid.
 Recedens à promissione à Deo punitus, luminibus priuatur. ibid.
 Renocatus ab exilio clarus sanctitate. 667.b.
 Eius obitus & epitaphium. ibid.
 Felix

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Felix Episcopus Sipontinus redarguitur ob peccatum nepotis. 58.a
 Felix Episcopus Gallicanus. 61.d. 62.b. Interfuit Concilio Pictuensi, alter Felix Belicensis Episc. 62.b.c
 Periam quintam obseruantes puniuntur. 125.b
 Ferraria Episcopatus quando creatus. 505.b
 Ferrochianus Dux Hormisdas Persarum Regis. 43.e
 Ferrocinius Archidiaconus. 569.e
 Fostus Episcopus Capuanus. 75.c
 Ficus nauale apud Constantinopolim. 630.b
 Fide Catholica Imperium bene disponitur. 295.b.c. 411.d
 Fide Catholica lesa Imperium corrumpit. 411.d
 Fidei Catholica professio aperte facienda. 462.b
 Fidei professio S. Gregorij. 19.e
 Fidei expositio perperam ab Heraclio facta. 352.d.e
 Fidei professio reuerentis ad Ecclesiam unitatem. 157.b
 Fides in Anglia propagata per S. Fursemum. 367.e. 368.a.
 Item per S. Laurentium. 195.d.e
 Fidei esse. Vnuerfalis tituli assertionem. 89.c.c
 Filacteria mittit S. Gregorius ad Aduloualdum infantem filium Theodolinde. 174.a
 Filacteria qua reperiuntur cum corpore S. Gregorij. 183.b.c
 Filius Mauritijs Imp. ante patris oculos necati. 162.e
 Finanus Episcopus baptizat Anglos Mediterraneos. 443.d.e. Idem defensor ritus Paschatis Scotorum. 488.c.
 490. 491
 Fiscus Ecclesie nullum sentiat ex delicto commodum. 26.d.e
 Flanaria accipit Euangelium. 629.d
 Flora Abbatis domum suam recipit opera S. Gregorij. 59.e
 Florentius Anconitanus Episcopus electus non admittitur ob auaritiam. 174.d
 Florentij Epidauritane Ecclesie Episcopi causam iterum cognosci S. Gregorius noluit. 39.d
 Foedus cum Longobardis initum ad breue tempus. 117.e
 Fominae dua S. Martino Papa in carcere posito opens ferunt. 433.b
 Femina seorsum à viris in Ecclesia. 642.a
 Folcanus venit Romam ut à S. Martino Papa predicatio-nis munus acciperet. 421.b
 Folliani & sociorum martyrium. 449.a.b
 Folchardus scriptor rerum S. Bertini Abbatis. 635.c
 Fontanella monasterij priuilegium. 569.d
 Formiana Ecclesia possidebat corpus S. Erasmi martyris. 11.c
 de Fornicatione redarguitur Theodoricus Rex Francorum à S. Columbano. 221.b.c
 Fortianus Archidiaconus interfuit Concilio Rethomag. 569.e
 Fortunatus Carthaginensis Episc. communicauit cum Monothelitis. 380.a
 Fortunatus Episc. Gradenfis ab Honorio Papa deicitur. 301.b
 Fortunatus Episc. Neapolitanus eligitur. 58.e.
 Moritur. 140.d
 Fortunatus Episc. Fanensis obtinet à S. Gregorio distrac-tionem sacrorum vasorum pro redemptione captiuorum. 104.c
 Forouliensis cur dilectus Patriarcha Aquileiensis. 197.d
 Forum Intij obsidet Chaianus. 137.d
 Forum Julij translata sedes Aquileiensis. 199.a.b
 Forum Traiani quale tempore S. Gregorij. 186.e. 187.a
 Fostores inueniunt corpus S. Laurentij. 76.c.d
 Fostelandia insula vnde dicta. 624.a. Liberata à cultu idolorum. ibid.
 Franci aduersus Longobardos bellum gerunt. 16.d
 Francorum exercitus re infecta redit in Gallias. ibid.e
 Francorum exercitus victus à Claudio Duce. 31.d.e
 Francorum exercitus denasat Galliam Cisalpinam. 54.e
 Franci cum Austrasias pacem inueniunt. 522.c

Franci fides inueniunt cum Mauritijs Imp. 16.d
 Francorum Regum laudes ex fide Catholica. 96.c.d
 Francorum Regum filia moniales. 61.a.b
 Francorum Reges ex stirpe Clodonei quomodo imbelles red-diti. 595.a.b. Cur à Deo reiecti. 483.a
 Francorum Princeps coadunator verbi Dii in Frisia. 639.b.c
 Francorum Regum ventura qua vidit S. Eligius. 493.b.c
 Francorum Reges pacem petunt à Phoca per S. Gregorium. 170.a
 Francosis predicat S. Kilianus & ad fidem conuertit. 588.c.d.e
 Franciscus Fenuardentius illustrator scriptorum S. Ildesonsi Episc. Talerani. 477.b
 Franciscus Turrianus disputationem S. Maximi cum Pyr-rho in Latinum vertit. 370.b
 Fridburga à S. Gallo à demone liberata respuit neptias regias. 231.b.c.d.e
 Fridburga desponsata Regi Sigeberto confugiens ad altare liberatur & monasticam vitam amplectitur. ibid.
 Fridburga praeficitur monasterio Metensi. 232.a
 Frisij sine Frisones adhuc Pagani. 600.e
 Frisij audiunt Euangelium à S. Vulfredo Episcopo. 526.c.d
 Frisiorum Ecclesia ex sanguine Martyrum coalescit. 623.e. 624.d
 Frisij cooperante Pipino Principe accipiunt Euangelium. 624.b. 631.e
 Frisij sancunt penam capitis sorte. 632.d. 634.b.c
 Frisij per S. Vulfredum conuersi. 639.b.c.d. 640.c.
 Immolabant homines diis. 640.a
 Friethaldus Rex in Anglia. 444.b
 Fructuosus in locum Potamij subrogatur in Ecclesia Dam-mensi. 465. Eius laudes. 466.a
 Frumentum ex Sicilia Alexandriam aduectum. 242.c.d
 Fuga Chosrois Regis Persarum. 264.a. Sape inira. Vide Chosroes.
 Fuga S. Gregorij cum loctus est Papa. 7.a
 Fugientes ad Ecclesiam quomodo reddendi sint. 140.d
 Fugitiuus Episc. Hispanensis interfuit Concilio Toletano. 466.a
 Fulcranus Episc. interfuit Concilio Rothomagensi. 569.e
 Fulmen schismaticos terret. 250.e
 Fulmina prodigiosa in Vrbe. 519.d
 Furmalus filius Vuitiz. e Regis à Roderico euicitur. 675.b
 Fursemus monachus sanctitate celebris. 449.e
 magnus in Anglia predicator. 367.e
 Fustium supplicium alienum à censura Ecclesie. 52.c.d
 Futura praenoscere per Euangelij apertionem in more habuit Heraclius Imp. 264.d

G.

Gabasta genus poculi quo utebatur Phocas Imperator. 211.c
 Gabrielis Archangeli visionem simulat Mahometus. 298.a
 Gaganus, sive Gaianus. Vide Caianus.
 Gairinus frater S. Leodegarij ab Ebroino lapidari iussus. 584.b.c
 Galatia à Persis occupata. 255.d
 Gallia infestata bello ciuili. 212.a
 Gallia laborat peste inguinaria. 15.d.e
 Gallia infici coepit errore de Tribus capitalis. 112.d.e
 Gallia laborat simoniaca haresi. Vide Simoniaca haresis.
 Gallicane Ecclesie disciplina collapsa. 96.b
 Galli complures seducti à pseudopropheta. 100.b.e
 Gandense monasterium constructum à S. Amando. 306.d
 Garibaldus Dux Bawariorum. 32.b
 Garsius illustrator Conciliorum Hispaniarum. 240.e
 Gau-

I N D E X

Gaudericus Episc. Cameracensis. 244.a
 Gazari idem Turca. 268.e
 Gazacote civitas in Perside capta ab Heracleo. 264.b
 Gazenses incursionem patiuntur Sarracenorum. 307.a
 Gela execrabilis femina. 598.c.e. 599.a. Eius miserandus interitus. 599.b.c
 Gelasius Papa restitit Acacio Episcopo Constantinopolitano. 87.a
 Gelasius auctor libri, qui inscribitur Ordo Romanus. 616.e
 Gelasius Episc. Africanus una cum aliis scribit ad Paulum Episc. Constantinop. 368.e
 Gemelli oratorium in Oriente. 210.d
 Genardus Episc. Rothomagensis. 569.e
 Gensius filius Pauli Manichaei, idem Timotheus dictus. 581.a
 Gennadius Exarchus in Africa vincit hostes. 27.b.c
 De Ecclesia Romana benemeritis. ibid. b.c.d
 Gennadius in Africam missus. 21.a. 53.c. 107.a.c
 Gennadius excitatur adversus Donatistas. 28.c.d
 Gentiles quomodo compellendi ad conversionem. 74.a
 Gentilicivritus ad pietatem convertendi. 151.c.d
 Gentiles etiam colunt Martyres. 47.b.c
 Gentiles per S. Suiibertum miracula operantem convertuntur ad Christum. 629.b.c
 Genunus Episc. Sabionensis exilium passus a Longobardis. 350.b
 Georgius Archimandrita ad quem S. Martinus Papa scripsit. 415.b
 Georgius Arsan Paulinianista. 326.e
 Georgius Cappadox questus ad necem inuist S. Theodorum. 168.b
 Georgius creatus Episc. Constantinop. 525.d.e. Fidem Catholicam proficitur. 547.d.e. Ad eum scribit Imperator de Synodo faciendā. 541.b.c
 Georgius Episc. Constantinop. moritur. 567.c
 Georgius consobrinus Joannis Eleemosynarij contumelia affectus. 258.a. Idem Episcop. Alexandr. successor Joannis moritur. 301.b
 Georgius qui & Eleusius scriptor rerum S. Theodori. 17.e
 S. Georgij martyris reliquia accepta a S. Theodoro Siccota. 122.c
 Georgius martyr militum Patronus. 169.e. 650.d
 Georgij monasterium in Campo Coronata a Cuniberto Rege Longob. erectum. 650.c.d
 Georgius Portuensis Episc. comitatus Constantinum Papam Constantinopolim proficiscentem. 661.b
 Georgius presbyter Card. comitatus Constantinum Papam proficiscentem Constantinop. ibid.
 Georgius Secundicerius comitatus Constantinum Papam proficiscentem Constantinopolim. ibid.
 Georgius Notarius occisus a Phoca Imp. 161.a
 Georgius presbyter legatus a Cyriaco Episc. Constantinop. ad Gregorium Papam. 103.b
 Georgius presbyter legatus ad Concilium Constantinop. missus ab Agathone Papa. 532.a.b
 Georgius Philippici filius occisus a Phoca. 163.c
 Georgius Praefes scriptor belli Heracliani. 212.b
 Georgij Pifida vaticinium de Persis debellandis. 259.a
 Georgius Pifida laudator Sergij Patriarchae. 207.e. 208.a
 Georgius Pifida laudator Anastasij martyris. 287.a
 Georgij Pifida preces pro Heraclio Imp. scriptae Tabis. 290.d.e
 Georgij Pifida preces ad Deum pro filiis Heraclij Imp. 290.e. 291.a
 Georgius Pifida scripsit historiam de rebus Persicis & de bello Abarico. 290.c
 Geribaldus Episc. Baiocassina urbis interfuit Concilio Rothomagensi. 569.e
 Germania regiones Euangelij adhuc expertes. 600.e
 Germania decernuntur novi Apostoli. 600.c.d.e. 601.a

Germania Euangelium recipit. 630.e. 631.a. 632
 Germanorum Ecclesia florens. 631.a.b.c
 Germanus Patricius affectat Imperium. 200.e
 Germanus Patricius confugit ad Ecclesiam. 162.d
 Germanus Praefectus Urbis laborat pro confirmatione electionis S. Gregorij. 3.e
 Germanus Praetor adversus Narsetem missus occiditur. 196.d
 Gerontius presbyter quid in Istum Episcop. Toletanum. 476.e
 Gertrudis filia Pipini primi. 304.a
 Gertrudis vitam austeriorem amplectitur. 306.d
 Eius obitus. 494.d.e
 Gervasius & Prothasius martyres patroni civitatis Cenomansium. 440.c
 Germanensis Ecclesia facta Metropolis. 158.b
 Gethsemanis columne servata. 604.c
 Genusti populi in Anglia facti Christiani. 339.b.c
 Gigas occurrit Heraclio & ab eo singulari certamine vincitur. 267.a.b
 Gijulphus Dux Beneventanus invadit res Occidentalis Imperij. 647.d.e. Quae oppida cepit. 647.e
 Giselbertus caecus natus illuminatur. 625.b
 Gislemarus filius Unarratonis Magistri domus Regis Franc. 625.d
 Glaadius Sarracenorum euaginatius adversus Christianos visus. 307.a.b
 Gloria hymni ad finem cuiusque Psalmi. 124.a
 Gloria vitanda in omnibus. 39.e
 S. Glyceria martyris sepulchrum Heracliae in Thracia. 68.e
 Unguentum ex eius sepulchro manans. 69.a
 Godoberta virgo sancta Clothario Regi chara. 244.a
 Gordianus Episcopus in Hispania. 246.d
 Gordiani patris S. Gregorij imago. 180.d. 182
 Gordiani patris S. Gregorij habitus ipsum monstrat diaconom. 181.c.d. 182
 Gorgonia insula monachi. 22.d
 Gortricus Episcopus Metensis sanctitate mirandus successor S. Arnulfi. 306.b
 Gotbertus polluitur coniugio uxoris fratris sui. 598.b. Eius interitus. 599.c.d
 Goswintha Regina insidiatur Reccaredo. 31.d
 Gothorum Reges oppreserunt Romanam Ecclesiam. 2.e
 Gothorum regnum in Hispania cur collapsum. 675.e
 676.a.b.c.d. A Sarracenis inuasum. 676.a.b.c.d
 Gradensis Ecclesia ex Aquileiensi aucta. 158.b. Eius Patriarchatus quando coepit. 197.d.e. 198.a
 Gradensis Ecclesia fauent. Exarchi Italia. 197.e
 Gradensis Ecclesia usdem potuit privilegij, quibus Aquileiensi Ecclesia. 301.c.d
 Gradensis Ecclesia semper impugnat a Longobardis. 361.d.e
 Gradensis Eccl. Exarcho semper paruit. 199.a
 Gradensis Patriarchatus privilegia. 301.d.e
 Gradus sine Gradus insula a Longobardis numquam capta. 199.a
 Gradus affinitatis in matrimonio contrahendo vetiti. 174.e
 Graeci adulantes Imperatori tribuunt ei, quae sunt sacerdotum. 613.b.c.d
 Graeci monachi reliquias Martyrum Roma quaerunt. 76.e
 Graeci antiquitus subripere conati corpora Apostolorum. 77.a
 Graeci dubitantes de reliquijs Martyrum, miraculo sunt instructi. 76.d.e
 Graeci in se gemunt sub Turca. 57.e
 Graeci emuli Latinorum gloriae. 87.b
 Graeci suis ipsorum armis a Latinis conuicti. 616.a.b.c
 Graeci corrumpunt locum in Dialogis S. Greg. 57.a.b
 Graeci corrumpunt locum Concilij Carthaginensis. 611.b.c
 Graece lingua cultus collapsus. 60.d.e
 Graeco-

I N T O M V M V I I I. A N N A L. E C C L E S.

Gracorum frandes in compingendis Canonibus nomine Sextae Synodi. 607.c.d.e. 608. 609
 Gracorum redarguitur lenitas. 189.b.c
 Gracorum novitas deturpat Ecclesiam Orientalem. 613.a.b
 Gracorum odium in Romanam Ecclesiam. 349.b
 Gracorum supplicatio diversa a Latinis imita. 212.b
 Gracorum stultitia in abrogando calibatu clericorum. 610. 611
 Graci ex quo tempore in deterius lapsi, ut subici mererentur tyranno. 617.d.e
 Graci abiecto calibatu in deterius lapsi. 618.e
 Gracorum sacerdotum coniugio quomodo ab Ecclesia Romana tolerata. ibid.
 Graeci errantes saepe moniti a Romanis Pont. 618.a
 Graeci Schismatici quid in Legatos Apostolicos. 618.b
 Gracorum Imperatorum artes compositae ad subiciendam Ecclesiam Romanam. 654.c.d
 Grammaticam docere Episcopum indecens. 148.a
 Grando dimittitur immissa contriuit Persas. 268.d
 Gratiarum actio Romanorum pro victoria adversus Persas. 260.e
 Gratiosa Abbatisa Rome. 58.e
 Gregoria cubicularia Augustae consulit S. Gregorium de certitudine suae salutis. 111.a.b
 Gregorius Episcopus Agrigentinus Romam vocatus. 39.d
 Accusatus venit causam dicere apud S. Gregorium Papam. 75.d.e
 Gregorius Agrigentini vitae Acta confusa. ibid.
 Gregorius Episc. Antiochenus legatur ad Persas. 44.c
 Gregorius Episc. Antiochenus assert Cruces donatas a Chosroae ad S. Sergium martyrem. 46.b
 Gregorius Episcop. Antiochenus visitat monasteria. 48.c
 Gregorius Episc. Antiochenus transfert tuucam Domini. 52.a
 Gregorius Episc. Antiochenus moritur. 78.a
 Gregorius diaconus Card. comitatus Constantinum Papam proficiscentem Constantinopolim. 661.b
 Gregorius monachus Astronomus quid de Leontij Imperio. 622.b
 Gregorius Papa ante Pontificatum qualis. 2.c
 Gregorij Papa ordinationis dies. ibid.
 Gregorij Papa electio qualis. 2. In quem annum Imperij Maurij incidit ibid. b. Et in qua mala tempora. 2.d.e
 Gregorius Papa deplorat miserandum statum Ecclesia Romanae. 2.d.e. 3.a.b. 8.c.d.e
 Gregorij Pape germanus. 4.a
 Gregorius studet litteris irritam reddere suam electionem. 3.d.e
 Gregorius tolerat interdum quod non potest auferre malum. 3.d
 Gregorij summa prudentia in regimine Pastoralis. ibid.
 Gregorij litterae ad Mauritium de Ecclesia Romana a tyrannide oppressa. 3.c.d.e
 Gregorius pestem precibus auertere curat. 4.e. 5.d.e. 6.a.b
 Gregorius quando habuit concionem tempore pestis. 5.a
 Gregorij edictum de litania Maiori. 6.e
 Gregorius electus Pontifex parat fugam. 7.a.b
 Gregorius fugiens diuinitus manifestatur. 7.b.c.d
 Gregorij Apologia de fuga sua. 8.e. Imitatus Gregorium Nazianzenum. ibid.
 Gregorius librum de Cura Pastoralis quando & qua occasione scripsit. 8.e. Translatus in Graecum ab Anastasio Episcopo Antiocheno. 160.d
 Gregorio adgratulantur multi de Pontificatu suo. 9.c.d.e. 10.a.b.c
 Gregorij expositio cum amicis ob gratulationem praemissam de Pontificatu. 9.d.e
 Gregorij querele de sua electione. 9.d.e. 10.a.b
 Gregorij arumna ex cura pastoralis. 10.b.c

Gregorius scribit ad Theoctistam sororem Imp. 10.a.b
 Gregorij Pape scripta qualia. 9.b.c
 Gregorius indicit Synodum causa schismatis. 12.a
 Gregorius vocat Severum Aquileia Episcopum schismaticum. 12.a.b
 Gregorius consulit Ecclesiam de relictis. 11.c
 Gregorius laborat pro Anastasio Episcopo Antiocheno. 11.a.b
 Cupit eum venire Romam. ibid.
 Gregorius comparatus aquile & Angelo. 18.c
 Gregorij cura etiam erga minima. 18.e. 107.b
 Gregorius diversis elemosynam impertit. 19.a.b
 Gregorius Synodalem epistolam mittit in Orientem. 19.c.d
 Gregorius subleuat Episcopos oppressos. 20.e
 Gregorius ad diuersos amicos mittit clauem cum reliquijs. 20.c.d
 Gregorius professionem fidei suae Catholica mittit ad Patriarchum. 19.e
 Gregorij epistola quales. 18.d.e
 Gregorius inuigilat super Episcopos. 21.a.b
 Gregorius missum ab Episcopo sibi vinum vendidit & pretium remisit. ibid.
 Gregorius vult Episcopos Episcopis praestare beneficia. 21.d.e
 Gregorius sollicitè curat salutem Venantij exmonachi. 22.b.c. 154.e
 Gregorius priuat Laurentium Archidiaconum. 22.e. 23.a
 Gregorius priuat Demetrium Episcop. Neapolitanum. 23.b
 Gregorius curat renocare desertores monachos. 22.a.b
 Gregorius clericum studet reformare. 22.e
 Gregorius admonet Corsica insula sacerdotes. 23.c
 Gregorius semper assertor calibatus sacrorum ministrorum. 24.c.d.e
 Gregorius indicit Synodum in Africa convocandam. 28.e
 Gregorius scripsit Argentium Episcopum de collusionem cum Donatistis. 29.c
 Gregorius hortatur Gennadium Patricium in Africa agere contra Donatistas. 28.c.d
 Gregorius quales esse voluit ministros bonorum Ecclesia. 26.b.c
 Gregorius agit cum Exarcho Africa adversus Donatistas. 27.d.e
 Gregorius coercet Episcopos ne Indeos cogant ad fidem. 29.e. 30.a
 Gregorius scribit ad Leandrum de Rege Reccaredo. 30.b.c
 Gregorius mittit libros Moralium ad Leandrum. 32.a.b
 Gregorius dedicat Ecclesiam S. Agathe. 32.d.e
 Gregorius sui Pontificatus exordio egrotat. 34.a
 Gregorius pacem cupit cum Longobardis. 34.c.d
 Gregorius redimit captiuos. 35.a
 Gregorius excipit legatos ab Ecclesia Carthaginensi. 36.b.c
 Gregorius Numidia Ecclesiam purgare curat. 35.c.d
 Scribit ad Numidia Episcopos. 35.c.d.e. 36.a.b
 Gregorius studet renocare Hibernos schismaticos ad unitatem. 36.c.d
 Gregorius scribit ad Joannem de schismaticis. 37.e
 Gregorius cognoscit causam Natalis Episc. Salonitani. 38.c.d.e. 39.a
 Gregorius paratus corrigi ab omnibus. 38.c
 Gregorij sententia pro Hadriano Episcopo Thebano. 38.c
 Gregorius pro causa Pauli Neapolitani Episcopi laborat. 39.c.d
 Gregorius propugnator acerrimus Concilij Chalcedonensis. 37.e
 Gregorius quem redarguit dono demulcet. 40.d
 Gregorius renocat monachos ad obseruantiam regularem. 40.c.d

I N D E X

Gregorius etiam de leuibus corrigi Episcopos. 39.e
 Gregorius suos iubet ministros vigilare super mores Episcoporum. 40.a.b.c
 Gregorius hortatur ad peregrinationem locorum sanctorum. 40.e.41.a
 Gregorius monet sapē Abbates. 40.e
 Gregorius praesto est pauperibus aduersus potentes. 41.a.b
 Gregorius monet Rusticianam Patriciam. 40.e.41.a
 Gregorij Homilia in Euangelium quando habita & quando absoluta. 41.d.e.42.a
 Gregorius pro concione exempla Sanctorum recolebat. 42.d.e.43.a.b.c
 Gregorius consolatur Domitianum Episcopum. 48.d.e
 Gregorius quid in Mauritium Imp. legem iniustam ferentem. 48.d.50.a.b. Eius legem abrogat. 51.d.e
 Gregorius humilitate vicit Mauritiū Imp. 48.d.e.49
 Gregorius mittit Sabiniannum diaconum Constantinopolim. 52.b.c
 Gregorius ad tempus dissimulare consuevit. 51.b.c
 Gregorius redarguit Ioannem Episc. Constantinop. ob causam monachorum Isaurorum. 52.d.e
 Gregorius necessitatis tempore vult monachos custodire muros ciuitatis. 118.a
 Gregorius defenditur à calumnia Nouatorum de lege Mauritiij. 50.b
 Gregorij ratio tractandi cum Imperatore. ibid.
 Gregorius assertor Ecclesiasticae libertatis & defensor maiestatis. 51.b.c.52.b.c
 Gregorius scribit ad Mellitum in Anglia predicantem. 151.c
 Gregorij res gesta in causa Isaurorum monachorum. 52.b.e
 Gregorius legatos mittit ad Theodolindam Reginam Longobardorum. 54.a.b
 Gregorius irrium reddit generale Concilium in Numidia celebratum. 53.c
 Gregorius laborat pro Constantio Episcopo Mediolanensi. 53.e
 Gregorius nemini suuere voluit in Episcopatu adipiscendo. 54.c
 Gregorius etiam ex quo laicus erat, professus est Quintam Synodum. 55.b. Eius contestatio de fide ilitata seruata. 55.b.c
 Gregorij ratio ac studium in scribendis Dialogis. 56.b.c
 Gregorius bene habuit schismaticos ad Ecclesiam reuocatos. 55.e.107.e
 Gregorius scribit ad Priscum Ducem exercitus. 68.a.b
 Gregorius redarguit Ioannem Episc. Rauennatem ob usum pallij. 57.d.e
 Gregorius redarguit Episcopos ob diuersa peccata. 58.a.b.74.e
 Gregorius improbat electionem Maximi Salonitani. 58.c
 Gregorius equum mitti petit sibi Sicilia. 60.b
 Gregorius comminatur Regi priuationem regni. 66.e.67.a
 Gregorius recusat titulum Vniuersalis. 66.d.e.87.d.116.e
 Gregorius insectatur Donatistas. 71.e
 Gregorius redarguit Ianuariū Episcopum Calarit. ob Barbaricinos adhuc non conuersos ad fidem. 73.d
 Gregorius suos mittit ad conuertendos Barbaricinos. 73.b
 Gregorius indulsit ut presbyter Chrismate signare possit. 74.c.d
 Gregorius Ecclesiam Vrbs iustrat. 75.e
 Gregorius petium caput S. Pauli denegat Auguste. 76.b.c.d.e
 Gregorij nutrix adhuc superstes. 77.d
 Gregorius egro animo tulit obitum Maximiani Episc. Syracusani. 78.d.e
 Gregorius quando scripsit super Ezechielem. 79.b.c

Gregorius tumultu bellico renocatur à scribendo super Ezechielem. 79.c.80.c
 Gregorius admirandus contemplatione, inter turbas quietus. 79.d.e
 Gregorius in quo antecelluit S. Hieronymum. 79.e.80.a.b
 Gregorius solutus conferre cum fratribus de diuinis Scripturis. 81.b.c
 Gregorij humilitas immensa de scriptis suis. ibid.
 Gregorius se peccatorem cognoscit. 85.c.d.91.b.c.117.b.c.143.e
 Gregorius castos lingua tenacissimus. 80.e
 Gregorij laetus de clade Vrbs & totius Italiae. 81.c.d.e.85.b.c.d.91.b
 Gregorius Papa monet Imp. ut corrigat nimiam tributorum exactionem. 83.c.d
 Gregorius quot simul laboraret angustiis. 84.b.c.d.85
 Gregorius abstinentis à fundendo sanguine. 84.a.85.c.d
 Gregorius pecunia redimit Vrbs excidium. 83.c.d
 Gregorius pro pace cum Longobardis habenda sollicitus. 84.d
 Gregorius à Mauritio simplex appellatur. 85.a
 Gregorius quanta mala passus à Longob. 85.c.d
 Gregorius contra Ioan. Constantinop. agit ob titulum Vniuersalis. 86.b.c
 Gregorij insignis patientia. 85.c.d
 Gregorius res Vrbs curat ut Dominus. 85.e
 Gregorij desiderium ex hac vita migrandi. 86.a.169.d
 Gregorius dicit ius super eos qui se nominant Vniuersales. 89.a
 Gregorius semper se Vniuersalem Episcopum exhibuit. 88.c.d.e
 Gregorius vaticinatus obitum Ioannis Episcopi Constantinopol. 88.e
 Gregorius mittit pallium ad Virgilium Episc. Arelatensem. 88.d. & ad Andream Nicopolitanum Episc. ibid.
 Gregorius vetat suum Apocrisarium communicare cum Ioanne. 88.e.89.a
 Gregorius sibi iure vendicat clericos aliarum Ecclesiarum. 88.c
 Gregorius rursus agit cum Ioanne in spiritu lenitatis. 89.d.e.90.a
 Gregorius agit cum Mauritio Imp. de Ioannis arrogantia reprimenda. 90.e.91.a. Item de eodem agit cum Constantina Augusta, & de titulo Vniuersalis. 91.b.c
 Gregorius, quod se negat Vniuersalem, quid est. 91.e
 Et quomodo etiam neget se sacerdotem. 91.e.92.a
 Gregorius absoluit damnatum ab Episcopo Constantinopolitano. 92.d.e. Et aliam indicat causam indicatam ab eodem. 93.b.c
 Gregorius cito occurrit ne Pelagiana heresis reuiuiscat. 93.d.e
 Gregorius Papa confirmat regulas S. Benedicti. 94.b
 Gregorius monet Orientales Patriarchas de Concil. Ephesino fultato. 93.c.d
 Gregorius celebrat Concilium Roma. 93.e.94.a
 Gregorius laborat in causa Maximi Episc. Salonitani. 94.b.c.d.95.a. Pallium ei mittit. 95.d
 Gregorij magna tolerantia. 95.b.c. Eius erumma. 95.e
 Gregorius calumniam passus de Episcopo in carcere mortuo. 95.b.c
 Gregorius abstinent à cade Longobardorum. 95.c
 Gregorius iubet emi captiuos Anglos. 97.b
 Gregorius mittit ad Leandrum petium librum Regula Pastoralis. 96.e
 Gregorius à Dominico Episc. Carthagenensi communionem expetit Sanctorum. ibid.
 Gregorius laborat pro restituenda Ecclesia Gallicana in antiquam disciplinam & mores. 96.b.c.134.b
 Gregorius mittit Ioanni Episc. Rauenati reliquias SS. Martirum.

I N T O M V M V I I I . A N N A L . E C C L E S .

tyrum. 97. d. Eundemque corripuit. ibid. c
 Gregorius arguit Marinianum Episcopum Rauenna aurtia. 40.a.b.98.b.c. Item negligentia. 139.e.140.a
 Gregorius explorat vitam Episcoporum. 98.b.c.d
 Gregorius quos ipse soleret dicere litteras, quos vero Constiliarius eius. 98.e
 Gregorij nomino scriptum privilegium Eccles. Rauennatis. 98.e.99.a.b
 Gregorius neminem coegit accipere Episcopatum. 99.c.d
 Gregorius studiosus Elia Abbatis in Isauria, cui & munera mittit. 99.e
 Gregorius iterum corrigi monachos desertores. 112.c.d
 Gregorius luget interitum Ioan. Episc. Constant. 103.b
 Gregorius probat electionem Cyriaci Episc. Constant. 103.c.d. Non communicat in omnibus ipsi, nisi relinquat nomen vniuersalis. 103.e
 Gregorius prohibet Apocrisarium suum interesse sacris Cyriaci Episc. Constantinop. ibid.
 Gregorius infligit anathema assentibus libellum famosum. 104.a.b
 Gregorius laborat pro redemptione captiuorum. 104.c.d
 Gregorius prohibet sua scripta publice in mensa legi. 104.d
 Gregorius gerit curam propensorem monialium in Vrbe degenentium. 104.e
 Gregorius adicit animum ad conuersionem Anglorum. 105.a. Quibus permittit. 105.a.b
 Gregorius mittit in Angliam Augustinum & socios, quos commendat Gallicanis Episcopis 105.c.d. Nec non Regibus Francorum. 105.e
 Gregorius litteris roborat Augustinum & socios ad perseverantiam. 105.d.106.b
 Gregorius non tantum dicendus Magnus, sed Maximus. 105.b
 Gregorius mittit reliquias Martirum Palladio Episcopo Santonensi. 106.e.107.a
 Gregorius rursus languore corripitur & sanatur. ibid.
 Gregorius admonet Episcopos quomodo se gerant cum Magistratibus. 106.d.e
 Gregorius vocat Paulum Episc. Africanum Romam ad dicendam causam. 107.a.b
 Gregorius quid de Sozomeno historico. 109.c. Defenditur ab Audore contra oblatrantem. ibid.
 Gregorius reuocat Romam Sabiniannum diaconum, & mittit Anatolium Apocrisarium. 109.e
 Gregorius de Eudoxij nomine suspectus. 109.b
 Gregorius recipit ad communionem Responsales Cyriaci. 108.d. Quid de his ad Anastasium Antioch. Episc. 109.a
 Gregorius redarguit Gregoriam feminam curiositatis, scire cupientem, an esset praedestinata. 111.b
 Gregorius mittit clauem de sepulchro S. Petri ad Theodorum. 112.a
 Gregorius consolatur Narsetem Patricium. ibid.
 Gregorius curat res Ecclesie Africanae. 112.d
 Gregorius mittit sua scripta ad Dinamium in Gallias. ibid.
 Gregorius accipit à multis pecuniam erogandam in pauperes. 111.e.112.a
 Gregorius cur non miserit pallium ad Syagrium Episc. Augustodunensem. ibid.d
 Gregorius contulit privilegium Classensi monasterio. 120.e
 Gregorius cito occurrit heresi in Gallia serpenti. 112.e.113.a
 Gregorius admonet Brunichildem de corrigendis prauis moribus in Gallias. 113.a.b.134.b
 Gregorius de conuersis Anglis ad fidem scribit ad Eulogium. 114.e.116.b.c. Ad eundem manuscula mittit. 170.e
 Gregorius quod alios docuit, primus ipse perfecit. 116.e.117.a
 Gregorius humi prostratus ad pedes Anachorota. 117.c

Gregorius cur ea curat quae sint Praefectorum provinciarum. 118.b.c. Sollicitus de custodia ciuitatum. ibid.
 Gregorius reprehendit Ianuariū Episc. Calaritanum de segete exarata & aliis. 121.a
 Gregorius scribit ad Agilulphum de pace facta. 126.c.d
 Gregorius egrotat rursus podagra. 131.b.c.136.a.b.c.d.
 Gramus laborat. 143.d.173.d.e
 Gregorius dat ad Secundinum manuscula. 131.e
 Gregorius egrotans nō parci negotiis Ecclesiasticis. 136.c.d
 Missaeque diebus festis celebrat. 136.d
 Gregorius mittit reliquias Sanctorum ad Reccardum Regem. 135.e
 Gregorius mittit pallium ad Leandrum Episc. Hispanolensem. 136.a
 Gregorius sequester emptionis Exconsulatus. 196.c
 Gregorius consolatur Dominicum Episc. Carthagenensem de pestiugruente. 136.e.137.a
 Gregorius praedicit maxima mala futura. 138.a.206.b.c
 Gregorius probat scripta Eulogij Episc. Alexandrini aduersus hereticos. 139.b.c
 Gregorius reprehendit Episcopum Curialem. 140.a
 Gregorius intercedit pro Libertino Expressello, quem & consolatur. 141.c.142.b.c
 Gregorius monet Leontium Praefectum mitius agere in italicandis reis. 141.c.d.e
 Gregorius corripit Quidiscalcum Ducem senentem in monasterium. 142.d
 Gregorius consolatur Rusticianam Patriciam podagra laborantem. 143.c.d
 Gregorius corripit Clementinam Patriciam odio indulgentiam. 142.d
 Gregorius se verè seruum seruorum esse sentit & haberi vult. 143.e
 Gregorius licet egrotans colligit Synodum. 145.b.c.d.e
 Gregorius Reges Francorum rursus admonet de extirpanda Simonia. 147.e
 Gregorius quos secunda vice misit in Angliam. 149.e
 Gregorius scribit ad Augustinum praedicationem in Anglia ac humilitate seruanda. 149.b.c.d. Respondet ad consultationes eius. 151.e.152.a
 Gregorius scribit ad Aldiberthum Regem Anglorum. 149.e. Aliam epistolam ad Aldiberthum Reginam. 150.e
 Gregorius mittit pallium S. Augustino in Angliam. 152.a.b. Mittit & dona ad Ecclesiam Anglicanam. ibid.
 Gregorius respondet ad consultationem Hibernorum. 153.a
 Gregorius precibus resistit Barbaris. 153.e
 Gregorij impensa cura de Maximiano Episc. Rauennate egrotante. 135.e.154.a
 Gregorij Papa nomine scripta ab impostore nonnulla. 155.b.c.d
 Gregorius priuat Hilarium subdiaconum, & in exilium mittit. 155.e
 Gregorius Graecarum litterarum ignarus. 155.d
 Gregorius rursus urgetur bellis Longobardorum. 156.d
 Gregorius quem corripit consolatur. 159.e
 Gregorij sermones ab aliis excepti. 160.e
 Gregorius non vult legi publice libros suos. 160.d
 Gregorius vestit Episcopum frigore affluctatum. 159.c.d
 Gregorius ad Cyriacum Episc. Constantinop. rursus scribit. 167.b.c
 Gregorius scribit ad Leontiam Augustanz. 166.d.e
 Gregorius cur laudet Phocum Augustum. 164.e.165.e
 Eiusdem Epistola ad eundem. 165.d.e.166.b
 Gregorius prohibet cultum Sabbati. 170.e
 Gregorius ad Eulogium crucem cum limatura catenarum SS. Petri & Pauli mittit. 169.d Eundem monet de Simonia eradicauda. 169.d
 Gregorius

I N D E X

Gregorius sollicitus in curis bellicis cohortatur milites ad pugnandum.	172.b.c.d.e	Grimoaldus filius Pipini primi.	304.a.678.b
Gregorius tribunal mittit pro custodia Neopolitane civitatis.	172.d	Grimoaldus Rex Longobardorum.	486.d.e. Fuit fide Catholicus.
Gregorius gratulatur Theodolinda de nato filio.	173.c.d	Grimoaldus Grecos superat.	487.b
Munera mittit ad eundem.	174.a	Grimoaldi Regis obitus.	ibid.
Gregorij epistola non suis locis semper posita in regesto.	174.b.c	Guaimerus quae egerit in S. Leodogarium.	513.d
Gregorius dispensando in matrimonio cum Anglis infert nonnullis scandalum.	174.e.175	Guarnerius minister Theodorici Regis quid in S. Austrogisilum.	585.a.b
Gregorius Dei sermos litteris & muneribus frequentare solitus.	177.c.d	Guarnerij cum Salpicio Episcopo res gesta.	219.d
Gregorius insequitur maleficos.	176.a	Guarnerij visio de ira Dei in se conversa.	219.e.220.a
Gregorius ex consortio aliorum & collatione cum ipsis habitia & lectione proficit in sacris litteris.	177.b.c	Guarnerius percutitur à S. Austregisilo Episc.	219.e
Gregorij donatio facta Ecclesiae S. Petri pro luminaribus.	178.a.b	Guarnerij infelix obitus.	219.e.220.a
Gregorij obitus tempus.	178.d	Gudoinus Dux redarguitur ob inultum sacrilegium.	176.c.d
Gregorij sedis tempus.	ibid.	Gudifalcus Dux saucius in monasterium corripitur à S. Gregorio.	142.d
Gregorij epistolum.	178.e.179.a	Gulfarni Magister militum ad quem scribit S. Gregorius.	128.c.d
Gregorij laudes.	179.b.c	Gundegisilus Episc. Burdegalsis.	61.b.c
Gregorij mira sanctitas testata.	179.c	Gundemar Rex tertius Hisp. à Reccaredo.	216.c
Gregorij ad aurem visa columba.	ibid.	Gudemari Regis constitutio de Ecclesia Tolotana.	217.b.c.d.e. 218.a
Gregorij ordinationes.	183.d	Gundericus Episc. Toletanus sub Unicitza Rege.	645.a.b
Gregorius post obitum calumniis aspersus.	179.d	Guntheramnus Rex cultu religionis pestem auertit.	15.e. 16.a
Gregorij scripta combusta an fuerint.	179.e.180.a.b	Eiusdem predicata pietas & miracula.	15.e.16.a
Gregorij imago. 180.e.181. Eius corporis habitudo.	143.d	Guntheramnus Rex Franc. incaute iniustum bellum movit adversus Reccaredum Regem Hisp.	31.d.e
Gregorius quando pingi fecit miraculum sancti Eleutherij.	183.a	Guntheramnus Rex laborat pro pace Monialium.	63.d.e
Gregorius pingi fecit Ecclesiam S. Agathae.	ibid.	Guntheramni Regis obitus.	125.d.e
Gregorij corpus translatum.	183.b	Guntheramni Regis predicata pietas.	125.e
Gregorij oratorum ubi.	183.d	Guntherus Ethnicus frustra offert sacrificium pro filio excitando.	628.a.b
Gregorius fecit ciborum pretiosum.	ibid.	Guntherus rogat S. Suiibertum pro filio.	628.b. Laborat in Evangelio.
Gregorij Papa reliquiae à populo in honore habitae.	183.b	Guthlacus anachoreta in Anglia sanctitate clarus.	631.e
Gregorij Papa obitum elementa sensere.	197.c		
Gregorij historia de liberatione animae Traiani ab inferni poenis ut falsa reticienda.	186.b.c.d.e.187		
Gregorius nec Christum aliquem liberasse ab inferis cum illic descendit concedit.	187.b		
Gregorij librorum Moralium pars desiderata inuenta Rome.	419.a.b		
Gregorij scriptorum locus depravatus corrigitur.	4.e		
Gregorij constitutio de non vendendo locum sepulchri per contrarium usum abrogata.	254.b		
Gregorius post obitum redarguitur per visum Sabinianum Papam.	199.c		
Gregorius Papa Secundus cum esset diaconus consultavit canones Sextae Synodi nomine editos.	615.d.e.663.b		
Gregorij Papa Septimi epistola de recuperatione Regni Hispaniae.	646.b.c.d		
Gregorius Papa Secundus successit Constantini.	677.a		
Gregorius Papa Secundus missi Constantinopolim legatos contra Iconoclastas.	618.b		
Gregorius Papa Septimus duas legationes in Hispaniam missi pro recuperandis Romane Ecclesiae viribus.	646.d.e		
Gregorius Cappadox Archimandrita.	622.b		
Gregorius cognomento Buramphus exulat.	670.d		
Gregorius Patricius Praefes in Africa.	369.b.371.a.		
Idemque tyrannus.	382.a.385.d.467		
Gregorius Photini filius testis contra S. Maximum.	467.e.468.a		
Gregorius Praefes reficit Martinum.	433.c		
Gregorius Rinacurorum Episcopus legatus ad redimendos captivos.	234.a		
Gregorius Tironensis assistit Ingoberga Regina testis.	67.b		
Gregorij Tironensis diaconus reliquias Sanctorum Roma transtulit in Gallias.	16.a.b		
Gregorius Tironensis ubi sinem imposuit sua historie.	102.b.c		

H.

Hadimelech Rex Sarracenorum.	604.c
Hadoindi Episc. Cenomannensis testamentum.	440.b.c.d.e. & seqq.
Hadriani Episc. in Achaia causam Gregorius Papa cognosci iubet.	58.e
Hadrianus Episc. Thebanus appellat ad S. Gregorium.	38.a.b
Hadrianus Episc. in Anglia.	503.c. A Vitaliano missus.
Hadriani Abbas in Anglia obitus.	603.d
S. Hadriani ecclesia ab Honorio Papa erecta.	346.d
Hadriani moles illustrata memoria S. Angeli.	6.d
Hereses unde oborta.	379.a
Heresis Ariana in Italia Longobardorum Regis auxilio pollet.	15.b
Heresis Monothelitarum difficilis captus.	370.c.d
Heresis Simoniaca prima in Ecclesiam insurrexit.	3.a
Hereses cum dominantur Romanum imp. decrevit.	295.b
Heresium causa Christianni dati Sarracenis.	338.b
Hereses accusatus satisfacere tenetur.	147.a.b
Heretici Alexandrini conversi per sanctum Eulogium.	116.b
Heretici Angli ab auctore perstringuntur.	114.a.b
Heretici Monophysite ad Ecclesiam reversi.	158.b.c
Heretici Samaritani in Sicilia.	107.d
Heretici infestant Ecclesiam Thessalonicensem.	119.b
Heretici in hereticos declamare soliti.	384.a
Hereticos ab imp. plectendos esse.	537.a
Hereticorum iureconsultorum stoliditas & ineptia.	201.e

Heret-

IN TOMVM VII. ANNAL. ECCLES.

Heretici soliti falsa scripta supponere.	456.d.e	Heraclius acclamatus Imperator in Africa.	212.b.c
Heretici penitentes quid facere debeant ut à sede Apostolica recipiantur.	540.a.b	Heraclius Imp. classe comparata Constantinopolim venit adversus Phocam.	212.b.c
Hereticorum mos in decipiendis Catholicis.	296.c.d	Heraclius recipit omnes exules à Thoca expulsos.	212.c
Heretici dubitare se simulant, ut alios ad dubitationem inducant.	296.c.d	Heraclius vincit Phocam, quem & necavit.	212.d.e
Heretici affectant scissionem ab Ecclesia, ut liberè viuunt.	112.e	Heraclius auctus filio.	218.c
Heretici haud pollicitationibus inuitandi.	296.a.b. Pollicitationibus conversi raro proficiunt.	Heraclij statua & effigies.	213.c
Heretici non communicandum nec in bonis.	30.d	Heraclius barbium radit cum imperare cepit.	ibid.
Hereticorum scripta qualia esse soleant.	352.c.d	Heraclius coronatus Imp. à Patriarcha.	212.d
Heretici Imperatores cur honesto titulo nominati repeririuntur.	359.e	Heraclius creat filium suum Imperatorem.	220.d.
Heretici volumi videri Catholici.	383.e	Heraclius parare incipit expeditionem in Persas.	220.d. 255.e
Heretici turbant Ecclesiam Antiochenam.	112.b.c	Heraclius nefariè ducit neptem suam in coniugem.	126.b.c
Heretici magno periculo se insnuant Principum auribus.	295.e	Heraclius destructionem Indeorum meditatur.	241.b.c
Heretici de Primatu Romanae Ecclesiae à Phoca accepto garrunt.	201.a.b	Heraclius Astronomiae studiosus, quid in Iudaos.	241.b.c
Heretici recentiores quam deteriores antiquioribus.	282.a	Eos coegit baptizari.	241.c
Heretici & hereses quomodo conuinci soleant.	379.e. 381.e	Heraclius ad Dagobertum scribit adversus Indeos.	ibid.
Hereticorum semper inconstans sententia.	536.a	Heraclius sagittatur ignavia.	245.d
Hereticorum melita eloquia.	382.d.e	Heraclius legatos mittit ad Chosroem Regem Persarum.	251.b.c
Hereticorum scripta quando citata ab Orthodoxis.	616.d.	Heraclij sanctio de numero clericorum.	253.a.b
Heretici damnati à Sexta Synodo appellantur ad sedem Apostolicam.	560.b.c	Heraclius pacem componit cum Rege Auarum.	255.d.e
Heretici confutatus ab Heraclio Imperatore.	262.c.d	Heraclius pro bello parando ab Ecclesiis mutuum pecuniam accipit.	255.e.256.a
Heretici deciperunt Heraclium Imp. sub spe concordiae.	294.e	Heraclius exercet milites ad praelium.	258.e
Heretici aequè ac demones blasphemi in Martyres.	672.e. 673.a	Heraclij expeditio in Persas.	258.d. 259.d.e.260.d.e
Hereticus damnatus in Concilio Aurelianensi.	426.a.b	Heraclius in bellum proficiscens secum vexit Christi imaginem.	259.b. Ad eam intramentum factum.
Hali pater Mahometis.	297.e	Heraclius in prociuctu monet milites seruare iustitiam.	259.a
Halianphus Abbas monasterij Altimontis.	625.e	Heraclij verba ad Sergium Patriarcham.	ibid.
Halsbanij populi ad fidem conversi per S. Trudonem.	647.c	Heraclius fugat Persas Chalcedonem vsque.	259.c
Haumar Princeps Sarracenorum.	309.c.337.b	Heraclij magna in Deo fiducia.	259.e.260.a.
Haumar Princeps Sarracenorum Ierosolymam capit.	340.d.e	Religione vitum magis, quam armis.	260.b.c.263.b.c
Haumar Princeps Sarracenorum templum adificat.	340.e.	Heraclius longè imparibus copiis aggreditur Chosroem.	259.d.e. Idem rursus patitur à Chosroem.
Haumar Princeps Sarracenorum occiditur à Persa.	341.a	Heraclius in Armenia vincit hostes.	260.d. Persidem inuadit.
Haumar Cruces aduersarias deponi iussit.	364.d.e	Vincit Sarbaram Ducem.	260.d.e
Haumar Princeps Sarracenorum occiditur à Persa.	376.b	Heraclius Byzantium secedit biematurus.	260.e
Heanfleda filia Regis Eduni baptizata à S. Paulino.	330.b	Heraclius obitum hereticum consultauit.	262.c.d
Heclor Patricius Masiliensis à Rege Francorum iussus occidi.	508.b	Heraclij secunda expeditio in Persas.	262.c
Heddi Episc. Occidentalium Saxonum moritur sanctitate clarus.	656.d	Heraclius interiorum Persidem inuadere tentat.	263.b.c.d
Heimeramnus Episc. Ratisponensis.	649.d.	Heraclius concionem habet ad milites.	263.b
Heimeramnus passus appellat iudicium Romanae Ecclesiae.	648.c.	Heraclio Deus mirificè fauet.	263.d
Eius martyrium. ibid. d.e.	tempus quo passus est.	Heraclij exercitus recreatur pluuiis.	263.d.e
Helladius Episcopus monet S. Gregorium.	88.c	Heraclio uni datum penitus vincere Persas.	263.d
Helladio Episcopo insultans diaconus à Deo punitus.	476.d.e	Heraclius comburit ignis templum in Perside.	264.b
Helladius Episcopus Toletanus successit Aurafij, magister Eugenij.	343.d.e	Heraclius fugat Chosroem.	264.a
Helpidius contra Phocam conspirans proditus occiditur.	211.d.e	Heraclius in ambiguis diuinum numen quomodo solitus consultare.	264.d.e
Heraclionas imperat.	361.a	Heraclius captiuos Persas dimittit.	264.e
Heraclius Praetor in Africa excitatur adversus Phocam.	266.e	Heraclij exercitus in discrimen adductus.	265.b.c
Heraclius ducit uxorem in Africa Eudociam filiam Rogati.	212.c	Heraclius hiemat in Albania.	264.d
		Heraclius hortatur milites timore consternatos.	265.a.b.c.d.e
		Heraclium reuertentem in Armeniam insequitur Persa.	265.e.266.a
		Heraclij noua victoria adversus Persas.	265.d.e
		Heraclius nocte irrumpit in Sarbaram Ducem Persarum & fugat eum.	266.a.b
		Heraclius litteris suis consolatur Constantinopolitanos.	266.e
		Heraclius iniit amicitiam cum Cyro Lazorum Episcopo.	266.c
		Heraclius peruenit ad Euphratem.	267.a

Hera-

I N D E X

<i>Heraclius pugnans admirati sunt hostes.</i>	267. a. b	<i>Heraclius Imperatoris copiis Praefectus.</i>	630. b
<i>Heraclius subuenit exercitum periclitanti.</i>	267. b	<i>Herbipolensis Ecclesia illustrata sanguine Martyrum.</i>	599. e. 600. a. b
<i>Heraclius compulsus cum gigante certare.</i>	267. b. c	<i>Hermannus presbyter Scotus ad quem litterae Apostolicæ sedis.</i>	351. e
<i>Heraclius huiusmodi apud Sebasteam.</i>	274. b. c	<i>Hermannus Episcopus Colonienfis. 633. e. Scriptor vitæ S. Lamberti.</i>	ibid.
<i>Heraclius mittitur Dei auxilio.</i>	274. d	<i>Herodotus prædicit Mauritio interitum.</i>	161. d
<i>Heraclius victor contra Chosroem properat.</i>	274. d	<i>Herundo sancta femina in montibus Prænestinis eremiticam vitam excoluit.</i>	42. d
<i>Heraclius exercitus deseritur à Turcis.</i>	274. c. d	<i>Hesychius Episcopus in Gallia Synodo Pictaviensi interfuit.</i>	62. b
<i>Heraclius aduersus Razatem pugnans ante aciem.</i>	274. c. d	<i>Hesychius Episcopus Ierosolymorum moritur.</i>	211. e
<i>Heraclius aucta vires per martyrium S. Anastasij.</i>	287. a. b	<i>Hiberni Episcopi scribunt ad S. Gregorium.</i>	36. c. d
<i>Heraclius potitur diuitiis Chosrois.</i>	287. b. c	<i>Hiberni schismatici redeunt ad Ecclesiam.</i>	37. b. c
<i>Heraclius fructus Syrii filio Chosrois.</i>	287. d. e	<i>Hiberni consulunt S. Gregorium Papam.</i>	37. a. b
<i>Heraclius rediit Constantinopolim.</i>	289. d. e	<i>Hiberni Catholico ritu celebrant Pascha.</i>	335. c
<i>Eius filiorum occurrit.</i>	290. a	<i>Hiberni gratia ab Anglis passi.</i>	580. a. b
<i>Heraclius pecuniam ab Ecclesiis acceptam restituere parat.</i>	290. b	<i>Hiems aspera infesta arboribus.</i>	197. c
<i>Heraclij triumphus de bello Persico.</i>	289. a	<i>Hieronymus renouatur ab interpretatione Ezechielis.</i>	79. e
<i>Heraclij præclara merita.</i>	289. d. e	<i>Hilarius Archiepiscopus Rom. Ecclesia.</i>	4. c. 351. e
<i>Heraclij & eius filij numismata.</i>	281. b. c. d	<i>Hilarius Chabularius missus in Africam eam curat Ecclesiam.</i>	28. e. 29. a. 35. c. 159. a
<i>Heraclius pellit Nestorianos ab Ecclesiis Catholicorum.</i>	289. e	<i>Hilarius subdiaconus subiectus verberibus damnatur exilio.</i>	155. e
<i>Heraclius duxit quatuor elephantes à Perside.</i>	290. b	<i>Hilda Abbatisa quid de Paschate.</i>	489. a. b
<i>Heraclium victorem Reges legationibus frequentant.</i>	294. c	<i>Hilda Abbatisse obitus. 545. a. De eius anima visio.</i>	ibid.
<i>Heraclius reportat humili habitu Crucem Christi Ierosolymam.</i>	293. e. 294. a	<i>Hippolytus Notarius à S. Gregorio missus ad Theodolindam Reginam.</i>	54. a
<i>Heraclius suadet Indæo prædixit fieri Christianum.</i>	293. d	<i>Hispalensis, sive Spalensis Concilium.</i>	254. c
<i>Heraclij ruina vnde coepta.</i>	294. d	<i>Hispani Episcopi cur se ignorare proficiuntur Quintam Synodum.</i>	579. a
<i>Heraclius visitans Syriam de fide disputat suo damno.</i>	294. d. e	<i>Hispania laborat peste inguinaria.</i>	15. d
<i>Heraclius consulit Sergium Patriarcham de dogmatibus.</i>	294. d	<i>Hispania Ecclesia felix status sub Chindasvindo Rege.</i>	420. a
<i>Heraclius spe pacis decipitur ab hæreticis.</i>	294. d. e	<i>Hispania Episcopi cupiunt Romano tantum subesse Pontifici.</i>	564. a. b
<i>Heraclius declinans in hæresim pessumdat Imperium.</i>	195. b. c	<i>Hispania Episcopi à Benedicto Papa monentur. 581. b. c. d. e.</i>	582. a
<i>Heraclius triplici vinculo hæreticorum captiuus ductus.</i>	296. a	<i>Hispania Episcopi legationem mittunt ad Leonem Secundum Rom. Pont.</i>	577. b. c. d
<i>Heraclius captus ab hæreticis leuitatis arguitur.</i>	296. a. b	<i>Hispania Episcopatum facta distinctio.</i>	517. d
<i>Heraclius deceptus ab Athanasio Iacobita.</i>	295. d. 296	<i>Hispania Reges vnde sint delli Catholici.</i>	349. d. e
<i>Heraclius magno suo damno se immiscet disputationibus dogmatum.</i>	295. e. 296. a. b. 297. c	<i>Hispania à Iudeis pressuram passa.</i>	622. d. e
<i>Heraclius obuiam habuit Mahometanum Principem & pseudopphetam.</i>	298. c. d	<i>Hispania regnum cum defecit ab obedientia sedis Apostolicæ penitus corruit. 645. b. c. d. e. Traditum Sarracenis.</i>	644. a. b
<i>Heraclius fugiatur inertia dum non insurgit in Mahometanos statim, sed intentus totus fuit quæstionibus dogmatum.</i>	301. a	<i>Hispania ciuitatum muros destruit Vuitiza Rex Gothorum.</i>	644. d
<i>Heraclius licet hæreticus perseverat Catholico nomine.</i>	303. a	<i>Hispania regnum oblatum Ecclesie Romana. 645. c. d. e. Ablatum à Vuitiza. ibid. Vendicatum à Gregorio Septimo.</i>	645. d. e. 646. a. b
<i>Heraclius urgetur à Sarracenis, & relicta Syria pergit Constantinopolim.</i>	309. c. d	<i>Hispania Regnum sicut inobedientia Romana Ecclesie perditum, ita obedientia restitutum.</i>	647. a. b
<i>Heraclius permissus Romane Ecclesie.</i>	349. b. c	<i>Hispania inuadunt Sarraceni, eisque sunt potiti.</i>	674. d. e.
<i>Heraclius promulgat nouam fidei expositionem hæreticam.</i>	350. d. e. 352. d. e. Etheim eam nominant.	352. d. e	<i>Hispania proditiōe Iuliani Comitū nudata armis.</i>
<i>Heraclij expositio fidei reuocatur à Severino Papa.</i>	351. b. c. d	675. b. c. d	<i>Hispaniarum proditiōis causa qua verior extitit.</i>
<i>Heraclius ruina factus Romani Imperij.</i>	336. e. 337. a	678. d. e	<i>Historia Gregorij Turonensis quousque producta.</i>
<i>Heraclius recantans palinodiam in exemplum adducitur à S. Maximo.</i>	470. e. 471. a	102. c. d	<i>Historia scriptio postulat solitudinem.</i>
<i>Heraclius de fidei expositione confusus negauit eam esse suam.</i>	359. a. b. Eius penitentia imperfecta.	359. d. e	55. e. 56. a.
<i>Heraclij imp. obitus.</i>	360. e	<i>Renocati ad Ecclesiam.</i>	128. b. c. d. e
<i>Heraclius iunior imperat. 502. b. Eius natalis.</i>	218. e.	<i>Hoamen Rex Sarracenorum.</i>	376. b
<i>Idem filius spiritualis Ioannis Episcopi Alexandrini.</i>	220. d.	<i>Hollandia pars accipit Euangelium prædicatione S. Sui- berti.</i>	629. d. 631. e
<i>Idem Constantinus dictus, Consul creatus & Cæsar.</i>	245. d	<i>Homilia</i>	
<i>Heraclius ab Imperio dimouetur.</i>	558. d. e		

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

<i>Homilia ab Antiocho monacho cur scripta.</i>	236. d. e	<i>Honorij fides Catholica bene cognita à successoribus.</i>	535. c. d
<i>Homilia in Euangelia quando à sancto Gregorio habita.</i>	41. c. d	<i>Honorius in Sexta Synodo falso accusatus à Monothelitis.</i>	549. e
<i>Homilia per Notarium recitata.</i>	ibid. d	<i>Honorij epistola lecta in Synodo.</i>	550. d. e
<i>Homilia S. Gregorij super Ezechielem quando scripta, & quando intermissa.</i>	79. b. c. d	<i>Honorij innocentia fideique Catholica, perspicue demonstrata atque plus satis probata. 552. d. e. 553. 554. 555. c. d. 556. 561. a. b. 570. e. 571. a. b. c</i>	
<i>Honorius discipulus Mahometis.</i>	299. b	<i>Honorij Papa opera propagatur Euangelium in Genesim.</i>	339. b. c. d. e. 340.
<i>Honoratus Episcopus Hispalensis.</i>	342. e	<i>Honorij Papa epistola ad Eduinum Regem Angl.</i>	328. c. d. e
<i>Honorius Papa creatus.</i>	274. a	<i>Honorij Papa epistola ad Honorium Episc. Dorouernensem.</i>	329. a. b
<i>Honorius Papa commotus aduersus Episcopos Cisalpinos.</i>	281. a. b	<i>Honorius Papa pecuniam coegit in Patriarchiam.</i>	348. c. d
<i>Honorius Papa concedit privilegium monasterio Bobiensis.</i>	283. d	<i>Honorij Papa versus in basilica S. Agnetis.</i>	346. a. b
<i>Honorij Papa laudes per scriptorem sui temporis.</i>	ibid.	<i>Eam ecclesiam restituit & ornauit.</i>	345. e. 346. b. c
<i>Honorius Papa deiecit Fortunatum Gradensem Episcopum.</i>	301. b	<i>Honorius Histrianum schisma sustulit, ut ex antiqua inscriptione colligitur.</i>	346. e. 347. a
<i>Honorij Papa epistola ad Episcopos Venetiarum & Histria.</i>	301. c	<i>Honorij Papa obitus, ordinationes, & relique res gestæ in cultu Ecclesiarum.</i>	346. d. e. 347. a
<i>Honorius Papa creat Primogenium Episcopum Gradensem.</i>	ibid.	<i>Honorius Episcopus Dorouernensis accipit pallium ab Honorio Papa.</i>	328. b. c
<i>Honorius Papa ordinat Scotos Episcopos.</i>	305. d. e	<i>Hormisdæ Pape qui tituli oblati.</i>	92. c
<i>Honorij Papa consuetudo cum Sergio & communio in crimine deduci non potest.</i>	314. d	<i>Hormisdæ Rex Persarum pulsus à Sarracenis.</i>	294. b
<i>Honorij Papa arbitrio se subiecit Sergio.</i>	317. b. c. d	<i>Hormisdæ ultimus Rex Persarum se abdicat.</i>	356. a
<i>Honorius Papa non potuit improbare, Sergij epistolam.</i>	317. c. d	<i>Hormisdæ alius Rex Persarum occisus.</i>	43. c
<i>Honorius Papa inter Catholicos Pontifices adnumerandus.</i>	317. e. 318. a	<i>Horta ciuitas à Longobardis capta.</i>	79. a
<i>Honorij epistola prior ad Sergium lapis offensionis.</i>	318. 319. 320	<i>Hortonenfis Ecclesia Episcopo vacans.</i>	75. e
<i>Honorius quomodo asserat voluntatem unam in Christo.</i>	318. d. e. 324. a. b	<i>Hospitalia ab Episcopis curanda.</i>	171. e. 172. a
<i>Honorius cur silentium indixit de vna vel duabus voluntatibus in Christo.</i>	319. d. e. 320. a. d. e. 325. b. c. d.	<i>Hosibus Ecclesia quando danda elemosyna.</i>	34. e
<i>Honorium damnantes in quo decepti sint.</i>	320. b. c. d. e. 321. a	<i>Hubertus Episcopus Leodiensis successor S. Lamberti martyris Romana Ecclesia obseruantissimus.</i>	636. a. b
<i>Honorij Papa arque Sophronij Episc. Ierosol. eadem sententia.</i>	321. b. c. d	<i>Qui sigillo munire voluit suam Ecclesiam.</i>	ibid.
<i>Honorius magis excusabilis quam Sophronius si communicauit cum Sergio.</i>	321. b. c. d	<i>Hugobaldus monachus scriptor.</i>	307. c
<i>Honorius scribit ad Cyrum, & ei silentium imponit.</i>	323. a. b	<i>Hugo Card. legatus in Hispanias à Gregorio Papa Septimo.</i>	646. a. b
<i>Honorij ad Sergium epistola posterior.</i>	323. a. b. c	<i>Humilis Episcopus Belitrensis.</i>	146. b
<i>Honorij epistola ad Sergium que obiecta.</i>	324. a. b	<i>Humilitatem insinuat & custodit S. Gregorius.</i>	116. d. e
<i>Honorius defenditur à S. Maximo.</i>	324. b. c. 371. b. c	<i>Humilitas custodienda in operatione signorum.</i>	149. c. d. e
<i>Honorij Catholica fidei firmitas.</i>	325. b. c	<i>Hunni qui adhuc Pagani.</i>	600. e
<i>Honorius Orthodoxus à Synodis & Romanis Pontificibus comprobatur.</i>	325. c. d. e		
<i>Honorius inuidiam passus ob laudes ipsi à Monothelitis illatas.</i>	326. b. c		
<i>Honorius Papa corrigit Scotos deniantes.</i>	331. b. c		
<i>Honorij Epistola perchara Monothelitis.</i>	326. a. b		
<i>Honorij nomen inuidiosè retentum in diptychis à Monothelitis.</i>	326. c.		
<i>Honorius à Sophronio in honore habitus.</i>	326. d		
<i>Honorius ad Agathone & Martino successoribus celsus.</i>	326. d		
<i>Honorij epistola ad Sergium probata Catholica à Ioanne Papa.</i>	357. e. 358. a		
<i>Honorius defendit Agatho Papa.</i>	551. a. b. c. 552. 553.		
<i>Honorius manifestam calumniam passus.</i>	550. a. b		
<i>Honorij damnatio Actis Sextæ Synodi inserta à Theodoro impostore.</i>	539. e. 552. a. 553. a. b. 568. b. c. d. e. 569. a		

I.

<i>Iacobus diaconus Paulini Episcopi in Anglia.</i>	293. b
<i>Iacobus diaconus Eboracensis vir sanctus.</i>	330. c
<i>Ianuarius Episc. Calaritanus reprehenditur à S. Gregorio quod non defendat pauperes.</i>	140. b. Et ob Barbaricos non conuersos. 73. d. e. Item propter hospitalium neglectam curam. 171. e. Et ob iniuste excommunicatum Isidorum. 39. b. c. Et ob exaratum segetem & alia indigna Episcopo perpetrata.
<i>Ianuarij Episc. Malacitani causa Romam perlata.</i>	171. c
<i>Ianuarmanus Episcopus in Anglia.</i>	493. a
<i>Iconoclastæ suis ipsorum armis confossi à Latinis.</i>	616. b. c
<i>Ideberga mater Gertrudis Ita dicta.</i>	495. a
<i>Idolorum destructa ara ab idolorum pontifice.</i>	280. a. b
<i>Idolorum templum non destruenda, sed in diuinum cultum mutanda.</i>	151. b. c. d
<i>Idolorum templum incensum à Moroueo monacho.</i>	282. d. e
<i>Idolorum templa conuersa in Ecclesias per S. Sunibertum Episc.</i>	627. c
<i>Idololatria pullulat diuersis in locis.</i>	113. b
<i>Idololatre rustici, quam sint passi diuinam vltionem.</i>	282. d. e
<i>Ierosolyma capta à Chosroo Rege Persarum.</i>	233. c. d.
<i>Deploratur Threnis Antiochi monachi.</i>	243. a. b. c

I N D E X

<i>Eius clades prænuntiata.</i>	206.a.b	<i>Imaginum sacrarum cultus qualis esse debeat.</i>	132.a.b.c.d.
<i>Ierosolyma restauratio facta à Modesto.</i>	240.d.e	<i>Imagines Sanctorum in Ecclesia.</i>	129.d
<i>Ierosolyma capta à Sarracenis.</i>	337.b.c.340.d.e	<i>Imago S. Sebastiani in basilica sancti Petri ad Vincula.</i>	544.e
<i>Ierosolymitanis captivis subvenit Ioannes Eleemosynarius.</i>	233.e	<i>Imago S. Silvia matris S. Gregorij.</i>	180.d.182
<i>Ierosolymitana Ecclesia iniusta à Sergio heretico vendicata à Theodoro Papa.</i>	367.a	<i>Imago Theodori Siccote adhuc viventis depicta.</i>	208.d.e
<i>Ierosolymorum Episcoporum post Sophronium successio interrupta.</i>	341.b.c	<i>Immerites & Erinus accusatores S. Martini Pape.</i>	431.b
<i>Iesdin Persa filij curant corpus S. Anastasij martyris.</i>	286.d.c	<i>Immunitas Ecclesiastica illasa servata ab Ariano Rege.</i>	283.a.b
<i>Ipsi Regis Eduini nepos filius Osfridi baptizatur à S. Paulino.</i>	292.b.330.b	<i>Immunitas Ecclesiastica violata à Phoca.</i>	200.e
<i>Iugonij martyris reliquia quando translata Romam.</i>	345.b	<i>Imperatorum non esse dare Episcopos civitatibus.</i>	546.d.e
<i>Ignatij martyris signum in epistolis.</i>	95.e.96.a	<i>Imperatorum esse servare Ecclesiam ab erroribus immunitatem.</i>	537.e
<i>Ignis marinus inventus quo naues Sarracenorum sapè combusta.</i>	512.c	<i>Impertores moneri debent à Rom. Pontifice.</i>	536.a
<i>Ignis templum in Perside.</i>	264.b.	<i>Imperatorem esse etiam sacerdotem dicebant Monothelites heretici.</i>	468.d.e. Quos redarguit S. Maximus. ibid. d.613.b.c.
<i>Ildesonus Abbas postea Episc. Toletanus.</i>	443.c.d	<i>Imperatores heretici defuncti, cur titulo pietatis nominati.</i>	359.e
<i>Ildesonus creatus Episc. Toletan.</i>	475.d.476.c	<i>Imperatores Orientales desistunt confirmare electionem Romani Pont.</i>	578.b.c
<i>Ildesonus apparuit S. Leocadia.</i>	477.c.d	<i>Imperatorem imaginum cultus.</i>	164.c.165.a
<i>Ildesonus veste sacra donatus à Dei genitrice Maria.</i>	477.a.b.478.a.b	<i>Imperatorum non esse, sed sacerdotum de dogmatibus desistere.</i>	294.d.e.295.a.428.c
<i>Ildesoni Episcopi Toletani obitus, laudes & scripta.</i>	501.a.b	<i>Imperatores unde sibi usurparunt auctoritatem condendarum legum Ecclesiasticarum.</i>	471.a.b
<i>Ildericus tyrannus in Gallia Narbonensi, auferens coronam S. Felicis martyris, & suo capiti imponens male perit.</i>	514.c.d. Eius nefanda scelera. 514.e.515.a	<i>Imperatores veniuntur non persequantur sacerdotes.</i>	85.c.
<i>Imago agni Christum representantis à Grecis vetita, à Latinis retenta.</i>	616.a.b.c.d.617.a.b. In cera & aliis exprimi soluta.	<i>Imperatores curare debent concordiam sacerdotum.</i>	83.b.c
<i>Imago Anastasij martyris Cesareæ posita.</i>	288.c.d. Romam translata.	<i>Imperatores non pati libenter rigidos sacerdotes.</i>	4.b
<i>Imagines sacre Roma allata in Angliam.</i>	651.a	<i>Imperatores subiecti sunt sacerdotibus.</i>	468.e
<i>Imaginem Christi prænia Heraclius pugnat contra Phocam Imp.</i>	212.d.e	<i>Imperatorum Orient. consensus requirebatur pro confirmatione Romani Pont.</i>	2.e.3.a.b.c.4.a.b
<i>Imaginem Christi prænia Heraclius proficiscitur ad bellum Persicum.</i>	258.e.259.a	<i>Imperatores Orientis hostes Romana Ecclesie.</i>	3.a.b
<i>Imaginem Christi prænia victor semper exstitit exercitus Romanorum.</i>	262.b.c	<i>Imperatores Orientales quibus sint visi artibus, ut subiciant sibi Romanam Ecclesiam.</i>	654.b.c. Studuerunt ut crearentur Orientales Romani Pontifices. ibid. c. Omnes eorum conatus elusi. ibid. c. & 655.a
<i>Imago Christi ærea in porta Palatii Constantini.</i>	162.a	<i>Imperatores Orientales, qui profecti sunt honore Ecclesiam Romanam.</i>	618.d
<i>Imago Gordiani patris S. Gregorij.</i>	180.d.181.c.d	<i>Imperatores indigni Imperio, qui persequuntur Rom. Ecclesiam.</i>	3.a.b
<i>Imago Heraclij Imp. & filij.</i>	291.b.c.d	<i>Imperatores non sibi usurpent que sunt sacerdotum.</i>	613.b.c.d
<i>Imagines Imperatorum deservi solite in provinciis.</i>	164.e	<i>Imperatores heretici promouentur à demone.</i>	673.a
<i>Imago Marie Virginis propulsatrix pestis Romæ.</i>	6.c.d	<i>Imperium proficit & deficit pro ratione fidei Catholice custodite, vel lese.</i>	295.c.307.b.c.411.c.d.436.b.c
<i>Imago Marie Virginis allata ad Heraclium à Stephano Episcopo.</i>	212.d	<i>Imperium Orientale cur maioribus affectum cladibus.</i>	307.b.436.c.d
<i>Imago Marie Virginis in classe Heraclij Imp.</i>	ibid.	<i>Imperitia Ecclesiarum huius sæculi.</i>	532.e.533.b.539.b
<i>Imago Marie Virginis cum Cruce allata in Synagogam Indæorum.</i>	119.e	<i>Impostura de Honorio Papa facta in Sexta Synodo.</i>	552.a.b.c.553.a.b.556.a.b.559.c.d. Vide Honorius.
<i>Imago Synodorum Vniuersalium depicta Constantinopoli, abrasa à Philippico heretico Imp.</i>	666.d	<i>Impostura de camerio S. Gregorij Pape.</i>	191.a.b
<i>Imago Synodorum Vniuersalium depicta Romæ in Ecclesia S. Petri.</i>	ibid.	<i>Indie Regis legatio ad Heraclium Imp.</i>	294.c
<i>Imaginum sacrarum usus ab exordio Ecclesie Anglicana.</i>	677.d.e	<i>Infantes baptizandi.</i>	11.d
<i>Imagines in sacro linteo intexi solite.</i>	526.a	<i>Inferni pœna ostensa monacho impœnitenti.</i>	653.d
<i>Imagines Sanctorum creatae super turres à Vamba Rege Hisp.</i>	515.e	<i>Ingenitinus Episc. Sabionensis exilium passus à Longobardis Arianis.</i>	350.b
<i>Imagines Christi & Dei genitricis Mariae salutis S. Maximus.</i>	458.e	<i>Ingoberge Regina pietas & obitus.</i>	67.b
<i>Imagines sacre misse ad Secundinum à S. Gregorio Papa.</i>	131.e.132.a	<i>Inguinaria pestis Romæ.</i>	5.a.b.

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

<i>Innocentius Praefectus in Africa cupidus librorum sancti Gregorij Pape.</i>	140.c	<i>Ioannis Episcopi Alexand. res gesta cum Georgio Arsa.</i>	327.a
<i>Inscriptio sepulchri Ceadualle Regis.</i>	595.e.596.a.b	<i>Ioannis Episcopi Alexand. res gesta cum Niceta Patricio.</i>	256.a.b
<i>Inscriptio in Cruce posita donata à Chosroë sancto Sergio martyri.</i>	45.e.46.a	<i>Ioannes Episc. Alex. quam vindictam exercuit pro suo nepote consumetia affecto.</i>	258.a.b
<i>Inscriptio in Ecclesia sancti Joannis Bapt. à Rege Recesvindo creata.</i>	484.a	<i>Ioannis Episc. Alex. testamentum.</i>	257.d
<i>Inscriptio in Ecclesia sancti Pancratij posita.</i>	346.c	<i>Ioannes Episc. Alex. moritur in Cyprio.</i>	257.b.d.e
<i>Inscriptio in sepulchro sancti Eugeny Episcopi Tolctani.</i>	476.b	<i>Inter Sanctos relatus.</i>	258.a
<i>Inscriptio in sepulchro posita SS. Kiliani & sociorum Martyrum.</i>	599.e.600.a	<i>Ioannes Aquileiensis Episc. creatus. 197. d. Idemque schismaticus. 198. a. b. Eius epistola ad Agilulphum Regem Longobardorum.</i>	198.d.e
<i>Inscriptio sepulchri Recuerge Reginae.</i>	420.b.c	<i>Ioannes Arelatensis Episc.</i>	503.b
<i>Inscriptio sepulchri sancti Theodori Episcopi.</i>	603.b.c	<i>Ioannes Bergomensis Episc. interfuit Concilio Romano sub Agathone.</i>	531.b.c
<i>Inscriptio sepulchri Theodori.</i>	254.a	<i>Ioannes Bergomensis Episc. conuertit Grimwaldum Regem ad fidem Catholicam.</i>	457.b
<i>Inscriptio Vamba Regis. super moenia Toletane civitatis.</i>	515.e	<i>Ioannes Bergomensis Episc. resistens Arianis martyrium est consecutus.</i>	482.a.b
<i>Inscriptio posita in sepulchro sancti Vasilfridi.</i>	661.e.662.a	<i>Ioannes Casaravogustanus Episc.</i>	343.d.344.c
<i>Inscriptio ad sepulchrum sancti Felicis Episc. Raenennatis posita.</i>	667.b	<i>Ioannes Cypri Episc. extorris in Helleponto ob Sarracenos.</i>	603.e
<i>Insignia clericorum in Romana Ecclesia, que fuerint.</i>	123.e.124.a.181.d	<i>Ioannis Cypri Episc. responsa edita.</i>	29.d
<i>Insulani monachi relaxati occasione bellorum.</i>	22.d	<i>Ioannes Consiliarius Romane Ecclesie.</i>	4.b.c
<i>Intercessionis Sanctorum proficua.</i>	673.a	<i>Ioannes Constantinop. Episc. redarguitur à S. Gregorio ob iniquum iudicium monachorum Isaurorum.</i>	52.c.d
<i>Inuentarium de rebus Ecclesiasticis.</i>	58.b	<i>Ioannis Constantinop. Episc. conatus pro usurpando Primatu.</i>	86.e.87.a.b
<i>Inuentio corporis sancti Laurentij martyris.</i>	76.c	<i>Ioannes Constantinop. Episc. Vniuersalis titulum usurpat.</i>	86.b.c.d
<i>Ioannes Abbas Biclarensis historicus.</i>	2.b	<i>Ioannes Constantinop. Episc. caput S. Pauli cupit transferri Constantinopolim.</i>	87.b
<i>Ioannes Abbas indicat de tunica sancti Joannis reperta sancto Gregorio.</i>	41.b	<i>Ioannes Constantinop. Episc. subditum se facit Romano Pontifici.</i>	88.b.c
<i>Ioannes Abbas à sancto Gregorio ad Theodolindam Reginam missus.</i>	45.a	<i>Ioannes Constantinop. Episc. dolis agit aduersus Gregorium.</i>	89.a.b. Inuitus paret eidem.
<i>Ioannes Abbas Persa quomodo exceptus à sancto Gregorio.</i>	117.b.c	<i>Ioannes Constantinop. Episc. corripitur à S. Gregorio ob titulum Vniuersalis usurpatum.</i>	89.d.e.90.b
<i>Ioannes Archicantor sancti Petri interfuit Concilio Anglicano.</i>	528.e.650.e	<i>Ioannis Constantinop. Episc. superbia depressa.</i>	91.e.92.a
<i>S. Ioannis Baptista capilli in Hispaniam missi.</i>	135.e	<i>Ioannes Constantinop. Episc. falsam Ephesinam Synodum pro vera supponit.</i>	93.a.b
<i>S. Ioannis Baptista Ecclesia in Adoetia à Theodolinda constructa.</i>	245.a	<i>Ioannes Const. Episc. Ieiunator dictus.</i>	102.e
<i>S. Ioannis Baptista Ecclesia erecta à Recesvindo Rege.</i>	483.e	<i>Ioannes Constantinop. Episc. moritur & à Grecis pro Sancto cultus.</i>	102.e.103.a
<i>S. Ioannes Baptista electus patronus Gentis Longobardorum.</i>	245.a.b.487.a	<i>Ioannes alius Constantinop. Episc. post Thomam Anprobatum Catholicus.</i>	479.a
<i>S. Ioannes Bapt. redarguit violatorem sepulchri Ritharis Regis Longobardorum.</i>	448.e	<i>Ioannes Corinthi Episc. sub Gregorio.</i>	51.d.88.c
<i>S. Ioannes Bapt. Ecclesia ad aquas Salinas.</i>	671.b.c.	<i>Ioannes Cretensis Episc. sub Gregorio.</i>	51.d
<i>De miraculis in ea.</i>	ibid. d. e. 672	<i>Ioannes Defensor sequitur Constantinum Papam Constantinopolim.</i>	661.d
<i>Ioannis Euang. tunica reperta & Romam missa.</i>	41.b.c	<i>Ioannes Eremita quid in visu vidit de anima Dagoberti Regis.</i>	386.a.b
<i>Ioannes diaconus scriptor vtae sancti Gregorij quo tempore.</i>	188.d	<i>Ioannes Exarchus occisus.</i>	242.e.243.a
<i>Ioannis Damasceni assertio de liberata Traiani anima cuius ponderis.</i>	187.c.d.e	<i>Ioannes Exarchus Italiae studet parti Paschalis Schismatici.</i>	591.a.b
<i>Ioannis Damasceni parentes liberi per manserunt.</i>	332.c	<i>Ioannes in Gallia Episc. interfuit Concilio Rothomagensi.</i>	569.e
<i>Ioannes diaconus Card. legatus ad Sextam Synodum ab Agathone Papa.</i>	532.a	<i>Ioannes Episc. Lappæ causa per appellationem delata ad Vitalianum Papam.</i>	500.c.d
<i>Ioannes eleemosynarius Alexandrinus Episc. creatur.</i>	213.d.e.214.a	<i>Ioannes Larissanus Episcopus sub Gregorio.</i>	38.c.51.d
<i>Ioannes Eleemosynarius Alex. Episc. singulos pauperes describit & alit.</i>	214.c.d	<i>Ioan. Mariana Historicus laudatus.</i>	593.b.c
<i>Ioannes Alex. Episc. extirpat Simoniam ab Ecclesia Alexandr.</i>	214.b.	<i>Ioannes monachus S. Theodosij legatus à S. Martino Papa.</i>	414.b
<i>214. a. b. Hæreses euellit.</i>	214.a	<i>Ioannes Neapoli Praefectus arripit tyrannidem, & occiditur.</i>	242.e.243.a
<i>Ioannes Alex. Episc. duobus diebus hebdomadis publicè omnes audiebat.</i>	214.e	<i>SS. Ioannis & Pauli martyrum reliquia delatae in Gallias.</i>	16.d
<i>Ioannes Alex. Episc. subuenit Ierosolymitanis à Chosroë captis. 233. d. e. Recipitque profugos Syros.</i>	ibid.	<i>Ioannes Papa Quartus creatur.</i>	351.c.d.e
<i>Ioannes Alex. Episc. respuit oblationem Simoniaci Episcopi.</i>	242.a.b.c.d	<i>Ioannes</i>	
<i>Ioannis Alex. Episc. non vult dare pecunias Ecclesie ad bellum Persicum.</i>	256.a.b		

I N D E X

Ioannes Papa Quartus transfert Martyres à Dalmatia Romam. 361.d
 Ioannes Papa Quartus collecta Synodo damnat Eusebium Heraclij Imp. 357.a.b
 Ioannes Papa Quartus redimit captiuos. 361.b
 Ioannes Papa Quartus quid ad Scotos. 351.e. 352.a
 Ioannes Papa Quartus de Honorij Papae epistola suspitionem purgat. 357.d.e
 Ioannes Papa Quartus constantia. 357.b.c
 Ioannes Papa Quartus obitus & sepultura. 361.b
 Ioannes Papa Quartus oratorium in Laterano. 361.c.d.e
 Ioannes Papa Quintus creatur. 583.a. Olim diaconus legatione functus Constantinopoli sub Agathone. ibid.
 Ioannes Papa Quintus obitus & res gesta. 586.b.c
 Ioannes Papa Sextus quando creatur. 643.c. Persecutionem passus ab Absimaro Imp. ibid. Defensus ab Italia militibus aduersus Exarchum. ibid. Sedat milites contra Exarchum permosos. ibid. Redimit captiuos à Gisulpho Duce Beneuentano detentis. 647.e
 Ioannes Papa Sextus moritur. 654.a.b. Reges ab eo gesta, ordinatio, & sepultura. 654.b
 Ioannes Papa Septimus creatur. 654. Accipit legationem à Iustiniano Imp. 654.e. Concilium Roma cogit. ibid. Non approbat nec reprobat canones Sextae Synodi. 655.a.b. Timiditatis arguitur. 655.a
 Absolutus in Concilio Rom. S. Vulstidum Episc. 655.e.
 Ioannis eiusdem obitus, res gesta & sepultura. 658.e. 659.a
 Ioannes Papa Septimus noluit probare canones nomine Sextae Synodi editos. 655.c.d
 Ioannes Exconsul, Patricius & Quaestor, ad quem S. Gregorius clauem cum reliquiis mittit. 20.c
 Ioannes Patricius occidi iussus à Phoca. 203.d
 Ioannes Patricius missus in Africam aduersus Sarracenos. 630.a.b
 Ioannes Platys Exarchus pecuniam exigit ab Ecclesia Romana. 591.a
 Ioannes Philadelphia Episcopus Vicarius Apostolicus in Oriente à S. Martino Papa creatus. 412.a.b
 Ioannes Portuens Episc. Legatus missus à Romano Pont. ad Sextam Synodum. 531.e
 Ioannes Portuens Episc. Constantinopolim ductus. 614.d
 Ioannes Episc. Prima Iustiniana à S. Gregorio monetur. 75. b. De eodem. 51 d. 159.b
 Ioannes Spaharius cognomento Strutus in Tiberium filium Iustiniani Imp. immisus. 665.c.d. Occidit ipsum. ibid.
 Ioannes Episc. Syracusanus. 78.e. Mittit pecuniam ad sanctum Gregorium pro redimendis captiuis. 104.d. Admonetur à S. Gregorio. 106.d
 Ioannes Exarchus cognomento Rizocopus que nefanda in Romanam Ecclesiam commisit. 661.c. Obitus eius. ibidem.
 Ioannes monachus astronomus & magus praedicat Imperium Philippico. 666. a. b. Cecus effectus 666.c. Bellum gerit aduersus Sextam Synodum. 663.a. b. 667.d. e. Creatus Episcopus Constantinopolitanus electo Cyro. 668. a. b
 Ioannis presbyteri causa à Gregorio Papa cognita contra Orientale iudicium. 92.c.d
 Ioannes Primicerius Rom. Ecclesiae sub Gregorio. 4.c
 Ioannes alterius Primicerij Rom. Ecclesiae constantia. 351.e. 352. a. b. c
 Ioannes Rauennas Episc. qua ad Gregorium de fuga. 8.e. 9.a
 Ioannes Rauennas Episc. laborat aduersus schismaticos. 37.c. Accerrimus defensor Quintae Synodi. 70.e. 71.a
 Ioannes Rauennas Episc. sequester pacis cum Longobardis. 34.c
 Ioannes Rauennas Episc. arguitur à S. Gregorio de abusu pallij. 57.d. e. Et ob prauos mores. 74.e. 75.a
 Ioannes Rauennatis Episc. obitus. 97.c
 Ioannes electus Rauennas Episc. reuocatur ob Pfallmorum imperitiam. 97.e
 Ioannes Rauennatis Eccles. subdiaconus. 160.b
 Ioannes Regianus Episc. legatus ad Sextam Synodum. 531.e
 Ioannes Sacellarius Petri. 467.a
 Ioannes Scyllacenus Episc. sub Gregorio Papa. 36.b
 Ioannes scripta ad Honorium Papam mittit. 284.c
 Iobinus Praefectus Ilyrici. 21.e
 Ionas Abbas accuratus scriptor rerum sui temporis. 281.c
 Ionas scriptor rerum gestarum S. Columbani & Atala eius successoris. 244.d
 Ionas monachus scriptor Vita S. Valframi Episc. Senonensis. 639.b
 Irene scripta quaesita & non inuenta. 147.e. 148.a
 Irene uxor Domitij Patricij reddita fecunda precibus Theodori. 208.e. 209.a. b
 Isacius Exarchus ab Honorio Papa excitatus aduersus schismaticos Transpadanos. 281.a. b
 Isacius Exarchus aduersus Mauritium tyrannum moritur. 364.b. c
 Isacij Exarchi obitus & sepultura. 364.d. e. 365. a. b. c
 Isidororum monachorum causa per appellationem cognita à S. Gregorio Papa. 52.c. d. 93. b. c
 Isidorus appellat Romanum Pontificem. 39.a. b
 Isidorus creatus Episcopus Hispanensis praesuit Synodo Hispanensi. 254.d. e
 Isidorus interfuit Concilio Toletano quarto. 331.c
 Isidorus sacros ritus & praecae Ecclesiasticas in Hispania ad meliorem formam redegit. ibid. e. & 332.a. b
 Isidori obitus & uita tempus. 341.e. 342.a. b. Eiusdem scripta. 342. b. c
 Isthrie Episcopi petunt iter tutum ad Urbem. 94.b
 Isthrie Episcopi per Exarchum compulsi inherere Gradensij Episcopo. 198.d. e
 Isthrie Episcopi reducti sub Gradensij Patriarcha. 198.d
 Italia Arianorum peste inficitur per Longobardos. 15. b. c
 Italia laborat peste inguinaria. 15.d
 Italiae status laeliosus sub Longobardis. 45.d. e. 79. a. b. 85. b. c. 651. c
 Italiam inuadunt Sclani sive Sclauini dicti. 137.c
 Italia liberata ab Eleutherio Exarcho. 243.a
 Italica Patricia femina insignis. 59.d
 Ita religiosissima femina uxor Pipini Principis. 304.a. b
 Iudei ne cogantur inuiti ad fidem. 29.e. 30.a. 72.c. d. 119. d. e. 171. c
 Iudei à Rege Persarum cesti. 48.e
 Iudei à Gallis coguntur ad fidem. 29.e. 30.a. b. 241.a. b
 Iudei in Hispania coguntur ad fidem. 240.d. e
 Iudeorum ancilla & serui confugientes ad Ecclesiam ne reddantur. 59.b
 Iudei ne ducant funera pfallendo. 124.d
 Iudei quo premio catechismo debeant baptizari. 119.d. e
 Iudei qua à neophyto passi fuerint. 119.e
 Iudei ment Christianos captiuos in Palestina & occident eos. 233.c. d
 Iudeis conuersis necessaria suppeditanda. 119.d
 Iudei ab Heraclio Imper. ad baptismum compulsi. 241. b. c
 Iudei in Christianos grassantur Antiochia. 211.b
 Iudei occidunt Anastasium Patriarcham Antiochenum. ibid.
 Iudeorum neophytorum iuramentum Regi praestitum. 443.b
 Iudei apostate quibus conditionibus recepti. 442.e
 Iudei ueniant Hispanias. 589. a
 Iudei

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Iudei rebellant in Hispania aduersus Regem Egicanem. 622.d
 Iudei reducti in seruitutem in Hispania. 622.e. 623.a. b
 Iudeorum filij septemnes à parentibus ablati. 623.b. c
 Iudei reuocati in Hispaniam per Quiritam & auti primi legiis. 645.a. b
 Iudicandum neminem de occultis. 129.e
 Iudices cobibeant iram in iudicando. 141.c. 140.a
 Iudices mali magis quam Barbari obfunt. 83.b. c
 Iudicium durum faciendum impauentibus. 653.b
 Iudicij magni dies proxima semper credita. 150.c
 Iudicij futuri & infernari poenarum testes non pauci. 630.a
 Iudocus filius Regis Britannie. 444.c
 Iulianus Apostata fugillat Traianum. 185.c. d
 Iulianus nimis incaute res Persarum tentauit. 203.d
 Iulianus diaconus Toletanus scriptor rerum S. Ildesunsi. 477. b. 589. d
 S. Iuliani martyris nomine signa edita. 101.d
 Iulianus Pomerius longe diuicatus à Toletano. 589.c. d
 Iulianus Scribon dat panas. 137. e. 138. b
 Iulianus subdiaconus sequitur Constantinum Papam proficiscentem Constantinopolim. 661.b
 Iulianus Toletanus Episc. natus ex Iudaeis. 593.d
 Iulianus Toletanus Episc. aduersus Iudaeos laborat. 589.a. b
 Iulianus Toletanus Episc. legatus Romanam mittit. 593.e. 594. a
 Iulianus Tolet. Episcopus insultans Rom. Pontifici corripitur. 593.a. b. c
 Iuliani Toletani Episc. obitus. 603.d
 Iulianus tertius huius nominis Episcopus Toletanus exulatus sub Vuitiza R. Rege impio. 645.a
 Iulianus Comes Praouincia Tingitana proditor regni Hispanici. 675. b. c. Fauit Sarracenis. 676.b
 Iulienus Patriarcha cur dictus Aquileiensis. 199.a. b
 Iulius Episcopus Heripolensis. 600.b
 Iuramentum supra corpus S. Petri. 170.a
 Iuramentum super corpus S. Apollinaris. 95.d
 Iuramentum ab Egicane praestitum Erwigio Regi. 592. b. c. 594. a. b
 Iuramentum militibus praestitum ab Heraclio Imp. 258.e
 Iuramentum de non acceptando Episcopatum, Gregorium haud irritari uoluit. 174.d
 Iuramentum Neophytorum Iudeorum. 443. b. c
 Iuri consulti hareticorum soliditas. 201.e
 Iurisdicchio Ecclesiastica proculcata tempore auctoritatis. 173. a
 Iustinianus Imp. oppressor Rom. Ecclesiae. 2.e. 3.a
 Iustinianus filius Maurij Imp. 161.a
 Iustinianus junior imperat. 580.c. d
 Iustinianus Imperator insequitur Manichaeos. 580.d. e
 Iustinianus Imp. in haeresim lapsus. 587. b
 Iustinianus Imp. scribit ad Cononem Papam. 587. b. c
 Iustinianus Imp. insequitur Sergium Papam. 614.a
 Iustinianus Imperator legationem mittit ad Ioannem Papam pro confirmatione Canonum Sextae Synodi. 615. b. c
 Iustinianus Imp. dum persequitur Sergium Romanum Pontificem, iuste ipse persecutionem passus. 618.d
 Odiu incurrit cuiuslibet & sanctissimam ministrorum. 620. c. d. Ob publica adificia construenda diruit templu Dei pare. 620. d. Captus à Leontio truncatis naribus eicitur in exilium Chersonam. 621. d. e. Causa malorum ipsius. ibid. Quam non ignorans seposita corona pedes exosculatur Rom. Pontificis. 622.a
 Iustinianus naso praecisus iterum imperat. 647.c. d. Caiami ope nititur. ibid. d. Item & Trebelly Regis Bulgarorum. ibid. Sororem Caiami accipit in uxorem. ibid. Eius implacabile odium aduersus inimicos suos. ibid. & 650. a. b. Eius legatio ad Ioannem Papam Septimum. 654.e
 Iustinianus laborat apud Ioannem Septimum pro confirmatione Canonum Sextae Synodi. 655.a

Iustinianus Imp. praecisus naribus mittitur in exiliu. 622. c. Quid in Sergium Papam. 62c. b. c
 Iustinianus Imp. prodicionem parans aduersus Ecclesiam, prodicionem passus ipse. 618. d. 620. d. 621. e. 622. a. b. c
 Iustinianus Imp. ingratus in Bulgaros ab illis vincitur. 658.c. Accersit Constantinum Papam. 660.e. 661.a. b. Excepit eum honorifice, prostratus osculatur pedes eius. 662.d. e. 663.a. Accipit Eucharistiam de manu Pontificis. 663.a. Renouat Ecclesiae priuilegia. ibid.
 Iustinianus uiciscitur in Chersonenses. 663. c. 665.a. Eius classis naufragium. 663. c. d. Senit in propinquos Bardanis. 665. b. c. Occiditur. 665. e. Caput eius delatum Romam. ibid.
 Iustus Abbas monasterij S. Anastasij laudatus. 261. a. e. Idem institutor S. Anastasij Perse. ibid.
 Iustus cum sociis à S. Gregorio missus in Angliam. 149.a
 Iustus creatus Episcopus in Anglia. 194.c. d
 Iustus Episcopus praecessor Honorij. 328.e. 329.a
 Iustus Rossensis Episcopus. 230.c. Accipit pallium à Bonifacio Papa V. 252.a. b. c. d
 Iustus Manichaeus detegit Manichaeos. 446.c. d
 Iustus diaconus Toletanus ob superbiam dat poenas. 476. d. e
 Iustus Episcopus Toletanus. 342.e. 344.a. b. Que passus à Gerontio presbytero. 476.c. d

K.

Kilianus monachus Romam profectus pro licentia praedicandi Euangelium Gentibus. 588. a. b
 Kilianus Apostolatus officium à Conone Papa accepit. 587.e
 Kilianus Franconijs praedicat. 588.c. d
 Kiliano offensa uisio. 598.c. d
 Kiliani & sociorum martyrium. 598. a. b. Eorumdem epigraphium sepelchrale. 599. e. 600. a. b
 Kiliani & sociorum Acta illustrata à Nicolao Serario. 598.a. 599.d. e
 Kiliani duo. 589.a

L.

Laicos ministros Episcopus non habeat, sed clericos. 354. d. e
 Laici uetiti seruire cubiculo Pontificis. 93. e
 Laici ne clericos afflicterent S. Gregorius curauit. 21. a.
 Laici ne assumantur ad Episcopatum. 96. b. e
 Laico habitu probandi antea, qui profiteri uolunt monachismum. 94. a
 Laici Principes magno periculo se immiscent sacris dogmatibus disquirendis. 294. d. e. 295. a
 Lambertus Transiens Episcopus martyrio coronatus. 633. e
 Scripta res ab eo gesta à Stephano Episcopo Leodiensi. ibid. Arguit Pipinum ob pellicenam. 634. a. b. Propinat Pipino & non pellici. 634. d
 Lambertus Episcopus Traiectensis successor T. Theodardi. 480. c
 Lamberti Episcopi Traiectensis secessio. 583. c. Eius martyrium. 634. e. Pellices non admittit ad sepulchrum suum. 635. a. b
 Lamberti martyris translatio. 678. a
 Lamentationes Antiochi de Ierosolyma capta. 234. a. b. c. d. e. 235
 Lampades deferrae solite in occursum in signu laetitiae. 290. a
 Landericus Episcopus Parisiensis. 485. a.
 Landoaldus Archipresbyter minister S. Amandi in praedicatione. 483. c
 Landolinus Episc. Cameracen. à S. Martino Papa minus praedicationis accepit. 420. d
 Land-

Lambertus filius Theodoni Principis trucidat S. Heimerammum Episc. 648.b.c.d
 Lapsi quo pacto restituendi in Ecclesiam. 413.a.b
 Lateranense Concilium generale sub Martino Papa. 392.e. 393.394.395.396. Vide Concilium.
 Lateranense Episcopium depraedatum ab Isacio. 348.c.d.e
 Latina lingua cultus collapsus penitus. 60.d.e
 Laura S. Sabae monachi occisi a Sarracenis. 237.e.238.a.b
 Laurata imagines Imperatorum. 164.e
 Laurentius Archidiaconus Romanae Ecclesiae depositus a S. Gregorio. 22.e.23.a
 Laurentius & Petrus ab Augustino Romam missi. 149.a
 Laurentius Episcopus Doronermensis successor Augustini. 195. Propagator fidei in Anglia. ibid.a.b
 Laurentius recessurus ab Anglia verbera patitur a S. Petro. 230.a.b
 Laurentius Episcopus scribit ad Scotos de Paschate. 195.d.e
 Laurentius Mediolanensis Episcopus assertor damnationis Trinum capitulorum. 55.b
 Laurentij martyris corpus sub Pelagio inuentum. 76.c.d
 Laurentij martyris corpus effodientes peruenit. 76.c.d
 Laurentij martyris reliquia missa in Angliam & in Gallias a Vitaliano Papa. 16.c.496.b.498.e
 Laurentij in Lucina Ecclesia restaurata a Benedicto Papa. 582.c
 Laustranus presbyter Scotus. 351.e
 Lazi milites recusant procedere cum Heraclio. 265.b.d
 Leander Episc. Hispanensis accipit a S. Gregorio pallium. 136.a. Nec non librum Cure Pastoralis. 96.e
 Leander Episc. Hispanensis consulit S. Gregorium. 30.b.c.d
 Leander Episc. Hispanensis podagra laborat. 136.a
 Lebninus unus ex duodecim in Germaniam ad predicandum missus. 602.d. Martyr prope Gandauum factus. 449.b.633.b
 Legatio Agathonis Papae ad Sextam Synodum. 531.e
 Legatio S. Amandi ad S. Martinum Papam. 405.d.e
 Legatio Anglicani Concilij Paulfrido Episcopo credita ad Romanum Concilium. 529.c
 Legatio Antiochi anachoretae ad Mauritium Imperatorem. 115.b.c.d.e
 Legatio a Cyriaco Episc. Constantinopolitano ad S. Gregorium Papam. 103.b. Alia ab eodem. 108.d
 Legatio a Clothario Rege ad S. Columbanum. 232.d
 Legatio a Conone Papa Constantinopolim missa prauaricata est. 587.b.618.a.b
 Legatio Carthaginensis Episc. ad S. Gregorium. 36.c.d
 Legatio a Constante Imp. ad S. Maximum exulem. 452.e. 453.454.
 Legatio Constantis Imperatoris ad Regem Sarracenorum. 500.b.c
 Legatio Dagoberti Regis ad Heraclium Imp. 294.c
 Legatio Dagoberti Regis ad Sclanos. 360.a
 Legatio Edmudi Regis ad Honorium Papam. 328.b
 Legatio Eiborensis Episc. in Hispania missa a Gregorio Papa Septimo. 646.d
 Legatio missa a Gregorio Secundo Papa Constantinopolim aduersus Iconoclastas. 618.b
 Legatio Francorum Regum ad S. Gregorium Papam. 169.e
 Legatio a Gregorio Papa missa ad Theodolindam. 54.a.b
 Legatio Heraclij Imp. ad Chosroem Regem. 251.b.c
 Legationes ad Heraclium a diuersis Regibus missae. 294.c
 Legatio Hispanorum Episcoporum ad Leonem Secundum. 577.b.c
 Legatio Indorum Regis ad Heraclium Imp. 294.c
 Legatio a Iuliano Episc. Toletano missa Romam. 593.e. 594.a

Legatio a Iustiniano Imp. ad Ioannem Papam Septimum. 615.b.c
 Legatio a Iusto Episcopo Angl. ad Honorium Papam. 330.c
 Legatio Martini Papa ad Regem Francorum. 393.b
 Legatio Maurij Imperatoris ad Caiantum Regem Auarum. 138.e
 Legatio a Nymidia Episcopis ad S. Gregorium. 35.b
 Legatio ab Osuui Angliae Rege ad Vitalianum Papam. 495.b
 Legatio a Rauennate Episcopo ad Martinum Papam. 395.b
 Legatio Reccardi Regis ad S. Gregorium Papam. 135.c
 Legatio a Romano Concilio ad Sextam Synodum. 531.e
 Legatio a Romana Ecclesia falso asserta a Gracis. 608.b.c
 Legatio a Saxonum Rege ad Clotharium Regem. 232.e
 Legatio a Saporio tyranno ad Regem Sarracenorum. 500.b
 Legatio a Scotis missa ad Seuerinum Papam. 315.d
 Legatio a Sophronio Episc. Ierosol. 314.a.b.322.a.b
 Legatio Tacionis Episcopi Romani. 418.e.419.a
 Legatio Hugonis Card. ad Hispaniam missa a S. Gregorio Papa Septimo. 646.a.b.c.d.e
 Legatio Iustiniani Imp. ad Ioannem Papam Septimum. 654.e
 Legatio Victoris Episcopi Carthag. ad Theodorum Papam. 380.b.c
 Legati a Apostolica sedis qua passi sint Constantinopoli. 618.a.b
 Legati a Apostolica sedis haud adeo docti esse excusantur. 532.e.533.a. Quid eis ab Agathone preceptum. 533.c.d.539.e.552.c
 Legati a Apust. sedis quo honore excepti Constantinopoli. 540.c.d
 Legati Cyriaci admoniti a S. Gregorio. 103.e
 Legati a Constante Imp. ad S. Maximum quid cum eo. 452.e.453.454.455. Usque ad 460
 Legati ab Heraclio Imp. ad colligendam pecuniam. 256.a
 Legati a Ioanne Eleemofynario missi ad redimendos captiuos. 233.d.e
 Legati Saxonum in discrimen positi liberantur opera S. Faronis. 233.a.b
 Legati qui a Sophronio Episc. Ierosolymit. missi. 314.a
 Legati qui missi a Victore Episcopo Carthag. ad Theodorum Papam. 380.c
 Legati a Conone Papa missi Constantinopolim prauaricati sunt. 618.a.b
 Legati missi a Gregorio Papa Secundo Constantinopolim ab Imp. in exilium missi. 618.a
 Lena Ancyraua missa a Bonifacio Papa ad Regem Edmudum. 271.e
 Leo Catanensis Episcopus a S. Gregorio reprehensus Romam vocatus. 39.d.140.b
 Leo Magnus gratias agit per visum Sancto Eulogio. 290.d
 Leo Magnus Concilij Chalcedonensis tantummodo probauit Decretum fidei. 71.c.d.e
 Leo Magnus miraculo sanat incredulos. 76.d.e
 Leo Magnus de manuum impositione iudicio obnoxius. 96.a.b
 Leo Magnus usus titulo Vniuersalis. 92.b
 Leo Magnus restituit Anatolio Episc. Constantinop. 87.a
 Leonis Magni Epistola defensa ab Eulogio. 209.d
 S. Leonis Papae corpus a Sergio Papa eleuatum & honorificentius conditum. 642.b
 Leo Papa Secundus creatur. 570.c
 Leonis Papae Secundi Epistola ad Constantinum Pogonatum fidei conuincitur. 573.e.574.e. Sic & aliae eius Epistole. 571.572.573.574
 Leonis Papae Secundi epistola ad Hispanos facta. 575.a.b
 Item

Item epistola ad Quiricum Toletanum Episcopum. ibid. b
 Item ea ad Simplicium Comitem data. 575.d.e
 Item ea ad Ermigium Regem data. 575.d
 Leo Papa Secundus mittit Acta Sextae Synodi in Hispanias. 576.e
 Leo Papa prohibuit commemorationem agi Mauri Episc. Rauennatis schismatici. 578.a
 Leonis Papae Secundi obitus & sepultura. 577.e
 Leocadia martyris apparatus S. Ildefonsi. 477.c.d
 Leocadia martyris Ecclesiae fundata a Sisebuto Rege. 255.c
 Leodegarius Praefectus domus Regis. 504.b. Patitur persecutores, & efficitur martyr. 583.d.e. Signum super caput eius. 585.c.d
 Leodiensis Ecclesia peculiari filia Ecclesiae Romanae. 636.b
 Leontia Augusta coronatur. 162.e
 Leontia Augusta uxor Phoca. 160.e
 Leontia Augusta accipit literas a sancto Gregorio Papa. 166.e
 Leontius hereticus, ex Praefecto tyrannus inuadit Imperium expulsus Iustiniano. 621.c. Eucitur ab Abimario. 630.a.b. Atque praefecto uaso in monasterium deuiditur. ibid. b. Quibus poenis affectus a Iustiniano Imperatore. 649.e
 Leontius diaconus Ecclesiae Ierosolym. 314.a
 Leontius Episc. Constantia Cyprj scripsit Historias post Euagrium. 78.c.d.213.d.256.a.b.257.a.b
 Leontius monachus monasterij S. Theodosij. 414.b
 Leontius contra Nestorem missus. 196.d
 Leontius Exconsul mittit ad S. Gregorium munuscula. 121.b.c. Missus in Italiam ab Imp. 141.b.c
 Leontius Exconsul seuit in Liberinum uirum clarissimum. 141.c.d. Corripit eum S. Gregorius. ibid. d.c
 Leontius Praetor missus in Armeniam a Iustiniano Imp. recuperat prouinciam ablatam a Sarracenis. 580.d
 Leprosi formam Christus accipit. 42.b.c
 Lethe ita uocatus carcer Persarum. 240.c
 Lenbonera Abbatissa monasterij Pictauiensis S. Radegundis. 61.a.b.62.c.d.63
 Leodesius Maior domus Childerici Regis. 504.b
 Leoparius Episcopus Tarouensis excepti mensa S. Columbanum. 224.a.b
 Lex Heraclij de numero clericorum. 255.a.b
 Lex Maurij de militibus inique lata. 48.d.e
 Lex Maurij ne miles possit ingredi in monasterium. 45.a.b
 Lex Maurij aduersus Donatistas. 107.b.c
 Lex Sisebuti Regis de Iudaeis ad fidem conuertendis. 241.a.b
 Leges Edilberthi Regis Angliae. 218.b.c.d
 Legis Ecclesiasticae scienda rationem quomodo sibi vindicauerunt Imperatores. 471.a.b
 Libellus affixus contra Castorium Responsum. 140.a
 Libellus conscribitur de miraculis Sanctorum per Notarios Ecclesiae. 671.b
 Librum de calo lapsum finxit Mahometus. 298.a
 Liber qui inscribitur Ordo Romanus a Gelasio Papa scriptus. 616.e
 Liber uita in Ecclesia asseruari solitus quis. 368.c
 Libri Moralium S. Gregorij missi ad S. Leandrum. 32.a. Qui desiderabantur inuenti Roma. 419.d.e
 Libros scriptos aduersus hereticos probat Romana Ecclesia. 139.a.d
 Liberatus diaconus Calaritanus cohibetur a S. Gregorio. 255.c
 Libertinus Expressus qua passus a Leontio. 141.c
 Libyam Chosroes inuadit. 241.c
 Ligna pro basilicis Apostolorum ex Calabria allata Romanum. 160.a.642.c

Lilia genus lampadum in Ecclesia. 255.c
 Lilius familiaris Phoece Imp. occisor Maurij Imperat. 168.e
 Lilla fidelis minister sua morte Regem Edmudum liberat. 277.c
 Limina Apostolorum frequentata a Regibus. 595.c.d.e. 597.e.598.a. Ea exorsantur peregrini. 305.c.d
 Lindocolum populi in Anglia ad fidem conuersi. 293.a
 Lineatores qui fuerint. 203.c
 Linguae Latinae & Graecae cultus deperditus. 60.d.e
 Linguae quatuor in Britannia. 336.c
 Linteam cum sacris imaginibus a Dei genitrice contextura. 526.a.b
 Liparitana Ecclesia uacans pastore. 40.c
 Lirinense, sine Lerinense monasterium per Bonum Abbatem restitutum. 156.a
 Litanie ab Honorio Papa instituta. 346.b
 Litanie Maior a S. Gregorio indicta. 6.e
 Litanie septiformis qualis fuerit. 5.d.e.6.a.b
 Litanie instituta a Sergio Papa in Purificatione S. Mariae. 641.e
 Litanie indicenda tempore belli. 153.c
 Littera tam Graeca quam Latina collapsa. 60.d.e
 Liuba Rex Hispaniae post Reccaredum. 216.c
 Liuinus Flandrorum Episcopus sanctus. 306.e
 Lixica Episc. Toletanus successor Urbani. 478.d
 Londoniensis Ecclesia in Anglia nulli subiecta. 152.b.c
 Londoniense Concilium an reuerat sit habitum. 677.b.c
 Longinus Strator Imp. Maurij. 48.c
 Longobardi Urbem uexant. 2.d.3.a.79.a.b.80.b.c.81.c.d. 104.b.c.166.c
 Longobardi Ariani. 15.b
 Longobardi uexati a Francis. 16.d.e
 Longobardorum in Italia Regnum quantum. 32.b.c
 Longobardi conuersi ad fidem Catholicam per Theodolindam. 32.c.d
 Longobardi ueniti a S. Petro Urbem capere. 84.a.b
 Longobardi clementia sancti Gregorij seruati in uita. 95.b.c
 Longobardi Gentiles immolabant caput caprae. 113.b
 Longobardi pacem Romanis concedunt ad breue tempus. 117.e.118.a
 Longobardi soliti impugnare Ecclesiam Gradensem. 301.e
 Longobardi sub protectione S. Ioannis Baptistae. 487.a
 Longobardorum Rex quando eligendus ab Episcopo Aediolanensi. 139.c
 Longobardos quanto tempore passa est Roma. 166.c
 Longobardi rursus turbant Italiam. 169.c.651.c.d
 Longobardorum civile bellum in Italia. 651.c.d
 Lotharius Rex Cantuariorum. 520.d
 Luceoli ciuitas a Longobardis capta. 79.a
 S. Lucia Ecclesia in Vrbe ab Honorio erecta. 346.d
 Luciferi stelle cultor Mahometus & Sarraceni. 299.a
 Ludere tabulis indecorum religiosis. 64.d
 Luidhardus Episc. comes Berthe Regine. 113.d
 Luidprandus Rex Longobard. Pipinum oblatum a patre recepit in filium. 579.d. Regnat post Austrandum. 669.c.d. Confirmat donationem Alpinum Cottiarum faetam Romanae Ecclesiae. ibid. e
 Luitbertus filius Camperti Rex Longob. papillus. 650.c. E regno sublatu. 651.c
 Luminaria in Ecclesia frequentia. 177.d.e
 Luminaria diuinitus accensa. 33.a.b
 Luna cultores Mahometani. 299.a
 Luna profuit Romano exercitui. 260.d.263.c
 Lupi insurgunt in Schismaticos. 250.c
 Lupus Dux Forouidensis Gradus depraedatus. 301.d.483.c. Occiditur a Barbaris. 487.e.488.a
 Lupus

I N D E X

<i>Lupus Episc. Senonensis non vult occurrere ministro Clotharii Regis.</i>	303.b	<i>Mantuanum Concilium sub Eugenio Papa.</i>	198.a.b
<i>Lupus Episc. Senonensis mittitur in exilium.</i>	303.c.	<i>Mappulis vii soliti tantum clerici Rom. Ecclesia.</i>	124.a
<i>Revocatur ab exilio.</i>	303.d	<i>Mardesan filius Chosrois minor natus.</i>	287.d.e
<i>Lupus Episc. Senonensis fugat exercitum Clotharii.</i>	244.b	<i>Marchionis nomen incognitum tempore S. Gregorij Pape.</i>	99.b
<i>Luxoniense Cœnobium erectum à sancto Columbano.</i>	221.a	<i>Marci sedes Eccles. Aquileiensis translata Gradus.</i>	198.b.c
<i>ex Luxoniensi Cœnobio progressi multi Episcopi.</i>	244.d.e	<i>Marci corpus quando translatum Venetias ex Aegypto.</i>	345.c.
<i>Luxuria inquinatus non amplius ad altare accedat.</i>	74.b.c	<i>Eius Ecclesia Roma aucta cooperitorio per Iouanem Papam Sextum.</i>	654.b
		<i>Marci & Marcelli martyrum reliquie missa Rauennam.</i>	97.d.
		<i>Eorundem cœmeterium.</i>	658.e
		<i>Marcellinus vnus ex duodecim in Germaniam missis.</i>	602.d
		<i>Marcellinus comes S. Suisberti in predicatione.</i>	624.e.
			625.a.b
		<i>Marcellinus presbyter & predicator Euangelij in Germania & scriptor rerum S. Suisberti, quid de se ipso.</i>	633.c
		<i>Maria Virgo inuocata ab auctore.</i>	1.d
		<i>Maria Virgo liberat Constantinopolim ab obsidione.</i>	269.
			b.c.d. Iterum.
			512.b
		<i>Maria Virgo apparet S. Ildespho.</i>	478.a.b.c
		<i>Maria Virgini dicatum Pantheon à Bonifacio Papa.</i>	203.a.
		<i>A. Benedicto Papa ornatur.</i>	582.d
		<i>Maria Virginis imagine delata solemnè ritu fugata pestis.</i>	6.c.d
			642.e
		<i>Maria Virginis in Via lata Ecclesia dicata à Sergio Papa.</i>	642.e
			659.a
		<i>Maria Virgini delata in classe ab Heracl. Imp.</i>	212.d
		<i>Mariae Virginis imago ab Episc. Cyzici delata ad Heraclium Imp.</i>	213.c.d
		<i>Mariae Virginis veli particula donata à Thoma Episc. Constantinop. S. Theodoro Sicoete.</i>	205.b.c
		<i>Mariae Virg. ope vincitur Persa.</i>	268.d.274.b.c.d
		<i>Mariae Virgini dicata basilica Ticinensis.</i>	605.a
		<i>Mariae Virginis basilica Constantinopoli destructa ob publica edificia.</i>	620.d
		<i>Mariae Virg. Ecclesia ex templo idolorum facta.</i>	627.c
		<i>Mariae Virg. intercessione S. Vnifridus sanatur.</i>	656.c
		<i>Mariae Virg. oratorium in Ecclesia S. Petri à Ioanne Papa Septimo factum.</i>	659.a
		<i>Marinianus electus Episc. Rauenna. 97. e. 98. a. Laudatus antea, reprehendatur à S. Gregorio. 139. e. 140. a. 153. d. Laborat spuo sanguinis. 154. b. c. eius Epitaphiũ. 154. d. e.</i>	375.c.d.e
		<i>Martinus amicus S. Maximi ab ipso laudatus.</i>	505.b
		<i>Martinus primus Episc. Ferrariensis.</i>	364.d
		<i>Martinus Scriba minister Isaci Exarchi.</i>	226.c
		<i>Martina Augusta coronata à Sergio Patriarcha.</i>	361.a
		<i>Martina Aug. veneno necat Constantinum Imp.</i>	ibid.
		<i>Dat pœnas scelerum.</i>	ibid.
		<i>S. Martini Episc. Turon. vetus Ecclesia in Anglia. 114. d. Eius Ecclesia dedicata à SS. Unilibrordo & Suisberto Episcopis.</i>	631.d
		<i>S. Martinus Papa creatur. 392. e. Synodum statim indicit contra Monothelitas.</i>	ibid. & 393.a
		<i>Martinus Papa laudat fidem Catholicam predecessorum omnium.</i>	326.a.b
		<i>Martinus Papa tentatur ab Imp. de confirmatione Typi.</i>	393.a
		<i>Martinus Papa Legatos mittit ad Regem Francorum.</i>	393. b. c
		<i>Martini Pape ad Synodum Romanam oratio.</i>	394.d.e
		<i>Martinus Papa quid de Ecclesiis Sardinie.</i>	586.c
		<i>Martini Pape epistola ex Concilio Romano. 400. d. e. 401. 402. 403. 404. 405. c. d. e.</i>	406.a
		<i>Martini Pape epistola ad S. Amandum.</i>	405. d. e. 406. a
		<i>Martini Pape mira constantia pro fide Catholica.</i>	407. e
		<i>Martinus Papa tentatus occidi diuinitus ereptus de manu Spitharij.</i>	408. e. 409. a
			Martini

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

<i>Martini epistola ad Constantem Imp.</i>	409. b. c	<i>Martyrum reliquie à Martino Papa S. Amando missæ.</i>	407. a
<i>Martinus Papa scribit ad Africanos Episcopos.</i>	411. e	<i>Martyrum corpora è cœmeterijs translata in Pantheon.</i>	203. b
<i>Martinus Papa scribit ad Ioannem Episcopum Philadelphie, quem creat Vicarium in Oriente.</i>	412. a. b	<i>Martyrum reliquie offerrebantur balsama & alie odorum species.</i>	132. b
<i>Martinus subuenit Ecclesiis Syria ab hereticis occupatis.</i>	412. d	<i>Martyrum cultus etiam apud infideles.</i>	47. b. c
<i>Martini Pape de lapsis restituendis quid decernat.</i>	413. a. b	<i>Martyrium S. Anastasij & sociorum.</i>	286. c. d
<i>Martini Pape sepe laudata virtus.</i>	414. c. d. 418. c	<i>Martyrium sancti Eimerami Episcopi Ratisponensis.</i>	648.
<i>Martinus Papa scribit ad Theodorum Episcopum.</i>	414. d. e. 422. a. b	<i>Martyrium S. Kiliani & sociorum.</i>	598. a. b
<i>Martinus Papa deponit Paulum Episc. Thessalonicensem.</i>	415. d. e. 416. a	<i>Martyrium S. Leodegarij.</i>	585. e. 586. a
<i>Martinus Papa scribit ad diuersos Orientis Episcopos.</i>	415. b. c	<i>Martyrium S. Maximi Abbatis & sociorum.</i>	466. c.
<i>Martinus scribit ad Thessalonenses de damnatione Pauli eorum Episcopi.</i>	417. e	<i>Martyrium Palestinorum monachorum à Sarracenis occisorum.</i>	237. b. c. d
<i>Martinus v. apam conuenit T. aio Episc. Cesaraugustanus pro libris Moralium S. Gregorij.</i>	418. e. 419. a	<i>Martyrium monachus sanctus leprosi forma Christum excepit.</i>	42. a. b. c
<i>Martinus Papa S. Amando munus predicationis imperit.</i>	420. e	<i>Martyrologium Romanæ Ecclesie.</i>	117. d. e
<i>Martinus Papa Foliano munus predicationis imperit.</i>	421. b	<i>Martyropolis ciuitas expugnata.</i>	33. e
<i>Martinus Papa Landolino munus predicationis imperit.</i>	420. e	<i>Masiliense monasterium munim pruisilio S. Gregorij.</i>	108. a
<i>Martinus Papa à Theodoro Calliopa Exarcho abstrahitur à sede. 420. d. e. Quo tempore accidit.</i>	421. b. c. 423. b. c	<i>Massilienses peste infecti.</i>	15. e
<i>Martinus Papa quibus accusationibus impetitur.</i>	421. e.	<i>Massalonus vir illustris sub Maurilio.</i>	128. c
<i>Eius excubia in Ecclesia.</i>	424. a. b	<i>Mathildis de anima Traiani reuelatio cuius ponderis.</i>	185. e. 186. 189. e. 190. a
<i>Martinus Papa dat se persecutoribus & abducitur ab Vrbe ad Portum Romanum.</i>	424. c. d. 425. c. d	<i>Matisconense Concilium sub Clothario.</i>	247. c. d.
<i>Martinus Papa nauigio impositus ducitur Constantinopolim.</i>	424. d. e.		248. c
<i>Que contigerunt in via.</i>	425. a	<i>Maurimonium quo gradu concessum Anglis.</i>	174. e.
<i>Martinus Papa perducitur in Naxum insulam.</i>	424. e.		175. a. e
<i>Martinus Papa ductus Constantinopolim quæ passus ibi.</i>	430. a. b. c. 431. a. 32	<i>Maurimonium Heraclij cum nepte detestabile habitum.</i>	226. b. c
<i>Martinus Papa scribit è carcere ad Eliterum de rebus suis.</i>	430. d. e. 431	<i>Mauritius Episc. in Africa.</i>	119. c
<i>Martinus Papa subiicitur questionibus.</i>	431. 432	<i>Mauritius Magister militum sub Maurilio Imperatore.</i>	160. a
<i>Martinus Papa prohibet periuurantes à iuramento.</i>	431. b	<i>Mauritius Chartularius.</i>	8. c
<i>Martinus Papa sinitur publico iudicio.</i>	431. a. b. c	<i>Mauritanum Concilium aduersus Monothelitas.</i>	376. d
<i>Martinus Papa excutitur insignibus Pontificis & derisus exponitur.</i>	432. d. e	<i>Mauritius Dux Longobardorum. 79. b. Ad Romanos transfuga perit.</i>	ibid.
<i>Martini Pape constantia hostibus admiranda.</i>	434. b	<i>Mauritius quibus saltibus peruenit ad Imperium.</i>	49. b
<i>Martinus Papa damnatus in exilium consolatur suos.</i>	434. c. d. Chersonam ducitur.	<i>Mauritij Imp. annorum ratio.</i>	2. b
	437. d	<i>Mauritius Imp. quid in confirmatione electionis S. Gregorij Pape.</i>	4. b
<i>Martini Pape gloria ex martyrio.</i>	434. c. 435. a	<i>Mauritius Imp. edictis urget schismaticos.</i>	12. a
<i>Martinus Papa scribit ad suos de his que passus est exul.</i>	437. d. e. 438. b. c	<i>Mauritius Theodosium filiorum natu maximum Dominum Constantinopolis facit.</i>	122. d
<i>Martini Pape exuli adhuc viuenti quomodo successor datus.</i>	439. d	<i>Mauritius Rgm. ditionis prouincias inter reliquos filios distribuit.</i>	ibid. e
<i>Martinus Papa in exilio extrema consumitur inedia.</i>	438. b. c	<i>Mauritius filius immaturus Domitianum cognatum suum tutorem designat.</i>	ibid.
<i>Martinus Papa decoratus corona martyrij moritur.</i>	446. e.	<i>Mauritius Tiberio Romam veterem cum Italia & Insulis in mari Tyrreno donat.</i>	ibid.
	447. a	<i>Mauritius fauet Schismaticis.</i>	14. d. e
<i>Martinus Papa miraculis post obitum illustratus.</i>	447. b. c.	<i>Mauritius Imp. decipit Francos.</i>	16. d. e
	448. a	<i>Mauritius Imperator pugnat contra Auares.</i>	18. c. 67. d. e
<i>Martinus Papa defensus à S. Maximo contra hereticos.</i>	472. a	<i>Mauritius Imp. bellum gerit aduersus Persas.</i>	18. c.
<i>Martyres asisunt S. Aredio morienti.</i>	102. a	<i>Vincit eos.</i>	33. e
<i>Martyres septuaginta cum Anastasio Persa.</i>	286. c	<i>Mauritius extorres Episcopos nutrirì iubet.</i>	21. e
<i>Martyres haberi milites in bello cesos Phocas optauit.</i>	213. a. b	<i>Mauritius creat Theodosium filium Imp.</i>	31. c
		<i>Mauritius fauet Chosroji Regi Persarum.</i>	44. b. c. e.
<i>Martyrum reliquias colit Guntheramnus Rex.</i>	125. d. e	<i>Restituit eum in regnum.</i>	44. c. 45. c. d
		<i>Mauritij iniqua lex ne milites monasterium ingrediantur.</i>	45. a. b
		<i>Mauritius insequitur maleficos.</i>	69. c. d
		<i>Mauritius scrutatur de miraculo fluentis unguenti de corpore S. Euphemie.</i>	69. c. d. e
		<i>Mauritius deridet sanctum Gregorium simplicem nominans.</i>	85. b. c

Mauritij Imp. peccata qua. 83.b.c. *Dat poenas ob irrisum à se S. Gregorium.* 85.e.86.a
Mauritius sequer pacis inter Ioannem & Gregorium. 89.a.b
Mauritius iurndit Maximum in Ecclesiam Salonitanam. 94.b.c
Mauritius coluit Ioannem Episc. Constantinopolitanum defunctum. 103.a.b
Mauritius sancit leges aduersus Donatistas. 107.b.c
Mauritius filios suos pie educandos curauit. 111.b.c
Mauritius Imp. vincit Sclanos. 118.e
Mauritij lex de schismaticis non cogendis ad unitatem perperam lata. 119.a
Mauritij Imp. filius lepra laborans curatur à S. Theodoro Siceota. 122.a.b
Mauritius Imp. Episcoporum casus iudicari vult à Rom. Pontifice. 127.c.d
Mauritij Imp. laudata fides Catholica. 130.d.e.164.b.c
Mauritius Imp. eleemosynam Romam mittit. 131.a
Mauritius Imp. sibi parat interitum ex contemptu sacerdotum. 130.e
Mauritius legationem mittit ad Regem Anarum. 139.a
Mauritius negligit redimere captiuos. 138.e
Mauritij affines pij satis. 147.b.204.c
Mauritius hic poenas dare pro peccatis delegit. 162.a
Mauritius preces seruorum Dei quaesuit. 161.e
Mauritij Imp. de Phoca somnium. 162.b.c
Mauritij Imp. necem, que visiones praecesserant. 161.b.c.d
Mauritius à Mauro homine delusus. 161.d
Mauritius cur iram Dei promeruit. 161.a.b
Mauritius Imp. occisus à Phoca. 160.e. *Eius quoque filij ab eodem necati.* *ibid.* & 162.e
Mauritij constantia in caede filiorum. 162.e
Mauritij indicium de Phoca. 162.b
Mauritius prohibet matrem suum filium dari neci pro filio ipsius. 162.e
Mauritij Imp. anni. 163.c
Mauritij malorum cause plures. 164.c. *Eiusdem facta probata.* *ibid.* b.c
Mauritij Imp. tempore qua mala vrgobant. 165.e
Mauritij vxor & filio confugiunt ad Ecclesiam. 200.e
Mauritij & coniugis & filiorum epitaphium. 204.a.b
Mauritius Chartularius frustra confugit ad Ecclesiam. 364.c.d
Mauritius Chartularius inuadit Episcopium Lateranensem. 348.c.d
Mauritius Chartularius euadens tyrannus malè perit. 364.b.c.d
Maurus Abbas sub Gregorio Papa S. Pancratij Romæ. 76.a
Mauri Abbatis vita scripta à Fausto & oblata Bonifacio Pape. 202.e
Maurus Episcopus Cesenæ legatus à Mauro Episcopo Rauennate sanctitate clarus. 395.b
Maurus Episc. Rauennas aduersus Italianum contumeliosus Episcopatu priuatus. 505.a.b.c.d. *Eius anniuersaria memoria vetita.* 578.a
Mauri martyris reliquie ex Dalmatia Romam translata. 361.d.e
Maurus loco Mauritij positum. 161.d
Maurus Patricius contra Tiberium filium Iustiniij Imperatoris immisus, sacra violat occidens eum. 665.c.d.e
Manulanus Episcopus Palentinus. 344.e
Maxellendis virgo & martyr. 508.a
Maximianus Abb. S. Andreae monasterij S. Gregorij. 56.e
Maximiani Syracusani Episc. obitus. 78.d

Maximianus Arabia Episc. mittit Romam pro sacris reliquiis. 143.a
Maximianus Episc. in Numidia. 35.d. *Corruptus premio à Donatista.* *ibid.*
Maximus Abbas & martyr defendit Honorium Papam contra Monothelitas. 324.c.d. 371.b.c
Maximus Abbas defensor Sophronij. 326.d.e
Maximi triumphus de Pyrrho. 372.d.e
Maximus cur se à Sergio alienauit. 327.b.c
Maximi disputatio cū Pyrrho in Africa. 369.d.e. 681. & seq.
Maximi & sociorum exilium. 429.c.d
Maximus agit cum S. Martino Papa de Synodo cogenda. 393.d.e
Maximus tentatur à Constante Imp. transire ad Monothelitas. 452.e. 453. 454. 455
Maximus renuit communicare cum hereticis. 454.b.c
Maximus detegit blasphemias Monothelitarum. 454.a
Maximus conuertit ad se missos ab Imperatore. 453.a
 454. 455. 456. 457. 458. 459
Maximus impugnat pseudosynodum hereticorum sub Sergio. 355.a.b
Maximus quibus agitur calumniis. 427.d.e
Maximi acta scripta ab Anastasio. 453.a.b. *A Petro Morino in Latinum translata.* *ibid.*
Maximi primordia. 358.c.d. *Eius in Africam aduentus.* 358.d
Maximus vinctus adducitur Roma Constantinopolim. 427.b. 428.b
Maximi prudens consilium datum Imperatori. 359.b.c
Maximi ingentes labores pro sede Catholica. 358.e
Maximus saluat sanctam Crucem, & imaginem Saluatoris, & Dei genitricis. 458.e
Maximus rursus per Paulum Consulem tentatur ab Imperatore. 460.e
Maximus apud milites inuenit misericordiam. 463.b
Maximus iubetur reduci Constantinopolim. 460.e
Maximus pollicetur ire Romam cum Theodosio. 460.d
Maximus illiberaliter & crudeliter tractatur. 461.e
Maximus causam dicit coram Iudicibus. 427.c
Maximus magni nominis in Oriente & Occidente. 461.c
Maximus calumnia exagitur de blasphemia in Deiparam. 462.e. 463.a
Maximus Thomæ Patriarchæ numquam voluit communicare. 464.a.b.c
Maximus se purgat ab illatis calumniis. 466.e. 467. 468
Maximus causus prodit cur non communicet cum Monothelitis. 471.c
Maximo obicitur amor quo prosequeretur Romanam Ecclesiam. 471.e. 472.a
Maximus defendit Martinum Papam. 472.a
Maximus dirisimè verberatur. 472.b
Maximus se excusat de laudato antea Pyrrho. 374.b.c.d.e
Maximus pro fide Catholica calumniam passus. 375.a.b.c.e
Maximi scripta. 473.e. 474. 475
Maximi martyrij consummati tempus. 482.c.
 Et Acta. 466.e. 467. 468
Maximus renouatur ad quaestiones. 466.e. 467. 468
Maximus iterum relegatur exilio. 472.c
Maximus lingua ac manu preciditur. 472.c.d
Maximi obitus & corona martyrij. 473.a.b. *Interpellatur ab auctore vite eius.* 473.b
Maximus Episc. Aquileiensis interfuit Concilio Rom. sub Martino. 394.e. 397.b
Maximi Episc. Salonitani clectio illegitima. 58.e. 74.c
Maximus intrusus in Ecclesiam Salonitanam. 94.b. *Eius facinora.* 94.c.d.e. 95.a.b. *Delegata eius causa Episcopo Rauennati.* 95.d. *Absolutus per iuramentum.* *ibid.*

Mecha

Mecha locus in Arabia ubi defunctus est Mahometus. 299.b
S. Medardi monasterium primum omnium monasteriorum Galliarum ex privilegio S. Gregorij. 66.c.d.e
Mediolanense Concilium contra Monothelitas. 527.a
 Eius Epistola Synodalis. 527.a.b
Mediolanensibus Episcopis concessa electio Regum Longobard. 139.e
Mediolanenses bello vexati confugiunt Genuam. 54.e. 55.a
Mediolanensium regio destituta habitatoribus. 54.e
Mel in aurum versum. 250.d
Melchor Canus erroris arguitur. 555.d
Melchilidis mater Splinteri ad vitam renouati. 628.d
Mellitus monachus mittitur in Angliam à S. Gregorio. 105.d
Mellitus & socij à S. Gregorio in Angliam missi. 149.a.b
Mellitus creatus Episcopus Lodonensis in Anglia. 194.c.d
Melliti Episc. tempore Ecclesie diuinitus consecrata. 215.d.e. 216.a.b
Mellitus Romam venit ad Bonifacium Papam. 215.b.c
Mellitus interfuit Romano Concilio. 215.c
Melliti Romam aduentus causa. 216.e
Mellitus & Iustus recedunt ab Anglia. 229.a
Mellitus & Iustus renouantur in Angliam. 230.a.b.c
Mellitus non recipitur à suis. 230.c
Melliti Episcopi obitus, & miracula. 267.c.d.e
Meliosus Gippensis Episc. in Africa Legatus Romanus. 380.c
de Menna scriptis impostura hereticorum. 543.d.e.
 Eadem quæstia ab Heraclio. 294.d
Menna Episc. Romam missus iudicandus à S. Gregorio. 170.a
Menna Tolosanus Episcopus. 149.b
Mensores qui fuerint. 203.c
Mersio trina in baptismo. 30.c.d
Merulana domus in regione tertia. 33.e
Mesembria ciuitas Thracia locus exilij Anastasij. 429.d
Merense Concilium. 77.d
Mozentius tyrannus in Sicilia. 502.a.b
Michaelis Archangeli Ecclesia in Monte Gargano. 487.b
Michaelis Archangelii imago visa in exercitu. 605.c
Michaelis Archangelii Ecclesiam edificare monetur sanctus Aubertus Episc. Cameracensis. 663.c
Michael Archangelus apparuit S. Vulfrido morturo. 656.b
Michael Imp. que in Nicoluum Pontificem de scriptura Graecorum ab Ecclesia Romana. 617.e. 618.a. *Redarguitur mendacij à Nicolao Papa.* *ibid.*
Michael Cardinalis missus Apocrisarius Constantinopolim à Constantino Papa. 671.a
Migerus Episc. Narbonensis. 125.b
Milites vincunt cum alijorant. 49.c.d
Milites veriti à Mauritio ingredi monasterium. 45.a.b.
 48.d.e. 49
Milites casi in bello ut martyres colerentur Phocas conatus institueret. 213.a.b
Milites Exarchi inuadunt Palatium Lateranensem. 348.c.d
Milites Italia insurgunt pro Ioanne Pontifice Rom. aduersus Exarchum. 643.d
Milites impudentis horribilis visio. 652.c.d
Milites compassi Maximo martyri. 463.b
Milites Rauennates liberant Sergium Papam ab Imperatore. 614.d.e. 615.a.b
Militum in Vrbe discordia. 8.c
Milites desiciunt à Mauritio. 18.c
Ministri bonorum Ecclesiarum quales esse debeant. 26.c.d.e

Annal. Eccl. Tom.8.

Ministri quatuor curabant res Romana Ecclesia sede vacante. 4.c
Minturnensis Ecclesia clero & populo destituta. 111.c
Mintylus Longobardus pius valde. 111.e
Miracula ex vestimentis Apostolorum. 41.c
Miracula multa Augustinus operatus in Anglia. 149.d
Miracula in Ecclesia S. Agathe Romæ facta. 32.d.e.
 33.a.b
Miracula ex ligno Crucis in Anglia. 333.e. 334.a.b
Miracula de captiuis à vinculis solutis. 17.a.b. 222.b.c
Miracula S. Columbani. 222.c. 225.b
Miracula de Crucibus se inuicem collidentibus. 205.b.c.d.e.
 206.a
Miraculum de oleo ex Cruce fluente. 121.c
Miraculum de clauo S. Petri à Longobardo direpta. 111.d.e
Miraculum de edaliis in lapidem conuersis. 199.d.e
Miraculum de mortuo ad vitam renouato. 308.d.e
Miracula ex puluere S. Osualdi. 363.c
Miraculum Guntherami Regis Francorum. 15.e. 16.a
Miraculum de campana Senonensi. 244.c
Miraculum de sanguine ex imagine S. Theodori fluente. 226.a.b
Miracula S. Theodori Siceota. 222.a
Miracula ad sepulchrum S. Victoris martyris. 210.a.b
Miraculorum operatione fides in inferiori Germania coalescit. 629.d.e
Miracula ex reliquiis Sanctorum martyrum Eualdorum. 621.b
Miraculum de patena in mare demersa supernatante. 639.e
Miscena Ecclesia unita Cumanæ. 40.c
Missa quotidiana pro Rege decernitur. 499.c
Missa sacrificium proficuum viuis atque defunctis. 529.c.
 530.a
Missarum pluralitas quando damnata. 563.d. *Vel quando concessa.* 500.a
Missa celebrata pro gratiarum actione. 565.b
Missa quando dici cepta apud Anglos. 114.d
Missa in domo prinata dici solita. 106.d
Missa non deserenda antequam complatur. 124.e
Missam non celebret egrotans. 172.a
Missa pro defunctis celebrata, viuentibus prodest. 240.c.d
Missa quotidie in Hispania pro salute Regis celebranda ex decreto Concilij Toletani. 620.a.b
Missa non celebratur in Parasceue Maioris hebdomadæ. 620.b
Missa dicenda pro defunctis, non celebretur superstitione pro viuis. 623.c.d
Missa in mari celebrata à S. Vulfriano Episcopo Senonensi. 639.d.e. 640.a
in Missa ut dicatur Agnus Dei decretum à Sergio Papa fuit. 642.d
Missa celebrata à Constantino Papa Constantinopoli. 663.a
Missale Hispanicum à S. Isidoro conscriptum. 332.a.b
Mixtarabes Christiani in Hispania ducti. *ibid.*
Modestus loco Zachariae curat Ierosolymitanam Ecclesiam. 237.d.e. 238.a. *Non Episcopus sed administrator eius Ecclesie.* 246.b
Modestus restaurat Ecclesiam Ierosolymorum. 245.e.
 246.a
Modestus baptizat Anastasium Persam. 261.c
Modoaldus Archiepiscopus Treuerensis. 304.a.b
in Modocia Ecclesia S. Iouinis Baptista. 245.a
Moduenna Abbatisa in Anglia sanctitate clara. 444.b
Montchi Insularum Caprarie, Gorgonia, Palmaria, Orfua. 22.d

Monachi desertores à S. Gregorio reuocantur in monasterium. 22.a.b.112.d
 Monachi fugitiui diuinitus reuocati. 144.c.d.e
 Monachi antiquam sicut in laico habitu probandi. 94.a
 Monachorum quieti consulti S. Gregorius. 100.a.145.b.c
 Monachus studens peculiaritati non deligendus Abbas. 160.e
 Monachus non indicans, non indicatur. 129.e
 Monachi & clerici teneantur custodire muros ciuitatis. 118.a
 Monachus non condat testamentum. 120.e
 Monachi ante biennium non iniuentur tonsura. 140.b
 Monachi in claustro sancti, aliquando in Episcopatu desiciunt. 98.e
 Monacho impoenitenti terribilis ostensa viso. 653.c.d
 Monachorum Sicularum littera ad Rom. Pont. 506.a.b
 Monachus Sinaita lapsus ad Iudaismum miserè perit. 238.d.e
 Monachos à quibus S. Gregorius uoluit abstinere. 75.b.c
 Monachus ad obseruantiam regularem reuocat S. Gregorius. 40.d.e
 Monachi uetiti commatres facere. 75.b
 Monachorum Isanorum iudicium Romæ. 52.c.d
 Monachorum Scotorum wigens disciplina. 491.d.e
 Monachorum exemptiones ab Episcopis haud probate. 519.c.d
 Monachi nullum ad Sacras uirgines debent accessum habere. 254.e
 Monachi Lauræ S. Sabæ necati à Sarracenis. 237.b.c.d.e
 Monachismus in Anglia propagatus per S. Benedictum iuniorum. 650.d.e
 Monastico habitu atque tonsura suscepta amplius dimitti non debet. 546.a
 Monastico habitui quantum detulerit Anastasius martyr. 277.a
 Monasterium S. Anastasij prope Ierusalem. 261.d
 Monasterium S. Andreae in Vrbe. 144.a.b
 Monasterium S. Aredij. 101.c
 Monasterium S. Benedicli apud Argentinam. 369.b
 Monasterium S. Casiani. 108.a. alind. 671.e
 Monasterium Cassiodori Castellense dictum. 120.e
 Monasterium Classense exemptum. 120.e
 Monasterij S. Dionysij priuilegium. 484.d.e
 Monasterium S. Georgij in Campo Coronate. 650.c
 Monasterium S. Medardi auctum priuilegiis. 66.c.d
 Monasterium S. Radegundis que passum. 61.a.b. 62.63
 Monasteria erigere non licere absque licentia sedis Apostolicæ. 121.b
 Monasteriorum priuilegia unde. 22.a
 Monasteriorum monialium mala unde prononiantur. 60.e. 61.a.b.c.63.c.d
 Moniales monasterij Radegundis excommunicate. 65.e. Regem adierunt. 66.b.c
 Moniales nobiles turbas cient. 61.a.b.c
 Monialium cura ab Episcopis propensius agenda. 75.c
 Monialium precibus Roma ab hostibus seruata. 104.e
 Earum numerus. ibid. Gerit curam earum S. Gregorius. ibid..e
 Monomachia detestatio. 481.e
 Monophysite heretici ad fidem perducti. 158.e
 Monothelitarum heresis quando cæpta. 294.e.295.a. 310.a.b
 Monothelitarum heresis perdifficilis intellectus. 370.b.c.d
 Monothelita dici nolunt heretici. 462.a
 Monothelitarum impostura de scriptis Menna ad Vigilium. 543.d.e

Monothelita contra Maximum mendacis agunt. 469.e
 Monothelitarum heresis quot absurda contineat. 459.b.c.d
 Monothelita damnati in pluribus Conciliis. 526.e. 527.a
 Monothelita introducunt quaternitatem. 457.e
 Monothelitarum heresis mala prænuntiata. 206.b
 Monothelitarum Concilium de unica uoluntate. 327.e
 Monothelita dolosè Honorium Papam sibi uendicant. 326.a.b.c
 Monothelitarum fraus in asserenda unica uoluntate. 312.c.d
 Monothelita presententur se defensores esse Concilij Chalcedonensis. 303.a
 Monothelitarum heresi qui heretici fauerint. 294.e
 Monothelitarum heresis triplex. 327.d.e
 Monothelitarum heresis auctores Eutyebiani. 294.e
 Monothelitarum Patriarcharum odium contra Vitalianum Papam. 524.e
 Monothelitarum heresis non tetigit Hispanias. 516.e
 Monothelita inualescunt sub Philippico Imp. heretico. 667.e
 Monothelitarum conciliabulum aduersus Sextam Synodum. 668.b.c.d.e
 Montanus Episcopus Toletanus. 343.b
 Moralium libri S. Gregorij ad S. Leandrum missi. 32.b. 96.e
 Quæsti Roma inuenti. 419.c.d
 Mores Episcoporum inuestigandi à Summo Pontifice. 40.a.b
 Moroueus Episc. Pictaniensis. 61.b
 Moroueus monachus incendit fanum idolorum. 281.d
 Moroueus qua à rusticis passus. ibid.
 Morouingorum Regum genus cur Deus extingui permittit. 483.a
 Morui suscitationem promittit stultè Polychronius. 557.d.e
 Mozarabe Sacrum officium quando cæptum, & à quo, & cur sic dictum. 332.a.b
 Mulieres confugientes ad Ecclesiam à Cyriaco Episcopo defensa. 200.e
 Munera missa à Bonifacio Papa ad Eduinum. 271.e
 Alia ad Reginam. 272.e
 Munera Eulogij ad S. Gregorium. 110.d
 Munera missa à S. Gregorio ad Reccaredum Regem. 135.e
 Reccaredi ad S. Gregorium. 135.c.d
 Manneram missa ab Ofuui Rege ad ecclesiam S. Petri Romam. 496.b
 à Maurorum ciuitatum custodia S. Gregorius noluit monachos esse immunes. 118.a
 Muza dux Sarracenorum mittitur in Hispanias. 676.b

N

Naamans Sarracenorum Princeps. 48.b
 Naitanus Rex Pictorum corrigendum curat errorem de Paschate & de tonsura. 637.c.d.e.638.a.b. Idem studiosissimus Romane Ecclesie. 637.e
 Nantidem uirginem è monasterio tractam Dagobertus sibi iungit uxorem. 307.d
 Narbonensis Ecclesie antiquitas. 546.d
 Narbonense Concilium. 123.d.e.124
 Narbonensis prouincia infestata ab Astiderico tyranno. 514.c.d.e
 Narunia presidium contra Longobardos. 34.b.85.d
 Narses Patricius amicus S. Gregorij. 10.e.53.b.60.c. 112.a

Narses

Narses Patricius consolatorias litteras accipit à S. Gregorio. 112.a
 Narses nomen Persis tremendum. 199.e.200.a
 Narses Patricius aduersus Phocam Cbostroem incitat. ibid. & 196.d
 Narses iuramento deceptus exurit à Phoca Imperatore. 199.e. 200.a
 Narses Indæ cultum Eliae introducere conatus. 59.b
 Natalis Episcopi Salonitani causa. 38.c
 Natalis Episc. reprehensus à S. Gregorio emendatur. 38.e.
 39.a. Eiusdem obitus. 58.c
 Nanes ex Sicilia Alexandriam missa. 242.c
 Nanae bellum. Vide Bellum
 Nanes ex Hispania desert pestem in Gallias. 15.d
 Nansragium uicatur beneficio sacrarum reliquiarum. 16.b.c
 Nansragium classis Iustiniani Imp. 663.c.d
 Neapolis ciuitas custodia ab impetu Longobardorum diligentia S. Gregorij. 172.d.e
 Neapolitanus Episc. deponitur à S. Gregorio. 23.b
 Nepefina Ecclesia Pastore uacans. 40.c
 Nestorio fauent Monothelita. 327.e.328.a. Et Nestoriani fauent Monothelitis. 294.e.327.e. 328.a
 Nestoriani pulsi ab Heraclio Imp. 269.c
 Nestoriani in Vrbe inuenti à Dono Papa. 520.c
 Nicanam fidem ex obliquo damnant Monothelita. 468.c.d
 Nicander Episcopus de sacris dogmatibus admonetur à S. Maximo. 376.a
 Nicasius Episc. Engolismensis. 61.b
 Nicephori historici error de Anastasio Antiocheno. 211.b
 Nicetas Patricius missus aduersus Phocam. 206.e. 212.b
 Nicetas Patricius Quæstor missus ab Heraclio Imp. colligere pecuniam pro bello Persico. 256.a.b
 Nicetas Patricij res gesto cum Ioan. Eleemosynario. 213.e. 256.a.b. Curat mittere eundem ad Imp. 257.b
 Nicetas restituit ablatas pecunias Ecclesie Alexandrinae. 256.d.e
 Nicetas Episcop. Syluacandida comitatus Constantinum Papam proficiscentem Constantinopolim moritur in via. 661.b
 Nicetius Episcop. Treuerensis sanctus conuertit Aredium. 101.a
 Nicetius Episc. Lingoniensis auunculus Eustasij. 223.e
 Nicolaus Serarius illustrator rerum gestarum S. Kiliani & sociorum Martyrum. 598.a.b.599.d
 Nicolaus Papa arguit mendacij Michaëlem Imperatorem. 618.b.c
 Nobilitas uera ex uirtute. 258.b.c
 Nolanum monasterium Monialium. 19.a
 Nominatio Episcoporum fieri solita à Regibus Hisp. 563.e
 Nomina Episcoporum recenseri solita in Missa. 70.e
 Nordanhumbri Angli fidem suscipiunt. 270.a.
 Baptizantur à S. Paulino. 292.b
 Notarij Ecclesia recitare soliti homilias Pontificum Romanorum. 41.d
 Nothelmus Anglus sub Gregorio Papa Secundo Romam uenit. 641.d
 Nouitas in Ecclesia semper suspecta. 320.d
 Numidæ Episcopus hortatur S. Gregorium. 27.e.28.a.b
 Numidæ Episc. legationem mittunt ad S. Gregorium. 35.b.c
 Numidicum Concilium in iussu S. Gregorij factum. 159.a.b
 Numidicum Concilium contra Monothelitas. 376.c.d
 Numismata Herachij Imp. & filij. 291.b.c.d
 Nuptie incestuose Heraclij cum nepre. 226.b
 Nuptia Edumi Regis cum Edelburga. 270.a

Nurtij filiorum Maurij & Maurij Imp. 111.b.c
 Nutrix filij Maurij subtrahere studet filium à necce, dans suum pro illo. 162.e
 Nutrix S. Gregorij Papa. 77.c

O

Oblatio Ariani hominis respicitur ab Atala Abbate. 282.b.c
 Oblatio Simoniaci respicitur à Ioanne Eleemosynario. 242.a.b.c
 Obsidio Chalcedonis soluitur. 287.d. Vide Chalcedo.
 Obsidio ciuitatis Constantinopolitanae. 268.c.d. 512.b
 Obsidio ciuitatis Ierosolymitane sub Zacharia Episcopo. 233.c.d
 Obsidio ciuitatis Ierosol. sub Sophronio Episc. 337.b
 Occumencum quid importet. 87.b.c
 Occumencici titulo solum dignum esse Romanum Pontificem. 200.c.d
 Olaus crucis quod dictum. 121.b.c
 Olearum in signum uictoriae ferri soliti. 290.a
 Olympius Exarchus Rauennas successor Platonis. 390.b
 Olympius Exarchus seducit Pyrrhum. 390.b.c
 Olympius Exarchus aduersatur S. Martino Papa. 407.d.e
 Consentit eidem. 408.e
 Olympius Exarchus Spatharium mittit ad occidentum S. Martinum Papam. 408.d.e. Frustrè nititur schismate diuidere Ecclesiam Romanam. 408.c.d.
 Olympius Exarchus profectus contra Sarracenos morbo interit. 409.a
 Ongendus Danorum Princeps predicatorum Euangelij bene habet. 632.b
 Opilio Rom. Patricius patruus Venantij tempore S. Gregorij. 196.b
 Operatio in Christo una, Deimilitis dicta quomodo accepta. 324.b.c
 Operationum duarum, uel unius in Christo silentium commendatum. 316.c.d
 Operatio una & uoluntas una in Christo quo sensu predicata ab Honorio Papa. 324.a.b
 Oppa filius uiciniæ Regis Episc. Toletanus & Hispanensis. 644.e
 Oppa Episcopus Toletanus intruditur. 676.d
 Oratio Antiochi monachi de capta Ierosolyma. 234.b.c.d. 235.236
 Orationis Dominicalis in Missa usus. 133.c.d
 Oratorium S. Casarij in Palatio. 165.a.590.c.d
 Oratorium Ioannis Pape Quartij. 361.d.e
 Oratorium S. Gregorij Papa. 183.d
 Oratorium S. Crucis Traiecti. 624.e
 Oratorium S. Mariae in ecclesia S. Petri. 658.e
 Oratorium S. Siluestri in basilica Iulij. 590.c
 Ordinario S. Gregorij quando accidit. 7.c.d
 Ordo Romanus, sic dictus liber Ritualis à Gelasio Papa collectus. 616.e
 Ordo Ecclesiasticus officij & precij in Hisp. à S. Isidoro emendatus & auctus. 331.e.332.a
 Orentius Episc. Emeritensis. 385.b
 Orfiane insula monachi. 22.d
 Orientalis Ecclesia & Imperij turpissima facies. 362.c.d.e
 Orientales Orthodoxi Romam confugiunt. 365.d
 Orientalis Imperij mala sub Phoca. 206.d
 Ornatus Ecclesiarum Deo gratias. 386.c.d
 Orosius Abbas reformator monachorum. 22.e
 Orthodoxi commori in Honorium Papam. 326.c
 Osenje Concilium in Hispania. 123.b
 Osfridus filius Edumi Regis baptizatus à S. Paulino. 292.b.330.b

I N D E X

Ofilia Regina martyrium. 444. b. c
Ofredus Rex recipit sanctum Vnsilfridum Romæ absolutum. 651. d
Oftrichus Rex Deirorum occisus. 330. d. e
Oftrulphus Abbas monasterij Fontanelle. 640. d
Ofualdus Rex fungitur munere interpretis in pradicatione Aidani. 335. d. Eiusdem Regis laudes. 336. b. c
Ofualdus Rex religione superat aduersarios. 333. c. d. e
Ofualdus Rex occisus. 362. e. 363. a. b
Ofuni Rex Nordhumbroborum. 443. d
Ofuni Rex Anglorum legationem mittit ad Vtalianum Papam. 495. b. Regem Pendum superat. 451. e. Eius votum pro victoria. 452. a
Ofuni Regis pietas insignis. 452. a. Mittit munera Romam ad Ecclesiam S. Petri. 495. b
Ofuni Rex statet sedare de Paschate controuersias. 488. b. c. d. 489. b
Ofuni Regis Nordhumbroborum pietas. 407. e
Ofuinus Rex successor Ofualdi. 363. a
Ofuini Regis obitus & laudes. 435. d. e. 437. a. b
Oni filia Theodoni Principis Bauariae ex stupro concepit. 648. b
Onigerus diaconus comes sancti Vnironis in Urbem venit. 305. c. Interfuit Concilio Traiectensi cum sancto Vnirono. 633. a
Ono puer ab immolatione liberatus & baptizatus. 640. a. b
Idem presbyter, & scriptor egregius. ibid.
Onunus monachus magnæ virtutis. 511. b

P.

P Agani. Vide Gemiles.
Palatina illustris femina. 19. b
Palatij Trullus locus qui dicitur. 541. e. 542. a
Palestinorum Episcoporum legatio ad Theodorum Papam. 367. a. b. c
Palladius Episcopus Santonenfis. 107
Pallium missum à S. Gregorio ad Augustinum in Anglia. 152. a. b
Pallium S. Gregorij ex bysso candenti. 187. c
Pallium ad Honorium Episcopum in Anglia missum. 328. b. c
Pallium missum ad Iustum Episcopum Rossensem. 252. d.
Pallium missum ad S. Leandrum Hispanens. Episcopum. 136. a
Pallium datum Maximo Episcopo Salonitano. 95. d
Pallium missum ad Episc. Nicopolitanum. 88. c
Pallium missum ad SS. Paulinum & Honorium Episcopos in Anglia. 328. b. e
Pallium missum ad Virgilium Episcopum Arelatensem. 88. a
Pallium petendum aliter non dandum. 112. d
Pallium absque pecunia dandum. 94. a
Pallij usus illegitimus. 57. d. e. 252. d
Palmaria insula monachi. 22. d
Palmaria sic dicta porticus S. Petri. 346. b
Palmatianum vinum quid sit. 21. b
Pamphulus Demarchus. 203. e
S. Pancratij Ecclesia edificata ab Honorio Papa. 346. c. d
S. Pancratij Ecclesia à sancto Gregorio monachis tradita. 75. e. 76. a
S. Pancratij martyris reliquie misse in Gallias & in Angliam. 16. d. 496. b. 499. a
Panus purissimus ab Ecclesia Romana exhiberi solitus pergrinus. 373. e
Pannonia à Caiano Rege Auarum deuastata. 138. c
Pantaleo Episcopus in Africa ad quem scribit S. Gregorius. 71. c

Pantheon largitum à Phoca Bonifacio. 202. e. *Dei genitrici ac SS. Martyribus dedicatum.* 203. a. b
Pantheon à Constantio Imp. aereis tegulis denudatum. 485. d
Papa ex subdiacono semel reperitur creatus. 230. a
Papa confirmat Concilia œcumenica. 562. a
Papa filius est mittere ad Gentes Apostolos. 601. e. 602. a
Papa summa potestas. 560. e
Papa tantum dicitur Vniuersalis Ecclesia Episcopus & quomodo. 87. e. 88. a. b
Papa summus & super omnes & auctoritate & honore. 560. e
Papa tantum penitentes absoluit hæreticos. 458. b. c
Papa. Vide Pontifex.
Papirij Massoni historici diligentia in quo commendata. 518. c
Pascha à Scotis alio tempore quam ab Ecclesia celebratum. 195. b. 488. c. d. 490. a. & seqq. *Quando abiecto errore sedata est controuersia.* 634. d. e
de Paschate error Scotorum aliquando toleratus. 335. a
Quis iste fuerit. 351. d. e. 352. a
Paschalis Cycli Vniuersalis occasione erratum in celebratione Paschatis. 77. e
Paschales feria custodite etiam à Barbaris. 138. d
Paschalis Schismaticus nuntius fauore Exarchi. 590. b.
591. a. b. Eius finis miserimus. 591. b. c
Paschasius Episc. Neapol. electus. 140. e. *Redarguitur à S. Gregorio.* 171. b. c
Pastor pastorum Romanus Pontifex. 9. a
Pastorale S. Gregorij quando scriptum. 8. e. *Ex Latino in Græcum translatum.* 160. d. *Missum ad S. Leandrum.* 96. e
Patena mersa in mare supernat. 639. a
Patorichia clarissima femina. 19. a
Paterius Notarius S. Gregorij recēssit scripta ipsius S. Gregorij. 180. a. b
Paterius Legatus Dagoberti Regis ad Heraclium Imper. 294. c
Patriarcha Œcumenicus quid. 87. d. e
Patriarcha quatuor numerati à sancto Gregorio. 91. e
Patriarcha Aquileiensis & Gradensis quando ita nominari cœperunt. 197. d. e. 198. a
Patriarchales sedes tres cum Romana Ecclesia non receperunt Canones Sexta Synodi. 617. a. b
Patriarcharum sedum prerogatiua. 110. b. c
Patricius Episcopus. 210. a
Patrimonium S. Petri in Gallia. 59. e
Patrimonium S. Petri in Sicilia. 60. a
Patrimonia Romane Ecclesie in diuersis prouincijs. 27. a. b
Patrum fides tenenda. 379. c. 380. a. 383. e
Pauliani hæretici idem & Manichei. 580. e. 581. a
Paulinus cum focus à sancto Gregorio in Angliam missus. 149. a
Paulinus quando creatus Episcopus Eboracensis. 269. e
Paulinus Episc. conuertit Anglos Boreales ad fidem. 269. e. 270. a. 291. e. 292. a. *Eius studium in propaganda fide.* 270. c
Paulinus Episc. missus cum Edelburga ad Eduinum. 270. b. *Cum Edelburga recedit.* 330. b. c
Paulinus baptizat filiam Regis quam Deo offert. 277. d
Nuntiat Edvino secretum. 279. b. c
Paulinus conuertit Lindocolinos populos. 293. a. *Accipit pallium ab Honorio Papa.* 328. c. d. e
Paulinus Episc. baptizat Eduinum Regem. 291. e. *consecrat Honorium Episcopum.* 293. a
Paulini Eboracensis Episc. obitus. 367. e
Paulini effigies qualis. 293. b
Paulinus Aquileiensis Episc. transfert Grados thesaurum Ecclesie Aquileiensis. 301. e
Paulinus

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Paulinus Impostor quid tentauit. 68. e. 69. a
S. Pauli Apostoli basilica quæ sanctus Gregorius donauit. 177. d. e
S. Pauli basilica communes habet reditus cum basilica sancti Petri. ibid.
Pauli basilica ornata à Sergio Papa. 642. c
Pauli Apostoli reliquie misse in Gallias. 16. d
Pauli Apostoli Caput & Sudarium petunt à Constantina Augustia. 76. a. b. 77. b. c
Pauli Apostoli hospitium Rome in Ecclesiam conuersum. 642. e
SS. Pauli & Ioannis reliquie ab Vrbe delata in Gallias. 16. d
Paulus idemque Agilulphus Rex Longobardorum. 16. e. 32. b. c
Pauli diaconi histor. error de Tribus capitulis. 37. d. 198. c
Pauli diaconi incuria. 79. b
Paulus diaconus Rom. Ecclesie Vice dominus ingulatus à Ioanne Exarcho. 661. c
Paulus Consul idemque Monothelita quid cum S. Maximo. 460. e. 461. a
Paulus Aquileiensis Episc. tempore irruentium Longobardorum. 198. b. c
Paulus Episcopus Constantinopolitanus Monothelita substituitur in locum Pyrrhi. 362. b. c. *Ex laico factus Episcopus Constantinop.* 579. e
Paulus Episc. Const. quid cum Heraclio Imper. molitus. 315. a. *Eius fraudes.* 387. d. 436. b. *Redarguitur.* 379. b. c. *Cur silentium procurat ab Imp.* 387. d. e
Paulus Episc. Constantinopolitanus scribit ad Theodorum Papam. 382. e. 383. a. *Condemnatus à Theodoro Papa.* 385. b
Paulus Episcop. Constantinopolitanus quid de S. Martino ad Imp. 436. a. b
Paulus Episc. Constantinopolitanus egrotans rogat dimitti S. Martinum. 433. c. d
Paulus Episc. Constantinopolitanus diem obiit. 433. d. 605. d
Paulus Cretensis Episc. redarguitur à Vitaliano Papa. 500. d. 502. d
Paulus Africanus Episc. vocatus Romam ad dicendam causam. 107. a. *Idemque innocens indicatus.* 119. c
Paulus Ancyra Episcopus. 18. b
Paulus Episc. Diacimus. 159. c
Paulus loco Episcopi Neapolitane Ecclesie administrator. 39. c. 58. e
Paulus Manicheus à quo Pauliani nominati. 580. a. 581. a
Paulus Maurij Imp. filius. 161. a
Paulus Narbonensis Episcopus primus. 546. d
Paulus Patricius Monothelita missus ad Maximum. 453. a
Paulus monachus Callistratici monast. hæreticus & astro-nomus prædicit Imperium Leontio. 622. b
Paulus Scuerianus monoculus. 326. e. *In Armenia conuenit Heraclium Imp.* 297. b. c. *Impugnatur ab Arcadio Episc. Cypri.* 296. e
Paulus Episc. Thessalonicensis Monothelita decipit Apocrypharios Apostolica sedis. 416. c. d. *Deprauat litteras Rom. Pontificis.* 417. a. *Recusat esse Vicarius Apostolica sedis.* 417. d. e. *Deponitur à Martino Papa.* 415. e. 416. a. b
Paulus tyrannus in Hispania natione Græcus. 515. a
Eius epistola ad Amatorem Episcopum. 515. c
Dur paucis scelerum. 515. d
Pauperis imprecatione edulia conuersa in lapides. 199. e
Pauperes numerati à Ioanne Episcopo Alex. 214. d
Pauperum cura propensior S. Gregorij. 19. a. *Eorundem Canonica portio bonorum Ecclesie.* 59. e

Pauperum curam gerant ministri bonorum Ecclesiasticorum. 26. e
Pax inter Anglorum Reges per Theodorum Episcopum composita. 529. c. d
Pax summa in Britannia. 293. b. c
Pax cum Bulgariis facta. 525. c. d
Pax cum Chagano Rege Auarum composita. 68. d
Pax cum Chosroo Persarum Rege facta post necem Maurij Imp. 168. e
Pax inter Dagobertum Regem & Heraclium Imperatorem. 294. c
Pax Francorum cum Austrasijs. 522. c
Pacem cum infidelibus mire nefandum. 360. a. b
Pax cum Longobardis à S. Gregorio tractatur. 84. d
Eadem sepe rupta. 55. d. *Iterum frustrà tentata.* 104. a
Impedita ab Exarcho ibid. Iterum ad breue tempus sancita. 117. e. *Rursum ad duos annos statuta.* 126. c.
Eadem simulata. 126. e. 127. a. *Iterum facta.* 173. c. d
Pax cum Rege Longobardorum Ariano cur inuita à Romanis. 281. b. c
Pax inter Sarbaram & Constantinum filium Heraclij Imp. 287. e
Pax cum Sarracenis ab Imperatore Constantino expetita. 520. a. b. c
Pax cum Sarracenis à Iustiniano Imperatore fracta. 603. e
Peccatores contra seipfos laborant. 675. c. d
Peccatorum confessione abluuntur peccata. 129. c
Peccatori impenitenti que ostensa. 652. c. d
Pectinem eburneum donat Bonifacio Papa V. Regina Anglorum. 272. c
Pecthelmus Episcopus in Anglia tempore Bedæ. 656. d
Pecunia mutuo accepta per Heraclium Imperatorem ab Ecclesijs pro bello Persico. 255. e. 256. a
Pecunia ablata ab Ecclesia Alexandrina pro expeditione Persica. 256. a. b
Pecunia Ecclesie debita à fisco soluitur. 290. c. *In mari pecunia reddenda mergitur.* ibid.
Pecunia solui soluta à Romani Ecclesia Imperatori pro confirmatione Romani Pontificis remissa. 552. c. d
Pecunia missa Constantinopoli ad S. Gregorium eroganda pauperibus. 112. a
Pecunia missa ad S. Gregorium pro redimendis captiuis. 104. c. d
Pelagiana heresis instaurata in conciliabulo Ephesino. 93. c. d. 109. c
Pelagianismum instaurat Ioannes Episcopus Constantinopolitanus auctoritate Concilij Ephesini. 93. c. d
Pelagiana heresis in Scotia renouit. 352. a
Pelagius Episcopus Nemanensis interfuit Concilio Narbonensi. 125. c
Pelagius Papa quid de nomine Vniuersalis. 91. d. e
Pelagius Papa aduersus Ioannem Episcopum Constantinop. primus insurrexit. 87. c
Pelagius Papa uenit subdiaconus uxorem ducere. 24. a
Pelagij Papa tempore corpus S. Laurentij fortuito inuenit. 76. c. d
Pelagius Taurinensis Episc. tempore sancti Gregorij. 105. e
Pelagius Vniuersalis munus effregit. 644. e
Reliques non admittuntur ad sepulchrum S. Lamberti. 635. b. c
Penda Rex Merciorum Gentilis. 329. e. 330. a
Occidit Sigebertum Regem. 367. e. 368. a
Penda Regis insignis superbia. 451. e. 452. a. *Vincitur ab Ofuni Rege.* 452. a. b
Penda Reges duo pater & filius. 444. a
Penda inuor factus Christianus ostium aperit Euangelio. 443. d. e
Penn-

I N D E X

Penuria ingens vexat Orientem. 206.d. Vide Fames.
Peregrinationes frequentes in Urbem. 40.a
Peregrinatio S. Boniti ad lumina Apostolorum. 651.d
Peregrinatio ad loca sancta. 41.a
Peregrinatio frequens Ierosolymam etiam cum à Sarracenis possideretur. 638.d.e
Peregrinatio ad sepulchrum S. Martini. 101.e. 102.a
Peregrinatio ad lumina Apostolorum frequens. 40.a. 509.b.c. 595.c d e. 597.e. 598.a. 662.b
Peregrinantes in Urbem panem purissimum accipere soliti à Romano Pontifice. 373.e
Peregrinatio ad sepulchrum impij Mahometis. 299.b
Periculum imminens ex cura animarum. 10.b
Perinthus civitas inuasa à Barbaris. 67.d
Peroxita milites Persa. 265.a
Persa victi à Romanis sub Mauritio Imp. 33.e
Persarum Rex Hormisdas occisus. 43.d.e
Persarum Rex Chosroes creditus Christianus. 47.c
Persarum Regina Christiana. ibid. d
Persarum bellum captum post necem Mauritij. 168.e
Persarum grassatio usque Chalcedonem. 206.d.e
Persa vice Narsesis exultant. 199.e. 200.a
Persa superant Romanos sub Phoca. 213.c.d
Persuadent usque Antiochiam. 213.d
Persa innadant Casaream Cappadocia. 218.e
Persa grassantur in Armenia. ibid.
Persa capiunt Damascum. 225.e
Persa capiunt Ierosolymam & Crucem auferunt, à qua vincuntur. 239
Persarum carcer Lethe dicitur. 240.c
Persa innadant Africam, & occupant Carthaginem. 245.e
Persa capiunt Ancyram in Galatia. 255.d
Persarum ingentes vires. 259.d.e
Persa primo victi à Romanis sub Heraclio. 260.d.e
Secundo vincuntur ab eodem. 263.e. 264.a.
Tertio victi. 265.d.e. 266.a.
Ierum superati & ingenti clade prostrati ope Dei genitricis Mariae. 274.c.d.e
Persarum superstitio dissipata ab Heraclio. 264.b.c
Persarum Duces in discrimen adducti. 265.c.d
Persa capti dimissi. 264.e
Persa militantes sub Duce Sain terrorem incutiunt Romanis. 265.d. Incidunt in loca palustria. 268.c
Persarum milites Chrysoloe dicti. 268.c
Persa frustra obdident Chalcedonem. 269.a.b
Persa ingenti clade prostrati. 266.a
Persarum Reges post Chosroem. 294.b
Persarum Regnum penitus deficit occupatum à Sarracenis. 294.b.c
Persarum Regnum licet fortissimum, tamen excisum. 266.b
Persarum Regnum simile arbori, cuius est metio in Daniele. ibidem.
Persarum bellum sub Mauritio imp. 18.c
Persici belli per Heraclium moti annus primus. 258.d.e
annus secundus. 262.e. 263.a
annus tertius. 265.a.b
annus quartus. 266.d
annus quintus. 268.a
annus sextus. 274.b
Persecutores Ecclesie dicti, qui innadunt iurisdictionem eius. 2.e. 3.a.b.c
Persone vnius in Christo vnus volens, non vna voluntas. 318.d.
Pertica locus basilica S. Mariae dicta. 605.a
Pesunium presidium. 34.b. 85.d. Longobardis ademptum. 79.a
Persina Ecclesia vacans tempore S. Gregorij. 25.d

Pesunium civitas liberata à siccitate per Theodorum Siccotam. 122.d
Pestis in Anglia. 511.b.c. 564.d.e. Ad eam propulsandam remedia. ibid.
Pestis depascit Anares ob violatum sepulchrum Martyris. 138.c.d
Pestis in Italia, Gallia & Hispania. 15.d
Pestis in diuersis locis Italiae. 496.d.e. 544.d.e
Pestis vexat Orientem. 136.b. 206.c.d
Pestis Roma tempore S. Gregorij. 2.d.e. 6.c
Pestis Roma alio tempore. 136.b. 544.d
Pestis tempore concio S. Gregorij. 4.d.e. 5.a.b
Pestis curata precibus, vigilis & ieiuniis. 15.e
Pestis post siccitatem. 526.b
Pestis tempore quid agere debeat Episcopus. 136.e. 137.a
Pestis bubonum dicta inuadit Constantinopolim. 630.b
Petronia internuntia Constantina Augusta. 203.c
S. Petri Apostoli fides tenenda in successoribus. 491.b.c.d
Petrus Apostolus quomodo dicitur fundamentum Ecclesie. 429. a.b
Petrus Apost. custodit Urbem. 84.b
Petri Apostoli tres peculiare sedes. 110.c.d
Petri & Pauli Apostolorum imagines à Sergio Papa facte. 642.a
Petri Apostoli Ecclesia aucta columnis per Ioannem Papam Sextum. 654.b
Petrus Apostolus apparet piscatori. 215.e
Petrus Apost. sanat S. Bertolfum Abbatem. 283.e. 284.a
Petri Apostoli basilica reicta arvis tegulis ab Honorio Papa. 345.e. ad eius instauracionem trabes longissima ex Calabria quaeque. 139.e. 642.c
A Sergio Papa renouate. 642.a
Petri Apostoli Ecclesia ornata à Sergio Papa. ibid.
Petri & Pauli Apostolorum apparitio temporis pestis in Anglia. 564.e
Petri & Pauli corpora à Gracis petita. 77.a
Petri & Pauli reliquie missae in Angliam & in Gallias. 496.b. 498.e
Petrus & Paulus promotores Imperatoris Orthodoxi. 672.e. 673.a
Petri & Marcellini caemeterium renouatum ab Honorio Papa. 346.c
Petrus Arcarius Romana Ecclesia occisus à Ioanne Exarcho. 661.c
Petrus diaconus interlocutor in Dialogis sancti Gregorij. 56.e
Petri diaconi testimonium de columba ad anrem S. Gregorij visa. 179.e
Petrus Episcopus Alexandrinus Monothelita creatus. 359.e
Petrus Episcopus Constantinopolitanus Monothelita creatur. 441.e
Petrus Episcopus Constantinopolitanus scribit Synodicam Epistolam Romam. ibid.e. Non recepta à Vitaliano Papa. ibid.
Petrus Episcopi Constantinop. obitus. 463.d.e
Petrus Episcopus Ticini S. Sabini liberatus precibus, erigit Ecclesiam. 670.a
Petrus quidam defunctus reuocatus ad vitam. 664.b.c
Petrus monachus missus in Angliam cum Laurentio. 149.a
Petrus Dux Urbis pugnat contra Christophorum Ducem. 666.e
Petrus S. Lamberti cognatus occisus. 635.a
Petrus Mauritij Imperatoris frater. 161.a
Petrus Mauritij Imperatoris filius. ibid.
Petrus Morinus vertit in Latium Aeta Maximi. 453.b
Petrus Notarius Regionarius in Hispaniam missus. 578.c

Petrus

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Petrus Numidia Prator. 467.a
Petrus Siculus antiquus historicus. 444.e
Petrus subdiaconus curator patrimonij S. Petri in Sicilia. 60.a
Petrus subdiaconus curator rerum Romana Ecclesia in Campania. 41.a
Petrus Taracinenfis Episc. à S. Gregorio monitus de conuersione Iudeorum. 30.b
Petrus T racolutanus Episcopus V'stator constitutus à sancto Gregorio. 75.d
Philippicus in suspicionem adductus apud Mauritium Imperatorem. 162.a.b. Detrusus in monasterium. 163.a
Philippicus Imperator cognomento Bardanes. Vide Bardanes.
Phocas miles legatus ab exercitu ad Imperatorem. 139.a.
Miles timidus. 162.b
Phocas occiso Mauritio imperat. 160.e. 161.a. 162.c
Phocas proficitur Catholicam fidem. 167.e. 172.e
Mittit ad Gregoriam Papam fidei professionem. 165.c
Phocas Imperatoris & Leontia Ang. imagines delatae Romanam. 164.e
Phocas Imperator accipit litteras à sancto Gregorio. 165.c.d
Phocas mores & aspectus qualis. 167.d. e
Phocas qua scripsit ad Chosroem Regem Persarum. 168.e
Phocas rogatur acquiescere iudicio Episcoporum. 176.b. c
Phocas studiosissimus Bonifacy Papae. 200.c.d
Phocas repressit temeritatem Cyriaci Episcopi Constantinop. de titulo Vnuer'sulis. 200.c.d.e. 201. 202.a.b
Phocas que verè contulerit Romana Ecclesia. 200.c
Phocas periturus in Narsesem, quem exuri iubet. 199.e. 200.a
Phocas tyrannus potius, quàm Imperator habitus. 200.a
Phocas violat immunitatem Ecclesie. 200.e
Phoca parantur insidia. 211.c.d
Phocas donat Patriarcham Romana Ecclesia. 202.e
Phocas sicut in nobilis ciues. 203.d.e. Curat occidi Comenitolum Pratorem Thracia. 206.d
Phoca tempore carcer dilatatus. 204.e
Phocas agrotans sanatur à Theodoro Siccota. 205.a.b.c.d
Phocas iniuste Thomam Patriarcham morientem. 207.b
Phoca imperante multa mala occupant Orientem. 206.d
Phocas in conuincatos ulciscitur. 211.c.d.e
Phocas tyrannicè imperat usque ad necem. 211.e
Phocas Macrobius Scribonem sagittari iubet. 211.b
Phoca conatus ut casti in bello inter Martyres scriberentur. 213.a.b
Phocas uxorem & matrem Heraclij in carcerem trudit. 212.c
Phocas qua passus à Photino interflore. 212.e
Phocas occiditur. 212.a.b.c. Eius fratres & affines cum eo necati. 213.b
Photij de epistola Sophronij ad Honorium iudicium. 314.c
Pictauiense Concilium. 60.e. 61.a
Pictauiensi monasterium S. Radegundis turbatum valdè. 61.a.b
Picti papali in Anglia recipiunt legitimum Pascha. 637.c.d
Pileus auratus gestari solitus à Charularis. 29.c
Pipini primi genus & propagatio. 304.a.b
Pipinus primus moderator Regni Dagoberti, & Sigeberti. 304.a.b. Eiusdem laudes. ibid. c.d
Pipini tres. 304.a
Pipinus secundus filius Beg ge & Ansegisi. 304.a
Pipini tertij genus. 304.b
Pipini magna religio in constitendis peccatis suis. 305.a
Pipinus à Carolo patre datus in filium Luidprando. 579.d

Pipinus cooperatur S. Sumberto in conuersione Gentium. 624.b
Pipinus transfert corpora SS. Martyrum Euualdorum Coloniensem. 621.c
Pipinus fugat à Frisia Raebodum Regem. 623.e
Pipini praefectura quando contigit. 625.d
Pipini opera Frisij accipiunt Euangelium. 624.b
Pipinus deceptus persequitur S. Anbertum Episcopum Rothomagensem. 625.d.e
Pipinus donat sedem Episcopalem Quillebrordo à Sergio Papa ordinato. 626.c.d.
Eius pellex molitur necem sancto Lamberto. 634.a.b
Pipinus moritur relicto herede Carolo Mariello. 678.a.b
Pipini mortis tempus, & Praefectura ipsius anni. 678.d
Placidus Patricius occisus à Phoca. 161.a
Plato Exarchus post Isacium. 364.e. 374.a
Plehelmus Scotus Romam veniens ordinatur Episcopus. 305.c. d. e
Plehelmus Episcopus Candida casa interfuit Cœcilio Traiectensi. 633.a
Plehelms Pipini uxor pia femina excipit sanctum Sumbertum. 660.d. Curat viri salutem per Episcopos. 678.a. b
Plerens schismaticus laqueo se suspendit. 250.b
Pliny in scribenda historia ratio. 56.e. Rerum Traiani ex-actus scriptor. 186.d
Pluvia recreat Romanum exercitum. 263.e
Podagra morbus vexauit etiam sanctos viros. 136.a
Pana ab Episcopis statuta & applicata Comitibus. 125.a
Panam exilij insugendam subdiacono curat S. Gregorius. 155.e
Panam sustium ab Episcopo non instigendam. 52.c. d. e
Penitentiam suscipere idem est, quod monasticam vitam profiteri. 546.a
Penitentia Sacramentum omnibus impertiendum fidelibus. 11. d
Penitentia Pyrrhi Monothelita. 372.c.d
Penitentes detrusus in monasterium recipere coguntur Ab- bates. 124.c
Polimartium oppidum à Longobardis captum. 79.a
Politici sic affectant religionem, ut decipiant. 170.c.d
Polychronij impostoris causa. 556.e. 557.a.b.c
Polychronij vana promissio de excitatione mortui. 556.d.e
Polychronius à Sexta Synodo damnatus. 557.e. 558.a
Polychronius missus Romam detrusus est in monasterium. 577. b
Polyentius legatus à Sophronio missus. 314.a
Pomerius quis Iulianus dicitur. 589.c.d
Pompeius cognatus Iustiniani Imp. 92.c
Pontifex Romanus electus, ante confirmationem quomodo se gerebat. 4.b.c
Pontificem facit electio, non confirmatio Imp. 7.d
Pontifex non ordinatur absque consensu Imperatoris. 2.e. 3.a. b. 4.a. b. Redimebat pecunia executionem Pontifica- tus. 7.d
Pontifex Romanus pastor pastorem. 9.a
Pontificis Romani confirmatio usurpata ab Imperatoribus. 2.e. 3.a. b. c
Pontificis Romani summa potestas. 322.a. Eius Primatus predicatur à S. Heimerammo. 648.c.d
Pontificis Romani apparatus regius haud adeò necessarius. 60.b.c
Pontifici Romano cura imminet totius Orbis. 29.e
Pontificis Romani potentia. 84.a
Pontifex Romanus supplet quod ab electioribus omittitur. 25.e
Pontifex Romanus summus auctoritate & honore. 560.e
Pontificis Romani ministri custodire debent iura Episcoporum. 120.a. b
Ponti-

I N D E X

Pontificis Romani familiares non sint laici. 93.e
Pontificum Romanorum corpora deferbantur cum dalmatica. 94.a
Pontifices Romani custodes & defensores canonum sint. 413.d
Pontifices Romani nequidquam agant, inconsulto Clero. 587.d
Pontificum Romanorum est, mittere ad Gentes Apostolos. 601.e. 602.a
Pontificum Romanorum est, confirmare Synodos œcumenicas. 562.a
Pontifices Romani temporalia & spiritualia curant. 118. b. c
Pontificum Romanorum est, monere Imperatores. 535. d. e
Pontificum Romanorum est, ferre leges in Reges transgressores. 170. c. d. e
Pontificum Romanorum quando vires auget. 643. e
Pontifices Romani cur tam sæpè ex Græcis sine Orientalibus. 654. c
Pontifices Romani licet diuersarum & aduersarum essent nationum, omnes tamen vnius spiritus. 654. d
Pontifices Romani qui erasi è diptychis Constantinopolitane Ecclesie à Monothelitis. 521. b. c
Pontifices Romani auersati sunt canones Sextæ Synodi. 613. a. 614. 615. 616. a. b. c
Pontifex idolorum contra suos deos disputat, & diruit templa eorum. 279. d. 280. a. b. Efficiturque Christianus. 280. a
Populus Constantinopolitanus occidit Heraclio Imp. viatori redeunt. 290. a
Populi Romani studium erga defunctos Romanos Pontifices. 94. a
Populi diuersarum nationum conuersi ad fidem à feminis. 32. c. d
Populonenis Ecclesia in Tuscia multa passa à Longobardis. 11. c. d
Porte S. Petri basilica vestita argento. 345. d. e
Portentum de Crucibus scè mutuo collidentibus à S. Theodoro interpretatum. 205. b. c. d. e
Porticus S. Petri ad Palmariam dista. 346. b
Potamijs Episc. Bacarenis causa tractata in Concilio Tolitano decimo. 464. e. 465. a
Potamius publicè sua confessus in Synodo peccata. ibid.
Predicatio illegitima sæpè impedita. 601. d. e
Predicatio ad Gentes conceditur à Romano Pontifice. 421. a. b
Predicator austerus non accipitur. 334. d. e
Predicatores qui verè dicendi legitimi. 601. e. 602. a. b
Predicatores duodecim in Germaniam missi. 601. e. 602. d
Quem finem singuli sint consecuti & quibus in locis. 633. a. b. c
Predicatio malorum futurorum facta à S. Theodoro Siccota. 206. a. b
Predicatio S. Columbani de Regibus Francorum. 224. a. b
Predicatio S. Gregorij de malis venturis. 138. a
Premio digni pro Ecclesia laborantes. 59. e
Prenestini montes habitatio Sanctorum. 42. e
Presides pronunciant mali quantum obsint Imperio. 82. d. e. 83. a. b. Idem sub Mauritio Imperatore veluti tyranni habiti. 83. a
Presides pronunciarum male consulant suis Principibus, cum inuadunt inra Ecclesia. 647. a. b
Præsum insensentur Phocam Imperatorem, dantque penas. 211. c
Præsum incendunt Prætorium. ibid.
Præcibus ad Deum factis auertendi hostes. 153. c. d
Præbyteri accipiunt ab Vrino præbitero cum moriunt. 23. d. e

Præbitero iniungitur munus Christianitatis à S. Gregorio. 74. d
Præbyteri ad penitentes recipiendos, & ad baptismum infantium semper parati sint. 25. d. e
Primatem alium quàm Romanum Pontificem cognoscere nolunt Hispaniarum Episcopi. 564. a. b
Primatus Constantinopol. Ecclesie malis artibus questus. 87. a. b
Primatus Romana Ecclesie non à Phoca acceptus, ut garriunt Nonatores. 201. 202. a. b. A Deo datum omnes profitentur. ibid.
Primatum Romanæ Ecclesie Patriarchæ Constantinopolitani semper sunt professi. 201. d. e. Vide Romana Ecclesia.
Primi & Feliciani martyrum translatio. 392. c
Primogenius Gradenis Episcopus creatus ab Honorio Papa. 301. c. d
Principes magno suo damno delinquant in seruos Dei. 224. c. d. e
Principes magno periculo disputant de sacris dogmatibus. 294. d. e. 295. 296. 297. a. b. c
Principes mali velamento religionis tegunt scelera sua. 482. d. e
Principes magno periculo audiunt hereticos. 295. a. e. 296. a. c. 297. b. c. 647. a. b
Principes nullum sibi in Ecclesijs vindicent. 482. e
Principum hereticorum demones sunt promotores. 673. a
Principes ad sacerdotes accedere debent, non sacerdotes ad ipsos. 303. b. c
Priscus Dux exercitus Maurij Imp. 67. d
Idem amicus S. Gregorij. ibid. e. & 68. a
Priscus Dux aduersus Chætanum Regem Anarum ducit exercitum. 138. c
Priscus Patricius Constantinopolitanus. 53. a
Priscus Dux irruit in Sclanos Barbaros. 118. e
Priscus Patricius gener Phocæ Imp. 203. b. Redditur in sensus eidem. ibid. b. c. Excitat Heraclium Prætozem in Africa aduersus Phocam. 206. d. e
Præuilegium concessum Cypri Episcopi extorribus. 603. e. 604. a
Præuilegium concessum à S. Gregorio monasterijs. 145. c. d. e
Præuilegia monasteriorum petit Brunichildis Regina à S. Gregorio. 169. e
Præuilegium monasterij Fontanelle. 570. a
Præuilegium monasterij S. Medardi à S. Gregorio datum. 66. c
Præuilegium datum à Clodoseo monasterio S. Dionysij. 484. d
Præuilegium datum Ecclesie S. Martini ab Adeodato Papa. 518. c. d. e. 519. a
Præuilegium vetus Ecclesie Rauennatis cuius sit fidei. 98. c. 99. a. b
Præuilegia Ecclesiarum dantur & auferuntur arbitrio Romanorum Pontificum. 564. a. b
Præuilegia Romana Ecclesie confirmata à Iustiniano Imp. 662. e. 663. a
Probinus successor Pauli in Patriarchatu Aquileiensi. 198. c
Probus Abbas sequestrat pecuniam cum Longobardis. 118. d. e
Probus Abbas accipit à S. Gregorio restandi facultatem. 156. a
Probus Episcopus in Africa scribit unà cum alijs ad Paulum Episcopum Constantinopolitanum. 378. e
Processio Spiritus sancti à Patre & Filio à S. Gregorio restata. 57. a. b. c
Processio ad S. Petrum cum imagine Dei genitricis Mariæ. 6. c. d
Proclus Episcopus Cleronensis improbus aduersarius monachorum Bobiensium. 283. a. b
Professio

I N T O M V M V I I I . A N N A L . E C C L E S .

Professio fidei Schismatici reuertentis ad Ecclesiam. 157. b. c
Professio fidei Catholica. 157. e. 158. a
Professio monastica per seceptionem habitus & tonsuræ. 546. a
Professio monastica in extremo vita articulo suscipi solita. 54. b
Proculus martyr Episcopus Arnenensis. 508. b. c
Prophecia spiritus non semper datur prophetis. 207. d. e
Prophecia S. Columbani de Regibus Francorum. 221. c. 222. a. b. c
Prophecia S. Gregorij de malis venturis. 138. a. b
Proculus Episcopus Aquensis. 105. e
Protocursor quis fuerit. 203. c
Protosymbolus magistratus apud Sarracenos. 640. b
Provincia Romano Imperio restituta. 580. d
Proidentius seu Agnellus Episcopus in Istria. 198. e
Prudentia carnis male consulitur rebus Ecclesie. 242. c. d
Prudentia S. Gregorij in regimine pastorali. 3. d
Psalmorum quid significet. 432. c
Psalmorum imperitus indignus Episcopatu. 97. e
Psalmi omnes gloria hymno finiantur. 124. a
Psalmodia in translatione reliquiarum Sanctorum. 16. c
Pseudopropheta in Gallia quæ fecerit. 100. b. c. Occisus tandem. ibid. d. e
S. Pædentiana ecclesia in Numidia. 35. d
Puella barbara cremata quod exasperit inferetrum Endocis Angustæ. 218. e
Purificationis solemnitas augetur litanijs per Sergium Papam. 641. e
Purpura non omnibus concessa clericis. 123. e. 124. a
Petta Episcopus in Anglia. 510. a
Pyrrhus Episcopus Constantinopolitanus calumniator Sophronij Episcopi Ierosolymorum. 326. e
Pyrrhus quando creatus Episcopus Constantinopolitanus. 355. e
Pyrrhus frustra tentat inducere in errorem Ioannem Romanum Pontificem. 357. a. b
Pyrrhus fugit Constantinopoli in Africam priuatus ab Imperatore. 362. b. c. d
Pyrrhus in Africa disputans cum Maximo superatur, & efficitur Catholicus. 369. d. e. 370. a. b. 372. a. b. c. e
Cur cesserit Maximo. 374. a. b
Pyrrhus cupit admitti ad limina Apostolorum. 372. c. d. e. 373. a. b
Pyrrhi penitentia. 372
Pyrrhus Romam ueniens quomodo exceptus à Theodoro Papa. 372. d. e. 361. a. b
Pyrrhus à Theodoro Papa in pristina dignitate restitutus & ausus. 373. b
Pyrrhus passum violentiam à Romano Pontifice calumniati sunt heretici. 373. c. d. e
Pyrrhus quando & cur laudatus à sancto Maximo. 374. c. d. e
Pyrrhus electus ab Exarcho relapsus in heresim. 390. b. c
Pyrrhus damnatur iterum à Theodoro Papa. 390. b. d. e
Pyrrhus post obitum Pauli restitui nisus est in Patriarchatum Constantinopolitanum. 433. d
Pyrrhi obitus. 439. e

Q
Quadragesime observatio ex Concilio Toletano. 442. b
Quadragesima Homilia S. Gregorij quando habita ab eo. 41. d. e. 42. a. b. quando absoluta. ibid. c
Questio de anima Traiani ventilata. 183. e. 184. 185. & seqq.

Questio de nomine Vniuersalis Episcopi ad fidem pertinet. 89. b. c. d
Questiones de S. Martino Papa Constantinopoli. 431. 432. a. b
Questio de S. Maximo habita. 427. b. c. d. e. 428. d. e
Questio de S. Anastasio Persa. 285. b. c. 286. a. b
Questores missi ad colligendum pecuniam ab Ecclesijs pro bello Persico. 256. a
Quaternitatem introducunt Monothelita. 457. c
Quatuor Coronatorum martyrum ecclesia facta ab Honorio Papa. 346. c
Quatuor administratores Romana Ecclesia ante confirmationem Romani Pontificis. 4. b
Quinta Synodus non recipitur à Longobardis. 131. d. e. 132. d. e
Quinta Synodus cur à schismaticis improbata. 70. c. d
Quinta Synodi professio cur omitti potuit absque iactura fidei Catholicae. 71. b. c
Quinta Synodus ignota Hispanis. 579. b. c
Quinta Synodus à S. Gregorio missa ad Theodolindam. 173. e. Pugnatur pro ea S. Gregorius. 19. e. 20. a
Quinta Synodus nihil statuit contra Concilium Chalcedonense. 54. a. b. 71. c. d. e
Quinque Synodus, eademque erratica dicta. 605. c. 606. 607. e
Quiricus Episcopus Toletanus quando vixit. 575. b. c
Quodulidius Episcopus in Africa legatus ad S. Gregorium. 36. e

R

R
Rachnacarius Episcopus Augustoduni & Basileæ alumnus canobij Bobiensis. 244. e
Radbertus Episc. interfuit Concilio Rothomagensi. 569. e
Radbodus Rex Frisæ per Pipinum Principem expulsus. 623. e. Occidit S. Vnighertum martyrem. 624. a. b
Quid in S. Vnillebrordum Episcopum. 632. c. d
S. Radegundis monasterium quid passum ab ipsis Monialibus. 61. 62. c. d. e
S. Radegundis sepulchrum profanatum. 63. a
Ragannundus missus à Theodorico Rege ad S. Columbanum. 224. a. b
Ragenbertus Dux Taurinorum occupans regnum Longobardorum moritur. 650. c. d
Ragnogisilus Archidiaconus agit pro S. Lupo Senonensi. 303. c
Ragnomirus lector Ecclesie Rothomagensis. 569. e
Ramiolus in signum victoriae. 290. a
Ramirus Abbas tyranni socius intruditur in Episcopatum Nemausensem. 514. e. 515. a
Raptor impunitus non relinquitur. 176. c. d
Rasuni vicus in Perside. 239. e
Rasis Arabis historia De rebus Christianorum hand fidelis. 546. c
Ratisponensis Ecclesia illustrata Martyre. 648. 649
Rauennas Ecclesia se subiicit Romane. 523. a
Rauennas Ecclesia sæpè resiliens, ut subiiciatur Romane Ecclesie, actum in Synodo Romana. 540. b. c
Rauennatis Ecclesie priuilegium quale. 98. e. 99. a. b. e
Rauennates milites liberant Sergium Papam ab Imperatore Orientis. 614. d. e
Rauennates deficientes ab Imperatore grauius passi. 659. d. e
Rauennas Ecclesia in meliorem statum reducta. 660. a
Razates Dux Persarum ingenti prælio victus. 274. b. c
Razech regio in Perside. 239. e
Rebaptizationis heresis restituta per canones Sextæ Synodi. 609. c. d
Reccaredus Rex quando regnare cepit, & eius conuersio quando contigerit. 30. e. 31. a
Reccaredo

I N D E X

Reccaredo Regi insidiatur Segga Episcopus Arianus. 31. c
Reccaredus Rex patitur invidiam coniuratorum. 31. c. d. 32. a. b
Reccaredus Rex sollicitus pro religione & Ecclesiastica disciplina propaganda. 123. d
Reccaredi Regis legatio ad Romanum Pontificem. 135. c. d
Reccaredus Rex donatur muneribus à S. Gregorio Papa. 135. e
Reccaredus Rex minor filius Sisebuti & eius obitus. 255. c
Reccesuntus Rex Hispaniarum quando regnare cepit. 420. c
Reccesuntus Rex Hispaniarum cogit VIII. Concilium Toletanum. 441. c. 442. a. *Edificat ecclesiam S. Joannis Baptista.* 483. e. 484. a
Reccesuntus Regis obitus & laudes. 512. d. e
Recinerge Regina Hispaniarum obitus & epitaphium. 420. b
Redempta sancta femina. 42. d
Redemptus diaconus Ecclesie Carthaginensis. 380. c
Reditum Ecclesiarum quatuor partes faciendæ. 100. a
Redualdus proditor Eduini. 278. a. b
Redualdi Regis conversio & lapsus. 292. d. *Deos pna cum Christo coluit. ibid. Occisus à Richberto.* 292. e
Regentrudis mater Sigeberti Regis. 356. a
Rex Arianus cognoscit & reueretur immunitatem Ecclesiarum. 283. a. b. c
Reges Francorum bello civili inter se pugnant. 156. b. c
Reges Francorum ex genere Clodonei quando, & quam ob causam defecerunt. 483. a
Reges Hispaniarum quando appellati Catholici. 349. d. e
Reges Hispaniarum ab Episcopis eligendi. 442. c. d
Reges Hispaniarum inuare soliti de fide Catholica seruanda. 349. d. e
Reges Hispani defunctis uxoribus prohibiti transire ad secunda vota. 604. e
Reges Longobardorum in Italia potentes. 32. c. d
Regi maledicens excommunicandus. 341. e
Reges indigni nomine Regum, qui insurgunt in Romanam Ecclesiam. 3. a. b. c
Regibus nominatus S. Gregorius Regni priuationem. 66. d. e. 67. a
Regum Francorum laus potissima ex Catholico nomine. 96. c. d
Regum decreta de Episcopatus inuolida, nisi confirmentur auctoritate Romani Pontificis. 564. a. b
Regum non esse causam sacerdotum cognoscere. 283. b
Regibus leges prescribunt Romani Pontifices. 171. c. d
Regina moniales destruunt obseruantiam monasticam. 63. e
Regina Anglia Bebbæ. 336. d
Reginaldus Episcopus Rothomagensis. 640. d
Regionarij diaconi qui dicti sunt. 120. a
Regionarij Defensores qui dicti sunt. 120. d. e. *Eorum privilegium.* 120. b. c. d
Regnum quodlibet edificio comparatum. 644. a
Regnum cum deficit ab Ecclesia Romana, corrumpit. 644. a. b
Regnum Hispanie cur traditum Sarracenis. 644. a. b. c
Regnum Hispanie à Regibus pijs oblatum Romana Ecclesie. 645. c. 646
Regula monastica S. Casarij Episcopi Arelatensis. 61. a
Regula monastica S. Columbani à Schismatico labefactata. 247. c. d. e
Regulus Episcopus interfuit Concilio Rothomagensi. 569. e
Religione lesa collabitur Imperium. 295. b. c
Religio exercitus Romani sub Heraclio Imperatore. 260. b. c

Reliquie S. Agilis martyris missa Carthagine Romanæ. 159. a
Reliquia S. Anastasij pie curata. 286. d. e
Reliquie SS. Apostolorum missa in Gallias. 107. a
Reliquia S. Georgij martyris accepta à Theodoro Siccota. 122. c. d
Reliquia S. Gregorij Papæ à populo magno honore habitæ. 183. b
Reliquia petita à S. Gregorio Papa per Candidum Abbatem ab Episcopo Arabia. 143. b
Reliquia à S. Gregorio missa in Angliam. 152. d
Reliquia à S. Gregorio missa ad Reccaredum Regem. 135. e
Reliquia concessa à S. Martino Papa S. Amando. 407. c
Reliquia S. Laurentij missa in Gallias. 107. a
Reliquia S. Senerini quasita à S. Gregorio. 33. d
Reliquia qua dari solita à Romano Pontifice. 76. c. d. e
Reliquia Martyrum missa à Vitaliano Papa ad Regem Anglorum. 496. b. *Alia ab eodem missa ad Unuare-gisilum.* 498. e
Reliquia S. Pancratij missa in Gallias. 107. a
Reliquia quomodo probata. 43. d
Reliquiarum Apostolorum causa non adeptus Primatus Ecclesie. 86. e. 87. a
Reliquia S. Anastasij martyris abiecti demones. 671. b. c. e
672. 673. 674. Vide Anastasius Persa.
Reliquia Martyrum demones abiguntur. 671. 672
Reliquia Martyris aque hæretici ac demones exhorrent. 674. b. c
Reliquiarum beneficio vitatur naufragium. 16. a. b. c
Reliquiarum cultus miraculis comprobatus. 76. e. 77. a
Reliquias Sanctorum non leuet acoluthus, sed presbyter. 273. a
Reliquia Sanctorum liberant à naufragio. 126. a. b
Reliquia Orientalis Ecclesie transiata in Occidentem. 345. b. c
Reparatus Primas prouincie Mauritanie. 376. d
Reparatus Episc. Rauennas. 505. d. *Impetrat ab Imp. rescriptum contra Rom. Ecclesiam.* ibid.
Responsales Cyriaci Episcopi Constantinop. ad S. Gregorium missi. 108. d. *Ab eodem in communionem accepti.* 108. e
Respublica Veneta Christianissima nuncupata. 301. d
Reuelationes de anima Traiani ab inferis reuocata, penitus inanes conuincuntur. 185. e. 186. 187. 188
Rhodus à Sarracenis capta. 444. c. d
Rhoraris Rex Longobardorum. 350. b. *Eius obitus.* 448. e. 449. a
Richarius legatus ad Sclanos sanctitate clarus. 306. c. 360. a
Richbertus occidit Redualdum. 292. d. e
Rithrudis res geste scripta ob Hugbaldo. 307. d. e
Rioldus persecutor S. Lamberti Episcopi Leodiensis. 634. b
Ritus Ecclesiastici quos mutuata est Ecclesia Romana ab Orientali. 133. a. b. c
Rixæ monialium Pictanensium turbant Episcopos & Reges. 61. b. c. d
Rjocopus Exarchus quanta mala intulit Romane Ecclesie. 661. c. *Eius obitus.* ibid.
Rogilone uxor Theofridi Ducis Cordubensis. 644. e
Rodelinda Regina Longobardorum. 514. b. *Edificat ecclesiam S. Mariae.* ibid.
Rodericus Episcopus Toletanus erroris arguitur. 419. e
Rodericus sine Rodericus Rex Hispaniarum succedit Visig. e. 663. d. Expellit eius filios. 675. a. b. *Proditione Iuliani decipitur.* 675. b. c. *Pugnat contra Sarracenos.* 676. a. b. *Eius obitus & sepulchrum.* 676. c
Rode-

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Rodericus sine Rodericus Toletanus inique carpit Benedictum Papam. 581. d
Rodoaldus Rex Longobardorum moritur. 481. c. d
Roma status tempore ordinationis S. Gregorij. 7. e
Roma à uentis diruta. 7. e. *Eius prædictio.* 8. b
Roma salus pecunias redempta à Longobardis. 84. a. b
Roma dira passu à Longobardis. 2. d. e. 3. b. c. d. 80. b. c. 81. 82
Roma relicta absque presidio militum. 85. d
Roma commissa cura S. Gregorij. 86. a
Rome custos S. Petrus. 84. b
Rome excidium cui comparatur à S. Gregorio. 81. d. e
Eius interitus deploratus ab eodem. 80. d. 81. d. e
Roma cur non expugnata fuerit à Longobardis. 83. c. d
Roma fame dire vexata. 8. c
Roma ab Arnulpho infestata. 34. a. b
Romanum Concilium sub Agathone Papa. 530. d. e. 531. 532. *Eius Acta recitata in Concilio Rom. sub Ioanne Papa Septimo.* 655. d. e
Romanum Concilium sub Bonifacio Papa Tertio. 202. b. c
Romanum Concilium sub Bonifacio Papa Quarto. 215. b. c
Romanum Concilium sub Gregorio Papa aduersus Pelagianos. 93. d. e
Romanum Concilium sub Gregorio Papa pro Monachis. 145. b. c. d
Romanum Concilium sub Gregorio Papa aduersus Gracum impostorem. 155. b. c
Romanum Concilium sub Ioanne Papa Quarto. 357. a. b
Romanum Concilium sub Martino Papa, idemque Generale dictum. 392. e. 394. 395. *Eius Canonis.* 397. d. e
Romanum Concilium sub Theodoro Papa, in quo Paulus Episcopus Constantinopolitanus damnatus est. 389. e. 390. a. b
Romanum Concilium sub Vitaliano Papa. 501. a
Romanum Concilium sub Ioanne Papa Septimo. 654. e
Romana Ecclesia ab Arianis Regibus sub tributo facta. 2. e. 3. a
Romana Ecclesia qualiter custodienda. 59. c. 60. a
Romana Ecclesia ab Imperatoribus Orientis oppressa. 2. e. 3. a. b
Romana Ecclesie status deploratus exordio Pontificatus S. Gregorij. 8. b. c. d
Romana Ecclesia libera ac domina. 3. a. b. c
Romana Ecclesia impugnans inira, extra ueritatem Catholicam ducitur. 3. c
Romana Ecclesie summa auctoritas. 377. a. b
Romana Ecclesie Primatus. 90. c. d. e. 91. a
Romana Ecclesie præconia. 534. e
Romana Ecclesia quid consecuta à Phoca Imperatore. 200. c. d. e. *Redarguuntur hæretici dicentes ab eo ipsam Primatum assecutam.* 201. c. d. e
Romana Ecclesia sola conciliat hæreticos pœnitentes. 458. b. c
Romana Ecclesia liberata à pensionatione pecunie, dari solita Imperatoribus Orientis. 562. c. 578. c. 587. c. d
Romana Ecclesia non dedignata alias Ecclesias imitari. 134. a. b. *Que sit mutuata ab Orientalibus.* 133. a. b
Romana Ecclesia patrimonium in diuersis prouincijs. 27. a. b
Romana Ecclesia oblatum Regnum Hispaniarum. 645. c. d. 646
Romana Ecclesia oblata Alpes Cottie. 651. c
Romana Ecclesia grauiter afflicta à Ioanne Rizocopo Exarcho. 661. c
Romana Ecclesia consuetudo in dandis reliquijs. 76. d. e
Romana Ecclesia semper immota. 639. a
Romana Ecclesia erga pauperes munificentia. 434. a
Romana Ecclesia legitimos mittit ad Genes Apostolos. 631. b. c

Romana Ecclesia relicta usus purpura. 123. e
Romana Ecclesia splendor non in regio apparatu tantum fulget. 60. b. c
Romana Ecclesia continuum usus de imagine Agni. 616. d. e. 617. a. b
Romana Ecclesia uires quando aucta. 643. e
Romana Ecclesia usus in benedicendis ceris imagine Agni impressis. 616. d. e. 617. a
Romana Ecclesia quos recipit Canones Sextæ Synodi. 617. a. b. c. d
Romana Ecclesia clericorum insignia. 123. e. 124. a
Romanus exercitus superatus à Persis. 213. c. d
Romanus exercitus uictor aduersus Persas Deo gratias agit. 260. d. e. *Olim semper solitus succumbere eiisdem Persis.* 262. b
Romanus exercitus ut temeritatem in discrimen adductus sub Heraclio Imperatore. 267. a. b. *Idem diuisus in tres partes.* 268. c. *Idem uincit Dei genitricis ope.* 268. d
Romanus exercitus superatus à Sarracenis. 436. c. d. 448. b.
Romanus populus quanta passus à Longobardis. 85. d. 104. b. 156. c
Romanus populus fidei Catholica studiosissimus execratus Imperatorem hereticum. 666. d. 669. c
Romana urbs per Duces administrata. 667. a
Romana femina nobiles extorres ob mala à Longobardis illata. 19. a. b
Romani captiui uenditi Francis. 85. d
Romani captiui liberati. 647. e
Romanus populus ad Gregorium conuersus. 2. c. d
Romanus populus aduersus hæreticos. 441. e. *Quid in Romanum Pontificem ne reciperet Synodalem hæretici hominis.* ibid.
Romanum Imperium tunc stat, cum fides Catholica custoditur. 295. b. c
Romanum Imperium cur à Barbaris excisum. 82. c. d
Romani Imperij prouincia sub Heraclio restituta à Persis debellatis. 580. d
Romani Imperij destructores Sarraceni. 241. c
Romanus ordo sic dictus liber ritualis creditus collectus à Gelasio Papa. 616. e
Romani Pontificis futuri electio non tractanda uicente Pontifice. 202. b. c
Romani Pontificis confirmatio usurpata ab Arianis Principibus, & Orientis Imperatoribus. 2. e. 3. a. *Remissa à Constantino Imperatore.* 578. b. c
Romanus Pontifex confirmat Concilia œcumenica. 53. c. d
Romanus Pontifex aduersus hæreticos pœnitentibus. 458. b. c
Romani Pontificis esse monere Imperatorem. 535. d. e
Romani Pontificis auctoritas & potentia. 84. a. b
Romanus Pontifex errare in fide non posse. 74. c
Romanus Pontifex abrogat aliarum Ecclesiarum consuetudines. 25. e
Romani Pontificis auctoritas etiam in politicis administrandis. 172. e. 173. e
Romani Pontificis auctoritatis est dare & auferre pro arbitrio concessa privilegia. 564. a
Romanus Pontifex abhorrens à fastu imitatur interdum minores Ecclesias. 134. a
Romani Pontifices restitute Episcopis Constantinop. Primatum sibi usurpantibus. 86. c. d
Romani Pontifices qui sunt usti titulo Vniuersalis. 92. b. c
Romani Pontificis opera Sexta Synodus habuit. 563. a. b
Romani Pontificis auctoritati regius apparatus non necessarius. 60. b. c
Romani Pontificis summa auctoritas. 560. e.
Ipsi cura totius Orbis. 29. e. *Ipse pastor pastorum.* 9. b

Romani Pontificis esse probare & reuicere celebrata Concilia.	53.c.d.e	S. Gregorius. <i>ibid.</i> c. Funus eius ignobile. <i>ibid.</i> Reliquia eius gesta.	<i>ibid.</i>
Romani Pontificis tantum esse delegare usum Sacramenti Christum presbyteris.	74.b.c	S. Sabinus Episcopus Spoletinus predicat Petro Episcopo Ticinensem.	670.a
Romani Pontificis auctoritate priuari Reges transgressores regno.	170.c.d	Sabinus martyr exaudit Ducem Spoletanum etiam Gentilem.	156.e. 157.a.b
Romani Pontificis tituli insignes.	366.a.b	Sabinus subdiaconus Romanae Ecclesiae.	159.e
Romani Pontifices ab haeresi semper immunes.	525.a.b	Sabinus subdiaconus in schisma adductus.	37.d
Romani Pontificis esse probare aliorum scripta aduersus haereticos.	139.b.c	Sacelli quid.	83.d.e
Romani Pontifices sauerunt Venetis.	302.a.b	Sacellarius quis fuerit.	83.d.e. 84.a
Romanus Pontifex adiri permittitur ab Ariano Rege.	283.c.d	Sacellarius idem quod Sacellarius.	83.e
Romani Pontificis Primatus predicatus à S. Heimeranno Episcopo & martyre.	648.c	Sacerdoti felicitus cedit ira, quam fauor Principum.	303.e
Romani Pontifices numquam receperunt Canones Sextae Synodi de imagine Agni.	616.c.d.e	Sacerdotes idolorum frustra laborant in excitando defuncto.	628.a
Romana & Eustolia filia Mauritij Imperatoris sanctae.	204.c	Sacerdotibus occurrere debent Principes, non Principibus sacerdotibus.	303.e
Romanus Episcopus Legatus missus ad Honorium Papam.	330.c	Sacerdotes idolorum conuersi ad fidem Christi.	629.d.e
Romanus Exarchus Rauenna. 55.a. Quid in Longobardos.	79.a.b	Sacerdotum concordia proficua Imperio.	83.b.a
Romanus Defensor Ecclesiae sub Gregorio.	120.d	Sacerdotes nihil remittere debent sacerdotalis vigoris in gratiam Principum.	303.d.e
Romanus Patricius Constantinopolitanus in situ Phoca torquetur & decollatur.	203.d	Sacerdotes ab Imperatoribus honorandi.	85.e
Romanus Spatharius desert caput Iustiniani Imperatoris Romam.	665.e	Sacerdotum quae sint officia erga Principes saeculi.	303.c.d
Romarius monachus seducitur ab Agrestino.	249.d.e	Sacramentum poenitentiae impertendum omnibus.	11.d.e
Renocatur ad poenitentiam. 250.d.e. Adnumeratus inter Sanctos.	251.b.	Sacrificium Missae proficuum uinis atque defunctis.	529.e
Romilda Regina proditio & libido punita.	137.d	330.a.b. Vide Missa.	
Eius filiae uirgines honestissime.	137.d	Saffarius Episcopus Petragoricensis.	61.b
Romaaldus Dux Beneuentanus.	486.c	Sagoleua Sacellarius procurator Fiscalis contra S. Martinum Papam.	430.d. 431.e
Romula uirgo sancta.	42.e	Sagonensis Ecclesia in Corsica.	25.d
Ronan Scotus Pascha Catholici defensor.	488.c. 490. 491.	Salomonis templi ruinam laeget Rex Sarracenus.	340.e
Rosellana Ecclesia in Thuscua.	11.c	341.a	
Rotbarii Dux Bergomi.	651.c	Salomonis anima an salua sit, curiosa inuestigatio.	189.e
Rothomagensis Concilium.	569.e	190.b.c	
Rodericus. Vide Rodericus.		Salonitani Episcopi causa coram S. Gregorio. 38.c.d.e. Vide Maximus.	
Ruffinanus cum sociis à S. Gregorio in Angliam missus.	149.a	Saluatoris imago aerea in porta Palatii.	162.a. Vide Imago.
Rufus primus Strator quid in Philippicum Imp. ausus.	671.d	Saluus in Gallia Episcopus doctissimus.	426.b
Rugini populi adhuc Gentiles.	600.e	Saluus Episc. interfuit Concilio Rothomagensi.	569.e
Rufus Patricius minister scelerum Iustiniani Imperatoris.	622.a.b	Saluatio Episcoporum Antiochenorum in luteris qualis fuerit.	95.e
Ruffici idololatrae quae sint passae ex diuina ultione.	282.d.e	Sain Dux Persarum usque Chalcedonem uenit.	259.b
Rusticana Patricia peregrinata in montem Sion.	77.c	Sain Dux Persarum missus aduersus Heraclium. 265.c.d.	
Admonita à S. Gregorio. 41.a. Laborat podagra. 143.c.d. Mittit uela & eleemosynam Romam ad basilicam Apostolorum.	143.d.e. 144.a	Victus à Theodoro Duca Romanorum.	268.d.
Rusticus Episcopus.	210.a	Antis uiribus procedit in Heraclium.	268.c.
		Morore consumptus interiit.	268.d
		Samarita Neapolis dicta.	293.e
		Samaritanos haereticos S. Gregorius exagitat.	107.e
		Sampsonis anima an salua sit, curiosa inuestigatio.	190.b.c
		Sancius Rex Hissp. paret Gregorio Papa Septimo.	647.a
		Sancti ubique mirabiles.	267.d.e
		Sanctorum reliquiae quomodo probatae.	43.d.
		Vide Reliquia.	
		Sanctorum intercessio petita in mutua communicatione.	96.e
		Sanctorum intercessionem proficua.	673.a.b
		Sanctio Heraclij Imperatoris de numero clericorum Constantinopolitana Ecclesia.	253.a.b
		Sanctuli presbyteri admirandi obitus.	67.e
		Sanguis fluit ex uelo, quo innotuit erant reliquiae.	76.d
		Sanguis fluens ex corpore sanctae Euphemiae.	69.c.d
		Sanguis Christi in aramentum destillatio symbolum aeternae damnationis.	391.a.b
		Sanguis ex percussa imagine fluens.	226.a
		Sapinum uinum.	21.d
			Supo-

Saporius Armenia Praefectus euadit tyrannus.	500.b	Saxonum ecclesia erigi coepit per S. Susibertum.	664.
Eius interitus.	<i>ibid.</i>		
Sarablacus dux Persarum occiditur.	265.d	Saxones haeretici redarguuntur ab auctore.	664.e
Sarano Abbatii Scoto scribit sedes Apostolica.	351.e	Saxonum Rex legationem ignominiosam mittit ad Clotharium Regem Francorum.	232.e. 233.a
Sarbarus Dux Persarum aduersus Romanos missus.	259.c	Saxonia aucti Martyribus.	620.e. 621.a
Vincitur ab Heraclio. 260.d.e. Nudus aufugit. 266.a.b		Scandalum passi complures ob captam sanctum Crucem à Chosrooe.	238.c.d
in Heraclium pergit. 266.e.		Schisma Histrianum sublatum ab Honorio Papa.	346.e
Aduersus urbem Constantinopolitanam missus.	268.c.	Schisma inter Theodorum & Paschalem in Romana Ecclesia.	590.b.c
Obsidet Chalcedonem. 269.a.b. Occidit Syroem Regem Persarum.	294.b	Schisma inter monachos ab Agrestino suscitatum.	247.c
Sardorum querela ad Phocam Imperatorem per Vitalem Defensorem missa.	171.e	Schisma ob Tria capitula obortum ualidatur per Longobardos.	53.e. 55.a. 199.a.b
Sardiniam incolunt Barbaricini populi ex Africa extorres.	72.e. 73.a.b	Schisma quam maxime uitandum.	90.a
Sardina Ecclesiarum dispositio varia.	686.c	Schismatici supplicant Mauritio Imp. ne ad Synodum proficisci cogantur.	12.b
Sarmanazaris Dux exercitus Persarum.	262.e	Schismaticorum libellus ad Mauritium Imperatorem. <i>ibidem</i> c.	
Sarracenorum Princeps conuersus ad fidem.	48.b	Schismaticos ob Tria capitula Mauritius Imp. urget Edictis. 12.a. Vigent in Italia. 11.e. Et in Hibernia. 36.c.d. 37.b.c.d. Laborat ualde S. Gregorius ut tollatur schisma.	11.d.e
Sarraceni grassantur in Syria.	220.c	Schismaticum tantum reddit S. Gregorius.	11.e. 12.a
Sarraceni infideles profanantes ecclesiam dant poenas.	226.a.b	Schismatici ad Ecclesiam reuertentes bene habiti à S. Gregorio.	55.e
Sarraceni occidunt monachos Lauræ S. Sabae.	237.b.c.d.e	Schismatici non omnes haeretici.	<i>ibid.</i>
Sarraceni deuastatores Romani Imperij predicti.	241.c	Schismaticorum praetextus de lesu Concilio Chalcedonensi.	70.d.e
Sarraceni cultores astri Luciferi.	299.a	Schismatici vexant Catholicos.	70.e. 98.a
Sarraceni occupant Regnum Persarum. 294.b. Potiuntur illo.	356.a	Schismatici Ifrici petunt accessum sacrum ad Urbem.	94.b.c.d
Sarraceni inuadunt Romanum Imperium.	302.e	Reuersi ad Ecclesiam.	128.b.c.d.e. 157.b.e
Sarraceni Arabes irruunt in regionem Gazensem.	307.a	Schismatici reuersi ad Ecclesiam fidei professio.	157.b.c.d
Vincunt fratrem Heraclij Imp. 309.c.d. Capiunt Bosiras.	<i>ibid.</i>	Schismatici in Britannia à Deo saepe puniti.	194.a.b
Sarracenus percussit suo damno sagitta imaginem sancti Theodori.	226.a.b	195.c	
Sarraceni ingruentibus Sophronius Episcopus Ierosolymitanus precibus aduersatur.	313.e	Schismatici conuincuntur deos colere alienos.	195.e
Sarraceni potiuntur Aegypto.	333.a.b.c	Schismaticorum conuersio difficilis.	195.e
Sarraceni deuastant Armeniam.	444.d.e	Schismatici & haeretici raro uere poenitentes.	251.b
Sarraceni obsident Ierosolymam.	337.b.c.d.e	Schismaticus homo diabolicis furis agitatur.	250.b
Capiunt eam.	340.d.e	Schismatici patiuntur lapos internos.	<i>ibid.</i>
Sarraceni Cyprum inuadunt.	392.b	Schismatici cedunt Sergij Papa electioni.	590.e
Sarraceni capiunt Antiochiam.	345.a.b	Schismatici diuisionem affectant ne subiaceant censura Romanae Ecclesiae.	112.e
Sarraceni capiunt Rhodium, & Colossum arcem in frustra diuidunt.	444.c.d	Scholastica sancta corpus assertum translatum in Gallias.	493.e
Sarraceni in isto iudicio Dei praeualent in Romanos. 436.c.d.		Scholasticus eunuchus sub Phoca Imp.	200.e
Aduersus eosdem insurgunt in Sicilia. 409.a. Eam insulam deuastant.	505.e. 509.a	Scholasticus Patricius Exarchus missus in Italiam ab Anastasio Imp.	670.e
Sarraceni superant Constantem Imp. in bello nauali. 448.b.c		Scladio Abbas interfuit Concilio Rothomag.	569.e
Sarraceni inuadunt Thraciam & urgent Constantinopolim.	512.a	Sclani barbari Auaribus iuncti.	67.d
Sarraceni petunt pacem à Constantino Pogonato Imperatore. 520.a.b. Tributum pendunt eidem.	520.b.c	Sclani uicti à Mauritio Imp.	118.e
Sarraceni classe tentant Hispaniam.	518.a	Sclani inuadunt Italiam.	137.c. 153.b.c
Iidem uicti à Vuamba Rege.	<i>ibid.</i>	Sclanos conuincere cogitat S. Columbanus.	227.d
Sarraceni pacem petunt à Iustiniano Imperatore.	580.c.d	Sclani in Romanum Imperium per Chosroem mouentur.	268.b.c.d
Sarraceni potius sunt Africa.	630.c	Sclanis predicat S. Amandus.	309.a.b
Sarracenorum ingens clades sub Absimaro Imp.	635.e	Sclani vincuntur à Longobardis sub Duce Vuetari. 487.e. 488.a	
Sarracenorum numerosa multitudo toto Orbe diffusa. <i>ibidem.</i>		Sclani quid in Francos.	360.a.b
Sarraceni non sunt molesti peregrinantibus ad loca sancta.	638.d	Scotia uocata Hibernia.	580.a.b
Sarraceni inuadunt Hispanias. 674.c.d. Quando id contigerit. 674.e. 675.a.b.c.d. Praeualent contra Gothos.	676.d	Scoti moniti litteris Laurentij Episcopi.	195.d.e
Saturinus Episcopus lapsus.	75.a	Diner sum ab Ecclesia Romana celebrant Pascha.	335.a.b
Saturinus Episcopus Alatinus.	531.d	Quamdiu error ille uenialis.	488.d.e. 489
Saturinus monachus pictor.	181.b.c	Scoti Episcopi electi Romam mittuntur consecrandi.	305.b
Saxones Australes in Anglia ad fidem conuersi per Vuilfridum Episcopum.	564.c		
Saxones in Germania adhuc Pagani.	600.c. 602.d		
Saxones bellum gerunt aduersus Boruuaros populos.	660.c.d		

Scoti denantes corrigitur ab Honorio Papa.	331. b.c	Sereno Episcopo Massiliensi commendat S. Gregorius missos à se in Angliam.	105.d
Scoti predicant Anglis vocati ab Osmualdo Rege.	334. d.e	Sergius Abbas Roma occisus à Ioanne Exarcho.	661. c
Scoti scribunt ad Severinum Papam.	351. d. e	Sergius creatus Episcopus Constantinopolitanus.	207. c. d.
Scoti predicator rigidus nihil proficit.	334. d. e	Sergius creatus Episcopus Constantinopolitanus.	207. e.
Scotorum monachorum & clericorum disciplina exactissima.	491. e	Landatus ab eodem Theodoro. ibid.	Landatus etiam à Georgio Pisida.
Scoti recipiunt legitimum Pascha.	637. a. b	Eius egregia virtutes.	ibid.
Scripta S. Gregorij qualia.	9. b. c	Sergius Episcopus Constantinop. coronat Epiphaniam Augustinam.	220. c.
Scripta appensa in ecclesia sublata.	388. d. e	Occurrit Heraclio triumphanti.	290. a
Scriptura divina servanda.	457. a. b	Sergij priora laudabilia, posteriora pessima.	207. d. e
Scriptura diuine verba in laudes hominum non torquenda.	103. d	Sergius Episc. Const. genere Iacobita assertor unius voluntatis in Christo. 296. c. Occultè fuit hæreticus.	261. d.
Sebastianus Episcopus Episcopatu à Barbaris priuatus solitariam vitam agit.	99. c. d	Quid de dogmatibus ad Heraclium. 294. d. Cum esset hæreticus vult videri Catholicus. 303. a. Quousque perseverauit Catholicus. 296. c. 314. d. 317. e. 320. c. d. Formas numerum clericorum sanctione Heraclij praefinitum.	253. a. b. c
Sebastiani martyris verus imago in ecclesia S. Petri ad Vincula. 544. e. Eiusdem frequentes imagines ad propulsandam lueni.	ibid.	Sergius Episcopus Constantinop. scribit de dogmatibus ad Honorium Papam. 314. e. 315. a. b. 317. c. Eius epistola non potuit reici. 317. c. d. Prima eius scripta ex posterioribus damnata sunt. 321. b. Malorum omnium auctor.	326. e
Sebastiani martyris oratorium in Episcopio Lateranensi.	392. b	Sergius Episcopus Constantinop. abusus est silentio Honorij Papae. 321. a. b. Quod ipse ante suasisit. 316. b. c. d. Homo natura lenissimus. 327. b. c. d.	
Sebertus Rex Orientalium Anglorum. 215. d. e. Fabricat monasterium sancti Petri & ecclesiam sancti Pauli. ibid.		Sergij Episcopi Constantinop. opera promulgata est ab Heraclio Imp. Ethesio. 350. d. e. Eius officiantia redarguitur.	371. e
Sebbi Regis Orientalium Saxonum conuersio. 442. e. 443. a. Eius laudes & obitus. 511. c. Eius conuersio & monasterij habitus. ibid. Eius visio & miracula ad sepulchrum. ibid. e		Sergij Episcopi Constantinop. obitus. 355. d	
Secretarium Palatii Constantinop. Trullus dictus, cur ita.	541. e. 542. a	Sergij duo heretici, alter Syrus, Armenus alter. 313. a	
Secula Mahometiana nefanda.	298. c. d. e	Sergius Episcopus Arsenois. 326. e	
Seculi huius homines rudes litterarum valde.	533. b.	Sergius Episcopus Carcaionensis. 125. c	
Seculum Septimum à Christo nato quomodo inchoatur.	638. e. 639. a	Sergij Episcopi in Cypro Orthodoxi epistola. 365. e. 366. a. b	
Secundinus Abbas accipit à S. Gregorio Homilias in Euangelia.	41. d. e	Sergius Episc. Joppensis hæreticus inuadit Ecclesiam Ierosolymitanam. 341. b. c. 367. a	
Secundinus Abbas baptizat filium Theodolinda Regina.	131. d.	Sergius Euphrata Praefectus mensa regia quid in Maximum. 469. c. d	
Hand in omnibus acquieuit Gregorio monenti.	132. e.	Sergius Magister militum legatus ad Regem Sarracenorum. 500. b. c	
De Quinta Synodo vacillat. 131. d. Eius scripta corrigenda.	173. d. e	Sergius martyr fauet Chosrois. 45. d. e. 46. c. d	
Sedatus Episcopus Biterrensis.	125. c	Sergio martyri vota persoluit Chosroes offerens Cruces & vasa pretiosa. 45. d. 46	
Sedis Apostolica summa auctoritas. 377. a. Vide Romana Ecclesia.		Sergij martyris nomine monasterium in Perside. 287. a	
Sedum Patriarchatum prerogatiua.	110. c	Sergius Mansur cognomento, vir pius, pater Ioannis Damasceni. 604. c	
Sedeleuba Regina Burgundionum.	210. a	Sergius Magudus falsus testis contra S. Maximum martyrem. 467. b	
Sellaris custos carceris.	285. e	Sergius Magistrus missus à Iustiniano Imperatore. 614. d. e	
Sellaris qui sint apud Persas.	275. d	Sergius Ordinator occisus à Ioanne Exarcho. 661. c	
Sententia Sextae Synodi lata in Macarium Antiochenum.	549. a	Sergius Dux Romani exercitus occiditur. 337. b	
Sententia Sextae Synodi lata in Polychronium.	557. e.	Sergij Patricij interitus. 196. e	
558. a		Sergius Papa creatur. 590. c. 591. a. Eius vita primordia & institutio. 591. c. d	
Sententia Sextae Synodi lata in omnes Monothelitas.	550. e. 551.	Sergius Papa probat Acta Concilij Toletani. 593. d. e. Judicatque de scriptis Iuliani Episcopi Toletani. 594. a	
Sententia Toletani Concilij in Sisebertum Archiepiscopum Toletanum.	619. c	Sergius Papa baptizat Ceadwallam Regem. 595. d. e. 596. a	
Septiformis Litinia qua fuerit.	5. e. 6. a. b	Sergius Papa concedit munus predicandi Euangelium Vuillebrordo & sociis. 600. b. c	
Septima Synodus vsa canone Sextae Synodi de imagine Salmatoris.	616. a. b. c	Sergius Papa damnat Canones Sextae Synodi nuncupatos. 614. a. b. Et restitit Iustiniano Imperatori. 614. c. d. e. 615. a	
Septuaginta Martyres cum sancto Anastasio passi.	286. c. d	Sergius Papa liberatur per milites à Zacharia Protospahario missis à Iustiniano Imperatore ad perducendum eum	
Sepulchrum aureum & argenteum S. Anastregisili contemnitur à Guarnerio, qui dat poenis.	219. e		
Sepulchrum argenteum S. Victoris.	210. a		
Sepultura locus ut ematur, abusus contra decretum S. Gregorij Papae.	254. b		
Sepultura tantum non liberat quemquam à poenis inferis.	191. e. 192. a		
Sepultura Mahometi impostura.	299. b. c		

nam Constantinopolim. 614. d. e. Ipse vero liberat à nece persecutore sumum.	614. e. 615. a	Sexta Synodus damnatur Constantinopoli à Monothelitis sub Philippico Imp.	667. e. 668. a
Sergius Papa per visum admonitus ordinat S. Vuillebrordum Episcopum & nominat eum Clementem.	626. e.	Sexualfus Episcopus Merciorum.	522. a
627. a. 631. c. d. Curat Aquileiensem Ecclesiam in errorem relapsam. 635. d. e. Consecrat S. Hubertum Episcopum Leodiensem.	636. a	Siccitas triennalis.	526. b
Sergius Papa calumniam passus liberatur.	636. c. d	Sicilia denastata à Sarracenis.	505. e
Sergij Papae epistola ad Ceolfridum Abbatem.	641. b. c	Siculi Episcopi plures depositi à S. Gregorio.	25. e
Sergius Papa iubet Bedam venire Romam.	641. c	Sidonius Scotus peregrinatus ad limina Apostolorum.	509. d
Sergius Papa auctor Litaniarum in die Purificationis Domini.	641. d. e	Sigebertus filius Theodorici Rex Francorum creatur. 231. b	
Sergius Papa diuersa ornamenta donat Ecclesis.	641. e.	Eius exordia laudabilia. 231. b. c. Sinit coniugem sibi desponsatam proficere vitam monasticam.	231. d. e.
642. a. Fecit imaginem S. Petri. 642. a. Eleuauit & recondidit corpus S. Leonis Papae.	ibid. b	Captus à Clothario.	232. b
Sergius Papa moritur.	642. d	Sigebertus Rex in Anglia factus monachus.	367. e
Sergij Papae decretum, ut in Missa dicatur Agnus Dei.	642. d	Sigebertus filius Dagoberti infans cum baptizatur à sancto Amando respondit Amen. 356. c. Post mortem patris regnat cum fratre. 387. a. Eius obitus atque virtutes.	478. d. e. 479. d
Sergij Papae ordinationes & sepultura.	642. d. e	Sigebertus Rex Anglorum occiditur à suis.	451. c
Sergius Scriuarius sequitur Constantinum Papam Constantinopolim.	661. b	Sighardus monachus Regis filius.	512. a
Sermo acclamatorius à Sexta Synodo oblatus Imperatori.	559. e	Sigibere Rex Apostata.	492. e
Sermo S. Gregorij tempore pestis.	5. a. b	Sigillum sancte Crucis in Persidem translata seruatum & inuentum ille sum.	289. c
Seruatus legatus missus à Dagoberto Rege ad Heraclium Imperatorem.	294. c	Sigillum S. Huberti Episcopi Leodiensis.	636. b
Serui facti monachi libertate donati.	100. a	Signum ignis diuinitus ostensum manifestat S. Gregorium fugientem.	7. b. c
Sesstris Rex Aegypti quo dicto prudentior factus.	68. c. d	Signum de vera doctrina falsum, datum à Scotis.	193. a
Seuerianus hæreticus ab Heraclio Imperatore confutatus.	262. c. d	Silentium de duabus in Christo voluntatibus permissum.	310. b. Snaet illud subdole Sergius. 316. b. c. Item illud Paulus cur procurat.
Seuerini Confessoris Ecclesia reddita Catholico vsui.	33. d. e	Silentium de questione oborta quamdiu iudici potuit, ut in culpam non verteretur. 320. e. 321. a.	Silentium quando idem sit quod negatio.
Seuerini ecclesia iuxta Tibur.	346. c	Silentium de vna, vel duabus voluntatibus inditum à Constante Imperatore.	388. b. c
Seuerini Confess. reliquia petita à Gregorio.	33. d. e	Silentium Honorij Papae de vna, vel de duabus voluntatibus in Christo. 319. d. e. 320. 321. Longè diuersum à silentio ab Imperatore inditio.	389. b. a
Seuerinus Papa creatur. 348. c. d. Nequaquam confirmatur ab Imperatore.	348. c. d. 351. a. b	Silentium Honorij laude dignum. 327. d. Idem est proclamatio assertionis Catholicae.	325. b
Seuerinus Papa damnat Ethesiu Imperatoris Heraclij.	351. a. b	Siluanus Pauli discipulum, Manichæus se esse iactat. 445. c. d. Idem occiditur.	446. a
Seuerini Papa obitus & res gesta.	351. c. d	Siluestri Papa oratorium.	590. e
Seuerus Episcopus Aquileiensis iterum lapsus vocatus ad Synodum. 12. a. b. Indigens elemosyna. 34. e. 35. a. Non vult parere S. Gregorio Papa. 34. e. Eius obitus.	197. d	Silua matris S. Gregorij imago.	180. e. 182
Seuerus Gradensis Episcopus schismaticus.	158. b	Simeon Manichæus se Titum nominat.	448. a. b
Seuerus Scholasticus.	84. c	Simeon Indæus tunicam Domini Iesu Christi proapat.	52. a. b
Sexta Synodi tempus & locus.	541. e	Simeon missus ab Imperatore aduersus Manichæos & ipse Manichæus efficitur.	446. a. b
Sexta Synodi Actiones singulae.	544. e. seqq.	Simoniaci hæresis viget in Ecclesia Orientali.	130. c.
Sexta Synodi Actiones mutilatae. 547. b. c. Et deprauatae per Theodorum Monothelitam.	464. c. d. 552. a. b.	Potissimum in Palaestina. 147. d. Magis verò in Galiliis. 134. e. 135. a. 147. d. e. Inualefuit quoque in Ecclesia Alexand.	169. d. 214. b
Sexta Synodi sententia aduersus Monothelitas.	550. e.	Simoniacus occasione inopie parat sibi aditum ad Ecclesiam.	242. a.
551. Eiusdem sermo acclamatorius datus Imperatori.	559. e	Reiicitur à S. Ioanne Elemosynario.	242. b. c
Sexta Synodi epistola ad Agathonem Papam.	560. e. 561	Simplex aliquando pro fatuo accipitur.	85. a
Sexta Synodus cur audiuit Polychronium spondentem miracula.	558. b. c. d. e	Simplicij, Faustini & Beatricis martyrum corpora recondita.	578. a
Sexta Synodi Acta Synodalia missa in Hispaniam.	576. e. 577. a	Simplicius Comes, ad quem Leo Papa scripsisse dicitur, non inuentus.	575. d
Sexta Synodus cur ab Hispanis dicta est Quinta.	579. c	Sinaita monachus diabolica illusionem delusus.	238. d. e
de Sexta Synodo iudicium auctoris.	562. e	Sirmundus Parisiensis Societatis Iesu in Latinum vertit Petrum Siculum auctorem historicum.	446. c
Sexte Synodi compendium per Anastasium.	562. b. c.	Sisebutus Rex Hisp. quando regnare cepit.	240. d. e.
Sextans Synodum confirmat Romanus Pontifex.	562. a. b.	Judeos conuertit ad fidem violentia adhibita.	240. e.
Sexta Synodi Appendix. 605. e. 606. 607. Eadem dicta Erratica Synodus. 607. b. Sepulta silentio.	609. a.	Eius lex de iisdem. 241. a. b. Relaxat captiuos sua pecunia redemptos. 255. e. Romani Imperij Pribes capiti.	240. e.
Damnata à Romanis Pontificibus. 609. e. 610. Eius Canones improbat penitus.	606. d. e. & seqq.	Eius obitus.	ibid.
Sexta Synodi Canones à nullis trium sedium Patriarchis recepti. 617. a. b. Qui ex eis dicantur esse recepti Canones & quare.	ibid. c. d		

Sifenandus Rex Hiss. procumbit ante pedes sacerdotum. 331. d. e
*Sifibertus, vel Sifbertus Episcopus Toletanus rerum no-
 uarum inuenior.* 603. a. *Conspirat in Regem.* 604. e
A sede deponitur. 619. d. e
Sifinnus Papa creatur. 659. b. c. *Podagra laborans cito
 obiit.* ibid.
*Sifinnus Nomenclator sequitur Constantinum Papam
 proficiscentem Constantinopolim.* 661. b
Sittas Dux Persarum male perit. 45. c
Smaragdus Exarchus. 158. b
Sodomitici criminis rei dati in reprobum sensum. 185. b. c
Solis templum in Perside. 264. c
Sopatru filia Mauritiij Imperatoris sancta. 204. c
*Sopronius Episcopus Ierosolymitanus creditur scriptor
 Aetorum S. Anastasij Persa.* 284. c
Sopronius quando factus est Episcopus Ierosol. 311. e
Luctus eius de amissa quiete. 312. b. c. *Aduersus est
 Cyro Episcopo Alexand. Monothelita.* 311. c. d. e
*Sopronij Episcopi epistola ad Honorium & ad Sergium
 & alios Patriarchas.* 312. *Scribit ad Sergium con-
 tra Decretum Cyri.* 314. d. 315. e. 321. e
*Sopronius Episc. Ierosol. aduersus Sarracenos Deum pre-
 catur.* 313. d. e. *Eiusdem labores pro fide Catholica.*
 322. b. c
*Sopronius Episcopus Ierosol. legationem mittit ad Hono-
 rium Papam.* 321. *Contestatur Stephanum lega-
 tum ut Romam veniat.* 322. b. *Coluit Honorium
 Papam mirifice.* 326. d. *Sopronio consentit Honorius
 Papa.* 321. c. d. e. 323. a
Sopronius vindicatur a calumnia hereticorum. 326. d. e
*Sopronius Episcopus Ierosol. quibus conditionibus dari
 sinit tandem Ierosolymam Sarracenis.* 340. e. 341. a.
Familiaris S. Iohannis Eleemosynarij. 215. a
Sopronij lamentatio de obfessa ciuitate Ierosol. 337. c. d. e
Sopronij Episc. Ierosol. obitus & laudes. 341. a. b.
Inter Sanctos relatus. 342. d.
Eius scripta deperdita. 341. c. d.
Sora domus Valeriorum dicta. 531. e
Sora capta a Gisulpho Duce Benenentano. 647. e
Sorte sancitur pena capitis apud Frisios. 632. d. 640. b
Sorum mens male audit apud S. Gregorium. 109. e
Spalense sine Hispalense Concilium sub Sifebuto. 254. c. d
*Spatharius immittitur ab Olympio Exarcho ad occidendum
 S. Martinum Papam.* 408. e
*Spectaculum ingens edidit de se Pyrrhus Episcopus Con-
 stantinopolitanus in Africa.* 372. d
*Speculum missum a Bonifacio Papa V. ad Edelburgam
 Reginam.* 272. e
*Spiritum sanctum a Patre Filioque procedere, tam Latini,
 quam Greci professi sunt.* 57. a. b. c. *Hoc ipsum &
 confessio Anglicana fatetur.* 528. d. e
*Splinterus defunctus renouatus ad vitam per S. Suiuber-
 tum.* 628. e. 629. a
Statue Sanctorum super turres a Phuamba Rege erecte.
 515. e
Statua aurea Veneris destructa & in pauperes erogata.
 48. b. c
*Stellanus & Segianus presbyteri Scoti, ad quos scripte lit-
 tere Apostolica.* 351. e
Stephania femina iniuste oppressa. 59. b
Stephanus Abbas scriptor Ecclesiasticus. 304. b
*Stephanus Episcopus legatus a Sopronio Episcopo Ierosol.
 ad Honorium Papam.* 322. d. e. *Acquisitum Honorio
 Papa de silentio indicendo.* 323. b
*Stephanus Dorensis Episcopus Romam missus ad Theodo-
 rum Papam pro Ecclesia Ierosol.* 367. a. *Interfuit
 Concilio Romano sub Martino.* 395. e. *Bis eadem
 functus legatione.* 415. b. c

Stephani Dorensis Episcopi libellus ad Martinum Papam.
 367. b. *Factus Vicarius Apostolicus a Theodoro Papa.*
 ibid.
Stephanus Episcopus impeditus exequi iussa Pontificis.
 413. a
*Stephanus Episcopus Cyzici defert imaginem Dei genitricis
 Marie ad Heraclium Imperatorem.* 212. c. d
*Stephanus Episcopus Hierapolis scriptor vitæ S. Colinduch
 martyris.* 70. b
Stephanus Primas provincia Byzacena. 376. e
*Stephanus Episcopus Leodiensis scriptor vitæ S. Lamberti
 Episcopi Tungrensis.* 633. e
Stephanus hereticus damnatus in Sexta Synodo. 548. e.
 549. a. *Detrusus Roma in monasterium.* 571. b
*Stephanus Neapolitanus schismaticus a S. Gregorio cura-
 tur.* 11. e. 12. a
*Stephanus Chartularius malus minister arguitur a S. Gre-
 gorio.* 82. d
*Stephanus monachus S. Theodosij una cum aliis, missus a
 S. Martino Papa in Asiam.* 414. b
*Stephanus Persa Sacellaris, eunuchorum Princeps Ana-
 stasiam Augustam loris cadit.* 620. c
Stephanus Patricius minister sceleris Iustiniani Imp. 622. a
*Stephanus Romanus cantor, primus post Iacobum docet in
 Anglia.* 507. b
S. Stephani oratorium in Palatio Constantinop. 213. c
Strategus Patricius maritus Eusebia. 169. b
Sualua fluius loco Baptisteryj inferniuit. 292. e
Subdiaconus prohibitus uxorem ducere. 24. a
Suburra regio in Vrbe. 32. e
Sudarium capitis Domini quando, & ubi reperiuntur. 525. e.
 526. a
Sudarium S. Pauli petiunt a Constantina Augusta. 77. b
Sueui conuersi ad fidem per S. Columbanum. 225. a. b
Suinthilla Rex Hispania. 255. d
Salpitiij Episcopi Bituricensis plures. 101. e
Salpitius Episcop. Bituricensis successor S. Austregisili. 219.
 d. e. *Restitit Guarnerio. ibid. d. Liberat Clotharium
 Regem a morbo.* 303. b. *Eius obitus.* 102. e
Sanna Episcopus Arianus insidiator Reccaredi Regis. 31. e
Superbia magis detestabilis tempore humilitatis. 91. b
Superstitio cohibenda. 125. a. b
Supplicatio publica prenia Cruce fieri solita. 288. d. e
*Supputatio annorum Domini admodum diuersa Græcorum
 a Latinis.* 212. b
S. Susanna ecclesia a Sergio Papa ornata. 642. c
Susanna coninx Isacij Exarchi. 365. a
*Suscitatio mortui proposita Sexta Synodo a Polychronio
 Monothelita.* 557. d. e
*Suiberius vnus ex duodecim missis in Germaniam ad pra-
 dicandum Euangelium.* 602. d
*Suiberius predicans Euangelium Barbaris multa mira-
 cula edidit.* 625. b. c. d
*Suiberius reuersus in Hiberniam ordinatur Episcopus a
 Vuilfrido Episcopo.* 624. c. 625. b. c. *Reuersus in Fri-
 siam detrususque in carcerem ab Angelo liberatur.* 624. e
*Idem Episcopus Traiectensis dicitur Apostolus Theister-
 bandie, Vnestphalia & Boruënuariorum.* 625. c. *Eius
 predicatio & profectus ingens.* 627. b. c. *Renocatur
 ad vitam adolescentem defunctum.* 627. d. e. 628. c. d.
 629. *Occurrit S. Vuillebrordo.* 631. c. d. *Dedicant simul
 ecclesiam S. Martini.* 631. d. *Celebrat Concilium Tra-
 iectense.* 632. d. e. 633. a
Suiberii Episcopi predicatio ad Boruënuarios. 657. a. b. c.
 658. a. b. c. *A Saxonibus impedita.* 660. b. c. d. *Venit Co-
 lomiam Agrippine. ibid. d. Edificat Vuerdese monaste-
 rium. ibid. Iacit fundamenta Ecclesia Saxonum.* 664. a. b.
Suscitatur Petrum defunctum. 664. b
Suiberii cum Pipino mortituro congressus. 678. a. b
 Syagria

Syagria religiofa femina quid passa. 135. b
Syagrius Episcopus Augustodanensis. 105. d.
Cur pallium a S. Gregorio non accepit. 112. d
Symmachus missus Romam a R. gificiana Patricia. 143. e
Synaxes pro defuncto celebrata. 240. c
Synaxes conferendo de diuinis Scripturis agi solite. 177. b. c
*Synderedus Episcopus Toletanus Romam profectus in-
 gruentibus Sarracenis.* 676. d
Synodus. Vide Concilium.
Synodalis epistola trium Africanorum Conciliorum. 376. e.
 377
Synodalis epistola ex Concilio Cyprio. 365. e
*Synodalis epistola Petri Constantinopolitani Episcopi non
 recipitur Roma.* 441. d. e
Synodalis epistola ex Romano Concilio ad Imperatorem.
 538. d. e
Synodalis epistola ex Concilio Romano sub Martino Papa.
 405. c
Syri ob grassationem Chofrois fugiant Alexandriam.
 233. e
Syria a Sarracenis capta. 332. c. d
Syria Ecclesia a S. Martino Papa subleuantur. 412. d. e
Syrius diaconus. 323. b
Syra coninx Chofrois. 287. d. e
*Syroes filius Chofrois maior natus. ibid. Patrem conuicit in
 vincula.* 287. e. *In eundemque durissime sauit.* 288. a. b
Quarta praesitit Romanis. 289. c. d. *Eiusdem obitus.* 294. b

T

Taibus ludere indecorum religiosi. 64. d
*Taio Episcopus Casarangaustus venit Romam pro
 libris Moralium S. Gregorij perscrutandis, qui deside-
 rantur.* 415. e. 419. a. b
Tarasij sententia de tempore Erratica Synodi refellitur.
 606. a. b
Tariffus Dux Sarracenorum inuadit Hispanias. 676. a
Tarracensis Ecclesia destituta pastore. 40. c
Taruancusum Apostolus S. Audomarus. 625. e
Tatto vir illustri curatur a S. Aredio. 101. e
Taurinus Episcopus interfuit Concilio Rothomag. 569. e
Tauritana ecclesia vacans. 40. c
*Tegulas areas S. Mariae ad Martyres abstulit Constanti-
 us Imp.* 485. d
Tegalus areis testum ab Honorio Papa templum S. Petri.
 345. e
*Tela araneorum dilapse in medium Conuentus Patrum
 Sexta Synodi.* 548. e
*Templaidolorum antea indigna existimata, que in Chri-
 stianorum ecclesias mutarentur.* 149. e. 203. a. *Secula
 postea visum.* 151. c. d
*Templaidolorum conuersa in Ecclesias per S. Suiberium
 Episcopum.* 627. c
Templa Ierosolymitana intacta a Sarracenis. 364. b
Templum Deiparae Casarea. 275. b
*Templum Deiparae Constantinopoli destructum ob publica
 edificia ab Imperatore Iustiniano.* 620. d
Templum S. Euphemie Casarea. 275. b
Templum Salomonis ruinam luget Rex Sarracenorum.
 340. e. 341. a
*Templum Ignis in Perside incensum ab Heraclio Impera-
 tore.* 264. b. c
Templum Solis in Perside. 264. b. c
*Templum Ierosolymis frustra a Principe Sarracenorum
 erigi tentatur, sustentibus Crucibus.* 363. e. 364. a
Tempora sancti Gregorij Pontificatus exordio qualia. 7. d. e
*Terestinus Episcopus ad Ecclesiam Catholicam ex schi-
 smate rediit.* 157. b

Terremotus frequentes vexant Italiam. 247. b
*Terremotus concitit Regiam Theodorici egressu S. Co-
 lombani.* 221. c
Testamentum Dagoberti Regis Francorum. 368. d. e. 369. a
Testamentum Hadoini Episcopi Cenomaneusis. 440.
 441
Testamentum Ingoberga Regina. 67. a. b
Testandi facultas a S. Gregorio Probo Abbati concessa.
 156. a
Testes falsi contra S. Martinum producti. 431. b
Testes falsi in S. Maximum producti. 466. e. 467. 468
Theandrica voluntas & operatio in Christo. 324. c
Thebama ciuitas in Perside. 264. b.
*Theodista Patricia, soror Mauritiij Imperatoris accipit
 litteras a S. Gregorio Papa.* 10. a
Hereticus accusata, monetur a S. Gregorio, ut satisfaciatur.
 146. c. d. e. 147. b
Theodardus Episcopus Leodiensis martyr. 479. c. d. e.
 480. a. b
Theodiscus Pseudoepiscopus Hispalensis degradatur.
 342. e. d. *In exilium missus a Chindasvindo Rege.*
 420. b
*Theodobertus Rex Franc. successor Childeberti quando
 regnare cepit.* 126. a. b
*Theodobertus & Theodoricus fratres pugnant contra Clo-
 tharium.* 156. b
Theodobertus fit Rex Austraforum. 221. a
Theodobertus & Theodoricus inter se ipsos pugnant. 224.
 c. d
Theodobertus bene habuit S. Columbanum. 224. e. 225. a
Theodoberti cl. ricatus violentus. 227. c. *Idem occisus a
 Theodorico fratre.* ibidem
Theodolinda nubit Agilulpho Regi Longobar. 32. b.
Baioarice gentis decus. 32. d.
Conuertit Longobardos ad fidem Catholicam. 32. c. d
*Theodolinda in partes defensorum Trium capitulorum per-
 ducitur.* 53. e
*Theodolinda pariens filium, in fide Catholica eum vult
 baptizari.* 173. c. *Eiusdem pietas.* 245. a. b. *Construit
 ecclesiam S. Iohannis Bapt. Modocis.* ibid.
Eiusdem oblatio facta eidem. 245. b
Theodolinda obitus quando accidit. 280. e
*Theodolinda filia Regina erigit basilicam Ticini S. Iohannis
 Baptistae.* 481. d
Theodoricus Abbas scriptor Ecclesiasticus. 306. c
*Theodoricus Rex Francorum successor Childeberti Regis
 quando regnare cepit.* 108. a. b. 126. a. b. *Amicus fuit
 aliquando S. Colombani Abbatis.* 108. a. b. c. *Pugnat
 contra Clotharium Regem.* 156. b. *Interfuit inuentioni
 corporis S. Victoris martyris.* 210. a. *Auaritia eius.*
 219. b. *Dat pœnas ob persecutionem fratris.* 220. b
*Theodoricus Rex Francorum persequitur S. Columba-
 num.* 220. d. e. *A quo arguebatur ob concubinatum.*
 221. a. b. c. *Idem potitur Regno Burgundionum.* 221. a.
Gravia passus ob persecutionem S. Colombani. 224. e.
Luxonium venit ad S. Columbanum. 221. e. *Eius mune-
 ra respuit S. Columbanus.* 221. d. *Canis nominatur ab
 eodem S. Columbano.* 224. a. b
*Theodoricus cum Brunichilde quid in Desiderium Episco-
 pum Viennensem.* 225. b. c. d. *Eiusdem sacrilegia.* 230.
 d. e. *Occidit fratrem Childebertum.* 226. e. 227. a.
Eius interitus. 231. a
Theodoricus iunior Francorum Rex regnat. 508. c. d
Contemnitur a Francis. 505. a. *Suasus Ebroini domina-
 tur tyrannice.* 583. d. *Eiusdem obitus.* 595. a.
Eius regni anni. 618. e
*Theodora Augusta donat S. Sergio martyri Crucem au-
 ream.* 45. d
Theodora uxor Iustiniani Imperatoris coronatur. 650. c
 Theo-

Theodorus Abbas Apocryphus Martini Papa. 414.a
 Theodorus Archipresbyter aduersus Paschalem in schismate creatur Papa sed cessit Sergio. 590.b.e. 591.a
 Theodorus Episcopus Alexandrinus moritur. 213.d
 Theodorus Episcopus Amathuntis legatus ad redimendos captiuos. 234.a
 Theodorus Balsamon schismaticus defensor Pseudosynodi Erratica Quinisexta. 607.d.e. Erroris redarguitur multipliciter. 608.609.613.c.d.e
 Theodorus Casariensis Episcopus missus ad peruertendum S. Maximum. 452.e
 Theodorus Calliopa Exarchus quando missus in Italiam 364.e
 Theodorus Calliopa aduentus in Urbem contra S. Martinum. 420.d. 422.b.c.d. 423.b.c
 Theodorus Chilan falsus testis contra S. Maximum. 467.d.e
 Theodorus Comes quid cum Heraclio. 212.c
 Theodorus Dorouernensis Episcopus quando à Vitaliano Papa missus in Angliam. 496.d. 502.d.e. 503.c
 Quando peruenit. 507.a. Confirmat ordinationem Ceadae Episcopi, & alios ordinat Episcopos. 507.c.
 Agens legatum sedis Apostolicae deponit Vuinfridum Episcopum. 520.e
 Theodorus Episcopus Dorouernensis vocatur Rymam ab Agathone Papa ad Concilium Romanum. 527.e. 528.a. 530.e. 531.a. Ipse cogit Concilium in Anglia contra Monothelitas. 527.a. Pacem componit cum Regibus Angliae. 529.c.d
 Theodori Episc. Dorouernensis obitus & res gesta. 603.a.b
 Eius sepulchrum & epitaphium. ibid.b
 Theodorus diaconus Constantinop. legatus à Cyriaco Romanus missus. 103.b
 Theodorus Masiliensis Episcopus accipit litteras à S. Gregorio Papa, de Indeis non cogendis ad fidem. 29.e
 Theodorus contra Raennates missus ab Imperatore. 619.e
 Theodorus Patricius Myancy quid ausus in Philippicum Imperatorem. 670.d. Quid cum eodem passus. ibid.
 Theodorus Manichaeus Pauli filius. 580.e
 Theodorus Monothelita creatur Patriarcha Constantinopolitans. 499.b. Hortatoriā epistolam mittit ad Donum Papam. 520.a. Impugnat fidem Catholicam. 521.b.c. Deponitur ab Episcopatu. 525.d
 Theodorus Monothelita cur non scripserit Synodicam ad Romanum Pontificem. 523.d.e. Idem erasit nomen Vitaliani Papae. 525.d
 Theodorus Monothelita factus Catholicus per speciem tantum, restituitur in Episcopatum. 567.c
 Actorum Sextae Synodi corruptor. 553.d. 554.c.d. 555.a.b. Euidenter probatur deprauator Actorum Sextae Synodi. 567.c.d.e. 568.c.d.e. 569.a.b.c. Laborat ut Honorius recedat inter haereticos. 568.d. Moritur. 579.e
 Theodori Episcopi Pharanita Monothelita scripturam damnatio. 396.b
 Theodorus Eburnitorum Episcopus penitens reuertitur ad Ecclesiam, ad quem S. Martinus Papa scripsit. 414.d.e. 422.a
 Theodorus frater Heraclij Imperatoris praefectus exercitui contra Sarracenos. 268.d. Ope Dei genitricis vincit hostes. 268.d. Vincitur à Sarracenis. 309.d
 Theodorus medicus pius, valde charus Mauritio Imperatori. 49.d. Eius cum Chagano Rege Auarum sermo. 68.d. Mittit Romam pecunias erogandas in pauperes. 112.a
 Theodorus Papa eligitur. 362.a. Consurgit pro Ecclesia Ierofolymitana ab haereticis conculcata. 367.a.b. Eius erga pauperes clementia commendata. 373.e
 Theodorus Papa quomodo Pyrrhum penitentem redeuntem ad Ecclesiam excepit. 373.a.b. Restituit ei Patriarchatum Constantinopolitanum, & honoribus cumulauit. ibid.b. Eundem verò relapsum condemnat. 390.d
 Theodorus Papa condemnat Paulum Constantinopolitanum Episcopum. 385.b
 Theodorus Papa mittit Apocryphos Constantinopolim. 366.c. 382.c. Eiusdem opera, mors & epitaphium. 392.c
 Theodorus Praefectus Cappadox coniuuat contra Phocam Imp. 211.d. Proditus occiditur. ibid.d.e
 Theodorus Praefectus Oriētis capitur iussu Phoca Imp. 203.d
 Theodorus presbyter Cardinalis legatus ad Sextam Synodum missus ab Agathone Papa. 532.a
 Theodorus presbyter legatus ad Sextam Synodum missus ab Episcopo Raennate. 531.e
 Theodorus Curator Raenna à sancto Gregorio Papa de rebus Longobardorum monitus. 126.e
 Theodorus Raennas Episcopus obsequentissimus Romanae Ecclesiae. 505.d. Mittit legatum ad Sextam Synodum. 531.e
 Theodorus Sacellarius mittitur in Arabiam cum copiis Imp. 309.d
 Theodorus Siccota Archimandrita sanctus. 17.e. 18.a. Creatur Episcopus Anastasopolis. ibid. Sese abdicat ab Episcopatu. 121.e. 122.a
 Theodorus Siccota miraculis claret. 122.a. Eius cum Antiocho anachoreta congressus. 115.c.d. Admonet Georgium Cappadocem. 168.b.c. Quid cum Bono Praefecto Orientis. 210.c.d.e. Comprimi viri fastum. ibid.e. Salubres admonitiones impertit. ibid. & 211.a. Praecognouit interitum Mauritij Imperatoris. 161.b.c
 Theodorus Siccota plusiam à Deo imperat. 123.a. Accersitur Constantinopolim ab Imperatore & Cyriaco Patriarcha. 122.a
 Theodorus Siccota petit Constantinopolim. 205.b.c.d
 Inuist Thomam Constantinopolitanum Episcopum proximè moriturum. 207.a. Quos cum eo sermones habuit. 205.d.e. Curat demoniacos. 208.d. 209.a. Eius ibi imago depicta. 208.e
 Theodorus Siccota qua Domitio Patricio & eius familia bona contulerit. 208.d.e. Degens Constantinopoli proficius multis. 208.c
 Theodori Siccota praedictio de futuris malis. 205.d.e. Quid cum Sergio Constantinopolitano Episcopo. 207.c.d. Sanat Phocam Imperatorem. 207.c.d. Domitius Theodori precibus liberatus. 196.d.e. Eius obitus, & memoria celebris. 226.c.d.e
 Theodosia femina iniusta passā ab Episcopo Calaritano. 59.a
 Theodosiani milites dicti caestodes Orbis. 34.d
 Theodosius Mauritij filius creatur Imperator. 31.e. Coronatur. 70.a. Occisus à Phoca tyranno. 163.a. Creditus uinere. 203.e. Eius obitus. 168.e
 Theodosius frater Constantis Imperatoris ab ipso occiditur. 480.e
 Theodosius Patricius missus ad peruertendum S. Maximum. 452.e
 Theodosius Subadiuua à Phoca Imperatore iussus occidi. 203.d.e
 Theodotus Monachus generalis Logotheta homo sanctissimus. 620.c
 Theofridus Dux Cordubensis, quae passus à Uuitiza Rege Hispaniarum. 644.d
 Theopentus Episcopus Syrus extorris Romam venit cum suis. 671.d.e. Eius filia à demone obsessa liberatur. 672. & seqq.
 Theophanes Demarchus. 203.b
 Theophanis historici de tempore Sextae Synodi Appendicis sententia reuocatur. 606.d.e
 Theo-

Theophanius Regionarius missus ab Imperatore, occurrit Constantino Papa Hydunt. 661.d
 Theophilus Patricius ab Imperatore missus in occursum Constantini Papae. 662.e
 Theophylactus Exarchus contra Ioannem Papam VI. uenit. 643.c.d. Aduersus eum milites Italiae insurgunt. 643.d
 Theotimus medicus Mauritij Imperatoris. 53.b
 Theotistes Patricius in aula Mauritij Imperatoris pius valde. 111.b. Pecunias mittit ad S. Gregorium Papam pro redimendis captiuis. 104.d
 Theauratus idem quod Sacellarius. 83.d.e
 Theaurus Aquileiensis Ecclesiae translatus Grados. 301.e
 Theasros non consuevit Ecclesia congregare. 348.c.d.e
 Thebalonicensis Ecclesia immediatè subiecta Romana Ecclesiae. 417.d
 Thebalonicenses à S. Martino Papa mouentur. 417.e. 418.a
 Thomas creatus Episcopus Constantinopolitanus. 202.b. Benignè excipit Theodorum Siccotam. 205.c.d. Donat ei particulam ueli S. Mariae. 205.b. Necon lignum S. Crucis. ibid. Quae ab eo perierit. 205.d.e. Eius obitus. 207.a.b
 Thomas Junior Episcopus Constantinopolitanus Monothelita. 463.e. 464.a. Sedet iudex contra Maximum. 471.b. Perperam nominatus Catholicus. 463.e. 464.a.b. Moritur. 479.a
 Thomas Episcopus Ierofolymorum transfert tunicam Domini Ierofolymam. 52.a
 S. Thome ecclesia adificata à Dagoberto Rege Traiecti. 624.b
 Thomianus Episcopus Scotus, ad quem data littera à sede Apostolica. 351.e
 Threni Antiochi monachi, de capta à Chosroe Ierofolyma. 234.a.b.c
 Tiberius filius Mauritij Imperatoris. 161.a
 Tiberius filius Iustiniani Imperatoris coronatur. 650.c
 Tiberius filius Iustiniani Imp. missus à patre obuiam Constantino Papa. 662.e. Confugit ad sacram aram ob insequentes tyrannos, munusque sacris reliquiis crudeliter occiditur. 665.d.e
 Tiberius imperat cum Constantino. 502.b. A fratre priuatus. 558.d.e
 Tiberius Abfimarus. Vide Abfimarus.
 Ticinensis Ecclesia subiecta tantum sedi Apostolica. 667.c
 Tigradius Episcopus Agathensis interfuit Concilio Narbonensi. 125.c
 Tilmon ex milite monachus. 621.c
 Tilmon socius Enualdorum martyrum, inuenit eorum corpora. ibid.
 Timotheus Episcopus Anastasopolis, praedecessor Theodori Siccota. 18.a
 Titus Manichaeus uendicat sibi nomen Apostoli. 446.b.c
 Titulus qui oblatus reperitur Romano Pontifici. 92.b.c
 Titulus S. Caesarij in Palatio. 165.a.b
 Titulus Uniuersalis Episcopi. 86.b.c.d.e. & seqq. Duplīciter accipi potest. 87.d.e. S. Gregorius reuera illud non respuat. 88.a.b. Cur autem recusasse uisus sit. 66.d.e. 116.d.e. Idem à multis usurpatus Romanis Pontificibus. 92.b
 Toletanum Concilium sub Reccaredo Rege. 115.b
 Toletanum Concilium sub Gundemaro Rege. 216.c.d
 Toletanum Concilium quartum. 331.c
 Toletanum Concilium quintum. 341.e
 Toletanum Concilium sextum. 349.c
 Toletanum Concilium septimum. 385.b
 Toletanum Concilium octauum. 442.a
 Toletanum Concilium nonum. 452.c.d
 Toletanum Concilium decimum. 464.d.e

Toletanum Concilium undecimum. 516.a.b
 Toletanum Concilium duodecimum. 517.e
 Toletanum Concilium decimumtertium, idemque generale dictum. 576.b.c.d.e. 577.a.b.c
 Toletanum Concilium decimumquartum. 578.e. 579.a
 Toletanum Concilium decimumquintum. 592.d.e
 Toletanum Concilium decimumsextum generale, pro damnatione Sisberti Archiepiscopi Toletani collectum. 619.a.b
 Toletanum Concilium decimumseptimum aduersus rebelantes Iudaeos collectum. 622.d.e. 623.a.b.c.d
 Toletanum Concilium decimumoctauum sub Uuitiza Rege habitum, cur non extet. 645.a.b
 Toletana ecclesia Metropolis prouincia Carthaginensis. 216.d.e. 217.a.b. Celebris Ecclesia, eademque terribilis cur dicta. 476.d.e. Quomodo consecuta est Primatum totius Hispaniae. 218.a.b.c. Quid à Romano Pontifice est consecuta. 420.a
 Toletana Ecclesia tempore Sarracenorum status. 676.d
 Toletanorum Episcoporum series ex S. Ildesph. 342.d.e. & seqq.
 Toletanus Episcopus ordinatur nominatus à Rege. 563.e
 Tonura monastica & habitus susceptione, professio monastica agebatur. 546.a.b
 Totnanus diaconus, socius sancti Kiliani. 588.c. Eius martyrium. 598.d.e. Ultio diuina in sacrilegos. 599.b.c
 Trabes pro basilicis Apostolorum ex Calabria petite. 642.c
 Tractatio de successore uetita, uinente Pontifice. 202.c
 Traditio Patrum tenenda. 380.a. 381.e
 Traditiones male sibi arrogat haeretici. 383.d
 Traiani anima falso asseritur reuocata ab inferis, precibus S. Gregorij. 183.e. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192
 Traiani sigillatur turpitudine. 184.d.e. & seqq. De filio uisua historia Traiani antiquis incognita. 188.c. 189.c.d
 Traiectum ciuitas antea Uuilitenburg dicta. 624.b
 Traiectense Concilium. 632.e
 Translatio corporis S. Benedicti in Gallias, an probetur. 493.e. 494.a.b.c
 Translatio facta à Dalmatia sanctorum Martyrum Romanam. 361.c
 Translatio Dominica tunica. 52.a
 Translatio Primi & Feliciani martyrum in Urbem. 392.c
 Translatio S. Scholasticae in Gallias asserta. 494.a
 Translatio reliquiarum Sanctorum cum psalmodia. 16.b
 Trebellij Regis Bulgarorum ope, Iustinianus in Imperium restitutus. 647.d. Donatus muneribus à Iustiniano Imperatore. 450.b.c. Vincit Iustinianum Imperatorem fedifragum. 658.d
 Tributorum dira exactio, quam damnosa Reip. 82.d.e
 Tributum remittitur Ecclesiae à Childeberto Rege. 17.a
 Tribelmas uir nobilis defunctus, reuocatur ad uitam. 629.e
 Trium capitulorum controuersia inutilis. 71.d. Idem error serpit in Gallia. 112.d
 Trium tabernarum Ecclesia uacans. 40.c
 Triumphus Anastasij martyris. 288.d.e
 Triumphus S. Crucis de Persis debellatis. 289.e
 Triumphus Heraclij Imperatoris de Chosroe. 274.c. 288.c. 289.e
 Triumphus S. Maximi de Pyrrho denicto. 372.b. 373.a.b
 Troilus Quaestionarius, quid in S. Maximum. 467.d.e. 468. Sicilicet Maximum interpellat. 461.c.d.e. 462.a.b
 Troilus Praefectus Index in causa S. Martini Papa tyrannicè agit. 431.d.e
 S. Trudonis Apostoli Hasbaniorum obitus, quando contigit. 643.b.c
 Trullus

I N D E X

Trullus idem quod Trulla. 542. a. b. *Locus in Palatio dictus Secretarium.* 541. e. 542. a
 Trullus ecclesia SS. Cosma & Damiani. 542. a. b
 Trumbere Episcopus in Anglia laudatus. 493. a
 Tryphon aduersus Manichaeos assumptus à Simone. 445. e. 446. a
 Tuda Episcopus Nordumbrorum. 491. d. e
 Tuderum Longobardis adeptum. 79. a
 Tunica Domini inuenta, & translata Romam. 52. a
 Tunica S. Ioannis Euangelista inuenta. 41. b. c
 Tunnus presbyter, ex quo Tunnacensis ciuitas dicta est. 529. e
 Turca à Deo vocatus in vindictam Graecorum. 57. c.
 Dominatur Patriarchis Constantinopolitanis. 92. a
 Turca veniunt in auxilium Heraclio Imp. 268. e
 A tergo inuadunt Persus. 268. e. 269. a. *Venerantur Heraclium Imp.* 268. e
 Turca iudem & Gazari. 268. d. e. *Trans portas Cassius habitant ibid. e. Deserunt castra Romanorum.* 274. b
 Turibij Episcopi Asturicensis scripta. 343. b
 Typum fidei promulgat Constant Imp. 387. b. c. 388. a
Quale fuerit de Typo indicium. 389. a. *Damnatus fuit ab Orthodoxis. ibid. a. b. Fipote multa fraude plenus.* 389. c. d. *Idemque improbatu ab ipsis etiam Monobeliis.* 455. b
 Tyranni qui oppresserunt Romanam Ecclesiam. 2. e. 3. a

U

Valentini martyris ecclesia inuenerunt à Benedicto Papa. 582. d.
 Alia facta à Theodoro Papa. 392. d
 Valentinus Episcopus Potamionis Noricorum à Romano Pontifice accipit predicandi licentiam. 421. a. b
 Valerianus Episcopus Soranus interfuit Concilio Romano sub Agathone Papa. 531. d
 Varnefridus Dux Foroiulienfis occisus. 487. e
 Vas ad usum magicum inferniens detestabile. 69. a
 Vasa area in Anglia publico usui mancipata, intacta à surnibus. 293. c
 Vasa sacra erogata in cibos pauperum à sancto Arnulfo Episcopo. 243. e
 Vasa sacra confata in pecuniam pro Persico bello aduersus Chosroem. 255. e. 256. a
 Vasa sacra S. Petri oppignorata ad soluendum, quod Exarchus male exigebat. 591. a. b
 Vasconia S. Amandi predicatione culta. 307. e. 308. a. b
 Vaticinium sancti Gregorij de venturis malis. 206. b. c
 Vaticinia S. Theodori de venturis malis. 205. d. e
 Vaticinium Gregorij Pifide de Persis debellandis. 259. a
 Vaticinium de regno Longobardorum. 487. a
 Vela missa Constantinopoli à Rusticiana Patricia proornatu ecclesie S. Petri. 143. d. e
 Veli sancta Dei genitricis particula donata S. Theodoro. 205. b
 Velina Ecclesia vacans. 40. c
 Velox Magister militum. 172. b. *Scribit ad eum S. Gregorius.* *ibid. b. c*
 Venasiana Ecclesia vrenfilia furto sublata. 25. e
 Venantius Episcopus Perusinus. 159. c
 Venantius nepos Opilionis Patricij emptor Exconsulatus. 196. b. c
 Venantius Praefectus in Sicilia. 106. d
 Venantius illustris exmonachus à S. Gregorio monetur. 22. b. c. *Eius obitus.* 154. e. 155. a. b
 Venantius martyris reliquia Romam translata. 361. d
 Veneris simulachrum aureum in pauperes distractum. 48. b
 Veneta respublica Christianissima dicta à Romanis Pontificibus. 301. d. *Eudem aucta auxiliis Romanorum Pontificum.* 302. a. b
 Venetiarum provincia inuasa à Chaiano Anarum Rege. 137. d. e
 Veneti pro Romanis Pontificibus aduersus Longobardos insurgunt. *ibid.*
 Venti prostrerunt Orbem. 7. e. 8. a. b
 Veranus Episcopus Cabelicensis in Gallia. 62. c
 Verba otiosa vitanda Pontifici. 81. a. b
 Vexatio redempta per Romanos Pontifices ab Imperatoribus, exigere pecuniam pro confirmatione eorumdem, confectis. 7. d
 Vibiana honesta femina. 19. b
 Victor diaconus Africanus. 36. e
 Victor Episcopus Carthagensis quando creatus. 380. b. c. e
Scribit ad Theodorum Papam. 380. a. b
Eius legatio ad eundem. 381. a. *Laudatur.* 382. a. b
 Victorius Cycclus Paschalis mendax inuentus. 77. c
 Victor Episcopus Numidis iniuste deponit Donadum diaconum. 158. d. 159. a
 Victoris martyris corpus inuentum. 209. e. 210. a
 Victor Episcopus Panormitanus à S. Gregorio reprehensus ob neglectam curam Monialium. 75. c
 Victoria Eduini Regis aduersus Edelfridum. 279. a
 Victoria Heraclij Imp. aduersus Chosroem. 260. d. e. 264. a
Aliam adeptus. 266. a. b. *Rursus alii consecutus.* 274. c. d
 Victoria ingens Hispanorum sub Duce Claudio. 31. d. e
 Victoria Longobardorum aduersus Sclanos sub Duce Vualdri. 488. a. b
 Victoria Osuni Regis contra Pendlam. 452. a. b
 Victoria Pogonati Imp. aduersus Sarracenos. 512. b. c
 Victoria precibus à Deo concedi solita. 49. c
 Victoria obtenta in Perside ope Dei genitricis Mariae. 268. d. 274. e. *Vide Maria Virgo.*
 Victoria signum oliuae rami. 290. a
 Vicarius Romani Pontificis in Oriente, esse consuevit Episcopus Theffalonicensis. 417. d. e
 Vicissitudine rerum edocemur. 68. c. d
 Vicobabentia Episcopatus translatus Ferrariam. 505. b. c
 Vigiles Chosrois caduntur à militibus Heraclij Imp. 263. e. 264
 Vigilia Ecclesiae custodite. 17. b. c. *Earum frequens usus in Ecclesia.* 17. c. d
 Vigilia profana abrogata. 17. b. c
 Vigily Papa scripta à Monobeliis depranata. 543. d. e
 Villa Chosrois Regis in Perside. 287. b
 Vina Brutia qualia. 21. d
 Vina Palmutana que fuerint. 21. b. c
 Vina è palmis fructibus. *ibid.*
 Vina Sabina. 21. d
 Vincentius Abbas martyr in Hispania. 302. b. c
 Vincentius Comes Harmonia sanctitate praclarus. 449. c
 Vincentius & Felicissimus diaconi Ecclesiae Lamigenfis in Africa. 28. e
 S. Vincentij Ecclesia ex templo idolorum facta. 627. c
 Vinculus è vinculis liberatur per sacram oblationem Missae. 240. c. d
 Vincula captiuorum Dei virtute soluta. 17. a. b
 Vindicta diuina in Romanum Imperatorem. 436. c. d
 Vindictam à Sanctis petere veritum. 576. d. e
 Virgilius, non Etherius Arelatenfis Episcopus dictus. 105. e. *Ordinat Augustinum Episcopum Anglia.* 149. a. *Idem accipit à S. Gregorio pallium.* 88. d.
 Virgines ex Anglia mittuntur in Gallias institutende, ad S. Faram Abbatissam. 233. b. c
 Virgines Anglicanae sub Eldiburga Abbatissa. 511. b
 Virginitas sanctissimis flore Ecclesia Anglicana. 360. c. d
 Virorum doctorum ingens penuria huius saeculi. 533. c. d. 539. b

Viso

IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

Viso Apostolorum apparatus Vrsino presbytero morienti. 23. c. 24. a
 Viso Apostolorum, qua annuntiatu liberatio à peste. 564. e. 565. a. b
 Visione demonstratus est locus coemeterij construendi. 565. e. 566. a
 Viso horribilis Constanti Imp. fratricide ostensa. 481. a. b
 Viso de damnatione nefarij Ebroini. 591. d. e
 Viso de Ecgberti predicatione. 601. a. b
 Viso Eduino Regi ostensa. 278. c. d. e
 Viso S. Eligij de Regibus Francorum. 493. b. c
 Viso de anima S. Hilde Abbatissa. 545. a. b
 Viso ostensa Ioanni eremite de anima Dagoberti Regis. 286. a. b
 Viso ostensa S. Kiliano. 598. c. d
 Viso signi super S. Leodegariam. 585. c. d
 Visione ostensa de nece Maurij Imp. 161. b. c. d
 Visione Sinaitis monachus delusus, transit ad Iudeos, & male perit. 238. c. d. e
 Viso ostensa piscatori de Ecclesia dedicatione in Anglia. 215. e. 216. a
 Visions ostensa ante pestem. 544. e
 Viso ostensa morienti. 43. b. c
 Viso horribilis impenitentis Aulici in Anglia. 652. d. e
 Viso S. Anserio Episcopo Cameracensi ostensa, de adificanda Ecclesia S. Michaelis Archangeli. 662. c
 Viso terribilis ostensa monacho impenitenti. 653. c. d
 Viso ostensa S. Vulfredo morituro. 656. b. c
 Vitalianus Papa creatur. 449. d. *Apocrisarios mittit Constantinopolim.* 449. e. *Hortatur Petrum Patriarcham Constantinopolitanum ad fidem Catholicam.* 450. d. e
 Vitalianus Papa honorifice excipit Constantem Imp. Romanum venientem. 485. c. d. e. *Cur adeo benigne excepit nefarium hominem.* 486. a. b. c
 Vitalianus Papa legationem accipit à Rege Anglorum Osunio. 495. b. *Ad eundem Regem scribit epistolam.* 495. d. e
 Vitalianus Papa mittit reliquias Martyrum ad S. Vulfredregistum. 498. e. *Alius ad Regem Anglia.* 496. b
 Vitaliani Papa epistola ad Paulum Cretensem Episcopum. 500. d. 502. d
 Vitalianus Papa dat primum Episc. Ferrariensibus. 505. b
 Vitalianus Papa excommunicat Maurum Episcopum Ravennatem, & priuat sacerdotio. 505. b. c
 Vitaliani Papa nomine litterae ad Siculos Monachos. 506. d. e
 Vitaliani Pape obitus. 505. a. *Quid passus post mortem à Monobeliis hereticis.* 524. e. 525. a. b. *Eius nomen erasum è diptychis Ecclesiae Constantinopolitanae.* 521. c. d. *Postea restitutum.* 548. a. b
 Vitalis diaconus negans potum S. Heimeranno dat penas. 649. a. b. c
 Vitalis Defensor Romanae Ecclesiae. 120. c. *Mittitur ad Phocam Imp.* 171. e
 Vita praesentis saeculi descriptio. 279. e
 Viuiana honesta matrona. 19. b
 Vldaricus Augustanus Episcopus, quando vixit. 24. b. c
 Eius nomine falsa emulgata epistola. 24. b. c. d. e. 25. a
 Vldala Episcopus Arianus coniuurat contra Reccaredum Regem. 31. c. d
 Vlti Rex Sarracenorum in Africa, inuadit per suos Duces Hispanias. 676. a
 Vltianus sanctitate clarus. 449. c
 Vltio diuina in schismaticos. 250. b. c
 Vltio diuina in Chosroem Regem Persarum. 288. a. b
 Vltio. Vide Vindicta.
 Vniuersalis nomen dupliciter sumitur. 87. d. e

Annal. Eccl. Tom. 8.

Vniuersalis titulus in usu Romanis Pontificibus. 89. a. b. c. 90. d. e. *Esse fidei de his agere.* 89. b. c. d
 Vniuersalis Episcopus dici vult Ioannes Episcopus Constantinopolitanus. 86. b. c. d. *Nomen impugnatum, & d. negatum male retentum ab Episcopis Constantinopol.* 92. a. b
 Volens vnus Christus dicitur, & non una voluntas in Christo. 318. c. d. e
 Voluntas vna & operatio vna in Christo, quo sensu dicitur ab Honorio Papa. 324. a. b. *Vide Honorius Papa.*
 Voluntatem vniam vel duas non asserendas, vel negandas Sergius proponebat. 316. b. c. d
 Voluntates duae in Christo quomodo predicandae. 311. a. b. c. d
 Voluntas Deimilitis in Christo, quomodo à Dionysio dicta. 324. c
 Voluntas in Diuinitate an generet voluntatem. 581. d
 Voluntates tres in Christo cur non ponenda, cum tres sint in eo substantiae. 582. a
 Votum continentia non soluendum. 155. a. b
 Votum S. Sergio martyri à Chosroo Rege Persarum nuncupatum. 44. e. 45. c. d
 Urbanus Episcopus Toletanus. 477. e
 Urbanus alius Episcopus Toletanus. 676. e
 Urbicus Episcopus in Gallia. 61. d. 62. b
 Urbis obsidio ab Agilulpho Rege Longobardorum. 85. d. e
 Urbis excidium à S. Benedicto predictum quale. 8. b. *Vide Roma.*
 Ursinus presbyter eicit à se presbyteram tempore obitus. 23. d. e
 Ursilia Ecclesiae ad vsuam luminum. 25. c
 Ursus Abbas. 443. e
 Uualburgis soror SS. Vulfibaldi, & Vulfibaldi. 63. b
 Uualericus Abbas Luxoniensis monasterij sanctitate clarus. 227. e. *Propagator monastici instituti.* 228. a
 Uuamba Rex Hispania electus. 511. e. 513. a
 Uuamba Rex pugnatu aduersus tyrannos, adulteros punit milites. 515. a. *Superat tyrannum ope diuina.* 515. b
 Ablata à tyranno restituit. *ibid. d.* *Muros Toletanos Sanctorum status inuinit, & ornauit.* *ibid. d. e*
 Uuamba Rex quomodo nesciens professus est monachismum. 545. e. 546. a. b. *Eius abdicatio à Regno* 545. d. e. *Eiusdem Regis laudes.* 546. b. c
 Uuando diaconus, & cooperatur S. Vulftranni in predicatione. 639. d
 S. Uuandregisli obitus. 498. c. d
 Uuarmaricarius legatus Brunibildis Reginae Francorum ad S. Gregorium Papam. 169. e
 Uuarrato Magister domus Regis Francorum. 625. d
 Uuectaris Dux Longobard. Sclanos superat. 487. e. 488. a. b
 Uuerdense monasterium erigitur à S. Suanberto. 600. d
 Uuerensidus socius S. Suanberti in predicatione Euangelij. 624. e. 625. a. *Predicator in Elst.* 633. b. *Miraculosè ibidem tumultatur.* *ibid.*
 Uuerensidus vnus ex duodecim Apostolis in Germaniam missus. 602. d
 Uuffa Rex Orientalium Anglorum. 292. d
 Uuffinga dicti Angli Orientales. *ibidem.*
 Uuighardus presbyter Anglus Romam missus ad Vitalianum Papam à Rege Anglorum. 495. e. *ibid. d*
 Uuighbertus vnus ex duodecim in Germaniam missis Apostolis. 602. d
 Uulfiridus Episcopus Nordumbrorum interfuit legatus Concilio Anglicano. 510. a. *Idem predicat Frisij.* 526. c. *Legatus interfuit Romano Concilio sub Agathone Papa.* 529. c. 531. b. *Defensor aduersus Scotos Catholici Paschatus.* 489. c. d. e. 490. 491. *Conuertit ad fidem Saxones Australes.* 564. b
 Uulfiridus

f

INDEX IN TOMVM VIII. ANNAL. ECCLES.

<i>Vuilfridus Episcopus Merciorum.</i>	510.b.	<i>Vuitiz. a primordia satis bona.</i>	645.a. Congregat Concilium
<i>Deposuit à Theodoro.</i>	520.c.	<i>Toletanum decimumoctauum.</i>	645.a.b. Deicit membra
<i>Vuilfridus Episcopus Merciorum legatus Apostolicus con-</i>		<i>ciuitatum.</i>	644.d.
<i>secrat sanctum Susibertum Episcopum.</i>	625.b.c.	<i>Vuitiz. a Rex expellit Iulianum Episcopum Toletanum, &</i>	
<i>Interfuit Romano Concilio sub Ioanne Papa Septimo, ubi</i>		<i>filium Oppam creat Toletanum Episcopum.</i>	644.c. 645.a.
<i>absolutus. 529.c.d. Egrotans ad moriem Dei virtute</i>		<i>Renouat Iudeos in Hispaniam & privilegia mutat.</i>	645.a.
<i>sanatur.</i>	656.a.b.c.	<i>Vuitiz. a Rex moritur.</i>	663.d.
<i>Vuilfridus Episcopus Eboracensis institutor Ceadualle Re-</i>		<i>Vuitericus Rex Hispania.</i>	216.c.
<i>gis.</i>	597.e.	<i>Vulfrea filius Regis.</i>	330.b.
<i>Villebertus Episc. interfuit Concilio Rothomagensi.</i>	569.e.	<i>Vulfhere Rex in Anglia laborat pro fide Catholica.</i>	492.e.
<i>Vuillebrordus in Germania Apostolus ad Sergium Papam</i>		<i>Eius obitus.</i>	520.d.
<i>iterum proficiscitur. 626.c. Præcedenti prophetia ordi-</i>		<i>Vulfrannus Senonensis Episcopus Frisii prædicat.</i>	639.b.c.
<i>natur Episcopus ab eodem Sergio Papa, nominatus Cle-</i>		<i>Missam celebrat in nau. ibid. d.e. Eius miraculum</i>	
<i>mens in ordinatione. 625.b.c. 626.c.d. 631.c. 632.a.</i>		<i>de patena. 639.e. Liberat puerum ne idolis immoletur.</i>	640.a.b.c.
<i>Vna cum sancto Susiberto dedicant Ecclesiam sancti</i>		<i>Vulmarus Abbas.</i>	595.c.
<i>Martini. 631.c.d. Prædicat Frisii Euange-</i>		<i>Varentina Ecclesia vacans.</i>	40.e.
<i>lium. 631.d.e. Celebrat Concilium Traiectense.</i>	632.d.e.	<i>Vxorati asciri in clericos consueti.</i>	23.e.
<i>Vuillibaldus vnus ex duodecim Apostolis in Germaniam</i>			
<i>missi. 602.d. Episcopus Eistatensis.</i>	633.b.		
<i>Vuileburga filia Pendæ Regis Merciorum.</i>	444.b.		
<i>Vuilenburg Traiectum appellatum. 624.b. Facta sedes</i>			
<i>Episcopalis.</i>	626.d.		
<i>Vuilenburgensis Episcopatus quando cretus.</i>	626.c.d.		
<i>Vuinebandus agit pro S. Lupo.</i>	303.c.		
<i>Vuinfridus ex Canonico Traiectensi factus Episcopus Mo-</i>			
<i>guntinus & Bonifacius appellatus.</i>	632.e. 633.a.		
<i>Vuinibaldus vnus ex duodecim Apostolis in Germaniam</i>			
<i>missi. 602. Abbas Heydelamensis.</i>	633.b.		
<i>Vuiro Scotus Episcopus, Confessarius Pipini Principis.</i>			
<i>305.a. Quomodo ad Episcopatum prouectus. 309.a.b.</i>			
<i>Eius Roma aduentus. ibid. b.c. Interfuit Concilio</i>			
<i>Traiectensi.</i>	633.a.		
<i>Vuiberus nihil proficit prædicando Gentilibus.</i>	601.e.		
<i>Vuitiz. a Rex Hispaniarum succedit patri.</i>	644.a.		
<i>Eius scelera. 644. Eius impium edictum, ne quis Roma-</i>			
<i>næ Ecclesia obediat.</i>	644.b.		

Z

<i>Zacharias Episcopus Ierosolymorum creatus.</i>	211.e.
<i>Caprius ducitur in Persidem. 233.d. Absque suc-</i>	
<i>cessore vsque ad obitum. 246.b. Liberatur ab Heraclio</i>	
<i>Imperatore. 289.c. In suam Ecclesiam restituitur. 293.e.</i>	
<i>Monet Heraclium reportantem Crucem.</i>	293.e.
<i>294.a. De tempore obitus eius varis sententia. 289.d.e.</i>	
<i>Zacharias Papa in Græcum vertit Dialogos S. Gregorij.</i>	57.b.
<i>Zacharias Protothabarius missus Romam ab Imperatore</i>	
<i>contra Sergium Papam.</i>	620.b.c.
<i>Zadespra Dux Persarum.</i>	46.a.
<i>Zeno Ticinensis Ecclesie diaconus bellicosus.</i>	605.b.
<i>Ziebil Turcarum Princeps obtulit filium suum Heraclio</i>	
<i>Imperatori.</i>	268.e. 269.a.
<i>Ziz. a Patricius occidi iussus à Phocæ Imperatore.</i>	203.d.

FINIS.

CHRISTOPHORO PLANTINO
ARCHITYPOGRAPHO REGIO, S.

CVM nostrorum Annalium Tomi primi secundam editionem per-
necessariam meditaremur; in te ipsum, mi Plantine, solum, inter tot
celebres sæculi nostri Typographos, coniecimus oculos; quippe qui
inter omnes eniteas facile princeps; utque id præstares, decreuimus
omnino. Quamobrem quod nostrarum partium fuit; & in prima editione sumus
polliciti, nostrum studium impigrè laborauit, ut primum Annalium Tomum à
nobis recognitum, emendatum, quamplurimis auctum ac locupletatum accipe-
res. Quod igitur litteris Apostolicis, absque assensu nostro, facere vetitum est
alijs, ut tibi vni liceat licentiam libenter ac liberaliter impartimur. Accipiant ita-
que abs te nostrorum Annalium primi Tomi secundam editionem omnes trans
montes sitæ prouinciæ, in quas aut nulla aut pauca primæ editionis volumina pe-
netrarunt, ac denique vniuersus Christianus Orbis vbique diffusus. Habeant &
te ducem quem sequantur ceteri qui in posterum, nostro tamen consensu, eum-
dem sunt edituri Typographi. Sciat & Lector, omne esse adulterinū & spurium,
quod huic secundæ abs te curandæ editioni non fuerit consentaneum. In opus, te
rogamus, inuigila; te ipsum in hoc Plantinum exhibe, te imitare, atque te ipsum,
Plantine, supera, si licet. Vale. Datum Romæ, x. Kal. Febr. M. D. LXXXIX.

Tui studiosissimus Cæsar Baronijs, Presbyter
Congregationis Oratorij.

CÆSAR BARONIJS
IOANNI MORETO
TYPOGRAPHO ANTVERP. S. P.

MAGNA quidem iacturâ bonarum litterarum ex hac vita sublatum esse
D. CHRISTOPHORVM PLANTINVM, digna memorie virum,
eruditorum eadem est sententia, & par omnium lamentatio: sed id accidisse
non leui nostrarum lucubrationum detrimento, nobis amplius dolendum fuit,
siquidem Annales nostros, quos cuedendos acceperat, ardentiori complexus studio (quod
commune sit senibus, partus senectutis vehementi amore prosequi) propensiori fouere cu-
ra, & sollicitiori curare cæperat industria; cum inopinatò, licet matura senectute, ex hac vita
ad premia æterna à Deo vocatus excessit. Sed leniuit ex parte dolorem, audisse inter omnes
ipsius alumnos te delectum, probatumque eius calculo dignum Typographiæ Regiæ successo-
rem, nec id pridem, vel vltimo tantum elogio, sed diu ingenij tui vires, & solertiam in rebus
agendis expertum, ad hoc te aluisse, instituisseque, atque etiam fœdere nuptiarum sibi arcto
vinculo deuinxisse: vnde ob eam quoque causam contigerit ipsi lætior ex hac vita discessus,
cum videret in te, alterum se relinquere. Sequimur, mi Morete, perlibenter fœceri tui de te iu-
dicium, tibi que perinde ac ipsi viuenti editionem Annalium nostrorum concedimus. tua-
rum modò partium est, id præstare, ne quid desiderari possit in te, quod omnes expectaba-
mus ab illo: cui sicut magna fuit laudi, ea in re à nemine superari; ita maiori ipsi cedit
gloria, à te vno vinci, quem à se eruditum atque probatum honestissimæ functionis reliquit
heredem. Vale.

S V M M A P R I V I L E G I I
P R I N C I P V M B E L G A R V M .

ALBERTVS & ISABELLA CLARA EVGENIA Archiduces Au-
striae, Duces Burgundiae, Brabantiae, &c. Serenissimi Belgarum
Principes, Diplomate suo sanxerunt; nequis CÆSARIS BARONII
SORANI S. R. E. Presb. Cardinalis *Annalium Ecclesiasticorum*
Tomos, præter Martinæ Plantinæ viduæ & Balthasaris & Ioannis
filiorum Ioannis Moreti p. m. voluntatem, vlllo modo imprimat, aut
alibi terrarum impressos, in has Inferioris Germaniæ ditiones impor-
ter, venalésve habeat. Qui secus faxit, confiscatione librorum &
alia graui poena mulctabitur, vti latius patet in litteris datis Bruxellæ,
xvij. Ianuarij, M. D. C. XI.

Signat.

S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantiae,

I. de Buschere.

Series Chartarum.

a A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu
Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo.

ab c d e f.

*Omnes sunt Terniones, præter a, Quaternionem,
Lll, Ooo, & f, Duerniones.*

A N T V E R P I Æ,
E X O F F I C I N A P L A N T I N I A N A,
A P V D V I D V A M E T F I L I O S
I O A N N I S M O R E T I.
M. D. C. XI.

